

תלמוד בבלי

מסכת מנחות

מנוקד

עם פירוש רש"י ורשב"ם ותוספות מנוקדים • וכל המפרשים

מַסְכַּת מְנַחוֹת

תְּלִמוּד בְּבִלְי - מְנוּקָד

עִם פִּירוּשׁ רַש"י וְרַשְׁב"ם וְתוֹסְפוֹת מְנוּקָדִים
רַבֵּינוּ גְרָשׁוֹם, עֵין מִשְׁפֹּט, מְסוֹרֶת הַש"ס
וּמְפָרְשֵׁי הַש"ס

נוסח הגמרא המנוקד: מהדורת William Davidson (ספריא)

רש"י, רשב"ם, תוספות ורבינו גרשום: דפוס וילנא (ספריא) · ניקוד הפירושים: ממוחשב (דיקטה)

עין משפט, מסורת הש"ס ותורה אור: לפי קישורי ספריא · מפרשים: ספריא

סודר עבור אברמי · תשפ"ז

תוכן הפרקים

4	דף ב.	פרק ראשון - כל המנחות
26	דף יג.	פרק שני - הקומץ את המנחה
34	דף יז.	פרק שלישי - הקומץ רבה
76	דף לח.	פרק רביעי - התכלת
105	דף נב:	פרק חמישי - כל המנחות באות מצה
127	דף סג:	פרק שישי - רבי ישמעאל
145	דף עב:	פרק שביעי - ואלו מנחות נקמצות
153	דף עז:	פרק שמיני - התודה
167	דף פג:	פרק תשיעי - כל קרבנות הציבור
174	דף פז.	פרק עשירי - שתי מדות
188	דף צד.	פרק אחד עשר - שתי הלחם
201	דף ק:	פרק שנים עשר - המנחות והנסכים
209	דף קד:	פרק שלשה עשר - הרי עלי עשרון

מפרשים בסוף הספר

221	רבינו גרשום
222	חדושי הלכות - מהרש"א
225	חדושי אגדות - מהרש"א
230	רש"ש

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות; זבחים ט::; משנה מנחות; לקמן מט::; תוספתא נגעים; לקמן ד::
ב משנה זבחים; זבחים יג.
ג זבחים ב.
ד זבחים ז:
ה זבחים ד:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה כל וכו' דעיקר קרא לכדו' יהודה כו'. ק"ל הא למה דקי"ל דורק בשמאל פסול בכל הקדשים ל"ש למדרש כלל הך דרשא דר"י בריה דר"ח אם בא לעובדה בכלי בשמאל דהא גם באשה פסול בשמאל ובזבחים מסקינן ה"נ לר"ש אבל לידיו ע"כ הקרא לענין שלא לשמה דמנחת חוטא כחטאת ומנחת נדבה כאשם וצ"ע:

תורה אור השלם
ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה והביא את-קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-יתן עליה לבנה פי חטאת הוא (ויקרא ה, יא)
מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיה [דברים כג, כד]

מתני' **כל המנחות שנקמצו שלא לשמן** כגון שהתנגב מנחת מרחשת והביאה מתני' כל המנחות שנקמצו שלא לשמן פשוטות אלא עליו לבעלים כו'. וקמצה הכהן ואמר הרני קומן לשם מחבת: **פשוטות** וקמצן נקטר ופיריהן ופאכלין: **אלא שלא עליו לבעלים** לשם חובבה דלא יציא ידי נדרו וצריך להביא אחרת לשם מרחשת: חוץ ממנחת חוטא כגון שהיא דמטמא מקדש דכתיב בויקרא ואם לא תשיג ידו לשתי תרים וכו': ומנחת קנאות מנחת סוטה שאם קמצן שלא לשמן כגון לשם נדבה או נתן בפני את הקמן שלא לשמן או הוליך או הקטיר שלא לשמן או חשב פאחת מעבודות הללו הרני עובד לשמו ושא לאשמו: או שלא לשמו ולשמו באלו שתי מנחות פסולין ואין פיריהן נאכלין וטעמא מפ' כגמ' והא דתנא או שלא לשמו ולשמו דלא תימא לשמו ושא לאשמו הוה דפסולה דתפיס לשון אחרון אכל שלא לשמו ולשמו לא קמ"ל דאף בתחלת דבריו אדם נתפס אית לן: גמי' מדקתני אלא משמע דכל הינה פמנחה פשרה אלא זה פלכד: ואסור לשנוניי בה שנוי אחר כגון אם עבר וקמצה שלא לשמה אסור לתת קמן בפני שלא לשמה: נדבה בתמייה והא נדר הוא דכתיב פאשר נדרת (דברים כג): אם במה שגדרת עשית לשמה והא נדר כלומר יצאת ידי נדרך ואם לאו והא נדבה ויביא אחרת לנדרו:

מתני' כל המנחות שנקמצו שלא לשמן

– פשירות, אלא שלא עליו לבעלים לשם חובבה, חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות.^(א) **מנחת חוטא ומנחת קנאות שנקמצו שלא לשמן**, נתן בבלי והלה והקטיר **שלא לשמן**, או **לשמן ושלא לשמן**, או **שלא לשמן ולשמן** – פסולות. **פיצד לשמן ושלא לשמן** – לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה. **שלא לשמן ולשמן** – לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוטא.^(ב) **גמי' למה לי למיתנא "אלא"?** **ליתני:** ולא עליו לבעלים לשם חובבה!^(א) **הא קא משמע לן: לבעלים** הוא דלא עליו לשום חובבה, **הא מנחה גופה פשרה**, ואסור לשנוניי, **פדרבא**, **דאמר רבא: עולה ששחטה שלא לשמה** – אסור לזרוק דמה שלא לשמה. **איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא קרא**. **איבעית אימא סברא: משום דמשני בה, כל הני לישיני בה וניזיל?** **ואיבעית אימא קרא, "מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת לה' אלהיך נדבה", נדבה? נדר הוא! קרי ליה נדר וקרי ליה נדבה! אלא, אם במה שגדרת עשית – יהא נדר, ואם לאו – יהא נדבה.**

ונדבה

עבודה קמיתא נקט וה"ה נתינה בפני והולכה והקטרה פדקתני סיפא ד' עבודות יש פקמן כנגד ד' עבודות שיש בדם פדאמרינן לקמן בפ"ב (ד' טו.) ובפ"ק קזכחים (מנחות ד' ז.) ובאותן ד' עבודות פסקה מחשבה שלא לשמן ומחשבת פגול דחון לזמנו וחון למקומו אבל בתנופה והגשה אין מחשבה פוסלת אע"ג דבעי פהגה ובפ"ק קזכחים (דף ז:) וליפני מקראי דמחשבה פוסלת בשלמים פד' עבודות ופאר זכחים וליפני משלמים פדהקישא דזאת הבורה ומקרא דמוצא שפתיך ומצריך להו ונראה דלמנחות גמי וליפני למצנה משלמים מההיא היקשא גופה פמו בזכחים דמדקרא דר' שמעון דדרש בפמרא פסמוך קדשי קדשים היא פחטאת וכאשם מנחת חוטא הרי היא פחטאת מנחת נדבה הרי היא פאשם לא מצינן למילף דלא עקר דקשא היא פדאמרינן בפ"ק קזכחים (דף יא.) דעקר קרא לכדא' והנה ברה דרבי תיא בא לעבדה פיד עובדה פיימן פחטאת כו' ולעפב פמנחת חוטא מפרש התם מדכתיב בה היא פמו פחטאת וכן מפרש גמי פפרהין (דף ז.) דגמר מנחת חוטא ומנחת קנאות דפוסלות שלא לשמן דכתיב בהו היא ואם תאמר ועופות דבעו לשמן פדאמרינן בפמרא וכתתנן בזכחים

בפ' חטאת העוף (זכחים דף סו:) מנלן דאי מהיקשא דזאת הבורה אי אפשר לומר פן לפרוש הקונט' דפ"ק דחלין (דף כב.) גבי עולת העוף דכתיב ואת השני יעשה עלה פמשפט דדרש התם פמשפט חטאת בהמה דאינו באל אלא מן החלין וביים ובידו הימנית שהקשה שם הקונטרס דמיקשא דזאת הבורה נפקא דדרש מנה פסוף הבורה (לקמן מנחות דף פג.) מה חטאת אינו באל אלא מן החלין אף כל דבר שבחובבה אינה באה אלא מן החלין. ופרש פקונטרס (דמתוך פך) דעוף לא כתב בההוא קרא ולא אמרינן אלא פקרבן בהמה ואין לתרן דולפינן עופות מוזכחים לענין לשמן דאיפא למפרך מה לזכחים שפן טעונין פלים דכי האי גונא פריך בפ' איזהו מקומן (זכחים דף מח:) גבי פצון ומיהו לפרוש הקונטרס דחלין קשה דעל פרחיך עופות פתיבי פקרא דזאת הבורה דמסיק התם דביום דחטאת העוף מביום צוותו נפקא דכתיב פתר היקשא דזאת הבורה וכן פמגלה בפ' הקורא למפרע (מגלה דף כ:) גבי כל היום פשר למליקה דדרש בפמרא מביום צוותו ובפ' קמא קזכחים (דף ז:) גמרא חוץ מן הפסח דריש פסח לענין לשמן למצנה מדאסתקאש לשלמים מדכתיב ביום צוותו להקריב את קרבניהם זה בכור מעשר ופסח א"כ פיון דעופות גמי מביום צוותו נפקי שמע מנה דעופות גמי אתנן בהיקשא דזאת הבורה והוא הדיו לענין שלא לשמן למצנה מדאסתקאש לשלמים ולעפב פחטאת העוף דדרשינן בתורת פהניס מדכתיב היא והא דאצטריך לן פמשפט בפ' קמא דחלין (דף כב.) יש לפרש אליבא דר' אליעזר דפ' הבורה (לקמן מנחות דף פב:) דלית ליה היקשא דזאת הבורה וצ"ע דההיא דקשא דמיתי בפ"ק דחלין (דף כב.) דמשלול ולא משל פצור ולא משל מעשר דריש לה פפרך הבורה (לקמן מנחות דף פג.) אליבא דר' עקיבא ודלא פר' אליעזר ועוד היכי וליפינן עופות מחטאת בהמה הא חטאת בהמה דקאמר על פרחיך לאו מפרו של אהרן קאי דמה ענינו לשם אלא מחטאת בהמה דלעיל מנה קאי פמביא פעשירות שזו באה חליפין לה פדפי' שם פקונטרס ופחטאת בהמה מפרו של אהרן ולפא מדאקרי חטאת והינו למד מן הלמד ועוד קשה למה לי למדרש התם פפרו של אהרן משלו ולא משל מעשר תפוק לי' פדאמרינן פספרי פפרשת ראה אנוכי בענין דממעט עולות משום דכתיב גבי מעשר ופאכלת ופרו של אהרן לשפרה קאי ומיהו פזה י"ל הא דכתיב אשר לו עקר אתא למדרש משלו ולא משל פצור ונראה לפרש דמיתורא דרשינן כל חטאות דכתיב פפרו של אהרן את פר החטאת אשר לו דהנה מצי למכתב את הפר אשר לו וכתוב החטאת למימרא דכל חטאות פין חטאת בהמה פין חטאת העוף משלו דאינו מן החלין ולא משל מעשר והשתא ניחא דלא הוי קאש ומיהו אפתי קשה למה לי פמשפט לענין חלין גבי עולת העוף תפוק לה מדקשא דספרי דהא אינה נאכלת וי"ל דס"ד דאתא והקריבו לחלק לענין חלין פדדרש התם דחלק הפתוב פין חטאת העוף לעולת העוף מדכתיב והקריבו מתוך כך ניחא ליה דלא הנה וליפינן לה מהקישא דזאת הבורה משום דכתיב והקריבו וא"ת אם פן מאי פריך התם ביום מביום צותו נפקא דלמא הייתי מחלק מנהקריבו וי"ל דביום צותו פתיב על זאת הבורה לעולה דמשמע כל עולות ולג שמן של מצרע דבעי לשמן פדתיציא לקמן בהקומן רבה (דף כז:) (גמר) דעב הזאות שבפרה (דקתני פבריתא) ושפניס ושבמצרע שלא לשמן פסולות פי' להרצות פדמסיק יש לפרש דנפק מהקישא דזאת הבורה דביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) איורי גמי פלג שמן של מצרע דאקרי קרבן פדדרשינן בפ' ואלו מנחות (לקמן מנחות ד' עג.) לכל קרבנס לרבות לג שמן של מצרע אבל אין לתרן דהוי בכלל השם מצרע דאם פן ופסל שלא לשמו לר' אליעזר פאשם ולקמן בהקומן רבה (מנחות דף כח.) מסקינן דלא מפסיל משום דהוי למד בהקש ודבר הלמד בהקש אין חזר ומלמד בהקש ומיהא דדרש פמגלה (דף כ:) מליקה מביום צוותו ופחיטה מביום זבחכס ולא דריש פחיטה מביום צוותו פמליקה משום דשחיטה לאו עבודה היא: שלא לשמן. לכאורה משמע דאיורי פשנוי קאש פדמפרש פסיפא לשם מנחת חוטא לשם מנחת נדבה והוא הדיו שנוי פעלים פדמוכח בפמרא בפ"ק קזכחים (דף ז.) ושמא פשיטא ליה להש"ס פכל דוכתי פשנוי פעלים פשנוי קאש פתרוצו של רבה דמשני בפמרא פאן פשנוי קאש פאן פשנוי פעלים אי גמי ממתני' דפרך בית שמאי (זכחים דף מו:) לשם פשה פדברים הזבח נזבח לשם זבח לשם זובח: לשמן ושא לשמן. בפ"ק קזכחים (דף ב:) מסקינן דסתמן פלשמן קאמר: קרי לה נדר וקרי לה נדבה משמע מהבא דכל היבא דכתיב נדר נדר זקרא ונדבה נדבה זקרא וכן בפ"ק דר"ה (דף ו.) לענין כל תאחר ופאפילו לר"מ דפ"ק דחלין (דף ב.) וסם: ד"ה אבל) דדרש טוב אשר לא תדר טוב מזה ומזה פאיינו נוגד כל עקר אלקא קרי לנדבה נדר שאני הבא דדרש מדשני קרא פדבורה אי גמי פחלין דריש דכיון דחיש קרא לתקלה לא שניא נדר ולא שניא נדבה דבתרניהו איפא למיחש אי גמי משום דנדר נפקא לן מפי פתחלל שמע מנה דטוב אשר לא תדר לנדבה אתא: ואם לאו והא נדבה. אע"ג דפ"ק דראש השנה (דף ו.) דריש ליה לענין כל תאחר דלא שייך לאחר שחיטה הבא דריש מפשטה דקרא דמשמע דקרי לה לנדר נדבה:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

ב.

 עין משפט נר מצוה	
--	--

א	מיי'	פט"ו	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ב:
ב	מיי'	פט"ו	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ג:

 עיו משפט
נר מצוה

א מויו' פי' מה'לי מעשה הקרבנות ה'י' ט:

שחיטה אחת לָכֵן. לָקֵמַן פְּרִיד דַּחְלוּקִים בַּשְּׁחִיטָתָן דִּישׁ בַּצֵּפוֹן וְיֵשׁ בַּדְרוֹם וְהָא דָּלָא וְנִדְבָה מִי שְׂרִי לְשׁוּיִי בַּהּ וְהִכְתִּיב אִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ (וַיִּקְרָא נ':א') שְׁתָּהָא קִתְּנִי הוֹלִכָה אַחַת לָכֵן מִשּׁוּם דְּאִרְרִי הֵבָא אִלְיָבָא דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן דָּלָא חֵישׁ בַּהוֹלֵכָה בַּ"ק דְּזַבְחִים (דף יד:). מִשּׁוּם דְּהוּיָא עֲבוּדָה שְׁאִפְשֵׁר לְבַטְלוּהּ וּרְבִי שְׁמַעוֹן דְּפִלְגִי אֶהְלוּךְ בַּזָּבַח לֹא אֶצְטְרִיךְ לְפִלְגִי בַּהֲלוּךְ דַּמְנָחוֹת (לָקֵמַן מְנָחוֹת דף יב.) אֲבָל תַּמָּה קִצַּת אִמְרֵי לֹא פִלְגִי בַּקֶּבֶלָה דַּמְנָחוֹת דְּאִפְשֵׁר גַּמִּי לְבַטְלוּהּ לר"ש בְּדִלְקָמָן פֶּרֶךְ הַקּוֹמָן רַבָּה (מְנָחוֹת דף כו.) מֵאִי טַעְמָא דְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בָּא לְעִבְדָּה בִּיד עוֹבְדָה בְּיָמִין בַּחֲטָאֵת א"כ לֹא בַּעֲוֹ קֶבֶלָה: וְרִיקָה אַחַת לָכֵן. וְאֵע"ג דִּישׁ בַּמִּתְנָה אַחַת וְיֵשׁ בַּמִּתְנָ אַרְבַּע פִּי' בְּקוּיָטָרַם דִּתְנֵן אִם נִתְּנוּ בְּלֹן בַּמִּתְנָה אַחַת כַּפֵּר וַיְמַיְהוּ קֶשֶׁה דִּהֲנָתָנִין בַּמִּתְנָ ד' שְׁתֵּיתָנִן לָשֵׁם נִתְּנִין בַּמִּתְנָה אַחַת לִירְעֵי דַּמַּעֲשִׂיָן מוֹכִיחִין בְּשִׁיתָן הַשָּׁנִים וי"ל דַּבְשָׁעָה שְׁתֵּת הֶרֶאשׁוּנָה שְׁלֹא לָשִׁמוּ עֲדוּן אִין מַעֲשִׂיָן מוֹכִיחִין עַד שִׁיתָן הֶאֱחָרִין וַבְּשָׁנָה אִין מַחֲשָׁבָה פּוֹסְלֵת בַּתְּנָתָן בַּפ' בֵּית שְׁמַאי (זַבְּחִים דף לו:). דַּבְּמִתְנָה אַחַת כַּפֵּר אֲבָל קֶשֶׁה מַחֲטָאֵת לָשֵׁם עוֹלָה דַּחֲטָאֵת לַמַּעֲלָה בַּקְּרֻנוֹת וּבְאֶצְבַּע וְעוֹלָה לַמִּטָּה בִּיסוּר וּבִזְרִיקָה מִן הַבִּלִּי וְעוֹד קֶשֶׁה מַקְבָּלָה דְּאִשֵּׁם קֶבֶלְתוֹ אִף בַּשְּׂמָאל וַחֲטָאֵת בְּיָמִין וְאִף לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּ"כ דְּזַבְּחִים (דף כז.) וְלָקֵמַן בַּפֶּרֶקִין (מְנָחוֹת דף י.) וְנִרְאָה דְּוֹדָאֵי הֵיָּה וְכוּל לַהֲקֻשּׁוֹת בִּין לָקֵמַן: מְנַחַת חוּטָא דְרִי הִיא בַּחֲטָאֵת. אִין זֶה דָּבָר הֵלְמֵד בַּהֲקָשׁ חוֹזֵר וּמֵלְמֵד בַּהֲקָשׁ דִּאֵע"ג דַּחֲטָאֵת וְלִפִּי' לַמַּצֵּה מִשְׁלָמִים בַּ"ק דְּזַבְּחִים (דף ח.) מִכָּל מָקוֹם הָא כְּתִיב בַּהּ הִיא לְנוּפָה לַעֲבֹב אֲבָל קֶשֶׁה הָא דְּיִלְיָף מְנַחַת נִדְבָה מֵאִשֵּׁם דְּאִינוּ מִרְצָה וְאִשֵּׁם נוּפָה מִשְׁלָמִים וְלִפְיָן בַּ"ק דְּזַבְּחִים (שם) וי"ל דְּהָךְ דְּרָשָׁא דְּהֵבָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא בַּדְּמַפְרָשׁ בַּזַּבְּחִים דַּעֲקָר קִרָא לְכַדְר' וַיּוֹדָה בַּרָּה דר' חזא [חזו] וְיִלְפִינן מְנַחַה מִשְׁלָמִים בַּהֲקִישָׁא דְּזוֹת הַתּוֹרָה: מַכְזִי מַחֲשָׁבָה דַּפְסֵל רַחֲמָנָא דְּקִישָׁא הוּא. דִּאֵע"ג דְּהַקִּישָׁא דַּבַּחֲטָאֵת וְכֹאשֵׁם לֹא עָקֵר מ"מ אִתְּרֵא בַּהֲקִישָׁא דְּזוֹת הַתּוֹרָה וּבִינָן דְּהַקִּישָׁא הוּא מַה לִּי שְׁנַי קִדָּשׁ מַה לִּי שְׁנַי בְּעָלִים וּא"ת מַה מַּקְשִׁי אֲבִי' לְרַבָּה תַּקְשִׁי בְּרִיתָא נוּפָה דְּמוֹכָחָא דִּישׁ חֲלוּק חֲדַמְפְּרָשׁ טַעְמָא מִשּׁוּם דַּמַּעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין וי"ל דִּיכוּל לְיֹשֵׁב הַבְּרִיתָא בַּהֲעִי אִמּוּרָאֵי דְּלָקֵמַן א"ג כְּסָבֵר אֲבִי' דְּבִין דְּשְׁנַי קִדָּשׁ לֹא פָסוּל מִשּׁוּם דַּמַּעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין הוּא הֵדִין שְׁנַי בְּעָלִים דְּיִלְפִינן מִשְׁלָמִים פִּי ה"ג דְּמַה שְׁלָמִים לֹא חֲלָקָת לַפְסֵל אִף מְנַחַה לֹא תַחֲלֹק לְהַבְשִׁיר דְּכִי ה"ג דְּרִישׁ תַּנָּא דְּכִי חֲזָקִיָה בַּפ' אֵלּוּ נֶעְרִית (בַּתְּבוֹת דף לה.) גְּבִי מַכָּה אֵדָם וּמַכָּה בְּהֵמָה וְהָךְ סָבְרָא דָּלָא חֲלָק אֶשְׁכַּחַן בַּפֶּרֶךְ קִמָּא דְּזַבְּחִים (דף ז.) גְּבִי שְׁלָמִים: עוֹלֵת הָעוֹף שְׁמִלְחָה לַמַּעֲלָה. קס"ד אֵע"ג דַּבְשָׁרָה בַּחֲטָאֵת מִכָּל מָקוֹם אִין דְּרָךְ לַעֲשׂוֹת לַמַּעֲלָה שְׁלֹא יִפֹּל הָדָם לְאֶרֶץ קִדָּם שְׁיָבֵא לַמִּטָּה לַמַּצֵּה:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

וְנִדְבָה מִי שְׂרִי לְשׁוּיִי בַּהּ? לִימָא מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דִּתְנִיָּא: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: כָּל הַמְּנָחוֹת שְׁנַקְמָצוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּן כְּשִׁירוֹת, וְעָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה. שְׂאִין הַמְּנָחוֹת דּוֹמּוֹת לְזַבְּחִים, שְׁהַקּוּמִץ מַחֲבֵת לְשׁוּם מִרְחֶשֶׁת – מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ לְשׁוּם מַחֲבֵת, חֲרִיבָה לְשׁוּם בְּלוּלָה – מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ לְשׁוּם חֲרִיבָה. ^(א)אֲבָל בַּזַּבְּחִים אֵינוּ כּוֹ, שְׁחִיטָה אַחַת לְכוּלָן, וְיִרְיקָה אַחַת לְכוּלָן, וְקֶבֶלָה אַחַת לְכוּלָן. הַיָּחָא לְרַב אָשִׁי, דְּאָמַר: כָּאֵן בְּקוּמִץ מַחֲבֵת לְשׁוּם מִרְחֶשֶׁת, כָּאֵן בְּקוּמִץ מְנַחַת מַחֲבֵת לְשׁוּם מְנַחַת מִרְחֶשֶׁת – מִתְּנִיתִין מְנַחָה לְשׁוּם מְנַחָה הִיא. אֲלֹא לְרַבָּה וּרְבָא מֵאִי אֵיכָא לְמִימַר? וְכִי תֵימָא, כִּדְקָא מְשִׁנִּי רַבָּה: כָּאֵן בְּשִׁינוֹי קוֹדֵשׁ, כָּאֵן בְּשִׁינוֹי בְּעָלִים – הָא מִתְּנִיתִין שִׁינוֹי קוֹדֵשׁ הוּא, דְּקִתְנִי: "כִּיִּצַּד לְשִׁמָּן וְשִׁלָּא לְשִׁמָּן" – לְשׁוּם מְנַחַת חוּטָא וְלְשׁוּם מְנַחַת נִדְבָה. וְאִי גַּמִּי כִּדְקָא מְשִׁנִּי רַבָּא: כָּאֵן בְּקוּמִץ מְנַחָה לְשׁוּם מְנַחָה, כָּאֵן בְּקוּמִץ מְנַחָה לְשׁוּם זָבַח – ^(א)הָא מִתְּנִיתִין מְנַחָה לְשׁוּם מְנַחָה הִיא, דְּקִתְנִי: "שִׁלָּא לְשִׁמָּן וְלְשִׁמָּן" – לְשֵׁם מְנַחַת נִדְבָה לְשֵׁם מְנַחַת חוּטָא. אֲלֹא לְרַבָּה וּרְבָא מַחוּרְרָתָא מִתְּנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ^(א)וְרַמִּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲדַרְבֵּי שְׁמַעוֹן, דִּתְנִיָּא: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: "קוֹדֵשׁ קוֹדָשִׁים הִיא כַּחֲטָאֵת וּכְאֲשָׁם" – יֵשׁ מֶהֱן כַּחֲטָאֵת, וְיֵשׁ מֶהֱן כְּאֲשָׁם. מְנַחַת חוּטָא הִרִי הִיא כַּחֲטָאֵת, לְפִיכָךְ קִמָּצָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה – פָּסוּלָה, כַּחֲטָאֵת; מְנַחַת נִדְבָה הִרִי הִיא כְּאֲשָׁם, לְפִיכָךְ קִמָּצָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה – כְּשִׁירָה. וּכְאֲשָׁם – מָה אָשָׁם כָּשֵׁר וְאֵינוּ מִרְצָה, אִף מְנַחַת נִדְבָה כְּשִׁירָה וְאֵינָה מִרְצָה. אָמַר רַבָּה, לֹא קִשְׂיָא: כָּאֵן בְּשִׁינוֹי קוֹדֵשׁ, כָּאֵן בְּשִׁינוֹי בְּעָלִים. אָמַר לִיה אַבְרִי: מַכְדִּי מַחֲשָׁבָה דַּפְסֵל רַחֲמָנָא הִקְדִּישָׁא הִיא, מָה לִּי שִׁינוֹי קוֹדֵשׁ, מָה לִּי שִׁינוֹי בְּעָלִים? ^(א)אָמַר לִיה: מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין דְּקִאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, סָבְרָא הִיא, דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא. מַחֲשָׁבָה דְּלֹא מִיַּנְבָּרָא – פָּסֵל רַחֲמָנָא, מַחֲשָׁבָה דְּמִיַּנְבָּרָא – לֹא פָסֵל רַחֲמָנָא. (סימָן: עוֹלָה, עוֹלָה, מָלַק וּמִיצָה, חֲטָאֵת הָעוֹף, קוֹדָשִׁי קוֹדָשִׁים, קוֹדָשִׁים קָדָשִׁים קָדָשִׁים.) אֲלֹא מַצֵּתָה, עוֹלֵת הָעוֹף שְׁמִלְחָה לַמַּעֲלָה מִשּׁוּם חֲטָאֵת הָעוֹף, תִּרְצָה? מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ דְּעוֹלֵת הָעוֹף הִיא, דְּאִי חֲטָאֵת הָעוֹף הִיא – לַמִּטָּה הָרִי עָבִיד לָהּ. "אִשּׁוּ חֲטָאֵת הָעוֹף לַמַּעֲלָה מִי לִיתָא? הָאֵמַר מָר: מְלִיקָה בְּכָל מָקוֹם בַּמִּזְבֵּחַ כְּשִׁרָה! עוֹלֵת הָעוֹף שְׁמִיצָה דְּמָה לַמַּעֲלָה לְשֵׁם חֲטָאֵת הָעוֹף תִּרְצָה, מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ דְּעוֹלֵת הָעוֹף הִיא, דְּאִי חֲטָאֵת הָעוֹף הִיא – לַמִּטָּה הָרִי עָבִיד לָהּ הִזָּאָה.

אָמַרִי:

זְבִיחָה לָשֵׁם שְׁלָמִים: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר כָּל הַמְּנָחוֹת כּוֹי' וְאִפִּי' מְנַחַת חוּטָא: שְׂאִין הַמְּנָחוֹת דּוֹמּוֹת לְזַבְּחִים בַּזַּבְּחִים מוֹדִיעֵא דָּלָא עָלוּ: מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִים שְׁהוּא מְכַזֵּב דַּמִּרְחֶשֶׁת עֲמָקָה וּמַעֲשִׂיָה רּוֹחֲשִׁים רַבִּין מַחֲבֵת צַפָּה וּמַעֲשִׂיָה קָשִׁין בַּפֶּרֶךְ כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מַצָּה (לָקֵמַן מְנָחוֹת דף סג.). מְנַחַת חֲרָבָה דַּמְנַחַת חוּטָא (וַיִּקְרָא ה':י"א) וּמְנַחַת קִנְאוֹת דְּכְתִיב בַּהּ (בַּמִּדְבָּר ה':ט"ו.) לֹא יֵשִׁים עָלֶיהָ שְׁמֹן: בְּלוּלָה שְׁאֵר מְנָחוֹת וְהַשְּׂתָא פִּלְגִיא מִתְּנִיתָן עָלֶה דר' שְׁמַעוֹן בַּתְּרִיתִי חֲדָא דַּמְתְּנִיתָן קִתְּנִי בְּכָל הַמְּנָחוֹת דָּלָא עָלוּ וְחֲדָא דְקָא פָסִיל תַּנָּא דִּירִין מְנַחַת חוּטָא לְגַמְרִי: אֲבָל בַּזַּבְּחִים אֵינוּ בִין אִין לָהֶם מַעֲשָׂה מוֹכִיחַ הֵלְכָךְ מַהֲנִי בַּהּ שְׁנַי דָּלָא עָלוּ לָשֵׁם חוֹבָה: הַיָּחָא לְרַב אָשִׁי דַּמְתָּן לָקֵמַן פִּי רַמִּינן דר' שְׁמַעוֹן דְּאָמַר בַּכְּתָא אַחֲרִיתִי (בַּמַּתְנִיתִין) אֲדַרְבֵּי שְׁמַעוֹן דְּהֵבָא וּמִתְּנִין לָהּ רַב אָשִׁי דְּהָא דְּאָמַר ר' שְׁמַעוֹן עָלוּ בְּאוֹמַר הִרִינִי קוּמָן מַחֲבֵת לָשֵׁם מִרְחֶשֶׁת דְּבִין דָּלָא אֲדָבֵר שְׁמָה דַּמְנַחָה אֲלֹא שְׁמָה דַּמָּא דְּבָרִי רּוּחַ בְּעֵלְמָא יִנְיָהוּ וְהָא דְּקִאָמַר ר' שְׁמַעוֹן בְּעֵלְמָא דָּלָא עָלוּ בְּגוֹן דְּאֲדָבֵר שְׁמָה דַּמְנַחָה אֵיכָא לְאוּקוּמָה מִתְּנִי' כר' שְׁמַעוֹן דַּמְתְּנִי' אֲדָדָבֵר שְׁמָה דַּמְנַח' בַּדְּמַפְר' שְׁלֹא לָשִׁמוּ וְלָשִׁמוּ לָשֵׁם מְנַחַת נִדְבָה לָשֵׁם מְנַחַת חוּטָא: אֲלֹא לְרַבָּה וְלְרַבָּא דַּמַּשְׁנֵי לֶה בְּטַעְמִי אַחֲרֵנִי בַּדְּמַפְרָשׁ לָקֵמַן מֵאִי אֲבָא לְמִימַר: וְכִי תֵימָא מִתְּנִי' מִתּוֹקֵמָא כר' שְׁמַעוֹן בַּדְּמַשְׁנִי רַבָּה לָקֵמַן לַטַּעְמָה דר' שְׁמַעוֹן בִּין בְּשְׁנַי קִדָּשׁ וְכֹאן בְּשְׁנַי בְּעָלִים הָא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן עָלוּ בְּשְׁנַי קִדָּשׁ בְּגוֹן מְנַחַת מַחֲבֵת לָשֵׁם מְנַחַת מִרְחֶשֶׁת דַּמַּעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין שְׁהוּא מְכַזֵּב וְהָא דְּאָמַר לֹא עָלוּ בְּשְׁנַי בְּעָלִים בְּגוֹן דְּהִבִּיאָה רֹאשִׁין וּקְמַצָּה כַּהֵן לָשֵׁם שְׁמַעוֹן דְּלִיבָא מַעֲשָׂה מוֹכִיחַ אִי דְּרֹאשִׁין הִיא אִי דַּשְׁמַעוֹן: וְהָא מִתְּנִיתִין בְּשְׁנַי קִדָּשׁ מִיָּרִי וְקִתְּנִי דָּלָא עָלוּ דַּקִּתְּנִי בִּיצַד לָשִׁמָּן וְשִׁלָּא לָשִׁמָּן בְּגוֹן שְׁקָמָן מְנַחַת חוּטָא לָשֵׁם מְנַחַת חוּטָא וְלָשֵׁם נִדְבָה: וְאִי גַּמִּי בַּדְּמַשְׁנִי רַבָּא לַטַּעְמָא דר' שְׁמַעוֹן דְּהָא דְּאָמַר עָלוּ בַּקֶּמֶן מְנַחַת מַחֲבֵת לָשֵׁם מְנַחַת מִרְחֶשֶׁת מִשּׁוּם דְּכְתִיב זֹאת תֹּרַת הַמְּנַחָה (וַיִּקְרָא ו':י') תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַמְּנָחוֹת וְהָא דַּקִּתְּנִי לֹא עָלוּ בַּקֶּמֶן מְנַחָה לָשֵׁם זָבַח וְלָקֵמַן פְּרִיד בַּקֶּמֶן לָשֵׁם זָבַח לַתְּבַשֵּׁר גַּמִּי דְּהָא מַעֲשִׂיָה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ קִאָמַר וּמַשְׁנִי לֶה לָקֵמַן (מְנָחוֹת דף ג.) וְהָא דַּקְּטֵי לְאִקְשׁוּנִי בַּמַּתְנִי' מִשְׁלֹא לָשִׁמָּן ה"ה דַּמְצִי לְאִקְשׁוּנִי לָשִׁמָּן וְשִׁלָּא לָשִׁמָּן בַּדְּאִקְשִׁינן לְרַבָּה אֲלֹא פִי סָדְרָא דַּמַּתְנִי' נָקֹט וְאִלּוּ: קִדָּשׁ קִדָּשִׁים הִיא וְגו' בַּמְנַחָה כְּתִיב וְקָרִי לֶה חֲטָאֵת וְאִשֵּׁם הָא בִּיצַד מְנַחַת חוּטָא דְרִי הִיא בַּחֲטָאֵת דְּקו"ל (זַבְּחִים דף ג.) כָּל הַזַּבְּחִים שְׁנַזְּבָחוּ שְׁלֹא לָשִׁמָּן בְּשָׂרִים אֲלֹא שְׁלֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לָשֵׁם חוֹבָה חוּץ מִן פָּסַח וַחֲטָאֵת שְׁפָסוּלִין לְגַמְרִי וּבַ"ק דְּזַבְּחִים מִפְּרָשׁ טַעְמָא דַּפְסַח וְלָקֵמַן מִפְּרָשׁ טַעְמָא דַּחֲטָאֵת:

וְאִינוּ מִרְצָה לֹא עָלוּ לָשֵׁם חוֹבָה בַּזַּבְּחִים ר"ש מוֹדָה בַּקִּתְּנִי לְשִׁיל: אִף מְנַחָה כּוֹי' וְקִשְׂיָא דר"ש אֲדַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בִּין בַּמְנַחַת חוּטָא וּבִין בַּמְנַחַת נִדְבָה: בִּין בְּשְׁנַי קִדָּשׁ בַּכְּרִשִׁית לְשִׁיל: מַכְזִי מַחֲשָׁבָה דַּפְסֵל רַחֲמָנָא בַּמְנַחָה הַקִּישָׁא הוּא דְּאֶתְקִישׁ רַחֲמָנָא מְנַחָה לְזַבְּחִים בַּכְּתִיב (וַיִּקְרָא ו':י') קִדָּשׁ קִדָּשִׁים הִיא בַּחֲטָאֵת וְכֹאשֵׁם מַה זַבְּחִים פָּסִלָה בַּהּ מַחֲשָׁבָה בַּכְּתִיב (שם ז) הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יַחֲשֹׁב אִף מְנַחָה גַּמִּי מַה לִּי שְׁנַי קִדָּשׁ וּמַה לִּי שְׁנַי בְּעָלִים: מַחֲשָׁבָה דָּלָא מַנְבָּרָא אִם מְכַזֵּב וְאִם לֹא פָסִיל רַחֲמָנָא דַּחֲשִׁיב לֶה מַחֲשָׁבָה: אֲבָל מַחֲשָׁבָה דַּמַּנְבָּרָא לְכָל שְׁהוּא מְכַזֵּב לֹא הִי מַחֲשָׁבָה הֵךְ מַחֲשָׁבָה דַּקִּדָּשִׁים הוֹרָצַת דְּצוּר בַּפָּה הוּא בַּדְּאִמְרִי' בַּבְּבֹא מַצִּיעָא (ר' מד.) עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע לְחִיב עַל הַמַּחֲשָׁבָה בַּמַּעֲשָׂה דְּאִי לֹא מוֹצִיאֻ בַּפָּה מַחֲשָׁבָתוֹ מֵאִיר נַחֲבִי לֶה: אִי דְּכִי בִין דַּמַּחֲשָׁבָה הַגְּלוּיָהּ לְכָל לֹא פָסִלָה עוֹלֵת הָעוֹף כּוֹי': עוֹלֵת הָעוֹף נַעֲשִׂית לַמַּעֲלָה מַחוּט הַסִּיקְרָא בַּתְּנִיָּא בַת"כ וּמִלָּק וְהַקְטִיר וְנִמְצָה מַה הַקְטִירָה בְּרֹאשׁוֹ שֵׁל מַזְבֵּחַ אִף מְלִיקָה בְּרֹאשׁוֹ שֵׁל מַזְבֵּחַ וּמַצִּי גַּמִּי בְּהֵאִי קִרָא כְּתִיב וַחֲטָאֵת הָעוֹף לַמִּטָּה וְהַכִּי מִפְּרָשׁ בַּשְּׁחִיטָת קִדָּשִׁים בַּפ' קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים (זַבְּחִים דף סד:.) דָּלָא עֲלֵתָה: מְלִיקָה לַחֲטָאֵת הָעוֹף בְּכָל מָקוֹם בַּמִּזְבֵּחַ בְּשָׂרָה בַּפ' קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים (זַבְּחִים דף סג.) וְהוּא לֶה מַחֲשָׁבָה דָּלָא מַנְבָּרָא מִשּׁוּם הַכִּי תַנָּן דָּלָא עֲלֵתָה: עוֹלֵת הָעוֹף הַכְּשִׁירָה בַּמַּצִּי כְּתִיב (וַיִּקְרָא א) וְנִמְצָה דְּמוּ עַל קוֹר הַמִּזְבֵּחַ חֲטָאֵת הָעוֹף הִזָּא תַחֲלֶה וְאִח"כ מַצִּי כְּתִיב וְהִזָּה מִזֶּם הַחֲטָאֵת וְגו' וְהַשְּׂאֵר בַּדָּם וּמִצָּה וְגו' (שם ה:.) לַמִּטָּה הִזָּה עָבִיד לֶה בַּכְּתִי' (שם ע) עַל קוֹר וּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרַת כֹּהֲנִים זֶה קוֹר הַתַּחֲתוֹן: הִזָּאֵה אוֹחַץ בְּגוֹף הָעוֹף וּמַעֲלָה וּמוֹרִיד בְּכַח וְהָדָם נִתְּנוּ מַעֲצָמוּ מַצִּי סוּחַט בִּין אֶצְבְּעוּתָיו וְנִצֹּץ הָדָם הוֹלֵךְ לְמַרְחוּק:

מסורת הש"ס

א זבחים ב.

ב נזיר ג: בבא קמא מד:

ג ספרא צו פרק ג ד; זבחים יא.

ד לקמן מט.

תורה אור השלם

לא תאפה חמץ חלקם נזמתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם [ויקרא ו, י]

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות; משנה מנחות; לקמן קב: ב סוטה לב: ג זבחים עה:
תורה אור השלם

והזיר ליתנה את־ימי נזרו והביא כבש גר־שנתו לא־שם וז־זמים הראשנים יפלו פי טמא נזרו [במדבר ו, יב]

וביום השמיני יקח שני־כבשים תמימים וכבשה אחת בת־שנמה תמימה ושלשה עֲשָׂרִים סלת מנחה בלולה בשמן ולב אחד שמן [ויקרא יד, י]

אִמְרֵי אִיגָשִׁי וְדאִי חֲטֹאת הִיא וְהָן מַצִּי דְבִתְר הָזֵאה הוּא וְהאִי דְקַעְבִּיד לָהּ מַצֵּה דְמָה דְמָה בְּכָל מְקוּם בַּמִּזְבֵּחַ בְּשִׁירָה. חֲטֹאת הָעוֹף שְׁהֵזָה דְמָה לְמִטָּה לְשֵׁם עוֹלֹת הָעוֹף תַּרְצָה, דְּמַעְשִׂיָּה מוֹכִיחִין עָלֶיהָ דְחֲטֹאת עוֹף הִיא, דְּאִי עוֹלֹת הָעוֹף הִיא – לְמַעַלָּה הָוָה עֶבֶיד לָהּ, וּמִיצוֹי הָוָה עֶבֶיד לִיהּ! הֲכִי נָמִי, אֶלָּא לְפִי שְׂאִין הַמִּנְחוֹת דּוּמּוֹת לְזִבְחִים קֶאָמֵר – לְזִבְחִים, וְלֹא לְעוֹפּוֹת. קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים שְׂשַׁחֲטָן בַּצָּפוֹן לְשֵׁם קֳדָשִׁים קָלִים, לִירְצוֹ, מַעְשִׂיָּהֶן מוֹכִיחִין עָלֵיהֶן דְּקֳדָשִׁי קֳדָשִׁים נִינְהוּ, דְּאִי קֳדָשִׁים קָלִים – בְּדָרוּם הָוָה עֶבֶיד לָהּ. “אִימּוֹר דְּאָמֵר רַחֲמָנָא אָף בְּדָרוּם, בְּדָרוּם וְלֹא בַּצָּפוֹן מִי אָמֵר? דִּתְנּוּ: שְׁחִיטְתֶּן בְּכָל מְקוּם בַּעֲזָרָה. קֳדָשִׁים קָלִים שְׂשַׁחֲטָן בְּדָרוּם לְשֵׁם קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים לִירְצוֹ, מַעְשִׂיָּהֶן מוֹכִיחִין עָלֵיהֶן, דְּקֳדָשִׁים קָלִים נִינְהוּ, דְּאִי קֳדָשִׁים קָלִים – בַּצָּפוֹן הָוָה עֶבֶיד לָהּ. אָמְרִי: קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים נִינְהוּ, וּמִיעֶבֶר הוּא דְעֶבֶר, וְשַׁחַט לָהּ בְּדָרוּם. אִי הֲכִי, מַחֲבַת לְשֵׁם מַרְחֶשֶׁת נָמִי, הָאִי דְקָא קִמִּיז לָהּ לְמַרְחֶשֶׁת, אָמֵר: הָאִי בְּמַרְחֶשֶׁת נָדָר, וְהָא דְמִיִּיתִי לָהּ בְּמַחֲבַת – דְּמַרְחֶשֶׁת הִיא, וּמַעֲבַר הוּא דְעֶבֶר וְאַתִּינִיָּה בְּמַחֲבַת! הָתֵם, כִּי נָמִי בְּמַרְחֶשֶׁת נָדָר, כִּי מִיִּיתִי לָהּ בְּמַחֲבַת – מַחֲבַת הָוָּא.^(א) כְּדִתְנּוּ: הָאוּמֵר ”הָרִי עָלִי בְּמַחֲבַת” וְהִבִּיא בְּמַרְחֶשֶׁת, ”בְּמַרְחֶשֶׁת” וְהִבִּיא בְּמַחֲבַת – מַה שְּׁהִבִּיא הִבִּיא, וְיָדִי נָדְרוּ לֹא יֵצֵא. ’וְדִילְמָא אָמֵר י”ז לְהִבִּיא בְּמַחֲבַת” וְהִבִּיא בְּמַרְחֶשֶׁת, בְּדִתְנּוּ: זֹו לְהִבִּיא בְּמַחֲבַת וְהִבִּיא בְּמַרְחֶשֶׁת, בְּמַרְחֶשֶׁת וְהִבִּיא בְּמַחֲבַת – הָרִי זֹו פִּסְלָהּ. לְרַבְּנָן הֲכִי נָמִי, לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּיֹּון דְּאָמֵר רַבִּי שְׁמַעוֹן: ”אָף יָדִי נָדְרוּ יֵצֵא”, אֶלְמָא קִבִּיעוּתָא דְמָנָא וְלֹא כְלוּם הוּא, וְלֹא שָׁנָא אָמֵר ”זוּ”, וְלֹא שָׁנָא אָמֵר ”עָלִי”. אֶלָּא מַעַתָּה, עוֹלָה שְׂשַׁחַט לְשֵׁם חֲטֹאת תַּרְצָה, דְּהָאִי זָכָר וְהָאִי נְקִבָּה, כִּיֹּון דְּאִיפָּא שְׁעִיר נָשִׂיא דְזָכָר הוּא – לֹא יָדִיעַ.^(א) אָמֵר: ”לְשֵׁם חֲטֹאת יַחֲיד”, מֵאִי אִיפָּא לְמִימֵר? וְתוּ, חֲטֹאת יַחֲיד שְׂשַׁחֲטָה לְשֵׁם עוֹלָה תַּרְצָה, דְּחֲטֹאת נְקִבָּה וְעוֹלָה זָכָר? מִיפְסִיא בְּאַלְיָה. הִתְיַנַּח הִיכָא דְאִיִּיתִי בְּכַשָּׁה, אִיִּיתִי שְׁעִירָה, מֵאִי אִיפָּא לְמִימֵר? אֶלָּא, כִּין זָכָרִים לְנִקְבוֹת לָאו אֲדַעְתִּיָּהוּ דְאִינָשִׁי. פִּסַּח שְׂשַׁחֲטוּ לְשֵׁם אָשֶׁם לִירְצִי, דְּהָאִי כֹון שָׁנָה, וְהָאִי כֹון שְׁתִּים, כִּיֹּון דְּאִיפָּא אָשֶׁם נְזִיר וְאָשֶׁם מַצּוֹרַע, לֹא פִסִּיקָא לִיהּ. אָמֵר: ”לְשׁוּם אָשֶׁם גְּזִילוֹת וְלְשׁוּם אָשֶׁם מַעֲלִלוֹת”, מֵאִי אִיפָּא לְמִימֵר? וְתוּ, אָשֶׁם גְּזִילוֹת וְאָשֶׁם מַעֲלִלוֹת שְׂשַׁחֲטָן לְשׁוּם פִּסַּח לִירְצוֹ, דְּפִסַּח כֹון שָׁנָה וְהִנִּי כֹון שְׁתִי שְׁנִים! ^(א)אֶלָּא, כִּין כֹון שָׁנָה לְכִין כֹון שְׁתִי שְׁנִים לָאו אֲדַעְתִּיָּהוּ דְאִינָשִׁי, דְּאִיפָּא כֹון שָׁנָה דְּמִיחֲזִי כְכֹון שְׁתִים, וְאִיפָּא כֹון שְׁתִים דְּמִיחֲזִי כְכֹון שָׁנָה. שְׁעִיר שְׂשַׁחֲטוּ לְשׁוּם אָשֶׁם לִירְצִי, דְּהָאִי צָמֵר וְהָאִי שִׁיעוֹר, אָמְרִי: דִּיכָרָא אוּכְמָא הוּא. עֲגָל וּפַר שְׂשַׁחֲטָן לְשׁוּם פִּסַּח וְאָשֶׁם, לִירְצוֹ, דְּעֲגָל וּפַר בְּפִסַּח וְאָשֶׁם לִיכָא! אִין הֲכִי נָמִי, וּמֵאִי

שְׁחור הוּא וְלִהֲכִי נִקְטוּ אֲכֻמָּא דְסֻתָּם שְׁעִירִים שְׁחורִים הֵן: עֲגָל וּפַר חֲטֹאת כִּנּוּן פַּר כִּהֵן מִשִׁיחַ שְׂשַׁחֲטוּ לְשֵׁם פִּסַּח וְאָשֶׁם שְׂאִין בְּאִין אֶלָּא מִן הַצֹּאן לִירְצוֹ:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

אִמְרֵי אִיגָשִׁי וְדאִי חֲטֹאת הִיא וְהָן מַצִּי דְבִתְכִיב בְּשִׁרָה. אַע"נ דְּכִתִּיב בְּהַ יסוד כְּדִכְתִּיב (וַיִּקְרָא ה':ט') וַיַּצֵּה אֵל יסוד הַמִּזְבֵּחַ הָאִמְרִינָן בְּפִרְק חֲטֹאת הָעוֹף (וְזָכִים דָּף סה: נָשֶׁם) דְּמַצִּי לֹא מַעֲבַב אִפִּי לֹא מַצֵּה כָּלָל וּפְלִגְנִתָּא הִיא בַּפ"ב דְּמַעֲיֵלָה (דָּף ח:): חֲטֹאת הָעוֹף שְׁהֵזָה דְמָה. לְפִי שְׁהִתְחִיל לְהִקְשׁוֹת מִמַּצִּי וְהָזֵאה מִקְשָׁה כְּמוֹ כֹון עֵתָה אֶבֶל כְּמוֹ כֹון (עֵתָה) הִיֵּה יָכוֹל לְהִקְשׁוֹת מִמְּלוּקַת חֲטֹאת שְׁמֵלִקָּה לְמִטָּה לְשֵׁם עוֹלָה דְּמִלִּיקַת עוֹלֹת הָעוֹף לְמַעַלָּה כְּדִאֲמֵרִי' בְּזָכִים בְּפִרְק קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים (וְזָכִים דָּף סה. נָשֶׁם) מַה הַקְטֵרָה בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ אָף מְלִיקָה: דִּאִי קֳדָשִׁים קָלִים בְּדָרוּם הֵנָּה עֶבֶד לָהּ. ס"ד מִשׁוּם דְּלֹא לִיתִי לְמִטְעִי וְלִימֵר שְׁהֵם קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים: וּמַעֲבַר הוּא דְעֶבֶר וְשַׁחֲטִינְהוּ בְּדָרוּם. הֵא דְלֹא מַשְׁעִי הֲכִי לְעֵיל גְּבִי קִשְׁיֹא דְחֲטֹאת הָעוֹף שְׁהֵזָה דְמָה לְמִטָּה לְשֵׁם עוֹלֹת הָעוֹף פִּי' בְּקוּנְטָרַם מִשׁוּם דְּאִיפָּא תַרְתִּי וְלֹא טַעִי שְׁעִישָׁה הָזֵאה וְלִמְטָה וּלְפִרְשׁוֹ קֵשֶׁה דֹא"כ תַקְשִׁי לוֹ מַחֲטֹאת בְּהִמָּה לְשֵׁם עוֹלָה דְּאִיפָּא תַרְתִּי שְׁנַיִי כְּדִפְרָשְׁנָא לְעֵיל וְנִרְאָה דְהִשְׁתָּא חוֹזֵר בֹו מִשְׁנַיִל דְלַעֲיֹל לְזַבְּחִים וְלֹא לְעוֹפּוֹת דְאִכּוּלְהוּ אִיפָּא לְשְׁנַיִי דְאֲמֵרִי' מַעֲבַר עֶבֶר: אֶלְמָא קִבִּיעוּתָא דְמָנָא לָאו כְלוּם הוּא. וּבְפִרְק בְּתֵרָא (לְקַמְן מִנְחוֹת דָּף קד:) תֵּנּוּ פִרְשְׁתִּי וְאִנִּי יוֹדַע מַה פִּרְשְׁתִּי יִבִּיא חֲמַשְׁתָּן וּמוֹנִי לָהּ בְּגִמְרָא כַר"ש וְהִיכִי אִתִּיא בְּתַת־דַּר"ש הֵא לַר"ש אִפִּי' פִּרַשׁ מַחֲבַת וְהִבִּיא מַרְחֶשֶׁת יֵצֵא נֶשְׁמָא דְסָם בְּבֹא לְצֹאת יָדִי שְׁמִים וְאִי נָמִי כִנּוּן דְּאִיפָּא חֲזָא דְמִיתִי וְקֶאָמֵר אִם זֹו נִדְרִיתִי תִּהְא לְנִדְרִי וְאִם לָאו תִּהְא נִדְבָה: לֹא שָׁנָא אָמֵר עָלִי וְלֹא שָׁנָא אָמֵר זֹו. הַקְשָׁה דְרַב ר' יַצְחָק כֹון הַר"ר מֵאִיר תַּינַח מַחֲבַת לְשֵׁם מַרְחֶשֶׁת אֶלָּא חֲרָבָה לְשֵׁם בְּלוּלָה אִמְרִי הֵא בְּלוּלָה הִיא וּמַעֲבַר הוּא דְעֶבֶר וְעֶבֶיד לָהּ חֲרָבָה וְכֹון בְּלוּלָה לְשֵׁם חֲרָבָה וְיֵשׁ לִימֵר דְבָהֵא לֹא טַעִי אִיגָשִׁי שְׁעִישָׁה חֲרָבָה בְּלוּלָה וּבְלוּלָה חֲרָבָה וְעוֹד י"ל דְּיִחָא בְּלָאו הֲכִי כִין לְמ"ד מִנְחָה קְדוּשָׁה בְּלֹא טָמֵן כִּין לְמ"ד אִין מִנְחָה קְדוּשָׁה בְּלֹא טָמֵן לְקַמְן צ"ע: כֹון דְּאִפָּא שְׁעִיר נָשִׂיא, וְאִם עוֹלָה זֹו אִיל אִמְרִי שְׁעִיר נָשִׂיא הוּא כְּדִאֲמֵרִינָן בְּסֻמוּן אִמְרִי דְכָרָא אֲכֻמָּא הוּא: אָמֵר לְשֵׁם אָשֶׁם גְּזִלוֹת לְשֵׁם אָשֶׁם מַעֲלִלוֹת מֵאִי אִפָּא לְמִימֵר. וּא"ת אֲכֻתִּי אִמְרִי דִאִי עֶבֶר עֶבֶר וּמִיתִי לִיה כֹון שָׁנָה דְהִאֲמֵר בְּתַמוּרָה בְּפִרְק אִלּוּ קֳדָשִׁים (תַּמוּרָה דָּף יט:): אָשֶׁם כֹון שָׁנָה וְהִבִּאוּ כֹון שְׁתִים כֹון שְׁתִים וְהִבִּאוּ כֹון שָׁנָה בְּשִׁרָה אֶלָּא שְׂלֹא עָלוּ לְשֵׁם חוּבָה וְיֵשׁ לִימֵר דְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְטַעֲמָה דְאִמֵר הָתֵם כָּל עֲצָמָה אִיגָה קֳדָשָׁה: דְּהִאִי צָמֵר וְהִאִי שְׁעִר. צָמֵר

לְכֹון כְּדִכְתִּיב (וַשְׁעִיָּהוּ א':י"ח) אִם יִאֲדִימוּ כְּתוּלַע בְּצִמֵר וַיְהִי שְׁעִר שְׁחור כְּדִמְשָׁמַע בְּרִישׁ הַמוּצִיא וַיִּן (שְׁבַת דָּף עז:): מֵאִי טַעֲמָא עַי מַסְנֵי בְרִישָׁא וְהָדַר אִמְרִי בְּכִרְיתוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּרִישָׁא תְּשׁוּבָא וְהָדַר נְהוּרָא וְהִנּוּ דְקֶאָמֵר הֲכָא אִמְרִי

דְּכָרָא אֲכֻמָּא הוּא וּבְקוּנְטָרַם לֹא פִרַשׁ כֹון:

ג.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:

ב מו"י פ"יז מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:

ג מו"י פ"יז מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:

 רבינו גרשום
--

אמרי דילמא. חטאת היא כדקאמר והאי דעבד ליה מציני למעלה דכבר עשה לה הזאה למטה כדינה ומציני חטאת כשר אפי' למעלה דלאחר מר במס' זבחים מונה דמה בכל מקום במזבח כשרה משום דכתיב והשחיר בדם ומנה אל יסוד המזבח אי אכיל שירים בדם אחר שהזה ומנה ואי לוכא לא מעכבי וכו' היכי דלא מעכבי כשרה הכי נחו כי אחנהו בסדן בכל מקום הילכך לא מונכרא:

ומציני הוה עבדי לה. כשולה ולא הזאה:

הכי נמי. דלר"ש הא מונכרא מילתא אבל ר"ש לא אמר שאין המנחה דומה לעופות שאין דומה לזבחים קאמר:

ומקשי ליה מוכחים קדשי קדשים ששחטן כו':

אף בדרום. דכתיב אל פתח אהל מועד דמשמע בכל מקום בעזרה:

היתנה יבא דאיתי כשבה. לחטוא יחיד ושחט לזם עולה דלא מונכרא מילתא דלכשה ים לה זבז אחרך ומכסה הנקבות ולא מונכרא מילתא אלא שערות חטאת יחיד זבכה קרז ואין מכסה הנקבות:

לאו אדעתיהו דאינש. למחוי הי זכר והי נקבה ולא מונכרא מילתא:

לא פסיקא ליה. דלשם אשם וקן כן שתי שנים שוחטו אלא לשם אשם סתם ואיכא אשם כן שנה ולא מונכרא מילתא:

אמר. בפירוש לזם אשם גזולתא(אוני דכונתו כוה כדי שלא תקשה לפי זה מה שהקשו התוס' בד"ה אמר. ומפרש דכן שתי שנים הוא מאי אכא למימר הא מונכרא מילתא:

דהאי צמר. דלשם כבש הוא ויש לו צמר ולכן הוא ושעיר צמרו ושער הוא ושחור הוא ומונכר דהאי שחור והאי לבן כדאמר במס' שבת [דף עו] מאי טעמא דעזרא מסני בריש עזרא כבדויתיו של עולם וכו' לא מונכרא מילתא דסבדי דדכרא אוכמא הוא דחוי לאשם:

אין הכי נמי. לטעמא דר"ש לירצי דהא מונכרא מילתא. ע"כ מהרמ"ם:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' ו':

באן בקומן מנחה לשם זבח.
בזחנם נקט רבא ענין זה דלא ליזרי בה מנחה לשם מנחה מחבת לשם מרחשת עליו: ומאי זבחים? רוב זבחים.
רבא אמר, לא קשיא: כאן – בקומץ מנחה לשום מנחה, כאן – בקומץ מנחה לשום זבח.
מנחה מנחה – וזאת תורת המנחה, תורה אחת לכל המנחות; מנחה לשום זבח – וזאת תורת המנחה וזבח" לא כתיב.
והא תנא "מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר? הכי קאמר: אף על גב דמחשבה דלא מינכרא היא, ותיפסל, "וזאת תורת המנחה" – תורה אחת לכל המנחות.
ומאי אכל בזבחים אינו כן? אף על גב דשחיטה אחת לכולן, "וזאת תורת המנחה וזבח" לא כתיב.
אָלָא מַעֲתָה, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשום חטאת עבודה זרה, לשום חטאת נזיר, לשום חטאת מצורע – תהא כשירה ותירצה, דאמר רחמנא: "וזאת תורת החטאת", תורה אחת לכל חטאות! לרבי שמעון הכי נמי, לרבנן הא אמר: חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשום חטאת עבודה זרה – כשירה, לשם חטאת נזיר מצורע – פסולה, דהני עולות ביהדייהו גינהו.
"רב אחא בריה דרבא מתני ליה לכולהו לפסולא, וישחט אותה לחטאת" – לשם אותו חטאת.
רב אשי אמר, לא קשיא: כאן – בקומץ מנחת מחבת לשום מרחשת, כאן – בקומץ מנחת מחבת לשום מרחשת.
מנחת מחבת לשום מרחשת – במנא קא מחשב, ומחשבה במנא לא פסלה; מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת – במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב.
והא תנא "מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר? הכי קאמר: אף על גב דמחשבה מינכר היא, תיפסל.
ומאי אכל בזבחים אינו כן? אף על גב דשחיטה אחת לכולן, זריקה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן – בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב.
אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: חרבה משום בלולה, אמאי אמר רבי שמעון? אמר ליה: לשום שלמים בעלמא.
אי הכי, לשום שלמים נמי, לשום שלמים בעלמא? הכי השתא? התם זבח גופה איקרי שלמים, דכתיב: "המקריב את דם השלמים", "הזרק את דם השלמים".
הכא מנחה גופה מי איקרי בלולה? "וכל מנחה בלולה בשמן" כתיב, "בלולה בשמן" איקרי, "בלולה" סתמא לא איקרי.
בולוהו פרבה לא אמרי, דאדרבה, מחשבה דמנכרא פסל רחמנא.
פרבא לא אמרי, "וזאת תורת" לא משמע להו.
פרב אשי לא אמרי, משום קושיא דרב אחא בריה דרבא.
מידלתא דפשיטא ליה לרבה להאי גיסא, ולרבא להאי גיסא, מיבעיא ליה לרב הושעיא.
דבצי רב הושעיא, ואמרי לה: בצא מיניה רב הושעיא מרבי אסי: מנחה לשום זבח

נשחטה אכל לשם עולה וזאי פסולה והוא הדין לשם חטאת נזיר ומצורע דבעולות דמו פיון דאין באין על חטא ואע"ג דר"ש הוא דאמר דחטאת נזיר באה לפי שצער עצמו מן היין אין זה על חטא פיון דאצער יין לא מייתי חטאת אלא דרך גזירות ועוד דמשום חטא זגורא כי האי לא מקרי חטאת:
באן בקומן מחבת לשם מרחשת גרסינן.
ואית דגרסיין באן בקומן מנחת מחבת לשם מרחשת ושיניהם יש ליבש:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

והא תנא מעשיה מוכיחין עליה קאמר הלכך מנחה לשם זבח נמי לתכשר:
ה"ח אע"פ שאין המנחות דומות לזבחים דאע"ג דהקומן מחבת לשם מרחשת מחשבה דלא מנכרא שיהיה בן היא אלא וזאי נכר שאינו בן דהא מעשיה מוכיחים אכל למימר דתפסל דזזאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שהיא פסולה אפלו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה הא לא מנכרא לא דמי לההוא דלעיל רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר מתר לשנות בקרבנות: ומאי אכל בזבחים אינו בן דמשמע הים דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכנן הא כל שכן דדין הוא דעלו דמחשבה דלא מנכר שהוא שקר היא: דהא שחיטה אחת לכנן ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למגזר שמה יאמרו מתר לשנות בזבחים אפלו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דלויי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים:
ותרצה לשם חובה אלקה תנן בזבחים (דף ב.) חוץ מן הפסח ומן החטאת: (לרבנן.
דלית להו זאת תורת):
הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה ולא עקר מנה שם חטאת (ולא) עלתה לבעלים:
עולות צהדיהו ניהו ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ל"א עולות נינהו ואין באין על חטא אלא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונינם נסכים בעולה מה שאין בן בשאר חטאות ולא עקר הוא תינח חטאת מצרע בדאמר'י בפרק שמי מדות (לקמן מנחות דף נ:) דטעונה נסכים אכל חטאת נזיר לא טעונה נסכים:
מתני להו פולחן לבסולא אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב:
ל"ח דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת:
והא תנא כו' ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין:
הכי קאמר כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעתא היא דמחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמפסלם דמחשבה דלא מנכרא פמות שהוא אומר היא אלא וזאי נכר שאינו בן אפלו הכי כשירה היכא דלא אדכר שם מנחה ומאי אכל כו' כדפרשין לעיל לטעמא דרבא:
חרבה לשם בלולה דקתני דעליו:
אמאי אמר ר"ש כלומר מאי טעמא עלו הא וזאי מחשבה דהא ליכא הכא מנא:
לשם בלה בעלמא פיון דלא אדכר בהדיא מנחת חרבה לשם מנחת בלולה דדברי ריח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קוים לשם ד"א (בלול):
אי הכי בזבחים דמוזה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה

לשם חובה דהכי קאמר חובה זו איני שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לבניי:
אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא מכוב פסל רחמנא דלא מנכרא שיהיה בן היא אלא וזאי נכר שאינו בן דהא מעשיה מוכיחים אכל למימר דתפסל דזזאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שהיא פסולה אפלו הכי עלו דכתיב זאת תורת המנחה הא לא מנכרא לא דמי לההוא דלעיל רבא ורב אשי סבירא להו דמחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות בקרבנות: ומאי אכל בזבחים אינו בן דמשמע הים דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכנן הא כל שכן דדין הוא דעלו דמחשבה דלא מנכר שהוא שקר היא: דהא שחיטה אחת לכנן ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למגזר שמה יאמרו מתר לשנות בזבחים אפלו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דלויי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים:
ותרצה לשם חובה אלקה תנן בזבחים (דף ב.) חוץ מן הפסח ומן החטאת: (לרבנן.
דלית להו זאת תורת):
הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה ולא עקר מנה שם חטאת (ולא) עלתה לבעלים:
עולות צהדיהו ניהו ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ל"א עולות נינהו ואין באין על חטא אלא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונינם נסכים בעולה מה שאין בן בשאר חטאות ולא עקר הוא תינח חטאת מצרע בדאמר'י בפרק שמי מדות (לקמן מנחות דף נ:) דטעונה נסכים אכל חטאת נזיר לא טעונה נסכים:
מתני להו פולחן לבסולא אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב:
ל"ח דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת:
והא תנא כו' ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין:
הכי קאמר כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעתא היא דמחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמפסלם דמחשבה דלא מנכרא פמות שהוא אומר היא אלא וזאי נכר שאינו בן אפלו הכי כשירה היכא דלא אדכר שם מנחה ומאי אכל כו' כדפרשין לעיל לטעמא דרבא:
חרבה לשם בלולה דקתני דעליו:
אמאי אמר ר"ש כלומר מאי טעמא עלו הא וזאי מחשבה דהא ליכא הכא מנא:
לשם בלה בעלמא פיון דלא אדכר בהדיא מנחת חרבה לשם מנחת בלולה דדברי ריח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קוים לשם ד"א (בלול):
אי הכי בזבחים דמוזה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה

לשם חובה דהכי קאמר חובה זו איני שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לבניי:
אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא מכוב פסל רחמנא דלא מנכרא שיהיה בן היא אלא וזאי נכר שאינו בן דהא מעשיה מוכיחים אכל למימר דתפסל דזזאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות בקרבנות: ומאי אכל בזבחים אינו בן דמשמע הים דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכנן הא כל שכן דדין הוא דעלו דמחשבה דלא מנכר שהוא שקר היא: דהא שחיטה אחת לכנן ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למגזר שמה יאמרו מתר לשנות בזבחים אפלו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דלויי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים:
ותרצה לשם חובה אלקה תנן בזבחים (דף ב.) חוץ מן הפסח ומן החטאת: (לרבנן.
דלית להו זאת תורת):
הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה ולא עקר מנה שם חטאת (ולא) עלתה לבעלים:
עולות צהדיהו ניהו ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ל"א עולות נינהו ואין באין על חטא אלא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונינם נסכים בעולה מה שאין בן בשאר חטאות ולא עקר הוא תינח חטאת מצרע בדאמר'י בפרק שמי מדות (לקמן מנחות דף נ:) דטעונה נסכים אכל חטאת נזיר לא טעונה נסכים:
מתני להו פולחן לבסולא אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב:
ל"ח דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת:
והא תנא כו' ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין:
הכי קאמר כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעתא היא דמחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמפסלם דמחשבה דלא מנכרא פמות שהוא אומר היא אלא וזאי נכר שאינו בן אפלו הכי כשירה היכא דלא אדכר שם מנחה ומאי אכל כו' כדפרשין לעיל לטעמא דרבא:
חרבה לשם בלולה דקתני דעליו:
אמאי אמר ר"ש כלומר מאי טעמא עלו הא וזאי מחשבה דהא ליכא הכא מנא:
לשם בלה בעלמא פיון דלא אדכר בהדיא מנחת חרבה לשם מנחת בלולה דדברי ריח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קוים לשם ד"א (בלול):
אי הכי בזבחים דמוזה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה

לשם חובה דהכי קאמר חובה זו איני שוחט לשם לעשות שלום בין קוני לבניי:
אדרבה מחשבה

דמנכרא שהיא מכוב פסל רחמנא דלא מנכרא שיהיה בן היא אלא וזאי נכר שאינו בן דהא מעשיה מוכיחים אכל למימר דתפסל דזזאי סבירא לן מחשבה הגלויה לכל שהוא מכוב כל שכן שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות בקרבנות: ומאי אכל בזבחים אינו בן דמשמע הים דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכנן הא כל שכן דדין הוא דעלו דמחשבה דלא מנכר שהוא שקר היא: דהא שחיטה אחת לכנן ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למגזר שמה יאמרו מתר לשנות בזבחים אפלו הכי לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דלויי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים:
ותרצה לשם חובה אלקה תנן בזבחים (דף ב.) חוץ מן הפסח ומן החטאת: (לרבנן.
דלית להו זאת תורת):
הא אמר רבא חטאת חלב כו' כשירה ולא עקר מנה שם חטאת (ולא) עלתה לבעלים:
עולות צהדיהו ניהו ואיכא למימר (שלא יאמרו) לשם עולת נזיר שחט ונמצאת חטאת שלא לשמה כשירה להקריב ל"א עולות נינהו ואין באין על חטא אלא להכשיר ולא חשיבי כחו כחטאת ויש דמפרשים עולות נינהו שטעונינם נסכים בעולה מה שאין בן בשאר חטאות ולא עקר הוא תינח חטאת מצרע בדאמר'י בפרק שמי מדות (לקמן מנחות דף נ:) דטעונה נסכים אכל חטאת נזיר לא טעונה נסכים:
מתני להו פולחן לבסולא אפילו חטאת חלב ששחט לשם חטאת דם פסולה מלהקריב:
ל"ח דר' שמעון אדר"ש: הכי גרסינן מחבת לשם מרחשת:
והא תנא כו' ואפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת נמי תהא עולה לשם חובה דהא מעשיה מוכיחין:
הכי קאמר כלומר דהא מעשיה מוכיחין גריעתא היא דמחשבה דמנכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמה יאמרו מתר לשנות והכי קאמרינן אע"פ שהמנחה אינה דומה לזבחים דבמנחה אע"ג דמעשיה מוכיחין ואיכא למימר דמפסלם דמחשבה דלא מנכרא פמות שהוא אומר היא אלא וזאי נכר שאינו בן אפלו הכי כשירה היכא דלא אדכר שם מנחה ומאי אכל כו' כדפרשין לעיל לטעמא דרבא:
חרבה לשם בלולה דקתני דעליו:
אמאי אמר ר"ש כלומר מאי טעמא עלו הא וזאי מחשבה דהא ליכא הכא מנא:
לשם בלה בעלמא פיון דלא אדכר בהדיא מנחת חרבה לשם מנחת בלולה דדברי ריח בעלמא נינהו כמ"ד הריני קוים לשם ד"א (בלול):
אי הכי בזבחים דמוזה ר"ש דלא עלו אמאי מודה כי שחיט עולה לשם שלמים תעלה

 מסורת הש"ס

א זבחים ט:

ב לקמן מט.

 גליון הש"ס

גמ' במנא קמחשב. ע"ל דף סג

ע"א תוספות ד"ה או:

 תורה אור השלם
--

דבר אל־אהרן ואל־בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יְהוָה קדש קדשים הוא 〔ויקרא ו, יח〕

וסמך את־ידיו על ראש החטאת וסחט אותה לחטאת במקום אשר ישחט את־העלה 〔ויקרא ד, ג〕

הטקריב את־דם השלמים ואת־החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הנמין לקנה 〔ויקרא ז, ג〕

וכל־מנחה בלולה־בשמן וחרבה לקל־בני אהרן תהיה איש באחיו 〔ויקרא ז, י〕

והקריב מוטנו אחד מקל־קרבן תרופה ליתנה לכהן הזורק את־דם השלמים לו יתנה 〔ויקרא ז, יד〕

וזאת תורת המנחה הקרב אתה בני־אהרן לפני יְהוָה אל־פני המזבח 〔ויקרא ז, יז〕

ד:

עין משפט גזר מצווה
א מו"י פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' א: ב מו"י פא' מהל' מוחסרי כפרה הל' יג: ג מו"י פד' מהל' מעילה הל' ג: ד מו"י פד' מהל' מעילה הל' ג:

מכשירין לית בֵּהו דָּאתו לאחר מיתתה. פ"י בקונטרס חטאת יולגת מכשיר היא אַשֶּׁם מַצְרַע בָּא הוא להכשירו לְבֹא בְּדִלְמָרֵינוּן בְּפ' דַּס שְׁחִיטָה מִפְּנֵי שְׁמִבְשָׁרְתָּהּ לֵאלֹכֶל בְּקֻדְשִׁים וְאִגַּב רִהוּטָה לֹא דִק עָס וּמִשְׁנֶה הִיא בְּפ' הַמְבִיא אֶשֶׁם תְּלוּי (כְּרִיתוֹת דף כה:): ה"ג בת"כ האִשָּׁה כו' עוֹלָתָה וּמִתָּה לֹא יִבְיֹאוּ יוֹרְשִׁים חֲטָאתָה. מִשְׁמַע אֶבֶל הִיא אִם הִיתָה חַיָּה הִיתָה מְבִיָּאָה חֲטָאתָה אַחֵר עוֹלָתָה וְעוֹלָתָה לֹּה עוֹלָתָה לָשֵׁם חוֹבָה וְכֵן מִשְׁמַע [בת"כ] בְּפֻרְשַׁת אִשָּׁה בִּי תִזְרִיעַ שְׂאֵם הַבִּיָּאָה עוֹלָתָה תַּחֲלֶה תְּבִיא חֲטָאתָה מִמֵּין עוֹלָתָה וְכֵן בְּמַסְכַּת קִנִּים (פ"ב מ"ה) וְתִמָּה דְבָב' תְּמִיד גִּשְׁחֻט (פְּסָחִים ד' נט.) אִמְרִי וְהַ בָּנָה אֵב אֵב שְׂכָל הַחֲטָאוֹת קוֹדֶמֹת לְעוֹלָה אֲפִילוּ חֲטָאת עוֹף קוֹזֵם לְעוֹלֹת בַּהֲמָה וְאֲפִילוּ דִיעֵבֵד קֹאֲמֵר מִדְּמַשְׁנֵי שְׂאֵנִי עוֹלֹת מַצְרַע דְּרַחֲמֵנָא אִמֵּר וְהַעֲלֵה שְׁהַעֲלֵה בָּבֶר וְהִינּוּ דִיעֵבֵד דְּלִכְתַּחֲלֵה חֲטָאתָה קוֹדֶמֶת בְּדִכְתִּיב בְּקֹרָא בְּהִדְיֹא ש"מ דְּבַעֲלָמָא אֲפִלּוּ דִיעֵבֵד לֹא וְתַרַן ד"ר חִיִּים דה"ה בַּעֲלָמָא וְהָ דְבָשִׁי קֹרָא בְּמַצְרַע מִשּׁוֹם דְּכְתִיב בַּה הִנֵּה זֹאת תִּהְיֶה בְּהִנְיָתוּ וְהָא דְמַשְׁמַע עַבּוּבָא בְּדִלְמָרֵינוּן בְּשִׁמְעָתֵינוּ בַּסּוּף אַע"ג דְּמַסְקִינוּ לְקַמֵּן יֵשׁ מַחֲסֵר זְמַן לְבֹו בְּיוֹם אִין לְפַסּוּל בַּעֲלָמָא מִטַּעַם זֶה דְלֹא הִי אֵלֹא בַּסָּדֵר מַצְרַע בְּמֹו שְׁאֲפֻרֵשׁ לְקַמֵּן: לֹא יִבְיֹאוּ יוֹרְשֵׁין חֲטָאתָה. הַגְרָסָא מִשְׁתַּבָּשַׁת בת"כ בְּפֻרְשַׁת וַיִּקְרָא [בפ'] אִם לֹא תִגִּיעַ [וּגו'] אֶחָד לְחֲטָאת וְאֶחָד לְעוֹלָה שְׁמִמִּין חֲטָאת יִבְיֹא עוֹלָה שְׂאֵם הַבִּיֹא חֲטָאתוֹ וּמִתּ יִבְיֹאוּ יוֹרְשֵׁין עוֹלָתוֹ וּמִעֵין שְׂאֵם הַבִּיֹא עוֹלָתוֹ וּמִתּ שְׁיִבִּיאוּ יוֹרְשֵׁין חֲטָאתוֹ ת"ל חֲטָאתוֹ ת"ל אֶחָד לְחֲטָאת וְאֶחָד לְעוֹלָה וְכָךְ יֵשׁ לְהִיּוֹת הַגְרָסָא וְכוּל שְׂאֵם הַבִּיֹא עוֹלָתוֹ וּמִתּ שְׁיִבִּיאוּ יוֹרְשֵׁין חֲטָאתוֹ ת"ל אֶחָד לְחֲטָאת פ"י חֲטָאת קוֹדֶמֶת לְעוֹלָה וְאִסְמַכְתָּא בַּעֲלָמָא הִיא דְּמַהֲלִבְתָּא הוּא דְּנִבְקָא לָן דְּחֲטָאת שְׁמַתּוּ בַּעֲלִיָּה לְמִיתָה אֲזַלָּא: לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין. בְּגִזִּיר בְּפֻרְק [מי שֶׁאִמֵּר הֲרִיעַ גִּזִּיר וְשִׁמַּע חֲבֵרוֹ וְאִמֵּר] וְאֵנִי (דף כד:) תַּנּוּ בִּי הֵאֵי גוּנָא: וְאִין

טַעוּיָין לְחַם. אַע"ג דְּבַסְמוּךְ גְּבִי אֶשֶׁם מַצְרַע שְׁלֹא לָשִׁמוּ קִתְּנִי דְּטַעוּן גָּסְכִּים יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גָּסְכִּים דְּשִׁיבִי בְּכָל הַקִּרְבָּנוֹת לְלֶחֶם וְעוֹד בְּדַפִּי' בְּקוֹנְטֵרַם מִשּׁוֹם דְּבָשִׁינוּ עַל בְּפִי הַגִּזִּיר וְלִיבָא וּמִיָּהוּ קָשָׁה לָמָּה הִטַּעִינוּ בָּאן זְרוּעַ בְּשִׁילָה יוֹתֵר מִשְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ נִשְׁלֹא לָשִׁמוּ בְּפ' הַתְּכַלֵּת (לְקַמֵּן מְנַחוֹת דף מח:): וי"ל דְּשְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ הִי מִשְׁנֶה יוֹתֵר מִזֵּאי וְעוֹד שְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ נִרְאָה דְּהִינּוּ בֹן שְׁנֶה וְהַבִּיא בֹן שְׁפִים אוֹ מַחֲסֵר זְמַן דְּהִי מִשְׁנֶה יוֹתֵר מִזֵּאי וַתִּצַּת תִּמָּה בֵּינוּ דְאִין טַעוּן לְחַם וַפְסַל בְּדִלְמָר בְּפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת (לְקַמֵּן מְנַחוֹת דף פט:): גְּבִי אֶשֶׁם מַצְרַע שְׁשֻׁחַטוּ שְׁלֹא לָשִׁמוּ טַעוּן גָּסְכִּים שְׂאֵם אִי אִתָּה אוֹמֵר בֹּן פְּסָלְתּוֹ וְהִבָּא גְּמִי יְהִא טַעוּן לְחַם שְׂאֵם אִי אִתָּה אוֹמֵר בֹּן פְּסָלְתּוֹ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בְּמֹו שְׁפִי' דְּגָסְכִּים אֲלִימִי מִלְּחַם וּבְפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת אֲחֵרִיךְ בְּעִזְרַת הָאֵל:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

וְאֶשֶׁם מַצְוָרַע שְׁשֻׁחַטָן שְׁלֹא לְשַׁמֵּן – פְּסוּלִין, הוּאִיל וּבָאוּ לְהַכְשִׁיר וְלֹא הַכְשִׁירוּ. ^(א)תַּנּוּ: כָּל הַמְּנַחוֹת שְׁנַקְמָצוּ שְׁלֹא לְשַׁמֵּן – כְּשִׁירוֹת, אֶלֹא שְׁלֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשׁוֹם חוֹבָה, חוּץ מִמְּנַחַת חוּטָא וּמְנַחַת קִנְאוֹת. וְאִם אִיתָא, לִיתַנִּי גְמִי: "חוּץ מִמְּנַחַת הָעוֹמֶר!" ^(ב)כִּי קִתְּנִי בָּאָה יָחִיד, בָּאָה צָבוּר לֹא קִתְּנִי; כִּי תַנִּי בָּאָה בְּגִלְל עֲצָמָה, בָּאָה בְּגִלְל זָבַח – לֹא קִתְּנִי. כִּי קִתְּנִי הִנֵּה שְׂאִין קָבוּעַ לְהֵן זְמַן, הֵא דְקָבוּעַ לֶה זְמַן – לֹא קִתְּנִי. אָמַר מֶרֶ: וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בְּאֶשֶׁם גִּזִּיר וְאֶשֶׁם מַצְוָרַע שְׁשֻׁחַטָן שְׁלֹא לְשַׁמֵּן פְּסוּלִין, הוּאִיל וּבָאוּ לְהַכְשִׁיר וְלֹא הַכְשִׁירוּ. ^(א)תַּנּוּ: כָּל הַזֹּבָחִים שְׁשֻׁחַטָן שְׁלֹא לְשַׁמֵּן כְּשִׁרִין, אֶלֹא שְׁלֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשׁוֹם חוֹבָה, חוּץ מִפְּסָח וְחֲטָאת. וְאִם אִיתָא – לִיתַנִּי גְמִי: חוּץ מֵאֶשֶׁם גִּזִּיר וְאֶשֶׁם מַצְוָרַע, דְּבָאוּ לְהַכְשִׁיר וְלֹא הַכְשִׁירוּ! בֵּינוּ דְאִיבָא אֶשֶׁם גִּזִּילוֹת וְאֶשֶׁם מְעִילוֹת, דְּלִכְפָּרָה אַתּוּ – לֹא פְסִיקָא לִיה. מֵאִי שְׁנָא אֶשֶׁם גִּזִּיר וְאֶשֶׁם מַצְוָרַע, דְּבָאוּ לְהַכְשִׁיר וְלֹא הַכְשִׁירוּ? הִנִּי גְמִי בָאוּ לִכְפָּרָה וְלֹא כְפָרוּ! יֵאֵמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מְצִינוּ שְׁחֵלֵק הַכְּתוּב בֵּין מַכְפָּרִים וּבֵין מַכְשִׁירִין. מַכְפָּרִין אִית בָּהוּ דְאָתוּ לְאַחַר מִיתָה, מַכְשִׁירִין לִית בָּהוּ דְאָתוּ לְאַחַר מִיתָה. דִּתַּנּוּ: הָאִשָּׁה שְׁהַבִּיאָה חֲטָאתָה וּמִתָּה – יִבְיֹאוּ יוֹרְשֵׁין עוֹלָתָה, עוֹלָתָה וּמִתָּה – לֹא יִבְיֹאוּ יוֹרְשֵׁין חֲטָאתָה. ^(א)מִתְקִיף לֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי: מַכְשִׁירִין גְּמִי, מִי לִית בָּהוּ דְאָתוּ לְאַחַר מִיתָה? וְהִתַּנּוּ: הַמְּפָרִישׁ מַעוֹת לְגִזִּירוֹתוֹ – לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין, מִפְּנֵי שְׂרָאוּיִין לְבֹא כּוֹלֵן שְׁלָמִים. ^(א)מִתּ וְהִי לֹו מַעוֹת סְתוּמִין – יִפְּלוּ לְנִדְבָה; מְפוֹרְשִׁין: דְּמִי חֲטָאת – יוֹלִיף לָיִם הַמָּלַח, לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין; דְּמִי עוֹלָה – יְבִיא בָּהֵן עוֹלָה, וּמוֹעֲלִין בָּהֵן. דְּמִי שְׁלָמִים – יְבִיא בָּהֵן שְׁלָמִים, וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וְאִין טַעוּיָין לְחַם. וְהֵא עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּגִזִּיר דְּמַכְשִׁירִים גִּינָהוּ, וְקָא אַתּוּ לְאַחַר מִיתָה! אָמַר רַב פִּפְא: הָכִי קָא אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: לֹא מְצִינוּ הַכָּשֵׁר קָבוּעַ דְּבֹא לְאַחַר מִיתָה, וּדְגִזִּיר הַכָּשֵׁר שְׂאִינוּ קָבוּעַ הוּא,

דְּאָמַר

לְכַפֵּר וְלֹא כְפָרוּ: בְּגִלְל זָבַח עַם הַזָּבַח דְּמַנַּחַת הָעוֹמֵר בָּאָה עַם הַבָּבֶשׁ דְּכְתִיב וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הַטִּיפָכֶם אֶת הָעוֹמֵר וּגו' (וַיִּקְרָא כג): דְּקָבוּעַ לוֹ זְמַן בְּנִיטָן: [מְצִינוּ שְׁחֵלֵק] וּבְמַכְשִׁירִים חֲמֵרוֹ: לֹא יִבְיֹאוּ יוֹרְשֵׁין חֲטָאתָה דְּזוֹ אֶחַת מִחֲמַשׁ חֲטָאוֹת הַמֵּתוֹת חֲטָאת שְׁמַתּוּ בַּעֲלִיָּה וְחֲטָאת יוֹלַגַּת מַכְשִׁיר הוּא בְּדִלְמָרֵינוּן בְּכִרִיתוֹת בְּפ' דַּס שְׁחִיטָה (דף כו.) מִפְּנֵי שְׁמִבְשָׁרְתָּהּ לֵאלֹכֶל בְּקֻדְשִׁים וּמִדְּחֲטָאתָה לְהַכְשִׁיר עוֹלָתָה לְכַפֵּר בְּדִכְתִּיב (וַיִּקְרָא יב) בְּיוֹלַגַּת אֶחָד לְחֲטָאת וְאֶחָד לְעוֹלָה אֲלָמָא מַכְפָּרִין קִרְבִּי מַכְשִׁירִין לֹא קִרְבִּי הִכִּי גְמִי מַכְפָּרִין בַּשְּׁלֹא לְשַׁמֵּן בְּשִׁרִין לְהַקְרִיב וְלֹא עָלוּ וּמַכְשִׁירִין פְּסוּלִין לְגִמְרִי: לֹא נִהְיִין מְדַרְבְּנֵן מִפְּנֵי דְמִי עוֹלָה שְׂבָהֵן: וְלֹא מוֹעֲלִין מִפְּנֵי שְׂרָאוּיִין לְבֹא לְשָׁלָמִים הוּאִיל וְלֹא הִפְרִישׁ אֲלוֹ לְחֲטָאת וְאֲלוּ לְשָׁלָמִים וּשְׁלָמִים אִין בָּהֵן מַעֲלֵה דְלֹאוּ קֻדְשִׁי ה' יַיִהוּ אֵלֹא מִמּוֹן בַּעֲלִים אֵלֹא בְּאִמּוּרִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים בַּפ"ק דְּמַסְכַּת מַעֲלֵה (דף ז:): סְתוּמִין דְּלֹא פֻרַשׁ אֲלוּ לְחֲטָאת וְאֲלוּ לְעוֹלָה: יִפְּלוּ לְנִדְבָה לְשׁוּכְרוֹת דְּהִלְכָּה הִיא בְּגִזִּיר לְמַשֵּׁה מַסִּינִי וְכֵן מִפֻּרַשׁ בְּגִזִּיר בְּפֻרְק מִי שְׁאִמֵּר הֲרִיעַ גִּזִּיר וְשִׁמַּע חֲבֵרוֹ כו' (דף כד:): יוֹלִיף לָיִם הַמָּלַח בְּדִין חֲטָאת שְׁמַתּוּ בַּעֲלִיָּה דְלִמִּיתָה אֲזַלָּא: לֹא נִהְיִין מְדַרְבְּנֵן: וְלֹא מוֹעֲלִין דְּאִמֵּר בְּשִׁמְעָתָא קִמְיָתָא דְּמַעֲלֵה (דף ג.) חֲטָאוֹת הַמֵּתוֹת וּמַעוֹת הַהוֹלְכוֹת לָיִם הַמָּלַח אִין מוֹעֲלִין בָּהֵן דְּלֹאבּוּר קוּיַי וְלֹאוּ קֻדְשִׁי גְבוּהַ יַיִהוּ: דְּמִי שְׁלָמִים כו' אֶבֶל דְּמִי אֶשֶׁם לִיבָא דְאִינוּ בְּגִזִּיר טַהוֹר אֵלֹא בְּגִזִּיר טָמֵא וּמַכְשִׁירוּ לְהַתְּחִיל גִּזִּירוֹת טַהֲרָה: לָיוִם אֶחָד בְּחִמֵּר שְׁלָמִי גִזִּיר בְּדִלְמָרֵינוּן בְּאִזְהוּ מְקוּמָן (זָבָחִים דף נד:): וְאִין טַעוּיָים לְחַם דְּבָשִׁינוּ וְנָתַן עַל בְּפִי הַגִּזִּיר וְלִיבָא: קָבוּעַ דְאִין עָס שׁוֹם ד"א מַכְשִׁיר הַבַּעֲלִים אֵלֹא הוּא:

 מסורת הש"ס
 א משנה מנחות; תוספתא מנחות; זבחים טז; לקמן מט.; לעיל ב. ב לקמן קו. ג משנה זבחים; זבחים קטו.; תוספתא זבחים; זבחים ב.; משנה ידים ד תוספתא מעילה; משנה מעילה; תוספתא נזיר; מעילה יא. ה נזיר כח.; משנה נזיר; נזיר כד.
 תורה אור השלם

והקריב את־קרבנו ליהוה בבש בור־שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת־שנתה תמימה לחטאת ואיל־אחד תמים לשלמים [במדבר ו, יד]

ולקח הכהן את־הזרע בשלה מן־האזול וחלת מצה אחת מן־השפל ורקיק מצה אחד ונתנו על־כפי הגזיר אחר התגלחו את־גורו [במדבר ו, יט]

טַעוּיָין לְחַם. אַע"ג דְּבַסְמוּךְ גְּבִי אֶשֶׁם מַצְרַע שְׁלֹא לָשִׁמוּ קִתְּנִי דְּטַעוּן גָּסְכִּים יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין גָּסְכִּים דְּשִׁיבִי בְּכָל הַקִּרְבָּנוֹת לְלֶחֶם וְעוֹד בְּדַפִּי' בְּקוֹנְטֵרַם מִשּׁוֹם דְּבָשִׁינוּ עַל בְּפִי הַגִּזִּיר וְלִיבָא וּמִיָּהוּ קָשָׁה לָמָּה הִטַּעִינוּ בָּאן זְרוּעַ בְּשִׁילָה יוֹתֵר מִשְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ נִשְׁלֹא לָשִׁמוּ בְּפ' הַתְּכַלֵּת (לְקַמֵּן מְנַחוֹת דף מח:): וי"ל דְּשְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ הִי מִשְׁנֶה יוֹתֵר מִזֵּאי וְעוֹד שְׁלֹא בְּמַצְתּוֹ נִרְאָה דְּהִינּוּ בֹן שְׁנֶה וְהַבִּיא בֹן שְׁפִים אוֹ מַחֲסֵר זְמַן דְּהִי מִשְׁנֶה יוֹתֵר מִזֵּאי וַתִּצַּת תִּמָּה בֵּינוּ דְאִין טַעוּן לְחַם וַפְסַל בְּדִלְמָר בְּפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת (לְקַמֵּן מְנַחוֹת דף פט:): גְּבִי אֶשֶׁם מַצְרַע שְׁשֻׁחַטוּ שְׁלֹא לָשִׁמוּ טַעוּן גָּסְכִּים שְׂאֵם אִי אִתָּה אוֹמֵר בֹּן פְּסָלְתּוֹ וְהִבָּא גְּמִי יְהִא טַעוּן לְחַם שְׂאֵם אִי אִתָּה אוֹמֵר בֹּן פְּסָלְתּוֹ וְיֵשׁ לְחַלֵּק בְּמֹו שְׁפִי' דְּגָסְכִּים אֲלִימִי מִלְּחַם וּבְפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת אֲחֵרִיךְ בְּעִזְרַת הָאֵל:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

עין משפט נר מצוה

א' מוי' פא' מהל' נזירות הל': ב
 ב' מוי' פטו' מהל' פסולי
 ג' מוי' מהל' המוקדשין הל': וז:
 ד' מוי' מהל' מחוסרי כפרה
 ה' הל': ב
 ו' מוי' פ"ד מהל' פסולי
 ז' המוקדשין הל': וז:
 ח' מוי' פ' מהל' מעשה הקרבנות
 ט' הל': א
 י' מוי' פ"ד מהל' מעשה
 יא' הקרבנות הל': ב
 יב' מוי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות
 יג' הל': יב
 יד' מוי' פ"ב מהל' מעשה
 טו' הקרבנות הל': ו
 טז' מוי' פ"ב מהל' מעשה
 יז' הקרבנות הל': ג
 יח' מוי' פא' מהל' מעשה הקרבנות
 יט' הל': ד
 כ' מוי' פה' מהל' מחוסרי כפרה
 כא' הל': ו
 כב' מוי' פה' מהל' מחוסרי כפרה
 כג' הל': ג

גַּלַח עַל אֶחָד מִשְׁלֶשְׁתָּן יֵצֵא. וְאִפִּי לִרְבֵּנָן דְּלֹא שָׂרוּ לְשִׁתּוֹת בִּינָן עַד שֶׁיָּבִיא חֲטָאתוֹ בָּפִי.

ג' מינין (גזיר דף מנו): תויבבא. הוה משה למימר רב תנא הוא ופליג בקראמר בכמה דוכתי: סהמנחות טעונות כלי. וא"ת אדרבה זו היא קלא לגבי עופות דבעי מליקה בעצמו של כהן וי"ל דבקדשה אורי שצריך לקדשו בכלי שרת מה שאין בן בעופות: ואם איתא במנחות גמי משפחת לה. פי' ואם איתא שתאא בשרה: ואי איז מחסר זמן לבו ביום אמאי יחזר ויטן. לבסוף מסקינן דגש מחסר זמן לבו ביום ונמה דבוימא בפ' הוציאנו לו (וימא דף ס:) מצריך חקה שלא ישא את הסדר והיבא דלא פתיבא חקה לא חשיבין אס משא וי"ל דחוקא דהדי מצרע חשיב מחסר זמן פמה שגזין לא הגיע זמן טהרתו אבל סדר עבודת יוה"כ דלכפרה לא חשיב מחסר זמן: שחיטה לאו עבודה היא. פי' הקונטרס מדלכבשה רחמנא בור וא"א לומר בן דלכבשר זר נופס מיני לה לקמן בפרקין (דף י:) ובספ"ק דזבחים (מנחות דף יד:) ומהו יש לנשב פרושו דכיון דגשום מקום לא בעי כהן בשחיטה לאו עבודה היא ולא דמי לשמאל דגש מקום שצריך וימין ולהכי פריך עלה [בזבחים] מפרה והרב רבי יצחק מאורליני"ש מפרש לאו עבודה היא לפי ששה בחילין ובקדשים אס בן לא מטעם עבודה ציה המקום שחיטה ונראה לפרש דלאו עבודה היא מדלכבשרין בפ"ב דזבחים (דף כו.) עמד בגדוים והושיט ידו בצפון ושחט בקדשי קדשים ובמקבל פסול דקדשין אותו בצפון ולא שוחט בצפון אבל מקבל בצפון ובגלמים מכשירין עמד בחזון והושיט ידו לפנים ושחט ואם קבל קבלתו פסולה דקדשין בפ' כל הפסולים (זבחים דף לב:) בן הבקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' אבל אם קבל קבלתו פסולה משום דתמיד לעמד לפני ה' לשחטו אלמא כל שרית לפני ה' ש"מ מדלכבשה רחמנא עמד בחזון והושיט ידו לפנים ושחט מקבל דשחיטה לאו שרית היא ועוד מדאמר בההיא שמעמא בפ"ב (דף כו.) דנתלה ושחט שחיטתו בשרה שחיטה על ירך אמר רחמנא ולא שוחט על ירך אלמא שחיטה לאו עבודה היא דאי עבודה היא לא היה מכשיר לה

[illegible]

לפי (ויקרא דף מב.) איבא למ"ד דשחיטת פרו בזר פסולה ופרו קדשי מזבח הוא לאו דמה שפסלה הכתוב גבי פרה לאו משום דהוי עבודה דהא בפרה אין שחיטה עבודה אמרי רבא ורב יוסף הולכה בזר מחלקת ר"ש ורבנן ומסקינן התם לר"ש שחיטה לאו משמע דלר"ש שחיטת פרו בזר פסולה דקאמרינן מדגלי רחמנא גבי פרו של אהרן יבא דאמרינן בפרק טרף בקלפי (ויקרא דף מב.) מ"ט פרה דכתיב בה אלעזר וחקה ו"ח מאי קא משני וקל למנן דה"ק שאני התם בפרה שהיא קדשי בדיק הבית וכל שגד שהיא קדשי מזבח אין סבירא להעמיד אהרן וחקה אלא אעבודה שבו ולא אשחיטה משום קבלה הוא דקאמר שלא יבא אחר ממרס בדיקה משום דכתיב בה הנהי וי"ל ע הבא דסביר רב פפא יב מחסר זמן לבו ביום ותמה דבפ"ק דזבחים (דף יב. נאס) דאי אפרקש שחרית או בזילה לאו דחוי מעקריו הוא דאין מחסר זמן לבו ביום וי"ל ע שיכול להפריש החטאת קדם שיקריב האשם דזוקא קתני הקדים חטאתו לנאשמו ד' סב:) גבי שיערי יה"כ ששחטן בחוק שהגריל עליהן דמסיק עולה דאין מחסר זמן ח אהל מועד בינן דחוי בו ביום: האיך התנחך מתיר. וא"ת נהי דמתיר הלוא עשה את הקרבן אלהיכם למצוה וימיה קשיא דההיא שמעמא גופא דפרדן מתנגת רבן יוחנן אפלו באסור הכנה דרבנן אשכחון בפ"ק דביצה (דף ה:) דגורין שמיא יבנה בית

על אחת משלשתן אפלו על חפזות דכתיב ואחר ישתה הנזיר יין ואמרין בנזיר אחר

מַעֲשֵׂה וְחִילֵי וְלִילֵי הַתָּם שָׁפִיר בֶּפֶ" נ' מִיָּטִין
(קוֹרֵךְ דָּף מו:). וְטַעֲמוֹ נִסְכִּים בְּדִין אֲשֶׁם
מַצְרַע בֶּפֶ" ב' מְדוּת (לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף ז:):
לְהַכְשִׁירוֹ לַמַּצְרַע בְּהַקְדָּה: תִּיבִיתָא דְרַב
דְּאִמְרָה לְעִיל דְּפָסוּל הָאִילִי וְכֹא לְהַכְשִׁיר וְלֹא
הַכְשִׁיר: וְהַזְרִיחַ אֵין נֶאֱכָלִין מִשּׁוּם אֲסוּר
חֹדֶשׁ: מִמַּשְׁקָה יִשְׁרָאֵל פָּסוּק הוּא בִּיקוּחָא
בְּהַרְבָּנוּת: מִן הַמּוֹתֵר לַמַּשְׁקָה יִשְׁרָאֵל יִבְיֹאוּ
נִסְכִּים וְלֹא מִן הָאֲסוּר: אֵין מְחַסֵּר זְמַן לְבוֹ
בְּיוֹם הָאִילִי וְהַיּוֹם תֵּבֵא מִמֶּנָּה לְיִשְׁרָאֵל אַחֵר
שֶׁתִּקְרַב מִנְחַת הָעֶמֶר אֶחָת וְלֹא מִחִסְתָּה
זְמַן הִיא לְגִבּוֹה: עוֹפוֹת בָּאֵין בְּנִדְבַת שְׁנִים
בְּפִקְחָה הַמִּנְחוֹת וְהַנִּסְכִּים (לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף
קד:). רַבִּי אֲמַר לְכָל נִדְרִיָּהם וְנִדְבּוֹתָם אֲשֶׁר
יִתְקַרְבוּ הֵכָל בָּאֵין בְּשִׁתּוֹת חוּץ מִן הַמִּנְחָה
מִפְּנֵי שֶׁאִמְרָה בֶּה נִפְשׁ: וּמִחֲסָרֵי בִּפְרָה כֵּלָן
מִבְּאֵין עוֹפוֹת לְהַכְשִׁיר בְּהַדָּשִׁים וְגַם הַזֶּה
וְיִוִּלְדֵת וּמִצְרַע: וְהִתְרֵי לְקַדֵּשׁ מִכָּלל אֲסוּרִין
לְהַדְיוֹת דְּמִלִּיקָה אֲסוּרָה בְּחֵלִין וְהַזֶּה
בְּהַדָּשִׁים: מִנְחוֹת טַעֲמוֹנוֹת כְּלִי בֶּפֶ" שְׁנִי
הַלָּהֶם (לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף ע:). עוֹפוֹת אֵין
טַעֲמוֹנִין כְּלִי שֶׁהֵרִי מִלִּיקָתָן בְּצִפְקָן: וְהַזֶּה
בֶּפֶ" כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצֵּה (מִנְחוֹת דָּף ס:).
הַזֶּה מַעֲשֵׂה בְּקָרוֹן מַעֲרֻבִית דְּרוּמִית שֶׁל
מִזְבֵּחַ כְּגֹדֶה חֲדָה שֶׁל קָרוֹן בֶּפֶ" הַקּוֹמֵן רַבָּה
(לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף יט:). מִנְחַת הָעֶמֶר יִשְׁנֵה
בְּצִבּוֹר עוֹפוֹת אֵין בָּאֵין בְּצִבּוֹר בַּת"כ גְּבִי
נִדְבַת הָעוֹף קִרְבָּנוֹ (וְהַקְרִיב) הַיְחִיד מִבְּאֵי
עוֹף וְלֹא הַצִּבּוֹר: וְאִם אֵיתָא דְּעֵזִין חֲדָשׁ
אֲסוּר מִנְחַת הָעֶמֶר גְּמִי אֲשֶׁתִּבְחַח דְּהַקְרָבָה
לְגִבּוֹה מִה שֶׁאֲסוּר לְהַדְיוֹת: לֹא אֲסוּרָא הוּא
וְדִבְחָא דְּהַקְרָבָה מִנְחַת הָעֶמֶר אֶחָת דְּמִי:
מִתַּן שְׁמִן דְּמִצְרַע מִתַּן דָּם גְּרִיז לְהַקְדִּים
בְּמִוֶּה שֶׁאֲמוֹר בְּעִנְיָן עַל מָקוֹם דָּם הָאֲשֶׁם יִתַּן
הַשֶּׁמֶן: וְהַלָּהֵנוּ לְלוּג: לְמִתַּן שֶׁבַע וְהָזֶה מִן
הַשֶּׁמֶן בְּאַצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְגו': לֹא יִהְיֶה
אַחֵר מִמֶּרֶם בְּדָם שֶׁלֹּא יִקְרֶשׁ בְּשָׂחָה מִדָּם
הָאֲשֶׁם: תַּעֲבֹר צִוְרָתָה תִּנְיָחָה עַד לְמַחֵר
וְתִפְסֵל בְּלִיָּה וְתַעֲבֹר מִכָּאֵה לְחִלּוּחִית בְּשֶׁר
הַיִּמְנָה מִשּׁוּם בְּזִיז קִדְשִׁים דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא
נִפְסְלוּ בְּלִיָּה אֵין נִשְׁרָפִין אֱלֹא א"כ פָּסוּלוֹ
בְּגוֹפוֹ אֱלֵמָא מִקְדָּמֵי תַצֵּא לְבֵית הַשְּׂרָפָה יֵשׁ
מְחַסֵּר זְמַן לְבוֹ בְּיוֹם: ה"מ דְּתִיבָא הַנִּיָּה

בַּעֲבוּרָהּ לִפְנֵי שְׁמוּיֵל הָיָה עֲבוּדָה הָיָה דָּהָא בְּשָׂרָה בְּזֹר: אֲלֵה טַעְמָא דְר"ל דְּהָמַר
 עַד וּמִתְרַבְּמִין עַד בְּבָרָן וּבִבְרָן הֵינּוּ מִקְרֵאֵי הַיּוֹם דְּבִתְבִי (שְׁמוֹת כח) תַּרְשִׁישׁ שְׁהִם
 הִתְנַפְּשָׁה מִתְרַבְּמִין בְּרוּם יִמָּא שְׁמִרְאֵינּוּ דְּוִמָּה לִיּוֹם וְהָיָה דְּהָיִין שְׁרִיָּה לְפֻלְגִין דְּמַצִּיה
 לְהַטְמִין עַד הַבֵּאת הָעֹמֶר דְּפִרְסִין לְרִישׁ לְקִישׁ בִּפְי' רַבִּי יִשְׁמַעֵאל (לְקַמֵּן מִנְחוֹת ד'
 סח.) וְהָא בְּתִיב עַד הַבֵּיחֶם וּמִשְׁנֵי לְמַצִּיה:

בְּדָק הַבַּיִת הָיָה וַיִּשְׁמַע אֵלַי קִדְשִׁי מִזִּבְחָהּ הָיָה הָיָה מִנֶּה דַעְבֻּדָּהּ הָיָה וַיִּבֶן מִרְיָם
זֶה הָיָה דְּמִי דְּמִי בִּינָה דְּאֶשְׁכַּח שְׁחִיתָתָא פִּרְהָ בְּזוֹר פְּסוּלָה אֵע"ל דְּקִדְשִׁי בְּדָק הַבַּיִת הָיָה אֵל
דְּפִסְכָּלָה בְּדִמְפָּרָשׁ מִזִּי דְּהוּהָ אִמְרָאוֹת וְנִשְׁמִי דְּבִי בְּהִנֵּה תַדְעָ דְּהָא בְּזָבָחִים (דָּף יד:
עֲבֻדָּהּ הָיָה וְשָׁחֲטִי פִּרְהָ דְּקִדְשִׁי בְּדָק הַבַּיִת הָיָה וְלִקְחֵן בְּהִקְוִימֵן רִבְּהָ (מִנְחוֹת דָּף יט:
וְשָׁחֲטִי (אֶהְרֹן) אֵת פֶּרֶס הַחֲטָאוֹת אֲשֶׁר לֹא מִכְלָל דְּבַעֲלָמָא לֹא בְּעִינֵן בְּעֵלִים וּמִיָּהוּדָה קִשְׁרָא
פִּרְוִי נִמְי הַכְּתִיב וְכו' יִמְשְׁנִי שְׁחִיטָא פִּרְהָ דְּקִדְשִׁי בְּדָק הַבַּיִת הָיָה וְכִינֵן דְּמִפְּרָה יִדְעִינֵן פִּרְ
בְּהָ עֲבֻדָּה א"כ יֵשׁ לְהַעֲמִיד אֲלֵעֲזֹר וְחִקָּה אֲשֶׁחִיטָה בְּזוֹר אֲשֶׁר דְּבָרִים שְׂפָה חֲבָל פִּ
לְאֹז עֲבֻדָּה הָיָה: שְׁחִיטָה לֹא עֲבֻדָּה הָיָה. תַּמָּה הָא אִיבָא קְבָלָה דְּעֲבֻדָּה הָיָה וְלִקְ
דְּהִינָה לֹא קִאֲמַר אֲלֵא אִמְרִי דְּכַתִּיב בְּאוֹתָהּ פִּרְהָ: אֲלֵא א"ר פִּפְא ה"ט דְּרַשָּׁב"ל. מִן
בְּבִי הָא דְּפִסְלֵן בֶּן בְּחִירָא פִּסְחָ שְׁשָׁחֲטוּ בִי"ד בֶּן לִשְׁמוֹ בֶּן שְׁלָל לִשְׁמוֹ מִסִּין רַב פִּפְ
דְּאִין לְזִמּוֹת פִּרְהָ לְהֶן דְּהִבָּא דְּאִטּוֹ בְּהִיָּא דְּשִׁמְעֵתִין מִי לֹא מוֹדָה רַב פִּפְא בְּמִן
שְׁשָׁחֲטוּ קִדְשִׁי אֲשֶׁשׁ דְּקִדְשִׁי לֹא יִהְיֶה אַחֵר מִמָּרָס בְּדִמָּה וְהָיָה דְּיוֹמָא פ' עֲנִי שְׁעִירִי
לְבֹן בְּיִים וְלִיבָא מִן דְּפִלִּין אִין לְזִמּוֹת בְּזוֹר בֶּן בְּחִירָא דְּלִבְּבִי שְׁחִיטָה חוֹן חֲשִׁיד רָאוּ לִי
מִיָּהוּדָה אִיבָא בְּדִמְוִיכָה לִקְחֵן בְּפִרְקָה רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל (מִנְחוֹת דָּף סח. וְשִׁס) דְּעַד הַבִּיאָבָה
בְּזוֹר וְזָכַר וְאִי ס"ד מִצֵּה מִשּׁוֹם מִצֵּה לְקוֹ וְלִבְּזוֹר מִזִּי קִשְׁרָא אִמְרִי לֹא נִגְזֹר מִשּׁוֹם עַ
הַמִּקְדָּשׁ לְפִיכָר. נִרְאָה דְּאִינוּן אֲלֵא מִצֵּה מִן הַמִּבְחָר בְּעֵלְמָא וְאִפְּלוּ עֵשֶׂה לִיבָא:

מסורת הש"ס

א לקמן צ.; יומא סא;; תוספתא
נגעים
ב תוספתא תמורה

גליון הש"ס

תורה אור השלם

וְלִקַּח הִבְהוּ מִדָּם הָאֵשֶׁשׁ וְנָתַן
הִבְהוּ עַל-תְּנוּךְ אֹזֶן הַמַּשְׁחָה וְגו'
[ויקרא יד, י]

וְיִשְׂחָא תַּחַת מִן-הָעֵצִים
מִמַּעֲקָה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וְלַעֲלֹת
וְלִשְׁלֵמִים לְכַפֵּר וְגו' [ויחזקאל מה,
טו]

וְנָשָׂא בִּימְקָרִיב קָרְבָּן מִנֶּחֱסֵי
לִיחֹה שֶׁלֹּה יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְנָצַח וּגְוִי
לִיחֹה ב, א]

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשֶׁשׁ וְנָתַן
בַּהֶרֶן עַל־תַּנּוֹד אֵין הַמַּשְׁמֶרֶת וּגְוִי
(וִיקָרֵא, יד-זו]

וְאֵת תַּהֲרֵה תּוֹרֵת הַמִּצְוָה בְּיוֹם
שְׁקָרָתוֹ וְהִנָּח אֶל־הַכֹּהֵן (וִיקָרֵא
יד, ב]

שָׁשֶׁת אֶת־הַכֶּבֶשׂ בַּמִּקּוֹם אֲשֶׁר
שָׁשֶׁת אֶת־הַחֲסִיסָת וְאֶת־הַעֲלָה
בַּמִּקּוֹם הַקָּדָשׁ וּגְוִי (וִיקָרֵא, יד, ג-
יט]

ה:

	עין משפט גור מצורה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מו"י פי' מהל' מאכלות אסורות הל' א:

ב מו"י פב' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ו:

ג מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יז:

ד מו"י פי"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ג:

ה מו"י פי"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:

ו מו"י פב' מהל' איסורי המזבח הל' י:

ז מו"י פד' מהל' שמיטה ויובל הל' א:

ח מו"י פד' מהל' שמיטה ויובל הל' ב:

במי שְׂרָאוי לַעֲבֹדָה. דאע"פ שֶׁהֶכֶּהן

וְהָרָוּ אֶת דָּמוֹ אוֹ שֶׁנֶּפֶס הַמִּזְבֵּחַ ס"ד דְּמֵהֵיִיא מַחֲשָׁבָה לִקְבָּעוּ בַּפְּגוּל כִּדְאִשְׁכַּחן גְּבִי יוֹצֵא בְּסוּף פְּרָקוּי: וּבְדָבָר הָרָאוּ לַעֲבֹדָה. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֵרס כְּגוֹן מִנְחַת חוּטֵא לְאִפּוּקֵי מִנְחַת הָעֵמֶר שֶׁל שְׁעוּרִים דְּאִינֵה רֵאזִיָּה אֵלֶּא לַעֲבֹדָה זֹו בִּלְבַד וְקָשִׁיא דא"כ מִנְחַת קִנְאוֹת לֹא תִפְסֵל שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְנִרְאֶה לְפָרֶשׁ דְּחִשִּׁיב מִנְחַת הָעֵמֶר דָּבָר שְׁאִין רֵאזִי לַעֲבֹדָה מִשּׁוּם דְּאִפִּילוּ לְגִבּוֹף אִסוּר לְהַקְרִיב חֵדֶשׁ הָדֵם הָעֵמֶר וּלְפִירוֹשׁ הַקּוּנְטֵרס יֵשׁ חֲגַת לְדַחֵק דְּבִמְנַחַת הָעֵמֶר דָּלֹא שֶׁיֵּךְ בַּה שְׁנַי בְּעָלִים דִּהָא צָצָבוּר הִיא וְלֹא פְסוּל בַּה (נִמִּי) שְׁנַי קֵדֶשׁ פִּינּוּ דָּלֹא הֵי רֵאזִי לַעֲבֹדָה וּבַקּוּנְטֵרס מִרְעַן דְּשִׁאנִי מִנְחַת חוּטֵא דַחֲטֹאת קָרִיֶּה רַחֲמֵנָא וְכִי תִימָא הָרִי עֵמֶר שְׁעוּרִין רֵאזִי לַעֲבֹדָה גְּבִי סוּטָה חֲדָא דִּהֶתֶם קַמַּח וְהִכָּא גֵרֶשׁ וְעוֹד אִין זֶה רֵאזִי לַעֲבֹדָה דְּלָבָרֵר עִין אֲחִיא: שְׁכַן קִדְשֹׁתָא אוֹסְרֵתָא. פֶּרוֹשׁ שְׁקַדְשֹׁתָא גּוֹרֻמַּת לֶה לְהִיֹּת חֲלָקָה וְאִינֵה מִתַּרְתַּ בְּשַׁחֲמֵיטָה בְּשָׂאֵר חֲלִין: כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְאָמַר סְפִיחִים אִסוּרִין. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֵרס לֹאֲחַר הַבַּעֲוִיר וְקָשִׁיא לר"ת דְּבִהָא רַבְּנָן מוֹדוּ דְכֹלָה לַחִיָּה שְׁבַשְׁזָה כֹּלָה לְבַהֲמַתָּךְ שְׁבַבִּית וְעוֹד דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְרִישׁ לֶה בִּפ' מָקוּם שְׁנֵהֲגוּ (פְּסָחִים דָּף נא:׃) מִקְרָא דֵּהֵן לֹא נִרְעַע וְלֹא נֶאֱסַף וְאֵלֶּוּ לֹאֲחַר בַּעֲוִיר גִּפְקָא לָן מַלְבָּהֲמַתָּךְ וּלַחִיָּה וְעוֹד דְּבַשְׁעַת הָעֵמֶר לֹא הִיָּה בַּעֲוִיר שְׁאֵלְרַבָּה אוֹ הַתְּבוּאָה בְּמַלּוּאָה וְאִינֵה כֹּלָה לַחִיָּה שְׁבַשְׁזָה עַד שְׁנֵה ח' בִּימֹות הַחֲרָף בְּמַרְחֲשָׁן וּבְפָרָק מָקוּם שְׁנֵהֲגוּ (ג"ו שֵׁס) פֶּרֶשְׁתִּי: שְׁכַן בָּאֵה לְהַתִּיר לֹאוּ שְׁבַתוּכָה. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֵרס שְׁלֹא יַעֲבֵר בַּה הָאוּכַל עֲזִירִי הָעֵמֶר מִשּׁוּם לֹאוּ דְחֵדֶשׁ אֵלֶּא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית וְהֵו תַּמָּה אִם לֹא יַתִּיר עֵמֶר אִסוּר שְׁבִיעִית אֲקָרִי בְּאֵן מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל וְעוֹד מֵאִי קִבְרִיהַ טֶרְפָּה נִמִּי תַקְרַב לְהַתַּרְת לֹאוּ שְׁבַתוּכָה שִׁיאֲכַלוּ הַקֶּרֶבַן שֶׁל טֶרְפָּה וְהֵלֹא אִינוּ מַתִּיר אִסוּר שְׁבִיעִית וְלָמָּה יַתִּיר אִסוּר טֶרְפָּה:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

נִפְסֵל אוֹ בְּשָׂקְבָלוּ פְסוּלִין

אֲהַאִיר מִזְרַח מִתִּיר. ^(סג)וְהָא דְרִישׁ לְקִישׁ לֹאוּ בְּפִירוֹשׁ אִיתַמַּר, אֵלֶּא מִכָּלְלָא אִיתַמַּר, דְּתַנּוּ: אִין מְבִיאִין מִנְחַת בְּכוּרִים וּמִנְחַת בְּהֶמָּה קוֹדֶם לַעֲוִמָּר, דְּבַעֲיַנּוּ ״מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל״, וְאִם הִבִּיא – פְּסוּל. קוֹדֶם לְשִׁתִּי הֵלָחֶם לֹא יָבִיא, מִשּׁוּם דְּאִיָּקֶרוּ ״בְּכוּרִים״, וְאִם הִבִּיא – כָּשֵׁר. וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֵלֶּא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר, אָבֵל בִּשְׁשָׁה עָשָׂר אִם הִבִּיא – כָּשֵׁר, וְזֻשְׁיָא לִי: לִיהוּ בַּמַּחוּסֵר זָמַן! אֵלְמָא קִסְבַּר הָאִיר הַמִּזְרַח מִתִּיר. ^(דהכ)וְרַבָּא אָמַר: מִנְחַת הָעוֹמֶר שְׁקֻמָּצָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה – כְּשִׁירָה, וְשִׁירִיָּה נֶאָכְלִין, וְאִינֵה צְרִיכָה מִנְחַת הָעוֹמֶר אַחֲרַת לְהַתִּירָה, שְׁאִין מַחֲשָׁבָה מוֹעֵלַת אֵלֶּא בְּמִי שְׂרָאוּי לַעֲבֹדָה, וּבְדָבָר הָרָאוּי לַעֲבֹדָה, וּבַמָּקוּם הָרָאוּי לַעֲבֹדָה. בְּמִי שְׂרָאוּי לַעֲבֹדָה – לְאִפּוּקֵי כַּהֵן בַּעַל מוּם, וּבְדָבָר הָרָאוּי לַעֲבֹדָה – לְאִפּוּקֵי מִנְחַת הָעוֹמֶר דְּלֹא חֲזִיא, דְּחִדּוּשׁ הוּא, וּבַמָּקוּם הָרָאוּי לַעֲבֹדָה – לְאִפּוּקֵי נִפְגָּם הַמִּזְבֵּחַ. ^(א)תַּנּוּ רַבְּנָן: כְּשֶׁהוּא אוֹמַר ״מִן הַבֶּקָר״ לְמַטָּה, שְׁאִין תִּלְמוּד לוֹמַר, אֵלֶּא לְהוֹצִיא אֶת הַטֶּרֶפָּה. וְהֵלֹא דִין הוּא: וּמָה בַּעַל מוּם שְׁמוּתָרַת לְהִדְיוּט – אֲסוּרָה לְגִבּוֹהַ, טְרִיפָה שְׁאֲסוּרָה לְהִדְיוּט – אִין דִּין שְׁאֲסוּרָה לְגִבּוֹהַ? חֲלָב וָדֶם יוֹכִיחוּ, שְׁאֲסוּרִין לְהִדְיוּט וּמוּתָרִין לְגִבּוֹהַ! מָה לְחֲלָב וָדֶם, שְׁכַן בְּאִין מִכָּלֵל הִיתַר, תֹּאמַר בְּטְרִיפָה שְׁכוּלָה אֲסוּרָה, וְלֹא תִהְיֶה מוּתָרַת לְגִבּוֹהַ! מְלִיקָה תוֹכִיחַ, שְׁכוּלָה אִיסוּר, וְאֲסוּרָה לְהִדְיוּט, וּמוּתָרַת לְגִבּוֹהַ. מָה לְמְלִיקָה, שְׁכַן קְדוּשָׁתָהּ אוֹסְרֵתָהּ, בִּשְׁעַת קְדוּשָׁתָהּ לְמִזְבֵּחַ הִיא נֶאָסְרָה לְהִדְיוּט, דְּהִיַּיְנוּ מְלִיקְתָּהּ, אָבֵל קוֹדֶם לְכֹן לֹא נֶאָסְרָה לְהִדְיוּט, מָה שְׁאִין כֹּן בְּטְרִיפָה, שְׁאִין קְדוּשָׁתָהּ אוֹסְרֵתָהּ! וְאִם הַשְׁבֵּתָהּ, כְּשֶׁהוּא אוֹמַר ״מִן הַבֶּקָר״ לְמַטָּה, שְׁאִין תִּלְמוּד לוֹמַר, לְהוֹצִיא אֶת הַטְרִיפָה. מָה ״אִם הַשְׁבֵּתָהּ״? (סִימָן: רְקִיחַ, מָר, אֲדָא, לְשִׁישִׁיָּה). אָמַר רַב, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר: מִנְחַת הָעוֹמֶר תוֹכִיחַ, שְׁאֲסוּרָה לְהִדְיוּט וּמוּתָרַת לְגִבּוֹהַ. מָה לְמִנְחַת הָעוֹמֶר, שְׁכַן מִתַּרְת חֲדָשׁ! ״בְּשַׁבְּעִיעִית – שְׁבִיעִית נִמִּי, שְׁכַן מִתַּרְת סְפִיחִין בְּשַׁבְּעִיעִית, כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְאָמַר: סְפִיחִין אֲסוּרִים בְּשַׁבְּעִיעִית. אָמַר לִיה רַב אֲחָא בַר אֲבָא לְרַב אֲשִׁי: לְרַבִּי עֲקִיבָא נִמִּי לְפָרוּהַ, מָה לְמִנְחַת הָעוֹמֶר שְׁכַן מִתַּרְת חֲדָשׁ בַּחוּצָה לְאֶרֶץ? וְאִפִּילוּ לְמֵאן דְאָמַר: חֲדָשׁ בַּחוּץ לְאֶרֶץ לֹאוּ דְאוֹרִיִּיתָא, שְׁכַן בָּאֵה לְהַתִּיר לֹאוּ שְׁבַתוּכָה. אָמַר לִיה רַב אֲחָא מְדִיפְתִי לְרַבִּינָא: אִי הָכִי, טְרִיפָה נִמִּי תַקְרַב וְתַתִּיר לֹאוּ שְׁבַתוּכָה! אֵלֶּא פְרִיָּה הָכִי: מָה לְמִנְחַת הָעוֹמֶר, שְׁכַן מִצּוֹתָהּ בְּכָה. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר מִפְּטָם הַקְטָרֶת יוֹכִיחַ, שְׁאֲסוּר לְהִדְיוּט וּמוּתָר לְגִבּוֹהַ. מִפְּטָם גִּבְרָא הוּא! אֵלֶּא, פְּטוּם הַקְטָרֶת יוֹכִיחַ, שְׁאֲסוּר לְהִדְיוּט וּמוּתָר לְגִבּוֹהַ. מָה לְפְטוּם הַקְטָרֶת, שְׁכַן מִצּוֹתוֹ בְּכָה. מָר בְּרִיָּה דְרַבִּינָא אָמַר, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר: שְׁבַת תוֹכִיחַ, שְׁאֲסוּרָה לְהִדְיוּט וּמוּתָרַת לְגִבּוֹהַ. מָה לְשְׁבַת, שְׁכַן הוּתָרָה מִכָּלְלָה אֲצֵל הִדְיוּט בְּמִילָה! אַטוּ מִילָה צוּרָה הִדְיוּט הוּא? מִילָה מִצּוָה הִיא! אֵלֶּא, מָה לְשְׁבַת שְׁכַן מִצּוֹתָהּ בְּכָה. רַב אֲדָא בַר אֲבָא אָמַר: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר, כִּלְאִים תוֹכִיחַ, שְׁאֲסוּרִין לְהִדְיוּט וּמוּתָרִין לְגִבּוֹהַ. מָה לְכִלְאִים, שְׁכַן הוּתָרוּ מִכָּלְלָן אֲצֵל הִדְיוּט בְּצִיצִית? אַטוּ צִיצִית צוּרָה הִדְיוּט הִיא? מִצּוָה הִיא! אֵלֶּא מָה

דְאִתְרִינַן בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים קֶרֶבַן רֵאשִׁית שְׁיָהָא רֵאשִׁית לְכָל הַמִּנְחוֹת וּמִנּוּן אָף לְבְכוּרִים ת"ל בְּכוּרֵי הָצִיר חֲטוּם: וְאִם הִבִּיא כָּשֵׁר טַעֲמָא מְפָרֶשׁ בִּפ' ר' יִשְׁמַעֲלֵל (ג"ו שֵׁס): בְּמִי שְׂרָאוּי לַעֲבֹדָה לְמַעוּטֵי אֶחָד מִן הַפְּסוּלִים: וּבְדָבָר הָרָאוּי לַעֲבֹדָה כְּגוֹן מִנְחַת חֲטוּין אָבֵל מִנְחַת הָעֵמֶר שֶׁל שְׁעוּרִים אִינֵה רֵאזִיָּה אֵלֶּא לַעֲבֹדָה זֹו בִּלְבַד לְהַתִּיר וְלֹא מִשּׁוּם קֶרֶבַן אֲחִיא וְאִי מִשּׁוּם מִנְחַת סוּטָה לֹאוּ רֵאזִיָּה הִיא דְּמִנְחַת סוּטָה קַמַּח וְשֵׁל עֵמֶר גֵּרֶשׁ וְעוֹד דָּלֹאוּ עֲבֹדָה הִיא דְּלָבָרֵר עִין אֲחִיא וְהִיא דְּפִסְלָה מַחֲשָׁבָה בְּמִנְחַת קִנְאוֹת מִשּׁוּם דְּרַחֲמֵנָא קָרִיֶּה חֲטֹאת: פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ מֵהִיֹּאֵר קֶרֶא נִפְקָא וְחַבֵּחַת עֲלִיו אֶת עֲלִיתָךְ (שְׁמוֹת כ"ז:א) בְּזִמַּן שֶׁהוּא שְׁלֵם כְּתִיב עֲלִיו כֵּלֹו בְּמַשְׁמַע בְּמַסָּכַת זָכַחִים בְּפָרָק קִדְשֵׁי קִדְשִׁים (זָכַחִים דָּף נט.) וְאִם פֶּגַל בְּקַמֵּן בְּשַׁעַת פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ לֹאוּ פְגוּל הוּא וְאִם יִתְקַן הַמִּזְבֵּחַ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יִקְטִירוּנּוּ: מִן הַבֶּקָר לְמַטָּה דָּאִם עֵלָה קֶרֶבְנֵנוּ מִן הַבֶּקָר לְעֵיל דְּרַשִׁינוּ מִן הַבֶּהֱמָה לְהוֹצִיא הַנֶּעֱבָד וּמִן הַצֹּאן לְהוֹצִיא אֶת הַמַּקְנֶה כֶּשֶׁהוּא אוֹמַר מִן הַבֶּקָר לְמַטָּה כו': וְהֵלֹא דִין הוּא דְטֶרְפָּה לֹא תַקְרַב וְלָמָּה לִי קֶרֶא: מִכָּלֵל הָסַר שְׁכַל שְׂאֵר הַבִּהֲמוֹת מִתְּרוּת לְהִדְיוּט: שְׁכַן קִדְשֹׁתָא אוֹסְרֵתָהּ בְּדָבָר שֶׁהוּא קְדוֹשׁ לְגִבּוֹהַ דְּהִינוּ מְלִיקָה בַּה יִלְאָסְרַת לְהִדְיוּט אָבֵל טֶרְפָּה אִינֵה קְדוּשָׁה מִשּׁוּם טֶרְפוֹת וְאִפְתִּי קֶרֶא לָמָּה לִי: מָה אִם הַשְׁבֵּתָהּ הִיא אִינֵךְ מוֹצִיא מִן הַדִּין שֶׁהִם מִתְּרוּת: מָה לְמִנְחַת הָעֵמֶר שְׁכַן מֶרְכָּה מִצְוַתָּה דְּמִתַּרְת חֵדֶשׁ תֹּאמַר בְּטֶרְפָּה: סְפִיחִין אִסוּרִין קִדְשַׁת שְׁבִיעִית נוֹהֲגַת בֵּהוּ וְחִיבִין בְּבַעֲוִיר מַשְׁנֵה שְׁעַבְרָה דִּהָא כֹּלָה לַחִיָּה שְׁבַשְׁזָה הֵלֶכָךְ אִין הָעֵמֶר מַתִּירָן וְהִא נִתְבַּעְרוּ כֵּלָן: סְפִיחִין אִסוּרִים מִן הַבַּעֲוִיר וְאִילָךְ דְּזִילִף מֵהֵן לֹא נִרְעַע וְלֹא נֶאֱסַף אֶת תְּבוּאֲתָנּוּ וְכִי מֵאֲחַר שְׁאִין זֹורְעִים מַהִּיכָא אוֹסְפִים לְמַד עַל הַסְפִּיחִים שֶׁהֵן אִסוּרִים וּבַעֲוִיר מַשְׁתַּדַּר רַבִּיעָה שְׁנִיָּה דְּהֵנָּא לֶה כֹּלָה לַחִיָּה שְׁבַשְׁזָה כְּדַתְנִיָּא עַד מַתִּי נִהְיִין וְשׁוֹרְפִין בְּתַבָּן וְקֵשׁ שֶׁל שְׁבִיעִית מַשְׁתַּדַּר רַבִּיעָה שְׁנִיָּה בְּמַסָּכַת תַּעֲנִית (דָּף י:) הֵלֶכָךְ לְרַבִּי עֲקִיבָא אֲצַטְרִיכָא קֶרֶא לְהוֹצִיא טֶרְפָּה: וְאִפִּילוּ לְמִ"ד בְּמַסָּכַת קִדְשִׁין בְּסוּף פ"ק (דָּף לו:׃) חֵדֶשׁ בְּחוּ"ל לֹאוּ דְאוֹרִיתָא וְלֹא חֲשִׁיב לִיָּה הָסַר אֲפִלּוּ הָכִי יֵשׁ בַּה רְבוּתָא דְּמִתַּרְת לֹאוּ שְׁבַתוּכָה לֹאוּ דְלָחֶם וְקָלִי וּכְרָמָל לֹא תֵאָכְלוּ שְׁבַתוֹךְ מִנְחָה

עַצְמָה מִתַּרְת אִפִּי לִר' עֲקִיבָא שָׂאִם נֶאָכְלוּ שִׁירִים לֹא יַעֲבֵר הָאוּכֵלָן מִשּׁוּם חֵדֶשׁ אֵלֶּא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית תֹּאמַר בְּטֶרְפָּה שְׁאִינֵה מִתַּרְת כָּלוּם וְלָמָּה לִי קֶרֶא: א"ל רַב אֲחָא כו': דְלֵמָא לְהִכִּי אֲצַטְרִיךְ קֶרֶא סד"א טֶרְפָּה נִמִּי תַקְרַב בְּמִנְחַת הָעֵמֶר לְהַתִּיר לֹאוּ שְׁבַתוּכָה שֶׁהֵאָכְלָה לֹא יַעֲבֵר מִשּׁוּם טֶרְפָּה לֹא תֵאָכֵל: שְׁכַן מִצְוַתָּהּ בְּכָךְ שְׂאִי אֲפָשֵׁר לְהִבִּיא מִן הָאֵשׁן שְׁאִין חֵדֶשׁ מִתַּר בַּעֲגִין אַחַר תֹּאמַר בְּטֶרְפָּה שְׁאֲפָשֵׁר לְהִבִּיא בְּשִׁרָה: גִּבְרָא הוּא וּמֵאִי מִתַּר לְגִבּוֹהַ אִיכָּא: שְׁבַת מִתַּרְת לְגִבּוֹהַ לְהַקְרִיב תַּמִּידִין וּמוּסַפִּין: שְׁכַן מִצְוַתָּהּ בְּכָךְ שְׂאִי אֲפָשֵׁר לְהַקְרִיב תַּמִּידִין וּמוּסַפִּין אֵלֶּא כּוּ בִּיּוֹם אָבֵל טֶרְפָּה אֲפָשֵׁר בְּכַשִּׁירָה: כִּלְאִים לְגִבּוֹהַ אֲבָנִטוּ שֶׁל כַּהֵן:

מסורת הש"ס
א משנה מנחות; לקמן סח;; ספרי במדבר ב זבחים כו:
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ג ז-ח; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ב י; תמורה כט.
גליון הש"ס

רש"י ד"ה ובדבר הראוי לעבודה כו' במנחת קנאות משום דרחמנא קרי' חטאת. תמזה לי דהא מנחת קנאות לא איקרי בכל חטאת (ובתוספות העתיקו דשאני מנחת חוטא וט"ס הוא וצ"ל קנאות דהא חוטא הוי מן חטין) ורק מנחת חוטא אקרי חטאת וגם בזה אין פסולו משום כך אלא משום דבחוטא ובקנאות כתיב הויא כמבואר לעיל דף ד ע"א ועכ"פ לומר במנחת קנאות דאיקרי חטאת תמזה:

תורה אור השלם
דָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲדָם מִי־יִקְרִיב מִכֶּם הָרָבּוּ לַיהוָה מוֹר־הַבְּהֵמָה מוֹר־הַבֶּקָר וּמוֹר־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֹתִי־קָרְבָנִים [ויקרא א, ב]
לְרֹצְנִים תָּמִים זָכָר בְּבָקָר בְּכִשְׁבִּים וּבְעִזִּים [ויקרא כב, יט]
אִם־עֹלָה קָרְבָנוּ מוֹר־הַבֶּקָר זָכָר תָּמִים יִקְרִיבוּ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצֵנוּ לִפְנֵי יְהוָה [ויקרא א, ג]
וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אֲרָצְךָ וְאַסְפֹת אֶת־תְּבוּאָתָהּ [שמות כג, יז]
וְאֶנְשֵׁי־קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי וּבִשָּׂר בְּשָׂדֶה טֶרֶפָה לֹא תֹאכְלוּ לִקְלָב תִּשְׁלַכְנוּ אֹתוֹ [שמות כב, יז]

והנסתרות אשר תעשה במתכונתה לא תעשו לכם קדש תהיה לך ליהוה (שמות ל, יז)

לא תלכש שְׁעִטָנִי עֹמֶר וּפְשָׁתִים יַחֲדוּ [דברים כב, יא]

כל המנחות פרק ראשון מנחות

מצותו בָּכָךְ הַזֶּרֶת הַכְּתוּב שֶׁלֹא יֵהָא אֲבִנְט אֶלָּא שֶׁל בָּלָאִים דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כח) תַּכְלֵת מה לבלאים שכן מצותו בָּכָךְ. ואע"ג דאֲפֹשֶׁר לָקוּם בְּטוֹלִית שֶׁל צִמְר מ"מ בְּסָדִין שֶׁל פֶּשֶׁטַן שְׂחִיב בְּצִנְיַת לֹא אֲפֹשֶׁר לָקוּם בְּכָךְ וא"ת וְלִימָא גִיד הַנֶּשֶׁה בּמַחְבֵּר יוֹכִיחַ דְּלִין מַצְוֵתוֹ בְּכָךְ וְשָׂרִי לְגִבּוֹהַ בְּדִלְאִמַר בְּרִיש ג"ה (חֲלִין ז'): וְכִי תִימָא מַה לִּג"ה שֶׁכֵּן מַחְבֵּר הֵנָּךְ יוֹכִיחוּ וי"ל כִּינן דְּלִין לוֹ הֵפֵר אֶלָּא עַל זְדִי חֲבוּר לֹא שִׁנָּה לְמַעַבְד מִנָּה יוֹכִיחַ: בְּעַל מוֹם נָמִי הֵפֵר בְּעוֹפּוֹת. ונ"ל דְּהִשְׁתָּא מְנִי לְמִיזְלָךְ מִמְּחִסַּר אֲבֵר וְיוֹצֵא דְּפָן וְלִבְסוּף בְּשִׁלְאִמַר שֶׁכֵּן מוֹמָן נָכֵר אֲתִי הַכּל שְׁפִיר: שֶׁכֵּן מוֹמָן נָכֵר. וְלִין לומר דמחסר זמן ואותו וְאֵת בְּנוֹ וּמִקְרָע וְנִשְׁבֵּד וְרָבַע וְחָתָן וּמִחֵר וּיֹכִיחוּ דְּכָל הַנִּי יֵשׁ לָהֶם קוֹל וְיִתֵּר מִטְּרַפָּה בְּבִנִי מַעֲיִם שְׁלִין יוֹדַע כָּלֵל פִּי הִיכִי דְּחִשִּׁיב יוֹצֵא דְּפָן מוֹמֵוֹ נָכֵר מִשּׁוּם דִּישׁ לוֹ קוֹל וּמִחִיָּה דְּשָׂרִיא לְהִדְיוּט וְאִסּוּרָה לְגִבּוֹהַ אִין לְלַמַּד טְרַפָּה דְּמַה לְחִיָּה שֶׁכֵּן אִין בְּמִינָה לְגִבּוֹהַ וְשֶׁכֵּן מוֹמֵה נָכֵר: דְּוִימָא דְּעִרְלָה וְכִלְאִי הֶפְרָם. וא"ת וְהָא אֲמַרִינן פ' כָּל שְׁעָה (פְּסָחִים דף כה). וְכָכֵל הֶפְשֵׁר (חֲלִין דף קטז). וְאֵת אֲוִמֶרֶת בְּלִילִי הֶפְרָם עֲקָרָו וְאִסַּר הֶאֱיִל וְהִתָּה לָהֶם שְׁעַת הַכֶּשֶׁר קִדְּם הַשְׂרָשָׁה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכִלְאִים דְּכַתִּיבִי בְּהָאִי קִרְא אֲרִירִי בְּעֻבְדִּים שְׁעוֹשִׂין מְהֵם יִין לְנִסְכִּים בְּדִלְשִׁינן (פְּסָחִים דף מח). מִן הַמֵּאֲתִים מִמוֹתֵר ב' מֵאוֹת שְׁנַשְׁתַּיִרוּ בְּבוּר הִנְהוּ לֹא הִיתָה לָהֶם שְׁעַת הַכֶּשֶׁר דְּזִקְוָא דְּחִרְטָע שְׁנִזְרַע הֵאֵל שְׁהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר קִדְּם הַשְׂרָשָׁה וּמִן הַחִרְטָע אִין עוֹשִׂין נִסְכִּים וא"ת אֲוִתִּם עֻבְדִּים עֲצָמָן הִיתָה לָהֶם שְׁעַת הַכֶּשֶׁר קִדְּם שְׁהוֹסִיפוּ מֵאֲתִים וי"ל דְּמַה שְׁנַשְׁתִּסֹּף בְּאִסּוּר אַחֵר שְׁנַשְׁעָה בְּלָאִים שְׁגַדֵּל אַחֲרִי כֵּן לֹא הִיָּה לוֹ מַעוֹלָם (אֲחֵרִי כֵּן) שְׁעַת הַכֶּשֶׁר וְהָאִי דְּמַתְסַר אֲף מַה שְׁגַדֵּל קִדְּם לְכֵן לְפִי שֹׁא"ל לְהַבְדִּיל זֶה מִזֶּה לְהַפְרִישׁ תַּעֲרֻבְתָּם: כְּתִב רַחֲמֵנָא כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר. אע"ג דְּמוֹכַח דְּהִיבָא שְׁהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכֶּשֶׁר לֹא וְלִפְיֵן מִמַּשְׁקָה יִשְׁרָאֵל אִפ"ה מִינֵי לִיָּה בְּכָל דְּכִתָּא בְּפ' כָּל הָאִסּוּרִין (תַּמּוּרָה דף כט). וְגַבִּי וְנִשְׁבֵּד מִשּׁוּם דַּע"י תִּלְתָּא קִרְאִי מִסְקִינן דְּלִין לְחַלְק: שְׁקִמְעָ זַר אֲוִנָן כו'. וְהֵאֵל הִדִּין שְׁתַּיִי יִין וּפְרִישֵׁי רֹאשׁ בְּמִיתָה וּמְחִלִי עֲבוּדָה בְּדִלְאִמְרִין בְּפִרְק אֲלוֹ הֵן הַשְׂרָפִין (סְנֵהֲדִרִין דף פג:). וְתִנָּה וְשָׂר: כֵּן בְּתִירָא אֲוִמַר יַחֲזֹר וְיִקְרֹן בְּיָמִין. לְמֵאִי דְּמוֹכַח בְּנִמְכָּר דְּהוּא הִדִּין אֲכּוּלָּהוּ פְסוּלִי דְּלַעִיל יֵשׁ לְתַמָּה דְּלֹא עֲרִיב פְסוּל שְׂמָלַל בְּהִדִּי פְסוּלִי דְּלַעִיל וי"ל מִשּׁוּם דַּס"ד דְּשִׁמְאֵל כִּינן דְּאִית לֶהַ הַכֶּשֶׁרִיא בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים קְבוּעַ עֲבוּדָה וְלֹא תוֹעִיל בָּהּ תַּזְוָּה: חֶסֶר שְׁקִמְעָ בְּרֹאשֵׁי אֲרַבְעוֹתֵינוּ. אֲבִב דְּמִפְרַשׁ יַתֵּר חוּזַר וּמִפְרַשׁ חֶסֶר בְּיוֹצֵא כו' אֲף עַל גַּב דְּצִרִיר וְנִקְבִיר וְקָרַט מִשּׁוּם חֶסֶר הוּא:

מסורת הש"ס
א סוטה כט;; זבחים טז;; זבחים ה.; סנהדרין טו.; נזיר מ.; בבא מציעא ד.; בבא מציעא פז;; ברכות לה.; קידושין כא.; קידושין ה.; עבודה זרה מו.; בבא מציעא סא.; קידושין עח.; חולין קיד.; מכות ד.; לקמן ט. ב בבא קמא פח. ג קידושין ד.; חולין קיד. ד חולין קכ. ה לקמן קא: ו זבחים טו.; תוספתא סנהדרין; תוספתא זבחים; תוספתא מנחות; משנה זבחים; סנהדרין פג. ז ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט י; ספרא שמיני מכילתא דמילואים ב יא; סוטה יד;; לקמן י: ח סוטה טו.; במדבר רבה
גליון הש"ס
תוס' ד"ה דומיא וכו' וא"ת הא אמרינן פכ"ש. והרמב"ן בח' לבב' דף עז ד"ה ה"ג אין אותיות נקנות במסירה כתב דהכא אמירות לישנא הוא וכלאי כרם לאו דוקא: ד"ה כתב וכו' מסקינן דאין לחלק. ע"י חולין דף קמ ע"א תוס' ד"ה למעוטי וצ"ע:
תורה אור השלם
[ויקרא כב] [ויקרא א, ג] [יחזקאל מה, טו] [ויקרא כז, כח] [ויקרא כז, לב]

ו.

עין משפט נר מצוה	
א מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' א:	
ב מיוי' פה' מהל' ביאת מקדש הל' יח:	
ג מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ג:	
ד מיוי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' יג:	

מָה לְכִלְאִים שְׁמִצּוֹתוֹ בָּכָה. רב שישא בריה דרב אידי אָמַר: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר, לִיהֲדַר דִּינָא וְתִיתִי בִּ"מָּה הַצֵּד" – מָה לְמַלְיקָה שְׁכֵּן קְדוּשָׁתָהּ אוֹסְרָתָהּ, חֲלָב וָדָם יוֹכִיחוּ.[[][ⓘ] מָה לְחֲלָב וָדָם, שְׁכֵּן בָּאִים מִכָּלֵל הִיתֵר – מְלִיקָה תוֹכִיחַ.[[][Ⓘ] וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, הַצֵּד הַשְּׁוֹה שְׁבָהֶן שְׁאִסּוּרִין לְהִדְיוּט וּמוֹתָרִין לְגִבּוֹהַ, אֲף אֲנִי אֲבִיא טְרַפָּה – אֲף עַל פִּי שְׁאִסּוּרָה לְהִדְיוּט תִּהְיֵא מוֹתֶרֶת לְגִבּוֹהַ, מָה לְהַצֵּד הַשְּׁוֹה שְׁבָהֶן שְׁכֵּן מַצּוֹתָהּ בָּכָה![[][Ⓢ] אֶלָּא אָמַר רב אֲשִׁי, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִימַר: מַעֲיָקְרָא דְּדִינָא פִּרְכָּא, מִהִיכָא קָא מִיִּיתִית לַהּ? מִפְּעַל מוֹם – מָה לְבַעַל מוֹם, שְׁכֵּן עָשָׂה בּוֹ מְקַרִּיבִין בְּקַרִּיבִין. אָמַר לִיָּה רב אַחָא סָבָא לְרַב אֲשִׁי: יוֹצֵא דוֹפָן יוֹכִיחַ, שְׁלֹא עָשָׂה בּוֹ מְקַרִּיבִין בְּקַרִּיבִין, וּמוֹתֵר לְהִדְיוּט וְאִסּוּר לְגִבּוֹהַ. מָה לְיוֹצֵא דוֹפָן, שְׁכֵּן אִינּוֹ קְדוּשׁ בְּכּוֹרָה. בַּעַל מוֹם יוֹכִיחַ, מָה לְבַעַל מוֹם שְׁכֵּן עָשָׂה בּוֹ מְקַרִּיבִין בְּקַרִּיבִין, יוֹצֵא דוֹפָן יוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, הַצֵּד הַשְּׁוֹה שְׁבָהֶן שְׁמוֹתָרִין לְהִדְיוּט וְאִסּוּרִים לְגִבּוֹהַ, וְכָל שְׁכֵּן טְרַפָּה שְׁאִסּוּרָה לְהִדְיוּט תִּהְיֵא אִסּוּרָה לְגִבּוֹהַ.[[][Ⓣ] מָה לְהַצֵּד הַשְּׁוֹה שְׁבָהֶן, שְׁכֵּן לֹא הוֹתֵרוּ מִכָּלְלָן, תֹּאמַר בְּטְרִיפָה שְׁהוֹתֶרָה מִכָּלְלָה. אָמַר לִיָּה רב אַחָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי: טְרַפָּה שְׁהוֹתֶרָה מִכָּלְלָה מֵאִי הִיא? אִילִּימָא מְלִיקָה דְּעוֹלַת הַעוֹף לְגִבּוֹהַ, בַּעַל מוֹם נָמִי בְּעוֹפּוֹת אֲשִׁתְּרוּיִי אֲשִׁתְּרִי, תַּמּוֹת וְזַכּוֹת בְּבַהֲמָה, וְאִין תַּמּוֹת וְזַכּוֹת בְּעוֹפּוֹת! אֶלָּא, מְלִיקָה דְּחִטָּאת הַעוֹף לִפְהֵינִים – כְּהֵינִים מִשּׁוּלְחָן גִּבּוֹהַ קָא זָכוּ. וְאֶלָּא פְּרִירָה הִכִּי: מָה לְהַצֵּד הַשְּׁוֹה שְׁבָהֶן שְׁכֵּן מוֹמָן נִיכָּר, תֹּאמַר בְּטְרִיפָה שְׁכֵּן אִין מוֹמָה נִיכָּר! מִשּׁוּם הִכִּי אִיצְטְרִירָה קְרָא. וּטְרִיפָה מִהִכָּא נִפְקָא? מִהֵתָם נִפְקָא: "מִמַּשְׁקָה יִשְׂרָאֵל" – מִן הַמוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל! מ"פֵּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֶּׁבֶט" – נִפְקָא, פֶּרֶט לְטְרִיפָה שְׁאִינָה עוֹבְרָת.[[][Ⓤ] צְרִיכִי, דְּאִי מ"מַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל" הוּא אֲמִינָא לְמַעוֹטִי הִיכָא דְּלֹא הִיתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, דְּמֵאִי דְּעָרְלָה וְכִלְאִי הֶפְרָם, אֲבָל הִיתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר אִימָא תַתְּכֶשֶׁר, כְּתִב רַחֲמֵנָא "כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר". וְאִי כְּתִב רַחֲמֵנָא "כָּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר", הוּא אֲמִינָא לְמַעוֹטִי הִיכָא דְּנִטְרַפָּה וְלִבְסוּף הַקְדִּישָׁה, דְּמֵאִי דְּמַעֲשֵׂר. אֲבָל הַקְדִּישָׁה וְלִבְסוּף נִטְרַפָּה, דְּבַעֲיִדְנָא דְּאִקְדָּשָׁה הוּא חֲזִיא, אִימָא תַתְּכֶשֶׁר. כְּתִב רַחֲמֵנָא "מִן הַפָּקֶר", צְרִיכִי. א^[Ⓛ] מִתְּנִי אֶחָד מִנְחַת חוּטָא וְאֶחָד כָּל הַמִּנְחוֹת, שְׁקִמְצָן זֶר, אוֹנִן, טָבוֹל יוֹם, מְחוּסַר בְּגָדִים, מְחוּסַר כִּיפּוּרִים, שְׁלֹא רַחֵץ יָדָיו וְרָגְלָיו, עָרֵל, טָמֵא, יוֹשֵׁב, עוֹמֵד עַל גִּבִּי כְלִים, עַל גִּבִּי בְּהֵמָה, עַל גִּבִּי רִגְלֵי חֲבִירוֹ – פְּסוּל. יְקַמֵּץ בְּשִׁמְאָל – פְּסוּל, כֵּן בְּתִירָא אוֹמַר: יַחֲזִיר וְיַחֲזֹר וְיִקְמוֹץ בְּיָמִין.[[][Ⓜ] קַמֵּץ וְעָלָה בִּידּוֹ צִרוֹר, אוֹ גִּרְגָּר מֶלַח, אוֹ קוֹרֵט שֶׁל לְבוֹנָה – פְּסוּל, מִפְּנֵי שְׁאֻמּוֹ: הַקּוֹמֵץ הִיתֵר וְהַחֶסֶר – פְּסוּל. וְאִיזְהוּ הִיתֵר – שְׁקִמְצוֹ מְבוֹרֵץ, וְחֶסֶר – שְׁקִמְצוֹ בְּרֹאשֵׁי אֲרַבְעוֹתֵינוּ. גִּמְי' לְמָה לִּי לְמִתְנָא "אֶחָד מִנְחַת חוּטָא וְאֶחָד כָּל הַמִּנְחוֹת"? לִיתַנִּי "כָּל הַמִּנְחוֹת שְׁקִמְצָן זֶר וְאוֹנִין!"[[][Ⓨ] לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִירָה, דִּתְנִינָא: אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּדִין הוּא שְׁתֵּהּא מִנְחַת חוּטָא טְעוּנָה שְׁמֹן וְלְבוֹנָה, שְׁלֹא יֵהָא חוּטָא נִשְׁפָּר, וּמִפְּנֵי מָה אִינָה טְעוּנָה? שְׁלֹא יֵהָא קֶרְבִּנּוֹ מִהוּדָר, וּבְדִין הוּא שְׁתֵּהּא חִטָּאת חֲלָב טְעוּנָה נִסְכִּים,

שְׁלֹא

מִפְרַשׁ דְּבִשְׁמֵן שֶׁלֹּא דָּבַר חוּצָן כִּין רַגְלֵי לְבִין דְּרַגְפָּה: שְׂמָאל מִפְרַשׁ בְּנִמְכָּר מְנַלן דְּפִסּוּל: כֵּן בְּתִירָה אֲכּוּלָּהוּ פְּלִין אֲזַר וְאוֹנָן וְכָל הֵנָּךְ: עָלָה בִּידּוֹ צִרִיר נִמְצָא קִמֵּן חֶסֶר מְהוּם הַצִּרוֹר וְכֵן מֶלַח אוֹ לְבוֹנָה: מְבָרָן גְּדוּשׁ ל"א שְׁנִרְלָה קִמַּח חוּצָן כִּין רֹאשֵׁי אֲרַבְעוֹתֵינוּ לְפָס ידו: בְּרֹאשֵׁי אֲרַבְעוֹתֵינוּ מַעֲט שֶׁלֹּא פָּשְׁטוּ עַל פָּס כָּל הַיָּד: גִּמְי' שֶׁלֹּא יֵהָא קֶרְבִּנּוֹ מִהֲדַר שֶׁלֹּא תִּהְיֵא הַמְנַחָה נָהָה: חִטָּאת חֲלָב (הִינוּ חֲלָב) הִינוּ סֵתֵם חִטָּאת. חִטָּאת אִינָה טְעוּנָה נִסְכִּים בְּפִרְק שְׁפִי מְלוֹת) (לְקַמָּן מְנַחוֹת דף ז:):

מסורת הש"ס

א זבחים פז.
 ב ערכין כב.
 ג משנה מנחות; לקמן יב; לקמן יז.
 ד לקמן צט; משנה מנחות; שבת קלג:
גליון הש"ס

גמ' דנעשה כמי שהחזירו הקוף.
 לקמן דף כ ע"ב:

[illegible]

וְכִי מֵהָדָר לֹא לִקְדָּשָׁה לִקְדָּשָׁה. וְאֵלֶּכּה פִּשְׁעֵירִים מִפְּסִיקוֹן בֵּין קֶמֶץ לְכָלִי מִמֶּנּוּ
בְּמִינוֹ חֵינוּ חוּצוֹ: א"ר יוֹחָנָן זֹאת אוֹמְרֶת כְּלִי
שֶׁרֶת אֵין מִקְדָּשִׁין אֲלֵא מַזְעֵת וְהָא דְּכַלְיָנִי
חוּזְקִיה וְרַבִּי יוֹחָנָן לִקְדָּשָׁה בְּפִרְקָה הַתּוֹרָה
(מְנַחֲתֵי דָף ע"ח): [גְּבִי תוֹרָה] שֶׁשְּׁחָטָה עַל
שְׁמוֹנִים חֲלוֹת וְהָאֵמֶר רַבָּא דְּכַלְיָנִי עֲלָמָא כְּלִי
שֶׁרֶת מִקְדָּשִׁין שְׁלֵא מַזְעֵת שְׁאֵי הָתֵם דְּמִתּוֹךְ
שְׁמַקְדָּשׁ מַזְעֵת מִקְדָּשׁ נָמִי שְׁלֵא מַזְעֵת וְהָא
דְּמַשְׁמַע בְּסוּף לוֹלָב וְעֶרְבָה (סָפָה דָף ג.)
דְּחוּזְקִיה סָבַר כְּלִי שֶׁרֶת אֵין מִקְדָּשִׁין שְׁלֵא
מַזְעֵת גְּבִי הָא דְּתַנָּן בְּמַעֲשֵׂהוּ בְּחַל כֶּךָ
מַעֲשֵׂהוּ בְּשֶׁשֶׁת וּפְרִיךְ בְּצִמְרִא וְנִיבֵי בְּמַקְדָּשָׁת
הָתֵם אֵין כָּל הַמֵּיִם רִאשִׁין לְהִתְקַדָּשׁ אֲבָל
בְּהַתּוֹרָה בִּינוּ דְּרִאשִׁין לְקַדָּשׁ מִקְדָּשׁ שְׁלֵא
מַזְעֵת וּ"ע דְּבִינוּ דְּאֵין שְׁעוֹר לְמִים הָרִי
כֵּלֶם רִאשִׁין לְהִתְקַדָּשׁ וְנִרְאֵה דְּבִינוּ דְּשְׁלֵא
בְּזַמְנֹהּ הוּא אֵע"ג דְּכַלְיָנִי שֶׁרֶת מִקְדָּשִׁין שְׁלֵא
בְּזַמְנֹהּ כְּדַמְסָקִין בְּסוּף שְׁפִי הֶלְחֵם (לִקְדָּשָׁה)
מְנַחֲתֵי דָף ה.) שְׁלֵא מַזְעֵת מִיֵּהָ אֵין מִקְדָּשִׁין
וְאֵע"ג דְּלִילָה אֵין מִסְפֵּר זָמָן: אֵין מִקְדָּשִׁים
לְקַרְבִּי הֶקְשֵׁה ה"ר פֶּטֶר דִּלְפִי הַקּוֹנְטֵרַם
בְּזִכְחֵם פֶּרֶק הַמִּזְבֵּחַ מִקְדָּשׁ (וְכֹחִים דָף פ"ז):
מַשְׁמַע שֶׁשִּׁבְּדוּ ר' יוֹחָנָן דְּמִקְדָּשִׁין לְכַתְּחֻלָּה
לְקַרְבִּי דְּהָאֵמֶר הָתֵם בְּעֵי מִנֵּה ר"ש בֶּן לִקְיָשׁ
מִר' יוֹחָנָן מִהוּ שִׁיקְדָּשׁוֹ אֶת הַפְּסוּלִין וּפִי שֶׁם
כְּקוֹנְטֵרַם לְעַעֲן פְּדִיוֹן קָא בְּעֵי דְּאֵי מִקְדָּשׁ
הַכְּלִי אֵין לֵהֵם פְּדִיוֹן א"ל תַּיִתּוּיָה כֶּשֶׁם
שְׁמִזְבֵּחַ וְהַבָּבֶשׁ מִקְדָּשִׁין אֶת הָרִאשִׁי לֵהֵם כֶּךָ
כְּלִי שֶׁרֶת מִקְדָּשִׁין אֶת הָרִאשִׁי לֵהֵם וְאֵע"ג
דְּמִזְבֵּחַ וּכְבֹּשׁ אֲזִירִי לְעַעֲן דָּאֵם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ
אֲזִירִי מִנֵּה רִאשִׁי לְעַעֲן פְּדִיוֹן א"ל לְכַתְּחֻלָּה
לְקַרְבִּי קָא מַבְעִיָא לִי הָא נָמִי תַּיִתּוּיָא שְׁקַבְלוּ
פְּסוּלִין וְחִרְקוּ אֶת דְּמֹן מֵאֵי לֹאֻ קִבְּלוּ פְּסוּלִין
וְחִרְקוּ פְּסוּלִין פִּי הָא זִקְרוּ בְּשִׁרְיִן אֶף
לְכַתְּחֻלָּה יַעֲלוּ הַאֲבָרִים אֲלֵמָא מִקְדָּשִׁי
לְכַתְּחֻלָּה לְקַרְבִּי וְעוֹד קָשָׁה מִהָא דְּתַנָּן הָתֵם
וְאֵלוּ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ הֵלֵן וְהִינָצֵא וְהִטְמֵא
וְהַנְּשָׁחַט חוּץ לְזַמְנֹהּ וְחוּץ לְמִקּוּמוֹ וְכּוֹלְהוּ
אֲזִירִי בְּשִׁנּוּרָק הָדֵם כְּדַמּוּכַח בְּגִמ' דְּהָאֵמֶר
עָלָא אֲמוּרֵי קֳדָשִׁים קֳלִים שֶׁהֲעֵלָן לִפְנֵי זִרְיָקַת
דְּמִים לֹא יִרְדּוּ נַעֲשׂוּ לְחִמּוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ אֵמֶר ר'
זִירָא אֶף אֲנִי נָמִי תַּיִתּוּיָא שֶׁנִּשְׁפָּךְ דְּמָה וְנִינָצֵא
דְּמָה חוּץ לְקִלְעִים וּמָה הָתֵם דָּאֵם בָּא לְזִרְקָה
אֵינוֹ זִרְקָה אֲמַרְתָּ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְהָא כּוֹ
וּמִדְּלָא מִיָּתִי מְכַל הֵי ש"מ דְּאֲחֵר זִרְיָקַה
מִיָּרִי וְאִפִּי"ה לְכַתְּחֻלָּה לֹא יַעֲלוּ אֲלֵמָא אֵין
מִקְדָּשִׁין לְכַתְּחֻלָּה לְקַרְבִּי הַאֲבָרִים וּמִיָּהוּ יֵשׁ
שְׁנֵי בְּזִכְיָין.

וְאֵילָּו לְדַחוּת דְּאִכּוּלָּהּ קָאִי חֲרָקוּ אֶת דָּמָם וְעוֹד קָשָׁה דְּבִכְמָה זִכְרֵי (פְּסָחִים ד' טו:)

אֲמַרְיִנוּ נִטְמָא הָדֵם לֹא חֲרָק וְאִם זָרַק הֲרָגָה וְלָמָּה לֹא חֲרָק הָא כְּלֵי שֶׁרֶת מִקְדָּשִׁין לְכַתְּחֵלָה לְקָרֵב וּבִפ' שְׁנֵי שְׁעֵירֵי (יֹמֵא ד' סב.) אֲמַרְיִנוּ נִשְׁפָּךְ הָדֵם יְמוּת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ מֵת הַמִּשְׁתַּלֵּחַ יִשְׁפָּךְ הָדֵם לָמָּה יִשְׁפָּךְ וְכֵן בְּדָם פְּסוּלִין יִשְׁפָּךְ לְאַמָּה וּבִפ' הַמְּנֻחוֹת (לְקַמֵּן מְנֻחוֹת ק:): תֵּנּוּ נִטְמָאוּ מִשְׁהִקְדָּשׁוֹ בְּכָלֵי יָמֵינוּ לָהֶם פְּדִיּוֹן מִשְׁמַע הָא מִקָּרֵב לֹא קָרֵב וְיֵשׁ לְדַחוּת כֹּל הֵי בִּשְׁעָרָה אַחֵר כִּךְ לְכָלֵי חוּל וְהָא דִּשְׁמַעְתִּין נָמִי יֵשׁ לִישָׁב לְפִי" הַקְּוֹנֵטֵרִם דְּהָא דִּמְשַׁמַּע שְׁהִיב לֹא יֵאֵין מִקְדָּשִׁין הֵינּוּ לְפִי שְׁדוּחָה שֶׁם לֹא שֶׁבְּכָלוֹ פְּסוּלִים אִ"ו חוֹרְקוֹן פְּסוּלִין וְעוֹד קָשָׁה לְפִי" הַקְּוֹנֵטֵרִם דִּמְקַחְאֲמֵר לְכַתְּחֵלָה לְקָרֵב קָא מִבְּעִיא לִיה מִשְׁמַע שְׁגָם רַבִּי מִיֵּרִי כֻּלָּל לַעֲגוֹן פְּדִיּוֹן וּלְפָרִי"ת דִּמְבַּעֲיָא לִיה אִם מִקְדָּשִׁין הַפְּסוּלִין לַעֲגוֹן דָּאִם בְּסִיק בֵּין הַפְּסוּל לַמִּזְבֵּחַ וּמִסִּיק דְּלִכְתְּחֵלָה לְקָרֵב מִבְּעִיא לִיה אִם קִדְּשׁוֹ הַקָּמֵן עָלָה וּפְרִיךְ דְּהָא נָמִי תֵּינִיָּא שֶׁבְּכָלוֹ פְּסוּלִים חֲרָקוּ דִּמְשַׁמַּע זָרְקוּ דִּיעֲבַד אֲבָל פְּסוּלִין דִּיח אֵלָּא הַמִּשְׁנָה קָא מְסִים וּפְרִישָׁא דְּמַתְנִי" כִּךְ הוּא תַּעֲד דְּהָא ר"ש בֵּן הַמְּכָלִי זֶה. לְמַאי דִּמְסִיק דִּמְנַגָּה לִיה כִּהֵּן יֵשׁ לְתַמָּה מֵאי חֲדוּשׁ הִשְׁבִּיבוּ מְכָלֵי זֶה בִּי יְהוּדָה דִּאֲמַר בְּפִרְקָה הַחֲלִיל (סָפָה ד' טו:) דְּעוֹשִׂין כְּלֵי שֶׁרֶת שֶׁל עֵץ:

וְהָאֵלֹהִים כִּי מֵהָדָר לֹא לָקֵמַן לְזַכָּתָהּ לְקֹדֶשׁ
לִי כְּלִי שֶׁרֶת זֶה וְיָמָּה לִי כְּלִי שֶׁרֶת אַחֵר: אֵלֶּה
מַזְעֵת וְהֵאֱלָא לֹא יִסְיָב לִיהָ לְהִתֵּס אֲזַעְתָּא
לְקֹדֶשׁ: שְׂקִידָשׁוֹ פְסוּלִין כְּגוֹן אִם קָמַן וְזֶ
וְנוֹתַן לְכָלִי מֵהוּ שְׂקִידָשׁוֹ כְּלִי לְהַקְטִירוֹ:
לְפָסֵל דְּקֹבְעָה הִהוּא כְּלִי בְּקֹבְעָה כִּי יִבְדִּינָה
אֲזַעְתָּהּ לְקֹדֶשׁוֹ וְלֹא מֵצִי לְאֲהֻרָה תּוֹ לְתוֹךְ
הַשִּׁירִים דְּהָא פְסוּל זֶה גִּמְרָא לְכָלֵּה עֲבֹדָה:
בְּ עֵמְקָם אָמַר אֲפֹלוּ יִתְמָא שְׁלֹא מַזְעֵת נִמְי
מִקְדָּשִׁין וְהִכָּא לֹא קֹדֶשׁ שְׁמִחְזִירִין לְבִסָּא
גְּדוּשָׁה שְׁאִין מִחְזִירָה לְתוֹךְ אֹרֵי הַכְּלִי וְאִין
הַכְּלִי מִקְדָּשׁוֹ: בִּסָּא כְּלִי שֶׁרֶת שְׂבֹן בּוֹלְלִין
מִנְהִי: וּמִקָּמַן הִכִּי קָמַן תַּחֲלָה בְּשִׁקּוּמָן
מִכְּלִי זֶה וְהֵלֵא גְדוּשָׁה הוּא וּקְמִיצָה מִתּוֹךְ הַכְּלִי
בְּעֵינִן דְּכָל דְּבֵר הִטְעוּן כְּלִי אִין חֲשׂוֹב כְּלִי
אֵלֶּה תּוֹכֵה: כְּטוּפָה פִּישׁ"ל אֲשֵׁרִינָה גְדוּשָׁה
וּבְשִׁקּוּמָן מִתּוֹךְ כְּלִי קָמַן בְּאִמְצֵיתוֹ
וּבְשִׁמְחֻזִּיר הָרִי קָמַן בְּגִזְזָתָהּ כְּלִי בְּדִמְפָּרָשׁ
בְּסִמּוּךְ: וְהַפְּרִירָה דְּהָא כִּי קָמַן עֲבַד גִּמְרָא
וְכִי מֵהָדָר לָקֵמַן בְּגִמְרָא הִוָּה לִיהָ תוֹךְ כְּלִי:
וּמִשְׁעִי כִּי מֵהָדָר לִיהָ אֲזַעְתִּיתָא דִּמְנָא בְּרָצִי
הַכְּלִי אֲחֵל גִּמְרָא שְׁחִיזוֹ וְהָיִי בְּגִזְזָתָהּ הַכְּלִי וְנִיגַד
לְמִנָּא וְנִפְסַל קָמַן מִמִּילָא לְגִמְרָא כְּדִי שְׂהִיבָא רַחֲוִי
לְקִמְצָת כְּהֵן וְכִינּוּן דִּמְמִילָא נִפְסַל לְמִנָּא נַעֲשֶׂה
כִּמְי שְׁחִיזוֹ הַקּוֹן וְלֹא מִקְדָּשׁ לִיהָ כְּלִי
וְאֵע"ג דְּכְלִי שֶׁרֶת מִקְדָּשִׁין שְׁלֹא מַזְעֵת הֵי
מִלִּי כִּי מֵהָדָר לִיהָ אִיהוּ מִמֶּשׁ אֲזַעְתָּא לְלֹא
לְקֹדֶשׁ מִקְדָּשׁ לִיהָ (הֵאֱלָא) לְכָלִי שְׁמִחְזִירוֹ בְּהֵן
שְׁמִנָּח עַל גְּבִי קִרְקַע: קוּמְצִין קָמַן מִכְּלִי שְׁעַל
גְּבִי קִרְקַע וְה"נ (מִקְדָּשִׁין) קָמַן מֵהַבְּלוּל
שְׁעַל גְּבִי קִרְקַע: דְּאֲזַעְתִּיא לֹן כְּלוּמַר
לְחַבְרִינוּ אֲזַעְתִּיא הֵךְ בְּעִירָא דְּרַב נַחֲמָן בְּעִי
מֵאֲבִימִי וּבְדִמְפָּרָשׁ: קִלְפִי כְּבִי הַפְּאוֹת
טוֹבוֹת: בְּלָעִי מֵאֲבִימִי בְּלָעִיתִי מֵאֲבִימִי
כְּלוּמַר שְׂהִיבָה מִנְּהָ אֹתוֹ: עֲלָה דְּהָא
שְׁמִשְׁתָּא בְּמִס' עֲרִכּוֹן דִּתְנָא חֲזָא שׁוּם
הִיתּוּמִּים לִי יוֹם וְנִסְתָּא אֲדוּךְ שְׁשִׁים וּמִתְרַן לֵה
אֲבִימִי בָּא לְהַכְרִיז רְצוּפִין כָּל יָמוֹת הַשָּׁבָת
מִכְרִיז לִי יוֹם: בָּא לְהַכְרִיז שְׁנֵי וְחִמְיָשִׁי
מִכְרִיז עַד ס' יוֹם מִיּוֹם שְׁמִתְחִיל עַד יוֹם
שְׁפּוֹסָק דְּהֵינּוּ י"ח יָמֵי הַכְּרִיז בְּס' יוֹם
וּמִכְרִיז מִי יִקְנֶה נִכְסֵי יְתוּמִים הֵלְלוּ כְּדִי
שְׁמִיכְרוּ בִּיקָר וְהִיב רַב חֲסֵדָא מִשְׁבַּח
הִסְתְּרוּן וּמִבְּזִי אֲבִימִי אֲלָמָא רַב חֲסֵדָא תַּלְמִיד
דְּאֲבִימִי הִוָּה: אֲבִימִי מִסְכָּתָא דִּמְנַחֲתוֹת
אֲעָקַר לִיהָ נִשְׁתַּכְּחָה הִימְנוּ: וְלִשְׁלַח לִיהָ לְרַב
חֲסֵדָא דְּלִיתִי לְגַבְיָה: מִסְתַּנַּע מִלְּתָא מִשׁוּם
יִגְעִיתִי וּמִצְרָתִי (מִגְּלָה דִּף ו'): פִּגְעָה בַּהּ רַב
נַחֲמָן בְּאֲבִימִי: מִכְּלִי זֶה רָחַה כְּלִי מִנַּח עַל

גבי קרקע וקאמער בלי זה אם של קודש (זה) היה ראוי לקמיצה: ופירש
מקדשין את הקמזן לאחר קמיצה: הצרכנה ג' פהנים שנים להגביה שני פלים
אחד שיקמזן הימני ואחד שנותן לתוכו ושלשי קמזן וכהן אחד אינו יכול
להגביה שני הפלים דאין עבודה בשמאל: תמיד י"ג פהנים זוכין בו בשמירת
יומא בפ"ב (דף פה.): זה הכלל מתני' היא: סדר עבודות נקט אותו שזהה
אחד עשהו זה אחר זה וכל המניח אזהנים לא נחת: מה עבדין לגאוי דהיכל:
נכנסין ביום השבת: שני סדרי של לחם הפנים שנים המערכות שש המערכות:

יִחוּנָן הָיָה יוֹדֵעַ דְּלִקְרָב מִמַּצְעִיָּא לִיָּה אֲלֵא שְׁהִיָּה סְבוֹר דְּמַצְעִיָּא לִיָּה דְּצִידִיעַ בְּרִי
עָלוּ לֹא יִרְדּוּ דֹּאע"ג דְּאִי לֹא בְּרִי הָיָה מַצְבָּח מִקְדָּשָׁא דְּהִיָּתָא דְּאִיפֹא בְּרִי גֵרָע
פְּסוּל בְּכֵלִי אִם מַעֲלֵהוּ דְּלִמָּא בְּשֵׁם שְׁהַמַּצְבָּח מִקְדָּשָׁא דְּלֹא יִרְדּוּ בְּרִי מִקְדָּשָׁא
לְבַתְּחִלָּה לֹא חֲרָוּ וְהָא דְּקָאֻמֵּר מֵאִי לֹא חֲבָלוּ פְּסוּלִין חֲרָוּ פְּסוּלִין לֹא מִלָּשׁ
לְקוּשׁ דְּחִי בְּפְסוּלִין גְּמִי מוֹקִי לָהּ מִכְּבֵּל שְׁלֹא דְּחָקָה רַבִּי יוֹחָנָן בְּפְסוּלִין: אִמֵּר
נִשְׁמָא אֲשֶׁמַּעֲיִין אַע"פ שְׁלֹא נִשְׁמַח שְׁעִבְדִּיתָן מַחֲנֻכָּת א"י עַל עַן הָיָה כְּרַבִּי יוֹסִי

עין משפט גור מצורה
א מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יג:
ב מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יג:
ג מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ד מו"י פס' מהל' פרה אדומה הל' ג:
ה מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
ו מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:
ז מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:
ח מו"י פג' מהל' פרה אדומה הל' ב:
ט מו"י פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:
י מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:

שָׁפָן מְצִינֵנו בְּסֻלִּיחַ בְּזִיכִינוּ. הָא מִלְתָּא דְלֹא יִלְיָף קְדוּשָׁה בְּלֹא זֹו דְלִיָּהּ וּלֹא מִלְתָּא מִמְלָתָא: דְּדַר בַּהּ רַבָּא. מִהָךְ סָבְרָא דְקָם רַבָּא בְשִׁיטָא דַּרְב נִחְמֵן רַבֵּה: גְּמַר מְלֻזּוֹת. מִשְׁנֵה יֵיא בְּמִסְכַּת פָּרָה: מִקְנֵחַ יָדוּ בְּנוּפָה שֶׁל פָּרָה. שְׁהָרִי פָּרָה לִפְנֵי נִשְׁרָפֶת לְאַחַר שְׂיוּרָד מִן הָהָר דְּכַתִּיב וְשָׂרָף אֶת הַפָּרָה לַעֲיֵנֵינוּ כָּךְ פִּי' רַבִּינוּ שְׁלֵמָה וְנִרְאֶה דְלֹא מִיַּתִּי קִרָא אֲלֵא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב בְּסִיפָה וְאֵת דְּמַה וְשָׂרָף אֲלֵמָא דְּמַה טַעוֹן שְׂרָפָה וּלְפִיכָךְ מִקְנֵחַ יָדוּ בְּנוּף הַפָּרָה וּפִי' הַקּוֹנְטֵר' מְמַנָּס: אֲלֵא אֲרַבְעוּ בְּמֵאִי מִקְנֵחַ. כֹּאן פִּי' הַקּוֹנְטֵרַם לְפִי שְׂהִיָּה מַחַה מְדַמָּה בַּהַר הַמִּשְׁחָה אֵל פִּנִי אֶהֱל מוֹעֵד וּפָרָה לִפְנֵי נִשְׁרָפֶת לְאַחַר שְׂיוּרָד מִן הָהָר וַיִּהְיֶה הִיא יוֹרֵד בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה מִהָר הַמִּשְׁחָה לְקֻנֵּחַ בְּנוּף הַפָּרָה וּבְזָכִיּוּס בְּפ' דַּס חֲטָאת (וְזָכִיּוּס דָּף עַג:) פֶּרֶשׁ שְׁלֹא הִיא יְכוּלָּה לְקַנֵּחַ אֲרַבְעוּ בְּנוּף הַפָּרָה שְׁלֹא יִתְלַכְלַךְ אֲרַבְעוּ בְּנוֹמִין דְּהָכִי נִמִּי חֲשִׁינֵן בְּנוֹמִין בְּפ' כָּל כְּתָבִי (שִׁבְתָּ קִטּוּ): גְּבִי מַפְשִׁיט אֶת הַפֶּסַח עַד הַחֹהַל וּלְפִי' הַקּוֹנְטֵרַם דִּהְכֹּא אִין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְאַמְרִינוּ בְּפִרְקָא בְּתֵרָא דְזָבָחִיּוּס (דָּף קִיג.) דְּשַׁחֲטִיָּה וַיִּזְאֶה בְּגֵד פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכַל דְּבִשְׁבִיל כָּךְ לֹא הָיוּ בְּמָקוֹם אֶחָד אֲלֵא שְׁמִיָּהּ הָיוּ מְכַנּוּת בְּגֵד פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכַל:

וְאִילּוּ מִגְבִּיָּה אֶת הַשּׁוּלְחָן לֹא קִתְּנִי. לֹאֹו אֲמַרְתָּ הֵתֵם, סִדָּר עֲבוּדוֹת נִקְט? הֵכָא נִמִּי סִדָּר עֲבוּדוֹת נִקְט. מִי דְמִי? הֵתֵם לֹא נַחִית לְמַנְיֵינָא דְכֻהֲנִיִּים, הֵכָא נַחִית לְמַנְיֵינָא דְכֻהֲנִיִּים. אִם אֵיתָא – לִיתְנִי מִגְבִּיָּה! אֲלֵא שְׁמַע מִיַּנְה: קוֹמְצִין מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע. שְׁמַע מִיַּנְה. "אֲמַר רַבָּא: פְּשִׁיטָא לִי, קוֹמִץ מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע – שְׁפָן מְצִינֵנו בְּסִילּוּק בְּזִיכִינוּ. מְקֻדָּשִׁין מִנְחָה בְּכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע – שְׁפָן מְצִינֵנו בְּסִידוּר בְּזִיכִינוּ. "בְּעִי רַבָּא: קִידוּשׁ קוֹמִץ מֵאִי? מִמְנָחָה יִלְפִינֵן לָהּ, אוּ מִדָּם יִלְפִינֵן לָהּ? הָדַר פְּשִׁטָּה: מִדָּם יִלְפִינֵן לָהּ. 'וּמִי אֲמַר רַבָּא הֵכִי? וְהָא אֲתַמַּר: קוֹמִץ שְׁחֵלְקוּ בִּשְׁנֵי כְּלִיִּם, רַב נִחְמָן אָמַר: אִינּוּ קְדוּשׁ, וְרַבָּא אָמַר: קְדוּשׁ. וְאִם אֵיתָא, לִילְיָף מִדָּם! הָדַר בִּיה רַבָּא מִהֲחִיא. ^(טז)וְדָם מְנַלֵּן דְלֹא קְדוּשׁ לְחֻצָּאִין? דִּתְנִי רַב תַּחְלִיפָא בֹּו שְׂאוּל: קִידִישׁ פָּחוֹת מִכְּדִי הַזֹּאֶה בְּכָלִי זֶה, וּפָחוֹת מִכְּדִי הַזֹּאֶה בְּכָלִי זֶה – לֹא קִידִישׁ. וְאִיבְעִיָּא לָהּ: בְּדָם מֵאִי? הֲלִכְתָּא הִיא, וּמֵהֲלִכְתָּא לֹא יִלְפִינֵן. אוּ דִלְמָא הֵתֵם מֵאִי טַעֲמָא – דְּכַתִּיב "וְטָבַל בְּמִים", הֵכָא נִמִּי הֲכַתִּיב "וְטָבַל בְּדָם"? "וְאֵיתַמַּר, אֲמַר רַבִּי וְרִיקָא אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: אִף בְּדָם לֹא קִידִישׁ. אָמַר רַבָּא: תִּנָּא נִמִּי הֵכִי, בְּפָנֵי כְּהֵן מְנִיחַ, "וְטָבַל" וְלֹא מְסַפִּיג. "בְּדָם" – שְׂהִיָּה בְּדָם שְׂעִיור טְבִילָה מְעִיקְרוּ, "מִן הַדָּם" – מִן הַדָּם שְׁבַעַנְזֵן. ^(טז)וְאִיצְטְרִיָּה לְמַכְתַּב "וְטָבַל", וְאִיצְטְרִיָּה לְמַכְתַּב "בְּדָם", דְּאִי כְּתַב רַחֲמֵנָא "וְטָבַל" הָוָה אֲמִינָא: אִף עַל גַּב דְלֹא קִיבֵל שְׂעִיור טְבִילוֹת, דְּהֵיִינוּ הַזֹּאֶה שְׁבַע פְּעָמִים מְעִיקְרוּ, כְּתַב רַחֲמֵנָא "בְּדָם". וְאִי כְּתַב רַחֲמֵנָא "בְּדָם", הָוָה אֲמִינָא אֲפִילוּ מְסַפִּיג, כְּתַב רַחֲמֵנָא "וְטָבַל". ^(טז)"מִן הַדָּם" שְׁבַעַנְזֵן, לְמַעוּטִי מֵאִי? אָמַר רַבָּא: לְמַעוּטִי שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע, מְסִייע לִיה לְרַבִּי אֲלַעְזָר, דְּאָמַר: שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע פְּסוּלִין. ^(טז)אָמַר לִיה רַבִּין בַּר רַב אֲדָא לְרַבָּא: אֲמַרִי תִלְמִידָךְ אָמַר רַב עֲמָרַם, תִּנָּא: הִיָּה מַזָּה וְנִתְּנָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ, אִם עַד שְׁלֹא הָוָה – טַעוֹן כִּיבּוּס, מִשְׁהָוָה – אִין טַעוֹן כִּיבּוּס. מֵאִי לֹאֹו עַד שְׁלֹא גָמַר הַזֹּאֲתוֹ, וּמִשְׁגָּמַר הַזֹּאֲתוֹ? שְׁמַע מִיַּנְה דְּשִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע כְּשָׂרִים. 'לֹא, עַד שְׁלֹא יָצְתָה מִיָּדוּ הַזֹּאֶה – טַעוֹן כִּיבּוּס, וּמִשְׁיָצְאָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ וְנִתְּנָה מִמָּה שְׁנַשְׂאָר – אִין טַעוֹן כִּיבּוּס. ^(טז)אֵיתִיבִיָּה אַבְיִי: גָּמַר מְלַהֲזוֹת – מְקַנָּח יָדוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה. גָּמַר – אִין, לֹא גָמַר – לֹא. "אֲמַר לִיה: גָּמַר – מְקַנָּח יָדוּ, לֹא גָמַר – מְקַנָּח אָצְבַּעוּ. בִּשְׁלָמָא גָמַר מְקַנָּח יָדוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה, דְּכַתִּיב: "וַיִּשְׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינֵינוּ", אֲלֵא לֹא גָמַר מְקַנָּח אָצְבַּעוּ, בְּמֵאִי מְקַנָּח? דְּאִי אֲמַרְתָּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה, אִיבְעִי לִיה לְמִיתְנִי: מְקַנָּח יָדוּ וְאָצְבַּעוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה! מִדְּלֹא קִתְּנִי הֵכִי, שְׁמַע מִיַּנְה דְלֹא בְּעִי קִינוּחַ. "אָמַר אַבְיִי: בִּשְׁפַת מִזְרָק, כְּדִכְתִּיב: "כַּפּוֹרִי זָהָב וּגוֹיִם". 'וּמִי אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר הֵכִי? וְהָא אֵיתַמַּר: חֲבִיתִי כְּהֵן גָּדוֹל – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִינְהָ קְדוּשָׁה לְחֻצָּאִין, רַבִּי אֲלַעְזָר אָמַר: מִתּוֹךְ שְׁקֻרְבָּה לְחֻצָּאִין, קְדוּשָׁה לְחֻצָּאִין.

וְאִם

שְׁצִירִךְ לְטָבַל בְּאֲרַבְעוּ בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה דְּהָכִי מְשַׁמַּע וַיִּזְהֵה מִן הַדָּם הָאִמּוּר בַּעֲיֵין לְמַעְלָה וּטְבַל הִכְהֵן בְּאֲרַבְעוּ בְּדָם מֵאוֹתוֹ דָּם שְׁבַכְלִי שְׁטוּבַל בּוּ חֵה כָּל הַזֹּאוֹת וְלֹא שְׁבָאָצְבַּע: הִיָּה מַזָּה מַדָּם חֲטָאת כְּנוּן פְּרִיִּים וְשִׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִין: עַד שְׁלֹא הִיָּה דְלֻכְתִּי חֲזִי הֵהוּא דָּם שְׁנַכַּל עַל הַבֶּגֶד לְהַזִּאת פְּטִים חֲשִׁיב דָּם: וְטַעוֹן הַבֶּגֶד כְּבוֹס דְּכַתִּיב וְאֶשֶׁר חֵה מְדַמָּה עַל הַבֶּגֶד וּגוֹ' (וַיִּקְרָא ו':כ') וְאִם מִשְׁהָזָה נָכַל לֹא חֲשִׁיב דָּם: מֵאִי לֹאֹו עַד שְׁלֹא גָמַר כָּל ז' הַזֹּאוֹת קִתְּנִי דְטַעוֹן כְּבוֹס וְאִפְלוּ לֹא נָכַל אֲלֵא מִשְׁרִי אֲרַבַּע אֲלֵמָא בְּשִׁרְיוֹן לְהַזִּיָּה: עַד שְׁלֹא יָצְתָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ עַל הַפִּרְכַּת נָכַל עַל הַבֶּגֶד טַעוֹן כְּבוֹס דַּעֲקָר הַזֹּאֶה נָכַל עֲלִיו אֲבַל מִשְׁיָצְתָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ נָכַל עַל הַבֶּגֶד דְּהֵינּוּ מִשְׁרִיִּים שְׁבָאָצְבַּע אִין טַעוֹן כְּבוֹס: גָּמַר מְלֻזּוֹת הַזֹּאֶת דָּם פָּרָה אֲדַמָּה בַּהַר הַמִּשְׁחָה אֵל נִכַּח פִּנִי אֶהֱל מוֹעֵד: לֹא גָמַר לֹא אֲלֵמָא שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע בְּשָׂרִים וְלֹא צִרִיךְ קִינוּחַ: וּמִשְׁנֵי גָמַר מְקַנֵּחַ אֲרַבְעוּ בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה: בִּשְׁלָמָא גָמַר מְקַנֵּחַ כָּל יָדוּ בְּנוּפָה שֶׁל פָּרָה שְׁהָרִי פָּרָה לִפְנֵי נִשְׁרָפֶת לְאַחַר שְׂיוּרָד מִן הָהָר דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָּר י"ט:ה') וְשָׂרָף אֶת הַפָּרָה לַעֲיֵנֵינוּ: אֲלֵא אֲרַבְעוּ בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה: בְּמֵאִי מְקַנֵּחַ וְכִי בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה יוֹרֵד מִהָר הַמִּשְׁחָה לְקֻנֵּחַ בְּנוּף הַפָּרָה: בִּשְׁפַת מִזְרָק וַיִּהְיֵנוּ דְקָרִי לְמַזְרָקִין כַּפּוֹרִי וְהָב כְּסָפֵר עֲזָרָא עַל שֵׁם שְׁמַקְנֵחַ יָדוּ בּוּ בְּדֻאֲמִרִינוּ בְּמָם' גִּטִּין (דָּף נו.) גְּבִי (נִבְמַר גִּלְדֵן) וְכַפֵּר יָדִיָּה בְּהֵהוּא גְבֵרָא: וּמִי א"ר אֲלַעְזָר הָכִי אִף בְּדָם לֹא קִדִּישׁ לְחֻצָּאִין: חֲבִיתִי כְּהֵן גָּדוֹל שְׂעִירִית הָאִיפָה שְׁמַקְרִיבִין בְּכָל יוֹם וְעַל שֵׁם מַחֲבַת קָרִי לֵה חֲבָתִים דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ו':י"ד) עַל מַחֲבַת בִּשְׁמֵן תִּשְׁעֶשֶׂה: אִינְהָ לְחֻצָּאִין שְׂאִם נִתֵּן חֲצִי עֲשָׂרִין בְּכָלִי זֶה וְחֲצִי בְּכָלִי זֶה לֹא קִדִּישׁ וַיִּצְאֶה לְחֵלִין: שְׁקֻרְבָּה לְחֻצָּאִין מִחֲצִיתָה בַּבָּקָר וּמִחֲצִיתָה בְּעֶרְבִ:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

וְאִילּוּ מִגְבִּיָּה אֶת הַשּׁוּלְחָן לֹא קִתְּנִי. לֹאֹו אֲמַרְתָּ הֵתֵם, סִדָּר עֲבוּדוֹת נִקְט? הֵכָא נִמִּי סִדָּר עֲבוּדוֹת נִקְט. מִי דְמִי? הֵתֵם לֹא נַחִית לְמַנְיֵינָא דְכֻהֲנִיִּים, הֵכָא נַחִית לְמַנְיֵינָא דְכֻהֲנִיִּים. אִם אֵיתָא – לִיתְנִי מִגְבִּיָּה! אֲלֵא שְׁמַע מִיַּנְה: קוֹמְצִין מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע. שְׁמַע מִיַּנְה. "אֲמַר רַבָּא: פְּשִׁיטָא לִי, קוֹמִץ מְכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע – שְׁפָן מְצִינֵנו בְּסִילּוּק בְּזִיכִינוּ. מְקֻדָּשִׁין מִנְחָה בְּכָלִי שְׁעַל גְּבִי קֶרְקַע – שְׁפָן מְצִינֵנו בְּסִידוּר בְּזִיכִינוּ. "בְּעִי רַבָּא: קִידוּשׁ קוֹמִץ מֵאִי? מִמְנָחָה יִלְפִינֵן לָהּ, אוּ מִדָּם יִלְפִינֵן לָהּ? הָדַר פְּשִׁטָּה: מִדָּם יִלְפִינֵן לָהּ. 'וּמִי אֲמַר רַבָּא הֵכִי? וְהָא אֲתַמַּר: קוֹמִץ שְׁחֵלְקוּ בִּשְׁנֵי כְּלִיִּם, רַב נִחְמָן אָמַר: אִינּוּ קְדוּשׁ, וְרַבָּא אָמַר: קְדוּשׁ. וְאִם אֵיתָא, לִילְיָף מִדָּם! הָדַר בִּיה רַבָּא מִהֲחִיא. ^(טז)וְדָם מְנַלֵּן דְלֹא קְדוּשׁ לְחֻצָּאִין? דִּתְנִי רַב תַּחְלִיפָא בֹּו שְׂאוּל: קִידִישׁ פָּחוֹת מִכְּדִי הַזֹּאֶה בְּכָלִי זֶה, וּפָחוֹת מִכְּדִי הַזֹּאֶה בְּכָלִי זֶה – לֹא קִידִישׁ. וְאִיבְעִיָּא לָהּ: בְּדָם מֵאִי? הֲלִכְתָּא הִיא, וּמֵהֲלִכְתָּא לֹא יִלְפִינֵן. אוּ דִלְמָא הֵתֵם מֵאִי טַעֲמָא – דְּכַתִּיב "וְטָבַל בְּמִים", הֵכָא נִמִּי הֲכַתִּיב "וְטָבַל בְּדָם"? "וְאֵיתַמַּר, אֲמַר רַבִּי וְרִיקָא אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר: אִף בְּדָם לֹא קִידִישׁ. אָמַר רַבָּא: תִּנָּא נִמִּי הֵכִי, בְּפָנֵי כְּהֵן מְנִיחַ, "וְטָבַל" וְלֹא מְסַפִּיג. "בְּדָם" – שְׂהִיָּה בְּדָם שְׂעִיור טְבִילָה מְעִיקְרוּ, "מִן הַדָּם" – מִן הַדָּם שְׁבַעַנְזֵן. ^(טז)וְאִיצְטְרִיָּה לְמַכְתַּב "וְטָבַל", וְאִיצְטְרִיָּה לְמַכְתַּב "בְּדָם", דְּאִי כְּתַב רַחֲמֵנָא "וְטָבַל" הָוָה אֲמִינָא: אִף עַל גַּב דְלֹא קִיבֵל שְׂעִיור טְבִילוֹת, דְּהֵיִינוּ הַזֹּאֶה שְׁבַע פְּעָמִים מְעִיקְרוּ, כְּתַב רַחֲמֵנָא "בְּדָם". וְאִי כְּתַב רַחֲמֵנָא "בְּדָם", הָוָה אֲמִינָא אֲפִילוּ מְסַפִּיג, כְּתַב רַחֲמֵנָא "וְטָבַל". ^(טז)"מִן הַדָּם" שְׁבַעַנְזֵן, לְמַעוּטִי מֵאִי? אָמַר רַבָּא: לְמַעוּטִי שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע, מְסִייע לִיה לְרַבִּי אֲלַעְזָר, דְּאָמַר: שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע פְּסוּלִין. ^(טז)אָמַר לִיה רַבִּין בַּר רַב אֲדָא לְרַבָּא: אֲמַרִי תִלְמִידָךְ אָמַר רַב עֲמָרַם, תִּנָּא: הִיָּה מַזָּה וְנִתְּנָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ, אִם עַד שְׁלֹא הָוָה – טַעוֹן כִּיבּוּס, מִשְׁהָוָה – אִין טַעוֹן כִּיבּוּס. מֵאִי לֹאֹו עַד שְׁלֹא גָמַר הַזֹּאֲתוֹ, וּמִשְׁגָּמַר הַזֹּאֲתוֹ? שְׁמַע מִיַּנְה דְּשִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע כְּשָׂרִים. 'לֹא, עַד שְׁלֹא יָצְתָה מִיָּדוּ הַזֹּאֶה – טַעוֹן כִּיבּוּס, וּמִשְׁיָצְאָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ וְנִתְּנָה מִמָּה שְׁנַשְׂאָר – אִין טַעוֹן כִּיבּוּס. ^(טז)אֵיתִיבִיָּה אַבְיִי: גָּמַר מְלַהֲזוֹת – מְקַנָּח יָדוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה. גָּמַר – אִין, לֹא גָמַר – לֹא. "אֲמַר לִיה: גָּמַר – מְקַנָּח יָדוּ, לֹא גָמַר – מְקַנָּח אָצְבַּעוּ. בִּשְׁלָמָא גָמַר מְקַנָּח יָדוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה, דְּכַתִּיב: "וַיִּשְׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינֵינוּ", אֲלֵא לֹא גָמַר מְקַנָּח אָצְבַּעוּ, בְּמֵאִי מְקַנָּח? דְּאִי אֲמַרְתָּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה, אִיבְעִי לִיה לְמִיתְנִי: מְקַנָּח יָדוּ וְאָצְבַּעוּ בְּגוּפָה שֶׁל פָּרָה! מִדְּלֹא קִתְּנִי הֵכִי, שְׁמַע מִיַּנְה דְלֹא בְּעִי קִינוּחַ. "אָמַר אַבְיִי: בִּשְׁפַת מִזְרָק, כְּדִכְתִּיב: "כַּפּוֹרִי זָהָב וּגוֹיִם". 'וּמִי אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר הֵכִי? וְהָא אֵיתַמַּר: חֲבִיתִי כְּהֵן גָּדוֹל – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִינְהָ קְדוּשָׁה לְחֻצָּאִין, רַבִּי אֲלַעְזָר אָמַר: מִתּוֹךְ שְׁקֻרְבָּה לְחֻצָּאִין, קְדוּשָׁה לְחֻצָּאִין.

וְאִם

שְׁצִירִךְ לְטָבַל בְּאֲרַבְעוּ בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה דְּהָכִי מְשַׁמַּע וַיִּזְהֵה מִן הַדָּם הָאִמּוּר בַּעֲיֵין לְמַעְלָה וּטְבַל הִכְהֵן בְּאֲרַבְעוּ בְּדָם מֵאוֹתוֹ דָּם שְׁבַכְלִי שְׁטוּבַל בּוּ חֵה כָּל הַזֹּאוֹת וְלֹא שְׁבָאָצְבַּע: הִיָּה מַזָּה מַדָּם חֲטָאת כְּנוּן פְּרִיִּים וְשִׁעִירִים הַנִּשְׂרָפִין: עַד שְׁלֹא הִיָּה דְלֻכְתִּי חֲזִי הֵהוּא דָּם שְׁנַכַּל עַל הַבֶּגֶד לְהַזִּאת פְּטִים חֲשִׁיב דָּם: וְטַעוֹן הַבֶּגֶד כְּבוֹס דְּכַתִּיב וְאֶשֶׁר חֵה מְדַמָּה עַל הַבֶּגֶד וּגוֹ' (וַיִּקְרָא ו':כ') וְאִם מִשְׁהָזָה נָכַל לֹא חֲשִׁיב דָּם: מֵאִי לֹאֹו עַד שְׁלֹא גָמַר כָּל ז' הַזֹּאוֹת קִתְּנִי דְטַעוֹן כְּבוֹס וְאִפְלוּ לֹא נָכַל אֲלֵא מִשְׁרִי אֲרַבַּע אֲלֵמָא בְּשִׁרְיוֹן לְהַזִּיָּה: עַד שְׁלֹא יָצְתָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ עַל הַפִּרְכַּת נָכַל עַל הַבֶּגֶד טַעוֹן כְּבוֹס דַּעֲקָר הַזֹּאֶה נָכַל עֲלִיו אֲבַל מִשְׁיָצְתָה הַזֹּאֶה מִיָּדוּ נָכַל עַל הַבֶּגֶד דְּהֵינּוּ מִשְׁרִיִּים שְׁבָאָצְבַּע אִין טַעוֹן כְּבוֹס: גָּמַר מְלֻזּוֹת הַזֹּאֶת דָּם פָּרָה אֲדַמָּה בַּהַר הַמִּשְׁחָה אֵל נִכַּח פִּנִי אֶהֱל מוֹעֵד: לֹא גָמַר לֹא אֲלֵמָא שִׁירִים שְׁבָאָצְבַּע בְּשָׂרִים וְלֹא צִרִיךְ קִינוּחַ: וּמִשְׁנֵי גָמַר מְקַנֵּחַ אֲרַבְעוּ בִּין כָּל הַזֹּאֶה וַיִּזְאֶה: בִּשְׁלָמָא גָמַר מְקַנֵּחַ כָּל יָדוּ בְּנוּפָה שֶׁל פָּרָה שְׁהָרִי פָּרָה לִפְנֵי נִשְׁרָפֶת לְאַחַר שְׂיוּרָד מִן הָהָר דְּכַ

ח:

 עיו משפט נר מצוה

א מוי' פי"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יג:

ב מוי' פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:

ג מוי' פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:

וּלְרִבִּי חֲנִינְיָא עֲשְׂרוֹן לָמָּה נִמְשַׁח לְמִנְחַת חוּטָא.

לרבי חנינא דלקמן בפ' שתי מדות (מנחות דף פז.) מוכח דנמשח למנחת חביתין ומנחת חביתין טעונה שמן ולבונה וי"ל משום דמתחלה היו מקדשין המנחה של חביתין בבסא עם השמן והיה גנאי בדבר להוציא לכלי חול אחר שנתקדשה נלכך נמשח חצי עשרון וטעם זה אנו צריכין נמי לרבי יוחנן דאמר לעיל דאינה קדושה לחצאין דאחר שנתקדשה שלמה היה גנאי להוציאה מבלי שרת לכלי חול וצריך לומר השתא לרבי חנינא שלא היו מערבין בבסא המנחה עם השמן אלא בתוך הבסא עצמה היה זה לצד אחד וזה לצד אחר שאם היה הכל מערב לא היו יכולין אחרי כן לחלק בחצי עשרון מפני לנ ומחצה שמן שהיא עודף על החצי עשרון ולכ"ע נמי ז"ל כן בדימתיותו דשתי מדות (שס) מוכח שהיו מחלקין הסלת בחצי עשרון והשמן במה שהיא ממזקת לנ ומחצה ואם תאמר לר' מאיר דאמר לקמן בפ' שתי מדות (שס) דשני עשרונות היו במקדש אחד גדוש ואחד מחוץ ובמחוח היו מוזהגין לחביתו כ"ג ועשרון המחוץ (לא) נמשח לרבי חנינא דאין מנחה קדושה בלא שמן וי"ל פן יבא לטעות בשום פעם ולמלמד במחוח למנחת חוטא אכל אין לתרן דר"מ סבר פר' יוחנן דאמר בפ' כל המנחות באות מצה (לקמן מנחות דף נז:) גמרינן דחיב על לישתה דמדת יבש לא נתקדשו בפ' שתי מדות (לקמן מנחות דף נ.) משמע דסבר ר"מ דנתקדשו גבי הא דתנן התם כל מדות שבמקדש היו גדושות ומחוץ לה כר"מ ואפי' עשרון גדוש אפשר דמקדש דהא דאמר לעיל שהחזירן לבסא גדושה ומבעיא לן נמי בפ' שתי מדות (מנחות פז:) גבי שלחן אי מקדשי בגדוש או לא משמע דשאר בליס לא מקדשי והוא גדוש לא צריך אכל גדוש זה שהוא מדתו של כלי מקדש וזה אין להקשות לרבי אלעזר דאמר לעיל מנחת חביתין קדושה לחצאין עשרון מחוץ לר"מ למה נמשח דבלאו טעמא דפרשית שלא יבא לטעות מציה לקדש שלמה ולא מקרא דמחציתה דההוא אוקימנא לעיל להביא חביתו שלם ולעפכ משום דחוקה בתיבא בה וא"ת לר"ס דאמר לקמן בפ' שתי מדות (מנחות דף פז:) דמדה ויתרה היתה שם של לנ ומחצה שבה היה מוזהל לחביתו כ"ג לנ ומחצה בבקר ולנ ומחצה בערב למה נמשח ביון דאין שמן קדוש בפני עצמו לר' חנינא וי"ל דתחלה מניחין שלשה גלין שמן עם הסלת בבסא ובדפרשית לעיל שהיה גנאי להוציא מבלי שרת לכלי חול: כלי הלח מקדשין את הלח ומדות היבש כו'. מה דקדקת התנא דקרי לשל לח כלי ולשל יבש מדות משום דבשל יבש היו מדקדקין

תמה אפתי חצי עשרון למה נמשח

כל המנחות פרק ראשון מנחות

"לֹא זֶה קְדוּשָׁה בְּלֹא זֶה וְלֹא זֶה קְדוּשָׁה בְּלֹא זֶה. וּלְרַבִּי חֲנִינְיָא, עֲשְׂרוֹן לָמָּה נִמְשַׁח? (וְהֵלֵא אֵינּוּ עֲשׂוּי אֱלָא לְמַדִּידַת קִמַּח בְּלִבָּה, וְהִקְמַח אֵינּוּ קְדוּשׁ בְּלֹא שְׁמֶן!) לְמִנְחַת חוּטָא. וְלֹג, לָמָּה נִמְשַׁח? לְלֹג שֶׁל מִצוּרַע. וְאַף שְׁמוּאֵל סָבַר לֹה לָהּ דָּרַב, דִּתְנִן: כְּלִי הַלֵּחַ מְקַדְשִׁין אֶת הַלֵּחַ, וּמַדּוֹת הֵיבֵשׁ מְקַדְשִׁין אֶת הֵיבֵשׁ, וְאִין כְּלִי הַלֵּחַ מְקַדְשִׁין אֶת הֵיבֵשׁ, וְלֹא מַדּוֹת הֵיבֵשׁ מְקַדְשִׁין אֶת הַלֵּחַ. 'וְאָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֱלָא מַדּוֹת, אֲבָל מִזְרְקוֹת (שֶׁל דָּם) מְקַדְשוֹת אֶת הֵיבֵשׁ, שְׁנֶאָמַר: "שְׁנֵיהֶם מִלֵּאִים סֵלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה". אָמַר לִיה רַב אַחָא מִדְּפִתִי לְרַבִּינָא: מִנְחָה לָחָה הִיא! אָמַר לִיה: לֹא נִצָּרְכָא אֱלָא לִיבֵשׁ שְׂבֵה, (דְּהֵיינוּ לְבוּנָה. וְאִי סִלְקָא דַּעְתָּה דְסָבַר שְׁמוּאֵל: אִין מִנְחָה קְדוּשָׁה עַד שִׁיְהוּ כּוּלָן, יִבֵּשׁ שְׂבֵה הֵיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ? וְהֵלֵא כּוּלָן לַחִים הֵן מִפְּנֵי הַשְּׁמֶן! אֱלָא שְׁמַע מִיַּנָּה דְסָבַר שְׁמוּאֵל: הֵאִי בְּלֹא הֵאִי.) וְאִיבָצִית אֵימָא: מִנְחָה, לְגַבֵּי דָם – כִּיבֵשׁ דְּמִיָּא. ^[א] גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אֱלִעֶזֶר: מִנְחָה שְׁקֻמָּצָה בַּהֵיכָל – כִּשְׂרָה, שָׁכּוּן מִצִּינּוּ בְּסִילּוּק בְּזִיכִין. ^[ב] מִתִּיב רַבִּי יִרְמְיָה: "וְקִמַּץ מִשֶּׁם" – מִמָּקוֹם שֶׁרָגְלֵי הָדָר עוֹמְדוֹת. כֵּן בִּתְיָרָא אוֹמַר: מִנִּין שְׂאֵם קִמַּץ בְּשֻׁמָּאֵל, שְׁיִחֲזִיר וְיִקְמוּץ בִּימִין? תְּלַמּוּד לּוֹמַר: "וְקִמַּץ מִשֶּׁם" – מִמָּקוֹם שְׁקֻמַּץ כָּבֵד. ^[א] אֵיכָא דְאָמְרִי: הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מְפָרֵק לָהּ. אֵיכָא דְאָמְרִי: אָמַר לִיה רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר תַּחֲלִיפָא, אֲסַבְּרָה לָּהּ – לֹא נִצָּרְכָא אֱלָא לְהַכְשִׁיר אֶת כָּל עֲזָרָה כּוּלָּהּ, שְׁלֹא תֵאמַר: הוּאִיל וְעוֹלָה קֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים, וּמִנְחָה קֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים, מָה עוֹלָה טְעוּנָה צָפוֹן – אַף מִנְחָה טְעוּנָה צָפוֹן. ^[א] מָה לְעוֹלָה, שָׁכּוּן כְּלִיל, מַחֲטָאֵת. מָה לְחֻטָּאֵת, שָׁכּוּן מְכַפֶּרֶת עַל חַיִּיבֵי כְרִיתוֹת, מֵאֲשֶׁם. מָה לְאֲשֶׁם, שָׁכּוּן מִיַּנִּי דְמִים! מְכּוּלָּהוּ נְמִי, שָׁכּוּן מִיַּנִּי דְמִים! אֱלָא אֵיכְצֻרִיָּה, סִלְקָא דַּעְתָּה אֲמִינָא, הוּאִיל וּבִתִּיב: "וְהִקְרִיבָה אֵל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁה אֵל הַמִּזְבֵּחַ וְקִמַּץ", מָה הִגִּישָׁה בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרִבִית, אַף קִמִּיצָה נְמִי בְּקֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרִבִית, קָא מִשְׁמַע לָן. גּוּפָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלָמִים שִׁשְׁחָטוּן בַּהֵיכָל – כִּשְׂרִין, שְׁנֶאָמַר: "וּשְׁחָטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד", וְלֹא יְהֵא טָפַל חֲמוּר מִן הָעִיָקָר. מִיתִיבִי: רַבִּי יְהוּדָה כֵּן בִּתְיָרָא אוֹמַר, מִנִּין שְׂאֵם הַקִּיפּו גוֹיִם אֶת הָעֲזָרָה, שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְהִיכָל וְאוֹכְלִין בְּקֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים וּשְׂרִי מִנְחוֹת? תְּלַמּוּד לּוֹמַר:

”בְּקֹדֶשׁ

מֵהֶם אֵלֵּא א"כ שֶׁלִּשְׁטֹן בִּיחַד בְּכָלִי: וּלְרַבִּי חֲנִינְיָא עֲשְׂרוֹן שְׁהִיָּה בְּמִקְדָּשׁ לַעֲרֹךְ מִנְחוֹת כְּדֹאמַר בִּפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת (לְקַמֵּן מִנְחוֹת פז.): לָמָּה נִמְשַׁח בְּשֶׁמֶן הַמִּסָּחָה כְּדֵי לְקַדֵּשׁ אֶת הַנִּתָּן בְּתוֹכּוֹ הֵלֵא אֵינּוּ מִתְקַדֵּשׁ כְּלוֹם לר' חֲנִינְיָא דִּאִין מַחֲזִיק לֹא שָׁמֶן וְלֹא לְבוּנָה עִם הָעֲשְׂרוֹן שֶׁל סֵלֶת: וּמִשְׁנֵי לַעֲרֹךְ מִנְחַת חוּטָא נִמְשַׁח דְּסֵלֶת גְּרִידָתָא הֵאֵל: לָהּ דָּרַב דְּכָלִי שְׂרַת מִקְדָּשׁ סֵלֶת גְּרִידָתָא אַע"נ דְּלֹא חָזִי לְהַקְטִיר בְּלֹא שְׁמֶן: דִּתְנִן בְּמַס' זָבָחִים בִּפ' הַמִּזְבֵּחַ מִקְדָּשׁ הִרְאִי לִנ: מַדּוֹת שֶׁל יִבֵּשׁ שְׂטֵיִם הִיוּ עֲשְׂרוֹן וְחֲצִי עֲשְׂרוֹן בִּפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת (לְקַמֵּן מִנְחוֹת פז.): ל"ס דִּאִין כְּלִי הַלֵּחַ מְקַדְשִׁין יִבֵּשׁ אֵלֵּא בְּמַדּוֹת לַח הֵין וְחֲצִי הֵין כּו' בִּפ' שְׁתֵּי מַדּוֹת (מִנְחוֹת פז.) דְּכָל מַדָּה לֹא חֲזִיָּא אֵלֵּא לְמִלְתָּא לְמַלְדַּה הַלְכָךְ (לח) לֹא מְקַדְשִׁין דְּמַדַּת לַח לֹא חֲזִיָּא לְמַלְדַּה יִבֵּשׁ דִּאִין בְּלַח עֲשְׂרוֹן וְחֲצִי עֲשְׂרוֹן: אֲבָל מַרְקוֹת (שֶׁל דָּם) שָׁכּוּן כְּלִי לַח מְקַדְשִׁין יִבֵּשׁ: שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֵלֶת וּבְמִנְחַת נִסְכִּים קִמְשַׁתְּעִי דְטַעוּנָה שָׁמֶן וְהָאִמַּר דְּמַרְקָן וְהָעֵרָה קִדְּשׁוּ סֵלֶת אֲלֵמָא אִית לֹה לְשְׁמוּאֵל דְּכָלִי שְׂרַת מְקַדְשִׁין סֵלֶת בְּלִי שְׁמֶן וְאִם תֵּאמַר לר' חֲנִינְיָא קִשִּׁיא מִתְנִי' דְּתַתֵּי מַדּוֹת יִבֵּשׁ מְקַדְשִׁין יִבֵּשׁ אִיהוּ מוֹקִי לֹה כְּעֲשְׂרוֹן דְּמִנְחַת חוּטָא: מִנְחָה לָחָה הִיא דְּבִלּוּלָה בְּשֶׁמֶן וּמֵהִי קִרָּא לֹא תְּפִיחַ דְּמַרְקוֹן מְקַדְשִׁין יִבֵּשׁ: לֹא נִצָּרְכָא אֵלֵּא לְיִבֵּשׁ שְׂבֵה מִנְחָה בְּלוּלָה א"יֹא בְּלֹא קֶרְטִין סֵלֶת יִבֵּשׁ שֵׁלֵל יַנִּיעַ בְּהֵן הַשְּׁמֶן וְאִפִּי' הֵבִי מִתְקַדְשִׁין בְּמַרְקוֹן וְכִי הֵיכִי דְאוֹתוֹ יִבֵּשׁ מִתְקַדֵּשׁ מִסְתַּבְרָא נְמִי דְּסֵלֶת יִבֵּשׁ נְמִי בְּלֹא (סֵלֶת) שָׁמֶן מְקַדְשִׁין: וְאִבְעָיָא יֵאִמַּר מִנְחָה לְגַבֵּי דָם כִּיבֵּשׁ דְּמִיָּא דָּדָם הוּא צִלּוֹל וּמִנְחָה הִוִּיא כְּעַסָּה וְאִפִּי"ה מְקַדֵּשׁ לֹה מַרְקָא שְׂהוּא כְּלִי דָם הַלְכָךְ יִבֵּשָּׁה גְּמוּרָה נְמִי מְקַדֵּשׁ: רַגְלֵי הָדָר עוֹמְדוֹת אַחַת עֲשָׂרָה אֲמָה כְּכֻסֶּסֶת הָעוֹרָה בְּמַרְחַח מְקוּם דְּרִיסָתָא וְשָׂרָאֵל אֲלֵמָא עוֹרָה כְּעִינ: כֵּן בִּתְיָרָא לֹא דְחָא דְחָא נִקַּט אֵלֵּא סִימָא דְּבִרְיָמָא הִיא: לֹא נִצָּרְכָא אִיא וְקַמֵּן מִשֶּׁם אֵלֵּא לְהַכְשִׁיר כָּל הָעוֹרָה וְלֹא לְמַדַּק מִנֶּה עוֹרָה וְלֹא הֵיכָל דְּלַגִּפָּה אֲצַטְרִיךְ קִרָּא: כְּעוּלָה וּמִנְחָה (נִלְמַר) קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים וּבְעוּלָה בְּתִיב צָפוֹן שְׁנֹאִמַר (וַיִּקְרָא א': י"א) וַשַּׁחַט אֹתוֹ עַל יָדָךְ הַמִּזְבֵּחַ צִנְפָּה: עוּלָה **[בְּלֵא]** כְּלִיל לְגַבִּיָּה שְׁנֹאִמַר וְשָׂרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן אֶת הַנִּתְחִים וְגו' (שס): מַחֲטָאֵת הִי גְּמָרִינן דְּמִנְחָה טַעוּנָה צָפוֹן לְהֵבִי אֲצַטְרִיךְ וְקַמֵּן לְהַכְשִׁיר כָּל הָעוֹרָה: עַל חַיִּיבֵי כְרִיתוֹת שׁוֹנְגִין: מֵאֲשֶׁם **[שְׂאֵשׁ]** אֵינּוּ בָּא עַל כְּרַת אֵלֵּא עַל כְּשִׁיעַת שָׂקָר וּמַעֲיֹלוֹת וַשַּׁסָּה חֲרוּפָה וְטַעוֹן צָפוֹן דְּכַתִּיב בְּמָקוֹם הָאֵשׁר יִשְׁחַטוּ אֶת הָעֶלֶף יִשְׁחַטוּ אֶת הָאֵשֶׁם (שס ו): מִיַּנִּי דְמִים חֲמוּרָה בְּפִרְתָּן דְּעַקָר

כְּפָרָה בְּדָם כְּתִיב כִּי הָדָם הוּא בִּנְפֶשׁ יִבְפֹּר (שס ז) אֲבָל תֵּאמַר בְּמִנְחָה שְׂחִינָה מִן הָדָם: אֵלֵּא אֲצַטְרִיךְ וְקַמֵּן: הִגִּישָׁה שְׂמִינִי כָּל הַמִּנְחָה קֳדָם קַמִּיצָה וּמִיַּנִּיעַ הֵכָלִי בְּחֵדָה שֶׁל קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרִבִית בִּפ' ג' (לְקַמֵּן מִנְחוֹת יט:): כּוּמ"ל דָּאָם רֹצֶה מַחֲזִירָה אַחַר הִגִּישָׁה לְכָל מְקוֹם שִׁיָּרָעָה בְּעוֹרָה וְקוּמֵן: הַקִּיפּו עוֹבְדֵי כּוּכָבִים לְמַלְחָמָה וְאִין כְּהֵיטִים יְכוּלִים לֵאכָּל בְּעוֹרָה מִפְּנֵי רַמְחִים וְהַשְׁתִּית: נִכְנָסִין לְהִיכָל וְלֹא אִמְרִינן דְּלַפְסָלוּ קֳדָשִׁים בְּהָךְ וְיֵצֵאֵה דִּירְצֹא מַעֲרָה לְהִיכָל:

כִּלְתָּ. פֶּרֶשׁ בְּקוּיִנטֶרַם (דְּדִיק) דֹּאֲלֵמָא מַרְקוֹת וּקַעֲרוֹת קִדְּשׁוּ בְּלֹא שְׁמֶן וְהָז תַּמָּה דְּהַכְּתִיב בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּמִנָּה לֹה דְּמִנְחָה קְדוּשָׁה בְּלֹא שְׁמֶן וּפֶרַשׁ ר' שְׁמוּאֵל דְּדִיק מְדַסְבַּר (רִישָׁא) דְּמַרְקוֹת מְקַדְשִׁין שְׂחִינּוּ רָאִי לֹה כִּמוֹ מִנְחָה הוּאִיל וּרְאִינָּה לְהַתְקַדֵּשׁ בְּכָלִי אַחַר דְּהֵינּוּ בָּסָא אֵף מִנְחַת סֵלֶת מִתְקַדְּשֶׁת בְּלֹא שְׁמֶן וְלְבוּנָה אַע"פ שְׂחִינָה רָאִינָה לְכָלִי זֶה הוּאִיל וּמִתְקַדְּשֶׁת בְּכָלִי אַחַר כְּגוֹן מִנְחַת חוּטָא וּמִלְשוֹן הַמִּשְׁנָה דְּקַדָּק ר' שְׁמוּאֵל דְּתַתֵּי בְּרַק הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ (זָבָחִים פז.) בָּשֶׁם שְׁהַמִּזְבֵּחַ וְהַכְּבֵּשׁ מְקַדְשִׁין אֶת הִרְאִי לָהֶם כֶּךָ בְּלִים מְקַדָּשִׁים וּמִדְּלָא קִתְּנֵי כְּלִי שְׂרַת מְקַדְשִׁין אֶת הִרְאִי לָהֶם ש"מ דְּמַקְדְּשִׁין אַע"פ שְׂחִינּוּ רָאִי לָהֶם כְּגוֹן מַרְקוֹת שֶׁל דָּם שְׁמַקְדְּשִׁין אֶת הַמִּנְחָה וְעַל חֲסֵם הָעֲרֹךְ רַבִּי שְׁמוּאֵל לְדִינָךְ זֶה וְהָ דְלָא יִלְפִי' מִנֶּה מַדּוֹת מִשּׁוֹם דְּלֹא נִרְאוּ מַעוּלִם אֵלֵּא זֶה לְמַדִּידַת לַח וְזֶה לְמַדִּידַת יִבֵּשׁ וְעוֹד יֵשׁ לְפֶרֶשׁ דְּדִיק מִשְׁמַח מְקַדְשִׁין מַרְקָא וְהָעֵרָה מֵה שְׂחִין רָאִי לָהֶם הוּאִיל וְרָאִי לְכָל אַחַד כ"ס זֶה הֵכָלִי שְׁמַקְדָּשׁ מֵה שְׂרָאִי לְהִיֹּת בְּתוֹכּוֹ עוֹד יֵשׁ לְפֶרֶשׁ דְּדִיק מִדְּגִלָף שְׁמוּאֵל דּוֹרִית מַשְׁעָה מִנְּשִׂאִים כ"ס דְּגִלְפִין מְלֵתָא מִמְּלֵתָא כְּרַב דְּמִנְחָה קְדוּשָׁה בְּלֹא שְׁמֶן כִּמוֹ שְׁמַעֲנִי בְּמִנְחַת חוּטָא וְאֵע"ג דְּמוּכַח לְקַמֵּן בְּהִקּוּמָן רַבָּה (מִנְחוֹת ד' יט:) דְּלֹא יִלָּף שְׁמוּאֵל דּוֹרִית מַשְׁעָה אֵלֵּא מִשּׁוֹם דִּתְנָא בַּהּ קִרָּא תְּרִיסַר זְמַנִּי מ"מ בִּין דְּגִלְפִי דּוֹרִית מַשְׁעָה בְּכָל עַנְוֹן שׁוּלְמִדּוֹ הוּא דִּהִין מְלֵתָא מִמְּלֵתָא:

 מסורת הש"ס

א משנה זבחים; ספרא צו פרק א יב; זבחים פח; תוספתא זבחים; לקמן יט:

ב זבחים טז.

ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט ה; לעיל ו:

ד לקמן נו.

ה זבחים מח; זבחים ג.

 תורה אור השלם
--

והרבנו קצרת־כסף אחת שלשים וטאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה (במדבר ז, יג)

והביאה אל־בני אהרן הפהנים והמץ משם מלא קמחו משקלה וישמנה על קל־לבנתה והקטיר הכהן את־אזוקתה המזבחה אשה בים נחם ליהנה [ויקרא ב, יב]

והבאת את־המנחה אשר יצשה מאלה ליהנה והקריבה אל־הכהן והגישה אל־המזבח [ויקרא ב, ח] ושמד ידו על־ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הפהנים את־הדם על־המזבח סביב [ויקרא ג, ב]

מסורת הש"ס
א סוטה יד; לקמן יח: ב לעיל ו: ג משנה נגעים ד לקמן קו. ה משנה מנחות; לקמן כו. ו זבחים כה; תוספתא זבחים; פסחים עט; תוספתא פסחים; זבחים קט; בבורות לט; מעילה טו: ז לקמן כו.

תורה אור השלם
בקדש הפדשים תאכלנו קל־זכר יאכל אותו קדש ויהי־לָךְ [במדבר יח, י]
והטרת טמאה יאכלו אהרן ובניו מוצות תאכל במקום קדש בחצר אהל־מוֹעֵד יאכלוה [ויקרא ו, ט]
ונפש כִּי־תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ונצק עליה שמן ונמו עליה לבנה [ויקרא ב, א]
והביאה אל־בני אהרן הפהנים וקמץ משם מלא קמצו משקלה ומשמנה על כִּלְי־לבנתה והקטיר הפהן את־אזנותה המזבחה אשה ריח ניחם ליהוה [ויקרא ב, ב]

בְּקֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים וְגו' בַּפָּרָשֶׁת וַיַּקַּח קִרְחַ אֲשֶׁמֶס וְגו' בְּקֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים מִמִּשְׁמַע הַיִּכָּל דְּאֵי עֲזָרָה בְּהִקְיָא בְּחֵיב (וַיִּקְרָא וי:ט') בַּחֲצֵר אֲהֵל מוֹעֵד וְאִם אֵיתָא דְּוִלְפִּינִי מֵהָא טַעמָא דְלֹא יְהֵא טַפֵּל חֲמור מעקרא: הָא לָמָּה לִי קִרָא לְבֹן בְּחִירָא לִילָף מֵאִידָן קִרָא (שֵׁס) בַּחֲצֵר אֲהֵל מוֹעֵד יֵאכְלוּהָ וְכָל שָׂכֵן הַיִּכָּל וְהָא בְּקֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים לָמָּה לִי דְבְחֵיב רַחֲמֵנָא: וְהַשְׁנִי הָאִי דִּלְעֲטָרִין בְּקֹדֶשׁ הַקִּדָּשִׁים לֹאֹ שְׁמֹוּעִינִי דְלֹא מִפְסְלִי קִדָּשִׁים בְּכַיּוּמַת הַיִּכָּל אֲלֵא לְמַשְׁרֵי אֲכִילָה בְּהִיכָל דְלֹא נִפְקָא מֵהֵהוּא דְלֹא יְהֵא טַפֵּל חֲמור מעקרא: דְּעִבּוּדָה הִיא דְדִרְךָ אֶרֶן הִיא לַעֲבֹד בְּפִנִי רַבּוּ אֲמִרִי לֹא יְהֵא טַפֵּל וְכו' אֲבָל אֲכִילָה אִין דִּרְךָ אֶרֶן לֹאֲכַל בְּמָקוֹם רַבּוּ לֹא אֲמִרִי דְכִינּוּ דַּעֲקָר הוּא כ"ט דְּמַצִּי אֲכִיל בְּגוּסֵא אִי לֹא אֲשַׁמְעִין קִרָא: קִמְיַצָה קִבְעָה לֶּס דְכָל פְּמָה דְלֹא קִמְיַן לֹא מִקְרִיא מִנְהָה וְלֹא קִרְינָא בַּה מִן הַמִּנְהָה פִּרְט לְשַׁחֲסָרָה בְּדַמְפְּרֵשׁ לִקְמוֹן כָּל לְשׁוֹן קִבְעִינֵא דְאֲמור בְּמִנְחוֹת כְּלוּמַר זְקוּיָה זֶה לָזֶה וְאִין אַתָּה וְכוֹל לְשׁוֹנֵת קִצַּת מִמֶּנּוּ לְהַבִּיא אַחֵר תַּחֲתִינִי לְפִי שֶׁהַקְּבַעִי יַחֲד: קִדָּשֶׁת פְּלִי קִבְעָה לֶּס בְּשֵׁם וְקִרְינָא בַּה מִן הַמִּנְהָה פִּרְט לְבַשְׁחֲסָרָה: חֲסַר הֵלֵג שְׁמֹן שֶׁל מִצְרַע עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא עַל פְּפוּ הַשְּׁמֵאלִית וּמִלְּאַנָּה וְלֹא אֲמִרִי דְקִבְעָה לֵהוּ לֹג שְׁהוּא כְּלִי שְׂרַת: כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְמָה הִיכָא דְאֲבָדוּ שִׁירִים אוֹ נִשְׁרַפּוּ הַמַּכְשֵׁר ר' אֱלִיעֶזֶר לִקְמוֹן לְהַקְטִיר קִמְן כ"ט חֲסָרוּ דְאִיבָא שְׁנוֹר בְּמַקְרַתָּה: בְּמַת ר' אֱלִיעֶזֶר דְאֲמַר בְּפ' בִּיצֵר צוּלִין (פְּסָחִים עו.) וְעִשִׂית עֲלֵיתָךְ הַבֶּשֶׂר וְהָדָם דָּם אַע"פ שְׁאִין בֶּשֶׂר (בֶּשֶׂר אַע"פ שְׁאִין דָּם): בַּשֶּׁרָה לְהַקְטִיר הַקָּמֶן דִּקְמוֹן בְּלֹא שִׁירִים דִּמְיָא דָּם בְּלֹא בֶּשֶׂר: בְּמַת ר' יְהוֹשֻׁעַ דְאֲמַר אִם אִין בֶּשֶׂר אִין דָּם אִם אִין דָּם אִין בֶּשֶׂר פָּסוּל לְהַקְטִיר הַקָּמֶן: בְּזִית בֶּשֶׂר אוֹ בְּזִית חֶלֶב בְּפָסָחִים נִפְקָא לֹן בְּכִיצֵר צוּלִין (דָּף עט.) דְּמַשּׁוּם חֶלֶב נִמִּי זָרִיק דְבְחֵיב (וַיִּקְרָא ח) זָרִיק הַכֹּהֵן אֵת הָדָם וְגו' וְהַקְטִיר הַחֶלֶב אֲלֵמָל חֶלֶב אַע"פ שְׁאִין בֶּשֶׂר: בַּחֲצִי זִית חֶלֶב אִין זוֹרֵךְ שְׁאִין אֲכִילַת בֶּשֶׂר וְאֲכִילַת מִזְבַּח

מַצְטַרְפִּין זְרִיקַת דָּם אִינָה אֲלֵא לְהַתִּיר אֲמורִים לְמַזְבַּח וּבֶשֶׂר לֹאֲדָם וְכִינּוּ דְאֲבָדוּ שְׁנֵיהֶם זְרִיקָה לָמָּה: וּבַעֲוֹלָה דְבִין בֶּשֶׂר בִּין חֶלֶב כּוֹלָהוּ לְמַזְבַּח סִלְקִי מַצְטַרְפִּים:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

"בְּקִדְשׁ הַקִּדָּשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ". וְהָא לָמָּה לִי קִרָא? **לִימָא:** **"בַּחֲצֵר אֲהֵל מוֹעֵד יֵאכְלוּהָ",** וְלֹא יְהֵא טַפֵּל חֲמור מִן הָעִיָקָר. עֲבוּדָה, דְאָדָם עוֹבֵד בְּמָקוֹם רַבּוּ, אֲמָרִינִי שְׁלֵא יְהֵא טַפֵּל חֲמור מִן הָעִיָקָר. אֲכִילָה, שְׁאִין אָדָם אוֹכַל בְּמָקוֹם רַבּוּ, טַעֲמָא דְכָתֵב קִרָא, הָא לֹא כָתֵב קִרָא – לֹא יְהֵא טַפֵּל חֲמור מִן הָעִיָקָר לֹא אֲמָרִינִי.^(א) **אֵיתָמַר: בְּלָלָה חוּץ לַחֲוֹמַת עֶזְרָה,** רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פֶּסוּלָה, רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: בַּשֶּׁרָה. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: בַּשֶּׁרָה. דְכָתִיב: **"וַיִּצְקָ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַנִּתֵּן עָלֶיהָ לְבוֹנָה",** וַהֲדַר **"וַהֲבִיֵּאָה אֵל בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמִיץ".** יִמְקַמֵּצָה וְאֵילָךְ מִצְוֹת כַּהוֹנָה, לִימַד עַל יִצְיָקָה וּבְלִילָה שְׁכָשְׁרִין בֹּר, וּמִדְכַּהוֹנָה לֹא בַּעֲיָא, פְּנִים נִמִּי לֹא בַּעֲיָא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פֶּסוּלָה, פִּינּוּ דַעֲשִׂייתָהּ בְּכָלִי הוּא, נָהִי דְכַהוֹנָה לֹא בַּעֲיָא, פְּנִים מִיְהַת בַּעֲיָא. תַּנְיָא כְּוונַתִּיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן: בְּלָלָה זֶר – בַּשֶּׁרָה, חוּץ לַחֲוֹמַת הָעֶזְרָה – פֶּסוּלָה.^(ב) **אֵיתָמַר: מִנְחָה שְׁחַסְרָה קוּדָם קַמִּיצָה,** רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֵאנָה, רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: לֹא יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֵאנָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִבִּיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֵאנָה, קַמִּיצָה קִבְעָה לִיהָ. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: לֹא יָבִיא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ וַיִּמְלֵאנָה, קִדּוּשַׁת כְּלִי קִבְעָה לִיהָ.^(ג) **אֵיתִיבִיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ:** חֲסַר הִלּוּג, אִם עַד שְׁלֵא יִצֵּק – יִמְלֵאנּוּ, תִּיּוּבָתָא.^(ד) **אֵיתָמַר: שִׁירִים שְׁחַסְרוּ בִין קַמִּיצָה לְהַקְטִירָה,** רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַקְטִיר קוּמֵץ עָלֶיהוּ, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: אִין מַקְטִיר קוּמֵץ עָלֶיהוּ. אֲלִיבָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כּוֹלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.^(ה) **דִּתְנּוּ: נִטְמָאוּ שִׁירִיָּה, נִשְׂרַפּוּ שִׁירִיָּה, אֲבָדוּ שִׁירִיָּה – כְּמַדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּשֶּׁרָה, כְּמַדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פֶּסוּלָה. מֵאֵן דְּפָסֵל – כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וּמֵאֵן דְּמַכְשֵׁר – עַד כָּאֵן לֹא אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם אֲלֵא דְלֹא אִישִׁשְׁתִּיר, אֲבָל הִיכָא דְאִישִׁשְׁתִּיר – אֲפִילוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מוֹדָה לִיהָ.^(ו) **דִּתְנִינָא: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: כָּל הַזִּבְחִים שְׁבַתוּרָה שְׁנִשְׁתִּיר מִהֶם בְּזִית בָּשָׂר אוֹ בְּזִית חֶלֶב – זוֹרֵק הֵדֶם, כַּחֲצִי זִית בָּשָׂר כַּחֲצִי זִית חֶלֶב – אִינּוּ זוֹרֵק אֵת הֵדֶם.^(ז) וּבַעֲוֹלָה, אֲפִילוּ כַּחֲצִי זִית בָּשָׂר וְכַחֲצִי זִית חֶלֶב – זוֹרֵק אֵת הֵדֶם, מִפְּנֵי שְׁבַעוּלָה כּוֹלָה כְּלִיל, וּבִמְנַחָה, אַף עַל פִּי שְׁבוּלָה קִיַּיְמַת – לֹא יִזְרוּק.****

מִנְחָה
יִתְכּוּן וּמַה שֶּׁפִּרְשׁ רַבִּינוּ שְׁלֵמָה בַּפֶּרֶק שְׁנֵי זִבְחִים (דָּף כ:.) גְּבִי וַיֵּאָה מַהוּ שְׁתּוּעִיל בְּקִדּוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים בְּדִרְךָ כָּל הַקִּדָּשִׁים שְׁקֵדָשׁוּ בְּכָלִי הַנִּפְסָלִים בִּיּוֹצֵא אִין הַטַּעַם תַּלְוִי בְּכָךְ כֵּלָל (וַעֲוֹד) דְּהָא קִיאֲמַר הָתָם בִּין דְּפִרִישׁ אֲסוּחִי מִסַּח דַּעֲתָה וְהָא דְדִיּוּק בְּפ' שְׁפִי הֵלָחֵס (לִקְמוֹן מִנְחוֹת צה: וָשֵׁס.) אֲמַרְתָּ לִישְׁתֵּן וְעִירִכְתֵּן בַּחוּץ אֲלֵמָא מַדַּת יָבֵשׁ לֹא נִתְקַדָּשָׁה וְכֹן בְּסוּף כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצָּה (מִנְחוֹת סג.) דְּדַרְשׁ ר' שְׁמַעוֹן תַּנּוּר תַּנּוּר שְׁפִי פַעֲמִים שְׁתַּהֵא אֲפִיתָן בַּתַּנּוּר וְשְׁתַּהֵא הַקִּדָּשִׁין בַּתַּנּוּר וּפִרְיָךְ וְהַתָּן ר' שְׁמַעוֹן אוֹמַר לַעֲוֹלָם הוּי רְגִיל לוּמַר. שְׁפִי הֵלָחֵס וְלָחֵס הַפְּנִים בַּשֶּׁרָת בַּעֲזָרָה וּבַשֶּׁרָת אֲבִי פֹאנִי לֹאֹ מַשּׁוּם דְנִתְקַדָּשָׁה הִי מִפְסִיל בִּיּוֹצֵא אֲלֵא מַשּׁוּם דְדִבְרַר מְכַשֵּׁר הוּא לְהוֹצִיא לַחוּץ אֲחֵר שְׁנִתְקַדָּשָׁה וּא"ת וְכִינּוּ דְבִקְדָּשֶׁת כְּלִי לֹא מִפְסָלָא בִּיּוֹצֵא מִנְחַת כֹּהֲנִים וְחִבְיַתִּי כֹהֵן גְּדוֹל דְלִית בַּה קִמְיַצָה אֵימָא מִפְסֵל בִּיּוֹצֵא וְשֵׁמָא בְּאוּתָם מוֹעִיל קִדּוּשׁ כְּלִי בְּדִאֲמִרִי (בַּזְבָּחִים דָּף מה:) שְׁאִין לֶהֱם מַתִּירִין מַשְׁיַקְשָׁה בְּכָלִי: מַקְמִיצָה וְאֵילָךְ מַצֵּת בַּהֲנָה. הַבָּשָׂה וְתַנּוּפָה נִמִּי בַּעוּ בַּהֲנָה שְׁאִין זֶר קִרַב אֲרַל הַמִּזְבַּח אֲלֵא הָכָא בַּר עֲבוּדוֹת שְׁבַמְנַחָה אִירִי שְׁמַתְחִילִין מַשְׁעַת הַמִּיצָה וּמִיְהוּ בָּלְאוּ הָכִי נִיחָא דְלִיבָא תַנּוּפָה אֲלֵא בְּמִנְחַת עֹמֵר וְקִנְאוֹת בְּדִתְנָן בְּפ' כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצָּה (לִקְמוֹן מִנְחוֹת סא.) וּבִמְנַחוֹת קִנְאוֹת אִין יִצְיָקָה וּבְלִילָה. דְלִית בַּה שְׁמֹן וּבְמִנְחַת הַעֹמֵר אַע"ג דְּטַעוּנָה שְׁמֹן לֹא בְחֵיב בַּה וְקִמְן הַכֹּהֵן: וּמִדְכַּהֲנָה לֹא בַּעֲיָא פְּנִים נִמִּי לֹא בַּעֲיָא. וּא"ת הָרִי שְׁחִיטָה דְלֹא בַּעֲיָא כַּהֲנָה וּבַעֲיָא פְּנִים דְבְחֵיב (וַיִּקְרָא א:ה') וְשַׁחַט אֵת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי ה' דְּדִרְשְׁתִּין בְּפ' כָּל הַפְּסוּלִין (זָבָחִים דָּף לב:) דְּבַעֲינִן שְׁיָהֵא בֶן הַבָּקָר לִפְנִים וי"ל דְּשִׁאֲרֵי הָתָם מַשּׁוּם קִבְּלָה נִמִּי שָׂכֵן מִינֵי דְמִיִּם: חֲסַר הֵלֵג עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא וּמִלְּאַנּוּ. מַשְׁנֶה הִיא בְּמָם' נִגְעִים (פִּי"ד מ"י) וְתַמָּה שֶׁלֹּא הִיָּה יוֹדַע ר' שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ וּכַה"ג [קָשָׁה] בְּפ' בְּמָה טוֹמְעִין (שַׁבָּת נ:) דְּפִרְיָךְ מִמַּתְיַתִּין דְּהַטְמוּמִן לְפַת וַצְנוּנוֹת: עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא וּמִלְּאַנּוּ וְתַמָּה דְלַעֲיַל (מִנְחוֹת דָּף ה.) תַּנְיָא הַקָּדִים מִתֵּן שְׁמֹן לְמִתֵּן דָּם וּמִלְּאַנּוּ שְׁמֹן כּו' וְהִינּוּ לֹאֲחַר יִצְיָקָה וי"ל דְּהִיָּא כֶּר' שְׁמַעוֹן דְּכָלִיג בְּמָם' נִגְעִים (פִּי"ד מ"י) וּמִיתִי לֶה בְּמָם'יִימָא שְׁאִם חֲסַר עַד שֶׁלֹּא יִתֵּן שְׁמִלְּאַנּוּ וְאִשְׁרִי לֹאֲחַר יִצְיָקָה וְאַע"פ שֶׁכְּבֹר יִתֵּן קִדָּם מִתֵּן דָּם הוֹאִיל דְּבַפְסוּל נַעֲשִׂית לֹא שְׁמָה מִתְּנָה וּמַהֲרִי טַעַם אֲתִירָא נִמִּי כַּתְנָא קִמָּא דִּיצְיָקָה הַנַּעֲשִׂית בַּפְסוּל לֹא שְׁמָה יִצְיָקָה: מֵאֵן דְּפָסֵל כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. הָא דִּא"ר יוֹסִי בְּפ' בִּיצֵר צוּלִין (פָּסָחִים עח.) וָשֵׁס) דְּמַסְתַּבְרָא כִּי הִיכִי דְכָלִיגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בַּזְבָּחִים הָכִי פְּלִיגִי בְּמִנְחוֹת לֹאֹ זִוְקָא לִר' שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אֲלֵא כִּי הִיכִי דְכָלִיגִי בַּזְבָּחִים בְּלֹא נִשְׁתַּיר פְּלִיגִי בְּמִנְחוֹת בַּחֲסָרוּ שִׁירִים וּא"ת הָא דְקִיאֲמַר הָתָם דַּעֲקָר קִרְאִי כִּי בְחֵיבִי בַּזְבָּחִים בְּחֵיבִי וְהָא בְּמִנְחוֹת נִמִּי אִיבָא קִרְאִי דְדַרְשׁ בְּסִמּוֹךְ הַמִּנְהָה וְיֵשׁ לוּמַר דְּהָתָם לְרַבִּי יוֹחָנָן קִיאֲמַר דְלִמְיַדָּה לִיבָא קִרְאִי הִיכָא דְחֲסָרוּ שִׁירִים עַד בְּזִית דְּמַקְטִיר קִמְן עָלֵיהֶם:

וְלֹא דְמִי לְהִיָא דְזָבָחִים בְּפ' קִדָּשֵׁי קִדָּשִׁים (זָבָחִים דָּף סג:) דְתַלְוִין טַעֲמָא מִצָּה דְמָה בְּכָל מָקוֹם בְּמַזְבַּח בַּשֶּׁרָה שְׁאִם הִזָּה וְלֹא מִצָּה בַּשֶּׁרָה דְהָתָם בְּפִנִּים וְהָכָא בַּחוּץ: רִישׁ לְקִישׁ אָמַר בַּשֶּׁרָה. הָכָא מַשְׁמַע דִּאַע"ג דְּקִדָּשָׁה הִיא לֹא מִפְסָלָא בִּיּוֹצֵא וְאֲפִלּוּ רַבִּי יוֹחָנָן לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא מַשּׁוּם דַּעֲשָׂה הַבְּלִילָה בַּחוּץ אֲבָל מַשּׁוּם יוֹצֵא לֹא וְכֹן מַשְׁמַע בַּפֶּרֶק הַתְּכֵלֵת (לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף מז.) דְאֲמַר רַב שֶׁשֶׁת הִנֵּי תַנְיָא כְּרַבִּי סְבִירָא לְהוּ דְאֲמַר שְׁחִיטָה מְקַדָּשָׁא (הִיא) אֲפִסְלָא בִּיּוֹצֵא וּבְסוּף שְׁמַעְתָּא (שֵׁס מַח.) קִיאֲמַר הָא דְלֹא כְּרַבִּי בִין דְאֲמַר שְׁחִיטָה מְקַדָּשָׁא דְפִרְקָא לְהוּ הִיכָא אִי אֲבָרְחִי אֲפִסְלוּ לְהוּ בִּיּוֹצֵא מַשְׁמַע מַשּׁוּם דְשְׁחִיטָה מְקַדָּשָׁא הוּא דִאֲפִסֵּיל בִּיּוֹצֵא הָא לֹאֹ הָכִי לֹא דִאַע"ג דְאִית לִיהָ תַנּוּר מְקַדָּשׁ בַּפֶּרֶק רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל (לִקְמוֹן מִנְחוֹת דָּף עב:) וּמִיְהוּ יֵשׁ לְדַחוֹת דְבִאִין עַם הַזְבַּח שְׁאִנִּי דְהָא נִסְכִּים הַבִּאִין עַם הַזְבַּח לֹא מִפְסְלוּ בְלִינָה אֲלֵא בַּשְׁחִיטַת זָבַח כְּדִאֲמַר זְעִירִי לִקְמוֹן בַּפֶּרֶק הַתּוֹדָה (מִנְחוֹת דָּף עט.) וְאִלּוּ בְּפִנִי עֲצִמּוֹן תַּנּוּן קִדָּשׁוּ בְּכָלִי נִפְסָלִין בְּלִינָה וְיֵשׁ עוֹד רִאִיָּה מֵהָא דְתַנּוּן בְּפ' שְׁנֵי דַמְעִילָה (דָּף ט.) גְּבִי מִנְחוֹת וְשְׁפִי הֵלָחֵס קִרְמוּ בַּתַּנּוּר כַּכְשֵׁרוּ לִפְסֵל בְּטַבּוּל יוֹם וּבִמְחַסָּר כְּפוּרִים וּבְלִינָה אֲבָל יוֹצֵא לֹא קִתְנִי וְאַע"ג דְּגְבִי עוֹפּוֹת זָבָחִים הִנּוּ מַצֵּי לְמַתְנִי (אָגב אֲחִרְינָא) לֹא תַנִּי אָגב שְׁפִי הֵלָחֵס וְלָחֵס הַפְּנִים וּמִנְחוֹת וְהָא דְאֲמַר בַּפֶּרֶק כָּל שָׂעָה (פָּסָחִים דָּף לו.) גְּבִי לִישָׁה דְמִנְחוֹת נְהִי דְבִזְרִיזוֹן לִיתָא בְּמָקוֹם זְרִיזוֹן אֵיתָא אוֹרְחָא דְמַלְתָּא נָקוּט דְעִדְרָךְ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמָקוֹם זְרִיזוֹן וְהָא דִאֲמִרִינוּ בַּפֶּרֶק הַמַּזְבַּח מְקַדָּשׁ (זָבָחִים פח.) אִין מְקַדָּשִׁין לְקַרֵב אֲבָל מְקַדָּשִׁין לִפְסֵל הִינּוּ בְּטַבּוּל יוֹם וּבִמְחַסָּר כְּפוּרִים וּבְלִינָה אֲבָל לֹא בִּיּוֹצֵא וּבִקּוּנְטֵרַם פִּי' לִקְמוֹן בְּרִישׁ שְׁפִי מַדּוּת (מִנְחוֹת דָּף פו:) גְּבִי שְׁלָחוֹן אֲבָל מְקַדָּשִׁין לִפְסֵל בְּלִינָה וּבִיּוֹצֵא וּבַפֶּרֶק הַמַּזְבַּח מְקַדָּשׁ (זָבָחִים פח.) פִּי' בִּקּוּנְטֵרַם אֲבָל מְקַדָּשִׁין לִפְסֵל בִּיּוֹצֵא אִם יִצֵּא חוּץ לְקַלְעִים אוֹ נִגַּע טַבּוּל יוֹם וְלֹא

יִתְכּוּן וּמַה שֶּׁפִּרְשׁ רַבִּינוּ שְׁלֵמָה בַּפֶּרֶק שְׁנֵי זִבְחִים (דָּף כ:.) גְּבִי וַיֵּאָה מַהוּ שְׁתּוּעִיל בְּקִדּוּשׁ יָדִים וְרַגְלִים בְּדִרְךָ כָּל הַקִּדָּשִׁים שְׁקֵדָשׁוּ בְּכָלִי הַנִּפְסָלִים בִּיּוֹצֵא אִין הַטַּעַם תַּלְוִי בְּכָךְ כֵּלָל (וַעֲוֹד) דְּהָא קִיאֲמַר הָתָם בִּין דְּפִרִישׁ אֲסוּחִי מִסַּח דַּעֲתָה וְהָא דְדִיּוּק בְּפ' שְׁפִי הֵלָחֵס (לִקְמוֹן מִנְחוֹת צה: וָשֵׁס.) אֲמַרְתָּ לִישְׁתֵּן וְעִירִכְתֵּן בַּחוּץ אֲלֵמָא מַדַּת יָבֵשׁ לֹא נִתְקַדָּשָׁה וְכֹן בְּסוּף כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצָּה (מִנְחוֹת סג.) דְּד

ט:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י מו"א מהל' פסולי המוקדשין חל' כ:

אונקן שירים אסורין באכילה. וא"ת בין וְהֵאָחַךְ מִקֹּטֵר קָמַן עֲלֵיהֶם הָא בְּכָל זָבָחִים קא"ר ויהושע דהיבא דלך גשמינ כלום דלחן זורק דגס וי"ל בין דוילפינ מנחה מנבח תסא בנבח דכין דלך אבדו הוי באלו הן בעין נצריך לשלח בין זה לנטמא דכין דלחן זבח נפסל ע"י חסרון אע"ג דשירים נפסלין עבדינן ליה בנבח להקטיר קמן עליהם: אונקן שירים מה הן באכילה. הנה מצו למפשטה מהא דאס משנפקה נפרס לקמה הלחם פסול: לח מנוט אחר מנוט אלא לרבות ואס תאמר ולשתוק מתרניהו וכי האי גונא מצו להקשות בכל מנוט אחר מנוט: על דין ידו הימנית כו'. בין דעני בין דעשיר קא בעי דכין דכתיב על דם האדם ועל מקום דם האדם ממילא ידעינן בשמן וה"ה דמצו למכעי מתנותן און ולפי שהתחיל לדרש בף דמערע קא מסיק על ביה מאי דקשת בה בין דעני בין דעשיר:

דאסירי דרי הוא באלו לא גשמינ כלום

מִנְחָה מֵאֵי עֲבִידְתָּהּ? אָמַר רַב פֶּפֶּא: מִנְחַת נְסָכִים. סֵלְקָא דַּעְתָּהּ אַמִּינָא: הוּאִיל וּבַחְדֵּי זָבַח אֲתִיָּא – כִּי גּוֹפִיָּה דְּזָבַח דְּמִיָּא, קָא מִשְׁמַע לָן. וּמֵאֵן דְּפֶסֶל – שְׂאֲנֵי הֶכָא, דְּאָמַר קָרָא: “וְהָרִים הִכָּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזַבְרָתָהּ וְהַקֹּטֵר הַמִּזְבֵּחַהּ”, “וְהַמִּנְחָה” – עַד דְּאִיתָהּ לְכוּלָּהּ מִנְחָה לֹא יִקְטִיר. וְאִידָהּ, “מִן הַמִּנְחָה” – מִנְחָה שֶׁהֵיָתָה כִּכָּר שְׁלִימָה בַשָּׁעַת קְמִיצָה יִקְטִיר, אַף עַל גַּב דְּהִשְׁתָּא אִינָה שְׁלִימָה.^(*)אִיתִיבִיָּה רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ: עַד שְׁלֹא בִּרְקָה נִפְרַס הִלָּחֶם – פֶּסוּל, וְאִין מִקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזִיכִין, וְאִם מִשְׁפָּרְקָה נִפְרַס לַחֲמָה – הִלָּחֶם פֶּסוּל, וּמִקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזִיכִין. וְאָמַר רַבִּי אֱלֶעָזַר: לֹא בִּרְקָה מִמֶּשׁ, אֲלֹא בִּינוֹן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּה לִפְרָק, וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹא פִּירְקָה. אָמַר לִיה: הָא מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא. אָמַר לִיה: אֲנָא אַמִּינָא לָךְ מִשְׁנָה שְׁלִימָה, וְאִמְרַתְּ לִי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, מֵאִי אִירִיָּא נִפְרַס? אָפִילוּ שְׂרוּף וְאָבּוּד נָמִי מְכָשֵׁר! אִישִׁשְׁתִּיק. וְאַמַּאי שְׁתַּק? לֵימָא לִיה: צָבוּר שְׂאֲנִי, הוּאִיל וְאִישִׁשְׁתִּירי טוּמְאָה לְגַבִּיָּהּ – אִישִׁשְׁתִּירי נָמִי חֲסֻרוֹת! אָמַר רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה: זֹאת אוֹמְרַת, הַחֲסֻרִין כְּבַעַל מוּם דָּמִי, וְאִין בַּעַל מוּם בַּצָּבוּר. יְתִיב רַב פֶּפֶּא וְקָאֻמַּר לָהּא שְׁמַעְתָּא, אָמַר לִיה רַב יוֹסֵף בַּר שְׁמַעְיָה לְרַב פֶּפֶּא: מִי לֹא עָסְקִינוּ דְרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ בְּמִנְחַת הָעוֹמֵר דְּצִיבוּר הִיא, וּפְלִיגִי?^(א) אָמַר רַב מִלְכִּיּוֹ, תֵּנָא חֲדָא: “מִסָּלְתָּהּ” – שָׂאֵם חֲסָרָה כָּל שֶׁהוּא פֶּסוּל.^(א)וְתֵנָּא אִידָהּ: “וְהַנּוֹתֵרֶת מִן הַמִּנְחָה” – פֶּרֶט לַמִּנְחָה שֶׁחֲסָרָה הִיא, וְשֶׁחֲסַר קוּמְצָהּ, וְשְׁלֹא הִקְטִיר מִלְּבוֹנְתָּהּ כָּלוּם. תְּרִי קָרָאִי בַּחֲסֻרוֹת לָמָּה לִּי? לֹאוּ חַד לַמִּנְחָה שֶׁחֲסָרָה קוֹדֵם קְמִיצָה, וְחַד לְשִׁירִים שֶׁחֲסָרוּ בִּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה, וְתִיּוּבָתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן בְּתַרְוִיָּהּ?^(א) לֹא, חַד לַמִּנְחָה שֶׁחֲסָרָה קוֹדֵם קְמִיצָה, דְּאִי מִבִּיא מִבֵּיתוֹ וַיִּמְלֶאנָה – אִין, וְאִי לֹא – לֹא, וְחַד לְשִׁירִים שֶׁחֲסָרוּ בִּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה, דְּאֵף עַל גַּב דְּמִקְטִיר קוּמִץ עָלֶיהֶן – אוֹתָן שִׁירִים אֲסוּרִים לְאָכִילָה.^(א)דְּאִיבַּעֲיָא לָהּו: לְדַבְרֵי הָאוּמַר שִׁירִים שֶׁחֲסָרוּ בִּין קְמִיצָה לְהַקְטָרָה מִקְטִיר קוּמִץ עָלֶיהֶן, אוֹתָן שִׁירִים מָה הֵן בְּאַכִּילָה? אָמַר זְעִירִי, אָמַר קָרָא: “וְהַנּוֹתֵרֶת”, וְלֹא הַנּוֹתֵרֶת מִן הַנּוֹתֵרֶת. וְרַבִּי יַנָּאי אָמַר: “מִהַמִּנְחָה” – מִנְחָה שֶׁהֵיָתָה כִּכָּר. קוּמִץ בְּשֹׂמָל – מִנָּא הֵנִי מִילִּי? אָמַר רַבִּי זִירָא, דְּאָמַר קָרָא: “וַיִּקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיִּמְלֵא כַּפוֹ מִמֶּנָּה” – בַּף זָה אִינִי יוֹדַע מַהוּ, בְּשֶׁהוּא אוֹמַר: “וְלָקַח הִכָּהֵן מִלּוֹג הַשָּׁמֶן וַיִּצַּק עַל בַּף הִכָּהֵן הַשְּׂמָאלִית” – כָּאֵן שְׂמָאלִית, הָא כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר “בַּף” אִינוּ אֲלֹא יָמִין. וְהָא מִיבַעֲי לִיה לְגּוֹפִיָּה? “שְׂמָאלִית” אַחֲרִינָא כְּתִיב. וְאִימָא: אִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלֹא לְרִבּוּת? “שְׂמָאלִית” אַחֲרִינָא כְּתִיב. כָּאֵן שְׂמָאלִית, וְאִין אַחַר שְׂמָאלִית. וְאִימָא: אֲדַרְבֵּהּ, מָה כָּאֵן שְׂמָאלִית – אַף בַּעֲלָמָא נָמִי שְׂמָאלִית! אַרְבַּעַה “שְׂמָאלִית” כְּתִיבִי: תְּרִי בַּעֲנִי, וְתִרִי בַּעֲשִׂיר. אָמַר לִיה רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זִירָא: “עַל בַּהֶן יָדוּ הַיְּמִנִית וְעַל בַּהֶן רָגְלוּ הַיְּמִנִית” דְּכְתִיב בְּשָׁמֶן דְּמִצּוֹרַע עֲשִׂיר לָמָּה לִּי?

אדזעירי ל"א שהיתה כבר בשעת הקטרה והכי משמע והנותרת מן המנחה שהיתה שלמה כבר בשעה שנעשו חלו שירים ויכלו אהרן ובניו אכל לא יאכלו אותם שירים שנעשו שירים ממנחה חסרה והינו דזעירי ומשמעות דורשין אכא ביעיהו (בן בתיאל אומר קמן לתוך הבלי ויחזר ויקמן בגימין): לגופה שמאלית ולא ימנית: שמאלית אחר־ינא כתיב גמי לגשיר: ואימא להכי אחא שמאל אחר־ינא למנוט אחר מעוט דמתרניהו שמעינן ימנית לא ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות דאפי' ימין דכהן כשרה בשמן דמערע: שמאלית אחר־ינא כתיב בעני ואי משמע מעוט אחר מעוט תלתא למה לי: ארבע שמאלית כתיבי חד לגופה וחד לגלויי עליהו דהנך תרתי דלאו למנוט אחר מעוט אחר וחד שלא תאמר האי דקמפּה להכי אחא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית דא"כ האי בתרא למה לי: אלא מדכתיב האי בתרא הוי להו שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדיו לשון אחר שמאלית תרי לגופיהו חד בעני וחד לעשיר שלא תאמר הואיל ואשתי בעניית אשתי בגימין ותרי לאשמועי' כאן שמאלית ולא אחר דהו להו שני כתיבין האי כתיב חד הנה למינא מה כאן שמאלית אף בעלמא יד שמאלית ואין מעוט אחר מעוט גמי ליכא לאקשויי דהא מכלהו שמעינן מנה ימנית לא וא"כ כל הני למה לי. הני לשני לא נתיירא דכל שני כתיבין הבאין כאחד שבהש"ס אין דומין לאלו דכי אמרינן אין מלמדין הני מלי כשגלה שני כתיבין בשני דברים דאמרי' האי ניחא למינל מניהו וכתוב חד ויגילן אידך מנה אכל הבא דכחזא מלמא כתיבי אינן שני דברים הבאין כאחד אלא קראי יתירי יניהו ונראה בעיני דמדכתיב כל הנה ויגילן יתירא נלה לך שמאלית אכל בעלמא כל בף הנה ימין האי למינלף מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית מכדי דאס אינו ענין כאן תנהו ענין לכל המקומות הוא ואס בן בחדא יתירא סגי וכתוב תלתא ונשתוק חד לגופה וחד מה כאן שמאלית וכי' וחד שלא תאמר מעוט אחר מעוט הוא: אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא בינן דדרשת (כל השנוי בפרשת מצרע עני לדרשה) כל שמאלית דמערע דריש גמי על ביה ידו הימנית ועל ביה רגלו הימנית בין בשמן מצרע עשיר בין בעני: למה לי בין דכתיב על דם האדם וכן את השמן חנא ידענא דעל ידו הימנית היא דהא כתב ביה יד ורגל כדם האדם לשיל מנה:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

אכר חלב וכשר של זבח ומנחה קרימת לא חרק דגס מן המנחה: והרים הפהן מן המנחה את אזברתה והקטיר המנחה עד דאיתא לכלה קרימת ואי לא לא יקטיר (את אזברתה): שהיתה כבר שהיתה כבר שלמה בשעת הקמן אע"ג דהשתא אינה שלמה יקטיר: ומקטיר בזבין אלמא שירים שחסרו בין (סלוק) קרימצי להקטרה מקטירים עליהו דקמן: ואמר ר"א כו' לא אצטריך אלא איידי דתנא לעיל תנא דכא: משנה שלמה סתם משנה: משתרי טמאה לגביהו דכתיב בתמיז (במדבר כח) במועלו ומשמע אפילו בשבת וטמאה: זאת אומרת מדלך שני הכי שמע מנה חסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום שרי בצבור טפי מביחיד הלכך חסרון דבין קרימצי להקטרה אי הוי פסול ביחיד הנה פסול גמי בצבור הלכך אשתתא: להא שמעתא דאשתתא ולא שני ליה צבור שאני: מי לא עסקינן (דמשום) פלגתא דלעיל דכי גמי דאמר ר"ל אין מקטירין קמן עליהם במנחת צבור גמי אחר כגון בזיכים דלחם הפנים: סלת עשרין בעי לנ שמן דאמר בפי' שפי מדות (לקמן מנחות פח.) למנחה ולנ שמן: (מן המנחה) והנותרת מן המנחה פרט לשחסרה היא דמנחה שלמה משמע: ושחסר קרימצי דשגרי מנחה העשויה כהלכתה משמע וקומן חסר נפקא לן בהקומן רבה (לקמן מנחות דף כו.) דפסול מדכתיב מלא קמנ תרי זמני: ושלא הקטיר מלבונתה כלום נפקא בהקומן רבה] (לקמן מנחות דף כו.) דהקטרת לבונה וקמן (מעכבות זו את זו): מלבונתה כלום אכל אס הקטיר קצת נאכלים השירים בדאמר לקמן ביהאי פרקא (מנחות דף יב.) דאס חסרה בשעת הקטרה כשרה: תרי קראי מסלת ומן המנחה אכל משמנה לא חשיב דהאי לגופה אחא לקדס קרימצי אכל בסלת למה לי תרי קראי: לאו לקדס קרימצי דלא יבוא מתוך ביתו וימלאנה: לשירים שחסרו דאין מקטירין קמן עליהם: אסורים באכילה דהאי קרא דמן המנחה לא משתעי אלא בשירים: נותרת מן הנותרת (כגון) דמתחלה היו כל השירים נותרות מן הקמן וכשחסרו שירים היו הנותרים שגרי שירים: שהיתה כבר בשעת הקמן היתה שלמה אע"פ שחסרה בין קרימצי להקטרה קרינא בה והנותרת מן המנחה ופליג ר' ינאי

תורה אור השלם
ולבש הכהן מדיו בד ומכנסי־בד וְלָבַשׁ עַל־בִּשְׂרוֹ (והרים את־הַדָּשָׁן וגו' [ויקרא ו, ג])
והרים הכהן מוֹר־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ וְהַקֹּטֵר הַמִּזְבֵּחַהּ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחַח וגו' [ויקרא ב, ט]
והביאה אל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשֶּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסֻּלָּתָהּ וגו' [ויקרא ב, ב]
והנותרת מוֹר־הַמִּנְחָה לֹא־הָיוּ וְלִבְנָיו קָדַשׁ קִדְשִׁים מֵאִשִּׁי יְהוָה [ויקרא ב, ג]
וַיִּקְרַב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּטַּל כַּפוֹ מִסֻּלָּתָהּ וַיִּקְטֹר עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלֵּבִד עֹלֹת וגו' [ויקרא ט, יז]
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֵּג הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית [ויקרא יד, טו]
וַיָּבֵל הַכֹּהֵן אֶת־אֲצָבָעוֹ הַיְּמִנִית מוֹר־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהָזָה וגו' [ויקרא יד, טז]
וּמוֹר־הַשָּׁמֶן יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית [ויקרא יד, כו]
וּמוֹר־הַשָּׁמֶן יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית וְהָזָה הַכֹּהֵן בְּאֲצָבָעוֹ וגו' [ויקרא יד, כז-כו]
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֵּג הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית וַיָּבֵל וגו' [ויקרא יד, טו-טז]
וַיִּנְתֵּר הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ יָתֵן הַכֹּהֵן עַל־תֵּגֶזֶד אֲזָן הַמִּשְׁהָר וגו' [ויקרא יד, יז]

מסורת הש"ס

א תוספתא מנחות
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט ח
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יא א
ד לקמן כו.
ה לקמן יב.

תורה אור השלם
ולבש הכהן מדיו בד ומכנסי־בד וְלָבַשׁ עַל־בִּשְׂרוֹ (והרים את־הַדָּשָׁן וגו' [ויקרא ו, ג])
והרים הכהן מוֹר־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַבְרָתָהּ וְהַקֹּטֵר הַמִּזְבֵּחַהּ אֲשֶׁה רִיחַ נִיחַח וגו' [ויקרא ב, ט]
והביאה אל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשֶּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסֻּלָּתָהּ וגו' [ויקרא ב, ב]
והנותרת מוֹר־הַמִּנְחָה לֹא־הָיוּ וְלִבְנָיו קָדַשׁ קִדְשִׁים מֵאִשִּׁי יְהוָה [ויקרא ב, ג]
וַיִּקְרַב אֶת־הַמִּנְחָה וַיִּטַּל כַּפוֹ מִסֻּלָּתָהּ וַיִּקְטֹר עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלֵּבִד עֹלֹת וגו' [ויקרא ט, יז]
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֵּג הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית [ויקרא יד, טו]
וַיָּבֵל הַכֹּהֵן אֶת־אֲצָבָעוֹ הַיְּמִנִית מוֹר־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהָזָה וגו' [ויקרא יד, טז]
וּמוֹר־הַשָּׁמֶן יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית [ויקרא יד, כו]
וּמוֹר־הַשָּׁמֶן יִצַק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית וְהָזָה הַכֹּהֵן בְּאֲצָבָעוֹ וגו' [ויקרא יד, כז-כו]
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֵּג הַשָּׁמֶן וַיִּצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית וַיָּבֵל וגו' [ויקרא יד, טו-טז]
וַיִּנְתֵּר הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפוֹ יָתֵן הַכֹּהֵן עַל־תֵּגֶזֶד אֲזָן הַמִּשְׁהָר וגו' [ויקרא יד, יז]

כל המנחות פרק ראשון מנחות

עין משפט
נר מצוה

א מיי' פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יא:
ב מיי' פה' מהל' ביאת מקדש
הל' יח:

חד על פהו בין זיד בין דרגל: להכשיר צדיו של פהו דדרגליו לקמן (מנחות על דם האשם ועל מקום דם האשם למאי אתו. פרוש דלכתוב או אידי ואידי על מקום או אידי ואידי על דם: אמר רבא מאחר דכתב על דם. כו' וכתובא ומנית בדם על פהו ידו הימנית כו' למה לי. דנהי דעל פהו דעני ודעשיר צריכין לצדיו ולצדי צדיו מ"מ ומנית למאי אתא אלא אמר רבא יד יד לקמיצה יד ומנית דשמן דמצורע עשיר אתא לנ"ש דקמיצה ודמצורע עני לפרשה שגאמרה לשנות כך פרוש הסניא לפרוש הקונטרס וקשה דמשמע לרבא דימנית דדם אצטריך בין בעני בין בעשיר ואמאי לא ילפי מהדדי כמו (נמי) בצדיו ובצדי צדיו והנה לן למימר דימנית דדם דעני הוי לפרשה שגאמרה ונשנית כמו ומנית דשמן דעני נשמא לענין ומנית לא הווי ילפי אי לא דהווי פתיבי בדיא בין דחלוקין בקרבנותיהם אע"ג דילפי מהדדי לצדיו ולצדי צדיו עוד קשה דמשמע שפא רבי ירמיה להקשות לרבי זורא ולפרוש הקונטר' לא מקשי מידי ועוד קשה הא דלא נקט ר' ירמיה נמי תנוק און ועוד פיון דר' ירמיה לא בעי על פהו למה לי אלא מפח דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם אס כן הנה לה למימר מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם על פהו למה לי בדקאמר רבא ונראה לפרש דפריך משום דריש רבי זורא מפכו דכל מקום שגאמר כף אינו אלא ימין אס כן בעל פהו ידו דהוי דומיא דכף לא הנה צריך למכתב ימין ולפי הספרים דגרסין דמצורע עשיר למה לי לאו דוקא והוא דהוי דהנה פריך מצרע עני אלא נקט עשיר משום דאפילו בעשיר קשיא ליה אמאי אצטריך חד להכשיר צדיו וחד לפסל צדי צדיו פרוש ומנית דעשיר ומנית דעני ואע"ג דימנית לא משמע לא צדיו ולא צדי צדיו מיתורא בעלמא דריש ובמלתא דרבא גרסין מאחר דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם וכתב ומנית בדם של מצרע עשיר ומנית דכתב דשמן דמצורע עני למי לי ואיני יכול לשבזי ופה וגריך לדקדק בו: שאלא למאי אתא. משמאל שני דעשיר קא בעי דקמא אתא לגופה להכשיר שמאל ומשני דאתא למעט ימין ולמעוט אחר מעוט דנרבי ימין אין

לדרש דא"כ לא לכתב אלא חד ודער בעי ואידך שמאל למאי אתא הינו דעני:

רמנא שמאלית אחרונה למעוטי ימין: ואידך שמאלית דעני מתר למאי אתא: שנתחדש בה ופרשת עני נתחדש קרבן עולה ויורד: קס"ד אצבע ובהנה בעינן דלא אמרינן ימין אלא אס כן [בתיב] אצבע ובהנה כגון חטאת דכתיב בה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד: כ"ה) והוא נדאי ומנית הוא דגמר מצורע עשיר דכתיב בה וטבל הכהן את אצבעו הימנית (ויקרא י"ז: ט"ז) מה אצבע ובהנה דהכא ימין אף דשלמא נמי ימין: ויגון במסכת תמיד (דף לא:): בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל משום דאמרינן במסכת יומא (דף פה.) סדר אברים הראש והרגל היה נושא בבת אחת והאי רגל מדאול בהדי רישא ודאי ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהיה כבד וחסוד היה מוליך ביומין והאריך בשמאל ואע"ג דכתב בהו כהן: ומשני לעולם או אצבע או פהנה ובי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעבב בפרה דמא דהאזות דמצורע לאפוקי הולכה דלא מעבבא דאפשר לפסול ולנתח אצל הכבש אי נמי אס יש כהנים הרבה יושבי זה לזה: והא קבלה דמעבבא בפרה דאי אפשר שלא לתקבל דם בכלי וכתב בה פהנה והקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא א': ח') ואמרינן בתורת כהנים והקריבו זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל: לרבי שמעון הקאמרת כלומר מדרבי שמעון פרבת בתמיה: תרתי בעי אצבע ובהנה ובי קאמר ריש לקיש או אצבע או פהנה לרבנן קא אמר דפסול: יד אינה אלא ימין דגמר מידו הימנית דמצורע [עשיר]: ומשני אצבע לא בעיא פהנה דהיכא דכתב אצבע אע"ג דלא אצבע פהו אלא אס כן פתב אצבע משום הכי מכשיר בקבלה: בכהונו בבגדי כהנה:

(דהא פתב "על דם האשם"!): חד להכשיר צדיו, וחד לפסול צידי צדיו. "על דם האשם", (על) ו"על" מקום דם האשם – למאי אתו? הני צריכי, אי כתב רחמנא "על דם האשם", הנה אמינא: איתיה – אין, נתקנה – לא, כתב רחמנא "על מקום". ואי כתב רחמנא "על מקום", הנה אמינא: דוקא נתקנה, אבל איתיה – אימא הוי חציצה, קא משמע לן "על דם האשם". אמר רבא: מאחר דכתיב "על דם האשם" ו"על מקום" [דם] האשם", וכתביא ומנית בדם "על פהו ידו הימנית ועל פהו רגלו הימנית", וכתביי בשמן דמצורע עשיר ועני, למה לי? ^(א) אלא אמר רבא: "יד" "יד" לקמיצה. "רגל" "רגל" לחציצה. "און" "און" לרציצה. "שמאלית" (העני) למאי אתא? אמר רב שישא בריה דרב אידי: ליפסול ימין דכהן במצורע, שלא תאמר: ומה במקום שלא נתרבתה שמאל נתרבתה ימין, במקום שנתרבתה שמאל אינו דין שנתרבתה ימין? ^(ב) ואידך "שמאלית" (יד ורגל ימנית דעני), למאי אתא? לכדתנא דבי רבי ישמעאל: כל פרשה שגאמרה ונשנית, לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. ^(א) אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי שמעון בן לקיש: כל מקום שגאמרה אצבע וכהונה, אינה אלא ימין. קא סלקא דעתין, אצבע וכהונה בעינן. בדכתיב: "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו", וגמר מצורע, דכתיב: "וטבל הכהן את אצבעו הימנית". הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה, ויתנו: קמץ בשמאל פסול! אמר רבא: או "אצבע" או "כהונה". ^(א) אמר ליה אבוי: הרי הולכת אברים לכפוש, דכתיב בהו כהונה, דכתיב: "והקריב הכהן את הכל המזבחה", ואמר מר: זו הולכת אברים לכפוש, ויתנו: הרגל של ימין בשמאל ובית עזרה לחוץ. פי אמרינן "או אצבע או כהונה" – בדבר המעבב בפרה. ויהי קבלה (דבר) [דדבר] המעבב בפרה הוא, וכתב בה כהונה, דכתיב: "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" – זו קבלת הדם, ויתנו: קבל בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר. לרבי שמעון קאמרת? רבי שמעון תרתי בעי. ^(א) ומי בעי רבי שמעון תרתי? והתניא: רבי שמעון אומר: כל מקום שגאמרה "יד" – אינה אלא ימין, "אצבע" – אינה אלא ימין! אצבע לא בעיא כהונה, כהונה בעיא אצבע. אלא כהן למה לי? בכהונו.

והרי

לדרש דא"כ לא לכתב אלא חד ודער בעי ואידך שמאל למאי אתא הינו דעני ומנית ואצטריך למכתב שמאל להכשירי שמאל ולעולם כל פהו ימין להכי כתב רחמנא שמאלית אחרונה למעוטי ימין: ואידך שמאלית דעני מתר למאי אתא: שנתחדש בה ופרשת עני נתחדש קרבן עולה ויורד: קס"ד אצבע ובהנה בעינן דלא אמרינן ימין אלא אס כן [בתיב] אצבע ובהנה כגון חטאת דכתיב בה ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו (ויקרא ד: כ"ה) והוא נדאי ומנית הוא דגמר מצורע עשיר דכתיב בה וטבל הכהן את אצבעו הימנית (ויקרא י"ז: ט"ז) מה אצבע ובהנה דהכא ימין אף דשלמא נמי ימין: ויגון במסכת תמיד (דף לא:): בהולכת אברים הרגל של ימין היה מוליך בשמאל משום דאמרינן במסכת יומא (דף פה.) סדר אברים הראש והרגל היה נושא בבת אחת והאי רגל מדאול בהדי רישא ודאי ימין הוא דחשיב הלכך הראש שהיה כבד וחסוד היה מוליך ביומין והאריך בשמאל ואע"ג דכתב בהו כהן: ומשני לעולם או אצבע או פהנה ובי אמרינן אינה אלא ימין בדבר המעבב בפרה דמא דהאזות דמצורע לאפוקי הולכה דלא מעבבא דאפשר לפסול ולנתח אצל הכבש אי נמי אס יש כהנים הרבה יושבי זה לזה: והא קבלה דמעבבא בפרה דאי אפשר שלא לתקבל דם בכלי וכתב בה פהנה והקריבו בני אהרן את הדם (ויקרא א': ח') ואמרינן בתורת כהנים והקריבו זו קבלת הדם ותנן רבי שמעון מכשיר קבלה בשמאל: לרבי שמעון הקאמרת כלומר מדרבי שמעון פרבת בתמיה: תרתי בעי אצבע ובהנה ובי קאמר ריש לקיש או אצבע או פהנה לרבנן קא אמר דפסול: יד אינה אלא ימין דגמר מידו הימנית דמצורע [עשיר]: ומשני אצבע לא בעיא פהנה דהיכא דכתב אצבע אע"ג דלא אצבע פהו אלא אס כן פתב אצבע משום הכי מכשיר בקבלה: בכהונו בבגדי כהנה:

מסורת הש"ס

א זבחים כד:
ב סוטה ג; בועות יט; בכורות מג; בבא קמא סד:
ג זבחים כד; חולין כב.
ד זבחים יד; חגיגה יא.
ה זבחים כד.

גליון הש"ס

גמ' יד לקמיה. ע' לקמן דף לו ע"ב תוספות ד"ה ידך:

תורה אור השלם

ונתן הכהן מירושמו אשר על-כפו על-תנוף און המטהר הימנית וגו' [ויקרא יד, כח]

ומתיר השמן אשר על-כפו יתן הכהן על-תנוף און המטהר וגו' [ויקרא יד, יז]

ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על-תנוף און המטהר וגו' [ויקרא יד, יז]

ושחט את-כבש האשם ולקח הכהן מדם האשם ונתן על-תנוף וגו' [ויקרא יד, כח]

ונקרב את-המנחה ונמלא כפו סמנה ונקטר על-המזבח מלבד עלת וגו' [ויקרא ט, יז]

ונגשה ויביתו אליו לעניי הזקנים ויחלצה נעלו מעל רגלו וגו' [דברים כה, ט]

והגישו אדניו אל-האלהים והגישו אל-הזלות או אל-המזוזה ורצע אדניו וגו' [שמות כא, ו]

ושחט את-כבש האשם ולקח הכהן מדם האשם ונתן על-תנוף וגו' [ויקרא יד, כח]

ומירושמו יצק הכהן על-כפו הכהן השמאלית והנה הכהן באצבעו וגו' [ויקרא יד, כו-כז]

ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על-קרנות מזבח העלה וגו' [ויקרא ד, כח]

וטבל הכהן את-אצבעו הימנית מירושמו אשר על-כפו השמאלית והנה וגו' [ויקרא יד, טז]

והקריב והקריב ירמץ במים והקריב הכהן את-הכל והקטיר המזבח וגו' [ויקרא א, יג]

ושחט את-בן הפקר לפני ויהנה והקריבו בני אהרן הכהנים וגו' [ויקרא א, ה]

וְהָרִי זְרִיקָה כּו' וּתְנֹן זֶרֶק בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּל וְלֹא פְלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן אִמֵּר אֲבֵיז פְּלִיג בְּבִרְיָתָא. תַּמָּה דְּאִין זֶה בָּא בְּמַשְׁנֶה בְּשׁוּם מְקוֹם וְעוֹד הִקְשָׁה ה"ר יַעֲקֹב מֵאורֵלַיִן"ש אֲמַאי פְּלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן נָהִי דְלֹא כְּתִבּ בַּה אֲלֵא כִּהְנֶה מ"מ אֲתִיעָא מִהִיקָשָׁא דְזוֹתָה הֵתוּרָה דְלֵאמֹר לְתַמְנָן בְּסוּף הֵתוּרָה (מְנַחוֹת דף פג.) וּבִזְבָּחִים פֶּרֶק דֵּם חֲטוֹת (זְבָחִים דף צח.) מַה חֲטוֹת אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֲלִין וּבָיִים וּבִידּוֹ הֵימְנִית אֵף כּל כּו' וּפְרִיךְ יְדוֹ הֵימְנִית מִדְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנִנִי נִפְקָא דְכָל מְקוֹם שְׁלֵאמֹר אֲצַבַּע וּכְהֵנָּה אֵינּוּ אֲלֵא יִמְיָן וּמַשְׁנֵי בְּדִי נִסְבָּה אִי גַמִּי סָבַר לֵה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּכִהְנֶה בְּעִיא אֲרַבַּע מַשְׁמַע בְּהִדְיָא דַּר' שְׁמַעוֹן וְלִיף שְׂאֵר קַרְבָּנוֹת מִחֲטוֹת וְהִשִּׁיב לוֹ ר"ת דְּגֵרְסִינָן הֵבֵא וְהָרִי מְלִיקָה כּו' וּתְנֹן מֶלֶךְ בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּלָה וּמַשְׁנֶה הִיא בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק חֲטוֹת הֵעוּף (זְבָחִים דף סח.) הִכִּי תַנּוּ לֵה הֵתֵם כָּל הַפֶּסוּלִים שְׁמֵלְקוֹ מְלִיקָתָן פֶּסוּלָה וְאֵינָה מְטַמְּאָה בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה מֶלֶךְ בְּשִׁמְאֵל אוֹ בְּלִילָה כּו' וְהִש"ס הִבִּיאָה בְּחֹרֶר שָׁכַן דָּרָךְ הִש"ס לְחֹרֶר כַּמָּה מַשְׁנִיּוֹת וְהוֹסִפִּירִם טַעוּ בָּאן וּכְתִיבּוּ בְּמִקּוֹם מְלִיקָה זְרִיקָה וְעוֹד אִמֵּר ר"ת דְּלִאפִּי' גֵּרְסִינָן זְרִיקָה מִצַּעַן לְמִימֵר דִּהֲאִי תִנָּא סָבַר כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן לֹא סָבַר לֵה בְּתִתָּה דְלֹא וְלִיף יִמְיָן בְּזִרְיקָה בְּשִׂאֵר קַרְבָּנוֹת מִחֲטוֹת וְהִקְשָׁה לַפְּר"ת דְּלִאפִּילוֹ גֵּרְסִי' דַּמְלֵךְ עַל כְּרַחֲוִין אֲמַת

הִיא דְּמַכְשֵׁר ר' שְׁמַעוֹן זְרִיקָה בְּשִׁמְאֵל כְּדֻמוּכַח בְּסֻמוּךְ וּמִתִּי לֵה בְּפֶרֶק קִמָּא דְזְבָחִים (דף יא.) וּפֶרֶק שְׁנִי (דף כה.) מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בָּא לַעֲבָדָה בְּכָלִי עוֹבְדָה בְּשִׁמְאֵל כְּאֶשֶׁם וְהֵינּוּ בְּזִרְיָתָא אֶשֶׁם שֶׁהוּא בְּשִׁמְאֵל דְּבִקְבָּלָה לֹא מִרְיָ דִּלְאפִי' חֲטוֹת גַּמִּי לֹא בְּעִי יִמְיָן בְּקִבְּלָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן כְּדֻמוּכַח בַּפ"ב דְּזְבָחִים (דף כד.) דְּאִמֵּר ר' שְׁמַעוֹן וְכִי נִתְּמַר יָד בְּקִבְּלָה כּו' וְצִרִיךְ לְתַרְץ דִּהֲאִי תִנָּא סָבַר לֵה פֵר' שְׁמַעוֹן אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן לֹא סָבַר לֵה בְּתִתָּה וְאִם תֵּאמֹר לַפְּר"ת אִי גַמִּי גֵרִים מֶלֶךְ מְלִיקָה נִפְקָא לָן בַּפ"ק דְּחֲלִין (דף כא.) מִדְּכַתִּיב וְאֵת הַשְּׁנִי יַעֲשֶׂה עַלֶּה בַּמִּשְׁפָּט דְּקִרְשִׁין בַּמִּשְׁפָּט חֲטוֹת בַּהֲמָה מַה חֲטוֹת בַּהֲמָה אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֲלִין וּבָיִים וּבִידּוֹ הֵימְנִית וְהֵתֵם גַּמִּי פְרִיךְ יִמְנִית מִדְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנִנִי נִפְקָא וּמַשְׁנֵי דְכִהְנֶה בְּעִי אֲצַבַּע וּמִהִיקָשָׁא גַמִּי דְזוֹתָה הֵתוּרָה נִפְקִי עוֹפוֹת לְמַחֲן דְּאִית לֵה הִיקָשָׁא כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁיתִי בְּרִישׁ

פֶּרֶקוֹן וְנִשׁ לִימֵר דְּמְלִיקָה שֶׁהִיא בְּגֵיד שְׁחִיטָה לֹא נִפְקָא וּכְהִנָּחָה מִרְיָ דְּבְּעִיא יִמְיָן אִי גַמִּי הֵהוּא תִנָּא סָבַר לֵה כִּהֵּהוּא תִנָּא פְּלִיג בַּפ"ב דְּזְבָחִים (דף כד.) עַל ר' שְׁמַעוֹן וּפּוֹסֵל קִבְּלָה בְּשִׁמְאֵל מִשּׁוּם דְּקַסְבַּר מִקְרָא גִזְרָשׁ לִפְנֵי וּלְאֲחֵרָיו וּמוֹקִי אֲצַבַּע דְּכַתִּיב גְּבִי חֲטוֹת גִּם עַל קִבְּלָה וּלְדִידְהוּ יִלְפִינן שְׁפִיר מְלִיקָה בְּיִמְיָן מִחֲטוֹת דְּקִבְּלָה לֹא שְׁנָן לְמַלְתָּא דְּלִיתָא בְּעוּף וְיִלְפִינן מְלִיקָה אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן דְּקֵאמֹר קִבֵּל בְּשִׁמְאֵל כֹּשֶׁר וְלִית לֵה יִמְיָן בְּחֲפּוֹתָא בַּהֲמָה אֲלֵא בְּהִנָּחָה לְחוּצָה בְּעוֹלַת הֵעוּף גַּמִּי לֹא הָיָה בְּעִי יִמְיָן בְּמְלִיקָה אֲלֵא בְּהִנָּחָה דְּקוּקָא וְאִם תֵּאמֹר פִּינּוֹן דַּר"ש פְּלִיג בְּמְלִיקָה א"כ מִתְנַתִּין דְּזְבָחִים פֶּרֶק חֲטוֹת הֵעוּף (זְבָחִים דף סח.) דַּמְלָךְ בְּשִׁמְאֵל כּו' לֹא אֲתִיעָא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן הָא ע"כ כַּר"ש אֲתִיעָא מִדְּקַתִּיב סִיפָא אוֹ בְּלִילָה אֵינּוּ מְטַמְּא בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה וּמִפְּרָשׁ טַעְמָא מִשּׁוּם דְּכָל שְׁפָסוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ אֵינּוּ מְטַמְּא בְּגָדִים כּו' וּמִפְּרָשׁ בְּגַמִּי' דְּכִינּוֹן דִּהָךְ שְׁחִיטָה מִתְּקַת אֵת הָאִסּוּר פִּרְשׁוּ שֹׁאֵם עָלָה לֹא יִרָד וְהֵינּוּ פֵר' שְׁמַעוֹן דִּלְר' יִהוּדָה נִשְׁחִטָה בְּלִילָה תַּרְדּ דִּמְמַעֵט לֵה מוֹצָאת הִיא הֵעוֹלָה בַּפ"ב דְּזְבָחִים (דף כז:) וְנִשׁ לִימֵר דִּהֵּהוּא תִנָּא סָבַר לֵה פֵר' שְׁמַעוֹן בְּחִזָּא וּפְלִיג עָלָה בְּחִזָּא אִי גַמִּי אֲפִילוֹ ר' יִהוּדָה הָיָה מוֹדָה וּכְעוֹפּוֹת דָּלָא יִרְדּוּ מִשּׁוּם לִילָה פִינּוֹן דִּהָיָה פֶּסוּלוֹ בְּקֹדֶשׁ דְּלֹא כַּתִּיבִי מַעֲטִינִי אֲלֵא בְּבַהֲמָה וְאִם תֵּאמֹר דְּבִרִישׁ הַמַּזְבֵּחַ מִקְדָּשׁ (זְבָחִים פג:) מִפְּקִי ר' עֲקִיבָא וְר' יוֹסִי הַגִּלְלִי מַעֲוִלָה וּכְבָשִׁים דְּמִזְבֵּחַ מִקְדָּשׁ אֵת הִקְרָאִי לוֹ וּמֵאִין דְּדִרָשׁ מִכְּבָשִׁים פּוֹסֵל דַּרְבֵּה בְּעוּף יוֹתֵר מִבְּהֵמָה וּי"ל דַּר' יִהוּדָה סָבַר בְּמֵאִין דְּדִרָשׁ מַעֲוִלָה וְלֹא כְּבָשִׁים אוֹ מִשְׂאֵר דִּרְשׁוֹת דִּהֵתֵם וְרַבִּינוּ שְׁמוּאֵל מְנַשֵּׁב גֵּרְסַת הַסְּפָרִים וּמִפְּרָשׁ וְהָרִי זְרִיקָה דְלֹא כְּתִיבָא בַּה אֲלֵא כִּהְנֶה וּתְנֹן זֶרֶק בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּל וּמִפִּינוֹן תִּנָּחַן כָּל הַזְבָּחִים שְׁקִבֵּל בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּל כָּל שָׂבֹן זְרִיקָה שֶׁהִיא עֵקֶר בִּפְרָה וְלֹא פְלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲלֵא אֲחַבְּלָה וְאִי הָיָה פְלִיג אֲזִרְיקָה הָיָה לִיה לֹא שְׁמַעוּעִינן כּח דִּהִתְיָרָא דְּמַכְשֵׁר ר' שְׁמַעוֹן בְּזִרְיקָה וְכָל שָׂבֹן בְּקִבְּלָה וּא"ת וּכִינּוֹן וְיִלְפִינן אֲצַבַּע דְּחֲטוֹת מַג"ש מֵאֲצַבַּע מִצַּרַע דִּהֲיִי בְּיִמְיָן הִיכִי יִלְפִינן יִמְיָן בְּשִׂאֵר קַרְבָּנוֹת מִחֲטוֹת בְּהִיקָשָׁא דְזוֹתָה הֵתוּרָה הֵא פּוֹלְגָתָא דְלֵאמֹרִיאִי הִיא בְּרִישׁ אֲיִזְהִי מְקוֹמָן (זְבָחִים ג.) אִי דְבַר הֵלְמַד בַּג"ש חוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא אוֹ לֹא וְנִקְרָא' מִתּוֹךְ פֶּךְ דְּכָל שָׂבֹן דִּינִיחָא הִכִּי טַפִּי דִּהִכִּי פְרִיךְ וְהָרִי זְרִיקָה דְלֹא כְּתִיבָא בַּה אֲצַבַּע וְלֹא פְלִיג ר' שְׁמַעוֹן וְאֵע"ג דְּקִרְשִׁין יִמְיָן מִהִיקָשָׁא חֲטוֹת הִינִיחָא לַמ"ד דְּבַר הֵלְמַד מַג"ש חוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא אֲלֵא לַמ"ד אִין חוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא אֲמַאי לֹא פְלִיג ר' שְׁמַעוֹן וְהִשְׁתָּא הָא דְּמַשְׁנֵי בְּחֲלִין (דף כב.) סָבַר לֵה פֵר' שְׁמַעוֹן דְּכִהְנֶה בְּעִיא אֲצַבַּע הֵינּוּ כַּמ"ד חוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא וְאִידָךְ שְׁנִיֵּא דְּמַשְׁנֵי בְּפֶרֶק הֵתוּרָה (לְתַמְנָן מְנַחוֹת פג.) בְּדִי נִסְבָּה הֲיִי כַּמ"ד אִין חוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא וּמִיֵּהוּ בְּפֶרֶק קִמָּא דְּחֲלִין (דף כב.) לִיתָא שְׁנִיֵּא דְּכִדי נִסְבָּה אָבֵל בְּסוּף דֵּם חֲטוֹת (לְתַמְנָן מְנַחוֹת צח.) מַשְׁנֵי תַרְוִיָּהוּ וּמִיֵּהוּ אִפְשֵׁר דִּהֵבֵא מוֹדוֹ בְּלִי עֲלֵמָא דְּחוֹרַר וּמִלְמַד בְּהִיקָשָׁא פִינוֹן דְּמִצַּרְע חוּל דִּהֵּהוּא מְלַמֵּד רֵאשׁוֹן וּלְתַרְנֹן זֶה אֵנּוּ צִרִיבִין בְּסֻמוּךְ דְּדִרָשׁ בָּא לַעֲבָדָה בְּיַד עוֹבְדָה בְּיִמְיָן חֲטוֹת הֵינּוּ חֲטוֹת וְהִיקָשָׁא גּוּפָה מַג"ש יִלְפִינן לֵה: פְּלִיג בְּבִרְיָתָא. הִקְשָׁה בְּקוּנְטֵרָם לִיתִי מִקְמוּצָה דְלֹא כְּתִיב בַּה אֲלֵא כִּהְנֶה וּתְנֹן מֶלֶךְ בְּשִׁמְאֵל פֶּסֶל וְלֹא פְלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן וְתַרְנֹן דִּהֵינּוּ טַעְמָא דְלֹא פְלִיג ר' שְׁמַעוֹן דִּנְפַק לִיה דְּשִׁמְאֵל פֶּסוּל מִקְדָּשִׁי קִדְשִׁים הִיא בְּחֲטוֹת וּכְאֶשֶׁם וְקִשָּׁה דְּאִי יָדַע לְבִרְיָתָא דְּבִסְמוּךְ מֵאִי קִשְׁיָא לִיה מוֹזִיקָה הָא בְּהִדְיָא פְּלִיג דְּמַכְשֵׁר זְרִיקָה בְּשִׁמְאֵל כְּדִקְתַּנִּי לַעֲבָדָה בְּכָלִי עוֹבְדָה בְּשִׁמְאֵל כְּאֶשֶׁם דִּהֵינּוּ בְּזִרְיקָת אֶשֶׁם וְנִקְרָא דִּהָיָה מַשְׁנֵי מִיַּד יָד נִפְקָא: וְלִמַּחֲן דְּאִמֵּר גַּמִּי בְּעִי קִדּוּשׁ קִמָּן. הֵינּוּ רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק וְאִתְּוֹתֵב לְתַמְנָן בְּהַקְוִימָן רַבֵּה (מְנַחוֹת דף כו.) וּמִכָּל מְקוֹם יוֹחֵא לְפָרוּשִׁי מִלְתָּה דַּר' שְׁמַעוֹן כְּכּוּלִי עֲלֵמָא: בְּשִׁמְאֵל אֲבִשְׁמִירי מַכְשֵׁר. פִּרָשׁ בְּקוּנְטֵרָם בְּדִלְאֲמִירֵין לְתַמְנָן בָּא לַעֲבָדָה בְּכָלִי עוֹבְדָה בְּשִׁמְאֵל כְּאֶשֶׁם וְקִשָּׁה דִּהֵתֵם מִרְיָ בְּמַעֲלָה הַקִּמָּן בְּכָלִי לְהַקְטִיר אָבֵל בְּשֻׁנְתָּן הַקִּמָּן בְּכָלִי שְׂרַת לְקִדְשׁוֹ לְעוֹלָם אִימָא לָךְ דְּעִידִיף מִשּׁוּם דְּכַתִּיב בַּה קִרָא יָד יָד דְּרַבָּא וְשָׁמַא לֹא מִסְתַּבֵּר לִיה לְמִדְרָשׁ דְּעִידִיף מִקְבָּלָה וְאִם תֵּאמֹר מֵאִן דְּבְּעִי קִדּוּשׁ קִמָּן הֵינּוּ רַב נַחֲמָן לְתַמְנָן בְּהַקְוִימָן רַבֵּה (מְנַחוֹת דף כו.) פְּלִיג אִיִּהִיגָה בְּרָה דְרַבִּי חִיָּא וְנִשׁ לִימֵר דִּהָיָה מִפְּרָשׁ בָּא לַעֲבָדָה בְּיַד בְּקִמְצָה גּוּפָה כְּדִמְשַׁמַּע הֵבֵא אוֹ בְּהַעֲלָאָה בְּיַד לְהַקְטִיר לֹא חֹרַר שְׁתַּנְקָדֶשׁ בְּכָלִי: לְתַמְנָן דְּמַנְחַת חוּטָא. אֵף עַל גַּב דְּוִימָלָא כּפּוּ מְמַנָּה לֹא כְּתִיב דְּמַנְחַת חוּטָא וּמַנָּה יִלְפִינן לְעִיל יָד יָד לְקִמְצָה: קִמָּן וְעָלָה בְּיָדוֹ צְרוּר. וְאִם תֵּאמֹר מֵאִי אִירִיא עָלָה אֲפִי' גִּשְׂאֵר בְּשִׂירִים גַּמִּי דִּהֲוִיאָ לֵה מְנַחַה שְׁחִסְרָה קֹדֶם קִמְצָה וּפְסוּלָה כְּדִלְאִמְרָן לְעִיל וְנִשׁ לִימֵר שְׂאִין רֵיזִילִית לְצַמְצַם הַעֲשָׂרוֹן שְׁלֹא יִהְיֶה כּוּ מַעֲט יוֹתֵר וְאִם תֵּאמֹר וְלָרַבִּי יִהְיֶה כּוּן בְּתִיָּרָא יִמָּא דִּיחֻזֵּר וְיִקְמָן וְשָׁמַא סַתֵּם לָן תִּנָּח דְלֹא כְּתִתָּה אִי גַמִּי יֵשׁ לְחַלָּק בִּין קִמְצָה פֶּסוּלָה לְקִמְצָה הַעֲשִׂית מִפְּסוּלִין:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

וְהָרִי זְרִיקָה כּו' וּתְנֹן זֶרֶק בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּל וְלֹא פְלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן אִמֵּר אֲבֵיז פְּלִיג בְּבִרְיָתָא. תַּמָּה דְּאִין זֶה בָּא בְּמַשְׁנֶה בְּשׁוּם מְקוֹם וְעוֹד הִקְשָׁה ה"ר יַעֲקֹב מֵאורֵלַיִן"ש אֲמַאי פְּלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן נָהִי דְלֹא כְּתִבּ בַּה אֲלֵא כִּהְנֶה מ"מ אֲתִיעָא מִהִיקָשָׁא דְזוֹתָה הֵתוּרָה דְלֵאמֹר לְתַמְנָן בְּסוּף הֵתוּרָה (מְנַחוֹת דף פג.) וּבִזְבָּחִים פֶּרֶק דֵּם חֲטוֹת (זְבָחִים דף צח.) מַה חֲטוֹת אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֲלִין וּבָיִים וּבִידּוֹ הֵימְנִית אֵף כּל כּו' וּפְרִיךְ יְדוֹ הֵימְנִית מִדְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנִנִי נִפְקָא דְכָל מְקוֹם שְׁלֵאמֹר אֲצַבַּע וּכְהֵנָּה אֵינּוּ אֲלֵא יִמְיָן וּמַשְׁנֵי בְּדִי נִסְבָּה אִי גַמִּי סָבַר לֵה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּכִהְנֶה בְּעִיא אֲרַבַּע מַשְׁמַע בְּהִדְיָא דַּר' שְׁמַעוֹן וְלִיף שְׂאֵר קַרְבָּנוֹת מִחֲטוֹת וְהִשִּׁיב לוֹ ר"ת דְּגֵרְסִינָן הֵבֵא וְהָרִי מְלִיקָה כּו' וּתְנֹן מֶלֶךְ בְּשִׁמְאֵל פֶּסוּלָה וּמַשְׁנֶה הִיא בְּזָבָחִים בְּפֶרֶק חֲטוֹת הֵעוּף (זְבָחִים דף סח.) הִכִּי תַנּוּ לֵה הֵתֵם כָּל הַפֶּסוּלִים שְׁמֵלְקוֹ מְלִיקָתָן פֶּסוּלָה וְאֵינָה מְטַמְּאָה בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה מֶלֶךְ בְּשִׁמְאֵל אוֹ בְּלִילָה כּו' וְהִש"ס הִבִּיאָה בְּחֹרֶר שָׁכַן דָּרָךְ הִש"ס לְחֹרֶר כַּמָּה מַשְׁנִיּוֹת וְהוֹסִפִּירִם טַעוּ בָּאן וּכְתִיבּוּ בְּמִקּוֹם מְלִיקָה זְרִיקָה וְעוֹד אִמֵּר ר"ת דְּלִאפִּי' גֵּרְסִינָן זְרִיקָה מִצַּעַן לְמִימֵר דִּהֲאִי תִנָּא סָבַר כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן לֹא סָבַר לֵה בְּתִתָּה דְלֹא וְלִיף יִמְיָן בְּזִרְיקָה בְּשִׂאֵר קַרְבָּנוֹת מִחֲטוֹת וְהִקְשָׁה לַפְּר"ת דְּלִאפִּילוֹ גֵּרְסִי' דַּמְלָךְ עַל כְּרַחֲוִין אֲמַת

הִיא דְּמַכְשֵׁר ר' שְׁמַעוֹן זְרִיקָה בְּשִׁמְאֵל כְּדֻמוּכַח בְּסֻמוּךְ וּמִתִּי לֵה בְּפֶרֶק קִמָּא דְזְבָחִים (דף יא.) וּפֶרֶק שְׁנִי (דף כה.) מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בָּא לַעֲבָדָה בְּכָלִי עוֹבְדָה בְּשִׁמְאֵל כְּאֶשֶׁם וְהֵינּוּ בְּזִרְיָתָא אֶשֶׁם שֶׁהוּא בְּשִׁמְאֵל דְּבִקְבָּלָה לֹא מִרְיָ דִּלְאפִי' חֲטוֹת גַּמִּי לֹא בְּעִי יִמְיָן בְּקִבְּלָה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן כְּדֻמוּכַח בַּפ"ב דְּזְבָחִים (דף כד.) דְּאִמֵּר ר' שְׁמַעוֹן וְכִי נִתְּמַר יָד בְּקִבְּלָה כּו' וְצִרִיךְ לְתַרְץ דִּהֲאִי תִנָּא סָבַר לֵה פֵר' שְׁמַעוֹן אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן לֹא סָבַר לֵה בְּתִתָּה וְאִם תֵּאמֹר לַפְּר"ת אִי גַמִּי גֵרִים מֶלֶךְ מְלִיקָה נִפְקָא לָן בַּפ"ק דְּחֲלִין (דף כא.) מִדְּכַתִּיב וְאֵת הַשְּׁנִי יַעֲשֶׂה עַלֶּה בַּמִּשְׁפָּט דְּקִרְשִׁין בַּמִּשְׁפָּט חֲטוֹת בַּהֲמָה מַה חֲטוֹת בַּהֲמָה אֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֲלִין וּבָיִים וּבִידּוֹ הֵימְנִית וְהֵתֵם גַּמִּי פְרִיךְ יִמְנִית מִדְּרַבָּה בַּר בַּר חֲנִנִי נִפְקָא וּמַשְׁנֵי דְכִהְנֶה בְּעִי אֲצַבַּע וּמִהִיקָשָׁא גַמִּי דְזוֹתָה הֵתוּרָה נִפְקִי עוֹפוֹת לְמַחֲן דְּאִית לֵה הִיקָשָׁא כְּמוֹ שְׁפָרְשִׁיתִי בְּרִישׁ

פֶּרֶקוֹן וְנִשׁ לִימֵר דְּמְלִיקָה שֶׁהִיא בְּגֵיד שְׁחִיטָה לֹא נִפְקָא וּכְהִנָּחָה מִרְיָ דְּבְּעִיא יִמְיָן אִי גַמִּי הֵהוּא תִנָּא סָבַר לֵה כִּהֵּהוּא תִנָּא פְּלִיג בַּפ"ב דְּזְבָחִים (דף כד.) עַל ר' שְׁמַעוֹן וּפּוֹסֵל קִבְּלָה בְּשִׁמְאֵל מִשּׁוּם דְּקַסְבַּר מִקְרָא גִזְרָשׁ לִפְנֵי וּלְאֲחֵרָיו וּמוֹקִי אֲצַבַּע דְּכַתִּיב גְּבִי חֲטוֹת גִּם עַל קִבְּלָה וּלְדִידְהוּ יִלְפִינן שְׁפִיר מְלִיקָה בְּיִמְיָן מִחֲטוֹת דְּקִבְּלָה לֹא שְׁנָן לְמַלְתָּא דְּלִיתָא בְּעוּף וְיִלְפִינן מְלִיקָה אָבֵל ר' שְׁמַעוֹן דְּקֵאמֹר קִבֵּל בְּשִׁמְאֵל כֹּשֶׁר וְלִית לֵה יִמְיָן בְּחֲפּוֹתָא בַּהֲמָה אֲלֵא בְּהִנָּחָה לְחוּצָה בְּעוֹלַת הֵעוּף גַּמִּי לֹא הָיָה בְּעִי יִמְיָן בְּמְלִיקָה אֲלֵא

מסורת הש"ס

א כתובות ה:
ב ספרא שמיני מכולתא דמילואים ב יא
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה
פרשה ט י' תוספתא מנחות; סוטה יד; י; לעיל ו,; משנה מנחות
ד יומא מז; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט ו
ה יומא מז:
ו יבמות קב.
ז תוספתא מנחות

גליון הש"ס
גמרא זו היא אחת מעבודות קשות. עיין לקמן דף נד ע"א תוספות ד"ה אין לד':
תורה אור השלם

רביע יהיה כפול זרת ארבו וזרת רחבו (שמות כח, טו)

ומיתר השמן אשר על־כפו יתן הכהן על־תנוד און הפטרה הַסִּינִית ועל־בָּהֶן ידו הַסִּינִית ועל־בָּהֶן רגלו הַסִּינִית על דם האֵשֶׁם [ויקרא יז, יז]

וְהָבִיאה אֶל־בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָטַץ מִשָּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמֶנָּה עַל כָּל־לִבְנֶתָהּ וְהַקִּטִּיר הַכֹּהֵן אֶת־אֲזֻכְרָתָהּ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר רִיחַ נִיחֹם לַיהוָה [ויקרא ב, ב]

והרים מקטו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה ואת כל־סֻלְתָּנָהּ אֲשֶׁר על־הַמִּנְחָה וְהַקִּטִּיר הַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחֹם אֲזֻכְרָתָהּ לַיהוָה [ויקרא יח, ח]

וְלָקַח מִלֵּא־הַפִּחְתָּה חֲמִלִי־אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמִלֵּא חֲפִנֵיו קִטְרֵת סִמִּים דָּקָה וְהִבִּיֵא מִבֵּית לַפָּרֶכֶת [ויקרא טו, יב]

או קרט לבונה פסול מפני שהקמן חסר לבונה על המנחה היא דכתיב (ויקרא י:יח') כל הלבנה אשר על המנחה תשובה לדבר פשקומן מסלק הלבונה כלה לצד אחד וקומן הסלת מאמצע הכלי: מלח בת הקרבה היא גלאחר שהיה הקמן על המזבח היה מולחו בדפרשית דהכי אמר בפ"ג (לקמן מנחות כ.) יכול תהא מנחה כלה טעונה מלח ת"ל על כל קרבנך קרבן טעון מלח ואין כל המנחה טעונה מלח ואי קשאי נלשמעינן לבונה וכל שכן צריר ומלח תרין אי תנא לבונה ברישא הכי גמי דלא מפגיח ליה למתני צריר ומלח אלא הואיל ונקט צריר ברישא תנא לבונה ומלח: מאי אריא משום קמן חסר תפוח ליה דצריר פסול משום חציצה דחונן בין ידו לקמח וחציצה פוסלת בקדשים כדמסי' בוצחים (דף כד.) אי גמי חונן בין קמח לקמח כגון באמצע הקמן וחולק את הקמן ונראה כשני חצאי קמנים: מן הצד למעלה חצל נוגדל או למטה חצל קמיצה גליכא חציצה דהינו מן הצד גלאחר שקמן הופך גב ידו למטה כדי שלא יפל מן הקמן כלום והני נוגדל וקמיצה מן הצד והשתא ליכא חציצה שאלע הקמח מטל הצריר אבל חסרון אריא: כדקמצי אינשי משמע בכל האצבעות: זרת אצבע הטנה ממנה מתחיל הזרת ונ"מ למדת חשן זרת ארפס: זו קמיצה ממנה מתחיל הקמן מאותו אצבע שאלע הטמנה: זו אמה ממנה מוגדלין כל אמות הבגין והפלים לפי שהיא ארפס מפלן ושתי אמות היו בשושן הבירה שתי מקלות שהן אמה ובהן מוגדלין אמות הבגין ואותן מקלות נמדדו גלותו אצבע שהוא ארך: זו אצבע לטובל הכהן אצבעו בדם: זו נוגדל לבהונות דמעורע אלמא קמיצה בקמן ולא זרת: ומשני פי אמרינן דכוננה אצבעות בעינן לקמיצה להשוות דאס יוצא קמח למטה מן הקמן מוחקו ומשנהו באצבע הטנה שלא יהא מברין וכן מלמעלה בגדל: היכי עבדי אמתג' מהדר דקמתג' זו קמיצה דממנה מתחיל הקמן: ת"ל בקמצי והרים מקטו בקמצי (ויקרא י:יח'): בראשי אצבעותיו משט שלא יגיע עד פס ידו: במחבת ומרחשת דמעשיהו אפינו דאמר לקמן בפרק אלו מנחות נקמעות (מנחות דף עה:) גלאחר שהן אפינו פותחן וקומן הלכך אי אפשר לפותחן דקות כל כך וכשהוא קומן יוצאות חוץ למקומו הלכך מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו הטנה מלמטה: הוּוּ היא עבודה קשה שבמקדש שבקשי גדול הוא משנה שלא יהא לא חסר ולא יותר: מליקה אמרינן בפי' קדשי קדשים (וצחים סד:) זו היא עבודה קשה: ובהפניה גמי אמרי'

כדי מקום הקרט וא"ת כיצד קומן והלא הוּו היא עבודה קשה שבמקדש. למ"ד בפרק אלו מנחות (לקמן מנחות עה:) שמחזיקן

כל המנחות פרק ראשון מנחות

או קורט לבונה – פסול. כל הני למה ליי? צריכא, דאי תנא צרור – משום דלאו בת הקרבה היא, אבל מלח דבת הקרבה היא – אימא תתכשר. ואי תנא מלח, דלא איקבע בהדי מנחה מעיקרא (שאינו מולח אלא הקומץ בלבד), אבל לבונה דאיקבע בהדי מנחה מעיקרא – אימא תתכשר, קא משמע לן. מפני שאמרו: הקומץ החסר או היתר פסול. מאי איריא משום חסר ויתר? ותיפוק ליה משום חציצה! אמר רבי ירמיה: מן הצד. ^(א)אמר ליה אבאי לרבא: פיצד קומציז? אמר ליה: בְּדִקְמָצִי אינְשִׁי. איתיביה: זו ורת, זו קמיצה. זו אמה, זו אצבע, זו גודל. ^(ב)אלא להשוות, (פלומר, קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר, ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה). ^(א)היכי עביד? אמר רב זוטרא בר טוביכה, אמר רב: חופה שלש אצבעותיו, עד שמיגיע על פס ידו, וקומץ. תנאי גמי הכי: "מלא קמצו" – יכול מבורץ? תלמוד לומר "בקמצו". אי בקמצו, יכול בראשי אצבעותיו? תלמוד לומר: "מלא קמצו", הא כיצד? חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ. במחבת ובמרחשת, מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה, וזו היא עבודה קשה שבמקדש. והו ותו לא? והאיכא מליקה, והאיכא חפינה! אלא זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש. אמר רב פפא: פשיטא לי, "מלא קמצו" בְּדִקְמָצִי אינְשִׁי. בעי רב פפא: קמץ בראשי אצבעותיו, מאי? מן הצדדין, מאי? ממטה למעלה, מאי? תיקו. אמר רב פפא: פשיטא לי, "מלא חפניו" בְּדִחְפֵּנִי אינְשִׁי. בעי רב פפא: חפן בראשי אצבעותיו מהו? מן הצדדין מהו? חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו? תיקו. ^(א)בעי רב פפא: דבקהי לקומץ בדפניה דמנא, מאי? תוה כלי בעינן, והאיכא, או דלמא הנחה בתוכו בעינן, וליכא? תיקו. 'בעי מר בר רב אשי: הבקהי למנא, ודבקהי לקומץ בארעייתא דמנא, מאי? הנחה בתוכו בעינן, והאיכא, או דלמא כתיקנו בעינן, וליכא? תיקו. ^(א)מתנני' פיצד הוא עושה? פושט את אצבעותיו על פס ידו. ריבה שמנא, חסר שמנא, חיסר לבונתה – פסולה. גמ' היכי דמי ריבה שמנא? אמר רבי אליעזר: כגון שהפריש לה שני לוגין. ולוקמה כגון דעריב בה שמן דחולין ושמן דחבירתה! וכי תיקא, שמן דחולין ושמן דחבירתה לא פסל, מתקיף לה רב זוטרא בר טוביכה: אלא מעתה, מנחת חוטא דפסל בה שמן, היכי משפחת לה? אי דידה – הא לית לה, אי דחולין ודחבירתה – הא אמרת לא פסל, (ואי אמרת דאפריש לה שמן – פיון דלית לה שמן כלל, חולין גינהו). ורבי אליעזר לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא דחולין ודחבירתה דפסיל, אבל הפריש לה שני לוגין, הואיל והאי חזי ליה והאי חזי ליה, אימא לא ליפסיל – קא משמע לן. ומנא ליה לרבי אליעזר הא? אמר רבא: מתניתין קשיתיה, מאי איריא דתני "ריבה שמנא"? ליתני "ריבה לה שמן"! אלא הא קא משמע לן, דאף על גב דהפריש לה שני לוגין. "חיסר לבונתה. תנו רבנן: חסרה ועמדה על קורט אחד – פסולה, על שני קרטין – כשרה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: על קורט אחד – כשרה, פחות מכאן – פסולה.

והתניא

לסלקן אינה קשה יותר ממנחת סלת אלא סבר לה כמ"ד שהיה מחלקה לשנים ושנים לארבעה: והא איכא חפינה. כשהיה נכנס לפני ולפנים ולא כשהיה חופן בלשכת בית אבטוינס ועבודה קשה היא מאד בְּדִמּוּכַח בְּיוֹמָא (דף מט:): מלמטה למעלה. פרש בקונטרס שהכנים ראשי אצבעותיו בקמח וגבי ידו כנגד הקמח וקמן ואין זה בראשי אצבעותיו דלעיל דהתם פס ידו כנגד הקמח ומכנים ראשי אצבעותיו וקומן מלא קמצי עד פס ידו והשתא לפי' הקונטרס קורא ראשי אצבעותיו למטה וכן מפרש ר"ת במסכת שבת (דף צז:) גבי ציצן הפורשין למעלה פרוש לצד פסת היד ומביא ראיה מהא דאמר בפי' כל היד (נדף יג.) מן העטרה ולמעלה דלצד הגוף קורא למעלה ואינה ראיה כל כך דלגבי מילה שהיא תלויה שם לקרות ראש המילה למטה אבל אצבעות שאדם זוקף אצבעותיו למעלה שם לקרות למעלה ראשי האצבעות ומלמטה למעלה יש לפרש שמכנים ידו בקמח דרך פס היד עד שמגיע לראשי אצבעותיו:

יא.

עין משפט נר מצוה	
א מיוי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יג, סמג לאוין של: ב מיוי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יג, סמג לאוין של: ג מיוי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יג, סמג לאוין של: ד מיוי' פד' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א: ה מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' כה: ו מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' כה: ז מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ט: ח מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ח: ט מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	

בפי' הוציאו לו במסכת יומא (דף מט:) אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו' הוּו היא עבודה קשה: כדקמצי אינשי מכנים צדי אצבעותיו ולוחק בקמח והקמח נכנס בתוך ידו: בראשי אצבעותיו שהכנים ראשי אצבעותיו בקמח ופס ידו כלפי קמח וקומן מלא קמצי עד פס ידו כתיקנו מהו: מן הצדדין שניתן גב ידו על הקמח והוליד ידו עד שנקנס הקמח דרך צדו לתוך ידו ל"א מן הצדדין מצדי הכלי שלא קמן באמצע הכלי: מלמטה למעלה שהכנים אצבעותיו בקמח וגב היד כנגד הקמח וקומן: מלא חפניו דיום הכפורים קטרת סמים דקה: כדחפני אינשי שמכניסין צדי ודיהם וחופנים: מן הצדדים שהכנים קטרת בחפניו דרך בין נוגדל לאצבע ל"א מן הצדדים של כלי: דבקה לקמן בשעת קדושו לכלי כדפנו דמנא מפנים: בארעייתא דמנא כגון שהיה לכלי בית קבול מאחוריו כמו שיש בקערות: מתני' רבה שמנא דזינא לב כדאמר בפי' שתי מדות (לקמן מנחות פח.) מהאי קרא למנחה וג' שמן: חסר שמנא פסולה כדאמרן לעיל (מנחות ט:) משמנה שאס חסר כל שהוא פסול: חסר לבונתה דשעור לבונה מלא הקמן בפי' דרי עלי עשרין (לקמן מנחות קו:) מפרש לה בג"ש גאמר דרמה כו' ואי קשאי לתני רבה לבונתה הא מפרש לה בגמ': גמ' שהפריש לה לשם מנחה זו (הפריש לה): ב' לוגין וערכו עמה דנראית כשתי האחס אבל בלג ומחצה קס"ד דלא מפסלא: ולוקמה כגון דערב בה פרתא שמן דחול או שמן דחברתה: דפסיל בה שמן דאמר בפרק כל המנחות (לקמן מנחות נט:) לא ישים עליה שמן ואם פסול: אי דזה שהפרישו לשמיה: הא לית לה וכוין דלא חזי לה לא מקדש שמן שמפרש לה: והאי חזי לה כלומר זיל לגבה דהאי חזי ליה זיל לגבה דהאי חזי ליה: ומנא לה לרבי אליעזר הא דאפילו הפרישו לשמן פסול אם ערכו עמה: שמנה משמע דהפרש לשמיה:

 עין משפט גור מצוה					
	א	ב	ג	ד	ה
המוקדשין חל' יז:	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי
המוקדשין חל' יז:					
המוקדשין חל' ט:	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי	מיוי' פי"א מהל' פסולי
המוקדשין חל' יח:					
המוקדשין חל' יח:	מיוי' פי"ג מהל' פסולי	מיוי' פי"ג מהל' פסולי	מיוי' פי"ג מהל' פסולי	מיוי' פי"ג מהל' פסולי	מיוי' פי"ג מהל' פסולי
המוקדשין חל' יח:					
המוקדשין חל' יח:	מיוי' פט"ז מהל' פסולי	מיוי' פט"ז מהל' פסולי	מיוי' פט"ז מהל' פסולי	מיוי' פט"ז מהל' פסולי	מיוי' פט"ז מהל' פסולי

קִמְץ וּלְבוּנָה שְׁחֵסֶר כּו'. בְּכָל דּוּכְתּוֹ מִשְׁמַע דְּשַׁעוֹר לְבוּנָה בְּקִמְץ וּלְקִמְץ בְּפִרְקָא בְּתַרְא וְהִתְנִיֵא הַקּוּמֵץ אֶת הַלְּבוּנָה כּו'. בְּמִדְמָה לִי דְלִיִּירִי בְּה ר' שְׁמַעוֹן כּו'. קְרִירִי (מְנַחוֹת דָּף קו'): גִּמַר דְּלְבוּנָה לֹא יִפְחַת מִן הַקּוּמֵץ דְּכַתִּיב וְהִירִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצֵי מַסֵּלַת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמִנָּה וְאֵת כָּל הַלְּבָנָה מִקִּישׁ לְבוּנָה לְהַרְמִיָּה דְּמִנְחָה מִה הַרְמִיָּה דְּמִנְחָה קִמְץ אֵף לְבוּנָה קִמְץ וּלְבוּנָה בְּאֵה בְּזוּיָכִין שְׁנֵי קִמְצִים וְלִיף לֵה בַת"כ בּג"ש דְּנִיָאֵמַר בְּאֵן אֲזַכְרָתָהּ וְגַבִּי קִמְץ אֲזַכְרָתָהּ מִה לֵה לֵהן מֵלֵא הַקִּמְץ אֵף בְּאֵן מֵלֵא הַקִּמְץ וְהִינוּ שְׁנֵי קִמְצִים מֵלֵחַ הַקִּמְץ לִסְגֵר זֶה וּמֵלֵא הַקִּמְץ לִסְגֵר זֶה: ר' יְהוֹזָה סָבֵר כָּל וְאִפִּי חַד קִרְטֵי. מִשְׁמַע הֵכֵא דְרַבִּי יְהוֹזָה סָבֵר דְּהַלְּבוּנָה בְּלֵא לְבוּנָה מִשְׁמַע וּה"נ אֵית לֵה בַפ"ק דְּבִבְרוּתִין (דָּף ג.) בְּכוּר בְּלֵא בְּכוּר מִשְׁמַע בְּתַב רַחֲמֵנָא כָּל דְּאִפִּי' כָּל שְׁהוּא וְתַמָּה דְּבִפְרָק פִּסּוּי הָדֵם (חֲלִין פ.ח.) שְׁמַעִינוּ לִיֵּה לֵר' יְהוֹזָה דְּמִן מִקְצַת דְּמִן מִשְׁמַע וְשִׁמָּא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב דְּמִן בְּיִו"י דְּרִישׁ דָּדֵם כָּל דֵּם מִשְׁמַע בְּתַב רַחֲמֵנָא דְּמִן דְּאִפִּי' מִקְצַת דְּמִן וְלִפִּי סָבֵרָא זֶה לֹא יִתְכַּן מִה שְׁפּוֹסָק ר"ת פְּרָבִי יְהוֹזָה דְּאִמַר אִם יֵשׁ גֵּם דֵּם שְׁלֵא הוּא פְּטוּר מִלְּכַסּוּת דְּהָא אִמַר בְּבִבְרוּתִין (דָּף נ:) לִית דְּחַשׁ לֵה לֵהֵא דֵר' יְהוֹזָה דְּאִמַר שְׁתַּפּוּת עוֹבֵד פּוֹבְבִים חֲבֵט בְּבִכוּרָה וְשִׁמָּא יֵשׁ לַחֲלֹק בִּין דֵּם לְבִכוּר וּבִינֵן בֵּן צִרִיךְ לַחֲלֹק דְּלֵא תַקִּישׁ הֵיאֵל דְּבִבְרוּתִין אֲהֵא דְּאִמַר פִּרְקָא אֲלֵמְנָה נִיזוּנִית (בְּתַבּוּת צ:) לִית דְּחַשׁ לֵה לֵהֵא דֵר"ש דְּאִמַר מִקְצַת כֶּסֶף בְּכָל כֶּסֶף וּבְשִׁמְעָתֵין מִשְׁמַע דְּאִית לִיֵּה לֵר"ש הַלְּבוּנָה בְּלֵא לְבוּנָה וְהָא דְּזָרַשׁ רַבִּי יְהוֹזָה הֵכֵא בְּלֵא לְבוּנָה וְכֵן לְקִמְץ בְּב' כָּל הַמִּנְחוֹת בְּאִזּוֹת מַצֵּה (מְנַחוֹת דָּף נו:) דְּרִישׁ כָּל מוּם וּבְרִישׁ אֲלוֹ עוֹבְרִין (פְּסָחִים מ.ג.) לֹא דְרִישׁ כָּל לְקִמְץ אֲפֵרַשׁ בְּפִרְקָא כָּל הַמִּנְחוֹת בְּאִזּוֹת מַצֵּה (מְנַחוֹת דָּף נו:) בַּע"ה: וּרְבִי שְׁמַעוֹן אֵת לֹא דָרַשׁ. פִּי' לֹא דְרִישׁ לֵהֵא דְרַשָּׁא אֲבָל דְּלֵא דְרִישׁ בְּלָל לֹא קִיאֵמַר דְּשִׁמְעִינוּ דְּזָרַשׁ אֵת בַּפ"ק דְּבִבְרוּתִין (דָּף ו:) גַּבִּי אֵת הַגְּמֵל דְּזָרַשׁ לִיֵּה לְאַסֵּר אֵת חֲלָבּוֹ וּלְקִמְץ בְּפִרְקָא כָּל הַמִּנְחוֹת בְּאִזּוֹת מַצֵּה (מְנַחוֹת דָּף ס:) דְּזָרַשׁ ר"ש אֵת הַמִּנְחָה לְרִבּוּת שְׁאֵר מְנַחוֹת לְהַגֵּשֶׁה וּמַש"ה לֹא מִיִּיתֵי הֵכֵא הֵיאֵל דְּשִׁמְעוֹן הִעֲמִסּוּנִי בְּדַמְיִתּוֹ לֵה הָתֵם בְּבִבְרוּתִין עַל רַבָּנָן וְכֵן יֵשׁ לְמַרְן מַרְבִּי יְהוֹזָה דְּזָרַשׁ הֵכֵא אֵת וּבַפ"ב דְּסוּטָה (דָּף יז.) דְּרִישׁ רַבִּי יְהוֹזָה צִיאֹת וְתַבִּלוֹת מֵהֲאֵלוֹת כּר"מ וְאֲלַבָּא דֵר"מ מִסּוּק הָתֵם דְּאֵת לֹא דְרִישׁ וַע"כ כִּמוֹ כֵּן יֵאמַר לְרַבִּי יְהוֹזָה אֲלֵא וְנֵאדִי לֹא דְרִישׁ לִהֵיאֵל דְּרַשָּׁא קִיאֵמַר וּמִיֵּהוּ י"ל דֵר' יְהוֹזָה אֵת לֹא דְרִישׁ וְאֵת דְּרִישׁ וְהֵכֵא בְּתַב וְאֵת כָּל הַלְּבוּנָה וְעוֹד הָשֶׁה דֵר' יוֹסִי הַגְּלִילִי דְרִישׁ בְּפִרְקָא שׁוּר שְׁעֵנַח ד' וְה' (ב"ק מ.ב.) נָקִי מִדְּמִי וְלִמּוֹת אֲלֵמָא דְרִישׁ הִנָּאת עוֹרוֹ מֵאֵת בְּשָׂרוֹ בְּדַמְשַׁמַּע הָתֵם וּבְפִרְקָא בְּהֵמָה הַמְקַשֶּׁה (חֲלִין דָּף ע:) מִשְׁמַע דְּלֵא דְרִישׁ אֵת בְּגִמְרָא בְּהֵמָה שְׁמַת עֲבָרָה כּו' דְּקִיאֵמַר עַל מִלְתָּה דֵר"י הַגְּלִילִי קִלוּט בְּמַעֵי

קִלוּטָה לִיטֵמָא מִשְׁמַע דְּסָבֵר בְּרַבָּנָן דֵר"ש דְּשָׂרוּ בְּרַק קִמָּא דְּבִבְרוּתִין (דָּף ו:) קִלוּט (בְּמַעֵי קִלוּטָה) וְלֹא דְרִישׁ אֲתִין וּמִיֵּהוּ יֵשׁ לְפִרַשׁ דְּפִרִיךְ בְּחִלִין (שֵׁם) מִקִּלוּט בְּמַעֵי קִלוּטָה שְׂרָאשׁוֹ וְרַבּוֹ דּוּמָה לֵאמֹר דְּשָׂרִי לִכ"ע: כְּגוֹן שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִים. וּא"ת וְהִיאךְ קִדְשִׁי אִי בְּבַת אַחַת הֲאִמְרִינוּן בְּפִרְקָא הַתְּוֹזָה (לְקִמְץ מְנַחוֹת ע.ח:) תְּוֹזָה שְׁשֻׁחַטָּה עַל שְׁמוֹנִים חֲלוֹת לֹא קִדְשׁוֹ לֵר' יוֹחָנָן וְאִי בְּזֵה אַחַר זֶה הֲאִמְרִי' בְּקִדּוּשֵׁין בַּפ"ב (דָּף נ:) דְּכָל שְׁאִינוּ בְּזֵה אַחַר זֶה אִפִּי' בְּבַת אַחַת אִינוּ וְהֵכֵא בִּינוּ דְּלִיתָה בְּבַת אַחַת כָּל שָׂן בְּזֵה אַחַר זֶה וְי"ל כְּגוֹן דְּאִמַר וְקִדַּשׁ קִמְץ אֶחָד מִתּוֹךְ. שְׁנֵי קִמְצִים בְּדִיאֵמַר בְּפִרְקָא הַתְּוֹזָה (שֵׁם) הִכָּל מוֹדִים הִיכָּא דְּאִמַר לְקִדְשׁוֹ אֲרַבְּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוֹנִים דְּקִדְשִׁישׁ: כְּגוֹן שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִין. בְּלָשׁוֹן אֶחָד פִּי' בְּקוּיִנטֵרַם דְּהֵיאֵל דְּקִתְנִי פִסּוּלָה שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִין וְאִי אֲפֵשֶׁר לּוּמַר כֵּן דְּלַעִיל מִשְׁמַע דְּהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי לָגִין יֵשׁ לִי לְהַכְשִׁיר יִיתַר הוּאִיל וְהִאי חֲזִי לֵה וְהִאי חֲזִי לֵה וּה"ה הֵכֵא שֵׁשׁ לְהַכְשִׁיר

יִיתַר שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִים מִבְּהִמָּין וְחֲזִי וְעוֹד דְּקִיאֵמַר בְּסִמּוּךְ הַפְרִישׁ שְׁנֵי קִמְצִים וְאֲבַד אֶחָד מֵהֵן קִדַּם קִמְיָצָה לֹא הֵכֵא בְּפִירוּשׁ וּבְשָׂרָה אֲבַד וְכַשֵּׁהוּ אֶחָד מִשְׁמַע דְּהַפְרִישׁ וְהִיאֵל וְהַשְׁתָּא בִּינוּ דְּכָל אֲבַד פִּסּוּלָה אִמָּאִי נָקֹט אֲבַד עַל כֵּן נִרְאֵה דְּכָלֵא אֲבַד בְּשָׂרָה דְּתַנְיֵיהּ חֲזִי לֵה וְאֲבַד לֹאֲחַר קִמְיָצָה:

כל המנחות פרק ראשון מנחות

^(טו)וְהִתְנִיֵא (רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר): קוּמִץ לְבוּנָה שְׁחֵסֶר כָּל שְׁהוּא – פִּסּוּל. תַּנִּי: קוּרְט לְבוּנָה שְׁחֵסֶר כָּל שְׁהוּא – פִּסּוּל. וְאִיבְעִית אֵימָא: כָּאֵן בְּלְבוּנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, כָּאֵן בְּלְבוּנָה הַבָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשׁ מַחְלוּקֹת בַּדְּבַר, רַבִּי מֵאִיר סָבֵר: קוּמִץ בְּתַחֲיִלָּה וְקוּמִץ בִּסּוּף, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבֵר: קוּמִץ בְּתַחֲיִלָּה וּשְׁנֵי קִרְטִין בִּסּוּף, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבֵר: קוּמִץ בְּתַחֲיִלָּה וְקוּרְט אַחַד בִּסּוּף. וּשְׁלֹשְׁתָן מִקְרָא אַחַד דְּרָשׁוּ, "וְאֵת כָּל הַלְּבוּנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה". רַבִּי מֵאִיר סָבֵר: עַד דְּאִיתָא לְלְבוּנָה דְּאִיקַבְעָה בַּהֲדִי מִנְחָה מְעִיקְרָא, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבֵר: "כָּל" – וְאִפִּילוּ חַד קוּרְט, "אֵת" – לְרַבּוֹת קוּרְט אַחַר, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן "אֵת" לֹא דְרִישׁ. "וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוּקֹת בְּלְבוּנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בְּלְבוּנָה הַבָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה – דְּבַרִּי הַכֹּל קוּמִץ בְּתַחֲיִלָּה וְקוּמִץ בִּסּוּף. לְהִכִּי אִיצְטְרִיָּה "אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה", דְּבַבְּהִי מִנְחָה – אִין, בְּפָנֵי עֲצָמָה – לֹא. "וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחְלוּקֹת בְּלְבוּנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בְּלְבוּנָה הַבָּאָה בְּבִזְיָכִין – דְּבַרִּי הַכֹּל שְׁנֵי קִמְצִין בְּתַחֲיִלָּה, וּשְׁנֵי קִמְצִין בִּסּוּף. פְּשִׁיטָא, מַהוּ דְּתִימָא: כִּינוּ דְּבַבְּהִי לְחֵם אֲתִיָא, פִּי"אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה" דְּמִיָא, קָא מִשְׁמַע לָן. פְּלִיגִי בַּה רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא, חַד אָמַר: מַחְלוּקֹת בְּלְבוּנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה, אֲבָל בְּלְבוּנָה הַבָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה – דְּבַרִּי הַכֹּל קוּמִץ בְּתַחֲיִלָּה וְקוּמִץ בִּסּוּף, וְחַד אָמַר: כְּמַחְלוּקֹת בְּזוּ כֶּה מַחְלוּקֹת בְּזוּ. 'חִיסֵר לְבוּנָתָה – הָא יְתִיר כְּשָׂרָה, וְהִתְנַיָא: יְתִיר פִּסּוּלָה! אָמַר רַמִּי בַר חֲמָא: כְּגוֹן שְׁהַפְרִישׁ לָה שְׁנֵי קִמְצִין. "וְאָמַר רַמִּי בַר חֲמָא: הַפְרִישׁ לָה שְׁנֵי קִמְצִין, וְאֲבַד אַחַד מֵהֵן קוּדָם קִמְיָצָה – לֹא הוּקַבְעוּ, אַחַר קִמְיָצָה – הוּקַבְעוּ. "וְאָמַר רַמִּי בַר חֲמָא: הַפְרִישׁ אַרְבַּעַה קִמְצִין לְשְׁנֵי בְזוּיָכִין, וְאֲבַדוּ שְׁנַיִם מֵהֵן קוּדָם סִילּוּק בְּזוּיָכִין – לֹא הוּקַבְעוּ, לְאַחַר סִילּוּק בְּזוּיָכִין – הוּקַבְעוּ. הָא תּוֹ לְמָה לִּי? הֲיִינוּ הֵד! מַהוּ דְּתִימָא: כִּינוּ דְּבַרִּיר קוּמִץ דִּידָה, כִּינוּ שְׁהֲגִיעַ זְמָנָה לְפוּרְקָה – כְּמֵאֵן דְּפִרִיקָה דְּמִיָא, קָא מִשְׁמַע לָן. ^(טז)מִתְנַיִי הַקּוּמִץ אֵת הַמִּנְחָה לְאַכּוּל שְׁיַרְיָהּ בַּחוּץ, אוּ כְּזִית מִשְׁיַרְיָהּ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קוּמְצָה בַּחוּץ, אוּ כְּזִית קוּמְצָה בַּחוּץ, אוּ לְהַקְטִיר לְבוּנָתָה בַּחוּץ – פִּסּוּל, וְאִין בּוּ בִּרְת. לְאַכּוּל שְׁיַרְיָהּ לְמַחַר, אוּ כְּזִית מִשְׁיַרְיָהּ לְמַחַר, לְהַקְטִיר קוּמְצָה לְמַחַר, אוּ כְּזִית מִקּוּמְצָה לְמַחַר, אוּ לְהַקְטִיר לְבוּנָה לְמַחַר –

פִּיגוּל,

מִנָּה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן: לְבוּנָה הַבָּאָה עִם הַמִּנְחָה אִם חִסְרָה בְּשַׁעַת הַקְטָרָה כְּשֶׁרָה לֵר"ש כְּגִלְגִּילָא לְקַמָּה (סְמוּכָה בְּסוּנִי' זז) מִכָּל הַלְּבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה וְהִאי דְּקִתְנִי חִסַּר כָּל שְׁהוּ פִּסּוּל בְּלְבוּנָה הַבָּאָה בְּפָנֵי עֲצָמָה כְּגוֹן הָאוּמַר הָרִי עַלִי לְבוּנָה יְבִיא מֵלֵא קִמְץ לְבוּנָה עַל הַמִּנְחָה בְּפ' הָאוּמַר הָרִי עַלִי עֲשֵׂרִין (לְקִמְץ מְנַחוֹת קו'): דְּהָתֵם וְנֵאדִי חִסַּר פִּסּוּל דְּלֹא כְּתִיב בַּה וְאֵת כָּל הַלְּבוּנָה דְּגִלְגִּילִין מִנָּה לְקִמְץ כָּל אֲפִילוּ כָּל שְׁהוּא: רַבִּי מֵאִיר סָתֵם מִתְנִיתִין דְּקִתְנִי חִסַּר לְבוּנָתָה פִּסּוּלָה: קִמְץ בְּתַמָּלָה בְּשַׁעַת קִמְיָצָה בְּעִינוּ שְׁהִיָּה בְּכָלִי מֵלֵא קִמְץ לְבוּנָה וּבְהָא כּוּלְהוּ מוֹדוֹ דְּמִתַּמָּלָה בְּשִׁי קִמְץ וְכְּגִלְגִּילִין מַג"ש בְּפ' הָאוּמַר הָרִי עַלִי עֲשֵׂרִין (שֵׁם דָּף קו'): וְקוּמֵץ בִּסּוּף בְּשַׁעַת הַקְטָרַת לְבוּנָה שְׁלֵא תַחֲסַר: רַבִּי יְהוֹזָה סָבֵר אִי הִוָּה בְּתַב כָּל מִשְׁמַע דְּאִפִּי' קִרְט אֶחָד דְּכָל מִשְׁמַע כָּל שְׁהוּא בְּמִן אִין לְשַׁפְחָתָךְ כָּל (מְלָכִים ז ד'): אֵת לְרַבּוּת קִרְט אַחַר הָרִי הוּא שְׁנוּם: אֵת לֹא דְרִישׁ וְכָל מִשְׁמַע לִיֵּה כָּל דְּהוּ בַר' יְהוֹזָה: בְּזַכִּין מִפְּרַשׁ בְּפִרְקָא הָאוּמַר הָרִי עַלִי עֲשֵׂרִין (שֵׁם דָּף קו'): דְּבִשִׁי חַד קִמְץ בְּכָל בְּזוּךְ (וְזוּךְ: פְּשִׁיטָא דְּהָא לֹא כְּתִיב בַּה כָּל דְּלִישְׁתַּמַּע כָּל שְׁהוּא: בְּאֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה דְּמִיָא וְלִימָא נְמִי דְּהִאי כָּל הַלְּבָנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה קִיאִי נְמִי אֲלַבּוּנָה דְּבִזְכִּין וְלְדַרְשׁ בַּה כָּל דְּהוּ קִמ"ל: שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִים פִּסּוּלָה דְּיומַר מַזְאי רַבָּה: קִדַּם קִמְיָצָה יָאֲבַד לֹא הִקְבַּעוּ עִם הַמִּנְחָה וּבְשָׂרָה: הִקְבַּעוּ וְהוּ בְּיַתֵּר וּפִסּוּלָה: הִינוּ הֵד דְּהָא פְּשִׁיטָא לֵן דְּסִלּוּק בְּזַכִּין בְּקִמְץ דְּמִנְחָה: שְׁהֲגִיעַ זְמָנָה דְּקִרְבֵּן מוּסַפִּין: כְּמֵאֵן דְּפִרִיקָה דְּמִיָא וְאִם אֲבַד לֹאֲחַר הַמוּסַפִּין אִימָא הִקְבַּעוּ בְּכַר וּפִסְלָה קִמ"ל כ"ס. ל"א וְלֹא שְׁמַעֲתִי כְּגוֹן שְׁהַפְרִישׁ לֵה שְׁנֵי קִמְצִין בְּשָׂרָה דְּאִמְרִינוּ זִיל לְגַבֵּה דְּהִאי חֲזִי לִיֵּה זִיל לְגַבֵּה דְּהִאי חֲזִי לִיֵּה לֹא הִקְבַּעוּ וּבְשָׂרָה דְּלֵא קִרְיָנָא בַּה פִּרְט לְשַׁחֲסָרָה אִפִּי' לֵר"מ דְּפִסּוּל בְּחַסּוּר לְבוּנָה הִקְבַּעוּ וְהוּ חַסּוּר לְבוּנָתָה בְּשַׁעַת הַקְטָרָה וּפִסּוּל לֵר' מֵאִיר: מִתְנַיִי לְאַכֵּל שְׁיַרְיָהּ בַּחוּץ חוּץ לְעֹזָרָה: אִי לְהַקְטִיר קִמְצָה בַּחוּץ דְּמַחֲשָׁבָה פּוֹסְלַת בִּין שְׁחָשַׁב לֹאֲכִילַת אֲדָם בִּין שְׁחָשַׁב עַל אֲכִילַת מִזְבַּח כְּגוֹן הַקְטָרָה דְּכַתִּיב בַּה גַּבִּי מַחֲשָׁבָה (וַיִּקְרָא ז': י"ח) וְאִם הֲאֲכֹל וְאֲכַל מִבְּשַׂר זָבַח שְׁלָמִיו בְּיָדִים הַשְּׁלִישִׁי כּו' וְאִמַר בְּתוֹרַת כְּהֻנִּים יְכוּל בְּמַשְׁמַעוּ שְׁאִם אֲכַל מִמֶּנּוּ בְּיָדִים הַשְּׁלִישִׁי יֵהֵא נִפְגַּל ת"ל הַמְקַרִּיב אוֹתוֹ בְּשַׁעַת הַקְרָבָה נִפְגַּל וְאִינוּ נִפְגַּל בְּשְׁלִישִׁי אֲלֵמָא בְּמַחֲשָׁבָה מְרִי שְׁחָשַׁב לְאַכֵּל מִמֶּנּוּ בְּשְׁלִישִׁי וּכְתִיב אִם הֲאֲכֹל וְאֲכַל בְּשַׁפְּתֵי אֲכִילוֹת הַכַּתוּב מִדְּבַר בְּאֲכִילַת אֲדָם וְאֲכִילַת מִזְבַּח: פִּסּוּל דְּמַחֲשָׁבַת חוּץ לְקוּיָמוּ פּוֹסְלַת דְּאִמַר בַּת"כ יְכוּל לֹא תִפְסֹל מַחֲשַׁבַת חוּץ לְקוּיָמוּ בְּשָׁהוּא אוּמַר בְּפִרְשַׁת קְדוּשִׁים תִּהְיִי אִם הֲאֲכַל

וְאֲכַל בְּיָדִים הַשְּׁלִישִׁי אִם אִינוּ עֲגִין לַחוּץ לְזִמְנָה דְּהָא בְּתַבָּה בְּצֵי אֵת אֲרַחַךְ הֲאֲכִילַת מִמֶּנּוּ עֲגוּנָה תִּשָּׂא תַנְיָהוּ עֲגִין לַחוּץ לְקוּיָמוּ חוּץ לְזִמְנָה דְּהַפְרַת וְאִין חוּץ לְקוּיָמוּ בְּרַת וְאִי קִשְׁיָא הָא בְּתַב גַּבִּי חוּץ לְקוּיָמוּ בְּקְדוּשִׁים תִּהְיִי וְאוֹכְלִיו שְׁנוּ יִשָּׂא וְנִבְרַתָּה וְגו' הֵיאֵל מוֹקְמִינוּ לֵה בְּכַרְיִיתוֹת בַּפ"ק (דָּף ה.) לְכַרַת דְּנוֹתַר בְּגִזְרָה שְׁנֵה דְּקוּזָשׁ קִדָּשׁ וְאִי קִשְׁיָא אִמָּאִי לֹא תִנָּא נְמִי בְּזִית מִלְּבוּנָתָה שְׂרָן הֵד סָתֵמָא בְּרַבָּנָן דְּאִמְרִי לַעִיל דְּלְבוּנָה בְּשָׂרָה בְּקִרְט אֶחָד הַלָּךְ ל

יב:

 עין משפט גור מצוה

א	מיוי	פי"ט	מהל'	מעשה
	הקרבנות	הל' ח:		
ב	מיוי	פי"ט	מהל'	מעשה
	הקרבנות	הל' יד:		
ג	מיוי	פי"ב	מהל'	פסולי המוקדשין
	הל' יד:			
ד	מיוי	פה'	מהל'	תמידים ומוספין
	הל' טו:			
ה	מיוי	פי"ד	מהל'	פסולי המוקדשין
	הל' י:			

הוא שֵׁאֵם נִפְרָסָה אַחַת כּו'. פִּי' בַּקּוּמָטֶרֶם בְּלָחֶם הַפָּנִים דְּכָתִיב כִּי קִדַּשׁ קִדְּשִׁים הוּא לֹא וְנִרְאֶה דַּע"כ בְּשִׁנְפָּרְסָה מִשְׁפָּרְקָה אִירִי או מִשְׁקֻלוֹהִי לִפְרָק דָּא עַד שְׁלֵא פִרְקָה מֵאִי קִשְׁיָא לִיֵּה לִרְבָּא מִהֲבֵא הָא כִּי אֲמַר רַבָּא דְּמֵהֲנִיָּא בַּהּ הַקְטֵרָה הֵי מְלִי בְּשִׁחְסָרוּ בִּין קְמִיצָה לְהַקְטֵרָה וְהֵבֵא ה"ל פְּמִנְחָה שְׁחִסְרָה קִדָּם קְמִיצָה דְּפִסְלוֹהִי הִיא וְאִין מִקְטִיר עָלֶיהָ אֶת הַקֶּמֶן בְּדֹאמֶר לְעִיל (מְנַחוֹת דָּף ח.) עַד שְׁלֵא פִרְקָה נִפְרַם לַחֲמָה הֶלָּחֶם פְּסוּל וְאִין מִקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזוּיָין וְעוֹד דְּזִיק מִנֶּה הָא יִצְאֵת או נְטֻמָּאת וְהִינוּ לְאַחַר שְׁפָרְקָה וְזוּמְנִי דְּהָכִי מִירִי נִפְרָסָה אַחַת מַחְלוּתִיָּה לְאַחַר שְׁפָרְקָה דְּמִקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזוּיָין בְּדֹאמְרִינוּ לְעִיל וְתַמָּה הִכִּי זִיק מִהֲבֵא דָּלָא מֵהֲנִיָּא הַקְטֵרָה לְמַקְבָּעָה בְּפִגּוּל וְלִאֲפֻקִי מִיָּדִי מַעֲיֵלָה וְלַחַק לוֹמַר דְּמִדְּקַמְנִי לְשׁוֹן פְּסוּלוֹת זִיק דְּהִוָּה לִיֵּה לְמִימַר אִין נִאֲכָלוֹת וְעוֹד אִם כּוּן לְדוּק גְּמִי מִהֵיִא דְּלַעֲלִיל דְּקַמְנִי אֶלְחָם פְּסוּל וּמִקְטִיר עָלָיו אֶת הַבְּזוּיָין וְשִׁמְאֵ הֲבֵא אִיבֵא לְזַחְוִי דְּהָא מְנִי רַבִּי אֲלִיעֶזֶר הִיא דְּאֲמַר אִין זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיּוּצָא אֲבָל מַהֲךְ זִיק וְאִפְּלוּ לִרְבִּי עֲקִיבָא וְאִם תֵּאמַר לָמָּה לִי לְמַדָּךְ רַבִּי עֲקִיבָא הִיא מִשּׁוּם דְּמִשְׁמַע הָא יִצְאֵת הֵךְ דְּאִיבֵא גִּזְאִי בְּשֵׁרָה הֵוָּה לִיֵּה לְמַדָּךְ הָא יִצְאֵת אִין שׁוּם פְּסוּל עָלֵיהֶם וּמֵהֲנִיָּא לְהוּ הַקְטֵרָה לְפִגּוּל וּמַעֲלָה אֲלֵמָא רַבִּי עֲקִיבָא הִיא וְכִי הָאִי גִּזְאִי הִיוּ מְנִי לְמַדָּךְ מִהֵיִא דְּלַעֲלִיל דְּרַבִּי עֲקִיבָא הִיא וְשִׁמְאֵ לֹא מִשְׁמַע לֵה לְמַדָּךְ הָא יִצְאֵת מִלְּשׁוֹן פְּסוּלוֹת כְּמוֹ אֲהֵא דְּקַתְנִי בְּלוֹן כּו' וְעוֹד נִרְאֶה לְפָרֶשׁ דְּזִיק הֲבֵל מִדְּקִדָּשׁ לִיֵּה קִרָּא מִדְּכָתִיב הוּא שְׁמַע מִנֶּה לֹא מֵהֲנִיָּא לְהוּ הַקְטֵרָה כְּלוּ אִי גְמִי זִיק מִדְּאֲחֻמִּיר כְּלִי הָאִי דְּכִי נִפְרָסָה אַחַת בְּלוֹן פְּסוּלוֹת שְׁמַע מִנֶּה דָּלָא מֵהֲנִיָּא לִיֵּה הַקְטֵרָה לְפִגּוּל וּמַעֲלָה: שֵׁאִם נִפְרָסָה אַחַת מַחְלוּתִיָּה בְּלוֹן פְּסוּלוֹת. לְמֵאִי דְּמַסִּיק דְּאִתְּנִיָּא כְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֲבָל לִרְבִּי עֲקִיבָא הֶאֱחָרִית בְּלוֹן כְּשֵׁרִית יֵשׁ לְתַמָּה דְּמֵאִן דְּלִיָּף מִלְּתָא מִמִּלְּתָא י' חֲלוֹת שְׂבִמְנָחָה שֶׁל מִחֲבַת או שֶׁל מִרְחֶשֶׁת בְּשִׁחְסָרָה אַחַת אֲמֵאִי בְּלוֹן פְּסוּלוֹת בְּדִזְקָשֵׁינָן לְעִיל (מְנַחוֹת דָּף טו:) פִּרְט לְמִנְחָה שְׁחִסְרָה גִּילָף מִהֲבֵא דְּכִשְׁרִית וְשִׁמְאֵ הֶתֶם חֲשִׁיבִי כְּלָהּוּ טוֹי כְּחֵלָה אַחַת: אֲלֵא אִימָא הָא לֹאֲכַל וְלֹאֲכַל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לֹאֲכַל. מִפְּאֹן וְאִילָךְ כְּתוּבָה בְּסִפְרִים בְּשִׁבְשׁוֹס וְרַבִּין לְהִנִּיָּה כֹּאן כְּמוֹ שֶׁהִיא כְּתוּבָה בְּסוּף פ"ב דְּזִבְחִים (דָּף לא):

הוא שֵׁאֵם נִפְרָסָה אַחַת כּו'. פִּי' בַּקּוּמָטֶרֶם בְּלָחֶם הַפָּנִים דְּכָתִיב כִּי קִדַּשׁ א"ל אֲבִי לִרְבָּא לְעוֹלָם מִדְּרַבִּי חֲזָא לֹא מִשְׁמַע דְּמַתְנִי' מִירִי בַּחֲסָרוֹן דַּה"ט דָּלָא תְנִי רַבִּי חֲזָא או

כל המנחות פרק ראשון מנחות

”או כִּזְיֹת” אֲשִׁירִים, בְּקִמְיָצָה נְמִי לֹאֲכּוֹל שִׁירִים לֹא תְנִי ”או כִּזְיֹת”, וְקַתְנִי סִיפָא: פִּיגּוּל וְחִיּיבִין עָלָיו כְּרַת, אֲלֵמָא מַהֲנִיָּא לְהוּ הַקְטֵרָה. ^(א)אֲמַר לִיָּה אֲבִי: לֹא, הָא מְנִי? רַבִּי אֲלִעֶזֶר הִיא, דְּתַנּוּ: הַקּוּמִץ, וְהַלְבוּנָה, וְהַקְטֵרֶת, וּמִנְחַת כְּהֻנִּים, וּמִנְחַת כְּהֵן מְשִׁיחַ, וּמִנְחַת נִסְכִּים, שְׁהַקְרִיב מֵאֲחַת מֵהֵן כִּזְיֹת בַּחוּץ – חֲיִיב, וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר פּוֹטֵר עַד שְׁיַקְרִיב אֶת כּוּלוֹ. כִּיּוֹן דְּבַהֲקֵטֶרֶת קִמְיָצָה לֹא מַתְנִי לִיָּה ”או כִּזְיֹת מִקּוּמָצָה בַּחוּץ”, בְּשִׁירִים נְמִי לֹא מַתְנִי לִיָּה ”או כִּזְיֹת”. ^(ב)אִי רַבִּי אֲלִעֶזֶר, הָאִי ”לְהַקְטִיר קּוּמָצָה”, ”לְהַקְטִיר קּוּמָצָה וּלְבוּנָתָה” מִיִּבְעִי לִיָּה! דְּתַנּוּ: הַקּוּמִץ וְהַלְבוּנָה שְׁהַקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֵן בַּחוּץ – חֲיִיב, וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר פּוֹטֵר עַד שְׁיַקְרִיב אֶת שְׁנֵיהֶם. לֹא נִצְרָכָא אֲלֵא לְקוּמִץ דְּמִנְחַת חוּטָא. וְאִיכְפֹּל תִּנָּא לְאַשְׁמוּעִינָן קוּמִץ דְּמִנְחַת חוּטָא? אִין. וְכוּן כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אֲמַר רַבִּי אֲלִעֶזֶר: קוּמִץ דְּמִנְחַת חוּטָא הוּא, וְרַבִּי אֲלִעֶזֶר הִיא. ”הִדֵּר אֲמַר רַבָּא: לֹא מִיִּלְתָּא הִיא דְּאֲמַרִי, דְּתַנְנָא: ”קִדָּשׁ קִדְּשִׁים הוּא”, שֵׁאִם נִפְרָסָה אַחַת מֵהֵן – חֲלוּתִיָּה כּוּלָן פְּסוּלוֹת. הָא יִצְאֵת – הֵי דְּאִיבֵא גִּזּוּאִי כְּשֵׁרוֹת, מֵאֵן שְׁמַעַת לִיָּה דְּאֲמַר: זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיּוּצָא? רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, וְקֹאמֶר: נִפְרָסָה – לֹא. אֲמַר לִיָּה אֲבִי: מִי קַתְנִי הָא יִצְאֵת? דְּלֵמָּא הָא נְטֻמָּאת – הִנֵּה כְּשֵׁרוֹת. ^(ג)מֵאִי טַעְמָא? דְּמִרְבָּה צִיץ, אֲבָל יִצְאֵת – לֹא, וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר הִיא, דְּאֲמַר: אִין זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיּוּצָא. וּבִדִּין הוּא דְּאִיבְעִי לִיָּה לְמִיתְנִי נְמִי יִצְאֵת, וְהָאִי דְּקַתְנִי נִפְרָסָה – הָא קֹא מִשְׁמַע לוֹ, דְּאִפִּילוּ נִפְרָסָה, דְּאִיתִיָּה בִּפְנִים – לֹא מַהֲנִיָּא לִיָּה הַקְטֵרָה. אֲבָל לִרְבִּי עֲקִיבָא דְּאֲמַר: זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיּוּצָא – אִפִּילוּ חֲסֵרוֹן נְמִי מַהֲנִיָּא לִיָּה הַקְטֵרָה. ^(ד)מַתְנִי לֹאֲכּוֹל כַּחֲצִי זֵית וּלְהַקְטִיר כַּחֲצִי זֵית – כְּשֵׁר, שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטֵרָה מִצְטַרְפִּין. ^(ה)גְּמִי טַעְמָא דְּלֹאֲכּוֹל וּלְהַקְטִיר, הָא לֹאֲכּוֹל וּלֹאֲכּוֹל דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכּוֹל – מִצְטַרְה. וְהַקְטֵנִי רִישָׁא: לֹאֲכּוֹל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לֹאֲכּוֹל, וּלְהַקְטִיר דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לְהַקְטִיר – דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לֹאֲכּוֹל, אִין: שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכּוֹל, לֹא. מֵאֵן תִּנָּא? אֲמַר רַבִּי יִרְמִיָּה: הָא מְנִי? רַבִּי אֲלִיעֶזֶר הִיא, דְּאֲמַר: מְחַשְׁבִּין מֵאֲכִילַת אֱדָם לְמִזְבֵּחַ, וּמֵאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לְאֲדָם. ^(ו)דְּתַנּוּ: הַקּוּמִץ אֶת הַמִּנְחָה לֹאֲכּוֹל דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכּוֹל, וּלְהַקְטִיר דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְהַקְטִיר – כְּשֵׁר, וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. אֲבִי אֲמַר: אִפִּילוּ תִּימָא רַבָּנוּ, לֹא תִימָא הָא לֹאֲכּוֹל וּלֹאֲכּוֹל דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכּוֹל, אֲלֵא אִימָא הָא לֹאֲכּוֹל וּלֹאֲכּוֹל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לֹאֲכּוֹל. ^(ז)וּמֵאִי קֹא מִשְׁמַע לוֹ? הָא בְּהָדִיא קַתְנִי לַה: לֹאֲכּוֹל כִּזְיֹת בַּחוּץ וּכִזְיֹת לְמַחַר, כִּזְיֹת לְמַחַר וּכִזְיֹת בַּחוּץ, כַּחֲצִי זֵית בַּחוּץ וּכַחֲצִי זֵית לְמַחַר, כַּחֲצִי זֵית לְמַחַר וּכַחֲצִי זֵית בַּחוּץ – פְּסוּל וְאִין בּו כְּרַת.

הָא

כִּזְיֹת בְּכִרְיָתָא דִּידָה דְּרַבִּי חֲזָא ר"א הִיא דָּלָא חֲשִׁיב הַקְטֵרָה עַד שְׁיַקְטִיר כְּלוּ: דְּתַנּוּ הַקֶּמֶן דְּמִנְחַת יִשְׂרָאֵל: וְהַלְבוּנָה שֶׁל מִנְחָה: וְהַקְטֵרֶת שְׂבָכַל יוֹם: (וּמִנְחַת כְּהֻנִּים. מִנְחָה שְׁהַתְנַגַּב כְּהֵן דְּחִינָה נִקְמַעַת אֲלֵא כְּלִיל דְּכָתִיב וְכַל מִנְחַת כְּהֵן כְּלִיל תְּהִיָּה) (וַיִּקְרָא ו':ט"ו): וּמִנְחַת כְּהֵן מְשִׁיחַ חֲבִיתִי כ"ג גְּמִי כְּתִיב בַּהּ (וַיִּקְרָא ו':ט"ו) כְּלִיל תִּקְטֹר: וּמִנְחַת נִסְכִּים גְּמִי כְּלִיל הִיא: עַד שְׁיַקְטִיר [אֶת] כְּלוּ אֲלֵמָא לֹא חֲשִׁיב הַקְטֵרָה בְּכִזְיֹת הַלֶּכֶךְ לֹא תְנִי ר' חֲזָא או כִּזְיֹת בְּמַתְנִי' אֲפִי בְּשִׁירִים כִּיּוֹן דְּבַהֲמִיצָה לֹא מַתְנִי לֵה או כִּזְיֹת כְּלוּמַר בְּהַקְטֵרֶת קְמִיצָה לֹא מְנִי לְמַתְנִי מַתְנִי' הַקּוּמֶן ע"מ לְהַקְטִיר כִּזְיֹת מִקְמִיצָה לְמַחַר דְּהָא לֹא מִפְּגַל בְּהָכִי דָּלָא חֲשִׁיב בְּהַקְטֵרָה גְּמוּרָה הִילֶכֶךְ לֹא מִחֲשָׁבָה הִיא וְאִי קִשְׁיָא תִנָּא דִּירָן אֲמֵאִי תִנָּא לְהַקְטִיר מִקְמִיצָה לְמַחַר הָא לר"א לֹא הִוָּיָא הַקְטֵרָה עַד שְׁיַקְטִיר גַּם הַלְבוּנָה וְאִשְׁתַּכַּח זְלִית בְּהַקְטֵרָה מִחֲשָׁבָה שְׁלֵמָה: וּמַשְׁנִי מַתְנִי' בְּהַקְטֵרֶת קֶמֶן לְחוּזִיָּה בְּמִנְחַת חוּטָא קְמִירִי דְּאִין בַּהּ לְבוּנָה וע"מ לְהַקְטִיר לְבוּנָתָה דְּתַנִּי בְּמַתְנִי' דְּהִי כְּלוּ מוּקָם לֵה בְּלָחֶם הַפָּנִים דְּאִין בַּהּ אֲלֵא הַקְטֵרֶת לְבוּנָה: אֲכַפֵּל טַרַח: לֹא מִלְּתָא הִיא דְּאֲמַרִי דְּנִזְאִי לֹא מֵהֲנִיָּא לְהוּ הַקְטֵרָה לְשִׁירִים שְׁחִסְרוּ: הוּא בְּלָחֶם הַפָּנִים כְּתִיב (שֵׁם כד) כִּי קִדַּשׁ קִדְּשִׁים הוּא לוֹ: פְּסוּלוֹת וַיִּשְׁרְפוּ: הֵךְ דְּגִזְאִי כְּשֵׁרִית אִף עַל גַּב דָּלָא הִוָּיָא הַקְטֵרֶת בְּזִכּוֹן כְּשֵׁרָה עַד שְׁתָּבֵא כָּל הַמִּנְחָה שְׁלֵמָה י"ב חֲלוֹת שֶׁל לָחֶם הַפָּנִים אֲלֵמָא הֵךְ חֲלָה דִּיעִיָּא מֵהֲנִיָּא לְהוּ לְמַהֲו י"ב חֲלוֹת וְלֹאֲכַשּׁוּרִי לְבְזוּיָין וְלֹאֲשְׁתְּרוּיִי הֵךְ בְּאֲכִילָה אֲלֵמָא זְרִיקָה כְּנוֹן הַקְטֵרֶת בְּזִכּוֹן שְׁהוּא בְּקִיּוּם דַּם זָבָחִים מוֹעֲלַת לִיּוּצָא מִדְּחֲשִׁיב לִיֵּה בְּכַל י"ב חֲלוֹת אֲלֵמָא מֵהֲנִיָּא הַקְטֵרָה לֹאֲחַשְׁוִיבִי בְּהָדִי הֵךְ אִף ע"ג דְּאִסּוּרָה בְּאֲכִילָה: וְהָאֲמַר נִפְרָסָה בְּלוֹן פְּסוּלוֹת אֲלֵמָא אֲפִי לר' עֲקִיבָא דְּאֲמַר מֵהֲנִיָּא הַקְטֵרָה לִיּוּצָא מִיָּדִי חֲסָרוֹן לֹא מֵהֲנִיָּא הַקְטֵרָה: מִי קַתְנִי יִצְאֵת כְּשֵׁרָה דְּתַמָּא ר"ע הִיא: דְּלֵמָּא כְּכִי דוּק מִנֶּה הָא נְטֻמָּאָה אַחַת חֲבִירוּתִיָּה כְּשֵׁרִית דְּהָא טִמְאָה הֵצִן מִרְצָה: אֲבָל יִצְאֵת דְּאִין עֵצ מִרְצָה עַל הִיּוּצָא לֹא מִתְבַּשְּׂרִי אִינֵךְ דְּגִזְאִי מִשּׁוּם דְּלִיבֵא הַקְטֵרָה עַל י"ב חֲלוֹת דְּהָא חֲסָרוּ לְהוּ: וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר הִיא דְּאֲמַר לְעִיל אִין זְרִיקָה מוֹעֲלַת כְּיוּצָא: וּבִדִּין דְּאִבְעִי לְהוּ לְמַתְנִי גְמִי שֵׁאִם יִצְאֵת אַחַת מֵהֵן כְּלוֹן פְּסוּלוֹת: מַתְנִי' לֹאֲכַל כַּחֲצִי זֵית וּלְהַקְטִיר חֲצִי זֵית לְמַחַר כְּשֵׁר: גְּמִי' הָא לֹאֲכַל חֲצִי זֵית שִׁירִים לֹאֲכַל חֲצִי זֵית קֶמֶן דְּהִינוּ דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכַל מִצְטַרְפִּין לְפִסּוּל: שְׂאִין דְּרַכּוֹ

לֹאֲכַל לֹא הִוָּיָא מִחֲשָׁבָה אִם חֲשַׁב לֹאֲכּוֹלוּ לְמַחַר וְכִין דָּלָא הִוָּיָא מִחֲשָׁבָה לֹא מִצְטַרְפִּין לְפִסּוּל: מֵאֵן תִּנָּא לְהֵךְ (רִישָׁא) דְּמַתְנִיעִין דְּזִקְיִין מִנֶּה דְּאִם חֲשַׁב לֹאֲכּוֹל קֶמֶן לְמַחַר הִוָּיָא מִחֲשָׁבָה: אֲמַר רַבִּי יִרְמִיָּה ר"א הִיא דְּאֲמַר מִחֲשָׁבִין מֵאֲכִילַת אֱדָם לְמִזְבֵּחַ שֵׁאִם חֲשַׁב לְהַקְטִיר שִׁירִים לְמַחַר הִיוּ מִחֲשָׁבָה: וּמֵאֲכִילַת מִזְבֵּחַ לְאֲדָם שֵׁאִם חֲשַׁב עַל מִנֵּת לֹאֲכַל קֶמֶן לְמַחַר: שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְהַקְטִיר שִׁירִים: פּוֹכַל וְאִין חֲבִיבִים עָלָיו כְּרַת וְטַעְמָא מִפְּרֶשׁ בְּרִישׁ פ"ג: אֲלֵא אִימָא הָא לֹאֲכַל וְלֹאֲכַל דְּבַר שְׂדֵרְכּוֹ לֹאֲכַל כְּנוֹן פַּחֲצִי זֵית בַּחוּץ כַּחֲצִי זֵית לְמַחַר מִצְטַרְפִּין לְפִסּוּל: הָא בְּהָדִיא קַתְנִי לֵה כּו' וְהֵךְ סִיפָא דְּקַתְנִי שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטֵרָה מִצְטַרְפִּין לָמָּה לִי אִי לְמַדָּךְ מִנֶּה הָא לֹאֲכַל וְלֹאֲכַל דְּבַר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לֹאֲכַל. כְּנוֹן לֹאֲכַל חֲצִי זֵית שִׁירִים וְלֹאֲכַל חֲצִי זֵית קֶמֶן דְּמִצְטַרְפִּין: אֲמַר לִיָּה אֲבִי הָא דָּלָא תְנִי רַבִּי חֲזָא או כִּזְיֹת לֹא כְּדֹאמְרֶת כְּנוֹן דְּחִסְרוּ שִׁירִים אֲלֵא שִׁירִים אִיתְגַּהּוּ בְּעִינְהוּ וְהָאִי דָּלָא קַתְנִי כִּזְיֹת רַבִּי חֲזָא בְּשִׁירִים מִשּׁוּם דְּסָבַר כּו' אִי דְּאֲמַר עַד שְׁיַקְרִיב אֶת כְּלוּ הֲבֵא גְמִי כְּשִׁחֲשַׁב אֲבִיצַת לֹא הִיוּ פִגּוּל עַד שִׁיָּהָ מִחֲשַׁב אֲכֻלָּיָה קֶמֶן וְכִין דְּבַקֶּמֶן לֹא מַתְנִי לֵה או כִּזְיֹת בְּשִׁירִים גְּמִי לֹא תְנִי וְלַעוֹלָם לֹא חֲסָרוּ הַשִּׁירִים אֲבָל הִיבֵא דְּחִסְרוּ אִימָא לָךְ דָּלָא מֵהֲנִיָּא לְהוּ הַקְטֵרָה לְמַקְבָּעִינְהוּ בְּפִגּוּל: וּר' אֲלִיעֶזֶר אֲוִמַר עַד שְׁיַקְרִיב אֶת כְּלוּ דְּהוֹאִיל וְכּלוּ כְּלִיל בְּעִינֵי שִׁיָּהָ הֲבֵל קִרַּב הֲבֵא גְמִי סָבַר לֹא הִיוּ פִגּוּל עַד שִׁיָּהָ מִחֲשַׁב לְהַקְטִיר כָּל הַקֶּמֶן דְּאִי אֲמַר דְּרִינִי קוּמֶן ע"מ לְהַקְטִיר כִּזְיֹת מֵן הַקֶּמֶן או ע"מ לֹאֲכַל כִּזְיֹת מִשְׁנִרְיָה לְמַחַר לֹא הִיוּ פִגּוּל: הָא מַנִּי ר' אֲלִיעֶזֶר הִיא וְכו' ה"ג וְכִין דְּבַקֶּמֶן לֹא מַתְנִי לֵה או כִּזְיֹת בְּשִׁירִים גְּמִי לֹא תְנִי או כִּזְיֹת כְּלוּמַר כִּיּוֹן דָּלָא מְנִי לְמַתְנִי לְהַקְטִיר קְמִיצָה לְמַחַר או כִּזְיֹת מִקְמִיצָה דְּכִזְיֹת קֶמֶן לֹא כְּלוֹם הוּא וְלֹא מִפְּגַלִין הַלֶּכֶךְ בְּשִׁירִים גְּמִי לֹא תְנִי או כִּזְיֹת בְּאֲחַת מִכָּל ד' הַעֲבֻדוֹת וְלֹא מִשּׁוּם דְּאִסּוּר שִׁירִים דְּהָא לֹא מִירִי רַבִּי חֲזָא בְּאִסּוּר שִׁירִים וְהָוָה לִיֵּה לְמִיתְנָא בְּקִמְיָצָה וּבְמַתֵּן כְּלִי וּבְהַלְוֹן וּבְהַקְטֵרָה עַל מִנֵּת לֹאֲכּוֹל שְׂנִירָה לְמַחַר או כִּזְיֹת מִשְׁנִרְיָה לְמַחַר אֲלֵא מִשּׁוּם דָּלָא מַתְנִי לֵה גַבִּי קֶמֶן או כִּזְיֹת מִקְמִיצָה לְמַחַר הַלֶּכֶךְ בְּשִׁירִים גְּמִי לֹא תְנִי או כִּזְ

מסורת הש"ס
א זבחים כט;; זבחים לא;; זבחים טה..
ב זבחים לא:
ג לקמן טז;; זבחים מא;; לקמן נט;; תוספתא זבחים; זבחים לו;; זבחים כז;; לקמן כו:

הא מרישׂא שְׁמַעְתָּ מַנָּה דְּלָא מַצְטְרִין שְׁאִין דְּרַכּוּ לְאַכּל לָא: אִי לְאַכּל וּלְהַקְטִיר כְּלוּמַר דְּהִיא גּוּפָה אֶתָּא לְאַשְׁמוּעִין דְּאִין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מַצְטְרִין: הָא מַזְקִינָא דְרִישׂא שְׁמַעְתָּ מַנָּה מַזְזִיקִין מרישׂא דְּבַר שְׁאִין דְּרַכּוּ לְאַכּל אִם חָשַׁב לְאַכּל חָצֵי זֵית שִׁירִים וְחָצֵי זֵית קֶמֶן לְמַחַר לָא הֵינֵא מַחֲשָׁבָה כּל שְׂכּוּ דְלֵאכּל חָצֵי זֵית שִׁירִים וּלְהַקְטִיר חָצֵי זֵית קֶמֶן דְּאִין מַצְטְרִין: דְּהֶשְׁתָּא וַיֵּמָּה אֲכִילוּת לָא מַצְטְרָפוּת הוּאִיל וַחֲדָא חָצֵי אֲכִילָה הֵינֵא בְּקֶמֶן אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מַבְעָיָא דְּאִין מַצְטְרִין: אַצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִין דְּאִין אֲכִילָה וְהַקְטָרָה מַצְטְרִין: דַּסְד"א הָתֵם הֵיכָא דְחָשַׁב לְאַכּל חָצֵי זֵית שִׁירִים וְחָצֵי זֵית קֶמֶן לָא מַצְטְרִין מִשּׁוּם דְּלֹאֹו זֵית קֶמֶן חָשַׁב בְּקֶמֶן אֲבַל לְאַכּל וּלְהַקְטִיר דְּבִשְׁרִים פִּי אֹרְחָה חָשַׁב אִימָא לְצַטְרֵךְ קֹא מִשְׁמַע לֵן: הַקּוּמִן רַבִּי יוֹסִי אָוּמַר כּו" טַעֲמָא מְפָרֵשׁ בְּגַמ': מָה שָׁנָה זֶה מִן הַזֶּבַח שְׁשׁוּקְטוּ ע"מ לְהַקְטִיר אֲמוּרָיו לְמַחַר פְּגוּל: אִינֵיה מִן הַמִּנְחָה. מְפָרֵשׁ בְּגַמ': גַּמ' אִין מְפַגְלִין בְּחָצֵי מַתִּיר שְׁאִם חָשַׁב לַעֲבֹד לְמַחַר עֲבֹדַת חָצֵי מַתִּיר הוּא דְּפָלִיג ר' יוֹסִי:

הָא מַרִּישָׁא דְּבַר שְׁזַרְכוּ לְאַכּוּל אִין מַתְנִי' הַקּוּמִן אֶת הַמִּנְחָה. לַעֲיֵל בְּסוּף פֶּרֶךְ קָמָא (מִנְחוֹת דָּף יב.) דִּיךְ מְדַרְבֵּי תִיֵא דְלָא תְנִי אוּ כַּזֵּית דְּלָא תְנִי לְמַדַּק מַהֲבָא דְּהִבָּא לָא אַצְטְרִיךְ לְמַתְנִי אוּ כַּזֵּית כִּינֵן דְּתַנָּא בְּפ' קָמָא:

^(א)הָא תוּ לְמָה לִי? אִי לְאַכּוּל וּלְאַכּוּל דְּבַר (שֹׁאִין) [שׁ]דִּרְכוּ לְאַכּוּל קָא מִשְׁמַע לֵן דְּמַצְטְרָה, מַרִּישָׁא דְּסִיפָא שְׁמַעְתָּ מִינָּה, דְּקַתְנִי: כַּחֲצִי זֵית בַּחוּץ כַּחֲצִי זֵית לְמַחַר פֶּסוּל, הָא כַּחֲצִי זֵית לְמַחַר וְכַחֲצִי זֵית לְמַחַר – פִּיגוּל. אִי לְאַכּוּל וּלְהַקְטִיר (דְּהִיא גּוּפָה קָא מִשְׁמַע לֵן), מַדִּיוקָא דְרִישׂא שְׁמַעְתָּ מִינָּה. ^(ב)דְּחֻשְׁתָּא, מָה לְאַכּוּל וּלְאַכּוּל דְּבַר שְׁאִין דִּרְכוּ לְאַכּוּל – אֲמַרְתָּ לָא מַצְטְרָה, לְאַכּוּל וּלְהַקְטִיר מִיבַעְיָא? אִין, לְאַכּוּל וּלְהַקְטִיר אִיצְטְרִיכָא לִיה, סְלָקָא דַּעְתָּה אַמִּינָא: הָתֵם הוּא דְלָא פִי אוֹרְחִיָה קְמַחֲשֹׁב. אֲבָל הֵכָא, דְּבַהֲאִי פִי אוֹרְחִיָה קְמַחֲשֹׁב, וּבַהֲאִי פִי אוֹרְחִיָה קָא מַחֲשֹׁב, אִימָא לְצַטְרָה, קָא מִשְׁמַע לֵן.

הַדְרִין עֲלֵה כּל הַמִּנְחוֹת.

הַקּוּמִין^(א)מַתְנִי' אֶת הַמִּנְחָה לְאַכּוּל

שְׁיִירֵיהּ אוּ לְהַקְטִיר קוּמְצָה לְמַחַר – מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי בְּזָה שְׁהוּא פִּיגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָהּ לְמַחַר, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: פֶּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת, וְחַכָּמִים אוֹמְרִים: פִּיגוּל וְחֵיבִין עָלָיו כֶּרֶת. אָמְרוּ לוֹ: מָה (שִׁינָּה) [שְׁנֵית] זֶו מִן הַזֶּבַח? אָמַר לָהֶן: שְׁהַזֶּבַח דְּמוֹ וּבְשָׂרוֹ וְאִימורָיו אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָה מִן הַמִּנְחָה. גָּמִי לְמָה לִי לְמִיתָנָא "מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי בְּזוּי"? מִשּׁוּם דְּקָא בְּעִי לְמִיתָנָא סִיפָא, לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָהּ לְמַחַר, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: פֶּסוּל וְאִין בּוֹ כֶּרֶת. מַהוּ דְּתִימָא: טַעֲמָא דִּרְבִּי יוֹסִי מִשּׁוּם דְּקַסְבַּר אִין מְפַגְלִין כַּחֲצִי מַתִּיר, וְאִפִּילוּ רִישׂא נָמִי,

קָא

כּל הַמִּנְחוֹת פֶּרֶךְ רֹאשׁוֹן מִנְחוֹת

יג.

עין משפט נר מצוה	
א המוקדשין הל' א:	מי"ג פיו"ג מהל' פסולי
ב המוקדשין הל' ו:	מי"ג פיו"ג מהל' פסולי
ג המוקדשין הל' ח:	מי"ז פט"ז מהל' פסולי

 עין משפט גור מצורה					
א	מיו'	פיו"ח	מהל'	פסולי	
ב	מיו'	פיו"א	מהל'	פסולי	
ג	מיו'	פיו"ז	מהל'	פסולי	
ד	מיו'	פיו"ז	מהל'	פסולי	
ה	המוקדשין הל' יא:				

קמ"ל דבֿהאי מוֹדָה. והא דבֿבשי למימר בֿסמוּך דר' יוסי גֻּלָּא כר"מ דאמר מפגלין קמ"ל דבֿהא מוֹדָה דטעמא לאו משום בֿחצו מתיר לא דמי דבֿהא קמן המנחה חשיב עבודה שְׁלמה פֿינו שְׁאין פּיוצא בֿה בֿלבוֹנָה בֿדמוּכח בֿכּוּלָּיה פּרקין לחמן וְכך פּרשׁ בֿהוּנְטֵרס בֿסמוּך: משום הוֹלָכָה נִגְעוּ בֿה קסבר הוֹלָכָה שְׁלֹא בִּרְגַל כּו'. בֿסוף פ"ק דְּזִבְחִים (דף יג:) שְׁמַעְתּוּ שְׁטַבֿלִית לְאַבֿע מפגֿלַת וְחַד טעמא הוא דְּמַסֿיך גַּלְתֵּי אֶרֶץ אֲנִן נָמִי תַנִּינָא פּי הַבָּא וְאִפ"ה לא קאמר גַּלְתֵּי קסבר הוֹלָכָה שְׁלֹא בִּרְגַל הוא: לֹא־כֵל אֶחָד מִן הַסִּדְרִים. הוא הָיִין חֲלָה אַחַת מִן הַסִּדְרִים שְׁאוּתֵי הַסִּדֵּר פּגול מְדַבֿשי רַבִּי יוחנן גמ' בֿלחצמי תוֹדָה מַהוּ בֿמַנְחָת מִלִּפָּה תָנוּר מַהוּ מִשְׁמַע דְּמַבְעִיָּא לִיה מִשׁוּם דִּהּוּ שְׁנֵי מִינִים חֲבָל אוּתֵי מִיִּין פְּשִׁיטָא דְּנִתְפַּגֵּל וְהָא דְּקִאֲמַרִּינן בִּגְמָרָא אֵלּוּ אֲטָמָא חַד אֲבָר מִי אֲטָמָא כּוּלָּיה אַע"ג דְּשִׁיךְ הִיא טַעמָא בְּחֵלָה אַחַת שְׁאִם נִטְמָאָה אַחַת לֹא נִטְמָא כֹּל הַסִּדֵּר מ"מ לַעֲנִין פּגול נִתְפַּגֵּל הוֹאִיל וְהַקְדַּעוּ בַּסִּדֵּר אֶחָד וְחָשִׁיב בַּחַד לַעֲנִין פּגול טַפִּי מִפְּגַל בִּרְךְ שֶׁל יָמִין דָּלָא נִתְפַּגֵּל יִרְךְ שְׁמַאל וְשִׁמָּא גַם לַעֲנִין טַמָּאָה אִם נִטְמָאָה אַחַת נִטְמָא כֹּל הַסִּדֵּר וְהָא דְּנִקְטַת הָבָא וּבִסְיָבָא אֶחָד מִן הַסִּדְרִים וְלֹא נִקְטַת חֲלָה אַחַת מֵאֶחָד מִן הַסִּדְרִים מִשׁוּם רְבוּתָא דר"י וּבִסְיָבָא מִשׁוּם רְבוּתָא דְּחֻכְמִים דַּע"פ שְׁחָשַׁב עַל כֹּל הַסִּדֵּר אִפ"ה אוּתֵי סִדֵּר דְּנוּקָא פּגול וְטָמֵא וְהִשְׁתִּי אֵינּוּ פּגול וְטָהוֹר: אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא חַד גּוּפָא. נִרְאֵה דִּהֲשַׁתָּא נָמִי ס"ל דִּהָא דְּמַצְטַרְפִּין פּי עֲרַבִינְהוּ הֵינּוּ מִטַּעַם דְּדַקְשִׁינן לַחֲמֵן (מִנְחוֹת דף יד:) הַתֵּיב גַּשְׁאֵן גּוּף אֶחָד וְהַתֵּיב גַּשְׁאֵן שְׁנֵי גּוּפִין וּמַש"ה פֿריך אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא דְּשַׁתִּי וְרִכּוֹת חָשִׁיבִי חַד גּוּפָא דִּאִם פֿגַל בָּזוּ נִתְפַּגֵּלָה זוּ מַש"ה מַצְטַרַף כִּמְזוּ כְּשִׁמְעָרַב דִּהַתֵּיב גַּשְׁאֵן גּוּף אֶחָד אֲלֹא אי אֲמַרְתָּ דְּשַׁתִּי וְרִכּוֹת נָמִי חָשִׁיבִי תְּרִי גּוּפִי מַה מוֹעִיל מַה שְׁעַשְׂאֵן הַתֵּיב גּוּף אֶחָד דֹּאפֿשֵׁר נָמִי דְּלִמְאִי דְּהַסִּבֵּר רַב הוּנָא אִם חָשַׁב בְּשַׁתִּי הִירְכּוֹת בִּבְזוּיַת לֹא הָיִי פּגול אִם אִיתָא דְּחָשִׁיבָא לֹא־חַד שְׁהִבְדִּלוּ זוּ מַזוּ וצ"ע וּבִהוּנְטֵרס פֿרשׁ כַּע"א:

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

קמ"ל דבֿהא מוֹדָה דר' יוסי גֻּלָּא כר"מ דאמר מפגלין קמ"ל דבֿהא מוֹדָה דטעמא לאו משום

קא מִשְׁמַע לִן דְּבִהָא מוֹדִי. לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָּהּ לְמַחֵר, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: פֶּסוּל וְאִין בּוּ בִּרְת. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסִי, אִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר. וְכֵן אֵתָהּ אוֹמֵר בְּשִׁנִּי בְּזִיכִי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, שְׂאִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר. מַאי "וְכֵן אֵתָהּ אוֹמַר"? מַהוּ דְּתִימָא טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסִי בְּלְבוֹנָה – מִשׁוּם דְּלֹאֻ מִינָה דְּמַנְחָה הִיא, אֲבָל בְּשִׁנִּי בְּזִיכִי לְבוֹנָה, דְּמִינָה דִּדְחָדְדִי נִינְהוּ – אִימָא מְפַגְלִי אֶהְדָּדִי, קא מִשְׁמַע לָן. וּמִי מַצִּית אֲמַרְתָּ טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסִי בְּלְבוֹנָה לֹאֻ מִשׁוּם דְּלֹאֻ מִינָה דְּמַנְחָה הִיא? וְהָא קִתְּנִי סִיפָא: אָמְרוּ לוֹ: מַה שְׂיִנְתָּה מִן הַזֶּבַח? אָמַר לָהֶן: הַזֶּבַח דְּמֹוּ וּבִשְׂרוּ וְאִימוּרֵיו אֶחָד, וּלְבוֹנָה אֵינָה מִן הַמַּנְחָה. "מַאי "אֵינָה מִן הַמַּנְחָה"? אֵינָה בְּעִיכּוֹב מַנְחָה, דְּלֹאֻ פִי הִיכִי דְּמַעַכַּב לְהוּ קוּמָץ לְשִׁירִים, דְּכַמָּה דְּלֹאֻ מִתְקַטֵּר קוּמָץ לֹא מִיתְאַכְלִי שִׁירִים, הִכִּי נָמִי מַעַכַּב לַה לְלְבוֹנָה, אֲלֹא אִי בְּעִי הִאי מְקַטֵּר בְּרִישָׁא וְאִי בְּעִי הִאי מְקַטֵּר בְּרִישָׁא.^[n] וְרַבְּנָן, פִּי אָמְרִינן "אִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר" (גְּפִי שְׁחַט אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים לֶאֱכֹל מִמֶּחֱבִירוֹ לְמַחֵר, דְּאֲמַרְתָּ שְׂנִיָּהֶם כְּשִׁירִים), הִנִּי מִיָּלִי הִיכָא דְּלֹא אִיקְבַּעוּ בַּחַד מְנָא, אֲבָל הִיכָא דְּאִיקְבַּעוּ בַּחַד מְנָא – בַּחַד דְּמִי. "אָמַר רַבִּי יַנָּאי: לִיקוּט לְבוֹנָה בָּזָר – פֶּסוּל. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: מִשׁוּם הוֹלְכָה נִגְעוּ בָּהּ, קִסְבֵּר הוֹלְכָה שְׁלֹא בִּרְגַל שְׁמָה הוֹלְכָה, וְהוֹלְכָה בָּזָר – פֶּסוּלָה. ^[a]אָמַר רַב מְרִי: אֶרֶץ אֲנִן נָמִי תַנִּינָא, זֶה הַכָּלָל: כֹּל הַקּוּמָץ, וְנוֹתָן בְּכָלִי, וְהַמּוֹלִיָּה, וְהַמְקַטִּיר. בְּשִׁלְמָא קוּמָץ הָיִינוּ שׁוֹחֲטִ, מוֹלִיָּה נָמִי הָיִינוּ מוֹלִיָּה, מַקְטִיר הָיִינוּ זוֹרֵק, אֲלֹא נוֹתָן בְּכָלִי מַאי קָא עֲבִיד? אִילִימָא מִשׁוּם דְּדְּמִי לְקַבְּלָהּ, מִי דְּמִי? הֵתָם מִמִּילָא, הָבָא קָא שְׁקִיל וְרַמִּי. אֲלֹא מִשׁוּם דְּכִינוּן דְּלֹא סָגִיא לִיה דְּלֹא עָבַד לַה, עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בִּרְחִיָּה מִשְׁוִי לַה כְּקַבְּלָהּ. הָבָא נָמִי, פִּינוּ דְּלֹא סָגִיא לַה דְּלֹא עָבַד לַה, עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא, עַל בִּרְחִיָּה מִשְׁוִי לַה פִּי הוֹלְכָה. לֹא, לַעוֹלָם דְּדְּמִי לְקַבְּלָהּ, וּדְקָא חֲשָׂא לָהּ: הֵתָם מִמִּילָא, הָבָא קָא שְׁקִיל וְרַמִּי – מַכְדִּי תַרְוִיחִיהוּ קְדוּשַׁת כְּלִי הוּא, מַה לִּי מִמִּילָא, מַה לִּי קָא שְׁקִיל וְרַמִּי.^[a] מַתְנִי שְׁחַט שְׁנֵי כֹהֲנִים לֶאֱכֹל אַחַת מִן הַחִלּוֹת לְמַחֵר, הַקְטִיר שְׁנֵי בְּזִיכִין לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסִּדְרִים לְמַחֵר, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אוּתָּהּ הַחֲלָה וְאוּתֹו הַסִּדֵּר שְׁחִישַׁב עָלָיו – פִּיגוּל וְחִיבִין עָלָיו בִּרְת, וְהַשְּׁנֵי פֶסוּל וְאִין בּוּ בִּרְת. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה פִּיגוּל וְחִיבִין עָלָיו בִּרְת. גְּמ' אָמַר רַב הוּנָא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסִי, פִּיגַל בִּירְךְ שֶׁל יָמִין – לֹא נִתְפַּגֵּל הִירְךְ שֶׁל שְׁמַאל. מַאי טַעְמָא? אִיבְעִית אִימָא סְבָרָא, וְאִיבְעִית אִימָא קָרָא. אִיבְעִית אִימָא סְבָרָא: לֹא עָדִיפָא מַחֲשָׁבָה מִמַּעֲשֵׂה הַטּוּמְאָה, אִילוּ אִיטְמִי חַד אֲבָר מִי אִיטְמִי לִיה כּוּלִיָּה? וְאִיבְעִית אִימָא קָרָא: "וְהַנֶּפֶשׁ הָאֲכָלַת מִמֶּנּוּ עוֹנָה תִשָּׂא" – מִמֶּנּוּ וְלֹא מִמֶּחֱבִירוֹ. אִיתִיבִיָּה רַב נַחֲמָן לְרַב הוּנָא: וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, לַעוֹלָם אִין בּוּ בִּרְת עַד שְׂיַפְגֵּל בְּשִׁתִּיָּהוּ בְּכוּזִית. בְּשִׁתִּיָּהוּ – אִין, בְּאַחַת מִהֶן – לֹא.^[n] מַנִּי? אִילִימָא רַבְּנָן – אֲפִילוּ בְּאַחַת מִהֶן נָמִי! אֲלֹא פְּשִׁיטָא רַבִּי יוֹסִי. אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא חַד גּוּפָא הוּא – מִשׁוּם הִכִּי מַצְטַרַךְ,

אֲלֹא

הִכִּי הוּא אֲלֹא מִשׁוּם דְּמַפְרַשׁ לַחֲמֵן אִין

מַתִּיר מְפַגֵּל מַתִּיר: אוֹמַר הָיָה ר' יוֹסִי כְּלוּמַר ה"ט דר' יוֹסִי: אִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר אִין עֲבוּדַת מַתִּיר זֶה כְּגוֹן חֲמֵן מוֹעֲגֵלַת לִפְגַּל מַתִּיר הֶאֱחָר הַלְבוּנָה בְּמַחֲשָׁבָה שְׁהוּא מַחֲשָׁב עַל הַלְבוּנָה פְּעֻבּוּדַת הַקָּמֶן: וְכֵן אֵתָהּ אוֹמַר בְּבְזִיכִי לְבוּנָה שְׁאִם הַקְטִיר הֶאֱחָד מְבִזִּיכִי לְחֵם הַפָּנִים ע"מ לְהַקְטִיר הֶאֱחָר לְמַחֵר אֵינָה מַחֲשָׁבָה לִפְגַּל: מַאי וְכֵן פְּשִׁיטָא דְּכָל הִיכָא דְּאִיכָבֵא שְׁנֵי מַתִּירִין פֿלַגִּי ר' יוֹסִי: לֹאֻ מִנָּה דְּמַנְחָה הִיא דְּזוּ כֹלֶת חוּ לְבוּנָה: אֵינָה בְּעַכְבּוּד מַנְחָה כְּלוּמַר לַעוֹלָם טַעְמָא מִשׁוּם דְּאִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר וּה"ק לֹאֻ הַזֶּבַח כְּלוּ אֶחָד וְהֵדָם הוּא מַתִּיר אֶת הָאֲמוּרִים הַלָּךְ פִּי חָשַׁב עַל

הָאֲמוּרִים חוּן לָזַמְנוּ בְּשַׁעַת עֲבוּדַת דָּם לֹאֻ שְׁנֵי מַתִּירִין נִינְהוּ אֲבָל לְבוּנָה אֵינָה מַעֲבַבַת מַנְחָה אֵינָה כְּכָל עַכּוֹב שִׁירִים וְאִין הַקָּמֶן מַעַכַּב הַלְבוּנָה מִהַקְטִיר פִּי הִיכִי דְּמַעַכַּב שִׁירִים הַלָּךְ הָיִיא לְבוּנָה מַתִּיר בְּבִי עֲצֻמוּ וְאָמַר אִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר: הִיכָא דָּלָא אִקְבַּעוּ בַּחַד מְנָא כְּגוֹן גְּפִי בְּבִישׁ עֲצַרַת דְּמוּדוּ רַבְּנָן בְּסִיפָא דְּמַתְנִי' שְׁחַט אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים לֶאֱכֹל מִמֶּחֱבִירוֹ לְמַחֵר לְמַחֵר שְׂנִיָּהֶם כְּשִׁירִים דְּשַׁעִיָּהֶם מַתִּירִין אֶת הָאֲחֵם הֵתָם וְצִאי אָמַר אִין מַתִּיר מְפַגֵּל אֶת הַמַּתִּיר: לְקוּט לְבוּנָה דְּלֹא־חַר הַקְטִירַת הַקָּמֶן הִיא מְלַקֵּט הַלְבוּנָה מַעַל הַסֶּלֶת וּמַקְטִירוּ: מִשׁוּם הוֹלָכָה נִגְעוּ בֿהּ שִׁיָּה שְׁלִקְטָה וְנִתְנָה לַכֹּהֵן מַעַט בַּהֲלוֹךְ בַּכֹּהֵן וְהוֹלָכָה אַחַת מִן הַעֲבוּדוֹ' דְּנִקְרִי' מַחֲבָחִים דְּכַתִּיב בְּהוּ הוֹלָכָה דְּכַתִּיב וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֵע"ג דְּאָמַר מִר (וְזִבְחִים דף ד. ז) זוּ קִבֵּלַת הָדָם אִפ"ה לִשׁוֹן הוֹלָכָה הוּא בְּקִאֲמַרִּינן בֿסוּף הַכֹּל חִיבִין בִּרְאִיָּה (חֲנִינָה יא.): שְׁלֹא בִּרְגַל כְּגוֹן זָר שְׁלֹא זָז מִקְוִיוֹמוּ אֲלֹא לְקוּט וְהוֹשִׁיטָה לַכֹּהֵן: תַּנִּינָא דְּלָקוּט לְבוּנָה עֲבוּדָה הִיא: זֶה הַכָּלָל כַּפ"ק וְקַחֲשִׁיב לַהֲגֵן ד' עֲבוּדוֹת חֲשִׁיבוֹת קָמֶן דְּמִי לְשׁוֹחֲט דְּזֶה נוֹטֵל וּמַפְרִישׁ חֵלֶק לַגְבוּיָה מִחֵלֶק כַּהֲנִים וְכֵן זֶה: הֵתָם מִמִּילָא נוֹטֵל הָדָם בְּמַחֲרַק הָבָא שְׁקִיל קָמֶן וְרַמִּי בְּכָלִי: ה"י בְּלָקוּט לְבוּנָה: קִדְּשַׁת כְּלִי הוּא דְּמַקְדָּשׁ מְקַבֵּל דָּם בְּכָלִי וְהֵנוּחַן בְּכָלִי מַקְדָּשׁ ה"י קָמֶן בְּכָלִי וּבִדְבַר זֶה דּוּמִין אֲבָל לְקוּט לְבוּנָה דָּלָא דְּמִי לַחֲדָא מַהֲנָךְ לֹאֻ עֲבוּדָה הִיא: מַתְנִי' שְׁנֵי כֹהֲנִים כְּבִישִׁי עֲצַרַת דְּכַתִּיב וְשְׁנֵי כֹהֲנִים בְּנֵי שְׁנָה לְזִבְחַ שְׁלָמִים (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ט) וְאוּתָם כֹּהֲנִים מַתִּירִין וּמַקְדָּשִׁין לְשַׁתִּי הָאֲחֵם וְאֵע"ג ד' כֹּהֲנִים וּפִר וְאִילִים שְׁנִים וְשִׁעִיר עִזִּים כַּתִּיבִי הֵתָם מִפְּרֶשׁ בְּסִדְרָה הַתְּכֵלֶת (לְחֵמֶן מִנְחוֹת מו.). שְׁאִין הָאֲחֵם קְדוּשׁ אֲלֹא בְּשַׁחֲטוּת שְׁנֵי כֹהֲנִים שְׁלָמִים הוֹאִיל וְהִזְקִיו עִמּוֹ בְּתַנּוּפָּה: אוּתֵי הַחֲלָה אִזּוּ אוּתֵי הַסִּדֵּר כּו' וְטַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסִי מִפְּרֶשׁ בְּגִמ': לֹא נִתְפַּגֵּל יִרְךְ שְׁמַאל וְהוֹאֲבִלָה אִין חִיב בִּרְת: אֵלּוּ אֲטָמִי חַד אֲבָר לֹא־חַר שְׁהִפְרַשׁ מִן הַפֶּשֶׁר: לַעוֹלָם אִין כּוּ בִּרְת בְּאֲחֵם הֶאֱחָר שְׁלֹא חָשַׁב עָלָיו: עַד שְׂיַפְגַל בְּשִׁתִּיָּהוּ הַחֲלוּת בְּכוּזִית כְּלוּמַר אֲכַלוּ לֹא פִּגַל אֲלֹא בְּכוּזִית בִּין שְׁתִּיָּהוּ הָיִי כּוּלָּהוּ פּגוּל: בְּאַחַת מִהֶן לֹא

נִתְפַּגֵּלָה חֲבַרְפָּה: אֲכַלוּ בְּאַחַת מִהֶן נָמִי דִּהָא אָמַר בְּמַתְנִי' זֶה הָהּ פּגוּל: אי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא גְּפִי וְרִכּוֹת דְּמַזְבֵּחַ אֶחָד אִתּוּ חַד גּוּפָא נִינְהוּ וְאִי פִּגַל בָּזוּ נִתְפַּגֵּלָה זוּ מִשׁוּם הִכִּי מַצְטַרְפוֹת חֲלוּת חֲצִי זִית מַזוּ וְחֲצִי זִית מַזוּ פִּי עֲרַבִינְהוּ דְּחָשַׁב עַל מַנְתָּ לֶאֱכֹל כּוּזִית לְמַחֵר בִּין שְׁתִּיָּהוּ דְּמַהֲנִי לֹאֻ מַה שְׁעֲרַבּוּ זֶה בְּמַחֲשַׁבְתּוּ בְּאֵלוּ בָּזוּ שְׁתִּיָּהוּ מִגּוּף אֶחָד דְּאֲמַרִּינוּ לַחֲמֵן (מִנְחוֹת דף יד.): דְּעַרַב מַחֲשַׁבְתּוּ מַהֲנִי לְצַרְכָּן וּגְפִי חֲלוּת ה"ט דְּבְּאַחַת מִהֶן לֹא נִתְפַּגֵּלָה חֲבַרְפָּה מִשׁוּם דָּלָא מַחַד גּוּפָא אִתּוּ וּבְמַחֲשַׁבְתּוּ נָמִי לֹא עֲרַבְנוּ:

 מסורת הש"ס

	א לקמן טו; משנה מנחות
ב זבחים יג:	
ג תוספתא מנחות; תוספתא זבחים; זבחים כט;; משנה זבחים; לקמן יז.; זבחים סד;; זבחים כח.; זבחים מא;; לעיל יב.; חולין קכב;; חולין נה:	
ד שבועות לט:	

 תורה אור השלם
מפושבתיכם תביאו להם תנופה שפלים שני עשרנים סלת תהנינה וגו' [ויקרא כג, יז]
ונעשיתם שיעיר-עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה קזבח וגו' [ויקרא כג, יט]
ונדבר והנה אל-משה לאמר צבר אל-אהרן [ואל-בניו ואל קל-בני וגו' [ויקרא יז]
ואם האכל ואכל מבשר-זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה וגו' [ויקרא ז, יח]

 עין משפט גור מצוה					
	א	ב	ג	ד	
ה	ו	ז	ח	ט	י
יא	יב	יג	יד	טו	טז
יז	יח	יט	כ	כא	כב
כג	כד	כה	כו	כז	כח
כט	ל				

ה**פְּתוּב** עָשָׂאן גוף אֶחָד. דְּכֵתִיב (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ז) תְּבִיאֵוּ לְחֵם תְּנוּפֶה וְהִפְתּוּב עֲשָׂאן שְׂנֵי גוּפִין דְּכֵתִיב (שם) שְׁתֵּים שְׂנֵי עֲשָׂרוּנִים וּסְדָרִים דְּלָחֵם הִפְנִים וְלִפְנֵין מִשְׁתֵּי הָלָחֵם אִשִּׁי לְמֵאֵן דְּלֹא יֵלִיף מִלְּתֵא מִמִּלְתֵּא דְּהָבֹא דְּמֵן אֶהֱדָי טָפִי: פֻּגַל בְּלִחְמֵי תַּחֲדָה מֵהוּ. הוּא דְּאִין דְּהוּא מְצִי לְמַדְבָּעֵי בִּרְקִיקֵי נְזִיר שְׁנֵשׁ שְׂנֵי מִינִין: שְׁחִיטָה חֲרִיקָה תַּרְוִיחָה מִתּוֹרִין הֵן. פִּרְשׁ פְּקוּדוֹתֵרם שֶׁהִשְׁחִיטָה מִתְּקַשֶּׁת אֶת הָעֵם וְאִמְרִינוּ עֲסוּף פִּרְקוּין דְּבֹא לְקַדֵּשׁ בְּבֹא לְהַתִּיר דְּמֵי וּא"ת תִּכְלֶה נִמְי מִתְּקַשֶּׁת אֶת הָעֵם בְּכֵלִי שֶׁכֵּת לֹא פִּרְכָּא הִיא דְּעֵם סָבִין מִתְּקַשָּׁא לִישׁ בְּדִאֲמַרִינוּ עֲסוּף פִּרְקוּין:

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

מִפְּגָלִי בָּשָׂר: הֵכֹא פֻּגַל בְּרַךְ יִמִּין דְּחִשְׁבִּיב בְּבָשָׂר גּוּפִיה: כ"ט דְּמִפְּגָלָא אִף עַל עֲמֵאל:

מִיפְּגָלִי – הֵכֹא דְּחִשְׁיב בְּהוּ בּוֹבִיחָה גּוּפִיה, לֹא כָּל שְׂכָן? אָלֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֵיִינוּ טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסִי – הַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוּף אֶחָד, וְהַפְּתוּב עֲשָׂאן שְׁנֵי גוּפִין: גּוּף אֶחָד – דְּמַעַכְבִּי אֶהֱדָדִי, שְׁנֵי גוּפִין – דְּאָמַר רַחֲמָנָא: הָא לַחֲוֹדָה עֲבִידָא וְהָא לַחֲוֹדָה עֲבִידָא. עֲרִבִינְהוּ – מִתְּעַרְבִין, דְּהַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוּף אֶחָד; פִּלְגִּינְהוּ מִיפְּלָגִי, דְּהַפְּתוּב עֲשָׂאן שְׁנֵי גוּפִין. "בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן: פִּיגָל בְּלִחְמֵי תוֹדָה מֵהוּ, בְּמִנְחַת מֵאֲפָה מֵהוּ? תֵּנָא לִיָּה רַב תַּחֲלִיפָא מִמְּעַרְבָא: וְכֵן אֲתָה אוֹמַר בְּלִחְמֵי תוֹדָה, וְכֵן אֲתָה אוֹמַר בְּמִנְחַת מֵאֲפָה. יְתֵנוּ רַבָּנֵן: בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה חִישְׁב לְאַכּוּל חֲצֵי זֵית, וּבִשְׁעַת זְרִיקָה חִישְׁב לְאַכּוּל חֲצֵי זֵית – פִּיגוּל, מִפְּנֵי שְׁשְׁחִיטָה וְזְרִיקָה מִצְטַרְפִּין. 'אֵיכָא דְּאָמַרִי: שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה, דְּתַרְוּוּיִיחָה מִתִּירִין – אִין, תִּכְלֶה וְהוֹלְכָה – לֹא. וְאֵיכָא דְּאָמַרִי: הֵנָּה דְּמַתְּחָקוּ, וְכַל שְׂכָן הֵנִי דְּמִתְּרַבֵּן. אִינִי? וְהָא תַּנִּי לׁוי: אַרְבַּע עֲבֻדוֹת אֵין מִצְטַרְפוֹת לְפִיגוּל, שְׁחִיטָה וְזְרִיקָה, תִּכְלֶה וְהוֹלְכָה! אָמַר רַבָּא, לֹא חֲשָׂיא: הָא רַבִּי, הָא רַבָּנִן. דְּתַנָּיָא: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכֶּבֶשׂ לְאַכּוּל חֲצֵי זֵית מִתְּכֶלֶה זֶה, וְכֵן תִּכְבִּירוּ לְאַכּוּל חֲצֵי זֵית מִתְּכֶלֶה זֶה, רַבִּי אוֹמַר: אוֹמַר אָנִי שְׂזָה כָּשָׂר. אָמַר לִיָּה אֲבָיִי: אֵימַר דְּשִׁמְעַת לִיָּה לְרַבִּי – חֲצֵי מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה, כּוּלוֹ מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה מִי שְׁמַעַת לִיָּה? אָמַר לִיָּה רַבָּא בַר רַב חֲנַן לְאֲבָיִי: וְאִי אֵית לִיָּה לְרַבִּי כּוּלוֹ מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה, לְגִזוֹר חֲצֵי מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה אִטּוּ כּוּלוֹ מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה, דְּהָא רַבִּי יוֹסִי גִזַּר וּרְבָנֵן גִּזְרִי! רַבִּי יוֹסִי גִזַּר, דְּתַנּוּ: לְהַקְטִיר לְכוּנְתָהּ לְמַחֵר, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: פְּסוּל וְאִין כּוּ פֶּרֶת, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: פִּיגוּל וְחִיִּיבִין עֲלֶיהָ פֶּרֶת. ^(א) וּרְבָנֵן נִמְי גִּזְרִי, דְּתַנּוּ: פִּיגָל בַּקּוּמִץ וְלֹא בְּלְכוּנָה, בְּלְכוּנָה וְלֹא בַּקּוּמִץ – רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: פִּיגוּל וְחִיִּיבִין עֲלִיו פֶּרֶת, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין כּוּ פֶּרֶת עַד שְׁיַפְגָּל בְּכַל הַמִּתִּיר. אָמַר לִיָּה: הֵכִי הַשְׁתָּא? בְּשִׁלְמָא הָתֵם, גִּזַּר רַבִּי יוֹסִי קוּמִץ דְּלְכוּנָה אִטּוּ קוּמִץ דְּמִנְחָה. רַבָּנֵן גִּזְרִי קוּמִץ אִטּוּ קוּמִץ דְּמִנְחַת חוּטָא, וּלְכוּנָה אִטּוּ לְכוּנָה הַפָּאָה בְּבוֹיִכִין. כְּכָשִׁים נִמְי, כְּכָשׁ אִטּוּ כְּכָשׁ חֲבִירוֹ. כּוֹזָה, אִטּוּ כּוֹזָה חֲבִירוֹ. אָלֹא הֵכֹא, מִי אֵיכָא חֲצֵי מִתִּיר וְחֲצֵי אֲכִילָה בְּעִלְמָא, דְּלִיקוּם וְלִיגְזַר? הֵכִי נִמְי מְסַתְפָּרָא, דְּטַעֲמָא דְּרַבָּנֵן מִשּׁוּם הֵכִי הוּא, דְּקִתְנֵי סִיפָא: מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּמִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת קִנְאוֹת שָׂאם פִּיגָל בַּקּוּמִץ שְׁפִיגוּל, וְחִיִּיבִין עֲלֶיהָ פֶּרֶת, שְׁהַקּוּמִץ הוּא הַמִּתִּיר. הָא לָמָּה לִי לְמִיתָנָא בָּלָל? בְּשִׁיטָא, מִי אֵיכָא מִתִּיר אַחֲרִינָא? אָלֹא לֹאן הָא קָא מִשְׁמַע לֹן, דְּטַעֲמָא דְּקוּמִץ מִשּׁוּם דְּאֵיכָא קוּמִץ דְּמִנְחַת חוּטָא דְּדָמִי לִיָּה. 'מִתְנִי' נְטִמַּאת אַחַת מִן הַחִלּוֹת, אוּ אֶחָד מִן הַסְּדָרִים – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: שְׁנִיָּהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרִיפָה, שְׂאִין קֶרֶפֶן צִיבוּר חִלּוּק. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַטֵּמָא בְּטוּמְאָתוֹ וְהַטְּהוֹר יֵאָכֵל. גַּמִּי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַחֲלוּקַת לִפְנֵי זְרִיקָה, אָבֵל לְאַחַר זְרִיקָה – דְּבָרֵי הַכֹּל הַטֵּמָא בְּטוּמְאָתוֹ וְהַטְּהוֹר יֵאָכֵל. ^(ב)וְלִפְנֵי זְרִיקָה, בְּמֵאִי בְּלִיגִי? אָמַר רַב כְּפָא: בְּצִיץ מְרָצָה עַל אֲכִילּוֹת קָא מִיפְּלָגִי,

רַבָּנֵן

בַּהֲקָטֹרֶת לְכוּנָה: ר"מ אוֹמַר פֻּגַל הֵן הַשִּׁירִים דְּאֵית לִיָּה מִפְּגָלִין בִּשְׁעַת עֲבוּדַת חֻצֵי מִתּוֹר: וּכח"א אִין כּוּ פֶּרֶת כּוּ' פֶּרֶת הוּא דְּלִיפָא אָבֵל פְּסוּל הוּא מִלְּאֲכֵל דְּגִזְרִין אִטּוּ פֶּרֶת וְרַבִּי אוֹמַר לְשִׁיל (עֲמוּד א') בַּהֲדִיא בָּשָׂר: קִמָּן דְּלְכוּנָה אִטּוּ הַקָּטֹרֶת קִמָּן דְּמִנְחָה דְּמֵנוּ אֶהֱדָי וּבְקִמָּעַן ע"מ לְהַקְטִיר קִמָּצָה לְמַחֵר מוֹדָה רַבִּי יוֹסִי דְּפֻגַל הוּא: וְרַבָּנֵן נִמְי דְּגִזְרִי דְּתַפְסֵל מִנְחָה בְּמַחֲשַׁב בְּשִׁירִים בִּשְׁעַת הַקָּטֹרֶת קִמָּן: דְּמִנְחַת חוּטָא דְּהָתֵם עֲבוּדָה שְׁלֵמָה הִיא וּמִפְּגָלָתָּ: לְכוּנָה נִמְי מַחֲשַׁב אֲשִׁירִים: בִּשְׁעַת הַקָּטֹרֶת לְכוּנָה דִּה"ט דְּפֻגְלֵי רַבָּנֵן לְמִנְחָה גִזְרָה אִטּוּ מַחֲשַׁב בַּהֲקָטֹרֶת לְכוּנָה בְּבוֹיִכִין דְּהָתֵם פֻּגַל גִּמּוּר הוּא שְׂאִין הַקָּטֹרֶה אָלֹא הִיא: בְּבֶשׂ דְּאָמַרִי רַבָּנֵן בְּמִתְנִי' שְׁחַט אֶחָד מִן הַבְּבָשִׁים לְאַכֵּל ב' חֲלוֹת לְמַחֵר אוּ הַקְטִיר אֶחָד מִן הַבוֹיִכִין לְאַכֵּל שְׂנֵי סְדָרִים לְמַחֵר דְּהָאֲמַרִי רַבָּנֵן אִין כּוּ פֶּרֶת הֵא פְסוּל אֵיפֹא דְּגִזְרִי חַד בְּבֶשׂ אִטּוּ בְּבֶשׂ חֲבָרֵן שֵׁלֹא יִשְׁחַט עֲנִיָּהִם בְּמַחֲשָׁבֶה דְּהָתֵם פֻּגַל בְּכַל הַמִּתִּיר וְכֵן בְּבוֹיִכִין כּוּלָּהוּ הֵךְ גִּזְרִית דְּאֵיפֹא בְּעָלְמָא דְּדָמִי לָהּ הֵי פֻגַל: אָבֵל הָבֹא בְּחֻצֵי מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה דְּרַבִּי מִי אֲפֹא חֻצֵי מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה בְּעָלְמָא פֻגַל דְּגִזְזוֹר הָבֹא אִטּוּ הָתֵם: מַש"ה הוּא דְּמַשְׁבַּחֵי פֻגַל דְּדָמִי לָהּ: דְּקִתְנֵי כּוּפָא דְּמִתְנִי' דְּפֻגַל בְּקִמָּן וְלֹא בְּלְכוּנָה מוֹדִים חֻכְמִים כּוּ' שְׂאֵם חֲשַׁב בְּקִמָּעַן אוּ בַּהֲקָטֹרֶת קִמָּעַן פֻּגַל בְּשִׁירִים: הָא קָא מִשְׁמַע לָן דְּטַעֲמָא דְּפֻגְלֵי רַבָּנֵן בְּמַחֲשַׁב בִּשְׁעַת הַקָּטֹרֶת קִמָּן דְּמִנְחַת נְדָבָה מִשּׁוּם הֵכִי הוּא דְּאֵיפֹא דְּמִנְחַת חוּטָא דְּדָמִי לָהּ שְׂאֵם מוֹדִים שְׁהוּא פֻגַל: מִתְנִי' שְׂאִין קֶרֶפֶן צִבוּר חִלּוּךְ הֵכִי מִתְּקַנָּא דְּגִמְקֵא תַלְמוּד עֲרוּךְ בְּפִי שֵׁל רַבִּי יְהוּדָה שֶׁשְׁנֵאֵה מַרְבוּתֵיו שְׂאִין קֶרֶפֶן צִבוּר חִלּוּךְ הֵכִי מִתְּקַנָּא דְּגִמְקֵא חִלּוּךְ וְאִם נִפְסֵל חֻצֵי נִפְסֵל כּוּלּוֹ: גִּמ' לִפְנֵי זְרִיקָה נְטִמַּאת אַחַת מִן הַחִלּוֹת עַל עֲצֵרֶת וּבְלָחֵם הִפְנִים לִפְנֵי הַקָּטֹרֶת בּוֹבִין: אָבֵל לְאַחַר זְרִיקָה זְרִיקָה מַעֲלִיתָא הוּא (הַיֹּא) דְּבָרֵי הַכֹּל כּוּ':

אָלֹא א"ר יוֹחָנָן לִיקָא לְרַב הוּנָא וְאִם פֻּגַל בְּיָמִין פֻּגַל בְּשְׂמֵאל דְּהָא חֲזִינוּ אִשִּׁי לֹא חֲשַׁב אָלֹא עַדִם נִתְפַּגַּל בָּשָׂר וְגַפִּי חֲלוֹת ה"ט דְּרַבִּי יוֹסִי דְּאָמַר בְּמִתְנִיתוּן דְּמַרִּי גּוּפִי יִנְיָהוּ וְאִם פֻּגַל כּוֹזָה לֹא נִתְפַּגָּלָה זֶה וְלַעֲיֹל קִתְנֵי בִּשְׁתִּיקוֹן בְּבוֹיָת דְּמַשְׁמַע מִתְּצַטְרַפּוֹת חֲדָה גּוּפָא יִנְיָהוּ: הַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוּף אֶחָד וְהַפְּתוּב עֲשָׂאן ב' גּוּפִין הַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוּף אֶחָד דְּמַשְׁבַּכִּי אֶהֱדָי דְּאִין זֶה בָּשָׂרָה כֵּלָא זֶה דְּכֵתִיב (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ז) שְׁתֵּים שְׂנֵי עֲשָׂרוּנִים דְּמַשְׁמַע שְׁתֵּים וְלֹא אַחַת וּכְתִיב (שם) סֵלֶת תַּרְוִיחָה וְכַל הֵינָּה עֲבוּבָא וְאוֹתוֹ כְּתוּב עֲצֵמוֹ עֲשָׂאן שְׂנֵי גוּפִין מִתְּכַתִּיב שְׁתֵּים דְּמַשְׁמַע דְּכַל אַחַת לִישְׁתָּה וְעִירִכְתָּה בְּפִנֵי עֲצָמָה הַלְכָךְ עֲרַבִינְהוּ דְּאָמַר כּוֹזָת כִּין שְׁתִּיקוֹן מִתְּעַרְבִין וּמִתְּצַרְפִּין דְּהַפְּתוּב עֲשָׂאן גּוּף אֶחָד: פֻּלְגִינְהוּ דְּאָמַר ע"מ לְאַכֵּל מִן הָאֶחָת וְלֹא עֲרַב חֲבַרְתָּה עֲמָה: מִפְּגָלִי וְאִין חֲבַרְתָּה פֻּגַל דְּהָרִי הַפְּתוּב עֲשָׂאן שְׂנֵי גוּפִים יֵשׁ לְשׁוֹנוֹת דְּאֲחֵרִים בְּהִלְכָה זֶה אָבֵל זֶה עָקֵר: פֻּגַל בְּלִחְמֵי תַּחֲדָה שְׂהוּ אֶרְבַּעָה מִינִים וּפֻגַל בְּאֶחָד מִן הַמִּינִים מִי פֻלְגִי רַבִּי יוֹסִי וְרַבָּנֵן בְּהָא אִם נִתְפַּגָּלוּ הָאֲחֵרִים אוּ לֹא מִי אֲמַרִינוּ כּוּן דְּזוּבַח אֶחָד מִתּוֹר כְּחַד דְּקִמָּעַן אוּ דְּלִמָּא כּוּן דְּלֹא חַד מִינָא הוּא פֻלְגִי רַבִּי יוֹסִי: בְּמִנְחַת מִאֲפָה שֵׁנֶשׁ בֵּשׂ שְׂנֵי מִינִין ה' חֲלוֹת נִשׁ' דְּרִיקוּין בְּדִאֲמַר בְּשִׁרְקַה הַתַּחֲדָה (לְקִמָּעַן מִנְחוֹת דף נז) וְאֶלִיפָא דר"ש קִנְסַב לָהּ מֵהוּ מִי אָמַר הוּאִיל וְקוּמָעַן אֶחָד לְשִׁנְיָהִם לֹא פֻלְגִי רַבִּי יוֹסִי וְאִם פֻּגַל בְּחֲלוֹת נִתְפַּגָּלוּ דְּרִיקוּין אוּ דְּלִמָּא כּוּן דְּשִׁין מִינִין פֻּלְגִי: וְכֵן אֲתָה אוֹמַר דְּהָבֹא נִמְי פֻּלְגִי: בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה כּוּ' אֲסַתֵם זְבַח חָאִי שְׁחִיטָה חֲרִיקָה מִתּוֹרִין יִנְיָהוּ שְׁחִיטָה דְּקַדְשָׁה לְעֵם בְּדִאֲמַר בְּשִׁלְחֵי פִּרְקוּין (דף טז:) וְאָמַר הָתֵם הָבֹא לְקַדֵּשׁ בְּבֹא לְהַתִּיר דְּמֵי חֲרִיקָה מִתְּכַתֵּר הַבָּשָׂר: תִּכְלֶה וְהוֹלְכָה דְּלֹא מִתּוֹרִין יִנְיָהוּ לֹא מִצְטַרְפִּין דְּקַבְלָה אִינָּה מִתְּכַתֵּר דְּאִינָּה אָלֹא לְעֶדָה זְרִיקָה: שְׁחִיטָה חֲרִיקָה מִתְּכַתִּי אֶהֱדָי וּמִצְטַרְפִּין וכ"ש תִּכְלֶה וְהוֹלְכָה דְּמִתְּרַבֵּן: אִין מִצְטַרְפִּין שְׁתֵּים מִהֵן צִיחַר אִם חֲשַׁב כּוֹזָה עַל חֻצֵי זֵית וְזֵית עַל חֻצֵי זֵית: הָא רַבִּי הָא רַבָּנֵן הָא דְּתַנִּי אִין מִצְטַרְפוֹת רַבִּי הִיא: חֻצֵי מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה כְּגוֹן בְּבֶשׂ הֵי חֻצֵי מִתּוֹר וְלֹא חֲשַׁב עָלֵיו אָלֹא בְּחֻצֵי אֲכִילָה: כּוּלּוֹ מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה כְּגוֹן שְׁחִיטָה דְּכֻלּוֹ מִתּוֹר עַדִם חֲרִיקָה דְּכּוּלּוֹ מִתּוֹר בְּבָשָׂר: מִי שְׁמַעַת לִיָּה דְּאִם חֲשַׁב כּוֹזָה בְּחֻצֵי זֵית וְכּוֹזָה בְּחֻצֵי זֵית דְּאִין מִצְטַרְפִּין: וְאִי אֵית לָהּ לְרַבִּי כּוּלּוֹ מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה מִצְטַרְפִּין לְכּוּזָה: לְגִזְרֵי חֻצֵי מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה דְּלִיפְסֵל אִטּוּ כּוּלּוֹ מִתּוֹר וְחֻצֵי אֲכִילָה דְּכֶרֶת הוּא: דְּהָא רַבִּי יוֹסִי גִזַּר בְּמִתְנִי' (לְשִׁיל מִנְחוֹת דף יג.) בַּהֲקוּמָעַן אֶת הַמִּנְחָה ע"מ לְהַקְטִיר לְכוּנְתָהּ לְמַחֵר וְאָמַר פְּסוּל וּאִע"ג דְּאִין כּוּ פֻגַל דְּגִזַּר לִיָּה אִטּוּ פֻגַל:

וְרַבָּנֵן נִמְי בְּמִתְנִיתוּן דְּקִתְנֵי פֻגַל בַּהֲקָטֹרֶת קִמָּעַן ע"מ לְאַכֵּל שִׁירִים לְמַחֵר וְלֹא פֻגַל

 מסורת הש"ס

א לקמן כוונ; משנה זבחים; תוספתא זבחים; זבחים כח.; זבחים לו.; לקמן נט.; תוספתא מנחות; זבחים כט.; זבחים כז.; לקמן יז.; זבחים סד.; משנה מנחות; חולין קכב.; לעיל יב.; חולין נה;

ב לקמן טז.; זבחים מב.; משנה מנחות; זבחים מא: ג פסחים עז.

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכתוב וכו' מלתא ממלתא. לעיל דף ח ע"א:

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

רַבֵּנּוּ סָבְרִי הָעֵץ מֵרֵצָה עַל טִמְאָת חֲכִילֵת כֹּהֲנִים לִמְחֹץ וְרִיקָה שְׁזָרְקָה עָלֶיהֶן וְרִיקָה

^(נ)רַבֵּנּוּ סָבְרִי: הַצִּיץ מֵרֵצָה עַל אֲכִילוֹת, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר:

אִין הַצִּיץ מֵרֵצָה עַל אֲכִילוֹת. אָמַר לִיה רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב נָתַן לְרַב פִּפְאָ: וְהָא עוֹלִין, דְּהַצִּיץ מֵרֵצָה עַל הָעוֹלִין, וּפְלִיגִי! דְּתַנְיָא: נִטְמָא אַחַד מִן הַבְּזִיכִין, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:

שְׁנֵיהֶם יַעֲשׂוּ בְטוּמְאָה, לְפִי שְׂאִין קָרְבַּן צִיבוֹר חִלּוֹק, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַטְּמָא בְטוּמְאָתוֹ וְהִטְהוֹר בְּטִהְרָתוֹ.

^(א)וְעוֹד, אָמַר רַב אֲשִׁי: תָא שְׂמַע, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אֲפִילוּ

שָׁבַט אַחַד טָמֵא וְכָל הַשְּׁבָטִים טְהוֹרִין – יַעֲשׂוּ בְטוּמְאָה,

לְפִי שְׂאִין (קָרְבָּנוֹת) [קָרְבַּן] צִיבוֹר חִלּוֹק, וְהָכָא מֵאֵי הַצִּיץ

מֵרֵצָה אֵיכָא? וְעוֹד, הָאָמַר רַבִּינָא: תָא שְׂמַע, נִטְמָאת אַחַת

מִן הַחִלּוֹת אוֹ (אַחַת) [אַחַד] מִן הַסְּדְרִין, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:

שְׁנֵיהֶם יַצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרִיפָה, לְפִי שְׂאִין קָרְבַּן צִיבוֹר חִלּוֹק,

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: הַטְּמָא בְטוּמְאָתוֹ וְהִטְהוֹר יֵאָכֵל. וְאִם

אֵיתָא, לְפִי שְׂאִין הַצִּיץ מֵרֵצָה עַל אֲכִילוֹת מִיבְעֵי לִיה!

אָלָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תִּלְמוּד עֲרוּךְ הוּא בְּפִיו שֶׁל רַבִּי

יְהוּדָה, שְׂאִין קָרְבַּן צִיבוֹר חִלּוֹק. ^(א)מִתְנִי' הַתּוֹדָה מְפֻגֶּלֶת

אֶת הַלֶּחֶם, וְהִלָּחֶם אִינוֹ מְפֻגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. פִּיצֵד? שִׁחַט

אֶת הַתּוֹדָה לֵאֲכוֹל מִמֶּנָּה לְמַחֵר – הִיא וְהִלָּחֶם מְפוּגָלִין,

לֵאֲכוֹל מִן הַלֶּחֶם לְמַחֵר – הַלֶּחֶם מְפוּגֵּל וְהַתּוֹדָה אֵינָה

מְפוּגֶּלֶת. יְהַכְּשִׁים מְפֻגָלִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהִלָּחֶם אִינוֹ מְפֻגֵּל

אֶת הַכֶּבֶּשִׂים. פִּיצֵד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכֶּבֶּשִׂים לֵאֲכוֹל מִהֶן

לְמַחֵר – הֵם וְהִלָּחֶם מְפוּגָלִין, לֵאֲכוֹל אֶת הַלֶּחֶם לְמַחֵר –

הַלֶּחֶם מְפוּגֵּל וְהַכֶּבֶּשִׂים אֵינֶן מְפוּגָלִין. ^(א)גַּמִּי מֵאֵי טַעֲמָא?

אֵילִימָא מִשּׁוּם דְּרַב פְּהֵנָא, דְּאָמַר רַב פְּהֵנָא: מִנִּין לִלְחַמִּי

תּוֹדָה שְׁנִיקְרָאוֹ תּוֹדָה? שְׁנַאֲמַר: ״וְהַקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה

חִלּוֹת״. אֵי הָכִי אֵיפְכָא נָמִי, הָא לֹא קִשְׁיָא: לָחֶם אֵיךְרִי

תּוֹדָה, תּוֹדָה לֹא אֵיךְרִי לָחֶם. אָלָא הָא דְקִתְנִי: הַכֶּבֶּשִׂים

מְפֻגָלִין אֶת הַלֶּחֶם וְהִלָּחֶם אִינוֹ מְפֻגֵּל אֶת הַכֶּבֶּשִׂים, לָחֶם

הֵיכָא אֲשַׁכַּח דְּאֵיךְרִי כֶּבֶּשִׂים? אָלָא לֹא הֵינִי טַעֲמָא:

לָחֶם גָּלֵל תּוֹדָה, וְאִין תּוֹדָה גָּלֵל (דִּלְחֶם) [לָחֶם], לָחֶם גָּלֵל

(דַּכְּבִישִׁים) [כֶּבֶּשִׂים], וְאִין כֶּבֶּשִׂים גָּלֵל (דִּלְחֶם) [לָחֶם].

^(א)וְצִרִיכִי, דְּאֵי אֲשַׁמְעִינָן תּוֹדָה – הֵתֵם הוּא דְכִי מְפֻגֵּל בְּלָחֶם

לֹא מְפֻגֶּלֶא תּוֹדָה, מִשּׁוּם דְּלֹא הוּזָקְקוּ זֶה לָזֶה בְּתַנּוּפָה,

אָכַל כֶּבֶּשִׂים דְּהוּזָקְקוּ זֶה לָזֶה בְּתַנּוּפָה – אֵימָא כִּי מְפֻגֵּל

בְּלָחֶם לִיפְגְּלִי נָמִי כֶּבֶּשִׂים, צִרִיכָא. בָּעָא מִינִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר

מִרַּב: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לֵאֲכוֹל פּוֹזִית מִמֶּנָּה וּמִלְחָמָה

לְמַחֵר, מָהוּ לְאִיפְגּוּלִי? תּוֹדָה לֹא מִיבְעֵיא לִי, הַשְׁתָּא כּוּלּוּ

מִלְחָמָה לֹא מִיפְגְּלָא, מִמֶּנָּה וּמִלְחָמָה מִיבְעֵיא? כִּי קָא

מִיבְעֵיא לִי לְאִיפְגּוּלִי לָחֶם, מִי מַצְטַרְפָּה תּוֹדָה לְאִיפְגּוּלִי

לְלָחֶם אוֹ לֹא? אָמַר לִיה: אֲךָ כּוֹז, הַלֶּחֶם מְפוּגֵּל וְהַתּוֹדָה

אֵינָה מְפוּגֶּלֶת. וְאִמָּאִי? לֵימָא קַל וְחוֹמֵר: וּמָה תּוֹדָה

הַמְּפֻגֵּל אִין מִתְּפַגֵּל, הָכָא לְפַגֵּל וְלֹא פִיגֵל – אֵינִי דִין שְׂלֵא

יִתְּפַגֵּל? וּמִי אֲמַרִינָן קַל וְחוֹמֵר כִּי הֵאִי גּוֹוֹנָא? וְהִתְנַנְּא:

מַעֲשֶׂה בְּאַחַד

שְׁזָרַע

הֵאִי טָמֵא בְּאֻבּוֹד וְשָׂרוּף אָלָא חָשׁוּב

כְּטָהוֹר לְעֵינָן דְּשָׂרִיף וְרִיקָה לְאִדְרָךְ

כְּטָהוֹר גְּמוּר: וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר אִין הָעֵץ

מֵרֵצָה. וְהֵנָּה לִיה הֵאִי טָמֵא בְּאֻבּוֹד וְשָׂרוּף

וְלֹא מֵהֵצִיא וְרִיקָה לְטָהוֹר אַע"ג דְּרַבִּי

יְהוּדָה ס"ל בָּפ' פִּיצַד צוּלִין (פְּסָחִים

עו.) טָמְאָה הִתְרָה בְּצַבוֹר וְלֹא מַבְעִי עֵין

לְרַעֲיִי דְמֵאִי דְהִפֵּךְ הוּא בְּצַבוֹר לֹא

מֵהֵצִיא לְהֵאִי טָמֵא לְמַשְׁרֵיהּ בְּאֻבִּילָה הוּא

הַדִּין נָמִי דְלֹא מֵהֵצִיא לְמַשְׁרֵיהּ לְטָהוֹר

דְּלַעֲיָן הִתֵּר אֲכִילֵת לֹא מֵהֵצִיא וְלֹא הֵיִיא

כְּרַעֲי עֵין וְלָמ"ד מֵרֵצָה מֵהֵצִיא לְטָהוֹר

וְלֹא מֵהֵצִיא לְטָמֵא: וְהֵא עוֹלִין דְּעֵין

מֵרֵצָה כו'. וְאֲשִׁי לָמ"ד בָּפ' פִּיצַד צוּלִין

(פְּסָחִים עו:.) אִין הָעֵץ מֵרֵצָה עַל

הָעוֹלִים הֵנ"מ בְּיַחֲיד אָכַל בְּצַבוֹר מוֹדָה

דְּעֵין מֵרֵצָה עַל הָעוֹלִין: וּפְלִיגִי. מַשְׁמַע

דְּאִי מַשְׁבַּח תַּנְאִי דְּעֵין מֵרֵצָה עַל הָעוֹלִין

הָנָה נִיחָא לִיה וְלִכְאוּרָה כ"ס דְּהֵנָּה קָשָׁה

טַפִּי דְרַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר שְׁנֵיהֶם יַעֲשׂוּ

בְטַמְאָה חֲסָבַר דְּעֵין מֵרֵצָה עַל הָעוֹלִין

וּמִתְנַיִתוֹן חֲסָבַר אִין הָעֵץ מֵרֵצָה עַל

אֲכִילוֹת וְרַבֵּנּוּ דְאָמְרִי טָמֵא בְטַמְאָתוֹ

וְטָהוֹר בְּטַהְרָתוֹ חֲסָבַר אִין הָעֵץ מֵרֵצָה

עַל הָעוֹלִין וּבִמְתַנַּיִתוֹן חֲסָבַר הָעֵץ מֵרֵצָה

עַל אֲכִילוֹת: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר אֲשִׁי שָׁבַט

אֶחָד טָמֵא כו' שְׂאִין קָרְבַּן צִבוֹר חִלּוֹק.

אֲךָ עַל גַּב דְּרַבִּי יְהוּדָה ס"ל בַּפ"ק

דְּיוֹמָא (דף ז:.) דְטַמְאָה הִתְרָה בְּצַבוֹר

מ"מ אֲצַטְרִיךְ לִיה טַעֲמָא דְאִין קָרְבַּן

צַבוֹר חִלּוֹק בְּפִסַּח כִּין דְּיֵשׁ בַּהּ אֲכִילָה

כְּדַמּוּבַח הָתֵם: וְהָכָא מֵאִי עֵין מֵרֵצָה

אֵיכָא. פִּי' הָא אִין הָעֵץ מֵרֵצָה עַל

טָמְאָת הַגּוֹף כְּפִי' בְּקוּנָט' וְדִכִּי לָחֶמֶן

כְּהַקּוּמָן רַבִּהּ (מְנַחוֹת דף פה.) שְׁוֹן

הַהֲדָשִׁים הוּא נוֹשֵׂא וְלֹא שְׁוֹן הַמַּקְדִּישִׁי

וּבְפִרְקָ שְׁנֵי דּוּבָחִים (דף כג.) נָמִי

אֲמַרִינָן בְּהִירָא דְאִין הָעֵץ מֵרֵצָה עַל

טָמְאָת הַגּוֹף וְהֵא דְאָמַר בָּפ' פִּיצַד צוּלִין

(פְּסָחִים עו.) דְלָמ"ד טָמְאָה דְחַוִּיה

בָּעִיא עֵין לְרַעֲיִי הֵנִי לְטַמְאָת בָּשָׂר

דְּמַהֲעִי עֵין אָכַל לְטַמְאָת הַגּוֹף דְלֹא מֵהֵצִי

עֵין אֲשִׁי' בָּלֹא עֵין: מַנִּין לְלַחֲמִי תּוֹדָה

כו'. לָחֶמֶן בָּפ' הַתּוֹדָה (מְנַחוֹת דף פ.)

עַקֵּר מִלֵּתָא: לָחֶם אֲקָרִי תּוֹדָה תּוֹדָה לֹא

אֲקָרִי לָחֶם. מֵהֵאִי טַעֲמָא מִתְּרַצָּא מַה

שְׁמַקְשִׁים בָּפ' הָעֵרֵל (וּבְמוֹת עג:.) דְּיֵשׁ

בְּמַעֲשֶׂר וּבְכוּרִי' מִשָּׁא"כ בְּתַרוּמָה מ"ט

דְּלֹא וְלִפְנֵין (כַּפּוּרִים מִתְּרומָה) אַע"ג

דְּאִתְקוּשׁ דְּדַרְשִׁינָן (פְּסָחִים לו:.) וּתְרוּמַת

יִדְךָ אֵלּוּ הַבְּכוּרִים דְּבַכּוּרִים אֲקָרוּ תְּרוּמָה

תְּרוּמָה לֹא אֲחֻרָיָא בַּכּוּרִים וְהֵא דְמַקְשִׁשׁ

לָהּ בְּפִרְקָ הָעוֹר וְהַרְטָב (חֲלוּין קכ:.)

הָתֵם אֲבַמְכִּתָּא בְּשַׁלְמָא אָמַר: הַמְּפֻגֵּל

אִין מִתְּפַגֵּל כו'. פְּרוּשׁ אוֹתוֹ שְׂאֵתָה ר"ל

שְׂהוּא מְפֻגֵּל אִתָּה מוֹדָה שְׂאִין מִתְּפַגֵּל

וּבְכִרִשׁ מַכּוֹת (דף כ.) רוּצָה לוֹמַר ק"ו כִּי

הֵאִי גּוֹנָא גַּבִּי מַעֲיָדִין אֵנוּ בְּאִישׁ פְּלוּגִי

שְׂהוּא כּוֹן גְּרוּשָׁה וְנִמְצָאוּ זוּמְמִין דְּאִין

כּוֹסֵל אִינוּ נִסְתַּל וְלֹא חֲלַל וְלֹא חֲלַל אִינוּ דִין שְׂלֵא יִתְחַלֵּל וּפְרִיךְ רַבִּינָא א"כ בְּטוֹלָת תּוֹרַת עֲדִים זוּמְמִין וּמָה

הַסּוֹחֵק אִינוּ נִסְתַּל הִבָּא לְסַקֵּל וְלֹא סַקֵּל אִינוּ דִין שְׂלֵא וְסַקֵּל נִאֲע"ג דְּהִבָּא מִתְּנַזֵּם הִק"י לְעֵינָן עֲדִים זוּמְמִין שְׂאִין מִשּׁוּם טַעֲמָא דֹא"כ בְּטוֹלָת תּוֹרַת עֲדִים זוּמְמִין וּמָה הַסּוֹחֵק

כו'. פִּי' מִשּׁוּם דְּקִוִּים לוֹ הִרְגוּ אִין גְּהַרְגִין מִשּׁוּם דְּדַרְשִׁינָן בְּאֶשֶׁר זָמַם וְלֹא בְּאֶשֶׁר עָשָׂה כֶּךָ פִּי' שֵׁם בְּקוּנָט' וְקָשָׁה א"כ אִמָּאִי נִקַּט סְקִילָה יוֹמַר מַשְׁאֵר מִיִּיתַת וּמִפְּרָשׁ ר"ת

וּמָה הַסּוֹחֵק אִינוּ נִסְתַּל דְּרוּצַח לְעוֹלָם בְּסוּף אֲשִׁי' הִרַג אֶת חֲבֵרֹו בְּאֻבּוֹ וְעוֹד נִרְאֶה דִּק"י דְּהִבָּא לֹא דְמִי לְהֵאִיא דְּבֵא לְפַגֵּל הִבָּא הֵנִי לָחֶם שְׂבָא לְפַגֵּל חֲצִי זֵית שֶׁל תּוֹדָה ע"י

שְׂיִצְטוּרְךָ לְכַסֵּלָה וְלֹא פִיגֵל שְׂאִינוּ מַצְטוּרְךָ לְכַסֵּלָה אִינוּ דִין שְׂלֵא יִצְטוּרְךָ לְהִתְּפַגֵּל לְעַצְמוֹ וְכִי הֵאִי גּוֹנָא הֵנִי הֵאִי דְכַסְמוּךְ וּמָה אוֹסֵר אִינוּ נִאָסֵר הַגָּשָׁן שְׂאוֹסֵר אִינוּ נִאָסֵר הִבָּא

לְאָסֵר דְּהֵנִי זָרְעִים שְׂבָאִין לְאָסֵר הַגָּשָׁן עַל יְדֵי צְרוּפָם שְׁנַעֲשִׂין כִּלְאִים וְלֹא אָסֵר אִינוּ דִין שְׂלֵא וְאָסֵר ע"י צְרוּף שֶׁל גָּשָׁן וּמֵהֵאִי טַעֲמָא נָמִי נִיחָא בְּמִתְנַיִתוֹן שְׁזוּחַט אֶת

הַתּוֹדָה לֵאֲכֹל הָלֶחֶם שֶׁהָלָחֶם מְפֻגֵּל אֵינָה וְהַתּוֹדָה אֵינָה מְפֻגֶּלֶת וְלֹא אֲמַרִינָן קַל וְחוֹמֵר:

מסורת הש"ס
א פסחים פ: פסחים עח.
ב פסחים פ.
ג תוספתא מנחות
ד לקמן פ:
ה לקמן מו:
ו פסחים עז.

תורה אור השלם
אם על־תּוֹדָה נִקְרִיבִנוּ וְהַקְרִיב על־זֶבַח הַתּוֹדָה חִלּוֹת מִצּוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן וְיִרְקִי מִצּוֹת מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן וְסֵלֶת מִרְכַּבֵּת חִלּוֹת בְּלוֹלֹת בְּשֶׁמֶן [ויקרא ז, יב]
וְדִיו תִּבְיָאִינָה אֶת אֲשִׁי יִתְּנֶה אֶת־הַחֹלֶב עַל־הַחֹזֶה וּבִיאֲנוּ אֶת הַחֹזֶה לַהֲנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה [ויקרא ז, כ]
וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֹתָם עַל לֶחֶם הַבָּכִרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי כִבְשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לִיתְּנֶה לַכֹּהֵן [ויקרא כג, ב]

עין משפט גור מצורה	
א מיוי פיו"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	שָׁזַרְעוּ בְּרֹמֹם שֶׁל חֲבֵרֹת קְמָדֵר. הֵא דְּנָקֵט
ב מיוי פיו"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' יז:	דְּחִין אֲדָם אוֹכֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוּ גִלְגָּל הַיָּמָא
ג מיוי פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:	מֵה שֶׁהִתִּירוּ אֶת הַגְּפִינִים מִשּׁוּם דִּגְגְּמֵרוּ וְלֹא
ד מיוי פיו"ח מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	הוֹכִיפוּ מֵאֲנִינִים וְלֹא מִשּׁוּם דְּחִין אֲדָם
ה מיוי פה' מהל' מחוסרי כפרה הל' ד:	אוֹכֵר: וְאֶמְרוּ אֶת הַזֵּדִיעִים. הִינּוּ גִלְגָּל כְּרִבִּי
	יֵאֱשִׁיָּה דְאָמַר עַד שֶׁחָרַע חֲטָה וְשֶׁעוֹרָה
	וְחִרְצָן בְּמַפְלֵת יָד וְכַמֵּה קִתּוּם מִשְׁנִיּוֹת גִּלְגָּל
	כַּתְּמָה אַע"ג דְּחִימָא לֹן כַּתְּמָה בְּדִאֲרִיתָא
	בְּבִרְכּוֹת (דף כב.) וּבְחֵלְטִין בְּפִקָּךְ רֵאשִׁית

שְׁזָרַע פֿרֶמֶז שֶׁל חֲבֵרו סְמֵדָר. הָא דְנָקִט דְּחִין אֲדָם אוֹרֵב דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ דְלֵא תִּימָא מִה שְׁהִתִּירוּ אֶת הָאֲפָנִים מֵשׁוּם דְּנָקְמֵרו וְלֵא הוֹסִיפוּ מֵאֲנִינִים וְלֵא מֵשׁוּם דְּחִין אֲדָם אוֹרֵב: וְאָסְרוּ אֶת הָזָרְעִים. הֵינּוּ דְלֵא בְּרַבִּי יֵאֲשִׁיָּה דְאָמַר עַד שְׁזָרַע חֲטָה וּשְׁעוּרָה וְחִרְצָן בְּמַפְלַת יָד וּבִמְה סָתַם מַשְׁנִוִּית דְּלֵא בְּנִתָּה אַע"ג דְּקִנְיָמָא לֹן בְּנִתָּה בְּדִלִיתָא בְּכַרְכוּת (דף כב.) וּבְחִלּוֹן בְּפִקֵּק רֵאשִׁית הַגֶּז (חֲלוּן דף קלו): וְהוּנָּה עֲלֵמָא בְּתַלְתָּא סָבִי בְּרַבִּי יֵאֲשִׁיָּה בְּכֻלָּאִים וְאִמְרִינוּ בַּפ"ק דְקִדּוּשִׁין (דף לט.) גְּבִי הֵהוּא דְזָרַע חֲטִי וּשְׁעִירי צִי גְבִי צִימִי מִר גִּשְׁמַתָּה אָמַר לֵה לֹא צַהֲרִיתוּ בַּה לֹא קוּי"ל בְּרַבִּי יֵאֲשִׁיָּה בְּרוּשׁ בַּתְמִינָה: וְהִתִּירוּ הָאֲפָנִים. הֵינּוּ בְּרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּמַסְבֵּךְ גִּבְנוּ עַל גְּבִי תְבוּאָתוּ שֶׁל חֲבֵרו דְאָמַר בְּסוּף הָעֵרֵל (יבמות פג:) חִין אֲדָם אוֹרֵב דְּבַר שְׂאִינוּ שְׁלוּ וְצִירָן לֹוּמַר דְּתִבּוּאָה דְהָתָם לֹאָו בַּתָּתָם תְּבוּאָה שֶׁל ה' מִיַּיִן דְאָס חָס פִּן הֵי דְאוֹרִינָא בְּמו קִנְבוּם וְלוֹף דְּמַסְבִּיקוּן הֵבֵא דְאוֹרֵב וְהִיבִי מַסִּיק רַבִּי יוֹסִי דְשָׁרִי אֵלֶּא דְרַב פּוֹסֵק הָתָם בְּרַבְּנָן: אֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵת לְזַבַּח אַחֵר.

בַּתִּיקָפְתָא דְזַבְחִים חִין הִלָּשׁוּן בִּן וְגֵרָם הָתָם אָמַר אֵף חִינִי לֹא אִמְרִיתִי אֵלֶּא בְּשִׁקְדָּשׁוּ בְּבָלִי אִמְרוּ לוּ אַע"פ שְׁתַּקְדָּשׁוּ אֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵת לְזַבַּח אַחֵר וְקִדְשׁוּ בְּבָלִי דִּיתַקְפְתָא הֵינּוּ בָּאִים עַם הַזְּבַח דְהֵבֵא וְאוּי"ת דְהִשְׁתָּא מִשְׁמַע דְלָרְבָּנָן דְאֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵת לְזַבַּח אַחֵר אֲשִׁי לְאַחַר שְׁחִיטָה וְלִקְמָן בַּפ' הַתּוֹזָה (מְנַחוֹת דף עט.) תַּנּוּ הַנֶּסֶכִּים שְׁקִדְשׁוּ בְּבָלִי וְנִמְצָא זָבַח פְּסוּל אִם יֵשׁ זָבַח אַחֵר וְקִרְבּוֹ עִמּוֹ וּפְרִיָו בְּגַמ' (שם:) וְהָאִמַר רַב חֲסֵדָא שְׁמָן שְׁהִפְרִישׁוּ לְשֵׁם מַנְחָה זֶז פְּסוּל לְשֵׁם מַנְחָה אַחֲרַת וּמִשְׁנִי לַב בֵּית דִין מִתְּנָה עֲלֵיהֶם אִם הִצְרִכוּ הִצְרִכוּ וְאִם לֹאָו יְהוּ לְזַבַּח אַחֵר אֲלֵמָא דְאִסּוּר לְשׁוֹנֵת אִם לֹא מֵשׁוּם תִּנְיָא בֵּית דִין וְחִין לֹוּמַר דְהָא דְאָמְרוּ רַבָּנָן גְּמִי הֵבֵא אֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵת הֵינּוּ מֵשׁוּם תִּנְיָא ב"ד חֲדָא מִי לֹא עֲסָקוּן בְּקִרְבָּן וְחִיד דְלֹא שִׁיר בַּה לַב בֵּית דִין וְעוֹד לֵב שְׁמָן דְאֵשֶׁם מַצְרַע לֹא מִשְׁפַּחַת אֵלֶּא צִיחִיד וְעוֹד דְחִין לַב ב"ד מִתְּנָה אֵלֶּא הִיבֵא דְלֹא הִצְרִכוּ אֲבָל אִם הִצְרִכוּ אִי אֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵת וְנִרְחָה לְפָרֵשׁ דְהִנְיָא דְהָתָם בְּרַבִּי מֵאִיר וְאִם תֵּאֲמַר וְהֵלֵא רַב חֲסֵדָא סְתֵמָא בְּבּוּלִי עֲלֵמָא בְּדַמְפֵּרֵשׁ טַעֲמָא הָתָם מֵשׁוּם דְשָׁמָן גּוּפָא דְמַנְחָה הוּא וּמֵאִי קִשְׁיָא לִיָּה מִרַב חֲסֵדָא מִמַּתְנִי' דְהָתָם תִּקְשִׁי לִיָּה הָא דְרַבָּנָן דְהֵבֵא וְשִׁמָּא בְּמוּ בִן הִיָּה יוֹכֵל לְהַקְשׁוֹת אֵלֶּא מִקְשָׁה אֲסָתָם מִתְּנִיתוּן דְאֲשִׁי' לְרַבִּי מֵאִיר אֲפָשֶׁר לְשׁוֹנֵתוּ וְהָא דְלֹא פְרִיָו מִסָּתָם מִתְּנִיתוּן דְהָתָם מִדְר"מ גּוּפָה אֲדָרַבִּי מֵאִיר דְהֵבֵא מֵשׁוּם דְלֹא נִזְכַּר שֶׁם רַבִּי מֵאִיר בְּהִלָּא וְכֵן מִלְּתָא דְזַעֲרִי דְהָתָם גְּמִי אֲלֵבֵא דְרַבִּי מֵאִיר אֲתָא דְקֵאֲמַר הָתָם (דף עט.) חִין הַנֶּסֶכִּים מִתַּקְדָּשִׁין אֵלֶּא בְּשַׁחֲטִית הַזְּבַח בְּרוּשׁ לַעֲנֹן שֶׁלֹא לְשׁוֹנֵת (לַעֲנֹן) לְזַבַּח אַחֵר וְלֹא בְמוּ שְׁפָרֵשׁ שֶׁם בְּסוּגִינָרָם לַעֲנֹן לְפָסֵל בְּלִינָה דְלַעֲנֹן לִינָה

וְחֵאִי מִשְׁכָּלִי מִשְׁקָדָשׁוּ בְּבָלִי דְאָמַר בְּסוּף רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל (לְקַמָּן מְנַחוֹת עב:) גְּבִי שְׁמִי הֵלָּחֵם דְחֵא תַנּוּר מִקְדָּשׁ מִשְׁכָּלִי בְּלִינָה וְעוֹד בְּסוּף לִנְלָב וְעַקְבָּה (סָפָה נ.) קֵאֲמַר זַעֲרִי גּוּפָה דְחֵא מִיַּמִּי בְּמַקְדָּשַׁת אֲפִסְלוּ לָהּ בְּלִינָה וּמִשְׁנָה שְׁלֵמָה שְׁנִינוּ ב"ב ד'מַעֲנִיָה (דף י.) גְּבִי נֶסֶכִּים קִדְשׁוּ בְּבָלִי הִבְשִׁירוּ לְפָסֵל בְּלִינָה מִיְהוּ הִיֵּאִיל יֵשׁ לְזַחוּת דְקוּקָא בְּנִסְכִּים הִשְׁאִים בְּבִינִי עֲצָמָן וּבְמוּ שְׁפָרַתִּי דְחִזְרִי לַעֲנֹן שֶׁלֹא לְשׁוֹנֵת לְזַבַּח אַחֵר וְהָא דְפִרִיָו הָתָם מִמַּתְנִיתוּן דְקִנְיָן אִם יֵשׁ זָבַח אַחֵר וְקִרְבּוֹ עִמּוֹ מֵאִי לֹאָו דְאֲפִסְלוּ בְּשַׁחֲטָה הִבִּי פְרִיָו דְמַבְשֵׁר זִנְקָא מֵשׁוּם דְחֵאִיבֵא זָבַח אַחֵר שְׁהִיָּה (זָבַח) זָבּוּחַ בְּאוֹתָהּ שַׁעָה וְגַם מֵשׁוּם דְלַב ב"ד מִתְּנָה עֲלֵיהֶן בְּמוּ שְׁמַעֲמִידָה בְּסוּף הָא לֹאָו הִבִּי לֹא קִרְבִּי דְמַשְׁקָדָשׁוּ בְּבָלִי דְהִקְדַּעוּ אֲשִׁי' קִדָּם שְׁחִיטָה וְהָא דְקִרְבִּי עַם הַזְּבַח אַחֵר הַזְּבּוּחַ בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הֵינּוּ מֵשׁוּם דְלַב ב"ד מִתְּנָה בְּדַמְפֵּרֵשׁ הָתָם וּלְפִי מַה שְׁפּוֹצֵר דְהִתָּא לִית לֵה דְאִמְרִינוּ הֵבֵא לר"מ דְשַׁחֲטָה קוֹבַעַת וְלֹא בָלִי קוֹבַעַת עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ הִיֵּאִיל הָתָם דְהִתּוּזָה אֲשִׁי' בְּרַבְּנָן דְבִי פְלִיגִי רַבִּי מֵאִיר וּרְבָּנָן בְּשַׁחֲטִית פִּגּוּל דְבַפְּגוּל מִזְרִי צִרִישָׁא וְקֵאִי אִמַּתְנִיתוּן דְהַזְּבַח מִפְּגַל אֶת הַנֶּסֶכִּים וְקָבַר רַבִּי מֵאִיר דְהִקְדַּעוּ בְּשַׁחֲטִית פִּגּוּל תּוֹזָה דְתַנּוּ ד' עה:) שְׁחַט חוּן לְזַמְנוּ וְחוּן לְמִקְוִימוּ קִדְשׁ הֵלָּחֵם אֲבָל שְׁחִיטָה בְּשַׁרְה קוֹבַעַת אֲשִׁי' לָרְבָּנָן וְלַזַּעֲרִי דְאָמַר נֶסֶכִּים מִתַּקְדָּשִׁים בְּשַׁחֲטָה הֵינּוּ לְמַר בְּדִלִית לֵה וּלְמַר בְּדִלִית לֵה וּפְרִיָו מִמַּתְנִי' דְזָבַח פְּסוּל דְאֵלֵמָא שְׁחִיטָה פְּסוּלָה מִקְדָּשָׁא וְקִשְׁיָא לְרַבָּנָן וְאֲשִׁי' רַבִּי מֵאִיר לֹא אָמַר אֵלֶּא בְּפִגּוּל בְּמַתְנוֹת וְלֹא בְּשִׁאֵר פְּסוּלִי שְׁחִיטָה וְקוּקָא דְחֵאִיבֵא זָבַח אַחֵר מֵשׁוּם תִּנְיָא ב"ד הָא לִיבֵא זָבַח אַחֵר לֹא וּמִיְהוּ קִשָּׁה לְפָרוּשׁ זֵה דֵא"ב מִשְׁפַּחַת לְרַבָּנָן דְנִסְבִּי בַּהֲמָה חִזְבִּין עֲלֵיהֶם מֵשׁוּם פִּגּוּל שְׁנַעֲשִׂית הַשְׁחִיטָה בְּהַבְשֵׁר וּפְגַל בְּשִׁאֵר עֲבוּמוֹת: הִקְדַּעוּ בְּשַׁחֲטָה. בְּרַבִּי דְאָמַר שְׁנִי דְבָרִים הַמִּתְּרִים מַעֲלִין זֵה בְּלֹא זֵה וְלָר' אֲלַעְזָר בַּר' שְׁמַעוֹן דְאָמַר חִין מַעֲלִין הִנֵּה לִיָּה לְמִינְקַט שְׁחִיטָה חֲרִיקָה אוֹ שְׁתַּקְפַּל הָדֵם בְּכוּם וּנְשַׁפֵּךְ וְכֵאֲתָה דְאָמַר כֹּל הַעוֹמֵד לְזִרוּק וְזִרוּק וְזִרוּק דְמִי בְּדִקְאִמְרִינוּ בְּפִקֵּק הַתּוֹזָה (לְקַמָּן מְנַחוֹת דף עט:) וּפְלַגְמִיָּה בַּפ' הַתְּבַלְתָּ (לְקַמָּן מְנַחוֹת דף מז.) וּבְסוּף ר' יִשְׁמַעֲלֵל לְקַמָּן (מְנַחוֹת דף עב:)

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

סמדר לאשמועינן דהאפנים התיירו מטעם

שזרע משלנו: סמדר כבר חנטו ענבים ו

שְׁזָרַע פֿרֶמֶז שֶׁל חֲבֵירוּ סְמֵדָר, וּבֵא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים, וְאָסְרוּ אֶת הָזָרְעִים וְהִתִּירוּ אֶת הָאֲפָנִים. וְאַמַּאי? לֵימָא קַל וְחוּמָר הוּא: וּמָה הָאוֹסֵר אֵינּוּ נֶאֱסֵר, הֵבֵא לְאִסּוּר וְלֹא אָסֵר – אֵינּוּ דִין שְׁלֹא יִתְאַסֵּר? ^(א)**הָכִי הִשְׁתָּא? הָתָם קִנְבוּם וְלוֹף אָסְרָה תוֹרָה, דִּתְנֹן: הִיתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה קִנְבוּם וְלוֹף לֹא יִהְיֶה זֹרַע עַל גְּבִיָּהֶם, שִׁחַו עוֹשׂוֹת לְשִׁלֵּשׁ שָׁנִים – שְׁאָר זָרְעִים מִדְּרַבָּנָן הוּא דְאִסִּירָי. הָאִי דְעָבִיד אִיסוּרָא – קִנְסוּוּה רַבָּנָן, הָאִי דְלֹא עָבִיד אִיסוּרָא – לֹא קִנְסוּוּה רַבָּנָן. אָבָל הֵבֵא, לֵימָא קַל וְחוּמָר! וְאִיבֵא דְמַתְנִי לֵה אֲכַבְּשִׁים, בָּעָא מִיַּנְיָה רַבִּי אֲלַעְזָר מִרַב: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכֶּבֶשִׁים לְאֹכֹל כְּזִית מִהֶן וּמִלַּחְמֶן, מַהוּ? לְאִיפְגּוּלִי כְּבָשִׁים לֹא קֵא מִיבְעִיָא לִי, הִשְׁתָּא כּוּלּוּ מְלָחָם לֹא מַפְגָּלִי, מִהֶן וּמִלַּחְמֶן מִיבְעִיָא? כִּי קֵא מִיבְעִיָא לִי לְאִיפְגּוּלִי לָחֵם, מִי מִצְטַרְפִּי כְּבָשִׁים לְאִיפְגּוּלִי לְלָחֵם אוּ לֹא? ״אָמַר לִיָּה: אֵף בּוֹז, הִלָּחֵם מְפּוּגָל וְהַכְּבָשִׁים אֵינָן מְפּוּגָלִין. וְאַמַּאי? לֵימָא קַל וְחוּמָר: וּמָה הַמְּפַגֵּל אֵינּוּ מִתְּפַגֵּל, הֵבֵא לְפַגֵּל וְלֹא פִּיגָל – אֵינּוּ דִין שְׁלֹא יִתְּפַגֵּל? וּמִי אֲמַרְיָנָן קַל וְחוּמָר כִּי הָאִי גּוֹנָא? וְהַתְּנִיָא: מַעֲשֶׂה בְּאַחַד שְׁזָרַע פֿרֶמֶז שֶׁל חֲבִירוּ סְמֵדָר וכו'. וְאַמַּאי? לֵימָא קַל וְחוּמָר: מַה הָאוֹסֵר אֵינּוּ נֶאֱסֵר, הֵבֵא לְאִסּוּר וְלֹא אָסֵר – אֵינּוּ דִין שְׁלֹא יִתְאַסֵּר?** ^(א)**הָכִי הִשְׁתָּא? הָתָם קִנְבוּם וְלוֹף אָסְרָה תוֹרָה, שְׁאָר זָרְעִים מִדְּרַבָּנָן הוּא דְאִסִּירָי, הָאִי דְעָבִיד אִיסוּרָא – קִנְסוּוּה רַבָּנָן, דְלֹא עָבִיד אִיסוּרָא – לֹא קִנְסוּוּה רַבָּנָן, אָבָל הֵבֵא לֵימָא קַל וְחוּמָר! מֵאֵן דְּמַתְנִי לֵה אַתּוּדָה – כֹּל שְׁפֹן אֲכַבְּשִׁים, וּמֵאֵן דְּמַתְנִי לֵה אֲכַבְּשִׁים – כְּבָשִׁים הוּא דְהוּזְקָקוּ זֵה לְזֵה לְתַנּוּפָה, אָבָל תּוֹדָה דְלֹא הוּזְקָקָה זֵה לְזֵה בַּתְּנּוּפָה – לֹא. רַבִּי אֲבָא זִזְטִי בְּצִי לֵה הָכִי, בָּעָא מִיַּנְיָה רַבִּי אֲלַעְזָר מִרַב: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַכֶּבֶשׁ לְאֹכֹל כְּזִית מִחֲבִירוּ לְמַחֵר, מַהוּ? ״חֲבִירוּ״ כְּבֶשׂ מִשְׁמַע, וְלֹא מַפְגֵּל, אוּ דְלִמָּא ״לָחֵם״ מִשְׁמַע, וּמַפְגֵּל לִיָּה. ^(א)אָמַר לִיָּה: תְּנִיתוּהָ, שְׁחַט אֶחָד מִן הַכְּבָשִׁים לְאֹכֹל מִמֶּנּוּ לְמַחֵר – הוּא פִּיגּוּל וְחֲבִירוּ כְּשֵׁר, לְאֹכֹל מִחֲבִירוּ לְמַחֵר – שְׁנִיָּהֶם כְּשָׁרִים, אֲלֵמָא ״חֲבִירוּ״ כְּבֶשׂ מִשְׁמַע! דְלִמָּא דְפָרִישׁ וְאָמַר ״חֲבִירוּ כְּבֶשׂ״. מִתְנִי' הַזְּבַח מַפְגֵּל אֶת הַנֶּסֶכִּים, מִשְׁקָדָשׁוּ בְּכָלִי, דְבָרִי רַבִּי מֵאִיר. הַנֶּסֶכִּים אֵינָן מַפְגָּלִים אֶת הַזְּבַח. פִּיצֵד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזְּבַח לְאֹכֹל מִמֶּנּוּ לְמַחֵר – הוּא וּנְסָכִיו מְפּוּגָלִין, לְהַקְרִיב נֶסְכִּיו לְמַחֵר – הַנֶּסֶכִּים מְפּוּגָלִין, הַזְּבַח אֵינּוּ מְפּוּגָל. ^(א)גְּמִי תַנּוּ רַבָּנָן: נֶסֶכִּי בְהִמָּה חִיִּיבִין עֲלֵיהֶן מִשׁוּם פִּיגּוּל, מַפְגִּי שְׂדֵם הַזְּבַח מִתִּירָן לְקִרְב, דְבָרִי רַבִּי מֵאִיר. ״אֲמַרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: וַחֲלֹא אָדָם מִבִּיא זָבַח הַיּוֹם וּנְסָכִיו עַד עֶשְׂרָה יָמִים! אָמַר לֵהֶן: אֵף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֵלֶּא בְּבֵאִין עִם הַזְּבַח. אָמְרוּ לוֹ: אֲפָשֶׁר לְשִׁנּוּתוֹ לְזַבַּח אַחֵר! אָמַר רַבָּא: קִסְבַּר רַבִּי מֵאִיר, הוּקְדַּעוּ בְּשַׁחֲטָה, כְּלַחְמִי תוֹדָה. ״תַּנּוּ רַבָּנָן: לּוֹג שְׁמֶן שֶׁל מִצּוּרַע חִיִּיבִין עָלָיו מִשׁוּם פִּיגּוּל, מַפְגִּי שְׂדֵם אֲשֶׁם מִתִּירוּ לְבַהּוֹנוֹת, דְבָרִי רַבִּי מֵאִיר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: וַחֲלֹא אָדָם מִבִּיא אֲשָׁמוּ הַיּוֹם, וְלּוֹגוּ מִיפָן וְעַד עֶשְׂרָה יָמִים. אָמַר לֵהֶן: אֵף אֲנִי לֹא אֲמַרְתִּי אֵלֶּא בְּבֵא עִם הָאֲשָׁם. אֲפָשֶׁר לְשִׁנּוּתוֹ לְאֲשָׁם אַחֵר. אָמַר רַבָּא: קִסְבַּר רַבִּי מֵאִיר הוּקְדַּעוּ בְּשַׁחֲטָה, כְּלַחְמִי תוֹדָה.**

מתנני

מפרש לקמן: האומר גפנים האוקרים את הזרעים: הבא לאסר זרעים: קנבום קנבא: לוף מיני חטניות: אסרה תורה בקרם חין זרעם בלה שגש להם שרש ל"א קנבום ולוף אסרה תורה דכתיב (דברים כ"ב:ט')

פרמך בלאים זרעים הלומין לבקם ובהנך תולין אשכולות פשין ענבים: פעל הבקם לא עבד אסורא אלא הבא אפתי אבא למפרך לומר קל וחומר: כ"ש אכבשים מצטרפין הן והלחם לפגל הלחם: אבל תודה לא פשיט ליה דלא פגל לחם: בעי רבי אבא זוטרי כו' מחברו ולא פרש בשב: ולא מפגל בדרקתני דמתני' דסיפא שחט א' מן הכבשים לאכל מחברו למחר דנייהם בשירים חלון מתיר מפגל את המתיר או דלמא חברו לחם משמע ומפגל לחם: מתני' מפגל את הנסכים שהשתה מהם חיוב ברת משום פגול שמשקדשו בכלי שוב חין לכן פדיון וקדשתו קדשה: גמ' שדס הזבח מתירן לקרב והוי דבר שגש לו מתירין למזבח וניהי דכן פגול דכל דבר שגש לו מתירין יש בו פגול במס' יומא בפ' הוציאו לו (יומא דף ס.). ונסכיו מקבא ועד י' ימים דאמר מר לקמן (מנחות דף מז:): מנחתם ונסכיהם אכלו למחר אלמא לאו מזבחה ניניהו: אף חני לא אמרתי אם פגל בזבח שיהו הנסכים שכיבא בסוף י' ימים מפגלים אלא בבאים עם הזבח: אמרו לו אפסר לשנותו לזבח אחר הלכך לא מפגלי: בשחיטה דהאין הקדשו לזבח זה ואין ראין לשנותם לאחר: כלחמי תודה שהשחיטה קודמתו בדראמרי' בהתודה בפרשתית לעיל: לנ שמן כו' אם פגל בשחיטת האשם: מתירו לבהונות דכתיב (ויקרא י"ז:י"ו) שג דם האשם דכל זמן שלא נמו מן הדם מעבב השמן בדראמרי' בפ"ק (לעיל מנחות ה.).

 מסורת הש"ס

א משנה כלאים; גיטין פטו; בבא מביעא לו; כתובות נד.

ב יבמות פט.

ג לקמן יז; משנה מנחות; לעיל יב.

ד זבחים מד; תוספתא זבחים

 גליון הש"ס

גמ' דתנן היתה שדהו. עיין תו"ט פ"ה מ"ח דכלאים:

 תורה אור השלם
--

לא-תזרע פרמך בלאים פורתקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת וגו' (דברים כב, ט) והניף הפהן אתם על לחם הבפרים תנופה לפני יתוה על-שני וגו' (ויקרא כב, כ)

זבחים השמיני יקח שני-כבשים תמימים וכבשה אחת בת-שנתה תמימה וגו' (ויקרא יז, כב)

מסורת הש"ס
א מנחה מנחות; זבחים מא:: לעיל יג. ב לקמן עא: ג זבחים מב: ד תוספתא מנחות; לעיל יד: ה זבחים מא:: תוספתא זבחים ו תוספתא מנחות ז יומא מט: ח זבחים מב.
תורה אור השלם

בזאת יבא אהרן אל־הקדש בפר כור־בקר לחטאת ואיל לעלה [ויקרא טו, ג]

מתני' פגל בקמץ צהקטרת קמץ חשב וזהקטרת אחד מהן חצי מתיר הוא דאיבא גמי הקטרת חבירו: גמי' שנתן הקמץ כו' כלומר הקטרה ראשונה הקטיר בשתיקה ושניה במחשבה אבל חשב צראשונה ושתק בשניה פגול לדברי הפל: להא שמעתא דרב: בר"א דמחשבת עבודה הקמץ מפגל צבריתא דמנחות: בקמיצה כו' דבהנך ג' עבודות אין לומה להן בלבונה הלכך פלו מתיר הוא הולכה מפרש בגמ' לקמץ בשמעתין דהא איבא בלבונה: קתני מיהא כו' ופלגי ותיובתא דרב: בשתי זעות דאחד הקטיר קמץ במחשבה ואח"כ הקטיר חבירו לבונה בשתיקה משום"ה פליגי רבנן דליבא למימר על דעת ראשונה עשה: בר"א דבמתנה אחת פגל בדמים הנתנין כו' צבריתא דזבחים (דף מב:). מ"ג דיוס הכפורים ח' הזאות דפר בין הבדים אחת למעלה ושבע למטה וח' דשעיר דרי ט"ז וקנגלו צהיכל גדלמרי' במס' יומא (דף נג:) דרי ל"ב וד' קרנות המזבח הפנימי דרי ל"ו וז' על טהרו של אותו מזבח כשהדם הפך והשעיר מערבין ביחד דרי מ"ג: י"א של פר כהן משוח ז' הזאות על הפרכת וד' מתנות דמזבח בדכתיב בניקרא וכן פר העלם דבר: צראשונה בין הבדים בשניה על הפרכת בג' על מזבח הזהב: וסוגים עליו פר האוכל מבשר הפר: ופליגי חפ"י פגל צראשונה פליגי רבנן חלמא לא חמרי' שניה ושלישית על דעת ראשונה עשה: בשתי זעות שמת כהן גדול או ארע לו קרי לאחר הזאות דבין הבדים ושמש אחר תחתיו והזה צהיכל דליבא למימר על דעת ראשונה עשה: הניחא למ"ד במס' יומא בפ' הוציאו לו (יומא ד' מט:): פר ואפי' דמו של פר [שגלמרי] בזאת יבא אהרן [וני'] בפר ואפי' בדמו של פר שאס שחטו הראשון וארע בו פסול יבא אהרן בדמו אל הקדש וא"צ להביא ולגחום פר אחר לזידה הוה [מצו] לאוקמה בב' זעות: אלף למ"ד ולא בדמו של פר לא מצוי לאוקומי בשתי זעות: אלף אמר רב אשי כגון שפגל צראשונה ובשניה ושתק בשלישית דאפתי הוה חצי מתיר:

על השירים: עד שיפגל בכל המתיר

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

^(נא) **מתני'** **פיגל בקומץ ולא בלבונה, בלבונה ולא בקומץ** – **רבי מאיר אומר: פיגול וחייבין עליו פרת, וחכמים אומרים: אין בו פרת עד שפיגל בכל המתיר. ומודים חכמים לרבי מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות, שאם פיגל בקומץ, שהוא פיגול וחייבין עליו פרת, שהקומץ הוא המתיר. שחט אחד מן הכבשים לאכול שתי חלות למחר, הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול שני סדרים למחר** – **רבי מאיר אומר: פיגול וחייבין עליו פרת, וחכמים אומרים: אין בו פרת עד שיפגל בכל המתיר.** ^ג**שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר – הוא פיגול, וחבירו פשר; לאכול מחבירו למחר – שניהם פשרים.**
גמ' **אמר רב: מחלוקת שנתן את הקומץ בשתיקה, ואת הלבונה במחשבה.** ^(א) **אבל נתן הקומץ במחשבה, ואת הלבונה בשתיקה – דברי הפל פיגול, שפל העושה על דעת ראשונה הוא עושה. ושמואל אומר: צדיין הוא מחלוקת.** ^(ב) **יתיב רבא וקאמר לה להא שמעתא, איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא: במה דברים אמורים – בקמיצה, ובמתן פלי, ובהילוף.** ^(ג) **בא לו להקטרה, נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה, את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה – רבי מאיר אומר: פיגול וחייבין עליו פרת, וחכמים אומרים: אין בו פרת עד שפיגל בכל המתיר. קתני מיהא: נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה, ופליגי. אימא: וכבר נתן את הלבונה בשתיקה מעיקרא. שתי תשובות בדבר: חדא, דהיינו קמיינתא, ועוד, התנאי: אחר כה. תרגמה רב חנינא בשתי דיעות. ^(ד) **תא שמע: במה דברים אמורים? בדמים הניתנין על מזבח החיצון.** ^(ה) **אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי, כגון ארבעים ושלש של יום הפיפורים, ואחת עשרה של פר כהן משוח, ואחת עשרה של פר העלם דבר של ציפור, פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית, רבי מאיר אומר: פיגול וחייבין עליו פרת, וחכמים אומרים: אין בו פרת עד שפיגל בכל המתיר. קתני מיהא: פיגל בין בראשונה, בין בשניה, ובין בשלישית, ופליגי. ^(ו) וכי תימא, הכא נמי בשתי דעות – הניחא למאן דאמר "בפר" ואפילו בדמו של פר, אלא למאן דאמר "בפר" ולא בדמו של פר, מאי איבא למימר? ^(ז) אמר רבא: הכא במאי עסקינן? כגון שפיגל בראשונה, ושתק בשניה, ופיגל בשלישית, דאמרינן: אי סלקא דעתך כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, מיהדר פיגולי בשלישית למה לי? מתקיה לה רב אשי: מידי שתק קתני? אלא אמר רב אשי: הכא במאי עסקינן – כגון שפיגל בראשונה ובשניה ובשלישית, דאמרינן: אי סלקא דעתך כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, מיהדר פגולי בשניה ובשלישית למה לי?****

והא

בית שמאי (זבחים מב:) מביא צרייתא זו איפכא דקתני צרישא ונתן את הקומץ במחשבה: בין צראשונה בין בשניה בין בשלישית. ראשונה כל הזאות דבין הבדים שניה דפרכת שלישית דמזבח הזהב כך פי' כהנאטרכס וכן מוכח בסמוך כל דבין הבדים חשיב חדא דקאמר דחשב בפנים פוסל פי מצי צהיכל מניא בעלמא הא מצי ובחצי הזאות דפנים הא מוזגי ר' מאיר דלא הוי פגול מוזגי דהנה חצי קמץ דלא הוי פגול בדלמרי בסוף פ' שני דזבחים (דף נ.) דבעינן קמץ שלם דקאמר דכי קמיצה דכי לחצית דמי ופליגי ונ"ע צהיחא דלקמץ דהקטיר שמשום ללכלל שמשום עד שפלה הקמץ: קתני מיהא פגל צראשון וכו' ופליגי. הוי מצוי לשנוני שפי' צהיחא שאינו עושה על דעת ראשונה: כגון שפגל צראשונה ובשניה ובשלישית. בפ' ב"ש (זבחים דף מב. ושם) פי' כהנאטרכס ודרכיעית לא פגל וקשה דרכיעית מאן דבר שמה וככאן פרש כהנאטרכס שפגל צראשונה ובשניה ושתק בשלישית ואס תאמר א"כ תשיא מילי שמה קתני גדלקהשנין לעיל ושמא לעיל דשתק בדלמריצית הוה ליה לפרושי טפי כיון דראשונה ושלישית צמחשבה ושניה בשתיקה ולהאי פי' חשיב כל הזאות דמזבח הזהב בלחת שבע דטהרו וד' דקרנות וכן משמע בשרק הוציאו לו (יומא דף כא.) דתניא וכפר את הקדש זה לפני ולפנים ואת אהל מועד זה היכל ואת המזבח כמשמעו משמע דחשיב מזבח בפרה אחת עוד קאמר התם מבאן חמרו כו' עד גמר מתנות שצהיכל ונשפך הדם וביא אחר ויתחיל במתנות המזבח נתן מקצת מתנות המזבח ונשפך הדם וביא אחר ויתחיל בתמלה אבל לא קתני גמר ד' קרנות ונשפך הדם וביא אחר ויתחיל בטהרו דכלהו חשיבי בלחת וקשה דלקמן קאמר (ג"כ) משפחת לה בד' פרים וד' שעירים פרוש חד אהזאות דבין הבדים וחד אהזאות דפרכת וחד אהזאות דקרנות וחד אטהרו חלמא לא חשיבי כחד הזאות דקרנות ודטהרו ושמא סביקא לה שירים מעבדין הוי חד בשביל שירים ולפי זה נוכל לגרס כאן שפגל צראשונה ובשניה ושלישית וכן כתיב בספר רבינו גרשם ובפרק בית שמאי (זבחים דף מב.) וחשיב חצי מתיר משום דאיבא עדין שירים דמשפכי ואס תאמר הא בעל כרחיה האי תנא סבר שירים לא מעבדי מדלא חשיב אלף מ"ג דההוא דסבר שירים מעבדי חשיב חדא טפי כדמוכח בסמוך ויש לומר דאף על גב דשירים מעבדי לא חשיב האי תנא

טז.

עין משפט נר מצוה					
א	מיו"ט	פס"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ז:	
ב	מיו"ט	פס"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' י:	
ג	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יד:	
ד	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' טז:	
ה	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ח:	
ו	מיו"ט	פס"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יז:	
ז	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' א:	
ח	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ב:	
ט	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' א:	
י	מיו"ט	פיו"ז	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ב:	

אלף הזאות:

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פט"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ט:

פי מצי בַּהִיבֵל מֵיָא בַּעֲלָמָא קָא מַעֵי. הַקָּשָׁה בַּהֲוִיגֻתָּרָם בַּקִּמָּן וְשׁוּחַט נָמִי יוֹמָא דְלָא וְהָא בִּין בִּין קִתְּנִי דְמַשְׁמַע בְּאַחַת וְלֹא בְּשֵׁתֵּי: יוֹרְצָה פִּגּוּל הוּא לֹא יוֹרְצָה (וַיִּקְרָא יט) מַפְגַּל דְּכִי חָשִׁיב בַּקֶּלְמָא אֶפְסוּל וְכִי זִרְק מֵיָא זִרְק וְתַרְן בְּפִ' בֵּית שְׁמַאי (נִבְחִים דף מב: נָס) דְּהֵתָם גְּזֵרַת הַבְּתוּב הוּא אֲבָל בְּאֵן תַּרְן דְּהֵתָם אוֹתָהּ עֲבוּדָה שְׁפַגַּל בַּה נַּעֲשִׂית בְּלֹא בַקֶּשְׁתָּה אֲבָל הֵגֵךְ הַזֹּאוֹת בְּלֹאוּ חֲדָא עֲבוּדָה וְלֹא קִרְבּוּ בַל מַתְּרִי אוֹתָהּ עֲבוּדָה בַקֶּשְׁתָּה וְהָשָׂה זֶאֱס בּוּ פַגַּל בַּקִּמָּן וְלֹא בַלְבּוּנָה לִה"מ חֲמַאי הוּי פִּגּוּל בַּחֲצִי מַתִּיר הָא חַד עֲבוּדָה לֹא נַעֲשִׂית בַקֶּשְׁתָּה וְכִי מַקְטִיר לְלִבּוּנָה עֶפְרָא בַּעֲלָמָא מַקְטִירִי וְכִי תַיִמָא מִשׁוּם דְּהוּו ב' מִינִין אֲבִתִּי הָשָׂה מַשְׁנִי בּוֹבִין אֶס לֹא גִחְלֹךְ דְּבִין דְּבַעו שְׁנִי בְּלִים הוּו בְּשְׁנִי מִינִין ור"ת מְסַרֵּשׁ דְּבַחַד מִקּוּם פְּשִׁיטָא לִיה דְּלָא אִמְרִי' מֵיָא בַּעֲלָמָא הוּא דְקָא מַעֵי תַחֲלַת עֲבוּדָה בְּגִמְר עֲבוּדָה וְהָבִא גְזֵרַת הַבְּתוּב אֲבָל בַּשְׁנִי מִקּוּמוֹת בְּהִכִּי לֹא יִחְרִי קִרָא וּמֵיָא בַּעֲלָמָא קָא מַעֵי: מַשְׁפַּחַת לֹה בַד' פְּרִים. פִּי' בַּהֲוִיגֻתָּרָם פֶּר וְשְׁעִיר פְּנִים וְחֹשֶׁב עֲלִיו וְנִשְׁפֹךְ הַדָּם לְאַחַר הַזֹּאוֹת פְּנִים:

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

וְהָא בִּין בִּין קִתְּנִי! קִשְׁיָא. אָמַר מָר: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר פִּגּוּל, וְחִיִּיבִין עָלָיו כֶּרֶת. מַכְדִּי, כֶּרֶת לֹא מִיחִיִּיב עַד שְׂיִקְרְבוּ כָּל הַמַּתִּירִין.[[]^{ק]}דָּאָמַר מָר: "יִרְצָה" – כְּהַרְצָאת כֹּשֶׁר, כֹּה הַרְצָאת פְּסוּל; מָה הַרְצָאת כֹּשֶׁר עַד שְׂיִקְרְבוּ כָּל הַמַּתִּירִין, אִף הַרְצָאת פְּסוּל עַד שְׂיִקְרְבוּ כָּל הַמַּתִּירִין. וְהֵא, בִּין דְּחֹשִׁיב בַּה בַּפְּנִים – פִּסְלִיָה, כִּי מִדִּי בְּהִיבֵל – מֵיָא בַּעֲלָמָא הוּא דְקָא מִדִּי. אָמַר רַבָּה: מִשְׁפַּחַת לֹה בְּאַרְבָּעָה פְּרִים וְאַרְבָּעָה שְׁעִירִים.[[]^{ק]}רַבָּא אָמַר: אֲפִילוּ תַיִמָא פֶּר אֶחָד וְשְׁעִיר אֶחָד, לְפַגּוּלֵי מִרְצֵי. אֲרַבָּעִים וְשִׁלֹּשׁ, וְהִתְנַגָּא: אֲרַבָּעִים וְשִׁבְעִ! לֹא קִשְׁיָא, הָא כְּמֵאן דָּאָמַר: מַעֲרַבִין לְקַרְנוֹת, וְהָא כְּמֵאן דָּאָמַר: אִין מַעֲרַבִין. וְהִתְנַגָּא: אֲרַבָּעִים וְשִׁמּוּנָה! לֹא קִשְׁיָא, הָא כְּמֵאן דָּאָמַר: שִׁירִים מַעֲפְכִין, הָא כְּמֵאן דָּאָמַר: שִׁירִים לֹא מַעֲפְכִין.

אִיבַעֲיָא לְהו: פִּיגָל בְּהוּלְכָה, מַהוּ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הוּלְכָה בַקְּמִיצָה, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: הוּלְכָה בְּהַקְטָרָה. בַּשְּׁלָמָא לְרִישׁ לְקִישׁ, אִיפָא נָמִי הוּלְכָה דְּלִבּוּנָה, אֵלָא לְרַבִּי יוֹחָנָן מֵאִי טַעֲמָא? אָמַר רַבָּא, קִסְבַּר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל עֲבוּדָה שְׂאִינָה מִתְּרַת, עֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא לְפַגַּל עָלֶיהָ בַּפְּנִי עֲצָמָה. אָמַר לִיה אֲבָגִי: הָרִי שְׁחִיטַת אֶחָד מִן הַכֹּבָשִׁים, דַּעֲבוּדָה שְׂאִינָה מִתִּירָתָה, וּפְלִיגִי.[[]^{ק]}דִּתְּנוּ: שְׁחַט אֶחָד מִן הַכֹּבָשִׁים לְאַכּוּל שְׁתֵּי חֲלוֹת לְמַחַר, הַקְטִיר אֶחָד מִן הַבְּזִיכִין לְאַכּוּל שְׁנֵי סְדָרִים לְמַחַר, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: פִּגּוּל וְחִיִּיבִין עָלָיו כֶּרֶת, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִין בּוּ כֶּרֶת עַד שְׂיַפְגַּל בְּכָל הַמַּתִּיר. אָמַר לִיה: מִי סְבַרְתָּ לָחֵם בְּתַנּוּר קִדּוּשׁ? שְׁחִיטַת כֹּבָשִׁים מְקַדָּשָׁא לִיה, וְהִבָּא לְקַדָּשׁ כֹּבָא לְהַתִּיר דְּמִי. מִתִּיב רַב שִׁימִי בַר אֲשִׁי: אַחֲרִים אוֹמְרִים: הַקָּדִים מוּלִים לַעֲרִלִים – כֹּשֶׁר, הַקָּדִים עֲרִלִים לְמוּלִים – פְּסוּל. וְקִיַּמָּא לוֹ, דְּבַחֲצִי מַתִּיר פְּלִיגִי.

אָמַר לִיה: מִי סְבַרְתָּ דָם בְּצוּאָר בְּהֶמָּה קִדּוּשׁ? דָּם – סַפִּין מְקַדָּשָׁא לִיה, וְהִבָּא לְקַדָּשׁ כֹּבָא לְהַתִּיר דְּמִי. תָּא שְׁמַע: בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּקַמִּיצָה, וּבִמְתַן כִּלִּי, וּבְהִילוּהּ. מֵאִי לֹאוּ הִילוּהּ דְּהַקְטָרָה? לֹא, הִילוּהּ דְּמַתַּן כִּלִּי. אִי חֲכִי, בְּמַתַּן כִּלִּי וּבְהִילוּהּ? בְּהִילוּהּ וּבְמַתַּן כִּלִּי מִיבַעֲי לִיה! הָא לֹא קִשְׁיָא, תַּנִּי חֲכִי. בָּא לוֹ לְהַקְטָרָה? בָּא לוֹ לְהוּלְכָה מִיבַעֲי לִיה! הָא לֹא קִשְׁיָא, בִּין דְּהוּלְכָה צוּרָה דְּהַקְטָרָה הִיא, קַרְי לֹה הַקְטָרָה. אֵלָא, נָתַן אֶת הַקּוּמִץ בְּשִׁתִּיקָה – הוּלִיָה מִיבַעֲי לִיה! קִשְׁיָא. "הַקְטִיר שׁוּמְשׁוּם לְאַכּוּל שׁוּמְשׁוּם, עַד שֶׁכָּלָה קוּמִץ פּוּלֹ" – רַב חֲסֵדָא וְרַב הַמְנוּגָּא וְרַב שִׁשְׁת: חַד אָמַר: פִּיגּוּל, וְחַד אָמַר: פְּסוּל, וְחַד אָמַר: כֹּשֶׁר.[[]^{ק]}לִימָא: מֵאן דָּאָמַר פִּיגּוּל – כֶּרֶבִי מֵאִיר, וּמֵאן דָּאָמַר פְּסוּל – כֶּרֶבְנּוּ, וּמֵאן דָּאָמַר כֹּשֶׁר – כֶּרֶבִי. מִמַּאי? דְּלָמָא עַד כָּאן לֹא קֵאמַר רַבִּי מֵאִיר הֵתָם, אֵלָא דְּחִישָׁב בְּשִׁיעוּרוֹ, אֲבָל חֵקָא דְלֹא חִישָׁב בְּשִׁיעוּרוֹ – לֹא. וְעַד כָּאן לֹא קָא אָמַרִי רַבְּנּוּ הֵתָם, אֵלָא דְלֹא חָשַׁב בִּיה בְּכוּלִיָּה מַתִּיר, אֲבָל חֵקָא דְּחֲשָׁב בִּיה בְּכוּלִיָּה מַתִּיר – חֲכִי נָמִי דַּפְגִּיל. וְעַד כָּאן לֹא קָא אָמַר רַבִּי הֵתָם, אֵלָא דְלֹא הֲדַר מְלִיָּה מֵאוֹתָהּ עֲבוּדָה, אֲבָל חֵקָא דְּהֲדַר מְלִיָּה מֵאוֹתָהּ עֲבוּדָה – חֲכִי נָמִי דַּפְסִיל. אֵלָא, מֵאן דָּאָמַר פִּיגּוּל – דְּבָרִי הַכֹּל, מֵאן דָּאָמַר פְּסוּל – דְּבָרִי הַכֹּל, מֵאן דָּאָמַר כֹּשֶׁר – דְּבָרִי הַכֹּל, קִסְבַּר: דֶּרֶה אֲכִילָה בְּכָה, וְדֶרֶה הַקְטָרָה בְּכָה. וּמֵאן דָּאָמַר פְּסוּל דְּבָרִי הַכֹּל, קִסְבַּר: אִין דֶּרֶה אֲכִילָה בְּכָה, וְאִין דֶּרֶה הַקְטָרָה בְּכָה, וְהוּיָא לֹה כְּמִנְחָה שְׁלֹא הוּקְטָרָה. וּמֵאן דָּאָמַר כֹּשֶׁר דְּבָרִי הַכֹּל, קִסְבַּר: דֶּרֶה הַקְטָרָה בְּכָה, וְאִין דֶּרֶה אֲכִילָה בְּכָה. אָמַרִי

חֲרִיפִי

וּבַחֲלָה הַאֲחֵרַת הַשְּׁלֵמָה זִית וְלֹא חֹשֶׁב לֹא בְּאוֹתוֹ בְּבֶשׁ וְלֹא בְּאוֹתָהּ חֲלָה: מֵאִל דְּאָמַר פִּגּוּל קִסְבַּר דְּרַךְ הַקְטָרָה בְּכָה וְהִנֵּה לִיה מַחֲשָׁב בַּעֲבוּדָה כַּשֶּׁרָה וְהוּי בַּמַּקְטִיר בְּזִית עַל מִנֵּת לְאַכּוּל זִית שִׁירִים לְמַחַר: וּמֵאִן דְּאָמַר פְּסוּל קִסְבַּר אִין דְּרַךְ הַקְטָרָה בְּכָה וְלֹא פְסַל מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲבָל דְּרַךְ הַקְטָרָה בְּכָה וְהַקְטָרָה מַעֲלִימָא הִיא:

וּבַתִּיב בְּכֶשֶׁר יוֹרְצָה לְקַרְבֹן אִשֶּׁה (שָׁם כב:): אִף פְּסוּל עַד שְׂיִקְרְבוּ כָּל מַתְּרִין לֹא מַחֲזִיבִין כֶּרֶת עַל אֲכִילַת פְּסוּל עַד שְׂיִקְרְבוּ כָּל מַתְּרִין בְּאוֹתָהּ עֲבוּדָה שְׁהוּא מִתְּפַגַּל בַּה: וְהֵאִי בִין דְּחֹשֶׁב כּו' וְאִי קִשְׁיָא בַּקִּמָּן וְשׁוּחַט נָמִי לִימָא דְלֹא מַפְגַּל דְּכִי חָשִׁיב (בַּקֶּלְמָה) אֶפְסוּל כִּי זִרְק מֵיָא בַּעֲלָמָא זִרְק לֹאוּ פִרְכָּא הִיא דְּהֵתָם אוֹתָהּ עֲבוּדָה שְׁפַגַּל בַּה נַּעֲשִׂית בְּלֹא בַקֶּשְׁתָּה אֲבָל הֵגֵךְ הַזֹּאוֹת חֲדָא עֲבוּדָה הִיא: מַשְׁפַּחַת לֹה דְּמַפְגַּלִי כּוּלָּהוּ: בַד' פְּרִים וְד' שְׁעִירִים פֶּר וְשְׁעִיר פְּנִים וְחֹשֶׁב עֲלִיו וְנִשְׁפֹךְ הַדָּם לְאַחַר הַזֹּאוֹת פְּנִים וְהִבִּיא פֶּר וְשְׁעִיר א' לְהִיבֵל וְא' לְמַזְבֵּחַ לְשַׁבַּע הַזֹּאוֹתוֹ וְכּוּן לְקַרְנוֹת דְּבָבֵל א' קִרְבּוּ מַתְּרִין דְּהָא בְּלָם כְּשָׁרִים וּא"י

לְחִזּוּר וְלֵהוּיֹת מִן הַשְׁנִי בַפְּנִים וּבִמְקוּם שְׁפֹסֶפֶה הוּא מַתְּחִיל בְּדִאֲמַרִינּוּ בַּמַּפְכַּת יוֹמָא בְּפִרְק הוֹצִיאוּ לוֹ (וּיִמָּא דף סא:): לְפַגּוּל מַרְצָה לַעֲזִין בּוּ הֵן חֲשׁוּבוֹת שְׁלֹא יִצָּא מִיָּדִי פִגּוּל: מַעֲרַבִין לְקַרְנוֹת פְּלוּגְתָּא הִיא בְּפִרְק הוֹצִיאוּ לוֹ (וּיִמָּא דף נז:): הָא דְקַתְּנִי מ"ג כּמ"ד מַעֲרַבִין דָּם פֶּר וְשְׁעִיר בַּשְּׁעִת אֲרַבַּע מַתְּנוֹת דְּקַרְנוֹת דְּמַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי: וְהָא דְקַתְּנִי מ"ז כּמ"ד מִכָּל אֶחָד נוֹתַן ד' מַתְּנוֹת וְאִתֵּר לֹהו ד': שִׁירִים שֶׁל כָּל הַהֲזֹאוֹת מַעֲבָדִי אֶס לֹא שֶׁפֶכּוּ עַל יְכוּר מַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן וְהוּו לֹהו מ"ח: וְהָא דְקַתְּנִי מ"ז כּמ"ד שִׁירִים לֹא מַעֲבָדִי וּפְלוּגְתָּא הִיא בְּפִרְק הוֹצִיאוּ לוֹ (וּיִמָּא דף ס:): פַּגַּל בְּהוּלְכַת קִמָּן מֵאִל מִי הוּיָא חֲצִי עֲבוּדָה וּפְלִיגִי רַבְּנּוּ עַד שְׂיַפְגַּל בְּכָל הַמַּתִּיר כְּלוּמַר אִף בְּהוּלְכַת לְבּוּנָה אוֹ לֹא פְלִיגִי: בַּקְּמִיצָה דְּהוּיָא עֲבוּדָה שְׁלֵמָה דְּאִין קִמִּיצָה בְּלִבּוּנָה: בַּהַקְטָרָה וּפְלִיגִי: כָּל עֲבוּדָה שְׂאִינָה מִתְּרַת כְּגוֹן הוּלְכָה דְלֹא מַעֲבָבָא דְּאֶפְשָׁר לְהוֹשִׁיט זֶה לָזֶה: חֲשׁוּבָה לְפַגַּל עָלֶיהָ בַּפְּנִי עַרְמָה דְּלִישָׁא לְמִימַר עַד שְׂיַפְגַּל בְּכָל הַמַּתִּיר דְּהָא לֹאוּ מַתִּיר הוּא וְאִין כּח לֹאֲחַקֶּת לַעֲבַב: שְׁחִיטָתָהּ אִינָה מַפְכַּת לֹא כֶּשֶׁר וְלֹא אֲמוּרִין דְּזִרְיקָה מַתִּירָתּוּ: כִּבָּא לְהַתִּיר דְּמִי וּבַשְׁינַן עַד שְׂיַפְגַּל בְּכָל הַמַּתִּיר: הַקָּדִים מוּלִים לַעֲרִלִים בַּשְׁחִיטַת פֶּסַח מִזְרִי גִשְׁחַט סִימִן רֹאשׁוֹן לְמוּלִים סִימִן שְׁנִי לַעֲרִלִים: וְקוּמָא לָן בְּפ' תַּמִּיר גִּשְׁחַט בַּמֶּם' פְּסָחִים (דף סג.) אֵלָמָא בַּעֲבוּדָה שְׂאִינָה מַפְכַּת וְלֹא מַקְדָּשַׁת כְּגוֹן הָבֹא דְלִישָׁא לָחֵם דְּתַתְּקַדָּשׁ לִיה שְׁחִיטָה פְּלִיגִי נָמִי רַבְּנּוּ: כּד"א דְּמַפְגַּלִין בַּעֲבוּדַת הַקִּמָּן וְהִנּוּ הֵהִיא בְּרִימָא דְּמוּתַב רַב אֲחִיא בַר רַב הוּנָא לַעֲזִי: מֵאִל לֹאוּ בְּהַלּוּךְ דְּהַקְטָרָה וְקַתְּנִי דְלֹא פְלִיגִי רַבְּנּוּ וּקְוִיבְתָּא דְרִישׁ לְקוּשׁ: הַלּוֹךְ דְּמַתַּן כִּלִּי כְּשִׁמּוּלִיכוּ לְתַתּוּ בְּכִלִּי דְּהֵהִיא עֲבוּדָה שְׁלֵמָה הִיא דְּאִין מַתַּן כִּלִּי בַּעֲבוּדַת לְבּוּנָה: תַּנִּי חֲכִי בְּהַלּוֹךְ וּבְמַתַּן כִּלִּי: בָּא לוֹ לְהוּלְכָה מַבְעִי לֹה: הַקְטִיר כְּדִי שְׁמִשׁוּם כְּשִׁעוּר שְׁמִשׁוּם וְכּוּן עֲשֵׂה עַד שְׁהַקְטִיר כָּל הַקִּמָּן וְכּוּן בְּלִבּוּנָה [מֵהֵא] פַּגַּל אוֹ לֹא: כֶּרֶבִי מֵאִיר דְּאָמַר מַפְגַּלִים בַּחֲצִי מַתִּיר וְהָבֹא נָמִי כָּל שְׁמִשׁוּם וְשְׁמִשׁוּם חָשִׁיב לִיה בַּחֲצִי מַתִּיר: כֶּרֶבְנּוּ דְּאִמְרִי אִין בּוּ כֶּרֶת אֲבָל פְּסוּל הוּא: כֶּרֶבִי דְּאָמַר לַעֲזִיל (מְנַחוֹת דף יג.) אוֹמַר חֲנִי שְׁזֵה כֶּשֶׁר דְּאִין חֲצִיָין מַעֲטָרִפִין: דְּחֹשֶׁב כְּשִׁעוּרִי שְׁחֹשֶׁב כְּשִׁעוּר הַקְטָרָה שְׁלֵמָה בְּיַחֲד: הָבֹא חֹשֶׁב בְּכָל הַמַּתִּיר בַּקִּמָּן וּבְלִבּוּנָה חָשִׁיב כַּה"ג כָּל הַמַּתִּיר: דְּלֹא הֲדַר מְלִיָה לְשַׁעוֹר אֲכִילָה מֵאוֹתָהּ עֲבוּדָה שְׁחֹשֶׁב בְּכָבֶשׁ הָאֶחָד

 מסורת הש"ס

א זבחים כח:

ב זבחים מב:

ג תוספתא מנחות; משנה מנחות

ד ביצה לב.

 תורה אור השלם
--

שׁוּר אוּר־כְּשֶׁב אוּר־עו כִּי יִנָּלֵד וְהִנֵּה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אֲמוּ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהַלֵּאָה יִרְצָה לְקַרְבּוּ אִשֶּׁה לִיהֵנָּה [ויקרא כב, כז]

וְאִם הָאֵכֶל יֵאָכֵל וְאֵכֶל מִבְּשַׂר־זָבַח שְׁלֵמִיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצָה הַקְּרִיב אֹתוֹ לֹא יִחֹשֶׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הַאֲקֵלֶת מִשּׁוּן עוֹנָה תִּשָּׂא [ויקרא י, יח]

וְאִם הָאֵכֶל יֵאָכֵל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יִרְצָה [ויקרא יט, יז]

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות

חריפי דפומקדיתא מפרש בפ"ק דסנהדרין (דף יז:) עשה ואכימי בני רחבה מתני' הקומץ את המנחה כו'. משום דבני למתני' ר"א פוסל אצטריוך דלגופה לא אצטריוך דממתני' דפ"ק (לעיל מנחות יב.) שמעינן דקתני לאכל דבר שדרכו לאכל ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פגול הא לאכל דבר שאין דרכו לאכל ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר פשר עליפא למימר מדייקא לא שמעינן פשר אלא דלא הוי פגול אכל פסול הוי דבסוף פ"ק (נז"ש:) משמע דאפילו פשר שמעינן מנה גבי האי דדנק טעמא דלאכל ולהקטיר כו' ועל כרחך מדייקא דחוץ למקומו שמעינן דבשר: שאין אכילה והקטרה מצטרפין. בסוף פ"ק (ג"ז ע"ב:) מוקי לה ר' ירמיה כר"א ואבני מוקי לה בכרען: מדאפקינהו רחמנא בלשון אכילה. פמה תיגח אכילות מצד אחד לאדם אכל (אכילות) אדם לאכילות מצד מנלן דזומעא דהכי אמר בהקומץ זוטא (לעיל מנחות דף טו.) לחס אררי תודה תודה לא אררי לחס ויש לומר דבבבשטי' דקרא קומי שני האכילות אבשר זבח תודת שלמינו וקצת קשה דמה לא משנו רבנן מיד:

מסורת הש"ס
א תוספתא זבחים; משנה זבחים; זבחים כח.; תוספתא מנחות; לעיל ז.; זבחים לו.; זבחים סד.; זבחים כז.; זבחים לה.; משנה מנחות; לקמן כו.; לקמן נט.; זבחים כט.; מעילה ט.; לעיל יג.; לעיל יב.; חולין נה.; חולין קבב.; לעיל יד.
ב משנה מנחות; לעיל טו.
ג גיטין פה.
ד זבחים לא.; זבחים כח.; לעיל יב.
ה זבחים כט.; משנה זבחים; תוספתא זבחים; זבחים סה.; זבחים לא.; משנה מנחות; לעיל יב.
תורה אור השלם
ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יתנה והפוש האכלת ממנו עונה תשא (ויקרא יז יח)

דפומקדיתא: הקטרה מפגלת הקטרה הקטיר קמן ע"מ להקטיר לבונה לאחר זמן פגול ואע"ג דאין מתיר מפגל את המתיר ולא דמי לשוחט את הבבש לאכל מחברו למחר דמפרש לקמן דהתם לא אקבעו בחד מנא הבא אקבעו בחד מנא: מאי לאו הקטרה דמא דקמן ונותן בכלי: מה הנך בין חשב לאכול שירים למחר בין חשב להקטיר לבונה פגל: קמן לאו מתיר דלבונה הוא דלמחר לעיל (מנחות דף יג:) דאינה בעבוד מנחה: א"ל אבני לרב מנשאי: בני מרי עבדי דלוי: משמה דרב כלומר למכה רב חזקא להא מלתא משמה דרב: מ"ט שניהם פשרין: בחד דמו מפגל להקטרה דלבונה דמי וה"מ לר"מ ולרבנן אכל לר' יוסי דבירש פרחין אין מתיר מפגל את המתיר ולא מפגלא הקטרת קמן להקטרת לבונה: אכלע לי הטעימני ולמדיני: ותקילא לי וסקולא לי כלומר חביבה עלי: ה"ג הקטיר קמן להקטיר לבונה לאכל שירים ולא גרסי' ולאכל וזה פרושו הקטיר קמן על מנת להקטיר לבונה למחר וע"מ לאכל שירים למחר: מאי קמ"ל קא פ"ד דמשום דקא מהנך מחשבות מפגלא וחד מניהו אשמעינן ופגול משום מחשבת להקטיר לבונה למחר הוא ולא משום לאכל שירים דאין מפגלין בחצי מתיר: לימא הקטיר קמן להקטיר לבוני' ולא לימא לאכל שירים פין דההיא מחשבה לא מהניא למה לי מחשבה בבחי קמיתא ואי פגול משום לאכל שירים הוא דמפגלין בחצי מתיר אכל להקטיר לבונה לא מהניא למה לי לגרפה בחדא: ואי פקוניה קמ"ל ואי לאכל קאמר שלא חשב אלא בלחת מהו: לימא להקטיר לבונה ולאכל שירים דמשמע תרפי מלי הקטיר קמן להקטיר לבונה או לאכל שירים למחר: דפשטא לה מחשבה בכלה מנחה ואע"ג דלא מפגל בחדא מניהו דשפא דחשיב בתרנויהו מפגלא: הא מפגל פליגי דלרבנן אין מפגלין בחצי מתיר: ולימא ליה רב יצחק לתנא דלא לשניה ולוקומא בדתתני פגול: ור"מ היא ולאמי שני מלתא ותרין ליה פסול: תנא דברי הכל אתנייהו הלכך אבא למימר דפסול אתניהו והא דתנא פגול משום דאחלף ליה פגול בפסול: ה"ו דדברי הכל לא מחלף לה הלכך אי הוה אתניהו ה"ו ולא הוה אמר דברי הכל: מתני' הקומץ רבה: לאכל דבר שאין דרכו לאכל וכו' דבר שדרכו לאכל פחות מבזית פשר הא משנה יסירא דהא תנן בפ"ק (לעיל מנחות יב:) לאכל בחצי זית ולהקטיר חצי זית פשר אלא לר"א אצטריוך דאע"ג דפסל ר' אליעזר דמחשבה שלא בדרכו דגור אטו בדרכו ופסל מדרבנן הבא לא גור פחות מבזית אטו בזית: גמ' פשם שמחשבין מאכילת אדם לאדם ומאכילת מזבח לאדם למזבח פשם שפוקלת מחשבה בדבר אכילת אדם בגון שירים אם חשב עליון לאדם למחר: מאכילת מזבח בגון קמן אם חשב עליו למחר למזבח פוקלת דה פוקלת מחשבת אכילת אדם בגון שירים אם חשב עליון למזבח להקטירו למחר: מדאפקינהו רחמנא לתרנויהו בלשון אכילה ש"מ כי הדדי ניגיהו ומחשבין מזו לזו:

חריפי דפומבדיתא: הקטרה מפגלת הקטרה, ואפילו לרבנן דאמרי אין מפגלין בחצי מתיר – הני מילי היבא דחשב ביה בשירים ולבונה במילתא קיימא, אכל הכא דחשב לה בלבונה – פמה דחשב ביה בכוליה מתיר דמי.^(ט) אמר רבא: אף אנו גמי תנינא, זה הכלל: כל הקומץ ונותן בכלי, והמזליה והמקטיר, לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ למקומו – פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו – פגול וחייבין עליו כרת. מאי לאו הקטרה דומיא דהנה, מה הנה – בין לאכול בין להקטיר, אף הקטרה – בין לאכול בין להקטיר? לא, הנה – בין לאכול בין להקטיר: הקטרה – לאכול אין, להקטיר לא. "תניב רב מנשיא בר גדא קמיה דאבבי, ויחייב וקא אמר משמיה דרב חסדא: אין הקטרה מפגלת הקטרה, ואפילו לרבי מאיר, דאמר: "מפגלין בחצי מתיר" – הני מילי היבא דחשב בהו בשירים, דקומץ מתיר דידהו, אכל הכא דקומץ לאו מתיר דלבונה הוא – לא מצי מפגל ביה. אמר ליה אבבי: בני מרי משמיה דרב? אמר ליה: אין. איתמר גמי, אמר רב חסדא אמר רב: אין הקטרה מפגלת הקטרה.^(א) אמר רב יעקב בר אידי משמיה דאבבי: אר אנו גמי תנינא, שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר – הוא פגול ויחבירו פשר, לאכול מחבירו למחר – שניהם פשרין. מאי טעמא? לאו משום דכיון דלאו מתיר דידיה הוא, לא מצי מפגל ביה. לא, התם הוא דלא איקבע בחד מנא, אכל הכא דאיקבע בחד מנא – כי חד דמו. אמר רב המנונא: הא מילתא אכלע לי רבי תנינא, ותקילא לי בכוליה תלמודאי – הקטיר קומץ להקטיר לבונה, ולבונה לאכול שירים למחר – פגול. מאי קא משמע לן? אי הקטרה מפגלת הקטרה קא משמע לן – לימא: "הקטיר קומץ להקטיר לבונה!" אי מפגלין בחצי מתיר קא משמע לן – לימא: "הקטיר קומץ לאכול שירים למחר!" אי תרנויהו אתא קא משמע לן – לימא: "הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולאכול שירים למחר!" אמר רב אדא בר אבהו: לעולם קסבר אין הקטרה מפגלת הקטרה, ואין מפגלין בחצי מתיר, ושאני הכא דפשטא ליה מחשבה בכוליה מנחה. תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבא: הקטיר קומץ לאכול שירים – לדברי הכל פגול. והא מיפלג פליגי? אלא אימא: לדברי הכל פסול.^(ב) ולימא: הרי זה פגול, ורבי מאיר היא! תנא "דברי הכל" אתנויה, "פיגול" בפ"פסול" מיחלף ליה, "הרי זה" בפ"דברי הכל" לא מיחלף ליה.

הדרו עלה הקומץ את המנחה.

^(ד) מתני' **הקומץ** את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול, ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר – פשר, רבי אליעזר פוסל.^(ה) לאכול דבר שדרכו לאכול, ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מבזית – פשר. לאכול בחצי זית ולהקטיר בחצי זית – פשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין. גמ' אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מאי טעמא דרבי אליעזר? אמר קרא "וَأם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו" – בשתי אכילות הכתוב מדבר, אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח, לומר לה: פשם שמחשבין באכילת אדם, פה מחשבין באכילת מזבח. וכשם שמחשבין מאכילת אדם לאכילת אדם, ומאכילת מזבח לאכילת מזבח, פה מחשבין מאכילת אדם למזבח, ומאכילת מזבח לאדם. מאי טעמא? מדאפקינהו רחמנא להקטרה בלשון אכילה. ורבנן, האי דאפקינהו רחמנא בלשון אכילה,

דלא

	עין משפט נר מצוה
א מיי' פט"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	
ב מיי' פט"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	
ג מיי' פט"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	
ד מיי' פט"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	
ה מיי' פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	
ו מיי' פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' י:	

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י מו"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:

דלָא שָׁנָא כּי מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה כּו'. תּמָה ל"נ קרָא לְהִי תּפּוֹחַ לֵה מַדְאָקְרִי בּלָשׁוֹן אֲכִילָה לְמַחֲבַח פּגוּן הֲרֵי קוּמָן עַל מַנְתָּ לְהִלְכִיל קוּמָן לְמַחֲבַח לְמַחֵר: א"נ לְהִי אֲכִילַת אִשׁ אֲכִילָה בְּמִנּוּ חֲשָׁב שְׂיֵאכְלוּהוּ פְּלָבִים לְמַחֵר שְׂתֵאכְלוּהוּ אִשׁ לְמַחֵר דְּמַסְקִינוּ בְּסוּף פֶּקֶד ב' דְּזַבְחִים (דף לא.) דְּהֵי פְּגוּל מְשׁוּם דְּכַתִּיב וְאֵת אִחְזָבִל יֵאכְלוּ הַכִּבְדִּים וּכְתִיב תֵּאכְלוּהוּ אִשׁ לֹא גָפַח וּמִסִּיק הֵתֵם דְּהָא דְּתַנּוּ לֵאכֹל בְּחֻצִי זִית וּלְהַקְטִיר בְּחֻצִי זִית בְּשַׁר שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטִירָה מַצְטַרְפִין אִי חֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה מַצְטַרְפִין מְשׁוּם דְּאָקְרִי אֲכִילַת אִשׁ אֲכִילָה בְּדַכְתִּיב תֵּאכְלוּהוּ אִשׁ לֹא גָפַח וַי"ל דְּאֶצְטְרִיךְ לְרַבּוּי הָבָא שְׂיֵאכְלוּהוּ מַחֲבַח לְמַחֵר אַע"פ שֶׁלֹּא הִפְדִּיר אִשׁ דְּמַקְרָא דְּתֵאכְלוּהוּ אִשׁ לֹא גָפַח אַח"כ הִפְדִּיר אִשׁ וְעוֹד נִרְאֶה דְּהֵתֵם אֲחִירֵי בְּבִשְׂרָה דְּמַחֲשָׁב לֵאכֹל דְּבַר שְׁדַרְכוּ לֵאכֹל וְהָבָא מִיכְרִי בְּאַמּוּרִים וְאִי לֹא דְרַבִּי קָרָא הָבָא ה"א דְּמַחֲשָׁב בְּאַמּוּרִים שְׂתֵאכְלָנִס אִשׁ לְמַחֵר הֵי בְּמַחֲשָׁב לֵאכֹל דְּבַר שְׁדַרְכוּ לְהַקְטִיר דְּלֹא הֵי פְּגוּל דְּאִפִּי' הִשְׁתָּא נָמִי דְרַבִּי קָרָא מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה אִי חֲשָׁב בְּאַמּוּרִים שְׂתֵאכְלָנִס אִשׁ שֶׁל הִדְיוּט לְמַחֵר לֹא הֵי פְּגוּל אַע"ג דְּבִשְׂרָה הֵי פְּגוּל דְּמַחֲשָׁב לֵאכֹל דְּבַר שְׁדַרְכוּ לְהַקְטִיר דְּזוּקָא אִשׁ שֶׁל מַחֲבַח דְּמַרְבִּינוּ בּלָשׁוֹן אֲכִילָה דְּהֵי מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן מַחֲבַח לְמַחֲבַח וְהָא דְּקָאָמַר הֵתֵם דְּמַצְטַרְפִין בּלָשׁוֹן אֲכִילָה אִי לֹאֹ דְרַבִּי הָבָא מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה לֹא הֵי פְּגוּל בְּאַמּוּרִים אַע"ג דְּאָקְרִי אֲכִילָה וְקַצַּת קָטִינָא מֵאִי קָא פְּרִיךְ הֵתֵם אֲלֵא מַשְׁתָּה חֲשָׁב שְׂתֵאכְלוּהוּ אִשׁ כּו' וְכִי תֵימָא ה"נ וְהָא תַנּוּ לֵאכֹל בְּחֻצִי זִית וּלְהַקְטִיר בְּחֻצִי זִית בְּשַׁר שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטִירָה מַצְטַרְפִין מֵאִי קוּשְׂיָא דְלָמָּא חֻצִי זִית בְּשַׁר וְחֻצִי זִית אֲמוּרִים לֹא מַצְטַרְפִין שְׁמָה לֹאֲדָם חָה לְמַחֲבַח אֲכֹל חֻצִי זִית בְּשַׁר לֹאֲדָם וְחֻצִי זִית בְּשַׁר לְמַחֲבַח מַצְטַרְפִין מְשׁוּם דְּכַתִּיב אֲכִילָה גִבִּי אִשׁ וַיּוֹמַר קָהֵא הָא דְּמַשְׁפִּי אִי דְּאִפְקִיָה בּלָשׁוֹן אֲכִילָה ה"נ דְּמַשְׁמַע דְּמַצְטַרְפִין וְאִמְרֵא מַצְטַרְפִין בִּיּוֹן דְּאִין מַחֲשָׁבִין מֵאֲכִילַת

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

תמה ל"נ קרא להכי תפוח לה מדאקרי

דְּלֹא שָׁנָא כּי מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה לְמַחֲבַח, וְלֹא שָׁנָא כּי מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן הַקְטִירָה לְמַחֲבַח. אִי נָמִי, מָה אֲכִילָה בְּכַזִּית – אַף הַקְטִירָה בְּכַזִּית, וּלְעוֹלָם אֲכִילָה דְּאוֹרְחָא מִשְׁמַע. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, אִם כּוֹ, לְכַתּוּב רַחֲמָנָא "אִם הָאכֹל הָאכֹל", אִי נָמִי "אִם יֵאכֹל יֵאכֹל", מֵאִי "הָאכֹל יֵאכֹל"? שְׁמַעְתָּ מִיַּנְּה תַרְתִּי. אָמַר לִיה רַבִּי זִירָא לְרַב אַסִּי: וְאִי טַעֲמָא דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְשׁוּם הָכִי הוּא, פֶּרֶת נָמִי לִיחִיִּיב? וְכִי תֵימָא הָכִי נָמִי, וְהָא אֵת הוּא דְאֶמְרַת מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדָה רַבִּי אֶלְיעֶזֶר שְׂאִין עָנוּשׁ פֶּרֶת! אָמַר לִיה: תַנָּאִי הִיא אֵלִיפָא דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, אִיפָא לָמָּאן דְאָמַר: פְּסוּלָה דְאוֹרְיִיתָא, וְאִיפָא לָמָּאן דְאָמַר: פְּסוּלָה דְרַבְּנָן. "דִּתְנִינָא: הַשּׁוֹחֵט אֵת הַזֶּבֶחַ לְשִׁתּוֹת מִדְּמֹו לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מִבְּשָׂרוֹ לְמַחֵר, לְאַכּוֹל מֵאִמּוּרָיו לְמַחֵר – בְּשַׁר, וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל. לְהַנִּיחַ מִדְּמֹו לְמַחֵר – רַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. אָמַר רַבִּי אֶלְעֶזֶר: אַף כּוֹזוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל וְחֻכָּמִים מְכַשִּׁירִין.^(א) רַבִּי יְהוּדָה, אֵלִיפָא דִמָּאן? אִילִּימָא אֵלִיפָא דְרַבְּנָן – הַשְׁתָּא, וּמָה הָתָם דָּקָא מַחֲשָׁב בּלָשׁוֹן אֲכִילָה מְכַשֵּׁרִי רַבְּנָן, הָבָא לֹא כָּל שָׁפוֹ? אָלָא, אֵלִיפָא דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, וְאָמַר רַבִּי אֶלְעֶזֶר: אַף כּוֹזוּ רַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל וְחֻכָּמִים מְכַשִּׁירִין. רַבִּי אֶלְעֶזֶר הִיִּינוּ רַבִּי יְהוּדָה! אָלָא לֹאֹ פֶרֶת אִיפָא בִּינִיָּהוּ, דְרַבִּי יְהוּדָה (דִּתְנָא קַמָּא) סָבַר: לְהַנִּיחַ – פְּסוּלָא בְּעָלְמָא, בְּהִנְה פֶּרֶת נָמִי מִיחִיִּיב, וְאֵתָא רַבִּי אֶלְעֶזֶר לְמִימַר: אִידִי וְאִידִי פְּסוּל וְאִין כּוֹ פֶּרֶת! לֹא, דְּכוּלִּי עָלְמָא פֶּרֶת לִיפָא, וְהָבָא שְׁלֹשׁ מַחְלוּקַת בְּדָבָר: תַנָּא קַמָּא סָבַר בְּהִנְה פְּלִיגִי, לְהַנִּיחַ – דְּבָרִי הַפֵּל בְּשַׁר,

וְרַבִּי

אֲדָם לְמַחֲבַח וּמַחֲבַח לְאֲכִילַת אֲדָם וַי"ל שֶׁכָּךְ הָיָא בְּבִרָא דְּמַצְטַרְפִין בִּיּוֹן דְּאָקְרִי אֲכִילָה וְאִתְרַבִּי הָבָא בּלָשׁוֹן אֲכִילָה בְּאַמּוּרִים וְקַצַּת תּמָה דְּהֵתֵם דְּאִירֵי רִאִיָּה דְּכַתִּיב אֲכִילָה בְּאִשׁ מִדְּכַתִּיב תֵּאכְלוּהוּ אִשׁ לֹא גָפַח דִּה"ל לְאִתְיוּי קָרָא דְּכַתִּיב (וַיַּקְרָא ו': א') אֲשֶׁר תֹּאכֹל הָאִשׁ אֵת הָעֵלֶה וּכְתִיב (שֵׁס ט) וּתֹאכֹל (הָאִשׁ) אֵת הָעֵלֶה וְאֵת הַחִלְבִּים וְשִׁמְאָ נִיחָא לִיה לְאִתְיוּי קָרָא דְאִשׁ שֶׁל הִדְיוּט וּמִיָּה גִבִּי אִשׁ הִדְיוּט נָמִי כַּתִּיב (שְׁמוֹת כ"ב:ה') וְנִאֲכֹל גְּזִישׁ וְכִי מִינֵי הֵתֵם קָרָא וְאֵת אִחְזָבִל יֵאכְלוּ הַכִּבְדִּים הֵיָה מֻצִי לְאִתְיוּי וּלְדִשְׁמַתָּה וְלַחִיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תְּהִיָּה כָּל תְּבוּאָתָהּ לֵאכֹל (וַיַּקְרָא כ"ה:ז') (שְׁמָא מְשׁוּם דְּלֹא כַּתִּיב הֵתֵם אֲכִילָה עַל בְּשַׁר: לְכַתּוּב קָרָא הָאכֹל הָאכֹל אוּ יֵאכֹל וְיֵאכֹל. כִּי הֵאִי גִוְנָא בְּפִקֶּק הַחוּבֹל (ב"ק דף פה:) גִּבִּי וּרְפָא וְכִפָּא אֲכֹל בְּסִנְהֶדְרִין כְּרִישׁ הֵי כּוּדְקוֹן (סְנִהֶדְרִין דף מ:׃) מַשְׁמַע דְּאִי הֵיָה כַּתִּיב דְּרַשׁ תַּדְרַשׁ וְחֻקְרַת לֹא הֵיָה מֻצִי לְמַדְרַשׁ טוֹפִי מִיַּדִּי וְלֹא אֲמִירֵינוּ מְדָלָא כַּתִּיב דְּרַשׁ דְּרַשׁ אוּ תַדְרַשׁ תַּדְרַשׁ: מֵאִי הָאכֹל וְיֵאכֹל ש"מ תַּרְבִּי. מַשְׁמַע דְּלִית לִיה לר"א דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וְתַמָּה דְּכַרִּישׁ הָעֵרֵל (וּבְמִנּוֹת דף עא.) גִּבִּי אִישׁ אִישׁ (לֹא דְרַשׁ וס"ל דְּבִרָה כו') וְכֹן רַבִּי יוֹסִי פֶּקֶד אִין מַשְׁמִידִין (ע"ז דף כז.) דְּרִישׁ הַמוֹל יַמּוּל וּבְסוּטָה פֶּקֶד אֲרוּסָה וְשׁוּמְרַת, וְכֵס (דף כז.) דְּרִישׁ אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת אִשְׁתַּחֲרַשׁ שׁוּטָה וּבְזַבְחִים פֶּקֶד הַשּׁוֹחֵט הַמַּשְׁלָה (ד' קח:׃) לֹא דְרִישׁ אִישׁ אִישׁ אֲלָמָא קִסְבַּר דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וְעוֹד בְּעָלְמָא לֹא אֲשַׁבְּחון תַנָּא דְּפִלְגִי אֲחֵא דְרַבְּרַשִׁין (חֲלוּן יג:׃) אִישׁ אִישׁ לְרַבּוֹת אֵת הַעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים שְׁנוּדְרִין גְּזָרִים וְיַגְדָּבוֹת בְּיַשְׁרָאֵל וְעוֹד קָהֵא דְּבִשְׁחוּט וְהַמַּשְׁלָה (שֵׁס) דְּרִישׁ ר"ש אִישׁ אִישׁ וּבפ"ק קַדְדוּשִׁין (דף כ:׃) דְּרִישׁ ר"ש אִם גָּאול וְגָאֵל שְׁלֹה וְגוֹאֵל לְחֻצְאִין וְכֹן בְּפִסְחִים בְּפִקֶּק מִי שְׁהִיָּה טוּמָא (פִּסְחִים ד' צג.) אִישׁ אִישׁ לְחִיב זָבִין וּמַצְרַעִין וּבְעִשְׁלִי נְדוּת בְּפִסַּח שְׁנִי וּמוֹקִי לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה ור"ש דְּפִטְרִי גָשִׁים מִפְּסַח שְׁנִי וְלִהִי לֹא תַנִּי זְבוֹת וּמַצְרַעִיּוֹת וּבְפִקֶּק אֲלוֹ מְצִיאוֹת (ב"מ ד' לא:׃) וּבְכַתְּבוֹת (ד' כז.) גִּבִּי הַעֲבַט תַעֲבִיטוּ קוּמָר ר"ש דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וְעוֹד קָטִינָא מֵר' יְהוּדָה דְּדַרְשׁ אִישׁ אִישׁ בְּהֵיאָא דְּפִסְחִים וְכֹן כְּרִישׁ כְּנוֹת כּוֹתִישׁ (נגה ד' לב:׃) דְּרִישׁ ר' יְהוּדָה אִישׁ אִישׁ גִּבִּי תִינוּךְ כֹּן יוֹמוֹ שְׁמַטְמָא כּוֹיָבָה וְגִבִּי הַמוֹל יַמּוּל (ע"ז כז.) סָבַר רַבִּי יְהוּדָה דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וְעוֹד בְּסוּף אֲלוֹ מְצִיאוֹת מַשְׁמַע דְּדַרְשׁ ר"ש הֵקֵם תַנָּיִים וְהִשָּׁב תַנָּיִינוּ וּבפ"ק דר"ה (דף ח.) עֲשֶׂר תַעֲשֶׂר בְּשָׁתִי מַעֲשְׂרוֹת וְעוֹד קָטִינָא מֵר"ע בְּפ' אִין עוֹמְדִין (בְּרַכּוֹת ד' לא:׃) גִּבִּי הֵי דְדַרְשׁ ר' יִשְׁמַעְאֵל אִם רָאִה תַרְאֶה ור"ע קוּאָמַר דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וּבְסִנְהֶדְרִין בְּפִקֶּק ד' מִיַּתוֹת (סְנִהֶדְרִין דף סד:׃) אִיפָּכָא גִבִּי הַכֶּרֶת תַּכְרֶת וְכֹן בְּסוּף פֶּקֶד שְׁנִי דְכַרִּיתוֹת (ד' יא.) גִּבִּי וְהַפְּדָה לֹא גָפַדְתָּה וְעוֹד קָטִינָא מִדְּאֲחֵרִים דְּהֵינּוּ ר"מ (גִּבִּי אִישׁ אִישׁ) דְּאִית לִיה הֵתֵם בְּכַרִּיתוֹת דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם וּבפ' ד' מִיַּתוֹת (סְנִהֶדְרִין ד' נז.) מַשְׁמַע דְּדַרְשׁ ר"מ אִישׁ אִישׁ גִּבִּי בְּרַכַּת הַשֶּׁם וְנִרְאֶה לְפָרַשׁ דְּמָאן דְּאִית לֵה דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם לֹאֹ בְּכָל דּוּכְתִי אִית לֵה אֲלֵא שׁוּם הִכְפָּה יֵשׁ לוֹ בְּמִקּוֹם שְׂאִינוּ דּוּרַשׁ הַכְּפִילוֹת מִדְּאָמַר אֲבִי בְּסוּף אֲלוֹ הֵן הַגּוֹלִין (מְבוֹת ד' יב.) גִּבִּי וְאִם יֵצֵא יֵצֵא מִסְּתַבְּרָא כמ"ד דְּבִרָה תּוֹרָה בּלָשׁוֹן כּוֹנֵן אֲדָם שְׁלֵא יֵהָא כּוּפּוֹ חֲמוּר מִתְחַלְטֵי מַשְׁמַע דְּלֹא בָּא אֲבִי לְהִבִּיא רִאִיָּה אֲלֵא שֶׁם וְלֹא שְׁנִאָמַר כֹּן בְּכָל הַמְקוֹמוֹת דְּהָא לֹא מִינֵי דְאֲבִי גִבִּי שְׂאָר פְּלִגְתִּיָּהוּ וְאִם תֵּאמַר א"כ מֵאִי קָא פְּרִיךְ בְּפִקֶּק הַשּׁוֹאֵל (ב"מ ד' צד:׃) גִּבִּי אִם גִּנָּב וְגִנָּב מַעֲמוֹ הִנְיָחָא לָמָן דְּלִית לֵה דְּבִרָה תּוֹרָה וְכֹן כְּרִישׁ גְּזָרִים (דף ג.) הִנְיָחָא לַמ"ד דְּבִרָה תּוֹרָה וְהָא לֹאֹ בְּכָל דּוּכְתִי פִלְגִי וְעוֹד לַמ"ד דְּבִרָה תּוֹרָה נָמִי מִי נִיחָא מֵה טַעַם יֵשׁ שֶׁם שְׁלֵא לְדַרְשׁ לְגִדֵּר גְּזַר לְרַבּוֹת יָדוֹת גְּזָרִים כְּמוֹ גִּבִּי גְזִירוֹת דְּכַתִּיב גְזִיר לְהַזִּיר: אָמַר לֵה תַנָּאִי הִיא. מַשְׁמַע דְּלְרַבִּי יוֹחָנָן הָא דְּפִסְלִי ר"א דְּכַמְרַנְי' הֵינּוּ מִדְּאוֹרְיִיתָא וְאִפִּי' פֶּרֶת אִיפָא מְדַפְרִישׁ טַעֲמָה דְּקָרָא תּמָה דְּלֹא הֵל"ל ר"א פּוֹכֵל אֲלֵא מִפְּגַל מַעֲשֵׂי לֵה דְהִיב זִיק בְּסוּף פ"ק דְּזַבְחִים (ד' יג.) וַי"ל דְּשִׁאֲנִי הָבָא דְאֲחִירִי נָמִי כַּחֲכוֹן לְמַקּוּמוֹ: דת"ק סָבַר לְהַנִּיחַ פְּסוּלָא בְּעָלְמָא בְּהִנְה פֶּרֶת נָמִי מַחֲיָב. הֵאִי ת"ק הֵינּוּ ר"י וְקָרִי לֵה ת"ק מְשׁוּם דְּכָלָה רִישָׁא ר"י גְּלִיפָּא אֲלֵא ב' מַחְלָקַת מִדְּקִאמְרִינוּ כַּמַּר הָכִי ג' מַחְלָקוֹת בְּדָבָר מִפְּגַל דְּשַׁע הִשְׁתָּא סְבִירָא לֹן גְּלִיפָּא אֲלֵא ב' מַחְלוּקוֹת:

אֲשֶׁר רַחֲמָנָא לְהַקְטִירָה בּלָשׁוֹן אֲכִילָה: מֵה אֲכִילָה בְּכַזִּית אַף מַחֲשַׁבַת הַקְטִירָה בְּכַזִּית אִם חֲשָׁב בְּקַמִּיצָה לְהַקְטִיר כַּזִּית קוּמָן לְמַחֵר פְּגוּל: לְעוֹלָם אֲכִילָה דְּאוֹרְחָא מִשְׁמַע קוּמָן לְמַחֲבַח וְשִׁירִים לֹאֲדָם: מֵאִי הָאכֹל וְיֵאכֹל מְדַשְׁנִי קָרָא בְּדִיבּוּרָא: שְׁמַעַת מִנֵּה תַרְבִּי לְמַחֲשַׁבַת הַקְטִירָה בְּכַזִּית וּמַחֲשָׁבִין מֵאֲכִילָה לְאֲכִילָה: אִיפָּא לַמ"ד ר' אֶלְיעֶזֶר פְּסַל מִדְּאוֹרְיִיתָא וּמֵהֵאִי קָרָא דְּכַרִּישִׁינוּ וְאִית לִיה כְּרֶת: לְשִׁתּוֹת מִדְּמֹו לְמַחֵר אֲכִילַת מַחֲבַח לֹאֲדָם: לְהַקְטִיר מִבְּשָׂרוֹ מִפְּשָׁרוֹ לְמַחֵר אֲכִילַת אֲדָם לְמַחֲבַח: לְהַנִּיחַ מִדְּמֹו לֹא לָשׁוּם זְרִיקָה וְלֹא לְשִׁתְיָה: אֲלִיפָא דְמָאן כְּלוּמַר כַּמַּר טַעֲמָא דְמָאן אֲמִירָה לְמַלְתָּה וּכְמָאן ס"ל בְּלָשְׁנוֹת מִדְּמֹו לְמַחֵר: (ת"ה) רַבִּי יְהוּדָה דְאָמַר פְּסוּל סָבַר הֵאִי הוּא דְּפְסוּל לר' אֶלְיעֶזֶר אֲכֹל לְשִׁתּוֹת אִפִּי' פֶּרֶת אִיפָּא ור"א דְאָמַר אַף כּוֹזוּ כְּלוּמַר שְׁתִּיָּהוּ זִין אֲחֵד לְהֵם מֵה כַּאֵן לִיפָא פֶּרֶת אַף בְּלָשְׁנוֹת אִין כּוֹ פֶּרֶת: דְּכֵלִי עָלְמָא פֶּרֶת לִיפָּא וְטַעֲמָא דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר לֹא מִדְּאוֹרְיִיתָא אֲפִילוּ לְרַבִּי יְהוּדָה: וְהָבָא ג' מַחְלָקַת בְּדָבָר ת"ק סָבַר בְּהִנְה פְּלִיגִי דְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר גְזַר אֲטוּ מַחֲשַׁבָה בְּדַרְכוּ דְּהֵי פְּגוּל הַלֶּכֶךְ גְזַר בְּשֵׁלֹא בְּדַרְכוּ דְּהֵי פְּסוּל אֲכֹל לְהַנִּיחַ דְּבָרִי הַכֵּל בְּשִׁרָה דְּלֹא אֲסַרָה תּוֹרָה אֲלֵא מַחֲשַׁבַת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה בְּכַבֵּל אֲכִילָה הוּא וּמַקַּצַּת דְּמוֹ אֲטוּ כָּל דְּמוֹ לֹא גְזָרִינוּ:

 מסורת הש"ס

א קידושין מה:

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה לכתוב וכו' ורפא ירפא.
וכן בפסחים דף מח ע"א עיין בב"ק דף סה ע"א תענית דף ג ע"א:

יח:

 עין משפט גור מצורה	
א	מיוי' מי"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' וז:
ב	מיוי' פא' מהל' ביכורים ושאר מונות כהונה שבגבולין הל' א:
ג	מיוי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' כג:
ד	מיוי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ז:

פי איין גבגלים מאי הוי הא תנן לא בגל כּשֵׁר. ואס תאמר מכל מקום פיון דלכתחלה ויהתנן בפּרָק המנחות והנְסָכִים (לְקַמַן מְנַחוֹת דף קג:): שְׁשִׁים עֶשְׂרוֹנִים נִבְלָלוּ בַגָּל מצוה לבלל צריך להביא מנחה שובלנה להבגל וי"ל פיון דהאי גבֵרָא לקרֵבן גדול משפן הִיה לו להביא בִּבְלִי אֶחָד משום דתנן בַּפֶּרֶק המנחות והנְסָכִים (לְקַמַן מְנַחוֹת דף קג:): שֵׁאֵס נָזַר בִּבְלִי אֶחָד לא יביא בִּשְׂנֵי פִלִּים ואֵס הַבִּיא פְּסוּל הַלֵּבָבן אי לא הִנֵּה בָּלָה מַעֲבָבָא הִיה לו להביא בִּבְלִי אֶחָד: וְאָמַר ר' יוֹרָא כֵּן הָרָאוּ לִבָּלָה כו'. וא"ת מנא לה לר' יורא הא גימא לא בגל כהן אלא זר כּמוֹ כּלל וְנָח וְשָׁמַר קוּם לִיה קֵלָא בְּתוּבָא עֲבוּבָא בִּבְלִיָּה ואֵס תאמר וְהָא תָנָא כֵּה קָרָא דְּכַתִּיבָא בְּגִילָה בְּמַנְחַת מַחֲבַת ומִרְחֶשֶׁת ומֵאֲפָה טַנּוּר (ויקרא ב) ובגִּישָׁאִים (במדבר ז) תְּרִיבֵּר זְמַנִּי וְגַם לומר קֵלָא מִשְׁתַּמֵּיט קָרָא דְּלִכְתוּב בְּשׁוּם דְּכַתָּא וּבִלְלַת בְּשָׂמָן בַּלְשׁוֹן צוּי וְכַל שְׂאִינוּ רָאוּי לִבָּלָה בָּלָה מַעֲבָבַת כּוּ ור"ת מנלה דלכעי ראווי לבלה מאחר דבלה לא מעבבא וי"ל סבבא בעלמא הוא פיון דכתב רחמנא בלה דנכעי לכל הפחות ראווי לבלה וכן לגבי הריאה דחליצה דפ' מצות חליצה (ובמות דף קה:): וְגַם הַרְיָאָה דְּבַבּוּרִים בַּפֶּרֶק המוכר אֵת הַסְּפִינָה (ב"ב דף פא:): ובמכות (דף יח:): דְּכַבֵּל הָיָהוּ מִמֵּינִי דְרַבִּי יוֹרָא אֲבָל בַּפֶּרֶק קמא דקדושין (דף כה:): קָשִׁיא טַפִּי דְּבַעֲי כַּל בְּשָׂרוֹ רָאוּי לְבִיאת מִיּוֹם אֲפִילוּ בֵּית הַסֵּתֵרִים מִנֶּהן הא פיון דכתיב בְּשָׂרוֹ דמה בְּשָׂרוֹ מֵאֲבָרָאֵי וא"כ אֲפִילוּ רָאוּי לֹא נִבְעֵי וי"ל משום דכתיב כֵּן בְּשָׂרוֹ [מ"מ] אֲהֵי לְמִימַר דְּבִשְׂנֵי רָאוּי וא"ת א"כ לכתחלה נכעי רחיצה כּמוֹ בִּבְלָה וקריאה וי"ל שאני הכא דכתיב בְּשָׂרוֹ דמשמע מאבֵרָאֵי וּבְאֵלוּ כְּתִבּ בְּהָרָא וְחָזַן מֵאֲבָרָאֵי וא"ת בִּפ' גִּזְמַר הָיוּ (סנהדרין ד' מה:): דְאָמַר שְׁמוּאֵל נִקְטָעָה יד הַעֲדִים פְּטוּר דְּבַעֲיָא קָרָא בְּדַכְתִּיב ומסוּק תַּנְחִי הִיא וְאִיפֹא לְמ"ד חֵיב גִּימָא הָרָאוּ לִבָּלָה כּוּ וי"ל דהתם איין סבבא לפטרו בעביל כֵּן ואֵס תאמר בְּגִזְרִים בַּפֶּרֶק נִשְׁכָּה הַמֵּאֲכָסָה (נדרים דף עג:): דְּבַעֲי חֲרַשׁ מַהוּ שְׁנִיבֵר לְאִשְׁתֵּי כּוּ וימסבקינן לִיה אי בַּעֲיָא רָאוּי לְשִׁמְיעָה בְּדַרְבֵּי יוֹרָא אי לא אִמְרִאי מִסְבָּקִינָא לִיה וי"ל משום דלמא הא דכתב רחמנא ושמע אורחא דמלתא נקט שאין ראווי להפר אלא ע"י שמיעה: שרצה בפתיתון. סבב לה כמ"ד בַּפֶּרֶק אלו מנחות (לְקַמַן מְנַחוֹת דף עה:): שְׁקוּפֵל אֶחָד לְשָׁנִים וְשָׁנִים לְאַרְבַּעַה וְלֹא כַּמ"ד מַחְזִיר לְסִלְתָּן שְׁלֵמָא מִמְקָרִיב אוּתֵּי כּוּ: מוֹזָה בַּעֲבוּדָה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק. הכא נקט מוזה בעבודה משמע אֲפִילוּ תי"ח אֵלָּא שְׁהוּא כִּשֶׁע וּבַפֶּרֶק הָרֹשֶׁע וְהַלְמִיּוֹם (חלין דף קג:): אִמְרִינן דְאִין נוֹתֵינן מִתְנָה לְכַּהֵן עַם הָאֶרֶץ שְׁלֵמָא לְתַת מַנֶּה לְמַחְזִיקוּם בְּתוֹרַת ה' וְלֹא קִיאָמַר לְכַהֵן שְׂאִינוּ מוֹזָה מַדְכָּתִיב

מַחְזִיקוּם וְשָׁמַר יֵשׁ לְחֵלֶק דְּהֵתֵם בְּתַרומות ומעשרות שֵׁאֲלָם נוֹתֵן לְכַל כַּהֵן שְׂרוּעָה וְהָכָא בַּפֶּרֶק הַמַּתְחַלֵּק לְכַל בֵּית אֵב שֶׁל אוֹתוֹ הָיוּם וְסִלְקָא דַּעְתָּךְ שֶׁכֵּן שְׁוִין מִשׁוּם לְכַל בְּנֵי אֲהֵרֹן תִּהְיֶה אִישׁ בְּאֻחֵי קַמ"ל קָרָא דְּבִשְׂנֵי מוֹזָה בַּעֲבוּדָה: מַצֵּן לְרַבּוֹת ט"ו עבדות. הכא לא חָשִׁיב הוֹלֵכָה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְטַעֲמָה דְלֹא חָשִׁיב לֵה עֲבוּדָה בְּסוּף פֶּרֶק קמא דזבחים (דף יד:): מִשׁוּם דְאֲבַשָּׁר לְבִטּוּלָה וּמִיָּהוּ קָשָׁה דְאִיפֹא חֲטָאת הַפִּגְיָמִית דְאִי אֲבַשָּׁר לְבִטּוּלָה בְּקִיאָמַר הֵתֵם רַבִּי שְׁמַעוֹן כֵּן לְקוּשׁ וְנִקְרָא דְּכַבֵּל כְּבָלָה הִיא בְּדִאֲמַר הֵתֵם דְאֲפִקָה לְכַבָּלָה בְלָשׁוֹן הוֹלֵכָה וּמִיָּהוּ קָשָׁה דְאֲכַתִּי אִיפֹא עֲבוּלוֹת טוֹבָא כְּגוֹן תְּרומת הָשֵׁן וְסְדוּר מַעֲבָדָה וְשָׂנִי גִזְרִי עֲצִים וְזִשְׁוֹן מִזְבֵּחַ הַפִּגְיָמִי וְהַמְנוּכָה וְלָחֵם הַפָּנִים וְיֻצִּיבֵי לְבֹנָה וְגַם לומר דתנא וְשִׁנַר אַע"ג דתנא מַנְיָנָא דאע"ג דַּרְשִׁין בַּפֶּרֶק קמא דקדושין (דף טז:): גַּבִּי ד' מַעֲנִיקוּם לָהּ תָנָא גַּבִּי אֲרַבְעָה וְאֵת אֲמַרְתָּ תָנָא וְשִׁנַר הֵתֵם אִסְיָא כְּמִין דְּקַתְנִי וְאִי אִתְּהִי וְכוּל לומר אֲרַבְעָה בְּאֶחָד מֵהָן וְגַבִּי חוּרַשׁ תֵּלָם אֶחָד בַּפֶּרֶק בְּתַרָא דְּמַכּוֹת (דף כא:): דַּרְשִׁין תָנָא גַּבִּי אֲמַרְתָּ תָנָא וְשִׁנַר שְׂאִנִּי הֵתֵם דְּמשמע דְאִתָּא לְטַפּוּיִי לֵאלוּי וּבִגְטִין אֲשַׁכַּחַן בַּפֶּרֶק קמא (דף ח:): דתנא מַנְיָנָא וְשִׁנַר גַּבִּי שֶׁלֵּשׁ דְּבָרִים בְּסוּקִיא וּבְסוּטָה בַּפֶּרֶק הִיה מִבִּיא (סוּטָה דף טז:). גַּבִּי בַּשְׁלָשָׁה מַקוּמוֹת הֵלָכָה עוֹקֵבֶת אֵת הַמַּקְרָא וּמִכָּן מִקוּם צָרִיךְ לָהּן טַעַם מַנְיָנָא לְמַעוּטֵי מֵאי וְשָׁמַא תָנָא מַנְיָנָא לְמַעוּטֵי שְׁחִיטָה וְהַפְּשָׁט וְנִחְסַח שְׁהִיא עֲבוּדָה שְׂאִינָה מְסוּכָה לְבִנֵּי אֲהֵרֹן וְלֹא חִוְשִׁינן אִם אִינוּ מוֹזָה: כֵּאֵן בְּמַנְחַת כֹּהֲנִים כֵּאֵן בְּמַנְחַת יִשְׂרָאֵל. ואֵס תאמר לִימָא מַתְנִיתוֹן דְלֹא בְרַבִּי מַתְנִיתוֹן דְלֹא בְרַבִּי אִיזְרָא בְּלֹא פְרָשִׁי וְהָא בְּרַבִּי אִיזְרָא בְּלֹא פְרָשִׁי בַּפֶּרֶק קמא (לְעִיל מְנַחוֹת דף ט:): וְכַעֲי שְׁמַעוֹן בְּנֵי אֲהֵרֹן נִדְרַשׁ לְפָנָיו וְלֹא חֲרִיּוּ. ואֵס תאמר וּמִי פִלַּי רַבִּי שְׁמַעוֹן אֵלָּא בַּל כֵּשֶׁר וְיֵשׁ לומר דבגל זר גָּרַע דְּמִיחַל עֲבוּדָה וּמֵהָי טַעֲמָא יִחָא בגל מחוון לחומת העֲזָרָה דבַּפֶּרֶק קמא (לְעִיל מְנַחוֹת דף ט:): דְּפִסּוּל אַע"ג דְלֹא בגל כֵּשֶׁר אי גַּבִּי מִבָּלָה מַתְנִיתוֹן וְיָחִידוּ דְלֹא בְר"ש מֵלָא וְנָח וּמֵלָא בגל דלרבי שְׁמַעוֹן פִּיון דְּבַעֲי כַּהֵן אי לא עבִיד פְּסוּל וּמִיָּהוּ קָשָׁה מַתְלִיחָה דְּבַעֲי רַבִּי שְׁמַעוֹן קָרָא לְקַמַן מִנֶּהן דְּמַעֲבָבָא וְלָמַה לִּי קָרָא תַּפּוּק לֵה דְּבִשְׂנֵי כַּהֵן בְּדִאֲמַרְיֵן וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שֶׁזר קרב אֵלַךְ מִצִּיב וּבְאֵלוּ הִיא טַעֲמָא בַעֲי דְמַקְמִיעָה וְאִילָךְ מַצֵּת בְּהִנָּה וּמַלִּיחָה אַחַר מַקְמִיעָה:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

והתנן בפּרָק המנחות והנְסָכִים (לְקַמַן מְנַחוֹת דף קג:):

וְהִתְנַן: שְׁשִׁים נִבְלָלִין, שְׁשִׁים וְאַחַד אֵין נִבְלָלִין, וְהוֹיִנן כֹּה: פִּי אֵינָם נִבְלָלִין מֵאי הוּי? וְהִתְנן: "לֹא בָלָל" – כְּשִׂרָה! ^(א) וְאָמַר רַבִּי יִזְרָא: כָּל הָרָאוּי לְבִילָה – אֵין בִּילָה מַעֲפָכַת בּוּ, וְכַל שְׂאִינוּ רָאוּי לְבִילָה – בִּילָה מַעֲפָכַת בּוּ. מִיֵּי אִירָא? הָא בְּדִאִיתָהּ וְהָא בְּדִאִיתָהּ: "לֹא יִצַק" – לֹא יִצַק כֹּהֵן אֶלָּא זֶר, "לֹא בָלָל" – לֹא בָלָל כָּלָל. אוּ שְׁפַתְתָּן פְּתִים מְרוּבוֹת – כְּשִׂרָה. הַשְׁתָּא לֹא פְתַת כָּלָל – כְּשִׂרָה, פְּתִין מְרוּבוֹת מִיבַעֲיָא? מֵאי "פְּתִין מְרוּבוֹת"? שְׂרִיבָה בְּפִתִיתִין. וְאִיבַעֲיַת אִימָא: לְעוֹלָם פְּתִים מְרוּבוֹת מִמַּשׁ, וּמַהוּ דְּתִימָא: הֵתֵם הוּא דְאִיפֹא תוֹרַת חִלוֹת עֲלִיהוֹן, אֲבָל הָכָא, דְלֹא תוֹרַת חִלוֹת אִיפֹא וְלֹא תוֹרַת פְּתִיתִין אִיפֹא, קָא מַשְׁמַע לָן. ^(ב) לִימָא מַתְנִיתִין דְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּתַנִּיא: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: כָּל כֹּהֵן שְׂאִינוּ מוֹדָה בַּעֲבוּדָה אֵין לוֹ חֵלֶק בְּכַהוּנָה, שְׁנַאָמַר: "הַמְקָרִיב אֵת דָּם הַשְּׁלָמִים וְאֵת הַחֹלֶב מִבְּנֵי אֲהֵרֹן לוֹ תַהֲיָה שׁוֹק הַיָּמִין לְמִנְה" – מוֹדָה בַּעֲבוּדָה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּכַהוּנָה, שְׂאִינוּ מוֹדָה בַּעֲבוּדָה אֵין לוֹ חֵלֶק בְּכַהוּנָה. וְאֵין לִי אֶלָּא זֶו בְּלִבָּד, מִנֵּין לְרַבּוֹת חֲמִשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוּדוֹת – ^(ג) הַיִּצִּיקוֹת, וְהַבְלִילוֹת, וְהַפְּתִיתוֹת, וְהַמְלִיחוֹת, וְהַתְּנוּפוֹת, וְהַהֲגָשׁוֹת, וְהַקְמִיצוֹת, וְהַקְטָרוֹת, וְהַמְלִיקוֹת, וְהַקְפָּלוֹת, וְהַזָּאוֹת, וְהַשְׁקָאת סוּטָה, וְעֲרִיפַת עֲגֻלָּה, וְטָהֳרַת מְצוֹרַע, וּנְשִׂאוֹת כַּפִּים, בֵּין מִכְּפָנִים בֵּין מִבְּחוּץ, מִנֵּין? ^(ד) תְּלַמוּד לוֹמַר: "מִכְּנֵי אֲהֵרֹן", עֲבוּדָה הַמְסוּרָה לְבְנֵי אֲהֵרֹן, כָּל כֹּהֵן שְׂאִינוּ מוֹדָה כֹּה אֵין לוֹ חֵלֶק בְּכַהוּנָה! אָמַר רַב נַחֲמָן, לֹא קִשְׂיָא: כֵּאֵן בְּמַנְחַת כֹּהֲנִים, כֵּאֵן בְּמַנְחַת יִשְׂרָאֵל. מַנְחַת יִשְׂרָאֵל דְּבַת קְמִיצָה הִיא, מְקַמִּיצָה וְאִילָךְ מַצּוֹת כַּהוּנָה, לִימַד עַל יִצִּיקָה וּבְלִילָה שְׂכַשִּׁירָה בָּזַר. מַנְחַת כֹּהֲנִים דְלֹאוּ בַת קְמִיצָה הִיא, מַעֲיָקָרָא בַּעֲיָא כַּהוּנָה. אָמַר לִיה רַבָּא: מִכְּדִי מַנְחַת כֹּהֲנִים מַחִיכָא אִיתְרַבִּי לִיצִיקָה? מַמְנַחַת יִשְׂרָאֵל, מָה הֵתֵם כְּשִׂירָה בָּזַר – אַף הָכָא נָמִי כְשִׂירָה בָּזַר! אִיפֹא דְאָמַרִי, אָמַר רַב נַחֲמָן: לֹא קִשְׂיָא, כֵּאֵן בְּנִקְמָצוֹת, כֵּאֵן בְּשִׂאִין נִקְמָצוֹת. אָמַר לִיה רַבָּא: מִכְּדִי שְׂאִין נִקְמָצוֹת, מַחִיכָא אִיתְרַבִּי לִיצִיקָה? מַנְקְמָצוֹת, בְּנִקְמָצוֹת – מָה הֵתֵם כְּשִׂירָה בָּזַר, אַף הָכָא נָמִי כְשִׂירָה בָּזַר! אֶלָּא מַחְזוּרְתָא מַתְנִיתִין דְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ^(ה) מֵאי טַעֲמָא דְרַבְּנָן? אָמַר קִרָא: "וְיִצַק עֲלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עֲלֶיהָ לְבוֹנָה וְהִבִּיאָה אֵל בְּנֵי אֲהֵרֹן כַּכֹּהֵן וְקַמִּיץ", מְקַמִּיצָה וְאִילָךְ מַצּוֹת כַּהוּנָה, לִימַד עַל יִצִּיקָה וּבְלִילָה שְׂכַשִּׁירָה בָּזַר. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, "כְּנֵי אֲהֵרֹן הַכֹּהֲנִים"

אָחַד: שְׁשִׁים וְאֶחָד אֵין נִבְלָלִין בַּגָּל אֶחָד הֵלָכָן לֹא יָבִיא ס"א עֶשְׂרוֹנִים בִּבְלִי אֶחָד לְפִי שְׂאִין רַשָּׁאי לְתַת שֵׁם שְׂנִי לְגִין וְכַר' אֲלִיעֶזֶר כֵּן יַעֲקֹב דְאָמַר בַּפֶּרֶק שְׁנֵי מַלוֹת (לְקַמַן מְנַחוֹת דף פח:): אֲפִילוּ לְמַנְחָה שֶׁל שְׁשִׁים עֶשְׂרִין אֵין לָהּ אֵלָּא לְגַם וְלִי נִקְרָא דְאֲפִילוּ לְרַבְּנָן דְאָמְרִי שְׁשִׁים לֵג קוּם לָהּ דְאֵין נִבְלָלִים יָפָה בִּבְלִי אֶחָד: כֵּן הָרָאוּ לִבָּלָה שְׁשִׁים עֶשְׂרוֹנִים שְׂרָאוּיִן לְבָגֵל בַּגָּל: אֵין בָּלָה מַעֲפָכַת כּוּ שְׁמַע מִנָּה דְאִי גַּבִּי לֹא בגל כֵּשֶׁר: וְשְׂאִין רָאוּי לִבָּלָה שְׁשִׁים וְאֶחָד מַעֲבַב כּוּ מַצֵּת בָּלָה וּפְסוּלָה אֵלמָא מְדַשְׁנִי לָהּ אֵין בָּלָה מַעֲפָכַת כּוּ שְׁמַע מִנָּה לֹא בגל דְּמַתְנִיתוֹן לֹא בגל כֵּלל מַשְׁמַע וּה"ה דְלֹא וְנָח: שְׂרַבָה בַּפְּתִיתוֹן שְׂפַתְתָּה וְיִמַר מַדְאִי: וּמַהוּ דְּמִימָא הֵתֵם כִּי לֹא פְתַת בגל הוא דכִּשְׂרָה דְאֲכָא תוֹרַת חִלוֹת עֲלִיהוֹן: אֲבָל פְּתַת כַּהֲנִים מְרַבּוֹת אִימָא תַּפְסֵל: מַתְנִיתוֹן דְּמַכְשִׁיר וְעִיקָה צוֹר דְלֹא כַר' שְׁמַעוֹן: חֲמַשׁ עֶשְׂרֵה עֲבוּלוֹת נְשִׂיאת כַּפִּים דְּבַפָּנִים וּבְחוּץ חָדָא חָשִׁיב לִיָּה: הַקְפָּלוֹת כְּבָלַת דָּם: בַּקִּנִּים בַּעֲזָרָה בְּדַכְתִּיב וְיִשָּׂא אֲהֵרֹן אֵת וְזִיו (ויקרא ט: יב"ב) וְגו': בְּחוּץ בִּכֵּל עִיר וְעִיר: כֵּל כֹּהֵן כּו' אֵלמָא מַדְחָשִׁיב וְעִיקָה בִּכְלָל עֲבוּדָה הַמְסוּכָה לְבַעֲי אֲהֵרֹן שְׁמַע מִנָּה אֲסוּכָה בָּזַר: מַקְמִיעָה וְאִילָךְ כּו' בְּדַכְתִּיב וְנָח הַכֹּהֵן וְגו' דְלָהּי מַשְׁמַע מַקְמִיעָה וְאִילָךְ מַצֵּת כִּהֲנָה: מַמְנַחַת יִשְׂרָאֵל דִּיעִיקָה בְּמַנְחַת יִשְׂרָאֵל כְּתִיב וְגַמְרִי' מִנָּה שְׂאֵר מְנַחוֹת בַּפֶּרֶק אֵלוּ מְנַחוֹת (לְקַמַן מְנַחוֹת דף עה:): דְדַרְשִׁינן וְנִחַמַת עֲלֶיהָ שְׁמֵן מִנְחָה לְרַבּוֹת כֵּן הַמְנַחוֹת לְקַמִּיעָה וְלִיעִיקָה: כֵּאֵן בְּשִׂאִין נִקְמַצִּת הִיאִיא לְשָׂא דְכַתָּא דְרַב נַחֲמָן אִתָּא לְרַבְנָי מַנְחַת נְסָכִים בְּמַנְחַת כֹּהֲנִים דִּיעִיקָה פְסוּלָה בָּזַר:

מסורת הש"ס

א לקמן קג:
ב דדה סז: נדרים עג: קידושין כה: בבא בתרא פא: מכות יח: ג ספרא צו פרק טז ט: משנה זבחים; זבחים צח: חולין קלב: ד תוספתא דמאי ה בכורות לו: ו פסחים לו; לעיל ט.

תורה אור השלם

[ויקרא י, לג]

[במדבר ה]

[דברים כא]

[ויקרא ב, א]

מסורת הש"ס
א נדרים ח; אוצר מדרשים יעקב אביונו לקח טוב על ברכת יעקב אביונו עה י; אוצר מדרשים היכלות שבעה היכלות הטומאה ד; תענית ג; אוצר מדרשים חופת אליהו שבע חופות או חופת אליהו ג; ברכות נה; עבודה זרה י; ב לעיל יח.
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבחה פרק יד ב-ג
ד ספרא אמור פרשה ג ג
ה פסחים כד; פסחים פב; ספרא אמור פרשה ג; ד; ספרא אחרי מות פרק י ג
ו לקמן נט.

תורה אור השלם
והיתה לו וילרעו אחריו ברית פהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויזכר על-בני ישראל [במדבר כה, יג]
כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני־ישראל ליהוה נתתי לך ולבניך ולבנותיך אתה לחק־עולם ברית מלח עולם הוא לפני יהוה לך ולזרעך אתה [במדבר יח, יט]
והזרקות הפלגו על־קרבו העצים הכהנים הקוים והעם להביא לבית אלהינו לבית־אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על־מזבח יהוה אלהינו ככתוב בתורה [נחמיה י, לה]
והק־קרבו מנחתך במלח תמלח ולא תשפית מלח ברית אלהיך טעל מנחתך על קל־חרפנה תקריב מלח [ויקרא ב, יז]

ברית אמונה במלח שלא תפסוק מקרבותיו אין לא רכבי יהודה בין לר' שמעון ליבא מידי אלא משמעות דורשין: רב דאמר דחזירה אין לא

מלח הקמן כשר: שזר קרב לגבי מנצח דמליחת קמן כראשו של מנצח היא כדאמר בשמעתא כראשו של מנצח ששם מולחים את הקמן: שנים נקראו קרבו שגאמר והזרקות הפלגו על קרבו השנים (נחמיה י:ל"ה) וגם אקרי קרבו שהוא עקר כל הנצח: אחרים באין לה חובה שצריכה עצים להקטירה: אף כל שצריכין שנים טעונין מלח וגאלו עצים וגם: קמן דמנחה מתיר שריים וגם מתיר אמורין למנצח ויבשר לכהנים: אי מה מנחה מנחתת שממכת הכי פריך או אימא כי היכי דמכשינן כל דדמי ליה כהאי צד שפארי צד שפאריים באין חובה לון תרבי נמי דם דדמי לה לאידך גיסא כחד צד דמתיר כמותה ולא כל למעוטי שנים הוא דאמא דלא דמי לה כמידי ת"נ כמעטא חסרתיא למעוטי צד דמתיר כמותה ולרבוני דשפאריים באין חובה ליה אתא דליבא לברוישי (איפכא) אביא דם שמתיר ואוציא את אלו שאין מתירין דא"כ למה לי למימר משל מנחתך יומא (אי נמי) כדאמרין לקמן מסתברא האי הנה לה למיילף שכן אשב"ג טמ"א סימן הלךך על ברכך כלהו הנה עשי לרבוני האי כחד צד להכי אצטריך מעוט למעוטי חד משניה: בלה גם השריים: ת"ל קרבו קמן וכל קרבו מנחתך (ויקרא ב'י"ג): כפני עצמה כגון האומר הרי עלי לבונה דאמר כפ' הרי עלי עשרין (לקמן מנחות קו): לא יפחת מן הקומין: מנחת כהנים מנחת נזביתויקם דכליל הוא: כהן משיח חביתיו: קדשי קדשים זבחי שלמי צבור דהינו ככשי עצרת דקדשי קדשים ניהו ואע"ג דשלמים הן דהא אין נאכלין אלא יום ולילה כדאמרין באיניהו מקומן (קדשים דף נד): זבחי שלמי צבור ואשמות כיו: והא דאמרת (ליה) מה מנחה מנחתת שפאריים באין כו' ומהתם ארביא לבונה וכלנה האן עצריכין שנים ושל כל קרנךך תו למה לי: הכי קאמר האי דפריך אין לי אלא קמן הכי קא פריך אימא לא דקשי כדזכרשם מה מנחה מנחתת אלא ככלל ופרט דקשינן קרבו ראשון כלל מנחתך פרט: מנחה אין מצי אחרתיא לא והינו דפריך אין לי אלא קמן מעין כוליהו אחרתי: דזר אמר על כל קרנךך תתריב מלח דאי נמי דקשי כלל ופרט אחרבו כוליהו דשל כל קרנךך חזר וכלל כלל ופרט ושל ברכךך הדרינן למלתא תמיתא לבג שפאריים באין לה חובה אחרבו ליה כל האי: אף כל שנים אף כל הצריכים שנים טעונין מלח: ואינו דם דאבא נסכים ויון ושמן באין לחובה לנצח: אכילה אמוריים: ושתייה ויון: אדרכה לזכך דם אתו דהכי אורחא לאמר פפרת דם שכפר על החטא בא היון המשמש חלהים ונאשים דמי שנתכפר חטאיו שמת: אלא להכי לא אתרבי דם אף על גב מנסכים באין לו חובה לא דמו ללבונה הבאה לו חובה למנחה דלבונה באה עם המנחה ככלי אחד ומסכים אין באין עם הדם ככלי אחד: מדאצטריוך משל מנחתך למעוטי דם אלמא אי לא מצטמ קרא הנה למינא דטעון מלח משום דדמי למנחה כחד צד שמתיר כמנחה מככל דהך כוליהו דלא משטוניהו קרא מחד צד אתו ביון דדמו כחד צד דשפאריים באין לה חובה אמרינן דטעונין מלח: אשים על האש נשכפת למעוטי דם

שאינו נשכך: כחון כמותה דכל מנחה והקטרת אברים שצורה רבג על בין הפדים ועל הפרכת: מנחה ואברים חבין משום נותר וטמאה אם רבגין כטמאת הגוף ונאפילו קמן שהוא מתיר ואין עו משום כגון ויש עו משום נותר וטמא (ל'ה) לא יומא דף ס.) תלתא קראי כתיבי דגם חד למעוטי מנותר וחד מטמאה וחד ממשיגלה:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אימא מה הפרט מפרטש שפאריים באים חובה לה וגם מתרת. פרוש ונימא כללל קמא דוקא אי נמי אפלו למ"ד כללל כמתרא דוקא בעינן שני צדדין כדמובח כריש בכל מערבין

^(א)**בְּרִית אֱמוּנָה בְּמִלַּח, דְּבַרְי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: נֶאֱמַר כֹּאן "בְּרִית מַלַּח עוֹלָם הוּא", וְנֶאֱמַר לַהֲלֹן "בְּרִית כֹּהֲנֵת עוֹלָם" – כָּשֶׁם שְׁאִי אֶפְשָׁר לְקַרְבָּנוֹת בְּלֹא כְּהוֹנָה, כֹּה אִי אֶפְשָׁר לְקַרְבָּנוֹת בְּלֹא מִלַּח.** ^(ב)**אָמַר רַב יוֹסֵף: רַב כֹּתֵנָא דִּידֵן סְבִירָא לֵיה, דְּאָמַר: לֹא מִלַּח – פֶּשֶׁר. אָמַר לִיה אַבְי:**
אִי הָכִי, לֹא יֵצֵק נָמִי – לֹא יֵצֵק כָּלָל? אָלָּא: לֹא יֵצֵק בַּחַן אָלָּא זָר, הֵכָא נָמִי: לֹא מִלַּח בַּחַן אָלָּא זָר. אָמַר לִיה: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שְׂזָר קָרֵב לְגַבִּי מִזְבֵּחַ? וְאִי בְּעִית אֵימָא, פִּינֹן דְּכִתִּיבָא בֵּיה "בְּרִית", כַּמָּאן דִּתֵּנָא בֵּיה קָרָא דְמֵיָא. וְלֹא תֵּנָא בֵּיה קָרָא? וְהִכְתִּיב: "וְיָכַל קִרְבֹּן מִנִּחְתָּה בְּמִלַּח תִּמְלֹח!"
ההוא מיבעי ליה לכדתנניא: אילו נאמר "קרבון במלח", שומע אני אפילו עצים ודם שנקראו קרבון. תלמוד לומר: "מנחה", מה מנחה מיוחדת שפאריים באין חובה לה, אף כל שפאריים באין חובה לה. ^(א)אי מה מנחה מיוחדת שמתרת, אף כל שמתיר, אביא דם שמתיר – תלמוד לומר "מעל מנחתה", ולא מעל דמה. ^(ב)יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח? תלמוד לומר: "קרבון", קרבון טעון מלח, ואין מנחה כולה טעונה מלח. ^(ג)ואין לי אלא קומץ מנחה, מפינן לרבות את הלבונה? מרבה אני את הלבונה, שכן באה עמה בכלי אחד. מפינן לרבות את הלבונה הבאה בפני עצמה, ולבונה הבאה בבזיכין, והקטרת, ומנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים, אימורי חטאת, ואימורי אשם, ואימורי קדשי קדשים, ואימורי קדשים קלים, ואברי עולה, ועולת העוף – מפינן? תלמוד לומר: "על כל קרבנה תקריב מלח". אמר מר: אין לי אלא קומץ (מנחה), מפינן לרבות את הלבונה? מרבה אני את הלבונה, שכן באה עמה בכלי אחד. והא אמרת: מה מנחה מיוחדת שפאריים באין חובה לה? הכי קאמר: אימא "קרבון" – כלל, ו"מנחה" – פרט, כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט, מנחה – אין, מידי אחרניא – לא. הדר אמר: "על כל קרבנה", חזר וכלל. כלל ופרט וכלל – אי אתה דן אלא בעין הפרט, מה הפרט מפורש שפאריים באין חובה לה, אף כל שפאריים באין חובה לה. אחרים דבאין חובה לה, מאי ניהו – עצים, אף כל עצים. אימא (אחרים דבאין חובה לה ניהו) – לבונה, ואייתי דם, דאיכא נסכים! נסכים בהדי אימורין הוא דאתו, מאי טעמא? אכילה ושתייה. אדרבה – כפרה ושמחה! אלא, לבונה באה עמה בכלי אחד, אכל עצים, כי היכי דמתכשרא בהו מנחה, הכי (מתכשרא) [מתכשרין] בהו כולהו קרבנות. ואימא: מה הפרט מפורש, שפאריים באין חובה לה ומתרת – אף כל שפאריים באין חובה לה ומתרת, ומאי ניהו? לבונה הבאה בבזיכין, דשריא לחם, אכל מידי אחרניא – לא. מדאיצטריה "מעל מנחתה" ולא מעל דמה, מפלל דהנהך כולהו אותו כחד צד. ^(א)אמר מר: "מעל מנחתה" ולא מעל דמה, ואימא: "מעל מנחתה" ולא מעל איברייה? מסתברא, אברים הוה ליה לרבוני, שכן (א"ש בנטמ"א סימן) אחרים באין חובה לה כמותה, אישים כמותה, כחויץ כמותה, נותר כמותה, טומאה כמותה, מעילה כמותה. אדרבה:

(ערוכין דף כח.) וצריך עיון כפרק שלשה מינין (נזיר דף לה:) ושמא יש מקומות שנים ושלשה מקומות לא חשיבי ליה להש"ס אלא כחד צד: מדאצטריוך משל מנחתך מככל דהך כוליהו מיינתו כחד צד. פי' כמו דם דלית לה אלא חד צד ודקמוןך מונה צדדין הרבה דגם לא חשיבי ליה האן צדדין והא דקדמי כפרותא אביא דם דמשמע לשנא דאי לא כתיב משל מנחתך היינו מרבה דם ואדרבה היינו מצריך שני צדדין כדמשמע הכא הפאך נקט דאמת שךך הנה ראוי לדרוש והש"ס טועה דאן להקשות הנכשי שני צדדין והמתנן מוכיח לו מתוך הפסוק דממה נפשך כגוי כחד צד: ואימא משל מנחתך ולא משל אבריו. פי' באברים ליבא אלא חד צד שפאריים באים חובה ודגם חד צד שמתיר כמותה ומה ראית לדחות אברים ולמעט דם אימא איפכא: שכן אחרים באין חובה לה כו'. כתיב בפסרים סימן אשב"ג טמ"א ואין הש"ס מפרש אלף אחרונה ומפרש רבינו תם אכל כמותה שרגילות למלח אוכלין ולפי שאין זה קלל וסמרא לא חש הש"ס לפרש:

ב.

עין משפט בר מצוה
א מיי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' יא:
ב מיי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' יא:
ג מיי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' יב:
ד מיי' פיי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' טז:
ה מיי' פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' יד:

שאינו נשכך: כחון כמותה דכל מנחה והקטרת אברים שצורה רבג על בין הפדים ועל הפרכת: מנחה ואברים חבין משום נותר וטמאה אם רבגין כטמאת הגוף ונאפילו קמן שהוא מתיר ואין עו משום כגון ויש עו משום נותר וטמא (ל'ה) לא יומא דף מד.) מאשר הם מקדישים ומשיגלה ודגם ליבא מצי כדמפרש במס' יומא כפ' הוציאו לו (יומא דף ס.) תלתא קראי כתיבי דגם חד למעוטי מנותר וחד מטמאה וחד ממשיגלה:

 עידן משפט
גור מצוה

א מויו'
פט"ז מחל' מעשה הקרבנות
הל' יג:

אֲדַרְבָּהּ דָּם הִנֵּה לָהּ לְרִבּוּי כּו'. ונתמה דלָא חָשִׁיב פָּגוּל דְּדָם וקָמַן לֹא מַחֲיָב אֲדַרְבָּהּ מִשּׁוּם פָּגוּל בְּדִאֲמַרְיָנָא בְּהַקְוִימָן זִמְנָא (לְעֵיל מְנַחֲתֵי דָף יד.) דְּלֵאִיְהוּ גּוֹפִיְהוּ מִתִּירִין נִינְהוּ אֲבָל אֲבָרִים חֲיִבִּים עֲלֵיהוּ מִשּׁוּם פָּגוּל: נִפְסָל בְּשָׁקִיעֵת הַחֲמָה בְּמוֹתָהּ. בְּרִישׁ מִי שְׁהִיה טִמְא (פְּסָחִים ד' גד.) דְּאֲמַרְיָנָא דְּמִשְׁקִיעֵת הַחֲמָה עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים ד' מִילִין לָר' וְהוּדָה הִקָּשָׁה ר"ת דְּבִסּוּף בָּמָה מְדַלִּיקוּן (שְׁבַת דָּף לה.) מִשְׁמַע דְּלִרְבִּי וְהוּדָה מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה עַד הַלְּוִלָה שְׁנֵי חֲלָקֵי מִיל וְתַרְזֵן ר"ת דְּמִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה מִשְׁמַע סוּף שְׁקִיעֵת הַחֲמָה שְׁבָבָר שְׁקָשָׁה הַחֲמָה אֲבָל מִשְׁקִיעֵת הַחֲמָה מִשְׁמַע מִתְחַלֵּת שְׁקִיעֵה פְּדַע מִדְּאֲמַרִּי (שְׁבַת דָּף כא:) גְּבִי גַר חֲנֻכָּה מִצְוַתָּה מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה וְאִי בַתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה עֲדִין הוּא יוֹם גָּדוֹל וְהִנֵּה שְׁרָגָא בְּטַהֲרָא וּלְפִיכָךְ שְׁקִיעֵת הַחֲמָה נְמִי דְּהִכָּא גְּבִי דָם בַּתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה אִירִי וְיִיחָא טָפִי מִשּׁוּם דְּאֲמַרְיָנָא בְּסוּף אִיזְהוּ מְקוּמָן (זְבָחִים דָּף נו.) מַעֲנִין לָדָם שְׁנִפְסָל בְּשָׁקִיעֵת הַחֲמָה שְׁנִחָאֵר בְּיוֹם הִקְרִיבּוּ אֶת זִבְחוֹ בְּיוֹם שְׁאִתָּה זִבְחָא אִתָּהּ מִקְרִיב וְאִי בְּסוּף שְׁקִיעֵה קֹאמֵר לָמָּה לִּי קָרָא בְּשִׁטְא דְּנִפְסָל בְּלִילָה דְּאִין יָכוֹל לְזַקְרוּ דְּכַתִּיב בְּיוֹם צִוְּתוֹ וְעַמּוּד הַשַּׁחַר

בְּשִׁטְא דְּפוֹסְלָת בּוּ דִּזְמִינָא דְּאֲמֹרִים וּפִי' שֶׁס בַּקּוּנְטָרַם דִּנ"מ אִם עָלָה לְגַבִּי מִזְבַּח מִשּׁוּם דְּאִין לִינְה מוֹעֲלָת בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבַּח וְקִשְׁיָא לִמ"ד מוֹעֲלָת מֵאִי אֲבָל לְמִימַר וְאִין לִימַר דְּאֲצַטְרִיךְ מִשּׁוּם דְּהִי"ל גְּבִי דָם אִם עָלָה לֹא יָרַד הוֹאִיל וְלֵן בְּשָׁר בְּאֲמֹרִים וְאִם מַעֲלָהוּ לְגַבִּי מִזְבַּח הִנֵּה אֲמִינָא דְּיָכוֹל לְזַרוּק מִשּׁוּם דְּבָהָא פְּלוּגְתָּא הִיא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל ור' יְהוֹשֻׁעַ דר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר יָרַד וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא יָרַד וְכִי תִימָא דְּאֲצַטְרִיךְ מִשּׁוּם דָּס"ד דְּלֹא מְפָסִיל בְּלִינְה כִּי הִיכִי דְּאִין חֲיָבִין עָלְיוּ מִשּׁוּם פָּגוּל וְנוֹתַר בְּדֹאִיתָא בְּסוּף כָּל הַבַּשָּׂר (חֲלִין דָּף קיז.) דְּרִי עֲצִים וּלְבֹנֶה דְּאִין חֲיָבִין עֲלִיהֶן מִשּׁוּם נוֹתַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאֶפְלּוּ הֵכִי מְפָסְלִי בְּלִינְה בְּשִׁקְדָּשׁוֹ בְּכָלִי בְּרַת וְכִי תִימָא מִשּׁוּם דְּלִפְסִינָא מִדָּם דְּלִמָּא שְׂאֵנִי דָם דְּמַתִּיר וּלְפִי מַה שְׁמַפְרָשׁ רַבִּינוּ תָּם דְּמִירִי

בַּתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה יִיחָא וְכֵן מִשְׁמַע בְּפ' מִי שְׁהִיה טִמְא (פְּסָחִים דָּף צג:) דְּשַׁחֲטִיטָה לְסוּרָה מִתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה גְּבִי מִי שְׁהִיה בְּדַרְךְ רַחוּקָה דְּקֹאמֵר הֵתָם אִיזִיזְהִי דְּרַךְ רַחוּקָה מִן הַמּוֹדִיעִים לִירוּשָׁלַיִם חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין וּמוֹכַח הֵתָם דְּהִינּוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין מִפְּלָגָא דְּיוֹמָא עַד שְׁקִיעֵת הַחֲמָה וְלֹא חָשִׁיב ד' מִילִין דְּמִשְׁקִיעֵת הַחֲמָה עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים וְאִי לֹא מְפָקָלָא דָם עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים אִם כּוּן הָיִי שְׁעַת שַׁחֲטִיטָה וּמִיּהוּ קִשְׁיָא אִי בַתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה קֹאמֵר הִיכִי מִמַּעַט לָהּ מִבְּיוֹם הִקְרִיבּוּ הָא עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים יוֹם הוּא דְּכַתִּיב (נִחְמִיָּה ד' ט"ז) וְהִיה לָנוּ הַלְּוִלָה לְמַשְׁמַר וְהַיּוֹם מְלָאכָה וְאֶשְׁכַּחַן נְמִי שְׁקִיעֵת הַחֲמָה דְּאִירִי בְּסוּף שְׁקִיעֵה בְּגוּן צֹאת הַכּוֹכָבִים בְּדִאֲמַרְיָנָא בְּפִרְקָה דְּרַבִּי גִזִּיר מִן הַגְּרוּנְיָקָת (גִּזִּיר דָּף טז.) בְּגוּן דְּחֲזָאִי תַלְתָּא יוֹמֵי סָמוּךְ לְשְׁקִיעֵת הַחֲמָה וְהַיּוֹם בְּצִין הַשְׁמָשׁוֹת בְּדִאֲמַר עָלָה בְּפִרְקָה פִּיצַד צִוְּלִין (פְּסָחִים דָּף פא.) בְּרוּחָא בִּין הַשְׁמָשׁוֹת וְגַם בְּפִרְקוּן (לְקַמָן מְנַחֲתֵי דָף לו:) כָּל הַמַּנִּים תְּפִלִּין אַחַר שְׁקִיעֵת הַחֲמָה עוֹבֵר בַּעֲשָׂה וְהַיּוֹם בְּלִילָה מִדְּקֹאמֵר רַבָּה בַּר רַב הוֹיָא כְּפַח חֲשָׁבָה כְּפַח אִינְה חֲשָׁבָה לֹא חוּלָן וְלֹא מַנִּיחַ וְעוֹד אֲמַרְיָנָא בְּמַם' תַּעֲנִית (דָּף יב.) כָּל תַּעֲנִית שְׁלֹא שְׁקָשָׁה עָלְיוּ חֲמָה לֹא שְׁמָה תַּעֲנִית וּמִנְהַג אֲבֹתֵינוּ תוֹרָה הִיא שְׁהַכֵּל נוֹהֲגִין עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלַעוּלָם נִפְקָא לָהּ שְׁפִיר תְּחִלַּת שְׁקִיעֵה מִבְּיוֹם דְּאִם אִינּוּ עֲגִין לְסוּף שְׁקִיעֵה דְּנִפְקָא מִבְּיוֹם צִוְּתוֹ תַּנְהוּ עֲגִין לְתַחֲלַת שְׁקִיעֵה וְיֵשׁ מְפָרָשִׁים דְּמִן הַתּוֹרָה אִינּוּ נִפְסָל עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים אֲלֵא דְּרַבָּן עַבִּיד הַרְחֻקָה וּפְסָלוּהוּ מִתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה וְהַעֲמִידוּ דְּבִרְהִים בְּמָקוֹם בְּרַת לַעֲגִין דְּרַךְ רַחוּקָה בְּדִי שְׁהִיה זְרִיזִין לְמַהֵר לָבֹא וְקִשְׁיָא דֹא"כ לְחַשְׁבָּה (בְּסוּף) פְּסָחִים בְּסוּף הָאָשָׁה (דָּף צב.) בַּהֲדִי הֵךְ שְׁהַעֲמִידוּ דְּבִרְהִים בְּמָקוֹם בְּרַת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא חָשִׁיב אֲלֵא מַדִּי (דְּלֹא) דְּהוּוּ חֲדוּשׁ אֲבָל זֶה אִינּוּ חֲדוּשׁ אִם תַּקּוּן בְּדִי שְׁמִיּהֵרוּ לָבֹא דְּהִכִּי נְמִי לֹא חָשִׁיב חֲתִיבָת וּבְלִתּוּ וְהַבְּאִיתּוּ מַחוּן לְתַחוּם וְהַרְפַּבְתּוּ וּבִאֲזוּן גּוּפָה יֵשׁ לְחַלֵּק בִּין מַת לֹו מַת קָדָם חֲצוֹת לְמַת לֹו אַחַר חֲצוֹת בְּדַמַּשְׁמַע בְּפִרְקָה מִי שְׁהִיה טִמְא (פְּסָחִים דָּף צח.) וְאֶפְלּוּ הֵכִי לֹא חָשִׁיב לָהּ וְהַשְׁתָּא הָא דְּאֲמַרְיָנָא בְּפ' הַמְּנַחֲתֵי וְהַגָּסְכִים (לְקַמָן מְנַחֲתֵי דָף כא:) וּבְרִישׁ מְעִילָה (דָּף ו.) לְפָנֵי זְרִיקָה מוֹשְׁלִין בּוּ וּמוֹקִי לָהּ דְּקַבְּלָה סָמוּךְ לְשְׁקִיעֵת הַחֲמָה דְּלֹא הִנֵּה שְׁהוֹת לְמַזְרְקָה הִהוּא מְעִילָה דְּרַבָּן דְּעַד צֹאת הַכּוֹכָבִים יֵשׁ שְׁהוֹת לְזַרְקוּ וּמִיּהוּ קִשְׁיָא מִדְּאֲמַרְיָנָא בְּסוּף אִיזְהוּ מְקוּמָן (זְבָחִים דָּף נו:) קִדְּשִׁים הַגָּלְכָלִים לְיוֹם אַחַד מְחַשְׁבִּין בְּדָמָן מִשְׁתַּשְׁקַע הַחֲמָה דְּאִי חָשַׁב לְזַרְקוּ אַחַר שְׁקִיעֵה מִידִּי הָיִי פָּגוּל דְּהָיִי מְחַשֵּׁב חוּן לְזַמְנוּ וְאִין לוֹמַר פָּגוּל דְּרַבָּן דְּהָא דִּזְמִינָא דְּאֲמֹרִים וּבְשָׂר קִדְּשִׁים אִירִי דְּהָיִי פָּגוּל דְּאִורְיָתָא וְלֹא תַנְיָי בְּשָׂר קִדְּשִׁי קִדְּשִׁים מִחֲצוֹת וְאִילָךְ דְּזָמַן אֲבִילָתּוּ מִדְּרַבָּן וי"ל דְּהִיאָ שְׁקִיעֵה בְּסוּף שְׁקִיעֵה דְּהִינּוּ צֹאת הַכּוֹכָבִים כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ ר"ת דְּמִשְׁתַּשְׁקַע מִשְׁמַע סוּף שְׁקִיעֵה: מְלַמֵּד שְׁמַתְּעָדִים עֲצִים כּו'. הָא דְּפִלְגִי הִכָּא רַבִּי וּרְבָנָן דְּלִרְבָּנָן גִּדְּבָה וּלְרַבִּי קִרְבָּן גְּמֹור הִינּוּ בְּשִׁאֲמַר דְּרִי עָלִי שְׁנִי גִזִּירִי עֲצִים אֲלוּ לְמַזְבַּח כְּדַתְגִּיאַ בַּתּוֹסְפָתָא דְּשִׁקְלִים (פ"ג) הָאֹמַר דְּרִי עָלִי עֲצִים מִבִּיא דְּמִי שְׁנִי גִזִּירִי עֲצִים וְנוֹתַן וְנוֹתַן לְשׁוּפָר וְלוֹחֲחִין כְּהִינִם בְּהוּ עֲצִים וּמִקְרִיבִין אֹותָן עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וְנִאֲוִיתִים מֵהָן וְאִין מוֹשְׁלִין בְּהוּן וְאִם הִקְרִיבּוּ בַּחוּן פְּטוּר וְאִם אָמַר דְּרִי עָלִי שְׁנִי גִזִּירִי עֲצִים אֲלוּ לְמַזְבֵּחַ כְּהוּן מְקַבְּלֵן הִימְנוּ וּמִקְרִיבִין לְגַבִּי מִזְבַּח וְאִין גִּיאֲוִיתִין בְּהִם אֲבָל מוֹשְׁלִין בְּהִם וְאִם הִקְרִיבּוּ בַּחוּן חֲיִב דְּבִרִי רַבִּי וְנִכְדָּמִים אֹומִרִים אִם הִקְרִיבּוּ בַּחוּן פְּטוּר וְאֲלוּ וְאֲלוּ נּוֹפְלִין בְּלִשְׁכַּת דִּיר הַעֲצִים וְאִם תִּאֲמַר אֲמִאי קֹאמֵר מֵאֵן שְׁמַעַתָּ לָהּ דְּאֲמַר עֲצִים קִרְבָּן רַבִּי הִיא וְהָא לְרַבָּנָן נְמִי אִיִּקְרוּ קִרְבָּן וְלֹא בְּעוּ מְלִיחָה וי"ל דְּמִדְּקֹאמֵר עֲצִים וְגַם מִשְׁמַע לִיָּה דְּחַשְׁבִּי קִרְבָּן גְּמֹור כְּדָם וְהַיּוֹם בְּרַבִּי: לְדְבָרֵי רַבִּי עֲצִים טְעוּנִין קְמִיצָה. וְאִם תִּאֲמַר מ"ש דְּרַבִּי מְקִישׁ עֲצִים לְמִנְחָה יוֹתַר מִלֶּשְׁאָר קִרְבָּנוֹת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהִיא קִרְבָּן דְּמַרְבִּי מְנָה עֲצִים מִקְרָבָן דְּגַבִּי מִנְחָה דְּרִישׁ לָהּ בַּתּוֹרַת כְּהִנִּים וּא"ת מַעֲלָן דְּמַקְשִׁינָא לְמִנְחָה דְּנַקְמַצַת הָאִיבָא מְנַחֲתֵי טוּבָא דְּאִינָא נַקְמַצוֹת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלְגַבִּי מְנַחָה הַנּוֹקְמַצַת כַּתִּיב (וַיִּקְרָא ב' א':) וְנִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קִרְבָּן מְנַחָה וְאִם תִּאֲמַר וּמַה קְמִיצָה שִׁיךְ בַּעֲצִים הָא אִין בְּהִם שִׁירִים וְכֵלָן נִשְׁרַפִּין וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֶשְׁכַּחַן כִּי הִיא גְּנוּא בְּרִישׁ וְאֲלוּ מְנַחֲתֵי (דָּף עב:) לָר' שְׁמַעוֹן דְּמְנַחֲת חוּטָא שֶׁל כְּהִנִּים נִקְמַצַת הַקּוּמָן קָרַב לַעֲצָמוֹ וְהַשִּׁירִים קִרְבִּין לַעֲצָמָן וְהוּא הִדִּין בָּאֵן עֲצִים: עֲצִים טְעוּנִין קְמִיצָה. וְהוּא הִדִּין וְנִמִּין וְקִדּוּשׁ כְּלִי:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

דָּם נִפְסָל בְּשָׁקִיעֵת הַחֲמָה דְּאִינוּ רָאוּי לְזַרוּק בְּלִילָה דְּכַתִּיב בְּיוֹם צִוְּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב וְגו' (וַיִּקְרָא ז' ל"ח) וְגַם לְמַחַר נִפְסָל בְּלִינְה בְּדִאֲמַרְיָנָא בְּמַם' זְבָחִים בְּפִרְקָה אִיזְהוּ מְקוּמָן (זְבָחִים דָּף נו.) מַעֲנִין לָדָם שְׁנִפְסָל בְּשָׁקִיעֵת הַחֲמָה תַלְמוּד לוֹמַר בְּיוֹם הִקְרִיבּוּ אֶת זִבְחוֹ וְגו' וְהֵתָם וְלִיף לָהּ שְׁפִיר וְכֵן קָמַן דְּלַעֲלֵל מִבְּיוֹם צִוְּתוֹ כְּתַב זֹאת הַתּוֹרָה לְעֵלָה וְלְמִנְחָה וְגו' אֲבָל אֲבָרֵי עוֹלָה הִתְרוּ לְהַקְרִיב כָּל הַלְּוִלָה בְּדִאֲמַרְיָנָא בְּהִאי פִּרְקוּן (דָּף כו:) מַעֲלָן מִבֹּא הַשְּׁמֶשׁ כְּלוּמַר לֹאֲחַר כֹּא הַשְּׁמֶשׁ וּמַקְטִירִין כָּל הַלְּוִלָה: קִרְבָּן נִפְשׁ כִּי תִקְרִיב קִרְבָּן מְנַחָה וְגו': שְׁנִי גִזִּרִין שְׁנִי בְּקַעֲשִׁית גְּלוּלוֹת: וְכֵן הוּא אֹמַר דְּעֲצִים קִרְבָּן מִקְרוּ וְלִהֲכִי נִקְטַ מַדִּי גִזִּרִין בְּדִילְפִינָא מִקְרָאִי פִּרְקָה שְׁלִישִׁי דְּמַסְכַּת יוֹמָא (דָּף לג.): לְדְבָרֵי רַבִּי דְּמַקִּישׁ עֲצִים לְמַלְיחָה וְלִהַצְרִיךְ הַגָּשָׁה בְּמִנְחָה טְעוּנִין קְמִיצָה בְּמִנְחָה וְהַמַּתְנַדָּב שְׁנִי גִזִּרִין גִּבִּיא עֲצִים לְאַחֲרִים לְהַסִּיקוּן: דָּם מַעַל מְנַחְתָּךְ נִפְקָא וְתַרִי מַעוּמִי לָמָּה לִי יוֹמָא קִרְבָּן כָּלל מַעַל מְנַחְתָּךְ פִּרְט כָּל קִרְבָּנָךְ חֲזוּר וְכָלל אִף כָּל שְׁאֲחָרִים בָּאִין לוּ חוּבָה וְלֹא דָם דְּאִין אֲחָרִים בָּאִין לוּ חוּבָה דְּהַשְׁתָּא לִיבָא לְמַפְרֵךְ אִי מַה מְנַחָה שְׁמַתְרַת אִף כָּל כּו'

דָּאם כּוּן דְּמַדְרַבִּית בַּצַּד דְּאַחֲרִים בָּאִין חוּבָה לָהּ כָּל הֵךְ וּבַצַּד דְּמַתִּיר מַרְבִּית דָּם אִף כָּל לְמַעוּמִי מֵאִי בַשְּׁלֵמָא לְמֵאִי דְּהִנֵּה סְלִיחַ אֲדַעֲתִין מַעֲקָרָא (וּאֻע"ג) דְּאִף כָּל הִנֵּה מִמַּעַט נְמִי עֲצִים הִנֵּה מַצִּי לְמַפְרֵךְ דְּנִרְבִּי בַצַּד אֲחָרִים בָּאִין חוּבָה כָּל הֵךְ וּבַצַּד דְּמַתִּיר מַרְבִּית לָדָם (וּנִרְבִּי דָם בַּצַּד דְּמַתִּיר) וְאִף כָּל לְמַעוּמִי עֲצִים שְׂאִין אֲחָרִים בָּאִין לְהֵם חוּבָה וְאִינָן מַתִּירִין וְלִהֲכִי אֲצַטְרִיךְ מַעַל מְנַחְתָּךְ יִתִּירָא לְמַעוּמִי דָם אֲבָל הַשְׁתָּא דְּמַתְרַת עֲצִים אֲחָרִים בָּאִין חוּבָה לְהֵם אִי מַרְבִּי דָם בַּצַּד דְּמַתִּיר אִף כָּל לְמַעוּמִי מֵאִי (קִרְאִי לְמֵאִי אִתָּא מְנַחַת') דְּדִרְשִׁינָא מְנָה לְעִיל אִף כָּל שְׁאֲחָרִים בָּאִין לְהֵם חוּבָה אֲבָל מַדִּי אֲחִרְיָא לֹא מֵאִי אִתָּא לְמַעוּמִי:

וְהִנֵּה חֲחִיטָה לְסוּרָה מִתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה גְּבִי מִי שְׁהִיה בְּדַרְךְ רַחוּקָה דְּקֹאמֵר הֵתָם אִיזִיזְהִי דְּרַךְ רַחוּקָה מִן הַמּוֹדִיעִים לִירוּשָׁלַיִם חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין וּמוֹכַח הֵתָם דְּהִינּוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין מִפְּלָגָא דְּיוֹמָא עַד שְׁקִיעֵת הַחֲמָה וְלֹא חָשִׁיב ד' מִילִין דְּמִשְׁקִיעֵת הַחֲמָה עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים וְאִי לֹא מְפָקָלָא דָם עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים אִם כּוּן הָיִי שְׁעַת שַׁחֲטִיטָה וּמִיּהוּ קִשְׁיָא אִי בַתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה קֹאמֵר הִיכִי מִמַּעַט לָהּ מִבְּיוֹם הִקְרִיבּוּ הָא עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים יוֹם הוּא דְּכַתִּיב (נִחְמִיָּה ד' ט"ז) וְהִיה לָנוּ הַלְּוִלָה לְמַשְׁמַר וְהַיּוֹם מְלָאכָה וְאֶשְׁכַּחַן נְמִי שְׁקִיעֵת הַחֲמָה דְּאִירִי בְּסוּף שְׁקִיעֵה בְּגוּן צֹאת הַכּוֹכָבִים בְּדִאֲמַרְיָנָא בְּפִרְקָה דְּרַבִּי גִזִּיר מִן הַגְּרוּנְיָקָת (גִּזִּיר דָּף טז.) בְּגוּן דְּחֲזָאִי תַלְתָּא יוֹמֵי סָמוּךְ לְשְׁקִיעֵת הַחֲמָה וְהַיּוֹם בְּצִין הַשְׁמָשׁוֹת בְּדִאֲמַר עָלָה בְּפִרְקָה פִּיצַד צִוְּלִין (פְּסָחִים דָּף פא.) בְּרוּחָא בִּין הַשְׁמָשׁוֹת וְגַם בְּפִרְקוּן (לְקַמָן מְנַחֲתֵי דָף לו:) כָּל הַמַּנִּים תְּפִלִּין אַחַר שְׁקִיעֵת הַחֲמָה עוֹבֵר בַּעֲשָׂה וְהַיּוֹם בְּלִילָה מִדְּקֹאמֵר רַבָּה בַּר רַב הוֹיָא כְּפַח חֲשָׁבָה כְּפַח אִינְה חֲשָׁבָה לֹא חוּלָן וְלֹא מַנִּיחַ וְעוֹד אֲמַרְיָנָא בְּמַם' תַּעֲנִית (דָּף יב.) כָּל תַּעֲנִית שְׁלֹא שְׁקָשָׁה עָלְיוּ חֲמָה לֹא שְׁמָה תַּעֲנִית וּמִנְהַג אֲבֹתֵינוּ תוֹרָה הִיא שְׁהַכֵּל נוֹהֲגִין עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלַעוּלָם נִפְקָא לָהּ שְׁפִיר תְּחִלַּת שְׁקִיעֵה מִבְּיוֹם דְּאִם אִינּוּ עֲגִין לְסוּף שְׁקִיעֵה דְּנִפְקָא מִבְּיוֹם צִוְּתוֹ תַּנְהוּ עֲגִין לְתַחֲלַת שְׁקִיעֵה וְיֵשׁ מְפָרָשִׁים דְּמִן הַתּוֹרָה אִינּוּ נִפְסָל עַד צֹאת הַכּוֹכָבִים אֲלֵא דְּרַבָּן עַבִּיד הַרְחֻקָה וּפְסָלוּהוּ מִתְּחִלַּת שְׁקִיעֵה וְהַעֲמִידוּ דְּבִרְהִים בְּמָקוֹם בְּרַת לַעֲגִין דְּרַךְ רַחוּקָה בְּדִי שְׁהִיה זְרִיזִין לְמַהֵר לָבֹא וְקִשְׁיָא דֹא"כ לְחַשְׁבָּה (בְּסוּף) פְּסָחִים בְּסוּף הָאָשָׁה (דָּף צב.) בַּהֲדִי הֵךְ שְׁהַעֲמִידוּ דְּבִרְהִים בְּמָקוֹם בְּרַת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלֹא חָשִׁיב אֲלֵא מַדִּי (דְּלֹא) דְּהוּוּ חֲדוּשׁ אֲבָל זֶה אִינּוּ חֲדוּשׁ אִם תַּקּוּן בְּדִי שְׁמִיּהֵרוּ לָבֹא

כא.

עין משפט גור מצוה

א מיי' פה' מהל' איסורי המזבח
הל' יא:

ב מיי' פו' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ד:

ג מיי' פי"ד מהל' מאכלות
אסורות הל' יא:

ד מיי' פב' מהל' מקואות הל' ב,

ה מיי' פה' מהל' איסורי המזבח
הל' יא:

ו מיי' פו' מהל' מאכלות אסורות
הל' י, טוש"ע יו"ד סי' קצח סעי' טו טז:

אפס עצם וְעֵינִל נִסְכִּים. וְהַמַּעַט נִסְכִּים בַּמָּה מִנְחָה מִנְחָה כּוּ' וְגַם מוֹעֵל מִנְחָתָךְ וּאִ"ת אִימָא אִיפּכָא וי"ל דְּלֹא שָׁדַךְ לומר איפּכָא כִּלְנֵי דְהָא כְּדִי שְׂלֹא נִאמַר (מַשּׁוּם) צַד שֶׁל מַתּוּר הוּא דְאַנְטוֹרִיכָא לְמַדְבַּח מַעַל מִנְחָתָךְ לַמַּעֲטוּי דָם דְּמַתְרַבִּי מִהֵהוּא צַד וְאִילוּ נִסְכִּים מַמַּעֲטוּ מַעֲה: וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה. פִּי בַקּוּטְרִם דְּהָא דְאָמַר בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה אֶסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְאִי אֶפְשָׁר לומר כּון דְּדִהְיָא אִמְרִינן בְּפ' שְׁנֵי דְחֵלִין (דָּף לֵה) דְּחִבַּת דְּקֻשָּׁא דְאִנְרוּתָא מִהֵהוּא קָרָא דְנוֹבֶשֶׁר וְכּון מוֹכַח בְּפ' כָּל הַפְּסוּלִין (וְכַסִּים דָּף לֵה.) גְּבִי אוֹכֵל בֶּשֶׂר לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמָה דְאִמְרִינן אֲבָל טַמְאָת בֶּשֶׂר דְּכַדִּי הִכַּל לִנְקָה דְאָמַר מִר וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה כּוּ' וְהֵאִי דְקַרִי לֵה בְּפִרְקָא בֵּית שְׁמַאי (וְכַסִּים דָּף מוּנֵי) פְּסוּלָא בְּעָלְמָא לֹא מִדְּכַשֵּׁן קְאָמַר אֲלָא מְאִנְרוּתָא וּפְסוּלָא בְּעָלְמָא קְאָמַר לְגִית לִיָּה מִלְּקוּיַת וְעוֹד דְּהֵיא גּוּפָא מִשְׁמַע דְּלִרְבֵּנן הֵינִי דְאִנְרוּתָא דְלָר' יִשְׁמַעֲלֵל דְאָמַר פְּסוּלָא בְּעָלְמָא וְהֵיאִיד דְּקַרִי לֵה מַעֲלָה בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) הַכִּי גַמִּי קְאָמַר גְּבִי מַעֲלֹת דְּעָרִיב שְׁמַשׁוּ אוֹכֵל בַּתְּרִימָה דְנֶפְקָא לֵן מִקְרָא בְּפִרְקָא דְעָרֵל (וְכַמּוֹת דָּף עֵדֵי) אֲלַמָּא מַעֲלָה דְאִנְרוּתָא קְאָמַר וְהָא דְקְאָמַר הִבָּא וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה בְּעַצִּי עַצִּים קְאָמַר וְלֹא בְּעַצִּי הַמַּעֲרַכָה וּאִ"ת מַעֲן לֵנוּ לְרַבּוּת עַצִּים לְטַמְאָה מוֹדֵבֶשֶׁר מֵאֲחֵר גִּישׁ לְהוּ פְדִינן מִן הַטּוֹרָה אֲפִילוּ בַּתֵּר דְּשַׁפְּתִינֵי לְגִזְרֵי בְּדַמַּשְׁמַע בְּרִישׁ הַמַּעֲחֹת וְהַנִּסְכִּים (לְקַמֵּן מַעֲחֹת דָּף חָא) לְרַבֵּנן פְּדִילְנֵי עֲלֵה דְרַבִּי דְלִרְבִּי וְצִאי נִיחָא דְחֻשָּׁב לְהוּ קִרְבֵּן גַּמּוּר וי"ל דְּהֵהִיא דְּמַרְבִּי עַצִּים בְּכָל מְקוֹם הֵינִי לְרַבִּי וְהַצֵּת קִשְׁיָא מֵאֲחֵר דְּחִיבִים עַל הַעַצִּים מַשּׁוּם טַמְאָה אֲמַאי לֹא תָנִי לְהוּ בְּפִרְקָא שְׁנֵי דְמַעֲלָה (דָּף י.) דִּקְעֵן הַקּוּמֵן וְהַלְבֹּנָה וְהַקּוּטְרִת כֻּלָּם הִבְשִׁירוּ לְפִסֵּל בְּטַבּוּל יוֹם וּמִדִּבְרֵין עֲלֵיהֶם מַשּׁוּם נוֹתֵר וְטַמְא וּפְגוּל אִין בְּהֶם וי"ל בִּין לְרַבִּי בִּין לְרַבֵּנן לֹא מַצִּי תָנִי דְלִרְבֵּנן לֹא מַחֲזִיב אֲעִצִּים וְלִרְבִּי גַם בְּעַצִּים מַשּׁוּם פְּגוּל לֵאחֲרֵי שְׁתַּקְּמוּנוּ בְּכָל דְּבַר שֵׁנִשׁ לֹו מַתּוּרִין לֵאדָם אוֹ לַמַּדְבַּח בְּאֲבָרֵי עוֹלָה שְׂדָם מַתּוּרִין: דָּם שְׂבֻשָּׁלוּ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו. [וְהֵינִי] הֵא דִקְעֵן בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף קט.) וְגַם הַלֵּב קוֹרְעוֹ מוּנִיצֵא אֶת דָּמוֹ לֹא קִרְעוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו [מַתּוּרִי אַחֵר בְּשׁוּלוּ] מִדְּמַתּוּרֵי הַן, תְּרִי מַלְי בְּהַדִּי הַדְּדִי דָם שְׂבֻשָּׁלוּ וְגַם שְׁמָלְחוּ מַשְׁמַע דְּתַקְּנוּהוּ חַד טַעמָא בְּדַפִּי' בַּקּוּטְרִם דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ דְּלֹא חִיבָה טוֹרָה אֲלָא דְבַר הִכְרָאִי לְבִפְרָה וְכִין דְּבֻשָּׁלוּ אוֹ מָלְחוּ נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם וּמַשְׁמַע הִבָּא דְסַתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הֵינִי דְאִין גִּלְבָּלִין מַחֲמַת מִלְּחָן דְּהֵאִי דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ הֵינִי דְאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מַלְחוּ בְּדַפְרִשִׁית בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף כוּי.) וְאִשְׁתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הוּא דְגִזִּין הִבָּא הֵא לֹא הַכִּי הִנֵּה אֲמַינָא דָם לְבַעִי מִלַּח כּון דְּמַלְחָה נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם דְאָמַר זַעֲרִי דָם שְׁמָלְחוּ וְכוּ' וּבְקַסּוּמֵן אִמְרִינן וְכּון לְקַדְרָה לְפִידֵן מַדְחַק ר"ת מִפְּאֵן דְּמַלִּיחָה לְקַדְרָה בְּאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ סָגִי וְלֹא כִמוֹ שְׁמַפְרָשִׁים כִּמוֹ שְׂאָדָם מוֹלַח לְהַנְעִיב וּכְמַלִּיחַ לְצִרְךָ עֲשׂוֹד אוֹ בְּדַבְעֵי לִיָּה לְאִנְרוּחָא וּבְפִרְקָא כָּל הַבֶּשֶׁר (גַּם זֶה גַּם) פִּרְשָׁתִּי גְבִי אִינוּ גִלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ: [בְּאֵן בַּחֲטָאוֹת הַחַיִּימוֹת וְכַאֵן בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. פִּרַשׁ"י

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אפס עצם וְעֵינִל נִסְכִּים. וְהַמַּעַט נִסְכִּים בַּמָּה מִנְחָה מִנְחָה כּוּ' וְגַם מוֹעֵל מִנְחָתָךְ וּאִ"ת אִימָא אִיפּכָא וי"ל דְּלֹא שָׁדַךְ לומר איפּכָא כִּלְנֵי דְהָא כְּדִי שְׂלֹא נִאמַר (מַשּׁוּם) צַד שֶׁל מַתּוּר הוּא דְאַנְטוֹרִיכָא לְמַדְבַּח מַעַל מִנְחָתָךְ לַמַּעֲטוּי דָם דְּמַתְרַבִּי מִהֵהוּא צַד וְאִילוּ נִסְכִּים מַמַּעֲטוּ מַעֲה: וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה. פִּי בַקּוּטְרִם דְּהָא דְאָמַר בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה אֶסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְאִי אֶפְשָׁר לומר כּון דְּדִהְיָא אִמְרִינן בְּפ' שְׁנֵי דְחֵלִין (דָּף לֵה) דְּחִבַּת דְּקֻשָּׁא דְאִנְרוּתָא מִהֵהוּא קָרָא דְנוֹבֶשֶׁר וְכּון מוֹכַח בְּפ' כָּל הַפְּסוּלִין (וְכַסִּים דָּף לֵה.) גְּבִי אוֹכֵל בֶּשֶׂר לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמָה דְאִמְרִינן אֲבָל טַמְאָת בֶּשֶׂר דְּכַדִּי הִכַּל לִנְקָה דְאָמַר מִר וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה כּוּ' וְהֵאִי דְקַרִי לֵה בְּפִרְקָא בֵּית שְׁמַאי (וְכַסִּים דָּף מוּנֵי) פְּסוּלָא בְּעָלְמָא לֹא מִדְּכַשֵּׁן קְאָמַר אֲלָא מְאִנְרוּתָא וּפְסוּלָא בְּעָלְמָא קְאָמַר לְגִית לִיָּה מִלְּקוּיַת וְעוֹד דְּהֵיא גּוּפָא מִשְׁמַע דְּלִרְבֵּנן הֵינִי דְאִנְרוּתָא דְלָר' יִשְׁמַעֲלֵל דְאָמַר פְּסוּלָא בְּעָלְמָא וְהֵיאִיד דְּקַרִי לֵה מַעֲלָה בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) הַכִּי גַמִּי קְאָמַר גְּבִי מַעֲלֹת דְּעָרִיב שְׁמַשׁוּ אוֹכֵל בַּתְּרִימָה דְנֶפְקָא לֵן מִקְרָא בְּפִרְקָא דְעָרֵל (וְכַמּוֹת דָּף עֵדֵי) אֲלַמָּא מַעֲלָה דְאִנְרוּתָא קְאָמַר וְהָא דְקְאָמַר הִבָּא וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה בְּעַצִּי עַצִּים קְאָמַר וְלֹא בְּעַצִּי הַמַּעֲרַכָה וּאִ"ת מַעֲן לֵנוּ לְרַבּוּת עַצִּים לְטַמְאָה מוֹדֵבֶשֶׁר מֵאֲחֵר גִּישׁ לְהוּ פְדִינן מִן הַטּוֹרָה אֲפִילוּ בַּתֵּר דְּשַׁפְּתִינֵי לְגִזְרֵי בְּדַמַּשְׁמַע בְּרִישׁ הַמַּעֲחֹת וְהַנִּסְכִּים (לְקַמֵּן מַעֲחֹת דָּף חָא) לְרַבֵּנן פְּדִילְנֵי עֲלֵה דְרַבִּי דְלִרְבִּי וְצִאי נִיחָא דְחֻשָּׁב לְהוּ קִרְבֵּן גַּמּוּר וי"ל דְּהֵהִיא דְּמַרְבִּי עַצִּים בְּכָל מְקוֹם הֵינִי לְרַבִּי וְהַצֵּת קִשְׁיָא מֵאֲחֵר דְּחִיבִים עַל הַעַצִּים מַשּׁוּם טַמְאָה אֲמַאי לֹא תָנִי לְהוּ בְּפִרְקָא שְׁנֵי דְמַעֲלָה (דָּף י.) דִּקְעֵן הַקּוּמֵן וְהַלְבֹּנָה וְהַקּוּטְרִת כֻּלָּם הִבְשִׁירוּ לְפִסֵּל בְּטַבּוּל יוֹם וּמִדִּבְרֵין עֲלֵיהֶם מַשּׁוּם נוֹתֵר וְטַמְא וּפְגוּל אִין בְּהֶם וי"ל בִּין לְרַבִּי בִּין לְרַבֵּנן לֹא מַצִּי תָנִי דְלִרְבֵּנן לֹא מַחֲזִיב אֲעִצִּים וְלִרְבִּי גַם בְּעַצִּים מַשּׁוּם פְּגוּל לֵאחֲרֵי שְׁתַּקְּמוּנוּ בְּכָל דְּבַר שֵׁנִשׁ לֹו מַתּוּרִין לֵאדָם אוֹ לַמַּדְבַּח בְּאֲבָרֵי עוֹלָה שְׂדָם מַתּוּרִין: דָּם שְׂבֻשָּׁלוּ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו. [וְהֵינִי] הֵא דִקְעֵן בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף קט.) וְגַם הַלֵּב קוֹרְעוֹ מוּנִיצֵא אֶת דָּמוֹ לֹא קִרְעוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו [מַתּוּרִי אַחֵר בְּשׁוּלוּ] מִדְּמַתּוּרֵי הַן, תְּרִי מַלְי בְּהַדִּי הַדְּדִי דָם שְׂבֻשָּׁלוּ וְגַם שְׁמָלְחוּ מַשְׁמַע דְּתַקְּנוּהוּ חַד טַעמָא בְּדַפִּי' בַּקּוּטְרִם דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ דְּלֹא חִיבָה טוֹרָה אֲלָא דְבַר הִכְרָאִי לְבִפְרָה וְכִין דְּבֻשָּׁלוּ אוֹ מָלְחוּ נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם וּמַשְׁמַע הִבָּא דְסַתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הֵינִי דְאִין גִּלְבָּלִין מַחֲמַת מִלְחָן דְּהֵאִי דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ הֵינִי דְאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מַלְחוּ בְּדַפְרִשִׁית בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף כוּי.) וְאִשְׁתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הוּא דְגִזִּין הִבָּא הֵא לֹא הַכִּי הִנֵּה אֲמַינָא דָם לְבַעִי מִלַּח כּון דְּמַלְחָה נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם דְאָמַר זַעֲרִי דָם שְׁמָלְחוּ וְכוּ' וּבְקַסּוּמֵן אִמְרִינן וְכּון לְקַדְרָה לְפִידֵן מַדְחַק ר"ת מִפְּאֵן דְּמַלִּיחָה לְקַדְרָה בְּאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ סָגִי וְלֹא כִמוֹ שְׁמַפְרָשִׁים כִּמוֹ שְׂאָדָם מוֹלַח לְהַנְעִיב וּכְמַלִּיחַ לְצִרְךָ עֲשׂוֹד אוֹ בְּדַבְעֵי לִיָּה לְאִנְרוּחָא וּבְפִרְקָא כָּל הַבֶּשֶׁר (גַּם זֶה גַּם) פִּרְשָׁתִּי גְבִי אִינוּ גִלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ: [בְּאֵן בַּחֲטָאוֹת הַחַיִּימוֹת וְכַאֵן בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. פִּרַשׁ"י

תָּנוּ

אפס עצם וְעֵינִל נִסְכִּים. וְהַמַּעַט נִסְכִּים בַּמָּה מִנְחָה מִנְחָה כּוּ' וְגַם מוֹעֵל מִנְחָתָךְ וּאִ"ת אִימָא אִיפּכָא וי"ל דְּלֹא שָׁדַךְ לומר איפּכָא כִּלְנֵי דְהָא כְּדִי שְׂלֹא נִאמַר (מַשּׁוּם) צַד שֶׁל מַתּוּר הוּא דְאַנְטוֹרִיכָא לְמַדְבַּח מַעַל מִנְחָתָךְ לַמַּעֲטוּי דָם דְּמַתְרַבִּי מִהֵהוּא צַד וְאִילוּ נִסְכִּים מַמַּעֲטוּ מַעֲה: וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה. פִּי בַקּוּטְרִם דְּהָא דְאָמַר בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה אֶסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא וְאִי אֶפְשָׁר לומר כּון דְּדִהְיָא אִמְרִינן בְּפ' שְׁנֵי דְחֵלִין (דָּף לֵה) דְּחִבַּת דְּקֻשָּׁא דְאִנְרוּתָא מִהֵהוּא קָרָא דְנוֹבֶשֶׁר וְכּון מוֹכַח בְּפ' כָּל הַפְּסוּלִין (וְכַסִּים דָּף לֵה.) גְּבִי אוֹכֵל בֶּשֶׂר לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמָה דְאִמְרִינן אֲבָל טַמְאָת בֶּשֶׂר דְּכַדִּי הִכַּל לִנְקָה דְאָמַר מִר וְהַבֶּשֶׁר לְרַבּוּת עַצִּים וּלְבֹנָה כּוּ' וְהֵאִי דְקַרִי לֵה בְּפִרְקָא בֵּית שְׁמַאי (וְכַסִּים דָּף מוּנֵי) פְּסוּלָא בְּעָלְמָא לֹא מִדְּכַשֵּׁן קְאָמַר אֲלָא מְאִנְרוּתָא וּפְסוּלָא בְּעָלְמָא קְאָמַר לְגִית לִיָּה מִלְּקוּיַת וְעוֹד דְּהֵיא גּוּפָא מִשְׁמַע דְּלִרְבֵּנן הֵינִי דְאִנְרוּתָא דְלָר' יִשְׁמַעֲלֵל דְאָמַר פְּסוּלָא בְּעָלְמָא וְהֵיאִיד דְּקַרִי לֵה מַעֲלָה בְּפ' כָּל שָׁעָה (פָּסְחִים דָּף לֵה.) הַכִּי גַמִּי קְאָמַר גְּבִי מַעֲלֹת דְּעָרִיב שְׁמַשׁוּ אוֹכֵל בַּתְּרִימָה דְנֶפְקָא לֵן מִקְרָא בְּפִרְקָא דְעָרֵל (וְכַמּוֹת דָּף עֵדֵי) אֲלַמָּא מַעֲלָה דְאִנְרוּתָא קְאָמַר וְהָא דְקְאָמַר הִבָּא וְצִאוּ עַצִּים שְׂאִין מִקְצֵלִין טַמְאָה בְּעַצִּי עַצִּים קְאָמַר וְלֹא בְּעַצִּי הַמַּעֲרַכָה וּאִ"ת מַעֲן לֵנוּ לְרַבּוּת עַצִּים לְטַמְאָה מוֹדֵבֶשֶׁר מֵאֲחֵר גִּישׁ לְהוּ פְדִינן מִן הַטּוֹרָה אֲפִילוּ בַּתֵּר דְּשַׁפְּתִינֵי לְגִזְרֵי בְּדַמַּשְׁמַע בְּרִישׁ הַמַּעֲחֹת וְהַנִּסְכִּים (לְקַמֵּן מַעֲחֹת דָּף חָא) לְרַבֵּנן פְּדִילְנֵי עֲלֵה דְרַבִּי דְלִרְבִּי וְצִאי נִיחָא דְחֻשָּׁב לְהוּ קִרְבֵּן גַּמּוּר וי"ל דְּהֵהִיא דְּמַרְבִּי עַצִּים בְּכָל מְקוֹם הֵינִי לְרַבִּי וְהַצֵּת קִשְׁיָא מֵאֲחֵר דְּחִיבִים עַל הַעַצִּים מַשּׁוּם טַמְאָה אֲמַאי לֹא תָנִי לְהוּ בְּפִרְקָא שְׁנֵי דְמַעֲלָה (דָּף י.) דִּקְעֵן הַקּוּמֵן וְהַלְבֹּנָה וְהַקּוּטְרִת כֻּלָּם הִבְשִׁירוּ לְפִסֵּל בְּטַבּוּל יוֹם וּמִדִּבְרֵין עֲלֵיהֶם מַשּׁוּם נוֹתֵר וְטַמְא וּפְגוּל אִין בְּהֶם וי"ל בִּין לְרַבִּי בִּין לְרַבֵּנן לֹא מַצִּי תָנִי דְלִרְבֵּנן לֹא מַחֲזִיב אֲעִצִּים וְלִרְבִּי גַם בְּעַצִּים מַשּׁוּם פְּגוּל לֵאחֲרֵי שְׁתַּקְּמוּנוּ בְּכָל דְּבַר שֵׁנִשׁ לֹו מַתּוּרִין לֵאדָם אוֹ לַמַּדְבַּח בְּאֲבָרֵי עוֹלָה שְׂדָם מַתּוּרִין: דָּם שְׂבֻשָּׁלוּ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו. [וְהֵינִי] הֵא דִקְעֵן בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף קט.) וְגַם הַלֵּב קוֹרְעוֹ מוּנִיצֵא אֶת דָּמוֹ לֹא קִרְעוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו [מַתּוּרִי אַחֵר בְּשׁוּלוּ] מִדְּמַתּוּרֵי הַן, תְּרִי מַלְי בְּהַדִּי הַדְּדִי דָם שְׂבֻשָּׁלוּ וְגַם שְׁמָלְחוּ מַשְׁמַע דְּתַקְּנוּהוּ חַד טַעמָא בְּדַפִּי' בַּקּוּטְרִם דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ דְּלֹא חִיבָה טוֹרָה אֲלָא דְבַר הִכְרָאִי לְבִפְרָה וְכִין דְּבֻשָּׁלוּ אוֹ מָלְחוּ נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם וּמַשְׁמַע הִבָּא דְסַתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הֵינִי דְאִין גִּלְבָּלִין מַחֲמַת מִלְחָן דְּהֵאִי דְּמַלִּיחַ בְּרִיתֵיחַ הֵינִי דְאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מַלְחוּ בְּדַפְרִשִׁית בְּפ' כָּל הַבֶּשֶׁר (חֵלִין דָּף כוּי.) וְאִשְׁתֵּם מְלִיחָה דְקֻדְשִׁים הוּא דְגִזִּין הִבָּא הֵא לֹא הַכִּי הִנֵּה אֲמַינָא דָם לְבַעִי מִלַּח כּון דְּמַלְחָה נֶפְקָא לֵה מַתּוּרִת דָּם דְאָמַר זַעֲרִי דָם שְׁמָלְחוּ וְכוּ' וּבְקַסּוּמֵן אִמְרִינן וְכּון לְקַדְרָה לְפִידֵן מַדְחַק ר"ת מִפְּאֵן דְּמַלִּיחָה לְקַדְרָה בְּאִין גִּלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ סָגִי וְלֹא כִמוֹ שְׁמַפְרָשִׁים כִּמוֹ שְׂאָדָם מוֹלַח לְהַנְעִיב וּכְמַלִּיחַ לְצִרְךָ עֲשׂוֹד אוֹ בְּדַבְעֵי לִיָּה לְאִנְרוּחָא וּבְפִרְקָא כָּל הַבֶּשֶׁר (גַּם זֶה גַּם) פִּרְשָׁתִּי גְבִי אִינוּ גִלְבָּל מַחֲמַת מִלְחוּ: [בְּאֵן בַּחֲטָאוֹת הַחַיִּימוֹת וְכַאֵן בַּחֲטָאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת. פִּרַשׁ"י

נִסְכִּים אִין אַחֲרִים בְּאִין לֹו חוֹבָה: דְּהֵיא גַמִּי אִין טַעוּן מִלַּח: וְקַפְרָךְ הֵש"ם מַנִּי הֵךְ בְּרִיתָא: קִשְׁיָא קוּטְרִת דְּהָא רַבִּינן לְעֵיל (מַעֲחֹת דָּף כ.) כָּל שְׂאֲחִירִים בְּאִין לֹו חוֹבָה וּקוּטְרִת גַּמִּי דְבַעִי עַצִּים בְּעִי מִלַּח וּלְקַמֵּן גַּמִּי אִמְרִינן בְּרִאשׁוֹ שֶׁל מַדְבַּח שָׂשֵׁם מוֹלִחִין הַקּוּטְרִת וְהַקּוּמֵן: הַפְּרַט מִנְחָתָךְ: עַצִּים אִין מִקְצֵלִין טַמְאָה וּאִע"ג דְּעַצִּי מַשְׁרַכָּה מִקְצֵלִין טַמְאָה בְּדְאִמְרִינן בְּפִרְקָא שְׁנֵי דְפָסְחִים (דָּף ל

כא:

עין משפט גור מצורה
א מווי' פח' מהל' מעולה חל' ז': ‏
ב מווי' פח' מהל' מעולה חל' ו': ‏
ג מווי' פח' מהל' איסורי המזבח חל' יג': ‏
ד מווי' פי' מהל' מעשה הקרבנות חל' יא': ‏
ה מווי' פח' מהל' מעולה חל' ו': ‏
ו מווי' פח' מהל' איסורי המזבח חל' יג': ‏
ז מווי' פא' מהל' שקלים חל' ז': ‏

בַּלְשָׁפֶת הַמֶּלֶח שֶׁשֶּׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת קִדְשִׁים. שֶׁסְּלִשְׁכִּית שֶׁצִּעֲזָרָה חֲתָנִי לַשִּׁפְת הַמֶּלֶח שֶׁשֶּׁם הָיוּ נוֹתָנָיו מֶלֶח לְקַדְשׁוֹ לַשִּׁפְת הַפְּרִיָּה שֶׁשֶּׁם הָיוּ מוֹלְחִים עוֹרוֹת קִדְשִׁים וַיִּזְ"ל דֵּהא דְקֹאֲמֵר הָבֹא שֶׁשֶּׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת קִדְשִׁים לֹאזוּ דְוֹקֹא אֱלָא בְּלוֹמֵר מֵאֶס הָיוּ נוֹטְלִין מֶלֶח לְמֶלֶח עוֹרוֹת קִדְשִׁים בַּלְשָׁפֶת הַפְּרִיָּה וְהַמֶּלֶח לֹא הָיָה נִתֵּן בַּלְשָׁפֶת הַמֶּלֶח לְמֶלֶח כִּי אִם לְהַצְנִיעוֹ שֶׁס־וְהָא דְחֲתָנִי עֲלֵה בְּמִסְכַּת מְדוּת (פס זֶה פֶס) שֶׁשֶּׁם הָיוּ נוֹתָנִין מֶלֶח לְקַדְשׁוֹ הָיוּ בְּלוֹמֵר הֲצִיֵּעוּ לְעֶזֶר קַרְבָּנוֹת בְּגוֹן מֶלֶח עוֹרוֹת וְכָל דָּבָר וְקִטְרֹא לְפָרוֹשׁ זֶה דא"כ הָיְתָה מֶלֶח בְּד' מִקְוֹמוֹת וְהָבֹא לֹא חֲשִׁיב אֱלָא שְׁלֵשָׁה: וְהַקְטֹרֶת. וְאִם תֵּאֲמַר לְמָה מוֹלְחִין אֶת הַקְטֹרֶת בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ יוֹתֵר מֵעַל הַבֶּכֶשׂ וְהֵלֵא בְּמִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי הִיא קֹרֵב וַיִּזְ"ל לְפִי שֶׁעַל הַבֶּכֶשׂ הִיא מִתְּכַלֵּן, דָּשֵׁם הָאֲבָרִים אֲבָל עַל הַמִּזְבֵּחַ הָיוּ מוֹלְחִין דָּבָר יבִּשׁ קִמֵּן וּלְבֹנָה וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ וְאע"פ שֶׁהָיוּ מוֹלְחִין שֶׁס־עוֹלֹת הָעוֹף הִיא מוֹעֵט: חֲלִין פְּשִׁיטָא מִאי דַּעֲו הָתֵם. פ"י בַּקְוִיטָרָם מִשׁוֹם דְּמַכְנִים חֲלִין לְעֹזָרָה וּמִשְׁנֵי אַע"ג דֹּאֲמֵר מֵר יֹאכְלוּ שִׂיאֲכֵלוּ עֲמָה חֲלִין וּתְרוּמָה וּפ"י בַּקְוִיטָרָם בְּלוֹמֵר חוּץ לְעֹזָרָה יֹאכְלוּ חֲלִין וּתְרוּמָה וְיִכְבְּטוּ וַיֹּאכְלוּהָ עַל הַשֹּׁבַע וְתַמָּה הוֹאִיל וְהָי חֲלִין צָרָה לְכִינִית קִדְשִׁים הֵן לִיחִיב לָהּ מֶלֶח לְקַדֵּשׁ וּמִיָּהוּ אֲפֵלוּ בְּעֹזָרָה מַכְנִיסִים תְּבִילִי חֲלִין דִּתָּנּוּ בְּפ' כָּל הַתִּמְרִי (וְזָבָחִים דף צ:) וְכֵן רִשְׁאִין הַכֹּהֲנִים לְמַת לִיתָנּוּ תְּבִילִי חֲלִין וּתְרוּמָה וְנִפְקָא לָהּ בְּגַמ' מִדְּכַתִּיב לְמַשְׁחָה לְגִדְלָה וְשִׁמָּא בִּאוּתֵן תְּבִלִין פְּשִׁיטָא שִׁכּוּל לָתֵן מֶלֶח שֶׁל קוּדְשׁ בְּמוֹ בְּקִדְשִׁים עֲצָמָן: ת"ל בְּרִית מֶלֶח עוֹלָם הוּא. ר"ת גּוֹרֵם מֶלֶח בְּרִית בַּדְּפִרְשִׁית לְעִיל (מְנַחוֹת דף יט:) כֵּל כֵּהן שֶׁשׁוֹקֵל אִינוּ חוּטָא. לָכֵן בְּכַרִּי אֲפֵלוּ לְיוֹם פְּטוּרִים בְּמוֹ כֹּהֲנִים בַּדְּפִרְשִׁי טַעֲמָא בְּמִסְכַּת שְׁקָלִים כֵּל הַעֲבֵר עַל הַפְּקָדִים וְשֹׁבֵט לְוִי לֹא נִפְקֵד אֲבָל רַבִּן יוֹחֲנָן בֶּן זַפְּאִי דְרִישׁ כֵּל הַעֲבֵר עֲבֵר צִיס סוּף אֵף עַל גַּב דְּכַתִּיב בַּפִּרְשֵׁת אֱלָהּ פְּחוּזִי מֵאֵת בִּכָּר וְאֵלֶף וּתְשַׁעָּה הָיוּ לְתְרוּמַת הָאֲלָנִים דְּשֵׁשׁ תְּרוּמוֹת הָיוּ בְּדַמְפֶּרֶשׁ בַּקְוִיטָרָם בַּפִּרְשֵׁת כִּי תִשָּׂא וּבִאוּתָּה שֶׁל הָאֲלָנִים לֹא הִיא שֹׁבֵט לְוִי אֲבָל בִּאוּתָּה שֶׁל צָרָה קַרְבָּנוֹת הָיוּ וְהַשְׂמֹא יִיחָא טַפִּי הֵא דְכַתִּיב כֵּל הַעֲבֵר צִיס סוּף [מִשְׁמַע] (עַל הַפְּקוּדִים דֵּהא) [וְהֵא] דְכַתִּיב עַל הַפְּקוּדִים מִשׁוֹם תְּרוּמַת אֲלָנִים וּמִיָּהוּ בִּלְא"ה יֵשׁ לְפָרֶשׁ כֵּל הַעֲבֵר עַל הַפְּקָדִים שְׁנִפְקִדוּ בִּין לְבִשֵׁם בִּין עִם יִשְׂרָאֵל: שֶׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעֲצָמָן. מִשְׁמַע דְּרַבִּין יוֹחֲנָן בֶּן זַפְּאִי לֹא הִיא כֵּהן וְהֵא דְתַנַּיִא בְּסַפְרֵי גַבִּי פָּרָה שְׂאֵמֵר רַבִּין יוֹחֲנָן בֶּן זַפְּאִי לְתַלְמִידָיו מַה שֶּׁעָשׂוּ וְשִׁרְתּוּ וְזִי שִׁבְחִתּוּ לֹאזוּ דֵּהוּא עֲצָמוּ קֹאֲמֵר אֱלָא בְּלוֹמֵר ע"פ הוֹרְבֹאֲתוּ וְהֵא דְמַסְקִינָן הָתֵם וַיֵּשׁ אוֹמְרִים הֲלֵל הִיא אֱלָא שְׁלֹא הִיא יָכוֹל לּוֹמֵר מַה שֶּׁעָשׂוּ וְשִׁרְתּוּ וְזִי הָיוּ טַעֲמָא לְפִי שְׁלֹא שְׁרָפוּ פָּרָה בְּיוֹמָיו:

תַּמָּה דְּכַמְסַכַּת מְדוּת (פ"ה מ"ג) דְחֲשָׁב שֶׁעַל הַבֶּכֶשׂ כּוֹי שְׁנוּפֵל שֶׁס־בְּשִׁמוּלְחִין (אֶת הַקִּמֵּן) אֶת הָאֲבָרִים בְּדֹאֲמֵרן לְקִמֵּן בַּשְּׁלֵשָׁה

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אֲתָנוּ רַבָּנֵן: מְלַח שְׁעַל גַּבִּי הָאֲבָר – מוֹעֲלִין בּוּ, שְׁעַל גַּבִּי הַכֶּבֶשׂ וְשִׁבְרָאשׁוּ שְׁל מִזְבֵּחַ – אִין מוֹעֲלִין בּוּ. (וּאִמַּר) [אֲמַר] רַב מִתְנָה: מֵאי קִרְאָה? "וְהִקְרַבְתֶּם לְפָנַי ה' וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם מֶלֶח וְהָעִלוּ אוֹתָם עֲלֵה לַחִי".
תַּנּוּ הָתֵם: עַל הַמֶּלֶח וְעַל הָעֲצִים, שְׂיָהוּ הַכֹּהֲנִים נֹאוֹתִין בִּהֵן. אֲמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֱלָא לְקַרְבָּנָם, אֲבָל לֹאֲכִילָה – לֹא. קֹא סָלְקָא דְעִתִּין, מֵאי לְקַרְבָּנָם – לְמַלּוֹחַ קַרְבָּנָם. לֹאֲכוֹל – אֲכִילַת קִדְשִׁים. הַשְׂתָּא לְמַלּוֹחַ עוֹרוֹת קִדְשִׁים יִהְיִיבֵין, לֹאֲכִילַת קִדְשִׁים לֹא יִהְיִיבֵין? ^(א)דִּיתְנַיָּא: נִמְצָאתָ אִתָּהּ אוֹמֵר, בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת הַמֶּלֶח נִתּוּנָה: בַּלְשָׁפֶת הַמֶּלֶח, וְעַל גַּבִּי הַכֶּבֶשׂ, וּבִרְאשׁוֹ שְׁל מִזְבֵּחַ. בַּלְשָׁפֶת הַמֶּלֶח – שְׁשָׁם מוֹלְחִין עוֹרוֹת קִדְשִׁים, עַל גַּבִּי הַכֶּבֶשׂ – שְׁשָׁם מוֹלְחִים אֶת הָאֲבָרִים, בְּרֹאשׁוֹ שְׁל מִזְבֵּחַ – שְׁשָׁם מוֹלְחִין הַקּוּמִץ וְהַלְבֹנָה וְהַקְטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מְשִׁיחַ וּמִנְחַת נְסֻכִּים, וְעוֹלֹת הָעוֹף. אֱלָא מֵאי לְקַרְבָּנָם – לֹאֲכִילַת קַרְבָּנָם, וּמֵאי לֹאֲכִילָה – אֲכִילָה דְחוּלִין. ^(א)חֻלִּין, פְּשִׁיטָא! מֵאי בַּעֲו הָתֵם? אֵף עַל גַּב דֹּאֲמַר מֵר "יֹאכְלוּ", שְׂיֹאכְלוּ עֲמָה חוּלִין וּתְרוּמָה כִּדִּי שְׂתִּהֵא נֹאֲכֶלֶת עַל הַשׁוֹבַע, אֲפִילוּ הָכִי מֶלֶח דְּקִדְשִׁים לֹא יִהְיִיבֵין לָחוּ. אֲמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי: הָכִי נִמְי מִסְתַּבְּרָא, דֹּאי סָלְקָא דְעִתָּהּ מֵאי לְקַרְבָּנָם – לְמַלּוֹחַ, טַעֲמָא דֹאֲתָנִי בֵּית דִּין, הָא לֹא אֲתָנִי בֵּית דִּין – לֹא? הַשְׂתָּא לִישְׁרָאֵל יִהְיִיבֵין, לְכַהֲנִים לֹא יִהְיִיבֵין? ^(א)דִּיתְנַיָּא: יָכוֹל הָאוֹמֵר "הָרִי עָלִי מִנְחָה" – יָבִיא מֶלֶח מִתּוֹה בֵּיתוֹ, כִּדְרָה שְׁמַכִּיא לְבֹנָה מִתּוֹה בֵּיתוֹ? וְדִין הוּא: נֹאֲמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלֶח, וְנֹאֲמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא לְבֹנָה, מָה לְבֹנָה מִתּוֹה בֵּיתוֹ – אֵף מֶלֶח מִתּוֹה בֵּיתוֹ. ^(א)אוּ כִלָּה לְדָרָה זוֹ: נֹאֲמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא מֶלֶח, וְנֹאֲמַר הָבִיא מִנְחָה וְהָבִיא עֲצִים – מָה עֲצִים מִשְׁל צִיבוּר, אֵף מְלַח מִשְׁל צִיבוּר! ^(א)נִרְאָה לָמִי דּוּמָה, דְּנִין דְּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים מִדְּבָר הַנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאֵל תּוֹכִיחַ לְבֹנָה שְׂאִינָה נּוֹהֶגֶת בְּכָל הַזְּבָחִים. אוּ כִלָּה לְדָרָה זוֹ: דְּנִין דְּבָר הָבֹא עֲמָה בְּכָלִי אַחָד, וְאֵל יוֹכִיחוּ עֲצִים שְׂאִינָן בָּאִין עֲמָה בְּכָלִי אַחָד! תִּלְמוּד לוֹמַר: "בְּרִית מֶלֶח עוֹלָם הוּא", וּלְחֵלָן הוּא אוֹמֵר: "מֵאֵת בְּגִי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם", מָה לְחֵלָן מִשְׁל צִיבוּר, אֵף כָּאֵן מִשְׁל צִיבוּר. ^(א)אֲמַר לִיה רַב מְרִדְכִי לְרַב אֲשִׁי: הָכִי קֹאֲמַר רַב שִׁישָׁא בְּרִיה דְּרַב אִידִי: לֹא נִצְרַכָּא אֱלָא לָכֵן בּוֹכְרִי. ^(א)דִּיתָנּוּ: אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַעִיד בֶּן בּוֹכְרִי בִּיבְנָה: כָּל כֵּהן שְׂשׁוֹקֵל אִינוּ חוּטָא. אֲמַר לוֹ רַבִּין יוֹחֲנָן בֶּן זַפְּאִי: לֹא כִי, אֱלָא כָּל כֵּהן שְׂאִינוּ שׁוֹקֵל חוּטָא, אֱלָא שְׁהַכֹּהֲנִים דּוֹרְשִׁין מִקְרָא זֶה לְעֲצָמָן: "וְכָל מִנְחַת כֵּהן כָּלִיל תַּהֲיֶה לֹא תֹאכֵל", הוֹאִיל וְעוֹמֵר וּשְׂתִי הִלָּחֶם וְלָחֶם הַפָּנִים שְׁלָנוּ הִיא, הִיאָה נֹאֲכִלִין? וּלְכֵן בּוֹכְרִי, כִּינָן דִּלְכַּתְחִילָה לֹא מִיחִיִּיב לֹאִיתוּזִי, כִּי מִיִּיתִי נִמְי חוּטָא הוּא, דְּקֹא מַעֲזִיל חוּלִין לְעֹזְרָה, דְּמִיִּיתִי וּמָסַר לָהוֹן לְצִיבוּר. סָלְקָא דְעִתָּהּ אֲמִינָא:

כִּי

מסורת הש"ס
א משנה שקלים; תנא דבי אליהו רבה
ב זבחים מב; זבחים מד; תוספתא זבחים; זבחים מג; משנה זבחים; לקמן כו;; תוספתא מעילה; תוספתא מנחות; ספרא אחרי מות פרק י ד; ספרא אמור פרשה ד ה; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד י; ספרא צו פרק א יג; שבועות יא;; משנה מעילה; ספרא צו פרק יג ה; זבחים קט;; ספרא אמור פרשה ג ד; מעילה י; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי; לעיל יב:
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ח ג
ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יד ה-ו
ה פסחים סא;; ספרא תזריע פרשת נגעים פרק ב* יז; תוספתא פסחים
ו ערכין ד.
ז לקמן מו;; משנה שקלים
גליון הש"ס
גמ' מה עצים משל צבור. ע' זבחים דף נ ע"א תוס' ד"ה לא:
תורה אור השלם
והקרבנסם לפני יהוה והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם וגו' [יחזקאל מג, כד] והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכלת במקום קדש וגו' [ויקרא ו, ט] ונפש כי־תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יתנה קרבנו ונעק וגו' [ויקרא ב, א-ב] וקל־קרבן מנחתך בשלח תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך וגו' [ויקרא ב, יג] כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני־ישראל ליהוה נתתי לך וגו' [במדבר יח, יט] ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני יהוה תמיד מאת וגו' [ויקרא כד, ח] תאכל [ויקרא ו, טז]

מקומוֹת נִתּוּנָה: אִין מוֹעֲלִין בּוּ דְשׁוּב אִינוּ רִאוּי: מֵאי קִרְאָה דְשַׁעַל גַּבִּי הָאֲבָר מוֹעֲלִין דְּכַתִּיב וְהִשְׁלִיכוּ עֲלֵיהֶם הַכֹּהֲנִים מֶלֶח וְהָעִלוּ אוֹתָם עֲלֵה אֱלֵמָא דְאֲבָר עִם מֶלְחוּ שְׂנִיָּהֶם קִרְוִין עוֹלָה: תָּנּוּ הָתֵם בְּמִסְכַּת שְׁקָלִים עַל שִׁבְעָה דְבָרִים הָתָנוּ כ"ד וְאֵלוּ שְׁנַיִם מִסֶּם עַל הַמֶּלֶח וְעַל הָעֲצִים שֶׁל קִדְשׁ: שֶׁהַכֹּהֲנִים יִאוּתִין בִּהֵן נִהְיוּ מִסֵּין: לְמַלַח קַרְבָּנָם עוֹלוֹתָם וּמִנְחָתָם שְׁתֵּן מִבִּיאִין: לְאֲכִילַת קַרְבָּנָם בְּלוֹמֵר לֹאֲכִילָה הַמַּעֲיֵע לְחֵלָקָם בְּגוֹן חֲזֵה וְשׁוֹךְ חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת שְׁחִיחֵי מִבִּיא וְהֵן אוֹרְלִין: מֵאי בַּעֲו הָתֵם חֲלִין בְּעֹזָרָה: הָכִי גְרַסִין יֹאכְלוּ שִׂיאֲכֵלוּ עֲמָה כֵּלָה בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים קֹא דְרִישׁ (עֲמָה כּו') הֵאזי קִרָא וְהַנּוֹתַרְתַּ מִּמֶּנָּה וְגו' דְּכַתִּיב בְּרִישָׁה דְּקֹרָא יֹאכְלוּ אִהֲרֹן וּבְנָיָה בְּתִיב יֹאכְלוּהּ וְדִישׁ הָתֵם יֹאכְלוּ שִׂיאֲכֵלוּ עֲמָה חֲלִין וּתְרוּמָה בְּזִמָּן שְׂהִיא מַעֲטָה יֹאכְלוּהָ דְּכִיפָא שְׁלֹא יֹאכְלוּ עֲמָה חֲלִין וּתְרוּמָה בְּזִמָּן שְׂהִיא מְרַבָּה: לְבֹנָה מִתּוֹה בִּיתוּ דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ב':כ') וְנָתַן עֲלֵיהּ לְבֹנָה וְהָרַ וְהָבִיאָה אֵל בְּנֵי אִהֲרֹן: וְהָבִיא עֲצִים דְּכַתִּיב עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ: עֲצִים מִשְׁל צִבוּר מְפָרֶשׁ לְקִמֵּן: עֲצִים וּמֶלֶח נוֹהֲגִים בְּכָל הַזְּבָחִים מֶלֶח בֹּא עִם הַקִּמֵּן בְּכָלִי: בְּרִית עוֹלָם בְּלָחֶם הַכֹּהֲנִים בְּתִיב: מָה לְהֵן מִשְׁל צִבוּר דְּכַתִּיב מֵאֵת בְּגִי יִשְׂרָאֵל: לֹא נִצְרַכָּא לְהַתְנוּת לְבִית דִּין שְׂיָהוּ כֹהֲנִים מוֹלְחִין קַרְבָּנָם מִשְׁל הַקִּדְשׁ: אֱלָא לָכֵן בְּכַרִּי הָאוֹמֵר אִין כֹּהֲנִים חוֹבִים בְּשִׁקָּלִים: כָּל כֵּהן שְׂשׁוֹקֵל שְׁמַכִּיא שְׁקֵלוּ לְלִשְׁכָּה בִּלְדִר: אִינוּ חוּטָא מִדְּקֹאֲמֵר אִינוּ חוּטָא מְכַלֵּל דְּלַכְתַּחֲלָה לֹא מַחִיב וְטַעֲמָא מְפָרֶשׁ בְּמִס' שְׁקָלִים דְּכַתִּיב כָּל הַעֲבֵר עַל הַפְּקָדִים וְשֹׁבֵט לְוִי לֹא נִפְקֵד וְאע"ג דֹּאִיבָא לְמִימֵר הֵא מַצִּי חֲלִין לְעֹזָרָה אֲפֵלוּ הָכִי אִינוּ חוּטָא בְּדַמְפֶּרֶשׁ לְקִמֵּן: כָּל כֵּהן שְׂאִינוּ שׁוֹקֵל חוּטָא בְּשִׁקָּלִים מְפָרֶשׁ טַעֲמָא דְּכַתִּיב זֶה יִתְנוּ זֶה בְּגִימְטְרִיא שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים וְהָיוּ שְׁבָט לְוִי וְכָל הַעֲבֵר מְפָרֶשׁ הָתֵם כָּל הַעֲבֵר צִיס סוּף: לְעֲצָמָן לְהַנְחִיעַ וְקֹא פִרְיָן וּלְכֵן בְּכַרִּי כּו': סד"א וכו' וְהַשְׂמֹא מְפָרֶשׁ לֹא נִצְרַכָּא דְלַעֲלֵ:

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

תבלין

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה. וא"ת תפוח לה משום דאין מצות מבטלות זו מכאן לעולין כי' והני דמים דמתני' דזבחי' עולין וניהו ולא מבטלי אהדדי:

מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה, ורבי יהודה

סבר: מכאן למין במינו שאינו בטל. רבנן סברי מכאן

לעולין שאין מבטלין זה את זה, ודלמא משום דמין

במינו הוא! אי אשמעינן מין במינו, ולא אשמעינן

עולין, כדקא אמרת. השתא דאשמעינן עולין, משום

דעולין. ודלמא עד דאיכא מין במינו ועולין? קשיא.

ורבי יהודה סבר מכאן למין במינו שאינו בטל, ודלמא

משום דעולין הוא! אי אשמעינן עולין מין בפשינו

מינו – כדקאמרת, השתא דאשמעינן מין במינו –

משום דמין במינו הוא. ודילמא עד דאיכא מין במינו

ועולין? קשיא. תנן: רבי יהודה אומר: במנחת כהנים,

במנחת כהן משיח, ובמנחת נסכים – פסולה, שזו

בליקתה עבה וזו בליקתה רפה, והן בולעות זו מזו. וכי

בולעות זו מזו מה הוי? מין במינו הוא!

אמר

שאני הא דכתיב אחת הא מסקין התם תניא דלא בשניין וי"ל דניה דרבי יונתן סבר ולקח מדם הפר ומדם השעיר זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ולא דריש אחת ר' יהודה אחת בשנה דריש וקסבר דמשרבין וא"ת ור' יונתן נהי דלא דריש אחת הנה לן למימר פיון דכתיב ומדם פמאן דכתיב ודחי דמי דלאשכחן בפ' שמי מדות (לקמן מנחות י:). דדרש ר' יונתן או מן הצאן לומר רצה אחד מביא רצה שנים מביא משום דכתיב דאיך קרא ומן הצאן פמאן דכתיב ודחי דמי (ויש לומר) דהתם פרש בקונט' דדרש מדשני קרא דבדוכי דכתיב מן הבקר ומן הצאן ומייהו אין זה כל כך שני דלא הנה מצו למכתב ומן הבקר דתרווייהו לפרושי מן הבקמה תאמי ודמניא מן הבקר ומן הצאן גלם הפר ולגם השעיר האי דכתיב וי"י לאוספי הבא נמי וי"י לאוספי וא"ת ומאן דאמר אין משרבין מנא לה עולין ומין במינו וי"ל דנפקא להו מדכתיב דם דם בדיאתא בזבחים בפ' התעריבות (דף פא. וע"ש תו' ד"ה תנאי) וא"ת בפרק הגזקין (גטין נד:) גבי ערלה וכלאי הפרס קאמר רבי יהודה נפלו אגזי פרך ונתפצעו בשונג ועלו במזיז לא יעלו והתם מין במינו הוא ומשמע התם מדאורייתא ברבא בטיל אלא משום דקנס בלאמרין התם וכל תרומה נמי מזה ר' יהודה דעולה פאחד ומאה פדמוכח בפרק נוטל (שפת חמד). דקאמר ר' יהודה משגין את המזמגע פאחד ומאה וי"ל דדבר לח המתערב ופה בכל שהוא אכל דבר יבש בטיל שפיר ולא גרסינן בגמין (דף נד:) נפלו לגת ונתפצעו דלא מיירי בלח אלא ביבש והא דקאמר פחלין (דף ק.) דתתיבה אחת אוסרת כל התתיבות שהן מנה טעם המתערב בלח דמי ובסוף מסכת ביצה (דף לח:) דאמר' חטין פחטין נמי נהי דלרבי יהודה לא בטול לרבנן מבטל בטיל בקמח מירי שמתערב ופה וכלח דמי אכל חטין פחטין עצמן בטלי מדע דהא דאמר חטין ופערין בקמח מירי שמתערב דאי פבריתם פיון דמנדרי לא בטלי ובעינן זה מפרש ר"ת דהא דאמר ר' יוחנן בסוף מסכת ע"י (דף עג:) שמי פוסות אחד של חלין ואחד של תרומה שמונן ונתערבו זה בזה סלק את מינו דמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו דקשיא ליה פיון דתרומה עולה בכ"א אם בן מין במינו נמי יסיע לשאינו מינו לבטול התרומה אלא שמע מנה דבמינו במשהו והא דאמר רבי יוחנן התם דכל אסורים שבתורה במינן בנותן טעם חוץ משבול ויין נסך ולא חשיב תרומה משום דבבבול טבול הוא וחד טעמא לתרווייהו דמפרש התם טעמא דטבול דבהעירי כך אסורי דחטה אחת פוטרת את הדרי והוא היין תרומה פשגיתא כך אסוריה ובכל דוכמי דתרומה עולה פאחד ומאה דדבר יבש ומתנימין דשמי מנחות שלא נחמצי דלא מבטלי ליה שירים לטבולא דמוקמי לקמן פר' יהודה במנחת סלת אורי שמתערב לגמרי דדבר לח ולא במאפה תנור ומקבת ומרששת והיא דלקמן דנבילה פשוטה פגמומחה והרב רבינו יום טוב מפלג וי הקשה לרבינו תם מההיא דפסחים (דף כ:). דכבית של תרומה שנשברה בגת העליזנה ותחתיה חלין טמאין דלאמרין התם (דף כא.) דאם נבלה למאה חלין דברי הכל תרד ותפומא אלמא אפי' דבר לח עולה פאחד ומאה ונקרא שפמנו בן היה יכול להקשות מההיא של שאור ושל חלין ושל תרומה שנפלו בפפה דאין לח ומתערב ותר ממנו ועוד במס' תרומות פרק סאה תרומה פהו פקפא נלג ויין צלול שנפל לתוך מאה לגין עכו"מ ויעלה ויחזר בו ר"ת דנחאי אין חלוק בין לח ליבש ותנן דהא דתרומה עולה פאחד ומאה דנבילה לתוך חלין מתקנין דאי אפשר למבטול דהינו פחלין לעשות כבטול דהינו התרומה וההיא דשני פוסות אחד של תרומה ואחד של חלין פחלין שאינם מתקנין דאפשר להו לנעושות תרומה וכבר לה ר' יוחנן כמ"ד לקמן דתר מבטל חזלי רבנן והנה ליה מין במינו וההיא דפסחים (גס זה סס) לא קשיא אף למ"ד דתר בטל חליזין דמשקים לכי מסרחי אין שם משקה עליהן ולא אפשר לה לתרומה שפעשה חלין וא"ת וטבול במינו דמשקה היכי משפחת לה הא אי אפשר למבטול דהינו החלין שפעשו טבול וי"ל שנפל טבול לטבול לתרומה פטבול שאינו טבול לתרומה דהוי מין במינו פיון דשם טבול על שניהם אי נמי טבול שראה פני הבית פני ראה פני הבית אי נמי אפלו נפל לחלין מתקנין ובעודה לתרומה ציד פעלים דאפשר לאתשולי עלה והשתא דאתנין להכי איכא לאוקומי אותה דשני פוסות פחלין מתקנין בגין דתרומה ציד פעלים וההיא דפסחים בתרומה ציד פהן ועוד יש לישב תי' ראשון דר"ת וההיא דפסחים פר' חיא דלקמן דאית ליה לר' יהודה נבילה ופשוטה פטולות זו את זו ובהכי חשיב התם מין בפשינו מינו במשהו ואע"פ שחשבינן מין ומינו לעינן אחד ומאה דלא סגי להו בפשים אכל רבי יוחנן דלא ברבי חיא דהכי נמי מוכח לקמן דלאו פלי שגמא אית להו דר' חיא והך משנה דאין דם מבטל דם פרש בקונטרס לקמן דלרב חסדא דאלול דתר מבטל נקרא דאיכא טובא דההיא דאין רח מבטל רח ואין מי רגלים מבטל מי רגלים וגבי דם פסוי (חלין דף פא:) שנתערב דדם בהמה דא"ר יהודה אין דם מבטל דם פוהא אי אפשר לה להיות כזה אפי' לר' חנינא דלא דמי גלם קדשים דאפשר להיות פחלין פמו שפי' הקונטרס לקמן (מנחות דף כג:) דשגלין לילה אחד וצאו מתקשטן פחלין וכל סתמא דהש"ס לרב חסדא דלא פר' חיא דאמר בפרק גיד הנשה (חלין ק.) תתיבה עצמה נעשית נבילה ואוסרת כל החתיכות לר' יהודה וגבי זרוע פשינה דקאמר לא נצרכה לרבי יהודה דקאמר מין במינו לא בטל וגבי ציר דחא"ר יהודה שטוריה במאכנים ופריך דהא אמר ר' יהודה מין במינו לא בטל ומשני כי' וההיא דביצה דמין במינו לרבי יהודה ודם פבוסה דאמר בגדה (דף עא.) דאמר אין דם מבטל דם לרבי יהודה ואפי' לר' חנינא צ"ע דנראה שיש מהנן שהבאתי דלא ברבי חייא ועוד יש לישב תרין ר"ת שמתלח בין לח ליבש ולא קשה ההיא דפסחים (דף כא.) לרבי יוחנן דלאו אלפא דכ"ע קאמר טבול ויין נסך במשהו דמוקה רבי יוחנן דלרבנן (דרבי יהודה) בנותן טעם אלא רבי יוחנן סבר ברבנן בשאר אסורי וברבי יהודה בטבול ויין נסך וכן דריתא דתניא בותא והשתא ההיא דפסחים (ג"י סס) ברבנן דמין במינו בטיל בכל מקום והשתא איכא שלשה מחלקת של תנאים בדרך דהא תניא פומה דרבי יוחנן והדמניא בפ' הנוצר מן הירק (גדרים נח. ע"ש) בלל אמר ר"ש כל דבר שיש לו מתירין כו' אמרו לו הכי שביעית שאין לה מתירין ותנן השביעית אוסרת כל שהוא במינה אמר להם לא אמרו שביעית אלא לבעור אכל ללכילה לא לא מצו למפרך מטבול ויין נסך דהתם סבירא ברבנן דכל אסורין פטלין אפי' מין במינו והשתא ניחא הא דתניא פהו פקפא נלג ויין וקלף את היין והשאר דתר אע"פ שאי אפשר שלא ישאר שם משהו ויין אכל קשיא מההיא דתניא בתום דטבול ויום גבי חבית שנקבה פין משיה פין מציה פין משוליה טמאה אומר רבי יהודה אומר משיה ומשוליה טמאה משיה מפני שמשקה מתמך לתוך ידו משוליה מפני שהמשקה גרוד על גבי ידו מן הצדדין ועלה פאחד ומאה והרב רבינו יצחק תנן הא דידה הא דרבה בפרק התעריבות (זבחים עט.) אמר רבי יהודה משום דבן גמליאל אין דם מבטל דם וההיא דהגזקין (גטין נד:) ראייה והכי משני אפי' בפ' התעריבות (שס דף עח:) אכל קשיא דרבא פליג התם עליה ויש עוד לפרש דההיא דשני פוסות של היין של חלין צריך מאה של חלין וכאן אין (צריך) מאה פגגה תרומה פין ויין של חלין ומים שפכוים של תרומה שלשה חלקים מים ובכום של חלין חמשים ושבעה חלקים מים פגגה התרומה ושליש מהיין שפכוים של חלין וי"ט מאותן חלקים הכי פין כל המים והיין של חלין אין עולין אלא לשבעים ותשעה חלקים פגגה התרומה וגם אם יהיה מוזג שני חלקים מים ואחד ויין אין פין ויין של חלין והמים חלקים פגגה התרומה לכן אין יכול היין של חלין להצטרף עם המים פי בטול אינו אלא במאה נהרי אין מאה פין הכל פי מוג פום התרומה שני חלקים ומי הכום של חלין חמשים ושמונה חלקים ואם בן היין של חלין עשרים ותשעה חלקים הכי פאן שמונים ותשעה חלקים ולא יותר ואפלו יש מאה פין הכל יש לומר דשמא לא יצטרפו המים למאה והיין לששים:

מסורת הש"ס
א חולין קח; חולין ק: ב זבחים קז: ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ט ט ד ביצה לח; בכורות כג.
גליון הש"ס
מתני' בשיריה של חבירתה כו'. עיין לקמן מח ע"א תוס' ד"ה חטא בחטאת:
תורה אור השלם

ואם-לא פשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה וחביא את-קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-יתנו עליה לבנה כי חטאת הוא (ויקרא ה, יא)

מיון במינו שָׁמֶן וְשָׁמֶן: וְדָבָר אַחֵר סֵלֶת: סֵלֶק אֶת מִינּוֹ שָׁמֶן דְּקָמֶן מִשּׁוּם נִדְבָה בְּמִי שְׁאִינוֹ וְנִמְצָא סֵלֶתוֹ עַל קוֹמֶן רַבָּה עַל שָׁמֶן הַנִּבְלָע בּוֹ וּמִבְטָלָה: שְׁשֻׁמְנו שְׁעָתוּ עָלָיו שָׁמֶן לְאַחַר שְׁקֻמְצוֹ: הוּא עֲצָמוּ בְּלוּמֵר תַּחֲלַת מִצְוָה שֶׁנִּשְׁפָּטְפָנוּ לְקָמֶן בְּשִׁירֵי מִנְחָה אַחֵר מִן הָאֲגִין וְכַל שֶׁכֵּן דָּאס שְׁמִנו בְּשֵׁר: שְׁלֹא יִקְבַּע לֶה שָׁמֶן בְּעוֹד שְׁלֹא נִקְמָצָה אֲבָל לְאַחֵר קִמְצָה אִם שְׁמֹנֶה קָצַת בְּשֵׁר: יִקְרִיב דְּרַבָּנָן לְטַעֲמִיהוּ דְּעוּלִין אִין מִבְטָלִין זֶה אֶת זֶה: רַבִּי יְהוֹזֵה אומֵר לֹא יִקְרִיב וְאִפִּי' דְּרַבָּנָן לֹא אִמְרֵי יִקְרַב אֲלָא מִשּׁוּם דְּעוּלִין אִין מִבְטָלִין זֶה אֶת זֶה וְהִיכָא דְאִיתָהּ אִמְנַחַת נִדְבָה דְּמִינָן לִיה אֲבָל אִם נִפְל שָׁמֶן בְּקָמֶן דְּחוּטֹא אִפִּילוּ לְרַבָּנָן לֹא יִקְרַב: מִנְחַת נִסְכִּים עַל פְּרִים וְחִילִים חֲרָבָה לְגַבִּי מִנְחַת נִסְכִּים בְּכַשׁ דְּכַבֵּשׁ הִי שְׁלֵשָׁה לָגִין לְעֶשְׂרִין דְּכֵתִיב בְּפָרָשַׁת שְׁלַח לךְ סֵלֶת עֲשִׂרִין בָּלוּל בְּרַבְעִית הִיוּ שָׁמֶן וְהִין שְׁנִים עֶשֶׂר לָגִין וְשֹׁל פְּרִים וְחִילִים שְׁנֵי לָגִין לְעֶשְׂרִין דְּכֵתִיב בְּפֶר כָּלוּל בְּשֻׁמֵן חֲצִי הִיוּ דְּהִינּוּ שֶׁשֶׁה לָגִין וְשְׁלֵשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֵלֶת וּבְחִילִים סֵלֶת שְׁפִי עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בְּשָׁמֶן שְׁלִישִׁית הִיוּ וְהִיכָא דְנִתְעַרְבָה מִנְחַת פְּרִים בְּמִנְחַת בְּבָשִׂים הָתֵם וְזִדְאִי לֹא יִקְרַב מִשּׁוּם דְּנִמְצָאֵת הָעֲבָה רַבָּה אֲבָל קָמֶן דְּמִנְחַת חוּטֹא דְאִעֲרַב בְּקָמֶן דְּמִנְחַת נִדְבָה יִקְרַב: רַבִּי יְהוֹזֵה אומֵר לֹא יִקְרַב דְּשִׁאֲרֵינוּ מִינּוּ רַבָּה עָלָיו וּמִבְטָלוּ: פְּרוּשִׁי קַמְפֵּרשׁ וְהָי קאָמֵר מִנְחַת פְּרִים בְּשֹׁל בְּבָשִׂים דְּהִינוּ חֲרַב שְׁנִתְעַרַב בְּבָלוּל דְּבִלוּשֵׁין זֶה מֵהַ אִפִּי' הָי לְרַבָּנָן יִקְרַב דְאִין עוּלִין מִבְטָלִין זֶה אֶת זֶה: עַל גַּבִּי עֲצִים וְהִיחַם הַקָּמֶן עָלָיו: מַהוּ מִי הָי חֶסֶר קָמֶן אִז לֹא מִי אִמְרִינוּן חֲבוּרֵי עוּלִין מַה שְׁהוּא מַחֲסֵר הַשָּׁמֶן לְקָמֶן שְׁחֹחַר וְנִתְּנוּ הַקָּמֶן עַל הָעֲצִים: בְּעוּלִין דְּמוּ בְּאֵלוּ הִי הַשָּׁמֶן מִבְלָע בְּקָמֶן וְכֶשֶׁר אִז לֹא בְּעוּלִין וּפְסוּלוּ: הַמַּעֲלָה בַּחוּץ: עוּלִין בְּשֵׁר חֲבוּרֵי עוּלִין עֲצִים: שָׁמֶן לֹא מִין סֵלֶת הִיא: עֲצִם אִי פְרִישׁ בְּגוּן פּוֹקֵעִין לֹא מִצְוָה לֹא־הִדּוּרִי, אֲבָל שָׁמֶן דְּלֹאֹ בַּר מִפְּרִשׁ הוּא – לֹא, אִז דְּלִמָּא לֹא שָׁנָא. תִּיקּוּ. ^(א)מִתְּנִי' שְׁתֵּי מִנְחֹת שְׁלֹא נִקְמָצוּ וְנִתְעַרְבוּ זֶז בְּזֹז, אִם יָכוֹל לְקַמּוֹץ מִזֹּז בִּפְנֵי עֲצָמָה וּמִזֹּז בִּפְנֵי עֲצָמָה – בְּשִׁירוֹת, וְאִם לֹא – פְּסוּלוֹת. 'קוּמָץ שְׁנִתְעַרַב בְּמִנְחָה שְׁלֹא נִקְמָצָה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר – זֶז שְׁנִקְמָצָה עֲלַת לְבַעָלִים, וְזֹז שְׁלֹא נִקְמָצָה לֹא עֲלַת לְבַעָלִים. 'נִתְעַרַב קוּמָצָה בְּשִׁירִיָּה, אִז בְּשִׁירִיָּה שְׁל חֲבִירָתָה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר – עֲלַת לְבַעָלִים. ^(ב)גָּמִי אָמַר רַב חֲסִידָא: נִבְיִלָּה בְּטִילָה בְּשַׁחוּטָה, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשַׁחוּטָה שְׁתַּעֲשֶׂה נִבְיִלָּה. וּשַׁחוּטָה אֵינָה בְּטִילָה בְּנִבְיִלָּה, שְׂאֶפְשָׁר לְנִבְיִלָּה שְׁתַּעֲשֶׂה שַׁחוּטָה, דְּלָכִי מְסַרְחָה פְּרָחָה טוּמְאָתָה. וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כָּל שְׂאֶפְשָׁר לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹחוּ – אֵינּוּ בְטֵל, וְכַל שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ – בְטֵל. אֲלִיבָא דְּמֵאן? אִי אֲלִיבָא דְּרַבָּנּוּ, הָא אָמְרִי: עוּלִין הוּא דְּלֹא מִבְטָלִי אַהֲדָדִי, אֲבָל מִין בְּמִינּוּ – בְטֵל. אִי אֲלִיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְהָא

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מיון במינו שָׁמֶן וְשָׁמֶן: סֵלֶק אֶת מִינּוֹ שָׁמֶן דְּקָמֶן מִשּׁוּם נִדְבָה בְּמִי

^(א)**אָמַר רַבָּא: קֶסֶבֶר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שְׁהוּא מִין בְּמִינּוּ וְדָבָר אַחֵר – סֵלֶק אֶת מִינּוּ בְּמִי שְׂאִינוּ, וְשְׂאִינוּ מִינּוּ רַבָּה עָלָיו וּמִבְטָלוּ. "אִיתָמַר: קוּמָץ דְּמִנְחַת חוּטֹא שְׂשֻׁמְנוּ, רַבִּי יוֹחָנָן אומֵר: פְּסוּל, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: הוּא עֲצָמוּ מִשְׁכָּשְׁכוּ בְּשִׁירֵי הַלֹּג וּמַעֲלָהוּ. וְהַכְתִּיב: "לֹא יִשִּׁים עָלֶיָּה שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיָּה לְבוֹנָה?" הַהוּא שְׁלֹא יִקְבַּע לֶה שָׁמֶן בְּחֲבֵרוּתֶיהָ. אִיתִיבִיָּהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ: חֲרַב שְׁנִתְעַרַב בְּבָלוּל – יִקְרִיב, רַבִּי יְהוּדָה אומֵר: לֹא יִקְרִיב. מֵאִי לָאוּ, קוּמָץ דְּמִנְחַת חוּטֹא דְאִיעֲרַב בְּקוּמָץ דְּמִנְחַת נִדְבָה? "לֹא, מִנְחַת פְּרִים וְחִילִים בְּמִנְחַת כְּבָשִׂים. וְהָא בְּהִדְיָא קִתְּנִי לֶה: מִנְחַת פְּרִים וְחִילִים בְּמִנְחַת כְּבָשִׂים, וְחֲרַב שְׁנִתְעַרַב בְּבָלוּל – יִקְרַב, רַבִּי יְהוּדָה אומֵר: לֹא יִקְרַב. פְּרוּשִׁי קַמְפֵּרשׁ לֶה. 'בְּעִי רַבָּא: קוּמָץ שְׂמִימָצָה שְׁמִנּוּ עַל גַּבִּי עֲצִים, מַהוּ? חִיבּוּרֵי עוּלִין בְּעוּלִין דְּמוּ, אִז לֹא בְּעוּלִין דְּמוּ? אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשִׁי: לֹאֹ הִיִּינוּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ? ^(ב)דְאִיתָמַר: הַמַּעֲלָה אָבַר שְׂאִין בּוֹכְזִית, וְעֲצָם מִשְׁלִימּוּ לְכֹזִית – רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חֲיִיב, רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: פְּטוּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חֲיִיב, חִיבּוּרֵי עוּלִין בְּעוּלִין דְּמוּ, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר פְּטוּר, חִיבּוּרֵי עוּלִין לֹא בְּעוּלִין דְּמוּ. תִּיבְעִי לְרַבִּי יוֹחָנָן, וְתִיבְעִי לְרִישׁ לְקִישׁ. תִּיבְעִי לְרַבִּי יוֹחָנָן: עַד כָּאן לֹא קָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָתֵם, אֲלֹא בְּעֲצָם, דְּמִינָא דְּבִשָׁר הוּא, אֲבָל הֵאִי דְלֹאֹ דְּמִינָא דְּקוּמָץ הוּא – לֹא. אִז דְּלִמָּא, אֶפִּילוּ לְרִישׁ לְקִישׁ לֹא קָא אָמַר אֲלֹא בְּעֲצָם, דְּבַר מִפְּרִשׁ הוּא, וְאִי פְּרִישׁ – לֹאֹ מִצְוָה לֹא־הִדּוּרִי, אֲבָל שָׁמֶן דְּלֹאֹ בַּר מִפְּרִשׁ הוּא – לֹא, אִז דְּלִמָּא לֹא שָׁנָא. תִּיקּוּ. ^(א)מִתְּנִי' שְׁתֵּי מִנְחֹת שְׁלֹא נִקְמָצוּ וְנִתְעַרְבוּ זֶז בְּזֹז, אִם יָכוֹל לְקַמּוֹץ מִזֹּז בִּפְנֵי עֲצָמָה וּמִזֹּז בִּפְנֵי עֲצָמָה – בְּשִׁירוֹת, וְאִם לֹא – פְּסוּלוֹת. 'קוּמָץ שְׁנִתְעַרַב בְּמִנְחָה שְׁלֹא נִקְמָצָה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר – זֶז שְׁנִקְמָצָה עֲלַת לְבַעָלִים, וְזֹז שְׁלֹא נִקְמָצָה לֹא עֲלַת לְבַעָלִים. 'נִתְעַרַב קוּמָצָה בְּשִׁירִיָּה, אִז בְּשִׁירִיָּה שְׁל חֲבִירָתָה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הִקְטִיר – עֲלַת לְבַעָלִים. ^(ב)גָּמִי אָמַר רַב חֲסִידָא: נִבְיִלָּה בְּטִילָה בְּשַׁחוּטָה, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשַׁחוּטָה שְׁתַּעֲשֶׂה נִבְיִלָּה. וּשַׁחוּטָה אֵינָה בְּטִילָה בְּנִבְיִלָּה, שְׂאֶפְשָׁר לְנִבְיִלָּה שְׁתַּעֲשֶׂה שַׁחוּטָה, דְּלָכִי מְסַרְחָה פְּרָחָה טוּמְאָתָה. וְרַבִּי חֲנִינָא אָמַר: כָּל שְׂאֶפְשָׁר לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹחוּ – אֵינּוּ בְטֵל, וְכַל שְׂאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ – בְטֵל. אֲלִיבָא דְּמֵאן? אִי אֲלִיבָא דְּרַבָּנּוּ, הָא אָמְרִי: עוּלִין הוּא דְּלֹא מִבְטָלִי אַהֲדָדִי, אֲבָל מִין בְּמִינּוּ – בְטֵל. אִי אֲלִיבָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְהָא**

רַבִּי

דְּטַפְתָּ חֲלָב דְאָמַר רַבָּא קֶסֶבֶר רַבִּי יְהוֹזֵה כָּל שְׁהוּא מִין וּמִינּוּ כו' הִינוּ הָבָא בְּשֻׁמְשָׁתָיו שְׁהוּא עֲקָר מִלְּתָה דְּרַבָּא וְלֹא בְּמוֹ שְׁפִי' שֶׁם בְּקוּיָנְטֹרֶם דְּהִינוּ רַבָּא דְּפָרָק גִּיד הַנֶּשֶׁה (חֲלוּין ק: וְשִׁם) שְׁאָמַר אֲפִלוּ לֹא קִדָּם וְסָלְקוּ הִיוּ מִין וּמִינּוּ וְדָבָר אַחֵר כו' דְּהָתֵם לֹא קאָמַר בְּהֵאִי לְשִׁנָּא קֶסֶבֶר רַבִּי יְהוֹזֵה כו': הוּא עֲצָמוּ מִשְׁכָּשְׁכוּ בְּשִׁירֵי הָלֹג. פְּרוּשׁ לֹג עַל מִנְחֹת שְׁנִתְעַרְבּוּ וּא"ת"ת הָא תַנּוּ בְּפִרְקוּין (דף כו.) הַשָּׁמֶן מַעוּטוּ מַעֲבָב אֶת רַבּוּ וּי"ל שְׁלֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאכֵי הַשָּׁרֵת וְאִי אֶפְשָׁר שְׁלֹא יִשְׂאֵר בְּלֹג מִן הַשָּׁמֶן: הִרַב שְׁנִתְעַרַב בְּבָלוּל כו'. יֵשׁ תַּמָּה מֵאִי קָא פְּרִיךְ דְּלַעוּלָם מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ דָּאס הִיוּ עוּלִין מִבְטָלִין וְאִפִּי' לְרַבָּנָן לֹא יִקְרַב וְלֹא מִשּׁוּם חֲרַב שְׁנִתְעַמְנוּ אֲלָא מִשּׁוּם בָּלוּל שְׁנִתְעַרַב דְּהִיָּה לִיה חֶסֶר שְׁמֹנֶה דְּהָא נִתְעַרַב שְׁמִנו בְּחֲרַב וּבְטֵל וּה"ל כְּכֶשֶׁר וּפְסוּל שְׁנִתְעַרְבוּ זֶה זֶה וְצִרִיךְ עֵינִין אִם הָיֹה אִמְרִינוּן יִקְרַב אִם לֹאֹ וּי"ל דְּלֹא חֲשִׁיב חֶסֶר שְׁמֹנֶה דֹּאע"ג דְּקַמְפֵּרְקִי' לִיה לְרַבָּא בְּסֻמּוֹךְ גַּבִּי קָמֶן שְׁמָצָה שְׁמִנו עַל גַּבִּי עֲצִים אִי חֲבוּרֵי עוּלִין בְּעוּלִין הָבָא בְּשִׁיטָא דְּבְּעוּלִין דְּמַעֲיָא בְּשֻׁמְצָה שְׁמִנו בְּחֲרַב פִּינוּן דְּשִׁנְיָהּוּן נִקְטִירִים וְלִפִּי זֶה לֹא מִפְּסָלוּ לְעוּלָם מִשּׁוּם חֶסֶר שְׁמֹנֶה אֲלֹא מִשּׁוּם רַבָּה שְׁמֹנֶה: קָמֶן שְׁמָצָה שְׁמִנו ע"ג עֲצִים. פִּי' קָצַת נִבְלָע מִן הַשָּׁמֶן בְּעֲצִים וּמִקְצָתוּ בְּעִין עַל גַּבִּי עֲצִים עַם הַקָּמֶן וּמַעֲבִיא לִיה אֶחָשֶׁב הַנִּבְלָע בְּאֵלוּ הוּא בְּעִין ע"ג עֲצִים הוּאִיל וּמִחֲסֵר לְמַה שְׁבַחוּן מִחֲמַת דְּחֲבוּרֵי עוּלִין בְּעוּלִין דְּמוּ אִז לֹא וּבִקְוָנָט' בִּרְשׁ ב' לְשׁוֹנוֹת וּכְמוֹ שִׁפְרָשׁ' נִרְאָה: נִבְלָה בְּטָלָה בְּשַׁחוּטָה. הִינוּ מְלֻטְמָא בְּמַנְעַ אֲבָל בְּמַשָּׁא מְטֻמָּא בְּדִאָמְרִי' בְּפִרְק שְׁלִישִׁי דְּבִבְכוּרֹת (דף כג.): שַׁחוּטָה אֵינָה בְטָלָה בְּנִבְלָה. וְהִיכָא דְּקִבְעִי בְּרָשִׁית רַבְרִים וְאִינוּ יוֹדַע בְּאִחוּ מֵהֶן נִגַּע סַפְרוּ טְהוֹר דְּכַל קְבוּעַ בְּמַחֲצָה עַל מַחֲצָה דְּמִי הִיכָא דְאֶפְשָׁר לְמַהֲוּ בְּתָהּ וְדָם הָפֵר וְדָם הַשֹּׁעִיר פִּינוּן שְׂהִיָּה מְעַרַב בּוֹ בְּאֶחָת וְנִתְּנוּ מֵהֶן מִתְּנָה חֲשִׁיב דְּאֶפְשָׁר לְהִיּוֹת זֶה כְּזֶה:

כג.

 עין משפט נר מצוה	
--	--

א	מיוי'	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יו:
ב	מיוי'	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' בט:
ג	מיוי' פג'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' יו:	
ד	מיוי'	פי"ט	מהל'	מעשה הקרבנות הל' יו:
ה	מיוי'	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' בט:
ו	מיוי'	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ל:
ז	מיוי'	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' לא:
ח	מיוי' פא'	מהל'	שאר אבות הטומאות הל' יו:	

עַל גַּב דְּאֶפְשָׁר לְמוּשָׁט לְהִיּוֹת בְּמִרְבָּה הִי בְּמִין בְּשִׁאֲרֵינוּ מִינּוּ: פִּרְחָה טְמָאָה דְּכֵתִיב (דְּבָרִים י"ד:כ"א) לָגַר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנָה וְאִמְרִינוּן בְּבִבְכוּרֹת (דף כג:) הִרְאִינוּהָ לָגַר קְרוּיָה נִבְלָה: כַּל שְׂאֶפְשָׁר לוֹ לְבִטֵּל דְּהִינוּ מוּשָׁט לְהִיּוֹת כְּמוֹהוּ עַל מִבְטָל אִינוּ בְטֵל הֶלְכֵךְ נִבְלָה אֵינָה בְטָלָה בְּשַׁחוּטָה אֲבָל שַׁחוּטָה בְטָלָה בְּנִבְלָה דְּאִי אֶפְשָׁר לְשַׁתַּעֲשֶׂה נִבְלָה וְאִם נִגְשָׁה אַחַת מִן הַחֲתֻכּוֹת בְּתַרְוִמָּה נִשְׂרַפַת עָלֶה דְּרַבִּי חֲנִינָא אֲזַל בְּתַר בְּטוּל: הָא מִין בְּמִינוּ בְטֵל הֶלְכֵךְ בִּין נִבְלָה בְּשַׁחוּטָה בִּין שַׁחוּטָה בְּנִבְלָה בְּעוּלִין:

 עידן משפטי נר מצווה
--

א מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יז:

ב מו"י פה' מהל' חמוץ ומצה הל' כ, טוש"ע או"ח סי' תנה סעי' ו:

וְלֹא מִבְטְלֵי שִׁירִים לְטַבֵּלָא. הַשְׁתָּא נִיחָא לִיהּ כִּרְיֵיהּ כְּלִתָּהּ וּבִקְוֹטֶרֶם כִּרְשׁ טַעמָא אֲבָל לְהַקְטִירָהּ וי"ל דְּקוּיָמָא לֵן כִּרְשִׁי יוֹחֵנָן דְּאִמֵּר כַּפ"ק (לְעֵיל מַעְחֹת ט.) מִקְטִיר קִמֵּן עֲלֵיהֶם ור' שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ חֲזַר בּוֹ: לִימָא דָּלָא כִרְשִׁי חֵיא. מִשְׁמַע מִסְּנוֹן הַלְשׁוֹן דְּפָשִׁיטָא לִיהּ דְּאִיבָא דְּמַפְלָג עַל רְשֵׁי חֵיא וּלְעֵיל כִּרְשׁ טוּבָא דָּלָא כְּנֻתָּה: הֵתֵם כִּר' זִירָא. בְּסַמְנוֹן אֶתְעַרְבַּר הַמַּצָּה בְּשִׁירִיָּה אִמְרָה רְשֵׁי זִירָא לְעַרַב מַלְתָּה מִשּׁוּם דָּלָא מִיִּתְרִין בְּלָל בְּעֵינָן אַחֵר וְעוֹד בְּפִרְקַּהּ הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלָה (נִבְחִים קו.) עַל הָא דְּהָקֵן הַמַּצָּה וְאַחֵר דָּן חֲזַר הַמַּצָּה לְתוּבָהּ וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ חֵיב פְּרִיךְ וְנִבְטְלוּ שִׁירִים לְקִמֵּן וּמִשְׁנֵי רְשֵׁי זִירָא נֶאֱמָרָה הַקְטִירָה כו' וְלֹא מִשְׁנֵי כִרְשִׁי זִירָא אֲלֵא אַהֲרֹן תִּרְמִי אֶתְמַר עַקֵּר מַלְתָּה: תַּבְּלָה בְּקֻצַּח כו'. (כְּדַמְנָא) לְעֵינָן מַצָּה מִתְּנִיָא בְּדַתְעֵי מַצָּה הִיא אֲלֵא שְׁנִקְרָאת מַצָּה מִתַּבְּלָת וּבִתְנִסְפֶּתָא דְּפִסְחִים (פ"ב) תַּנִּי כה"ג יוֹנָתָן דְּמַצָּה מִתַּבְּלָת אֲבָל בְּרִיתָא זֵו לֹא אֶשְׁכַּח. לֹא בְּמַעְחֹת וְלֹא בְּפִסְחִים: הַקְלָקָא דְּעַתָּךְ אֶלְפֶּשׁ לֹה תַבְלִין טַיִי מַמַּצָּה. אַע"פ שְׁאִין דְּרָךְ לְעֵשִׂית בֶּן פְּטָמִים שְׁאֶלְפִסִּין תַּבְלִין בְּמַקּוּם אַחֵר וְאֲבָל מֵאוּתוֹ צַד שֵׁישׁ בּו רַב תַּבְלִין: אֲלֵא לְמִי"ד בְּתַר מִבְטֵל אֲזֵלִין תַּבְלִין מִי קֹא הוּוּ מַצָּה. יֵשׁ לְתַמָּה דְּמַמְמִי הִיאֵא דְּלַעֲיֵל שְׁהַטְעַם שְׁנָה לְהָךְ דְּהִכָּא שְׁאִין הַטְעַם שְׁנָה דְּכִינוּן שֵׁישׁ בְּתַבְלִין טַעַם מַצָּה רֵאשִׁי לְצֹאת וְרִי חוֹבְתוֹ כְּדִלְמַרְיִין בְּפ' הַתַּעֲרֻבוֹת (נִבְחִים עת. וְשֵׁם) עֲשֵׂה עֹפֶה מִן חֲטִים וּמִן אֲרִיז (וּמִן עֲשֻׁרִים וְאֲרִיז) אִם יֵשׁ בּו טַעַם דָּגֵן חֵיב בְּחֵלָה וְאִדָּם יוֹצֵא בּו וְרִי חוֹבְתוֹ בְּפִסַּח וי"ל דְּהָךְ שְׁמַעְתָּא פִּלְגֵיָא אַהֲרֵיא דְּהֵתֵם וְאִין לְהַקְשִׁית אַהֲרֵיא דְּתַעֲרֻבוֹת מֵהָא דְּאִמְרִין בְּעַרְבֵי פִסְחִים (פִּסְחִים קטו.) לֹא לְכַרִּיךְ אֲחִישׁ מַצָּה וּמְרור בְּהַדִּי הַדְּדִי דְּלִמָּא אֲחִישׁ מְרור דְּכַדְנָן וּמַבְטֵל לְמַצָּה דְּאוֹרִיתָא דְּהֵתֵם חֲזַק הַמְרִירוֹת הוּא דְּמַבְטֵל טַעַם הַמַּצָּה אֲבָל אֲרִיז לֹא מִבְטֵל טַעַם דָּגֵן וְעוֹד יֵשׁ לְכַרֶּשׁ דְּהֵתֵם בְּשֹׁאכֹבִל בְּזֹת מַצָּה דְּכִי מִבְטֵל לִיהּ מְרור לִיבָא טַעַם בְּזִית מַצָּה אֲבָל אִם אוֹכֵל הַרְבֵּה עָרִי: כִּי סָלַךְ רַב בְּהָא אֶשְׁכַּחְיָהּ לְבָנִי רְשֵׁי חֵיא. מִבָּחֵן יֵשׁ סוּעִתָא לְפִי' הַקְוֹטֶרֶם שְׁכֶרֶשׁ בְּפִרְקַּהּ בְּתַרָא דְּגִטְיִן (דָּף פד:) דְּכִימִי רְשֵׁי חֵיא עָלָה רַב בְּהָא מַבְבֵּל גְּבִי בִּיצֵי יַעֲשֶׂה יִטְלֹנוּ מִמֶּנָּה כו'. דְּקֹאמֵר מֵאֵן תִּנָּא אִמֵּר חֲזַקְיָה ר"ש בֶּן אֲלֶעָזָר הִיא וְרְשֵׁי יוֹחֵנָן אִמֵּר דִּילְכוּן אִמֵּר הוֹאִיל וְהָאִתּוֹ לְפָסֵל בּו וּפִי' שֵׁם בַּקְוֹטֶרֶם לְחֲזַקְיָה רַבּוּ הִיֵּ אֹמֵר שְׁרַב בְּהָא עָלָה מַבְבֵּל כְּמוֹ בָּנוּ שָׁל רְשֵׁי חֵיא שְׁהִי מַבְבֵּל וְרְשֵׁי יוֹחֵנָן שָׁלֵל הַרְבֵּה בְּסִקּוּת לְרַב בְּהָא כְּדִלְיָתָא בְּפ' בְּתַרָא דִּב"ח (דָּף קיז:) וְהִיוּ מַקְשִׁים לְפִי' הַקְוֹטֶרֶם דְּמַשְׁמַע שְׁכַבֵּר שְׂכִיב רְשֵׁי חֵיא בְּשַׁעֲלָה רַב בְּהָא מַבְבֵּל חֲזַקְיָה רַבּוּ שָׁל רְשֵׁי יוֹחֵנָן הִיֵּה כְּדִמּוּכַח בְּפִרְקַּה אֵלּוּ קִשְׁרִים (שְׁבַת קיב:) וּכְשַׁעֲלָה רַב בְּהָא הִיֵּה רְשֵׁי יוֹחֵנָן זִמּוּ וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה דְּמִקְרַחִי לִיהּ גְּבִינָה וְהַתְלַמִּידִים יוֹשֵׁבִים לְבָנִיו שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת וְרְשֵׁי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ נֹמֵד לְבָנָיו וְהַשְׁתָּא אֲחִישׁ הִשְׁיֵא דְעַל כִּרְחֹךְ בִּימִי חֲזַקְיָה עָלָה כְּדִמּוּכַח בָּאֵן וְשִׁמָּא כְּמָה פְּעָמִים עָלָה דְּאֶשְׁכַּחן עֲדוֹן שַׁעֲלָה בִימִי רְשֵׁי שְׁמַעוֹן כִּר רְשֵׁי שְׁהִיָּה חֲבֵרּוּ שָׁל רְשֵׁי חֵיאִי דְּאִמְרִין בְּנִבְחִים בְּפִרְקַּה קִדְּשִׁי קִדְּשִׁים (נִבְחִים דָּף נט.) כִּי סָלַךְ רַב בְּהָא אֶשְׁכַּחַה לִּר"ש כִּרְשִׁי דִּיתִיב וְקֹאמֵר מִשְׁמַה דִּר' יִשְׁמַעֲשֵׁל כִּר' יוֹסִי מִזְבַּח שְׁנַפְגָּם כְּלוּ אֲבָל וְצִאֵי הָא דְּשֵׁאֵל לִי רְשֵׁי יוֹחֵנָן בְּסִקּוּתָיו הִיֵּה בְּסוֹף וְיָמִיו בְּשִׁהִיָּה ר' יוֹחֵנָן רֹאשׁ

יִשִּׁיבָה כְּדִמּוּכַח בְּסוֹף ב"ק (דָּף קיז:) ור"ת פ'י' הִיאֵא דְּגִטְיִן (דָּף פד:) רְשֵׁי יוֹחֵנָן לְתַלְמִידָיו שְׁמַבְבֵּל הִיֵּה אֹמֵר כְּמוֹ שְׁמַכְרֶשׁ הָא לֵן וְהָא לְהוּ בְּקוּשִׁין (דָּף כט:):

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

בְּתַר חֲזוּתָא אֲזֵל דְּקֹאמְרִי' לְעֵיל אִין דָּם מִבְטֵל דָּם וְאֻע"ג שִׁא"א לֹה לְהִיֹּת כְּזֹה ה"נ אֲזֵל בְּתַר חֲזוּתָא וְהוֹאִיל וְשִׁינָּהם מִיִּן (כַּשֶּׁר) אִין בְּטָלִים זֶה בָּזָה: בְּטָלוֹת זֵו בָּזוּ וְרְשֵׁי תַנִּינָא

רַבִּי יְהוּדָה בְּתַר חֲזוּתָא אֲזִיל, וְאִידִי וְאִידִי מִיִּן בְּמִינּוּ הוּא. אֲלֵא, אֲלִיבָא דְרַבִּי חֵיִיא, דְּתַנִּי רַבִּי חֵיִיא: נְבִילָה וּשְׁחוּטָה בְּטִילוֹת זֵו בָּזוּ. רַבִּי חֵיִיא אֲלִיבָא דְמֵאֵן? אִי אֲלִיבָא דְרַבָּנָן – הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דָּלָא מִבְטְלִי אַהֲדָדִי, הָא מִיִּן בְּמִינּוּ בְטִיל! וְאִי אֲלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה – כָּל מִיִּן בְּמִינּוּ לְרַבִּי יְהוּדָה לֹא בְטִיל! לְעוֹלָם אֲלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה, וְכִי קָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִיִּן בְּמִינּוּ לֹא בְטֵל – הֲנִי מִיִּלִּי הִיכָא דְאָפְשֵׁר לִיהּ לְמִיְהִיִּי בְּוֹתִיָּה, אָבָל הִיכָא דְלֹא אָפְשֵׁר לִיהּ לְמִיְהִיִּי בְּוֹתִיָּה – בְטֵל. וּבָהּא קָא מִיפְלָגִי, דְרַב חֲסֵדָא סָבַר: בְּתַר מְבַטֵּל אֲזִילִין. וְרַבִּי חֲנִינָא סָבַר: בְּתַר בְטֵל אֲזִילִין. תַּנּוּ: שְׁתֵּי מַנְחֹת שְׁלֹא נִקְמְצוּ וְנִתְעַרְבוּ זֵו בָּזוּ, אִם יָכוֹל לְקַמּוֹץ מֵזֵו בְּפָנֵי עַצְמָהּ וּמֵזֵו בְּפָנֵי עַצְמָה – כְּשֻׁרוֹת, וְאִם לֹא – פְּסוּלוֹת. וְהָא הָכָא, בִּיּוֹן דְּקַמִּיץ לִיהּ מִחְדָּא – אִידָּה הָוָה לִיהּ שִׁירִים, וְלֹא קָא מְבַטְלִי שִׁירִים לְטִיבְלָא. מַנִּי? אִי רַבָּנָן – הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דָּלָא מִבְטְלִי הֲדָדִי, הָא מִיִּן בְּמִינּוּ בְטֵל! אֲלֵא פְּשִׁיטָא – רַבִּי יְהוּדָה. בְּשַׁלְמָא לְמֵאֵן דְאָמַר: בְּתַר בְטֵל אֲזִילִין, בְטֵל הוּי כְּמַבְטֵל, דְלְכִי קַמִּיץ מְאִידָּה – הוּוּ לְהוּ שִׁירִים כִּי הֲנִי. אֲלֵא לְמֵאֵן דְאָמַר בְּתַר מְבַטֵּל אֲזִילִין, שִׁירִים מִי קָא הוּוּ טִיבְלָא? לִימָא אֲלִיבָא דְרַב חֲסֵדָא, דָּלָא כְרַבִּי חֵיִיא.^(ט) הֵתֵם, בְּדַרְבֵּי זִירָא, דְאָמַר רַבִּי זִירָא: נֶאֱמָרָה הַקְטִירָה בְּקוּמִץ, וְנֶאֱמָרָה הַקְטִירָה בְּשִׁירִים. מָה הַקְטִירָה הָאֻמוּרָה בְּקוּמִץ – אִין הַקּוּמִץ מְבַטֵּל אֶת חֲבִירוֹ, אַף הַקְטִירָה הָאֻמוּרָה בְּשִׁירִים – אִין שִׁירִים מְבַטְלִין אֶת הַקּוּמִץ. תָּא שְׁמַע: הַקּוּמִץ שְׁנִתְעַרַב בְּמַנְחָה שְׁלֹא נִקְמָצָה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הַקְטִיר – זֵו שְׁנִקְמָצָה עָלְתָה לְבַעָלִים, וְזֵו שְׁלֹא נִקְמָצָה לֹא עָלְתָה לְבַעָלִים, וְלֹא קָא מְבַטִיל לִיהּ טִיבְלָא לְקוּמִץ. מַנִּי? אִי רַבָּנָן – הָא אָמְרִי: עוֹלִין הוּא דָּלָא מִבְטְלִי הֲדָדִי, הָא מִיִּן בְּמִינּוּ בְטִיל! אֲלֵא פְּשִׁיטָא – רַבִּי יְהוּדָה. בְּשַׁלְמָא לְמֵאֵן דְאָמַר: בְּתַר מְבַטֵּל אֲזִילִין, מְבַטֵּל הוּי כְּבְטֵל, דְּכָל פּוֹרְתָא חֲזִי לְמַקְמִץ מִיַּנְיָה, וְהוּי לִיהּ מִיִּן וּמִינּוּ, וּמִיִּן בְּמִינּוּ לֹא בְטֵל. אֲלֵא לְמֵאֵן דְאָמַר בְּתַר בְטֵל אֲזִילִין, קוּמִץ מִי קָא הוּי טִיבְלָא? לִימָא דָּלָא כְרַבִּי חֵיִיא? הָא נִמִּי בְּדַרְבֵּי זִירָא. תָּא שְׁמַע: נִתְעַרַב קוּמָצָה בְּשִׁירִים שָׁל חֲבֶרְתָּה – לֹא יִקְטִיר, וְאִם הַקְטִיר – עָלְתָה לְבַעָלִים. וְהָא הָכָא דָּלָא הוּי מְבַטֵּל כְּבְטִיל, וְלֹא קָא מְבַטְלִי לִיהּ שִׁירִים לְקוּמִץ. מַנִּי? אִי רַבָּנָן וכו'. אָמַר רַבִּי זִירָא: נֶאֱמָרָה הַקְטִירָה בְּקוּמִץ, וְנֶאֱמָרָה הַקְטִירָה בְּשִׁירִים, מָה הַקְטִירָה הָאֻמוּרָה בְּקוּמִץ – אִין קוּמִץ מְבַטֵּל אֶת חֲבִירוֹ, אַף הַקְטִירָה הָאֻמוּרָה בְּשִׁירִים – אִין שִׁירִים מְבַטְלִין אֶת הַקּוּמִץ. אִתָּא שְׁמַע: תִּיבְלָה בְּקָצַח, בְּשׁוּמְשָׁמִין, וּבְכָל מִינֵי תַבְלִין – כְּשֻׁרָה. מַצָּה הִיא, אֲלֵא שְׁנִקְרָאת מַצָּה מְתוּבָּלָת. קָא סָלָא דַּעְתָּה דְאָפִישׁ לָהּ תַבְלִין טַיִי מִמַּצָּה. בְּשַׁלְמָא לְמֵאֵן דְאָמַר בְּתַר בְטֵל אֲזִילִין, בְטִיל הוּי כְּמַבְטֵל, דְלְכִי מַעֲפָשָׂא (הוּי) [הוּיָא] לָהּ כְּתַבְלִין. אֲלֵא לְמֵאֵן דְאָמַר בְּתַר מְבַטֵּל אֲזִילִין, תַּבְלִין מִי קָא הוּוּ מַצָּה? הָכָא בְּמֵאִי עָסְקִין? דָּלָא אָפִישׁ לָהּ תַבְלִין, דְּרׁוּבָה מַצָּה הִיא, וְלֹא בְטִלָּה. דִּיקָא נִמִּי, דְּקַתְנִי: מַצָּה הִיא, אֲלֵא שְׁנִקְרָאת מַצָּה מְתוּבָּלָת, שְׁמַע מִיַּנְיָה. כִּי סָלִיק רַב כְּהֵנָא, אֶשְׁכַּחְיָנָהּ לְבָנִי רַבִּי חֵיִיא דִּיתְבִּי וְקֹאמְרִי: עֲשְׂרוֹן שְׁחִלְקוּ

וְהַנִּיחוּ

בְּתַר חֲזוּתָא אֲזֵל דְּקֹאמְרִי' לְעֵיל אִין דָּם מִבְטֵל דָּם וְאֻע"ג שִׁא"א לֹה לְהִיֹּת כְּזֹה ה"נ אֲזֵל בְּתַר חֲזוּתָא וְהוֹאִיל וְשִׁינָּהם מִיִּן (כַּשֶּׁר) אִין בְּטָלִים זֶה בָּזָה: בְּטָלוֹת זֵו בָּזוּ וְרְשֵׁי תַנִּינָא וְרַב חֲסֵדָא מְכַרְשִׁי טַעְמָא דְרְשֵׁי חֵיא וּבָהּא פְלִינִי דְרַב חֲסֵדָא סָבַר נְבִילָה בְּשַׁחוּטָה א"ר חֵיא וְלֹא שְׁחוּטָה בְּנְבִילָה וְרְשֵׁי תַנִּינָא מְכַרֶּשׁ אִיפְכָּא: לְעוֹלָם אֲלַבָּא דְרְשֵׁי יְהוּדָה כו' וְאִי קִשִׁיא גְבִי צָמִים דֹא"ר יְהוּדָה לְעֵיל אִין דָּם חֲלִין מְבַטֵּל דָּם קִדְּשִׁים בְּשַׁלְמָא לְרְשֵׁי תַנִּינָא הִכָּא אָפְשֵׁר לְקִדְּשִׁים לְהִיֹּת כְּמַבְטְלִין כְּחִלִין שְׁפָשִׁילִין לְזֵלָה אַחֵד וְצֹא מִקְדָּשֵׁנוּ כְּחִלִין אֲלֵא לְרַב חֲסֵדָא לְבַטֵּל דְּהָא אִי אָפְשֵׁר לְחִלִין לְהִיֹּת בְּקִדְּשִׁים וּה"ל מִיִּן בְּשִׁאֲרֵינוּ מִינּוּ לְרַב חֲסֵדָא וְהוּי דָּלָא כִּר' חֵיא: הִנֵּה לִיהּ שִׁירִים מֵה שְׁנַשְׁפַּעֵר מִמַּנְחָה זֵו וְלֹא מְבַטְלֵי שִׁירִים דְּהָךְ מַנְחָה לְטַבֵּלָא דְאִידָּךְ מַנְחָה מֵה שְׁנִתְעַרַב שְׁאִין נָכַר דְּלַהֲנִי לִיהּ בְּמַנְחָה שְׁחִסְרָה קִדָּם הַמַּצָּה אֲלֵא תַהֲנִי הַמִּינָצָה לְאִידָּךְ: עוֹלִין הוּא דָּלָא מְבַטְלִין וְשִׁירִים לֹא עוֹלִין נִינְהוּ: לִימָא דָּלָא כְרַבִּי חֵיא דְאִמֵּר לֹא אָמַר ר' יְהוּדָה שְׁאִין בְטֵל אִם לֹא הִיכָא דְאָפְשֵׁר לְמַהֲנִי כְּנֻתָּה וְאִמְרִיא דָּלָא מְבַטֵּל לִיהּ טַבֵּלָא לְשִׁירִים דְּתַהֲנִי כְרִיבָה כְּנֻתָּה לֹא מְנִי לְמַכְרֵךְ לְרְשֵׁי תַנִּינָא צְמִיחַ מִהִכָּא דְבְּתַר מְבַטֵּל אֲזֵלִין דְאִי בְּתַר בְטֵל אֲזֵלִין שִׁירִים מִי הוּוּ טַבֵּלָא דְאִי נִמִּי בְּתַר בְטֵל אֲזֵלִין וּטַבֵּלָא מְבַטֵּל לְשִׁירִים לֹא הִנֵּה רַבָּה כְּנֻתָּה דְבַטֵּל כְּמֵאֵן דְּלִיתָּה דְּמִי וְלֹא אִיתֵר לִיהּ: הַקְטִירָה בְּשִׁירִים כִּי כָל עֹאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִתְּנֹו אֲשֶׁה לָּהּ' (וְיִקְרָא ב' יו"א) וְאִמְרִין כָּל שְׁמַמְנוּ לֹאשִׁים דְּהִינוּ שִׁירִים הִרִי הוּא בְּבַל תַּקְטִירוּ אֲלֵמָא אִיבָא הַקְטִירָה בְּשִׁירִים: אִין הַקּוּמֵן מְבַטֵּל אֶת חֲבֵרּוּ דְּהָא אַפִּי' רְשֵׁי יְהוּדָה מוֹדָה דָּלָא פְלִיג רְשֵׁי יְהוּדָה צְמַתִּי' אֶתְעַרַב הַמַּצָּה בְּקִמֵּן חֲבֵרְתָּה: הַקּוּמֵן שְׁנִתְעַרַב מַתִּי' הִיא וּכְבֵּר כִּרְשִׁינָּה לְמַעֲלָה: דְּכָל כִּרְתָּא וּפְרִתָּא חֲזִי לְמַקְמֵן מַצָּה אִי לֹא נִתְעַרַב: לֹא יִקְטִיר שְׁאִין מַצָּת הַקְטִירָה אֲלֵא בְּקִמֵּן: תַּבְּלָה בְּקֻצַּח לַעֲשֵׂת פִּסַּח: הוּוּ לִיהּ כְּתַבְלִין כְּלֹמֵר וְצֹאה מִתּוֹרַת מַצָּה כְּתַבְלִין: צוּקָא נִמִּי דְקַתְנִי מַצָּה הִיא אֲלֵמָא רַבָּה מַצָּה:

 מסורת הש"ס

א יבחים קו.

 תורה אור השלם
--

קל"המנחה אשר תקריבו ליתנה לא תעשה חמוץ כי כל־שאר וכל־דבש לא־תקטירו מקטנו אשה ליתנה [ויקרא ב, יא]

והביאה אל־בני אהרן הפהגים וזמזם משם מלא קמחו מסלתה ומשמןה על קל־לבנתה והקטירו פכהו את־אופרתה המזבחה אשה רים ניחם ליתנה [ויקרא ב, ב]

מסורת הש"ס
א משנה חגיגה
ב חגיגה כד.
ג תוספתא מנחות; משנה מנחות; ספרא ויקרא דבורא דגדבה פרשה ט ט
ד ספרא צו פרשה ב ה
ה משנה כלים
גליון הש"ס
גמ' שלא יביא עשרון בשני כלים. ע"י לקמן דף ק ע"ב תוס' ד"ה אפשר:
שם מי אמר' שבע ליה טומאה. עיין שבת דף צא ע"ב תוס' ד"ה פחות:
תוס' ד"ה שאין כו' דלא היה מעולם צריך לכלי. ע' בהר"ש פ"א דטהרות משנה ט:
תורה אור השלם

והרים מננו בקמצו מסלת הפנטה ומשמנה ואת קל־חלבנה אשר על־הפנטה והקטיר המזבח ריח ניחם אֶזְכֹּרְתָה לַיהוָה [ויקרא ו, ח]

בִּסָּא כְּלֵי שֵׁשֶׁס בּוֹלְלִין מִנְּחָה: וְהָנִיחוּ בִּסָּא וְאֵלוּ שְׁנֵי הַחֲצָאִין אֵין נוֹנְעִין זֶה לָזֶה: שְׁאִין צְרִיךְ לִכְלֵי אֵין כְּלֵי מְצַרְפוּ. בְּפִרְקָא בְּתַרְא חֲזַנְיָה (דף כג:) בְּמִקְרָא הִכְלֵי מִצְרָף מִי נְטָמָא חֲבָרוּ אִלּוּ לֹא: כִּי תַנּוּ בְּפִרְקָא חֲמֵר בִּקְדָשׁ (חֲנִיגָה דף כ:): הִכְלֵי מְצַרְף מַה שֶּׁתּוֹכּוּ לִקְדָשׁ שָׂאֵם נִגַע טָבּוּל יוֹם בְּמִקְצְתּוּ כִּסָּל אֶת כָּלוּ: ה"מ דְּנִנְעֵי אֶהְדְּזִי כו"י לִהְכִּי נָחַט טָבּוּל יוֹם מִשּׁוּם דְּאִין טַמְאֵתוּ חֲמוּרָה לְעִשּׂוֹת רֹאשׁוֹן וְשֵׁנִי דְּאִי טַמְאָה אֶחָדָת ל"ל צְרוּף הָא מְטַמֵּא אוֹתּוֹ הַטַּמֵּא אֶת הִכְלֵי וְהִכְלֵי מְטַמֵּא אֶת הַשָּׂאֵר: מִי תַנּוּ כְּלֵי מַחֲבֵר הֵּה מִשְׁמַע דְּנִנְעֵי אֶהְדְּזִי וְהִכְלֵי מַחֲבֵרָם כְּאֵלוּ הָיוּ חַד וְאֵם נְטָמָא זֶה נְטָמָא זֶה מְצַרְף מִשְׁמַע דְּאִין נוֹנְעִין וְזֶה מְצַרְפֵּן לַהֲיִית אֶחָד: הֲשֵׁיט חֲצִי עֲשָׂרִין אֶחָד לְבִין הֶהָ חֲצִי עֲשָׂרִין: מַהוּ אִם נִגַע טָבּוּל יוֹם בָּזֶה מַהוּ שְׁטִימָמָא אוֹתָן שְׁנַיִם: אֵין צְרִיךְ לִכְלֵי כְּגוֹן הָאִי חֲצִי עֲשָׂרִין שְׁלִישִׁי דְּאִין צְרִיךְ לִכְלֵי דְּהָא אֵינוּ מְצַרְפֵּי עִם אֵלוּ לְמַנְהָה אֶחָת אֵין הִכְלֵי מְצַרְפוּ וּמֵאדָרִים הֶרֶאשׁוּנַיִם: הֲשֵׁיט טָבּוּל יוֹם כו"י בְּחִוּקֵן וְלֹא נִגַע לֹא בָּהֶן וְלֹא בְּכֵלֵי: צְרוּף כְּלֵי דְּאוֹרְיִתָא דְּאֶמְרִינִן (חֲנִיגָה דף כג:) כִּף אֶחָת הִתְּבַב עֲשָׂאוּ לִכָּל מַה שֶּׁבִּכְף אֶחָת לֹא שָׂא לְחֻמְרָא כְּגוֹן טַמְאָה וּל"ש לְהֵלֵא כְּגוֹן קְמִינָה דְּהָיוּ כְּאֵלוּ נוֹנְעִין וְקְמִינָה מְעַלְיִיתָא הִיא: אִלּוּ דְרָבְנָן וְלְחֻמְרָא וְלֹא לְהֵלֵא: מַהוּ בְּכַנֵּי עֲצָמָה מִשְׁמַע שְׁעוּמֵר מִזֵּי בְּצַד הִכְלֵי כְּדִי חֲמֹץ שְׁאִינוּ מַעֲרַב וְכוּ בָּזֵי: הֵךְ דִּמְעַרְבַּב הָא לֹא נִגַע בְּחֲמֹץ וְחֲתָנִי בְּשֵׁרִית אֶלְמָא צְרוּף דְּאוֹרְיִתָא: אֲמַר רַבָּא דְּלָמָא לֹאֵו דְּהָאִי חֲמֹץ בְּכַנֵּי עֲצָמוֹ: כְּגוֹשִׁין הַמְּחַלְקִין הַעֲשִׂינִן בְּמַסְרָה גּוֹפִי הַמִּנְחָה מְחַלְקִין מִרְאֵשׁ הָאֶחָד מִזֵּי כְּדִי חֲמֹץ וּמִזֵּי כְּדִי חֲמֹץ אֶבֶל בִּרְאֵשׁ הָאֶחָד נוֹנְעִין בְּמַסְרָה זֶה שְׁמַצֵּי אֶחָד מִחֲבֵר וּמַצֵּי אֶחָד שְׁנֵי מַפְזָרוֹת: מֵאִי הָיוּ עֵלָּה דְּשְׁנֵי חֲצָאִים מְחַלְקִים מַהוּ לְחֲמֹץ מִזֶּה עַל זֶה מִשּׁוּם צְרוּף כְּלֵי: וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּרַמְעִי: דּוּמִיָּא דְּב' כָּלִים כְּגוֹן דְּאִין נוֹנְעִין זֶה בָּזֶה: כְּגוֹן חִפְזָא בְּהִפָּא שְׁחַתָּה מַהוּ חֲטָנָה בְּתוֹךְ מַהוּ גְּדוּלָּה וְעוֹתָן בְּכַנֵּימִי חֲצִי עֲשָׂרִין וְחֲצִיו בְּחִוּעִין דֹּאע"ג דְּשִׁרְיָבִי שְׁנֵי הַחֲצָאִין מַעֲלָאִי בְּגִדָשׁ הִכְלֵי: כִּינֵן דְּמַפְסְקִי מִחֲצָתָא מִתְּפֹאִי דְּאִין עֲרוּב הִגְדָשׁ עֲרוּב הֲאִילֵּל וְאִינוּ בְּחִוּיר הִכְלֵי וּבְהָא דִּיקִינֵן הָא כְּלֵי אֶחָד דְּמִיָּא דְּהָאִי שְׂהוּא בְּשְׁנֵי כָּלִים בְּשֵׁר: כְּגוֹן עֲרֵבַת אֶרְבָּה שֵׁל תְּרַנְגוּלִין וּמַחֲצָה גְּמוּכָה בְּאֶמְצָעִית כְּדִי לְחַלֵּק כִּין מִיָּם לְמִרְסָן וְאוֹתָהּ מַחֲצָה גְּמוּכָה וְאִינָה מַנְשֵׁת לְשִׁפְת הַעֲרָבָה הַלָּךְ לֹאֵו הַפִּסָּק הִיא דְּנִנְעֵי לְמַעֲבָלָה מִן הַמַּחֲצָה שְׁנֵי הַחֲצָאִין בְּחִוּיר הִכְלֵי אֶבֶל הִכָּא גְּבִי בִּסָּא דְּחִלּוּקִין הֵן לְגִמְרִי לֹא: צְרוּף כְּלֵי

וְחִבּוּר מִיָּם מַהוּ כְּלוּמֵר חֲצִי עֲשָׂרִין שְׁטִימָמָא בְּצְרוּף כְּלֵי מַהוּ שְׁטִימָמָא אֶחָד בְּחִבּוּר

מִיָּם כְּגוֹן אִם יֵשׁ שְׁנֵי חֲצָאִי עֲשָׂרִין בְּכֵלֵי וְאִין נוֹנְעִין וְחֲצִי עֲשָׂרִין יֵשׁ חוּן לִכְלֵי

וְחִבּוּר מִיָּם כְּגוֹן נֶעֱזַק אִלּוּ צָנוּר מַחֲבֵר אֶת שֵׁל חוּן לִכְלֵי וּמַה שֶּׁבְּתוֹךְ הִכְלֵי וְנִגַע טַמְאָה בָּזֶה שֶׁבְּכֵלֵי שְׁאִינוּ נוֹנַע בְּמִיָּם וְנְטָמָא חֲבָרוּ מִשּׁוּם צְרוּף כְּלֵי: מַהוּ שְׁטִימָמָא אֶת זֶה בְּחִבּוּר מִיָּם: ה"מ דְּגִבּוּאִי לְאוֹתּוֹ שֶׁבְּכֵלֵי מְהָיו וְלֹא לָשֵׁל חוּן: מַחֲבֵר וְטַמֵּא הַחִוּעִין: חִבּוּר מִיָּם וְצְרוּף כְּלֵי כְּגוֹן אִם נְטָמָא חֲחִוּעִין וְנְטָמָא זֶה שֶׁבְּכֵלֵי בְּחִבּוּר מִיָּם: מַהוּ שְׁטִימָא זֶה אֶת הָאֶחָד מִשּׁוּם צְרוּף כְּלֵי מִי אֶמְרִינֵן דְּלֹא מְהָיו צְרוּף אֶלָּא מִהָיו צְרוּף אֶלָּא לְטַמְאָה שֶׁאֶרְשָׁה בְּתוֹךְ הִכְלֵי אִלּוּ לֹא אֶמְרִינֵן: וְנְטָמָא אֶחָד מִן זֶה וְאֵח"כ הָיוּ לְשִׁנְיָהם בִּבְסָא וְאִין נוֹנְעִין דְּלִהְיִיא וְיֵחֵא לֹא מְהָיו צְרוּף שְׁחִזּוּר זֶה וְיִטְמֵא אֶת זֶה שֶׁהָרִי לֹא הָיָה בְּכֵלֵי בִּשְׁעַת טַמְאָה (אֶלָּא אִם כּוּן) חֲזַר טָבּוּל יוֹם וְנִגַע בְּטַמֵּא מַהוּ שְׁחִיבָב טַמְאָה זֶו כְּדִי לְכַסֵּל חֲבָרוֹ: הָא שְׁבַע לִיָּה טַמְאָה רֹאשׁוֹנָה וְלֹא וְחִבָּב עוֹד טַמְאָה אֶחָדָת:

^(א)וְהָנִיחוּ בְּבִיסָא, וְנִגַע טָבּוּל יוֹם בְּאֶחָד מֵהֶן, מַהוּ?

כִּי תַנּוּ: כְּלֵי מְצַרְף מַה שֶּׁתּוֹכּוּ לִקְדָשׁ, הֲנִי מִיָּלִי

הִיכָא דְּנִנְעֵי בְּהִדְדִי, אֲבָל הִיכָא דְּלֹא נִנְעֵי בְּהִדְדִי –

לֹא, אוּ דִילְמָא לֹא שָׁנֵא? 'אֲמַר לָהּ אִיהוּ: מִי תַנּוּ

"כְּלֵי מַחֲבֵר"? "כְּלֵי מְצַרְף" תַּנּוּ, כָּל דְּהוּ. הוֹשִׁיט

אֶחָד לְבִינְיָהֶן – מַהוּ? ^(ג)אֲמַר לָהּ: צְרִיךְ לִכְלֵי –

כְּלֵי מְצַרְפוּ, אֵין צְרִיךְ לִכְלֵי – אֵין כְּלֵי מְצַרְפוּ.

'הוֹשִׁיט טָבּוּל יוֹם אֶת אֶצְבָּעוֹ בִּינְיָהֶן, מַהוּ? אֲמַר

לָהּ: אֵין לָהּ דְּבַר שְׁמִטְמֵא מֵאוּרִיו אֶלָּא כְּלֵי חָרָס

בְּלִבָּהּ. 'הֵדַר אִיהוּ בְּעָא מִיַּבְיָיְהוּ: מַהוּ לְקַמוּץ מִזֶּה

עַל זֶה? צִירוּף דְּאוֹרְיִיתָא אוּ דְרָבְנָן? ^(א)אֲמַרוּ לוֹ: זֶו

לֹא שְׁמַעְנוּ, כִּיּוּצָא כּוּ שְׁמַעְנוּ, דְּתַנּוּ: שְׁתֵּי מִנְּחֹת

שְׁלֹא נִקְמָצוּ וְנִתְעַרְבוּ זֶו בְּזֶו, אִם יָכוֹל לְקַמוּץ מִזֶּו

בְּכַנֵּי עֲצָמָה וּמִזֶּו בְּכַנֵּי עֲצָמָה – כְּשִׁירוֹת, וְאִם לֹא –

פְּסוּלוֹת. כִּי יָכוֹל לְקַמוּץ מִיָּהָ כְּשִׁירוֹת, אֲמַאי? הֵךְ

דְּמַעֲרַב הָא לֹא נִגַע! אֲמַר רַבָּא: דִּלְמָא בְּגוּשִׁין

הַמְּחוּלְקִין הַעֲשׂוּיִין בְּמַסְרָה. ^(י)מֵאִי הָיוּ עַלָּה? אֲמַר

רַבָּא: תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "וְהָרִים מִמֶּנּוּ" – מִן

הַמְּחוּבָּר, שְׁלֹא יִבִּיא עֲשָׂרוֹן בְּשְׁנֵי כָּלִים וְיִקְמוּץ. הָא

בְּכָלִי אֶחָד דּוּמִיָּא דְּשְׁנֵי כָּלִים – קְמִיץ. אֲמַר לִיָּה

אַבְיִי: דִּילְמָא שְׁנֵי כָּלִים הִיכִי דְּמִי? כְּגוֹן קַפִּיצָא

בְּקַבָּא, דֹּאף עַל גַּב דְּעָרִיבִי מַעֲיִלְאִי, כִּינֵן דְּמִיפְסָקוֹן

מְחִיצָתָא דְּקַפִּיצָא מִתְתָּא. הָא כְּלֵי אֶחָד דּוּמִיָּא דְּשְׁנֵי

כָּלִים, הִיכִי דְּמִי? כְּגוֹן עָרִיבַת תְּרַנְגוּלִין, וְאָף עַל גַּב

דְּמִיפְסָקוֹן מְחִיצָתָא הָא נִגִיעַ, אֲבָל הִכָּא דְּלֹא נִגִיעַ

כָּלִל – תִּיבְעֵי לָהּ. בְּעִי רַבִּי יִרְמְיָה: צִירוּף כְּלֵי

וְחִיבּוּר מִיָּם, מַהוּ? כִּי תַנּוּ כְּלֵי מְצַרְף מַה שֶּׁתּוֹכּוּ

לִקְדָשׁ, הֲנִי מִיָּלִי דְּגִבּוּאִי, אֲבָל דְּבָרָאִי – לֹא, אוּ

דִּילְמָא, כִּינֵן דְּמַחֲבֵר – מַחֲבֵר. 'וְאִם תִּימְצִי לִזְמַר:

כִּינֵן דְּמַחֲבֵר מַחֲבֵר, חִיבּוּר מִיָּם וְצִירוּף כְּלֵי, וְנִגַע

טָבּוּל יוֹם מִבְּחוּץ – מַהוּ? 'כִּי תַנּוּ "כְּלֵי מְצַרְף", הֲנִי

מִיָּלִי דְּנִגַע מִגִּבּוּאִי, אֲבָל מִבְּרָאִי – לֹא, אוּ דִילְמָא לֹא

שָׁנֵא? תִּיקוּ. 'בְּעִי רַבָּא: עֲשָׂרוֹן שְׁחִלְקוּ, וְנְטָמָא אֶחָד

מֵהֶן, וְהָנִיחוּ בְּבִיסָא, וְחִזּוּר טָבּוּל יוֹם וְנִגַע בְּאוֹתוֹ

טַמֵּא – מַהוּ? מִי אֶמְרִינֵן שְׁבַע לוֹ טוּמְאָה, אוּ לֹא?

^(נ)אֲמַר לִיָּה אַבְיִי: וּמִי אֶמְרִינֵן שְׁבַע לִיָּה טוּמְאָה?

וְהָתַנּוּ: סָדִין טַמֵּא

מִדְרָם

הִכְלֵי מְצַרְף מַדְכָּתִיב כִּף אֶחָת וּמוֹתֵב

רַב כְּהֵנָּה מַהֲהִיא דְּמוֹסִיף ר"ע וְדִנָּן

מִנָּה שְׂהוּא מְדַרְבְּנָן וּמַשְׁנֵי ר"ש כֵּן לְקִישׁ

מִשּׁוּם כִּר קַפְרָא לֹא נִצְרָכָא לְשִׁנְרִי

מִנְּחָה דְּאוֹרְיִתָא אֶת שְׁצָרִיךְ לִכְלֵי הִכְלֵי

מְצַרְפוּ וְשְׁאִין צְרִיךְ לִכְלֵי אֵין הִכְלֵי

מְצַרְפוּ וְאִתּוּ רַבְּנָן וְנִזְזוּר אֶפְרִי אֵין

צְרִיךְ לִכְלֵי כְּלֵי מְצַרְפוּ וְזִזְזִי תַמָּה

שֶׁשְׁשׁוּט לְרַב כְּהֵנָּה כָּל כִּף דְּאִין כְּלֵי

מְצַרְף מַה שְׁאִין צְרִיךְ לִכְלֵי דְּלֹא מִשְׁמַע

דְּכַלִּיג אֶהֱהִיא שְׁנוּיָא וְשְׁמָא סָבַר לֵה

כְּהֵהִיא שְׁנוּיָא דְרַבָּה כִּר אֶכְפֵּי דְמַשְׁנֵי

הֵתָם כְּשֶׁצְבָרוּ ע"ג קְטֻבָּלִיא א"י זִנְקָא

בְּשִׁנְרִי מִנְּחָה שְׁהִיָּה כְּבֵר צְרִיךְ לִכְלֵי

מְצַרְף כְּלֵי מְדַרְבְּנָן שְׁלֹא יֵצֵא מִקְדָּשְׁתִּי

דִּקְדָּם קְמִינָה וְלֹא דְמִי לִהְבֵּא דְלֹא הָיָה

מַעוּלָם צְרִיךְ לִכְלֵי: צְרוּף דְּאוֹרְיִתָא אוּ

דְרָבְנָן. וּל"ת וְהָא רַב כְּהֵנָּה גּוֹפֵה

מִזְקָזָק בְּפִרְקָא בְּתַרְא חֲזַנְיָה (ג"י

סס) שְׂהוּא דְרַבְּנָן מַהֲהִיא דְּהוֹסִיף ר"ע

וְיֵשׁ לוֹמַר שְׁשְׁמָא מְסַבָּקָא לֵה מִשּׁוּם

שְׁנוּיָא דְהֵתָם: צְרוּף כְּלֵי וְחִבּוּר מִיָּם

מַהוּ. כִּי בְּקוּינְטָרָם כְּלוּמֵר חֲצִי עֲשָׂרִין

שְׁטִימָמָא בְּצְרוּף כְּלֵי מַהוּ שְׁטִימָמָא בְּחִבּוּר

מִיָּם כְּגוֹן אִם יֵשׁ שְׁנֵי חֲצָאִי עֲשָׂרִין

בְּכֵלֵי וְאִין נוֹנְעִין וְחֲצִי עֲשָׂרִין יֵשׁ חוּן

לִכְלֵי וְחִבּוּר מִיָּם כְּגוֹן נֶעֱזַק אִלּוּ צָנוּר

מַחֲבֵר אֶת אֶשֶׁר חוּן לִכְלֵי לְמַה שֶּׁבְּתוֹךְ

הִכְלֵי וְנִגַע טַמְאָה בָּזֶה שֶׁבְּכֵלֵי שְׁאִינוּ

נוֹנַע בְּמִיָּם וְנְטָמָא חֲבָרוּ מִשּׁוּם צְרוּף

כְּלֵי מַהוּ שְׁטִימָמָא אֶת זֶה שֶׁבְּחוּן בְּחִבּוּר

מִיָּם וְדָבַר תַּמָּה הוּא לוּמֵר שְׁמַשְׁקִין

מִחֲבָרִין אֶכְלִין לְהַבִּיל טַמְאָה וְלִטְמֵא

לְחָרִים וְעוֹד שֶׁפִּרַּשׁ שְׁמַתְחָבְרִין ע"י

נֶעֱזַק וְהֵלֵא אֶפְרִי לְמִיָּם עֲצָמוֹ קוּמָא לֵן

בְּמַכְשִׁירִין (פ"ה מ"ט) דְּאִין נֶעֱזַק

חִבּוּר לְטַמְאָה וּכְעִין כִּי' הַקּוּינְטָרָם יֵשׁ

מִשְׁנָה אֶחָת בְּמַסְבֵּת טְהוֹרִית פִּרְקָא

שְׁמִינִי (מ"ח) עֲרָבָה שְׁהִיָּה קְטֻפְרָם

(וְנֶעֱזַק) מְלַמְעֵלן וּמַשְׁקָה טוּפַח מְלַמְטָן

וְג' חֲתִיבוֹת בְּכִינָה אֵין מְצַטְרָפוֹת

וְשִׁפְטִים מְצַטְרָפוֹת וְר' יוֹכִי אוֹמַר אֶפְרִי

שְׁתִּים

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מתני' הצין מרצה והמנחה פשרה והשירים נאכלין: גמ' הא אינו נושא אלא ונשא אחרו את עון הקדשים כו'. פי' הקונטרס בפ"ק דפסחים (דף טז:)

עון טמאה הואיל וגש בה צד קל: שהתרה מפלגה בצבור דכתיב בתמיד (במקדש כח) במועדו אפילו בטמאה: מפלגו בבמה מפלגו שגאסר יוצא במשכן הסר בצמות נוב ונגעו דאין שם קלעים ויוצא הגאסר במשכן מפרש בכיצד צולין (פסחים דף פב.) [מקרא] מדוע לא נאכלתם את [הספגות] במקום הקדש: ואימא עון שחל לנכתלה בעינו ומין גדאמרינו בפרק ראשון (לעיל מנחות דף י.) כ"מ שגאמר אצבע כו': ביום הכפורים נטל את המחתה בימינו ואת הדף בשמאלו: אמר קרא עון ונשא אחרו את עון משמע שיש בו עון לכתלה בכל מקום ודחיתי לעון בצבור מפני כבוד צבור גיחיד הצין מרצה: לאפוקי שמאל דאין בה שום עון דהכי הוא הכשר מצותו: רב אשי אמר לא מצית אמרת צין מרצה על עון שמאל: דאמר קרא עון הקדשים ולא מקדישים עון התלוי בכהנים שחיבין לעבד ולקדש קמז בגמין ועבדו בשמאל אינו נושא: לא ירצה בשור ושה שרוע וקלוט וגו' (ויקרא כ"ב:כג:). לא לרצון כל אשר בו מוס לא תקריבו וכו': והאי שוגג ומזיד מפרש לקמן אהייא קאי אי אזריקה אי אטמא: ובעובד פוכבים עובד פוכבים ששלח קרבנו ונטמא הדם דאמרינו בפרק אלו מנחות (לקמן מנחות דף עג:) איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו מה ת"ל (קרבנו) איש איש לרבות את העובדי פוכבים שנודרין גדרים ונגזרות בישאל: שוגג קסבר אין קרבנות מקבלין טמאה אנם שנטמא בעל ברחו אכל מזיד ורצון חזא מתא הוא אלא אידי דתא אנם תא רצון:

[[]^{והנה על־מנח אפרו ונשא אפרו את־עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לקל־מתנת קדושים והנה על־מנחו תמיד לרצון להם לפני יהוה (שמות כח, לח)]}

[[]^{ואם האכל יאכל מבשר־זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא (ויקרא ז, יח)]}

[[]^{כל אשר־בו מוס לא תקריבו כִּי־לא לרצון יהיה לכם (ויקרא כב, כ)]}

[[]^{ושור ושה שרוע וקלוט נזבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה (ויקרא כב, כג)]}

מסורת הש"ס

א משנה זבחים; זבחים פב.

ב פסחים טז;; זבחים כג; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד ט; יומא ז.

ג זבחים מה.

תורה אור השלם

[[]^{והנה על־מנח אפרו ונשא אפרו את־עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לקל־מתנת קדושים והנה על־מנחו תמיד לרצון להם לפני יהוה (שמות כח, לח)]}

[[]^{ואם האכל יאכל מבשר־זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא (ויקרא ז, יח)]}

[[]^{כל אשר־בו מוס לא תקריבו כִּי־לא לרצון יהיה לכם (ויקרא כב, כ)]}

[[]^{ושור ושה שרוע וקלוט נזבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה (ויקרא כב, כג)]}

^(N)מתני' נטמא הקומץ והקריבו – הציץ מרצה,

יצא והקריבו – אין הציץ מרצה, שהציץ מרצה

על הטמא ואינו מרצה על היוצא.^(א) גמ' תנו רבנן:

”ונשא אחרו את עון הקדשים” – וכי איזה עון

הוא נושא? אם תאמר עון פיגול – הרי כבר

נאמר ”לא יחשב!“ אם תאמר עון נותר – הרי

כבר נאמר ”לא ירצה!“ הא אינו נושא אלא עון

טומאה, שהותרה מפלגה בציבור. מתקיף לה

רבי יירא: אימא עון יוצא, שהותר מפלגו בבמה.

אמר ליה אביי, אמר קרא: ”לרצון להם לפני ה"י,

עון דלפני ה' – אין, עון דיוצא – לא. מתקיף לה

רבי אילעא: אימא עון שמאל, שהותר מפלגו

ביום הכפורים. אמר ליה אביי: אמר קרא ”עון“

– עון שהיה בו ודחיתיו, לאפוקי יום הכפורים

דהכשירו בשמאל הוא. רב אשי אמר: ”עון

הקדשים“, ולא ”עון המקדישין“. אמר ליה רב

סימא בריה דרב אידי לרב אשי, ואמרי לה רב

סימא בריה דרב אשי לרב אשי: ואימא עון בעל

מום שהותר מפלגו בעופות, דאמר מר: תמות

וזכרות בבמה, ואין תמות וזכרות בעופות! אמר

ליה: עליה אמר קרא, ”לא ירצה“, ”כי לא לרצון

יהיה לכם“.^(א)תנו רבנן: דם שנטמא וזרקו

בשוגג – הורצה, במזיד – לא הורצה. במה

דברים אמורים? ביחיד, אבל בציבור, בין בשוגג

בין במזיד – הורצה, ובגולי, בין בשוגג בין במזיד,

בין באונס בין ברצון –

לא

גרסינן אס עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב ואס עון פגול הרי כבר

נאמר לא ירצה ופי' דהכי איתא בפ"ב דזבחים (דף כח:)

דאסורא רבה חזן לזמנו שהוא בבכרת מקרא

רבה ופרשה רבה בפרשת צו ואסורא זוטא דחזן למקומו גליכא

כרת מקרא זוטא ופרשה זוטא בפרשת חלושים והביא ראוה דהכי

איתא בת"כ ור"ת גרים איכא בפגול לא יחשב וביותר לא ירצה

משום דמסקינן בפ"ב דזבחים ותרנוהו מקרא אריכא נפקי דכתב

בה לא ירצה ולא יחשב ומה שגזבר פגול קדם לנותר אע"ג דבמקרא

כתיב כרינא חזן לזמנו משום דגשון פגול כתב במקרא בהדיא: אס עון

נותר כו'. לאו נותר ממנש קאמר גדאמר בזבחים לאחר שהבשר

יחזר ויפסל אלא מחשבת נותר דהינו מחשב לאוכלו חזן לזמנו: הא

אינו נושא אלא עון טמאה שהתרה מפלגה בצבור.

וא"ת תפוק לה דלא משפחת לה מידי דמתוקם בה קרא

אלא בטמאה ואומר ר"ת משום דכתיב לרצו להם משמע דבר שהוא

לרצו במקום אחר ולהכי דחק לאשפוחי הסר מפלגו בכל הני

דפריך וא"ת ונותר ופגול היכן הסרו מפלגו דאגרייך ליה לא ירצה

ולא יחשב ואומר ר"ת דפגול הסר מפלגו בבמה דלא שוך שם מחשבת

חזן למקומו ונותר כזי נסבה ולאג פגול נקט נותר הואיל ואשפח בה

קרא אע"ג דלא צריך אי גמי הסר מפלגו בראשו שן מנבח דאיכא

למ"ד אין לניה מועלת שם בריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.)

ובפרק המנבח מקדש (זבחים דף פז:)

ומיהו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד לניה מועלת שם בראשו

מהך בריתא ונראה דנותר יש ללמדו עון עון מרצוי צין ופגול גמי מצי

בזבחים בפרק בית שמאי (זבחים דף מג.) ואפי' פסולא גמי נראה דליכא גדאמרינו בסוף פ"ק דזבחים (דף יד.) מודה רבי שמעון בהולכת חטאות

הפנימיות ופריך והאמר רבי (וישמאל) כל שאינו על מנבח החיצון בשלמים אין חיבין עליו משום פגול ושני מודה ר"ש לפסל מהל נחמר ומה שלא

לשמן הבשר בשלמים פסול בחטאת חזן לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שפסול בחטאת משמע דאי לאו קל נחמר הנה למינא דאפי' פסולא ליכא א"כ

במנחת כהנים ומנחת נסכים דליכא קל נחמר דלא אפסלי שלא לשמן ליכא פסול כלל אלמא אשפחן נותר דהסר מפלגו לגמרי: אימא עון יוצא כו'. מעון

דזרות שהסר מפלגו בבמה הנה מצי לאקשויי ולשנויי בגון מעון יוצא: ואימא עון שחל שסר מפלגו עון שחל שסר מפלגו בבמה מפלגו ביוה"כ. הא דלא קאמר בהולכת אברים לפבש

גדאמר בסוף פ"ק דזבחים (דף יד) הקגל של ומין בשמאלו משום דאין זו עבודה המעשבת בפרה ומהאי טעמא גמי לא פריך מעון לילה שהסר

לאברים ופדרים: עון קדשים ולא עון המקדישים. תמה הא למ"ד טמאה דחווה היא בצבור ובעיא צין לרצוני דאמרינו בפ"ק דיומא (דף ז:)

דמרצה על הכהנים העושים בטמאה ולעיל בהקומץ זוטא פרשתי: ואימא עון בעל מוס שהסר מפלגו ביוה"כ. הא דלא קאמר בהולכת אברים לפבש

דא חשיב הסר מפלגו בפרק קמא (לעיל מנחות דף ו.) דאמר טרפה שהתרה מפלגה מאי היא אילימא בעולת העוף כו' ובטרפה לא פתיב לא ירצה

ולאצוי דמשני עון שהיה בו ודחיתיו ניחא דלאפוקי טרפת מליקה שהבשרה בכך אכל לרב אשי קשיא וגש לומר דאמרינו עון קדשים ולא עון חלזין

לאפוקי טרפות דשוך בחלזין וא"ת עון אונן שהסר מפלגו חצל כהן גדול ולרב אשי דמשני לעיל עון קדשים ולא עון מקדישין ניחא אלא לאצוי קשיא ושמא

אית להו דהדדי וא"ת ואימא עון דמספר זמן בגון תוך ח' שהסר מפלגו בעופות גדאמר בפ"ק דחלזין (דף כב:) דבני יונה בשרין משועלעו דס וגש

לומר דכתיב בה לא ירצה דהא מיום השמיני והלאה ירצה כתיב הא קדם לא ירצה ומיהו קשה מעון אונתו ואת בנו דהסר מפלגו בעופות ולפי מה שפי'

עון קדשים ולא עון חלזין ניחא ועוד אמרינו בפ' אונתו ואת בנו (חלזין דף פ:) דכל הפסולין שבשור ושה הרי הם בלא ירצה: אכל בצבור בין בשוגג בין

במזיד הרצה. תמה דבהאשה רבה (יבמות דף ג.) מינתי רישא דהך בריתא וזינח עלה והא הבא דרצוני מרצי צין דתניא על מה הצין מרצה כו' והשתא

מסיפא גופא הנה ליה לאיתווי בדקתגי בסיפא הבא דבצבור בין בשוגג בין במזיד הרצה ומשמע הוא דהין יחיד אי לא משום דגיחיד קנסין מזיד וגש

לומר דאי מסיפא הנה למינא דטעמא לא משום צין אלא משום דהתרה בצבור אף על גב דגשון הורצה משמע צין:

עין משפט בר מצוה

א מוי' פי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:

ב מוי' פג' מהל' מעילה הל' ט:

ג מוי' פג' מהל' איסורי המזבח הל' א:

ד מוי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לד:

ה מוי' פד' מהל' ביאת מקדש הל' ז:

כה:

עין משפט גור מצורה
א מווי' פא' מהל' פסולי המוקדשין חל' לד': ב מווי' פד' מהל' ביאת מקדש חל' ז': ג מווי' פה' מהל' תרומות חל' ח': ד מווי' פז' מהל' ביאת מקדש חל' ז': ה מווי' פח' מהל' פסולי המוקדשין חל' טז:
רבינו גרשום

רבינא אחר לא אינערירן לאוקומי להני מתנייתא כתנאי דעומאתא דקתני בכריתא קמא היינו בין בשוגג בין במזיד דהכי משמע (תנא רבנן) [לשנא] דס שטמא משמע לטעמא בין בשוגג בין במזיד חרקי בשוגג. דעביד זריקה בשוגג ארעה. במזיד אין עביד זריקה במזיד לא ארעה דקנסין ליה היינו זריקתו בשוגג ארעה במזיד לא ארעה ויהלכך לא תשיין הני מתנייתא אהדרי דהכי נמי תניא אידך דקתני על מה העין מרעה על הדם ועל השער ועל החלב שטמא בין בשוגג בין במזיד כלומר דעומתא הוי בין בשוגג בין במזיד ארעה ולעולם נמי אמרינן שטמא הינו בין טיטמא בשוגג בין טיטמא במזיד:

זריקתו בין בשוגג בין במזיד דבחייתא קמא אתקמא כד איה טלקא אדעתין מעיקרא דהכי קאמר ת"ר דס שטמא חרקי בשוגג דהוי בשוגג איטמא קאי. והכי קאמר דס שטמא בשוגג חרקי בין שורקו האיל לאטמא בשוגג אבל לאטמא במזיד לא ארעה אפי' זריקו בשוגג והינו לאמר רב שילא זריקה בין בשוגג וכו':

ולרב שילא הא קתני אידך בכייתא שטמא בין בשוגג בין במזיד דלמא בשוגג ומזיד בתר טומאה אזלי וקובתא אלאדך בכייתא דתני דבי טומא במזיד לא ארעה. הכי קאמר דהכי תני לה לאה בכייתא דעל מה העין מרעה כו'. דהינו כי הך בכייתא קמא דאזריקה קאי בין בשוגג בין במזיד:

בשוגג תרומתו תרומה. שהיתה לו שעת הפשר אידי שלא נטמא בתחלת תלישתו שאם תגשו אדם טמא ועדין משקה טופח עליו אין תרומתו תרומה תרומה פדמוכח בפ' כל שעה (פסחים דף נג.). במזיד אין תרומתו תרומה. אע"ג דתורס מן הקשה על הַפּה תרומתו תרומה פגלמרינן בהאשה רבה (יבמות דף פט:)‏ ודקתנן במס' תרומות (פקח שני מ"ו) הֵתם חזי חצת הבא לא חזי פגלל: דמרעה צין על אכילות מי שמעת לה. פי' פקונטרס להכי נקטו אכילות דלעילוינן כ"ע מודו דצין מרעה פקתני פריש תורת פהניס ונרעה לו לכפר עליו בדם כו' ולא זה פקונטרס דשעילוינן גמי אשכחן פלוגמא פסקין ביצד צילין (פסחים דף עז:): ת"ל אִשֶּׁר לִי'.

הבא מוקמינא ליה לרבות לן ויוצא וממה דבסוף דס פחויטה (פרישת דף כג: וגס) פריש ליה לרבות אמוריס דאסור טמאה חיל לאסור חלב וי"ל דשקלים הן אבל דמשילה (דף יו:)‏ פריש אמוריס מאשר יקרב אל ההגשים דדבר שאין לו מפורין משקלש פגלי וי"ל דהתם לא מירי אלא בעולה ואשר קדשים אכל שלמים לא הייתי מרעה פיון דוצאו מן הפגל. מ"ר: ורב שילא אמר כו'. וא"ת מאי דחקויה דרבינא ורב שילא לשנויי פגל הא מוכח בהגיא בהאשה רבה (יבמות דף ג. וגס) דקלא מקאורייתא וקלא מקרבנן מקהאמר והא הבא דמקאורייתא ארצניי מרעה דתנן על מה העין מרעה כו' וי"ל דלעולם משמע לה גמי פיקמות דאפילו מקרבנן גמי קתני על מה העין מרעה כו' למר פדאית לה ולמר פדאית לה אזריקה או אטמאה אלא דפשיטא לה דמקאורייתא אין חלוק בין טמאה לזריקה והכי פרושו והא מקאורייתא ארצניי מרעה פכל ענין בין משמאה בין מקריקה. מ"ר: זריקתו בין בשוגג בין במזיד הרעה. אע"פ שצריך לגחך הלשון אלפה ניחא ליה לשנויי הכי ולא פריבניא פגלממר פסקין דנקיין (גמין דף נד.) גבירא לכפורי קא פשי ואנן נקיס ונקנסה:

לא הורצה דכתיב והיה על מצחו תמיד

^(א) לא הורצה. ^(ב) ורמינהי: על מה הציץ מרצה? על הדם ועל הפשר ועל החלב שנטמא, בין בשוגג בין במזיד, בין באונס בין ברצון, בין ביחיד בין בציבור. ^(ג) אמר רב יוסף: לא קשיא, הא רבי יוסי, הא רבנן. **דַּתְנִינָא**: אין תורמין מן הטמא על הטהור, ואם תרם בשוגג – תרומתו תרומה, במזיד – תרומה. **רבי יוסי אומר**: בין בשוגג בין במזיד – תרומתו תרומה. **א״מר דשמעת ליה לרבי יוסי דלא קניס, דמרצה ציץ על אכילות מי שמעת ליה?** **והתנינא: רבי אליעזר אומר: הציץ מרצה על אכילות, רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אכילות. איפוך: רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אכילות, רבי אליעזר אומר: אין הציץ מרצה על אכילות, רבי יוסי אומר: הציץ מרצה על אכילות. איפוך: רבי יוסי אומר: אין הציץ מרצה על אכילות, רבי יוסי אומר: הציץ מרצה על אכילות.** ^(ד) מתקייף לה רב שישת: ומי מצית אפכת לה? **והתנינא: יכול פשר שנטמא לפני זריקת דמים יהו חייבין עליהן משום טומאה?** ^(ה) תלמוד לומר: **”כל טהור יאכל בפשר”**, **”והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה”** וטמאתו עליו ונכרתה”, הנייתר לטהורין חייבין עליו משום טומאה, **”ושאינו ניתר לטהורין, אין חייבין עליו משום טומאה”**. ^(ו) או אינו אלא: נאכל לטהורין – חייבין עליו משום טומאה, **ושאינו נאכל לטהורין – אין חייבין עליו משום טומאה, אוציא אני את הקלן ואת היוציא, שאינו נאכלין לטהורים. תלמוד לומר: ”אשר לה” – ריבה. יכול שאני מרבה את הפיגולין ואת הנותרות?** ^(ז) נותרות היינו לו, אלא אף הפיגולין פנותרות? **תלמוד לומר ”מזבח השלמים” – מיעט. ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו? אחר שריפה הפתוב ומיעט, אמרת: מרבה אני את אלו שהיתה להן שעת הפושר, ומוציא אני את אלו שלא היתה להן שעת הפושר. ואם תאמר: בשר שנטמא לפני זריקת דמים ואכלו לאחר זריקת דמים, מפני מה חייבין עליו משום טומאה? מפני שהציץ מרצה. נטמא – אין, יוצא – לא. מאן שמעת ליה דאמר: ”אין זריקה מועלת ליוציא”?** **רבי אליעזר, וקתני דמרצה ציץ על אכילות. אלא אמר רב חסדא, לא קשיא: הא רבי אליעזר, הא רבנן. אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר דמרצה ציץ על אכילות, דלא קניס מי שמעת ליה?** **אין, כי היכי דשמעת ליה לרבי יוסי, שמעת ליה לרבי אליעזר, דתנינא: רבי אליעזר אומר: בין בשוגג בין במזיד תרומתו תרומה. אימר דשמעת ליה לרבי אליעזר בתרומה דקילא, פקדשים דחמירי מי שמעת ליה? אם כן, הא אמאן תרמייה?** ^(ח) רבינא אמר: טומאתו, בין בשוגג בין במזיד – הורצה; זריקתו, בשוגג – הורצה, במזיד – לא הורצה. ורב שילא אמר: זריקתו, בין בשוגג בין במזיד – הורצה. טומאתו, בשוגג – הורצה, במזיד – לא הורצה. ^(ט) ולרב שילא, דקתני: שנטמא בין בשוגג בין במזיד – הכי קאמר: נטמא בשוגג וזרקו, בין בשוגג בין במזיד.

תא

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

לרצון להם (שמות כ"ח:ל"ח) ולא לעגובי פוכבים: ורמיניהו כו' אלמא צין מרעה אמזיד ציחוי: בשוגג תרומתו תרומה דאמרינן פכמה דוכתי (פ"מ דף נו.) ולא תשאו עליו חטא אם אינו קדוש גיאות חטא למה מפאן לתורס מן הרעה על הַפּה שתרומתו תרומה: במזיד אין תרומתו תרומה דרבנן קנסויה משום דהיזי ופליגי בה אמוראי פיקמות פסקין האשה איבא ל"מ"ד אין תרומתו תרומה לתמן את השירים אכל תרומה היי: דמרעה צין על אכילות מי שמעת לה דמקמת להך פרימא פתרימא אלפה דקתני פה העין מרעה על אכילות טמאת פשר דהינו אכילות להכי נקטו אכילות דלעילוינן כ"ע מודו דצין מרעה דקתני פריש ת"כ ונרעה לו לכפר עליו בדם דכתיב (ויקרא י"ז:י"א) כי הדם הוא בנפש וכפר אין לי אלא דם טהור טמא מצין ת"ל (שמות כ"ח:י"ב) ונשא אהרן וגו' והוא בדם קמירי דכתיב (שס) לרצון להם והבא פתוב ונרעה מה הבא דם אף הֵתם דם ואין לי אלא דם מצין לרבות כל העולים ת"ל לכל מקנות קדשיהם וגו' (שס): יכול פשר שנטמא לפני זריקת דמים ונאכלו לפני זריקה פטמאת הגוף יהו חייבין עליו פרת וכתורת פהניס מצאתי לשון נהיה יכול יהו חייבין משום טמאת הגוף לפני זריקה ובפשר טהור קמירי: ושאינו נתר לטהורין פגון אם אכל אפילו פשר טהור פטמאת הגוף קדס זריקת דם ענין לא הֵתה נגזרת לטהורים דזריקה היא המפרכת: או אינו אלא הכי דרשינן שאינו נאכל לטהורין אין חייבין משום טמאת הגוף אף פגתר לטהורין: ואוציא את הקלן ואת היוצא לאחר זריקה שאע"פ פגתר בזריקה הואיל ועבדו ארע פו פסול לא יהו חייבין עליו האוכלו פטמאה: הינו לן ואמרת לעיל דחייבין עליו משום טמאת מזבח ולא כל הזכוס: אחר פרפה הפתוב ומעט פלומר הואיל ומצינו רבוי ומעוט: אמרת מרבה אני לן ויוצא שהיתה להן שעת הפשר שהכי היתה זריקתו פשרה: וא"ת פשר שנטמא לפני זריקה ונאכלו פטמאת הגוף לאחר זריקה מפני מה חייבין עליו הא לא היתה לו שעת הפשר ואנן פגול הוא דמשטינן דאין חייבין אכל נטמא אפילו קדס זריקה ולאחר זריקה אכלו חייב: שפעין מרעה למחוי זריקה משעלייתא ונתר לטהורים קרינא בה ואע"פ שלא נאכל: נטמא לפני זריקה הוא דחייב עליו האוכלו לאחר זריקה פטמאת הגוף: יוצא לא משום קלא הויא זריקה משעלייתא דאין העין מרעה על היוצא קלא היתה לו שעת הפשר: מאן שמעת לה דאמר אין זריקה מועלת דיוצא לקמיי קרבן פשר רפי אליעזר היא בפ"ק דמשילה (דף ו:)‏ דקתני פשר קדשי קדשים שניא לפני זריקת דמים ר' אליעזר אומר מועילין פו ואפי' לאחר זריקה משום דאין זריקה מועלת לו להוציאו מידי מעילה: אלא אמר רב חקדא לא קשיא הני מתנייתא דלעיל הא דקתני פמתנייתא במזיד הורצה גמי פחידי ר"א מקתני דצין מרעה על אכילות והא דתני לא הורצה רבנן: קלא קניס היבא דזרק דם טמא במזיד מי שמעת ליה: א"כ אמאן תרמינה להא דקתני הורצה: טמאתו בין בשוגג בין שנטמא בשוגג בין שנטמא במזיד הורצה אם זרקו בשוגג והא דתני לא הורצה אמזיד זריקה קאי:

 מסורת הש"ס

א יבמות צ; פסחים פ;
ב פסחים טז; יומא ז; תוספתא נזיר

ג יבמות פט; תמורה ה; משנה תרומות; פסחים לג; קידושין טב; בבורות גג;

ד ספרא צו פרשה ט ח

ה פסחים נה;; ספרא צו פרק יד א; תוספתא פסחים

ו משנה זבחים

ז ספרא צו פרק א ח; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כב י;

ח ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כ ב

ח ספרא מצורע פרשת זבים פרק ח ג; ספרא אחרי מות פרק ט ו; ספרא בחוקתי פרק י יב; זבחים לט;; ספרא מצורע פרשת זבים פרק ב ד; זבחים פד; נדה מן; ספרא שמיני פרשה ו ה; זבחים כו;; ספרא שמיני פרשה ו ד; ספרא צו זבים פרק ב ו; ספרא אמור פרק כ; חולין פח;

ט פסחים פ;

י יבמות צ.

 גליון הש"ס

גמ' לטהורין חייבין. ע' זבחים דף מו ע"ב תוס' ד"ה אחד כלכל;

שם מוזב השלמים מיטע. ע' לקמן דף מו ע"א תוס' ד"ה משחטה:

 תורה אור השלם
--

והנה על־פנח אהרו ונשא אהרו את־צוון הפדשים אשר יקדישו בני ישראל לקל־מתנת קדשיהם והנה על־מצחו פמיד לקצוץ להם לפני יהוה [שמות כח, לח]

והפּשר אשר־יניע כלי־טמא לא יאכל באש ושרף והפּשר כלי־טהור יאכל בֶּשֶׂר [ויקרא ז, טז]

והפּש אשר־תאכל בֶּשֶׂר מזבח השלמים אשר ליהוה נטמאתו עליו [ונקרתה הפּש שהוא פשעיה ויקרא ז, כ]

מסורת הש"ס
א זבחים מה; פסחים טז; יומא ז; גיטין ד.
ב לעיל ט.
ג סוכה נא.
ד זבחים קט; פסחים עט;; תוספתא זבחים; זבחים כה;; תוספתא פסחים; בכורות לט;; מעילה טו.
ה לעיל ט.
ו פסחים עט; סנהדרין עג;; חולין קיז.
ז זבחים יא.
ח זבחים כה; לעיל י:
ט תוספתא מנחות
י יבמות ז; תוספתא מנחות
גליון הש"ס
גמ' רנב"י אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש. עיין לעיל דף ב ע"ב תוספות ד"ת שחיטה:
תורה אור השלם

וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבֵּחַ וְהָיָה פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַקָּטִיר הַחֹלֶב לָרִיחַ נִיחַח לַיהוָה (ויקרא יז, ו)

וְהָיָה תוֹרַת הָאִשִּׁים קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא (ויקרא ז, א)

לֹא תֹאכְלוּ חֵמֶץ חֻלָּהם נִתְּתִי אִתְּךָ מֵאִשִּׁי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא כַּחֲטָאת וּכְאֶשֶׁם (ויקרא ו, י)

תָּא שְׁמַע דָּם שְׁטַמְמָא וְזָרְקוּ כּוּי' קָשִׁיף לָרַב שִׁילָא דְקִתְּנִי אִם זָרְקוּ בְּמִזְיד לֹא הִוְרָצָה: מִתְּנִי' ‏

(פסחים דף עז.) דָּם אַע"פ שְׁאִין בָּשָׂר ה"נ

⁽ⁿ⁾**תָּא שְׁמַע: דָּם שְׁטַטְמָא וְזָרְקוּ בְּשׁוּגַג הוֹרָצָה, בְּמִזִּיד לֹא הוֹרָצָה – הֵכִי קְאָמַר: דָּם שְׁטַטְמָא וְזָרְקוּ, בִּין בְּשׁוּגַג בִּין בְּמִזִּיד – נְטָמָא בְּשׁוּגַג הוֹרָצָה, בְּמִזִּיד לֹא הוֹרָצָה.** ^{(אב(ב)}**מִתְּנִי' נְטָמָא שְׂיָרִיָּה, נִשְׂרָפוּ שְׂיָרִיָּה, אָבִידוּ שְׂיָרִיָּה – בְּמַדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּשְׂיָרָה, וּבְמַדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה. "גִּמְז' אָמַר רַב: וְהוּא שְׁטַטְמָאוּ כָּל שְׂיָרִיָּה, אָבַל מְקַצָּת שְׂיָרִיָּה – לֹא.** ^(ו)**קָא סָלְקָא דַּעְתָּה: נְטָמָא – אִין, אָבִיד וְשָׂרוּף – לֹא. מַאי קִסְבַּר? אִי קִסְבַּר: שְׂיֹרָא מִילְתָּא הִיא – אֲפִילוּ אָבִיד וְשָׂרוּף נִמְי! אִי קִסְבַּר: שְׂיֹרָא לֹאוּ מִילְתָּא הִיא, וְנְטָמָא מַאי טַעְמָא – דְּמִרְצָה צִיץ? אִי הֵכִי, כָּל שְׂיָרִיָּה נִמְי! "**^(ז)**לְעוּלָם קִסְבַּר: שְׂיֹרָא מִילְתָּא הִיא, וְנְטָמָא – וְהוּא הֵדִין לְאָבִיד וְשָׂרוּף, וְהִאי דְקָאָמַר "נְטָמָא" – רִישִׁיָּיהוּ נָקַט.** ^(ח)**בְּדַתְגָּא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: כָּל הַזִּבְחִים שֶׁבַּתְוָרָה שְׁנִשְׁתַּיִיר מִהֶן כְּזִית בָּשָׂר אוּ כְּזִית חֶלֶב – זוֹרֵק אֶת הָדָם.** ^(ט)**כַּחצִי זִית בָּשָׂר וְכַחצִי זִית חֶלֶב – אֵינּוּ זוֹרֵק אֶת הָדָם, וּבַעוּלָה אֲפִילוּ כַּחצִי זִית בָּשָׂר וְכַחצִי זִית חֶלֶב – זוֹרֵק אֶת הָדָם, מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָה כָּלִיל, וּבִמְנַחָה אֲפִילוּ כּוּלָּה קִיָּיֶמַת – לֹא יִזְרוּק. מִנַּחָה מַאי עֲבִידְתָּה? אָמַר רַב פִּפְא: מִנַּחַת נִסְכִּים, סָלְקָא דַּעְתָּה – הוּאִיל וּבַהֲדִי זִבַּח קָא אֲתִיָּא, כְּגוּפִיָּה דְזִיבְקָא דְמָיָא, קָא מִשְׁמַע לוֹ. מְנַהֲגִי מִיָּלִי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, וּמִטּוּ בַּהּ מִשׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנִנְיָא: אָמַר קָרָא "וְהַקָּטִיר הַחֹלֶב לָרִיחַ נִיחַח לַה'", חֶלֶב – וְאֵף עַל פִּי שְׂאִין בָּשָׂר. וְאִשְׁכַּחַן חֶלֶב, יוֹתֵרַת וּשְׁתִּי כְּלִיּוֹת מְנַלָן? דְּקִתְּנִי: וּבִמְנַחָה, אֲפִילוּ כּוּלָּה קִיָּיֶמַת לֹא יִזְרוּק. מִנַּחָה הוּא דִּלֹּא יִזְרוּק, הָא יוֹתֵרַת וּשְׁתִּי כְּלִיּוֹת – יִזְרוּק. מְנַלָן? רַבִּי יוֹחָנָן דִּידִיָּה אָמַר: "לָרִיחַ נִיחַח" – כָּל שְׂאֵתָה מַעַלָּה לָרִיחַ נִיחַח. ^(ו)**"וְאִיצְטְרִיָּה לְמַכְתָּב "חֶלֶב", וְאִיצְטְרִיָּה לְמִיכְתָּב "לָרִיחַ נִיחַח", דְּאִי כְּתַב "חֶלֶב" הָיָה אָמִינָא: חֶלֶב – אִין, יוֹתֵרַת וּשְׁתִּי כְּלִיּוֹת – לֹא, כְּתַב רַחֲמָנָא "רִיחַ נִיחַח". וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "לָרִיחַ נִיחַח" הָיָה אָמִינָא: אֲפִילוּ מִנַּחָה, כְּתַב רַחֲמָנָא "חֶלֶב".** ^(ט)**מִתְּנִי' שְׁלֹא בְּכָלִי שְׂרַת – פְּסוּל, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁיר. הַקָּטִיר קוּמְצָה פַּעַמִּים – כְּשָׂרָה. ⁽ⁿ⁾גִּמְז' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרִיָּה דְרַבִּי חֲזִיָּא: מַאי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? אָמַר קָרָא "קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הִיא כַּחטָאֵת וְכָאשֻׁם". בָּא לְעוּבְדָּה בִּיד כַּחטָאֵת – עוּבְדָּה בְּיָמִין, כַּחטָאֵת. בְּכָלִי – עוּבְדָּה בַּשְּׂמָאל, כְּאֲשֻׁם. וְרַבִּי יַנְאַי אָמַר: בִּין שְׁקַמְצוּ מְכָלִי שְׂרַת, מַעַלְהוּ וּמַקְטִירוּ אֲפִילוּ בְּהֶמְיָנוּ, וְאֲפִילוּ בַּמְקִידָה שֶׁל חֶרֶשׁ. רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: כָּל מוֹדִים בַּקּוּמִץ שְׁטַעוֹן קִידוּשׁ. 'מִיתִיבִי: הַקָּטִר חֲלָבִים וְאִבְרִים וְעֻצִּים שְׁהַעֲלֹן, בִּין בִּיד בִּין בְּכָלִי, בִּין בְּיָמִין וּבִין בַּשְּׂמָאל – כְּשָׂרִין: הַקּוּמִץ וְהַקְטִירָת וְהַלְבוּנָה שְׁהַעֲלֹן, בִּין בִּיד בִּין בְּכָלִי, בִּין בְּיָמִין בִּין בַּשְּׂמָאל – כְּשָׂרִין. תִּיּוּבְתָא דְרַבִּי יְהוּדָה בְּרִיָּה דְרַבִּי חֲזִיָּא: לְצַדִּדִּין קִתְּנִי – בִּיד בְּיָמִין, בְּכָלִי – בִּין בְּיָמִין בִּין בַּשְּׂמָאל. תָּא שְׁמַע: קֻמְצוּ שְׁלֹא מְכָלִי שְׂרַת, וְקִידְשׁוּ שְׁלֹא בְּכָלִי שְׂרַת, וְהַעֲלוּ וְהַקְטִירוּ שְׁלֹא בְּכָלִי שְׂרַת – פְּסוּל, רַבִּי אֱלִעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשִּׁרִין בְּמַתָּן כָּלִי. אֵימָא: מַמַּתָּן כָּלִי וְאִילָּה. ^(ו)**תָּא שְׁמַע: וְכַכְּמִים אוֹמְרִים: קוּמִץ טַעוֹן כָּלִי שְׂרַת, בִּיצֵד? קוּמְצוּ מְכָלִי שְׂרַת, וּמַקְדְּשׁוּ בְּכָלִי שְׂרַת, וּמַעֲלוּ וּמַקְטִירוּ בְּכָלִי שְׂרַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: בִּין שְׁקַמְצוּ מְכָלִי שְׂרַת, מַעֲלוּ וּמַקְטִירוּ שְׁלֹא בְּכָלִי שְׂרַת וְדִיו. "אֵימָא: בִּין שְׁקַמְצוּ וְקִדְשׁוּ בְּכָלִי שְׂרַת, מַעֲלוּ וּמַקְטִירוּ וְדִיו. ^(ז)**תָּא שְׁמַע: קֻמְצוּ בִּימִינוּ וְנִתֵּן בַּשְּׂמָאלוּ – יַחֲזִיר לִימִינוּ, בַּשְּׂמָאלוּ וְיַחֲשִׁב********

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אֲשַׁכַּחַן חֶלֶב כּוּי'. וּבָשָׂר נִפְקָא לֹן מִקְרָא בְּפִרְק בִּיצַד עוֹלִין (פסחים דף ע). מ"ר: וְרַבִּי יַנְאַי אָמַר בּוֹן שְׁקַמְצוּ מְכָלִי שְׂרַת כּוּי'. חֲמִיצָה בְּיָמִין נִפְקָא לֹן בְּפ' קוּמָא בְּסוּפּוּ (לְעִיל קַנְחוֹת דָּף י:׃) אֲלַבָּא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי דְרַבִּי חִנָּא וְרַבִּי יַנְאַי דְּלִית לִיה נִפְקָא לֵה שְׂפִיר כַּג"ש גִּיד יָד כְּדִמְנוּכַח לְעִיל בְּסוּף פ"ק (ג"ו פס). מ"ר: הַקָּטִר חֲלָבִים וְאִבְרִים בִּין בְּיָמִין בִּין בַּשְּׂמָאל כְּשָׂרָה. מְצִי לְמִימַר דְּאִתְּנָא כַּר"ש כְּמוֹ דְּסִיפָא דְחִמָּן אָבַל לְרַבָּן בְּשִׂי יָמִין אִי גְמִי אֲפִילוּ לְרַבָּן אִיבָא לֹאכְשׁוּרִי הַקָּטִר חֲלָבִים בַּשְּׂמָאל כְּמוֹ הוֹלֵכַת אִיבְרִים לַכֶּבֶשׂ דְּלַעֲיַל בְּסוּף פ"ק (ג"ו פס). מ"ר: הַקָּמָן וְהַקְטִרָת וּלְבוּנָה כּוּי'. הִאי דְלֹא עֲבָדְתִּיהוּ דְלִמָּא תְּלַת תְּלַת שְׁמַעְתִּיהוּ. מ"ר:

א מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ב מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לא:
ג מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ד מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ה מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ו מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לא:
ז מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ח מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ט מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ו:
י מוּי' פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' בד:
יא מוּי' פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' בד:

רבינו גרשום ת"ש כו' וקתני חרקה בשונג הארצה ובכחיד לא הארצה אלמא בזריקתו בשונג הארצה בכחיד לא הארצה אבל טומאתו שנטמא משמע בין בשונג בין במחיד ותיובתא דרב שילא דלאמר דכו זרקו בין בשונג בין במחיד הארצה דכו קאמר דם שנטמא חרקה כי זרקו בין בשונג בין במחיד אס נטמא בשונג הארצה אבל אס נטמא במחיד לא הארצה ואיטו כרב שילא דלאמר טומאה בשונג הארצה כו':

כו.

עין משפט בר מצוה	
א	מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ב	מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לא:
ג	מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ד	מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ה	מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ו	מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לא:
ז	מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ח	מוּי' פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' ב:
ט	מוּי' פּי"א מהל' פסולי המוקדשין הל' ו:
י	מוּי' פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' בד:
יא	מוּי' פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' בד:
רבינו גרשום	

ת"ש כו' וקתני חרקה בשונג הארצה ובכחיד לא הארצה אלמא בזריקתו בשונג הארצה בכחיד לא הארצה אבל טומאתו שנטמא משמע בין בשונג בין במחיד ותיובתא דרב שילא דלאמר דכו זרקו בין בשונג בין במחיד הארצה דכו קאמר דם שנטמא חרקה כי זרקו בין בשונג בין במחיד אס נטמא בשונג הארצה אבל אס נטמא במחיד לא הארצה ואיטו כרב שילא דלאמר טומאה בשונג הארצה כו':

כו:

 עין משפט גור מצורה
--

א	מיוי	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' ב:
ב	מיוי	פא'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' כה:
ג	מיוי	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' טו:
ד	מיוי	פי"ג	מהל'	מעשה הקרבנות הל' יד:
ה	מיוי	פי"א	מהל'	פסולי המוקדשין הל' טו:
ו	מיוי	פ"ב	מהל'	מעשה הקרבנות הל' יג:
ז	מיוי	פד'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' ב:
ח	מיוי	פד'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' ד:
ט	מיוי	פד'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' ה:
י	מיוי	פג'	מהל'	תמידים ומוספין הל' ב:
יא	מיוי	פב'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' כו:
יב	מיוי	פב'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' כו:
יג	מיוי	פב'	מהל'	פסולי המוקדשין הל' כו:

אין הקטרה פחותה מפזיז. **כפ'** כל הענחות באות מצה (לקמן מנחות דף נח.) פליגי אצוי ורצא וקומא רבא כרבי יהושע בן לוי דהכא ואצוי כרבי יוחנן וע"ע כפ' אלו עובדין (פסחים דף מג:) דאמר רבי יוחנן כל אסורין שבתורה אין הותר מצטרף לאסור חוץ מאסורי נזיר שאמרה תורה משרת וכל משרת זערי אמר אף שאור בכל תקטירו כמאן בר' אליעזר דכריש כל אי הכי אפילו חמץ בפסח גמי אין הכי נמי ולאפוקי דאצוי והשתא מכרי יוחנן מיהא תקשי דכרבי אליעזר הוי ולא מ"ל דלאפוקי מדאצוי דהא ר"י קאי דאצוי וי"ל (דאצוי) אפילו מ"ד קלא דכיש כל וכל דכיש וצריך עיון דממסרת דכיש מדפריך לקמה והא מסרת להכי הוא דאמא. מ"ר: יש הקטרה בפחות מפזיז. בַּהֲקָטֹר שְׁמֹשׁם בְּסוּף הַקֶּמֶן וזמא (לעיל מנחות טז:) מודה דאין דרך הקטרה בָּכֶן והא דמשמע בָּכֶל זוכתי דאין הקטרה בפחות מפזיז כדאמר לעיל דאם לא נשמיר בזית חֵלֶב אין זורק את הדם הבא הוּא טעמא משום גיש הקֶמֶן פחות משני זיתים ונתי הקֶמֶן מרביץ בַּסֶּרַךְ כל הענחות באות מצה (לקמן מנחות נח.) וכריש אלו עובדין (פסחים מג:) מדקתיב כל שאור. מ"ר: קומן מאימתי מתיר את השנירי' לאכילה. הנה מצי למיחוט אמורים דבמה דלא (פסחים נט:) מקטרי אמורים לא משתרי בשר באכילה אלא משום דכי נטמאו או שאבדו משתרי בשר לא בטיחא לה אכל קמץ בטיחא לה. מ"ר: אלא עם בא השמש כו'. מקמץ ולבונה לא קשה היאך הם חרבין אחר התמיד דשמא בינו שנקמצי קדם הוי פאבדים שנתתרו שהתירנו הקמיצה ומנחת כהנים וכהן משיח אף על פי שאין בהם קמיצה יש בהם קדוש כלי כדאמרין (זבחים דף מה:) דכל דבר שאין לו מתירין משקזש בכלי חשיב כמתירין. מ"ר: תורת העולה רבה. אבתי דרשמינ מנה כפ' יוצא דפן (נדה מנ) תורה אחת לכל העולין שאם ענו לא ירדו. מ"ר: ואי אתה מחזיר עבולי קטרת. מהעולה לא ממעט עבולי קמץ ולבונה בינו דאיתגהו על מנצח החיעון אכל קטרת על מנצח הפנימי. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

פליגי ברת האוכלו שאין מחשבה פוסלת אלא צמי שראוי לעבודה ושמאל בלא כלי לר"ש אינו

וְחִישָׁב עֲלֶיהָ בֵּין חוץ לְמִקְוָמוֹ בֵּין חוץ לְזִמְנוֹ – פֶּסוּל, וְאִין בּוֹ בִּרְת. ^(א) (לא) **חִישָׁב עֲלֶיהָ חוץ לְמִקְוָמוֹ – פֶּסוּל, וְאִין בּוֹ בִּרְת.** חוץ לְזִמְנוֹ – פּיגּוּל, וְחִיִּיבִין עָלָיו בִּרְת, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. ^{אב}**וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: בֵּין שְׁנִתְנוּ לְשִׁמְאֵל – פֶּסְלָתוֹ מִתְּנָתוֹ, מֵאִי טַעַמָּא? מִשּׁוֹם דְּבָעִי קְדוּשָׁה בְּכָלִי, וּבֵין שְׁנִתְנוּ לְשִׁמְאֵל – נַעֲשֶׂה כְּדָם שְׁנִשְׁפָּה מִצּוּאָר בְּהִמָּה עַל הָרֹצֶפֶה וְאֶסְפוּ, שְׁפִסּוּל. מִכְּלָל דְּרַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן לֹא בָּעוּ מִתָּן כָּלִי, תִּיּוּבַתָּא דְּרַב נַחֲמָן, תִּיּוּבַתָּא. לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרִיה דְּרַבִּי חִיֵּיא מְסִייעָא לִיה, לְרַבִּי יַנָּאי לִימָא תִּיהוִי תִּיּוּבַתָּא? אָמַר לֶהּ רַבִּי יַנָּאי: אֲנָא דְאִמְרִי כִּתְנָא דְּהַקָּטֹר, וְלֹא לְעֻדְדִים קִתְנִי. 'הַקָּטִיר קוֹמָצָה פְּעָמִים – כְּשִׁרְהָ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: "פְּעָמִים" – וְלֹא פְּעָמִי פְּעָמִים, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "פְּעָמִים" – וְאִפִּילוּ פְּעָמִי פְּעָמִים. מֵאִי בִּינְיֵיהוּ? אָמַר רַבִּי זִידָא: יֵשׁ קוֹמֵץ פָּחוֹת מִשְׁנֵי זֵיתִים, וְיֵשׁ הַקָּטֹרֶה פָּחוֹתָה מִכּוֹזִית אִיכָּא בִּינְיֵיהוּ. ^{דה(א)}רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי סָבַר: אִין קוֹמֵץ פָּחוֹת מִשְׁנֵי זֵיתִים, וְאִין הַקָּטֹרֶה פָּחוֹתָה מִכּוֹזִית. וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: יֵשׁ קוֹמֵץ פָּחוֹת מִשְׁנֵי זֵיתִים, וְיֵשׁ הַקָּטֹרֶה פָּחוֹתָה מִכּוֹזִית. ^{תי(א)}אִיתְמַר: קוֹמֵץ מֵאִמְיַמְתִּי מִתִּיר שִׁירִים בְּאֻכִּילָהּ? רַבִּי חֲנִינָא אוֹמַר: מִשְׁמִשְׁלָה בּוֹ (אֶת) הָאוּר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִשְׁתַּצִּית בּוֹ (אֶת) הָאוּר בְּרוּבּוֹ. אָמַר לִיה רַב יְהוּדָה לְרַבָּה בַּר רַב יִצְחָק: אֲסַבְּרָה לֶהּ טַעַמָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קָרָא: "וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכֹּבֶשֶׂן", אִין כֹּבֶשֶׂן מַעְלָה קִיטוֹר עַד שְׁתַּצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ. ^{תי(א)}אָמַר לִיה רַבִּין בַּר רַב אֲדָא לְרַבָּא: אָמְרִי תִלְמִידֶיהָ אָמַר רַב עֲמֶרם, תִּנְיָא: אִין לִי אֵלָא דְּבָרִים שְׁדִּרְפֹן לִיקְרַב בְּלִילָהּ, כְּגוֹן אֲבָרִים וּפְדָרִים, שְׁמַעְלֹן וּמִקְטִירֹן מִבּוּא הַשְּׁמֶשׁ, וּמִתַּעֲפָלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלֵּילָה כּוּלָּהּ. ^{טתי(א)}דְּבָרִים שְׁדִּרְפֹן לִיקְרַב בַּיּוֹם, כְּגוֹן: הַקּוֹמֵץ, וְהַלְבוּנָה, וְהַקָּטֹרֶת, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מִשּׁוּחַ, וּמִנְחַת נֹסָכִים, שְׁמַעְלֹן וּמִקְטִירֹן מִבּוּא הַשְּׁמֶשׁ? וְהָא אִמְרַת דְּרַפֵּן לִיקְרַב בַּיּוֹם! אֵלָא, עִם בֹּא הַשְּׁמֶשׁ, שְׁמַתַּעֲפָלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלֵּילָה – מַפְזִין? תִּלְמוּד לזמַר: "זאת תורת העֹלָה" – רִיבָּה. וְהָא עִם בֹּא הַשְּׁמֶשׁ – לֹא מִשְׁפַּחַת לַה שְׁתַּצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ. לֹא קִשְׂיָא: כָּאן לְקוּלוּט, כָּאן לְהַתִּיר. רַבִּי אֶלְעָזָר מִתְנֶי לַה "מִבּוּא הַשְּׁמֶשׁ", וּמוֹקִים לַה בְּפוֹקֻעִין, וְכֵן פִּי אֶתָּא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יַנָּאי: בְּפוֹקֻעִין. ^{תי(א)}וּמִי אָמַר רַבִּי יַנָּאי הִכִּי? וְהָא אָמַר רַבִּי יַנָּאי: קִטְרַת שְׁפָקָצָה מַעַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, אִפִּילוּ קִרְטִין שְׂבָה אִין מַחֲזִירִין אוֹתָן! וְתַנִּי רַב חֲנִינָא בַּר מַנְיוּמִי בְּדָבִי רַבִּי אֶלְיעָזָר בֶּן יַעֲקֹב: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ" – עֵיכּוּלִי עוֹלָה אֶתָּה מַחֲזִיר, וְאִי אֶתָּה מַחֲזִיר עֵיכּוּלִי קִטְרַת! סְמִי מִיכָן קִטְרַת. ^{תי(א)}אָמַר רַבִּי אָסִי: פִּי פִּשְׁיִט רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמִנְחוֹת, בָּעִי הִכִּי – בָּעִי רַבִּי אֶלְעָזָר: קוֹמֵץ שְׁסִידְרוֹ, וְסִידֵּר עָלָיו אֶת הַמַּעֲרֻכָּה, מַהוּ? דֶּרֶךְ הַקָּטֹרֶה בְּכָה, אוֹ אִין דֶּרֶךְ הַקָּטֹרֶה בְּכָה? תִּיקּוּ. "בָּעִי חֲזַקָּה: אֲבָרִין שְׁסִידְרוֹ וְסִידֵּר עֲלֵיהֶן אֶת הַמַּעֲרֻכָּה, מַהוּ? "עַל הַעֲצִים" אָמַר רַחֲמָנָא דְּוָקָא עַל הַעֲצִים, אוֹ דְלִמָּא פִּינוֹן דְּכֶתִיב קָרָא אַחֲרֵינָא: "אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ", אִי בָּעִי הִכִּי עֲבִיד, אִי בָּעִי הִכִּי עֲבִיד? תִּיקּוּ. "בָּעִי רַבִּי יִצְחָק נִפְתָּח: אֲבָרִין שְׁסִידְרוֹ בְּצִידֵי הַמַּעֲרֻכָּה, מַהוּ? אִלִּיכָּא דְמֵאן דְאָמַר "עַל" מִמֶּשׁ – לֹא תִיבָּעִי לֶהּ,**

דַּעַל

שֶׁהוּא בְּשִׁמְאֵלֹ וְחֹשֶׁב כְּלוּמַר אִם חֹשֶׁב עָלֶיהָ כֵּל זִמֵּן שֶׁהוּא בְּשִׁמְאֵלֹ לֹא מִחְשָׁבָה הִיא וְלֹא חִיוּבָה שֶׁרָאוי לַעֲבֹדָה וּשְׁמֹאל בְּלֹא כְּלִי לִר"ש אִינוֹ בִּשְׂרָה כְּדִלְמִרֵין לַעֲיַל שֶׁל לַעֲבָדָה בְּיַד עוֹבָדָה בְּיַמִּין: פְּסָלָתוֹ מִקְרָנוֹ מִה שֶׁנִּתְּן בְּשִׁמְאֵלֹ וְשׁוֹב אִין לוֹ תִּקְנָה בַּחֲזָקָה: מ"ט מִשּׁוֹם דְּבָעִי לְקְדוּשָׁיָה בְּכָלִי כו' וְאֶסְפוּ שְׁפִסּוּל עוֹד לְהַקְדִּישׁן בְּכָלִי דְאִי לֹא הֵו בָּעִי עוֹד הִיא קִמָּץ קְדוּשׁ כְּלִי לֹא הֵו מִפְּסִיל דְּהֵוָה כְּדָם שְׁנִשְׁפָּה מִן הַכְּלִי עַל הָרֹצֶפֶה וְאֶסְפוּ שְׁפָשֶׁר כְּדִלְמִרֵין בְּמִם' יוּמָא כְּפ' הוּצִיאוּ לוֹ (יוּמָא דָּף מוח.) נִשְׁפָּךְ מִן הַכְּלִי עַל הָרֹצֶפֶה וְאֶסְפוּ בְּשָׂר: לֹא בָּעוּ מִתָּן כְּלִי דְאִי בָּעִי לִית לַה בְּתַקְנָתָא בַּחֲזָקָה כְּדִפְרָשִׁית דְּהֵוָה לִיה כְּנִשְׁפָּךְ עַל הָרֹצֶפֶה מִן הַצּוּר שְׁפִסּוּל דְּנִסְפָּקָא לָן מוֹלָקַח מִשֶּׁם הַפֶּר דָּם מִהֶפֶר וְתִקְבְּלוּ וְקוּשׁוּ קִמָּץ בְּמִקוֹם כְּלָתֵת דָּם וּשְׁמֹאל בְּלֹא כְּלִי הִכִּי הִיא בְּרֹצֶפֶה דְּכִי אֲכַשֶׁר רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁמֹאל בְּקָבָלָה לֹא הִכְשִׁיר אֵלָּא בְּכָלִי: לְרַבִּי יְהוֹדָה מְסִיעַ לַה דְאִמַר כְּשֶׁעוֹבָדָה בְּיַד בָּעִין וַיִּמֵן הִבָּא גְמִי קִתְּנִי יַחֲזִיר לִימִינוֹ: לְרַבִּי יַנָּאי לִימָא תִּהְיִי תִּיּוּבַתָּא דְאִמַר אִפִּילוּ בָּהִינֵן וְכֵן שָׁפֵן בְּשִׁמְאֵל וְהִבָּא קִתְּנִי יַחֲזִיר לִימִינוֹ: דְאִמַר כְּתִיב דְּהַקָּטֹר דְּהִתִּי לַעֲיַל הַקָּטֹר חֲלָבִים וְאֶכְרִים כו' וּמִכְשֶׁר עֲבוּדַת קִמָּץ בְּשִׁמְאֵל וְאִפִּילוּ בְּיַד: וְלֹא לְגַדְדוֹן קִתְּנִי כְּדִתְרַצָּה רַבִּי יְהוֹדָה בָּרָה דְּרַבִּי חֵילָ לַעֲיַל: פְּעָמִים חֲצִין בְּרֹאשֵׁיתָהּ וְחֲצִין בִּשְׁנִיה וְלֹא פְּעָמִי פְּעָמִים: מִשְׁנֵי זֵיתִים הִלְכָךְ הִיא עֲתִקֹט מִתְּצִיתוֹן פְּעָמִים זֶוּקָא נָטַק שְׁתֵּהָא בְּכָל הַקָּטֹרֶה בְּזִית וְלֹא פָחוֹת דְאִין הַקָּטֹרֶה בְּפָחוֹת מִכּוֹזִית: וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר יֵשׁ קִמָּץ בְּפָחוֹת מִשְׁנֵי זֵיתִים וְאִפִּילוּ הִכִּי קִתְּנִי מִתְּצִיתוֹן פְּעָמִים כְּשִׂרָה: מֵאִימִתי מִתִּיר כו' דְּכִתִּיב קִדָּשׁ תִּקְדָּשׁ מִשְׁחֵי ה' אִין לֹא חֵלֶק אֵלָּא לְאַחַר אֲשֵׁי ה' בַּת"כ: מִשְׁמַשְׁלָה בַּמִּנְחָתָה: אִין כְּבָשָׁן מַשְׁלָה קִיטוֹר כו' וּבְקִמָּץ גְמִי כְּתִיב וְהַקָּטִיר הִלְכָךְ בָּעִין קִיטוֹר: אִמְרִי תִלְמִידֵין, תִּלְמִידֵין, תִּלְמִידֵין, אוֹמְרִים מִשְׁמָה דְּרַב עֲמֶרם: אִין לִי אֲעַל מִנְחָם כָּל הַלַּיְלָה קֹאִי: מִבּוּא הַשְּׁמֶשׁ אַחֵר בָּבֹא הַשְּׁמֶשׁ: קִמָּץ וּלְבוּנָה וְכֵן הַקְרָשְׁנוֹת דְּרָכּוֹ לְקַרֵּב בַּיּוֹם דְּנִסְפָּקָא לָן מִבַּיּוֹם צוּתוֹ בַּת"כ וְלֹא יֵצֵא מֵאוּתוֹ כְּלָל אֵלָּא אֲבָרֵי עוֹלָה שֶׁהִתְרוֹן הַפְּתִיב בְּלִילָה דְּכִתִּיב (וַיִּקְרָא ו') עַל מוֹקְדָּהּ וּגו': אֲבָרִים וּפְדָרִים דְּדִרְכּוֹ לְקַרֵּב בְּלִילָה מִהִיא קִרָּא גּוּפָה נִסְפָּק בְּתוֹרַת כְּהָנִים: עִם בֹּא הַשְּׁמֶשׁ הָדָם בִּיאַת הַשְּׁמֶשׁ וְאִי קִשְׂיָא הִא קוּמָא לָן מִחְתָּם וְהַסִּיָּהִם בְּלִילָה וְהִבָּא תְנִי וּמִנְחַת נֹסָכִים בַּיּוֹם תָּרַן הִא מוֹתֵב לַה בַּת"כ דְּמִסְבָּת תַּמּוּרָה (דף יד:) וּמִשְׁנֵי בָּאן בְּנִסְכִּים הַבָּאִין עִם הַזָּבַח בָּאן בְּנִסְכִּים הַבָּאִין בְּגִין שְׁנָמוֹ: וְהָא עִם בֹּא הַשְּׁמֶשׁ לֹא מִשְׁפַּחַת דְּנִתִּית הָאוּר בְּרַבּוֹ קִדָּם שְׁקִיעֵית הַסִּמָּה וְאִי לֹא חֲשִׁיב הַקָּטֹרֶה עַד שְׁתַּצִּית הָאוּר בְּרַבּוֹ אֲפִסְכָּלוֹ לַהוּ בְּשִׁקִּיעֵית הַסִּמָּה: לְקוּלוּ שְׁתֵּהָא מִנְחָם קוּלְטוֹ שְׁלֹא יִפְסֹל בְּלִינָה הֵוּא מִשְׁמַשְׁלָה בּוֹ הָאוּר: לְהַתִּיר עֲרִיקָה לֹא הֵו הַקָּטֹרֶה עַד שְׁתַּצִּית בּוֹ הָאוּר בְּרַבּוֹ: ר' אֶלְעָזָר מִתִּי לַה כְּדִתְּנִי לַעֲיַל בְּקִמָּץ וּלְבוּנָה שְׁמַעְלֹן מִבּוּא הַשְּׁמֶשׁ: בְּפוֹקֻעִין בְּקִמָּץ וּלְבוּנָה הַקּוֹפְצִין מִתּוֹךְ הָאוּר וּנּוֹפְלִים מַעְלִין אוֹתָן כָּל הַלַּיְלָה: אִפִּי' קִרְטִין פְּלָגִים וּמִחֲזִיבִין שָׁבָה: אִין מַחֲזִירִין וְלַעֲיַל קִתְּנִי קוֹטֶרֶת וּמוֹקִי לַה אִיהוּ בְּפוֹקֻעִין: תֹּאכַל קִרִי בַּה תַּשְׁכֵּל: עֲבּוּלִי פוֹקֻעִין: פִּי פִּשְׁיִט כְּשֶׁהִיא שְׁוָה: עַל הַמִּנְחָחַ תַּמַּת הַעֲצִים: בָּצִי הַמַּעֲרֻכָּה אֲעַל הַעֲצִים עַל הַמִּנְחָח:

 מסורת הש"ס

א תוספתא זבחים; משנה זבחים; תוספתא מנחות; משנה מנחות; לקמן עט.

ב תוספתא זבחים; זבחים לו;; משנה זבחים; משנה מנחות; תוספתא מנחות; זבחים כט;; זבחים סד;; זבחים כח; זבחים כו;; לעיל יד;; חולין קכב;; לעיל יז;; חולין נח;; לעיל יג; לעיל יב;; מעילה ט.

ג לקמן נח.

ד סוטה טו.

ה תמורה יד.

ו תוספתא זבחים; משנה זבחים; זבחים מג; ספרא ויקרא דבורא דגדבה פרק ד י; משנה מעילה; שבועות יא; ספרא אחרי מות פרק י ד; ספרא צו פרק יג ה; זבחים מב; ספרא אמור פרשה ג ד; ספרא צו פרק א יג; תוספתא מעילה; זבחים מד; זבחים קט;; ספרא אמור פרשה ד ה; לעיל כא;; מביולא דרבי שמעון בן יוחאי; לעיל יב;; מעילה י.

ז יומא מה; זבחים פג.

ח סוטה יח.

ט תוספתא מנחות

 תורה אור השלם
--

וַיִּשְׁקֶה עַל-פָּנֵי סָדֵם וַעֲמֵרָה וְעַל-כָּל-פָּנֵי אֶרֶץ הַכּוּשׁ וְנֹרָא וְהָרָה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכֹּבֶשֶׂן [בראשית יט, כח]

וְהַבִּיאָה אֶל-בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקָמֹץ מִשָּׁם מִלֵּא קִמְצוּ מִסֻּלְתָּהּ וּמִשְׁמַנָּהּ עַל כָּל-לִבְנֶתָהּ וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת-אֲזֹנֹתֶיהָ הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר בֵּית יִחִיָּה לַיהוָה [ויקרא ב, ז]

צו וְאֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-בָּנָיו לֵאמֹר זאת תּוֹרַת הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָּה*(בספרי תימן מוקדָה במ"ם רגילה) על-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּילָה עַד-הַפְקָר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּוָּקֵד בּוֹ [ויקרא ו, ב]

וְלִבְשׁ כִּהֵּן מִדּוּ בַד וּמִכְנִסֵּי-בַד יִלְבָּשׁ עַל-בִּשְׂרוֹ וְהָרִים אֶת-הַדָּשָׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת-הָעֹלָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁמוּ אֶעַל הַמִּזְבֵּחַ [ויקרא ו, ג]

וְיָרֻבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֹּתָחִים אֶת-הִרְאֵשׁ וְאֶת-הַפֶּדֶר עַל-הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ [ויקרא א, ח]

מסורת הש"ס
א לעיל יט.
ב ספרא אמור פרק טז ח-ט; לקמן כח: ג לעיל יט.
ד אבות דרבי נתן
ה סוכה לג; סוכה יא;; תוספתא סוכה
ו ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק ו ה; יומא ט;; זבחים לט.; זבחים נב:
גליון הש"ס

מתני' הסולת והשמן מעכבין. עיין לקמן דף מד ע"ב תוספות ד"ה הסולת:

תורה אור השלם
[במדבר ב, כ]
[ויקרא ה, יב]
[במדבר טו, יא]
[ויקרא ב, טז]
[ויקרא ו, ב]
[ויקרא ו, ח]
[ויקרא כג, יז]
[במדבר יט, ו]
[במדבר י, טו]
[ויקרא יד, ו]
[ויקרא יד, ד]
[ויקרא כג, מ]
[ויקרא ז, יב]
[במדבר יט, ד]
[ויקרא טז, יד-טו]
[ויקרא טז, כט]
[ויקרא כג, כ]
[ויקרא כד, ט]
[במדבר ו, כא]
[במדבר יט, ב]
[ויקרא ז, יג]
[ויקרא יד, ב]
[עמוד ט, ו]
[שמות יב, כב]
[שמות טו, ב]
[ויקרא ד, כ]

אֶלֶבָא דמ"ד (על העצים) על בַּסְמוּךְ. כַּף' שְׁתֵּי הֶלֶסֶס (לְחֻמֵּי מַעְוֹת דף צו.) צִמְשָׁה פְּלִיגִי ה"נ דְּכַתִּיב עַל הָעֵצִים עַל בַּסְמוּךְ: מַחְזִי' מַעֲוֵטוֹ מַעֲבָב אֶת רַבּוֹ שֶׁאֵס חֹסֵר כָּל שְׁהוּא פְסוּל: הֵינֵן סְלִישִׁית הֵינֵן שָׁל אֵינִי וּרְבִיעִית הֵינֵן לַכֶּשֶׁשׁ וַחֲזִי הֵינֵן לִפְר וְכוּ הֵשְׁמַן בִּין דְּמַנְחַת נֶסְכִּים כְּשַׁעוֹר הֵינֵן בִּין בִּלְג דְּמַנְחַת נְדָבָה: גַּמ' מִלֵּא רִמְעָן תְּרִי זַמְעִי בְּיִתְקַרֵּא חַד בְּמַנְחַת נְדָבָה וְקַמֵּן מִשֵּׁם מִלֵּא רִמְעָן וַחַד בְּמַנְחַת חוּטָא וְקַמֵּן הִכְהֵן מַנְעָה מִלֵּא רִמְעָן חַד לַמַּנְעָה וַחַד לַעֲבָב: שֶׁאֵס חֹסֵר כָּל שְׁהוּא

פְסוּלָה דְסֻלְתָּה מְרִיבִינָא דַּח"א [דְּכִישׁ:] כְּכָה בְּנָסְכִים כְּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד בְּפִרְשַׁת שְׁלַח לָךְ: מִסְלָתָה וּמִשְׁמָנָה וּמִשְׁמַע שְׁיָהוּ שְׁיָיֵן וְהָדָר כְּתִיב גַּמִּי מִקְדָּשָׁה וּמִשְׁמָנָה שְׁיָהוּ שְׁיָיֵן שְׁיָהוּ שְׁיָיֵן וְהָדָר כְּתִיב גַּמִּי הַכְּתוּב לַעֲבָב. גֶּרֶשׁ וְכֻלַּת חַד הוּא אֵלֶּא שְׁגֶרֶשׁ בְּמַנְחַת פְּכוּרִים וְכֻלַּת בְּשָׂרָא מַעְוֹת: עַל כָּל לְבוֹנְתָּה וְאֶת כָּל הַלְבֹּנָה שְׁנָה הַכְּתוּב לַעֲבָב: מַחְזִי' שְׁתֵּי חֲלוֹת עֲצָרָת: שְׁנֵי סְדָרִים לְהֶסֶס הַשְּׁנִים: שְׁנֵי מִינִין שְׁבָנִיר חֲלוֹת וּרְהִיקוּן בְּפִרְשַׁת נֶשֶׁא: ג' בְּפִרְסָה אֶרְמָה עַן אֶרֶז וְאִזּוּב וְשִׁנִּי תוֹלַעַת וְצִפּוּרִין צִמְעוּרֵי: שְׂבַע הַזֹּאוֹת שְׂבַפְרָה וְהִזָּה אֵל נִכַח פָּנֵי אֶרֶז מוֹשֵׁד וְגו': שָׁעַל בִּין הַשְּׁנִים בִּיה"כ בְּדִלְמִרְעִין דְּמַס' יוּמָא (דף נג:): שָׁעַל הַפִּרְכַּת וּמִנְחַב הַהֵב בִּין דִּיה"כ בִּין דְּפֵר הָעֵלֶם דְּפֵר בִּין דְּפֵר כִּהֵן מִשִּׁיחַ בְּיִתְקַרֵּא: הֵינֵה כֻלַּת תַּהֲיָתָה: בְּלָחֶס הַשְּׁנִים כְּתִיב מִשִּׁיחַ ה' חֵן עוֹלָם וְאֶבְלָהוּ קִלְיִי אֲסַדְרִים וְאֶבְזִיכִין: גַּמ' פִּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ (בְּמִקְדָּר וי"כ"א) עֲבוּבֵא: חֲקָה זֹאת חֲקַת הַתּוֹרָה: שְׁלֵמִי נִיר לְיוֹי"ד קָבִין וְרוּשְׁלָמִיוֹת כֻלַּת וְלַרְבִּיעִית שָׁמֶן כִּתּוּבָה כַּף' הַתּוֹבָה (לְחֻמֵּי מַעְוֹת עה:): תַּהֲיָה הַיּוֹא עֲבוּבֵא: לְקִיחָה תַּמָּה אֶרְבַּעַתּוֹ בִּתְּחִלָּה: שְׁאִין לוֹ ד' מִינִין דְּלוּלָב מַעֲכָבִין: אֶבֶל יֵשׁ לוֹ אִין מַעֲכָבִין אֶפְלוּ לֹא אֲגָזוּ בִּתְּחִלָּה: שְׁנִים מִהֵן עוֹשִׂין פְּרוּת דְּתַתְּרוּג וּתְמָרִים: יְהוּ זְקוּקִים כְּלוּמַר בְּלוֹן יְהוּ בִּתְּחִלָּה: בְּהִרְצָאָה כְּשֶׁהָ מַתְשַׁנִּין אִין נַעֲגִין עַד שְׁיָהוּ בְּלוֹן בִּאֲגָדָה אַחַת צִיּוּקִים וּקְשָׁעִים דְּמוּתֵא דְעוֹשִׂין וְאִין עוֹשִׂים פְּרוּת: עַל הָאֶרֶז וְסָדָה בְּזֻמָּן שֶׁאֲגָדְתוּ בְּיַחַד אִין וְסָדָה: בְּמַעֲשֶׂה יֵה"כ כְּתִיב חֲקָה בִּשְׁחָרִי מוֹת וְהִזְמָה זֹאת לְחֲקַת עוֹלָם וְגו': וְחֲקָה עֲבוּבֵא: וַעֲשֶׂה לִפְר בִּשְׂאֵר עֲשֶׂה לִפְר חֲטָאת כְּפֵר הָעֵלֶם דְּפֵר כְּתִיב שְׁעִשׂוּ לוֹ בִּשְׂאֵר עֲשֶׂה לִפְר כִּהֵן מִשִּׁיחַ שְׁלֵמְעֵלָה הַיְמָנוּ: מַה ת"ל וְהֵלֵא כָּל מַה שֶּׁפִּרַּשׁ לִפְר כִּהֵן מִשִּׁיחַ פִּרַּשׁ לִפְר הָעֵלֶם דְּפֵר: לְכַפֵּל בְּהַזֵּיזוֹת לְשֹׁנוֹת בְּהִזְכַּרַת הַזֹּאת הָעֵס עָלִיו:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אֶלֶבָא דמ"ד (על העצים) על בַּסְמוּךְ. כַּף' שְׁתֵּי הֶלֶסֶס (לְחֻמֵּי מַעְוֹת דף צו.) צִמְשָׁה פְּלִיגִי

ה"נ דְּכַתִּיב עַל הָעֵצִים עַל בַּסְמוּךְ: מַחְזִי' מַעֲוֵטוֹ מַעֲבָב אֶת רַבּוֹ שֶׁאֵס חֹסֵר כָּל שְׁהוּא

דְּעַל הָעֵצִים כְּתִיב. כִּי תִיבְעִי לָךְ, אֶלֶיבָא דְמֵאן דְאָמַר "עַל בְּסָמוּךְ, מֵאִי? הֵכָא נָמִי "עַל" בְּסָמוּךְ, אוּ דְלָמָּא "עַל הָעֵצִים" דּוּמְיָא דְ"עַל הַמִּזְבֵּחַ" – מָה הָתָם עַל מִמָּשׁ, אִף הֵכָא נָמִי עַל מִמָּשׁ? תִּיקוּ. אֲיִמְתַּנְי' הַקּוּמֵץ מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, עֲשָׂרוֹן מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, הֵיִין מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, הַשְּׁמֵן מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ. 'הַסּוּלָת וְהַשְּׁמֵן מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה, הַקּוּמֵץ וְהַלְבוּנָה מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה. גַּמִּי מֵאִי טַעְמָא? אָמַר קָרֵא "מְלֵא קִמְצוֹ" תְּרִי זִימְנִי. עֲשָׂרוֹן מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, מֵאִי טַעְמָא? אָמַר קָרֵא: "מִסְלָתָה", שָׂאֵם חֲסֵרָה כָּל שְׁהוּא – פְּסוּלָה. הֵיִין מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, "פְּכָח". הַשְּׁמֵן מִיַּעוּטוֹ מַעֲבָב אֶת רּוּבּוֹ, דְּמַנְחַת נֶסְכִּים – "פְּכָח", וּמַנְחַת נְדָבָה – אָמַר קָרֵא: "וּמִשְׁמָנָה", שָׂאֵם חֲסֵר כָּל שְׁהוּא – פְּסוּלָה. ^(א)הַשְּׁמֵן וְהַסּוּלָת מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה, "מִסְלָתָה וּמִשְׁמָנָה", "מַגְרָשָׁה וּמִשְׁמָנָה". הַקּוּמֵץ וְהַלְבוּנָה מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה, "עַל כָּל לְבוֹנְתָּה", "וְאֶת כָּל הַלְבוּנָה אֲשֶׁר עַל הַמִּנְחָה". ^(ב)מִתַּנְי' שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה, שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצָרַת מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה, שְׁתֵּי חֲלוֹת מַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה. 'שְׁנֵי סְדָרִין מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁנֵי בְזִיכִין מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה. הַסְּדָרִין וְהַבְּזִיכִין מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה. "שְׁנֵי מִינִים שְׁבָנִיר, שְׁלֹשָׁה שְׂבַפְרָה, וְאַרְבָּעָה שְׂבַתוּדָה, וְאַרְבָּעָה שְׂבַלּוּלָב, (וּארבע) [וְאַרְבָּעָה] שְׂבַמְצוּרַע – מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה. ^(א)שְׂבַע הַזֹּאוֹת שְׂבַפְרָה מַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה, שְׂבַע הַזֵּיוֹת שְׁעַל בִּין הַבָּדִים, שְׁעַל הַפִּרְכַּת, שְׁעַל מִזְבַּח הַזֶּהָב – מַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה. גַּמִּי שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה – חוּקָה. שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצָרַת מַעֲכָבִין זֶה אֶת זֶה – הַוָּיָה, שְׁתֵּי חֲלוֹת – הַוָּיָה. שְׁנֵי סְדָרִין – חוּקָה, שְׁנֵי בְזִיכִין – חוּקָה, הַסְּדָרִין וְהַבְּזִיכִין – חוּקָה. שְׁנֵי מִינִים שְׂבָנִיר, דְּכַתִּיב: "כֵּן יַעֲשֶׂה", שְׁלֹשָׁה שְׂבַפְרָה – חוּקָה. ^(א)אַרְבָּעָה שְׂבַתוּדָה, דְּאִיתִּתְּשׁ לְנִזִּיר, דְּכַתִּיב: "עַל זֶכֶח תּוֹדַת שְׁלָמִיו", וְאָמַר מֶר: "שְׁלָמִיו" – לְרִבּוֹת שְׁלָמִי נִזִּיר. וְאַרְבָּעָה שְׂבַמְצוּרַע, דְּכַתִּיב: "זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמִּצְרָע", וְאַרְבָּעָה שְׂבַלּוּלָב – "וּלְקַחְתֶּם", לְקִיחָה תַּמָּה. אָמַר רַב חֲנַן בַּר רַבָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׂאִין לוֹ, אֶבֶל יֵשׁ לוֹ – אִין מַעֲכָבִין. מִיתִיב:

אַרְבָּעָה מִינִין שְׂבַלּוּלָב, שְׁנִים מִהֵן עוֹשִׂין פִּירוֹת, וּשְׁנִים מִהֵם אִין עוֹשִׂין פִּירוֹת; הָעוֹשִׂין פִּירוֹת יְהִיו זְקוּקִין לְשְׂאִין עוֹשִׂין, וְשְׂאִין עוֹשִׂין פִּירוֹת יְהִיו זְקוּקִין לְעוֹשִׂין פִּירוֹת, וְאִין אָדָם יוֹצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ בְּהֵן עַד שְׁיָהוּ כּוּלָן בְּאַגוּדָה אַחַת. ^(א)וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּהִרְצָאָה, עַד שְׁיָהוּ כּוּלָן בְּאַגוּדָה אַחַת, שְׁנֵאמַר: "הַבּוֹנָה בְּשָׂמִים מַעְלוֹתָיו וְאַגְדָתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה". ^(א)תַּנָּאִי הִיא, דְּתַנָּא: לוּלָב בִּין אָגוּד בִּין שְׂאִינוֹ אָגוּד – כָּשָׁר; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אָגוּד – כָּשָׁר, שְׂאִינוֹ אָגוּד – פְּסוּל. מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה? גָּמַר קִיחָה קִיחָה מִ"אַגוּדַת אִזּוּב", מָה לְחַלֵּן בְּאַגוּדָה – אִף כָּאן בְּאַגוּדָה. וַרְבָּנן, לֹא גָמְרִי "קִיחָה קִיחָה". "כִּמְאֵן אִזּוּלָא הָא דְתַנָּאִי: לוּלָב מַצּוּה לְאוּגְדוֹ, וְאִם לֹא אָגְדוּ – כָּשָׁר? כִּמְאֵן? אִי כָרַבִּי יְהוּדָה, לֹא אָגְדוּ אִמְאִי כָשָׁר? אִי רַבָּנן, מֵאִי מַצּוּה? לְעוּלָם רַבָּנן, וּמֵאִי מַצּוּה? מִשּׁוּם "זֶה אֱלִי וְאַנְהוּ". שְׂבַע הַזֹּאוֹת שְׂבַפְרָה מַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה – חוּקָה. שְׂבַע הַזֹּאוֹת שְׁעַל בִּין הַבָּדִים, וְשְׁעַל מִזְבַּח הַזֶּהָב, וְשְׁעַל הַפִּרְכַּת – מַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה; דִּיוֹם הַכַּפּוּרִים כְּתִיב חוּקָה. ^(א)דְּפֵר כִּהֵן מִשִּׁיחַ, וּדְפֵר הָעֵלֶם דְּפֵר שֶׁל צִיפּוֹר, וּדְשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה – כְּדִתַּנָּאִי: "וַעֲשֶׂה לְפָר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפָר", מָה תִלְמוּד לּוּמַר? לְכַפּוֹל בְּהַזֵּאוֹת,

שָׂאֵם

מִסְלָתָה וּמִשְׁמָנָה מִקְדָּשָׁה וּמִשְׁמָנָה. לְגַבִּי עֲבוּבֵא דְנִפְשָׁה דְאֵס חֹסֵר לֹא בְעִי שְׁנָה הַכְּתוּב אֶרְבַּעַה שְׂבַמְצוּרַע. עַן אֶרֶז וְאִזּוּב וְשִׁנִּי תוֹלַעַת [וְצִפּוּרִין] אֶבֶל מִנֵּם חַיִּים לֹא חָשִׁיב לְפִי שְׁהִיָּה מַעֲרַב בָּהֶם הָעֵס כְּדַכְּתִיב (וַיִּקְרָא יי"ו:)' וְטַבֵּל אֶתָם בְּדָם תַּמָּה דְלֹא חָשִׁיב הַזֹּאוֹת דְּמַצְרָע דְּמַעֲכָבוֹת זֶה אֶת זֶה וַי"ל דְּקַנָּא וְשִׁנִּר דְּהָא לֹא חָשִׁיב גַּמִּי דְּפָרִים וְאִילִים דְּחַג דְּכְתִיב בְּהוּ (בְּמִקְדָּר כט) כִּמְשַׁפְט לַעֲבָב וְאִיבֵא טוּבֵא. מ"ר: וְלִקְחֶתֶם לְקִיחָה תַּמָּה. יי"מ דְּכִיוֹם ב' כְּגִי בְּחַד מַד' מַיִים וּמִבְרַךְ עַל גְּטוּלַת לוּלָב כְּמוֹ אֶתְרִיג דְּשָׁרִי חֹסֵר וְלֹא בְעִינן תַּמּוּת אֵלֶּא כִיוֹם רֵאשׁוֹן וְלְדַכְרִיָּהם כִּיוֹם שְׁנֵי תַקְבִּי שְׁיַטוּל הָאֶחָד בְּשָׂבִיל כְּלָם וְלִיתֵא דְבָסוּף לוּלָב הַזֶּזֶן (סָפָה מֵא): וְכִרִּישׁ לוּלָב וְעִרְכָּה (סָפָה גמ). דְּרַשִׁין מוּלְקַחְתֶּם לְקִיחָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִדְּכְתִיב וְלִקְחֶתֶם לְשׁוֹן רַבִּים וְלֹא כְּתִיב וְלִקְחַתָּ אֵלֶּא כִּי הִיכִי דְעַקֵּר לְקִיחָה קוּמָא אֶבְלָהוּ יוֹמִי הוּא הֵינֵן לְקִיחָה תַּמָּה דְבְעִי לְקִיחַת ד' מַיִים אֶבְלָהוּ יוֹמִי וְלִקְיחַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד אֶבֶל תַּמּוּת שֶׁל עֲמֻמָּן וְכוּן לְכָס לְמַעוּטֵי שְׁאוּל וְזוּזֵל לֹא בְעִי אֵלֶּא כִיוֹם רֵאשׁוֹן. מ"ר: לֹא שָׁנוּ אֵלֶּא שְׁאִין לוֹ אֶבֶל יֵשׁ לוֹ אִין מַעֲכָבִין. פ"י בְּהִלְכוּת גְּדוּלוֹת בְּהִלְכוֹת לוּלָב יֵשׁ לוֹ אִין מַעֲכָבִין דְלֹא תִימָא עַד דְּמַנְעָה לָהּ בְּהָזִי דְהָזִי לֹא נִפַּח אֵלֶּא אִי מַנְעָה חַד חַד לַחֲוִיָּה שְׁפִיר דְמִי דקו"ל לוּלָב אִין צִרִיךְ אֲגָדָה מ"ר. ור"ת הֵינִיֶּה בַסְּפָרוּ ל"ש פִּירוֹשׁ דְּמַעֲבָב' מִשּׁוּם תַּמָּה אֵלֶּא שְׁאִין לוֹ אֶבֶל יֵשׁ לוֹ תַּמָּה הוּא אִף עַל פִּי שְׁנֵא חֲבָרוּ בִּאֲגָדָה כְּדִאמְרִי' לְחֻמֵּי דְלֹא דְרָשִׁי רַבָּנן קִיחָה קִיחָה וְלָר' וְהוֹדָה דְדָרַשׁ לִיָּה קִיחָה קִיחָה דְלֹא הֵוִיאַ תַּמָּה אֵלֶּא א"כ אֲגִדּוּ וְכוּלָהּ פִּי' דְגַמִּי' אִפִּי' לְפִי' הִלְכוֹת גְּדוּלוֹת נִרְאָה צִרִיךְ לֵאגְדוּ כְּדַמְסוּק עָלֶיהָ זֶה אֱלִי וְאַנְהוּ. מ"ר: לֹא גָמְרִי קִיחָה קִיחָה. אע"ג דְּגַמְרִי קִיחָה קִיחָה מַשְׁדֵּה עֲפָרוֹן כְּרִישׁ קְדוּשִׁין (דף ב.) שְׁמֵא הֵךְ דְּהִבֵּא אִינֵי מַסְנֶה א"נ קִיחָה קִיחָה גָמְרִי לְקִיחָה לְקִיחָה לֹא גָמְרִי. מ"ר: וַעֲשֶׂה בִשְׂאֵר עֲשֶׂה כו'. בְּרִיתָא זֶה מַפְגִּיא בְּפִרְק ב"ש (זְבַחִים לט.) וְהָתָם מְפָרֵשׁ לָהּ שְׁפִיר. מ"ר:

כו.

 עין משפט נר מצוה
--

א	מיוי'	פ"ג	מהל'	מעשה
	הקרבות	הל'	יד:	
ב	מיוי'	פ"ב	מהל'	מעשה
	הקרבות	הל'	ה:	
ג	מיוי'	פב'	מהל'	מעשה
	הקרבות	הל'	ה:	
ד	מיוי'	פ"ג	מהל'	מעשה
	הקרבות	הל'	יד:	
ה	מיוי'	פח'	מהל'	תמידים
	ומוספין	הל'	יד:	
ו	מיוי'	פח'	מהל'	תמידים
	ומוספין	הל'	ג:	
ז	מיוי'	פח'	מהל'	תמידים
	ומוספין	הל'	ג:	
ח	מיוי'	פט'	מהל'	מעשה
	הקרבות	הל'	כד:	
ט	מיוי'	פז'	מהל'	שופר
	וסוכה	ולולב	הל' ה',	טוש"ע
	תרנא	סעי' יב:	או"ח	סי'
י	מיוי'	פז"א	מהל'	טומאת
	צרעת	הל' א:		
יא	מיוי'	פז'	מהל'	פרה
	אדומה	הל' ז:		
יב	מיוי'	פב'	מהל'	פסולי
	המוקדשין	הל' ג:		
יג	מיוי'	פז'	מהל'	שופר
	וסוכה	ולולב	הל' ו',	טוש"ע
	או"ח	סי'	תרנא	סעי' א:

מסורת הש"ס
א לקמן כט.
ב לקמן לד.; ספרי במדבר
ג אזור מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן
ד תוספתא מנחות
תורה אור השלם
[ויקרא ז, ז] [דברים ו, ו-ט] [דברים יא, יג-כא] [שמות כה, לב] [שמות יג, א-י] [שמות כה, לו] [שמות כה, לא] [במדבר ח, ד] [שמות כה, לט] [במדבר י', ב]

הא דקאי ביה מרח ומערב ואזי ואס עמד שכן מצותו אפלו אינם מכונות כנגד הפתח פשרות והא דתני פסולות דקאי צפון ודרום שלא במצותו ואזי: והתניא בין שלא לשמן כו' פשרות לדמצרע קאי: ר' אליעזר דמקש אשם לחטאת ואפילו אשם דמצרע פסול שלא לשמה: וכי אשם האמד בהקש מחטאת דלאוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהקש על הלג דלאוי פסול שלא לשמו והא קומא לן דפ' אחיה מקומן (זכחים דף מט:). דאין למדין למד מן הלמד בהקשים: הקש דחטאת ואשם דכתיב (בחטאת) (ויקרא ז':) פחטאת באשם תורה אחת להם וקא גליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מווי אף אשם נמי פסול: הקש דאשם מצרע ולגו דכתיב (שם זד) כפש אשם לנתופה וגו' סיפה דקרא ולג שמן: לרעות להזות לעלות לשם חוכה ולהסיר מצרע בקהל פסול שלא לשמן והא דתני פשרות להבשיר דהאזינוי פשרות להבשיר שריי הלג בלכילה דשריי לג מצרע גאכלין בלחמרינן דפ' חלו מנחות (לקמן מנחות דף עג.) תה יהיה לך. מהאש ההקשים מן האש לכל קרבנם (פמדרב ר' יוחנן:). לרבות לג שמן של מצרע וכתיב בתורה בהקש ההקשים תאכלנו בפרשת ויבא חרח: מתני' שבעה קני מנוכה בדיכתיב וששה קנים יוצאין מצדיה (שמות כ"ה:ג"ב) והמנוכה עצמה שבחמצע היא השביעית בזה: שבעה גרמיה בראש של קנה וקנה היה נר אחד דשין בזה ושם נתינין השמן והפתילות: שמי פרשיות שבמזוזה שמע והיה חס שמוע: כתב אחד אות אחת מעבדין זו את זו דכתיב (דברים ו) ובתבתם בתיבה תמה והלמה ובתפלין כתיב הנייה (שם) והיו לטוטפות: ד' פרשיות שבתפלין שמע (שם) והיה חס שמוע (שם יא) קקש לי כל בבור (שמות י"ג:ג"ב) והיה פי וביאך. (שם) שבעה דבכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך: גמ' הנייה כתיב בזה בפתריהם וקונתם ממנה והיו (שם כה): מן העשת עשיתה חתיבה שלמה ומשה בקורנם עד שניצאו ממנה כל בליה: מן הגרומאות זהב שבור: מקשה משמע חתיבה אחת בדימרגמיניו נגיד משוך שגמשך הכל מחתיבה אחת מקשה משמע דבר המפה ונהלם בדיכתיב (דניאל ה ו) וארכבתה לא לזא נהשן: משאר מתכות נמי תפסל דא כתיב זהב טהור וכתיב הנייה לעבב: אמר קרא תעשה המנוכה משמע תעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: ואימא לרבות גרומאות דכתיב מקשה וחדר תעשה מ"מ: אמקשה כתיבה הנייה שמוכה למקשה יומר מזהב: ומשני מקשה מקשה כתיב קרי זמני בויקחו לי תרומה לעבב: וקדריה זהב זהב נמי קרי זמני כתיב ואימא לעבב: ומשני האי מאי אי חמרת בלזמא דגרומאות פסולות ושאר מתכות בשרות דאמרין מקשה מקשה בויקחו לי תרומה לעבב: הינו דאקדריה זהב זהב בויקחו לי תרומה ומקשה מקשה

דבהעלותך לדרשה אחרייתי דשמעינן מנה נמי דמשאר מיני מתכות נמי בשרה בדיקרינן לקמן: אינה באה גבישין אינה צריכה לבא גבישים בפתורים ופרחים: פמוט מנוכה קטנה: תה מעשה המנוכה דבהעלותך: מקשה דסיפא עד זכיה ועד פרכה מקשה היא: בסף והנייה שמי חצרית בסף מקשה תעשה אתם והיו לך וגו' (פמדרב י' כ"ב):

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

הא דקאי מזרח ומערב ואדי, הא דקאי צפון ודרום ואדי. אמר מר: ושכפנים ושכמצורע, שלא לשמן – פסולות, שלא מכונות – פשרות. והתניא: בין שלא לשמן בין שלא מכונות – פשרות! אמר רב יוסף: לא קשיא, הא רבי אליעזר והא רבנן. רבי אליעזר דמקיש אשם לחטאת – מקיש נמי לוג לאשם, רבנן לא מקשי. ולרבי אליעזר, וכי דבר הלמד בהיקוש חוזר ומלמד בהיקוש? אלא אמר רבא: הא והא רבנן, כאן להבשיר הקרבן, כאן להרצות, שלא עלו לפעלים לשום חוכה.

^(א)**מתני'** **שבעה קני מנורה מעבדין זה את זה, שבעה גרותיה מעבדין זה את זה, שתי פרשיות שבמזוזה מעבבות זו את זו, אפילו כתב אחד מעבבן.**^(ב)**ארבע פרשיות שבתפילין מעבדין זו את זו, אפילו כתב אחד מעבבן. ארבע ציציות מעבבות זו את זו, שארבעתן מצוה אחת.** רבי ישמעאל אומר: ארבעתן ארבע מצות.

גמי מאי טעמא? הויה כתיב בהו. **"תנו רבנן: מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב. עשאה מן הגרומאות – פסולה, משאר מיני מתכות – פשרה.** **מאי שנא מן הגרומאות פסולה? דכתיב "מקשה" והויה, שאר מיני מתכות נמי זהב והויה! אמר קרא "תיעשה", לרבות שאר מיני מתכות. ואימא לרבות גרומאות? לא סלקא דעתך, דא"מקשה" כתיבה הויה. "תיעשה" נמי א"מקשה" כתיב, "מקשה" "מקשה" לעבב. "זהב" "זהב" נמי לעבב! האי מאי? אי אמרת בשלמא מן הגרומאות פסולה, משאר מיני מתכות פשרה – היינו "זהב" "זהב" "מקשה" "מקשה" לדרשא. אלא אי אמרת מן הגרומאות פשרה, משאר מיני מתכות פסולה – "זהב" "זהב" "מקשה" "מקשה" מאי דרשת ביה? ^(א)**מאי דרשא? דתניא: "כפר זהב טהור יעשה אתה את כל הפלים האלה" – באה זהב, באה כפר; אינה באה זהב, אינה באה כפר.** **גביעיה בפתוריה ופרחיה" – באה זהב, באה גביעים בפתורים ופרחים; אינה באה זהב, אינה באה גביעים בפתורים ופרחים.****

ואימא נמי: באה זהב – באה קנים, אינה באה זהב – אינה באה קנים? ההוא פמוט מיקרי. **"וזה מעשה המנרה מקשה זהב" – באה זהב, באה מקשה; אינה באה זהב, אינה באה מקשה.** ^(ט)**"מקשה" דסיפא למאי אתא? למעוטי חצוצרות, דתניא: חצוצרות היו באים מן העשת, מן הכסף. עשאם מן הגרומאות – פשרים, משאר מיני מתכות – פסולים.** **ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים, דכתיב "כסף" והויה, מן הגרומאות נמי "מקשה" והויה? מיצט רחמנא גבי מנורה "מקשה היא" – "היא", ולא חצוצרות. תנו רבנן: כל הפלים**

שעשה

הא דקאי מזרח ומערב ואזי ואס עמד שכן מצותו אפלו אינם מכונות כנגד הפתח פשרות והא דתני פסולות דקאי צפון ודרום שלא במצותו ואזי: והתניא בין שלא לשמן כו' פשרות לדמצרע קאי: ר' אליעזר דמקש אשם לחטאת ואפילו אשם דמצרע פסול שלא לשמה: וכי אשם האמד בהקש מחטאת דלאוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהקש על הלג דלאוי פסול שלא לשמו והא קומא לן דפ' אחיה מקומן (זכחים דף מט:). דאין למדין למד מן הלמד בהקשים: הקש דחטאת ואשם דכתיב (בחטאת) (ויקרא ז':) פחטאת באשם תורה אחת להם וקא גליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מווי אף אשם נמי פסול: הקש דאשם מצרע ולגו דכתיב (שם זד) כפש אשם לנתופה וגו' סיפה דקרא ולג שמן: לרעות להזות לעלות לשם חוכה ולהסיר מצרע בקהל פסול שלא לשמן והא דתני פשרות להבשיר דהאזינוי פשרות להבשיר שריי הלג בלכילה דשריי לג מצרע גאכלין בלחמרינן דפ' חלו מנחות (לקמן מנחות דף עג.) תה יהיה לך. מהאש ההקשים מן האש לכל קרבנם (פמדרב ר' יוחנן:). לרבות לג שמן של מצרע וכתיב בתורה בהקש ההקשים תאכלנו בפרשת ויבא חרח: מתני' שבעה קני מנוכה בדיכתיב וששה קנים יוצאין מצדיה (שמות כ"ה:ג"ב) והמנוכה עצמה שבחמצע היא השביעית בזה: שבעה גרמיה בראש של קנה וקנה היה נר אחד דשין בזה ושם נתינין השמן והפתילות: שמי פרשיות שבמזוזה שמע והיה חס שמוע: כתב אחד אות אחת מעבדין זו את זו דכתיב (דברים ו) ובתבתם בתיבה תמה והלמה ובתפלין כתיב הנייה (שם) והיו לטוטפות: ד' פרשיות שבתפלין שמע (שם) והיה חס שמוע (שם יא) קקש לי כל בבור (שמות י"ג:ג"ב) והיה פי וביאך. (שם) שבעה דבכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך: גמ' הנייה כתיב בזה בפתריהם וקונתם ממנה והיו (שם כה): מן העשת עשיתה חתיבה שלמה ומשה בקורנם עד שניצאו ממנה כל בליה: מן הגרומאות זהב שבור: מקשה משמע חתיבה אחת בדימרגמיניו נגיד משוך שגמשך הכל מחתיבה אחת מקשה משמע דבר המפה ונהלם בדיכתיב (דניאל ה ו) וארכבתה לא לזא נהשן: משאר מתכות נמי תפסל דא כתיב זהב טהור וכתיב הנייה לעבב: אמר קרא תעשה המנוכה משמע תעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: ואימא לרבות גרומאות דכתיב מקשה וחדר תעשה מ"מ: אמקשה כתיבה הנייה שמוכה למקשה יומר מזהב: ומשני מקשה מקשה כתיב קרי זמני בויקחו לי תרומה לעבב: וקדריה זהב זהב נמי קרי זמני כתיב ואימא לעבב: ומשני האי מאי אי חמרת בלזמא דגרומאות פסולות ושאר מתכות בשרות דאמרין מקשה מקשה בויקחו לי תרומה לעבב: הינו דאקדריה זהב זהב בויקחו לי תרומה ומקשה מקשה

דבהעלותך לדרשה אחרייתי דשמעינן מנה נמי דמשאר מיני מתכות נמי בשרה בדיקרינן לקמן: אינה באה גבישין אינה צריכה לבא גבישים בפתורים ופרחים: פמוט מנוכה קטנה: תה מעשה המנוכה דבהעלותך: מקשה דסיפא עד זכיה ועד פרכה מקשה היא: בסף והנייה שמי חצרית בסף מקשה תעשה אתם והיו לך וגו' (פמדרב י' כ"ב):

הא דקאי מזרח ומערב ואזי ואס עמד שכן מצותו אפלו אינם מכונות כנגד הפתח פשרות והא דתני פסולות דקאי צפון ודרום שלא במצותו ואזי: והתניא בין שלא לשמן כו' פשרות לדמצרע קאי: ר' אליעזר דמקש אשם לחטאת ואפילו אשם דמצרע פסול שלא לשמה: וכי אשם האמד בהקש מחטאת דלאוי פסול שלא לשמו חוזר ומלמד בהקש על הלג דלאוי פסול שלא לשמו והא קומא לן דפ' אחיה מקומן (זכחים דף מט:). דאין למדין למד מן הלמד בהקשים: הקש דחטאת ואשם דכתיב (בחטאת) (ויקרא ז':) פחטאת באשם תורה אחת להם וקא גליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מווי אף אשם נמי פסול: הקש דאשם מצרע ולגו דכתיב (שם זד) כפש אשם לנתופה וגו' סיפה דקרא ולג שמן: לרעות להזות לעלות לשם חוכה ולהסיר מצרע בקהל פסול שלא לשמן והא דתני פשרות להבשיר דהאזינוי פשרות להבשיר שריי הלג בלכילה דשריי לג מצרע גאכלין בלחמרינן דפ' חלו מנחות (לקמן מנחות דף עג.) תה יהיה לך. מהאש ההקשים מן האש לכל קרבנם (פמדרב ר' יוחנן:). לרבות לג שמן של מצרע וכתיב בתורה בהקש ההקשים תאכלנו בפרשת ויבא חרח: מתני' שבעה קני מנוכה בדיכתיב וששה קנים יוצאין מצדיה (שמות כ"ה:ג"ב) והמנוכה עצמה שבחמצע היא השביעית בזה: שבעה גרמיה בראש של קנה וקנה היה נר אחד דשין בזה ושם נתינין השמן והפתילות: שמי פרשיות שבמזוזה שמע והיה חס שמוע: כתב אחד אות אחת מעבדין זו את זו דכתיב (דברים ו) ובתבתם בתיבה תמה והלמה ובתפלין כתיב הנייה (שם) והיו לטוטפות: ד' פרשיות שבתפלין שמע (שם) והיה חס שמוע (שם יא) קקש לי כל בבור (שמות י"ג:ג"ב) והיה פי וביאך. (שם) שבעה דבכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך: גמ' הנייה כתיב בזה בפתריהם וקונתם ממנה והיו (שם כה): מן העשת עשיתה חתיבה שלמה ומשה בקורנם עד שניצאו ממנה כל בליה: מן הגרומאות זהב שבור: מקשה משמע חתיבה אחת בדימרגמיניו נגיד משוך שגמשך הכל מחתיבה אחת מקשה משמע דבר המפה ונהלם בדיכתיב (דניאל ה ו) וארכבתה לא לזא נהשן: משאר מתכות נמי תפסל דא כתיב זהב טהור וכתיב הנייה לעבב: אמר קרא תעשה המנוכה משמע תעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: ואימא לרבות גרומאות דכתיב מקשה וחדר תעשה מ"מ: אמקשה כתיבה הנייה שמוכה למקשה יומר מזהב: ומשני מקשה מקשה כתיב קרי זמני בויקחו לי תרומה לעבב: וקדריה זהב זהב נמי קרי זמני כתיב ואימא לעבב: ומשני האי מאי אי חמרת בלזמא דגרומאות פסולות ושאר מתכות בשרות דאמרין מקשה מקשה בויקחו לי תרומה לעבב: הינו דאקדריה זהב זהב בויקחו לי תרומה ומקשה מקשה

דבהעלותך לדרשה אחרייתי דשמעינן מנה נמי דמשאר מיני מתכות נמי בשרה בדיקרינן לקמן: אינה באה גבישין אינה צריכה לבא גבישים בפתורים ופרחים: פמוט מנוכה קטנה: תה מעשה המנוכה דבהעלותך: מקשה דסיפא עד זכיה ועד פרכה מקשה היא: בסף והנייה שמי חצרית בסף מקשה תעשה אתם והיו לך וגו' (פמדרב י' כ"ב):

כה.

עין משפט נר מצוה	
א מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' ז:	
ב מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ב, טוש"ע יו"ד סי' רפח סעי' ג:	
ג מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' א, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ד:	
ד מיי' פא' מהל' ציצית הל' ה, טוש"ע או"ח סי' יג סעי' א:	
ה מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' ד:	
ו מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' ה:	
ז מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' ד:	
ח מיי' פג' מהל' בית הבחירה הל' ה:	
ט מיי' פג' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ה:	

כח:

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פא' מהל' בית הבחירה
הל' יח:

ב מו"י פא' מהל' בית הבחירה
הל' יח:

ג מו"י פז' מהל' בית הבחירה
הל' י, טוש"ע יו"ד ס"י קמא סעי' ח:

ד מו"י פא' מהל' בית הבחירה
הל' יט:

ה מו"י פז' מהל' בית הבחירה
הל' י:

ו מו"י פג' מהל' בית הבחירה
הל' ט:

ז מו"י פג' מהל' בית הבחירה
הל' ג:

אכסדקה תבנית אולם. אף על גב דאולם הוה פו ד' מחזות פדתען עמסבת מעות (פ"ד מ"ו) ובריש גמרא דעירובין (דף ב.) מימי לה פתחו של אולם גבהו מ' אמה וקטעו גשרים אמה וקמטש אמתכראות של מלא היו על גביו ואכסדקה אין לה אלא ג' דפנות פדמוכח פסמוך מפני מה גברא העולם פה' מפני שלומה לאכסדקה ועוד אמרינן פפ' לא יחפר (כ"ב כה.) עולם לאכסדקה הוא דומה ורוח צפונית אינא מסבבת מ"מ מחמת שפתיח אולם רחב וגבוש מאד ולא היו לו דלתות דומה לאכסדקה שגראא פפרין צנז אחד. מ"ר: שפודים של פרוגל. קרי להו שפודים מפני שלא היו פה גביעים פפתורים ופקחים פדאמרי' לעיל פאה זקב פאה גביעים פפתורים ופקחים. מ"ר: גבהה של מנוקה י"ח טפחים. יש אומרים פשם ר"ת דנפקא ליה לבבא מסגיפין פאצל האלחן לזרז להם הפנים שהיו גבהו י"ח טפחים והמנוקה היתה להאיר על האלחן וקראא קלא אמר ר"ת דבר זה מעולם דהא קניפוס פנגד להם הפנים ולקמן פפ' פמי האלחם (מנחות דף ע.י.) אמרינן דלר' מאיר מקדש שלחן י"ב טפחים למעלה ולר' יהודה ט"ו לבד (מכנזי) האלחן אמה וחצי. מ"ר: וטפח פבו היה גביע פפתור נפרח. יש פמה למה היה משנה משאר גביעים פפתורים ופקחים שהיה לבד אחד טפח ונג' אלו לא היה פי אס טפח. מ"ר:

אין אכסדקה פדמוכח מעות (פ"ד מ"ו) ובריש גמרא דעירובין (דף ב.) מימי לה פתחו של אולם גבהו מ' אמה וקטעו גשרים

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

שְׁעֵשֶׂה מִשָּׁה, פְּשָׁרִים לוֹ וּפְשָׁרִים לְדוֹרוֹת. חֲצוּצָרוֹת, פְּשָׁרוֹת לוֹ וּפְסוּלוֹת לְדוֹרוֹת. חֲצוּצָרוֹת מֵאֵי טַעֲמָא? אֵילִימָא דְאִמַּר קָרָא יַעֲשֶׂה לָּהּ, לָּהּ וְלֹא לְדוֹרוֹת, אֶלָּא מַעַתָּה יַעֲשִׂיתָ לָּהּ אֲרוֹן עֵץ, הֲכִי נָמִי דְלָהּ וְלֹא לְדוֹרוֹת? אֶלָּא, אִי לְמֵאן דְאִמַּר: "לָּהּ" – מִשְׁלָּהּ, אִי לְמֵאן דְאִמַּר: פְּכִיכּוּל בְּשַׁלָּהּ אֲנִי רוּצָה יוֹתֵר מִשְׁלָּהֶם, הֲאִי נָמִי מִיַּפְעִי לִיה לְהֲכִי. שְׂאֲנִי הֵתֵם, דְאִמַּר קָרָא "לָּהּ" "לָּהּ" תִּרִי זִימָנִי: "עֲשֶׂה לָּהּ" "וְהִיוּ לָּהּ". אִתְּנִי רַב פִּפְּא בְּרִיה דְּרַב חֲנִין קַמִּיה דְּרַב יוֹסֵף: מְנוּרָה הֵיְתָה בְּאָה מִן הָעֶשֶׂת מִן הַזֶּהב, עֲשֵׂאָה שֶׁל כֶּסֶף – פְּשָׁרָה, שֶׁל פַּעֲץ וְשֶׁל אֲבָר וְשֶׁל גִּיסְטָרוֹן – רַבִּי הוּסֵל וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר, שֶׁל עֵץ וְשֶׁל עֶצֶם וְשֶׁל זְכוּכִית – דְּבָרֵי הַכֹּל פְּסוּלָהּ. אֲמַר לִיה: מֵאֵי דַעֲתָה? אֲמַר לִיה: בִּין מָר וּבִין מָר כָּלְלִי וּפְרָטִי דְרָשִׁי. מִיהוּ, מָר סָבַר: מָה הִפְרֵט מְפוֹרָשׁ שֶׁל מִתְּכַת – אֵף כֹּל דְּבַר מִתְּכַת, וּמָר סָבַר: מָה הִפְרֵט מְפוֹרָשׁ דְּבַר חָשׁוּב – אֵף כֹּל דְּבַר חָשׁוּב. אֲמַר לִיה: סָמִי דִידָהּ מִקַּמִּי דִידִי.^[כא] דְתַנְיָא: כָּלִי שִׁרְת שְׁעֵשְׂאֵן שֶׁל עֵץ, רַבִּי הוּסֵל, וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר. בְּמֵאֵי קָא מִיפְלָגִי? רַבִּי דְרִישׁ כָּלְלִי וּפְרָטִי, וְרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה דְרִישׁ רִיבּוּיִי וּמִיעוּטִי.^[כב] רַבִּי דְרִישׁ כָּלְלִי וּפְרָטִי, "וְעֲשִׂיתָ מִנְּרָת" – כָּלֵל, "זֶהָב טְהוֹר" – פָּרֵט, "מִקְשָׁה תִיעֲשֶׂה הַמְּנוּרָה" – חֲזָר וּכְלָל, כָּלֵל וּפְרֵט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָן אֶלָּא פַּעֲיִן הִפְרֵט: מָה הִפְרֵט מְפוֹרָשׁ שֶׁל מִתְּכַת, אֵף כֹּל שֶׁל מִתְּכַת.^[כג] רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה דְרִישׁ רִיבּוּיִי וּמִיעוּטִי: "וְעֲשִׂיתָ מִנְּוֹרָת" – רִיבָּה, "זֶהָב טְהוֹר" – מִיעוּט, "מִקְשָׁה תִיעֲשֶׂה הַמְּנוּרָה" – חֲזָר וְרִיבָּה. רִיבָּה וּמִיעוּט וְרִיבָּה – רִיבָּה הַכֹּל, וּמֵאֵי רַבִּי? רַבִּי כֹל מִיַּלִּי, וּמֵאֵי מִיעוּט? מִיעוּט שֶׁל חֶרֶס. אֲדַרְבָּה, סָמִי דִידָהּ מִקַּמִּי דִידִי! לֹא סָלְקָא דַעֲתָה, דְתַנְיָא: אֵין לוֹ זֶהָב מִבֵּיא אֵף שֶׁל כֶּסֶף, שֶׁל נֹחַשֶׁת, שֶׁל בְּרָזֵל, וְשֶׁל בַּדִּיל, וְשֶׁל עוֹפֶרֶת. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר אֵף בְּשֶׁל עֵץ.^[כד] וְתַנְיָא אִידָּהּ: לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם בֵּית תַּבְנִית הֵיכַל, אַכְסֹדְרָה פִּנְגָּד אוּלָם, חֲצַר פִּנְגָּד עוֹרָה, שְׁלַחַן פִּנְגָּד שְׁלַחַן, מְנוּרָה פִּנְגָּד מְנוּרָה, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא שֶׁל חֲמִשָּׁה וְשֶׁל שֵׁשׁה וְשֶׁל שְׁמֹנֶה, וְשֶׁל שִׁבְעָה לֹא יַעֲשֶׂה, וְאִפִּילוּ מִשְׁאָר מִיַּגֵּי מִתְּכוֹת. 'רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אֵף שֶׁל עֵץ לֹא יַעֲשֶׂה, פְּדָרָה שְׁעֵשׂו מְלָכִי בֵית חֲשִׁמוֹנֵאִי. אֲמָרוּ לוֹ: מִשֶּׁם רָאִיָּה? שְׁפוּדִים שֶׁל בְּרָזֵל הִיוּ, וְחִיפּוּם פְּכַעֲץ. הָעֲשִׁירוּ – עֲשֵׂאוּם שֶׁל כֶּסֶף, חֲזָרוּ וְהָעֲשִׁירוּ – עֲשֵׂאוּם שֶׁל זֶהָב.^[כה] אֲמַר שְׁמוּאֵל מִשְׁמִיה דְסָבָא: גּוֹבָהָה שֶׁל מְנוּרָה שְׁמֹנֶה עָשָׂר טַפָּחִים, הִרְגָּלִים וְהַפֶּרַח שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים, וְטַפָּחִיִּים חֵלֶק, וְטַפַּח שְׁבִי גְבִיעַ וּכְפֹתוֹר וּפֶרַח, וְטַפָּחִיִּים חֵלֶק, וְטַפַּח פְּפֹתוֹר. וּשְׁנֵי קֹנִים יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ, אֶחָד אֵילָהּ וְאֶחָד אֵילָהּ, וְנִמְשְׁכִין וְעוֹלִין פִּנְגָּד גּוֹבָהָה שֶׁל מְנוּרָה, וְטַפַּח חֵלֶק, וְטַפַּח פְּפֹתוֹר וּשְׁנֵי קֹנִים יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ, אֶחָד אֵילָהּ וְאֶחָד אֵילָהּ, וְנִמְשְׁכִין וְעוֹלִין פִּנְגָּד גּוֹבָהָה שֶׁל מְנוּרָה, וְטַפַּח חֵלֶק, וְטַפַּח פְּפֹתוֹר וּשְׁנֵי קֹנִים יוֹצֵאִין מִמֶּנּוּ, אֶחָד אֵילָהּ וְאֶחָד אֵילָהּ, וְנִמְשְׁכִין וְעוֹלִין פִּנְגָּד גּוֹבָהָה שֶׁל מְנוּרָה, וְטַפָּחִיִּים חֵלֶק, וְנִשְׁתַּיִּירוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים שְׁפָּהּ שְׁלֹשָׁה גְבִיעִין וּכְפֹתוֹר וּפֶרַח. "וּגְבִיעִין לָמָּה הֵן דּוֹמִין? כְּמִין כּוּסוֹת אֶלְכָסְנִדְרִיִּים, כְּפֹתוֹרִים לָמָּה הֵן דּוֹמִין? כְּמִין תַּפּוּחֵי הַפָּרְתִּיִּים, הַפָּרָחִים לָמָּה הֵן דּוֹמִין? כְּמִין הַרְחִי הָעֻמּוּדִין, וְנִמְצָאוּ גְבִיעִין עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם, כְּפֹתוֹרִים אַחַד עָשָׂר, הַפָּרָחִים תִּשְׁעָה.^[כו] גְּבִיעִים מַעֲפְכִין זֶה אֶת זֶה, כְּפֹתוֹרִים מַעֲפְכִין זֶה אֶת זֶה, הַפָּרָחִים מַעֲפְכִין זֶה אֶת זֶה, בְּשִׁלְמָא גְבִיעִים עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם, דְּכֹתִיב: "וּכְמִנְרָה אֲרַבְּעָה גְבָעִים וָגו'", וְכֹתִיב: "שְׁלֹשָׁה גְבָעִים מִשְׁקָדִים פִּקְנָה הָאֶחָד כְּפֹתוֹר וּפֶרַח וָגו'", אֲרַבְּעָה דִידָהּ

וְתַמְנִי

אס אלא חתי האי לה אי למ"ד עשמעטא קמיתא דמס' יומא לה משלך אי למ"ד פכיכול אס דהא אכסר להפטור צבור פשל נחיד פשל הייתי רוצה יומר משלחם: פאני התם צפי חוצרות דאמר קרא לה לה תרי זמני: פען פדיל דמתקדמינן אכצא: גסטרוין לייטו"ן ל"א מיט"ל: מאי דעתך דקאמרת דרבי יוסי פרבי יהודה מקשיר פשל פען ופסל פשל עין: א"ל רב פפא לרב יוסף פין למר ובין למר רבי ורבי יוסי בר"י פללי ופרטי דרשי פדאמרינן לקמן ועשית מנורת כלל זקב טהור פרט מקשה תעשה מכל מקום חזר וכלל: מה הפרט מפרט זקב [שהוא חשבו] אף כל דבר חשוב פגון פקף זקב אבר ופען לא: ועשית מנורת כלל דמשמע מכל דבר: של חקם שהוא פחות מכל הפלים ואינו ראוי לפינו למלך פשר נזס: לא ס"י דהני דידך מתקרא דאמר ר' יוסי פוסל פשל עין: אין לו זקב למנוקה: תבנית הכל למדת ארך ורחב וקומה שמהא דומה לו פשגשגתו: אכסדקה אין לה מחצה רביעית וכן אולם: פנגד אולם שהיה רחבו [שגרים וגבהו ארבעים] פדאמרינן עשמעטא קמיתא דעירובין (דף ב.): אכל עושה המנוקה של חמשה או של ששה קנים או של פמנה דאינו דומה למנורת מקדש פשים היה פבעה קנים: ושל פבעה קנים לא יעשה ואפלו של פאר מיני מתכות פאינו זקב משום דדומה לשל מקדש פאף הוא פשר פשאר מיני מתכות: אף של ען לא יעשה פהרי הוא דרך פעשו מלכי בית חשמונאי: פבען פדיל אשטויי": משמה דבבא משום וכן אחי: הרגלים והפרח מתחת שלשה טפחים פרח ציורין פחוקקים העורפים זקב פעמן פמנוריות וכללים: וטפחיים חלק כלל אס צורה הכי ה': וטפח פבו מצד אחד של מנוקה גביע ומצד שני פפתור פומ"ל ומצד שני פרח וזו אחד מן הגביע ובפתורים ופקחים פכגוף אקצע של מנוקה דכתיב ובמנוקה ארבעה גבעים משקמים פפתקיה ופרקיה ודלמינן לקמן פפתקיה תרי ופרקיה תרי לבד איתנן (כ') פככל קצה וקנה וטפחים חלק הכי ח' וטפח פפתור הכי ט': ושני קנים יוצאים מן הפפתור אחד אילך כו': פשפן שלם גביעים פפתור נפרח פלא היו פגוף המנוקה אלא תרי פפתורים ותרי פכחים פדכתיב פפתקיה ופרקיה וחד (חל) פרח אוקמנא פטפח הפמוך לטפחים חלק הראשונים: אלכסגדריס: פאלכסגדריא של מצרים וארפין ונרים הן וקרויים מרנ"ש: תפוחי הפרקנים מקום: פרחי העמודים ציורין פמצעין פעמודים: וגמצאו גביעים כו' מפרש לקמן:

מסורת הש"ס
א סנהדרין מה:; סוטה יד:; סוכה כ: ב קידושין כא: ג גבועות לו:; עירובין כז: ד ראש השנה כד:; עבודה זרה מג:; בראשית רבה ה אוצר מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן ו משנה מנחות: לעיל כז.
תורה אור השלם

עשה לך שתי חוצצרת פסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את־הפסחות [במדבר י, ב]

בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל־לך שני־לוחות אבנים כראשונים וצלה אלי הכנה ועשית לך ארון עץ [דברים י, א]

ועשית מנרת זקב טהור מקשה תעשה+ (בספרי ספרד ואשכנז תיעשה) המנורה ורכה וקנה גביעיה פפתקיה ופרקיה פפנה יקיו [שמות כה, לא]

ובמנורה ארבעה גבעים משקדים פפתקיה ופרקיה [שמות כה, לד]

שלשה גבעים משקדים פקנה האחד פפתר ופרח ושלשה גבעים משקדים פקנה האחד פפתר ופרח פן לששת הקנים היצאים מן־המנרה [שמות כה, לג]

מסורת הש"ס
 א משנה תמיד; ספרי במדבר; תמיד לו: ב אסתר רבה ג במדבר רבה
ד לקמן צו; יומא כא; מגילה כו; חגיגה כו: ה יומא כא. ו אוצר מדרשים מדרש שלשה וארבעה
ז לקמן לד; משנה מנחות; לעיל כח.
תורה אור השלם

וּכְפֹתֶר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיּוֹת מִפָּנֶיּה וּכְפֹתֶר תַּחַת שְׁנֵי הַקְּנִיּוֹת וְגו' [שמות כה, לה]

וּבַמִּנְיָה אַרְבָּעָה גִבְעִים מִשְׁקָדִים כַּפְתֹּרִיָּה וּפְרָחִיָּה [שמות כה, לד]
שְׁלֹשָׁה גִבְעִים מִשְׁקָדִים בַּקֶּנֶה הָאֶחָד כַּפֹּתֶר וְפָרַח וּשְׁלֹשָׁה גִבְעִים וְגו' [שמות כה, לג]

וּתְפֹרַח וְהַנּוֹתָר וּתְמַלְקָחִים זָהָב הוּא מְכֻלּוֹת זָהָב [דברי הימים ב ד, כא]

כָּכֹר זָהָב טָהוֹר נַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֵת כָּל־הַכֶּלִים הָאֵלֶּה [שמות כה, לט]
וְכָל כְּלֵי מִשְׁכַּת הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵית־יְעֹזֶר וְגו' [מלכים א י, כא]

וְכָל כְּלֵי מִשְׁכַּת הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֹמֹה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵית־יְעֹזֶר וְגו' [דברי הימים ב ט, כ]

עַל הַמִּנְיָה הַשְׁתַּרְהֵי יַעֲרֹךְ אֶת־הַנּוֹתָר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד [ויקרא כד, ד]

וּשְׁפֹת אוֹתָם שְׁפִימֹת מַעֲרֻבוֹת שֶׁשׁ הַפַּעֲרָכוֹת עַל הַשִּׁלְטֹן הַשְּׁהָר וְגו' [ויקרא כד, ו]

וַתִּפְרְצוּ הַכֶּהֱן קֹדֶשׁ כִּי לֹא־הָיָה שֵׁם לָהֶם כִּי־אִם־לָהֶם הַפָּנִים וְגו' [שמואל א כא, ז]

וַיֵּרָא וַנַּעֲשֶׂה כַתְּבֻנֹתַם אֲשֶׁר־אִתָּהּ כִּרְאָה בָּהֶר [שמות כה, ט]

וְהַקְּמַת אֶת־הַמִּשְׁכָּן כַּמִּשְׁפּוֹט אֲשֶׁר הָרִאיתָ בָּהֶר [שמות כו, ז]

וְהָא מַעֲשֵׂה הַמִּנְיָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחַה מִקְשָׁה הוּא וְגו' [במדבר ח, ד]

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשִׁי וְגו' [שמות יב, ב]

וְהָא לָכֶם הַטָּמֵא בְּשַׂרָּץ בְּשַׂרָּץ הַשָּׂרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹדֶל וְהַסַּבֵּר וְהַעֲבֹב וְהַעֲבֹב וְגו' [ויקרא יא, כט]

וְהָא אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כַּכִּשִׁים בְּיַשְׁעָה שְׁנֹם לַיּוֹם תָּמִיד [שמות כט, לח]

וּכְתַבְתֶּם עַל־מִזְבֹּת בִּיתָךְ וּבַשְּׁעָרֶיךָ [דברים ו, ט]

תַּמְנִי כָרִי זָקָנִים דְּכָתִיב שְׁלֹשָׁה גִבְעִים מִשְׁקָדִים זָקָנִה הָאֶחָד: כַּפְתֹּרִיָּה דַּמְנוּכָה גּוֹפֵה תְּרִי: וְשֵׁית זָקָנִים דְּגַשׁ כָּבֵל קָנָה וְקָנָה כַּפֹּתֶר כְּדִכְתִּיב שְׁלֹשָׁה גִבְעִים מִשְׁקָדִים בַּקֶּנֶה הָאֶחָד כַּפֹּתֶר וְפָרַח הָרִי: וְשֵׁית ח' וּכְפֹתֶר תַּחַת שְׁנֵי קְנִיּוֹת וְזָן לְשָׁנִים הָאֲסֻרוּיִם כְּדִלְמָדן לְעִיל וְשְׁנֵי קְנִיּוֹת יוֹצֵאִין מִמֶּנָּה הֵא חֵד כָּר: [וּשְׁשָׁה זָקָנִים] כָּבֵל קָנָה כַּפֹּתֶר וְפָרַח כְּדִכְתִּיב בַּקֶּנֶה הָאֶחָד כַּפֹּתֶר וְפָרַח: עַד פְּרָחַה רַבָּה לָן הַפְּתוּב חֵד כָּרַח: אֲבָן גְּדוּלָּה כּו' וְאִם חֵינָה גְדוּלָּה אֲלֵא ט' טַבָּחִים לָמָּה לִי אֲבָן תַּחַת הַפָּנִ: שְׁיַמִּי אֵת אֵתָּה הוּא הַמִּקְשָׁה לִי כַתְּמִינִי: מַשְׁפַּת קְנִיּוֹת וּלְמַעְלָה הָיְתָה ט' וַיִּמָּן הָאֲרֹן וַעַד לְקָנִים ט' כְּדַמְשֵׁרֶשׁ לְעִיל: הוּא מְכֻלּוֹת זָהָב וְכַסּוּחַ הוּא: זָהָב כַּסּוּר שֶׁשֶּׁשֶּׁעַה

שְׁמוֹכְרִין אוֹתוֹ נִסְגָּרוֹת כָּל הַחַנּוּיּוֹת שְׁמוֹכְרִין אֵת הַזָּהָב [יומא מה.]: וְהַסְתִּי' אִין סָפָר נִחְשָׁב אֲלֵמָא עֲשִׂיר הָיָה וְזֹאת אִמְרַת בְּלִיתוּ: וַיִּמָּן חֲסֵר כְּלֵי הָאֵי דִקְאִמְרַת אֲלָף הַכֶּכֶר הַבְּנִיּוֹסוֹ אֲלָף סַעֲמִים לְכוּר עַד שְׁעִמְדָּה עַל כֶּכֶר וְאֵלמָא כָּבֵל פַּעַם חֲסֵר כֶּכֶר: קוּרְדִּיגְזִי שֵׁם מַטְבַּע: בִּין דְּקֵלִי שְׁטָרָךְ יִשֵּׁה צִימִי שְׁלֹמֹה קֵלִי לְפִיכָר לֹא חֲסֵר עֲשָׂיו אֲלָף דִּינָר: מִמָּקוֹם טָהָרָה מִן הַשָּׁמַיִם הָרָאוּ לְמֹשֶׁה לְגַבֵּד הַמְּנוּרָה: מְכַלָּל שֶׁהוּא טוֹמֵא כְלוּמָר מִקְבֵּל טוֹמָא: שְׁלֵמָא הָתָם גַּבִּי שְׁלֹחַן אֲנֻכְרִין לֹאשְׁמַעֲיָין דַּמְקַבֵּל טוֹמָא מֵשׁוּם פַּרְדָּה דְּרִישׁ לְקוּשׁ: לְנַחַת שְׁאִינוּ מַטְלָטֵל כְּלֵי עַן הָעֲשׂוֹי לְנַחַת אִינוּ מִקְבֵּל טוֹמָא דְּכָתִיב גַּבִּי סָרְעִים מְכַל כְּלֵי עַן אוֹ עוֹר אוֹ שָׁךְ [וַיִּקְרָא יי"א:ל"ט] מַה שָׁךְ מַטְלָטֵל מִלָּא וְיִרְיָס: שְׁמַנְגִידִין אוֹתוֹ הֵלְכָן מַטְלָטֵל מִלָּא וְיִרְיָס הוּא: חֹם בְּיוֹם הַלָּחֹק מִשְׁמַע שְׁכַמְסָלָקִים הָיָה חֹם: כַּתְּבֻנֹתָם אֲלִרְוֹן וְשִׁלְחֹן וּמְנוּכָה כְּתִיב וּכְתִיב לֹשֶׁר אֵתָּה מִקְרָא בְּהָר אֲלֵמָא הָרָאוּ: הָכִי גַמִּי מַשְׁכָּן שֶׁל אֵשׁ יִרַד מִן הַשָּׁמַיִם כַּתְּמִינִי: הָכֵא כְּתִיב כַּמִּשְׁפָּטוֹ מִשְׁקַע הַלְלוּתוֹי וְאִמְרוּ לוֹ: הָתָם כְּתִיב כַּתְּבֻנֹתָם מִשְׁמַע דִּהָרָאוּהוּ כַּמִּתּוֹם: חָגוּר כַּמִּין כַּסִּיקוּנָא אֲזוּר כִּרְוִן אֲמַנִים סְרוּצִים לְעִשִׂית מִלְּכָה נָחַה חוּגְרִין עֲצֻמָּן שֵׁלֵא וְהוּ גִּגְרִין כַּבְּגָדִיס: רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּשָּׁעַת מוֹלָד לְבָנָה חֵינָה נִרְאִית כִּי אִם חַעֲטָ וְחֵינָה וְכַתִּב כַּתְּבֻנֹתַם בְּרִאשִׁית הַשָּׁנָה (דף כ.) כִּזָּה רִאשִׁית אִם כִּזָּה רִאשִׁית: סָרְעִים לֹא הָיָה מַפִּיר חֵינָה טוֹמֵא וְחֵינָה

טְהוֹר: הַלְכוּת שְׁחִיטָה לֹא הָיָה מַכִּין מַהִיבֵן הוּא מְגֻרְמִת: וְהָא לֹשֶׁר תַּשְׁעִיָּה עַל הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשִׂיָּה תַחֲלֹת זְבִיחָה [היא] וּכְתִיב וְהָא אֲלֵמָא הָרָאוּהוּ בְּאֲרַעַב: כְּשִׁיטָא דְּאוֹת אַחַת מַעֲבָדְתָּן דְּכָתִיב וּכְתַבְתֶּם כְּתִיבָה תַמָּה (שַׁבַּת קנ:): קוּרְצָא שֶׁל יוֹד כָּגֵל וְיַמִּינִי שֶׁל יוֹד: הֵא גַמִּי כְּשִׁיטָא הֵא לֹא נַעֲשִׂיָּית אֲלוּת: שְׁאִין גְּזִייל מְקוּף לֵא שְׁמַדְשָׁתָּ בְּאוֹת אַחֲרַת וְהֵינִי דְקַתְגִּי כַּתֵּב אֶחָד מַשְׁכָּבן כְּלוּמָר הַלְכוּת מַשְׁטָט אוֹת אַחַת מַשְׁכָּבוּ לְמִזְבֵּחַ וּתְפִלִּין: תּוֹכּוּ שֶׁל ה' כָּגֵל שְׁכַעֲנִים: וְכַכּוּ כָּגֵל הַיִּמָּנִית ל"א תּוֹכּוּ הַגְּזִייל וְהַלָּךְ שְׁתּוֹכּוּ וּתְכַתְּלִין קַמְנוּרִי:

אֲבָן הָיְתָה לִפְנֵי הַמְּנוּרָה. מַשְׁנֶה הוּא כַּמְשַׁכַּת תַּמִּיד (פ"ג מ"ט). מ"ר: סְלוּקוּ כַּסְדּוּרֹ. וְלָמ"ד אִין תַּגּוּר מִקְדָּשׁ (לְקַמֵּן מַנּוּחֹת דָּף צ"ה): לֹא הָיָה חֹם בַּשָּׁעַת כַּסְדּוּרֹ אֲלֵא כְלוּמָר כָּךְ. מ"ר: הָכֵא

וּתַמְנִי כָרִי דְקָנִים, הֵא עֲשָׂרִין וְתַרְתִּין. כַּפֹּתֹרִין נָמִי אַחַד עֲשָׂר כַּפֹּתֹרִין: תְּרִי דִידָה, וְשִׁשָּׁה דְקָנִים, וּכְפֹתֶר וּכְפֹתֶר וּכְפֹתֶר, הֵא חֵד סָר. אֲלֵא פְרָחִים תַּשְׁעָה מְגַלָּן? פְּרָחִים תְּרִי דִידָה, וְשִׁשָּׁה דְקָנִים – תַּמְנִינָא הוּא! אָמַר רַב שְׁלֵמָן: כְּתִיב "עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחַה מִקְשָׁה הִיא". ^(א)אָמַר רַב: גּוֹבָהָה שֶׁל מְנוּרָה תַּשְׁעָה טַבָּחִים. אִיתִיבִיבָה רַב שְׁיַמִּי בַר חֵינָא לְרַב: אֲבָן הָיְתָה לִפְנֵי מְנוּרָה וּבָה שְׁלֹשׁ מַעְלֹת, שְׁעָלִיָּה הַכֶּהֱן עוֹמַד וּמַטִּיב אֵת הַנּוֹרוֹת. אָמַר לִיה: שְׁיַמִּי אַתָּ? כִּי קְאָמִינָא מַשְׁפַּת קְנִיּוֹת וּלְמַעְלָה. כְּתִיב: "וְהַפְּרַח וְהַנּוֹרוֹת וְהַמְּלַקָּחִים זָהָב הוּא מְכֻלּוֹת זָהָב". מֵאִי "מִיכְלֹת זָהָב"? אָמַר רַב אַמִּי: שְׁכִיכְלָתוֹ לְכָל זָהָב סָגוּר שֶׁל שְׁלֹמֹה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עֲשָׂר מְנוֹרוֹת עֲשֶׂה שְׁלֹמֹה, וְכָל אַחַת וְאַחַת הַבִּיא לָהּ אֶלֶף כֶּכֶר זָהָב, וְהַכְּנִיסוּהוּ אֶלֶף פַּעֲמִים לְכוּר, וְהַעֲמִידוּהוּ עַל כֶּכֶר. ^(ב)אִינִי? וְהַכְּתִיב: "וְכָל כְּלֵי מִשְׁכַּת הַמִּקְלָף שְׁלֹמֹה זָהָב וְכָל כְּלֵי בֵית יַעַר הַלְכָּנוּן זָהָב סָגוּר אִין כֶּסֶף נַחֲשָׁב בִּימִי שְׁלֹמֹה לְמֵאוּמָה"! זָהָב סָגוּר קֵא אֲמַרִינוּ. ^(ג)וַיִּמָּי חֲסֵר כְּוִלִי הָאִי? וְהַתְּנִינָא: רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: מַעֲשֶׂה וְהָיְתָה [מְנוֹרָת] בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יִתִּירָה עַל שֶׁל מֹשֶׁה בְּדִינָר זָהָב קוּרְדִּיגְזִינִי, וְהַכְּנִיסוּהָ שְׁמוֹנִים פַּעֲמִים לְכוּר, וְהַעֲמִידוּהָ עַל כֶּכֶר. בִּין דְּקֵאִי קֵאִי. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, מֵאִי דְכְּתִיב: "עַל הַמִּנְרָה הַטְהַרְהָ", שְׁיַרְדּוּ מַעֲשִׂיָּה מִמָּקוֹם טְהָרָה. אֲלֵא מַעֲתָה, "עַל הַשְּׁלִחָן הַטְהוֹר" שְׁיַרְדּוּ מַעֲשִׂיו מִמָּקוֹם טְהוֹר? אֲלֵא טְהוֹר – מְכַלָּל שְׁהוּא טְמֵא, הָכֵא נָמִי טְהוֹרָה – מְכַלָּל שְׁהִיא טְמֵאָה. ^(ד)בְּשִׁלְמָא הָתָם, כְּדָרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מֵאִי דְכְּתִיב "עַל הַשְּׁלִחָן הַטְהוֹר", מְכַלָּל שְׁהוּא טְמֵא? כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוֹי לְנַחַת הוּא, וְכָל כְּלֵי עֵץ הָעֲשׂוֹי לְנַחַת אִינוּ מִקְבֵּל טוֹמָא! אֲלֵא מְלַמֵּד שְׁמַגְבִּיהִין אוֹתוֹ לְעוֹלֵי רְגָלִים, וּמִרְאִים לָהֶם לָחֶם הַפָּנִים, וְאוֹמַר לָהֶם: רְאוּ חִיפְתַּכֶּם לִפְנֵי הַמָּקוֹם. ^(ה)מֵאִי חִיפְתַּכֶּם? כְּדַרְבֵּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי: גַּס גְּדוּל נַעֲשֶׂה בְּלָחֶם הַפָּנִים, סִילּוּקוּ כַּסִּידוּרֹ, שְׁנֹאֲמַר: "לָשׁוּם לָחֶם חֹם בְּיוֹם הַלְקָחוֹ". אֲלֵא הָכֵא, "טְהוֹרָה" מְכַלָּל שְׁהִיא טְמֵאָה? פְּשִׁיטָא, כְּלֵי מַתְכוּת נִינְחֹ, וְכִלֵּי מַתְכוּת מְקַבְּלִין טוֹמָא! אֲלֵא, שְׁיַרְדּוּ מַעֲשִׂיָּה מִמָּקוֹם טְהָרָה. תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: אֲרֹן שֶׁל אֵשׁ וְשִׁלְחָן שֶׁל אֵשׁ וּמְנוּרָה שֶׁל אֵשׁ יָרְדוּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְרָאָה מֹשֶׁה וַעֲשֶׂה כְּמוֹתָם, שְׁנֹאֲמַר: "וַיֵּרָא וַעֲשֶׂה כַתְּבֻנֹתָם אֲשֶׁר אִתָּה מִרְאָה בְּהָר". אֲלֵא מַעֲתָה, "וּתְקַמַּת אֵת הַמִּשְׁכָּן כַּמִּשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרִאיתָ בְּהָר", הָכִי נָמִי? הָכֵא כְּתִיב "כַּמִּשְׁפָּטוֹ", הָתָם כְּתִיב "כַּתְּבֻנֹתָם". אָמַר רַבִּי חֵינָא בַר אֲבָא, אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: גִּבְרִיאֵל חָגוּר כְּמִין פְּסִיקָיָא הָיָה, וְהָרָאָה לוֹ לְמֹשֶׁה מַעֲשֵׂה מְנוּרָה, דְּכְּתִיב: "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה". ^(ו)תַּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָיוּ קָשִׁין לוֹ לְמֹשֶׁה, עַד שֶׁהָרָאָה לוֹ הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַצְבָּעוֹ, וְאֵלּוּ הֵזוּ: מְנוּרָה, וְרֹאשׁ חֲדָשׁ, וּשְׂרָצִים. מְנוּרָה – דְּכְּתִיב: "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה", רֹאשׁ חוּדָשׁ – דְּכְּתִיב: "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֲדָשִׁים", שְׂרָצִים – דְּכְּתִיב: "וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא". וַיֵּשׂ אוּמְרִים: אַף הַלְכוּת שְׁחִיטָה, שְׁנֹאֲמַר: "וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ". ^(ז)שְׁתֵּי פְרָשִׁיּוֹת שְׁבַמְזוּזָה מַעֲכָבוֹת זֹו אֵת זֹו, וְאַפִּילוּ כְּתֵב אֶחָד מַעֲכָבן. פְּשִׁיטָא! "אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: לֹא נַצְרָכָה אֲלֵא לְקוּצָה שֶׁל יוֹד. וְהָא נָמִי פְשִׁיטָא! אֲלֵא לְכֹאֲדִידָה דְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל אוֹת שְׁאִין גְּזִייל מוֹקָף לָהּ מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ – פֹּסְקָלָה. "אָמַר אֲשִׁיאֵן בַּר נַדְבָה מִשְׁמִיָּה דְרַב יְהוּדָה: נִיקָב תּוֹכּוּ שֶׁל ה"י כְּשֶׁר, יִרְכּוּ פֹסוּל. אָמַר רַבִּי יוֹרָא: לְדִידִי מִפְרָשָׁה לִי מֵינִיָּה דְרַב הוּנָא, וְרַבִּי יַעֲקֹב אָמַר: לְדִידִי מִפְרָשָׁה לִי מֵינִיָּה דְרַב יְהוּדָה: נִיקָב תּוֹכּוּ שֶׁל ה"י כְּשֶׁר, יִרְכּוּ – אִם נִשְׁתַּיִּיר בּוֹ כְּשִׁיעוּר אוֹת קִטְנָה כְּשֶׁר, וְאִם לֹאוּ – פֹּסוּל. אֲגָרָא חֲמוּהָ דְרַבִּי אֲבָא,

אִיפְסִיקָא

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

כט.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פג' מהל' בית הבחירה
הל' יא:

ב מיי' פג' מהל' כלים הל' א:
ג מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' א, סמג עשין כח, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ד:

ד מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יט, סמג עשין כח, טוש"ע או"ח סי' ערד סעי' ד:

ה מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' כ, סמג עשין כה, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' טו:

כְּתִיב כַּמִּשְׁפָּטוֹ וְהָתָם כְּתִיב כַּתְּבֻנֹתָם. וְאִם תֵּאֲמַר גַּבִּי מַשְׁכָּן נָמִי כְּתִיב כָּכֵל לֹשֶׁר חֵינִי מִקְרָא אוֹתָן, אֵת תְּבֻנֹתִי הַמַּשְׁכָּן וְאֵת תְּבֻנֹתִי כָּל כְּלָיו וּי"ל דִּיהָכֵא לֹא כְּתִיב בְּהָר וְהָתָם כְּתִיב בְּהָר דַּמַּשְׁמַע שְׁמֹן הַשָּׁמַיִם יָרְדּוּ לְמֹשֶׁה עַל הָהָר. מ"ר: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָיוּ קָשִׁין לוֹ לְמֹשֶׁה כּו'. וְאִם תֵּאֲמַר וְלִחְשׁוֹב נָמִי הָהֵא דְּאֵלּוּ טְרַפּוֹת (חֲלוּן דָּף מֵב). דְּאָמַר וְזֹאת הַסִּיָּה לֹשֶׁר תֵּאֲכָלוּ מִלֵּמַד שְׁתַּפֵּם הַקֹּב"ה כָּל מִין וּמִין וְהָרָאָה לוֹ לְמֹשֶׁה וְאָמַר לוֹ זֹאת אֲכַל וְזֹאת לֹא תֵאֲכַל וְגַשׁ לְיוֹמָר דְּלֹא חֲשִׁיב אֲלֵא הָךְ דְּכָתִיב זֶה וְגַשׁ לְתַמָּה דְּלֹא חֲשִׁיב מַחֲצִית הַשָּׁקֵל דְּכָתִיב זֶה וְתַגּוּ וְאִמְרִין (שְׁקָלִים דָּף ג וּמ"ר) כַּמִּין מַטְבַּע שֶׁל אֵשׁ הָרָאוּ לְמֹשֶׁה וְגַשׁ לְיוֹמָר דְּלֹא שִׁיךְ הָתָם נִתְקַשֶּׁה אֲלֵא מֵשׁוּם דְּלֹא הָיָה וְגַע שְׁשׁוּם עָנָן אִם לֹא הָיָה מִקְרָאוֹ. מ"ר: קוּרְצָא שֶׁל יו"ד. פֶּרַשׁ כַּסּוּנְגָרֶם כָּגֵל וְיַמִּינִי וְקָשָׁה דִּהָא כְּשִׁיטָא אֲלִין זֶה אוֹת וּמַשְׁכָּשׁ ר"ת זֶהוּא רֹאשׁוֹ כַּסּוּף כְּדִלְמַרְיָין כַּסּוּמָן מִפְּנֵי מַה כַּסּוּף רֹאשׁוֹ וְאִם תֵּאֲמַר דִּלְמַרְיָין בַּהֲגַדַת חֵלֶךְ (כַּסְּהָרִין דָּף צ"ה) וְנַעֲר וּכְתַבָם דְּהָיוּ יו"ד שֹׁאֵם הַשְּׁלִיךְ נַעַר אֲבָן בְּקוּר וַעֲשֶׂה רָשָׁם עוֹשֶׂה יו"ד וְגַשׁ לְיוֹמָר דְּכַעֲיִן יו"ד קֵאֲמַר וְלֹא יו"ד מַמַּשׁ:

כּט:

	עין משפט
	גזר מצווה

א מו"י פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' כ, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' טו:

ב מו"י פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ט, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' טז:

ג מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ג, סמג עשין כה, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' כה:

ד מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יב:

ה מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יג, טוש"ע יו"ד סי' ערט סעי' ד:

ו מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יב:

ז מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יג, טוש"ע יו"ד סי' ערט סעי' ד:

ח מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יב:

ט מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יג, טוש"ע יו"ד סי' ערט סעי' ד:

זיל איתו ונקרא קלא חכים וקלא טפש כו'. מַשְׁפָּה הוּא בְּגִט שֶׁהִיא לִינ"ת שֶׁל כַּדֵּת מִשָּׁה קִטְוָה חֲכִים וְלֹא טֹפֶשׁ כּו'. מַשְׁפָּה הוּא רִבִּי וְהִבִּיא רִבִּי אֶלְהִיו וְנִקְרָא קְלָא

קְשָׁמְטָתִין. מ"ר: וְאִי לֹא יִהְרֹג הוּא וְפִסּוּל. יֵשׁ לְקַדְדֵק מִשְׁאֵן דְּכַתִּיב וַיִּהְרֹג חֹסֶר בְּלֹא וַי"ו.

מ"ר: שְׁעָנָז גִּז. יֵשׁ מִשְׁרָשִׁים ג' זַיִנוּים הַשְּׁנַיִם לְצַד שְׂמֹאל אֶחָד מִלְמַעְלָה וְאֶחָד מִלְמַטָּה וְהָאֶחָד

לְצַד יְמִין בָּזָה שְׁעֻטָנ"ז ג"ן וּכְפִי' שֶׁבֶת פְּתִיבֶת יָד רִבִּי' ש"י צַר אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְׂמֹאל

וְאֶחָד מִלְמַעְלָה בָּזָה עוֹד פִּי' שֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם שְׁלִשְׁתָּן לְמַעְלָה בָּזָה מ"ר. כְּתִיב בְּשִׁמוֹשָׁא רִבָּה דְּמִשְׁמַע טַט' דְּלִטְוֹפֶת צְרִיכָה ג' ג' זַיִנוּין ור"ת כְּתִב

כְּתוּבִין ס"ת שְׁלֹו שֶׁהוּא שְׁטוֹם. מ"ר: דְּחִטְרָה לְגִבָּה דְּחִי"ת. פִּי' בְּקוּוּטְרָם שֶׁהִגִּיד רָגֵל

שְׂמֹאלוֹ שֶׁל ח' עַד לְמַעְלָה בָּזָה ור"ת פֶּרֶשׁ בְּאִמְצַע גָּבוֹ שֶׁל חֵית גְּבוֹהָ מַעֲט כְּמוֹ חֲטָרֵתָא

דְּגִמְלָא דְּבִאִמְצַע בָּזָה וּלְפִי' הַקּוּוּטְרָם לֹא יִתְשָׁב כַּל כָּךְ. הֵא אֶלְמִרְיִין בְּסוּף הַבּוּיָה (שֶׁבֶת דף

קד:׀) כְּגוֹן שְׁעָנָזוֹ לְגָבוֹ שֶׁל חֵית וְשֶׁאִזְו שְׁנֵי זַיִנוּין: וּמֵאִי טַעְמָא אֵית לָהּ תַּגָּא. פִּי' בְּקוּוּטְרָם בְּסוּף

ה"י בָּזָה וְכַיֵּינוּ תָסּ מִשְׁרָשׁ בְּתַמְלָה בָּזָה כְּמוֹ תַּגָּא דִּד' שְׁעִירֹבִין (דף יג.) וּבִסּוּטָה (דף כ.)

וּבְפֶרֶשׁ הַקּוּוּטְרָם נִרְאֶה שֶׁהַכְּתִיר לְצַד פֶּתַח הַהִשְׁבִּיחַ וְתַנָּא דְּקוּף פִּיּוּצָא כּוֹ דְּאִמֵּר בְּפ' הַבּוּיָה

(שֶׁבֶת דף קד.) מ"ט מֵהֲדַר תַּגָּא דְּקוּף לְגַב' רַי"ש אִמֵּר הֵקֵב ה"ה קָשַׁע אִם אֶתָּה חוֹזֵר כָּךְ לְאִי

לְשִׁפָּה לָךְ כְּתִיר כְּמוֹתִי. מ"ר: וְתַנָּא תִּיּוּבֵתָא. פֶּתְקָא אִזְו תִּיּוּבֵתָא גְּמוּרָה הִיא אֶלָּא דְּבִלּוּחִק

מִתַּרְצָא. מ"ר: תַּנָּא אִם יֵשׁ כּוֹ דָּף אֶחָד כּו'. וְנִקְרָא מַעֲרָקָא אִזְאי וְכוּל לְמַעַן בְּמָה שְׁחִחֹר

וְיִקְתֵּב דָּף שֶׁלֹּם אִמְאִי וַיָּגַז. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

אִפְסִיקָא לִיה פֶּרְעָא דְּהִי"י דִּי"הָעָם בְּנִיקָבָא, אֶתָּא לְקַמִּיָּה דְּרַבִּי אַבָּא. אָמַר לִיה: אִם (מִשְׁתַּיִר) [נִשְׁתַּיִר] כּוֹ פְּשִׁיעוֹר אוֹת קִטְנָה

– פֶּשֶׁר, וְאִם לֹא – פִּסּוּל. יִרְאֵמִי בַר תַּמָּרִי, דְּהוּא חֲמוּה דְּרַמִּי בַר דִּיקוּלִי, אִיפְסִיקָא לִיה פֶּרְעָא דְּוַי"ו דִּי"וֹיְהֲרָג" בְּנִיקָבָא, אֶתָּא

לְקַמִּיָּה דְּרַבִּי יוֹרָא. אָמַר לִיה: זִיל אֵייתִי נִינוּקָא דְלָא חֲכִים וְלָא טַפְשַׁ – אִי קָרִי לִיה "וִיְהֲרָג" פֶּשֶׁר, אִי לֹא – יִיְהֲרָג" הוּא, וּפִסּוּל.

^(ס) אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: בְּשִׁעָה שְׁעָלָה מִשָּׁה לְמָרוּם, מִצָּאוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיוּשֵׁב וְקוֹשֵׁר כְּתָרִים לְאוֹתִיּוֹת, אָמַר

לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי מַעֲכֵב עַל יְדָךְ? אָמַר לוֹ: אָדָם אֶחָד

יֵשׁ שְׁעָתִיד לְהִיּוֹת בְּסוּף פְּמָה דוֹרוֹת וַעֲקִיבָא בֶן יוֹסֵף שְׂמוֹ, שְׁעָתִיד לְדָרוֹשׁ עַל כָּל קוֹץ וְקוֹץ תִּילִין תִּילִין שֶׁל הַלְכוּת. אָמַר

לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִרְאֶהוּ לִי, אָמַר לוֹ: חֲזוּר לְאַחוּרָה.

הֲלֵךְ וַיָּשֵׁב בְּסוּף שְׂמוֹנָה שׁוּרוֹת, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מָה הֵן אוֹמְרִים, תִּשָּׁשׁ כַּחוֹ. פִּיּוֹן שֶׁהֲגִיעַ לְדָבָר אֶחָד, אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו: רַבִּי, מַפְיֵן

לָךְ? אָמַר לָהֶן: "הַלֵּכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי", נְתִישְׁבָּה דַּעְתּוֹ. חֲזַר וּבָא לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ לָךְ

אָדָם כְּזֶה וְאֶתָּה נוֹתֵן תּוֹרָה עַל יְדֶי? אָמַר לוֹ: שְׂתוּק, כֶּה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְפָנֵי. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הִרְאִיתָנִי תוֹרָתוֹ,

הִרְאֵנִי שְׂכָרוֹ. אָמַר לוֹ: חֲזוּר. חֲזַר לְאַחוּרָיו, רָאָה שְׁשׁוּקְלִין בְּשָׂרוֹ בְּמִקּוּלָין. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זֹו תּוֹרָה וְזֹו

שְׂכָרָה? אָמַר לוֹ: שְׂתוּק, כֶּה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה לְפָנֵי. אָמַר רַבָּא: שְׁבַעַה אוֹתִיּוֹת צְרִיכוֹת שְׁלִשָּׁה זַיִנוּין, וְאֵלּוֹ הֵן: שְׁעֻטָנ"ז גִּי"ץ.

אָמַר רַב אֲשִׁי: חֲזִינָא לְהוֹ לְסַפְרֵי דְּיוֹקְנֵי דְּבִי רַב, דְּחֲטָרִי לְהוֹ לְגִגְיָה דְּחִי"ת, וְתָלוּ לִיה לְכַרְעִיָּה דְּהִי"ו. חֲטָרִי לְהוֹ לְגִגְיָה

דְּחִי"ת, כְּלוּמַר: חֵי הוּא בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְתָלוּ לִיה לְכַרְעִיָּה דְּהִי"ו, כְּדִבְכָּעֵא מִיָּגִיָּה רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיָּאָה מְרַבִּי אַמִּי: מֵאִי דְכְּתִיב

"בְּטַחוּ בִּי עַדִּי עַד כִּי בִּיָּה יִי צוּר עוֹלָמִים"? אָמַר לִיה: כָּל הַתּוֹלָה בְּטַחוּנָו בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִי לוֹ מַחֲסֶה בַּעוֹלָם הָזֶה

וְלַעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לִיה: אֲנָא הָכִי קָא קִשְׁיָא לִי, מֵאִי שְׁנָא דְכְּתִיב "בִּיָּה" וְלֹא כְּתִיב יִיָּה"? כְּדִדְרַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַר רַבִּי

אִילְעָאי: אֵלּוֹ שְׁנֵי עוֹלָמוֹת שְׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶחָד בְּהִי"י וְאֶחָד בִּיּו"ד, וְאִינִי יוֹדֵעַ אִם הָעוֹלָם הַבָּא בִּיּו"ד וְהָעוֹלָם הָזֶה בְּהִי"י, אִם הָעוֹלָם הָזֶה בִּיּו"ד וְהָעוֹלָם הַבָּא בְּהִי"י. ^(א)כִּשְׁהוּא

אוֹמֵר: "אֵלָּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם", אַל תִּקְרִי "בְּהַבְרָאָם" אֵלָּא: בְּהִי"י בְּרָאָם. וּמַפְנֵי מָה נִבְרָא הָעוֹלָם הָזֶה בְּהִי"י? מַפְנֵי שְׂדוּמָה לְאַכְסִדְרָה, שְׁכָּל הַרוּצָה לְצֹאת יִצְאָ. וּמֵאִי

טַעְמָא תִּלְיָא בְּרַעֲיָה? דָּאי הָדַר בְּתִשּׁוּבָה מַעֲיִילִי לִיה. ^(ב)וְלִיעֲצִיל בָּהֶה, לֹא מִסְתַּיְעָא מִיִּלְתָּא, כְּדָרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

מֵאִי דְכְּתִיב "אִם לְלָצִים הוּא יִלְיִץ וְלַעֲנוּיִם יִתֵּן חַן"? כָּא לְטָהַר – מְסִיַּעֲיֵן אוֹתוֹ, כָּא לְטַמָּא – פּוֹתֵחִין לוֹ. וּמֵאִי טַעְמָא אֵית לִיה תֹּאגָא?

אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם חוּזֵר – אֲנִי קוֹשֵׁר לוֹ קֶשֶׁר. "מַפְנֵי מָה נִבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בִּיּו"ד? מַפְנֵי שְׁצַדִּיקִים שְׁבוּ מוּעָטִים. וּמַפְנֵי מָה כְּפוּף רֹאשׁוֹ? מַפְנֵי שְׁצַדִּיקִים שְׁבוּ כְּפוּף

רֹאשֵׁיהֶם מַפְנֵי מַעֲשֵׂיהֶן, שְׂאִינֵן דּוּמִיִּן זֶה לָזֶה. "אָמַר רַב יוֹסֵף: הֵנִי תִרְתִּי מִיָּלִי אָמַר רַב בְּסַפְרִים, וְתַנָּא תִּיּוּבֵתִיָּה. חֲדָא, הָא

דְּאָמַר רַב: סִפֵּר תּוֹרָה שְׁיֵשׁ כּוֹ שְׁתֵּי טַעֲיוֹת כָּכֵל דָּף וְדָף – יִתְקַן. שְׁלֹשׁ – יִגָּזַז. וְתַנָּא תִּיּוּבֵתִיָּה: שְׁלֹשׁ – יִתְקַן, אַרְבַּע – יִגָּזַז. תַּנָּא:

אִם יֵשׁ כּוֹ דָּף אַחַת שְׁלִימָה – מַצְלָת עַל כּוּלּוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מֶרְתָּא מִשְׁמִיָּה דְרַב: וְהוּא דְכְּתִיב רּוּבִיָּה דִסְפָּרָא

שְׁפִיר. "אָמַר לִיה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף: אִי אֵית בְּהִהוּא דָּף שְׁלֹשׁ טַעֲיוֹת, מֵאִי? אָמַר לִיה: הוּאִיל וְאִיתֵּיהִיב לְאִיתִקּוּנִי מִיִּתְקַן.

וְהֵנִי מִיָּלִי חֲסִירוֹת, אֲבָל יִתִּירוֹת לִית לָן בַּה. חֲסִירוֹת מֵאִי טַעְמָא לָא? אָמַר רַב כְּהֵנָּא: מִשּׁוּם דְּמִיחְזִי כְּמִנּוּמָר. אַגְרָא חֲמוּה דְרַבִּי

אַבָּא הָנוּה לִיה יִתִּירוֹת בְּסִיפְרִיָּה, אֶתָּא לְקַמִּיָּה דְרַבִּי אַבָּא, אָמַר לִיה: לֹא אֲמַרְן אֵלָּא בְּחֲסִירוֹת.

אָבָל

אִפְסִיקָא לִיה פֶּרְעָא דְּהִי"י בְּתַפְלִין: וַי"ו דְּוַיְהֲרֹג כָּל כְּבוֹד אֶרֶע בְּמַקּוּם נִקְבַּ וְנִקְרָא כְּמִין וַי"ד:

וַיָּהֲרֹג כַּלְפִּי מַעְלָה וְאוֹמַר וַיִּקְרָנִי: לֹא טַפְשַׁ שְׂאִם טַפְשַׁ אִינוּ יוֹדֵעַ לְקִרְוֵת אֶלָּא אוֹת שְׁלָמָה: כְּתָרִים כְּגוֹן הַתַּנּוּין דס"ת: מִי מַשְׁפֵּכ עַל יִדְךָ, מֵה

שְׁכַתְּכָה שְׂאֶתָּה צָרִיךְ לְהוֹסִיף עוֹד עֲלֵיהֶם כְּתָרִים: שֶׁהֲגִיעַ לְדָבָר שְׁצָרִיךְ טַעַם: וְתַנְשָׁבָה דַּעְתּוֹ שֶׁל מִשָּׁה הוּאִיל וּמַשְׁמֹו אִזְמַר אַע"פ

שְׁעָזִין לֹא קִבְּלָה: בְּמִקּוּלָין מַקּוּם הַצָּזִין שׁוּקְלִין בְּשָׂרוֹ בְּקִלְמַר בְּכַרְכּוֹת (דף סא:) שְׁסַקְוֹ בְּשָׂרוֹ

בְּמַסְרָקוֹת בְּרָזָל: שְׁלֹשָׁה זַיִנוּין ג' תַּנּוּין קִטְוָים כָּכֵל אַחַת בְּשִׁין רָגֵל הַשְׂמֹאלִית וְכוּ כְּשִׁין בְּרֹאשׁ

הַרְגֵל הַתַּנּוּמִי וְכוּ כָּלֵם וְאוֹתָם ג' תַּנּוּין אֶחָד נִטְוָה לְיָמִין וְאֶחָד נִטְוָה לְשְׂמֹאל וְאֶחָד לְמַעְלָה: שְׁעָנָז גִּז וְהוּא הָצִין לְצִדִּיק כְּפּוֹסָה וְלָנָן

פְּשִׁטוּת: דְּוִקְנֵי שְׁמַקְהָדִיקִים לַעֲשׂוֹת כְּתִב מְנַשֵּׁר: חֲטָרִי לְגִבָּה דְּחִית לְגָבוֹ שֶׁל חֵית עוֹשִׂין לְמַעְלָה

כְּשִׁין חֲטָר כְּזֶה כְּלוּמַר הֵקֵב"ה חֵי שְׂכוֹן בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם חִי"ת הָיוּ חֵי: וְתָלוּ בְּקַעֲשָׁה דְּהִי"ו רָגֵל הַתַּנּוּמִי שֶׁל הִי"ו תָלוּ בְּאִוִּיר וְאִינוּ דְּכוּק לְגָבוֹ:

הָיָה לוֹ מַחֲסֶה דְּהָיוּ רַבִּי מַשְׁמַע עַל שְׁבָטָחוּ בִי עַדִּי עַד הָיוּ לָסָם בַּה וַי"ו מַחֲסֶה צַר מַעֲנוֹ

לְעוֹלָמִים: אַחַת בַּהִי"ו וְאַחַת בִּיּו"ד חֲלָק אֶת שְׁמוֹ וְהַעֲיוֹף מִפֵּל אוֹת ג' טַפִּין וּמוֹאֲקוֹן טַפִּין

נַעֲשׂוּ מִיֵּם וְאֵשׁ וְאִוִּיר וְכֵל הַגּוֹלָם כָּלוּ וְכוּ כְּתִיב בְּסַפֵּר וְצִדִּיָּה: עֲדוּמָה לְאַכְסִדְרָה שְׁתַּחַח

מִתַּחַתָּיו: שְׁכָל הַרְיוּנָה לְצֹאת מַמְנוֹ לְתַרְבּוֹת רַשָּׁה יוֹצֵא: מַעֲלִין לִיה בְּתַחַח הַשְּׁלִיָּין בִּין רָגֵל בְּתַנּוּכוֹ

לְגָבוֹ: וְלַעֲיִילוֹ בְּהַךְ פֶּתַח הַתַּחַתּוֹן דְּקַשַׁח בַּה: לֹא מִסְתַּנְשָׂא מִלְתָּא דְּהַשָּׂא לְטַיֵּר בְּעִי כִּיּוּעַ מַפְנֵי

יָצַר הָרַע הַלֵּבֵךְ שְׂבָדִי לִיה כִּיּוּעַ פֶּתַח וְתַרְבָּה: הוּא וְלִין (אוֹתוֹ) כְּלוּמַר פּוֹתַח לוֹ לְהִיּוֹת לָן: מַסְנַעִין אוֹתוֹ אֶלְמָא בְּעִי כִּיּוּעַ: אֵית לָהּ תַּנָּא נְהִי"ו כְּתִיר

קִטְוֹ בְּסוּף גָּבוֹ דְּהִי"ו: מַשְׁפָּהִים אִין דּוּמִיִּן כּוֹי וּבְכוּלוֹ שֶׁל זֶה גְּדוּל מַשָּׁל זֶה מַשּׁוּם רַבִּי רַאשֵׁיָּהם

כְּפּוֹסִים דְּמַתְּשָׁשׁ מַחֲבָרִי: תַּרְתּוֹ מְלִי אִמֵּר רַב בְּסַפְרִים בְּהַלְכוּת סַפְרִי תוֹרָה וְלִמְנוֹן אִמְרִינֵן

אִיזְרָךְ מִלְתָּא דְּכַב: מַצֵּלַת עַל בָּלָן שְׁאִסְלוֹ טַעֲיוֹת בְּכֵל דָּף וְדָף אִזְ מַצֵּלַת עֲלֵיהֶם הֵךְ דָּף שְׁלָמָה וּמַתְקַן: אִי בַּהּהוּא דָּף שְׁלָמָה שְׁלֹשָׁה טַעֲיוֹת מֵאִי

מַצֵּלַת אוֹ אִין מַצֵּלַת מִי אִמְרִינֵן שְׁלָמָה בְּלִי טַעוֹת אוֹ דְּלָמָא שְׁלָמָה מִד' טַעֲיוֹת אֲבָל שְׁלֹשׁ לֹא אֲכַפֵּת לָן: הוּאִיל וְאַתִּיבָּה רִשְׁתָּ לְתַקּוּנֵי ס"ת שְׁלֹשׁ ג' טַעֲיוֹת בְּכֵל דָּף מַתְקַן לָהֵךְ דָּף בַּת ג' וּמַצֵּלַת עַל

כָּלֵם אָף עַל פִּי שְׁלֹשׁ ד' בְּכֵל שְׂאֵר הַדַּעֲיִין: וְהִי"ו דְּאִמְרִינֵן ד' וַיָּגַז כְּגוֹן חֲסִירוֹת שְׁחִסְרוּ מַמְנוֹ אוֹתִיּוֹת: אֲבָל יִתְרֹת לִית לָן בַּה אֶלָּא גּוֹרְקוֹ:

מַחְזִי כְּמִנּוּמָר כְּשֶׁכְּתִיב וּמַגִּיד כּוֹ הַשִּׁיטָין אֶת מַה שְׁחִסְר: הָיָה לָהּ יִתְרֹת בְּסַפְרָה ד' בְּכֵל דָּף:

</
--

 עין משפט גור מצורה
--

א מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' ערג סעי' ג:

ב מו"י פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' טז, סמג עשין כד, טוש"ע יו"ד סי' ערו סעי' ז ו:

ג מו"י פא' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' טז, טוש"ע יו"ד סי' ערו סעי' ו:

ד מו"י פה' מהל' מאכלות אסורות הל' יד, טוש"ע אה"ע סי' יג סעי' ב:

ה מו"י פב' מהל' גירושין הל' יב, סמג עשין כ, טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' טז:

ו מו"י פי"ב מהל' מעשרות הל' ד:

ז מו"י פה' מהל' תרומות הל' יא, טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' ז:

שְׁלֵשָׁה בְּתוּךְ הַדָּף וּב' חוּץ לָדָף. אוֹמֵר ר"ת דָּשָׁם צָרִיךְ שָׁיחַ כְּלוּ בְּתוּךְ הַדָּף. מ"ר: לא זָרְקָנָה לְבִין הַדָּפִין וְלֹא יִכְתְּבֶנָּה חוּץ לְשִׁרְטוּטוֹ הַגָּלוּיִן שֶׁל דָּף אַע"פ שֶׁהִפְרָנוּ לְכַתֵּב רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵף תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם ר'

יִצְחָק אוֹמֵר אֵף מוֹחֵק וּכּוֹתֵב. גּוֹרֵר הֵינּוּ לְאַחֵר שֶׁנִּתְבַּשֶּׁה הַבְּתִיבָה וּמוֹחֵק הֵינּוּ בַּעֲדֵי לִמָּה וְאֵינוּ הַדּוֹר כָּל כֵּן וּמִדַּקְתָּנִי ר' יוֹסִי אוֹמֵר אֵף תּוֹלִין ר' יִצְחָק אוֹמֵר אֵף מוֹחֵק מִשְׁמַע לְבִאֲוֶרָה גְּבוּרָה עֲדִיף מִכָּלֵהוּ וְתוֹלָה גֹרַע מִנֶּה וּמוֹחֵק גֹרַע מִתּוֹלָה אֲבָל א"ל לומר בּוֹ אֵלֶּה ר' יִצְחָק אָדָּר' וְהוּא כְּאִי וְלֹא אָדָּר' יוֹסִי דִּתּוֹלָה גֹרַע מִמוֹחֵק בְּדִאֲמַרְיִין בִּירוּשָׁלַיִם פ"ק דְּמַגֵּלָה דא"ר זְעִירָא בְּר' חֲנִנְיָאֵל בָּשָׂם רַב הֶלְכָּה כִּמוֹ שֶׁהוּא אוֹמֵר מוֹחֵק אֵת הַחוּל וּכּוֹתֵב אֵת הַשֵּׁם וְתוֹלָה אֵת הַחוּל וּמַשְׁפִּיל לִיָּה הֵתָם בְּג' תְּבוּת שֶׁנֶּשֶׁ בָּהֶם שֵׁם אִי שָׂרִי לְתַלּוּת דְּלִמָּא זֻקָא בְּשֵׁשֶׁ בָּהֶן תְּבוּת שֶׁל חוּל לֹא מִחוּץ כִּי טַפַּל לָמַה שֶׁבַּפְּטִים וְאֲבַעֲיָא לִיָּה חֲפִי' בְּג' תְּבוּת שֶׁכֵּלֶם שֵׁם כְּבוֹן חֹל אֵל אֲלָקִים וְי' דְּכַתִּיב בְּסִפְרַ תְּהִלִּים אִי שָׂרִי לְתַלּוּת אוֹ לֹא ור"ת פִּי' דִּתּוֹלִין עֲדִיף מִכָּלֵהוּ לִר' יוֹסִי וְלֹא גָרִים אֵף תּוֹלִין וּמֵאלֹא דְּפִסִּיק הֶלְכָּה תּוֹלִין קֹסֶבֶר זֻקָא תּוֹלִין וְלֹא מוֹחֵק וּכּוֹתֵב וְכֵן פּוֹסֵק ר"ת אֲבָל א"ל לומר בּוֹ כְּדִמוּכַח בִּירוּשָׁלַיִם דִּתּוֹלִין גֹרַע וּמֵיחֵה קֵשָׁה אִי גָרָסִי' בְּמַלְתָּה דִּר' יוֹסִי אֵף תּוֹלִין דִּקָּא ר"י נָמִי מוֹדָה דִּתּוֹלִין בְּדִאִי' בְּמָם' כּוֹפְרִים פ"ב דְּקַמְנִי טַעֲמָה אֵת כָּל הַשֵּׁם יִתְּלֵנוּ בִּין הַשִּׁטּוֹין דְּבָרֵי ר"י ר"מ אוֹמֵר מוֹחֵק מַשְׁפִּטָּיו וּכּוֹתֵב אֵת הַשֵּׁם עַל מֵה שֶׁמֹּחֵק וְהִיָּה נִרְאָה לומר דְּבִקָּא פְּלִיגִי דְּמַר כְּבַר תּוֹלִין עֲדִיף וּמַר כְּבַר מוֹחֵק עֲדִיף וּמֵיחֵה אִין לְחוּשׁ אִי פְּלִיגָא בְּרִיקָא דְּמַסְכַּת כּוֹפְרִים אֲחָא דְּשִׁמְעוֹנִין דְּעַל בְּרַחְוִין אֲלַבָּא דר"מ פְּלִיגִי דְּקַמְנֵי הַבָּא ר"ש בּוֹן אֲלַעֲזֵר אוֹמֵר מֵשׁוֹם ר"מ אִין כּוֹתְבִין אֵת הַשֵּׁם לֹא עַל מָקוֹם הַגֵּרֵר וְלֹא עַל מָקוֹם הַמֹּחֵק וְאִין תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם בִּיצַד עוֹשָׂה מַסְלֵק אֵת הִרְיעָה פְּלָא וְגוֹנָסָה. מ"ר: וְלִימָא מַר הֶלְכָּה כְּמַר. בְּפִרְקָה כָּל הַגָּט (גִּטִּין דָּף כ.ח.) וּבְסוּף מַגֵּלָה (דָּף לֹא): בְּתַרְבִּי זֻקְתִּי וּבְקִדּוּשִׁין פ' הָאוֹמֵר (דָּף נטו:) פִּרְיִךְ כִּי הֵאִי גּוֹנָא וְצִירִךְ לָתֵן טַעַם בְּשִׁאֲרֵי דּוֹבְתִי דְּלֹא פִּרְיִךְ. מ"ר: תְּרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי שְׁחֻזְרָה לְמִקּוּמָהּ כּו'. מִשְׁנָה הִיא בְּמָם' דְּמֵאִי (פ"ד מ"א) וְתַקְנִי רִישָׁא הַלּוּחַח פְּרוּת מִמֵּי שְׁאִינוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשִׁירוֹת וְשִׁבְחָה וְלֹא עֲשָׂרֹן (דְּמֵאִי) שׁוֹאֲלוּ בַּשֵּׁפֶת וְאוֹכְלֵן עַל פִּיו וְלִמְוֹצְאִי שֶׁבֶת לֹא יֵאכַל עַד שְׁוַעֲשֵׁר תְּרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי שְׁחֻזְרָה לְמִקּוּמָהּ כּו' ופִי' בְּקוּנְטֹרֶם בַּשֵּׁפֶת הַקְּלוּ מֵשׁוֹם כְּבוֹד שֶׁבֶת הֵאוּל וְדְּמֵאִי דְּרַבְּנָן הוּא דְּרַב ע"ה מַעֲשִׂרִין הֵן וְטַעַם זֶה הוּא בִּירוּשָׁלַיִם בְּמָם' דְּמֵאִי וְעוֹד מִפְּרָשׁ שֵׁם טַעַם אֲחֵר אֵימַת שֶׁבֶת עַל עַם הָאֶרֶץ וְהָ לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם חִבְרִיא מִשְׁמָה דִּר' חֲנִינְיָא מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשֵּׁפֶת הַתִּירוֹ וְאִם מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשֵּׁפֶת לָמָּה לִי שׁוֹאֲלוּ ע"י עֲלָה רַב בְּבִי בָּשָׂם ר' חֲנִינְיָא אֵימַת שֶׁבֶת עַל ע"ה וְהוּא אוֹמֵר אֵמַת פִּי' מֵשׁוֹם שֶׁשֶׁבֶת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׁר אֵימַת שֶׁבֶת עָלָיו וּפִרְיִךְ בְּדֹא תַנְיִין חֲסִדָּה מוֹצ"ש לֹא יֵאכַל עַד שְׁוַעֲשֵׁר מִפְּנֵי אֲחֵר שְׁאִין שֶׁבֶת עָלָיו בְּאֵימָה תַנִּי שְׁאֲלוּ בַּחוּל לֹא יֵאכַל בַּשֵּׁפֶת מ"ד אֵימַת שֶׁבֶת עָלָיו נִיחָא מ"ד מֵשׁוֹם כְּבוֹד שֶׁבֶת אֲפִי' שְׁאֲלוּ בַּחוּל יֵאכַל בַּשֵּׁפֶת וּמַעֲשֵׂי לֹא אֲמַרו

אֵלֶּה בְּשׁוּבָא וְלֹא בְּמִזִּיד וְטַעֲמָא דר"ש שְׁזוּרִי מִפְּרָשׁ הֵתָם מֵשׁוֹם דְּאֵימַת דְּמוּעַ עָלָיו וְהוּא אוֹמֵר אֵמַת פִּי' מֵאֲחֵר שֶׁהִפְרָשָׁה. מ"ר: הֵא אֲתַמַּר עֲלֵה א"ר יוֹחָנָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי. בְּרִיב סְפָרִים גָּרַם ר' יוֹנָתָן וְלֹא ר' יוֹחָנָן בָּאֹן וּבָבִי' בְּהִמָּה הַמִּקְנֶשֶׁה (תְּלִין דָּף עה:): וּבָבִי' אַע"פ (בְּתַבּוּת דָּף נה.) וְכֵן מוֹכַח שֵׁם בָּבִי' אַע"פ דְּמִיתִי לָהּ אֲלַפְנוּתָא דְּרַב ור' יוֹנָתָן דְּאֲמַעְזָא וְקֵשָׁה דְּבַסְמוּךְ גְּבִי הֵיחֵא דְּפּוֹל הַמַּצְרִי קֹא פְּסִיךְ רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי א"ר יוֹנָתָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי וּבָבִי' בְּהִמָּה הַמִּקְנֶשֶׁה (שָׁם): מוֹכַח דְּזֻקָא בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי הוּא דְּקֵאֲמַר דְּהֶלְכָּה כְּמוֹתוֹ וְלֹא בְּחֻכְרֵנִי גְּבִי הֵיחֵא בּוֹן פְּקוּשָׁה דְּרַב אֲחָא בֶר חֲנוּן דא"ר רַב אֲשִׁיזִי זִיל חֲטוּיָה וּפִרְיִךְ וְהא"ר חֲנִינְיָא הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי וְלֹא עוֹד אֵלֶּה כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה ר"ש שְׁזוּרִי כּו' וּמַעֲשֵׂי אֲחָא כִּי הֵא כְּבִירָא לִי דְּאֲמַר רַבִּי יוֹנָתָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי אֲבָל בְּחֻכְרֵנִי לֹא וַיֵּשׁ לְדַחוּת וּבַסְפַּר רַבִּינוּ גִּרָשָׁם בְּתִיב בַּהֵיחֵא דְּפּוֹל הַמַּצְרִי ר' יִצְחָק בֶּר נַחֲמָנִי אֲמַר שְׁמוּאֵל וְכֵן בְּסְפָרִים וְשָׂטִים. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

”אֵלֶּה שְׁלֹשׁ בְּתוּבֵי הַדָּף וּשְׁתֵּים חוּץ לַדָּף. נִזְדַּמְנָה לוֹ תִּיבָה בֶּת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת – לֹא יִזְרְקֶנָּה לְבִין הַדָּפִין, אֵלֶּה חוּזָר וּכּוֹתֵב בְּתַחֲיִלַת הַשִּׁיטָּה. ”הַטּוּעָה בַּשֵּׁם, גּוֹרָר אֵת מֵה שְׁכָתֵב, וְתוֹלָה אֵת מֵה שְׁגָרָה, וּכּוֹתֵב אֵת הַשֵּׁם עַל מָקוֹם הַגֵּרָה, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵף תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: אֵף מוֹחֵק וּכּוֹתֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: כָּל הַשֵּׁם כּוּלוֹ תּוֹלִין, מְקַצְתּוֹ אִין תּוֹלִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן בּוֹן אֲלַעֲזֵר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אִין כּוֹתְבִין אֵת הַשֵּׁם לֹא עַל מָקוֹם הַגֵּרָר וְלֹא עַל מָקוֹם הַמֹּחֵק, וְאִין תּוֹלִין אוֹתוֹ. בִּיצַד עוֹשָׂה? מַסְלֵק אֵת הִרְיעָה כּוּלָּהּ וְגוֹנָזָה.^(א) אֵיתַמַּר: רַב חֲנִנְיָאֵל אָמַר רַב, הֶלְכָּה: תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם. רַבָּה בֶר בֶּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּר שְׁמוּאֵל, הֶלְכָּה: מוֹחֵק וּכּוֹתֵב. וְלִימָא מַר הֶלְכָּה כְּמַר, וּמַר הֶלְכָּה כְּמַר, מִשּׁוּם דְּאָפְכִי לָהּ.^(א) אָמַר רַבִּין בֶּר חֲנִינְיָא, אָמַר עוּלָא, אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא: הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי, וְלֹא עוֹד, אֵלֶּה כָּל מָקוֹם שְׁשָׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי, הֶלְכָּה כְּמוֹתוֹ. אַהֲיָא? אֵילִימָא אַהָא: רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר כָּל הַשֵּׁם כּוּלוֹ תּוֹלִין, מְקַצְתּוֹ אִין תּוֹלִין – וְהָא אֵיתַמַּר עֲלֵהּ, אָמַר רַב חֲנִנְיָאֵל אָמַר רַב: הֶלְכָּה תּוֹלִין אֵת הַשֵּׁם, וְרַבָּה בֶר בֶּר חֲנָה אָמַר רַב יִצְחָק בֶּר שְׁמוּאֵל: הֶלְכָּה מוֹחֵק וּכּוֹתֵב. וְאִם אֵיתַהּ, הוּא נָמִי לִימָא.^(א) אֵלֶּה אַהָא: רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר אֲפִילוֹ בּוֹן חֲמִשׁ שָׁנִים וְחוּרֶשׁ בַּשָּׂדֶה – שְׁחִיטַת אֲמֹו מִטְהַרְתּוֹ. ”הָא אֵיתַמַּר עֲלֵהּ, זְעִירִי אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא: הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי, וְאִם אֵיתַהּ – הוּא נָמִי לִימָא. ^(ח)”אֵלֶּה אַהָא: בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ אוֹמְרִים הַיּוֹצֵא בְּקוּלָר וְאָמַר ”כְּתִבוּ גֵט לְאִשְׁתִּי”, הָרִי אֵלֹו יִכְתְּבוּ וַיִּתְּנוּ. חֲזָרוּ לוֹמַר: אֵף הַמַּפְרָשׁ וְהַיּוֹצֵא בַּשִּׁיבְרָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: אֵף הַמְּסוּפָן.^(ח) אִי נָמִי אַהָא: תְּרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי שְׁחֻזְרָה לְמִקּוּמָהּ, רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: אֵף בַּחוּל שׁוֹאֲלוּ וְאוֹכְלוּ עַל פִּיו. וְהָא אֵיתַמַּר עֲלֵהּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי בְּמַסּוּכָן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי, וְאִם אֵיתָא – הוּא נָמִי לִימָא.^(ח)”אֵלֶּה אַהָא: רַבִּי יוֹסִי בּוֹן כִּיפָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי: פּוֹל הַמַּצְרִי שְׁזָרְעוּ לְזֹרַע, מְקַצְתּוֹ הַשְּׂרִישׁ לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׂנָה וּמְקַצְתּוֹ אַחֵר רֹאשׁ הַשָּׂנָה – אִין תּוֹרְמִין מִזָּה עַל זֶה, לְפִי שְׁאִין תּוֹרְמִין וּמַעֲשִׂרִין לֹא מִן הַחֲדָשׁ עַל הַיִּשּׁוֹן וְלֹא מִן הַיִּשּׁוֹן עַל הַחֲדָשׁ.^(ח) בִּיצַד יַעֲשֶׂה, צוֹבֵר גֵּרָנוֹ לְתוֹכוֹ, וְנִמְצָא תוֹרֵם וּמַעֲשֵׁר מִן הַחֲדָשׁ שָׁבוּ עַל הַחֲדָשׁ שָׁבוּ, וּמִן הַיִּשּׁוֹן שָׁבוּ עַל הַיִּשּׁוֹן שָׁבוּ. הָא אֵיתַמַּר עֲלֵהּ, אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי, וְאִם אֵיתָא – הוּא נָמִי לִימָא. אֵלֶּה אָמַר רַב פִּפְא: אֲשִׁידָהּ, רַב נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק אָמַר: אִיִּין, רַב פִּפְא אָמַר:

אֲשִׁידָהּ,

ב' אותיות חוץ לדרך מתבבה בת חמש תבבה שלמה לא התרנו: תולה מניה בין השטיין: מוחק בעוד שהמתבבה לחה: וכותב השם על המחק אע"פ שאינו הדור כ"כ כגומר: ביצר הוא עושה אם טעה בשם: ולימא רב חננאל הלכה כר' יוסי: ולימא רב יצחק הלכ' כר' יצחק: משום דאיכא תנאי דאפכי דרבי יוסי כר' יצחק ור' יצחק כר' יוסי: דהייא איתמר הא דר' חנינא: ואם איתא דהאח א"ר חנינא לימא הוא נמי למלטה בדיה הך אמוראי: בן חמש שנים אבן פקועה קאי: הוא נמי ימא הך מלמא התיס בשחיטת חלין בדיה זעירי: בכולר להכנ: וכתבו ונתנו אע"ג דהוא לא אמר תנו דמסתמא גלי דעתה מדאמר כתבו לשם נתינה קאמר משום דיוצא להכנ דלא ניחא לה דתפול קמי יבס: המפרש ציס: (דמאי. הינו) תרומת מעשר אחר ממאה בדמפרש בפי' שגלה גרופה (סוטה דף מח.): ה"ג תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף בחול שואלו ואוכלו על פיו. רישא דהך מתני' דבי איתא במם' דמאי הלווח פרות ממני שאינו נאמן על המעשרות ושכח ולא עשירן דמאי שואלו בשבת ואוכל על פיו ולמוציא שבת לא יאכל עד שיעשר תרומת מעשר של דמאי שחזרה כו' וה"פ בשבת שאין לו מה יאכל דאינו יכול לתרם בשבת והקלו חכמים אצלו משום ענג שבת האילו ודמאי דרבנן ורב עמי הארץ מעשרין הן שואלו לע"ה אם עשירן ואוכלין על פיו תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה דעכשו אין לה תהנה דכיון דנקרא עליה שם תרומה ממעטת ואופר את החלין בזו אמר ר"ש שזורי דאף בחול סומך על המוכר משום דספסר חלין ושואלו אם הסריש מעשר הקדם שמכרו לו ואוכל על פיו דנמצאת שלא חלה ע"ז שם תרומת מעשר דכבר נפטר: פול המצרי מין קטנית ושמן פאזוז"א: שזרעו לזרע דאם זרעו לזרק הנה חול מעשר דידה בתר לקיטה בדמפרש בר"ה (דף יג:) אבב מיני קטנית בתר השקשה אצלי: צובר גרנו לתוכו כלומר מערבין יפה ויתרם: ונמצא חדש שבידך התרומה מתפן את החדש הנשאר ושן שבתרומה מתפן את השן הנשאר:

 מסורת הש"ס

א גיטין כח.

ב חולין עה:

ג משנה חולין; חולין עד:

ד משנה גיטין; משנה טבול יוס; גיטין סה;; בבא בתרא קמז;

גיטין יג:

ה משנה דמאי; תוספתא דמאי

ו משנה מעשר שני; ראש השנה יד;; ראש השנה יב;; משנה תרומות; תוספתא שביעית

ז ראש השנה יג:

אֵלֶּה בְּשׁוּבָא וְלֹא בְּמִזִּיד וְטַעֲמָא דר"ש שְׁזוּרִי מִפְּרָשׁ הֵתָם מֵשׁוֹם דְּאֵימַת דְּמוּעַ עָלָיו וְהוּא אוֹמֵר אֵמַת פִּי' מֵאֲחֵר שֶׁהִפְרָשָׁה. מ"ר: הֵא אֲתַמַּר עֲלֵה א"ר יוֹחָנָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי. בְּרִיב סְפָרִים גָּרַם ר' יוֹנָתָן וְלֹא ר' יוֹחָנָן בָּאֹן וּבָבִי' בְּהִמָּה הַמִּקְנֶשֶׁה (תְּלִין דָּף עה:): וּבָבִי' אַע"פ (בְּתַבּוּת דָּף נה.) וְכֵן מוֹכַח שֵׁם בָּבִי' אַע"פ דְּמִיתִי לָהּ אֲלַפְנוּתָא דְּרַב ור' יוֹנָתָן דְּאֲמַעְזָא וְקֵשָׁה דְּבַסְמוּךְ גְּבִי הֵיחֵא דְּפּוֹל הַמַּצְרִי קֹא פְּסִיךְ רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי א"ר יוֹנָתָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי וּבָבִי' בְּהִמָּה הַמִּקְנֶשֶׁה (שָׁם): מוֹכַח דְּזֻקָא בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי הוּא דְּקֵאֲמַר דְּהֶלְכָּה כְּמוֹתוֹ וְלֹא בְּחֻכְרֵנִי גְּבִי הֵיחֵא בּוֹן פְּקוּשָׁה דְּרַב אֲחָא בֶר חֲנוּן דא"ר רַב אֲשִׁיזִי זִיל חֲטוּיָה וּפִרְיִךְ וְהא"ר חֲנִינְיָא הֶלְכָּה כִּרְבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי וְלֹא עוֹד אֵלֶּה כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה ר"ש שְׁזוּרִי כּו' וּמַעֲשֵׂי אֲחָא כִּי הֵא כְּבִירָא לִי דְּאֲמַר רַבִּי יוֹנָתָן הֶלְכָּה כִּר"ש שְׁזוּרִי בְּמַסְבֵּן וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׁר שֶׁל דְּמֵאִי אֲבָל בְּחֻכְרֵנִי לֹא וַיֵּשׁ לְדַחוּת וּבַסְפַּר רַבִּינוּ גִּרָשָׁם בְּתִיב בַּהֵיחֵא דְּפּוֹל הַמַּצְרִי ר' יִצְחָק בֶּר נַחֲמָנִי אֲמַר שְׁמוּאֵל וְכֵן בְּסְפָרִים וְשָׂטִים. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

עין משפט נר מצוה

א מיי' פג' מהל' כלים הל' ד:
ב מיי' פג' מהל' כלים הל' ד:
ג מיי' פא' מהל' טומאת אוכלים
הל' יט:
ד מיי' פט' מהל' טומאת אוכלים
הל' א:
ה מיי' פא' מהל' תרומות הל' י,
טוש"ע י"ד סי' שלא סעי' ג:

ת פגנים כו'. 'בפ' פירק (שבת דף מד):
וְשֵׁם פ' בְּקוֹנְטֵרָם דְּשֵׁהָ הָיָה מִרְכָּבַת
נָשִׁים וְהָשָׂה דֹּא"ב לָמָּה לִי מְדִינָה
דְּבִמְיֻחָדִים לְמִדְרָם לֹא פְעִינָן מִטְּלֵט
מִלָּא וְרִיבָן דְּאִפִּי' פְּסוּטִי כְּלִי עֵין
הַמְיֻחָדִים לְמִדְרָם מִטְּמֵא מִדְרָם דְּמִדְּבֹרָת
דְּבִבְכּוֹרֹת בְּפ' עַל אֵלוֹ מוֹמִין (בְּכּוֹרֹת דף
לח.) דְּאִמְרִינוּ בְּהָרָן דְּחֻזָּא לְמִדְרָסוֹת לָלֵא
חֲפָקוֹשׁ לָשָׁךְ וְעוֹד הָשָׂה בֵּין דְּמִטְּמֵא
מִדְרָם מִטְּמֵא טָמֵא מֵת בְּדִתְיָא בְּפ' בֵּא
סִימָן (נְדָה דף מט.) כֹּל הַמִּטְּמֵא מִדְרָם
מִטְּמֵא טָמֵא מֵת אֲלֵמָּה תָּנִן בְּמִם' כִּלִּים
(פ"ח מ"ב) דְּשֵׁהָ מַצְלָת בְּהָלָל הַמֵּת
וְהַפ' בִּירָה (שְׁבֵת דף מד): מִיִּיתִי לָהּ
בְּמִמְרָא (וְאִין יִנְאוּתִין) וְכֵן מוֹכֵחַ בְּנִזְיֹר
בְּפִרְק כְּהֵן גְּדוֹל (נִזְיֹר דף נה.) דְּחֵינָה
עֲשִׂינָה לְמִרְכָּבַת אֲדָם דְּאִמְרִינוּ הִנָּכֵם
לְאֲרֹן הַעֲמִים בְּשֵׁהָ תְּכָה וּמִגְדֵּל כּו'
וְהָאִמֵּר הֵתָם בֵּין דָּלָא שְׂכִיחָא לָא גְּזִרֵי
בְּהָ דְּבָנָן מִשְׁמַע דָּלָא שְׂכִיחָא לְכַנֵּם בְּהָ
וְנִרְחָה לְפִרְשׁ דְּעֲשִׂינָה לְהַנִּיחַ בְּהָ כִּלִּים
וּמִיָּה הָשָׂה מִסְפִּינָה פִּרְק ר"ע בְּמִסְכָּת
שְׁבֵת (דף כג:) דְּתִנְיֹא רַבִּי חֲנִינָא אֹמֵר
נִלְמָדָה מִשָּׁךְ מָה שָׁךְ מִטְּלֵט מִלָּא וְרִיבָן
פ'י' וְאִמְרֵי הָא עֲשִׂינָה לְמִדְרָם שְׂנִכּוֹנִים
בְּהָ בְּנֵי אֲדָם וי"ל דְּחִירֵי בְּסָפִינוֹת גְּדוֹלוֹת
שְׁעָרָן עֲשׂוּיֹת לְתֵת לְתוֹכָן פִּרְקִמְטִיָּא
וְלָא דְּמִיָּא לְמִדְרָם וְעוֹד נִרְחָה דְּאִפִּי'
עָקְרֵי אִתִּי לְהַעֲבִיר בְּנֵי אֲדָם מַעִיר לַעִיר
וְכֵן שֵׁהָ לְמִרְכָּבַת נָשִׁים לֹא חֲשִׁיב מִדְרָם
בֵּין דָּלָא עֲבִידָא לְהִיֵּית נָשָׁן עָלֵיהָ אֲלֵא
לְלָבֵת מִמְּקוֹם לְמִקְדָּם מִיָּדִי דְּתֵהָ
אֲלוֹקָטְמִין טַהֲרִין בְּפ' בְּמִנָּה אֲשֶׁה יוֹצֵא
(שְׁבֵת דף סו:) פִּרְשׁ אֲשִׁקוּי"ש בְּלַעֲזָה
שְׂהוֹלָכִים עָלֵיהָ בְּיֻמֹּת הַנָּשִׁים וְלֹא דְּמִי
לְטַגְלָה שֶׁל חֶטֶן (בְּסוֹף פִּרְק שְׁנִי) דְּבִינָה
(דף כג:) דְּטִמְאַה מִדְרָם וּמִיָּה ר"ח פִּרְשׁ
אֲלוֹקָטְמִים מְקִי"נֵשׁ גְּדוֹלוֹת שְׂהוֹלָכִין
עָלֵיהָן הַלִּינָיִם לְחֻשׁוֹ וְאִין טָמֵאִין מִדְרָם
בֵּין דְּחִין עֲשׂוּיֹת לְהַנִּילָת מִדְרָם מִיָּדִי
דְּתֵהָ אֲסָלֵם דְּמִשְׁמַע בְּפִרְשָׁת וְהִי כִּילִים
הַשְׁמִינִי סָלֵם וְקוֹלָב וְנִחוּתָה וּמִנְהָרָה
מִדְּבִתִּי (וַיִּקְרָא י"א:נ"ב) מִכָּל כְּלִי עֵין
וְלָא בְּתִיב כֹּל כְּלִי עֵין וּמִדְּחֵינָה מִטְּמֵא
בְּמֵת אִינָה מִטְּמֵא מִדְרָם דְּכָל הַמִּטְּמֵא
בְּמִדְרָם מִטְּמֵא טָמֵא מֵת בְּדִתְנָן בְּפ' בֵּא
סִימָן (נְדָה מט.) וְהִינוּ טַעְמָא מִשּׁוֹם דְּחֵינָה

עגלות. מ"ר: אימא ר"ש שזורי אומר יין.
ו' ר"ת דהכא פסקינן בר"ש שזורי ודבכל
חשיב משקה בפ"ק דשבת (דף יז.) גבי
יין בטורה ובמסכת מבשרירין (פ"ו מ"ד)
מן ודב' חבית (שבת דף קמל:) גבי מנהל
בגר שנטמא בטמא מת ומוקי לה בגר של
א בטמא מת אפי' בראשון ושני גמי תחלה
חשיב שמן משקה אלא אכל וימיה מר"ע
(חלב האשה מטמא לרצון ונשל לרצון כו')
ר' ישא השמן והחלב של גריסין בזמן שהם
ממן תחלה לעולם אפי' קרוש והשתא ניחא
נור משעת מריח העובד פוגעים ואין לומר
ממקם ליה דר"מ אשכחון דאית ליה מריח
(אבל קסבר יש קנין בספ"ק דע"ז (דף
פ"ב ר' ישמעאל וי"ל דמ"מ דמי לחיוב פי
לקוח בפי' השוכר את הפועלים (ב"מ דף
פ"ב דאדרבה בממרח הוא דמפטר לקוח
יא: הלוחם טבילים ממרחים מן העובד
משכרל. מ"ר:

קַשׁ וְכוּכָת הַקִּנִּים וְכוּר קִפְיָה שֶׁהָא דְתַנּוּ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים וְגַם
(N)אֲשִׁידָה, דְּתַנּוּ: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נִמְדָּדָת
מִבְּפָנִים, וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים מִבַּחוּץ, וּמוֹדִים
אֵלָיו וְאֵלָיו שְׁאִין עוֹבֵי הָרְגָלִים וְעוֹבֵי הַלְבָּבִין
נִמְדָּד. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מוֹדִים שְׁעוֹבֵי הָרְגָלִים
וְעוֹבֵי הַלְבָּבִין נִמְדָּד, וּבִינֵיהֶן אֵין נִמְדָּד. רַבִּי
שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: אִם הָיוּ רְגָלִים גְּבוּהוֹת
טָפַח – אֵין בִּינֵיהֶן נִמְדָּד, וְאִם לֹא – בִּינֵיהֶן
נִמְדָּד. ⁽²⁾רַב נַחֲמָן בֶּר יִצְחָק אָמַר: אֵין, דְּתַנּוּ:
רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שְׁמֹן תַּחֲלָה לְעוֹלָם, וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים: אַף הִדְבַּשׁ, רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר:
אַף הָיִין. מִכָּל דְּתִנָּא קָמָא סִבָּר יִין לָא? אֵימָא:
רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי אוֹמֵר: יִין. ⁽³⁾תִּנָּא, אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי: פֻּעַם אַחַת נִתְעַרְב לִי טָבֵל
בְּחוּלִין, וּבִאֲתִי וְשִׁאלֹתִי אֶת רַבִּי טְרַפּוֹן, וְאָמַר
לִי: לֵךְ קַח לָהּ מִן הַשּׁוּק וְעֲשֹׂר עָלֶיָּה. קִסְבָּר
דְּאוּרֵייתָא בְּרוּבָא בָטֵל, וְרוּב עָמִי הָאֶרֶץ
מְעַשְׂרִים הֵן, וְהָיָה לִיהָ כְּתוּרָם מִן הַפִּטּוּר עַל
הַפִּטּוּר. וְלֵימָא לִיהָ: "לֵךְ קַח מִן הַגּוֹי", קִסְבָּר:
אֵין קִנְזָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיד
מְעַשְׂרָה, וְהָיָה לִיהָ מִן הַחֵיּוֹב עַל הַפִּטּוּר. אֵיכָא
דְּאָמְרִי, אָמַר לִיהָ: "לֵךְ קַח מִן הַגּוֹי", קִסְבָּר וְשׁ
קִנְזָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִיד מְעַשְׂרָה,
וְהָיָה לִיהָ מִן הַפִּטּוּר עַל הַפִּטּוּר. וְלֵימָא לִיהָ:
"קַח מִהַשּׁוּק", קִסְבָּר: אֵין רוּב עָמִי הָאֶרֶץ
מְעַשְׂרִין. שְׁלַח לִיהָ רַב יִימָר בֶּר שְׁלֵמִיא לְרַב
פִּפְסָא: הָא דְּאָמַר רַבִּין בֶּר חִינָנָא אָמַר עוֹלָא אָמַר
רַבִּי חֲנִינָא: הִלָּכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי, וְלֹא
עוֹד, אֵלָא כָּל מָקוֹם שִׁשְׁנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי
הִלָּכָה כְּמוֹתוֹ, אַף בְּנִתְעַרְב לִיהָ טָבֵל בְּחוּלִין?
אָמַר לִיהָ: אֵין, אָמַר רַב אֲשִׁי: אָמַר לִי מֶר
זוּטְרָא, קָשִׁי בֵּה רַבִּי חֲנִינָא מְסוּרָא: פִּשְׁיטָא!

ימים להפקיע] כו' וחיוב מדרבנן
 סבר אין רב עמי הארץ משערין
 אוריתא וטבול המערב פה פטור
 עשו להנאת מדרס אלא לרד בו
 פי' וין זוקא ולא שמן ודבש והה
 דבתא משמע סתמא דהש"ס דש
 מפני מה פוצרין בטהרה ואין מוצין
 (ר"ע) דחשב בשבועה משקין וין
 סוף ר"ע מימיהן של פהנים לא נמנעו מלהלילין שמן שנספס בטבול ו
 לל ודיחא סבר ר"ע טמאת משקין לטמא פחריס דאורייתא כו' מאי א
 קין להיות תחלה והשתא מאי הושיא לימא דר"ע סבר פר"ש שזורי ד
 ממסכת מבשריו ומיתי ליה במס' שבת פריס פרח חבית (שבת דף קמ
 סתמא דהש"ס קשה כמו שפרשתי ונתן ר"ת דהכא מירי פקדוש דקד
 הרי הו' שניים וגש ספרים שריא ז' פתובה פון והדר תתי ר"מ אומ
 ש שזורי פלה פקדוש אורי מ"ר: הקבר אין קנן (מסוב). וא"ת והא מ
 ליה תרתי מרוח העובד פוכבים אינו פטור ואין קנן דא"כ דגנן בממ
 לעובד פוכבים דאינו פטור) לקמן בפירך רבי ישמעאל (מנחות דף ק
 ל (פ"מ דף קא). ואית לה נמי מרוח העובד פוכבים [אינו] פטור לקמן
 תבואת חוצה לארץ ועוד כל לקוח דרבנן הוא דגדל רשינן תבואת זרעך ו
 יש הני מלי בשלחחו עד שלא נתמרח ואפשר שלא היה מצוי ומיהו ר"ת
 אפילו מדרבנן תבואה עובד פוכבים דאמרין בפ"ה דבבבורות (י
 הו' עובד פוכבים כו' והא דגזרין משום פעלי פיסין עובד פוכבים שלל

נמזגת מופגנים דאמרינו התם פגרת
 אלכסנדרית ושדה תבה ומגדל שמחזיקים
 מ' קאה בלח שהן פריים ציבש יצאו
 מתורת כלי ואין מהבלין טמאה: השדה
 נמזגת מופגנים אם מחזיק חללה פורים
 טהורה: מנחון עבי הנקרים נמדד עמה
 דרואין אלו היה חלל מופגנים היה משלים
 לבוריים: עבי הרגלים הרגלים עבים
 יותר מן הנקרים: לביצו מסגרת סביב
 לפיהם: וביניהם אותו לווי שצין הרגלים
 מתחת אין נמדד דלא אמרי' רואין באלו
 שולים יורדין עד סוף הרגלים: טפח
 מקום חשוב הוא: שמן תחלה לעולם בין
 שנקמא בלב הטמאה או בראשון או בשני
 איי איחא ראשון דקי"ל (פסחים דף יד):
 כל הפוסק את התרומה מטמא משקין
 להיות תחלה ושמן משקה: וין לא בתמיה
 דיון מי איכא למי"ל לאו משקה הוא: אלא
 אימא ר"ש שזורי אומר וין ולא שמן ודבש
 דלא הוו משקין ואהך קא"ר חנניאל הלכה
 בר"ש: נתערב לי טבל דמאי בחלין ולא
 יכול להפריש ממנו מפני חלין המערבין
 בו ואע"ג דדמאי לא מחיב מדאורי'
 במעשר אפלו הכי האיל ומחיב מדרבנן
 היה ליה מן חלין הפטור על טבל החיב:
 קח מן השוין דמאי מעם הארץ דהיי גמי
 פטור מדאורייתא על הפטור דאורייתא:
 ולימא קח מן העובד כוכבים דפטור
 מדאורייתא וחיב מדרבנן: אין רב עמי
 הארץ מעשרין אלא מספקין בזה מחצה
 על מחצה הילפך אכא למימר המערב
 נתעשר וזה לא נתעשר אי גמי איכא כן
 שמעתי וקניא לי א"כ בשלקחה מן
 העובד כוכבי' גמי שמא ע"ה זה שמכר
 פרות הללו לא עשירן והוא ליה מן פטור
 על החיוב ונראה בעיני שהטבל הזה טבל
 גמור היה וביון שנתערב בחלין בטל
 דמדאוריית' חד בתרי בטיל והוא ליה
 פטור מדאורייתא ורבנן הוא דאחמור בזה
 ואמר טבל אסור במשהו והצריכו להפריש
 עליו תרומה ומיהו מנה ובה לא דחלין
 מתקנין נפטרו לגמרי ואפי' חייבא
 דרבנן ליכא וא"ל צא וקח מן השוין ושער
 עליו לפי חשפון טבל שבו חסבר רב עמי
 הארץ מעשרין הו והוא ליה פטור
 מדאורייתא וחיב מדרבנן כי האי ונימא
 ליה קח מן העובד כוכבים דפטור גמי

מְדַאֲרֵיתָא דְקַס"ד יֵשׁ קֶזְזִין [לְעֹבֵד כּו'
קֶסֶר אֵין קֶזְזִין לְעֹבֵד פּוֹכְבִּים א"ד כו'
וְשִׁמְאָה זֶה שְׁמֵכְרוּ לֹא עָשָׂר וְהָיָה לִיהָ חַיִּב
מְדַאֲרֵיתָא: קָשִׁי פְרִיךְ:

הַשְׁמֵן וּבֶפ"ק דְּקַסָּחִים (דף יד: וְשֵׁם) גְּזִי
מִתְבַּת דְּהֵינֵן אֲב הַטְּמֵאָה דְּחֶרֶב הֲרִי הוּא
הָיִ דַּתְּנָן כֹּל הַפּוֹכֵל אֶת הַתְּרוּמָה מִטְּמֵא
אֵינָה הֵשִׁיב דְּשִׁמְעִין לֹה דְּחֶשֶׁב שְׁמֹן מִשְׁקָל
וְהָאִמֵּר כָּלִי זֵיתִים וְנִגְדִים יוֹכִיחוּ כו' אֲבָל
לְחִים הֲרִי הֵן רִאשׁוֹנִים פ"י דְּהָיוּ מִשְׁקִין קֶס
הָ דְּנָקֹט לְעוֹלָם וְכֹן דְּבִש דְּחֶכְמִים וְיִין דֵּר
דְּקֶסֶר אֵינִי פּוֹטֵר דָּלָא אֲשַׁכְּחֹן תְּנָא דְּלֵאִי
הַעֲבֹד פּוֹכְבִּים דְּלֵאִנִּי פּוֹטֵר (וְקֶסֶר יֵשׁ קֶזְזִין
כּו'). וְרַבִּי יְהוּדָה אֵיתִי לֹה יֵשׁ קֶזְזִין בֶּפ"י הַשְׁ
הִיבִי דָּלָא א"ל קַח מִצֵּצִין שְׂאִינִי נְקוֹב אִו
פח). וְיִמְיָהוּ הֲר"ר וְיֶחֱזֶק בַּהֲר"ר מֵאִיר מְ
וְרִיךְ עִיּוֹן אִי מְרוּחַ הַעֲבֹד פּוֹכְבִּים פּוֹטֵר
פּוֹכְבִּים כו' דְּמַרְחִינְהוּ מֵאִן אִלְיָמָא דְּמַרְכָּה

עין משפט גור מצורה

א מו"י פט' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' טו, טוש"ע יו"ד סי' רפ סעי' א:

ב מו"י פט' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' טו, טוש"ע יו"ד סי' רפ סעי' א:

ג מו"י פט' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' טו, טוש"ע יו"ד סי' רפ סעי' א:

ד מו"י פז' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יא, טוש"ע יו"ד סי' ערה סעי' ג:

ה מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יא, טוש"ע יו"ד סי' ערה סעי' ט:

ו מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה, ש"ע יו"ד סי' רפח סעי' י:

ז מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' רפח סעי' י:

ח מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד סי' רפח סעי' יד:

ט מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ב, ש"ע יו"ד סי' רפח סעי' יג:

מי קאמר במשנתנו כו'. פי האי גוגא דין בך' בתרא דכתבות (דף קט.) גבי מי קאמר במשנתנו דמשמע משנה ולא ברינא: קרע הבא בשני שיטין אם נתקדע גליון של ספר תורה ונקנס הקדע בשני שיטין בתוך הדפד: ותפר: בשלש אל ותפר אל וסלק את הידיעה: עתיקא קלף ישן מנגי'א קריעה: לפיצן האי שחור בעתיקא לפיצו מרחו הקלף בשפיצו שקורין גל"ש: והני מלי דתופר: בגידין ותפר אכל לא בגרדים פינדי"ש בלע"ז: בין דף לדף אם נקדע עד בנגד הדפד שאלו היה בדפד היה יותר מג' שיטות: ובין שיטה לשיטה אם נקדע ותפר או לא ותפר: שנים שנים שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תבות: שנים בוז וג' בוז וא' בוז מאי: כל שכן דבשה שעשה בשה דאז וישר משה ששיטה אחת ארבה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: או שירה כמותה שדפד השיטה בשאר הדבות אריח על גבי אריח: שנים שלש ואחת הינו בשה: שלא יעשה בדבה בזה כאהל רחב מלמטה ורחר מלמעלה דהינו אחת שנים שלש: וגב שלש שנים ואחת בזה: על הארץ בשיטה אחרונה כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תבות הללו: בסוף שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: בתחלת שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: ומ"ד בתחלת שיטה כלומר בעי ארסקי ארז משמים דהכי משמע פי היכי דמרחקא שמים מארץ בן יאריכו ומיבס: דכרך לה מאחד בלפי שמע לאחר שנקדבה בופלה מצד שמאל לצד ימין כשהניחה בדלת והינו מאחד בלפי שמע שראש השורה שמע ושראל וסופה וי' אחד והתחיל לבופלה מאחד וקפל וכל עד שמע: דוכסוקטום קלף שלא נקלף: כמין דף כמין עמוד שבספרים ארבה ועורה:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מי קאמר במשנתנו דמשמע משנה ולא ברינא: קרע הבא בשני שיטין אם נתקדע גליון של ספר תורה ונקנס הקדע בשני שיטין בתוך הדפד: ותפר: בשלש אל ותפר אל וסלק את הידיעה: עתיקא קלף ישן מנגי'א קריעה: לפיצן האי שחור בעתיקא לפיצו מרחו הקלף בשפיצו שקורין גל"ש: והני מלי דתופר: בגידין ותפר אכל לא בגרדים פינדי"ש בלע"ז: בין דף לדף אם נקדע עד בנגד הדפד שאלו היה בדפד היה יותר מג' שיטות: ובין שיטה לשיטה אם נקדע ותפר או לא ותפר: שנים שנים שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תבות: שנים בוז וג' בוז וא' בוז מאי: כל שכן דבשה שעשה בשה דאז וישר משה ששיטה אחת ארבה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: או שירה כמותה שדפד השיטה בשאר הדבות אריח על גבי אריח: שנים שלש ואחת הינו בשה: שלא יעשה בדבה בזה כאהל רחב מלמטה ורחר מלמעלה דהינו אחת שנים שלש: וגב שלש שנים ואחת בזה: על הארץ בשיטה אחרונה כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תבות הללו: בסוף שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: בתחלת שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: ומ"ד בתחלת שיטה כלומר בעי ארסקי ארז משמים דהכי משמע פי היכי דמרחקא שמים מארץ בן יאריכו ומיבס: דכרך לה מאחד בלפי שמע לאחר שנקדבה בופלה מצד שמאל לצד ימין כשהניחה בדלת והינו מאחד בלפי שמע שראש השורה שמע ושראל וסופה וי' אחד והתחיל לבופלה מאחד וקפל וכל עד שמע: דוכסוקטום קלף שלא נקלף: כמין דף כמין עמוד שבספרים ארבה ועורה:

ועושה וקצרה:

מי קאמר במשנתנו דמשמע משנה ולא ברינא: קרע הבא בשני שיטין אם נתקדע גליון של ספר תורה ונקנס הקדע בשני שיטין בתוך הדפד: ותפר: בשלש אל ותפר אל וסלק את הידיעה: עתיקא קלף ישן מנגי'א קריעה: לפיצן האי שחור בעתיקא לפיצו מרחו הקלף בשפיצו שקורין גל"ש: והני מלי דתופר: בגידין ותפר אכל לא בגרדים פינדי"ש בלע"ז: בין דף לדף אם נקדע עד בנגד הדפד שאלו היה בדפד היה יותר מג' שיטות: ובין שיטה לשיטה אם נקדע ותפר או לא ותפר: שנים שנים שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תבות: שנים בוז וג' בוז וא' בוז מאי: כל שכן דבשה שעשה בשה דאז וישר משה ששיטה אחת ארבה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: או שירה כמותה שדפד השיטה בשאר הדבות אריח על גבי אריח: שנים שלש ואחת הינו בשה: שלא יעשה בדבה בזה כאהל רחב מלמטה ורחר מלמעלה דהינו אחת שנים שלש: וגב שלש שנים ואחת בזה: על הארץ בשיטה אחרונה כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תבות הללו: בסוף שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: בתחלת שיטה היו מתחילין לשיטה אחרונה בזה: ומ"ד בתחלת שיטה כלומר בעי ארסקי ארז משמים דהכי משמע פי היכי דמרחקא שמים מארץ בן יאריכו ומיבס: דכרך לה מאחד בלפי שמע לאחר שנקדבה בופלה מצד שמאל לצד ימין כשהניחה בדלת והינו מאחד בלפי שמע שראש השורה שמע ושראל וסופה וי' אחד והתחיל לבופלה מאחד וקפל וכל עד שמע: דוכסוקטום קלף שלא נקלף: כמין דף כמין עמוד שבספרים ארבה ועורה:

דקדס עפון וכול להזיף וקרא דפתרא ופסול ותדע שגס צימיהס פותבין שטרות בקלף שאינו משפן בדאמרי' בך' שני דגטין (שס) כתבו צמי טרי'א ועצא בשר ומוקי לה בדלא לפיצו ומי'א איבא לאוקומי בגיר של עשבים דלא מתקני ליה בשפיצס כמו שפי' שס בקווקרס גבי חושין שםא צמי מילין בדבא א"י בעדי מקירה ורבי אלעזר. מ"ר: עשהה בשה. מבאן משמע הא דתניא בך' הבונה (שבת דף קג:) בדהה בשירה או בדתב השירה ביצא בה או שכתב שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהה דרי אלו ונגזו בס"ת מירי דהא מוקמינ'א לה הבא בס"ת ותמהה דבך' כל כתבי (שבת דף קטו:) בתחלתו תני'א אין בין ספרים למגלה אלא ספפרים נכתבין בכל לשון ומגלה עד שתהא בותבה אשורית על הספר ובגיון ותכן הרב רבי יוסף דההיא דכל כתבי בשאר ספרים דלאו ס"ת ואכתי קשה דבך"ק דמגלה (דף קז:) תניא מקרא שכתבו תרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידוס עד שיקדבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ור' יהודה היא אלמא שאר ספרים בעי דיו ולא אשכחן דפליגי עלה דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי בכל לשון אבל בדיו לא אשכחן דפליגי ונראה לפרש דההיא דכל כתבי לענין להציג מפני הדלקה זקא מירי ולא לענין לקרות בהס ולפי שגס בהן אזכרות מצילין אותן אע"פ שלא נכתבו בהלכתן אבל מגלה עד שתהא בותבה בהלכתה מדע דבעי' דריש גלותה התם לענין הצלה אבל הא לא מבטי'א ליה אם נתנו לקרות בהס או לא וא"ת תתקשי הך ברינא לרב הונא דאמר בריש גמרא דכל כתבי (שבת דף קטו.) היו בותבין תרגום ובכל לשון אין מצילין למ"ד אין נתניו לקרות בהן וגש לומר דהאמר התם תנאי היא: שלא יעשהו בנב. כעין שפרש בקווקרס כאן יש לפרש הא דאמר בבבא בתרא (דף יז.) גבי פרס שנים בנגד שנים ואחד יוצא וגב שאחד בשוריות שנים ולא בנגד ואיר שגין שתי השוריות שנים שנים. מ"ר: ועושה פראייתיה סתומות. קצת קשה דקנט לשון רבים ואין שס פי אם פרשה אחת ושםא משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום אח"כ. מ"ר: רבי שמעון בן אלעזר אומר ר"מ היה בותבה על הדוכסוקטום. משמע דתלמידו של ר"מ היה שאמר דברים הרבה משמו בשאר מקומות בדאשכחן נמי לעיל (מנחות ל:) דאאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אין פותבין את השס לא על הגיר ולא על המחק וכן כך"ק דקדושין (דף כז.) גמרא ובגבד שיהא הכסף משל אחרים דהאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אשה פודה מעשר שני בלא חמש ותמהה דבך' המוציא וין (שבת דף עט:) כתוב בכל הספרים אמר רבי שמעון מאיר היה בותבה על הקלף מפני שהיתה משתמרת משמע שהיה חבדו דהאמר מאיר ולא קאמר ר"מ ושםא טעות סופר יש בכל הספרים ואי היה אמרי' דתרי רשך"א היה ניחא ומתבאר דבהי פרבא אחריתי דהבא קתני אדוכסוקטום והתם תני אקלף והיה נראה לומר דתרי תנאי אליבא דר"מ אבל אי אפשר לומר בן דבך' מרבה (כך"ק דף עח:) גבי מדרה חוץ מנאזניה משני תרי תנאי אלבא דרשך"א ולא משני דתרי היו ומי'א יש לדחוק משום דהנהו דאפלגי עלה בחדא אפלגי עליה באידך ברינא וגש לתכן דעל הדוכסוקטום דתתני הבא הינו אף הדוכסוקטום כדמפרשין נמי אף פתוחות וכ"ש נמי אקלף דמשתמר ולפי מה שר"ל בקמון דוכסוקטום זקא ולא קלף הני תמה דלמר דוכסוקטום עדיף למזוזה ולמר קלף עדיף. מ"ר:

מסורת הש"ס
א שבת קמז, ברכות מג:

גליון הש"ס
גמ' הא דלא אפינן. בהר"ף הגי' הא דאפינן הא דלא אפינן:

תורה אור השלם

למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע וגו' [דברים יא, כא]

כי כגבה שמים על־הארץ גבר חסדו על־וראיו [תהילים קג, יא] והנה אם־שמעו תשמעו אל־מוצאי אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו' [דברים יא, יג-כא]

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד ואהבת את יהוה אלהיך וגו' [דברים ו, ד-ט]

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד [דברים ו, ד]

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מסורת הש"ס
א שבת עט: ב שבת עט:
גליון הש"ס
גמ' לא אריוח. כעין זה פסחים דף יג ע"א תענית יח ע"א: שם והאידנא נהוג עלמא בסתומות. עיין תשובות מהר"ק שורש נד:
תורה אור השלם
שפע ישראל והנה אלהינו והנה אחד ואהבת את יהוה אלהיך וגו' [דברים ו, ד-ט]
והנה אם-שמע תשמעו אל-מוצוי אשר אנכי מצוה אתכם היום וגו' [דברים יא, יג-כא]

אִמְרַתִּי לוֹ רַבִּי מֵה טַעַם אֶתָּה עוֹשֶׂה אֹתָם פְּתוּחוֹת וְהֵלֵא בְּתוֹרָה סְתוּמוֹת הֵן אוֹתוֹ רַחֵם וְעוֹשֶׂה רַחֵם מְלַמֵּעֵלָה וְרוֹחַ מְלַמְטָה. מִן הַצַּדִּידִים לֹא פִרַשׁ וְשִׁמָּא שְׁלֹא־חֲרַד וּבִשְׁעָרָיו הוּא סֵתוּם (שְׂמַחַל שֶׁל שִׁיטָה) וְהָרִינוּ בְּחֻמְצֵעַ הַשִּׁיטָה: אִמְרַ לִי הוֹאִיל וּבְתוֹרָה אֵינִן סְמוּכוֹת הֵנָּה שְׁנֵי פְרָשִׁיּוֹת שְׁזוֹ בְּתוֹכָהּ בְּנוֹאֲתִתְּנִן חֲזוּ בְּתוֹכָהּ בִּזְהָה עֵקֶב לְפִיכָךְ אֵנוּ עוֹשִׂין פְּתוּחוֹת: מֵאִי לֹאוֹ אֲפִתְּחוֹת קָאָמַר רַב זֶה דְּהִלְכָּה כר"ש: אֲטַעֵב דְּסַפְרֵי גִלוּעִי"ן עַן סְדוּק הַנוֹשֵׁק דְּפִי קוֹנְטָרָם שְׁלֹא יִכְפְּלוּ: אִיתִּי לֶה מִנְהַגָא כְּדַמְפְּרַשׁ אִם יִבֹּא אֲלֵיהּ כּוּי: מַעְגַל לְכַתְּחֵלָה לַמ"ד אִם יִבֹּא אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר חוֹלְצִין בְּמַעְגַל שׁוּמְעִין לוֹ הֶסְבֵּר מַעְגַל הַשְּׂתָא לְכַתְּחֵלָה לֹא עַד שֶׁיִּבֹּא אֲלֵיהּ וַיּוֹרָה כּוּי. לַמ"ד אִם יִבֹּא אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר אֵין חוֹלְצִין בְּמַעְגַל שׁוּמְעִין לוֹ מְכַלל עַד שֶׁיִּבֹּא אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר לֹא תַחֲלֹצוּ בְּמַעְגַל חוֹלְצִין כּוּי: תַּפְּלִין קִדְּשִׁתֶּן חֲמוּרָה מִמֶּחֱמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ד' פְּרָשִׁיּוֹת: הֵכָא סְתוּמוֹת בִּס"ת וְהֵכָא פְּתוּחוֹת בְּמַחֲמָה אֵלֹא ש"מ בְּמַחֲמָה נְמִי סְתוּמוֹת הֵן: וְדִלְמָא לְהַשְׁלִים דִּילְמָא הָא דְדִיקוּנִן הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין שְׂאֵם חֲסָרָה מִתַּפְּלִין מַחֲמָה: קִלְף פּוֹתִבִּין עֲלִיו בְּמָקוֹם בָּשָׁר כּוּי אֲלֵמָא תַּפְּלִין אִי אֲפֻשֵׁר לַעֲשׂוֹת מַחֲמָה דִּהָא עַל הַקִּלְף נִכְתָּבוּ: וַיִּמְשִׁי לַמְצוּה מַצַּת תַּפְּלִין עַל הַקִּלְף וּמַחֲמָה אַדּוּכְסוּסְטוּם אֲבָל אִם שָׁנָה אֵין בְּדָךְ כְּלוּם הִלְכָךְ אִם מוֹרִידִין עוֹשִׂין: וְהַתְּנִיא שָׁנָה פְּסוּל וַיִּמְשִׁי בְּתַפְּלִין קִמְרֵי דְאִם בְּתַבָּן אַדּוּכְסוּסְטוּם פְּסוּל אֲבָל מַחֲמָה אֲחֻלְף שְׁפִיר דְּמִי:

הַשְּׁבָקִינִן חֲלָק בִּרְאֵשׁ שִׁיטָה וְאִח"כ מִתְּחִילִין וְהִיה אִם שְׂמוּעַ וְהַש"ס קָאָמַר דְּהֵאָדְנָא נְהוּג עֲלֵמָא בְּסְתוּמוֹת וְשִׁמָּא סְמִכִּינִן אֲהֵי־אִי דִּירוּשְׁלָמִי דְּפִלְגִי אֲש"ס דְּמַסְקִינִן הֵכָא פִי אִמְרַ רַב אֲרִיּוֹח וְלֹא אֲפִתְּחוֹת וְהָתֵם פְּסִיק רַב בְּהִדְיָא כמ"ד פְּתוּחוֹת וְהָכִי אֵיתֵא הָתֵם מַחֲמָה אִית תַּנָּא תַּנִּי פְּתוּחוֹת וְאִית תַּנָּא תַּנִּי סְתוּמוֹת שְׂמוּאֵל בַּר שִׁילַת בָּשֵׁם רַב הִלְכָּה בְּדַבְּרֵי מִי שְׂאוּמַר פְּתוּחָה שְׁאִין זֶה מְקוּמָה פְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה פְּתוּחָה פְּתוּחָה מְסוּפָּה פְּתוּחָה מְפָאן וּמְפָאן סְתוּמָה וְדַבֵּר תַּמָּה הוּא דְלָפִי הִירְשְׁלִי מַשְׁמַע לְכַאוּרָה דְאִם מְסִים פִּרְשָׁה בְּחֻמְצֵעַ שִׁיטָה וְאֲחֲרַךְ לְכַתֵּב בְּחֻמְצֵעַ שִׁיטָה שְׂתַחֲתִיָּה שְׁזוֹ הִיא נִקְרֵאת סְתוּמָה וְאִיר, יִתְבָּן זֶה מִי גִרַע מִפְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה לְחוּד אוֹ פְּתוּחָה מְסוּפָּה לְחוּד וְנִקְרָא לְפִרְשֵׁי דִקְחִי לְפִרוּשֵׁי מַלְתָּה דַּרְב דִּהָא דְאִמְרַ הִלְכָּה בְּדַבְּרֵי מִי שְׂאִמְרַ פְּתוּחָה כְּגוֹן שִׁיעֵשָׂה פְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה אוֹ פְּתוּחָה מְסוּפָּה אוֹ פְּתוּחָה בְּחֻמְצֵעַ וּמְפָאן וּמְפָאן סְתוּמָה וְהֵאִי מְפָאן וּמְפָאן אֲסִתְּמוּמָה דְּבִתַּר דְּכִי קָחִי וְלֹא אֲפִתְּחוּמָה דְּקַמָּה דִּהֵי־אִי פְּתוּחָה בְּחֻמְצֵעַ אֲחֻרֵי וְאֵע"ג דְּבַעֲלָמָא מְקַרִי סְתוּמָה פִי ה"ג לֹא חֲשִׁינִן גְּבִי מַחֲמָה דְּכִינִן דְּטַעַם מִשּׁוּם דְּאִין זֶה מְקוּמָה וּמִתְנַשֵּׁב בְּדָךְ דִּלָּא קִשְׁיָא דִּהִיא דִּירוּשְׁלָמִי אֲש"ס שְׁלֵנוּ אֲחֻבָא דַּרְב. מ"ר: מַעְגַל לְכַתְּחֵלָה אֲבָא בִּיעִיָּהוּ. אַע"ג דְּקִי"ל (ב"ב דף קיד:׀) רַבָּה וְרַב יוֹסֵף הִלְכָּה פִּרְבָּה בַּר מִשְׁדֶּה עֲגִין וּמַחֲצֵה וְלִרְבָּה אֵין חוֹלְצִין בְּמַעְגַל לְכַתְּחֵלָה עַבְשׁוֹ נוֹהֲגִין לַחֲלֹץ בְּמַעְגַל לְפִי שְׁאִין אֵנוּ בְּקִי־אֵין בְּסַנְדֵּל אִי נִמִי בְּמִלְתָּא דְּקִאֲמַרִי מִשְׁמָה דִּאֲחֲרֵינוּ אֲפֻשֵׁר דְּהִלְכָּה בְּרַב יוֹסֵף. מ"ר: דִּלְמָא לְהַשְׁלִים. פִּרַשׁ בְּקוֹנְטָרָם שְׂאֵם חֲסָרָה מַחֲמָה שִׁיטָה אַחַת אִי לֹאוֹ דְּאִין מוֹרִידִין הִיוּ נוֹטְלִין שִׁיטָה אַחַת מִס"ת וְתוֹפְרִין בְּמַחֲמָה וְהָא דְאֲמַרִינִן בִּירוּשְׁלָמִי בַּפ"ק דְּמַגְנֵלָה דְּתַפְּלִין וּמַחוּמוֹת אֵין נִכְתָּבִין אֲלֵא עַל עוֹר אֶחָד דִּהִיא בְּשֵׁלֹא תַפֵּר הַעוֹרוֹת זֶה בָּזָה וְיֵשׁ עוֹד לְפִרַשׁ לְהַשְׁלִים כְּגוֹן דְּפִרְשֵׁת שְׂמַע בְּסוּף עִמּוּד וְהוֹסִיף פִּרְשֵׁת וְהִיה אִם שְׂמוּעַ שְׁלֵמְטָה אוֹ פִּרְשֵׁת וְהִיה אִם שְׂמוּעַ בְּתַחֲלַת עִמּוּד וְהוֹסִיף שְׂמַע בְּגִלְיוֹן שְׁלֵמְעֵלָה מ"ר: הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין. אַע"ג דְּנוֹהֲגִין בְּתַפְּלִין שֶׁל יָד ד' שִׁיטִין וַיַּשְׁל רֹאשׁ ז' שִׁיטִין וּבְמַחֲמָה כ"ה שִׁיטִין אִם שָׁנָה לֹא פְסוּל. מ"ר: תַּפְּלִין עַל הַקִּלְף מַחֲמָה עַל דּוּכְסוּסְטוּם. וַיִּשְׁיֵהן פְּסוּלִין אֲגוּיל וס"ת בְּשִׁרְהָה אֲגוּיל בְּדַמוּכַח בְּפִרְקַּי הַמוֹצִיא יין (שַׁבָּת דף עט:׀) וְתַמָּה דִּלָּא חֲשִׁיב לִיָּה בְּהָדִי אֵין בִּין סְפָרִים לְתַפְּלִין וּמַחוּמוֹת בַּפ"ק דְּמַגְנֵלָה (דף ח:׀) וְיֵשׁ לְפִרַשׁ דִּלָּא אֲחִרִי בְּדַבֵּר שְׁתַּוְּבִין בּוֹ כְּדִלְשָׁבְחוֹ (שֵׁם דף ז:׀) גְּבִי אֵין בִּין שַׁבָּת לְיוֹם הַכַּפּוּרִים דִּלָּא חֲשִׁיב אֲכִילָה וְגַבִי אֵין בִּין יוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת דִּלָּא חֲשִׁיב סְקִילָה אִי נִמִי מִשּׁוּם דְּתַפְּלִין וּמַחוּמוֹת לֹאוֹ מַחַד טַעֲמָא מִפְּסָלִן אֲגוּיל וְלֹא דְמוֹ לֹא־שׁוּרִית דְּהִיו מַחַד טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְהִיו. מ"ר: אִירִי וְאִירִי בְּתַפְּלִין הָא דְּכַתְּבִינְהוּ אֲחֻלְף בְּמָקוֹם שְׁעַר וְהָא דְּכַתְּבִינְהוּ אַדּוּכְסוּסְטוּם בְּמָקוֹם בָּשָׁר. פִּירוּשׁ אֵף בְּמָקוֹם בָּשָׁר וּה"ה בְּמָקוֹם שְׁעַר דִּלָּא הַכְּשִׁיר תַּפְּלִין אֲלֵא עַל הַקִּלְף וְקַשָּׁה דִּלָּא מַשְׁי אֲלֵא אִירִי וְאִירִי בְּמַחֲמָה וְהִיו הַשְּׂתָא שָׁנָה בָּזָה וּבָזָה מַעְגִין אֶחָד דְּמַחֲמָה בְּשִׁרְהָה אֲשַׁעִיָּהִם וְלֹא מִפְּסָל כֵּלל אֲלֵא מַחֲמַת שְׁנֵי מָקוֹם דְּלִמָּאִי דְּמוּנְהִי לֶה אֲתַפְּלִין מִפְּסָלִי אַדּוּכְסוּסְטוּם מִתְּרִי טַעֲמִי חֲדָא דְּיֵדִים אֲחֻלְף וְחֲדָא דְּדִין דּוּכְסוּסְטוּם אֲשַׁעֵר וְהוּא שָׁנָה וְכַתֵּב בְּמָקוֹם בָּשָׁר וּכְעַגִין זֶה קַשָּׁה בְּפִרְקַי הַמוֹצִיא יין (שַׁבָּת דף עט:׀) דְּמַשְׁשִׁי הָתֵם אִירְכָּא אִירִי וְאִירִי אֲחֻמָּה גְּבִי הָא דְאִמְרַ רַבָּא הָתֵם דּוּכְסוּסְטוּם הָרִי הוּא כְּקֻלְף וְכוּתִּבִּין עֲלִיו תַּפְּלִין וְהָא תַּנְיָא תַּפְּלִין עַל הַקִּלְף וּמַחֲמָה עַל דּוּכְסוּסְטוּם לַמְצוּה וְהָא תַּנִּיא שָׁנָה בָּזָה וּבָזָה פְּסוּל אֲחִי וְאֲחִי אֲחֻמָּה הָא דְּכַתֵּב אֲחֻלְף בְּמָקוֹם שְׁעַר וְהָא דְּכַתֵּב אַדּוּכְסוּסְטוּם בְּמָקוֹם בָּשָׁר וְהַשְּׂתָא קִשְׁיָא דַּה"ל לְשִׁנוּיִי אִירִי וְאִירִי אֲתַפְּלִין דְּכַשִׁירִין אֲשַׁנְיָהם וְהִיו שְׁנִיָּא מַעְגִין אֶחָד פְּעִינִן שְׁפִרַשׁ בָּאן וּפִרַשׁ שֵׁם הַר"ר יוֹסֵף דְּמַדְלָא תַרְזִן כּוֹן נִרְחָא דְּתַפְּלִין אִם שָׁנָה לְכַתֵּב בְּקֻלְף בְּמָקוֹם שְׁעַר לֹא פְסָל כְּמוֹ שְׁלֹא פְסָל אִם שָׁנָה מַמְצַנְתָן וְכַתֵּב אַדּוּכְסוּסְטוּם וּבְעַגִין זֶה נוֹכַח לְתַרְזִן בְּשִׁמְעִתִין דְּלָכָךְ לֹא תַרְזִן אִירִי וְאִירִי אֲחֻמָּה דְּכִינִן דְּכַשִּׁינָה מַצְנִתָּה וּבְתַבָּה אֲחֻלְף ה"ה דְּכַשִּׁרָה בְּשִׁבְתָּבָה אַדּוּכְסוּסְטוּם בְּמָקוֹם בָּשָׁר וְעוֹד יֵשׁ לְתַרְזִן דִּלָּא הִיו מְצִי לְשִׁנוּיִי הֵכָא אִירִי וְאִירִי אֲחֻמָּה דְּכָל כְּמָה דִּלָּא אֲשַׁמְעִינִן דְּמַחֲמָה בְּשִׁרְהָה מַשְׁיָהִם לֹא שִׁיר לְמַתְנִי שָׁנָה בָּזָה וּבָזָה פְּסוּל אֲבָל כָּל דִּין תַּפְּלִין בְּבַר אֲשַׁמְעִינִן וּבְעַגִין זֶה יֵשׁ לְתַרְזִן בְּפִרְקַי הַמוֹצִיא יין (שֵׁם). מ"ר:

אִמְרַתִּי לוֹ רַבִּי מֵה טַעַם אֶתָּה עוֹשֶׂה אֹתָם פְּתוּחוֹת וְהֵלֵא בְּתוֹרָה סְתוּמוֹת הֵן אוֹתוֹ רַחֵם וְעוֹשֶׂה רַחֵם מְלַמֵּעֵלָה וְרוֹחַ מְלַמְטָה. מִן הַצַּדִּידִים לֹא פִרַשׁ וְשִׁמָּא

וְעוֹשֶׂה רַיּוּחַ מְלַמְעֵלָה וְרַיּוּחַ מְלַמְטָה, וְעוֹשֶׂה פְּרָשִׁיּוֹתִיהָ פְּתוּחוֹת. אֲמַרְתִּי לוֹ: רַבִּי, מָה טַעַם? אָמַר לִי: הוּאֵיל וְאֵין סְמוּכוֹת מִן הַתּוֹרָה. וְאָמַר רַב חֲנַנְיָא, אָמַר רַב: הִלְכָּה כְּרַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, מֵאִי לֹאוֹ אֲפִתְּחוֹת? לֹא, אֲרִיּוֹח. וְכַמָּה רַיּוּחַ? אָמַר רַב מְנַשֶּׁיא בַר יַעֲקֹב, וְאָמַרִי לָה אָמַר רַב שְׂמוּאֵל בַּר יַעֲקֹב: כְּמִלָּא אֲטַבָּא דְּסִיפְרִי. אָמַר לִיָּה אֲבִיִי לְרַב יוֹסֵף: וְאֵת לֹא תַסְבָּרָא דְכִי אָמַר רַב אֲרִיּוֹח, וְהָא רַב אִית לִיָּה מְנַהֲגָא, וְהֵאֵידְנָא נְהוּג עֲלֵמָא בְּסְתוּמוֹת! דְּאָמַר רַבָּה, אָמַר רַב כְּהֶנָּא, אָמַר רַב: אִם יִבֹּא אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר חוֹלְצִין בְּמַנְעַל – שׁוּמְעִין לוֹ, אֵין חוֹלְצִין בְּסַנְדֵּל – אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, שְׁכַכְּר נְהָגוּ הָעָם בְּסַנְדֵּל. וְרַב יוֹסֵף אָמַר רַב כְּהֶנָּא, אָמַר רַב: אִם יִבֹּא אֲלֵיהּ וַיֹּאמֶר אֵין חוֹלְצִין בְּמַנְעַל – שׁוּמְעִין לוֹ, אֵין חוֹלְצִין בְּסַנְדֵּל – אֵין שׁוּמְעִין לוֹ, שְׁכַכְּר נְהָגוּ הָעָם בְּסַנְדֵּל. וְאָמַרִינוּ: מֵאִי בִּינְיָהוּ? מַנְעַל לְכַתְּחִילָה אִיכָּא בִּינְיָהוּ, אֲלֵא לֹאוֹ שְׂמַע מִינָּה אֲרִיּוֹחַ? שְׂמַע מִינָּה. ״רַב נַחֲמָן בַּר יַצְחָק אָמַר: מַצְוָה לַעֲשׂוֹתֶן סְתוּמוֹת, וְאִי עַבְדִּינְהוּ פְּתוּחוֹת – שְׁפִיר דְּמִי, וּמֵאִי פְּתוּחוֹת דְּקָאָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר – אָף פְּתוּחוֹת. ^[כ]לִימָא מְסִיעֵי לִיָּה, כִּיּוּצָא בּוֹ: סִפְר תּוֹרָה שְׁבָלָה וְתַפִּילִין שְׁבָלוֹ – אֵין עוֹשִׂין מְהֵן מְזוּזָה, לְפִי שְׂאִין מוֹרִידִין מְקַדּוּשָׁה חֲמוּרָה לְקַדּוּשָׁה קֻלָּה. הָא מוֹרִידִין – עוֹשִׂין. אַמָּאִי? הֵכָא סְתוּמוֹת וְהֵכָא פְּתוּחוֹת! דִּלְמָא לְהַשְׁלִים. ^[כ]הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין? וְהַתְּנִיא: הִלְכָּה לְמַשָּׁה מְסִינִי – תַּפִּילִין עַל הַקֶּלֶף, וּמְזוּזָה עַל דּוּכְסוּסְטוּם; קִלְף בְּמָקוֹם בָּשָׁר, דּוּכְסוּסְטוּם בְּמָקוֹם שְׁעַר! לְמַצְוָה. ״וְהַתְּנִיא: שְׂיִנָּה פְּסוּל בְּתַפִּילִין! וְהַתְּנִיא: שְׂיִנָּה בִּין בָּזָה וּבִין בָּזָה פְּסוּל! אִירִי וְאִירִי בְּתַפִּילִין, וְהָא דְּכַתְּבִינְהוּ אֲחֻלְף בְּמָקוֹם שְׁעַר, וְהָא

דְּכַתְּבִינְהוּ

בִּין דְּכוּרְךָ מֵאֶחָד כְּלָפִי שְׂמַע גְּרִירַךְ לְכַתְּחֵלָה כְּדִי לָגוּל בְּהָקֵף פְּעִין ס"ת. מ"ר: וְהֵאָדְנָא נְהוּג עֲלֵמָא בְּסְתוּמוֹת. פִּרַשׁ בְּקוֹנְטָרָם דְּכַשְׁיֵשׁ כְּתוּב בְּתַחֲלַת שִׁיטָה וּבְסוּף שִׁיטָה וְהָרִינוּ בְּחֻמְצֵעַ זוֹ הִיא סְתוּמָה וְאֵנוּ נוֹהֲגִין לְהַשִּׁיחַ חֲלָק מַעַט בְּתַחֲלַת שִׁיטָה וְאֲחֲרַ כָּךְ מִתְּחִיל וְהִיה אִם שְׂמוּעַ וְשִׁמָּא גַם זֶה קָרוֹי סְתוּמָה וּר"ת מְפִרַשׁ דְּכַשְׁמְסוּם מְסִים פְּסוּק בְּחֻמְצֵעַ שִׁיטָה וּמִינִח עַד סוּף שִׁיטָה בְּשַׁעוֹר לְמַשְׁפַּחְתּוּכֶם זוֹ הִיא פְּתוּחָה וְאִם לֹא נִשְׁתַּנֵּר בְּסוּף שִׁיטָה בְּשַׁעוֹר חֲלָק לְמַשְׁפַּחְתּוּכֶם מִינִח שִׁיטָה שְׁנִיָּה וּמִתְחִיל וְכוּתֵב בְּשִׁלִּישִׁית חֲזוּ הִיא פְּתוּחָה וְסְתוּמָה כָּל שְׂכוּתֵב בְּתַחֲלַת שִׁיטָה וְסוּף שִׁיטָה וּמִינִח חֲלָק בְּחֻמְצֵעַ כְּדִי לְכַתֵּב בּוֹ שֵׁם שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת אוֹ יוֹתֵר חֲזוּ הִיא סְתוּמָה סְדוּרָה כָּל שְׂכוּתֵב וְהוֹלֵךְ הַשִּׁיטָה עַד חֲצִיָּה אוֹ עַד שְׁלִישִׁיתָהּ וּמִינִחָהּ וּמִתְחִיל לְכַתֵּב בְּשִׁיטָה שְׂתַחֲתִיָּה כְּגַדַּד הִנָּחָה שֶׁל שִׁיטָה הַעֲלִינָה חֲזוּ הִיא סְדוּרָה זֶה מַצָּא ר"ת בְּסְדוּר קְדוּמוּים וּבְמַסְכַּת סוּפְרִים מַצָּא אֲחִיו הִיא פְּתוּחָה כָּל שְׁלֹא הִתְחִיל בִּרְאֵשׁ הַשִּׁיטָה וְאֲחִיו הִיא סְתוּמָה כָּל שֶׁהִינִח בְּחֻמְצֵעַ שִׁיטָה וְכַמָּה יוֹיח בִּרְאֵשׁ שִׁיטָה וַיְהִא נִקְרֵאת פְּתוּחָה כְּדִי לְכַתֵּב שֵׁם שֶׁל ג' אוֹתִיּוֹת גְּמַר כָּל הַפִּרְשָׁה בְּסוּף הַדָּף וַשִּׁנֵּר שִׁיטָה אַחַת מְלַמְעֵלָה וְאִם שְׁנִיר מְלַמְטָה כְּדִי לְכַתֵּב שֵׁם שֶׁל ג' אוֹתִיּוֹת מִתְחִיל מְלַמְעֵלָה וְעוֹד בִּירוּשְׁלָמִי בַּפ"ק דְּמַגְנֵלָה קָאָמַר

בְּהִדְיָא דְּפְתוּחָה מִרְאֵשָׁה פְּתוּחָה מִתּוֹךְ כָּל הַנִּי קַשָּׁה אֲמַנְהֵג יוֹדִין דְּמַסְקִינִן הֵכָא פִי אִמְרַ רַב אֲרִיּוֹח וְלֹא אֲפִתְּחוֹת וְהָתֵם פְּסִיק רַב בְּהִדְיָא כמ"ד פְּתוּחוֹת וְהָכִי אֵיתֵא הָתֵם מַחֲמָה אִית תַּנָּא תַּנִּי פְּתוּחוֹת וְאִית תַּנָּא תַּנִּי סְתוּמוֹת שְׂמוּאֵל בַּר שִׁילַת בָּשֵׁם רַב הִלְכָּה בְּדַבְּרֵי מִי שְׂאוּמַר פְּתוּחָה שְׁאִין זֶה מְקוּמָה פְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה פְּתוּחָה פְּתוּחָה מְסוּפָּה פְּתוּחָה מְפָאן וּמְפָאן סְתוּמָה וְדַבֵּר תַּמָּה הוּא דְלָפִי הִירְשְׁלִי מַשְׁמַע לְכַאוּרָה דְאִם מְסִים פִּרְשָׁה בְּחֻמְצֵעַ שִׁיטָה שְׂתַחֲתִיָּה שְׁזוֹ הִיא נִקְרֵאת סְתוּמָה וְאִיר, יִתְבָּן זֶה מִי גִרַע מִפְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה לְחוּד אוֹ פְּתוּחָה מְסוּפָּה לְחוּד וְנִקְרָא לְפִרְשֵׁי דִקְחִי לְפִרוּשֵׁי מַלְתָּה דַּרְב דִּהָא דְאִמְרַ הִלְכָּה בְּדַבְּרֵי מִי שְׂאִמְרַ פְּתוּחָה כְּגוֹן שִׁיעֵשָׂה פְּתוּחָה מִרְאֵשָׁה אוֹ פְּתוּחָה מְסוּפָּה אוֹ פְּתוּחָה בְּחֻמְצֵעַ וּמְפָאן וּמְפָאן סְתוּמָה וְהֵאִי מְפָאן וּמְפָאן אֲסִתְּמוּמָה דְּבִתַּר דְּכִי קָחִי וְלֹא אֲפִתְּחוּמָה דְּקַמָּה דִּהֵי־אִי פְּתוּחָה בְּחֻמְצֵעַ אֲחֻרֵי וְאֵע"ג דְּבַעֲלָמָא מְקַרִי סְתוּמָה פִי ה"ג לֹא חֲשִׁינִן גְּבִי מַחֲמָה דְּכִינִן דְּטַעַם מִשּׁוּם ד

לב:

**עין משפט
גר מצורה**

א' מיי פא' מהל' תפילין ומזוזה
וסופר תורה הל' יב, סמג עשין
בה, סור יו"ד סי' רפה, ש"ע
ארו"ח סי' לב סעי' כט:
ב' מיי פ' מהל' תפילין ומזוזה
וסופר תורה הל' ו, טוש"ע יו"ד
ס' רפב סעי' ז:
ג' מיי פה' מהל' תפילין ומזוזה
וסופר תורה הל' ז, סמג עשין כג,
וסופר יו"ד סי' רפב סעי' ז:
ד' מיי פ' מהל' תפילין ומזוזה
וסופר תורה הל' יב, ש"ע יו"ד
רפב סעי' ז:

הא מורידיו עושין והא בְּעִיָא שְׁטוּטוֹ.
רְגִילִין לְשִׁרְטוּט סִפְר תּוֹרָה וּתְפִלִּין
בִּינּוּן לָא בְּעו שְׁטוּט בְּדִלְמָרִין
וּבִירֹשְׁלָמִי בִּפ"ק דְּשִׁשְׁתּ פֿל הֶפְטוֹר מִן
הַדָּבָר וְעוֹשֶׂהוּ נִקְרָא הָדוּט וּבִסְפָר
רַב עִמָּם מְבִיאוּ וְהָא דִּלְמָרִין
בִּסְפ"ק דְּמַגְלָה (דף טו:) דְּבִרֵּי שְׁלוֹם
וְחֵלְמָת מַלְמֵד שְׁפָרְיָה שְׁטוּט בִּלְמַתָּה
שֶׁל תּוֹרָה לֹא בָּמוּ שְׁפָרֵשׁ שֶׁם
בִּקְוֹנֵטֶרֶם דְּמִירֵי בִּס"ת מִמֶּשׁ אֵלֹא
בְּעִמְצוּמָה קֹאמֶר הָאִירָה שְׁל תּוֹרָה
שֶׁשֶׁשׁ בָּהּ מַלְכוּת שְׁמוֹס וּבְדִמּוּכָה הָבֵא
לְמַחְסָה בְּעִיָא שְׁטוּט וְתַזַּע דְּאִי
בִּסְפָר תּוֹרָה כְּפִירוֹשׁ הִקְוֹנֵטֶרֶם הִיא
לֵלו לְדִירוֹשׁ מְדַנְקֶרֶת סִפְר בְּדִרְשֵׁינִ
הֶסֶם דְּרֶשֶׁא אַחֲרִיתִי מְדַנְקֶרֶת סִפְר
וְיִמְיֵהוּ י"ל דְּאִי מְדַנְקֶרֶת סִפְר הִיא
לִיָּה לְאַשְׁכּוּחֵי חַד עֲנִיָּה לָא לְבִעִי
שְׁטוּטוֹ בִּינּו דְּנִקְרֶרֶת בָּמוּ בִּן אֲבָרַת
בְּדִלְמָרִין נָמִי (מַגְלָה דף יט.) לְעֵינִן
תְּפִירָה לָא גְרִיךְ לְתוֹפְקָה כֹּלָּה
וּבִירֹשְׁלָמִי מִשְׁמַע כְּפִירוֹשׁ
הִקְוֹנֵטֶרֶם דְּמִסְפָּר תּוֹרָה עֲצֵמָה וְלִיף
הֶסֶם דְּקֹאמֶר הֶסֶם נִחָמֶר בָּאוּ דְּבִרֵּי שְׁלוֹם
וְנִחָמֶר לְהֵן אֲמַת קָנָה וְאֵל
יִתְמַכֵּר מֵה לְהֵן גְּרִיךְ שְׁטוּט אֵף בָּאוּ
גְּרִיךְ שְׁטוּט מִשְׁמַע דְּאִירֵי בְּכַל
הַתּוֹרָה כֹּלָּה דְּאֵכַל הַתּוֹרָה כֹּלָּה
כְּפִתּוּבָא קֶרֶא וְאִמֶר רַבִּינוּ תָּס דִּס"ת
בְּעִיָּה שְׁטוּטוֹ מִשּׁוּם (שְׁמוֹט ט"ו:ו"ב:) זֶה
אֵלִי וְאִנְהוּ אֵכַל תְּפִלִּין דְּמַכְסִּין בְּעוֹר
לָא בְּעו שְׁטוּט לָא שִׁיךְ בְּהוּ נָמִי
הִקְצֵת תְּמָה דְּבִסְמוּיךְ וְלִפְשֵׁינִ מַחְסָה
מִס"ת בִּג"ש כְּפִתּוּבָה כְּפִתּוּבָה לְעֵינִן
כְּפִתּוּבַת אֲבָרַת וְאִמְרֵי לֹא וְלִפְשֵׁינִ מִנְּהָ
ס"ת מַחְסָה לְעֵינִן שְׁטוּטוֹ וּכ"ת
לְעֵינִן כְּפִתּוּבָה לֹא וְלִפְשֵׁינִ הָא לְקַמֵּן בְּעִי

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מסורת הש"ס

א משנה קינים
 ב מגילה יח:
 ג מועד קטן כה.
 ד תוספתא מגילה
 ה שבת עט:

תורה אור השלם

על־מזוזות
 (דברים י, ט)

מכתבם
 בשעריך

פֶּלִין לֹא אֶשְׁכַּח דְּבִיעֵי שְׁרֻטוֹ: מִגְדָּם
 אֲגִדִּיסוּן רְהוּטִים הֵם בְּפִי כָּל אֶדָם וְאִין
 טוֹעִין בָּהֶם הַלֶּכֶךְ אִין גְּרִירָה לְהַשְׁמִיקָם
 מִמַּסְפֵּר אַחֵר: בָּךְ בָּדָא אֶלְרֻעָא בָּכָה
 בְּכַד עַל הָאָרֶץ: וְהָיִים ס"ת עֲלִיו לְפִי
 שְׁמִיָּה ס"ת מִנָּח עַל רֹאשָׁה וְהִיה רֹנָה
 לְשֹׁב עַל הַמָּוֶה: וְהָדָמָה לֹו מֵרַב צַעַר
 בְּמִי שֶׁהִפְשִׁיו נָחַשׁ: עַל גְּבִי קִרְקַע הִיָּה
 ס"ת מִשְׁלֵךְ דְּאִרְכָּא בְּיוֹנָא וְתִירָא לְכָךְ
 בְּתַבָּה אֲגִתָּה בְּלֹא שְׁרֻטוֹ
 וְיִנְלֹא דִקְדָק בְּחִסְרוֹת וְיִתְרוֹת בְּאִנְקָת
 בְּעֵלְמָא: בְּתִיבָה בְּתִיבָה וּבְתַבָּתָם עַל
 מִמְחֻזּוֹת וְתַב לֶה סִפֵּר בְּרִיתָת אִי נְמִי
 בְּתַב זֹאת וְזָכְרוֹן בְּסִפֵּר מֶה סִפֵּר צִיעִי
 דְּקִדְדוּק אֶף מִמְחָה צִיעִיא דְּקִדְדוּק: תְּלָאָה
 לְמִמְחָה עַל הַפְתָּח בְּמַקַּל: שְׁהִיחָה
 אֲחֹרֵי הָאֵלֶּת שְׁקִבְעָה בְּכַתֵּל אֲחֹרֵי
 הָאֵלֶּת: סִכְנָה מִן הַמַּיִקִּים שְׁאִין הַבֵּית
 מִשְׁתַּמֵּר בָּה עַד שֶׁיִּקְבְּעָה צְנוּרַת
 הַפְתָּח כְּהִלְכָתָה: הָיוּ עוֹשִׂין
 בְּפִנְדְּקוֹתֵיהֶן כּוֹן פִּנְדָק הָיוּ בֵּית שְׁלִטִין
 כּוֹפוּ עוֹבְדֵי דְרָבִים בְּדָרְךְ וְאִין מִיבִין
 בְּמִמְחָה לְאֹו יִירַת קָבַע הוּא כְּתִמְיָא
 לְקַמֵּן בְּהַבְלַת הָדָר בְּפִנְדָקֵי בֹאֲרֹן
 שֶׁרָאֵל כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם פְּטוּר מִן הַמִּמְחָה
 וְשֶׁל בֵּית מוֹנֵבֵי הַמֶּלֶךְ כִּשְׁמֵי מַהֲלָכִים
 בְּדָרְךְ נִשְׁאִין מִמְחֻזּוֹת עִמָּהֶם וְתוֹלִין
 אֲוֹתָן בְּפִנְדָק בְּמַקַּל עַד הַבָּקָר וְזָכַר
 לְמִמְחָה לְפִי שֶׁלָּא הָיוּ דְרִין לְעוֹלָם יִירַת
 קָבַע אֲלֵא הוֹלֵךְ הִיָּה מִשְׁעִיר לְעִיר
 בְּמַלְכוּתוֹ: בְּתוֹךְ חֲלָל הַפְתָּח וְלֹא
 מִבְּחוּץ: פְּשִׁיעָא בְּשַׁעֲרֵיךְ בְּתִיב דְּהָנוּ
 מִקּוֹם סְגִירַת הַשַּׁעַר:

דְּכַתְבִּינָהּ אֲדוּכְסוּסְטוֹס בְּמָקוֹם בָּשָׂר. ^(א)וְאִיבָעִית אִימָא:
שִׁינָה בָּזָה וּבָזָה תִּנְאִי הִיא, דְּתִנְאִי: שִׁינָה בָּזָה וּבָזָה – פְּסוּלָה,
רַבִּי [אַחָא מִכְּשִׁיר מִשּׁוּם רַבִּי] אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, וְאָמַר לָהּ
מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי עֲקִיבָא בְּרַבִּי חֲנִינָא. הָא מוֹרִידִין עוֹשִׂין – וְהָא
בַּעֲיָא שְׂרָטוּט, דְּאָמַר רַב מְנִימִי בַּר חֲלָקָה, אָמַר רַב חֲמָא בַּר
גּוֹרֵיָא אָמַר רַב: כָּל מְזוּזָה שְׂאִינָה מְשׁוֹרְטָטת פְּסוּלָה, וְרַב
מְנִימִין בַּר חֲלָקָה דִּידֵיהּ אָמַר: שְׂרָטוּט שֶׁל מְזוּזָה חֲלָקָה
לְמַשָּׁה מְסִינִי. ^(א)תִּנְאִי הִיא, דְּתִנְאִי: רַבִּי יִרְמְיָה אוֹמַר מִשּׁוּם
רַבִּינוּ: תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת נִכְתָּבוֹת שְׁלֹא מִן הַכֶּתֶב, וְאִין צְרִיכוֹת
שִׁירְטוּט. *וְחִילְכְּתָא: תְּפִלִּין לֹא בַּעֲי שְׂרָטוּט, וּמְזוּזָה בַּעֲיָא
שִׁירְטוּט, וְאִידִי וְאִידִי נִכְתָּבוֹת שְׁלֹא מִן הַכֶּתֶב. מַאי טַעְמָא?
מִיגְרָס גְּרִיסִין. ^(ב)אָמַר רַב חֲלָבוֹ: אֵנָּה חֲזִיתִיה לְרַב הוֹנָא,
דְּהוּה יָתִיב אַפּוּרְיָא דְסִפְר תוֹרָה עָלֶיהָ, וְכַף לְכַדָּא אַאֲרַעָא,
וְאַנַּח עָלֶיהָ סִפְר תוֹרָה, וְהָדַר יָתִיב בְּמִיטָה. קָסְבַּר: אֲסוּר
לִישֵׁב עַל גְּבִי מִיטָה שְׁסִפְר תוֹרָה מוֹנַח עָלֶיהָ. וּפְלִיגָא דְרַבָּה
בַּר בַּר חֲנָה, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹתֵר
לִישֵׁב עַל גְּבִי מִיטָה שְׁסִפְר תוֹרָה מוֹנַח עָלֶיהָ. וְאִם לְחֻשָּׁה
אָדָם לוֹמַר: מַעֲשֵׂה בְרַבִּי אֶלְעָזָר שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב עַל הַמִּיטָה וְנִזְכָּר
שְׁסִפְר תוֹרָה מוֹנַח עָלֶיהָ, וְנִשְׁמַט וְיֹשֵׁב עַל גְּבִי קֶרְקַע, וְדוּמָה
כְּמִי שְׁהִפִּישׁוּ נַחֲשׁ – הֵתָם סִפְר תוֹרָה עַל גְּבִי קֶרְקַע הָהוּ.
אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּתִבָּה אֲגָרָת – פְּסוּלָה. מַאי
טַעְמָא? אֲתִיָּא "כְּתִיבָה" "כְּתִיבָה" מִסְפֵּר. ^(ג)וְאָמַר רַב יְהוּדָה,
אָמַר שְׁמוּאֵל: תִּלְאָה בְּמַקְל – פְּסוּלָה. מַאי טַעְמָא?
"בְּשַׁעֲרֵיהּ" בַּעֲיָנָה. תִּנְאִי נָמִי הָכִי: תִּלְאָה בְּמַקְל, אוּ שְׁהִנִּיחָה
אַחֵר הִדְלַת – סִבְבָּהּ וְאִין בַּהּ מִצְוָה. שֶׁל בֵּית מוֹנֵבֵי הַמֶּלֶךְ הָיוּ
עוֹשִׂין בְּפוֹנְדְּקוֹתֵיהֶן כּוֹן, זָכַר לְמְזוּזָה. ^(ד)וְאָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר
שְׁמוּאֵל: מִצְוָה לְהִנִּיחָה בְּתוֹךְ חֻלְלוֹ שֶׁל פֶּתַח. פְּשִׁיטָא,
"בְּשַׁעֲרֵיהּ" אָמַר רַחֲמָנָא! סִלְקָא דַּעְתָּה אֲמִינָא, הוּאִיל וְאָמַר
רַבָּא: מִצְוָה לְהִנִּיחָה

בְּטָח

ואמרין במסכת סופרים (פ"א) מספרנליו בקנים וכו' וזבין בדיו עוד נמי אמרינן התם דכל זריעה שאינה מסרננת
ועליון ארי דאי אפטר לבתב שלש תבות או ארבע בלא שרטוט דקתניא בפ"ק דגטין (דף ו':) אכל שרטוט בין שטה
הגין לבתב באגרות שלומים ארבע וחמש תבות מן הפסוק בלא שרטוט משום דלא אסרו אלא דוקא שכותב הפסוק
טוין אכל מה שאדם כותב באגרת מן הפסוק לדבר צחית שרי בלא שרטוט ומיהו משמע צירושלמי דאסור בכל ענין
זוהי ולא היו כותבים אותו בכתבו דקאמרין בפ"ג דמגלה מהו מכתב תרין תלת מילין מן הפסוק מר עוקבא שלח
ול אל תשחח (וישאל אל) בעמים [אל] גיל וחולק על הש"ס שלני דקאמר בגטין (דף ז':) דשרטוט וכתב ליה רבי זעירא
בתיב המלך יואש רבי ירמיה שלח כתב לרבי יודן לשנא את ההינד וליאה את שונאיה שלח רבי אבהו אכל תמר
תנו למתקה ולשאר צרף צרף (ירמיהו ו': כ"ט) רבי מנא שלח כתב לרבי אושעיא בר שמאי ראשיתך מצער היה
אסור לישיב על גבי מטה שספר תורה מנה עליה. צירושלמי בפרק מי שמתו אמרינן תבה שהיא מלאה ספרים נותנה
ה רבי אבין בשם רב הניא והוא שתהא מטה גבוהה עשרה טפחים ולא יהו רגלי המטה נוגעין בתבה עוד קאמר לא
ה ומעשה דרבי אליעזר כו' אם היה נתון על גבי דבר אחר מתר עד כמה רבי אבא בשם רב הניא טפח רבי ירמיה
ר בר חנה א"ר יוחנן מתר לישיב על גבי מטה שס"ת מנה עליה. נראה דהלכה בר' יוחנן לגבי רב הניא דאפי' לגבה
(.) ותלמידי דרב הניא לא סברי בותה דבשי לאותובי ס"ת אפרהי ב' בתרא דמועד קטן (דף כה.) מ"ר: בתבה
ה מספר. פרש בקונטרס אגרת בלא שרטוט וקשה דלעיל אמרינן שרטוט של מחסה הלכה למשה מסיני וקבא יליף
אל ולא מסכת שלא דקדק בחסרות ויתרות אלא באגרת בעלמא והא דיליף בתיבה בתיבה לא כמו שפרש בקונטרס
יתרות יש בגט דיתיהוויין דיתיצביין חמשה חמשה וזוין וגם חסרות בגין למסך ושרטוט נמי אשכחן דבשי בגט ועוד
לספירת דברים הוא דאתא דאמרין בגטין (דף כא':) ומיהו בפרק שני דגטין (דף כ:.) דאמרין דספר דגט אתא
מי כתבו אגרת כמו בפרק שני דסוטה (דף יז':) דדרשנין תריהו מספר ועוד יש לפרש דיליף דבא מסוטה דממעטין
בספר ובפרש הקונטרס לשון אחר דיליף מכתב זאת וזכרון וצ"ע אמאי לא יליפין ליה גט בתיבה בתיבה דליפסל
אגרת ר"ל בעמודים חגרים שאינם רחבים כג' פעמים למשפחתיכם בדאמר לעיל (מנחות דף ג.) ולא ירבה דזפין
שעשהא שנים שלש ואחת בשרה ואע"פ שפרשתי שצריך לדקדק בחסרות ויתרות אין להקשות מהא דתנן בפרק
דבר שהיא מעשה אמן ומשמע בצמרא דשוכר חוב במחנה דחובת הדך היא דהתם לא מירי אלא בבניי הבית ומקום
משום דלא מעשה אמן הוא דאפטר בגבתיא דקניא הינו מעשה שהוא בגוף הבית עצמו. מ"ר: סנה ואלו בה מצנה. פי'
היו הבית משתמר מפני המעיון וקשה לרבינו תם דא"כ הו"ל למימר דבי אכל העשייה שלא בהלכתה ונראה דתלמודא
לאחורי דגלת רגילה להיות בולגת ומפה בה ראשו והא דאמר ב' השואל (ב"מ ד' קב.) אפטר בגבתיא דקניא ופרש
לול לא תלי ממש קאמר. מ"ר:

גליון הש"ס

רש"י ד"י איסטוריא היינו מקום חיבור השוק כ"ו. ע' יבמות דף קג ע"א:

תורה אור השלם

	וקשרתם לאות על־נֶדֶךְ וקיו לטטפת ביו עיניך [דברים ו, ח]
	ובתבטם על־מַזְזוֹת ביתך ובשערך
	[דברים ו, ט]

בְּטוּפַח הַסַּמוּךְ לַרְשוּת הָרַבִּים (בְּחֹמֶר לְקַמֵּן דְּקָדִים פֻּגַע בַּמַּצְנָה) אִם הִיא בְּתַבָּה עַל שְׁנֵי דַפִּין פֶּסוּלָה. עֲבִי הַחֵלֶל ד' טַפְחִים אוּ ה' כַּגוֹן חוֹמַת חֲבָנִים וַיִּחְקְנָה בַּחֵלֶל טוּפַח הַסַּמוּךְ לַרֵה"ר כְּדֹאֲמֵר לְקַמֵּן דְּקָדִים פֻּגַע בַּמַּצְנָה כִּי אִתִּי לְבִיתָה: כִּמָּה דְּמַרְחִיק מִן הַבֵּית טַפִּי מַעֲלִי וַיִּיחְקְנָה מִבְּחוּץ קמ"ל: עַל שְׁנֵי דַפִּין חֲצֵה בְּדָף זֶה וְחֲצֵה בְּדָף זֶה: בַּשָּׁנִי סָפִין בַּשָּׁנִי מִחוּמֹת שֶׁל פֶּתַח: רֵאוּנִיה לְשָׁנִי סָפִין שֶׁהֵנִיחַ גִּיּוֹל חִלָּק בִּין דָּף לְדָף וּקְרִאֵין לַחֲלָק לְשַׁפְּסֵם חֲצֵה בָּאן וְחֲצֵה בָּאן: אֲבָקְתָא אוֹתֵינוּ חוֹר שְׁבִאי־סְקוּפָה שְׁעֵר הַדֶּלֶת סוֹבֵב בּוֹ: הִיכִי דְמִי הֵאִי הֵלֶךְ אַחֵר הֶפֶר צִיר דָּרַב יִהוּדָה: כַּגוֹן פֶּתַחֹא דְתַכִּי בְּתִי בִּי גִבְרִי וְבִי נָשִׂי אֲלֵם שְׁחוּלָק בֵּיתוֹ חֲצוֹ לְהִלּוּךְ אֲנָשִׁים הַמְּחַזְרִין בְּבֵיתוֹ וְחֲצוֹ לְאַשְׁתּוֹ לַעֲשׂוֹת מִלְאכְתָּה בַּצָּנַע וְשֶׁ פֶתַח בִּין זָו לְזָו וּפֶתַח לְכָל בֵּית לַרֵה"ר וְאִמְרִי' לְקַמֵּן (מִנְחוֹת דָּף לז.) מַחֲסֵה דָרָךְ יִמִּין לְבִיאה וְלֹא לִיעִיאה וְסָכָא בַּפֶּתַח בְּשִׁין זָו לְזָו לֹא יִדְעִינן הִי לְחַשׁוֹב בִּיאה וְהִי לְחַשׁוֹב יַעֲיָה אִי יַעֲיָה מֵהֵאִי לְהֵאִי וְאִי מֵהֵאִי לְהֵאִי אֲלֵא הֵלֶךְ אַחֵר חוֹר שְׁבַסָּף שְׁעִיר הַדֶּלֶת סוֹבֵב בּוֹ הֵהוּא צַד שֶׁהַחֹר בּוֹ חָשִׁיב בֵּית וְדָרָךְ יִמִּין בַּשָּׁנִבְנָסִין בּוֹ נֹתַנִּין מַחֲסֵה: תַּלְּי דְשִׂי בְּרִישָׁא הָעֲמִיד הַסִּיפָא בַּבִּגֵּין תַּחֲלֵה וְאח"כּ הִבְעִינָהוּ הַמְּחוּמֹת דְּגַמְרִינן מַצְיַעַת דְּכַתִּיב בָּהּ תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוִי וְאִי קַבְעָנָא תַּחֲלֵה הַמְּחוּמָה בְּסִיפָא וְהָדַר הַסִּיפָא בַּבִּגֵּין הִנֵּה לִיָּה עֲשִׂי הַמְּחוּמָה קוֹד' שְׁתַּבֵּא לִיזִי מַצְנֵה: עֲשֵׂאָה כְּמִין נָגַר שְׁקַבְעָה וַתַּחֲבִּה בַסָּף כַּנֶּגֶד שְׁתוּחִבִין הַנֶּגְרִין בַּכְתָּל כְּזֶה: פֶּסוּלָה דְּמַצְנֵת' לַתַּתָּה בְּאֶרֶךְ בַּסָּף כְּזֶה. נָגַר קְבִילָא: הֵהוּא פֶתַחֹא דְעִנִּל בַּה רַבִּי לְבִי מִדְּרָשָׁא פֶתַח קָמֹן הִיא לֹא לְרַבִּי אֲחֵל מְקוּמוֹ וְנִכְנַס וְיָצָא בּוֹ כְּזִי שְׁלֹא יִטְרִיחַ תַּלְמִידָיו לַעֲמֹד בַּבִּינִי אִם יַעֲבֹר לַפְּנִיָּה: אֲסַתְּנוּיָא הֵינֹו מְקוֹם חֲבוּר הַשּׁוּק וְהַרְגֵּל וּמַעֲמָד הוּא כְּזֶה כְּשֶׁרֶה: עֲבִידָא כְּסַפְתָּא נָגַר כְּשֶׁל אֲמַנִּים כְּזֶה פֶסוּל. ל"א אֲסַתְּנוּיָא

כִּי הִיכִי דְּמְקוֹם חֲבוּר הַשּׁוּק וְהַרְגֵּל הִי הַשּׁוּק זְקוּף מִלְּמַעְלָה וְהַרְגֵּל שׁוֹכֵב כְּזֶה כֶּךָ הֵנִיחָה לְמוּחָה כְּשֶׁרֶה הוֹאִיל וְרֹאשָׁה אֶחָד זְקוּף: רְגִיל הִנֵּה רַב הַנִּכְבָּסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּאוֹתוֹ פֶּתַח: הֵלֶךְ אַחֵר הַרְגִּיל אִם יֵשׁ ב' פֶּתַחִים לְחָדָר א' בְּאוֹתוֹ פֶּתַח שְׁרָגִיל לְצֵאת וּלְבֹא יוֹתֵר וַיִּיחַ הַמְּחוּמָה: בְּתַחֲלַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן יִמְדַד מִלְּמַטָּה שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי הַפֶּתַח וּלְכַשְׂיַכְנָם לַתַּחֲלַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן יַתֵּן הַמְּחוּמָה: מֵה קִשְׁרֵית תַּפְלִין בַּגִּבָּה הָרֹאשׁ כְּדֹאֲמִרִי' בַּהִיא בְּרָקָא (דָּף לו.) מְקוֹם שְׂמוּחוֹ שֶׁל תִּינוּק רׁוּפֹם: אִף נִתְיַעַת מִזוּחָה בַּגִּבָּה הַפֶּתַח וּמַעֲמַע סוּמִן לַתַּקֶּרֶת הַפֶּתַח וַיִּיחְקְנָה וְלֹא כְּשִׁמוּאֵל דֹּאֲמֵר בְּתַחֲלַת שְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

פִּי' בַּקוּנְטָרַם שֶׁהֵנִיחַ גִּיּוֹל חִלָּק בִּין דָּף לְדָף וּלְפָרוּשׁוֹ יֵשׁ לְיָשֵׁב בְּדַחַק הֵנִיחוֹ בַּשָּׁנִי סָפִין אֲלֵא עַל ב' דַּפִּין בַּשָּׁנִי חֲתִיבוֹת קֹאֲמֵר כִּי הֵהִיא דפ"ב דְּסוּטָה (דָּף יח.) דֹּאֲמֵר בַּשָּׁנִי דַּפִּין פֶּסוּלָה סָפֵר אֶחָד אֶחָד רַחֲמֵנָא וְלֹא שָׁנִים וְהֵינֹו בַּשָּׁנִי חֲתִיבוֹת דְּוִמְיָא דְגַט בּפ"ב דְּגַטִּין (דָּף כ:) דְּבַעֲי רָבָא בִּין שִׁטָּה לְשִׁטָּה בִּין תַּבָּה לַתַּבָּה מֵהוּ וּפְרִיךְ תַּפּוּךְ לִי דְסָפֵר אֶחָד אֶמֶר רַחֲמֵנָא וְלֹא שָׁנִים וּג' סָפְרִים וּמַעֲשֵׂי לֹא צְרִיכָא דְמַעֲרָה וְעַל בְּרַחְתִּין לֹא מַפְסִיל לְגַט בַּשָּׁנִי דַּפִּין בַּחֲתִיבָה אַחַת דֶּהֱא אֶמְרִינן בְּבֶרֶךְ בְּתַרְא דְגַטִּין (דָּף כז:) שִׁיר מַקְהַת הֲנִט וּבְתַבּוֹ בְּדָף הַשָּׁנִי כְּשֶׁר וְלֹא אֶמְרִינן דְּהוּי בַּשָּׁנִי סָפְרִים וּפְסוּל וְיֵשׁ לַחֲחוֹת מַשּׁוּם דְּנַבְּזִי גַט כְּתוּב סָפֵר אֲבָל בְּסוּטָה כְּתוּב בְּסָפֵר דְּמַשְׁמַע בְּסָפֵר הַמְּבַרֵּךְ וַיִּיחַד לַמַּעֲוָטִי ב' דַּפִּין אֲפִילוֹ בַּחֲתִיבָה אַחַת וּבִירוּשָׁלַיִם מַשְׁמַע דְּבַשָּׁנִי עוֹרוֹת פֶּסוּלָה דְּפְרִיךְ וְלָמָּה לֹא תַנִּינן שְׁהַסְפְּרִים נִכְתְּבִין בַּשָּׁנִי עוֹרוֹת וְהַתְּפִלִּין וּמַחוּמֹת אֵין נִכְתְּבִין אֲלֵא בַּעוֹר א'. מ"ר: תַּלִּי דָּשָׁא בְּרִישָׁא. פִּי' בַּקוּנְטָרַם הָעֲמִיד הַסָּפִין תַּחֲלֵה שָׂאֵם לֹא כֵן ה"ל תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן: הָעֲשׂוִי וְקָשָׁה דְּהִנֵּה לִיָּה לְמִימֵר קִבַּע סָפִי בְּרִישָׁא וְעוֹד לְקַמֵּן הִנֵּה לִיָּה לְאַתְנַוְּיִי גְבִי לֹא שָׁנוּ אֲלֵא שְׁהַעֲמִיד וּלְבַסּוּף חֲתַךְ כּוֹי וְנִרְאֵה לְפָרַשׁ דֶּהֱאִי בִּיתָא דְּכַנֵּה רִישׁ נְלוּתָא הֵינֹו כַּגוֹן פֶּתַחֹא בִּין גִּבְרִי לְבִין נָשִׂי דְסָלִיק מִנָּהּ וּמַשּׁוּם הֶפֶר צִיר קֹאֲמֵר לִיָּה תַלִּי דָּשָׁא בְּרִישָׁא. מ"ר: הֵא דְעִבְדִּיא כְּסַפְתָּא הֵא דְעִבְדִּיא כְּאִסְתְּנוּיָא. פִּי' בַּקוּנְטָרַם דְּסַפְתָּא פֶּסוּלָה שְׁתַּחוּבָה בַסָּף כַּנֶּגֶד שְׁתוּחִבִים בַּכְתָּל אֲסַתְּנוּיָא מְקוֹם חֲבוּר הַשּׁוּק וְהַרְגֵּל וּמַעֲמָד הוּא כְּשֶׁרֶה וְהַשְׁתָּא בִּין מַעֲמָד בִּין מַשְׁכָּב תַּרְוִיהוּ מְקַרְנן כְּמִין נָגַר וְקָשִׁיא לר"ת דְּמַעֲמָד לֹאוּ דָרָךְ כְּבוֹד הוּא וּקְבוּרַת חֲמוּר קָרִי לֵה בַּהֲמוּכָר פְּרוֹת (ב"ב דָּף קא.) נְסָפֵר תוֹרָה וְלוּחוֹת שְׁבֻאֲרוֹן מַשְׁכָּב וְלֹא מַעֲמָד בְּדַמַּשְׁמַע בּפ"ק

דְּבָבָא בְּתַרְא (דָּף יז.) אַע"פ שֶׁהָיִ וּכְלוּין לְהֵנִיחוֹ מַעֲמָד דֹּאֲרוֹן רוּימוֹ כְּרַחֲבּוֹ וְעוֹד אֶמְרִינן בְּסַמוּךְ הָעֲמִיד לֵה מַלְבָּן שֶׁל קֵיטִס חוֹתֵךְ שְׂכּוּפְכַּרְת וּמֵינִיחָה וְאִי מַעֲמָד יַיִחְקְנָה בְּאַחַת מִן הַקֵּיטִס שֶׁל מַלְבָּן וַע"כּ פּר"ת כִּי סַבְתָּא מַעֲמָד בִּיתַדּוֹת הַמַּשְׁכָּן הַנוּעֲצוֹת בְּאֶרֶץ פֶּסוּלָה כְּאִסְתְּנוּיָא הַנִּתּוֹן בַּשּׁוּק לַרְחֻבָּה בְּלַע"ז קְבִילִי"א כְּשֶׁרֶה וּמִיָּהוּ בְּבֶרֶךְ מַצְנֵת חֲלִיצָה (יְבֻמוֹת דָּף קג.) דֹּאֲמְרִינן הֵאִי אֲסַתְּנוּיָא עַד אֲרַעֲא נָחִית עַל בְּרַחֲוִין הֵינֹו עָצֵם הַיּוֹרֵד מִן הַשּׁוּק עַד הַרְגֵּל וְלֹא קְבִילִיא וּמִיָּהוּ הֵא דֹּאֲמֵר בּפ"ב דְּמַנְגְּלָה יִרְשָׁלַיִם צְרִיךְ שִׁיָּהֵא שְׁמַע שְׁלָה רוּאֵה אֶת הַפֶּתַח אֵין רֹאִיָּה לְפִי' הַקוּנְטָרַם דְּלַפְרוּשׁ ר"ת יֵשׁ לְיָשֵׁב כַּגוֹן דְּשִׁיטָּה אַחֲרוּנָה לְצַד רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא וְרֹאשׁוֹנָה לְצַד פְּנִים וְהוּפְךָ שְׁמַע לְצַד חֲוִיר הַפֶּתַח וְכֵן כְּרַשִׁיּוֹת שֶׁל תַּפְלִין נְמִי הִיא אור"ת שְׁמַיִיחַ מַשְׁכָּב וְלֹא מַעֲמָד וּמִיָּהוּ הֵא דֹּאֲמְרִינן לְקַמֵּן (מִנְחוֹת דָּף לז:) כְּתַב עַל עוֹר אַחַת וְהֵנִיחַ בְּאֶרְבַּע בְּתִים וְיָצָא לֹא קָשִׁיא מִיזִי דְּמַעֲמָד נְמִי יֵשׁ לְיָשֵׁב וְקָשָׁה לְפִי' ר"ת מֵהָא דְחִנְיָא בְּתוּסָפְתָא דְּכָלִים שְׂכּוּפְכַּרְת שְׁחַתְכָּה וְנָתַן בָּהּ אֶת הַמְּחוּמָה וְאח"כּ נִתְנֶה בַּכְתָּל אַע"פ שְׁלֹא כְּדָרָךְ קִבְּלַתָּה טַמְאָה נִתְנֶה בַּכְתָּל וְאח"כּ קִבַּע בָּהּ הַמְּחוּמָה כְּדָרָךְ קִבְּלַתָּה טַמְאָה שְׁלֹא כְּדָרָךְ קִבְּלַתָּה טַהוּרָה מַשְׁמַע שְׁהַשְׂכּוּפְכַּרְת סְתוּמָה מַצַּד א' וּלְפִי' ר"ת דְּמַפְרַשׁ כְּמִין נָגַר פֶּסוּלָה מַעֲמָד אֲבָל מַעֲשֶׂה כְּשֶׁרֶה מֵאִי כְּדָרָךְ קִבְּלַתָּה וְיֵשׁ לְיָשֵׁב שֶׁהַשְׂכּוּפְכַּרְת פְּתוּחָה לְאֶרְכָּה מַעֲשֵׂי רֹאשִׁיָּה סְתוּמָה וְשְׁלֹא כְּדָרָךְ קִבְּלַתָּה הֵינֹו דְּכַפְּאָה עַל פִּיָּה וצ"ע הֵא דִּקְאֲמֵר כְּלוּהּ מוּחַתָּא דְּבִי רַבִּי כְּמִין נָגַר עֲבִידִין מַשְׁמַע אֲבָל שְׂאָר מוּחַתָּא דְּעֵלְמָא לֹא עֲבִידָא כְּמִין נָגַר הַלְכָךְ נִרְאֵה בִּין לְפִי' הַקוּנְטָרַם בִּין לְפִי' ר"ת דְּכֹאֲסַתְּנוּיָא דְּכַשֶּׁרֶה הֵינֹו בְּאֲלַכְסוֹן לֹא שׁוֹכֵב וְלֹא זְקוּף אִי נְמִי כְּמִין נון מְחַצֶּה שׁוֹכֵב וּמַחְצֶה זְקוּף וְכֵן פִּי' בַּקוּינטָרַם בְּלָשׁוֹן אַחֵר אֲבָל שְׂאָר מוּחַתָּא דְּעֵלְמָא לֹאוּ הִכִּי עֲבִידִין אֲלֵא לִפְר"ת לִפְר"ז וְלָמַד דֶּהֱא מַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם כְּשֶׁסָּפֵר תוֹרָה עוֹמֵד עַל הַבִּימָה הַכֵּל עוֹמְדִין וּבְשִׁשְׁלִיחַ צְבוּר מוֹשִׁיבֵו הַכֵּל יוֹשְׁבִין. מ"ר: וְהֵא הֵהוּא פֶתַחֹא דְּהִנֵּה בִּי רַב הֵנִיָּא וְהִנְיָא לִיָּה מוּחָה. מַתּוּךְ הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע דְּוָקָא פֶּתַח הַבֵּית דְּהִיָּה יוֹצֵא מִמֶּנּוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ אֲבָל פֶּתַח בֵּית הַמִּדְרָשׁ עֲצֻמוֹ לֹא בַעֲי מוּחָה וּבַ' קָמָא דְּיוּמָא (דָּף יא:) אִיכָא בְּלָגְתָּא דְּתַנְיָא וּכְלוּ יְהוּ בְּתִי כַּנְסִיּוֹת וּבְתִי מַדְרָשׁוֹת מַטְמְאִין בַּנְּגִיעָה ת"ל וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבֵּית מִי שְׁמִיחָד לוֹ בֵּית וּמַסִּיק הֵא רַבִּי מֵאִיר הֵא רַבְּנָן דְּפִלְגִי לַעֲגִין מוּחָה לְבֵית הַכְּנָסָה שְׂאִין בָּהּ דִּירָה לַחֲזֹן הַכְּנָסָה וּבְמַסְכַּת בְּרַכּוֹת (דָּף מז.) נְמִי מַשְׁמַע דְּהִלְכָּה כְּמֹאן דְּפִטּוּר גְּבִי אֲבִי וְרַבִּין דְּהוּי אֲלוּי בְּאוּרְחָא וְכִי מְטוּ לְבִי כְּנִישְׁתָּא אֶמֶר לֵה רַבִּין לְאֲבִי לַעוֹל מֵר אֶמֶר לֵה עַד הַשְׁתָּא לֹאוּ מֵר אֲנָא א"ל הִכִּי אֶמֶר רַבִּי יוֹחָנָן אֵין מְכַבְּדִין אֲלֵא בַּפֶּתַח שְׁשׁ בּוֹ מוּחָה יֵשׁ בּוֹ מוּחָה ס"ד אֲלֵא בַּפֶּתַח הָרִאִי לְמוּחָה מַשְׁמַע דְּפֶתַח בֵּית הַכְּנָסָה פִּטּוּר וּבִירוּשָׁלַיִם בְּבֶרֶךְ שְׁנִי דְּמַנְגְּלָה מַשְׁמַע דְּבִי מִדְּרָשָׁא דְּרַבִּי חֲנִינְא הִיא בּוֹ מוּחָה וּמַנְחַת כַּנֶּגֶד כְּתוּפִיתָיו שֶׁל אֲדָם מ"ר:

לג.

עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פה' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' א, סמג עשין כג, כה, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ג:
ב מיי' פו' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יא, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ו:
ג מיי' פו' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' ה, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ה:
ד מיי' פה' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' ח, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ו:
ה מיי' פו' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יא, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' י:
ו מיי' פו' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יב, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:

 עין משפט גור מצווה
--

א מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה', טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:

ב מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ח, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ד:

ג מו"י פה' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ח, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ה:

ד מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' יד:

ה מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ג, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ו:

ו מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ג, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ו:

ז מו"י פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ח, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ח:

ומאי תחלת שלש העליון דקאמר להרחיקה. שיתר לא ירחיקנה מן התקרה. להרחיקה כלומר יותר משלש לא ירחיקנה מן התקרה ולעולם כרבי יוסי: ובירושלמי משמע כפ"ב דמגלה דקשהפתח גבוה הרבה מניחה כנגד כתפיו וחולק על הש"ס שנגז. מ"ר: דלית להו תקרה. פרוש מקום שהפתח שוקף שם מלמעלה אינו שנה אלא האבנים מן הכפה אכן נכנסת ואכן יוצאת וכענין זה דלית לה סקפי שאין שם מחנות אלא האבנים בולטות כגון שני חומה וכעין זה [איתא] כפ"ק דעירובין (דף יא.) גבי סבה ומה שפי' הקונט' לשון אחר דלית לה גרע משערי חצרות דתיבין במחמה כדאמר פרק קמא דיומא (דף יא.). מ"ר: אספלידי דבי מר. סגיג' דשמעמי מוכחא דהינו אכסדרא ולא כמו שפי' בקונט' כפ"ק דבבא בתרא (דף ז.) דהינו טרקלין נאה ובערוך פרש דהינו מערה כדמתרגמינן (תהלים נג) דברחו מפני שאל במערה באספלידא וסגיג' דבבא בתרא קשיא לפי' הערוך דמשמע התם שיש באספלידא כשורי ולבני ובמערה ליבא כשורי ולבני ועוד דקאמרנין התם מעקרא אספלידא והשתא אנדרונא פרוש לפי שגנה אשיתא אפמא דאספלידא ואי אספלידא הינו מערה אין לך חזר אפל ממערה. מ"ר: אכסדרה ומרפסת תיבין במחמה. וכן משמע כפ"ק דספס (דף ח:) דבית שער תיב במחמה גבי שתי סבות של יוצרים זו לפנים מוז דפרוך ותהוי חיצונה בית שער לפנימית ותתחוב במחמה ותמה דכפ"ק דיומא (דף יא.) תגיג' יכול שאני מרבה אף בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר בית כו' וי"ל דהתם מדאורייתא והכא מדרבנן והר"ר יצחק אלפס תרן דהכא בפתוחה לבית. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

ומאי תחילת שליש העליון דקא אמר? להרחיקה (שלא להרחיקה מן הקורה של מעלה יותר משליש). "אמר רבא: מצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים. מאי טעמא? רבנו אמרי: כדי שיפגע במזוזה מיד. רב חנינא מסורא אומר: כי היכי דתינטריה.⁽ⁿ⁾ אמר רבי חנינא: בוא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם – מלה יושב מבפנים ועם משמרין אותו מבחוץ, מדת הקדוש ברוך הוא אינו כן, עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ, שנאמר: "ה' שומרה ה' צלה על יד ימינה". דרש רב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא: העמיק לה טפח – פסולה. לימא מסייעא ליה: הניחה בפצין, או ששלה עליה מלבן, אם יש שם טפח – צריה מזוזה אחרת, אם לאו – אינו צריה מזוזה אחרת. פי תניא ההיא, בפתח שאחורי הדלת. הא בהדיא קתני לה: פתח שאחורי הדלת, אם יש שם טפח – צריה מזוזה אחרת, ואם לאו – אינו צריה מזוזה אחרת! כיצד קתני. תנא: העמיד לה מלבן של קנים, חותה שפופרת ומניחה. אמר רב אחא בריה דרבא: לא שנו אלא שהעמיד ולבסוף חתה והניחה, אבל חתה והניח ולבסוף העמיד – פסולה, "תעשה" ולא מן העשוי.⁽ⁿ⁾ ואמר רבא: הני פיתחי שימאי פטורין מן המזוזה. מאי פיתחי שימאי? פליגי בה רב ריחומי ואבא יוסי, חד אמר: דלית להו תקרה, וחד אמר: דלית להו שקופי. "אמר רבה בר שילא, אמר רב חסדא: אכסדרה פטורה מן המזוזה, לפי שאין לה פצימין. הא יש לה פצימין חייב? לחיזוק תקרה הוא דעבידי! הכי קאמר: אף על פי שיש לה פצימין – פטורה, שאין עשוין אלא לחיזוק לתקרה. אמר אבוי: חזינא להו לאיספלידי דבי מר, דאית להו פצימי ולית להו מזוזתא. קסבר: לחיזוק תקרה הוא דעבידי. 'מיתבי: בית שער, אכסדרה ומרפסת – חייבין במזוזה! באכסדרה דבי רב. אכסדרה דבי רב פאינדדונא מעלייתא הוא! באכסדרה רומיתא. 'אמר רחבה, אמר רב יהודה: בי הרויקי חייב בשתי מזוזות. מאי בי הרויקי? אמר רב פפא סבא משמיה דרב: בית שער הפתוח לחצר, ובתים פתוחין לבית שער. תנו רבנן: בית שער הפתוח לגינה ולקיטונית – רבי יוסי אומר: גידון בקיטונית, וחקמים אומרים: גידון כבית שער. רב ושמואל דאמרי תרוניהו: מגינה לבית – פולי עלמא לא פליגי דחייב, מאי טעמא? ביאה דבית היא. פי פליגי מבית לגינה, מר סבר: קיטונית עיקר, ומר סבר: גינה עיקר. רבה ורב יוסף דאמרי תרוניהו: מבית לגינה, דכולי עלמא לא פליגי דפטור. מאי טעמא? פיתחא דגינה הוא. פי פליגי – מגינה לבית. מר סבר: ביאה דבית הוא, ומר סבר: פולה

אדעתא

פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אכל למעלה יש דפן מעט המחוזק את הסכך: הואיל ואין לה פצימין אושריא"ש ואותה פתוחה לא פתח הוא: הא יש לה פצימין חזבין בתמיה ואמאי חזיק לתקרה הוא דעבידי הפצימין ולא לשום פתח: אלא לחזיק תקרה שלא תפול: אספלידי דבי מר אכסדראות דבי רבה: בית שער בית קטן שעשין בצד שערי חצרות ויושב שם שומר הפתח: מרפסת אלואייר"א: חובת במחמה מדרבנן קשיא לאבוי: ההיא דתנאי חובת באכסדרא דבי רב שיש לה ד' דפנות אלא שאין מניעות לסכך: אנדרונא קמבר"א: באכסדרא רומיתא עשויה חלונות חלונות וקורין ליהאי: בית שער הפתוח לחצר כו' דעי ב' מחנות אחת בפתח שמן בית שער לבתים ואלת בפתח שמן החצר לבית שער: גלון דקיטוניית וגריך מחמה: גלון כבית שער באויר ואין צריך מחמה: מגנה לבית באותו פתח שבין הגנה לבית שער דכ"ע חוב דביתא בית שער הוי אותו שער שבו נכנסין מן הקיטוניית [לבית שער פשורצים לפגם לגנה ולהכי קרי לה מבית לגנה ולי נראה איפכא מגנה לבית הינו פתח הקיטוניית] שהבאים מן הגנה דרך בית שער נכנסין בו לקטוניות כ"ע לא פליגי דחוב: פי פליגי מבית לגנה פתח החיצון שיוצא מבית [שער] לגנה שהיוצאין מן הבית דרך בית שער יוצאין בו לגנה: מר סבר עקר בית שער כו' לשם בניסת קיטוניית נעשה והוי כשאר בית שער דעלמא שתיבין כל פתחיו במחמה: ומר סבר עקר בית שער לגנה נעשה ליציאה מקטוניית לגנה הלכך גלון באויר ולא כבית שער: (מר סבר הפתח לשם קטוניית עבדיא וחיוב במחמה ומר סבר עקרו לשם גנה עבדי ופטורה) ל"א ועקר היא מגנה לבית אם כשהוא פותח פתח מגנה לבית דהפר ציר הוי כבית דכ"ע לא פליגי דחובת: קיטוניית עקר וחוב ואף על גב דציר סובב בגנה דכי אמרינן לעיל הלך אחר הפר צר הני מלי בפתח דבין תרי דתי דתרוניהו עקר אכל הכא עקר קטוניית ולשמה נעשה חוב ומר סבר עקרו לשם גנה עבדי ופטור:

 מסורת הש"ס

א יומא עה; פסחים קיט; יומא פוג; שבת קכז; סוכה מז; עירובין נד; מגילה טו; ברכות יג; ברכות מז; ברכות ה; עבודה זרה יא; עירובין יט.

ב עירובין יא.

 תורה אור השלם
--

יהנה שמרך יהנה צלך עלינך ומינך [תהילים קכא, ה]

מסורת הש"ס
א תענית ג:
ב פסחים כג: לקמן פט; לקמן ס; בבא קמא מה; ג קוהלת רבה; בבא בתרא טו. ד סנהדרין נב; פסחים עה. ה משנה מנחות; לעיל כח; לעיל כט.

תורה אור השלם	
 וישח יהונדע הפהן ארון אחד ויקב חר בדלתו ויתן וגו' [מלכים ב יב, י] וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך [דברים יא, כ] ועבר יהנה לנגף את־מצרים וראה את־הדם על־המשקוף ועל שתי וגו' [שמות יב, כג] ולקחתם אגדת אוזב וטבלתם בדם אֲשֶׁר־בֶּסֶף והגעתם אֶל־הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל־שְׁתֵּי וגו' [שמות יב, כב] וכתבתם על־מזוזות ביתך ובשעריך [דברים ו, ט] כִּי־יִשָּׁח אִישׁ אִשָּׁה ובעלה והנה אס־לא תמצא־חן בעיניו כִּי־מצא וגו' [דברים כז, א] וכתבת עליהן את־קִלְ־דְבָרֵי התורה הזאת בעברך למען אֲשֶׁר תבא וגו' [דברים כז, ג] ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את קל־הַדְּבָרִים האלה וגו' [ירמיהו לו, יח] וידבר יהנה אל־משה לאמר קדש־לי קל־בְּכוֹר פֶּטֶר קל־רַחֵם בבני וגו' [שמות יג, א-ט]	

וְהִלַכְתָּא כַּרְבּ וּשְׂמוּאֵל לְחַמְרָא וּמְצִרִין
מחזה לתרונהו דס"ל כרבי יוסי:
לול אדעִתָא דגִּינָהּ הוּא דְעֵבִידָא.
"אפֿי וּרְבָא עֵבְדִי כַּרְבָּה וּרְב יוֹסָה, וּרְב אֲשִׁי עֵבִיד כַּרְבּ וּשְׂמוּאֵל לְחוּמְרָא, וְהִילַכְתָּא כַּרְבּ וּשְׂמוּאֵל לְחוּמְרָא.
"איתמר: לול פֿתוח מן הבית לעלייה, אָמר רב הונא: אִם יֵשׁ לוֹ פֿתַח אֶחָד – חַיִּיב בְּמִזְוָה אַחַת, אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנַי פֿתָּחִין – חַיִּיב בְּשְׁתֵּי מִזְוֹת.
אָמר רב פֿפָּא: שְׂמַע מִינָהּ מִדְּרַב הוּנָא, הָאִי אֵינְדְּרוּנָא דְאִית לִיה אַרְבַּעַה בְּאַבִּי – חַיִּיב בְּאַרְבַּע מִזְוֹת.
פֿשיטא! לָא צְרִיכָא, אָף עַל גַּב דְּרָגִיל בָּחַד.
אָמר אַמִּימֶר: הָאִי פִּיתְחָא דְאַקְרָנָא חַיִּיב בְּמִזְוָה.
אָמר לִיה רב אֲשִׁי לְאַמִּימֶר: וְהָא לִית לִיה פֿצִימִין!
אָמר לִיה: עָדִי פֿצִימִי.
רב פֿפָּא אִיקְלַע לְבִי מֶר שְׂמוּאֵל, חָזָא הֵהוּא פִּיתְחָא דְלָא הָוָה לִיה אָלָא (פֿצִים אַחָד) [חד פֿצימָא] מִשְׁמַאֲלָא, וְעֵבִידָא לִיה מִזְוָה.
אָמר לִיה: כִּמָּאן?
כַּרְבִּי מֵאִיר?
אִימֶר דְאָמֶר רַבִּי מֵאִיר מִימִין, מִשְׁמַאֵל מִי אָמֶר? ^(א)מֵאִי הִיא?
דִּתְנִינָא: "בֵּיתָהּ" – "בֵּיאָתָהּ", מִן הֵימִין.
אַתָּה אוֹמֵר מִן הֵימִין, אוֹ אֵינִי אָלָא מִשְׁמַאֵל?
תְּלֻמוּד לוֹמֵר: "בֵּיתָהּ".
מֵאִי תְלֻמוּדָא?
אָמֶר רַבָּה: דֶּרָה בֵּיאָתָהּ מִן הֵימִין, דְּכִי עָקֶר אֵינִישׁ כִּרְעִיָה דִּימִינָא עָקֶר.
רב שְׂמוּאֵל בֶּר אַחָא קַמְיָה דְרַב פֿפָּא מִשְׁמִיָּה דְרַבָּא בֶּר עוּלָא אָמֶר, מִחְכָּא: "וַיִּשָּׁח יְהוֹדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקַּב חֹר בְּדִלְתּוֹ וַיִּתֵּן אוֹתוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִימִין כְּבוֹא אִישׁ בֵּית ה' וַנִּתְּנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שׁוּמְרֵי הַסֶּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית ה'".
מֵאִי רַבִּי מֵאִיר?
דִּתְנִינָא: בֵּית שְׁאִין לוֹ אָלָא פֿצִים אַחָד, רַבִּי מֵאִיר מְחַיִּיב בְּמִזְוָה, וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין.
מֵאִי טַעְמָא דִּרְבָּנִין?
"מִזְוֹת" כְּתִיב. ^(א)מֵאִי טַעְמָא דִּרְבִּי מֵאִיר?
דִּתְנִינָא: "מִזְוֹת" – שׁוּמַע אָנִי מִיעוּט מִזְוֹת שְׁתֵּים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "מִזְוֹת" בְּפִרְשָׁה שְׁנִיָּה, שְׁאִין תְּלֻמוּד לוֹמֵר, הֲוִי רִיבּוּי אַחֵר רִיבּוּי, וְאִין רִיבּוּי אַחֵר רִיבּוּי אָלָא לְמַעַט, מַעַטוּ הַכְּתוּב לְמִזְוָה אַחַת, דְּכַרִּי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינִי צְרִיָּה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמִּזְוֹת", שְׁאִין תְּלֻמוּד לוֹמֵר "שְׁתֵּי", מָה תְּלֻמוּד לוֹמֵר "שְׁתֵּי"?
זֶה בְּנָה אָב, כָּל מְקוֹם שְׁנַאָמֶר "מִזְוֹת" אֵינִי אָלָא אַחַת, עַד שִׁיפֹּרֵט לָהּ הַכְּתוּב שְׁתֵּים.
"תְּנוּ רַבָּנִין: "וּכְתַבְתֶּם" – יְכוּל יְכַתְּבָנָה עַל הָאֲבָנִים?
נֶאֱמַר כָּאן כְּתִיבָה, וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן כְּתִיבָה – מָה לְהֵלֵן עַל הַסֶּפֶר, אָף כָּאן עַל הַסֶּפֶר.
אוּ כְּלָהּ לְדֶרָה זֶו: נֶאֱמַר כָּאן כְּתִיבָה, וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן כְּתִיבָה, מָה לְהֵלֵן עַל הָאֲבָנִים, אָף כָּאן עַל הָאֲבָנִים! ^(א)נִרְאָה לָמִי דוּמָה?
דִּנִּין כְּתִיבָה הַנוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת מִכְּתִיבָה הַנוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, וְאִין דִּנִּין כְּתִיבָה הַנוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת מִכְּתִיבָה שְׁאִינָה נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, וּכְמוֹ שְׁנַאָמֶר לְהֵלֵן: "וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּרוּךְ מִפְּיוּ יִקְרָא אֱלִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֲנִי כֹתֵב עַל הַסֶּפֶר בְּדִיו".
אָמֵר לִיה רַב אַחָא בְּרִיָּה דְרַבָּא לְרַב אֲשִׁי: רַחֲמָנָא אָמֶר "עַל מִזְוֹת", וְאֵת אַמְרָתָּ גִילָף כְּתִיבָה כְּתִיבָה?
אָמֶר קָרָא "וּכְתַבְתֶּם" – כְּתִיבָה תִּמָּה, וְהָדָר "עַל הַמִּזְוֹת". ^(א)וּמֵאַחֵר דְּכְתִיב ["וּכְתַבְתֶּם"], הָאִי גִזְרָה שְׁוָה לָמָּה לִּי?
אִי לָאו גִּזְרָה שְׁוָה, הָוָה אֲמִינָא לִיכְתַּבָּה אַאכְנָא וְלִיקַבְעָה אַסִּיפָא, קָא מִשְׁמַע לוֹ. ^(א)אַרְבַּע פֿרָשִׁיּוֹת שְׁבִתְפִילִין מַעֲכָבוֹת זֶו אֶת זֶו, וְאַפִּילוּ כְּתַב אֶחָד מַעֲפָבִין.
פֿשיטא! "אָמֶר רַב יְהוּדָה, אָמֶר רַב: לָא נִצְרַכָּא אָלָא לְקוּצוֹ שֶׁל יוּד.
וְהָא נָמִי פֿשיטא!
לָא נִצְרַכָּה אָלָא לְאִידָהּ דְרַב יְהוּדָה, דְאָמֶר רַב יְהוּדָה אָמֶר רַב: כָּל אוֹת שְׁאִין גָּוִיל מוּקָף לָהּ מְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ, פֿסוּלָה.

הָאֲבָנִים דֶּהֵינָא כְּתִיבָה תִּמָּה: וְהָדָר לְקַבְעָה לֶאֱבֹן אַסִּיפָא בְּצוּרַת הַפֿתַּח וְלִאֲקִיִּים כְּתִיבָה תִּמָּה וְהָדָר עַל הַמַּחֲת:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מ"ר כִּשֶׁהוּא אוֹמֵר מַחֲוֹת בְּפִרְשָׁה שְׁנִיָּה שְׁאִין ת"ל.
מִשְׁמַע קֶצֶת דְּכְתִיבִי מַחֲוֹת מֵלֹא כָּב' ווּי"ן וְלֹא מַחֲוֹת חֶסֶר דֶּהָא רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אִית לָהּ יֵשׁ אִם לְמַסְרַת בְּרִישׁ סְנֵהֲדִרִין (דף ד:) גְּבִי לְטַטַּפַּת וּמֵיהוּ אִין רִאִיָּה מָה דה"נ אֶשְׁכַּחן ר"ע דְאִית לָהּ יֵשׁ אִם לְמַקְרָא כִּדְהִיא דְלְטַטַּפַּת וּבְפֶרֶק כָּל שְׁעָה (פֿסְחִים דף לו.) אִית לָהּ יֵשׁ אִם לְמַסְרַת:
נֶאֱמַר כָּאן כְּתִיבָה וְנֶאֱמַר לְהֵלֵן כְּתִיבָה.
וּפִרֵשׁ בְּקוּנְטֶרֶס גְּבִי גֵט דְּכְתִיב וְכַתֵּב לָהּ סֶפֶר כְּרִיתַת וְקִשֹּׁא דֶּהָא תַּנּוּ (גַּטִּין דף יט.) עַל עֵלָה שֶׁל זֵית וְעַל חֲרוֹ שֶׁל פֶּרֶה כּוֹתְבִין וְדִקְלָאמֶר סֶפֶר לְסִפּוּרַת דְּבָרִים וְנִרְאָה לְפִרֵשׁ דְּהָרֵשׁ מִכְּתִיבָה דְּפִרְשַׁת סוּטָה אוֹ מִכְּתִיבָה דְּמִשְׁנֵה תוֹרָה שֶׁהַמֶּלֶךְ כּוֹתֵב דְּכְתִיב (דְּבָרִים י"ז:י"ח) וְכַתֵּב לוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֶפֶר וְהֵינּוּ נוֹהֵג לְדוֹרוֹת וְאִם תֵּאֵמֶר אֲדַרְבֵּה עֲלוֹף מַגֵּט ווּי"ל דְּמַחֲוָה וס"ת חוֹבַת דּוֹרוֹת וּמַצִּית מ"ר:
כְּמָה שְׁנַאָמֶר לְהֵלֵן כּוֹי פִּרֵשׁ בְּקוּנְטֶרֶס כְּלוּמֶר וְצִרִיכָה לְכַתֵּב בְּדִיו בִּין מַחֲוָה בִּין גֵּט כְּמָה שְׁנַאָמֶר לְהֵלֵן וְתִמָּה גְּדוּלָּה פְּרוּשׁוֹ דֶּהָא מַכְשִׁרִין גֵּט בְּסִיקְרָא וּבֶסֶס (גַּטִּין דף יט.) מ"ר:
וּכְתַבְתֶּם אָמֶר קָרָא כְּתִיבָה תִּמָּה וְהָדָר עַל מַחֲוֹת.
צִרִין הוּא לְדַרְשָׁה דְּכְתִיבָה תִּמָּה דְלֹא מַצִּינוּ לְמִימֶר אָמֶר קָרָא וּכְתַבְתֶּם וְהָדָר עַל מַחֲוֹת דה"נ כְּתִיבָה דֶּהֱתֶם וְכַתַּבְתִּם עַל הָאֲבָנִים וְלֹא אִמְרִינן וְכַתַּבְתִּם וְהָדָר עַל הָאֲבָנִים אָלָא מִכְּתִיבָה תִּמָּה דְרִישׁ כְּדִפְרֵשׁ הַקּוּנְטֶר' דְּכְתִיבָה תִּמָּה לֹא שִׁיכָא עַל הָאֲבָנִים לְפִי שְׁאִינָה מִתְקַוֶּמַת מ"ר:

לד.

 עיין משפּט בר מצוה

א מיי' פ' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' ח, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' ט:

ב מיי' פ' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' י, טוש"ע יו"ד סי' רפו סעי' יט יח:

ג מיי' פ' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יב, סמג עשין כג, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ב:

ד מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' ח, סמג עשין כג, סמג עשין כה, טוש"ע יו"ד סי' רפט סעי' ו:

ה מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' א, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ד:

ו מיי' פא' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יט:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פב' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' א:

ב מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ו, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ב:

ג מו"י פב' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' א:

ד מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ו, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' ב:

ה מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ו, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' מב סעי' א:

ו מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ו, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' מב סעי' א:

ז מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ו, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' מב סעי' א:

ח מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ה, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לד סעי' א:

לַטֹּטֶפֶת לַטֹּטֶפֶת לַטֹּטֶפֶת. בְּשִׁמְעַ וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ כְּתִיב לַטֹּטֶפֶת בּוֹהֶה כִּי יִבְיֹאֲךָ כְּתִיב לַטֹּטֶפֶת בְּסָפְרִים מְזִיקִים אֶבֶל בֵּין פ"א לְתִי"ו לֹא כְּתִיב וִי"ו וְתַמָּה הִכִּי מִשְׁמַע תָּרִי וְאִי הִנֵּה אֲמַרְיִנן גּוֹרְעִין וּמוֹסִיפִין וְלוֹקְשִׁין נִיחָא אֶבֶל לֹא אֲשַׁכַּחַן אֲלֹא בַתְחַלַּת תִּבְּהּ וּבְסוּף תִּבְּהּ בְּפ' שְׁנִי הַזְּבָחִים (דף פה. וע"ש) גְּבִי וְלָקַח מִדָּם הֶפֶר דְּגִרְשִׁינן דָּם מֵהֶפֶר וְנִקְבְּלִנוּ וְכֵן וְנִתְתָּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְשֹׁאֲרֵי דְגִרְשִׁינן בְּפִרְקָא יי"ג (ב"ב דף קיא:.) וְנִתְתָּם נַחֲלַת שֹׁאֲרֵי לוֹ וּמִפְרָשׁ ר"ת דְּנִי"ו קָמַא דְּלִטְמוּטָפֶת מוֹקְמִינן בְּסוּף כְּאֵלּוּ כְּתִיב לַטֹּטֶפֶת כְּדֹאשְׁכַּחַן בְּפ' הֶהָב (פ"מ דף נד:.) שְׁקֹלֶה לְנִי"ו דְּנוֹסָף ה"ל חֲמִישִׁיתוֹ וְהִשְׁתָּא מוֹקְמִינן לִיהּ בְּאַחְמַצַּע תִּבְּהּ וְהִנֵּה לִיהּ חֲמִישִׁיתוֹ וּמוֹקְמִינן לִיהּ בְּמָקוֹם וִי"ד בְּאַחְמַצַּע תִּבְּהּ וְכֵן לְפִי דְּפִרְיָךְ בְּתַר הַכִּי א"ה גְּבִי הַקָּדָשׁ נָמִי דְּכַתֵּב וְנוֹסָף חֲמִישִׁית כּו' וּמַשְׁנֵי דְּכִי שְׁקֹלֶת לְנִי"ו דְּנוֹסָף ה"ל חֲמִישִׁיתוֹ וְהִשְׁתָּא לִוְקַמְיָהּ בְּאַחְמַצַּע תִּבְּהּ דְּלֵהֲנִי חֲמִישִׁית הִלְכָּךְ נִרְאָה דְּבָשִׁים פַּעַם לֹא מוֹקְמִינן לִיהּ אֲלֹא בְּסוּף תִּבְּהּ כְּכֹל הֵנִי שְׁהִבְחַתִּי. מ"ר: לַטֹּטֶפֶת. נִרְאָה דְּלִשׁוֹן טוֹטֶפֶת הוּא הִרְאָשׁ אֲנַל הַמַּצָּח כְּמוֹ טוֹטֶפֶת וְסַרְבִּיטִים דְּפִרְקָא בְּמָה אֵשָׁה (שָׁבֵת ד' נו.) דְּהִינוּ כְּלִילָא שְׁמַקְפַּת כָּל הַמַּצָּח א"נ נִקְרְאוּ טוֹטֶפֶת עַל שֶׁם שָׁהִם בִּרְאֵשׁ בֵּין הָעֵינִים לְשׁוֹן הַבָּטָה כְּמוֹ (מְגִלָּה דף יד:) שֶׁכַּל וְאֵזֶל בַּר אֱתָא וְשִׁיעִינְהִי מְטוּפִין וְכֵן צִין לְשׁוֹן הַבָּטָה עַל שֶׁם שֶׁהוּא לִמְעַלָּה מִבֵּין שְׁתֵּי רִיסֵי עֵינָיו וְתַפְלִין נִרְאָה לְשׁוֹן וּכְחוֹ כְּמוֹ (סַנְהֶדְרִין דף מה.) וַיִּפְּלַל שְׁעָשֶׂה פְּלִילִית עִם קוֹנוֹ עַל שֶׁם שָׁהִם עֲדוּת וְהוֹכַחָה שְׁהֵשֶׁם נִקְרָא עָלָיו וִירָאִים מַמְנוֹ בְּגוֹן דְּאֲמַרְיִנן לְקַמֵּן (מְנַחֲת דף לה:) וְרָאוּ כָּל עַמִּי הָאֶרֶץ כִּי שֶׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְגו' אֲלֹו תַּפְלִין שְׁבִרְאֵשׁ. מ"ר: טוט בַּכְּתָפִי שְׁתִּים. לְהֵאִי

(^נ)**תָּנוּ רַבָּנֵינוּ: "לְטֹטֶפֶת" "לְטֹטֶפֶת" "לְטֹטֶפֹת" – הָרִי כְּאֵן אַרְבַּעַ, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמְרִ: אֵינֹו צָרִיךְ, "טֹט" בַּכְּתָפִי שְׁתִּים, "פֶּת" בְּאַפְרִיקֵי שְׁתִּים.**
"תָּנוּ רַבָּנֵינוּ: יָכוֹל יִכְתֹּבֵם עַל אַרְבָּעָה עוֹרוֹת, וְיַנִּיחֵם בְּאַרְבָּעָה בָּתִּים בְּאַרְבָּעָה עוֹרוֹת? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְלִזְכָּרוֹן בֵּין עֵינָיֶה", זָכְרוֹן אֶחָד אֲמַרְתִּי לָהּ, וְלֹא שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה זְכוֹרֹנוֹת. הָא פִּיצֵד? כּוֹתֵבָן עַל אַרְבָּעָה עוֹרוֹת וּמַנִּיחָן בְּאַרְבָּעָה בָּתִּים בְּעוֹר אֶחָד. וְאִם כְּתִבּוּ בְּעוֹר אֶחָד, וְהַנִּיחָן בְּאַרְבָּעָה בָּתִּים – יֵצֵא, וְצָרִיךְ שְׂיֵהֵא רִיּוּחַ בִּינֵיהֶון, דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים: אֵינֹו צָרִיךְ. וְשׁוּיָן, שְׁנוֹתָן חוּט אוֹ מְשִׁיחָה בֵּין כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאִם אֵין חֲרִיצוֹן נִיכָר – פְּסוּלוֹת. "תָּנוּ רַבָּנֵינוּ: פִּיצֵד כּוֹתֵבָן? תַּפְלָה שֶׁל יָד כּוֹתֵבָה עַל עוֹר אֶחָד, וְאִם כְּתִבָּהּ בְּאַרְבַּע עוֹרוֹת וְהַנִּיחָה בְּבִית אֶחָד – יֵצֵא. וְצָרִיךְ לְדַבֵּק, שְׁנוֹצָמַר: "וְהָיָה לָהּ לְאוֹת עַל יָדָהּ", כְּשֶׁם שְׁאוֹת אַחַת מִבְּחוּץ – כֶּךָ אוֹת אַחַת מִבְּפָנִים, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמְרִ: אֵינֹו צָרִיךְ. "אָמַר רַבִּי יוֹסִי: וּמוֹדָה לִי רַבִּי יְהוּדָה בְּרִיבִי, שְׁאִם אֵין לוֹ תַּפְּיִלִּין שֶׁל יָד וַיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי תַּפְּיִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, שְׁטוּלָה עוֹר עַל אַחַת מֵהֶן וּמַנִּיחָהּ. מוֹדָה? הֵיינֹו פְּלוּגְתִּייהּ! אָמַר רַבָּא: מִדְּבָרֵינוּ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי חֲזוֹר בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה. 'אֵינִי? וְהֵא שְׁלַח רַב חֲנַנְיָה מִשְׁמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן: תַּפְּלָה שֶׁל יָד עוֹשִׂין אוֹתָהּ שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינֹן עוֹשִׂין אוֹתָהּ שֶׁל יָד, לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקְדוּשָׁה קִלְיָה. 'לֹא קוֹשִׁיָא, הָא בַּעֲתִיקָתָא, הָא בַּחֲדַתָּתָא. וְלִמָּאן דְּאָמַר הַזְּמִנָּה מִיִּלְתָּא הִיא, דְּאֵתְנִי עַלִּיהּוּ מַעֲיָקְרָא. "תָּנוּ רַבָּנֵינוּ: פִּיצֵד סִדְרוֹ? "קָדָשׁ לִי" "וְהָיָה כִּי יִבְיֵאֲהָ" מִיָּמִינוּ, "שְׁמַע" "וְהָיָה אִם שְׁמוּעַ" מִשְׁמָאֵל. וְהֵתְנִיָא אִיפְכָא? אָמַר אַבְיִי: לֹא קוֹשִׁיָא, כְּאֵן מִימִינֹו שֶׁל קוֹרָא, כְּאֵן מִימִינֹו שֶׁל מַנִּיחָ, וְהַקוֹרָא קוֹרָא פְּסוּדָרוֹ. אָמַר רַב חֲנַנְיָאֵל אָמַר רַב: הִחְלִיף פְּרָשְׁיּוּתֶיהָ פְּסוּלוֹת. אָמַר אַבְיִי: לֹא אָמַרְוּ

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

לַטֹּטֶפֶת לַטֹּטֶפֶת לַטֹּטֶפֶת בּוֹהֶה הִכִּי בְּאֵן ד' מִכָּאן שְׂכוֹתֵב ד' פְּרָשִׁיּוֹת בְּד' בָּתִּים: טוט בַּכְּתָפִי שְׁתִּים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם קוֹרְיִן לְשָׁתִים טוט: עַל ד' עוֹרוֹת ד' חֲתִיכוֹת קִלְף וַיִּשְׁתַּנֵּה בְּד' בָּתִּים שֶׁל ד' חֲתִיכוֹת קִלְף: בְּד' בָּתִּים בְּעוֹר אֶחָד שְׁמַכְשִׁיטוּין עֲגֵל קָטָן [וְלוֹקְחִים חֲתִיכַת עוֹר] וּמַנִּיחִין אוֹתוֹ בְּדַפּוּם שְׁיָשׁ בּוֹ כְּמִין [ד'] אֲרַבְּעוֹת וּמַנִּיחִין אוֹתוֹ לִבְשָׁ עַל הַדַּפּוּם וְנוֹטְלִין אֶת הַדַּפּוּם וְנַעֲשִׂים בָּתִּים מֵאֲלִיָּהוּ: וְאִם כְּתִבּוּ בְּעוֹר אֶחָד שְׁעָשֶׂה עוֹר אֶחָד וְכַתְּבוּ בּוֹ ד' פְּרָשִׁיּוֹת וְהִנִּיחָן בְּד' בָּתִּים שֶׁל עוֹר אֶחָד כְּמָה שְׁפִרְשָׁנוּ: וְצָרִיךְ שְׂיֵהֵא רִיּוּחַ בֵּין הַפְּרָשִׁיּוֹת כְּשֶׁכִּתְבֵּם שְׁלֹאֲחֵר שְׁכַתְּבֵן בְּעוֹר אֶחָד וְיַחַדְוּ מִלְּמַעְלָה בְּעוֹר כְּמִין ד' אֲרַבְּעוֹת וַיִּנִּיחָן בְּד' בָּתִּים וְהִיא מַזְבֵּחַ לְמִטָּה עוֹר אֶחָד כְּדִי שְׁתֵּהֵא פְרָשָׁה אַחַת בְּבִית אֶחָד: בִּינְיָהֶם בְּתוֹךְ הַד' בָּתִּים שֶׁל עוֹר הָאֶחָד: שְׁנוֹתָן חוּט אוֹ מְשִׁיחָה בֵּין כָּל בֵּית וּבֵית: וְאִם אֵין חֲרִיצוֹ הֶסְרִין שְׁבִין כָּל בֵּית וּבֵית אִם אֵינֹו נִכָּר מִבְּחוּץ פְּסוּלָה כְּגוֹן אִם עָשֶׂה מַחְצוֹת הַבָּתִּים מִבְּפָנִים וְאֵין חֲרִין נִכָּר מִבְּחוּץ: כּוֹתֵבָה עַל עוֹר אֶחָד כָּל הָאֶרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת: בְּד' עוֹרוֹת בְּד' אֲגָרוֹת: וְצָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת הַד' אֲגָרוֹת בְּיָחַד בַּתְּפִירָה אוֹ בְּדַבֵּק שְׁקוֹרִין גַּלְי"ד: אוֹת סִימָן: וְהִיא לָהּ לְאוֹת אִפִּי' לָךְ לֹא יֵהֵא אֲלֹא אוֹת אַחַת דְּכִי הוּוּ בְּפָנִים ד' אֲגָרוֹת שְׁאֵינֶם דְּבוֹקוֹת וְנִתְּנוּנוֹת בְּבִית אֶחָד לְאֲחֵרִים שְׁאֵין רוֹאִין אֲלֹא חִיצוֹן חֲשׁוֹב אוֹת אַחַת אֶבֶל לָךְ הַמַּשְׁמַשׁ בְּהֵן וְנִכָּר מִמֶּשֶׁן שֶׁל ד' אֲגָרוֹת כָּל אַחַת לְבַדָּה הוּוּ ב' אוֹתוֹת: אֵינֹו צָרִיךְ לְדַבֵּק: יְהוּדָה בְּרַבִּי יְהוּדָה הֶחֱכֵם: וַיֵּשׁ לוֹ ב' (זוּגוֹת) תַּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ הָעֵשְׂמִיין בְּד' בָּתִּים: שְׁטוּלָה עוֹר עַל אַחַת מֵהֶן עַל הַד' בָּתִּים מְכַסֶּה עוֹר אֶחָד וְנִרְאִין בְּבִית אֶחָד: וּמַנִּיחָהּ בִּידוֹ אַע"כ שְׁאֵין מַזְבֵּקוֹת בְּפָנִים: מִתּוֹךְ דְּבָרֵינוּ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי נִשְׁמַע

שְׁחֲזוֹר בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְאֵין צָרִיךְ לְדַבֵּק: תַּפְלִין שֶׁל רֹאשׁ חֲמוּרָה קִדְשָׁתָה שְׁרַבּוּ שֶׁל שְׂדֵי נַעֲשֶׂה (בְּקֶשֶׁר) בְּשֶׁל רֹאשׁ שִׁי"ן גַּלְי"ת אֶבֶל בְּשֶׁל זְרוּעַ אֵין אֲלֹא וִי"ד שְׁיָשׁ שֶׁם קְרָעִיָה קִטְנָה כְּשֶׁעוֹר רַחֵב אֲרַבַּע וּבְסוּף רֹאשָׁה מַעֲטָ כְּמִין וִי"ד וְעוֹד כְּתִיב וְרָאוּ כָּל עַמִּי וְגו' וְתֵיגֵא ר"א הַגְּדוֹל אוֹמַר אֲלֹו תַּפְלִין שְׁבִרְאֵשׁ (לְקַמֵּן מְנַחֲת לַה:.) עַתִּיקָתָא שְׁבָכָר נִקְשְׂרוּ בִּרְאֵשׁ אֶסוּר לְהוֹרִידֵן וְלַעֲשׂוֹת שֶׁל יָד: וְלִמָּאן דְּאָמַר בְּסַנְהֶדְרִין בְּפִרְקָא נִגְמַר הֵדִין (סַנְהֶדְרִין דף מז:.) הַזְּמִנָּה מִלְּתָא הִיא וּמַשְׁמַנָּה לְצָרְךָ הִרְאָשׁ אֵין רִשָּׁאִי לְשִׁנוֹתָהּ לְשֶׁל יָד: כְּגוֹן דְּאֵתְנִי עָלֶיהָ מַעֲקָרָא לְשֶׁל יָד אִי צָרִיךְ לָהֶם: פִּיצֵד סִדְרוֹן סִדֵּר הַנִּתְתָּן: כְּאֵן מִימִינוּ שֶׁל קוֹרָא כְּאֵן מִימִינוּ שֶׁל מַנִּיחָ עוֹמֵד כְּנִגַּד מַנִּיחַ הִי וְיִמִּינוּ שֶׁל זֶה לְשִׁמְאֵל שֶׁל זֶה: וְהַקוֹרָא קוֹרָא כְּסִדְרוֹן כְּסִדְרוֹ שֶׁהֵן כְּתוּבִין בַּתּוֹרָה מְקַדָּם מְקַדָּם וּמֵאֲחֵר מֵאֲחֵר הִלְכָּךְ הֵא דְקַתְנִי לְעִיל קָדָשׁ וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ מִימִין מִימִינוּ שֶׁל קוֹרָא קֹאמַר דְּהִשְׁתָּא בְּשֵׁהוּא קוֹרָא בְּדַרְכוּ מִימִינוּ לְשִׁמְאֵלֹו וְנִמְצֵא קוֹרְאָן כְּסִדְרוֹן וְהֵא דְתָנָא אִיפְכָא דְמַשְׁמַע קָדָשׁ וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ מִשְׁמָאֵל אֲמַיִחַ קֹאמַר דְּהוּא יִמִּין שֶׁל קוֹרָא: הֶחְלִיף כְּדַמְפְּרַשׁ:

וְלֹא אֲמַרְיִנן חֲצִי הַגְּרוֹת לִפְנֵי ה' וְחֲצִי הָאֲחֵר לֹאֹו לִפְנֵי ה' וּמִפְּרָשׁ ר"ת קָדָשׁ וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ מִימִין שֶׁל קוֹרָא וּמַשְׁמָאֵל שֶׁל קוֹרָא הִי שְׁמַע מִבְּחוּץ וְאֲחֲרֶיהָ וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ מִבְּפָנִים וַיִּיחָא הִשְׁתָּא מַה שְׁחָלְקוּ וְכֵן פִּרְשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְיָאֵל בְּסַנְהֶדְרִין (דף פט.) כָּל בֵּית הַחִיצוֹן שְׁאֵינֹו רֹאָה אֶת הָאֲוִיר פְּסוּל כְּגוֹן קָדָשׁ וְשִׁמַּע וְכֵן רַב הֵאִי גֵאֻזֹּן וְהִיא מַנִּיחַ סִימָן הַיּוֹיֹת לְהַדְגִּי פִי' וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ פְּגִימִיּוֹת זֹו אֲחַל זֹו וְכֵן בַּתְּשׁוּבַת הַגְּאֻלוּסִים שְׁכַתֵּב ה"ר יוֹסָף טוֹב עֲלֵם וְהֵאִי דְקֹאמַר הַקוֹרָא קוֹרָא כְּסִדְרוֹן לֹאֹו כְּמוֹ שְׁפִרְשׁ בְּקוּנְטֵרָם כְּפִסְדָּר שְׁכַתוּבּוֹת בַּתּוֹרָה אֲלֹא מִפְּרָשׁ ר"ת דְּהוּא סִיּוּם הַבְּרִיתָא דְּבִיצֵד סִדְרוֹן וְקֹאמַר שְׁקוֹרָא כְּפִסְדָּר שְׁמַנִּיחִין בַּתַּפְלִין מִימִינוּ לְשִׁמְאֵלֹו דְּהִינוּ קָדָשׁ וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ שְׁמַע וְאֲפֹלוּ לֹא יֵהֵא מִן בְּרִיתָא אֵין קָשָׁה כְּלוּם וּבִמְכִילָתָא מַשְׁמַע כְּפִרְוֹשׁ הַקוּנְטֵרָם בְּפִרְשַׁת וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ דְקַתְנִי הֶתֶם בְּד' מִקוֹמוֹת מַזְבִּיר פְּרָשַׁת תַּפְלִין קָדָשׁ וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ שְׁמַע וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ מִכָּאן אֲמַרוּ מַצַּת תַּפְלִין אֲרַבַּע פְּרָשִׁיּוֹת כּו' וְהֵדָר קַתְנִי כּוֹתֵבָן כְּסִדְרוֹן וְאִם כְּתִבּוּן שֶׁלֹא כְּסִדְרוֹן וַיִּגְזְוּ מַשְׁמַע כְּפִסְדָּר שְׁשָׁנָן בְּרִישָׁא וַיֵּשׁ לְחֻחוֹת דְּבַכְתִּיבַת הַסּוּפֵר קֹאמַר אֶבֶל אֵין קוֹבָעִין בַּתַּפְלִין כְּפִסְדָּר זֶה וְאֵין נִרְאָה כְּלָל וּבְשִׁמּוּשָׁא רַבָּא תַקוּן הַתַּפְלִין מַשְׁמַע כְּפִרְוֹשׁ הַקוּנְטֵרָם וְ"ל וּמַשְׁנֵי פִרְשָׁתָא דְקָדָשׁ מִימִין בְּבִיתָא קָמַא וּפִרְשָׁתָא דְכֶסֶּמֶן לִיהּ בְּבִיתָא תִּנְיָנָא וְהִיא כִּי וְיִבְיֹאֲךָ וּפִרְשָׁתָא דְשְׁמַע בְּשִׁלִּישִׁית וּפִרְשָׁה דּוּהֵה אִם שְׁמוֹעַ בְּרַבִּיעִית. מ"ר:

 מסורת הש"ס

א סנהדרין ד:

 תורה אור השלם
--

[דברים יא, יח]

[שמות יג, טז]

[דברים ו, ח]

[פירושי רד"צ הופמן על שמות יג:טז, ג]

[שמות יג, טז]

[דברים יא, יג-כא]

[שמות יג, יא-טז]

[דברים ו, ד-ט]

[דברים ו, יא-טז]

[שמות יג, א-י]

מסורת הש"ס
א תוספתא סוכה; שבת סב.
תורה אור השלם
[דברים ו, ד-ט] [דברים יא, יג-כא] [שמות יג, א-י] [שמות יג, יא-טז]

גּוּיִיתָא לְבָרִיתָא שִׁכְתָּב וְהִיא כּי וְיִיאָךְ קִדָּם לְקִדָּשׁ דְּנִעְשִׂית פְּנִימִית תַּתּוּכָא דְתַפְלִין הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּיעַ. חִיצוֹנָה: אֲבָל גּוּיִיתָא לְגוּיִיתָא כְּגוֹן אִם הִקְדִּים שְׁמַע לְוָהִיא כּי וְיִיאָךְ: אוֹ צְרִיתָא לְבָרִיתָא כְּגוֹן וְהִיא אִם שְׁמוֹעַ בְּשִׁמְאֵל קִדָּשׁ בְּיָמִין שֶׁל מַיְחָ: תַּתּוּכָא גֻשֶׁר לְאַחַד שְׁנֵתָן הַאֲגָרוֹת בְּבָתִּים דְּרָךְ הִפָּה רִקְחָב שֶׁהַבָּתִּים עֲשׂוּיִן כְּעִין צִפִּי יָדִים שְׁקוּרִין גּוּט"ן וּמַכְנִיִם הַאֲגָרוֹת דְּרָךְ הִפָּה וְנוֹתֵנָם בְּבִתִּי הַאֲרַבְעוֹת וּחוֹתָךְ מִנָּ' הַדְּפָנוֹת מִכָּל אַחַת מְעַט וְהִד' נִשְׁאָרַת אֶרְכָּה וְכוּפְלָה לְאוֹתָהּ אֶרְךָ וּמִטּוֹלָה עַל חֲזָן שֶׁל ג' הַדְּפָנוֹת וְתוֹפֵר חֲזָן שֶׁל ג' דְּפָנוֹת עַל רַחְבּוֹ שֶׁל זֶה וְהוּא בֵּית מוֹשֶׁבֹה שֶׁל תַּפְלִין וְנִרְאָה כְּעִין דָּף שֶׁל גִּשְׁרִ: מַעֲבָרְתָא כְּשֵׁנוֹתָן הִרְצוּעָה שֶׁל תַּפְלִין סָבִיב אוֹתָהּ תַּתּוּכָא וּכְפִיל הַקֶּלֶף סָבִיב הִרְצוּעָה כְּעִין שְׁעוֹשִׂים לְפִי הַמַּכְנִסִּים שֶׁלֹּא תִהְיֶה הִרְצוּעָה קְבועָה אֲלָא כְּשֶׁהוּא רוֹצֶה מוֹשְׁכָה אֵילָךְ וְאֵילָךְ וּמֵאֲרִיךְ רֹאשׁ זֶה וּמַקְצֵר רֹאשׁ זֶה וְלָשׁוֹן מַעֲבָרְתָא שְׁמַעֲבִירָה וּמוֹשְׁכָה לְכָל צַד שְׂרִיצָה: שִׂי"ן **שֶׁל תַּפְלִין** לְבֵית חִיצוֹנָה עוֹשִׂין כְּמִין חֲמִיּוֹם דָּקִים בְּקֶלֶף וְנִרְאִין בּוֹ כְּעִין שִׂי"ן: וְצִרִיךְ שִׁיגִיעַ חֲרִין שֶׁבִּין בֵּית לְבֵית עַד מִקּוֹם הַתְּפֵר לְמַטָּה כְּלוּמַר עַד בֵּית מוֹשֶׁבֹה דִּהְיוּ תַתּוּכָא: בִּינוֹן דְּמוֹנֵכֵר חֲרִין לְמַעְלָה חֲגַת אִין צִרִיךְ לִהְיוֹעַ לְמִקּוֹם הַתְּפֵר: קֶלֶפָא קֶלֶף: רִיעוּתָא נִקְבּ: אֲלָא בְּמִינָן שֶׁל עוֹר וְלֹא שֶׁל מַשִּׁי וּפִשְׁתָּן: אֲחִמּוֹת לֹא יַעֲשֶׂה מַפְנֵי גִנְאִי שְׁמָא יֵאמְרוּ בָרָדָן הוּא וּמַדָּם חֲטֻטְיוֹ נִרְצַעוּ וְהֶאֱדִימוּ הִרְצוּעוֹת: וְדָבָר אַחֵר שְׁמָא יֵאמְרוּ אֲשֶׁתּוֹ נָדָה בָּעַל וּנִרְצַעוּ בָּדָם: שֶׁל תַּכְלֵת דִּלְאוּ מִינָן הוּא: מַבְפָּנִים אֲפֵלּוּ לְבָנוֹת וּדל"ר יִצְחָק שְׁחוּרוֹת מַבְחוּן: דְּמַתְּהַפְּכִין לִיה מַה שֶּׁבְּפָנִים בְּחוּץ וְנִרְאָה הָאֵלֶם: תַּפְלִין מִרְבָּעוֹת בְּתוֹפְכָן בְּתַפִּירָתָן יִשְׁמַר אֶת רַבּוּשָׁן שֶׁלֹּא יִשְׁרָךְ חוּט הַתַּפִּירָה יוֹתֵר מִזֵּה מִזֵּהִי שֶׁלֹּא יִכְנֹעַ וְיִקְצֵר קַחְבּוֹ שְׁקוּרִין דַּנְרוּלִי"ר: וּבִבְלָכְסוֹנָן שְׁיָהֵא רַבּוּשָׁן מִכּוֹן אֶרְכוֹ בְּרַחְבּוֹ כְּזִי שְׁיָהֵא לָהֶם אוֹתוֹ אֲלֶכְסוֹן שְׁאֲמָרוּ חֲכָמִים (סָכָה דָּף ח.) כָּל אֲמַתָּא בְּרַבּוּעָא אֲמַתָּא וְתִרִי חֲמָשִׁי בִבְלָכְסוֹנָא וְלֹא יִהְיֶה אֶרְכוֹי יֵתֵר עַל רַחְבּוֹ שְׁאִפִּי יֵשׁ לָהּ זַיּוּת כְּסוּלִין: תַּפְלִיתּוֹ עֲגֻלָּה בֵּית מוֹשֶׁב תַּפְלִין עֲגֹל שְׁאִין לָהֶם בֵּית מוֹשֶׁב אֲלָא בְּמִין דְּפָן בִּיצָה: סַבְּנָה שְׁכָשְׁיָנָם בְּתַתַּח וַיָּבֶה רֹאשׁוֹ בְּאִסְקוּפָה שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ הַתַּפְלִין בְּרֹאשׁוֹ: וְאִין בָּה מַצָּה דְּמִרְבָּעוֹת הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּיעַ: בְּאִמְגּוּזָא שְׁעוֹר בֵּית מוֹשֶׁבֶם חֲדוּר בִּזְיֵתֵר אֲבָל עֲגֹל כְּעֲגִיל וּכְטַבַּעַת אִימָא דְכַשְׁרָה שְׁהִרִי יֵשׁ לָהֶם [בֵּית] מוֹשֶׁב: טַבֵּלָא זֶהוּ עוֹר שֶׁל בָּתִּים: שְׁתִּים שְׁנֵי דְפָנוֹת בִּשְׁנֵי בָתִּים: זֶה שֶׁלֹּא כְּנָגַד זֶה כְּגוֹן שֶׁנִּפְסַח בֵּית רֹאשׁוֹן וּבֵית ג' וְאֶחָד שֶׁלֹּם בִּזְיִיעָם זֶה כְּנָגַד זֶה [בָּתִּים הַסְּמוּכוֹת] ל"א זֶה כְּנָגַד זֶה בְּתוּךְ הָוִיר חֲרִין אֶחָד נִפְסַח דְּפָן בֵּית זֶה וּדְפָן בֵּית שְׁכָנָדּוֹ זֶה שֶׁלֹּא כְּנָגַד זֶה שֶׁנִּפְסַח זֶה בְּהָוִיר אֶחָד חָה בְּהָוִיר אַחֵר שְׁאִין קִרְע רֹוּאָה אֶת חֲבָרוֹ שֶׁהַבֵּית מִפְסִיחַ בִּזְיִיעָן: לֹא אֲמָרוּ ב' בָּתִּים הַסְּמוּכִים דְּפִסּוּלִים: בְּחֻזְתָּתָא

וּנִפְסַקוּ וְזֵהוּ עוֹר מְקַלְקֵל הוּא: דְּמַתְּלִי בְּשִׁלְחָא כְּשִׁאוּחַ בְּעוֹר וּמַפְשֵׁט:

וְהִזְדַּר חֲלִים כְּשִׁמְשִׁיחוֹ חוּזֵר וְכִנּוֹן: שְׁלִחָא עוֹר כְּמוֹ (וַיִּקְרָא א) וְהַבְּשִׁיט וַיִּשְׁלַח: (אָף ע"ג דְּהִזְדַּר) חֲלִים לָשׁוֹן חֲבוּר שְׁמַחְבֵּר הַקֶּמֶט לְמִקּוּמוֹ:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

הוּא הַעוֹר הַנִּכְפָּל לְמַטָּה שְׁמַכְסָּה כּי הַבָּתִּים

וְהוּא בֵּית מוֹשֶׁבֹה שֶׁל תַּפְלִין וְנִרְאָה כְּעִין דָּף שֶׁל גִּשֶׁר וּמַשְׁמַע מַתּוּךְ פְּרוֹשׁ הַקּוּוּנְטָרָם שֶׁהַבָּתִּים וְהַתַּתּוּכָא הַכָּל מַעוֹר אֶחָד וְאִין נִוְהֵגִין בּוֹ. מ"ר: מַעֲבָרְתָא דְתַפְלִין. הוּא הַעוֹר הַנִּעָשֶׂה מִכְּפִילוֹת הַעוֹר שֶׁהַכָּפַל לְמַטָּה לְכַסּוֹת כּי הַבָּתִּים וּמַכְנִיָּסִים בּוֹ הִרְצוּעוֹת וְנִקְרָאת מַעֲבָרְתָא עַל שֵׁם שְׁצִרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה הִרְצוּעוֹת קְבועוֹת אֲלָא מַעֲבִירָן וּמַשְׁכֵּן לְכָל צַד שְׂרִיצָה מֵאֲרִיךְ רֹאשׁ זֶה וּמַקְצֵר רֹאשׁ זֶה וּבְעֵרֶוֹךְ עֶרְךָ מַעֲבֵר כּי מַעֲבָרְתָא הוּא תַתּוּכָא וְכוּן גִּשְׁרִים נִקְרְאִין מַעֲבָרְתָא וְתַתּוּכָא הוּא מְקוֹם שְׁמַכְנִיסִין בּוֹ הִרְצוּעָה וְנִקְרָאת מַעֲבָרְתָא דְתַפְלִין וְנִרְאָה דִּלָּא פֶּרֶשׁ הַעֲרוּךְ כּוֹן בְּבִבֵּיל שְׁיָהֵא מַעֲבָרְתָא דְתַפְלִין וְתַתּוּכָא דְתַפְלִין הַכָּל א' דְּבָגְמ' חֲשִׁיב לֵה בְּתַרְתּוֹ אֲלָא מַשּׁוּם דְּמַחְבְּרִי אֶהֱדְזִי חֲשִׁיב לָהּ בַּחֲדָא וּי"מ מַעֲבָרְתָא רְצוּעָה קֻטְנָה שְׁמַעֲבִירִין לְמַעְלָה עַל בֵּית תַּפְלִין שֶׁל יָד וְאִין נִרְאָה לְכַסּוֹל מַשּׁוּם שְׁאִינוּ רוֹאָה כָּל הַבֵּית אֶת הָהוּר חֲדָא דִּלָּא שִׁיךְ אִינוּ רוֹאָה הָהוּיר בְּכִי הֵאִי גִּוְנָא אֲלָא כּי חֲבֵר בֵּיתָא אֲחֻרְכֵּינָא תַמָּן וְעוֹד דְּשִׁמָּא דְּבֵית הַחִיצוֹן שְׁאִינוּ רוֹאָה הָהוּיר פִּסּוֹל לֹא שִׁיךְ אֲלָא בְּתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ וְלֹא בְּשֶׁל יָד כְּמוֹ שֶׁנֶּשֶׁ בְּתַשׁוּבוֹת הַגְּאוּנִים וְעוֹד כּי הִרְצוּעָה שְׁנוֹתֵנִים עַל בֵּית הָאֲרוּעַ אִינוּ מַכְסָּה כָּל הַבֵּית אֲלָא הַבֵּית עַצְמָה מְגַלָּה וּמִין וְשִׁמְאֵל א"כ הַבֵּית רוֹאָה שְׁפִיר אֶת הָהוּיר וְלָצַד הַמַּעֲבָרְתָא וְלָצַד שְׁכָנָדּוֹ. מ"ר: דְּשִׂי"ן שֶׁל תַּפְלִין הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּיעַ. בְּשֶׁל רֹאשׁ אִזְרִי וְהַנוֹתְנָה אִם אִין דִּינוּ לְהִיּוֹת פּוֹסְלָת דְּנִמְצָא דְּאִין בֵּית רוֹאָה אֶת הָהוּיר דִּלָּא דְּמִי לְטוֹלָה תַּפְלָה שֶׁל רֹאשׁ וְעוֹשָׂה אוֹתָה שֶׁל יָד. מ"ר: שִׂי"ן שֶׁל תַּפְלִין הִלְכָּה לְמַשָּׁה מַסִּיעַ. בְּתַב בְּשִׁמּוּשָׁא רַבָּה דְתַפְלִין צִנְרָה דְּשִׂי"ן דְּיִמְיָנָא ג' רִישֵׁי וְדְשִׁמְאֲלָא ד' רִישֵׁי וְאִי אֲפִךְ לִית לָן בַּה עוֹד כְּתוּב בּוֹ שְׁמִיעֲחוּן עַל קֶלֶף הַפִּרְשִׁיּוֹת קֶלֶף חֶלֶק אֶחָד וְכוּרְכוֹ בּוֹ שְׁמָא בְּשֶׁל יָד הָאֲמַר אִם כְּתוּב בְּד' עוֹרוֹת כְּדִאֲמַרְינָן לְשִׁיל וְצִרִיךְ לְדַבֵּק עוֹד כְּתוּב שֵׁם אֲמַר אֲבִי כְּתוּבֵיהּוּ אֲגוּיֵל שְׁפִיר דְּמִי וְכוּן הִלְכָּה חָה א"א דְּבִהְדִּיא אֲמַרְינָן בְּפ' הַמוּצִיא י"ן (שְׁבַת דָּף עט:) תַּפְלִין אֲגוּיֵל מִי כְּתוּבִין עוֹד כְּתוּב בְּתַקוּן תַּפְלִין שְׁעוֹשָׂה אוֹתָם קַחְבִּים ב' אֲרַבְעוֹת וְאִי עֲבָדִיהֵוּ טְפִי שְׁפִיר דְּמִי וְאִי פְחִית לֹא מִפְסִיל בְּהִכִּי וּבְרִישׁ הַמוּצֵא תַפְלִין (עִירוּבִין דָּף צה:) פְּרָשְׁתִּי טַעַם דְּמוּמָא דְּצִין. מ"ר: קוּלְמוּסָא בְּצִיק לִיה. וְכוּן הִלְכָּה וּה"נ אֲמַרְינָן בְּהַעוֹר וְהַרְטוּב (חֲלוּן דָּף קיט:) כָּל נִקְבַּ בְּהִדְיוֹ עוֹבֵר עָלָיו אִינוּ נִקְבַּ. מ"ר: רְצוּעוֹת שְׁחוּרוֹת. יֵשׁ שְׁעוֹשִׂין בָּתִּים שֶׁל תַּפְלִין מִקֶּלֶף לְבָן דִּלָּא בְּשִׁי שְׁחוּרוֹת אֲלָא רְצוּעוֹת. מ"ר: תַּפְלִין מִרְבָּעוֹת. יֵשׁ שְׁאִין מִרְבָּעִין אֲלָא בְּמִקּוֹם מוֹשְׁכָן וְשִׁמָּא צִרִיךְ הַבָּתִּים מִרְבָּעִין שֶׁל רֹאשׁ כְּשִׁאֲרַבְעָתָן דְּבִיּוֹת וְכוּן בֵּית שֶׁל יָד וּקְצַת הֵיא נִרְאָה דִּלָּא בְּשִׁי מִרְבָּעוֹת אֲלָא בְּתוֹפְכָן וּבִבְלָכְסוֹנָן כְּמוֹ שְׁמַפְרָשׁ רַב פָּפָא. מ"ר:

לה.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' א, סמג עשין כה, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' מד מב:

ב מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יא, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' מג:

ג מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יד, סמג עשין כה, טוש"ע או"ח סי' לג סעי' ג:

ד מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יד, סמג עשין כה, טוש"ע או"ח סי' לג סעי' ג:

ה מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' א, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' לט:

ו מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' ג:

ז מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יח, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לג סעי' א:

ח מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יח, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לג סעי' א:

ט מיי' פג' מהל' תפילין ומזוזה
וספר תורה הל' יח, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לג סעי' א:

לה:

 עין משפט
 נר מצווה

א מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יט, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לג טע" ה:
ב מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יט, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' לג טע" ה:
ג מו"י פו"א מהל' פרה אדומה הל' ד:

ד מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יב, טוש"ע או"ח סי' כז טע" ח:

ה מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יג:

ו מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יד, טוש"ע או"ח סי' לב טע" נב:

ז מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' א, טוש"ע או"ח סי' כז טע" י:

ח מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ז, טוש"ע או"ח סי' כה טע" ח:

פוך חזי מה עמא דבר. פי' בַּקוּנְטָרַם לַהֶחְמִיר ור"ת מַפְרֵשׁ לְהַקֵּל כּי הֵהִיֹא דפ"ק א"י כּל הֵיכּי דַּמְתְּלֵי בַּמַּתְנָא

דַּעֲרִיבֵין (דף יד:) גְּבִי הִלְמִי וּלְחַיִּים וְכוּ בַּפֶּקֶךְ שְׁלֵשָׁה שְׁאָכְלוּ (בַּרְכוּת דף מה.). מ"ר: וְכֵמָה שַׁעֲרִיבֵהּ. לְכַאֲרוּהּ בַּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ חֲרִירי דְמַר פְּשִׁיט שְׂדֵי לָהּ עַל בַּתְּפִיּוֹ לְאַחֲרֵיוּ וּמַר מַתְּלִית לָהּ אֲבָל הָעֵרוֹךְ פִּי בַּעֲרָךְ גַּרְזֵה דְכַתֵּב בִּילְמַדְנָּה בְּסוּף בֹּא אֵל פַּרְעֹה וְשַׁעוֹר רַעְיוּעָה שֶׁל יָד עַד אֲצַבַּע גַּרְזֵה וּמֵאִי גַרְזֵה אֲמַצְעִי פִי הִיא אֲצַבַּע אֶרְכָּה וְעוֹד הִבִּיא בַּעֲרוֹךְ דַּמְנִיא בַּתּוֹסַפְתָּא אִחוּזֵי אֲצַבַּע גַּרְזֵה זֹו אֲצַבַּע גְּדוּלָּה שֶׁל יָמִין וּבַקּוּנְט' פִּי דֵּהִיא אֲצַבַּע הַסְּמוּכָה לְגֻדָּל ור"א קִלְרִי יוֹסֵד כְּפִי הָעֵרוֹךְ בְּסֻלּוֹךְ שֶׁל פֶּרֶשֶׁת שְׁקָלִים גִּיּא וְכָל עֶפְרָה בַּגַּרְזֵה הִכִּילוּ פִי מַשּׁוֹס דְּכַתִּיב (וְשַׁעֲרֵהוּ מ' י"ב) וְכָל בַּשֵּׁלֶשׁ עֶפְר הָאֶרֶץ וְהִינוּ אֲצַבַּע אֲמַצְעִי שֶׁהִיא שְׁלִישִׁי וּבפ"ק דְּיוֹמָא (דף יט:) דְאֶמְרִינן גְּבִי כ"ג שְׁמַפְּזִין לְפָנָיו בְּאֲצַבַּע גַּרְזֵה הַדְּבַר יָדוּעַ שֶׁא"ל לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶלָּא בַּשְּׂמֶכָה בְּאֲמַצְעִי וּלְפִי זֶה דַּחֲזִי פְּשׁוּט הִינוּ מַנְגֵּל עַד אֶמְהָ וּבַפּוֹף מְאֲצַבַּע עַד אֶמְהָ וּבַעֲרוֹךְ פִּי בַּעֲרָךְ כִּף דְּכַפּוֹף הִינוּ מַעֲקָר גּוּגֵל עַד רֹאשׁ אֲצַבַּע. כְּשֶׁהָן דְּבוּקוּזֹת ז' בּוּז וּפְשׁוּט מֵרֹאשׁ אֲצַבַּע עַד רֹאשׁ גּוּגֵל כְּשֶׁהָן פְּשׁוּטוֹת וי"מ עַד אֲצַבַּע גַּרְזֵה שְׁצִרְיָן לַעֲשׂוֹת הַרְעָיוֹת אֶרְכוּת מִמָּקוֹם הַנֶּחֱמָתָן עַד אֲצַבַּע גַּרְזֵה וּכְפּוֹף הִינוּ כְּפּוֹפָף אֶת אֲצַבַּעוֹ וּמַשְׁעַר הַרְעָיוּעָה עַד שֶׁסּ וּפְשׁוּטָה הִינוּ שְׁמַשְׁעַר הַרְעָיוּעָה מִמָּקוֹם הַנֶּחֱסָה עַד רֹאשׁ אֲצַבַּע פְּשׁוּטָה וּבַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ מַשְׁעֲרִין הַרְעָיוֹת עַתָּהִיעַ רֹאשׁ הָאֶחָד עַד טִיבּוּרוֹ וְרֹאשׁ הַשְּׂנִי עַד הֶלֶב וְשִׁמָּא שׁוּם מַדְרָשׁ יֵשׁ וְגַבִּי תְּפִלִּין שֶׁל יָד הִיא דְאֶמְרִינן בְּפ' שֵׁנִי דְּבַרְכוּת (דף יג:) וְשִׁמְתָם אֶת דְּבָרֵי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם שֶׁתֵּהֱא שִׁמְהָ כִּנְגֵד הֶלֶב וּבַשְּׁמוּשָׁא רַבָּה דַּתְּפִלִּין יֵשׁ דְּלַפְשׁוֹ רַעְיוּעִי עַד דְּלִמְטִי לַחֲדָא כִּנְגֵד מִילֵּה מִימִינָא וּלְחֲדָא כִּנְגֵד הֶלֶב מִשְׁמָאלָא עוֹד יֵשׁ אוֹמַר דַּמְצַת שַׁעוֹר רַחֲב הַרְעָיוֹת וְיַתֵּר מַכְחָטָה וּפְחוֹת מַפְשַׁעוּקָה וְאִם יוֹתֵר כָּשֶׁר. מ"ר: עֲבִיד כִּי דִינָךְ. דְּפָשִׁיט וְשְׂדֵי לָהּ עַל בַּתְּפִיּוֹ מְלַפְּנִיו. מ"ר: וְנוֹיִיָּהָן לְבַר. הִכָּא מוּכַח דְאֶרְעָיוֹת קָאִי וְלֹא כִּמוֹ שֶׁפֶּרַשׁ בַּקּוּנְטָרַם בַּמַּסְבֵּת שֶׁבֶת (דף כח:) דְקָאִי אֶרְעָיוּעָה. מ"ר: אִלּוּ תַּפְלִין שְׁבָרָאשׁ. פִּי בַּקּוּנְטָרַם שְׂכַמוֹב עֲלִיהֶן רַב הַשֵּׁם שִׁי"ן ודל"ת וּנְרָאָה דלג"ת וי"ד

שְׁבַרְעָיוֹת עֲלֹא אוֹתִיוֹת גַּמּוּרוֹת הֵן וְלֹא חֲשִׁיבִי מִן הַשֵּׁם שֶׁל שְׂדֵי מַדְחָשִׁיב לָהּ לְשִׁיל וּבְרִישׁ פִּי בַּתֵּרָא דַּמְנֵלָה (דף כו: וְשֶׁסּ) תַּשְׁמִישִׁי קַדְשָׁה וְלֹא הֵן עַצְמָן קְדוּשָׁין וְשֶׁבֹס דְּכַתָּא לֹא קָרִי לָהּ כִּי אִם קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין עוֹד אֶמְרִינן בְּפ' בַּמָּה מַדְלִיקִין (שֶׁבֶת דף כח:) לֹא הִכְשָׁרוּ לְמַלְאכַת שְׁמִים אֵלָּא עוֹר בַּהֶמָּה טְהוֹרָה בְּלִבָּד לְמֵאִי הִלְכְתָא לְגִימָא כו' אֵלָּא לַעֲוִוִּית וְהֵאֵמַר אֲבִי שִׁי"ן שֶׁל תְּפִלִּין הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינִי פִּירוּשׁ וּפְשָׁטוּא דְצִרְיָן בַּהֶמָּה טְהוֹרָה וּמִסִּיק אֵלָּא לַרְעָיוֹת מַשְׁמַע דל' וי"ד לֹא חֲשִׁיבִי אוֹתִיוֹת וּה"ר יַעֲקֹב דַּאוּרִלִינ'שׁ מַסְפֵּק אִם צִרְיָן לַחֲלוֹן תְּפִלִּין שֶׁל יָד כְּשֶׁנֶּכְסִם לְבִית הַכֶּסֶף דְּשִׁמָּא בִּין דַּחֲפּוֹת עוֹר לֹא צִרְיָן דִּלֹּא אֶסְרִי אֵלָּא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שְׂכַתִּיב שִׁי"ן בַּעוֹר וְיֵשׁ עוֹד לְפֶרֶשׁ דְּלִכְךָ קָאֵמַר אִלּוּ תְּפִלִּין שְׁבָרָאשׁ מַשּׁוּם דְנִרְחִין יוֹתֵר מִשֶּׁל יָד דַּעַל שֶׁל יָד אֶמְרִינן לְקַמֵּן לָךְ לֹאֹת וְלֹא לֹאֲחֵרִים לֹאֹת. מ"ר: מַשְׁעַת הַנֶּחֱסָה וְעַד שַׁעַת הַשִּׁירָה. מַכָּאֹ הִיָּה מַדְקָק רַבִּינוּ אֵלִיָּהוּ שְׁצִרְיָן אֲדָם לְקָשֶׁר תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם ור"ת מַפְרֵשׁ דִּלְחִין צִרְיָן וּמַבִּיא רָאִיָּה מֵאֵל דְאֶמְרִינן בפ"ק דְחָלִין (דף ט. וְשֶׁסּ) דְצִרְיָן אֲדָם שְׂאִלְמֵד ג' דְּבָרִים כְּתִיב שְׁחִיטָה וּמִינָלָה וְכַד יִהְיֶה אֲחֵר אֵף קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וּבִרְכַּת חַתֻּמִּים וְנִצְנִית וְחֲדָךְ הֵנִי שְׂכִיחִין פִּי וְצִרְיָן לְלוּמַדְן לְפִי שְׁתַּמִּיד צִרְיָן. לָאָן וְאִי בַּעֲזִי לְמַקְשֶׁר קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם אִיבָא דְשְׂכִיחָא טָפִי וּמִיָּהוּ בַּקּוּנְטָרַם פִּי שֶׁסּ אִיפְכָא הֵנִי שְׂכִיחִין קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וּבִרְכַּת חַתֻּמִּים וְנִצְנִית וְאִין צִרְיָכִין לְלַמֵּד שְׁמֹנְעוּרְיִי בְּקִי בָּהָן וּכְמוֹ שֶׁפֶּרֶשְׁתִּי נִרְאֶה דֹאֲדַבְּרָה כְּתִיב וְשְׁחִיטָה שְׂכִיחִי טָפִי מְכַלֵּהוּ וְעוֹד מַדְקָק ר"ת דִּהָךְ הַשִּׁירָה לֹאֹו מַמַּשׁ הִיא מֵאֵל דְחֲשַׁב בְּרִישׁ פִּי בַּתֵּרָא דַּעֲרִיבֵין (דף צו. וְשֶׁסּ) קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין קָשֶׁר שֶׁל קוּימָא וְאִם הִיָּה צִרְיָן לְהַעֲרִי וּלְקָשֶׁר בְּכָל יוֹם אִם כֵּן לֹא הִיָּי שֶׁל קוּימָא וּמַשְׁעַת הַנֶּחֱסָה עַד הַשִּׁירָה דְּהִכָּא מַפְרֵשׁ ר"ת דִּהָךְ הַשִּׁירָה הִינוּ הַהֲדִיק שְׁמַהֲדִיקוּ וּמַצְמִצּוּ בִּרְאָשׁוֹ כִּמוֹ שֶׁלִּיא קְשׁוּרָה בְּגֹלָד דִּנְגֵה (דף כו:) לֹאֹו קְשׁוּרָה מַמַּשׁ הִיא וּכְמוֹ קְשׁוּרָה בּוֹ כְּבֻב וּלְפִירוּשׁ רַבִּינוּ אֵלִיָּהוּ הִיָּה לִיָּה לְמִימַר מַשְׁעַת קְשִׁירָה וְעַד שַׁעַת הַנֶּחֱסָה וְיֵשׁ סְפָרִים שְׂכַתִּיב כֵּן וּמִסַּתְבָּרָא כְּדַבְּרִי ר"ת בַּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וּבְדַבְּרִי רַבִּינוּ אֵלִיָּהוּ בַּתְּפִלִּין שֶׁל יָד דְּכַתִּיב בְּשֶׁל יָד וּקְשַׁרְתָם לֹאֹת עַל יָדָךְ דַּמַּשְׁמַע דְּכָל שַׁעָה שְׁמַיִח צִרְיָן לְקַשְׁרָה תַּדַּע דְלִקְמֹון (מְנַחוֹת דף לו.) דְרִישׁ ר' יִתָּן הַנֶּחֱסָה בַּשְּׂמָאל מַדְכַּתִּיב וּקְשַׁרְתָם וְכַתְּבָתָם מַה כְּתִיבָה בְּיָמִין אֵף הַשִּׁירָה בְּיָמִין וּבִין קַשְׁרָה בְּיָמִין הַנֶּחֱסָה בַּשְּׂמָאל הִיא וְאִם הִיָּה קוּשֶׁר תַּחֲלָה וְאח"כ הִיָּה מְכַנִּים בַּזְרוּעַ אִם כֵּן הֵיכִי דִינָךְ מִנָּה דַּהֲנָחָה בַּשְּׂמָאל וְעוֹד אֶמְרִינן בַּפֶּקֶךְ חִין מַשְׁמִידִין (ע"ו לו.) מַשְׁעָה בִּאֵשָׁה אַחַת שְׁהִיתָה נִשְׂאֵת לַחֲבֵר וְהִיתָה קוּשֶׁרֶת לוֹ תְּפִלִּין בַּזְרוּעוֹ מַשְׁמַע דַּתְּמִיד הִיתָה עוֹשָׂה כֵּן וְאִפְלוּ לְסַפְרִים שְׂכַתִּיב בָּהֶם קוּמַעַת מִכָּל מָקוֹם רֹוּצָה לוּמַר שְׁהִיתָה קוּשֶׁרֶת לוֹ כַּעֲזִין קַמַּעַ וּלְפִי שְׂאִין נוּחַ לְקָשֶׁר בְּיָד אַחַת הִיתָה מְסוּעַת לוֹ תַּדַּע דִּלֹּא קָאֵמַר שְׁהִיתָה מְסוּעָה לְתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ דַּתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְזֹאִי אִין צִרְיָן לְקָשֶׁר בְּכָל יוֹם דִּלֹּא עֲתָה תוֹרָה לְקָשֶׁר כָּל שַׁעָה וְקָשֶׁר שְׁלָה הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינִי וְהֵכִי גַּמִּירִי דְלֵהִי קְשׁוּרִין תְּמִיד וְהַשְׁתָּא קְשִׁירָה דְשַׁמְעִתִין הַשִּׁירָה מַמַּשׁ דְּבִשֶׁל יָד מַתְחִיל לְבָרָךְ חוֹרְגִי לוּמַר דַּתְּפִלִּין שֶׁל יָד גַּמִּי לֹא בָּעִי הַשִּׁירָה בְּכָל יוֹם דְּבַפֶּקֶךְ בַּתֵּרָא דַּמְקוּאוֹת (מ"ג) קַחֲשִׁיב הַשִּׁרִּים דִּלְחִין צִרְיָכִין שְׂבִיבּוּאֵי בָּהָן הַמִּים תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ בְּזִמָּן שְׁהִיא חוּצָה וְשֶׁל זְרוּעַ בְּזִמָּן שְׂאִינָה עוֹלָה וְיוֹרְדַת עוֹלָה שְׂאִינָה בְּזִמָּן מַהֲדָק שְׁפִיר בְּזִמָּן שְׂאִינָה עוֹלָה וְיוֹרְדַת דִּיד הִינוּ לְפִי שֵׁנִשׁ קוּשָׁרִים רֹאשׁ הַרְעָיוּעָה בְּאֲמַצְעִי זֹו בּוּז שְׂאִינָה וּכוּלָּה לְהַרְחִיב וּלְעֻלּוֹת וְלַדִּי וְיֵשׁ מַסְבָּכִים הַרְעָיוּעָה שְׁמַסְבָּכַת בְּקָשֶׁר הַעֲשִׂי בִּרְאָשָׁה שְׁהַרְעָיוּעָה נִתְחַבֵּר בְּקָשֶׁר וְעוֹלָה וְיוֹרְדַת

וּמַדְקָאֵמַר בַּשְׂאִינָה עוֹלָה לֹא חֲזַן וּא"צ לְהַעֲרִיב בַּשְּׁעַת טְבִילָה ש"מ קָשֶׁר שֶׁל קוּימָא הוּא. מ"ר:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

וְאִי גַּמִּי כָּל הֵיכִי דְכִי מִיתְּלִי בִּיהַ בְּמַתְנָא אַתְיִיָּה אַבְתָּרִיָּה – כַּדְתַּתָּא, וְאִידָךְ – עַתִּיקָתָא. "אַבְיִי הָוָה יַתִּיב קָמִיָּה דְרַב יוֹסֵף, אִיפְסִיךְ לִיָּה רַצוּעָה דַּתְּפִילִי, אָמַר לִיָּה: מַהוּ לְמִיקְטָרִיָּה? אָמַר לִיָּה: "וּקְשַׁרְתָּם" כְּתִיב, שְׁתַּהֲא קְשִׁירָה תַּמָּה. "אָמַר לִיָּה רַב אַחָא בְרִיָּה דְרַב יוֹסֵף לְרַב אֲשִׁי: מַהוּ לְמִיתְפָּרִיָּה וְעִיִּילָיָה לְתַפִּירָה לְגָאוּ? אָמַר: פּוֹךְ חֲזִי מַה עֲמָא דְבַר. "אָמַר רַב פֶּפְּא: גִּרְדוּמִי רַצוּעוֹת כְּשִׁירוֹת, וְלֹאֹו מִיְדִלְתָא הִיא, מְדַאָמְרִי בְּנִי רַבִּי חֲזִיָּא: גִּרְדוּמִי תַכְלֵת וּגִרְדוּמִי אַזּוֹב כְּשִׁירִין. הָתָם הוּא דַּתְשְׁמִישִׁי מַצּוּה נִינְהוּ, אָבָל הִכָּא דַּתְשְׁמִישִׁי קְדוּשָׁה נִינְהוּ – לֹא. "מְכַלֵּל דְאִית לָהּ שִׁיעוּרָא, וְכַמָּה שִׁיעוּרֵיָּיהוּ? אָמַר רַמִּי בַר חַמָּא אָמַר רִישׁ לְקִישִׁי: עַד אֲצַבַּע צֶרְדָּה. רַב כְּהֵנָא מַחְוִי כְּפּוֹף, רַב אֲשִׁי מַחְוִי פְּשׁוּט. רַבָּה קָטַר לָהּ וּפְשִׁיט וּשְׂדֵי לָהּ, רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב קָטַר לָהּ וּמַתְּלִית לָהּ, מֶר בְּרִיָּה דְרַבְנָא עֲבִיד כְּדִידָן.^(א) אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרִיָּה דְרַב שְׁמוּאֵל בַר שִׁילָת מַשְׁמִיָּה דְרַב: קָשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין הִלְכָה לְמַשָּׁה מְסִינִי. אָמַר רַב נַחֲמָן: וְנוֹיִיָּהָן לְבַר. רַב אֲשִׁי הָוָה יַתִּיב קָמִיָּה דְמֶר וּזְטָרָא, אִיתְהַפְכָּא לִיָּה רַצוּעָה דַּתְּפִילִין. אָמַר לִיָּה: לֹא סָבַר לָהּ מֶר וְנוֹיִיָּהָן לְבַר? אָמַר לִיָּה: לֹאֹו אַדְעָתָאִי. "וְרָאוּ כָּל עַמִּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיהָ וְרָאוּ מַמָּה", תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל אוֹמַר: אֵלּוּ תְּפִילִין שְׁבָרָאשׁ. "וְהִסְרָתִי אֶת כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרִי", אָמַר רַב חֲנָא בַר בִּינְנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן חֲסִידָא: מְלַמֵּד שְׁהֵרָאָה לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה קָשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין. "אָמַר רַב יְהוּדָה: קָשֶׁר שֶׁל תְּפִילִין צָרִיָּה שְׁיַהֲא לְמַעְלָה, כְּדִי שְׁיַהוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה, וְצָרִיָּה שְׁיַהֲא כְּלַפִּי פָּגִים, כְּדִי שְׁיַהוּ יִשְׂרָאֵל לְפָגִים וְלֹא לְאַחֹור. "אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַר בִּידְרִי אָמַר רַב, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַבִּי אַחָא אַרִיכָא אָמַר רַב הוּבָא, וְאָמְרִי לָהּ אָמַר רַב מְנַשְׁיָא אָמַר שְׁמוּאֵל: תְּפִילִין מַאימְתִי מְבָרָה עֲלֶיהֶן? מַשְׁעַת הַנֶּחֱתָן. אִינִי? וְהָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמַּצּוֹת כּוּלָן מְבָרָה עֲלֶיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן! אַבְיִי וְרַבָּא דְאָמְרִי תַרְוִיָּהוּ: מַשְׁעַת הַנֶּחֱסָה וְעַד שַׁעַת קְשִׁירָה.

אָמַר

כְּשִׁאוּחֹו אֲדָם בַּרְעָיוּעָה הַתְּלוּיָה בָּהָן וְאִתּוּ תְּפִלִּין

אֲכַתְרָה וְאִין גַּמְחִין מַדְתָּא וְאִידָךְ שְׁנַמְחֵן עַתִּיקָא לִיָּא אֲתִנָּא אַבְתָּרָה שְׁמַתְפַּשְׁט הַעוֹר הֵינָא חַדְתָּמָא: קְשִׁירָה תַּמָּה שְׁתַּהֲא הַקְשִׁירָה נָהָה וְאִם יֵשׁ קָשֶׁר אַחֵר בַּרְעָיוּעָה לְבַד מַקְשֶׁר שְׁקוּשְׁרִין בִּרְאֵשׁ תּוֹ לֹא הֵינָא קְשִׁירָה יְפֵה לְשׁוֹן אַחֵר קְשִׁירָה תַּמָּה רַעְיוּעָה שְׁלֵמָה וְלֹא קְשׁוּרָה: וְשִׁנְלָה לְתַפִּירָה לְגָאוּ שְׁלֹא וְרָאָה וְיָהֵא בַּשְּׁלֵמָה: מַה עֲמָא דְבַר וְכִין דִּלְחִין נוֹהֲגִין כֵּן לֹא תַשְׁעָה: גִּרְדוּמִי רַעְיוֹת מַה שְׁתַּוְלָה מִן הַרְעָיוֹת לְאַחַר שְׁנַתְקַשְׁרוּ בִּרְאֵשׁ אִם נִפְסַק מֵאוּתָן שִׁירִים וְנַשְׁתַּנְדְּרוּ גִרְדוּמִין כְּשִׁרִין גִּרְדוּמִין הִינוּ שִׁירִים: שַׁעוֹר תַּכְלֵת מַפְרֵשׁ בַּפֶּקֶךְ הַתַּכְלֵת (לְקַמֵּן מְנַחוֹת דף לח:) וְשַׁעוֹר אַזּוֹב מַפְרֵשׁ בפ"ק דְסָבָה (דף יג.): גִּרְדוּמִים (שְׁרִיר) שְׁרִירָין: מְכַלֵּל דְאִית לָהּ שַׁעוּרָא לְתַלִּית הַרְעָיוֹת לְבַר הַקָּשֶׁר מְדַמְנִי לָהּ שִׁירִים לְגִרְדוּמִין: מַחְוִי כְּפּוֹף [אֶרֶךְ הַרְעָיוּעָה תֵּהֱא עוֹדַפַּת עַל הַקָּשֶׁר] כַּמָּה שְׂכִיבֹל לְפִשְׁט מְאֲצַבַּע עַד אֶמְהָ: פְּשׁוּט כַּמָּה שְׂכִיבֹל לְפִשְׁט מַנְגֵּל וְעַד אֲצַבַּע דְלַגְבִּי (פְּשִׁיטוֹת) אֲצַבַּע וְגֻדָּל הֵינָא בַּפְּשִׁיטָה וּלְגַבִּי אֶמְהָ וְאֲצַבַּע בַּכְּפִיפָה לְפִי שְׁמַאֲצַבַּע גְּדֻלָּל מַתְפַּשְׁט יוֹתֵר הַרְפָּה מִצִּין אֲצַבַּע לְאֶמְהָ. גַּרְזֵה לְשׁוֹן צַרְתָּא דְזָא גַרְזֵה שֶׁל אֲנִגְדָל וְהִינוּ אֲצַבַּע הַסְּמוּךְ גְּדֻלָּל: רַבָּה בַּשְׁמַיִח תְּפִלִּין קָשֶׁר לִיָּה בְרִישָׁה וְשִׁירִי הַרְעָיוֹת פְּשִׁיט וְשְׂדֵי לָהּ וְתוּלִין עַל כַּתְּפוֹ מֵאֲחֵרִיו: וּמַתְּלִית לָהּ לַרְעָיוֹת הַתְּלוּיֹת הִיָּה גְדֻלָּן וּמַשְׁלָשָׁן טַרְטִי"ס בַּלַּע"י:

כְּדִידָן כַּמְנַהֵג שְׁלָנּוּ [תוּלִין לְפָנָיו]: קָשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שְׂנִישִׁם הַרְעָיוֹת

מסורת הש"ס
א לקמן מב; אוצר מדרשים השכם מדרש השכם ו; פסיקתא רבתי ב סוטה מד: ג מסכת דרך ארץ רבה; שבת סא; ספר מצוות גדול עשין
גליון הש"ס
תוס' ד"ה לא כו' ור"ת פ"י וכו'. הראה לי חכם אחד שכן מפורש בהדיא במדרש תנחומא בפרשת בא:
תורה אור השלם

ויסקפו השטרים לְדָגַר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַזֶּה וְיָדָהּ הַלֵּבָב יִלְדָּה וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִפֹּס אֶת־לֵבָב אֲחִיו בְּלִקְבוֹ [דברים כ, ח]

וקשרתם לאות על־יָדָךְ וקיוי לטקפת ביו עיניך [דברים ו, ח]

בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה בִּין שָׁל יָד לְשָׁל ראש דספר קדם שַׁיטח אוֹתָנוּ על הָראשׁ: סַח בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה חוֹזֵר וּמִבְּרָךְ. מִבְּאֵן מִדְקָדְקִים כְּשֶׁאֵדָם שׁוֹחַט עׇפּוֹת אוֹ לְהַנִּיחַ דְּבִשָׁל יָד מִתְחִיל לְהַנִּיחַ: מַצְנוֹת תַּפְּלִין דְּעִכְשׁוֹ גּוֹמֵר אֶת הַמַּצְנֶה: לֹא סַח אִין מִבְּרָךְ אֱלֹא עַל שָׁל יָד בְּלִבְד: סַח מִבְּרָךְ שְׁתַּיִם בְּדַשְׁלַח רַב תִּיא: סַח בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה וְלֹא בֵרַךְ עַל שָׁל ראש אֱלֹא סָמַךְ עַל בִּרְכָה ראשׁוֹנָה: עֲבָרָה הִיא בְּיָלוּ וְחוֹזֵר עֲלֶיהָ מַעֲרָבִי הַמְּלַחֲמָה בְּדֹאמְרִין בְּפִרְקָה מְשׁוּחַ מְלַחְמָה (סוּטָה מ:): הִיכְרָא וְרַךְ הַלֵּבָב מַעֲבָרֹת שְׁבִידוֹ: וְהִיוּ מְשַׁמַּע שְׁתַּיִם כָּל זְמַן שְׂהִיבוּ בִין עֵינֶיךָ וְהוּ שְׁתַּיִם כָּל זְמַן שְׂאוּתָנוּ שָׁל ראש מְנַחִים אוֹתָנוּ שָׁל יָד נְמִי מְנַחִין אֱלִמָא דְראש חֵלָן בְּרִישָׁא: תַּפְּלִין שְׁהִיחֹן קֳדָם עֲמוּדֵי הַשְּׁחַר מִבְּרָךְ עֲלִיָהן מַשְׁעֵת הַנֶּחֱסָתָּו מַשְׁעֵת זְמַן הַנֶּחֱסָתָּו דְאָמַר בְּפִרְקָה קָמָא דְבִרְכוּת (דף ט: ב) ״ס אַחֲרִים אוֹמְרִים מַשְׁרָאָה חֲבָרוּ מִרְחוּק ל' אֲמוֹת וְאִמְרִינוּ הֵתָם לַתַּפְּלִין בְּאַחֲרִים כְּלוּמַר לְהַנְחִית תַּפְּלִין בְּאַחֲרִים: שְׁמַא יֹאבְדוּ אִם יִשְׁאֵם בְּיָלוּ: מַנִּיחָם בְּרִאשׁוֹ: מִמַּשְׁמַשׁ בְּהוּ דְהִיוּ בָּאֵלוּ מַנִּיחֹן: שְׁתַּבְּלָה רָגְלָ מִן הַשּׁוּק לְאַחַר שְׁחַשְׂבָה: מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבֵּי יַעֲקֹב שְׁאֵם חֲלָצָן כו' אִין חוֹזֵר וּמַנִּיחֹן דְּלִילָה לֹאֻ זְמַן תַּפְּלִין הִיא בְּדֹאמְרִינוּ לְקַמֹּן: מְצִלוּ בְּהוּ בְּאַרְתָא תַּפְּלַת עַרְבִית כּר' יַעֲקֹב:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה בִּין שָׁל יָד לְשָׁל ראש דספר קדם שַׁיטח אוֹתָנוּ עַל הָראשׁ: סַח בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה חוֹזֵר וּמִבְּרָךְ. מִבְּאֵן מִדְקָדְקִים כְּשֶׁאֵדָם שׁוֹחַט עׇפּוֹת אוֹ בְּהַנִּיחַ דְּבִשָׁל יָד מִתְחִיל לְהַנִּיחַ: מַצְנוֹת תַּפְּלִין דְּעִכְשׁוֹ גּוֹמֵר אֶת הַמַּצְנֶה: לֹא סַח אִין מִבְּרָךְ אֱלֹא עַל שָׁל יָד בְּלִבְד: סַח מִבְּרָךְ שְׁתַּיִם בְּדַשְׁלַח רַב תִּיא: סַח בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה וְלֹא בֵרַךְ עַל שָׁל ראש אֱלֹא סָמַךְ עַל בִּרְכָה ראשׁוֹנָה: עֲבָרָה הִיא בְּיָלוּ וְחוֹזֵר עֲלִיהָ מַעֲרָבִי תְרוּוִיָהוּ: לֹא סַח – מִבְּרָךְ אַחַת, סַח – מִבְּרָךְ שְׁתַּיִם.^(א) **תַּנָּא**: סַח בִּין תַּפְּיִלָה לַתַּפְּיִלָה – עֲבִירָה הִיא בְּיָדוֹ, וְחוֹזֵר עֲלֶיהָ מַעֲרָבִי הַמְּלַחֲמָה.^(א) **תַּנָּא**: כְּשֶׁהוּא מַנִּיחַ – מַנִּיחַ שָׁל יָד, וְאַחַר כֵּה מַנִּיחַ שָׁל ראש, וּכְשֶׁהוּא חוֹלֵץ – חוֹלֵץ שָׁל ראש, וְאַחַר כֵּה חוֹלֵץ שָׁל יָד. בְּשֶׁלְמָא כְּשֶׁהוּא מַנִּיחַ – מַנִּיחַ שָׁל יָד וְאַחַר כֵּה מַנִּיחַ שָׁל ראש, דְּכַתִּיב: **”וְקִשְׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדָהּ”, וְהָדָר “וְהִיוּ לְטוֹטַפֹּת בֵּין עֵינֶיהָ”**. אֱלֹא כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ, חוֹלֵץ שָׁל ראש וְאַחַר כֵּה חוֹלֵץ שָׁל יָד, מְנַלָּן? אָמַר רַבָּה: רַב הוּנָא אֶסְבְּרָא לִי, אָמַר קָרָא: **”וְהִיוּ לְטוֹטַפֹּת בֵּין עֵינֶיהָ”**, כָּל זְמַן שְׁבִין עֵינֶיהָ יְהוּ שְׁתַּיִם. 'תָּנוּ רַבָּנִן: תַּפְּיִלִּין מַאימְתִי מִבְּרָה עֲלִיָהָ? מַשְׁעֵת הַנֶּחֱסָתָּו. בִּיצַד? הִיָּה מַשְׁפִּים לְצֹאת לַדֶּרֶךְ וּמִתְיַירָא שְׁמָא יֹאבְדוּ – מַנִּיחֹן, וּכְשִׁינְיַע זְמַנָּן מִמַּשְׁמַשׁ בְּהֹן וּמִבְּרָה עֲלִיָהָ. 'וְעַד מַתִּי מַנִּיחֹן? עַד שְׁתַּשְׁקַע חַחְמָה. רַבֵּי יַעֲקֹב אוֹמַר: עַד שְׁתַּכְלָה רָגְלָ מִן הַשּׁוּק, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד זְמַן שִׁינָּה. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבֵּי יַעֲקֹב שְׁאֵם חֲלָצָן לְצֹאת לְבֵית הַכֶּסֶּא אוֹ לִיכְנֵס לְבֵית הַמֶּרְחָץ וְשְׁקַעָה חֲמָה – שׁוֹב אֵינֻ חוֹזֵר וּמַנִּיחֹן. אָמַר רַב נַחֲמָן: הִלְכָה כְּרַבֵּי יַעֲקֹב. רַב חֲסִדָא וְרַבָּה בַר רַב הוּנָא מְצִלוּ בְּהוּ בְּאוּרְתָא. אִיכָא דְאָמְרִי: אִין הִלְכָה כְּרַבֵּי יַעֲקֹב.

וְהָא

בְּמָקוֹם שְׁזִקוּךְ לַכֶּסֶי אִמְרִינוּ בְּפִרְקָה כִּסּוּי הָדֵם (גס וְהָ שֵׁם) דְּנִפְטַר בְּבִרְכָה אַחַת. מ"ר: לֹא סַח מִבְּרָךְ אַחַת סַח מִבְּרָךְ שְׁתַּיִם. פִּרַשׁ בְּקוּנְטֵרַם לֹא סַח מִבְּרָךְ אַחַת בִּין שָׁל יָד בִּין ראש סַח מִבְּרָךְ שְׁתַּיִם לְהַנִּיחַ תַּפְּלִין בְּשָׁל יָד וְעַל מַצְנוֹת תַּפְּלִין בְּשָׁל ראש ור"ת פִּרַשׁ לֹא סַח מִבְּרָךְ אַחַת לְשָׁל ראש מִבְּרָךְ עַל מַצְנוֹת תַּפְּלִין שְׂזוּ הִיא בִּרְכָתוֹ סַח מִבְּרָךְ ב' לְשָׁל ראש לְהַנִּיחַ וְעַל מַצְנוֹת וְכֹן [כְּתִיב] בְּשִׁמּוֹשָׁא רַבָּא דְתַפְּלִין מ"ר: עֲבָרָה הִיא בְּיָדוֹ וְחוֹזֵר עֲלֶיהָ מַעֲרָבִי הַמְּלַחֲמָה. מִתּוֹךְ פִּרוּשׁ הַקּוּנְטֵרַם מַשְׁמַע דָּאִם סַח וּבְרָךְ שְׂרִי וְלִיכָא אֶסוּרָא אֱלֹא אֲדַרְבֵּה מַצְנֶה וְשֹׁכֵר בִּרְכָה וְהָ לְשׁוֹנוֹ סַח בִּין תַּפְּלָה לַתַּפְּלָה וְלֹא בֵרַךְ עַל שָׁל ראש עַל מַצְנוֹת אֱלֹא סָמַךְ עַל בִּרְכָה ראשׁוֹנָה עֲבָרָה הִיא בְּיָדוֹ. מ"ר: וּקְשַׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדָךְ וְהָדָר וְהִיוּ לְטוֹטַפֹּת בֵּין עֵינֶיךָ. מִבְּאֵן קָשָׁה לְפִירוּשׁ הַקּוּנְטֵרַם דְּפִרְקָה אָמַר לָהֶם הַמַּצְנֶה (וְיֹמָא לָנָּ: גָּס) גַּבִּי אִין מַעֲבִירִין עַל הַמַּצְנוֹת דְאָמַר שְׁמַע מִנֶּה עֲבֹרִי דְרַעָא אֶטוּטַפְתָא אֶסוּר כְּשֶׁפּוֹנַע בְּתַפְּלִין שָׁל יָד תַּחלָּה אֶסוּר לְהַעֲבִיר וְלְהַנִּיחַ שָׁל ראש דְאִין מַעֲבִירִין עַל הַמַּצְנוֹת וְהַשְׁתָא מֵאי אֲרִיא מִשׁוּם דְאִין מַעֲבִירִין עַל הַמַּצְנוֹת תַּפּוּךְ לִי מִשׁוּם דְּכָךְ מַצְנוֹתוֹ דַּמְנִיחַ שָׁל יָד וְאִח"כ מַנִּיחַ שָׁל ראש וּמִפְּרַשׁ ר"ת מִשׁוּם ר' חֲנַנְיָהל בְּשֵׁם רַב הִאי גָּאוֹן דְאִירִי בְּשַׁעָה שְׁחוּלָן תַּפְּלִין וּמַנִּיחֹן בְּתִיק שְׁלֹא יַעֲבִיר אוֹתָנוּ שָׁל יָד וְיִתְנַנָּה בְּתִיק תַּחלָּה וְאִח"כ שָׁל ראש לְמַעְלָה דֹא"כ כְּשֶׁבָּא לְהַנִּיחַ תַּפְּלִין הִיָּה פּוֹנַע בְּשָׁל ראש תַּחלָּה וְהִיָּה גְרִיךְ לְהַעֲבִיר עַל הַמַּצְנוֹת מִשׁוּם דְּשָׁל יָד מַנִּיחַ תַּחלָּה וְאִח"כ שָׁל ראש לְפִיכָךְ גְרִיךְ לְהַנִּיחַ בְּתוֹךְ הַתִּיק שָׁל ראש תַּחלָּה וְאִח"כ שָׁל יָד לְמַעְלָה וְרַבִּינוּ אֱלִיָּהוּ מְפִרַשׁ דְּלַעֲגִין מַשְׁמוֹשׁ אִירִי דְאִמְרִינוּ לְקַמֹּן שְׁאֵדָם חִיב לְמַשְׁמַשׁ בְּתַפְּלִין בְּכַל שַׁעָה וְשַׁעָה קַל וְחֹמֵר מַצִּין וְהַשְׁתָא קָאמַר דְּבִשָׁל יָד מִמַּשְׁמַשׁ תַּחלָּה מִשׁוּם דְּפִנַּע בְּהוּ בְּרִישָׁא וְאִין מַעֲבִירִין עַל הַמַּצְנוֹת. מ"ר: אָמַר רַבָּה רַב הוּנָא אֶסְבְּרָא לִי. רַבָּה גְרַסִין וְלֹא רַבָּא דְרַבָּא לֹא רָאָה רַב הוּנָא מַעוּלָם דְּהָא אִמְרִינוּ בְּפִרְקָה בְּתִרָא דְקִדּוּשִׁין (דף עב:) דְּבִיוִם שְׁמַת רַב יְהוּדָה נוֹלַד רַבָּא וְרַב הוּנָא שְׂכִיב קֳדָם רַב יְהוּדָה בְּדִמוּכַח בְּמוּעֵד קָטָן (דף יו.) דְּכִי נָח נִפְשָׁה דָרַב יְהוּדָה קָאמַר הֵתָם גְּבִירָא רַבָּה כְּרַב יְהוּדָה לִיכָא רַבָּא וְרַב הוּנָא הִיָּה גְדוֹל בְּחֻכְמָה וּבְמַעֲנָן מְכַל תַּלְמִידִים דָּרַב בְּדַמַּשְׁמַע בְּפִרְקָה בְּתִרָא דְבִתְבוֹת (דף קו.) . מ"ר: וּכְשִׁינְיַע זְמַנָּן מִמַּשְׁמַשׁ בְּהֹן וּמִבְּרָךְ. מִבְּאֵן נִרְאָה כְּשֶׁאֵדָם מַשְׁפִּים קֳדָם הַיּוֹם וּמִתַּעַטֵּף בְּצִיצִית כְּשִׁיאֹזֵר הַיּוֹם אִין גְרִיךְ לְהַסִּיר טְלוּיתוֹ כְּדִי לְחוֹזֵר וְלִלְבַשׁ וְלְהַתַּעַטֵּף וּלְבָרַךְ דְּבִינוּ שְׁמַמַּשְׁמַשׁ בּוּ יְכוּל לְבָרַךְ אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ לַחֲלֹק בִּין תַּפְּלִין לְצִיצִית שְׁהַמַּשְׁמוֹשׁ מַצְנֶה בְּדִלְקָמָן אִין נִרְאָה לַחֲלֹק דְּבִפְרָק הַתְּכַלֵּת (לְקַמֹּן מְנַחֹת דף מג.) מְדַמִּי תַּפְּלִין לְצִיצִית לַעֲגִין מַשְׁמוֹשׁ וּלְבָרַךְ. מ"ר: רַבֵּי יַעֲקֹב אוֹמַר עַד שְׁתַּבְּלָה רָגְלָ מִן הַשּׁוּק וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עַד זְמַן שָׁנָה. רַבֵּי יַעֲקֹב וְחֲכָמִים סְבִירָא לְהוּ דְּלִילָה זְמַן תַּפְּלִין אֱלֹא חִישִׁינוּ לְשִׁמָא יִשֹּׁן בְּהֹן וַעֲבִיד רַבֵּי יַעֲקֹב הַרְחָקָה טְפִי מְדַרְבְּנָן. מ"ר:

לו.

 עיין משפּט בר מצוה

א מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ד, טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ה:

ב מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו, טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ט:

ג מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ו, טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ט:

ד מיי' פז' מהל' מלכים ומלחמות הל' ז:

ה מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' כח סעי' ב:

ו מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ה, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' ל סעי' ג:

ז מיי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' י, טוש"ע או"ח סי' ל סעי' ב:

לו:

 עין משפט
 נר מצווה

א מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' י, טוש"ע או"ח סי' לא סעי' א:

ב מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יא:

ג מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יא:

ד מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יב, טוש"ע או"ח סי' ל סעי' ב:

ה מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יד, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' כח סעי' א:

ו מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ב, סמג עשין כב, טוש"ע או"ח סי' כז סעי' א:

והא רב חסדא ורבה בר רב הונא מצלי בהו בִּאורְתָא. פְּשִׁיטָא ליה דְּהָא דְקָאָמר רב

נחמן אין הִלְכָה כְּרֵבִי יַעֲקֹב לֹאֹ מִשּׁוּם שְׁנִיָּהּ הִלְכָה כְּחֻכִּים אֲדָם כֵּן לִימָא הִלְכָה כְּחֻכִּים אֶלָּא לְמִימַר דְּהִלְכָה כִּתְנָא קִמָּא וְהָא דָּלָא אָמר הִלְכָה כִּת"ק לְפִי שְׁהִדְבֵּר שְׁנוי סָתָם וְלֹא נִזְכַּר בַּהּ לְשׁוֹן רַבִּים וְלֹא לְשׁוֹן יְחִיד. מ"ר:
אִי קִסְבַּר לֵילֵה זְמַן תַּפְלִין. וא"ת מַכַּל מְקוֹם חוּלֵן כְּדִאֲמַרְינן בְּפ' בְּמָה אֵשֶׁה (שַׁבָּת דף סא.) גִּמְרָא וְלֹא בְּתַפְלִין דְּאִפִּי' לִמָּאן דְּאָמר שַׁבָּת זְמַן תַּפְלִין לֹא יֵצֵא דְלִמָּא מִפְּסָקוֹ וְאִתִּי לֹאֲתוּיָיגוּהוּ אֶרְבַּע אִמּוּת בִּרְשׁוּת הַרְבִּים וּמִיָּהוּ לְרַבִּי עֲנִי בַּר שְׁשׁוֹן דְּאָמר בְּפָרָק בְּמָה אֵשֶׁה יוֹצֵאָה (שַׁבָּת דף סד:) בְּכַבּוּל לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בִּרְה"ר אֶבֶל בְּחֻצַּר שְׂרִי נִיחָא דְּהִכָּא בְּחֻצַּר ור"ת פּוֹסֵק כְּרֵבִי עֲנִי אֶבֶל לָרֵב דְּאָמר כָּל שְׂאֲסְרוּ חֻכִּים לְצֹאת לְרִה"ר אָסְרוּ לְצֹאת לְחֻצַּר קֵשֶׁה וְאִין לִימַר דְּמוּנָה רַב בְּבִית דְּשְׂרִי דְּהָא אֲמַרְינן בְּרִישׁ פִּירָה (שַׁבָּת מו.) הֲשֵׁרִיס וְהִנְזִימִים וְהִטְבַּעוּת דְּרִי הֵן כָּכָל הַבָּלִים הַנְּטִילִים בְּחֻצַּר וְאָמר עֲלָא מַה טַּעַם הוֹאִיל וְאִיבָא תוֹרַת כָּלִי עֲלִיהֶם וְאִם הִיוּ רְאוּיִן לְהַתְקַשֵּׁט לֹא הִיָּה לִימַר טַעַם (דְּמַשְׁמַע) דְּשְׂרִי לְטַלְטֹל מִשּׁוּם תוֹרַת כָּלִי אַע"נ דָּלָא חַזִּי בַּשַּׁבָּת דְּמַדְמִי לִיָּה הָתָם לְשִׁקְנָא דְּנִפְטָא וי"ל דְּמוּנָה רַב דְּתַפְלִין דְּשְׂרִי בְּחֻצַּר דָּלָא אָסִירִי אֶלָּא בִּרְה"ר דָּלָא דְמִי לְשֹׁאֵר כַּבְשִׁיטִין דְּגִזַּר רַב בְּחֻצַּר דְּלִמָּא מִשְׁתַּלִּי וְאִתִּי לֹאֲפּוֹקִי לְרִה"ר אֶבֶל תַּפְלִין בִּין דְּעִשְׁוִין לְמַשְׁמַשׁ בְּתַפְלִין מְדַבֵּר דְּכִיד לִיָּה כְּדִאֲמַר בִּפ"ק דְּשַׁבָּת (דף יב.) גִּמְרָא לֹא יֵצֵא הַחֵיט בְּמַחְטוֹ דְּאָמר שְׁמוּאֵל יוֹצֵא אֶדָם בְּתַפְלִין עַם חֲשֵׁכָה מ"ט בִּין דְּאָמר רַבֵּה בַר אֲבִיהֶ חֵיב אֶדָם לְמַשְׁמַשׁ בְּתַפְלִין כָּל שָׁעָה וְשָׁעָה הִלְכָּךְ מְדַבֵּר דְּכַר לֵאוּ וא"ת אִם כֵּן כִּי אָמר רַב (שַׁבָּת דף סד:) כָּל שְׂאֲסְרוּ חֻכִּים לְצֹאת לְר"ה אָסוּר לְצֹאת לְחֻצַּר חוּץ מִכַּבּוּל וּפֹאֵה נְכֵרִית הֵנֶה לִיָּה לְמִימַר נְמִי חוּץ מִתַּפְלִין וי"ל דָּלָא מִיירִי רַב אֶלָּא בְּתַכְשִׁיטוֹן וְעוֹד מִשּׁוּם דְּלִמָּאן דְּאָמר שַׁבָּת לֹאֹ זְמַן תַּפְלִין הוּא לֹא שֵׁךְ לְמִימַר

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

וְהָא רַב חֲסֵדָא וְרַבְּה בַּר רַב הוּנָא מְצִלוּ בְּהוּ בְּאוּרְתָא? הֵהוּא פְּלִיגָא. וּמִי אָמַר רַבְּה בַּר רַב הוּנָא הֲכִי? וְהָא אָמַר רַבְּה בַּר רַב הוּנָא: סָפֵק חֲשִׁיכָה סָפֵק (לָא) [אִין] חֲשִׁיכָה – לֹא חוּלִץ וְלֹא מְבִיחַ, הָא וְדַאי חֲשִׁיכָה – חוּלִץ! הָתָם בְּעָרֵב שַׁבָּת אֵיתָמַר. מֵאִי קִסְבַּר? אִי קִסְבַּר לִילָה זְמַן תַּפְּיִלִין, שַׁבָּת נְמִי זְמַן תַּפְּיִלִין. אִי קִסְבַּר שַׁבָּת לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין, לִילָה נְמִי לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין. דִּמְהִיבָא דְּמַמְצֻטָא שַׁבָּת מִהָתָם מַמְצֻטִי לִילוּת. ^(א)דִּתְנִיבָא: "וְשַׁמְרַת אֵת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָה מִיָּמִים יְמִימָה" – "יָמִים" וְלֹא לִילוּת, "מִיָּמִים" וְלֹא כָּל יָמִים, פָּרַט לְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: לֹא נֶאֱמַרְהָ חוּקָה זֹו אֶלָּא לְפִסַּח בִּלְכֹּד. "נִפְקָא לִיָּה מִהִיבָא דְּנִפְקָא לִיָּה לְרַבִּי עֲקִיבָא, דִּתְנִיבָא: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: יָכוֹל יֵבִיחַ אָדָם תַּפְּיִלִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִיָּה לְאוֹת עַל יָדָךְ וּלְטוֹטַפַּת בֵּין עֵינֶיךָ" – מִי שְׂעָרִיכִין אוֹת, יֵצְאוּ שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים שְׁהֵן גּוֹפֶן אוֹת. ^(ב)אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְּבִיחַ תַּפְּיִלִין אַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה עוֹבֵר בַּעֲשָׂה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עוֹבֵר בִּלְאוֹ. לִימָא בְּרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא קָא מִיפְלָגִי, דְּאָמַר רַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא: כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הַשֶּׁמֶר" "פָּן" וְ"אֵלִי" אֵינּוּ אֶלָּא לֹא תַעֲשֶׂה. ^(ג)דָּמַר אֵית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין, וּמָר לִית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין. ^(ד)לָא, דְּכוּלֵּי עֲלִמָא אֵית לְהוּ דְרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר "הַשֶּׁמֶר" דָּלָאו – לָאו, וְ"הַשֶּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה – עֲשֶׂה, וּמָר סָבַר "הַשֶּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה נְמִי לָאו. "וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְאִם לְשִׁמְרָן – מוֹתַר. וְאָמַר רַבִּינָא: הִנּוּה יִתִּיבְנָא קַמִּיָּה דְרַב אָשִׁי וְחֲשׂוה, וְהַנִּיחַ תַּפְּיִלִין, וְאָמַרִי לִיָּה: לְשִׁמְרָן קָא בְּעִי לְהוּ מָר? וְאָמַר לִי: אִין. וְחַזִּיתִיָּה דְלַעֲתִיָּה דָּלָאו לְשִׁמְרָן הוּא בְּעִי, קִסְבַּר: הִלְכָה וְאִין מוֹרִין כּוֹ. ^(ה)אָמַר רַבְּה בַּר רַב הוּנָא: חֲזִיב אָדָם לְמַשְׁמַשׁ בְּתַפְּיִלִין בְּכָל שָׁעָה, קַל וְחוֹמֶר מְצִיץ, וּמָה צִיץ שְׂאִין כּוֹ אֶלָּא אֲזוּכְרָה אַחַת, אָמַרְה תוֹרָה: "וְהִיָּה עַל מִצְּחוֹ תְּמִיד", שְׁלֹא (תַּסִּיחַ) [אִסִּיחַ] דַּעֲתוֹ מִמֶּנּוּ, תַּפְּיִלִין שְׂיֵשׁ בָּהֶן אֲזוּכְרוֹת הִרְבָּה, עַל אַחַת כַּמָּה וּכְמָה! ^(ו)תְּנִין רַבְּנִין: "יָדָךְ" – זֹו שְׁמַאֵל. אֵתָּה אוֹמַר שְׁמַאֵל, אוּ אֵינּוּ אֶלָּא יָמִין? תִּלְמוּד לוֹמַר: "אַף יָדִי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמַיְנִי טַפְּחָה שְׁמַיִם", וְאוֹמַר: "יָדָה לִיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וַיְמַיְנָה לְהִלְמוֹת עַמִּלִּים", וְאוֹמַר: "לָמָּה תָּשִׁיב יָדָךְ וַיְמַיְנָךְ מִקְּרֵב חִיקָךְ כִּלְהָ".

רַבִּי

לְפִסַּח בִּלְכֹּד וה"ק גְּעָשֶׂה פִּסַּח מַשְׁנֶה לְשִׁנָּה: נִפְקָא לָהּ כְּלוּמַר לַעוֹלָם קִסְבַּר לֵילֵה זְמַן תַּפְּלִין הוּא נִשְׁבָּת מִמַּעִיט לָהּ מַהִיבָא דְנִפְקָא לָהּ לְר' עֲקִיבָא: שְׁשׁוֹן עֲצֻמָן אוֹת בֵּין הַקב"ה לְיִשְׂרָאֵל דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת לא) כִּי אוֹת הִיא וְגו': עוֹבֵר בִּלְאוֹ דְּכַתִּיב וְשַׁמְרַת וְכָל הַשֶּׁמֶר לֹא תַעֲשֶׂה הוּא: הַשֶּׁמֶר דָּלָאו לָאו רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר הַשֶּׁמֶר דְּכַתִּיב בְּמִלְתָּא דְּמִן־הַר רִחְמָנָא לֹא תַעֲשֶׂה הִי לָאו גְּמוּר לְלָקוֹת כְּגוֹן (דְּבָרִים כד) הַשֶּׁמֶר בְּנַעַע צְרַעַת דְּמַשְׁמַע שְׁלֹא יִקְוֶן בַּהֲרִיטוֹ וְכוֹן (שְׁמוֹת לד) הַשֶּׁמֶר לָךְ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית וְגו' אֶבֶל הַשֶּׁמֶר דַּעֲשֶׂה כְּגוֹן הָאִי דְּמַשְׁמַע לַעֲשׂוֹת תַּפְּלִין גְּעָשֶׂה הוּא: וְאִם לְשִׁמְרָן שְׁלֹא יֵאבְדּוּ מִתַּר לְהַנִּיחַן אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה: קִסְבַּר הִלְכָה דְלֵילֵה זְמַן תַּפְּלִין הוּא: וְאִין מוֹרִין כּוֹ שְׁמַא יִשְׁכַּחַם וְיֵשׁוּן בָּהֶן מְקַאֲמַר לִיָּה לְשִׁמְרָן דְּהַעֲנִיב: יָדִי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמַיְנִי וְגו' מִדְּכַתִּיב יָדִי וַיְמִין ש"מ יָד הִנֵּנוּ שְׁמַאֵל:

וְהָא רַב חֲסֵדָא וְרַבְּה בַּר רַב הוּנָא מְצִלוּ בְּהוּ בְּאוּרְתָא? הֵהוּא פְּלִיגָא. וּמִי אָמַר רַבְּה בַּר רַב הוּנָא: סָפֵק חֲשִׁיכָה סָפֵק (לָא) [אִין] חֲשִׁיכָה – לֹא חוּלִץ וְלֹא מְבִיחַ, הָא וְדַאי חֲשִׁיכָה – חוּלִץ! הָתָם בְּעָרֵב שַׁבָּת אֵיתָמַר. מֵאִי קִסְבַּר? אִי קִסְבַּר לִילָה זְמַן תַּפְּיִלִין, שַׁבָּת נְמִי זְמַן תַּפְּיִלִין. אִי קִסְבַּר שַׁבָּת לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין, לִילָה נְמִי לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין. דִּמְהִיבָא דְּמַמְצֻטָא שַׁבָּת מִהָתָם מַמְצֻטִי לִילוּת. ^(א)דִּתְנִיבָא: "וְשַׁמְרַת אֵת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָה מִיָּמִים יְמִימָה" – "יָמִים" וְלֹא לִילוּת, "מִיָּמִים" וְלֹא כָּל יָמִים, פָּרַט לְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: לֹא נֶאֱמַרְהָ חוּקָה זֹו אֶלָּא לְפִסַּח בִּלְכֹּד. "נִפְקָא לִיָּה מִהִיבָא דְּנִפְקָא לִיָּה לְרַבִּי עֲקִיבָא, דִּתְנִיבָא: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: יָכוֹל יֵבִיחַ אָדָם תַּפְּיִלִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִיָּה לְאוֹת עַל יָדָךְ וּלְטוֹטַפַּת בֵּין עֵינֶיךָ" – מִי שְׂעָרִיכִין אוֹת, יֵצְאוּ שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים שְׁהֵן גּוֹפֶן אוֹת. ^(ב)אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְּבִיחַ תַּפְּיִלִין אַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה עוֹבֵר בַּעֲשָׂה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עוֹבֵר בִּלְאוֹ. לִימָא בְּרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא קָא מִיפְלָגִי, דְּאָמַר רַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא: כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הַשֶּׁמֶר" "פָּן" וְ"אֵלִי" אֵינּוּ אֶלָּא לֹא תַעֲשֶׂה. ^(ג)דָּמַר אֵית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין, וּמָר לִית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין. ^(ד)לָא, דְּכוּלֵּי עֲלִמָא אֵית לְהוּ דְרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר "הַשֶּׁמֶר" דָּלָאו – לָאו, וְ"הַשֶּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה – עֲשֶׂה, וּמָר סָבַר "הַשֶּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה נְמִי לָאו. "וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְאִם לְשִׁמְרָן – מוֹתַר. וְאָמַר רַבִּינָא: הִנּוּה יִתִּיבְנָא קַמִּיָּה דְרַב אָשִׁי וְחֲשׂוה, וְהַנִּיחַ תַּפְּיִלִין, וְאָמַרִי לִיָּה: לְשִׁמְרָן קָא בְּעִי לְהוּ מָר? וְאָמַר לִי: אִין. וְחַזִּיתִיָּה דְלַעֲתִיָּה דָּלָאו לְשִׁמְרָן הוּא בְּעִי, קִסְבַּר: הִלְכָה וְאִין מוֹרִין כּוֹ. ^(ה)אָמַר רַבְּה בַר רַב הוּנָא: חֲזִיב אָדָם לְמַשְׁמַשׁ בְּתַפְּיִלִין בְּכָל שָׁעָה, קַל וְחוֹמֶר מְצִיץ, וּמָה צִיץ שְׂאִין כּוֹ אֶלָּא אֲזוּכְרָה אַחַת, אָמַרְה תוֹרָה: "וְהִיָּה עַל מִצְּחוֹ תְּמִיד", שְׁלֹא (תַּסִּיחַ) [אִסִּיחַ] דַּעֲתוֹ מִמֶּנּוּ, תַּפְּיִלִין שְׂיֵשׁ בָּהֶן אֲזוּכְרוֹת הִרְבָּה, עַל אַחַת כַּמָּה וּכְמָה! ^(ו)תְּנִין רַבְּנִין: "יָדָךְ" – זֹו שְׁמַאֵל. אֵתָּה אוֹמַר שְׁמַאֵל, אוּ אֵינּוּ אֶלָּא יָמִין? תִּלְמוּד לוֹמַר: "אַף יָדִי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמַיְנִי טַפְּחָה שְׁמַיִם", וְאוֹמַר: "יָדָה לִיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה וַיְמַיְנָה לְהִלְמוֹת עַמִּלִּים", וְאוֹמַר: "לָמָּה תָּשִׁיב יָדָךְ וַיְמַיְנָךְ מִקְּרֵב חִיקָךְ כִּלְהָ".

רַבִּי

לְפִסַּח בִּלְכֹּד וה"ק גְּעָשֶׂה פִּסַּח מַשְׁנֶה לְשִׁנָּה: נִפְקָא לָהּ כְּלוּמַר לַעוֹלָם קִסְבַּר לֵילֵה זְמַן תַּפְּלִין הוּא נִשְׁבָּת מִמַּעִיט לָהּ מַהִיבָא דְנִפְקָא לָהּ לְר' עֲקִיבָא: שְׁשׁוֹן עֲצֻמָן אוֹת בֵּין הַקב"ה לְיִשְׂרָאֵל דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת לא) כִּי אוֹת הִיא וְגו': עוֹבֵר בִּלְאוֹ דְּכַתִּיב וְשַׁמְרַת וְכָל הַשֶּׁמֶר לֹא תַעֲשֶׂה הוּא: הַשֶּׁמֶר דָּלָאו לָאו רַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר הַשֶּׁמֶר דְּכַתִּיב בְּמִלְתָּא דְּמִן־הַר רִחְמָנָא לֹא תַעֲשֶׂה הִי לָאו גְּמוּר לְלָקוֹת כְּגוֹן (דְּבָרִים כד) הַשֶּׁמֶר בְּנַעַע צְרַעַת דְּמַשְׁמַע שְׁלֹא יִקְוֶן בַּהֲרִיטוֹ וְכוֹן (שְׁמוֹת לד) הַשֶּׁמֶר לָךְ פֶּן תִּכְרַת בְּרִית וְגו' אֶבֶל הַשֶּׁמֶר דַּעֲשֶׂה כְּגוֹן הָאִי דְּמַשְׁמַע לַעֲשׂוֹת תַּפְּלִין גְּעָשֶׂה הוּא: וְאִם לְשִׁמְרָן שְׁלֹא יֵאבְדּוּ מִתַּר לְהַנִּיחַן אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה: קִסְבַּר הִלְכָה דְלֵילֵה זְמַן תַּפְּלִין הוּא: וְאִין מוֹרִין כּוֹ שְׁמַא יִשְׁכַּחַם וְיֵשׁוּן בָּהֶן מְקַאֲמַר לִיָּה לְשִׁמְרָן דְּהַעֲנִיב: יָדִי יִסְדָּה אֶרֶץ וַיְמַיְנִי וְגו' מִדְּכַתִּיב יָדִי וַיְמִין ש"מ יָד הִנֵּנוּ שְׁמַאֵל:

וְהָא רַב חֲסֵדָא וְרַבְּה בַּר רַב הוּנָא מְצִלוּ בְּהוּ בְּאוּרְתָא? הֵהוּא פְּלִיגָא. וּמִי אָמַר רַבְּה בַּר רַב הוּנָא: סָפֵק חֲשִׁיכָה סָפֵק (לָא) [אִין] חֲשִׁיכָה – לֹא חוּלִץ וְלֹא מְבִיחַ, הָא וְדַאי חֲשִׁיכָה – חוּלִץ! הָתָם בְּעָרֵב שַׁבָּת אֵיתָמַר. מֵאִי קִסְבַּר? אִי קִסְבַּר לִילָה זְמַן תַּפְּיִלִין, שַׁבָּת נְמִי זְמַן תַּפְּיִלִין. אִי קִסְבַּר שַׁבָּת לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין, לִילָה נְמִי לָאו זְמַן תַּפְּיִלִין. דִּמְהִיבָא דְּמַמְצֻטָא שַׁבָּת מִהָתָם מַמְצֻטִי לִילוּת. ^(א)דִּתְנִיבָא: "וְשַׁמְרַת אֵת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָה מִיָּמִים יְמִימָה" – "יָמִים" וְלֹא לִילוּת, "מִיָּמִים" וְלֹא כָּל יָמִים, פָּרַט לְשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: לֹא נֶאֱמַרְהָ חוּקָה זֹו אֶלָּא לְפִסַּח בִּלְכֹּד. "נִפְקָא לִיָּה מִהִיבָא דְּנִפְקָא לִיָּה לְרַבִּי עֲקִיבָא, דִּתְנִיבָא: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: יָכוֹל יֵבִיחַ אָדָם תַּפְּיִלִין בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים? תִּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִיָּה לְאוֹת עַל יָדָךְ וּלְטוֹטַפַּת בֵּין עֵינֶיךָ" – מִי שְׂעָרִיכִין אוֹת, יֵצְאוּ שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים שְׁהֵן גּוֹפֶן אוֹת. ^(ב)אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַמְּבִיחַ תַּפְּיִלִין אַחַר שְׁקִיעַת הַחֲמָה עוֹבֵר בַּעֲשָׂה, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: עוֹבֵר בִּלְאוֹ. לִימָא בְּרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא קָא מִיפְלָגִי, דְּאָמַר רַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא: כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "הַשֶּׁמֶר" "פָּן" וְ"אֵלִי" אֵינּוּ אֶלָּא לֹא תַעֲשֶׂה. ^(ג)דָּמַר אֵית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין, וּמָר לִית לִיָּה דְרַבִּי אֲבִין. ^(ד)לָא, דְּכוּלֵּי עֲלִמָא אֵית לְהוּ דְרַבִּי אֲבִין אָמַר רַבִּי אֵילְעָא, וְהָכָא בְּהָא קָא מִיפְלָגִי: מָר סָבַר "הַשֶּׁמֶר" דָּלָאו – לָאו, וְ"הַשֶּׁמֶר" דַּעֲשֶׂה – עֲשֶׂה, ו

מסורת הש"ס

א עירובין צה: ב בבא קמא יא:
גליון הש"ס

גמ' בעא מיניה פלימו. עיין בכתנות אור להגאון בעל פנים מאירות פ' במדבר: תוס' ד"ה יד כו' כיון שכבר מירש כו'. ע"י עירובין דף ב ע"ב תוס' ד"ה בין לרבנן:
תורה אור השלם

ונרא יוסף מירושית אביו נד"ימינו עליראש אפרים ונרע בעיניו וניתמד יד"אביו להסיר אתה מעל ראשיאפרים עליראש מנשה (בראשית מו, יז)

וקשרם לאות על־ידך והיו לטשפת בין עיניך (דברים ו, ח) וכתבם על־מזוזות ביתך ובשעריך (דברים ו, ט) והנה לאות על־ידךה ולטושפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו יהנה מפערים (שמות יג, טז)

קל-פטר רחם לכל־בשר אשר יקריבו ליהנה באדם ובהמה ויהי־לדך אף פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור־הבהמה הקטמה תפדה (במדבר יח, טו)

ר' יוסי החורס חָטְמוּ מִשְׁקַע בְּדִאֲמְרִי בַּבְּכוּרוֹת (דף מג:)‏ חרוס זה שְׁחַטְמוּ רבי יוסי החורס. פי' בַּקּוּנְטָרָם חָטְמוּ הִיזֵה שְׂקוּעַ כַּעֲשֵׂן חָרוּס בַּבְּכוּרוֹת (דף מג:)‏ וְתִמָּה הוּא לומר שְׂכָנָהוּ בְּשֹׁנָן גְּנָאִי אֶלְאָ עַל שֵׁם מְקוֹמוֹ נִקְרָא כֵּן. מ"ר: יד וְיִמְנוּ אֶקְרִי. וּמִדְּכַתִּיב (בְּרֹאשִׁית מ"ח:י"ז) וַיִּתְּמֶךְ יד אֲבִיו לֹא קָשָׁא מִיָּדִי כִּיֹּן שֶׁבֶר פֶּרֶשׁ יד וְיִמְנוּ וְנִרְאֶה דר' יוסי נָמִי לֹאֲהֵאָה קֹא סְמִיךְ וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא מִיִּיתִי מִיָּדוֹ הַיְּמִנִית דְּמַצְרָע. מ"ר: מֵה בְּתוּבָה בְּיָמִין אֶף קָשִׁירָה בְּיָמִין דְּלִיף מִשְׁמַע לָשׁוֹן וְתוּבָה שְׁמַע מִנֵּה בְּשִׁמְאַל הָאִמֵּר דְּאִין בֶּה כַח בְּגָדִיבָה ל"א יָדְכָה יד בֶּהָה עָמִיד בְּלֹא כַח: בְּתַנְאִי דְּאִיכָא תַנָּא דְּגִילִי שְׂמַאל מִיָּדְכָה כֶּרֶב אֲשִׁי וְאִיכָא דְלָא יְלִיף: לְרַבּוֹת אֶת הַגָּסִם שְׂאִין לוֹ יד דְּיָדְכָה דְּמִשְׁמַע יד רַעֲוִיָּה וּמִתְקַלְתָּ: אִין לוֹ זְרוּעַ שְׂמַאל: וְיָמִין שָׁל אֲטֵר הֵינָא שְׂמַאל לְמִידָּה הוֹאִיל רַב כּוּחַ בְּשִׁמְאָלוֹ: כְּשׁוֹלֵט בְּשִׁתֵּי יָדָיו שִׁשְׁתֵּיהֶן שׁוֹת לוֹ בַּכַּח דְּכִין דְּאֶף בְּיָמִין נָמִי שׁוֹלֵט הַלֶּכֶךְ מִנְיָחָה בְּשִׁמְאָלוֹ לְפִי שֶׁהִיא שְׂמַאל לְכָל אֶדָם וּאֵע"ג דְּלְמִידָּה הֵינָא יָמִין: קְבוּרַת בְּדִרְוִי: יִהְיֶה אֶתְדַקְדֹּק חָאִי: רופס כך כִּשְׁהוּא חָטוֹן כּוֹן שָׁנָה: אוֹ קוּס גָּלִי אוֹ עֲמוּד וְנָא בְּגִלּוֹת אוֹ קָבֵל עָלֶיךָ שְׁמַתָּא דְּאִחֻכִּי חִיכַת בִּי: עֲשֵׂר סְלָעִים דְּחַד בְּכוֹר הוּא וְאִית לִיה תְּרִי רִישִׁי וְחָשִׁיב כְּתָרִין וּאֵע"ג דְּיוֹלָדָת תְּאוּמִים לֹא יִהְיֶה אֶלְא ה' סְלָעִים בְּדִאֲמְרִין בֶּפ' יֵשׁ בְּכוֹר לְגַחְלָה (בְּכוּרוֹת מוה). אִפ"ה הַתֵּם הוּא מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצַם אֶבֶל הָבָא חַד הוּא וְאֶפְשָׁר לְצַמְצַם שְׁנָאֻו בְּאֶחָד וְהוּ שְׁנֵיהֶם פְּטוֹר רַחֵם: שׁוּמַע אֲנִי אִפִּי: נְטוֹרָף נְהָרַב בְּתוֹךְ ל' יוֹם נָמִי חֹבֵב דְּאֶף עַל גֵּב דְּכַתִּיב (בַּמִּדְבָּר י"ח:ט"ו-י"ט) וּפְדִיתִי מִכֶּן חֲדָשׁ תַּפְדֶּה אִפ"ה הָבָא אֶבֶל לְמִימַר אִם לֹא נְהָרַב הָיוּ חַי ל' וּבְכוֹר מַעֲלִיָּא הוּא:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

רבי יוסי החורס אומר: **מְצִינוּ יָמִין שְׁנִקְרָא יָד, שְׁנַאָמַר: "וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי יֹשִׁית אָבִיו יָד יְמִינוֹ". וְאִידָּהּ – "יֵיד יְמִינוֹ" אִיקְרִי, "יָד" סְתֵמָא לֹא אִיקְרִי. רַבִּי נִתָּן אוֹמַר: אֵינּוּ צָרִיךְ, הָרִי הוּא אוֹמַר: "וּקְשָׁרְתָם" וּ"וּכְתַבְתָּם" – מָה בְּתִיבָה בְּיָמִין, אֶף קָשִׁירָה בְּיָמִין, וְכִיןֹן דְּקָשִׁירָה בְּיָמִין – הַנֶּחֱה בְּשִׁמְאַל הִיא. וְרַבִּי יוֹסִי הַחוֹרָם, הַנֶּחֱה דְּבִשְׁמַאל מָנָא לִיָּה? נִפְקָא לִיָּה מֵהִיכָא דְּנִפְקָא לִיָּה לְרַבִּי נִתָּן. רַב אֲשִׁי אָמַר: מ"יָדְכָה" כְּתִיב, בְּה"י כְּהָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶבָא לְרַב אֲשִׁי: וְאִימָא "יָדְךָ" שְׁכַכְתָּ? אָמַר לִיָּה: מִי כְּתִיב בְּחִי"ת? כְּתַנְאִי: "יָדְכָה" בְּה"י – זֹו שְׁמַאל, אַחֲרִים אוֹמְרִים: "יָדְךָ" לְרַבּוֹת אֶת הַגִּידִם. תַּנְיָא אִידָּהּ: אִין לוֹ זְרוּעַ – פְּטוֹר מִן הַתְּפִילִין, אַחֲרִים אוֹמְרִים: "יָדְכָה" לְרַבּוֹת אֶת הַגִּידִם. "תָּנוּ רַבָּנַן: אֲטֵר מַנִּיחַ תְּפִילִין בְּיָמִינוּ, שְׁהוּא שְׁמַאלוֹ. וְהִתְנִיָּא: מַנִּיחַ בְּשִׁמְאָלוֹ שְׁהוּא שְׁמַאלוֹ שֶׁל כָּל אָדָם! אָמַר אַבְיִי: כִּי תַנְיָא הֵהִיא בְּשׁוֹלֵט בְּשִׁתֵּי יָדָיו.^[כא] תַּנָּא דְּבִי מְנַשֶּׁה: "עַל יָדְךָ" – זֹו קִיבוּרַת, "בֵּין עֵינֶיךָ" – זֹו קְדֻקָּה. הִיכָא? אֲמַרִי דְּבִי רַבִּי יַנָּאי: מְקוּם שְׁמוּחַו שֶׁל תִּינוּק רופס. בַּעַא מִיָּנִיָּה פְּלִימוּ מַרְבִּי: מִי שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי רְאשִׁים, בְּאִיזָה מְהֹן מַנִּיחַ תְּפִילִין? אָמַר לִיָּה: אוֹ קוּס גָּלִי, אוֹ קָבֵל עָלֶךָ שְׁמַתָּא. אֲדַהֲכִי אֶתָּא הֵהוּא גַבְרָא, אָמַר לִיָּה: אִיתִילִיד לִי יְנוּקָא דְּאִית לִיָּה תְּרִי רִישִׁי, כַּמָּה בְּעֵינָא לְמִיתַב לְכַהֵן? אֶתָּא הֵהוּא סָבָא תַנָּא לִיָּה: חִיִּיב לִיתֵן לוֹ עֲשָׂרָה סְלָעִים.^[כב] אֵינִי? וְהִתְנִי רַמִּי בַר חֲמַא: מִתוּךְ שְׁנַאָמַר "פְּדָה תַּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם", שׁוּמַע אֲנִי אֶפִּילוֹ נְטוֹרָף בְּתוּךְ שְׁלֹשִׁים, תְּלָמוּד לומר**

"אה"
הכתף למרפק ומרפק הוא קודא בדמשמע דמסקת ערכין (דף יט:)‏ בֶּפ' האומר משקלי דקתני מכנים ביד עד האציל וברגל עד הארבעה קרי לאציל מרפק בְּתַנְיָא

הכתף למרפק ומרפק הוא קודא בדמשמע דמסקת ערכין (דף יט:)‏ בֶּפ' האומר משקלי דקתני מכנים ביד עד האציל וברגל עד הארבעה קרי לאציל מרפק בְּתַנְיָא שֵׁם מְקוֹמוֹ נִקְרָא כֵּן. מ"ר: יד וְיִמְנוּ אֶקְרִי. וּמִדְּכַתִּיב (בְּרֹאשִׁית מ"ח:י"ז) וַיִּתְּמֶךְ יד אֲבִיו לֹא קָשָׁא מִיָּדִי כִּיֹּן שֶׁבֶר פֶּרֶשׁ יד וְיִמְנוּ וְנִרְאֶה דר' יוסי נָמִי לֹאֲהֵאָה קֹא סְמִיךְ וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא מִיִּיתִי מִיָּדוֹ הַיְּמִנִית דְּמַצְרָע. מ"ר: מֵה בְּתוּבָה בְּיָמִין אֶף קָשִׁירָה בְּיָמִין. בְּסִמּוֹךְ אֲמַרִי דְּאֲטֵר מְנִיחַ תְּפִלִין בְּיָמִינוּ שֶׁהִיא שְׂמַאלוֹ וְהַשְׁתָּא אֶדָם הַכּוּתֵב בְּיָמִינוּ וְשֹׁאֵר רַב מַעֲשִׂיו בְּשִׁמְאָלוֹ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּאִתָּה מִן מוּנִיחַ תְּפִלִין וְשֹׁאֵר יֵשׁ לְדַמּוּתוֹ כְּשׁוֹלֵט בְּשִׁתֵּי יָדָיו. מ"ר: אִין לוֹ זְרוּעַ פְּטוֹר מִן הַתְּפִלִין אַחֲרִים אוֹמְרִים יָדְכָה כו'. מִר אָמַר חָדָא וַיִּמַר אָמַר חָדָא וְלֹא פְלִיגִי. מ"ר: קַבְרַת. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטָרָם בְּדִרְוִי וְקַבְרַת הוּא לָשׁוֹן קַבּוּצַת בְּשָׂר כַּמוֹ (כ"ב דף ה.) קְבוּרָא דְּאִהִינִי וְאוּר"ת דְּהוּא גּוֹבֶה הַבָּשָׂר שְׁבָזוּעַ שְׁבִין בֵּית הַשְּׁחִי לְמַרְפֵּק שְׁקוּרִין קוּדָא (וְאוּר"ת) לֹא כַדְבָּרִי הַמְּפָרְשִׁים גּוֹבֶה בְּשָׂר שְׁבָאִיתוֹ עַצֵם שְׁבִין הִיזֵד לְמַרְפֵּק דְּהָא מִשְׁמַע כָּכֵל דּוֹכַחִי דְּמַעַת תְּפִלִין בְּזָרוּעַ בְּדִאֲמְרִין לְקַטֵּן (מְנַחוֹת דף מג:)‏ חֲבִיבִין וַיִּשְׁרָאֵל שֶׁסֶבֶן הַקֹּב"ה בְּמַעַת תְּפִלִין בְּרֹאשִׁיָּהוּ וּבְזִרְעוּמִיָּהוּן וּבֶפ' בְּתָרָא דְּעִירובִין (דף צה:)‏ וְקוּשֵׁר בְּזָרוּעוֹ בְּמָקוּם תְּפִלִין וְאֲמַרִין נָמִי אִין לוֹ זְרוּעַ פְּטוֹר מִן הַתְּפִלִין וְאוּתוֹ עַצֵם שְׁבִין יד לְקוּלָא אֵינּוּ קָרִי זְרוּעַ אֶלְא קִנָּה בְּדַתְנָן דְּמַם' אֶחָלוֹת (פ"א מ"ח) דְּקַחְשִׁיב רַמ"ח אִיבָּרִים ל' בַּפֶּסֶת יד ו' בְּכָל אֶרְצֵהּ] שְׁנִים בָּקִנָה שְׁנִים בְּמַרְפֵּק אֶחָד בְּזָרוּעַ ו' בַּכְּתָף וּמִשְׁמַע בְּהֻדָּא דְּהֵהוּא דְּסִמּוֹךְ לַכְּתָף הוּא זְרוּעַ שְׁבִין

הכתף למרפק ומרפק הוא קודא בדמשמע דמסקת ערכין (דף יט:)‏ בֶּפ' האומר משקלי דקתני מכנים ביד עד האציל וברגל עד הארבעה קרי לאציל מרפק בְּתַנְיָא וְיָדֵינוּ אֵיִישׁוֹל וּבְמַסְכַּת סוֹפְרִים (פ"ג)‏ תַּנְיָא לֹא יָהִים שְׁנֵי אֲצִילִי עַל הַסֶּפֶר וְהוּוּ הַקּוּלָא שְׁדָרָךְ לְהַשְׁעֵן עָלָיו עוֹד אֲמַרִי בִפ"ב דְּזָבָחִים (דף יט.) וְלֹא וְיָהוּדוּ בַּעֲד שְׂאִין חוּגְרִין בְּמָקוּם שְׁמַיְעִין וְלֹא לְמַטָּה מִמַּתְנִיָּהוּן וְלֹא לְמַעְלָה מֵאֲצִילִיָּהוּן אֶלְא בִּגְגַד אֲצִילִי וְיִזְהִיו וְהִינוּ בִּגְגַד הַקּוּלָא שֶׁשֶּׁם דָּרָךְ לַחֲנַד וְלֹא בִּגְגַד אִישׁוֹיל דְּאֶדְרַבָּה שֵׁם מָקוּם זַעַה וַיִּתֵּר וּבַפֶּרֶק הַמִּפְלֵת (נָגַה דף ל:)‏ דְּאֲמַרִין גַּבִּי וְלָךְ בְּמַעֲי אִמּוֹ וְשְׁנֵי אֲצִילִי עַל בִּרְכָיו וּמַהִל דְּכַתִּיב בְּרִימְיָה (לח) שִׁים נָא בְּלִוְיִי הַסְּחָבוֹת תַּחַת אֲצִילִי יָדֶיךָ לֹא קָשִׁיֹא מִיָּדִי וְלִפִּי שְׁהִיָּה אִיזוּחַ בַּחֲבִלִים בְּזִידִי וּמַשִּׁים תַּחַת הַקּוּלָא בְּלִוְיִי הַסְּחָבִים שְׁלֹא יִיחָדוּ לוֹ וְהָא דַּתְנָן גַּבִּי שְׁבַת הַמוּצִיא בְּפִיו וּבְמַרְפָּקוֹ אֶפְשָׁר שְׂתִין אֶדָם גְּרוּעָתָת בִּגְגַד אוּתוֹו פֶּרֶק שֶׁל קוּדָא מַפְבִּיטִים וְכוּפַף יָדוֹ עַל כַּתְפוֹ שְׁלֹא תַפּוֹל הַגְּרוּעָתָת וַיּוּצִיאָהָ וְהָא דַּתְנָן בֶּפ' ד' מִיתוֹת (סְנִהֲדָרִין דף סה.) בַּעַל אוֹב זֶה פִּיתוּם הַמְדַּבֵּר בְּשָׁחִיו וּבְגַמ' תַּנְיָא בַּעַל אוֹב זֶה הַמְדַּבֵּר בֵּין הַפִּדְקוּים וּבֵין אֲצִילִי וְהוּוּ מִשְׁמַע דְּאֲצִיל הוּא בֵּית הַשְּׁחִי צָרִיךְ לומר דְּמִאי דְּשִׁנַר בְּתַנְיָא פֶּרֶשׁ בְּבִרְתָּא וּכְמוֹ שְׁאִוּסִיפוּ בֵּין הַפִּדְקוּים הִינוּ פִּרְקִי אֶרְצַעוֹת כֶּךָ הוּסִיפוּ אֲצִילִי וְהוּוּ שְׁהִיָּה אִיזוּחַ קוּדָא בַּעֲ"ג בְּדַפְרִישִׁית וּמִדְּקַדֵּק ר"ת מֵהֵהִיא דְּעַרְכִּין (דף יט:)‏ דְּמִשְׁמַע הַתֵּם דְּמַדְאוּרִיתָא יָדָךְ זֹו קַבְרַת אֶבֶל בְּגִדְרִים הֵלֶךְ אַחֵר לָשׁוֹן בְּנִי אֶדָם וְעַד מַרְפָּקוֹ הוּא דְּמַקְרִיא יד מִשּׁוּם דְּקַבְרַת לֹא הָיוּ בְּכָלָל וְעוֹד מַדְאֲמְרִין בְּשִׁמְעָתִין שְׁתָּאֵה שְׁמִה בִּגְגַד הֵלֵב וְהִינוּ בִּגְגַד הַדָּדִים בְּדִאֲמְרִין בְּמוּעַד חָטוֹן (דף כז:)‏ הַסֶּפֶד עַל הֵלֵב דְּכַתִּיב עַל שְׂמִים סוֹפְדִים וּמֵהֵהִיא דְּעַרְכִּין קָשָׁה לְדַבְּרִי הַמְּפָרְשִׁים בֶּפ' כָּל הַבָּשָׂר (חֵלִין דף קו:)‏ לְחֵלִין עַד הַפֶּרֶק הוּא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי שֶׁל הַאֶרְצַעוֹת עַד חֲבוּרָן לַפֶּסֶת וְהִים וְלִתְרוּמָה כָּל הִיזֵד וּלְקַדוּשׁ וְהִים וְרַגְלִים עַד הַפֶּרֶק דְּהִינוּ קוּדָא וְהָכִי אִיתָא בַּסֶּפֶר דְּהִיר וְלֹא וַתְּבוּן בְּדַמוּכַח הֵהִיא דְּעַרְכִּין (דף יט:)‏ דְּקוּלָא הִינוּ שְׁעוּרָא דְּגִדְרִים עוֹד קָרְיָה מִדַּתְנָן בֶּפ' הַזְרוּעַ (חֵלִין דף קלה.) אִיזוּהוּ זְרוּעַ מִן הַפֶּרֶק שֶׁל אֶרְבָּבָה עַד הַפָּךְ שֶׁל יָד וְהוּא שֶׁל נָזִיר וּכְגַלְדוֹ בְּרַגְל שׁוּךְ הָאֲמוּר בְּשִׁלְמִים מִן הַאֶרְבָּבָה הַפֶּרֶק שֶׁל הַאֶרְבָּבָה עַד בּוּקָא דְּאֲטֵמָא עַד הַיָּרֵךְ דְּהִינוּ שְׁנֵי עֲצָמוֹת בְּעַצֵם הַאֲמַצְעִי וְעַצֵם שֶׁל קוֹלִית ר' יִהוּדָה אוֹמַר מִן הַפֶּרֶק שֶׁל הַאֶרְבָּבָה עַד סֶבֶךְ שֶׁל רַגַל וְהוּא עַצֵם הַאֲמַצְעִי הַמְּחַבֵּר לְקוֹלִית וְלִאוּתוֹ פֶּרֶק קָרִי סֶבֶךְ שֶׁל רַגַל כֶּךָ פֶּרֶשׁ שֵׁם בַּקּוּנְטָרָם וּמִיָּהוּ אִין קָרְיָה מַזְרוּעַ דְּבַהֲמָה לָזָרַע דְּאֶדָם לָזָרַע שׁוּךְ דְּאֶדָם נָמִי לֹא הָיוּ בַּשּׁוּךְ דְּבַהֲמוֹת דַּתְנָן בְּאֶחָלוֹת ב' בַּשּׁוּךְ חֲמַשֶׁה בְּאֶרְבָּבָה וְא' בַּיָּרֵךְ אֶלְמָא קָרִי שׁוּךְ עַצֵם הַמְּחַבֵּר לְרַגַל וַתְּבוּן לר' יִהוּדָה נָמִי הִינוּ שׁוּךְ דְּבַהֲמָה וְיֵשׁ מַפְרָשִׁים סֶבֶךְ שֶׁל רַגַל דְּקֹאֲמַר ר' יִהוּדָה הִינוּ פֶּרֶק הַסִּמּוֹךְ לְרַגַל דְּהִינוּ אֶסְתַּמְרִיא קִבְלִי"א בַּעֲ"ג וְכוּן מִשְׁמַע בְּתוּסְפָתָא דְּמַסְכַּת וְהִים דְּקַתְנִי שְׁעוֹר שְׁבָקְדוּשׁ וְהִים עַד הַפֶּרֶק וּבִרְגְלִים עַד הַסֶּבֶךְ וְהִינוּ עַד הַפֶּרֶק דְּקֹאֲמַר דְּמַסְכַּת עַרְכִּין וּבִירְשָׁלָּמִי דְּמַעַת חֲלִיצָה נָמִי מוֹכִיחַ כֵּן דְּקֹאֲמַר גַּבִּי חֲלִיצָה כִּינִי מַתְנִי בְּקָשׁוֹר מִן הַאֶרְבָּבָה וּלְמַטָּה כְּפָרָה אֶבֶל מִן הַאֶרְבָּבָה וּלְמַעְלָה כְּסוּלָה וּפְרִיךְ וְהַכְּתִיב (שְׁמוֹת ל':י"ט) וְרַחֲצוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם וַתֵּנּן עָלָה בְּיָד עַד הַפֶּרֶק וּבִרְגַל עַד הַסֶּבֶךְ וְהָכִי אָמַר כֶּךָ שְׁנִיָּה דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כ"ה:ט') מַעַל רַגְלֹו מִשְׁתַּח וְלְפָנָיו הִפְּלוּ מִן הַאֶרְבָּבָה וּלְמַעְלָה תֵּהָא כְּפָרָה שְׁנִיָּה (הִיא) דְּכַתִּיב מַעַל רַגְלֹו וְלֹא מַעַל דְּמַעַל רַגְלֹו מִשְׁמַע דְּקָרִי סֶבֶךְ לַפֶּרֶק הַסִּמּוֹךְ לְרַגַל. מ"ר: מָקוּם שְׁמוּחוֹ שֶׁל תִּינוּק רופס. הוּא הַדִּין הַסִּמּוֹךְ לְמַצַח בְּדַמוּכַח לְקַטֵּן מָקוּם דְּקֹאִי לְטֵמָא בְּעֻנַּע א' וְאֲמַרִין בְּעִירובִין (דף צה:)‏ מָקוּם יֵשׁ בְּרֹאשׁ שְׁרָאִי הַלִּיחַ שֵׁם שְׁנֵי תַפְלִין. מ"ר: אוֹ קוּס גָּלִי כו'. בַּעוּלָם הָזֶה לִיכָא אֶבֶל יֵשׁ בְּמַדְרַשׁ אֲשַׁמְדָאִי הוּצִיא מִתַּחַת קַרְקַע אֶדָם א' שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי רְאשִׁים לְפָנֵי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ וְנִשְׂאֵא אֲשֶׁה וְהוֹלִיד בָּנִים בְּיָצִיא כּוּ בַּשְּׁנֵי רְאשִׁים וּבְיָצִיא בְּאֲשֶׁתוֹ בְּרֹאשׁ אֶחָד וּכְשָׂבָאוּ לְחַלֵּק בְּנִכְסֵי אֲבִיהֶם מִי שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי רְאשִׁים שְׂאֵל שְׁנֵי חֲלָקִים וּבָאוּ לְדִין לְפָנֵי שְׁלֵמָה. מ"ר: שׁוּמַע אֲנִי אִפִּי נְטוֹרָף בְּתוֹךְ ל' יוֹם. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטָרָם נְטוֹרָף נְהָרַב וְקָשָׁה לר"ת דְּמַתְנִי' הֵינֵה לִיָּה לְאֶקְשָׁנִי דַּתְנָן בַּבְּכוּרוֹת (דף מט.) מֵת הֵבֵן בְּתוֹךְ ל' יוֹם הָאֵב פְּטוֹר מִחֲמַם סְלָעִים וְעוֹד קָשָׁה דְּבִפ"ק דְּבָבָא קוּמָא (דף יא:)‏ דְּאָמַר שְׂאֵל א"ר אֶלְעָזַר בְּכוֹר שְׁנַטְרַף בְּתוֹךְ ל' יוֹם אִין פּוֹדִין אוּתוֹ מִאי קַמ"ל מַתְנִי הִיא וּמִיָּהוּ הֵהִיא אִיכָא לְשַׁנְיִי דְּנְהָרַב אֲטַרְיָכָא לִיָּה דְּהִינֵה אֲמִינָא דְּקוּמָא מֵת מַעֲצָמוֹ דְּמוּכַח מִלְתָּא דְּנִפְּל הוּא וְכוּן פֶּרֶשׁ שֵׁם בַּקּוּנְטָרָם דְּמַת מַעֲצָמוֹ לֹא אֲטַרְיָכָא לִיָּה דְּאִין פּוֹדִין דְּהָא כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר י"ח:ט"ו-י"ז) וּפְדִיתִי מִכֶּן חֲדָשׁ תַּפְדֶּה אֶבֶל נְהָרַב אֲטַרְיָכָא לִיָּה לְאֶשְׁמוּשֵׁיהֶן דְּלֹא אֲמַרִין דְּאִי לֹא קִטְלָה הָיוּ חַיִּי וְלֹאֹו נִפְּל הוּא וְלִפְרָקָה וְקָשָׁה לְפְרוּשָׁו דּוּפְדִיתוּ מִכֶּן חֲדָשׁ גְּזָרַת הַכְּתוּב הוּא וְלֹא לְאִפּוּקָה מִתּוֹרַת נִפְּל אֶלְא אֶפְלוֹ קוּם לֵה בְּגוּהָ שְׁכָּלוֹ לוֹ חֲזָשִׁיו אַע"ג דְּמַהֲבָא נִפְקָא דְּכָל שְׁשָׁה ל' יוֹם בְּאֶדָם אֵינּוּ נִפְּל מִזִּי דְּהִינֵה אֶבֶן שְׁמָנִה יָמִים דְּבַהֲמָה דְּוִלְפִיטָן מִנֵּה דְּאִינוּ נִפְּל אַע"ג גְּזָרַת הַכְּתוּב כִּי קוּם לָן בְּגוּהָ שְׁכָּלוֹ לוֹ חֲזָשִׁיו בַּפ"ק דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (דף ו:)‏ דְּאִין מוּנִיךְ לוֹ אֶלְא מַשְׁעַת הַרְצָ

לז:

	עין משפט גזר מצווה
---------------------------------------	-----------------------------------

א מו"י פד' מהל' תפילין ומוזזה וספר תורה הל' א:

ב מו"י פד' מהל' תפילין ומוזזה וספר תורה הל' ב, טוש"ע או"ח

סי' כז סעי' א ט:

ג מו"י פד' מהל' תפילין ומוזזה וספר תורה הל' א:

ד מו"י פד' מהל' תפילין ומוזזה וספר תורה הל' ב, טוש"ע או"ח סי' כז סעי' א ט:

ה מו"י מו"ט מהל' שבת הל' ב, סמו עשין כז, טוש"ע או"ח סי' שא סעי' לח:

ו טוש"ע או"ח סי' י סעי' ג:

ז מו"י פג' מהל' ציצית הל' ג, טוש"ע או"ח סי' י סעי' ב:

ח מו"י פכ"ד מהל' כלים הל' יא:

ט מו"י פא' מהל' ציצית הל' יז, טוש"ע או"ח סי' י סעי' ג:

מה להלן במקום הראוי לטמא בגוגע אחד כו'. וא"ת אי מה להלן במקום גָּשֶׁר אף חלק אף פדה תפדה (במדבר י"ח:ט"ו) והאי נמי בגנטרק דמי שְׁהרי לא אף כאן במקום גָּשֶׁר כגון פדחתו.

מ"ר: האי מאן דחִיטָה לגלימה לא עבד כלום דכמאן דשְׁרִיָה [דמי]. פרט בקוונטרס בלשון אחר שנגפל טליתו ותפדה שלא תשוב לחיתנה אפ"ה לא עבד כלום ולא הִיה לֹו לפרש פן דלקמן בפ' התכלת (מנחות דף מא.) תניא טולית כפולה חִיבַת בציעית ורבי שמעון פוטר ושוין שאס כפלה ותפדה שחיבת אלמא שחיבת במקום הכפילות להטיל עס צעית ולא אמרינן כמאן דשְׁרִיָה דמי ויועילה צעית שְׂבַקְנוּמִיהָ:

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

מה חלק אף פדה תפדה (במדבר י"ח:ט"ו) והאי נמי בגנטרק דמי שְׁהרי לא יחיה: פְּגֻלָּלַת תָּלַל רַחֲמֵנָא לפדיון בכור דכתיב (שם ג) חמש שקלים לַגִּלְגֻלַת והאי אית לה תרי ואי משום אף חלק השתא מיהא לא מית: גבֵּה קבַּרְת דהוא אַצֵּל הבתף: יָדָךְ ממש כף: מה להלן בגבֵּה שְׂבִירָאש כדלפינן לקמן מקראי: ולא לֹא־חֲרִים לאות שלא יראו החוצה ואי בכף מתחזי לכ"ע: קבַּרְת כְּגִנָּד הֵלֵב היא: הִנֵּה צָרִיא בִּידֵה מכה היתה לו אַצֵּל הקבַּרְת ונקרע חלוקו עַם כְּדֵי שלא תחזק המפה והיו נראין התפלין דרך הקריעה: במקום לָךְ לאות אֶתְמַר מקום שָׂרֵב בְּנֵי אָדָם אִין נִרְאֵה לֹא־חֲרִים דהינו קבורת ולעולם אס נקרע שְׂרִי: בִּין עֵינְיךָ ממש בגבֵּה עֵינְיוֹ: שְׁעוּשָׁה קָרְחָה [שֵׁשׁ בֹּז] שְׁעַר וְאִם מִרְטו עוֹשָׂה קָרְחָה: יד כְּגִנָּע א' שְׁעַר לָבֹן וְרֹאשׁ כְּגִנָּע א' שְׁעַר צֶהָב דכתיב בַּפִּלֶשֶׁת נִגְעִים גְּבִי רֹאשׁ חֲקוֹן בְּעֵי שְׁעַר צֶהָב לְטַמְאוּ אֶלְמָא מְקוּם שְׁעַר מַטְמָא (בשער צהב): לֹא־פּוֹקִי בִּין עֵינְיךָ דאיכא שְׁעַר דגבנות עֵינִים וְאִיכָא בָּשָׂר וּבְעֵי תִרְצִי שְׁעַר לָבֹן בַּבָּשָׂר וְשְׁעַר צֶהָב בְּמִקוּם שְׁעַר: מֵאי בִּינְיָהוּ מ"מ בִּין לָמַר וּבִין לָמַר בְּעֵינֵי ד' צִיעִת כְּדִכְתִּיב (דברים כב) עַל אֶרֶבַע כַּנְפוֹת כְּסוּתָה: סְדִין דַּפְשָׁתָן בְּצִיעִת בַּתְּכֵלֶת דַּעֲמָרָא הוא אִכָּא בִּינְיָהוּ לת"ק דְּאִמַר מַצָּה אַחַת הֵן הִלְכָךְ אִי חֶסֶר סְדִין צִיעִת אֶחָד לִיכָא מַצָּה וְהוּוּ לְהוּ אִינְךָ כָּלָאִים וְלָרְבִי יִשְׁמַעֲלֵל לֹא הוּוּ כָּלָאִים דַּהֲשֵׁלֵט שְׁשֹׁאֲרוּ שְׁלֵשָׁה מַצֵּית הֵן: בַּעֲלַת חֲמֹשׁ שַׁחֲתָהּ מִקְרָן הֵא' בִּלְאֻכְסוֹן וְהוּוּ בַּהּ חֲרָעִים וַתֵּנָח לְקַמֵּן בַּהֲתַכְלַת (מנחות דף מנ:) טולית בַּעֲלַת חֲמֹשׁ חִיבַת בְּצִיעִת וְיֵלִיף מִרִּיבּוּיָא דְאֶשֶׁר תַּכְסֶּה בַּהּ לת"ק דְּאִמַר מַצָּה אַחַת הֵן סָבַר אֶרֶבַעַה זִנְקָא לַמַּצָּה אַחַת וְכִי רַבִּי רַחֲמֵנָא בַּעֲלַת חֲמֹשׁ לְהַטִּיל אֶרֶבַע כַּנְפוֹתֶיהָ רַבִּיהָ וְלֹא לְהַטִּיל לַכְּנָף חֲמִישִׁי וּמַצֵּית צִיעִית בַּד' כַּנְפוֹת וְלִר' יִשְׁמַעֲלֵל דְּאִמַר אֶרֶבַעָתָן [אֶרֶבַע] מַצֵּית כִּי רַבִּי רַחֲמֵנָא בַּעֲלַת חֲמֹשׁ נָמִי לְהַטִּיל לַכּוּלָּהוּ רַבִּיהָ דְּהָא כָּל חַד מַצָּה בְּאֻנְפִי נִפְשָׁה: דָּרַב הֵנִיא אִכָּא בִּינְיָהוּ כו' וכ"ע אִית לְהוּ דָּרַב הֵנִיא מִיהוּ הַטִּיל לְשֵׁלֵשׁ וְלֹא לִד' לת"ק הֵנִיא מַעֲצַת שְׁלֹא בַּהֲלַכְתָּה וְחִיב חֲטָאת דְּהוּוּ לְהוּ צִיעִית מַשׁוֹי וְלָרְבִי

כָּלָאוּ

יִשְׁמַעֲלֵל (גהי ד)הֵנִיא מַעֲצַת בַּהֲלַכְתָּה דג' מַצֵּית (מיהא) אִיכָּא וְאִינוּ פֶסוּל וְדָרַב הֵנִיא בַּעֲשִׂיָה בַּפֶּסוּל (דְּהִיאכָא שְׁלֵשָׁה מַצֵּית): דַּבְּצָרָה לְגַלְיָמָא שַׁחֲתָךְ אֶחָד מִן הַקִּרְנוֹת חִיבָה כְּגוֹן פְּגִימָה דִּנְרָאִין בַּשְּׂעֵי קֲרָעִים: לֹא עָבַד כָּלוּם לִפְטָרָה מִן הַצִּיעִית: שְׁנִיָּה טֹלִית בַּעֲלַת ה' וְחִיבַת: האי מאן דַּצִּירָה לְגַלְיָמָה שְׁהִיתָה טְלִיתוּ אֶרְכָּה וּכְפֵלָה וַתֵּלֶה הַצִּיעִית בַּקִּרְנוֹת הַכָּפֵל אף על גב דַּצִּרְרָה וְדַבָּקָה שְׁלֹא תַחֲזֹר לֹאִיתְנָה לֹא עָבַד כָּלוּם דְּסוּפֹו לְהַסִּיר וְלַחֲזֹר לֹאִיתְנָה וְנִמְצְאוּ צִיעִית בְּאִמְצָעִיתָה וְאִנּוּ כַּנְפוֹת בְּעֵינֵי הַלְכָךְ מֵהַשְׁתָּא בִּמְאֵן דַּשְׁרִיָּה דְמִיָּא: כָּל חֲמַתוֹת נִזְדוּת הַצִּרְרוֹת שְׁאִין שׁוּלִיָּהן תַּפּוּרִין אִלָּא צִרוּרִין טַהוּרִין דְּאִין מַקְבִּלִין טַמְאָה דְּרוּאִין כְּאִלוּ נִתַּר הַקָּשֶׁר וְלִיכָא בֵּית קַבּוּל וְהִי כְּכִלֵי הַקּוּב בְּמוּצִיא רִמּוֹן: חוּץ מִשָּׁל עֲרֻבִים דְּדַרְכָן בְּכָךְ: האי מאן דְּחִיטָה לְגַלְיָמָה שְׂכַפֵּל לְטִלִּיתוּ בַּדְּבַרְשִׁית וַתַּפְרָה שְׁלֹא תַשׁוּב לֹאִיתְנָה וְאִפ"ה לֹא עָשָׂה כָּלוּם דְּכִמְאֵן דַּשְׁרִיָּה דְמִיָּא: אִם אִיתָא דָּלָא מַפְעִיָא לִיָּה אִם אֶרְכָּה היא לו וְאִינֶה צִרִיכָה לוּ אֶרְכָּה כָּל כָּךְ לִפְסַק אוֹתוּ כָּפֵל וּלְשַׁדִּיָּה וְאִחַר כָּךְ וַתֵּלֶה הַצִּיעִית: ל"א וְעַקָר הָאִי מֵאֵן דַּצִּרְיָה לְגַלְיָמָה קִרְנוֹת טְלִיתוּ כַּפֵּל הָשָׂר חֲרִיכָה לוּ אֶרְכָּה לֹא לִפְסַק אוֹתוּ כָּפֵל לֹא עָשָׂה כָּלוּם לִפְטָרָה מַצִּיעִית: מ"ט בִּמְאֵן דַּשְׁדִּי דְמִי וּבַת ד' כְּנָפִים שְׂסוּפָה לַחֲזֹר לְתַחֲלָתָה: אִמַר רַב דִּימִי הָאִי מֵאֵן דְּחִיטָה לְגַלְיָמָה כַּפֵּל כַּנְפוֹתֶיהָ כְּאִלוּ הֵן מִקְצָעוֹת וַתַּפֵּר הַכָּפִלִים שְׁלֹא יִשׁוּבוּ אִפ"ה לֹא עָשָׂה וְלֹא כָּלוּם לְהַפְקִיעָה מִן הַצִּיעִית דְּכָל בְּמָה דָּלָא פֶסַק לִיָּה ש"מ מַבְשִׁי לֵה נַעֲדוּן הֵן מִן הַטְּלִית וְלָשֹׁן רֹאשׁוֹן קָשִׁיא דְמִנְיָא בַּפְּרִק הַתְּכֵלֶת (לקמן מנחות מא.) שְׁאִם כָּפֵלָה וַתַּפְרָה שְׁחוּבַת: הַלֵּכָה כְּרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל וְכִי הֵנָּה שְׁנִיָּי דְאִמַרְן לַעִיל מֵאי בִּינְיָהוּ: שַׁבְּתָא דְרַנְלָא שַׁבַּת שְׁדוּרְשֵׁין בַּהֲלָכוֹת הָרְגֵל כַּחֲקִי"ל (פסחים דף ו.) שׁוֹאֲלִין בַּהֲלָכוֹת הַפֶּסַח קֵזֶם הַפֶּסַח ל' יוֹם: אִפְסִיק קִרְנָא דְחִוּטִי צִיעִית דָּמַר בַּר רַב אֲשֵׁי: מֵהֵתָם דְאִפְסִיקָא: שְׁדִיתָה הִייתִי מַשְׁלִיכָה מַעֲלִי דְלִית הַלְכָתָא כְּרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל אִלָּא כַּתְנָא קַמָּא וְכִינּוּן דַּחֲסָרוּ אִין בַּהּ מַצָּה וְהֵנִיא כְּמַשׁוֹי:

	מסורת הש"ס
---------------------------------------	-----------------------

א סוכה מח.

ב מסכת תפילין

ג בבא קמא יא:

ד שבת קלט:

	תורה אור השלם
---------------------------------------	--------------------------

כַּל־פֶּטֶר רָחֵם לְכַל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִיתֵּנוּ בָּאֲזֵם וּבִבְהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אֵד וְגו' (במדבר יח, טו)
וְלַחֲתֹת חֲמֹשֶׁת חֲמֹשֶׁת שְׁקִלִים לְגִלְגֻלַת בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֲשָׂרִים וְגו' (במדבר ג, מז)

וְהִנֵּה לָךְ לֹאֹת עַל־יָדְךָ וּלְזָרוּן בֵּין עֵינֶיךָ לַמַּעַן תִּהְיֶה וְגו' (שמות יג, ט)

וּשְׁמַתָּם אֶת־דְּבָרֵי אֵלֶּה עַל־לִבְכֶּם וְעַל־נַפְשֶׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לֹאֹת עַל־יְדֵיכֶם וְגו' (דברים יא, יח)

כְּנִים אִתָּם לִיהְנֶה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תִשְׁמְנוּ קֹרֶחַ בֵּין וְגו' (דברים יז, א)

וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בוֹ גִּנֵּעַ בְּרֹאשׁ אוֹ בְּזִנּוּ וְגו' (ויקרא יג, כט-ל)

וְנָאֵה הַכֹּהֵן אֶת־הַגִּנֵּעַ בַּעוֹר־הַבָּשָׂר וּשְׂעָרֵי כְּגִנָּע הַפֶּדָּ לְבוֹ וּמְרָאֶה וְגו' (ויקרא יג, א)

וְנָאֵה הַכֹּהֵן אֶת־הַגִּנֵּעַ וְהִנֵּה מִרְאֵהוּ עֹמֵק מוֹ־הַעוֹר וְבוֹ שְׂעָר וְגו' (ויקרא יג, ל)

אֶת־חֻקְתֵּי תִשְׁמוּרֵי בְּהֻמַּתָּךְ לֹא־תִרְבִּיעַ כִּלְאִים שׂוֹדֵד לֹא־תַזְנוֹעַ כִּלְאִים וּבְגֵד וְגו' (ויקרא יט, יט)

מסורת הש"ס
א מסכת תפילין; ערכין ג:
תורה אור השלם

על-פי התורה אשר יורוד ועל-המשפט אשר-יאמרו לך תעשה לא תסור מן-הדבר אשר-יגידו לך ימין ושמאל [דברים יז, יא]

והנה לכם לציצית וראיתם אתו וזכרתם את-כל-מצות יהוה ונשיתם אתם ולא-תתירו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר-אתם זיום אחריהם [במדבר טו, לט]

דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על-כנפי בגדיהם לזירתם ונתנו על-ציצית הכנף פתיל תכלת [במדבר טו, לח]

בָּלָאוּ לֵאלֹא תָסוּר כַּגּוֹן טֵלֵטוּל אִסוּר מִדְּרַבָּנָן וְאֶבְיָט מִקְרָזִלוֹת מֵתָר לַהֲבָיִט מִתְּנִי' הַתְּכֵלֶת אֵינָה מְעַבְּדַת אֶת הַלֵּבָן. מִצְוֶה לַתַּת ב' חוּטִין תְּכֵלֶת וּב' חוּטִין לָבָן בְּצִיצִית וּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּאִין זֶה מְעַבֵּב אֶת זֶה שְׂאֵס הַטֵּיִל שְׁנֵי חוּטִין מִן הָאֶחָד יֵצֵא כִּי הֵנָּה דִקְתַּנִּי תַפְלָה שֶׁל יָד אֵינָה מְעַבְּדַת אֶת שֶׁל רֹאשׁ כּו' אֲבָל בְּקוּוּטָרָם פֶּרֶשׁ אִי עֵבֵד אֶרְבַּעַתָּן תְּכֵלֶת אוֹ אֶרְבַּעַתָּן לָבָן וְיֵצֵא וְכֵן אִנוּ נוֹהֲגִין וּבִגְמָרָא מוֹכִיחַ כֵּן וְהֵלֵא כֹל הַמֵּטִיִל תְּכֵלֶת בְּסָדְיָנוּ בִּירוּשָׁלַיִם אֵינּוּ אֵלֵא מִן הַמַּתְמִיחִין וּמִפֶּרֶשׁ דְּאִסוּרָה גִזְרָה מִשּׁוֹם קָלָא אֵילָן וּפְרִיָךְ לֹא יִהְיֶה אֵלֵא לָבָן מִשְׁמַע דְּאִי הֵי לָבָן אֵין בָּאֵן אִסוּרָא אַע"ג דְּבָלָא הֵי דִקְלָא אֵילָן אִיבָא שְׁנֵי חוּטֵי לָבָן וּמִיּהוּ יֵשׁ לַחֲזוֹת דְּאַע"ג דְּבִשְׁנֵי חוּטֵי לָבָן אִיבָא מִצְוֶה כִּי רַמִּי טַפִּי לִיבָא אִסוּר כְּלָאִים דְּאִין זֶה מוֹסִיף עַל הַמִּצְוֶה דְּגִדּוּל שְׁנַיִם גִּדּוּלִים אֶרְבַּעַה דְּזִרְשִׁין מִנֶּה שְׁנַיִם לָבָן וְשְׁנַיִם תְּכֵלֶת לֹאֻ לַמַּעוּטִי טַפִּי קָאֲתִי בְּדֹאשְׁכַּחַן גַּבִּי עַרְבִי נַחֵל דְּזִרְשִׁין (סָפָה דף לז:). עַרְבִי שְׂתַיִם וְנוֹהֲגִים לְהַסִּים הַרְבֵּה בְּלוּלָב וּלְחַמֵּן גַּבִּי טְלוֹית שְׂבָלָה תְּכֵלֶת כּו' דְּאִמְרִין בְּטוֹלִית בַּת שְׂמוּנָה חוּטִין פֶּרֶשׁ בְּקוּוּטָרָם שְׂאִין בָּאֵן אִסוּר כֹּל תוֹסִיף בִּינוּ שְׂבָל הַשְׂמוּנָה בְּכִרְךָ אֶחָד וְלֹא דְמִי לְהַטִּיל לְמַטְלַת וְהֵינּוּ טַעֲמָא דְּבַהֲטִיל לְמַטְלַת לְבַד שִׁיךְ כֹּל תוֹסִיף מִשּׁוֹם דְּצִיצִית אֶחָד עַל כֵּנֶה אֶחָד חֹמֶר

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

בָּלָאוּ לֵאלֹא תָסוּר כַּגּוֹן טֵלֵטוּל אִסוּר מִדְּרַבָּנָן וְאֶבְיָט מִקְרָזִלוֹת מֵתָר לַהֲבָיִט

בָּלָאוּ דִּ"לֹא תָסוּר". וְאִיבָא דְּאָמְרִי מִהֶתֶם אָמַר לִיָּה, וְאָמַר לִיָּה: מֵאִי דְעָתִידָה לְמִישְׁדֵּייהָ? וְהָאֹמַר מָר: גְּדוּל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוּחָה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבַתוֹרָה! וְהָא תַרְגוּמָה רַב בַּר שָׁבָא קָמִיָּה דְּרַב כְּהֵנָא בָּלָאוּ דִּ"לֹא תָסוּר", הֵכָא נִמְי כְּרַמְלִית דְּרַבָּנָן הִיא.

הַדְרֹו עֲלֶה הַקּוּמִץ.

אבא^(א) מִתְּנִי' **הַתְּכֵלֶת** אֵינָה מְעַבְּדַת אֶת הַלֵּבָן, וְהַלֵּבָן אֵינּוּ מְעַבֵּב אֶת הַתְּכֵלֶת. תַּפְלָה שֶׁל יָד אֵינָה מְעַבְּדַת אֶת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָה מְעַבְּדַת אֶת שֶׁל יָד. גַּמְי' לִימָא מִתְּנִיתִין דְּלֹא פֶרַבִּי, דִּתְנִיָּא: "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ" – מְלַמֵּד שְׁמַעְפֻּבִין זֶה אֶת זֶה, דְּבָרֵי רַבִּי, וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְעַכְבִּין. מֵאִי טַעֲמָא דְּרַבִּי? דְּכַתִּיב "הַכֹּנֶה" – מִיִּין כֹּנֶה, וּכְתִיב "פְּתִיל תְּכֵלֶת", וְאָמַר רַחֲמָנָא "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ" – עַד דְּאִיבָא תַרְוִייהוּ בְּחַד. וּרַבָּנָן, "וּרְאִיתֶם אוֹתוֹ" – כֹּל חַד לַחֲוִידִיה מִשְׁמַע. לִימָא דְּלֹא פֶרַבִּי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אֲפִילוּ תִימָא רַבִּי, לֹא נִצְרָכָא אֵלֵא לְקֻדָּם. דִּתְנִיָּא: מִצְוָה לְהַקְדִּים לָבָן לַתְּכֵלֶת, וְאִם הַקְדִּים תְּכֵלֶת לֵלָבָן – יֵצֵא, אֵלֵא שְׁחִיסָר מִצְוָה. מֵאִי חִיסָר מִצְוָה?

אִילְיָמָא

רַחֲמָנָא וּמִהֶתֶם נִמִּי יֵשׁ רָאִיָּה דְּכִי לִיבָא אֵלֵא לָבָן אוֹ תְּכֵלֶת בְּעִינָן לַעֲוֹלָם ד' חוּטִין דְּמִשְׁמַע דְּבַטּוֹלִית בַּת ד' חוּטִין לֹא חוּשִׁין שְׂמָא יִסוּר ב' מִהֵן וְיִוִּיחַ בְּטוֹלִית אֶחָד דְּאֶרְבַּעַתָּן מִצְוֶה מִיּהוּ בְּסוּף אֵלּוּ הֵן הַנְּחַנְקִין (סְנֵהֲדִרִין דף פח:). מִשְׁמַע דְּאֵס הוֹסִיף חוּטִין בְּכִרְךָ אֶחָד פְּסוּל גַּבִּי זָקֵן מִמָּרָא דֹא"ר אֲלַעֲזָר אֵינּוּ חִיב אֵלֵא עַל דְּבַר שְׁעָקְרוּ מִדְּבָרֵי תוֹרָה וּפְרַשּׁוּ מִדְּבָרֵי סוּפְרִים וְיֵשׁ בּוֹ לְהוֹסִיף וְאִם הוֹסִיף גּוֹרַע וְאִנּוּ אֵין לָנוּ אֵלֵא תַפְלִין וּפְרִיָךְ וְהִאיבָא צִיצִית וּמַשְׁנֵי אִי קָשָׁר הַעֲלִינּוּ לֹאֻ דְּאוֹרִיתָא הִיא לַחֲזוּהַ קָאִי וְהִיא לַחֲזוּהַ קָאִי וְאִי קָשָׁר הַעֲלִינּוּ דְּאוֹרִיתָא גְּרוּעַ וְעוֹמֵד הוּא וְהִיא דְּלֹא מוֹקִי לָהּ הֶתֶם בְּהַטִּיל לְמַטְלַת מִשּׁוֹם דְּזִלְמָא לֹא מִפְּסָלָא בְּכִךְ אַע"ג דְּעוֹבֵר עַל כֹּל תוֹסִיף אִם נִתְּכַן לְהוֹסִיף וְאִם לֹא נִתְּכַן לְהוֹסִיף שְׂרִי וּמֵאֵן דְּמַפְלַג לְקַמֵּן (מְנַחוֹת דף מא:). בִּין טְלוֹית בַּת אֶרְבַּעַה לְטְלוֹית בַּת שְׂמוּנָה ה"פ בְּטוֹלִית בַּת אֶרְבַּעַה דְּהֵינּוּ שְׁנַיִם חוּטִין שֶׁהֵן אֶרְבַּעַה בְּשֶׁהֵן כְּפוּלִין שְׂבָל הִיָּה לוֹ תְּכֵלֶת וְנוֹתֵן אֵלּוּ שְׁצַבּוּשִׁין קָלָא אֵילָן בְּמָקוֹם לָבָן וְטוֹלִית בַּת ח' הֵינּוּ בַת ד' שֶׁהֵן כְּפוּלִין שְׁיִסְבֵּר כֹּלָם תְּכֵלֶת וְיַחַח מִהֵן לְכַטוֹר טוֹלִית אַחֲרַת וּמִיּהוּ קָשָׁה לַפִּי זֶה דְּבַת ד' נִמִּי יִסְבֵּר שֶׁהוּא תְּכֵלֶת וְיוֹסִיף עֲלִיהֶן לָבָן שֶׁל פֶּשְׁתָּן וְעוֹד דִּהִיא בְּרִיתָא דְּמוֹקִי בְּבַת ד' קִתְּנִי מִבִּיא תְּכֵלֶת וְדְבַר אַחַר וְתוֹלָה כֹּה וְקָלָא אֵילָן לֹא יִבִּיא וְאִם הִבִּיא פֶּשֶׁר אֲלַמָּא מִשְׁמַע דְּמִרִּי בַתוּלָה קָלָא אֵילָן עַם הַתְּכֵלֶת וְעַל בְּרַחְיָךְ אֶרְבַּעַה וְשְׂמוּנָה זֻקָא קֹאמַר בָּלָא כְּפוּלוֹת וְשִׂמָּא כֹּל מַה שְׂמוּסִיף חוּטִין מַד' עַד ח' לֹאֻ מוֹסִיף הוּא וְלֹא מִפְּסוּל בְּכִךְ בְּדֹאשְׁכַּחַן אִמּוֹרְאִי לְקַמֵּן (מְנַחוֹת דף מב.) דְּרַב אַחָא בַר יַעֲקֹב רַמִּי ד' וּרַב אַחָא מִדְּפַתִּי רַמִּי ח' וְהַשְׂתָּא לֹא פְלִיגִי כְּלִי הִיא אֵלֵא דְמַר עֲבִיד הַפְּחוֹת וּמַר עֲבִיד הַתָּר וּבְסֵנְהֲדִרִין מִירִי דְּמוֹסִיף טַפִּי מִתְּמַנִּיא וְגַרְיָךְ טַעַם מַנְלָן דְּבַשְׁלָמָא אִי פְלִיגִי בְּהָא דְמֵאֵן דְּרַמִּי ד' סָבַר בְּדְזִרְשִׁין גִּדּוּל שְׁנַיִם גִּדּוּלִים אֶרְבַּעַה וּמֵאֵן דְּרַמִּי תְּמַנִּיא סָבַר גִּדּוּלִים דְּקֹאמַר רַחֲמָנָא אֲבָל מִין וּמִין קָאִי גִדּוּלִים מַלְבָּן וּגִדּוּלִים מִתְּכֵלֶת דְּהֵינּוּ צִמַר וּפִשְׁתִּים דְּעֲלִיהוּ קָאִי אֲבָל אִי לֹא פְלִיגִי מַה סָבַרָא הִיא זֹו דְּאִי בְּשֵׁי עֲבִיד כְּכִי וְאִי בְּשֵׁי עֲבִיד דְּכִי וצ"ל דְּכֹל זֶה יֵשׁ בְּמִשְׁמַעוֹת גִּדּוּלִים דְּאִי עֲבִיד תְּכֵלֶת וְלָבָן בִּין שְׁנֵיהֶם ד' חוּטִין גִּדּוּלִים קְרִינָא בֵּה וְאִי עֲבִיד מִכֹּל חַד וְחַד גִּדּוּלִים כַּגּוֹן ד' חוּטִין לָבָן וד' חוּטִין תְּכֵלֶת גִּדּוּלִים נִמִּי קְרִינָא בֵּה וְלֹאֻ מוֹסִיף הוּא אֲבָל אִי רַמִּי טַפִּי מוֹסִיף הוּא וְגְרוּעַ וְעוֹמֵד הוּא וְעוֹד צִרְיָךְ טַעַם מַנְלָן דְּכִי לִית לָהּ אֵלֵא אוֹ לָבָן אוֹ תְּכֵלֶת לֵאל מִיפְטוֹר בַּתְּרִי חוּטֵי לַחֲזוּהִיו עַד דְּרַמִּי ד' וְשִׂמָּא מִשּׁוֹם דְּזִרְשִׁין גִּדּוּל שְׁנַיִם גִּדּוּלִים ד' בִּין יֵשׁ בּוֹ מִין אֶחָד בִּין יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִינִין וְהַצַּת קָשָׁה הִא דְּאָמְרִי בִגְמָרָא אִם הַקְדִּים תְּכֵלֶת לָבָן יֵצֵא אֵלֵא שְׁחִסָר מִצְוֶה מֵאִי חִסָר מִצְוֶה [אִילוּיָמָא חִסָר מִצְוֶה] דְּלָבָן וְהִים מִצְוֶה דַּתְּכֵלֶת לְרַבִּי עַבּוּבִי מְעַבְּבִי אַהֲדָדִי דְּמִשְׁמַע דְּאִי לֹא מְעַבְּבִי יִיחָא אֲלַמָּא אַע"ג דְּחִסָר מִצְוֶה דְּלָבָן קוּם מִצְוֶה דַּתְּכֵלֶת בְּב' חוּטִין וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלִהֲבָשִׁיר תְּכֵלֶת מִיָּהֵא מִהֵי לָבָן דְּקְרִינָא כֹּה גִדּוּלִים ד' וּא"ת וּמַנְלָן דְּבִשְׁעִין ב' חוּטִין לָבָן וּב' חוּטִין דַּתְּכֵלֶת לְמָא אֲגִדּוּלִים קָפִיד קָרָא אֲפִילוּ חַד מִהֵא וּג' מִהֵא וְיֵשׁ לוֹמַר בִּינוּ דְּתַרִּי מִינִי בְּשֵׁי רַחֲמָנָא סָבַרָא הוּא שְׁיָהּוּ שְׁוִין וְעוֹד פְּתִיל תְּכֵלֶת כְּתִיב וּפְתִיל מִשְׁמַע תְּרִי כְּדְזִרְשִׁין פֶּרֶק בָּא לוֹ (וּיּוֹמָא עב.) וְהַצַּן פְּתִילִים פְּתִיל שְׁנַיִם פְּתִילִים ד' וְלָבָן נִמִּי לֹא פְחוֹת מִתְּרִי דְקָדִישׁ טַפִּי כְּדְאִמְרִין בִּגְמָרָא דְּמַתְחִיל בְּלָבָן וּמִסּוּם: בְּלָבָן דְּמַעֲלִין בַּקָּשׁ וְלֹא מוֹרִידִין וּמִיּהוּ טַעַם זֶה דְּפְתִיל לֹא יִתְּכֵן דְּבַפְרָק בָּא לוֹ מִשְׁמַע וְהַצַּן דְּמַתְּרָן אֶחָד לְשְׁנַיִם וְהֵכָא עַל בְּרַחְיָן לֹא מִשְׁמַע תְּרִי כְּדַמוּכַח בְּסָפְרִי בְּפִרְשַׁת [שְׁלַח] לָךְ וּבְפִרְשַׁת כִּי תֵצֵא וְעַשׂוּ לָהֶם צִיצִית שׁוֹמַע אֵנִי חוּטֹא אֶחָד בְּפִנִּי עֲצוּמוֹ ת"ל גִּדּוּלִים כְּמָה גִדּוּלִים וְנַשְׁוִין אֵין [גִּדּוּל] פְּחוֹת מִשְׁלָשָׁה חוּטִין כְּדְבָרֵי בֵּית הֵלַל מִשְׁמַע דְּמַפְתִּיל לֹא הִנֵּה שְׁמַעִין אֵלֵא חַד וְעוֹד דְּאִי פְתִיל מִשְׁמַע תְּרִי וְהַבָּנָה מִין כַּנֶּה לְכֹל הַפְּחוֹת חַד א"כ בָּלָא גִדּוּלִים נִמִּי תַפּוּק לָהּ תִּלְתָּא וְצִרְיָךְ לוֹמַר שְׁחוּלָק עַל הַש"ס שְׁלָנּוּ דְּמִשְׁמַע דְּחַד מִתְּכֵלֶת מִהֵי וּמַה שְׁאֲנּוּ כּוּפְלִים הַד' לַח' סְמִכִּין אִהָא דְאִמְרִין לְקַמֵּן (מְנַחוֹת דף מב.) רַב אַחָא בַר יַעֲקֹב רַמִּי ד' וְעִנִּי לְהוּ מַעַף וּמַעֲוִל לְהוּ בְּגִלְמִיא וְאֲבַק לְהוּ כּו' עַד מַר בֵּרַה דְּרַבָּנָא עֲבִיד כִּי דִידוֹן וּפֶרֶשׁ בְּקוּוּטָרָם דְּלֹא אֲבִיק לְהוּ וְעוֹד תִּנְיָא בְּסָפְרִי ב"ש אוֹמְרִים ד' שֶׁל צִמַר וּד' שֶׁל תְּכֵלֶת וְאִם תֹּאמַר הִיא גּוּפָה מַנְלָן שְׁצִרְיָךְ לְכַפְלָן וְאִי הִנֵּה מְפִרְשִׁין עֲשֶׂה גִדּוּל וּפְתִלָּהּ מִתּוֹכּוּ הֵינּוּ שְׁצִרְיָךְ לְפַתְלוּ כְּשִׁין פְּתִילָה שֶׁהִיא כְּפוּלָה יִיחָא אֲבָל בְּקוּוּטָ' לֹא פֶרֶשׁ כֵּן וְשֵׁס אֶפְרַשׁ: כְּתִיב הַבָּנָה מִין הַבָּנָה. וְאֲפִילוּ לְתַנָּא דְּבִי ר"י פ"ה זִיבְמוֹת (דף ד:). דְּפִלַּג אֶרְבָּא דְּזִרְשׁ כְּכִי לֹא פְלִיג אֵלֵא אִהָא דְּמִרְבָּה שְׂאֵר מִינִים אֲבָל הַבָּנָה מִין כַּנֶּה דְרִישׁ שְׁפִיר: וְאִם הַקְדִּים תְּכֵלֶת לָבָן יֵצֵא. תַּמָּה בִּינוּ דְּמַקְרָא הוּא דְּזִרְשִׁין דְּלָבָן בְּרִישָׁא יִימָא דְּמַעַבֵּב דִּהֵא לֹא בְּעִינָן שְׁנֵה הַכְּתוּב לַעֲבֵב אֵלֵא בְּקָדִישׁם וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלִית לָן לְמִימַר דְּאִסְדַּר לְבַד יִקְפִיד הַכְּתוּב לַעֲבֵב כְּמוּ גַבִּי חֲלִיצָה (זִיבְמוֹת דף קה.) הַקְדִּים רְקוּקָה לְחִלְצָה מַה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוֹי וְאַע"ג דְּכַתִּיב כֹּכָה עַכּוּבָא לֹא קָאִי אֵלֵא אַחֲסָרִין מַעֲשֶׂה:

לח.

 עין משפט נר מצוה
--

א מוי' פא' מהל' ציצית הל' ד', סמג עשין כז:

ב מוי' פד' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' ד', סמג עשין כב,

טוש"ע או"ח סי' כו סעי' א:

ג מוי' פא' מהל' ציצית הל' ז', סמג עשין כז:

 עין משפט גור מצוה

א מו"י פו"א מהל' פרה אדומה הל' ד:

ב מו"י פא' מהל' ציצית הל' יח, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח סי' יב סעי' א:

ג מו"י פא' מהל' ציצית הל' יח, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח סי' יב סעי' א:

ד טוש"ע או"ח סי' יב סעי' ב:

אילמא חסר מצוה דלבו וקיס מצוה דתכלת. תמה דאיפכא הנה ליה למימר אלימא חסר מצוה דלבו ואי באלו דמצות לבן עבד אכל מצות תכלת הנעשית שלא בהלכה חסר וי"ל דמשום מתניתין נקט הכי הלבו אינו מעכב התכלת פרוש אינו מעכב כלל התכלת שקדס: לרפי עכו"בי מעכב. פרש פקונטרס וכתרפי בעינן לאוקמה ונמה דמשמע דלרבנן ניקח ואס פן למסקנא לא נצטרך לתרוץ רב יהודה ולא מסתבר הכי מיהו למסקנא נמי מצונו למימר דבשי לאוקומי מתניתא דרפי אי נמי י"ל דכל שכן לרבנן דקשה טפי אמאי חסר מצוה הא לא מעכבי אהדדי: לא נצרכא אלא לסדיו בעינתי. תמה אמאי נקט הכי לנקט טלית צמר בעינתי וגש מפרשים זוקא תכלת לא הוי מין דסדיו משום דהוו כלאים גשה אכל צמר ותכלת הוי מינו ולבו נמי דמניא לעיל מפשתן הוי וקשה דאס פן מאי קשניא ליה תינח לבן אינו מעכב התכלת אלא תכלת אינה מעפכת את הלבו מאי ניהו ומאי פרכא הא נמי משפחת לה דהא תכלת וצמר חד מינא הוי ואינה מעפכת חוטי לבן אי נמי חוטי פשתן למאי דפשטינן לקמן (מנחות דף נטו:) חוטי פשתן פוטרין בשל צמר לבן נראה כפי' הקונטרס דלדכי נקט סדיו דפשיטא דהוי לבן ולבו של צמר הוה מצטרף לפשתן טפי: מדי צבעא קא גרים. משמע שרוצה פקונטרס לפרש משום דקרא בריב טליתות אירי שהן לבנות ואינן צבועות תכלת וביון דכתיב הפגף מין פגף הוי באלו כתב דהגידא תן שני חוטי לבן תחלה ואח"כ פתיל תכלת וצריך לומר דתתס טליתות שלהם הוי גם משאר מינים דרכא הוא דכרש לקמן מדכתיב הפגף מין פגף דשאר מינים פמינס פוטרין ומיהו תמה אס הוי רגילים בטלית של צמר והי שלא איירי קרא בלתייהו שהוא צבוע תכלת מכל מקום איירי בצבוע בצבע אחר פי היכי דדרשנין פלג ושיכרינן וסריקין וחוטי תכלת הוי טפי מינא דיזה מחוטי פשתן וא"כ לישי הכי דכי מקדים לבן של פשתן בטלית צמר לית לן פה וגש לומר פיון דקרא על דרחין לא איירי בצבוע תכלת דהא כתיב מין פגף וכתיב פתיל תכלת אלמא תכלת לאו מין דפגף הוי ואע"ג דמ"מ הוי מינו טפי לא חשיב מידי דהא לא הוי בכלל מין פגף דקרא

התכלת פרק רביעי מנחות

אילימא חסר מצוה דלבו וקיס מצוה דתכלת – לרפי עכו"בי מעכב אהדדי. אמר רב יהודה אמר רב: שחיסר מצוה ועשה מצוה, ומאי חיסר מצוה? דלא עבד מצוה מן המוכרח. התינח לבן דאינו מעכב את התכלת, תכלת דאינה מעפכת את הלבו – מאי היא? אמר רמי בר חמא: לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת. איתמר נמי: אמר ליה לוי לשמואל: אריזה, לא תיתיב אפרצה עד דמפרשת לי להא מילתא: התכלת אינה מעפכת את הלבו, והלבו אינו מעכב את התכלת – מאי היא? אמר ליה: לא נצרכא אלא לסדיו בציצית, דמצוה לאקדומי לבן ברישא. מאי טעמא? "הפגף" – מין פגף, ואי אקדים תכלת ללבו – לית לן פה. תינח לבן דאינו מעכב את התכלת, תכלת דאינה מעפכת את הלבו מאי היא? אמר ליה רמי בר חמא: לא נצרכא אלא לטלית שכולה תכלת, דמצוה לאקדומי תכלת ברישא, ד"הפגף" – מין פגף, ואי אקדים לבן ברישא לית לן פה. אמר רבא: מידי ציבצא קא גרים? אלא אמר רבא: לא נצרכא אלא לגרדומין, דאי איגרדם תכלת וקאי לבן, ואי איגרדם לבן וקאי תכלת – לית לן פה. ^אדאמרי בני רבי חייא: גרדומי תכלת פשרין, וגרדומי אזוב פשרין. וכמה שיעור גרדומין? אמר בר המדורי אמר שמואל: כדי לענבן. איפיעיא להו: כדי לענבן – לענבן פולחו בהדדי, או דלמא כל חד וחד לחודיה? תיקו. בפעי רב אשי: אלימי דלא מיענבי, ואי הוו קשיני מיענבי, מאי? אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: כל שפן דמינכר מצותייהו.^(ס) ומאן תנא דפליג עליה דרבי? האי תנא הוא, דתנא: רבי יצחק אומר משום רבי נתן, שאמר משום רבי יוסי הגלילי, שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: אין לו תכלת – מטיל לבן. אמר רבא: שמע מינה, צריה לקשור על כל חוליא וחוליא, דאי סלקא דעתה לא צריה – הא דאמרי בני רבי חייא: גרדומי תכלת פשרין וגרדומי אזוב פשרין, פיון דאישתרי ליה עילאי אישתרי ליה כולה.

דלמא

לא נתנו לגמרי אמאי יצא הא לרפי עכו"בי מעכבא ומתני' דרפי אוקמא לה: חסר מצוה מצות הקדמה: ועשה מצוה דהאיכא לבן ותכלת: תכלת דאין מעפכת לבן מאי היא דמשמע אס הקדים לבן ומאי עכב אכא למימר: איתמר נמי מתני' דקתני [תכלת וכו' איירי להקדים] ואפשיא ליה נמי תכלת דאין מעכב לבן מאי היא: אריזן לשון מלך כמו (בראשית מ"ט:ט') גור אריה יהודה להכי קרי לשמואל אריזן דקומא לן (בכורות מטו:) הלכה בשמואל דדיני כי היכי דניא דמלכותא דינא: להכי נקט סדיו משום דלבו הוא: מידי צבעא גרים אפי' פלה תכלת נמי מצוה להקדים לבן לתכלת האילו ורב טליתות לבנות הן לבן קא גרים ולהכי כתיב תכלת אחר הפגף דלעולם יהא המאחר: איגרדס נפקחו החוטין של צינתי: גרדומין הונו שריה שגפתינו לאחר שנקסקו: כדי לענב כל החוטין אהדדי דהונו שעור גדול: אלימי עבים: דאי הוו קשיני דקיס הוו מענבי דאריזין הן כ"כ אכל מפני שגדו הוו קטנים לענב: כל שכן דגשרין דאחילי ואלו הוו דקיס כל כך פשרים דהא אריזין הן כדי שניבה כל שפן פשהם עבים דמוכרח מצותיהן טפי: ומאן תנא דפליג עלה דרפי הנה חכמים דאמרי לעיל אין מעכבין זה את זה: מטיל לבן כל הד' חוטין: ש"מ מדאמרי בני רבי חייא גרדמי תכלת פשרים אמאי הא פיון דנפסק קצת הגדיל משתרי הואא קשר שבסוף הגדיל וביון דמשתרי הואא קשר משתרי הגדיל ואין שם גדיל כלל אלא ש"מ יש קשר בכל חליא הלכך פי משתרי הואא קשר מתקנים הגדיל בשאר קשרים: עלאי הונו הואא קשר תחתון דמלמטה למעלה חקשיב ועוד דבגרדומין קא מורי בשמעתין ובגרדומין מקפין הוו איהו עליון:

 מסורת הש"ס

א קידושין לט.

 תורה אור השלם
--

דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית על-רבנפי בגדיהם לזרעם ונתנו על-ציצות הפגף פתיל תכלת [במדבר טו, לח]

ועוד יש לפרש דצביעה בלאו מצוה לאו מידי היא וכו דמניא לקמן (מנחות דף מא:ׁ) טלית שכלה תכלת כל מיני צבעונין פוטרין פה חוץ מקנלא אילן ופרש פקונטרס פוטרין פה לשם לבן דביון דמין פגף [ליכא] לחימי אין לה לחזר אחר לבן אלא שיהיי פה שני מינין משמע דטלית לבנה בעי לבן וביאידך ברייתא (שם) דתנא טלית אין פוטר פה אלא מינה פרש פקונטרס אס דקמה נטיו פה חוטין דחמין ושיני חוטין תכלת אלמא צבעא גרים ולפי תרוץ ראשון ניקח דצבעא הוי חד מינא פד מתכלת וי"ל דמדערבנן הוי אי נמי יש לומר שם בע"א: אלא לגרדומין וכו'. משמע דאי אגרדוס פולחו מפקלי ואור"ת דשכשן שנותנין ד' חוטין ב' משום לבן וב' משום תכלת וכופלן לשמונה צריה לזהר דאס נפקחו שלשה מן החוטין קמא הס משלשה חוטין ונמצא שלא נשארו ב' חוטין שלמין וגש דקדחק קצת דסגיא זו דרפי איתרי דהשתא הוי מצוה אחת והלכה דרפי מחבריו אכל לא מחבריו (עירובין דף מו:ׁ) וכ"ש מרבו ורפי יוסי הגלילי רבו היה ואהא סומכין שאין לנו תכלת [ומטילין לבן] ולרבנן אפי' בחד מפסולי דהא תרי מצות נינהו ולא תועיל הסחת לכתרתה דהוי באלו איגרדס תכלת ומקצת לבן ומיהו נראה למאי דבעינן בלבן נמי ד' חוטין א"כ חד מצוה נינהו ואי לא בעינן אלא ב' כ"ש בלא מעכבי ובמאן דליתנהו הוו ומיהו לא מסתבר דסגין לא הוי דרבנן דהא דאמרי בני ר' חייא הוי דלא בהלכתא ועוד י"ל דאי איגרדס תכלת וקס אלבן הונו דנפסק החוט מעקרו ולא נשתגר אלא כל שהוא (מן הלבו) דקרינן כה"ג גרדומיו בכל שהוא ולא הוי באלו נפקחו שניהם לגמרי (ל"ה וכל זה) [דאחילי מצוה אחת היא מועיל השלם לכתרו אכל לרבנן נפסק חוט א' מעקרו פסול אלא אס נשאר כדי שניבה והא דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וכו' משמע דאגרדוס כל ארבעתן פי קראו לכל הציצית תכלת ויבגשאר כדי שניבה]: כדי לענבם. מתוך פי' הקונטרס דבסמוך גבי הא דמוכח דבא דצריך לקשר על כל חליא וכו' וביון דמשתרי עלאי משתרי פולחו ופי' לית לה הא דאמרן לעיל כדי שעור שניבה משמע דסבירא לה דשניבה חוץ לקשר אחרון שבעינתי ויתכן לפרש דשעור שניבה סמוך לגוף קאמר והשתא לא פליג אלעיל ובן משמע קצת בספרי דפרשת גדילים בד"א בפתולה אכל פשרים גרדומים כל שהוא משמע דאגדילים חאי ובן נראה להוכיח משם שהקשר הוא מן הד' אל הד' דאי מחוט דבריכה ואחד מן החוטין כמו שהיה נוהג ר"ת פשהיה נפסק אחד מן החוטין הנכרכין ולא מחוט הכורך היכי משתרי הקשר בכך דבשלמא אי מן הד' לג' פשנפסק האחד מד' ואינו מקשר כותר הקשר וי"ל דהכי קאמר דמסתמא (פשעור דאי מד') אפתי קומא (תלתא) אכל אחד תו לא חאי: פיון דאשתרי חד אשתרו פולחו. ואין פאן גדיל ואפילו למ"ד או גדיל או פתיל מוכח שפיר דאפי' פתיל ליכא דהא סופו לפל ולא מוכח מידי אלא דבשי קשרא אחרניא אכל מהא לא מוכח דצריך לקשר על כל חליא ונראה שמביא פן דבמקום אחר לא אשכחן אתרא דמסתבר טפי אי לא בין חליא לחליא כדי להפסיק:

תורה אור השלם

דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־כַּפֵּי בְגֵדֵיהֶם לְדִרְתָּם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת [במדבר טו, לח]

הַלְמָא דְאַקטור פֿלומר ממאי דְצריך לְהַקְשֵׁר חֵיטָא ה"ק אִם קָשֶׁר עַל כָּל חֲלִיא וְחֲלִיא הוּוּ גְרַדוּמִין פֿשְׁרִין אֲבָל בְּרוּב צִיצִית לֹא קֵא מִקְשֵׁר גְרַדוּמִין דְּרַב צִיצִית אִין נִקְשְׁרִים עַל כָּל חֲלִיא וְחֲלִיא: קָשֶׁר עֲלִיּוֹן הֵינּוּ נְמִי הֵהוּא קָשֶׁר לְמִטָּה הִלְכָּה לְמִשָּׁה מִסִּינַי פֿלומר קָשֶׁר אֶחָד בְּצִיצִית מִיָּהָא דְאַזְרִיתָא וְלִהְיֵי נֶקֶט עֲלִיּוֹן מִשּׁוּם דְּאִי לֹא עֲבִיד אֱלָא חַד קָשֶׁר בְּסוּפוֹ עֲבִיד לִיָּה שְׁמַקְנִים חַת הַגָּדִיל בָּלוּ: דְאַזְרִיתָא וְאִפִּי יִכּוּל לְכַרֵךְ וְכָּה וְלִהְתַּקֵּים בָּלֵא קָשֶׁר יוֹם אִזּוּ יוֹמִים פְּסוּלָה: דְּאִי מִדְרַבְּנָן לְמָה לִי לְמִשְׁרֵי סָדִין בְּצִיצִית דְּכִתִּיב לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעָטָז וּסְמִיךְ לָהּ גְדִילִים תַּשְׁעָה לָךְ (דְּכָרִים כב) פֿשיטא דְמַתָּר: הַתּוֹכָף תְּכִיפָה תּוֹפֵר תְּחִיבָה אֶחָד אִינוּ חֲבוּר מִשּׁוּם הֵהוּא תְּחִיבָה שְׁתוּכָב הַחוּטִין בְּטוֹלֵת אִינוּ חֲבוּר: מַעֲקָרוֹ הֵינּוּ רֹאשׁ הַמַּחֲשָׁב לְטוֹלֵת: בָּמָה דְּכָרִים אֲמורִים דְּבַעֲיָנָן שְׁעוֹר לְצִיצִית פְּדֵאֲמִרִין לְקַמֵּן (מְנָחוֹת ד' קא מ"א): בָּמָה תֵּהָא מַשְׁלָשֶׁת כּוֹי: בְּתַלְתּוֹת בַּשַּׁעַת עָשִׂיהָ אֲבָל בְּסוּפוֹ בְּגוֹן אִם נִפְסַק לְאַחַר זְמַן: מֵאִי לֹאֹו שִׁירִיו דְּאִפְסִיק מַעֲיָהוּ קֶצֶת מַחוּטִין . וְנִשְׁאָר קֶצֶת גְּרַדוּמִין: דְּאֶגְרַדְסֵם אֲגְרַדוּמִי וְלִגְמִירִי נִפְסַק צַד הַעֲקָר וְקָשִׁיא לְמֵאֵן דְּאֶמֶר נִפְסַק הַחוּט מַעֲקָרוֹ פְּסוּלָה: הֵא קִמְשָׁמַע לָן מִדְּתַנִּי שִׁירִים בְּגְרַדוּמִין מִשְׁמַע דְּלִהְיֵי בְּגְרַדוּמִים שִׁירָא קֶצֶת שְׁיָהִיו נִקְרָא שִׁירִים כְּדִי לְעוֹנֵבָן בְּדַפְרָשִׁית לְעִיל וְהֵאִי כָּל שֶׁהוּא דְקִתְנִי כְּדִי עֲנִיבָה: חוּט שֶׁל כֶּרֶךְ אוֹתוֹ שְׁכּוּרָךְ סָבִיב וְעוֹשָׂה מִמֶּנּוּ הַגָּדִיל עוֹלָה מִמֶּנּוּ שְׁמוּנָה חוּטִין דְּשְׁמוּנָה חוּטִין בַּעֲיָנָן בְּדַמְפְרָשׁ לְקַמֵּן (מְנָחוֹת מ"ב): תְּכֵלֶת זֶהוּ שֵׁם כָּל הַצִּיצִית: שְׁכֶרֶךְ רָבָּה שְׁעָשִׂה שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי גְדִיל וְשְׁלִישׁ עָנָף בַּשָּׂרָה וְאִע"ג דְּמַצְוֵתָה שְׁלִישׁ גְדִיל וְשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף בְּדִאֲמִרִין לְקַמֵּן: אֱלָא חֲלִיא אֶחָד הַקָּפָה ג' פְּעֻמִּים: וְנוֹי תְּכֵלֶת עֲקָר מַצְוֵת צִיצִית שְׁלִישׁ גְדִיל וְשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף: לֹא יִפְחַת מַשְׁבַּע חֲלִיּוֹת: שָׁשָׁה לוֹרִירִים שְׁכִין שְׁבַעָה רְקִיעִים וְעַל שֵׁם שֶׁתְּכֵלֶת דּוּמָה לִים וְיִם דּוּמָה לְרַקִּיעַ בְּדִלְחָמָן (מְנָחוֹת ד' מ"ג) מִדְּמִי סְדוּרָה לְסְדוּר הַרְקִיעִים כְּדִי לְזַכְרֵנוּ לְטוֹבָה שְׁאֵף צַבָּעָה כְּמוֹ כּוֹן נִזְקַק לְצִיצִית: כִּשְׁהוּא מִתְחִיל לְכַרֵךְ מִתְחִיל בְּלָבָן שְׁמַעִים שְׁנֵי חוּטִין אֲרָפִין לְעִשּׂוֹת מִסָּן הַגָּדִיל וּמִתְחִיל לְכַרֵךְ בְּלָבָן וּבְאִמְצַע כּוֹרֶךְ שֶׁל תְּכֵלֶת וְחוּזָר וּמִסָּס בְּלָבָן: מִין כְּנָף תְּחֵלָה וְאח"כ פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהֵאֱלָנָא דְעֶבְדִּין חֲמִשָּׁה קָשִׁרים הֵינּוּ דְאֶמֶרִין (שם) שְׁקוּלָה מַצְוֵת צִיצִית כָּכֵל הַתּוֹרָה בָּלָה הִלְכָךְ עֲבָדִין שְׁנֵי קָשִׁרים מְלַמְּשָׁה וְשִׁלְשָׁה מְלַמְּשָׁה מִשּׁוּם מַעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְאִין מוֹרִידִין וְכִיּוֹן דְּאֶחָדָמָה קֵרָא לְמִין כְּנָף שְׁמַע מַעָה חֲשׁוֹב הוּא הִלְכָךְ אִי מְסָס בְּתְכֵלֶת הֵנָּה לִיָּה מוֹרִיד כּוֹף הַצִּיצִית מִתְחַלְתָּה: דְּכּוּלִּיָּה תְּכֵלֶתָא כָּל הַטּוֹלֵת: וְרַמִּי לִיָּה תְּכֵלֶתָא צִיצִית:

כָּכֵל חֲלִיא דְלִמָּא הֵא דְאֶמְרִי דְבִי רַבִּי קָשֶׁר הַעֲלִיּוֹן. בְּקוּנְטָרִם דְּלִמָּא דְאִיקְטֵר. וְאֶמֶר רַבְּה: שְׁמַע מִיַּבָּה, קָשֶׁר עֲלִיּוֹן דְאֶזְרִייתָא, דְּאִי סִלְקָא דְעֶתְדָה דְרַבְּנָן, מֵאִי אִיצְטְרִיָּה לְמִישְׁרֵי סָדִין בְּצִיצִית? פְּשִׁיטָא! הַתּוֹכָף תְּכִיפָה אֶחָד אִינוּ חִיבּוּר, אֱלָא שְׁמַע מִיַּבָּה דְאֶזְרִייתָא. וְאֶמֶר רַבָּה בַּר רַב אֲדָא אֶמֶר רַב אֲדָא אֶמֶר רַב: אִם נִפְסַק הַחוּט מַעֲיָקָרוֹ – פְּסוּלָה. יְתִיב רַב נַחֲמָן וְקָא אֶמֶר לְהָא שְׁמַעְתָּא, אִיתִיבִיהָ רַבָּא לְרַב נַחֲמָן: בָּמָה דְּכָרִים אֲמורִים – בְּתַחֲזִילָתוֹ, אֲבָל סוּפוֹ – שִׁירִיו וְגְרַדוּמִיו כָּל שְׁהוּא. מֵאִי שִׁירִיו וּמֵאִי גְרַדוּמִיו? מֵאִי לָאוּ "שִׁירִיו" – דְאִיפְסִיק מִיַּבִּיָּהוּ וְאִישְׁתִּיר מִיַּבִּיָּהוּ, "גְרַדוּמִיו" – דְאִיגְרַדוּם אִיגְרַדוּמִי. לָא, חֲדָא קְתַנִּי, שִׁירִי גְרַדוּמִיו כָּל שְׁהוּא. וְלִימָא: "גְרַדוּמִיו", "שִׁירִיו" לְמָה לִי? הֵא קָא מִשְׁמַע לָן, דְּבַעֲיָנָן שִׁירָא לְגְרַדוּמִיו כְּדִי לְעָנְבָן. יְתִיב רַבָּה וְקָאֶמֶר מִשְׁמִיָּה דְרַב: חוּט שֶׁל כֶּרֶךְ עוֹלָה מִן הַמִּנְיָן. אֶמֶר לִיָּה רַב יוֹסֵף: שְׁמוּאֵל אֲמָרָה וְלָא רַב. אִיתְמַר נְמִי: אֶמֶר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, סָח לִי רַבִּי יֵאשִׁיָּה דְמִן אוּשָׁא: חוּט שֶׁל כֶּרֶךְ עוֹלָה לָהּ מִן הַמִּנְיָן. יְתִיב רַבָּא וְקָא אֶמֶר מִשְׁמִיָּה דְשְׁמוּאֵל: תְּכֵלֶת שְׁכֶרֶךְ רּוּבָּה – פְּשָׁרָה. אֶמֶר לִיָּה רַב יוֹסֵף: רַב אֲמָרָה, וְלָא שְׁמוּאֵל. אִיתְמַר נְמִי, אֶמֶר רַב הוֹנָא בַּר יְהוּדָה אֶמֶר רַב שִׁשַׁת אֶמֶר רַב יִרְמְיָה בַּר אֲבָא אֶמֶר רַב: תְּכֵלֶת שְׁכֶרֶךְ רּוּבָּה – פְּשָׁרָה. רַב חֲזִיָּא בְרִיָּה דְרַב נָתַן מִתְנִי חָכִי: אֶמֶר רַב הוֹנָא, אֶמֶר רַב שִׁשַׁת, אֶמֶר רַב יִרְמְיָה בַּר אֲבָא, אֶמֶר רַב: תְּכֵלֶת שְׁכֶרֶךְ רּוּבָּה – פְּשָׁרָה, וְאִפִּילוּ לֹא כֶּרֶךְ בָּהּ אֱלָא חוּלִיאָא אֶחָת – פְּשָׁרָה, וְנוֹי תְּכֵלֶת – שְׁלִישׁ גְדִיל וְשְׁנֵי שְׁלִישֵׁי עָנָף. וְכַמָּה שִׁיעוֹר חוּלִיאָא? תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: כְּדִי שִׁיכְרֹהָ וְיִשְׁנָה וְיִשְׁלָשׁ. תָּאנָא: הַפּוֹחַת לֹא יִפְחַת מִשְׁבַּע, וְהַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שְׁלָשׁ עֶשְׂרֵה. הַפּוֹחַת לֹא יִפְחַת מִשְׁבַּע, כְּנָגֵד שְׁבַעָה רְקִיעִים, וְהַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שְׁלָשׁ עֶשְׂרֵה, כְּנָגֵד שְׁבַעָה רְקִיעִין וְשִׁשָּׁה אֲוִירִין שְׁבִינִיָּהֶם. תָּנָא: כִּשְׁהוּא מִתְחִיל – מִתְחִיל בְּלָבָן: "הַכְּנָף" – מִין כְּנָף, וּכְשֶׁהוּא מְסִיִּים – מְסִיִּים בְּלָבָן, מַעֲלִין בְּקוּדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. רַב וְרַבָּה בַּר בַּר חֲנָה הָווּ יְתִבִּי, הָנָה קָא חֲלִיף וְאִזִּיל הֵהוּא גְבַרָא דְמִיפְסִי גְלִימָא דְכּוּלָּה תְּכֵלֶתָא, וְרַמִּי לִיָּה תְּכֵלֶתָא

וּגְדִילָא

פֿרַשׁ שְׁנֵי פֿרוּשִׁים אֶחָד אַחַר הַגָּדִיל וְנִקְרָא עֲלִיּוֹן כְּמוֹ (נִזְהָ ד' יג.) לְמַעְלָה מִן הַעֲטָרָה וְהָ אִינוּ מוֹכַח אֱלָא דְמִיָּהָ בַּעֲיָנָן קָשֶׁר וּל"א פֿרַשׁ כְּמוֹךְ לְכָנָף אֲבָל קָשֶׁר שְׁאֶחַר הַגָּדִיל כִּיּוֹן שְׁכַחוּךְ מִן הַטּוֹלֵת מִשּׁוּם הֵהוּא לֹא הֵי פֿלָאִים וְתָמָה לְהֵאִי דְמוּכַח הֵיכִי מִפְּסִיק בִּיבָמוֹת (ד' ק"ז) לְמֵאֵן דְּלָא דְכַשׁ כְּמוֹכִים אֱלָא הֵיכָא דְמוּכַח דְצֶמֶר וּפִשְׁתִּים לְמָה לִי דְכָלָאִים מִתְנָא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְלָל שְׁמַעֲיָן דְּבַגְדִּיהֶם צֶמֶר וּפִשְׁתִּים וְכוּ' וְהֵשְׁתָּא קָשֶׁר הַעֲלִיּוֹן לֹא שְׁמַעֲיָן וּל"כ לֹא הֵי פֿלָאִים וְאִצְטְרִיךְ שְׁפִיר לֹאֲתוּנִי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים לוֹמַר שְׁיָהָא צֶרֶךְ לְעִשְׂוֹתָם בַּעֲיָנָן שְׁיָהָא בָּהֶם פֿלָאִים וְי"ל דְּהֵכָא לֹא מִפְּסִיק מִקְרָא דְצֶמֶר וּפִשְׁתִּים אֱלָא מִגְדִּיל וּמוּכַח דְכָלָאִים דְדִרְשָׁה גְדִיל דְרִשָׁה נְכוּנָה הִיא דְבַעֲיָנָן גְדִיל טוֹב אִי נְמִי בְּגִיד דְהֵתָם אֲתֵיָא כְּמֵאֵן דְאֶמֶר גְדִיל דּוּקָא וְשִׁמָּא דְהֵתָם אֲתֵיָא כְּמֵאֵן דְאֶמֶר אִזּוּ גְדִיל אִזּוּ פְתִיל וּפֿלְגִיָּתָא דְאֶמוּרָאִי הוּא בְּסִמּוּךְ וְהֵיכִי נְמִי תָמָה דְבַכְרָךְ הַמוּצָא תְּפִלִּין (עִירוּבִין צ"ב) מִשְׁמַע דְבַעֲיָנָן שְׁזִירִין וּר"ת נְמִי פֿרַשׁ דְאִינוּ חִיב עַל פֿלָאִים עַד שְׁיָהָא מַעֲזָר וְאִם כּוֹן אִצְטְרִיךְ טוֹבָא קֵרָא דְכָלָאִים בְּצִיצִית וְיֵשׁ לוֹמַר דְבַעֲלָמָא יִלִּיף לִיָּה מִתְכַּלֵּת דְבַגְדִּי כְּהָנָה וְכִיּוֹן דְתְּכֵלֶת שְׁזוּר הוּא הֵינּוּ לָבָן: דְאֶגְרַדוּם אֲגְרַדוּמִי. פֿרַשׁ בְּקוּנְטָרִם שְׁנַפְסָקוּ לְגִמְרִי וְקָשָׁה דְהָא כָּל שֶׁהוּא קִתְנִי וְצֶרֶךְ לוֹמַר דְלְצַדִּין קִתְנִי וְלֹא קִתְנִי אֱלָא אִשְׁרִיּוֹ וְנִרְחָא לְפֿרַשׁ מֵאִי לֹאֹו שִׁירִיו דְאִפְסִיק מַעֲיָהוּ פֿלומר שְׁיֵשׁ מִן הַחוּטִים שְׁנַפְסָקוּ מַעֲקָרִם וְשִׁאֲפִיר מִן הַשְּׁלֵמִין נְמִי וְגְרַדוּמִיו דְאֶגְרַדְמוּ בָּלֵם וְהֵשְׁתָּא לֹא קִתְנִי כָּל שֶׁהוּא אֱלָא אֲגְרַדוּמִיו וְהֵא דְאִפְסִיק מַעֲיָהוּ הֵי הֵשְׁתָּא כְּמוֹ נִפְסַק הַחוּט מַעֲקָרוֹ דְלְעִיל וְכִי הֵאִי גּוֹנָא קִרִּי שִׁירִיו כֶּרֶךְ קִמָּא דְסָפָה (ד' ק"ז) גְּבִי אִזּוּב תְּחֵלְתוֹ שְׁלִשָּׁה וְסוּפוֹ שְׁנֹס וצ"ע: שְׁכִירִי גְרַדוּמִיו כָּל שֶׁהוּא. כֶּרֶךְ מִי שְׁמַת (כ"ב ד' ק"ג) הֵנָּה מְצִי לְאִיתוּנִי הַךְ גְּבִי הַךְ דְּפֶרֶךְ וְכָל הֵיכָא דְקִתְנִי כָּל שֶׁהוּא לִית לָהּ שְׁעוּרָא: לֹא יִפְחַת מִשְׁבַּע כְּנָגֵד שְׁבַעָה רְקִיעִים. לְפִי שְׁתְּכֵלֶת דּוּמָה לִים וְיִם דּוּמָה לְרַקִּיעַ וְאִזּוֹן דְלִית לָן תְּכֵלֶת לֹא קִפְדִּין בָּהֵא וְהֵא נְמִי דְאֶמֶרִין צֶרֶךְ לְקָשֶׁר עַל כָּל חֲלִיא וְחֲלִיא הֵינּוּ כְּדִי שְׁיָהָ נִכְרַ תְּכֵלֶת וְמָה שְׁאִנוּ נוֹהֲגִים חֲמִשָּׁה קָשִׁרים פֿרַשׁ בְּקוּנְטָרִם גְּבִי צִיצִית שְׁקוּלָה כְּנָגֵד כָּל הַמַּצְוֹת לְפִי שְׁצִיצִית עוֹלָה ת"ר וְח' חוּטִין וְחֲמִשָּׁה קָשִׁרים עוֹלָה תרי"ג וּמִיָּהוּ כָּל צִיצִית הָאֲמורִים בְּפֶרֶשָׁה חֲסָרִים יו"ד וְיֵשׁ לוֹמַר שְׁנֵשׁ כְּסוּךְ וְהֵינָּה לְכֵס לְצִיצִית וְג' צִיצִית כְּתוּבִים בְּפֶרֶשָׁה וְלָמ"ד ז' מִשְׁלִימָתָן וְכ' נוֹהֲג רַבִּינוּ תָּס לְעִשְׂוֹת אוֹתָן ה' קָשִׁרים ב' בְּסִמּוּךְ לְטוֹלֵת וְג' כְּמוֹךְ לְפְתִיל מִשּׁוּם מַעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין בְּדִאֲמִרִין שְׁמָסִים בְּלָבָן וְעַל כָּל קָשֶׁר שְׁנֵי קָשִׁרים כְּדִי שְׁיָהָ קָשֶׁר שֶׁל קִימָא מִיָּהוּ לֹא מַצְיָנו שׁוּם כְּמֶךְ בָּהֶש"ס מְפָרֵשׁ מָה קָשִׁרים וְיֵשׁ לוֹמַר

דְּהֵא דְאֶמֶרִין צֶרֶךְ לְקָשֶׁר עַל כָּל חֲלִיא וְחֲלִיא הֵינּוּ אֶחָת שֶׁל לָבָן ואֶחָת שֶׁל תְּכֵלֶת שֶׁהֵן שְׁנֹסִים וְהֵשְׁתָּא בְּשִׁחִין פּוֹחַת מִשְׁבַּע עוֹשָׂה ה' קָשִׁרים כְּמוֹךְ לְטוֹלֵת קָשֶׁר אֶחָד וְאֶחָר כְּךָ שְׁנֵי חֲלִיּוֹת אֶחָת שֶׁל תְּכֵלֶת ואֶחָת שֶׁל לָבָן קָשֶׁר אֶחָד עַד שְׁמָסִים שֵׁשׁ חֲלִיּוֹת דְרִי אֲרַבְּעָה קָשִׁרים ואֶחָר כְּךָ עוֹשָׂה חֲלִיא גְבִיעִית שֶׁל לָבָן כְּדִי שְׁיָהָ מְסָס בְּלָבָן ואֶחָר כְּךָ קוֹשֶׁר אֶח' דְרִי ה' קָשִׁרים וְיֵשׁ מְפָרֵשִׁים לֹא יִפְחַת מִשְׁבַּע פְּרִיכוּת כִּיּוֹן כָּל קָשֶׁר וְקָשֶׁר:

עין משפט בר מצווה
א מו"י פ"י מהל' כלאים הל' כד, טוש"ע יו"ד ס"ו ש סעי' ב:
ב מו"י פא' מהל' ציצית הל' יח, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח ס"י יב סעי' א:
ג מו"י פא' מהל' ציצית הל' ז, טוש"ע או"ח ס"י יא סעי' יד:
ד מו"י פא' מהל' ציצית הל' ח, טוש"ע או"ח ס"י יא סעי' יד:
ה מו"י פא' מהל' ציצית הל' ז:

לט:

עידן משפּט גור מצורח
א מווי' פג' מהל' ציצית הלי' ה, סמג עשין בן, טוש"ע או"ח סי' ט סעי' ב: ב מווי' פג' מהל' ציצית הלי' ב, טוש"ע או"ח סי' ט סעי' א: ג מווי' פג' מהל' ציצית הלי' ה, טוש"ע או"ח סי' ט סעי' ג: ד מווי' פג' מהל' ציצית הלי' א, טוש"ע או"ח סי' ט סעי' א:
רבינו גרשום

תכילתא. ופסול:

חזוני צמר פטורין בטלית של פשתן. דכיון דתכלת מעמרא הא דפטור של פשתוס:

כולן. השריאון והכלך והסרייקון חזוני צמר ופשתוס פטורין בהן כיוחד:

הן. בעצמן השריאון:

במינן פטורין. אס העניית הא ש מינן פטורין:

אלא אי אמרת דאורייתא צניית צמר ופשתי' הא דפטרי ולא צניית דשאר מינין:

דברבא דסבר דמדאורייו' נמי צניית דשאר מינין פטורין במוע דרבא רמי כתיב כו':

ורב נחמן דאמר שיראוס פטורין מן הצניית מדאורייתא אמר כדתנא דבי ר' ישמעאל האלו ונאמרו בנדים בתורה סתם כגון על כנפי בניהם וכגון גבי שרצים וכל כלי עץ או בגד ופרטו לך הכותב באחד מהן צמר ופשתוס. גבי נגעים דכותב בבגד צמר או בבגד פשתוס:

או גזיל או פתיל. למאי דפרשית לעיל קשיא דהבא דרשנין ליה לאו גזיל או פתיל וי"ל דהא נמי שמעת מנה פיון דבחד פרשה כתיב גזיל ובאיגד כתיב פתיל ומיהו קשה דפתיל מצינצית נפקא דדרשנין לקמן (מנחות דף מב.) אין צניית אלא עגף ויש לומר דאצטריך צניית לאשמועינן דלאחר גשינתו צריך לפרד גדאיתא לקמן ובספרי דריש ונעשו להם צניית שומע אני ונעשה בלה גזילים ת"ל צניית הא ביצד דבי שתהא גזיל ויוצאת מן הדגף וצניית מן הגזיל והא דריותא קשיא לרפה בר בר חנה וקשה נמי לרב דדרש ליה הבא מפתיל והתם דריש ליה מצינצית: והוא גזילים למניגא. תמא מאי דחקה דרב למימר גזילים למניגא נימא דקרא פא לומר תרניוה פשי גזיל ופתיל ויש לדחוק ולפרש דטעם דרפה בר בר חנה משום דדריש גזילים כמו מעוט אחר מעוט משום דכתיב בלשון רבים ואע"ג דליפא גזיל כלל וכי תימא אס בן פתיל דכתב רחמנא למה לי אצטריך דאי לא פתיל הוה פסלינן פתיל וגזיל פהדי הדדי קמשמע לן פתיל ורב סבר למניגא ולא למעט גזילים ותמא רפה בר בר חנה מניגא מנא לה: ופותלנא מתוכו. פרש בקונט' שחוט של פרה מן המנין ובלשון אחר פי' שיהא הפתיל דהינו העגף משלשל למטה ויוצא מן הגזיל ותמא דהא נפקא לן מצינצית לקמן (מנחות דף מב.) ובמתייתין פרשתי בע"א שפכלו פשין פתילה והינו עגף להו מיעף דלקמן (סס): לכן נמי פטר. פרש בקונטרס אע"ג דלא מינא דגנף הוא ולא יתכן לפי מה שפרשתי לעיל דכולהו בר מתכלת איקרו מין לכן אלא הכי פרושא אע"ג דכללאים נינהו: ופליגא דרב נחמן. הוה מצי למימר דמדרבנן הוא אלא משום שהאמוראים יש להם לכתח דבריהם יותר אי נמי לא מסתפר ליה כמו שגבאר בסמוך: ורב נחמן דאמר כתנא דבי רבי ישמעאל. תמא הא שפיר שני מדרבנן ויש לומר דלא מסתפר ליה למימר הכי אלא מפח הכי נמי מסתפרא וכי דחי ליה צריך למצא תנא אי נמי לא מסתפר ליה לפלוגי

אדרשא דמנינא אי לא משכח ליה תנא ונראה דמכונה תנאי מוכח דאית לה

הפנף מין פנף ונא מיתבי דתנא דבי רבי ישמעאל אלא לומר דבגדיהם צמר

ופשתים דאי לאו האי טעמא לא מפיק ליה מהפנף מין הפנף ור"ת ורש"י פסקו פרכא משום דהוא בתראה: אף כל צמר ופשתים. תמא מנא לה דפליג דלמא שאני הבא דאיפא ויתורא דהפנף מין פנף דהכי נמי דריש פרכא במה מדליקין (שבת כז.) מאז בגד שאר בגדים לתנא דבי רבי ישמעאל ויש לומר דלא דמי דהתם לא מפיקין בגד דקרא ממשמעותיה דלעולם בגד דקרא צמר ופשתים הוא אלא דמרבנין אף שאר מינין דכלל הבא אי דרשת מנה בשאר מינין א"כ בגד דכתיב ברישא הוי נמי שאר מינין וא"כ מפתת בגד ממשמעותא אי נמי י"ל דרבא לא דריש מיתורא מידי אלא משום דסבר בגדיהם כל בגדיהם משמע ועלה כתיב הפנף מין פנף שמדבר מן הצניית ולפרוש זה על פרכיה תנא דבי רבי ישמעאל לית לה דרבא: אמר אשביי האי תנא דבי רבי ישמעאל. פרכא במה מדליקין (גס זה שם) איתא להא מתלתא ודחי ליה רבא התם: בגד אין לי אלא בגד צמר. פי' בקונטרס בנגעים כתיב וקשה חדא דא"כ צריך לגרס או בבגד דהכי כתיב גבי נגעים ותי דפ' במה מדליקין (גס זה שם) דרשנין ליה למלתא אחריתי ותי היכי ולפינן מנגעים לרבא דמתרן לה התם דלא מפקא מאדך תנא דבי רבי ישמעאל הא גבי נגעים מרבה שאר בגדים ותי דהתם משמע בפרוש הכי ותי תנן דהדיא דשאר מינין לא מיטמו בנגעים נימא דלא כתנא דבי רבי ישמעאל לכן צריך לפרש דבפרצנים הוא דכתיב (ויקרא יא) ותמה דא"כ אמאי אצטריך לאתניי נוצה של עזים הא שם כתיב דהדיא וי"ל דאיפא בגד מן הדח דשנוצה של עזים וכן מוכח פרכא ראשית הגז (חלין קליו.) דממעט גזה של שור מתתן לו ולא לשון וסריך אלא מעתה נוצה של עזים ליחיד אלאמא לאו מפכלן שם הוי והשתא ניחא הא דמרבה לאשביי מהבא ג' על ג' בשאר בגדים ודין שם דאי ד' על ד':

התכלת פרק רביעי מנחות

דמפתיל שמעינן דכשי ב' חוטין תכלת

וגדילא מיגדיל. אמר רב: יאי גלימא וְלא יאי תכלתא. רפה בר בר חנה אמר: יאי גלימא ויאי תכלתא. במאי קא מיפלגי? רפה בר בר חנה סבר: כתיב "גָּדִיל" וכתיב "פָּתִיל", או גָּדִיל או פָּתִיל.^(א) ורב סבר: לְעוֹלָם פָּתִיל בְּעִינֵן, וְהָהוּא "גָּדִילִים" לְמַנְיֵנָא הוּא דְאָתָא – גָּדִיל שָׁנִים, גָּדִילִים אַרְבַּעַה, עֲשֶׂה גָדִיל וּפּוֹתְלִיהוּ מִתּוֹכוֹ. אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְׁמִיה דְלָוִי: חוּטֵי צֶמֶר פּוּטְרִין בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן. אִיבַעֲיָא לְהוּ: שֵׁל פִּשְׁתָּן מַהוּ שְׁיַפְטְרוּ בְּשֵׁל צֶמֶר? צֶמֶר בְּשֵׁל פִּשְׁתִּים הוּא דְפִטְר, דְכִינָן דְתַכְלַת פִּטְרָה לְבָן נְמִי פִטְר, אֲבָל פִּשְׁתִּים בְּצֶמֶר לֹא. או דְלָמָּא, פִּינָן דְכִתְיִב: "לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעָטָנָו צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדּוּ. גָּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָּהּ", לֹא שָׁנָא צֶמֶר בְּפִשְׁתִּים וְלֹא שָׁנָא פִּשְׁתִּים בְּצֶמֶר? אָתָּא שְׁמַע, דְאָמַר רַחֲבֵה אָמַר רב יְהוּדָה: חוּטֵי צֶמֶר פּוּטְרִין בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן, וְשֵׁל פִּשְׁתָּן פּוּטְרִין בְּשֵׁל צֶמֶר, חוּטֵי צֶמֶר וּפִשְׁתִּים פּוּטְרִין בְּכָל מְקוֹם, וְאִפִּילוּ בְּשִׁירָאִין. יוֹפְלִיגָא דְרַב נַחֲמָן, דְאָמַר רַב נַחֲמָן: הַשִּׁירָאִין פּוּטְרִין מִן הַצִּיצִית. אִיתִיבִיה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן: הַשִּׁירָאִין וְהַפְּלָה וְהַסְרִיקִין כּוֹלָן חֵיבִין בְּצִיצִית – מִדְּרַבָּנָן.^(ב) אי הֲכִי, אִימָּא סִיפָּא: וְכוּלָן צֶמֶר וּפִשְׁתִּים פּוּטְרִין בָּהֶן. אי אָמַרְתָּ בְּשֵׁלָמָּא דְאוּרִייתָא – הֵינֵנוּ דְמִישְׁתַּרוּ בָּהּ כְּלָאִים, אָלָּא אי אָמַרְתָּ דְרַבָּנָן – הֵיכִי מִישְׁתַּרִי בָּהּ כְּלָאִים? אִימָּא: או צֶמֶר או פִּשְׁתִּים.^(ג) הֲכִי נְמִי מְסַתְפָּרָא, דְקֹתְנִי סִיפָּא: הֵן בְּמִינָן פּוּטְרִין, שְׁלֹא בְּמִינָן אִין פּוּטְרִין. אי אָמַרְתָּ בְּשֵׁלָמָּא דְרַבָּנָן – הֵינֵנוּ דְמִיפְטְרוּ בְּמִינָן, אָלָּא אי אָמַרְתָּ דְאוּרִייתָא – צֶמֶר וּפִשְׁתִּים הוּא דְפִטְר.^(ד) אי מִשּׁוּם הָא לֹא אִירִיָּא, כְּדָרְבָּא, דְרַבָּא רַמִּי: כְּתִיב "הַפְּנֹה" – מִיִּן פְּנֹה, וְכִתִּיב "צֶמֶר וּפִשְׁתִּים". הָא פִּיצַד? צֶמֶר וּפִשְׁתִּים פּוּטְרִין פִּין בְּמִינָן פִּין שְׁלֹא בְּמִינָן, שְׁאָר מִינִין – בְּמִינָן פּוּטְרִין, שְׁלֹא בְּמִינָן אִין פּוּטְרִין. וְרַב נַחֲמָן, כְּדִתְנָא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל.^(ה) דְתִנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: הוֹאִיל וְנֶאמְרוּ בְּגָדִים בַּתּוֹרָה סָתָם, וּפְרַט לָהּ הַפְּתוּב בְּאֶחָד מֵהֶן צֶמֶר וּפִשְׁתִּים – אֵיךְ כֵּל צֶמֶר וּפִשְׁתִּים. אָמַר אֲבָיִי: וְהֵאֵי תִנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל מִפְּקֹא מֵאִידֵה תִנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, דְתִנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: "בְּגָד" – אִין לִי אָלָּא בְּגָד צֶמֶר, מִצִּין לַרְבוֹת צֶמֶר גְּמָלִים וְצֶמֶר אַרְנָבִים וְנוֹצָה שֵׁל עֲזִים וְהַפְּלָה וְהַסְרִיקִין וְהַשִּׁירָאִין מִצִּין? תִּלְמוּד לֹאֻמַּר: "אוּ בְּגָד".

תנו

אדרשא דמנינא ליה תנא ונראה דמכונה תנאי מוכח דאית לה

הפנף מין פנף ונא מיתבי דתנא דבי רבי ישמעאל אלא לומר דבגדיהם צמר

וגדילא מיגדיל. אמר רב: יאי גלימא וְלא יאי תכלתא

משום דאין פה עגף: גזיל שנים כלומר אי הוה כתיב גזיל תעשה לך משמע ב' חוטין דאין גזיל פחות משנים השתא דכתיב גזילים משמע ארבעה: עשה גזיל מד' חוטין שגשים ד' חוטין כחור הטלית ולכשזכבלם ונעשה מהן גזיל

והא שמונה: ופותלנא מתוכו אותו חוט שדרה. פו והא מן המנין. ל"א ופותלנא מתוכו תנה פתיל עגף למטה: חוטי צמר פוטריין בשל פשתן אותם שני חוטין של לבן אם של צמר הן פוטריין בסדיו של פשתן עם התכלת ואע"ג דליפא השתא מין פנף דהוי של צמר פיון דתכלת שנים חוטין הן דתכלת עמרא נינהו ופוטרי בשל פשתן דהא תכלת כתב רחמנא דהדיא לכן דצמר נמי פוטרי בשל פשתן משום לבן: חוטי צמר ופשתים לבן של פשתים ושל צמר תכלת: פוטריין בכל מקום בכל מיני בגד ואשבי' בשיראים דמהו דתימא שיראין פטורין והוו כללאים שלא במקום מצה קמ"ל דחביבין: השיראין מעיל של משי: והפלג מעיל שעושין מאותן גנים [הוא בית התולעת] שמצויים במנוי שקורין פלוצי"ל: סריקין מעיל גשמי מערכת של משי: צמר ופשתים פוטריין דהן קא ס"ד שני חוטין צמר ושני חוטין לבן של פשתים: הן עצמן פלג וסריקין דמינן פוטריין דאם עשה צניית בטלית שהא מינו יצא: אלא אי אמרת מדאורייתא מחביבין שיראין בצניית היכי פטרה פהו צניית דכלך הא מדאורייתא צניית דצמר ופשתים הוא דפוטריין דגאמרנין לעיל צמר ופשתים וחדו גזילים תעשה לך: ורב נחמן דאמר לעיל שיראין מדרבנן הוא דחביבין דאי מדאורייתא לא פטר פהו מינו: דתנא דבי ר' ישמעאל דאומר אין מחביבין בצניית אלא בגד צמר או בגד פשתים: בגדים כתיבה סתם על כנפי בגדיהם: ופרט לך בכלאים (דברים כב) וגבי נגעים (ויקרא יג) בגד צמר או בגד פשתים: מפיק מאיגד תנא כו' דהא איגד מרבה כל הבגדים: צמר ארנבים ונוצה צמר של עזים קרי נוצה לפי שאין רך בשאר צמר: מנין שמטמאין בנגעים: תלמוד לומר או בגד בגד

מסורת הש"ס

א יבמות ה:

ב לקמן נד; חולין פה; ברכות כ:

ג שבועות לט:

ד נזיר נח; שבת כז; יבמות ד:

ה שבת כו; יבמות ד; קידושין לו:

ו שבת כז.

תורה אור השלם

דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לזרתם ונתנו על־ציצות הכנף פתיל תכלת [במדבר טו, לח]

לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו [דברים כב, יא]

גזילים תעשה־לך על־ארבע כנפות כסותך אשר תכסה־בה [דברים כב, יב]

והבגד כִּי־יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים [ויקרא יג, מז]

מסורת הש"ס
א שבת קלג; יבמות כז; נזיר מא; נזיר נח.

סָדִין פֿשֶׁתן: כ"ש פּוטריין מן העיצית גלף דרשנין סמוכין לַמִּשְׁרֵי פִלָּאִים פְּצִיצִית פִּית שְׁמַאי פּוטריין. פֿרש פּוקנוּטֶרס גלף דרשנין סמוכין וְלֹא פְּצִיצִית הָאִי זָקַט לָשׁוֹן פֿטור וְחִיּוּב וְלֹא נָקַט לָשׁוֹן אוֹסרין ומתירין משום צניצית חוּבָה הוּא לְבַגְד וְאִפְּלוּ אִינוּ לּוֹבֶשֶׁה וְאִסּוּר וְהִסֵּר נָמִי בָּהּא תְלִיז וְכִיּוֹן דלכ"ש פֿטור הָיִי לָהּוּ פִלָּאִים שְׁלֹא בַמָּקוֹם מַצֵּה ועוֹבֵר עָלֶיהֶם מִשּׁוּם פִּלָּאִים וּלכ"ה דְּמַחְיָבִי לִיָּה פְּצִיצִית דְּזַרְשֵׁינן (יבמות ד.) סמוכין וְאִין פֿאן מִשּׁוּם פִּלָּאִים וּמִתָּר לְנָבֶשׁוּ וּבִטּוּלִית שֶׁל גַּמַּר נָמִי לכ"ש אִסּוּר לַעֲשׂוֹת בָּהּ לָבֹן שֶׁל פֿשֶׁתן וּתְכֵלֶת שֶׁל גַּמַּר אֵלֶּא הִלָּבֹן וְהַתְּכֵלֶת שֶׁל גַּמַּר ולכ"ה מִתָּר וְהָאִי זָקַט פֿלַגְתִּיָּהּוּ בַסָּדִין מִשּׁוּם דְּפִסְקָא לָהּ מְלֵתָה דְאִין בּו צניצת פֿלֹא פִלָּאִים שְׁעָקַר מַצֵּת צניצת תְּכֵלֶת פְּתִיבָא בָּהּ וּתְכֵלֶת עֲמָרָא הוּא: אִינוּ אֵלֶּא מִן הַמִּתְמַיְהִין מִתְמָה אֶת כָּל הַרואִין שְׁאוּמַר פִּלָּאִים הוּא לְבוֹשׁ אֲדָבִית הִלָּל פֿלִיג רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר: אָמַר רַבִּי אִם כּוֹן דִּהֲלָכָה ככ"ה לָמָּה אִסְרוּהָ צִירוּשָׁלָיִם: לָפִי שְׁאִין בְּקִיאִין לָדְרוֹשׁ סמוכין דְּכִלָּאִים בְּצִיצִית מִתָּר וְאִתּוּ לַמִּשְׁרֵי פִלָּאִים בְּכָל מָקוֹם וְאִי קִשְׁיֹא פִינֹן דְּמִמְאורִיתָא חִיב הִיכִי מַעַי רַבִּנּוּ לְשַׁקֵּר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה וּלְמַפְטָרָה מַצִּיצִית מִשּׁוּם גִּזְרָה (היא) הָא אִוְתַּבְנִיא בִּידְבֻמוֹת בְּפֶרֶק הָאֶשֶׁה רַבָּה (יבמות דף

סָדִין פֿשֶׁתן: כ"ש פּוטריין מן העִיצִית גִּלֵּף דְּרִשְׁנִין סָמוּכִין לַמִּשְׁרֵי פִלָּאִים ״תָּנוּ רַבָּנָן: סָדִין בְּצִיצִית – בֵּית שְׁמַאי הוֹטְרִין וּבֵית הָלֵל מְחִיבִין, וְהִלָּכָה פְּדֻבָּרִי בֵּית הָלֵל. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי צְדוּק: וְהִלֵּא כָּל הַמִּטְטִיל תְּכֵלֶת בִּירוּשָׁלַיִם אִינוֹ אֵלֶּא מִן הַמִּתְמַיְהִין! אָמַר רַבִּי: אִם כֵּן, לָמָּה אִסְרוּהָ? לָפִי שְׁאִין בְּקִיאִין. אָמַר לִיָּה רַבָּא בַר רַב כְּנָא לְרַבָּא: וְלָרְמוּ בִּי עֲשֶׂרָה וְנִפְקוּ לְשׁוּקָא וּמִפֶּרְסָמָא (למילתא) [מִיָּלְתָּא]! כָּל שֶׁכּוֹן דִּמְתַּמְּהוּ עֵינָיו. וְלִידְרָשָׁה בְּפִירְקָא! גִּזְרִיהּ מִשּׁוּם קָלָא אֵילָן. וְלֹא יָהּא אֵלֶּא לָבֹן! פִּינֹן דְּאִפְשָׁר בְּמִינֹן – לֹא. ⁽ⁿ⁾פְּדֻרִישׁ לְקִישׁ, דְּאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כָּל מָקוֹם שְׂאֵתָהּ מוֹצֵא עֲשֶׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, אִם אֵתָּה יָכוֹל לְקַיִּים אֶת שְׁנֵיהֶם – מוּטָב, וְאִם לֹא – יָבוֹא עֲשֶׂה וְיִדְחָה אֶת לֹא תַעֲשֶׂה. וְלִיבְדֻקוּהָ, אֵלֶּא גִזְרִיהּ מִשּׁוּם טְעִימָה. וְלִיבְתַּבָּה אַדִּיסְקִי! אַדִּיסְקִי לִיקוּם וְלִיסְמוּהָ? אָמַר רַבָּא: הַשְׁתָּא

הַעֲלִינֹן מִיָּהוּ גַם אֲהֵהוּא תֵּנָא גִזְרִי פֿר"ת דְּסַמְיִךְ אֲגִדְלִים דְּמִרְאִשׁוֹ לֹא מַעַי מַפִּיק פְּדִאִיתָא בִּידְבֻמוֹת וְתוּ דְּבַסְכֵּר רַב עַמְרָם פֿסִיק ככ"ש בָּהָא וְאִנֹּן פֿשִׁטָא לְפִירוּשׁ הַקּוּנְטֶרס קוּם לֹן ככ"ה פְּדֻמוּכַח בְּכָל דְּוִכְתִּי וְלָפִי הַקּוּנְטֶרס צ"ל דְּאִין הִלָּכָה אֵלֶּא בְּתַנְאִי דְּבַסְמוּךְ וּכְדִמְפָּרֶשׁ וּמִשּׁוּם גִּזְרָה וְצִיצִית מַמִּינוּ שְׂרִי לְכָלִי עֲלֵמָא וְצִרִיךְ לְדַחַק הָא דְשִׁרָא רַבִּי יִזְרָא לְסַדִּינְיָה הִינוּ צִיצִית תְּכֵלֶת וּמִלְאָכָא נָמִי (לְקַמֹּן מְנַחוֹת דָּף מֵא.) דְּאָמַר לְרַב קַטִּינָא סָדִינָא בְּקוּטָא צִיצִית מַה תָּהּא עָלֶיהָ מַצִּיצִית מִן הַמְּדַקְדָּק קָא מַקְפִּיד וְתוּ קֶשֶׁה לְפִירוּשׁ הַקּוּנְטֶרס דְּפִלּוּנְתָא דְאִמּוּרָחִי הוּא אִי צִיצִית חוּבַת גְּבֻרָא או חוּבַת טֹלִית ועוד דקו"ל (שֶׁס דף מב) חוּבַת גְּבֻרָא מִדְּמַבְרָכִינוּן לְהַתְּשַׁטֵּף וּמַדב"ש נִשְׁמַע לכ"ה דְּחוּבַת טֹלִית הָיִי לָכֵךְ פֿי' ר"ת דְּמִמְאורִיתָא ב"ש נָמִי חִיּוּבִי מַחְיָבִי וְלֹא פֿטִרִי אֵלֶּא מִשּׁוּם הָיִי טַעֲמִי דְּמַפְרָשׁ בְּשַׁמְעֵתִין וְאִפִּילוּ מַמִּינוּ נָמִי פֿטִרִי לִיָּה דְלֵמָא אִתִּי לְמַעַבַּד תְּכֵלֶת וְהִלָּכֵךְ שִׁיךְ שְׁפִיר לָשׁוֹן פֿטור ועוד יֵשׁ לוֹמַר לָפִי' הַקּוּנֵט' דב"ש אָף בְּמִינֹן פֿטִרִי דְּסָבְרִי לָהּ בְּרַבִּי דְאָמַר (לָעִיל מְנַחוֹת דָּף נח.) הַתְּכֵלֶת מַעֲבַבֶּת הִלָּבֹן וְהַשְׁתָּא נִיחָא הָא זָקַט סָדִין זָקָא וּמִיָּהוּ תִּמָּה דִּהַשְׁתָּא פִּינֹן דְּלֹא אִפְשָׁר גִּדְחִי עֲשֶׂה לָלֹא תַעֲשֶׂה: וְהִלָּכָה בְּדֻבְרִי ב"ה. י"ס גּוֹרְסִין אִי אִיּוֹבֹא צִיצִית שֶׁל גַּמַּר צִיוּם מַפְסִי בַּהּ וּפֿטור וְכִי שְׁקַעָה חֲמָה אִי מְלַבִּישׁ לִיָּה חִיב וּמַחְקוּ ר"ת כְּמוֹ שְׁאִפְרֶשׁ לְקַמֹּן: אָמַר רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוּק. בַּקּוּנְטֶרס פֿי' שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת וְלָשׁוֹן שְׁנֵי שְׁפִי' דְּקָחִי אב"ש דְּפֿטִרִי וְהִלֵּא אִין בּוֹ רַח תְּמִיָּה וְרַבִּי נָמִי קָאִי אב"ש אִם כֵּן לָמָּה אִסְרוּהָ ב"ש וְזֵהוּ בְּפִי' ר"ת שְׁלֵמַעֲלָה דַּטַּעֲמָא דב"ש מִשּׁוּם גִּזְרָה הִיא אֲבָל לָפִי' הַקּוּנֵט' שְׁלֵמַעֲלָה לֹא יִתְבֵּן דְּנָקוּ אב"ש וְהִיָּה יָכוֹל לְפָרֶשׁ א"כ לָמָּה אִסְרוּ הַעוֹלָם וְטַעֲמָא דְנִפְשָׁה קָאָמַר וְלֹא קוּם לִיָּה ככ"ש ועוד פֿי' דְּרַבִּי אֲלֵיעֶזֶר אב"ה מִהָדַר דְּמַחְיָבִי לִיָּה וְהִלֵּא בְּנִי וִירוּשָׁלַיִם יִתְמָהוּ עָלָיו וְאָמַר רַבִּי א"כ לָמָּה אִסְרוּהָ דְּפֿשִׁטָא ככ"ש לֹא קו"ל וְלָמָּה מִתְמַיְהִין: לֹא יָהּא אֵלֶּא לָבֹן. אַע"ג דְּחֵלְבָא דְּרַבִּי קוּמִי דס"ל (לָעִיל מְנַחוֹת דף נח.) הַתְּכֵלֶת מַעֲבַבֶּת אֶת הִלָּבֹן מִיָּהוּ רַבִּי לֹאֹ טַעֲמָא דְנִפְשָׁה קָאָמַר אֵלֹא מִהָדַר אֲבָנִי וִירוּשָׁלַיִם דְּפֿרֶשְׁתִּית: פִּינֹן דְּאִפְשָׁר בְּמִינֹן. לָעִיל (מְנַחוֹת דף נט:) דְּמַסְקָנָא דְּחוּטִי פֿשֶׁתן פּוֹטְרִין בְּשֶׁל גַּמַּר הִינוּ בַּהֲדִי תְּכֵלֶת דְּמַגּו דְּתְכֵלֶת פֿטִר בְּשֶׁל פֿשֶׁתן לָבֹן נָמִי פֿטִר ואַע"ג דְּאִפְשָׁר בְּמִינוּ וְהָאִי דְּפֿשִׁטָא לִיָּה טִפִּי דְּחוּטִי גַּמַּר פּוֹטְרִין בְּשֶׁל פֿשֶׁתן הִינוּ מִשּׁוּם דְּבָלָאוּ הֲבִי אִיּוֹבֹא פִלָּאִים אִי נָמִי מִמְאורִיתָא (דְּרַחֲמָנָא) שְׂרִיָּה וּרַבָּנִן הוּא דְּגִזּוֹר דְּכִיּוֹן דְּאִפְשָׁר לְקַיִם שְׁנֵיהֶם אֲבָל מִמְאורִיתָא שְׂרִי דְּכִלָּאִים מִמֶּשׁ הִסֵּר אֲצֵל צִיצִית וְלֹאֹ מִשּׁוּם דְּחִיָּה וְהָא דְּמַסְקִינוּן לָעִיל דְּפוֹטֵר הִינוּ מִמְאורִיתָא אִי נָמִי

אֲשֶׁתִּרִי בְּלָל פִּלָּאִים בְּצִיצִית וְהָא זָקַט לָשׁוֹן פֿטור וְחִיּוּב וְיִתְבֵּן יוֹתֵר לָשׁוֹן אִסּוּר וְהִסֵּר מִשּׁוּם דְּקַסְבֵּר חוּבַת טֹלִית וְאִסּוּר וְהִסֵּר נָמִי בָּהָא תְלִיז וּה"ה נָמִי בְּטּוּלִית שֶׁל גַּמַּר שְׁלֹא יִפְטֹרוּ בּוֹ חוּטִי פֿשֶׁתן וּמִלְתָּא דְּפִסְקָא נָקַט דְּכָל סָדִין מַפְשֶׁתן וְאִי אִפְשָׁר בּוֹ פֿלֹא פִלָּאִים שְׁעָקַר מַצֵּת צניצת תְּכֵלֶת וּתְכֵלֶת עֲמָרָא הוּא מִשְׁמַע מִתוֹךְ פֿירוּשׁ הַקּוּנְטֶרס דְּצִיצִית פִּלָּאִים הוּא דְאִסְרִינוּ וְכֹן פֿרֶשׁ בְּתַשׁוּבָה וְכֹן [פְּתַב] רַבִּינוּ יִצְחָק בְּרַבִּי יְהוּדָה וְקֶשֶׁה דְּהָא אִמְרִינוּ בְּרִישׁ יבְמוֹת (דף ד.) אֲפִילוּ מֵאֵן דְּלֹא דְרִישׁ סָמוּכִין בְּעֲלֵמָא בְּמַשְׁנֶה תּוֹרָה דְּרֶשׁ וַי"ל דְּאִיּוֹבֹא חַד תֵּנָא בְּגִזְרִי (דף נח.) דְּמַפִּיק מִרְאִשׁוֹ דַּעֲשֶׂה דוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה וְגַמַּר וּפֿשֶׁתִים לְכַדְרָכָא וּבִית שְׁמַאי סָבִירָא לָהּ כִּהֵּהוּא תֵּנָא וּסְבִירָא לָהּ בְּרַבִּי יְהוּדָה דְּלֹא דְרִישׁ סָמוּכִין אֵלֶּא הִיבָא דְּמוּכַח אוּ מַסְנֶה ואַע"ג דַּעֲשֶׂה דוּחָה לֹא תַעֲשֶׂה לֹא שְׂרִי צִיצִית פִּלָּאִים דְּהָא אִפְשָׁר לְקַיִם שְׁנֵיהֶם וְעָקַר מַצֵּת תְּכֵלֶת לֹא יָהּא אֵלֶּא בְּגַמַּר אִי נָמִי לֹאֶשְׁמַעֲנִין קֶשֶׁר דְּלָעִיל לֹא יִדְעִינוּ אֵלֶּא מִמְאֲשֶׁתִּרִי פִּלָּאִים בְּצִיצִית וּמִיָּהוּ לֹא יִתְבֵּן לְמִימַר לָפִי מַה שְׁפָרֶשׁ לְמַעֲלָה גְּבִי קֶשֶׁר

מ.

עיי משפּט בר מצוה

א מו"י פ' מחלי ציצית הל' ו, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח סי' ט סע"ו:

רבינו גרשום

סבין של פּשֶׁתים בעצת בית שמאי פוטריין. לפי שתכלת צמר האזוזי כלאים:

וב"ה מחייבין. דרחמנא שריה ומש"ה נקט לשון פטור וחייב בזה ככל דשם לו ד' כנשים חייב בעצת:

א"ר אלעזר ב"ר צמוק האין בית שמאי פוטריין והאל כל המטויל תכלת לסדיו טירופלים אינו אלא מן המתמיהין (אבל) שתמיהין עליו בני אדם אותן שאין יודעין שנותר. תמיהא איבא אסורא ליבא:

אמר ר' א"ב שאינה אסורה בעצת למה אסורה חכמים לפי שאין בקיאו. מפני בני אדם שאינן בקיאו בהלכות צעית ולא ידעו דשרי להכי אסור טירופלים משום דהא רוב עם ולא בקיאי לטנא אחרינא אמאי מחייבי ב"ה והאל כל המטויל אינו אלא מן המתמיהין שתמיהין עליו בני אדם מפני מה הטויל והאל אינו חייב בעצת. אמר ר' (ויבס) א"ב האלז וב"ה מחייבין למה אסורה חכמים והלשון הראשון הא עיקר:

ולרמי כי עשרה תכלת לסדיון וליפקי לנזקא וניפרסמא למיתלא לאותן שאינן בקיאוין עשרת כ"ש מתמיה כי חזו כי עשרה כסדיטין ומשום הכי אסורה:

ולגרסא בפרקא בדרשא בבית הכנסת דשרי לשווי תכלת כסדיון ולא ליתמיהא:

גזירה דלמא אתי ליתרמא קלא אילן צמר שצטוב בקלא אילן שמומה לתכלת והוא לא אי מצוה וחייב משום כלאים הלבך אסורה:

ואמאי אסורה מפני כך לא יסיה אותו קלא אילן אלא כלבן כלומר אם אינו חשוב בתכלת נדונו כלבן ולמא דשרי:

כיון דאפשר מינן כלומר(אולי צ"ל כיון דצריך להטיול ממין הכנף והוא עיקר כו'. כיון שמתויל הכנף והוא עיקר מועתן של צצית הלבך לא נדונו כלבן של צמר הקלא אילן להיתרה דאפי' לבן של צמר אין עיקר מועתה:

אם אתה יכול לקיים את שניהם עשה דעצת ולא דלא תלבש שעטנז כגון הכא דמע' לקיים שניהם יוכלו ליתרמי ביה חוטיו פשתן והלבך אסורה גזירה משום קלא אילן:

ואמאי אסורה משום קלא אילן וליבדוקא. כלומר יגדרש ליה בפירקא היאך אדם יוכל לבדוק אם הוא תכלת או קלא אילן וידעי לניבדקוה ויבדקו לשתרי. אע"ג דידעי למיבדקוה להכי אסורה גזירה משום טעימה דתכלת. ניסיון שמנסין את הצבע של תכלת שנוקדין מעט יאה לו מראה ופה של תכלת חזי הא טעימה ואותה טעימה פסולה שלא נעבשה לשום צעית. ושמא יטולנו כסדיון ואותו אי אפשר לבדוק וזו כלאים הלבך אסורה:

ואכתי מפני מה אסורה ששכל טעימה: ולכתבה אדיוסקו כלומר יכתבו ספרים ולשרון לגולה דטעימה פסולה לצעית ולא אתי ליתרמי כסדיון ואנן אדיוסקא טיקום וליסמיון למסירה שמה איבא ממן דלא חזי לניסוקא ואתי ליתרמי טעימה אמר רבא השתא אחמנן בפסח ויהי"ב דאסור כרת מטיבין אדיוסקא שולחין לגולה כשמעבדין אדר או אלנז:

מסקנא לא קימא הכי: ולבדקה. פיי' בַּקּוּנְטֶרס שְׁתִּי לְשׁוֹנוֹת לָשׁוֹן אַחַד לְבָדֵק כָּל יוֹרוֹת הַצִּוְּבָעִים וּמִשְׁנֵי מִשּׁוּם טַעֲמִיָּה דְּהָיִי שְׁלֹא לָשׁוֹן וְהֲכִי נָמִי הוּא מַעַי לְמִימַר שְׁמָא שְׁלֹא לָשׁוֹן עֲבַד בּוֹלְיָה ל"א וְעָקַר וְלִבְדָּקָה פְּדִאִיתָא לְקַמֹּן דְּמִיתִי גֵלְתָא וְשִׁבְלִילְתָא וּבְדַקִּינוּן לִיָּה לְצִיצִית אִי תְּכֵלֶת הוּא אוּ קָלָא אֵילָן וּמִשְׁנֵי מִשּׁוּם טַעֲמִיָּה שְׁמָא צִיצִית זֶה נֶעֱשֶׂה מִן הַצֶּמֶר שְׁטַעֲם בּוֹ וְזֵה אִי אִפְשָׁר בְּבִדְקָה:

התכלת פרק רביעי מנחות

גליון הש"ס

גמ' טעדיקי. עיין ערכין דף ב ע"ב תוס' ד"ה הכל חייבין: תוס' ד"ה ענשיתו וכו' שאין אדם חייב. עיין פסחים קיג ע"ב תוס' ד"ה ואין לו:

תורה אור השלם

גדלים תעשה־לך עין ערכין דף ב ע"ב כנפות כסותך אשר תכסה־כה [דברים כב, יב]
לעג לרש חרף עשהו שמה לאיד לא ינקה [משלי יז, ה]

וּהַגָּדוֹל יוֹצֵא בַּהּ עֲרָאִי שְׁאִינוּ בּוֹשֵׁ לְצֹאת בַּהּ לְשׁוּק: אֲלֵימָא וְכַן לַעֲגִין אִסּוּרָא דְכָלְאִים דְּאִי חָזָא מִפְּלַג דְּחֻבְרָתָא אֲתַמַּר. פֻּרַשׁ בְּקוּנַט' בְּתַרְיָתָא מִפְּלַג אִין קָטַן מִתְּפָסָה בַּהּ אִין בַּהּ מִשּׁוּם פְּלָאִים אִם נִחָרַב בַּהּ בְּלָאִים: וְהִקְטַן אִין עֲרָאִי בְּכָלְאִים כְּלוּמַר אִין דִּין עֲרָאִי בְּכָלְאִים שׂאֵע"פ שְׁאִין הַגָּדוֹל יוֹצֵא בַּהּ עֲרָאִי וְשֵׁ בַּהּ מִשּׁוּם בְּלָאִים אִם נִחָרַב בַּהּ בְּלָאִים: וְאִמַּר רַב נַחֲמָן מֵאִי וְכַן לַעֲגִין בְּלָאִים וְכַן לַעֲגִין סְדִין בְּצִיעִית אֲלֵמָא צִיעִית אֲלֵמָא צִיעִית בְּטוּלִית שְׁאִין בַּהּ שְׁעוֹר וְשֵׁ בַּהּ מִשּׁוּם בְּלָאִים: אָלָא מֵאִי פְטוּרָה דְּקֻחָמַר לַעֲגִיל וְאִפְּלוּ בְּטוּלִית פְטוּרָה בְּגוּן הַטוֹיל לְמַטְלַת דְּכִי שְׁרִיא רַחֲמֵנָא בְּלָאִים בְּצִיעִית לְגַמְרִי אֲשֶׁתְּרִיו: חָזָא זְמַנָּא לַעֲגִיל הַטוֹיל לְמַטְלַת בִּשְׂרָה וּבִינָן דְּמַתְּכִשְׂרָא בַּהֲנָךְ בְּתַרְאִי וְכַל שְׂבֹן בְּקַמְאִי אִי הֵנָּה פְסִיק לְבַתְּרָאִי בְּשִׁטְא דְּאִין בַּהּ מִשּׁוּם בְּלָאִים דְּהָא בְּלֵא צִיעִית מְקַרו: חָזָא מִפְּלַג דְּחֻבְרָתָא אֲתַמַּר מִפְּלַג דְּהַטוֹיל לְמַטְלַת בִּשְׂרָה אֲתַמַּר הֵךְ דְּכָלְאִים: טוּלִית כְּפוּלָה שְׁהִיתָה חֲרָכָה בִּשְׂתֵּים וּכְפָלָה: וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר שְׂאִם תַּפְשֹׁט וְנִמְצֹאת צִיעִיות בְּאִמְצַעִיתָה: שְׂאִם תַּפְרָה חִיבַת דָּלָא תַּפְשֹׁט: דְּנִקְטָה בְּסָבִי בְרוּק"ש ל"א תַּפִּירָה רַחֲבָה בַשּׁטוֹי"ר וְקָשִׁיא לִי הָא דְּאִמַר בְּסוּף הַקָּמָן (לַעֲגִיל מִנְחוֹת לו': ע"ש) הֲאִי מָאן דְּחִיטָה לְגַלְמָא כּו': אֲפֹשִׁיט הַטוּלִית הִיו צִיעִית בְּאִמְצַעִיתָה שְׁהִיתָה רַחֲבָה כְּפָלִים בְּקוּמְתוֹ וְהִיתָה כְּפוּלָה וְהַפְּגַל מְטֹל עַל רֹאשׁוֹ וַעֲנִי הִרְאִשִׁין שֶׁל טוּלִית לְמַטָּה מִאֲחוּרָיו וְשִׁתִּי צִיעִית הִיו בְּהָרֹן הָאֲחֵד וַעֲנִים בִּשְׁנֵי רֹאשֵׁי הַפְּגַל מְקוֹם שְׁאָרְכוּ כָּלָה וּכְשֹׁנִפְשָׁטָה הָיָה חֲבוּי בְּלוּ בַּהּ וְנִמְצְאוּ שְׁתֵּי צִיעִיות שֶׁל כְּפַל בְּאִמְצַע הַטוּלִית כְּנָנַד רֹאשׁוֹ שֶׁל רֵבֶא: לָאו הֵינּוּ כְּנָף דְּהָא בְּאִמְצַעִיתָה עוֹמְדִין: מִי סָבְרַת חוֹבַת גִּבְרָא הוּא לָקִים מַצּוֹת צִיעִית בְּאִחַת מֵהֶן דְּתַפְטֵר בַּהֲךְ אַחֲרֵיתֵי: חוֹבַת טוּלִית הוּא וְאִפְּלוּ עָשָׂר וְשֵׁ לָךְ טַעוּנוֹת צִיעִית: מְסִיעַ לַה דְּחוֹבַת טוּלִית הוּא: הִרְאִשׁוּנִים כּו' וְאִי חוֹבַת גִּבְרָא הוּא לָמָּה לַה צִיעִית עַד שְׁתִּתְּפָסָה בַּהּ: וּפְלִיגָא דְּמַלְאָכָא דְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּהַמְלֵאךְ אוֹמַר דְּחוֹבַת גִּבְרָא הִיא: דְּמַפְסִי סְדִינָא דָּלָא הֵנָּה לִיָּה צִיעִית פְּדֻאֲמֵרִין לַעֲגִיל מִשּׁוּם פְּסוּית לִיָּלָה: סַרְבְּלָא בְּגוּן אוּתָן שְׁלֵנוּ שְׁהֶן עֲגָלִין וְאִין לַה אָלָא שְׁנֵי כְּנָפִים [לְמַטָּה] דְּפְטוּרָה מִצִּיעִית: [סַרְבְּלָא מוּט"ל בִּלְע"ז]:

הָא לֹא מַחֲבִיב הֵן טוּלִית דְּסְדִין

וּדְסַרְבְּלָא וּמֵאִי אֲכַפַּת לִיָּה: נָהִי דְּחִיבָה רַחֲמֵנָא בִּי מַפְסִי טוּלִית בַּת חַיִּיבָא הִרְאִיו לְצִיעִית חִיבָה רַחֲמֵנָא לְגִבְרָא לֹאֲהֵדוּרִי בְּתַר טוּלִית דְּחַיִּיבָא וְלֹאֲפִסּוּנֵי בַּהּ מִי [חִיבָה]: אָלָא הִכִּי קֻאֲמַר לַה טַעֲדִקִי מִצִּיעִית דְּאִית לַה לְמַעֲבַד עֲבָדָה: כְּלִי קוּבָסָא טוּלִיתוֹת הִרְאִוּיִן לְצִיעִית אֲף עַל פִּי שְׁמַרְהֶפְלַת וּמַנְחַת בְּקוּפָסָא חִיבַת בְּצִיעִית דְּהוּאִיל וְעוֹמְדַת הִיא לְהַתְּפַסּוֹת בַּהּ אֲשֶׁר תְּפַסֶּה בַּהּ קְרִינָא בַּהּ: לְכַבּוּדוֹ לְתַבְּרִיכִין: בְּהֵיאֵל שְׁעָתָא בְּשָׁלוּכְשִׁין אוּתָן לְמַת: וְגַדִּי רַמְיָן לִיָּה מְטִילִין בַּהּ צִיעִית דְּאִי לֹא רַמְיָנָא דְּמִי בְּלַעֲוֹג כְּלוּמַר אֲפִטוּר לִיָּה מִמַּצּוֹת: חוּן לְשֹׁלֵשׁ לְמַעְלָה מְשֻׁלֵּשׁ אֲרַבְּעוֹת מְשַׁפַּת הַפָּנָף: יִתְפַּר וְלֹא חוֹשְׁגִין דְּלֵמָא פִּישׁ מִיַּדִּי מִן חוּט הַתַּפִּירָה וְיַנִּיחִם וְיִיבְסוּף עָלֵיו עַד ד' חוּטִים לְשֵׁם צִיעִית וְאִיבָא תַשְׁעָשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי דְּהָא חוּן לִג' לֹא חָזוּ לְתַלוֹת צִיעִית פְּדֻאֲמֵרִין לְקָמָן: בְּתוּךְ שְׁלֹשׁ הִרְאִיו לְהַיִּיחַ שֵׁם צִיעִית: לֹא יִתְפַּר דְּהִבָּא חוֹשְׁגִין לְהִכִּי בְּדַפְרָשָׁנָא: מִמְּקוֹם אַחַר מְטִילִית אַחֲרַת וְשֵׁ בַּהּ תְּכַלַּת וְתוּלָה בַּהּ מִשּׁוּם דְּעַל אַמָּה מִמְּקוֹם אַחַר וּבַהּ תְּכַלַּת, וְתוּלָה בַּהּ. וְשׁוֹיִן שְׁמַבִּיא תְּכַלַּת מִמְּקוֹם אַחַר וְתוּלָה בַּהּ,

התכלת פרק רביעי מנחות

וּהַגָּדוֹל יוֹצֵא בַּהּ עֲרָאִי שְׁאִינוּ בּוֹשֵׁ לְצֹאת בַּהּ לְשׁוּק: חָזָא מִפְּלַג דְּחֻבְרָתָא אֲתַמַּר. פֻּרַשׁ בְּקוּנַט' בְּתַרְיָתָא מִפְּלַג דְּחֻבְרָתָא אֲתַמַּר. פֻּרַשׁ בְּקוּנַט' בְּתַרְיָתָא מִפְּלַג אִין קָטַן מִתְּפָסָה בּוֹ רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ, אֲף עַל פִּי שְׁהַגָּדוֹל יוֹצֵא בַּהּ עֲרָאִי – פְטוּרָה, וְכַן לַעֲגִין בְּלָאִים. ׳וְהִינֵן בַּהּ: מֵאִי ״וְכַן לַעֲגִין בְּלָאִים״? אֵילֵימָא וְכַן לַעֲגִין אִיסּוּרָא דְּכָלְאִים, וְהָא אָנּוּ תַנּוּ: אִין עֲרָאִי בְּכָלְאִים! וְאִמַּר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: וְכַן לַעֲגִין סְדִין בְּצִיעִית. אָלָא מֵאִי פְטוּרָה – הַטִּיל לְמוּטְלַת. וְהָא אַמְרָה רַבִּי יוֹרָא חָדָא זִימָנָא? חָדָא מִפְּלַל דְּחֻבְרָתָה אִיתַמַּר. ׳תַּנּוּ רַבְּנִי: טְלִית כְּפוּלָה חִיבַת בְּצִיעִית, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, וְשׁוֹיִן שְׂאִם כְּפָלָה וּתְפָרָה – שְׁחִיבַת. תְּפָרָה, פְּשִׁיטָא! לֹא צָרִיכָא דְּנִקְטָה בְּסִיפִי. רַבָּה בַּר הוּנָא אֵיקְלַע לְבִי רַבָּא בַּר רַב נַחֲמָן, חֲזַיְיָה דְּהָוָה מִיפְּסִי טְלִית כְּפוּלָה, וּרְמִי לִיהַ חוּטִי עֵילְוִי כְּפִילָא. אֵיפְשִׁיטָא, וְאֶתָּא חוּטָא וְקָם לְהַדִּי רִישִׁיָּה. אָמַר לִיה: לָאו הֵינִינוּ כְּנָף דְּכַתַּב רַחֲמֵנָא בְּאוּרִייתָא! אֶתָּא שְׁדִיָּיָה, אֵיפְסִי גְלִימָא אַחֲרִיתִי. אָמַר לִיה: מִי סָבְרַת חוֹבַת גִּבְרָא הוּא? חוֹבַת טְלִית הוּא, זִיל רַמִּי לַה. לֵימָא מְסִיעַ לִיָּה: חֲסִידִים הִרְאִשׁוּנִים, בִּינָן שְׁאָרְגוּ בַּהּ שְׁלֹשׁ – הִיו מְטִילִין בַּהּ תְּכַלַּת. שְׂאנִי חֲסִידִים, דְּמַחְמְרִי אַנְפְּשִׁיָּהוּ. וּפְלִיגָא דְּמַלְאָכָא, דְּמַלְאָכָא אֲשַׁכְחִיָּה לְרַב קַטִּינָא דְּמִיפְסִי סְדִינָא, אָמַר לִיָּה: קַטִּינָא, קַטִּינָא! סְדִינָא בְּקִיטָא וְסַרְבְּלָא בְּסִיתָוָא, צִיעִית שְׁל תְּכַלַּת מָה תְּהָא עָלֶיהָ? אָמַר לִיָּה: עֲנָשִׁיתוּ אַעֲשֶׂה? אָמַר לִיָּה: בְּזִמָּן דְּאֵיבָא רִיתָחָא עֲנָשִׁינּוּ. אִי אַמְרַת בְּשַׁלְמָא חוֹבַת גִּבְרָא הוּא – הֵינִינוּ דְּמַחֲיִיב דָּלָא קָא רַמִּי, אָלָא אִי אַמְרַת חוֹבַת טְלִית הוּא – הָא לֹא מִיחִיבָא! אָלָא מֵאִי חוֹבַת גִּבְרָא הוּא? נָהִי דְּחִיבִיָּיָה רַחֲמֵנָא בִּי מִיפְּסִי טְלִית דְּבַת חַיִּיבָא, בִּי מִיפְּסִי טְלִית דָּלָאוּ בַת חַיִּיבָא הִיא, מִי חִיבִיָּיָה רַחֲמֵנָא? ׳אָלָא הִכִּי קֻאֲמַר לִיָּה: טַעֲדִקִי לְמִיפְטֵר נַפְשָׁךְ מַצִּיעִית? ״אָמַר רַב טוֹבִי בַּר קִיסְנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּלִי קוּפָסָא חִייבִין בְּצִיעִית, וּמוּדָה שְׁמוּאֵל בְּזָקָן שְׁעַשְׂאָה לְכַבּוּדוֹ שְׁפְטוּרָה. מֵאִי טַעֲמָא? ״אֲשֶׁר תִּכְסֶּה בַּהּ״ אָמַר רַחֲמֵנָא, הֲאִי לָאו לְאֵיפְסוּיִי עֲבִידָא. ״בְּהֵיאָ שְׁעָתָא, וְדֵאִי רַמְיָנּוּ לִיָּה, מִשּׁוּם ״לַעֲגַ לָרֹשׁ חֲרָף עֲשִׂהוּ״. אָמַר רַחֲבָה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: טְלִית שְׁנַקְרָעָה חוּץ לְשְׁלֹשׁ – יִתְפּוֹר, תוֹף שְׁלֹשׁ – לֹא יִתְפּוֹר. תַּנּוּנָא נְמִי הִכִּי: טְלִית שְׁנַקְרָעָה, חוּץ לְשְׁלֹשׁ – יִתְפּוֹר, תוֹף שְׁלֹשׁ – רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: לֹא יִתְפּוֹר, וְחַכְמִים אוֹמְרִים: יִתְפּוֹר. וְשׁוֹיִן שְׁלֹא יָבִיא אֲפִילוּ אַמָּה עַל אַמָּה מִמְּקוֹם אַחַר וּבַהּ תְּכַלַּת, וְתוּלָה בַּהּ. וְשׁוֹיִן שְׁמַבִּיא תְּכַלַּת מִמְּקוֹם אַחַר וְתוּלָה בַּהּ,

וּבְלִבְדַּב

מִי [חִיבָה]: אָלָא הִכִּי קֻאֲמַר לַה טַעֲדִקִי מִצִּיעִית דְּאִית לַה לְמַעֲבַד עֲבָדָה: כְּלִי קוּבָסָא טוּלִיתוֹת הִרְאִוּיִן לְצִיעִית אֲף עַל פִּי שְׁמַרְהֶפְלַת וּמַנְחַת בְּקוּפָסָא חִיבַת בְּצִיעִית דְּהוּאִיל וְעוֹמְדַת הִיא לְהַתְּפַסּוֹת בַּהּ אֲשֶׁר תְּפַסֶּה בַּהּ קְרִינָא בַּהּ: לְכַבּוּדוֹ לְתַבְּרִיכִין: בְּהֵיאֵל שְׁעָתָא בְּשָׁלוּכְשִׁין אוּתָן לְמַת: וְגַדִּי רַמְיָן לִיָּה מְטִילִין בַּהּ צִיעִית דְּאִי לֹא רַמְיָנָא דְּמִי בְּלַעֲוֹג כְּלוּמַר אֲפִטוּר לִיָּה מִמַּצּוֹת: חוּן לְשֹׁלֵשׁ לְמַעְלָה מְשֻׁלֵּשׁ אֲרַבְּעוֹת מְשַׁפַּת הַפָּנָף: יִתְפַּר וְלֹא חוֹשְׁגִין דְּלֵמָא פִּישׁ מִיַּדִּי מִן חוּט הַתַּפִּירָה וְיַנִּיחִם וְיִיבְסוּף עָלֵיו עַד ד' חוּטִים לְשֵׁם צִיעִית וְאִיבָא תַשְׁעָשֶׂה וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי דְּהָא חוּן לִג' לֹא חָזוּ לְתַלוֹת צִיעִית פְּדֻאֲמֵרִין לְקָמָן: בְּתוּךְ שְׁלֹשׁ הִרְאִיו לְהַיִּיחַ שֵׁם צִיעִית: לֹא יִתְפַּר דְּהִבָּא חוֹשְׁגִין לְהִכִּי בְּדַפְרָשָׁנָא: מִמְּקוֹם אַחַר מְטִילִית אַחֲרַת וְשֵׁ בַּהּ תְּכַלַּת וְתוּלָה בַּהּ מִשּׁוּם דְּעַל אַמָּה מִמְּקוֹם אַחַר וּבַהּ תְּכַלַּת, וְתוּלָה בַּהּ. וְשׁוֹיִן שְׁמַבִּיא תְּכַלַּת מִמְּקוֹם אַחַר וְתוּלָה בַּהּ,

מא

עִין מִשְׁפַּט בַּר מִצְוָה

א מו"י פג' מהל' ציצית הל' א, טוש"ע או"ח סי' סה סעי' א:
ב מו"י פי' מהל' כלאים הל' יח, טוש"ע ויו"ד סי' שא סעי' ד:
ג מו"י פא' מהל' ציצית הל' יז, טוש"ע או"ח סי' י סעי' ו:
ד מו"י פג' מהל' ציצית הל' יא, סמג עשין כו:
ה מו"י פג' מהל' ציצית הל' י, טוש"ע או"ח סי' יט סעי' ב:
ו טוש"ע ויו"ד סי' שזא סעי' ב:
ז מו"י פא' מהל' ציצית הל' יח, טוש"ע או"ח סי' סו סעי' ד:

	
(וכן לעטין איסורין דכלאי' דאי אין הקטן כדי להתכסות) וכן לעטין איסורין דכלאים דכי אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו אף על פי שהגמול יצא בה ערלא אין בה משום כלאים:	
והתנן אין ערלא פטור מאיסור כלאים. אלא חייב על ערלא כעל קבע אפי' בטולית קטנה:	
וכן לעטין סדין בצעינת אס אין הקטן מתכסה בה ראשו ורובו חייבת משום כלאים והכי אמר ר' אפי' בטולית פטורה אין בה משום כלאים:	
אלא מאי מאי אפי' בטולית פטורה דקאמר שאס הטול צעית לסדין שכבר מוטלת לה צעית בתחלה:	
והאמר ר' יוצא חדא זימנא הטול למוטלת כשרה. הדיא מכלל דהא איתמר:	
טולית כפולה שהיתה גמולה כשתיים וכפלה חייבת בצעינת ור' שמעון פטור דאי רמי ליה כשהיא כפולה זימנין דמשפטיא ולא קאי חטוא להדי כנף:	
בסוכי אסולי בלע"ז. (חייבת) חובת טולית היא ואף על גב דלא מייבסית בה אסור להניחה בלא צעית:	
סיון שבענו בה ג' לאלתר בשנארתה כולה קודם שהסירה מן העץ היו מוטלין לה צעית קודם שתהא ראייה להתכסות אלאא דכשרי דחובת טולית היא. הא דקאמר דחובת טולית היא היינו פליגי דמלאכא. מלאך ממש. סרבכלא מקטורין שאין לו כנפים:	
סדינא. לבי שאסרי תכלת בסיון לא הוה רמי:	
ענשיתו אעשה אס אין אדם מקיים מצות עשה כגון צעית:	
א"ל בזמן ריתחא ענשינן אפי' אעשה:	
הא לא מחייבא. סדינא וסרבכלא בצעית:	
ודאי לאיבסויי טולית דבת חיובא לא חייבה רחמנא:	
אלא הכי קאמר ליה טעדיקי בלגומר הערמה קא עבדת לפטור נפשך דלא בעית למיכסי טולית דבת חיובא:	
בלי קופסא בגדים שמויחדין לטלויות וממניחין בקופסא בארנו:	
בזמן שעשה לכבדו שעשאה למיתתו שיעטפויא בה כשימות. כשהיא שעתא ודאי לבי מוית ומיעטוף בה רמינן לה צעית משום לועג לרש כלומר שלא היא חלשות הדעת למת שמחשינן אותו פטור מן המצות. חזן לג' ארבעות סמוך לכנף יתפור:	
נקרעה תוך ג' מקום שראוי להניח בו צעית לא יתפור שמה שתייר מחוט של תפירה ויהי ז' חוטיו ומצטרף עמו ויעשה צעית והיי תעשה ולא מן העשוי אלא יביא טולית אחרת. ושיון שלא יביא כנף אחר ממקום אחר אפי' משל אמה על אמה וכו תכלת צעית דהיינו תעשה ולא מן העשוי משום הכי אמר ר' אפי' אמה על אמה אע"ג דהתפר יביא חזן לג':	
ושיון שמביא תכלת צעית ממקום אחר מטולית אחרת ובלבד שלא תהא מופסקת ראשי החוטיון אחר שתאלץ אלא קודם שתאלץ שכת דעו:	

עידן משפּט
גור מצורה

א מויו' פב' מהל' ציצית הל' ח:
ב מויו' פא' מהל' ציצית הל' יג,
טוש"ע או"ח סי' טו סעי' א:
ג מויו' פד' מהל' מגילה וחנוכה הל' ט,
טוש"ע או"ח סי' תערד סעי' א:

ד מויו' פא' מהל' שבת הל' ה,
טוש"ע או"ח סי' שלו סעי' א:

ה טוש"ע או"ח סי' כא סעי' ג:

ו מויו' פא' מהל' ציצית הל' ו,
סג עשין בו,
טוש"ע או"ח סי' יא סעי' ד:

ז מויו' פא' מהל' ציצית הל' ו,
טוש"ע או"ח סי' יא סעי' ט:

 רבינו גרשום
--

ש"מ מתירין צניעית מבגד לבגד מהקאמר שמביא תכלת ממקום אחר. דלמא דאי בלה אם בלה הבגד הראשון לוקחין לצניעת ומשמינן בבגד אחר אבל אם לא בלה אין מתירין:

כל מיני צבעונין פוטריין במקום (תכלת) [לכון] האילן ויהא עצמה של תכלת:

ודבר אחר. לכן של צמר:

בטלית בת ד' חוטין לא יובא קלף אילן ואם הביא כשר דלא חיישינן דלמא אתי למשקלניה מיהא ולמרחמינה בטלית אחריתו שאינה של תכלת דאי שקול הני ד' מיהא לא אשמייר בהא כלום והא דקדמי חוץ מקלף אילן היינו בטלית בת ח' חוטין דלא לעבידינה מקלף אילן חיישי' דלמא לבי מעטריך למירמי צניעית בטלית אחרת שאינה של תכלת שקול מהני ח' ד' חוטין מקלף אילן ורמי בה וכוון ללאו תכלת טניה לא פטורי בטלית אחרת שאינה של תכלת:

שמעת מינה ממחשיבין בטלית בת ח' דלמא שקול ד' מינה ורמי בטלית אחריתו. ש"מ דמתירין מבגד לבגד. דלמא דיעבד מי אחריון קשרי דלמא אתי למיעבד אחריונא:

אין מעליקין מער של חנוכה לגר של חנוכה דקא מכחש מעיה:

כל מעלי דמור. רבנא:

רב יהודה מסר גלמא עם תכלת לקצרא ומפישין שחבר שלא יקלקל מראה התכלת:

עבדי ליה סיסא היה טורף התכלת בחוטין אחרים כדי שלא טהה מראיה:

חייט מחטת תופרו בטליתו. וכמה תהא משלשת תלויה חוץ מן הכנף אורך ד' אצבעות. ושלש שב"ה אומר שתהא כל אצבע אחת מדר' בטפח שאם אצבע של גודל שהן גודלות ד' בגודל שהן ו' של זרת וחמש ושלש באצבע אומר רב פפא הלכתא ד' חוטיו צריך למירמי בדרך ג' אצבעות של כנף ויפסוקו קודם שיכניסנו. ויכפול לח' ויקח ח' מן החוטין ויעשה ממנו ב' קשרין למענה סמוך לכנף ויכרוך החוט סביב השכבעה עד שלש ויעשה ג' קשרים ויחם שני שלשי גדול ומ"ט ב' למענה גו' למטה ולא אדורך. משום מעלין בקדש ולא מורדין. ומ"ט ה' קשרים משום דצניעית בגימטריא ת"ר ויה' קשרים וחי' חוטין והי' י"ג כנגד תרי"ג מעות. ומשולשת ד' חוץ מן הקרן. אבל לא שיעור למטה. שפחותה מדר' אצבעות לא יעשה:

ובלבד שלא תהא מפסקת. צ"ע מאי פיי' ומאי אשמעינן: אין פוטרי בה אלא מינה. פיי' בקונטן' אם חזמה היא וטיול בה שני חוטים חזמים ותמה מידי צבעא הנזרים ושמה מדרבנן משום זה חלי ואלנהו (ספק דף יא:): הני [ועוד נראה דאורי בשאר מינים כגון שיראין וכלה וסיריקין דאין פוטרי אלא במינס מדאורייתא] ומה פיי' בשיראים לאו זוקא דהא אמרי' דצמר ופשתים פוטריין בהם: ואם הביא פשר. למאי דפרש בקונטרס דקלא אילן במקום לבן פסול . משום שדומה לתכלת ואין פאן שני מינים קשה מאי פריך דלמא

האי צרייתא פרבנן דריש פרחין דאמרי אין הלבן מעפכת את התכלת: פאן בטלית בת שמנה חוטין. פרשמי ריש פרחין: רב אמר אין מתירין. ואפיי' למי"ד חובת גבירא סבר רב דאין לבטל מצנת הטלית בדאשפחון במזונה בסוף השואל (ב"מ קב.) שפננש אותו שפוטל המזונה ואע"ג דחובתה דער היא ושמואל דאמר מתירין אע"ג דהקסבר חובת טלית היא דהא שמואל מחיב לעייל בלי קופסא פינו דאין לו אלא כזי טלית אחת טוב שישפן שאותה שהוא חפז להתעטוף בה ולא דמי למזונה: כל מלי דמר עבד פרב. והא דסוף פיריה (שפת דף מו.) פרי רפה שקנא דנפטא ופולגתא דרב ושמואל במחצה מחמת מאוס שלהי שפת (דף קנז.) דלמא דמתכת אורי ותו דהתם איפא פלגתא דרבדקתא טובא וצ"ע: בית שמאי אומרים ארבע. טעמא דבית שמאי ניהא דקדקשינן לעייל (מנחות דף לט:): גדיל שנים גדילים ד' חבל טעמא דבית הלל קשה דלחך לומר דלית להו אלא גדילים שנים ופתיני תכלת דרי תלתא ושמע מנה הא דקדקשינן גדילים ד' הינו בכפיילה ואלכן חאי והשתא סברי

ב"ש דהוא הדין תכלת דפתיל לאו זוקא וסבירא הוא להשוותם והינו ד' חוטין בלא כפיילה ובית הלל סברי דפתיל זוקא והא דבויקמא (דף עב.) דריש מפתיל התם (הנה ראשונים) דקתיב כרישא (תרי) מהדר דמורי בכפול ור"ת פיי' דמנגדיל נפקא להו לבית הלל דעבת מתרגס עובד גדילו ונראה לפיי' זה דבית הלל דרשי גדילים דרי ששה וכשנכפלו י"ב וינקבן יותר דלא דריש גדילים וכן משמע בספרי ועשו להם שומע אני יעשה אותן אחד בפני עצמו תלמוד לומר גדילים מפמה גדיל אחד נעשית אין פחות משלשה דברי ב"ה ב"ש אומרים ד' של תכלת ד' של צמר (אכן) פי דוקת בה משמע דב"ה דרשי גדילים ואכל גדיל קומי והשתא הניא דומיא דבית שמאי דאורי בתכלת ובלבן ומיהו בספרי איפא דאמרי שנים של לבן ואחד של תכלת. [וע"ע תוך' בכורות לט: ד"ה כמה]: בית שמאי אומרים ארבע. פרש בקונטרס הפתיל יהא ארבע נמצא הגדיל שנים ורבינו תם פרש דאגדל חאי והענף שמנה דרי שנים עשר וכן אנו נוהגין וכן משמע בספרי בפרכת פי תצא גדילים למה נאמר לפי שנאמר ועשו להם צניעית שומע אני יעשה חוט א' בפני עצמו ת"ל גדילים כמה גדיל נעשית אין פחות משלשה חוטין פדברי בית הלל ובית שמאי אומרים מארבע חוטין של תכלת וארבעה של לבן על ארבע ארבע ארבעות משמע דאגדל חאי והקונטרס גמי פרש כן בל"א פרח על אלו מומין (בכורות דף לט:) וכן יסד רפי שלמה ספרדי המגלשל יהא נפשל כזי ארבעות ארבע ונפשל קורא הגדיל כמו מפשילין חבלים לתוכן פרח אלו הן הגולין (מכות דף י.) וכמו אין מפשילין חבלים לתוכן דבפ' בני העיר (מגילה דף בח.): ארבעה בגדל. במשכת זכחים בפ' הקדשי הקדשים (זכחים דף סג.) [תתני] דכפש של מזבח היה שלש אמות ומחצה וארבע ושלש ארבע בזכרותיו ואית דמפרשי התם דקשר הארבע קמא הזכרות ואית דגרסי בזכרותיו הינו ראשונות והכא דלא מפרש מידי צ"ע:

התכלת פרק רביעי מנחות

ובלבד שלא תהא מפסקת. שיהא כל חוטיה שלמין: שמע מנה מתירים מבגד לבגד: דלמא אי בלאי הא דקדמי שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ולא חיישינן לבגיון דמבגה לה לטלית ראשונה דנתכלה דאין ראויה לצניעית קאמר דמתיר ממנה הצניעית: כל מיני צבעים פוטריין בה לשום לבן דכיון דמין כנף ליכא לקוימי בה אין לה לחזר אחר לבן אלא שיהו בה שני מינין: חוץ מקלא אילן דדמי לתכלת וזמנין דקנשן לה לאינש אחרקניא וסבר דכל חוטיה תכלת וכי מצריך לטלית אחריתי שקיל תרי חוטים מהכא ונותן שם עם לבן ותחת אלו יתן לבן ונמצאת אחת מהן נפטר בקלא אילן לשום תכלת ושזי קלא אילן עם לבן בצניעית והוי פלגאים בלא מצנה: מיתיבי טלית אין פוטריין בה לשם לבן אלא מנה אם חזמה היא וטיול בה שני חוטין חזמים ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים: מביא תכלת שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן ואע"ג דהאי תכלת הוי מין כנף אפלו הכי שני מינים בעינן דאזלינן בחד רב טליתות: ואם הביא פשר אלמא קלא אילן גמי פוטרי בה: בטלית בת ד' חוטין שנים תכלת ושנים קלא אילן פשר: בטלית בת שמנה חוטין ארבע תכלת והטייל בה ארבע קלא אילן לקים מצנת שני מינים פסולין דהואיל ובלבר קלא אילן איפא חוטין כל צרכה חיישינן דלמא מצריך לטלית אחריתי ושקיל הך דתכלת מהכא ותלי לה התם וליפא הכא אלא קלא אילן אי גמי שקיל הך דקלא אילן ותלי בה: ל"א נפקר חוץ מקלא אילן דהא אשני מראות שבה קדדינן ואלו מקראיהו שוין: מיתיבי כו' אם הביא פשר טלית בת שמנה חוטין ד' של תכלת ומין אחר ובקש להטייל בה עוד ארבעה אחרים לא יטייל קלא אילן שמה וימכרונו לאיש אחר ויהא סבור שהם תכלת וימירם מפאן וישן בטלית אחרת במקום תכלת עם לבן ואם הביא פשר דהא נפטר ארבע חוטין של תכלת ודבר אחר: שמע מנה מדפסל בה משום הך חששא דמתירין מבגד לבגד: דלמא דאי עבד אם עבר והסרינן אז נפקא חרפה (דסבר) דמשתכח צניעית מקלא אילן לחזיה: מער לגר אותה דחנפיה: מסר טליתו עם הצניעית: לקצרא לכוכם ולא חיש דלמא מעתקא תכלת ודמי בה קלא אילן: עבדי להו סיסא כשנותנה לכוכם מקפל הצניעית כמין פקעת שקורים למושי"ל כזי שלא יתק: חוט להו מחט עושה לטלית כמין שפה ומכביא החוטין בתוכה ותופר השפה: ארבעה חוטין נתן בחור נטלית וכופלן לשמנה: משלשת תלויה הענף [לבד] מן הגדיל: ארבע ארבעות: ושלש

שכ"ה אומרים שתהא כל ארבע אחת מארבע בטפח של כל אדם. אומר רב פפא: טפח דאורייתא ארבע בגודל, שית בקטנה, חמש בתילתא. אומר רב הונא: ארבעה בתוך ארבע, ומשולשת ארבע, ורב יהודה אומר: שלשה בתוך שלש, משולשת שלש. אומר רב פפא, הלכתא: ארבעה בתוך שלש, משולשת ארבע. ^(א) למימרא דאית להו שיעורא, ורמינהו: "ציצית" – אין ציצית אלא יוצא, ואין ציצית אלא משהו, וכבר עלו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לעליית יוחנן בן בתירא, ואמרו: ציצית אין לה שיעור; פיוצא בו, לולב אין בו שיעור. מאי לאו אין לה שיעור כלל? לא,

אין

שכ"ה אומרים שתהא כל ארבע אחת מארבע בטפח של כל אדם דהינו

מדת גודל ושית בקטנה: בתלתא ארבע וכלן מדה אחת: ארבע חוטין בתוך ארבע ארבעות שלא ירחיק מן השפה יותר מארבע ארבעות: אין עם ציצית אלא יוצא תלווי ויוצא מן הכנף משהו:

מבגד לבגד: דלמא אי בלאי הא דקדמי שמביא תכלת ממקום אחר ותולה בה ולא חיישינן לבגיון דמבגה לה לטלית ראשונה דנתכלה דאין ראויה לצניעית קאמר דמתיר ממנה הצניעית: כל מיני צבעים פוטריין בה לשום לבן דכיון דמין כנף ליכא לקוימי בה אין לה לחזר אחר לבן אלא שיהו בה שני מינין: חוץ מקלא אילן דדמי לתכלת וזמנין דקנשן לה לאינש אחרקניא וסבר דכל חוטיה תכלת וכי מצריך לטלית אחריתי שקיל תרי חוטים מהכא ונותן שם עם לבן ותחת אלו יתן לבן ונמצאת אחת מהן נפטר בקלא אילן לשום תכלת ושזי קלא אילן עם לבן בצניעית והוי פלגאים בלא מצנה: מיתיבי טלית אין פוטריין בה לשם לבן אלא מנה אם חזמה היא וטיול בה שני חוטין חזמים ושני חוטין תכלת וכן שאר גוונים: מביא תכלת שני חוטין לשם תכלת ודבר אחר לשם לבן ואע"ג דהאי תכלת הוי מין כנף אפלו הכי שני מינים בעינן דאזלינן בחד רב טליתות: ואם הביא פשר אלמא קלא אילן גמי פוטרי בה: בטלית בת ד' חוטין שנים תכלת ושנים קלא אילן פשר: בטלית בת שמנה חוטין ארבע תכלת והטייל בה ארבע קלא אילן לקים מצנת שני מינים פסולין דהואיל ובלבר קלא אילן איפא חוטין כל צרכה חיישינן דלמא מצריך לטלית אחריתי ושקיל הך דתכלת מהכא ותלי לה התם וליפא הכא אלא קלא אילן אי גמי שקיל הך דקלא אילן ותלי בה: ל"א נפקר חוץ מקלא אילן דהא אשני מראות שבה קדדינן ואלו מקראיהו שוין: מיתיבי כו' אם הביא פשר טלית בת שמנה חוטין ד' של תכלת ומין אחר ובקש להטייל בה עוד ארבעה אחרים לא יטייל קלא אילן שמה וימכרונו לאיש אחר ויהא סבור שהם תכלת וימירם מפאן וישן בטלית אחרת במקום תכלת עם לבן ואם הביא פשר דהא נפטר ארבע חוטין של תכלת ודבר אחר: שמע מנה מדפסל בה משום הך חששא דמתירין מבגד לבגד: דלמא דאי עבד אם עבר והסרינן אז נפקא חרפה (דסבר) דמשתכח צניעית מקלא אילן לחזיה: מער לגר אותה דחנפיה: מסר טליתו עם הצניעית: לקצרא לכוכם ולא חיש דלמא מעתקא תכלת ודמי בה קלא אילן: עבדי להו סיסא כשנותנה לכוכם מקפל הצניעית כמין פקעת שקורים למושי"ל כזי שלא יתק: חוט להו מחט עושה לטלית כמין שפה ומכביא החוטין בתוכה ותופר השפה: ארבעה חוטין נתן בחור נטלית וכופלן לשמנה: משלשת תלויה הענף [לבד] מן הגדיל: ארבע ארבעות: ושלש

האי ששכ"ה אומרים שתהא כל ארבע אחת מארבע בטפח של כל אדם דהינו מדת גודל ושית בקטנה: בתלתא ארבע וכלן מדה אחת: ארבע חוטין בתוך ארבע ארבעות שלא ירחיק מן השפה יותר מארבע ארבעות: אין עם ציצית אלא יוצא תלווי ויוצא מן הכנף משהו:

 מסורת הש"ס

א שבת מ.; שבת כב.; פסחים קא.

ב שבת מו.; שבת כט.; ביצה כג.

ג יבמות קז.; בבורות לט.;

ד ספרי במדבר; ביצה טז:

 תורה אור השלם
--

דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לזרתם ונתנו על־ציצית הכנף פתיל תכלת (במדבר טו, לח)

מסורת הש"ס
א סוכה לו:
ב סוכה לב; משנה סוכה
ג ביצה טז; עבודה זרה כז:
ד עבודה זרה כז.
ה סוכה ח:
ו פסחים ז:
ז גיטין מה:

תורה אור השלם

וישלח תבנית יד ויבאנו אתי רוח ביו"הארץ ראשי ותשא אתי רוח ביו"הארץ ובין השמים ותבא אתי וירושלמה במראות אלהים אל־פתח שער הפנימית הפונה צפונה אשר־שם מושב סמל הקנאה הפקנה [ויחזקאל ח, ג]

גדלים תפשה־לך על־ארבע כנפות כסותך אשר תכסה־בה [דברים כב, יב]

דבר אל־בני ישׂראל ואמרת אליהם פי תבאו אל־ארץ מושבותיכם אשר אני נתן לכם [במדבר טו, ב]

דבר אל־בני ישׂראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על־כנפי בגדיהם לזרתם ונתנו על־ציצת הכנף פתיל תכלת [במדבר טו, לח]

ויאמר אלהים אל־אברהם ואתה את־בריתי תשמר אתה ויורעך אחריך לדרתם [בראשית יו, ט] המול ימול וילד ביתך ומקנת כספק ויטהר בריתי בבשרכם לברית עולם [בראשית יו, יג]

אין לה שגור למעלה דכמה דבעי להוי ארד:

אבל בציר מהכי לא ודאקתני משהו דבמשוהו גמי מתבשרי גרדומי: וצריך לפרוזה כי עוצימא דארמאי פבלורית של עובדי פוכבים דבורות מלמטה ופרדות מלמעלה: על הקרו על שפת חדה של קרו: גדיל חוט עבה וחקו פבגד תחלה כגיי שלא

והא נוח לקרע. ל"א גדיל חלו הו חוטין שפשפתי שני הצדדים וקורין אוריל"ס: שתהא נוטפת על הקרו שתהא תולה ומפה על הקרו כלומר פשיגדיקנה למעלה מן השפה כגיי שתהא תולה ונונעת התלויה פקרו: שירחיק מלא קשר גוקל צריך שגדיקנה מן השפה מלא קשר גוקל שגור הצפון עס גשר עד פקק ראשון: ואצטריך דרב פפא דאמר לעיל ארבעה בתוך שלשה דמשמע שלא יגדיקנה יותר

מנ' אצבעות: וכמה דקריב לשפה טפי מעלי ואפלו בחדה של שפה לתבשר: דסתר ובצר ממלא קשר גוקל דנסתר ונרחב [הנקב] וייר [הגדיל] למטה עד שגמד בציר ממלא קשר: אי גמי נסתר הבגד מלמטה שקורין אפיליני"ר עד שנספחת מן השפה עד הנקב ממלא קשר גוקל: בשעת עשיה [אתמר] דרבי יעקב

ואנא גמי בשעת עשיה [הוה] מלא קשר גול: אכסוף רב סמא: אי"ל לרב סמא: חד מניה ומצי ארן ישראל ורבינא מא"י הו: ועין לה כופל לה הךס שיתלם פצוצית: ומעגל להו בגלימא מכנים הבגל פנקב הטלית: ואזיק להו מיבא עונבן שחור ומכנים שנים הראשים בתוך הבגל ותלוין פשיגבה בטלית דהכי דריש גדיל שנים גדילים תרתי משמע שהו ד' חוטין ואחר כך פוקלן לשמנה: רמי ח'

חוטין דכתיב גדילים לרבות עוד שנים גדילים דהוו תמניא חוטין. כך הבלה מרבינו יעקב דחקו דמסקת וימנות: דאניהו שיתסר לאחר שהכניסו בטלית פוקלן והו שיתסר: כמיון מכנים ד' חוטין ואחר כך פוקלן לשמונה: רמי חוטין הוה מטיל ציצת לטליתו: ציצ' לנגל: אין צריכה פרקה בשעת עשייה: מאי רויקא מאי קושיא: כל מצה שפסקה בעובד פוכבים בישראל אינו צריך פרקה דאין יכול לומר אשר הקשנו דהא עובד פוכבים גמי גשר בה. מפי המורה: רופא מוהל: ואל ימול כותי לפי שכל לשם הר גזרים דמפרש התם במסקת ע"ו (דף כז.): מיהי הוא טעמא דמקשי רב חסדא: אלא לרב רב מפסל פסל מילה בעובד פוכבים הלכך אבא למימר דרב חסדא לא קשיא אלא לרב: ואתה את בריתי תשמר לגמול כמותך אני מושרי: המול ימול קרי בה המל ימול: סבה מפניע לה לרב חסדא: סבה מפל מקום משרש פפ"ח דמסקת סבה:

ויש לה שגור למטה דמשגשת ד' פשינן

התכלת פרק רביעי מנחות

ואזיק להו מיהא. נ"ל שלא היה מעביר דרך נקב האבן אלא שבעה חוטין לכל היותר

והשמיני מניח ויושר בו דאל"כ היה יכול להעביר הציצת מן הטלית דרך האבן אחר עשייתו ולא משפחת בלאים פצוצית: תמניא בגלימא. דריש גדילים ארבעה וכן מתבלת שפשעת ותנינןו בטלית והו שמונה ורבי ורמיה מדפתי סובר כן ואם כן הוו

להו שיתסר גלית לה אבן: מנין לציצת בעובד פוכבים שהיא פסולה. משמע הא אשה פשרה ולא חמר כל שאינו בגדישה אינו פשעיה דהא לא פתיב בגופה לבדישה אלא ככלאים ומלחא אחריתי היא וגבי תפלין דרשי פי האי גונא: פושראל אינו צריך לבדו. דמשמע עניו ולא לאחרים: דאריכה שתהא נוטפת על הקרו, שנאמר: "על פנפי בגדיהם", כמאן? כרבי אליעזר כן יעקב.

ואמר רבי יעקב פפא, ויחנן: וצריה שירחיק מלא קשר גודל. ואיצטריה דרב פפא, ואיצטריה דרבי יעקב, דאי מדרב פפא הוה אמינא: תוה שלש דלא לירחיק טפי, וכמה דמקרב מעלי, איצטריה דרבי יעקב. ואי מדרבי יעקב, הוה אמינא: מלא קשר גודל, דלא ליקרב טפי, וכמה דרחיק מעלי, צריכא. רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי, חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גודל, אמר ליה: לא סבר לה מר להא דרבי יעקב? אמר ליה: בשעת עשייה איתמה. איפסיה, אמר ליה רב אשי: לא תתקיה לה, חד מיפייחו בתרי מינן. רב אחא בר יעקב רמי ארבע, ועייה לחו מיער, ומעיי"ל להו בגלימא, ואביק להו מיבא. קסבר: פשינן תמניא בגלימא, כי היכי דליהוי "גדיל" "גדילים" במקום פתיל. רב ירמיה מדפתי רמי תמניא, דאינהו שיתסר, ולא אביק להו. מר בריה דרבינא עביד דידון. רב נחמן אשפחיה לרב אדא בר אהבה רמי חוטי, וקא מקרה "לעשות ציצית". אמר ליה: מאי "ציציי" [דקא] שמענא? הכי אמר רב: ציצית אין צריכה ברכה. כ"י נח נפשיה דרב הונא, על רב חסדא למירמא דרב אדרב, ומי אמר רב: ציצית אין צריה ברכה? והא אמר רב יהודה אמר רב: מנין לציצית בגוי שהיא פסולה, שנאמר: "דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצת" – בגי ישראל יעשו ולא הגוים יעשו? והא מאי רומיא? אמר רב יוסף: קסבר רב חסדא: כל מצוה שפשירה בגוי – בישראל אין צריה לברה, כל מצוה שפסולה בגוי – בישראל צריה לברה. ^[כ] ובקללא הוא? וחר' מילה דכשירה בגוי, דתניא: עיר שאין בה רופא ישראל, ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי – ימול ארמאי ואל ימול כותי, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כותי ולא ארמאי. "ובישראל צריה לברה, דאמר מר: המל אומר: "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה". ^[כ] מידי הוא טעמא, אלא לרב? רב מיפסיל פסיל, דאיתמר: מנין למילה בגוי שפסולה? דרו בר פפא משמיה דרב אמר: "ואתה את בריתי תשמר". רבי יוחנן אמר: "המול ימול", המל ימול.

סופה מסייע ליה, תפילין הוי תיובתיה. ^[כ] הרי סופה דכשירה בגוי, דתניא: סופת גוים, סופת נשים, סופת בהמה, סופת כותיים, סופה מפל מקום – פשירה, ובלבד שתהא מסופקת כהילכתה. ^[כ] ובישראל אין צריה לברה, דתניא: העושה סופה לעצמו אומר: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו ליומן הזה", בא לישב בה אומר: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו בבריתי תשמר". רבי יוחנן אמר: "המול ימול", המל ימול. סופה מסייע ליה, תפילין הוי תיובתיה. ^[כ] הרי סופה דכשירה בגוי, דתניא: סופת גוים, סופת נשים, סופת בהמה, סופת כותיים, סופה מפל מקום – פשירה, ובלבד שתהא מסופקת כהילכתה. ^[כ] ובישראל אין צריה לברה, דתניא: העושה סופה לעצמו אומר: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו ליומן הזה", בא לישב בה אומר: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסופה", ואילו "לעשות סופה" לא מקרה. ^[כ] תפילין תיובתיה, וחר' תפילין דפסולות בגוי, דתני

רב חיננא בריה דרבא

מפשרונא: ואזיק להו מיהא. נ"ל שלא היה מעביר דרך נקב האבן אלא שבעה חוטין לכל היותר ושהמיני מניח ויושר בו דאל"כ היה יכול להעביר הציצת מן הטלית דרך האבן אחר עשייתו ולא משפחת בלאים פצוצית: תמניא בגלימא. דריש גדילים ארבעה וכן מתבלת שפשעת ותנינןו בטלית והו שמונה ורבי ורמיה מדפתי סובר כן ואם כן הוו

להו שיתסר גלית לה אבן: מנין לציצת בעובד פוכבים שהיא פסולה. משמע הא אשה פשרה ולא חמר כל שאינו בגדישה אינו פשעיה דהא לא פתיב בגופה לבדישה אלא ככלאים ומלחא אחריתי היא וגבי תפלין דרשי פי האי גונא: פושראל אינו צריך לבדו. דמשמע עניו ולא לאחרים: דאריכה שתהא נוטפת על הקרו, שנאמר: "על פנפי בגדיהם", כמאן? כרבי אליעזר כן יעקב. ואמר רבי יעקב פפא, ויחנן: וצריה שירחיק מלא קשר גודל. ואיצטריה דרב פפא, ואיצטריה דרבי יעקב, דאי מדרב פפא הוה אמינא: תוה שלש דלא לירחיק טפי, וכמה דמקרב מעלי, איצטריה דרבי יעקב. ואי מדרבי יעקב, הוה אמינא: מלא קשר גודל, דלא ליקרב טפי, וכמה דרחיק מעלי, צריכא. רבינא ורב סמא הוו יתבי קמיה דרב אשי, חזייה רב סמא לקרניה דגלימיה דרבינא דסתר ובצר ממלא קשר גוקל: בשעת עשיה [אתמר] דרבי יעקב ואנא גמי בשעת עשיה [הוה] מלא קשר גול: אכסוף רב סמא: אי"ל לרב סמא: חד מניה ומצי ארן ישראל ורבינא מא"י הו: ועין לה כופל לה הךס שיתלם פצוצית: ומעגל להו בגלימא מכנים הבגל פנקב הטלית: ואזיק להו מיבא עונבן שחור ומכנים שנים הראשים בתוך הבגל ותלוין פשיגבה בטלית דהכי דריש גדיל שנים גדילים תרתי משמע שהו ד' חוטין ואחר כך פוקלן לשמנה: רמי ח' חוטין הוה מטיל ציצת לטליתו: ציצ' לנגל: אין צריכה פרקה בשעת עשייה: מאי רויקא מאי קושיא: כל מצה שפסקה בעובד פוכבים בישראל אינו צריך פרקה דאין יכול לומר אשר הקשנו דהא עובד פוכבים גמי גשר בה. מפי המורה: רופא מוהל: ואל ימול כותי לפי שכל לשם הר גזרים דמפרש התם במסקת ע"ו (דף כז.): מיהי הוא טעמא דמקשי רב חסדא: אלא לרב רב מפסל פסל מילה בעובד פוכבים הלכך אבא למימר דרב חסדא לא קשיא אלא לרב: ואתה את בריתי תשמר לגמול כמותך אני מושרי: המול ימול קרי בה המל ימול: סבה מפניע לה לרב חסדא: סבה מפל מקום משרש פפ"ח דמסקת סבה:

ויש לה שגור למטה דמשגשת ד' פשינן

מב.

עין משפט נר מצוה
--

א מוי' פא' מהל' ציצית הל' ו, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' ד:
ב מוי' פו' מהל' שופר וסוכה ולולב הל' ח, סמג עשין מד, טוש"ע או"ח סי' תרנ סעי' ב:
ג מוי' פא' מהל' ציצית הל' ח, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח סי' ח סעי' ז:

ד מוי' פא' מהל' ציצית הל' ו, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' טו:
ה מוי' פא' מהל' ציצית הל' ו, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' ט:

ו מוי' פא' מהל' ציצית הל' יח, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' י:

ז מוי' פא' מהל' ציצית הל' ו, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' יב:

ח מוי' פו' מהל' ציצית הל' ח, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' א:

ט מוי' פא' מהל' ציצית הל' יב, סמג עשין כו, טוש"ע או"ח סי' יד סעי' א:

י מוי' פב' מהל' מילה הל' א, סמג עשין כח, טוש"ע יו"ד סי' רסד סעי' א:

יא מוי' פו' מהל' מילה הל' א, סמג עשין כח, טוש"ע יו"ד סי' רסה סעי' א:

יב מוי' פו' מהל' שופר וסוכה ולולב הל' ט, טוש"ע או"ח סי' תרלה סעי' א:

יג מוי' פו"א מהל' ברבות הל' ח:

יד מוי' פו"א מהל' ברבות הל' ט:

טו מוי' פו' מהל' שופר וסוכה ולולב הל' יח, טוש"ע או"ח סי' תרלט סעי' ח:

רבינו גרסום

נרדך לפירוהו. הפתילן היונאן מן האדיל:

כי צניקא דארמאה. כקוועת שיער של בלור' שדבוקה ממעלה ופירוהו מלמטה(א)וכרש"י ז"ל כתוב להיפך שדבוקות מלמטה ונראה שניטהם כוונע לדבר אחד ולעך הראש הא דבוק וסוף השער הוא פירוהו.

הטיל על הקרו. לכוף הקרו שלא דרוחק שלשה ארבעות:

או על האדיל. על אותו חוט גס שבתחלת הכנף. ואית דאמרי על האדיל שטחיל העצית בכנף לרוחב הכנף. כששארטין הכנף לרוחבו אורטין אותו וגדל מסס: שתהא טעופת על הקרו. כלומר תהא מרוחקת מן הקרו ותהא יותר ארוך מן הקרו:

מלא קשר גולל. היט קשר השט של גולל דהיינו כאדוך ארבע הגולל ויהיו כדוך ג' ארבעות דקאמר רב פפא ואילו ואילו איי חד שיעורא:

ללא לרחק טפי מן הקרו. וכמה דמרוק לנבי הקרו טפי מעל:

צניקורי. דר' יעקב דאמר צריך להרחיק מלא קשר גומל:

וכמה דרוחק טפי מעלי קמ"ל דרב פפא דבתוך שלש:

דפתר. שהיה מסותר הכנף:

ובצר ממלא הקשר גולל עד הציצת:

שבעת עשיה איתמר. שצריך שירחיק כמלא [קשר] גולל.

אבל אי הדר בצר ממלא קשר גולל לית לן בה:

חד מטיהו. מבני א"י עדיף כתרי מנין דאזירא דא"י מחסבס, משום(א)זיל צ"ל משום דרבינא מא"י הוה. הא רבינא:

ועיף להו מעיף. ליהו תמנא והער מעייל להו כגלימא:

ואזיק להו מיבא. ויהי עונבן סמוך לכנף:

קסבר בעינן ליהו תמנא חוטין כגלימא עמה כי היכי דבעינן תמנא במקום פתיל:

ולא אזיק להו. אלא היה כורך על גבי חמסר:

כי דיון. ארבעה וכופלן:

רופא קרי אומן שכל ומרפא:

סוכה מסייעא ליה. לרב חסדא:

מב:

עין משפט
גור מצורה

א מו"י פא' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יג, טוש"ע יו"ד סי' רפא סעי' א:

ב מו"י פד' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' ד, טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ה:

ג מו"י פ"א מהל' ברכות הל' ח:

ד מו"י פא' מהל' ציצית הל' יא, טוש"ע עשין כו, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' ה:

ה מו"י פא' מהל' ציצית הל' יא, טוש"ע או"ח סי' יא סעי' א:

ו מו"י פג' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' טו, טוש"ע או"ח סי' לב סעי' מח:

ז מו"י פב' מהל' ציצית הל' ב, סמג עשין כו:

ח מו"י פב' מהל' ציצית הל' ג, סמג עשין כו:

ט מו"י פב' מהל' ציצית הל' ג, סמג עשין כו:

י מו"י פב' מהל' ציצית הל' ד:

יא מו"י פב' מהל' ציצית ומוזוה וספר תורה הל' י, טוש"ע או"ח סי' לט סעי' ח:

יב מו"י פא' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יא:

יג מו"י פא' מהל' תפילין ומוזוה וספר תורה הל' יג, סמג עשין כה:

יד מו"י פב' מהל' ציצית הל' ה:

בעצת כהא פלניו. רב אדא בר אבהי דקא מברך לגשות צניית סכר חובת טלית היא ולא חובת גבדא ושעית צנית זו היא גמר מעה. ורב חסדא סכר צניית אינה צריכה ברכה דחובת גבדא היא. (נעשייתה לאו גמר מעה עד המעטף לה: שגאה. לנעית מן הקוטר מאותן חוטיו שניצאין מן הכתר הארוך וקוצצו אית לשהותי: מן הטימין. (אחלי צ"ל מן החטיו שניצאין מהתפירה וכמו שפרס"י. מן טימין חוטיו שמצא: מן הארדיון. שקורין פרסג: פסולין. שכל אלו לא נחתכו לשמן: מן הסוסין כשריה. עדיין לא היה לשם ערך דבר ואיכא חזיקה לשמה: צנן זהב. לתפילין: פורתא כביעתא. בקליפה של כיעה: אודרא. צמר רך: ש"מ טעימה פסול מדקלינן לאודרא: ומלא טעימין בורה ש"מ טעימה פסלה משום שנאמר כלול תכלת. כלומר כל הצמר שבבורה בעינן שהיא לשם תכלת: אפילו מראה שניה שצובעין פעם שניה מן התכלת כשר משום תכלת שני' תכלת וארנמן ותולעת שני. קרי ביה שני. וקא שמעיה האי שני [קאי] נמי אתכל' דמכשר אפילו מראה שניה: תכלת אין לה בדיקה קא משמע השתא דלינה צריכה בדיקה: ואין טיקחין אלא מן הממחה. שיועד שקאל אילן אסורי: תפילין יש להן בדיקה בחסידות ויתירות או אם עשויין כהלכות: ואין טיקחין אלא מן הממחה שעשאה לשמן: מנביא גילא. מין צבע וקולטור כלע"י: שכליתתא. תלתן. ומו רגלים של קטן שעבר עליהן ארבעים יום:

ואלו לעשות תפלין לא מברך. ויודע היה [שלא לברך לגשות תפלין] ששאלו כל עניני מפשטניא שם מקום: צדוקי עובד כוכבים להכי נקטו דסתמא דקיי בכתובה: תפלין עשיתן לא זו היא גמר מצתתם עד שניצטרכו: דהא פליגי רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סכר צניית חובת טלית הלכך עשיתן היא גמר מצתן ורב נחמן סכר חובת גבדא היא נעמיפסתה זוהי מצתה: הכי מתנינו לה להא דאמר רב יהודה אמר רב לעיל משום הכי קשיא להו לעיל דרב דאדרב: עשהא לצניית מן הקוצים הנקצצים הינו חוטיון התלויון ככל הריעה שקורין פרוקי"ש וקוצצין אותם מן הסגד. ל"א להכי קרי להו היצין שניצאין מן הסגד כהציו: נימין הינו אותן שניצאין מן הסגד בתפירה: גרמין פריני"ש: פסולה כל זמן שמחברין לסגד דעשינן עשיה לשמה: צנן זהב לתפלין: פסולות פתום דתיק של עור דעיינו דאפילו קשיכרנו אינו אלא רעועות דמינן דקאמרין דהקומו: או שטולה עליהן שעשה פתום של עור דהמה טמאה פסולות דקאמרין דפסקר שמונה סרצים (שפת דף קח.) למען תהיה תולדת ה' בסיוה מן המערב פסיון: וסממנים דקד העובדים לגרות דגדים דצריף שקורין ביצ"א: וזעמי' ליה דאדקרא אדקרא מוון וצובעין אותה דתוך אותה קליפה גזע אם תכלת ופה: שמע מנה מדקלינן לאדקרא דעיינו דביעה לשם צניית: ושמע מנה מדעיינן דביעתא לברא ולא דעיינן ליה פיוקה: טעימה פסולה אם ערה צבע נסיון פיוקה פוסל את כל היורה: משום שניצמר כליל תכלת כל תכלת דעיינו (כליל) שיהא כל עקר מראה החלזון בצמר שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחלתה: חפלו מראה שני שבה שדבר נצבע בה צמר אחר וזה השני כשר: ושני תולעת משמע שני דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת וה"ה לתכלת דתניב נמי דההוא קרא: אין לה בדיקה כס"ד אין אדם יכול לברקו אם תכלת הוא אם קלא אילן הוא: ואינה נקחת אלא מן הממחה דהואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלא מן הממחה שיועד שקאל אילן אסורי: תפלין יש להן בדיקה אדם יכול לברקו אם דקדק דהן בחסידות ויתירות אם לא ואעפ"כ אין נקחין אלא מן הממחה שיועד שצריכין עבוד לשמם: ונקחן מכל האדם דליבא דרן עבוד לשמן: מנביא גילא בייסא ובלשון צרפת אלום: מיא דשכלילתא מים הייצאין מן הסגלתן שקורין פנגרי"א:

התכלת פרק רביעי מנחות

מפשטניא שם מקום: צדוקי עובד כוכבים להכי נקטו דסתמא דקיי בכתובה: תפלין עשיתן לא זו היא גמר מצתתם עד שניצטרכו: דהא פליגי רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סכר צניית חובת טלית הלכך עשיתן היא גמר מצתן ורב נחמן סכר חובת גבדא היא נעמיפסתה זוהי מצתה: הכי מתנינו לה להא דאמר רב יהודה אמר רב לעיל משום הכי קשיא להו לעיל דרב דאדרב: עשהא לצניית מן הקוצים הנקצצים הינו חוטיון התלויון ככל הריעה שקורין פרוקי"ש וקוצצין אותם מן הסגד. ל"א להכי קרי להו היצין שניצאין מן הסגד כהציו: נימין הינו אותן שניצאין מן הסגד בתפירה: גרמין פריני"ש: פסולה כל זמן שמחברין לסגד דעשינן עשיה לשמה: צנן זהב לתפלין: פסולות פתום דתיק של עור דעיינו דאפילו קשיכרנו אינו אלא רעועות דמינן דקאמרין דהקומו: או שטולה עליהן שעשה פתום של עור דהמה טמאה פסולות דקאמרין דפסקר שמונה סרצים (שפת דף קח.) למען תהיה תולדת ה' בסיוה מן המערב פסיון: וסממנים דקד העובדים לגרות דגדים דצריף שקורין ביצ"א: וזעמי' ליה דאדקרא אדקרא מוון וצובעין אותה דתוך אותה קליפה גזע אם תכלת ופה: שמע מנה מדקלינן לאדקרא דעיינו דביעה לשם צניית: ושמע מנה מדעיינן דביעתא לברא ולא דעיינן ליה פיוקה: טעימה פסולה אם ערה צבע נסיון פיוקה פוסל את כל היורה: משום שניצמר כליל תכלת כל תכלת דעיינו (כליל) שיהא כל עקר מראה החלזון בצמר שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחלתה: חפלו מראה שני שבה שדבר נצבע בה צמר אחר וזה השני כשר: ושני תולעת משמע שני דאפילו מראה שני של זהורית קרוי תולעת וה"ה לתכלת דתניב נמי דההוא קרא: אין לה בדיקה כס"ד אין אדם יכול לברקו אם תכלת הוא אם קלא אילן הוא: ואינה נקחת אלא מן הממחה דהואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין אותה אלא מן הממחה שיועד שקאל אילן אסורי: תפלין יש להן בדיקה אדם יכול לברקו אם דקדק דהן בחסידות ויתירות אם לא ואעפ"כ אין נקחין אלא מן הממחה שיועד שצריכין עבוד לשמם: ונקחן מכל האדם דליבא דרן עבוד לשמן: מנביא גילא בייסא ובלשון צרפת אלום: מיא דשכלילתא מים הייצאין מן הסגלתן שקורין פנגרי"א:

מפשטוניא: ספר תורה, תפילין ומזוזות שכתבן מין, בותי, גוי, עבד, אשה, וקטן, וישראל משומד – פסולין, שנאמר: "וְקִשְׁרָתָם" ו"כְּתֻבָּתָם", כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה, כל שאינו בקשירה אינו בכתובה. ^(כא) וביִשְׂרָאֵל אין צריה לברה, דשלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דרבי יוחנן: על תפילין של יד אומר: ”ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין”, על תפילין של ראש אומר: ”ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין”, ואילו ”לעשות תפילין” לא מברא! אלא לאו היינו טעמא: כל מצוה דעשייתה גמר מצוה, כגון מילה, אף על גב דכשירה בגוי – בישראל צריה לברה, וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה, כגון תפילין, אף על גב דפסולות בגוי – בישראל אינו צריה לברה. ובציצית, בהא קמיפלגי: מר סבר חובת טלית הוא, ומר סבר חובת גבדא הוא. אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה. ^(א) אֵנָּה הִכִּי מִתְּנִינָּה לָהּ, אמר רב יהודה אמר רב: **מפן לציצית בגוי שכשירה? שנאמר: ”דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית”, יעשו להם אחרים.** **אמר רב יהודה אמר רב: עשאן מן הקוצים, ומן הנימין, ומן הגרדין – פסולה, מן הסיסין – כשירה.** **פי אמריתה קמיה דשמואל.** אמר: אף מן הסיסין פסולה, **בעינן טוייה לשמח.** ^(ב) **בתנאי:** ציפו זהב, או שטלה עליהן עור בהמה טמאה – פסולות. עור בהמה טהורה – כשירות, ואף על פי שלא עיבדן לשמן. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף עור בהמה טהורה פסולות, עד שיעבדן לשמן. אמר ליה אבוי לרב יהודה: הא תבילתא היכי צבעיתו לה? אמר ליה: מייתינן דם חלזון וסמנין, ורמינן להו ביורה, וישקלינן פורתא בביעתא, וטעמינן להו באודרא, ושרינן ליה להוא ביעתא, וקלינן ליה לאודרא. ”שמע מיפה תלת: שמע מיפה טעימה פסולה, ושמע מיפה דבעינו צביעה לשמה, ושמע מיפה טעימה פסלה. היינו טעימה פסולה, היינו צביעה לשמה? אמר רב אשי: מה טעם קאמר – מה טעם טעימה פסולה? משום דבעינו צביעה לשמה. בתנאי: טעימה פסולה, משום שנאמר: ”כליל תכלת”, דברי רבי חנינא בן גמליאל. רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה כשר, משום שנאמר: ”וּשְׁנֵי תוֹלְעֹת”. ^(א) תָּנוּ רַבָּנִן: תכלת אין לה בדיקה, ואין גיקחת אלא מן המומחה. תפילין יש להם בדיקה, ואין גיקחין אלא מן המומחה. ספרים ומזוזות יש להן בדיקה, ובניקחין מכל אדם. ”ותכלת אין לה בדיקה? והא רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה! (סימן בגשם) מייתי מגבאי גילא, ומיא דשכלילתא, ומימי רגלים

בן

דבר תמה הוא היות מערב שום דבר דהיי תכלת ושמהא עם הסממנין נקרא תכלת ובהקנטרם פי' לגרות דהן בקרך העובדין ששורין אותו בצריף: מה טעם טעימה פסולה. ואפילו לשם צניית מ"מ לשם נסיון נמי עבידא וזהו דמנחה שקמצה לשמה ושלא לשמה והשתא הנה תלת תרי ניניהו: משום שניצמר כליל תכלת. פי' בהקנטרם שלא יהא דבר אחר צבוע בה מתחלה ואפלו צמר והוא שקרוי מראה שני שבה משמע דאם צבע בה שני פעמים זה אחר זה פסול אפלו לשמן ולעיל משמע דלא פסלי' אלא טעימה משום דהיא קלה דכל לב"ע הטעימה דכלעיל א"כ לא אתיא פחד תנא מלתא דהקנטרם לכה, צ"ל דאפילו מאה פעמים לשמן דהא כליל תכלת קרינן בה דכל כשטעם הכי יש צבע שאינו ראוי לתכלת ולכה קרוי מראה שני ואע"ג דהאי קרא דבגדי תכלת מבגדי דהנה ופי' דא לו (ויזא דף עב.) דריש ליה דגרשא אחרינא: ואין נקחם אלא מן הממחה. שגש ריעותא שמהא הוא צבעם ואינו דקי דכל אם נמצאו בשור רב מצין אצל תכלת ממחין הו ולכה מדעירין המוצא חוטו תכלת פ' המוצא תפלין (שירובין צו:) וכה"ג אומר דחלין גבי שחיטה (דף יב:). תפלין יש להן בדיקה. פי' בהקנט' בחסרות ויתרות ואפי' הכי אין נקחין אלא מן הממחה לעבדן לשמן דכל ספרים ומחזות לא דעי עבוד לשמן וכן פי' ה"ר משה בר מיימון דממחה לא דבייא לשמה ולא פירש מנא לה ושמה מהבא וקשה דפ' העקוין (גטין דף נז:) משמע דספר תורה דעי עבוד ושמה הבא בשאר ספרים איירי ונראה לפירש תפלין יש להם בדיקה בחסרות ויתרות ואפ"ה אין נקחן שגניא לבוקרין דכל לעבוד לשמה לא קושנין שהכל בקיאיין בו והא דתניא דהמוצא תפלין (שירובין דף צו.) הולוכה תפלין מן השור בדיקה אחת אחת דביעבד איירי (ולפי' ההקנטרם נראה לי לפירש דביעבד לא קושנין) והכי תניא דתוספתא דמסכת ע"ז אין לוקחין תפלין אלא מן הממחה ואם לקח ממי שאינו ממחה ומצא בידו פנים או שלשה צמדים בזהך ממנו תפלין אחד של יד או של ראש דמצמי הראשון וכן שני וכן שלשיה והא דתנן (שם דף צה.) המוצא תפלין מכניסן זוג זוג אע"פ שלא דקדקו התם משום דבדו דתפלין לא קושנין א"נ מוצא שאני דרב מצין אצל תפלין ממחין הו ובמבילתא איתא גאמר פאן מימיה וגימאר להלן (ויקרא כ"ה:כ"ט) נמים תהיה גאלתו מה להלן י"ב חלק אף פאן מגיד שצריך לבדק תפלין אחת לי"ב חלק דברי ב"ב ב"ש אומרים אין צריך בדיקה שמהי אומר אלו תפלין של אבי אמיא ופקד המוצא תפלין ויושלמי נמי תניא תפלין צריך [בדיקה] אחת לי"ב חלק דברי רבי ראש"ג אומר אין צריך, וכל הני דמצרכי בדיקה סבירא להו דחקתו תפלין דהבוי מדבר ולא קי"ל הכי מיהו דשמושא דבה איבא שמצריך לבדקו פעמים בשבוע והני בדיקות לא הוו משום חסרות ויתרות אלא שמה כלו ונתקלקלו ובממחה אשכחן בדיקה דאמרין במם' יומא (דף יא.) שובקת פעמים בשבוע ויש להלחי:

מסורת הש"ס
א אומר מדרשים השכם מדרש השכם ו; פסיקתא רבתין לעיל לו.
ב סוכה ט.
ג סנהדרין מחן; גיטין מה:
ד גיטין מה:

גליון הש"ס

גמ' תפילין יש להם בדיקה. גי' הרי"ף ספרים יש להם בדיקה ואין נקחין אלא מן המומחה ותפילין ומזוזות יש להם בדיקה ונקחין מכל אדם. ועיין ברמב"ן במלחמות פ"א דסוכה:

תורה אור השלם
ויקראתם לאות על-ידך וקיוי לטקפת בין עניף וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך [דברים ו, ח-ט] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל-ארץ מושבותים אשר אני נתן לכם [במדבר טו, ב] דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על-כנפי בגדיהם לזרתם ונתנו על-ציצת הכנף פתיל תכלת [במדבר טו, לח] ועשית את-מעיל האפוד כליל תכלת [שמות כח, לא] ונתנו הכהן ולקח למשחר שתי-צפרים חיות טהרות ופזו ארז ושני תולעת ואזב [ויקרא יז, ד]

מג:

עין משפט גור מצורה
א מווי' פג' מהל' ציצית הל' ג, טוש"ע או"ח סי' י סעי' א: ב מווי' פג' מהל' ציצית הל' יב: ג טוש"ע או"ח סי' כד סעי' ו: ד מווי' פו' מהל' תפילין ומזוזה וספר תורה הל' יג: ה מווי' פב' מהל' ציצית הל' א, סמג עשין כו: ו מווי' פב' מהל' ציצית הל' ט: ז מווי' פז' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' יד, סמג עשין יט, טוש"ע או"ח סי' מו סעי' ג: ח טוש"ע או"ח סי' רצ סעי' א: ט מווי' פז' מהל' תפילה וברכת כהנים הל' ו, טוש"ע או"ח סי' מו סעי' ד:
רבינו גרשום

ווי' שמעון מאשר מרבי בעלת ה':

כיון שנתחייב אדם במצוה זו כשהוא בן י"ג שנה ויזכר אחר נתחייב בכל המצות לאפוקי גזשים שאינן חייבות בכל המצות ור' שמעון היא:

זו מצות כלאים שאם היה כלאים כבגדו חייב להסירה:

את ה' אלהיך תירא
היא תירא עבדי גשון ראהה:

שבע כמים, שתי תפילין ור' עזצית ומחזה היינו שבע:

חונה מלאך ה' סביב ליראיו המוכיחן במצות ויחלצם מחטא: שנאמר כמעשה לבנות הספיר וכעצם השמים וכקרב כמראה אבן ספיר דמות כסא להבי הוי צריכי קראי לאשמיעינו מה שאנו יכונין לראות היינו רקיע מומא לכסא הכבוד:

מה ה' אלהיך] שואל מעמך. כגומר מאה שאל:

בשבתא וביומי טבי. שאין מתפלגין י"ח ברכות (חסר ד'): אספרמיקו. מימי בשמים:

חייב אדם לברך ג' ברכות משום הכי אמר חייב ששאר ברכות מברכין על ערך דבר מעשה ואלו אינן לערך מעשה וגם הם מכלל המאה:

כולי האי. נמי אתה מוסיק לברך:

ורבי שמעון מאשר [נפקא]. ר"ת לא גרים לארבעים (דף יח:) תניא ארבע ואלא שלש ארבע ואלא חמש ומוקי לה כר"ש ומיהו על פרסין נ"ל דתלת תנאי הוו ואלבא דר"ש פליגי התם דהא קומא לן הלכה כר"ש בברכות לילה כמו שהוכחנו למעלה (דף מ:): וקומא לן נמי דבעלת חמש חובת ליעיל (מנחות דף נז:) גפי האי מאן דחזיטא ללגימה לא עבר כלום דשניה בעלת חמש וזאנן במאן אלא על פרסין גרסא נכונה היא והא דפ' בתי שמיא (נזכרים דף מ:.) לא דריש ר"ש דאשר הינו להיהא דרשא ובי האי גונא הוי טובא: וזאנן זו זו קרית שמע. אסמכתא בעלמא דקריית שמע דרבנן: פין תבלת ללבן. בברכות (דף טו:) אמרינן פין תבלת [שפה] ללבן שפה פרש פקונטרס פין צמר שקלט צבע תבלת לצמר שלא קלט וליתא דא"כ מאי ראייה זו ובערוך פי' פין חליא של תבלת לחליא של לבן ופ"ק דברכות ורשאלמי בימי מתניתין פין תבלת שבעצית ללבן שפה וראיתם אותו מן הסמוך ר"א דאמר כדי שוביר פין תבלת לברתי וראיתם אותו שיהא נכר פין הצבועים: ה"ג רקיע דומה לספיר. דהכי כתיב קרא וה"ג גרסי' פרק כסוי הסם (חולין דף פט.) ולא בספרים גרסי' רקיע דומה לכסא הכבוד: חותם של טיט. מה שמזמה חותם של טיט לצניית שפן עושין לעבדים והצניית משיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה גדאיתא פרק במה אשה (שבת דף נז:) בבלא דשגדא תנן: שואל מעמך. פי' ר"ת דהוי מלא וגש מאה אוניות בפסוק וי"מ דמה עולה בא"ת כ"ש מאה ופקונטרס פרש אל תקרי מה אלא מאה כגומר שתיב ק' ברכות וי"מ כדי להשלים מאה באוניותיה ובי קרית מאה הכי פלן:

לוי דא"כ כוניהו מרבו בעלת חמש ופ"כ

⁽ⁿ⁾האי "אשר תכסה בה" מאי עבדי ליה? מיבעי להו לכדתנא: "על ארבע בנפוח כסותה" – ארבע ולא שלש. "אתה אומר ארבע ולא שלש, או אינו אלא ארבע ולא חמש? כשהוא אומר "אשר תכסה בה", הרי בעלת חמש אמור, ומה אני מקיים "על ארבע"? ארבע ולא שלש. ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש? מרבה אני בעלת חמש, שישי בכלל חמש ארבע, ומוציא אני בעלת שלש, שאין בכלל שלש ארבע. ורבי שמעון, מ"אשר" נפקא. ורבנן, "אשר" לא משמע להו. ורבנן, האי "וראיתם אותו" מאי עבדי ליה? מיבעי להו לכדתנא: "וראיתם אותו וזכרתם", ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו) [בה], ואיזו זו? זו קרית שמע, דתנן: מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תבלת ללבן. ותנא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם" – ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה, ואיזו זו? זו מצות פלאים, דכתיב: "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו. גדילים תעשה לה". תנא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'", פיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות פולן, ורבי שמעון היא, דאמר: מצות עשה שהוזמן גרמא היא. 'תנא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'", שקולה מצוה זו כנגד כל המצות פולן. 'ותנא אידך: "וראיתם אותו וזכרתם... ועשיתם" – ראייה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשה. ורבי שמעון בר יוחאי אומר: כל הורין במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה. כתיב הכא: "וראיתם אותו", וכתיב התם: "את ה' אלהיך תירא ואתו תעבד". תנו רבנן: חביבין ישראל שסיבבן הקדוש ברוך הוא במצות, תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן וציצית בבגדיהן ומזוזה לפתחיהן, ועליהן אמר דוד: "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה". ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר: אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה! וכיון שזנכר במילה שבבשרו, נתישבה דעתו. לאחר שיצא, אמר עליה שירה, שנאמר: "למנוצח על השמינית מזמור לדוד", על מילה שניתנה בשמיני. 'רבי אליעזר בן יעקב אומר: כל שישי לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו, הפל בחיזוק שלא יחטא, שנאמר: "והחוט המושלש לא במהרה ינתק", ואומר: "חנה מלאה ה' סביב ליראיו ויחלצם". 'תנא, הנה רבי מאיר אומר: מה נשתנה תבלת מכל מיני צבעונין? מפני שהתבלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע לכסא הכבוד, שנאמר: "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר", וכתיב: "כמראה אבן ספיר דמות כסא". 'תנא, הנה רבי מאיר אומר: גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תבלת, משל למה הדבר דומה? למלה בשר ודם שאמר לשני עבדיו, לאחד אמר: "הבא לי חותם של טיט", ולאחד אמר: "הבא לי חותם של זהב", ופשעו שניהם ולא הביאו, איזה מהן עונשו מרובה? הוי אומר: זה שאמר לו "הבא לי חותם של טיט" ולא הביא. 'תנא, הנה רבי מאיר אומר: חזיב אדם לברה מאה ברכות בכל יום, שנאמר: "ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך". 'רב חייא בריה דרב אוביא, בשבתא וביומי טבי, טרח וממלי להו באיספרמקי ומגדי. 'תנא, הנה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברה שלש ברכות בכל יום, אלו הן: "שלא עשאני גוי", "שלא עשאני אשה", "שלא עשאני בור". רב אחא בר יעקב שמעיה לבריה דהוה קא מברה "שלא עשאני בור", אמר ליה: פולי האי נמי? אמר ליה: ואלא מאי מברה? "שלא עשאני עבד"? הנינו אשה! עבד

זיל

התכלת פרק רביעי מנחות

האי אשר תכסה בה מאי עבדי לה לרבות כמות סומא לא אצטריך דהשתא ומה כמות לילה מחיבי כ"ש כמות סומא דישנה בראיה אצל אחרים: ולא ג' דטולת בעלת ג' פטורה: מאשר ריבויא: זו קרית שמע דקשטפיר מנין של צניית קרא את ק"ש: פיון דנתחוב במצוה זו שהאיר היום נתחוב בכל המצות דרב מצות נוהגות פוים ור"ש היא ל"א פיון שנתחוב אדם שהגיע לכלל

מצוה דהינו י"ג שנה נתחוב בכל המצות ולהכי לתא עקר מלתא: ור"ש היא דפוטר בגשים דאי רבנן הא אבא גשים חובות בה ופטורות מפרה מצות: שקולה מצוה זו מדכתיב את כל מצות ועוד צניית בגימטריא ת"ר נה' קשרים נח' חומין הכי תרי"ג: ראייה צניית מביאה לידי זכירת מצות: כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם (דברים ו) ואזנו תעבד מה להלן שכינה אף כאן שכינה: שבע ביום תפלין בראש וזכרוע הכי שמים וארבע צניעות ומחזה הכי שבע: הכל בחיזוק מכל וכל עומד בחזקה שלא יחטא: המושלש תפלין וצניית ומחזה: סביב ליראיו העושים מצות ויחלצם מחטא [את הצדיקים]: מה נשתנה תבלת שחידו הקב"ה למצוה זו: דומה לים שנעשו בו נסים לישראל: ורקיע לכסא הכבוד ומכח התבלת מקביר היושב על פסא ועוד נאה לישראל שיהא כסאו עליהם שגאמר ותחת רגליו וגוי' דהינו רקיע: וכתיב ספיר ובקסא כתיב ספיר אלמא רקיע כבמחזה פסא ותבלת לים וים לרקיע ואנן חזוין: גדול ענשו של לבן למי שאינו מטייל צניית ותבלת: חותם הוי עושים לבדמה ולעבד דשקונין אותו לשם סימן עבדות: זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט שמעוי הוא ולא הביא ענשו מרבה: מה ה' אלהיך וגוי' קרי בה מאה: בשבתות וימים טובים דלא מצלי י"ח: טרח וממלא להו למאה ברכות: באספרמקי ומגדי אספרמקי בשמים ומגדי מיני מגדים שטועוניס ברכה: פלי האי נמי דמשבחא דאינון עס הארזן ל"א פלי האי נמי בשלמא עובד פוכבים ואשה הואיל ולא פני מצוה ניניהו שפיר מברכת אלא בור בר מצות הוא: אלא מאי מברך להשלים ג' ברכות דר"מ: הינו אשה דאשה נמי שפחה לבעלה כעבד לרבו ל"א הינו אשה דלענין מצות אשה ועבד שוין דנקרינן לה לה (חגיגה דף ז.ר):

 מסורת הש"ס
א סנהדרין טז; זבחים יח: ב סוטה יז; חולין פט; במדבר רבה
גליון הש"ס

גמ' וים דומה לרקיע. בסוכה דף לא ע"ב תוס' ד"ה ירוק הביאו ירושלמי דאיתא מים דומה לעשבים ועשבים לרקיע:

 תורה אור השלם
גדלים תעשה לך על־ארבע כנפות כסותך אשר תכסה־בה [דברים כב, יב] והנה לכם לצניית וראיתם אותו וזכרתם את־קל־מצות וְהָנָה [ועושים וגו' (במדבר ט, לט)] לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו [דברים כב, יא] את־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד ובשמו תִּשָּׁבַע [דברים ו, יג] שבע ביום הללתיך על משפטי צדק [תהילים קיט, קסד] למנוצח על־השמינית מזמור לדוד [תהילים יב, א] חנה מלאד:וְהָנָה סביב ליראיו ויחלצם [תהילים לד, ח] ואם־יִתְקַפּוּ האָדָם השָׁנִים וְעָמְדוּ בְּגָדוֹ (והחוט המשלש לא במהרה יגוי' [קהלת ד, יב]) ויקרא את אלהי ישראל ופחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגוי' [שמות כד, י] ומפעל לרקיע אשר על־ראשם כמראה אבן־ספיר דמות כסא ועל וגוי' [יחזקאל א, כו] ועתה ישראל מה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שאל מעמך פי אם־לִירָאָה וגוי' [דברים יב, יב]

מזד:

 עידן משפּט גר מצוּח
 א מויד פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב: ב מויד פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' א: ג מויד פו"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' ו: ד מויד פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ה: ה מויד פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ו: ו מויד פב' מהל' פסולי המוקדשין הל' א: ז מויד פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יח: ח מויד פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יח: ט מויד פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יט:
רבינו גרשום

הסולת והשמן אין מעבדין את היינו. משמע הא סולת ושמן מעבדין אהדגי ה' עליהם אותם שנושאים עליהם שם ה' בתפילין ויחיו: מתני' הסולת והשמן של מנחת נסכים אין מעבדין את היינו שאלם הביא יוין בלא סולת ושמן מנפסן: המתנות כוי' בגון ד' מתנות של חטאת אין מעבדות זו את זו שאלם לא נתן אלא אחת כפר: גמ'

הבא מנחה כוי' דמנחת נסכים חרבים תחלה: ואחר כך נסכים אחר האפרים מיד ואחר הנסכים המנחה: מנחתם ונספיהם בלילה (אפי') בלילה מנחתם ונספיהם אפלו למחר. כפ"ב דתמורה (דף יד.) מוכח דלמחר נפקא לן דבר יום ביומו מלבד שבתות ה' ודרך הש"ס להביא על פסוק כרהוט בשני דרשות אע"ג נפקי מקראי אחרני פי היאה דשבח ועוריס לאביה (קדושין דף ג.) וכן מוההעלמת (פ"מ דף ל.) וכן ספר פורתה ואין

דבר אחר פורתה (גטין דף כא:) וכן מותר הפסח ושלימים הבאין מחמת הפסח פ"ק דזבחים (דף ט.) ופ"ד דזבחים (דף לו.) ופרק

התורה (לקמן מנחות פג:) ופ' מי שיהיה טמא (פסחים דף צו:) ופ"ב

דבכוריות (דף טו.) דדרש אך ולא חלבו ומסיק דבא דאך לאותו ואת

בנו הוא דאתא וחלבו מזמו נפקא וכן בשמעתין דתניא בבריית' זבח ונסכים ומסקינן דבסבא פליגי:

מנחתם ונספיהם. פי' פקונג' פ"ק דזבחים (דף ח.) ופרק המזבח מקדש (זבחים פד.) ופ"ב דתמורה

(דף יד.) דמנחתם ונספיהם דפרי חגג דדרש וקשה לר"ת היכי משמע

מנה לילה ועוד היכי דרשינן מנה מנחה ואח"כ נסכים הא קרא

דבתרה פתיב לפרים ולאילים ואינם פתובים על הסגר דפרים ואילים

קדמי ותו דפריו ורצגן נמי הא געי ליה ומנחתם וכו' ומאי צריך הא

טובא פתיב אלא על דרחין פיון שבלם משנים זה מזה פולהו צריכי

לכן נראה לר"ת דדרש מקרא דשצרת פרשת אמר אל הכהנים

ואילם שנים יהיו עולה לה' ומנחתם ונספיהם אשה ריח ניחח לה' מדכתב נסכים בין עולה לאשה ש"מ דבאים בלילה פי אשה דהינו הקטרה ולא מיתורא

ונקט מנחה דרישא קדמי לעולה טפי בהקטרה והא דפ"ק דזבחים (דף ח.) דריש מנחתו ונסכים אפי' בלילה ומשמע התם דמיתורא דוקא דדרש והתם

גבי גזיר דרש מקפת' מנחתו ונסכו וכתוב נמי ומנחתם ונספיהם למחר נמי שמשנין פיון דגלי גבי שצרת תו אין לחלק ומתא והא הני קראי דבאין עם

הזבח פתיבי והגהו לא אתו אלא ביום דבאיתא כפ"ב דתמורה (דף יד.) וי"ל דאם אינו ענין דבאין עם הזבח תגהו ענין דבאין לאחר הזבח והא

דאמרינן דריש תשנית (דף ב:) מה נסוון המים בלילה דאמר מר ונספיהם אפי' בלילה משמע דמקרא דפרי חגג מיתי שאין נסוון המים אלא דחג לאו

מלתא היא דכיוון דגלי לן קרא בשצרת דהוי נספי צבור ה"ה לכל נספי צבור וקרא דאצטריך בגזיר דהוי נספי יחיד: פיון דמתאמרא שירה עליהו. פי'

להביאם עם הזבח אבל בפני עצמו געיא היא פ' אין גצרכין (ערבין יב.) ומ"מ אף בלאו זבח גדיפי פיון שיהיו ראויין לשירה ולבא עם הזבח: וגם

זבחיך ישפך. פ' בית שמיא (זבחים דף לו:) מעקרא דריש מהאי קרא ולא קאי לבסוף: במשפט במשפט. וביום ראשון קלא פתיב במשפט פתיב בה

יהיו: אלא דר"ח ושצרת דכתיב בחמש הפקודים. ואע"ג דכתיב יהיו לבם לאו עליהו קאי והא קלא פריך מפסח פי היכי דפריך מהני דהא פתיב בה

יהיו ורש"י פי' ביוחקאל דהא דכתיב גבי פסח ז' פרים וז' אילים ליום דלז' ימי פסח קאמר פר ואיל ליום דאם לא מצא שנים בכל יום מביא אחד

והשתא ניחא שפיר דהא לא מעבדי אהדגי ותמה דהא פתיב בה יהיו ואין לומר דקאי אכבשים ולא אפרים ואילים דגבי שצרת לא קאמרינן הכי והא

דנקט בסמוך אילים דהבא והבא לא מעבדי הא אינהו מעבדי ה"נ מצ' למינקט כבשים ולא דמי לתקש יהיו דגבי לחם דפליגי ר"ע וכן נגם (לקמן

מנחות דף מה:) דהייא קאי אי אכבשים אי אלחס דאבל אפרגויהו פשיטא להו קלא קאי אע"ג דכתיב בחד קרא הינו כבשים ללחס דאבל כבשים אהדגי

ה"נ דמעבדי דתענן דהקומן דבה (לעיל מנחות כז.) ב' כבשי שצרת מעבדין זה את זה וכן ב' חלות ולא מסתבא נמי למימר דהויה דפסח לא קיימא

אלא איתמימים דלהא לא אצטריך קרא דבעלי מומין פשיטא דפסולין ונ"ל דלשום דרשא אתא קלא מסתבר דקדשו בעכוב פיון קלא משתמיט הש"ס

ובספרי דורש גבי פסח דרי שמיצא פרים ולא מצא אילים חלים ולא מצא כבשים שומע חני שלא יקריב עד שימצא בלן ת"ל שבעת ימים תקריבו אשה

אפילו אחד מהן יכול אפי' בלן מצין ת"ל פרים בני בקר שנים ואיל אחד ומיהו הא דקאמר שומע חני שלא יקריב עד שימצא בלן על דרחין לאו משום

דקמין איהיו דגבי שצרת דריש נמי הכי התם וכן דחג אע"ג דכתיב בה במשפט וכו' ואכל חד מימי קרא דשבעת ימים ואע"ג דלא פתיב לא בשצרת

ולא דחג:

התכלת פרק רביעי מנחות

הסולת והשמן אין מעבדין את היינו. משמע הא סולת ושמן מעבדין אהדגי ה' עליהם אותם שנושאים עליהם שם ה' בתפילין ויחיו: מתני' הסולת והשמן של מנחת נסכים אין מעבדין את

הייו שאלם הביא יוין בלא סולת ושמן מנפסן: המתנות כוי' בגון ד' מתנות של חטאת אין מעבדות זו את זו

שאלם לא נתן אלא אחת כפר: גמ'

הבא מנחה כוי' דמנחת נסכים חרבים תחלה: ואחר כך נסכים אחר האפרים מיד ואחר הנסכים המנחה: מנחתם ונספיהם בלילה

דמנחת נסכים חרבין בלילה ואי קשיא הא אמרי' דהקומן (רבה) (לעיל מנחות כו:) דברים שצרכן לקרב ביום וקחשיב מנחת נסכים

מפרש לה כפ' יש קרבנות במסכת תמורה (דף יד.) דהא דתני ביום

בנסכים הבאים עם הזבח והא דתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן בגון שהביא זבח בלא נסכים

ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה: ואפילו

למחר אם הביא היום יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו

בכלי מאתמוול דאי קדשי נפסלין בליה פדתגא במסכ' מעילה (דף ט.) קדשו בכלי הקשרו לפסל

בטבול יום ובמחר פפוריס ובלגייה: אין הנסכים הבאין עם

הזבח דכל זמן שלא נשחט הזבח אע"פ שהפרישן לשם זבח זה יכול

לשנותו לשם זבח אחר אבל לאחר שחיטה אינו יכול לשנותו לשם זבח

אחר: עולה ומנחה משמע אחר העולה מיד וקריב מנחה: על

הנסכים אומרים שירה הלויים במס' ערכין דפרק אין גצרכין (ערבין דף יא.): ישפך שפיכה אחת: כמשפטם

משמע עפובא: כל הקרבנות האמורים בחמש הפקודים:

אילים

זה את זה. רפי שמעון אומר: אם היו להם פרים מרובים, ולא היו להם נסכים – יביא פר אחד ונסכים,

ולא יקריבו כולם בלא נסכים. גמ' הני פרים וכבשים דהיכא? אילימא דחג – כפמשפט", "כמשפטם" פתיב

בהו! אלא דראש חדש ועצרת דחומש הפקודים.

של מנחת נסכים אין מעבדין את הייו שאלם הביא יוין בלא סולת ושמן מנפסן: המתנות כוי' בגון ד' מתנות

של חטאת אין מעבדות זו את זו שאלם לא נתן אלא אחת כפר: גמ'

הבא מנחה כוי' דמנחת נסכים חרבים תחלה: ואחר כך נסכים אחר האפרים מיד ואחר הנסכים המנחה: מנחתם ונספיהם בלילה

דמנחת נסכים חרבין בלילה ואי קשיא הא אמרי' דהקומן (רבה) (לעיל מנחות כו:) דברים שצרכן לקרב ביום וקחשיב מנחת נסכים

מפרש לה כפ' יש קרבנות במסכת תמורה (דף יד.) דהא דתני ביום

בנסכים הבאים עם הזבח והא דתני בלילה בנסכים הבאין בפני עצמן בגון שהביא זבח בלא נסכים

ולאחר זמן הביא הנסכים בפני עצמן יכול להביאן בלילה: ואפילו

למחר אם הביא היום יכול להקריב נסכיו למחר ובלבד שלא יקדשו

בכלי מאתמוול דאי קדשי נפסלין בליה פדתגא במסכ' מעילה (דף ט.) קדשו בכלי הקשרו לפסל

בטבול יום ובמחר פפוריס ובלגייה: אין הנסכים הבאין עם

הזבח דכל זמן שלא נשחט הזבח אע"פ שהפרישן לשם זבח זה יכול

לשנותו לשם זבח אחר אבל לאחר שחיטה אינו יכול לשנותו לשם זבח

אחר: עולה ומנחה משמע אחר העולה מיד וקריב מנחה: על

הנסכים אומרים שירה הלויים במס' ערכין דפרק אין גצרכין (ערבין דף יא.): ישפך שפיכה אחת: כמשפטם

משמע עפובא: כל הקרבנות האמורים בחמש הפקודים:

מסורת הש"ס

א זבחים ח.

ב זבחים לו:

תורה אור השלם

אדני עליהם יחיו ולקל־בהו סי' רוחי ותחלימני ותחניי [ישעיהו לח, טו]

אלה מוצדי יהנה אשר־תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה מזבח יהנה אלהיך ודם־זבחיך ישפך על־מזבח יהנה אלהיך והקשר תאכל [דברים יב, כז]

ועשית עלמדיך הבשר והדם על־מזבח יהנה אלהיך ודם־זבחיך ישפך על־מזבח יהנה אלהיך והקשר תאכל [דברים יב, כז]

מלבד עלת החדש ומנחתה ועלת הפסיד ומנחתה ונספיהם כמשפטם לריח ניחח אשה ליהנה [במדבר כט, ו]

ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבשים במספרם כמשפטם [במדבר כט, ג]

ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולבשים במספרם כמשפטם [במדבר כט, יח]

ובנאשי חדשיכם תקריבו עלה ליהנה פרים בני־בקר שנים ואיל אחד כבשים בני־שנה שבעה תמימים [במדבר כח, יא]

מה:

עידן משפטי גור מצוה
א מוי פח' מהל' מתידיס ומוספיון הל' טז: ב מוי' פח' מהל' מתידיס ומוספיון הל' טז:
רבינו גרשום

ב' פרום ואלו וכבשים ושער של מוסף, עזרת שבחומש הפקודים ופר ואלים וכבשים ושער דעזרת כהנים דחובות היום כולן קריטין בעזרת משכאזו לארין ושל מוסף היו קריטין תחלה ואח"כ של חובת היום: הפר והאלים ושבעת הכבשים ושער אין מעכבין את האחס והלחם מעכב את הכבשים אותן שני כבשים של זבח השלמים כשהיו ישראל במדבר קרבו כבשים של זבח שלמים בלא לחם שלא היה להם לחם במדבר ועוד משום דכתיב ממוטבותיכם תביאיו לחם תנופה משכנסו לארין ולא קודם:

אף כאן יקריבו וכו' אבל אין העשם כדבריו שאתן כ"ז כבשים של שלמים שהיו באין על האחס לא קרבו כלל במדבר לפי שהן אמורים בת"כ עם האחס וכל האמור בתורת כהנים לא קרבו במדבר לא פרום ולא אילים ולא כבשים ולא שער: אלא מפני מה אי אמר יקריבו כבשים בלא לחם מפני שהכבשי' מתירין את עצמן ששחטותן: חובה על האחס. סמוך ללחם (שני כבשים) מה ת"ל על האחס שלא נתחייבו ככבשים האמורים כאן בתורת כהנים קודם שנתחייבו בלחם דהיינו לאחר כניסתן לארץ:

אמרת שאתה מניע אלן פרום ואלן אילים של חומש הפקודים אינן הן של עזרת כהנים ומה שאמור בתורת כהנים בלא קרב במדבר האילן ובאין בגלל לחם: ומלמא פרום ואילים בלא איגיה יניאה משום דהכא שנים והכא אחד אבל כבשים דהכא ז' והכא ז' ינימא דהן הן:

מדאשתני סדרן דהכא (אמר) קדים לו' כבשים ברישא דפר וכו' אילים והתם ב' פרום ואלן אחד ח' כבשים לכסוף ש"מ כולה אחריני נינאה:

גמרי יהיו מתהינה דכתיב בלחם יהיה דכתי' קדש יהיו לה' לכהן:

א)גראה דנ"ל ומפיק ליה דהאי יהיו אלחם קאי דגמר מסולת וכו'. ומנא לן דהאי יהיו דלח' דגמר מסולת תהינה מה ללחן לחם הכא נמי בלחם בתיב יהיה ולא אכבשים וכן ננס גמר יהיו מיהיו עולה לה' דכבשים הוו עולה ולא לחם אף הוא יהיו אכבשים קאי:

קָרְבוּ כִבְשִׁים בָּלֹא לָחֶם. פִּי' בַּקּוּנְטָרָם דְּיוֹמָא (ע"ה): מוכח דְּחֻמּוֹת דְּעוֹלָם הִיוּ מְבִיאִין לָחֶם מִיַּי מֵאֲבָל וּבִפְּי שְׁתֵּי הַלָּחֶם (לְחָמִן מְנַחוֹת זַה). גְּמִי מוֹכַח שֶׁהִיָּה עֲמָקָם לָחֶם הַפָּנִים בַּמִּדְבָּר וְהָיוּ מְקַרִּיבִין מִנְחַת הָעֶמֶר וְאוֹמֵר ר"ת דְּהֵינּוּ טַעְמָא דְּכַתִּיב כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ ור"ע לְטַעְמָה דְּכִי תָבֹאוּ לֹא מוֹחָא אֲבָל ר"ש פְּרָשִׁי וְשִׁמְעֵאל ספ"ק דְּקִדּוּשִׁין (ד' לז:) דְּבִיחָה לְאַחֵר וְשִׁיבָה מִיְהוּ קָשָׁה דָּאס בּוֹן אִף קִרְבָּנֵיהֶם לֹא יִקְרִיבוּ וְגַם לַחֲלָק (וּנְרָאָה לְפָרֶשֶׁ) מִשּׁוּם דְּשְׁתֵּי הַלָּחֶם אִקְרִי בַּפּוֹרִים בְּדִלְקָחִין (מְנַחוֹת ד' מו:) וּמָה בַּפּוֹרִים בְּאָרֶץ אִף שְׁתֵּי הַלָּחֶם בּוֹ וְעוֹד דְּקָשִׁינָן בְּהָדִיא פָּרָק רַבִּי וְשִׁמְעֵאל (לְחָמִן מְנַחוֹת סט:) מִמוֹטְבוֹתֵיכֶם לְמַעֲשֵׂי ח"ל: הִלְכָּה פְּרָשִׁי שְׁמַעוֹן בּוֹן נָנֶס. תַּמָּה הִלְבַּתָּא לְמַשְׁיחָא בְּדַבְּרֵיהּ פ' בֵּית שְׁמַאי (זָבָחִים מַה). וּבִפְ' ד' מִיִּיתָת (סְנֵהֲדָרִין נֹא): וּבַפֶּרָק גַּשְׁרָה יוֹחֲסִין (קִדּוּשִׁין עב.) גְּבִי מַמְזוֹרִים בִּרְשָׁתִּי: שְׁבַעַת כִּבְשִׁים אַע"פ שְׁאִין לָחֶם. מִדְּלֹא כְּתִיב וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלָּחֶם שְׁבַעַת כִּבְשִׁים: מִדְּאֲשַׁתְּנִי סִדְרָן. מִשְׁמַע אִי לֹא אֲשַׁתְּנוּ ה"א דְּחֹד נִינְאוּ וְקָשָׁה דְּפָרָק בָּא לֹו (וִימָא ע:) מַצְרִיךְ (אִיל אֲחִיד) לְאֲשַׁמוּעִינָן אִיל הָאֲמוֹר בַּת"כ זֵהוּ הָאֲמוֹר בְּחֻמַּשׁ הַפְּקוּדִים וְאִיבָא דְּזַרַשׁ הֶתֶם מֵאֲחִיד מִיחֵד ווי"ל דְּמִדְּהִכָּא כְּתִיב פְּרִים וְשָׁנִי אִילִים וְהִכָּא כְּתִיב אִיל וְשָׁנִי פְּרִים ש"מ אִי פְּעִי קֶאֱמֵר מִדְּלֹא כְּתִיב ג' פְּרִים וּג' אִילִים וְהֵינּוּ בְּדַרְשָׁא דְּהֶתֶם אִי וְלֹא שָׁנִים: גָּמַר יְהוּי מִתְּהֵינְיָה. וְאִף עַל גַּב דְּקֹאִי אֲלַחֶם לְבַד וְאֲכִבְשִׁים לְבַד בְּדִאִי בַּהֲקוּמִין [רָשָׁה] (לְעִיל מְנַחוֹת כז:) מִיְהוּ מִתְּפַרַּב לִיָּה דְּלָא נְהוּם אַעֲכוֹב כִּבְשִׁים בְּלָחֶם וְתַמָּה הוּא: וְכֵן נָנֶס לִינֶלָּה וְהָיוּ מִתְּהֵינְיָה. דְּהָא דְּמֹו אַהֲדָזִי טָפִי דְּתַרְנוּיָהּ מִיְהוּ בַּעֲגִין לָחֶם וְאִף עַל גַּב דְּאֶמֶר טַעְמָא בְּמִתְּנִיתִין [שְׁבֹן מַצִּינוּ בַּמִּדְבָּר מ' שָׁנָה כו"ז] דְּיֹהִיו מִיְהוּי לֹא דְּמֹו לְהֲדָזִי דְּחֲזָא ז' כִּבְשִׁים וְחֲזָא שְׁנִי כִבְשִׁים וּבְתַר דְּאִפִּיק דְּיֹהִיו מִיְהוּי עָדִיף לִיָּה פְּרִין לר"ע בִּין עָדִיף אַע"ג דְּלֹא דְּמֹו וּבְהוֹסְפָתָא [פ"ו] וּבַת"כ מִשְׁמַע דְּאֶמֶר ר"ע דְּבַר שְׁקוֹל מִי מִכְרִיעַ וְאֶמֶר בּוֹן נָנֶס אִנִּי אֲכִרִיעַ: ז' הִיא שִׁיבָה ז' הִיא בִּיאָה. צ"ע אִי מַצִּינוּ לְמִינֶלָּה מִתְּרַנוּיָה אִמְרִי לֹא וְלִפְנֵינוּ: דִּין דְּבַר שְׁמַתָּנָה לִפְהֹו. תַּמָּה אֲרַדְּפָה דִּין דְּבַר שְׁמַמְנוּ קִרַּב לְמוֹצַח מִדְּבַר שְׁמַמְנוּ קִרַּב לְמוֹצַח וְגַם לוֹמַר דְּהָא צַד מִתְּפַרַּב לִיָּה טָפִי בִּין דִּאִיזִי וְאִיזִי אֲלַחֶם קוּמִי: דְּאֶמֶר רַב הַנָּא קִנְאוּ הַשֵּׁם וְנִתְּנוּ לִפְהֹו. פֶּרַשׁ בַּקּוּנְטָרָם סוֹף הַגּוֹזֵל קָמָא (פ"ח דף קט:) הָאֶמֶר הִכִּי וְלִיתָא דְּהֶתֶם הָאֶמֶר בְּבִרְיָתָא קִנְאוּ הַשֵּׁם וְנִתְּנוּ לִפְהֹו שְׁפָאִיתוּ מִשְׁמַר וְהִכָּא לֹא מַצִּית אֲמִרָתָּה הִכִּי דְּקִרְבָּנוֹת הַקָּנָל שְׁוִין לְכַל בְּדַרְשִׁינָן פָּרָק בְּתַרָּא דְּסָפָה (דף נה:) וְתוּ דְּנִתְּנָה דְּהֶתֶם אִי לְקַדֵּשׁ בִּי אֶת הָאֲשֶׁה וְלִכְּל צִרְכֵּיו וְהִכָּא לֹא הָיִי הִכִּי בְּדִאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין (דף נב:)

התכלת פרק רביעי מנחות

שְׁלֹא הָיָה לָהֶם אֵלֶּא מִן וְקָשָׁה דַּבַּ"כ (אִילִים מְרַבִּין. בָּלֹא מְנַחֶתס): מִתְּנִי'

אִילִים מְרוּבִין וְלֹא הָיָה לָהֶן אִיפְתָּן – יָבִיאוּ אֵיל אֶחָד וְאִיפְתּוּ, וְלֹא יִקְרְבוּ בּוֹלָם בְּלֹא אִיפּוֹת.^(א) מִתְּנִי' הַפֶּר וְהָאִילִים וְהַכִּבְשִׁים וְהַשְּׁעִיר – אִין מַעֲכָבִין אֶת הַלָּחֶם, וְלֹא הַלָּחֶם מַעֲכָבָן. הַלָּחֶם מַעֲכָב אֶת הַכִּבְשִׁים, וְאִין הַכִּבְשִׁים מַעֲכָבִין אֶת הַלָּחֶם, דְּבָרִי רַבִּי עֲקִיבָא.^(ב) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בּוֹן נָנֶס: לֹא פִי, אֲלֵא הַכִּבְשִׁים מַעֲכָבִין אֶת הַלָּחֶם, וְהַלָּחֶם אִינוּ מַעֲכָב הַכִּבְשִׁים, שְׁכֹן מַצִּינוּ בְּשִׁהִיו יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה קָרְבוּ כִבְשִׁים בְּלֹא לָחֶם, אִף כָּאן יִקְרְבוּ כִבְשִׁים בְּלֹא לָחֶם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: הִלְכָּה בְּדַבְּרִי בּוֹן נָנֶס, אֲבָל אִין הַשַּׁעַם בְּדַבְּרִיו. שְׁכָּל הָאֲמוֹר בַּחוּמָּשׁ הַפְּקוּדִים קָרַב בַּמִּדְבָּר, וְכָל הָאֲמוֹר בַּתּוֹרַת כְּהֻנִּים אִין קָרַב בַּמִּדְבָּר, מִשְׁבָּאוּ לְאָרֶץ קָרְבוּ אֵלֹו וְאֵלֹו. מִפְּנֵי מָה אֲנִי אוֹמֵר יִקְרְבוּ כִבְשִׁים בְּלֹא לָחֶם? מִפְּנֵי שְׁהַכִּבְשִׁים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן, וְלֹא הַלָּחֶם בְּלֹא כִבְשִׁים – שְׁאִין לוֹ מִי יִתִּירָנוּ.^(ג) גָּמַ' תְּנוּ רַבְּנֵינוּ: "וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלָּחֶם" – חוֹבָה עַל הַלָּחֶם, "שְׁבַעַת כִּבְשִׁים תְּמִימִים" – אִף עַל פִּי שְׁאִין לָחֶם. אִם כֵּן, מָה תִּלְמִיד לוֹמַר "עַל הַלָּחֶם"? מִלְּמַד שְׁלֹא נִתְחַיִּיבוּ בַּכִּבְשִׁים קוֹדֶם שְׁנִתְחַיִּיבוּ בַּלָּחֶם, דְּבָרִי רַבִּי טַרְפוּן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: יָכוֹל הֵן הֵן כִּבְשִׁים הָאֲמוֹרִים כָּאן הֵן הֵן כִּבְשִׁים הָאֲמוֹרִים בַּחוּמָּשׁ הַפְּקוּדִים? אֲמַרְתָּ, כְּשֶׁאֲתָה מְגִיעַ אֲצֵל פָּרִים וְאִילִים אִינָן הֵן, אֲלֵא הִלְלוּ בָאִין בְּגִלָּל עַצְמָן, וְהִלְלוּ בָאִין בְּגִלָּל לָחֶם.

נִמְצָא, מָה שְׁאֲמוֹר בַּחוּמָּשׁ הַפְּקוּדִים – קָרַב בַּמִּדְבָּר, וּמָה שְׁאֲמוֹר בַּתּוֹרַת כְּהֻנִּים – לֹא קָרַב בַּמִּדְבָּר. וְדִלְמָא פָּרִים וְאִילִים לֹא אִינְהוּ, הָא כִּבְשִׁים אִינְהוּ נִינְהוּ? מִדְּהִנִּי אִישְׁתַּנּוּ, הֲנִי גָמִי דְּאַחֲרִינִי. וּפְרִים וְאִילִים, מִמָּאִי דְּאִישְׁתַּנּוּ? דִּלְמָא הִכִּי קֶאֱמֵר רַחֲמָנָא: אִי פְּעִי פֶר וְשָׁנִי אִילִים לִיקְרַב, אִי פְּעִי שְׁנִי פָּרִים וְאֵיל אֶחָד לִיקְרַב! מִדְּאִישְׁתַּנּוּ סִדְרָן, שְׁמַע מִינָּה אַחֲרִינִי נִינְהוּ. הַלָּחֶם מַעֲכָב אֶת הַכִּבְשִׁים, מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא? גָּמַר "יִהְיִיו" מ"תְּהֵינְיָה". מָה לְהִלְן לָחֶם, אִף כָּאן לָחֶם. וְכֵן נָנֶס, גָּמַר "יִהְיִיו" "יִהְיִיו", מָה לְהִלְן כִּבְשִׁים, אִף כָּאן כִּבְשִׁים. וְכֵן נָנֶס גָּמִי גִילָף מ"תְּהֵינְיָה", מָה לְהִלְן לָחֶם אִף כָּאן לָחֶם? דְּנִין "יִהְיִיו" מ"יִהְיִיו", וְאִין דְּנִין "יִהְיִיו" מ"תְּהֵינְיָה".^(ד) מֵאִי נִפְקָא מִינָּה? הִתְנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: "וְשָׁב הַכֹּהֵן" וּבָא הַכֹּהֵן" – זָהוּ שִׁיבָה, זָהוּ בִּיאָה. הֲנִי מִילִי הִיכָא דְּלִיכָא דְּדָמִי לִיָּה, אֲבָל הִיכָא דְּאִיבָא דְּדָמִי לִיָּה – מִדְּדָמִי לִיָּה יִלְפִינוּ. וְרַבִּי עֲקִיבָא גָמִי לִילָף "יִהְיִיו" מ"יִהְיִיו"? דְּנִין דְּבַר שְׁמַתָּנָה לִפְהֹו מִדְּבַר שְׁמַתָּנָה לִפְהֹו, לְאִפּוֹקִי הֲנִי דְּעוֹלוֹת נִינְהוּ. וְאִיבָעִית אִימָא, בַּקָּרָא גּוֹפִיָּה קָא מִיפְּלָגִי: "קִדֵּשׁ יִהְיִי לַה' לִכְהֹן", רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: אִי זָהוּ דְּבַר שְׁכּוּלֹו לִפְהֹו? הָוִי אוֹמַר: זֶה לָחֶם. וְכֵן נָנֶס: מִי כְּתִיב "קִדֵּשׁ יִהְיִי לִכְהֹן"?! "קִדֵּשׁ יִהְיִי לַה' לִכְהֹן" כְּתִיב, אִיזָהוּ דְּבַר שְׁמִקְצָתוֹ לַה' וּמִקְצָתוֹ לִכְהֹן? הָוִי אוֹמַר: אֵלֹו כִּבְשִׁים. וְרַבִּי עֲקִיבָא, מִי כְּתִיב "קִדֵּשׁ יִהְיִי לַה' וְלִכְהֹן"? "לַה' לִכְהֹן" כְּתִיב, בְּדָרַב הוֹנָא, דְּאָמַר רַב הוֹנָא: קִנְאוּ הַשֵּׁם וְנִתְּנוּ לִכְהֹו. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַכֹּל מוֹדִים

שְׁאֵם

הַמִּקְדָּשׁ בְּחִלְקוֹ לֹא קִדֵּשׁ אֲלֵא נִקְיָה לִי דְּמַלְתָּא דְּרַב הַנָּא אֲחָא אֲתַמַּר:

הַפֶּר הָאִילִי' וְהַכִּבְשִׁי' דְּכַתִּיבִי בְּהָאִי קָרָא וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלָּחֶם שְׁבַעַת כִּבְשִׁים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפֶר בּוֹ בָּקָר וּגו' (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ח): אֶת הַלָּחֶם שְׁתֵּי הַלָּחֶם דַּעֲצֹרְתָּ: הַלָּחֶם מַעֲכָב אֶת הַכִּבְשִׁים הֵנָּה שְׁנִי כִבְשִׁים דְּשְׁלָמִים: בַּמִּדְבָּר קָרְבוּ כִבְשִׁים בְּלֹא לָחֶם בְּלוֹמַר בְּלֹא שְׁתֵּי הַלָּחֶם הַצֵּאִים עִם שְׁנֵי כִבְשִׁים שְׁהָרִי עֶמֶר וְשְׁתֵּי הַלָּחֶם אִינָן בָּאִין אֲלֵא מִן הָאָרֶץ (לְחָמִן מְנַחוֹת דף פג:): הִלְכָּה בְּדַבְּרִי בּוֹן נָנֶס דְּכִבְשִׁים מַעֲכָבִי לָחֶם: אִין הַטַּעַם בְּדַבְּרִיו דְּהוּא אוֹמַר בַּמִּדְבָּר קָרְבוּ נִסְכִּים וְשְׁלָמִים וְלֹא הִיא: שְׁכָל הָאֲמוֹר בְּפִרְשַׁת פִּנְחָם בְּגוֹן הֵנָּה דְּמוּסָף קָרְבוּ בַּמִּדְבָּר: וְהָאֲמוֹר בַּת"כ בְּגוֹן הֵנָּה ז' כִּבְשִׁים וּפֶר וְאִילִים לְעוֹלָה דַּעַל הַלָּחֶם וְשָׁנִי כִבְשִׁים דְּשְׁלָמִים לֹא קָרְבוּ בַּמִּדְבָּר בְּדָאֵמֵר בְּגַמ': גָּמ' חוֹבָה עַל הַלָּחֶם דְּמַשְׁמַע דְּאִין קִרְבִּין בְּלֹא לָחֶם וְלֹא לָחֶם קִרַּב בְּלֹא כִבְשִׁים וְהָדַר כְּתִיב שְׁבַעַת כִּבְשִׁים דְּמַשְׁמַע אַע"פ שְׁאִין לָחֶם: א"כ מָה ת"ל עַל הַלָּחֶם כו' קִדֵּם שְׁנִתְחַיִּבוּ בַּלָּחֶם כֵּן זְמַן שְׁהִיו בַּמִּדְבָּר: בְּשִׁאתָה מְגִיעַ כו' דַּבַּת"כ (וַיִּקְרָא כג) כְּתִיב פֶּר וְשָׁנִי אִילִים וּבְחֻמַּשׁ הַפְּקוּדִים (בַּמִּדְבָּר כ"ח:י"א) כְּתִיב פְּרִים בְּנֵי בָּקָר שָׁנִים וְאִיל אֶחָד אֲלֵא אֵלֹו חֻמַּשׁ הַפְּקוּדִים בָּאִין בְּגִלָּל עַצְמָן דְּמוּסְפִין הֵן וְאִין טַעְוִין לָחֶם: וְהָאֲמוֹר בַּתּוֹרַת כְּהֻנִּים לֹא קָרַב בַּמִּדְבָּר בְּדִלְמָרְן שְׁלֹא נִתְחַיִּבוּ בַּכִּבְשִׁים קִדֵּם שְׁנִתְחַיִּבוּ בַּלָּחֶם: מִדְּהִנִּי אֲשַׁתְּנוּ פֶר וְאִילִים: דְּאִחְרִינִי וְאַע"ג דְּשׁוּין: מִדְּאֲשַׁתְּנִי סִדְרָן דַּבַּת"כ כִּבְשִׁים וּפֶר וְאִילִים וּבְפִנְחָם וְהִקְרַבְתֶּם פְּרִים וְאִילִי' כִּבְשִׁים וּגו': גָּמַר יְהוּי מִתְּהֵינְיָה דְּכַתִּיב בַּלָּחֶם (וַיִּקְרָא כ"ג:כ') וְשָׁנִי כִבְשִׁים וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֶתָם עַל לָחֶם הַבַּפּוֹרִים תְּנוּפָה וּגו' יְהוּי לָה' לִפְהֹו יְהוּי הַנִּיָּה וְלֹא יִדְעִינוּ אֲהֵינִא קוּמָא הַנִּיָּה אוֹ אֲלַחֶם אוֹ אַכִּבְשִׁים הִלְכָן גָּמַר יְהוּי מַסְלֵת תְּהֵינְיָה (שָׁם) מָה הֵיִיא הַנִּיָּה אֲלַחֶם אִף הִיא הַנִּיָּה אֲלַחֶם: גָּמַר יְהוּי מִיְהוּי דְּכַתִּיב גְּבִי ז' כִּבְשִׁים (שָׁם) (עוֹלָה) יְהוּי עוֹלָה לָה': לָחֶם וּכְבָשִׁים דְּשְׁלָמִים מַתְּנָה לִפְהֹו: שְׁכָּלוּ לִפְהֹו לְאִפּוֹקִי כִבְשִׁים אֲמוֹרִיָּהֶן לְמוֹצַח: הָנִי אוֹמַר אֵלֹו כִּבְשִׁים אֲלֵמָא יְהוּי אַכִּבְשִׁי כְּתִיב: קִנְאוּ הַשֵּׁם וְנִתְּנוּ לִפְהֹו דְּמַשְׁלַחַן גְּבוּשׁ הַזִּכִּי וְעַתָּה מַלְתָּה דְּרַב הַנָּא אֲנִל אֲנִל הַגֵּר אֲתַמַּר בְּפ' הַגּוֹזֵל עֲצִים בַּב"ק (ד' קט:) הָאֲשֶׁם לָה' לִפְהֹו:

 מסורת הש"ס

א תוספתא מנחות
ב ספרא אמור פרק יג ט-י
ג ספרא אמור פרק יג ד
ד יבמות יז; נויר ה; יומא ב;;
הולין פה; עירובין נא; בכורות כב.

 תורה אור השלם
--

[ויקרא כג]

[במדבר כח, כז]

[ויקרא כג, כ]

[ויקרא כג, יז]

[ויקרא כג, יח]

[ויקרא יד, טז]

[ויקרא יד, מד]

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות
גליון הש"ס
רש"י ד"ה הדם יזרק על־שני כבשים קדש יִהְיוּ ליהוה לפהו תנוד"ה והרי תודה:
תורה אור השלם

והניף הכהן אתם על לחם הבפרים תנופה לפני יהוה על־שני כבשים קדש יִהְיוּ ליהוה לפהו [ויקרא כג, כ]

והקריב מפניו אחד מקל־קרבו דם השלמים לו יִהְיֶה [ויקרא ז, יד]

על־חלת לחם חמוץ יקריב קרבנו על־זבח תודת שלמינו [ויקרא ז, יג]

שֶׁאִם הִזְקִקוּ זֶה לָזֶה שֶׁהֵיוּ בָּיַחַד וְאִח־כ אֶבֶד וְהִנֹּתָר לְכַנְיָנוּ יֵצֵא לְבִית הַשֶּׁרֶפָה דִּנְקָהָ בְּאֵבֹד חֲבֹלוֹ: וְאִיזוּ זֶה שֶׁלֶּהֶן הַקּוֹבְעָתוּ יַחַד: שְׁחִיטָה שֶׁאִם הָיָה לָחֶס בַּשַּׁעַת שְׁחִיטָה וְאִח־כ אֶבֶד אוֹ לָחֶס אוֹ בַּבָּשִׁים אֶבֶד הַכֹּל: תְּנוּפָה בַּבָּשִׁים הֵיוּ מְנִיפִין עִם הַלָּחֶס מַחֲיִים בָּפ' כָּל הַמִּנְחוֹת בָּאוֹת מִצֵּה (לְחֶמֶן מִנְחוֹת סא.): וּפְלִיגִי בֶּן נָנִס וּר' עֲקִיבָא וּש"מ דְּאִין תְּנוּפָה עוֹשֶׂה זִקָּה: וְלֹא בְּתֵר שְׁחִיטָה בְּתַמִּיּה הָא גַּזְאִי דְלִכְהוּ לֹא הָיוּ אֵלָּא לְאַחֵר שְׁחִיטָה: מַעֲקָרָא קֳדָם שְׁחִיטָה: עַד שֶׁלֹּא שְׁחִטָה לְתוּצָה לָחֶס תוּצָה אִין מִתְקַדֵּשׁ אֵלָּא בַּשְּׁחִיטָתָהּ בְּפִרְקָא הַעֲזָה (לְחֶמֶן מִנְחוֹת דף עח): דְּתַנִּיב קֳרֵבָנוּ עַל זָבַח (הַעֲזָה) וְגו' (וַיִּקְרָא ז') מְלַמֵּד שֶׁאִין הַלָּחֶס קְדוֹשׁ אֵלָּא בַּשְּׁחִיטָה הַזָּבַח: נִפְרָם לַחֲמָה לֹא יִדְעָנָא מַנְלָן דְּמַפְסֵל לְכוּלָּהּוּ מִשּׁוֹם דְּנִפְרָקָה אַחַת מִזֵּה וְנִרְאָה בַּשְּׂעִי דְּמַלְחָם הַפְּגִיּוֹם גָּמַר שֶׁהִיא מִנְחַת תוּצָה וּבְתִיב זֶה הִיא (קֳדָשׁ קֳדָשִׁים הִיא) (שֶׁס כד) שֶׁאִם נִפְרָקָה אֶחָד מִחֲלוּתֶיהָ [בַּלָּן] פְּסוּלוֹת: הָדָם חִרָק לָשֶׁם שְׁלָמִים וְלֹא לָשֶׁם תוּצָה: חִרָק הָדָם עַד שֶׁלֹּא נִפְרָם הַלָּחֶס: תוֹרֵם בְּדִבְתִּיב וְהַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קֳרֵבָן (שֶׁס) דְּמ' חֲלוּת הֵיוּ וְהָיָה תוֹרֵם אֶחָד מִשְׁעָר לַפֶּה וְהִשְׁאָר לְבַעֲלִים בְּרִיט פִּקְרָה הַעֲזָה (לְחֶמֶן מִנְחוֹת דף עז:): מִן הַשֶּׁלֶם וְלֹא מִן הַפְּרוֹם דְּתַנִּיָא בַּהַעֲזָה (שֶׁס עז:): אַחַת שֶׁלֹּא יִעוֹל פְּרוֹם: יֵצֵא לַחֲמָה חוּץ לַחוּמַת יִרְמְשָׁלוֹם: מִכְּנִיסָה וְשׁוֹחֵט דְּכָל זִמָּן שְׂאִינוּ קְדוֹשׁ בַּשְּׁחִיטָה אֵינוּ נִפְסֵל בְּיוֹצֵא: הָדָם חִרָק לָשֶׁם שְׁלָמִים: תוֹרֵם מִמֶּה שֶׁבַּפְּגִיּוֹם עַל שֶׁבָּחוּן וְלֹא שִׂיאֲכָל אוֹתוֹ יִצְאָ וְלִהְבֹּשִׁיר אֶת הַפְּגִימַיוּת כָּל יוֹצֵא הַעֲזָה לֹא חוּץ לַעֲזָרָה הָאִמֵּר אֵלָּא חוּץ לַעִיר: דִּהָא הַעֲזָה וְלַחֲמָה נִאָּכְלִין בְּכָל הָעִיר: מִשְׁשַׁחֲטָה נִטְמָא לַחֲמָה הָדָם חִרָק לָשֶׁם תוּצָה וְהַבֶּשֶׂר יִאָּכֵל בַּתּוֹרַת תוּצָה: וַיְזִי נִדְרוֹ יֵצֵא דִּהַצִּין מִרְצָה עַל אֲכִילָתוֹ לַעֲגוּן טַמְאָה: וְתַפְסֵל נִמִּי תוּצָה וְלֹא תַזְרֵק חֲפָלוֹ שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה: רַחֲמֵנָא קְרִיַּה שְׁלָמִים תוּצַת שְׁלָמִיו מִשְׁמַע דֹּאע"פ שֶׁהִיתָה תוּצָה בַּשַּׁעַת לַחֲמָה חוּצָרָת לְהִיּוֹת שְׁלָמִים בְּלֹא לָחֶס אֶבֶד בַּבָּשִׁי עֲצָרָת עִם לַחֲמָה קְרוּי שְׁלָמִים: אֶבֶד הַלָּחֶס אַחֵר תְּנוּפָה:

התכלת פרק רביעי מנחות

לָחֶס אוֹ בַּבָּשִׁים שְׁמַעְפֻּבִּין זֶה לָזֶה וְאִיזוּ הִיא זִקָּה שֶׁלֶּהֶן זוֹ שְׁחִיטָה. דָּאִם אֶבֶד הַלָּחֶס אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים וְאִם אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים אֶבֶד הַלָּחֶס וְהָיוּ בְּרַבִּי דְאִמֵּר מְקַדְשִׁין הַלָּחֶס אֵלָּא בַּשְּׁחִיטָה וְלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן (קֶשֶׁה) יְהִי דָאִם אֶבֶד הַלָּחֶס אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים בְּדִאִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן לְחֶמֶן (שֶׁס) הַכֹּל מוֹדִים שֶׁצִּירִין שְׂיָהָא לָחֶס בַּשַּׁעַת שְׁחִיטָה מִכ"מ אֶבֶדוֹ בַּבָּשִׁים אֲמַאי אֶבֶד הַלָּחֶס הָא אִית לֵה פְּדִיּוֹן (בְּדָפִי בְּקוֹנָט') בַּפ"ק דְּפִסְחִים (ד' יג:): גָּבִי לַחֲמִי תוּצָה וְנִפְרָקוּנְהוּ וְנִפְקִינְהוּ לְחֵלְצִין בְּמֵאֵן בְּרַבִּי דְאִמֵּר וְכו' מִשְׁמַע דְּלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר"ש נִפְקִי לְחֵלְצִין וְלֹא מִסְתַּבֵּר לְחֵלֶק דְּשִׂאֲנִי הָבָא דְאִיבָא תְּנוּפָה מַחֲיִים דִּהָא מִסְפָּקָא לָן אִי עוֹשֶׂה זִקָּה כָּל שֶׁכֵּן דֵּלֹא מְסַיַּעֵא לְקַדֵּשׁ וְהוּ דִּאִמְרִינוּ לְחֶמֶן (מִנְחוֹת ד' מו:): שְׁחַט שְׂעִי בַּבָּשִׁים עַל אֲרֻצָּה חֲלוּת מוֹשֶׁךְ שְׁפִיטָה מִזֵּין וּמִנִּיחָן וְהִשְׁאָר נִאָּכְלוּת בַּפְּדִיּוֹן אַע"ג דְאִיבָא תְּנוּפָה בְּכוּלָּהּ וּנ"ע וּמִשְׁמַע הָתָם דְּלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן פּוֹדֵן בַּחוּץ וְנִאָּכְלִין בַּחוּץ וְהָא דֹּאפְלִיגוּ אַבְי וְרַבָּא לְחֶמֶן (שֶׁס) בְּמַלְתָּה דְרַבִּי דְאִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ קְדוֹשׁ חֲבִי אִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ נִתֵּר רַבָּא אִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ נִפְדָּה וְאִמְרִי' לְאַבְי תַּפִּים פְּדִינּוּ לְרַבָּא לֹא תַפִּים אֲלֵמָא לְאַבְי' לְרַבִּי גַּמִּי נִפְקִי לְחֵלְצִין וְאִם כֵּן מַאי אֶבֶד הַלָּחֶס דִּהָבָא וְאִין לוֹמַר אֶבֶד מִלְּקַרְבִּי דַּבְּשִׁיטָא דִּאֲפִתִי חֲזוּ לְדַבֵּר אַחֵר מ"ס מַלְחָם אַחֵר וּש"מ פִּינָן דְּנִפְדּוּ פִּקְעָה קֳדָשַׁת תַּנּוּר וְרַבִּי דְסָבִירָא לִיָּה תַנּוּר מְקַדֵּשׁ אִי אִפִּי לֵה בְּתַנּוּר דְּחוּל לֹא מְקַדְּשׁו וְתַמָּה הִיא וּנ"ל דְּלְאַבְי תַּפִּים פְּדִינּוּ וְלֹא נִפֵּק לְחֵלְצִין וְהִשְׁתָּא יִיחָא לָשׁוֹן תַּפִּים דִּהָיָה לִיָּה לְמִימַר נִפְקָה וְתַדַּע דִּהָא רַבִּי הִיא דְאִמֵּר תַנּוּר מְקַדֵּשׁ בְּסוּף רַבִּי וְשְׁמַשְׁאֵל (לְחֶמֶן מִנְחוֹת עב:): וְתַנּוּן (לְחֶמֶן מִנְחוֹת ד' ק:): הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסָכִים אִין לָהֶם פְּדִיּוֹן מִשְׁקַדְּשׁוּ בְּכָלִי וְשִׁפְתִי הַלָּחֶס גַּמִּי אֶקְרוּ מִנְחָה לְחֶמֶן (מִנְחוֹת ד' נב:): מִיָּהוּ יֵשׁ לְחֵלֶק בִּין מִנְחָה דְּבִהְדִּי זָבַח לְמִנְחָה לַחוּצָה בְּדִאִיתָא בַּפ"ק (לְעֵיל מִנְחוֹת ו.) וְהָא דֵּלֹא הָאִמֵּר אֶבָא בְּיַהוּיָא אֲלַבָּא דִּאֲבְי דְלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן יְכוּל לְפַדּוֹת אֶת הַלָּחֶס וְלִרְבִּי אֵינוּ יְכוּל וַי"ל הָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן נִמִּי הָבִי אִית לֵה אִי ס"ל דְּתַנּוּר מְקַדֵּשׁ וְלֹא מִשְׁעֻמָּה דִּהָבָא דְּפִלְגִי עֲלֶיהָ אֶבֶל לַחֲמִי דְמַפְרָשׁ אֶבָא בְּיַהוּיָא לְאֲפֹסְלוֹי בְּיוֹצֵא קֳדָשַׁת כָּלִי אֵינוּ מוֹעִיל דְּבַר כְּמוֹ שֶׁאֲבֹחְתִי בַּפ"ק (שֶׁס דף ו.) וְסָנְיָא דְּפִסְחִים (דף יג:): דְּסָבִרָה דְלִרְבִּי לֹא נִפְקִי לְחֵלְצִין בְּרַבָּא אֲתֵיָא דְלַחֲמִי תוּצָה לִית לָהּ תַנּוּר וּא"כ לְאַבְי נִפְקִי לְחֵלְצִין וְתַמָּה דְּמִשְׁמַע הָבָא דְאִי תְּנוּפָה עוֹשֶׂה זִקָּה אֶבֶד הַלָּחֶס אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים וְאֲמַאי הָא מְדַרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן נִשְׁמַע דְּקֳדָם שְׁחִיטָה לְרַבִּי בְּקֳדָם זְרִיקָה לִר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּמִי וְאִין לָהֶם פְּדִיּוֹן לְכָלִי עֲלֵמָא בְּדִאִיתָא לְחֶמֶן (מִנְחוֹת דף מו:): גָּבִי שׁוֹחֵט בַּבָּשִׁים עַל ד' חֲלוּת דִּלִּר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹדֵן בַּחוּץ וַי"ל דִּהָבָא קַסְבֵּר תַנּוּר מְקַדֵּשׁ וְלַחֲמֶן הָאִי קַסְבֵּר אִין תַנּוּר מְקַדֵּשׁ אִי גַּמִּי הָתָם אֲפִילוּ אֲפֹאֵם בְּבַת אַחַת אִין הַתַּנּוּר מְקַדְּשָׁן פִּינָן דֵּלֹא חֲזוּ בִּלְהָא כִּי הִיאִּד דְּסוּף לוֹבֵב וְנִעְרָבָה (סָפָה דף מט:): דְּאִין שְׁעוֹר לְמִים מְצִי לְמַלְאוֹת בְּחִבָּית מְקַדָּשַׁת וְלֹא אֲפֹסְלִי בְּלִיָּה אִי גַּמִּי שִׂאֲנִי הָבָא דְאִיבָא תְּנוּפָה חֲשִׁיבָא אֶבֶל הָתָם פִּינָן שְׂאִינִה רַחוּנִי אֵלָּא לְשִׁפְתִי חֲלוּת לֹא אֲלִימָא הִיאִּד תְּנוּפָה לְאֲפֹסְעִי וְאֲפִילוּ ר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מוּדָה הָבָא דִּשְׁחִיטָה קִבְּעָה וְהָא דְמַעֲבִיָא לְחֶמֶן (מִנְחוֹת דף מו:): בַּבָּשִׁי עֲצָרָת שְׁשַׁחֲטוֹן לָשִׁמָן וְזָרֵק דָּמָן שֶׁלֹּא לָשִׁמָן אוֹתוֹ הַלָּחֶס מֵהָא בְּאֲכִילָה וּפְרִיָן לְמֵאֵן אִי לִר"א בְּר' שְׁמַעוֹן דְאִמֵּר זְרִיקָה הִיא דְמַקְדָּשָׁה בְּלוּמַר וְכָל שֶׁכֵּן . שְׁאֲסוּרִין בְּאֲכִילָה דִּהָא הָתָם הָיָה תְּנוּפָה וּבְדִפְרָשִׁי וּבְקוּנָטָרָם פֶּרֶשׁ לְחֶמֶן (מִנְחוֹת דף מח:): גָּבִי פּוֹדֵן בַּחוּץ לִר"א בְּר' שְׁמַעוֹן דְּפִרְיָן לֵהָא קֳדָם זְרִיקָה וּמַזוּ דְחֲזוּ לְקֳרֵבָן דְאִי בַּעֲיִי מַנִּיף אֲלִימִי לְמִתַּפֵּס פְּדִיּוֹנָן וְהָא דְבְּסוּף רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל (לְחֶמֶן מִנְחוֹת דף עב:): מִשְׁמַע דֹּאפְלִיגוּ רַבִּי וּר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אִי הִקְבַּעְנוּ בַּשְּׁחִיטָה אִי לֹא הִקְבַּעְנוּ וּפְרָשׁ בְּקוּנָטָרָם לָשׁוּתָן לָשֶׁם זָבַח אַחֵר הָא לִיִּתָא דֹּאפִילוּ בַּתְּנוּפָה הִזְקוּ זֶה לָזֶה אִם תְּנוּפָה עוֹשֶׂה זִקָּה וְעוֹד קֶשֶׁה דְּמִשְׁמַע דִּלִּר"א יְכוּל לָשׁוּתָן לָשֶׁם זָבַח אַחֵר וְהָא לִיִּתָא דְלַכְלָי עֲלֵמָא אֵינוּ יְכוּל לָשׁוּתָן לָשֶׁם זָבַח אַחֵר לְפָרוֹשׁ דְּפִרְשָׁנוּ אֵלָּא הָתָם מוֹרִי לְאֲפֹסְלוֹי בְּיוֹצֵא: נִפְרָם לַחֲמָה. תַּלְת גּוּגִי תַתְנִי נִפְרָם יֵצֵא נְטֵמָא וְכוּלָּהּ צְרִיכִי וּנ"ע שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה מִכָּאֵן לְרַבָּא דְאִמֵּר בַּפ"ק (לְעֵיל מִנְחוֹת דף יב:): דְּלִמ"ד זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיִּצֵא דְבַחְסוֹרוֹת מוּדָה: מִשְׁשַׁחֲטָה נְטֵמָא לַחֲמָה עַל זְרִיקָה וְהַבֶּשֶׂר יִאָּכֵל וַיְזִי נִדְרוֹ יֵצֵא וְהַלָּחֶס פְּסוּל. הָךְ גִּרְסָא אִיתָא בַּפְּסִירִים וְתַמָּה דְּמַדְקַתְנִי יֵצֵא אֲלֵמָא קַסְבֵּר הַצִּין מִרְצָה עַל אֲכִילוֹת וְהַדֵּר הָאִמֵּר וְהַלָּחֶס פְּסוּל דְלָשׁוֹן פְּסוּל מִשְׁמַע דֹּאפִילוּ נְטֵמָא מְקַרְצָה פְּסוּל כְּלוּ וְעוֹד דִּהָיָה לִיָּה לְמַתְנִי תוֹרֵם מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא בְּדִקְתָנִי סוּיָא גָבִי נִזְרַק הָדָם לְכָךְ נִרְאָה דְּקָדְסִין וַיְזִי נִדְרוֹ לֹא יֵצֵא וְהַלָּחֶס פְּסוּל. הָךְ שְׁמַעַת לֵה דְאִמֵּר אִין זְרִיקָה מוֹעֲלַת לִיִּצֵא רַבִּי אֲלִיעָזָר וְהַסְבֵּר הַצִּין מִרְצָה עַל אֲכִילוֹת וְהָא הָבָא תַתְנִי מִשְׁשַׁחֲטָה יֵצֵא לַחֲמָה יְזִי נִדְרוֹ לֹא יֵצֵא וְסָבִרָה דְאִין הַצִּין מִרְצָה עַל אֲכִילוֹת: דְּרַחֲמֵנָא קְרִיַּה שְׁלָמִים. אִף עַל גַּב דְּבַבְשִׁי עֲצָרָת נִמִּי אֶקְרוּ שְׁלָמִים לֹא דְמִי שֶׁהָרִי הֵם קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים וְלֹא יִלְפִינוּ מְקַדָּשִׁים קֳלִים אִי גַּמִּי לֹא יִלְפִינוּ שְׁלָמִי צַעֵר מִשְׁלָמִי יַחֲדִי:

הַבַּבָּשִׁים אֶבֶד הַלָּחֶס וְהָיוּ בְּרַבִּי דְאִמֵּר לְחֶמֶן (מִנְחוֹת ד' מו:): בַּבָּשִׁי עֲצָרָת אִין מְקַדְשִׁין הַלָּחֶס אֵלָּא בַּשְּׁחִיטָה וְלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן (קֶשֶׁה) יְהִי דָאִם אֶבֶד הַלָּחֶס אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים בְּדִאִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן לְחֶמֶן (שֶׁס) הַכֹּל מוֹדִים שֶׁצִּירִין שְׂיָהָא לָחֶס בַּשַּׁעַת שְׁחִיטָה מִכ"מ אֶבֶדוֹ בַּבָּשִׁים אֲמַאי אֶבֶד הַלָּחֶס הָא אִית לֵה פְּדִיּוֹן (בְּדָפִי בְּקוֹנָט') בַּפ"ק דְּפִסְחִים (ד' יג:): גָּבִי לַחֲמִי תוּצָה וְנִפְרָקוּנְהוּ וְנִפְקִינְהוּ לְחֵלְצִין בְּמֵאֵן בְּרַבִּי דְאִמֵּר וְכו' מִשְׁמַע דְּלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר"ש נִפְקִי לְחֵלְצִין וְלֹא מִסְתַּבֵּר לְחֵלֶק דְּשִׂאֲנִי הָבָא דְאִיבָא תְּנוּפָה מַחֲיִים דִּהָא מִסְפָּקָא לָן אִי עוֹשֶׂה זִקָּה כָּל שֶׁכֵּן דֵּלֹא מְסַיַּעֵא לְקַדֵּשׁ וְהוּ דִּאִמְרִינוּ לְחֶמֶן (מִנְחוֹת ד' מו:): שְׁחַט שְׂעִי בַּבָּשִׁים עַל אֲרֻצָּה חֲלוּת מוֹשֶׁךְ שְׁפִיטָה מִזֵּין וּמִנִּיחָן וְהִשְׁאָר נִאָּכְלוּת בַּפְּדִיּוֹן אַע"ג דְאִיבָא תְּנוּפָה בְּכוּלָּהּ וּנ"ע וּמִשְׁמַע הָתָם דְּלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן פּוֹדֵן בַּחוּץ וְנִאָּכְלִין בַּחוּץ וְהָא דֹּאפְלִיגוּ אַבְי וְרַבָּא לְחֶמֶן (שֶׁס) בְּמַלְתָּה דְרַבִּי דְאִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ קְדוֹשׁ חֲבִי אִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ נִתֵּר רַבָּא אִמֵּר קְדוֹשׁ וְאֵינוּ נִפְדָּה וְאִמְרִי' לְאַבְי תַּפִּים פְּדִינּוּ לְרַבָּא לֹא תַפִּים אֲלֵמָא לְאַבְי' לְרַבִּי גַּמִּי נִפְקִי לְחֵלְצִין וְאִם כֵּן מַאי אֶבֶד הַלָּחֶס דִּהָבָא וְאִין לוֹמַר אֶבֶד מִלְּקַרְבִּי דַּבְּשִׁיטָא דִּאֲפִתִי חֲזוּ לְדַבֵּר אַחֵר מ"ס מַלְחָם אַחֵר וּש"מ פִּינָן דְּנִפְדּוּ פִּקְעָה קֳדָשַׁת תַּנּוּר וְרַבִּי דְסָבִירָא לִיָּה תַנּוּר מְקַדֵּשׁ אִיָּה תַנּוּר מְקַדֵּשׁ אִי אִפִּי לֵה בְּתַנּוּר דְּחוּל לֹא מְקַדְּשׁו וְתַמָּה הִיא וּנ"ל דְּלְאַבְי תַּפִּים פְּדִינּוּ וְלֹא נִפֵּק לְחֵלְצִין וְהִשְׁתָּא יִיחָא לָשׁוֹן תַּפִּים דִּהָיָה לִיָּה לְמִימַר נִפְקָה וְתַדַּע דִּהָא רַבִּי הִיא דְאִמֵּר תַנּוּר מְקַדֵּשׁ בְּסוּף רַבִּי וְשְׁמַשְׁאֵל (לְחֶמֶן מִנְחוֹת ד' ק:): הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסָכִים אִין לָהֶם פְּדִיּוֹן מִשְׁקַדְּשׁוּ בְּכָלִי וְשִׁפְתִי הַלָּחֶס גַּמִּי אֶקְרוּ מִנְחָה לְחֶמֶן (מִנְחוֹת ד' נב:): מִיָּהוּ יֵשׁ לְחֵלֶק בִּין מִנְחָה דְּבִהְדִּי זָבַח לְמִנְחָה לַחוּצָה בְּדִאִיתָא בַּפ"ק (לְעֵיל מִנְחוֹת ו.) וְהָא דֵּלֹא הָאִמֵּר אֶבָא בְּיַהוּיָא אֲלַבָּא דִּאֲבְי דְלִרְבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן יְכוּל לְפַדּוֹת אֶת הַלָּחֶס וְלִרְבִּי אֵינוּ יְכוּל וַי"ל הָא דְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן נִמִּי הָבִי אִית לֵה אִי ס"ל דְּתַנּוּר מְקַדֵּשׁ וְלֹא מִשְׁעֻמָּה דִּהָבָא דְּפִלְגִי עֲלֶיהָ אֶבֶל לַחֲמִי דְמַפְרָשׁ אֶבָא בְּיַהוּיָא לְאֲפֹסְלוֹי בְּיוֹצֵא קֳדָשַׁת כָּלִי אֵינוּ מוֹעִיל דְּבַר כְּמוֹ שֶׁאֲבֹחְתִי בַּפ"ק (שֶׁס דף ו.) וְסָנְיָא דְּפִסְחִים (דף יג:): דְּסָבִרָה דְלִרְבִּי לֹא נִפְקִי לְחֵלְצִין בְּרַבָּא אֲתֵיָא דְלַחֲמִי תוּצָה לִית לָהּ תַנּוּר וּא"כ לְאַבְי נִפְקִי לְחֵלְצִין וְתַמָּה דְּמִשְׁמַע הָבָא דְאִי תְּנוּפָה עוֹשֶׂה זִקָּה אֶבֶד הַלָּחֶס אֶבֶדוֹ הַבַּבָּשִׁים וְאֲמַאי הָא מְדַרְבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שְׁמַעוֹן נִשְׁמַע דְּקֳדָם שְׁחִיטָה לְרַבִּי בְּקֳדָם זְרִיקָה לִר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּמִי וְאִין לָהֶם פְּדִיּוֹן לְכָלִי עֲלֵמָא בְּדִאִיתָא לְחֶמֶן (מִנְחוֹת דף מו:): גָּבִי שׁוֹחֵט בַּבָּשִׁים עַל ד' חֲלוּת דִּלִּר"א בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹדֵן בַּחוּץ וַי"ל דִּהָבָא קַסְבֵּר תַנּוּר מְקַדֵּשׁ וְלַחֲמֶן הָאִי קַסְבֵּר אִין תַנּוּר מְקַדֵּשׁ אִ

מז:

עיד משפט גזר מצוה
א מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' טו: ב מויו' פו"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יח: ג מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' טז: ד מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' טז: ה מויו' פא' מהל' שקלים הל' ז: ו מויו' פו"ט מהל' פסולי המוקדשין הל' ה:
רבינו גרשום

וואלפאד דבן ננס. דאמזר כבשים עיקר לא תבעי לך דיטין דהנפו כבשים טני:

כתודה. כלומר וממקום שבאיתה מה תודה שלמים ומעבדי לחם. הכא נמי אף ע"ג דאיכא זבחים אחרוני ביהדי איל מיר עולה וחטאת:

שתי הלחם הבאים בפני עצמן. כשלא היה להם כבשים וינסו כדי להקריב חדש במקום: ותעובר צורתן. שיעשה להן לינה וינצלו לבית השרפה:

אמר רבא לעולם לא טולה איתין. האי לחם שבא בלא כבשים ואמאי תעובר צורתה וינא לבית השרפה גזירה שמה חדמנו להם כבשים לשנה הבאה ולא יחמוסו להטבאם עם הלחם ויאמרו אשתקד וכו':

לחמי תודה לא אוקרו מנחה הלכך ליכא ליממר בה כל מנחת כולל פסיון. לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב דהכי אמרינן במס' שבת תן לו בקר שני לשריפתו:

התם לאו מנחתו בכך. דמשקרא לאו לשריפה איתין: אלא אמר רב יוסף משום הוי לא שרפינן לה לאלתר גזירה שמה חדמנו כו':

תינח הליעכבינה כל זמן הקרבתם בכל היום שמה חדמנו:

לבתר הכי טוין דלא מדמנו לשרפינה בטילה ואמאי צריכי לינה:

ולאו מטעמיה דלא מצי למילף לה מהא דתנן השיר כון כוכרי אלא מהא דכתיב ממושבתיכם וגו':

אבדו כבשים לא תבעי לך דנזאי בעי תנופה. לכתמה דאי אבדה התודה אינו מביא אחרת: ומאי שנא שבעה כבשים ופרים ואלים דלא מקדשי ולא מעבדי. אגב מקדשי נקט מעבדי דהא דרשינן לעיל (מנחות ד' מה): שבעת כבשים אע"פ שאין להם וה"נ להם אע"פ שאין שבעה כבשים ומיהו בקונטרס פי' דמשעיא ליה פתר דהזקקו זה לזה בשחיטה: לפיכך שחטון שלא לשמן לא קדש הלחם. טפי הוה ניחא למתני שחטון לשמן דקדש הלחם אלא אשמינן אע"ג דאשמיני לשמן גשחטון לא קדש הלחם: שמי הלחם הבאות בפני עצמן. כמ"ד להם עקר: לשפיניהו לאלתר. ואפי' למ"ד (פסחים דף לז:) אפי' פגול טעון צורה הבא שאני דמצתו פדה: לפי שאין שורפין קדשים בי"ט. הנה מצי למפרך למוצאי יו"ט לאלתר לשרפינהו דמותר לא יליף מקמסין צורת הקרבתו: צורת הקרבתו. פרש בקונטרס עד תמיד של בין הערפים מיהו בשמעתא דנתהלקלו הלויים בשיר (ר"ה דף ל:): מפרש דקרבנות צבור קרבי אחר התמיד וזחו גשה דהשלימה לךך נקאה לפרש עד הלילה: מה בכורים בפני עצמן. ואפלו הכי אצטריך לרבי עקיבא יהיו מתהנה ללחם דמעבב כבשים:

בדאי כבשים אחרני ולא דמי לזו תודה וזו בענו תנופה כבשים האחרים [בענו תנופה]

”אבדו כבשים, אבדו כבשים – אבד הלחם. ואם תמצא לומר, תנופה אינה עושה זיקה – הביא לחם וכבשים והונופו, ואבד הלחם, והביא לחם אחר – אותו הלחם טעון תנופה, או אינו טעון תנופה? אבדו כבשים – לא תיבעי לה, דוודאי בעי תנופה; כי תיבעי לה – אבד הלחם.^(ט) ואליבא דבן ננס, לא תיבעי לה, דאמר כבשים עיקר. כי תיבעי לה אליבא דרבי עקיבא, דאמר לחם עיקר – מאי? כיון דלחם עיקר – בעי תנופה, או דלמא כיון דמתירין דידיה כבשים גינהו – לא צריה תנופה. תיקו. אמר ליה אבבי לרבא: מאי שנא שני כבשים דמקדשי לחם ומעבדי, ומאי שנא שבעה כבשים ופר ואילים דלא מקדשי לחם ולא מעפבי? ^(טא) אמר ליה: הואיל והוזקקו זה לזה בתנופה. והרי תודה דלא הוזקקו זה לזה בתנופה, ומקדשא ומעפבא! אלא, כתודה – מה תודה שלמים, אף הכא נמי שלמים. מי דמי? התם ליבא זבחים אחרניי בהדיה, הכא דאיבא זבחים אחרניי בהדיה – ליקדשו הני והני! אלא, כאיל נזיר – מה איל נזיר, אף על גב דאיבא זבחים אחרניי, שלמים הוא דמקדשי, מידי אחרניא לא, הכא נמי לא שנא. והתם מנלו? דתניא: ”ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המזות” – מלמד שהסל בא חובה לאיל, ושחיטת איל מקדשן. לפיכך, שחטו שלא לשמו – לא קדשו הלחם. תנו רבנן: שתי הלחם הבאות בפני עצמן – יונפו, ותעובר צורתן, ויצאו לבית השריפה. מה נפשך? אי לאכילה אתיין – ליכלינהו, אי לשריפה אתיין – לשרפינהו לאלתר, למה להו עיבור צורה? ^(טב) אמר רבא: לעולם לאכילה אתיין, גזירה שמה יזדמנו להן כבשים לשנה הבאה, ויאמרו: אשתקד לא אכלנו לחם בלא כבשים, עכשיו נמי ניכול. ואינהו לא ידעי, דאשתקד לא הוו כבשים, אינהו שריין נפשייהו, השתא דאיבא כבשים – כבשים הוא דשרו להו. ^(טז) אמר רבא: מנא אמינא לה? דתנו: אמר רבי יהודה: העיד בן בוכרי ביבנה: כל כהן ששוקל – אינו חוטא. אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: לא כן, אלא כל כהן שאינו שוקל – חוטא, אלא שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן: ”וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל”. הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו הן, היאך נאכליו? הני שתי הלחם היכי דמי? אילימא בבאות עם הזבח – אטו תודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי להו? אלא לאו בבאות בפני עצמן, וקתני: ”היאך הן נאכליו”, אלמא לאכילה אתיין. אמר ליה אבבי: לעולם בבאות עם הזבח, ודקא קשיא לה מתודה ולחמה – לחמי תודה לא איקרו ”מנחה”, שתי הלחם איקרו ”מנחה”, שגאמר: ”בהקריבכם מנחה חדשה לה”’. רב יוסף אמר: לעולם לשריפה אתיין, והיינו טעמא דלא שרפינו – לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. אמר ליה אבבי: מי דמי? התם – לאו מצותן בכה, הכא – דמצותן בכה, לישרפינהו, מידי דהוה אפר ושעיר של יום הכיפורים. אלא אמר רב יוסף: גזירה שמה יזדמנו להם כבשים לאחר מפאן. אמר ליה אבבי: תינח כל זמן הקרבתם, לבתר הכי לשרפינהו! מאי ”תעובר צורתן” נמי דקתני? – צורת הקרבתם. רבא אמר: לאכילה אתיין, וגזירה משום דרבה, ולאו מטעמיה, אלא מקרא. ואמר רבא: מנא אמינא לה? דכתיב: ”ממושבתיכם תביאו לחם תנופה וגו' בכורים לה”’, מה בכורים בפני עצמן, אף שתי הלחם בפני עצמן, ומינה: מה בכורים לאכילה, אף שתי הלחם נמי לאכילה.

תנו

התכלת פרק רביעי מנחות

לדברי הכל דמתירין הן ועוד דבהו כתיב תנופה והניף אלתם הכהן: מאי שנא שני כבשים דשלמים דמקדשי לחם דמתניא להמן בשמעתא (מנחות דף מז.) אין מקדשין הלחם אלא בשחיטה: ומעבדי אס דזקקו זה לזה בשחיטה דקאמר ר' יוחנן לעיל ואפי' לא דזקקו מעבדי לבן ננס: הואיל דזקקו שני כבשים ולחם: והא תודה לא דזקקו היא ולחמה לתנופה ציחד: ומקדשא ללחם בשחיטה והניו דאמרינו קרבעו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח בפ' הסוזה (לחמן מנחות ד' עח:): ומעבבא דאס אין תודה אין לחם דהא אינו קדושין אלא בשחיטה: ומשני שני כבשי עצרת שלמים דכל שבעה כבשים ופרים ואלים עולה נינהו פמו איל נזיר שלמים הוא ומקדש הלחם דמפרש לקמיה: לפיכך דשחיטת איל מקדשן שחיטה לאיל שלא לשמו לא קדש הלחם דכתיב זבח שלמים על סל המזות אי זביחתו לשם שלמים מקדש את הסל ואי לא לא: הבאות בפני עצמן אלבא דרבי עקיבא דאמר כבשים אין מעבדין את הלחם: תעבר צורתן ופסלו בעינה: אי לאכילה אתון שלא בענו מתירין ליכלינהו: ואי לשרפה אתון לשרפינהו לאלתר הואיל וזו היא עקר מצתתם: השתא דאיבא כבשים כו' הלכך הואיל וקדשים מעליא נינהו וימוש גזרה הוא דשרפינו להו לא מצי למשרפינהו עד דלפסלו בעינה: מנא רמינא לה לאכילה אתון אפי' שאין בפני עצמן: אינו חוטא ואע"ג דכתיב (שמות ל) כל העבר על הפקדים וכהנים לא נפקדו אינו חוטא דפרשינא בפ"ג (לעיל מנחות ד' כא:): דמיינע ומכרי להו לצבור: שאינו שוקל חוטא דכל דכאוי לפקד קאמר דהינו משן כ' שנה ומשלה: לעצמן להנחתו: שלנו הן אס חנו נותנים סקלים ללשפה נמצאו שאין אף משלנו שדרי כל הקרבנות מן האלשפה שאין ורצו יוחנן בן זכאי לא דריש וכל מנחת כהן אלא בזמנחה שהכהן מביא בפני עצמו מש"ה חוטא: אלימא דבאין שמי הלחם עם הזבח אמאי קתני היאך הן נאכלין? הא ללחמי תודה דמי ותודה ולחמה מי לא מנדבי כהנים ואכלי: התם גשי קדשים השרפינו לאו מצתו פדה דמעקרא לאכילה אתו אלא שארע פהן פסול בגנו נותר או טמא הלכך דבקינהו עד החול ושרפינהו להו: שמה יזדמנו להם כבשים לאחר מפאן לאחר שדפת הלחם הלכך משעינו להו שאס יבאו הפכשים יונפו עמיהם ואוכלו: זמן הקרבתו עד תמיד של בין הערפים: לבתר הכי לשרפינהו אמאי משעינו להו כל הלילה: גזרה משום דרבה דאמר לעיל גזרה שמה יזדמנו להם כבשים לשנה הבאה ולא מטעמה דהוא אומר לעיל מנא רמינא לה מתניא השיר בן פכרי כו': ממושבתיכם וגו' בכורים לה' הקישן לבכורים: אף שמי הלחם וכוליו לבא בפני עצמן:

מסורת הש"ס

א פסחים לח, יבמות יא:

ב לעיל טו.

ג לקמן סח; סוכה מא; פסחים עח; ראש השנה ל.

ד משנה שקלים; לעיל כא;; ערכין ד.

גליון הש"ס

גמ' ויצאו לבית השריפה. עי' לקמן דף עד ע"ב:

תורה אור השלם

והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על־שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן [ויקרא כג, ב]

והקריב את־קרבנו ליהוה כבש בן־שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת־שנתה תמימה לחטאת ואיל־אחד תמים לשלמים ושל מצות סלת חלת מצות בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונספיהם [במדבר ו, יז–טו]

ואת־האיל יעשה זבח שלמים ליהוה על סל המזות ויעשה הכהן את־מנחתו ואת־נסכו [במדבר ו, יז]

וכל־מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל [ויקרא ו, טז]

וביום הבכורים דמקריבכם מנחה חדשה ליהוה בשבעתיכם מקרא־קדש יהיה לכם קל־מלאכת עבודה לא תעשו [במדבר כח, כו]

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ששים שני עשרנים סלת תהינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה [ויקרא כג, יז]

מסורת הש"ס
א פסחים יג; לקמן עב; תוספתא מנחות; יבמות קד: ב תוספתא פסחים ג גיטין יז:
גליון הש"ס
תוס' ד"ה בקונטרס כו' ולבסוף פי' וב"ש. ק"ל למאי הקשו על לשון רש"י דנקט וב"ש הא בלא"ה קשה דמאי פרכי מאי איכא בין רבי לראב"ש הא לרבי תפיס פדיונו ואינו יוצא לחולין ולראב"ש יוצא לחולין:
תורה אור השלם
ואת־האיל יעשה זבח שלמים ליהונה על סל הפזעות ויעשה הכהן את־מנחתו ואת־נסכו (במדבר ו, יז)

אין מקדשין את הַלֶּחֶם אֶלָּא בַשְּׁחִיטָה טַעֲמָא מִפּ' לַקְמִן: קדש את הַלֶּחֶם מִתַּר בַּאֲכִילָה: לא קדש הַלֶּחֶם וְלֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ בַקִּדְשָׁת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֶלָּא בַקִּדְשָׁת שְׁאֵר קִדְשָׁת הַלֶּשְׁפָּה וּבִת"כ וְיֵלִיף לָהּ מִהַקְדָּשֵׁנוּ עַל זָבַח תֹּלֵדָה מִגִּיד שֶׁאִם נִזְבַּח שְׁלֹא לְשֵׁם תֹּלֵדָה לֹא קִדַּשׁ לַחֲמוֹ וּבִבְשֵׁי עֲצָרַת דְּמִקְדָּשֵׁי לֶחֶם מִתְעַדָּה וְאִיל גִּזִּיר גְּמָרֵינוּ: קדוש ואינו קדוש מִפְּרֹשֶׁ לַקְמִן: וְאֵת הָאִיל אִיל גִּזִּיר: וְעֵשָׂה זָבַח שְׁלָמִים לַה' עַל כָּל הַמַּעֲוֹת אֲלֵמָא זְבִיחַת אִיל מִקְדָּשָׁא לְכַל וְיִמְנָה גְמָרֵינוּ לְכַבְּשֵׁי עֲצָרַת: אי בְּתִיב זָבַח וְעֵשָׂה מִשְׁמַע אַע"ג דְּזָבַח בְּעִי עֲשֵׂה אַחֲרִיתִי: הַכֹּל מוֹדִים אֲפִילוּ לְר' אֲלִיעֶזֶר דְּאָמַר זְרִיקָה עֵקֶר מוֹדִי דְצִרְיָן: שְׂהִיא לֶחֶם בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְאִי לֹא הָיָה בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה לֹא מִקְדָּשָׁא לִיה זְרִיקָה: וְאִינוּ גְמוּר מִפְּרֹשֶׁ לַקְמִן: וְאִינוּ נִתֵּר לְפָהֳנִים: מאי בִינְיָהוּ בְּלוּמַר בִּין דְּאָמַר אֲפִי אִינוּ גְמוּר כַּל שְׂכָן דְּאִינוּ נִתֵּר דְּהָא מִמַּעֲוֹת תְּרוּמַת הַלֶּשְׁפָּה בָּא וְזִרְיַקַת דָּס לֹא הָאִי לְשִׁמָּה דְתַשְׁתַּרְיָא בַּאֲכִילָה וְאִינוּ גְמוּר דְּאָמַר אֲפִי לְמֵאִי הִלְכְּתָא: לְאֲפִי לֹא תַפֵּס פְּדִיּוֹנוּ בַקִּדְשָׁת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְאִם רַנָּה מִשְׁנֵה הַמַּעֲוֹת לְשֹׁאֵר הַקִּדְבָּנוֹת צְעוּר: לְרָבָא דְאָמַר קדוש גְמוּר וְתַפֵּס פְּדִיּוֹנוּ וְיוֹצֵא לְחֻלִּין וְהָא דְאָמַר לַקְמִן (מְנַחוֹת דף ק:): מְנַחוֹת אִין לָהֶם פְּדִיּוֹן לְאַחַר שְׁקָדְשׁוּ בְּכָלִי: אֶלָּא לְאֲפִי דְאָמַר לֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ: מאי אָבָא בִין רַבִּי לְר' אֲלֶעָזֶר וְקדוֹשׁ דֹּא"ר לְמֵאִי הִלְכְּתָא הֵא לֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ וְלִתְרַנְיָהוּ אֲסוּר בַּאֲכִילָה: לְאִפְסוּלִי בְיוֹצֵא לְרַבִּי דְאָמַר קדוֹשׁ חֲצַת בַּשְּׁחִיטָה אִם יוֹצֵא נִפְסֵל שֹׁאֲפִי זִרְקוּ לְשִׁמּוֹ נִמִּי אֲסוּר בַּאֲכִילָה לְרַבִּי אֲלֶעָזֶר דְּאָמַר שְׁחִיטָה לֹא מִקְדָּשָׁא אִין נִפְסֵל בְּיוֹצֵא דְאִינוּ קדוֹשׁ אִם יוֹצֵא בִין שְׁחִיטָה לְזְרִיקָה וְאִם אַחַר כֵּן זִרְק לְשִׁמּוֹ בְּשֵׁר. שְׂבוֹשׁ גְמוּר הוּא זֶה דְכַל. שְׂכָן לְרָבָא בִין דְהַקְדָּשְׁתָּן שְׁחִיטָה קִדְשָׁת הַגּוֹף גְּמוּרָה לֹא נִפְק חַי לְחֻלִּין וּבפ"ק דְּפָסְחִים (דף יג:): נִמִּי אָמַר הִכִּי לְרַבִּי דְאָמַר שְׁנֵי דְבָרִים הַמַּתִּירִים מַעֲלִים זֶה בָּלֹא זֶה לֹא נִפְק לְחֻלִּין וְר' אֲלֶעָזֶר דְּאָמַר אִינוּ קדוֹשׁ בְּרִיק לָהּ וְנִפְקִי לְחֻלִּין וְכִין דְּנִפְקִי לְחֻלִּין ע"י פָּדְיָה עַל פְּרִקָּה פְּדִינָן נִתַּפֵּס. לְפִיכָךְ נִרְאִה לְר' דִּה"ג וְלָשׁוֹן הַגּוֹן הוּא לְאֲפִי תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ וּלְרָבָא לֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ לְאֲפִי דְאָמַר אִינוּ גְמוּר עֲדִין לֹא חָלָה עָלָיו קִדְשָׁת הַגּוֹף גְּמוּרָה וְאִבְתֵּי שִׁיךְ בַּהּ פְּדִיּוֹן וְנָהִי דְהַקְדָּשָׁה שְׁחִיטָה בְּמַקְצַת דָּלֹא נִפְק לְחֻלִּין וְיִמְיָה אִבְתֵּי מַחֲסֵר גְּמַר קִדְשָׁה וְשִׁיךְ בַּהּ קִדְשָׁת זְמִים לְתַפֵּס פְּדִיּוֹנוּ בַקִּדְשָׁה לְרָבָא דְאָמַר קדוֹשׁ גְּמוּר קִדְשָׁת הַגּוֹף לֹא שִׁיךְ בַּהּ פְּדִיּוֹן וְאִם הַתַּפִּיס מַעֲוֹת בְּפִדְיּוֹנוּ אִינוּ נִתַּפְסִין דְּכִין דְּאִינוּ יוֹצֵא מִקְדָּשָׁה כָּלֵל אִיּוֹ קִדְשָׁה תַּחוּל בְּפִדְיּוֹנוּ: בַּשְּׁלָמָא לְרָבָא דְאָמַר לְרַבִּי לֹאֹ וְאֹ בְּנֵי פְדִיּוֹן נִינְהוּ דְאֻקְדָּשִׁינְהוּ שְׁחִיטַתָּה: הִינוּ דְאָבָא בִין רַבִּי לְר' אֲלֶעָזֶר דְּזֵר' אֲלֶעָזֶר אִינוּ קדוֹשׁ כָּלֵל קִדְשָׁת הַגּוֹף אֶלָּא קִדְשָׁת זְמִים שְׁנַחַח מִתְרומַת

הַלֶּשְׁפָּה וְנִפְק לְחֻלִּין וְתַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ כָּכָל קִדְשָׁת זְמִים: אֶלָּא לְאֲפִי דְאָמַר לְרַבִּי נִמִּי תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ וְכַל שְׂכָן לְר' אֲלֶעָזֶר מֵאִי אָבָא בִין רַבִּי לְר' אֲלֶעָזֶר: אָבָא בִינְיָהוּ לְאִפְסוּלִי בְיוֹצֵא לְרַבִּי מִפְּסֵל בְּיוֹצֵא אִם יוֹצֵא לֹא יִהְיֶה לְשֵׁחַט עָלָיו בְּבָשִׂים אַחֲרִים לְר' אֲלֶעָזֶר לֹא מִפְּסֵלִי בְיוֹצֵא שְׁלֹא יִרְדָּה לָהּ קִדְשָׁת הַגּוֹף אֶלָּא קִדְשָׁת זְמִים וְאִין יוֹצֵא פּוֹסֵל בַּהּ וּבִשְׂרִין לְשִׁחַט עָלָיָה בְּבָשִׂים אַחֲרִים וְזֶה גְּפִרְשָׁתִי תַּחֲלָה שְׂבוֹשׁ גְּמוּר הוּא בְּקִפְרָשָׁנָא לְעִיל: הָאָמַר זְרִיקָה מִקְדָּשָׁא וְהִאי אֲפִילוּ קדוֹשׁ לֹא הָיָה שְׂכָן דְאֲסוּר בַּאֲכִילָה: בִּין לְאֲפִי בִין לְרָבָא קדוש וְאִינוּ נִתֵּר דְּכִין דְּאָמַר אֲפִי אִינוּ גְמוּר כַּל שְׂכָן דְּאִינוּ נִתֵּר: חוּן לְזִמּוֹנָא בְּלוּמַר עַל מִנְתָּ לֹאֲכַל מִן הַבְּבָשִׂים חוּן לְזִמּוֹנָא: הֵנִי תַנָּאִי ר' אֲלִיעֶזֶר וְר' אֶקִיבָא: שְׁחִיטָה מִקְדָּשָׁא וְהָדְגִי בְּפָסוּל לְחֹם דְּפָגוּל דְּהָא דְאָמַר: שְׁחִיטָה מְקִדָּשָׁא. מִיָּהוּ רַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְטַעֲמִיָּה, דְאָמַר אִין זְרִיקָה מוֹעֲלַת לְיוֹצֵא, וְרַבִּי עֲקִיבָא לְטַעֲמִיָּה, דְאָמַר זְרִיקָה מוֹעֲלַת לְיוֹצֵא.

התכלת פרק רביעי מנחות

אִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחֶם אֶלָּא בַשְּׁחִיטָה טַעֲמָא מִפּ' לַקְמִן: קדש את הַלֶּחֶם עַד שֶׁיִּשְׁחַט לְשִׁמּוֹ וְזִרְקָה זִמּוֹ לְשִׁמּוֹ. תַּמָּה לָמָּה לִי זְרִיקָה הֵא פ"ק דְּפָסְחִים (ד' יג:): מִסְקִינוּ דְר' אֲלֶעָזֶר בַּר' שְׁמַעוֹן קָבַר לָהּ בַּאֲבִיָּה דְאָמַר כָּל הַעוֹמֵד לְזִרְק בְּזִרוּק דְּמִי וְתַמָּן רִיב"א זְרִיקָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה גְרִיעָה מִנְשָׁפָךְ דֵּם וְהָשָׂה דְלִקְמִן פ' הַמְנַחוֹת וְהַנֶּסֶכִּים (מְנַחוֹת ד' קב.) מוֹכַח דֹּאע"ג דְּנִיעֲשָׂה כְּסוּל בְּזְרִיקָה שְׂזָרַק עַל מִנְתָּ לֹאֲכַל חוּן לְזִמּוֹנָא דְאָמַר כָּל הַעוֹמֵד לְזִרְק בְּזִרוּק דְּמִי וְהִכִּי אִיתָא בְּגַמ' הָתָם לֹא דִפְגַּל בַּשְּׁחִיטָה וּמִקְשָׁה אֲבָל שְׂגַל בְּזִרְיקָה מֵאִי הִכִּי נִמִּי דְמַטְמָא טְמֵאָת אֲבָלִין כּו' יֵשׁ לְחֻלָּק דְּשָׁלֹא לְשִׁמָּה עוֹקֵר הַקִּרְבֵּן וְעוֹשֶׂהוּ קִרְבֵּן אַחַר אִי נִמִּי הִכָּא נִמִּי בְּשֵׁי לְמִימַר וְיָהִי רֵאזִי לְזְרִיקָה: וְאֵת הָאִיל יַעֲשֶׂה זָבַח שְׁלָמִים. אִין לְפָרֹשֶׁ דְּיֵלִיף הִכָּא מִדְּאֻתְּקוֹשׁ לַחֲמוֹ תֹלֵדָה לְשְׁלָמִי גִזִּיר בְּדִגְלָפִינוּן בְּרַק הַתֹּלֵדָה (לַקְמִן מְנַחוֹת ד' עח.) שְׁלָמִי לְרַבּוֹת שְׁלָמִי גִזִּיר לְעֲבָדָה קָבִין וְרוֹשְׁלָמִיּוֹת וְשְׁתֵּי הַלֶּחֶם נִמִּי אִתְּקוֹשׁ לְלַחֲמוֹ תֹלֵדָה בְּקִדְרִישׁ נִמִּי הָתָם מִתְבָּאִו שְׂכָל מַה שְׂאֻתָּה מְבִיא בְּזֶה הֵא לִיתָא דֹא"כ הָיָה לִיָּה לָמַד מִן הַלָּמַד וְאַע"ג דְּהָנָה לִיָּה הֵימָנוּ וְקָבַר אַחַר אִיבָא לְמֵאֵן דָּלֹא וְלָפִינוּן בְּסוּף אִינְיָה מִקְוִיָּן (זְבָחִים דף נו.) וּפ' הַתֹּלֵדָה (לַקְמִן מְנַחוֹת דף עח.) אֶלָּא בְּלוּיִי מִלְּתָא בְּעָלְמָא אִין וְלָפִינוּן שְׁפִיר וְיִמְיָהוּ קָשָׁה דֹּא"כ אִמְאִי אֲצַטְרִיךְ קִרָא בְּתֹלֵדָה עַל חֵלֶת לֶחֶם חֲמֵן יְהִרִיב הַקִּרְבֵּנוּ עַל זָבַח מְלַמֵּד שְׁאִין הַלֶּחֶם קדוֹשׁ אֶלָּא בַשְּׁחִיטָת הַזָּבַח וְחַי ר' אֲלֶעָזֶר בַּר' שְׁמַעוֹן דְּדָרַשׁ כָּל עֲשִׂיוֹת גְּבִי הַתֹּלֵדָה לֹא בְּתִיב עֲשֵׂה וְגַבִּי תֹלֵדָה נִמִּי פְּלִגַּי בְּדֹא"י פ"ק דְּפָסְחִים (דף יג:): וּבִתְּפִסְתָּא דְזָבָחִים וְיִ"ל דְּהָנָה אֲמִינָא מְדַקְרִיָּה דְחִמְנָא שְׁלָמִים דָּלֹא מִקְדָּשֵׁי לֶחֶם כִּי שְׁלָמִים וְגִזִּיר נִמִּי לֹא סָגִי בָּלֹא קִרָא כִּמְנו גְּבִי תֹלֵדָה מִשּׁוֹם דְּקִרְיָה דְחִמְנָא שְׁלָמִים וְלֹר"א בַר"שׁ נִמִּי בִין דְּגַבִּי קִרָא בְּגִזִּיר דְּבָכָל עֲשִׂיוֹת הַקִּדּוֹשׁ תַּלְנִי הוּא הָדִין בְּכּוֹנֵהוּ: בְּמָה יַעֲשֶׂה בְּזִבְיָתָהּ. תַּמָּה דִּבְפ"ק דְּזָבָחִים (דף ד:): דְּרִישׁ מִכָּאֵן שְׁנֵי בְּעָלִים וְקִרִישׁ כָּכָל עֲשִׂיוֹת יִמָּא דָּלֹא בַר"א בַר"שׁ וְיִ"ל וְצֵאִי שְׁמַעִי שְׁפִיר תַּרְתִּי וצ"ע לְרַבִּי מִנָּא לָהּ שְׁנֵי בְּעָלִים וצ"ע: שְׂהִיא לֶחֶם בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה. תַּמָּה הֵא מַשְׁעַת תְּנוּפָה בְּעִי לֶחֶם וְאַע"ג דָּלֹא מַעֲבָב רֵאזִי מִיָּהָא בְּעִינוּ וְשִׁמָּא אֲפִי רֵאזִי לֹא בְּעִינוּ וְעוֹר שְׁמָא אִתָּא לְמִימַר דִּבְשַׁעַת שְׁחִיטָה בְּעִינוּ שְׂהִיא בְּפָגִים אַע"ג דְּבִשְׂר בְּיוֹצֵא: הַקּוֹנְטָרָם גֶּרֶם וּבְלוֹב הַסְּפָרִים נִמִּי גֶרֶם הִכִּי לְאֲפִי לֹא תַפֵּס פְּדִיּוֹנוּ לְרָבָא תַפֵּס פְּדִיּוֹנוּ וּפִי' לְאֲפִי לֹא אֲלִימָא קִדְשָׁתָא כְּלִי הֵאִי שְׂהִיא נִפְדָּה וּכַה"ג אִיבָא חֲצַת פ"ב דְּבִכּוּרוֹת (דף טו:): גְּבִי וְלָלוֹת בְּעָלִי מוּמִין פּוֹנְסוֹן לְכַפֵּה הִכִּי לְעֲבַד לְקִרְבְּיָהוּ מִכַּח קִדְשָׁה דְחֻנְיָה אֲתֵּן לְסַרְקִינְהוּ לֹא אֲלִימִי לְמִתַּפֵּס פְּדִיּוֹן וְהַשְׁתָּא בְּעִי לְאֲפִי מֵאִי בִינְיָהוּ בִין דְּלְרַבִּי לֹא אֲלִימִי קִדְשָׁתָא כַּל שְׂכָן לֹר"א בַר"שׁ וְקָשָׁה דְלְאֲפִי נִמִּי לְבָעִי אֲלֵבָא דְרַבִּי מַה בִּין שׁוֹחֲטוֹן לְשִׁמּוֹן שְׁלֹא לְשִׁחַטוֹן שְׁלֹא לְשִׁחַטוֹן דְכ"ש דָּלֹא אֲלִים לְמִתַּפֵּס פְּדִיּוֹנוּ דְּהָא לֹר"א בַר"שׁ לֹא מַהֲנִי שְׁחִיטָה מִידי ומש"ה לֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ וְחַי דִּבְבָּסְחִים (דף יג:): מִשְׁמַע אִיפְכָא דְלְרַבִּי לֹא תַפִּיס וְלֹר"א בַר"שׁ תַּפִּיס וְלַחֲמִן (מְנַחוֹת דף מח.) נִמִּי לֹר"א בַר"שׁ פּוֹדֵן בַּחוּן וְשִׁמָּא וְצֵאִי כִי אִין תְּנוּפָה וְקִדְשָׁת תַּנוּר לֹא קִדִּישׁ אֶלָּא קִדְשָׁת פֶּה וּמִפְּרִיק אֲבָל הִכָּא [דְאִיבָא שְׁחִיטָה וְתַנוּפָה וְתַנּוּר] לְהִכִּי לֹא מִפְּרִיק וּבְקִפְרָשִׁית לְעִיל וּפִי' הַקּוֹנֵט' דְפִי' לְאֲפִי נִפְדָּה וּלְרָבָא אִינוּ נִפְדָּה צ"ע דְתַחֲלָה פִי' לֹרֹאב"ש אִינוּ קדוֹשׁ כָּלֵל וְנִפְק לְחֻלִּין לְגִמְרִי וּלְבִסּוּף פִּרְשׁ וּכ"ש לֹרֹאב"ש וּלְפִרְשׁוֹ (ל"ד) לְאֲפִי קדוֹשׁ טָפִי דְאֲלִים דָּלֹא נִפְק [לְחֻלִּין וּלֹרֹאב"ש נִפְק לְחֻלִּין] וְיִתְבָּן יוֹתֵר גֶּרֶסֶא אַחֲרִיתִי וְיִמְיָהוּ גֶרֶסֶת הַקּוֹנְטָרָם נְכוּנָה לְאֲפִי תַפִּיס וּלְרָבָא לֹא תַפִּיס וְהַשְׁתָּא אָבָא בִינְיָהוּ בְּמִקְוִמוֹת אַחֲרִים וְדַחְקִינוּן לֹאֲשׁוּמִי הִכָּא מֵאִי בִינְיָהוּ:

דְתַנּוּ:

דְרַבִּי מַה בִּין שׁוֹחֲטוֹן לְשִׁמּוֹן שְׁלֹא לְשִׁחַטוֹן דְכ"ש דָּלֹא אֲלִים לְמִתַּפֵּס פְּדִיּוֹנוּ דְּהָא לֹר"א בַר"שׁ לֹא מַהֲנִי שְׁחִיטָה מִידי ומש"ה לֹא תַפִּיס פְּדִיּוֹנוּ וְחַי דִּבְבָּסְחִים (דף יג:): מִשְׁמַע אִיפְכָא דְלְרַבִּי לֹא תַפִּיס וְלֹר"א בַר"שׁ תַּפִּיס וְלַחֲמִן (מְנַחוֹת דף מח.) נִמִּי לֹר"א בַר"שׁ פּוֹדֵן בַּחוּן וְשִׁמָּא וְצֵאִי כִי אִין תְּנוּפָה וְקִדְשָׁת תַּנוּר לֹא קִדִּישׁ אֶלָּא קִדְשָׁת פֶּה וּמִפְּרִיק אֲבָל הִכָּא [דְאִיבָא שְׁחִיטָה וְתַנוּפָה וְתַנּוּר] לְהִכִּי לֹא מִפְּרִיק וּבְקִפְרָשִׁית לְעִיל וּפִי' הַקּוֹנֵט' דְפִי' לְאֲפִי נִפְדָּה וּלְרָבָא אִינוּ נִפְדָּה צ"ע דְתַחֲלָה פִי' לֹרֹאב"ש אִינוּ קדוֹשׁ כָּלֵל וְנִפְק לְחֻלִּין לְגִמְרִי וּלְבִסּוּף פִּרְשׁ וּכ"ש לֹרֹאב"ש וּלְפִרְשׁוֹ (ל"ד) לְאֲפִי קדוֹשׁ טָפִי דְאֲלִים דָּלֹא נִפְק [לְחֻלִּין וּלֹרֹאב"ש נִפְק לְחֻלִּין] וְיִתְבָּן יוֹתֵר גֶּרֶסֶא אַחֲרִיתִי וְיִמְיָהוּ גֶרֶסֶת הַקּוֹנְטָרָם נְכוּנָה לְאֲפִי תַפִּיס וּלְרָבָא לֹא תַפִּיס וְהַשְׁתָּא אָבָא בִינְיָהוּ בְּמִקְוִמוֹת אַחֲרִים וְדַחְקִינוּן לֹאֲשׁוּמִי הִכָּא מֵאִי בִינְיָהוּ:

בְּכָר פֶּסוּל הוּא וְאָמַר כּפ"ק (לְעִיל מְנַחוֹת דף יב.) אִין פְּגוּל בְּמָקוֹם פֶּסוּל: זְרִיקָה מוֹעֲלַת לְיוֹצֵא דְפֶסוּל מִחֲמַת דְבָר אַחַר הוּא בְּדַמְפְּרֹשׁ בְּשָׁלָיָה פ"ק (שָׁם):

מז

 עין משפט נר מצוה	
א מיו" פי"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' יח:	ב מיו" פי"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:
רבינו גרשום	

דכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימור חטובה מקדשה לכול המצות. והכא נמי נבי כבשז עצרת. קדוש ואינו גמור שאינו ראוי לאכילה. ורבא אמר קדוש וגמור ואינו ניתר באכילה. לאבוי דאמר ואינו [גמור] לא חמורא קדושתה למתפס פדיונו שיהא קדוש כמנהי:

בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר"א בר"ש דלרבי דאמר קדוש למתפס פדיונו ואינו קדוש שאינו ניתר באכילה. ורבי אלעזר ב"ר שמעון דאמר אינו קדוש דאפי' פדיונו לא תפיס:

איכא בוינאה לאופסולי בוינא לרבי דאמר שחיטה מקדשא אם ינא הלחם בין שחיטה לזריקה נפסל. לר' אלעזר ב"ר שמעון לא מקדש ולא מפסל בוינא דאי אהדרה ועיילה לגואי קדש: חרץ דמן של כבשים על מנת לאוכלן לשתי הלחם ובשר חוץ לזמן ר' אליעזר דאמר אין בלחם משום פגול לגועמיה דאמר אין זריקה מועלת לחייב משום איסור ינא האילו ינא לפגי זריקה ולא משום פגול נמי:

דכתיב ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות למימור חטובה מקדשה לכול המצות. והכא נמי נבי כבשז עצרת. קדוש ואינו גמור שאינו ראוי לאכילה. ורבא אמר קדוש וגמור ואינו ניתר באכילה. לאבוי דאמר ואינו [גמור] לא חמורא קדושתה למתפס פדיונו שיהא קדוש כמנהי:

בשלמא לרבא היינו דאיכא בין רבי לר"א בר"ש דלרבי דאמר קדוש למתפס פדיונו ואינו קדוש שאינו ניתר באכילה. ורבי אלעזר ב"ר שמעון דאמר אינו קדוש דאפי' פדיונו לא תפיס:

	עין משפט
	גור מצורה

א מו"י פב' מהל' מעילה הל' א:

ב מו"י פא' מהל' פסולי המוקדשין הל' לג:

ג מו"י פג' מהל' מעילה הל' ג:

ד מו"י פי"ז מהל' פסולי המוקדשין הל' כ:

ה מו"י פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' יא:

ו מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:

דתנן אמורי קדשים קלים כו'. תמה דלא מיייתי רישא דתנן בשך קדשי קדשים שניצא לפני זריקת דמיים רבי אליעזר אומר וכו': פגול.

משפש התם בהרצאת בשך כן הרצאת פסול ומה הרצאת בשך עד שתיקדכו כל מתירין וכו' וטמא הנתר לטוהרים חזיון עליסם משום טמאה שאינו נתר לא ונותר וליף חלול משומא: קבעה לחם בפגול. פי בשך אלמא כגופה דזבחה דמי הכא נמי פנו דזבח נתר בזריקה שלא לשמן לחם נמי פינו דכגופי' דזבח דמי או דלמא לחמרא אמרינו להלא לא אמרינו שהא פי גופה דזבח: ובהדר עליניה פליגי. אלחם תאי אכל אמורין (אפי') פי לא הדר עליניה פליגי וכן מוכח פי' הסמיר (נבחים ד' ג'): ולינה מוציאה מידי מעילה. בבשר קדשי קדשים תמה דהא תנן פ"א דמעילה (דף ב.) איזו היא שלא היתה לה שעת הדר לפניהם שנשחטה חוץ לזמנה משמע דכי נשחטה בהדר לא מצי משפח ולאו קדשי היא: ולא איתעבי רב גזל. ולא חשיב שנויא דהתם דריש מעילה דרב פפא הוא דמקשה לה התם ולא ס"ל הוהא שנויי' מיהו תמה דהתם בסוף שמעתינן (גס זה גס) מיינה ליה סיוע ואית דגרוסי ולא איתעבי רב גזל כפיחומא ולינו גרסא: מהו שזרק דמן שלא לשמן. לר' ורקניה דאמר תנופה עושה זקא אבד האלחם אבדו הדבשים דקדם שחיטה לא שרינו לשנויי אכל היבא דבבד נשחטה שרינו לשנויי דכי לתחוי זבחה: והרי פסח אחר חצות. מצי לשנויי דבמשני פ' בתרא דנבחים (דף קטו.) שאני פסח דבשאר ימות השנה שלמים היו: והרי תודה. דאם נפרס האלחם או שאבד וזרק הדם לשמה פסולה דהא אבד האלחם אבדה הוזהר דלית ליה סגיא דלעיל (מנחות דף מו:) אלא קסבר דשלא לשמן [בשי למזרק] וכו זרק שלא לשמה בשך ומשני שאני תודה דקריה רחמנא שלמים הלכך לכתחלה יכול לזרק לשם שלמים פי אבד האלחם והמקשה היה יכול להחשות דמיו שהקשה למעלה והא פינו דשחיטה עושה זקא אפסולי לחם תפסל נמי תודה וקשה מאי שני שאני תודה דקריה רחמנא שלמים הול"ל לאו מלתא היא דלשמו נמי בשך אלא גרסא לפרש דנחיא לשם תודה פסולה ופריון שפיר ומשני דלשם שלמים נמי לשמה מקרי ויהלכך לא משפלא בהכי אכל לשם תודה פסול דלא הוי שלא לחם ואפי' בפסח דלא בשי עקירה הכא שאני דבבד נשחטה [לשם תודה מש"ה בשי עקירה]: מושך שמים מהן ומניפן. למאי דמוקי לה ברבי צריך לומר שמיניף בלם דהא לא ידעי' הי אקדיש ונמיה דבינו דבתנופה שאחר שחיטה אורי א"כ לימא חזוקא את הדם עליהן דדמפייר תנופה דלא צריך ועוד דלשנא לא משמע שנייף הד' ונראה לפרש נותל אחת ומניף השלש אחרות עמקן זו אחר זו וכן בשניה וכן בשלישית וכן דרביעית והשתא אורי לן שצריך שלא יניף הד' דבת אחת כדי שהיא נפר שלא זרק הדם רק על השתים:

דתנן אמורי קדשים קלים כו' תמה דלא מיייתי רישא דתנן בשך קדשי קדשים שניצא

התכלת פרק רביעי מנחות

^(א)**דַּתְנָן: אִימורֵי קִדָּשִׁים קָלִים שֶׁיֵּצְאוּ לִפְנֵי זְרִיקַת דְּמַיִם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִין מוּעַלִין בָּהֶן, וְאִין חִיִּבִּין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא.**
א"ר רבי עקיבא אומר: מוּעַלִין בָּהֶן, וְחִיִּבִּין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּיגּוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא.
מאי? מִדְּזִיקַת פִּיגּוּל קִבְעָה לְלַחֵם בְּפִיגּוּל בְּיוֹצֵא בְּבִשָּׂר, זְרִיקָה שְׁלֵא לִשְׁמָה נָמִי שָׂרְיָא לִיה לְלַחֵם, או דלמא לחומרא אמרינו, לקולא לא אמרינו. מתקריף לה רב פפא: וממאי דכי איתנהו אבראי פליגי? דילמא בדאיתנהו אבראי, דכולי עלמא לא פליגי דאין זריקה מועלת ליוצא, ובחדר עיילינהו פליגי, דרבי אליעזר סבר לה ברבי, דאמר: שחיטה מקדשא, ואפסלו להו ביוצא. ורבי עקיבא ברבי אלעזר ברבי שמעון, דאמר: שחיטה לא מקדשא, ולא מיפסלי ביוצא.
האי מאי? אי אמרת בשלמא רבי עקיבא ברבי סבירא ליה, דאמר: שחיטה מקדשא להו, היינו דקאמר רבי עקיבא דקדשי להו בשחיטה, ואתלא זריקה קבועה להו בפִּיגּוּל. אלא אי אמרת, ברבי אלעזר ברבי שמעון סבירא ליה, דאמר: זביחה לא מקדשא, זריקת פיגול מי מקדשא? ויהאמר רב גידל, אמר רב: זריקת פיגול אינה מביאה לידי מעילה, ואינה מוציאה מידי מעילה. אינה מביאה לידי מעילה – באימורי קדשים קלים. ואינה מוציאה מידי מעילה – בבשר קדשי קדשים. לאו איתותב דרב גידל אמר רב? 'בָּעָא מִיַּנְיָה רַבִּי יִרְמְיָה מִרְבִּי יִזְרָא: כְּבִשְׂי עֲצָרַת שְׁשֻׁחְטָן לִשְׁמוֹ, וְאֶבֶד הַלֶּחֶם – מִהוּ שְׂיִזְרוֹק דְּמֹן שְׁלֵא לִשְׁמוֹ לְהַתִּיר בִּשְׂר בְּאֻכְלִיהָ?'
אמר ליה: יש לה דבר שאינו בשר לשמו, וכשר שלא לשמו? ולא?! והרי פסח קודם חצות, דאינו בשר לשמו, וכשר שלא לשמו! הכי קא אמינא: יש לה דבר שגראה לשמו, ונדחה מלשמו, ואינו בשר לשמו, וכשר שלא לשמו? ולא?! והרי פסח אחר זמנו, בשאר ימות השנה קודם חצות! הכי קאמינא: יש לה דבר שגראה לשמו, ונשחט לשמו, ונדחה מלשמו, ואינו בשר לשמו, וכשר שלא לשמו? ולא?! והרי תודה! שאני תודה, דרחמנא קרייה "שלמים".
'תנו רבנן: שחט שני כבשים על ארבע חלות – מושך שתים מהן ומניפן,

והשאר

להתיר בשך באכילה דנחיא לשמן לא הוו זריקה גדאמרי' לעיל (מנחות דף מו.) הפל

מודים שאם הזקקו זה לזה מעבדין זה את זה: פסח בשאר ימות השנה בשך לשלמים בפי' תמיד נשחט (פסחים דף סד.): פסח דקם חצות היום של ארבעה עשר אינו בשך לשמו עד בין הערבים ובשר לשלמים: שנראה לשמו כגון הך. כבשים דקם חצות הלחם: ונדחה מלשמו לאחר חצות הלחם: פסח אחר חצות נראה לשמו ובשבער היום נדחה מלשמו ובשר לשלמים: והרי תודה דאמרן (ד' מו.) מששחטה נפרס לחמה הדם זרק לשם שלמים והבשר יאכל ויזי גדרו לא יצא הא הבא שנשחטה לשמו ונדחית מלשמו ובשרה שלא לשמו: תודה רחמנא קריה שלמים תודת שלמיו גדאמרן לעיל (סס) מה שלמים קרבי בלא לחם אף תודה קרבה בלא לחם ומעולם לא נדחה מלשמו: ומניפן עם הדבשים דבבשי עצרת טעונין תנופה חיים ונחוטין לקמן בפי' כל המנחות (מנחות ד' סא.):

הבשר פסופו (חלוין דף קח.) כל חלב לה' לרבות אמורי קדשים קלים למעילה: אין מועלין בהם דלא מעליא בהו הך זריקה לבדר אותם לחלק גבוה דאין זריקה מועלת ליוצא ופגול נמי לית בהו דהא פסולין הן בדר: מאי פלומר אליבא דר"ע מפעיא ליה לרבי שמואל בר רב יצחק מאי מזיריקת פגול קבע לי' ללחם בפגול ואע"ג דזריקה פסולה היא דהא יוצא הוא קבעה ללחם בפגול פי בשך בשאר בשך שלא יצא אלמא לחם כגוף הדבשים דכי היכי דגוף הדבשים משגלים לחם נמי משגל זריקה שלא לשמן נמי דפסולה היא שרי להו דהא חיי"ל (נבחים ד' ב.) כל הדברים שנגזחו שלא לשמן פשרים ולחם נמי כגוף הדבשים דמיו ומדבבשים נאכלין לחם נמי נאכל: או דלמא לחומרא אמרי' לקלא להיות לחם נאכל לא אמרי' לענין זריקה שאינה הוגנת כגון שלא לשמן דלחוי לחם כגוף הדבשים להיות לחם נאכל ככבשים: וממאי דבאיתנהו לשתי האלחם אבראי בשעת זריקה פליגי רבי אליעזר ור"ע דתימא אפי' בזריקה שאינה הוגנת דמרי ר"ע ללחם כגוף הדבשים דלמא גדאיתנהו אבראי דהינו זריקה שאינה הוגנת דכ"ע לא מקבע לחם בפגול דאין זריקה מועלת ליוצא ואע"ג דפליגי באמורי קדשים קלים דהתם פי גופה דזבח דמיו ומוזהר ר"ע דלחם לא הוי כגוף של כבשים ובזריקה שלא לשמן נמי לא משחתי כבשים ללחם אלא ר"ע סבר ברבי אלעזר ברי' שמעון דאמר לא קדשתינהו שחיטה ולא אפסול ביוצא הלכך הווי זריקה הוגנת שאין בה פסול אחר הלכך מקבע לחם בפגול ודקתה היבא דליבא פסול ואזרק ליה זריקה הוגנת כגון לשמן משחתי לחם דמיו כבשים אכל בזריקה שלא לשמן לא: אלא אי אמרת ברי' אלעזר וכו' אפתי אבא למפרך: זריקת פגול מי מקדשא למקבע בפגול אי לא קדוש מעקרא בשחיטה: דאמר רב גזל זריקת פגול אינה מביאה לידי מעילה באמורי קדשים קלים דממון פגלים הוא דלית בהו מעילה דלא קרינא בה משכני ה' עד לאחר זריקה דהדרר בשך להדיוט וכלכ לגבוה דקרינא בה חלב קדשי ה' שם זריקת פגול לא מקבע דתקשה למעול דהן דלא זריקה בשרה היא: ולינה ויצאה מידי מעילה בבשר קדשי קדשים דממון גבוה הם מחיים וגם דהן מעילה דקם זריקת דם חריקת דם הוציאה הבשר מידי מעילה שהרי מתירנו לכהנים ולאמר במשכת מעילה (דף ב.) כלל אמר ר' יהושע כל שיש לו שעת הדר לכהנים אין מועלין דהן וכל שאין לו שעת הדר לכהנים מועלין דהן זריקת פגול לא מפקע להו מידי מעילה אלמא לאו זריקה היא וגבי בבשי עצרת נמי פינו דלאו זריקה היא היכי מקדשא להו והיכי מקבעי להו בפגול: לאו איתעבי רב גזל דתמיה בפי"ח דמעילה (דף ג.): מהו שזרק דמן שלא לשמן אלא לשם שלמים

מה שחזק דמן לשם זבח אחר: ויש לך דבר שאינו כשר לשמו דנאכל הלחם. והרי פסח ששחטו קודם חצות היום דאזי כשר לשמו דכתוב ושחטו אותו בין הערבים וכשר שלא לשמו. לשם שלמים: והרי פסח ששחטו אחר חצות ששחטיר אחר זמן ששחטו פסח דנראה ונדחה ואזי כשר לשמו וכשר שלא לשמו דנראה לשמו דהיינו בין הערבים ואם עבר והפריש אחר תחיתו ושחטו ונמנא הראשון הרי נדחה מלשמו וכשר שלא לשמו לשם שלמים. הרי עקד דשחט לשמו ונדחה מלשמו וכשר שלא לשמו ואזי ראוי לשמו דקתי משחטה ירא לחמה הדם חזק שלא לשום עקד והבשר יאכל (שלא לשמו): דרחמנא קרייה שלמים מה שלמים קרבי בלא לחם ולא הי דחוי מלשמו:
תורה אור השלם
^{נפש ביי-מעל מעל וחסותא בשגגה מקדשי' יהוה והביא את-אשמו ליהוה איל תמים מורכבאן בפרך דקרי'שלים בשקלי-הקדש לאשם [ויקרא ה, טו] על-חילת לחם חסם יקריב קרבנו על-זבח תודת שקטיו [ויקרא י, ג]}

מסורת הש"ס

א משנה מעילה; זבחים פט;

ספרא אמור פרשה ו א; תוספתא

מעילה; מעילה ו; מעילה ז;

מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי

ב זבחים קיד:

^[1] נפש ביי-מעל מעל וחסותא בשגגה מקדשי' יהוה והביא את-אשמו ליהוה איל תמים מורכבאן בפרך דקרי'שלים בשקלי-הקדש לאשם [ויקרא ה, טו] על-חילת לחם חסם יקריב קרבנו על-זבח תודת שקטיו [ויקרא י, ג]

מסורת הש"ס
א לקמן עה; עירובין ג; קידושין נא. ב תוספתא זבחים; זבחים עז; משנה זבחים ג נזיר כח; ד משנה תרומות; פסחים כ; פסחים טו.
תורה אור השלם

והניף הכהן אתם על לחם הבפרים תנופה לפני יהוה על-שני כבשים קדש יִהְיוּ ליהוה לחהן [ויקרא כג, ב]

והשֹׁאֵר נֶאֱכֹלֹת בַּפִּדְיוֹן בַּדְּמָמָרָשׁ וְאַזְל:
הא דלא ברבי אלא ברבי אלעזר בר' הא דלא ברבי ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה לפיכך שמעון דאמר דאחמרה שחיטה לא מקדשא לפיכך אפשר להו בתקנה זו קדס זריקה שגזינו אין להם שום קדשת הנוף ודרי הן בתחלתו ומושר איזה שמים שירצה וזורק הדם עליהן ומקדשן ומתירן ואלו ששחרו בקדשת דמים שלהן חסורות עד שיפדו ופוקן בכל קדשת דמים ואוכל כל מה שירצה: דאי רבי פון דאמר שחיטה מקדשא דהי דשמים מהן אין להו אלא קדשת דמים ונשקן בפקדיה דבבשים מידי דחזו להו המקדשי ואיך קדשת דמים בעלמא עליהו ונפקי לחלין ומביא מעות ואומר בכל מקום שהן השמים שחינו מקדשות ותחללו על מעות הללו וכלל פקדיה לא מתאכלי דלא שריא להו זריקת הבבשים מיהו היבא פריק להו והיכי משתרו ודרי חינו מכיר אלו הן שחינו מקדשות: ואי מפיח להו לכוּלהו אפריאי ופריק להו לתרתי מנייה: פיון דכתוב בשמי הלקס: לפני ה' והניף הפהן אתם על לחם הפבורים וגו' (ויקרא כ"ג:ג-כ') שמע מנה פנים ניהו: אפסלו להו המקדשות פיוצא ומתוך שחין אתה מכירן דרי כלם פסולות: ואי דפריק להו גואי ואוכלן כהן בפנים לארבעתן השמים חלין והשמים קודש קמעיל חלין לעזרה: ממילא חנו דתוך העזרה הן נששין חלין והוא לא דכניסן משנשש חלין: והתניא אין פוקדן אלא פחות משום חלין לעזרה: הא נדאי דקתני פוקדן פחות דלא ברבי ועושה תקנה זו קדס זריקה ומשר חיוז שמים שירצה והאי הדין דהנה מצי למפטר פרישא דאי רבי ארבעתן פעי לאונופי בהדיהו דהא לא ידע מי הן דקדושות ומיהו דאלמיא מנה חקשי ליה עד דאפקיה מטעמיה: לא קדשו לה בכל והבא נמי אחאי קדשו שתי חלות מתוך ארבע: הכול מוזים כו' ואע"ג דלא פריש הי מנייהו: טוראתא שם מקום: ד' בבשים ואין הדין אלא שנים: שאם אי אתה אומר כן לזרוק את שלא לשמה תחלה אלא את לשמו תחלה: הפסדג את האחרונים בדאמר לעיל (מנחות דף מז:) אין לה דבר שגריאה לשמן ונדחה מלשמן בגוין הני דמשזרק ראשונים לשמן הי לא חזו הנה לשמן וביון דנדחה מלשמן אין פשריו שלא לשמן פשאר כל הזבחים. ל"א שאם אי אתה אומר כן אלא ארבעתן לשמן הפסדג את הנזקקים באחרונה דהא לא צריכי ופסולין: עמוד חטא ונשא לשמן חוטא הוא דאסור לשנות בזבחים: בשביל שתזכה לאכל את השנים: אברי חטאת הנאכלין לפניהם: שנתערכו באברי עולה העולים למזבח ויתנו למעלה כלם על המשערה: ואחאי יצאו לבית השערפה: לימא עמוד חטא והעלה למזבח חטאת שאינה ראויה לו בשביל שתזכה שלא להפסיד עולה: חטא בחטאת לזכות בחטאת פגון לעיל בבבשים שחוטא בשצמו וזוכה בשצמו חמר: לפני זמנן קדס עצרת: לאחר זמנן לאחר עצרת: הדם חרק שלא לשמן: ואם היתה שבת אשלא לשמן קאי ועצרת ושבת היא לא יזרק דביון דאדחי מקרנן צבור הי לא דחי שבת: ואם זרק הוצרה ע"מ להקטיר אמרין לערב אכל

התכלת פרק רביעי מנחות

והשֹׁאֵר נֶאֱכֹלֹת בַּפִּדְיוֹן. אמרוה רבנן זמריה דרב חסדא: הא דלא ברבי. דאי רבי, פיון דאמר שחיטה מקדשא, דפריק להו – היבא? אי דפריק להו מאבראי, פיון דכתיב "לפני ה'", איפסיל להו פיוצא. אי גוואי, הא מעייל חולין לעזרה. אמר להו רב חסדא: לעולם ברבי, ופריק להו גוואי, וחולין ממילא קא הוויין. אמר ליה רבינא לרב אשי: והתניא, בפשהוא פוקדן – אין פוקדן אלא פחות. הא ודאי רבי אלעזר ברבי שמעון היא, דאי רבי – הא איפסלו להו פיוצא!^(א) אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: לימא תיהוי תיובתיה דרבי יוחנן, מיהא דאיתמר: תודה ששחטה על שמונים חלות – חזקה אמר: קדשו ארבעים מתוך שמונים, ורבי יוחנן אמר: לא קדשו ארבעים מתוך שמונים. יולאו מי איתמר עליה, אמר רבי זירא: הפל מודים היבא דאמר "ליקדשו ארבעים מתוך שמונים" דקדשה, דכא נמי דאמר "ליקדשו תרתי מתוך ארבע". תני רבי חנינא טירתא קמיה דרבי יוחנן: שחט ארבעה בבשים על שתי חלות – מושה שנים מהן, וזרק דמן שלא לשמן. שאם אי אתה אומר כה, הפסדת את האחרונים. אמר לו רבי יוחנן: וכי אומר לו לאדם "עמוד וחטא בשביל שתזכה"?^(ב) והתנן: אברי חטאת שנתערכו באברי עולה, רבי אליעזר אומר: יתנו למעלה, ורואה אני את בשר חטאת למעלה פאילו היא עצים, וחכמים אומרים: תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה. אמאי? לימא: "עמוד וחטא בשביל שתזכה!" עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת – אמרינן, עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בעולה – לא אמרינן.^(ג) ובחדא מילתא מי אמר? והא תניא: בבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, או ששחטן בין לפני זמנן בין לאחר זמנן – הדם יזרק והבשר יאכל. ואם היתה שבת, לא יזרק. ואם זרק – הורצה להקטיר אימורין לערב. ואמאי? לימא: "עמוד חטא בשביל שתזכה!" עמוד חטא בשבת פדי שתזכה בשבת – אמרינן, עמוד חטא בשבת פדי שתזכה בחול – לא אמרינן.^(ד) ובתרתי מילי לא אמר? והתנן: חבית של תרומה שגשברה בגת העליונה, ובתחתונה חולין טמאין – מודה רבי אליעזר ורבי יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטירה יציל. ואם לאו, רבי אליעזר אומר:

תדר

אלעזר ברבי שמעון לא מקדשא שחיטה כלל אלא זריקה דאי מקדשא היאך מושר, אחר שחיטה דלמא הני לא קדשה השחיטה ונראה שמקדשת הכל [ולא] כמו גמר קדשה אכל לרבי שהוא גמר קדשה אי אפשר לקדש זה בלא זה: פון דכתיב לפני ה' אפסיל ליה פיוצא. אע"ג דגבי לחמי תודה נמי כתוב לפני ה' (ויקרא ז) ונאכלין בכל העיר הכי דאמר פון דכתיב לפני ה' אלמא פעיין פנים ומפסיל פיוצא מדאסתק לטטאת בדאמר באיזה מקומן (זבחים דף נה.) ופרק הפעלוכות (שם עז.) מיתי כה"ג וגרסינן אי אפריא אפסילו פיוצא: לעולם ברבי. ואין הסנור מקדש פיון דלא קדשי בלאו דבפרכשית אי נמי במאן דאמר (לעיל מנחות דף ז.) אין פלי שרת מקדשין אלא מדעת: מושר שנים מהן וזורק דמן שלא לשמה. תמה הא פיון דהזקו בשחיטה אבד הלחם אבדו הבבשים אבדו הבבשים אבד הלחם וי"ל דשחיטה דהני בבשים לא קבעה פיון דלא נתבדר מי הם המקדשין וכלהו לא חזו: חטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינן. ונאפילו היה עובר דומיא דעולה דעובר בלאו דכל שממנו לאשים דרי הוא בכל תקטירו ופ' ביצר עולין (פסחים ד' פה.) אין עשה דואכלו את הבשר דוחה לאו דועצם לא תשברו בו ואל אמרינן עמוד וחטא בשביל שזכה באכילה לא דומה אכילה להקטרה דאיבא תקנת דרנן ועדיפא ונאפילו היבא דאיבא תקנת דרנן לא אמרינן אלא היבא דנשחט בדאמרינן לעיל (מנחות דף מז.) אבד הלחם אבדו הבבשים ואל שרינן לשחטן שלא לשמן וגבי תודה שנתערכה בתמורה דחברתה אין לה תקנה אע"ג דליבא אלא אסורא דחלין בשערה פ' העולה (לקמן מנחות פ:) וטובא איבא מיהו קצת קשה דבפרק הפעלוכות (זבחים עח.) אמרינן נתערב דגם התמצית ישפך לאמה ואל אמרי' חטא דגם התמצית בשביל שתזכה דגם הנפש וי"ל דמשום גזרה הני דממסיק דתם והא דתנו דהקומן (לעיל מנחות כג.) נתערב הקנה בשיריה לא יקטיר דאע"ג דגופה דמנחה היא לא אמרינן חטא בשירים בשביל שתזכה פקמן פיון שיש להן פני שמות: או ששחטו בין לפני זמנן בין לאחר זמנן. ונ"ל דאפי' לשמן פשרין דהא אין לה דבר שפשר שלא לשמן ופסול לשמן ונראה לי דאתיא בתנא דבי גוי דקמנך דלמאן דפסל כהו שלא לשמן אס כן מאי שגא מחטאת יולגת דהויא מחסר זמן קדס זמנה: חטא בשבת בשביל שתזכה בשבת. תמה יזרק דדי לאוכלן חי דבי האי גוגא תנן פרק שמי הלחם (לקמן מנחות דף עט:) וי"ל דאין זה זכות ואין לחטא בכך ואין לדמות למה שהתירו לרומה קדס שגבא לידי חייב שבת (שבת ד' ד.):

מח.

 עין משפט נר מצוה	
א מיי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' טו:	
ב מיי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' טו:	
ג מיי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:	
ד מיי' פו' מהל' פסולי המוקדשין הל' כ:	
ה מיי' פט"ו מהל' פסולי המוקדשין הל' יט:	
רבינו גרשום	

הא קא מעיל חולין לעזרה דאסור כדאמר' מה אתי בשלך אסור אסור יוצא אף שלך כשלי אסור:

לימא תיהי תיובתיה דר' יוחנן דאמר לא קדש ארבעים מתוך שמונים מהא ברייתא דקטני מושר שנים מהן ומטיפן. מושר כ' מהן מן הכבשים וזרק ממן שלא לשמן שכוין כששרין לשמן ששרין שלא לשמן. שאם אי אתה אומר כן אלא זורק הראשונים לשמן האחרונים דחיון הן ונפסלין אפילו שלא לשמן דכבר ניתר הלחם בראשונים ואין לך דבר שנחמה מלשמו ואינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו. אלא זורק תחלה הראשונים שלא לשמן דעדיין לא נחתו דהי יד דבעי מנ' זריק:

עמוד חטא. לעשות לכתחלה שלא לשמן. ששכל שתכה כמי שריוח:

אברי חטאת הנאכלין לכהנים:

יתנו למעלה מעל גבי המזבח להקטירן ורואה אתי שבת החטאת למעלה כאלו הן עצים והשאר נאכל:

ואחא. אמרו חכמים תעובר צורת לימא עמוד וחטא להקטיר איברי חטאות ששכל שתכה בעולה(גראה דחסר כאן וכן"ל עמוד וחטא וכו' אמרינן עמוד וחטא בחטאת ששכל שתכה לעולה לא אמרינן אלא טולו לשרפה אלא. לא אמרינן אלא עלה לשרפה אלא:

כבש צרת ששחטן שלא לשמן שקודם השחיטה לא קדשו הבבשים ויכול לשחטן לזבח אחר:

חבית של תרומה שנשברה בנת העלונה והתחתונה בבור חולין טמאין. שאם יכול להציל ממנה מן התרומה רביעית בטירה בכלים טהורים יעיל ואם לאו שאינו יכול להציל בטירה תדר וקטוא בעצמה בחולין טמאין ותפסיד את החולין(גראה דר"ל ור' יהושע אומר אף יטמאנה ביד כדי להציל את החולין עלמא אמרינן וכו'.. אלמא אמרינן עמוד וחטא בתרומה כדי שתכה בחולין:

מזט:

עין משפט גד מצודה
 א מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ב: ב מו"י פא' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:

רבינו גרשום

אין פוחתין לעולם מששה טלאים המבוקרין ממום כשיער שצריך לשבת ולב' ימים טובים של ראש השנה שחל להיות אחר השבת לערך תמידין:

הכי דמי דקאמר ששה ולא טפי אינמיא דאית ליה כלומר שכול למצוא כמה טלאים שהא צורך א"כ אמאי קאמר ששה טלאים מבוקרין לשבת ולב' יו"ט טובא או כלומר הרבה יותר מששה מבוקרין דה צריך לערך תמידיהן ומוספיהן אלא לאו דעית ליה אלא לערך התמידין וש"מ דתמידין דלמחר עייפי לאו עדיין מינייהו מוספין דשבת:

לא לעולם דאית ליה כל צרכי והכי קאמר אין פוחתין מששה טלאין מבוקרין לעולם ואפילו בחול שאין בהן מוסף לערך ומי השבוע ולא לערך שבת וב' ימים טובים מוקא:

ומי בן בנ בג הא וכו'. מה פסח טעון ביקור ד' ימים דכתיב דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר בעשור וגו' וכתיב וידה לכם למשמרת עד ארבעה עשר:

א"ל רבינא לרב אשי ולמאי דאמרין משקרא כדי לערך שבת ושני ימים טובים הני ששה טלאים שבעה או צרכי דהא איכא תמיד דצפרא דחד בשבא [השתא קא מוירי בב' יו"ט שהן לפני שבת] לפי שכלולה אינו יכול לאחר אחר תמיד:

ולטעמך תמיא או צריך למיאי טיחד דהא איכא דפניא דמעלי שבתא שהוא לפני ראש השנה וצפרא דהלת ששבא הא לא קשיא דלכתר דאקריב הואא דפניא דמעלי שבתא קאמר שצריך להיות ששה:

אית דגנרבי הא איכא צפרא דתלתא בשבתא וכלו שני ימים טובים של ר"ה אחר השבת ופרוץ וליטעמן תמניא

הוו דהאפא דפגיא דמעלי שבתא ובסבור הִיה שגאָמעַע היום הִיה מַזְבֵּר וְאִית דְּגָרָסִי הא איכא צפרא דחד בשבתא ומונָה הב' ימים טובים לפני השבת וכתר הכי בגרם דפגיא דמעלי יומא טבא:

התכלת פרק רביעי מנחות

אָלֹא פְּשִׁיטָא דְלִית לִיה! וְאִי דִּיּוּמִיָּה, אַמַּאי? תְּדִיר וּמְקוּדָּשׁ – תְּדִיר עֲדִיר! “אַלֹא לָאו דְלִמְחַר, וְקַתְנִי אֵין מַעֲכָבִין זָה אֶת זָה, אֶלְמָא כִּי הִדְדִי נִינְהוּ. אָמַר לִיה אַבְיִי: לְעוֹלָם דְּאִית לָהּ, וּלְקֻדָּם. וּדְקָא זִשְׁיָא לָךְ שְׁלֹא יִהְיֶה דְבָר קוּדָם – מַצֹּחַ בְּעֻלְמָא הוּא.^(א) תָּא שְׁמַע: אֵין פּוֹחַתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבוֹקְרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים, כִּדִּי לִשְׁכַּת וּלְשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הִכִּי דְמִי? אֵילִימָא דְאִית לִיה תְּמִידִין וּמוֹסְפִין – טוֹבָא הוּא! אָלֹא לָאו דְלִית לִיה, וּשְׁמַע מִינָּה תְּמִידִין עֲדִיפִי! לָא, לְעוֹלָם דְּאִית לִיה, וְהִכִּי קָא אָמַר: אֵין פּוֹחַתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבוֹקְרִין בְּלִשְׁכַּת הַטְּלָאִים אַרְבָּעָה יָמִים קוּדָם שְׁחִיטָה, וּמַנִּי? כֵּן כּג כּג הִיא.^(ב) דְתַנְיָא, כֵּן כּג כּג אומַר: מַנִּין לְתַמִּיד שְׁטַעוֹן בִּיקוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוּדָם שְׁחִיטָה? תְּלַמּוּד לוֹמַר ”תִּשְׁמְרוּ לַהֲקָרִיב לִי בַּמוּעֲדוֹ”, וּלְהֵלֶן הוּא אומַר: ”וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם”. מָה לְהֵלֶן טַעוֹן בִּיקוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוּדָם שְׁחִיטָה, אַף כָּאן טַעוֹן בִּיקוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוּדָם שְׁחִיטָה. אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אָשִׁי: הֲנִי שְׁשָׂה? שְׁבַעַה הָווּ, דְּהָא אֵיכָא דְּצַפְרָא דְתִלְתָּא בְּשַׁבָּתָא! וּלְטַעְמִיָּה, תְּמַנְיָא הָווּ, דְּהָאֵיכָא דְּפַנְיָא דְּמַעְלִי שַׁבָּתָא! הָא לָא קִשְׁיָא, דְּלִבְתַּר דְּאַקָּרִיב קְאָמַר.

מַכָּל

שְׁצַרִיָּה לְבָדְחַן שֶׁלֹא יִהְיֶה בְּהֵן מוֹם אַרְבָּעָה יָמִים קֻדָּם לְשְׁחִיטָה וּלְהִכִּי צְרִיבִין שֶׁשֶׁה שְׂמַא יֵאָרְעוּ שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּחִמִּישִׁי בְּשַׁבַּת וַיִּצְטַרְכוּ בְּכָל יוֹם שְׁנַיִם: כְּדִי לְשַׁבַּת וּלְשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם אָרְעוּ בְּיַחַד שְׁנֵיהָ כְּדִי לְהַקְרִיב שְׁנֵי תְּמִידִין לַיּוֹם: אֵילִימָא דְאִית לָהּ כְּבָשִׂים הַרְבֵּה: תְּמִידִין וּמוֹסְפִין טוֹבָא הָווּ וְשִׁעָרִים וְתַרְפִּי טְלָאִים בְּעִינִי [וְתַהֲנִי שֶׁשֶׁה לְתַמִּידִין וְשֶׁשֶׁ עֲשָׂרָה לְמוֹסְפִין]: וְשְׁמַע מִנָּה תְּמִידִין עֲדִיפִי דֵּלֹא אִמְרִינוּ יְהָרִיב הָאֻרְבָּעָה בְּשַׁבַּת לְתַמִּידִין וּלְמוֹסְפִין וַיִּבְטַל תְּמִידִין יוֹם טוֹב שְׁנֵי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲלִמָּא תְּמִידִין דִּיּוֹם שְׁנֵי עֲדִיפִי מְמוֹסְפִי שַׁבַּת וְאע"פ שְׁמוּסְפִי שַׁבַּת מְהֵדֵשׁ הֵן וְשַׁבַּת קְדוּשַׁ מִיּוֹם טוֹב: לְעוֹלָם דְּאִית לִיה לְתַמִּידִין וּמוֹסְפִין וְהִאי דֵּלֹא נִקַּט אֲלֹא תְּמִידִין מִשּׁוּם דְּבִמְבַרְרִין אַרְבָּעָה יָמִים קֻדָּם שְׁחִיטָה קֹאמַר לְתַמִּידִין הוּא דְּבְעִינִי בִּיקוּר אַרְבָּעָה יָמִים אֲבָל מוֹסְפִין לֹא: שְׁמִירָה שְׁמִירָה לְגַזְרָה שְׁנֵה מַה פָּסַח מְבַקֵּר ד' יָמִים דְּמַקְחוּ מִבְּעָשׂוֹר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּי"ד אֵף תְּמִיד טַעוֹן בִּיקוּר ד' יָמִים: דְּהָאֵיכָא צִפְרָא דְּחַד בְּשַׁבָּתָא דְּבַשְׁלֵמָא דְּבִין הַעֲרָבִים וּדְיּוֹם שְׁנֵי וּשְׁלִישִׁי אִכָּא לְמִימַר

שְׁיַחֲזֵר בַּיּוֹם רִאשׁוֹן אַחַר טְלָאִים מְבַקְרִים אַרְבָּעָה יָמִים קֻדָּם אֲלֹא בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת לֹא יִכּוֹל לַחֲזֹר וּמַה יְהָרִיב לְבַקֵּר וְהָא דְנִקַּט חַד בְּשַׁבַּת הֵינּוּ כִּי הֵינִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי וְהוּא הָדִין נְמִי אִי הֵינִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּרִאשׁוֹן וְשִׁנִּי מַצִּי לְמַכְרָךְ וְהָאֵיכָא צִפְרָא דְשְׁלִישִׁי בְּשַׁבַּת: דְּפַגִּיא דְּמַעְלִי שַׁבָּתָא דְקָא סְלֵקָא דְשַׁבָּךְ דְּקֻדָּם שְׁהַקְרִיב תְּמִיד שֶׁל בֵּין הַעֲרָבִים שֶׁל עָרַב שַׁבַּת קֹאמַר דְלֵהוּוּ שֶׁשֶׁה וְהוּא הָדִין דְּמַצִּי לְמַכְרָךְ דְּפַגִּיא דְּמַעְלִי יוֹמָא טַבָּא הִיכִי דְהֵינִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה חֲמִישִׁי וְשִׁשִּׁי: דְּלִבְתַּר דְּמַקְרִיב תְּמִיד שֶׁל בֵּין הַעֲרָבִים קֹאמְרִינוּ דְלֵהוּוּ שֶׁשׁ:

מסורת הש"ס
א משנה ערכין; ערכין יג; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ב ספרי במדבר; פסחים צו; מגילת תענית ניסן ג
תורה אור השלם

צו את־בני ישראל ואמרת אליהם את־קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועֲדו [במדבר כח, ג]

וקִיָּה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל אֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעָרָבִים [שמות יב, י]

 מסורת הש"ס

א משה מנחות; תוספתא מנחות

ב ספרי במדבר

ג ספרא ויקרא דבורא דנבבה פרשה ח ח; לקמן נח.

ה"ג תנא בעלמא קאי סימנא בעלמא נקט כלומר האי דנקט ששה לאו לשבת וב' ימים זנוקא קאמר אלא אפי' כל ימות החל בע' בעלשמה ו' טלאים פלו מבקרוי ד' ימים קדם

שמיטה לבד יום השמיטה שהיו גם בכל יום ששה ראיוויי לטול אוחו שנים מהן שירצה פגוז דביום חנוך הוו בה (י"ב) ששה מבקרים ד' ימים קדם ונטלו ב' ביום ראשון ובקרו שנים והקניסו תחמיטין ליום ב' ונטלו ב' מן הראשונים ובקרו ב' מן השוק ונטגו שנים תחמיטין לשלישי ונטלו ב' מן הראשונים ובקרו שנים תחמיטין לחורים והקניסו תחמיטין גאחרו גם ששה מן הראשונים ליום רביעי ונטלו עוד ב' מן הראשונים והשנים שנתבקרו בראשון והיו ראיוויי שנים של ראשון ושנים של שני ושנים של שלישי וכן כלם לעולם והיו גם ששה ראיוויי לשחט ולא פי' טעם הדבר ולי נראה דקבעו חכמים מעון קבוע לדבר דאי מתקמיין (לא) משבחי טלאים מבקרוי זה ד' ימים: כזי לשבת ולב' ימים משמע סימן כלומר שראוי לג' ימים: סימנא בעלמא שלא תטעה בקראס אס ו' או ה' או ד': ולא תני לשבת ולב' ימים טובים דלהני משמע לדרך שבת וב' ימים טובים של ר"ה: ולא ראשון בין הערבים שאס לא הקריבו בבקר לא יקריבו בין הערבים דהכי מדרש קרא אס את הדבש האחד תעשה בבקר הדבש שני להרב בין הערבים ואי לא לא: במה דברים אמורים שלא נתחנן המזבח דחאי קרא בחנוך כתיב דכתיב לעיל משה וזה אשר תעשה על המזבח כפרשת ואמת תענה: אבל נתחנן המזבח לפני ראשון בין הערבים דכתיב כפרשת פיתחס ואת הדבש השני תעשה בין הערבים פתחת הבקר כו' ובהוא קרא לא כתיב את הדבש אחד תעשה בבקר ותניא בבברי האי קרא למה גאמר ונהלא דבר גאמר למעלה כפרשה את הדבש אחד תעשה בבקר ואת הדבש וגו' שנים הוא מקריב ולא חרשעה: וקטירו בין הערבים כדקנא טעמא קלא שכיחי דפגעו בה הלכך לא קנסי בה ליה: ומזבח בטל כו' דקאמר לא יקריבו בין הערבים: קלא שכיח דתמיד עולה הוא ואע"ג קלא קרבה קלא תרי ומני בוימא אויבא עולות אחרני דמקריבי כל יומא טובא הלכך לא חביב ליה ופשעי הלכך קאסו ליה לבדל קטרת לעולם ליתא קלא תרי ומני בוימא. לשנא אחרניא לא שכיחא פחד גבכרא כדאמר' במסכת יומא (דף כו.) מעולם לא גנא אדם בה: מעתקא משערת כדכתיב ושימו קטורה וכתוב פתרה כרך ה' חילו (דברים לג"ג:א): ולא מזבח העלה קלא בתמיד של שחר כדאמרין לעיל ולא ראשון בין הערבים

דכתיב בבקר בבקר בהיטיבו את הארת וגו' פשמינשן את המנורה מן האפר שיש גם מן הצרות אי לאו דעבד מארתא הדלקה ממאי עשי לתתן לצפרא אלמא חנוך מנורה בין הערבים וכוין ממנורה ותחמה בערב קטרת ומי תחלתה בערב דכתיב (שמות ל"ח.) קלא מקדש לחם קלא בשבת דקנעי שאפלו הוא על השלחן ומים רבים אין כרך כלום קלא קדוש לא לפסול ביוצא ולא לשם פסול: כדקנעי אויבא כו' ומנורה אינא מקדשת כלומר וכל מתא דידא אינא קלא בין הערבים (להנין) הדלקה ה"י כל מלי דידא [דקדוש וחנוך] דשלחן בשבת: זו היא קטרת מפרש בסמוך דבשאיאס תמידי דכתיב (במדבר ו) כף אחת עשקה זהב וגו': ויורקת שעה היתה דשבו לא היה בא על מזבח החיצון: הוא קלא דקאמרין הורקת שעה היתה: ביוצא בה בקטרת: יכול ויחי הוא קלא יביא קטרת גדבה שהרי דין הוא שלא מעניי שהא מביא חובטת ביוצא בה שהרי קטרת חובת ליחיד לא מעניי:

רבינו גרשום

מכל מקום שבעה או דהא איבא הואא דשחרית דמוציא י"ט. תנא בעלמא קאי אפי' בימות החול דעלמא בכל שבעי וסבוע בכל יום לא יפחתו בלשכה מששה טלאים ואי דקאמר לשבת ולב' י"ט לאו לערך ממש קאמר אלא לסימא בעלמא. ואשמעינן דליהו לעולם ששה כדי שיעור של שבת וב' י"ט. ואמאי יאו ששה כדי שיבוא לכל ימי השבוע שני כששים שיה מבוקרוי ד' ימים קודם שחיתה. הא כיצד היו לו כיום א' ששה מבוקרוין שחט ב' מהן כיום א' והביא ב' תחיתהו בשעירו ד' מבוקרוין וב' שאינו מבוקרוין הרי ו' כיום ב' ויפחת ב' מן המבוקרוין ויביא ב' תחיתהו וכיום הג' ויפחת ב' המבוקרוין ויביא ב' תחיתהו. אותו שהביא כיום א' תחת אותו ששחט יחיו ראיוין להקריב ליום ד' שהרי הן מבוקרוין ד' ימים ומקנת יום ד' אי כבולו ואיתן שהביא כיום ב' יחיו ראיוין ליום ה'. וכל יום ג' ליום ו'. וכל יום ד' ליום שבת וכל יום ה' ליום א'. וכך חחרין חלילה [ונמצא] דבכל יום אי ב' שמבוקרוין ד' ימים הלכך אין שוחתין בלשכה מששה טלאים. ויקרא נמי דקתני כדי לשבת דהו סימן בעלמא ולא קתני לשבת דהו משמע דלערך שבת וי"ט קאמר ש"מ דלסימא בעלמא הוא:

התכלת פרק רביעי מנחות

מכל מקום ז' הוו דבשלמא [בין הערבים] דראשון אע"פ שצריך בקור ד' ימים וקורח

וימצא מבקרוין שהמבקרין היו מבקרוי אותן כדי למכרו אבל צצפרא לא יכול עלילה

מכל מקום שבעה הוו! אלא, תנא בעלמא קאי, ומאי כד' לשבת ושני ימים טובים של ראש השנה? סימנא בעלמא. **דיקא נמי, דקתני "כד' לשבת", ולא קתני "לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה", שמע מינה.** ^(ט) לא הקריבו כבש בבוקר וכו'. **אמר רבי שמעון:** וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחזכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים. חינוך מאן דכר שמיה?**!** ^(א) **חסורי מיחסר** והכי קתני: לא הקריבו כבש בבקר – לא יקריבו בין הערבים. במה דברים אמורים? שלא נתחנה המזבח, אבל נתחנה המזבח – יקריבו בין הערבים. **אמר רבי שמעון: אימתי? בזמן שהיו אנוסין או שוגגין, אבל אם היו מזידין – לא הקריבו כבש בבקר, לא יקריבו בין הערבים.** לא הקטירו קטרת בבקר, **יקטירו בין הערבים.** מנא הני מילי? **דתנו רבנן: "ואת הכבש השני תעשה בין הערבים" – שני בין הערבים, ולא ראשון בין הערבים.** במה דברים אמורים? שלא נתחנה המזבח, אבל נתחנה המזבח – אפילו ראשון בין הערבים. **אמר רבי שמעון: אימתי? בזמן שהיו אנוסין או שוגגין, אבל אם היו מזידין – לא הקריבו כבש בבקר, לא יקריבו בין הערבים.** לא הקטירו קטרת בבוקר – יקטירו בין הערבים. וכי כהנים חטאו, **מזבח בטל?!** **אמר רבא:** הכי קאמר – לא יקריבו הן, אבל אחרים יקריבו. לא הקטירו קטרת בבקר, יקטירו בין הערבים, דכיןן דלא שכיחא, ומעתרהא, כביבא להו ולא פשעי. **אמר רבי שמעון:** וכולה היתה קריבה בין הערבים, שאין מחזכין את מזבח הזהב אלא בקטרת הסמים של בין הערבים וכו'. והתנאי: בקטרת הסמים של שחר! **תנאי היא.** **אמר אביי:** מסתברא כמאן דאמר בקטרת הסמים של בין הערבים, דכתיב: **"בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה".** אי לאו דעבד הדלקה מאורתא, הטבה בצפרא מהיכא? ולמאן דאמר בקטרת הסמים של שחר, גמר ממזבח העולה: מה להלן בתמיד של שחר – אף כאן בקטרת הסמים של שחר. ולא את השלחן אלא בלחם הפנים בשבת, אלא בחול – איחזוכי הוא דלא מחנה, הא קדושי מיבדיש?**!** **היא גופה קא משמע לן, דחינוך וקידוש דשלחן בשבת הוא, כדקתני סיפא:** **ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים.** **תנו רבנן: (זהו) [זוהי] קטרת שעלתה ליחיד על מזבח החיצון, והוראת שעה היתה.** **היכא? אמר רב פפא: בפשיאים.** **אלא יחיד על מזבח החיצון הוא דלא, הא על מזבח הפנימי מקריב? ותו: על מזבח החיצון יחיד הוא דלא, הא ציבור מקריב?** ^(ו) **והתנאי: יכול יהא יחיד מתנדב ומביא ביוצא בה נדבה, וקורא אני בה "מוצא שפתיך תשמר ופשיתך"? תלמוד לומר: "לא תעלו עליו קטרת זרה".** **יכול לא יהא יחיד מביא, שאין מביא חובתו ביוצא בה,** אבל

דכתיב בבקר בבקר בהיטיבו את הארת וגו' פשמינשן את המנורה מן האפר שיש גם מן הצרות אי לאו דעבד מארתא הדלקה ממאי עשי לתתן לצפרא אלמא חנוך מנורה בין הערבים וכוין ממנורה ותחמה בערב קטרת ומי תחלתה בערב דכתיב (שמות ל"ח.) קלא מקדש לחם קלא בשבת דקנעי שאפלו הוא על השלחן ומים רבים אין כרך כלום קלא קדוש לא לפסול ביוצא ולא לשם פסול: כדקנעי אויבא כו' ומנורה אינא מקדשת כלומר וכל מתא דידא אינא קלא בין הערבים (להנין) הדלקה ה"י כל מלי דידא [דקדוש וחנוך] דשלחן בשבת: זו היא קטרת מפרש בסמוך דבשאיאס תמידי דכתיב (במדבר ו) כף אחת עשקה זהב וגו': ויורקת שעה היתה דשבו לא היה בא על מזבח החיצון: הוא קלא דקאמרין הורקת שעה היתה: ביוצא בה בקטרת: יכול ויחי הוא קלא יביא קטרת גדבה שהרי דין הוא שלא מעניי שהא מביא חובטת ביוצא בה שהרי קטרת חובת ליחיד לא מעניי:

מכל מקום ז' הוו דבשלמא [בין הערבים] דראשון אע"פ שצריך בקור ד' ימים וקורח וימצא מבקרוין שהמבקרין היו מבקרוי אותן כדי למכרו אבל צצפרא לא יכול עלילה

לטרח ולבקש מבקרוין: זנוקא גמי דקנעי כדי לשבת. אף ע"ג דלעיל (מנחות דף לט.) תניא כדי שיכרך וישנה וישלש ליבא למטעי התם: שאין מחזכין. פרש בקונטרס דטעמא דר"ש קאמר ומ"מ כדיון שפיר חנוך, מאן דכר שמה מעולת הקמיר ולא יתכן חדא בינו דהוא הנה טעמא איך, נקט אייזי ותו דבחפורי מחסרא משמע דמהצר אדרבנן (ותו) אלמא דרבנן מודו בחנין, ותו מעלו דשלים הנה: במה ד"א שלא נתחנה. וראה קאי שאין מחזכין דמקצי' אבל נתחנה יקריבו כבש אחד זנוקא ולא שנים מקלא קנעי וב' היו קרבים לר"ש אע"ג דגבי קטרת קרב בזה לא גמי כלל דהתם חדא מלתא היא: קלא שכיחא ומשתרא. עקר הטעם משום קלא שכיחא דכפ"ב דיומא (דף כו.) מוכח מקרא דכתיב וכליל על מזבחך כרך ה' חילו דעולה גמי משתרא: יכול יהא יחיד מתנדב ומביא. והא דאמרין פשיעה פקח חטאת העוף (משילה דף טו:) האנא מפשר קנעי קדשים קדם זריקה וכו' יביא קטרת שבלה למזבח הינו למקרה לצבור:

ג.

 עין משפט נר מצוה	
א מוי' פא' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:	
ב מוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' א:	
ג מוי' פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:	
ד מוי' פב' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יא:	

את הנרות בין הערבים ויקרינה אלמא דקטרת דערבית היה קודם לקטרת לשחרית:

מה להלן בתמיד של שחר כדלמא' ולא ראשון בין הערבים. כדקתני סופא ולא את המנורה אלא בשבעה נרות בין הערבים מה התם במענה דקידמה וחובתה היה בחול ולא בשבת אף שלחן חמיטו וקידמו לא היה בחול אלא בשבת. זה היא קטרת שעלתה ליחיד היעו נשואים דכתיב כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת ויורקת שעה היתה דלא מעני קטרת על מזבח החיצון ולא יחיד שמיא קטרת:

ומביא בוצא בה כחותה שהקריבה על מזבח ההוב:

 תורה אור השלם

[שמות כט, טז] [שמות ל, ז] [במדבר ז] [דברים כג, כד] [שמות ל, ט]

ג:

 עין משפט גזר מצוה
א מיוי' פיי"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב: ב מיוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' כ: ג מיוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' כא: ד מיוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' בא: ה מיוי' פיי"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ג: ו מיוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יח: ז מיוי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יח:
רבינו גרשום

אבל צעור וזא מתנדב ומביא שכן מביא חובתו כיונא כה בכל יום דקטורת משל צבור היתה

אין לך אלא מה שאמר בענין ככל אשר צויתוך יעשו:

חביתו כהן גדול. מנחתו שהיה מקריב בכל יום קרניה חביתין משום דכתיב בה על מחבת

שמתן:

תלמוד לומר ומחציתה מיו"ו דומחציתה קא מרבה:

מחנה של ראשון ופל שט שאבידיו תעבד ערתו לעבד לא ליה וינה וסורפן.
בשל ראשון משום הכי בעי צרה.
דאחוי ליה להקדשה דבשעת הפרסה שניהם היו רחיים להקריב אחד בבקר ואחד ביו הערבים:

אפי' שגול טעון צרה דליף עון עון מעותר ועתר הוי (עשור) צרה:

אופה בתער תחילה ואח"כ מטוננה בשמן:

תופטו תאפינה כשהיא נאה. כלומר בלא שמן שאם היה מטוננה תחלה ואח"כ אופה היתה שחורה מחמת השמן ולא היתה נאה:

תאפינה נא.
היא נא אפי' ולא אפי' כל צרכו ואינו כשהיא מטוננה אינה אפיה כל צרכה וכשהיא מכניסה לתנור היא נא היינו תאפינה נא:

תאפינה רבה. כלומר תאפינה הרבה אפיות.
אית ליה גר' דזוסא נא ואית ליה נאה.
הילכך תאפינה לבתחילה נאה בלא שמן ולא כל צרכה והער מטוננה ועדיין היא נא והער חחר ואופה כל צרכה.
ואית דאמרי תאפינה רבה כלומר שיעשה חלה דקה ורחבה הרבה.
אית ליה נא שמטוננה תחלה והוא נא והער אופה ואית ליה נאה.
היינו נאה שהיתה רחבה. מורכבת אמר לן ר' היינו שאחר אפייתה היה חולטה בדומחין. פתים היינו שטופלה לשנים ושנים לארבעה ושעות ואח"כ היה מקריבה:

אזשפא לה. כלומר עיף צורתה השתא ולא היא נאה:

אימא דכטש לה בירקא. כלומר שיכונה בירק מפני החמה או מפני הרוח ולא תשתנה צורתה ולא תמחה שבת:

תלמוד לומר [כו'] ככל אשר צויתך יעשו.
זרה ותפוק ליה מהבא ואומר רבי דה"א דצבור הוא דמפקדי שלא יטנו אבל יחיד פשינ צבור מביא ותמה דא"כ לא תטעלו בלשון רבים למה לי דמנה דרשנין לעיל צבור ויחיד מקטרת זרה וי"ל [דהוי אמינא צבור שרי לגבי קטרת גזבה על מנבח הפנימי והוי] שפיר בגלג פאשר צויתוך.
פיון דמיינא חובה (או) מיינא גזבה ונראה שלא מהער אלא חקטרת סמים גשין למנבחם הקטרת בשהיא פרשתא אבל אמאי שלא כתיב קדם לא מהער [נה"א געל מנבח החיצון מביא]:

ומנצה אבד. קשיא גר' אלעזר דאמר (לעיל מנחות דף ח.) קלוש לחצאין ומחציתה דאמר קרא מנצה משלם (להבאה) הוא וא"כ אמאי אבד דהא אפתי לא אקדש קדשת הגוף וא"כ בר פדיון הוא ואע"ג דמשמע במסכת שקלים (דף ג.) אבדין מלקרב מ"מ מה בין זה לסלת אחר פיון דגפדה מיהו מש"ה קרי ליה אבד: אפי' פגול טעון עבור עורה. דגליף עון עון מנותר אף לענין הא מההתם איבא [עבור] צרה הבא ה"נ פדדקשינן פקך קמא (דפסחים דף ג.) ובפקך אחיהו מקומן (זבחים דף נו:)

פיוס אחת שורפו ואי אחת שורפו בלילה: תעשה אפלו בשבת תעשה אפילו בטומאה.

הא דמפקינן הבא מחד קרא שבת וטומאה הינו משום דגלי רחמנא גבי פסח דדלשינן מפתושלו אפילו בשבת ואגרויך קרא אחרניא גבי טומאה איש גזקה ואין צבור גזחין ונראה דהי מצוה מפקת דשקולין הם ולא דמו לפסח:

תמה למה לי קרא שלא תטעלו עניי קטרת

התכלת פרק רביעי מנחות

אבל צבור יהא מביא, שמביא חובה פיוצא בה, תלמוד לומר "לא תעלו". יכול לא יעלו על מזבח הפנימי, אבל יעלו על מזבח החיצון? תלמוד לומר: "את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקדש ככל אשר צויתך יעשו" – אין לה אלא מה שאמור בענין. אמר רב פפא: לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון, דלא אשכחן, ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי, דלא אשכחן, אלא אפילו יחיד על מזבח החיצון, דאשכחן בגשייאם – הוראת שעה היתה. ^(א)מתניי חביתי כהן גדול לא היו באין חצאין, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו, מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים. ^(ב)כהן שמביא מחצה שחרית, ומת, ומינו כהן אחר תחתיו – לא יביא חצי עשרון מביתו וחצי עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם (מחצה) וחוצהו, מקריב מחצה ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין קריבין, ושני חצאין אובדין. גמ' תנו רבנן: אילו נאמר "מנחה מחצית", היתתי אומר מביא חצי עשרון מביתו ושחרית, ומקריב, חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב. ^(ג)תלמוד לומר "מחציתה בבקר ומחציתה בערב" – מחצה משלם הוא מקריב, הא פיצד? מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים. ^(ד)נטמא מחצה של בין הערבים, או שאבד, יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית וקריב? תלמוד לומר "מחציתה בבקר ומחציתה בערב" – מחצה משלם הוא מביא. הא פיצד? מביא עשרון שלם [מביתו], וחוצהו, ומקריב מחצה, ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין קריבין, ושני חצאין אובדין. כהן גדול שהקריב מחצה שחרית ומת, ומינו אחר תחתיו, יכול יביא חצי עשרון מביתו, או חצי עשרונו של ראשון? תלמוד לומר "ומחציתה בערב" – מחצה משלם הוא מביא ומקריב. הא פיצד? מביא עשרון שלם, וחוצהו, ומקריב, ומחצה אבד. נמצאו שני חצאין אובדין, ושני חצאין קריבין. תמי תנא קמיה דרב נחמן: מחצה ראשון ומחצה שני – תעובר צורתו, ויצאו לבית השריפה. אמר ליה רב נחמן: בשלמא ראשון איחזי להקרבא, אלא שני למה ליה עיבור צורה? מעיקרא לאיבוד קא אתי. ^(ה)דאמר לה, מני? תנא דבי רבה בר אבבה הוא, דאמר: אפילו פגול טעון עיבור צורה. רב אשי אמר: אפילו תימא רבנן, פיון דבעידנא (דפלגיי בהו) [דפלגיניהו], אי בעי האי מקריב, ואי בעי האי מקריב – מיחזא חזו. איתמר: חביתי כהן גדול, פיצד עושין אותן? רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אופה, ואחר כה מטגנה. רבי אסי אמר רבי חנינא: מטגנה, ואחר כה אופה. אמר רבי חייא בר אבא: פוותיה ידיי מסתברא, "תפיני" – תאפינה נאה. רבי אסי אמר: פוותיה ידיי מסתברא, "תפיני" – תאפינה נא. ^(ו)פתנאי: "תפיני" – תאפינה נא. רבי יוסי אמר: תאפינה רבה. אית ליה נא, ואית ליה נאה. תנן התם: חביתי כהן גדול – לישתן ועריכתן ואפייתן בפנים, ודוחות את השבת. למנא הני מילי? אמר רב הונא: "תפיני" – תאפינה נאה, ואי אפי לה מאתמול – אינשפה לה. מתקיה לה רב יוסף: אימא דכביש ליה בירקא! דבי רבי ישמעאל תנא: "תעשה" – ואפילו בשבת, "תעשה" – ואפילו בטומאה. אביי אמר: אמר קרא "סלת מנחה תמיד",

קרי

משמע לרבים קאמר: לא מפעיא יחיד על המנבח הפנימי ולא יביא דהא לא אשכחן לה: מתניי חביתי הינו [מנחת] מסבת כ"ג שמביא בכל יום גדכתיב פני את אהרן מחציתה בבקר על שם מסבת קרו להו חבתיס דכתיב (ויקרא ו':י"ד) על מחבת בשמן תעשה: לא היו באין חצאין שלא יביא חצי עשרון בבקר מביתו וחצי עשרון בערב ואע"פ שקדשה לחצאין גדכתיב מחציתה בבקר מחציתה משמע מחציתה של שלמה (מנצה משלמה) מנצה מהון שלם הוא מביא שמביא עשרון שלם וחוצהו: ומנו אחר תחתיו קדם תמיד של בין הערבים: לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון גרם: גמ' ת"ל ומחציתה מרבייאי קנו"ו משמע חפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דאיבא חצי עשרון דראשון: מנצה ראשון שגשאר מכהן ראשון [ומנצה שני שגשאר מכהן שני]: תעבר צורתה ופסל בליניה: חזי להקדשה כי אפרשה הנה חזי להקדשה הלךכ פשי עבור צורה: לאבד חמי וגלדקסא לאלתר: אפילו פגול דפסול חמור הוא ופסול דאורינא הוא טעון צורה: אופה בתנור תחלה ואח"כ מטגנה במחבת: תאפינה נאה בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחלה הכי היא שחרה מן השמן ומן המחבת: תאפינה נא בשעת אפייתה בתנור תהא נא פמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא כלומר בכה תהא מבשלת קצתו ואינה מבשלת כל צרכה והינו טגון דהא מודו כ"ע דתרנויהו בעינו גדכתיב על מחבת בשמן וכתיב תפיני: תאפינה רבה אפיות הדבה אופה ומטגנה ואופה: אית לה נא מש"ה אופה אחר טגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחלה. לשנא אחרניא רבה גדולה ומקשעת ודקה וחה נוניא ואית לה מטגנה תחלה ואח"כ אופה ואיבא טגון נא ונאה וגדולה היא: ל"א תאפינה רבה שרדכנה בשמן (קדשה נאה) [הדבה] וחה נוניא תחלה מטגנה ואח"כ אופה ואיבא נא ונאה שלשמן שמעתי: עריכתו תקון החלות שקורין אטינו"ר ובלשון גרפת סוני"ר: בפנים בעצרה דתנור של מקבת היה בעצרה ולישה ועריכה ואע"ג דקדם מתן שמן היא ונאי תנא אית לה מדת ופש לא נתקדשה מקלא מצריך לישת שאר מנחות בפנים הא בעינו פנים דקסבר חצי עשרון שבו היה חולק חביתי כ"ג נמשח והאי שלא משחו את העשרון השלם מפני שכל אדם מוחד בו מנחתו ופעמים שמוציאו לחון אבל זה אינו מכור אלא לפהנים: מנא הני מלי גדוחות שבת: אנשאר ופוחה ברוח פמו (שמות טו) נשפת ברוחך: דכביש ליה בירקא טומנין בירקות כדי שלא יאכלט פה רוח: תעשה על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו':י"ד):

מסורת הש"ס
א לקמן פז; לעיל ח.
ב תוספתא מנחות; ספרא צו פרשה ג ט
ג ספרא צו פרשה ג ז
ד ספרא צו פרשה ג ח; ספרא צו פרשה ג ו
ה פסחים לד; פסחים פב:
ו ספרא צו פרק ד ו; לקמן צו.

תורה אור השלם
לא־תעלו עליו קטרת זֶה ועלה ומנחה ונסך לא תשכו עליו [שמות ל, ט]
ואת שמן המשחה ואת־קטרת השמים לקדש ככל אשר־צויתך יעשו [שמות לא, יא]
על־מחבת בשמן תעשה סרבת עשרון שלם וחוצהו: ומנו אחר תחתיו קדם תמיד של בין הערבים: לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון גרם: גמ' ת"ל ומחציתה מרבייאי קנו"ו משמע חפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דאיבא חצי עשרון דראשון: מנצה ראשון שגשאר מכהן ראשון [ומנצה שני שגשאר מכהן שני]: תעבר צורתה ופסל בליניה: חזי להקדשה כי אפרשה הנה חזי להקדשה הלךכ פשי עבור צורה: לאבד חמי וגלדקסא לאלתר: אפילו פגול דפסול חמור הוא ופסול דאורינא הוא טעון צורה: אופה בתנור תחלה ואח"כ מטגנה במחבת: תאפינה נאה בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחלה הכי היא שחרה מן השמן ומן המחבת: תאפינה נא בשעת אפייתה בתנור תהא נא פמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא כלומר בכה תהא מבשלת קצתו ואינה מבשלת כל צרכה והינו טגון דהא מודו כ"ע דתרנויהו בעינו גדכתיב על מחבת בשמן וכתיב תפיני: תאפינה רבה אפיות הדבה אופה ומטגנה ואופה: אית לה נא מש"ה אופה אחר טגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחלה. לשנא אחרניא רבה גדולה ומקשעת ודקה וחה נוניא ואית לה מטגנה תחלה ואח"כ אופה ואיבא טגון נא ונאה וגדולה היא: ל"א תאפינה רבה שרדכנה בשמן (קדשה נאה) [הדבה] וחה נוניא תחלה מטגנה ואח"כ אופה ואיבא נא ונאה שלשמן שמעתי: עריכתו תקון החלות שקורין אטינו"ר ובלשון גרפת סוני"ר: בפנים בעצרה דתנור של מקבת היה בעצרה ולישה ועריכה ואע"ג דקדם מתן שמן היא ונאי תנא אית לה מדת ופש לא נתקדשה מקלא מצריך לישת שאר מנחות בפנים הא בעינו פנים דקסבר חצי עשרון שבו היה חולק חביתי כ"ג נמשח והאי שלא משחו את העשרון השלם מפני שכל אדם מוחד בו מנחתו ופעמים שמוציאו לחון אבל זה אינו מכור אלא לפהנים: מנא הני מלי גדוחות שבת: אנשאר ופוחה ברוח פמו (שמות טו) נשפת ברוחך: דכביש ליה בירקא טומנין בירקות כדי שלא יאכלט פה רוח: תעשה על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו':י"ד):

זה קרבן אפרו ובניו אשר־יקריבו ליהנה ביום המשח אותו עשירת תביאנה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב [ויקרא ו, יג]

מסורת הש"ס
א ספרא צו פרק ד א
ב ספרא צו פרשה ז א; לקמן עי': ג ספרא צו פרק ד ה
גליון הש"ס
גמ' מחבת מלמד שטעונה כלי. ע' לקמן דף סג ע"א תוספות ד"ה וכשירות:
תורה אור השלם

[במדבר כח, י]

[שמות כט, מ]

[ויקרא ב, א]

[ויקרא ו, יג]

[במדבר טו]

[ויקרא ו, יד]

בַּמִּנְחָת תַּמִּידִין דְּלוּחוֹת שֶׁבֶת: רַבָּא אָמַר עַל מִנְחַת מְלַמַּד שְׁטַעוּנָה כְּלֵי שֶׁרַת (הוא) וְאִפִּי מוֹדְלוּ בְּחֻצֵּי עֶשְׂרִין שָׁאִינוּ נִמְשָׁח עַל פֶּרֶקָה אֲפִילוּ מִיָּהּ בַּמִּחְבַּת כְּלֵי שֶׁרַת הֵא: [וְאִי אִפִּי לֹא מֵאֲתָמוּל מִפְּסָל לִיָּה בְּלִינָה] דְּאִפִּי מְנַחוֹת מִשְׁקָדָשׁוּ כְּכֵלִי נִפְסָלוּ בְּלִינָה בַּמִּסְכַּת מְעִילָה (דף ט:): ה"ג וְנֶאֱמַר בַּמִּנְחַת כְּבָשִׂים שָׁמֹן (שְׁמוֹת כ"ט:מ') וְעֶשְׂרִין סֵלֹת בָּלוּל בַּשָּׁמֶן פְּתִית רַבַּע הֵיִין וּבַמִּנְחַת נֹסְפִי תַּמִּיד פְּתִיב לְשֹׁנָא אֲחֻרֵּינָא וְנֶאֱמַר בַּמִּנְחַת נֹסְכִים שָׁמֹן וְהֵינוּ הֵךְ: ג' לְגִין לְעֶשְׂרִין דְּרַבַּע הֵיִין ג' לְגִין דְּהֵיִין ו"ב לְגִין: בַּמִּנְחַת נִדְבָה נֶאֱמַר (וַיִּקְרָא כ"א') וַיַּצֵּחַ עֲלֶיהָ שָׁמֹן מֶה לְהֵלֵן לֵב אֶחָד כַּדְחָמַר לְחָמֶן (מְנַחוֹת דף פח.) לַמִּנְחָה וְלֵב שָׁמֹן וּלְחָמֶן פְּרִיךְ וְהִיכִי מֻצִּי לַמַּדְמִינָיָה מִמִּנְחַת נִדְבָה הֵא הֵכָא פְּתִיב בַּשָּׁמֶן לְהוֹסִיף וְהֵאֵל שָׁמֹן דְּהֵתֵס לֹאֹ לְהוֹסִיף הוּא: דְּחִבְתִּין בָּאִין תַּמִּיד בַּבִּקֹּר וּבַעֲרֵב וּמִנְחַת נֹסְכִים בָּאִין תַּמִּיד עִם הַתַּמִּיד מִנְחַת נִדְבָה לֹא דְחִינָא שֶׁבֶת וְטַמְאָה דְּכַל חֲרָפֹן שָׁאִין לֹא זְמַן חֲבוּשׁ אִינָה דוּחָה שֶׁבֶת וְטַמְאָה: חִבְתִּין מִנְחַת יוֹחִיד הִיא וּבָאָה בַּגֻּלָּל עֲצֻמָּה שָׁאִין בָּאָה עִם הַזָּבַח: מִנְחַת נֹסְכִים אִינָה טַעוּנָה לְבוּנָה בְּפ' כַּל הַמְּנַחוֹת בָּאוֹת (לְחָמֶן מְנַחוֹת ד' נט:). תַּדִּיר חוּבָה טַמְאָה שֶׁבֶת יוֹחִיד גֻּלָּל עֲצֻמָּה לְבוּנָה: רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אוֹמַר הוּאִיל וְלֹא אֲתִיב מַדִּינָא תַּתִּי מִקְרָא סֵלֹת מִנְחָה תַּמִּיד דְּכַתִּיב בְּחִבְתִּינֵין: רַבָּה בָּאן כַּדְחָמְרֹן לְעִיל בַּשָּׁמֶן לְהוֹסִיף לֹא שָׁמֹן וְרַבָּה בַּמִּנְחַת נֹסְכִים שָׁמֹן ג' לְגִין לְעֶשְׂרִין דְּהֵיִנוּ רַבּוּי דַּבַּמִּנְחַת נִדְבָה לִיבָא אֲלֵאל לֵב: בַּמִּנְחַת נֹסְפִי פְּרִים וְאִילִים ב' לְגִין לְעֶשְׂרִין דְּכַתִּיב בַּפֶּרֶשֶׁת שֶׁלַח לָךְ וְהַקְרִיב עַל בֶּן הַבִּקֹּר סֵלֹת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים בָּלוּל בַּשָּׁמֶן חֻצִּי הֵיִין דְּהֵיִנוּ ו' לְגִין סְתָם לְעֶשְׂרִין וּבְאִיל פְּתִיב לְאִיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֹת דְּגִי עֶשְׂרִינִים בָּלוּל בַּשָּׁמֶן שְׁלִישִׁית הֵיִין דְּהֵיִנוּ ד' לְגִין דְּגִינִים לְעֶשְׂרִין: וְהַדֵּר תַּנִּי נֶאֱמַר בָּאן שָׁמֹן וְנֶאֱמַר בַּמִּנְחַת נִדְבָה שָׁמֹן וְהִיכִי מֻצִּי לַמַּפְרָךְ וְהֵא שָׁמֹן נִדְבָה לֹאֹ לְהוֹסִיף הוּא אֲלֵאל לְקַבֵּעַ לֹא צְרִיךְ בַּדְמַפְרָשׁ לְחָמֶן: [מֵאֵן תֵּנָא בַּשָּׁמֶן לְהוֹסִיף ר"ס הִיא דְחָמַר בְּסוּפָא רַבָּה בָּאן שָׁמֹן כו' וְיַלְפִינֵן לְטַעֲמָה מַדִּינָא דְּרַבָּה בָּאן שָׁמֹן וְלֵר' שְׁמַעוֹן לִיבָא לְמַפְרָךְ גִּילָף מִמִּנְחַת נִדְבָה מִשּׁוּם דְּהֵאִי לְהוֹסִיף וַיַּנְדָּבֵה לְקַבֵּעַ וְהֵא דָּלָא סוּמָא כַּרְיָשׁ מִשּׁוּם דְּרַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אֲפַסְקָה מִמָּאִי דְחָמַר לְהוֹסִיף הוּא: וּבַדִּינָא דַּמִּנְחַת נִדְבָה מֵאֵן קַמְהָדֵר דְּהֵא ר'

שְׁמַעוֹן נִקְרָא לֹא שְׁפִיר מַדִּינָא בְּתַרְא: ר' יִשְׁמַעֲלֵאל וָאִיהוּ קָאֻמַר אוּ פִלָּךְ דְּלַרְבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אֲפֹא לְמַפְרָךְ שְׁפִיר גִּילָף מִמִּנְחַת נִדְבָה דְּהֵא לְגִידָה תַרְוִיחָא לְקַבֵּעַ וְלֹא לְהוֹסִיף וְאֲרַגְטְרִיךְ קֵרָא: (כֵּלָּה רִישָׁא ר"י אָמַר וְהִכִּי קָאֻמַר רִישָׁא בַּשָּׁמֶן לְהוֹסִיף לֹא שְׁמֹן וְר"י אָמַר ר' יִשְׁמַעֲלֵאל מַחְבַּת): תִּהְיֵה בַּמִּנְחַת חוּטָא וְהֵאֵל מִיִּלְתִּיהּ. רַבָּה אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן [וְאִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר]. וְהִכִּי קֶאֱמַר: "בַּשָּׁמֹן" לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לְקַבּוּעַ שְׁמֹן – לֹא צְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּכַתִּיב בַּהּ "עַל מַחְבַּת" – בַּמִּנְחַת מַחְבַּת דְּמִיָּא. אוּ אִינּוּ אֲלֵאל לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לֹא פְתַב רַחֲמֵנָא "בַּשָּׁמֹן", הִוָּה אַמִּינָא תִּיהוּי בַּמִּנְחַת חוּטָא. הִדֵּר אָמַר: תִּיהוּי גַּמִּי לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן, תִּיתִי מַדִּינָא, וְדָן דִּינָא וְלֹא אֲתֵיָא לִיָּה, וְאַצְרַכָּה קֶרָא "סֵלֹת מִנְחָה תַּמִּיד", כַּדְמָסִיִּים רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל מִיִּלְתִּיהּ. רַבָּה אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן [וְאִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר]. וְהִכִּי קֶאֱמַר: "בַּשָּׁמֹן" לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן לֹא צְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּכַתִּיב בַּהּ "עַל מַחְבַּת דְּמִיָּא, וְעַד שְׁלֵאל יֶאֱמַר "בַּשָּׁמֹן" יֵשׁ לִי בַּדִּין. וְדָן דִּינָא, לֹא אֲתֵיָא לִיָּה, וְאַצְרַכָּה "בַּשָּׁמֹן", הִדֵּר אָמַר: תִּיהוּי בַּמִּנְחַת פְּרִים וְאִילִים. הִדֵּר אָמַר: דְּנִין

הַרִי הִיא בַּמִּנְחַת תַּמִּידִין. ^(א)רַבָּא אָמַר: "עַל מַחְבַּת" – מְלַמַּד שְׁטַעוּנָה כְּלִי, וְאִי אֲפִי לֹא מֵאֲתָמוּל – אִיפְסִילָא לִיָּה בְּלִינָה. תַּנִּיָא פְּוִותִיָה דְּרַבָּא: "עַל מַחְבַּת" – מְלַמַּד שְׁטַעוּנָה כְּלִי. ^(ב)"בַּשָּׁמֹן" – לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, וְאִינִי יוֹדַע כַּמָּה. הַרִינִי דִין: נֶאֱמַר כָּאֵן "שָׁמֹן", וְנֶאֱמַר לְחֵלָן בַּמִּנְחַת נֹסְכִים "שָׁמֹן" – מָה לְחֵלָן שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְעֶשְׂרִין, אָף כָּאֵן שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְעֶשְׂרִין. אוּ פִלָּךְ לְדַרְךָ זֶה: נֶאֱמַר כָּאֵן "שָׁמֹן", וְנֶאֱמַר בַּמִּנְחַת נִדְבָה "שָׁמֹן", מָה לְחֵלָן לוֹג אֶחָד, אָף כָּאֵן לוֹג אֶחָד. נִרְאָה לְמִי דוּמָה? דְּנִין תַּבִּשִׁי"ט מַתַּבִּשִׁי"ט: תַּדִּיר, בָּאָה חוּבָה, דוּחָה שֶׁבֶת, דוּחָה טוּמְאָה. וְאִין דְּנִין תַּבִּשִׁי"ט מִשְׁאִינּוּ תַּבִּשִׁי"ט. אוּ פִלָּךְ לְדַרְךָ זֶה: דְּנִין יַגִּי"ל מִיַּגִּי"ל – יַחֲיד, בַּגֻּלָּל עֲצֻמָּה, יִזֵּן, לְבוּנָה. וְאִין דְּנִין יַגִּי"ל, מִשְׁאִינּוּ יַגִּי"ל. ^(ג)רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל בִּנּוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמַר: "סֵלֹת מִנְחָה תַּמִּיד" – הַרִי הִיא לָהּ בַּמִּנְחַת תַּמִּידִין, מָה מִנְחַת תַּמִּידִין שְׁלֹשָׁה לוּגִין לְעֶשְׂרִין, אָף זֶה שְׁלֹשָׁה לוּגִין לְעֶשְׂרִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: רִיבָּה כָּאֵן שְׁמֹן, וְרִיבָּה בַּמִּנְחַת כְּבָשִׂים שְׁמֹן, מָה לְחֵלָן שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְעֶשְׂרִין, אָף כָּאֵן שְׁלֹשֶׁת לוּגִין לְעֶשְׂרִין. אוּ פִלָּךְ לְדַרְךָ זֶה: רִיבָּה כָּאֵן שְׁמֹן, וְרִיבָּה בַּמִּנְחַת פְּרִים וְאִילִים שְׁמֹן, מָה לְחֵלָן שְׁנֵי לוּגִין לְעֶשְׂרִין? נִרְאָה לְמִי דוּמָה: דְּנִין מִנְחָה הַבָּאָה עֶשְׂרִין, מִמִּנְחָה הַבָּאָה בַּעֲשָׂרִין, וְאִין דְּנִין מִנְחָה הַבָּאָה עֶשְׂרִין, מִמִּנְחָה הַבָּאָה שְׁנִינִים וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים. הָא גּוּפָא קוּשִׁיָא, אַמְרַת "בַּשָּׁמֹן" לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, וְהַדֵּר תַּנִּי: נֶאֱמַר כָּאֵן "שָׁמֹן", וְנֶאֱמַר בַּמִּנְחַת נִדְבָה "שָׁמֹן". אָמַר אַבְיִי: מֵאֵן תֵּנָא "בַּשָּׁמֹן" לְהוֹסִיף? רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, וְאִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר. וּבַדִּינָא מֵאֵן קָא מַהֲדֵר? רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל. רַב הוּנָא בְּרִיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל בִּנּוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה הִיא. וְהִכִּי קֶאֱמַר: "בַּשָּׁמֹן" – לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לְקַבּוּעַ שְׁמֹן – לֹא צְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּכַתִּיב בַּהּ "עַל מַחְבַּת" – בַּמִּנְחַת מַחְבַּת דְּמִיָּא. אוּ אִינּוּ אֲלֵאל לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לֹא פְתַב רַחֲמֵנָא "בַּשָּׁמֹן", הִוָּה אַמִּינָא תִּיהוּי בַּמִּנְחַת חוּטָא. הִדֵּר אָמַר: תִּיהוּי גַּמִּי לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן, תִּיתִי מַדִּינָא, וְדָן דִּינָא וְלֹא אֲתֵיָא לִיָּה, וְאַצְרַכָּה קֶרָא "סֵלֹת מִנְחָה תַּמִּיד", כַּדְמָסִיִּים רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל מִיִּלְתִּיהּ. רַבָּה אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן [וְאִילּוּ לֹא נֶאֱמַר קֶאֱמַר]. וְהִכִּי קֶאֱמַר: "בַּשָּׁמֹן" לְהוֹסִיף לָהּ שְׁמֹן, דְּאִי לְקַבּוּעַ לָהּ שְׁמֹן לֹא צְרִיךְ, כִּיּוֹן דְּכַתִּיב בַּהּ "עַל מַחְבַּת דְּמִיָּא, וְעַד שְׁלֵאל יֶאֱמַר "בַּשָּׁמֹן" יֵשׁ לִי בַּדִּין. וְדָן דִּינָא, לֹא אֲתֵיָא לִיָּה, וְאַצְרַכָּה "בַּשָּׁמֹן", הִדֵּר אָמַר: תִּיהוּי בַּמִּנְחַת פְּרִים וְאִילִים. הִדֵּר אָמַר: דְּנִין

בַּשָּׁמֶן לֹא הָיָה מִסְפָּדֵר לֹאקוּשִׁי לְגַבִּי שָׁמֹן:

וּפְסָח גַּמִּי גְמָרִינֵן מוֹעֵלֹ מוֹעֵלֹ מִתַּמִּיד תַּמָּה דְלָמַד מִן הַלְמַד הָיִי וְנִרְאָה דְגִלּוּנֵי מִלְתָּא בַּעֲלֵמָא הוּא: אִפִּי לֹא מֵאֲתָמוּל אֲפַסְקָלָה בְּלִינָה. תַּמָּה דְּבִסּוּף רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל (לְחָמֶן מְנַחוֹת דף עב:) מַרְבִּינֵן שְׁתֵּי הֶלֶסם מַזְכָּתִּיב מַעֲדִי ה' הַפְתִּיב קַבֵּעַ מוֹעֵד אֶחָד לְכַלֵּן וּמִסּוּיָה שְׁתֵּי הֶלֶסם לֹאפִיָּה וְקַסְבֵּר תַּנוּר מְקַדָּשׁ וְאִי אִפִּי לֹא מֵאֲתָמוּל אֲפַסְקָלָה בְּלִינָה וְאִפִּי"ה בְּעִי קֶרָא וי"ל דְּה"א דְּאִפִּי לֹא בְּתַנוּר חוּל אֶחָל הֵכָא פְּתִיב מַחְבַּת עַל פֶּרָחוּ צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת בַּמִּחְבַּת כְּלֵי שֶׁרַת וְתַמָּה דה"ג לֹא בְּעִי אֲלֵאל אֲפִיָּה אֶחָל הַקְטֹרֶה פְּשִׁיטָא לִיָּה דְגָדְחִי וּכְכַל קֶרֶבֶנָת בְּעִינֵן קֶרָא כַּדְפִּי"ל לְעִיל לְשַׁחֲטֵתָן וְלַהַקְטֹרֶה וּבְמָה הַצֵּד לֹא וְלַפִּינֵן אֲפִילוּ מַעֲמַר וְשְׁתֵּי הֶלֶסם שְׁפָן בָּאִים עֲמָהם מִינֵי דְמִים וי"ל דְּכִי קְטֹרֶה פְּשִׁיטָא לֹא דְבַעֲינֵן אוּ מַתַּעֲשֶׂה אֲפִי" בַּשֶּׁבֶת כַּתָּנָא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵאל אוּ מַהֲרִי הִיא לָךְ בַּמִּנְחַת תַּמִּידִין דְּדַרְשׁ אֲבִינִי שְׁלֵהִי הֵאִי פֶרֶקָא (דף נב.) דְּרִישׁ לִיָּה רַבָּא גּוּפָה וְתַמָּה הִיכִי מוּכַח דְּאִי אִפִּי לֹא מֵאֲתָמוּל אֲפַסְקָלָה בְּלִינָה הֵא כְּלֵי שֶׁרַת אִין מְקַדָּשִׁין אֲלֵאל בְּזַמְנֹן וי"ל כַּדְפִּי" לְעִיל כִּיּוֹן דְּכַתִּיב פֶּרָאָה עַל מַחְבַּת עַל פֶּרָחִין בְּעִי קַדוֹשׁ כְּלֵי מִיָּהוּ קָשִׁיָא לְחָמֶן (מְנַחוֹת דף צה:) גַּבִּי שְׁתֵּי הֶלֶסם דְּהָא לֹא פְּתִיב תַּנוּר פֶּרָאָה וְהִיכִי מוּכַח דְּאֲפִינָתֵן לוחָה שֶׁבֶת וְיֵשׁ לוֹמַר כִּיּוֹן דָּלָא דְחוּ שֶׁבֶת אִם כֵּן מֵאֲתָמוּל גַּמִּי הָיִי זְמַנּוֹן וּא"ת בִּסּוּף לונָב וְעַרְבָּה (כֶּסֶף דף מט:) גַּבִּי בַּמַּעֲשֵׂהוּ בַּחֹל כֶּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשֶּׁבֶת וּפְרִיךְ בְּגִמְרָא וְגִינִי בַּמַּקְדָּשַׁת אָמַר זְשִׁירִי אִין שְׁעוֹר לְמִים וְאִי שְׂדִי לֹא בַּמַּקְדָּשַׁת אֲפַסְקָלָה לֹא בְּלִינָה וְאִמָּאִי אֲפַסָּל כִּיּוֹן דְּאִין זְמַנָּה מֵאֲתָמוּל וי"ל דְּהֵתֵס שְׁאִיבַת מִים בְּלִינָה לֹאֹ מַחְסַר זְמַן הוּא וְכִי הֵאִי גּוּנָא בִּסּוּף שְׁתֵּי הֶלֶסם (לְחָמֶן מְנַחוֹת דף צה:) דְּכַחֹל אֲשַׁכְחִינָהוּ דְּקֶאֱשׁוּ אָמַר לֹא דְרָךְ חֹל קוּאֲפִיתֵי אָף כִּי הָיוּם וְקַדָּשׁ בְּלִינָה אֲפַסָּיל לִיָּה לְפִי דְכַרִּיָּהם הָיָה אוֹמַר שְׁהִי סְבוּרִים דְּזַמְנֹה בַּחוּל וְגַם אוֹפִין אוֹתֵהוּ בְּכֵלִי שֶׁרַת א"י לֹאֲחֹר אֲפִיָּה נוֹתֵינֵן אוֹתֵהוּ בַּקְּשָׁרִית זָהָב כַּפְרוֹשׁ הַקּוּנְטֵרֶם וְהִנֵּה עָס בְּלִינָה וּמַפְסָלָא בְּלִינָה דְלִינָה אִין מַחְסַר זְמַן וְלַמ"ד (לְחָמֶן מְנַחוֹת דף צה:) תַּנוּר אִינוּ מְקַדָּשׁ נִרְאָה לִי שְׂגָם הַקְּשָׁרִית לֹא הַתַּקְדָּשׁוֹ: תַּנִּיָא כְּתִיבָה דְּרַבָּא. אַע"ג דְּכַאֲבִינִי גַּמִּי תַּנִּיָא הֵא אֲמַרְן דְּרַבָּא גַּמִּי לֹא כְּלִיב עֲלֶיהָ אֲלֵאל דָּלָא צְרִיךְ: תַּלְמוּד לוֹמַר סֵלֹת לַמִּנְחָה תַּמִּיד. תַּמָּה דְּא"כ בַּשָּׁמֶן לְמָה לִי וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִי לֹא

התכלת פרק רביעי מנחות

נא.

עין משפט גור מצוה
א מו"י פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יח:
ב מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
ג מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
רבינו גרשום

במנחת תמידין שמוחה את השבת דכתיב בה במועזו. מלמד שטעונה כלי שרת דהיינו מחבת ואי אפי לה מאתמוול אופסולא בלינא דכר שקדש ככלי נפסל בלינא חוץ מלחם הפנים:

שמן להסוף לה שמן יותר ממנחת נדבה וקאמר לקמן היכי משמע הוי בשמן להסוף: ממנחת ככשים שלשת לוגין לעשרין דכתיב ביה רביעית ההין דהיינו ג' לוגין. מנחת ככשים היינו תמידים:

מנחת נדבה. כגון מנחת מחבת ומרחשת. שהיא כהא [ויחיד] בגלל עצמה כלא זבח ותעונה לטונה כלאמרי' לקמן מנחת ככשים של תמיד און תמיד בא משל יחיד:

הרי הא לך במנחת תמידין שצריכה ג' לוגין. תשכ"ט סומן תמיד וחובה. ומוחה שבת ועומאה. ג"ל סומן. יחיד בגלל עצמה ולטונה:

ורביה במנחת ככשים שמן יותר ממנחת נדבה(א)אולי צ"ל מאן תנא בשמן להוסף ר"ש הא. הא דקאמר בשמן להוסף וכו'. והכי קאמר בשמן להוסף לה שמן אלביה דרי' שמעון [הא] דקתני ר"ש אומר ריבה כאן שמן(ב)נראה דצ"ל והכי משמע ליה דבשמן לריביא אתא דהא לקבוע וכו'. והכי משמע דריבה דהא לקבוע לא צריך. ובמינא מאן קא מהדר ר' ישמעאל הילכך ליכא (למימר) [למקשי] והדר תני נאמר כאן שמן וכו' דהא ר' ישמעאל הא דקא מהדר ולא ר' שמעון. (וי"א היינו ר' ישמעאל) דאם לא כתב שמן תאז אמרנא תיחא חזיתון במנחת חוטא כלא שמן אע"ג דכתיב בה מחבת להכי אומרנא בשמן לקבוע לה שמן ולא להוסף:

הדר א"ר ישמעאל וליהוי גמי דלקבוע אתא ואפי' הכי להוסף תיחא מינא ולא אתא ואצרכא קרא דקתני ר' ישמעאל אומר מנחת תמיד הרי הא במנחת תמידין. רבא אמר בשמן להוסף לה שמן ומינא קא מהדר כולה (ר' ישמעאל) [ר"ש הא] ועד שלא יאמר בשמן כלומר שאפי' לא נאמר בשמן יס לי כדון להוסף לה שמן ודן דינא וכו':

עיו משפט גור מצורה

א מויו פג' מהל' תמידים ומוספין הל' בב:
ב מויו פג' מהל' תמידים ומוספין הל' בב:
ג מויו פג'יג מהל' מעשה הקרבנות הל' ד:
ד מויו פה' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' טז:
ה מויו פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ה:
ו מויו פד' מהל' שקלים הל' ג:
ז מויו פד' מהל' שקלים הל' ד:
ח מויו פג' מהל' מעילה הל' ה:
ט מויו פב' מהל' מעילה הל' ה:
רבינו גרשום

ושלמה היתה קריבה בין לר' שמעון בין לר' יהודה. שלא היו מקריבין אותה לחציון אלא שלמה. חק עולם משל עולם. כלומר משל רבים דהיינו צבור. שתהא כולה בהקטרה כלומר שלמה. אחרון בפני עצמו חביתיון שלו:

ובניו בפני עצמן כשמוחבין אחד מבניו לעבודה מקריב תחלה עשירית האופה:

אם כן דלחלא דרשא אחי וחי לא לכתיב בנז. ור' שמעון דנפקא ליה דשלמה היתה קריבה מכלול תקטר אותה מאי עביר ליה:

לכ"ג שמת בחצי היום. חוקה ליעולם תהא שבעל יום יקריבנה. עליונה חביתים. ותחתונה שאר מנחת כהן. כלא תאכל. שנוקה אם אכלה. והתנן א"ר שמעון ז' דברים התקנו במס' שקלים חה אחד מהן אותה שנאמר למעלה בראשונה היו ממשכנין את מוצאה וכו'. ועובד כוכבים ששלח עלתו וכו' כיון דחזו דקא מידחקו לטבסה שהיו מתין בכל שנה כדאמר' במס' יומא וטעות רשעים תקערהה. ואילו היו מטביון מן האשפה היתה מתרשטת:

והפכהו המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה. (דף ה:) דכ"ג פן כ"ג טעון משיחה וסינו הא גמי דמזריה בתמורה (דף יא) הארא קרא לכהנים גדולים: שְׁתַּחֲא בְּלֵא שְׁהַקְטִירָה. פ'י בקונטרס שלא יעשה לה שירים והא דבשעי לקמן ורבי יהודה האי בליל תקטר מאי עביר לה פיון דההוא מנחת כהנים פשיטא דכלה בליל ולא אקטריה. אלא לר"ס דקסבר משל עולם תהא עוד פ'י ז"א שאינה קרבה לחצאיו: וי"ו לא דריש. הכא לא דריש ר"ס וי"ו וכן פ"ק דסנהדרין (דף יד.) גבי זקניה ושופטיו. ובפ"ק דכוּטָה (דף ו:) אכל וי"ו מוסקי על גגין ראשון [בפסקה הקומן דשה דריש וכן וי"ו דגר ערבה דריש מרבה (פ"ק דף סה:) ופסק ב' דע"ז (דף כד.) וקשה דבפסק כל האסורין (תמורה דף כח:) דריש ליה גבי אם נאמר נוגח למה נאמר רובע ומי"ו? הא דדרשינן הכי וגש לומר דמשום דאיבא מן מוכח למן למדרש אלא מיהא הך קושא דריש ד' מיתות (סנהדרין דף נא:) גבי בת כהן אחת ארוסה ואחת נשואה בשרפה דריש בת ובת כר' עקיבא וברימא דריש פרכיו מוכח כר"ס ובמעילה פסק הדגשי מנפח (מעילה דף יז.) דריש ר"ס דס שרן דטמא מדכתיב וזה ומוכח בפראסית דשה דמי"ו הקדש ותו דרבי יהודה דריש הכא וי"ו ובפסק אלו מציאות (פ"מ דף כז.) גבי ומציאתה וסוף פ"ק דסנהדרין (דף יד.) גבי ושופטיו. דריש וי"ו ובריש תמורה (דף ב:) גבי ואם המר ימיר אחריונן וי"ו לא דריש ופ' טרף בקלפי (יומא דף מה.) איברים ופדרים שנתעבלו מקערב ופ"ב דסנהדרין (דף כא.) גבי מלך דלא גרו רבי יהודה ור"ס אלא י"ח נשים ומאן דדרש וי"ו? דריש טפי ושמא להני דרשי הוא דלא דרשי ליה וטובא אשכחן בי ה"ג: חק זו לעולם תהא. דה"א אחרון מקריב חביתיו ככל יום ובניו בשעה שנעשו כהנים גדולים אע"פ שפבר נתחנכו בכהנת הדיוט ורבי שמעון לית לה האי סברא: אף כאן לא תעשה על אכילתו. אכל אסורא נפקא לן מכליל תקטר וקצת קשיא אמאי לא דרשינן לאו גמי מדכתיב לאמר לאו אמור דגדרשינן פרכ כל שעה (פסחים דף מב:) יש לו נסכים. שהפרישן בחייו דלאחר מיתה אי הפל הפקר: דקא מדחקא לשפה. שפבית שני שהיו כהנים שלא הוציאו שנתן: חטאת מלמד שמועלין בה. תמה תפוח לי דהדגשי דק חבית היא וגש לומר דאקטריה למעל אחר מועל דהיינו אלא בבהמה וכלי שרת בלבד:

מהכא דרשינן פ"ק דכריתות

מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה עשרון כו': מתני' ושלמה עשרון שלם בבקר ועשרון פין הערבים כל זמן שהיא קרבה משל צבור: גמ' הפהן המשיח תחתיו אחד מבניו יעשה אותה דמשל יורשים קרבה עד יעמוד אחר: וכול יקריבו יורשין לחצאין כמו שהיה אביהן עושה: משל עולם משל צבור מתרומת הלשפה: שתהא בלה בהקטרה שלא יעשה ממנה שירים לאכילה לשגיא אחרניא שיקטירו שלמה ולא לחצאין כל זמן שהיא קרבה משל צבור דבשלמה לא בליגי ר' יהודה ור"ס מפי המורה: וכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ביום המשחם: ובניו בפני עצמן לשם החנוך ומאוחו יום ואילך לא אכל כ"ג ככל יום דכתיב תמיד: כהנים הדיוטות דבשפכהו הדיוט נתמנה לעבודה פאוחו יום היה מקריב עשרון ז"א ביום המלואים היה כך אכל לדורות לא נוהג ולא מפי המורה: או אינו אלא כהנים גדולים דה"ק קרבן זה יקריבו בני אהרן לדורות כל כ"ג שישמח: הכי כ"ג אמור דה"ק קרא הפהן המשיח שישמח מבני אהרן תחתיו ורבי יהודה, ורבי יהודה, האי "חק עולם" מאי עביד ליה? חוקה לעולם תהא. ^(א)"כליל תקטר" למה לי? מיבשעי ליה לכדתנא: אין לי אלא עליזנה (מנחת כהן גדול) ב"כליל תקטר", ותחתונה (מנחת כהן הדיוט) ב"לא תאכל". ^(ב)מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה? תלמוד לומר "כליל" לגזירה שוה, נאמר כאן "כליל" ונאמר להלן "כליל", מה כאן ב"כליל תקטר", אף להלן ב"כליל תקטר". ומה להלן ליתן לא תעשה על אכילתו, אף כאן ליתן לא תעשה על אכילתה. ^(א)וסבר רבי שמעון משל ציבור דאורייתא? ^(א)והתנן, אמר רבי שמעון: שבעה דברים התקינו בית דין, וזה אחד מהן. גוי ששלח עולתו ממדינת הים, שלח עמה נסכים – (קריבה) [קריבין] משלו, ואם לאו – קריבין משל ציבור. וכן גר שמת, והניח זבחים – יש לו נסכים קריבין משלו, ואם לאו – קריבין משל ציבור. ותנאי בית דין הוא, כהן גדול שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו, שתהא מנחתו קריבה משל ציבור. אמר רבי אבהו: (שני) [שתי] תקנות הוו. דאורייתא מדציבור, פיון דחזו דקא מידחקא לישפה – תקינו דלגבי מיורשים, פיון דחזו דקא פשעי בה – אוקמוה אדאורייתא. ועל פרה שלא יהו מועלין באפרה דאורייתא היא! דתנא: "חטאת היא", מלמד שמועלין בה – "היא", בה מועלין.

באפרה

בין הערבים כל זמן שהיא קרבה משל צבור: גמ' הפהן המשיח תחתיו אחד מבניו יעשה אותה דמשל יורשים קרבה עד יעמוד אחר: וכול יקריבו יורשין לחצאין כמו שהיה אביהן עושה: משל עולם משל צבור מתרומת הלשפה: שתהא בלה בהקטרה שלא יעשה ממנה שירים לאכילה לשגיא אחרניא שיקטירו שלמה ולא לחצאין כל זמן שהיא קרבה משל צבור דבשלמה לא בליגי ר' יהודה ור"ס מפי המורה: וכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ביום המשחם: ובניו בפני עצמן לשם החנוך ומאוחו יום ואילך לא אכל כ"ג ככל יום דכתיב תמיד: כהנים הדיוטות דבשפכהו הדיוט נתמנה לעבודה פאוחו יום היה מקריב עשרון ז"א ביום המלואים היה כך אכל לדורות לא נוהג ולא מפי המורה: או אינו אלא כהנים גדולים דה"ק קרבן זה יקריבו בני אהרן לדורות כל כ"ג שישמח: הכי כ"ג אמור דה"ק קרא הפהן המשיח שישמח מבני אהרן תחתיו ואחר מויעו יעשה אותה: א"כ דכוליה ליורשין אחי שנקריבו הסבתים כל זמן שלא מנו כהן אחר תחתיו: לכתב הפהן המשיח תחתיו בניו יעשה אותה כשימות הוא: מאי מבניו דמשמע אחד מבניו שישמח תחתיו לכ"ג דמשמע תרתי: אתה מאי עבד לה פיון דנפק ליה שלמה מכליל תקטר דבשלמא הפהן המשיח מוקי להך דרשא דאמרין לעיל הכי כ"ג אמר אלא אתה מאי עבד לה: ומנו כהן אחר תחתיו פו ביום: ותפוח לה מן ומחציתה בערב גדאמרן לעיל: חקה לעולם תהא שתהא מצוה זו נוהגת לדורות: עליונה חביתיו דכתיב בקרא דרישא בצע את אהרן וכתיב בה בליל תקטר והדר כל מנחת כהן בליל תהיה דמשפשעי ממנחת נקבתו וכתיב בה לא תאכל: מעין לתן האמור כו' שיהיו שניהם בליל בהקטרה והאובל משוכרי שתייהם יעבר בלאו: ת"ל בליל בליל בליל תקטר בליל תהיה לא תאכל: ז' דברים במסכת שקלים בפסק מעות שנמצאו: וזה אחד מהם הסם קאי דתקני לעיל דהמה שנמצאת מירושלים למגדל עזר וכמתהא לכל רוח זכרים עולות נקבות שלמים בראשונה ממשכנין את מוצאה להביא נספי' עד שהיו מניחין אותה ובזרחין התקינו ב"ד שהיו נסכים קרבין משל צבור וקאמר ר"ס ז' דברים התקינו ב"ד וזה שאמרנו אחד מהם והדר מפכש לאיך שש עובד פוכבים ששלח כו' דעובד פוכבים משלח קרבנותיו דקאמר בפסק אלו מנחות (לקמן מנחות דף עג:) איש מה ת"ל איש איש לרבות את העובדי פוכבים שנוקדים

נזבות פיהראל: שלח עמה נסכים דמי נסכיה: וכן גר להכי נקט גר דאין לו יורשים דאי ישראל הוו מקרבי יורשים נסכיו: משל צבור אלקא תנאי ב"ד הוא ולא

דאורייתא: דאורייתא מדציבור דככתיב (ויקרא ו) חק עולם משל עולם: דקא מדחקא לשפה שהיו פוחתין האקלים שבלשפה לפי ששכל שנה היו צריבין בכך דקאמרין בפ"ק דמסכת יומא (דף ט.) ושנות קשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמדו יותר מג' מאות כהנים גדולים דכל אחד לא הוציא שנתו תהיו מיורשין: דקפשעי ואין מבאין אותה דהיינו שפי תקנות דמעקרא תקנה להדורה דאזכוריימא דמעקרא: ועל פרה הינו מאותן ז' דברים: שלא והא מועלין באפרה הנהנה מאפרה לא יתמיד קרבן מעילה: חטאת היא בפרה כתיב מלמד שמועלין בה בפאר חטאות עד שלא היתה להן שעת הסר לפניהם:

התכלת פרק רביעי מנחות

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות
ב ספרא צו פרק ה ג
ג ספרא צו פרשה ג א
ד ספרא צו פרשה ג ב
ה קידושין יז:
ו תוספתא מנחות
ז לקמן עד.
ח יבמות עא; פסחים ה; ראש השנה לד; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ט לקמן עג:
י תנא דבי אליהו רבה; משנה שקלים; ספרי במדבר; ויקרא רבה

תורה אור השלם
כל־זכר בבני אהרן יאכלנה חק־עולם לדורותים מאשי וְהָיָה כֹל אֲשֶׁר־יָצַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ [ויקרא ו, יא] וְהָ קָרְבַּן אֶהְיֶה וּבְנֵי אֲשֶׁר־קָרְבֻּ וְהָיָה בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפֶה סֵלֶת מִנְחָה תָּמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב [ויקרא ו, יג] וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל [ויקרא ו, טז] וּמִכֹּהֵן הַקָּשִׁיחַ תַּחֲתָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ טָהוֹר אֶת אֹפֶר הַפָּרֹה וְהָיִים מִחוּץ לַמִּזְבֵּחַ בְּמִקְוֹם טָהוֹר וְהָיָה לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמִי נָדָה חֲטָאת הוּא [במדבר יט, ט]

מסורת הש"ס

א הוריות ג:

ב יומא נז; יבחים ט; בבורות כה:

למכתו אפר מרפא מזה: פירשי מספק הזאות משום מעילה בשמעתא קמיתא דמעילה

(דף ב:). מפרש מאי איבא פין מעילה דרבען למעילה דאוריתא: ספק הזאות כגון שנטמא בספק טמא מת כגון סככות ופערות: בתולה מגבין לה כולמר עבשו בשמביאין אותן גובין את המעות מכל אחד ואחד ואין באין מתרומת הלשפה בשאר קרבעות צבור: הי מניה חסריתי איזו נאמר פלטרונה שנסמון עליה דשמא הזר בה מאירן משום דק"ל (שירובין דף מו:). ר' יהודה ור' שמעון הלכה כרבי יהודה: קמיתא דקתני לר"ש שפאין מן הלשפה: עלית בהו בפרה מנסת כהן ליתא ליורשים בפרה כגוה אכל פר העלם דבר בפרה לצבור היא: קרבני לחמי לאשי רבה הסתוב קרבעות הרבה דכל הני לשון קרבן וניהו: לרבות פר העלם דפאין מתרומת הלשפה בתמיד דבתמיד משמעוי ואע"ג דלאו דמעמא דהכי הביאו סגליהם שהרי לא היו יודעים שחטא אפ"ה מרבה לאו קרא: דברי ר"ש ובינו דמקרא וליף עקר הוא הך היא דאחריתא: שמיני דחביתין דמסקת תמיד (דף לא:). מני לכהנים ו"ג העסוקים בתמיד פין עסקר פין בערב זה כהן זה כהן: דאתרא דחשובא דככל עמקה היא דכתיב האומר לעולה חרבי (ישעיהו מ"ב:ז:). שביעי מקריב הסלת דמנחת נספי תמיד: תשיעי ציין ה"ג דלא בטלי לעולם והא חימא גן מנסתם ונספיהם בלילה כו' דאם לא הקריבו היום נסכים וקריבים למחר וכגון שלא קדשו בכלי דלא נפסלו בלינה אלמא זמנין דקרב תמיד בלא נסכים: אלא דאי לא הוו נסכים לא קתני ה"ג גפי חביתין דאי מת כ"ג לא קתני ולעולם אם מת בטלה כל פין הערבים עד שיעמד כהן אחר: להדריה לקמיה דרבא הא דקאמר רבי ירמיה דבגלאי טפסאי: מבישותין אמרי קמיהו בשאנו אומרים שום טעם שאינו ופה אומרים אותו השומעין לפני בני ארן ושאלו מטיבותין פי אמרי' מלי מעלייתא לא אמרי להו קמיהו: הא גמי דאממן דאינה בטלה ומטיבותין היא דנפה אמרתי (דאי לא) דנפקא לי מקרא דכתיב דחביתין (ויקרא יו"ג) סלת מנחה תמיד מה תמיד אינו בטל אף היא אינה בטלה: מאי הוי עלה דרבא או כרבי ירמיה: פליגי בה דחביתי כ"ג שלא מה: מפרש לה שני קמנין של לבנה בשניה מביא עשרון שלם מביתי מביא עמו שני קמנים לבונה ומקריב האחד לחצי עשרון של שחרית והאחד לחצי של פין הערבים: ולא מנו אחר דקרבה שלמה:

התכלת פרק רביעי מנחות

וְאִין מוּעֲלִין בְּאַפְרָה. תמה תפוח לה דאפר

בַּאֲפָרָה אֵין מוּעֲלִין. אָמר רב אָשי: שְׁתֵּי תַקְנוֹת הוּא, דְּאוּרֵייתָא – בַּה מוּעֲלִין, בַּאֲפָרָה אֵין מוּעֲלִין. פִּינּוּ דִּחּוּז דְקָא מוּזְלִזִי בַּה, וְקָא עֲבָדֵי מִינִיָּה לְמַכְתָּן – גָּזְרוּ בֵּיה מַעֲיֵלָה. פִּינּוּ דִּחּוּז דְקָא פָּרְשֵׁי מְסַפֵּק הָזָאוֹת, אוֹקמוּהּ אַדְאוּרֵייתָא.^(א)**תְּנוּ רַבְנֵן: פֶּר הָעֵלֶם דְּבַר שֶׁל צִיבוּר וּשְׁעִירֵי עֲבוּדָה זָרָה – בַּתְחִילָה מִגְבִּין לָהּ, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִתְרוּמַת חֲלִשָּׁפָה הֵן בָּאִין. וְהִתְנַךְ אִיפְכָא, הִי מִיַּנְיֵיהּ אַחֲרִיתָא?**
אמרוה רבנן קמיה דרב אשי: לימא קמיייתא אחריתא, דשמעינן ליה לרבי שמעון דחייש לפשיעה. אמר להו רב אשי: אפילו תימא בתרייתא אחריתא, כי קא חייש רבי שמעון לפשיעה – מיילתא דלית בהו כפפה בגווה, במילתא דאית להו כפפה בגווה – לא חייש רבי שמעון לפשיעה. מאי הוי עלה? אמר ליה רבה זוטרי לרב אשי: תא שמע, דתנא: ”את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו” – לרבות פר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה שפאין מתרומת חלשפה, דברי רבי שמעון. וישלימה היתה קריבה וכו'. אמר רבי חייא בר אבא: בעי רבי יוחנן – שלימה שחרית ושלילה פין הערבים, או דילמא שלילה שחרית ובטילה פין הערבים? אמר רבא תא שמע: שמיני בחדיתים, ואם איתא דבטילה פין הערבים – הא זמנין דלא משבח ליה שמיני בחדיתים! הכי דמי? דמת כהן גדול ולא מינו אחר תחתיו.[[]^ז[]] אמרוה רבנן קמיה דרבי ירמיה, אמר: בכלאי טפסאי, משום (דיתבב) [דיתבין] דאתרא דחשובא אמרי שמעתתא דמחשכון. אלא, דקתני: שביעי בסלת, תשיעי ביין, הכי גמי דלא בטלי? ”מנסתם ונספיהם” בלילה, ”מנסתם ונספיהם” אפילו למחר. אלא, דאי לא קתני: הכי גמי, דאי לא קתני. אהדרוה קמיה דרבא, אמר: מבישותין אמרי קמיהו, מטיבותין לא אמרי קמיהו. והדר אמר רבא: הני גמי טיבותין היא, אמר קרא: ”סלת מנחה תמיד”, הרי היא לה כמנחת תמידין. מאי הוי עלה? אמר רב נחמן בר יצחק: תא שמע, דתנא: ”שלימה שחרית, ושלילה פין הערבים. אמר רבי יוחנן: פליגי בה אבא יוסי בן דוסתאי ורבנן. אבא יוסי בן דוסתאי אומר: מפריש לה שני קמצים של לבונה, קומץ שחרית וקומץ פין הערבים. ורבנן אמרי: מפריש לה קומץ פין הערבים. במאי קמיפלגי? אבא יוסי בן דוסתאי סבר: לא אשפחו חצי קומץ דגריב, ורבנן סברי: לא אשפחו עשרון דבעי שני קמצים. בעי רבי יוחנן: כהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו,

לרבנן

מתני' דמיתו מנה ביעתא לעלא הנהנה מן הסתות דפשהי חיה לא מעל עד שיעגם דשהיא מתה פין שהנה כל שהוא מעל ושמא להכי לא מיייתי לה דלמא הינו זקא הסגיא מוכחת בן ושמא ה"ן מתני' אשמעינן דאפילו חטאת דדילי איבא מעילה ושלל אשמעינן אלו איבא דלא דילי איבא מעילה: פר העלם דבר ושעירי עבודה כוכבים. יש לדקדק אמאי נקט גפי פר לשון יחיד וגפי שעירי לשון רבים והוי מצו למינקט פרי עבודה כוכבים: דשמעינן ליה לר"ש דחש לפשיעה. קצת קאלי דרבי יהודה גמי חש לפשיעה דלא אשפחו דנפלוג אתפנותו ולעיל ס"ל משל יורשים: דאי לא קתני . כלומר דבר שאינו רגיל אלא באכראי שפלימא:

ולמאן דמוקי הא דתניא חסור דנפלה דלקה מחליה דלא הוי איניש דלמעל ניחא אלא למאן דמוקי לה בתרומת העלן [התם] ובפ' כל פשה (פסחים דף כו:) קסניא וי"ל דשאני הבא דכל מנחתה לשרפה עומד ועוד נראה דטעם דהתם משום דאין לה דבר שנעשית מצותו ומושלן בו אכל הבא חבתי לא חתעביד: דקא גברי למכתו. רב אשי לטעמה דאמר דמסקת מכות (דף כא.) דאפר מקלה מתר להניח על מכתו משום דמכתו מוכחת עליו: גזרו בה מעילה. משמע הבא דאיבא מעילה מדרבנן וה"נ חמרין פקק הוצאו לו (יומא דף נט. וסס:) ודפקק ולג חטאת (תמורה ד' יא:) מושלן דמים דברי ר"מ ור"ש וכו"א אין מושלן ועד פאן לא פליגי אלא דרבנן אכל דאורייתא אין מושלן ואית דגריסי פקק ולג חטאת מ"ט דמ"ד אין מושלן ושבוש הוא אלא ה"ג מ"ט דלכולהו אין מושלן מדאורייתא והתם גמי תנן ר"ש אומר הדם קל בתחלתו וחסור בסופו כו' אלמא דמדרבנן הוא ותמה דבסוף פקק דתרא דתמורה (דף לב:) דצי גפי מקדיש עלוה לכהן הבית חסור לשחטה עד שתפדה ומושלן בה שמי מעילות ופריך ואי דרבנן מי איבא מעילה דרבנן וי"ל דבינו דאיבא מעילה דאורייתא לא שני לתמן מעילה אחר דרבנן ומיהו תמה דריש מעילה (דף ב.) תנן קדשי קדשים ששחטו דדרום מושלן בהו דרבנן ומאי איבא פין מעילה דאורייתא ומעילה דרבנן דאורייתא משלם חמש דרבנן לא משלם חמש וכ"ש קרבן ופריך מי איבא מעילה דרבנן אין דאמר שלא קדשים שמתו וצאו מידי מעילה דבר תורה הא דרבנן איבא מעילה ואמאי לא מינו מתני' דאיבא מעילה דמים וי"ל משום דקמניא טפי לקדשי קדשים ששחטו דדרום וכמאן דמנחניהו דמי (והכר ר' חיים וכן פי' פיונאטרכ פאן) דדס אקדשהו רבנן והשתא איבא שפיר מעילה דאורייתא אכל קדשים שמתו לא נחתא לאו תקשת דמים הלכך מינו טפי שפיר ואפר פרה גמי איבא תקשה מדרבנן והשה לפרשו דבפקק ולג חטאת (תמורה דף יב.) גפי קדשים שמתו דפריך מי אבא מצי דמעשרא לית בה מעילה דמסקת ואמרת אפי' דקדשים קלים ולבסוף אית בה מעילה ולא נהרי דס ומאי פריך לפרשו טויבא איבא לפלוגי לכהן נראה דמו שפדשתי ומיהו תמה קצת אמאי לא מינו

מתני' דמיתו מנה ביעתא לעלא הנהנה מן הסתות דפשהי חיה לא מעל עד שיעגם דשהיא מתה פין שהנה כל שהוא מעל ושמא להכי לא מיייתי לה דלמא הינו זקא הסגיא מוכחת בן ושמא ה"ן מתני' אשמעינן דאפילו חטאת דדילי איבא מעילה: פר העלם דבר ושעירי עבודה כוכבים. יש לדקדק אמאי נקט גפי פר לשון יחיד וגפי שעירי לשון רבים והוי מצו למינקט פרי עבודה כוכבים: דשמעינן ליה לר"ש דחש לפשיעה. קצת קאלי דרבי יהודה גמי חש לפשיעה דלא אשפחו דנפלוג אתפנותו ולעיל ס"ל משל יורשים: דאי לא קתני . כלומר דבר שאינו רגיל אלא באכראי שפלימא:

תורה אור השלם
 צו את דב'י ישראל ואמרת אליהם ולקבצו קמץ פשפש (במדבר כט, יח) לקריב לי במועדו (במדבר כה, ב)
ומנסתם ונספיהם לפרים לאילים ולקבשים במספרם פמשפש (במדבר כט, כט) ומנסתם ונספיהם לפרים לאילים ולקבשים במספרם פמשפש (במדבר כט, ל)
זה קרבן אפרו וזבניו אשר־יקריבו ליהוה ביום הקשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה פערב (ויקרא י, יג)

גב.

 עין משפט גב מצוה
--

א מיי' פד' מהל' שקלים הל' ב:

ב מיי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' בב:

ג מיי' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' בב:

א חולין כג: ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ב ג פסיקתא רבתין איכה רבה ד מכוילתא דרבי שמעון בן יוחאי
גליון הש"ס
גמ' זאת תורת. ע"ל דף עב ע"ב תוס' ד"ה חוטינן:
תורה אור השלם

וזאת תורת המנחה הקרב אתה בגי'אחרון לפני יהוה אל־פני המזבח [ויקרא ו, יז] לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא פחשאת [ויקרא ו, י] על־מנחת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים שקריב ריח־ניחום ליתנה [ויקרא ו, יז]

וישמרם את־הפצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את־צבאותיכם מארץ מצרים וישמרם את־מים הזה לדרתיכם חקת עולם [שמות יב, יז]

ואם־מנחה על־המנחת קרבנך סלת בלוילה בשמן מצה תהיה [ויקרא ב, ה]

אמרת ליהוה אדני אתה טובתי בל־עליוֹ (תהילים טו, ב)

לקדושים אֲשֶׁר־בְּאֶרֶץ המה ואדירי כל־פְּסָיִם־ם [תהילים טו, ג]

מוקלות מים רבים אדירים משִׁבְרֵי־ים אדיר בְּמֵרֹם יהוה [תהילים עג, ד]

נשפֹּת ברוחך קסמו ים צללו פעופרת בָּמִים אדירים [שמות טו, י]

וישלח בַּד נָתַן הַנְּבִיא ויקרא את־שְׁמוֹ יְדִידָה בַּעֲבוּר יהוה [שמואל ב, כה]

שְׂאוֹר דְּרָבִי מֵאִיר כּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו בִּפְתָּךְ אֵלּוּ עוֹבְדֵינָן (פְּסָחִים דף מח.) לְרָבִי כִי קָא מַדְבְּעִיא לִי לְעַכְבַּ.

וְהִזְקָה מִצָּה מְעֻלָּא הִיא: וְאִי שְׂאוֹר דְּרָבִי וְהִזְקָה דְּהִינּוּ קִרְנֵי חֲנֻכִּים וְקָבְעִי לְמִימַר לר"מ תֵּאֲפָה שְׂאוֹר חֲמֵן מְעֻלָּא הִוא: אֵלָּא דְּרָבִי וְהִזְקָה לְרָבִי וְהִזְקָה ה"ג אֵלִימָא

דר"מ לְרָבִי וְהִזְקָה מִצָּה מְעֻלָּא הִיא אֵלָּא דְּרָבִי וְהִזְקָה לְרָבִי וְהִזְקָה: רְבִיבָה בְּמִים רוֹתַמִּין בְּלֶאֱמַרְיִין בְּתוֹרַת פְּהִיגִים גְּבִי חֲבִיתִין מִרְבֵּכַת מַלְמַד שְׁנַעֲשַׁת בְּרוֹתַמִּין כּל צֶרֶךְ וְהִוא חֲלוּט: אִי דְּאוּכָא רְבוּכָה מִנְחָה שְׁמַעְתָּה בְּרְבוּכָה פְּתִיב בְּהִיאִי מִרְבֵּכַת תֵּהָא שְׁלֵא תֵאֲפָה חֲמֵן: לֹא בְּתִיב בָּהּ רְבוּכָה תֵּאֲפִינָה וּמַלְאָל פְּתִיב בָּהּ שְׁמַע מִנָּה לֹאֹ רְבוּכָה בְּשִׁינָן: מַעֲנָן לְכָל הַמִּנְחוֹת שְׁנֹלוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין וְיִשְׁמָרֵם שְׁלֵא יַחְמִיצֵי דְקַתְנִי מִתְּגִיטִין (לְקַמָּן מִנְחוֹת דף נה.)

כּל הַמִּנְחוֹת נְלוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין וּמִשְׁמַרְוּ שְׁלֵא יַחְמִיצֵי שְׁנֹלוֹשׁוֹת כְּלוּמַר דְּהִזְהִיל וְנִלוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין מִצָּה לְשִׁמָּרֵם שְׁלֵא יַחְמִיצֵי וְשִׁמּוּר הִינּוּ שְׁעָסֵם בְּצֶעֳךְ כּל שְׂעָה בְּדִאֲמַרְיִין בְּפִסְחִים (דף מח:): דְּתָהִי כְּלוּמַר הִבְשַׁרְנָה וְשִׁמְרָה: הִיא גְּמִי הָנָה מִשְׁמַע לְעַכְבַּ בְּלֶאֱמַרְיִין בְּפִתְקִין קִמָּא (לְעִיל מִנְחוֹת דף ד.) חֲסוּתָא הִיא שֵׁאִם שְׁחַט שְׁלֵא לְשַׁמָּה פְסוּלָה: דְּהִוא עֲשִׂירִי לְעֹרָא ר"ח בֶּן עֲזַרְיָה עֲשִׂירִי לְעֹרָא הַסּוֹפֵר: מֵאִי בְּלִי הֵאֵי דְקַמְיַחֲסֵתוּ לִיָּה: אִי בַר אֹרְקִין אִם בֶּן תּוֹרָה הִוא הֲרִי הֲגוּן: חֲזִינָה רָבִי פְּרִיקָא לְרָבִי עֹרָא שְׂהִיָּה צְעוּר: וּפְתַח בְּאַבְדָּאָל לְמִיחֲבָבָה: שְׁהוֹדַעְתִּין שְׁאֵנִי מִיַּחַד שְׁמַךְ בְּעוֹלָם: אִמַּר לִיָּה טוֹבַתִּי כּל עֲלִיָּה דְהָכִי מִשְׁמַע מִמָּה שְׁאִמְרַת לַהֲב"ה ה' אֵתָּה אִין טוֹבַתִּי עֲלִיָּה: אֵלָּא לְקוֹדְשִׁים אֲשֶׁר בָּאֲרֹן דְּהִנּוּ תְּכִי קִרְאִי דְסַמְכִי אֲהַדְּצִי וְהוּדָא בְּרִיךְ הִוא אֲמַרְיָנָיו: כִּינָן דְּשִׁמְעָה רָבִי עֹזְרָא לְרָבִי פְּרִיקָא דְקֵאֲמַר אֲדִירִי כּל חֲפָצִי בִּם נִסְבַּר אֲנָה שָׁל אֲדִיר: יְבֹא אֲדִיר כְּלוּמַר כֶּן אִמַּר הֲב"ה בְּשַׁעֲשָׁה נִקְמָה בְּמַגְרִים (שְׁמוֹת ט"ו:י') צֻלְּלוּ בְּעוֹפְקַת בְּמִים מַצְרִים שְׁהִם אֲדִירִים:

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

”זֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה הַקָּרֵב אֹתָהּ בִּנְי אֶהְרֹן לִפְנֵי ה' אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ. וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אֶהְרֹן וּבָנָיו מִצּוֹת תֹּאכְלִי”.
אָמַר לִיָּה: מִצּוֹה לֹא קָא מִיבַעְיָא לִי, כִּי קָא מִיבַעְיָא לִי לְעַכְבַּ. אָמַר לִיָּה: לְעַכְבַּ, נָמִי פְתִיב ”לֹא תֹאפָה חֲמִץ”, אֵלָּא מִצָּה. מִתְקִיף לָהּ רַב חֲסֵדָא: וְאֵימָא ”לֹא תֹאפָה חֲמִץ”, אֵלָּא שִׂיאוֹר.^(N) שִׂיאוֹר דְּמֵאן? אִי דְרָבִי מֵאִיר – לְרָבִי יְהוּדָה מִצָּה מַעֲלִיא הִיא, אִי דְרָבִי יְהוּדָה – לְרָבִי מֵאִיר חֲמִץ מַעֲלִיא הִוא. אִי דְרָבִי מֵאִיר, לְרָבִי יְהוּדָה, לְרָבִי יְהוּדָה. מִתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְאֵימָא: ”לֹא תֹאפָה חֲמִץ” – אֵלָּא חָלוּט. חָלוּט מֵאִי נִיחָה? רְבִיכָה. אִי דְאֵיפָא רְבוּכָה – פְּתִיב בָּהּ רְבוּכָה, וְהָא לֹא פְתִיב בָּהּ רְבוּכָה. וְאֵימָא: דְּכְתִיב בָּהּ רְבוּכָה – מִצּוֹה בְּרְבוּכָה, וּדְלֹא פְתִיב בָּהּ רְבוּכָה – אִי בְּעִי רְבוּכָה לִיִּיתִי, אִי בְּעִי מִצָּה לִיִּיתִי. מִתְקִיף לָהּ רְבִינָא, וְאֵימָא: ”לֹא תֹאפָה חֲמִץ” – לְמִיָּקָם גְּבֹרָא בָּלָאוּ בְּעֵלְמָא, וְאִיפְסוּלִי לֹא מִיפְסָלָא? ^(א) אֵלָּא מְנַלָּן? בְּדַתְנִיָּא: ”מִצָּה” – יָכוֹל מִצּוֹה? תַּלְמוּד ל״וּמַר ”תִּתְּיָה” – הַפְּתוּב קִבְּעָה חוּבָה. ”בְּעָא מִינָּה רַבִּי פְּרִידָא מִרְבִּי אַמִּי: מַצִּין לְכָל הַמִּנְחוֹת שְׁנִילוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין, וּמִשְׁמַרְן שְׁלֹא יַחְמִיצוּ? נִלְמַדְנָה מִפֶּסַח, דְּכְתִיב ”וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת”. אָמַר לִיָּה: בְּגוֹפָה פְתִיב ”מִצָּה תִתְּיָה”, הַחֲיִיָּה. וְהָא אִפִּיקְתִּיָּה לְעַכְבַּ? אִם כֵּן, לִיכְתוּב קִרָא ”מִצָּה הִיא”, מֵאִי ”תִּתְּיָה”? שְׁמַעְתָּ מִינָּה תִרְתִּי. אָמַרִי לִיָּה רַבְּנָן לְרָבִי פְּרִידָא: רַבִּי עֲזַרָא בַר בְּרִיָּה דְרָבִי אֲבִטוּלָס, דְּהוּא עֲשִׂירִי לְרָבִי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּהוּא עֲשִׂירִי לְעֹזְרָא, קָאִי אֲבָבָא. אָמַר: מֵאִי כּוּלִי הָאִי? אִי בַר אֹרְיִין הוּא – יָאִי, אִי בַר אֹרְיִין וּבַר אֲבָהָן – יָאִי, וְאִי בַר אֲבָהָן וְלֹא בַר אֹרְיִין – אִישָׁא תִיכְלִיָּה. אָמַרוּ לִיָּה: בַּר אֹרְיִין הוּא. אָמַר לָהּ: לִיעוּל וְלִיתִי. ^(א)חֲזִינִיָּה דִתְּוָה עֲכִירָא דְעַתִּיָּה, פְּתַח וְאָמַר: ”אֲמַרְתָּ לְה' אֲדֹנִי אֹתָהּ טוֹבַתִּי כּל עֲלִיָּה”, אָמַרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוּנֹא שָׁל עוֹלָם, הַחֲזֵק לִי טוֹבָה שְׁהוּדַעְתִּיָּה בְּעוֹלָם. אָמַר לָהּ: ”טוֹבַתִּי כּל עֲלִיָּה” – אִינִי מַחְזִיק טוֹבָה אֵלָּא לְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שְׁהוּדִיעוּנִי תַחלָּה בְּעוֹלָם, שְׁנַאָמַר: ”לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה וְאֲדִירִי כָּל חֲפָצִי בָם”. כִּינָן דְּשִׁמְעִיָּה דְקֵאָמַר ”אֲדִיר”, פְּתַח וְאָמַר: יְבֹא אֲדִיר וַיִּפְרַע לְאֲדִירִים מֵאֲדִירִים בְּאֲדִירִים. ^(א)יְבֹא אֲדִיר – זֶה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, דְּכְתִיב: ”אֲדִיר בְּמֵרֹם ה'”. וַיִּפְרַע לְאֲדִירִים – אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, שְׁנַאָמַר: ”וְאֲדִירִי כָּל חֲפָצִי בָם”. מֵאֲדִירִים – אֵלּוּ הַמַּצְרִים, דְּכְתִיב: ”צִלְּלוּ בְּעוֹפְרַת בָּמִים אֲדִירִים”. בְּאֲדִירִים – אֵלּוּ מִים, שְׁנַאָמַר: ”מִקְלוֹת מִים רַבִּים אֲדִירִים מִשְׁפְּרִי יָם”. יְבֹא יָדִיד בֶּן יָדִיד, וַיִּבְנֶה יָדִיד לְיָדִיד בְּחִלְקוֹ שָׁל יָדִיד, וַיִּתְּכַפְּרוּ בּוֹ יָדִידִים. יְבֹא יָדִיד – זֶה שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, דְּכְתִיב: ”וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתַן הַנְּבִיא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְדִידְיָה בַּעֲבוּר ה'”.

כֵּן

דְּכְתִיב זֹאת תֹּרַת תִּרְתִּי וְאִתְּרוּ לִיָּה מִצָּה דְּכְתִיב בְּמַחֲבַת וּמֵאֲפָה לְעַכְבַּ וַיֵּשׁ לוּמַר דְּלֶאֱמָא ה"מ בְּדִיקָהּ אֲכָל בְּסֵלֶת וּמִרְחֶשֶׁת לֹא וְכִי מִסִּין עֲבוּבָא מִדְּכְרִיב תִּתְּיָה בְּמַחֲבַת אִם אִינוּ עֲנִין לְגוֹפָה תְּנָהוּ עֲנִין לְשֹׂאֵר מִנְחוֹת וְלַחֵק הִוא שְׁיָכוֹל לְפָרֵשׁ כּל זֶה וְעוּד לְשֹׁנָא דְקַתְנִי בְּבִרְתָּא מִצָּה יָכוֹל מִצָּה ת"ל תִּתְּיָה הַפְּתוּב קִבְּעָה חוּבָה מִשְׁמַע דְּכַגּוּפָה גְּמִי אִי לֹא בְּתִיב תִּתְּיָה הָנָה אֲמִינוּא מִצָּה וְעוּד דְּמִצָּה בְּמַחֲבַת וּמֵאֲפָה לְמָּה לִי דְּבַמִּצָּה תִּתְּיָה דְּמַחֲבַת כִּנִּי וְנִקְרָא לְפָרֵשׁ דְּלָשׁוּם דְּרָשָׁא צְרִיכִי וְאע"ג דְּכְתִיב בְּמַחֲבַת מִצָּה תִּתְּיָה וְלִפְנִין כְּכָל הַמִּנְחוֹת מִזֹּאת תֹּרַת לָכֵן הִיבָא דְּאוּכָא מִצָּה בְּמִצָּה אוּכָא גְּמִי עֲבוּבָא: אִי שְׂאוֹר דְּרָבִי מֵאִיר לָר' וְהִזְקָה מִצָּה מְעֻלָּיתָא. דְּבִפְתָּךְ אֵלּוּ עוֹבְדֵינָן (פְּסָחִים דף מח:) קַתְנִי רָבִי וְהִזְקָה שְׂאוֹר דְּפִטְטוּר בְּסִרְכִּי חֲנֻכִּים וְסִדּוּן דְּחִיב כֶּרֶת שְׁנַעֲקֻרְבוּ סְקִיין זֶה בָּהּ אֲכָל פְּחוֹת מִשְׁן שְׂרִי כִּגוּן שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו וּרְבָנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּהִינוּ רָבִי מֵאִיר בְּדִמְיוּכַח בְּגִמְרָא וּמִפְּרָשִׁין אִתְּהוּ שְׂאוֹר כּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו וּא"ת בִּפְתָּךְ אֵלּוּ עוֹבְדֵינָן (פְּסָחִים מג.) תֵּנִיא שְׂאוֹר יִשְׁרָף וְנוֹתְנֹו וְנוֹתְנֹו לְרָבִי וְהִזְקָה מִשְׁמַע אֲכָל בְּאַכִּילָה אֲבוּר וַיֵּשׁ לוּמַר דְּמַעֲרַבְנָן בְּעֵלְמָא הִוא אֲבָבוּר וּמַעֲשִׂרִי לִיָּה לְכַלְכֹּן ש"מ מִצָּה מְעֻלָּיתָא הִיא: אֵלָּא דְּרָבִי מֵאִיר לְרָבִי מֵאִיר מַעֲלָן עֲלָה חֲמֵן הוּא. כִּי הֵאֵי גִּוְנָא צִוְּיִין בִּפְתָּךְ קִמָּא דְחִלּוּ (דף כג:) גְּבִי הֲרִי עֲלִי לַחְמִי תוֹדָה מִן הָחֵמֶן אוּ מִן הַמִּצָּה וְהִבִּיא שְׂאוֹר מִהוּ וְקֵאֲמַר שְׂאוֹר דְּמֵאן אִי דר"מ לָר' מֵאִיר מַעֲלָן עֲלָה חֲמֵן הוּא וְתָמָּה עַל דְּהִבָּא וְהֵתֵם דְּלֵמָא שְׂאִנִּי לְגַבִּי פֶסַח דְּמַעֲרַבִּין לִיָּה מִדְּכְרִיב (שְׁמוֹת יב) כּל מַחֲמַצַת וּמַהֲתֵם לֹא וְלִפְנִין דְּהָא לְעֲנִין פֶּסַח גְּמִי לֹא חֲשִׁיב חֲמֵן גְּמוּר לְהַתְּחִיב כֶּרֶת וְאַדְרַבָּה גִּילָף מִחֲמֵן גְּמוּר וּמִיָּהוּ בְּהִיאִי דְחִלּוּ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּלִעֲנִין מִצָּה דִּיתוּדָה קֵאֲמַרְיִין דְּלִפְּלֹא מִפֶּסַח וְלֹא יָצָא בּוֹ זִי מִצָּה דִּיתוּדָה אֲכָל בְּשִׁמְעִינָן לִיבָא לְשִׁנּוּי הָכִי וְשִׁמָּא יֵשׁ שׁוּם יַתּוּר בְּתוּדָה וּבַמִּנְחוֹת דְּחֵמֶן נִקְשָׁה חֲשִׁיב חֲמֵן גְּבִיָּהוּ וְלַחֲמֵן (מִנְחוֹת דף נד.) פְּלִיגִי רָבִי חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל וּרְבָנָן בְּמַחְמִיצִין בְּתַפּוּחִים וְקָרִי לָהּ חֲמֵן נִקְשָׁה וְלֵאמָר דְּבִשְׂעִי לֹאוּקוּמִי הֵאֵי דְתַפּוּחַ שְׂרָפְקוּ בְּרָבִי חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל פִּי' תַּפּוּחַ שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנִתְּנֹו בְּעָסָה וְחִמְצָה הִיָּה יָכוֹל לוּמַר דְּלִרְבָּנָן חֲשִׁיב לִיָּה מִצָּה וְשִׂרִי אֲכָל בַּמִּסְקָנָא דְקֵאֲמַרִי לִרְבָנָן דְּהִינוּ נִקְשָׁה וְאִפ"ה א"ר חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל דְּמַחְמִיצִין פְּלִיגִי בְּהָכִי אִי חֲשִׁיב חֲמֵן נִקְשָׁה בְּחֲמֵן גְּמוּר לְעֲנִין לַחְמִי תוּדָה וְשִׁמִּי הֶלְחֵם אוּ לֹא וְקִשְׁיֹא אֲהִיאִי דְחִלּוּ דְּשִׁמְעַע דְּלַכְלִי עֲלֵמָא חֲשִׁיבָא חֲמֵן וְשִׁמָּא רִפִּי' לִרְבָנָן לֹא אֲמַרְיִין אֵלָּא לְבַתְּחֵלָה דְּאִין מַחְמִיצִין אִי גְּמִי לַכְלִי עֲלֵמָא אִין מַחְמִיצִין בְּחֵמֶן נִקְשָׁה לְבַתְּחֵלָה אֵלָּא רָבִי חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל קִסְבַּר דְּחֵמֶן גְּמוּר הוּא: ת"ל תִּתְּיָה הַפְּתוּב קִבְּעָה חוּבָה. הָא דְקַרְשִׁינָן בְּפ' הַחוּלֵן (יבְמוֹת דף מ.) מַעֲוַת תַּחְכַּל בְּמִקּוּם קִדָּשׁ דְּלִהָכִי תֵּנָא בָּהּ קִרָא לְעַכְבַּ דְּאִינוּ אוֹכְלֵה חֲלוּטָא אִף עַל גַּב דְּמִצָּה הִיא הִהוּא לְעַכְבַּ לֹא הִיוּ כִּמְוָה שְׁנֵה הַפְּתוּב לְעַכְבַּ בְּעֵלְמָא דְּמַהֲתֵם לֹא נִפְקָא לָן אֵלָּא מִתְּהִיָּה דְּהִבָּא וְעוּד דְּהָא מִשְׁמַע הֵתֵם דְּמַחַד מִצָּה

דְּקֵאֲמַר אֲדִיר פְּתַח. ר' פְּרִידָא: אִי דְרָבִי מֵאִיר לָר' וְהִזְקָה מִצָּה מְעֻלָּיתָא. דְּבִפְתָּךְ אֵלּוּ עוֹבְדֵינָן (פְּסָחִים דף מח:) קַתְנִי רָבִי וְהִזְקָה שְׂאוֹר דְּפִטְטוּר בְּסִרְכִּי חֲנֻכִּים וְסִדּוּן דְּחִיב כֶּרֶת שְׁנַעֲקֻרְבוּ סְקִיין זֶה בָּהּ אֲכָל פְּחוֹת מִשְׁן שְׂרִי כִּגוּן שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו וּרְבָנָן פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דְּהִינוּ רָבִי מֵאִיר בְּדִמְיוּכַח בְּגִמְרָא וּמִפְּרָשִׁין אִתְּהוּ שְׂאוֹר כּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו וּא"ת בִּפְתָּךְ אֵלּוּ עוֹבְדֵינָן (פְּסָחִים מג.) תֵּנִיא שְׂאוֹר יִשְׁרָף וְנוֹתְנֹו וְנוֹתְנֹו לְרָבִי וְהִזְקָה מִשְׁמַע אֲכָל בְּאַכִּילָה אֲבוּר וַיֵּשׁ לוּמַר דְּמַעֲרַבְנָן בְּעֵלְמָא הִוא אֲבָבוּר וּמַעֲשִׂרִי לִיָּה לְכַלְכֹּן ש"מ מִצָּה מְעֻלָּיתָא הִיא: אֵלָּא דְּרָבִי מֵאִיר לְרָבִי מֵאִיר מַעֲלָן עֲלָה חֲמֵן הוּא. כִּי הֵאֵי גִּוְנָא צִוְּיִין בִּפְתָּךְ קִמָּא דְחִלּוּ (דף כג:) גְּבִי הֲרִי עֲלִי לַחְמִי תוֹדָה מִן הָחֵמֶן אוּ מִן הַמִּצָּה וְהִבִּיא שְׂאוֹר מִהוּ וְקֵאֲמַר שְׂאוֹר דְּמֵאן אִי דר"מ לָר' מֵאִיר מַעֲלָן עֲלָה חֲמֵן הוּא וְתָמָּה עַל דְּהִבָּא וְהֵתֵם דְּלֵמָא שְׂאִנִּי לְגַבִּי פֶסַח דְּמַעֲרַבִּין לִיָּה מִדְּכְרִיב (שְׁמוֹת יב) כּל מַחֲמַצַת וּמַהֲתֵם לֹא וְלִפְנִין דְּהָא לְעֲנִין פֶּסַח גְּמִי לֹא חֲשִׁיב חֲמֵן גְּמוּר לְהַתְּחִיב כֶּרֶת וְאַדְרַבָּה גִּילָף מִחֲמֵן גְּמוּר וּמִיָּהוּ בְּהִיאִי דְחִלּוּ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּלִעֲנִין מִצָּה דִּיתוּדָה קֵאֲמַרְיִין דְּלִפְּלֹא מִפֶּסַח וְלֹא יָצָא בּוֹ זִי מִצָּה דִּיתוּדָה אֲכָל בְּשִׁמְעִינָן לִיבָא לְשִׁנּוּי הָכִי וְשִׁמָּא יֵשׁ שׁוּם יַתּוּר בְּתוּדָה וּבַמִּנְחוֹת דְּחֵמֶן נִקְשָׁה חֲשִׁיב חֲמֵן גְּבִיָּהוּ וְלַחֲמֵן (מִנְחוֹת דף נד.) פְּלִיגִי רָבִי חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל וּרְבָנָן בְּמַחְמִיצִין בְּתַפּוּחִים וְקָרִי לָהּ חֲמֵן נִקְשָׁה וְלֵאמָר דְּבִשְׂעִי לֹאוּקוּמִי הֵאֵי דְתַפּוּחַ שְׂרָפְקוּ בְּרָבִי חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל פִּי' תַּפּוּחַ שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנִתְּנֹו בְּעָסָה וְחִמְצָה הִיָּה יָכוֹל לוּמַר דְּלִרְבָּנָן חֲשִׁיב לִיָּה מִצָּה וְשִׂרִי אֲכָל בַּמִּסְקָנָא דְקֵאֲמַרִי לִרְבָנָן דְּהִינוּ נִקְשָׁה וְאִפ"ה א"ר חֲנִינִיא כֵּן גְּמִלִיאֵל דְּמַחְמִיצִין פְּלִיגִי בְּהָכִי אִי חֲשִׁיב חֲמֵן נִקְשָׁה בְּחֲמֵן גְּמוּר לְעֲנִין לַחְמִי תוּדָה וְשִ

מסורת הש"ס
א ברכות בן; לעיל לט;; חולין פה;
 תורה אור השלם

וקלי־מנחה בלילה־בשמן וחרבה לקלי־בני אהרן תהיה איש באחיו [ויקרא י, י']

רב כּהנא מתני משום רבי חנינא בן תרדיון חמרו מחמיצין: תפוח של תפוח שרסקו ונתנו לעסה וחמצה

תרומה: שרסקו ונתנו לעסת חליו: לימא ר' חנינא היא דאמר חמוץ מעליא היא ואשתכח דאחמצה בתרומה ואסורה: נקשה לשון רעוע כלומר חמוץ שפל: מנחת חומא חרבה היא ונקשה לקמן שלא יהא קמן ספר בפסחא מוחק פגל מלמעלה ובאצבעו קמנה מלמטה נושר מן הקמח יותר מצאי: מגבלה פמים ותהא נוסה לקמן דרסמנא לא אסר אלא שמן: ר' יצחק סבר כמות שהיא עבשו משערינו לקמן הנה ליה קמן מעליא ורבי אלא סבר לכמות שהן באלו הֵיֶה קמח משערינו ונמצא יתר או חסר דאי עבה היא העפסה חסר נפסה במלא הקמן סלת יותר משאם הֵיֶה הקמח ואם רר היא נתרפה נפחו [במלא קמן] וחסר סלתו: כמות שהן משערינו והנה ליה קמן שנה כמות שהיא וא"כ אמאי פסל ר' אלא: קסבר חרבה מפל דבר משמע ומנחת חומא אקרי חרבה דכתיב וכל מנחה בלילה בשמן וסרבה (ויקרא ז':י'): בשר העגל שלא היה בו פביצה: ונתפח עד פביצה שכן דרך בשר העגל לתפוח: או בשר זקנה פהמה שהיה בו פביצה שכן דרך זקנה להתמשך משפערין לכמות שהן: ור' יוחנן אמרי כמות שהן שנינו דמשמע כמות שהן עבשו ובשר העגל טמא הואיל ועבשו גש בו פביצה ובשר הזקנה שפחת טהור: ור"ש ב"ר זריש לקיש לכמות שהן דאינהו מפרשי לברייתא דלכמות שהן שנינו דהינו כמות שהיו מעקרא ובשר העגל טהור ובשר הזקנה טמא: טהור לשעבר קדם שתפח שלא היה בו פביצה: וטמא כו' וקשיא לריש לקיש: וכן בפגול ונותר קס"ד דהבי משמע שאם נותר או פגול הוא ולא היה בו בזית ועבשו גש בזית חוב כרת האוכלו ואי מדרבנן ליבא כרת הוואיל ומדאורייתא לאו שעורא הוא: וכן בטמאת פגול ונותר דהי"ל בפרכ פיצי צולין (פסחים פה.) הפגול והנותר מטמאין את הידים אפלו לא נגעה בהן טמאה משום קשוי פהנה כדמפרש התם וקאמר בשר עגל של

פגול או נותר שלא היתה בו פביצה ונתפח ועמד על פביצה טמא מביאן וזהבא מדרבנן לטמא את הידים: סלקא דעתך אמינא הוואיל וטמאת פגול ונותר לטמא את הידים מדרבנן הוא אפלו כי אית בה שעורא מעקרא: בלי האי בטמאה דרבנן לא עביד רבנן דלימרו נמי כמות שהוא עבשו משתערין לטמא טמאת אכלין לכביצה הוואיל ולית בה שעורא קא משמע לן: דמעקרא לא הנה בה לאו אסור הוא אלא מביא בעלמא: בתפוחים. משום רבי חנינא בן גמליאל אמרו: מחמיצין. רב כהנא מתני לה ברבי חנינא בן תרדיון. "כמאן אזלא הא דתנן: תפוח שריסקו, ונתנו בתוך העיסה, וחימצה – הרי זו אסורה. כמאן? לימא רבי חנינא בן גמליאל היא, ולא רבנן? אפילו תימא רבנן, נהי דחמיץ גמור לא הוי, נוקשה מיהא הוי. אמר רבי אילא: אין לה הקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא. רב יצחק בר אבדימי אמר: מנחת חוטא מגבלה בפמים, ובשרה. לימא בהא קא מיפלגי, דמר סבר: כמות שהן משערינו, ומר סבר: לכמות שהיו משערינו. ילא, דכולי עלמא כמות שהן משערינו, ובהא קא מיפלגי: דמר סבר מאי "חריבה"? חריבה משמן, ומר סבר חריבה מפל דבר. תתן התם: בשר העגל שנתפח, ובשר זקנה שנתמעה, משתערין לכמות שהן. רב ורבי חייא ורבי יוחנן אמרי: משתערין כמות שהן, שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש אמרי: משתערין לכמות שהן. מיתיבי: בשר העגל שלא היה בו פשיעור, ותפח ועמד על פשיעור – טהור לשעבר, וטמא מיפן ולהבא! מדרבנן. אי הכי, אימא סיפא: וכן בפגול, וכן בנותר. אי אמרת בשלמא דאורייתא, היינו דאיכא פגול ונותר, אלא אי אמרת דרבנן, פגול ונותר בדרבנן מי איכא? אימא: וכן בטומאת פגול, וכן בטומאת נותר. סלקא דעתך אמינא: הואיל וטומאת פגול וטומאת נותר דרבנן היא, בולי האי בדרבנן לא עביד רבנן, קא משמע לן. תא שמע: בשר זקנה שהיה בו פשיעור, וצמק פחות מפשיעור – טמא לשעבר, וטהור מיפן ולהבא. אמר רבה: כל היכא דמעיקרא הוה ביה, והשתא לית ביה – הא לית ביה, וכל היכא דמעיקרא לא הוה ביה והשתא הוה ביה – מדרבנן.

כי

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

תרומות פ"י (מ"ב) ואמרין עלה בגמרא בירושלמי קני ר' יוסי מתיר ר' אחא ר' אבהו בשם ר"י בר ר' חנינא מה פליגא במחמץ במימיו אכל במחמץ בנופו מתר רבי יוסי דעשה כמה דו תמן אין תבשילו ברור בן אומר אין חמוצו חמוץ ברור פרוש דשרי גבי שבת בשול שאינו ברור דקנו פ' בירה (שבת דף לח:) גבי ביצה לא נפקיענה בסוכרין ור' יוסי מתיר וכלה כניא איתא נמי התם בפ' בירה (ה"ג) ובריש מסכת חלה ובהפסחים בפ' כל שעה (ה"ד) בסופו: אין לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא. חצת קשיא דלשול בסוף פרכ קמא (מנחות דף יא.) ה"ל למתניא גבי מחבת ומרחשת זו היא אחת מעבולות קשות שבמקדש: ומר סבר חרבה מפל דבר. ואפי' ר"ש בן לקיש דאמר בהקומן רפה (לעיל מנחות דף כג.) הוא עצמו משבשכו בשירי הלל הינו אחר קמיצה אכל הקם קמיצה לא פלדרש התם שלא יקבע לה שמן בעוד שלא נקמצה: ת"ש בשר זקנה כו'. תמה מאי קושיא הא פלוגתא היא במקנאי (לשול מנחות נב:) דר"מ אמר אף (אם) [היא] היתה חסרה כו' סבר לכמות שהן משערין פדאמרי רפה ורב יוסף לעיל (מנחות דף נג:) ורבי יהודה סבר כמות שהוא משערין וי"ל דלא דמי דהתם טעמא דר"מ משום דעשרון סלת אמר רחמנא ולא עשרון עסה ור' יהודה סבר דעשרון סלת קרינא בה: דמעקרא לא הנה בה והשתא אית בה מדרבנן. תמה דבריש המצניע (שבת צא.) פשי רבא הוציא חצי גרונקת לזריעה ותפחה ונמלך עליה לאכילה מהו מאי קא משעיא לה הא פיון דאילו לא תפסה ונמלך עליה לאכילה פטור דליבא שעורא בשעת הנסה דמשום דתפסה לא מחיב טפי דהא אפילו עבד עקירה והנחה בחזא במחשבה אפילו לבתר דתפסה פטור דלכמות שהן משערינו מדאורייתא:

מביאן וזהבא מדרבנן לטמא את הידים: סלקא דעתך אמינא הוואיל וטמאת פגול ונותר לטמא את הידים מדרבנן הוא אפלו כי אית בה שעורא מעקרא: בלי האי בטמאה דרבנן לא עביד רבנן דלימרו נמי כמות שהוא עבשו משתערין לטמא טמאת אכלין לכביצה הוואיל ולית בה שעורא קא משמע לן: דמעקרא לא הנה בה לאו אסור הוא אלא מביא בעלמא:

נד.

עין משפט בר מצוה
א מיי' פט"ו מהל' תרומות הל' ד': ב מיי' פ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' יד': ג מיי' פד' מהל' טומאת אוכלים הל' ט: ד מיי' פו"ד מהל' מאכלות אסורות הל' ד': ה מיי' פד' מהל' טומאת אוכלים הל' ו:
רבותו גרסום

תפוח של תרומה שריסקו. והעיסה של חולין:

נוקשה. עיסה שהוקשה ואינה לא חמוץ גמור ולא מרצה:

יותר ממנחת חוטא לפי שהיא סולת יבש וקשה להשות שלא יחסור או שלא יותיר:

רב יצחק אמר אין בה קושי לפי שאם מנבלה במים ואח"כ קומצה בשרה ובתר ניבול אין בה קושי (לפי שאם מנבלה במים ואח"כ קומצה כשיר ובתר ניבול אין בה קושי*) כ"ה כב"י במוקפין) ר' אילא סבר לא מצי למקמן לאחר ניבול מלכמות (שהן) שדי' קודם עד שהיה קמח משערין הקומן ואלו קמן לאחר ניבול שמה היה עבה או רכה ונמצא הקומן יתר או חסר מקומן קמח:

ורב יצחק סבר כמות שהיא עכשו משערין וכי קמן לאחר ניבול שפיר קמן:

בשר העגל שניתפח. שכן דרבו שהוא רכה בקמירה:

ובשר הקנה מתמעט. משתערין לכמות שהן קודם שניתפח אם היה בו כביצה מטמא טומאת אוכלין:

טהור לשעבר. אם נעה בו טומאה קודם שתפח טהור לפי שלא היה בו כשיעור:

וכן בפגול ויותר שלא היה בו שיער בתחלה ותפח ועמד על כשיעור חייב כרת האוכלו:

פגול וותר מדרבנן מו חייב כרת מדרבנן:

הואיל וטומאת פגול וותר מדרבנן דמטמא את הידים כדאמרין במס' פסחים גזוז משום עניי וחשוי כהונה:

כולי האי בדרבנן להחמיר דלשתערי כמות שהן:

מסורת הש"ס
א יומא מא:
ב משנה תרומות; ברכות לט:
ג קידושין סג:
ד סוטה טו;; יבמות מו; ביצה יג;; בכורות נח;; גיטין ל:
תורה אור השלם

פל־המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי כל־שאר וכל־דבש לא־תקטירו מקטנו אשה ליהוה [ויקרא ב, יא]

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אמה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וקאשם [ויקרא ו, י]

בַּמִּחְשָׁבָה בְּדֹאמְרוֹן בַּעֲלָמָא (שְׂבַת דף אָחר: ויננה פלומר מהא דר' אָלעָזר גופה מיתי פּרְכָא: אָלָא אִי כְמוֹת שֶׁהָן הִשְׁתָּא מְשַׁעְרִינוּ בְּצַר לָהּוּ מַעֲשָׂרוֹת לַעֲנִין מַדָּה אִי הִנֵּה כְּנֵל לָהּוּ לְהִגֵּן דְּתֵרֵס בְּמַנֵּן מִשְׁתַּפַּח מַעֲשֵׂר זוטא: תורמין תְּאֵנִיס עַל הַגְּרוּגְרוֹת וּבְמַנֵּין: מָקוֹס שְׁרָגִיל לַעֲשׂוֹת כּוּי שְׁמַרְצִין חֲנָשִׁיס שְׁיַעֲשׂוּ גְרוּגְרוֹת וַיִּשְׁתַּמְרוּ אוּ הוּא עַצְמוֹ וַיַּעֲשֶׂה אוֹתָם גְּרוּגְרוֹת לְאַחַר זְמַן עַם תְּאֵנִיס שְׁלֹו: מָקוֹס שְׁאִין רָגִיל לֹא דְבַעֲיִינוּ שְׂיתֵרֵס מִן הַמִּתְנַקִּיס וְתֵאֵנִיס לְחִין מִתְּקִיבִין וְאִין מִשְׁתַּמְרִין: אִי אִיכָא כְּהֵן שְׂיתַעֵס מִיד: תוֹרֵס מִן הַיָּפֶה שְׁמָא כְּהֵן יֹאכְלֵס מִיד תְּאֵנִיס יַפִּין וְאִין מִתְּנַזְמִין גְּרוּגְרוֹת מִתְּנַזְמִין וְאִין יַפִּין: וְלֹא גְרוּגְרוֹת עַל הַתְּאֵנִיס בְּמַנֵּין: וְאִפִּילוּ בְּמָקוֹס שְׁרָגִיל וְלֹא חֲמִרִין כּוּפּוּ שֶׁל כְּהֵן נִמְי לַעֲשׂוֹתָן גְּרוּגְרוֹת וְנִמְצֹא שְׁאִינוּ מִפְּסִידוֹן אָלָא זַיל בְּתַר הִשְׁתָּא וְהָרִי הוּא מִמַּעַט בַּמַּעֲשֵׂר: דְּלִיכָא כְּהֵן וּבַעֲי לְמַעַנְעִינָהּוּ עַד דְּלַגְּפַח כְּהֵן וְלִיתִיב לִיה הַלְּבָן תוֹרֵס מִן הַמִּתְנַקִּיס: בְּתַרִי טַעֲמִי כְּגוֹן הֶבֶא בְּדֹאמְרִינוּ רִישָׁא דְּלִיכָא כְּהֵן וְסִיכָא דְּלִיכָא כְּהֵן: וְלֹא מוֹקְמִי בְּתַרִי תַנְאִי דְּלֹא חֲמִרִי רִישָׁא וְסִיכָא דְּלִיכָא כְּהֵן וְתַפְרַכְתָּ וְהַקְּנוּ תוֹרֵס מִן הַמִּתְנַקִּיס תַנְאִי הִיא דְּהָא תַרִי תַנְאִי פְּלִיגִי בְּהַבִי: מִתַּנְי' שְׁנֵאִמ' כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ וְגו' חֲרִישָׁא חֲאִי דְחַתְּנִי וּמַשְׁמַרְן שְׁלֹא יַחֲמִינִי מִקְדָּם חֲמִיצָה מִשְׁתַּעֲי: עֲרִיכְתָּה טורני"ר: גַּמ' מַה"מ דְּחִיב [בְּשִׁירִיס] וְעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה דְּמַתְּנִיתִין לֹא שְׁמַעֲיִן אָלָא חֲמֵן דְּלַגְבוֹה אֲזַל:

קמב.) נוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל מִצַּד בַּמִּחְשָׁבָה. פִּי' בַּקּוֹנְטֵרַס בְּדֹאמְר בַּעֲלָמָא נוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל בְּצַד

וּבְמִחְשָׁבָה, מָה תְּרוּמָה גְּדוֹלָה בַּעֲזִין יָפֶה, אָף תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בַּעֲזִין יָפֶה.^(א) וּמִיַּנְה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי יוֹסִי: אֲבָא הִיָּה נוּטֵל עֶשְׂרַ גְּרוּגְרוֹת שְׁבַמְקָצוּעַ עַל תְּשָׁעִיס שְׁבַפְלָפְלָה. אִי אִמְרַת בְּשִׁלְמָא לְכְמוֹת שְׁהוּ אִמְרִינַן – שְׁפִיר, אָלָא אִי אִמְרַת כְּמוֹת שְׁהוּ – בְּצַר לָהּוּ. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁאִנִּי גְרוּגְרוֹת, הוּאִיל וַיְכּוּל לְשׁוּלְקוֹן וּלְהַחֲזִירָן לְכְמוֹת שְׁהוּ. ״תָּנוּ רַבָּנַן: תוֹרְמִין תְּאֵנִיס עַל הַגְּרוּגְרוֹת, בְּמָקוֹם שְׁרָגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִיס גְּרוּגְרוֹת, וְלֹא גְרוּגְרוֹת עַל תְּאֵנִיס, וְאִפִּילוּ בְּמָקוֹם שְׁרָגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִיס גְּרוּגְרוֹת.

אָמַר מַר: תוֹרְמִין תְּאֵנִיס עַל הַגְּרוּגְרוֹת בְּמָקוֹם שְׁרָגִילִין לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִיס גְּרוּגְרוֹת. בְּמָקוֹם שְׁרָגִילִין – אִין, בְּמָקוֹם שְׁאִין רָגִילִין – לֹא. יְהִיכִי דְמִי? אִי דְאִיכָא כְּהֵן, מָקוֹם שְׁאִינוּ רָגִיל – אֲמַאי לֹא? וְהִתְנַן: מָקוֹם שְׁיִיש כְּהֵן תוֹרֵס מִן הַיָּפֶה! ^(ב)אָלָא פְּשִׁיטָא דְּלִיכָא כְּהֵן, אִימָא סִיכָא: וְלֹא גְרוּגְרוֹת עַל הַתְּאֵנִיס, וְאִפִּילוּ בְּמָקוֹם שְׁרָגִיל לַעֲשׂוֹת תְּאֵנִיס גְּרוּגְרוֹת. וְאִי דְּלִיכָא כְּהֵן, אֲמַאי לֹא? וְהִתְנַן: מָקוֹם שְׁאִין כְּהֵן – תוֹרֵס מִן הַמִּתְקַיִּיס! אָלָא פְּשִׁיטָא דְּאִיכָא כְּהֵן. רִישָׁא דְּלִיכָא כְּהֵן, סִיכָא דְּאִיכָא כְּהֵן? אִין, רִישָׁא דְּלִיכָא כְּהֵן, סִיכָא דְּאִיכָא כְּהֵן.^(ג) אָמַר רַב פֶּפְא: שְׁמַע מִיַּנְה, דְּחַקִּינַן וּמוֹקְמִינַן מִתְּנִיתִין בְּתַרִי טַעֲמִי, וְלֹא מוֹקְמִינַן בְּתַרִי תַנְאִי. ״מִתְנִי כָּל הַמִּנְחֹות נִילוּשׁוֹת בַּפּוֹשְׁרִין, וּמַשְׁמַרְן שְׁלֹא יַחֲמִיצוּ, וְאִם הִחֲמִיצוּ שְׁיַרְיָה – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנַאֲמַר ״כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֲמִץ״, וְחֲקִיב עַל לִישְׁתָּהּ, וְעַל עֲרִיכְתָּהּ, וְעַל אִפְּיִיתָהּ.^(ד) גַּמְי מָנָא הָנִי מִיַּלִּי? אָמַר רִיש לְקִיש, דְּאָמַר קָרָא: ״לֹא תֹאפֶה חֲמִץ חֶלְקָם״, אִפִּילוּ חֶלְקָם לֹא תֹאפֶה חֲמִץ. וְהִאי לְהַכִּי הוּא דְאֲתָא? הִאי מִיבְּעִי לִיָּה לְכַדְתְּנָא: ״לֹא

תֹּאפֶה

אָחַר מַשְׁמַע שַׁר"ל מִשּׁוֹם דְּתַנִּיב וְנִחְשַׁב שְׂרִי לְאָכֵל בְּלֹא הַפְרָשָׁה וְשְׂרִי נִמִּי בְּשִׁתְּיָה ע"י שְׁנוֹתָן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל בְּצַד אָחַר דְּכָל זֶה נִפְקָא מוֹנַחֲשַׁב עוֹד פִּי' לְשׁוֹן אָחַר בְּפ' בְּתָרָא דְּבִכּוּרוֹת (דף נט.) בַּמִּחְשָׁבָה שְׁמַחֲשַׁב וְאוֹמַר שְׁנִי לְגִין שְׁאִנִּי עֲתִיד לְהַפְרִיש אַע"פ שְׁעֵתָה חִינוּ מִפְּרִיש כְּלוּס ור"ל דְּדַבּוּר צָרִיךְ וְהָא דְּשָׁרְיָא בְּלֹא הַפְרָשָׁה חֲרִי מִחְשָׁבָה וְאִשְׁפַּסּוֹן נִמִּי דְּקָתָא דְּחֲרִי לְמַחְשָׁבָה דַּבּוּר כְּמוֹ עַל כָּל דְּבַר פְּשָׁע דְּאִמְרִינוּ (פ"מ דף מד.) דְּחִיב עַל הַמִּחְשָׁבָה בַּמַּעֲשֶׂה וְנִרְאָה דְּבִלֹא דַּבּוּר נִמִּי הִנֵּה תְּרוּמָה מִדַּעְתָּן בַּמַּסְכַּת תְּרוּמוֹת (פ"א מ"א) חֲמַשֶּׁה לֹא יִתְּרִמוּ וְאִם תִּקְרִמוּ חִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה חֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן וְקַתְנִי סִיכָא חֲרַשׁ שְׁדַּדְּרוּ חֲכָמִיס שְׁאִינוּ שׁוֹמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר מַשְׁמַע הָא שׁוֹמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וּמִיָּהוּ בְּתוֹסַפְתָּא דְּמַסְכַּת תְּרוּמוֹת מִצְאֲתִי מַפְנִי מַה חֲמַרו חֵלָס לֹא יִתֵּרֵס מַפְנִי שְׁאִינוּ יְכוּל לְבָרֵךְ מַשְׁמַע חֲאִי מְבָרַךְ אַע"פ שְׁלֹא יִדְבַר בְּהַקְרָמָה שְׁפִיר דְּמִי ופ"ג דְּשַׁבְעוּעוֹת (דף כו:) נִמִּי מַשְׁמַע בְּהַדְיָא כְּשֶׁנֶּאֱמַר בְּלַבּוּ אַע"פ שְׁלֹא הוֹצִיא בְּשַׁפְתָּיו גְּבִי כָּל נְדִיב דְּקֹאמַר דְּהוּוּ תְּרוּמָה וְקַדָּשִׁיס שְׁנִי כְּתוּבִין הַבְּאִין בְּאֶחָד וְלֹא יִלְפִי' מַעֲוִיהוּ שְׂבֻעָה וּבְמַה שְׁאָכֵל בְּלֹא הַפְרָשָׁה בְּזֶה חִין קַפִּידָא דְּלַבְלִי עֲלָמָא שְׂרִי בְּכָל מָקוֹס אַע"פ שְׁאִינוּ מִפְּרִיש עֲתָה בְּדַמוּכַח הִיא דְּהַלּוֹקֵס וַיֵּן מַבִּין הַכּוּתִיס (גָּטִין דף כה:) דְּשַׁרִי לְבָלִי עֲלָמָא אִי לֹאוּ מִשּׁוֹם דְּחִין בְּרַכָּה אִוּ מִשּׁוֹם דְּחִינְשִׁין לְבָקִיעִת נוֹד וַיֵּש מְקוּמוֹת דְּשַׁרְעִין כְּשֹׁאוֹמַר מַעֲשֵׂר שְׁנִי לְצַפּוֹנוּ אוּ לְדְרוֹמוֹ (דְּמַאי פ"ה מ"א ב) וּא"ת וְכִינוּ דְּשַׁרְעִין תְּרוּמָה ע"י שְׁנוֹתָן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל בְּצַד אָחַר חֲמַאי חִין מַגְבִּיהִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת כּוּיִס טוֹב הָא קָנוּ בַּמַּסְכַּת שְׂבַת פֶּרֶק נוּטֵל (שְׂבַת דף קמא:) ר' יְהוּדָה אוֹמַר אָף מַעֲלִין אֶת הַמְדַמַּע בְּאֶחָד וּמֵאָה וּפְרִיךְ בְּגִמְרָא (שָׁם דף קמב.) הָא מִתְּקַן הוּא וְשְׁנִי ר' אֶלְעָזָר בַּר"ש הִיא דְּאָמַר נוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל בְּצַד

אָחַר. וְלַהֲכִי לֹא חֲשִׁיב תְּקוּן בְּשַׂבַּת כְּשֶׁמַּעֲלָהּוּ פִּינוּ שְׁאִפְשֵׁר בַּמִּחְשָׁבָה וְהֶכָא נִמִּי אִפְשֵׁר בַּמִּחְשָׁבָה וי"ל דְּשֹׁאֲנִי מְדַמַּע שְׁבַבֵּר נִתְקַן חֲבָל תַּחֲלַת תְּקוּנוֹ שֶׁל טַבֵּל לֹא הִנֵּה שְׂרִינוּ מַטַּעַס דְּאִפְשֵׁר בַּמִּחְשָׁבָה וְאִפִּי' דְּמַאי אֶסוּר לְתַקַּן בְּשַׂבַּת כְּדַמוּכַח בְּבִמָּה מַדְלִיקִין (שְׂבַת דף לז.) אַע"ג דְּשַׁרִי לְתַן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכֵל בְּצַד אָחַר כְּדַמוּכַח בַּפ"ק דְּחֵלִין (דף ו:) גְּבִי ר"מ שְׁאָכֵל עָלֶיהָ שֶׁל יָרֵחַ בְּבִית שְׁאֵן: וְלֹא מוֹקְמִינַן בְּתַרִי תַנְאִי. דְּהוּא מַצִּי לְאוֹקְמִי בַּחַד טַעֲמָא וּבְתַרִי תַנְאִי דְּבָלָה דְּלִיכָא כְּהֵן וְרִישָׁא רַבָּנַן וְסִיכָא בְּרַבִּי יְהוּדָה דְּפִלְגִי אֲדַרְבַּנּוּ בְּפֶרֶק שְׁנִי דְּמַסְכַּת תְּרוּמוֹת (מ"ו) וְקֹאמַר לַעֲוֵלָם תוֹרֵס מִן הַיָּפֶה: כָּל הַמַּעֲנוּת נְלוּשׁוֹת בַּפּוֹשְׁרִין. אַע"ג דְּאִמְרִינוּ בְּפ' כָּל שַׁעַה (פְּסָחִיס דף לו.) חֲטִיין שֶׁל מַעֲנוּת חִין לִוְתַּתִּין אֹתָן הָא מְפָרַשׁ הֵתָם מִשּׁוֹם דְּלִוְתַּתִּיה לִיתָא בְּמָקוֹס זְרִיזִין חֲבָל לִישָׁה זְהִי דְּלִיתָא בְּזְרִיזִין בְּמָקוֹס זְרִיזִין אִיתָא דְּאָמַר מַר בְּלָלָה זַר כְּשֶׁרָה חוּץ לַחוּמַת עֲזָרָה כְּסוּלָהּ וּמַכָּן קַשִּׁיא דְּמַשְׁמַע כָּל הַמַּעֲנוּת אִפִּילוּ לְחָס הַפְּנִיס דְּהוּי בְּכָלֵל כָּל הַמַּעֲנוּת וְהִיא לֹאוּ בַּמָּקוֹס זְרִיזִין הִיא דְּחָנוּ לְחָמוֹן בְּפ' שְׁמִי הֶלְחָם (מַעֲנוּת דף צה:) דְּלָחָם הַפְּנִיס לִישְׁתַּן וְשַׁרְיכְתָן בַּחוּץ וַיֵּש לױמַר דְּהָא חֲמִרִין בְּפ' כָּל שַׁעַה (פְּסָחִיס לו.) צַבּוּר שְׁאִנִּי וּמִיָּהוּ קַשִּׁיא מִמַּנְחַת מֵאֲפֶה דְּיַחֲסִיד הִיא וְלִישְׁתַּן וְשַׁרְיכְתָן בַּחוּץ כְּלָחָם הַפְּנִיס דַּמ"ש פִּינוּ דְּלֹא בְּעִיָא שְׁמֵן עַד לְאַחַר חֲפִיָּה כְּדִקְאָמַר לְחָמוֹן (מַעֲנוּת דף עז:) הַחֲלוּת בּוֹלְלָן א"כ לֹא קֹדֶשֶׁה עֲדִין וְהוּיָא לִישְׁתָּה בַּחוּץ וי"ל דְּבַפ' שְׁמִי הֶלְחָם (לְחָמוֹן מַעֲנוּת צה:) פְּרִיךְ רִישָׁא חֲסִיכָא וּמַשְׁנִי לָהּ רַב אֲשִׁי וּמַסִּיק דְּבִירוּתָא הִיא וצ"ל מִי שְׁשָׁנָה זֹו לֹא שְׁנָה זֹו לְמ"ד מַצַּת יְבֵשׁ נִתְקַדָּשָׁה לִישְׁתַּן בְּפָנִיס דְּעַשְׂרוֹן נִתְקַדַּשׁ וּכּוּ הִיָּה מוֹדֵד לְכָל הַמַּעֲנוּת כְּדַתְּנָן פ' שְׁמִי מַדּוּת (לְחָמוֹן מַעֲנוּת פז.) וְתַנְא דְּהֶכָא סַבֵּר מַצַּת יְבֵשׁ נִתְקַדָּשָׁה וְקַשִּׁיא קֶצֶת דְּלֹא מַסִּיק הִאי טַעֲמָא בְּפ' כָּל שַׁעַה (פְּסָחִיס דף לו.) וְשְׁמָא נִקְטָה הִיא טַעֲמָא דְּהוּי בְּכָל הַמַּעֲנוּת כְּגוֹן מַנְחַת כֶּסֶת וּמַחֲבַת וּמִרְחָשַׁת אִפִּילוּ לְמ"ד מַצַּת יְבֵשׁ לֹא נִתְקַדָּשָׁה:

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

נה.

עין משפט בר מצוה

א מו"י פה' מהל' תרומות הל' א:

ב מו"י פה' מהל' תרומות הל' א:

ג מו"י פה' מהל' תרומות הל' א:

ד מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' כא:

ה מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יד:

ו מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' טו:

רבינו גרשום

וימונה. כלומר יש בה עוד קושיא אחרת:

בצר לה להתרומת מעשר. (*סייך לקץ ג' ע"ב בבמ' מאי חסירה או יתירה. לשנא אחרינא כי מביא שאר ונותן לתוך הקדירה אמאי קאמר אף הא הא היתה חסירה או יתירה ולשקול פורתא מן הסולת שבשעחון שמונח על גבי השאור ויטלישה אכריא בכלי אחר ללחמתי' כעין האי שאר שבשעחון או עבה או רך ולענין כמה לטופי שבשעחון או ליבצר בהאי כלי שט וליהדר וילטישה האי שאר כחלא עס השאור שבשעחון ויפחות או ויוסף מן הקמח שבשעחון לפי תוספת השאור השני או פחות):

גזיר' דילמא אתי למסקל מעלמא מן החולין לנסות כן ואחר כן יערבנו עם זה שבשעחון(*) ע"כ.:

תרומין התאנים על הגרונות אע"פ שהתאנים אין משתמרין בגרונות האיל והן ישות ורעילין לעשותן גרונות תרומין:

מקוס שס כהן שאובלן מיד תרומין מן היפה אע"פ שאין מתקיים שמד אובלן הכהן:

אלא פשיטא דליכא כהן. ואי רעיל לעשות מהן גרונות תרם ואי לא לא:

נה:

רבינו גרשום

אפייה בכלל. לא תעשה היתה: לאיתויי קטוף. מהא(רבינו מפרס דקוטף) הוא מלשון תלישה וכ"ה בערוך ערך קטף ב' והוא מלשון הכתיב הקטופים מלוח עני שוח. שיתוש העיסה לכל חלה וחלה אע"ג דלינו מעשה חשוב: אנו מחלקים קא דרשינו. ראש החמץ שריה דעובר ולא מן תאפה חמץ:

ואימא כוניה. לא תאפה נמי לתלקס (קאמר) [אתר] ולא מצית למשמע מינה למעשה יחידי:

המרחיקו זה מה אחד בפרשת ויקרא ואחד בעצ ארת אחרן: ושחט אותו בשעיר של נשיא כתיב:

לקיבעו. כלומר לעכב:

ת"ל ושחט את החטאת במקום העולה. בשערת יחיד כתיב:

לאו משום דהוי כלל ופרט המרוחקים זה מזה. במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת כלל והאז בסדר ע. תשחט אותו במקום פרט והוא שוקרא. ואל לאו דכתב רחמנא תשחט את החטאת הוה אחינא און בכלל אלא מה שבפרט והוי דנשיא הא דבעי צפון אחרינא לא:

פרט וכלל הוא דפרט נכתב קודם:

הסתא דנפקא ליה מושחט את החטאת שכל חטאות טעינון צפון אותו למעטו מאי:

ואון שעיר נחשון. אע"ג דהוי שעיר נשיא כוונתה:

מדיכול למימר וסמך ידו על ראשו וקאמר על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון:

אף אני אביא לישתנה וציריכתה כו'. וא"ת אי דאתרו אכל תגא ותגא אפי' אפה ואפה נמי כמו אל תשתנה אל תשתנה צניזר (מכות דף כא).

ה"ג זיין צפרק צתרא דמכות (דף כ:) גפי חייב על כל קרחה וקרחה ומוקי לה דסך חמשא ארבעתה נשא ויש לומר דהבא אפי' התרו על כל אחת ואחת אצטריך קרא משום דבבר נפקלה ונהו למינא דפטור דגדרשנין לקמן (מנחות דף נו.) המחמץ את השערה חייב ואת הפסולה פטור קא משמע לן דהבא חייב מאחר דליבא אלא פסול טל חמון דמרבנין מהבא מחמץ אחר מחמץ שהוא חייב: אם בן לכתב חלקם לא תאפה חמץ. תמה כי כתב נמי הכי הנה דרשנין לחלק מדכותיב לא תאפה דהזכיר אפיה ולא כתיב תעשה דפן מתרצים אהא דדרשנין גפי שבת (דף ע.) לחלק מלא תבשרו ומקשיני הא אצטריך להבשרת בת כהן ולא דמיא שבת משום דכותיב דכל מושבותיבם דמשמע בית דין ואמר רחמנא לא תבשרו ומתרצני דאי לבת כהן לחודה לכתב לא תששו מלאכה דכל מושבותיבם ונהו ודשיני נמי דמיתת בית דין לא דמי' שבת וי"ל דלא דמי דהבא הוי אמרינן דאפיה דאשר רחמנא אשכריס דהינו חלקם אכל לא תעשה אקמן כתיב דאשר כל עשויית: כלל ופרט המרחקין זה מזה אין דנין אותו ופרט. תמה לרבא דאמר דנין כפ' בגות כותים (נהה נג.) מאי אבא למימר וי"ל דהתם דוקא דנין לפי שהוא בחדא בחדא אכל הכא חדא ביוקרא ומד בעי את אחרן הוו בתרי עגונים ומודה דאין דנין בדאמר כפ"ק דפסחים (דף ו:) אפי' למ"ד דנין ה"מ בחד עגנא אכל בתרי עגניי אין דנין והא דפי' הסוקטרים בפסחים דמ"ד דנין הונו רב דאזא בר אבהו דשמעין לא דק דהבא אפי' בתרי עגניי קאמר אלא אפלוגתא דאשני ורבא קאי וא"ת בצפרק נגמר דנין (פאהדיון דף מה:) דדרש והימת ותלית כלל כי קוללת פרט אי הוי מקרבי אין בכלל אלא מה שבפרט השתא דמרחקי אתא לרבויין עע"א לרבא דאמר דנין לא הנה ליה לרבויי מדי לאשני דאמר אין דנין לא הנה ליה למדן כלל וי"ל פיון דאפסוקי דגדר אחר שאינו מאותו עגון דכותיב (דגברים כ"א:כ"ג) כי קבר תקדמו הנה ליה בתרי עגניי ואין דנין והתם דריש מבח דמעגדא הנה בכלל והימת ווצא מן הכלל ורבי אלעזר נמי מבח זה הוא דן ואין להקפיד אהא דדרשנין הבא דבר שהיה בכלל ווצא מן הכלל ללמד לאיתויי לישא וצריכה וקטוף וכן צפרק כלל גדול (שבת דף ע.) גפי הדגירה לחלק וכפ"ק דיעבדות (דף ו:) דקאמר מדבר שהיה בכלל ווצא מן הכלל פיצר והפסא אשר תאכל דבשר מדבחי השלמים ומשמע קדשי דבד העיני: או אינו אלא שנה טעון צפון. פרט בבחיטרים וקרא דבמקום אשר תשחט העולה תשחט החטאות בשעיר נשיא כתיב משמע דבעי למעוטי בלוי חטאות וקשה א"כ לא צריך לבשואל אומר ושחט את החטאת זה כנה אב תפוק לה [דבגופה כתיב בלא פגון

אף אני אביא וכל תגא ותגא אפי' אפה ואפה נמי כמו ואי דלא אתרו בה אלא תגא התרבה אמאי חייב דכי

⁽ⁿ⁾תאפה חמץ" – מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר "לא תעשה חמץ"! לפי שנאמר "לא תעשה חמץ", יכול לא יהא חייב אלא אחת על פוילם? תלמוד לומר: "לא תאפה".

^(a)אפייה בכלל היתה, למה יצאת להקיש אליה? מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי, וחייבין עליה בפני עצמה, אף אני אביא לישתנה וציריכתה. וכל מעשה יחידי שבה, לאיתויי קיטוף, שהוא מעשה יחידי, וחייבין עליה בפני עצמה. אנו מ"חלקם" קאמרינו. ואימא: פוליה להכי הוא דאתא? אם כן, לכתוב "חלקם לא תאפה חמץ", מאי "לא תאפה חמץ חלקם"? שמועת מינה תרתי. ^(a)ואימא: אפייה, דפרט בה רחמנא, ליחייב חדא; אינה ליחייב חדא אפוליה! משום דהוה דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל פולו יצא.

ואימא: "לא תעשה" – כלל, "לא תאפה" – פרט, כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט; אפייה – אין, מידי אחרינא – לא. ⁽ⁿ⁾**אמר רבי אפטוריקי: משום דהוי כלל ופרט המרוחקין זה מזה, וכל כלל ופרט המרוחקין זה מזה – אין דנין אותן בכלל ופרט.** ⁽ⁿ⁾**מתיב רב אדא בר אבהו, ואמר ליה כדי: וכלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותן בכלל ופרט? והתנא: "ושחט אתו במקום אשר ישחט העלה לפני ה' חטאת הוא" – היכן עולה נשחטת? בצפון, אף זה בצפון. וכי אנו מכאן למידין? והלא כבר נאמר: "במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת"! הא למה זה יצא? לקובעו, שאם לא שחט אותו בצפון – פסלו. אתה אומר לכה יצאת, או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון? תלמוד לומר "ושחט את החטאת במקום אשר ישחט את העלה", זה כנה אב לכל חטאות שטעונות צפון. ⁽ⁿ⁾**טעמא דכתב רחמנא "ושחט את החטאת", הא לאו הכי הוה אמינא שזה טעון צפון, ואין אחר טעון צפון. מאי טעמא? לאו משום דהוה כלל ופרט, ואף על גב דמרוחקין זה מזה, דנין אותן בכלל ופרט. מתקיה ליה רב אשי: האי כלל ופרט הוא?! פרט וכלל הוא, ונעשה כלל מוסרי על הפרט, (ואיתרבי) [ואיתרבז] להו כל מילי. אלא תנא, "אתו" קא קשיא ליה, והכי קאמר: או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון, דכתב רחמנא "אתו". והשתא דנפקא ליה מ"ושחט את החטאת", "אתו" למעוטי מאי? למעוטי (נחשון, ושחט. עוף, בפסח סימן). "אתו" בצפון, ואין שעיר נחשון בצפון. ⁽ⁿ⁾**סלקא דעתך אמינא: הואיל ואיתרבי לענין סמיכה, ליתרבי נמי לענין צפון, קא משמע לן. וסמיכה גופה מנלו? דתנא: "וסמה ידו על ראש השעיר" – לרבות שעיר נחשון לסמיכה, דברי רבי יהודה.******

רבי שמעון אומר:

לרבות

מעשה יחידי מעשה חשוב בעני עצמו: לאיתויי קטוף שמתליק פניה פנים אע"ג דלאו מעשה כל כן הוא: אנו הך דרשא דשכריס מחלקם קאמרי' מדקמיון חלקם ללא תאפה: אימא כוניה לשכריס אתא דכותיב חלקם ולישה וצריכה ואפיה דלהווי חייב על הקמן [ובשכריס] מהיבא וצבת ואימא אפיה דפרט בה קרא ואפתיה מן הכלל לחיוכי ענה תגא ואכלהו אינה תגא ולא לחייב (אלא) תרתי: מרחקין לא תעשה ביוקרא לא תאפה בעי את אחרן: ושחט אותו בשעיר נשיא כתיב: בצפון בעולה כתיב על ירך המזבח צנה ביוקרא: והלא דבר נאמר כו' והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: לקבעו עשה עניו הדכות לעבד: או אינו אלא לכה וצאה ענה טעון צפון ולא אחר ומה לני מקום במקום אשר וגו' תשחט החטאת בשעיר נשיא הדכות מדבר: ת"ל פסוק שלישי ושחט החטאת וגו' ללמד זה כנה אב לכל החטאות ללמד עליהן שטענון צפון: כלל ופרט תשחט החטאת כלל כל החטאות בצפון ושחט אותו פרט שעיר נשיא ולא אחר דאע"ג דמרחקין דושחט אותו כתיב ביוקרא ותשחט החטאת כתיב בעי את אחרן: האי פרט וכלל הוא דושחט אותו כתיב דרישא והדר כלל בעי את אחרן ואתרבו ליה כל חטאות ואכתי ושחט את החטאת במקום העלה למה לי אלא וצאי לאו כלל ופרט המרחקין קא קשיא ליה [אלא אתו קא קשיא ליה] ומשום הכי אצטריך פסוק שלישי: והשתא דנפקא לה מושחט את החטאת ולא אמרינן אין אחר טעון צפון אלא דנשיא אותו למה לי והא ליבא למימר דלמעוטי שאר חטאת מעבובא קאתי דהא בשחיתת קדשים מינו צפון לכל חטאות בין למצה בין לעבד כפ' אינהו מקומן (נבחים מט:). שעיר נחשון שהקריבו הגשאים שעירי חטאות בהגבת המזבח ולהכי קטמ נחשון דהוא הראשון וההו ממעט דאין טעונין צפון דלא בלאו על חטא כשאר חטאת: וסמך ידו על ראש השעיר כנשיא כתיב ומני למכתב וסמך ידו על ראשו טעמיהו דר' יהודה ור"ש מפרש צפרק שני מדות (מנחות דף עב:):

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דדבה פרשה יב ג; ספרא צו פרק ג א; תוספתא מנחות ב מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי ג ספרא ברייתא דרבי ישמעאל יא; פסחים קכ; ספרא ברייתא דרבי ישמעאל ב; יבמות ז; כבורות ו; במדבר רבה; כריתות ב; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי

ד נדה לג.

ה זבחים מח; ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ו י-יא ו בבא מציעא לב. ז זבחים מח: ח ספרא ויקרא דבורא דחובה פרשה ו ח; לקמן צב:

תורה אור השלם

[ויקרא ו, י]

[ויקרא ב, יא]

[ויקרא ד, כד]

[ויקרא א, יא]

[ויקרא ו, יח]

[ויקרא ד, כט]

[במדבר ז]

[ויקרא א, ד]

נו:

עין משפט נר מצוה

א מווי' פו"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יד: ב מווי' פט"ז מהל' איסורי ביאה הל' י: ג מווי' פט"ז מהל' איסורי ביאה הל' יא: ד מווי' פא' מהל' איסורי המזבח הל' ח: ה מווי' פב' מהל' בבורות הל' ח, טושי"ע יו"ד סי' שיו סעי' א: ו מווי' פו"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' טז:

 רבינו גרשום
--

ר' שמעון מיקל מכלה דלמר אף נשחט על אותו מום. דקסבר דמקחו אף במקום שעשה מום ויטחוט [אותו] על מום שנעשה בכונה ויחבל כלו לכהנים:

במחמץ אחר מחמץ. היינו אופה אחר ערין:

אם על כרות הא חיוב. שעדיין נסתיירו בו מקצת כותע:

על עותק לגמרי. לא כ"ס:

לא נחלקו אלא במטיל מום כבעל מום. דהאי כבור שאחזו דם היינו בעל מום:

ורבנן סברי תמים יהיה לרעון כל מום לא יהיה בו. כלומר כשהא תמים ורואי לרעון אסור להטיל בו מום:

[ההיא] למעטיו בעל מום משיקרו. שנוכל כמותו דאין אסור להטיל בו מום. כגוף דעתן אמרנא האיל ואסורי בנחא ועטויה כדאמרין בפרק הלוהק עובר פרתו של נכרי וכל שקדם הקדשם את מומן וכו'.

אמר מום. כלומר יכול למימר מום ואמר כל מום לרבות:

רבי שמעון אומר אף נשחט על אותו מום. פירש בקונטרס רבי שמעון לטעמה אף נשחט על אותו מום רבי שמעון לטעמה דבר שאין מתקבץ ומתר (שבת דף קלג.) זה לא נתקבץ להטיל בו מום על מנת לשחט עגיו וקטניא דתנן במסכת בכורות דף ב' פל פסולי המזבשין (בכורות דף לג:) בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקזיזין לו דם דברי רבי יהודה וחכ"א יקחו ויגלגד שלא יעשה לו מום ואם עשה בו מום דרי זה לא ישחט עגיו ר' שמעון אומר יקחו אע"פ שעשה בו מום ומיתו בנמי ברייתא דשמעוני ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופרקי. הי ר' שמעון אלימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמישין שמואל דבר שאין מתקבץ ומתר אלא שמואל כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון דברייתא מטעם דבר שאין מתקבץ אלא אפי' במקבץ נמי שרי ונתע דהא מפרש בשמעתין דפליגי במטיל מום דבעל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקחו אע"פ שעשה בו מום דתמים יהיה לרעון פתוב ויגלגד שלא ישחט עגיו דגזרינן דלמא אחי לאגרומי ולהקח אפי' בלא אחזו דם ורבי שמעון מקל טפי דלא גזר נשרי אף לשחט עגיו אע"פ שעשה מום במקבץ והא דמפרשינן טעמא דר' שמעון במקציתין משום דבר שאין מתקבץ הינו טעמא משום דעל ברייתן מתני' לא אורי פשין ברייתא דמתני' תנן וחכ"א יקחו ויגלגד שלא יעשה בו מום ובברייתא קתני וחכ"א יקחו אף ע"פ שעשה בו מום אלא הינו טעמא משום דברייתא מרי בשאין לו רפויה אא"כ יקחו במקום שעשה בו מום פמו דאין או בניב שפתיס האנך חביב דך אחת דם פמוס והנה ליה במטיל מום דבעל מום

ואפילו במקבץ נמי שרי מאחר דאין לו רפויה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחט עגיו דלמא אחי לטענת בו מום פשיט לו רפויה דענין אחר ורבי שמעון לא

גזר חבל במקמי' פשיט לו רפויה דהקת הגוף שאין עושה מום ואפי' דבי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום עושה בו מום ורבנן שרו במקום שאין עושה בו מום דלא גזר רבי שמעון אומר יקחו אע"פ שעשה בו מום כלומר אף במקום שיכול לבא לידי מום ולא שיהא פסוק רישה נשרי דר' שמעון לטעמה דאמר דבר שאין מתקבץ ומתר והשתא ניחא ההיא דפ"ק דפסחים (דף יא.) דמיתו התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה מהודן שאדם שהוא על ממנו אי שרת לה במקום שאין עושין בו מום אחי למעבד במקום שעושין בו מום ורבנן כל שכן דאי לא שרת לה אחי למעבד והשתא מה צריך לטעמא דרבנן הול"ל דרבנן שרו משום דאפילו מטיל מום במקבץ ניכא אסורא דאורייתא בדגרשינן תמים יהיה לרעון אלא הינו טעמא בדגרשית דהתם מרי פשיט לו רפויה ע"י הקצת הגוף שאין עושה בו מום וקצת קטניא מתורת פהנים דדרש התם קראי ומיתו עשה פלוגתא דמתני' דהנה ליה לאחינוי פלגתא דברייתא והבי איתא בפירשת אמר אל הכהנים תמים יהיה לרעון אין לי אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו וכול דכל מן הגג אז נשבר והא עובר עגיו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מפאן אחריו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לד.):) הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חיב. ההנה הרב רבינו יעקב מאורוליני"ש מהא דאמרין פ"ק דע"ז (דף יג.) (דמרא עיר פיש דה עבודת פוכבים) גבי מקדש בזמן הזה דאאמרין נועל דלת בפניה ויהא מתה מאליה ופרין ונשניה נסמרא ומשני דבא שגריא במטיל מום דגרשין מום נגריא מטיל מום מעליא הוא ומשני פאן בזמן ששית המקדש תם כו' ופרין ולהי' במטיל מום דבעל מום דאע"ג דלא חזי להקדשה אסור ומשני דעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה לדמיה חזי לאפוקי הכא דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה והשתא הכי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה וחיב וי"ל דבזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מחיבי טפי דאמר הכא דאפילו מאן דפטור מטיל מום דבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחיב: להביא נותן אחר בוכת. פי' בקונטרס דא אחר וכת את הביצים והניחם תלויים בפים ובא אחר ונתקן לגמרי ואי אפשר לומר פן דבבכורות, פרק על אלו מומין (בכורות דף לט.): אמרינן דניתק וכרות לא הוו מומין פרוש משום דאיתנהו בפים ונראה דכורת הינו שפרכו ממקום חפורי ולא שנקרכו לגמרי: אלא למעוטי פסולי המזבשין לאחר פדיונם. הנה מצו למימר למעוטיו בזמן הזה דחשיב ליה בפ"ק דע"ז (דף יג.) נראה דעלמא נשמא לא צריך קרא להבי: אמר מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל ויתמה דבריש אלו עוברין (פסחים מג:) דפרין ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הנשים פי כל לרבות ערובו ובי תימא רבי אליעזר לא דריש פי כל והתנא כו' מאן שמעת לה דדריש כל ר' אליעזר מאי קושיא הא איבא תנאי טובא דדקדשי כל וכן ר' שקיבא בפרק התערוכות (וקחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קטרא ליה התם דלא משתמיט תנא פשוט דבתא [שניקבר] דמשקבת חמץ דבת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן התם כל יש מקומות דגרשינן בגון דמקדשה (פ"ק דף סג.) דאמר כל רפיא הוא ובפרק ב' דספה (דף כז:) דריש כל האורח פישראל יטבו דפרכת מלמד שכל ישראל יושבין בספה אחת ור' יהודה דריש הכא כל מום למטיל מום דבעל מום לא דריש התם כל בריש אלו עוברין (פסחים דף מג:) ובפרק קמא דבריות (דף ד:) גמי דריש ר' יהודה כל דם לכה נראה דהתם פליה דדבר שאין סבירא לרבות בגון ערובו ובגון מקצתו דכל תקטירו הני דוקא שין לזמנות ועל זה האמר פמאל בר' אליעזר דדריש כל לרבות דבר שאין סבירא לרבות: הניח שאור על גבי עשה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה. ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשה בגון לישה ושריכה ונאפיה וקטוף הכי נמי לא תעשה קרינן דה: ומעשה שבת פי האי גונא מי מחיב כו'. אע"ג דהדפיק פת דפגור מחיב התם משום דדרכו לאפית פלו חבל פאן בפאדס מניח לפת שאור שלם ע"ג עפה אין דרבה להתחמץ פליה אלא אותו צד לחויה שנוגע בשאור ואותו צד עצמו אין דרכו להתחמץ חמוץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נקשה) דדמי למאכל פן דרופאי לפיקו מדמי לה מעשה צלי של שבת דהפך בו חיב לא הפך בו פטור דכל בצד אחד במאכל פן דרופאי לאו כלום הוא:

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

אף נשחט על אותו מום רבי שמעון לטעמה דבר שאין מתקבץ ומתר (שבת דף קלג.) זה לא נתקבץ להטיל בו מום על מנת לשחטו עגיו: אפי' ימות אם לא יקטנו אין מקזיזין לו כפ"ק דפסחים (דף יא.) [מפרש טעמא דר"י] מהודן שאדם שהוא על ממנו אי שרת לה מקום שאין עושין בו מום אחי למעבד במקום מום ובמקום מום ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דאמר: הכל מודים אע"ג דפליגי במטיל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקחו אע"פ שעשה בו מום ומיתו בנמי ברייתא דשמעוני ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופרקי. הי ר' שמעון אלימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמישין שמואל דבר שאין מתקבץ ומתר אלא שמואל כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון דברייתא מטעם דבר שאין מתקבץ אלא אפי' במקבץ נמי שרי ונתע דהא מפרש בשמעתין דפליגי במטיל מום דבעל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקחו אע"פ שעשה בו מום דתמים יהיה לרעון פתוב ויגלגד שלא ישחט עגיו ר' שמעון דברייתא דלמא אורי פשין ברייתא דמתני' תנן וחכ"א יקחו ויגלגד שלא יעשה בו מום ובברייתא קתני וחכ"א יקחו אף ע"פ שעשה בו מום אלא הינו טעמא משום דברייתא מרי בשאין לו רפויה אא"כ יקחו במקום שעשה בו מום פמו דאין או בניב שפתיס האנך חביב דך אחת דם פמוס והנה ליה במטיל מום דבעל מום

ואפילו במקבץ נמי שרי מאחר דאין לו רפויה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחט עגיו דלמא אחי לטענת בו מום פשיט לו רפויה דענין אחר ורבי שמעון לא

גזר חבל במקמי' פשיט לו רפויה דהקת הגוף שאין עושה מום ואפי' דבי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום עושה בו מום ורבנן שרו במקום שאין עושה בו מום דלא גזר רבי שמעון אומר יקחו אע"פ שעשה בו מום כלומר אף במקום שיכול לבא לידי מום ולא שיהא פסוק רישה נשרי דר' שמעון לטעמה דאמר דבר שאין מתקבץ ומתר והשתא ניחא ההיא דפ"ק דפסחים (דף יא.) דמיתו התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה מהודן שאדם שהוא על ממנו אי שרת לה במקום שאין עושין בו מום אחי למעבד במקום שעושין בו מום ורבנן כל שכן דאי לא שרת לה אחי למעבד והשתא מה צריך לטעמא דרבנן הול"ל דרבנן שרו משום דאפילו מטיל מום במקבץ ניכא אסורא דאורייתא בדגרשינן תמים יהיה לרעון אלא הינו טעמא בדגרשית דהתם מרי פשיט לו רפויה ע"י הקצת הגוף שאין עושה בו מום וקצת קטניא מתורת פהנים דדרש התם קראי ומיתו עשה פלוגתא דמתני' דהנה ליה לאחינוי פלגתא דברייתא והבי איתא בפירשת אמר אל הכהנים תמים יהיה לרעון אין לי אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו וכול דכל מן הגג אז נשבר והא עובר עגיו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מפאן אחריו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לד.):) הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חיב. ההנה הרב רבינו יעקב מאורוליני"ש מהא דאמרין פ"ק דע"ז (דף יג.) (דמרא עיר פיש דה עבודת פוכבים) גבי מקדש בזמן הזה דאאמרין נועל דלת בפניה ויהא מתה מאליה ופרין ונשניה נסמרא ומשני דבא שגריא במטיל מום דגרשין מום נגריא מטיל מום מעליא הוא ומשני פאן בזמן ששית המקדש תם כו' ופרין ולהי' במטיל מום דבעל מום דאע"ג דלא חזי להקדשה אסור ומשני דעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה לדמיה חזי לאפוקי הכא דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה והשתא הכי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה וחיב וי"ל דבזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מחיבי טפי דאמר הכא דאפילו מאן דפטור מטיל מום דבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחיב: להביא נותן אחר בוכת. פי' בקונטרס דא אחר וכת את הביצים והניחם תלויים בפים ובא אחר ונתקן לגמרי ואי אפשר לומר פן דבבכורות, פרק על אלו מומין (בכורות דף לט.): אמרינן דניתק וכרות לא הוו מומין פרוש משום דאיתנהו בפים ונראה דכורת הינו שפרכו ממקום חפורי ולא שנקרכו לגמרי: אלא למעוטיו פסולי המזבשין לאחר פדיונם. הנה מצו למימר למעוטיו בזמן הזה דחשיב ליה בפ"ק דע"ז (דף יג.) נראה דעלמא נשמא לא צריך קרא להבי: אמר מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל ויתמה דבריש אלו עוברין (פסחים מג:) דפרין ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הנשים פי כל לרבות ערובו ובי תימא רבי אליעזר לא דריש פי כל והתנא כו' מאן שמעת לה דדריש כל ר' אליעזר מאי קושיא הא איבא תנאי טובא דדקדשי כל וכן ר' שקיבא בפרק התערוכות (וקחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קטרא ליה התם דלא משתמיט תנא פשוט דבתא [שניקבר] דמשקבת חמץ דבת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן התם כל יש מקומות דגרשינן בגון דמקדשה (פ"ק דף סג.) דאמר כל רפיא הוא ובפרק ב' דספה (דף כז:) דריש כל האורח פישראל יטבו דפרכת מלמד שכל ישראל יושבין בספה אחת ור' יהודה דריש הכא כל מום למטיל מום דבעל מום לא דריש התם כל בריש אלו עוברין (פסחים דף מג:) ובפרק קמא דבריות (דף ד:) גמי דריש ר' יהודה כל דם לכה נראה דהתם פליה דדבר שאין סבירא לרבות בגון ערובו ובגון מקצתו דכל תקטירו הני דוקא שין לזמנות ועל זה האמר פמאל בר' אליעזר דדריש כל לרבות דבר שאין סבירא לרבות: הניח שאור על גבי עשה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה. ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשה בגון לישה ושריכה ונאפיה וקטוף הכי נמי לא תעשה קרינן דה: ומעשה שבת פי האי גונא מי מחיב כו'. אע"ג דהדפיק פת דפגור מחיב התם משום דדרכו לאפית פלו חבל פאן בפאדס מניח לפת שאור שלם ע"ג עפה אין דרבה להתחמץ פליה אלא אותו צד לחויה שנוגע בשאור ואותו צד עצמו אין דרכו להתחמץ חמוץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נקשה) דדמי למאכל פן דרופאי לפיקו מדמי לה מעשה צלי של שבת דהפך בו חיב לא הפך בו פטור דכל בצד אחד במאכל פן דרופאי לאו כלום הוא:

 מסורת הש"ס

א שבת קיין; בכורות לג:

ב בכורות לג; ביצה כז:

ג בכורות לג:

ד תוספתא בכורות

 תורה אור השלם
--

כל־המנחה אשר תקריבו ליתנה לא תעשה חמץ כי כל־שאר וכל־דבש לא־תקטירו מקטו אשה ליתנה [ויקרא ב, יא]

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים והא כחטאת וקאשם [ויקרא ו, י]

ויעוד וקתות ונתוק וקרות לא תקריבו ליתנה ובארצכם לא תעשו [ויקרא כב, כד]

ואיש כי־יקריב זבח־שלמים ליתנה לפלא־גדר או לנדבה כפקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל־מום לא יקוּה־בו [ויקרא כב, כא]

דף קלג.) זה לא נתקבץ להטיל בו מום על מנת לשחטו עגיו: אפי' ימות אם לא יקטנו אין מקזיזין לו כפ"ק דפסחים (דף יא.) [מפרש טעמא דר"י] מהודן שאדם שהוא על ממנו אי שרת לה מקום שאין עושין בו מום אחי למעבד במקום מום ובמקום מום ס"ל לר' יהודה כר' מאיר דאמר: הכל מודים אע"ג דפליגי במטיל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקחו אע"פ שעשה בו מום ומיתו בנמי ברייתא דשמעוני ומסקינן בסוף הסוגיא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' שמעון ופרקי. הי ר' שמעון אלימא ר' שמעון דמתני' עד השתא לא שמישין שמואל דבר שאין מתקבץ ומתר אלא שמואל כר' שמעון דברייתא אלמא לא שרי ר' שמעון דברייתא מטעם דבר שאין מתקבץ אלא אפי' במקבץ נמי שרי ונתע דהא מפרש בשמעתין דפליגי במטיל מום דבעל מום דרבי מאיר אסר ורבנן שרו כדאמרין יקחו אע"פ שעשה בו מום דתמים יהיה לרעון פתוב ויגלגד שלא ישחט עגיו ר' שמעון דברייתא דלמא אורי פשין ברייתא דמתני' תנן וחכ"א יקחו ויגלגד שלא יעשה בו מום ובברייתא קתני וחכ"א יקחו אף ע"פ שעשה בו מום אלא הינו טעמא משום דברייתא מרי בשאין לו רפויה אא"כ יקחו במקום שעשה בו מום פמו דאין או בניב שפתיס האנך חביב דך אחת דם פמוס והנה ליה במטיל מום דבעל מום

ואפילו במקבץ נמי שרי מאחר דאין לו רפויה אלא אם יעשה לו מום אלא דגזרינן לשחט עגיו דלמא אחי לטענת בו מום פשיט לו רפויה דענין אחר ורבי שמעון לא

גזר חבל במקמי' פשיט לו רפויה דהקת הגוף שאין עושה מום ואפי' דבי אסר ר' יהודה דגזר מקום שאין עושה בו מום אטו מקום עושה בו מום ורבנן שרו במקום שאין עושה בו מום דלא גזר רבי שמעון אומר יקחו אע"פ שעשה בו מום כלומר אף במקום שיכול לבא לידי מום ולא שיהא פסוק רישה נשרי דר' שמעון לטעמה דאמר דבר שאין מתקבץ ומתר והשתא ניחא ההיא דפ"ק דפסחים (דף יא.) דמיתו התם מתני' דבכורות ומפרש טעמא דר' יהודה מהודן שאדם שהוא על ממנו אי שרת לה במקום שאין עושין בו מום אחי למעבד במקום שעושין בו מום ורבנן כל שכן דאי לא שרת לה אחי למעבד והשתא מה צריך לטעמא דרבנן הול"ל דרבנן שרו משום דאפילו מטיל מום במקבץ ניכא אסורא דאורייתא בדגרשינן תמים יהיה לרעון אלא הינו טעמא בדגרשית דהתם מרי פשיט לו רפויה ע"י הקצת הגוף שאין עושה בו מום וקצת קטניא מתורת פהנים דדרש התם קראי ומיתו עשה פלוגתא דמתני' דהנה ליה לאחינוי פלגתא דברייתא והבי איתא בפירשת אמר אל הכהנים תמים יהיה לרעון אין לי אלא עשה לא תעשה מנין ת"ל כל מום לא יהיה בו וכול דכל מן הגג אז נשבר והא עובר עגיו ת"ל לא יהיה בו מום אל תתן בו מום מפאן אחריו בכור שאחזו דם כו' כדאיתא בבכורות (דף לד.):) הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חיב. ההנה הרב רבינו יעקב מאורוליני"ש מהא דאמרין פ"ק דע"ז (דף יג.) (דמרא עיר פיש דה עבודת פוכבים) גבי מקדש בזמן הזה דאאמרין נועל דלת בפניה ויהא מתה מאליה ופרין ונשניה נסמרא ומשני דבא שגריא במטיל מום דגרשין מום נגריא מטיל מום מעליא הוא ומשני פאן בזמן ששית המקדש תם כו' ופרין ולהי' במטיל מום דבעל מום דאע"ג דלא חזי להקדשה אסור ומשני דעל מום אע"ג דלא חזי לגופיה לדמיה חזי לאפוקי הכא דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה והשתא הכי מחמץ אחר מחמץ דלא חזי לא לגופיה ולא לדמיה וחיב וי"ל דבזמן הזה יש לפטור יותר ועוד דבמחמץ מחיבי טפי דאמר הכא דאפילו מאן דפטור מטיל מום דבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחיב: להביא נותן אחר בוכת. פי' בקונטרס דא אחר וכת את הביצים והניחם תלויים בפים ובא אחר ונתקן לגמרי ואי אפשר לומר פן דבבכורות, פרק על אלו מומין (בכורות דף לט.): אמרינן דניתק וכרות לא הוו מומין פרוש משום דאיתנהו בפים ונראה דכורת הינו שפרכו ממקום חפורי ולא שנקרכו לגמרי: אלא למעוטיו פסולי המזבשין לאחר פדיונם. הנה מצו למימר למעוטיו בזמן הזה דחשיב ליה בפ"ק דע"ז (דף יג.) נראה דעלמא נשמא לא צריך קרא להבי: אמר מום ואמר כל מום. השתא דרשי כולהו תנאי כל ויתמה דבריש אלו עוברין (פסחים מג:) דפרין ורבי אליעזר אימא כל לרבות את הנשים פי כל לרבות ערובו ובי תימא רבי אליעזר לא דריש פי כל והתנא כו' מאן שמעת לה דדריש כל ר' אליעזר מאי קושיא הא איבא תנאי טובא דדקדשי כל וכן ר' שקיבא בפרק התערוכות (וקחים דף פב.) גבי כל חטאת וי"ל דמ"מ קטרא ליה התם דלא משתמיט תנא פשוט דבתא [שניקבר] דמשקבת חמץ דבת ועוד אע"ג דלא דרשי רבנן התם כל יש מקומות דגרשינן בגון דמקדשה (פ"ק דף סג.) דאמר כל רפיא הוא ובפרק ב' דספה (דף כז:) דריש כל האורח פישראל יטבו דפרכת מלמד שכל ישראל יושבין בספה אחת ור' יהודה דריש הכא כל מום למטיל מום דבעל מום לא דריש התם כל בריש אלו עוברין (פסחים דף מג:) ובפרק קמא דבריות (דף ד:) גמי דריש ר' יהודה כל דם לכה נראה דהתם פליה דדבר שאין סבירא לרבות בגון ערובו ובגון מקצתו דכל תקטירו הני דוקא שין לזמנות ועל זה האמר פמאל בר' אליעזר דדריש כל לרבות דבר שאין סבירא לרבות: הניח שאור על גבי עשה והלך וישב לו ונתחמצה מאליה. ואע"ג דכתיב בקרא לא תעשה ולא תאפה משמע מידי דעשה בגון לישה ושריכה ונאפיה וקטוף הכי נמי לא תעשה קרינן דה: ומעשה שבת פי האי גונא מי מחיב כו'. אע"ג דהדפיק פת דפגור מחיב התם משום דדרכו לאפית פלו חבל פאן בפאדס מניח לפת שאור שלם ע"ג עפה אין דרבה להתחמץ פליה אלא אותו צד לחויה שנוגע בשאור ואותו צד עצמו אין דרכו להתחמץ חמוץ גמור (דכי ה"ג לא בעינא חמץ נקשה) דדמי למאכל פן דרופאי לפיקו מדמי לה מעשה צלי של שבת דהפך בו חיב לא הפך בו פטור דכל בצד אחד במאכל פן דרופאי לאו כלום הוא:

מסורת הש"ס
א עבודה זרה לח.
ב משנה שבת
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב א; לקמן ס.
ד ספרא צו פרק י א; ספרא צו פרק י ג; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב ב
תורה אור השלם

פל־המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי כלי־שאר וכל־דבש לא־תקטירו ממנו אשה ליהוה [ויקרא ב, יא]

בַּמַּעֲשֶׂה צִלִּי בַשֶּׁשֶׁת בְּלוּמֵר הִבָּא תיב בַּהֲנַחָה בְּעֵלְמָא כּי הִיכִי דְמַחֲבִיב בַּשֶּׁשֶׁת אִם הִיא עוֹשָׂה בּו מַעֲשֶׂה צִלִּי גְמוּר שֶׁהֶפֶךְ בּו דְּהֵתִם אִיבָא לְפָנֵינוּ בִּין הֶפֶךְ לָלֹא הֶפֶךְ בְּגוּן בַּכּה"ג בְּדַמְסַכְשָׁ לְחֵמֶן דְּאִי לֹא הֶפֶךְ הִיא בְּשֵׁיל מַצֵּה אֶחָד אֲבֵל גְּבִי חֲמוּן לִיבָא לְפָנֵינוּ: אִלִּימָא דְּכִי לֹא הֶפֶךְ בַּה לֹא בְּשֵׁיל בְּשִׁיטָא דָּלֹא הֶפֶךְ פֶּטוּר דִּהֵא לֹא נִצְלָה וְלֹא מִינִי עֲבַד: מֵאֲכַל בֶּן דְּרוּסָאִי שְׁלִישׁ הוּא מִבְּשָׁל: חֲמ"ל הֵא דְּתַקְנִי לֹא הֶפֶךְ פֶּטוּר אַע"ג דְּבְשֵׁיל מַצֵּה אֶחָד כִּמְאָכַל בֶּן דְּרוּסָאִי לֹא בְלוּם הוּא: וְאִם נִצְלָה בּו מַצֵּה אֶחָד בְּגִדּוּנְקַת צִלִּיה גְמוּרָה תיב אֲפֵלוּ כִי לֹא הֶפֶךְ: קוּדְחַ חוּר בֶּל שֶׁהוּא בְּמַקְדַּח בַּשֶּׁשֶׁת תיב: דְּחֻזוּ לְצַרְךָ כִּמוֹ שְׁעוֹשִׂין נִגְדִין בְּשַׁצְרִיבִין לְחוּר אֶחָד קוּדְחִין שְׁלֵשָׁה קִטּוּסִים זֶה בָּצַד זֶה וּמַחֲבָרִים אִוְתּוֹ: לְבָבָא דְאֶקְלִידָא לָשׁוֹן שֶׁל מִפְתָּח שֶׁרָאשׁוּ חַד וְתוֹחֲבֵן בְּתוֹךְ הַפְּתָה וּפְתִתָּח וְנוֹעַל: אֲלֹא חֵמֶן שְׁלֹא יִטַּל חֵמֶן לְבַדּוֹ וַיִּחַמְּצֵנוּ: מִנְחָה מִצֵּין שְׁלֹא יִחַמְּיוּ כֹל הַמִּנְחָה יִחד הָאֵם קִמְיָנָה: שְׁאֵר מִנְחוֹת מִצֵּין דְּהִאִי קִרָא בְּמִנְחַת מִקְרָשֶׁת בְּתיב: פְּסוּלָה בְּגוּן שְׁוִיצָת אוּ נִטְמָאת: וְחֻזַּר וְחִמְצָה בְּלוּמֵר גְּמַר מַעֲשֶׂה חֲמוּצָה שְׁאֲפָאֵה: מַהוּ מִי מַחֲבִיב מִשּׁוּם מַחֲמֶן אַחֵר מַחֲמֶן אוּ לֹא: אוּ דְלִמָּא בִּין דְּחִמְצָה לֹא מַהֲנִי לִיה בַּה פְּסוּל יוֹצֵא דְלֹאֹו תַּקְשָׁה גְמוּרָה הִיא וְאִין בַּה אֲלֹא פְסוּל חֲמוּן וְתיב בְּשֶׁאֵר מַחֲמֶן אַחֵר מַחֲמֶן: חִמְצָה לְחֵמֶן: בְּרָאשׁוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ מַהוּ אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ מִשְׁמַע בֶּל זְמַן שְׁמַחֲסַכְתָּ הַקֹּרֶבָה עֲבַד עֲלִיה אֲבֵל לֹאֲחֵר הַקֹּרֶבָה לֹא: מִחֲסַר הַקֹּרֶבָה לְתַנָּה עַל הָאֵשׁ: וְהַשְׁתָּא דְנִפְקָא לָן מִבֶּל הַמִּנְחָה דְאֲפִילוּ בַשֶּׁהִקְמֶן מִשְׁרַבְּבַת תיב עֲלִי: אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ מִשְׁמַע דְאֶחֱמֶן לְחֻמְיָה תְּאִי לְמַה לִּי: לְרַבּוֹת מִנְחַת נְסָכִים לְחֲמוּן שָׂאִם חִמְצָה תיב מִשּׁוּם דְּהִאִי קִרָא גְבִי שְׁאֵר מִנְחוֹת שְׁשֻׁרִיָּהוּ גֵאָכְלִין בְּתיב אֲצַטְרִיךְ לְרַבּוּיָיהוּ לְהִנִּי וְה"נ תַּנִּינָא לַה בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים אִין לִי בְּלֹא תַעֲשֶׂה חֲמֶן אֲלֹא בְּמִנְחָה שְׁשֻׁרִיָּה גֵאָכְלִין מִנְחוֹת שְׁאִין שְׁוִרִיָּה גֵאָכְלִין מִצֵּין ת"ל בֶּל הַמִּנְחָה וְגו' לְהִבִּיא מִנְחַת נְסָכִים אֲבֵל לְחֵם הַפָּנִים לֹא לְקִי עֲלִיה דְּקַסְבַּר מַצֵּת יִבֵּשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה וּימַר מִרְבִּי לְחֵם הַפָּנִים דָּלֹא תִימָא בְּהַקְמַצֵּת אֲמַר רַחֲמֵנָא שְׁמַיָּה קִרַּב לְמַזְבֵּחַ אֲבֵל הִאִי דְלֹא קִרַּב מַנָּה לֹא קַסְבַּר מַצֵּת יִבֵּשׁ נִתְקַדְּשָׁה אֲבֵל מִנְחַת נְסָכִים לֹא לְקִי:

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַנִּיחַ בְּשׂוֹר עַל גְּבִי גֻּחְלִים – הֵיפָּהּ בּוּ חֲיִיב, לֹא הֵיפָּהּ בּוּ פֶטוּר. אָמַר רַבָּא: מָאִי "חֲיִיב" נָמִי דִּקְאָמַר? כִּמְעֻשָּׂה צִלִּי שֶׁל שְׂבֵת.^(א) גּוּפָא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַנִּיחַ בְּשׂוֹר עַל גְּבִי גֻּחְלִים, הֵיפָּהּ בּוּ – חֲיִיב, לֹא הֵיפָּהּ בּוּ – פֶּטוּר. הִיכִי דְמִי? אִילִימָא דְאִי לֹא הֵיפָּהּ בִּיה לֹא בְשִׁיל – פְּשִׁיטָא! אֲלֹא דְאִי לֹא מְהִפִּיף לִיה נָמִי הִוָּה בְשִׁיל, אַמַּאי לֹא מִיחֲיִיב? "לֹא צְרִיכָא, דְאִי לֹא הִפִּיף בִּיה – הִוָּה בְשִׁיל מִצַּד אֶחָד כִּמְאָכַל בֶּן דְּרוּסָאִי, וְכִי מְהִפִּיף בִּיה – בְשִׁיל מִשְׁנֵי צַדִּדִין כִּמְאָכַל בֶּן דְּרוּסָאִי, וְקָא מִשְׁמַע לָן דְּכָל מִצַּד אֶחָד כִּמְאָכַל בֶּן דְּרוּסָאִי – לָא פְלוּם הוּא.^(ב) אָמַר רַבָּא: וְאִם נִצְלָה בּוּ בְּגִדּוּגְרַת מִצַּד אֶחָד בְּמָקוֹם אֶחָד – חֲיִיב. אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אָשִׁי: בְּמָקוֹם אֶחָד – אִין, בְּשָׁנִים אוּ שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת – לֹא? וְהֵתַנּוּ: הַקּוּדְחַ כֹּל שְׁהוּא – חֲיִיב! הִיכִי דְמִי? אִילִימָא בְּמָקוֹם אֶחָד, כֹּל שְׁהוּא לְמַאי חֲזִי? אֲלֹא לֹאֹו בְּשָׁנִים אוּ שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, דִּחְזוּ לְצִירוּף? לֹא, לְעוֹלָם בְּמָקוֹם אֶחָד, דִּחְזוּ לְבָבָא דְאֶקְלִידָא. וְאִיבָא דְאָמְרִי, אָמַר רַבָּא: אֲפִילוּ בְּשָׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אָשִׁי: אָף אֲנִן נָמִי תַנִּינָא – הַקּוּדְחַ כֹּל שְׁהוּא חֲיִיב. הִיכִי דְמִי? אִילִימָא בְּמָקוֹם אֶחָד – כֹּל שְׁהוּא לְמַאי חֲזִי? אֲלֹא לֹאֹו בְּשָׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת, דִּחְזִי לְצִירוּף? לֹא, לְעוֹלָם בְּמָקוֹם אֶחָד, דִּחְזוּ לְבָבָא דְאֶקְלִידָא.^(ג) תָּנוּ רַבָּנֵן: אִילּוּ נֶאֱמַר "אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַהִי לֹא תַעֲשֶׂה חֲמִץ", הִיִּיתִי אוּמַר אִין לִי בְלֹא תַעֲשֶׂה חֲמִץ אֲלֹא קוּמְץ בְּלָבָד.^(ד) מִנְחָה מִפִּין? תִּלְמוּד לּוֹמַר "מִנְחָה". שְׁאָר מִנְחוֹת מִפִּין? תִּלְמוּד לּוֹמַר "כֹּל הַמִּנְחָה". "אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַהִי" – כְּשֶׁרָהּ, וְלֹא פְסוּלָהּ. מִכָּאֵן אָמְרוּ: הַמַּחֲמִיץ אֶת הַכְּשִׁירָה – חֲיִיב, וְאֵת הַפְּסוּלָה – פֶּטוּר. "בְּעִי רַב פֶּפֶּא: חִימְצָה וַיִּצָּאת, וְחֻזַּר וְחִימְצָה – מַהוּ? כִּין דִּיצָאת אִיפְסִילָהּ לַה בְּיוֹצֵא, וְכִי הָדַר מַחֲמִיץ לַה – לֹא מִיחֲיִיב עֲלֶה מִשּׁוּם מַחֲמִיץ אַחֵר מַחֲמִיץ. אוּ דִילְמָא, כִּין דְּחִימְצָה, פְּסוּל יוֹצֵא לֹא מַהֲנִי בִּיה, וְכִי הָדַר מַחֲמִיץ לַה – מִיחֲיִיב עֲלֶה מִשּׁוּם מַחֲמִיץ אַחֵר מַחֲמִיץ? תִּיקוּ. "בְּעִי רַב מְרִי: חִימְצָה בְּרָאשׁוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ, מַהוּ? "אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ" אָמַר רַחֲמֵנָא, וְהָא אֶקְרַבָּה, אוּ דְלִמָּא מַחוּסַר הַקְטָרָה בְּמַחוּסַר מַעֲשֶׂה דְמִי? תִּיקוּ. 'וְהִשְׁתָּא דְנִפְקָא לִיה מ"כֹּל הַמִּנְחָה", "אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ (לַה)" לְמַה לִּי? מִיבְּעִי לִיה לְכַדְתַּנָּא: "אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ" – לְרַבּוֹת מִנְחַת נְסָכִים לְחִימוּץ, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוּמַר: לְרַבּוֹת לְחֵם הַפָּנִים לְחִימוּץ. מִנְחַת נְסָכִים? מִי פִירוֹת הֵם!

וימי

צִלִּיה גְמוּרָה כֹּל צִרְבּוּ לְגִמְרִי וְיִתֵּר מִמְאָכַל בֶּן דְּרוּסָאִי: בְּשָׁנִים וְשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. לֹא דְמִי לְהוֹצִיא חֲצִי גְדוּנְקַת וְחֻזַּר וְהוֹצִיא חֲצִי גְדוּנְקַת בְּפִקֵּךְ הַמוּצִיא וַיִּן (שְׂבֵת דָּף כ.). דְּהֵתִם טַעֲמָא בְּדִאִיתָא בְּכוּף הַבּוּנָה (שְׂבֵת דָּף קד:): מַחֲסַר חֲצִינָה לֹאֹו מִמְּחַסַּר מַעֲשֶׂה דְמִי אֲבֵל הִבָּא אִין דְּכָךְ בְּשׁוּל בְּכָךְ וּמַחֲסַר נָמִי חֲתוּבָה וְקָרִיבָה: מִנְחָה מִצֵּין. דְּמַחֲלָקִם לֹא נִפְקָא לָן אֲלֹא שִׁירוּם שְׁאֲחֵר קִמְיָנָה וְהִבָּא דְחָם קִמְיָנָה: שְׁאֵר מִנְחוֹת מִצֵּין ת"ל בֶּל הַמִּנְחָה. וְאֲפִי' לְמֵאֹן דָּלֹא דְרִישׁ בֶּל הִבָּא מוֹדָה דְּשִׁשְׁטָה דְּקִרָא הוּא: אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לְמַה לִּי. תַּמָּה הֵא אֲצַטְרִיךְ לְמַחֲמֶן בְּרָאשׁוּ שֶׁל מִזְבֵּחַ דְּפֶטוּר בְּלִחְמֶן אוּ לְבֵל הַפְּחוֹת אַחֵר שֶׁהַצֵּת אֲדוּר בְּרַבּוּ דְאֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ אָמַר רַחֲמֵנָא וְהָא אֶקְרַבָּא: לְרַבּוֹת מִנְחַת נְסָכִים לְחֲמוּן לְרַבּוֹת לְחֵם הַפָּנִים לְחֲמוּן. מֵאֹן דְּמִרְבִּי מִנְחַת נְסָכִים לֹא מִרְבִּי לְחֵם הַפָּנִים דְּקַסְבַּר מַצֵּת יִבֵּשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה וְלִית בַּה תַּקְשַׁת הַגּוּף עַד לֹאֲחֵר אֲפִיָּה אֲבֵל מֵאֹן דְּמִרְבִּי לְחֵם הַפָּנִים מוֹדָה בְּמִנְחַת נְסָכִים וּא"ת וְלַמָּה לִי אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לְרַבּוֹת תַּהֲיוּ בְּכָלֹל כֹּל הַמִּנְחוֹת וְכִי תִימָא דְלֹא מִשְׁמַע אֲלֹא אִוְתָּה הַתְּכוּבִים בְּפִרְשָׁה הֵא אֲמַרִינוּ לְעִיל בַּהקּוּמֶן רַבָּה (מִנְחוֹת דָּף כא:): גְּבִי כֹל מִנְחַת כֹּהֵן בְּלִיל תַּהֲיִי דְמִשְׁמַע עֲמַר וְשִׁפְרִי הֶלֶם־כֶּהֱאָמַר הָאֵם שֶׁהַכֹּהֲנִים דוּרְשִׁים מִקְרָא זֶה לְעַצְמָם וְכִי תִימָא מִשּׁוּם דְּהֵתִם לֹא בְּתיב אֲלֹא מִנְחַת חֲבִיתִין וְעַל בְּרַחְיוֹן אֲמָא לְרַבּוּי כֹּל מִנְחוֹת אֲפִפִי הֵא עַל בְּרַחְיוֹן מִרְבִּינִן בְּמַה מִנְחוֹת שְׁאִין בְּתַבּוֹת שֶׁם בְּפִרְשָׁה דְמִשְׁמַע דְּכוּלָּהוּ בְּכָלֹל מִנְחָה בְּגוּן מִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת כֹּהֲנִים חוּץ מֵהֵךְ מִנְחַת נְסָכִים וְלְחֵם הַפָּנִים וּבִקּוּטֶרֶם כִּי' דָּלֹא מִתְרַבִּי מִבֶּל הַמִּנְחָה מִשּׁוּם דָּלֹא דְמַו אֲשֶׁר מִנְחוֹת דְּבַעַו שְׁמֶן וְלַבּוּנָה וּמִנְחַת נְסָכִים לֹא בְּצִיא לַבּוּנָה וְלְחֵם הַפָּנִים לֹא בְּצִיא שְׁמֶן וְלִפִּי טַעַם זֶה כ"ש דְּמִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת קִנְאוֹת לֹא הִיוּ בְּכָלֹל דָּלֹא בַעַו לֹא שְׁמֶן וְלֹא לַבּוּנָה וְתַמָּה דְּהֵנָּה לִיה לֹאֲשֻׁמוּעִינִן רַבּוּתָא וְלִימָא לְרַבּוֹת מִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת קִנְאוֹת לְחֲמוּן וּכ"ש מִנְחַת נְסָכִים וְשִׁמָּא הֵנָּה אַע"ג דְּאִין בַּהֵם שְׁמֶן וְלַבּוּנָה כִּין דְּהַקְמַצֵּת מִתְרַבִּי מִבֶּל הַמִּנְחָה דְּדַמּוּ טָפִי לְאוֹתָם הַתְּכוּבוֹת שֶׁם דְּקָרִינָא בַּה חֲלָקִם לֹא תֵאָפֶה חֲמֶן אֲבֵל מִנְחַת נְסָכִים אִינִיָּה נִקְמַצֵּת וּמִנְחַת כֹּהֲנִים אַע"ג דְּאִינִיָּה נִקְמַצֵּת כִּין דְּלִית בַּה שְׁמֶן וְלַבּוּנָה דְּמַנָּא לְהו טָפִי וְיֵשׁ פְּרוּשִׁים מִרָשׁ"י שְׂפָתַיב בְּהֶן מִשּׁוּם דְּהִאִי קִרָא גְבִי שְׁאֵר מִנְחוֹת שְׁשֻׁרִיָּהוּ גֵאָכְלִין בְּתיב אֲצַטְרִיךְ לְרַבּוּי בַּה לְהִנִּי וְה"נ בַּת"כ אִין לִי בְּלֹא תַעֲשֶׂה חֲמֶן אֲלֹא מִנְחוֹת שְׁשֻׁרִיָּהוּ גֵאָכְלוֹת מִנְחוֹת שְׁאִין שְׁוִרִיָּהוּ גֵאָכְלִין מִצֵּין ת"ל כֹּל הַמִּנְחָה לְהִבִּיא לְחֵם הַפָּנִים דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי כּו' וְיִיתֵר הִיא נִרְאָה לּוֹמַר דְּלָכָךְ צְרִיךְ רַבּוּי לְלָחֵם הַפָּנִים וּמִנְחַת נְסָכִים מִשּׁוּם דְּמִנְחַת נְסָכִים אִינִיָּה בְּאֵה בְּגָלֹל עֲצָמָה וְלְחֵם הַפָּנִים אִין מִקֹּד לְאִשִּׁים אֲבֵל שְׁאֵר מִנְחוֹת בָּאוֹת בְּגָלֹל עֲצָמֶן וְיֵשׁ מִקֹּד לְאִשִּׁים וּטַעַם זֶה אֲשַׁכַּחַן לְחֶמֶן (מִנְחוֹת דָּף כ:):

גְּבִי הַגֵּשֶׁה דְּמִרְבִּי ר"ש שְׁאֵר מִנְחוֹת לְהַגֵּשֶׁה מֵאֵת הַמִּנְחָה וּמִמַּעַט שְׁתִּי הֶלֶם־כֶּהֱאָם וְלְחֵם הַפָּנִים מִדְּכַתִּיב מֵאֲלֶה וּמִנְחַת נְסָכִים מִדְּכַתִּיב וְהַקְרִיבָה וּמִיָּה תַּמָּה דְמִשְׁמַע הָאֵם דְּאִי לֹא מַעֲטָא הִיוּ מִתְרַבִּי לְהַגֵּשֶׁה מֵאֵת הַמִּנְחָה וּמֵאִי שְׁנָא לְחֲמוּן דָּלֹא מִתְרַבִּי מִבֶּל הַמִּנְחָה הֵא חֲמוּן וְהַגֵּשֶׁה תַּרְוִיָּהוּ בְּחַד פְּרַשְׁתָּא בְּתיבִי בְּמִנְחַת מִקְרָשֶׁת (וְיִקְרָא כ' יז:)' וְיִיתֵר הִיא לְרַבּוֹת מִבֶּל הַמִּנְחָה טָפִי מֵאֵת הַמִּנְחָה וְעוֹד קָשָׁה דְּהִבָּא אֲתַרְבּוּ מִבֶּל הַמִּנְחָה מִנְחַת הַעֲמֵר וּמִנְחַת סוּטָה וְהָאֵם לֹא אֲתַרְבּוּ מֵאֵת הַמִּנְחָה אֲלֹא בְּשִׁי הָאֵם קִרָא לְרַבּוּי דְּמִרְבָּה מִנְחַת הַעֲמֵר לְהַגֵּשֶׁה מוֹהֲבָאֶת וּמִנְחַת סוּטָה מֵן וְהַקְרִיב וּמִיָּהוּ בָּה אִין תַּמָּה בְּסָבְרָא כָּכָל מִרְבָּה טָפִי מֵאֵת אֲבֵל זֶה וְשִׂא תַּמָּה דְּהִנִּי אֲפָפָא הִבָּא מֵהָאֵם דְּמִבֶּל הַמִּנְחָה מִרְבָּה מִנְחַת הַעֲמֵר וּמִנְחַת סוּטָה וְאֵלוּ מִנְחַת נְסָכִים וְלֹאֹו מִנְחַת הַעֲמֵר וּמִנְחַת סוּטָה לֹא מִרְבִּינִן: מִנְחַת נְסָכִים מִי פִירוֹת הֵן. וְשְׁאֵר מִנְחוֹת יְדוּעַ דְּמַגְבִּלִין בְּמִים דְּשִׁמְנוֹן מוּשָׁט וּבַעֲיָין זֶה אִי אֲפֻשֶׁר לְגַבַּל אֲבֵל מִנְחַת נְסָכִים שְׁמָנָה מִרְבָּה וּס"ד דְּאִין נִתְּנוּ מִים:

נו.

עין משפט בר מצווה

א מו"י פט' מהל' שבת הל' ה:
ב מו"י פ'י מהל' שבת הל' טז, סמג לאוין סה:
ג מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ד מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ה מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ו מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יט:

רבינו גרסום

כמעשה צי של שבת דאילו ארתיב שפירא לבשרא בתגורא בשבתא אע"ג ללא אפיך ביה חייב דמיכסל ממילא הכא נמי גבי שיסה מחייב:

ואם ניצלה בו. צליה גמורה בגרונגרת במקום א' [חייב]:

דחזו לעירוף. דאי אוו ביחד האה שייב ביה איורא:

לככא דאקלידא. שן של מפתח של עץ שמנקבין בו נוקב כל שאר ומכוסין בו עץ קטן כעין שן:

מנחת נסבין מי פירות הן שהן נכללות בשמן והיאך יכול לחמצה:

 עין משפט גור מצורח

א מייז' פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יט:
ב מייז' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ד:
ג מייז' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ה:
ד מייז' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ד:
ה מייז' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ה:
רבינו גרסום

מגבלה במים עם השמן וכשרה: ושמענא ליה לר' עקיבא דאמר בפרק שתי מנות של יבש דאמר מדת יבש לא נתקדשה כל שיקר והיחך לחיוב ענה משום מחמץ. הא מדת [יבש] היא דליו בהן שמו:

והאמר ר' יוחנן לטעמא דר' יוסי הגלילי סבירא ליה כר' יאשיה דמיתי יבש נמשח מבפנים הלכך מרבי לם הפנים לחימון:

לימא נמי לר' יוחנן ר' עקיבא דאמר מתהיבש לא נתקדשה ור' יונתן אמרו דבר אחד. לא אמרו דבר אחד משום דלא שוי במדת לח להדמי דלעיל ר' עקיבא קאמר בפרק שתי מנות דמדת לח נמשחו בין מבפנים ובין מבחוץ:

והא איבא ביטא דלמה היא:

[אמר ליה רב פפא לחביז] אחרית משום הכי לרבי ר' עקיבא לחם הפני' לחימון משום דמתהיבש הוא ולא מתקדשה ליה והא איבא ביטא כלי שרת שלם בה המנוחות ולמה היא שנשפיה להטוח בה מים לגבלה ומקדשה ליה ולחיוב ענה משום מחמץ: כי קאמר רבי עקיבא דלא מחייב אלחם הפנים משום מחמץ כגון שלשה על גבי קטבולא. עורי יבש. ולא כביטא: אי הכי טיין דאמר משו"ה לא אדקדשה כגון שלשה ע"ג קטבולא [הא] קרא"ל ר' יונתן לר' יאשיה תדע לך שלא נמשחו שהרי אינן מקדשות:

לימא ליה ר' יאשיה משום הכי אינן מקדשות כגון (מליבא) [דכיליה] כעשרין דחולין שלא מדה הסולת כעשרון דקדוש אלא דחול הא מדה כעשרון דקדוש נתקדשו:

הכי התיב בשלמא ביטא משום הכי יכול לגבלה ע"ג קטבולא ללא אחר רחמנא עטור כביטא ולא במקום אחר ללא מעט ביטא כביצה בתורה:

מנין למעלה מבשר חטאת וכו' והקטור דבר הנאכל לכהנים:

הא יכול לחומר כל שאור וכל דבש לא תקטירו אשה לה' ממנו למה י' אלא לומר לך כל שממנו לאשים שריו הרי הן ככל תקטירו:

אינן מוגפן לאשים. אבל הבא עמיה וס' ממנו לאשים מאי ניהו מכבשים הבאים עם הלחם אימורין למבחן וס' בויז לבונה הבאין עם לחם הפנים למבחן: המעלה מכולן על גבי הכבש.

כלא הקטרה:

אותם שאור ומדש הא דרבי לך כבש כמחב מוחל המזבח לרבות כבש:

זב:

ומי פרות אין מחמיצין. פירשתי פרוין (מנחות דף נג: ד"ה אין): ושמיצין ליה

לר"ע קאמר מדת יבש לא נתקדשה. לקמן בפ' שתי מלות (מנחות דף ג.) וא"ת קלמא ס"ל תנור מקדש דהינו משקראמו פניה וגליון וכול זבא לידי חמון ונקרא לזקקת מתוך כך ומשקראמו פניו תו לא אמי לידי חמון ונקרא מנה למצות של פסח וסבוף פ"ק גשבת (דף יט:): משמע דמההיא שעתא חשיב חפיה גמורה קאמר התם ולא חררה על גבי נחלים אלא דבי שיקראמו פניה ושקמי זו היא שטור במחבב פן דרסורי ופולוגמא היא בפרקימית פנים התם אי הוי פתחתון או בעליון וצ"ע דמשמע הכא דאי מדת יבש נתקדשה קדשי לקם הפנים משגממד בו סלת בעשרון ולא משקמיט בשום דברא קדשא קלא או בתנור או על השלחן לקמן בפרק שתי הלחם (מנחות דף כה): קאמר ופניהם מקרא אחד קדשו והוא דרך חל כוי ויפקק ב' דמשילה (דף ט.) תנן גבי לחם הפנים קראמו בתנור דבשרו לפסל וגבי מנחות קמני קדשו בכלי: רבי יאשי' סבר אתם למעוטי מדת יבש מבחוץ. ולהכי ממשט מלותם מדת יבש טפי ממשת לח דווימשחם גבי כלי המזבח בתיב שהן מדת לח כך פירש פקננז' ומשמע שהיה שהן רבוי משיחה יותר ממשת יבש וא"ת הואו סגיא דבריש פ"ב דשביעות (דף טו.) דלשניין אותם שמישיחה ולא גלוריות במשיחה אלא בעבודה כמאן לא ברי' יונתן ולא ברי' יאשיה וי"ל דקתרי ברי' עקיבא דאית ליה מדת לח במשיחה בפנים ובחון פדמוכח בשמיצתיו ולקמן בפרק שתי מלות (מנחות דף ג.) וסבירא לה מדת יבש חול היא א"כ לא אצטריוה אותם אלא למיקרא גלוריות בעבודה: אין לי אלא מזבח כבש מצין. הבא מצרכיון קרא לרבינוי כבש פממש וכן בסוף המזבח מקדש (זבחים דף פו.) דתניא כל הנגע במזבח יקדש אין לי אלא מזבח כבש מצין ת"ל את המזבח והא דדרש בזבחים בשליה קדשי קדשים (זבחים דף סד:) על חיר המזבח ולא על חיר הכבש לא דמיתר קרא למעוטי אלא ביון דכתיב מזבח זקרא משמע בקראמר נמי ולא חיר ההיכל ולא חיר האולם ונמסה דתנן בפ"ב זבחים (דף כו.) נתנן על הכבש פסול ואמריו' בגמרא אמר שמואל פסול פשר אבל בשלים נתפפרו קאמר קרא ונאני נתתיו לכס על המזבח פיון שהגיע דם למזבח נתפפרו בשלים אלמא בלא ויתורא דקרא חשבינא כבש במזבח ונקראה לפרש שמואל לא תאי אנתנו על גבי הכבש [אלא] אאינן תאי דתנן התם שלא כגנך היסוד נתן את המנחין למעלה למטה ואת הנתנין למטה למעלה ושל זה קאמר אלמא קסבר שלא במקומן במקומן דמי ושל ברתון שמואל לאו חכולאו מתנייתיו תאי דנתנין בפנים סגנתנן בחון לכו"ע לא במקומן דמי פדמוכח בפ' כל הפסולין (זבחים דף לו.) בסופו דפרין ולפלג רבי יהודה בנתנין בחון בפנים ובפנים בחון פרוש דהני שלא במקומן הן וכפ"ב זבחים (דף כו: ד"ה אמר) הארבתיו: כבש מצין. לר"י קאמר בזבחים בפ' קדשי קדשים (זבחים ד' נט.) דרצפת גזרה נתקדשה פמזבח הוה מצי למינקט קדקע גזרה מצין אלא משום דאורי נמי הכא באהל מועד ושליו ונוב וגבעון אי

נמי חפלו לרבי יהודה הא דקדש שלמה רצפה לכשריו קדש ולא לפסולין מדע דהא אין עולין לכתחלה:

ומי פירות אין מחמיצין? אמר ריש לקיש: אומר ה"ה רבי יוסי הגלילי, מנחת נסכים מגבלה במים וכשרה.

לחם הפנים מדת יבש היא, ושמענא ליה לרבי עקיבא דאמר: מדת יבש לא נתקדשה. שלח רבי ראובן משמיה דרבי יוחנן: כה היא הצעה של משנה, ואיפוך – "אשר תקריבו" לרבות לחם הפנים לחימוץ, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: לרבות מנחת נסכים לחימוץ. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי

רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: לרבות מנחת נסכים לחימוץ. ואחד מתלמידי רבי ישמעאל

אמרו דבר אחד, ומנו רבי יאשיה. ^(א)דתנא, "וימשחם ויקדש אתם". רבי יאשיה אומר: מדת הלח נמשח בין

מבפנים בין מבחוץ, מדת יבש נמשחו מבפנים ואין נמשחו מבחוץ, ומנו רבי יאשיה. ^(א)דתנא, "וימשחם

ויקדש אתם". רבי יאשיה אומר: מדת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ, מדת יבש נמשחו מבפנים ואין

נמשחו מבחוץ. רבי יונתן אומר: מדת הלח נמשחו מבפנים, ואין נמשחו מבחוץ, מדות יבש לא נמשחו כל

עיקר. תדע לה שחרי אין מקדשות, דכתיב "ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים

סלת תהיינה חמץ תאפינה בבורים לה". אימתי הן "לה"?

במאי קא מיפלגי? "באתם". רבי יאשיה סבר "אתם" למעוטי מדת יבש בחוץ, ורבי

יונתן סבר מדת יבש חול הוא, ולא אצטריוה קרא למעוטי, כי איצטריוה קרא למעוטי מדת לח מבחוץ.

לימא נמי רבי עקיבא ואחד מתלמידי רבי ישמעאל אמרו דבר אחד, ומנו? רבי יונתן, משום דלא שוו

במדת לח להדדי. אמר ליה רב פפא לאבוי: והא איבא ביטא, דלח הוא. אמר ליה: כגון ששלש על גבי

קטבליא. אי הכי, דקאמר ליה רבי יונתן: תדע לה שחרי אינה מקדשת, לימא ליה: כגון דכריילא בעשרון

דחול. הכי השתא? בשלמא ביטא – לא פתב רחמנא דלעביד ביטא למילש ביה, כי לש לה על גבי קטבליא

– לית לו פה. אלא עשרון, פיון דאמר רחמנא: עביד עשרון וכייל ביה – שביק עשרון דקודש וכייל בעשרון

דחול? ^(ב)תנו רבנן: מפיו למעלה מבשר חטאת, ומבשר אשם, ומבשר קדשי הקדשים, ומקדשים קלים,

וממותר העומר, וממותר שתי הלחם, ומלחם הפנים, ומשירי מנחות, שהוא בלא תעשה? תלמוד לומר: "כי

כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה", כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא ככל תקטירו. ^(ג)ושתי

הלחם ולחם הפנים, יש מהן לאישים? והתנא: יצאו שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהם לאישים! אמר רב

ששת: אין מגופו לאישים. ^(ד)איתמר: המעלה מכולם על גבי הכבש, רבי יוחנן אמר: חייב, רבי אלעזר אמר:

פטור. ^(ה)רבי יוחנן אמר חייב, דתנא: "המזבח" – אין לי אלא מזבח, כבש מפיו? תלמוד לומר "ואל המזבח

לא יעלו לרצון". ורבי אלעזר אמר פטור, מאי טעמא? דאמר קרא: "שאר ודבש ... קרבן ראשית תקריבו

אתם". "אותם" – הוא דרבי לה כבש פמזבח, אבל מידי אחרינא – לא.

לרבי

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

ומי פרות אין מחמיצין ולית לה מגבלה במים ומנחת פניהם וכהן משיח נמי

אתרביאי מנה וזהו משום פלגיתיו נקט:

וקפריין מנחת נסכים מי הניח חמון הא מי פרות הן דבשמן נגבלה דהא יש לה ג'

לגין לעשרין דבשלמא שאר חמון מנחות שאין שמנו מרבה כו' נותנין דהן מים

הלכה איתמר דהן חמון אבל דהא מאי חמון איבא: מגבלה במים הלכה אית דהו חמון: מדת יבש היא דלא היו נותנין

בבסא שהיא כלי שרת אלא בעשרון פשמוקדיו ועשרון מדת יבש הוא: ושמיצין לרבי עקיבא כו' בפ' ב' מלות (לקמן

מנחות דף ג.) וביון דלאו קדשה היא עד שזכרנה בשלחן אמאי עבר עליה ולקמן

פרין הא מדת לח היא (נמי שהרי נתנו) בבסא פשלשה ומשני ליה לקמן: שלח דבין וזאי כך הצעת המשנה בדאמרן: אבל

אפך לה משום דהאי פרבא: ואזדא ר' יוחנן לטעמה דמוקי הן דלחם כר' יוסי

אלמא לר' יוסי מדת יבש נתקדשה לטעמה כו': וימשחם ויקדש אתם אכלי מזבח תאי

דלחים הס: מדת הלח אין נחצי אין וכולאו אידך דמפרש בפ' ב' מלות (לקמן

מנחות דף פו:): מדע לך דלא נמשחה שהרי חניה מתקדשת מה שבעובה עד

לאחר שזאפו דתנור מקדשו דתנור היה בעזרה אבל מעקרא לא קדשינאו עשרון

שנקמדיו בו ורבי יאשיה דריש בבורים לה' אהדס אפיה תאי: אותם בפנים של כלי

משמע: ונימא נמי ר' יוחנן ר"ע ור' יונתן אמרו דבר אחד דהא תרנויה אית

להו מדת יבש לא נתקדשה: משום דלא שוו ר"ע ור' יונתן במדת לח בי הדדי דרבי

יונתן אמר מדת לח בפנים אין מבחוץ ור"ע סבר פין מבפנים פין מבחוץ

נתקדשה בפ' שתי מלות (לקמן מנחות דף ג.) והאיבא בסא כלי שרת: קטבליא

עורי: לימא ליה רבי יאשיה הכי דלא נתקדשה עד אפיה: כגון דכילא בעשרון

דחול כי היכי דנשפתינא גבי לישה: עשרון בתיב בעזרה ועשרון סלת: קדשי קדשים

כגון זבחי שלמי צבור דהן כבשי עצרת: מותר העמר שירים שנותרי מן הקמן: כל

שממנו לאשים כל שעלה כבד ממנו למזבח ומבשר הקרבנות כבד עלו חלב

ובלויות ומן המנחות כבד עלה הקמן ומשתי הלחם כבד עלו חלבי כבשי עצרת

הבאין עמרו וכוונון דמו ומלקחם הפנים בזויז לבונה: וצאו שמי הלחם ולחם

הפנים מצין הגשה לקמן דהאי פרוין (מנחות דף סא:): אין מגופו לאשים

הלכה לענין הגשה לא דמו לשאר מנחות שמונפו לאשים אבל לענין הקטרה שירים

ניניהו דבבשים וכוונון מצירין אותן: מכלם מאחד מאלה: חייב באלו העלהו על

המזבח: (מזבח) ואל המזבח לא יעלו דסמין ללא תקטירו ממנו אשה: אותם ב'

הלחם מן שאור ובפורים מן דבש דכתיבי דההוא קרא וה"ל קרבן ראשית תקריבו

אתם דהינו שמי הלחם מן השאור דכתיב (ויקרא כ"ג:י"ז) חמן מאפינה וראשית

מקרו דהן ראשית לכל המנחות הבאות מתבואת שנה זו דכתיב דה (במדבר

כ"ח:כו) מנחה קדשה ובפורים מן הדבש ואיקרו ראשית [דכתיב ראשית]

בכורי אדמתך (שמות כ"ג:י"ט) הן הוא דרשינן ליה כבש במזבח דכתיב

(ויקרא ב'י"ב) ואל המזבח לא יעלו: מידי אחרני כגון בשר חטאות וכל הך

דלעיל דאסירי משום כל שממנו לאשים לא רשינן לך כבש במזבח:

מסורת הש"ס
א ספרי במדבר; במדבר רבה
ב ראש השנה כט:
ג תוספתא מנחות; תוספתא מכות; זבחים פה; זבחים קטן; משנה זבחים; זבחים קוב; ספרא ויקרא דבזרה דנדבה פרשה יב ו; ספרא אחרי מות פרק י ט
ד ספרא ויקרא דבזרה דנדבה פרק יג ו
ה ספרא ויקרא דבזרה דנדבה פרשה יב יט; זבחים פז.
גליון הש"ס
תוס' ד"ה כבש כו' תדע דהא אין עולין לכתחילה. ע"י זבחים דף פז ע"א תוספות ד"ה כבש:
תורה אור השלם

והיי ביום פלות משה לקיים את־המשכן וימשח אותו ויִקְדֹּשׁ אותו ואת־כִּלְיָיו ואת־המזבֹּחַ ואת־כִּלְיָיו ויִמְשְׁחֵם ויִקְדֹּשׁ אתָם (במדבר ז, א)

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שפים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליתנה [ויקרא כג, יז]

כל־המנחה אשר תקריבו ליתנה לא תעשה חמץ כי כִּלְשֹׁאר וְכִל־דָּבֶשׁ לֹא־תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה ליתנה [ויקרא ג, יא]

קרבן ראשית תקריבו אתם ליתנה ואל־המזבֹּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחֹחַ [ויקרא ג, יב]

ראשית בכורי אדמתך תביא בית יתנה אלהיך לא־תִבְשֹׁל גִּידִי בַחֲלָב אֹמֶן (שמות כג, יט)

^[1] ויִמְשְׁחֵם ויִקְדֹּשׁ אתָם (במדבר ז, א)

^[2] ויִמְשְׁחֵם ויִקְדֹּשׁ אתָם (במדבר ז, א)

מסורת הש"ס
א לעיל ג.
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב ה
ג ספרא מצורע פרק ב ד; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב ד; פסחים מג; ספרא צו פרשה י ט
ה נדרים ג.
ו לעיל כו:
תורה אור השלם
קרבן ראשית תקריבו אותם ליהוה ואל־המזבח לא־יגלו לריוֹ ניחם [ויקרא ב, יב]
מוצא שפתיך תשמר ונשיית פאשר נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיך [דברים כג, כד]
זה־יהיה לך מקדש הקדשים מִן־האש קל־קרבנם לקל־מנחתם ולקל־חטאתם ולקל־אשטם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך [במדבר יח, ט]
קל־הפנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי קל־שאר וקל־דבש לא־תקטירו ממנו אשה ליהוה [ויקרא ב, יא]

יכול יהא יחיד מתנבז ומביא פיוצא בה ראשית וגו': תקריבו משמע צבור: אכל יהא צבור מביא ב' האָסם נקבה שהרי מביאין [שמן] האָסם חובֿה וסיבי דמי נקבת צבור כגון ממענות של שופרותיחס: מה יש לך להביא ל"ג לה פתורת פהינס ומאן גזרים ליה הכי קאמר מה יש לך להביא מהן חובֿה דהא ראשית חובֿה משמע גלא אשכחן קרבן ראשית: אס נאמר כל דבש לרבות חצי קמן גדמפרש לקמן: למה נאמר כל שאר נגמר מדבש אי נמי לא לכתב כל גבי דבש ונילף משאור: שאור הטר מפלגו גדמפרש לקמן: דבש הטר פשוני מנחות אס רוצה ללגש ולטגון פורי מנחה דבש מתר דכל מתנות בהנה גאללות בגדולה גדאמרינן בפ' הוצרע והאחיים (חלוין דף קלכ:): לך נתמים למשחה לגדלה דדרך שהמלכים אוכלין: שאר לא הטר בפשוני המנחה גדאמרי' לעיל אפלו חלקס לא תאפה חמן: לאו שמי האָסם דקרבֿה נדבה פמפח דאי מהנין דחובֿה לא מצי למימר דהא לא הטר פמקדש גלא קרב למפח: לקרב עמהן אשני פבשי עצרת קאמר דקרבים עם שמי האָסם והינו הקרו מפלג פמקדש לקרב עמהן: כבורים נמי שהיו מביאין עמהם עופות: והפלים שגזון של כבורים שפיר הדפלים נתנין לפהינס: לעשר כבורים אתו הנין עופות ולאו חובֿה נינהו והקמנן פמסקת כבורים (פ"ב מ"ד) ומיתנין פלוגל ושרבה (ספֿה דף מז:): הכבורים טעונין קרבן וסיר ודברה ולניה אמרינן בתלמוד ורננלמי דהאי קרבן שלמים הוא פתיב הבא ושמחת בכל הטוב וכתוב התם וכתבת שלמים ואלכת סם ושמחת ולאו קרבים עמהן חשיב להו שלא היו וקמיון זה [נהי] לבא יחד למקדש אלא חובֿה עליו להביא שלמים (הקס) גָּס: כל ששמו קרבן אמר רחמנא גלא יקטירו משערי דהכי פתיב פתר דההוא קרא קרבן ראשית ומקרא נקדש לפניו: עוף שמו קרבן דכתיב (ויקרא א': י"ד) ואם מן העוף עלה קרבענו: לג שמן של מצרע אין ממנו לאשים אכל קרבן אחרי גדאמרינן פאלו מנחות לכל קרבנס לרבות לג שמן של מצרע ובגופה נמי פתיב (ויקרא י"ד: י"ב) והקריב אתו לאָסם ואת לג השמן ואי קנאי הכי קרב ממנו [דאָסם מצרע פא עמו] לאשים פשמי האָסם משום פבשים הא לא קנאי דאָסם לא שנין פבשי לג לגמרי דאָסם מביא אשמו עבשו ולגו עד פשרה נמים גדאמרו דהקומן וזמא (לעיל מנחות דף טו:): מאי קאמר מאי פשרה דקאמר פלו ומקצתו: חצי זית מצו וכוון דאיתיה פשיטה: ערובו פשרכו עם מצה גלא מנפר: אשני סבר יש קמן פחות משני זיתים ולא תקטירו לקמן שלם משמע וכוין דיש קמן פחות משני זיתים אשמינין כל יתיקא:

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

הנה מצי למימר דמשצי ליה כי הא דדרשי רבנן בפ' הפעולות (זכחים דף עז.) אותם אי אתה מעלה לריח ניחוח אכל אתה מעלה לשם עצנס [כו']: משצי לה לכתמינא. ומתן פרימא לא קנאי לרבי אלעזר דמפרצי ש"מ גדאמר פסקן הפעולות (שס): אכל יהא צבור מביא כו'. והא דמניא בת"כ אס זבח שלמים הוא מקריב הוא מביא נקבה ואין העצור עושים נקבה הינו שלמים: לג שמן של מצרע אכלא בינייהו. דאקרי קרבן גדאמר פאלו מנחות לכל קרבנס לרבות לג שמן של מצרע ובגופה נמי פתיב והקריב אתו לאָסם ואת לג השמן ואין ממנו לאשים והקשה פקונטרס הא קרב ממנו לאשים שהרי אשם מצרע פא עמו וכה"ג אמרינן לעיל ממנו לאשים פבשי האָסם משום פבשים ואין למדן דשאני שמי האָסם שמיטיפים אותן עם הפבשים דלוג שמן של מצרע נמי מטיפין אותו עם האָסם מחיים פגדרשנין לקמן פסקדיו מדכתיב והניף אותם ומדן פקונטרס דהא לא קנאי דאָסם לא שנין לגבי לג לגמרי דאָסם מביא אשמו עבשו ולגו עד פשרה נמים גדאמר בסוף הקומן וזמא (לעיל מנחות דף טו:): ואע"ג דשמי האָסם נמי פעמים שאין פבשים עמהן למאן דאמר דפבשים אין משבדין את האָסם היבא דאית ליה מיהא לא מיתי זה בלא זה ועוד דהיבא דהקבעו אין יכול לשנות אכל לג שמן לא הקבעו אלא לר"מ דאמר התם הקבעו פשיטא וא"ת והא פסקן הפעולות (זכחים דף עז:): קרי לה ממנו לאשים וי"ל דהתם פשי למימר כל ששמו קרבן אלא דנקט לשון השגור דהש"ס ויתר ואין למדן דהבא דבא פשוני עצמו והתם דבא עם הזבח דאמר זה אשמו וזה לגו דא"כ לימא לג הבא פשוני עצמו אכלא בינייהו ועוד דפסקן ב"ש (זכחים דף מד.) לא קרי זבח ממיר נסכים דבאין עמו כיון דאתא עד י' נמים: חצי מצו ת"ל כל ערובו מצוין ת"ל

פי כל. מפאן קשה על פי' הקונטרס דפסקן אלו עוברין (פסחים דף מג:): דאמר ר"י כל אסורין שפתורה אין הטר מצטרף לאסור חוץ מאסורי גזיר שהרי אמרה תורה משרת וערי אמר אף שאור פבל תקטירו במאן פר' אליעזר דדריש כל כו' ולאפוקי מדאשני דאמר יש הקטרה בפחות מבזית ופי' גס פקונטרס דזשערי הנה דריש אין לי אלא פלו מקצתו מצוין כגון חצי זית מצה וחצי זית חמץ ת"ל כל וקשה דהא כל לא פאשני ולא פרבא ועוד מאי דאמר התם כמאן פר' אליעזר הא אפילו פרבנן נמי אתיא דניה דכל לא דרשי פי כל דרשי לרבות מקצתו דהינו הטר מצטרף לאסור לפי' הקונטרס ונקרא לפרש דזשערי דסבר הטר מצטרף לאסור דריש פרבא דמקצתו הינו חצי קמן שהוא זית שלם ומרבי ליה מפל וערובו הינו חצי זית הטר וחצי זית אסור דמצטרפין ומרבי ליה מפי כל אכל פאשני לא מצי סבר דכיון דמפרש מקצתו חצי זית לא שנין בה פשיטא דלא בטיל והא דקאמר כמאן פרבי אליעזר דדריש כל הינו משום דלרבנן אע"ג דכי כל דרשי מיהו לא הנה מוקמינן פי כל לרבות ערובו אלא לרבות מקצתו: אשני סבר יש קמן פחות משני זיתים. פרוש דאס לא כן מנא לה לרבות אפלו חצי זית דהנה ליה למימר אין לי אלא כל הקמן חצי קמן מצוין דהא איבא בזית אכל פחות מפשעור מנא הנה ליה לרבנן וא"ת ואתפתי מנא לה לאשני לרבות חצי זית דלמא פי אתא קרא לרבנן בזית ואע"פ שאין בו פדי קמן וי"ל דפברא הוא דרבי דכל אתא לרבות חצי פשור על פרחין יש הקטרה פחות מבזית כיון דשרכירא לה דיש קמן פחות מב' זיתים לא מצי לרבנן בזית ואע"פ שאין בו פדי קמן וי"ל דהאשע כן גוי ורבי יוחנן דפליגי בהקטיר קמצה לעיל בהקומן רבה (מנחות דף כו:): ואף על גב דאמרינן פסקן השוחט והמשגלה (זכחים דף טז:): ומיתי לה לעיל בפ"ק (מנחות דף יב:): הקמן והקטרת פהקריב מאחת מהן בזית פחות חוב אכל פחות מבזית לא אשני שאור דרבי קרא ומהיא דההיא דהקטיר קמצה פשמינס ליבא קרא וקאשבינן לה הקטרה ושמא שאני התם דהקטיר הכל ולפי טעם זה מאן דאמר התם יש הקטרה דמזהה הבא דאין הקטרה ומזה דהא להקטיר פחצי זית תנן בפ"ק (לעיל מנחות יב:): דלא הוי פגול ומיהו יש לחלק משום דגבי פגול אמתא רכבילת מופח לאכילת אדם פגדקרינן אס האכל ואכל ועוד י"ל דגבי הקטרת חוץ פשינן בזית טפי לכגי עקמא:

ומרבי ליה מפי כל אכל פאשני לא מצי סבר דכיון דמפרש מקצתו חצי זית לא שנין בה

צרוף דאפילו במשהו מחיב והאי דמרבי עירובין הינו פשנתפטר לגמרי עם ההפך גלא אמרינן פיתפטל אסור אגב הטר אכל לרבא לא צריך קרא להכי דכיון דאיבא בזית פשיטא דלא בטיל והא דקאמר כמאן פרבי אליעזר דדריש כל הינו משום דלרבנן אע"ג דכי כל דרשי מיהו לא הנה מוקמינן פי כל לרבות ערובו אלא לרבות מקצתו: אשני סבר יש קמן פחות משני זיתים. פרוש דאס לא כן מנא לה לרבות אפלו חצי זית דהנה ליה למימר אין לי אלא כל הקמן חצי קמן מצוין דהא איבא בזית אכל פחות מפשעור מנא הנה ליה לרבנן וא"ת ואתפתי מנא לה לאשני לרבות חצי זית דלמא פי אתא קרא לרבנן בזית ואע"פ שאין בו פדי קמן וי"ל דפברא הוא דרבי דכל אתא לרבות חצי פשור על פרחין יש הקטרה פחות מבזית כיון דשרכירא לה דיש קמן פחות מב' זיתים לא מצי לרבנן בזית ואע"פ שאין בו פדי קמן וי"ל דהאשע כן גוי ורבי יוחנן דפליגי בהקטיר קמצה לעיל בהקומן רבה (מנחות דף כו:): ואף על גב דאמרינן פסקן השוחט והמשגלה (זכחים דף טז:): ומיתי לה לעיל בפ"ק (מנחות דף יב:): הקמן והקטרת פהקריב מאחת מהן בזית פחות חוב אכל פחות מבזית לא אשני שאור דרבי קרא ומהיא דההיא דהקטיר קמצה פשמינס ליבא קרא וקאשבינן לה הקטרה ושמא שאני התם דהקטיר הכל ולפי טעם זה מאן דאמר התם יש הקטרה דמזהה הבא דאין הקטרה ומזה דהא להקטיר פחצי זית תנן בפ"ק (לעיל מנחות יב:): דלא הוי פגול ומיהו יש לחלק משום דגבי פגול אמתא רכבילת מופח לאכילת אדם פגדקרינן אס האכל ואכל ועוד י"ל דגבי הקטרת חוץ פשינן בזית טפי לכגי עקמא:

נה.

 עין משפט נר מצוה	
א מוי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' יד: ב מוי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ט: ג מוי' פל' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ט: ד מוי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ד: ה מוי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ד: ו מוי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' ד: ז מוי' פד' מהל' מוחסרי כפרה הל' ב: ח מוי' פה' מהל' איסורי המזבח הל' א:	
רבינו גרסום	

יכול יהא יחיד מתנבז להביא שתי הלחם ת"ל קרבן ראשית תקריבו. ראשית אלו שתי הלחם שהן בליון ראשית להקיר חמש כמקשה:

אכל צבור ויבאי שתי הלחם בנדבה ת"ל אותם אותם מיעט לחובה [תקריבו] שתי הלחם ולא נדבה: ומה ים לך להביא מן שאור ומן דבש שתי הלחם מן השאור (וכסורי' מן הדבש. כגון תמרים ותאנים:

אם נאמר כל שאור דמשמע מקצתו ולא כולו לנף דבש השאור למי נאמר כל דבש:

כשיר מנחה שאם רצה לערבן בדבש ולאכולן מותר. שאור לא הותר כשירי מנחה דכתיב לא תאפה חמץ חלקס. שאור דהותר מכללו כמקשה מאותו כלל דכתיב לא תקטירו. מאי ניחא לאו שתי הלחם דקרבה נדבה ומיעה הא בנדבה ליקרב קומנה למזבח. והיעי הותר מכללו:

אמר רב עמרם לא (קרב עם הלחם) [ליקרב עמהם] דבר הקרב עם שתי הלחם הותר ליקרב נדבה ומאי ניחא שני ככשם ליקרב דמון למזבח. אי הכי כבורים נמי הותר הקרב עמהן להקריבו נדבה דתמן העולות שעל גבי הפלים עולות ופטרס הסלון והפירות אלמא דאיבא קרב עמהן ואי כשי למיעבדינהו נדבה מצי למיעבד. ואמאי תני דבש לא הותר מכללו. התם [לא] קרב עמהן דהנא לעור כבורים הא דאית. ולא משום חובה:

המעלה מבשר חטאת השף למזבח להקטירו שאין דיע להיות למזבח אלא דמו:

כשר חטאת השף ולוג שמן של מצרע שמן קרבן. לוג דכתיב והקריב אותו לנשם ואת לוג השמן אכל אין ממנו לאשים:

עירובו מנין שאם כיון השאור ובין המצה בזית. אשני סבר י קומן פחות משני זיתים ואפילו כבזיתא)נראה דצ"ל וס הקטרה אפילו בחצי זית משום הכי וכו'. ואפילו בחצי זית אי הקטרה משום הכי קא מרבי כל:

עירובו מנין. אף על גב דלא אי כעטיה:

מסורת הש"ס
א לעיל ג.
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב ה
ג ספרא מצורע פרק ב ד; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יב ד; פסחים מג; ספרא צו פרשה י ט
ה נדרים ג.
ו לעיל כו:

תורה אור השלם
קרבן ראשית תקריבו אותם ליהוה ואל־המזבח לא־יגלו לריוֹ ניחם [ויקרא ב, יב]
מוצא שפתיך תשמר ונשיית פאשר נדרת ליהוה אלהיך נדבה אשר דברת בפיך [דברים כג, כד]
זה־יהיה לך מקדש הקדשים מִן־האש קל־קרבנם לקל־מנחתם ולקל־חטאתם ולקל־אשטם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך [במדבר יח, ט]
קל־הפנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ כי קל־שאר וקל־דבש לא־תקטירו ממנו אשה ליהוה [ויקרא ב, יא]

נח:

עין משפט נר מצווה
א מו"י מו"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יד: ב מו"י פה' מהל' איסורי המזבח הל' ב: ג מו"י פה' מהל' איסורי המזבח הל' א: ד מו"י פו"ח מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' ב:
רבינו גרשום

ורבא אמר. אין לי אלא קומץ ולא אמר אין לי אלא כזית סכר דאין קומץ פחות מב' זיתים. חזי קומץ מטין מכלא אמר חזי זית קסבר דאין הקטרה פחותה מכזית עירובו מיין דמעטרף לכזית:

העלה. כזית משאור ומדבש:

על לאו שבכללות דחד לאו הא לא תקטורו וכולל בו שאור ודבש ועירוביו:

המעלה משאור ומדבש ע"ג המזבח כו'. פ"י פקוקטרכם שערבן יחד לוקה חרפב

מלקויות ונקשה היכי לקי משום שאור ומשום דבש בינין דלאו בעינין ניגיהו ואם הם בעיני מאי עירובין איבא וקצת היה נראה לפרש שכל אחד לבדו ואשאור לחזיהי לוקה משום שאור ומשום כי כל שאור ואדבש לחזיהי לוקה משום דבש וכן דבש דאפולגה קאי לא תקטירו ואע"ג דמכי כל דרשינן עירובין מ"מ משמע בין מערבין בין שאינן מערבין ולהכי לקי אשאור תרי ואדבש תרי ומיהו לא יתבן בכל לפרש בן מזלג קאמר המעלה שאור על גבי המזבח לוקה שנים דבש לוקה שנים שאור ודבש לוקה ד' בעיני ההיא שיטה דסוף המקנל (פ"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:)‏ דגא ומבשל ורחים ורקב וכן גבי זג וחרצן דגזיר בפ' ג' מינין (נזיר דף לח:)‏ ועוד בינין דכי כל אתא לתעברת לא לקי אשאור בדאמר בסוף המקנל (פ"מ דף

קטו:) דארחים ורקב לא לקי משום כי נפש הוא חבל האיל ונלדברים אחרים הוא דאתא ועד כאן לא פליג רב האנא אלא משום דכי נפש הוא חבל משמע נמי רחים כמו שאר דברים אכל הבא כי כל לא אתא אלא לעירובין לחזיהי ונראה לפרש דמירי שמעלה שאור בפני עצמו ודבש בפני עצמו ושאור ודבש מערבין יחד והעלה שלשתן בבת אחת דאשאור ודבש דבעיניהו לוקה שנים

(וא"ת) [ועל] עירובין שנים חזא משום ערובי שאור וחדא משום ערובי דבש ואע"ג דלא בתיב דבשש כי כל נ"י דוכל דבש מוסיף לענין ראשון: אין לוקין על לאו שבכללות. ערובי שאור וערובי דבש דנפקי מפי כל חשיב לאו שבכללות וכן לאו דכי אם צלי אש דרביה כל דבר שאינו צלי אש כגון נא ומבשל וכן מפל אשר יעשה מנֶסֶן היין דגבי זג וחרצן וכן כי נפש הוא חבל דגבי רחים ורקב אכל שאור ודבש גופיהו אע"ג דחד לאו בתיב אתרניהו לא חשיב לאו שבכללות וכן זג וחרצן (פמגדר ו) ונא ומבשל (שמות יב) ורחים ורקב (דברים כד) דלאו ידיהו אכל חד וחד קא מהדר וא"ת ונר' יאשיה דבעי או לחלוק (פ"מ דף צד:) לא לחיב בחד לחזיהי עד שייעשה שניהם וי"ל דשאור ודבש ונא ומבשל בתיב בזה ממנו ונזיר נמי מדבתיב מחרצנים ועד זג ונלא בתיב חרצנים וזג ומיהו קשה מנא ומבשל דממנו דבתיב בזה אפסח קאי ורחים ורקב מדלא קרינא ורקב בטרף וא"ת ונאמאי מחיב תרי הא אמרינן בסוף גיד הנשה (חלין דף קב:) גבי בער מן החי ובער מן הטורפה דלא מחיב אלא חזא משום דמחד לאו נפקי וי"ל בינון שהאסורים מפרשין בפסוק קאי הלאו על כל אחד ואחד על זג ועל חרצן וכן פלן כמו (ויקרא כא) אלמנה וגרנשה ונללה זנה שאם נאכלה על לא יסח קאי לכל חד וחד ונלא מצריך קרא לחלוק בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז:)‏ אלא משום דגוף אחד הוא וכן פ"י רש"י בפ' בתרא דמפית (דף יח.) דמעשר דגן תירוש ויצהר ודבור דקר וצאן ודבורים אע"ג דכולהו בחד לאו בתיבי לקי אכל חד וחד דבינון דמפרשים וכתובים בפסוק לא תוכל לאכל לבולגה קאי אכל בער מן החי ומן הטורפה אינם מפרשין בפסוק דהדיא דגימא לא תאכלו קאי אכל חד וחד וא"ת ומה בין זג וחרצן נא ומבשל רחים ורקב שאור ודבש אלמנה וגרנשה ונללה זנה דחיב על כל אחת ואחת ואלו חלב שור וקבש ועד אינו חיב אלא אחת כדאי' בפ"ק דכריתות (דף ד.) אלמא מקרי לאו שבכללות וכן לחם קלי וברמל וכל מעשר דגן תירוש ויצהר דלא לקי אלא חד אי לאו משום יתורא וי"ל דזג וחרצן שתי שמות ניגיהו וכן שאור ודבש וכן כלם פדע דכי אתי לאתרניו דהן צריך להזכיר כל אחד בשמו אכל שור וקבש ועד שם חלב הוא וכן לחם קלי וברמל שם חדש הוא וכן מעשר: איבא דאמרי חזא מיהא לקי. כי הך סגיא איבא בסוף המקנל (פ"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:)‏ אכל נא לוקה שנים משום נא ומשום כי אם צלי אש מבשל לוקה שנים משום נא ומשום מבשל ומשום כי אם צלי אש נא ומבשל לוקה שלש משום נא ומשום מבשל ומשום כי אם צלי אש אפני אמר אין לוקין על לאנין שבכללות איבא דאמרי חזא מיהא לקי ופי' שם פקוקטרכם כגון חי ודחמי טבריא (אי) חיב משום כי אם צלי אש וקשה לר"ת דהתם תניא לעיל וכול אכל גזית חי והא חיב ת"ל אל תאכלו ממנו נא ויבשל [נא ויבשל] אמרתי לך ונלא חי וכול והא מתר ת"ל כי אם צלי אש אלמא משמע דאסורא איבא מלקות לויבא עוד אמרינן בסוף המקנל (פ"מ דף קטו:) גבי פלוגתא דרב הונא ורב יהודה דחובל רחים ורקב אמר לך דבא חנא דאמרי אפילו (לרבנן) [לרב יהודה] דלא לקי ארחים וארקב משום כי נפש הוא חבל עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חבל לדברים אחרים הוא דאתא אכל הבא כי אם צלי אש למאי אתא ואי בפ"י הקוקטרכם הא אצטריך לחי ולחמי טבריא ומפרש ר"ת הכי אכל נא לוקה שנים אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש מבשל לוקה שנים אם התרו בו משום מבשל ומשום כ"א צלי אש נא ומבשל לוקה שלש אם התרו בו משום שלשתן ואפני אמר דתרתו לא לקי אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש או משום מבשל ומשום צלי אש לא לקי כי אם משום צלי אש אלא משום כ"א צלי אש לקי חזא משום כ"א צלי אש אכל בחי ודחמי טבריא לא לקי משום צלי אש דלא קאי כי אם צלי אש אלא אהיהו דבתיבי דקרא דהדיא וא"ת אמאי לא נוקמא לחי ודחמי טבריא כמו כי נפש הוא חבל דמוקמינן לשאר דברים וי"ל דהתם אי היה פתג לא תחבל רחים ורקב כי אם דברים שאין עושין דהן חיי נפש היה דמי להאי דהיה משמע עקר כי אם לא נפתג אלא לדברים שלמעלה ונלא למימר דקאי בלחי נפשה אכל כי נפש הוא חבל משמע מלתא בלחי נפשה טפי והלכך מוקמינן ליה לדברים אחרים והשתא הך דשמעתין לא תתכן לפרש בשמיות ר"ת לגמרי דהא במקטיר שאור ועירובין שאור בפני עצמו ועירובין מירי בדפרשית לעיל ואם התרו בו משום שאור ומשום ערובי שאור אמאי לא לקי תרתיו כי היכי דכי אתרו בה משום ערובי שאור לחזיהי דלקי אלא יש לפרש דתרתיו לא לקי דקאמר אערובי שאור וערובי דבש קאי דלא לקי אתרניהו אלא חזא אכל קשה מההיא דנזיר פ' ג' מינים (נזיר דף לח:)‏ דהא אצטריך מפל אשר יעשה מנֶסֶן היין לשאר דברים כגון עליו ונולבדיו ודיון הפנינים וא"כ [אם] איתא דרבא פרב יהודה כי היכי דלא לקי ארחים וארקב משום כי נפש הוא חבל האיל ונלדברים אחרים אתא לא ללקי נמי אזג וחרצן משום דכל אשר יעשה מנֶסֶן היין דהא אתא נמי לשאר דברים: ואיבא דאמרי חזא נמי לא לקי. כאן ויב' המקנל (פ"מ דף קטו:) ודפקק כל שעה (פסחים דף מא:)‏ השיטה שנים אכל דגזיר פקק ג' מינין (נזיר דף לח:)‏ אהיהו דזג וחרצן דמיתי בפ' כל שעה (פסחים דף מא:)‏ איתא התם איפכא דלפניו אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה על לאו שבכללות והוא כמו איבא דאמרי [דהבא] שאינו לוקה אפלו אחת ויש פיוצא בה הרבה בהש"ס סגיות הפוכות בשהוא פקקא גופה בסופו ההיא דנזיר ממרט (נזיר דף מו:)‏ וההיא דבהן זד ובהן רגל ותרוניהו איפכא בוימא בשלהי הוציאו לו (יומא דף סא:)‏ וכן בפ' קמא דבכורות (דף ג.) פלוגתא דרבה ורב חמזא בטרפה חיה ואיפכא בפ"ק דתמורה (דף יא:)‏ וההיא דאם ארצח אם לא ארצח דפלגי רב הונא ורב אבה בר אבהה דפקק המזיר (פתעות דף עא:)‏ ודפקק דתרא דגדרים (דף פא.) איפכא וההיא דגידים שאין מוכיחות בפ"ק דגדרים (דף ה:)‏ ואיפכא בפ' בתרא דנזיר (דף סב. ע"ש) וההיא דגירבעו ולבסוף נעבדו דפקק אין מעמידין (ע"ז דף כד.) ובתמורה בפ' כל האסורין (תמורה דף ל: ע"ש) וההיא דתני אבה דר' אבין דההזקין (גטין דף נג.) ובהגותל דתרא (פ"ק דף קיז.) ועוד כמה סגיות הפוכות כי ההיא דמתנה זו מבטלת היא תבטל אי אפשי בה בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ובגמין דריש השולח (גמין דף לב.) וההיא דרב פפא דהלכתא מלנה על פה דסוף גט פשוט (כ"ב דף קעו.) ובפ"ק דקדושין (דף יג:)‏ והוא דאכלה עקלה דביעית וכלאים דרי זו תזקה בפ' האשה שנפלו (פתעות דף פ.) ובהזקת הדמים (כ"ב דף לו.) וההיא דמחורת לו מה דרך דגלוי דפקק דתרא דנזיר (דף סג.) ויב' פיצר עליון (פסחים דף פא:)‏ וההיא דפרורין שאין דהן גזית אסור לאכדן ביד בסוף נוטל (שבת דף קמג.) ובדרכות דריש אלו דברים (בדרכות דף נב:)‏ מתר וההיא דגבי עולה ואמורין מצטרפין בפ' השוחט והמעלה (נזכחים דף קט.) ובמעילה דפקק חזשי מזבח (מעילה דף טו.):

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

ויש הקטרה פחותה מפזית והכי

ויש הקטרה פחותה מפזית. ^אוּרְבָא אָמַר:

אין קומץ פחות משני זיתים, ואין הקטרה

פחותה מפזית. ^אאיתמר: המעלה משאור

ומדבש על גבי המזבח, אמר רבא: לוקה משום שאור, ולוקה משום דבש, לוקה משום עירובי שאור, ומשום עירובי דבש.

^(א)**אפרי אמר: אין לוקין על לאו שבכללות.**

איבא דאמרי: חדא מיהא לקי. ואיבא דאמרי, חדא נמי לא לקי, דהא לא מיחד לאויה פלאו דחסיקמה.

מתני'

(כו.) הקטיר קמצה פעמים בשנה הלכך אפילו פחות מפזית חיב: ורבא קבר אין קמן פחות משני זיתים הלכך לא נפקא לן מהתם דתנאי הקטרה בפחות מפזית ולרבא פי כל למימר אע"ג דלא מנכר שהרי ערבו: משאור ומדבש שערבן יחד לוקה חרפב מלקויות: לאו שבכללות כל שאור דמשתמעי מנה שאור ועירובין וכן כל דבש דמשתמעי מנה דבש ועירובין אכל אי לאו כל משום שאור ודבש שפתי לך דאזהרה אחת לא מקרי לאו שבכללות דלאו אכל חד קמהדר והכי משתמעא במס' נזיר (דף לח:)‏ גבי מפל אשר יעשה מנֶסֶן היין: איבא דאמרי תרתי לא לקי משום כל שאור אע"ג דשאור וערובין מצטרפין מנה והמקטיר ערובי שאור איבא שאור ועירובין לא לקי אלא חזא וכן חזא משום ערובי דבש: ואיבא דאמרי אפילו חזא נמי לא לקי דאין כאן לאו מיוחד דכל חד מניהו לאו שבכללות אכל אלמנה וגרנשה ונללה זנה לא אי [לאו] שבכללות דלאו אכל חזא קאי האיל ומפרשין בפרש הלכך לקי עליהו להכי נקט לאו דחסימה משום דעלה בתיב והפילו השופט וגו':

(וא"ת) [ועל] עירובין שנים חזא משום ערובי שאור וחדא משום ערובי דבש ואע"ג דלא בתיב דבשש כי כל נ"י דוכל דבש מוסיף לענין ראשון: אין לוקין על לאו שבכללות. ערובי שאור וערובי דבש דנפקי מפי כל חשיב לאו שבכללות וכן לאו דכי אם צלי אש דרביה כל דבר שאינו צלי אש כגון נא ומבשל וכן מפל אשר יעשה מנֶסֶן היין דגבי זג וחרצן וכן כי נפש הוא חבל דגבי רחים ורקב אכל שאור ודבש גופיהו אע"ג דחד לאו בתיב אתרניהו לא חשיב לאו שבכללות וכן זג וחרצן (פמגדר ו) ונא ומבשל (שמות יב) ורחים ורקב (דברים כד) דלאו ידיהו אכל חד וחד קא מהדר וא"ת ונר' יאשיה דבעי או לחלוק (פ"מ דף צד:) לא לחיב בחד לחזיהי עד שייעשה שניהם וי"ל דשאור ודבש ונא ומבשל בתיב בזה ממנו ונזיר נמי מדבתיב מחרצנים ועד זג ונלא בתיב חרצנים וזג ומיהו קשה מנא ומבשל דממנו דבתיב בזה אפסח קאי ורחים ורקב מדלא קרינא ורקב בטרף וא"ת ונאמאי מחיב תרי הא אמרינן בסוף גיד הנשה (חלין דף קב:) גבי בער מן החי ובער מן הטורפה דלא מחיב אלא חזא משום דמחד לאו נפקי וי"ל בינון שהאסורים מפרשין בפסוק קאי הלאו על כל אחד ואחד על זג ועל חרצן וכן פלן כמו (ויקרא כא) אלמנה וגרנשה ונללה זנה שאם נאכלה על לא יסח קאי לכל חד וחד ונלא מצריך קרא לחלוק בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עז:)‏ אלא משום דגוף אחד הוא וכן פ"י רש"י בפ' בתרא דמפית (דף יח.) דמעשר דגן תירוש ויצהר ודבור דקר וצאן ודבורים אע"ג דכולהו בחד לאו בתיבי לקי אכל חד וחד דבינון דמפרשים וכתובים בפסוק לא תוכל לאכל לבולגה קאי אכל בער מן החי ומן הטורפה אינם מפרשין בפסוק דהדיא דגימא לא תאכלו קאי אכל חד וחד וא"ת ומה בין זג וחרצן נא ומבשל רחים ורקב שאור ודבש אלמנה וגרנשה ונללה זנה דחיב על כל אחת ואחת ואלו חלב שור וקבש ועד אינו חיב אלא אחת כדאי' בפ"ק דכריתות (דף ד.) אלמא מקרי לאו שבכללות וכן לחם קלי וברמל וכל מעשר דגן תירוש ויצהר דלא לקי אלא חד אי לאו משום יתורא וי"ל דזג וחרצן שתי שמות ניגיהו וכן שאור ודבש וכן כלם פדע דכי אתי לאתרניו דהן צריך להזכיר כל אחד בשמו אכל שור וקבש ועד שם חלב הוא וכן לחם קלי וברמל שם חדש הוא וכן מעשר: איבא דאמרי חזא מיהא לקי. כי הך סגיא איבא בסוף המקנל (פ"מ דף קטו:) ובסוף כל שעה (פסחים דף מא:)‏ אכל נא לוקה שנים משום נא ומשום כי אם צלי אש מבשל לוקה שנים משום נא ומשום מבשל ומשום כי אם צלי אש נא ומבשל לוקה שלש משום נא ומשום מבשל ומשום כי אם צלי אש אפני אמר אין לוקין על לאנין שבכללות איבא דאמרי חזא מיהא לקי ופי' שם פקוקטרכם כגון חי ודחמי טבריא (אי) חיב משום כי אם צלי אש וקשה לר"ת דהתם תניא לעיל וכול אכל גזית חי והא חיב ת"ל אל תאכלו ממנו נא ויבשל [נא ויבשל] אמרתי לך ונלא חי וכול והא מתר ת"ל כי אם צלי אש אלמא משמע דאסורא איבא מלקות לויבא עוד אמרינן בסוף המקנל (פ"מ דף קטו:) גבי פלוגתא דרב הונא ורב יהודה דחובל רחים ורקב אמר לך דבא חנא דאמרי אפילו (לרבנן) [לרב יהודה] דלא לקי ארחים וארקב משום כי נפש הוא חבל עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חבל לדברים אחרים הוא דאתא אכל הבא כי אם צלי אש למאי אתא ואי בפ"י הקוקטרכם הא אצטריך לחי ולחמי טבריא ומפרש ר"ת הכי אכל נא לוקה שנים אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש מבשל לוקה שנים אם התרו בו משום מבשל ומשום כ"א צלי אש נא ומבשל לוקה שלש אם התרו בו משום שלשתן ואפני אמר דתרתו לא לקי אם התרו בו משום נא ומשום כי אם צלי אש או משום מבשל ומשום צלי אש לא לקי כי אם משום צלי אש אלא משום כ"א צלי אש לקי חזא משום כ"א צלי אש אכל בחי ודחמי טבריא לא לקי משום צלי אש דלא קאי כי אם צלי אש אלא אהיהו דבתיבי דקרא דהדיא וא"ת אמאי לא נוקמא לחי ודחמי טבריא כמו כי נפש הוא חבל דמוקמינן לשאר דברים וי"ל דהתם אי היה פתג לא תחבל רחים ורקב כי אם דברים שאין עושין דהן חיי נפש היה דמי להאי דהיה משמע עקר כי אם לא נפתג אלא לדברים שלמעלה ונלא למימר דקאי בלחי נפשה אכל כי נפש הוא חבל משמע מלתא בלחי נפשה טפי והלכך מוקמינן ליה לדברים אחרים והשתא הך דשמעתין לא תתכן לפרש בשמיות ר"ת לגמרי דהא במקטיר שאור ועירובין שאור בפני עצמו ועירובין מירי בדפרשית לעיל ואם התרו בו משום שאור ומשום ערובי שאור אמאי לא לקי תרתיו כי היכי דכי אתרו בה משום ערובי שאור לחזיהי דלקי אלא יש לפרש דתרתיו לא לקי דקאמר אערובי שאור וערובי דבש קאי דלא לקי אתרניהו אלא חזא אכל קשה מההיא דנזיר פ' ג' מינים (נזיר דף לח:)‏ דהא אצטריך מפל אשר יעשה מנֶסֶן היין לשאר דברים כגון עליו ונולבדיו ודיון הפנינים וא"כ [אם] איתא דרבא פרב יהודה כי היכי דלא לקי ארחים וארקב משום כי נפש הוא חבל האיל ונלדברים אחרים אתא לא ללקי נמי אזג וחרצן משום דכל אשר יעשה מנֶסֶן היין דהא אתא נמי לשאר דברים: ואיבא דאמרי חזא נמי לא לקי. כאן ויב' המקנל (פ"מ דף קטו:) ודפקק כל שעה (פסחים דף מא:)‏ השיטה שנים אכל דגזיר פקק ג' מינין (נזיר דף לח:)‏ אהיהו דזג וחרצן דמיתי בפ' כל שעה (פסחים דף מא:)‏ איתא התם איפכא דלפניו אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה על לאו שבכללות והוא כמו איבא דאמרי [דהבא] שאינו לוקה אפלו אחת ויש פיוצא בה הרבה בהש"ס סגיות הפוכות בשהוא פקקא גופה בסופו ההיא דנזיר ממרט (נזיר דף מו:)‏ וההיא דבהן זד ובהן רגל ותרוניהו איפכא בוימא בשלהי הוציאו לו (יומא דף סא:)‏ וכן בפ' קמא דבכורות (דף ג.) פלוגתא דרבה ורב חמזא בטרפה חיה ואיפכא בפ"ק דתמורה (דף יא:)‏ וההיא דאם ארצח אם לא ארצח דפלגי רב הונא ורב אבה בר אבהה דפקק המזיר (פתעות דף עא:)‏ ודפקק דתרא דגדרים (דף פא.) איפכא וההיא דגידים שאין מוכיחות בפ"ק דגדרים (דף ה:)‏ ואיפכא בפ' בתרא דנזיר (דף סב. ע"ש) וההיא דגירבעו ולבסוף נעבדו דפקק אין מעמידין (ע"ז דף כד.) ובתמורה בפ' כל האסורין (תמורה דף ל: ע"ש) וההיא דתני אבה דר' אבין דההזקין (גטין דף נג.) ובהגותל דתרא (פ"ק דף קיז.) ועוד כמה סגיות הפוכות כי ההיא דמתנה זו מבטלת היא תבטל אי אפשי בה בפ' בתרא דכריתות (דף כד.) ובגמין דריש השולח (גמין דף לב.) וההיא דרב פפא דהלכתא מלנה על פה דסוף גט פשוט (כ"ב דף קעו.) ובפ"ק דקדושין (דף יג:)‏ והוא דאכלה עקלה דביעית וכלאים דרי זו תזקה בפ' האשה שנפלו (פתעות דף פ.) ובהזקת הדמים (כ"ב דף לו.) וההיא דמחורת לו מה דרך דגלוי דפקק דתרא דנזיר (דף סג.) ויב' פיצר עליון (פסחים דף פא:)‏ וההיא דפרורין שאין דהן גזית אסור לאכדן ביד בסוף נוטל (שבת דף קמג.) ובדרכות דריש אלו דברים (בדרכות דף נב:)‏ מתר וההיא דגבי עולה ואמורין מצטרפין בפ' השוחט והמעלה (נזכחים דף קט.) ובמעילה דפקק חזשי מזבח (מעילה דף טו.):

מסורת הש"ס
א פסחים מא: ב לעיל כו:

תורה אור השלם

קל-הפנחה אשר מקריבו ליהנה לא תעשה חמוץ כי כל-שאר וכל-דבש לא-תקטירו ממנו אשה

ליהנה (ויקרא ב, יא)

לא-תחסם שור בדישו

[דברים כה, ד]

 עין משפט גור מצורה
--

א	מיוי' פ"ב	מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:
ב	מיוי' פ"א	מהל' פסולי המוקדשין הל' י:
ג	מיוי' פ"א	מהל' פסולי המוקדשין הל' יא:
ד	מיוי' פ"ב	מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:
ה	מיוי' פ"א	מהל' פסולי המוקדשין הל' י:
ו	מיוי' פט"ז	מהל' פסולי המוקדשין הל' י:
ז	מיוי' פ"א	מהל' פסולי המוקדשין הל' יב:
ח	מיוי' פ"א	מהל' פסולי המוקדשין הל' יג:

 רבינו גרשום
--

מתיר. שהעומר ופתו האחס מתירין את החטש במקדש ובמדינה ואין באין אלא מן הארץ דכותב כי תבואו אל הארץ ותקרתם וני' וכתוב ממשבותכם תבואו לחם תנופה וני' ובאין בזמן כפסח וכעשר' ומן החטש תחלה מה שאין [כג] כמנחת כהנים:

ויחייב על שמן בפני עצמו ועל לבונה בפני עצמה. מי שנתן כמנחת חוטא:

נתן עליה שמן פסלה. לר' יוחנן כדאית ליה ולר' שמעון [בג] לקט] כדאית ליה. כדאמרין (לעיל דף כג.) איתמר [קומן] מנחת חטוא ששמו וכו':

ת"ש דתנן במתניתין ולבונה ולקטנה דמשמע דאי מצי לקטו כשרה ואי לא [לא]:

ולמא מהא לא תפשוט דחלא ובעד קאמר בלומר דמשום הא נמי כשרה דלא מיעלא. ועוד ולקטנה:

תנינא מלקט את הלבונה וכשרה לוקט איה לא לקט לא אע"ג דלא מיעלא:

ותידיא פך. כלומר אמאי קאמר עד שלא לוקט לבונה חושב עליה פסול ואין בו כרת ליהי כאלו נשפך עליה פך שמן דאי דחוי ולא תיהי ביה מחשבה לאפסולי שהרי נפסל ועומד:

אמר אבוי חטאת קרייה רחמנא אפילו כשנתן עליה לבונה קריה חטאת כאלו לא נתן:

ואי' דאמרי ותידיא פך אילו היה פך ואידיה כגון שנטמא או יצא מי מהטו ביה מחשבה אפילו לאפסולי הא אי דחוי:

אפילו דם בכוס משעיר הנעשה בפנים ומת חבירו ששיר המשקלח לא היו דחוי האי דם שבכוס משום דמיות האי אלא יביא שעיר אחר תחת זה שמת ומחוו ליה שבכוס וכשר. אמאי דלא מירדיו:

רב אשי אמר כל שבידו לתקט לא אי דחוי כגון הכא דאפשר ללקטתה משום הכי מהני ביה מחשבה לפסול:

כוס היה ממלא מדם התעורבות. כששראל שוחטין פסחיהו מקבלין מכא אחד מן הדם במזרק והשאר נשפך על הרצפה ולאחר ששחטו כולן היה ממלא כוס אחד מן התעורבות מאותו דם שעל הרצפה חרקו כנגד הסוד. מ"ט שאם נשפך דמו של אחד מהן שיעלה זריקה זו תחתיה. והא הכא אע"ג דמשתפך דמו של אחד מהן לא אמרינן גלדחי האלו וכדו היה לזרוק עד שהיה במזרק קודם שנשפך ואי' דאמרי האלו ובידו לזרוק זריקה אחרת דאי אפשר דמאותו דם דמשתפך דלית ליה מקצת כהוא כסא. (גס) [דהא בדס] התעורבות דם כל הפסחים מעורב ביחד:

עד דאיכא נתינה. שיעור:

עליה. עד דאיכא שיעור. אלא למעט דאפילו מנחה כל שהוא:

כי חטאת היא. בפ"ק (לעיל מנחות דף 7.) דרשינן ליה לגרשא אחריתי ועוד דרשינן לקמן בפסך פתרא (מנחות דף קח.) דרשה שלישית ומיהו תרי חטאת היא פתיבי במנחת חוטא: ונתנוי פך פרוש אמאי פקלה פה מחשבה. לא גרסינן והכי גרסינן ונתנוי דחוי בין למתני' ובין אבריתא ונתנוי דחוי אמאי מתבשרא בלוקט לבונה האילן ונדחה תדחה [ומשני] חטאת קריה רחמנא אפלו כי נתן פה לבונה חזקת להקשירה והכונת בפסחים הפרוש טעה פסבור הך הוסיף דמקשי ונתנוי דחוי אפסול מחשבה קאי ופי' בגליון הספר אמאי פקלה מחשבה וכתב למעלה מפרשו פרוש לסימן טזה פרוש והמעתיק טעה וכתב הכל בפספר ושניהם טעו דאפסול מחשבה לא פריך מידי דאי משלקט לבונה אמאי לא תפסול פה הכי פשרה להקטיר ובינו דקשרה היא אהניא פה מחשבת פגול וכ"ש מחשבת פסול אם עד שלא לקט לבונתה דתתני פסול ואין בו כרת האוא לאו משום מחשבה הוא אלא מפני שהקומיצה פסולה היא בעוד הלבונה עליה בדתתני אם שם שמן פסול לגבי שמן ולבונה לא מכשר אלא לפי שאפשר ללקטה וכל זמן שלא לקטה כל עבודותיה בפסול ולפי גרסת הטועים הכי פרוש ונתנוי פך אמאי פסל פה מחשבה פהך מנחה בעור שהלבונה בתוכה תהא פאלו נפל עליה פך שמן דלא היה חזיא וכל תחול לה מחשבת פסול כלל דלכזי לקוט לה תתבשר אמאי פסלא במחשבה דחוייה היא [ומשני] חטאת קריה רחמנא אפלו כי נתן עליה לבונה והלכך מהניא פה מחשבה לפסל פך הגיה רש"י בפירושו ולפי שאינו בכל הפרושים פתבתיו וקבר תמה הוא מאי קפריך ונתנוי דחוי הא פהניא דריש לה פבריתא מדכתוב חטאת וקבא נמי למה דחק לתרץ חנן המגרי היא: כל שגדילו לא הני דחוי. צריך לחלק בין זה להיאזר דבמים פריש קרשי קרשים (זבחים דף נט.) דכל הקרשים שהיו עד שלא נפגם המזבח ואח"כ נפגם המזבח פסולין דאמאי פסולין הא לא הני דחוי בינו דגדילו לתמן את המזבח: כוס היה ממלא מדם התעורבות. אע"פ שדם התמצית מערב בו רי יהודה לטעמה דאמר אין דם מבטל דם (זבחים דף עח.):

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

מתיר עמר מתיר חטש במקדינה ושפי

שתי הלחם הוה ליה לרבוויי, שפון: ציבור, חובה,

טמיא, דאכל, פיגולא, בשבתא, מתיר, תנופה,

בארץ, בזמן חדש, והני נפישן. מסתברא "נפש". א

מתניי וחיייב על השמן בפני עצמו, וחיייב על

לבונה בפני עצמה. נתן עליה שמן – פסלה, לבונה

– ילקטנה. נתן שמן על שיריה – אינו עובר בלא

תעשה; נתן פלי על גבי פלי – לא פסלה. גמ' תנו

רפנן: "לא ישים עליה שמן", ואם שם – פסל. יכול

לא יתן עליה לבונה, ואם נתן – פסל? תלמוד לומר

"כי חטאת". יכול אף בשמן? תלמוד לומר "היא".

ומה ראית לפסול בשמן ולהכשיר בלבונה? פוסל

אני בשמן, שאי אפשר ללקטו, ומכשיר אני

בלבונה, שאפשר ללוקטה. בפעא רפה בר רב הונא

מרבי יוחנן: נתן עליה לבונה שחוקה, מהו? משום

דאפשר ללקטה, והא לא אפשר ללקטה? או

דילמא משום דלא מיפלעא, והא נמי לא מיפלעא?

תא שמע: ולבונה ילקטנה. דלמא חדא ועוד קאמר:

חדא, דלא מיפלעא, ועוד – ילקטנה. תא שמע:

מכשיר אני בלבונה, שאפשר ללוקטה. הכא נמי,

חדא ועוד קא אמר. ^(א)מאי הוי עליה? אמר רב נחמן

פר יצחק: תנאי, מנחת חוטא ומנחת קנאות שנתן

עליה לבונה – מלקט את הלבונה, וכשרה. ואם עד

שלא ליקט לבונתה חישב עליה, בין חוץ לזמנו בין

חוץ למקומו – פסול, ואין בו כרת. ^(ב)ואם משליקט

לבונתה, מחשב עליה חוץ למקומו – פסול, ואין בו

כרת. חוץ לזמנו – פיגול, וחיייבין עליו כרת. ותיהוי

פה, ואמאי פסלה במחשבה? דחוי הוא! ^(ג)אמר

אביי: "חטאת" קרייה רחמנא. רבא אמר: הא מני?

חנן המצרי הוא, דלית ליה דחויין. דתנאי, חנן

המצרי אומר: אפילו דם בכוס, מביא חבירו שלא

בהגרלה ומזוג לו. רב אשי אמר: כל שבידו – לא

הוי דחוי. ^(ד)אמר רב אדא: פנותיה דרב אשי

מסתברא, דמאן שמעת ליה דאית ליה דחויין? רבי

יהודה היא, דתנן: ועוד אמר רבי יהודה: נשפה

הדם – ימות המשתלח, מת המשתלח – ישפה הדם.

^(ה)ואילו היכא דבידו, תנאי, רבי יהודה אומר: כוס

היה ממלא מדם התעורבות, וזורקו זריקה אחת

פנגד היסוד. אמר רב יצחק בר יוסף, אמר רבי

יוחנן: נתן משהו שמן על גבי פזית מנחה – פסל.

מאי טעמא? "לא ישים" – שימה כל דהו, "עליה" –

עד דאיכא שיעורא. ואמר רב יצחק בר יוסף, אמר

רבי יוחנן: נתן פזית לבונה על גבי משהו מנחה –

פסל. מאי טעמא? "לא יתן" פתיב, עד דאיכא

נתינה. "עליה" –

הוי

בעינן פזית [דכתיב עליה דמשמע עד דאיכא שעררא]:

הלחם במקדש דכל שאר מנחות לא שרי

מיה: תנופה עמר ושפי הלחם פשו

ותניף את העמר ובשפי הלחם פתיב

(שם) ותניף הפהו אותם שאר מנחות

לא פשו תנופה: דאין עמר ושפי הלחם

אין באין אלא מתבואת ארץ ישראל

בדתני לקמן בפ' כל הקרבנות

העבור (מנחות דף פג:) באין מארץ

ומחוצה לארץ חוץ מעמר ושפי הלחם:

בזמן עמר ושפי הלחם קבוע להו זמן

פסח ונצרת: חטש עמר ושפי הלחם

אין באין אלא מן החטש בפ' כל

הקרבנות (שם): מתני' וחיב על שמן

אם נתנו על מנחת חוטא: נתן פלי

ובתיבו שמן על גבי פלי של מנחת

חוטא לא פקלה: גמ' כי חטאת

כלומר אפילו נתן עליה לבונה מקרי

חטאת ומכפרת: לבונה שחוקה

משנפלה בפלת אי אפשר ללקטה

ופסלה: ת"ש דתתני במתניתין

ולקטנה אלמא משום לקיטה מכשרין

הא שחוקה פסולה דאינה נלקטת: חדא

דלא מפלגא כו' ולעולם בליעה עקר

והיכא דליכא לקיטה מתבשרה נמי

משום דלא מפלגא: ה"ג מנחת חוטא

ומנחת קנאות כו': ואין בו כרת האילן

והיה גזה פסול אחרניא לא חנל על זה

פגול דאמר בהקומן [ויטרא] (לעיל

מנחות ד' טז:) דהרצאת פשר כך

הרצאת פסול: משלקט לבונתה חזרה

להקשירה וחנול עליה פגול אלמא

מדקאמר כל זמן שלבונה בתוכה

פסולה היא ש"מ בלקיטה תליא

מלתא: ונתנוי פך הך מנחה בעוד

שהלבונה בתוכה תהא פאלו נפל עליה

פך שמן דלא הניא חזיא וכל תחול עליה

מחשבת פסול כלל דלכזי לקוט לה

תתבשר ה"נ אמאי פסולה במחשבה

דחוייה היא: חטאת קריה רחמנא

אפלו כי נתן לבונה הלכך מהניא פה

מחשבה למפסל: אפילו דם ששיר

הנעשה בפנים בכוס ומת המשפלת:

מביא חבירו כלומר ששיר מן השוק

ויביא: ומחנן ליה וישלחנו לעזאזל אלמא

לית לה דחויין לומר מת המשלח אחרי

ליה דם ששכוס ושפיקה פשי וביא

פניס אחרים: רב אשי אמר אפלו

תימא דשנן: וכל שגדילו לתמן כגון הך

לבונה דגדילו ללקטה לא הוי דחוי

ומהניא מחשבה: נשפך הדם על הארץ

של ששיר הנעשה בפנים: ימות

המשפלת מביא פניס אחרים או אם

מת המשפלת ישפך דם של חבירו על

הארקע ויביא פניס אחרים אלמא

אית לה דחויין: מדם התעורבות בפ'

תמיד נשחט (פסחים דף סד.) כוס

היה ממלא מדם התעורבות של פסחים

שנקמטו על הרצפה משום דחשינן

לאחר שנתקבל הדם אחד מן הפסחים

נשפך לארץ ולא גזרק והשתא משתרי

בזריקה דהאי כוס דקומא לן נשפך

הדם מן הבלי על הרצפה ואספו פשר:

חזיקו זריקה אחת פנגד היסוד אלמא

בין דגדילו ללוקטו לא הני דחוי: שימה

דשמן משמע כל דהו ומיהו ממנחה

 מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יט ה
ב תוספתא מנחות; זבחים לו::
ג זבחים כו:: תוספתא מנחות; תוספתא זבחים; זבחים כח::
משנה מנחות; זבחים סד:: משנה זבחים; זבחים כט:: זבחים לו::
חולין נח:: חולין קכב:: מעילה טו, לעיל יג, לעיל יד:: לעיל יג, לעיל יב.

ד זבחים לד:
ה יומא סד:: תוספתא יומא; יומא טב.

ו פסחים סה, משנה פסחים

 תורה אור השלם
--

ואם-לא תשיג דו לשתי תרים או לשני בגי'וינה והביא את-קרבנו אשר חטא עשיות האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמן ולא-יתן עליה לבנה כי חטאת הוא (ויקרא ה, יא)

ס:

עין משפט גור מצוה

א מויו' פיו"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
רבינו גרשום

אף מנחת חוטא שהיא חובה טעונה הגשה:

מנחת סוטה תיטח שטעונה הגשה ותנופה כחלמרי' במתני' ואין בה שמן ולבונה. מנחת חוטא לא הכפרה לכוא בעשיר כבעני דעשיר חוטא מביא פר כהמה ועני מנחה:

מה להניח הצוה שכן לא הכפרו לבא קמח שמנחת חוטא בזה סולת נקה מנחת העומר אז"ג דשעורים היה י"ג פעמים היה מנופה עד שהיה סולת נקה מנחת [סוטה] בזה לברר עין אם זנתה אם לא תאמר במנחת העומר שאינה בזה על עין:

מנחת חוטא תיטח שאינה לברר עין:

שכן מציין כמה פעמים בשנה סוטה וחוטא:

אדרבה מנחת העומר מצייה טפי. ולא סגיאל היא פעם אחת בשנה:

או אינו אומר והבאת לר' יהודה קאמר דדמיס והבאת למנחת סוטה אלא לרבות שחיוד מתניב ומביא מנחה אחרת חוץ מאלה חמש מנחות שבעטין וממזין אחד כלומר מן השעירין לרבות שאר מנחות להגשה כגון מנחת עובדי כוכבים וגוסי וחוטא:

והא אשקיתיה לרבות מנחת סוטה אם כן תהי ליה למימר [והקריב] מאי והקריבה למעטי מנחת נסכים:

והבאת לרבות מנחת העמר והקריבה לרבות מנחת סוטה. תמס דמנהגאת הנה ליה למינלף נמי מנחת סוטה דכתיב בה נמי הבאה דקקאמר ר' יהודה וי"ל דסבכרא הוא לאוקומי טפי

מִנְחַת חֹבֶה, וְנֶאמַר **הַבֵּא מִנְחַת נִדְבָה**. **מָה מִנְחַת נִדְבָה טְעוּנָה הַגֵּשָׁה** – אִף מִנְחַת חֹבֶה טְעוּנָה הַגֵּשָׁה! מָה לְמִנְחַת נִדְבָה, שֶׁכֵּן טְעוּנָה שְׁמֶן וּלְבוּנָה? מִנְחַת סוֹטָה תוֹכִיחַ! ^(א) מָה לְמִנְחַת סוֹטָה שֶׁכֵּן טְעוּנָה תְנוּפָה? מִנְחַת נִדְבָה תוֹכִיחַ. ^(ב) וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה. הַצַּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ – שִׁשּׁוֹ לְקַמִּיצָה, וְשׁוֹו לְהַגָּשָׁה. אִף אֲנִי אֲבִיא מִנְחַת חוּטֵא שֶׁשְׁוֹה לָהֶן לְקַמִּיצָה, תִּשְׁוֶה לָהֶן לְהַגָּשָׁה! מָה לְהַצִּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ, שֶׁכֵּן הוֹכְשָׁרוּ לְבֹא בַּעֲשִׂיר כְּבָעֲנִי, תֹּאמַר בְּמִנְחַת חוּטֵא שֶׁלֹּא הוֹכְשָׁרָה לְבֹא בַּעֲשִׂיר כְּבָעֲנִי? תִּלְמוּד לומר "אֵת הַמִּנְחָה". ^(ג) רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: "וְהִבֵּאתָ" – לְרִבּוֹת מִנְחַת הָעוֹמֵר לְהַגָּשָׁה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהִבֵּאתֶם אֵת עוֹמֵר רֵאשִׁית הָצִיִּרְכֶּם אֶל הַכֹּהֵן", "וְהִקְרִיבָה" – לְרִבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה לְהַגָּשָׁה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ". ^(ד) וְדִין הוּא: וּמָה מִנְחַת חוּטֵא, שְׁאִינָה טְעוּנָה תְנוּפָה – טְעוּנָה הַגָּשָׁה, מִנְחַת סוֹטָה, שֶׁטְעוּנָה תְנוּפָה – אִינּוֹ דִין שֶׁטְעוּנָה הַגָּשָׁה! מָה לְמִנְחַת חוּטֵא, שֶׁכֵּן בָּאָה חִישּׁוֹ! מִנְחַת הָעוֹמֵר תוֹכִיחַ. מָה לְמִנְחַת הָעוֹמֵר, שֶׁכֵּן טְעוּנָה שְׁמֶן וּלְבוּנָה? מִנְחַת חוּטֵא תוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה. הַצַּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ, שִׁשּׁוֹ לְקַמִּיצָה וְשׁוֹו לְהַגָּשָׁה, אִף אֲנִי אֲבִיא מִנְחַת סוֹטָה שֶׁשְׁוֹוֹתָהּ לָהֶן לְקַמִּיצָה – תִּשְׁוֶה לָהֶן לְהַגָּשָׁה! מָה לְהַצִּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ, שֶׁכֵּן לֹא הוֹכְשָׁרוּ לְבֹא קֶמַח, תֹּאמַר מִנְחַת סוֹטָה שֶׁהוֹכְשָׁרָה לְבֹא קֶמַח? תִּלְמוּד לומר "וְהִקְרִיבָה". ^(ה) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְהִבֵּאתָ" – לְרִבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה לְהַגָּשָׁה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהִבֵּיא אֵת קֶרְבָּנָה עֲלֶיהָ".

אָבֵל מִנְחַת הָעוֹמֵר לֹא צָרִיכָא קָרָא, מֵאִי טַעמָא? מַדִּינָא קָא אֲתִינָא: וּמָה מִנְחַת חוּטֵא שְׁאִינָה טְעוּנָה תְנוּפָה – טְעוּנָה הַגָּשָׁה, מִנְחַת הָעוֹמֵר שֶׁטְעוּנָה תְנוּפָה – אִינּוֹ דִין שֶׁטְעוּנָה הַגָּשָׁה! ^(ו) מָה לְמִנְחַת חוּטֵא שֶׁכֵּן בָּאָה חִישּׁוֹ? מִנְחַת סוֹטָה תוֹכִיחַ. מָה לְמִנְחַת סוֹטָה שֶׁכֵּן בָּאָה לְבָרֵר עוֹן, דְּ"מִזְכֵּרַת עוֹן"? הִיא! מִנְחַת חוּטֵא תוֹכִיחַ. וְחֹזֵר הַדִּין, לֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, וְלֹא רָאִי זֶה כְּרָאִי זֶה, הַצַּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ, שֶׁכֵּן שׁוֹו לְקַמִּיצָה, וְשׁוֹו לְהַגָּשָׁה, אִף אֲנִי אֲבִיא מִנְחַת הָעוֹמֵר שֶׁשְׁוֹוֹתָהּ לָהֶן לְקַמִּיצָה, תִּשְׁוֶה לָהֶן לְהַגָּשָׁה. וּמֵאִי פְּרִכְתָּ? רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּרִיךָ הָכִי: מָה לְהַצִּד הַשְּׁוֹה שֶׁבִּהְיוּ, שֶׁכֵּן מְצִוִּינּוּ. וְרַבִּי יְהוּדָה, אֲדַרְבָּה, הֵא מְצִוִּייה טַפִּי, הִנֵּה זִמְנִין דְּלֹא מְשַׁכַּחַת לַהּ כָּלֵל. או אִינּוֹ אוֹמֵר "וְהִבֵּאתָ" אֶלָּא שְׂיַחֲיד מִתְנַדֵּב וּמְבִיא מִנְחָה אַחֲרָת, חוּץ מֵאֵלֶּה שֶׁבָּעֲנָנּוּ. ^(א) וְדִין הוּא: צִיבּוֹר מְבִיא מִנְחָה מִן הַחִישּׁוֹן חוֹבָה, וּמְבִיא מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִין חוֹבָה, אִף יַחֲיד שֶׁמְבִיא מִנְחָה מִן הַחִישּׁוֹן נִדְבָה – יָכוֹל יָבִיא מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִין נִדְבָה? תִּלְמוּד לומר "אֵלֶּה" – אִין לִי אֶלָּא אֵלֶּה. או אִינּוֹ אוֹמֵר "אֵלֶּה" אֶלָּא לְאוֹמֵר "הָרִי עָלִי מִנְחָה", שֶׁמְבִיא תְּמִישָׁתָן? תִּלְמוּד לומר "מֵאֵלֶּה" – רָצָה אַחַת מְבִיא, רָצָה תְּמִישָׁתָן מְבִיא. ^(ב) רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: "אֵת הַמִּנְחָה" – לְרִבּוֹת שָׂאֵר מְנַחוֹת, כְּגוֹן מִנְחַת גֹּזִים מִנְחַת נָשִׁים, לְהַגָּשָׁה. יָכוֹל שְׁאִנִּי מְרַבָּה אִף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים? תִּלְמוּד לומר "מֵאֵלֶּה". וּמָה רְאִיתָ לְרִבּוֹת שָׂאֵר מְנַחוֹת, וּלְהוֹצִיא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים? מְרַבָּה אֲנִי שָׂאֵר מְנַחוֹת, שִׁישׁ מִהֶן לְאִישִׁים, וּמוֹצִיא אֲנִי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, שְׁאִין מִהֶן לְאִישִׁים. וְהֵלֵא מִנְחַת נִסְכִּים כּוּלָּה לְאִישִׁים, יָכוֹל (יְהֵא) [תְּהֵא] טְעוּנָה הַגָּשָׁה? תִּלְמוּד לומר "וְהִקְרִיבָה". וְהֵא אִפִּיקָתִיה "וְהִקְרִיב" "וְהִקְרִיבָה", וּמָה רְאִיתָ לְרִבּוֹת שָׂאֵר מְנַחוֹת וּלְהוֹצִיא מִנְחַת נִסְכִּים?

מְרַבָּה

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

מִנְחַת חֹבֶה חוּטֵא דְּהֵאִי קִרָּא דְּהַגָּשָׁה בְּמִנְחַת נִדְבָה כְּתִיב: מִנְחַת סוֹטָה תוֹכִיחַ שְׁאִינָה טְעוּנָה שְׁמֶן וּלְבוּנָה וּטְעוּנָה הַגָּשָׁה כְּדִלְמַרִּי' לְקַמֵּן וְהִקְרִיבָה לְרִבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה לְהַגָּשָׁה: בְּמִנְחַת סוֹטָה כְּתִיב (פַּמְדָּבֵר ה':כ"ה) וְהֵיף אֵת הַמִּנְחָה מִנְחַת חוּטֵא וּמִנְחַת נִדְבָה [אִין] טְעוּיִן קְנוּפָה כְּדִקְנֵי בְּתַנְי': מִנְחַת חוּטֵא לֹא הִכְשִׁירָה לְבֹא אֶלָּא בְּשָׁנִי דְּכְתִיב בְּיוֹקְרָא כְּקִדְשׁוֹ עוֹלָה וְיוֹרֵד וְהֵאִירָה אֵל הַכֹּהֵן וְקַמֵּן וְגו': וְכֵי שְׁמַעוֹן וְתַנָּא קַמָּא לֹא פְּלִיגִי אֶלָּא מִר דְּרִישׁ תַּלָּא וּמִר דְּרִישׁ תַּלָּא: וְכֵן הוּא אוֹמֵר בְּמִנְחַת סוֹטָה וְהִקְרִיב אֶתָּה אֵל הַמִּזְבֵּחַ: וְהֵלֵא דִין הוּא וְלֹא בְּשִׁי קִרָּא לְמִנְחַת סוֹטָה: מֵה מִנְחַת חוּטֵא כִּי טְעוּנָה הַגָּשָׁה כְּדִרְשִׁינוּ לְעִיל מֵאֵת הַמִּנְחָה: מִנְחַת הָעוֹמֵר בָּאָה דְּעוּרִין כְּפָקֵק רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא (לְקַמֵּן מְנַחוֹת סח:). וְלֹא הִכְשִׁירוּ לְבֹא קֶמַח אֶלָּא סֵלֶת דְּבְּמִנְחַת חוּטֵא כְּתִי' שְׁשִׁירִית הֵאִירָה סֵלֶת (וְיוֹקְרָא ה':י"א) וְעַמֵּר כְּתִיב (פס כ) מְנַלְשָׁה וּמִשְׁמַנָּה דְּהֵא דְּכְתִיב בְּיוֹקְרָא וְכִי תִקְרִיב מִנְחַת כַּפּוּרִים בְּמִנְחַת הָעוֹמֵר כְּתִיב וְנִלְשָׁה אִינוּ סֵלֶת וּבְמִנְחַת סוֹטָה כְּתִיב קֶמַח שְׁעוּרִים: ת"ל וְהִקְרִיבָה לְרִבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה הוֹאִיל וְלֹא אֲתָא מַדְיָא: אָבֵל מִנְחַת הָעוֹמֵר לֹא צָרִיכָא קִרָּא וּא"ת לר' יהודה וְהִקְרִיב מֵאִי דְּרִישׁ בַּה תְּכִין וּמוֹקִי לֵה לֵהךְ דְּרָשָׁה דְּדִרָשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן לְקַמֵּן מִן וְהִקְרִיב וְהִקְרִיבָה לְהוֹצִיא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים: לְבָרֵר עוֹן לְדַע אִם טְמֵאָה אִם לֹא הִלְכָּן (לֹא) תִשְׁבִּיֵא הֵיא: וְכֵי שְׁמַעוֹן דְּמַגְרִיף קִרָּא לְמִנְחַת הָעוֹמֵר כְּכִי מֵה לֵהךְ שֶׁכֵּן מְצִין אִפִּי מֵאֵה בְּשָׁמִים בַּשָּׁנָה אִם אֲרַע הַדָּבָר תֹּאמַר בְּעַמֵּר דַּפְשָׁם אַחַת וְתוּ לֹא: וְהֵא מְצִייה טַפִּי דְּכָבֵל בְּשָׁה הֵיא: וְקָדְרִיךְ תַּנָּא אוֹ אִינוּ אוֹמֵר וְהַבָּאת לֹא לְמִנְחַת סוֹטָה וְלֹא לְעַמֵּר אֶלָּא לומר וּלְרִבּוֹת שְׂחִיוד מִקְצַב מִנְחָה אַחֲרָת שְׁאִינוּ מַעֲנִין אִלוּ ה' מְנַחוֹת הֵאֵמור בְּכִרְשָׁה (וְיוֹקְרָא ב':ד') סֵלֶת וּמַחֲבַת וּמִקְרָשַׁת וּמִלֵּפָה שֶׁשׁ בַּה שְׁתִּים דְּכָל הַךְ חֲטוּין הֵן כְּדִכְתִּיב סֵלֶת וּסֵלֶת חֲטוּין וְקֵאלֵה וְהַבָּאת לְרִבּוֹת שְׂחִיוד מִקְצַב מִן הַשְּׁעוּרִין: וּמְבִיאִין מִן הַשְּׁעוּרִין חוֹבַת מִנְחַת הָעַמֵּר: (ת"ל אֵלֶּה) לֵהךְ דְּרָשָׁה אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הָעַמֵּר: דְּכִי גְלִי מְנָה סַתֵּם שְׁמִבִּיא כָּל אֵלֶּה תְּמַשְׁתֵּן בְּעַל כְּרַחוּ: מֵאֵלֶּה מִקְצַת אֵלֶּה: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵת הַמִּנְחָה אֲמַרְנוּ לְרִבּוֹת אֵת שָׂאֵר מְנַחוֹת כְּגוֹן עַל חוּטֵא לְהַגָּשָׁה יָכוֹל שְׁאִנִּי מְרַבָּה הֵימֵנו אִף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים: מֵאֵלֶּה מְשַׁמַּע מַעֲוִיטָא כְּלוּמַר אִין טְעוּן הַגָּשָׁה אֶלָּא הַדּוּמָה לֹאִלוּ: וְהֵא אִפְתַּקֵּה לְרִבּוֹת מִנְחַת סוֹטָה: וְהִקְרִיב מִצִּי לְמִכְבָּב וּבְכִיב וְהִקְרִיבָה מִמַּגָּטָה מִנְחַת נִסְכִּים דְּמַשְׁמַע מַעוּט אֹתָהּ דְּאִיִּירִי בַּה וְלֹא אַחֲרָת:

מסורת הש"ס	
א שבת כח; סוטה כט; סנהדרין טו; זבחים יב; נזיר מ; זבחים טז; זבחים יא; זבחים ה; לעיל ו; חולין קיד; בבא מציעא פז; קידושין כא; בבא מציעא סא; קידושין עח; עבודה זרה מו; קידושין ה; בבא מציעא ד.	
ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יג ג; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יא ה; בבא קמא פח.	
ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יא ו	
ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יז א; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יג א; משנה מנחות; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד ב; לקמן טב:	
ה ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יג ה	
ו ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יא ב	
ז ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק י ד	
ח ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יג ו; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ה	
תורה אור השלם	
[ויקרא ה, ו-יא]	
[במדבר ה, כח]	
[ויקרא כג, י]	
[במדבר ה, טו]	
[ויקרא ח, ב]	
[ויקרא ב, א-ג]	

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יג ח ב סוכה לו: ג ספרא צו פרק טו ג ד תוספתא מנחות ה ספרא מצורע פרשה ג ז ו סוכה מז; מכות יח: ז סוטה יט; במדבר רבה; קידושין לו:
תורה אור השלם

והבאת את־המנחה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טַהֲלֶה לַיהוָה וְהַקְרִיבָה אֶל־הַכֹּהֵן וְהַיֹּשֵׁפָה וגו' (ויקרא ב, ח)
והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמןה ואת קלי־הלבנה אֲשֶׁר וגו' (ויקרא ו, ח)

והרים הכהן מִר־המנחה אֶת־אֲזֶנֶתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַה אֵשָׁה רִיחַ נִיחֹחַ וגו' (ויקרא ב, ט)
שוק התרומה וְחֹזֶה הַתְּנוּפָה על אִשִּׁי הַחֲלָבִים יִבְיאוּ לְהִנִּיף וגו' (ויקרא י, טו)

והניף הכהן אתם על לחם הפורים תנופה לפני יְהוָה על־שְׁנֵי וגו' (ויקרא כג, כ)

והניף את־העמר וְחֹזֶה הַתְּנוּפָה ואת שוק התרומה אֲשֶׁר הֵנִיף וגו' (שמות כט, כז)

וְלַחֵם הַכֹּהֵן מִזֶּה הָאֵשָׁה את מִנְחַת הַקֹּנָתֹא וְהִנִּיף אֶת־הַמִּנְחָה וגו' (במדבר ה, כה)

והניף את־העמר לפני יְהוָה לרצונם מִקְחֹרֶת שִׁשְׁתִּי וְיִסְּפוּ בָּהֶן (ויקרא כג, יא)

וְלַחֵם הַכֹּהֵן מִזֶּה הָאֵשָׁה וְהַקְרִיב אֹתוֹ לַאֲשֶׁם וְאֶת־לֶגַּל הַשָּׂקֹם וגו' (ויקרא יז, יב־יד)

וְלַחֵם הַכֹּהֵן מִזֶּה הָאֵשָׁה וְהַקְרִיב אֹתוֹ לַאֲשֶׁם וְאֶת־לֶגַּל הַשָּׂקֹם וגו' (ויקרא יז, יב)

וְאֵת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקֹּרֵב אֹתָהּ בְּגִי־אֶהָרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי וגו' (ויקרא י, ז)

לא תאפה חמץ חֲלָקִים נִתְּתִי אֹתָהּ מֵאִשִּׁי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים וגו' (ויקרא ו, י)

וְלַחֵם הַכֹּהֵן הַשָּׂמֶן מִנְדֹּף וְהַנִּיחוּ לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ (דברים כו, ד)

יָדִיו תִּבְיִיאֶנָּה אֶת אִשִּׁי יְהוָה אֶת־הַחֶלֶב עַל־הַסֹּהֵר יִבְיִאוּ אֶת וגו' (ויקרא י, כ)

מִרְבָּה אֲנִי שָׂאֵר מִנְחֹת שְׂאִין כְּתוּבִים בְּפִרְשָׁה בְּנוֹן שֶׁל חוּטֵא וְנָשִׁים הַבָּאוֹת בְּגִלְל עֲצָמָן וְלוּמוֹת לֵה' מִנְחֹת שֶׁבְּפִרְשָׁה:
וְהָא מַבְעֵי לְגוּפָה שְׂאִי שָׂאֵר מִנְחֹת שֶׁהֵי מִנְחֹת הָאֵלּוּ טַעֲמוֹת הַגָּשָׁה:
מִרְבָּה אֲנִי שָׂאֵר מִנְחֹת שֶׁהֵי לּוּמוֹת לֵאמֹל:
שֵׁשׁ מֵהֶן פִּרְשָׁה בְּתִיב וְהָרִים הִכֵּהֶן מִן הַמַּנְחָה וְגו':
יְכוּל בְּכֵלֵי ת"ל בְּמָקוֹם אֲחֵר (וַיִּקְרָא ו'יח') וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּהִמְצֵו וְיָלִיף הֶרְמָה הֶרְמָה לִג'ש:
מִתַּעִי לֵג וְאֲשֶׁם לִמְצוּרַע בְּתִיב בָּהּ (שֵׁם יד) וְהָיִף אֹתָם:
וְהַבְּכוּרִים בְּדָבָרֵי ר' אֱלִיעֶזֶר בֶּן יִשְׁכָּב

לְשִׁמְעִי' לִיה בְּשִׁלְמָא (פָּסָה דף מז:):
דְּאִמֵּר בְּכוּרִים טַעֲמוֹן הַגּוּפָה:
וְאִמְנוּרִי שְׁלֵמִי וְיָחִיד וְחֹזֶה וְשׁוֹךְ בְּתִיב בָּהּ שׁוֹךְ הַתְּרומָה וְחֹזֶה הַתְּנוּפָה על אִשִּׁי הַחֲלָבִים וְיִבְיאוּ לְהָיִף הַגּוּפָה וְגו' (וַיִּקְרָא י'ט:ט'):
אֲחֵד שְׁלֵמִי אֲנָשִׁים וְאֲחֵד שְׁלֵמִי גָּשִׁים בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּאֲחֵרִים מִפְּרָשׁ בְּגִמ':
שְׁנֵי הַלָּחֶם וּבְכַשִּׁי עֲצַרַת בְּתִיב בָּהּ וְהָיִף הִכֵּהֶן אֹתָם על לָחֶם הַבְּכוּרִים הַגּוּפָה וְגו' שְׁאִמְרַם בַּמְלוּאִים (שְׁמוֹת כ"ט:כ"ז) אֲשֶׁר הֵנִיף וְאֲשֶׁר הִוָּס וְלַעֲלִי מִנֶּה בְּתִיב וְהַפְּתָ אֹתָם הַגּוּפָה בִּל הֵי הַתְּנוּפּוֹת לומר שְׁמוּלִיךְ וּמִבְיֹא וּמַעֲלָה וּמוֹרִיד.
ל"א מִהֵנִיף וְהִוָּס וְהִוָּס מְלוּאִים וְלִפְי' לְשָׂאֵר הַתְּנוּפּוֹת:
בְּמִזְרַח בְּלומֵר אִפְי' בְּמִזְרַחוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ יְכוּל לְהָיִף וּכ"ש בְּמַעֲרְבוֹ דְּקִרְוֹב וַיִּתֵּר לְהִיכָב:
הַתְּנוּפּוֹת קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת תַּחֲלוֹת מַעֲיף וְאִח"כ מַגִּישָׁה וּבְמַנְחַת הָעֵמֶר וּמַנְחַת הַקֹּנָתֹא שֵׁשׁ בָּהֶן הַגּוּפָה וְהַגָּשָׁה וַיַּנּוּן שֶׁהַתְּנוּפָה הָרָס בְּתִיב בְּמַנְחַת סוּטָה וְהָיִף אֶת הַמַּנְחָה לִפְנֵי ה' וְהִדֵּר וְהַקְרִיב אֹתָהּ אֵל הַמִּזְבֵּחַ (בְּמַדְבָּר ה'יכ"ה):

מִנְחַת הָעֵמֶר וְהַקֹּנָתֹא בְּתִיב בָּהּ הַגּוּפָה וְלַעֲלִי וּלְפִינֵן לְהוּ הַגָּשָׁה:
שְׁלֵשָׁה מִיַּנִּין שְׁלֵמִי וְיָחִיד וְשְׁלֵמִי צֶבוּר בָּהֶן עֲצַרַת וְאֲשֶׁם מַצְרַע טַעֲמוֹן בִּין שְׁלֵשָׁתָן שְׁלֵשָׁה מַצְוֹת:
שְׁתֵּים מַצְוֹת מַשְׁלֵשָׁה יֵשׁ בְּכָל מִין וּמִין וְהַשְׁלִישִׁי אֵין בָּהֶם דְּאֵין בְּכָל מִין אֶלֶף שְׁתֵּים:
שְׁלֵמִי וְיָחִיד בְּתִיב בָּהּ סְמִיכָה בְּוִיקְרָא וְהַגּוּפָה שְׁחוּטִין [בְּתִיב בָּ' צו'] בְּחֹזֶה וְשׁוֹךְ שְׁלָק:
[שְׁלֵמִי צֶבוּר טַעֲמוֹן הַגּוּפָה חַיִּים בְּפִרְשָׁה אִמֵּר וְשְׁחוּטִין] דְּגִמְרִי' לֵה מַשְׁלֵמִי וְיָחִיד אֲבָל סְמִיכָה לֹא בְּדַמְפְרָשׁ בְּגִמְרָא:
אֲשֶׁם מַצְרַע בְּתִיב בִּה הַתְּנוּפָה חַיִּים בְּתִיב וְהָיִף אֹתָם בְּזֹאת תַּהֲיֶה תּוֹרַת וּמַמִּיכָה גְּמִרֵין לְכָל קִרְבָּנוֹת וְיָחִיד בְּפִרְקָה שְׁנֵי מוֹת (לְקַמֵּן מִנְחֹת צ.ג.) אֲבָל לֹא הַגּוּפָה שְׁחוּט בְּדַמְפְרָשׁ בְּגִמ':
גִּמ' וְהָיִף אֹתָם אֲלַג וְאֲשֶׁם בְּתִיב:
ת"ל וְהַקְרִיב אֹתוֹ לַאֲשֶׁם וְאֵת לֵג הַשָּׂמֶן וְהָיִף דְּמַשְׁמַע וְהָיִף אֲלַג לְחֻזִּים קֹאִי:
יְכוּל וַיִּיף שְׁתֵּיךְ בְּאִתָּר וַיַּחְזֵר וַיִּינִיף בִּל אֲחֵד לַעֲצֵמוֹ לְכֹסִם מֵה שְׁאִמְרַם וְאֵת לֵג הַשָּׂמֶן וְהָיִף:
ת"ל הַתְּנוּפָה לְדָרְשָׁא דְהֵי לִיה לְמַבְתָּב וְהָיִף אֹתָם:
לִפְנֵי ה' בְּמִזְרַח בְּלומֵר אֲפִלוּ בְּמִזְרַח קִרְיִן בִּה לִפְנֵי ה':
הַשְׁמַרְתָּ בַּהֲקוֹמֵן רַבָּה (לַעֲלִי מִנְחֹת יט.) גְּשִׁי הַגָּשָׁה דְּמַנְחָה לִפְנֵי ה' דְּהֵנוּ בְּמַעֲרָב:
ה"מ מִנְחָה דְּאִיקְרִי חֲטָאת בְּתִיב (וַיִּקְרָא ו'י"א) קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הִיא בְּחֲטָאֵת:
וּחֲטָאת טַעֲמוֹה יְכוּד בְּתִיב בָּהּ (שֵׁם) וְאֵת בִּל הָדָּם יִשְׁפֹךְ אֵל יְכוּד וְגו':
וְהָן מִזְרַחִית דְּרוּמִית לֹא הִיָּה לֵה יְכוּד:
בְּדִאֲמַרְיִן בְּמַם' מוֹת (דָּם דָּה:) הִסְכוּ הִיָּה מַהֲלֵךְ על פְּנֵי כָל הַצִּפּוֹן וְעַל פְּנֵי כָל הַמַּעֲרָב אוֹכֵל בְּדָרוֹם אִמָּה אֲחַת דְּהֵנוּ דְּהֵנוּ קִרְן מַעֲרִבִית דְּרוּמִית דֶּה"ל יְכוּד וּבְמִזְרַח אִמָּה אֲחַת דְּהֵנוּ לְהָרֹן צַפּוּתִית וְלָרוֹם דְּרוּמִית גְּמִי אֵין יְכוּד אֶלֶף אִמָּה אֲחַת לֵנֵד מַעֲרָבִי וּמַצָּא שְׂאִין יְכוּד לְהָרֹן מִזְרַחִית דְּרוּמִית וּמַנְחָה לֹא סָנִי דָּלֹא מַקְרָב לִיה בְּדָרוֹם בְּתִיב אֵל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ בְּדָרוֹם בְּדִאֲמֵר בַּהֲקוֹמֵן [רַבָּה] (לַעֲלִי מִנְחֹת יט:) הִלָּכָה על בְּרַחֲקָה בְּצִינֵן מַעֲרָבִית דְּרוּמִית מַעֲרָב מֵשׁוֹם יְכוּד וְדָרוֹם מֵשׁוֹם אֵל פְּנֵי דְּהֵנוּ דָּרוֹם שְׁבוּ הַבְּבָשׁ:

וּבָאוֹת בְּגִלְל עֲצָמָן.
הוא לא צריך להאי

וְכַסִּים בְּמוֹ מִנְחַת בְּכָאִים דְּכָלֹן לִמְצַבַח נְסָכִים וְכַסִּים בְּמוֹ מִנְחַת בְּכָאִים דְּכָלֹן לִמְצַבַח ⁽ⁿ⁾**מִרְבָּה אֲנִי שָׂאֵר מִנְחֹת שְׂאִינָה בָּאָה בְּגִלְל עֲצָמָה. וְהִלֵּא מִנְחַת בְּהָנִים וּמִנְחַת בְּהֵן מְשִׁיחַ בָּאוֹת בְּגִלְל עֲצָמָן, יְכוּל יְהוּ טַעֲוֹנוֹת הַגָּשָׁה? תִּלְמוּד ל׳ומר ״וְהַגִּישָׁה״. הָאִי מִיבְעִי לִיה לְגוּפָה, שְׁטַעֲוִנָה הַגָּשָׁה! מִן ״וְהַגִּישָׁ״ ״וְהַגִּישָׁה״. וּמָה רְאִיתָ לְרַבּוֹת שְׂאֵר מִנְחֹת, וְלִהְיָצִיא מִנְחַת בְּהָנִים וּמִנְחַת בְּהֵן מְשִׁיחַ? מִרְבָּה אֲנִי שָׂאֵר מִנְחֹת, שְׁיֵשׁ מֵהֶן לְאִישִׁים, וּבָאוֹת בְּגִלְל עֲצָמָן, וַיֵּשׁ מֵהֶן לְבְּהָנִים. וּמוֹצִיא אֲנִי שְׁתֵּי הַלָּחֶם וְלָחֶם הַפָּנִים, שְׂאִין מֵהֶן לְאִישִׁים. וּמִנְחַת נְסָכִים שְׂאִינָה בָּאָה בְּגִלְל עֲצָמָה. וּמִנְחַת בְּהָנִים וּמִנְחַת בְּהֵן מְשִׁיחַ, שְׂאִין מֵהֶן לְבְּהָנִים. ״וְהָרִים״ – יְכוּל בְּכֵלִי? תִּלְמוּד ל׳ומר: ״וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ״, מָה הֶרְמָה הָאֲמוּר לְהָלֹן בְּקוֹמְצוֹ, אִף הֶרְמָה הָאֲמוּר פֶּאן בְּקוֹמְצוֹ. אִי־מִתְנִי' אֵלּוּ טַעֲוִנוֹת תְּנוּפָה וְאֵין טַעֲוִנוֹת הַגָּשָׁה:
ל״ג שְׁמֹן שְׁלִ מַצּוֹרַע, וְאֲשִׁמוֹ, וְהַבְּכוּרִים בְּדָבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְאִימוּרֵי שְׁלֵמִי יָחִיד, וְחֹזֶה וְשׁוֹךְ שְׁלָהֶן. אֲחֵד אֲנָשִׁים וְאֲחֵד נָשִׁים, בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּאֲחֵרִים. שְׁתֵּי הַלָּחֶם וְשְׁנֵי בְכַשִּׁי עֲצַרַת. אִי־ח"כ בְּיַצֵּד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן לְמַטָּה, מוֹלִיָּה וּמִבְיֹא, מַעֲלָה וּמוֹרִיד, שְׁנִאֲמַר:
״אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם״. תְּנוּפָה הִיתָה בְּמִזְרַח, וְהַגָּשָׁה בְּמַעֲרָב. תְּנוּפּוֹת קוֹדְמוֹת לְהַגָּשׁוֹת. אִי־מִנְחַת הָעוֹמֵר וּמִנְחַת קֹנָאוֹת טַעֲוִנוֹת הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה. לָחֶם הַפָּנִים וּמִנְחַת נְסָכִים אֵין טַעֲוִנוֹת לֹא הַגָּשָׁה וְלֹא תְּנוּפָה. (ת"י)רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
שְׁלֵשָׁה מִיַּנִּין טַעֲוִנִין שְׁלֹשׁ מַצְוֹת, שְׁתֵּים בְּכָל אַחַת וְאַחַת, וּשְׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן. וְאֵלּוּ הֵן:
זְבָחִי שְׁלֵמִי יָחִיד, זְוָבָחִי שְׁלֵמִי צִיבוּר, וְאֲשֶׁם מַצּוֹרַע. ב"יִזְבָּחִי שְׁלֵמִי יָחִיד – טַעֲוִנִין סְמִיכָה חַיִּים, וּתְנוּפָה שְׁחוּטִין, וְאֵין בָּהֶן תְּנוּפָה חַיִּים. זְבָחִי שְׁלֵמִי צִיבוּר – טַעֲוִנִים תְּנוּפָה חַיִּים וּשְׁחוּטִין, [וְאֵין בָּהֶם סְמִיכָה]. וְאֲשֶׁם מַצּוֹרַע – טַעֲוִן סְמִיכָה וּתְנוּפָה חִי, וְאֵין בּוֹ תְּנוּפָה שְׁחוּט. (גִּמ' תְּנוּ רַבְּנוֹ:
״וְהַקְרִיב אֹתוֹ לַאֲשֶׁם וְאֵת לֵג הַשָּׂמֶן וְהַנִּיף אֹתָם תְּנוּפָה״ – מִלְּמַד שְׁטַעֲוִנִין תְּנוּפָה בְּאֲחֵד. אִי־וּמַנִּין שְׂאֵם הַנִּיף זֶה בְּעַצְמוֹ וְזֶה בְּעַצְמוֹ יֵצֵא? תִּלְמוּד ל׳ומר ״וְהַקְרִיב אֹתוֹ לַאֲשֶׁם וְהַנִּיף״. יְכוּל יִנִּיף וַיַּחְזִיר וַיִּנִּיף? תִּלְמוּד ל׳ומר ״תְּנוּפָה״, וְלֹא תְּנוּפּוֹת. ״לִפְנֵי חִי״ – בְּמִזְרַח. וְהָא אָמַר:
״לִפְנֵי חִי״ – יְכוּל בְּמַעֲרָב! אָמַרִי:
הֲנִי מִיִּלִּי מִנְחָה, דְּאִיקְרִי ״חֲטָאת״, וּחֲטָאת טַעֲוִנָה יְסוּד, וְקִרְן דְּרוּמִית מִזְרַחִית לֹא הִיָּה לוֹ יְסוּד, אֲבָל הָכָא ״לִפְנֵי חִי״ קָרִינָא בִּיה. (n)וְהַבְּכוּרִים, בְּדָבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. מֵאִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? דְּתַנָּא:
״וְלָקַח הַכֹּהֵן״, לִיִּמַד על הַבְּכוּרִים שְׁטַעֲוִנִין תְּנוּפָה, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. (n)מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? גִּמֵּר יָד יָד מְשַׁלְמִים, בְּתִיב הָכָא ״וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּנֵא מִיָּדָה״, וּכְתִיב הָתֵם ״יָדִיו תִּבְיִיאֶנָּה״.**

מָה

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

סא.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה	
הל' ב:	
ב מו"י פד' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין ה' א:	
ג מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' ו:	
ד מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' טז:	
ה מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין	
הל' יא:	
ו מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' ו:	

ז מו"י מ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:	
ח מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' טז:	
ט מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין	
הל' יב:	
י מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' טז:	

יא מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:	
יב מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות	
הל' ו:	
יג מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:	
יד מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:	
טו מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:	

טז מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה	
הל' ב:	
יז מו"י פד' מהל' מחוסרי כפרה	
הל' ב:	
יח מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:	

רבינו גרשום

והרים. הכהן מן המנחה את אוכרתה ויכול בכלי ת"ל בעי את אהרן והרים ממנו בקומעין אף כאן בקומעין:

והניף אותם תנופה לכבש האשם ולגז השמן ויכול האלז וכתיב אויז וכתיב אותם שיניך בתחלה זה בפני עצמו חה בפני עצמו וחחר ויניף שנייה כאחת ת"ל תנופה ולא תנופות:

והאמרת לפני ה' במערב בלדמרון בהקומן והקריב אותה בני אהרן לפני ה' במערב:

לדאקרי חטאת. דכתיב קדש קדשים היא כחטאתוכאשם:

וקרן מזרחית דרומית לא היה לו יסוד כדקתא היסוד היה האלך על פני כל הצפון כולו ועל פני כל המערב כולו ואוכל בדרום אמה ובמזרח אמה ומשום הכי מנשה בקרן מערבית דרומית דהיה ליה יסוד אלא הכא לפני ה' קרינא ביה והיינו גמי מרח ועוד במקום שרשאין בעלים לבוא ולהניף דהיינו במזרח:

טעמא דמטעמא דיש מהן לכאבים ממטעא מנחת

ואין מהן לכאבים וְלֹא נִקְטָה אֶלֶף מֵשׁוֹם דְּנִקְטָה בְּרִישָׁא דְּמַמְעַט זֶה אַחֵר זֶה:
וּמַנְחַת בְּכָאִים וּמַנְחַת בְּהֵן מְשִׁיחַ.
שְׂאִין מֵהֶן לְכָאִים בְּמַתְעִיתוֹן בְּרַשְׁתִּי הִיא דְּתַלִּי טַעֲמָא לְפִי שְׂאִין בָּהֶן קוּמִיצָה:
ה"מ מִנְחָה דְּאִיקְרִי חֲטָאת וּחֲטָאת טַעֲמוֹה יְכוּד כו"י.
בְּזָבָחִים בְּפִרְקָה קִדְשִׁי קִדְשִׁים (זְבָחִים דָּף בִּג:):
לְאִמְרֵין חֲטָאת קִרְוִיָּה מַנְחָה וּמַנְחָה קִרְוִיָּה חֲטָאת מֵה חֲטָאת טַעֲמוֹה צִפּוֹן אִף מַנְחָה טַעֲמוֹה צִפּוֹן וּמֵה מַנְחָה בְּקִרְוֹן מַעֲרָבִית דְּרוּמִית אִף חֲטָאת בְּקִרְוֹן מַעֲרָבִית דְּרוּמִית וּפְרָשׁ שֵׁם בְּקוֹנָט' דְּאוֹתָהּ גְּרָסָא מַשְׁבַּשֵּׁת דָּלֹא חֲטָאת דְּעוֹף טַעֲמוֹה צִפּוֹן לְמַלְיָה בְּדַקְאֲמֵר לַעֲלִי דְּאוֹתָהּ בְּצִפּוֹן וְלֹא בֶּן עוֹף עוֹפֵן צִפּוֹן וְלֹא מַנְחָה לְקוּמִיצָה טַעֲמוֹה צִפּוֹן וּא"ת מִנְחַת חוּטֵא חֲלָקָה מִן הַשָּׂאֵר וּלְחֲטָאת בְּהֵמָה מְקוּשָׁ לֵה הִיָּה לְאִתְּנִי אִמְתַּעִי' דְּקַמְעִי הָתֵם לַעֲלִי הַמַּנְחֹת נִקְמִנוֹת בְּכָל מָקוֹם בְּשִׁזְרָה חוּן מִמַּנְחַת חוּטֵא וְעוֹד אֲפִשֵּׁר חֲטָאת דְּעוֹף הַבָּאָה בְּעִלּוֹת תַּחַת חֲטָאת בְּהֵמָה אִנָּה טַעֲמוֹה צִפּוֹן וְא"ת נַעֲשִׂית בְּקִרְוֹן מַעֲרָבִית דְּרוּמִית מַנְחָה הַבָּאָה תַּחַת חֲטָאת דְּעוֹף טַטְעוֹן צִפּוֹן וְעוֹד קֹשָׁה דְּבִפְרָק אֵ

סא:

 עין משפט גור מצורה
א מויו' פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' טו:
רבינו גרשום

האזל ופתח בו הכתוב תחלה האזל ור' אליעזר מסיק לתנופה מוהטמו דכתוב בראש דקרא חטובא ליה לר' דסידר מתני' והבטורים כדברי ר' אליעזר:

ורב גבריה כדאמרין משנת ר"א קבונקי:

ותנופה ענמה ישראל מניפה אכל לא נשים (אלא שלהן) ישראל אכל לא באחרים. לפי שמענו שחלק הכתוב בין קרבן ישראל לקרבן עובדי כוכבים לקרבן נשים בסמיכה בפרק שתי מנות של יבש:

מה לי חלק בסמיכה שאין טעונה סמיכה שהסמיכה בכעלים ועובדי כוכבים ונשים אין נכנסין לעורה אכל תנופה ככהטם הלכך קרבנו טעון תנופה ומה ת"ל בני ישראל מנישין בקרבנו עם הכהנים בקרבנו אלא כהנים מנישין הא לחם:

פהן מניח ידו תחת ידי הבָּעֵלִים ומניף.
רא"כ הניח לה יד הבָּעֵלִים חֲצִינָה בין הָבִלִי וּבִין יד הפֶּהוּ וכסוף שְׁתֵּי מִדּוֹת (לִקְחוֹן מִנְחוֹת צד.)
מסחינו גבי בעלי חֲבֵרִין לָנֶפֶס בְּלֶשֶׁת בָּהֳדֵי הַדָּדִי קֹא הֵינִי חֲצִינָה אֵלָּא הַבָּעִלִּים אוֹחֲזִין בְּאִגְנֵי הָבִלִי וְהַפֶּהוּ בְּשִׁנּוּלֵי מַלְמָטָה וְהֵינּוּ תַּחַת יַד הַבָּעִלִּים וְהִבִּי תָנוּ בָּהֳדִיא בְּשִׁלְהִי מִס' בַּוּרִים (מ"ו) הָגִיעַ לְאֶרְמִי אֲבַד אֲבִי מוֹרִיד הַסֵּל מַעַל בְּתַפּוֹ וְאוֹחֲזִי בְּשִׁפְתוֹתָיו וְהַפֶּהוּ מֵנִיחַ יְדוֹ תַּחְתּוֹ וּמְנִיפוֹ וּבַקּוֹנְטֵרס פִּי' לִקְחוֹן בְּפִרְק שְׁתֵּי מִדּוֹת (מְנַחוֹת דף עג.)
דַּתְנוּפָּה הַפֶּהוּ לֹא אִכְפַּת לֹן אִם יֵשׁ בָּהּ חֲצִינָה דַּעֲקֹר תְּנוּפָה בְּבָעִלִּים הִיא וְקִשָּׁה דְּמִנָּח לִיהִי הֵא הֵא תַרְוִינָה בְּתִיבּוֹן וּבִירְוֹלָמִי מִשְׁמַע קֶצֶת דְּהִי [תַּחַת יְדִיו] מִשֵּׁשׁ דְּגֶרְסִי' גָּבִי תְנוּפֶת מִנְחַת סוּטָה וְכֵהֵן מֵנִיחַ יְדוֹ כו' וְאִין הַדָּרַךְ בְּעוֹר מִכִּיא מִפֶּה וְאִינוּ חוּצָן מִכִּיא בִּהֵן זָקוֹן וְאִפֻּלוֹ תִימָא וְגַל אִין יַצֵּר הַרַע מַעֲזִי לְאוֹתָהּ שָׁעָה וּמִינָה מְצִינוּ לְמִימֵר דֹּאע"פ שְׁזָה לְמַטָּה וְזֶה לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם נוֹגְעִין וְזִיוֹ בְּזָהַע עַל יְדֵי שְׁמַתְחַד בְּתַנוּפָּה:
מְצִינוּ שְׁחֵלֶק הַפְּתִיב בִּין קֶרְבֵּן יִשְׂרָאֵל לְקֶרְבֵּן עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים לְקֶרְבֵּן נָשִׁים בְּסַמִּיכָה.
פִּי' בַּקּוֹנְטֹר' דַּמְנִיא בַת"כ בְּרִישָׁה בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְסַמֵּךְ בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים כּוּמְכִין בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא וְלִקְחוֹן בַּסּוּף שְׁתֵּי מִדּוֹת (ג"ו טס) אֲמַרְיִנוּן נְמִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים כּוּמְכִין וּא"ת וְתַפּוֹחַ לִי מִדְּקִרְשִׁי' בַּסּוּף שְׁתֵּי מִדּוֹת (גו"ט) קֶרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן עוֹבֵד כּוֹכְבִּים וּי"ל דְּאֶצְטָרִיךְ קֶרְבֵּנוּ דְּלֹא תִימָא שְׁיַסְמֵךְ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְיָלוֹן בְּנוֹן שְׁמַכִּיא וְסָכִים בְּשִׁבְיָלוֹ וּא"ת מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי נִפְקָא וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהִנֵּה אֲמִינָא בִּין דְּאִינוּ וְכוּל לְסַמֵּךְ וְסַמֵּךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלוֹ וְלֹא דְמִי לְקֶרְבֵּן חֲבֵרִי דְּבֵר סַמִּיכָה הוּא וְכִי תִימָא אִשָּׁה נְמִי לְבַעֲזִי מַעוּט

שְׁלֹא יִסְמֵךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלָהּ שְׁמָא יֵשׁ מַעוּט אִי נְמִי בִּין דְּבַעֲזֵדִי כּוֹכְבִּים הוּא הָדִין בְּאַשָּׁה וּא"ת וּל"ל קֶרָא לְמַעוּטִי הֵתֵם יְדוֹ וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ תַּפּוֹחַ לִי מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי וּי"ל דְּאֶצְטָרִיךְ תַּרְבִּי קֶרָאִי דְּלֹא תִימָא בִּי שְׁנוּה שְׁלִיחַ עֲדִיף דְּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אֶדָם בְּמוֹתוֹ:
יְכוּל נַחֲלֹק בְּתַנוּפָּה.
שְׁלֹא יִהְיֶה קֶרְבֵּן עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְקֶרְבֵּן נָשִׁים טַעוֹן תְּנוּפָה (בִּישְׂרָאֵל) לֹא מֵה לִי חֵלֶק בְּסַמִּיכָה כו'.
כְּלוּמֵר לֹא נַחֲלֹק בְּדַמְסִיחַ דְּיֵשׁ טַעַם בְּסַמִּיכָה שְׁהִיא בְּבָעִלִּים וְהַפְּתִיב מַעַט עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְנָשִׁים אֲכָל בְּתַנוּפָּה בְּכַהֲנִים נְמִי וּבְשִׁמְעַט הַפְּתִיב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְנָשִׁים מַעַט וְלֹא בְּכַהֲנִים וְיֵשׁ סַפֵּרִים שֶׁכְּתִיב בָּהֵן מַת"ל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְנִיפִין וְאִין הַשָּׁמַיִם מְנִיפּוֹת וּבְרִיב סַפֵּרִים לֹא מְסִים בָּהּ וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְנִיפִין וְעוֹד תִּשָּׂה דְּלִקְחוֹן (מְנַחוֹת דף סב:)
דַּתְנִיא וְהִאֲשָׁה בִּהֵן מְנִיף עַל יָדָהּ ה"ל לְמַתְנִי וְהִאֲשָׁה וְהַעוֹבֵד כּוֹכְבִּים בִּהֵן מְנִיף עַל יְדִיהֶם וְעוֹד מַתְנִי' דַּתְנוּן א' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים:
בִּישְׂרָאֵל אֲכָל לֹא בַּאֲחֵרִים.
מִפ' רַב יוֹאֵהֶה דְּהָכִי קֹאמֵר אֲחַד אֲנָשִׁים וְאֲחַד נָשִׁים וְאֲחַד עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים קֶרְבֵּנוּ טַעוֹן תְּנוּפָה וְתַנוּפָּה עֲצָמָה בִּישְׂרָאֵל אֲכָל לֹא בִּידֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מֵה וְכִינִי מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי נִפְקָא וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהִנֵּה אֲמִינָא בִּין דְּאִינוּ וְכוּל לְסַמֵּךְ וְסַמֵּךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלוֹ וְלֹא דְמִי לְקֶרְבֵּן חֲבֵרִי דְּבֵר סַמִּיכָה הוּא וְכִי תִימָא אִשָּׁה נְמִי לְבַעֲזִי מַעוּט

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

לאו זקוקא קאמר תחת יד הבָּעֵלִים ממַשֵּׁ

מָה פָּאן בַּהֵן – אַף לְהֵלֶן בַּהֵן, וּמָה לְהֵלֶן בְּעָלִים^(נז)

אַף פָּאן בְּעָלִים. הָא פִּיצֵד? בַּהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדֵי בְּעָלִים וּמַנִּיף. ^(צ)וְלִימָא נְמִי פְּדֻבְרִי רַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנִּינָא:
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְהַנְּחִיתוּ" – זֶה תְּנוּפָה, אַתָּה אוֹמֵר זֶה תְּנוּפָה, אוֹ אֵינוּ אֵלָּא הַנְּחִיָּה? בְּשִׁהוּא אוֹמֵר "וְהַנְּיחוּ", הֲרִי הַנְּחִיָּה אָמור; הָא מָה אֲנִי מַקְיִים "וְהַנְּחִיתוּ" – זֶה תְּנוּפָה. אָמַר רַבָּא: הוּאִיל וּפְתַח בּוֹ הַפְּתוּב תַּחֲלָה. רַב נַחֲמָן פֵּר יִצְחָק אָמַר: הוּאִיל וְרַב גְּבַרְיָהּ. וְאִימורֵי שְׁלָמִי יָחִיד, וְחֲזָה וְשׁוֹק שְׁלָהֶן – אַחַד הָאֲנָשִׁים וְאַחַד הַנְּשִׁים, בִּישְׂרָאֵל אֲכָל לֹא בַּאֲחֵרִים. מַאי קֹאמֵר? אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכִי קֹאמֵר – אַחַד אֲנָשִׁים וְאַחַד נָשִׁים, קֶרְבָּנוּ טַעוֹן תְּנוּפָה, וְתַנוּפָּה עֲצָמָה בִּישְׂרָאֵל, אֲכָל לֹא בִּידֵי נָשִׁים. ^(א)תְּנוּ רַבָּנוּ: בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין, וְאִין הַגּוֹזִים מְנִיפִין. בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין, וְאִין הַנְּשִׁים מְנִיפּוֹת.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מְצִינוּ שְׁחֵלֶק הַפְּתוּב בִּין קֶרְבֵּן יִשְׂרָאֵל לְקֶרְבֵּן גּוֹזִים לְקֶרְבֵּן נָשִׁים בְּסַמִּיכָה, יְכוּל נַחֲלוֹק בְּתַנוּפָּה? לֹא, מָה לִּי חֵלֶק בְּסַמִּיכָה, שְׁהַסְמִיכָה בְּבָעֵלִים. נַחֲלוֹק בְּתַנוּפָּה, שְׁהַתְנוּפָה בְּכַהֲנִים, אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמֵר "בְּנִי יִשְׂרָאֵל"?
בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין וְאִין הַגּוֹזִים מְנִיפִין, בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין וְאִין הַנְּשִׁים מְנִיפּוֹת. ^(ב)תַּנִּיא אִידָּהּ: "בְּנִי יִשְׂרָאֵל" – אִין לִי אֵלָּא בְּנִי יִשְׂרָאֵל, גְּרִים וְעַבְדִּים מְשׁוּחָרְרִין מַנִּין? תַּלְמוּד לוֹמֵר "הַמִּקְרִיב". אוֹ אֵינוּ אֵלָּא זֶה בַּהֵן הַמִּקְרִיב? בְּשִׁהוּא אוֹמֵר "יָדִיו תְּבִיאִינָה", הֲרִי בְּעָלִים אָמור. הָא פִּיצֵד? בַּהֵן מַנִּיחַ יָדִיו תַּחַת יְדֵי הַבָּעֵלִים וּמַנִּיף.

פִּיצֵד

תַּנָּא דְּמַתְנִיתִין וְהַפְּכוּרִים פְּדֻבְרִי ר' יוֹאֵהֶה דְּשְׁמַעִינוּ לִיה נְמִי דְּאָמַר דְּבַעֲזִי תְנוּפָה לְבַפְכוּרִים: הִנָּחָה שְׁנִיחוּהוּ לְפָנֵי הַמִּזְבֵּחַ: הוּאִיל וּפְתַח כּו' וְלֶהֱכִי נִקְטוּ ר' אֲלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מַשׁוּם דְּהוּא יֵלִיף טַעמָא מְנִדְיו דְּהוּא רִישָׁא דְקֶרָא: וְרַב גְּבַרְיָה שְׁהוּא חָקַם בְּיוֹמֵר דְּקוֹמָא לֹן (עִירוּכִין דף סב:) מַשְׁנֵת ר"א [ב"ר] קַב וְנָקִי: מַאי קֹאמֵר רִישָׁא קְתַנִּי אֲחַד נָשִׁים וְאֲחַד אֲנָשִׁים וְהַדֵּר קְתַנִּי אֲכָל לֹא בַּאֲחֵרִים דְּמַשְׁמַע אֲנָשִׁים וְלֹא נָשִׁים: קֶרְבָּנוּ טַעוֹן תְּנוּפָה וְשֶׁל נָשִׁים מְנִיף לָהּ בַּהֵן לְחוּדְיָה: בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין דְּכַתִּיב בְּעֵ אֵת אֶהְרֹן דְּבֵר אֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמִּקְרִיב וְגו': מְצִינוּ כו' דַּתְנִיא בַת"כ בְּרִישָׁה בְּנִי יִשְׂרָאֵל וְסַמֵּךְ בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים כּוּמְכִין בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְלֹא וְלִקְחוֹן בַּסּוּף שְׁתֵּי מִדּוֹת (ג"ו טס) אֲמַרְיִנוּן נְמִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל כּוּמְכִין וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים כּוּמְכִין וּא"ת וְתַפּוֹחַ לִי מִדְּקִרְשִׁי' בַּסּוּף שְׁתֵּי מִדּוֹת (גו"ט) קֶרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן עוֹבֵד כּוֹכְבִּים וּי"ל דְּאֶצְטָרִיךְ קֶרְבֵּנוּ דְּלֹא תִימָא שְׁיַסְמֵךְ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְיָלוֹן בְּנוֹן שְׁמַכִּיא וְסָכִים בְּשִׁבְיָלוֹ וּא"ת מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי נִפְקָא וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהִנֵּה אֲמִינָא בִּין דְּאִינוּ וְכוּל לְסַמֵּךְ וְסַמֵּךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלוֹ וְלֹא דְמִי לְקֶרְבֵּן חֲבֵרִי דְּבֵר סַמִּיכָה הוּא וְכִי תִימָא אִשָּׁה נְמִי לְבַעֲזִי מַעוּט

שְׁלֹא יִסְמֵךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלָהּ שְׁמָא יֵשׁ מַעוּט אִי נְמִי בִּין דְּבַעֲזֵדִי כּוֹכְבִּים הוּא הָדִין בְּאַשָּׁה וּא"ת וּל"ל קֶרָא לְמַעוּטִי הֵתֵם יְדוֹ וְלֹא יַד שְׁלוּחוֹ תַּפּוֹחַ לִי מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי וּי"ל דְּאֶצְטָרִיךְ תַּרְבִּי קֶרָאִי דְּלֹא תִימָא בִּי שְׁנוּה שְׁלִיחַ עֲדִיף דְּשְׁלוּחוֹ שֶׁל אֶדָם בְּמוֹתוֹ:
יְכוּל נַחֲלֹק בְּתַנוּפָּה.
שְׁלֹא יִהְיֶה קֶרְבֵּן עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְקֶרְבֵּן נָשִׁים טַעוֹן תְּנוּפָה (בִּישְׂרָאֵל) לֹא מֵה לִי חֵלֶק בְּסַמִּיכָה כו'.
כְּלוּמֵר לֹא נַחֲלֹק בְּדַמְסִיחַ דְּיֵשׁ טַעַם בְּסַמִּיכָה שְׁהִיא בְּבָעִלִּים וְהַפְּתִיב מַעַט עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְנָשִׁים אֲכָל בְּתַנוּפָּה בְּכַהֲנִים נְמִי וּבְשִׁמְעַט הַפְּתִיב עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים וְנָשִׁים מַעַט וְלֹא בְּכַהֲנִים וְיֵשׁ סַפֵּרִים שֶׁכְּתִיב בָּהֵן מַת"ל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל מְנִיפִין וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְנִיפִין וְאִין הַשָּׁמַיִם מְנִיפּוֹת וּבְרִיב סַפֵּרִים לֹא מְסִים בָּהּ וְאִין הַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מְנִיפִין וְעוֹד תִּשָּׂה דְּלִקְחוֹן (מְנַחוֹת דף סב:)
דַּתְנִיא וְהִאֲשָׁה בִּהֵן מְנִיף עַל יָדָהּ ה"ל לְמַתְנִי וְהִאֲשָׁה וְהַעוֹבֵד כּוֹכְבִּים בִּהֵן מְנִיף עַל יְדִיהֶם וְעוֹד מַתְנִי' דַּתְנוּן א' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' אֲנָשִׁים וְא' עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים:
בִּישְׂרָאֵל אֲכָל לֹא בַּאֲחֵרִים.
מִפ' רַב יוֹאֵהֶה דְּהָכִי קֹאמֵר אֲחַד אֲנָשִׁים וְאֲחַד נָשִׁים וְאֲחַד עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים קֶרְבֵּנוּ טַעוֹן תְּנוּפָה וְתַנוּפָּה עֲצָמָה בִּישְׂרָאֵל אֲכָל לֹא בִּידֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים מֵה וְכִינִי מִקֶּרְבֵּנוּ וְלֹא קֶרְבֵּן חֲבֵרִי נִפְקָא וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּהִנֵּה אֲמִינָא בִּין דְּאִינוּ וְכוּל לְסַמֵּךְ וְסַמֵּךְ אַחֵר בְּשִׁבְיָלוֹ וְלֹא דְמִי לְקֶרְבֵּן חֲבֵרִי דְּבֵר סַמִּיכָה הוּא וְכִי תִימָא אִשָּׁה נְמִי לְבַעֲזִי מַעוּט

 מסורת הש"ס

א כתובות לח.

ב סוכה מז: מכות יח:

ג ספרא צו פרשה יא א-ב

ד ספרא צו פרשה יא ג

ה סוכה מז: מכות יח:

ו סוטה יט: במדבר רבה; קידושין לו:

 תורה אור השלם
--

ועתה הנה הבאתי את־ראשית פרי האדמה אשר־נמספה לי וְהָנַחְתוּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ (דברים כו, י)

ולקח הפהו הטנא מנדף והניחו לפני מזבח וְהָנַח אֱלֹהֶיךָ [דברים כו, י]

דבר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַפְּקָרִיב אֶת־זֶבַח שְׁלָמֶיךָ לַיהוָה וְיָבִיא אֶת־קֶרְבָּנוּ לַיהוָה מִזְבַּח שְׁלָמֶיךָ יָדְיוֹ תְבִיאִינָה אֶת אֲשֵׁי יְהוָה אֶת־הַחֶלֶב עַל־הַחֹזֶה וְיָבִיאנּוּ אֶת הַחֹזֶה לַהֲנוֹף אֹתוֹ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה [ויקרא ז, כט-ל]

דבר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַפְּקָרִיב אֶת־זֶבַח שְׁלָמֶיךָ לַיהוָה וְיָבִיא אֶת־קֶרְבָּנוּ לַיהוָה מִזְבַּח שְׁלָמֶיךָ [ויקרא ז, כט]

ידְיוֹ תְבִיאִינָה אֶת אֲשֵׁי יְהוָה אֶת־הַחֶלֶב עַל־הַחֹזֶה וְיָבִיאנּוּ אֶת הַחֹזֶה לַהֲנוֹף אֹתוֹ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה [ויקרא ז, ל]

סב:

 עין משפט גור מצוה

א **מ**וּי' **פ**ט' **מ**הל' **מ**עשה **ה**קרבנות **ה**ל' **טו**:

ב **מ**וּי' **פ**ט' **מ**הל' **מ**עשה **ה**קרבנות **ה**ל' **טו**:

 רבינו גרשום
--

ומיה. מה התם בשלמי יחיד בזהלמי יחיד בזהו וסוק שמוספוק לאמר שחיותה:

מה התם בשלמי יחיד דבר שמתנה לכהן טוען תנופה היינו חזה וסוק:

אף הכא בשלמי צבור היינו כבשו עצרת [דבר] שמתנה לכהן טוען תנופה ושלמי צבור היינו כולו מתנה לכהן:

שלמיהם ריבויא הוא דכתיב את חזה התנופה ואת שוק העדומה לקחתו מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם ריבה כל השלמים שאין טוענין תנופה אלא חזה וסוק: טעונים שלם מוצת בין שלשתן וסודים מואזק שלם מוצת בכל מין ומין והשלמי און בזה:

מיעט גבי שלמי צבור אותם דכתיב והניף הכהן אותם אותם טוענין תנופה חיים ולא אחרים:

גמירי ב' סמיכות בצבור ומאי נזיזה פר הכא על כל המנות ושעיר המשתלח וזו ליכא:

גבי שלמי יחיד כתיב אותו דכתיב ואת החזה להקריב אותו לפני ה':

רב פפא אמר דכלי עלמא דון מנה ומנה. הך מלתא דרב פפא מקמי דלשמעה

להיא דסוף כל התמיר (נבחים דף צא:): דפליגי רבי ורבנן במתגדב שמן ומסקינן דפליגי בלון מנה ומנה דרבי סבר דון מנה ואוקי באתרה וקאמר רב פפא דתם אי תניא תניא וכן הדיא דפסחים בפרק כל שעה (פסחים דף לב:): דיליף ממיד דמעילה פטור מקרבן מק"ו משאר מצות שגם בזה פרת ופטור ממיד וקאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חיב בזה מיתה כו' ופרוין האי תנא מעקרא אלימא לה פרת ולבסוף אלימא לה מיתה ומשגי דהכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חיב בזה מיתה בפחות מכוות תאמר במעילה דחיב בפרוטה אע"ג דלית בה כוית ופרוין מאן שמעת לה דאמר הויד במעילה במיתה רבי דיליף חט חט מתרומה ומנה מה תרומה בכוות אף מעילה בכוות והשתא מאי קושיא הא רבי היא דאית ליה דון מנה ואוקי באתרה ורב פפא דחק גס לתרן דרבי סבר לה פאבא שאול דמחיב דתם בתרומה בגששה פרוטה אע"ג דלית בה כוית וגריין לומר דמקמי דלשמעה להדיא דנבחים אמרה אי נמי י"ל הכא והתם דהכי קאמר דמשגי ליכא למשמע מנה: ויהיו זבחי שלמי יחיד טעונין תנופה חיים כו'. פאן נמי שוין דלקדק אמאי גרין קרא נימא כל חד וחד תקו דבכתה וי"ל דמפל מקום הנה וליף מה מצינו בדפרשית

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

ר**ב פפא אמר:** **דכוּלי עֲלֵמָא דון מינה ומינה הוא, וְהֵיִינוּ טַעֲמָא דְרַבִּי – כִּי הָתָם, מָה הָתָם דְּכָר שְׁמַתָּנָה לְכַּהֵן, אִף הֵכָא דְכָר שְׁמַתָּנָה לְכַהֵן. רַבִּינָא אָמַר, דְּכוּלֵּי עֲלֵמָא דון מינה ואוקי בְּאַתְרָהּ, וְהֵיִינוּ טַעֲמָא דְרַבְנָן:** ”שְׁלֵמִיָּהֶם” **רִיבּוּיָא הוא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין טַעוּנִין שְׁלֹשׁ מִצּוֹת, שְׁתֵּים בְּכָל אֶחָד וּשְׁלִישִׁית אִין בָּהֶן, ואֵלּוּ הֵן: זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד, וְזִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר, וְאַשֶּׁם מִצּוּרַע. זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד טַעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים, וּתְנוּפָה שְׁחוּטִין, וְאִין בָּהֶן תְּנוּפָה חַיִּים. זִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר טַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים וּשְׁחוּטִין, וְאִין בָּהֶן סְמִיכָה. אֲשֶׁם מִצּוּרַע טַעוֹן סְמִיכָה וּתְנוּפָה חִי, וְאִין בּוֹ תְּנוּפָה שְׁחוּט. ^(א)וְיִהְיוּ זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד טַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים, מִקֵּל וְחוּמָר: וּמָה זִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר, שְׁאִין טַעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים, טַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים – זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד, שְׁטַעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים, אֵינּוּ דִין שְׁטַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים! מִיעֵט רַחֲמָנָא גַבִּי זִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר, ”אַתֶּם”, ”אוֹתָם” – לְמַעוּטֵי זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד. ^(ב)וְיִהְיוּ זִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר טַעוּנִין סְמִיכָה, מִקֵּל וְחוּמָר: וּמָה זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד, שְׁאִין טַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים – טַעוּנִין סְמִיכָה, זִבְחֵי שְׁלָמִי צִבּוּר שְׁטַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים – אֵינּוּ דִין שְׁטַעוּנִין סְמִיכָה? אָמַר רַבִּינָא: גְּמִירֵי שְׁתֵּי סְמִיכוֹת בְּצִבּוּר. ^(ג)וְיִהֵא אֲשֶׁם מִצּוּרַע טַעוֹן תְּנוּפָה שְׁחוּט, מִקֵּל וְחוּמָר: מָה זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד שְׁאִין טַעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּים, טַעוּנִין תְּנוּפָה שְׁחוּטִין – אֲשֶׁם מִצּוּרַע שְׁטַעוֹן תְּנוּפָה חִי, אֵינּוּ דִין שְׁטַעוֹן תְּנוּפָה שְׁחוּט! מִיעֵט רַחֲמָנָא גַבִּי זִבְחֵי שְׁלָמִי יָחִיד, ”אַתּוּ”, ”אוֹתוּ” לְמַעוּטֵי אֲשֶׁם מִצּוּרַע. ^אתְּנוּ רַבְנָן: חֲמִשָּׁה שְׁהֵבִיאוּ קֶרֶבֶן אֶחָד – אֶחָד מִנִּיהַ עַל יְדֵי כּוֹלֶם, וְהָאִשָּׁה – כֹּהֵן מִנִּיהַ עַל יְדֵהּ, וְכֵן הַשּׁוֹלֵחַ קֶרֶבְנוּתֵיו מִמְּדִינַת הָיִם – כֹּהֵן מִנִּיהַ עַל יְדּוֹ.**

מתני'

לעיל ומשום דאקרוי שלמים תדע דהא אכל חובה אלא דאקרוי שלמים סמיו ועוד דזאמרן לעיל שלמיהם ריבויא הוא: ויהא

אשם מצרע טעון תנופה שחוט כו'. ואף על גב דאמרן לעיל (מנחות דף סא.) תנופה ולא תנופות דכא לא דמי בינו דקדא מסיים וחדא לאחר שחיטה: וכן

השולח קרבנותיו ממדינת הים כהן מניף על ידו. תמה דבג' כל הבט (גטין כח.) תנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהיא תיט ופרוין בגמ' והא בעיא סמיכה אמר רב יוסף בקרבן נשים והכא לא שוין לשנויי דכי דבצר תנא ליה רישא והאשה כהן מניף על ידה וליכא נמי לשנויי דמשגי רב פפא

בגטין (גם זה שם) בחטאת העוף עסקינן דחטאת העוף לא בעי תנופה וכמו כן קניא בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סב.) דאמר דאלו כל הזבחים ערל וטמא משלמים קרבנותיהם וליכא לשנויי בלשה דערל קתני וליכא לאוקומי נמי בחטאת העוף דזבחים קתני ובכור ומעשר ופסח נמי דלא בעו סמיכה [ליכא לאוקומי] דהא כל הזבחים קאמר וספק מצרע בפרק התערובות (נבחים עו.) דקאמר רבי שמעון למחרת מביא אלשמו ולגז עמו ומתנה בשלמים דאזינו אשם טעון סמיכה ולא אפשר לסמוך אלא בהקפת יד למאן דאמר סמיכת אשם מצרע לאו דאזרייתא בפרק כל הפסולין (נבחים דף לג.) ובגברא אורי דמזוכח בתוספתא ובג' בתרא דמועד קטן (דף טו:) איתא דאכל אינו משלח קרבנותיו משום דכתיב שלמים פשהוא שלם הא לאו הכי משלח ובמגדה מבגיא לן אם משלח או לא ולא חשיבין לסמיכה ודחק הוא לתרן בלשה או בעוף ולקמן בפרק בתרא (מנחות דף קז:) גבי טשה לגדבה אחד מהן לכר ועגל ועוד תנן בפרק דם שחיטה (כריתות כג.) וטעניהם מביאין חטאת אחד ובפרק שני גזירין (גזיר נו.) שמיביאין קרבן על תנאי ובפרק שני דקדושין (דף נה.) גבי בהמה שומצאת מירושלים למגדל עדר זכרים עולות ולא חשיבין לסמיכה בכל הני ותרגו"ר שמעון דלא שוין לאקשויי אלא דוקא דתם בחטאת משום דאיכא גזיון חששא אחרת דלמא הויא ליה חטאת שמתו בעליה וסמכינן להקריבה בחזקת שהיא תיט וא"ת והא בפרק התערובות (נבחים עד: נאם) תנן דקדשים מין במינו קרב לשם מי שהוא ופרוין בגמ' הא בעי סמיכה ומשגי בקרבן נשים וי"ל דהתם בינו דאיכא תתקנא דבעיה אין לעשות בלא סמיכה דכי האי גונא מפלגינן דתם גבי אשם וערל וטמא איכא לאוקמי בדלית ליה תתקנא ערל שמתו אחיו מחמת מילה טמא זב ומצורע שאין רפויאתו תלויה בעצמו אי נמי בקרבן הקבוע לו זמן כגון עולת רחיה וחיגינה או בטהי עובר עליהן בכל תאחר וא"ת דרי חמשה שנתערבו עזרות פסחיהן בפסחים בפרק האשה (דף פח:) ונמצאת יבולת באחד מהן דפטורין מלעשות פסח שני ולא מיייתו מותר הפסח משום סמיכה ויש לומר דבינו דהוא ספק דשמא פטור הוא מלעשות פסח שני ולא עשו לו חכמים תקנה דאי אפשר לתקן אם לא יעבר מצות סמיכה וא"ת נהי דסמיכה לא מעבבא מכל מקום ערל וטמא שאין יכולין לסמוך לימא כל שאין ראוי לבלה בלה מעבבת בו וכן בהדיא דשקלים (דף יא:) ודכריתות (דף כג.) וגזויר (דף נו.) דכל הני נמי דאין יכולין לסמוך משום ספק חשיב שפיר אין ראויין לבלה בגלשכחן בפרק המוכר את הספינה (ב"ב פא:) גבי כפופים וי"ל דנפקא לן מהא דאמרינן בפרק בתרא דמועד קטן (דף טו:) ודיזים באו אל הקדש אל הקצר הפנימית גשרת בקדש יקריב חטאתו זו עשירית האיפה פרוש שהכהן מביא בשעה שמתחנך לעבודה ודריש דתם ר"ש בבאו יקריב בזמן שראוי לביאה ראוי להקדבה בזמן שאינו ראוי לביאה אינו ראוי להקדבה כגון טמא מת ומצורע משמע דוקא עשירית האיפה אכל שאר קרבנות משלח ומיהו אין כל כך רחיה מזה דדלמא הא דמשלח שאר קרבנות הינו בדיני דלא בעו סמיכה דומיא דעשירית האיפה ויש דלקדק מהא דדקדשין בת"כ מזובו ולא מנגעו ש"מ דטמא משלח קרבנותיו דבהבאת קרבן אורי ועוד יש דלקדק מדממשטינן בפ"ק דחגיגה (דף ד:) טמא מרחיה דכתיב והביאתם שמה דכל ששנו בביאה ושנו בהבאה ש"מ דשאר קרבנות משלח ולא חשיבין לענין סמיכה ברחאי לסמיכה ומיהו למאן דאמר בג' כל הפסולין (נבחים דף לג:) דטמא פר סמיכה דאפשר דמעיל ודייה וסמיוך לא מצינו למדרש מהני קראי נשמא וי"ל דמאן דאית ליה (שם) ביאה במקצת לא שמה ביאה קסבר כל הסומך ראשו ורבו הוא מכניס אי נמי אית לה דמרחק צפון ומאן דסבירא לה דלא בעינן ראשו ורבו קסבר ביאה במקצת שמה ביאה ומיהו אפתי קשה אי תכף לסמיכה שחיטה לאו דאזרייתא אם כן יכול לסמוך אפראי וי"ל דבפרק כל הפסולין (נבחים דף לג.)) מסקינן דתכף לסמיכה שחיטה דאזרייתא:

כלמיס אכל משלמי יחיד כו' והינו כלן שלמים אכל חזה ושוק: שלמיהם בשלמי יחיד כתיב (ויקרא ז':ל"ד) את חזה התנופה ואת שוק התרומה לקחתו מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם דמשמע לשון רבים והנה ליה למכתב לשון יחיד דביוחיד משמעו ומדכתיב לשון רבים לומר על חזה ושוק של שלמי צבור שיונכסו: גמירי מסיני ב' סמיכות בצבור פר העלם דבר של צבור דכתיב (שם ד) וסמכו זקני העדה ונשעיר המשתלח דכתיב (שם טז) וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' ומצבור הוא ותו ליכא שום סמיכה בצבור: אותו (שם ז) ואת חזה התנופה להניף אותו וגו':

 מסורת הש"ס

א **ל**קמן **צ**ב:

ב **ס**פרא **ו**יקרא **ד**בורא **ז**נדבה **פ**רק **ד** ב: **ס**פרא **צ**ו **פ**רשה **י**א **ח**: **ס**פרא **ו**יקרא **ד**בורא **ז**נדבה **פ**רק **ז**י **א**: **ל**עול **ס**:

ג **ס**פרא **צ**ו **פ**רשה **י**א **ו**

 גליון הש"ס

גמ' **ו**היו **ז**בחי **ש**למי **צ**בור **כו**. **ע**יין **ז**בחים **ז**ף **ל**ג **ע**"א **ת**וספות **ד**"ה **ס**מיכת:

 תורה אור השלם
--

כי **א**ת־חזה **ה**תנופה **ו**את **ש**וק **ה**תרומה **ל**קחתו **מ**את **ב**ני־ישראל **מ**זבחי **ש**למיהם **ו**אתו **א**תם **ל**אהרו **כ**הן **ו**לְבָנָיו **ל**חֲקִיעוֹלָם **מ**את **ב**ני **י**שראל **ו**יקרא **ז**, **ל**ד]

והניף **כ**הן **א**תם **ע**ל **ל**חם **ה**בפרים **ת**נופה **ל**פני **י**תנה **ע**ל־שְׁנֵי **כ**בשים **ק**דש **י**היו **ל**יהוה **ל**כהן **ו**יקרא **כ**ג, **כ**]

וסמכו **ז**קני **ה**עדה **א**ת־יְדֵיהֶם **ע**ל־ראש **ה**פר **ל**פני **י**תנה **ו**שחט **א**ת־הַפֶּר **ל**פני **י**תנה **ו**יקרא **ד**, **טו**]

וספד **א**הרו **א**ת־שְׁתֵּי יְדוֹ **ע**ל **ר**אש **ה**שְׁעִיר **ה**חי **ו**התנַּדָּה **ע**ליו **א**ת־פִּל־עוֹנֹת **ב**ני **י**שראל **ו**את־כַּל־פְּשֵׁיהֶם **ל**קל־חַטָּאתָם **ו**נָתַן **א**תֶּם **ע**ל־ראש **ה**שְׁעִיר **ו**שַׁלַּח **ב**יָד־אִישׁ **ע**תי **ה**מִדְבָּרָה **ו**יקרא **טז**, **כא**]

ידיו **ת**ביאִינָה **א**ת **א**שִׁי **י**תנה **א**ת־הַחֵלב **ע**ל־הַחֹזֶה **ו**ביאנו **א**ת **ה**חֹזֶה **ל**הניף **א**תו **ת**נופה **ל**פני **י**תנה **ו**יקרא **ז**, **ל**]

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ז ב ספרא צו פרק י א ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה י ג ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה י א ה משנה מנחות; לקמן צה;; ספרא אמור פרק יח י ו סנהדרין קה.
תורה אור השלם

רחש לבי דְּבַר טוב אמר אני מַעֲשֵׂי לַמֶּלֶךְ לְשׁוֹנִי עַט סוֹפֵר מַהֲרִי (תהילים מה, ב)

לקוח נחפזאת לבדח ותגוב אתי ולתא-הדגף לי ואשלחך בשמחה ובשרים בתוך ובגבור [בראשית לא, כז]

וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן [ויקרא ב, ד]

וכל־מנחה אשר תאפה בתנור וכל־נעשה בפרחשת ועל־מחבת לפחן השקריב אתה לו תהיה [ויקרא ז, ט]

ונפש כוֹי־תקריב קרבן מנחה

ליתנה סלת יתנה קרבנו ונצק

עליה שמן ונסו עליה לבנה [ויקרא ב, א]

מתני' רוחשין שהכלי עמך והיה כל השמן על המנחה נד השמן בתוכה:
מרחשת לשון רמש דמתרגמינן רחשין:
צפה שאינה עמקה אלא שוליה צפין אצל הגנייה ומתפזר השמן בלגני הכלי ולככי קשה וכמו (שבת דף ה:) צף על פני המים:
גמי' מאי טעמא דר"י דמרחשת יש לה כסוי ומחבת אין לה כסוי:
אי נימא דמשמעינותא דמזנקראת מרחשת דמשמע דאתא ארחושי הלב שהוא דבר מְכַסֶּה לפיכך מעשיה מְכַסִּין ומחבת באת למחבואי הפה לשון ניבשה הוא בגלוי:
רחשי הלב הרהור עברה:
מחבואי הפה גבוחי הפה כגון שהרפיל:
נחבאת טמונה ולב חבוי וטמון הוא:
אלא גמרא דזו מְכַסֶּה חו מנגלה:
מרחשת משמע בתוכה אלמא יש לה תוך:
ועל מחבת משמע עליה ולא בתוכה דאין לה תוך:
האומר הרי עלי מרחשת ללא חמר במרחשת:
והא מנח הנזר עד שיבא אליהו:
מספקא להו אי **על שם** כלין נקראו מחבת ומרחשת שיש כלי ששמו מחבת ויש כלי ששמו מרחשת:
או על שם מעשיהו נקראו שזו מעשיה רוחשין חו מעשיה קשין הלכך אכא למימר מנחה נזר ואיכא למימר אי על התנזב מנחה אלא כלי שרת עצמו אי על שם הכלי קרי לה קרא מנחה הנעשית במרחשת אכל מנחה גופה לא אקראי מרחשת האי כלי נזר ואינו מביא מנחה אלא א"כ חמר הרי עלי מנחת מרחשת או הרי עלי במרחשת ואיכא למימר נמי על שם מעשיה אקראי מרחשת ולא על שם כלי אלא המנחה עצמה זה שמה וה מנחה התנזב ולא כלי והא מנח עד שיבא אליהו:
כלבוס גולוארין שם כלי עשוי כעין מחבת שלנו והדפן בהמצעות כלפי פנים כזה ומציר תוכו גמיות גמיות וכשהצנץ מנח בתוכו הצנץ בגמיות:
דומה כמין תפוחי הברתים בגלגלי גלגליין והגללים באלוניס שקורין קשטיני"א בדמתרגמינן (ישעיהו ו) כאלה וכאלון כבטמא וכבלגטא:
ואומר וכל נעשה וגו' אלמא מדקבא כתיב במרחשת והכא כתיב על מחבת ש"מ על שם כלין נקראו דזו צפה חו עמקה:
מתני' כופח מין תנור קטן מקום שפיתת קדרה אחת:
רעפים טיבל"ש:
יורות הערביים יורות של אותו מקום ומסיקים אותן ואופין בהן חלות:
רבי יהודה אומר כוי' דכופח מין תנור הוא:
מנחת מאפה כתיב בה חלות ורקיקין בגויקרא:
לא יביא מחצה

במקום אחד וכשמניח חכם אצבעו

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

מתנני' **האומר "הרי עלי במחבת"** – **לא יביא במרחשת**, **"במרחשת"** – **לא יביא במחבת**. **מה בין מחבת למרחשת?** **מרחשת יש לה כיסוי**, **מחבת אין לה כיסוי**, **דברי רבי יוסי הגלילי**. **רבי חנינא בן גמליאל** אומר: **מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין** (רפיו), **מחבת צפה ומעשיה קשין**. **גמ' מאי טעמא דרבי יוסי?** **אילימא מרחשת, דאתיא ארחושי הלב, כדכתיב: "רחש לבי דבר טוב"**, **ומחבת, דאתיא אמחבואי הפה, כדאמרי אינשי: "מנבח נבוחי"**. **אימא איפכא: מחבת, דאתיא אמחבואי הלב, דכתיב "למה נחבאת לברח"; מרחשת, דאתיא ארחושי [הפה], כדאמרי אינשי: "הוה מרחשן שיפנותיה"**. **אלא גמרא גמירי לה**. **רבי חנינא בן גמליאל אומר כוי**. **מרחשת עמוקה – דכתיב "וכל נעשה במרחשת"**, **מחבת צפה – דכתיב "ועל מחבת"**. **תנו רבנן: בית שמאי** אומרים: **האומר "הרי עלי מרחשת"** **יחא מונח עד שיבא אליהו**. **מספקא להו, אי על שום כלי נקראו, או על שום מעשיהן**. **ובית הלל אומרים: כלי הנה במקדש, ו"מרחשת" שמו, ודומה כמין כלבוס עמוק, וכשצצק מונח בתוכו – דומה כמין תפוחי הברתים** **וכמין בלוטי הייונים**. ^[א] **ואומר: "וכל נעשה במרחשת ועל מחבת"**, **אלמא על שום הכלים נקראו, ולא על שום מעשיהם**. ^[א] **מתנני' הרי עלי בתנור** – **לא יביא מאפה כופח, ולא מאפה רעפים, ומאפה יורות הערביים**. **רבי יהודה** אומר: **רצה – מביא מאפה כופח**. ^[א] **הרי עלי מנחת מאפה – לא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין; רבי שמעון מתיר, מפני שהוא קרפן אחד**. **גמ' תנו רבנן: "מאפה תנור"**, **ולא מאפה כופח, ולא מאפה רעפים, ולא מאפה יורות הערביים**. **רבי יהודה** אומר: **"תנור"** **"תנור" שני פעמים, להכשיר מאפה כופח**. **רבי שמעון** אומר: **"תנור" "תנור" שני פעמים, אחד שתתהא אפייתן בתנור, ואחד שיהא הקדישן בתנור**. ^[א] **ומי אית ליה לרבי שמעון האי סבא?** **והתנן: רבי שמעון** אומר: **לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשרות בעזרה, וכשרות בבית פאגי**. **אמר רבא: אימא, שיהא הקדישן לשום תנור**. **הרי עלי מנחת מאפה, לא יביא מחצה [וכו']**. **תנו רבנן: "וכי תקריב"** – **כשתקריב, לעשות דבר רשות**. **"קרפן מנחה"** – **אמר רבי יהודה: מפין לאומר "הרי עלי מנחת מאפה", שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין?** **תלמוד לומר "קרפן מנחה"** – **קרפן אחד אמתית לה, ולא שנים** **ושלשה קרפנות**. ^[א] **אמר לו רבי שמעון:**

וכי

ונפק או על שם מעשיהו על שם רחשה (רחשת הלב או רחשת שפתיס) **וכיון** **דלא ידעינן להי נתפנו** **אי ארחושי הלב או ארחשת שפתיס** **והא מנח עד שיבא אליהו כה** **פרש בקונטרס** **ועל חנם נקט לפרשו** **אי על שם כלין נקראו דאפי' פשיטא ליה לשם מעשיהו איכא לספוקי** **אי ארחושי הלב נתפנו** **ומביא במרחשת** **אי ארחושי הפה ומביא במחבת לפיכך** **נראה דנקט על שם כלין למימר** **דמספקא לן אי כלי נזר או למנחה נתפנו** **וא"ת ואמאי יהא מנח יביא מרחשת ומנחת מרחשת מספק בדאשכחן לקמן** **(מנחות דף קו.)** **פרשתי ואני יודע מה פרשתי** **שם לו להביא כל הספקות לפטור עצמו מנזר** **וי"ל דמייירי כגון דאמר מעות הללו או סלת זה למרחשת ומיהו קשה דלתקון מעות הללו יביא מעות של חלין ויקנה מרחשת ויאמר דאם כלי נזר יהא הכלי קנוי בהן ויש לומר כגון שהפריש מעות והקדישן למרחשת כמו שידקשו חכמת הלשון: או על שם מעשיהן**. **ולית להו לבית שמאי הא דאמר רב אשי בריש מביילתין (דף ג:)** **מחבת לשם מרחשת** **במנח קא מחשב ומחשבה במנח לא פסקה: וכשרות אבית פאני**. **פרש בקונטרי' אלמא דאין תנור מקדש מדכשרות אבית פאני ואין נפסלות פיוצא ואין נראה לפרש בן כדפי' בפ"ק (לעיל מנחות ט. ד"ה ר"ל)** **יש לתמא מאי קא דמצינא אבית שפי הלחם ולחם הפנים לאבית מנחת מאפה תנור הא חמר בסוף התכלת (לעיל מנחות נא.)** **חמר רבא על מחבת מלמד שטעונין כלי ואי אפי לה מאתמול אפסקלה לה בלינה** **וה"נ מאפה תנור כתיב מלמדך שטעון כלי ולימא דתנור של מנחות מקדש אכל של שתי הלחם ולחם הפנים לא מקדש וי"ל דבב' דם חטאת (נדחים צה:)** **מוכח דלא הוה במקדש אלא אחד תנור של מתכת שהיה לשתי הלחם ולחם הפנים ולמנחות** **ולא דמי להדיא דתכלת דגבי מנחות לא חמר רחמנא עשה במקבת עשה בתנור עשה במרחשת אכל ברחביתין חמר רחמנא על מחבת בשמן תעשה (ויקרא כ:)**

סג.

 עין משפט נר מצוה
--

א	מיו'	פיו'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' ב:
ב	מיו'	פיו'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' ז:
ג	מיו'	פיו'	מהל'	מעשה הקרבנות הל' א:

רבינו גרשום

מחבת צפה. אין לה בית קיבול אלא חלקה היא דכתיב על מחבת:

ארחושי הלב. הרהורי הלב: אמתבואי הפה כדאמרי אינשי קא מבח בוחי כלומר שנובח כלוי'א'נראה דר"ל כלומר שנובח כפה: מרחשת דאתיא ארחושי. כלומר דבור הפה. דבור הפה דכתיב ועל מחבת כלומר מה שאופין בו אינן בתוכו אלא על גבו שאין לו בית קיבול: האומר הרי עלי במרחשת. והא דקין כי חמר הרי עלי במחבת(פרשו בו הא כימו פי' הקונטרס שהביאו חוס' בד"ה מספקא וע"ש. אי ומאי על שם כלים נקראו שזה כלי שמו מרחשת חוה כלי [שמן] מחבת יביא ואין בו כליסוף ואם על שם מעשהה נקראו דהאי אתי ארחושי הלב והאי אמחבואי הפה ואיכא למימר דאשכח ולא ידע מאי בעי לאתויי:

וב"ה אומרים על שם כלים נקראו דכלי הים במקדש ומרחשת שמו ודומה מנח אחד כמין כלבוס כמו עטם כעין זה ועמוק היה הכלי כמין תפוחי הברקיים עגול כולו חוץ ממקום הכינוס ונמוך שאינו עבה הרבה:

וכן נמי בלוגיו היוונים פרי האלוניס:

כופח תנור קטן הוא כדי שפיתת קדרה אחת רעפים לבנים:

יורות ערביים. היינו אלפסת של אפן:

תנור קרבן מנחה מאפה תנור וכל המנחה אשר תאפה בתנור:

שיהא הקדש בתנור:

כלומר שיהא תנור מקדשן. כשרות בעורה אם נאשו בעורה בתנור קדש וכשרים אם נאשו חוץ מן עורה אחומת בית פני ואי ס"ל (דע') [לר"ש] דבעינן לויקדשניה תנור היאך הן כשרין בחוץ הא קי"ל דאין כלים מקדשין בחוץ:

שיהא הקדש גסוס תנור כשהא מקדשין מקדשן ע"מ לאשקן בתנור ולא במקום אחר:

חלות כוי' דאמרינן בפרק חלו מנחות (לקמן מנחות עו.) **כל המנחות באות עשר תה לא יביא ה' חלות נה'** **רקיקין** **אלא הכל חלות או הכל רקיקין: מפני שהן קרפן אחד ששניהם בתוכים במנחה אחת: גמ' תנור תנור ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט חד בגויקרא קרפן מנחה מאפה תנור ודבצי את אהרן כתיב וכל המנחה אשר תאפה בתנור: הקדישן בתנור שהתנור מקדשן: ומי אית לה לר' שמעון דתנור מקדש שום קרפן: פשרות בעזרה ובכשרות אבית פאגי חוץ לחומת העזרה חומה אחת וכן שמה ואי ס"ד תנור מקדש אפסלו פיוצא: לשם תנור שכתביקדישנה לסלת יאמר על מנת לאפותה בתנור איני מקדישה: וכי תקריב קרפן מנחת מאפה תנור כשתקרה לעשות מדעתך: דבר רשות דבר זה רשות הוא ולא חובה שאם לא יקרה לא יקריב מנחה:**

סג:

עין משפט גזר מצוה
א מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:
ב מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:
ג מו"י פא' מהל' קרבן פסח הל' טז:
רבינו גרשום

קרבן אחד אמרתו לך. כלומר קרבן אחד מינין אחד יביא מנחת מאפה ולא שנים ואם היה מביא מחצה חלות ומחצה ריקיון היה ב' קרבנות:

א"ל ר' שמעון אלו נאמר קרבן קרבן ב' פעמים בפסוק הייתי אומר חלות קרבן אחד וריקיון קרבן אחד עכשיו שלא נאמר אלא קרבן א' משמע דחלות וריקיון קרבן א' ואם רצה להביא מחצה חלות ומחצה ריקיון יביא קרבן א' איא:

מה וכל האומר למטה ב' מינין בכל אחד ואחד מוכל נעשה במרחשת ועל מחבת שני מינין הן וכל מנחה בגולה בשמן וחורבה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יבא אף כל האומר למעלה במנחת מאפה ב' מינין הן ואם הביא מנחה א' משניהם לא יבא אבל חלות לחוייאה וריקיון לחוייאה אימא לא יביא קמ"ל בשמן ששמן דלחיה שירצה יביא ויוי:

איבא בוייאה דיעבד דלר' יוסי בר יהודה אפי' דיעבד נמו לא דכל תנא בתרא לטעמי מילתא קא אית:

הדרן עלך כל המנחות.

מנ' סאון. היינו איפה:

בשבת. לפי שבגלל ששה עשר היה נקטר:

בגא טירחא שאינו צריך להקדמו הרבה שאינו צריך לטעול אלא האבא ממנו ויהיה עשירין:

דהכי שטוחא מילתא. שלא יהא צריך לטעול אלא האבא הבחור שבו. ואיל ירבה במלאכות הרבה לקטר ולטחון ויותר מעריך וכן שאר המלאכות שמשעת הקצרה ועד שעת ההקדשה:

כיון דאיפשר להניח אימורין בהכי טפי לא טרחינן כדעבדינן בחול ה"נ כיון דאפשר משגל לאפקי' עשרין מובחר לא טרחינן בחמש כדבעינן בחול:

דליכא ביוון קדשים גבי עמר דהא אפשר להניח עשרין מובחר מנ' אבל גבי פסח דאיכא ביוון קדשים אי לא מופשט טעו שלא יהו קדשי שמים מוטלין כגבולה כל היום:

מתני' רבי ישמעאל. [וחכמים אומרים] שבת דמוקה רבי ישמעאל מקביר ברישא ובספ"ק דסקה (דף כ.) דפליגי רבי אליעזר ורבנן במחצלת ואמר רבא בגדולה דכלי עלמא לא פליגי דסתמא לסכונך פי פליגי דקטנה ומקשי אפיי אי הכי אחת גדולה ואחת קטנה אחת קטנה ואחת גדולה מדעי לה אין גרסא זו נכונה ואיפכא גרסינן בגמובח הכא דההוא דמודו רבנן מדעי לה למתני ברישא וכן הוה דתנן בפרק בתרא דראש השנה (דף כט:)‏ אחת יבנה ואחת כל מקום שיש בו ב"ד: מפשיט את הפסח עד החזה. דרך רגליו מתחיל והולך ומפשיט עד החזה לטל אמוקיו ולא דמי לההיא דתניא בבכורות בפרק כל פסולי המקדשין (בכורות דף נג.) ובתמורה פרק ולד חטאת (דף כד.) אין מקבילין ביום טוב ואין מקבילין בבכור דהתם במפשיטו לעשות נוד שלם וגריך להניחא רגליו מעוארו ונלאו דוקא נקט הכא פסח דבכל קרבן צבור של שבת הנה מצי לאשמועינן ונקט פסח לקבועא אף על פי שיש פסחים מרצים ונראין מטלין בגבולה אי גמי משום רבונתא דרבנן דאפילו לצרך יחיד התיירו אי גמי דוקא בפסח פרו רבנן דחשו שלא יתקלקל הדגשר משום דעקרו לאכילה:

אחד שבת ואחד חול משגל היה בא.

⁽ⁿ⁾
וכי נאמר "קרבן" "קרבן" שני פעמים? והלא לא נאמר אלא קרבן אחד, ונאמר בו חלות וריקיון. מעתה, רצה להביא חלות – מביא, ריקיון – מביא, מחצה חלות ומחצה ריקיון – מביא, ובוללן וקומץ משניהם, ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם – יצא. רבי יוסי בר רבי יהודה אומר: מניין לאומר "חרי עלי מנחת מאפה", שלא יביא מחצה חלות ומחצה ריקיון? תלמוד לומר: "וכל מנחה אשר תאפה בתנור", "וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אתה לו תהיה", "וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה". מה "וכל" האמור למטה שני מינין חלוקין, אף "וכל" האמור למעלה שני מינין חלוקין. ורבי יהודה, שפיר קאמר רבי שמעון? אמר לה: פיון דכתיב "בשמן" "בשמן", כמאן דכתיב "קרבן" "קרבן" דמי. ורבי שמעון, אי לא כתיב "בשמן" "בשמן", הוה אמינא דווקא מחצה חלות ומחצה ריקיון, אבל חלות לחודייהו וריקיון לחודייהו אימא לא, קא משמע לן. רבי יוסי בברי יהודה היינו אבוכה? איכא בינייהו דאי עבד.

הדרן עלה כל המנחות.

ישמעאל אומר: עומר היה בא

בשַׁבַּת מִשְׁלַשׁ סָאִין, ובחול **מַחֲמֵשׁ**, ו**חֲכָמִים** אומרים: **אֶחָד שַׁבָּת ואֶחָד חוֹל מִשְׁלַשׁ הֵיּה בָּא. רַבִּי חֲנִינָא סָגַן הַכֹּהֲנִים אומר: בשַׁבַּת הֵיּה נִקְצֵר בִּיחִיד, וּבְמַגָּל אֶחָד, וּבְקוּפָה אַחַת, וּבַחֹל – בְּשַׁלְשָׁה, בְּשַׁלְשׁ קוּפוֹת, וְשַׁלְשׁ מַגָּלוֹת. וַחֲכָמִים אומרים: אֶחָד שַׁבָּת ואֶחָד חוֹל – בְּשַׁלְשָׁה, בְּשַׁלְשׁ קוּפוֹת, וּבְשַׁלְשׁ מַגָּלוֹת. גָּמִי בְּשַׁלְמָא רַבִּנּוּן קא סָבְרִי: עֶשְׂרוֹן מוּבָחַר (בְּשַׁלְשָׁה) [מִשְׁלַשׁ] סָאִין אֵתִי, וְלֹא שָׁנָא בַּחוּל וְלֹא שָׁנָא בְּשַׁבָּת. אֶלֶּא רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי, מַאי קִסְבֵּר? אִי קִסְבֵּר: עֶשְׂרוֹן מוּבָחַר לֹא אֵתִי אֶלֶּא מַחֲמֵשׁ – אֶפִּילוּ בְּשַׁבָּת נָמִי! אִי מִשְׁלַשׁ אֵתִי – אֶפִּילוּ בַּחוּל נָמִי! אָמַר רַבָּא: קִסְבֵּר רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי, עֶשְׂרוֹן מוּבָחַר בְּלֹא טִירְחָא אֵתִי מַחֲמֵשׁ, בְּטִירְחָא אֵתִי מִשְׁלַשׁ. בַּחוּל מִיִּיתֵינּוּ מַחֲמֵשׁ, דְּהָכִי שְׂבִיחָא מִילְתָּא.**

בְּשַׁבָּת – מוּטָב שְׂיִרְבֶּה בְּמִלְאכָה אַחַת בְּהִרְקָדָה, וְאַל יִרְבֶּה בְּמִלְאכּוֹת הִרְבֵּה. ⁽ⁿ⁾אָמַר רַבָּה: רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי וְרַבִּי יִשְׁמַעֲלִי בָּנוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אָמְרוּ דְּבָר אֶחָד, דִּתְנִינָא: אַרְבַּעַה עָשָׂר שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת – מִפְּשִׁיט אֶת הַפֶּסֶח עַד הַחֹזָה, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי בָּנוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה. וַחֲכָמִים אומרים: עַד שְׂיִפְשִׁיט אֶת כּוּלוֹ. מִי לֹא אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי בָּנוּ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה הָתָם, כֹּל הֵיכָא דְאֶפְשָׁר לֹא טִרְחִינוּ? הָכָא נָמִי, פִּיּוֹן דְאֶפְשָׁר – לֹא טִרְחִינוּ. ⁽ⁿ⁾מִמַּאי? דְלָמָּא עַד פֶּאן לֹא קֶאֱמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲלִי הָכָא, אֶלֶּא דְלִיכָא בְּזִיּוֹן קֳדָשִׁים, אֲבָל הָתָם דְאיכָא בְּזִיּוֹן קֳדָשִׁים,

אימא

כל המנחות באות מצה פרק חמישי מנחות

הס: והלא לא נאמר אלא קרבן אחד ואע"פ כן כתב בו שני מינין אלמא שניהן נקראין קרבן אחד: ובוללן דלאחר לפיתו פותתו ומערבן עד שמתוורן לסלתו כדאמר גאלו מנחות (לקמן מנחות עה.) ואחר כך בוללן כאחת בשמן: רבי יוסי ברי רבי יהודה כאבוכי כדירא לה כדמפרש לקמן: מה וכל האמור למטה שני מינין נעשה במרחשת ובמחבת שני מינין קרבן הוא ואם הביא מחצה מזה ומחצה מזה לא יבא וכל מנחה בגולה בשמן וחרבה שני מינין הן: אף כל וכו' שני מינין הן כלומר חלות וריקיון האמורים בויקרא שני מינין ואין מצטרפין: שפיר קאמר רבי שמעון וכי נאמר קרבן קרבן: בשמן בשמן הפסוק הענין שאין שאין כאחת: ורבי שמעון אמר לך אי לא כתב בשמן לכל חד: ה"א הואיל ואין הפסוק דוקא קאמר מחצה חלות ומחצה ריקיון: אכא בינייהו דיעבד לרבי יהודה דיליף טעמא מקרבן אחד דיעבד פשרות לר' יוסי דיליף מבגולה וחרבה פי היכי דבגולה דהיא מנחת נדבה וחרבה דהיא מנחת חוטא לפילו דיעבד אם ערבן פסולות כדאמר (ויקרא ה: י"א) לא ישם עליה שמן ואם שם פסול הכי גמי חלות וריקיון דיעבד לא: מתני' רבי ישמעאל אומר העמר היה בא בשבת כו' אם חל ששה עשר להיות בשבת היה עמר בא עשרון משלשה סאין שהיו קוצרין שלשה סאין שעורים ומניפין אותן בגפה עד שמניפין אותן עד עשרון מבחר: ובחל אם חל ששה עשר בחול קוצרין חמשה סאין ומניפין מכל סאה מעט אותו סלת דק היוצא ראשון שהוא מבחר ומוציאין מן ה' סאין עשרון כדכתיב (שמות יז) והעמר גשרית הארצה הוא: בשלשה בג' מגלות לפרכסם הדבר מפני הדיבותיון: גמ' אפי' בשבת גמי לית דהא דחי שבת כדמפרש בסוף פרקין: בלא טירחא שאינו צריך לנפות כ"כ: בטרחא שנינפו פעמים הרבה: בחל מיתנין מחמם דהכי שביחא מלתא כך משבח הדבר דהוי עשרון מבחר טפי שאין ממציא מכל סאה אלא מעט אותו סלת דק היוצא ראשון: מוטב שירבה במלאכה אחת מוטב שחלל פעמים הרבה שבת במלאכה אחת בגון שירקד ה' סאין פעמים הרבה: ואל ירבה במלאכות הרבה שוקצר ויזרה ויברר ויטסון וירקד שני סאין יותר: עד החזה שיוכל להוציא את האמורים: לא טרחינן יותר בשבת: בזיון קדשים חציו מפשט ועומד כך

מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דגובה פרישה י ב ב תוספתא מנחות

ג שבת קלג: שבת קטז:

ד ביצה כח.

ה סנהדרין קה.

תורה אור השלם

וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצות בגולות בשמן וריקיו מצות משחים בשמן [ויקרא ב, ד]

וקל־מנחה אשר תאפה בתנור וקל־נעשה במרחשת ועל־מחבת לכהן המקריב אתה לו תקנה [ויקרא ז, ט]

וקל־מנחה בגולה־בשמן וחרבה וקל־בני אהרן תקנה איש פאחיו [ויקרא ז, י]

עד הלילה ודומה בגבולה:

מסורת הש"ס
א שבת קלנן; משנה ראש השנה; שבת קלה; ראש השנה כא: ב סוכה לו. ג ביצה כח.
רבינו גרשום

אבל הכא. גבי עומר קלא אהעביד צרך גבוה דאמרי דבשבת עבדינן כל מה דבשי ליה ברחול ואי הוה בשי טשי עבדינן ובחול בשלשה: אבל התם מלתא דרבי חנינא דאיבא פרוסומי מלתא בשלשה בני אדם טשי מבחידי אימא רבי ישמעאל כרבען ס"ל ושבדינן בשלשה לפרסם הדבר שהצרכת העמר במוצאי ט"ו בניסן מפני הבחינוסים שאומרים אין העמר בא אלא בחדר בשבת: אבל הכא לגבי שלש סאין לא אהעביד צרך גבוה בהלכותו אליבא דרבי ישמעאל דקאמר בהמשם דביחא מלתא: בין שגראה הלכה בעגלי לכל העולם: אם נראה בעגלי אין מחללין עגיו את השבת ללכת ולהעיד לב"ד שהרי א"צ בין דבעגלי נראה ב"ד גמי ראוהו: אבל התם גבי לכה דאיבא מכשילן לעתיד לבא דזמנין קלא יראה בעגלי ויאמרו העדים כמו שראינוהו אנו פן ראוהו ב"ד ולא נחלל שבת ואיבא מכשול קלא והא חזש

נקבע בהלכותו: דליבא צרך גבוה דאינו קרעו ולא נהנה שבת לדחות אותו היום משום דבר אחר: אבל הכא דאבא צרך גבוה דבהמשם דביחא מלתא: ונהנה שבת לדחות אלץ הג' סאין וימנו דגהיה מפני הג' גהיות גמי אלץ החמש: שחט בשבת ב' חטאות של צבור בגון א' מן שעירי ע"ז ושעירי קנל בשבת שבתוך הרקנו: חייב על השנייה חטאת דשונג הוא בבור מתר לשוחטין בשבת הואיל ושל צבור הוא וטעה דבין דשחט ראשון תו לא חיי האי לצבור: ואפי' נתפטר בשנייה בגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחיתת שניה דאיבא בעלל ונמצא מכשילן אימא כרבען סבירא ליה דיוציין:

אבל התם בעמות החמש. דאם לא יבא עכשיו להעיד כשנראה לא יהו יוצאים נמי כשלא נראה בעלל ונמצא מכשילן אימא כרבען סבירא ליה דיוציין: דליבא צורך גבוה בעגלין בעמות החמש כשנראה בעגלי. אימא כרבען ס"ל דלא משני בין שבת לחול:

שתי חטאות של צבור. כגון שעירי ר"ח שחל בשבת ושל מועדות חייב על השניה משום אפור שבת או יו"ט:

ואפי' נתפטר לו בשניה כגון אחר שנשחטה השניה נאכזה הראשונה או יצאת חוץ לגדרה ונתכפר בשניה שזרק דמה תחת הראשונה שנאכזה אפי' הכי חייב:

או אפי' נמצאת הראשונה כחשה והשניה שמינה דעיקר מנה בשמינה. אפי' הכי חייב על השניה:

ולא עוד אלא שאומר לו אם נמצאת הראשונה כחשה. אמרי' לו הבא אחרת שמינה לכתחלה ופחות:

כמי כחשה מקמייתא דלא תימא ראשונה כחשה:

ואבישת אימא ר' אחי אמרה לקמייתא ולא רבה: נמצאת הראשונה כחשה בבני מעיים. שאין בה חלב להקטירה ובשאר הוף נראית שמינה ובכרא לאפורא קא מוכיזין דהא הוא נראית שמינה ואפי' הכי שחט אחריתו או דלמא בתר מעשיו אולנין כיון דשניה שמינה בבני מעיים ולא הראשונה ליבא אפורא:

רבה אמר פטור זיל בתר מעשיו והא חסיק תנינן. רבא אמר חייב דהא לא אביזין אלא לנעים: (תנינן ט) [חולה] שאחמיה לגרונרת אחת. שאם יאכל גרונרת אחת קשוב רוחו אליו: ורע עשרה [כז ארס] בשבת פטורין. דאלינין בתר מחשבה וכוליה איכונז לצורך חולה:

ויש שתי גרונרות בשתי עוקנין. כמחבר באלין: פטורא ג' דקיימי בעוקן אחד מיייתין. דקא מיעטא בקערי' ותלישה בשבת: רבה אמר פטור זיל בתר מעשיו והא חסיק תנינן. רבא אמר חייב דהא לא אביזין אלא לנעים: (תנינן ט) [חולה] שאחמיה לגרונרת אחת. שאם יאכל גרונרת אחת קשוב רוחו אליו: ורע עשרה [כז ארס] בשבת פטורין. דאלינין בתר מחשבה וכוליה איכונז לצורך חולה:

ויש שתי גרונרות בשתי עוקנין. כמחבר באלין: פטורא ג' דקיימי בעוקן אחד מיייתין. דקא מיעטא בקערי' ותלישה בשבת:

אבל גבי עמר קלא אהעביד צרך גבוה דאמרינן (ברבי ישמעאל) לגייל דבהמשם דביחא מלתא טשי אימא כרבען ס"ל דאמרי דבשבת עבדינן כל מה דבשי ליה ברחול ואי הוה בשי טשי עבדינן ובחול בשלשה: אבל התם מלתא דרבי חנינא דאיבא פרוסומי מלתא בשלשה בני אדם טשי מבחידי אימא רבי ישמעאל כרבען ס"ל ושבדינן בשלשה לפרסם הדבר שהצרכת העמר במוצאי ט"ו בניסן מפני הבחינוסים שאומרים אין העמר בא אלא בחדר בשבת: אבל הכא לגבי שלש סאין לא אהעביד צרך גבוה בהלכותו אליבא דרבי ישמעאל דקאמר בהמשם דביחא מלתא: בין שגראה הלכה בעגלי לכל העולם: אם נראה בעגלי אין מחללין עגיו את השבת ללכת ולהעיד לב"ד שהרי א"צ בין דבעגלי נראה ב"ד גמי ראוהו: אבל התם גבי לכה דאיבא מכשילן לעתיד לבא דזמנין קלא יראה בעגלי ויאמרו העדים כמו שראינוהו אנו פן ראוהו ב"ד ולא נחלל שבת ואיבא מכשול קלא והא חזש

נקבע בהלכותו: דליבא צרך גבוה דאינו קרעו ולא נהנה שבת לדחות אותו היום משום דבר אחר: אבל הכא דאבא צרך גבוה דבהמשם דביחא מלתא: ונהנה שבת לדחות אלץ הג' סאין וימנו דגהיה מפני הג' גהיות גמי אלץ החמש: שחט בשבת ב' חטאות של צבור בגון א' מן שעירי ע"ז ושעירי קנל בשבת שבתוך הרקנו: חייב על השנייה חטאת דשונג הוא בבור מתר לשוחטין בשבת הואיל ושל צבור הוא וטעה דבין דשחט ראשון תו לא חיי האי לצבור: ואפי' נתפטר בשנייה בגון שנשפך דם הראשונה לאחר שחיתת שניה דאיבא בעלל ונמצא מכשילן אימא כרבען סבירא ליה דיוציין:

אבל התם בעמות החמש. דאם לא יבא עכשיו להעיד כשנראה לא יהו יוצאים נמי כשלא נראה בעלל ונמצא מכשילן אימא כרבען סבירא ליה דיוציין: דליבא צורך גבוה בעגלין בעמות החמש כשנראה בעגלי. אימא כרבען ס"ל דלא משני בין שבת לחול:

שתי חטאות של צבור. כגון שעירי ר"ח שחל בשבת ושל מועדות חייב על השניה משום אפור שבת או יו"ט:

ואפי' נתפטר לו בשניה כגון אחר שנשחטה השניה נאכזה הראשונה או יצאת חוץ לגדרה ונתכפר בשניה שזרק דמה תחת הראשונה שנאכזה אפי' הכי חייב:

או אפי' נמצאת הראשונה כחשה והשניה שמינה דעיקר מנה בשמינה. אפי' הכי חייב על השניה:

ולא עוד אלא שאומר לו אם נמצאת הראשונה כחשה. אמרי' לו הבא אחרת שמינה לכתחלה ופחות:

כמי כחשה מקמייתא דלא תימא ראשונה כחשה:

ואבישת אימא ר' אחי אמרה לקמייתא ולא רבה: נמצאת הראשונה כחשה בבני מעיים. שאין בה חלב להקטירה ובשאר הוף נראית שמינה ובכרא לאפורא קא מוכיזין דהא הוא נראית שמינה ואפי' הכי שחט אחריתו או דלמא בתר מעשיו אולנין כיון דשניה שמינה בבני מעיים ולא הראשונה ליבא אפורא:

רבה אמר פטור זיל בתר מעשיו והא חסיק תנינן. רבא אמר חייב דהא לא אביזין אלא לנעים: (תנינן ט) [חולה] שאחמיה לגרונרת אחת. שאם יאכל גרונרת אחת קשוב רוחו אליו: ורע עשרה [כז ארס] בשבת פטורין. דאלינין בתר מחשבה וכוליה איכונז לצורך חולה:

ויש שתי גרונרות בשתי עוקנין. כמחבר באלין: פטורא ג' דקיימי בעוקן אחד מיייתין. דקא מיעטא בקערי' ותלישה בשבת:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

אבל גבי עמר קלא אהעביד צרך גבוה דאמרינן (ברבי ישמעאל) לגייל דבהמשם

אימא לה פרבען סבירא ליה. אי גמי, עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא התם, אלא דאיתעביד ליה צורה גבוה, ולא צריה אחולי שבת, אבל הכא, דלא איתעביד ליה צורה גבוה, וצריה לאחולי שבת – אימא פרבען סבירא ליה. אלא אמר רבה: רבי ישמעאל ורבי חנינא סגן הכהנים אמרו דבר אחד, דתנן: רבי חנינא סגן הכהנים אומר: בשבת נקצר ביחיד, במגל אחד ובקופה אחת, ובחול – בשלשה, בשלש קופות ובשלש מגלות. וחקמים אומרים: אחד שבת ואחד חול – בשלש קופות ובשלש מגלות. מי לא קאמר רבי חנינא סגן הכהנים התם, בין דאפשר – לא טרחינו, הכא גמי, בין דאפשר – לא טרחינו. ממאי? דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא, אלא דליבא פרוסומי מילתא, אבל התם, דאיבא פרוסומי מילתא – אימא פרבען סבירא ליה. אי גמי, עד כאן לא קאמר רבי חנינא סגן הכהנים התם, דאי בחד אי בשלשה – צורה גבוה מיתעביד בהלכתו, אבל הכא, דלא איתעביד בהלכתו צורה גבוה – אימא פרבען סבירא ליה.

אָלא אָמר רב אָשי: רבי ישמעאל ורבי יוסי אמרו דבר אחד, דתנן: בין שגראה בעליל ובין שלא נראה בעליל – מחללין עליו את השבת. רבי יוסי אומר: אם נראה בעליל – אין מחללין עליו את השבת. מי לא אמר רבי יוסי התם, בין דאפשר – לא טרחינו, הכא גמי, בין דאפשר – לא טרחינו.^(א) דלמא עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל הכא, אלא דליבא נמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא, אבל התם, דנמצאת אתה מכשילן לעתיד לבא, אימא פרבען סבירא ליה. אי גמי, עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם, אלא דליבא צורה גבוה, ולא ניתנה שבת לדחות, אבל הכא, דאיבא צורה גבוה, וניתנה שבת לדחות – אימא פרבען סבירא ליה. איתמר: שחט שתי חטאות של ציבור, ואינו צריה אלא אחת. אמר רבה, ואיתימא רבי אמי: חייב על השנייה, ופטור על הראשונה. ואפילו נתפטר לו בשנייה, ואפילו נמצאת ראשונה כחושא. וימי אמר רבה הכי? והא אמר רבה: היו לפניי שתי חטאות, אחת שמינה ואחת כחושא – שחט שמינה ואחר כך שחט כחושא – חייב, כחושא ויחשוט! איבעית אימא: סמי כחושא מקמייתא, ואיבעית אימא: ההיא – רבי אמי אמרה. אמר ליה רבינא לרב אשי: נמצאת הראשונה כחושא בבני מעיין, מהו?

בתר מחשבתו אזלינו, וגברא לאיסורא קא מיפוין, או דלמא בתר מעשיו אזלינו? "אמר ליה: לאו היינו דרבה ורבא? דאיתמר: שמע שטבע תינוק בנים, ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים – חייב. להעלות דגים, והעלה דגים ותינוק – רבא אמר: חייב, ורבה אמר: פטור.^(ב) ועד כאן רבה לא קא פטר אלא בין דשמע, אמרינן גמי דעתיה אתינוק, אבל לא שמע – לא. "ואיבא דאמרי, אמר ליה: היינו פלוגתייהו דרבה ורבא, דאיתמר: שמע שטבע תינוק בנים, ופרש מצודה להעלות דגים והעלה דגים – חייב, להעלות דגים והעלה תינוק ודגים – רבה אמר: פטור, ורבא אמר: חייב. רבה אמר פטור – זיל בתר מעשיו, ורבא אמר חייב – זיל בתר מחשבתו. 'אמר רבה: חולה שאמדהו לגרוגרת אחת, ורצו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות בבת אחת – פטורין, אפילו בזה אחר זה, אפילו קדם והבריא בראשונה. פצי רבא: חולה שאמדהו לשתי גרוגרות, ויש שתי גרוגרות בשתי עוקצין, ושלש פעוקץ אחת – הי מציניה מיייתין? שתים מיייתין, דחזו ליה, או דלמא שלש מיייתין, דקא ממעטא קצירה? "פשיטא, שלש מיייתין, דעד

חטאות ליבא אלא אחת דרוב פעמים: ואפי' נתפטר בשניה. לא קמיא לבעיא דבסמין בתר מחשבתו אזלין או בתר מעשיו דהתם אם יבא אליהו ויאמר שהיא כחושא בבני מעים הוה מביא שמינה ולא דמי גמי לטעה דדבר מנה ונעשה מנה: להעלות דגים והעלה דגים ותינוק דבא אמר חיב. לא דמי לאופה מיו"ט לחול דבפךק אלו עובדין (פסחים דף מו:)

דפטרינן מטעם הואיל ומקלעי ליה אורחין ונימא הבא גמי הואיל ופטור ליה איתינוק פטור גמי אלגים דהתם הוא דלפיתו חזיא לצרך יו"ט אבל הבא צרת דגים לא חזיא דבשבת. שנים מתינן כו'. לא מצי למפשטה מהא דתניא בפ"ב דציצה (דף י.) ממלאה אשה דקרה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת ממלא נחתום חבית של מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיטין אחד דביו"ט דחיל לא חיישינן ולא דמי לשבת קלא גנן לדחות והא גמי דשרינן גבי ינוקא דלשפון חמימיה להחם חגב אמה דעירובין (דף סח.) הינו על וזי עובד פוכבים דבפרש דם בבוקנ' וכן [פרש] ר"ח ואפי' מירי ע"י ושראל ייחא דהבא ליבא אלא אפורא דרבען ובמקום מילה דהיא גופא דחיא שבת לא גזור:

סד.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי' פב' מהל' קידוש החודש הל' ד:

ב מיי' פב' מהל' שגות הל' טו:

ג מיי' פב' מהל' שבת הל' טז:

ד מיי' פב' מהל' שגות הל' טו,

טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' יג:

ה מיי' פב' מהל' שבת הל' טז:

ו מיי' פב' מהל' שגות הל' טו,

ז מיי' פב' מהל' שבת הל' ז,

טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' טו:

ח מיי' פב' מהל' שבת הל' ח,

טוש"ע או"ח סי' שכח סעי' טז:

משפחה: עקן זב שהוא תולה בו: דקממעט

עיו משפט גור מצורה
א מויו' פי' מהל' תמידים ומוספין הל' ה:

רבניו גרסום

עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם דעבכת כז' מע' סאין. [דכי ממעט באוכלא וכי לא מיידי אלז שלג סאין ממעט בקערה. אבל הכא] משום דכי ממעט באטלה בגרגרת נפשא קערה דתרי קיימי בתרי ערקין ודלוי שלג מיידי' דקיימי בעוקן אחד וממעטא קערה:

משום [ברמל] דבעינן שהא רך ומלא]גראה קר"י ומל שהא נמנל ביד ואי מיידי ליה מרחוק לא היו רך ומנל.. ומל ממנל:

ואי מיידי ליה מרחוק היה ממנל ולא היה רך:

אין מעבירין על המעות. אלא הקרוב קודם:

הרקעום וארסנוכבום ב' אחין היו:

היה שם זקן א' מבפנים. שהיה מכיר:

על אותה שעה שנינו מעשה שבת וכו'. לפי שכל סביבתי וירושלם החריבו ולא היה שם תבואה:

מטא זמן עומר. אותה שנה:

אכרח. אי איבא מאן ידיע היבא הוה חדש:

אתא ההוא חרשא. שהיה שומע ואינו מדבר:

אצריפא. ברת קטן של קטום:

אסיכרא. מקום הכריח של דלת:

סבור מיניה. שאר רבנן:

הא דלחמרה לזיבתי. זיבתה ממש כדכתב ואם טהרה מובזה וגו' וביום השמיני [תקח] וגו':

לימתי. היינו נמי לזיבתי כלומר שלמו יומי זיבתי:

לעונתי כלומר שלמו עונת זיבתי דבולה חדא לחטאת וחלל לעולה בעי לאיתויי כדון זבה:

אמר לה מרדכי שמא הא דלחמרה לזיבתי שמא אינה כשאר זבה אלא בזב סיכנה שהיתה חולה הרבה ונסתכנה מחמת חולי זיבה ונדרה שאם תרפא שתבוא קרבן לעולה וכ' הקיטין לעולה קיימי. וקוטי טהרתה כבר הביאה. והללו אחרים לעולה בלבד:

לימתי שמא בזם היתה עוברת וסיכנה מחמת הנחשל ונדרה להביא קיטין ושמיה עליה:

לעונתי שמא בעינה סיכנה שהיה כאב בעינה ונדרה להביא קיטין לעולה אם תירפא:

במוק. שאולם ואמרו כן הוא:

משום פרמל. תקריב פרוש רך ומלא תכה דהוי פמו שמהל שלמה:

איבעית אימא אין מעבירין על המצות. בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מז.) גבי פרים הפנימיים דתנן פירי הדם היה שופך על יסוד מערבכי של מזבח החיצון מפ' בגמי מ"ט דאמר קרא אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע פרישא פי' בקונוט' דמאשר פתח אהל מועד דריש דמשמע יסוד שפנגד הפתח וזהו מערבכי של מזבח שהוא פנגד פתח ההיכל ולא גרסינן ההוא דפגע פרישא דמשמע מטעם שאין מעבירין על המצות וכפרושו נראה מדקקאמר (זבחים ד' נג.) גבי פירי הדם של חטאות הצבור והיחיד ר' ישמעאל אומר זה וזה יסוד מערבכי דקאבר ולמד סתום מן המפרש [מחטאת פנימי] משמע דמפרש דהדיא ועוד דלמ"ד (שם) יסוד דרומי קאמר ולמד ירידתו מן הדבש לניצלתו מן ההיכל מהיכן פשוט לו זה יותר מזה ועוד אמר בפ' קדשי הקדשים (זבחים נח:) פירים דהדיא פתיב דהו אשר פתח אהל מועד והשתא קשיא דהיא גופה למה לי קרא תפוח לה דאין מעבירין על המצות דאשפסחן הכא ובפ"ג דיומא (דף נג.) דפרין מאי שנא דיהיב מזרחית צפונית פרישא וכו' וגבי דשון מזבח הפנימי והמנוחה אמרי' [דשון] דמזבח קודם משום דאין מעבירין וכן עבורי דרשא אטוטפתא אסור ומתקצין דלל שגך אין מעבירין על המצות אלא פשיט שתי מצות לפגיו פגון דשון מזבח והמנוחה או פגון מצות קרנות שאין ידוע מהיכן יתחיל וכן דהך דשמעתין שנוטל מן הקרוב אלל לקבע מקום אשפיכת פירים לא קבעו מהאי טעמא אי לא דגלי קרא דהדיא: ארור אדם אשר ילמד את בנו חכמת יונית. והא דמשמע לקמן בסוף שתי הלחם (מנחות דף עט:) דמי שלמד כל התורה פגון פון דמא פון אחותו של ר' ישמעאל שרי אי לאו משום דכתיב לא ימוש ולמ"ד אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קום מצות לא ימוש

משום פרמל. תקריב פרוש רך ומלא תכה דהוי פמו שמהל שלמה:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

דעד כאן לא קאמר רבי ישמעאל דמתני' למבצר בלקיטת התבואה: אלא דעבד פאן לא קאמר רבי ישמעאל התם, אלא דכי ממעט באכילה קא ממעט קצירה, אבל הכא דכי קא ממעט באכילה קא מפשא קצירה, ודאי שלש מייתנין.^(א)מתני' מצות העומר להביא מן הקרוב, לא ביפר הקרוב לירושלים – מביאין אותו מפל מקום. מעשה שבא העומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר. גמ' מאי טעמא? איבעית אימא משום "פרמל". ואיבעית אימא, משום דאין מעבירין על המצות.^(ב)מעשה שבא [העומר] מגגות צריפין. תנו רבנן: פשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים, בכל יום ויום היו משלשלין להן דינרין בקופה ומעלין להן תמידין.^(ג)היה שם זמן אחד שהיה מפיר בבחמת יונית, לעז להם בבחמת יונית, אמר להן: כל זמן שעסוקין בעבודה אין נמסרין בידיכם. למחר שלשלו להן דינרין בקופה, והעלו להן חזיר. פיון שהגיע לחצי חומה, נעץ צפרניו בחומה, ונודעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה. באותה שעה אמרו: ארור שייגדל חזיר, וארור שילמד בנו חכמת יונית. ועל אותה שעה שנינו: מעשה שבא עומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר. פי מטא עומר, לא הוו ידעי מהיכא אייתי עומר. אכרוז, אתא ההוא חרשא, אותיב חדא ידא אאיגרא וחדא ידיה אצריפא. אמר להו מרדכי: מי איכא דוכתא דשמה גגות צריפין" או "צריפין גגות"? בדקו ואשפחוה. פי פצי לאתויי שתי הלחם, לא הוו ידעי מהיכא לאתויי, אכרוז. אתא ההוא גברא חרשא, אותיב ידיה אעיניה וחדא ידא אסיכרא. אמר להו מרדכי: ומי איכא דוכתא דשמה "עין סוכר" או "סוכר עין"? בדקו ואשפחו. הנהו שלש נשים דאייתו שלש קינין, חדא אמרה: "לזיבתי", וחדא אמרה: "לנמתי", וחדא אמרה: "לעונתי". סבור מינה "זיבתי" – זבה ממש, "לנמתי" – לנמתי ממש, "לעונתי" – לעונתה, דכולהו חדא חטאת וחדא עולה. אמר להו מרדכי: שמא בזוב סיכנה, שמא בים סיכנה, שמא בעינה סיכנה, דכולהו עולות נינהו. בדוק ואשכח.

והיינו

משום דכי ממעט באכילה כלומר התבואה ממעטת קצירה דלא קצר אלא שלשה סאין אלל הכא דכי ממעט בהנאת האכל ממש בקצירה דתליש שתי עקצין לא אמר דלמעוט באכל: מתני' (בשלשה בג' מגלות) לא פפר לא בשל כל צרכו: גגות צריפין ועין ספר רחוק מירושלים מאד: גמי מאי טעם פשינן מן הקרוב: פרמל תקריב רך ומלא שתהא התבואה רכה ונמללת ביד ואי מימי מרחוק נשיב לה זיקא ומתקשה בדרך. האי פרמל פמנחת העמר פתיב (ויקרא כג:) ואין מעבירין כו' והלכך פשינא מירושלים לבקש עמר אותה שמוצא ראשון נוטל דאין מעבירין על המצות: הורקנוס ואריסטובלוס שני אחים היו: והיה שם זמן אחד מבפנים: חכמת יונית רמיוות: על אותה שעה כו' שאותן הסלילות הקריבו כל סביבות ירושלים: מטא עמר זמן עמר: אכרוז הכריזו כל מי שיוצא תבואה שיודיענה: ההוא חרשא חרש שומע ואינו מדבר: אאגרא גג: צריפא בורזי"ל שאין לו גג אלא חד מלמעלה ומן ערבה הוא: מרדכי שהיה בימי אחשורוש: שתי הלחם של חטין: סכרא חור שפמזנות הדלת דבו תוכבים הדריח לנעל: אשינא פשינו: קן שני עופות: לזיבתי חני מביא הקן זה [וכן] לימתי [וכן] לעונתי: לזיבתה ממש דזבה מביאה לאחר ומי ספירה קן א': לימתי ממש היונו זבה ששופעת פיס: לעונתה ממש היונו גמי לעונת קרבן זיבתה ליום שמיני שלה: דכולהו תלתא קיטין חדא פרידה חטאת וחלל עולה דקון יולגת וזבה אחד חטאת ואחד עולה: בזוב סכנה שהיתה שופעת דם יותר ונסתכנה למוות ונזדבה לקניה להביא דהנון תרנוהו עולת נזדה וזו שאמרה לימתי בים סכנה וזו שאמרה לעונתי פשינה סכנה:

מסורת הש"ס
א סוטה מט:: בבא קמא פב: ב בבא קמא פב: ג מגילה ג.
תורה אור השלם

ואם"תקריב מנחת בכורים ליתנה אביב קלוי באש נגש פרמל תקריב את מנסת בכוריד [ויקרא ב, יד]

ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד־עצם היום הזה עד הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת עולם לדורותיכם בכל משבתיכם [ויקרא כג, יד]

וביום השמיני תקח־לה שתי תרים או שני בני יונה והביאה אותם אל־הכחו אל־פתח אהל מועד [ויקרא טו, כט]

משמע דשרי הינו היכא דאיבא צרך דשמא היה קרוב למלכות דאשפסחן בסוטה (דף מט:) דשל בית רבן גמליאל התירו להם ללמד חכמת יונית מפני שקרובין למלכות ומה שלא התיר לו ר' ישמעאל שמא לא היה כל כך צרך צבור פמו בר"ג ורבינו שמואל מפרש דהך גזרה היה ואי אפשר להיות דר' ישמעאל לאחר חרצון היה שפדאיו ר' יהושע בפ' הנזקין (גטין נח.) ותינוק היה ואפי' ר' ישמעאל אחר שהיה מעשרה הרוגי מלכות לא קדם כ"ב דרשב"ג נהרג עמו ואמרין הלל וגמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא בדאייתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש עשר הורדום ואם תאמר והלא בפלגום של טיטוס גזרו בדאייתא בפ' בתרא דסוטה (דף מט.) דגזרו על עטרות פלות ושלל ולמד אדם את בנו חכמת יונית ופלגום של טיטוס היה בשעת חרצון ומלכות בית חשמונאי קדמו טובא בדאייתא בפ"ק דע"ז (דף ט.) דמלכות בית חשמונאי פסק בפני הבית מאה ושלש ותנן ה"ר ישעיה ברבי שמעון דמעקרא גזרו ולא קבלו מנניהו ולבסוף גזרו וקבלו מנניהו ועוד יש לומר דמעקרא קאי בארור בעלמא ואי פשי לקבולי עלי' לטותא דרצגן שרי ולבסוף גזרו ואסרו לגמרי ומיהו קשה דהא אמרי' (שבעות דף לו.) ארור בו קללה בו גדוי: ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עמר מגגות צריפין. בירושלמי דשקלים (פ"ה ה"ב) תני לה לארידך עבדא שפעם אחת נשדפה ארן ישראל כו' ובמסכת עריות (פ"ו מ"א) תנאי עבדא דהכא על ההיא דתמידי של שחר קרב בד' שעות ורש"י פי' בתפלת השחר (ברכות דף כד) דבימי שלמה היה פשגשא פת פרעה שיסן עד ד' שעות והיו מסתחות של בית המקדש תחת מראשותיו והכי נמי אייתא בפסיקתא: אמר להו מרדכי. פרש בקונוטרם דהוא מרדכי שהיה בימי אחשורוש ונתמה הוא לימר שהאריך ימים כל כך ונראה על שם מרדכי הראשון היו נקראין הממנים על שמו לפי שאינם ממונים אלא בקריאים בעלי שכל וממע: אסכרא. פרש בקונוטרם חור שפמזנות הדלת שתוכבין בו הדריח לנעל וכן פרש פערין ועוד יש לפרש סכרא קבר פמו (מגלה כט.) מאבנולא עד סכרא ועוד יש לפרש מקום סכר הנקר פמו (ישעיהו י"ט:י') עשי שגר אגמי נפש:

מסורת הש"ס
א משנה שקלים
ב סנהדרין יז.
ג רות רבה; קהלת רבה
ד תוספתא מנחות; משנה פרה
ה תענית יז; מגילת תענית ניסן א-ב
ו מגילת תענית ניסן ה
ז מגילת תענית אב ו; בבא בתרא קטז; מגילת תענית חשון ו
גליון הש"ס

תנ"ך מריש וכו' וגו' זו נכונה. תמוה לי א"כ מאי פרכי' בתענית למ"ל מתמניא לימא מתשעה ותמניא גופא אסור דה"ל יומא דאיתוקם תמידא. הא מנצד איתוקם תמידא מותר בהספד ומצד חגא דשבועות אסור גם בהספד וכו"ל;

תורה אור השלם
הפאים עם־זרְבבֿל ישוע נחמיה עזריה רעמנה נחמני מרדכי בלשן מספרות בגין נחום בענה מספר אנשי עם ישראל [נחמיה ז, ז]
את־הכֹּהֵן אחד תעשה בבקר ואת הכֹּהֵן השני תעשה בין העֶרְבִים [במדבר כה, ד]
צו את־בני ישראל ואמרת אליהם את־קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו [במדבר כה, ב]
ויספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את־עמר התנופה שבע שבתות תמימות תקיימה [ויקרא כג, טו]
אחד עשר יום מחרב דרך הר־שעיר עד קדש ברנע [דברים א, ב]

והינו דתנן במסכת שקלים: פתחיה על הקיטין על השופר ששמו קיטין שהתנגד כן מביא מעות ונותן לתוכו די"ג שופרות היו במקדש וגש בהם שנים ששמן תורים וגולין עולה במסכת שקלים: שפותח דברים ודורשן בגון לימתי לעונתי: בעלי קומה שירתתו מהן בעלי דונים ולא נשקרו: בעלי כשפים שאם יהא הנדון מכסף והאור לא יסלט בו ישעו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שייכלו: הסתגמון שלא יחליף טענותיו ויחיובהו: דהנה בגל לשני בוגל ומערעב הלשונות: ודורשן בגון עין סדר וגגות גריפיו והינו דקרו ליה מרדכי בגשן: מתני' פריכות פורקין וקושרין ראשי השפלים מלא אגרוף: וכל עירות הסמוכות לשם מתכנסות המלה גדולה שבינו ביתוסין שבמוצאי יו"ט דורגין אותן דביתוסין לא מולו דמפרש לקמן: אמר להן הקוצר לבני עירות העומדות עלין: בא השמש אמרו לו הן: מגל זה כלומר במגל זה הקצר התבואה: בקפה זו אמן התבואה: שבת זו [כלומר] הקצר בשבת: אמרו לו הין ג' פעמים שואל להן כל דבר: וכל כך שהיה שואל למה: מפני הביתוסים שאומרים אין קצירת העמר במוצאי יו"ט אלא במוצאי שבת דמפרש בגמרא לפיכך הקוצרים מגביהין קולן כדי שישמעו ביתוסין להוציא מלבן: גמ' דלא להתענאה בהון אכל למספד שרי: (במקצתנו) ומקצתהון איבא דחמירי בלי האי דאפי' למספד אסור: איתוקם תמידא היתם התמיד על משפטו דמפרש לקמיה דלא למספד: עד סוף מועדא פסח: איתתב נתשב על דינו שגארתו ימים נצחו חכמים את הביתוסים: דלא להתענאה אכל למספד שרי דלא הניא שמחה ותרע בשל עצרת בפשל תמיד משום דעצרת לא היה שום ראיה לדברי ביתוסין אכל בתמיד היתה חצת ראיה לדבריהם ותרוניהו מפרש לקמן: תשעה לשון יחיד: מאי אהדרו להו רבנן בשנצחוס: תשמרו לשון רבים: גלן כל הקרבנות: מעין לכס דהאי ממחרת השבת ממש הוא: זקן אחד ביתוסי היה: מפטפט דדברי ופוחיו: י"א יום וגומר שאם היה משה מוליך את ישראל דרך הר שעיר היו באין באחד עשר יום לקדש שהיא סמוכה לארץ ישראל:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

והינו דתנן במסכת שקלים: פתחיה על הקיטין על השופר ששמו קיטין שהתנגד בעלי כשפים. פרש רב האי גאון כדי לגרע את הדין בדאמרינן העושה מעשה

חוב האוחז העינים פטור והינו דקאמר רבי חליעזר בסוף פרעע מיתות (סנהדרין דף כח.) שאני שונה שלש מאות הלכות בגניעת קשואין וכדאמרי' גמי אכל אתה למד להבין ולהורות: ויודעים בשבעים לשון. בסוף אחד דיני ממונות (שם דף יז:) משמע דסגי בשנים (אחד) לדבר ואחד לשמוע ואמר רביעי' אין למעלה הימנה וכלהו סנהדרין לאו כולאו ממש ואין מושביו בסנהדרין לאו כפולאו קאי אי גמי התם לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא סגי בשבעים ושלשה דלכמה דברים צריך סנהדרי גדולה כמו זקון ממרא ולדון את השבט ועיר הנדחת דבעי שבעים ואחד: אליו יומיא דלא להתענאה ומקצתהון דלא למספד. משמע שגלן אסורים בתענית אכל בהספד אין אסורים אלא מקצתו והא דגרס בסוף סדר תעניות ביצר (תענית ד' יח.) כל שאחריו בהספד אסור בתענית מתר ליתא דאי מתסר בהספד גל שגון בתענית דממשמע הכא אלא ה"ג כל שאחריו בתענית אסור בהספד מתר ומתני' דהתם גמי הכי מוכחת דמקמייר גדלל למספד מדקלא להתענא' וכי נקט התם כל שאחריו ה"ג הנה מצוי למנקט כל שגפניו דאי אמרת גפניו בין בתענית בין בהספד אסור אס כן למה לי ליהא מוטל בין שני י"ט: מריש וקרא דניסן ועד סוף מועדא – איתותב חגא דשבועיא דלא למספד. מריש ירחא דניסן ועד תמנניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד – שהיו צדוקים אומרים: יחיד מתנדב ומביא תמיד. מאי דרוש? "את הכפש האחד תעשה בבקר ואת הכפש השני תעשה בין הערפים". "מאי אהדרו? "את קרבני לחמי לאשי תשמרו", שיהיו פולין באין מתרומת הלשפה.⁽ⁿ¹⁾ מתמנניא ביה, ועד סוף מועדא, איתותב חגא דשבועיא, דלא למספד, שהיו ביייתוסין אומרים: עצרת אחר השבת.⁽ⁿ⁾ גיטפל להם רבן יוחנן בן זבאי, ואמר להם: שוטים, מניין לכם? ולא היה אדם אחד שהיה משיכו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט בגגדו, ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד הוא, עצמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים. קרא עליו מקרא זה: "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר".

ואם

חוב האוחז העינים פטור והינו דקאמר רבי חליעזר בסוף פרעע מיתות (סנהדרין דף כח.) שאני שונה שלש מאות הלכות בגניעת קשואין וכדאמרי' גמי אכל אתה למד להבין ולהורות: ויודעים בשבעים לשון. בסוף אחד דיני ממונות (שם דף יז:) משמע דסגי בשנים (אחד) לדבר ואחד לשמוע ואמר רביעי' אין למעלה הימנה וכלהו סנהדרין לאו כולאו ממש ואין מושביו בסנהדרין לאו כפולאו קאי אי גמי התם לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא סגי בשבעים ושלשה דלכמה דברים צריך סנהדרי גדולה כמו זקון ממרא ולדון את השבט ועיר הנדחת דבעי שבעים ואחד: אליו יומיא דלא להתענאה ומקצתהון דלא למספד. משמע שגלן אסורים בתענית אכל בהספד אין אסורים אלא מקצתו והא דגרס בסוף סדר תעניות ביצר (תענית ד' יח.) כל שאחריו בהספד אסור בתענית מתר ליתא דאי מתסר בהספד גל שגון בתענית דממשמע הכא אלא ה"ג כל שאחריו בתענית אסור בהספד מתר ומתני' דהתם גמי הכי מוכחת דמקמייר גדלל למספד מדקלא להתענא' וכי נקט התם כל שאחריו ה"ג הנה מצוי למנקט כל שגפניו דאי אמרת גפניו בין בתענית בין בהספד אסור אס כן למה לי ליהא מוטל בין שני י"ט: מריש וקרא דניסן ועד סוף מועדא – איתותב חגא דשבועיא דלא למספד. מריש ירחא דניסן ועד תמנניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד – שהיו צדוקים אומרים: יחיד מתנדב ומביא תמיד. מאי דרוש? "את הכפש האחד תעשה בבקר ואת הכפש השני תעשה בין הערפים". "מאי אהדרו? "את קרבני לחמי לאשי תשמרו", שיהיו פולין באין מתרומת הלשפה.⁽ⁿ¹⁾ מתמנניא ביה, ועד סוף מועדא, איתותב חגא דשבועיא, דלא למספד, שהיו ביייתוסין אומרים: עצרת אחר השבת.⁽ⁿ⁾ גיטפל להם רבן יוחנן בן זבאי, ואמר להם: שוטים, מניין לכם? ולא היה אדם אחד שהיה משיכו, חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט בגגדו, ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שעצרת יום אחד הוא, עצמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים. קרא עליו מקרא זה: "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר".

את קרבני לחמי לאשי וכו'. מה שזי' הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשפה דכתיב זאת עולת חקש בחשש חקש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידיו נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים: אייתקב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת: די לא להתענאה כיון שבאלו התרים יותר מן ימי התמיד (בשואתם) [ביייתוסם] החמירו עליהם וגזרו די לא להתענה באין:

את קרבני לחמי לאשי וכו'. מה שזי' הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשפה דכתיב זאת עולת חקש בחשש חקש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידיו נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים: אייתקב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת: די לא להתענאה כיון שבאלו התרים יותר מן ימי התמיד (בשואתם) [ביייתוסם] החמירו עליהם וגזרו די לא להתענה באין:

סה.

עין משפט גור מצוה
א מיי' פז' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' ט:
ב מיי' פב' מהל' סנהדרין והעונשין המסורין להם הל' א:
ג מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:
ד מיי' פד' מהל' שקלים הל' א:
ה מיי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' א:
ו מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:

רבינו גרסום

פתחיה על הקיטין. שכל מי שטור קיטין בא לו חזק פתחיה ונותן לו מעות ונותן לו קיטין: בייל לשני. בוגל הלשונות ודורשן כמו גגות צריפין וסוכר עין שחוכבר זה עם זה ומוציא דבר והיטו בשלן:

ועשין אותה כרובות. שברכין חזק סביב השבלים עד שהן כמחורב כשן עמרין:

כיון שחשוכה אמר להן. הקצרי: בא השמש. כלומר הגיע זמן לקצרי:

מגל זה. כלומר קוצר במגל זה ובקופה זו ובשבת זו מוסס לברכומו מעלתא דמותר: אין קצרת העומר במוצאי יו"ט, אלא במוצאי שבת: דלא להתענאה באין. אכל שזי למספד:

ומקצתהון די לא למספד. (א) עיין תם' כאן כד"ה אליו דלא כתבו כן ע"ש. אלא שזי להתענאה:

את קרבני לחמי לאשי וכו'. מה שזי' הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשפה דכתיב זאת עולת חקש בחשש חקש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידיו נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים:

אייתקב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת:

די לא להתענאה כיון שבאלו התרים יותר מן ימי התמיד (בשואתם) [ביייתוסם] החמירו עליהם וגזרו די לא להתענה באין:

סה:

עיו משפט גור מצוה
א מויו' פז' מהל' תמידים ומוספין חל' בד', סמג עשין ר, טוש"ע אוה"ס תפס טעי' א: ב מויו' פז' מהל' תמידים ומוספין חל' יא:
רבינו גרשום

כשזכה בטולה שלכם. שאין בה טועה:

כתוב אחד או' תספרו חמשים יום. אלמא נלא בעינן שבע שבתות תמימות מאחד שבת ועד שבת אלא בחמשים בעלמא בלחה ויום ששלימו:

וכתוב [אחד אומר] שבע שבתות תמימות. אלמא בעינן מאחד שבת ועד שבת לא יומא:

כאן ביים ראשון של פסח שחל להיות בשבת. מסכתא שבע שבתות תמימות כסדרן והאי עצרת אחר שבת:

והאי דכתוב יום בעלמא היינו ביי"ט שחל להיות בארבע שבת. אלמא דמקלעא עצרת בכל יומא:

מנה ימים וקדש חדש דכתוב עד חדש ימים תלה הכותב את השם בימים כלומר שאין מחשבין להחשים אלא ימים:

מה חדש סמוך לביאתו לתחלת חשבונו ניכר שהוא ר"ח שהלכנה בחומשה:

אף עצרת סמוך לביאתה נכרת. כלומר סמוך להתחלת מניינה ניכר שהוא תחלת יי"ט. דאי אמרת נלא מתחילטין למימנו אלא לאחר שבת ולא מיקלעא עצרת אלא לאחר שבת לא מיוכר מניינה דומינן דמתחילטין למימנו בתלתא כפסחא דומינן בארבעה או בחמשה או בשיתא. אלא לעולם אחר יי"ט הראשון וניכר מניינה:

מה להגן בעצרת רגל ותחלת רגל אף כאן כפסח שבת האמורה בו רגל ותחלת רגל:

סמוך לו. דהיינו עצרת ביים אחד אף כאן וספרתם ממחרת השבת שהוא רגל ותחלת רגל סמוך לו היינו ממחרת יי"ט ראשון:

פעמים שאתה מוצא בין פסח לעצרת חמשים (ואח"כ מיקלע) [ואחד כגון דמיקלע] ויומא דפסחא כמעלי שבתא וזא לא מניט אלא מאחר שבת הא חמשין וחזי בין פסח לעצרת:

פְּתִיב אֶחָד אוֹמֵר תִּסְפְּרוּ חֲמָשִׁים יוֹם.
וְאִם תֹּאמַר וְהִנֵּה לֹא כִפְרִינוּ אֶלָּא מ"ט יוֹם וַיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא צִוָּה הַפְּתִיב לְסַפֵּר חֲמָשִׁים דְּהִכִּי קֹאמַר קִרָּא עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׂבִיעִית שֶׁהוּא יוֹם חֲמָשִׁים תִּסְפְּרוּ אִי נִמְי חֲמָשִׁים יוֹם תִּסְפְּרוּ אִיִּהֶקְרַבְתֶּם דְּבִתְרָה קֹאִי וְהִכִּי קֹאמַר עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׂבִיעִית תִּסְפְּרוּ וְלֹא עַד בְּכַלֵּל נ' יוֹם וְהֶקְרַבְתֶּם מִנְּהָה חֲדָשָׁה: מָה חֲדָשׁ סְמוּךְ לְבִיאָתוֹ נִכְר. פִּרַשׁ פִּקּוּנְטָרָם לְבִיאַת חֲשֵׁבוֹנוֹ נִכְר מֵאִמִּית מִתְחִיל לְמִנוּתוֹ דְּהֵינּוּ מִיוֹם כ"ט מִשָּׁעַת מוֹלַד לְבָנָה אֵף עֲצֶרֶת סְמוּךְ לְמִגְדוֹן חֲמָשִׁים נִכְר לָהֶם יוֹם קָבוע דְּהֵינּוּ בט"ז פִּחְדָשׁ מִמָּחֳרַת יו"ט רֵאשׁוֹן שָׁאִם מִמְתַּיְנִים עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת אִין עָס הֶכָר יוֹם קָבוע דִּפְעָמִים שְׁמַתְחִילִין לְמִנוּת בט"ז פְּעָמִים בִּי"ז פְּעָמִים בְּשִׁמְנָה עָשָׂר פְּעָמִים בִּי"ט ור"ת מִפִּרַשׁ מָה חֲדָשׁ סְמוּךְ לְבִיאָתוֹ שֶׁל חֲדָשׁ נִכְר מִתִּי וְהִיָּה רֵאשׁ חֲדָשׁ דְּמִינִי דְּמַפְסִי סְהִירָא וְאִינָּה נִרְאִית פְּלִי עֲלֵמָא יָדְעִי שְׁהִיִּם וְהִיָּה מוֹלַד וְלִמְחַר וְקָדְשׁוֹ ב"ד אֵת הַחֲדָשׁ אֵף עֲצֶרֶת צִרִיךְ שְׂהֵאָה נִכְר וַיְדוּעַ לְעוֹלָם זְמַן קִדְשָׁתָה סְמוּךְ לְבִיאַתָּה דְּהֵינּוּ אִם מִתְחִילִין לְמִנוּת בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּיָסוֹן שְׁתַּנּוּ עֵינְיָהֶם בְּמָה הִלְבָּנָה גְּלוּלָה בְּחִמְשָׁה לַחֲדָשׁ וּבִשְׁקִירָאָה בְּסִינן בְּזֹאתוֹ שְׁעוֹר יָדְעוּ שֶׁלִּמְחַר יִתְקַדָּשׁ עֲצֶרֶת וְלִקְמוֹן פִּרִיךְ דִּלְמָא בִּינ"ט אַחֲרִין קֹאִי וַיִּתְּנוּ עֵינְיָהֶם בִּי"ב בְּסִינן וְה"ר מַשְׁלֵם גְּרָים מִנֶּה יָמִים וְקָדָשׁ יוֹבֵל מִשׁוֹם דְּמִנָּה יָמִים וְקָדָשׁ חֲדָשׁ נִקְרָא לָן דְּכִישׁ מַפְסָת מְגֻלָּה (דף ה.) מְדַכְתִּיב עַד חֲדָשׁ יָמִים וְיָמִים אַתָּה מוֹנָה לְחֲדָשִׁים וְאִי אַתָּה מוֹנָה שְׁעוֹת לְחֲדָשִׁים

וְזוּ הִיא מְדַרַּשׁ חֲכָמִים וְלֹא שְׁנַךְ לְמִימַר אֲמָרָה תוֹרָה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהַצְּלוּקִים מוֹדִים בּוֹ כִּי הֵאֱוֵא דְּתָנִי (בב' בְּתָרָא דר"ה) (דף כט.). הִכִּי אֲמָרָה תוֹרָה הִבָּא עֲמַר בַּפִּסַּח וְשִׁתִּי הִלָּחַם בְּעֲצֶרֶת דְּהֶבְדִּיא פְּתִיב וְכֵן סְפִירַת יוֹבֵל בְּתוֹכָהּ בְּהִיאָה סְמוּךְ לְבִיאַת הַתַּחֲלַת חֲשֵׁבוֹנוֹ נִכְר שְׁלֵעוֹלָם מִתְחִילִין לְמִנוּת לְמַחֲרַת שְׁנַת הַחֲמָשִׁים אֵף עֲצֶרֶת סְמוּךְ לְבִיאַת הַתַּחֲלַת חֲשֵׁבוֹנוֹ וְהֵא נִכְר שְׁזָה הוּא לְמַחֲרַת יו"ט הִרְאִישׁוֹן וְלֹא יִשְׁתַּנָּה לְעוֹלָם ור"ת אוֹמַר דְּמַצִּינוּ בְּשִׁלְהִי פ"ק דר"ה (דף טז.) אֲמָרָה תוֹרָה נִסְכּוֹ מוֹם לִפְנֵי בָּחג אע"פ שֶׁאִין הַצְּלוּקִים מוֹדִים שְׁרַבְמוּהוּ בְּאֶתְרִיגִּיהֶן וּמִיֵּהוּ יֵשׁ לַחֲלָק מִשׁוֹם דְּהֵתָם קֹאמַר מִפְּנֵי מָה אֲמָרָה תוֹרָה חָבֵל יֵשׁ לְהִבִּיא רִאִיָּה מֵהָא דְּאִמְרִינוּ עֲלַת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ אֲמָרָה תוֹגָה חֲדָשׁ (חֲדָשׁ) וְהִבָּא לִי קִרְבָּן מִתְרומֶּה חֲדָשָׁה וְאִין צְלוּקִין מוֹדִין בְּדִקְדָּשָׁה זֶז וְעוֹד קָשָׁה דַּה"ל לְמִימַר מִנָּה שְׁנִים וְקָדָשׁ יוֹבֵל דְּיָמִים לֹא מַצִּינוּ דְּהִכִּי פְּתִיב

קִרָּא וּסְפִרַת לָךְ שָׁבַע שַׁבָּתַת שְׁנִים שָׁבַע שְׁנִים שָׁבַע פְּעָמִים וְעוֹד יֵשׁ לִפְרַשׁ מָה חֲדָשׁ סְמוּךְ לְבִיאָתוֹ נִכְר כֵּל שָׁעָה ע"י חֲשֵׁבוֹן מִתִּי וְבוֹא שְׁלֵעוֹלָם פְּשִׁינְעוֹר שְׁלָשִׁים יוֹם מר"ח מְקַדְשִׁין אֵת הַחֲדָשׁ אֵף עֲצֶרֶת סְמוּךְ לְבִיאָה נִכְרַת עַל גְּדִי חֲשֵׁבוֹן הַשָּׁנָה יֵשׁ לְהַפִּיר מִתִּי יבֵּא עֲצֶרֶת שְׁלֵעוֹלָם לְאַחַר חֲמָשִׁים וְהֵא עֲצֶרֶת וּלְדַבְּרִי הַצְּלוּקִין חִינָּה נִכְרַת וַפֶּה דִּפְעָמִים יֵשׁ יוֹתֵר: מָה לְהֵלֵן רָגֵל כו'. וּלְדַבְּרִיהֶם זְמַנּוּן דְּהוּי אַחַר הִרְגֵּל בְּגוֹן דְּחַל פִּסַּח בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת: רָגֵל וְתַחֲלַת הִרְגֵּל. אע"ג דְּעֲצֶרֶת יוֹם אֶחָד בִּינן דִּישׁ לְחַגִּיגָתוֹ תְּשִׁלוּמִין כֵּל שְׁבָעָה שְׁנַךְ בַּה תַּחֲלַת רָגֵל: וּסְפִרַתָּם לָכֶם שְׁתֵּהָא סְפִירָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. גְּבִי יוֹבֵל פְּתִיב (וַיִּקְרָא כ"ח:ח') וּסְפִרַת לָךְ

דְּאִצִּית דִּין קֹאמַר לָהּ רַחֲמֵנָא וְשִׁמָּא בִּית דִּין סוֹפְרִין וּמְדַרְכִּין כְּמוֹ שֶׁאִנּוּ מְדַרְכִּין עַל סְפִירַת הָעֲמֵר וְגַבִּי זָכָה דְּכִתִּיב (שם טו) וּסְפָרָה לֹא שְׁנַךְ בַּה בְּרָכָה בִּינן שְׁסוּתַרַת דְּאִי חֲזוּזָא אֶפִּילוֹ בְּשִׁבְעִי סְתָרָה: רַבִּי יִהֲדָה בֵּן בְּתִירָא אוֹמַר אִינוּ צִרִיךְ. בְּבִרְתִּיא דְּלַעֲלִי דוֹרַשׁ ר"י בֵּן בְּתִירָא שְׁעִינן אַחַר וְכַסְפָּר שְׁבָתֵיב רַבִּינוּ גְּרָשָׁם מְאוּר עֵינֵי הַגּוֹלָה מַחֵק מֵהָא בְּתָרָא בֵּן בְּתִירָא וְגָרִים ר"י סָתַם וְשִׁמָּא שְׁנִים הִיוּ דְּאֶחָד הָיָה בְּזְמַן הַבִּית בְּדַמְּוִכַּח בְּרִישׁ פִּסְחִים (דף ג:) וְעוֹד הִיָּה אֶחָד דְּאִמְרִינוּ בִּירוּשְׁלָמִי דר"א ור' וְהוֹשַׁע בָּטְלוּ מִכְּשָׁפּוֹת מֵאֲבִיו שֶׁל ר"י בֵּן בְּתִירָא שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹלִיד וְאִין לְחוּשׁ בְּמֵאִי דְּתַנִּי לִיָּה בְּתַר תַּנְיָא בְּתָרְיָא דַּה"נ תַּנִּי מְלֵתָה דר' יוֹסִי בְּתַר רַבִּי יוֹסִי בַר ר"י שְׁהִיָּה ר"י חֲבָרוֹ שֶׁל ר' יוֹסִי פ' אֶחָד דִּינִי מְמוֹנֶת (סְנֶהֲדְרִין לז.):

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

פְּתִיב אֶחָד אוֹמַר תִּסְפְּרוּ חֲמָשִׁים יוֹם.
וְאִם תֹּאמַר וְהִנֵּה לֹא כִפְרִינוּ אֶלָּא מ"ט

(^{NK})וְאִם מִלְּשָׁה רַבִּינוּ אוֹהֵב יִשְׂרָאֵל הִיָּה, לְמָה אֵיחָרָן בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה? אָמַר לוֹ: רַבִּי, בְּכָךְ אַתָּה פּוֹטְרִנִּי? אָמַר לוֹ: שׂוֹטָה! וְלֹא תִהְיֶה תוֹרָה שְׁלֵמָה שְׁלֵנוּ בְּשִׁיחָה בְּטִילָה שְׁלָכֶם! פְּתוּב אֶחָד אוֹמַר: "תִּסְפְּרוּ חֲמָשִׁים יוֹם", וְכַתוּב אֶחָד אוֹמַר: "שָׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימַת תִּהְיֶינָה". (^{ca})הָא פִּיצֵד? כָּאן – בְּיוֹם טוֹב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, כָּאן – בְּיוֹם טוֹב שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּאַמְצַע שַׁבָּת. (שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: סוֹפֵר, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מוֹנֵחַ, רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מַעְמָר, רַבִּי יְהוּדָה: לְמִטָּה – סִימָן.) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: אִינוּ צָרִיךְ, הֲרִי הוּא אוֹמַר: "תִּסְפְּר לָךְ", סְפִירָה תְלוּיָה בְּבִית דִּין, שְׁהֶם יוֹדְעִים לְחַדָּשׁ. "מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת" – מִחֲרַת יוֹם טוֹב, יֵצֵאת שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית שְׁסִפִּירַתָּה בְּכָל אָדָם. (^{ci})רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמַר: אֲמָרָה תוֹרָה מְגִה יָמִים וְקִדְשׁ חֲדָשׁ, מְגִה יָמִים וְקִדְשׁ עֲצֶרֶת. מָה חֲדָשׁ סְמוּךְ לְבִיאָתוֹ נִיכְר, אֵף עֲצֶרֶת סְמוּךְ לְבִיאָתָה נִיכְרַת. וְאִם תֹּאמַר: עֲצֶרֶת לְעוֹלָם אַחַר הַשַּׁבָּת, הֵיאֵךְ תִּהְיֶה נִיכְרַת מִשְׁלִפְנִיָּה? רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמַר: אֲמָרָה תוֹרָה הִבָּא עוֹמַר בַּפִּסַּח, וּשְׁתִּי הִלָּחַם בְּעֲצֶרֶת. מָה לְהֵלֵן – רָגֵל וְתַחֲלַת רָגֵל, אֵף כָּאן – רָגֵל וְתַחֲלַת רָגֵל. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָא אוֹמַר: נֶאֱמַר "שַׁבָּת" לְמַעְלָה, וְנֶאֱמַר "שַׁבָּת" לְמִטָּה. מָה לְהֵלֵן – רָגֵל, וְתַחֲלַת רָגֵל סְמוּךְ לָהּ, אֵף כָּאן – רָגֵל, וְתַחֲלַת רָגֵל סְמוּךְ לָהּ. (^{ci})תַּנּוּ רַבָּנִן: "וּסְפִרְתֶּם לָכֶם", שְׁתֵּהָא סְפִירָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. "מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת" – מִמָּחֳרַת יוֹם טוֹב, אוֹ אִינוּ אֵלָּא לְמַחֲרַת שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית? רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמַר: הֲרִי הוּא אוֹמַר "תִּסְפְּרוּ חֲמָשִׁים יוֹם", כֵּל סְפִירוֹת שְׁאִתָּה סוֹפֵר לֹא יְהוּ אֵלָּא חֲמָשִׁים יוֹם. 'וְאִם תֹּאמַר מִמָּחֳרַת שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית, פְּעָמִים שְׁאִתָּה מוֹצֵא חֲמָשִׁים וְאֶחָד, וּפְעָמִים שְׁאִתָּה מוֹצֵא חֲמָשִׁים וּשְׁנַיִם, חֲמָשִׁים וּשְׁלֹשָׁה, חֲמָשִׁים וְאַרְבָּעָה, חֲמָשִׁים וְחֲמִשָּׁה, חֲמָשִׁים וּשְׁשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירָא אוֹמַר: אִינוּ צָרִיךְ,

הֲרִי

דְּהוּא הִיָּה אוֹמַר דְּכִרִי הֶכְל: לֹא תִהְיֶה תוֹרָה שְׁלֵמָה (לְעוֹלָם) לְגַחוּת אֶדָם בְּקֻנָּה וּבְקָשׁ בְּשִׁיחָה בְּטִלָּה שְׁלָכֶם דְּלֵנוּ יֵשׁ רִאִיָּה וְלָכֶם אִין רִאִיָּה: חֲמָשִׁים יוֹם מִשְׁמַע יָמִים וְלֹא שְׂבוּעוֹת וְכַתוּב אֶחָד אוֹמַר שְׂבוּעוֹת וְשְׂבוּעוֹת לֹא קָרִי אֶלָּא אוֹתָן הַמִּתְחִילוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת וּמִסְיָמוֹת בְּשַׁבָּת: הֵא כִיצַד הֵא בִיו"ט רֵאשׁוֹן שֶׁל פִּסַּח שְׁחַל בְּשַׁבָּת דְּמִמָּחֳרָתוֹ אַחַר הַשַּׁבָּת דְּהוּא יוֹם הַבָּאָת עֲמַר וּמִתְחִילִין לְמִנוּת מֵתוֹקֶם שָׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימַת תִּהְיֶינָה: בִּיו"ט שֶׁל פִּסַּח שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּאַמְצַע שַׁבָּת דְּמִתְחִילִין לְמִנוּת מֵתוֹקֶם אֶחָד בְּחִמְשָׁים יוֹם וְלֹא שְׂבוּעוֹת שְׁלֵמוֹת אֶלָּא מִתְחִילִין לְמִנוּת בְּאַמְצַע שַׁבָּת: תִּסְפֵּר לָךְ מִשְׁמַע לָךְ תִּהְיֶה מְסוּרָה הַסְפִּירָה: סְפִירָה תְלוּיָה בְּבִית דִּין שְׁבִית דִּין קוֹבְעִין הַמְּוַעְדוֹת וְצִרִיךְ לִשְׁאֵל אִימְתִי חַל יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פִּסַּח שְׁמַתְחִיל לְמִנוּת הַסְפִּירָה מִמָּחֳרַת: וְצִתָּה שַׁבָּת בְּרֵאשִׁית שַׁבָּת מִשׁוֹם שְׁסִפִּירַתָּה תְלוּיָה בְּכָל אֶדָם שֶׁאִין צִרִיךְ לֶאֱדָם לִשְׁאֵל לְבִית דִּין אִימְתִי חַל יוֹם רֵאשׁוֹן אֶלָּא מִמְתִּין עַד שַׁבָּת שְׁבָתוֹךְ הַפִּסַּח מִתְחִיל: מִנָּה יָמִים וְקָדָשׁ חֲדָשׁ עַד חֲדָשׁ יָמִים (דְּחֲדָשׁ) מִנָּה תַשַּׁעַה וּשְׁפָרִים יוֹם וּיְקָדָשׁ חֲדָשׁ בְּיוֹם שְׁלָשִׁים: מָה חֲדָשׁ סְמוּךְ לְבִיאַת חֲשֵׁבוֹנוֹ נִכְר מֵאִרְמִיתִי תַתְּחִיל לְמִנוּת דְּהֵינּוּ מִיוֹם כ"ט מִשָּׁעַת מוֹלַד הִלְבָּנָה: אֵף עֲצֶרֶת סְמוּךְ לְבִיאָתוֹ מְגִין הַחֲמָשִׁים נִכְר לָהֶם יוֹם קָבוע שְׁתִּתְחִילוּ לְמִנוּת בּוֹ דְּהֵינּוּ מִמָּחֳרַת יו"ט רֵאשׁוֹן שֶׁאִם מִמְתַּיְנִין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת אִין עָס הֶכָר יוֹם קָבוע דִּפְעָמִים שְׁמַתְחִיל לְמִנוּת בִּי"ז פְּעָמִים בִּי"ח: מָה לְהֵלֵן בְּשִׁתִּי הִלָּחַם בְּעֲצֶרֶת רָגֵל הוּא וְתַחֲלַת רָגֵל: אֵף יוֹם הַבָּאָת עֲמַר רָגֵל וְתַחֲלַת רָגֵל וְאִם נִמְתִּין עַד לְאַחַר הַשַּׁבָּת פְּעָמִים שְׁהִיתָה בְּהָא בְּסוּף הִרְגֵּל בְּגוֹן שְׁחַל פִּסַּח בְּשִׁנִּי בְּשַׁבָּת: שַׁבָּת לְמַטָּה עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׂבִיעִית וְגו' (וַיִּקְרָא כ"ג:ט"ז) וְהֶקְרַבְתֶּם מִנְּהָה חֲדָשָׁה דְּהֵינּוּ עֲצֶרֶת וְנֶאֱמַר שַׁבָּת לְמַעְלָה (שם) וּסְפִרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת וְגו': מָה לְהֵלֵן בְּשַׁבָּת שְׁלֵמָטָה הָאִמּוֹר בְּשִׁתִּי הִלָּחַם: רָגֵל וְתַחֲלַת רָגֵל סְמוּךְ לְאִיתָה שַׁבָּת דְּהֵינּוּ עֲצֶרֶת הַמִּתְחַלֶּת לְמַחֲרַת שֶׁל שַׁבָּת שְׂבִיעִית לְאַחַר שְׁעִבְרָה שְׂבוּעַ דְּאוֹתָהּ שַׁבָּת הֵינּוּ שְׂבוּעַ אֵף שְׁלֵמָעֲלָה הָאִמּוֹרָה בְּעֲמַר רָגֵל וְתַחֲלַת הִרְגֵּל הִי סְמוּךְ לָהּ דְּהֵינּוּ יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פִּסַּח שְׂהִיא סְמוּךְ (לְרָגֵל) לַעֲמַר (אֶלְמָא) מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִחֲרַת יו"ט קֹאמַר דְּיוֹם טוֹב קָרוּי שַׁבָּת דְּכִתִּיב (שם) בְּיוֹם הִרְאִישׁוֹן שְׁבָתוֹן: לְכָל אֶחָד וְאֶחָד שְׁכַל אֶחָד חִיַּב לְסַפֵּר: כֵּל סְפִירוֹת

דְּאִצִּית דִּין קֹאמַר לָהּ רַחֲמֵנָא וְשִׁמָּא בִּית דִּין סוֹפְרִין וּמְדַרְכִּין עַל סְפִירַת הָעֲמֵר וְגַבִּי זָכָה דְּכִתִּיב (שם טו) וּסְפָרָה לֹא שְׁנַךְ בַּה בְּרָכָה בִּינן שְׁסוּתַרַת דְּאִי חֲזוּזָא אֶפִּילוֹ בְּשִׁבְעִי סְתָרָה: רַבִּי יִהֲדָה בֵּן בְּתִירָא שְׁעִינן אַחַר וְכַסְפָּר שְׁבָתֵיב רַבִּינוּ גְּרָשָׁם מְאוּר עֵינֵי הַגּוֹלָה מַחֵק מֵהָא בְּתָרָא בֵּן בְּתִירָא וְגָרִים ר"י סָתַם וְשִׁמָּא שְׁנִים הִיוּ דְּאֶחָד הָיָה בְּזְמַן הַבִּית בְּדַמְּוִכַּח בְּרִישׁ פִּסְחִים (דף ג:) וְעוֹד הִיָּה אֶחָד דְּאִמְרִינוּ בִּירוּשְׁלָמִי דר"א ור' וְהוֹשַׁע בָּטְלוּ מִכְּשָׁפּוֹת מֵאֲבִיו שֶׁל ר"י בֵּן בְּתִירָא שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהוֹלִיד וְאִין לְחוּשׁ בְּמֵאִי דְּתַנִּי לִיָּה בְּתַר תַּנְיָא בְּתָרְיָא דַּה"נ תַּנִּי מְלֵתָה דר' יוֹסִי בְּתַר רַבִּי יוֹסִי בַר ר"י שְׁהִיָּה ר"י חֲבָרוֹ שֶׁל ר' יוֹסִי פ' אֶחָד דִּינִי מְמוֹנֶת (סְנֶהֲדְרִין לז.):

מסורת הש"ס

א במדבר רבה
ב ראש השנה כט; חגיגה יח.
ג ראש השנה ה; חגיגה יז:
ד ספרא אמור פרק יב א

תורה אור השלם

שבועה
שבועת ת

סו:

עין משפט גזר מצוה
א מו"י פח' מהל' ביבורים ושא"ר מתנות כהונה שבגבולין הל' ו: ב מו"י פג' מהל' מעשרות הל' כה: ג מו"י פא' מהל' תרומות הל' יא:
רבינו גרשום

והכ"א אין לשון קלי אלא דבר קליל כלומר לא נכתב קלי בלש אלא קליל בלש ע"י קלל על נחשת היינו אבוב. לפסא אחרתא אין אור לשון קלי [אלא] פירושו כלי שנקרא אבובא(גדליה קר"ל איז וידע אם אביב קליל קודם שנטחן כרחיים או גרש לאחר שנטחן. בלש הפסוק וכו'. קליל קודם שנטחן כרחיים גרש לאחר שנטחן גרש גם הפסוק הענין שאביב קליל בלש:

ועה היה שהיה נאה:

ונתחטא ככן שמתחטא על אביו:

כנף רנוס היינו בר ויכני כסודנה לגבול טצה אינו זורקה לאחר אלא נשאה במשיה ועולה על קנה ונתחטא ומנחה שם היינו ונעלה בטומוראי:

[כרמל] כד מלא שמלא הענן בתוך העננות ככר שהוא מלא טעה כלומר שנתפל כולו. מירוח הקדש אע"ג דמירוח כשהוא הקדש לכסופהה אינו פטור מן המעשר לפיכך מחייב בחלה ובמעשר:

ואם איתא דמירוח הקדש אינו פטור לר' עקיבא כדאמרת מאי קאמרי ליה רבנן לר' עקיבא היה הוי. ר' עקיבא נמי כשהוא חובט מחייב בחלה ובמעשר דקסבר מירוח הקדש אינו פטור אלא לאו ש"מ מדקא חסידה ליה הוי ש"מ טעמיה דר' עקיבא לא משום דמירוח הקדש אינו פטור. ועי' דהתנא! ר' עקיבא מחייב המותר מן העומר כחלה ובמעשר לכסופיה לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בערך להן כסיעור העומר והמותר על העומר הוי חולין אלאה ללא טעמיה דר' עקיבא דמירוח הקדש אינו פטור אלא לפי שלא ניתנו מעות הקדש אלא בערך להן:

א"ר יוחנן אין ודאי תלמוד ערוך [הוא] ומשום דכי מחייב ר' עקיבא כחלה ובמעשרות אבל כעמלא לר' עקיבא מוחה הקדש פטור:

תירמיז משל תיראל על של תיראל פירות שלחם מיראל על פירות אחרים שלחם מיראל וכן משל עובדי כוכבים על של עובדי כוכבים ומשל כותים על של כותים משל תיראל על של עובדי כוכבים וכותים ומשלהם על של תיראל אלאה קסברי ר' מאיר ור' יהודה דמירוח עובד כוכבים אינו פטור שאם היה לעובד כוכבים כרו ומירוח היינו [שמעיה] פנוי ברחות וקנאו תיראל לא אמרינן האלל ומירוח טר עובד כוכבים פטור דסברי אין קנין לעובד כוכבים כארן תיראל להפקיע מיד מעשר ותירמיז משל כל על כל דהוי מן החייב על החייב:

ור' יוסף ור' שמעון סברי מירוח העובד כוכבים פטור. ונגלגל עיבת הקדש דפטור מן החלה נמי פטורא לי דתנן הקדש עיפה עד שלא נגלגלה ופדלה ואח"כ נגלגלה כשהוא חולין או שהקדשה משנגלגלה היתה כשהיא חולין חייבת בחלה:

בנף קננים נעלסה. בספרי בפרשה ואתה הקרב חלין. גורם נושא ומעלה לביצתה אין אור לשון קלי אלא דבר אחר אם בנף קננים נעלסה. בספרי משיקתה בנן שלה דכתיב (איוב ל"ט:י"ד) תפוצץ לאלון ביציה ואי גרם מתחטא פמו שפיתו פמו בן בספרי הוי נמי לשון הורדה גדתנן פוימא (דף נח:): התחיל מחטא ויורד וכן משמע נמי בפרק בתרא דבבבורות (דף נו:): דפרין ומי שקרא לה והא דכתיב בנף קננים נעלסה כוי אלמא לשון הורדה בנחת הוא שלא תפסבר וי"מ לשון טויל פמו בן המתחטא לפני אביו דחוני המעגל במסכת תענית (דף יט.). ולא יתכן שם בבבורות (דף נו:): אומר היה ר"ע מרוח הקדש אינו פוטור. ה"מ למפרך. היכי אתי משאינו מעשר הא פשינן ממסקנה ושראל (יחזקאל מה) דכאינו מעשר גסקינון מקתני באלותי שגפדה חייב מעשר: שלא נתנו מעות אלא לזכר לזון. והא דקתני והשאר נפדה לית לה דלדידה לא פשי פדה א"נ שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פליון: מרוח העובד כוכבים תנאי היא דתנאי תורמיזן כו'. תמה דלמא פגש קנין ואין קנין פליגי וי"ל דאי נמי פליגי פגש קנין אפתי פליגי פגש מרוח דהא בזהא תנאי דקדושכח בגמין בסוף השולח (גמין דף מז.). למאן דאמר גש קנין א"כ דריש דגנה ולא דגן עובד כוכבים ולא ממעיט ליה דגון עובד כוכבים ומאן דאמר אין קנין דלא דריש דגנה:

ולא דגן עובד כוכבים הוה דריש דגונה. ולא דגון עובד כוכבים מיהו אין נראה כלל לומר פן מקנתא לקמן רבי מאיר ורבי יהודה לחויבא ואין לומר דנקט עקר פלגמיהו במרוח וכי מוקמת לה נמי פגש קנין מ"מ במרוח נמי פליגי דפרשית דהא בזהא תנאי לא מצינו למימר הכי דעל דפרתין ר"מ אית לה תרנויה לחויבא דאית ליה אין קנין ואית ליה אינו פוטור מקשרי לתרם משל כל על של כל ויהי נראה לומר איפכא דאית ליה למימר תרנויה לחויבא או לפטורא משום דתלתא דגנה פתיבי דפריש פקיוטרס פסמיון והשתא חזא לפטור מרוח הקדש אינך תרי הוי מעוט אחר מעוט לרבות מרוח העובד כוכבים והשתא מדידון נמשע דגון עובד כוכבים לומר דגש קנין האלף תרנויה לחויבא ומאן דאית ליה גש קנין מוקי חד למרוח הקדש וחד למרוח העובד כוכבים וחד לגש קנין ומיהו קשה לפי' זה דבסוף השולח (גמין מז.). ובסוף פ"ק דבבבורות (דף יא:): מסיין למאן דאמר אין קנין דגונה. ולא דגון עובד כוכבים וצריך לומר דנחאי מ"ד אין קנין וכולן לסבר נמי מרוח העובד כוכבים פוטור ודגנה פליגי

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

בנף קננים נעלסה. בספרי בפרשה ואתה הקרב חלין. גורם נושא ומעלה לביצתה

אין אור לשון קלי אלא דבר אחר (הא פיצד וכו'), אין לשון קלי אלא דבר (אחר) קליל. הא פיצד? אבוב של קליות היה שם, והיה מנוקב בכברה כדי שתהא האור שולטת בכולו. "אביב קלוי ... גרש", איני יודע אם "אביב קלוי" אם "גרש קלוי", פשהוא אומר "באש" – הפסיק הענין. ^(א)**"פרמל" – רה ומל, וכן הוא אומר: "ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים לחם בפורים ועשרים לחם שערים וכרמל בצקלנו ויאמר תן לעם ויאכלו", בא ויצק לנו ואכלנו, ונוה היה. ואומר: "נתעלסה באהבים", נשא ונתנו, ונעלה, ונשמח ונתחטא באהבים. ואומר: "בנף קננים נעלסה", נושא, עולה, ונתחטא.** ^(ב)**ואומר: "פי ירט הדירה לנגדי" – יראתה, ראתה, נטתה. דבי רבי ישמעאל תנא: "פרמל" – פר מלא. ורבי עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות. אמר רב פהנא: אומר היה רבי עקיבא: מירוח הקדש אינו פוטור. "מתית רב ששית: מותר שלש סאין הקלו, מה היו עושין בו? נפדה ונאכל לכל אדם, ויחייב בחלה, ופטור מן המעשרות. רבי עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות. אמרו לו: הוזה מיד גזבר יוכיח, שחייב בחלה ופטור מן המעשרות. ואם איתא דמירוח הקדש אינו פוטור, מאי קאמרי ליה? היא היא! ועוד איתיביה רב פהנא בר תחליפא לרב פהנא (בר מתתיה): רבי עקיבא מחייב בחלה ובמעשרות, לפי שלא ניתנו מעות אלא לצורה להן. אלא אמר רבי יוחנן: תלמוד ערוך הוא בפיו של רבי עקיבא, שלא ניתנו מעות אלא לצורה להן. אמר רבא: פשיטא לי דמירוח הקדש פוטור, ואפילו רבי עקיבא לא קא מחייב התם אלא שלא ניתנו מעות אלא לצורה להן, אבל מירוח הקדש בעלמא פוטור.** ^(ג)**מירוח הגוי תנאי היא, דתנאי: תורמיז מושל ישראל על של ישראל, ומשל גוים על של גוים, ומשל פותיים על של פותיים, ומשל כל על של כל, דברי רבי מאיר ורבי יהודה. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: תורמיז מושל ישראל על של ישראל, ומשל גוים על של גוים, אבל לא מושל ישראל על של גוים ושל פותיים, ולא מושל גוים ושל פותיים על של ישראל.**

גלגול

דבר קליל בכלי נחת קלל: אלא דבר אחר נקרא קלי כלומר על ידי דבר אחר: אבוב של קליות מוכרי קליות: אם אביב קלוי אם עד שלא יטחון נעשה קלוי דהא קלוי דקרא לאביב קלוי או גרש קלוי דלאחר טחינה נעשה קלוי וקלוי דקרא אגרש קלוי: הפסוק הענין קלא קלוי אגרש: רך ומל נמלל פיר: וכן הוא אומר דדרשנינו נוטריקון: בצקלנו ב' פא צ' ונצח ל' לנו ו' ואכלנו י' ונוה היה נאה היה הלחם: נתעלסה במתאפת פתיב שאומרת למנאף נשא ונתן פשינו ונעלה למטה ונשמח: ונתחטא נטיל פמו (תענית דף יט.). בן מתחטא לפני אביו: בנף קננים פד ויכני: נעלסה נוטריקון נושא ביצתו עולה למעלה ונתחטא ומורידו בקנו שאינו מויל ביצתו עד שיעלה בקן המימד לו י' נושא ע"ל עולה ח' חטוי והאי חטוי לשון הורדה דתנן במסכ' יומא (דף נח:): התחיל מחטא ויורד: פד מלא האי פד לשון פרים וכסותות שהיא הזוג של תליה מלא בגרשין שהיא הגרשין מבשל כל צרכו: מרוח הוא גמר מלאכה למעשר: אינו פוטור דאפי' הכי חייב במעשר: פודה מעד גזבר שאר חטיון הנצמחים פיר גזבר יוכיח שפטור מן המעשר מקאמרי ליה הכי מבגל דהוא מזהה דמרוח הקדש בעלמא פוטור דאי אינו פוטור מאי קאמרי לה: היא היא כלומר (הא) פי היכי דהכא פליגי הכי [נמי] פליגי בפודה מעד גזבר: ר"ע מחיב דקמח הותר מעשרין של עמר קמריי: לפי שלא נתנו מעות הקדש אלא בצרך להם לעשרון אבל לאחר לא קדש האלף, לאו מרוח הקדש הוא דהא לאו קדוש אלמא מרוח פוטור והכא משום דלא נתנו מעות הוא: מרוח הקדש פוטור בגון המקדיש גמרים גדשים ומרקחן גזבר פטורין מן המעשר לעולם דקמפרש לקמן דגנה. ולא דגון הקדש: ומשל עובד כוכבים בגון הלוקח מן העובד כוכבים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים פארן ושראל להפקיע מיד מעשר: ומשל כל על של כל כו' כלומר מאתה שיקרה יתרם על חברו ויפלו משל עובדי כוכבים וכותיים על של ושראל אלמא מרוח עובד כוכבים אינו פוטור והוי לאו שניקם חבידן: אבל לא משל ושראל כוי דקסבר רבי שמעון מרוח העובד כוכבים פוטור והוה לה מן הפטור על החייב ומן החייב על הפטור:

מסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דגדבה
פרשה יג ח
ב שבת קה.

ג משנה דמאי; תוספתא דמאי

תורה אור השלם

ואם פקריב מנחת בבירים ליתנה
אביב קלוי באש גרש פרמל
פקריב את מנחת בביריף ויקרא
ב יד]

ואיש בא מבעל שלשה ויבא
לאיש האלהים לחם בבירים
עשרים לחם שערים וכרמל
בצקלנו ויאמר תן לעם ויאכלו
[מלכים ב ד, מב]

לקה נרוה דדים עד הפקר
נתעלסה באהבים [משלי ז, יח]

כנף קננים נעלסה
אם אברה
חסידיה ונזה [איוב לט, יג]

ויאמר אליו מלאך יהוה עליהם
הבית את איתנה זה שלוש רגלים
הנה אנכי יצאתי לשטון פי יביט
סדרך לנגדי [במדבר כב, לב]

מסורת הש"ס
א משנה פאה; משנה חלה
ב משנה חולין; משנה חלה; חולין קדר.
ג סנהדרין טו; סנהדרין מו; סנהדרין מו; שבועות ז; יומא מג; מכות ט; חולין קלב; בבא קמא פו; מגילה כג:
תורה אור השלם

ראשית דגנף תירשף ויצהרף וראשית זו עאנף תמרילו [דברים יח, ד]

לא־תוכל לֶאכֵל בשַׂעֲרֶיךָ מֵעֵשֶׂר דגנף ותירשף ויצהרף ובכרת עֲקֹרָה ונאנף וקִלְיָנֶיךָ אֲשֶׁר תֵּדַר ונדבתיך ותרומת ידך [דברים יב, יז]

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה תרומות גרן פן תרימו אתה מראשית ערסתים תתנו ליהוה תרומה לדרתים [במדבר טו, כ-כא]

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה תרומות גרן פן תרימו אתה [במדבר טו, כ]

מראשית ערסתים תתנו ליהוה תרומה לדרתים [במדבר טו, כא]

וקל־פטר חמר תפדה בשא ואם־ לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בקניז תפדה [שמות יג, יג]

גלגול הקדש לענין חלה: פוטר מן החלה אם נתגלגלה עקה פני הקדש ואחר כך

נפצית: ופזאתה חצבת דבדי הקיוט נתגלגלה: שפצעת חובתה הינו גלגול: פטור מן החלה האיל ובהיותו עובד פוכבים נתגלגלה: ספק אם משנתגנר גלגלה או פהיותו עובד פוכבים גלגלה: חוב גלחמרא אָזְלִינן והשתא מצעי לה להאי גלגול עובד פוכבים פוטר מאן קתני לה: ואפי' ר"מ ורבי יהודה דמחיבי התם גפי מרוח מי פטרי הבא: התם הינו טעמא דמרוח עובד פוכבים אינו פוטר משום דתרי דגנך פתיבי דכתיב (עברים י"ב:י"ז) לא תוכל לאכל פשעריך. מעשר דגנך וכתוב (שם יד) ואכלת לפני וגו' מעשר דגנך וכת' (שם יח) ראשית דגנך חד למילף דגונך ולא דגון הקדש מרוח הקדש אייתור לא תרי דגנך למעט דגון עובד פוכבים הנה דגון עובד פוכבים מעוט אחר מעוט דתרי קראי ממעטי. ליה: ואין מעוט אחר מעוט אלא לרבות דגון עובד פוכבים דחוב ואי קשיא מאי חזית דמרבית לגון עובד פוכבים רבי להקדש תרין מסתבא עובד פוכבים הנה לה לרפויי שפן נאכל בלא פדיון פשל ושראנ: ראשית ראשית ראשית דגנך (שם) ראשית עריוסותיבס (פמדבר ט"ו:כ') מה להלן מרוח עובד פוכבים לא פטר דמרבינן לה ממעוט אחר מעוט אף גלגול עובד פוכבים אינו פוטר: שהפריש פטר חומר שהפריש שה לפדיון פטר חומר שנולד לו פהיותו עובד פוכבי: וחלה מעפה שגלגלה פהיותו עובד פוכבים: הא תרומתו חסורה דמרחו אינו פוטר פדמרבינן לשיי ממעוט אחר מעוט: חלת עובד פוכבים בארץ בלומר חפלו מתבואה הגדלה בארץ: ותרומתו מתבואת חוצה לארץ דאפי' גבי ושראל לא הניא אלא מדרבנן: [הא תרומתו בארץ] בלומר מכלל דתרומתו בארץ מדמשת דמרוח עובד פוכבים אינו פוטר אע"ג דגלגולו פוטר מחלה וקשיא לרבא דאמר מאן דמחוב בתרומה מחוב פחלה: מדרבנן בלומר לעולם הא דקתני לגבי חלה גלגול פוטר הגן תנאי היא דפטרי לעיל דמרוח והא דקתני לעיל מדקניא הא תרומתו חסורה מדרבנן הוי חסור: גזרה משום פשלי פיסין עשירים שנוקחין תבואה מחמרים ואי שרית ללוקח מן העובד פוכבים שלא יעשר דמרוח עובד פוכבים פוטר אחי למימר גמי לוקח מחמר ושראל פוטר ל"א משום פשלי פיסין שיש להן קררועות הרבה וחסים על רב מעשרות וינקיאו לעובדי פוכבים וימריחוס עובדי פוכבים ומפקע ליה ממעשר:

לה פרוכ ואכיל לה' (איירי) פימי טמאתו לא פדברי פרש"י דאם נתפשט פרוכ שריא אפי' לזר והבא משמע פהדיא דמזמשת ואסור אלא לכהן פימי טמאתו זנוקא הוא דשריא דרבה פהן הנה ומדבית עלי קאתי ומיאו אותם שתי חלות שעשוין אחת לאור ואחת לפהן פדתנן במסכת חלה פריך בתרא (מ"ח) אם נתשקבה אותה של פהן אינה מדמשת ושרי אפי' לזר פדמנוכ פירושלמי [פ"ד חלה] דאמר עלה הורה רבי אבהו בצקרה שהיא צריכה רב אמר רבי יונה מלמד שהיא עולה בפחות (מאחד) ממאה ואינה נאסרת [באחד ומאה] א"ר זעירי מתעי' אמרה בן אפי' אחד באחד דתניא ונאכלת עס הזר על השלחן ומשמע ליה לפי המסקנא דאפילו אחד באחד שרי ושמא היבא דאיותה חלה שהיה של פהן פכר גדול שנתערב אין להכל פדאשכחן (פיצה דף ג:) גבי את דערפו [למנות] דרבי עקיבא מוסיף אף פכרות של פשל הבית דחשבי ונלא בטלי ומיאו מדנקלו כל פך דמסין פירושלמי דאפי' אחד באחד שרי מסתבא דלא שגא: גזרה משום פשלי פיסין. אלבא דר"ש דפטור לעיל מרוח עובד פוכבים מסקינן הכי דחוב מדרבנן ומדמשת בארץ ונתמא דאמרינן בריש פריך שני דקדושין (דף מא:) תרומת עובד פוכבים מדמשת וחזבין עליה חמש ור"ש פוטר וי"ל דהתם מדאורייתא פליגי א"י חמשא היא דפליג ומודה דמדמשת ואם תאמר לרב פפא ולרבינא דלא משמע ליה דמחוב מדרבנן תקשי ליה דר"ש אדרבי שמעון בסוף פ"ח דבכורות (דף יא:) דמתני התם מתניתין דתנן במסכת דמאי פריך שלשי (מ"ד) המפקיר פרותיו אצל הכותי ואצל עס הארץ פחזוקתו למעשר ולשביעית אצל העובד פוכבים פפרותיו ר"ש אומר דמאי אלמא אי נגאי חלפינאו עובד פוכבים חוב לר"ש ויש לומר דהגן דהבא משמע ליה מדאורייתא משום דאי מדרבנן אפילו חלה גמי דלא מסקי אדעתיה הגן שגויי וא"ת הא דאמרינן בספ"ח דבכורות (דף יא: ושם) הלוקח טבילים ממרחין מן העובד פוכבים מעשרן והן שלו ופריך דמרחינאו מאן אילימא דמרחינאו עובד פוכבים דגונך אמר רחמנא ונלא דגון עובד פוכבים ומאי קשיא הא מסקינן דחוב מדרבנן גזרה משום פשלי פיסין ואין לומר דה"מ פשהיה מתחלתו של ושראל ומכרו לעובד פוכבים ומזרחו עובד פוכבים דלא מיפטור אבל פאותיה שהיה מתחלתו של עובד פוכבים התם לא שובא גזרה משום פשלי פיסין לאו מלתא היא דאפי' בגר מסקינן הך גזרה דלא מיפטור פמה שממרח קדם שנתגנר ואין לומר דאי מדרבנן גזרה משום פשלי פיסין לא אמר דהן שלו מהאי טעמא גופה א"כ הא דא"ר אלעזר התם הא נגאי חלפינאו דכ"ע פשי למתבנינאו לכהן ופריך עלה מהא דמעשרן והן שלו מאי קושיא דהיא דר' אלעזר מדרבנן:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

דכתיב דגנך דגנך יתירא. פי'

גלגול הקדש פוטר, דתנן: הקדישה עיסתה עד שלא גלגלה ופזאתה – חייבת, משגלגלה ופזאתה – חייבת, הקדישה עד שלא גלגלה, וגלגלה הגזבר ואחר פה פזאתה – פטורה, שפשצת חובתה היתה פטורה. ^(א)פעי רבא: גלגול גוי מאי? מיתנא תנן: גר שנתגיייר והיתה לו עיפה, נעשית עד שלא נתגיייר – פטור, משנתגיייר – חייב, ספק – חייב. הא מאן קתני לה? דברי הכל היא, ואפילו רבי מאיר ורבי יהודה דקמחייבי התם – פטרי הבא. התם הוא, דכתיב "דגנך", "דגנך" יתירא. ^(א)הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, אפילו גוי. אבל הבא, תרי זימני "ערסתיכם" פתיב, חד "ערסתיכם" כדי עיסתכם, וחד "ערסתיכם" ולא עיסת גוים ולא עיסת הקדש. או דלמא רבי יוסי ורבי שמעון קתני לה, דקא פטרי, אבל רבי מאיר ורבי יהודה גמרי "ראשית" "ראשית" מהתם. אמר רבא: יהא רעוא דאחזייה בתילמא. הדר אמר רבא: מאן דאמר מירוח הגוי פוטר – גלגול הגוי פוטר, מאן דאמר מירוח הגוי אינו פוטר – גלגול הגוי אינו פוטר. "איתיביה רב פפא לרבא: גוי שהפריש פטר חמור וחלה, מודיעים אותו שהוא פטור, וחלתו נאכלת לזרים, ופטר חמור גוזז ועובד בו. הא תרומתו אסורה, והא האי תנא דאמר: מירוח הגוי אינו פוטר, וגלגול גוי פוטר. ויעוד איתיביה רבינא לרבא: חלת גוי בארץ, ותרומתו בחוצה לארץ – מודיעין אותו שהוא פטור, חלתו נאכלת לזרים, ותרומתו אינה מדמעת. הא תרומתו בארץ – אסורה ומדמעת. והא האי תנא דאמר: מירוח הגוי אינו פוטר, גלגול הגוי פוטר! "מדרבנן, גזירה משום פשלי כיסים.

א' נהנין פו אלא נגאי פפטור חומר גופה מירי ברכי יהודה דתניא פפריך קמא דבכורות (גס זה שם):

פטור חומר אסור פהנאה דברי ר' יהודה: ותרומתו אינה מדמעת. משמע הא תרומת חוצה לארץ דישאל משמעת והא דאמר בפ' עד פמה (בכורות כז. ושם)

גבי תרומת חוצה לארץ מתבטלה פרוכ רבה מתבטל עה פמה (בכורות כז. ושם) גזר והבא משמע פהדיא דמזמשת ואסור אלא לכהן פימי טמאתו זנוקא הוא דשריא דרבה פהן הנה ומדבית עלי קאתי ומיאו אותם שתי חלות שעשוין אחת לאור ואחת לפהן פדתנן במסכת חלה פריך בתרא (מ"ח) אם נתשקבה אותה של פהן אינה מדמשת ושרי אפי' לזר פדמנוכ פירושלמי [פ"ד חלה] דאמר עלה הורה רבי אבהו בצקרה שהיא צריכה רב אמר רבי יונה מלמד שהיא עולה בפחות (מאחד) ממאה ואינה נאסרת [באחד ומאה] א"ר זעירי מתעי' אמרה בן אפי' אחד באחד דתניא ונאכלת עס הזר על השלחן ומשמע ליה לפי המסקנא דאפילו אחד באחד שרי ושמא היבא דאיותה חלה שהיה של פהן פכר גדול שנתערב אין להכל פדאשכחן (פיצה דף ג:) גבי את דערפו [למנות] דרבי עקיבא מוסיף אף פכרות של פשל הבית דחשבי ונלא בטלי ומיאו מדנקלו כל פך דמסין פירושלמי דאפי' אחד באחד שרי מסתבא דלא שגא: גזרה משום פשלי פיסין. אלבא דר"ש דפטור לעיל מרוח עובד פוכבים מסקינן הכי דחוב מדרבנן ומדמשת בארץ ונתמא דאמרינן בריש פריך שני דקדושין (דף מא:) תרומת עובד פוכבים מדמשת וחזבין עליה חמש ור"ש פוטר וי"ל דהתם מדאורייתא פליגי א"י חמשא היא דפליג ומודה דמדמשת ואם תאמר לרב פפא ולרבינא דלא משמע ליה דמחוב מדרבנן תקשי ליה דר"ש אדרבי שמעון בסוף פ"ח דבכורות (דף יא:) דמתני התם מתניתין דתנן במסכת דמאי פריך שלשי (מ"ד) המפקיר פרותיו אצל הכותי ואצל עס הארץ פחזוקתו למעשר ולשביעית אצל העובד פוכבים פפרותיו ר"ש אומר דמאי אלמא אי נגאי חלפינאו עובד פוכבים חוב לר"ש ויש לומר דהגן דהבא משמע ליה מדאורייתא משום דאי מדרבנן אפילו חלה גמי דלא מסקי אדעתיה הגן שגויי וא"ת הא דאמרינן בספ"ח דבכורות (דף יא: ושם) הלוקח טבילים ממרחין מן העובד פוכבים מעשרן והן שלו ופריך דמרחינאו מאן אילימא דמרחינאו עובד פוכבים דגונך אמר רחמנא ונלא דגון עובד פוכבים ומאי קשיא הא מסקינן דחוב מדרבנן גזרה משום פשלי פיסין ואין לומר דה"מ פשהיה מתחלתו של ושראל ומכרו לעובד פוכבים ומזרחו עובד פוכבים דלא מיפטור אבל פאותיה שהיה מתחלתו של עובד פוכבים התם לא שובא גזרה משום פשלי פיסין לאו מלתא היא דאפי' בגר מסקינן הך גזרה דלא מיפטור פמה שממרח קדם שנתגנר ואין לומר דאי מדרבנן גזרה משום פשלי פיסין לא אמר דהן שלו מהאי טעמא גופה א"כ הא דא"ר אלעזר התם הא נגאי חלפינאו דכ"ע פשי למתבנינאו לכהן ופריך עלה מהא דמעשרן והן שלו מאי קושיא דהיא דר' אלעזר מדרבנן:

סז.

 עין משפט נר מצוה
--

א מיי פח' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ו, טעם עשין כב:

ב מיי פח' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ז:

ג מיי פח' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ט, טוש"ע יו"ד סי' של סעי' ד:

ד מיי פא' מהל' תרומות הל' יא, טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' ד:

ה מיי פו"ב מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' יז, טוש"ע יו"ד סי' שכא סעי' ו:

ו מיי פו' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' י:

ז מיי פא' מהל' תרומות הל' יג:

ח מיי פד' מהל' תרומות הל' טו:

 רבינו גרשום
--

עד שלא גלגלה הקדישה ונגללה האובר כשהיא הקדש:

כשעשת חובתה פטורה. כשהה שהיא ראיה להתייבס בחלה היתה פטורה שהיתה טיב האובר:

עד שלא נתגיייר פטור. דנגלול העובד כוכבים פטור:

התם הוא לענין מירוח דכתיב דגנך דגנך (תירשף) דתלת דגנך כתיב ראשית דגנך ותירשך ויצהרך. מעשר דגנך תירשך ויצהרך לא תוכל לאכול כשעריך מעשר דגנך חד למעטוי מירוח הקדש דפטור ותרי למעטוי מרוח עובד כוכבים והוי מיעוט אחר מיעוט לרבות דאיו פטור:

או דלמא ר' וספי ור' שמעון קתני לה להא תמי' דנגלול עובד כוכבים דפטור כי הוי דאא פטור גבי מירוח עובד כוכבים:

אבל ר' מאיר ור' יהודה. ופי ראשית ראשית מהתם ממירוח העובד כוכבים דכתיב ראשית דגנך וכתיב מראשית עריוסותיבס מה התם אינו פטור אף דנגלול עובד כוכבים אינו פטור:

יהא רעוא דאחיה בחלמא. כחלום אי דברי הכל פטור אי לא:

הא תרומתא(גראה דנ"ל הא תרומות בארץ אסורה לזרים מדקתני דתרומות כח"ל וכו') מדרבנן הא מכלל דבא"י אסורה לזרים. אסורה לזרים ותרומה בחוצה לארץ אינה מדמעת דאין צריך להעלותה באחד ומאה אלא מתרת לזרים דאפי' תרומת ישראל בחוצה לארץ מדרבנן היא:

לעולם קסבר דמירוח עובד כוכבים גמי פטור והא דאמר הא תרומה בארץ אסורה ומדמעת מדרבנן היא אסורה מירה יסוסו בעלי כוסין בני אלם עשירים שנוקחין תבואה מעובדי כוכבים ומשראל ואי אמרת דהאי חבין מעובד כוכבים ליפטור דמירוח העובד כוכבים פטור זמזין חבין משראל דחייב במעשר ואמר מעובד כוכבים זבין או תבואה שגולה כשהיא יאמר דמעובד כוכבים זכנה כדי לפטור עצמו מן המעשר. אי הכי אשילו בחלה גמי לנזור דעיסת עובד כוכבים חייבת מורה שלא יאמר בשעת של עצמו שמעובד כוכבים לקחה כדי לפטורה מחלה. כהולה לא מורין דאי כטו לאיערומי לאפקועה מחלה והי יכול לאופה פחות מחמשת רביעיש קחמ ועוד דפטור מחלה:

מסורת הש"ס
א פסחים יא.
 ב סנהדרין מה; סוטה ח; בכורות לד; בבא בתרא ל; גיטין מו; כתובות כד.
ג ביצה כט; עירובין כב.
ד סוכה מא; ספרא אמור פרק טז ט; ראש השנה ל:
ה ראש השנה יט; פסחים קכ; ספרא קדושים פרק ז ח; ספרא אמור פרק יא ד; ברכות סא; מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי
ו סוכה מד; סוכה מו; סוכה מג; תענית ד; חגיגה יג:
תורה אור השלם

ולחם וקלי וקמח לא תאכלו עד־עצם היום הזה עד הביאכם את־קרבן אלהיכם חקת עולם לדוריכם בכל משבתים [ויקרא כג יד]

מתוך שלל התרctה לו לקצר במגל אלא ע"י כ"ג:כ"ו) וקטפת מלילות פיגד, הקצירה הקם העמר אסורה בקטני במתני' ואסור לקצר לפני העמר: זכור הוא חקדש הוא ולא אכיל: טחינה והקדה מאי שנוי איבא דלהני זכור ולא יאכל: ברחינא היגא דרחים מתגלגלת פיג ולא בשל מים: קוצרין בית השלחים שבעמקים זכיון דגעה יבשה היא אי משהו לה לאחר בשולה אולה לאסור. ל"א רעות הן ואין עמר בא מהן ואמרינו ביהאי פרקין (דף עא.) ממקום שאפה מביא אי אפה קוצר וממקום שאי אפה מביא אפה קוצר ולשון זה עקר וכן מפרש לקמן: אבל לא גודשין לא יששנו גדיש עד לאחר העמר: חדש בדין מנה שהרי לא אכל חדש כל השנה: חמן לא בדל מנה כל השנה שהרי אכלו עד הנה הלכן אחי למיבלה: דרשנו אדרשנו לא תשיא בתמייה דהבא אמרי רשנו שלא ברעון חכמים עושין דגזרינו שמה יאכל והתם אמרי יבדק לאחר המועד דהינו בתוך הפסח: קמח קלי תנו דאין ראויין לאכילה (קמח) פשין קמח שלנו קמח הבא מתבואה שנתבשה בתנור: עד קלי מאי אבא למימר בגין בשעת קצירה דראוי לאכלנו: מתני' הרחוקים שאינן יודעים אם עזין קרב מתרין מחצות היום ולהלן בדתני טעמא לקמן: שהיא יום הגף יום ט"ו שבו מניפין את העמר כלו אסור לאכל חדש: א"ר יהודה לתנא דמתני' וכי רבן יוחנן התקין: והלא מן התורה אסור שגאמר עד עצם וזמן שאין בית המקדש קיים משתעי קרא בדמוקיי בגמ': מפני מה אמרו בין לר' מאיר ובין לר' יהודה דאפי' ר' יהודה מודה דזמן שגיש עמר עמר מתיר דכתיב (ויקרא כג) עד (יום) הביאכם: גמ' האיר המזרח הנו החמה של ט"ז אבל לילו אסור: עד עצם היום עד מראה היום וקסבר עד ולא עד בכלל: משקרב העמר כל הגז משום פרבא קמיתי הש"ס לרבי יוחנן וריש לקיש: התר חדש אלמא בעמר תליא מלתא: ומשני למציה מציה להמתין עד שיקרב העמר אבל בלא לא עבר: והתנו במתני' העמר מתיר חדש במדינה לאכלו ושתוי הלחם שבעצרת מתירין חדש במקדש להביא מנחות מן החדש אלמא בעמר תליא מלתא:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

קטוף פיג ולא במגל כמו (דברים

מתוך ששלא היתרתה לו אלא על ידי קישוף, זכור הוא. אמר ליה אביי: תינח קצירה, טחינה והרקדה, מאי איבא למימר? הא לא קשיא, טחינה – בריחיא דידא, הרקדה – על גבי נפה.^(א) בית השלחין, דשריא קצירה, דתנו: קוצרין בית השלחין שבעמקים, אבל לא גודשין – מאי איבא למימר? אלא אמר אביי: חדש – בדיל מיניה, חמץ – לא בדיל מיניה.^(ב) אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא, דרשנו אדרשנו לא קשיא? ^(ג) אלא אמר רבא: דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, בדשנינו. דרשנו אדרשנו לא קשיא: הוא עצמו מחזר עליו לשורפו, מיכל אכיל מיניה!? רב אשי אמר: דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא, "קמח קלי" תנו. והא דרב אשי ברותא היא, תינח מקלי ואילה, עד קלי מאי איבא למימר? וכי תימא, הבא נמי על ידי קישוף, ובדרבה, בית השלחין דשריא קצירה מאי איבא למימר? אלא, הא דרב אשי ברותא היא.^(ד) מתני' משקרב העומר הותר חדש מיד, הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן. משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הגף פולג אסור, אמר רבי יהודה: והלא מן התורה הוא אסור, שגאמר "עד עצם היום הזה", מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן? מפני שהן יודעין שאין בית דין מתעצלין בו.^(ה) גמ' רב ושמואל דאמרי תרוייהו: בזמן שפית המקדש קיים – עומר מתיר. בזמן שאין בית המקדש קיים – האיר מזרח מתיר. מאי טעמא? תרי קראי פתיבי: פתיב "עד יום הביאכם", ופתיב "עד עצם היום הזה". הא פיצד?^(ו) פאן – בזמן שפית המקדש קיים, פאן – בזמן שאין בית המקדש קיים. רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו: אפילו בזמן שפית המקדש קיים, האיר מזרח מתיר. והפתיב: "עד הביאכם!" למצוה. משקרב העומר, הותר חדש מיד! למצוה. היה מתיר במדינה, ושתי הלחם במקדש! למצוה.

משחרב

בא מהן ואמרינו ביהאי פרקא ממקום שאפה מביא אי אפה קוצר וממקום שאי אפה מביא אפה קוצר וצ"ל דכיון דלכתחלה לא יביא אף על גב דאם הביא פשר ממקום שאי אפה מביא קרינא בה דהא בית השלחים אם הביא פשר בקתנו בפרק כל הקרפנות (לקמן מנחות דף פה.) אין מביאין לא מפית הזבלים ולא מפית השלחים ולא מפית האילן ואם הביא פשר ונתמה דהבא לא תשיב בית הזבלים ובית האילן ובהו יש לתנן דהני פסדי אי לא קצרי להו ושרו רשנו אבל הנהו לא פסקי אי משהו להו עד לאחר העמר ואחמור בהו רשנו פי היכי דאחמור הבא בגדישה אבל אפתי קשה אמאי לא תשיב [התם] בית השמקים ואית דגרסי הבא בית השלחים שבעמקים דההוא אם הביא פסול דאיבא תרפוי ולא קרינא בה ממקום שאפה מביא אבל הבא דאם הביא פשר אף על גב דלכתחלה לא יביא ממקום שאפה מביא הוא ואסור לקצר וכן מוכח בתוספתא

(פ"י) דקתני אע"פ שאמרו אין קוצרין מפית השלחין ששהרים ומפית הבשל שבעמקים אבל קוצרים מפני הגטעיות שבו והא דלא תני בית השמקים בפרק כל הקרפנות (ג"ז פ"ג) דבית השמקים דלאו בית השלחין פרות טובים הן ולכתחלה יביא וקצת תמה לפרוש זה דלא משתמיט תנא פשום מקום ולתני בית השלחין שבעמקים לא יביא ואם הביא פסול ועוד תמה דבת"כ דרשניו וקצרתם את קצירה שתהא תחלה לכל הגזקרים וכול אף של בית השלחים ושל בית השמקים כו' ת"ל קצירכם של בלכם אמרתי ולא של בית השלחים ושל בית השמקים והשתא למה. לן ההיא דרשא הנה ליה למימר מטעמא דממקום שאי אפה מביא אפה קוצר ונראה לפרש דנצחי גרסינן בכ"מ בית השלחים שבעמקים פאן ובת"כ ובית השלחים ובית הזבלים ובית האילן מצאוריתא שרי דכיון דלכתחלה לא יביא לאו ממקום שאפה מביא הוא אלא מצדשנו אסירי ואסמכיה אקרא דכתיב בת"כ אבל בית השלחים שבעמקים דאיבא הפסד גדול יותר מצחי לא

השמיוו חכמים דבריהם לפי שממהרים בזימת להתפשט לפני האחרים ולהפסד מרבה חששו והינו דקאמר בת"כ קצירכם של בלכם אמרתי בלומר אונתו שהגיד להיות נקצר בזמן שהכל קוצרין ומיהו עזין קשה דהיכי מצינא למימר דלא תשיב בית השמקים בזהכי לא יביאם משום דפרות טובים הם הא תנו בפ"ק דבפורים ומיתי לה במקום שנהגו (פסחים נג.) ולקמן בפ' כל הקרפנות (מנחות דף פד.) אין מביאין בפורים חוץ מז' המינין ולא מקבלים ששהרים ולא מפרות שבעמקים ומדלא חזו לבכורים כ"ש למנחות דלגבוה ושמה שאני בכורים דכתיב (דברים כ"ו:ב') אשר תביא מארצך דמשמע משבחה של ארץ ושחל ומשהתא אי לא היא דתוספתא אין לחוש אי גרסי' של בית השלחים ושל בית השמקים וחד טעמא לתרנינא ומיהו לא יתכן דלא משום מדבר קרי לה שבה לקמן בפ' כל הקרפנות אלא אזי' המינין אחי דמשפחם בהו קרא (דברים ח"ח') ארץ חטה ויבוספתא דריש מדכתיב מדבר נדריכם ואי הנה אמרי' דבית השמקים אם הביא פסול הנה ניחא הא דלא תני להו בזהכי הגא דלא יביא דהתם אם הביא פשר אי נמי אפילו לכתחלה פשר לשאר מנחות וזקחא לעמר הוא דפסול אפי' דבישבד מדקשא דת"כ דבעי' קצירכם של בלכם פרט לבית השלחים ובית השמקים שממהרים להתפשט אבל קשה דא"כ הנה ליה ליתניו לקמן אמתניתין דקוצרין בית השלחין ובגמ' אמר עלה תליא ר' פננינו אומר פתיב אחד אומר וקצרתם את קצירה ופתיב ראשית קצירכם הא פיצד ממקום שאפה מביא כו' משמע דהדיא דמהתם נפקא לן וההיא דת"כ אסמכתא: אבל לא גודשין. משום דבגדישה ליבא פסיגא אי שבקינא עד אחר העמר והא דשרי ר' יהודה קמח וקלי במתני' משום עולי רגלים התיירו וא"ת דבמתני' גזר ר"מ בקמח וקלי דאמר שלא ברעון חכמים ולקמן גבי יריחו (דף עא.) קאמר ר"מ קוצרין ברעון חכמים וי"ל דקצירה שאני משום פסיגא דפרקשית וא"ת א"כ מאי קשיא ליה מהקצירה לחמן לר' יהודה שאני קצירה דאיבא פסיגא וי"ל דכ"ש דאין לגזור במקום מצות בעור: והא פתיב עד הביאכם למצוה. משמע דאיבא עשה דאורייתא אלא דליבא לאו והא דדחיק משום מצוה לקו ולגזור אע"ג דאיבא אסורא דאורייתא אין כדברא לגזור ולהחמיר ביון דליבא לאו ונתמה מי גרע מציצה דאסרינו מהאי טעמא בפ"ק דביצה (דף ה:) דאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זבאי ואילן, ביצה אסורה מאי טעמא מהרה יבנה כו' ועוד תמה דאי איבא אסורא דאורייתא היכי משנינו בפ"ק (לעיל מנחות דף ה:) טעמא דר"ש בן לקיש דאמר מנחת העמר שהמצה שלא לשמה פשה דאי מן המתיר האיר המזרח מתיר מ"מ אסור מדאורייתא:

סח.

עין משפט גור מצוה
--

א מ"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:

ב מ"י פ"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ב:

רבינו גרשום

מתוך שלל היתרתה לו לקצר בפני העומר כדרכו במגל אלא ע"י קטוף זכור הוא ולא אתי למכל:

תינח קצירה מינו דאיבא שינו בקטוף זכור הוא:

על גבי נפה. שלא כדרכה בשינו:

בית השלחין. שדה יבשה שריא קצירה כדרכה לפני העומר כדי שלא תפסוד התבואה מפני שהיא יבשה הרבה והרומ מפילה:

מאי איבא למימר. דליבא שינו:

חדש בדיל מיניה ליתיה עד השתא זכור הוא אבל חמן נלא בדיל מינה עד השתא גזר:

דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא הכא בחשם אמאי לא גזר דלמא אתי למיכל מיניה דמוציאין שוקי ירושלים מלפאה קמח וקלי תנו דקמח לאו בר אכילה הוא וקלי כיון שמהבהב הוא באש נתקשה ואינו ראוי לאכילה הוי. ואית ספרים דכתיב בה קמח קלי קמח השעיו מן קליות ולא בעו למימר וקלי דסבבי דקלי ראוי לאכילה מעקרא:

עד קלי מאי איבא למימר בלומר קודם שיבא לידי קלי וקמח איבא למיחס דלמא אתי למיכל בשעת קצירה וגוחינה:

יום הגף היינו יום שמנישין בו העומר יום ט"ו:

עד עצם עד ועד בכלל:

שאין ב"ד של כהנים מתעניין שלא יקריבואו קודם חצות היום:

סח:

עין משפט גור מצוה

א מו"י פי' מהל' מאכלות אסורות הל' ב, סושי"ע יו"ד סי' רצג סעי' א:

ב מו"י פה' מהל' איסורי המזבח הל' ט:

ג מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יז:

ד מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יט:

בְּשִׁטַּת רַבִּי יוֹהֵנָה דְּאִמְרָה. דְּאָמַר מִן הַתּוֹרָה הִיא דְּאִסּוּרָה מִלְּחַם הַשָּׂנֵא אֶחָת בְּרַחֲוּ בֶן רַב נִחְמַן דְּבִסּוּף לְוֹלָב הַזָּנוּל (סָפָה מֵא). דְּשָׁרִיךְ הָתָם מַחְצוֹת הַיּוֹם וְלֵהָן לְשַׁתְּרִי וְעוֹד מִשְׁנֵי הָתָם דְּאֵצְנֵי בְּלִיגָא אוּ מְנוּחַ לְשִׁקְיַת הַסַּמָּה וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּהָבֵא לֹא מִצֵּי סָבְרִי כִּהְהוּא שְׁנוּיָא וְתַמָּה מִנָּא לֵהוּ לְרַבִּי יוֹחָנָן וְלְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּפְלִיג שׁוּם תַּנְחָא עָלֵה דְרַבִּי יוֹהֵנָה דְּהָאִמְרִי אִף בְּזִמְנָא שְׂבִית הַמִּקְדָּשׁ לֹא־רָצוּ דְרַבְּנֵן. דְּפְלִיגֵי תַנְחָא בִסְפִ"ק דְּקִדּוּשֵׁין (שָׁף לז:). לֹא אִם אִמְרַתָּ תָּקֵם לְעֹמֵר וְכוּ'. תַּמָּה זִנְקַתּוּ הָאִי לִשְׁנָא דְהִנֵּה לִיָּה לְמִימַר תָּקֵם לְעֹמֵר אֶסוּר מִשּׁוּם דְּבַשְׁעִין מִמַּשְׁקָה יִשְׁאָרֵל (יִסְחָאֵל מֵה) וְהִרָאֵה דְרַבִּי טַרְפוֹן נָמִי לֹא אִישְׁמִיטִיתִיָּה הָאִי טַעֲמָא אֵלֹא דְקִשְׁיָא לֵה מַה בִּין תָּקֵם לְעֹמֵר לְתָקֵם שְׁפִי הֶלֶקֶס וְיִגְלֵי תָקֵם לְשַׁמִּי הֶלֶקֶס מִתָּקֵם לְעֹמֵר וּלְהָכִי מַהֲרָ לִיָּה שְׂבָאִי לִשְׁנָא לֹא אִם אִמְרַתָּ תָּקֵם לְעֹמֵר שְׁפִן לֹא הִתֵּר מִקְּלָלוֹ:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

וְהִקְטֹן מִשְׁחָב כּו' וְאִמְרִינוּ מֵאִי טַעֲמָא כּו': אָמַר רַב נַחֲמָן רַבִּין וְיוֹחָנָן בְּשִׁטַּת רַבִּי יוֹהֵנָה דְּאִמְרָה דְּאָמַר מִן הַתּוֹרָה הִיא אֶסוּר לֹא־חֵרֶךְ חֲרָבָן וְלֹאֻ מִשּׁוּם גְּזָרָה שְׂמָא יִבְנֶה: עֲצֵם עֲצָמוּ שֶׁל יוֹם: קֹסֶבֶר תְּקַשׁ חוֹצֵה

⁽ⁿ⁾**מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ**, הַתְּקִינּוּ רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי שְׂיֵהָא יוֹם הַנֶּהָר כּוּלָּו אֶסוּר. מֵאִי טַעֲמָא? מִהֲרָה יִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיֵאמְרוּ: אֲשַׁתְּקַד מִי לֹא אֲכַלְנוּ בְּהָאִיר מִזְרַח? הַשְׂמָא נָמִי יִכּוּלוּ! וְלֹא יִדְעִי. דְּאֲשַׁתְּקַד לֹא הָוָה עוֹמֵר, הָאִיר מִזְרַח מִתִּיר, וְהַשְׂמָא דְּאִיפָא עוֹמֵר – עוֹמֵר מִתִּיר. וְאִי סִלְקָא דַּעְתָּה לְמַצּוּה, מִשּׁוּם מַצּוּה לִיקוּם וּלְיִגְזוֹר? אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי בְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה אֲמָרָה, דְּאָמַר: מִן הַתּוֹרָה אֶסוּר, שְׁנַאֲאֵמַר: "עַד עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה" – עַד עֵיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם, וְקִסְבֵּר "עַד" וְעַד בִּכְלָל. וּמִי סָבַר לֵה כְּוֹותִיָּה? וְהָא מִיפְלָג פְּלִיג עָלֵיהּ! דְּתַנּוּ: מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַתְּקִינּוּ רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי שְׂיֵהָא יוֹם הַנֶּהָר כּוּלָּו אֶסוּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְהִלֵּא מִן הַתּוֹרָה הוּא אֶסוּר, דְּכָתִיב "עַד עֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה!" ⁽ⁿ⁾רַבִּי יְהוּדָה הוּא דְקָא טְעִי, הוּא סָבַר רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי מְדַרְבְּנֵן קְאָמַר, וְלֹא הִיא, מְדֹאֲרִייתָא קְאָמַר. וְהָא "הַתְּקִינּוּ" קִתְּנִי? מֵאִי "הַתְּקִינּוּ"? דִּרְשׁ וְהַתְּקִינּוּ. רַב פִּסָּא וְרַב הוּנָא בְּרִיה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ אֲכָלִי חֶדֶשׁ בְּאוּרֵתָא דִּישִׁיתֶסר נִגְהִי שְׂבִסֵּר, קִסְבְּרִי: חֶדֶשׁ כְּחוּצָה לְאַרְצָ דְרַבְּנֵן, וּלְסַפִּיקָא לֹא חִיִּישִׁינוּ. וְרַבִּין דְּבִי רַב אֲשִׁי אֲכָלִי בַצִּפְרָא דְשְׂבִסֵּר, קִסְבְּרִי: חֶדֶשׁ כְּחוּצָה לְאַרְצָ דְּאוּרִייתָא. וְרַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי מְדַרְבְּנֵן קְאָמַר, וְכִי תַשְׁיין לַיּוֹם הַנֶּהָר – לְסַפִּיקָא לֹא תַשְׁיין. "אָמַר רַבִּינָא: אֲמָרָה לִי אִם – אָבוּה לֹא הָוָה אֲכִיל חֶדֶשׁ אֲלֵא בְּאוּרֵתָא דְשְׂבִסֵּר נִגְהִי תִמְנִיסֵר, דְּסָבַר לֵה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְחִנִּישׁ לְסַפִּיקָא. ⁽ⁿ⁾מִתְּנִי הַעוֹמֵר הִיָּה מִתִּיר בְּמִדְיָנָה, וּשְׁתִּי הֶלֶתָם בְּמִקְדָּשׁ. אִין מְבִיאִין מִנְחוֹת, וּבִיכּוּרִים, וּמִנְחַת בִּהְמָה קוֹדֵם לְעוֹמֵר, אִם הִבִּיא – פְּסוּל.

קוֹדֵם לְשְׁתִּי הֶלֶתָם לֹא יִבִּיא, אִם הִבִּיא – כְּשֵׁר. גְּמַ' יִתִּיב רַבִּי טַרְפוֹן וְקָא קִשְׂיָא לִיָּה: מַה בִּין קוֹדֵם לְעוֹמֵר לְקוֹדֵם שְׁתִּי הֶלֶתָם? אָמַר לְפָנָיו יְהוּדָה בַּר נַחֲמִיָּה: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ קוֹדֵם לְעוֹמֵר, שְׁפִן לֹא הוּתֵר מִקְּלָלוֹ אֲצֵל הִדְיוּט, תֹּאמַר קוֹדֵם לְשְׁתִּי הֶלֶתָם, שְׁהוּתֵר מִקְּלָלוֹ אֲצֵל הִדְיוּט? שְׁתַּם רַבִּי טַרְפוֹן, צִהְבוּ פָּנָיו שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן נַחֲמִיָּה, אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: יְהוּדָה, צִהְבוּ פָּנֶיהָ שְׁהַשְׁבַּתְּ אֶת זְמַן? תִּמְחַנֵּי אִם תֵּאֲרִיָּה יָמִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּרַבִּי אֶלְעָאִי: אוֹתוֹ הַפֶּרֶק פֶּרֶס הַפֶּסַח הִיָּה, כְּשַׁעֲלִיתִי לְעֶצְרַת שְׂאֵלְתִי אַחֲרָיו: יְהוּדָה בֶּן נַחֲמִיָּה הֵיכֵן הוּא? וְאָמְרוּ לִי: נִפְטֵר וְהִלָּה לוֹ. אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: לְדַבְּרִי יְהוּדָה בֶּן נַחֲמִיָּה, נִסְכִּים בִּיכּוּרִים שְׁחִקְרִיבָם קוֹדֵם לְעוֹמֵר – כְּשִׁירִין. כְּשִׁישׂא! מַהוּ דְתִימָא: הָתָם הוּא הוּתֵר מִקְּלָלוֹ אֲצֵל הִדְיוּט, אֲבָל הִכָּא דִּלֵּא הוּתֵר מִקְּלָלוֹ – לֹא. קָא מִשְׁמַע לוֹ: כָּל שְׁפִן הִכָּא, דִּלֵּא אִיתֶסר כָּלָל. (סָדֵר נִפְנָא גְלִי פִיל סִימָן.) בְּעִי רַמִּי בַר חֲמַא: שְׁתִּי הֶלֶתָם מַהוּ שְׁיִתִּירו שְׁלֵא כְּסִדְרוֹן? הֵיכִי דְמִי? כְּגוֹן דְּזִרְעִינָהוּ בִּין הַעוֹמֵר לְשְׁתִּי הֶלֶתָם, וְחִלְּיָ עֲלֵייהוּ שְׁתִּי הֶלֶתָם וְעוֹמֵר. מֵאִי? כְּסִדְרוֹן שְׂרָרִין, שְׁלֵא כְּסִדְרוֹן לֹא שְׂרָרִין? אוּ דִלְמָא שְׁלֵא כְּסִדְרוֹן נָמִי שְׂרָרִין. ⁽ⁿ⁾אָמַר רַבָּה: תֵּא שְׁמַע, "וְאִם תִּקְרִיב מִנְחַת כְּבוּדִים" – בְּמִנְחַת הַעוֹמֵר הַכְּתוּב מְדַבֵּר. מִהֵיכֵן כְּאָה? מִן הַשְּׁעוּרִין. אֵתָּה אוֹמֵר מִן הַשְּׁעוּרִין, אוּ אִינִי אֲלֵא מִן הַחִישִׁין? ⁽ⁿ⁾רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: נֶאֱמַר "אָבִיב" בְּמַצְרִים, וְנֶאֱמַר "אָבִיב" לְדוֹרוֹת. מַה "אָבִיב" הָאֵמּוֹר בְּמַצְרִים – שְׁעוּרִין, אִף "אָבִיב" הָאֵמּוֹר לְדוֹרוֹת – שְׁעוּרִין. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: מְצִינוּ יַחֲדִי שְׁמִבִּיא חוֹבְתּוֹ מִן הַחִישִׁין, וְחוֹבְתּוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין. וְצִיבוּר שְׁמִבִּיאִין חוֹבְתָן מִן הַחִישִׁין, מִבִּיאִין חוֹבְתָן מִן הַשְּׁעוּרִין, וְאִם אֵתָּה אוֹמֵר כֹּא מִן הַחִישִׁין – לֹא מְצִינוּ צִיבוּר שְׁמִבִּיא חוֹבְתּוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין. דְּכָר אַחֵר: אִם אֵתָּה אוֹמֵר עוֹמֵר כֹּא מִן הַחִישִׁין – אִין שְׁתִּי הֶלֶתָם "בִּיכּוּרִים". וְאִם אִיתָא דְשְׁתִּי הֶלֶתָם שְׁלֵא כְּסִדְרוֹן שְׂרָרִין, מִשְׁפַּחַתָּ לֵה דְמַקְרִיב עוֹמֵר מִהֲנָה דְּאֲשְׁרוּשׁ קוֹדֵם לְשְׁתִּי הֶלֶתָם, וְכַתֵּר הַעוֹמֵר דְּאֲשַׁתְּקַד. וּשְׁתִּי הֶלֶתָם מִהֲנָה דְּאֲשְׁרוּשׁ קוֹדֵם לְעוֹמֵר דְּהַשְׂתָּא, וְכַתֵּר שְׁתִּי הֶלֶתָם דְּאֲשַׁתְּקַד. מִי סָבַרְתָּ

	כְּבוּרִים
שִׁאתֵּר מַכְלָל אֶסוּר חֹשֶׁשׁ אֵלֶּי הַיּוֹם בְּמִדְיָה: לְכַבְּרִי יוֹהֵנָה בֶּן נַחֲמִיָּה דְּלִרְשׁ שִׁאתֵּר מַכְלָלוֹ: וְנִסְכִּים כְּבוּרִים מִיין חֹשֶׁשׁ דִּהִינוּ כְּבוּרִים דְּפִירוּת שְׁחִקְרִיבָם קוֹדֵם לְעוֹמֵר כֶּשֶׁר (שְׁחִקְרִיבָם דְּעוֹמֵר קֹאמַר) לְכַלּוֹי עֲמָלָא בְּעִשְׁנָא שְׂתַהָא שְׁתִּי הַלָּתָם קוֹדֵם לְכָל מִנְחוֹת וּבִיכּוּרִים דְּפִירוּת וּכ"ש עוֹמֵר שִׁיָּא קוֹדֵם לֵהם דִּהִבּוּ אִמְרִינוּ כַּפ' כָּל הַקִּרְבָנוֹת הַנְּעוֹר מִיין שְׂתַהָא קוֹדֵם לְנִסְכִּים וּפִירוּת הָאֵלִין וְכו' אֵלֹא בִין וַיּוֹהֲדָה בֶּן נַחֲמִיָּה מַכְשֵׁר כִּשְׁהִיב קוֹדֵם שְׁתִּי הַלָּתָם מִשּׁוּם דִּיהֵתֵר מַכְלָלוּ מִשּׁוּם הִבִּי קֹאמַר לְכַבְּרִי יוֹהֵנָה בֶּן נַחֲמִיָּה כ"ש הִכָּא דְּפִירוּת דְּחֹשֶׁשׁ לֹא אִתְסַר כָּלָל בְּאִכּוּלָה קוֹדֵם לְעוֹמֵר: מֵאִי כְּסִדְרוֹן שְׂרִיין שְׁתִּי הַלָּתָם כִּי חִלְּיָ עַל הַתּוֹבָאָה עוֹמֵר בִּירִשָׁא וְהֵדֵר שְׁתִּי הַלָּתָם שְׂרִיין לְהִתִּיר חֹשֶׁשׁ בְּמִקְדָּשׁ: אוּ לְמַלֵּא מֵלֹא כְּסִדְרוֹן נִמִּי כִּי חִלְּיָ עֵלִיה שְׁתִּי הַלָּתָם וְהֵדֵר עוֹמֵר אִין צִרִיךְ שְׁתִּי הַלָּתָם אַחֵר לְהִתִּיר אֵלֹא הִנּוּה שְׁתִּי הַלָּתָם דִּהּוּ קוֹדֵם עוֹמֵר שְׂרִיין כִּאֵילוּ הוּא לֹאחֲרֵי עוֹמֵר: אִכּוּב כְּמַצְרִים כִּי הַשְׁעִירָה: יַחֲדִי שְׂמִיבִיא חוֹבָה מִן הַחִישִׁים מִנְחַת חוּטָא: וְחוֹבָה מִן הַשְּׁעוּרִים מִנְחַת קִנְאוֹת וְאִי כ"ד שֹׁלֵל כְּסִדְרוֹן נִמִּי שְׂרִיין חֹשֶׁשׁ בְּמִקְדָּשׁ מִשְׁכַּחַת לֵה כְּשִׁי הַלָּתָם הוּו כְּבוּרִים אִנ"ג דְּעוֹמֵר כֹּא מִן הַחִישִׁים כְּגוֹן דְּמַקְרִיב עוֹמֵר מִהֲנָן דִּלִּשְׁרֵס וְכו' וְאִי שֹׁלֵל כְּסִדְרוֹן לֹא שְׂרִיין אֵלֹא כְּסִדְרוֹן כִּי מִייתִי עוֹמֵר מִן הַחִישִׁים לֹא שָׂרִי עוֹמֵר לְהִבִּיא מִנְחוֹת עַד דִּלְתִּי שְׁתִּי הַלָּתָם בְּתֵר עוֹמֵר וְכוּ מִייתִי שְׁתִּי הַלָּתָם מִן הַחִישִׁים לֹא הִי כְּבוּרִים דִּהֵא כֹא עוֹמֵר מִהֵן הַלֵּכך כֹּא מִן הַשְּׁעוּרִים כִּדִּי שִׁיָּא שְׁתִּי הַלָּתָם כְּבוּרִים לְעוֹם אִשְׁיֵלוּ שֹׁלֵל כְּסִדְרוֹן שְׂרִיין וְלֹא מַעֲתָ אִמְרַת דְּמִייתִי עוֹמֵר מִהֲנָן	

וְהִקְטֹן מִשְׁחָב כּו' וְאִמְרִינוּ מֵאִי טַעֲמָא כּו': אָמַר רַב נַחֲמָן רַבִּין וְיוֹחָנָן בְּשִׁטַּת רַבִּי יוֹהֵנָה דְּאִמְרָה דְּאָמַר מִן הַתּוֹרָה הִיא אֶסוּר לֹא־חֵרֶךְ חֲרָבָן וְלֹאֻ מִשּׁוּם גְּזָרָה שְׂמָא יִבְנֶה: עֲצֵם עֲצָמוּ שֶׁל יוֹם: קֹסֶבֶר תְּקַשׁ חוֹצֵה לֹא חוֹשִׁינוּ: רַבִּין דְּבִי רַב אֲשִׁי עֲבִינוּ לֹא־מִתְּנִינוּ עַד שְׁאִיר מִזְרַח: בַּצִּפְרָא דְשְׂבִסֵּר אֲחִי נָמִי שִׁיתְסַר הוּא הִבִּי הִתִּיר הָאִיר הַמְזִרְח: דְּקֹסֶבֶר תְּקַשׁ כְּחוֹצֵה לֹא־רָצוּ דְאוּרִיָּתָא הִלְבָּן חוֹשִׁינוּ לְסַפִּיקָא וְלֹא אֲכָלִי מִאֲרִתָּא וּבַצִּפְרָא אֲכָלִי לִיָּה וְלֹא חוֹשִׁינוּ לְתַקְנַת רַבִּין יוֹחָנָן בֶּן זְבַאי מִשּׁוּם גְּזָרָה דְרַבְּנֵן הוּא שְׂמָא יִבְנֶה כּו' וְחִשּׁוּ רַבְּנֵן לְמַגְזֵר בְּיוֹם הַנֶּהָר גּוּשִׁיָּא וְלְסַפִּיקָא לֹא תַקְּנוּ לְהַמְתִּין כָּל הַיּוֹם: וְסָבַר לֵה כְּרַבִּי יוֹהֵנָה דְּאָמַר כָּל יוֹם תַּקֵּי אֶסוּר מִן הַתּוֹרָה וְתַקֵּשׁ אֶסוּר כְּחוֹצֵה לֹא־רָצוּ דְאוּרִיָּתָא הִלְבָּן חִשׁ לְסַפִּיקָא לְהַמְתִּין כָּל הַיּוֹם: מִתְּנִי' מִנְחוֹת מִנְחַת סוּטָה: [מִנְחַת בְּרַמְיָה מִנְחַת נִסְכִּים] שֶׁל בְּרַמְיָה: תָּקֵם לְשַׁמִּי הֶלֶקֶס לֹא יִבִּיא מִנְחוֹת מִשּׁוּם דְּנַשְׁבִּי שְׁתִּי הֶלֶקֶס כְּמִיב מִנְחָה תְּקַשָּׁה שְׂתַהָא תְּקַשָּׁה לְכָל הַמִּנְחוֹת וְהַכְּבוּרִים כְּדִמְפַרֵשׁ כַּפ' כָּל קִרְבָנוֹת [לְקַחֵן מִנְחוֹת כַּנִּג:] וְאִם הִבִּיא בְּשֵׁר כַּנִּג' מְפַרֵשׁ טַעֲמָא: גַּמ' מַה בִּין תָּקֵם הַעֲמֵר לְתָקֵם שְׁתִּי הֶלֶקֶס כְּלוּמַר מֵאִי שְׂנָא גַבִּי עוֹמֵר דָּאִם הִבִּיא פְּסוּל וְגַבִּי שְׁתִּי הֶלֶקֶס אִם הִבִּיא בְּשֵׁר: יִצְחָנוּ פָּנָיו שְׂמַח: כָּרָם הַפֶּסַח שְׁתִּי שְׂפָחוֹת תָּקֵם בְּפֶסַח תַּנְחָא (כְּפָחִים דָּף ו.) שׁוֹאֲלִין כִּהְלָכוֹת הַפֶּסַח תָּקֵם לְפֶסַח ל' יוֹם כַּשֶּׁ"ג אֹמַר שְׁתִּי שְׂפָחוֹת עַל שֵׁם שְׁפָתִי שְׂפָחוֹת חֲזִי ל' יוֹם פְּרוּם קָרִי לֵהוּ לְשׁוֹן פְּרוּסָה: נִסְכִּים כְּבוּרִים מִיין שְׂבִסֵּר תָּקֵם לְעוֹמֵר וְהַקְרִיבָם כְּשִׁרִין: לְכַבְּרִי רַבִּי יוֹהֵנָה כַּר' נִחְמִיָּה דְתַלִּי טַעֲמָא כִּהּוֹאִיל וְיִתְגַּדִּינוּ לְהִדְיוּט הִי נָמִי מַתְרִין לְהִדְיוּט תָּקֵם לְעוֹמֵר דְּעוֹמֵר אִינוּ אֶסוּר אֲלֵא מִן דָּגָן וְלֹא יוּן וְהֹא דְתַתְּנִי מִתְּנִי' וְאִם הִבִּיא פְּסוּל לֹאֻ אַעֲבֹרִים דְּפִירוּת הָאֵלִין קֹא': מַהוּ דְתִימָא הָתָם גַּבִּי מִנְחוֹת תָּקֵם לְשַׁמִּי הֶלֶקֶס הוּא אִם הִבִּיא בְּשֵׁר: מִשּׁוּם דְּהֵתֵר מִקְּלָלוֹ שְׁנַאֲסַר לְהִדְיוּט תָּקֵם לְעוֹמֵר וְהֵתֵר לֹא־חֵרֶךְ הַעֲמֵר אֲבָל הִכָּא דִּלֵּא הֵתֵר מִקְּלָלוֹ לְהִדְיוּט שְׁהִיב מַעוּלָם לֹא נֶאֱסַר אִימָא לֹא: מַהוּ שְׂתִיבִירו שֶׁלֹּא כְּסִדְרוֹן לְמַקְדָּשׁ הִיכִי דְחִלְּיָ עֲלִיהוּ שְׁתִּי הֶלֶקֶס תָּקֵם לְעוֹמֵר: מְבִיאִין חוֹבְתָן מִן הַשְּׁעוּרִים עֹמֵר: אִין שְׁתִּי הֶלֶקֶס כְּבוּרִים שְׁהִי תַקְרַב לְמִנְחַח מַחֲטִי שְׁנֵה זוּ וְכַחֲמָא קְרִיגָהוּ כְּבוּרִים דְּכִיב וְכִיִּים הַכְּבוּרִים: וְאִם אִישָׁא דְשֹׁלֵל כְּסִדְרוֹן שְׂרִין מִשְׁפַּחַתָּ לֵה דְבִא עֹמֵר מִן הַחִישִׁים וְהִינוּ אֲלֵה שְׁתִּי הֶלֶקֶס כְּבוּרִים כְּגוֹן דְּזִרְעַ עֲאִייר דְּאֲשֵׁרוּשׁ תָּקֵם לְשַׁמִּי הֶלֶקֶס דְּאֲשַׁתְּקַד וְשְׁתִּי הֶלֶקֶס דְּהָגֵן דְּזִרְעַ כְּתַמּוּ דְּאֲשֵׁרוּשׁ תָּקֵם לְעוֹמֵר דְּהֵאֲנָא וּלְכַתֵּר שְׁתִּי הֶלֶקֶס דְּאֲשַׁתְּקַד דְּהִינוּ לֵהוּ כְּבוּרִים לְכָל חֲטוּים דְּתַלּוּ בְּהָם דִּהָא לֹא קְרוּב מִהֲנָן חֲטוּין דְּתַלּוּ בְּשַׁמִּי הֶלֶקֶס דְּהֵאֲנָא דְּהִנּוּ חֲטוּין דְּאֲסָא עוֹמֵר מַעִיבו שְׂרִיגָהוּ שְׁתִּי הֶלֶקֶס דְּאֲשַׁתְּקַד וְהִי עוֹמֵר לִסָּא מַעִיבו וְהָגֵן שְׁתִּי הֶלֶקֶס דְּהֵאֲסָא הִיו כְּבוּרִים לְכָל מִנְחוֹת הַבָּחוֹת מִחוּטֵין שְׂמִיָּאִין לְהִתִּיר אֲלֵא מִלָּא אִמַר הִבִּי שְׁמַע מַעַב אַחֲשִׁי לֹא אֲשַׁתְּרִי עוֹמֵר הָגֵן חֲטוּין דְּהָגֵן שְׁתִּי הֶלֶקֶס דְּאֲשַׁתְּקַד (לֹא) שָׂרו לֵהוּ וְאִי הִנּוּ חֲטִי עוֹמֵר מַעִיבו אֲשַׁתְּבַח דְּאֲכָל בְּפֶסַח מִהֲנָן חֲטוּי דְּתַלּוּ בְּשַׁמִּי הֶלֶקֶס דְּהֵאֲנָא וְלֹא הִינוּ כְּבוּרִים: מִי סָבַרְתָּ הִאִי דְּבַעֲיָנוּ שְׁתִּי הֶל

סט:

עידן משפּט גור מצוה
א מויו' פא' מהל' כלים הל' ו: ב מויו' פכ' מהל' טומאת מות הל' ד: ג מויו' פכ' מהל' טומאת מות הל' ד: ד מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין חל' ג: ה מויו' פח' מהל' מאכלות אסורות הל' ה: ו מויו' פח' מהל' מעשר שני ונטע רבעי הל' טו: ז מויו' פח' מהל' כלאים הל' בד, טוש"ע יו"ד סי' רצו סעי' יח:
רבינו גרשום

וטהרו את הבשר מלגמא בזהל משום דהו' כמעבכל:

(באלמנה) [בשר] דרביך ומתעבכל מהרה:

דאקושי טפי. מהיעין ואינן מתעבכלין:

שירדו בעבים. עס האשם:

רום כחבא חטי. טופח גבוה על הארץ באורך שלש פרסאות:

בתר עיקר אלוי' בשעה ששתלה: ילדה שביבכה בוקנה. נטועה ילדה של ערלה ויש בה פירות והרטיב בה מנגיעת זקנה:

אפילו הסיפו אתן פירות קנ"ט ימות לאחר שביבכה בוקנה דהתר אפילו הכי אולינן בתר עיקר ואסור משום ערלה ולא בטלי במתקין בדיו ערלה:

בצל שמתנו בכרס. הי כלאים:

ונעקר הכרס אפי' הסיף מאתים לאחר עקרה מגדל בזהתר הוא האיל ועקרו היה באסור אסור דבתר עיקר אולינן:

הא גופא קא מבשרא ליה דינא דהני לא שגא לקולא כגון בשבולת דאי אולינן בתר עיקר שרייה לה עומר ולא שגא לחומרא הכא גבי ילדה ובצל דאי אולינן בתר עיקר אסור:

הכי דמי כגון דאמרדמניה להני שיבולות עם שאר דגן בכרי וינגמרו למעשר ועשריניה הכרי עם השבולות והדר שתיגיה להנך שבולות ואוספו לה:

כלי גללים. במם' שבת (דף נח.) פרש בקונטרס אבן גלל וכאן מוכיח

שהם כלים של צפיעי בקר:
כלי חזמה. פי' בקונט' שחיקת אבנים שקורין קרוויי"ט בל"א ובפרכ' במה אשה (גס זה גס) משמע שהם כלי חרם שנותבשו בחמה ולא נצרפו בפבשן גבי פבול דאמר אלף אי אמרת בשל טיט הני הוא דלף מקבלי טמאה הא כלים ידיהו מקבלין טמאה והתנו כלי גללים כלי אבנים כלי חזמה כו' ועוד תנו במסכת כלים (פ"ג מ"ב) גר שנטל פיו טהור ושל חזמה שהסק פיו בפתילה טהור: חטין שירדו בשבים. פרש בקונטרס ששתו צאוקיינום ובלעו ספינה מללח חטין וקשה לר"ת דאי מחוצה לארץ וכי התרו לשתי הלחם בשביל שהיו שעבים מ"מ ממנושבתיכם פעינן וליפא ואי מארץ ישכאל וכי נאסרין הן על גדי כך אלף נראה לי דעל גדי גם ירדו שעבים פי הניהו אטמהתא דפרכ' ד' מיתות (סנהדרין דף נט:): דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן ילדה שספכה בזקנה ובה פרות אפי' הוסיפו מאתים אסור. והא דא"ר אבהו א"ר יוחנן בפ' משוח מלחמה בסוטה (דף מג:): ילדה שספכה בזקנה בטלה התם דגליפא פרות ביילדה והכא בדאיפא פרות ומה שגזל אח"כ מוכח פאן שהוא התר והינו דר' יוחנן לטעמה דאמר התם בטלה והכא ניחא דנקט ילדה לפי שפרות שבה של ערלה הן דאינו יחור של זקנה ובה פרות והצצה וספכה בזקנה תמלתי וסופו התר הוא רבב בסוטה קמיא אמיא נקט ילדה דכך שנה יחור של זקנה שספכה בזקנה דאי לאו משום

דבטלה הנה תורת ערלה עליו וכן פי' גס בקונטרס אפילו ליחור של זקנה מפינו שנתלש והרפיבו ילדה קרינא לי' ובטל בזקנה והא דלא נקט סתם יחור שסבכו בזקנה בטל משום דלא הוה ודענא לענין מה בטל אם לא היה מפרש בהדא לענין ערלה רבב השתא דנקט ילדה מוכחא מלתא דלענין ערלה קאמר והתם פריך ממתיגי' דהתגי גבי חוזר ממערבי המלחמה אחד הנוגע ואחד המבריק ואחד המרביב דמחוזר ש"מ דגיך בה ערלה וחלול דבעי מהדר והתם קאמר ר' יוחנן ילדה שספכה בזקנה בטלה ומשני דמתגימין דהתם בגון ילדה ביילדה וכי תימא תפוח לי דבעי מהדר משום ילדה ראשונה בגון דנטע קמיימא לסוג ולקוריות ואע"ג דילדה בזקנה בטלה כה"ג לא בטלה משום דאי ממליך עלה בת מהדר היא ונראה דילדה ביילדה אם כלו שני ערלה דקמיימא מהמי בתרימא בטלה לה בתרימא אע"ג דהיתה הרפבטה בתוך שני דערלה דאי לא תימא הכי הא דפריך בסוטה (גס זה גס) היכי דמי אלימא ילדה ביילדה תפוח לי דבעי מהדר משום ילדה ראשונה לוקמי בגון שכלו שני ערלה של ראשונה לפני שני השניה ובירושלמי משמע דילדה שספכה בזקנה מורי בשנטע אילן בפני עצמו דכרך הנוטעין ונטעו אצל זקנה וסבך שגפיו בענפי הזקנה דאם תאם קליטת שרשיו בארץ נתאחד זה ביזה בטלה היילדה בזקנה רבב אם קדמה קליטת השרשים של ילדה פליגי התם אמוראי וזה לשון הירושלמי בפ"ק דערלה רבי זעירא ורבי יוסי ורבי אלעזר ור' חנינא בשם ר' חנינא פן גמליאל ילדה שספקה לזקנה טהורה היילדה אמר רבי חנינא בר אבא מתנימא אמרה פן ספק בגפנים ספוק אחר ספוק אע"פ שהדריבן בארץ מתר וחס לומר שמה השריפה היילדה עד שלא תתאחד לזקנה אמר רבי חנינא ברה דרבי הלל דרבי יהודה אמר מתאחד הוא עד שלא השריש רבי אומר בשם רבי יוחנן שרשין אין בהם ממש: בצל ששתלו בכרם כו'. בפ' הנוצר מן הירק (גדרים נז:): משעי לן אי גדולי התר מעלין את האסור או לא ובשט רבי יצחק נפחא מהא דאמר רבי ינאי בצל של תרומה שנטעו ורבו גדולין על עקרו מתר אמר לה רבי ירמיה שבה מר תרמין דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן כו' ומיתי הך דילדה שספכה בזקנה והיא דבצל שנטעו בכרם דמוכח דאולינן בתר עקר ולכדי מיימי הכא הך תרתי ולא מיתי יהיא דר' ינאי דפליג דשבקיןן תמא מקמי תרתי וא"ת והתנו השעביר עצין נקיב בכרם אם הוסיף מאתים אסור אלמא לא אולינן בתר עקר אלף בתר תוספת וי"ל דשאני התם דדדדשינן בפרכ' כל שעה (פסחים דף כה.) פתיב המלאה ופתיב הזרע הא בינד זרוע מעקרו בהשרשה זרוע ובא הוסיף אין לא הוסיף לא וא"ת מאי קמבעיא ליה הכא אי רבי יוחנן ור' יונתן לחומרא דוקא אמרי או אפי' לקו לא ע"כ לחומרא דאי לקלא אמרי קשיא דר' יוחנן אדרבי יוחנן דבסמוך קאמר ר' יוחנן ליטרא בצל שמתנו וזרעו מתעשר לפי כלו אלמא לא אולינן בתר עקר ויהתם גמי בגדרים מיתי לה ופשיט מקמיימא דר' יוחנן דילדה שספכה דלא אתו גדולין ומבטלי עקר והדר פשיט מההיא דר' יוחנן דבצל דאתו גדולין ומבטלי עקר ומשני דלמא לחומרא שאני וי"ל דהא דקאמר לחומרא שאני הינו דוקא התם משום דהינו זריעתו דקדאמר בסמוך רבב היכא דלאו הינו זריעתו דלמא אולינן בתר עקר פין לקלא פין לחמרא והתם בגדרים פריך אר' יוחנן וארבי יונתן דהכא מהא דתניא גבי מנפש בחסויות דאם ישכאל חשוד על השבשעית למוצאי שבשעית מתר אלמא גדולי התר מעלין את האסור ומשני שאני שבשעית הואיל ואסורה ע"י קרקע בטילתה ע"י קרקע וצריר נחלק בדבר מאיזה טעם וחסב שבשעית אסור ע"י קרקע וערלה וכלאי הכרם לא חשיבי אסור ע"י קרקע והאפי' מעשר משמע התם דחשיב אסור ע"י קרקע אי לא משום דמעשר דגון הוא דקא גרים לה וגם חדש דשמעתין צ"ל דלא חשיב אסורו ע"י קרקע מדמדמי לה הכא לערלה וכלאי הכרם:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

כלי גללים. במם' שבת (דף נח.) פרש בקונטרס אבן גלל וכאן מוכיח

^(נח)ככלי גללים, ככלי אדמה, ואין מקבלין טומאה – דאמר מר: כלי אבנים וכלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, או דלמא לא הוי עיפול? ^(בב)תפשוט ליה מהא דאמר עולא משום רבי שמעון בר יהוצדק: מעשה ובלעו זאבים שני תינוקות בעבר הירדן, ובא מעשה לפני חכמים, וטהרו את הפשר. "שאני בשר, דרביה. ולפשוט מסיפא: וטמאו את העצמות! שאני עצמות, דאקושי טפי. 'פעי רבי זירא: חיטין שירדו בעבים, מהו? למאי? אי למנחות – אמאי לא? אלא לשתי הלחם, מאי? "ממושבתיכם" אמר רחמנא, לאפוקי דחוצה לארץ דלא, אבל דעבים שפיר דמי; או דלמא "ממושבתיכם" דווקא, ואפילו דעבים נמי לא. ומי איפא פי האי גוונא? אין, בדעדי טייעא, נחיתא ליה רום פיזבא חיטי בתלתא פרסי. "פעי רבי שמעון פן פזי: שיבולת שהביאה שליש קודם לעומר, ועקרה ושתלה לאחר העומר, והוסיפה – מהו? בתר עיקר אזלינן ושרייה עומר, או דלמא בתר תוספת אזלינן, ועד שייבא עומר הבא?" ^(א)תפשוט ליה מהא דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ילדה שספכה בזקנה, ובה פירות, אפילו הוסיף במאתים – אסור. ואמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן: בצל ששתלו בפרי, ונעקר הפרי, אפילו הוסיף במאתים – אסור. ^(ח)היא גופה קא מיפבציא ליה: מפשט פשיטא להו לרבנן דבתר עיקר אזלינן, לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא? או דלמא ספוקי מספקא להו, ולחומרא אמרינן, לקולא לא אמרינן? תיקו. פעי רבה: לענין מעשר מאי? היכי דמי? פגון

דאמדיניהו

בית הרעי: וטהרו את הפשר אלמא הוי עבול: שירדו שעבים עם המטר כפשטו השבים צאוקיינום בלעו ספינה מללח חטין: רוס פיזבא בתלתא פרסי שהיה קרקעו ארך ג' פרסאות רוס פיזבא (שני) טפחים בזקופת גלל: שהביאה שליש להכי נקט שליש דחשיב גמר פרי דאי מקמי הכי עקרה הניא בשחת פעלמא ולא מהני עמר למשריה: ועקרה קאם לעמר: ושתלה לאחר העמר והוסיפה משוה מהו: ילדה שספכה בזקנה נטועה של ערלה ובה פרות והרפיבה בזקנה שעברו לה ימי ערלתה אפילו הוסיפו הפרות בעבי לאחר שספכה במאתים של התר יותר משהיה גס מן האסור אסור ואע"ג דערלה בטלה במאתים בדאמר בפסחים (דף מח.) שה אחד מן המאתים ממותר שתי מאות שגשגתיו עבור מכאן לערלה ששטלה במאתים אפי' הכי הכא אסור דחד גופא הוא ודתר עקר אזלינן: בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפילו הוסיף לאחר עקור הכרם הגדל בהתר במאתים חלקים יותר משהיו בו באסור: אסור משום כלאים אלמא בתר עקר אזלינן: לא שנא לקלא כגון שבלת דאי אזלינן בה בתר עקר הניא קלא דלא פשי להמתין עד עמר הדב: לחומרא גבי ערלה וכלאים:

בית הרעי: וטהרו את הפשר אלמא הוי עבול: שירדו שעבים עם המטר כפשטו השבים צאוקיינום בלעו ספינה מללח חטין: רוס פיזבא בתלתא פרסי שהיה קרקעו ארך ג' פרסאות רוס פיזבא (שני) טפחים בזקופת גלל: שהביאה שליש להכי נקט שליש דחשיב גמר פרי דאי מקמי הכי עקרה הניא בשחת פעלמא ולא מהני עמר למשריה: ועקרה קאם לעמר: ושתלה לאחר העמר והוסיפה משוה מהו: ילדה שספכה בזקנה נטועה של ערלה ובה פרות והרפיבה בזקנה שעברו לה ימי ערלתה אפילו הוסיפו הפרות בעבי לאחר שספכה במאתים של התר יותר משהיה גס מן האסור אסור ואע"ג דערלה בטלה במאתים בדאמר בפסחים (דף מח.) שה אחד מן המאתים ממותר שתי מאות שגשגתיו עבור מכאן לערלה ששטלה במאתים אפי' הכי הכא אסור דחד גופא הוא ודתר עקר אזלינן: בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפילו הוסיף לאחר עקור הכרם הגדל בהתר במאתים חלקים יותר משהיו בו באסור: אסור משום כלאים אלמא בתר עקר אזלינן: לא שנא לקלא כגון שבלת דאי אזלינן בה בתר עקר הניא קלא דלא פשי להמתין עד עמר הדב: לחומרא גבי ערלה וכלאים:

דאמדיניהו

בית הרעי: וטהרו את הפשר אלמא הוי עבול: שירדו שעבים עם המטר כפשטו השבים צאוקיינום בלעו ספינה מללח חטין: רוס פיזבא בתלתא פרסי שהיה קרקעו ארך ג' פרסאות רוס פיזבא (שני) טפחים בזקופת גלל: שהביאה שליש להכי נקט שליש דחשיב גמר פרי דאי מקמי הכי עקרה הניא בשחת פעלמא ולא מהני עמר למשריה: ועקרה קאם לעמר: ושתלה לאחר העמר והוסיפה משוה מהו: ילדה שספכה בזקנה נטועה של ערלה ובה פרות והרפיבה בזקנה שעברו לה ימי ערלתה אפילו הוסיפו הפרות בעבי לאחר שספכה במאתים של התר יותר משהיה גס מן האסור אסור ואע"ג דערלה בטלה במאתים בדאמר בפסחים (דף מח.) שה אחד מן המאתים ממותר שתי מאות שגשגתיו עבור מכאן לערלה ששטלה במאתים אפי' הכי הכא אסור דחד גופא הוא ודתר עקר אזלינן: בצל ששתלו בכרם ונעקר הכרם אפילו הוסיף לאחר עקור הכרם הגדל בהתר במאתים חלקים יותר משהיו בו באסור: אסור משום כלאים אלמא בתר עקר אזלינן: לא שנא לקלא כגון שבלת דאי אזלינן בה בתר עקר הניא קלא דלא פשי להמתין עד עמר הדב: לחומרא גבי ערלה וכלאים:

מסורת הש"ס

א שבת נח; שבת צו.

ב תענית כב:

ג נדרים נז:

ד סוכה לג; עבודה זרה מז.

תורה אור השלם

ממושבתיכם תביאו לקח תנופה שמים שני עשרים סלות תהיינה חמץ תאפינה בנורים ליתנה

[ויקרא כג, יז]

וכי־תבאו אל־הארץ ונטעתם קל־עץ מאכל וערלתם ערלתו את־פריו שלש שנים יהיה להם צדלים לא יאכל [ויקרא יט, כג]

לא־תזנע פרמד כלאים פור־תקדש המלאה הזרע אשר תזנע ותבואת הקרם [דברים כב, ט]

מסורת הש"ס

א יכמות פגז; בכורות מב.

ב משנה חלה; בבא מציעא נז:

ג פסחים לח.

דאמידינהו ופשריניהו שפער שפלין הדשה ונא דשן אלף עשרן שתלם לאותו של חלין אס תמצא לומר לחומרא דלא אולינן בתר עקר למפטור תוספת ממעשר ותוספת צעי עשורי עקר גופה מאי למקדד צעי עשורי או לא: מאי שנא מפל חטוי ופצרי דעלמא דאע"ג דמעשרי פי דדר זרע להו צעי עשורי הא נמי צעי עשורי: דבר שזרעו בלה בגון חטוי ופצרי שהזרע בלה בפרקע ומתעפל ויצא זרע ורק ונא זרע אחר: לא משפיע לי גזאחי צעי עשורי הכל דכולוהו אחריו ניסוח: פי המשפיע לי שאין זרעו בלה בגון הך שכלת ששתלו אין העקר מתעפל אלף הולך ומוסיף מאי: שתקנו שעשוי וזרעו בלומר ששתלו: מתעשר לפי בלו שצריך לעשר אף לטורא ראשונה אלמא דדר צעי עשורי ואע"ג דאין זרעו בלה להכי נקט לטורא שיוצע שעור מה ששתל שהיה מעשר דאפ"ה צריך לעשר אף הלטורא: עצין שאינו נקוב מהו וקא פריך הש"ס אי לא נקוב הא לא נקוב ופצרי תרס דמן הפטור על הפטור הוא: דלמא פניחוחא חזר ונקבו קאמרת דהכי קמשפיע לו עצין שאינו נקוב ונלהה התבואה במקנה ואחר כך נקבו מהו לעשורי משה ובה וסא תמצא לומר לא אולינן בתר עקר ותוספת שגדל אחר נקבה צעי עשורי הלכך לא מציי עשורי מן העקר על התוספת דהנה לה מן הפטור על החיוב או דלמא עקר נמי מחיב דזיל בתר תוספת לחומרא לחיוב את העקר ומצי לאפרושי משה ובה וקצין פגיא דרבא מפגיא ליי דהכי משמע עצין שאינו נקוב ונקבו מהו לתרס מלא נקוב ממה שגדל קדם הנקבה על מה שגדל לאחר הנקבה: קדא וריעה היא ועקשו בשנקבה היא מתקלת להשריש אכל גצי פגיא דרבא שמי זריעות הן ודפלת הלכך אצטרורי ליי למצעי אי דדר מחיבא ליי תוספת לעקר למקדד עשורי או לא: שמרחה בברי שהשוו אותה ברכת וזהו קביעותא למעשר וקרא עליה שם תרומה במתבר: מהו מי הויא תרומה או לא: א"כ קחל עליה שם תרומה מציינו כוי: פי תניא יהיא דלא מציינו לעגון אחיוכי עליה מיתה וחסם: תלושה היא ואפתי במתבר לא משפחא לה: ואי גחון ואכיל לה פשהתה מהפרת בטלה דעתו אלץ בל אדם ולא הויא אכילה: מאי שנא מדתבי אפינעורין דאלפא פצינ גבילת עוף טהור בגון פיצים המעריין בתרגולת מתקנתו בחון שפשעת מיתהה התחילה להטיל פיצתה: מפפים בגון אס הפנים פיו למשיה ונאכלן פנים מטמא בגדים אפית הפליעה דצין גבלת עוף טהור והא דמכרא בגיצינ (דף האורבל משגלת עוף טהור ומן השגלל של פיצים טהור מתוקמא נמי דמתלשניה ואכלניהו אפראי אכלן אכלניהו אגויאי דהי נמי דמטמו אלמא הויא אכילה ולא אמר בטלה דעתה: תרומה היא ויחזר ויתרס מן האקוב אלמא מדחיל עליה שם תרומה זריעה היא מדרבנן: מתני' ומצטרפין זה עם זה מפרש בגמרא: ואסורין בדחש לאכלנו: גמי' בסמין מין חטין לעגון חלה אצטרורי דהאמרין במשבת חלה החטין אין מצטרפין עם הכל חוץ מן הפסמין

השעורים מצטרפין עם הכל חוץ מן החטין והאי דקחא ליה הכא משום דמתני' אירבי בחלה וקחצי ומצטרפין זה עם זה ואתא תוספתא לפרשה:

מיתי לה אמתייתין דמתפגיא לגבי חלה דקחן החטין והשעורין והפסמין ושכלת שועל ושיפון דרי ושיפון דרי אלו חבין בחלה ומצטרפין זה עם זה והן פכיתא לא פליגא אמתייתין דמצטרפין דמתתייתן לאי אכילהו קאמר שצטרפו זה עם זה אלף דדמפרשא ברייתא וכן פיי' פקונטרס ומיהו על חסם דחך דמתני' היא כדמו בן משעי בריש חלה ופריך בגמרא בירושלמי תמן תנין חטין מין חטין מצטרפין עם הכל אלף עם הפסמין השעורין מצטרפות עם הכל חוץ מן החטין דרי יוסי אומר לה קתם רי' ויהי בשם דרי ויחזון תמן פגשור ובראן דכללו פרוש פשהמיון בגולנין ופה ועושין מהן עשה אחת פלן מצטרפין ופאעושה עשה מפל מין פצני עצמו אחרי בן נוסכין זה בזה מצטרפין כפי האי גזאף דקחצי והאיא דמתני' בירושלמי היא משנה ב' בתרא דחלה והא דקחצי התם השעורים מצטרפין עם הכל משמע דמצטרפין והכא קחצי פסמין מין חטין משמע אכל מין שעורין לא לא קנאי מידי דהכי קאמר פסמין אף מין חטין שכלת שועל ושיפון מין חלה דקחא פלאים זה בזה דקחצו בריש פלאים היאך הן מצטרפין הא תנן ב'פ' שני דתרומות כל שהוא פלאים פהברו לא ותרס מזה על זה וי"ל דגבי חלה תלוי הטעם בעשה לפי אעפותיהן דמותו זו לזו פדאיתא בירושלמי ב'פ' בתרא דחלה ועוד יש לפרש דקשנא דכל אחד בפני עצמו דכי חיוב חלה אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה דקחצי קב חטין וקב שעורין וקב פסמין דרי אלו אין מצטרפין פשהוא תורס מפל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו חצי קב חטין חצי קב שעורין וחצי קב פסמין נוטל מן הפסמין ונרפאה שזיה הטעם דחמשת דבשים חמח ועוד חבין בחלה ומירבי בגון שהשגל מייזין נוסכין פלן זה בזה שכל אחד נוטף פשני המינים ומשום הכי ברישא תורס מפל מין ומין פיון שהשנים אחרים מחבין בלא השלישי אכלן לצרף נוטל מן הפסמין שעשתו דומה לגביהם:

 רבינו גרשום

מאי בתר עקר אולינן וכבר איפשר או דלמא בתר תוספת אולינן ואכתי לא איפשר ותוספת בטיא עשורי לוי מידה מידע דהסופר:
מאי. מי צריך לעשר נמי על העקר האילן ושתלן דאמרי' בטעלן לגבי ארעא וצריך לעשר עליון או דלמא הא עשר על העיקר ולא צריך אע"ג דשתלן:
א"ל אבי' ואמאי אעו מעשר על העיקר מאי שנא מכל חטוי ופערי דענמא. דכל חטוי ופערי דענמא דאדם זרע מעשרין הן קידם שרעין ובשגדלין מתעשרין לפי כולן התוספותוהעיקר:
דבר שזרע בלה. כגון חטין ושעורין שהחטין כשורשין כלין בארץ והיו עשב וגדלין חטום אחרים משום הכי מתעשרין לפי כולן:
בצלים וסבלת ששתלן אין ורעי בלה אלף מיתוסף וניגדל:
לטורא בצלים שתקנו. משום הכי קאמר לטורא מידע כמה היו העיקר ואח"כ זרעין שנוגזין וניתוסף:
מתעשר לפי כולן. העיקר והתוספת. אף גבי שטלין ששתלן נמי:
לא דמי דהתם גבי לטורא דכל שזרע ונעיתן היינו כזריעה דענמא הלכך מתעשר לפי כולו. הכא בשטלין ששתלן לאי היינו זריעתן. ואכתי קא מבעיא לי:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

ליטרא בצל שתקנו וזרעו מתעשר לפי כולו. צריך לעשר דלא תקשי הא דתנאי בסוף האגדה מן הירק (גזרים נוח) לטורא מעשר שזרעה בפרקע והצמיחה ודרי היא פשעא ליטרין חובת צמעשר ובשביעית ואותה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר לפי חשבון ותקדבר שאין זרעו בלה מירי דקממעא בלוחה בליא לכאורה: חזר ונקבו קאמרת. פרוש פקונט' דאת"ל לא אולינן בתר עקר ותוספת שגדל לאחר נקבה צעי עשורי אכל עקר לא מחיב הלכך לא מציי לעשורי מן העקר על התוספת דהנה ליי מן הפטור וזהו ממה שהרי הכל מערב לגמרי. מה שגדל קדם נקבה ומה שגדל לאחר נקבה ובהקומן דפה (לעיל מנחות דף ל:) אמר גבי חזש וישן פיצנ עושה ציבר גרנו ליתובי ושמא קאשר להיות שהעקר הוסיף לאחר נקבה ומלמעלה הוסיף ענבים הרפה: פצינ גבלת עוף טהור. בגון פיצים המעורים בתרגולת מתקנתו בחון שפשעת מיתהה התחילה להטיל פיצתה שפפים בגון אס הפנים פיו למשיה ונאכלן פנים מטמאין בגדים אפית אפית הפליעה דצין גבילת עוף טהור ונא אחריון בטלה דעתו והא דקחצי בגמרא דביצה (דף ז) האורבל משגלת עוף טהור ומן השגלל של פיצים טהור מתוקמא נמי דמתלשניה ואכלניהו אפראי אכלן אכלניהו אגויאי דהי נמי דמטמו אלף פיי' פקונטרס וזו היא הלכתא בלא טעמא דאעו פשכיל שהכנים פיו דתוך מעיה וקשבו ויתר פשר אלף התם מירי בגמורות שגמר חלמון שלהם והא דמפלג בין אשכול לשגל ונא מפלג פשגל גופה בין גמורות לשאינם גמורות דלמא שאינם גמורות אשכול קרי לוי בקראמר התם פחד פגיא ומאי אשכול מתאך דמעשרי פאשכול ואפי' למאן דמטער נמי פאינים גמוריות הינו פקוריות לגמר דלא מערו פלי האי והא דמטער הכא שפחון הינו טעמא משום דמיתה עושה גבול פקאמר פ' שהמה המקשה (חלין עג) גצי אכר דהמלגל ואת"ת ומאי ליי דמירי הכא פאכלן פפים דלמא פתלשניהו ואכלניהו ויש לומר דאי פתלשניהו אס בן הנה לן למקדד בחון אטו שפפים לפי שאין לגדד מה היה בחון ומה היה פפים ויעוד דלא הנה לן למימר דלא שפחון אין מטמאין ונאף ודקחא דשפפים מטמאין ומקנקט שפפים שמע מזה דמירי אפילו אכלו פפנים ור"ת מצא בספר רבינו גרשון מצי גבלת עוף טהור מקצתה בחון כוי' שדךך העוף סמוך למיתתו חולא ויוצאין מציו לחון וקאמר שפפים מטמאין בגדים אפית הפליעה אע"פ שהם מאוסים ונא אורקא למיכלניהו דלא אמרינן בטלה דעתו אלץ כל אדם וכי גחון ואכיל נמי לא אמרינן בטלה דעתו אלץ כל אדם ומשעי תלוש עבדרי אינשי דאכלי דכיי: תנא פסמין מין חטין שכלת שועל ושיפון מין שעורין. לאו לעגון פלאים מתפגיא דקחצו בריש פלאים פלאים החטין והאזין אינן פלאים זה בזה השעורין ושכלת שועל הפסמין והשיפון הפול והספיר דהפדקצו והטפח פול הלכך והאעויעת אינן פלאים זה בזה וכלן זמני קחצי משמע דאיןן הוו פלאים ולעגון לצאת זכי מצה

בפסח לא מתפגיא דתנאי לקמן בסוף ואלו מנחות (מנחות עה) לקט מפלגן ביות ונאכלו אס חמץ הוא שגש ברת ואס מצה היא אדם ויוצא פה וזי חובתו בפסח ומפלגן הינו מפלג חמשת המינין דאי מפל חמש מנחות הא קחצי חמץ וכלן בליות מצה אלא לעגון חלה מתפגיא ונהכי

מיתי לה אמתייתין דמתפגיא לגבי חלה דקחן החטין והשעורין והפסמין ושכלת שועל ושיפון דרי ושיפון דרי אלו חבין בחלה ומצטרפין זה עם זה והן פכיתא לא פליגא אמתייתין דמצטרפין דמתתייתן לאי אכילהו קאמר שצטרפו זה עם זה אלף דדמפרשא ברייתא וכן פיי' פקונטרס ומיהו על חסם דחך דמתני' היא כדמו בן משעי בריש חלה ופריך בגמרא בירושלמי תמן תנין חטין מין חטין מצטרפין עם הכל אלף עם הפסמין השעורין מצטרפות עם הכל חוץ מן החטין דרי יוסי אומר לה קתם רי' ויהי בשם דרי ויחזון תמן פגשור ובראן דכללו פרוש פשהמיון בגולנין ופה ועושין מהן עשה אחת פלן מצטרפין ופאעושה עשה מפל מין פצני עצמו אחרי בן נוסכין זה בזה מצטרפין כפי האי גזאף דקחצי והאיא דמתני' בירושלמי היא משנה ב' בתרא דחלה והא דקחצי התם השעורים מצטרפין עם הכל משמע דמצטרפין והכא קחצי פסמין מין חטין משמע אכל מין שעורין לא לא קנאי מידי דהכי קאמר פסמין אף מין חטין שכלת שועל ושיפון מין חלה דקחא פלאים זה בזה דקחצו בריש פלאים היאך הן מצטרפין הא תנן ב'פ' שני דתרומות כל שהוא פלאים פהברו לא ותרס מזה על זה וי"ל דגבי חלה תלוי הטעם בעשה לפי אעפותיהן דמותו זו לזו פדאיתא בירושלמי ב'פ' בתרא דחלה ועוד יש לפרש דקשנא דכל אחד בפני עצמו דכי חיוב חלה אין תורמין מזה על זה ממין על שאינו מינו והכי מוכח בתוספתא דחלה דקחצי קב חטין וקב שעורין וקב פסמין דרי אלו אין מצטרפין פשהוא תורס מפל אחד ואחד שאין תורמין ממין על שאינו מינו חצי קב חטין חצי קב שעורין וחצי קב פסמין נוטל מן הפסמין ונרפאה שזיה הטעם דחמשת דבשים חמח ועוד חבין בחלה ומירבי בגון שהשגל מייזין נוסכין פלן זה בזה שכל אחד נוטף פשני המינים ומשום הכי ברישא תורס מפל מין ומין פיון שהשנים אחרים מחבין בלא השלישי אכלן לצרף נוטל מן הפסמין שעשתו דומה לגביהם:

עצין שאינו נקובא) נראה דצ"ל מלא נקוב מזה. כלומר שאלו אס יוכל לעשר מעצין שאינו נקוב על לא נקוב וכו'. מלא נקוב. כלומר שאלו אס יוכל לעשר מן שאינו (מינו) [נקוב] על שאינו נקוב וקא מהדר ליה מלא נקוב על שאינו נקוב מאי קא מכשא לך פשיטא הא לא נקוב לא ונא ונא זה: שמא דחר נקוב לנאכר קא חך מבעיא לך אס יוכל להפרש ממה שגדל באותו צד שאינו נקוב תחתיו על אותו שגדל במקום הנקב האילן ומתחלה לא היה נקוב כלל או דלמא דינן כסבלת ששתלו שמעשר התוספת לכד והעיקר לבד:	
ומשבו אבי' לא דמי התם בעצין שחזר ונקבו חזא זריעה היא. מאחר שזרע בתחלה בעצין שאינו נקוב שוב לא חזר חריש פעם אחרת אלא נקב הכלי ומעצמה איחיטורי דקא מוחרבה בארץ וגדלה משום הכי מתעשר לפי כולו. הכא כסבלת פתי זריעות ניסיה שחזר ושתל:	
כי תניא הדיא. מלא מצינן תרומה במחובר:	
לענין אחיוכי מיתה וחומס על אטילתה:	
דאי תלוש ואכיל לא היא תלוש ולא מחובר. ואי גחין ואכיל לה במחובר בטלה דעיי. אבל לקרוא לה שם דלאסורה לזרים קדשה:	
מקנת בחון. חוץ מגופה:	
שפפים. בגופה:	

 עין משפט נר מצוה	
א מיי' פו' מהל' מעשרות הל' ה:	
ב מיי' פו' מהל' מעשרות הל' ד:	
ג מיי' פה' מהל' תרומות הל' טו:	
ד מיי' פו"א מהל' תרומות הל' כו:	
ה מיי' פו"א מהל' תרומות הל' כז:	
ו מיי' פג' מהל' שאר אבות הטומאות הל' ז:	
ז מיי' פה' מהל' כלאים הל' טז:	
ח מיי' פה' מהל' תרומות הל' טז:	
ט מיי' פו' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' טו, טושיע' וי"ד סי' שכד סעי' א:	
י מיי' פו' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' טו, ש"ע וי"ד סי' שכד סעי' ב:	
יא מיי' פו' מהל' מאכלות אסורות הל' ב, טושיע' וי"ד סי' רצג סעי' א:	
יב מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:	
יג מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יד:	
יד מיי' פו' מהל' מאכלות אסורות הל' ד, ש"ע וי"ד סי' רצג סעי' ג:	

עין משפט נר מצוה

עין משפט נר מצוה

עצין שאינו נקובא) נראה דצ"ל מלא נקוב מזה. כלומר שאלו אס יוכל לעשר מעצין שאינו נקוב על לא נקוב וכו'. מלא נקוב. כלומר שאלו אס יוכל לעשר מן שאינו (מינו) [נקוב] על שאינו נקוב וקא מהדר ליה מלא נקוב על שאינו נקוב מאי קא מכשא לך פשיטא הא לא נקוב לא ונא ונא זה: שמא דחר נקוב לנאכר קא חך מבעיא לך אס יוכל להפרש ממה שגדל באותו צד שאינו נקוב תחתיו על אותו שגדל במקום הנקב האילן ומתחלה לא היה נקוב כלל או דלמא דינן כסבלת ששתלו שמעשר התוספת לכד והעיקר לבד:	
ומשבו אבי' לא דמי התם בעצין שחזר ונקבו חזא זריעה היא. מאחר שזרע בתחלה בעצין שאינו נקוב שוב לא חזר חריש פעם אחרת אלא נקב הכלי ומעצמה איחיטורי דקא מוחרבה בארץ וגדלה משום הכי מתעשר לפי כולו. הכא כסבלת פתי זריעות ניסיה שחזר ושתל:	
כי תניא הדיא. מלא מצינן תרומה במחובר:	
לענין אחיוכי מיתה וחומס על אטילתה:	
דאי תלוש ואכיל לא היא תלוש ולא מחובר. ואי גחין ואכיל לה במחובר בטלה דעיי. אבל לקרוא לה שם דלאסורה לזרים קדשה:	
מקנת בחון. חוץ מגופה:	
שפפים. בגופה:	

תורה אור השלם
וְשִׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו חָטָא וּמָוֶה בּוֹ כִּי יִסְלַחְהוּ אֲנִי וְיִהְיֶה מִקְדָּשִׁם (ויקרא כב, ט)
גליון הש"ס
גמ' ואי גחין ואכיל. עיין תבואת שור בחידושיו שבת דף עג ע"ב ד"ה רא"א: תוס' ד"ה ליטרא וכי צריך ליישב. עיין תשובת חות יאיר סימן רכ"ד:

ע.

ע:

עין משפט גור מצורה

א מויו' פד' מהל' טומאת אוכלים הל' ג: ב מויו' פה' מהל' טומאת אוכלים הל' ד: ג מויו' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:
רבינו גרשום

דשרא. סיגלא בלשונם:

שטילי תעגלא. אבינאז:

אלף לילי בירחון. שמתגלגן אבל אין מחמיען. מעטרפין זה עס זה. מכולן לכוחת:

לענין חש. שאס אבל כוית מכולן קודם הקרבת העומר לוקה:

מה התם בטעוקת אוכלא בשנייה. דאין בה פסולת:
אף הכא נמי. בתבואה דאס היו שעורין בעינן שיהי תלשין שלא יאה בה פסולת:

(והא תניא). הא בלחות. בשעורים לחות מעטרף אש' בתלפיה דנאכלגן עס הקלפיה:
מנא הני מילי. דכולה חמשת המיטס אסור לפני העומר:

אחרא לחם לחם חמשה. כתיב הכא ולחם וקלי וכרמל. וכתיב לחם במצה לחם עוני. ומצה אינה כשרה אלא מחמשת המינין:

ראשית ראשית מחלה. כתיב הכא ראשית קצירכם וכתיב בחלה ראשית עריסותיכם וחלה גמר מחנה:

ולקצר לפני הפסח. היינו לפני קצירת העומר אלף כיון דפסח י"ט הוא ולא קריי משום הני אמר לפני הפסח. אלף מדלא ערביניה ש"מ דלאכול אסורה עד הבאת העומר ולקצר קודם קצירת העומר:

אלף חי אומר דלא תקשי לחי מיטיא אסיפא איתמר:

בְּדֶרֶךְ שְׁבִי אָדָם מוֹצִיאים לְזָרִיעָה חֹטֵה בְּקִלְפֹת'. וְהָא דְאָמַר בְּסוּף פְּתָבוּת (דף קיא:)‏ גִּלְבָּא אֲשֵׁפִיילט"א: דִּישָׁרָא סינל"א: שְׁבָלִי תַעֲלָא אוּוינ"א: הָנִי וּמָה חֹטֵה שְׁנִקְרַת עֲרוּמָה מוֹצִיאה פָּמָה לְבוּשִׁין אוֹמַר ר"ת דְּהָכִי הָאֵמַר אֲפִי' הִיתָה נִקְרַת עֲרוּמָה יוֹצֵאה בְּכֹמָה לְבוּשִׁים: אֲתֵינָא לְחָס לְחָס מִמֶּנָּה. פִּי' בַּקּוּטְרָם מַה מִּנָּה חֲמֵשֶׁת מִיָּנִין וְלֹא אֲרִז וְדַחַן וְקֵשֶׁה דְּהִנֵּה לִיה לְמַדָּק בְּדָדִיק לְעִיל הָנִי אִין אֲרִז וְדַחַן לֹא אֵלָּא נִרְאֶה דִּאֲמַרְיָה לְרַבּוֹת חֲמֵשֶׁת מִיָּנִין דָּלָא פִּימָא דְּוָקָא שְׁעוּרִין דְּמָנְתִי עֹמַר מִנָּה: מֵאי קָדָם לְעֹמַר. דְּהִקְנִי מִתְּנִיתִין אִסוּרִין בַּחֲדָשׁ קָדָם קִצְרִתָּהּ עֵמָר אֲבָל לֹא־חַר קִצְרִיהָ שְׂרִי לֹא־כָל חֲדָשׁ בַּהֲאִיר מִזְרַח בָּךְ פִּי' בַּקּוּטְרָם וְזֵהוּ דַּחַק דְּכִינּוּן דְּבַהֲאִיר הַמִּזְרַח תִּלְיָא מִלְּתָא לְמָה לִי לְמִינִיקַט קָדָם קִצְרִיהָ וְעוֹד בְּתַר הָכִי דְּהָאֵמַר בַּשְּׁלֵמָא לְמִ"ד קָדָם הַבָּאֵת עֹמַר הֵינּוּ דָּלָא עֲרִיב וְתַנִּי לָהּ דָּלָא עֲרִיב אֲכִילָה וְקִצְרִיהָ בַּהֲדָדִי מִשּׁוּם דְּקִצְרִיהָ שְׁרִיָא מִמוּצִיא יו"ט וְאֲכִילָה לֹא מִשְׁתַּרְיָא עַד הַקִּרְבַּת הָעֹמַר אֵלָּא לְמַאן דְּאָמַר קָדָם קִצְרִיתָּהּ עֹמַר לִיעֲרַבְיִנְהוּ וְלִתְנִינְהוּ אִסוּרִים בַּחֲדָשׁ וְלִקְצַר לִפְנֵי הָעֹמַר וְהַשְׁתַּח לְזִיבָה נְמִי אִין זְמַנָּס שְׁנֵה דְּלֹא־חַר קִצְרִיתָּהּ עֵמָר שְׁרִיָא קִצְרִיהָ לֹא־לִתַּר וְאֲכִילָה מִתַּסְרָא עַד הֲאִיר הַמִּזְרַח וְדַחַק בַּקּוּטְרָם לְפָדָשׁ דְּמַקְצִירָה עַד הֲאִיר הַמִּזְרַח לֹא חֲשִׁיב דְּזַמְנִין דְּנִקְצַר סָמוּךְ לַעֲלוּת הַשַּׁחַר וְעוֹד קֵשֶׁה אִי הִנֵּה פְּנֵי אִסוּר בַּחֲדָשׁ וְלִקְצַר לִפְנֵי הַפֶּסַח הִנֵּה מִשְׁמַע דְּבִיוִס פֶּסַח שְׂרִי דְּבַשְׁלֵמָא פִי תַנִּי לְהַגְבִּי קִצְרִיהָ נִיחָא דְּבִיוִס הַפֶּסַח יו"ט הוּא וּפְּשִׁיטָא דְאִסוּר לִקְצַר אֲבָל גְּבִי אֲכִילָה לֹא מִתְּנִי לִיה וְנִרְאֶה דְּגֵרָם מֵאי קָדָם לְפֶסַח וְקֹאִי אִהֲא דַתְּנּוּ וְאִסוּר לִקְצַר קָדָם לְפֶסַח ר' יוֹנָה אָמַר קָדָם קִצְרִיתָּהּ עֵמָר וְהָא דְּהִקְנִי קָדָם לְפֶסַח מִשּׁוּם דְּבִי"ט לִיבֹא קִצְרִיהָ וּמִיָּד בְּגִיל ט"ז הוֹצִרִין הָעֹמַר לְהָכִי קִתְּנִי קָדָם לְפֶסַח רַבִּי יוֹסִי בַר זַבְדָּא אוֹמַר קָדָם הַבָּאֵת הָעֹמַר וּפְרִיָךְ תַּנּוּ [אִסוּרִים בַּחֲדָשׁ מִלְּפָנֵי הָעֹמַר כו'] בַּשְּׁלֵמָא לְמִ"ד קָדָם קִצְרִיתָּהּ עֵמָר הֵינּוּ דָּלָא קֹא עֲרִיב וְתַנִּי לָהּ אֵלָּא לְמִ"ד קָדָם הַבָּאֵת הָעֹמַר לְעֲרַבְיִנְהוּ [וְלִתְנִינְהוּ] אִסוּר בַּחֲדָשׁ וְלִקְצַר לִפְנֵי הָעֹמַר:

לֹא חֲשִׁיב מִשּׁוּם דְּזַמְנִין דְּנִקְצַר סָמוּךְ לַעֲלוּת הַשַּׁחַר. וְלִי נִרְאֶה דִּה"ג לִיעֲרַבְיִנְהוּ וְלִתְנִינְהוּ אִסוּר בַּחֲדָשׁ וְלִקְצַר לִפְנֵי הָעֹמַר הוּאִיל וְתַרְנוּיָהוּ אִתְקַס קִצְרִיהָ קִימִי וְלָשׁוֹן שְׂבַסְפָּרִים תַּשְׁיֹא לִי דְאִי הָנִי לִפְנֵי הַפֶּסַח הִנֵּה מִשְׁמַע דְּבִיוִס הַפֶּסַח שְׂרִי וְאִף עַל גַּב דְּהָקָם קִצְרִיתָּהּ עֵמָר הוּא דְּבַשְׁלֵמָא פִי תַנִּי לָהּ גְּבִי קִצְרִיהָ נִיחָא דְּבִיוִס הַפֶּסַח יוִס טוֹב הוּא וּפְּשִׁיטָא דְאִסוּר לִקְצַר אֲבָל גְּבִי אֲכִילָה לֹא מִתְּנִי לִיה:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

גוֹלְבָּא, שִׁיפוֹן – דִּישָׁרָא, שִׁיבוּלָת שׁוּעַל – שְׁבָלִי תַעֲלָא. הָנִי – אִין, אוֹרִז וְדוֹחֵן – לֹא.‏ ⁽ⁿ⁾ מָנָא הָנִי מִיַּלְי? אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אֲתֵיָא "לְחָם" "לְחָם" מִמַּצָּה. בְּתִיב הָכָא: "וְהִיָּה בְּאֶכְלָכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ", וּבְתִיב הֶתֶם: "לְחָם עֲנִי". וְהֶתֶם גּוֹפָה מְנַלֵּן? אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, וְכֵן תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, וְכֵן תֵּנָא דְּבִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: אָמַר קִרָא "לֹא תֹאכַל עֲלִיו חֶמֶץ שְׂבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלִיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי" – דְּבָרִים הַבָּאִים לִיַּדִּי חִימוּץ אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יָדִי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, יֵצְאוּ אֵלָיו שְׂאִין בָּאִין לִיַּדִּי חִימוּץ אֵלָּא לִיַּדִּי סִיחָחוֹן. וּמַצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה. תֵּנָא: הַתְּבוּאָה וְהַקִּמָּחִים וְהַבִּצִּיקוֹת מַצְטַרְפִּין זֶה עִם זֶה. לְמֵאי הִלְכְּתָא? אָמַר רַב בַּהֲנָא: לְעֲנִין חֲדָשׁ. רַב יוֹסֵף אָמַר: לְעֲנִין חֶמֶץ בַּפֶּסַח. רַב פִּפְּא אָמַר: לְעֲנִין מַעֲשֶׂר שָׁנִי, דְּאִי אֲכִיל לִיה חוּץ לַחוּמָה – לְחִי. "רַבָּא אָמַר: לְעֲנִין טוּמְאַת אֲכָלִין, וְהָא קֹא מִשְׁמַע לָן: דְּתְבוּאָה וּקִמָּחִין דּוּמְיָא דְּבִצִּיקוֹת – מָה הֶתֶם אוּכְלָא בְּעִינִיהָ, אִף הָכָא נְמִי אוּכְלָא בְּעִינִיָּה. וְהִתְנַיָּא: חֲטָה, בִּין קְלוּפָה בִּין שְׂאִינָה קְלוּפָה – מַצְטַרְפַּת; שְׁעוּרָה, קְלוּפָה – מַצְטַרְפַּת, שְׂאִינָה קְלוּפָה – אִין מַצְטַרְפַּת. ⁽ⁿ⁾ אִינִי? וְהָא תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: "עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזְרַע" – בְּדֶרֶךְ שְׁבִי אָדָם מוֹצִיִּיאִין לְזָרִיעָה: חֲטָה בַּקְּלִיפְתָּהּ, וּשְׁעוּרָה בַּקְּלִיפְתָּהּ, וַעֲדָשִׁים בַּקְּלִיפְתָּהּ. לֹא קִשְׁיָא, הָא בְּלַחוּת, הָא בִּיבֻשׁוֹת. וְאִסוּרִין בַּחֲדָשׁ מִלְּפָנֵי הַפֶּסַח, מָנָא הָנִי מִיַּלְי? אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אֲתֵיָא "לְחָם" "לְחָם" מִמַּצָּה. וְלִקְצוֹר לִפְנֵי הָעוֹמַר, מָנָא הָנִי מִיַּלְי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲתֵיָא "רֹאשִׁית" "רֹאשִׁית" מִחֻלָּה. 'מֵאי קוּדָם לְעוֹמָר? רַבִּי יוֹנָה אָמַר: קוּדָם קִצְרִיתָּהּ עוֹמָר, רַבִּי יוֹסִי בַר זַבְדָּא אָמַר: קוּדָם הַבָּאֵת הָעוֹמָר. תַּנּוּ: אִסוּרִין בַּחֲדָשׁ לִפְנֵי פֶסַח, וְלִקְצוֹר לִפְנֵי הָעוֹמָר. בַּשְּׁלֵמָא לְמַאן דְּאָמַר קוּדָם הַבָּאֵת הָעוֹמָר – הֵינּוּ דָּלָא קֹא עֲרִיב לָהּ וְתַנִּי לָהּ. אֵלָּא לְמַאן דְּאָמַר קוּדָם קִצְרִיתָּהּ עוֹמָר, לִיעֲרַבְיִנְהוּ וְלִיתְנִינְהוּ: אִסוּרִין בַּחֲדָשׁ וְלִקְצוֹר לִפְנֵי הַפֶּסַח! אֵלָּא, אִי אִיתְּמַר – אֲסִיפָא אִיתְּמַר: אִם הִשְׁרִישׁוּ קוּדָם לְעוֹמָר – הָעוֹמָר מִתִּירָן. מֵאי קוּדָם לְעוֹמָר? רַבִּי יוֹנָה אָמַר: קוּדָם הַבָּאֵת הָעוֹמָר, רַבִּי יוֹסִי בַר זַבְדָּא אוֹמַר: קוּדָם קִצְרִיתָּהּ עוֹמָר. אָמַר לִיה רַבִּי אֱלִעֶזֶר

לְרַבִּי

אִין הָנִי חֲמֵשֶׁת מִיָּנִין מַצְטַרְפִּין וְחִיבִין בְּחֵלָה: אֲרִז וְדַחַן לֹא יֵצֵא בָּהֶן יָדִי חוֹבָתוֹ מִשּׁוּם מִנָּה: הַתְּבוּאָה חֲטִים מִמֶּשׁ קָדָם טְחִינָה: לְעֲנִין חֶמֶן מַצְטַרְפִּין לְכַוִּית דַּחַטוּין נְמִי מִחֲמָצִין אִם שָׂרָאן בְּמִיִּס: מַה הָתֵם בָּצַק אוּכְלָא בְּעִינָה לְאִפּוּקִי קִלְפֹת שְׁעוּרִים וְסָבִין שְׂבַקְמַחִין דָּלָּאו אוּכְלִים נִינְהוּ וְלֹא מַצְטַרְפִּי לְבִבְיָה: וְהַתְנַיָּא בְּנִיחוּתָא: קִלְפֹת חֲטִים דָּקָה וְרַכָּה הִיא וּרְאוּיָה לֹא־כָל לְפִידָךְ מַצְטַרְפַּת: שְׁעוּרָה שְׂאִינָה קְלוּפָה אִינָה מַצְטַרְפַּת עַם שָׂאֵר אוּכְלִין לְבִבְיָה וְאֲפִי' אֲבָל שְׂתוּכָה מִשּׁוּם דְּקִלְפָּה מַפְסַקַת וְלֹא נִנְוָעִים אֲכָלִין אֲהַדְגִי לְהִיֹּת חֲבוּר: וְהַתְנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אֲשֶׁר יִזְרַע מִשְׁמַע בְּדֶרֶךְ שְׁבִי אָדָם מוֹצִיִּיאִין לְזָרִיעָה שְׂאִין מִקְפִּידִין אִם הִלְפְּתוּ כּוּבַבְתּוּ בָךְ הֵם מַצְטַרְפִּין לְטַמְאָה דְּשׁוּמַר הֲאֵכֵל מַצְטַרְף עִמּוֹ וּמַהֲאִי קִרָא נִקְרָא לָן בַּהֲעוֹר וְהַרְטָב (חֲלִין קִיז:). לַחוּת מַצְטַרְפוּת דְּשׁוּמַר הוּא: יבֻשׁוֹת לֹא הֵנִי שׁוּמַר דְּמַפְרַכִּי וְנִפְלִי ע"יֹא לַחוּת חוּזָא קִלְפָתוֹ לֹא־כָל דְּשִׁין רַבּוֹת הֵן וְזֵה שְׁמַעְתִּי וְלָשׁוֹן שְׂשַׁמְעִתִּי תַשְׁיֹא לִי הֵא דְּקִימָא לָן (שָׁס). שׁוּמְרִין מַצְטַרְפִּין לְטַמְאֵת אוּכְלִין: לָחַס לָחַס לָחַס קִלִּי וְכִרְמֵל (וַיִּקְרָא כ"ג:י"ד) מַה מִּנָּה חֲמֵשֶׁת מִיָּנִין וְלֹא אֲרִז וְדַחַן אִף חֲדָשׁ נְמִי חֲמֵשֶׁת מִיָּנִין וְתוֹ לֹא: מֵאי קָדָם לְעֹמַר דְּהִקְנִי מִתְּנִיתִין וְאִסוּרִין בַּחֲדָשׁ לִפְנֵי הָעֹמַר: קָדָם קִצְרִיתָּהּ עֵמָר אֲבָל לֹא־חַר קִצְרִיתָּהּ עֵמָר שְׂרִי לֹא־כָל חֲדָשׁ בַּהֲאִיר הַמִּזְרַח וְקֵשֶׁה דְּמִקְצִירָה עֵמָר וְהָא דְּהִקְנִי קָדָם לְפֶסַח הִנֵּה מִשְׁמַע דְּבִיוִס הַפֶּסַח שְׂרִי דְּבַשְׁלֵמָא פִי תַנִּי לְהַגְבִּי קִצְרִיתָּהּ עֵמָר וְהָא דְּהִקְנִי קָדָם לְפֶסַח מִשּׁוּם דְּבִי"ט לִיבֹא קִצְרִיתָּהּ עֵמָר הֵינּוּ דְּלֹא עֲרִיב אֲכִילָה וְקִצְרִיהָ פִי תַנִּי לָהּ אֵלָּא לְמִ"ד קָדָם הַבָּאֵת הָעוֹמַר וְלִקְצַר לִפְנֵי הָעֹמַר דְּמִשְׁמַע לֹא־חַר הַפֶּסַח שְׂרִי מִיָּד דְּקִצְרִיתָּהּ עֵמָר הֵינּוּ דָּלָא לְר' יוֹנָה לְעֲרַבְיִנְהוּ וְלִתְנִינְהוּ אִסוּר בַּחֲדָשׁ וְלִקְצַר לִפְנֵי הַפֶּסַח הִנֵּה מִשְׁמַע דְּבִיוִס הַפֶּסַח שְׂרִי וְאִף עַל גַּב דְּהָקָם קִצְרִיתָּהּ עֵמָר הוּא דְּבַשְׁלֵמָא פִי תַנִּי לָהּ גְּבִי קִצְרִיהָ נִיחָא דְּבִיוִס הַפֶּסַח יוִס טוֹב הוּא וּפְּשִׁיטָא דְאִסוּר לִקְצַר אֲבָל גְּבִי אֲכִילָה לֹא מִתְּנִי לִיה:

מסורת הש"ס
א סוכה לה; פסחים לה. ב חולין קיט; חולין קיז: ג פסחים לה.
גליון הש"ס
גמ' רבי יונה אמר קודם הבאת עומר. ע"י טורי אבן ר"ה דף י ע"ב ד"ה כל הרכבה:
תורה אור השלם

ומהו באגללם מלחם הארץ תרימו תרומה ליתנה [במדבר טו, יט]

וכי יפל מנגלתם עלי־קל־זרע זרוע אשר יִזְרַע סְהוֹר תוֹא [ויקרא יא, לו]

לא־תֹאכַל עֲלִיו חֶמֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל־עֲלִיו מִצּוֹת לָחֶם עֲנִי כִי תִזְוִין יֵצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִטְעוֹן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ [דברים טו, ג]

וְלָחֶם וְקִלִּי וְכִרְמֵל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבִּיאֲכֶם לְדוּרְתִּיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתִיכֶם [ויקרא כג, יד]

ראשית ערשתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן כן תרימו אתה [במדבר טו, כ]

דבר אל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ (וּבִבְאֵתֶם אֶת־עֹמֶר רֹאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל־הַפֶּחַן [ויקרא כג, י]

מסורת הש"ס
 א פסחים נו; תוספתא פסחים
 ב משנה פסחים
 ג פסחים נה;
תורה אור השלם
ואם-תִּקְרֹיב מִנַּחַת בָּבוּרִים לַיהוָה אֲבִיב קָלִי כֹאשׁ גֶּרֶשׁ כְּרָמֶל תִּקְרֹיב אֶת מִנַּחַת בָּבוּרֶיךָ [ויקרא ב, יז] שבעה שבעת תספֿר־לָךְ מִהַחֵל חֲרָמֶשׁ בַּקֹּפֶה תַּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבָעוֹת [דברים טז, ט] וְחַג הַקִּצִּיר בָּבוּרִי מַעֲשִׂיךְ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג הָאֶסָף בָּצֵאת הַשָּׂנָה בְּאַסְפָּךְ אֶת־מַעֲשִׂיךְ מִן־הַשָּׂדֶה [שמות כג, טז] דָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בִּי־תְבֹאֲוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נוֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קִצְיָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת־עֹמֶר רֹאשִׁית קִצְיֹכֶם אֶל־הַכֹּהֵן [ויקרא כג, י]

לְרֵבִי יֵאֻשִׁיָּה דְּדָרְהָ שְׁהִיָּה בְּדוּרֹו וְכֵן גִּינֹו שְׁמַתִּיר בְּהַשְׁרָשָׁה שְׂאֵם הַשָּׂרִישׁ קִדָּם לְעֹמֶר עֹמֶר מִתִּיר וְאֵע"נ קֵלָא גְדֵל כְּלוּם: מַגְלֹן בְּתַמְיָה: דְּכַתִּיב אֲבִיב קָלִי כֹאשׁ (וַיִּקְרָא בִ'י"י"ו) מִדְּהֶאֱמֵר מִן הָאֲבִיב הֵבֵא הָעֹמֶר: מִכְּלָל דְּאִכָּא קֵלָאו אֲבִיב וְקָשְׁרִי לִיָּה עֹמֶר דְּהָא לֹא מִמַּעֲטָה קֵרָא אֱלָא מִהֲבָאת הָעֹמֶר לְחוּצִיָּה: וְקִדְרִיָן דְּלֵמָא קֵלָאו אֲבִיב שָׂרִי וְלַעֲוֹלָם שְׁהִיבֵא שְׁלִישׁ אֲכָל תְּבוּאָה שְׁלֹא הִיבִיאָה שְׁלִישׁ לֹא שָׂרִי לָהּ עֹמֶר אֲבִיב מִבְּשַׁל כָּל צִרְכּוֹ: מִכְּלָל דְּאִכָּא קֵלָאו בַּר חֲרָמֶשׁ וְהִינוּ שְׁלֹא הִיבִיא שְׁלִישׁ דְּאִי הִיבִיא שְׁלִישׁ בַּר חֲרָמֶשׁ הוּא וְשָׂרִי לִיָּה עֹמֶר דְּהָא לֹא מַעֲטָה אֱלָא מִחֲרָמֶשׁ: וְקִדְרִיָן דְּלֵמָא קֵלָאו בַּר חֲרָמֶשׁ שָׂרִי וְלַעֲוֹלָם דְּהוּא כִּבְר שַׁחַת וְרָחִיז לְמֵאכָל בְּהִמָּה אֲכָל הַשְׁרָשָׁה לֹא שָׂרִי: קָמָה מִהַחֵל חֲרָמֶשׁ בְּקָמָה: מִכְּלָל דְּאִיכָּא קֵלָאו קָמָה שְׂאִין לוֹ קָמָה וְהִינוּ הַשְׁרָשָׁה: אֲדָם שְׂגָלָה מַעֲט לְכוּף רֹאשׁוֹ בְּצִד הָעֶקֶר כִּמְנֹ (וְשִׁעִיָּה נ"ח:ה')

הַלְכוּף בְּאִגְמוֹן רֹאשׁוֹ: אֲשֶׁר תִּזְרַע וְחַג הַקִּצִּיר בָּבוּרִי מַעֲשִׂיךְ אֲשֶׁר תִּזְרַע (שְׁמוֹת כ"ג:ט"ט') מַשְׁעַת זְרִיעָה שָׂרִי וּבִשְׁמִי הַלֶּחֶם כְּתִיב וְאִזְרִיעָה דְּעֹמֶר קָלִי דְּשָׁמִי הַלֶּחֶם לֹא שָׂרִי לְמַקְדֵּשׁ אֱלָא תְּבוּאָה דְּשָׂרִי עֹמֶר לְהָדִיט שָׂרִי שְׁמִי הַלֶּחֶם לְמַקְדֵּשׁ: סוּגְרִי תְלִמְיָזִי חֲכָמִים עַל גֵּם סוּד ה' יוֹרְאִיו (תְּהִלִּים כ"ה:י"ב) ל"א רַב כִּפָּא רַמִּי שְׂכָרָא הָוֵה בְּדִאֲמִרְיָן בַּפְּסָחִים (דף קיג.) אִי לֹאו דְרַמְאִי שְׂכָרָא לֹא אֲעֻמְרִי וְסוּגְרִי מַקְרִי בְּדִאֲמִרְי' הָתֵם תַּמְרִי בְּאֲכָלָךְ אֲבִי סוּדָנָא רְהוּט וְאִמְאִי קָרוּ לִיָּה סוּדָנָא סוּד נָהֵא שְׁמַעֲשַׁכְתּ וּגְמוּלוֹת חֲסָדִים: בַּשָּׂדֶה כְּתִיב עַד שְׂיֵהֵא נִקְלָט וְנִשְׂרַשׁ בַּשָּׂדֶה: מִתְנַי' קוּצְרִין בֵּית הַשְּׁלַחִין שְׁבַעֲמֵקֻיָּם מִפְּנֵי שְׁמַפְסִידִים מִהַר וְעוֹד דְּרַעוֹת הֵן וְאִין אִסוּר בַּקִּצְרִיָּה: מִמַּר לְקִצֵּר שַׁחַת קִדָּם לְעֹמֶר לְהַכְבִּיל לְבַהֲמָתוֹ: אִימַתִּי בְּזִמָּן שְׁהִתְחִיל לְקוּצְרָה לְצַרְךָ בְּהִמָּה עַד שְׁלֹא הִיבִיאָה שְׁלִישׁ קוּצֵר אֲף מִשְׁהִיבִיאָה שְׁלִישׁ: אֲף יִקְצֵר יִתְחִיל לְקִצֵּר וַיֵּאֲכִיל לְבַהֲמָתוֹ מִשְׁהִיבִיאָה שְׁלִישׁ: קוּצְרִין מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת שְׁלֹא יִפְסְדוּ לְפִי שְׂאֻתָּהּ תְּבוּאָה אִינֵיה רֹאשִׁיה לְעֹמֶר בְּדִאֲמִרְיָן פ' כָּל הַקִּרְבָּנוֹת (לְחֻמָּן מִנְחוֹת פה.) אִין מִבִּיאִין לֹא מַצִּית הַשְּׁלַחִין וְלֹא מַשְׁהֵה הַאִילָן וְאִמְרִיָּין בְּשִׁמְעָתוֹן מִמַּקּוּם שְׂאִי אִתֵּה מִבִּיא אִתֵּה קוּצֵר. ל"א מִפְּנֵי הַנְּטִיעוֹת מִשׁוּם כְּלָאִים וְלִהְיִי נִקְט גְּטִיעוֹת מִשׁוּם אֹרֻחָא דְמַלְתָּא פְּעֻמִּים שְׂאֲרָם זֹרַע תְּבוּאָה וְאִין שֵׁם גְּטִיעוֹת וְאֲחֵר זִמָּן עוֹלוֹת שֵׁם גְּטִיעוֹת מֵאֲלִיָּהוּ וְצִרְיָן לְקִצֵּר אֵת הַרְעִים מִשׁוּם כְּלָאִים: וּמִפְּנֵי בֵּית הָאֲכָל שְׂאִין לָהֶם מַקּוּם פְּנוּי לִשְׂב בְּרַחֲבָה לְצַרְךָ בְּרַפְת רַחֲבָה בְּדִאֲמֵר כַּפ"ק דְּכַתְּבֹתָ (דף ח:)

אֲחִינוּ הַקְּדוּשָׁעִים כו': וּמִפְּנֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שְׂאִין מַקּוּם לִשְׂב לְתַלְמִידִים דְּהֵי קִצֵּר מַצָּה נִינְהוּ: כְּרִיכּוֹת אֲלַמִּים חֲשׂוּרִים: צְרִיתִים בְּלֹא קָשׁוּר שְׁקוּרִין וַיִּבְל"ש: מִן הָקָמָה שְׁתַּהֲא קִצְרָה לְשִׁמָּה בְּדַכְתִּיב (דְּבָרִים ט"ז:ט') מִהַחֵל חֲרָמֶשׁ בְּקָמָה: לֹא מִצָּא בְּסִבְרָה נִקְצֵר הַכֵּל: מִן הַלֵּחַ דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא כג) כְּרָמֶל רַךְ וַיִּמַּל: לְקִצֵּר בְּפִלְיָה בְּדִאֲמֵר בְּרִישׁ בְּרִיָּין: גַּמ' וְקִצְרְתֶּם אֶת קִצְרָה וְהִבַּאתֶם אֶת עֹמֶר (וַנּו') דְּמַשְׁמַע שְׂכִיכּוֹל לְקִצֵּר קִדָּם הִבָּאת הָעֹמֶר וּכְתִיב רֹאשִׁית הַקִּרְכָּם דְּמַשְׁמַע שְׁתַּהֲא רֹאשִׁית לְכָל הַקִּצְרוֹת: מִמַּקּוּם שְׂאִתֵּה יִכּוֹל לְהִיבִיא עֹמֶר: אִי אִתֵּה קוּצֵר קִדָּם לְעֹמֶר: וְאִימָא מִמֵּין שְׂאִי [אִתֵּה מִבִּיא] אִתֵּה קוּצֵר חֲטוּין וְכַפְּמִין וְשַׁפְלָת שׁוּעַל וְשִׁפּוֹן שְׁמַרְר לְקִצֵּר קִדָּם לְעֹמֶר בְּהִרִי אִין הָעֹמֶר בֹּא מִהֶם: מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאֲמַר לְעִיל אֲתִירָא רֹאשִׁית מַחֲלָה: מֵאֵן שְׁמַעַת לִיָּה דְמַחוּ וְלֹא מַחוּ בְּדִקְדָּנִי בְּתַמְיָתוֹן וְלֹא מַחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים: רַבִּי יִהוֹדָה הִיא בְּדַמְרַשׁ לְחֻמָּן: מִרְּפִיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם עַל אֲרַבְּעָה עֶשֶׂר בְּנִיָּסן דְּסִבְרִי לֹאוּ מֵלֹאכָה חֲשׂוּבָה הִיא: וְכוּרְכִין אֵת שְׁמַע מִפְּרַשׁ בַּפְּסָחִים בְּמַקּוּם שְׁנָהּגוּ שְׁהִי אֹמִירִים שְׁמַע יִשְׁכָּרָל וְלֹא הִי מִפְּסִיחִין לְתַן רוּחַ בִּין תְּכָה לְתַכָּה: לְפָנֵי הָעֹמֶר כו' וְאֵע"ג דְּאֲמַר רַבִּי מֵאִיר לְעִיל (מִנְחוֹת דף סז:) מוּצְאִין שׂוּקִי וְיוֹשְׁלִים מְלֵאִין קַמַּח וְהָלִי שְׁלֹא בִרְעוֹן חֲכָמִים דְּגִזַּר דְּלֵמָא אֲתִי לְמִכַּל מַנָּה הָתֵם הוּא דְּעַסְמִיךְ בַּהּ טוּבָא בַּקִּצְרָה וְטוּחִינָה וְהָלִי וְהִדְקָהּ וְעוֹד שְׁלֹא בְּמַקּוּם פְּסוּלָא הָוֵה אֲכָל אֲנָשִׁי וְרִיחוֹ דְּפִסְיָדָא אִיכָּא וְקִצְרָה לְחוּצָה שְׂרִינִין לָהּ מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר דְּבִרְעוֹן חֲכָמִים הוּא תַדַּע מִקְּדָלָא שָׂרִי גְדִישָׁה:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

לֹא פוֹקִי רַבִּי יֵאֻשִׁיָּה הַגָּדוֹל שְׁהִיָּה תֵנָּא: קוּצְרִין בֵּית הַשְּׁלַחִין. פִּרְשָׁתִּי לְעִיל: מִרְּפִיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם. בְּפִרְקָא מַקּוּם שְׁנָהּגוּ

(פְּסָחִים דף נו.) מִפְּרַשׁ דְּמַנְחִי בְּפִרְכָּא דִּיכְרָא בְּגוּ נִקְוִבְתָּא וְתַמָּה דְּהָתֵם לְעִיל (מִנְחוֹת דף נג.) אֲמִרְיָן גְּבִי רַבִּי אִילְעִי חֹז בְּפִנְיִיתָא בְּשַׁבִּיעִית בְּדִנְסָחֲנִי חֹז וּפִרַשׁ בַּקּוּנְטֵרָם שֵׁם דְּקָלִים זְכָרִים שְׂאִין נוֹשְׂאִין פְּרוֹת לְכָךְ נִרְאֵה אִיפְכָּא דְנִסְחָנִי הֵם הַנְּקֻבּוֹת אֲכָל הַזְּכָרִים עוֹשִׂים פְּרוֹת וּבְצִרוֹן פִּי' בְּצַרְךָ נִסְחֹן דְנִסְחָנִי הֵם הַחֲמָרִים חֲטוּיִם שְׁבַקְטוּנְתוֹן הֵם מִתְּנוּקוּן וּבְשִׁגְגָלָיו נִשְׁשִׁין מָרִים כְּשִׁין שְׂכָדִים מָרִים כְּכוּף פ"ק דְּחֵלִין (דף פה:) וְלָכֵךְ מַסַּר לְחַגְרוּ פֹן יִפְסְדוּ וּמִקְרִיבִין דְּקָלִים פִּי' בְּצִרוֹךְ שְׁהֵם דְּקָלִים נְקֻבּוֹת שְׁמַתְחֵאִים לְזַכֵּר וּמֵאִיר פְּרוֹתוֹ עַד שְׁמִיבִאִין זָכֵר וְכוּרְכִין כּוּ וּמִשְׁתַּמְרִין פְּרוֹתוֹ וְשִׁמָּא זִנְחָא דְּקָלִים דְּנוּחִים לְאִבָּד יוֹתֵר דְּאֲמַר בַּמִּדְרָשׁ מִה מַמָּר זוּ יֵשׁ לָהּ תַּלְתֵּי אֲף יִשְׁכָּאֵל יֵשׁ לָהֶם תַּלְתֵּי לְעֻשִׁית רַעוֹן אֲבִיבָהּ שְׁבַשְׁמִים וְאֲמַר בְּדָקֵל וְרִיחוֹ מַעֲשֵׂה בְּאִחָד שְׂכָרָה דְקַל אֲחָד אֲמַר לָהֶם לְדָקִלִים שְׂפִירִיחוּ מִתַּלְתֵּי וְהִיבִיא וְחוּר מִדְּקַל אֲחָד מִיִּרְיָחוֹ וְהִרְפִּיב כּוּ וְנָטַעַן פְּרוֹת בְּכַתְּחֵלָה: וְכוּרְכִין אֵת שְׁמַע. בְּפִרְקָא מַקּוּם שְׁנָהּגוּ (פְּסָחִים נו.) מִפְּרַשׁ הִיבִי עֲבָדִי אֲמַר רַב יִהוֹדָה אֲמַר שְׁמוּאֵל וְלֹא הִי מִפְּסִיחִים וְנִרְאֵה לְפִרַשׁ דְּלֹא הִי מִפְּסִיחִין בִּין יִשְׁכָּאֵל לְשֵׁם שְׁלֹא יֵהֵא נִרְאֵה כְּאוֹמַר לְיִשְׁכָּרָאֵל שִׁיִּשְׁמַע אֵת הַשֵּׁם וּפְסָטָה דְּקָרָא הִינוּ שְׁמַע יִשְׁכָּרָא כִּי ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֲחָד וּבִירוּשָׁלַיִם אֲמִרְיָן שְׁלֹא הִי מִפְּסִיחִין בִּין תְּכָה לְתַכָּה וְיֵשׁ מִי שְׂאוֹמַר שְׁלֹא הִי מִפְּסִיחִין בִּין אֲחָד לְבָרִיו:.... וְקוּצְרִין לְפָנֵי הָעֹמֶר. יֵשׁ סְפָרִים שְׂכַתִּיב בְּהֵן בְּדַבְרֵי רַבִּי מֵאִיר קוּצְרִין וְגוֹדִשִׁין וְכוּ בַּתּוֹסְפָתָא וּבְשָׁלֹא בִרְעוֹן חֲכָמִים תַּנְתָּא וְנוֹתַנִין פְּאֵה לְזַרְךָ וְלֹא יִתְכּוּ כָּלָל חֲזָא מִקְּדָלָא פְּרִין עָלָה שְׁשֵׁה שְׂבַעָה הִיוּ וְעוֹד כִּי זִנְך מֵאֵן שְׁמַעַת לָהּ דְּאֲמַר מַחוּ וְלֹא מַחוּ הָוֵה לִיָּה לְמַדְּךָ מֵאֵן שְׁמַעַת לָהּ דְּאֲמַר גּוֹדִשִׁין לְפָנֵי הָעֹמֶר שְׁלֹא בִרְעוֹן חֲכָמִים רַבִּי יִהוֹדָה:

מִתִּירִין

אֲחִינוּ הַקְּדוּשָׁעִים כו': וּמִפְּנֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שְׂאִין מַקּוּם לִשְׂב לְתַלְמִידִים דְּהֵי קִצֵּר מַצָּה נִינְהוּ: כְּרִיכּוֹת אֲלַמִּים חֲשׂוּרִים: צְרִיתִים בְּלֹא קָשׁוּר שְׁקוּרִין וַיִּבְל"ש: מִן הָקָמָה שְׁתַּהֲא קִצְרָה לְשִׁמָּה בְּדַכְתִּיב (וַיִּקְרָא כג) כְּרָמֶל רַךְ וַיִּמַּל: לְקִצֵּר בְּפִלְיָה בְּדִאֲמֵר בְּרִישׁ בְּרִיָּין: גַּמ' וְקִצְרְתֶּם אֶת קִצְרָה וְהִבַּאתֶם אֶת עֹמֶר (וַנּו') דְּמַשְׁמַע שְׂכִיכּוֹל לְקִצֵּר קִדָּם הִבָּאת הָעֹמֶר וּכְתִיב רֹאשִׁית הַקִּרְכָּם דְּמַשְׁמַע שְׁתַּהֲא רֹאשִׁית לְכָל הַקִּצְרוֹת: מִמַּקּוּם שְׂאִתֵּה יִכּוֹל לְהִיבִיא עֹמֶר: אִי אִתֵּה קוּצֵר קִדָּם לְעֹמֶר: וְאִימָא מִמֵּין שְׂאִי [אִתֵּה מִבִּיא] אִתֵּה קוּצֵר חֲטוּין וְכַפְּמִין וְשַׁפְלָת שׁוּעַל וְשִׁפּוֹן שְׁמַרְר לְקִצֵּר קִדָּם לְעֹמֶר בְּהִרִי אִין הָעֹמֶר בֹּא מִהֶם: מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאֲמַר לְעִיל אֲתִירָא רֹאשִׁית מַחֲלָה: מֵאֵן שְׁמַעַת לִיָּה דְמַחוּ וְלֹא מַחוּ בְּדִקְדָּנִי בְּתַמְיָתוֹן וְלֹא מַחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים: רַבִּי יִהוֹדָה הִיא בְּדַמְרַשׁ לְחֻמָּן: מִרְּפִיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם עַל אֲרַבְּעָה עֶשֶׂר בְּנִיָּסן דְּסִבְרִי לֹאוּ מֵלֹאכָה חֲשׂוּבָה הִיא: וְכוּרְכִין אֵת שְׁמַע מִפְּרַשׁ בַּפְּסָחִים בְּמַקּוּם שְׁנָהּגוּ שְׁהִי אֹמִירִים שְׁמַע יִשְׁכָּרָל וְלֹא הִי מִפְּסִיחִין לְתַן רוּחַ בִּין תְּכָה לְתַכָּה: לְפָנֵי הָעֹמֶר כו' וְאֵע"ג דְּאֲמַר רַבִּי מֵאִיר לְעִיל (מִנְחוֹת דף סז:) מוּצְאִין שׂוּקִי וְיוֹשְׁלִים מְלֵאִין קַמַּח וְהָלִי שְׁלֹא בִרְעוֹן חֲכָמִים דְּגִזַּר דְּלֵמָא אֲתִי לְמִכַּל מַנָּה הָתֵם הוּא דְּעַסְמִיךְ בַּהּ טוּבָא בַּקִּצְרָה וְטוּחִינָה וְהָלִי וְהִדְקָהּ וְעוֹד שְׁלֹא בְּמַקּוּם פְּסוּלָא הָוֵה אֲכָל אֲנָשִׁי וְרִיחוֹ דְּפִסְיָדָא אִיכָּא וְקִצְרָה לְחוּצָה שְׂרִינִין לָהּ מוֹדָה רַבִּי מֵאִיר דְּבִרְעוֹן חֲכָמִים הוּא תַדַּע מִקְּדָלָא שְׂרִי גְדִישָׁה:

עא.

עין משפט נר מצוה
א מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יג:
ב מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' טו:
ג מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' טז:
ד מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' טז:
ה מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:
ו מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:
ז מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ו:
ח מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

רבינו גרשום

דדריה: בן גיל מכלל דיש זקן וממנו: דכתיב אביב קלוי תקרוב. לאז מכלל דאיכא ללאז אביב ואיעו ראוי להקרוב ומאי טיה גשרס וקאשר ליה עומר: ללאז בר חרמש הא. היינו נעשרת: ולעולם שחת. דלעו ראוי לחרמש לאדם: ללאז קמה. וייעו עשרת: אדם. היינו לאחר ששחרס ונתגדל כמעט ירח כדי לטוף ראשו וייעו קודם ללחיה שחת: אלא אמר רבא מהבא חג הקציר בכורי מעשין אשר תרע משעת זריעה מתיר: סוטי. ת"ח כלומר סוד ה' ליראיו: שדה כרוב. מאחר שנאחז בשדה דהיינו הערסה: כתיב אחד או' וקצרתם את קצירה. למשמע דמותר לקצור קודם העומר: וכתיב ראשית קצירכם. למשמע דאסור לקצור קודם העומר: ממקום שאי אתה מביא. ומאי טינה בית הללחין לפי שתבואתה יבשה ואנן בעינן כרמל: אתה קוצר. קודם לעומר: ההוא לא מצית אמרת מדר' וינתן. דלמר אחיה ראשית ראשית מחלה כי היכי ללענון חלה כולאה חמשת המיטין חייבין הכא נמי כולאה אסורין לקצור: מרכיבין דקלין כל היום. על י"ד בטיסן דלסבור במלאכה דהא לא הויא מלאכה חשובה: וכורבין את שמע. דלמרי אשר אנכי מעון היום על לבבך וסבדי רבנן אפי' הכי מותר מלא משמע היום על לבבך ולא מחר: וקוצרין לפני העומר. מלא חייסין דלמא אתי למיכל: גמיות. גימולין הבאין לאחר מיכן כדלמרי' במסכת פסחים אבידתו לא הקדישו חרוב וסוקמה אלא לערך קריות: גשר. פירות העושים: ושלא ברעון חכמים. דחייסין דלמא יתלשו מחורב:

עא:

עין משפט
גזר מצוה

א מיי' פג' מהל' מתנות עניים

הל' ב:

ב מיי' פג' מהל' מתנות עניים

הל' ג:

ג מיי' פג' מהל' מתנות עניים הל' ד:

ד מיי' פג' מהל' מתנות עניים

הל' ד:

ה מיי' פג' מהל' מתנות עניים

הל' ה:

ומתירין גמזיות של הקדש. וא"ת ויחללו מנה על שנה פרוטה דזמן הזה שרי אפילו לכתחלה בדימוכח בסוף המקדש שזהו (ערכין דף כט.) וי"ל דאכרוס בקונס וכן יש לפרש מסוקא דשנים אוחזין (פ"מ דף ה) אי נמי דוקא בעלים הוא דיוכול לשמות שנה מנה על שנה פרוטה דאין סבירא שיוכל כל אחד לנקלות הקדש דחברו שנה מנה על שנה פרוטה ויסקונו לשצמו: ונותנין פאה לירק ומחו גידס חבמים. לפי שהיו מפקשעין הפאה ממגשער בדרש פקונט' וא"ת והא פיון דהוי דפפר. פטור ממה נפקש וי"ל דהתנן (פאה פ"ו מ"א) ב"ה אומרים עד שהיה דפפר פין לגנייס פין לגשירים בשמטה ולאפי' לב"ש דאמרי דפפר לגנייס הוי דפפר הבא דפפר בטעות הוא ופאה דפטור לב"ה בדרקשנין בספרי ובא הלוי פי אין לו חלק ונחלה עמן ונא זה שיש לו חלק ונחלה עמן: הנחל והשלוטית. משנה זו במסכת פאה פרק שני ומפרש ביורושלמי בגמרא שלולית כל שהיא מושכת נחל אע"פ שאינו מושך ופריך דהס מפיו דתנינן דרך היחיד דרך הרעים מה צריכא לתא למימר גן אפלו דרך הרעים אינו מפסיה לאין אלא גזר פרוט דקתני בטר דה בבא הכל מפסיון לזרעים ואינו מפסיון לאין אלא גזר והדר פריך מפיון דתנינן שביל הרעים ושביל היחיד מה צרכה ונראה דגדריסין איפכא דזו אינה הנשא דהא אגדריין לאשמועינן דאפילו שביל היחיד מפסיון אבל איפכא פריך שפיר דבין דתנא שביל היחיד שביל הרעים מה צריכא דאי משום אין דסיפא אפי' דרך הרעים לא מפסיון ומשני להוציא דקבוע פיונות החמה ואינו קבוע פיונות הגשמים: דרך הרעים ודרך היחיד. בסוף המוכר פרות (כ"ב ק:) תניא דרך היחיד ד' אמות דרך הרעים ט"ז אמה דרך מעיר לעיר שמהן אמות דרך. ערי מקלט שלשים וצנים אמות: אלא אי אמרת אזי ואזי בהבאת שליש כו'. ואם תאמר ולימא מתני' בהבאת שליש ובדיתא בתבואה העומדת לקצר ויש לומר דהתם אפי' חרש לא מהצי א"נ אהא לא הוה צריך לאשמועינן דבעי חרש א"נ אין לחלק בין הביא שליש לעומדת לקצר: אמור דשמעת לה לרבי יהודה לבהמה לאדם מי שמעת לה. בפרק כל שעה (פסחים דף כג.)

גפי לא תאכלו אחד אסור אכילה ואחד אסור משמע ופריך והכי חדש דכתמאז אמר לא תאכלו ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה ופי' עס בדיקנטרס קוצר לשחת להאכיל לאדם ומאכיל לבהמה והקשה ה"ר ישעיה דורווייני"ש דהבא משמע בהקדו לבהמה אורי ובלה דתא מלתא קתני והא דדנין דתם מהבא דשרי אסויא קמין דקאמר רבי יהודה אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש אלמא שרי אפילו משהביאה שליש: לאדם מי שמעת לה. הא דלא פריך כה"ג לעיל דקאמר ר"מ בשעית ר"ש דאימר דשמעת ליה לר"ש למעשה לאדם מי שמעת לה. הינו לא הביאה שליש דהא לר"מ בלא הביא שליש אורי בדראמקן לעיל ומגמר לאוצר הינו הביאה שליש:

רב יהודה כו' לקלוות דהינו דמציא דשחת שלא הביאה שליש סקצרו לאדם דקלוות לאדם נינהו ואפ"ה לר"ע לא הויא קוצריה: לאוצר שבשל כל צרכו ומקלט ע"מ לאצרו וליישנו: אף במגמר לאוצר ורבי מאיר בשהביא שליש אית לה דקוצריה היא בדרקתני לעיל אכלה חגב וכו':

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

מתירין גמזיות של הקדש שהנאה ענפים של חרוב ושקמה שהיו אומרים אבותינו לא מתירין אלא קורות עקר האילן ואלו נתיר גמזיות והא סבדי אין מעילה בגדולין ולהכי קט חרוב ושקמה דסתמיא לקורות קומי: להאכיל גשר פרות שפחת האילן שגשרו ורבען גזרו שמה יעלה ויתגשש: ונותנים פאה לירק ואין פאה נוהגת בה דכלל אמרו בפאה כל שהיא אכל וגשמו ומכניסו לקוים ואמרינן (שבת דף סח.) מכניסו לקוים למעטוי ירק ובי ירבי פאה מפקעי לה להך פאה ממגשער שלא דמיו: מפסיוןן לפאה לתת שפתי פאות: שלולית מקום שמי גשמים שלולים עס ואם יש עס זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד דההיא שלולית מפסקא להו: ודרך היחיד דרבע אמות: ודרך הרעים ט"ז אמה: ושביל רעים אז יחיד דקבוע פיונות החמה ופיונות הגשמים אי לא קביע לא מפסיון דמקום צר הוא ולא חשבו: והבור דגדה בור שפין שפתי זריעות וכן דגה ניר ודרכ אחר שזרע גשמים פין שפתי צרונות של חטוין: וקוצר לשחת מפסיון לתת פאה לכל אחד בשמגמר בשולו לקצר: וחכ"א אין מפסיון קוצר לשחת אלא א"כ חרש מקום הקרחה והנה ליה דגה ניר אכל לא חרש לא דקוצר לשחת תחלת קוצרה הוא ובי גמר בשולה וקצר ליה לכוליה דגה בגומר קוצרתו דמי ופאה אחת על הכל: רבי מאיר דלא חשיב קוצר לשחת קוצרה בשעית רבי שמעון דאמרי: להא שמעתא דא"ר יוחנן רבי מאיר בשעית רבי שמעון דמתני' דאמרי: אכלה חגב לאמצע דגדי דרך חגב לאכל מלמעלה דרך גמלה לקרסם קנה השפלת מלמטה: רבי מאיר דאמר קוצר לשחת מפסיון בלא חרש הבא מוצי: אי אמרת בשלמא מתניתין דפאה דקתני לשחת מפסיון לר"מ בלא הביא שליש דלאו קוצרה היא ובדיתא דחגב ונמלים דקתני חרש אין לא חרש לא משום דתחלת קוצרה היא בשהביא שליש שפיר ולא ברכי שמעון סבירא לה דאפילו בהביא שליש קאמר רבי שמעון דלשחת לאו קוצרה היא: השתא ומה דתם דקתני קוצר לשחת מפסיון דאדם קא קצר ליה אמר ר"מ לאו קוצרה היא: הבא חגב ונמלים קוצרי לה: לא כל שכן דלא תהוי קוצרה: אלא ר"מ דאמר לא הביא שליש לא הויא קוצרה ובי הביא שליש קוצרה: בשעית ר' יהודה דמתני' דאמרי: מי שמעת לה אפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תהוי קוצרה ור"מ אפילו לאדם בגוון שחת לקלוות נמי אמר דקתני קוצר לשחת ומפסיון ואל קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיון: דאם בן דאף לאדם נמי א"ר יהודה: הוו להו תלתא תנאי במקמי' תנא קמא אומר בהקדו לבהמה ותתא רבי יהודה למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף וקצר לכתחלה מאכיל לאדם משהביא שליש אם בן אתא רבי יהודה לחלק ותימא גן בסנהדרין בפ' זה בוכר (סנהדרין דף פה.) כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובהמה לחלק: אף לאדם נמי לא הויא קוצרה עד שלא הביא שליש: המגמר קוצר שורה ומניח שורה דהוי דגדה מגמר: קלחים לחיס דאי הוו גלגלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחלת קוצרה היא: ואמר

ובי הביא שליש הויא קוצרה: בשעית ר' יהודה דמתני' דאמרי: לאדם מי שמעת לה אפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תהוי קוצרה ור"מ אפילו לאדם בגוון שחת לקלוות נמי אמר דקתני קוצר לשחת ומפסיון ואל קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיון: דאם בן דאף לאדם נמי א"ר יהודה: הוו להו תלתא תנאי במקמי' תנא קמא אומר בהקדו לבהמה ותתא רבי יהודה למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף וקצר לכתחלה מאכיל לאדם משהביא שליש אם בן אתא רבי יהודה לחלק ותימא גן בסנהדרין בפ' זה בוכר (סנהדרין דף פה.) כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובהמה לחלק: אף לאדם נמי לא הויא קוצרה עד שלא הביא שליש: המגמר קוצר שורה ומניח שורה דהוי דגדה מגמר: קלחים לחיס דאי הוו גלגלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחלת קוצרה היא: ואמר

רב יהודה כו' לקלוות דהינו דמציא דשחת שלא הביאה שליש סקצרו לאדם דקלוות לאדם נינהו ואפ"ה לר"ע לא הויא קוצריה: לאוצר שבשל כל צרכו ומקלט ע"מ לאצרו וליישנו: אף במגמר לאוצר ורבי מאיר בשהביא שליש אית לה דקוצריה היא בדרקתני לעיל אכלה חגב וכו':

הקדשו אלא קורות עקר האילן ואלו נתיר גמזיות והא סבדי אין מעילה בגדולין ולהכי קט חרוב ושקמה דסתמיא לקורות קומי: להאכיל גשר פרות שפחת האילן שגשרו ורבען גזרו שמה יעלה ויתגשש: ונותנים פאה לירק ואין פאה נוהגת בה דכלל אמרו בפאה כל שהיא אכל וגשמו ומכניסו לקוים ואמרינן (שבת דף סח.) מכניסו לקוים למעטוי ירק ובי ירבי פאה מפקעי לה להך פאה ממגשער שלא דמיו: מפסיוןן לפאה לתת שפתי פאות: שלולית מקום שמי גשמים שלולים עס ואם יש עס זריעה מכאן ומכאן נותן פאה לכל אחד ואחד דההיא שלולית מפסקא להו: ודרך היחיד דרבע אמות: ודרך הרעים ט"ז אמה: ושביל רעים אז יחיד דקבוע פיונות החמה ופיונות הגשמים אי לא קביע לא מפסיון דמקום צר הוא ולא חשבו: והבור דגדה בור שפין שפתי זריעות וכן דגה ניר ודרכ אחר שזרע גשמים פין שפתי צרונות של חטוין: וקוצר לשחת מפסיון לתת פאה לכל אחד בשמגמר בשולו לקצר: וחכ"א אין מפסיון קוצר לשחת אלא א"כ חרש מקום הקרחה והנה ליה דגה ניר אכל לא חרש לא דקוצר לשחת תחלת קוצרה הוא ובי גמר בשולה וקצר ליה לכוליה דגה בגומר קוצרתו דמי ופאה אחת על הכל: רבי מאיר דלא חשיב קוצר לשחת קוצרה בשעית רבי שמעון דאמרי: להא שמעתא דא"ר יוחנן רבי מאיר בשעית רבי שמעון דמתני' דאמרי: אכלה חגב לאמצע דגדי דרך חגב לאכל מלמעלה דרך גמלה לקרסם קנה השפלת מלמטה: רבי מאיר דאמר קוצר לשחת מפסיון בלא חרש הבא מוצי: אי אמרת בשלמא מתניתין דפאה דקתני לשחת מפסיון לר"מ בלא הביא שליש דלאו קוצרה היא ובדיתא דחגב ונמלים דקתני חרש אין לא חרש לא משום דתחלת קוצרה היא בשהביא שליש שפיר ולא ברכי שמעון סבירא לה דאפילו בהביא שליש קאמר רבי שמעון דלשחת לאו קוצרה היא: השתא ומה דתם דקתני קוצר לשחת מפסיון דאדם קא קצר ליה אמר ר"מ לאו קוצרה היא: הבא חגב ונמלים קוצרי לה: לא כל שכן דלא תהוי קוצרה: אלא ר"מ דאמר לא הביא שליש לא הויא קוצרה ובי הביא שליש קוצרה: בשעית ר' יהודה דמתני' דאמרי: מי שמעת לה אפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תהוי קוצרה ור"מ אפילו לאדם בגוון שחת לקלוות נמי אמר דקתני קוצר לשחת ומפסיון ואל קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיון: דאם בן דאף לאדם נמי א"ר יהודה: הוו להו תלתא תנאי במקמי' תנא קמא אומר בהקדו לבהמה ותתא רבי יהודה למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף וקצר לכתחלה מאכיל לאדם משהביא שליש אם בן אתא רבי יהודה לחלק ותימא גן בסנהדרין בפ' זה בוכר (סנהדרין דף פה.) כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובהמה לחלק: אף לאדם נמי לא הויא קוצרה עד שלא הביא שליש: המגמר קוצר שורה ומניח שורה דהוי דגדה מגמר: קלחים לחיס דאי הוו גלגלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחלת קוצרה היא: ואמר

ובי הביא שליש הויא קוצרה: בשעית ר' יהודה דמתני' דאמרי: לאדם מי שמעת לה אפילו לאדם כי לא הביא שליש לא תהוי קוצרה ור"מ אפילו לאדם בגוון שחת לקלוות נמי אמר דקתני קוצר לשחת ומפסיון ואל קתני קוצר לשחת לבהמה מפסיון: דאם בן דאף לאדם נמי א"ר יהודה: הוו להו תלתא תנאי במקמי' תנא קמא אומר בהקדו לבהמה ותתא רבי יהודה למימר אימתי בזמן שהתחיל עד שלא הביא שליש ואפילו לאדם נמי שרי ורבי שמעון אומר אף וקצר לכתחלה מאכיל לאדם משהביא שליש אם בן אתא רבי יהודה לחלק ותימא גן בסנהדרין בפ' זה בוכר (סנהדרין דף פה.) כל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש ובהמה לחלק: אף לאדם נמי לא הויא קוצרה עד שלא הביא שליש: המגמר קוצר שורה ומניח שורה דהוי דגדה מגמר: קלחים לחיס דאי הוו גלגלי כל צרכן דכ"ע פאה אחת על הכל דתחלת קוצרה היא: ואמר

רב יהודה כו' לקלוות דהינו דמציא דשחת שלא הביאה שליש סקצרו לאדם דקלוות לאדם נינהו ואפ"ה לר"ע לא הויא קוצריה: לאוצר שבשל כל צרכו ומקלט ע"מ לאצרו וליישנו: אף במגמר לאוצר ורבי מאיר בשהביא שליש אית לה דקוצריה היא בדרקתני לעיל אכלה חגב וכו':

רבינו גרשום	
	
ווערען פאה לירק ומיחו טרים. דתנן כל שאור אוכל ונשמר ולקוטעו כאלה חייב משפער. וגזרי דאי ירבי פאה אתי לאפרושי מן ירק דאינו חייב על שאור חייב:	
קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. קודם לעומר בין הביאה שליש בין לא הביאה שלש קוצר לשחת להאכיל לבהמות:	
א"ר יהודה אימתי קוצר לבהמה בזמן שהתחיל לקוצר לבהמה קודם שהביאה שלש קוצר אף לאחר שהביא שלש אבל לא התחיל לא. דכבר ראייה לאדם. ר' שמעון אומר כו':	
ואלו מפסיוןן לפאה. דאם היה שדה גדולה מנאה תבואה ויהי שאל כל אחד אחד ובתוך השדה עבר נחל או שלולית של גמתי' או דרך יחיד שאור רחב (ט"ז) [מ"א] או דרך רבים שאור (רבים שאור) רחב [ט"ז] או שטל רבים שאור צר או שטל יחיד הקבוע או שדה בור או שדה ניר או שדה זמורה או שנקרע לשחת לבהמה בלמענע זו השדה כל אלו מפסיוןן השדה ונריך להניח פאה מה ומזה לבד:	
וחכ"א קוצר לשחת אין מפסיון בשדה לחייבה שתי פאות אלא א"כ חרש בלוחי מקום שקרע לשחת מיד אי הפסקה ווא לא לא:	
ר' מאיר דלא בעי חרש בשעית ר' שמעון אמרה דקסבר ר' שמעון כל שחת לערך בהמה אפי' הביאה שלש לא הייא קוצרה ומותר לפני השומר הבא נמי גבי פאה לא היא קוצרה גמורה דלמיא אתחלתא דקוצרה דהאיכא נראה דנ"ל דלמיא אתחלתא דקוצרה דהאי שדה לחייבה בפאה	

מסורת הש"ס

א תוספתא פאה; משנה פאה; ספרא קדושים פרק ב א; בבא קמא סא.

ב לעיל טז.

ג קידושין מה:

ד משנה פאה

ה פסחים נה:

מסורת הש"ס
א לעיל כא.
 ב תוספתא מגילה; משנה מגילה; מגילה כ: ג תוספתא מנחות
ד שבת קלג; לקמן זו; משנה מנחות; יבמות יד.; לקמן זו.; פסחים טט.; משנה פסחים; פסחים טו.; תוספתא פסחים; משנה שבת
ה מועד קטן ד.; ראש השנה ט.; משנה שביעית; מכות ה: ו תוספתא עירובין; שבת קמז.; עירובין כא.

תורה אור השלם
דבר אלי-בני ישראל ואמרת אליהם כִּי־תבאו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נוֹתֵן לָכֶם וּקְצוּתֶם אֶת־קִצְרֶיהָ וּנְהַבַתֶּם אֶת־עֹמֶר ראשית קצירכם אֶל־הַכֶּהֵן (ויקרא כג, י) ואם־תִּקְרִיב מִנַּחַת בָּבוּרִים לַיהוָה אֲבִיב קָלוִי כָאֵשׁ נִרְשׁ כַּרְמֶל תִּקְרִיב אֶת מִנַּחַת בִּכּוּרֶיךָ (ויקרא ב, יד)
ששת ימים תעבד וביים השביעי תשבת כחריש ובקציר תשבת [שמות לד, כא]

ר"מ סבר לה כר"ע בחדא בלא הביא שליט ופליג עלי' בהביא שליט: סבר לה פותה בחדא. בכה"ג הנה

מ"ט חאבל ואפית המדרש חאי דנטושה נפקא לן גדלעיל ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר ומפית האילן אין מביאין עמר [בדאמרין] בפי' כל קרצנות (לקמן מנחות דף פה.) ללשאנא דפרשית

לעיל משום פלאים מהדר אף אנטויעות: קצירכם ראשית קצירכם (ויקרא כ"ג:י') לקצירכם תהא זו ראשית ולא לקציר מצנה: מה ת"ל והא בתיב בסיפה דקרא תקריב מנסת בכורין: מן הקמה דכתיב חרמש בקמה: מן הלח דכתיב פרמל: בלילה גדלממן בריש פרקין אי אתה מוצא תמימות אלא אי"ב אתה מתחיל מעשרב: כל שהוא אף מן העמרים: מ"מ אף מן הרחוק מירושלים: ולהקטיר חלבים מה שמתעבט מן המנבח מחזיר כל הלילה: שמצותו כל היום בגון שחיטה וזריקת דמים דכתיב (ויקרא ז':ט"ח) ביום ציתו את בני ישראל וגו': מה דיום בלילה לא דקדשים ששחטן בלילה פסולין דאמר במסכת גזה (דף מ.) זאת היא העלה הכי אלו מעוטין פרט לבששחטה בלילה פסולה כו' בפרק יוצא דפן (שס): אם יש אחרת אפילו במחצר מביאין אחרת תחפיה וקוצרין וטוחנין אותה ביום שלא יאמרו מפר להקריב מנסה טמאה ואפי' גיחדי: שנקצר שלא במצותו פסול (הלכה) ומצות קצירה בלילה ולא ביום הלכך הא דמגי לעיל נקצר ביום פשר רבי היא והא דתנאי פסול רבי אלעזר ברבי שמעון: [רבו על אבינ] ר"ש תלמידו של ר"ע בדאמר ביבמות בפרק הבא על ובמתו (יבמות דף כב:) והנה העולם שמש עד שבה ר"ע כו': כלל אר"ע

דמילה קא מירי בפרק רבי אליעזר דמילה: וסבר לה ר' אלעזר כר' ישמעאל דאמר קציר העמר מצנה ולוחה שבת: ואי ס"ד נקצר שלא במצותו פשר אמאי דוחה שבת הא סבירא לן כר"ע דכל שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה שבת אלא מדדחי שבת ש"מ נקצר שלא במצותו פסול ומצותו לא הויא אלא במוצאי י"ט וגבי לילה גמי מצותו בלילה ולא ביום: ורבי לאו תלמידה דר"ש הוא בתמיה ואמאי לא שמע לה מדר"ש דסבר לה כר"ע דכל שאפשר מע"ש לא דמיא שבת: היינו מעלין לו כו' ורבי שמעון לטעמה דאמר בעירובין (דף פט.) אחד גגות ונצרות רשות אחת לון לבלים ששבתו בתוכן: אלוונטית בגד להסתפג בוי: סבר לה באידך דר"ש דאמר חביבה מצנה בשעתה הלכך

אף על גב דבשורה מע"ש עבדי לה בשעתה ודחיא שבת וגבי מילה דאמר כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש אינה דוחה שבת בגון הבאת אזמל דחין לה זמן קובע: אברים ופגרים פשרין כל הלילה ולא היה ממתינ לאברי תמידין ומוספין דשבת עד שתחשך אלמא דחינן שבת משום חביבה מצנה בשעתה:

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

סבר לה כוותיה בחדא, ופליג עליה בחדא. קוצרין מפני הנטיעות, ומפני בית האבל, ומפני בית המדרש. מאי טעמא? "קצירכם" אמר רחמנא, ולא קציר מצוה. ולא יעשה פריכות, אבל מניחן צבתים. מאי טעמא? דכמה דאפשר לא טרחינו. מצות העומר להביא מן הקמה. תנו רבנן: "ואם תקריב מנחת בכורים", מה תלמוד לומר? לפי שמצות העומר להביא מן הקמה, מנין שאם לא מצא מן הקמה יביא מן העמרין? תלמוד לומר "תקריב". דבר אחר: "תקריב" – לפי שמצוה להביא מן הלח, ומנין שאם לא מצא מן הלח יביא מן היבש? תלמוד לומר "תקריב". דבר אחר: "תקריב" – לפי שמצותו לקצור בלילה, מנין שאם נקצר ביום פשר? תלמוד לומר "תקריב".^(א) ודוחה את השבת, תלמוד לומר "תקריב", "תקריב" – כל שהוא, "תקריב" – מפל מקום, "תקריב" – ואפילו בשבת, "תקריב" – ואפילו בטומאה.^(ב) נקצר ביום – פשר. והתנן: כל הלילה פשר לקצירת העומר, ולהקטיר חלבים ואברים. זה הפל: דבר שמצותו כל היום – פשר כל היום, דבר שמצותו בלילה – פשר כל הלילה. קתני לילה דומיא דיום, מה דיום – בלילה לא, אף דלילה – ביום נמי לא.^(ג) אמר רבה: לא קשיא, הא רבי, והא רבי אלעזר ברבי שמעון. דתנאי: הנה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת, אם יש אחרת – אומר לו: "הבא אחרת תחתיה", ואם לאו – אומר לו: "הוי פקח ושתוק", דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: בין כה ובין כה, אומר לו: "הוי פקח ושתוק", שפל העומר שנקצר שלא במצותו – פסול.^(ד) אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: רבי אלעזר ברבי שמעון בשיטת רבי עקיבא רבו של אביו אמרה, דתנן: כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לו לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת.^(ה) וסבר לה ברבי ישמעאל, דאמר קצירת העומר מצוה, דתנן: רבי ישמעאל אומר: מה חריש רשות, אף קציר רשות, יצא קציר העומר שהיא מצוה. ואי סלקא דעתך נקצר שלא במצותו פשר, אמאי דחי שבת? נקצריה מערב שבת! אלא מדדחי שבת, שמע מינה: נקצר שלא במצותו – פסול. ורבי, לאו תלמידיה דרבי שמעון הוא? ^(ו) והתנאי, אמר רבי: כשהיינו למדין תורה אצל רבי שמעון בתקוע, היינו מעלין לו שמן ואלוונטית מחצר לגג, ומגג לקרפיה, ומקרפיה לקרפיה אחר, עד שאנו מגיעין למעקין שאנו רוחצין בו. "סבר לה באידה דרבי שמעון, דתנאי: אמר רבי שמעון: בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה, שהרי הקטיר חלבים ואברים פשרים כל הלילה, ולא היה ממתינ להן עד שתחשה.

ורבי

מצי לשנויי לעיל דאמר בשיטת ר"ש אלא ניחא ליה לאוקומי כר"ע רפה ואיבא השבא שלשה תנאי: קצירכם ולא קציר מצנה. בפרק כל שעה (פסחים דף כג.) דריש קצירכם שלכם והא ואזן קצירכם דכל ישראל: פריכות. פרש בקונט' אלמות ואי אפשר לומר בן גדמוכח פרח אלו מציאות (בבא מעיעא דף כב:). מעין שאם נקצר ביום פשר ודוחה את השבת. לרבי אליעזר דאמר (דאי) [דאפי'] אפשר לעשות מערב שבת דוחה את השבת ניחא אכל לר' עקיבא לא יתכן אע"ג דמצותו בלילה פיון דדזיעבד ביום פשר וצרין לומר דלוחה את השבת לאו אקצירה קאי אלא אהקדשה והא דלקמן דדרש ליה ממועדי ה' שהשנוב קבע מושג אחד לכולן והבא מימי לה מתקריב לאו דוקא דהא טמאה נפקא לן לקמן ממועדי ה' והבא מימי לה מתקריב: אף דלילה ביום לא. ע"כ ביום שלמחרת קאמר דאי ביום שלפניו הכי הקטר חלבים דבשרים ביום שחיתתן ונמסה דא"כ מאי קשה לימא מתני' דלמא נקצר ביום פשר הינו ביום שלפניו דהקטרת חלבים וי"ל דלענין קצירה לא שניך לחלק בין יום שלפניו ליום שלאחריו גדולפניו בריש פרקין (מנחות דף סו.) קצירה וספירה: הא רבי הא רבי אלעזר ברבי שמעון. בבתם משנה דמגלה (דף כ:.) הלכה דפרשית בריש פרקין (מנחות דף סו. ד"ה זכר): הבא אחרת תחתיה. בפ"ק דיומא (דף ז.) מפרש דאפילו למאן דאמר טמאה הקרה היא בצבור מביא אחרת להקטיר סירים: בשיטת רבי עקיבא רבו למרה. מלתה דר' עקיבא בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קל.) ובפסחים בפי' אלו דברים (פסחים דף סט:) ולקמן בשתי הלחם (מנחות דף עי.) ולא סבר לה פותה לגמרי אלא בההיא דכל מלאכה שאפשר כו' דפליג ר' אליעזר ולא סבר ליה פותה דשמותי הוא אכל בההיא דמה חריש רשות סבר לה ברבי ישמעאל ולא ברבי עקיבא דמוני קרא לחריש של ערב שביעית: אמאי דחי שבת ונקרה מערב שבת. ואע"ג דלכתחלה מצותו בלילה פיון דזיעבד פשר לא הוי דומיא דתמיד דכתיב ביה במועלו לומר דדחי שבת ומסתברא דדומיא דתמיד דעינו:

עב.

עין משפט בר מצוה
א מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין ב' ז:
ב מיי' פד' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:
ג מיי' פב' מהל' מילה הל' ז, טוש"ע וי"ד סי' רסו טע"ב:
ד מיי' פג' מהל' עירובין הל' יט, טוש"ע או"ח סי' שעב טע"א:
ה מיי' פד' מהל' מעשה הקרבנות הל' ג:

רבותו גרסום
ר' מאיר סבר לה כר' עקיבא בחדא במנמר לקותי ופלגי עליה בחדא במנמר לאורי. מנמר יתנו כעין מנמר שאין קוצר ביחד אלא מקומות מקומות: קוצרין מפני הנטיעות. תבואה שגולה בין נטיעות (חזק) של אילן קודם לעומר מפני שמכושין הנטיעות והיעו זומה דקוצר בית השלחן: ומפני בית האבל. אם אין להם מקום לטב לאנשים הבאים לבית האבל אלא בשדה קוצר אותה דהיעו לדבר מצוה וכן מפני בית המדרש: כריכות. עמרין קשורין: נבדיון. מקובצין בלא קשירה: לא טרחוין. לעשות כדרכו לפני העומר משום שניו: מה ת"ש שת פעמים תקריב: להביא מן הקמה. דכתיב מהחל חרמש בקמה: תקריב כל שהוא. או קמה או עמרין: תקריב מ"מ שיכול למוצא. בין מקום רחוק דהיישג עד דאחי נעירה. בין מקום קרוב דהי לח: מה דיום בלילה לא דכל היום פשר (לקצר) [להבאת] העומר כדאמרי' הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום בלילה לא דכתיב ביום צווח: אם יש אחרת. שנקצר בלילה שיכול להביא ממנה העומר יביא: שכל עמר שנקצר שלא כמעוט פסול. כלוי מוטב שיביא בטומאה משקצער אחר ביום: ור' מכשיר אפי' ביום: כל מלאכה שאפשר לעשותה מע"ש כגון הרכבתו והבאתו חוץ לתחום: אכל מלאכה שאי אפשר כגון שחיטה והדחת קרביו מוחה שבת: וסבר לה ר' אלעזר כר' ישמעאל דאמר קצרת העומר מצוה. בזמנה: מה חריש רשות. ללא מעני חרישה של מצוה: אף בקצר דרשות תשבות יצא קצרת העומר שהיא מצוה ומוחה שבת: ור' אמאי מכשיר דמשמע דלא דחי שבת הא תלמוד דר' שמעון הא דסבר לה כר' כר' ישמעאל ובר' עקיב' דלחו שבת ואי שלא כמענות פשר הכי דחי שבת: ומנא לן דהא תלמוד'. דתניא א"רובי': אלונטית שמלה: מחצר לגג ומגג לקרפך דרך גגות כדאמר כל גגות העיר רשות אחת הן לבלים שבבתי בחצר: ווראי תלמידיה היה וסבר לה דדחי שבת ואמאי מכשיר: סבר לה באידך דר' שמעון רביה: ולא היה ממתינ להן עד שתחשך. שלא ידחו שבת אלא קטורין בשבת הבא נמי אע"ג שכל כמענות פשר ביום פיון דמענות בלילה אמרינן חביבה מצוה בשעתה ודחיא שבת:

עב:

עין משפט גור מצוה
א מו"י פד' מהל' ביאת מקדש הל' ט: ב מו"י פד' מהל' ביאת מקדש הל' י: ג מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ד:
ד מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' ו:
ה מו"י פ"ז מו"י מהל' פסולי עובדי כוכבים הל' יח: ו מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' ט: ז מו"י פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' י:
רבינו גרשום

רבי אלעזר ברי' שמעון לא שמוע'א ליה הא חיזק דאביה ולמאן נמי שלא כמעונו כשר ומוחה שבת משום דחטיבה מענה כשעתיה:

אמר נך ר' אלעזר מהתם ליכא למיזף דדחי שבת. דהא דאיה מקטיר ליה בשבת לאו משום דחטיבה מענה אלא שהרי דחתה שחטות תמיר שבת וכוון דשחטה דחיא דחיא נמי שבתה. הכא מי דחיא תצירה שבת טיון דאפשר לה מע"ש אלא משום הכי קא אחינא שלא כמעונו פסול ודחיא שבת דסבירא לן כר' עקיבא. אלא ר' יבבא שאלא כמעונו משום דסבירא ליה דתצירת עומר לא דחיא שבת:

ואי' דאמר רבי אלעזר לא שמוע'א ליה הא אלא שמוע'א ליה ואמר' שאני התם לא משום דחטיבה מענה דחי שבת שהרי שחטה דחיא שבת הכא נמי לגבי האי עומר הו'א כשר ר' שמעון דנקר' שלא כמעונו פסול דלמא כשר ודקאמרת אמאי דחי שבת שהרי שחטות ככש העומר דחיא שבת:

ואית דמפרשי אלא שמוע'א ליה וקיבלהא)אוי צ"ל אך כס"ל דהא דאמרין התם וכו'. דאמר אי אמרי' התם דמשום חטיבה מענה דחי שבת שהרי דחתה שחטה אלא לגבי עומר כיון דליכא למימר הכי משום חטיבה מענה [כלבד] לא דחי שבת אלא משום דנקר' שלא כמעונו פסול הכא נמי לר' נמי הכי מיץ למימר משום חטיבה מענה דחיא תצירת העומר שבת כי היכי דלגבי הקור חטים הא איכא למימר שאני התם שהרי דחתה שבת אבל גבי עומר דליכא למימר הכי מסתברא משום דנקר' שלא כמעונו פסול דחי שבת. אלא קסבר ר' תצירת העומר לא דחי שבת:

לא תימא קדוש ואינו קדוש דלעולם באפיה מוקדש אלא האקבעו דאי שחטון לשמן חרק לשמן האקבעו דאי אבדי הלחם אבדו ככשים ואי אבדו ככשים אבדי הלחם אבל שחטון לשמן חרק [שלא] לשמן [לא]

הדרן עלך רבי ישמעאל

מנחת הסולת שקמעה כשהיא עוסה. באה חטוין לא קא מיבעיא לן דכתיב בה סלת דכתיב והרים ממנו בקמיע מסלת המנחה:

באה שעורים כגון מנחת העומר ומנחת קנאות:

אמר קרא וכל מנחה כלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה:

כלולה של שעורין היינו עומר:

שנאמר בהן עמועלו עמועלו חפלו בשבת עמועלו חפילו בטומאה. פסח דדחיא טמאה

אתיא לן ממכתיב איש נדחה ואין צנור נדחין ותמיד דחיי שבת דאמר קרא עולת שבת

ורבי אלעזר ברבי שמעון לא שמייע ליה?! אלא שאני התם, שהרי דחתה שחיטה את השבת. ולרבי, הכי נמי דחתה שחיטה את השבת! אלא קסבר רבי: קצירת העומר לא דחיא שבת. ולא? והתנן: וחקמים אומרים, אחד שבת ואחד חול – משלש היה בא. דלא ברבי. וחקמים אומרים: אחד שבת ואחד חול – בשלשה, בשלש קופות ובשלש מגלות – דלא ברבי. ובשבת יאמר להם "שבת זו?" – דלא ברבי! נקצר ביום פשר, ודוחה את השבת. מאן שמעת ליה דאמר: נקצר ביום פשר? רבי, וקתני: ודוחה את השבת. מאי לאו קצירה? לא, להקרב. ^(א)אבל לקצירה לא? והתנא: רבי אומר: "וידבר משה את מעדי ה'" – מה תלמוד לומר? לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח, שנאמר בהן "במועדו", "במועדו" – ואפילו בשבת, "במועדו" – ואפילו ביום שמי' תעשו חקבתי. "שאר קרבנות הצבור מינין? תלמוד לומר: "אלה תעשו לה' במועדיכם". "מינין לרבות עומר, והקרב עמו? שתי הלחם, והקרב עמהן? תלמוד לומר: "וידבר משה את מעדי ה'" – הכתוב קבע מועד לבולן. למאי? אי לימא להקרבא – שתי הלחם בני הקרבה נינהו? אלא פשיטא לטחינה והרקדה, ודכותה גבי עומר לקצירה, וקא דחי את השבת. אלא, עומר להקרבא, ושתי הלחם לאפייה, וקסבר רבי תנור מקדש, אי אפי לה מאתמול – איפסיילה לה בלינה. ^(ב)וסבר רבי תנור מקדש? והתנא: כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה. פיצד? שחטון לשמן, וזרק דמן לשמן – קדש הלחם. שחטון שלא לשמן, וזרק דמן שלא לשמן – לא קדש הלחם. שחטון לשמן, וזרק דמן שלא לשמן – הלחם קדוש ואינו קדוש, דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אינו קדוש, עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן. אמר רב נחמן בר יצחק: הוקבעו ולא הוקבעו קא אמר.

הדרן עלך רבי ישמעאל.

^(א)מתני' **ואלו** מנחות נקמצות, ושייריהן לפהנים:

מנחת הסלת, והמחבת, והמרחשת, והחלות, והרקיקין, מנחת גזים, ומנחת נשים, ומנחת העומר, ומנחת חוטא, ומנחת קנאות. ^(א)רבי שמעון אומר: מנחת חוטא של פהנים נקמצת, וקומץ קרב לעצמו, ושיירים קריבים לעצמן. ^(ב)גמי אמר רב פפא: כל היכא דתנן – עשר תנן, מאי קא משמע לן? לאפוקי מרבי שמעון, דאמר: מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא, קא משמע לן דלא. ושייריהן לפהנים, מנלן? דכתיבא – כתיבא, ודלא כתיבא – כתיב בה: "וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן וגוי' והגותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו". באה חישין – לא קמיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן? לאפוקי מרבי שמעון, דאמר: מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא, קא משמע לן דלא. ושייריהן לפהנים, מנלן? דכתיבא – כתיבא, ודלא כתיבא – כתיב בה: "וזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן וגוי' והגותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו". באה חישין – לא קא מיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן? לאפוקי מרבי שמעון, דאמר: איכא מנחה דמיקמצא ולא מיתאכלא. דתנן: רבי שמעון אומר: מנחת חוטא של פהנים נקמצת, הקומץ קרב בעצמו, ושיירים קריבין בעצמן. מנלן? אמר חזקיה: דאמר קרא "ויכל מנחה כלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה". אם אינו עגנן לכלולה בשמן חישין – תנהו עגנן לכלולה של שעורין, ואם אינו עגנן לתרבה של חישין – תנהו עגנן לתרבה של שעורין. ^(א)והאי להכי הוא דאתא? הא מיבעי ליה לכדתנא: מינין שאין חולקין מנחות כנגד זבחים –

תלמוד

רבי ישמעאל פרק שישי מנחות

וכדי אלעזר בר"ש לא שמע לה הא דחטיבה מענה בשעתה עתמיה אלא בע"כ שמע ואלו גמר מעה דהתם גבי אכרים שאני דדחי שבת משום חטיבות מענה שהרי דחתה שחיטה את השבת קדש להקטרה דאי אפטר לעשותה מערב שבת וכוון דנתנו שבת לחיות אצל שחיטה נדחה גמי אצל הקטרה אבל בעמר ליכא למימר הכי דבשעת קוצרה אבתי לא דחיי שבת ואע"ג דלמחר דחיא הקרבה שבת בשעת קוצרה מיהא לא נדחית ואי לאו שלא אפטר לה מערב שבת לא הניא דחיא שבת משום חטיבות מענה וה"ג לרבי אכא למפכך אמאי גמר שאני התם שהרי דחתה השחיטה שבת וחקמים אומרים כו' ודשבת כו' ונקצר כו' כל אהך מינוי משום פרבא: רבי היא דאמר לעני מביאין לחרת תתניה וקוצרה ביום: מה ת"ל והלא כל המועדות אמורין למעלה ומטה למרן: במועדיכם ואלפלו בשבת ובפרשת פסחם כתיב גבי מוספין: מינין לרבות עמר ולא כתיב כההיא פרשתא: והקרב עמו כבש הבא עם העמר: והקרב עמהן כבשי עצרת: ת"ל וידבר משה וגו' ובההיא פרשתא דאמור אל הכהנים כתיב עמר [ושתי הלחם]: שתי הלחם בני הקרבה ניניהו אלא פשיטא [למחיה] והרקדה ואע"ג דאפטר לה לעשות מאתמול ודכותה כו': לא עמר להקרבא דאי אפטר לה מאתמול: ובי' הלחם לאפיה דקסבר תנור מקדש כו': אלא בשחיטה אבל באפה לא קדשי: קדוש ואינו קדוש מפרש בפרק התבלות (לעיל מנחות דף מז:). הקבעו שחטון לשמן וזרק דמן לשמן הקבעו חלות לאותו כבשים ואין יכול לשנות הלחם לזבח אחר שחטון לשמן וזרק דמן שלא לשמן לא הקבעו אבל קדיש בפתור: מקצי' ואלו מנחות. מנחת הסלת היתה נקמצת עפה: ומנחת חוטא של פהנים נקמצת דאכל מנחת חוטא של פהנים לא היתה נקמצת כלל אלא בלש היתה כליל: גמי' דכתיבא עתמיה דכתיב בהו נקמצת ושייריה לפהנים כגון כחמש מנחות: ולא כתיב בהו כגון מנחת עוגדי כמשמע תורה אחת לכל המנחות דכל מענה האקמצת גאלגין השיכים לפהנים: באה חטין לא קמבעיא ליה דהגותרת ממנה כתיב כחמש מנחות שנאמר בהן סלת שהן חטין: באה שעורין כגון מנחת העמר ומנחת קנאות: מקומצת דכתיב בה (ויחזק ו) אדברתה: אליבא דרבנן דאמרי במקצי' ואלו מנחות נקמצות דנזחי מקומצות שייריהן לפהנים: כי קמבעיא לה אליבא דר"ש דאמר איבא מנחה כו' ואיבא למימר הא גמי מנחת העמר ומנחת קנאות אע"ג דנקמצות אכא למימר דשייריהן אין גאלגין: אם אינו עגנן לגבלה שפטר גלגל אהרן וכויו: כלולה של שעורין מנחת העמר: לקרבה של חטין כגון מנחת מאפה: לקרבה של שעורים מנחת קנאות: כנגד זבחים שלא יאמר הכהן [לחבריו] טל אתה זבחים ואני מנחות:

מסורת הש"ס
א פסחים עז; ספרא אמור פרק יז יג
ב תוספתא מנחות; פסחים יג;; תוספתא פסחים; יבמות קד;; לעיל מז.
ג משנה מנחות; לעיל ס; לעיל טז.
ד תוספתא מנחות
ה לעיל ט.
ו ספרא צו פרק י ו-ז; ספרא צו פרק י ג; מידושין גג.

תורה אור השלם
וַיֵּשֶׁב בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בַּמוֹעֵד [במדבר ט, ב] צו את־בני יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנִי לַחֲמִי לֵאשִׁי יוֹם נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בַּמוֹעֵד [במדבר כח, ב] וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מַעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל [ויקרא כג, מד] אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בַּמוֹעֲדִים לְבִד מִזִּרְיָכִם וְנִדְבָתִיכֶם לַעֲלֹתִיכֶם וּלְמַנְחֹתִיכֶם וּלְנוֹסְפִיכֶם וּלְשַׁלְמוֹיִכֶם [במדבר כט, לט] וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לָּא תֵאָכֵל [ויקרא ו, טז] וְזֹאת תֹּרַת הַמִּנְחָה הַקֹּרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־אֶהֱרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֵל־פְּנֵי הַפָּנֹם [ויקרא ו, י] וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקִמְצוֹ מִסֵּלַת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמַנָּהּ וְאֵת כָּל־הַלֶּבֶנָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהַקִּטְרֹת הַפָּנֹם יוֹחַם יֵאָכְלָנָה לַיהוָה [ויקרא ו, יח] וְכָל־מִנְחָה בְּלוֹלָה־בְּשֶׁמֶן וְחִרְבָּה לְכָל־בְּנֵי אֶהֱרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כַּאֲחֵיו [ויקרא ז, י]

עג:

עין משפט גזר מצוה
א מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ג: ב מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ג: ג מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ב: ד מו"י פב' מהל' נזירות הל' טז: ה מו"י פד' מהל' שקלים הל' ג: ו מו"י פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' ה: ז מו"י פז"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
רבינו גרשום

כלבו לשמים. שיהא קרבע כליל:
א(ר)ראה דנ"ל אשר יקריבו לה' לבעול ובעובד כוכבים קא מיידי דכרישא דקרא כותב אש אש ואמורינו לקמן לרבות כו': לכל נדריהם לרבות עובדי כוכבים שגזרין כשראל. (ורבא אשר יקריבו לה' לעולה(ב)מתעבות זה גזל הגזר עד אלו וכו' שיד' נע"א אחר חיות קמ"ל. זה גזל הגזר. דכותב אש אש לאש גזאל להאי האשם אלו וכו':

הכי קאמר נתנו לשראע ע"מ שיכפר בהו ישראל. שחזיק דמן וחבה בשפר ישראל אכלו. אבל נדר והטא סתם עולה נטוי. מנחת עובד כוכבים. ושלמים כמנחת גזאלתו לכהניס:

והיין הלבונה שיכל להתנדב יין או לבונה:

(והטובא) [א"כ מה ת"ל] עולה פרט לזירות. כלומר עולה סתם יכולין לימר ולא עלות מזירות דלית בה עולה ושלמים וטואת אין יכולין לימור:

ר' עקיבא אומר אין לי אלא

עולה שגזרין פרט לכל אלו:

קמ"ל אידך קרא דאין העובדי כוכבים נחרין. לימא ר' יוסי הגלילי. דמרבי יין ולבונה:

ובל אכריחא. כל מה שצריך לה נעזרין דהיינו נסבין:

אזרח. כל האזרח יעשה ככה וכו' כותב כנסכים:

ואין העובד כוכבים מביא נסכים. מתנדב להטוא נסכים בלא זבח:

ת"ל ככה יעשה לכל עלות שטעונות נסכים:

סמי מההא יין. אלא מינין לרבות העופות והלבונה: והיתה לבחן כמנחה. כמנחת חוטא כתיב:

שתהא עטות מנחת כשרה טו. שאם היה הוא עצמו חוטא והטא מנחה יוכל להקריבה הוא עצמו:

או אינו אלא להתיר שריה לכהילה:

מה נדבתו אינה נאכלת ואינה נקמעת. דכותב כליל:

איש איש לרבות העובדי כוכבים שגזרנים פעלי מומין (ויקרא כ"ב:כ"ה) ומיד פן נכר לא תקריבו מכל אלה הא תמימים תקריבו ואין לומר דהינו ישראל מוקר כמו פן נכר דפסח דהא אמרינן בפ"ק דתמורה (דף ז. ופס) ומיד פן נכר לא תקריבו למה לי דסר"א הואיל ולא נצטוו פני נח אלא על מספרי אברים לא שפא פמפח זידיהו ולא שפא פמפח זידון קמ"ל וי"ל דאי לאו איש איש הנה למינא בפעלי מומין הוא דקפא בלאו אכל תמימים נהי דליפא לאו אסורא מיהא איפא ועוד י"ל דהאי קרא פקדנן צבור מוקמינן ליה בת"כ דהכי תניא התם מצון שאין מקבלין שקלים מן העובדי כוכבים ת"ל ומיד פן נכר לא תקריבו את נחס אין לי אלא תמידין שנקראו נחס שאר קרבנות צבור מצון ת"ל מכל אלה וקמ"ל קרא דאפילו פא העובד כוכבים ומוקר לצבור אין מקבלין ממנו וכ"ש שאין מקבלין ממנו קרבנות של עצמו ומיהו השתא דאשמעינן

איש איש דמקבלין מהן גזרים ונדבות מוקמינן נמי קרא בפעלי מומין פדאיתא בתמורה (נס זה פס): אי לרבי יוסי הגלילי אפילו יין נמי. ולא מני למימר דיון נמי דאמר רבי יוסי הגלילי פבא עם הזבח קדא דהבא מרבי ליה ממכתוב בכה ואיחו מרבי ליה מלכל ועוד ממחשיב ליה פהדי עופות ומנחות דבאין בפני עצמן ועוד דמרבינן ברישא תודה ושלמים ובריב תמורה (דף ג.) משמע דהא[דאין עובד כוכבים מביא נסכים מורי בפאין עם הזבח גזרסינן התם קלשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מושגין ואין מביאין עליהם נסכים וקאמר מנהני מלי ומיתי משכונתא דהבא מיהו צרוב ספרים לא גרסי' עליהם אכל פספר רבינו גרשם פתוב עליהם וכתונגט' פי' פאן ואין העובד כוכבים מביא נסכים בלא קרבן:

גזרים כו'. תמה דתפוק ליי ממכתוב גפי

שלמי העובדי כוכבים עובד כוכבים שגזר

^(א)**שְׁלָמֵי הַגּוֹי – עֹלוֹת, אִיפְעִית אֵימָא קָרָא, וְאִיפְעִית אֵימָא סָבְרָא. אִיפְעִית אֵימָא סָבְרָא – גּוֹי לָבוּ לְשָׁמִיּם.**

וְאִיפְעִית אֵימָא קָרָא, ״אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲלֹה״ – פֿל דְּמִקְרָבֵי עוֹלָה לִיהוּי. מְתִיב רַב חָמָא בַר גּוּרִינָא: גּוֹי שֶׁהַתְּנַדֵּב לְהַבִּיא שְׁלָמִיּם, נִתְּנָן לְיִשְׂרָאֵל – יִשְׂרָאֵל אוֹכְלֵן. נִתְּנָן לָכֶהֱן – הִפְהֵן אוֹכְלֵן. ״אָמַר רַבָּא: הָכִי קָא אָמַר, עַל מִנַּת שְׁיִתְּכַפֵּר בָּהֶן יִשְׂרָאֵל – יִשְׂרָאֵל אוֹכְלֵן, עַל מִנַּת שְׁיִתְּכַפֵּר בָּהֶן כֹּהֵן – כֹּהֵן אוֹכְלֵן. מְתִיב רַב שְׁיִזְבִּי: אֵלּוּ מִנְחוֹת נִקְמְצוֹת וּשְׁיִרִיהֶן לִפְהֵנָּיִם – מִנְחַת גּוֹיִם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא קִשְׁיָא, הָא רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי, הָא רַבִּי עֲקִיבָא.

^(ב)**דִּתְנִינָא: ״אִישׁ״, מָה תִּלְמֹד לוֹמַר ״אִישׁ אִישׁ״? לַרְבוֹת אֶת הַגּוֹיִם שְׁנוּדְרִין גְּדָרִים וּגְדָבוֹת פִּישְׁרָאֵל.**^(ג)**״אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲוֹלָה״ – אֵין לִי אֶלָּא עוֹלָה, שְׁלָמִיּם מַצִּין? תִּלְמוּד לוֹמַר ״גְּדַרְיֵהֶם״. תוֹדָה מַצִּין? תִּלְמוּד לוֹמַר ״גְּדֻבוֹתָם״. מַצִּין לַרְבוֹת הָעוֹפוֹת, וְהַיִּין, וְהַלְבוֹנָה, וְהַעֲצִיּם? תִּלְמוּד לוֹמַר ״גְּדַרְיֵהֶם״, ״לְכָל גְּדֻבוֹתָם״, אִם כֵּן מָה תִּלְמוּד לוֹמַר ״עוֹלָה״, ״עוֹלָה״ – פֿרֶט לְנִזְיִרוֹת, דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי.**

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: ״אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲלֹה״ – אֵין לִי אֶלָּא עוֹלָה בַּלְבָּד. ״וְהָא פֿרֶט לְנִזְיִרוֹת, מִהֲבָא נִפְקָא? מִהֲתֵם נִפְקָא, ״דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְּלֹא לְנֹדֵר גְּדֹר גָּזִיר לְהַזִּיר״ – בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נוֹדְרִין, וְאֵין הַגּוֹיִם נוֹדְרִים. אִי מִהֲתֵם – הִוָּה אֲמִינָא: קָרְבָן הוּא דָּלָא לִיִּיתִי, אָבֵל גְּזִירוֹת חָלָה עַלְיֵיהּ, קָא מִשְׁמַע לָן.^(ה)**כְּמָאן אֲזָלָא הָא דִּתְנֹן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: שְׁבַעַה דְּבָרִים הִתְקִינּוּ בֵּית דִּין, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן: גּוֹי שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם וְשִׁילַח עִמָּה גָּסְכִיָּה – קָרִיבִין מִשְׁלוֹ, וְאִם לֹאוּ – קָרִיבִין מִשְׁל צִיפור. לִימָא רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי, וְלֹא רַבִּי עֲקִיבָא! אִפִּילוּ תִימָא רַבִּי עֲקִיבָא, עוֹלָה וְכֹל (חִבְרִיתָה)**

^(ו)**[אִבְזָרְהָא]. ״מֵאן תֵּנָא לָהּא דִּתְנּוּ רַבְּנַן: ״אֲזַרְח״ – אֲזַרַח מִבִּיא נִסְכִּיּם, וְאֵין הַגּוֹי מִבִּיא נִסְכִּיּם. יְכוּל לֹא תִהֵא עוֹלָתוֹ טְעוּנָה נִסְכִּיּם? תִּלְמוּד לוֹמַר ״כִּכָּה״. מַצִּין? לֹא רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי וְלֹא רַבִּי עֲקִיבָא. אִי רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי – הָא אָמַר אִפִּילוּ יִין נְמִי! אִי רַבִּי עֲקִיבָא – הָא אָמַר: עוֹלָה – אֵין, מִיַּדִּי אֲחֵרִינָא – לֹא. אִיפְעִית אֵימָא: רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי, וְאִיפְעִית אֵימָא: רַבִּי יוֹסִי הִגְלִילִי – סָמִי מַהֲהִיא ״יִין״, וְאִיפְעִית אֵימָא: רַבִּי עֲקִיבָא – עוֹלָה וְכֹל (חִבְרִיתָה) [אִבְזָרְהָא]. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: מִנְחַת חוּטָא שֶׁל כֹּהֲנִים [וכו.]. מַנָּא הֵנִי מִיַּלִּי?^(ז)**דִּתְנּוּ רַבְּנַן: ״וְהִיָּתָה לִפְהֵן פִּמְנָחָה״, שְׁתִּהֵא עֲבוּדְתָּה כְּשָׁרָה בּוּ. ״אַתָּה אוֹמַר שְׁתִּהֵא עֲבוּדְתָּה כְּשָׁרָה בּוּ, אוּ אינו אֶלָּא לְהַתִּיר מִנְחַת חוּטָא שֶׁל כֹּהֲנִים, וּמָה אָנִי מְקַיִּים ״וְכֹל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֹאכְל״? מִנְחַת נִדְבָתוֹ, אָבֵל חוֹבָתוֹ תִּהֵא נִאָכְלָת. ״תִּלְמוּד לוֹמַר ״וְהִיָּתָה לִפְהֵן פִּמְנָחָה״, מְקִישׁ חוֹבָתוֹ לְנִדְבָתוֹ: מָה נִדְבָתוֹ אֵינָה נִאָכְלָת – אַף חוֹבָתוֹ אֵינָה נִאָכְלָת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְכִי נֶאֱמַר ״וְהִיָּתָה לִפְהֵן פִּמְנָחָתוֹ״? וְהֵלֵא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא ״פִּמְנָחָה״! אֶלָּא לְהַקִּישׁ****

מנחת

ואלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

להביא שלמים עולות הן ואין נאכלין והי"ה

דמנחתו כליל: לבו לשמים פונתו הוא שיהא קרבנותיו כליל לשמים ולא שיהכלו: כל דמקריבי עולה להני שיהא דין עולה שאין נאכלת ולא דין שלמים: הכהן אוכלו בפאר שלמים וקפא לרב הניא: הכי קאמר נתנו לישראל על מנת שיתכפר בהן ישראל כגון שהיה ישראל מחויב שלמים ונתנו עובד כוכבים להוציא גזי חובתו וקפה ישראל בפאר ואוכלו אבל גזר סתם שלמים נהני עולה: מנחת עובדי כוכבים ושלמים

דמנחתו דנאכלין לכהניס: והיון והלבונה שיוכל להתנדב ולהביא יין ולבונה: מה ת"ל לעולה דמשמע שאין מביאין אלא עולה: פרט לנזירות כלומר עולה סתם וכולין להביא ולא עולת נזירות שאם גזר בגזיר אין נזירות חל עליו לפי שיש בה עולה חטאת ושלמים: ר"ע אומר אין לי שמביא אלא עולה לחוד פרט לכל שאר קרבנות

והאי דתני שלמי העובדי כוכבים עולות הינו אליבא דר"ע ומתני' דתתני מנחת עובדי כוכבים רבי יוסי הגלילי היא: אי מהתם מאשר יקריבו לה' לעלה: הנה למינא קרבן נזירות הוא דלא לית חטאת עולה ושלמים אבל וכו': קמ"ל כי יפליא דאין נודרין כלל דאפי' נזירות לא קולין עליהו: התקינו בית דין וזה אחד מהן עובד כוכבים ששלח כו' לימא רבי יוסי היא דמרבי ציון דהינו נסכים: ולא ר"ע דאמר אין לי אלא עולה ולא נסכים: אפי' תימא

ר"ע דהאי דאמר ר"ע דאין נודרין אלא עולה עולה וכל חקרתה דהינו נסכים אבל נסכים לחזקיהו לא: אורח בגסכים פתיב (פמפבר ט"ו:י"ג) כל האזרח יעשה ככה: ואין העובד כוכבים מתנדב להביא נסכים בלא זבח: ככה עובדא שיהו כל עולות טעונות נסכים: הא אמר אפי' יין לחזיה נמי מביא פדקתני מצון לרבות העופות והיון לחזיה דהינו נסכים שמביא והבא תניא אין העובד כוכבים מביא נסכים: הא אמר עולה לחזיה אין מצי אחרני לא והבא קתני דעולות טעונה נסכים: סמי מפאן נספי יין ואמר מצון לרבות העופות והלבונה ולא תתני היין: והימה לבחן כמנחה במנחת חוטא פתיב: שתהא עבודתה כשרה בו שאם חטא ונתחייב להביא מנחה יכול להקריבה הוא בעצמו דהכי משמע והיתה לבחן מנחת חוטא של עצמו כמנחת גזבתו שיוכל להקריבה הוא בעצמו: או אינו אלא להתיר עירי מנחת חוטא של כהנים פאכילה כמנחת: ושראל:

והיתה לבחן מקיש חובתו דהינו מנחת כהן לנגדתו דהינו כמנחה דמשמע מנחת גזבתו מה גזבתו אינה נאכלת ואינה נקמעת דכתיב (ויקרא ו) כליל תהיה: וף מנחת חובתו אינה נאכלת ומאחר דאינה נאכלת אי אתה יכול להתיר מנחת מנחת חוטא של כהנים אלא שתהא עבדה כשרה בו: אלא כמנחה דמשמע כמנחת חוטא של ישראל דאלו גאמר כמנחתו הנה משתמע פדקאמרת מקיש חובתו לנגדתו (והלא לא גאמר כו'):

מסורת הש"ס

א ברכות ד:

ב ספרא אמור פרשה ז ב

ג ספרא שמיני פרשה ד א; ספרא ויקרא דבורא דגדבה פרק טז ג

ד משנה שקלים; ויקרא רבה; תנא דבי אליהו רבה; לעול טא:

ה זבחים מה; תמורה ג.

ו כתובות מה:

ז ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יט יא

תורה אור השלם

דבר אלי אהרן ואליכינו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש מבית ישראל ומורהו גושאל אשר יקריב קרבנו לכל ידויהם ולכל ידבותם אשר יקריבו ליהנה לעלה [ויקרא כב, יח]

אמר אליהם לדרתיכם כל־איש אשר יקרב מקל־זרעכם אל הפדשים אשר יקדישו בני־ישראל ליהנה וטמאתו עליו ונכרתה הפש שהוא מלפני אני ויהו [ויקרא כב, ג]

דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם איש או־אשה כי יפלא לגזר גזר נזיר להזיר ליהנה [במדבר י, ב]

כל־האזרח יעשה־ככה את־אלה להקריב אשה ריס־ניחם ליהנה [במדבר טו, ג]

ככה יעשה לשור האחד או לאול האחד או־לשה בבכשים או בעזים [במדבר טו, יא]

וכפר עליו כהן וכל־על־חטאתו אשר־חטא מאתם מאלה ונסלח לו וקויתה לבחן כמנחה [ויקרא ה, יג]

וקל־מנחת כהן קליל תהיה לא תאכל [ויקרא יו, טז]

 מסורת הש"ס
 א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ב ב ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה י ד ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה י ה ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ה ה ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ו

 תורה אור השלם
ואם-מנחה על-המנחת קרבנד סלת בלולה בשמן מצה תהיה פתות אתה פתים ונצקת עליה שמן מנחה הוא ^{ה, ב} [ו-]

אם על-תודה וקריבנו והקריב על-זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן וירקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן [ויקרא ז, יב]

ואם-מנחה על-המנחת קרבנד סלת בלולה בשמן מצה תהיה [ויקרא ב, ה]

וכי תקרב קרבן מנחה מטפה תנור סלת חלות מצות בלולת בשמן וירקיקי מצות משחים בשמן [ויקרא ב, ד]

פתות אתה פתים ונצקת עליה שמן מנחה הוא [ויקרא ב, ו]

מה פֿאַן פּמנחת מרחשֿת מתן שָׁמֶן בבלי ובמנחת מנחת פתיב ויציקה ובלילה (שם): סֵלֶת בִּלְוִלָה הִיא קֹרֵא בַּמַּחֲבֵת פֿתִיב וּה"ה לְשָׂאֵר מִנְחוֹת: וְאִי אִפְשֵׁר לְבַלְלֵן פֿדִמְפֿרֶשׁ לָקֶמֶן: פֿיצד עוֹשֶׂה לַמִּנְחַת מַחֲבֵת וּמִרְחֶשֶׁת נוֹתֵן מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי וְנוֹתֵן הַסֵּלֶת בַּשָּׁמֶן: פֿיצד הוּא עוֹשֶׂה מִזִּי מִכָּל מִנְחוֹת דְּעֻלְמָא נוֹתֵן מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי וכו': מֵאִי הִיא מֵאִי טַעְמָא אִי אִפְשֵׁר לְלַחֲמֵי תוֹדָה שְׂהִיָּה וּבִלְלוּן חִלּוֹת: אָמַר ר' שְׁמוּאֵל לְהִיב אִי אִפְשֵׁר דְּחֵצֵי לֵג שָׁמֶן הִיָּה בַּתוֹדָה וְלֹא יוֹמַר פֿדִמְשִׁיעִין לָקֶמֶן בַּפֿ' שְׁמִי מַלּוֹת (מִנְחוֹת דָּף פח. ע"ס) וְחֲצִי שֶׁל חֵצֵי הַלֵּג לְקַדְקִיין וְחֲצִי לְרִבְכָּה וְאִי אִמְרַת דְּבִלְלוּן בַּשָּׁהן חִלּוֹת הִיאָן יִכּוּל לְבַלֵּל חִלּוֹת בַּחֲצֵי חֵצֵי לֵג אֲלֵא וְזֵאִי בַּשָּׁהן סֵלֶת בּוֹלָן: ע"א שְׂפִיר קֹאמְרִי לֶה רַבֵּנּוּ שְׂפִיר קֹאמְרִי לֶה רַבֵּנּוּ לְרַבִּי דַּעֲוָה אִי אִפְשֵׁר לְבַלְלָהּ חִלּוֹת וּבִלְלוּן סֵלֶת וּה"ה לַמַּחֲבֵת וּמִרְחֶשֶׁת דְּנִבְלָלוּן סֵלֶת אָמַר ר' שְׁמוּאֵל אָמַר לָךְ רַבִּי שְׂאֵנִי הֵתִם בַּתוֹדָה אֲלֵא אִפְשֵׁר דְּרַבִּיעִית שָׁמֶן הִיא גְּדַלְמָרְן חֵצֵי לֵג לַתוֹדָה דְּהֵינּוּ רַבִּיעִית לוג לַחֲלוֹת וְאִי אִפְשֵׁר לְבַלְלֵן חִלּוֹת אֲבֵל מִנְחַת מַחֲבֵת וּמִרְחֶשֶׁת שְׂאִין בַּהן חִלּוֹת כ"ב דְּאִפְשֵׁר לְבַלְלֵן חִלּוֹת נִבְלָלוּן חִלּוֹת מ"ר זצ"ל לְהֵאִי לִשְׁנֵא ל"ג מֵאִי הִיא (אָמַר רַבִּי): מֵאִי תֵּלְמוּדָא דְּהִלְלוּ בּוֹלָן וְלֹא אִלּוּ אִימָא דְּבִלְוִלוֹת אַתְרִינוּהוּ וְהִי מִשְׁמַע מִשְׁוּחִין וְשִׁיעִין מִשְׁוּחִין: לֹא לְשִׁתְּמִיט קֹרֵא כּוֹי אֲלֵא מַה דְּכַתִּיב בִּלְוִלָה בַּחֲלוֹת וּמִיַּסְחָה בְּרַקִּיקָה שְׁמַע מִנָּה דְּהִכִּי הוּא זִוקָא: מִנְחָה הִבָּאָה מְחֻצָּה חִלּוֹת וּמְחֻצָּה רַקִּיקוֹן [עֲשֶׂרָה חִלּוֹת וְעֶשְׂרֶה רַקִּיקוֹן] לְרַבֵּנּוּ מִבִּיא לֵג וכו'. ע"א הִבָּאָה מְחֻצָּה חִלּוֹת וּמְחֻצָּה רַקִּיקִים בְּגוֹן שְׂהִבֵּא ה' חִלּוֹת וַה' רַקִּיקוֹן וְר' שְׁמַעוֹן הִיא דְּאָמַר מְחֻצָּה חִלּוֹת וּמְחֻצָּה רַקִּיקוֹן מִבִּיא: מוֹשֵׁחַ אֵת הָרַקִּיק עַל פְּנֵי בִּלּוּ פִּלְגִּיָּא אַמְתַּנִּיתוּן דְּאָמַר בְּמִין בִּי: וְשָׂאֵר הַשָּׁמֶן שְׁנַעֲפִיר עַל מְשִׁיחַת הָרַקִּיק מִחוּזֵירוּ לַחֲלוֹת: רַקִּיקוֹן הִבָּאִים בַּפְּנֵי עֲצָמֵן גְּזֵאי בְּשֵׁי רַקִּיקוֹן מִבִּיא וְאִי בְּשֵׁי חִלּוֹת מִבִּיא וְלֹא הֵיין נִבְלָלוּן בַּשָּׁמֶן וְהִיָּה בַּה רַבּוּי שָׁמֶן שְׁנַעֲפִיר עַל הַמְּשִׁיחָה וְחֵינּוּ נֶאֱכָל וְכִיצַד הוּא עוֹשֶׂה מוֹשְׁחֵן וכו': מוֹשְׁחֵן וְחוּר וּמוֹשְׁחֵן דְּבִין לְגִיָּא חִלּוֹת לִיָּבֵא לְמִימַר וְשָׂאֵר הַשָּׁמֶן מִחוּזֵיר לַחֲלוֹת וְבִין דְּסִבְיָרָא לִיָּה דְּאִין שָׂאֵר הַשָּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים מִשּׁוּם הִכִּי חוּר וּמוֹשְׁחֵן עַד וכו': לְמַעוּטֵי שְׁמִי הַלֵּחַם וְלֵחֶם הַפְּנִים דְּאִין נַעֲשִׂין בַּבְּלִי אֲלֵא נֶאֱכֹת בַּתּוֹר אֲשִׁין טַעוּנִים פֿתִיתָה אֲבֵל מִנְחַת מֵאֲפָה לֹא מִמַּעַט מִפֿתִיתָה דְּלַקֵּמן מִרַבִּי לִיָּה לַפֿתִיתָה עִם שָׂאֵר מִנְחוֹת אַע"ג דְּנֶאֱכֹת בַּתּוֹר: לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לַפֿתִיתָה וְאִפְּלוּ מִנְחַת מֵאֲפָה: תֵּלְמוּד לומַר אִותָהּ לְמַעוּטֵי הֵי תַרְתִּי: וְלֹא אוֹצִיא אֵת הָרַקִּיקוֹן שְׂהִיָּה רַקִּיקוֹן טַעוּיין וַיצִיקָה אֲלֵא מִמַּעַט קֹרֵא אֲלֵא חַד מִהֵנִי תַרְתִּי מִיַּיִן עֲשֶׂה: תֵּלְמוּד לומַר הִיא מַעוּט אַחַר לְמַעַט לִיצִיקָה: מֵאִי תֵּלְמוּדָא בְּלומַר מַה רָאִית לְהוֹצִיא אֵת מִנְחַת מֵאֲפָה עֲבַתִּיבָה עִם שָׂאֵר מִנְחוֹת אִימָא לְהוֹצִיא אֵת מִנְחַת כֹּהֲנִים שְׂהִרִי אִין בַּתוֹכָה בְּפִרְשֵׁת שָׂאֵר מִנְחוֹת:

דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ב' יז') סֵלֶת בַּשָּׁמֶן תַּעֲשֶׂה

מַה פֿאַן – מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי, אָף לְהֵלָן – מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי.

וּמַה לְהֵלָן – יַצִּיקָה וּבְלִילָה, אָף פֿאַן יַצִּיקָה וּבְלִילָה.

חִלּוֹת – בּוֹלְלָן, דְּבָרֵי רַבִּי, וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: סוֹלֶת.

^(א)תְּנוּ רַבָּנֵן: "סֵלֶת בְּלוּלָה", מְלַמֵּד שְׁנִבְבֵּלְלַת סוֹלֶת. רַבִּי

אוֹמַר: חִלּוֹת בּוֹלְלָן, שְׁנַאֲמַר: "חִלּוֹת בְּלוּלַת". אָמַרוּ

לוֹ: וְהֵלֵא לַחֲמֵי תוֹדָה נֶאֱמַר בָּהֶן "חִלּוֹת", וְאִי אִפְשֵׁר לְבּוֹלְלָן פֿשְׁהֵן חִלּוֹת, אֲלֵא סוֹלֶת! פֿיצַד עוֹשֶׂה? נוֹתֵן

שָׁמֶן בַּבְּלִי קוֹדֶם לַעֲשִׂייתוֹ, וְנוֹתְנָה, וְנוֹתֵן שָׁמֶן עָלֶיהָ

וּבּוֹלְלָהּ, וְלָשָׂה, וְאוֹפָה, וּפּוֹתֶתָהּ, וְנוֹתֵן עָלֶיהָ שָׁמֶן,

וְקוֹמִץ. רַבִּי אוֹמַר: חִלּוֹת בּוֹלְלָן, שְׁנַאֲמַר: "חִלּוֹת

בְּלוּלַת בַּשָּׁמֶין". פֿיצַד עוֹשֶׂה? נוֹתֵן שָׁמֶן בַּבְּלִי קוֹדֶם

לַעֲשִׂייתָהּ, וְנוֹתְנָהּ, וְלָשָׂה, וְאוֹפָה, וּפּוֹתֶתָהּ, וְנוֹתֵן

עָלֶיהָ שָׁמֶן, וּבּוֹלְלָהּ, וְחוּזַר וְנוֹתֵן עָלֶיהָ שָׁמֶן, וְקוֹמִץ.

"אִי אִפְשֵׁר" דְּקֹאמְרִי לִיָּה רַבָּנֵן לְרַבִּי, מֵאִי הִיא? אָמַר

רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר רַב יִצְחָק: רַבִּיעִית שָׁמֶן הִיא, הִיאָהּ

מִתְחַלֶּקַת לַכֹּמֶה חִלּוֹת? ^(א)הַחִלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָהּ,

וְרַקִּיקוֹן מְשִׁיחָה. תְּנוּ רַבָּנֵן: "חִלּוֹת בְּלוּלַת", וְלֹא

רַקִּיקוֹן בְּלוּלִיץ. שְׂיִכּוּל וְהֵלֵא דִין הוּא: וּמַה חִלּוֹת

שְׂאִינֵן טְעוּנוֹת מְשִׁיחָה – טְעוּנוֹת בְּלִילָהּ, רַקִּיקוֹן

שְׁטַעוּנִין מְשִׁיחָה – אֵינּוּ דִין שְׁטַעוּנִין בְּלִילָהּ! תֵּלְמוּד

לוֹמַר: "חִלּוֹת בְּלוּלַת" – וְלֹא רַקִּיקוֹן בְּלוּלִיץ. ^(א)"רַקִּיקוֹן

מְשׁוּחִין", וְלֹא חִלּוֹת מְשׁוּחוֹת. שְׂיִכּוּל – וְהֵלֵא דִין הוּא:

וּמַה רַקִּיקוֹן שְׂאִינֵן טְעוּנִין בְּלִילָהּ – טְעוּנִין מְשִׁיחָה,

חִלּוֹת שְׁטַעוּנוֹת בְּלִילָהּ – אֵינּוּ דִין שְׁטַעוּנוֹת מְשִׁיחָה!

תֵּלְמוּד לוֹמַר "רַקִּיקוֹן מְשׁוּחִים" – וְלֹא חִלּוֹת מְשׁוּחוֹת.

מֵאִי תֵּלְמוּדָא? אָמַר רַבָּא: לֹא לִישְׁתְּמִיט וְלַכְתּוּב

"חִלּוֹת מְשׁוּחוֹת וְרַקִּיקוֹן בְּלוּלִיץ". פֿיצַד מוֹשְׁחֵן? כְּמִין

כִּי, וְהַשָּׂאֵר נֶאֱכָל וכו'. מֵאִי "כְּמִין כִּי"? אָמַר רַב כְּהֵנָּא:

כְּמִין כִּי יוּוּגִי. תְּנוּ רַבָּנֵן: מִנְחָה הִבָּאָה מְחֻצָּה חִלּוֹת

וּמְחֻצָּה רַקִּיקוֹן, מִבִּיא לוג שָׁמֶן, וְחוּצָהוּ – חֲצִיָּו לַחֲלוֹת

וְחֲצִי לְרַקִּיקוֹן. וְחִלּוֹת בּוֹלְלָן, וְרַקִּיקוֹן מוֹשְׁחֵן, וּמוֹשְׁחַ

אֵת הָרַקִּיק עַל פְּנֵי בּוּלוּ, וְשָׂאֵר הַשָּׁמֶן מִחוּזֵירוּ לַחֲלוֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: מוֹשְׁחֵן

כְּמִין כִּי, וְשָׂאֵר הַשָּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. "תְּנִיָּא אִידָּהּ:

רַקִּיקוֹן הִבָּאִים בַּפְּנֵי עֲצָמֵן, מִבִּיא לוג שָׁמֶן וּמוֹשְׁחֵן,

וְחוּזַר וּמוֹשְׁחֵן, עַד שְׂיִכְכֶּלָה כָּל שָׁמֶן שְׁבִלּוּג. רַבִּי שְׁמַעוֹן

בֶּן יְהוּדָה אוֹמַר מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: מוֹשְׁחֵן כְּמִין כִּי,

וְשָׂאֵר הַשָּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. "מִתְנֵי כָּל הַמִּנְחוֹת

הַנַּעֲשׂוֹת בַּבְּלִי טְעוּנוֹת פֿתִיתָה. גָּמִי לְמַעוּטֵי מֵאִי? אָמַר

רַב פֿפָּא: לְמַעוּטֵי שְׁתֵּי הַלֵּחַם וְלֵחֶם הַפְּנִים. ^(א)תְּנוּ רַבָּנֵן:

"פֿתוֹת אַתָּה פֿתִים מִנְחָה" – לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת

לַפֿתִיתָה. יְכוּל שְׂאֵנִי מְרַבָּה אָף שְׁתֵּי הַלֵּחַם וְלֵחֶם

הַפְּנִים? תֵּלְמוּד לוֹמַר: "אַתָּה". ^(א)וַיַּצְקֶתָּ ... שָׁמֶן

מִנְחָה" – לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה. יְכוּל שְׂאֵנִי

מְרַבָּה אָף מִנְחַת מֵאֲפָה? תֵּלְמוּד לוֹמַר "עָלֶיהָ שָׁמֶין".

אוֹצִיא אֵת הַחִלּוֹת וְלֹא אוֹצִיא אֵת הָרַקִּיקוֹן? תֵּלְמוּד

לוֹמַר "הִיא". מֵאִי תֵּלְמוּדָא? אִימָא לְהוֹצִיא מִנְחַת

כְּהֵנִים!

אָמַר

ואלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

הַרְבֵּנָן תַּפּוּיין לִי דְמַרְבִּיעִין בְּסִמּוּךְ מַדְכַּתִּיב מִנְחָה לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה וְלֹא

מִמַּשְׁטִינֵין אֲלֵא מִנְחַת מֵאֲפָה וּמַצִּינוּ לְמִימַר דַּעֲסַר ג"ס לְמִתַּן שָׁמֶן בַּבְּלִי אִתְנֵא

וַיצִיקָה וּבִלְוִלָה דְּהִבָּא הוּא דְּאִין דְּבִלְאֵו

ג"ס הָיָה וְדַעֲינן מַדְכַּתִּיב מִנְחָה וְעוֹד

נִרְאֵה דְּבִלְוִלָה גְּמִי אַצְטַרִיךְ ג"ס דְּמַדְכַּתִּיב מִנְחָה לֹא מַרְבִּיעִין אֲלֵא וַיצִיקָה לַחוּדָה דְּעַל

וַיצִיקָה פֿתִיב וּמַרְבִּיעִין מִנָּה פֿתִיתָה לְכָל מִנְחוֹת דִּפְתִיתָה וַיצִיקָה בְּתִיבִי בַּהֲהוּא

קֹרֵא וּמִיָּה צִרִיךְ לְקַדֵּק דְּבַמִּנְחַת סֵלֶת וּבַמִּנְחַת הַעֲמֵר אֲלֵא פֿתִיב בַּהּ (בִּלְוִלָה)

מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיתוֹ (סְלִין) פֿתִיב

מַחֲבֵת וּמִרְחֶשֶׁת דְּכַתִּיב הַרְבֵּנָן אֲלֵא שָׂאֵר מִנְחוֹת מַנְלֵן וְאִם נִפְרֶשׁ מַדְכַּתִּיב מִנְחָה

בַּמַּחֲבֵת מַרְבִּיעִין כָּל מִנְחוֹת לְשִׁלָּשָׁה מִתְּנוֹת שָׁמֶן א"כ הִכִּי דְּמַמַּשְׁמִיעִין מֵאֲפָה מַיצִיקָה

מַדְכַּתִּיב עָלֶיהָ וְהִיא נִמַּשֵּׁט גְּמִי מִמִּתַּן שָׁמֶן בַּבְּלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיתוֹ דְּהֵנָּן תְּבוֹת גְּזִי דְּהֲדִי

פֿתִיב וְנִצְחַת עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִיא וְנִרְאֵה לְפִרְשֵׁי דְּגִבִּי שְׁלָשָׁה מִתְּנוֹת שָׁמֶן כָּל הַמִּנְחוֹת

לְמַדוֹת זֹו מִזֹּו בִּלְאָ שׁוּם ג"ס מִסְבָּרָא דְּעֻלְמָא וְהֵא דְּצִרִיךְ הִבָּא הַרְבֵּנָן לֵג"ס

הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבִין דְּבַמַּחֲבֵת בְּתִיב וַיצִיקָה אַחֲרִינוּהּ וּבַמִּרְחֶשֶׁת בְּתִיב מִתּוֹן שָׁמֶן בַּבְּלִי

בַּתְּחִלָּה ה"א שְׂאֵי יוֹשֵׁנָה בְּכָךְ וְזֹו יוֹשֵׁנָה כֹּךְ

אֲבֵל אַחַר שְׁמַלְמִיעִינוּ בִּג"ס לְתֵן הַאֲמוּר שֶׁל זֶה בָּהּ ה"ה כָּל הַמִּנְחוֹת חוּן

מִמַּאֲפָּה דְּמַעֲטָה רַחֲמָנָא מַיצִיקָה וּמִשּׁוּם דְּכַתִּיב מַעוּטֵי גְזִי וַיצִיקָה הוּא דְּאִצְטַרִיךְ

לִיָּה מִנְחָה לְרַבּוֹת כָּל הַמִּנְחוֹת לִיצִיקָה: שְׂפִיר קֹאמְרִי לֶה רַבָּנֵן וּמֵאִי הִיא. תַּמָּה

מַעֲקָא בַּשִּׁיטָא לִיָּה דַּעֲפִיר קֹאמְרִי רַבָּנֵן וְאח"כ בְּשֵׁי מֵאִי הִיא וְעוֹד שְׂאִין מְתַרן

כְּלוּם אַרְשִׁיא זֹו וְנִרְאֵה לְפִרְשֵׁי אֲלֵא לְשִׁיא הִיא אֲלֵא בִּיחְתּוּקָא קֹאמַר דַּעֲפִיר קֹאמְרִי

לִיָּה רַבָּנֵן בְּדַחֲזִינוּ בַּתּוֹסַפְתָּא דְּחוּר בּוּ רַבִּי דְּאָמַר נִרְאִין דְּבִרְיָהן מַדְבְּרִי וּמֵאִי

הִיא בְּלומַר מֵאִיָּה טַעַם אָמַר ר' שְׁמוּאֵל בֶּר רַב יצחק רביעית שָׁמֶן הִיא וּמִתְחַלֶּקַת

לַכֹּמֶה חִלּוֹת וְלֹאֲחַר אֲפִיתָן יִבְשׁוֹת הֵן וּבִלְעוּת שָׁמֶן מִחֲמַת הָאוּר וּבְרַבִּיעִית שָׁמֶן

לֹא סָ

עין משפט גור מצוה
א מו"י מו"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' יו: ב מו"י מו"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ד: ג מו"י פו' מהל' תמידים ומוספין הל' יח: ד מו"י מו"ד מהל' מאכלות אסורות הל' ה: ה מו"י פג' מהל' ברכות הל' ח, טוש"ע או"ח סי' קסח טע"י י:
רבינו גרשום

שצריך ב' מיעוטין. לפי שיש בה ב' מיעוין:

קופל. כמו כופל:

החלה אחת לשתיים ושתיים לארבע ומכיל. והיו פתיתה:

מנחת כהנים קופל כו'. כדי לקיים בה קצת פתיתה:

ואינו מכיל. האל והא כולה כלל:

מנחת כהן משיח לא היה מקפלה. כשאר מנחת כהנים לפי שהיא מוכת וזוהי נקמנת כלל וכלל היא:

ובלן שצריך פתיתה מקפלן שיש לארבעה וד' לח' וח' טו"ו עד שיה פתיתין כותיה:

פתת יכול לשום ולא יותר ת"ל אותה (נמי) לפתיתים שעשה אותה פתית. ופתים דהיינו אי' לב'. וב' לר'.

ולא (א' מפתיתה) פתיתה לפתיתין לפירורין:

חטצא. שקרין כלע"ו פטקאטא:

ליקט מכלן מכל הפירורין עד שיה כוית. מדינא [אלס יונא בהן] ידי חובת הכי נמי דמכרן עלייה המוצא:

הכא במאי עסקינן דיוצא כהן כגון ששירסן. שקיבן הפירורין ביחד וגלן ויחברון והיו כוית:

אי הכי דקתני עלה והוא שאכלן.

כשעור כדי אטילת פרס. ולא שהה כהן יותר היא אטילה ויוצא:

ואי כשעורסן. שכלן דהיה חתוכה אחת שאכלו מבשר ליה וכשאמר שאכלן משמע דהרבה פירורין הם ולא חתוכה אחת:
אלא ודאי דפירורין קאמר ומעכא לא תפשוט דהכא במאי עסקינן דיוצא בפירורין שליקט כגון דבזא מלחם גדול. דאכתי הפת דבזאו ממנו אכתי אי חשוב וקאי ובר ברכה הא הלכך פירורין נמי שליקטן בר ברכה ונינה אכל המנחות ששירסן כולן ולא שתייר בהו דבר חשוב אכתי לא ירשעין:

תאודיתא דנחמא. שיהא כהן מראה לחם ולא דקון הרבה שאין (יומע) [נראה] אם היו לחם אם לאו:

איזוהו דבר שצריך שני מעוטין כו'. תמוה דלעיל בסוף כל המנחות באות מצה שני מעוטין עליה והיא: הוי אומר [זו] מנחת מאפה שיס שני מינין חלות טובא ממעטוינא מקמא שפי הלחם ולחם הפנים דאין מהן לאשים וממעוט שני מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה וממעוט שלישי מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לפהנים והשתא הבא גבי וציקה דאיבא תרי מעוטין נהי דלא צריך למעוטין שתי הלחם ולחם הפנים שאפילו שמן אינה טעונה בדקממעט להו בפרק כל המנחות (גס זה עס) מכל מקום נוקי קמא למעוטין מנחת נסכים ואיזך למעוטין מנחת כהנים ומנחת כהן משיח מטעמים דהתם וגש לומר דלא דמי דגבי הגשה איבא תלתא מעוטין ולא שגך לאורחמי כולאו במנחת מאפה אכל הבא דליבא אלף תרי מעוטין ואיבא לקוימי תרנויהו במנחת מאפה מקומינן: חביצא. פי' פקונטרס תבשיל שקורין שלינקו"ק שפפררין בו פת וקצת מה שגין זה אצל מנחות שהבשול מבטלו כאן מתורת לחם ואי משום דטגון דמנחה חשיבא בבשול דחביצא והא בקמחן מיייתי עלה לקט מפלן דליבא שום טגון ועוד אמרינן בפרק ביצד מקרבין (ברכות נז.) גבי חטא טחנה לשא אפאה ובשלה בזמן שהפרוסות קיימות מברך המוציא אין הפרוסות קיימות מברך בורא מיני מזונות משמע אין הפרוסות קיימות אפילו יש בהן פזית ועוד בקמחן דקאמר ולרבי ישמעאל דמחזירן לסלקתן הכי נמי דלא מברך המוציא היכי פשי למימר דמברך ובי יש לך אין פרוסות קיימות יותר מזה ומפרש ר"ת דחביצא הן פתיתין דקין שפמדקיין אותן על ידי דבש או על ידי חלב ושמן כעין טגון של מנחה ובערוך פי' כעין חביצא דתמרי שפרר הפת בקערה ושופך מרן עליהן: היה עומד ומקריב מנחות פירוש'שלים. פרש פקונטרס כהן שלא הביא מנחה בשנה זו ולא היה לומר הביא דמנחת כהן כליל היא ובמנחה הנאכלת מורי בדקאמר נטלן לאכלן ויכול לפרש כהן שלא הקריב מנחה בשנה זו ומורי במנחת ישראל עוד לשון אחר פרש ישראל שלא הביא מנחה מימיו וקשה דנטלן לאכלן קמני וישראל לא מצו אכיל וה"ר שמעון פרש שברכות (דף נז:): דזוקא במנחות לפי שאין רגילין להתעצב מנחות ואי אפשר לומר בן דביתוספתא קמני . נמי הכי גבי זבח ונראה לפרש דלפי שהיו משמרות מתחששות ומתחלפות פשמים בשנה ולכל משמרה היו בתי אבות נמצא שלא היו מקריבין אלף שני ימים בשנה וזמן קבוע להם להקריב לחצי שנה יום אחד לפיכך מברך אחזב ואמנחה שהחנינו לזמן: לקט מפלן. אחמשת המינים קאי ובפסח והא ליבא למימר דאמנחות קאי דקמני אם חמון הוא וכל המנחות באות מצה כן פרש פקונטרס וגש פרושים שפתיב כהן אפתיתין שאין כהן פזית ולא אפתפרש לן היבא: אפלו פירורין שאין כהן פזית. וא"ת הא דאמרינן בפרק ביצד מקרבין (ברכות נט. ושם) פת צנומה בקערה מקרבין עליה המוציא ופליגי דר' חיא בר אבא דאמר צריך שתכלה ברכה עם הפת היכי דמי אי דליבא לחם אחר הא משקינן הבא דמברך המוציא ואי דאיבא לחם אחר על הגדול מברך דעד כאן לא

ואלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

שני מעוטין עליה והיא: הוי אומר

אמר רבה: איזוהו דבר שצריך שני מיעוטין? הוי אומר זו מנחת מאפה.
מתני' מנחת ישראל – קופל אחד לשנים, ושנים לארבעה, ומכדיל. מנחת כהנים – קופל אחד לשנים, ושנים לארבעה, ואינו מכדיל. מנחת כהן משיח – לא היה מקפלה. רבי שמעון אומר: מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה, מפני שאין בהן קמיצה, וכל שאין בהן קמיצה – אין בהן פתיתה. וכולן הותרתן כזיתים. גמ' תנו רבנן: "פתות" – יכול לשנים? תלמוד לומר "פתים". אי "פתים" – יכול יעשנה פירורין? תלמוד לומר "אתה" – אותה לפתיתים, ולא פתיתה לפתיתים. הא פיצד? מנחת ישראל – קופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומכדיל. מנחת כהנים וכהן משיח – היה מקפלה וכו'. והא אנו תנו: לא היה מקפלה! אמר רבה: אינו מקפלה לארבעה, אבל מקפלה לשנים.^(א) רבי שמעון אומר: מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה. אמר רב יוסף: האי חביצא דאית בה פירורין פזית – מברכינן עליה "המוציא לחם מן הארץ", אי לית בה פירורין פזית – מברכינן עליה "בזרא מיני מזונות". אמר רב יוסף: מנא אמינא לה? דתנא: היה עומד ומקריב מנחות פירוש'שלים, אומר: "ברוך שהחיינו לחם מן הארץ", ותנו: וכולן פתיתים בכזית. אמר ליה אבבי: ולתנא דבי רבי ישמעאל, דאמר מפרכן עד שפחזירן לסלתן, הכי נמי דלא מברך "המוציא"^(א) וכי תימא הכי נמי, והתנא: ליקט מפולן פזית ואכלו, אם חמץ הוא – ענוש פרת, אם מצה הוא – אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח. הבא במאי עסקינן? בפעירסן.^(ח) אי הכי, היינו דקתני עלה: והוא שאכלן בכדי אכילת פרס, ואי בפעירסן – "שאכלו" מיבעי ליה! אלא הבא במאי עסקינן? בבא מלקחם גדול. מאי הוי עלה? רב ששת אמר: אפילו פירורין שאין בהן פזית. אמר רבא: והוא דאיבא תוריתא דנהמא עלייהו.

מתני'

ורחקין לפיכך צריכה ב' מעוטין הלכך קממעט מהך תרי מעוטין: מתני' קופל כמנו כופל חלה אחת לשתיים ושתיים לארבע: מכדיל משפרה הונו פתיתה: מנחת כהנים קופל כדי לקיים מצת פתיתה: ואין מכדיל וכלה כליל: מנחת כהן משיח הונו חביתין: לא היה מקפלה כשאר מנחת כהנים לפי שהיא חובתו ואין נקמצת כלל וכליל היא: רבי שמעון אומר מנחת גדלה של כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה. כלומר שלא היה מקפלן וכו' ופליג את"ק דסבר מנחת כהנים קופל: וכלן שצריכין פתיתה מקפלו שנים לר' וד' לח' וח' טו"ו עד שהיו פתיתין כזיתים. ע"א וכלן פתיתין כזיתים שיכול לפותתן עד שיהא הפתיתין כזיתים אבל פחות מפזיתים אין יכול לפותתן כ"ש. ואיבא דאמרי וכלן פתיתין כזיתים שהיה עושה מן העשרון י' חלות ומכל חלה וכלה ארבעה פתיתין ולא היה בכל פת אלף פזית. ולא מ"ה: גמ' ת"ל פתים דמצי למכתב תעשינה פתות וכתיב פתים דמשמע לשני פתים יותר: תלמוד לומר אותה לפתיתים שיעשה אותה לפתיתים דהינו אחד לשנים וב' לר' ולא יותר: ומכדיל והדר קומן לה ולא יותר מפתיתה לפתים לפירורין: ואינו מכדיל דביון דאין צריכה קמיצה אין צריכה הדגלה: אבל מקפלה לשנים דביון דאין אלף חצי עשרון אין מקפל אלף לשנים: האי חביצא (של רחקין): היה עומד ומקריב מנחות פירוש'שלים כגון שלא הקריב כהן זה שזין מנחה מימיו או שהקריב מנחה חדשה כגון מנחת העמר אומר כהן שהחנינו נטלן הכהן לאוכלן: מברך הכהן המוציא ותנו וכלן כל המנחות אפילו מנחת העמר פתיתין כזיתים ולכדי מברך הכהן המוציא ואי לא היו כזיתים אינו מברך: לקט מפלן פירורין פזית: ואלכלן אם חמץ כו' ומדינא כהן ידי חובתו דחשיב ליה לחם נמי מברך עליו המוציא: הבא במאי עסקינן דקמני לקט מפלן: בשערסן שקבן הפירורין ביחד וגוללן בגלו ויחדון והיו פזית: אי הכי הונו דקמני עלה והוא שאכלן לאותן פירורין: כשעור אכילת פרס שלא שיה בין פרור לפרור יותר מכדי אכילת פרס דהתם קאי אכילה ויוצא בה ידי חובתו: ואי בשערסן שגובלן דהו חתיכה אחת: שאכלו מדעי לה דביון דמני שאכלן משמע דרב פירורין הם ולא חתיכה אחת שלא בפרה: אמר ליה רב יוסף אלף לעולם שלא עכסו ואפלו הכי לא תפרוק: הבא במאי עסקינן דיוצא בפירורין כגון שגזאו מלחם גדול שעזין הוא כעין הפפר שגזאו ממנו והיו חשוב ובר ברכה הלכך פירורין נמי שלקטן חשבינן ניניה ומברך עליהן אכל המנחות שפירכן ולא נשפיר מהן דבר חשוב אימא לך דכעין פזית והאי חביצא נמי דקאמר אי אית בה פזית וכו' אף על פי שגזא מלחם גדול אי לא הוי הלחם בשני כעין פזית לענין המוציא: אפלו פירורין שאין כהן פזית מברך עליהן המוציא: תוריתא דנהמא שיהא כהן מראה לחם ולא שיה שריי כל כך שאין נראה אם הם לחם או לא:

מסורת הש"ס

א משנה מנחות; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יב ד; לעיל ס.

ב ברכות לו:

ג פסחים לה; חולין קכ.

ד ברכות לו:

תורה אור השלם

פתות אותה פתים וצקת עליה שמן מנחה הוא [ויקרא

ב, י]

על־מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים פקריב ריסי' ייחם ליתנה [ויקרא ו, יד]

פליגי התם אלא בפתיתין גדולים ושלמים קמנים אכל פתיתין גדולים ופתיתין קמנים פשיטא האילן ואיבא לחם אחר שלם דאהאוי לחם מברך ונראה לפרש דמירי התם בכפר שמפכר ממנו בקערה לשם ברכה כדי לברך עליו המוציא:

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות
ב נדה סגן בבא קמא קטו: ג זבחים נד: ד נדרים יבן: נדה ו:
גליון הש"ס
גמ' מה הלכן עשר. ע' זבחים ג ע"א תוסי ד"ה אמר אמרה:
תורה אור השלם

ובהן הפשיטת תחתיי מבניי ישיבה אתה אתה חק'עולם ליהנה פליל תקשר [ויקרא ו, טו]

וקיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו מאשי יהנה חק'עולם [ויקרא כד, ט]

ואל'הלויים תדבר ואמרת אלכם כִּי־תקחו מאת בני־ישראל את־הפועל אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם והרמתם מפניו תרומת יהוה מעשר מן־הפועל (במדבר יח, כו)

והקריב מפניו אחד מפל־קרבן תרומה ליהוה לבחן חזק את־דם השלמים לו יהנה [ויקרא ו, יז]

ולקחת סלת ואמית אתה שמים עשרה חלות שני עשרים יהנה השלח האחת [ויקרא כד, ה]

על־חלת לחם קמץ קריב קרבנו על־זבח תודת שלמינו [ויקרא ו, יג]

מתני' שיפה שמשפסף קילו שמוליך ומביא קבובות ואַצבעותיו באַגרוֹפּוֹ: בַּחטין כדי שִׁישְׁרוּ הַלִּפְתּוֹ: בַּבָּצָק בְּלִישֵׁת הַבָּצָק אֵף וּבֹעֵט: בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר חִלוֹת אוֹ רְחִיקוֹ: גַּמ' אֵף אַחַת וּבֹעֵט שְׁתַּיִם אֵף שְׁתַּיִם וּבֹעֵט שְׁלֹשָׁה נִמְצָא דְּכִי אֵף שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בּוֹעֵט ה' פְּעָמִים וְתוֹ חֲזָר וְעוֹשֶׂה עַד שְׁנוֹמֵר ש' פְּעָמִים שִׁיפָה וּת"ק פְּעָמִים פְּעִיטָה: פְּעִי רַבִּי יִרְמְיָה הֵא דַּקְתַּנִּי אֵף אַחַת הֵינּוּ אִמְטוּי וְאִתְּוִי דְּמָה שְׁמוּלִיךְ וּמְבִיא קִילוֹ חֲשׁוֹב חַד שִׁיפָה: אוֹ דְלָמָא לְהַלְבֶּה לַחֲזוּהָ קָרִי חַד שִׁיפָה וְכֵן גַּמִּי לְהַבְּאֵה לַחֲזוּהָ חֲשִׁיב שִׁיפָה כ"ט: ר' יוֹסִי אוֹמֵר שִׁיפָה וּבְעִיטָה בַּבָּצָק וְלֹא בַּחטוּס: לָחֶם הַפְּנִים אֵלֶּי חֻקָּה מִלָּחֶם הַפְּנִים דְּכַתִּיב בְּלָחֶם הַפְּנִים (וַיִּקְרָא כ"ד:טו') (מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) חֹק עוֹלָם וּכְתִיב בַּחֲבִיתַיִן (שֵׁס ו) חֹק עוֹלָם לֹה' מַה לְהֵלֵךְ י"ב אֵף כָּאֵן י"ב: אֶחָר מִנְחוֹת דְּבָאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר מִנְהֵן: מַה לְהֵלֵךְ בַּלַּחֲמִי תוֹעָה לְכָל מִין עֶשֶׂר בַּדְּאִמְרִינָן בַּקֶּרְקוֹן דְּלַקְנָן (מִנְחוֹת דָּף עז.)׃ שְׁכֹן יַחֲדִי דְלַחֲמֵי תוֹעָה וְשָׂאֵר מִנְחוֹת הֵן חֲרִבִין יַחֲדִי שְׁתַּנְגַּב דְּתַרְוִיחֻי אִתּוּ בַּגְּדָה וְתַרְוִיחֻי טַעֲוֹנוֹת שְׁמֵן וְתַרְוִיחֻי נִסְכָּלוֹת בְּלִינָה וְתַרְוִיחֻי לֹא דְחוּ שְׂבֵת וְלֹא טַמְאָה לְאִפְרוּי לָחֶם הַפְּנִים אֵת קֶרֶבן שֶׁל צִבּוֹר וְאִין בָּאוֹת בַּגְּדָה וְאִין טַעֲוֹנוֹת שְׁמֵן וְאִין נִסְכָּלוֹת בְּלִינָה שְׁהִי מַיְסָס ח' יָמִים עַל הַשֵּׁלֶחַן וְיוֹחֶה שְׂבֵת וְטַמְאָה: שְׁכֹן הַקֹּדֶשׁ הַמִּנְחוֹת וְלָחֶם הַפְּנִים קִדְּשִׁי קִדְּשִׁים: מִנְחוֹת טַעֲוִיִּים לְבִינָה וְהָיוּ מַצֵּה תַרְוִיחֻי: וְשֹׁעֵם בָּאִין בְּגִלְגַּל עֲצָמָם מַה שְּׂאִין בֵּן בְּלַחֲמֵי תוֹעָה שְׂאִין טַעֲוִיִּין לְבִינָה וְיֵשׁ בָּהֶן חֲמֹץ וּבָאוֹת בְּגִלְגַּל זָבַח: וְאִכְתִּי כִּדִּיךְ וְאִי סְבִירָא לֵן דְּדָבֵר הַלְמֵד בַּגְזִירָה שְׁוָה חוּזַר וּמְלֵמֵד בְּבִנְיָן אָב, גִּילָף מַחְבִּיתִי בַּהֵן גְּדוֹל: מַה לְחַלֵּן – שְׁתִּים עֲשָׂרָה, אֵף כָּאֵן – שְׁתִּים עֲשָׂרָה? מִסְתַּבְּרָא מְלַחְמֵי תוֹדָה הֵוָה לִיָּה לְמִילָף, שְׁכֹן הֲדִיוֹט שְׁהַתְנַדֵּב חֲצִאיִן; לְפִיגוּל, שְׁלֹא בַשֶּׁבֶת, וְשְׁלֹא בְטוּמְאָה. אַדְרַבָּה, מַחְבִּיתִי בַּהֵן גְּדוֹל הֵוָה לִיָּה לְמִילָף, שְׁכֹן עֲשָׂרוֹן, כְּלִי הַקִּדְּשׁ, וּלְבִנּוּנָה; מִצָּה וְעֶצֶם, הַגִּישָׁה וְאִישִׁים, וְהִנִּי נִפְישָׁן. הֲדִיוֹט מִהֲדִיוֹט עֲדִיף לִיָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כּוֹיָן בָּאוֹת שְׁתִּים עֲשָׂרָה. מֵאִי קֹסֶבֶר? אִי סְבִירָא לִיָּה דְדָבֵר הַלְמֵד בַּגְזִירָה שְׁוָה חוּזַר וּמְלֵמֵד בְּבִנְיָן אָב – גִּילָף מַחְבִּיתִי (דַּכְהוֹ) [כַּהֵן] גְּדוֹל, דְּהִנִּי נִפְישָׁן. אִי סְבִירָא לִיָּה דְדָבֵר הַלְמֵד בַּגְזִירָה שְׁוָה אֵינּוּ חוּזַר וּמְלֵמֵד בְּבִנְיָן אָב – גִּילָף מְלָחֶם הַפְּנִים, הַקִּדְּשׁ מִהַקִּדְּשׁ עֲדִיף לִיָּה. חוּץ מְלַחְמֵי תוֹדָה וּנְזִירוֹת, שְׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר. לַחֲמֵי תוֹדָה – בַּהֲדִיא כְּתִיב בַּהֵן. נְזִירוֹת – דְּאָמַר מָר: "שְׁלָמִיו" – לְרִבּוֹת שְׁלָמֵי נְזִיר.

לְעִינֵי: וְאִין מִלָּחֶם הַפְּנִים דְּהַקֹּדֶשׁ מִהַקֹּדֶשׁ עֲדִיף לִיָּה לְמִילָף לְאִפְרוּי לַחֲמֵי תוֹעָה דְּקִדְּשִׁים קְלוּס: בַּהֲדִיא כְּתִיב בַּהֵן מִפְּרָשׁ בַּקֶּרֶק הַתּוֹעָה (לַקְנָן מִנְחוֹת עז.)׃ שְׁלָמִיו עַל זָבַח תּוֹדַת שְׁלָמִיו לְרִבּוֹת שְׁלָמֵי נְזִיר לְעִשְׂרָה קֶבֶץ וְרוּשְׁלָמִיוֹת נָמִי מַרְבִּיעֵן שְׂבָאִין עֶשֶׂר חִלוֹת בַּתּוֹעָה: שְׂאִפְאֵן ד' חִלוֹת שְׁהִיָּה לֹו לְעֹשֶׂת אֶרְבָּעִים וְלֹא עֹשֶׂה כִּי אִם ד' אֶחָד מִכָּל מִין: וְהָא בְּעִי אֶפְרוּשִׁי תַרְוִימָה מַנְיָה דְּכַתִּיב וְהַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קֶרֶבן תַרְוִימָה (וַיִּקְרָא ז) וְהֵן תַרְוִימָה אִמְרִינָן לַקְנָן (מִנְחוֹת דָּף עז.)׃ דְּהִיא אַחַת מִי: דְּמַפְרִישׁ מִכָּל תְּחֵא מִכָּל אַחַת שֶׁל ד' חִלוֹת: דְּאֶפְרָשִׁינָהוּ בְּלִישָׁה כָּל זְמַן אֵתן עֹשֶׂה הַחִלוֹת שְׁלָמוֹת דְּלֹא הִי פְרוּס: שְׂרַבָּה בְּמַת חֲלֵתָן בְּכּוֹן שְׁהִיָּה לְעֹשֶׂת י' חִלוֹת וְשֹׂשֶׂה חִלוֹת גְּדוּלוֹת שְׁלֹא עֹשֶׂה מִקֵּץ אֶלָּא אוֹ ז' אוֹ ח' אוֹ שְׁמַעַט שְׁעֵשֶׂה י"ב חִלוֹת אוֹ י"ג חִלוֹת. ע"א שְׂרַבָּה הִינוּ שְׁהוּסִיף בְּמִנְיָן הַחִלוֹת בְּכּוֹן שְׁעֵשֶׂה י"ב: חוּץ מִלָּחֶם הַפְּנִים וּחֲבִיתַיִן וְלַחֲמֵי תוֹעָה שְׂאִם מַעַט אוֹ רַבָּה בְּמַת חֲלֵתָן פִּסּוּלוֹת וְקִשְׁיָא לְשִׁמְאֵל דְּאִמַר לַחֲמֵי תוֹעָה שְׂאִפְאֵן וכו': הוּא שְׁמֵאֵל:

ואלו מנחות נקמצות פרק שביעי מנחות

רבי יוסי אומר שיפה ובעיטה בבצק. פי' ולא בחטין ובתוספ' (פ"ח) גרסינן אף

בבצק ופלגינא אהך ובתוספתא דייקנית לא גרסי' אף: אחיא חקה חקה מלחם הפנים. תמה דבפ"ק (לעיל מנחות דף ח.) דלשינן חקה דחביתין ובהקומונ רפה (שם דף יט.) דלשינן חקה דלחם הפנים: דאפרשיניהו בלישיהו. לכאורה דליון שם תרומה עליהם בעסה דבשחיטת הַזֶּבֶח הוא דקדשי ותנן בפ' התועה (לקמן מנחות דף עח:) שְׁחָטָה עַד שֶׁלֹא קָרְמוּ בַּתְנוּרָה לֹא קִדַּשׁ הָלָחֶם וְתַמִּיה דְּבִסוּף פ"ק דגזרים (דף יב.) אמרינן כחלת אהרן וכתרומתו מתר הא בתרומת לחמי תועה אסור והא תרומת לחמי תועה לאחר זריקת דמים הוא ומשני לפני זריקת דמים ונדכר טובי בר קפנא דלאפרשיניהו בלישיהו וגרין, לומר גללו תרומה ממֶשׁ הוּוּ עַד אַחֵר אֶפְיָה וּא"ת דְּמַשְׁמַע דְּבֵאל דְּהֵן דְּרַב טוּבִי בַר קַסְנָא בְּעִישְׁבִּי וּבַקֶּרֶק קִמָּא דְגָזָה (דף ה) גְּבִי שְׁפָחִיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהֵימָּה אוֹפֶה בַּכְרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה וּמוֹקִי לֹה בַּתְּרוּמַת לַחֲמֵי תוֹעָה וּפְרִיךְ תְּרוּמַת לַחֲמֵי תוֹעָה בְּאֶפְיָה מֵאִי בְּעִי וּמַשְׁנֵי דְאֶפְרָשִׁינָהוּ בְּלִישִׁיָּהוּ בְּדֶרֶב טוּבִי בַר קַסְנָא וְכִי לֹא עָשְׂתָה מַנְיָה מִן הַמְּבַחֵר וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָא דְקָאִמַר אֶרְבַּע חִלוֹת הוּא דְּיִעֲבֹד דְּלִבְתַּחֲלָה בְּעִי אֶרְבָּעִים וְגַם הִיא עָשְׂתָה אֶרְבָּעִים אֶלָּא שְׁקֵט אֶפְיָה הִפְרִישָׁה אוֹתָן שֶׁל תְּרוּמָה וְלֹא הִפְרָשָׁה גְּמוּרָה אֶלָּא שֶׁבֶרְכָּה אוֹתָן הֲעִמִּידוֹת לְהִיּוֹת תְּרוּמָה לְעֹשִׂיתָן בָּאוֹת וְנִפְלוֹת:

ומלמד בבנין אב, גילף מחביתי בהן גדול: מה לחלן – שְׁתִּים עֲשָׂרָה, אֵף כָּאֵן – שְׁתִּים עֲשָׂרָה? מִסְתַּבְּרָא מְלַחְמֵי תוֹדָה הֵוָה לִיָּה לְמִילָף, שְׁכֹן הֲדִיוֹט שְׁהַתְנַדֵּב חֲצִאיִן; לְפִיגוּל, שְׁלֹא בַשֶּׁבֶת, וְשְׁלֹא בְטוּמְאָה. אַדְרַבָּה, מַחְבִּיתִי בַּהֵן גְּדוֹל הֵוָה לִיָּה לְמִילָף, שְׁכֹן עֲשָׂרוֹן, כְּלִי הַקִּדְּשׁ, וּלְבִנּוּנָה; מִצָּה וְעֶצֶם, הַגִּישָׁה וְאִישִׁים, וְהִנִּי נִפְישָׁן. הֲדִיוֹט מִהֲדִיוֹט עֲדִיף לִיָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כּוֹיָן בָּאוֹת שְׁתִּים עֲשָׂרָה. מֵאִי קֹסֶבֶר? אִי סְבִירָא לִיָּה דְדָבֵר הַלְמֵד בַּגְזִירָה שְׁוָה חוּזַר וּמְלֵמֵד בְּבִנְיָן אָב – גִּילָף מְלָחֶם הַפְּנִים, הַקִּדְּשׁ מִהַקִּדְּשׁ עֲדִיף לִיָּה. חוּץ מְלַחְמֵי תוֹדָה וּנְזִירוֹת, שְׁהֵן בָּאוֹת עֶשֶׂר עֶשֶׂר. לַחֲמֵי תוֹדָה – בַּהֲדִיא כְּתִיב בַּהֵן. נְזִירוֹת – דְּאָמַר מָר: "שְׁלָמִיו" – לְרִבּוֹת שְׁלָמֵי נְזִיר. ^(ט)אָמַר רַב טוּבִי בַר קִיסְנָא, אָמַר שְׁמוּאֵל: לַחֲמֵי תוֹדָה שְׂאִפְאֵן אֶרְבַּע חִלוֹת – יֵצֵא. וְהָא בְּעִינָן אֶרְבָּעִים לְמַצָּה! וְהָא בְּעִי אֶפְרוּשִׁי תְרוּמָה מִיַּנְיָהוּ! וְכִי תִימָא דְּמַפְרִישׁ מִכָּל חֵדָא וְחֵדָא – "אַחַד" אָמַר רַחֲמָנָא, שְׁלֹא יִשׁוּל פְּרוּס, דְּאֶפְרָשִׁינָהוּ בְּלִישָׁה. "מִיתִיבִי: כָּל הַמִּנְחוֹת שְׂרִיפָה בְּמִדַּת חֲלָתָן, אוֹ שְׁמִיעַט בְּמִדַּת חֲלָתָן – פְּשִׁרוֹת, חוּץ מְלָחֶם הַפְּנִים, וְחֲבִיתִי בַּהֵן גְּדוֹל, וְלַחֲמֵי תוֹדָה וּנְזִירוֹת! הוּא דְאָמַר

א מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ה:
ב מיי' פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' יז:
ג מיי' פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ד מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
ה מיי' פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ב:
ו מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
ז מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ה:
ח מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ה:
ט מיי' פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
י מיי' פה' מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
יא מיי' פ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' י:
רבינו גרשום

שיפה. שמונלן בפיטתיו ככלי:
ובעוטה. שבעטו בהן כומו:
בחטין. כדי ששורו קליפתן:
ור' ווסו אומר ובצק קאמר בעריכת צק דבשי שיפה ובעוטה:
ארכעא לאו בצק קאמר ר' יוסי דבשי שיפה ובעוטה ולא בחטין אז לנחא אף בצק כו':
אחיא חוקה חוקה מלחם הפנים. דכדב בתרמייהו חוקה רהו ו"ב:

מה להלן בתועה עשר. בכל מין כדאמר' בארין פרקא:
שכן שמן. במנחות ובלחמי תועה יש בהן שמן. ויחיד מביא אותו:
שנתנדב. שבארין נדבה:

והן נספלין בלנה. ואינו מוחין לא שבת ולא גומאחא:
לאספוקי לחם הפנים דאין בהן שמן. והן משל צבור ואינו באין נדבה. ואינו נספלין בלנה. דמשבת לשבת היו לטין. ומוחין שבת וטומאה:

שכן הקדש. לחם הפנים ושאר מנחות הן הן קדשי קדשים. ולחמי תועה קדשים קלים. ולחם הפנים ומנחות טעונין לטונה:

עצם. ובארין בגלל עצמן. מה שאין כן בלחמי תועה דאין טעונין לטונה ובארין בגלל זבח:

ואי סבירא לן דדבר הלמד מע"ש כגון חביתין דילפי מלחם

הפנים מחוקה חוקה דחחר ומלמד בבנין אב כמה מנעט. דפלגתא היא במסכת זבחים אי חחר ומלמד אי לא:

שכן היטות. לחמי תועה ושאר מנחות היטות יכול להטיאן:

שהתנדב ובארין נדבה:

חנאין. ואינו באין לחנאין:

לפגול. ויש להן דין פגול:

ואינו מוחין לא שבת ולא גומאחא:

וחביתין הן קרבן כ"ג. ואינו באין נדבה. ובארין לחנאין ואין להן פגול. כדנתן במס' זבחים:

כלי. חביתין ומנחות כלי

מקדשן. ולחמי תועה שחטת

הזבח מקדשן:

לר' מאיר ילף לה. ממה נפשך

שהם י"ב דאי פטירא ליה דדבר הלמד וכו':

לחמי תועה כהדיא כתי' ביה. מפורש בפרק התועה:

שלמיו. על תודת שלמיו לרבות

שלמי מיר לעשרת קבין

ירושלמיות. (דהיינו) מפרש נמי

בהתועה:

והא בשי אפרושי תרומה.

כדכתיב והקריב ממנו אחד

מכל קרבן תרומה ותרומה היינו אחד מעשר:

וכי תימא דמפרש מכל אחד

מל' חלות עשורתה:

שריבה במדת חלתן. שפחת

מהן או הוסף:

עו.

עו:

עין משפט גזר מצוה
א מו"י פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יב: ב מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ג: ג מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ו: ד מו"י פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' ה: ה מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ו: ו מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ה: ז מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יב: ח מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ג: ט מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ו: י מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' יז:

רבינו גרשום
י"א אף לחמי תורה. (מאן יי"א) [ומה"א] קא מתייב לרב טורי. ואית ספרים דכתב בה במקום מתיבי כגנאלי. ומסתברא הכי: מצת חסד כתיב: והא גבי תורה כתב מצות. בכל מיומיו:

(אחזר רב טובי) ריבה במדת סאין שלהי כגון ג' סאין של עומר. אס נגשו או פיתתו כ"ש:
לחס הפנים בי"א. כיון דמשון מצא אחיא טיבא בי"א:

בדקה בגסה. [בגפה דקה] מנפה בתחלה כדי שיפול האבק ממנה שאינו ראוי לטולת והדר בגסה גסה כדי שיהא מניחא הסביון ונשאר הסלת והדר בדקה כדי להסיר האבק ופה יפה והדר בגסה כדי להניח המורסן ופה ופה וכן עד י"ג פעמים ולא היו שם אלא כ' נפות דקה וגסה:

ר' שמעון אומר וכו'. עלוניה האספה מכוילן קולטת את הסביון הקלופה ותחתונה הדקה מכוילן קולטת את הסלת ומסיר האבק ואין בה סביון כלל:

ת"ל אותה מפני החסכון. ולא אחרתי:

משום דהתורה חסה על ממוןן של ישראל. כיון דלחס הפנים של רבים הן והן כ"ז עשרונים התיר לקנותן מן החמיין ולעשותן סלת כדי שיבא להן בזול יותר משאם היו לוקחין הסלת מן החעוני:

הדרן עלך ואלו מנחות

התורה. שהן שם סאין מדבריות של משה. שהן כ' איפות שהן כ' עשריון:

שָׂרְפָה בַּמִּזְבֵּחַ חֲלֹתָן או שִׁמְעֵט בַּמִּזְבֵּחַ חֲלֹתָן וַיֵּשׂ אוֹמְרִים אֵף לֶחֱמִי תֹעֲזָה וַיִּזְיֶירוּ. זו

גִּרְסַת הַקּוֹנְטְרָם טַעְמָא מְשׁוּם דְּבִלְחָם הַפָּנִים וְחִבִּיתוּן בְּתִיב חֲסָה לְעַבְד וּבִלְחָמִי תֹעֲזָה בְּתִיב מִצֵּת בְּיִי"ו אֲבָל בְּשֹׁאֵר מְנַחוֹת בְּתִיב מִצֵּת וְאִפְלוּ בְּתִיב בָּהּ מִצֵּת בְּיִי"ו גָּמַר מִמְּנַחַת מֵאַפֶּה וַיִּזְיֶירוּ דְּבִתִּיב שְׁלָמִיו לְרַבּוֹת שְׁלָמִי נִזְיַר וְדָבַר גַּמְּה הֵאָר. יְכוּל לְכוּן בְּחִבִּיתוּן שְׂיָהּוּ שׁוּת דְּלַחְמֵן בְּרִישׁ שְׁמֵי מוֹת (מְנַחוֹת דף פז:) אֲמַרְיִין דְּמַחֲלָקָה בְּיַד: כָּל הַמְּנַחוֹת שָׂרְפָה בַּמִּזְבֵּחַ עֲשִׂרֹנָן או שִׁמְעֵט בַּמִּזְבֵּחַ עֲשִׂרֹנָן פְּסוּלוֹת. פֶּרֶשׁ בַּקּוֹנְטְרָם בְּלָשׁוֹן אַחֵר מְשׁוּם

דְּבִשְׂרָפָה הָיָה קִמָּז וְקִמָּז מִן הַחֲזֵי הַפֶּר וְנִמְצָא שְׂאִין עֲשִׂרֹן קִמָּז וְנִהְיָ לִיָּה קִמָּז חֶסֶד וְאִם מִשְׁט בַּמִּזְבֵּחַ עֲשִׂרֹנוֹת הָיָה לָּהּ מְנַחָה חֶסֶדָּה וְקָשָׁה דְּהָא אִסְתַּקְּנָא בְּהִקְוִימָז רַבָּה (לַעֲלִי מְנַחוֹת כז:) דְּקִמָּז דְּעִשְׂתִּי דְּכֶהֱן תִּלְיָא מִלְּתָא וְאִעֲשִׂרֹן קָא קִמָּז וְנִרְאָה בְּלָשׁוֹן אַחֵר שֶׁפֶרֶשׁ דְּבִתִּיב שְׁלָשָׁה עֶשְׂרִינִים לְפָר וַשְׂנֵי עֶשְׂרִינִים לְאִיל וְאִם רַבָּה או מִשְׁט פְּסוּלוֹת דְּגִזְרַת הַבְּתִיב הִיא וְאִסּוּר לְשׁוֹנוֹ: בְּדָקָה בְּגִסָּה בְּדָקָה בְּגִסָּה. תַּנְיָא בְּתוֹסַפְתָּא הֵעֲמַר הִיָּה מְיַסֵּו

בי"ג נפות שְׁמֵי הֶלֶחֶם בי"ב לָחֶם הַפָּנִים בי"א בְּדָקָה בְּגִסָּה בְּדָקָה קוֹלֵטָת אֶת הַסֵּלֶת בְּגִסָּה שְׂתַּהֲא קוֹלֵטָת אֶת הַסֵּבִיון רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר יי"ג נְפוֹת הִיוּ זוּ עַל גִּבִּי זוּ וְהִתְחַטְּוֶנָּה שְׂבָבְלָן עֲשִׂינָּה שְׂתַּהֲא קוֹלֵטָת אֶת הַסֵּלֶת: מִתְּנִי' הַתּוֹרָה הִיָּתָה בָּאָה חֲמֵשׁ סָאִין וְרוּשְׁלָמִיּוֹת שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְּבָרִיּוֹת. בְּמֹז שְׁהוּסִיפּוּ עַל הַסָּאָה שְׁמוֹת בֶּן הוּסִיפּוּ עַל הָאִיפָה שְׁמוֹת דְּלַעֲיַל קוּם לָן גַּם עַבְשֹׁ אִיפָה שְׁלֵשׁ סָאִין וא"ת כִּי אָמַר רַחֲמֵנָא עֲשִׂרֹן גִּזְיַל בְּתַר הַשְׂתָּא בְּדִאשְׁבַּחן גִּבִּי חֲמֵשׁ הַלְעִים שֶׁל בֶּן בֶּב' יֵשׁ בְּכוֹר (בְּכוֹרוֹת נ.) בְּתַר דְּאוּסִיפּוּ עֲלִיָּהּוּ וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּשִׁאֲצִי הִתָּם דְּגַלִּי קִרָּא בְּדִזְרִשְׁיִין מִדְּבָרִיב וְהִיָּה:

בַּשְּׂרִית חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים וְחִבְתִּי כֹהֵן גָּדוֹל

דְּאָמַר כִּי הֵאֵי תַנָּא, דְּתַנְיָא: כָּל הַמְּנַחוֹת שְׂרִיפָּה בְּמִדַּת חֲלָתָן, או שְׁמִיעֵט בְּמִדַּת חֲלָתָן – בְּשִׁרּוֹת, חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים וְחִבִּיתִי כֹהֵן גָּדוֹל, וַיֵּשׂ אוֹמְרִים: אֵף לֶחֱמִי תוֹדָה וַיִּזְיֶירוּת. אָמַר רַב הוּנָא: מְנַחַת מֵאַפֶּה (שֹׁאפָה) [שְׂאֻפָּאָה] חֲלָה אַחַת – יָצָא. מֵאִי טַעְמָא? (מִצּוֹת) "מִצֵּת" בְּתִיב. מִתְּקִיף לָהּ רַב פֶּפֶּא: טַעְמָא דְּבִתִּיב "מִצֵּת", הֵא בְּתִיב "מִצּוֹת" – לָא? וְהָא גִבִּי לֶחֱמִי תוֹדָה דְּבִתִּיב "מִצּוֹת", וְאָמַר רַב טוֹבִי בַר קִיסְנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: לֶחֱמִי תוֹדָה שְׂאֻפָּאָן אַרְבַּע חִלוֹת – יָצָא! הֵהִיא פְּלִיגָא. ^אמִתְּנִי' הַעוֹמֵר הִיָּה בֹא עֲשִׂרֹן מִשְׁלֹשׁ סָאִין, שְׁתֵּי הֶלֶחֶם שְׁתֵּי עֲשִׂרֹנִים מִשְׁלֹשׁ סָאִין, לָחֶם הַפָּנִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע עֲשִׂרֹנִים מַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע סָאִין. גִּמְי' מֵאִי טַעְמָא? בִּינֹן דְּמַחֲדָשׁ אֲתִי, וּמַשְׁעוּרִין אֲתִי, עֲשִׂרֹן מוּבָחָר לָא אֲתִי אֱלֹא מִשְׁלֹשׁ סָאִין. שְׁתֵּי הֶלֶחֶם שְׁתֵּי עֲשִׂרֹנוֹת מִשְׁלֹשׁ סָאִין – בִּינֹן דְּמַחֲיטִין אֲתִינִין, אֵף עַל גַּב דְּמַחֲדָשׁ אֲתִינִין, שְׁתֵּי עֲשִׂרֹנוֹת אֲתוּ מִשְׁלֹשׁ סָאִין.

לָחֶם הַפָּנִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה עֲשִׂרֹנוֹת מַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַה סָאִין – מֵאִי טַעְמָא? בִּינֹן דְּמַחֲיטִין אֲתוּ, וּמִיִּשְׁן אֲתוּ, עֲשִׂרֹן מוּבָחָר אֲתִי מִסָּאָה. ^אתְּנוּ רַבְּנִין: כָּל הַמְּנַחוֹת שְׂרִיפָּה בְּמִדַּת עֲשִׂרֹנָן, או שְׁמִיעֵט בְּמִדַּת עֲשִׂרֹן – פְּסוּלוֹת. רִיפָּה בְּמִדַּת סָאִין שְׁלֶהָן, או שְׁמִיעֵט בְּמִדַּת סָאִין שְׁלֶהָן – בְּשִׁרּוֹת. ^אמִתְּנִי' הַעוֹמֵר הִיָּה מְנוּפָּה בְּשִׁלֹשׁ עֲשָׂרָה נֶפֶה, שְׁתֵּי הֶלֶחֶם בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה, וְלָחֶם הַפָּנִים בְּאַחַת עֲשָׂרָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לֹא הִיָּה לָהֶן קַצְבָּה, אֱלֹא סוּלַת מְנוּפָּה כָּל צָרְפָּה הִיָּה מִבִּיא, שְׁנֹאֲמַר: "וְלִקְחֶתָּ סֹלֶת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ", עַד שְׂתַּהֲא מְנוּפָּה כָּל צָרְפָּה. גִּמְי' תְּנוּ רַבְּנִין: בְּדִקָּה בְּגִסָּה, בְּדִקָּה בְּגִסָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה נְפוֹת הִיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, זוּ לְמַעְלָה מִזֹּו וְזוּ לְמַעְלָה מִזֹּו, עֲלִיּוֹנָה קוֹלֵטָת סוּבִין, תַּחְתּוֹנָה קוֹלֵטָת סוּלַת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: לֹא הִיָּה לָהֶן קַצְבָּה. תְּנוּ רַבְּנִין: "סֹלֶת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ" – מְלַמֵּד שְׁנַקְחַת סוּלַת. וּמִיָּזִין שְׂאֻפִּילוּ חִיטִין? תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלִקְחֶתָּ" – מִכָּל מְקוֹם. יְכוּל אֵף בְּשֹׁאֵר מְנַחוֹת בֶּן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אֹתָהּ", מִפְּגִי הַחִיסְפָּחוֹן. ^אאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מֵאִי "מִפְּגִי הַחִיסְפָּחוֹן"? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַתּוֹרָה חָסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הִיכָא רְמִיזָא? דְּבִתִּיב: "וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם".

הַדְרִין עֲלֶיהָ אֵלּוּ מְנַחוֹת נִקְמָצוֹת.

מִתְּנִי' הַתּוֹדָה הִיָּתָה בָּאָה חֲמִשׁ סָאִין

יְרוּשְׁלָמִיּוֹת, שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְּבָרִיּוֹת. שְׁתֵּי אִיפּוֹת, הָאִיפָה שְׁלֹשׁ סָאִין, עֲשָׂרִים עֲשִׂרֹן – עֲשָׂרָה לְחִמָּץ וְעֲשָׂרָה לַמִּצָּה.

עֲשָׂרָה

וּאלו מְנַחוֹת נִקְמָצוֹת פֶּרֶק שְׂבִיעִי מְנַחוֹת

דְּאָמַר כִּי הֵאֵי תַנָּא דְּתַנְיָא כו' וְהִיָּהוּ שְׁמוּאֵל כְּבַר לִיָּה כַּת"ק דְּאָמַר חוּץ מִלֶּחֶם הַפָּנִים וְחִבִּיתוּן אֲבָל לֶחֱמִי תֹעֲזָה וַיִּזְיֶירוּת בְּשִׁרּוֹת: מְנַחַת מֵאַפֶּה שְׂמִיעָה לִהְיוֹת י' חִלוֹת: מִצֵּת בְּתִיב חֶסֶד וַיִּי"ו: וְהָא גִבִּי לֶחֱמִי תֹעֲזָה דְּבִתִּיב מִצֵּת בְּכָל מִין וְאָמַר ר' טוֹבִי כו':

הֵהוּא דָּרַב טוֹבִי דְּאָמַר אֵף עַל גַּב דְּבִתִּיב מִצֵּת פְּלִיגָא אֲדָרַב הוּנָא: מִתְּנִי' הֵעֲמַר דְּאוֹתוֹן שְׁלָשָׁה סָאִין הִיוּ מְיַסְיֹן עַד שְׂהִיָּה עוֹמֵד עַל עֲשִׂרֹן: גִּמ' מֵאִי טַעְמָא בֹא מִשְׁלָשָׁה סָאִין: בִּינֹן דְּמַחֲדָשׁ אֲתִי שֵׁשׁ בּוּ רַבּוֹן יוֹתַר מִיַּבְשִׁין וְשִׁעוּרִין גִּמְי יֵשׁ בְּדָן רַבּוֹן יוֹתַר מִדְּחִטְיִים: לָחֶם הַפָּנִים כ"ד עֲשִׂרֹנִים דְּבִתִּיב (וּקְרָא כ"ד:ה') שְׁמֵי עֲשָׂרִים יְהִי הַחֵלֶה הָאֶחָת: שָׂרְפָה בַּמִּזְבֵּחַ עֲשִׂרֹנִים שְׁעָשָׂה הַעֲשִׂרֹן גְּלוּשׁ: או שִׁמְעֵט שְׁמַחַח הַעֲשִׂרֹן יוֹתַר מִזִּיא עַד שְׂחֶסֶד:

רַבָּה בַּמִּזְבֵּחַ סָאִין שְׁלָחַן בְּגוּן שְׁמֵי הֶלֶחֶם שְׂבָאִין מִג' סָאִין וְלָחֶם הַפָּנִים שְׂבָאִים מִכ"ד סָאִין קָמַח וּמְיַסְיֹן אוֹתָם לַעֲשִׂרֹנִים סֵלֶת וּבְגוּן הֵעֲמַר שְׂהִיָּה בֹא מִג' סָאִין נִקְרַר לְצִרְכּוּ ד' סָאִין או שְׁלָא קִרַּר לוּ אֱלֹא כ' סָאִין: בְּשִׂרָה וּבְכָל שְׂהִיא הַעֲשִׂרֹן בְּהִלְבָּתוּ: מִתְּנִי' הֵעֲמַר הִיָּה מְנַפָּה בִי"ג נָפֶה הֶלְבָּה לְמַסָּה מְסִינִי: שְׁנֹאֲמַר וְלַקְחַת סֵלֶת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ וְגו' שְׂתַּהֲא מְנַפָּה כָּל צָרְפָּה שְׂתַּהֲא סֵלֶת בְּרוּרָה בְּשַׁעַת אֲפִיָּה: גִּמ' תְּנוּ רַבְּנִין בִּיצַד הִיָּה מְנַפָּה בִי"ג נְפוֹת: בְּדָקָה בְּגִסָּה דְּשְׁמִי נְפוֹת הִיוּ בְּמַקְדָּשׁ אַחַת דְּקָה וְאַחַת גָּסָה שְׁקוּרִין קִלְיִי"ר וּבִתְחִלָּה הִיוּ מְיַסְיֹן בְּדָקָה וְהִיָּתָה קוֹלֵטָת הַסֵּלֶת וְהַסֵּבִיון וְהִיָּה הַקָּמַח הוֹלֵךְ לַעֲבַר הַנָּפֶה בְּמַנְהַג גְּרוּסוֹת וְאַח"כּ נוֹתֵינן אוֹתוֹ בְּגִסָּה שְׁקוֹלֵטָת הַסֵּבִיון שְׁנַשְׁתַּיִרוּ בְּסֵלֶת וְהַגְרוּסוֹת כְּעִין קִרְטִין שְׁמַמְנוּ הַסֵּלֶת נַעֲשֶׂה הִיָּה הוֹלֵךְ לַעֲבַר הַנָּפֶה וְאַחֵר כֶּךָ חוֹתְרִין וּמְיַסְיֹן בְּדָקָה וּבְגִסָּה וְכֵן חוֹתְרִין חֲלִילָה עַד שְׂהִיא מְנַפָּה שְׁלֵשׁ עֲשָׂרָה פְּעָמִים וּבְכָלֵד שְׁלָא יִשְׁתַּנֵּר מִן הַקָּמַח וּמִן הַסֵּבִיון עַם הַסֵּלֶת וְחוֹתְרִין וְטוֹחֲטִין קִרְטִין וְהַגְרוּסוֹת וְהִיוּ סֵלֶת: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר לֹא הִיוּ עוֹשִׂין בְּמֹז שְׂאֻמְרָת בְּדָקָה בְּגִסָּה אֱלֹא יי"ג נְפוֹת הִיוּ בְּמַקְדָּשׁ זוּ לְמַעְלָה מִזֹּו כָּל אַחַת עֲבָה מַחְבָּרְתָּה עֲלִיּוֹנָה רֹאשׁוֹנָה קוֹלֵטָת רַבּוֹן שְׂהִיא הִיָּתָה גָּסָה שְׂבָבְלָן וְלֹא הִיָּתָה קוֹלֵטָת כ"א רַבּוֹן וְהִיוּ הַקָּמַח וְהַסֵּלֶת הוֹלְכִין לַעֲבַר הַנָּפֶה וְשׁוֹב הִיָּה נוֹתֵן הַקָּמַח וְהַסֵּלֶת בְּתַחֲטִיבָּה בְּדָקָה הִיָּמְנָה וְהִיא הִיָּתָה קוֹלֵטָת הַקִּרְטִין סֵלֶת וְהַקָּמַח הוֹלֵךְ לַעֲבַר הַנָּפֶה וְשׁוֹב הִיָּה חוֹזֵר וְנוֹתֵן הַסֵּלֶת בְּדָקָה הִיָּמְנָה בְּיָד שְׁלָא יִשְׁתַּנֵּר מִן הַקָּמַח וּמִן הַסֵּבִיון בְּסֵלֶת כָּלל שְׂתַּהֲא הַסֵּלֶת בְּרוּרָה: תַּלְמוּד לוֹמַר וְלַקְחַת מִכָּל מְקוֹם וּבְכָלֵד שְׂתַּהֲא זוּ סֵלֶת בְּרוּרָה בְּשַׁעַת אֲפִיָּה: יְכוּל אֵף בְּשֹׁאֵר מְנַחוֹת בֶּן שְׂהִיָּה נִקְחוֹת בְּגִמִּי חֲטִיין: תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹתָהּ אוֹתָהּ נִקְחַת בְּחִטִּים וְאִין אֶחָת נִקְחַת חֲטִיין: לְפִי שְׂחֶסֶד תוֹרָה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְפִי שְׁלָחַם הַפָּנִים הֵם כ"ד עֲשִׂרֹנוֹת וְלְפִי שֶׁהֵן בְּכָל שְׂבֵת וְשֵׁבֶת וְעוֹלָם לְדָבַר גָּדוֹל הַפֶּר לְקוֹדֶשֶׁן מִן הַחֲטִיין בְּדִי שִׁיבָא לָחֶם בְּזוּל יוֹתַר מִשְׂאֵם הִיוּ לִנְקָחִין סֵלֶת מִן הַפֶּגֶר שֶׁהִקְוִיָּה סֵלֶת קוֹנֶה אוֹתָהּ בְּיָקָר אֲבָל שְׂאֵר מְנַחוֹת שֶׁהֵן דָּבַר מוֹשֵׁט וְאִין בְּאוֹת תְּדִיר לֹא הִסְרִי לְקוֹנוֹת כִּי אִם סֵלֶת: מִתְּנִי' הַתּוֹרָה שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְּבָרִיּוֹת דְּאֵלּוּ בָּאָה יְרוּשְׁלָמִיּוֹת הִיָּתָה וְתַרָּה עַל שֶׁל

מִדְּבַר שְׁמוֹת וְאוֹתוֹן [חֲמֵשׁ] שֵׁשׁ מִדְּבָרִיּוֹת הֵן: שְׁמֵי אִיפּוֹת שְׁהִאיפָּה ג' סָאִין שֶׁהֵן כ' עֲשִׂרֹנוֹת דְּבִתִּיב (שְׁמוֹ' טז) וְהֵעֲמַר עֲשִׂירִית הָאִיפָה דַּעֲמַר הוּא עֲשִׂרֹן וְנִמְצָא י' עֲשִׂרֹנִים בְּאִיפָה וכו' אִיפּוֹת הֵן כ' עֲשִׂרֹנוֹת:

מסורת הש"ס
א בבא בתרא ז.
ב קידושין מב; בבא מציעא נו; לעיל טט.
ג בכורות ה.
ד שבוות טו.
תורה אור השלם

האיפה והבת תכן אחד יהיה לשאת מעשר החמר והבת ועשירית החמר האיפה אל־החמר יהיה סתפנתו (יחזקאל מה, יא) וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מוֹהֵר עשרת הבתים חמר כִּי־עֲשֶׂרֶת הבתים חמר (יחזקאל מה, יד)

והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה וְעֶשְׂרִים שָׁקִלִים עֲשֶׂרֶת וְחֲמֵשֶׁה שָׁקֶל הַפָּנֶה יִהְיֶה לָקֶם (יחזקאל מה, יב)

עֲשֶׂרֶה הִיוּ לַחֲמֶץ עֲשָׂרוֹן לַחֲלֵה זֵי חלות

שֶׁל י' חלות נִמְצָא בַּמִּצְוָה שְׁלֹשִׁים חלות שֶׁל י' עֲשָׂרוֹנוֹת נִמְצְאוּ שֶׁלֹּשׁ עֲשָׂרוֹנוֹת וּשְׁלֹשׁ עֲשָׂרוֹן לָכֵל מִין וּמִין וּג' חלות

לַעֲשָׂרוֹן שֶׁמֶכֶּל עֲשָׂרוֹן הִיָּה עוֹשֶׂה שְׁלֹשֶׁה חלות שֶׁל מִצְוֵה דְשָׁלִשִׁים חלות לא הִיוּ

אֶלָּא י' עֲשָׂרוֹן וּמָה שֶׁשְּׁנִינוּ עַד בָּאֵן הָיָא בְּמִדָּה מִדְּבָרִית חָבֵל בְּמִדָּה יְרוּשְׁלָמִית שֶׁהִיו ה' סְאִין שֶׁהֵן שְׁלֹשִׁים קֶבִין דְּסָאָה שֶׁשֶׁה קֶבִין ט"ו קֶבִין לַחֲמֶץ וט"ו לַמִּצְוָה: קֵב וּמִחֲצָה הִיָּה נוֹתֵן לַחֲלֵה דַמְט"ו קֶבִין הִיָּה עוֹשֶׂה י' חלות: וּשְׁתֵּי חלות לָקֵב דַּמְקָב אֶחָד הִיָּה עוֹשֶׂה שְׁתֵּי חלות שְׁהָרִי טט"ו קֶבִין הִיָּה עוֹשֶׂה שְׁלֹשִׁים חלות שֶׁל מִצְוָה: גַּמ' מְנַהֲגִי מַלְי דְּאִיפָּה שֶׁלֹּשׁ סְאִין: תָּכֵן אֶחָד מִדָּה אַחַת הֵן:

לְשֹׂאת (אֶת) מַעֲשֵׂר הַחֲמֵר הַבֵּת וְהַבֵּת הָיָא אִשְׁתֵּי חָמֵר וְהָיָה מַעֲשֵׂר עַל הַחֲמֵר דַּחֲמֵר הוּא לִ' סְאִין וְאִמֵּר קָרָא דְּאִיפָּה וּבֵת תָּכֵן אֶחָד הוּא: וּמֵאִי טַעְמָא וְלָפָּת מִבֵּת לִילָף מֵאִיפָּה גּוּפָה וְהַכְּתִיב הָאִיפָּה עֲשִׂרִית הַחֲמֵר שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים סְאִין (אִיפָּה): אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִי לֹא יִלָּף מִנֵּה דָּלָא וְיִדְעָא בְּמָה הוּא חֲמֵר: דְּכֹא נָמִי מַעֲשֵׂר הַחֲמֵר הַבֵּת דְּבַעֲי לְמִילָף מִנֵּה לֹא וְיִדְעָא בְּמָה הוּא חֲמֵר: אֶלָּא מִהֲכֹא מַעֲשֵׂר הַבֵּת מִן הֶכֶר וְכוּר וְדַעֲיִנן וְזֹאֵי שֶׁהוּא שְׁלֹשִׁים סְאִין לְפִי שֶׁהוּא לָשׁוֹן (חֲמֵר) נִמְצָא שֶׁהַבֵּת שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר הוּא שֶׁלֹּשׁ סְאִין וּכְתִיב הָאִיפָּה וְהַבֵּת תָּכֵן אֶחָד שְׁמַע מִנֵּה דְּאִיפָּה שְׁלֹשֶׁת סְאִין וְהָכִי מִתְּפָרֵשׁ קָרָא מַעֲשֵׂר הַבֵּת מִן הֶכֶר שֶׁמַּעֲשֵׂר שֶׁל כּוּר הוּא בֵּת עֲשֶׂרֶת הַבָּתִּים חֲמֵר דְּבַחֲמֵר אִיבֹא שְׁלֹשִׁים סְאִין שֶׁהֵן י' בָּתִּים נִמְצָא דַּחֲמֵר נָמִי הָיוּ שְׁלֹשִׁים סְאִין בְּמִן כּוּר כִּי עֲשֶׂרֶת הַבָּתִּים חֲמֵר דְּאִיפָּה דִּקְרָא לֹא לַחֲשָׁבָא אֲתֵי אֶלָּא שֶׁכָּפֵל הַדְּבוּר כִּמְנַהֵג הַגְּבִיאִים: וְהַמַּשְׁתַּכַּר בְּאֶכֶּל נָפֶשׁ: מֵאִי טַעְמָא אִין מוּסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת יוֹתֵר מִשְׁתַּיִת: אֲלִימָא מִשּׁוּם אִפְּקוּעֵי תַרְעָא דְּכִינוּן שְׁמַנְדְּלִין מוּסִיפִין הַדְּמִים וְחֻשְׁבִּין דְּלִמָּא אֲתֵי לְאוּסוּפֵי הַדְּמִים יוֹתֵר מִזֵּאִי: אִי הָכִי כִי לֹא מוּסִיפִין אֶלָּא שְׂתֵית אִיבֹא נָמִי לַחֲמֵשׁ לְהָכִי: אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכִי אִין מוּסִיפִין יוֹתֵר מִשְׁתַּיִת: כִּי הִיכִי דָּלָא לְהָי כּטוֹל מַחַך דקו"ל (כ"מ דף מו:): אִונָּה שְׂתֵית קִנְיָה וּמַחְזִיר אִונָּהָ יֵתֵר מִשְׁתַּיִת כּטל מַחַך דְּכֹא נָמִי הַתַּפָּר שְׁמַכֵּר אֶת הַתְּבוּאָה אִם לֹא יִדַּע דְּהוֹסִיפוּ עַל הַמִּדּוֹת וּמַכֵּר לוֹ כְּדִי הַמִּדָּה הִרְאֻשָּׁנָה וְזֶה קֶבֶל בְּמִדָּה גְּדוּלָּה

הָרִי נִתְּאָה שְׂתֵית וְחָף עַל פִּי בֵן קִנְיָה הַלּוּחַח וְנוֹתֵן לוֹ דְּמִי אִונָּהָ וְאִין הַמּוֹכֵר יוֹכֵל לַחְזֹר עַי כְּדִי שְׂיָהָא לוֹ לְלוּחַח מַה לֹּאֲכֹל: כֵּל דְּכָר שֶׁבְּמִדָּה אֲפִי כו' מִשּׁוּם דְּקָפֵר עֲלֵיהּ וְהָרִי נִתְּאָנָה בְּמִדָּה: אֶלָּא מִשּׁוּם תִּנְגְּרָא הַחֲמֵר שְׁלוּחַח הַתְּבוּאָה מִשְׁכַּע הַבֵּית וּמוֹלִיכָה בְּשֹׁנוֹקִים שְׂרוּצָה לְהַשְׁתַּכַּר כִּה הִיָּה מוֹדֵד בְּמִדָּה שְׁנַתְּוָכּוּ כְּיוֹתֵר הָיוּ הַסָּפֵד מַטִּי דִּיאָנָא לְמוֹכֵר שֶׁהִיָּה מַפְסִיד אֲוִתּוֹ יוֹתֵר מִשְׁתַּיִת (אֶכָּל) וּמִשּׁוּם דָּלָא לְמַטְיָה דִּיאָנָא תַקְנוּ שֶׁלֹּא יוּסִיפוּ יוֹתֵר מִשְׁתַּיִת: וּמַהֲדֵר בְּתַנּוּיָה דִּיאָנָא הוּא דָּלָא לְמַטְיָה כּוּחָא לֹא בַעֲי וְזָן חֲזָן תִּנְגְּרָא אֲחֵרִי אִם בֵּן שְׁאִין הַתַּפָּר מְרוּיחַ כִּלּוּם מַה תַּקְנָה עָשׂוּ לוֹ: קָרָא אֲשַׁכַּח וְגִדַּשׁ דְּגִזְרַת הַתַּעֲבָד הִיא: עֲשָׂרִים שְׁקָלִים חֲמֵשֶׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשֶׂרֶת וְחֲמֵשֶׁה שְׁקֶל דְּהָרִי שְׁשִׁים שְׁקָלִים יְהִיָּה לָכֶם הַמֶּנֶּה וְסָלַע אֲרַבְּעָה וְזוּזִים הָרִי ר"מ וְזוּי דִּינָרִים הָיוּ בַּהֲאִי מִנֵּה וּקו"ל דְּמִנֵּה דְּאוֹרִינְתָא אִינֵיָה אֶלָּא כ"ה סָלַעִים שֶׁהֵן ק' וְזוּזִים: מִנֵּה שֶׁל קִדָּשׁ כְּפּוֹל הִיָּה דְּהִינּוּ ר' דִּינָרִין: וְשִׁמְעַ מִנֵּה מוּסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת דְּהִינּוּ מ' לָר' שֶׁל קִדָּשׁ דְּכִנְתָּה לָק' שֶׁל חוּל כ': וְשִׁמְעַ מִנֵּה שְׂתֵית מִלְכָּר שְׁלֶמַח מַעֲסִיפִין הַשְּׂטִי דְּאִי אֲנוּ שְׂתֵית מִלְּגוֹ לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהוֹסִיף אֲרַבְּעִים עַל מֵאֲתָנִים: מִתְּנָי' נָמִי דִּיקָנָא דְּשְׁתַּתָּא מִלְכָּר דְּקִתְנֵי חֲמֵשׁ סְאִין וְרוּשְׁלָמִיּוֹת שֶׁהֵן ו' מִדְּבָרִיּוֹת שִׁמְעַ מִנֵּה דְּאוֹתוֹ [חֻלָּן] ו' הוֹסִיפוּ עַל הָה' עָשׂוּ ה' וְרוּשְׁלָמִיּוֹת שֶׁהֵן ו' מִדְּבָרִיּוֹת נִמְצְאָת צָרִיךְ לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן הַשְּׂטִי וְהִינוּ שְׂתַתָּא מִלְכָּר: שְׁקֶל הָאִמֵּר בַּתְּרָה הוּא כָּלַע:

התודה פרק שמיני מנחות

וְהַשְּׁקֶל עֲשָׂרִים גֶּרָה. תַּמָּה דְּעֲשָׂרִים וְאַשְׁקֶל עֲשָׂרִים גֶּרָה. מִינִין וְכָל אֶחָד הִיָּה **אֲעֲשֶׂרֶה לַחֲמִץ – עֲשָׂרוֹן לַחֲלֵה, וְעֲשֶׂרֶה לַמִּצְוָה – וּבְמִצְוָה שְׁלֹשׁ מִינִין: חֲלוֹת, רִקְיָקִין, וּרְבוּכָה. נִמְצָאוּ שְׁלֹשֶׁה עֲשָׂרוֹנִים וּשְׁלִישׁ לָכֵל מִין וּמִין, וּשְׁלֹשׁ חֲלוֹת לְעֲשָׂרוֹן. וּבְמִדָּה יְרוּשְׁלָמִית הָיוּ שְׁלֹשִׁים קֵב, חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לַחֲמִץ וְחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לַמִּצְוָה. חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לַחֲמִץ – קֵב וּמִחֲצָה לַחֲלֵה, חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לַמִּצְוָה. וּבְמִצְוָה שְׁלֹשׁ מִינִין: חֲלוֹת, וּרְקִיקִין, וּרְבוּכָה. נִמְצָאוּ חֲמִשָּׁת קֶבִין לָכֵל מִין וּמִין, וּשְׁתֵּי חֲלוֹת לְקֵב. גַּמְ' הַתּוֹדָה הִיתָה בָּאָה חֲמִשׁ סְאִין יְרוּשְׁלָמִיּוֹת. מָנָא הָגִי מִיָּלִי? אָמַר רַב חֲסִידָא: דְּאָמַר קָרָא ״הָאִיפָּה וְהַבֵּת תָּכֵן אֶחָד יִהְיֶה (לָכֶם)״. מָה בֵּת שְׁלֹשׁ סְאִין, אָף אִיפָּה שְׁלֹשׁ סְאִין. וּבֵת גּוּפָה מְנָלָן? אִילִימָא מִדְּכְתִיב ״לְשֹׂאת (אֶת) מַעֲשֵׂר הַחֲמֵר הַבֵּת״, אִיפָּה נָמִי הַכְּתִיב ״וְעֲשִׂירִית הַחֲמֵר הָאִיפָּה״! אָלָא חוּמָר לֹא יִדְעָנָא כְּמָה, הֲכֹא נָמִי לֹא יִדְעָנָא כְּמָה. אָלָא מִהֲכֹא: ״וְחַק הַשֹּׁמֵן הַבֵּת הַשֹּׁמֵן וּמַעֲשֵׂר הַבֵּת מִן הַכּוּר עֲשֶׂרֶת הַבָּתִּים חוּמָר כִּי עֲשֶׂרֶת הַבָּתִּים חוּמָר״. ^(א)אָמַר שְׁמוּאֵל: אִין מוּסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת יוֹתֵר מִשְׁתַּוּת, וְלֹא עַל הַמְטָבַע יוֹתֵר מִשְׁתַּוּת, וְהַמְשַׁתַּכַּר לֹא יִשְׁתַּכַּר יוֹתֵר מִשְׁתַּוּת. מֵאִי טַעְמָא? אִילִימָא מִשּׁוּם אִפְּקוּעֵי תַרְעָא – אִי הָכִי, שְׂתוֹת נָמִי לֹא! ^(א)אָלָא מִשּׁוּם אוֹנָּאָה, כִּי הִיכִי דָּלָא לִיָּהוּי בִּיטוּל מַקָּח, וְהָא אָמַר רַבָּא: כָּל דְּבָר שְׁבַמְדָּה וּשְׁבַמְשָׁקֶל וּשְׁבַמְנִנְיָן, אִפְּיִלוּ פְּחוֹת מִפְּדֵי אוֹנָּאָה – חוּזֹר! אָלָא מִשּׁוּם תַּגְרָא, כִּי הִיכִי דָּלָא לְמַטְיָיָה דִּיאָנָה. דִּיאָנָה הוּא דָּלָא לִימְטְיָיָה, רוֹחָא לֹא בַעֲי? זָבֵן וְזָבִין – תַּגְרָא אִיקָרִי? ^(א)אָלָא אָמַר רַב חֲסִידָא: שְׁמוּאֵל קָרָא אֲשַׁכַּח וּדְרַשׁ, ״הַשְּׁקֶל עֲשָׂרִים גֶּרָה עֲשָׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשֶׂרֶה וְחֲמִשָּׁה שְׁקֶל הַמֶּנֶּה יִהְיֶה לָכֶם״, מִנֵּה מְאֲתָן וְאַרְבָּעִין הָווּ. ״אָלָא שְׁמַע מִינֵּה תִלָּת: שְׁמַע מִינֵּה מִנֵּה שְׁל קוּדָשׁ כְּפּוֹל הִיָּה, וּשְׁמַע מִינֵּה מוּסִיפִין עַל הַמִּדּוֹת וְאִין מוּסִיפִין יוֹתֵר מִשְׁתַּוּת, וּשְׁמַע מִינֵּה שְׂתוּתָא מִלְכָּר. אָמַר רַבִּינָא: מִתְּנִיתִין נָמִי דִּיקָא, דְּקִתְנֵי: תּוֹדָה הִיתָה בָּאָה חֲמִשׁ סְאִין יְרוּשְׁלָמִיּוֹת שֶׁהֵן שֹׁשׁ מִדְּבָרִיּוֹת, שְׁמַע מִינֵּה.**

מתנני

(וַיִּקְרָא כ"ז:כ"ה) עֲשָׂרִים גֶּרָה וּמִתְקַנְמִין עֲשָׂרִין מַעֲיָן וְחוּמָא לָן כָּלַע ד' דִּינָרִין וְשֹׁשׁ מַעֵה כִּסְף דִּינָר הָרִי כ"ד וְתַרְזֵן ר"ת דְּפַעְמַיִם הוֹסִיפוּ אֶחָד בִּימִי וְחֻזְקָאל שְׁהוֹסִיפוּ עַל מִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ לְבַדּוֹ שֶׁהִיָּה שֶׁל נ' סָלַעִים וְעֲשָׂאוּהוּ שֶׁל שְׁשִׁים וְשׁוֹב בִּימֵי חֲכָמִים הוֹסִיפוּ עַל הַסָּלַע שֶׁהִיָּה שֶׁל עֲשָׂרִים גֶּרָה וְעֲשָׂאוּהוּ שֶׁל כ"ד וּמְמִילָא נִתְּוַפֵּר הַמִּנֵּה בִּין שֶׁל חוּל בִּין שֶׁל קוּדָשׁ וְעוֹד יָגֵשׁ לוֹמֵר שֶׁלֹּא הִיָּה אֶלָּא תוֹפַקַּת אֶחָד שְׁהוֹסִיפוּ בִּימֵי וְחֻזְקָאל וְלַעֲלוֹם מִנֵּה שֶׁל חוּל שֶׁל כ"ה סָלַעִים וְשֹׁל קוּדָשׁ שֶׁל נ' סָלַעִים אֶלָּא שְׁהוֹסִיפוּ עַל הַסָּלַע שְׂתֵית וְעֲשָׂאוּהוּ שֶׁל כ"ד מַעוֹת וְנִתְּוַסֵּף בְּבֵת אַחַת מִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ וְשֹׁל חוּל וְשְׁשִׁים שְׁקָלִים דְּקָא חָשִׁיב קָרָא בְּמִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ בְּשָׁקָלִים הִרְאֻשָּׁנוּים אִוְרִי וְאִתָּא קָרָא לְמִימֵר שְׁהוֹסִיפוּ עַל הַמִּנֵּה שְׁנַכְסוּ כּוּ מְאֲוִתֵן שְׁקָלִים הִרְאֻשָּׁנוּים כּו' וּה"פ דְּקָרָא וְהַשְּׁקֶל שֶׁהִיָּה מִתְחַלָּה עֲשָׂרִים גֶּרָה מְאֲוִתֵן שְׁקָלִים כ' וּכ"ה וט"ו הַמִּנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ יְהִיָּה לָכֶם וּמָה שְׁחֻלָּס הַתַּעֲבָד עֲשָׂרִים שְׁקָלִים חֲמֵשֶׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשֶׂרֶה וְחֲמֵשֶׁה שְׁקֶל וְלֹא כְּתִב שְׁשִׁים שְׁקָלִים הַמִּנֵּה וְהִיָּה לָכֶם אֲוִמֵר רַבִּינוּ תָּם לְפִי שֶׁהָיוּ לָהֶם שְׁלֹשֶׁה מַשְׁקָלוֹת אַחַת שֶׁל שְׁלֹשׁ מִנֵּה שֶׁל חוּל וְאַחַת שֶׁל רַבִּיעַ מִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ וְשְׁלֹשָׁתֵן מַחְזִיקוֹת מִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ וְכֵן מוֹכִיחַ הַתַּקְּנוֹס דַּמְתְּקַנְמִין כָּלַעֲא עֲשָׂרִין מַעֲיָן תִּלָּתֵת מְנִיָּא עֲשָׂרִין סָלַעִין מִנִּי כִּסְפָא עֲשָׂרִין וְחֲמֵשׁ סָלַעִין רַבְעוֹת מְנִיָּא חֲמֵשׁ עֲשָׂרָה סָלַעִין כָּלַעֲא מְנִיָּא חֲמֵשׁ עֲשָׂרִין וְחֲמֵשׁ קָלַעִים דְּאִוְרִי בְּמִנֵּה שֶׁל קוּדָשׁ אַחֵר שְׁנַתְּוַסֵּף וְאִלּוּ מִנֵּה כִּסְפָא עֲשָׂרִין וְחֲמֵשׁ קָלַעִים דְּאִוְרִי בְּמִנֵּה שֶׁל חוּל לֹאֹו בְּשֹׁל חוּל אַחֵר שְׁנַתְּוַסֵּף הָאִמֵּר אֶלָּא בְּמִנֵּה הִרְאֻשׁוֹן שֶׁל חוּל וּמִיָּהוּ בְּקוּנְטָרַס כִּרְשׁ כֵּן בְּכִירוֹס וְחֻזְקָאל:

עז.

עין משפט נר מצוה
א מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ב מו"י פח' מהל' גניבה הל' יז, סמג לאוין קנט, סמג עשין עב, טוש"ע חו"מ סי' רלא סעי' טו:
ג מו"י פו"ד מהל' מכירה הל' א, סמג לאוין קע, ש"ע חו"מ סי' רלא סעי' ב:
ד מו"י פט"ו מהל' מכירה הל' א, טוש"ע חו"מ סי' רלב סעי' א:
ה מו"י פו"ב מהל' מכירה הל' ב, טוש"ע חו"מ סי' רכז סעי' ב:

רבוכה חלוט (בשמן) [כרותחין]. ובמדה ירושלמיות (הן) [הן] ה' סאין (ה') [ל'] קבין דסאה ו' קבין וכו' חלות לזב ש"מ (דל') [דעשר] חלות הן מכל מין ומין: המלואים שהיו בימי משה היו בזאת מנה וכו' ונמצאו אותן כ' ימות [ממנה] (במנה) של תדה שהן כ' קבין וירמל' שהן ו' עשרות ועמדים ועדוין היינו כ' שלשינ': מנהי מולי. דהאיפה שלם סאין: לשאת את מעשר החומר הבת. חומר היינו כור ל' סאין והבת עשירית החומר היינו ג' סאין: מ"ט ליפת מבת יליף מאיפה גופה אלא משום הכי לא ליטבון מנייה ללא ידענא כמה הוי חומר הבא נמי האי קרא [דבת] לא ידעינן כמה הוי חומר: אלא מהכא וחק השמן הבת השמן מעשר הבת מן הכור. וכו' וידעינן וזאי דהיטו ל' סאין. וכתיב האיפה והבת תוכן אחת כלומר מדה אחת ויהי. ש"מ דאיפה ג' סאין: והמשתכר. כחיי נפש: לא שתכר יותר משותית: מ"ט. אין מוסיפין: אלימא משום אפקעי תרעא. כוון דמגדילין המדות מוסיפין הדמים ומוסיפין שמה (לא) ויקורו העשר יותר מדאי: אי הכי. כי לא הוסיפו אלא שתיים איכא נמי למיחס להכי: אלא. משום הכי שתיים ולא יותר כי היכי דלא לאוי טיטול מקח דקו"ל אונאה פחות משותית נקנה מקח שותית קנה ומחזיר אונאה יותר משותית בטל מקח הכא נמי התגר שמכר לו התבטאה אם לא ידע דהוסיפו על המדות ומכר לו בדמי המדה הראשונה חזק קבל במדה גמולה הרי נתאנה שתיים ואעפ"כ קנה הלוקח ואין יכול לחזור בו המוכר אצל מחזיר לו אונאתו: והאמר רבא וכו' אלא משום תגרא. החמר שקנה התבואה מבעל הבית ורוצה להשתכר בה שתיים וקנה מדה קטנה וכשבא למכור אותה לא ידע שהוסיפו על המדות ומכר לו בדמי המדה ראשונה ורוצה להרויח שותית והלוקח שם לפטוי מדה שהגמלה שותית נמצא שהמוכר אינו מרויח כלום ולא מפסידו ואם הגמולה יותר משותית איה ממנו ליה דאנא הפסד למוכר: כ' שקלים. כ"ה שקלים עשרה ויה' שקל הרי ס' שקל המנה ויהי לכס.א) נראה קו"ל וס' כלשים ר"מ חז. אי. וכלע ד' זחיס ר"מ או ומנה דאורייתא אינו אלא ק' חז. אלא ש"מ תלת מנה של הקדש כפול היה דאוי מאתן. וס' מ מוסיפין שותית. דאוי ר"מ: ודכוותה בחול עשרין וס' מ שותית מלכר דאי שותיתא מלגא לא הוי מ': מיקא נמי שותיתא מלכר דקנתי העדה היתה בזה ה' סאין וירושלמיות שהן ו' מדבריות. ש"מ דאותו שזי הוסיפו על החומש והיינו שותית מלכר:

עז:

 עין משפט גור מצורה
--

א מויו' פט' מהל' מעשה הקרבנות
הל' כא:

ב מויו' פט' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ו':

ג מויו' פט' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יג:

רבינו גרשום

שלא יטול מקרבן על חבירו. שלא יטול ד' חלות תרומה ממין אחד על השאר:

חמנו מן המחובר. שיה כל חלות לפטוי בשעת תרומה. וסיה שלימיו:

בכבורים תרומה. כדאמ' ותרומת ידך אלו הבכורים: חמנו תרומה לג"ש:

אחת מעשר. תרומת מעשר. שאין ת"ל תבואו. שהרי כבר נאמר והקרבנם מנחה חדשה לה' ממשביתכם תביאו לחם תנופה ומה ת"ל תביאו שכל ובי':

אי מה להלן בשתי הלחם שני עשרותיו ות לא אף כאן ב' עשרותיו ות לא ת"ל תהינה. דחד י"ד יתירא למולף דהוו עשרה עשרותיו:

והקריב ממנו. מן המחובר:

ונילף מתרומת מדין. אחד מחמשים:

מתרומת חלה:

דכתיב חלה תרימו תרומה והיא

א' מכ"ד:

או דילמא בו וחמשייתו. בו ומתו בו ולא באחר. וחמשייתו ולא על

אחר:

חממעית או אינה חממעית. דההיא לא מייענו:

והקריב ממנו מן המחבר. פרש פקונטרס שיהיו כלן בכלי אחד כשיטול התרומה ונראה דאין צריך ללף מלף שעלמא כמנו ממנו דכתיב גבי תרומה (במקדש יח) ובהקומן רעה (לעיל מנחות

^(א) **מִתְּנֵי מִכּוּלָם הִיָּה נוֹטֵל אֶחָד מֵעֹשְׂרָה תְּרוּמָה, שְׁנֵאמַר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל קֶרְבֶּן תְּרוּמָה לַה'"," "אֶחָד" – שְׁלֹא יִטּוֹל פְּרוּס, "מִכָּל קֶרְבֶּן" – שִׁיָּהוּ כָּל הַקֶּרְבָּנוֹת שְׁוִין, שְׁלֹא יִטּוֹל מִקֶּרְבֶּן עַל חֲבִירוֹ. "לִפְנֵהוּ הִזְרַק אֶת דָּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יְיָהּ", וְהִשָּׂאָר נֹאכַל לְבָעָלִים^(ב). גַּמְי' תִּגְו רַבְּנָן: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" – מִן הַמְּחוּבֵּר, "אֶחָד" – שְׁלֹא יִטּוֹל פְּרוּס, "מִכָּל קֶרְבֶּן" – שִׁיָּהוּ כָּל הַקֶּרְבָּנוֹת (שְׁוֹת) [שְׁוִיוִן]. שְׁלֹא יִטּוֹל מִן הַקֶּרְבֶּן עַל חֲבִירוֹ, "תְּרוּמָה לַה'" – אֵינִי יוֹדַע מִכַּמָּה הִיא, הִרִינִי דָן: נֶאמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאמַר בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "תְּרוּמָה", מָה לְחֵלֶן אֶחָד מַעֲשֹׂרָה, אִף כָּאן אֶחָד מַעֲשֹׂרָה. אוּ כְּלָה לְדִרְה זֹ: נֶאמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאמַר בְּכַפּוּרִים "תְּרוּמָה", מָה לְחֵלֶן אֵין לָהּ שִׁיעוּר, אִף כָּאן אֵין לָהּ שִׁיעוּר. נִרְאָה לְמִי דוּמָה: דְּגִין תְּרוּמָה שְׁאִין אַחֲרֶיהָ תְּרוּמָה, מִתְּרוּמָה שְׁאִין אַחֲרֶיהָ תְּרוּמָה, וְאֵל יוֹכִיחַ בַּכּוּרִים, שִׁישׁ אַחֲרֶיהָ תְּרוּמָה. אוּ כְּלָה לְדִרְה זֹ: דְּגִין תְּרוּמָה הַנֶּאֱכָלַת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, מִתְּרוּמָה הַנֶּאֱכָלַת בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ, וְאֵל תּוֹכִיחַ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, שְׁנֵאֲכָלַת בְּכָל מָקוֹם. תִּלְמוּד לוֹמַר "מִמֶּנּוּ תְרוּמָה לַה'", וּכְתִיב בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה" – לְגַזִּירָה שְׁוָה.^(ג) לְמִדְּנוּ לְתְרוּמָה שְׁהִיא אֶחָד מֵעֹשְׂרָה, אָבֵל אֵינִי יוֹדַע מִכַּמָּה הִיא חֵלָה. הִרִינִי דָן: נֶאמַר כָּאן "לָחֶם", וְנֶאמַר לְחֵלֶן בִּשְׂמֵי הַלָּחֶם "לָחֶם", מָה לְחֵלֶן עֲשָׂרוֹן לְחֵלָה, אִף כָּאן עֲשָׂרוֹן לְחֵלָה. אוּ כְּלָה לְדִרְה זֹ, נֶאמַר כָּאן "לָחֶם", וְנֶאמַר בְּלָחֶם הַפָּנִים "לָחֶם", מָה לְחֵלֶן שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת, אִף כָּאן שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת.^(ד) נִרְאָה לְמִי דוּמָה? דְּגִין מִנְּחָה הַבָּאָה חֲמִץ עִם הַזֶּבַח, מִמִּנְחָה הַבָּאָה חֲמִץ עִם הַזֶּבַח, וְאֵל יוֹכִיחַ לָחֶם הַפָּנִים, שְׁאִינוּ בֹא חֲמִץ עִם הַזֶּבַח.^(ה) אוּ כְּלָה לְדִרְה זֹ, דְּגִין מִנְּחָה הַבָּאָה מֵאֲרִץ וְחוּצָה לְאֲרִץ, מִן הַחֲדָשׁ וּמִן הַיָּשׁוּן, מִמִּנְחָה הַבָּאָה מֵאֲרִץ וְחוּצָה לְאֲרִץ, מִן הַחֲדָשׁ וּמִן הָאֲרִץ.^(ו) תִּלְמוּד לוֹמַר "מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תְּבִיאוּ לָחֶם תְּנוּפָה שְׂתִים", שְׁאִין תִּלְמוּד לוֹמַר "תְּבִיאוּ", וּמָה תִלְמוּד לוֹמַר "תְּבִיאוּ"? שְׂכַל מַה שְּׁאַתָּה מְבִיא מִמָּקוֹם אַחֵר הִרי הוּא כְּזָה, מַה לְחֵלֶן עֲשָׂרוֹן לְחֵלָה אִף כָּאן עֲשָׂרוֹן לְחֵלָה. אִי מָה לְחֵלֶן שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת, אִף כָּאן שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת? תִּלְמוּד לוֹמַר "תִּתְּקִינָה". לְמִדְּנוּ עֲשָׂרָה לְחֲמִץ, עֲשָׂרָה לְמֶצֶה מִנֵּין? תִּלְמוּד לוֹמַר "עַל חֵלַת לָחֶם חֲמִץ". נִגַּד חֲמִץ, הֵבֵא מֶצֶה. נִמְצְאוּ עֲשָׂרִים עֲשָׂרוֹנוֹת לְחֲמִי תוֹדָה, עֲשָׂרָה לְחֲמִץ, וְעֲשָׂרָה לְמֶצֶה.^(ז) כּוֹל עֲשָׂרָה שְׁבַמְצָה לֹא יְהוּ כּוֹלֵן אֲלֹא מִמֵּין אֶחָד? תִּלְמוּד לוֹמַר "אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׂמֶן וְרִקִּיקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בַּשָּׂמֶן סֵלֶת מְרַבֶּכֶת וּגו'". נִמְצְאוּ שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרוֹנִים וּשְׁלִישׁ לְכָל מִין וּמִין, וּשְׁלֹשׁ חֲלוֹת לְעֲשָׂרוֹן, וְנִמְצְאוּ לְחֲמִי תוֹדָה אַרְבָּעִים. נוֹטֵל מִהֶן אַרְבַּע וְנוֹתֵן לְכַחוֹ, וְהִשָּׂאָר נֹאכָלִים לְבָעָלִים. אָמַר מֶר: "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ" – מִן הַמְּחוּבֵּר. אֲלֹא מַעֲתָה, דְּכְתִיב "וְאֵת כָּל חֻלְבוֹ יְרִים מִמֶּנּוּ" – הֵתָם מֵאִי מְחוּבֵּר אִיכָא? יְכַדְרַב חֲסֵדָא אֲמַר אַבְימִי, דְּאָמַר רַב חֲסֵדָא אָמַר אַבְימִי: שְׁלֹא יִגְתַּח בְּשָׂר קוֹדֶם שְׁיִטוֹל אִימורִין. אָמַר מֶר: נֶאמַר כָּאן "תְּרוּמָה", וְנֶאמַר בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר "תְּרוּמָה". וְגִילָף מִתְּרוּמַת מִדֵּין? דְּגִין תְּרוּמָה הַנּוֹחֶגֶת לְדוֹרוֹת מִתְּרוּמָה הַנּוֹחֶגֶת לְדוֹרוֹת, וְאֵל תּוֹכִיחַ תְּרוּמַת מִדֵּין שְׁאִינָה נּוֹחֶגֶת לְדוֹרוֹת. וְגִילָף מִתְּרוּמַת חֵלָה? תִּנָּא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: דְּגִין דְּכַר שְׁנֵאמַר בוּ "מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה'" מְדַכַּר שְׁנֵאמַר בוּ "תְּרוּמָה לַה'", לְאַפּוֹקִי תְּרוּמַת חֵלָה דְּלֹא נֶאמַר בוּ "מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה לַה'". בְּעִי רַבָּא: תְּרוּמַת לְחֲמִי תוֹדָה, חֲיִיבִין עֲלֶיהָ מִיתָה וְחוּמָשׁ, אוּ אֵין חֲיִיבִין עֲלֶיהָ מִיתָה וְחוּמָשׁ? כִּיּוֹן דְּאִיתְקַשׁ לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, כְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּמִי, אוּ דְלָמָּא "בוּ" וְ"חֲמִשִּׁיתוּ" מֵייעַט רַחֲמָנָא? מְדַמַּעַת, אוּ אִינָה מְדַמַּעַת? תִּיקוּ. אָמַר מֶר: תִּלְמוּד לוֹמַר "תִּתְּקִינָה". מֵאִי תִלְמוּדָא?**

אָמַר

התודה פרק שמיני מנחות

מקצי' מכלל לחמי תודה היה נוטל אחד משעריה: שיהיו כל הקרבנות שעלחמי תודה שוין שהעלשת תרומה: שלא יטול מקרבן זה תרומה על חברו שלא יטול מזה שנים ומזה לא כלום משנים דבעינן שלא יטול מקרבן על חברו: גמ' מן המקדש דבעינן שיהו כל החלות ביחד בשעת תרומה: איני יודע משמה חלות הוא נוטל אחת: דכבורים תרומה קאמר מר (פסחים דף לו:): ותרומות ידך אלו העבורים: מה תרומה דכבורים אין לה שעור פקאמרינן (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאין להם שעור הפאה והעבורים דכמנ שירצה מביא: שאין אחריה תרומה דכיון שנטל תרומת מעשר אין משרישין שוב ממנה תרומה אחרת: שיש אחריה תרומה שדכי גזין יש לו להשריש כל תרומותיו: גנין תרומת לחמי תודה הנאכלת במקום קדוש שנאכלת בירושלים מתרומת כבורים הנאכלת בירושלים: תלמוד לומר ממנו (ויקרא ז':י"ד) אחד מפל קרבן תרומה לה' לג"ש דכתיב בלחמי תודה ממנו תרומה לה' ונאמר בתרומת מעשר (במקדש י"ח:כ"ו) והכמתם ממנו תרומת ה' מעשר וגו': אבל איני יודע משמה חמח הוא עושה החלה של חמץ: קאמר כאן להם חמץ תודה ושמי להםם שאין מנחת חמץ עם הזבח: מה להלן עשרון לחלה דכתיב (ויקרא כג) (שנים ושני) עשרונים וגו': לחמי תודה ולהם הפנים שאות מלכך ומח"ל ושמי להםם אין שאות לאל מן הארץ דכתיב כהו (שם כג) ממושבכתוכם תביאו להם תנופה מה תלמוד לומר תביאו שדכי קביר קאמר (שם) והקרבתם מנחה קדשה ומצי למימר ממושבכתוכם להם תנופה ומה תלמוד לומר תביאו שכל שאתה מביא ממקום אחר דשין זה חמץ ועם הזבח יהיו כזה: אי מה להלן בשמי להםם שני עשרונים ותו לא אף כאן שמי עשרונים ותו לא: תלמוד לומר תהייה ונערה לרבותיה היא ואף על גב דכתיב בשמי להםם יליף לתודה דאם אינו גנין לכ' להםם דהא כתיב שמי עשרונים תנשו: גנין לחמץ שבתודה דלשוו בשמה עשרונים: למדנו י' לחמץ משמי להםם שהוא חמץ תהייה כחמץ כתיב י' למצה מעין: נגד חמץ דהא דכמה שמביא סלת לגדל חמץ דהא מצה: י' לחמץ נפקא לן משמי להםם י' למצה מדקשא לגדל חמץ דהא מצה: תלמוד לומר אס על תודה וגו': דהאי קרא כתיב ג' מיצי מצה: מן המסביר משמע שיהא הכל שלם חמ' חלות שלם והתרומה דבשעת תרומה והא הכל שלם והינו דשריף לאל משמה וכי' דהא (גמי) מאי מקדש איכא דקס"ד שהוא מנחת בשעת שנוטל הקלב: שלא יגתח בשר קדס כו' וכו"ג הוי מקדש בשעת הפרשה: ונילף מתרומת מדין דהניא אחד מנ': ונילף מתרומת חלה דהני אחד מארבעים ושמונה: בו נחמשתיו כו' ומתו בו ולא באחר נחמשתיו ולא על אחר: מדמעת בשאר תרומה שאס נקלה לתוך חלין שיהא צריך להעלותה שאחד ומאה דגבי דמוע לא אשקמו מעוטו דקרא: מאי תלמודא היכי משמע מן תהייה י' עשרונות:

 מסורת הש"ס

א ספרא צו פרשה ז א ב בעיל נא.

ג ספרא צו פרשה ז ד

ד ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק יא ז; ספרא ויקרא דבורא דדבדה פרק יד ו; ספרא צו פרשה ז א-ז

ה משנה פרה; לקמן פג;: תוספתא מנחות; משנה מנחות

ו זבחים נז; ספרא אמור פרק יג א

ז ספרא צו פרשה ז ט

 גליון הש"ס

גמ' דנין תרומה הנהגת לדורות. עיין יומא כד ע"א תוס' ד"ה מתרומת:

 תורה אור השלם
--

והקריב ממנו אחד מפל־קרבן תרופה ליתנה לפתו הזרק את־דם וגו' [ויקרא ז, יז]

כי את־מעשר בני־ישראל אשר ירימו ליתנה תרופה נתיני ללוים וגו' [במדבר יח, כד]

לא־יכול לאכל בשעריך מעשר דגנך ותרשיף ויחקדך ובכרת בקרך וגו' [דברים יב, יז]

והבאתם שמה עותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם ואת תרופת ידכם וגו' [דברים יב, יז]

ונתת עליהם־קרבן לבנה זכה וסויה ללחם לא־תזרה אשה ליתנה [ויקרא כז, יז]

מטושבתיכם תביאו לחם תנופה

שפים שני עשרנים סלת תהינה וגו' [ויקרא כג, יז-יט]

מטושבתיכם תביאו לחם תנופה שפים שני עשרנים סלת תהינה

על־חלת לחם חמץ יקריב קרבנו על־זבחי תודת שלמי [ויקרא ז, יג]

אם על־תודה יקריבו והקריב על־זבח התודה חלות מצות בלולת וגו' [ויקרא ז, יב]

ואת כל־חילבו ירים מקטו והקטיר הפזחיה [ויקרא ד, יט]

והרמית מקס ליתנה מאת אנשי הפלסמה היצאים לצבא אחד וגו' [במדבר לא, כח]

מטחציתם תקחו ונתתה לא־לעזר הכהן תרופת יהנה [במדבר לא, טז]

ראשית ערסתכם חלה תרימו תרופה תרופות גון פן תרימו וגו' [במדבר טו, כ]

ואל־הלוים תדבר ואמרת אליהם כִּי־תקחו מאת בני־ישראל את־המעשר אשר וגו' [במדבר יח, כו] ושמוי את־משמרתִי ולא־ישאו עליי חטא ומתו בו כי יחללהו וגו' [ויקרא כב, טז]

ואיש כִּי־יאכל קדש בשגגה ונסף חמשתיו עליו ונסו לכהן וגו' [ויקרא כב, יז]

התודה פרק שמיני מנחות

עין משפט נר מצוה

א מיי' פט' מהל' מעשה הקרבנות
הל' כג:
ב מיי' פה' מהל' כלי המקדש
העובדין בו הל' יז:

רבינו גרשום

תהייתה כתיב י' שניה רביא.
אע"נ דכתיב בשתי הלחם וילך
לחודה דאינו ענין לגופו דכתיב
שני עשרונים תנאו ענין לחודה:
למדנו עשרה לחמן. דהאי
תהייתה בשתי הלחם דחמן כתיב
וילפי לחמן של חודה:

כפי דבר הלמוד בדיקש חחר
מלמוד בדיקש. דחמן עצמו לא
בכתוב בהדיא אלא גמרינן משתי
האלחם מה להלן עשרתן לחלה אף
בבאן נמי חחר ומלמוד דנגד חמן
הבא מצה:

א"י דימנו וכבר אחר האר
בעלומה דא גמדין ליה לחמן
מכבר אחר משתי הלחם לגמרי
נלגא גמרי' מוניה אלף עשרין
לחלה דכתיב תביאו כל מה
שאתה מביא ממקום אחר כזה.
והוא דבר אחר דגמרי' ודימנו
בחמן מתחמן עצמו דכתיב בחמן
שחיהה עיניו. ומחז יוד יליף
משום הכי לא היי דיקא.
למלא דאמר היי דיקא.
דיי חור ומלמד:

תביאו רבויא הוא לא היה צריך
למכתב גבי שתי הלחם והוא
במאן דכתיב הכא לגבי לחמי
העדה תביאו שכל מה שאתה
[מביא] תביא כזה עשרון לחלה
מהימנו למד הכל ולא מדבר
אחר לא היו הקיסא:

שמן: יקרוש עבול כמין לחם היינו לחם

כ"י מה למדנו לבנינו מיום המשחזר
אזתו. כלומר מה קרבן חייבין
בנינו בשביל משיחת אביהן:
מקדש חינוכו דכהן הדיוט
להמשחו דכ"ג להמשחו היינו
מלואין:

דעת' מורכבת תביאנה:

אף חיטובו לכהן הדיוט לבנו
הדיוטין רבוכה. וחטובו הינו
ממלאוין שלהן. וכהן הדיוט ביום
בלבד (במנ') [מביא]
וכ' בכל יום. אף חלת
חציתיו וכ'ג' כל יום. אף חלת
לחם שמן נמי. דעיקר מילואין
רבוכה:

המתקרב לעבודה תחילה
מאחר שנמשח. אחת להמשחו
בשמן ואחת לחיטוכו:

הוא לא עבד עבודה מעולם.
בשאר כהן הדיוט יציא ג'. א'
לחינוך תחלת עבודה מעולם.
א' לחינוכו אחר שנתמנה כהן
דול וא' להמשחו:

שלא תעשה כן. וכן נראה שיש להוסיף על זה חזקת הדין.
לרבות שלמי מזיר לעשרת קבין
רושלמיו'. שהן שתי ידות של מצה
של תעודה לפי שלא נאמר במזיר
אלא חלות ורקיקיו:

ולרביעית שמן. לפי שבתקה
היה חצי לוג שמן חציו לחלות
לרקיקון וחציו לרבוכה וכאן
בבמור שאין רבוכה דיו רביעית:
יכול לכל מה שאמור בענין.
האזאל והקס שלמי מזיר למצה של
תדה יכול יקס לכל ג' מיטין של
מצה ת"ל:

ממציאות: היאך ממעטו

אמר רב פפא לדבר שנאמר ב' מעות. בתורה מקיש אותו והיינו חלות וריקיון דכתיב חלות מעות בלולות בשמן וריקיו מעות אבל ברבוכה לא קאמ' מעות:

בבית. פרוש יו"ד יתורא דריש דמשמע אפילו
אחרי כזה דאי אשתי האחס קאי לא מצי למכתב
יו"ד דהא שפירא שני עשרונים פתיב ופרדון
ארימא עשרה קפיו ומשני אמר רבא דעשרונות
דפר פתיב פי' בדרגשי' מה פאן עשרון לחלה
דבוקונט' פתיב דפסר מנה שנו לא גרסי' קפיו
אמר רבא וה"ג אמר רב יצחק תהינה עשרה
דפר פתיב יו"ס דלא פתיב זהו כלל י'
עשרונות דפר פתיב וגרסי' אמר רב יצחק בר
אבדימי תהינה פתיב ותו לא פי' דמשמע
לחלה למעוטי ולמימר אלו זקא שני עשרונים
אין הללו שני עשרונים ומיהו קשה בין דאי לא
פתיב תהינה לא הייתי יודע לענין מה אמר
הפתיב כל שאתה מביא ממקום אחר כזה אי
לענין שיהא עשרון לחלה בפתיב האחס והיו להו
י' עשרונות דמה נפשך איכא עשרון לחלות
משום תרימה או לענין למימר דמה אלו שני
עשרונים אף להלן שני עשרונים לוי"ד חלות אס
פתיב פתיב תהינה מה רחית דדרשת
למימר אלו זקא שני עשרונים אימא אלו זקא
שני עשרונים) עשרון לחלה ולגרסת התקונ'
נמי קשה דיו"ד לא מתקרא לדרשא דכמו
שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשינה לשון רבים
דכמו כן יאמר מתהינה תהינה בשני יודין יו"ד
לחת של עקר ויו"ד אחת של שמוש ועוד אי
ממיו"ד ינפינן עשר חלות למאן ג' ש' עשרונות
מעשר הא בין דאמר רחמנא אחד מכל קרבן
דגרשינן (לעיל מנחות דף עז.) אחד שלא יטול
דפרוסה ולמנו עשרון לחלה על פרחין אחד מי'
נוטיל: הימנו ודבר אחר. פי' בקונט' פלומר
בין מה שכתב בגופו בין מה שלמד מדבר אחר
נפיקא לה דעשר עשרונות הוא דקדישה פתיב
תהינה דמשמע עשר חלות דהא אפילו קאי
לנהיב אמר אשתי האחס דעשרון והא בכל חלה
הפך לא הפש הוא ויכול לחזר וללמד על המצה
דעשר עשרונות הוא וידידי דמי הפש גמור בגון
אי לא הוה פתיב פתיבה עשר לגמרי ודפשו
האחס הוו עשרה עשרונות וילפי מהדדי האלו
היו הפש גמור ופי' זה יתעב לפי גרסא דלעיל
שכל לאידך גרסא קלא דגרשינן יו"ד תהינה
לא יתבו ובסוף איהו מקומן (זכאים נו.) פי'
בקונט' דחשב הימנו מה שאנו למדין מתרומת
מעשר בג' מנין החלות דדבר האמך בג' ש'
חשיב פתיב בגופה משום דקי"ל דבר האמך
בג' ש' חזר ומלמד דהקס ע"י כך אנו יודעים
שש' י' עשרונות דלגופין מהקפא ששתי האחס
היו עשרון לחלה ועוד יש לפרש משום מתרומת
מעשר חלין הוא חשיב פתיבה בגופיהו: אחת
ההמשחו לחבתיים ואחת לחנוכו לעבודת כהן
גדול. מר בר ר'אמר שלש דמסמין בשלא
עבד עבודה כשהוא הקיט דאיכא אחת לחנוכו
לעבודת כהן הקיט ואחת לחנוכו לעבודת כ"ג
ואחת לחביתין ויש מפרשים בגון שעמד כיום
ההפפורים דאיכא עבודת יום הפפורים ככה
גדול ולא מלתא היא דהא קרבן יחיד אין קרב
כיום הפפורים ובפרק קמא דיומא (דף יב.)
פשי אס חרע פסול ככה גדול במה מחנכין
חת השני כיום הפפורים: אין בפלל אלא מה
שפפטר. בכל מקום שיש פלל ופרט רגיל רבינו
שמואל לפרש דאקטריד רחמנא למכתב הפלל
שלא נרצה דבר הדומה לפרט וכן מוכיח פאן
דאי לא הוה פלל ופרט משמע הכא דהה
לפינן רבועה מלחמי תודה:

תנ"ך: קפ"ז ספ"ט: קפ"ט: אמר רב יצחק בר אבדימי: "תהיינה" כתיב. אימא עשרה קפ"ז? אמר רבא: בעשרונות דבר הכתוב. למדנו עשרה לחמץ. עשרה למצה מנין? תלמוד לומר "על חלות לחם חמץ", כנגד חמץ הבא מצה. וכן דבר הלמד בהיקש, חוץ ומלמד בהיקש? הימנו דבר אחר הוא, וכל הימנו ודבר אחר – לא הוי היקש. הניחא למאן דאמר לא הוי היקש, אלא למאן דאמר הוי היקש, מאי איכא למימר? "תביאוי" רבויא היא. מתני' המילואים היו באין כמצה שבתודה – חלות, ורקיקין, (ורביקה) [ורבוכה]. "נזירות היתה באה שתי ידות כמצה של תודה, חלות ורקיקין, ואין בה רבוכה, נמצא עשרה קפ"ז ירושלמית, שהן ששה עשרונות ועודיין. גמ' מנא הני מילי? אמר רב חסדא, אמר רב חמא בר גוריא: דאמר קרא "ומסל המצות אשר לפני ה' לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד". בשלמא "חלות" – חלות, "רקיק" – רקיק, "שמן" מאי ניהו? לאו רבוכה. מתקרי לה רב אויא: אימא אנתא דמשחא אלא, כדדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרבי טבלא: "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו להי ביום המשח אותו". וכי מה למדנו לבניו ביום המשח? אלא מקיש חינוכו להמשחו: מה המשחו רבוכה, אף חינוכו רבוכה. אמר רב חסדא: כהן גדול המתקרב לעבודה צריך שתי עשרונות האפה, אחת להמשחו, ואחת לחינוכו. מר בר רב אשי אמר: שלש. ולא פליגי, הא – דעבד עבודה כשהוא כהן הדיוט, הא – דלא עבד עבודה כשהוא כהן הדיוט. נזירות היתה באה שתי ידות, כמצה שבתודה. תנו רבנן: "שלמיו" – לרבות שלמי נזיר, לעשרת קפ"ז ירושלמיות ולרביעית שמן. יכול לכל מה שאמור בענין, תלמוד לומר "מצות". מאי תלמודא? אמר רב פפא: דבר שנאמר בו "מצות", לאפוקי רבוכה דלא נאמר בו "מצות". דבי רבי ישמעאל תנא: "מצות" – כלל, "חלות ורקיקין" – פרט, כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט, חלות ורקיקין – אין, מידי אחרינא – לא.

וְהַיְיָנָה בְּתַרְוֵי יוֹדִין דָּחַד וּ"ד מְנַיִסֵּר אֲחֵרֵי
בְּעֶשְׂרֹנוֹת דָּבָר הַכְּתוּב דְּמַמְאִי דְּמִיכִי בְּפִרְשָׁה
מְחַמְדָּה מִן תְּהִינָה וּבְפִרְשָׁה בְּתִיב (וַיִּחְרָק)
ב"ג:י"י) שְׁתֵּים עָשָׂר וְיָסִי: וְכִי דָבָר הַלְּמַד
בְּהֶשֶׁק חֹתֵר וּמִלְמַד בְּהֶשֶׁק דְּחֻמֵּן עֲצֻמוֹ דְּהֹאֵל
עֲשֵׂר גְּמִרְיָן מִשְׁפֵּי הָאֶחָס עֲשָׂרוֹן לְחֹלָה מִן
הַקִּישָׁא דְּלָחָס לָחָס: חֹתֵר וּמִלְמַד בְּהֶשֶׁק עַל הַמָּצָה
י' עֲשָׂרוֹנִים בְּחֻמֵּן דְּבִנְגָד חֻמֵּן הֵבֵל מַצָּה:
הַיְמָנו וְדָבָר אַחֵר הוּא בְּלוּמֵר אִי הוּא מִלְמַד
דְּהַחֻמֵּן עַל הַמָּצָה אוֹתוֹ דָּבָר עֲצֻמוֹ שְׁהֹא לְמַד מִן
מִשְׁפֵּי הָאֶחָס עֲשָׂרוֹן לְחֹלָה מִצֵּי לְמִימֵר וְכִי דָבָר
הַלְּמַד בְּהֶשֶׁק חֹתֵר וּמִלְמַד בְּהֶשֶׁק חֲבֵל הֵבֵל
הַחֻמֵּן חֲיוֹנו מִלְמַד עַל הַמָּצָה מַה שְׁהֹא לִימַד
בְּהֶשֶׁק מִשְׁפֵּי הָאֶחָס לֹא מִצִּית לְמַפְרָךְ מִשּׁוּם
דְּהַחֻמֵּן לְמַד מִשְׁפֵּי הָאֶחָס עֲשָׂרוֹן לְחֹלָה וּמִלְמַד
בְּהֶשֶׁק לְמָצָה שְׁהֹא י' עֲשָׂרוֹנִים דְּחֵינֵי דָבָר
אַחֵר. ע"א נָמִי שְׁמַעְתִּי הַיְמָנו וְדָבָר אַחֵר הוּא
דְּחֵי הוּא לְיָרִי מִחֻמֵּן שְׁבִתוּדָה לְקִרְבָּן אַחֵר
דְּעֵלְמָא מִצִּית לְאֶחָסֵי וְכִי דָבָר וְכִי' הַשְׁתָּא דְּלֹא
לְיָרִי אֱלֹא לְהֹאֵל קִרְבָּן גּוֹפֵס לִיבָא לְמַפְרָךְ הַכִּי:
מִמָּא אִבָּא לְמִימֵר וְכִי דָבָר הַלְּמַד [בְּהֶשֶׁק] חֹתֵר
מִלְמַד בְּהֶשֶׁק: תְּבִיאוֹ רִיבּוּיָא הוּא לְלֹא הוּא
לְמַכְבֵּב תְּבִיאוֹ גְּבִי שְׁפִי הָאֶחָס מִשּׁוּם טַעְמָא
דְּאִחֵר לְעִיל וְהוּי בְּמָחַן דְּכְתִיב הֵבֵל לְחֵמִי
תְּבִינָה דְּכָל הַבְּאוֹת שְׁאֵתָה מִבִּיּוֹ יְהוּ כְּוָה עֲשָׂרוֹן
לְחֹלָה וְהוּי כְּוָה סְלִמָּד מְגוּפוֹ דְּקִרָא עֲשָׂרוֹן לְחֹלָה
וְלֹא מִהֶשֶׁק (וְכִי מִלְמַד חֻמֵּן עַל הַמָּצָה י'
שְׁבִתוּדָה) וְלֹא מִצִּית לְמַפְרָךְ וְכִי דָבָר הַלְּמַד כּוֹ'
שְׁפִי לֹא לְמַד הַחֻמֵּן מִהֶשֶׁק חֲבֵל אִי תְּבִינָה
דְּמַמְעָקֵרָא אֲחֵרֵי לָחָס לָחָס הוּי דָּבָר הַלְּמַד
מִהֶשֶׁק וְאִיבָא לְמַפְרָךְ עֲלֵיהִ: מִתְּנִי' הַמְּלוֹאִים
שְׁהֵיוּ בְּיָמֵי מִשָּׁה הוּי כּוֹ': שְׁפִי יְדוֹת בְּמָצָה
שְׁבִתוּדָה דְּחֵינֵי חֲלוֹת וְקִרְיוֹן חֲבֵל רְבוּכָה לֹא
הִיתָה בְּזִיז וְכִינֵן שְׁלֹא הוּי עַם אֱלֹא עָנִי אוֹתוֹן
מִינִי וּמִצָּחוֹ עָנִי מִינִי י' קָבִין וְרַשְׁמִלְמִיִּית דְּכִינֵן
מִינִי דְּמָצָה שְׁבִתוּדָה הוּי ט"ו קָבִין חֲמִשָּׁה
קָבִב לְכָל מִין וּמִצָּחוֹ לְעָנִי מִינִי הוּ עֲשֵׂרָה קָבִין:
שְׁשֹׁן שְׁשֹׁן עֲשָׂרוֹת דְּעֵשֶׂרָה קָבִין הוּ שְׁשֹׁן
עֲשָׂרוֹת [שְׁנֵי שְׁלִישִׁית] וְכִי מִינִי שְׁשֹׁן ג'
עֲשָׂרוֹת [וְשִׁלְשִׁי] לְכָל מִין דְּכִינֵן דְּעֵשֶׂרָה עֲשָׂרוֹן
הוּ [ג'] מִינִי שְׁבִתוּדָה [וּמִצָּחוֹ לְכָל יְדוֹת הוּ שְׁשֹׁן
עֲשָׂרוֹת וְכִי' שְׁלִישִׁי עֲשָׂרוֹן: גִּמ' מַה"מ
דְּהַמְּלוֹאִי' הוּ בְּאוֹת חֲלוֹת וְקִרְיוֹן וְרְבוּכָה הֵינֵנו
לְחֻלוֹת בְּשֻׁמֵּן: לֹא הֵינֵנו רְבוּכָה אֲלֵמָא דְּאִית בְּהוּ
רְבוּכָה: אֲנִתָא דְּמַשְׁחָא חֲמוּבָת עָפָה עָפָה
שְׁטַנְגָה בְּשֻׁמֵּן ע"א אֲנִתָא דְּמַשְׁחָא שְׁמֵן קִרְיוֹ
עָנָל כְּוָה לָחָס וְהֵינֵנו לָחָס מ"ר י"ל וְלֹא רְבוּכָה
מִמִּשּׁוּ: וְכִי מַה לְמַדְנֵי לְבִינֵי מִיּוֹם הַמַּשְׁחָו כְּלָנוֹ
חֲמוּבִין בְּזִיז שְׁבִיב מִשִּׁיחַת אֲבִיבָס: מִקִּישׁ חֲמוּבִין
דְּקִבְהֵן הַדִּיּוֹט לְהַמַּשְׁחָו (הֵינֵנו רְבוּכָה) וְחֲנוּכִי הוּא
הַמְּלוֹאִים שְׁלֹו אֲלֵמָא דְּמַמְלוֹאִים הוּי רְבוּכָה
דְּכִבְהֵן הַדִּיּוֹט מִבִּיּוֹ חֲבִיתִין [הֵינֵנו רְבוּכָה] כִּיּוֹם
חֲנוּכִי לְעִבְדָה וְכִבְהֵן גְּדוֹל כְּבֵל יוֹם: אִף חֲלוֹת
לָחָס שְׁמֵן נָמִי דְּהוּ בְּמַלְאִים הֵינֵנו רְבוּכָה:
הַמְּתַקֵּב לְעִבְדָה תְּחִלָּה לְאַחֵר שְׁנַמְשַׁח: אֲחֵד
הַמַּשְׁחָו שְׁנַמְשַׁח לְכָהן גְּדוֹל: וְאַחֵד לְחֲנוּכִי
בְּשִׁשְׁבִּיל שְׁתַּחֲמֹךְ הַיּוֹם לְעִבְדָה כִּבְהֵן [גְּדוֹל]: הֵא
אֲלֵמָא עֲבָד עִבְדָה מְעוֹלָם כְּפִשְׁהָ הַדִּיּוֹט מִבִּיּוֹ
שְׁשֹׁלְשָׁה אַחַת לְחֻנֵּן תְּחִלָּת עִבְדָה וְאַחַת לְחֲנוּכִי:
דְּקִיחֵן וְחֲלוֹת חַד הוּא אֲלֵמָא שְׁזָה בְּגָלָל חָה נִמְשַׁח:
לְרַבּוֹת שְׁלֵמִי זִיזֵר לִי' קָבִין וְרַשְׁמִלְמִיִּית שְׁזָה ב' ז'
לְרַבּוֹת שְׁלֵמִי זִיזֵר לִי' קָבִין וְרַשְׁמִלְמִיִּית שְׁזָה ב' ז'

מסורת הש"ס

א זבחים נז.; יומא נז.

תורה אור השלם

ממושבתיכם תביאו לחם תנופה
שמים שני עשרים סלת תהינה
חמץ תאפינה בבורים ליהנה
[ויקרא כג, יז]

וּמִסַּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה
לִקְחַ חֵלֶת מִצָּה אֶחָת וְחֵלֶת לֶחֶם
שָׂמֹן אֶחָת וְרִיקִיק אֶחָד וַיֵּשֶׁם עַל־
הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַזֵּמִין (ויקרא
ח, כו)

זֶה קָרְבוֹ אֲהָרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר־יִקְרְבוּ
לְעִלְיָהָ בַּיּוֹם הַמָּשָׁח אֹתוֹ וְעֲשִׂירֶת
הָאֹפֶה טֹלֵת מִנְחָה תָּמִיד מִחֲצִיתָהּ
בַּבֹּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ בָּעֶרֶב (ויקרא ו, יג)

על-מחבת בשמן תעשה מרבית
תביאנה תפיני מנחת פתים
תקריב ריח-ניחח ליהנה [ויקרא ו,
יד]

על-חלית לחם חמץ יקריב קרבנו
על-זבח תודת שלמיו [ויקרא ז,
יג]

וּבִשְׂרָזָבַח תֹּדֶת שְׁלָמִיו בַּיּוֹם
קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא-יִנְיַח מִמֶּנּוּ עַד-
בֹּקֶר [וּיקרא ז, טו]

וְסֵל מִצֹּת סֵלֶת חֵלֶת בְּלוּלֹת
בְּשֶׁמֶן וַיִּרְקִי מִצֹּת מִשְׁחִים
בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְבִּיהֶם [בַּמִּדְבָּר
ו', טו]

[illegible]

עז:

עין משפט גור מצורה

א מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' טז:
ב מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' יז:
ג מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' טז:
ד מו"י פא' מהל' קרבן פסח הל' ה:
ה מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' יח:
ו מו"י פו' מהל' חמוץ ומצה הל' ו, טוש"ע אורח סי' תסא טע"ג:
ז מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' טו:
ח מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' טו:
ט מו"י מו"ב מהל' פסוליו המוקדשין הל' יח:

 רבינו גרשום

חזן לחומת בית פני. חומת העיר:
על זבח התודה חלות על כסמון כעזרה:

א)על החמון דכתיב לא תבזבז על חמון וגו' ר"י אומר אף התמיד דכתיב על חמון דס זבחי זבחי המיוחד לו. על דעב זבחי. זבחי המיוחד לו. והיינו תמיד של בין הערבים שנשחט בשש ומחצה אחר זמן החמון:

זבח תודת שצריך לשחטו לשמן: והא שאין חוטין נישטרי הימנה שאינה אפיה הרבה כל צרכה. כפרסיה דמי קמ"ז:

מאן דאמר קדשי קסבר האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהביא פ' לנאחריות איכונן דאי אבזו הו ליעוף כהני:

ומאן דאמר לא קדשי קסבר האי דהביא פ' דעתו על כולם ונתכונן להביא קרבן גמול ופסול:

בבלי שרת. הסבין ששוחט בו הזבח שנשחטה מתקדש הלחם אם מקדש הסבין מה שראוי לו בלבד (קמ"ז) שלא מדעת בעלים מה שראוי להם:

ואע"ג דלית לה תוך בית קבול. מקדשא והס הכי מקדשא שלא מדעת את הראוי לו. ומר סבר לא אלומא מכני שרת לקדש שלא מדעת:

שחטה התודה על מנת לאוכלה חזן לזמנה או חזן למקומה קדש הלחם וחזן לזמנו אי פועל וסו בו כרת האוכלו. חזן למקומה פסול ואין בו כרת:

ונמצאת טרפה. בבדיקתה. לא קדש הלחם כדקאמר בבבוייתא כל שפסולו קודם שחטוה לא קדש הלחם וערפה איי פסול קודם שחטוה:

שחטה ונמצאת בעל מום בדוקין שבעין דלא היא מום טכר:

ולא בעינן על כסמון. תמיה הא עד כאן לא פליגי כפי ורשנן בסוף כל המקורות [לאות מצה] (לעיל מקורות דף סב.) אלא אי בעינן על כסמון או על ממש וי"ל דהכא לא דמי להאיא

הַלֶּחֶם [הַלֶּחֶם] דהקופה לשמי הלחם בעין ההקדמתו אָבֵל הָכָא בְּשָׁחִיטָה גִּלְמַקְדָּשׁ לָחֶם בְּעֶלְמָא [למני] לִיבָא לְמִיחָשׁ אֶלָּא שְׁיָהָא הֶלֶחֶם קִיּוֹם וְכֹן שׁוּחַט עַל חֲמֹן בְּדַקְלָאֵר כְּסָמוֹן דְּכָל הַיָּבֵא דְאִיתֵּהּ בְּאִסּוּרָה קָאִי: או לֹאֲחֵד מִפְּנֵי חֲבוּרָה. אִפְסָח קָאִי אָבֵל סְתֵמָה פְּשִׁיעָא דְלֹא מַחֲבִיב מִשּׁוּם אֲחֵד שְׁבִיעֲרָאֵל: פורקסא ואין חוטין נמשכין היקשה. נראה דכי האי גזגא עד שיקרמו פניה דפ"ק דשבת (דף יט:): לקדשו ארבעים מתוך שמונ"י. אע"ג דרבי יוחנן לית לה ברכה בריש כל גזט (גטין כה.) הינו היבא בשמתבדר לבסוף גלאו כלום שביד אבֵל הָכָא קדשי כל היבא דאיתגהו וכשפא להפריש ד' חלות של תרומה צריך להפריש י"א חלות מפל מין ומין דאי לא הכי פיון פיון דאין ברכה גלמא דחלין קא שקיני:

התודה פרק שמיני מנחות

חזן לחומת [בית] פאני הינו חזן לחומת הר הבית אבֵל אִם הִיּוּ בְּהָר הַבֵּית קִדְשׁוּ אַע"פ שְׁאִין בְּצִנְיָה מ"ה ז"ל: חזן לחומת העזרה ואע"ג דהיו לפנים מחומת בית פאני לא קדש:

מִתְנַיִי ^(א)**מִתְנַיִי** הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לְפָנִים וְלַחֲמָה חוץ לַחֲוֹמָה – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָה עַד שְׁלֹא קָרְמוּ פָּנֶיהָ בַּתַּנּוּר, וְאִפְּיֵלוּ קָרְמוּ בּוֹלֶן חוץ מֵאֶחָד מֵהֶן – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. 'גָּמִי' מֵאִי "חוץ לחומה"? רבי יוחנן אָמר: חוץ לחומת בית פֶּאגִּי, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמר: חוץ לחומת העֶזְרָה. רִישׁ לְקִישׁ אָמר: חוץ לעֶזְרָה, בְּעֵינֵינוּ "על" בְּסָמוּהָ. ^(ב)וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמר: חוץ לחומת בית פֶּאגִּי, אָבֵל חוץ לעֶזְרָה – קֹדֶשׁ, וְלֹא בְּעֵינֵינוּ "על" בְּסָמוּהָ. וְהָאֵי אִיפְּלִיגוּ בַּהּ חֵדָא זִימְנָא? ^(ג)דִּתְנּוּ: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הַחֲמִץ – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵף הַתֵּמִיד. וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: לְעוֹלָם אֵינּוּ חֵיִיב עַד שְׁיָהָא אוֹ לְשׁוֹחֵט, אוֹ לְאוּרָק, אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה – עֲמוּ בַּעֲזָרָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמר: אֵף עַל פִּי שְׂאִין עֲמוּ בַּעֲזָרָה. צָרִיכָא, דְּאִי אֵיתְמַר בְּהֵחִיא – בְּהֵחִיא קָא אָמר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּכָל הַיָּבֵא דְאִיתֵּיהָ בְּאִיסּוּרָא קָאִי, אָבֵל לְעֵנֵינוּ מִקְדָּשׁ לָחֶם – אֵימָא מוֹדִי לִיהַ לְרִישׁ לְקִישׁ דְּאִי אִיתִיהָ בַּפָּנִים – קֹדֶשׁ, אִפְרָאִי – לֹא קֹדֶשׁ. וְאִי אֵיתְמַר בְּהָא, בְּהָא קֹאמַר רִישׁ לְקִישׁ, אָבֵל בְּהָא אֵימָא מוֹדָה לִיהַ לְרַבִּי יוֹחָנָן, צָרִיכָא. תַּנִּינָא פְּוִותִיהַ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לְפָנִים, וְלַחֲמָה חוץ לחומת בית פֶּאגִּי – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָה עַד שְׁלֹא קָרְמוּ פָּנֶיהָ בַּתַּנּוּר. ^(ה)מָנָא הֵנִי מִיֵּלִי? דִּתְנּוּ רַבְּנֵינוּ: "עַל חִלּוֹת לָחֶם חֲמִץ וְקָרִיב קָרְבָּנוּ עַל זֶבַח" – מְלַמֵּד שְׂאִין הַלֶּחֶם קֹדֶשׁ אֶלָּא אִם כֹּן קָרְמוּ פָּנֶיהָ בַּתַּנּוּר. "וְקָרִיב קָרְבָּנוּ עַל זֶבַח" – מְלַמֵּד שְׂאִין הַלֶּחֶם קֹדֶשׁ אֶלָּא בְּשַׁחֲיִית הַזֶּבַח. "זֶבַח תּוֹדֹת" – מְלַמֵּד שְׂאֵם שְׁחַט שְׁלֹא לְשֹׁמֵן לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. ^(ו)תְּנּוּ רַבְּנֵינוּ: יוֹצֵאִין בְּמִצָּה נֹא, וּבְמִצָּה הָעֲשׂוּיָה בְּאִילָפֶס. מֵאִי מִצָּה נֹא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל שְׁפוּרְסָה וְאִין חוּטִין נִמְשָׁכִין הֵימָנָה. אָמַר רַבָּא: וְכֹן לְעֵנֵינוּ לַחֲמִי תּוֹדָה, בְּשִׁיטָא! הָכָא "לָחֶם" כְּתִיב, וְהָכָא "לָחֶם" כְּתִיב. מַהוּ דְּתִימָא: "אֶחָד" אָמַר רַחֲמָנָא – שְׁלֹא יִטּוּל פְּרוֹס, וְהָא כְּמֵאן דְּפָרִיסָא דְמָרְא, קַמְשַׁמַּע לוֹ. ^(ז)אֵיתְמַר, תּוֹדָה שְׁשַׁחֲטָה עַל שְׁמוּנִים חִלּוֹת: חִזְקִיָּה אָמר: קֹדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוּנִים, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמר: לֹא קֹדְשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוּנִים. "אָמַר רַבִּי זִירָא: הַכֹּל מוֹדִים, הַיָּבֵא דְאָמַר "לִיקְדָּשׁוּ אַרְבָּעִים מִתּוֹךְ שְׁמוּנִים" – קֹדְשׁוּ, "אַל יִקְדָּשׁוּ אַרְבָּעִים אֶלָּא אִם כֹּן יִקְדָּשׁוּ שְׁמוּנִים" – לֹא קֹדְשׁוּ. כִּי פְּלִיגִי בְּסֵתְמָא, מָר סָבַר: לְאַחֲרִיות קָא מִיפּוּיֹן, וּמָר סָבַר: לְקָרְבֹן גְּדוּל קָא מִיפּוּיֹן. ^(ח)אֲפִי אָמר: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לְאַחֲרִיות קָא מִיפּוּיֹן, וּבְכָלִי שָׂרַת מְקֻדָּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת, וּמָר סָבַר: כָּלִי שָׂרַת אֵינּוּ מְקֻדָּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת. רַב פֶּפְא אָמר: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא כָּלִי שָׂרַת אֵינּוּ מְקֻדָּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת, וְהָכָא בְּסָפִין קָא מִיפְּלָגִי – מָר סָבַר: סָפִין מְקֻדָּשֶׁת כְּכָלִי שָׂרַת. וְאִיכָא דְאָמְרִי, רַב פֶּפְא אָמר: דְּכוּלִּי עֲלֵמָא כָּלִי שָׂרַת אֵינּוּ מְקֻדָּשִׁין אֶלָּא מִדַּעַת, וְהָכָא בְּסָפִין קָא מִיפְּלָגִי. מָר סָבַר: סָפִין אֵלִימָא מִכָּלִי שָׂרַת, דָּאֵף עַל גַּב דְּלִית לִיהַ תּוֹה – מִיִּקְדָּשָׁה, וּמָר סָבַר: סָפִין לֹא אֵלִימָא (לִיהַ) מִכָּלִי שָׂרַת. ^(ט)מִתְנַיִי שְׁחָטָה חוץ לְזִמְנָהּ וְחוּץ לְמְקוֹמָה – קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם, שְׁחָטָה וְנִמְצָאת טְרִיפָה – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קֹדֶשׁ, וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא קֹדֶשׁ. שְׁחָטָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה, וְכֹן אֵיל הַמִּילּוּאִים, וְכֹן שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֶצֶרֶת שְׁשַׁחְטוּן שְׁלֹא לְשֹׁמֵן – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. גָּמִי' – מִתְנִיתִין מַגִּי? רַבִּי מֵאִיר. דִּתְנִינָא, זֶה הַכָּלֵל: כָּל שְׁפִיסוּלוֹ קוֹדֵם שְׁחִיטָה – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם; פִּיסוּלוֹ אַחֵר שְׁחִיטָה – קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָה חוץ לְזִמְנָהּ וְחוּץ לְמְקוֹמָה – קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם; שְׁחָטָה וְנִמְצָאת טְרִיפָה – לֹא קֹדֶשׁ הַלֶּחֶם.

שְׁחָטָה

חזן לחומת [בית] פאני הינו חזן לחומת הר הבית אבֵל אִם הִיּוּ בְּהָר הַבֵּית קִדְשׁוּ אַע"פ שְׁאִין בְּצִנְיָה מ"ה ז"ל: חזן לחומת העזרה ואע"ג דהיו לפנים מחומת בית פאני לא קדש: על זבח תודת חלות דהינו על כסמון בעזרה: הא אפלגו בה חדא זמנא בעל כסמון: רבי יהודה אומר אף תמיד של בין הערבים אם שחטנו על חמון עובר דכתיב על חמון דם זבחי זבחי המנחך לי דהינו תמיד: ורבי יוחנן אמר אע"פ וכו' דלא בעינן על כסמון: דהאיא קאמר רבי יוחנן אע"פ שאין עמו בעזרה: דכל היבא דאיתיה לחזן לאחר זמן העעור באסורא איתיה: אבֵל מקדש לָחֶם שְׁלֹחֲמֵי תוֹדָה אֵין מְקַדָּשִׁים אֶלָּא בְּשַׁחֲיִיטַת הַזֶּבַח אֵימָא לֹא יְהִי קֹדֶשׁ עַד שְׁיָהָא הֶלֶחֶם עֲמוּ בַּעֲזָרָה: וְאִי אֵיתְמַר בְּהָא בְּלַחֲמֵי תוֹדָה קֹאמַר רִישׁ לְקִישׁ פִּינוּ גִּלְמַקְדָּשׁ לָחֶם הוּא בְּעֵינֵינוּ בְּעַל כְּסָמוֹן אָבֵל בְּהָא שְׁמֹן כִּי"ד דְּכָל הַיָּבֵא דְאִיתֵּהּ בְּאִיסּוּרָא אִיתֵּהּ: אֵימָא מוֹדִי לְרַבִּי יוֹחָנָן דָּאֵף עַל פִּי שְׂאִין עֲמוּ בַּעֲזָרָה צָרִיכָא: עַל חִלּוֹת לָחֶם חֲמִץ וְקָרִיב כְּלוּמַר כְּשֶׁהוּא מְקָרִיבוּ בְּשִׁשּׁוּחֲטוֹ יְהִי כֶּכֶר לָחֶם שְׁיָהּ פִּינוּ מִתְקַרְמִין כֶּכֶר בַּתַּנּוּר: קֹרְבָּנוּ עַל זֶבַח קֹרְבָּנוּ דְּהֵינּוּ לָחֶם מִתְקַדָּשׁ עַל זִדִּי זֶבַח: זֶבַח תּוֹדָה מִשְׁמַע זֶבַח לָשֶׁם תּוֹדָה צָרִיךְ, לְשׁוּחֲטוֹ לָשִׁמוֹ: יוֹצֵאִין בְּפֶסַח בְּמַצָּה נֹא: הַעֲשׂוּיָה הַפְּנוּיָה: מֵאִי גֹא וְכִי מֵאִי לָחֶם הֵי הוֹאִיל וְאִין גָּאֶסָה כָּלָל: אָמַר שְׁמוּאֵל כָּל שְׁפוּרְסִין כו' דְּכֶבֶר אִפּוּיָה כָּל דְּהֵוּ: וְכֹן לְעֵנֵינוּ לַחֲמֵי תוֹדָה שְׂאֵם גָּאֶסוּ כָּל כֹּךְ בְּשַׁעֲתַת שְׁחִיטַת הַזֶּבַח שְׁפוּרְסָה וְאִין חוּטִין נִמְשָׁכִין מִמֶּנָּה קֹדֶשׁ הֶלֶחֶם: פְּשִׁיטָא דְּחַד דִּינָא אִית לְהוּ לְמַעַב וּלְחֲמֵי תוֹדָה דְּהִכָּא וְהִכָּא כְּתִיב לָחֶם: וְהָא שְׂאִין אִפּוּיָה כָּל צָרְכָּה אַע"ג דְּאִין חוּטִים נִמְשָׁכִים מִמֶּנָּה כְּפָרִיסָא דְמִנָּא לְפִי שְׁנַקְרַבְתָּ כְּשִׁמְטִלְטִים אִיתֵּהּ קמ"ל (דלא): לִקְדָּשׁוּ מ' מתוך פ' קדשו גלחחקריות נתפנו דלוי אבד הא גפון בלחקרני: (ומאן דאמר לא קדשו כבד לקדשו גדול דהינו פ' נתפנו. דאי אפדרי מ' משהו גפון בלחך): אל קדשו כו' לא קדשו שדרי אין מביאין לתודה אלא מ' חלוית: מ"ד קדשו כבד האי דשחטה סתם אין דעתו אלא על מ' והאי דהביא פ' ללחקריות מכון דאי אבדו גפון בלחקרני: ומ"ד לא קדשו כבד האי דהביא שמונים דשתי גולס ונתפנו להביא לקדו לקדו גדול ופסול: אפיי אמר בבלי שרת מקדש שלא מדעת וה"ה בספין ששוחט בו הדבח ששחטיטה מתקדש הלחם המפליגי: מ"ד קדשו קסבר כלי שרת מקדשי' מה שראוי להם שלא מדעת בעלים: ומ"ד לא קדשו קסבר אין מקדשין אלא מה שנתפנוו העגלים לקדשו גדול דהינו שמונים ופסול (מר כבד לא אלימא) שחיטה לקדש שלא מדעת בעלים שאע"פ שהעגלים נתפנוו לשמונים הספין לא קדש אלא מ' שראונו לזבחו: רב פפא אמר דכ"ע כלי שרת מקדשין מה שראוי להן [מ"ד קדשו] כבד ספין גמי מקדשא מ' שלא מדעת בעלים כשאר כלי שרת ומהן דאמר לא קדשו כבד כון דלית לה תוך אין מקדש אלא מדעת בעלים והעגלים לפ' אבגו ופסול: דאע"ג דלית ליה לספין תוך מקדשת הוזבח כשאר כלי שרת של לָחֶם תוֹךְ אֵין מְקַדָּשׁ אֵלִימָא מִשָּׂאֵר כְּלֵי שְׂרַת שְׁמַקְדָּשׁ מַה שְּׁרָאוי לְזֶבַח מ' מתוך פ' שלא מדעת בעלים: ומר כבד לא אלימא מבלי שרת לקדש שלא מדעת ובעלים לקדשו גדול אפנוו לקדש כל פ' ולא קדשו: תתי' שחטה חזן לזמנה על קצת לאכל ממנה בזית למחר דהיו פגול מעגלא: או חזן למקומו (או) חזן לעזרה: קדש הלחם והיו מפגל הואיל ופסול הוה לאחר שחיטה ומ"מ בפנים שחטה אבֵל שלא לשמן לא קדש הלחם הואיל ומפיק לה מתקשתה לגמרי שדרי שחטה לשם זבח אחר: ונמצאת טרפה שביקרה לא קדש הלחם דטרפה הני פסול דקדש שחיטה: גמי' זה הקבל וכו' השתא מקדש פינר שחטה חזן לזמנה וכו' דלאו הינו פסול דקדש שחיטה לפיכך קדש הלחם:

 מסורת הש"ס
א פסחים סג:
ב פסחים סג:
ג פסחים סג; משנה פסחים
ד ספרא צו פרק יא י
ה פסחים לו.
ו קידושין נא; עירובין ג; לעיל מח.
ז לקמן צ.
ח תוספתא מנחות

 גליון הש"ס
רש"י ד"ה חוץ לחומת בית פאני. עי' רש"י בב"מ דף צ ע"א ד"ה בית פאני ובסנהדרין דף ד ע"ב ד"ה בית פאני ובתוס' שם ד"ה מלמד וצ"ל:
תוס' ד"ה ליקדשו וכו' אבל הכא קדשי. עיין לקמן דף פ ע"א תוס' ד"ה הפרוש:

 תורה אור השלם
אם על-תודָה קריבנו והקריב על-זבֹח התודָה חלות מצות מנחת בלולת בשמן וירקמי מצות משחים בשמן וסלת מרֻבֶּכֶת חלת בלולת בשמן (ויקרא י, יב)
לא-תשחט על-חמץ דם-זבחי ולא-יָלִין לבקר זָבַח חֵג הפֶּסַח [שמות לד, כה]
ואם-יִקְעֹט הבֵּית מְהִיֹּת מִשָּׁה וְלִקְחָ הוּא וּשְׂכֵנוּ הַקֹּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בַּמִּקְשָׁת קֹשֶׁת אִישׁ לְפִי אִכְלוּ תִכְסּוּ עַל-פִּיָּהּ (שמות יב, ד)
על-חלת לחם חמץ וקריב קרבנו על-זָבַח תוֹדַת שְׁלָמִיו (ויקרא י, יג)
לא-יתאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל-עֲלָיו מצות לחם עני כי בחפזו יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ (דברים טו, ג)
והקריב ממנו אחד מכל-קרבנו תרומה ליתנה לכהן הַזֶּכֶּךְ אֶת-דֹּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה (ויקרא י, יד)

מסורת הש"ס
א משנה מנחות; משנה זבחים; זבחים סה.; תוספתא מנחות; תוספתא זבחים; זבחים כט;; לעיל יב.; לעיל כו: ב תוספתא מנחות ג פסחים יג:
תורה אור השלם
אלה מועדי יתנה אשר־תקראו אתם מקראי קדש למקריב אשה ליתנה עלה ומנחה זבח ונסכים דבר־יום ביוםו [ויקרא כג, לו]

שְׁחֻטָּה וּנְמֻצָּאת פְּעֻלַּת מוֹס פְּלִיגי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר ורַבִּי יְהוֹשֻעַ: עַל חוּץ לְזִמְנוּ שְׁחָטָה הָאֵילַל

ומ"מ אֵיתָה לְזַבַּח בְּעֻזָּהּ אֲבָל חוּץ לְמִקְוָמוֹ הָלֹא הִי בְּעֻזָּהּ פְּלִיגי: אִיזִי דְמַתְּנוּ לְחוּץ לְזִמְנוּ דְדִבְרֵי הַכֹּל הָדָשׁ דְּפָגוּל מִרְצָה מְשׁוּם דְּהִרְצָאָה בְּתִיב בַּהּ דְּבִתִּיב לֹא יִרְצָה: וְאִתָּה דְמִיתֵי לְבַעַל מוֹס דְּדִבְרֵי הַכֹּל לֹא הָדָשׁ: חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ פְּסוּל מִחֲשָׁבָה וּבַעַל מוֹס פְּסוּל הַגּוֹף: חוּץ לְמִקְוָמוֹ וּבַעַל מוֹס פְּסוּל וְאִין בּוּ בִּרְתִּי: וְעוֹד דְּקָשְׁיֹא לָךְ הֵיאֵךְ נִדְמַנּוּ לְבַעַל מוֹס דְּפְסוּל הַגּוֹף הוּא גְלוּגְנֵי מִשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ מִתְעַזָּה שְׁחֻטָּה שְׁלֹא לְשִׁמָּה דְהָיִי פְסוּל מִחֲשָׁבָה וְאִין בּוּ בִּרְתִּי וְלֹא קִדָּשׁ בְּדִלָמֵר בְּמַתְּנִיתֵין שְׁחֻטָּה שְׁלֹא לְשִׁמָּה לֹא קִדָּשׁ הֶלְחָס: וְרַבִּי מֵאִיר אֲלָבֹא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר שְׁחֻטָּה וּנְמֻצָּאת פְּעֻלַּת מוֹס קִדָּשׁ מֵאִי שָׁנֹא וְכוּ' בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי יְהוּדָה מְשַׁיִן קִדָּא דִּינָא לְבַעַל מוֹס וּנְמֻצָּאת טְרַפָּה אֲלֹא לְרַבִּי מֵאִיר מֵאִי שָׁנֹא וְכוּ': בְּדִקּוּן שְׂבָעִין דְּהָיִי מוֹס עוֹבֵד וְאִינוּ נִכְרַ הָלֹא הִי פְסוּלוֹ קִדָּשׁ שְׁחִיטָה דְּסַבֵּר כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְאָמַר בְּמַס' זָבָחִים (פד.). אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְהָאֵילַל הָלֹא יִרְדּוּ וְהָיָה אֹמֵר אֲלַבָּא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר ["ור"י] נָמִי לֹא קִדָּשׁ סַבֵּר כִּי אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ: [בְּפִסּוּלָא דְגוּפִי'] דְּמִקְדָּשׁ (לְגוּפִי') לְזַבַּח עֲצִמּוֹ: לְקְדוּשֵׁי לָחֵס לֹא הִי קְדוּשָׁ הָאֵילַל וְהִי פְסוּלוֹ קִדָּשׁ שְׁחִיטָה: חוּץ לְזִמְנָה אִם עָלְתָה לֹא תִרְדַּ הָאֵילַל וּפָגוּל הוּא מִרְצָה וְכַל שֶׁכֵּן שְׁאָר זָבָחִים: רַבָּא אָמַר תִּרְדַּ וְלֹא קִדָּשׁ כְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ: רַבָּה אָמַר לֹא תִרְדַּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְאָמַר גְּבִי תִעֲזָה דְקִדָּשׁ הָלֹא הִי פְסוּל: מִדֵּהֲדַר בַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְשִׁמָּה: הֵתֵם דְקֹאֲמַר לִיָּה ר' יְהוֹשֻעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ גְלוּגְנֵי וְשִׁמָּה ר' אֱלִיעֶזֶר שְׁלֹא מִצֵּא תְשׁוּבָה אֲבָל הֵבֵא אִי דִינָתָ לָהּ מִשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ מוּבָח (מנָה) מַגּוּפָה דָאֵס עָלְתָה לֹא תִרְדַּ דְקוּי"נ הַפֶּסַח וְהַחֻטָּאת שְׁשֻׁחָטוּן שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ לְדִבְרֵי הַכֹּל בְּדִלָמֵר בְּמַפְסַת זָבָחִים בְּפִרְקָה הַמְזַבַּח מִקְדָּשׁ (זָבָחִים דָּף פד.). רַבָּה לְכַל הַעוּלִין שְׂאֵס עָלוּ לֹא יִרְדּוּ: שְׂבַק תִּנָּא דִידִן אֵיל נָזִיר דְשִׁכִּיחַ שְׁנֵיחַ לְדוּרוּתִי וְנִקְטַ מַלּוּאִיס דְּהָיוּ לְפִי שָׁעָה: עִקֵּר מַלְתָּא נִקְטַ אֵיל הַמַּלּוּאִיס שְׂבֹ קִדָּשׁו הֶלְחָס תַּחֲלוּתָ: מַתְנִי' הַנֶּסְכִּים שְׁקִדָּשׁוּ בְּכָלִי שְׁנָתָן בְּכָלִי וְאַחַר כֵּךְ נִמְצֵא זָבַח פְּסוּל: אִם יֵשׁ זָבַח אַחֵר שְׁאִין לִי נֶסְכִּים יִקְרִיב אֵלוּ נֶסְכִּים עִמּוֹ: וְאִם לֹא מִשְׁקִדָּשׁוּ בְּכָלִי נִפְסְלוּ בְּלִינָה: גְּמִי' אֲלֹא בְּשְׁחִיטַת הַזָּבַח דְּקִדָּשׁ שְׁחִיטַת הַזָּבַח שְׁחִיטַת הַזָּבַח אַע"פ שְׁנָתָנוּ בְּכָלִי שְׂרַת אִנּוּן חֲלִין וַיְכּוּל לְשׁוּתֵיהִי לְזָבַח אַחֵר וּמִשְׁגָּחַט הַזָּבַח לֹא: זָבַח וְנֶסְכִּים שְׁהַזָּבַח מִקְדָּשׁ הֶנְסְכִים: לֹא דֹאֲפִסוּל בְּשְׁחִיטָה וְאִם כֵּן דְּבִשְׁחִיטָה מִקְדָּשׁ לֹא כִי נִפְסַל הַזָּבַח בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה נִפְסְלוּ נָמִי הֶנְסְכִים וְאִמְרֵאִי אִם יֵשׁ גַּס זָבַח אַחֵר יִקְרִיבוּ עִמּוֹ. ע"א מֵאִי לֹא דֹאֲפִסוּל הַזָּבַח בְּשְׁחִיטָה וְקַתְנִי אִם לֹא וַיִּפְסְלוּ בְּלִינָה וְאִם כֵּן דְּשְׁחִיטַת הַזָּבַח מִקְדָּשׁ הֶנְסְכִים וְלֹא מִתְקַדָּשִׁי קִדָּשׁ אִמְרֵאִי וַיִּפְסְלוּ בְּלִינָה הֵא לֹא קִדָּשׁוּ כֻלָּא דְהֵא שְׁחִיטָה דְּפְסוּל לֹא חֲשִׁיבֹא שְׁחִיטָה לְקְדוּשֵׁי נֶסְכִּים. כֵּךְ דְּמַעֲשִׂי: לֹא דֹאֲפִסוּל בְּזִרְיָקָה הָאֵילַל וַיְכַבֵּר קִדָּשׁו נֶסְכִּים בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה הֵלְכָךְ אַע"ג דֹּאֲפִסוּל זָבַח בְּזִרְיָקָה אִם יֵשׁ שֵׁס

זָבַח אַחֵר יִקְרִיבוּ: כִּמְאֵן כְּרַבִּי דְאָמַר בְּפ' הַתְּכֵלֶת הַקָּדוֹשׁ וְאִינוּ קְדוּשָׁ: שְׁנִי הַמַּתִּירִין כִּגּוֹן זִרְיָקָה וְשְׁחִיטָה מִקְדָּשִׁים הַקָּרֵבן לְקַדְשָׁהּ: מַעֲלִין זֶה בָּלֹא זֶה וְהִי שְׁחִיטָה וְזִרְיָקָה מִקְדָּשִׁין הֵן הֶנְסְכִים וְכִינוּ דְאֵלוּ נֶסְכִּים הַקִּדָּשׁוּ בְּשְׁחִיטָה אַע"ג דֹּאֲפִסוּל זָבַח בְּזִרְיָקָה קִדָּשׁו נֶסְכִּים בְּשְׁחִיטָה [ומש"ה] אִם יֵשׁ גַּס זָבַח אַחֵר יִקְרִיבוּ עִמּוֹ שְׂהֵס לֹא נִפְסְלוּ: אִפְּלוּ תִימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְאָמַר אִין מַעֲלִין זֶה בָּלֹא דְהֵא דְאָמַר לֹא קִדָּשׁ הֶלְחָס עַד שִׁיִּשְׁחַט וְזִירָא דָמֵן לְשִׁמּוֹ: הֵבֵא בְּמֵאִי עֲקִינֵין כִּגּוֹן שְׁחָבַל הֵדֵם בְּכוֹם וְנִשְׁפַךְ אַחֵר כֵּן וְנִפְסַל בְּזִרְיָקָה:

התודה פרק שמיני מנחות

וְהִזְכִּיר בַּהּ רַבָּה לְגַבֵּיהּ דְּרַבָּא. תַּמָּה הֵתֵנן בְּפִרְקָה הַמְזַבַּח מִקְדָּשׁ (זָבָחִים דָּף פד.).

וְאֵלוּ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ הֵלֵן וְהִינָצֹא וְהִטְמִיל וְשִׁנְשַׁחַט חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ וְאִפְי' לְרַבִּי יְהוֹשֻעַ גּוּפָה דְּהִבִּי מִשְׁמַע בְּרִישׁ מַעֲלָה (דָּף ב.). הָלֹא יִרְדּוּ דְקַתְנִי כְּכַל אָמַר ר' יְהוֹשֻעַ כֵּן שְׁלֹא הִיָּה לָהּ שַׁעַת הַסֵּר לְכַהֲנִים מוֹשְׁלִין בַּהּ שְׁגָשְׁחָטָה חוּץ לְזִמְנָה וְחוּץ לְמִקְוָמָה וּמִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא הָאֵילַל וּמִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְאִפְּעִיָא לָהּ עָלוּ מֵהוּ שְׁנִירְדּוּ רַבָּה אָמַר אִם עָלוּ יִרְדּוּ רַב יוֹסֵף אָמַר עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְסִרְרִין הֵתֵם רַב יוֹסֵף לְרַבָּה חֲזָא מַגּוֹ חֲזָא דְכַל שְׁהִיב פְּסוּלוֹ בְּקִדָּשׁ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְתִיּוּבְתָא דְרַבָּה וְאִין לְחֻלְק בְּחֻטָּאת מְשׁוּם דְּפְסוּלָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה דְשְׁלֹא לְשִׁמָּה גּוּפָה אִם עָלְתָה לֹא תִרְדַּ וְעוֹד קָשָׁה דְּכַכַּל דְּבִתָּא וְלִפְטִין חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ בְּסַפ"י"ק זָבָחִים (דָּף יד.). גְּבִי חֻטָּאוֹת הַפְּטִימּוֹת דְאֵע"ג דְאָמַר ר' שַׁמְעוֹן כַּל שְׂאִינוּ עַל מַזְבַּח הַחִיטִין כַּשְׁלָמִים אִין תִּיבִין עָלִיו מְשׁוּם פָּגוּל מוֹדָה הִיָּה דְפְסוּל מִקַּל וְחִמְרָ וְלִיף חוּץ לְזִמְנוּ בְּכַל וְחִמְרָ מִשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ מְשׁוּם דֹּאֲפַקָשׁ לְחוּץ לְזִמְנוּ וּבְפ' כַּל הַפְּסוּלִין (זָבָחִים ד' לג:.) אִין עוֹשִׂין שְׂרִיס אֲלֹא חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ הָאֵילַל וּמִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ וְצִאי לֹא מִרְצָה אֲלֹא מַחוּץ לְזִמְנוּ וְלִיף וְכֵן בְּפִרְקָה אִיןְהוּ מִקְוָמָן (זָבָחִים נא.). וּבְפִרְקָה הַתְּעַרְבֶּת (זָבָחִים פב.) ור"ת זָכִירִם בְּאֵן תִּעֲזָה וְלֹא זָכִירִם חֻטָּאת וְזִקְאָה הֵבֵא בְּתִעֲזָה לֹא יִלְפִינן חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ כִּינוּ דְלַעֲזִין קְדוּשֵׁי לָחֵס לֹא שְׁיַךְ לְמִלְפָּה הָאֵילַל וְלֹאִו גּוּפָה דְזִיבְיָהּ הוּא וְעוֹד יֵשׁ לְכַרְשׁ דְּמְשׁוּם דְאֵיןְי בְּתִעֲזָה נִקְטַ תִּעֲזָה וְהוּא הִדִּין כֵּל קִדָּשִׁים קָלִיס דְזִקְאָה קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים הָלֹא מִהֲצִיא זִרְיָקָה זִידְהוּ בְּאֻמוּרִין לַעֲזִין מַעֲלָה דְבִין קִדָּשׁ זִרְיָקָה כִּין לְאַחַר זִרְיָקָה יֵשׁ בְּעֵן מַעֲלָה וְלִפְטִין חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ אֲבָל קִדָּשִׁים קָלִיס דְמִהֲצִיא זִרְיָקָה בְּאֻמוּרִים לַעֲזִין מַעֲלָה אִמְרִינוּ דְזִרְיָקַת פָּגוּל דְּמִבִּיאָה לִיזִי מַעֲלָה מִהֲצִיא נָמִי לַעֲזִין הָלֹא תִרְדַּ אֲבָל חוּץ לְמִקְוָמוֹ הָלֹא מִהֲנִי לְמַעֲלָה לֹא וְאֵע"ג דְאָמַר רַב גַּדַּל בְּפִרְקָה הַתְּכֵלֶת (לְעִיל מַנְחוֹת מז:) דְזִרְיָקַת פָּגוּל אִינָה דְאִתְּרַב וְאִפְי' לְזִידָה נָמִי יֵשׁ לַתּוּ טַעַם מְשׁוּם דְחוּץ לְזִמְנוּ מִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ אִינוּ מִרְצָה וְכֵן מוּבָח בְּפִרְקָה הַמְזַבַּח מִקְדָּשׁ (זָבָחִים דָּף עג:.) שְׂיֵשׁ חֲלוּק לַעֲזִין זִרְיָה כִּין קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים לְקִדָּשִׁים קָלִיס גְּבִי הֵא דְאָמַר שְׁלֹא אִמוּרִי קִדָּשִׁים קָלִיס שְׁהָעָלוּ לְפָנֵי זִרְיָקַת דְמִיס לֹא יִרְדּוּ נַעֲשֵׂו לְחִמּוֹ שֵׁל מַקְצִיחַ: אִין הֶנְסְכִים מִתְקַדָּשִׁים אֲלֹא בְּשְׁחִיטַת הַזָּבַח. שִׁי' בְּהִינְטֵרַס לְפָסַל בְּלִינָה וְלֹא יִתְכַן אֲלֹא לַעֲזִין לְשׁוּתֵי לְזָבַח אַחֵר קֹאֲמַר בְּדִקְרָשִׁית בְּסוּף הַקָּדָן זִקְאָה (לְעִיל מַנְחוֹת טו:):

וְרַבִּי

עט.

 עין משפט נר מצוה
א מו"י פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' זו:
ב מו"י פ"י"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יח:
ג מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ד מו"י פ"י"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' זו:
ה מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ו מו"י פ"י"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' זו:
ז מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ח מו"י פ"י"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' זו:
רבינו גרסום

ואליבא דר"י עקיבא דאמר בחסכת זבחים אם עלו לא ירדו: ואידך. ר' יהושע דאמר לא קדש סבב כי א"ר עקיבא אם עלו לא ירדו לנושיה לזבח עצמו:

התם הוא דאמר ליה ר' יהושע לר' אליעזר. נדוננו משלא לשמו שמתק ר' אליעזר ולא מצא תשובה. אבל הבא אי מיינת ליה משלא לשמו דזבח גושיה אם עלתה (נחטאת) לא תרד דק"ל הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן אם עלו לא ירדו לדברי הכל:

תנא דידן עיקר מלתא נקט. (א)גראה דר"ל דאיל המלואים זה אינ שקדש לחם תחילה. דהא איל שקדש לחם תחלה איל המלואים:

זבח ונסכים. זבח מקדש נסכים: מאי לאו דאיפסול זבח בשחטתה. אלמא דקדשי נסכין מעיקרא קודם שחוטתה:

לא דאיפסול בזריקה. כגון שזרקו חוץ לזמנו או שלא לשמו:

כחאז דאמר בפר' התכלת שני דברים המתירין מעלין זה בלא זה. וכיון דאלו נסכים מתירו בשחטתה אע"ג דאיפסול זבח בזריקה קדשו נסכים שאם ים זבח אחר יקריבו עמו:

אפי' תימא כר' אלעזר ב"ר שמעון דאמר אין מעלין זה בלא זה וכגון שקבלו כו':

וְאֵלוּ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ הֵלֵן וְהִינָצֹא וְהִטְמִיל וְשִׁנְשַׁחַט חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ וְאִפְי' לְרַבִּי יְהוֹשֻעַ גּוּפָה דְּהִבִּי מִשְׁמַע בְּרִישׁ מַעֲלָה (דָּף ב.). הָלֹא יִרְדּוּ דְקַתְנִי כְּכַל אָמַר ר' יְהוֹשֻעַ כֵּן שְׁלֹא הִיָּה לָהּ שַׁעַת הַסֵּר לְכַהֲנִים מוֹשְׁלִין בַּהּ שְׁגָשְׁחָטָה חוּץ לְזִמְנָה וְחוּץ לְמִקְוָמָה וּמִפְּרָשׁ בְּגִמְרָא הָאֵילַל וּמִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְאִפְּעִיָא לָהּ עָלוּ מֵהוּ שְׁנִירְדּוּ רַבָּה אָמַר אִם עָלוּ יִרְדּוּ רַב יוֹסֵף אָמַר עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְסִרְרִין הֵתֵם רַב יוֹסֵף לְרַבָּה חֲזָא מַגּוֹ חֲזָא דְכַל שְׁהִיב פְּסוּלוֹ בְּקִדָּשׁ אִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ וְתִיּוּבְתָא דְרַבָּה וְאִין לְחֻלְק בְּחֻטָּאת מְשׁוּם דְּפְסוּלָה שְׁלֹא לְשִׁמָּה דְשְׁלֹא לְשִׁמָּה גּוּפָה אִם עָלְתָה לֹא תִרְדַּ וְעוֹד קָשָׁה דְּכַכַּל דְּבִתָּא וְלִפְטִין חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ בְּסַפ"י"ק זָבָחִים (דָּף יד.). גְּבִי חֻטָּאוֹת הַפְּטִימּוֹת דְאֵע"ג דְאָמַר ר' שַׁמְעוֹן כַּל שְׂאִינוּ עַל מַזְבַּח הַחִיטִין כַּשְׁלָמִים אִין תִּיבִין עָלִיו מְשׁוּם פָּגוּל מוֹדָה הִיָּה דְפְסוּל מִקַּל וְחִמְרָ וְלִיף חוּץ לְזִמְנוּ בְּכַל וְחִמְרָ מִשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ מְשׁוּם דֹּאֲפַקָשׁ לְחוּץ לְזִמְנוּ וּבְפ' כַּל הַפְּסוּלִין (זָבָחִים ד' לג:.) אִין עוֹשִׂין שְׂרִיס אֲלֹא חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ הָאֵילַל וּמִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ וְצִאי לֹא מִרְצָה אֲלֹא מַחוּץ לְזִמְנוּ וְלִיף וְכֵן בְּפִרְקָה אִיןְהוּ מִקְוָמָן (זָבָחִים נא.). וּבְפִרְקָה הַתְּעַרְבֶּת (זָבָחִים פב.) ור"ת זָכִירִם בְּאֵן תִּעֲזָה וְלֹא זָכִירִם חֻטָּאת וְזִקְאָה הֵבֵא בְּתִעֲזָה לֹא יִלְפִינן חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ כִּינוּ דְלַעֲזִין קְדוּשֵׁי לָחֵס לֹא שְׁיַךְ לְמִלְפָּה הָאֵילַל וְלֹאִו גּוּפָה דְזִיבְיָהּ הוּא וְעוֹד יֵשׁ לְכַרְשׁ דְּמְשׁוּם דְאֵיןְי בְּתִעֲזָה נִקְטַ תִּעֲזָה וְהוּא הִדִּין כֵּל קִדָּשִׁים קָלִיס דְזִקְאָה קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים הָלֹא מִהֲצִיא זִרְיָקָה זִידְהוּ בְּאֻמוּרִין לַעֲזִין מַעֲלָה דְבִין קִדָּשׁ זִרְיָקָה כִּין לְאַחַר זִרְיָקָה יֵשׁ בְּעֵן מַעֲלָה וְלִפְטִין חוּץ לְמִקְוָמוֹ מַחוּץ לְזִמְנוּ אֲבָל קִדָּשִׁים קָלִיס דְמִהֲצִיא זִרְיָקָה בְּאֻמוּרִים לַעֲזִין מַעֲלָה אִמְרִינוּ דְזִרְיָקַת פָּגוּל דְּמִבִּיאָה לִיזִי מַעֲלָה מִהֲצִיא נָמִי לַעֲזִין הָלֹא תִרְדַּ תִּרְדַּ אֲבָל חוּץ לְמִקְוָמוֹ הָלֹא מִהֲנִי לְמַעֲלָה לֹא וְאֵע"ג דְאָמַר רַב גַּדַּל בְּפִרְקָה הַתְּכֵלֶת (לְעִיל מַנְחוֹת מז:) דְזִרְיָקַת פָּגוּל אִינָה דְאִתְּרַב וְאִפְי' לְזִידָה נָמִי יֵשׁ לַתּוּ טַעַם מְשׁוּם דְחוּץ לְזִמְנוּ מִרְצָה לְפָגוּלוֹ וְחוּץ לְמִקְוָמוֹ אִינוּ מִרְצָה וְכֵן מוּבָח בְּפִרְקָה הַמְזַבַּח מִקְדָּשׁ (זָבָחִים דָּף עג:.) שְׂיֵשׁ חֲלוּק לַעֲזִין זִרְיָה כִּין קִדָּשִׁי קִדָּשִׁים לְקִדָּשִׁים קָלִיס גְּבִי הֵא דְאָמַר שְׁלֹא אִמוּרִי קִדָּשִׁים קָלִיס שְׁהָעָלוּ לְפָנֵי זִרְיָקַת דְמִיס לֹא יִרְדּוּ נַעֲשֵׂו לְחִמּוֹ שֵׁל מַקְצִיחַ: אִין הֶנְסְכִים מִתְקַדָּשִׁים אֲלֹא בְּשְׁחִיטַת הַזָּבַח. שִׁי' בְּהִינְטֵרַס לְפָסַל בְּלִינָה וְלֹא יִתְכַן אֲלֹא לַעֲזִין לְשׁוּתֵי לְזָבַח אַחֵר קֹאֲמַר בְּדִקְרָשִׁית בְּסוּף הַקָּדָן זִקְאָה (לְעִיל מַנְחוֹת טו:):

הַתְּכֵלֶת (לְעִיל מַנְחוֹת מז.) שְׁחַט הַבָּבָשִׁים לְשִׁמּוֹן וְזִרַךְ דָמֵן שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ הֶלְחָס קְדוּשָׁ וְאִינוּ קְדוּשָׁ: שְׁנִי הַמַּתִּירִין כִּגּוֹן זִרְיָקָה וְשְׁחִיטָה מִקְדָּשִׁים הַקָּרֵבן לְקַדְשָׁהּ: מַעֲלִין זֶה בָּלֹא זֶה וְהִי שְׁחִיטָה וְזִרְיָקָה מִקְדָּשִׁין הֵן הֶנְסְכִים וְכִינוּ דְאֵלוּ נֶסְכִּים הַקִּדָּשׁוּ בְּשְׁחִיטָה אַע"ג דֹּאֲפִסוּל זָבַח בְּזִרְיָקָה קִדָּשׁו נֶסְכִּים בְּשְׁחִיטָה [ומש"ה] אִם יֵשׁ גַּס זָבַח אַחֵר יִקְרִיבוּ עִמּוֹ שְׂהֵס לֹא נִפְסְלוּ: אִפְּלוּ תִימָא ר

מסורת הש"ס
א תמורה כב; תמורה כג; תוספתא מעילה; משנה מעילה; משנה תמורה; מעילה ז.
ב פסחים כז:
ג פסחים יג:
תורה אור השלם
אם על-תודה יקריבנו והקריב על-זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ויקרי מנות משחים בשמן וסלת מרבקת חלת בלולת בשמן [ויקרא ז, ב]

אֵלֶּא חֲלִיפֵי תוֹדָה נִדְבָה דְקָאָמַר הֲרֵי זֶו וְאִדְכָּהּ וּמַפְרִישׁ אַחֲרָת תַּחֲפִיָּה בְלוּמַר מֵאִי קִמְשָׁמַע לֵן דְּקַסְבַּר רַבִּי יוֹחָנָן מִתַּכְפֵּּר אֲדָם בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ. מִשְׁמַע הֵבֵא דְפִשְׁטָא לְזִמְנוּרָה וְחִלְפִין דְּסִתְמָא קִמְנִי וְקִמְשָׁמַע לֵן בְּחִלְפֵי תוֹדָה נִדְבָה וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עָלֶה לֹא שָׁנו כו': בִּין לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה שְׁנַתְכֶפֶר בְּאַחֲרוֹת טַעוּנוֹת שְׁפִיחָן לְחַם דְּמַרְכָּה בְּתוֹדוֹת הוּא דְהוֹאִיל וְלֹא נִתְחַיֵּב לְהַפְרִישׁ אַחֲרָת וְהַפְרִישָׁה גַּלִּי אֲשַׁעֲתָה שְׁעִתָּנוּ הִיא לְהַרְבּוֹת בְּתוֹדוֹת שֶׁל נִדְבוֹת וְהַלְבֵן מִבִּיא בְּלִחְמִיָּהוּ: אֵלֶּא אֱוֹלֵד תוֹדָה נִדְבָה בִּגְוִן שְׁהַפְרִישׁ וְיִלְגֶּה בִּין הַקְרִיבָה לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה אִין טַעוּנָה לְחַם דְּמַתַּר דְּתוֹדָה הִיא שְׁכַבַּר בְּתַכְפֵּר בְּאַחַר וְהִין בְּמַפְרִישׁ מַעוֹת לְתוֹדָתוֹ וְנִתְעַתְרוּ דְּכַל דְּבַר הֵבֵא מֵאֲלִין בְּגוֹן וְלֵד חֲסִיב מוֹתַר: אֵלֶּא אֱוֹלֵד תוֹדַת חוּבָה וְכִי קִמְנִי לָשִׁיל וְלֹא וְלָגֶה טַעוֹן לְחַם לְאַחַר כַּפֶּרֶה אֲבֵל לִפְנֵי כַּפֶּרֶה טַעוֹן וְהָתֵם לִיבֵא לְמַפְרֵךְ בִּין לִפְנֵי וכו' מַרְכָּה בְּתוֹדוֹת הוּא דְחִין אֲדָם מַרְכָּה בְּתוֹדַת חוּבָה: אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ דְּהִינוּ הָאֵל [שֶׁל תוֹדַת חוּבָה] וְכִין דִּיכּוֹל לְהַתְכַּפֵּר בְּאַחוּ שִׁירְצָה אוֹ בְּאִם אוֹ בְּגֵל הֲכִי גַמִּי טַעוּנוֹת לְחַם: הִין בָּה אֲבִי גַמִּי כְּהִאי גִוְנָא אֲהִיִּא וְתַרן אֱוֹלֵד תוֹדַת חוּבָה: לִפְנֵי כַּפֶּרֶה טַעוּנוֹת לְחַם אֲדָם מִתַּכְפֵּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ לְאַחַר כַּפֶּרֶה אִין טַעוּנִין לְחַם דְּמַתַּר דְּתוֹדָה הִיא וּבְגֵל דְּתוֹדָה נִדְבָה לְהִי לִפְנֵי כַּפֶּרֶה גַמִּי אִין טַעוּנִין לְחַם מִשּׁוּם דְּחִין אֲדָם מִתַּכְפֵּר בְּתוֹדַת נִדְבָה: כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת מִתָּה מִשְׁרַשׁ לְקִמּוֹ: וְאִינוּ גַבִּי חֲטָאוֹת אִם גִּמְצָאוֹת לִפְנֵי כַּפֶּרֶה רוּשָׁה שְׁאִין חֲטָאוֹת מִתָּה אֵלֶּא אוֹתָהּ שְׁגִמְצָאוֹת לְאַחַר שְׁכַפְרוּ הַשְּׁעָלִים הֵא נִמְצָאוֹת קֳדָם שְׁכַפְרוּ הַשְּׁעָלִים רוּשָׁה וְאִינוּ תוֹדָה כַּכָּה"ג דְּהַפְרִישׁ תוֹדָה וְאִדְכָּהּ וְהַפְרִישׁ אַחֲרָת תַּחֲפִיָּה וְהִי שְׁפִיחָן עוֹמְמוֹת שְׁנִיה אִין טַעוּנָה לְחַם דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא ז') וַיִּקְרִיבֻנוּ לֵאחֹד וְלֹא שְׁתֵּים וְהִיבִי קֳאָמַר כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת רוּשָׁה בְּתוֹדָה טַעוּנָה לְחַם: שְׁמוּאֵל כַּרְבִּי כְּבִירָא לָהּ דְאָמַר לְבוֹדָה בְּשַׁעַת הַכֶּרֶשׁה דְשָׁנִיָּה מִתָּה לְפִינֵי נִמְצָאוֹת קֳדָם שְׁנַתְכֶפְרוּ שְׁעָלִים לְהִי לְשְׁמוּאֵל אִין טַעוּנִין לְחַם: אֵלֶּא רוּשָׁה לְרַבִּי הִיבִי מִשְׁכַּחַת לָהּ דְקָאָמַר שְׁמוּאֵל כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת רוּשָׁה בְּתוֹדָה טַעוּנָה לְחַם: וְהָא גַבִּי תוֹדָה כַּה"ג שֶׁאִם הַפְרִישׁ שְׁפִי תוֹלוֹת לֹאֲחֲרִייתִי שֶׁאִם תֵּאֲבִד הֶאֱחַת תֵּהֵא שְׁנִיה תַּחֲפִיָּה אִין טַעוּנָה לְחַם דְּכַתִּיב וַיִּקְרִיבֻנוּ לֵאחֹד וְלֹא לְשֵׁנִים וְהִיבִי קֳאָמַר כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת רוּשָׁה בְּתוֹדָה טַעוּנָה לְחַם: אֵלֶּא שְׁמוּאֵל לֹא סָבַר לֹא כַּרְבִּי וְלֹא כַּרְבָּנָן: אֵלֶּא כר"ש דְאָמַר חֲמַשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת וְלֵד חֲטָאוֹת וּתְמוּנֹת חֲטָאוֹת וְחֲטָאוֹת שְׁמִיתוּ שְׁעָלִיָּה וְשְׁנַתְכֶפְרוּ שְׁעָלִיָּה בְּאַחַר וְשַׁעֲבָרָה שְׁתָּהָה דְלִית לִיה הַשְׁנִיָּה רוּשָׁה וְדִקְוִתָּה גַבִּי תוֹדָה אִין טַעוּנָה לְחַם שֶׁאִם הַפְרִישׁ ב' תוֹלוֹת לֹאֲחֲרִייתִי וכו' דְּהִינוּ שְׁכַפְרוּ שְׁעָלִיָּה דְמִתָּה הִיא בְּחֲטָאוֹת לְהִי גַבִּי תוֹדָה אִין טַעוּנִים לְחַם: וּפְרִיךְ וְהִיבִי אֲמַרְתָּ דְשְׁמוּאֵל כַּרְבִּי שְׁמַעוֹן כְּבִירָא לָהּ וְהָא ר' שְׁמַעוֹן לִית לָהּ רוּשָׁה כִּלְנֵ וְשְׁמוּאֵל אִית לָהּ דְאָמַר כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת רוּשָׁה: מֵאִי קִמ"ל שְׁמוּאֵל לִימָא הֲלָכָה כַּרְבִּי שְׁמַעוֹן: לְאִפּוֹקִי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְאָמַר אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ בְּוֹלֵד: קִמ"ל שְׁמוּאֵל דְּהֲלָכָה כַּר' שְׁמַעוֹן דְּה' חֲטָאוֹת מִתּוֹת וְלֵד חֲטָאוֹת כו' וְאִין מִתַּכְפֵּּר בּוֹ וּבְתוֹדָה אִין טַעוּנָה לְחַם: זֶו תוֹדָה חֻו לְחִמָּה אַע"ג דְּלֹא אָמַר עָלֵי אִם אֲבִד הָאֲחַם מִבִּיא לְחַם אַחַר דְּכִין דְאָמַר זֶו בְּתַחֲבִיב בְּלַחְמָה וְכַל זִמָן

שְׁעָקַר הִשְׁבַּח קִים תִּיב בְּלַחְמָה: מ"ט לְחַם לְגַלְל תוֹדָה דְּכַתִּיב וְהַקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת (וַיִּקְרָא ז' י"ב: ב') וְאִין תוֹדָה לְגַלְל לְחַם מִשּׁוּם הֲכִי אֲבָדָה תוֹדָה אִין מִבִּיא תוֹדָה אַחֲרָת אֶף עַל גַּב דְּלַחְמָה קִים אִין מִבִּיא תוֹדָה אַחֲרָת: הַפְרִישׁ מַעוֹת לְזָבַח תוֹדָתוֹ וְנִתְעַתְרוּ:

התודה פרק שמיני מנחות

"אֵלֶּא אַחֲלִיפֵי תוֹדָה נִדְבָה, בִּין לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה טְעוּנוֹת לְחַם – מַרְבָּה בְּתוֹדוֹת הוּא! "
"אֵלֶּא, אֱוִלֵד תוֹדָה נִדְבָה – בִּין לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה אִין טְעוּנִין לְחַם, מוֹתַר דְּתוֹדָה הִיא! "
"אֵלֶּא, אֱוִלֵד תוֹדָה חוּבָה – לִפְנֵי כַּפֶּרֶה טְעוֹן לְחַם, לְאַחַר כַּפֶּרֶה אִין טְעוֹן לְחַם. מֵאִי קֵא מִשְׁמַע לָן, דְּקַסְבַּר רַבִּי יוֹחָנָן: אָדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ. הָרִי בַּה גַּמִּי אֲפִי כִי הֵאִי גִוּוּנָא. אִיתְמַר נְמִי, אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חִילּוּפֵי תוֹדָה נִדְבָה, בִּין לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה – טְעוּנָה לְחַם, מַרְבָּה בְּתוֹדוֹת הוּא. וְלֵד תוֹדָה נִדְבָה, בִּין לִפְנֵי כַּפֶּרֶה בִּין לְאַחַר כַּפֶּרֶה – אִין טְעוֹן לְחַם, מוֹתַר דְּתוֹדָה הוּא. וְוִלֵד תוֹדָה חוּבָה, לִפְנֵי כַּפֶּרֶה – טְעוּנִין לְחַם, לְאַחַר כַּפֶּרֶה – אִין טְעוּנִין לְחַם. שְׁמוּאֵל: כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת מִתָּה – בְּתוֹדָה אִין טְעוּנָה לְחַם, כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת רוּשָׁה – בְּתוֹדָה טְעוּנָה לְחַם. מִתִּיב רַב עַמְרָם: מַהוּ אוֹמַר "הַתּוֹדָה יִקְרִיב"? מִנִּין לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאֲבָדָה, וְהַפְרִישׁ אַחֲרָת תַּחֲתִיָּה, וְנִמְצָאוֹת הֶרָאשׁוּנָה, וְהָרִי שְׁתִּיתָן עוֹמְדוֹת – מִנִּין שְׂאִיזוּ מִהֵן שְׂיִרְצָה יִקְרִיב וְלַחְמָה עַמָּה? תִּלְמוּד לזוּמַר "הַתּוֹדָה יִקְרִיב". יְכוֹל תֵּהֵא שְׁנִיָּה טְעוּנָה לְחַם? תִּלְמוּד לזוּמַר "יִקְרִיבֻנוּ" – אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם. ^(א)וְאִילוּ גַבִּי חֲטָאוֹת כִּי הֵאִי גִוּוּנָא רוּשָׁה, דִּתְנָן: הַפְרִישׁ חֲטָאוֹתוֹ וְאֲבָדָה, וְהַפְרִישׁ אַחֲרָת תַּחֲתִיָּה, וְנִמְצָאוֹת הֶרָאשׁוּנָה, וְחָרִי שְׁתִּיתָן עוֹמְדוֹת – מִתַּכְפֵּּר בְּאַחַת מֵהֵן וּשְׁנִיָּה תְמוּוֹת, דְּכַרִּי רַבִּי וּחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִין חֲטָאוֹת מִתָּה אֵלֶּא שְׁנִמְצָאוֹת לְאַחַר שְׁנַתְכֶפְרוּ בְּעָלִים, הָא קוֹדָם שְׁנַתְכֶפְרוּ בְּעָלִים – רוּשָׁה. "שְׁמוּאֵל כַּרְבִּי סְבִירָא לִיָּה, דְאָמַר: אֲבוּדָה בְּשַׁעַת הַפְרָשָׁה – מִתָּה. "אֵלֶּא רוּשָׁה, לְרַבִּי הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ? כַּדְרַבִּי אוֹשְׁעִיא, דְאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא: הַפְרִישׁ שְׁתֵּי חֲטָאוֹת לְאַחֲרִייתִי, מִתַּכְפֵּּר בְּאִיזָה מִהֵן שְׂיִרְצָה, וְהַשְׁנִיָּה תִרְעָה. וְהָא גַבִּי תוֹדָה כִּי הֵאִי גִוּוּנָא אִין טְעוּנָה לְחַם, אֵלֶּא שְׁמוּאֵל כַּרְבִּי שְׁמַעוֹן סְבִירָא לִיָּה, דְאָמַר: חֲמַשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת. ^(א)וְהָא רוּשָׁה, לְרַבִּי שְׁמַעוֹן לִיָּה כְּלָל. שְׁמוּאֵל נְמִי חֲדָא קֳאָמַר: כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת מִתָּה – בְּתוֹדָה אִין טְעוּנָה לְחַם. מֵאִי קֵא מִשְׁמַע לָן? לְאִפּוֹקִי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְאָמַר: אָדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ, קִמְשָׁמַע לָן דְּלֹא. ^(א)אָמַר רַבִּי אֲבָא: זֶו תוֹדָה וְזֶו לַחְמָה, אֲבַד הֶלְחָם – מִבִּיא לְחַם אַחַר, אֲבָדָה תוֹדָה – אִינֹו מִבִּיא תוֹדָה אַחֲרָת. מֵאִי טַעְמָא? לְחַם לְגַלְל תוֹדָה, וְאִין תוֹדָה לְגַלְל לְחַם. וְאָמַר רַבָּא: הַפְרִישׁ מַעוֹת לְתוֹדָתוֹ

וְנִתּוֹתָרוּ

חֲלוֹת לֹא קָשִׁיא מִכְּכִרָה כַּדְּפַרְשִׁית לָשִׁיל [מְנַחוֹת דָּף עח: ז"ה לְהַקְשִׁיו:]

ב.

עין משפט בר מצוה	
א מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	א מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:
ב מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	ב מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:
ג מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ג:	ג מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ג:
ד מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' א:	ד מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' א:
ה מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:	ה מיוי' פד' מהל' פסולי המוקדשין הל' ח:
ו מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יא:	ו מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יא:
ז מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יב:	ז מיוי' פ"ב מהל' פסולי המוקדשין הל' יב:

רבינו גרשום

ואי חילופי תודה נדבה דקאמר הרי זו ואכלה והפריש אחרת בין לפני כפרה שנתכפר באחת שתיים למרבה בחימות הא כיכול אדם להביא כמה תימות נדבות שירצה ולחמיהן:

מותר דתודה היא. דכבר נתכפר באמה והיו כמפריש מעות לתודה וטיתות:

קסבר ר' יוחנן יכול אדם להתכפר בשבח הקדש דהיינו ולד הקדש וכיון דיכול להתכפר בחאה שירצה באם או בכלל הכי נמי גבי תודה טעונה לחם:

היי בה אביי כי הווינא אחיארי וכו':

והא גבי תודה כי האי גוונא דאם הפריש שתי תימות לאחריות שאם תאכל אחת יהא שניה תחתיה אין טעון לחם דכתיב יקריבנו לא' ולא גבי' והכי קאמר כל שבחטאות רועה בתודה טעונה לחם:

אלא שמואל לא סבר לה כר' ורבנן אלא כר' שמעון קאמר חמש חטאות מתות ולד חטאות ותמורת חטאת וחטאות שכפרו בעליה היינו מפריש שתי חטאות לאחריות וכיופר באחת אידך מתה ושמתו בעליה ושעברה שניה:

ולית ליה רועה כלל והכי פ"ל לשמואל בותיה:

שמואל נמי חד קאמר כל שבחטאות מתה. וכל שבחטאות רועה לא איירי בה:

ומאי קמ"ל שמואל לאפוקי מר' יוחנן דאמר אדם מתכפר בשבח הקדש בכולל קמ"ל שמואל דלא דהל' כרבי שמעון דחמש חטאות תחת ולד חטאות וכו' ואין מתכפרין בו:

הפריש מעו' לתדית. לזבח תודה:

לן דאית ליה לרבי יוחנן הך סבכרא וכן משמע נמי בסקרָה בְּתַרְא דְּכִרְיִיתוֹת (דף כז.) דְּבַעֲרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ אוֹ לֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּמָה שְׁנִים גָּלַל זֶה בִּינִינוּ וְלֹא שְׁמַע הֲלָכָה זֶו מִמֶּנּוּ מִכְּלָל דְאִמְרָה ר' יוֹחָנָן אִין וְשֶׁל הֵדֵא אֲמַרְהָ דְּתַנָּן וְלֵד תוֹדָה וּתְמוּנִתָּהָ כו' וּמִיָּתֵי הֵךְ דְּשְׁמַעֲתָין וְתָמִיד דְּבַתְמוּרָה בְּכַ' כִּיצַד מַעֲרִימִין (תְּמוּרָה דף פה.) אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הַפְרִישׁ חֲטָאוֹת מִשְׁעֲבֵרַת וְיִלְגֶּה רַצָּה בָּהּ מִתַּכְפֵּּר רַצָּה בְּוֹלָדָה מִתַּכְפֵּּר מֵאִי טַעְמָא קַסְבַּר ר' יוֹחָנָן אִם שִׁירָה מְשִׁיר עֶבֶר לֹא יִרְךְ אִמּוֹ הוּא וְהִיא לָהּ בְּמַפְרִישׁ שְׁפִי חֲטָאוֹת לְאַחֲרִייתִי רַצָּה בָּהּ מִתַּכְפֵּּר רַצָּה בְּחִבְרָתָהּ וּמוֹתַב הָתֵם ר' אֶלְעָזָר וּמִסִּיק בְּתַנְיָא וּפְרִיךְ רַבָּא מִמֵּאִי דְטַעְמָא דַּר' יוֹחָנָן דְאִם שְׁרִיר מְשִׁיר דְלִמָּא הִינוּ טַעְמָא דְרַבִּי יוֹחָנָן דְאֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ א"ל רַב הַמְנוּנָא מְכַבִּי רַבִּי אֶלְעָזָר תַּלְמוּדִיָּה דַּר' יוֹחָנָן וְיִתִּיב קַמָּה דַּר' יוֹחָנָן וְלֹא אֲהֲדַר לָהּ הֵאִי שְׁנוּנָא וְאִתָּה אֲמַרְתָּ טַעְמָא דַּר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם דְאֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ גִּרְאָה לְפָרַשׁ דְּלִזְנוּקָא בְּחֲטָאוֹת צִרְיָן לזומר טַעְמָא מִשּׁוּם דְאִם שְׁרִיר מְשִׁיר דְאִם אִיתָא דְחִינוּ מְשִׁיר מִשּׁוּם דְשַׁבַּר וְכךָ אִמּוֹ לֹא הִיא מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ מִשּׁוּם דְּחִימָא לָן (מַעֲיָלָה דף י:) חֲמַשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת וְלֵד חֲטָאוֹת כו' אֲבֵל הַסָּפֵא דְעֶבֶר לֹאֹו יִרְךְ אִמּוֹ הוּא מִתַּכְפֵּּר בְּוֹלֵד בְּבַעֲרֵי חֲטָאוֹת לְאַחֲרִייתִי דְמִי וְהֵא דְקִמָּא לָן וְלֵד חֲטָאוֹת מִתָּה מִתְּקַמָּא בְּהַפְרִישָׁה וְאִח"פ נִתְשַׁבְּרָה אֲבֵל בְּוֹלֵד תוֹדָה מִתַּכְפֵּּר אֲפִי' הַפְרִישָׁה וְאִח"פ נִתְשַׁבְּרָה אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ בְּדִאִיתָא הֵבֵא וּבְכִרְיִיתוֹת (דף כז.) וּמִתְשַׁבְּרַת בְּכַךְ דְּשְׁמַעֲתָא דְּבַסְמוּךְ אָמַר שְׁמוּאֵל כֹּל שְׁבַחְטָאוֹת מִתָּה בְּתוֹדָה אִין טַעוֹן לְחַם וּמִסִּיק שְׁמוּאֵל כר"ש כְּבִירָא לָהּ דְאָמַר חֲמַשׁ חֲטָאוֹת מִתּוֹת וְרוּשָׁה לר"ש לִית לָהּ כִּלְנֵ וְשְׁמוּאֵל מֵאִי קִמְשָׁמַע לָן לְאִפּוֹקִי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן הֵא שְׁפִיר אִית לָהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן גַּמִּי הֵאִי כִּלְנָא דְאִם אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ בְּתוֹדָה הֲכִי גַמִּי מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ בְּחֲטָאוֹת וְאִינִיָּה מִתָּה בְּחֲטָאוֹת וְלִבְךָ טַעוּנָה לְחַם בְּתוֹדָה אֵלֶּא וְחֵאִי בְּחֲטָאוֹת אִין מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ דְחֵי בְּשֶׁהַפְרִישׁ חֲטָאוֹת מִשְׁעֲבֵרַת הֵהוּא לֹא מִקְרִי שָׂבַח הֶקְדָּשׁ לר' יוֹחָנָן בְּוִן דְּלֵאִו יִרְךְ אִמּוֹ הוּא דְאִם שְׁרִיר מְשִׁיר דְּהִינוּ לָהּ בְּמַפְרִישׁ שְׁפִי חֲטָאוֹת לְאַחֲרִייתִי וְאִי בְּהַפְרִישָׁה וְאִחַר כֵּךְ נִתְשַׁבְּרָה הִינוּ לָהּ וְלֵד חֲטָאוֹת מִתָּה וְאִין מִתַּכְפֵּּר בָּהּ וְכִיּוּצָא בָּהּ בְּתוֹדַת חוּבָה טַעוּנָה לְחַם דְּמִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ וּמִיָּהוּ קִצַּת קִשָּׁה דְלִקְמִין גַּבִּי מַפְרִישׁ חֲטָאוֹת מִשְׁעֲבֵרַת מִסִּיק דְלִמָּא אִם שְׁרִיר מְשִׁיר וְטַעְמָא דַּר' יוֹחָנָן דְּקַסְבַּר אֲדָם מִתַּכְפֵּּר בְּשֹׁבַח הֶקְדָּשׁ: רוּשָׁה לְרַבִּי הִיכִי מִשְׁכַּחַת לָהּ. דְּרַבִּי אוֹשְׁעִיא אֲלִיבֵא דְרַבִּי אֲמַרָה בְּדִאִיתָא בְּתַמוּרָה בְּסִקָּר וְלֵד חֲטָאוֹת (דף כל:). הַפְרִישׁ שְׁפִי חֲטָאוֹת לְאַחֲרִייתִי מִתַּכְפֵּּר בְּאַחַת מִכָּן. לֹא בְּהַפְרִישׁ בְּזוֹ אַחַר זֶו דְאִם כּוֹ אִין מִתַּכְפֵּּר בְּשָׁנִיָּה וּמִתַּכְפֵּּר בְּאַחַת מִהֵן מִשְׁמַע בְּאִתִּיהָ שְׂרִיצָה וּבְמַפְרִישׁ בְּבַת אַחַת גַּמִּ

	עידן משפּט גור מצורח
א	מוי"ב מ'ה'י'ב מ'ה'י'ב פסוליו המוקדשיון ח'י' ט:
ב	מוי"ב מ'ד' מ'ה'י'ב פסוליו המוקדשיון ח'י' ד:
ג	מוי"ב מ'ה'י'ב מ'ה'י'ב פסוליו המוקדשיון ח'י' יג:
רבינו גרשום	

(אש"י איפכא נמי):

נתכפר בראשונה שניה אין טעונה לחס. לפי שהיא חלטיי ראשונה בוי שלשיות טעונה. לחס שאינה חלטיי ראשונה והאי כמרבה בתורה:

נתכפר בשלש' שניה אין טעונה לחס לפי שלשיות קיימא במקום שניה ויהראשונה טעון לחס שלשיות לא קיימא במקומה:

נתכפר באמצעיית שתיהן [אין] טעונות לחס מזו עומדת במקום ראשונה ושלשיות נעשית חלטיין ענ' זו לפיכך אין טעונה לחס:

כולה חלטיין דהדיי נינהו. כוונ' אס נתכפר בראשונה שניה אין טעונה לחס מפני שהיא חלטיי ראשונה ולא שלשיות טעונה לחס שאע"פ שאינה חלטיי ראשונה היא חלטיי דחלטייה:

שניה תמות דהוי חטאת שנתכפרי בעליה. שלשיות תרעה ללא היא חלטיי ראשונה:

התם היא גבי תורה דאיכא למימר לגביי רבה דשלשיות טעונה לחס דאיכא למימר מרבה בתורות הא טיבול ארס ליהויא כמה תמות ולחמיהן שירצה טיחל. אבל גבי חטאת דאין ארס מרבה בחטאת טיחל אימא לא היא רועה אלא חלל מויהא אלא תמות דתריהי קמ"ל רבה ללא:

דילמא תמורה היא. וכבר אמרינן תורה טעון לחס ולא תמורתה. ומשום הכי אין לה תקנה:

ואמאי אין לה תקנה או עסקי בתורה חובה שנתערבה בהאי דאמר עלי כי מתה חדא לא כתיב ללא מיתת אחרית וליכי בהמה אחרת ולחם וליתני הכי וליומא אי הך דקיימא תמורה הא הא דמיתת תיבוי תורה והא לחמה:

לא צריכא משום הכי אין לה תקנה ללא אמר עלי אלא הרי זו ללא צריך למיתת אחרית:

אמר למדים לפני ר'. היינו נוי כדאמרינן בסנהדרין למדין לפני חכמים לוי מרבי:

ולית בהמה אחרת ולחם אע"ג דעסקי' דאמר הרי זו יביא בהמה אחרת ומה בכך שהרי אדם יכול להרבות בתורה ויהיה לה תקנה:

משום דקא ממעט באטילה דשלמים דהשתא הא היא ספק שלמים. ודין שלמים נאכלים לב' ימים ולילה ותירה ליום ולילה ויאינו חששוין לזון לספק תורה ולא היו מניחין לאכלן בזמן שלמים ושמא היה רוצה לשורפן מיד לאחר יום ולילה והיה מביא קדשים לבית הספול קודם זמנו. עני מרי. כלומר ישיב לו ר' ארבעים בכתיפה וכשר הוא חייב ללקות ארבעים דתנן לא שארס רשאי להמר אלא שארס המור וממר וסופג את הארבעים ויפרש לעירר תמורה שיהא בר מלקות:

פלגו חלטיין דהדיי נינהו. אשניי לטעמה מנחות דף כ"ז: גשי עשיון וכן בפסוק כלל גדול (שפת עא.) גשי קצר וטחן בברונקרת בשגגת שפת חלון מלאכות ושמא אין שיוך אלא לזמות הןן תרתי דמזמי להו הכא תורה וספראת: וכי מבניסין חלין לעזרה.

מצינו למימר דרבי לטעמה דאית ליה הכי לקמן פסקה פתרא (מנחות דף קו.) גשי פרשתי מנחה של עשרונות ואיני יודע מה פרשתי אי נמי אפילו לרבינו התם אפטר דמתיב בלה ואפילו אינו מתיב בלה יש שם מקצת שהוא מתיב אבל כאן שמא כל הלחם חלין וזאף על גב דאדם נזכרם במלבושי חול לעזרה ומביא בפשטנו לעזרה ומקדיש אחר כך לא אסרינן להבנים חלין לעזרה אלא היכא דאיכא פשין עבודה פי הכא ובכורים דפסק המוכר את הספינה (ב"ב דף פ"א): דאיכא (הגשה ותנופה) וכן חז"ה וטוח דפסק הירוע והלקחים (חלין קל.) שיש טעונה וכן היא דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי בדקדוקינן מה שני בשלן אסור אף שלן בשני אסור דהינו פשין עבודה דמניא דשני בשלן והא דפריך לעיל בהקומן רבה (מנחות דף כ"א): חלין פשיטא מאי פשי התם ומשני דאע"ג דאמר מר יאכלוה שואכלו עמה חלין ותרימה פרי שתאף נאכלת על השבע אפילו הכי מלח דקדשים לא יהבינא להו ופרש שם פקונטרס דחזון לעזרה יאכלו חלין ותרימה ויבנסו ויאכלום על השבע ועל חנם פרש כן ויכול לאכל החלין עמה בשעזרה דתנן פסקה כל הממיר (דכחים ז') וכלם רשאיין הפהנים למת לתוכן תבלי חלין ותרימה ודריש לה בגמרא מדכתיב למשכה לגבלה ומה שתאמר תכלה כל כך בפשיטות חלין מאי פשי התם דמין קא מתמה דמאי פשיא אכילת חלין בפני עצמה בשעזרה דאקטרין למימר קלא יהבינן להו מלח וא"ת מאי קמיא לן הכא ובכמה זוכניו מחלין בשעזרה וקדישה ויאמר דאי לאו תורה היא יהו לבקב הבית בפשאר הקדשות שמביאים בשעזרה שהיא שם גפון של זהב שכל המתנזב גאריי מביא ותולה בה ואין חלוק בין אכלים לנשאר דברים ובהאיא אמרי' דפסק המוכר את הספינה (ב"ב דף פ"א): גשי חונה דשני אילנות דמספקא אי קנה חרקה ומביא בכורים מספק ומקדישין קלא ליהוי חלין בשעזרה וכי פשי למיכל פריך להו וכומו כן קשה בהיה דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי וי"ל קלא שרינן הכי אלא גשי בכורים קלא הוי פלי האי פשין קרען אע"ג דאיכא (הגשה ותנופה) לר' אליעזר כן ישיב אבל כאן פאין עס השבח ויבמחה של עשרונות נמי יש עמך מנחה גמורה ולא שרינן על זכי דקדש לבקב הבית וא"ת והא כי האי גונא שרינן לעיל בפ' התכלת (מנחות דף מח.) גשי שחט שני פגשים

על ד' חלות דמנשך שנים מהן ומנשם והשאר נאכלות בפדיון חליין ממניא הוו והכא נמי אמר אי הך דקומא תורה היא הא לקמה ואי לא גביה לחלין חלין ממניא הנין ויש לומר קלא שרינן להבנים לבתחלה מספק והא דשרינן גשי ספק מצרע להביא אשמו ונלוו ושרינן להבנים לנ שמן דקלא שרינן מטעם בטול גשי פרשתי ואיני יודע מה פרשתי דהתם ששים עשרין לא בטליי בחדי אבל אין לומר מטעם דשרי טפי גשי מצרע קלא מסיח דאעפמה האי טעמא עד המסקנא ועוד י"ל דהתם גשי תורה לא למימר דמקדיש ופריך גזרה שלא יאמרו יש בדיון ללחמי תורה כדאשכחן לעיל גזרה שרינן וכן בהיה דאין גביה שרינן וכומו כן קשה בהיה דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי וי"ל קלא שרינן הכי אלא גשי בכורים קלא הוי פלי האי פשין קרען אע"ג דאיכא (הגשה ותנופה) לר' אליעזר כן ישיב אבל כאן פאין עס השבח ויבמחה של עשרונות נמי יש עמך מנחה גמורה ולא שרינן על זכי דקדש לבקב הבית וא"ת והא כי האי גונא שרינן לעיל בפ' התכלת (מנחות דף מח.) גשי שחט שני פגשים

על ד' חלות דמנשך שנים מהן ומנשם והשאר נאכלות בפדיון חליין ממניא הוו והכא נמי אמר אי הך דקומא תורה היא הא לקמה ואי לא גביה לחלין חלין ממניא הנין ויש לומר קלא שרינן להבנים לבתחלה מספק והא דשרינן גשי ספק מצרע להביא אשמו ונלוו ושרינן להבנים לנ שמן דקלא שרינן מטעם בטול גשי פרשתי ואיני יודע מה פרשתי דהתם ששים עשרין לא בטליי בחדי אבל אין לומר מטעם דשרי טפי גשי מצרע קלא מסיח דאעפמה האי טעמא עד המסקנא ועוד י"ל דהתם גשי תורה לא למימר דמקדיש ופריך גזרה שלא יאמרו יש בדיון ללחמי תורה כדאשכחן לעיל גזרה שרינן וכן בהיה דאין גביה שרינן וכומו כן קשה בהיה דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי וי"ל קלא שרינן הכי אלא גשי בכורים קלא הוי פלי האי פשין קרען אע"ג דאיכא (הגשה ותנופה) לר' אליעזר כן ישיב אבל כאן פאין עס השבח ויבמחה של עשרונות נמי יש עמך מנחה גמורה ולא שרינן על זכי דקדש לבקב הבית וא"ת והא כי האי גונא שרינן לעיל בפ' התכלת (מנחות דף מח.) גשי שחט שני פגשים

על ד' חלות דמנשך שנים מהן ומנשם והשאר נאכלות בפדיון חליין ממניא הוו והכא נמי אמר אי הך דקומא תורה היא הא לקמה ואי לא גביה לחלין חלין ממניא הנין ויש לומר קלא שרינן להבנים לבתחלה מספק והא דשרינן גשי ספק מצרע להביא אשמו ונלוו ושרינן להבנים לנ שמן דקלא שרינן מטעם בטול גשי פרשתי ואיני יודע מה פרשתי דהתם ששים עשרין לא בטליי בחדי אבל אין לומר מטעם דשרי טפי גשי מצרע קלא מסיח דאעפמה האי טעמא עד המסקנא ועוד י"ל דהתם גשי תורה לא למימר דמקדיש ופריך גזרה שלא יאמרו יש בדיון ללחמי תורה כדאשכחן לעיל גזרה שרינן וכן בהיה דאין גביה שרינן וכומו כן קשה בהיה דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי וי"ל קלא שרינן הכי אלא גשי בכורים קלא הוי פלי האי פשין קרען אע"ג דאיכא (הגשה ותנופה) לר' אליעזר כן ישיב אבל כאן פאין עס השבח ויבמחה של עשרונות נמי יש עמך מנחה גמורה ולא שרינן על זכי דקדש לבקב הבית וא"ת והא כי האי גונא שרינן לעיל בפ' התכלת (מנחות דף מח.) גשי שחט שני פגשים

התודה פרק שמיני מנחות

דאמר כי האי גונא בהקומן רבה (לעיל

ונתותרו – מביא כהן לחם. ללחמי תודה ונתותרו – אין מביא כהן תודה.^(א) מאי טעמא? אילימא משום דרב פהנא, דאמר רב פהנא: מנין ללחמי תודה שנקראו "תודה"? שנאמר: "והקריב על זבח התודה חלות מצות". אי הכי, איפכא נמי! לחם איקרי "תודה", תודה לא איקרי "לחם". ואמר רבא: הפריש תודתו ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה, ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות, והרי שלשתן עומדות. נתפפר בראשונה – שניה אינה טעונה לחם, שלישית טעונה לחם. נתפפר בשלישית – שניה אינה טעונה לחם, ראשונה טעונה לחם; באמצעיית – שתיהן אין טעונות לחם; אשניי אמר: אפילו נתפפר באחת מהן – שתיהן אין טעונות לחם, פוליהו חליפיין דהדדי נינהו.

יאמר רבי יצרא: וכן לענין חטאות, הפריש חטאתו ואבדה, והפריש אחרת תחתיה ואבדה, והפריש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות, והרי שלשתן עומדות. נתפפר בראשונה – שניה תמות, שלישית תרעה. נתפפר בשלישית – שניה תמות, וראשונה תרעה. נתפפר באמצעיית – שתיהן ימותו. אשניי אמר: אפילו נתפפר באחת מהן – שתיהן ימותו, פוליהו חליפיין דהדדי נינהו.

מאי "וכן"? מהו דתימא: התם הוא דאיכא למימר "מרבה בתודות הוא", אבל הכא, דליכא למימר "מרבה בחטאות הוא", אימא לא. קא משמע לן.^(א) תניי רבי חייא: תודה שנתערבה בתמורתה, ומתה אחת מהן – חבירתה אין לה תקנה. היכי נעביד? נקריב לחם בדה – דלמא תמורה היא, לא נקריב לחם בדה – דלמא תודה היא. היכי דמי? אי דאמר "עליי", לא סגיא דלא מיייתי ליה בהמה אחרנא ולחם, ולימא: אי הך דקיימא תמורה היא – הא תודה והא לחמה, אי הך דקיימא תודה היא – הא לחמה והא תיהוי אחריות! לא צריכא, דאמר "הרי זז". (סימן: למודים, מידת, עקה, שיש, שפן, דדמה, דאי, חלש, מותר, תמורה, בחוץ, חזקיה, הפריש חטאת, לאחר יותר). אמרו למדין לפניי רבי: ולייתי לחם, ולימא:

אי הך דקיימא תודה היא – הא לחמה, אי לא – ליפוך לחולין. אמר להו: וכי מבניסין חולין לעזרה? ולייתי בהמה ולחם, ולימא: אי הך דקיימא תמורה היא – הא תודה והא לחמה, אי הך דקיימא תודה היא – הא לחמה והא תיהוי שלמים! אמר להו: משום דקא ממצט באכילה דשלמים. אמר לוי לרבי: ולייתי בהמה ולחם, ולימא: אי הך דקיימא תמורה היא – הא תודה והא לחמה, ואי האי דקיימא תודה היא – הא לחמה והא תיהוי מותר דתודה! אמר ליה: במדומא אני שאין לו מוח בקדקדו,

וכי

לחם תודה: לחם אקרי תודה נמי אקרי לחם ויביא נמי ממונתר לתודתו ונתותרו מביא כהן לחם: נתפפר בראשונה שניה אין טעונה לחם לפי שהיא חלטיי תורה ראשונה: שלישית טעונה לחם קלא הניא חלטיי תורה ראשונה ומרבה בתודות הווא דאע"ג דחובה היא דקתני והפריש אחרת אפלו הכי אמרינן הכא וזאי שלישית לא הניא אלא מרבה בתודות קלא הניא חלטייה: נתפפר בשלישית שניה אין טעונה לחם לפי שהיא חלטייתה של שניה: ראשונה טעונה לחם לפי שאינה חלטיין: נתפפר באמצעיית שניהן אין טעונות לחם לפי שהיא חלטייה הראשונה ולא שלישית טעונה לחם שאף על פי שאינה חלופית ראשונה הניא חלופיה דחלופיה: שניה תמות דהניא חטאת שפפרו בעליה: שלישית תרעה קלא הניא חלופי ראשונה תורה דאפא למימר מרבה בתודות הוא משום הכי לרבה שלישית טעונה לחם כדאמרינן לעיל דהניא תודת חובה אבל חטאת דליכא למימר מרבה בחטאות הוא שאין דרבן של בני אדם להרבות בחטאות: אימא לא תהוי שלישית רועה אלא ומוחו תרנויה קמשמע לן רבה קלא: דלמא תמורה היא וכבר אמרינן לעיל תודה טעונה לחם ולא תמורה משום הכי אין לה תקנה: אמאי אין לה תקנה אי עסקינן בתודת חובה בהיה דאמר עלי ונתערבה אית לה תקנה: לא כפי קלא מינוי אחרניא ולנינו בהמה אחריתי ולחם ולתני ולימא אי הך דקומא תמורה היא הך בהמה לתודה לחובתו והא לחמה והאחרונה שגשגתה כהני לא חריית דהוי במפריש תודות לא חריית דהוא קרבה עס לחם וקלא כלא לחם: לא צריכא דאמר הכי זו דהניא גרבה להכי לא מצו למימר דהא תהוי לא חריית דלגזרה ליבא אחריות משום הכי אין לה תקנה: למדין לפניי רבי הניו לוי כדאמרי' בסנהדרין (דף יז:) למדין לפניי חכמים לוי: ואי לא לפוק לחלין שואכלו השעלים אונען חלות בתורת חלין והפהנים יאכלו לאותן ד' דתרימה בתורת חלין: וכי מבניסין חלין לעזרה דלמא הך דקומא תמורה היא והיאך הביא לחם חלין בשעזרה: ולנינו בהמה אחרת ולחם (קלא) דאע"ג דאסחינן דאמר הכי זו וביא בהמה ומה דבך שהרי אדם יכול להרבות

[תודות] גרבה ויהא להם תקנה: ממשט הוא לאכילה דשלמים דהשתא הניא ספק שלמים ודין שלמים דנאכלים ללפני ימים ולילה ותורה ליום ולילה ואי אכיל לה בתורת תורה שמה נשפטר ממנה למחר ונמצא מביא קדשים לבית הספול שיקדים זמנו דשמא שלמים הוא:

מסורת הש"ס

א לעיל טו.

ב ראש השנה ה:

תורה אור השלם

אם על־תודה יקריבו והקריב על־זבח התודה חלות מצות בלילות בשמן ורקמי' מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלילות בשמן [ויקרא ז, יב]

אשמו ונלוו ושרינן להבנים לנ שמן דקלא שרינן מטעם בטול גשי פרשתי ואיני יודע מה פרשתי דהתם ששים עשרין לא בטליי בחדי אבל אין לומר מטעם דשרי טפי גשי מצרע קלא מסיח דאעפמה האי טעמא עד המסקנא ועוד י"ל דהתם גשי תורה לא למימר דמקדיש ופריך גזרה שלא יאמרו יש בדיון ללחמי תורה כדאשכחן לעיל גזרה שרינן וכן בהיה דאין גביה שרינן וכומו כן קשה בהיה דפרשתי ואיני יודע מה פרשתי וי"ל קלא שרינן הכי אלא גשי בכורים קלא הוי פלי האי פשין קרען אע"ג דאיכא (הגשה ותנופה) לר' אליעזר כן ישיב אבל כאן פאין עס השבח ויבמחה של עשרונות נמי יש עמך מנחה גמורה ולא שרינן על זכי דקדש לבקב הבית וא"ת והא כי האי גונא שרינן לעיל בפ' התכלת (מנחות דף מח.) גשי שחט שני פגשים

מסורת הש"ס
א חולין קל. ב תמורה כה:
תורה אור השלם

ידיו תביאינה את אשוי יתנה את" החלב עלי'החזה וביאנו את החזה להניף אתו תנופה לפני יתנה (ויקרא ז, ט)

טוב אשר לא-תדר משתדור ולא תשלים [קהלת ה, ד]

וכי מפרשים תחלה שום קרבן על מנת שיהא מותר זבח: ארבעין בכתפה וכשר הוא חייב ללכות ארבעים על שהמיר בקדמן (תמורה דף ב.) שאם המיר מומר וסופג את הארבעים ואת אחרת יפריש לבתחלה גשם תמורה דבר שהוא אסור ומתחזקים מלקות: אם איתא לגרפי יוחנן דאמר לעיל חזן לחומת העזרה גמי קדש הלחם בשחיטת העזח אם הוא לפנים מחומת בית פאגי אמאי לא עבדי בקאמר מעקרא: וליתי לחם וכו' ודקמסדר לה וכי מכניסין חליו לעזרה ליתי לחם ונייח חזן לחומת העזרה שבית פאגי במקום שמתקדש בשחיטת העזח ואפילו הניח תמורה דהוו חליו ליפא אסורא דהא לא נכנסו לעזרה: משום דאיפא ארבע חלות דתרומה שצריך להניף ובכל מקום מצינו הלחם למעלה וצריך להניפו בשערה במקום שמניף הבשר ואי תשניא הא דאמר לעיל (מנחות דף סב.) כל מקום שיש לחם הלחם למעלה ואמר היבא אמר רב פפא במנזאליס אמאי לא אמר גמי בתורה איבא לתרוצי עקר מלתא קטמ דתתרגינו גמי לעיל: לפגי ה' כתיב בשלמים ותורה היא בכלל שלמים: קמעיג חליו לעזרה שמיא תמורה היא: וליתי שמונים חלות ולניחיניהו בחדון ברפי יוחנן וליפרש מצייהו שמונה חלות ולנתיבניהו גנאי: ולימא אי ה' כו' ולקדשו ארבעים מתוך שמונים והני שמונה דגנאי לא הוי ארבעה מצייהו חליו בשערה ממה נפשך דאי ה' דקומא תורה הניא הוו שפי תולדות ושמונה חלות תרומה ואי ה' דקומא תמורה ולא הניא אלף חדא תורה הני שמונה להשכיניהו מהני מ' דקדשו ולא הוו חליו בשערה: ומשני לא אפשר דהכי משום דממעט פאכילה דארבעים גבי העעלים דכהן אינו רוצה לטבל פי אם ארבעה דסבור שמיא אין פאן אלף תורה אחת ואין לפהן לטבל פי אם ארבעה מהן והעעלים גמי חוששין שמיא שפיקן תולדות הן וכל שמונה תקשות ונמצא איתן ארבעה חלות אכזמים וגעיל דאמרינו אי לא לפוח לחליו ליפא למימר קוממעט פאכילה דארבעים דהתם ליפא אלף ארבעים חלות וממה נפשך אית גה גפריש' ד' לתרומה אכל הכא דהפריש שני חלות אכא למימר דארבעים שלא לצרך הן וקא ממעט לעעלים פאכילה דארבעים. ענין אחר דקא ממעט פאכילה דארבעה דאילו בשלמא היבא גליפא אלף חד קרבן אי וקדשו מ' מתוך שמונים אין נאכלין לפהנים אלף ארבעה ואידך כולאו נאכלין לפעלים וכיון גליפא אלף ארבעה יש ספוק צידך לטבלו כיום אחד אכל הכא דאיפא לפהנים שמונה ושל פעלים וכולין להאכיל מחלקן לכל מי שירצו ולא אתו לזי שרפה אכל שמונה דלכהנים כיון דאין נאכלין אלף לכהנים ולכהנים ולעבדיהם דלמא לא מצו אכלי

וכי מפרשים תחלה שום קרבן על מנת שיהא מותר זבח: ארבעין בכתפה וכשר הוא

וכי מפרשים תחלה למותרות? יתיב רפי יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן, ויתיב וקאמר: ולייתי בהמה ולחם, ולימא: אי ה' דקיימא תמורה היא – הא תודה והא לחמה, ואי ה' דקיימא תודה היא – הא לחמה והא תהוי תמורה. אמר ליה: עני מרי, ארבעין בכתפיה, וכשר?! רב עילא חלש, על לגביה אפי' ורפנו, ויתבי וקא אמרי: אם איתה לדרפי יוחנן דאמר: חוץ לחומת העזרה קדוש, ליייתי לחם ולותבה חוץ לחומת העזרה, ולימא: אי ה' דקיימא תודה היא – הא לחמה, ואי לא – ליפוח לחולין. ^(א) **משום דאיפא ארבע להניף, היכי ליעביד? לנפינהו אפראי? "לפגי חיי" כתיב! גוואי? קא מעייל חולין לעזרה! הלפה, לא אפשר. מתקייף לה רב שישא בריה דרב אידי: אם איתה לדחזקיה, דאמר קדשו ארבעים מתוך שמונים – ליייתי בהמה, ולייתי שמונים בהדה, ולימא: אי ה' דקיימא תודה היא – הא נמי תיהוי תודה, והא שמונים דתרוייהו; אי ה' דקיימא תמורה היא – הא תודה והא לחמה, וליקדשו להו ארבעים מתוך שמונים! משום דקא ממעט פאכילה דארבעים. אמר ליה רב אשי לרב כהנא: אם איתא לדרפי יוחנן, דאמר: הפריש חטאת מעופרת וילדה – רצה בה מתכפר, רצה בוולדה מתכפר, ליייתי בהמה מעופרת וימתין לה עד שתלה, ולייתי שמונים בהדה, ולימא: אי ה' דקיימא תמורה היא – הא וולדה תודה היא, והא שמונים דתרווייהו; ואי ה' דקיימא תודה היא – הא נמי תודה היא, והא שמונים דתרווייהו הוא, והאי ליהוי מותר דתודה.** ^(ב) **אמר ליה: מאן לימא לן דאמר רפי יוחנן אם שפירו משוייר? דלמא אם שפירו אינו משוייר, והיינו טעמא דרפי יוחנן, דאמר: אדם מתכפר בשבח הקדש. רבינא איקלע לדמהורנא, אמר ליה רב דימי בריה דרב הונא מדמהורנא לרבינא: ולייתי בהמה, ולימא "הרי עלי", ולייתי בהמה אחרייתי, ולייתי שמונים בהדה, ולימא: אי ה' דקיימא תמורה היא – הני תרתי תודות, והא שמונים דתרווייהו; ואי ה' דקיימא תודה היא – והא דאמרי "עלי" נמי ליהוי תודה, והא שמונים דתרווייהו, ואידך תהוי לאחריות. אמר ליה: התורה אמרה "טוב אשר לא תדר משתדור ולא תשלם", ואת אמרת: ליקום ולינדור בתחילה?! "מתני' האומר "הרי עלי תודה" – יביא היא ולחמה מן החולין.**

"תודה"

לכדשו ארבעים מתוך שמונים בקאמרינו לעיל ושמיא דזוקא היבא דלא מיפניו בקאמר (לו) ליתי חליו לעזרה דהוי צרך קרבן ואיפא ציניהו ארבעים דנאי הוו חליו ולקדשו להו ארבעים מתוך שמונים ואידך הוו ליה במפריש לאחריות דהכי אמר חזניהו לעיל דלאחריות קא מיפניו והלכך ליפא למפרך דמעיל חליו לעזרה כיון דלאחריות קא מיפניו צרך קרבן נינהו ושפיר דמי אע"פ שהן חליו דתתניא כהלל דהון (פסחים דף סו:) מביאה כשהיא חליו לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושחטה אכל כהן דלעיל גליפא אלף חדא בהמה וגלמא תמורה היא ולא חזיא ללחם מעקרא חליו לעזרה קא מעעיל ועל חנם פי' כן צוקנינו' ואע"ג דלעיל צפקר התכלת (מנחות דף מח.) גבי שחט שני פכשים על ארבעים חלות חשבינו להו חליו בשערה הנו משום דפריק להו בפנים דבחזן לא מצו פריק להו דלא לפסלו כיוצא: דלמא אם שירו אינו משיר. לעיל פרכשו דקציא מתמורה פקק ביצד משרימיו (תמורה דף פה.) דמשמע דהך הוא מסקניא דשמעתא דקסבר רפי יוחנן אם שירו אינו משיר: העזרה אברה טובא אשר לא תדר. ואפלו רפי יהודה לא קאמר אלף דאמר הכי זו אכל אמר הכי עלי לא פדאיתא בריש חליו (דף ב.) והא דאמרינו צפקר שני גזירין (גזיר נטו:) גבי מת אחד מהם גביא אחר מן השוק וידר כנגדו תקוני גבךא שאני והאיש מזיר בנו בגזיר (שם דף כח:) הנו גמי כפי לחוכו במצות:

פא.

עין משפט בר מצוה
א מוי' פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' טו:
רבינו גרשום

משום דאיבא ארבע חלות. דתחמה דצריך להניף: לפי ה' כתיב בשלמים ובתודה נמי היינו שלמים. ולית שמינס כדה ולותבניה חזן לחומת עזרה ולפרוש תמיא חלות מיעיה וליתניה גנאי ולימא אי הך דקיימא כו' ולקדשו לה ארבעים מתוך שמינס והנין תמיא חלות דהוו גנאי לא הוו ד' מנייה חולין בשורה ממה נפשך דאי הא דקיימא עזרה הוו תרי עזמות ואוו תמיא תרומה. ואי הא דקיימא תמורה ולא היה אלא חדא עזרה הני תמיא ליחשבינהו מהני דקדשו ולא חיוון חולין בעזרה:

לא אפשר דהכי משום דקא ממעט פאכילה דארבעי דכהן אינו רוצה לטבל מהן אלא הארבעה דסבור שמיא אינה אלא תורה אחת ואינו חייב לטבל אלא הארבע והעעלים חוששין שמיא שתי עזמות הן וכל שמונה הן תרומה ולא זה חה אוכל הד' ונמצא קדשים באין לבית הפסול:

משום הכי קאמר מעבדת דכי מפרש לה אכתי לא היא אלא חדא וליכא למימר דמפרש לנותרות:

רנה בה מתכפר כדאמר אדם מתכפר שבכח הקדש: א"נ מאן לימא לן דסבירא ליה לרי יוחנן דאם שירו משוייר. כגומר אחר שנתכפר באמה שיתכפר בוולדה. ודכוותיה גבי עזרה שיה האם והואל שיהן עזמות. ולימא סבירא ליה דאם שירו שנתכפר באם אינו משוייר שאני דאוי להקדבה [אלא] הואל מת והיינו טעמיה דרבי יוחנן דאמר רנה בה מתכפר רנה בוולדה מתכפר:

בשבח בוולד. אכל אחר שהקריב האם פסול הואל:

ולימא עלי כמי שיהא חייב באחריות:

ולית בהמה אחריית לאחריות דראשונה:

טוב אשר לא תמור. להתייבב באחריות:

לכוננהו שמונה כיום אחר המותר בשרפה ושמיא לא הניא אידך תורה ולא קדשו אלף ארבעים וגליפא דקדיש אלף ד' ונמצאת ממעט פאכילה דאלו ד' ושריף שלא כדיו מ"ר. ענין אחר ממעט פאכילה דמ' דלמא לא קדשי כלל דאידך לא הניא תורה וכי מתעבדי למחר שרף להו ושבר משום כל תשחית (דברים כ) כך, שמעתי: רצה בה מתכפר רצה בולדה מתכפר דלא חשיב לה כולל חטאת הוואל דהעזרה גבי תורה יכול לעשותן שתיים תולדות אכל נתעבדה לאחר שהקדיש אין מתכפר בולדה משום דכשהקדישה לא הני דעמה אהאי וכל דאכתי לא נתעבדה: ליתי בהמה מעבדת משום דכי אמר בהמה מעבדת ולא בהמה וולדה משום דכי מפריש לה לא הניא אלף חדא ואיפא למימר דמפריש תחלה למותרות: והאי להוי מותר בתורה והבא ליפא למימר וכי מפרשים תחלה למותרות שהכי מתקצת הניא שמיא עקר קרבן דבשעה שהקדישה לא הניא אלף חדא גופא ועכשיו קרב מתקצו או האם או הולד אכל לעיל דלא הוי אלף חד והיא גופה מייתי מתחלה גשם מותר אכא למפרך וכי מפרשים וכו': מאן לימא לן טעם דרפי יוחנן דהתם הינו משום דשבר לאו יכך אמר הוא ואם שירו לעבר שלא הקדישו כשהקדיש לאם הוי משיר דלא חשיב בולדה דבשי למימר דבניהו גבי תורה שיהו האם והולד תולדות דלמא ס"ל דהתם אם שירו אינו משיר שאין יכול לשירו לקרבן לפני עצמו אלף מתה וה"נ אין יכול להקריב שניהם האם והולד ולחמם עמהם אלף הינו טעמא דר' יוחנן דאמר רצה בולדה מתכפר משום דאלם מתכפר בשבח הקדש בולד דכי הפרישה מעבדת הני דעמה אכל שבחא ולאחר שנתכפר באם פוסל הולד ה"נ מתכפר באינו תורה שירצה ולחמה עמה אכל להביא שניהם ולחמם לא: ולימא עלי כפי שיהא חביב באחריותה: וליתי אחרת לאחריית דראשונה: העזרה אברה טובא אשר לא תדר ומוקמינו ליה (חליו דף ב:) דאמר עלי: ואת אחרת לקום ולגדר לבתחלה דלימא עלי דס"ל טובא מזה ומזה שאינו נודר כל עקר: מתני' האומר הכי עלי תורה וביא היא ולחמה מן החלון דכיון דאמר עלי נתחייב בה והנה ליה דבר שבחובה ואינו בא אלף מן החלון דאמרינו לקמן וכיון דאמר הכי עלי תורה אע"ג דלא אמר ולחמה מתחייב בשפיקהו ללחם גלל תורה:

פא:

עין משפט גזר מצורח

א מו"י פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הלי טז: ב מו"י פט"ז מהל' מעשה הקרבנות הלי יז: ג מו"י פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הלי יא: ד מו"י פא' מהל' נזירות הלי י: ה מו"י פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הלי י:
רבינו גרשום

תורה מן החולין ולחמה מן המעשר כיון דעיקר תורה נתגבב מן החולין וביא הכל מן החולין:

תורה מן המעשר שני ולחמה מן החולין וביא. כפאלמר: כיון דלמר תורה מן המעשר כפירוט האי דקלאמר בתר הכי ולחמה נעשה כלאמר הכי עליו לחם לפטור תורתו של פלוני בלי זה ענין שניכרע מביא לחמה מן החולין אי הכי כרשא נמי נומא לפטור לחמו של פלוני בלאזה ענין שנרב בין מן החולין בין מן המעשר אבל בעלמא אמרינן סוף מילתא נקט:

אבל לא אמר תורה. אלא לחם אין כופין אותו להביא בלא תורה:

ואידי דבעא לתתאן זבח דכופין אותו בלא מיתני ליה איפכא כי אמר נסכים בלא זבח דאין כופין דאדם יכול להתגבב נסכים בלא זבח. וכוין דתנא זבח בלא נסכים תנא נמי תורה בלא לחם. והא היין דאפי' אפכא כופין לסוף מילתא נקט: ואמאי כופין גזר ופתחו עמו. כלומר יכול לומר אני הייתי סבור שחיותי יכול להביא תורה בלא לחם ועכשו שאינו יכול אהא פטור:

ופתחו עמו. כמו פתחון פה:

תפס לשון ראשון וכוין דלמר תורה אחיבב בתורה ולחמה. מיביא כופין אותו כ"ג דלאמר גמורת ודבש דאינן במזרות כיון דלמר הריני מיר היו מיר גמור:

אפי' תימא כ"ה ואמאי אינו גזר ופתחו עמו כלאמר אותו היית יודע שאין נזרין בכך לא היית עזר אלא כך כדכאוי:

ומאי כופין אותו דקלאמר הא כשי להביא כדכאוי:

(א) דקא דבר ביה. דלאמר הא האיל לא נדרתי כגאון איני מביא כופין אותו כיון שגלה דעותו שרצונו היה למזר כדכאוי: אלא לר' יוחנן קשיא דהכי ודאי גזר ופתחו עמו הא דקלאמר לא היית נזיר כלל ואמאי כופין אמר לך הא ודאי כ"ג הא:

הוא ולחמה מן המעשרות וביא כן כמו שגזר. וביא לא סגיא דלא יביא כאלן בתורה קלאמר.

כלומר יביא מן המעשר ולא מן החולין אי מיתני מן החולין תביא עליו ברכה:

רצה וביא מן המעשר רצה לא יביא מן המעשר אלא מן החולין:

אני אומר אפי' מחטין הלקוחות במשעת מעשר שני לא יביא שהן כחטיו מעשר אלא בחטיון הלקוחות במשעת מעשר שני לשם תורה וביא:

אימא טעמא דירך מהיבא קא ילפת לה התורה דיכול להביא מחטיון הלקוחות במשעת מעשר שני משלמים ותורה איקרו שלמים דכתב ובשר זבח תודת שלמים:

תורה מן החלין ולחמה מן המעשר וביא תורה מן החלין נתחייב הכל מן החלין דכל דבר שבוהבה אינו פא אלא מן החלין וכי גזר ואמר לחמה מן המעשר לא מצו גזר פה ואפילו תוון דכי דבור דלא מבטיא לבית שמיאי דאמרי בגמ' גפי הריני נזיר מן הגזירות תפס לשון ראשון אלא אפי' לבית הגל דחשבינן ליה גזר ופתחו עמו לא דמי להבא דכשי למהזר ולא מצו מהזר דאמירה לגביה כמסירתו להדייט ואמרינן נמי בפסקי פתקא דגזרים (דף פז.) והלכתא תוון דכי דבור דגבור דמי חוץ ממעזר ונעבודת כוכבים ומקדש ומגדש וגפי תמורת עולה ותמורת שלמים מוכח בתמורה פקח פיצר מערימיו (תמורה דף פה:.) דגנמלך פלנו רבי יוסי מונה דאפי' תוון דכי דבור הכי זו תמורת עולה (ושלמים נמי): אמאי כיון דאמר לחמה מן החלין וביא היא ולחמה מן החלין. תמא הא לא שניך הבא סוף מילתא נקט פדלעיל וי"ל דקנא לא ליה דכי אמר הכי עליו לחמי תורה וביא תורה מן המעשר דמו האומר הכי עליו תורה מן המעשר ולחמה מן החלין: טעמא דאמר תורה הא לא אמר תורה לא. תמא מתי קנא ליה אין ה"נ דקנא כלאומר הכי עליו תורה בלא לחם אבל אמר לחם בלא תורה לא דהא ליעיל קא מפרש דסוף מילתא נקט אבל אם פרש כהניא לחם בלא תורה לא: (תורה) היא ולחמה מן המעשר וביא וביא לא סגי דלא מיתני. וס' פי' שכתוב דין וכי לא סגי דלא מיתני ללחם מן המעשר הא נחאי אם הביא לחם מן החלין תבא עליו ברכה ונקרסא שזה טעות סופר ראין אדם יכול לישב ובמקדקים מצאתו וכי לא סגי דלא מיתני תתניהו מן המעשר הא נחאי אם הביא שניהם מן החלין תבא עליו ברכה וכן פרש פגונגט' דמתני' וזה לשונו תורה היא ולחמה מן המעשר וביא דמו שגזר ובגמרא מפרש דהאי וביא לאו חובה הוא דכ"ס אם הביא שניהם מן החלין גשפיר עבד אלא אם רצה קלאמר:

התודה פרק שמיני מנחות

הוא ולחמה מן החלין. דהכי אמר הכי עליו ואם אמר הכי עליו תורה מן החלין ולחמה מן המעשר שני כיון דעיקר ותורה הזבח

תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר – **יביא היא ולחמה מן החולין**. **”תודה מן המעשר ולחמה מן החולין”** – **יביא**. **”היא ולחמה מן המעשר”** – **יביא**. **ולא יביא מחיטי מעשר שני, אלא ממעות מעשר שני**. **יגמ' אמר רב הונא: האומר ”הרי עלי לחמי תודה” – מביא תודה ולחמה. מאי טעמא? מידע ידע האי גברא דלחם בלא תודה לא איקריב, והאי תודה ולחמה קאמר, והאי דקאמר ”לחמי תודה” – סוף מילתא נקט. תנן: תודה מן המעשר ולחמה מן החולין – יביא כמה שגזר. ואמאי? כיון דאמר ”לחמה מן החולין” – יביא היא ולחמה מן החולין! שאני התם, דכיון דאמר ”תודה מן המעשר”, נעשה כלאומר ”הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני”.**
אי הכי, רישא דקתני: תודה מן החולין ולחמה מן המעשר – יביא היא ולחמה מן החולין, הבא נמי נעשה כלאומר ”הרי עלי תודה לפטור לחמו של פלוני”! הכי השתא? בשלמא לחם למיפטר תודה אתי, תודה למיפטר לחם מי אתיא? **תא שמע: האומר ”הרי עלי תודה בלא לחם” ויזבח בלא נסכים” – כופין אותו, ומביא תודה ולחמה, זבח ונסכים. טעמא דאמר, אבל לא אמר תודה – לא** ^(א) **הוא הדין אף על גב דלא אמר ”תודה”, ואידי דקא בעי למיתנא ”זבח בלא נסכים”, דלא מתני ליה ”נסכים בלא זבח”, תנא נמי ”תודה”. אמאי? גזר ופתחו עמו הוא!** ^(ב) **אמר חזקיה: הא מני? בית שמאי היא, דאמרי: תפוס לשון הראשון. דתנן: ”הריני נזיר מן הגזירות ומן הדבילה” – בית שמאי אומרים: נזיר, ובית הלל אומרים: אינו נזיר**. ^(ג) **רבי יוחנן אמר: אפילו תימא בית הלל, באומר: אילו הייתי יודע שאין נזדרין פה, לא הייתי נזדר פה, אלא פה. ומאי כופין? דקא בעי הדר ביה. תא שמע: האומר ”הרי עלי תודה בלא לחם”, ויזבח בלא נסכים”, ואמרו לו: ”הבא תודה ולחמה”, ויזבח ונסכים”, ואומר: ”אילו הייתי יודע שפן לא הייתי נזדר” – כופין אותו, ואומר לו: ”שמר ושמעת”. בשלמא לחזקיה, ניחא ליה, אלא לרבי יוחנן קשיא! אמר לך רבי יוחנן: הא ודאי בית שמאי היא. מאי ”שמר ושמעת”? אמר אביי: ”שמר” – הבא תודה, ”ושמעת” – הבא לחמה. רבא אמר: ”שמר” – הבא תודה ולחמה, ”ושמעת” – שלא תהא רגיל לעשות פן. ”תודה היא ולחמה מן המעשר” – יביא. יביא? לא סגי דלא מייתי? רב נחמן ורב חסדא אמרי: רצה מביא, לא רצה לא יביא. ולא יביא מחיטי מעשר שני, אלא ממעות מעשר שני. רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרוייהו: לא שנו אלא מחיטי מעשר שני, אבל מחיטין הקלוחות ממעות מעשר שני – יביא. יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא, ויתיב וקאמר: לא שנו אלא מחיטי מעשר שני, אבל מחיטין הקלוחות במעות מעשר שני – יביא. אמר ליה: רבי, אתה אומר פון? אני אומר אפילו מחיטין הקלוחות במעות מעשר שני לא יביא. ואימא טעמא ידיד, ואימא טעמא ידיד. אימא טעמא ידיד: תודה מהיכא קא ילפת לה? משלמים,**

ושלמים

מסורת הש"ס
א תוספתא מנחות
ב תוספתא מנחות
ג לקמן קי.
ד נויר ט; משנה נויר
ה דברים כז.

גליון הש"ס
תוס' ד"ה תודה וכו' ולא מצי מיהדר. עיין לקמן קב ע"ב תד"ה הא מני:

תורה אור השלם

שמו ושמעת את כליהדברים האלה אשר אני מצוה למען ייטב לך ולבניך אחריך עד"עולם כי תעשה הסוב ותנשר בעיני ותנה אלהיך [דברים יב, כא]

ובשר זבח תודת שלמים ביום קרבנו יאכל לא־נשים מקטו עד־בקר [ויקרא ז, טו]

תודה מן החלין ולחמה מן המעשר שני כיון דעיקר ותורה הזבח אמר מן החלין וביא הכל מן החלין דכיון דאמר עליו נתחייב פה והנה ליה דבר שבוהבה: תורה ממעות מעשר שני ולחמה מן החלין וביא דמו שאמר האיל ונאמר הוא למענה לבא מן החלין והוא לא מיתני זבח מן החלין דמעתה להכי לא גזיר לחם דתר זבח: גמ' אמר רב הונא האומר הכי עליו לחמי תודה חף על גב דלא אמר תורה מביא שמיא: סוף מלתא דקט דכי אמר לחמי תודה הוי כמאן דאמר תורה ולחמה: כיון דאמר ולחמה מן החלין וביא היא ולחמה מן החלין: שאני התם כון דאמר בפירוש תורה מן המעשר הא דקאמר דתר הכי לחמה מן החלין נעשה כלאומר הכי עליו לחם של חלון לפטור תודתו של פלוני הבא נמי נעשה כלאומר הכי עליו לחמה מן החלין לפטור תודתו שגזרתי להביא מן המעשר להכי מביא לחמה מן החלין אבל לעולם היבא דאמר לחמי תורה פתם מביא נמי תורה: הבא נמי נעשה כלאומר הכי עליו תודה לחמו של פלוני דבכל ענין שגזר להביא מן המעשר [לא להני משער גזיר דתר חלון אלא] להני חלון גזירא דתר המעשר ויביא התודה מן החלין ולחמה מן המעשר דמו שאמר: בשלמא לחם למפטור תורה אתי. דאמרין (לעיל מנחות דף פ.) לחם נגל תורה אפא למימר דנעשה כלאומר לפטור תודתו של פלוני: אלא תורה מי אתיא למפטור לחם דמימא נעשה כלאומר לפטור לחמו של פלוני: רכל לא אמר תורה אלא לחמי תורה: לא אין כופין אותו להביא תורה ולחמה: דלא מתני ליה כי אמר נסכים בלא זבח דאין כופין אותו להביא זבח ונסכים דאדמר (לעיל מנחות עז:.) המתגבב וין מביא ומולפו על גפי האשים: ואמאי כופין אותו להביא תורה ולחמה כי אמר הכי עליו תורה בלא לחם: גזר ופתחו עמו הוא כלומר שפגזר תורה לאלתר נתמרט דגזר ולפי שהיה יודע שאין תורה בלא לחם נתמרט דכי לסתור גזרו ואמאי כופין לקום גזרו כ"ס. ענין אחר גזר ופתחו עמו שכול לומר אני הייתי סבור שהייתי יכול להביא תורה בלא לחם עכשו שאינו יכול אי אפשי מ"ר ז"ל: תפס לשון ראשון וכוין דאמר תורה נתחייב בתורה ולחמה: בית שמאי אע"פ שאמר ענין שאינו בגזירות כיון דאמר הכי אני נזיר תפס לשון ראשון והני נזירי: אפלו תימא בית הגל ואמאי אינו גזר ופתחו עמו כגון דאמר אלו הייתי יודע שאין נזדרין כך בלא לחם לא הייתי נזיר אלא תורה ולחמה: והאי כופין אותו דקאמרת הא דעתו לשתני ככראי להכי כופין אותו דקמהזר פה ואמר איני רוצה להביא אלא דמו שגזרתי בלא לחם כופין אותו דמו שגלה תחלה שהיה דעתו לגזר בהלן: אלו הייתי יודע שכן שהייתי חייב בלחמה לא הייתי נזיר: בשלמא לחזקיה דמוקם להאיא ככ"ס ומשום תפס לשון ראשון הא גמי כ"ס ומשום תפס לשון ראשון כופין אותו: אלא לרבי יוחנן דמוקם להאיא בבית הגל האי נחאי לאו בית הגל היא דהא גזר ופתחו הוא דקאמר אלו הייתי יודע וכו': שמור המציה והבא תורה ולחמה דמעתה: שלא תהא רגיל לעשות כך לגזר תורה בלא לחם: לא סגי דלא מיתני תרנויהו מן המעשר בתמיה כלומר אמאי קאמר וביא שניאן דמשמע ולא מן החלין אי מיתני מן החלין תע"ב: רצה וביא מן המעשר: שלא יקח לזרך תודתו מהיבא ולפת לה לתורה דאיניא

מחטיו מעשר שני בהמה לתודתו: אבל במעות מעשר שני מביא תורה ולחמה: אני אומר אפלו בחטין ממעשר שני לא יביא ונתנה אקרי שלמים דכתיב ובשר זבח תודת שלמיו (ויקרא ז' ט:):

מחטיו מעשר שני: משלמים שפאין ממעשר שני ותורה אקרי שלמים דכתיב ובשר זבח תודת שלמיו (ויקרא ז' ט:):

פב:

עיו משפט גור מצורה
א מויו' פד' מהל' מעשה הקרבנות הל' ז:
רבנינו נרשום

שיהי כל עבודות חדש זה של פסח מורות כזה דבא מן החולין:

ליקום במלכותה כהאי טעמא

ואמאי חזר ודעו ואסיכיו מדין

אחר:

אי הדר ביה דיכל ללון אפטר משאי אפטר והאי דלא גמר לה ר' עקיבא פסח מורות מפסח מצרים משום דליכא למופרך מה לפסח מצרים וכו':

פסח מדבר ויטח. טענען דמיס ואימורין למחבז ואיזי בא אלף מן החולין דלא היה כמדובר מעשר אף איז אביא פסח מורות שאיז בא אלף מן החולין:

לדבריו דר' עקיבא קאמר. מה לפסח מצרים אבל למידה אית ליה דאין דעין אפטר משאי אפטר:

ור' אליעזר לימא ליה כו' ומשום האי פירכא דאמר [ר"ע] מה לפסח מצרים ומהאי קר' ועבדת לא משמע ליה. פסח מדבר ויטח:

והשתא נני לפרוך. אכתי ר' עקיבא מפגל פלגי ומה לפסח מצרים דמהאי קרא ועבדת לא משמע ולא כתב ביה כפרוש דבא מן החולין אלף דיליף מהקש שיהי כל עבודות של חדש זה כזה. אין משיבין על ההיקש דלדעם דן קל וחומר מעצמו ואין אדם דן ג"ש אלף ח"כ שמע מדבר ורבו מרבו עד סוטי:

וכי דבר הלמד מהקש חזר ומלמד בהקש דפסח מורות למד מפסח מצרים דמן החולין והאיך למדין תודה מפסח מורות:

לא תודה בכללא דפסח איתמר דפסח כוליה דמצרים ודמורות דחא מלתא היא שם פסח ולא הוי דבר הלמד בהקש:

אלימא מחרק. דכתיב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתיב וישם באגנות:

גבי שלמי צבור נמי כתיב באגנות דכתיב ויבחנו זבחים שלמים:

והשתא נמי. דכתיב ועבדת לאקשוני לכל הפסחים לגרך וכי דנין אפטר משאי

אפטר ומשני אין משבין על ההקש ור"ע קבר אפ"ה אין דנין אפטר משאי אפטר חבל אין לומר דלית לה היקשא דעל פרחין אית לה היקשא דצריכא לשאר מלי כדאיתא פסקה מי שהיה טמא (פסחים דף ע.י.) וא"ת והא פסקה בנות פותים (נדה דף לז:): דדקשינן בימי נדחה פך ימי לגתה פריך וכי דנין אפטר משאי אפטר ומשני רב גשתי ע"כ הקישן הבתוב ורב אחאבאוי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבני רב גשתי לשנויי חפלו כר"ע ואמאי הא ה"נ הקישא היא ופלגיני וי"ל דקבר רב גשתי הבא דאיכא לאוקומי הקישא לשאר מלי להכי לא אחרינו ע"כ הקישן הבתוב ובסמוך דדרש מה אשם אין שפיר ושליל קדוש כו' וקאמר דקבר דדנין אפטר משאי אפטר דמשמע לשנא דר' אליעזר לטעמי' חבל ר"ע פלגי עלה התם נמי צריכא היקשא למלי טובא וא"ת הא פלגיני בפי' החולין (ובמות מו.) דרבי אליעזר וליף מאבות דמל ולא טבל אי גר ורבי יהושע וליף מאמהות דטבל ולא מל אי גר ופרין ולרבי אליעזר נמי ינלף מאמהות דהא אית לה דנין אפטר משאי אפטר והשתא אפילו לר"ע מצי לאקשוני דהתם מונה דדנין דהקישא הוא דדדקשינן בפסקה ב' דכריתות (דף ט.) פסם פגר מה אבותיכם לא נכנסו לגרית כו' דע"כ הקשן הבתוב וי"ל דהתם מספבר דאמת קרא למימר דגולפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים ואי לא דאשכחון בעלמא דרבי אליעזר קבר דנין דגמירי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמה (ולר"ע מנלן דאין משלשין במפות) דכפ"ק דמפות (דף ה.) ולפינין לה בגזרה שנה דרשע רשע [ממיתה] והינו אפטר משאי אפטר ואע"ג דאין גז"ש למחצה ה"נ אין הקש למחצה וקסבר אין דנין וכ"ת דמונה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ הקישן הבתוב דהא צריכין למלי טובא כהואי פירקא גופה ובפסקה חמא דסנהדרין (דף י.) ובפסקה אחר דניי ממונות (סנהדרין לג:.) ובפסקה החובל (כ"ק פו.) ובפסקה אלו נערות (כתובות לה:.) ובתרכיצא אמר. הוא בית המדרש מקום שמרכיצין בו תורה ולשון שהאסיפו בו רבנן בש"ס: וניחא את המאכלת. השתא דריש ליה הכא להדשים שטעון כלי ונתמה דכפ"ק דחלין (דף טז.) ושם מוקמינן ליה לשנין חלין דאמרין מפין לשחיטה שהיא בתלוש שגאמר וניחא את המאכלת ואומר ר"ת דקרא נדאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין

מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? אמר לו: הרי הוא אומר: "וּעֲבַדְתָּ אֶת הָעֶבֶדָּה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה", שְׁיִהְיוּ כָּל עֲבֹדוֹת שֶׁל חוֹדֶשׁ הַזֶּה כְּזֶה. וְרַבִּי עֲקִיבָא, אֵי סָבַר לָהּ דְּאִין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר – לִיקוּ בְּמִילְתִּיהּ! אֵי הֵדֵר בִּיָּה, וְהֵאֵי דִּלְא גָמַר מִפֶּסַח מִצְרַיִם מִשּׁוּם הֵאֵי פִירְכָּא הוּא, פֶּסַח מִדְּבַר יוֹכִיחַ! לְדַבְּרֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קֹאמַר: לְדִידִי אִין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר, לְדִידָךְ דְּאִמְרַתְּ דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר – מָה לְפֶסַח מִצְרַיִם שְׁכַן אִינוּ טַעוֹן מִתֵּן דָּמִים וְאִימורִין לְגַבִּי מִזְבֵּחַ.

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ".

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לִימָא לִיָּה: פֶּסַח מִדְּבַר יוֹכִיחַ! לְדַבְּרֵי דְרַבִּי עֲקִיבָא קֹאמַר לִיָּה, לְדִידִי דְנִין

אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר, וּמִשּׁוּם הֵאֵי פִירְכָּא – פֶּסַח מִדְּבַר יוֹכִיחַ, לְדִידָךְ דְּאִמְרַתְּ אִין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר – "וּעֲבַדְתָּ". וְהִשְׁתָּא נְמִי לִיפְרוּהּ? אָמַר רַב שִׁשְׁת: זֹאת אוֹמְרַת, אִין מְשִׁיבִין עַל הַהִיקָשׁ. וּבִתְרַפִּיצָא אָמור: וְכִי דְבַר הַלְמִד בְּהִיקָשׁ חוּזַר וּמַלְמִד בְּהִיקָשׁ? בְּכֻלָּא אִיתְמַר, פֶּסַח פּוֹלִיָּה חֲדָא מִילְתָּא הִיא.^(א) וְרַבִּי עֲקִיבָא, פֶּסַח דְּאִינוּ בָּא אָלָא מִן הַחוּלִין מָנָא לִיָּה? נִפְקָא לִיָּה מִהָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

"זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מָה עוֹלָה טַעוּנָה כָּלִי, אַף כָּל טַעוֹן כָּלִי. מַאי הִיא? אִילִימָא מִזְרָק, גָּבִי זִבְחֵי שְׁלָמִי צִיבוּר נְמִי כְּתִיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אָלָא סַפִּין, וְעוֹלָה גּוֹפֶה מְנַל? דְּכְתִיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", וְהָתֵם עוֹלָה הוּא, דְּכְתִיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".

"מִנְחָה" – מָה מְנַחָה אִינָּה נֶאֱכָלֶת אָלָא לְזֻכְרֵי כְּהוֹנָּה, אַף כָּל אִין נֶאֱכָלִין אָלָא לְזֻכְרֵי כְּהוֹנָּה. מַאי? אֵי חֻטָּאת וְאֲשָׁם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים פתיב חלין דנין אפטר משאי אפטר חבל אין לומר דלית לה היקשא דצריכא לשאר מלי כדאיתא פסקה מי שהיה טמא (פסחים דף ע.י.) וא"ת והא פסקה בנות פותים (נדה דף לז:): דדקשינן בימי נדחה פך ימי לגתה פריך וכי דנין אפטר משאי אפטר ומשני רב גשתי ע"כ הקישן הבתוב ורב אחאבאוי בר אמי משני רבי אליעזר היא משמע דבני רב גשתי לשנויי חפלו כר"ע ואמאי הא ה"נ הקישא היא ופלגיני וי"ל דקבר רב גשתי הבא דאיכא לאוקומי הקישא לשאר מלי להכי לא אחרינו ע"כ הקישן הבתוב ובסמוך דדרש מה אשם אין שפיר ושליל קדוש כו' וקאמר דקבר דדנין אפטר משאי אפטר דמשמע לשנא דר' אליעזר לטעמי' חבל ר"ע פלגי עלה התם נמי צריכא היקשא למלי טובא וא"ת הא פלגיני בפי' החולין (ובמות מו.) דרבי אליעזר וליף מאבות דמל ולא טבל אי גר ורבי יהושע וליף מאמהות דטבל ולא מל אי גר ופרין ולרבי אליעזר נמי ינלף מאמהות דהא אית לה דנין אפטר משאי אפטר והשתא אפילו לר"ע מצי לאקשוני דהתם מונה דדנין דהקישא הוא דדדקשינן בפסקה ב' דכריתות (דף ט.) פסם פגר מה אבותיכם לא נכנסו לגרית כו' דע"כ הקשן הבתוב וי"ל דהתם מספבר דאמת קרא למימר דגולפינן אנשים מאנשים ונשים מנשים ואי לא דאשכחון בעלמא דרבי אליעזר קבר דנין דגמירי מהך דהכא לא הוה פריך ויש לתמה (ולר"ע מנלן דאין משלשין במפות) דכפ"ק דמפות (דף ה.) ולפינין לה בגזרה שנה דרשע רשע [ממיתה] והינו אפטר משאי אפטר ואע"ג דאין גז"ש למחצה ה"נ אין הקש למחצה וקסבר אין דנין וכ"ת דמונה התם משום דגז"ש לא צריכא וע"כ הקישן הבתוב דהא צריכין למלי טובא כהואי פירקא גופה ובפסקה חמא דסנהדרין (דף י.) ובפסקה אחר דניי ממונות (סנהדרין לג:.) ובפסקה החובל (כ"ק פו.) ובפסקה אלו נערות (כתובות לה:.) ובתרכיצא אמר. הוא בית המדרש מקום שמרכיצין בו תורה ולשון שהאסיפו בו רבנן בש"ס: וניחא את המאכלת. השתא דריש ליה הכא להדשים שטעון כלי ונתמה דכפ"ק דחלין (דף טז.) ושם מוקמינן ליה לשנין חלין דאמרין מפין לשחיטה שהיא בתלוש שגאמר וניחא את המאכלת ואומר ר"ת דקרא נדאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין

מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ".

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לִימָא לִיָּה: פֶּסַח מִדְּבַר יוֹכִיחַ! לְדַבְּרֵי דְרַבִּי עֲקִיבָא קֹאמַר לִיָּה, לְדִידִי דְנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר, וּמִשּׁוּם הֵאֵי פִירְכָּא הוּא, פֶּסַח מִדְּבַר יוֹכִיחַ, לְדִידָךְ דְּאִמְרַתְּ אִין דְּנִין אֶפְשָׁר מִשְׁאֵי אֶפְשָׁר – מָה לְפֶסַח מִצְרַיִם שְׁכַן אִינוּ טַעוֹן מִתֵּן דָּמִים וְאִימורִין לְגַבִּי מִזְבֵּחַ. תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה וּלְמַנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאֲשָׁם וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים". "עוֹלָה" – מה עולה טעונה כלי, אף כל טעון כלי. מאי היא? אילימא מזרק, גבי זבחי שלמי ציבור נמי כתיב "וַיִּשֶׂם בְּאֲגָנָת".^(ב) אלא ספין, ועולה גופה מנל? דכתיב: "וַיִּשְׁלַח אֲבָרָהָם אֶת יְדֹ וַיִּקַּח אֶת הַמַּאֲכָלֶת לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ", והתם עולה הוא, דכתיב: "וַיַּעֲלֶהוּ לַעֲלֹה תַּחַת בְּנוֹ".^(א) "מִנְחָה" – מה מנחה אינה נאכלת אלא לזכרי כהונה, אף כל אין נאכלין אלא לזכרי כהונה. מאי? אי חטאת ואשם –

בְּהִדְיָא בְּהִיקָשׁ דְּכָרָא נְדַאי בקדשים פתיב חלין גמרין נמי חלין מדכתיב לשחט את בנו ולא פתיב לשחט העולה חבל כלי לא שך למילף בחלין חלא בקדשים

תאמר בפסח דורות שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח? ואמר ליה רבי אליעזר: "וּעֲבַדְתָּ". והשתא נמי ליפרוה? אמר רב שישת: זאת אומרת, אין משיבין על ההיקש. ובתרכיצא אמור: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש? בכללא איתמר, פסח פוליה חדא מילתא היא.^(א) ורבי עקיבא, פסח דאינו בא אלא מן החולין מנא ליה? נפקא ליה מהא דאמר שמואל משום רבי אליעזר: "זֹאת הַת

פג:

עין משפט גזר מצוה
א מיוי' פח' מהל' פסולי המוקדשין הל' ט:
ב מיוי' פד' מהל' קרבן פסח הל' י:
ג מיוי' פא' מהל' מעשה הקרבנות הל' יח:
ד מיוי' פד' מהל' קרבן פסח הל' ז:
ה מיוי' פו' מהל' איסורי המזבח הל' טו:
ו מיוי' פו' מהל' תמידים ומוספין הל' ה:
ז מיוי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ב:
ח מיוי' פו' מהל' איסורי המזבח הל' א:
ט מיוי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ב:
רבינו גרשום

מנין למותר הפסח. שאם הפריש פסח ואכזר והפריש אחר תחתיו ולאח"כ נמצא הראשון זה הוא מותר ומנין שיקריב שלמים: לדבר הבא מהנאון ומן הבקר. היינו שלמים דבר הבא מן הצאן. וזה פסח:

כשב לרבות את הפסח. דבא מן הכששים:

לאליה. דגבי כשב כתב אליה: ושלמים הבאים מחמת פסח.

היוו מותר הפסח:

לימד על העז על הפסח הבא מעז שאין טעון אליה כנו. הפסוק עשיון למעט מאלוה:

ונריכו הוי תלתא קראי נמוץ:

דמותר פסח קרב שלמים:

אכל עברה זמנו. ומן שחיטה ולא עברה שנית דחוי לכפס שני כי"ד אירי אימא לא יחא קרב שלמים:

אכל לא עברה לא זמנו ולא שנית. בגין דאכזר זה והפריש אחר תחתיו ושחטוא)אף דפסח בזמנו פסול לשם שלמים מ"מ צ"ל דס"ל דהבא שאני כיון שכבר יצאו העבולים ידי חובתם באחר סתמו עומד לשלמים ונ"ע כזה ושי' בפסחים צ ע"ב: ונמצא הראשון ועשיון לא עברה זמנו ומן שחיטה דאפי' לפסח ראשון נתייח:

אית דמפרש לא עברה זמנו ולא שנית דחוי בעלים קודם שחיטתו דאפי' לפסח ראשון חיי אימא לא יקרב שלמים קמ"ל:

פליק שירקא

ואפי' מן העליה. מחטיון ושינים שבעליה:

והאי תבואו מבשע ליה כדאמרי' בפירקין דלעיל שכל מה שאתה מביא ממקום אחר כזה:

שתהא חדשה. כלומר שיקריב שתי הלחם קודם לכל המנחות שיביאו מן החטם אכל שתי הלחם אפילו מן הסון:

עד כאן לא פליגי תנא דמתניתין ותנא דברייתא אלף בחטש:

ושלמים הבאים מחמת פסח לכל מצות חגיגת ארבעה עשר וכן פסוף כל הפסולין (זבחים דף לו.) גתודה שגאכלת ליום ולילה

האמרין מצוין לרבות שלמי נזיר ושלמי פסח תלמוד לומר שלמי ופי' פקונטרם שלמי פסח חגיגת ארבעה עשר וקשה דבפסחים פריך אלו דברים (פסחים דף עא:) דריש מהקרא פהליא דחגיגת ארבעה עשר גאכלת לב' ימים ולילה א' והא דקתיב בפרכה (ויקרא ז':ח) ויגשר חולת זבח שלמיו (מרכי חגיגת י"ד לפני ימים ולילה אחד) ושלמים הבאין ממחמת פסח ליום ולילה ונקראה חגיגת ארבעה עשר דכל הפסולין הינו מותר הפסח כי הוא תלוית כהנים ובפסחים פריך האשה (דף פט.) גפי חמשה שנתקשרו בפסחים דקאמרין ונתיי מותר הפסח דגאכל ליום ולילה ובפ"ק דראש השנה (דף ה.) קרי למותר הפסח שלמי הפסח דחשיב פסח גפי כל תאחר ופרין פסח זמנא דביעא לה כוי' ומשני מאי פסח שלמי פסח (שלמי פסח) כ"ד חמינא הואיל ומחמת פסח קאתי כוי' ועל דרתון לאו הינו חגיגת ארבעה עשר דכיון דקתיי פסח לא שבי מותר הפסח דמקרי פסח טפי דהינו פסח ממע ומקוץ לה בחגיגת ארבעה עשר ומיהו שלמים הבאין מחמת פסח דשמעתיין על פרחין לאו הינו מותר הפסח דקדבר תנא ליה ויפקדן מי שהיה טמא (פסחים דף צה) פי' פקונטרם דהינו תמורת פסח עצמו ואע"ג דדלשיין התם הוא קרב ואין תמורתו קרבה הא מוכח התם דכל היבא דפסח קרב גם תמורתו קרב ודברים כ"ש בפזחים (דף לו:) דתקפתין חד לעברה שנית ומננו. הוא הדין שנית פלא זמנו ואע"פ שבפשה שהקדישו לא היה ראוי לפסח דבשמייע זמנו תעבר שנית ושלפנו מפריש נקבה לפסחו או זכר

כן שפי שנים תורת שלמים עליו דקתנא דמי שהיה טמא (פסחים דף צז:) וקשה עד שיקתנאב וימכר ויביא דדמיו שלמים: מן הדגש ומן הישן. פי' פקונטרם דמנחות קאמר ונקראה דשך גמי בפזחים דאשכחון דמעשר בהמה אלא דהנה ליה למתני חוץ מכבור ומגשר דאין דאין מחוונה לארץ דתתן דתמורה פרה אלו קדשים (תמורה דף כא.) וכתבספתא (רפ"ט) תנאי כל קרבני' העצור והאימר דאין מארזן וחונה לארזן אפלו משין העובדי כוכבים חוץ מכבור ומגשר שאין דאין אלא מן הארז ואין דאין אלא מישראל ובהאיא דבא לא תני קדש וגשן אכל פתח הכי תני כל המנחות שאות מארזן ומחונה לארזן ומן הקדש ומן האשן חוץ מן העמר ואפי' האלחם שאין דאין אלא מן הקדש ומן הארזן וכלו אין דאין אלא מן המבקר שגאמר (דברים י"ב:י"א) וכל מבכר דגריבס: גפרייס. שיר היא דגדברי

הימים (כ' יג) וילבוד אביה את גפרייס: מתני' אלא כי האי תנא. דאין דאין לאו לבתמלה משמע חוץ מהנהך דתנאי לא וביא ואם הביא גשר: והא דתיב חזשה. אלמא שנה לעבב ולבך לא משני הבא למצוה דדמשני גפי ראשית:

התודה פרק שמיני מנחות

שלמים. פי' פקונטרם (פזחים דף ט.)

מותר הפסח בגין שהפריש מעות לפסחו מאי עביד ליה? מפעי ליה לכדרב נחמן. דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: מפין למותר הפסח שקרב שלמים? שנאמר: "וזהבחת פסח לה' אלהיה צאן ובקר", והלא אין פסח בא אלא מן הכפשים ומן העזים! אלא מותר הפסח יהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר. ^(א) והא מהבא נפקא? מדאבוח דשמואל נפקא, דכתיב: "אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים", ואמר אבוח דשמואל: דבר הבא מן הצאן יהא לזבח שלמים. ^(ג) ואפתי מהבא נפקא? מהתם נפקא! והתניא: "פכש" – לרבות את הפסח לאליה. ^(ד) כשהוא אומר: "אם פכש" – להביא פסח שעברה שנתו, ושלמים הבאים מחמת פסח, לכל מצות שלמים: שישענו סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק. כשהוא אומר "ואם עז" – הפסיק הענין, ליימד על העז שאינה טעונה אליה. תלתא קראי כתיב: חד לעברה זמנו ועברה שנתו, וחד לעברה זמנו ולא עברה שנתו, וחד ללא עברה זמנו ולא עברה שנתו. ^(ה) וצריכי, דאי אשמעינן עברה זמנו ועברה שנתו, משום דאידיחי ליה לגמרי, אכל עברה זמנו ולא עברה שנתו, דחזי לפסח שני, אימא לא. ואי אשמעינן עברה זמנו ולא עברה שנתו, דאידיחי ליה לפסח ראשון, אכל לא עברה זמנו ולא עברה שנתו, דאפילו לפסח ראשון גמי חזי, אימא לא, צריכא.

הדרן עלה התודה היתה באה.

הזיו מתני' כל קרבנות הציבור והיחיד באין

מן הארץ ומחווצה לארץ, מן החדש ומן הישן, חוץ מן העומר ושתי הלחם, שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ. "וכולן אינן באין אלא מן המובחר, ואיזהו מובחר שלהם? (מכנים וזטחא) [מכמם וזונחא] – אלפא לסלת, שנייה להן – עפוריים בבקעה. כל הארצות היו פשרות, אלא מכאן היו מביאין. גמ' מתניתין דלא פי האי תנא, דתנאי:

עומר הבא מן הישן – פשר, שתי הלחם הבאות מן הישן – פשרות, אלא שחיסר מצוה. עומר – דכתיב "תקריב את מנחת בפוריה", ואפילו מן העלייה. "שתי הלחם – דכתיב: "ממושבתיכם תביאו", ולא מן חוצה לארץ. "ממושבתיכם" – ואפילו מן העלייה. הא אפיקתיה? אמר קרא "תביאו", ואפילו מן העלייה. והאי מיפעי ליה, שכל שאתה מביא ממקום אחר – הרי הוא כזה! אם כן, ליקתוב קרא "תביא", מאי "תביאו"? שמע מינה תרתי. והכתיב "ראשית"? למצוה. הכתיב "חדשה"? האי מיפעי ליה לכדתנאי: רבי נתן ורבי עקיבא אמרו:

שתי הלחם הבאות מן הישן – פשרות, ומה אני מקיים "חדשה"? שתהא חדשה לכל המנחות. עד כאן לא פליגי אלא בחדש, אכל

ונתקרו (לשלמים) והינו מותר פסח. ענין אחר שהפריש פסחו ואכזר והפריש אחר תחתיו ולאח"כ נמצא הראשון והוא מותר פסח מצוין שקרב שלמים: לגדר הבא מן הצאן ומן הבקר הינו שלמים: אם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לא הנה צריך למכתב משום דהא כתיב (ויקרא ג':י') אם זבח שלמים קרבנו: ואמר אבא דשמואל וכי' דבר הבא מן הצאן דהינו פסח: פכש לרבות פסח לאליה דמשום דמשמע שיהיה שלם שיהא עמו האליה הצרכ דכתיב זה לרבותו דאילו שחר אמורים נפקי מאך כבור שור או כבור פכש ואמרין' (זבחים דף לו.) דמנו לא גאמר אלא דמס קלבו לא גאמר אלא חלבס למד על כבור ומגשר ופסח שטעונים ממנו דמים ואמורין אכל אליה אצמריין קרא אחרניא פכש לרבותו משום דפסח עשינא שיהא שלם ואלו הנה שקיל לאליה לא הנה הפסח שלם ולהכי אצמריין האי קרא לרבותו דגפי פכש כתיב אליה: ושלמים הבאין מחמת הפסח הינו מותר פסח: כשהוא אומר ואם עז ואלא כתיב אם הפסוק הענין למעט מאליה למד על העז ועל פסח הבא מן העז שאינם טעונים אליה: וצריכי הני שלשה קראי למילף דמותר פסח היו שלמים: חד לעברה זמנו לאחר י"ה: לא עברה זמנו ולא שנית בגין שאכזר קדש חולת והפריש אחר תחתיו ונמצא דאם קנה לשוקטו קדש חולת קרב שלמים ואע"ג דענין חזי לפסח: דחזי לפסח שני שארבעה עשר באייר: אימא לא יהא קרב שלמים: דאפלו לפסח ראשון גמי חזי אימא לא יקרב שלמים קא משמע לו: מתני' כל הקרבנות הינו מנחות: אלפא לבלת פכשם שהאלף היא ראש לכל האותיות כך סלת של אלו שני מקומות מכנים חטחא ראש לכל הסליות. ענין אחר אלפא אלף הינו אחד כך סלת של שני מקומות מחדזין לבך פסלתו מדבחר עקר מכל הסליות כך שמעתי: כל הארצות שבארץ ושראל בגין והזהר ועבר היקדש והגליל פשוות: אלא מפאן היו מביאין משום דמצוה להביא מן המדבר: גמ' מן העליה מחטיון ואפילו ישנים בעליה: והא אפקתה ממנושבתיכם ולא מחונה לארץ והכי דקשת ליה ואפי' מן העליה: שמעת מנה תרתי חד דאפילו מן העליה וחד לכל ביאות שאתה מביא וכי' דאמרין דפירקין דלעיל (מנחות דף עז:) תביאו ריבויא הוא לגמרי דלא שני לגופיה: והכתיב ראשית דמשמע מן הקדש ולא מן הישן: שתהא חדשה לכל המנחות כלומר שבידאו שתי הלחם קדש שבידאו שום מנחה מן הקדש אכל שתי הלחם גופיהו שאות אפי' מן הישן: עד כאן לא פליגי תנא דמתני' ונמצא דכרתי' אלא פחדש:

מסורת הש"ס
א זבחים ט; פסחים ענ; משנה מנחות; ספרא צו פרשה ו יא; זבחים ז: מנילאת דרבי שמעון בן יוחאי
ב זבחים ח:
ג זבחים ט; פסחים צו:
ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יח ד
ה זבחים ט:
ו תוספתא מנחות; ספרא צו פרשה ז ז; משנה פרה; לעיל עז:
גליון הש"ס
רש"י ד"ה כל הארצו' וכי' ועבר הירדן. וב"כ רש"י סנהדרין דף יא ע"ב ד"ה שנים ועיין נדרים דף כב ע"ב בר"ן ד"ה השתא לא עבר וידנט:
תורה אור השלם

ונבחת פסח ליתנה אליה: צאן ויבקר פקוסין אשר יבסר ויתנה וגו' (דברים טו, ב)

ואם יסוֹפֵצוּן קרבנו לזבח שלמים ליתנה זכר או נקבה פמים וגו' (ויקרא ג, ו)

ואם־כִּשֵּׁב הוֹאֵ־מִקְרִיב אֶת־קְרָבָנוּ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְסִפֵּד אֶת־יָדוֹ וגו' (ויקרא ג, ז-יב)

והקריב מזבח השלמים אשה ליתנה חלבו האליה תמימה לעשות וגו' (ויקרא ג, ט)

ואם עז קרבנו והקריבו לפני יתנה (ויקרא ג, יב)

ואם־תִּקְרִיב מִנְחָת בָּבוּרִים ליתנה אָבִיב קְלִי בָאֵשׁ וְרֹשׁ כְּרִמָּל וגו' (ויקרא ב, יד)

ממושבתים תביאו לחם תנופה שמים שני עשרים סלת תהינה וגו' (ויקרא כג, יז)

דבר אל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תָבִיאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי וגו' (ויקרא כג, י)

קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואלי־המזבח לא־ישלכו לרים ייחם (ויקרא ב, יב)

עד מקחת השבת חשבת השביעת תקפרו חמשים יום והקרבתם מנחה וגו' (ויקרא כז, טז)

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה יג ד; תענית ג; לעיל טח: ב יבמות מו. ג משנה ביכורים; פסחים נג.
תורה אור השלם

דבר אליבגי ישנאל ואטרס אלקס פייפבאו אליהארצ אשר אני וגו' (ויקרא כג, י')

סמושבתיכם תביאו לחם תנופה שמים שני עשרנים סלת תהינה וגו' (ויקרא כג, יז)

ויש שנים תזרע את־ארצה ואספת את־תבואתה (שמות כג, י)

ותיטה שבת הארצ לכל לאכלה לך ולעבדך ולאפתה ולצבירך וגו' (ויקרא כה, י)

ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד־עצם היום הזה עד וגו' (ויקרא כג, יד)

ואם־תקריב מנחת בכורים ליהוה אביב קלוי באש גרש פרמל וגו' (ויקרא ב, יד)

והפשתה והשערה נפתה כי השערה אביב והפשתה גבעל (שמות ט, טא)

והחטה והבשמת לא נבו כי אפילת הנה (שמות ט, לב)

וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה ליהוה פשבעתיכם מקרא קדש יהיה וגו' (במדבר כה, כו)

ארץ חטה ושערה ונפו ותאנה ודמון ארציות שקו ודבש (דברים ח, ח)

אָבֵל בָּאָרֶץ לֹא פָּלִיגִי דַּצְרִיךְ לְהֵבִיא מִן הָאָרֶץ וְלֹא מִן חוּצָה לָאָרֶץ: וּמָה חָגִי מְקַנֵּס – אָבֵל בָּאָרֶץ לֹא פָּלִיגִי, דַּעוּמָר וּשְׁתֵּי הַלָּחִם מֵאָרֶץ – אִין, מִחוּצָה לָאָרֶץ – לֹא. בְּמֵאן? דִּלָּא כִּי הֵאִי תַנָּא, דִּתְנִינָא: רַבִּי יוֹסִי בַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: עוּמָר בָּא מִחוּצָה לָאָרֶץ, וּמָה אָנִי מְקַיִים ”כִּי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ?” שְׁלֹא נִתְחַיִּיבוּ בַּעּוּמָר קוּדֵם שְׁנֹכְנִסוּ לָאָרֶץ. וְקִסְבַּר חֲדָשׁ בַּחוּצָה לָאָרֶץ דְּאוֹרֵייתָא הִיא, דְּכֻתִּיב ”מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם”, כָּל מְקוֹם שְׂאֲתֶם יוֹשְׁבִין מִשְׁמַע, וְ”כִּי תִבְאוּ” זְמַן בִּיָּאָה הִיא, וְכִין וְדאוֹרֵייתָא הִיא – אַקְרוּבִי נָמִי מְקַרִּיבִין. ”תֵּנּוּ הָתָם: שׁוּמְרֵי סְפִיחִין בַּשְּׂבִיעִית, נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה. רַמִּי לִיהַ בַּר חֲמָא לְרַב חֲסִידָא: תֵּנּוּ שׁוּמְרֵי סְפִיחִין בַּשְּׂבִיעִית נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְרוּמַת הַלְשָׁפָה, וּרְמִינָהוּ: ”לֹאֲכָלָה” – וְלֹא לְשַׁרִּיפָה. אָמַר לִיהַ: רַחֲמָנָא אָמַר לָךְ ”לְדֹרֵתֵיכֶם”, וְאַתְּ אֲמַרְתָּ תִּיבְטַל? אָמַר לִיהַ: וּמִי קְאָמִינָא אָנָּא תִּיבְטַל?! לִיִּיתִי מִדְּאֻשְׁתְּקִד! בַּעֲיִנָּא ”פְּרָמֶל”, וְלִיכָּא. וְלִיִּיתִי מִפְּרָמֶל דְּאֻשְׁתְּקִד? אָמַר קְרָא: ”פְּרָמֶל תִּקְרִיב”, בַּעֲיִנָּא פְּרָמֶל בַּשְּׁעַת הַקְּרָבָה, וְלִיכָּא. אֵיתְמַר: רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר ”פְּרָמֶל תִּקְרִיב”, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמַר ”רֵאשִׁית קִצִּירָה” – רֵאשִׁית קִצִּירָה, וְלֹא סוּף קִצִּירָה. ^(א)מוֹתִיב רַבָּה: ”וְאִם תִּקְרִיב מִנְחַת בַּכּוֹרִים” – בְּמִנְחַת הָעוּמָר הַפְּתוּב מִדְּבַר. מַהִּיכֵן הִיא בָּאָה? מִן הַשְּׁעוּרִים. אַתָּה אוֹמַר מִן הַשְּׁעוּרִים, אוּ אִינוּ אֶלָּא מִן הַחִיטִין? ^(א)רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמַר: נֶאֱמַר ”אֲבִיב” בְּמִצְרִים, וְנֶאֱמַר ”אֲבִיב” לְדוֹרוֹת. מָה ”אֲבִיב” הָאִמּוֹר בְּמִצְרִים – שְׁעוּרִים, אִף ”אֲבִיב” הָאִמּוֹר לְדוֹרוֹת – אִינוּ בָּא אֶלָּא מִן הַשְּׁעוּרִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר: מְצִינוּ יָחִיד שְׁמִבִּיא חוֹבְתוֹ מִן הַחִיטִין, וּמִבִּיא חוֹבְתוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין, וְאִף צִיבוֹר מִבִּיא חוֹבְתוֹ מִן הַחִיטִין וּמִבִּיא חוֹבְתוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין. אִם אַתָּה אוֹמַר מִן הַחִיטִין – לֹא מְצִינוּ צִיבוֹר שְׁמִבִּיא חוֹבְתוֹ מִן הַשְּׁעוּרִין! דְּבַר אַחֵר: אִם אַתָּה אוֹמַר עוּמָר בָּא מִן הַחִיטִין – אִין שְׁתֵּי הַלָּחִם ”בִּיכּוּרִים”. אֶלְמָא מִשּׁוּם ”בִּיכּוּרִים” הוּא, תִּיּוּבְתָא. ^(א)תֵּנּוּ הָתָם: אִין מִבִּיאִין בִּיכּוּרִים חוּץ מִשְׁבָּעַת הַמִּינִין, וְלֹא

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

אָבֵל בָּאָרֶץ לֹא פָּלִיגִי דַּצְרִיךְ לְהֵבִיא מִן הָאָרֶץ וְלֹא מִן חוּצָה לָאָרֶץ: וּמָה חָגִי מְקַנֵּס – שׁוּמְרֵי סְפִיחִים בַּשְּׂבִיעִית. וּאִ”ת הִיאֲךָ עוּמָר בָּא מִן הַמְשָׁמֶר הָא בַּעֲיִנִּי (יחזקאל

מה) מַמְשָׁקָה יִשְׁרָאֵל וְכוּף וּבְנוּת (דף קכב. וְשֵׁם) מוֹכַח דְּאִסוּר גְּבִי עוֹבֵד כּוֹכְבִּים שְׁהִיּוּ מוֹכֵר פְּרוֹת בְּשׁוּין וְאִמַר פְּרוֹת הֵלְלוּ שֶׁל עֶרְלָה הֵן שֶׁל עֲזָקָה הֵן שֶׁל נָטַע רָבְעִי הֵן לֹא אִמַר כִּלּוּם וּפִי' בַּקּוֹנֵט' בְּשֵׁם רַעוּתוֹ שֶׁל עֶרְלָה הֵן פְּרוֹת וְטוֹיעוּת הֵן וְיִשְׁנֵן מַשְׁפָּחִים מִפְּרוֹת אֵילִן וְזֶן שֶׁל עֲזָקָה הֵן מִפְּרָדָם מַעֲזִין וְגַדֵּר לוֹ סָבִי וְהִיא שְׁנַת שְׂבִיעִית לֹא אִמַר כִּלּוּם לְאִסְרָם עַל כֵּךְ אֵלָּא הֵלךְ אַחֵר הֵרֵב שֶׁהִי מַשְׁקַר וְלֹהֲשָׁפִיחַ מִקַּחוֹ מִתְּפִנּוּ וְכוּ בְּנָטַע רָבְעִי לֹאֲדוּעַ שֶׁפְּרוֹת נְטוּשָׁה הֵן וְהַקָּשָׁה בַּקּוֹנֵטִר' מַה אִסוּר יֵשׁ בָּאֵן אִם עֶבֶר זְמַן הַעֲשׂוֹר לֹא שָׁנָא מִן הַמְשָׁמֶר וְלֹא שָׁנָא מִן הַמַּפְקָר אִסוּרִין וְקֹדֶם הַזְמַן אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְּרִין וּפִי' דֵּהֵאִי עֲזָקָה שֵׁם עִיר שַׁבְא"י כְּדִקְטִיב (וְהַשֵּׁעַ י) וַיִּפֹּס עַד עֲזָקָה וּפְרוּתֶיהָ מַשְׁפָּחִים וְאִם הִיּוּ עוֹבֵד כּוֹכְבִּים זֶה בַּחוּצָה לָאָרֶץ וְהַשְׁפַּח לְאוֹמַר מַעֲזָה הַבְּאִתִּים אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹמַר אֲמַת דְּקִרְיֹו וְשָׁמָּא לֹא נִתְעַשְׂרוּ וְיִשְׁרָאֵל מְדַרְס לוֹ אֵלָּא לֹהֲשָׁפִיחַ מִקַּחוֹ אוֹמַר כֵּן וּבַעֲרִיךְ פֶּרֶשׁ שֶׁל עֲזָקָה פְּרוֹת שְׂבִיעִית שְׁנִחְרָשׁוּ בַּשְּׂבִיעִית כְּלוּמַר לֹא תֵהֵא סָבוֹר שֶׁבַשְׁהָ עוֹר גְּדִלוֹ אֵלָּא נִחְרַשׁ וַיֵּשֶׁן וְנִשְׁאֵן כְּמוֹ (יִשְׁעִיָה ה) וַיַּעֲזָקָהּ וְכֵן עוֹזָן תַּחֲתֶיהָ שֶׁל זִיתִים דְּלֻקְמָן (מְנַחוֹת דף פה:) פִּי' חוּפֵר וּמַשְׁלִיךְ אֲבָנִים וְעַל וַיַּעֲזָקָה דְּקָרָא פֶּרֶשׁ דִּישׁ מְפַלְשִׁין הַסָּבֵנו גִּזֵּר כְּטַעֲמַת תְּרַנוּם עֵיזָקָא וְרַבִּינוּ תָּם מְקוֹם פְּרוֹשׁ רַעוּתוֹ דַּעֲזָקָה לָשׁוֹן גִּזֵּר כְּמוֹ וַיַּעֲזָקָה וַיִּסְקָלָהּ וְכוּ בֵּית יִשְׁרָאֵל הֵימָּה נִקְרְאֶת דִּתְנֹן כַּר"ה (דף כג:) וּתְבוּנָסְתָּא (פ"ה דְּזִמְאִי) נָמִי גְּקָרְסִין עֲזָן כְּלוּמַר פְּרוֹת מַשְׁמֵרִים וְאִסוּרִין בַּשְּׂבִיעִית כְּדִלְקִישִׁין בַּעֲוֵרַת כְּהִנִּים אֵת עֲגִבֵי גִזְרִיךְ לֹא תַבְצֵר מִן הַמְשָׁמֶר אִי אִתָּה בּוֹצֵר אָבֵל אִתָּה בּוֹצֵר מִן הַמַּפְקָר וְאִמַרְיֵן בַּפֶּקַּר לוֹלֵב הַגָּזוּל (סָפָה לט:) בְּמָה דְּכָרִים אִמּוּרִים כְּלוּקַח מִן הַמַּפְקָר אָבֵל כְּלוּקַח מִן הַמְשָׁמֶר אִפְלוּ בַּכַּחֲצִי אִסַּר אִסוּר וּבַקּוֹנֵט' פֶּרֶשׁ שֵׁם כִּין דְּחַשׁוּד לְשׁוּמֹר חַשׁוּד לְהַגִּיחַ דְּמִים לְאַחֵר הַעֲשׂוֹר וְהָשָׂה לְפִי' דֵּאִם הָיָה חַשׁוּד אִפִּי' מִן הַמַּפְקָר נָמִי וְעוֹד קִנְיַי הֵתָם הַפִּיגֵס וְהַרְעִיזוֹן כֵּלָם נִלְקַחִין מִכָּל אֶדָם בַּשְּׂבִיעִית לְפִי שְׁאִין כִּיִּיצָא בְּהֵן נִשְׁמַר וְאִי טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּחַשׁוּד לְהַגִּיחַ דְּמִים אַחֵר הַעֲשׂוֹר אִפִּי' הֵנִי נָמִי אֵלָּא נִדְּחִי מַשְׁמָר אִסוּר בְּאִכְלִיָּה וּא"כ הִיכִי

שְׁרִיָא הִבָּא לְהֵבִיא עוּמָר מִסְּפִיחִים הַמְשָׁמֵרִים הָא בַּעֲיִנִּי מַמְשָׁקָה יִשְׁרָאֵל מִן הַמֶּתָר לְיִשְׁרָאֵל וְאִין לוֹמַר מִשּׁוּם דְּכֻתִּיב לְדֹרֵתֵיכֶם כְּדִבְסָמוּךְ דֵּהֵא יְכוּל לְהֵבִיא מִן הַמַּפְקָר וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמִדְּאוֹרֵייתָא בַּצִּירָה קוֹרָא אִסוּר אָבֵל בְּאִכְלִיָּה שְׂרִי דְּקָרָא בַּעֲוִירָה מִירִי וְלֹא בְּאִכְלִיָּה וּבַפֶּקַּח קוֹמָא דְּמוּנַעַד קִטּוֹן (דף ג.) נָמִי אִמַרְיֵן מְכַזֵּי זְמִירָה. תוֹלָמָה דְּזִרְעִיָּה הִיא זְמִירָה דְּכַתֵּב רַחֲמָנָא לְמָה לִי וְעוֹד יֵשׁ לְפֶרֶשׁ דְּשׁוּמְרֵי סְפִיחִים דֵּהִבָּא לֹא הִיוּ מוּנָעִים בְּנִי אֶדָם מִלְּקַח אָבֵל הִיוּ מוֹדִיעִין לָהּ וְהֵם פּוֹרְשִׁין מֵאֲלִיָּהֵן אִי נָמִי קִצִּירָךְ וְגִזְרָךְ אִמַר רַחֲמָנָא דִּינָךְ אִין וְלֹא שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וּמַהֲאִי טַעֲמָא שְׁרִיָא קִצִּירָה אִי נָמִי קִצִּירָה שְׂרִי מִשּׁוּם דְּכֻתִּיב לְדֹרֵתֵיכֶם דֵּהֵא אִפִּי' שְׁבַת דְּחִי לִר' אֶלְעָזָר בַּר' שְׁמַעוֹן דְּסוּף פֶּקַּךְ ר' יִשְׁמַעֲלֹל (לְעֵיל מְנַחוֹת עב.) וּאִ"ת וּלר"ע דְּאָמַר (פְּסַחִים דף נא:) כְּסִיחִין אִסוּרִין הָא בַּעֲיִנִּי מַמְשָׁקָה יִשְׁרָאֵל לֹאֹו פְּרָכָא הִיא דְּבַשְׂאֵר שָׁנִים נָמִי לֹאֹו מַמְשָׁקָה יִשְׁרָאֵל הִיא וְשְׂרִיָּה רַחֲמָנָא דְּאִמְרִי' בַּפ"ק (לְעֵיל מְנַחוֹת ה:) מִשּׁוּם דַּמְצֻתָּה בְּכָךְ שְׁאִנִּי בַּשְּׂבִיעִית נָמִי לר"ע הִרִי מַצֵּתָה בְּכָךְ: רַחֲמָנָא אִמַר לְדֹרֵתֵיכֶם וְאַתְּ אִמַרְתָּ תַבְטַל. הַקָּשָׁה רַבִּינוּ תָם דְּאִמַרְיֵן בְּסוּף פ' קוֹמָא דְּכוּרֹות (דף יב:) שֶׁהֵמָּה שְׂבִיעִית כְּטוּרָה מִן הַכּוּכְרָה לְאִכְלָה אִמַר רַחֲמָנָא וְלֹא לְשַׁרְפָּה וּפְרִיךְ מִהֲאָבֵל מַעֲשֵׂת שְׂבִיעִית שֶׁלֹּא הוֹרַמָּה חֲלֵתָה חֲטֵיב מִיתָה אִמַּחֲי כֵּן אֶחָלוּ מַפְמִינָא בַּת שַׁרְפָּה הִיא וְרַחֲמָנָא אִמַר לְאִכְלָה וְלֹא לְשַׁרְפָּה וּמַשְׁנִי שְׁאִנִּי הִבָּא מַעֲקָרָא לְאִכְלִיָּה הִבָּא מַעֲקָרָא לְשַׁרְפָּה וְהַשְׁתָּא אִפִּיתִי גִילָף מַמְנַחַת הָעוּמָר דַּמַּעֲקָרָא לְשַׁרְפָּה וּי"ל מַה לְעָמַר שְׂכֵן צַבוֹר וּמוֹחָה שְׁבַת וְטַמְאָה וְעוֹד שְׁאִנִּי עוּמָר דַּמְצֻתוֹ בְּכָךְ וְלֹא מִיּוּמִימָא מַצֵּתוֹ אֵלָּא בְּשֵׁל שְׂבִיעִית וְיִטְחָא נָמִי שְׁתֵּי הַלָּחִם הַבְּאִית בַּפְּנִי עֲצִמֵן בַּשְּׂבִיעִית לְמַאֵן דְּאִמַר דְּלִשְׁרָפָה קוֹאֲתָן בַּפֶּקַּח הַתְּכַלֵּת (לְעֵיל מְנַחוֹת דף מו:): בַּעֲיִנָּא פְּרָמֶל וְלִיכָּא. תַּמָּה וְלִר' יוֹסִי בַר ר' יְהוּדָה נִתִּי מִחוּצָה לָאָרֶץ וְשָׁמָּא הֵךְ בְּרוּיָתָא דְלֹא בְּנִתָּה: אֶלְמָא דְשְׁתֵּי הַלָּחִם מִשּׁוּם בַּכּוֹרִים הוּא. דְּכַפּוּרִים בַּעֲיִנִּי וּה"ה לְעוּמָר דֵּהֵא בַּכּוֹרִים נָמִי כְּתִיב בַּהּ וְהִינוּ כַּר"א וְהָשָׂה לְרַבִּי יוֹחָנָן כֵּךְ פֶּרֶשׁ בַּקּוֹנֵטֶרָם וְנִקְרְאָה דְלִתְרוּנְהָ פְרִיךְ דֵּהֵא רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּרֶשׁ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְּכֻתִּיב רֵאשִׁית קִצִּירָךְ. וְלֹא סוּף קִצִּירָךְ. וְאִם תִּיּוּבְתָא לִימָא דְחַד לְמַצֵּה וְחַד לְעַפֵּב וְיֵשׁ לוֹמַר דְּתָרִי בַכּוֹרִים כְּתִיב:

פד.

עין משפט בר מצוה
א מיי' פד' מהל' שקלים הל' ח: ב מיי' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' יא: ג מיי' פב' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ב: ד מיי' פב' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הל' ג:
רבינו גרשום

אבֵּל בָּאָרֶץ לֹא פָּלִיגִי. דַּצְרִיךְ וְלֹא מִחוּצָה לָאָרֶץ:

דְּמוּשְׁבוֹתֵיכֶם דְּכֻתִּיב וְלַחֵם וְקָלִי וְכִרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ כָּכָל מְקוֹם שְׂאֲתֶם וְסֻבִּים מִשְׁמַע. וְכִי תִבְאוּ לֹא מִמַּשְׁעוֹ לִיָּה לַחוּצָה לָאָרֶץ אֵלָּא זְמַן טִיחָה הִיא כְּלוּמַר דְּאַחֵר שְׂדֵיכְנָסוּ אִפִּי' בַּחוּצָה לָאָרֶץ אִסוּר חֹשֶׁשׁ קוֹדֶם הַקִּרְבַּת הָעוֹמֵר וְכוּן דְּמִדְּאוֹרֵייתָא אִסוּר חֹשֶׁשׁ בַּחוּצָה לָאָרֶץ אִקְרוּבִי נָמִי מַחְרְבִּינֵן עוֹמֵר מִחוּצָה לָאָרֶץ:

נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. לפי שהן הפקר ושומדין לפי שלא ילקטוהו קודם הבאת העומר כלי שהא העומר בא מהן להקריב קומעו למזבח:

והיכי קרב קומן והכתיב לאכלה ולא לשרפה:

ליתיד מאלשתקד. מתבואה (שנלקטה לכלל התבואות) [שגדלו אשתקד]:

בעינא תבואה שבעת לקוטותה היא כרמל רך ומנא:

וליתיד מכרמל דאשתקד. מתבואה של אשתקד שנלקטה כשהיא כרמל:

בעינא כרמל שבעת הקרבה וליכא:

איתמר ר' יוחנן אמר משום הכי אין מביאין מכרמל דאשתקד משום דבעינן כרמל תקריב. ר' אלעזר אמר משום דראשית קצירך אמרה תורה דבעת הבאה ליהוי ראשית לקצירה ואי מביא מאלשתקד לא יביא בראשית הקציר שכבר נקצר הכל וסוף קצר שנה שעברה הוא שבעת הבאה:

אלמא משום בכורים הוא והיינו כר' אלעזר דאמר ראשית קצירך תיובבתא לר' יוחנן דאמר משום כרמל דכרמל יוכל להיות מאלשתקד:

פד:

עיד משפט
גזר מצוה

א מו"י פה' מהל' אוסוריו המזבח חל' י'.

רבינו גרשום

מתמרים של היום ופירות שבעמקים. כמושם הם: קרבן ראשו' שמע נמו אשר האדם אע"ג דכתיב בעומר משום דאמר' מה יס לך להטיר בטורים מדבש ושתי האדם מחמץ:

ואין לי אלא חדשה של חטים. ומוציא דשתי האדם שכל חטים:

חדשה חדשה. דכתיב והקרבתם מנחה חדשה:

מין לרבות שתהא קודמת לבטורים של חטים שגילין כגג ובחורבה:

ת"ל כל אשר בארצם אפי' כגג: מה להלן בארפך את מעטין משמע הכל. קתני מיהא שגג ושבחורבה ושכספינה חיובין בבטורים וכ"ש תמרים שבהרים ופירות שבעמקים. וקטילא לשנאי:

סופא דקתני שגג ושבחורבה למנחות קא מרבי ליה ולא לבטורים. והאי דכתיב בטורי בטורי למנחות קא מרבי ליה שיה שתי האדם קודמין להן:

מנחות לכרי כהנה תא דקא מתכלילא(גזראה תנ"ל ובקרא כתיב כל טהור ונ': בטורים כל טהור בביתך ואל כל ארתי:

אמר רב ושהריא תרי קראי כתיבי האי (טבורין) כל אשר בארצם מלך יהיה משמע אמנחות. רב אש אמר כלה ברייתא במנחות וסופא גג ומורבה מרבי מכל אשר בארצי' אתאן ללחמי תריה דנאכלין לכל טהור בביתך ולא קטילא לשנאי. נעשה הו תמרים שבהרים (ככחשה כהמה) [כבמהה כחשה] בקדשים דקדשה דאי עבד:

א"ר אלעזר ר' יוחנן חזאי כחלמא משום הכי מתיירצא למלתיה שטר אמר קרא מראשית ולא כל ראשית למעטוי שאין מביאין חוץ משבעת המינין. מארעך ולא כל ארעך למעטוי פירות שבעמקים ותמרים שבהרים:

ונאמר להלן ארץ חטה ושערה ונ' והיינו שבח הארץ(אולי צ"ל אף כאל מארעך מומתר שבארעץ. עקמו מארץ הייע מארעך ממוכרח. מנג שבמורעה מביא וקורא דמיו לארץ. שגילהא על גגי בית מביא ואינו קורא. מורבה עבודה. חרשה:

שבח ארץ. אין לפרש ממזבח אצפורות אפילו כלם מצית הפעל ממזבחר נדריבם נפקא ביהעני' בתוקפת' (פ"ט) אלא כמז

ארץ שבעת המינים: ארץ מארץ לא משמע לה. אלא מנה (מנחות דף כ:): דהבא לא מצני למכתב אשר תביא ארעך: אלא בספינה של עץ אלא בספינה של חרס. פי' בקונטרס ספינה של חרס מביא וקורא והא שלא משני אידי ואידי בספינה של עץ אלא בקוניה אלא בשאינה קוניה משום שאין זכר. ספינה להיות קוניה שלא ונבנום בה המינים והשתא לא הוי יוציא דאינן שנינו דבבולאיו מוציר ברישא ההוא דמביא וקורא וכמו בן פי' בפ"ק דגטין (דף ז:): גפי אפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ חוב במעשר ובשביעית אמר רבי יהודה חומתי בזמן שהספינה גוששת אמר רבי יורא געין נקיוב המנח על גפי ונמות בזאנו למחלקת רבי יהודה ורשבנן פרש גס בקונטרס דספינה דלעיל של חרס היא ונאיה גריבה לנקב אס היתה נמחת בפרקיע דקאמר בתנחות והקשה ר"ת דכפ"ב דגטין (דף כא:): אמרי' כתבו על חרס של געין נקיוב משמע דחרס פשי נקיובה ואמרין בסוף המעניע (שבת דף צה:) ה' ממות בקלי חרס נקב בשרש הטון טהור מלהקשיר את הרקיעים ועוד דקתם געין של חרס הוא דקדמשמע בפרק שמנה דרעיס (שבת דף קח:): מאן דתלש בטרא מלאא מחצבא כו' ופרין גלה מהתולש מעגין נקיוב וקתם חצבא דחרס הוא ועוד הביא רבינו שמואל מהא דתנאי בתוספתא דשביעית העומן את הלון בשביעית ר"מ אומר טוקנו בעגין דכי שלא יצמח ואע"פ שאין ראה לזכר זכר לזכר (ירמיהו כג) ונתתם בקלי חרס למען ועמדי מים רבים ונרחה לר"ת דהכל חרס מהאי נקיבה רכל בשל עץ אפי' נקיוב לא מהאי מידי וספינה דגטין (דף ז: גס) בשל חרס ובקוניה ואין המינים באין בה שהעפר נדבק ונעשה רגבים וסותם את האקב והא שלא משני הבא גפי ספינה אלא בקוניה אלא בשאינה נקיובה משום דהינו שנינו דגעין ורצה למציא בספינה דחוש אחר ועוד דמה שכוול להעמיד בספינה של עץ משמיר משום דקתם ספינה לאו דחרס וניחא השתא בכל האה חמש ממות בקלי חרס הוו בולאיו בחרס זקלא דמנה של מוציא משקה וכנס משקה אשכחן גפי חרס דקענן דפרק בא סימן (נדה מט:): כל כלי חרס שהוא מכנים מוציא ויש שהוא מוציא ונאיו מכנים ואמר' בגמרא מכנים פסול למי חטאת ופסול משום גסטרך מוציא בשר למי חטאת ופסול משום גסטרך וכן ממות דמוציא וית מוציא רמון קען במסכת פלים גפי כלי חרס רכל של עץ שיעורו לעולם דרמונים דקענן (פ"יז מ"א) כל כלי פגלי בתים שערין דרמונים ומיהו לפי' זה נמי לא הוי יוציא דאינן שנינו דנקט ברישא ההוא דמביא וקורא ויהי רבי ר"ת לפרש דבשל עץ אפי' נקבה לא פשי דמתקלחל מן הפרקיע ויתר משל חרס ונקט השתא ברישא ההוא דמביא וקורא כמז באינן ולבולאיו לשני דפרשית היה יכול לתרן אלא ספינה אספינה לא קטילא הא רבי יהודה הא רבנן אי נמי אלא גוששת אלא בשאינה גוששת והתם גגטין דפרין תני חדא המביא גט בספינה דמביא בא"י ותנאי ארץ דמביא בחוצה לארץ ומשני הא רבי יהודה והא רבנן הנה מצני לשנינו אלא בשל עץ אלא בשל חרס אי"נ אלא בקוניה אלא בשאינה נקיובה ושמיא יש לחלק דהתם זה דהיבא דאינה גוששת לרבי יהודה משחשיבא חוצה לארץ לנגען מעשר ודחשיבא נמי חוצה לארץ לנגען גט והינו משום דבין דשם חוצה לארץ על המקום צריך לומר בפני דכתב ובפני נחתם ואע"ג דשכיחי וגמירי דכי שלא תחלק ממציאת הים רכל כשהיא גוששת לרבי יהודה או לתא קמא רכלנו בשאינה גוששת בינו דשם ארץ ושרכל על המקום אע"פ שמתמת שאין הכלי נקב (כמו ספינה) אינו חוב במעשר לא וקושב פשכיל דך בחוצה לארץ לנגען גט:

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

מתמרים שבהרים אע"פ שהם משפעה מינים דרבש היו דבש תמרים האי שבהרים ושפעמקים אינן מן המזבח לפי שהן בחושין: וקאמר להא שמעתא

מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים. אמר עולא: אם הביא לא קידש. יתיב רבה וקא אמר לה להא שמעתא, איתיביה רבי אחא בר אבא לרבה: קרבן ראשית – שתהא ראשית לכל המנחות, וכן הוא אומר: **"בַּחֲקִירִיבְכֶם מִנִּחְה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשַׁבְעֵתִיכֶם"**.^(כ) אין לי אלא חֲדָשָׁה שֶׁל חטים, חֲדָשָׁה שֶׁל שְׁעוּרִים מִמֶּנּוּ? תלמוד לומר **"חֲדָשָׁה"**, **"חֲדָשָׁה"**. אם אינו ענין לחֲדָשָׁה שֶׁל חִטִּין – תִּגְהוּ עֲנִין לחֲדָשָׁה שֶׁל שְׁעוּרִים. ומִמֶּנּוּ שֶׁתִּהְיֶה קוּדְמַת לְבִיפּוּרִים? תלמוד לומר: **"וַחֲג בַּשָּׂדֶה"**. ואין לי אלא בפורי קציר חטים, ואין לי אלא בפורי קציר חטים, קציר שְׁעוּרִים מִמֶּנּוּ? תלמוד לומר: **"וַחֲג הַקִּצִּיר בַּפּוּרִי מַעֲשִׂיהָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה"**. ואין לי אלא שתזרע, עלו מאליהן מִמֶּנּוּ? תלמוד לומר **"בַּשָּׂדֶה"**. ואין לי אלא בַּשָּׂדֶה, מִמֶּנּוּ לרבות שֶׁבֶגַג, וְשֶׁבַח וּרְבָה, וְשֶׁפַעֲצִיץ, וְשֶׁבַסְפִּינָה? תלמוד לומר **"בַּפּוּרִי כָּל אֲשֶׁר בָּאֲרָצָם"**. מִמֶּנּוּ שֶׁתִּהְיֶה קוּדְמַת לְנִסְכִּים וּפִירוֹת הָאֵילָן? נֹאמַר כָּאן **"בַּפּוּרִי מַעֲשִׂיהָ"**, וְנֹאמַר לַהֲלֹן **"בַּאֲסָפָה אֶת מַעֲשִׂיהָ מִן הַשָּׂדֶה"** – מֶה לַהֲלֹן נִסְכִּים וּפִירוֹת אֵילָן, אף כָּאן נִסְכִּים וּפִירוֹת אֵילָן. קתני מִיָּהָ: שֶׁבֶגַג, שֶׁבַח וּרְבָה, שֶׁפַעֲצִיץ, וְשֶׁבַסְפִּינָה. סִיפָא אֲתָאן לְמִנְחוֹת. מִתְקִירִי לַה רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה: אִי הָכִי, הִיִּינוּ דְּכָתִיב **"כָּל טָהוֹר בְּבִיתָהּ יֹאכֵל אֹתוֹ"**, וְאִי מִנְחוֹת, לְזִכְרִי כְּהוֹנֵה הוּא דְּמִיתָאכְלָן! אמר רב מִשְׁרָשָׁא: תַּרִי קָרָא בְּתִיבִי, **"לֶךְ יִהְיֶה"**, וּבְתִיב **"כָּל טָהוֹר בְּבִיתָהּ יֹאכֵל אֹתוֹ"**.
הא פיצד? כאן – בבִּיפּוּרִים, כאן – בַּמִּנְחוֹת. רב אשי אמר: פוֹלִיָּה בַּמִּנְחוֹת, וְסִיפָא דִּקְרָא אֲתָאן לְלַחֲמֵי תוֹדָה.^(כ) **בַּפִּלּוּגָתָא: רבי יוחנן אמר – אם הביא לא קדש, ריש לקיש אמר – אם הביא קדש, נעשה ככחוש בקדשים. בשלמא ריש לקיש, בדאמר טעמא. אלא רבי יוחנן, מאי טעמא? אמר רבי אלעזר: רבי יוחנן חזאי בחלום, מילתא מעלייתא אמינא. אמר קרא: "מִרְאשִׁית" – ולא כל ראשית, "מֵאֲרָצָה" – ולא כל ארצה. וְרִישׁ לְקִישׁ, הֵאִי "אֲרָצָה" מאי עבִיד לִיה? מִיפְּעֵי לִיה לְכַדְתֵּנָא: רַבִּן גַּמְלִיאֵל בַּר רַבִּי אֱמֶר, נֹאמַר כָּאן **"אֲרִי"**, וְנֹאמַר לַחֲלֹן **"אֲרִי"**, מֶה לַחֲלֹן שֶׁבַח אֲרִי, אף כָּאן שֶׁבַח אֲרִי. ואִידֵהּ, **"אֲרִי"** **"מֵאֲרִי"** **"מֵאֲרִי"**. ואִידֵהּ, **"אֲרִי"** **"מֵאֲרִי"** **"מֵאֲרִי"** **"מֵאֲרִי"**. וְשֶׁבַח וּרְבָה, שֶׁפַעֲצִיץ, וְשֶׁבַסְפִּינָה – מְבִיא וְקוֹרָא. וְתִגְלָא אִידֵהּ: מְבִיא וְאִינוּ קוֹרָא. בַּשֻּׁלְמָא רִישׁ לְקִישׁ, גַּג אַגַּג לֹא קוֹשִׁיא: הָא – בִּגַּג דְּמַעְרָה, הָא – בִּגַּג דְּבִית. חוּרְבָה אַחוּרְבָה – לֹא קוֹשִׁיא: כָּאן בַּחוּרְבָה עֲבוּדָה, כָּאן בַּחוּרְבָה שְׂאִינָה עֲבוּדָה. עֲצִיץ אַעֲצִיץ – לֹא קוֹשִׁיא: כָּאן בְּנֻקּוֹב, כָּאן בְּשְׂאִינֹו נְקוֹב. סְפִינָה אֶסְפִּינָה – לֹא קוֹשִׁיא, כָּאן בִּסְפִינָה שֶׁל עֵץ, כָּאן בִּסְפִינָה שֶׁל חָרָס.**

אָלָא

מתמרים שבהרים אע"פ שהם משפעה מינים דרבש היו דבש תמרים האי שבהרים ושפעמקים אינן מן המזבח לפי שהן בחושין ראשית משמע נמי ראשית אע"ג דכתיב בבטורים דקאמרין מה יש לך להביא בטורים מן הדבש ושתי האדם מן החמץ: אין לי אלא חֲדָשָׁה שֶׁל חטין וְיוֹצִיא דְּשִׁמִּי הָאֵחָם שֶׁהֵן חטין שאין יכול להביא קדם שתי האדם: חֲדָשָׁה שֶׁל שְׁעוּרִים כְּגוֹן מַנְחַת קִנְאוֹת: מִצֵּן שְׁלֹא יִבִּיא קֹדֶם לְשִׁמִּי הָאֵחָם: ת"ל חֲדָשָׁה חֲדָשָׁה שְׁנֵי פַעֲמִים דְּכָתִיב בַּהֲקִרְיָבָם מַנְחָה חֲדָשָׁה וְהַקִּרְבָּתָם מַנְחָה חֲדָשָׁה (ויקרא כ"ג:ט"ז): מִצֵּן שֶׁתִּהְיֶה שְׁנֵי הָאֵחָם קוֹדֶם לְבַטּוּרִים שְׁלֹא יִבִּיא בַטּוּרִים קֹדֶם לְשִׁמִּי הָאֵחָם: ת"ל בַּטּוּרִי קִצִּיר חטין פֶּלְלוּ בַטּוּרִים עֲנִין אַחַר חַג שְׁבוּעוֹת בַּטּוּרִי קִצִּיר חטין (פסח שְׁבוּעוֹת שֶׁהוּא מְבִיא בו שְׁנֵי הָאֵחָם) וְהֵא קוֹדֶם לְכָל קִצִּיר אֲפִילוּ לְבַטּוּרִים: ת"ל חַג הַקִּצִּיר בַּטּוּרִי מַעֲשִׂיהָ חַג שֶׁלֹּתָה מְבִיא בַטּוּרִים שְׁנֵי הָאֵחָם וְהֵא קוֹדֶם לְכָל אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה אֲפִי' לְחֹדֶשׁ שֶׁל שְׁעוּרִים: מִצֵּן שֶׁתִּהְיֶה קוֹדֶם לְבַטּוּרִים שֶׁל חטין שֶׁנִּדְלֹו בִּגַּג וּבַחֲרָפָה דִּהְיִי דִקְעֹן מִן הַמִּזְבֵּחַ הֵינּוּ לְמַעֲוֵה: ת"ל בַּטּוּרִי כָּל אֲשֶׁר בְּאֲרָצָם אֲפִי' בִּגַּג דִּקְאֵמר אלא בַטּוּרִי כָּל אֲשֶׁר בְּאֲרָצָם וְנֹאמַר לַהֲלֹן בַּטּוּרִי קִצִּיר חטין מה בַטּוּרִים הָאֱמוּר לַהֲלֹן שְׁנֵי הָאֵחָם [קוֹדֶם לְכָן] אף כָּאן שְׁנֵי הָאֵחָם [קוֹדֶם] לְכָל בַּטּוּרִים שֶׁבְּאֲרָצָם: מִצֵּן שֶׁתִּהְיֶה קוּדְמַת לְנִסְכִּים וּפִירוֹת הָאֵילָן שְׁלֹא יִבִּיא נִסְכִּים מִן הַחֹדֶשׁ וּבַטּוּרִים מִפִּירוֹת תְּמָרִים וְיִתִּים קֹדֶם לְשִׁמִּי הָאֵחָם וְנִסְכִּים לֹא מִשְׁמַע לֹה מִבַּטּוּרִי כַּל אֲשֶׁר בְּאֲרָצָם דִּהְיִי קרָא בַּבַּטּוּרִים כְּתִיב וְאִין מְבִיאִין נִסְכִּים בַּטּוּרִים וְאִידֵי דְּכַעֵי נִסְכִּים פְּעִי פִירוֹת הָאֵילָן: מֶה לַהֲלֹן נִסְכִּים וּפִירוֹת הָאֵילָן דְּכָתִיב מַעֲשִׂיהָ כַּל מַעֲשִׂיךְ וְעוֹד דְּבִאֲוִת וְזֵמן מֵאֲפִסִּין וְיוֹן וּפִירוֹת הָאֵילָן: אף כָּאן חַג הַקִּצִּיר אע"ג דְּכָתִיב תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה נִסְכִּים וּפִירוֹת הָאֵילָן שֶׁמִּשְׁמַע דְּשִׁמִּי הָאֵחָם קוֹדֶם לָהֶם: קַתְּנִי מִיָּהָ אֲפִי' בִּגַּג וְשֶׁבַח וּרְבָה מִצֵּן מִתְקַנְעִי הִכִּי ש"מ דְּמְבִיא בַטּוּרִים מִצֵּן וכ"ש מתמרים שבהרים ושפעמקים דעדיפי מניהו דמביאין מהם בטורים וקטילא לעלא: סופא דקתני שפגג ושפחורבה חמתן למנחות שיהו שני האדם קודמין נמי למנחות דחטים שגדלו בגג ושפחורבה וליפא למימר דמביאין מין בטורים ולא קטילא לעלא. ענין אחר סופא דקרא חמתן למנחות דהאי בַטּוּרִי הֵינּוּ בַטּוּרִים וְכָל אֲשֶׁר בְּאֲרָצָם הֵינּוּ מַנְחוֹת וְנִמְרִין ג"ס נִאָמַר אלא בטורים וְנֹאמַר לַהֲלֹן בַּטּוּרִי קִצִּיר חטין מה לַהֲלֹן שְׁנֵי הָאֵחָם קוֹדֶם לָהֶם אף אלא פהאי קרא דקמירי בתנחות שני האדם קודם לָהֶם: הֵינּוּ דְּכָתִיב כָּל טָהוֹר בְּבִיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ דְּמַשְׁמַע אֲפִי' גָּסִים וְשֶׁבִּידִים: אלא בבטורים כְּתִיב כָּל טָהוֹר בְּבִיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ: אלא בתנחות כְּתִיב לָךְ וְהִיוּ דְּאִין נִאָכְלִין אֵלָא לְזִכְרִי כְּהָנָה וְהֵאִי סִיפָא כָּל אֲשֶׁר בְּאֲרָצָם הֵינּוּ לְמַנְחוֹת: רב אשי אמר כָּלָה לְמַנְחוֹת וְסִיפָא דִּקְרָא דְּכָתִיב כָּל טָהוֹר בְּבִיתְךָ חֲמַתָּן לְלַחֲמֵי תוֹדָה דְּנִאָכְלִין לְכָל טָהוֹר וְלֹא קֹדֶם לְעֵלָא: נַעֲשֶׂה דֵּהִי שְׁבָהִי הֵאִי תְּמָרִים שֶׁבֶהֲרִים: בַּכּוֹשֵׁם שֶׁבַּהֲדָשִׁים שֶׁהַמְקִדִּישׁ בְּהֵמָה כּוֹשֶׁה קִדְּשָׁה וְאע"ג אֵלָא הֵינּוּ מַצֵּה מִן הַמִּזְבֵּחַ: רבי יוחנן חזאי כְּהִלְלִיא לְמַתְרַגָּא לְמַלְתָּה שְׁפִיר: מִרְאשִׁית כָּל וְלֹא כָּל ראשית לַמַּעֲוִי שֹׁאֵר פִּירוֹת שְׂאִין מִשְׁבַּעַת הַמִּינִין: מֵאֲרָצָה וְלֹא כָּל אֲרָצָה לַמַּעֲוִי שֹׁלֵא מִן הַמִּזְבֵּחַ דְּשֶׁבַעַה מִינִין גּוֹפִיָּהוּ כְּגוֹן מִתְמָרִים שֶׁבֶהֲרִים וְשֶׁבֶגַג וְשֶׁבַח וּרְבָה: וְרִישׁ לְקִישׁ בִּין דֹּאמַר אִם הִבִּיא קֹדֶם הֵאִי מֵאֲרָצָה מֵאִי עֲבִיד לִיה: נֹאמַר כָּאן אֲרִי אֲשֶׁר תְּבִיא מֵאֲרָצָה (דברים כו) וְנֹאמַר לַהֲלֹן (שם ח) אֲרִי חטָה וְשֹׁעֲרָה: מֶה לַהֲלֹן מִסַּפֵּר בְּשִׁבְחָה שֶׁל אֲרִי וְשֹׁרָכַל דִּהְיִי פִירוֹת הֵן מַשְׁבְּחִין מִשְׁאֵר פִּירוֹת: אף כָּאן אִין מְבִיאִין בַטּוּרִים אֵלָא מִן הַמִּשְׁבַּח וְלַעֲוֹלָם מְבִיאִין מִתְמָרִים שֶׁבֶהֲרִים וּבִלְבַד שִׁיָּהוּ מִן הַמִּשְׁבַּח: וְאִידֵךְ אֲרִין מֵאֲרִין כְּלוּמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֱמַר לָךְ אִין הִכִּי נִמִּי מֶה לַהֲלֹן שֶׁבַח אֲרִין וְכו' וְהֵא מְלִתָּא הֵינּוּ מִצֵּי לְמִימַר אִי כְּתִיב אֲרִין לַחוּד רִכְבִּל הַשְׂתַּא דְּכָתִיב מֵאֲרָצָה וְלֹא כָּל אֲרָצָה לַהֲוִיא תְּמָרִים שֶׁבֶהֲרִים וְשֶׁפַעֲמָקִים: וְרִישׁ לְקִישׁ הֵאִי דְּקֹדֶם דִּהְיִי מִשְׁתַּמַּע לִיה מֵאֲרִין לֹא מִשְׁמַע לֵה: בַּשֻּׁלְמָא רִישׁ

לְקִישׁ דֹּאמַר קֹדֶשֶׁה אִיפֹא לְתַרְוֵי הֵא דְּעִי מְבִיא וְקוֹרָא בַּחֲרָכָה בֵּה מֵאֲרָצָה קִרְיָא בֵּה: בַּסְפִּינָה שֶׁל חָרָס מְבִיא וְקוֹרָא מִשּׁוּם דְּשָׁל אֲרִין הֵא:

מסורת הש"ס

א ספרא קדושים פרק ד טז;
ספרא ויקרא דבורא דנדבה
פרשה יב ח; ספרא אמור פרק טז
ו

ב בבורות ד:

ג משנה ביכורים; פסחים גג.

תורה אור השלם

[במדבר כח, כו]

[ויקרא ב, יב]

[ויקרא ב, יא]

[שמות לד, כב]

[שמות כג, טז]

[במדבר יח, יא]

[במדבר יח, יג]

[במדבר יח, יד]

[דברים כו, ב]

[דברים ח, ח]

[דברים כו, א-יא]

מסורת הש"ס
א שמות רבה
 ב תוספתא מנחות
תורה אור השלם

ונבא משה ואהרן אל־פרעה ונעשו כן כאשר צוה יהוה ונשלך אהרן את־פסוהו לפני פרעה ולפני עבדיו ויהי לתנין ויִקְרָא גֹם־פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גֹם־הם חרטומי מצרים בִּלְהַטִּיתָם כֹּן וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטֹּהוּ וַיָּהִיו לְתַנִּינִם וַיִּבְלַע מִטֹּה־אֶהְרֹן אֶת־פִּטְתָם (שמות ז, י-יב)

מכה זו מרשימה את פרעה יותר משעשו זאת קודמותיה, ועתה הוא מוכן לוויחור של ממש - שלבני ישראל ויותר לערוך את חג זבחיהם בארצו. עד כה, כאשר המכות נעשו על ידי הטוית יד־אחרו, ובחלקן נעשה כמובן גם על ידי חרטומי מצרים, חשב פרעה, שמשה ואהרן רק מכשפים הם שכוחם גדול מכוח מכשפיו שלו65עייני מנחות פה ע"א. ורש"י שם ד"ה א"ל יוחנא וממרא פרעה, שמשה ואהרן רק מכשפים הם שכוחם גדול מכוח מכשפיו באה במישרין מאת ה', ופרעה הגיע למסקנה, שאמנם אלוהי העברים חזק הוא ומשליח מכות בארצו, אין הוא רוצה להתגרות עוד באל זה והוא מתיר נעמו יקריב לו קרבנות. [מיוושי רד"צ הופמן על שמות חובא, א]

אֵלֶּא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר לֹא תֵּדַשׁ וְהָא עֲבוּדָה וְכָל הָנִי אַע"פ שְׁאִינָן מְבַחְרִים (דְּהָא) לְדַבְרֵי הַכֹּל מִבֵּיא וְקוֹרֵא: תַּנְחָא הִיא דְּאִיבָא תַנָּא דְּאָמַר שְׂבַעְצִין וְשִׁבְסָפִינָה אִינוּ מִבֵּיא וְהוּא הָדִין לְתַמְרִים שְׂבָהָרִים וְשִׁבְעָמָקִים וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר כִּי הָאִי תַנָּא: א"ל יוֹחָנָן וּמִמָּרָא רַחֲשֵׁי מְכַשְׁפִּים שֶׁל מַצְרַיִם לַמָּסָה רַבִּינוּ כְּשֶׁהִתְחִיל לַעֲשׂוֹת הַאֲתוֹת לְעֵינֵי פְרַעֲהֶּ שֶׁהָיוּ עֹבְרִין שָׂהִיָּה עוֹשֶׂה אוֹתָם עַל יְדֵי כַּשּׁוֹף: תָּבֹן אַתָּה מַכְנִים לַעֲפְרַיִים עַפְרַיִים שֶׁהוּא מְקוֹם הַרְבֵּה תְבוּאָה אַתָּה מִבֵּיא לָשֵׁם תְבוּאָה לְמַכֵּר בְּתַמְחִיָּה כִּךְ אֶרֶץ מַצְרַיִם שֶׁהִיא מְלֹאָה בַּכֶּשֶׁפִּים אַתָּה בָּא לָשֵׁם לַעֲסֹק בַּכֶּשֶׁפִּים: אָמַר לָהֶם לְמַת יִרְקָא יִרְקָא שְׁקוּל לְעִיר שְׁגָזַל אֶם יִרְק הַרְבֵּה הֵבֵא יִרְק שְׁלָךְ לְמַכֵּר לְפִי שְׁמַתְקַצִּין אֶם הַכֹּל לִקְנוֹת הֵם אָמְרוּ לֹו דְּדַבְרֵי לִיצְנוּת וְהוּא הִשְׁיב לָהֶם בַּעֲנָנָם: מַתְנִי' לֹא מִבֵּית הַזֶּזֶל מִשְׁגָּה הַצְרִיכָה לְזַבֵּל: וְלֹא מִבֵּית הָאֵילָן מִשְׁגָּה שֶׁנֶּשׁ בּוֹ אֵילָנוֹת לְפִי שֶׁהָאֵילָנוֹת עוֹשִׂים לֹה צַל וְאִין הַתְבוּאָה גְּזֵלָה וְכֵּה: כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה לַשְּׂגָה שֶׁמִּבֵּיא מַעֲנֶה כֵּלֶת: נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה וּמַעֲיָסָה בּוֹרָה: [זוֹרְעָה] קָדָם לְפֶסַח ע' יוֹם שֶׁבִּבְרַי יֵשׁ כַּח לַחֲמָה שְׁזֹרַחַת עָלֶיהָ: כִּיצַד הוּא בּוֹזֵק שָׁלֹא וְהָא אֵבָה בַּסֵּלֶת: גְּמִ' כְּרִזְיִים שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם: אֵלְמֵלֵא שֶׁהֵן כְּמוֹכוֹת לִירוּשָׁלַיִם הַרְבֵּה וְהֵן עוֹמְדוֹת צִין הָהָרִים דְּכַתִּיב (תְּהִלִּים קכ"ה:ב') וִירוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ: הָיוּ מִבֵּיאִין מֵהֵן לְפִי שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת בַּדְרוֹס: הַמְדְרָמוֹת שֶׁבַּדְרוֹס: שֶׁבָּהֵן הַחֲמָה זֹרַחַת כָּל הַיּוֹם: הַמַּעֲנָרוֹת חְרוּשׁוֹת הַרְבֵּה לְכַךְ: וְזוֹרְעָה קָדָם לְפֶסַח שְׂבַעִים יוֹם שֶׁבִּבְרַי מִתְקַלֶּלֶת הַחֲמָה לְזֶרַח בְּהָרֵן מִזְרַחִית צְפוֹנִית וּבְשְׁזֹרַחַת מוֹשֶׁךְ הַעֲמוּד מִיַּד לְדְרוֹם וְכָל הַיּוֹם הִיא זֹרַחַת לְדְרוֹם: סָךְ יָדוּ שְׁמֹן וּמַכְנִים בַּסֵּלֶת וְכִךְ בּוֹדָקָה וְכֵה אֵשׁ יֵשׁ בָּהּ אֵבָה מַצִּיב בַּשָּׁמֶן: קַתְנִי מִיָּהָ וְשָׁנִיָּה חוֹרֵשׁ וְשָׁנִיָּה וְזוֹרְעָה וְתַכְשׁוּט מָהָא מַתְנִי' דְּבִשְׁנִיָּה גְמִי נָרָה: וְלִיַּטְעֲמַךְ הִיכִי תַכְשׁוּט הָא בְּמַתְנִיתִין לֹא קַתְנִי שָׁנִיָּה:

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

הַכֹּא דְלַדְבְּרֵי הַכֹּל תֵּדַשׁ בְּחֻרְבָּה תַנְחָא הִיא. תַמָּה אַפְתִּי קַשְׁיָא לר' אֵלֶּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, קַשְׁיָא? אַתְנָאי הִיא, דְּתַנְיָא: שְׂבַגַּג וְשִׁבְחוּרְבָּה – מִבֵּיא וְקוֹרֵא, שְׂבַעְעִיצִין וְשִׁבְסָפִינָה – אִינוּ מִבֵּיא כָּל עֵיקָר. ^(א) וְכוּלָן אִינָן בָּאוֹת אֵלֶּא מִן הַמוֹבָחַר כּוּי'. אָמְרִי לִיָּה יוֹחָנָא וּמִמָּרָא לְמַשָּׁה: תָּבֹן אַתָּה מַכְנִים לַעֲפְרַיִים! אָמַר לְהוּ: אָמְרִי אִינְשֵׁי י"לְמַתָּא יִרְקָא – יִרְקָא שְׁקוּלִי". יַמְתַּנְי' אִין מִבֵּיאִין לֹא מִבֵּית הַזֶּזֶבָּלִים, וְלֹא מִבֵּית הַשְּׁלָחִים, וְלֹא מִבֵּית הָאֵילָן, וְאִם הִבֵּיא – כְּשֶׁר. ^(ב)כִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה, וּבִשְׁנֵה שְׁנִיָּה זוֹרְעָה קוֹדֵם לְפֶסַח שְׂבַעִים יוֹם, וְהוּא עוֹשֶׂה סוּלַת מְרוּבָּה. אִכִּיצַד בּוֹדֵק הַגְזָבָר? מַכְנִים יָדוּ לְתוֹכָהּ. עָלָה בָּהּ אֵבָב – פֶּסוּלָה, עַד שְׁיִנְפַּנְהָ. וְאִם הִתְלִיעָה – פֶּסוּלָה. גְּמִ' כִּיצַד עוֹשֶׂה? נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה. אִיפְעָיָא לְהוּ: הִיכִי קֹאמַר? נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה נָרָה וְזוֹרְעָה, אוּ דְלֵמָּא נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה זוֹרְעָה בְּלֹא נָרָה? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אַף חִישֵׁי כְּרִזְיִים וּכְפַר אַחִים, אֵלְמֵלֵא סְמוּכוֹת לִירוּשָׁלַיִם – הָיוּ מִבֵּיאִין מֵהֵן, לְפִי שְׁאִין מִבֵּיאִין אֶת הָעוֹמָר אֵלֶּא מִן הַשְּׁדוֹת הַמוֹדְרָמוֹת וְהַמְנוֹנְרוֹת לְכָהּ, שְׂבָהֵן חֲמָה זֹרַחַת, וּמֵהֵן חֲמָה שׁוֹקַעַת. כִּיצַד עוֹשֶׂה? נָרָה שְׁנֵה רֹאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה חוֹרֵשׁ וּשׁוֹנָה, וְזוֹרְעָה קוֹדֵם לְפֶסַח שְׂבַעִים יוֹם, כִּדִּי שְׁתַּהֲא סְמוּכָה לְחֲמָה, וְעוֹשֶׂה קִנָּה זָרַת וְשִׁיבּוּלַת זָרְתִּיִּים. וְקוֹצֵר וּמַעְמֵר, וְדָשׁ, וְזוֹרָה, וּבוֹרֵר, וְטוֹחַן, וּמְרַקֵּד, וּמִבֵּיא אֶצֶל גְּזָבָר, וּגְזָבָר מַכְנִים יָדוּ לְתוֹכָהּ. אִם עָלְתָה בָּהּ אֵבָב – אוֹמַר לוֹ: חֲזוֹר וְנַפְּהּ אוֹתָהּ שְׁנִיָּה". מִשׁוּם רַבִּי נִתָּן אָמְרוּ: גְּזָבָר סָךְ יָדוּ שְׁמֹן, וּמַכְנִים לְתוֹכָהּ עַד שְׁמַעְלָה כָּל אֲבָקָהּ. קַתְנִי מִיַּחַת חוֹרֵשׁ וּשׁוֹנָה. וְלִטְעָמֶיהּ, מַתְנִיתִין לֹא קַתְנִי "שׁוֹנָה", כִּרְיִיתָא

יִיחָנָן מַגַּב וְחֻרְבָּה וְאִין לוֹמַר דָּגַב וְחֻרְבָּה לֹא דְמִנָּא לְמַתְנִיתִין דְּהָא בְּכֵלָה שְׁמַעְתִּין מַשְׁמַע דְּמַגַּב וְחֻרְבָּה גְמִי כְרִיךְ מִדְּקֹאמַר קַתְנִי מִיָּהָ שְׂבַגַּג וְשִׁבְחֻרְבָּה כּוּי' וְעוֹד קֹאמַר בְּשִׁלְמָא לר"ש כּוּן לְקִישׁ גַּב אָגַב לֹא קַשִׁיא מַשְׁמַע אֲבָל לר' יוֹחָנָן קַשִׁיא: אִין מִבֵּיאִין כּוּי'. בְּכָל הַמַּעֲנוֹת קֹאמְרִין אַע"ג זוֹרְעָה קָדָם לְפֶסַח שְׂבַעִים יוֹם הֵינוּ מַשׁוּם עֹמֵר דְּהָא קַתְנִי כִּיצַד בּוֹדֵק הַגְזָבָר מַכְנִים וְדוּ לְתוֹכָהּ אִי בַעֲמֵר זָקָא הֵנָּה לִיָּה לְמִימַר שְׁלוּחִי ב"ד לְכַךְ אָמְרִין בְּגִמְרָא אֵף חֲטוּ כְרִזְיִים וּכְפַר אַחִים מַשְׁמַע חֲטוּ מִמָּשׁ וְהֵינוּ בְּמַעֲנוֹת אֵף עַל גַּב דְּמַסִּים בַּהּ לְפִי שְׁאִין מִבֵּיאִין אֶת הָעֹמֵר הָכִי קֹאמְרִין כִּי הִיכִי דַעֲמַר אִין מִבֵּיאִין כִּךְ בְּמַעֲנוֹת יֵשׁ לְחֹדַר אַחַר הַסִּמּוֹן לִירוּשָׁלַיִם וְתַעַב מִדְּקַתְנִי וּמַעֲמַר וְדַשׁ וּבַעֲמֵר לֹא שְׂבִיבָא דִישָׁה דְּהָא תַנָּן (לְעִיל מַעֲנוֹת דָּף סו). בְּקַנִּים וּבְקוּלָּנוֹת חוּבְטִין אוֹתוֹ כִּדִּי שָׁלֹא יִתְמַעַךְ וּמִיָּהוּ קֹצֵת נִרְאָה בְּחֲטוּי כְּרִזְיִים לֹאוּ חֲטוּי מִמָּשׁ אֵלֶּא עִיר אַחַת שֶׁשָּׂמָה חֲטוּי כְּרִזְיִים וּמַשׁוּם עֹמֵר דִּלֹּא מַשְׁתַּמֵּיט בַּשּׁוּם דְּכַתָּא דְלַבְעִי בְּמַעֲנוֹת מִן הַקְרוֹיב לִירוּשָׁלַיִם: מְדַרְמוֹת. פִּי' בְּקוּנְטָרַם בְּדְרוּמָה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם וְנִרְאָה לְפָרַשׁ דְּמִיכִי בַּמַּשְׁפָּעוֹת לְצַד דְרוֹם שְׁאֵז חֲמָה זֹרַחַת בָּהֵן וְיִתֵּר וְאִין לְחוּשׁ בְּאִיזוֹ רוּחַ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם: וְזוֹרְעָה קָדָם לְפֶסַח שְׂבַעִים יוֹם. תַּמָּה דְּבִפְרָק הַמְקַבֵּל (כ"מ קו): וְשֵׁם ד"ה [וְקוּמָא] תַנְיָא ר' מֹאִיר אוֹמַר חֲצִי תַשְׁכְּרִי מִרְחָשׁוֹן וְחֲצִי כַסְלִי זָרַע [כּוּי] ר' יְהוֹזָה הָיָה מוֹנֶה מִתַּשְׁכְּרִי ר"ש הָיָה מוֹנֶה מִמִּרְחָשׁוֹן וְהַשְׁתָּא מֵאֵן מִקַּל בְּכוּלָּהוּ תַנְחָא ר"ש וְכוּלָּי הִיא לֹא מִקַּל דִּלֹּא מִשְׁיךְ זְמַן זָרַע עַד שֶׁבֵּט וי"ל דַּה"מ חֲטוּין אֲבָל שְׁעוּרִין מִשָּׁךְ זְמַן זְרִיעַתָם עַד אֲזַר בְּדַמוּבַח הֵתָם דְּכְרִיךְ מֵהֵנָּךְ תַנְחָא אר"ש כּוּן לְקִישׁ דְּאָמַר זָרַעַה וְלֹא צְמַחָה כָּל עֵצוֹ זְרִיעָה זָרַע לֹה וְנֶאֱזִיל וְעַד כַּמָּה אָמַר רַב כְּפָא עַד דְּאֵתוּ אֶרִיסִי מִדְּבָרָא וְקוּמָא כִּימָה לַהֲדִי רִישְׁהוּ וּפִי' שֵׁם בְּקוּנְטָרַם דְּהֵינוּ לֹאחַר תַּשְׁעָה שְׁעוֹת בְּיוֹם קְרוֹיב לְסוּף הַעֲשִׂירִית דְּכִימָה שְׁהִיא בְּזַנְב הַטֵּלָה בְּדֹאמְרִי' בְּפ' הַרּוּאָה (בְּרַכּוֹת דָּף נח): קוּמָא לַהֲדִי כִישְׁיָהוּ בְרֹאשׁ כָּל אֶדָם דְּהֵינוּ בְּאֻמַּעַע הַרְקִישׁ שְׁנִרְאָה לְכָל אֶדָם בְּאֵלוּ עַל רֹאשׁוּ הוּא וְהֵן יוֹמֵי אֲזַר שְׁגָלְגַל קְבוּעִים בּוֹ

פה.

עין משפט גַּר מִצּוּחַ
א מיי' פב' מהל' ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין הלי' ט:
ב מיי' פו' מהל' איסורי המזבח הלי' יב:
ג מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הלי' ד:
ד מיי' פו' מהל' איסורי המזבח הלי' יב:
ה מיי' פו' מהל' איסורי המזבח הלי' יא:

רבתו גרשום

אלא לר' יוחנן דאמר אס הטבא שירות שעבמקום וטבהרים לא קידש והא הכא לדבריא)גראה קר"ל והא הכא לנ"ה מטיא אלמא דקידש. הכל קידש לדברי הכל מטיא:

תנאי' היא דאיכא דאמר אין ראש לכל האמויות כך אלו שנים לתמרים טבהרים [ושירות שבעמק']:

מכנס מטיחא אלפא לסולת. מן המובחרים מכולם להטיא מהן סולת:

אלפא לסולת. כמו האלף שהיא ראש לכל האמויות כך אלו שנים ראש לכל המוקמות להטיא מהן סולת:

אמרנו יוחנן וממרא ראשי המכשפים למשה תבן אתה מכנס לעפרים. כלומר עפרים שהא מקום תבואה הרבה אתה מכנס לה תבן ויאל כולה מלאה תבן. כך לארץ מלאה בששים אתה מטיא בששים:

אמר לא אמרי אנשי למתא ירקא ירקא שקול. לממנה שמוכרין סס ירק הבא ירק שסס מתקבצים הכל לקנות:

לא מביט חבטים. משדה שצריכה זבל:

ולא מביט השלחים. משדה שצריכה להשקות תמיר:

ולא משדה שיש בה חילנות שהתבואה כחווה:

וכינן בויקא שלא היא אבא בסולת מכנסים יוויכו':

אלמלי שהן כמובות הרבה לירושלים והן עומות בין הרים בעמק כלכתיב וירושלים הרים סביב לה:

היו מביאין מהן. לפי שהן עומים בדרום:

מן שדות המורדרוות. שהן בדרום שהחמה זורחת בהן כל היום:

המנוגחות לכך להטיא מהן סולת. חורעה קודם לפסח ע' יום שכבר קרבה היא להנן בקרן מזרחית דרומית וכשזורחת מושך העמוד מיד לדרום וכל היום נמצא חמה בדרום:

סך ידו שמן ומכנסים בסולת דכתיבי בויקא שפיר אס יש בה אבא מידבק בה:

קתני מיהא וטניה חורש וטונה מורעה תפשוט מיהא מתני'

דכשניה נמי נדה:

ולטעמיך דיכי תפשוט(גראה קר"ל דיכי תפשוט מהך ברייתא הא במתני' לא קתני שונה. מתני' ולא קתני שונה:

 מסורת הש"ס
א מועד קטן ט; שבת פ; מגילה יג.
ב ספרא אמור פרשה יג ג; ספרא אמור פרשה יג ב
ג נזיר נב.
ד תוספתא מנחות
ה סוכה לג:
ו ספרא אמור פרשה יג ה

תורה אור השלם

ובהגיע תר נצרה ונצרה לבוא אליהפלוך אחשוורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי בו יולדאו ומי מרוביקרן ששה חדשים בשמן המר וששה חדשים בבשמים ובתמריקוי הנשים [אסתר ב, יב]

צו את־בני ישׂראל ויִקְחוּ אִלֵּיהֶם שִׁמּוֹן זִית זָד פְּתִית לְמִאֹר לַהַעֲלֹת נֹר תָּמִיד [ויקרא כד, ב]

ואמה תצוה את־בני ישׂראל ויקחו אִלֵּיהֶם שִׁמּוֹן זִית זָד פְּתִית לְמִאֹר לַהַעֲלֹת נֹר תָּמִיד [שמות כו, ב]

מפני שהוא מהל סָרַף בעֲלָמָא וְאִינוּ שְׁמֵן: לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן דְּמַטְבִּיל בִּי" הוּי שְׁמֵן וְאִם הִבִּיא פְסוּל: סְטַבְתָּא שְׁקוּרין בלש"מ"א: תְּצִיא רַבִּי יְהוּדָה [אומר] אֶנְפִיקוּנוּן דְּתַנִּי דְּמַתְנִי' הֵינוּ שְׁמֵנִים פְּסוּלִין דְּמַבְּל מְקוּם שְׁמֵן קָרִי לֵה כֵךְ פִּרְשׁ בְּקוּטְרָם ור"ת גְּרִים דְּמַתְנִי' וְאִם שְׁמֵן זִית וכו': שְׁמִשִּׁיר אֶת הַשֶּׁעַר לְפִי שֶׁהוּא בָּסָר וְיֵשׁ בּוֹ פֶּחַ: שֶׁל רִיחַ רַע שְׁמֵן שְׁרִיחו רַע: מַתְנִי' שֶׁלֹּסֶה לְקִיטוּת יֵשׁ בְּזִית שְׁלֹקוּטִין אִוְתּוֹ בְּשֹׁלֵשׁ פְּעֻמִּים וּבְכָל לְקִיטָה יֵשׁ בּוֹ שֶׁלֹּסֶה שְׁמֵנִים: הַיִּזִּית הָרֹאשׁוֹן זִיתִים שְׁלֹקוּטִין בְּרֹאשׁוֹנָה: מִנְּקָרָיו בְּרֹאשׁ זִית מַעֲיחו לְהַתְּבַשֵּׁל דְּנִעְשֶׂה גְּדָרָיו בְּרֹאשׁ הַיִּזִּית בְּאֵילָן.

עָנָן אַחֵר מִלְּקוּטִין בְּרֹאשׁ הַיִּזִּית בְּגִבֵּה שְׁבָאִילָן דְּמְקוּם שְׁהִיְתִים קוֹדְמִין לְהַתְּבַשֵּׁל תַּחֲלֵה מַתְנִי' שֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת עַם תְּמִיר מ"ר ז"ל: וְכוּתֵּשׁ אִוְתּוֹ הֶאָרְגִיס: וְנוֹקְעָן בְּתוֹךְ הַסֵּל כְּדֵי שְׂנוּב הַעֲלוֹל שְׁבַשְׁמָן מַעֲצָמוּ בְּלֹא דַחַק חוּץ לְסֵל וְהַסְכֵּלַת וְהַשְׁמָרִים שְׁבַשְׁמָן נִשְׁאָרִין בְּסֵל: זֶה הִיָּה שְׁמֵן רֹאשׁוֹן שְׁבָלְקוּט רֹאשׁוֹן: חוֹזֵר וְנוֹקַח מֵה שְׁכַתֵּשׁ הֶאָרְגִיס שְׁנִשְׁאָרוֹ בְּסֵל טוֹשְׁנוּ בְּקֶרֶת פִּית הַבַּד וְיוֹצִיא שְׁמֵנוּ מֵה שֶׁהוּא יוֹצֵא עֲבָשׁוֹ זֶהוּ שְׁמֵן שְׁנִי: רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר לֹא הִיָּה טוֹשְׁנוּ בְּקוֹרֶה לְפִי שֶׁהִיָּה נָטָען בְּתֵּיבָר וְהִיוּ הַשְׁמָרִים יוֹצִיאִין וּמִתַּעֲרָבִין בְּשָׁמֵן אֶלָּא בְּאֵבָנִים טוֹשְׁנוּ וּמֵה שְׁיוֹצֵא עֲבָשׁוֹ זֶה הִיָּה שְׁמֵן שְׁנִי: חֲזֹר וְטַחֵן הֶאָרְגִיס וְטַעְנֵן בְּקוֹרֶה וּמֵה שְׁיוֹצֵא זֶה שְׁמֵן שְׁלִישִׁי: מִנְּקָרָיו בְּרֹאשׁ הַגֵּג אִוְתִים זִיתִים אִין מִתְּבַשְׁלִין כָּל צָרְכוֹ בְּאֵילָן אֶלָּא שׁוּמָחַן בְּרֹאשׁ הַגֵּג בַּחֲמָה כְּדֵי לְרַבְּדוֹ כֵךְ שְׁמַעֲתִי.

עָנָן אַחֵר מִרְבּוֹתֵינוּ ז"ל מִנְּקָרָיו בְּרֹאשׁ הַגֵּג כְּלוֹמַר מִלְּקוּטִין זִיתִים שְׁבַחְמַעַע הָאֵילָן שְׁאִין בְּרֹאשׁ הַיִּזִּית כְּלוֹמַר אִוְתּוֹ שְׂיֻכּוֹל לַעֲמֹד בְּרֹאשׁ גָּגוֹ וְנוֹטָן שְׁאִוְתּוֹ אִין מִתְּבַשְׁלִין בַּמַּהֲרָה כִּמְנוּ אִוְתּוֹ שְׁבָרֹשׁ הַיִּזִּית וְהִיא דְּאִמֵּר בְּרֹאשׁ הַגֵּג לְסִימְנָא קְאָמַר: הַיִּזִּית הַשְּׁלִישִׁי לּוֹקֵט זִיתִים הַתַּחֲמוּנוֹת לְפִי שְׁאִין הַחֲמָה זֹרַחַת עֲלֵיהֶן תְּמִיר אִין מִתְּבַשְׁלִין יָפֵה וּמֵאחֵר בְּלִיקוּטֵינוּ וּמִשּׁוּם הִכִּי עוֹטְמָן בְּבִית הַבַּד מַעֲיָסָם דְּמַשְׁטָן עַד שְׁלִיקוֹ שְׂיִתְבַּרְכָּן קְלִפְתּוֹ וְיִשְׁתַּנוּ מִרְאֵיהֶן וּמַעֲבָדוּ בְּרֹאשׁ הַגֵּג שְׁכָשְׁהִיו בְּיַחַד דְּמַשְׁטָן דְּחַח וְצֹא מִקֵּץ מוֹהֵל וְנוֹסְרוֹ: גָּמַ' מִנְּקָרָיו קָעוּ שְׁמַעֲתִי הַיִּזִּית עַד שְׁתַּבְּשֵׁלוּ הֶאָרְגִיס כָּל צָרְכוֹ: אִין מִתְּבַלְלוּ קָעוּ דִּהֵינוּ גְּמִי שְׁמַעֲיחוּ בְּאֵילָן עַד שְׁתַּבְּשֵׁלוּ יָפֵה כְּגוֹן בְּיַצֵּה מִתְּבַלְלַת (שְׁתַּנִּין פ"ב מ"ו): שְׁמֵן זִית דְּקָתִיב בְּקֶרֶא שְׁמֵן זִית זָד פְּתִית (שְׁמוֹת כו): מַעֲיִתוֹ שְׁאִיוֹ הַיִּזִּיתִים בְּאֵילָן עַד שְׂיָהִיָּה בְּסוֹ: שְׁמֵן: תַּמְרָה כְּשֶׁעוֹשִׂין אִוְתּוֹ וְרִנְגְרוֹתַי: רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר לֹא הִיָּה טוֹחְנוּ לְזִית רֹאשׁוֹן אֶלָּא בּוֹתֶשׁ: כּוּתֵּשׁ דְּקַתְנִי דְּמַתְנִי' מַנִּי ר' יְהוּדָה הִיא תוֹךְ הַסֵּל דְּקַתְנִי דְּמַתְנִי' אֶתְאֵן לְרַבְּנָן דְּבִרְיוֹתָא ת"ק דְּר' יְהוּדָה: הִיא תַּעֲא דְּמַתְנִי' בָּסָר לֵה כֵר': יְהוּדָה בְּחֻזָּא בְּכוּתֵשׁ וּפְלִיג עָלֵה בְּחֻזָּא בְּתוֹךְ הַסֵּל: מַתְנִי' הַשְּׁנִי שְׁוִין וְאֻע"ג דַּשְּׁנִי שְׁבָרֹאשׁוֹן וְרֹאשׁוֹן שְׁבַשְׁנִי שְׁוִין לַמַּנְחוֹת אַפ"ה לֹא אֶתִי בַשְּׁנִי שְׁבָרֹאשׁוֹן לַמַּנּוּרָה דִּהֵא אֶמְרֵינוּ בְּגַמ' דְּלַמְנוּרָה בַּעֲיִין פְּתִית וְלֹא הִיָּה פְתִית אֶלָּא רֹאשׁוֹן שְׁכָכָל זִית (דְּמַתְנִי' דְּכוּתֵשׁ ר"י הִיא):

וְאִם הִבִּיא – פְּסוּל (וְהַתְּנִיָּא: וְאִם הִבִּיא – בְּשׁוּר), מַפְנִי שֶׁהוּא שָׂרָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא קִשְׂיָא, הָא רַבִּי חֲזִיָּא, הָא רַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר רַבִּי, דְּרַבִּי חֲזִיָּא זְרִיק לִיה, וְרַבִּי שְׁמֵעוֹן בַּר רַבִּי מְטַבֵּל [בִּיה] (לִיָּה), וְסִימְנִיָּה: עֲשִׂירִים מְקַמְצִין.

^(א)יִשְׁשָׁה חֲדָשִׁים בְּשִׁמְן הַמֹּזֵר – מֵאִי יִישְׁמֵן הַמֹּזֵר"? רַב הוּנָא בַר חֲזִיָּא אָמַר: סְטַכְתָּא. רַבִּי יִרְמְיָה בַר אֲבָא אָמַר: שְׁמֵן זִית שְׁלֹא הִבִּיא שְׁלִישׁ. תְּנִיָּא נְמִי הָכִי: רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: אֲנַפְקָנוּן – שְׁמֵן זִית שְׁלֹא הִבִּיא שְׁלִישׁ, לְמָה סָכִין אוֹתוֹ? שְׁמִשִּׁיר אֶת הַשִּׁיעַר וּמַעֲדֵן אֶת הַבָּשָׂר. "אִין מְבִיאִין מִן הַגְּרָגְרִין שְׁנִשְׁוֹר בְּמִים. תְּנוּ רַבְּנַן: שְׁמֵן זִית כְּבוּשׁ, שְׁלִיָּה, שְׁרוּי, וְשָׁל שְׁמָרִים, וְשָׁל רִיחַ רַע – לֹא יָבִיא, וְאִם הִבִּיא – פְּסוּל. יָבְצִי רַבָּה: הַקֹּדִישׁוֹ, מָהוּ שְׂיִלְקָה עָלָיו מִשּׁוּם בַּעַל מוּם? בִּיּוֹן דְּפִסּוּל – כְּבַעַל מוּם דְּמִי, אוּ דְלִמָּא אִין בַּעַל מוּם אֶלָּא בְּבַהֲמָה? תִּיקוּ. יְמַתְנִי שְׁלִשָּׁה זִיתִים הֵן, וּבְהֵן שְׁלִשָּׁה

שְׁלִשָּׁה שְׁמָנִים. הַיִּזִּית הָרֹאשׁוֹן מְגַרְגְרוּ בְּרֹאשׁ הַיִּזִּית, וְכוּתֵּשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל – זֶה רֹאשׁוֹן.^(א) חֲזֹר וְטוֹעֵן בְּקוֹרֶה, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: בְּאֵבָנִים – זֶה שְׁנִי. חֲזֹר וְטַחֵן, וְטַעֵן – זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֹאשׁוֹן – לְמַנּוּרָה, וְהַשָּׂאֵר – לַמַּנְחוֹת. הַשְּׁנִי – מְגַרְגְרוּ בְּרֹאשׁ הַגֵּג, וְכוּתֵּשׁ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל – זֶה רֹאשׁוֹן. טוֹעֵן בְּקוֹרֶה, וְרַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: בְּאֵבָנִים – זֶה שְׁנִי. חֲזֹר וְטַחֵן, וְטַעֵן – זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֹאשׁוֹן – לְמַנּוּרָה, וְהַשָּׂאֵר – לַמַּנְחוֹת. שְׁלִישִׁי: עוֹטְנוּ בְּבִית הַבַּד, עַד שְׂיִלְקָה, וּמַעֲלָהוּ וּמַנְגְּבוּ בְּרֹאשׁ הַגֵּג, כּוּתֵּשׁ וְנוֹתֵן לְתוֹךְ הַסֵּל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: סְבִיבוֹת הַסֵּל – זֶה רֹאשׁוֹן. טוֹעֵן בְּקוֹרֶה, רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: בְּאֵבָנִים – זֶה שְׁנִי. חֲזֹר וְטַחֵן וְטַעֵן – זֶה שְׁלִישִׁי. הָרֹאשׁוֹן – לְמַנּוּרָה, וְהַשָּׂאֵר – לַמַּנְחוֹת. אִין מְגַלְגְלוּ תַנּוּ? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: "שְׁמֵן זִית" – מַעֲיָתוֹ, מִכָּאֵן אָמְרוּ: זִית רֹאשׁוֹן מְגַלְגְלוּ בְּרֹאשׁ הַיִּזִּית, וְכוּנְסוּ לְבֵית הַבַּד, וְטוֹחְנוּ בְּרִיחִים, וְנוֹתְנוּ בְּסִלִּין. שְׁמֵן הַיּוֹצֵא מִמָּנּוֹ, זֶה הִיָּה רֹאשׁוֹן. טַעֵן בְּקוֹרֶה, שְׁמֵן הַיּוֹצֵא מִמָּנּוֹ – זֶה הִיָּה שְׁנִי, וְחֲזֹר וּפְרַק. טַחֵן וְטַעֵן – זֶה הִיָּה שְׁלִישִׁי. הָרֹאשׁוֹן לַמַּנּוּרָה, וְהַשָּׂאֵר לַמַּנְחוֹת. וְכֵן זִית שְׁנִי. וְזִית שְׁלִישִׁי, עוֹטְנוּ בְּבִית הַבַּד עַד שְׂיִלְקָה, וּמַעֲלָה לְרֹאשׁ הַגֵּג, וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּמִין תַּמְרָה עַד שְׂיִזּוּבוּ מִימִיו, וְכוּנְסוּ לְבֵית הַבַּד, וְטוֹחְנוּ בְּרִיחִים, וְנוֹתְנוּ בְּסִלִּין, וְשְׁמֵן הַיּוֹצֵא מִמָּנּוֹ – זֶה הִיָּה רֹאשׁוֹן. טַעֵן בְּקוֹרֶה, שְׁמֵן הַיּוֹצֵא מִמָּנּוֹ – זֶה הִיָּה שְׁנִי. חֲזֹר וְטַחֵן וְטַעֵן – זֶה הִיָּה שְׁלִישִׁי. הָרֹאשׁוֹן לַמַּנּוּרָה, וְהַשָּׂאֵר לַמַּנְחוֹת.^(א) רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: לֹא הִיָּה טוֹחְנוּ בְּרִיחִים, אֶלָּא כּוּתֵּשׁוּ בְּמַכְתָּשֶׁת, וְלֹא הִיָּה טוֹעֵן בְּקוֹרֶה אֶלָּא בְּאֵבָנִים, וְלֹא הִיָּה נוֹתְנוּ בְּסִלִּין אֶלָּא לְתוֹךְ סְבִיבוֹת הַסֵּל.

הָא גּוּפֵא קִשְׂיָא: כּוּתֵּשׁ – מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא, תוֹךְ הַסֵּל – אֶתְאֵן לְרַבְּנָן! ^(א)הִיא תַנָּא סָבַר לֵה כּוּתִיָּה בְּחֻזָּא, וּפְלִיג עָלֵיהּ בְּחֻזָּא. ^(א)מַתְנִי' הָרֹאשׁוֹן שְׁבָרֹאשׁוֹן – אִין לְמַעְלָה הֵימְנוּ. הַשְּׁנִי שְׁבָרֹאשׁוֹן וְהָרֹאשׁוֹן שְׁבַשְׁנִי – שְׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שְׁבָרֹאשׁוֹן וְהַשְּׁנִי שְׁבַשְׁנִי וְהָרֹאשׁוֹן שְׁבַשְׁלִישִׁי – שְׁוִין. הַשְּׁלִישִׁי שְׁבַשְׁלִישִׁי – אִין לְמַטָּה הֵימְנוּ. "אֵף כָּל הַמַּנְחוֹת הֵיוּ בְּדִין שְׂיִטְעֵנוּ שְׁמֵן זִית זֶה, מָה מְנוּרָה שְׂאִינָה לְאַכִּילָה טְעוּנָה שְׁמֵן זִית זֶה! זִית זֶה, מְנַחוֹת שְׁהֵן לְאַכִּילָה אִינוּ דִּין שְׂיִטְעֵנוּ שְׁמֵן זִית זֶה! תִּלְמוּד לֹמַר "זֶה פְתִית לְמָאוּר", וְאִין זֶה פְתִית לַמַּנְחוֹת. גָּמַ'

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

וְאִם הִבִּיא פְסוּל מַתְנִי שֶׁהוּא שָׂרָף. מֵהֵל בְּעֲלָמָא וְלֹא שְׁמֵן וְהִכִּי חָשִׁיב לֵה מַתְנִי' בַּהֲדִי הִבִּיא בְּשָׂר: זְרִיק לִיָּה. כְּלוֹמַר לֹא הִיָּה אוֹכְלוּ אֶבֶל לֹא זֹרַק מִמֶּשׁ דְּסָכִין אִוְתּוֹ שְׁמִשִּׁיר אֶת הַשֶּׁעַר וּמַעֲדֵן אֶת הַבָּשָׂר: שֶׁלֹּסֶה זִיתִים. פִּרְשׁ בְּקֻנְט' ג' פְּעֻמִּים בְּשָׂנָה מִלְּקוּטִין אֶת הַיִּזִּיתִים לְפִי שְׁאִין מִתְּבַשְׁלִין בְּבֵת אַחַת וְקִשְׂיָא דְּבַמַּם' פִּאָּה (פ"א מ"ה) מַשְׁמַע דְּמִיבִין בְּפִאָּה וְכָל דְּבַר שְׁאִין לְקִיטוֹתוֹ בְּאֶחָד לֹא מַחֲזִיב אֶבְפִּאָה בְּדִאִי' דְּרִישׁ כָּלָל גְּלוּל (שְׂבַת דף סח.) וּמַמַּשְׁט תַּחֲלָה גְּלוּל וְלְקוּטִין בְּלֵן בְּאַחַת אֶלָּא שְׁנֵי מִתְּבַשֵּׁל יוֹתֵר מִזֵּה דְּמַתְפָּרֵשׁ וְאִזְל וּבְעָרוּךְ פִּרְשׁ כְּפִירוֹשׁ הַקּוּטְרָם דְּבַשְׁלִסָּה זְמַנִּים לּוֹקֵט אֶת הַיִּזִּיתִים לְפִי שְׁאִין מִתְּבַשְׁלִין בְּלֵן בְּיַחַד וּבְגָמ' דְּבָשִׁי מִנְּקָרָר קָעוּ אוּ מִתְּבַלְלוּ קָעוּ פִּרְשׁ בְּעָרוּךְ מִנְּקָרָר קָעוּ כְּלוֹמַר לּוֹקֵט אֶחָד אִוְתּוֹ הַמְּבַשְׁלִין אוּ מִתְּבַלְלוּ קָעוּ שְׁעוֹשֶׂה לָּהֶם סִימָן שֶׁלֹא יִתַּעֲרְבוּ עִם אַחֲרִים וּמַעֲיָסָם עַד שְׂיִתְבַּשְׁלוּ יָפֵה וְיִתְרַכְכוּ בְּפִיצָה מִתְּבַלְלַת וּבְמַם' עֲדִיּוֹת (פ"ד מ"ו) וּמִיָּתִי לֵה בְּס' קָמֵא דִּיבְחוֹת (דף טו:) חֲבִית שֶׁל זִיתִים הַמְּתַלְלִין וּבְס' אִין מַעֲמִידִין (ע"ז לט:) זִיתִי קְלוּסָקֵא הַמְּתַלְלִין בִּי' זִיתִים הַמִּתְקָוִים לְאַכִּילָה נִקְרָאִין מִתְּבַלְלִין:

ג' זִיתִים. כְּלוֹמַר ג' לְקוּטוֹת יֵם בָּית וּבְכָל לְקוּטָה יֵם בַּה ג' מִיָּתִי שְׁמוֹת וּמִשּׁוּם כֵךְ יֵם ג' לְקוּטוֹת שְׁאִין זֶה הִיָּת מִתְּבַשֵּׁל כּוּלָּו כְּפַעַם אַחַת הִיָּת הָרֹאשׁוֹן הַלְקוּתָה הָרֹאשׁוֹנָה מִגְרָדוֹ בְּרֹאשׁ הִיָּת שְׁהִיְתִים בְּרֹאשָן קוֹמְדִין לְבַשֵּׁל מַתְנִי שֶׁהַחֲמָה זֹרַחַת עֲלֵיהֶן תְּמִיר:

וכותש אותן הגרנדים ונותן לתוך

הסל כדי שיוצב השמן מן הסל

בכלי אחר:

ר' יהודה אומר שביצות אבני הסל למעלה היה נותנין ולא לתוכו כדי שיקלטו דבני הסל השמרים והספולות והעלול יוצב ממנו זה שמן ראשון לקטטה ראשונה:

אחר ולקוח מה שכחה. ועושה בקורה. מציא שמנו:

ר' יהודה אומר לא טועין בקורה עיינו אלא בבאבנים והיוצא משם זה שמן שני ואחר ועוהון הגרנדים וטועין זה שלש [השני] מוגרנדו בראש הג כלומר לוקט היוצתם שבאמצע האילן כלומר אותן שעומד בראש גגו ויכול לטעון. לסימנא קאמר בראש הג חית השלשני לוקט אותן שמתחת הית לפי שאין השמש זורח עליהן הרבה ואינו מתבשלין ופה משום הכי עיטנו בבית [הבד] כלנ' משימן בבית הבד בכלי כמעטון עד שלקה עד שירכבן קליפתון וישתנה מראיהן:

ומועלן ומנגבן בראש הג לפי כשהיו ביחד בכלי אבן המוחק יצא מהן (מוח) [מוהל] ושערו וכותש ונותן וכו':

מוגרנדו תנו שלוקטנו או מנגנלו תנו שמניחמו בראש הית עד שמתבשליפה יפה:

שמן זית מויתו שיתבשל על האילן יפה יפה ועשהה אותו כמין תמרה שמניחמו ליבש כדרך שמועלין התמרים כשהיועין לעשותן גרנדות:

כותש דקתני מתעיתון מני ר' יהודה היא תוך הסל דקתני כמתעיתון אלתאן לרבנן דברייתא:

פז.

 עין משפט נר מצוה	
א מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' יד:	
ב מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ג:	
ג מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ח:	
ד מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ט:	
ה מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' י:	
רבותי גרסום	

ואם הביא פסול מפני שהוא שָׂרָף מֵהֵל בְּעֲלָמָא וְלֹא שְׁמֵן וְהִכִּי חָשִׁיב לֵה מַתְנִי' בַּהֲדִי זַעֲה בעלמא ובמתניתין משמע דשמן קא חשיב לֵה אלא שאינו מן המזבחה:

לא קשיא לר' משעון ב"ר דמתבטל ביה שמן הא:

סטבת אפרסמון טיחא רבי יהודה [אומר] שמנא(גראה קר"ל טיחא ר"י אומר שמן המור האל אנפיקינן ויחא שמן זית וכו'). המור אנפיקיטון כבשס. כמלח:

ג' זיתים. כלומר ג' לקוטות ים ביות ובכל לקטות ים בה ג' מיני שמנים ומשום כך ים ג' לקוטות שאין זה הית מתבשל כולו כפעם אחת הית הראשון הלקוטה הראשונה מוגרנדו בראש הית שהייתם בראשן קומדין לבשל מפני שהחמה זורחת עליהן תמיר:

וכותש אותן הגרנדים ונותן לתוך הסל כדי שיוצב השמן מן הסל בכלי אחר:

ר' יהודה אומר שביצות אבני הסל למעלה היה נותנין ולא לתוכו כדי שיקלטו דבני הסל השמרים והספולות והעלול יוצב ממנו זה שמן ראשון לקטטה ראשונה:

אחר ולקוח מה שכחה. ועושה בקורה. מציא שמנו:

ר' יהודה אומר לא טועין בקורה עיינו אלא בבאבנים והיוצא משם זה שמן שני ואחר ועוהון הגרנדים וטועין זה שלש [השני] מוגרנדו בראש הג כלומר לוקט היוצתם שבאמצע האילן כלומר אותן שעומד בראש גגו ויכול לטעון. לסימנא קאמר בראש הג חית השלשני לוקט אותן שמתחת הית לפי שאין השמש זורח עליהן הרבה ואינו מתבשלין ופה משום הכי עיטנו בבית [הבד] כלנ' משימן בבית הבד בכלי כמעטון עד שלקה עד שירכבן קליפתון וישתנה מראיהן:

ומועלן ומנגבן בראש הג לפי כשהיו ביחד בכלי אבן המוחק יצא מהן (מוח) [מוהל] ושערו וכותש ונותן וכו':

פירוש:

עיון משפטי גור מצובה

א מייז' פז' מהל' תמידים ומוספין הל' טז:
ב מייז' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ב:
ג מייז' פז' מהל' איסורי המזבח הל' טז:
ד מייז' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ז:
ה מייז' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ו:
רבינו גרשום

שוין. דקתני והשני שבראשון והראשון שפסטי שוין:

והאמרת ראשון למנורה והשאר למנחות דהשני בראשון אינו ראוי למנורה והראשון שפסטי ראוי למנורה ודיכי הוי שוין:

שוין למנחות שאם חוצה להשום הראשון שפסטי למנחות הוי הוא כפטי שבראשון ויסי':

א"כ מה ת"ל זך כותי למאור מפני החסכון ולמנחות לא כשיזן זך כותי דמנחות צריכין יותר שמן מנחות:

שולחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח ביניהם לידע שלא לאטילה אפי צריך ולא לאורה שדרך בני אדם מנורה עומדת כעץ שלחני:

ממעוהו מלחין האחרות ובה היה מסוים כדקנין שחיות בא ומצא שתי גרות מרחיות מולקות מכבה האחת שפער מרח והאחרת הא גר מערבי מניחה מולקת ומולקת עד הערב והאחרות שפער לאור הבקר מעיבין זורק מה ששאר מן הפתילה ובסולת מן השמן לחון ועתו בה פתילה חדשה ושמן ולערב מלחין מנר מערבי שולחן עייון ואח"כ מטיב נר מערבי ונותן בה שמן ובה היה מסוים להחליק האחרות ואח"כ מכבה ומלחקה לבסוף כדי לקיים בה מצות הדלקה ויהיו הלסעון. יין מתוך הרבה ל"א מתוך שנקדחו ענבים בחמה:

כדי שיהא ריחו נודף. שפסחא חסר קמעא נודף ריחו יותר מפסחא מלא:

שוין למנחות. אכל למנורה אינו שוין דאין הקונטרס עקר דאי בדרבנן שית מרישא

שמעינן הראשון למנורה והשאר למנחות: לא לאכילה אפי צריך ולא לאורה אפי צריך.

יש מקלשים מעוטתן שלחן בצפון ומנורה בדרום ולא לצד מערב ששם שכניה ולימא דלאו לאפוקי לצד מערב קאמי ובי ממשיכי נמי לצד מערב אפשר שנינו זה לצד צפון וזה לצד דרום ומחצ' הבית ולפנים היו

מנחים בראמר לקמן בפ' שמי הל'חם (מנחות דף צח:) ואיבא למ"ד מרח ומערב ואיבא למ"ר צפון ודרום מרחין ופי' הקונט' עקר דזינן ממשלחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח היה באמצע שמע מנה לא לאורה אפי צריך ולא לאכילה דאם הייתי צריך הייתי נותן מנורה סמוך לשלחן כנוהג שפעולם: מחוץ לפרכת העדות וערך כו'. בפסקא במה מדליקין (שפ"ט כב:) גרסי' ובי לאורה הוא צריך והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ושראלי במדבר לא הלכו אלא לאורו כו' ומקדש ר"ת דאשרהן קאי ובי לאורה הוא צריך אהרן והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ושראלי במדבר לא הלכו אלא לאורו של

עמוד האש בראיתא בפריקא דמלאכת המשכן מתפגל בנפטיח ורואה בו בחבית ורואה מה שבתוכו ובתורת פנים בפר' אמר אל הכהנים גרסינן ובי צריכין לגר והלא כל אותם ארבעים שנה שהלכו ושראלי במדבר לא הצרכו לגר שראמר פי ענין ה' על המשכן ומיהו סינאי' דשמעינן משמע דאשכינה קאי וקסא דה"ל למימר כל העולם כלו לאורו של מקום היו הולכים: ממנה היה מדליק. כלומר ממנה מתחיל להדלקה שאותו מדליק תחלה בערב ובו היה מסוים ההטבה בעקר שאותו מטיב אחריו לפי שכלל בעקר מוצא אותו דולק והשאר מוצא שפכה ופעמים שהיה דולק כל היום כלו ומדליק ממנו שאר הגרות שפבקר היו כלם כבות חוץ ממנו ומטיבו שמעגרו מן הדשן בדבתיב בעקר בעקר דהיטיבו את הגרת וגו' וגר מערבי שדולק כל היום לערב היה מדליק ממנו שאר הגרות כך פי' הקונטרס וזה היה הקם שמת שמעון הצניק שהיה גר מערבי דולק כל היום כו' בראמר בריש טרף פקלי' (וימא לו.) כל ארבעים שנה ששמש שמעון הצניק היה גר . מערבי דולק מכאן ואילך. פעמים דולק פעמים בכה והיה צריך לתן בה שמן בשחרית שתהא דולקת עד הערב להחליק את האמר והכי תנו במסכת תמיד פ"ק ראשון אמר

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

זך אלא נקי והראשון לעולם נקי ופרוש גמי' שוין בתמידי דקתני השני שבראשון

גמי' שוין? והא אמרת ראשון למנורה והשאר למנחות! אמר רב נחמן בר יצחק: מאי שוין – שוין למנחות.

^(א) אף [כל] המנחות היו בדין [וכו']. תנו רבנן:

”זך” – אין ”זך” אלא נקי, רבי יהודה אומר: ”פתית” –

אין ”פתית” אלא פתוש. יכול יהא זך פתית פסול

למנחות? תלמוד לומר ”ועשרון סלת כלול בפשמן

פתית”, אם כן מה תלמוד לומר ”למאור”? אלא מפני

החיסכון. ^(ב) מאי ”חיסכון”? אמר רבי אלעזר: התורה

חסה על ממונן של ישראל. ”צו את בני ישראל ויקחו

אליה שמן זית זך”, אמר רבי שמואל בר נחמני:

”אליה” – ולא לי, לא לאורה אני צריה. שלחן בצפון,

ומנורה בדרום – אמר רבי זריקא, אמר רבי אלעזר: לא

לאכילה אני צריה, ולא לאורה אני צריה. ויעש לפית

חלוני שקפים אטמים” – תנא: שקופין מבפנים,

ואטומים מבחוץ, לא לאורה אני צריה. ^(ג)”מחוץ

לפרכת העדות באהל מועד” – עדות הוא לכל פאי

עולם שהשכינה שורה בישראל. ^(ד) ואם תאמר: לאורה

אני צריה? והלא כל ארבעים שנה שהלכו ישראל

במדבר לא הלכו אלא לאורו! אלא עדות הוא לכל

פאי עולם שהשכינה שורה בישראל. ^(ה) מאי עדותה?

אמר רבא: זה נר מערבי, שנותנין בה שמן כנגד

חברותיה, וממנה היה מדליק, ובה היה מסיים.

^(ו) מתני' מאין היו מביאין את היין? קדוחים ועטולין –

אלפא לייז, שניה להן – בית רימא ובית לבן בבהר,

וכפר סיגנא בבקעה. כל ארצות היו פשרות, אלא מיפן

היו מביאין. ^(ז) אין מביאין לא מבית הזבלים, ולא מבית

השלחים, ולא ממה שגזרע ביניהן, ואם הביא – פשר.

אין מביאין הל'סטיון, ואם הביא – פשר. אין מביאין

ישן – דברי רבי, וחכמים מכשירין. אין מביאין לא

מתוק, ולא מעושן, ולא מבושל, ואם הביא – פסול.

אין מביאין מן הדליות, אלא מן הרגליות, ומן

הפרמים העבודין. ולא פונסין אותו בחרצבין גדולים,

אלא בחביות קטנות, ואינו ממלא את החבית עד פיה,

כדי שיהא ריחו נודף. אינו מביא מפיה – מפני

הקמחין,

והראשון שפסטי שוין והא אמרת ראשון

למנורה והשאר למנחות דהשני שבראשון

אין ראוי למנורה וראשון שפסטי ראוי

למנורה ודיכי הוי שוין: למנחות שאם

רוצה לתן הראשון שפסטי למנחות הכי

הוא פסטי שבראשון: יכול יהא פתית זך

פסול למנחות האיל וכתוב בה למאור: מה

תלמוד לומר זך וכתית למאור: מפני

החסכון לא בעינן זך וכתית למנחות כמו

לגרות דהכי נמי פשרות אפילו אינו [זך]

וכתית לפי שהמנחות הן מרבות וצריכות

שמן הרבה ואלו היה צריך לחזר במנחות

נמי אחר זך וכתית כמו למנורה היו

מפסידים שהיו לוקחין אותו ביקר: שלחן

בצפון ומנורה בדרום והמזבח ביניהם

לדע שלא לאורה אני צריה: שקופים

מפנים שהמקופין של חלונות הינו צר

שפחלון היו מפנים והרחב שפחלון

מחזר כלפי חוץ להוציא אורה לעולם:

ממנה היה מדליק האחרות ובה היה

מסוים פתתן (תמיד דף לג.) בא ומצא

שמי גרות מרחיות דולקים שמנורה היתה

עומדת מרח ומערב מבכה האחת שפער

מזרח ומשניה ומניח האחת שפער אותה

שפמזרח הוא גר מערבי ומניחה דולקת

עד לערב ומדליק האחרות שפכו בשחר

ומטיבו זורק מה ששאר מן השמן ומן

הפתילה לחון ונותן בה שמן ופתילה

ומדליקה כדי לקום בה מצות הדלקה

ומסוים בה הדלקה שהיה מדליקה בתר כל

הגרות: מתני' הלסטיון שנתפשלו הענבים

בחמה יותר מצאי: מעשן פשהו הענבים

מרים היו משפנין אותו כדי למקחו או

מבשלין אותו: לא מתוך פשהא מתוך

מחמת עצמו כדמפרש בגמ' ענין אחר

תירוש שלא עברו עליו ארבעים יום: מן

הדליות שקורין טרייל"ש לפי שאין יינו

יפה: אלא מן הרגליות יין שגזל בגפנים

נמוכים שהא יפה: העבדים מפרש

בגמ': לא היו כונסין אותו בפצצין גדולים

לפי שפשהו מסתפקין ממנו על גר היו

החצובין מתרוקנים ומתקלקל היין: כדי

שהא ריחו נודף שפשהא חסרה קמעא

היין נודף יותר מפשהא מלאה:

מסורת הש"ס

א ספרא אמור פרשה יג ו
ב לעיל עו:
ג ספרא אמור פרשה יג ט
ד שבת כב:
ה משנה תמיד
ו משנה מנחות

תורה אור השלם

ואתה תצוה את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך פתית לקטור להעלות נר תמיד [שמות כו, ב]

עו את־בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך פתית לקטור להעלות נר תמיד [ויקרא כד, ב]

ועשרו סלת כלול בשמן פתית רבע ההין ונסד רביעת ההין וזו לכבש האחד [שמות כט, ט]

ונעש לבית חלוני שקפים אטומים [מלכים א ו, ד]

מחוץ לפרכת העדת באהל מועד ישרף אותו אהרן מערב עד־בקר לפני יהוה תמיד חשת עולם לדורותיכם [ויקרא כד, ב]

ויהנה הלך לפניהם יוסם בעמוד עץו לחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יוסם ולילה [שמות יג, כא]

מסורת הש"ס

א לעיל פה:
ב תוספתא מנחות; משנה מנחות
תורה אור השלם

מלבד עלת הפמיד ומנחתו תעשו תמימים יהיירלכם ונספיקים (במדבר כח, לא)

ונספיקים חצי ההיו יהיה לפר ושלישת ההיו לאלל ורביעתת ההיו לקבש וון זאת עלת חדש בקדשו לקדשי השנה (במדבר כח, יד)

אלי־תרֶא וון כי יתאדם כיר־תו (בכזס) [פבוס] עינו ויתפלד במישורים [משלי כג, לא]

וננו מטר ורצף אשר־תנוע את־האדמה ולחם תבואת האדמה והנה דשו ושמנו ורעה מקניף ביום ההוא פר נרחב (ישעיהו ל, כג)

אפה תקום תרחם ציון כירעת לקנה כירב־א מוצד [תהילים כב, יד]

על־חומתך ירושלם הפקדתי שמרים גל־הים וקר־הלילה תמיד לא יחשו המזמרים את־יהנה אל־דמי לכם [ישעיהו טב, ו]

בונה ירושלם יהנה נדחי ישבאל וקנס [תהילים קמז, ב]

כירב־ר יהנה בציון אנה למושב לו [תהילים קלב, יג]

עשרון עשרון לקבש האחד לשבעת הפכשים [במדבר כח, כט]

קַמְחִים סקוויי"ש: פיצד בודק לזע אס הינו ופה: גזפר יושב וקנה פילו ורואה פקזס מוציא הינו מן נקב הקבינה: זרק הגיר שהתחיל לצאת אוילו לבן שפתת הינו שצנף על השמרים: הקיש

הגזפר על גפי הבד וסותם זה מניד וזה היה סימנו שלא היה רוצה לגפר כל זמן שמנוציאין היינו: שגאמר תמימים יהיו לכם ואס היו בו קמחים הני פבעל מוס: גמי' כרך וקצי אין מביאין הליקטיון לפי שאין מביאין לא מתוך וכו' ואס הביא פסול: רב אשי אמר לא תכרך הליקטיון פשר דהניא חליא דשמשא ולא מאים אבל מתוך מחמת הפירי מאים והינו דקקצי פסול: מאן שמעת לה דאמר לא יביא רבי דקקצי שמתיתון דכרי רבי והא פכיתא דקקצי לא יביא [ע"כ רבי] וקקצי (פקא פכיתא) אס הביא פשר ויכי מ"ל ה"נ פסול: הינו טעמא שאין מביא יסן דכתיב אל תכא וון פי יתאדם דלא היה חשוב וון אלא אדם וסנה ראשונה יש בו עקר אדממות גפי לא ונאו משום דלכפש דמי וון: העבדוים פבורים פעמים: רפק ליה טפי רפקא שפפרו פעמים: ודרי מניא על חד תרין שהיה יכול למנוג פמים פפלים מנין אחר דיון דעלמא דכי על חד תלתא וזהו מקבל על חד פשה והינו על חד תרין זין אחר: קביות לודיות שינוניות פמים שינונים של לוד: אין מניחין את הפדים פמים זו על גב זו: שגבהן פרחקן שהיו רחבים מרב שמונות פמו שגבוהים והינו פר נרחב: שומרים מלאכים: תמיד לא יחשו מאי אמרי האן שומרים: ומעקרא קדם שחרב: הוו אמרי פי בחר ה' בציון אף לעתיד לבא עתידים המלאכים להיות שומרים ולומר פי בחר ה' בציון: מקצי' שפני מלות ר"מ אומר עשרון עשרון. קשני פלים היו סס פל אקד מחזיק עשרון: ולא היה מודד לפר פכלי שמחזיק שלש שטרונות אלא מודד שלש פעמים בעשרון: גמי' אקד גדוש שלא היה בו עשרון אא"כ גדשו: ואקד מחוק שהמחוק היה גדול כל כך שפשהה מחוק היה בו עשרון:

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות
הקמחין, ולא משוליה – מפני השמרים, אלא מביא משלישה מאמצעה. "פיצד הוא בודק? הגזפר יושב, והקנה פינדו, זרק הגיר, הקיש בקנה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שיש בו קמחין – פסול, שגאמר: "תמימים יהיו לכם", "ומנחתם", "תמימים יהיו לכם ונספיהם". גמי' אין מביאין לא מתוך ולא מבושל ולא מעושו, ואם הביא – פסול. והא קתני רישא: אין מביאין את הליסטיון, ואם הביא – פשר? אמר רבינא: פרוה ותני. רב אשי אמר: חוליא דשימשא – לא מאיס, חוליא דפירא – מאיס. אין מביאין ישו, דברי רבי, וחקמים מכשירין. אמר חזקיה: מאי טעמא דרבי? אמר קרא "לכפש יין", מה פכש בן שנתו, אף יין בן שנתו. אי מה פכש בן שתי שנים – פסול, אף יין בן שתי שנים – פסול! וכי תימא הכי גמי, והתנא: יין בן שתי שנים לא יביא, ואם הביא – פשר! מאן שמעת ליה דאמר "לא יביא"? רבי, וקאמר: אם הביא – פשר. אלא אמר רבא: היינו טעמא דרבי, דכתיב "אל תרא יין פי יתאדם". אין מביאין לא מן הדליות בו. תנא: פרמים העבדוים פעמים בשנה. רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדיסא, דרפיק ביה טפי ריפקא, ועבד חמרא דדרי מיא על חד תרין. לא היו בונסין אותן בחצבין גדולים, תנא: חביות פדיות לודיות ובינוניות. 'אין מגיחין אותן שתים שתים, אלא אחת אחת. פיצד בודק גזפר? יושב וקנה פינדו. זרק הגיר – הקיש בקנה. תנא: זרק הגיר של שמרים – גזפר הקיש בקנה. ולימא ליה מימר? מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: פשם שהדיבור ופה לפשמים, פה דיבור רע ליין.⁽ⁿ⁾ רבי יוסי פר רבי יהודה אומר וכו'. פעי רבי יוחנן: הקדישו, מהו שילקה עליו משום בעל מום? כיון דפסול – פבעל מום דמי, או דלמא אין בעל מום אלא בפכהמה? תיקו. "תנו רבנן: אילים ממואב, פכשים מחברון, עגלים משרון, גוזלות מהר המלה. רבי יהודה אומר: מביאין פכשים שגבהן פרחבן. אמר רבא בר רב שילא: מאי טעמא דרבי יהודה? דכתיב: "ירעה מקנה ביום ההוא פר נרחב". פתיב: "על חומתיה ירושלם הפקדתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם". מאי אמרי? הכי אמר רבא בר רב שילא: "אתה תקום תרחם ציון". רב נחמן בר יצחק אמר: "בונה ירושלם ה'". ומעיקרא מאי הוו אמרי? אמר רבא בר רב שילא: "פי בחר ה' בציון אנה למושב לו".

הדרן עלה כל קרבנות הציבור.

מתני' שתי מדות של יבש היו במקדש, עשרון וחקצי

וּחֻצֵי עֶשְׂרוֹן. רבי מאיר אומר: עשרון, עשרון, וּחֻצֵי עֶשְׂרוֹן. 'עֶשְׂרוֹן, מה היה משמש? שבו היה מודד לכל המנחות, לא היה מודד לא בשלשה לפר, ולא בפשל שנים לאיל, אלא מודדן עשרונות. חצי עשרון, מה היה משמש? שבו היה מודד חביתי פהו גדול, מחצה בבקר ומחצה בין הערפים. גמי' תנא: היה רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר "עשרון עשרון לכפש האחד"? מלמד ששתי עשרונות היו במקדש, אחד גדוש ואחד מחוק.^(כ) גדוש שבו היה מודד לכל המנחות,

מחוק

כל קרבנות הצבור פרק תשיעי מנחות

פרק וקצי. להקשיר קאמר פדמוכח סגיא ואע"ג דאצטריוך ליה להשא למתצי הליקטיון ומתוך לא משמע לה לרביא לחלק בין זה לזה:

הקמחין, ולא משוליה – מפני השמרים, אלא מביא משלישה מאמצעה. "פיצד הוא בודק? הגזפר יושב, והקנה פינדו, זרק הגיר, הקיש בקנה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שיש בו קמחין – פסול, שגאמר: "תמימים יהיו לכם", "ומנחתם", "תמימים יהיו לכם ונספיהם". גמי' אין מביאין לא מתוך ולא מבושל ולא מעושו, ואם הביא – פסול. והא קתני רישא: אין מביאין את הליסטיון, ואם הביא – פשר? אמר רבינא: פרוה ותני. רב אשי אמר: חוליא דשימשא – לא מאיס, חוליא דפירא – מאיס. אין מביאין ישו, דברי רבי, וחקמים מכשירין. אמר חזקיה: מאי טעמא דרבי? אמר קרא "לכפש יין", מה פכש בן שנתו, אף יין בן שנתו. אי מה פכש בן שתי שנים – פסול, אף יין בן שתי שנים – פסול! וכי תימא הכי גמי, והתנא: יין בן שתי שנים לא יביא, ואם הביא – פשר! מאן שמעת ליה דאמר "לא יביא"? רבי, וקאמר: אם הביא – פשר. אלא אמר רבא: היינו טעמא דרבי, דכתיב "אל תרא יין פי יתאדם". אין מביאין לא מן הדליות בו. תנא: פרמים העבדוים פעמים בשנה. רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדיסא, דרפיק ביה טפי ריפקא, ועבד חמרא דדרי מיא על חד תרין. לא היו בונסין אותן בחצבין גדולים, תנא: חביות פדיות לודיות ובינוניות. 'אין מגיחין אותן שתים שתים, אלא אחת אחת. פיצד בודק גזפר? יושב וקנה פינדו. זרק הגיר – הקיש בקנה. תנא: זרק הגיר של שמרים – גזפר הקיש בקנה. ולימא ליה מימר? מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן: פשם שהדיבור ופה לפשמים, פה דיבור רע ליין.⁽ⁿ⁾ רבי יוסי פר רבי יהודה אומר וכו'. פעי רבי יוחנן: הקדישו, מהו שילקה עליו משום בעל מום? כיון דפסול – פבעל מום דמי, או דלמא אין בעל מום אלא בפכהמה? תיקו. "תנו רבנן: אילים ממואב, פכשים מחברון, עגלים משרון, גוזלות מהר המלה. רבי יהודה אומר: מביאין פכשים שגבהן פרחבן. אמר רבא בר רב שילא: מאי טעמא דרבי יהודה? דכתיב: "ירעה מקנה ביום ההוא פר נרחב". פתיב: "על חומתיה ירושלם הפקדתי שמרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם". מאי אמרי? הכי אמר רבא בר רב שילא: "אתה תקום תרחם ציון". רב נחמן בר יצחק אמר: "בונה ירושלם ה'". ומעיקרא מאי הוו אמרי? אמר רבא בר רב שילא: "פי בחר ה' בציון אנה למושב לו".

פז.

עין משפט בר מצוה	
א מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ז:	
ב מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ז:	
ג מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ו:	
ד מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ב:	
ה מיי' פז' מהל' איסורי המזבח הל' ב:	
ו מיי' פא' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו חל' ט:	
ז מיי' פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:	
רבינו גרשום	

אמר (רבא) [רבינא] כרוך ותי. אין מביאין הליסטון לפי שאין מביאין לא מתוך בו' ואס הביא פסול:

רב אשי אמר לא תכרוך הליסטון(א)גראה מה דרבינו גרים להיפר חוליא דשמשא מאיס חוליא דפירי לא מאיס. אי חוליא דפירא שכך מינו מתוך ולא מאיס ואס הביא פסר:

אל תרא יין כי יתאדם. ועד שחי שנים יו בו עוקר אדמומיות:

דרפיק ליה טפי ריפקא. שחפרו פעמים:

ודארי מיא. ומקבל מים למחנות כפלים מיין אחר:

חבית היינו כדיות לודיות טעונות כלומר כדים טעונות של לוד:

אין מניחין אותן הכדים שנים שנים זו על גב זו:

כיצד בודק. שיועז אס הא יפה היין:

הגזפר יושב וקנה טילו ורואה פשמוציא זה היין מן נקב החבית זרק הגיר הסולון שנהפך למראה שמרים הקס הגזפר בקנה על גבי הכד וסותם זה מניד חה היה פומנו שלא היה רוצה ללבר הגזבר כסזה מושך היין שהדבור רע ליין כדאמרינן בחס' שבת המשחקת לעדשים: שגבהן כרחבן. כלומר שהיו נראין נמוכין מפני שהיו שמונס כוותר ויהיוו כר נרחב:

הפקדת שמרים. מלאכים:

תמיד לא יחשו:

מאי אמרי מעיקרא. קודם חרבון כי בחר ה' בציון:

הדרן עלך כל קרבנות הצבור

פז:

עין משפט גזר מצווה
א מיוי מ"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ד: ב מיוי מ"א מהל' פסולי המוקדשין הל' כד: ג מיוי פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יז:
רבניו גרסוּם

מחוק שבו מודד לחביתו כ"ג. כדלמרי' חזון משל כ"ג שהיה גורש בתוכה:

שלא (וימנז) [וימוז] מדה של ג' לפר. שאותו ניקוד שעל ו' בא למעט. [חזק] עשרון לר' מאיר גנוס היה או מחוק מלממר ר"מ עשרון של כ"ג מחוק וימנר' מאיר מחוק זה חה לרבנן נמי מחוק זה חה. אותן ו"ב חלות שעשין מחביתו כ"ג כמה מחלקן לחלות ביד או בכני וסער בימי או יחלקם בבלי:

דאי בבלי וכו טורטוני יכניס. א"כ היה צריך להביא מסקנות:

דכיון דבקללה כתיב והשיבו לחמכם במחל:

שחזן מה שיקש קמזון. כיוון קומן מנחה אל של לבונה בלא בזיכין בגורש שלו שלא הניחן בתוך שלו בין לבזבזי אלא למעלה בגורש שהניח הקומן בין לחם ללחם:

אזוי מקדש. שאין דרכו לקדש אלף אלחם:

לדברי האומר טפחים ומחצה כופל כדלמרינן בפרק שתי הלחם עותן ארכו של לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רוחבו של שחזן שהוא ה' טפחים ונמצא אורך של לחם יותר מרחבו של שחזן ה' טפחים ונמצא כופל כל לחם ולחם טפחים ומחצה מיכן נמצא שש כפולין של טפחים ומחצה של מערכת גבוהין ט"ו טפחים נמצא השלחן מקדש ט"ו טפחים למעלה כל דבר בין לחם ט"ו טפחים בנורש שלו דהיינו עד ט"ו טפחים ולדברי האומר טפחים כופל היינו רבי מאיר (ובבלי):

אבל מקדש ליפסל הקמנים בלינה:

ר' אלעזר בר צמק אומר לא היו שבע ממות אלא היו כולבד ושניות סומנות היו בו:

רבי יהודה מחשב ממטה למעלה ורבי מאיר ממעלה למטה:

מוֹדֵד וּרְמִינָהוּ חֲבִיתִי כַּהֵן גָּדוֹל כּו'. מהא לְחִבִּיתִי כ"ג לֹא פָּשִׁי לֹא־קִשְׁיִי דְמִקְלָא דַּעֲתָךְ שֶׁפָּעִמִּים מוֹדֵד בָּזָה וּפְעִמִּים בָּזָה: בָּמָה מְחַלְקָה לְחֻלוֹת. פֶּרֶשׁ פְּקוּנְטָרַם שְׁמַחֲלָקָה לַעֲסָה וּא"ל לוֹמַר כֶּךָ דֵּהֱא אִמְרִינָן לְקַמֵּן (מִנְחוֹת דף פח:) דְּרִבְעִית נִמְשָׁחָה שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד לְחֻבְתִּי כ"ג רִבְעִית שָׁמָן לְכָל חֲלָה וְחֲלָה וְהָרֹם לִישָׁה צָרִיךְ לְבַלֵּל בִּשְׂחֹא כֹלֶת וּמַכֵּל מְקוֹם לֹא אֲפָשָׁר לַעֲשׂוֹת בּוֹ טוֹרְטוֹנִי דְמִשְׁחָלֶת וּמֵאֲזִינִים סוּמָן קָלָה בַּסֵּלֶת בְּמוֹ עֲסָסָה וּמַדָּה קוּמָה כֵּל כֶּךָ שֶׁל א' מִשְׁנֵים עֶשֶׂר בַּעֲשָׂרֹן לֹא רָצוּ לְתַפֵּן וְאֲפָשָׁר דְּקוּמָה כֵּל כֶּךָ גַּם הָיָה אֵינִיה סוּמָן בְּרָכָה: מַהוּ שְׁיִקְדָּשׁ קֳמַעִים בְּגִדָּשׁ שָׁלוֹ. פִּי' פְּקוּנָט' שְׁנֵי רִמְצֵי לְבוּנָה בְּלֹא בְּזִיזָן וְקִשְׁיֹא דְהָנָה לִיָּה לְמִימַר לְבוּנָה בְּהָקִיא וְעוֹד בִּינוֹ דַּעַם שְׁלָחַן נְמִי פָּשִׁי בְּזִיזָן בְּדֻכְתִּיב בַּפּוֹתִיו וְנִתְּנָא לְקַמֵּן בַּפֶּרֶק שְׁמִי הָלָחַם (מִנְחוֹת דף צו.) בַּפּוֹתִיו אֵלּוּ הַבְּזִיכִין הָיִלן תַּפֵּסא אַדְעִיתָן לְמִימַר דַּסְּגִי בְּלֹא בְּזִיזָן וְנִרְחָה לְפֶרֶשׁ דְּמִינִי בַּקַּמֵּן שֶׁל מִנְחָה בְּדִלְמִרִי' בַּפ"ה (לַעֲלוֹ מִנְחוֹת ח.) דְּמַנַּח' שְׁקִמְצָה בַּהֲיָכֵל בִּשְׂרָה וּמִיָּהוּ הָא דְמַסִּיק אִינוּ מִקְדָּשׁ לְחֻרַב אֲבָל מִקְדָּשׁ לְפִסָּל לְפִי' הַקּוּנְטָרַם יִרְחֹא דְמִתְקַדָּשׁ לְפִסָּל בַּטָּבּוֹל יוֹם וּבְלִינָה דְאִי לֹא־ שְׁלָחַן לֹא מִפְּסָלִי דַּעֲזִין לֹא נִתְקַדָּשָׁה בְּכָלִי שְׂרֵת בִּינוֹ דְּלֹא גָתוּסָה בְּזִיזִכִּין אֲבָל לְמֵאִי דְּפִרְשִׁית הָא מִקְמִי הָבִי בְּכָר נִתְקַדָּשָׁה בְּלֵא מִנְחָה בְּכָלִי שְׂרֵת וּמִפְּסָלָא בַּטָּבּוֹל יוֹם וּבְלִינָה וְיֹשׁ לְפֶרֶשׁ פִּי הַהוּא דַּכ"ק (שֶׁס ו:) גְּבִי זֵר שְׁקַמֵּן דְּמִתְקַדָּשִׁין לְפִסָּל לַעֲזִין דְּלֹא מַהֲנִי תוֹ חֲזָרָה מֵאֲחֵר שְׁנִתְקַדָּשׁ הַקַּמֵּן עַל הַשְּׁלָחַן: שְׁנִיתֹת הִיוּ בַּהִין. בַּפ' הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה (כ"ב דף פו:) אִמְרִי' בְּדִלְמַר רַב בִּהְיָא שְׁנִיתֹת הִיוּ בַּהִין ה"נ שְׁנִיתֹת הִיוּ בְּמִמּוֹת וּפֶרֶשׁ שֶׁס רִבִּינוּ שְׁמוּנָל דְּמִלְתָּא דְּרַב בִּהְיָא בַּפ' דַּמִּי מִמּוֹת וְאִינָה בְּאֵן אֲלֵא מִשְׁנָה שְׁלֹמָה שְׁנִינוּ אֲבָל בְּמַסְבֵּת שְׂבֵת בְּרָק הַמוֹנִיעַ יוֹן (שְׂבֵת דף ע:) גְּבִי אֲנִיעִיפִי מִפֶּרֶשׁ רַב בִּהְיָא שְׁנִיתֹת בְּתַתָּן שְׁנִיתֹת הִיוּ בַּהִין וְהַשְּׁמָל הָבִי קִלְמָרִינָן הָתֵם בְּדִלְמַר רַב בִּהְיָא עַל פִּרְיוֹן אֲחֵר שְׁנִיתֹת הִיוּ בַּהִין הָבֹא נְמִי נִתְרַן שְׁנִיתֹת הִיוּ בְּמִמּוֹת:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

דְּקִלְמַר ר"מ וּמַחֵק שָׂבּוּ מוֹדֵד

מַחֵק שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד לְחִבִּיתִי כַּהֵן גָּדוֹל. וְחֻבְמִים אוֹמְרִים: לֹא הָיָה שָׁם אֲלֵא עֲשָׂרוֹן אֶחָד, שְׁנֵאמַר: "וְעֲשָׂרוֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד". אִם כֵּן, מָה תִּלְמּוּד לוֹמַר "עֲשָׂרוֹן עֲשָׂרוֹן"? לְרִבּוֹת חֲצִי עֲשָׂרוֹן. וְרַבִּי מֵאִיר, חֲצִי עֲשָׂרוֹן מִנָּא לִיָּה? נָפְקָא לִיָּה מ"וְעֲשָׂרוֹן". וּרַבְּנָן, וַי"ו לֹא דִרְשִׁי. וְרַבִּי מֵאִיר, הֲאִי "וְעֲשָׂרוֹן אֶחָד לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד" מֵאִי עֲבִיד לִיָּה? הַחּוּא שְׂלֵא יִמְדּוֹד לֹא בְּשָׁל שְׁלֹשָׁה לְפָר, וְלֹא בְּשָׁל שְׁנַיִם לְאֵיל. וּרַבְּנָן, נָפְקָא לְהוּ מְקוּדִי, דְּתַנְיָא: אֱמַר רַבִּי יוֹסִי: לְמָה נִקּוּד וַי"ו שְׁבָאֲמַצַּע "עֲשָׂרוֹן" שֶׁל "עֲשָׂרוֹן" רֵאשׁוֹן שֶׁל יוֹם טוֹב הִרְאשׁוֹן שֶׁל חֵג? שְׂלֵא יִמְדּוֹד לֹא בְּשָׁל שְׁלֹשָׁה לְפָר וְלֹא בְּשָׁל שְׁנַיִם לְאֵיל. וְרַבִּי מֵאִיר נִקּוּדִי לֹא דִרְיִשׁ. חֲצִי עֲשָׂרוֹן, מָה הָיָה מִשְׁמַשׁ? שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד לְחִבִּיתִי כַּהֵן גָּדוֹל.⁽ⁿ⁾ מוֹדֵד? וּרְמִינָהִי: חֲבִיתִי כַּהֵן גָּדוֹל לֹא הָיוּ בָּאִין חֲצָאִין, אֲלֵא מְבִיא עֲשָׂרוֹן שְׁלֹם וְחוּצָהּ. אֱמַר רַב שִׁשְׁתַּ: מֵאִי "מוֹדֵד" נְמִי דִקְתַּנִּי? מַחֲלֵק. בָּעָא מִיַּיְיָה רַמִּי בַר חֲמָא מִרַב חֲסֵדָא: חֲצִי עֲשָׂרוֹן, לְרַבִּי מֵאִיר – גָּדוּשׁ הָיָה אוּ מַחֵק הָיָה? (סִימָן: חֲצִי, חֲבִיתִי, שְׁלָחַן). וְתִיבְעִי לָהּ לְרַבְּנָן? לְרַבְּנָן, עֲשָׂרוֹן גּוּפִיָּה קָא מִיבְעִיא לְהוּ: גָּדוּשׁ הָיָה אוּ מַחֵק הָיָה. אֱמַר לִיָּה: מְדַרְבִּי מֵאִיר נִשְׁמַע לְרַבִּי מֵאִיר, וּמְדַרְבִּי מֵאִיר נִשְׁמַע לְרַבְּנָן. מְדֹאמַר רַבִּי מֵאִיר: עֲשָׂרוֹן מַחֵק, חֲצִי עֲשָׂרוֹן נְמִי מַחֵק; מְדַרְבִּי מֵאִיר מַחֵק, לְרַבְּנָן נְמִי מַחֵק. "בָּעָא מִיַּיְיָה רַמִּי בַר חֲמָא מִרַב חֲסֵדָא: חֲבִיתִי כַּהֵן גָּדוֹל בַּמָּה מְחַלְקָן לְחֻלוֹת, בִּיד אוּ בַכְלִי? פְּשִׁיטָא דְּבִיד, דָּאִי בַכְלִי – טוֹרְטוֹנִי יַכְנִיס!?" וַיַּכְנִיס! בִּינוֹ דְּבַקְלָלָה בְּתִיב, לָאו אוֹרַח אֲרַעָא. בָּעָא מִיַּיְיָה רַמִּי בַר חֲמָא מִרַב חֲסֵדָא: שְׁלָחַן מַהוּ שְׁיִקְדָּשׁ קְמִצִּים בְּגוֹדָשׁ שְׁלֹו? מִדְּמִקְדָּשׁ לָחֶם, קְמִצִּים נְמִי מְקַדָּשׁ, אוּ דְלִמָּא דְּחִזִּי לִיָּה מְקַדָּשׁ, דְּלֹא חִזִּי לִיָּה לֹא מְקַדָּשׁ?⁽ⁿ⁾ אֱמַר לִיָּה: אִינוּ מְקַדָּשׁ. אֵינִי? וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְדַבְּרִי הָאוֹמֵר טַפְּחִיִּים וּמַחְצָה קוּפֵּל, נִמְצָא שְׁלָחַן מְקַדָּשׁ חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר טַפַּח לְמַעְלָה. לְדַבְּרִי הָאוֹמֵר טַפְּחִיִּים קוּפֵּל, נִמְצָא שְׁלָחַן מְקַדָּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר טַפַּח לְמַעְלָה. יֵאמַר לִיָּה: אִינוּ מְקַדָּשׁ לִיקְרַב, אֲבָל מְקַדָּשׁ לִיַּפְסֵל.⁽ⁿ⁾ מִתְּנִי שְׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, הִיֵּן, וְחֲצִי הִיֵּן, וּשְׁלִישִׁית הַהִיֵּן, וּרְבִיעִית הַהִיֵּן. לּוֹג, וְחֲצִי לּוֹג, וּרְבִיעִית לּוֹג.⁽ⁿ⁾ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר רַבִּי צְדוֹק אוֹמַר: שְׁנִיתוֹת הָיוּ בַּהִין, עַד כָּאֵן לְפָר, וְעַד כָּאֵן לְאֵיל, עַד כָּאֵן לְכַבֵּשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: לֹא הָיָה שָׁם הִיֵּן, וְכִי מָה הָיָה הִיֵּן מִשְׁמַשׁ? אֲלֵא מִדָּה יִתִּירָה שֶׁל לּוֹג וּמַחְצָה הֵינָהּ שָׁם, שְׁבַה הָיָה מוֹדֵד לְמִנְחַת כַּהֵן גָּדוֹל – לּוֹג וּמַחְצָה בַּבּוֹקֵר, לּוֹג וּמַחְצָה בֵּין הַעֲרִפִּים. גָּמִ' תַּנּוּ רַבְּנָן: שְׁבַע מִדּוֹת שֶׁל לַח הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ – רְבִיעִית לּוֹג, וְחֲצִי לּוֹג, וְלּוֹג, וּרְבִיעִית הַהִיֵּן, וּשְׁלִישִׁית הַהִיֵּן, וְחֲצִי הִיֵּן, וְהִיֵּן, דְּבַרִּי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמַר: הִיֵּן, וְחֲצִי הִיֵּן, וּשְׁלִישִׁית הַהִיֵּן, וּרְבִיעִית הַהִיֵּן, וְלּוֹג, וְחֲצִי לּוֹג, וּרְבִיעִית לּוֹג. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: לֹא הָיָה שָׁם הִיֵּן, וְכִי מָה הָיָה הִיֵּן מִשְׁמַשׁ?

אָת

שְׂהִיָּה צְרִיכָה שְׁלֹשָׁה לְגִין בְּדִלְמִרִינָן לַעֲלוֹ (מִנְחוֹת דף נא.) בְּשָׁמָן לְהוֹסִיף לָהּ שָׁמָן: גִּמ' רַבִּי יְהוּדָה קִחְשִׁיב מִמַּטָּה לְמַעְלָה וּרַבִּי מֵאִיר קִחְשִׁיב מִמַּעְלָה לְמַטָּה:

מסורת הש"ס
א משנה מנחות; לעיל ח.; לעיל יג: ב לקמן זו. ג תוספתא בבא בתרא; בבא בתרא פט; בבא מציעא סא: ד ספרי במדבר; שבת פ: ה תוספתא מנחות; משנה מנחות

גליון הש"ס
גמ' פשיטא דביד. עיון לעיל דף עו ע"ב תוספות ד"ה שריבה:
תורה אור השלם

ועשרון אחד לכבש האחד לשבעת הקבשים (במדבר כט, ד)
עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הקבשים (במדבר כח, כט)

ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר קבשים (במדבר כט, טו)

זה קרבן אפרו יבניו אשר יקריבו ליהנה ביום המושח אותו עשירת האפה סלת מנחה תמיד תחציתה בבקר ומחציתה בערב (ויקרא ו, יג)

בשברי לבס משה'לחם ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו [ויקרא כו, כ]

מְטַלְטְלוּ לְחֻצוֹתֵי הָיָה מִתְפַּצֵּר עַל גְּבִי חֲרָקָע: מוּי"ו דְּוַעֲשָׂרוֹן נִפְקָא לָהּ: מְנַחֲלוּ שְׂאוֹתֵי נִקּוּד שְׁעָלִיו אֲתִי לְמַעַט דְּכָל נִחְדָּה אֲתִי לְמַעוּטִי: שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד חֻבְתִּי כ"ג הִשְׂתֵּא מִשְׁמַע שְׁמוֹדֵד חֲצִי עֲשָׂרוֹן בְּבִיתוֹ וּמִבֵּיתוֹ וְהָיִנוּ דְקָא פְרִיךְ מוֹדֵד: מַחֲלֵק שְׂהִיָּה מְבִיאֻ מִבֵּיתוֹ שְׁלֹם לַעֲזָרָה וְאִח"פ חוּצָהּ פְּחָצִי הַעֲשָׂרוֹן: וְתַבְעִי לָךְ לְרַבְּנָן דְּלַדְבְּרִי הַכֵּל צָרִיךְ חֲצִי עֲשָׂרוֹן: מְדֹאמַר ר"מ עֲשָׂרוֹן שָׂבּוּ מוֹדֵד לְחִבִּיתִי כ"ג מַחֵק חֲצִי עֲשָׂרוֹן נְמִי מַחֵק הָיָה דְּהָא הָיָה נְמִי לְחִבִּיתִי כ"ג: וּמִדַּר"מ דְּלִמַּר עֲנִיָּהִם מַחֵק הָיוּ אוֹתוֹ עֲשָׂרוֹן שֶׁל כ"ג וְהַחֲצִי עֲשָׂרוֹן נְמִי לְרַבְּנָן נְמִי לֹא הָיָה בּוֹ אֲלֵא עֲשָׂרוֹן אֶחָד וּבּוֹ הָיָה מוֹדֵד לְחִבִּיתִי כ"ג ה"נ דְּמַחֵק הָיָה זֶה וְזֶה דְּלַדְבְּרִי הַכֵּל שֶׁל כ"ג מַחֵק הָיָה דְּהָכִי פְלִיגִי בַּכְּוִינָא רַבִּי מֵאִיר וְרַבְּנָן מַחֵק שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד לְחֻבְתִּי כ"ג וְחֻבְכּוּיִם אוֹמְרִי' לֹא הָיָה בּוֹ אֲלֵא עֲשָׂרוֹן אֶחָד מַחֵק: חֲבִיתִי כ"ג אוֹתוֹן שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֻלוֹת שְׁעוּסָה שְׂשָׁה בַּבֶּקֶר וְשָׂשָׁה בַּעֲרֵב: בָּמָה מַחֲלָקָן לְחֻלוֹת בִּיד אוּ בַכְלִי וְשַׁעֲרֵי בִירוֹ אוּ וְחֻלָּם בַּבְּלִי: וְכִי טוֹרְטוֹנִי יַבְיָס אִם הָיָה צָרִיךְ לְהַבִּיא מַשְׁחָלוֹת: בִּינוֹ דְּבַקְלָלָה בְּתִיב וְהַשִּׁיבּוֹ לְחַמְכָּם בְּמַשְׁקֵל (וַיִּקְרָא כו): שְׁלָחַן מַהוּ שְׁיִקְדָּשׁ קֳמַעִים בְּגִדָּשׁ שָׁלוֹ בְּגוֹן שָׂאִם הָיִם חִמָּן שֶׁל מִנְחָה אוּ (שֶׁל) לְבוּנָה בְּלֹא בְּזִיזָן שְׂהִיָּה לוֹ לְקַדָּשׁ בְּכָלִי וְהָיִחוּ עַל הַשְּׁלָחַן שָׂבּוּ לָחֶם וְלֹא חֲדָשׁוּ בְּכָלִי אֲחֵר וְהָיִנוּ בְּגִדָּשׁ שָׁלוֹ שְׂלֹא הָיִחוּ בְּזִיזִכִּין אֲלֵא לְמַעְלָה בִּין לָחֶם לָחֶם שְׂהַכֵּל הָיָה בְּגִדָּשׁ שְׂלֹא הָיִחוּ בְּתוֹךְ פְּלִי. עֲזָן אֲחֵר בְּגִדָּשׁ שָׁלוֹ דַּשְׁלָחַן לֹא הָיָה לוֹ בֵּית קָבוֹל כָּלֵל לְמַעְלָה וְכֵל מַה שְׁמִיטָיון עָלָיו הָיוּ בְּמוֹ שְׁמִנָּח בְּגִדָּשׁ כֶּךָ דְּמַשְׁפִּי: דְּלֹא חֲזִי לִיָּה בְּגוֹן קַמֵּן וּלְבוּנָה בְּלֹא בְּזִיזָן: אִינוּ מִקְדָּשׁ שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְקַדָּשׁ בִּי אִם לָחֶם: לְדַבְּרִי הָאוֹמֵר טַפְּחִים וּמַחְצָה קוּפֵּל בְּדִלְמִרִינָן שְׂבֵת בְּרָק הַמוֹנִיעַ יוֹן (שְׂבֵת דף ע:) נִימָן אֲרַכּוֹ שֶׁל כָּל לָחֶם שְׂהִיָּא עֲשָׂרָה טַפְּחִים בְּכַיִּד רַחבּוֹ שֶׁל שְׁלָחַן שְׂהִיָּא חֲמָשָׁה טַפְּחִים נִמְצָא אֲרַכּוֹ שֶׁל לָחֶם יוֹמַר מִכְּחַבּוֹ שֶׁל שְׁלָחַן חֲמָשָׁה טַפְּחִים נִמְצָא קוּפֵּל כָּל לָחֶם וְלָחֶם טַפְּחִים וּמַחְצָה מִכָּאֵן נִמְצָא שְׂשָׁה חַפּוּלִין שֶׁל טַפְּחִים וּמַחְצָה שְׂכָל מַעֲרַכָּה שֶׁל שְׂשָׁה לָחֶם גְּבוּהַ חֲמַשׁ עֲשָׂרָה טַפְּחִים נִמְצָא הַשְּׁלָחַן מִקְדָּשׁ חֲמַשׁ עֲשָׂרָה טַפְּחִים לְמַעְלָה בְּלוּמַר דְּקוּמוּשׁוֹ שֶׁל שְׁלָחַן הָיָה עוֹלָה חֲמָשָׁה עֶשֶׂר טַפְּחִים וְהָיָה מִקְדָּשׁ כָּל דָּבָר בִּין לָחֶם בִּין קֳמַעִים חֲמַשׁ עֲשָׂרָה טַפְּחִים דְּהָיִנוּ גִדָּשׁ שָׁלוֹ וְאִמַּאי אֲמַרְתָּ אִינוּ מִקְדָּשׁ: א"ל הֵא דְלִמְרִי' אִינוּ מִקְדָּשׁ מֵאִי דְלֹא חֲזִי לָהּ אִינוּ לְקַרֵּב שְׂאִין הַקַּמֵּן מִתְקַדָּשׁ שֶׁס שְׁעָזִין יֹשׁ לוֹ לְקַדָּשׁ: בְּכָלִי אֲחֵר וְהָם שְׁיִקְטִירָנוּ אֲבָל מִקְדָּשׁ הַקַּמֵּנִים לְפִסָּל דְּקַדָּשִׁי לְפִסָּל בְּלִינָה וְכִיּוּצָא. עֲזָן אֲחֵר מ"ר ו"ל אֲבָל מִקְדָּשׁ לְפִסָּל שְׁסָפוּלָה הַמְנַחָה הָאֵיל וְשִׁשְׂאָן שְׂלֹא בְּמַעְמָתוֹ וְשׁוֹב אֵין וְכוּלָּהּ לְהַסְוִיחַן לַעֲשָׂרוֹן: מַתְנִי' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְמוֹק אוֹמַר לֹא הָיָה שֶׁס ד' מִמוֹת אֲלֵא הִין בְּלַבָּד וּשְׁנִיתֹת סוּמָנִין הָיוּ בּוֹ עַד כָּאֵן לְפַר כּו' וְהָבִי נְמִי הָיוּ בּוֹ שְׁנִיתֹת לְלוֹג וְחֲצִי לָג: וְכִי מָה הָיָה הִין מִשְׁמַשׁ וְהָלֹא לֹא הִצְרַכּוּ לוֹ מַעוּלָם אֲלֵא פַעַם אַחַת הָיָה מִימֵי מֹשֶׁה לְשָׁמָן הַמִּשְׁחָה דְּבַתִּיב שְׁמָן זֵית הִין (שְׁמוֹת י"ב:ד): מַדָּה וְהָרָה לְהַשְׁלִים הִז' מִמוֹת: שָׂבּוּ הָיָה מוֹדֵד שָׁמָן לְחִבִּיתִי כַּהֵן גָּדוֹל

פח:

עידן משפּט גור מצוּחה

א מויו' מו"ג מהל' מעשה הקרבנות הל' ג: ב מויו' פא' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' יז: ג מויו' פו"ב מהל' פסולי המוקדשיו הל' יד: ד מויו' פא' מהל' כלי המקדש והעובדיו בו הל' יז: ה מויו' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יא: ו מויו' פג' מהל' תמידים ומוספין הל' יב: ז מויו' פג' מהל' בית הבחירה הל' יו:
רבינו גרשום

רביעית למה נמשח בשמן המשחה אי שבטיל רביעית מים של מערער והלא בחון היא(זכ"ה ברח"י אבל הדבר מתמיה דמחרת מערער בדם הנעזר היה מחון למחנה וכדכתיב כהניא בקרא וכו"ה באמת ברחי בכ"י כאן ודברי רבינו ורש"י ז"ל שפטינו צ"ע. כל מעשיו בשערי ניקנור ולא בעזרה אי לרביעית שמן של מיר לחם מיר שכלול בשמן בשמנות איל מתקשם הלחם ולא היה צריך לרביעית לקדש השמן:

מאדון מרחק שמבבב היה ר' חיאל אי לחצי לוג של סטה חון הא. כלומר בחון היה מסקה אותה בשערי נקנור ולא היה צריך להכניס המים לפנים שיקדשו:

ומספאק הא מלתא לרבנן משום דכתיב מים קדושים:

ועד דתנן (אין) [יהיו] אומרים העזאה שלא תטמא העזרה:

אמר לו גר ישראל קולסו כן שזיה אמר:

גר שכבתה בחצי הלילה או קודם האום:

נדסן השמן טיטנה הפתילה. כלומר כמו שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהרי היא כדשן כך השמן הנשאר בגר הרי הוא כדשן ואין לו תקנה:

כיצד עשה מטרפה ומשולך כל מה שגבר לחון ונתנו בה שמן אחר וממליקה:

כמה הראשונה חצי לוג או כמה שחברה כאותו שורק לחון:

קרי עליה והדרך צלח רכב על דבר אמת ועטוי צדק כלומר שמחמומו ומפלטו הרהיפה: גר שבמקדש. נרות של מעורה. של פרוקס או לא של פרוקס ממש מן אברים אלא מן המעורה עצמה היו הנרות כדכתיב מקדש אלא היינו של פרוקס שהי דקוס הרבה והיה יכול להטותו למטה בשעת הטובה ולווקסן בשעת הדלקה:

כיצד עשה מסלקן הנרות מן המעורה אלמא שלא היו מקשה. רב הניא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מחזין אותה לגר ממקומה מן המעורה שלא היתה נטול ממקומה שהיתה מקשה. בחון טס של זהב עו זה על גבה של כל גר וגר שבו היה (מתן) [טופפה] בשעת הטובה וחוקפה בשעת הדלקה והיעי כנפו ראשה:

מלקחיה בהן מוחטין את הפתולות. ומחתותיה משמטין בהן אש ומשליטין בהן מה שמטיטין מן הנרות:

ת"ל אותה דברי ר' נחמיה כלומר אותה ונחותה דטולה חזא היא דגר היינו מעורה ולא מלקחיה ואית דאמר אותה לרבות מלקחיה ומחתותיה והיעי קשיא דר' נחמיה(אלי' צ"ג דר' נחמיה אדר' נחמיה דאמר לשל דנחתיה לא היתה בא מן הככר. דאמר ר' נחמיה:

אי לבוטה חליץ הוא. עתמיה וכי חליץ היו המים שהיה צריך לקדשן והא מים בספרי אין קדושים אלא שנתקדשו בכויר אלמא דבר קדשו להו וא"ת והא פרשית בפ"ק (לעיל מנחות ח.) דאמר שנתקדשו בכלי שרת לא משמיצין להו בכלי חול משום דמעניא מלתא וי"ל דהני מלי דדבר הקרב למזבח: גר ושראל דן היה. באן ודב' שני דערבין (דף י.) קרי לה גר ושראל גבי מעשה ונשה רבי תנשה חסרין וקראה חלש בזמנו ומפרש הרב רבינו חיים משום דלורי במילי דאזכה בגון הבא עגרות והתם בלבנה: גר של מקדש של פרוקס הנה. ולא של חלויות שיוכל לסלקה והא דאמרין דפרק במה מלליקין (שבת דף כב.) והא הבא בון דקביעי נרות לא סגי קלא משקל ואדלוקי הינו כמ"ד של פרוקס: מקבל לאי בשי לאחוזי מצ מצוי לה. וכי תימא אין הכי נמי דשל חלויות היה א"כ טוב היה שיוסלק לגמרי כדי שיקנח יפה:

המים שהיה צריך לקדשן והא מים בספרי אין קדושים אלא שנתקדשו

חוץ הוא, ואי נזיר – לחם נזיר בשחיטת איל הוא דקדיש.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי חֵיִיא: שְׁבִיה חֵיהּ מוֹדֵד לַחֲבִיתִי בְּהוּ גְדוּל, רַבִּיעִית שְׁמֵן לְכָל חֻלָּה וְחֻלָּה. קָרִי עֲלֵיהּ "מֶאֱרִץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתִי". חֲצִי לֹוג, מָה הִיָּה מְשַׁמֵּשׁ? יְתִיב רַבִּי וְקָא קִשְׁיָא לֵיהּ: חֲצִי לֹוג לְמָה נִמְשַׁח? אִי סוּטָה – וְכִי חוּלִין הוּא דְצִירִכִּי לְקִדּוּשִׁי? "מִים קְדוּשִׁים" פְּתִיב! אִי תוֹדָה – לַחֲמִי תוֹדָה בְּשַׁחֲטִית תוֹדָה הוּא דְקָדְשִׁי. "אָמַר לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַבִּי: שְׁבוּ הִיָּה מַחֲלֶק חֲצִי לֹוג שְׁמֵן לְכָל גֵּר וְגֵר. אָמַר לוֹ: גֵּר יִשְׂרָאֵל, פֶּה הָיָה. 'אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי: גֵּר שְׁכַבְתָּהּ, נִידְשָׁנָה הַפְתִּילָה. פִּיצֵד עוֹשָׂה? מְטִיבָהּ, וְנוֹתֵן בָּהּ שְׁמֵן, וּמִדְּלִיקָהּ. יְתִיב רַבִּי זְרִיקָא, וְקָא מִיבַעְיָא לֵיהּ: בְּשֶׁהוּא נוֹתֵן בָּהּ שְׁמֵן – כְּמִדָּה רְאוּשׁוֹנָה, אוּ כְּמוֹ שְׁחִסְרָה? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פְּשִׁיטָא דְכְּמִדָּה רְאוּשׁוֹנָה, דָּאִי כְּמָה שְׁחִסְרָה – מָנָא יִדְעִינן מֵאִי חִיסָר? וְכִי תִימָא דְמִשְׁעַר לֵיהּ, אִם בֶּן שְׁבַע מִדּוֹת (נפיש) [נפישין] לְהוּ מִדּוֹת טוּבָא. קָרִי עֲלֵיהּ: "וַהֲדַרְהָ צֹלַח רֹכֵב עַל דָּבָר אֲמַת וְעִנְיָה צֹדֵק". אֵיתָמַר נָמִי, אָמַר רַבִּי אַבְהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאָמְרִי לֵהּ אָמַר רַבִּי אָבָא אָמַר רַבִּי חֲנִינָא אָמַר רַבִּי: גֵּר שְׁכַבְתָּהּ, נִידְשָׁן הַשְׁמֵן נִידְשָׁנָה הַפְתִּילָה. פִּיצֵד עוֹשָׂה? מְטִיבָהּ, וְנוֹתֵן בָּהּ שְׁמֵן כְּמִדָּה רְאוּשׁוֹנָה, וּמִדְּלִיקָהּ. אָמַר רַב הוּנָא בְּרִיהּ דְרַב יְהוֹדָה, אָמַר רַב שִׁשְׁת: גֵּר שְׁכַמְקֵדֵשׁ שֶׁל פְּרוֹקִים הָיָה. 'קֶסֶבֶר: פִּי כְּתִיב "כֶּכֶר" ו"מְקֻשָּׁה" – אֲמַנּוּרָה וְגִירוּתֶיהָ כְּתִיב, פִּינּוֹן דְּמִיבַעְיָא הַטָּבָה, אִי לֹאוּ דְפִרְקִים הָיוּ – לֹא הָיָה מְטִיבָא לֵיהּ. מִיתִיבִי: פִּיצֵד עוֹשָׂה? מְסַלְקוֹ, וּמַגִּיחוֹ בְּאוּחֶל, וּמְקַנְחוֹ בְּסַפּוֹג, וְנוֹתֵן בָּהּ שְׁמֵן, וּמִדְּלִיקוֹ. הוּא דְאָמַר פִּי הָאִי תַנָּא, דְּתַנָּא: חֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא הָיוּ מְזִיזִין אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ. מְכַלֵּל דָּאִי בָּעִי (לֵיהּ) לְאוֹזוּזָה מְצִי מְזִיז לָהּ? אֵלָּא אֵימָא: לֹא הִיָּתָה זוֹה מִמְּקוֹמָהּ. וּמֵאֵן חֲכָמִים? רַבִּי אֶלְעָזָר הוּא, דְּתַנָּא: רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אוֹמַר: כְּמִין טַס שֶׁל זָהָב הִיָּה לָהּ עַל גִּבָּהּ, בְּשֶׁהוּא מְטִיבָהּ – דוֹחְקוּ כִלְפֵי פִיהָ, בְּשֶׁהוּא נוֹתֵן בָּהּ שְׁמֵן – דוֹחְקוּ כִלְפֵי רֹאשָׁהּ. וּבַפְּלוגְמָתָא דְהֵינִי תַנָּא, דְּתַנָּא: מְנוּרָה וְגִירוּתֶיהָ בְּאוֹת מֵן הַכֶּכֶר, וְאִין מְלַקְחֶיהָ וּמַחְתוּתֶיהָ מֵן הַכֶּכֶר. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמַר: מְנוּרָה הִיָּתָה בָּאָה מֵן הַכֶּכֶר, וְלֹא גִירוּתֶיהָ וּמְלַקְחֶיהָ וּמַחְתוּתֶיהָ בְּאוֹת מֵן הַכֶּכֶר. בְּמֵאִי קָא מִיפְלָגִי? בְּהָאִי קָרָא, דְּתַנָּא: "כֶּכֶר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ" – לְמַדְּנוּ לְמְנוּרָה שְׁכָאָה מֵן הַכֶּכֶר, מִפְּיָן לְרִבּוֹת גִּירוּתֶיהָ? תְּלָמוּד לּוֹמַר: "אֵת כָּל הַפְּלִים הָאֵלֶּה". יְכוּל שְׁאֲנִי מְרַבָּה אֵף מְלַקְחֶיהָ וּמַחְתוּתֶיהָ? תְּלָמוּד לּוֹמַר: "אֹתָהּ",

דְּבָרֵי רַבִּי נַחֲמִיָּה. קִשְׁיָא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה אֲדַרְבֵּי נַחֲמִיָּה, תְּרִי תַנָּאִי וְאֵלִיבָא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אוֹמַר: מְנוּרָה בָּאָה מֵן הַכֶּכֶר, וְאִין מְלַקְחֶיהָ וּמַחְתוּתֶיהָ וְגִירוּתֶיהָ בָּאָה מֵן הַכֶּכֶר, וְאֵלָּא מָה אָנִי מַקְזִים אֵת "כָּל הַפְּלִים הָאֵלֶּה" – שְׁהִיו פְּלִים שֶׁל זָהָב. זָהָב בְּהָדָא פְּתִיב בוּ, "וְעֲשִׂיתָ אֵת גִּירוּתֶיהָ שְׁבָעָה וַהֲעֵלָה אֵת גִּירוּתֶיהָ וְהָאִיר אֶל עֶבֶר פָּנֶיהָ. וּמְלַקְחֶיהָ וּמַחְתוּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר". לֹא נִצְרַכָּא אֵלָּא לְפִי גִירוּת, סִלְקָא דַּעְתָּהּ אֲמִינָא: הוּאִיל וּפִי גִירוּת אֲשַׁחְרִי מִשְׁחָה, הַתּוֹרָה חָסָה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

וְלִיעָבֵד

אֵלָּא שְׁהִיו מַסְפְּרִין בַּמְנוּרָה וְהָיוּ כִּי הָאִי תַנָּא דְאָמַר מְסַלְקוֹ וּמַגִּיחוֹ: תְּלָמוּד לּוֹמַר אוֹתָהּ אֲמַנּוּרָה וְגִירוּתֶיהָ דְכָלָה חָזָא הִיא בַּכֶּכֶר וְלֹא מְלַקְחִיהָ וְנִתְּאָ קַמָּא דְפְלִגִי עֲלֶיהָ דְרַבִּי נַחֲמִיָּה דְרִישׁ לְקָרָא הִכִּי בְּכָר זָהָב טָהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ לְמַדְּנוּ לְמַנּוּרָה וְכוּ' וְכוּ' שְׁאֵין מַכָּה אֵף גִּירוּתֶיהָ וּמְלַקְחִיהָ וְכוּ' תְּלָמוּד לּוֹמַר אוֹתָהּ וְלֹא גִירוּתֶיהָ בְּדָדִיכָשׁ לֵה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה לְקַמְּנוּ: קִשְׁיָא דְרַבִּי נַחֲמִיָּה לְדְרַבִּי נַחֲמִיָּה דְלָעִיל אָמַר וְאִין גִּירוּתֶיהָ בְּאוֹת מֵן הַכֶּכֶר וְהִבָּא אָמַר לְרַבּוּת גִּירוּתֶיהָ: לְפִי גִירוּת בְּמָקוֹם שֶׁהַפְתִּילָה דוֹלְקָת:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

בשביל רביעית שמן של נזיר שיתקדש הלחם נזיר בשחיטת איל מתקדש: רביעית שמן לכל חלה וחלה היה נותן רביעית משום דהוו שלשה לגין שהם שנים עשר רביעיות והינו דאמר שמתני' לג ומחצה בבקר שהו ששה רביעיות: מאדון מרחק איש עצמי שר' תיא עזה מבבב לא"י: אי לחצי לג של מי בוטה חון הוא שהיה משקה אותה בחון דשער נקנור ולא היה צריך להכניס המים בשערה ולקדשם בכלי: אי למדל בו חצי לג שמן לתורה כדי שיתקדש השמן ויתקדשו החלות אבב השמן לכך לא צריך דלחמי תורה וכו': גר ושראל דן היה שקלסו שניפה השיבו: גר שקביתה בשחי הלילה או קדם אור היום: נשלו השמן נשמה הפתילה האי נשלו השמן לאו זוקא אלא הכי קאמר בשם שהפתילה שקביתה אין לה תקנה שהרי היא גדשן דן השמן שגשאר בגר הרי הוא גדשן ואין לו תקנה הואיל וגלגנה הפתילה נשלו השמן: ביצר הוא עושה מטרפה שמשלךך כל מה שגבר לחון ונתנו בה שמן ופתילה אחרת וממליקה: כמדה ראשונה חצי לג כמו שנתן מתחלה או כמה שחסרה במה שזורק לחון: נפישו להו מדות טובא לשער כמה חסר הא לא נזאי אלא כמדה ראשונה היה נותן בה ולמחר דשכמכבה המנחתית מכבה נמי זו: והדרך צלח רכב על דבר אמת כלומר העלמה הוא שהשכבתי דבר אמת בזה: גר של מקדש נרות הקבועים במנורה שממליק בזה שקורין קרוסוליי"ט: של פרוקס היה של חלויות לא שהיה יכול לטולן אלא מן המנורה עצמה היו הארות דבכתיב מקשה אלא הינו של פרוקס שהיו קנים שבהם הארות קבועים דקום הרבה והיה יכול לבוספן ולהטותן למטה בשעת הדלקה. ולדשלךך הדשן חון ולזוקפה בשעת הדלקה. ע"א של פרוקס שהארות היו קבועות במנורה רבב היה כסוי שלכן כסוי מלמעלה כמין טס שהיה יכול לטלו כל עשה שזרצה והינו של פרוקס אלמנורה ואחרות כתיב (שם) גרמיה קרי למקום האמת השמן וזהו נזאי הנה מקשה ובינו דבשיא הטבה אי לא דהיו הכסוי של פרוקס שיוכל לסלקו לא ממשטבגא והינו חכמים וידמיתכו לה לכתן ובן בלה. כ"ט: קסבר פי כתיב בכר ומקשה אלמנורה וגרמיה כתיב שהמנורה ואחרות היו מחתוכה אחת ובינו דבשי הטבה אי לאו דשל פרוקס היתה שהיה יכול לבוספה ולטעות ולזוקפה ולפנות את הדשן לא הנות מתשטב: מסלקו הארות בשעת הטבה מן המנורה ומיחוץ באהל אלמא קלא היתה מקשה אלא של פרוקס ממש היתה: רב הניא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מחזין אותה לגר מן המנורה. דמחשברי היו במנורה: מצי לאחזיה א"כ לא הנה ליה מקשה: לא היתה האר וזה המקומה דמקשה היתה: טס של זהב היתה על גבה על כל גר וגר כשיו כסוי כאותן שעשויוין מלבנים ובהאי טס לא גביד כלום אלא כמין כסוי הוא שמכסה את האר מקום שפתילה דולקת: דוחקו לטס שעל גבי האר כלפי פיה ודולקת השמן לחון וכשהוא נותן בה שם השמן ורונה לזוקפה דחק לטס שעל גבי האר כלפי ראשה וזוקפה רבב לא היה מחזיה ממקומה: גרמיה באות מן הככר שאף הו מקשה והינו כרב ששת דאמר בכר ומקשה אלמנורה ואחרתיה כתיב ר' נחמיה אומר אין גרמיה באות מן הככר

אֵלָּא שְׁהִיו מַסְפְּרִין בַּמְנוּרָה עוֹט מֶאֱרִץ פְּרוֹקִס אִישׁ (ועתה) [עצתי] אף־דברתי אף־אביאנה יצאתי אף־אעשנה [ישעיהו מו, יא] וצלח הכהן מים קדשים בכלי־חרש יסור־העפר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְשֵׁעַ הַמִּשְׁכָּן יִצַּח הַכֹּהֵן וְנָטַן אֶל־הַמִּים [במדבר ה, יז] והדרך צלח רכב על־דבר־אמת ועונה־צדק ותורף נוקאות ימינך [תהילים מה, ה] כפר ונב טהור יעשה אמת את כל־הפלים האלה [שמות כה, טז] ועשית את־גרותיה שבעה והעלה את־גרותיה וְהָאִיר עַל־עֶבֶר פָּנֶיהָ [שמות כה, יז]

תורה אור השלם

קרא ממזבח עוט מארץ פרוקס איש (ועתה) [עצתי] אף־דברתי אף־אביאנה יצאתי אף־אעשנה [ישעיהו מו, יא] וצלח הכהן מים קדשים בכלי־חרש יסור־העפר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְשֵׁעַ הַמִּשְׁכָּן יִצַּח הַכֹּהֵן וְנָטַן אֶל־הַמִּים [במדבר ה, יז]

והדרך צלח רכב על־דבר־אמת ועונה־צדק ותורף נוקאות ימינך [תהילים מה, ה]

כפר ונב טהור יעשה אמת את כל־הפלים האלה [שמות כה, טז] ועשית את־גרותיה שבעה והעלה את־גרותיה וְהָאִיר עַל־עֶבֶר פָּנֶיהָ [שמות כה, יז]

פּט:

	עידן משפּט גור מצוּחַ
---------------------------------------	---

א מו"י פ'י מהל' תמידים ומוספין

הל' טו:

ב מו"י פ'י מהל' תמידים ומוספין

הל' יז:

ג מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות

הל' ה:

ד מו"י פ"ה מהל' תמידים ומוספין

ה מו"י פא' מהל' קרבן פסח הל' ו:

ו מו"י פ"ה מהל' תמידים ומוספין

הל' טז:

ז מו"י פא' מהל' קרבן פסח הל' ו:

ח מו"י פא' מהל' קרבן פסח הל' יח:

רבינו גרשום

אבן אין מערבין וכו' משום דהללו בליתון עבד והללו בליתון רבקה:

אע"פ שמנחתו כפולה כדכתוב ומנחתו שני עשרונים סלת: שלא יערב חלבֹים ה"ה הכי לא יערב נסכים:

אמר ר' יוחנן לא תימא דמתניתין מערבין לכתחלה קאמר אלא אם נתעברו קאמר והכי קאמר אם נתעברו נסבי פרים כנסכי פרים האיל והתחילו לערב מערבין ומי כנסכי אילים אי הכי דקתני ואין מערבין נסבי כבשים כנסכי פרים ואפילו נתעברו כבשי' (ככבשי') [כפרים ואלוים] דיעבד נמי לא והא מדקתני סיפא וכו' אמר אבוי רישא (רישא) דמשמע דמערבין לכתחלה בינין קאמר אם נתעברו סולתן ושמן ויין לכתחלה לא בלא נתעבר כולתן ושמן והתניא בד"א שאין מערבין בתחלה כסלת ושמן אבן יין מערבין לכתחלה בין נתעבר סולתן ושמן בין לא נתעבר אלא אמר אבוי הא דקתני מערבין יין לכתחלה היכא דהוקטר סלתן ושמן בלא תערוכת הכא בלא דהוקטר אם נתעבר סלתן מערבין ואם לאו אין מערבין משום גזרה דלמא ארז לערוכת סלת ושמן לכתחלה הא לאו משום הא גזירה מערבין יין לכתחלה כדקאמר ברייתא: טעון נסבין שבאשם מערע כתב נסכים:

שאם אי אתה אומר כן פסלת מעל גבי המזבח שהרי לא ניתק לרעייה ואינו יכול לוקרב ודבה אבן נסכים מתירין אות למזבח ולכהנים וצריך אשם אחר להיתיר בעולם:

בשלמא הנך כבשים ותמידין ששחטן שלא לשמן לא צריכי לא לגזירין ולא מנחה כפולה דאי לא חזי לבעלה וכו'. אלא שהלח נעקר. מתוך הלח צפין הטרודעין ועולין למעלה:

בָּלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן [וְנִתְעַרְבוּ] יְהִידֶה בַּהֲקוֹמָן רַבָּה (לְעִיל מְנַחוֹת כּו.). דְּאִמְרֵי חֶרֶב שְׁתַּעְרַב בְּבָלוֹ וְיָרַב: וְאִם עַד שָׁלֹא בָּלָל נִתְעַרְבוּ פְּסוּלוֹת. דְּבַעֲיִן רָאוי לְבָלֶה: וְהֵא מִדְּקַתְנֵי סִיפֹא בָּלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן כּו'. תַּמָּה מֵאִי קָשָׁא דְלַעוּלָם אֵין מְעַרְבִין אִשִּׁי נִתְעַרְבוּ נָמִי לֹא וּבְגוּן שָׁלֹא בָּלָל וְנִרְאָה דְלֹא מִינֵיהּ הֵהוּא דְאֵין מְעַרְבִין אֵלֶּא מִשּׁוּם דְּסִיפֹא דְבָלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן כּו' עֲלֵה חָזִי אֲנִסְכִּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכִּי פְּרִים וְאִילִים חָבֵל לֹא דִיָּק בָּלָל אֵלֶּא מֵהֵא דְמִדְּקַתְנֵי סִיפֹא וְנִתְעַרְבוּ בְּלָשׁוֹן דִּיעֻבַּד מִבָּלָל דְּמִעַרְבִין דְּרִישָׁא לְכַתְחֵלָה קֹאמֵר: שָׂאֵם אִי אִתֵּהּ אוֹמֵר בֵּן פְּסָלְתּוּ. תַּמָּה אִם בֵּן בְּכַשִּׁי עֲצַרְתָּ שֶׁשְּׁחָטָן שָׁלֹא לִשְׁמֹן דְּתַנִּיֹּא בִּפְ' הַתְּכֵלֶת (לְעִיל מְנַחוֹת מ.ח.) הָדָם תִּרְחַן וְהַפֶּשֶׁר וְאֵבֶל אִמְחִי הֵא בִּינִן דְּבַעֲי לָחֵם וְלֹא קִדֵּשׁ הָלָחֵם וְכַסֵּן וְכֵן תִּרְדֵּה שֶׁשְּׁחָטָה שָׁלֹא לִשְׁמָה תִּפְסֵל בִּינִן דְלֹא קִדֵּשׁ הָלָחֵם וְלִשְׁמֵי גִזִּיר דְּשֶׁשְּׁחָטָן שָׁלֹא בְּמַעַתָּה דְּקֹאמֵר דְּאֵין טְעוּנִין לֹא לָחֵם וְלֹא זְרוּעַ וְכֵן מַעֲרִישׁ מַעוֹת לְגִזְרֵיתוֹ וְיַת דְּאִמֵּר בִּפְ' קִמָּא (לְעִיל מְנַחוֹת ז:) דְּמִי שְׁלָמִים יִבְיֹא בְּהֵן שְׁלָמִים וְאֵין טְעוּנִים לָחֵם וְלִרְבֹּא יִרְחֹא דְמַשְׁנֵי בְּשִׁלְמָא הֵנָּה עוֹלוֹת נִינְהוּ אִי לֹא חֲזוּ לַעוֹלֹת חוּבָה חֲזוּ לַעוֹלֹת גְּדָבָה הָבֹא נָמִי שְׁלָמִים נִינְהוּ אִי לֹא חֲזוּ לַשְׁלָמִי חוּבָה חֲזוּ לַשְׁלָמִי גְדָבָה אֵלֶּא לֹאִשִּׁי קָשִׁא וְאִשִּׁי לִרְבֹּא נָמִי קָשָׁה דְּהֵא צַעוֹר לֹא מִיִּיתֵי שְׁלָמִי גְדָבָה וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּלָחֵם לֹא דְּמִי לִנְסָכִים דְּנִסְכִּים חֲשִׁיבִי טוֹפִי כְּגוֹף הַקֶּרֶבֶן מִשּׁוּם דְּהִרְבִּי לְמַעֲבַח אֲבָל לָחֵם לֹא חֲשִׁיב כְּגוֹף הַקֶּרֶבֶן מִשּׁוּם דְּאֵין בּוֹ לְמַעֲבַח חֲרוּעַ בְּשִׁילָה נָמִי אִף עַל גִּב דְּגוּפֹא דְזִבְחָא הוּא אֵין לְחוּשׁ בְּכָךְ דְּשִׁלְמֵי גִזִּיר גּוֹפִיָּהוּ אִשִּׁי לֹא הִיֵּה מְקוֹם בְּהֵן מַצֵּת זְרוּעַ בְּשִׁילָה לֹא הִיֵּי פְסוּלוֹין בְּכָךְ הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה הַעֲבֹדוֹת בְּמַעַתָּה: תַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר טְעוּן שְׁנֵי גִזְרִין. בְּכֹהֵן אֶחָד אַחֵר שַׁחַר כָּל הַמִּשְׁעָבָה וְשֶׁל בִּין הַעֲרֻסִים בְּשְׁנֵי כֹהֲנִים וְשְׁנֵי גִזְרִין דְּמַפְרַשׁ בְּפִרְקָ ב' דְּמַסְכֶּת וְיִמָּא (דף כו:) בֵּן פֶּרֶשׁ בְּהוֹנְטוֹרֵם וְהָכִי תָנִן הֵתֵם בְּפִרְקָ ב' (ג"ו גֵּס) דְּתַמִּיד חֶרֶב בַּתְּשֻׁבָּה בַּעֲשֶׂרָה בְּאַחַד עֶשֶׂר לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר עֶצְמוֹ בַּתְּשֻׁבָּה בְּחַג בִּזְרֹא אֶחָד צְלוּחִית שֶׁל מִיֵּם הָרִי כֹּאן עֶשֶׂרָה בִּין הַעֲרֻסִים בִּי"א עֶצְמוֹ בַּתְּשֻׁבָּה וְשִׁנִּים בְּגִזָּן שְׁנֵי גִזְרֵי עֲצִים וְהַשְׁתַּאֲ תַּמָּה אִי גִזְרֵי עֲצִים דְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר בְּכֹהֵן אֶחָד הִיֵּה לִיֵּה עֶצְמוֹ בַּעֲשֶׂרָה אוֹ בְּאַחַד עֶשֶׂר אִי טְעוּנִים שְׁנֵי כֹהֲנִים וְצִרְיָן לוֹמֵר דְלֹא חֲשִׁיבֹא שְׁנֵי גִזְרִין שֶׁל שַׁחֲרִית מִשּׁוּם דְּלִפְנֵי שַׁחֲרִית תַּמִּיד הַשַּׁחַר הֵן מַשְׁבִּימִין לְשַׁחַר הַמִּשְׁעָבָה לֹא חֲשִׁיב אֵלֶּא הַעוֹרְקוֹין בַּעֲשֵׁת הַתַּמִּיד דְּסוּר שְׁנֵי גִזְרִין הִיֵּה אִפְסוֹן דְּהָדָם תְּרוּמַת הַדָּשָׁן בְּדִרְיָאָא בְּסוּר הַמִּשְׁעָבָה דְּאִשִּׁי בְּפִרְקָ אִמֵּר לֶהֱן הַמַּנְחָה (וְיִמָּא דף לג.) וְהִינוּ דְאִמֵּר בִּירוּשָׁלַמִי בִּפ"ב דְּיוֹמָא אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא גִזְרוּ עַל שְׁנֵי גִזְרִין בַּשַּׁחֲרִית פִּי' שִׁינְהוּ בַּעֲשֵׁת הַקְּרוֹת אִיבְרִים א"ר אִסִּי מִתְנִיתוֹן אִמְרָה בֵּן בְּכָל יוֹם חֶרֶב בִּין הַעֲרֻסִים בְּאַחַד עֶשֶׂר וְלֹא אִמֵּר בַּשַּׁחֲרִית כָּלוּם וּמִהַשְׁתַּא לִיבֹא לְמַחַךְ מִהֵתֵם כָּלָל אִי הִיֵּיֹא בְּכֹהֵן אֶחָד אוֹ בְּשְׁנֵי כֹהֲנִים וּמִיִּיהוּ יֵשׁ לְהַקְדִּיחַ מֵהֵא דְתַנִּיֹּא הֵתֵם כְּגַמִּי בְּיוֹמָא (דף כו:) מִצּוֹן לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הַעֲרֻסִים שְׁטַעוּן שְׁנֵי גִזְרִין בְּשְׁנֵי כֹהֲנִים שְׁלֹאִמֵר וְעָרְכוּ עֲצִים עַל הָאֵשׁ אִם אִינוּ עָנּוּן לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר שְׁאִמֵּר וּבַעַר עֲלִיָּה הִכְּחוּ עֲצִים בְּבֹקֶר קִנְיֹה עָנּוּן לְתַמִּיד שֶׁל בִּין הַעֲרֻסִים וְאִימָא אִזִּי וְאִזִּי בַּתַּמִּיד שֶׁל שַׁחַר וְהָאִמֵּר רַחֲמִינָא נַעֲבַד בַּחַד וְהָדָר נַעֲבִיד בַּתְּרִי אֲלִמָּא מַשְׁמַע בְּהָדִיא דְשֶׁל שַׁחַר בַּחַד מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וּבַעַר לָשׁוֹן וְחִיד וְשֶׁל בִּין הַעֲרֻסִים בַּתְּרִי מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְעָרְכוּ לָשׁוֹן רַבִּים וְעוֹד תַּנִּיֹּא הֵתֵם (דף כז:) בְּסוּף פִּרְקָא מִי שְׁזָבָה בַּתְּרוּמַת הַדָּשָׁן חִפָּה בְּסוּר מַעֲרָבָה וּבַשְּׁנֵי גִזְרֵי עֲצִים:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

בַּשְּׁרִית. בְּרַבָּנִן דְּפִלְגִי עֲלֵה דְרַבִּי וְכֵן נָמִי מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים שֶׁל

שֶׁל יוֹם בִּשְׁל אִמְשׁ. **אֲבָל אֵין מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכֵּי פְּרִים וְאִילִים, וְאִם בְּלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן – פְּשָׁרִים, אִם עַד שְׁלֹא בָּלָל – פְּסוּל.** **הַפְּכַשׁ הִבָּא עִם הָעוֹמֵר, אִף עַל פִּי שְׂמִנְחָתוֹ כְּפוּלָה – לֹא הִיֵּו נִסְכִּיו כְּפוּלִים.** **ה"גמ' וּרְמִינְהוּ: "וְהַקְטִירוּ", שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים בַּחֲלָבִים.** **"אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן: "אִם נִתְעַרְבוּ" קֹא אִמֵּר. אִי הָכִי, וְאֵין מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכֵּי פְּרִים וְאִילִים, וְאִפִּילוּ נִתְעַרְבוּ נָמִי לֹא? וְהֵא מִדְּקַתְנֵי סִיפֹא: בְּלָלָן אֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן וְאֵלּוּ בִּפְנֵי עֶצְמָן וְנִתְעַרְבוּ בְּשָׁרִין, מִכָּלֵל דְּרִישָׁא לְכַתְחֵלָה קֹא אִמֵּר! אִמֵּר אֲבִיִּי: הָכִי קֹאִמֵר, מְעַרְבִין יִינֵן, אִם נִתְעַרַב סִלְתָּן וְשִׁמְנָן. וְיִינֵן לְכַתְחֵלָה לֹא? וְהִתְנַגָּא: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים – בְּסִלְתָּ וְשִׁמְן, אֲבָל יִין מְעַרְבִין.** **"אֵלֶּא אִמֵּר אֲבִיִּי: הָכִי קֹאִמֵר – הִיכָא דְהוּקָטֵר סִלְתָּן וְשִׁמְנָן, מְעַרְבִין יִין לְכַתְחֵלָה. הִיכָא דְלֹא הוּקָטֵר – אִם נִתְעַרַב סִלְתָּן וְשִׁמְנָן, מְעַרְבִין נָמִי יִינֵן, וְאִם לֹא – אֵין מְעַרְבִין, דְלִמָּא אִתִּי לְאִיעָרוּבֵי סִלְתָּ וְשִׁמְן לְכַתְחֵלָה. כְּכַשׁ הִבָּא עִם הָעוֹמֵר, תָּנּוּ רַבָּנִן: "וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים", לִיַּמֵּד עַל כְּכַשׁ הִבָּא עִם הָעוֹמֵר שְׂמִנְחָתוֹ כְּפוּלָה.^(ס) יְכוּל כַּשֵּׁם שְׂמִנְחָתוֹ כְּפוּלָה, כֹּהֵן יִינֵן כְּפוּל? תִּלְמוּד לוֹמֵר "וְנִסְכּוֹ יִין רְבִיעִית הַהִיז". יְכוּל לֹא יְהֵא יִינֵן כְּפוּל שְׂאִינוּ נִבָּלָל עִם מִנְחָתוֹ, אֲבָל יְהֵא שְׂמָנוּ כְּפוּל שְׂנִבְבָּלָל עִם מִנְחָתוֹ? תִּלְמוּד לוֹמֵר "וְנִסְכּוֹ" – כָּל נִסְכִּיו לֹא יְהוּ אֵלֶּא רְבִיעִית. מֵאִי תִלְמוּדָא? אִמֵּר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּתִיב "וְנִסְכָּה", וְקָרִינוּ "וְנִסְכּוֹ". פִּיצֵד? "נִסְכָּה" דְּמִנְחָה כִּי"נִסְכּוֹ" דִּיִּין – מָה יִין רְבִיעִית, אִף שְׁמֵן נָמִי רְבִיעִית. אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן: **אֲשֶׁם מְצוּרַע שְׂשֻׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמוֹ, טְעוֹן נִסְכִּים, שְׂאֵם אִי אִתָּהּ אוֹמֵר בֵּן – פְּסָלְתּוֹ. מִתְקִיר לֵה רַב מְבַשְׂיֹא בַר גִּדָּא: אֵלֶּא מַעֲתָה, כְּכַשׁ הִבָּא עִם הָעוֹמֵר שְׂשֻׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמוֹ, תִּהֵא מִנְחָתוֹ כְּפוּלָה, שְׂאֵם אִי אִתָּהּ אוֹמֵר בֵּן – פְּסָלְתּוֹ. וְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר שְׂשֻׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמוֹ, יְהֵא טְעוֹן שְׁנֵי גִזְרִין בְּכַהֵן אֶחָד, שְׂאֵם אִי אִתָּהּ אוֹמֵר בֵּן – פְּסָלְתּוֹ. וְתַמִּיד שֶׁל בִּין הָעֲרֻפִּים שְׂשֻׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמוֹ, יְהֵא טְעוֹן שְׁנֵי גִזְרִין בְּשְׁנֵי כֹהֲנִים, שְׂאֵם אִי אִתָּהּ אוֹמֵר בֵּן – פְּסָלְתּוֹ. אֵין הָכִי נָמִי, אֵלֶּא אִמֵּר אֲבִיִּי: חֲדָא מִינִיָּיְהוּ נָקֹט. רַבִּי אֲבָא אִמֵּר: בְּשִׁלְמָא הֵנָּה, עוֹלוֹת נִינְהוּ,****

אִי אִשִּׁם מְצַרַע: אֵלֶּא אִמֵּר אִשִּׁי הֵא

הַיּוֹם בְּנִסְכֵּי בְּכַשִּׁים שֶׁל אִשִּׁם בְּדִלְמִרִין (לְעִיל מְנַחוֹת דף טו:): מִבִּיא אֵדָם זָבָחוּ הַיּוֹם וְנִסְכּוֹ מִבִּחוֹן עַד י' יָמִים: אֲבָל אֵין מְעַרְבִין וְכו'. מִשּׁוּם דְּהֵלָלָן בְּלִיתָן רַבָּה וְהֵלָלָן בְּלִיתָן עֲבָה: בָּלָלָן לְנִסְכֵּי פְּרִים בְּפִנֵּי עֶצְמָן וְלְנִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּפִנֵּי עֶצְמָן וְשׁוֹב נִתְעַרְבוּ בְּשָׁרִין וְאִם נִתְעַרְבוּ עַד שְׁלֹא בָּלָל פְּסוּלָה: גַּמ' שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים הָכִי נָמִי לֹא יַעֲרַב נִסְכִּים: אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן לֹא מִימָא מְעַרְבִין לְכַתְחֵלָה אֵלֶּא אִם נִתְעַרְבוּ קֹאמֵר וְהֵא דְקַתְנֵי וְהַקְטִירוּ שְׁלֹא יַעֲרַב לְכַתְחֵלָה מִינֵיהּ: אִי הָכִי דְקַתְנֵי בְּמִתְנִיתוֹן אֲבָל אֵין מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכֵּי פְּרִים דְּאִשִּׁי נִתְעַרְבוּ דִּיעֻבַּד נָמִי לֹא: וְהֵא מִדְּקַתְנֵי סִיפֹא נִתְעַרְבוּ בְּשָׁרִית דְּהִינוּ דִּיעֻבַּד: מִכָּלֵל דְּרִישָׁא אֵין מְעַרְבִין לְכַתְחֵלָה וְה"ה רִישָׁא דְרִישָׁא נָמִי מְעַרְבִין לְכַתְחֵלָה וְהָדָר קָשִׁא לְזִבְכִּי' שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים בַּחֲלָבִים: אִמֵּר אִשִּׁי וְזִאי רִישָׁא דְּמִתְנִיתוֹן דְּתַנִּי מְעַרְבִין לְכַתְחֵלָה הִיא וְלֹא תַקִּישִׁי לָךְ דְּנִתְעַרְבוּ נִסְכִּים דְּמִתְנִי' בְּיִנְיֹת קַמְזִירִי וְהָכִי קֹאמֵר מְעַרְבִין יִינֵן שֶׁל נִסְכִּים פְּרִים וְאִילִים לְכַתְחֵלָה אִם נִתְעַרַב בְּכָר כִּלְתָן וְשִׁמְנָן מִלְּאִיָּין הוֹאִיל וְהַתְחִיל לַעֲרַב לִיבֹא מִשּׁוּם לֹא יַעֲרַב חֲלָבִים וְהֵא דְתַנִּי אֲבָל אֵין מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכֵּי פְּרִים אִשִּׁי' הִיכָא דְנִתְעַרַב כִּלְתָן וְשִׁמְנָן: יִינֵן לְכַתְחֵלָה לֹא אִשִּׁי' דְּאִילִים וּפְרִים אִם לֹא נִתְעַרַב כִּלְתָן וְשִׁמְנָן וְהֵא דְלִיָּא דְּרִישָׁא בְּד"א דְאֵין מְעַרְבִין נִסְכֵּי בְּכַשִּׁים בְּנִסְכֵּי פְּרִים וְאִילִים בְּסִלְתָּ וְשִׁמְן אֲבָל יוֹן מְעַרְבִין לְכַתְחֵלָה בִּין נִתְעַרַב כִּלְתָן וְשִׁמְנָן בִּין לֹא נִתְעַרַב: אֵלֶּא אִמֵּר אִשִּׁי הִיכָא דְהוּקָטֵר בְּכָר כִּלְתָן וְשִׁמְנָן שֶׁל פְּרִים וְאִילִים בְּמַעַתָּה: מְעַרַב נָמִי יוֹן לְכַתְחֵלָה לִיבֹא לְמַחֵם חֲלָמָא אִתִּי לַעֲרִיבִי כִּלְתָן וְשִׁמְנָן דְּבַעֲי הַקְטִירָה נִינְהוּ וְאִיבֹא מִשּׁוּם וְהַקְטִירוּ שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים בַּחֲלָבִים דְּהָרִי בְּכָר מְעַרְבִין וְעוֹמְדִין וְאִם לֹא דְלֹא הַקְטֵר כִּלְתָן וְשִׁמְנָן אֵין מְעַרְבִין דְּחִישִׁינוּ דְלִמָּא אִתִּי לַעֲרִיבִי כִּלְתָן וְשִׁמְנָן לְכַתְחֵלָה דְּאִסוּר שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים בַּחֲלָבִים וְהֵא דְקַתְנֵי בְּרִיתָא אֲבָל יוֹן מְעַרְבִין הִינוּ אִם הַקְטֵר כִּלְתָן וְשִׁמְנָן וְהֵא דְקַתְנֵי מַעֲשִׂתָא דְּמִתְנִיתוֹן אֲבָל אֵין מְעַרְבִין הִינוּ בְּשִׁלֹּא נִתְעַרְבוּ כִּלְתָן וְשִׁמְנָן: אַע"פ שְׂמִנְחָתוֹ כְּפוּלָה דְּכַתִּיב וּמִנְחָתִם שְׁנֵי שְׁעָרוּנִים וְשָׂאֵר בְּכַשִּׁים אֵין לָהֶם אֵלֶּא עֲשָׂרוֹן לְכַשֶּׁ: לֹא הִיֵּו נִסְכִּיו כְּפוּלִים אֵלֶּא ג' לְגִין יוֹן וְג' לְגִין שְׁמֹן: לָמַד עַל כַּשֶּׁ בְּסוּר דְלִמָּד בְּזָבַח זֶה מָה שְׁלֹא לָמַד בְּכָל הַזְבָּחִים: שְׁנִבָּלָל עִם מִנְחָתוֹ וְכִלְתָּ כְּפוּלָה הִיא כֹּךְ וְהֵא שְׁמָנוּ כְּפוּל: מֵאִי תִלְמוּדָא הִיכִי מַשְׁמַע מִן וְנִסְכּוֹ שְׁאֵין שְׁמָנוּ כְּפוּל: נִסְכָּה שֶׁל מִנְחָה דְּהִינוּ שְׁמֹן בְּנִסְכּוֹ שֶׁל כַּשֶּׁ דְּהִינוּ יוֹן: טְעוֹן נִסְכִּים כְּמוֹ שְׂאֵם שְׁחָטוֹ לְשִׁמְן וְלִהְכִי נָקֹט אִשִּׁם מְצַרַע דְּאִינוּ אִשִּׁם שְׁלֹמָא אִם שְׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמְן חֶרֶב בָּלֹא נִסְכִּים בְּדַמְעַקְרָא אֲבָל אִשִּׁם מְצַרַע דְּטַעוּן נִסְכִּים אֲצַרְדִּיָּו לְמִימֵר הָכִי שְׁחָטוֹ שְׁלֹא לְשִׁמְן טְעוּן נִסְכִּים: שְׂאֵם אִי אִתֵּהּ אוֹמֵר בֵּן דְּט

מסורת הש"ס
א תוספתא נגעים ; יומא סא ;; לעיל ה. ב ספרי במדבר; במדבר רבה ג לעיל עח: ד יומא כט; תוספתא מנחות; משנה מנחות; לקמן ק. ה משנה שקלים; בבא מציעא נז:
תורה אור השלם

וּלְקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הָאֵשֶׁם וַיָּזַח הַכֹּהֵן עַל־תֵּנוּךְ אֶזְרוֹ הַשֹּׁשֶׁתֶר הַזֹּהֲבִית וְעַל־יָדָיו יָדוּ הַזֹּהֲבִית וְעַל־יָדָיו יָגִילוּ הַיָּמִינִית לַיְקָרָא יד, [יד]

אִשָּׁם נִדְבָה מִי אֶחָד הַלֵּכֶךְ לֹא הִסִּיר לַקֶּרֶב לַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא עַל יְדֵי נִסְכִּים:
מִתְנִי' סְהִי

נִדְבָה בְּחוּבָה סְהִימָה גְדוּלָה כָּל כֶּךָ שֶׁכִּשְׁהִיתָה נִמְחָקֶת הִיא כֹּה עֲשִׂיוֹן:
מִדַּת הַיָּבֵשׁ בְּרוּצִיָּהן חוּל מֵה שׁוֹפֵל מִן הַכְּלִי לֹא־חֹרֶר שְׁנִיתְמַלֵּא הֵינּוּ בְּרוּצִיוֹן:
אֶלָּא שֶׁלֹּחַ נֶעְקָר שֶׁהִבְרוּצִיוֹן נִכְנסוּ בְּכָלִי וְנִתְקַדְּשׁוּ בּוֹ וְשׁוֹב נֶעְקָרוּ מִמֶּנּוּ כִּשְׁנִפְּלוּ חוּז לְפִיכֶךְ הֵן דָּקָשׁ דְּנִכְנסוּ בְּכָלִי וְנִתְקַדְּשׁוּ בּוֹ:
וּבְרוּצִיוֹן כָּל יָבֵשׁ חֵינּוּ נֶעְקָר מִתּוֹכוֹ כָּל כְּלִי שֶׁלֹּא נִכְנס בְּחוּךְ הַכְּלִי וְלֹא נִתְקַדֵּשׁ בּוֹ לְפִיכֶךְ הוּא חוּל:
גַּמ' מִנִּי הֵא דְקִתְנִי כָּל הַמַּדּוּת הִיוּ נִגְדָּשׁוֹת:
אִי ר"מ דְּאָמַר לְעִיל (מְנַחוּת ד' פז.) גְּלוּשׁ שֶׁכּוּ הִיא מוֹדֵר לְכָל הַמְנַחוּת מִחוּךְ מַדָּה שֶׁל כֶּהֱן גְּדוּל סְהִימָה גְדוּלָה כ"ב שֶׁגְּלַשְׁתָּ בְּחוּבָה:
וּמִחוּךְ הָיוּ וַחֲפִילוּ חֵד גְּלוּשׁ לֹא הָיָה:
וּמֵאִי כָּל מַדּוּת דָּלָא תִּימָא כָּל הַמַּדּוּת שְׁהָיוּ שָׁם הִיוּ גְּלוּשׁוֹת דָּלָא הִיתָה אֶלָּא אַחַת גְּלוּשָׁה:
אֶלָּא הֲכִי קִתְנִי מִתְנִיתוֹן כָּל מַדִּידוּת שְׁהָיו מוֹדֵדִין כֹּה הָיו גְּלוּשׁוֹת:
לֹא נִמְשַׁחוּ בַּחוּז לְפִיכֶךְ בְּרוּצִיָּהן חוּל:
רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר מַדַּת יָבֵשׁ לֹא נִמְשָׁחָה כָּל עֵקֶר וְחוּל הִיא לְפִיכֶךְ מֵה שֶׁכִּפְּיִים בְּכָלִי תִקְדַּשְׁתָּ כֹּה הוּא דְמִתְקַדֵּשׁ לִיָּה הַלֵּכֶךְ מֵה דֹאֲחֻרֵיהּ לִיָּה מִקְדָּשׁ בְּרוּצִיוֹן דָּלָא צְרִיךְ לֵה לֹא מִתְקַדֵּשׁ לְפִיכֶךְ בְּרוּצִיָּהן חוּל:
הֵינּוּ טַעֲמָא דָּלָא בְּרוּצִיָּהן קוּדָשׁ שֶׁבְּרוּצִיָּהן שָׁלָה נֶעְקָר מִחוּךְ הַכְּלִי:
וּמִגִּידָה דְמִנָּא קִתְנִי מִן הַקֹּדֶשׁ לְהֲכִי הָיו קוּדָשׁ:
לְמֵאִי דְצְרִיךְ לְמָה שֶׁבְּחוּךְ הַכְּלִי אִיכְפִּין לְמִתְקַדֵּשׁ וְלֹא לְבְרוּצִיוֹן וְאִמְרִי מִקְדָּשִׁי הַבְּרוּצִיוֹן:
שֶׁלֹּא מִדַּעֲתָ שֶׁאִף ע"פ שֶׁלֹּא נִתְכַּפֵּן לְהַקְדִּישׁ הַבְּרוּצִיוֹן קוּדָשִׁיוֹן כְּלִי שְׂרֵת:
גְּזָרָה שְׁמַא יִאמְרוּ דְמֵאֵן דְּחָזִי דְהֵינֶךְ בְּרוּצִיוֹן לֹא קִדָּשִׁי אַע"ג דְּאִתֵּי מַגְוִיָּה דְמִנָּא אִמְרִי הֲכִי גַמִּי מוּצִיאִין מִכְּלִי שְׂרֵת לְחַל אֲבָל יָבֵשׁ דָּלָא אִתֵּי מִגּוּשָׁה דְמִנָּא לֹא אִתֵּי לְמִימַר כֹּה מוּצִיאִין מִכְּלִי שְׂרֵת לְחַל:
סָבַר אֵת הָאֱלֹס וְאֵת הַזִּיכּוֹן לֹא־חֹרֶר הַשְּׂפָתָה שֶׁלֹּא בְּמַצֵּית דְּמַצֵּית הִיא לְסִדְרֵי בְּשִׁפְתָּ:
כַּסּוּלָה לְפִי שֶׁצְרִיךְ שִׁיחַ הָאֱלֹס עַל הַשְּׁלֶחַן ב' שְׂבִיתוֹת:
כִּיצַד יַעֲשֶׂה שִׁיחֵי כִּשְׂרִין הָאֱלֹס הַזִּיזִיכּוֹן:
וַיִּחְסּוּ שֶׁלֹּא יִקְטִיר הַזִּיזִיכּוֹן וְלֹא יִפְלֹךְ הָאֱלֹס עַד לְשִׁפְתָּ שְׂנִיָּה הַבָּאָה וְנִמְצָא הָאֱלֹס הַזִּיזִיכּוֹן עַל הַשְּׁלֶחַן ט"ו יָמִים וַחֲסִי יָמֵי שִׁפְתָּ שֶׁאֲפֵלוּ הוּא עַל הַשְּׁלֶחַן אֲוִתָּן ז' יָמִים שְׁעַד לְשִׁפְתָּ וַיִּתֵּר מִדֵּינוּ אִין בְּכֶךָ כְּלוֹם הִבָּא גַמִּי נִגְזַר שֶׁלֹּא וַיִּחְסּוּ לְשִׁפְתָּ הַבָּאָה שְׁמַא יִאמְרוּ כִּשָּׁם שֶׁאֵלוּ אִין נִכְסִלִין אַע"פ שֶׁשְׁהוּ שָׁם וַיִּתֵּר מִדֵּינוּ כֶּךָ מִפְּקוּדִים בְּכָלִי שְׂרֵת כָּל זְמַן שְׂרוּצָה וְאִין נִכְסֵל בְּלִינָּה:
כְּיִים לָחֹס הַכְּיִים דִּהּוּא בְּהִיבָל אַמְדוּת קַרְמִית שֶׁהֵן חוּז כְּשׂוּרָה:
כְּיִים לֹא כ"ע יָדְעִי שֶׁכּוּ אַרְעַ כֹּה הָאֱלֹס אֶלָּא הַכְּהִיִּים וְכִהִיִּים וַדְעִי טַעֲמָא דְמִלְתָּא דְכִהִיִּים וְרִצִּיוֹן וְלִיבָא לְמַגָּר:
חוּז כ"ע יָדְעִי וְאִיבָא לְמַגָּר שְׁמַא יִאמְרוּ וכו':
לְחִין הַמִּזְבֵּחַ שְׁקוּיִין מֵהֵן עוֹלוֹת וּמִקְדָּשִׁיו כִּהֵן אֵת הַמִּקְדָּשׁ כִּשְׂאִין שָׁם קַרְבָּנוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ כְּטוֹל:
הַמִּתְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּךְ כִּלְתוֹת שֶׁקֶבֶל מַעוֹת מִן הַגֹּזֶר כְּדִי לְסַפֵּךְ כִּלְתוֹת כִּלְתוֹת הַשָּׂנֵי וְהַקֵּב עָלָיו לְתַת אֲרַכְשָׁה סִאִין כִּסְלַע וְהוֹקְרוּ:
וְשִׁמְדוּ שְׁלָשָׁה סִאִין כִּסְלַע נוֹתֵן ד' סִאִין כִּמּוֹ שֶׁקֶבֶל:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

"אִי לֹא חֲזוּ לְעוֹלֹת חוּבָה קִרְבִּי לְעוֹלֹת נִדְבָה, אֶלָּא הָכָא, אִי לֹא מוֹקְמִית לִיָּה בְּמִילְתִּיהָ – אֲשִׁם נִדְבָה מִי אִיכָא?" ^(א)**תַּנְיָא כְּוֹוֹתִיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן:
אֲשִׁם מִצוּרַע שִׁשְׁחָטוּ שְׁלֹא לְשִׁמּוֹ, או שְׁלֹא נִתֵּן מִדְּמוֹ עַל גְּבִי בְּהוֹנוֹת – הָרִי זֶה עוֹלָה לְגַבִּי מִזְבֵּחַ, וְטַעוֹן נִסְכִּים, וְצָרִיךְ אֲשִׁם אַחֵר לְהַתִּירוֹ. מִתְנִי' כָּל מַדּוּת שִׁבְּמִקְדָּשׁ הָיוּ נִגְדָּשׁוֹת, חוּץ מִשָּׁל כֶּהֱן גְּדוּל, שְׁהִיָּה הַיָּבֵשׁ, בִּירוּצִיָּהן חוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר:
מִדַּת הַלֵּלח קוּדָשׁ, לְפִיכֶךָ בִּירוּצִיָּהן קוּדָשׁ. מִדַּת הַיָּבֵשׁ חוּל, לְפִיכֶךָ בִּירוּצִיָּהן חוּל. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר:
לֹא מִשּׁוּם זֶה, אֶלָּא שֶׁהֵלַח נֶעְקָר וְהַיָּבֵשׁ אֵינּוּ נֶעְקָר. גַּמִּי מַנִּי? אִי רַבִּי מֵאִיר – חֵד גְּדוּשׁ הָהֵן, אִי רַכְּנָן – חֵד מִחוּךְ הָהֵן. אָמַר רַב חֲסֵדָא:
לְעוֹלָם רַבִּי מֵאִיר, וּמֵאִי "כָּל מַדּוּת"? כָּל מַדִּידוֹת. מִדַּת הַלֵּלח בִּירוּצִיָּהן קוּדָשׁ, כְּמֵאִי קֹא מִיפְּלִגִּי?" ^(ב)**תַּנָּא קַמָּא סָבַר:
מִדַּת הַלֵּלח נִמְשָׁחָה, בֵּין מִכְּפָנִים בֵּין מִכְּחוּץ; מִדַּת יָבֵשׁ נִמְשָׁחָה מִכְּפָנִים, וְלֹא נִמְשָׁחָה מִכְּחוּץ. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר:
מִדַּת הַלֵּלח נִמְשָׁחָה בֵּין מִכְּפָנִים בֵּין מִכְּחוּץ, מִדַּת יָבֵשׁ לֹא נִמְשָׁחָה כָּל עֵיקֶר. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר:
אִידִי וְאִידִי נִמְשָׁחָה מִכְּפָנִים וְלֹא נִמְשָׁחָה מִכְּחוּץ, וְהָכָא הִיָּינוּ טַעֲמָא – דְלַח נֶעְקָר וּמַגְוִוָּה דְמִנָּא קֹא אִתֵּי, וְהַיָּבֵשׁ אֵינּוּ נֶעְקָר. וְכִי נֶעְקָר מֵאִי הָיו? גְּבָרָא לְמֵאִי דְצָרִיךְ קֹא מְכַוִּין. "אָמַר רַב דִּימִי בַר שִׁישְׁנָא מְשֻׁמִּיָּה דְרַב, זֹאת אוֹמְרַת, כְּלִי שְׂרֵת מְקוּדָּשִׁין שְׁלֹא מִדַּעַת. רַבִּינָא אָמַר:
לְעוֹלָם אִימָא לָהּ, כְּלִי שְׂרֵת אִין מוּצִיאִין מִכְּלִי שְׂרֵת לְחוּל. ^(ג)**מוֹתִיב רַבִּי זִירָא:
סִידֵר אֵת הַלֵּחַם וְאֵת הַזִּיכּוֹן לְאַחֵר הַשְּׂבָת, וְהַקְטִיר אֵת הַזִּיכּוֹן בְּשִׁפְתָּ – פְּסוּלָה. כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יַנְיָחוּ וְלִשְׁבַּת הַבָּאָה, שִׁאֲפִילוּ הוּא עַל שְׁלֶחַן יָמִים רַבִּים – אִין בְּכֶךָ כְּלוֹם. וְאִמְרֵי? הָתָם נִמִּי לִימָא:
גְּזִירָה, שְׁמָא יִאמְרוּ:
מִפְּקִידִין בְּכָלִי שְׂרֵת! פְּנִים אַחוּץ קֹא רַמִּית? פְּנִים – לָאוּ כּוּלִי עַלְמָא יָדְעִי, חוּץ – כּוּלִי עַלְמָא יָדְעִי. תַּנּוּ הָתָם:
מוֹתֵר נִסְכִּים לְקִיץ הַמִּזְבֵּחַ. מֵאִי "מוֹתֵר נִסְכִּים"? ^(ד)**רַבִּי חֲזִיָּא בַר יוֹסֵף אָמַר:
בִּירוּצִי מַדּוּת. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
כְּאוֹתָה שִׁשְׁנִינוּ:
הַמִּתְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּךְ סִלְתוֹת מֵאַרְבַּע וְעַמְדוֹ בְּשָׁלֹשׁ – יִסְפֵּךְ מֵאַרְבַּע,********

מִשָּׁלֹשׁ

אִשָּׁם נִדְבָה עִם הַזִּיכּוֹן לְשִׁפְתָּ הַבָּאָה אִי גַמִּי מֵה יַעֲשֶׂה מִן הָאֱלֹס אַחֵר שֶׁהַקְטִירוּ הַזִּיזִיכּוֹן:
שֶׁאֲפֵלוּ הוּא עַל הַשְּׁלֶחַן יָמִים [רַבִּים] אִין בְּכֶךָ כְּלוֹם.

תַּמָּה דְבִכְרֶכְךָ הַמִּזְבֵּחַ מִקְדָּשׁ (קְדָשִׁים דף פז.) בַּעַד מִנָּה רַבָּא מַרְבֵּה לִינָּה מוֹעֲלָת בְּרַאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ אוֹ אִינָּה מוֹעֲלָת הִיכִי דְמִי אִי דָלָא וְקָרוּ הַשְּׁמַל לִנּוּ בַּעֲזָרָה אִמְרַת לֹא וְקָרוּ בְּרַאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ מַבְעִיא אֶלָּא דְקָרוּ לְשֶׁלַחן מַזְמִינוּ לֵה דִתְנּוּ שִׁאֲפִי' הוּא עַל הַשְּׁלַחן יָמִים [רַבִּים] אִין בְּכֶךָ כְּלוֹם וְהַשְּׁמַל הֵא לֹא דְמִי לְשֶׁלַחן דִּהֵא אֲסִקְרוּ בְּאִחַד בְּשִׁפְתָּ הָאִי מִשּׁוּם דְכָלִי שְׂרֵת אִין מִתְקָשִׁין שֶׁלֹּא בְּזִמְנָן בְּדִמּוּכַח בְּכֶרֶךְ שְׁמִי הָאֱלֹס (לְקַמַן מְנַחוּת ד' ה.) דְּקִינִין מִהִבָּא וְאִי ס"ר כְּלִי שְׂרֵת מִתְקָשִׁין שֶׁלֹּא בְּזִמְנָן לְקַדֵּשׁ וְלִכְסֵל וְאִם סִקְרוֹן בְּשִׁפְתָּ הֲכִי גַמִּי דָּאִם לֹא כִסְרוֹן לְשִׁפְתָּ אִחֲרַת הִיא נִכְסֵל בְּלִינָּה וְאִהֵךְ גּוּשָׁה דְאִחַד בְּשִׁפְתָּ מִקְדָּשִׁי הָתָם דִּאִי לִנְלָה אִין מִסְכַּר זְמַן כִּי מַטִּי לִנְלָה דְבִי שְׁמִשִּׁי תִקְדוּשׁ וְתִכְסֵּל וּמַשְׁעִי רַבָּא בַּשְּׁקָסִם וְסִלְתוֹן וְרַב אֲשִׁי מַשְׁעִי אֲפִילוּ בַּשְּׁלָא קִדָּם וְסִלְתוֹן נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁסִּקְרוּ הַקּוֹף וּא"כ גַּבִּי מִזְבֵּחַ אֲפִילוּ מַזְמִינִת לִיָּה לְשֶׁלַחן גַּמִּי תוֹעִיל בּוֹ לִינָּה וַי"ל דְּלָשׁוֹן שִׁאֲפִי' הוּא עַל הַשְּׁלַחן מִשְׁמַע לִיָּה נִתְיַנֵּת טַעַם אֲהֵהוּ דְסִקְרוּ אַחֵר הַשְּׂפָתָה דְלַכְךָ לֹא קוֹשִׁינָן עָלֶיהָ מִשּׁוּם דְכָכָל לָחֹס הַכְּיִים כִּמּוֹ הַנִּסְקָר בְּזִמְנָן אֲפִילוּ הוּא עַל הַשְּׁלַחן יָמִים [רַבִּים] אִין בְּכֶךָ כְּלוֹם וּמִיָּהוּ עַל כְּרַחֲיוֹן לֹא טַעַם גְּמוּר הוּא דִּהִבָּא הֵינּוּ טַעֲמָא מִשּׁוּם דְכָלִי שְׂרֵת אִין מִתְקָשִׁין אֶלָּא בְּזִמְנָן:
בְּרוּצִי מַדּוּת. אַע"ג דְּנִתְקַדְּשׁוּ נוֹחֲקִין מֵהֵן כְּבָשִׂים לְעוֹלוֹת כִּזְוֹ כְּדַכְרָשִׁית בְּרִישׁ כְּרַקוֹן (מְנַחוּת דף פח.) דְּלַב ב"ד מִתְנָה עָלֶיהֶם:
מֵאֲרַבַּע וְשִׁמְדוּ מִשְׁלֵשׁ מִסְפַּךְ מֵאַרְבַּע. בַּפ' הַזֵּהב (פ"מ דף נז:):
מִכְּסַר דִּהֵאִי רַבִּית הַקֹּדֶשׁ הִיכִי דְמִי כְּכּוּן שֶׁקֶבֶל עָלָיו לְסַפֵּךְ כִּלְתוֹת מֵאַרְבַּע וְשִׁמְדוּ מִשְׁלֵשׁ דְּמִסְפַּךְ מַד' דְּכִתְבְּרוּ כִי הֵאִי גּוֹנָא אֲסוּר וְתַמָּה הִיכִי דְמִי אִי דְאִית לֵה כִּלְתוֹת אוֹ חֲסִין שְׁיִתְחַלְלוּ עָלֶיהֶן מַעוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲשִׁי' בַּהֲדוּטוֹ שְׂכִי דִאֲשִׁי' עַל הַגְּזִישׁ תַּנּוּ (שָׁם ד' עב:):
פּוֹסֵק עֲמוֹ עַל הַגְּזִישׁ וְכִי תִימָא הֵא דְשָׂרִי לְסַפֵּךְ עֲמוֹ עַל הַגְּזִישׁ הֵינּוּ בְּפּוֹסֵק לְפִי הַשְּׁעַר (אוֹ) אֲשִׁי' בַּשְּׁעַר הַלְקוּטוֹת אֲבָל אִי מִחוּל כְּפִי אֲסוּר אֲשִׁי' גְּלוּשׁ לוֹ וְהִבָּא גַבִּי הַקֹּדֶשׁ שָׂרִי אִי אֲפַסֵּר לוֹמַר כּוּן דִּהֵא בְּרִישׁ הַזֵּהב (בַּבֵּא מַצִּיעָא דף מו.) תִּנְיָא הִיו חֲמִרְיו וּפּוֹשְׁטִיו תּוֹבְעִים אוֹיְוֹ וְאִמַר לְשִׁלְחִי תּוֹ לִי בְּדִינֵךְ מַעוֹת וְאֲפַרְכֶּםס וְאִי אֲעֲלֶה לָךְ וַיָּה דִינֵךְ וְטוֹרִיבִית אִם יֵשׁ לוֹ מִתֵּר כְּדַכְרָשִׁית דְּמִטְבֵּשׁ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין אוֹ בְּפִרְטוּטוֹת דְּכִינּוּ דִינָשׁ לוֹ אַחוּלִי אַחוּל גְּזָה וְאִין בִּאֵן אֲבַר גְּמַר לֵה וְאִם אִין לוֹ אֲפֵלוּ גְזִישׁ א"כ מֵה מִרְיוּחו בַּהֲקַדַּמַת מַעוֹת דְּרִי לֹא יוֹכֵל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן דְאִין לָחֹס עַל מֵה שְׁיִתְחַלֵּל וְלֹא נִקְרִי לְחִלִּין וַי"ל דְּלַעֲנוּסִם בְּדִלִית לִיָּה אֲשִׁי' גְזִישׁ אֶלָּא מִתְקַבֵּל מַעוֹת הַקֹּדֶשׁ וְהוֹלֵךְ אֲרַצַּל בַּעֲלִי בְּתִים כְּנִתְקִינּוּ לוֹ וַיִּתֵּר מַד' סִאִין וּמִרְיוּחַ הַסֵּר וּמֵה שְׁאִין נוֹתֵן לְהַקְדֵּשׁ אוֹיְוֹ הַעוּדָף מַמִּי דִּהִיא אִתְּשַׁלָּשׁ וְשִׁמְדוּ אֲאֲרַבַּע מִשּׁוּם דָּלָא יִיבִיב לְהַקְדֵּשׁ אֶלָּא כְּפִי הַשְּׁעַר וְהַשְּׁעַר הוּא מֵאַרְבַּע וּמִיָּהוּ לְפִי טַעַם זֶה הִיא מִתֵּר לְהוֹלִיךְ מַעוֹת הַקֹּדֶשׁ לְכַחוּרָה כְּדִי

כִּיצַד יַעֲשֶׂה. וַיִּהִי הַחֹס כִּסַר וְהַזִּיכּוֹן:
שֶׁלֹּא יִקְטִיר הַזִּיזִיכּוֹן עַד לְשִׁבַת הַבָּאָה כְּשִׁנִּיָּה וְנִמְצָא הַחֹס וְהַזִּיזִיכּוֹן עַל הַשְּׁלַחן ט"ו יָמִים:

וְאִמְרִי לְגוֹזַר שֶׁלֹּא וַיִּהִי שֶׁם כָּל כֶּךָ שְׁמַא יִאמְרוּ כִּשָּׁם שְׁאוּתָ מִסְהִין שֶׁם כֶּךָ מִפְּקוּדִין לְחוּלִין כְּכִלִי שְׂרֵת:

כְּיִים. לָחֹס הַכְּיִים דְכִהִבָּל אַמְדוּת דְחוּךְ בַּעוּרָה קַרְמִית כְּיִים לֹא כוּלִי עֲלֵמָא יָדְעִי שֶׁהַ הַחֹס שֶׁהָה שֶׁם כָּל כֶּךָ וְלִיבָא לְמַגָּר:

לְחִין הַמִּזְבֵּחַ. שְׁקוּיִין מֵהֵן עוֹלוֹת מִקְדָּשִׁיו הַמִּזְבֵּחַ כִּהֵם כִּשְׂאִין שֶׁם קַרְבָּנוֹת:

הַמִּתְקַבֵּל עָלָיו לְסַפֵּךְ כִּלְתוֹת. שְׁלוֹחַ מַעוֹת מִן הַגֹּזֶר בְּשִׁטְל לְסַפֵּךְ כִּלְתוֹת לְעוֹרֵךְ תַּסְנֶה וְקִבֵּל עָלָיו לְתַת ד' סִאִין כִּסְלַע וְהִאֲקִיר וְעַמְדוֹ ג' סִאִין כִּסְלַע וּמִסְפִּיק ד' סִאִין כִּסְלַע כִּמָּה שֶׁקֶבֶל עָלָיו. וְאוֹתָה כִּסֵּא שְׁטוֹת לְהַקְדֵּשׁ וַיִּתֵּר הִיעוּ מִתֵּר נִסְכִּים שֶׁהֵן לְקִין הַמִּזְבֵּחַ:

צ.

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פ"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:

ב מו"י פה' מהל' מחוסרי כפרה הל' ב:

ג מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:

ד מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יט:

ה מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יט:

ו מו"י פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' כ:

ז מו"י פב' מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:

ח מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' ט:

ט מו"י פא' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יג:

 רבינו גרשום
--

צי:

 עין משפט גור מצודה

א מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' י:
ב מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' יא:
ג מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ב:
ד מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ג:
ה מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
ו מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ג:
ז מויו' פב' מהל' מעשה הקרבנות
הל' ב:
רבינו גרשום

משמע להביא את אלו. עולת ראיה ושלמי חגיגה מפני שהן מומיא דשאר עולות דבאין בגדר ונדבה:

פסח אינו כח חובה כרגל כ"י" האל כאל:

כן בקר ככלל היה מן הבקר או מן הצאן:

ור' יונתן למה ליה קרא מן הבקר או מן הצאן הא אומר. גבי מקלל אביו ואמו דאע"ג דכתבי אהדדי משמע נמי אחד אחד בפני עצמו עד שיפרוטו לך הכתוב יחדו הכא נמי מן הבקר ומן הצאן כיון דלא כתוב יחדו משמע כל אחד בפני עצמו ולא אינטייך קרא: אינטייך וכו':

משלש ועמדו מארבע מספח מארבע.

לרבי יהודה דתנן בבויף אייזאו גשך (פ"מ דף עב:) אע"פ שלא פסח עמו כשער הגבוה וכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעותי: אפי' מנחה ת"ל עולה. תמה דכריש המזבח מקדש (זבחים דף פג:) משמע דמזבתיב עולה לא ממעטינן מנחה גבי כל הנגע במזבח ויקדש דאמר' אי פתיב עלה ולא פתיב כששים הנה אמינא כל עולין אפי' מנחה וי"ל דשאני התם דבתיב כל הנגע דמשמע לרבות אי נמי זאת תורת רפה אי נמי הכא גבי נסכים דכלן למזבח מסבב עולה ממש דכלה פליג: שלמים מנין. וא"ת שלמים דהקריא פתיבי (פמקדב טו) לנלא נדר או שלמים לה' וי"ל דהא כרישה דההוא קרא פתיב וכי תעשה בן בקר ואתא זבח לרעוני מן הצאן: שלמי חגיגה ועולת ראיה. הנה מצי למינקט בפשי עצרת אלא נקט דבר הנוהג בכל הקנלים: או במועדיכם. במועדיכם דריש דלקמן (מנחות דף צא.) דריש או או: בן בקר בכלל היה. פי' פקינטרם בכלל ועשיתם אשה דשמעינן כל העולה לאשים ובחנם פי' בן דדהקריא פתיב בפדשה (פמקדב טו) מן הבקר או מן הצאן ועוד פתיב פתרה והקריב על בן הבקר ולשון בכלל משמע כפי' הפקינטרם: מה בן בקר מנחל בל בגדר או בגדבה. ומפיק פעירי חטאת טפי משום דאין פייצא דהו נדבה לכל שלמי דחגיגה ועולת ראיה פייצא דהו נדבה:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

דהא ליכא הלא דהקדש טפי מדהקדוט

משלש ועמדו מארבע – מספח מארבע, שיד הקדש על העליונה. תנא פוותיה דרבי חייא בר יוסף, תנא פוותיה דרבי יוחנן.
^(אב)תנא פוותיה דרבי חייא בר יוסף: פירוצי מידות הללו מה היו עושין בהו? אם יש זבח אחר – יקריבו עמו, ואם לבו – יפסלו בלינה, ואם לאו – מקיצין בהן את המזבח, ומיץ זה מהו? עולות – הבשר לשם, ועורות לפניהם. תנא פוותיה דרבי יוחנן: המקבל עליו לספח סלתות מארבע, ועמדו משלש – מספח מארבע. משלש ועמדו מארבע – מספח משך הקדש על העליונה. וזהו ששנינו: מותר נסכים לקיץ המזבח.
^(ב)מתני' כל קרבנות הציבור והיחיד טעונין נסכים, חוץ מן הבכור, והמעשר, והפסח, והחטאת, והאשם. אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעונין נסכים. גמ' תנו רבנן: ^(א)"ועשיתם אשה להי" – יכול כל העולה לאישים יהא טעון נסכים, אפילו מנחה? תלמוד לומר "עלה". שלמים מנין? תלמוד לומר "זבח". תודה מנין? תלמוד לומר "או זבח". ^(ה)יכול שאני מרבה אף בכור, ומעשר, ופסח, וחטאת, ואשם? תלמוד לומר "לפלא נדר או בגדבה" – בא בגדר ונדבה טעון נסכים, שאינו בא בגדר ונדבה אין טעון נסכים.
'משמע להוציא את אלו, אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל, ומאי גינהו? עולות ראיה ושלמי חגיגה. תלמוד לומר "או במועדיכם" – כל הבא במועדיכם טעון נסכים. משמע להביא את אלו, אביא שעירי חטאת, הואיל ובאין חובה ברגל? תלמוד לומר "וכי תעשה בן בקר". בן בקר בפלל היה, ולמה יצא? להקיש אליו: מה בן בקר מיוחד בא בגדר ונדבה, אף כל בא בגדר ונדבה.
"לעשות ריח ניחח לה' מן הבקר או מן הצאן", מה תלמוד לומר? לפי שנאמר "עלה", שומע אני אפילו עולת העוף במשמע, תלמוד לומר "מן הבקר או מן הצאן", דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: אינו צריה, הרי הוא אומר "זבח", ועוף אינו זבח. אם כן, מה תלמוד לומר "מן הבקר או מן הצאן"? לפי שנאמר "אדם פי יקריב מכם קרבן לה' מן בהמה מן הבקר ומן הצאן", יכול האומר "הרי עלי עולה" יביא משניהם? תלמוד לומר "מן הבקר או מן הצאן" – רצה אחד מביא, רצה שנים מביא. ורבי יונתן, למה לי קרא? האמר: עד שיפרוט לה פתוב "יחדו"! איצטריה, סלקא דעתה אמינא:

הואיל

ואותה סאה שניתן להקדש יותר ממנה שקבל עליו הינו מותר נסכים שהן לקין המזבח: ואם לבו לפי שאין שם זבח אחר: הדבאר לשם ועורות לפניהם דמא דתימא האיל ולקין המזבח הוא והא כלו עולה ואפי' עורק גיחזר וניחח מדמי עור הדבהה לצדק עולה ולא יהא עורק לפניהם קמ"ל: מתני' חוץ מן הבכור ומעשר ופסח דהנך כולאו משום חובה וניהו אכל חטאות משפחת בצבור נמי: אלא חטאת וכו' ואע"ג דאמרין חוץ מחטאת ואשם חטאתו ואשמו של מצרע טעונין נסכים משום דכתיבי דהקריא: גמ' ואכלו מנחה הדאה בפני עצמה בלא זבח: ת"ל עולה ממנחה הדאה עם זבח טעונה נסכים ולא מנחה הדאה בפני עצמה בלא זבח: משמע להוציא את אלו בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם שאין באין בגדבה אלא חובה הו: (ומאי ניהו עולת ראיה ושלמי חגיגה) שאינם חובת הקנל אלא עולת ראיה ללא גראו פני ריקס וחגיגה לשלמים ומסקינן וחובת הייס לא מצי להוציא אע"ג דלא הוו בגדר ובגדבה דהא דהקריא פתיב דהו נסכים: משמע להביא את אלו עולות ראיה ושלמי שמהה משום דהניא דומיא דעולות ושאר עולות הדאין בגדר ובגדבה שאינן חובת הקנל: אביא פעירי חטאת דהואיל ובאין במועד יהו טעונין נסכים: בן בקר בכלל היה דהא פתיב כרישה דקרא לעשות ריח ניחח לה' מן הבקר או מן הצאן וכי תעשה בן בקר למה לי לבתר והקריב על בן הבקר וגו': אף כל הבא בגדר טעון נסכים לאפוקי פעירי חטאת דלא מצינו חטאת שיהא בל בגדר ונדבה: מן הבקר או מן הצאן מה תלמוד לומר והלא דבר גאמר זבח וכולאו בכלל זבח וניהו: אכלו עולת העוף וביא עמה נסכים: וביא משניהם בקר וצאן: ורבי יונתן למה לי קרא לחלק מן הבקר או מן הצאן הא גבי מקלל אביו ואמו אמר (סנהדרין דף סו.) בון דלא פתיב דהו יחדו משמע נמי אחד אחד עד שיפרט לה. דפתיב יחדו דכי נמי מן הבקר ומן הצאן בון דלא פתיב דהו יחדו משמע נמי כל אחד בפני עצמו ולא איצטריך קרא לחלק:

 מסורת הש"ס
א משנה מנחות; תוספתא מנחות ב לקמן עב. ג ספרא אחרי מות פרק ט ו ד ספרי במדבר
ה משנה שקלים; בבא מציעא נז: ו
תורה אור השלם
וקל־מעשר בקר וצאן כל אשר־יעבר תסת השבט העשירי יהיה־קדש ליהנות [ויקרא כז, לב] דבר א־ל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ואמרתי אֲלֵהֶם כִּי תבאו אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי תֹנֶן לָכֶם וְעֹשִׂיתֶם אֲשֶׁה לִיהֹנֶה עֲלֵה אוֹ־זָבַח לַפֶּלֶא־נָדָר או בַּנִּדְבָה או בַּמַּעֲדִיקִם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לִיהֹנֶה מוֹר־הַבֶּקָר או מוֹר־הַצֹּאן (והקריב הפקריב קרבנו ליתנה מנחה סלת עשרון כולל ברבעית הכיון שמו וינו לנסך רביעית הכיון פעשה על־העולה או לזבח לפבש האחד [במדבר טו, ב-ה] שלש פעמים בשנה יראה כל־זֶבֶח אֶל־פְּנֵי הָאֵדוֹן ויהוה [שמות כז יז] וכי־תעשה בּוֹ־בֶקֶר עלה או־זָבַח לַפֶּלֶא־נָדָר או־שְׁלָמִים לִיהֹנֶה [במדבר טו, ח] ועשיתם אשה ליתנה עלה או־זָבַח לַפֶּלֶא־נָדָר או בַּנִּדְבָה או בַּמַּעֲדִיקִם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לִיהֹנֶה מוֹר־הַבֶּקָר או מוֹר־הַצֹּאן [במדבר טו, ג] דבר א־ל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ואמרתי אֲלֵהֶם אֲדַם מוֹר־הַקְּרִיב מִכֶּם קֹרְבַּן לִיהֹנֶה מוֹר־הַבֶּהֱמָה מוֹר־הַבֶּקָר וּמוֹר־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אִתִּי־קֹרְבָנִים [ויקרא א, ב]

מסורת הש"ס
א ערכיו ב. ב גיטין כג.

תורה אור השלם

לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב פרע אוריע בטוב ואס־המר ימיר בהמה בבהמה וס־ההוא ותמורתו יהיה־קדש [ויקרא כ, י]

דבר אליבני ישׂרעל ואמרת אליהם אדם כִּי־קריב מקם קרבן ליהוה מוֹר־הפֶּה מוֹר־הפֶּהר ומוֹר־הזנא תקריבו אֶת־קרבנם [ויקרא א, ב]

וספכו זקני העדה את־ידיהם על־ראש הפר לפני יהוה וישטט את־הפר לפני יהוה [ויקרא ד, טו]

וְלֹא קִרְבֶּן חֲבֵרו שָׁאִין אֶדֶם סוּמֶן עַל קִרְבֶּן חֲבֵרו: וְלֹא עַל קִרְבֶּן עוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְּסַמִּיכָה בְּפַעֲלִים בְּעֵינַי: כָּל בְּעָלִי קִרְבֶּן מִי שֵׁשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקִרְבֶּן סוּמֶן עָלִי: וּרְצִי חֲנֻנְיָה חָמֵר לִיֹּה אִיפְכָאִי בְּלוּמֵר דְּלֹת תַּקְשָׁה לִיֹּה מִתְנִיתִין: חָמֵר לֶה לֹא צְרִיכָת דְּמִתְנִיתָא דְתַנִּי אִינוּ סוּמֶן וְאִינוּ מוּמֵר רַבִּי יְהוּדָה הִיא: וְיָלִיף תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ דְּהִינוּ תַּמוּרָה שְׁמַקְדִּישָׁה תַּחֲלָה מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ מִסְמִיכָה שְׁהִיא סוּמֶן בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה דְתַכַּף לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה: יוֹרֵשׁ אִינוּ סוּמֶן בְּדֹאמֵר קִרְבֶּנוּ וְלֹא קִרְבֶּן אֲבִיו: עוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְחֲבֵרו מַחֵד קִרָּא נִפְקָא דְזֶה וְזֶה אִינוּ שְׁלָךְ וְתַרְוִיחֵהוּ מֵהָאִי טַעמָא הוּא דְסַמִּיכָה בְּבַעֲלִי' בְּעֵינַי: אִינוּ מַדְבַּר אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר לֹא יִחְלִיפִינוּ וְלֹא יִמִּיר בְּלִשׁוֹן זָכָר הוּא: מַה סּוֹפִינוּ בְּלוּמֵר הִיאךְ נִרְבֶּה אֶת הָאֱשֶׁה: תַּלְמוּד לומֵר הֵמֶר יִמִּיר לְרַבּוֹת אֶת הָאֱשֶׁה: וּרְבֵּן נִפְקִי לְאֵשָׁה מוּאָס: גַּמ' אִתְּנִיא סַמִּיכָה לְכָל קִרְבֶּן מִסְמִיכָה דְזֻקְנֵי עַדָּה דְּפֵר הָעֹלָם דְּבַר שֶׁל צַוּר דְּמָה לְהֶלֶן סוּמָא לֹא דֹאֻמְרִינַן (סְנֵה־רֵצִין דף יו. ה.) אִתְּן דְּזוּמִין לָךְ: מַעֲוֹלַת רֹאִיָּה דְהֵתֵם בְּתִיב וְרָאָה יִרְאָה וְאֻמְרִינַן (חֲנֻנְיָה דף ד: ד:) פִּרְט לְסוּמָא:

וְלֹא קִרְבֶּן חֲבֵרו שָׁאִין אֶדֶם סוּמֶן עַל קִרְבֶּן חֲבֵרו: וְלֹא עַל קִרְבֶּן עוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְּסַמִּיכָה בְּפַעֲלִים בְּעֵינַי: כָּל בְּעָלִי קִרְבֶּן מִי שֵׁשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקִרְבֶּן סוּמֶן עָלִי: וּרְצִי חֲנֻנְיָה חָמֵר לִיֹּה אִיפְכָאִי בְּלוּמֵר דְּלֹת תַּקְשָׁה לִיֹּה מִתְנִיתִין: חָמֵר לֶה לֹא צְרִיכָת דְּמִתְנִיתָא דְתַנִּי אִינוּ סוּמֶן וְאִינוּ מוּמֵר רַבִּי יְהוּדָה הִיא: וְיָלִיף תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ דְּהִינוּ תַּמוּרָה שְׁמַקְדִּישָׁה תַּחֲלָה מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ מִסְמִיכָה שְׁהִיא סוּמֶן בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה דְתַכַּף לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה: יוֹרֵשׁ אִינוּ סוּמֶן בְּדֹאמֵר קִרְבֶּנוּ וְלֹא קִרְבֶּן אֲבִיו: עוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְחֲבֵרו מַחֵד קִרָּא נִפְקָא דְזֶה וְזֶה אִינוּ שְׁלָךְ וְתַרְוִיחֵהוּ מֵהָאִי טַעמָא הוּא דְסַמִּיכָה בְּבַעֲלִי' בְּעֵינַי: אִינוּ מַדְבַּר אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר לֹא יִחְלִיפִינוּ וְלֹא יִמִּיר בְּלִשׁוֹן זָכָר הוּא: מַה סּוֹפִינוּ בְּלוּמֵר הִיאךְ נִרְבֶּה אֶת הָאֱשֶׁה: תַּלְמוּד לומֵר הֵמֶר יִמִּיר לְרַבּוֹת אֶת הָאֱשֶׁה: וּרְבֵּן נִפְקִי לְאֵשָׁה מוּאָס: גַּמ' אִתְּנִיא סַמִּיכָה לְכָל קִרְבֶּן מִסְמִיכָה דְזֻקְנֵי עַדָּה דְּפֵר הָעֹלָם דְּבַר שֶׁל צַוּר דְּמָה לְהֶלֶן סוּמָא לֹא דֹאֻמְרִינַן (סְנֵה־רֵצִין דף יו. ה.) אִתְּן דְּזוּמִין לָךְ: מַעֲוֹלַת רֹאִיָּה דְהֵתֵם בְּתִיב וְרָאָה יִרְאָה וְאֻמְרִינַן (חֲנֻנְיָה דף ד: ד:) פִּרְט לְסוּמָא:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

וְלֹא קִרְבֶּן חֲבֵרו שָׁאִין אֶדֶם סוּמֶן עַל קִרְבֶּן חֲבֵרו: וְלֹא עַל קִרְבֶּן עוֹבֵד פּוֹכְבִּים דְּסַמִּיכָה בְּפַעֲלִים בְּעֵינַי: כָּל בְּעָלִי קִרְבֶּן מִי שֵׁשׁ לוֹ חֵלֶק בְּקִרְבֶּן סוּמֶן עָלִי: וּרְצִי חֲנֻנְיָה חָמֵר לִיֹּה אִיפְכָאִי בְּלוּמֵר דְּלֹת תַּקְשָׁה לִיֹּה מִתְנִיתִין: חָמֵר לֶה לֹא צְרִיכָת דְּמִתְנִיתָא דְתַנִּי אִינוּ סוּמֶן וְאִינוּ מוּמֵר רַבִּי יְהוּדָה הִיא: וְיָלִיף תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ דְּהִינוּ תַּמוּרָה שְׁמַקְדִּישָׁה תַּחֲלָה מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ מִסְמִיכָה שְׁהִיא סוּמֶן בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה דְתַכַּף לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה: יוֹרֵשׁ אִינוּ סוּמֶן בְּדֹאמֵר קִרְבֶּנוּ וְלֹא קִרְבֶּן אֲבִיו: עוֹבֵד פּוֹכְבִּים וְחֲבֵרו מַחֵד קִרָּא נִפְקָא דְזֶה וְזֶה אִינוּ שְׁלָךְ וְתַרְוִיחֵהוּ מֵהָאִי טַעמָא הוּא דְסַמִּיכָה בְּבַעֲלִי' בְּעֵינַי: אִינוּ מַדְבַּר אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר לֹא יִחְלִיפִינוּ וְלֹא יִמִּיר בְּלִשׁוֹן זָכָר הוּא: מַה סּוֹפִינוּ בְּלוּמֵר הִיאךְ נִרְבֶּה אֶת הָאֱשֶׁה: תַּלְמוּד לומֵר הֵמֶר יִמִּיר לְרַבּוֹת אֶת הָאֱשֶׁה: וּרְבֵּן נִפְקִי לְאֵשָׁה מוּאָס: גַּמ' אִתְּנִיא סַמִּיכָה לְכָל קִרְבֶּן מִסְמִיכָה דְזֻקְנֵי עַדָּה דְּפֵר הָעֹלָם דְּבַר שֶׁל צַוּר דְּמָה לְהֶלֶן סוּמָא לֹא דֹאֻמְרִינַן (סְנֵה־רֵצִין דף יו. ה.) אִתְּן דְּזוּמִין לָךְ: מַעֲוֹלַת רֹאִיָּה דְהֵתֵם בְּתִיב וְרָאָה יִרְאָה וְאֻמְרִינַן (חֲנֻנְיָה דף ד: ד:) פִּרְט לְסוּמָא:
אֲיִיתֵרוּ לִיָּה תִרִי קִרְאִי: חֵד – ”קִרְבֶּנוּ” וְלֹא קִרְבֶּן גּוֹי, ”קִרְבֶּנוּ” – וְלֹא קִרְבֶּן חֲבִירו, ”קִרְבֶּנוּ” – לְרַבּוֹת פֶּל בַּעֲלִי קִרְבֶּן לְסַמִּיכָה – לִית לִיָּה, וְאִי נִמִּי אִית לִיָּה – גּוֹי וְחִבִּירו מַחֵד קִרָּא נִפְקָא. אֲיִיתֵרוּ לִיָּה תִרִי קִרְאִי: חֵד – ”קִרְבֶּנוּ” וְלֹא קִרְבֶּן אֲבִיו, וְאִידָּהּ – לְרַבּוֹת פֶּל בַּעֲלִי קִרְבֶּן לְסַמִּיכָה. וְרַבִּי יְהוּדָה, הִיא ”הֵמֶר יִמִּיר” מֵאִי עֶבֶד לִיָּה? מִיבְּעִי לִיָּה לְרַבּוֹת אֶת הָאֲשָׁה, דְּתַנְיָא: לְפִי שְׁפַל הָעֲנָן כּוּלוֹ אִינוּ מְדַבֵּר אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר, מָה סּוֹפִינוּ לְרַבּוֹת אֶת הָאֲשָׁה? תַּלְמוּד לומֵר ”הֵמֶר יִמִּיר”. וּרְבֵּן דָּרָשִׁי מ”וְאִם”, וּרַבִּי יְהוּדָה ”וְאִם” לֹא דָרִישׁ. מְתַנְיִי הַכֹּל סוּמְכִין, חוּץ מִחֲרַשׁ, שׁוּטָה, וּקְטָן, וְסוּמָא, וגוֹי, וְהָעֶבֶד, וְהַשְּׁלִיחַ, וְהָאֲשָׁה. וְסַמִּיכָה – שְׁיָרִי מִצָּוָה. ”עַל הָרֹאשׁ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם, וּבִמְקוֹם שְׁסוּמְכִין שׁוּחַטִין, וְתַכַּף לְסַמִּיכָה שְׁחִיטָה. ^[א] גַּמִּי בְּשִׁלְמָא חֲרַשׁ שׁוּטָה וּקְטָן, דְּלֹאוּ בְּנִי דַּעַה נִינְהוּ. גּוֹי נִמִּי – ”בְּנִי יִשְׂרָאֵל” סוּמְכִין וְאִין גּוֹיִם סוּמְכִין. אֱלֹא סוּמָא מֵאִי טַעמָא לֹא? רַב חֲסֵדָא וּרַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי, חֵד אָמַר: אִתְּנִיא סַמִּיכָה סַמִּיכָה מִיִּזְקָנֵי עַדָּה”. וְחֵד אָמַר: אִתְּנִיא סַמִּיכָה סַמִּיכָה מַעֲוֹלַת רֹאִיָּה. וּלְמֵאן דְּאָמַר מַעֲוֹלַת רֹאִיָּה, מֵאִי טַעמָא לֹא יָלִיף מִן זְקָנֵי עַדָּה? דִּיןִי

קִרְבֶּנוּ אִם כְּבֶשׂ הוּא מִקְרִיב קִרְבֶּנוּ וְסַמֶּן יָדוּ עַל רֹאשׁ קִרְבֶּנוּ וּבִת"כ מִשְׁמַע דְּחֻקְרַבֶּנוּ דַּעַן קָאִי וְהֵתֵם לֹא בְּתִיבִי אֱלֹא חֲרִי וְאִם עַז קִרְבֶּנוּ וְהַקְרִיב מִמֶּנּוּ קִרְבֶּנוּ וְשִׁמָּא וְסַמֶּן יָדוּ עַל רֹאשׁוֹ חֲשִׁיב כְּמוֹ קִרְבֶּנוּ: תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ. תַּמוּרָה מִסְמִיכָה וְכִזְבִּי בְּפִרְק בֵּית שְׁמַאי (נִזִּיר דף לא.) חֲשִׁיב לְתַמוּרָה סוּף הַקֹּדֶשׁ אֲבָל הַכֹּא לְגַבִּי סַמִּיכָה חֲשִׁיב תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ וְאִת סְפָרַיִם דְּגֻרָסִי הַכֹּא אִיפְכָא וּבִבְי' הַזֵּבֵא (ב"מ נה.) נָמִי קָרִי תַּמוּרָה סוּף הַקֹּדֶשׁ לְגַבִּי חוּלוֹ: קִרְבֶּנוּ וְלֹא קִרְבֶּן עוֹבֵד פּוֹכְבִּים. הֵא דְקִדְשִׁין בְּפִרְק כָּל הַמִּנְחוֹת בִּצְלוֹת מַצֶּה (לַעֲלִי מִנְחוֹת סא:): בְּנִי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין וְאִין הָעוֹבְדֵי פּוֹכְבִּים סוּמְכִין פִּרְשָׁתִּי עִס: לְרַבּוֹת כָּל בְּעָלִי קִרְבֶּן לְסַמִּיכָה לִית לֶה. פִּי' בְּקוּנִי אֲחֵד סוּמֶן, עַל יָדִי בְּלֹן וּבְרִישׁ תַּמוּרָה (דף ב.) פִּרַשׁ בְּקוּנִי' דְּלֹא סַמְכִי בְּלָל וְיֵשׁ סְפָרַיִם שְׁפִתּוֹב עִס מ"ט דְּלֹא מִנְחֵד קִרְבֶּן דִּיגְהוּ מִשְׁמַע בְּפִירוּשׁוֹ אֲבָל הָשֶׁה דְּלֻקְמֵן אֲמַרִי קִרְבֶּנוּ לְרַבּוֹת כָּל בְּעָלִי סַמִּיכָה שְׁכִיכּוֹל וּמַה תְּנוּפָה שְׁנַתְרַבְּתָה בְּשַׁחוּטִין מִתַּמַּעֲטָה בְּמַחְבְּרִין סַמִּיכָה שְׁלֹא נִתְרַבְּתָה בְּשַׁחוּטִין אִין דִּין שְׁתַּתְמַעֲט בְּמַחְבְּרִין מִשְׁמַע דְּאִי לֹאוּ קִרָּא הִנֵּה אִמִּינָא דְּהִנֵּי בַּתְנוּפָה דְּאֲחֵד מִנִּי עַל יָדִי בְּלֹן וְכֹאן נָמִי אֲחֵד סוּמֶן עַל יָדִי בְּלֹן: מִבְּעִי לֶה לְרַבּוֹת אֶת הָאֱשֶׁה. תַּמָּה דְּבַפִּרְק אִין מַעֲמִידִין (ע"ו כז.) שְׁמַעִינַן לִיָּה לִר' יְהוּדָה גְּבִי הַמוּל יִמּוּל דְּבַרָּה תַּרְהֵי בְּלִשׁוֹן בְּנִי אֶדֶם וְשִׁמָּא בְּמַקּוֹם שְׁהַפְסוּן מוּכִיחַ לֹא אִמְרִינַן: לְפִי שְׁכָל הָעֲנָן בְּלוּ אִינוּ מַדְבַּר אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר. בְּכִמָּה קוּמוֹת בְּעִי קִרָּא לְמַעַט אֲשֶׁה בְּגוֹן בְּנִי יִשְׂרָאֵל סוּמְכִין וְאִין בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל סוּמְכוֹת וְכָן

(סוּטָה דף כג:): בְּגֻבְתָּהּ וְלֹא בְּגֻבְתָּהּ אַע"פ שְׁכָל הָעֲנָן אִינוּ מַדְבַּר בְּלוּ אֱלֹא בְּלִשׁוֹן זָכָר מִשּׁוּם דִּהְשָׁנָה הַפְּתוּב אֲשֶׁה לֹאִישׁ לְכָל עֲנָשִׁים שְׂבַתְרִירָה (קְדוּשָׁין דף לה.) אֱלֹא הַכֹּא הִינוּ טַעמָא בְּדַמְפְּרַשׁ בְּרִישׁ תַּמוּרָה (דף ב:): מַהוּ דְּתוּמָא הִנֵּי מְלִי עֹנֵשׁ דְּשָׁנָה בִּין בִּיחֻיד בִּין בְּצַוּר אֲבָל הַכֹּא בִּין דַּעֲנֵשׁ שְׁאִינוּ עָנָה בְּכָל הוּא דְתַנַּן אִין הַצַּבּוּר וְהַשְׁתַּפִּין עוֹשִׂין תַּמוּרָה אֲשֶׁה נָמִי כִי עֲבָרָה לֹא תַלְקִי קִמ"ל וּא"ת וְלִמָּה לִיָּה לְמִימֵר שְׁכָל הָעֲנָן בְּלוּ הִנֵּה לִיָּה לְמִימֵר לְפִי שֵׁשׁ לֵנוּ לְלַמּוֹד תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ דְּכִי הִכִּי דְּאִינוּ סוּמְכַת אִינוּה מִמִּירָה וְעוֹד הָשֶׁה דְּנוֹלָף סוּף הַקֹּדֶשׁ בְּגוֹן שְׁחִיטָה מִתַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ בְּגוֹן סַמִּיכָה וְנִבְעִי שְׁחִיטָה בְּפַעֲלִים וּמִיחוּ בָּזָה י"ל בְּדֹאמֵר בְּהַקְוִמן רַבָּה (לַעֲלִי מִנְחוֹת יט.). דְּנָלִי רַחֲמָנָא בְּפִרִי שֶׁל אֲהָרֹן וְשִׁחַט אֶת פֵּר הַחֲטָאוֹת אֲשֶׁר לוֹ מִכָּלֵל דְּבַעֲלֻמָּא לֹא בְּעֵינַן בְּפַעֲלִים וְעוֹד הָשֶׁה הֵא דְתַנַּן בְּרִישׁ תַּמוּרָה (דף ו:): דְּאִין כְּהֵנִים מִמִּירִין בְּבִכּוּר מִשּׁוּם דְּכַתִּיב הוּא וְתַמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ הִכֵּן קֹדֶשָׁה חֲלָה בְּבִית בְּעָלִים אִף תַּמוּרָה בְּבִית בְּעָלִים תַּפּוּךְ לֶה דְּלֻבִּינַן תַּחֲלַת הַקֹּדֶשׁ מִסּוּף הַקֹּדֶשׁ מִסְמִיכָה דְּבַעֲלִים וְעוֹד הָשֶׁה דְּבַעֲי הֵתֵם בְּתַמוּרָה (דף ב:): עוֹבֵד פּוֹכְבִּים מַהוּ שְׁיָמִיר יוֹלָף מִסְמִיכָה דְּאִין עוֹבֵד פּוֹכְבִּים סוּמֶן וְיֵשׁ לוּמֵר דְּזֻקָּא גְּבִי יוֹרֵשׁ גְּמָרִי מִהֲדָדִי דְּאִי חֲשִׁיב קִרְבֶּנוּ לְגַבִּי הִאִי חֲשִׁיב נָמִי לְגַבִּי הִאִי אֲבָל בְּעֻלְמָא לֹא לְגַפִּי מִהֲדָדִי בָּלֵל: וּרְצִי יְהוּדָה וְאִם לֹא דָרִישׁ. הֵא דְבַעֲלֻמָּא דָרִישׁ ר' יְהוּדָה וִי"ו פִּרְשָׁתִּי בְּסוּף הַתַּבְּלַת (לַעֲלִי מִנְחוֹת נא: ד"ה וִי"ו:): הַכֹּל סוּמְכִין. בְּרִישׁ עֲרֻכִין (דף ב.) אֲמַרִי הַכֹּל לֹאֲחִינִי יוֹרֵשׁ וְתַמָּה הֵא תִנָּא לִיָּה רִישָׁא וְכִמוּ כֵן הָשֶׁה מִהַכֹּל מִמִּירִין דְּאֻמְרִי' הֵתֵם בְּרִישׁ תַּמוּרָה (דף ב.) דִּהַכֹּל לֹאֲחִינִי יוֹרֵשׁ וְדָלָא בְּפִרִי יְהוּדָה וּמִמַּתְנִי' דְּלַעֲלִי שְׁמַעִינַן לֶה דְּאֻוקְמָנָא דְּלֹא בַר' יְהוּדָה וִי"ל דְּאֻוקְרַסָּה דְּתַנָּא הַכִּי בִין דְּלֹא מִיתַר לִיָּה בְּבֹא בְּכָךְ רְגִיל לְשִׁנוֹת תַּבָּה אֲחַת אֲנַב אוּקְרַסָּה אַע"ג דְּתַנִּי לֶה בְּהִדְיָא בְּשִׁאֵר זֻזְכַּתִּי בְּדֹאשְׁכַּחן בְּכַתְּבוֹת בְּב' נִעְרָה (בְּתַבּוֹת דף מח: נָשׁ) דְּתַנַּן לַעֲוֹלָם הִיא בְּרַשׁוֹת הָאֵב כּוֹי מְפִרַשׁ בְּגַמ' מֵאִי לַעֲוֹלָם לְאַפּוּקִי מִמַּשְׁנֶה רֹאשׁוֹנָה אַע"ג דְּמַשְׁנֶה רֹאשׁוֹנָה וְאַחֲרֹנוֹה תַנַּן בְּפִרְק אַע"פ (בְּתַבּוֹת נו.) וְכָן בְּרִישׁ וּבְמוֹת (דף ג.) תַנַּן פּוּטְרוֹת מִשּׁוּם דְּאִי תַנָּא אוּסְקַת ה"א אוּסְקַת לִבָּם אֲבָל מַחֲלֵן חֻלְצָה אַע"ג דְּהֵא מְלִתָּא שְׁמַעִינַן מִכְּמָה מַתְנִי' דְּאִפִּי' חֲלִיצָה לֹא בְּעִי בְּקַתְנֵי (שָׁם דף ב.) כָּל הַיְכוּלָה לְמֵאן וְלֹא מֵאִנָּה צְרַתָּה חוּלְצַת וְלֹא מִתְּבַצְּמַת אֲלֻמָּא דְּאִינַךְ אִפִּי' חֲלִיצָה לֹא בְּעִי (שָׁם דף יג:): חֲלִצַי בֵּית הֶלֶל מִכְשִׁירִין וְאִי בְּעִיָּא חֲלִיצָה אִפִּי' מְדַרְבְּעָן הִיוּ פּוּקְלִין בְּדֹאשְׁכַּחן בְּרִישׁ הַחוּלֵץ (וּבְמוֹת לו:): גְּבִי מַת בְּתוּךְ שְׁלָשִׁים וְשִׁמְרָה וְנִתְקַדְּשָׁה דְּאִם אִשֶּׁת כַּהֵן אִינוּה חוּלְצַת שְׁלֹא תַפְסֹל לוֹ וּבְרִישׁ בְּרַכּוֹת (דף ב.) נָשׁ) נָמִי אֲמַרִינַן מְלִתָּא אֲנַב אוּקְרַסָּה קִמ"ל שְׁעָרִיב שְׁמָשׁ אוּכַל בְּתַרוּמָה אַע"פ שְׁהִיא מַשְׁנֶה בְּמַסְכַּת גָּעִים (פִּי"ד מ"ג:): רַב חֲסֵדָא וּרְצִי וַיַּחֲק בַר אֲבָדִימִי. בִּאן וּלְקַמֵּן בְּפִרְק שְׁפִי הֶלֶסָם (מִנְחוֹת דף צח.) מִשְׁמַע שְׁהִיָּה חֲבֵרו שֶׁל רַב חֲסֵדָא וְהוּא הִיָּה רַבִּי שֶׁל רַבָּא דְּאָמַר רַבָּא בְרִישׁ יְבוּמוֹת (דף ג.) וּבִבְי' הַנִּשְׁרַפְּוִין (סְנֵה־ד' עה:): א"ל רַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי אִתְּנִיא הִנֵּה אִתְּנִיא זְמָה וְזָמָה וְעוֹד אַחַר הִיָּה בִימִי רַבִּי בְּדֹאשְׁכַּחן בְּב' פִּירָה (שַׁבָּת מ:): דְּאָמַר רַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי פַּעַם אֲחַת וּכְנַסְחִי אַחַר רַבִּי לְבִית הַמֶּרְחָן כּוֹי וְהוּא הִיָּה רַבִּי שֶׁל רַב דְּאָמַר בְּב' הַסְפִּינוּ (ב"ב פז.) אֲבֹא תַנָּא דְּאִתְּנִיָּה לְרַב מְדוּת אֲחֻוּיָּה לְרַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי וּרְצִינוּ שְׁמַלְלָא גְרִיס דְּאִתְּנִיָּה רַב בְּלֹא לָמ"ד בְּלוּמֵר שְׁשָׁנָה לוֹ רַב בְּמִדּוֹת ור"ת מִינִי רֹאִיָּה מְפָרֵךְ כָּל הַבֶּשֶׂר (חֲלוּץ קי.) דְּרַבִּי שֶׁל רַב הִיָּה דְּאָמַר אֲבֹא תַנָּא דְּאִתְּנִיָּה לְרַב כַּהֵן אֲחֻוּיָּה לְרַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי וְאִי אֲפִשֵׁר לְגִרָם שֶׁם דְּאִתְּנִיָּה רַב דְּהוּא דְּקַמְמָה־ר לִיָּה לָנִי כַּהֵן מְנִיקָה שְׁנִיתִי לוֹ וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּלוּ כְּמוֹ מַמְנֵו בְּדֹאשְׁכַּחן בְּמוּעֵד קָטָן (דף כא.) וְאִם הִיוּ רַבִּים צְרִיכִין לוֹ: אִתְּנִיא סַמִּיכָה סַמִּיכָה מְ

צג:

 עין משפט גר מצוה
 א מויו' פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' יב: ב מויו' פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' יג: ג מויו' פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' יג: ד מויו' פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' יג: ה מויו' פג' מהל' מעשה הקרבנות הל' טו: ו מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:
רבינו גרשום

מעולת ראיה נמי היינו חובה:

ושלוחו של אדם כמותו. דכתיב

ושחטו אחרי וגו':

שרי מנעה. ולא עשאה מעלה

עניו כאלו לא כיפר וכיפר. דהא

עקר כפרה בדם כתיב:

ולא על העזר. היינו הנדון:

דקאי להדי ראשו אימא לא

למענו:

הנביים היינו גבה של בהמה:

הצדיקן. של ראש:

מטלות. לכן ידו לכן הראש:

כתיב ידו. חסר אקשי לוי כ"ד

אמאי כתי' ידיו לכתוב ידו משמע

נמי שדים. ידו דסמיכה קאמרי

דלא עריך למכתב ידיו אלא ידיו:

במקום שסומכין שחטוין

דבעזרה סומכין כי הכי

דשחטוין. שיכול. סיהא א' סומך

ע"י כולן. והלא דין כו':

ידו ולא יד אשתו. מהא דכתיב בני ישראל למעוטי נשים מסמיכה לא נפקא אשתו דהנה אמינא תסמך בקרבן בעלה דכיד בעלה דמיא וא"ת ולמה לי קרא למעוטי נשים מסמיכה תפוק לי דמצנת עשה שהזמן גרמא אס תכף לסמיכה שחיטה דאוקימתא בגאמר כפ' כל הפסולין (וזכאים לג.) דאפילו סמך בסוף הלילה תכף לעמוד השחר צריך לשחט עזין את הקמיד תחלה שלא יהא דבר הוזס לתמיד עוד תנן בפסק ב' דמגלה (דף כ:) כל היום כשר לסמיכה ולשחיטה דריש בגמרא דכתיב ביום זבחכם ואתקש סמיכה לשחיטה דכתיב ושחט וסמך: כאלו לא כפר וכפר. בפ"ק דזבחים (דף ו.) בעי למדק מהכא דלא מכפר לעשה דלאחר. הפקשה דקאמר מאי לאו כפר עשה דקדם הפקשה לא כפר סמיכה דהנה לה עשה דלאחר הפקשה ואמר רבא עשה דסמיכה קאמרת שאני הכא בינן דכל כמה דלא שחט בעמד וסמך קאי אימת קא הוי עשה לאחר שחיטה חשיב בעשה דלאחר שחיטה אמר לה רב הונא בר גבriel לא כפר קמי שמיא בקדמיא והנותר בשמן אשר על כף הכהן כו' ותמה דלא מיתי מפרותא דתנופה דהכא דעל פרתינן לא כפר קמי שמיא קאמר דלא טיך למימר לא כפר עשה דתנופה היא לآخر זריקה ויש לומר דהך ברותא מתניא גפי אלס מצרע בתורת כהנים שטעון תנופה חי וטיך לפרש לא כפר עשה דתנופה מחיים: ולא ידו על הצנאר. לצד הגרונ מקום הסימנין ששם קרוי צנאר בדתנן בפסקא קמא דחלין (דף יט:)

שתי מדות פרק עשירי מנחות

דנין קרבן יחיד מיוחד מעולת ראיה דהוי גמי קרבן יחיד: דנין סמיכה

דנין יחיד מיוחד, ואין דנין מציבור. וּלְמֵאֵן דִּילִיף מִזְקָנִי עֲדָה, מאי טעמא לא יליף מעולת ראיה? דנין מידי דכתיב ביה סמיכה בגופיה, ממיידי דכתיב ביה סמיכה בגופיה, לאפוקי עולת ראיה, דהיא גופה מעולת נדבה גמרה. ^(א)דִּתְנִי תִנָּא קמיה דרב יצחק בר אבא: "ויקרב את העלה ויעשה כמשפט" – כמשפט עולת נדבה, לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה. ^(ב)וְהַעֲבֹד וְהִשְׁלִיחַ וְהָאֵשָׁה. תנו רבנן: "ידו" – ולא יד עבדו, "ידו" – ולא יד שלוחו, "ידו" – ולא יד אשתו. כל הני למה לי? צריכא, אי כתב רחמנא חד, הוה אמינא למעוטי עבד, דלאו בר מצות, אכל שליח דבר מצוה הוא, ושלוחו של אדם כמותו, אימא לסמוה. ואי אשמעינן הני תרתוי, דלאו בגופיה דמיא, אכל אשתו דכגופיה דמיא, אימא תיסמך – צריכא. ^(ג)סְמִיכָה שְׁיָרִי מִצּוּחַ. תנו רבנן: "וסמה" ונרצה", וכי סמיכה מכפרת? והלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר: "כי הדם הוא בנפש יכפר!" אלא לומר לה, שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר, וכיפר. ותניא גפי תנופה כי האי גוונא: "לתנופה לכפר", וכי תנופה מכפרת? והלא אין כפרה אלא בדם, שנאמר: "כי הדם הוא בנפש יכפר!" אלא לומר לה, שאם עשאה לתנופה שירי מצוה, מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר, וכיפר. על הראש, תנו רבנן: "ידו על הראש" – ולא ידו על הצנאר, "ידו על הראש" – ולא ידו על הגביים, "ידו על הראש" – ולא ידו על החזה. כל הני למה לי? צריכי, דאי כתב רחמנא חד למעוטי צנאר, דלא קאי בהדי ראשו, אכל גבו דקאי להדי ראשו אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן הני תרי, משום דלא איתרבי לתנופה, אכל חזה דאיתרבי לתנופה, אימא לא, צריכא. איבעיא להו: ידו על הצדדיו, מהו? תא שמע, דתניא: אבא ביראה ברבי אליעזר בן יעקב אומר: "ידו על ראשו", ולא ידו על הצדדיו. בפעי רבי ירמיה: מטלית מהו שתחויץ? תא שמע: ובלבד שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הגבח. ^(ד)ובשתי ידים, מנא הני מילי? אמר ריש לקיש, דאמר קרא "וסמה אהרן את שתי ידו", כתיב "ידו" וכתיב "שתי", זה בנה אב: כל מקום שנאמר "ידו" – הרי כאן שתיים, עד שיפרט לה הכתוב "אחת". אול רבי אלעזר, אמרה להא שמעתא בבי מדרשא, ולא אמרה משמיה דריש לקיש. שמע ריש לקיש ואיקפד, אמר ליה: אי סלקא דעתך כל היכא דכתיב "ידו" תרתוי גינהו, למה לי למכתב "ידיו" "ידיו"? אקשי ליה עשרים וארבע "ידיו", "ידיו תביאינה", "ידיו רב לו", "שפל את ידיו" – אישתיק. לכתר דנח דעתיה, אמר ליה: מאי טעמא לא תימא לי, "ידיו" דסמיכה קאמרי? בסמיכה נמי כתיב: "ויסמה את ידיו עליו ויצוהו", סמיכה דבהמה קאמרי. ובמקום שסומכין שוחטין, תכף לסמיכה שחיטה. מאי קאמר? הכי קאמר: במקום שסומכין שוחטין, שתכף לסמיכה שחיטה. "מתני' חומר בסמיכה מבתנופה, ובתנופה מבסמיכה – שאחד מניף לכל החברים, ואין אחד סומך לכל החברים. חומר בתנופה – שהתנופה נוהגת בקרבנות היחיד ובקרבנות הצבור,

בפיים

בקרבן יחיד דכתיב בה סמיכה בגופה דכתיב וסמך מפר העלם דבר של צבור דכתיב בה סמיכה בגופה וסמכו וקני העדה (ויקרא ל':ט"ו): למד על עולת חובה כגון האי דמלאים ועולת ראיה כמו עולת חובה היא: כל הני למה לי והגך כלהו מחד ידו ממעוטי: ושלוחו של אדם כמותו דגמרינן (קדושין דף מא:): מפסח דכתיב ושחטו אתו כל קהל וגו': (סמיכה ערי מצה. שאס לא עשאה לא מעפב): כאלו לא כפר כאלו לא עשה מצה מן המבקר דלכתיב (ויקרא ח') וסמך ונרצה ונאכלו הכי כפר דכפרה בדם הוא: ולא על הצנאר הינו הגרון בית השחיטה: הגביים הינו גב: דקאי להדי רישה בשנה הראש אימא לא נמעט: על הצדין של ראש על הלחיים: מהו שתחיון ביו ידו לבין הראש: כתיב ידו חסר: אקפד על שלא למרה משמו וקאשי ליה אי ס"ד וכו' למה לי דכתב רחמנא בשום מקום בתורה ודיו מלא לכתב ידו ומשמע גמי תרי: ידו דסמיכה קאמרי דמשמע תרי וקא לא חשכחון ודיו מלא דסמיכה: סמיכה דבהמה קאמרי דכל מקום שנאמר ידו משמע תרי: (מאי) קאמר במקום שסומכין שוחטין כלומר דלאחר שסומכין לאלתר שוחטין שתכף לסמיכה שחיטה דהכי מסתבר שפיר (ע"א) מאי קאמר דמשמע ליה דבאותו מקום דבהמה שסומכין שסוחטין והלא אין סמיכה בצנאר נ"ל: במקום שסומכין בעזרה במקום הטבעות דבשעת סמיכה היו ישראל רשאים לנגסם סס:

מסורת הש"ס
א ביצה כ.
ב סוטה מא:; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד ב; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק יז א ג ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ד י; סנהדרין צט; זבחים ו. ד סוטה ב:: סוטה לא:: סנהדרין ג.

גליון הש"ס
גמ' ידו ולא יד שלוחו. עי' במות קא ע"ב תוס' ד"ה וקראו:

גליון הש"ס

תורה אור השלם

ויקרב את־העלה ויעשה כמשפט [ויקרא טו, טז]

וסמך את־ידו על־ראש קרבנו ושחט אתו לפני אהל מועד וגו' [ויקרא ח, ח]

וסמך ידו על־ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד [ויקו וגו' [ויקרא ג, ב]

וסמך את־ידו על־ראשו ושחט אתו לפני אהל מועד [ויקרא וגו' [ויקרא ג, יג]

כי נפש הבשר בדם הוא ואני פתח אהל מועד [ויקרא וגו' [ויקרא יז, יא]

ואם־דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם וגו' [ויקרא יד, כא]

וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו [ויקרא א, ד]

וסמך אהרן את־שתי ידיו על ראש השעיר התי והתודה וגו' [ויקרא טז, כא]

ידיו תביאינה את אשי יהוה את־החלב על־הקזה וביאנו את וגו' [ויקרא ז, יז]

וזאת ליהודיה ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל־עמו תביאנו וגו' [דברים לג, ז]

וישלח וישאל את־ימינו ונשת על־ראש אפרים והוא הצעיר [ואת־שמאלו וגו' [בראשית מח, יד]

ויסמך את־ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד־משה [במדבר כז, כג]

מסורת הש"ס
א ספרא צו פרשה יא א; משנה בבא קמא; ספרא ויקרא דבורא דדנבה פרשה ב א; בבא קמא סב: ב ספרא ויקרא דבורא דדנבה פרק יז ב ג משנה תמיד; תמיד לג: ד משנה יבמות; יבמות קי"; גיטין עא:
תורה אור השלם

אם־עלה קרָבנו מוֹר־בָּקָר זָכר תָּמִים יִקְרִיבֵנו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ שִׁבִּיב [ויקרא ג, ב]

וְסִמֶּךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוּ וּשְׁחִטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ שִׁבִּיב [ויקרא ג, ב]

ולקחת סלת ואפית אותה שמים עשרה חלות שני עשרנים יתנה הסלה האחת [ויקרא כד, ה]

ושמת אותם שמים מערכות שש הפערכות על השלחן הסוהר לפני יתנה [ויקרא כד, ו]

מתני' **בְּחִיּוֹן** ו**בְּשָׁחוּטִין** בְּכַבְשֵׁי עֶצְרָת: וּבְדָבָר שְׁאִיו בּוֹ רוּחַ חַיִּים לָחֵס סְמִיכָה שְׁלֹא נִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין. תַּמָּה וּמִנְחוֹת: מַה שְׁאִיו בּוֹ בְּסִמְכָה דְּאִין נוֹרְגִין בְּשָׁחוּטִין וְאִין נוֹהֵג אֲלֵא בְּדָבָר שֵׁשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים: גְּמ' שֵׁיכוֹל שְׁיֵהֵא הָאֶחָד סוּמָךְ לְכָל הַסְּבָרִים וְשֹׁלֵא דִין הוּא וְכו': **בְּחוּבְרִין** בְּסֻבְרִין: נִתְמַשְׁטָה בְּחוּבְרִין שְׁאִין כָּלֵס גְּרִיכִין לְהִנִּיף אֲלֵא אֶחָד מֵהֵיף עַל יַד כָּלֵס: וּתְתַרְבֵּי הַנוּפָה בְּחוּבְרִין שְׁיֵהֵא כָלֵס גְּרִיכִין לְהִנִּיף: תְּנוּפָה שְׁנִתְרַבְּיַת בְּשָׁחוּטִין בִּין בְּשִׁלְמֵי צְבוּר בִּין בְּשִׁלְמֵי יַחִיד: קֹא הֵי חֲצִינָה דְּכִי מֵהֵיף זֶה וְזוֹ ע"י חֲבָרֵי הָיִיא וְדוֹ חוֹרְצַת בִּין יַד חֲבָרוֹ לְזֻבַח: לֵינִיף חַד וְהֵדָר לֵינִיף חֲבָרָה: תְּנוּפָה אַחַת בְּתִיב אֶבֶל בְּסִמְכָה לֹא בְּתִיב סְמִיכָה בְּהִקִּיא אֲלֵא וְסִמָךְ סָתַם [יכול] לְסִמָךְ וְהֵדָר לְסִמָךְ: וְהַעֲלֵהוּ לְכַהֵן גְּדוֹל: הוֹשִׁיט הָרֹאשׁוֹן מֵאוֹתָן י"ב שְׁעִסוּקִים בְּתַמִּיד וְסוּמָךְ עָלֶיהֶם כַּהֵן גְּדוֹל חוֹרְקוֹן עַל הָאִשִּׁים וְנִשְׁמַט הַשֵּׁי וְהֵלֵךְ לוֹ וּבֹא חֲבָרוֹ שְׁלִישִׁי וּמוֹשִׁיט לְרֹאשׁוֹן וְהָרֹאשׁוֹן לְכַהֵן גְּדוֹל: מִשּׁוּם וְקָרָא דְּכַהֵן גְּדוֹל שְׁיֵהֵא נִרְאָה כְּמוֹ שֶׁהַקְּרִיב הוּא אֵת כָּלָן הֵּי סוּמָךְ עָלֶיהוֹ וְלֹא שֶׁתִּהְיֶה סְמִיכָתָם נוֹסְגָת בְּשָׁחוּטִין מִן הַתּוֹרָה: **דְּפּוּם** פּוֹרַמ"א בְּלַע"ז וּבְגַמ' מִפְּרַשׁ הַיֶּאֱרָךְ עָשׂוּ: וּבִשְׁהוּא רֹוּהָ מִן הַתַּנּוּר: נוֹתְנָן בְּדָפּוּם כְּדִי שְׁלֹא יִתְקַלְקְלוּ וְיִשְׁבָּרוּ: גְּמ' הַחֲלָה הָאֶחָת בְּלָחֵס הַפָּנִים כְּתִיב: וְשִׁמַּת אוֹתָם שִׁמָּה רֹאשׁוֹנָה שְׁאֵתָה עוֹשָׂה מֵהֶם דְּהִינּוּ בַּתַּנּוּר תִּהְיֶה בְּלָשׁוֹן אוֹתָם דְּמַשְׁמַע שְׁהֵי נוֹתֵן שְׁתַּים בְּשֵׁנִי דְּפוּסִין וַחַד בַּתַּנּוּר: וַעֲדִין הִיא בְּצַק נוֹתַנָּה בְּדָפּוּם שֶׁהַדָּפּוּם עָשׂוּ כְּמִין תַּבָּה פְּרוּצָה וְלָמַר כְּמִין סְפִינָה רוֹקֶזֶת כְּדַפְלִינִי לְקַמֵּן וּמִתְקַן הַבְּצַק בְּתוֹךְ הַדָּפּוּם שְׁיֵהֵא עָשׂוּ כְּעִין הַדָּפּוּם שֶׁהִלָּחַס הֵּי לֹו דְּגִנּוּת וְתוֹךְ: וּבְמִין **דְּפּוּם** הֵּי לֹא בַּתַּנּוּר וְהִיו מְסִיקוֹן אוֹתוֹ עַם הַתַּנּוּר וְאוּפָה אֵת הַלָּחֵס: וּבִשְׁהוּא רֹוּהָ מִן הַתַּנּוּר: וְלֹהֲדָרָה לְאַחַר שְׂרָדָה לְדָפּוּם קָמֵא שְׁתַּקְנָה בּוֹ: נִפְסָה וּגְרִיכָה דְּפּוּם גְּדוֹל מִן הָרֹאשׁוֹן:

שתי מדות פרק עשירי מנחות

מתני' **בְּחִיּוֹן** ו**בְּשָׁחוּטִין**, וּבְדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבְדָבָר שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, מַה שְׁאִין בּוֹ בְּסִמְכָה. ^(א)**גְּמ'** תְּנוּ רַבָּנַן: קָרְבָּנוּ – לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָן לְסִמְכָה. שְׁיִכוֹל, וְהֵלֵא דִין הוּא: וּמָה תְּנוּפָה שְׁנִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין נִתְמַשְׁטָה בְּחוּבְרִין, סְמִיכָה שְׁלֹא נִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין – אִינּוּ דִין שֶׁתְּתַמַּעַט בְּחוּבְרִין? תִּלְמוּד לומר "קָרְבָּנוּ", לְרַבּוֹת כָּל בַּעֲלֵי קָרְבָן לְסִמְכָה. וּתְתַרְבֵּה תְּנוּפָה בְּחוּבְרִין מִקָּל וְחוּמָר: וּמָה סְמִיכָה שְׁלֹא נִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין, נִתְרַבְּתָה בְּחוּבְרִין, תְּנוּפָה שְׁנִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין – אִינּוּ דִין שְׁנִתְרַבְּתָה בְּחוּבְרִין! מִשּׁוּם דְּלֹא אָפְשָׁר, הֵיכִי לִיעֲבִיד? לִינְפּוּ פוֹלְהוּ בְּהִדֵּי הֶדְדִי – קֹא הוּיָא חֲצִיצָה, לִינִיף וְלִיהֲדָר וְלִינִיף – "תְּנוּפָה" אָמַר רַחֲמֵנָא, וְלֹא תְּנוּפּוֹת. ^(א)וּסְמִיכָה בְּשָׁחוּטִין לִיתָה? וְהִתְנַן: בּוֹמָן שְׁכַהֵן גְּדוֹל רוּצָה לְהַקְטִיר, הִזֵּה עוֹלָה בַּפְּכָשׁ, וְהַסֵּגֵן בִּימִינוֹ. הִגִּיעַ לְמַחְצִית הַכְּבֹשׁ – אָחִז סֶגֶן בִּימִינוֹ וְהַעֲלָהוּ, וְהוֹשִׁיט לוֹ הָרֹאשׁוֹן הָרֹאשׁ וְהִרְגֵּל, סוּמָךְ עָלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. הוֹשִׁיט הַשֵּׁנִי לְרֹאשׁוֹן שְׁתֵּי יָדַיִם, נוֹתְנּוּ לְכַהֵן גְּדוֹל, סוּמָךְ עָלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי וְהֵלַךְ לוֹ, וְכָה הָיו מוֹשִׁיטִין לוֹ שָׁאָר כָּל הָאֲבָרִים, סוּמָךְ עָלֵיהֶם וְזוֹרְקָן. וּבּוֹמָן שֶׁהוּא רוּצָה – הוּא סוּמָה, וְאַחֲרִים זוֹרְקִין. "אָמַר אֲבִי": הֵתָם מִשּׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּכַהֵן גְּדוֹל.

הֲדָרוּ עֲלָה שְׁתֵּי מִדּוֹת.

מתני' ‏(דט"ו) שְׁתֵּי הַלָּחֵם נִילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת,

וְנֶאֱפוֹת אַחַת אַחַת. לָחֵם הַפָּנִים נִילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת, וְנֶאֱפוֹת שְׁתֵּים שְׁתֵּים. וּבְדָפּוּם הִזֵּה עוֹשָׂה אוֹתָן; כִּשְׁהוּא רוֹדֵן, נוֹתְנָן לְדָפּוּם כְּדִי שְׁלֹא יִתְקַלְקְלוּ. גְּמִי מְנָא הֵנִי מִיֵּלִי? דְּתְנוּ רַבָּנַן: "שְׁנֵי עֲשָׂרִינִים יִהְיֶה הַחֲלָה הָאֶחָת" – מְלַמֵּד שְׁנִילּוּשׁוֹת אַחַת אַחַת. מַגִּין שְׁאָרָה שְׁתֵּי הַלָּחֵם כֶּה? תִּלְמוּד לומר "יִהְיֶה". וּמַגִּין שְׁאִפִּייתָן שְׁתֵּים שְׁתֵּים? תִּלְמוּד לומר "וְשִׁמַּת אוֹתָם". יָכוֹל אָרָה שְׁתֵּי הַלָּחֵם כֵּן? תִּלְמוּד לומר "אוֹתָם". הָאִי "אוֹתָם", הָא אִפִּיקָתִיחָה? אַם כֵּן, לִימָא קָרָא "וְשִׁמַּתָם"! מֵאִי "וְשִׁמַּת אוֹתָם"? שְׁמַעְתָּ מֵינָה תִּרְתִּי. 'תְּנוּ רַבָּנַן: "וְשִׁמַּת אוֹתָם" – בְּדָפּוּם. שְׁלַשָּׁה דְּפוּסִין הֵם: נוֹתְנָה לְדָפּוּם וַעֲדִיין הִיא בְּצַק, וּבְמִין דְּפּוּם הִזֵּה לָהּ בַּתַּנּוּר, וּבִשְׁהוּא רוֹדָה נוֹתְנָה בְּדָפּוּם כְּדִי שְׁלֹא תִתְקַלְקַל. וְלֹהֲדָרָה לְדָפּוּם קָמֵא? כִּין דְּאָפִי לָהּ, נִפְתָּה. אִיתְמַר: לָחֵם הַפָּנִים, כִּיצַד עוֹשִׂין אוֹתוֹ?

רבי

וּתְתַרְבֵּה בְּשָׁחוּטִין מִקָּל וְחוּמַר מִתְּנוּפָה שְׁנִתְמַשְׁטָה בְּחוּבְרִין וְנִתְרַבְּתָה בְּשָׁחוּטִין: קֹא הָיִיא חֲצִיצָה. וְהֵא דְּכַהֵן מֵהֵיחַ יָדוּ תַּחַת יַד הַבְּעָלִים וּמֵהֵיף פִּרְשֵׁי לְעִיל בְּפָרָה כָּל הַמִּנְחוֹת בְּאוֹת מַצָּה (מִנְחוֹת דָּף סא:): בּוֹמָן שְׁכַהֵן גְּדוֹל רוּצָה לְהַקְטִיר. מִשְׁנֵה הִיא בְּמַסָּכַת תַּמִּיד (דף לג:): מִתְנִי' שְׁתֵּי הַלָּחֵם. בַּמִּשְׁנֵה וּבַמִּקְרָא קָרוּי לָשׁוֹן זָכַר וְלָשׁוֹן נִקְבָּה דְּהָבֵא תְּנֵן שְׁתֵּי הַלָּחֵס וּבִשְׁמוּאֵל (א י) כְּתִיב גְּבִי שְׂאֵל וְנִתְּנוּ לָךְ שְׁתֵּי לָחֵס וְלַחֲקַת מִנְחָם וְלַעֲוֹל כ' וְאֵלּוּ מִנְחוֹת (מִנְחוֹת דָּף עה:): קָרִי לָהּ לָשׁוֹן זָכַר דְּקֹאמַר בְּבֹא מִלָּחֵס גְּדוֹל וּבְתִיב (וְשַׁעֲיֹה ו"א:י"י") וְלֹא יִחַסַר לָחִמוֹ: וּבְדָפּוּם הֵּי עוֹשָׂה אוֹתָן. אִית דְּגָרְסִי טְפוּס וְהַכֵּל אֶחָד כְּמוֹ גִּטוֹן (דף כו.) טְפוּסִי גִטוֹן פּוֹרַמ"א בְּלַע"ז וְאִי אֶפְשָׁר לְבָרַר אִם הֵּי מִתְקַן הַלָּחֵס מִחוּץ לְדָפּוּם שְׁהֵי הַדָּפּוּם בְּתוֹךְ הַלָּחֵס אוֹ הַלָּחֵס בְּפָנִים וּמִתוֹךְ הַסְּבָרָא נִרְאָה שֶׁהִלָּחַס בְּתוֹךְ הַדָּפּוּם אֶבֶל מִדְּקֹאמַר בְּגַמ' וְלֹהֲדָרָה בְּדָפּוּם קָמֵא וּמַשְׁנֵי כּוֹן דְּאִפִּי לָהּ נִפְסָה מַשְׁמַע שֶׁהִלָּחַס חוּץ לְדָפּוּם דְּאִי בְּתוֹךְ הַדָּפּוּם כִּין דְּכִמִּין דְּפּוּס הֵּי לֹא בַּתַּנּוּר הֵיכִי מִנְפַּחָה הֵא אִין הַדָּפּוּם מִנִּיקָה וְעוֹד דְּבָכַל דְּכִתָּא מַשְׁמַע שְׁהִיו מְדַבִּיקוֹן אֵת הַפַּת בַּתַּנּוּר וְאִם בְּתוֹךְ הַדָּפּוּם נִתְּנָה אִי אֶפְשָׁר לְהַדְבִּיקָה וּמֵהֵא דְּקַתְנִי וּבִשְׁהוּא רוֹדֵן נוֹתְנָן בְּדָפּוּם אִין לְדַקְדָּק דַּשֵּׁן דְּהִיָּה מַפְנֵי הַדָּפּוּם וְלֹא מַפְנֵי שֶׁהַדְּבָקָה בַּתַּנּוּר: וּבִשְׁהוּא רוֹדֵן נוֹתְנָן בְּדָפּוּם. הֵן הַקְּעָרוֹת שֶׁל שְׁלָחַן כְּדֹאמַר (לְקַמֵּן מִנְחוֹת דָּף צו.) הַעֲרוֹקִינוּ אֵלּוּ דְּפוּסִין וְכֵן פִּרַשׁ רַש"י בַּפְּרָשִׁי חֲמֹשׁ שְׁהֵי נוֹתְנּוּ בַּקְּעָרוֹת לְאַחַר אֲפִיָּה וְתַמָּה הֵא דַּפְלִינִי לְקַמֵּן (מִנְחוֹת דָּף צה:): בְּאִפִּיתָן אִי דְּחִיא שְׂבַת דְּלִמְאֵן דְּאִמַר תַּנּוּר מְקַדָּשׁ דְּחִיא שְׂבַת מִשּׁוּם דְּאִי אֲפִי לָהּ מֵאֲתַמוּל אֶפְסָלֵא בְּלִינָה וְלִמְאֵן דְּאִמַר אִין תַּנּוּר מְקַדָּשׁ לֹא דְּחִיא הֵא בִין לָמַר וּבִין לָמַר קְעָרוֹת נִתְקַדָּשוּ בְּדְכְּתִיב בְּפ' נָשֹׂא וּמַשְׁחַת בּוֹ אֵת אֲהֵל מוֹעֵד וְאֵת אֲרֹן הַעֲדַת אֵת הַשְּׁלָחַן וְאֵת כָּל בְּלִיּוֹ נִשְׁמַא אַע"ג דְּכְּתִיב גְּבִי שְׁלָחַן וַעֲשִׂית הַעֲרוֹקִינוּ מ"מ כְּלִי הַשְּׁלָחַן מִיֵּהֵא לֹא מִקְרוּ אִי גְּמִי מֵאֵן דְּמַפְרַשׁ הַעֲרוֹקִינוּ

אֵלּוּ הַדְּפוּסִים קֹסְבַר תַּנּוּר מְקַדָּשׁ אֶבֶל מֵאֵן דְּאִמַר אִין תַּנּוּר מְקַדָּשׁ הֵּי מְפַרַשׁ דְּהַעֲרוֹקִינוּ הִינּוּ קְעָרוֹת שְׁהִיו נּוֹתֵנִים בְּהֶם אֵת הַלָּחֵס עַל שְׁתֵּי שְׁלָחוֹת שְׁבָאוֹלָם אֶחָד מִכָּסָף וְאֶחָד מִזָּהָב עַל שֶׁל כָּסָף נּוֹתֵנִים לָחֵס הַפָּנִים בְּכַנִּיסָתָן וְעַל שֶׁל זָהָב בְּצִיצִיתָתָן אֶבֶל אִין לְפִרַשׁ דַּעַל שְׁלָחַן שֶׁל מִשָּׁה שְׁבִהִיכַל הִיו סוּדְרִין בְּתוֹךְ הַקְּעָרוֹת דָּאִם כֵּן שְׁלָחַן הֵּי מְקַדָּשׁ יוֹתַר מִחֲמַשָּׁה עֶשֶׂר טַפְחִים: נִשְׁמַת אוֹתָם בְּדָפּוּם. וא"ת וְהֵא אֶפְקַתָּה לומר שְׁאִפִּיתָן שְׁתַּים שְׁתַּים וְיֵשׁ לומר דָּאִם כֵּן לְכַתֵּב וְנִתְּתָ אוֹתָם אֶבֶל נִשְׁמַת מַשְׁמַע שִׁמָּה בְּדָפּוּם:

צד

עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פט' מהל' מעשה הקרבנות הל' ח:

ב מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' יא:

ג מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יג:

ד מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יד:

ה מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יז:

ו מו"י פה' מהל' כלי המקדש והעובדין בו הל' יז:

ז מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ו:

ח מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ז:

ט מו"י פה' מהל' תמידים

י מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:

י"א מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:

י"ב מו"י פה' מהל' תמידים

י"ג מו"י פה' מהל' תמידים

י"ד מו"י פה' מהל' תמידים

י"ה מו"י פה' מהל' תמידים

י"ו מו"י פה' מהל' תמידים

י"ז מו"י פה' מהל' תמידים

י"ח מו"י פה' מהל' תמידים

י"ט מו"י פה' מהל' תמידים

כ מו"י פה' מהל' תמידים

כ"א מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ב מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ג מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ד מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ה מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ו מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ז מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ח מו"י פה' מהל' תמידים

כ"ט מו"י פה' מהל' תמידים

ל מו"י פה' מהל' תמידים

ל"א מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ב מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ג מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ד מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ה מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ו מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ז מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ח מו"י פה' מהל' תמידים

ל"ט מו"י פה' מהל' תמידים

מ מו"י פה' מהל' תמידים

מ"א מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ב מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ג מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ד מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ה מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ו מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ז מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ח מו"י פה' מהל' תמידים

מ"ט מו"י פה' מהל' תמידים

נ מו"י פה' מהל' תמידים

נ"א מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ב מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ג מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ד מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ה מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ו מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ז מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ח מו"י פה' מהל' תמידים

נ"ט מו"י פה' מהל' תמידים

ס מו"י פה' מהל' תמידים

ס"א מו"י פה' מהל' תמידים

ס"ב מו"י פה' מהל' תמידים

ס"ג מו"י פה' מהל' תמידים

ס"ד מו"י פה' מהל' תמידים

ס"ה מו"י פה' מהל' תמידים

ס"ו מו"י פה' מהל' תמידים

עיר משפט
גור מצורה
א מווי' פה' מה'ל' תמידים ומוספין חל' ט:
רבינו גרשום

ספינה רוקדת. שהיא חזה מלמטה וראשיה משופעין ועלין למעלה ובאמצע נמוכה:

בשלמא למ"ד כמין תרבה פרוצה הייע דאז יתבי בזיכין על גבי הלחם שהיה שזה הלחם באמצעות ויכולין לשב שם:

אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת שם לה בית קטל וחזה למטה היכי האו יתבי בזיכין בתחתית הלחם ונמצא שלא היו נוגעין באמצען לתחתית הלחם:

מקום עביד לה שזה בתחתית כדי מקום תיבת הברית:

בשלמא למאן דאמר כמין תרבה פרוצה הייע דאז יתבי קנים. שטין לחם ללחם על גבי מה שנקבל למעלה שהיה רוחב הקטל כרחבו של לחם:

אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי האו [ותבי] קנים על גבי ראשי הלחם שהן חמין:

מורשא עביד להן. לנפח הראשון היה מדביק חתוכה בצק דקה באצבע ועליהן הקנים שוכטין:

בשלמא למאן דאמר תרבה פרוצה הייע דסמכי לה סטטין ללחם לקטל הלחם שנקטל הלחם מקנה רוחב השלחן האו והסטטין על הארץ הן עומדן ונוגעין בכל קטלי הלחם עד למעלה וסומכין אותן:

אלא למאן דאמר כמין ספינה רוקדת היכי סמכי קנים ללחם. אינו נוגעין על פני כל הקטל אלא לקחת הלחם:

דענין לה לטטטין (מפטין) [וכפפין] כדי שיעב לכל קטל הלחם ועומדן הסטטין על השלחן והלחם מעמיד הסטטין על השלחן והסטטין מעמידן קטלי הלחם כשין זה:

הייע דכענין סטטין. כשהלחם אחד על גבי חבירו שלא יתחוק ראשי החמין לחזן:

סטטין למה לו והלא קוטלו ופר ואזני משופע לא יתחוק אחד ראש חבירו לחזן שקוטלו שזה:

ודאי למאן דאמר משום תרבה פרוצה לא האו צריכי סטטין למסמכניה אלא משום היכי האו סטטין שהן משפצין שעל גבי פעולן מיכן ומיכן מונחין הקנים ולא על גבי הלחם ממש כדי שלא יפרום הלחם שאלו היו הסטטין ססומכין הלחם והקנים:

אנב ויקרא ללחם תלח האה נטיל התחתונה תילח תילח:

סטטין על גבי השלחן מונחין. שהיה טופף ראש הסטף תחת שפוע הלחם שיעממו בו הסטטין:

הלחם מעמיד את הסטף. ששפוע מהדק רגלו על השלחן והסטף מעמיד הלחם שלא יפרום:

במין תבנה פרוצה. דשלחן רחבו חמשה לרבי יהודה (לקמן מנחות דף צו.) במין תבנה פרוצה שנטול בסויה ושתי דפנותיה זו פגגד זו כך הלחם היו לו וששה לרבי מאיר ולחם ארפו עשרה ורחבו חמשה ונוקעין ארכו פגגד רחבו של שלחן וקופל לרבי יהודה טפחים ומחצה מפאן ולרבי מאיר טפחים מפאן ומחצה מפאן נמצא שהיה במין תבנה פרוצה ב' דפנות זו פגגד זו ושולים רחבין ופרוצה מלמעלה במין ספינה רוקדת ואין לה שולים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה פלה והולכת עד פאצבע ושני ראשיה חמין והולכין וגבוהין מלמעלה ואין נוגעין במים כך פי בקוונטרם ומתוך פרושו נראה דפתוח הלחם מלמטה ושני ראשין חמין בפפינה הסדה בראשה ובסופה כדי לרונ מהרה כך הלחם חד בראשו ובסופו (של חד) צד ארך השלחן ולהכי פריך למאן דאמר במין ספינה רוקדת היכי ותבי קנים הלא ראשן חמין ואין יכול לשב שם אלא קנה אחד באמצעיתו ואע"פ שהיו שם ד' קניפין של זהב מפצלין בראשיהן כדי לקבל ראשי קנים מ"מ פגעין שיהא לחם משאן חזק באמצען שלא יתקפלו מכבד הלחם ומה שצנר בקוונטרם צורתו כזה הם החמדין שבראשו ושסופו של ארך השלחן ולצד רחבו שהיו דפני הלחם מאריכין ומרחיבין דענין זה שפופפין לצד ראשו ולכך מפרש לקמן דקניפין עגיל להו מעגל אכל גבה הלחם מחמצעית לא היה הולך ומגביה בשפוע מפאן ומפאן עד שהיה הולך ומרחיב עד ה' טפחים והם השולים הממלאים רחבו של שלחן ואחד פופל מפאן ומפאן כמו דפן זקוף לר' יהודה טפחים ומחצה ולר' מאיר טפחים כזה אכל מה שפי' בקוונטרם ושני ראשיה חמין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים אם רוצה לומר פעין ספינות שלנו בראשו וסופו משפע והולך ואינו נוגע במים נמצא דכי מסדר ליה ללחם על השלחן לא יתיב לחם אקנים המנחים בראש הלחם שתחתיו ובסופו דלא יתיב אלא אקנה אמצעי בלחודיה ויש מפרשים דהינו הא דפריך אלא למאן דאמר במין ספינה רוקדת קנים היכי הוו יתבי בלומר היאך היה יושב הלחם על הקנים פרוש היכי הוו יתבי כמשפטו שיגב הלחם עליהם ומשני מרשא עביד להו שהיה מדביק בצק בשולי הלחם מתחתיו בחדו שלמטה כדי שישען על הקנים ואין הלשון ממשע פן כלל לבידך נראה שהלחם בראשו ובסופו שכלפי ארך השלחן אין מפרשא מחני' דלחם הפנים ארפו עשרה ורחבו חמשה וקופל לר' יהודה טפחים ומחצה מפאן ולרבי מאיר טפחים דכיוון דלמטה פלה והולך עד פאצבע היכי תנן נמצא ארפו ממלא רחבו של שלחן הא חסר ליה מה ששוליו הולכין וגבוהין מאמצעיתו מפאן ומפאן דכי פשטת ליה קממלא ליה ותו לא וכי משפעת ליה חסר ליה ברתא נשא הוא פורתא לא חשיב ועוד קשה הא דאמר רבי יוחנן (לקמן מנחות ד' צו.) לדברי האומר טפחים ומחצה קופל נמצא שלחן מתקד ט"ו טפחים

למעלה הא גבוה טפי לרבי יוחנן גיפה כיון דאמר במין ספינה רוקדת וצריך לומר דלא היו טפח ואמרין לקמן כיון דלא לא קחשיב תחת טפח מאי הא פריך למ"ד במין ספינה רוקדת היכי יתבי בזבין הא אין משיעין השולים אפילו תחת טפח וי"ל דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בזבין שפיר דבעינן שלא יהו נוגעין כל עקר וא"ת אפתי הכי לחם הפנים עבדי טפח בדאמרין בפסחים דפרק כל שעה (פסחים דף לו.) נמצא שלחן מתקד טובא וי"ל דאותו עבי טפח היה בתוך הקפול שהקפול טפחים ומחצה לרבי יהודה או טפחים לרבי מאיר: דסמכי. ליה קניפין ללחם. נראה דקניפין רחבין חמשה ברחבו של לחם ומפצלין בראשיהן דאמר פי' בקוונטרם שראשי הקנים של כל לחם ולחם מנחין באותן פעולין ולפי' זה היו הפעולין זה למעלה מזה לר' יהודה טפחים ומחצה ולרבי מאיר טפחים במדת גבהו של לחם ואפשר דאותן פעולין היו בעין פגימות לראשי הקניפין במדת עבי הקנה ותמה דבמתני' תנן (לקמן מנחות דף צו.) ד' קניפין של זהב היו שם מפצלין בראשיהן כדי שיהיו סומכין בהן את הלחם וכן התני לקמן בבבביתא שבהם סומכין את הלחם ואין מזכיר בשום מקום קלל נתינת ראשי הקנים משמע דלא פשי השמיה אלא ללחם התחתון הסמך על טהרו של שלחן ובהתאספתא (פי"א) גמי תניא ד' קניפין היו שם שבהן סומכין את הלחם משמע חלה התחתונה זקוקא ולא אפשר להיות כלל למאן דאמר במין ספינה רוקדת: תלח. כמו נפל תלחי תלחי דפרק אלו מרפות (חולין דף נג:):

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

במין תבנה פרוצה שנטול בסויה ושתי דפנותיה זו פגגד זו כך הלחם היו לו ב' דפנות ושולים רחבים כזה: במין ספינה רוקדת כווי"ש ואין לה שולים אלא מלמעלה רחבה ומלמטה פלה והולכת עד פאצבע כזה וב' ראשיה חמין והולכין וגבוהין למעלה ואין נוגעין במים ולהכי כרי לה רוקדת שמרקדת והולכת מהר: הינו דיתבי בזבין של לבונה בתוך לחם העליון בדכתיב (ויקרא פר) על המערכת לבנה זפה דהואיל והשולים רחבים היו יושבים הבזיכין עליהם יפה: אלא למאן דאמר במין ספינה רוקדת היכי יתבי בזבין הא אין לו שולים: מקום הנה עביד להו דעבי אחד הדפנות היה מתקן להן בית מושב: בשלמא למ"ד במין תבנה פרוצה היו הדפנות: הינו דיתבי קנים דקמני מתנייתן כ"ח קנים היו שם שהיה נותן ג' קנים של זהב על הלחם הראשון [האחד] ראשו של קנה על דפן זה וראשו (של) אחר על דפן זה ועל הקנים היה מושב לחם אחר עד שהם שש חלות זו על זו ומבדילין הקנים בין חלה לחברתה כדי שלא יתעפשו: אלא למאן דאמר בספינה רוקדת היכי יתבי קנים והלא ראשן חדים ואין יכול לשב שם אלא קנה אחד באמצעיתו: מרשא עביד להו אצל הראש מפאן ומפאן ומדביק משט בצק לקבל את הקנים: בשלמא למאן דאמר במין תבנה פרוצה שהיו הדפנות זקופות בשנה הינו דסמכי קניפין ללחם דקתני' מתני' ארבעה קניפין היו שם מפצלין בראשיהן קנים לסדר זה ושנים לסדר זה שהלחם מנח ארכו לרחבו של שלחן וקופל למעלה מכן ומיכן מה שארך הלחם יתר על רחב השלחן והו הן דפני הלחם ולמאן דאמר במין תבנה פרוצה פכול שהדפנות זקופות בשנה: הינו דסמכי שני קניפין שקורין פירק"ש העומדים בקרקע ארפות וגבוהות עד לחם העליון סומכין הלחם שלא ישברו דפנותיו ולהכי מפצלין בראשיהם פעולין הקבה כזה שראשי הקנים שעל כל לחם ולחם מנחין על אותם פעולין: אלא למאן דאמר במין ספינה רוקדת ששניין הדפנות בשפוע היכי סמכי קניפין ללחם והלא אין הסניפין נוגעין אלא משט בראשו של לחם ואין יכול לסמך שאר דפנותיו שלא ישבר: דעניל להו מעגל אין הסניפין עומדין זקופין אלא עשויים בחצי מעגל שקורין צירקל"א כזה ואותו עגול תחת שפועו של לחם ובומך את כל הלחם וראש הסניף בומך לראש הלחם מעגל צירקל"א בדקרינן חוני המעגל על שם עונה (תענית דף יט.). הינו דבעינן קניפין שאין שולי הלחם רחבים ואינו יושב: אנב יקרא דלחם שזה מנח על זה מכבדיו: תלח נשבר כמו תלחי תלחי (חולין דף נג:): קניפין על גבי שלחן מנחים ודעניל להו בדאמרן: אלא למ"ד במין תבנה פרוצה והוו הדפנות שוות וזקופות תו לא מצו קניפין למיתב על השלחן: הלחם מעמיד את הסניפין ששפועו של לחם מנח על קפולו של קניף בדאמר דעניל מעגל והסניף מעמיד הלחם שלא יפל:

מיתביב:

היכי סמכי קניפין ללחם והלא אין

הסניפין עומדין זקופין אלא עשויים בחצי מעגל שקורין צירקל"א כזה ואותו עגול תחת שפועו של לחם ובומך את כל הלחם וראש הסניף בומך לראש הלחם מעגל צירקל"א בדקרינן חוני המעגל על שם עונה (תענית דף יט.). הינו דבעינן קניפין שאין שולי הלחם רחבים ואינו יושב: אנב יקרא דלחם שזה מנח על זה מכבדיו: תלח נשבר כמו תלחי תלחי (חולין דף נג:): קניפין על גבי שלחן מנחים ודעניל להו בדאמרן: אלא למ"ד במין תבנה פרוצה והוו הדפנות שוות וזקופות תו לא מצו קניפין למיתב על השלחן: הלחם מעמיד את הסניפין ששפועו של לחם מנח על קפולו של קניף בדאמר דעניל מעגל והסניף מעמיד הלחם שלא יפל:

למעלה הא גבוה טפי לרבי יוחנן גיפה כיון דאמר במין ספינה רוקדת וצריך לומר דלא היו טפח ואמרין לקמן כיון דלא לא קחשיב תחת טפח מאי הא פריך למ"ד במין ספינה רוקדת היכי יתבי בזבין הא אין משיעין השולים אפילו תחת טפח וי"ל דאפילו הכי משמע ליה דלא יתבי בזבין שפיר דבעינן שלא יהו נוגעין כל עקר וא"ת אפתי הכי לחם הפנים עבדי טפח בדאמרין בפסחים דפרק כל שעה (פסחים דף לו.) נמצא שלחן מתקד טובא וי"ל דאותו עבי טפח היה בתוך הקפול שהקפול טפחים ומחצה לרבי יהודה או טפחים לרבי מאיר: דסמכי. ליה קניפין ללחם. נראה דקניפין רחבין חמשה ברחבו של לחם ומפצלין בראשיהן דאמר פי' בקוונטרם שראשי הקנים של כל לחם ולחם מנחין באותן פעולין ולפי' זה היו הפעולין זה למעלה מזה לר' יהודה טפחים ומחצה ולרבי מאיר טפחים במדת גבהו של לחם ואפשר דאותן פעולין היו בעין פגימות לראשי הקניפין במדת עבי הקנה ותמה דבמתני' תנן (לקמן מנחות דף צו.) ד' קניפין של זהב היו שם מפצלין בראשיהן כדי שיהיו סומכין בהן את הלחם וכן התני לקמן בבבביתא שבהם סומכין את הלחם ואין מזכיר בשום מקום קלל נתינת ראשי הקנים משמע דלא פשי השמיה אלא ללחם התחתון הסמך על טהרו של שלחן ובהתאספתא (פי"א) גמי תניא ד' קניפין היו שם שבהן סומכין את הלחם משמע חלה התחתונה זקוקא ולא אפשר להיות כלל למאן דאמר במין ספינה רוקדת: תלח. כמו נפל תלחי תלחי דפרק אלו מרפות (חולין דף נג:):

מסורת הש"ס
א זבחים סא;:: זבחים קטו: ב זבחים ט:
תורה אור השלם

ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את־הקצרות ואת־הכפת ואת־המנקית ואת קשות הנסד ולחם הפמיד עליו יהיה [במדבר ד, ז]

ונסע אהל־מועד מִחנה הלויים בתוך השֹׁחֵט פֶּאֶשֶׁר יָחֲנוּ כֹן יִשְׁעוּ [במדבר ב, יז]

ויהיה הלד לפניכם יוקם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יוקם [ולילה שמות יג, כא]

בְּמִין פְּנוֹת הִיּה לֵה בַּתּוֹר וְזֵה הַדְּפּוּס פְּרוּצָה שֶׁגַּם לֵה שׁוֹלִים רַחֲבִים וּמְרַבָּעִים:
אֵימָא וּפִיה דּוּמָה כּוּי הַשׁוֹלִים עֲשׂוּיִין כּסְפִינָה:
בְּמִין דּוּקְרָנִין בְּמִין הָנוּס הָנוּס שֶׁגַּם בָּהּ עֲנָפִים הַרְפָּה דְּהוּ מְפַצְלִין:
נִפְסָל בַּמַּסְעוֹת בְּשִׁנוּסְעִין וְשָׂרָל בַּמַּדְבָּר וּמַפְרָקִים הַמַּשְׁכֵּן וְנוֹשְׂאִים הַשְּׁלַחַן עִם הַלָּחֶם בְּדַכְתִּיב (בַּמַּדְבָּר ד'יז') וְעַל שְׁלַחַן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגַד תַּכְלֵת מִי נִפְסָל לָחֶם בְּיוּצָא אִו לֹא:
בַּחֲנִיתוֹ נִפְסָל בְּיוּצָא אִם יוּצָא חוּץ לְקִלְעִים בְּדַכְתִּיב וְהִיתָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וְלֹאֲכִלְהוּ בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ (וַיִּקְרָא כ"ד:ט:'):
וְלָחֶם הַתַּמִּיד עָלָיו יִהְיֶה אֲלֵמָא בַּקִּדְשָׁפָּה קֹאִי:
מִמְקוּמוֹ שֶׁל שְׁלַחַן בַּמַּדְבָּר עַל הַשְּׁלַחַן:
[בַּמַּסְלָח] שְׁעָדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַן לִסְלַק אֶת זֶה עַד שֶׁנִּכְסְעוּ וּמ"מ בַּתּוֹךְ מַחֲנֶה הַלְוִיִּם הָאֵל שְׁנוֹשְׂאִין אוֹתוֹ עֲמָהּוּ עִם הַמַּשְׁכֵּן וּדְגָלִי מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל כְּבִיב לָהֶם:
כִּי לֹא מִשָּׁן לֵה מַעֲזָרָה וְהַשְׂתָּא נָמִי לֹא אִשְׁתָּהּ מִמַּחֲנֶה לְוִיָּה:
לְדָגְלִים לְהֹרֹת אִיזָה דְּגָל יִסַּע רָאשׁוֹן וְאִיזָה אֲמַרְעִי וְאִיזָה אַחֲרוֹן:
סְלוּק מַסְעוֹת שְׁהַפְרַבְתַּ נְגַלְלוּת:
קִדְשִׁים נִפְסָלִים בְּיוּצָא שְׂאִין לָהֶם קִלְעִים וְאִע"פ כּ הַמַּחֲנֶה קֹדֶשׁ וְזָבִין וּמַרְעִשִׁין מַשְׁתַּלְחִין חוּץ מִמַּחֲנִיתָן מַרְעַע חוּץ לַמַּחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וְהִיוּ מַהֲלָכִים בְּסוּף מַחֲנֶה בְּדֹאמֶר בְּבִרְכוּת (דף נד.) אֶת וְהַב בַּסּוּפָה וְזָבִין חוּץ לַמַּחֲנֶה לְוִיָּה:
אִי אֲהֵל מוֹעֵד זִוְקָא הָאֵל אַע"ג דְּהֶגְלָלוּ הַפְּרַבְתַּ בְּדַקְתָּנִי לְעִיל:
ה"ג אֲפִילוּ קִדְשִׁים נָמִי לֹא לִנְפְסוֹ בְּיוּצָא וְאִי אֲהֵל מוֹעֵד לֹא זִוְקָא הָאֵל אֲפִילוּ לָחֶם הַפָּנִים נָמִי לִנְפְסָל:
אֲלֹא כִּי אֲתָא רַבִּין אֱמֶר אֲהֵל מוֹעֵד לֹא זִוְקָא אֲהֵל דְּגִלְגָּלִים הָאֵל דְּאַתָּא רַבִּין אֱמֶר דְּכַתִּיב לָחֶם תַּמִּיד עָלָיו יִהְיֶה נְמִי:
אֲלֵא, כִּי אֶתָּא רַב דִּימִי אֱמֶר:
בַּמְסוּדָר – דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי, אֲלֵא כִּי פְּלִיגִי – בַּמְסוּדָק.
מֵאן דְּאֱמֶר נִפְסָל, דְּכַתִּיב:
"פֶּאֶשֶׁר יַחֲנוּ כֹן יִסְעוּ", מָה בַּחֲנִיתוֹ נִפְסָל בְּיוּצָא, אִף בַּנְּסִיעָתוֹ מִיִּפְסָל בְּיוּצָא.^(x)
לְמֵאן דְּאֱמֶר אִינוּ נִפְסָל, דְּכַתִּיב:
"וְנִסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד", אִף עַל פִּי שְׁנִסְעָ, אֲהֵל מוֹעֵד הוּא.
וְאִידָּהּ נָמִי, דְּכַתִּיב "פֶּאֶשֶׁר יַחֲנוּ כֹן יִסְעוּ", לְאִידָּהּ גִּיסָא:
מָה בַּחֲנִיתוֹ – כִּי לֹא מַפִּיק לִיָּה לֹא מִיִּפְסָיל, אִף בַּנְּסִיעָתוֹ – כִּי לֹא מַפִּיק לִיָּה לֹא מִיִּפְסָיל.
וְאִידָּהּ נָמִי, הָא בְּתִיב "וְנִסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד"?
הַהוּא לְדָגְלִים הוּא דְאַתָּא.
וְאִידָּהּ, מִ"מַּחֲנֶה הַלְוִיִּם בַּתּוֹךְ הַמַּחֲנוֹת" נִפְקָא.^(a)
מִיתִיבִי:
בַּשְּׁעַת סִילּוּק מַסְעוֹת, קִדְשִׁים נִפְסָלִין בְּיוּצָא, וְזָבִין וּמַצוֹרְעִין מִשְׁתַּלְחִין חוּץ לַמַּחֲיצָתָן.
מֵאִי לֹאֹ אֲפִילוּ לָחֶם הַפָּנִים?
לֹא, בַּר מִלְחָם הַפָּנִים.
מָה נִפְשָׁה, אִי "אֲהֵל מוֹעֵד" דְּזִוְקָא הוּא – אֲפִילוּ קִדְשִׁים נָמִי, אִי "אֲהֵל מוֹעֵד" לֹאֹ דְּזִוְקָא הוּא – אֲפִילוּ לָחֶם הַפָּנִים נָמִי.
אֲלֵא, כִּי אֶתָּא רַבִּין אֱמֶר:
מָר אֱמֶר בַּמְסוּדָר, וּמָר אֱמֶר בַּמְסוּדָק, וְלֹא פְּלִיגִי.
אֱמֶר אַבְיִי:
שְׂמַע מִיַּנָּה יֵשׁ סִילּוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה, דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּהּ אִין סִילּוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה – אִימַת מִדְּלִי?
לְצַפְרָא?
מֵאִי אִירָאִא מִשּׁוּם יוּצָא?
תִּיפּוּק לִי דְאִיִּפְסָיל לִיָּה בַּלִּינָה!
פְּשִׁיטָא, "לְלָכַת יוֹמָם וְלִילָה" בְּתִיב!
מַהוּ דְּתִימָא:
הֲנִי מִילִי הִיכָא דַּעְקוֹר בִּימָמָא, אֲבָל הִיכָא דְלֹא עַקוֹר בִּימָמָא – בַּלִּילָא לֹא מְצוּ עַקְרִי, קָא מִשְׁמַע לָן.
וּרְמִינְהִי:
הוּגְלָלוּ הַפְּרַכוֹת, הוּתָרוּ (הַזְבִּין) [זָבִין] וּמַצוֹרְעִין לִיכְפִּנס לְשָׁם.
אֱמֶר רַב אָשִׁי:
לֹא קִשְׂיָא, הָא – רַבִּי אֲלִיעֶזֶר, הָא – רַבְּנָן.
דְּתַנָּא:

קֹאמֶר וּמִשּׁוּם דְּכַתִּיב בְּהוּ וְשִׁחְטוּ פְּתַח אֲהֵל מוֹעֵד וְלֹא יִלִּיף שָׂרָר קִדְשִׁים מִנִּיהוּ עכ"ל וְהָא דְתַנָּן גַּבִּי תַמִּיד (דף ל:):
לֹא הִיָּה הַשְׁחִט שׁוֹחֵט עַד שֶׁיִּשְׂמַע קוֹל שַׁעַר גְּדוּל שְׁנַפְתָּח לְמַצְהָ בַּעֲלֵמָא וּא"ת וְלַעִיל אֲמַאי אֲרַטְרִירָה לְשִׁנּוּי הַהוּא לְדָגְלִים הָאֵל דְּאַתָּא לִימָא לְקִדְשִׁים קְלִים הָאֵל דְּאַתָּא בַּדְּמוּכַח בְּפִרְקָא בְּתַרְא דְּזַבְחִים (דף קטז:):
וּי"ל דֹּא"כ לֹא הִיָּה לִיָּה לְמַתְלִיָּה בְּאֲהֵל מוֹעֵד וְאִם תֹּאמַר וְלוּקְמָה בַּקִּדְשִׁי קִדְשִׁים וְכַגְּוִי שְׁהַמְזַבַּח וְהַקְלָעִים בַּמְקוּמָן וּי"ל דְּמַשְׁמַע לִיָּה וְנִסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד שְׁנַסְתַּלַּק הַכַּל אֲפִילוּ הַמְזַבַּח:
שְׂמַע מִנֵּה יֵשׁ סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה .
פִּי' בַּקּוּיְטָרַם מִדְּקַתָּנִי קִדְשִׁים נִפְסָלִין דְּאִי אִין סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה אִימַת מִדְּלוּ קִלְעִים בְּצַפְרָא מֵאִי אֲרִיָּא מִשּׁוּם יוּצָא תַּפּוּק לִי דְאִפְסָיל לֵה בַּלִּינָה תַּמָּה דְּלֵמָא נִפְקָא מִנֵּה הִיכָא דְנִכְסְעוּ בְּחִמְצַע הַיִּים דְּקִדְשִׁים שְׁנַסְחִטוּ הַיִּים נִפְסָלִין מִשּׁוּם יוּצָא וְלֹא מִשּׁוּם לִינָה וְנִרְאָה לְפָרַשׁ דְּקֹאִי אֲפִלְגוּתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן וּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי דְּאִזְרִי בַּלָּחֶם הַפָּנִים וּמַסְקִינוּ דְּמַסְלַק נִפְסָל בַּמַּסְעוֹת וְעַל בַּרְכוּיָּהּ בַּשְּׂבַת לֹא הִיוּ תַּחוּמִין מִדְּאִוּרִיתָא לֹא הִיוּ וְכוּלִין לְיִסַּע מִשּׁוּם אִסּוּר הוּצָאָה וְאִסּוּר מַחֲמַר לַהֲבִי דִּיחַ דְּאִי אִין סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה תַּפְסָל הַלָּחֶם בַּלִּינָה וְאִי הִיָּה אֲמֶרִינוּ דְּבִשּׁוּם פָּעַם לֹא הִיוּ נוֹסְעִין אֲלֹא אִו בַּתַּחֲלַת הַיִּים אִו בַּתַּחֲלַת הַלִּילָה הָיָה מְצִינוּ לְמִימַר דְּדִיחַ מִדְּרִיתָא שְׁפִיר:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

בְּמִין פְּנוֹת הִיּה לֵה בַּתּוֹר.
פְּנוֹת עֲגֻלָּה הִיא בַּדְּמוּכַח כַּפ"ק דְּשַׁבַּת (דף ח.)
וְהִכָּא קַתָּנִי בְּמִין טַבָּלָא מְרַבַּעַת אֲלֵל מַעְקָב בְּכַנּוֹת שֶׁל קְנוֹס שְׁיִגְלַט הָאוֹר בְּכַלִּי:
מָר אֱמֶר בַּמַּדְבָּר וּמָר אֱמֶר בַּמַּסְלָק וְלֹא פְּלִיגִי מַסְהַנָּא דְשַׁמְעַתָּא דְלֹא אֲמֶרִינוּ אַע"פ שֶׁנִּסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד הוּא וְהָא דְמַסְסִיק לִיָּה בְּפ' בְּתַרְא דְּזַבְחִים (דף קטז:):
הִינוּ לְעָנִין קִדְשִׁים קְלִים דְּנִאֲכָלִין בְּכָל מַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל וְלֹא בָּעוּ אֲהֵל מוֹעֵד וּמִיָּהוּ ק' דְּבַפְרָךְ קִדְשִׁי קִדְשִׁים (זַבְחִים דף סא:):
מַסְסִיק לִיָּה גַבִּי קִדְשִׁי קִדְשִׁים דְּמַפְרָשׁ בַּשְּׂנִי מִקּוּמוֹת קִדְשִׁים נִאֲכָלִים קֹדֶם שְׁיַעֲמִידוּ הַלְוִיִּם אֶת הַמַּשְׁכֵּן וְלֹאֲחַר שְׁיַפְרְקוּ הַלְוִיִּם הַמַּשְׁכֵּן וְלֹא מַפְסָלִי בְּיוּצָא מִשּׁוּם דְּאַע"פ שֶׁנִּסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד הוּא וְיֵשׁ לִימַר דְּהַתָּם מִיָּרִי (קִדָּם) שְׁנַפְרַם אֲהֵל מוֹעֵד וְהַמְזַבַּח וְהַלְעִי הַסָּצֵר עוֹמְדִים בַּמְקוּמָן וּא"ת וְכִינוּ שְׁנַסְתַּלַּק הַמְזַבַּח הַיְכִי מַתְאַבְּלוּ הַא"ר אֲלַעֲזֵר הַתָּם מְזַבַּח שְׁנַפְגָּם אִין אִוְכְלִין בְּגִינֵי שְׁוִירִי מַחֲסֶה וּר' יִשְׁמַעֲלֵל בְּרַבִּי יוֹסִי נָמִי קֹאמֶר כָּל הַקִּדְשִׁים שְׁנַסְחִטוּ שָׁם פְּסוּלִין וְאֲפִילוּ קִדְשִׁים קְלִים וְהַתָּם מְדַמִּי סְלוּק מַסְעוֹת לְנַפְגָּם מְזַבַּח וּי"ל דְּאַתִּיא בַּתָּנָא דְּפְלִיגִי אַר' יִשְׁמַעֲלֵל בַּר' יוֹסִי וּבַקּוּיְטָרַם פִּי' הַתָּם דְּשִׁנִּי מְקוּמוֹת לֹאֹ לֹאֲחַר שְׁנִסְעוּ וְנִסְתַּלַּק הַמְזַבַּח קֹאמֶר אֲלֵל חַד מִנִּיהוּ בַּדְּרִיתָא בַּעוֹר שְׁהַמַּשְׁכֵּן נָטוּי בַּמַּשְׁפָּטוֹ וְחַד לֹאֲחַר שְׁפִרְקוּהוּ קִדְשִׁיו וִירִיעוּתוֹ וְנִשְׁלָזִין הַמְזַבַּח בַּמְקוּמוֹ וְקֹדֶם שְׁיַעֲמִידוּ לְוִיִּם הַמַּשְׁכֵּן דְּנָקַט לֹאֹ זִוְקָא נָקַט חֲדָא דְלֹא מַשְׁבַּחַת לֵה שְׁיָהָא הַמְזַבַּח מִנַּח קִדָּם הַשְׂמַחַת הַמַּשְׁכֵּן בְּהַרִי קִדָּם שְׁיַחֲנוּ בְּנִי קֹהַת נִשְׂאִי הַמְזַבַּחוֹת הִיוּ חוּטִין בְּנִי גִרְשׁוֹן וּבְנִי מִרְרִי נִשְׂאִי הַמַּשְׁכֵּן וּמִקְוִימִין אוֹתוֹ אֲבָל בְּנִסְיַעַתָּן שְׁהִיוּ מַזְרִידִין הַמַּשְׁכֵּן תַּחֲלָה וְנוֹשְׂאִין בְּנִי גִרְשׁוֹן וּבְנִי מִרְרִי אַחַר דְּגָל רֹאשׁוֹן וּבְנִי קֹהַת אַחַר דְּגָל שְׁנִי בְּנִי שְׁיָהוּ יוֹדְמִין בְּנִי גִרְשׁוֹן בַּחֲנִיתָן וּמַעֲמִידִין אֶת הַמַּשְׁכֵּן לַפְּנֵי בָּא בְּנִי קֹהַת בְּדַכְתִּיב אַחַר מַסַּע בְּנִי יְהֹאדָה (בַּמַּדְבָּר י')
וְהֹרֵד הַמַּשְׁכֵּן וְאַחַר שְׁנִי דְּגָלִים בְּתִיב (שָׁם) וְנִכְסְעוּ הַקַּהֲתִים נִשְׂאִי הַמַּקְדָּשׁ דְּהִינוּ אֲרוֹן וּמְזַבַּחוֹת וְכָלִי שְׂרַת וְהַקְוִימוּ בְּנִי גִרְשׁוֹן הַמַּשְׁכֵּן עַד בּוֹאִם שָׁל בְּנִי קֹהַת וְעוֹד אִי בַּשְּׂשָׁנוּ אֶת הַסָּצֵר מוֹקַמַת לֵה הַיְכִי שְׁחִטוּ קִרְבָּנָם קִדָּם שְׁיַעֲמִידוּ הַמַּשְׁכֵּן הָא אֲמַרְן בְּאִיזָּהוּ מְקוּמָן (זַבְחִים דף נה:):
שְׁלָמִים שְׁשַׁחֲטוּן קִדָּם שְׁיַעֲמִידוּ הַלְוִים אֶת הַמַּשְׁכֵּן פְּסוּלִין וְאִי גִרְסִינוּ לֵה מַתְקַמָּא בַּשְּׂשָׁנוּ אֶת הַסָּצֵר וְהִיאָה דְּאִיזָּהוּ מְקוּמָן שְׁלָמִים זִוְקָא

קֹאמֶר וּמִשּׁוּם דְּכַתִּיב בְּהוּ וְשִׁחְטוּ פְּתַח אֲהֵל מוֹעֵד וְלֹא יִלִּיף שָׂרָר קִדְשִׁים מִנִּיהוּ עכ"ל וְהָא דְתַנָּן גַּבִּי תַמִּיד (דף ל:):
לֹא הִיָּה הַשְׁחִט שׁוֹחֵט עַד שֶׁיִּשְׂמַע קוֹל שַׁעַר גְּדוּל שְׁנַפְתָּח לְמַצְהָ בַּעֲלֵמָא וּא"ת וְלַעִיל אֲמַאי אֲרַטְרִירָה לְשִׁנּוּי הַהוּא לְדָגְלִים הָאֵל דְּאַתָּא לִימָא לְקִדְשִׁים קְלִים הָאֵל דְּאַתָּא בַּדְּמוּכַח בְּפִרְקָא בְּתַרְא דְּזַבְחִים (דף קטז:):
וּי"ל דֹּא"כ לֹא הִיָּה לִיָּה לְמַתְלִיָּה בְּאֲהֵל מוֹעֵד וְאִם תֹּאמַר וְלוּקְמָה בַּקִּדְשִׁי קִדְשִׁים וְכַגְּוִי שְׁהַמְזַבַּח וְהַקְלָעִים בַּמְקוּמָן וּי"ל דְּמַשְׁמַע לִיָּה וְנִסְעָ אֲהֵל מוֹעֵד שְׁנַסְתַּלַּק הַכַּל אֲפִילוּ הַמְזַבַּח:
שְׂמַע מִנֵּה יֵשׁ סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה .
פִּי' בַּקּוּיְטָרַם מִדְּקַתָּנִי קִדְשִׁים נִפְסָלִין דְּאִי אִין סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה אִימַת מִדְּלוּ קִלְעִים בְּצַפְרָא מִאִי אֲרִיָּא מִשּׁוּם יוּצָא תַּפּוּק לִי דְאִפְסָיל לֵה בַּלִּינָה תַּמָּה דְּלֵמָא נִפְקָא מִנֵּה הִיכָא דְנִכְסְעוּ בְּחִמְצַע הַיִּים דְּקִדְשִׁים שְׁנַסְחִטוּ הַיִּים נִפְסָלִין מִשּׁוּם יוּצָא וְלֹא מִשּׁוּם לִינָה וְנִרְאָה לְפָרַשׁ דְּקֹאִי אֲפִלְגוּתָא דְרַבִּי יוֹחָנָן וּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי דְּאִזְרִי בַּלָּחֶם הַפָּנִים וּמַסְקִינוּ דְּמַסְלַק נִפְסָל בַּמַּסְעוֹת וְעַל בַּרְכוּיָּהּ בַּשְּׂבַת לֹא הִיוּ תַּחוּמִין מִדְּאִוּרִיתָא לֹא הִיוּ וְכוּלִין לְיִסַּע מִשּׁוּם אִסּוּר הוּצָאָה וְאִסּוּר מַחֲמַר לַהֲבִי דִּיחַ דְּאִי אִין סְלוּק מַסְעוֹת בַּלִּילָה תַּפְסָל הַלָּחֶם בַּלִּינָה וְאִי הִיָּה אֲמֶרִינוּ דְּבִשּׁוּם פָּעַם לֹא הִיוּ נוֹסְעִין אֲלֹא אִו בַּתַּחֲלַת הַיִּים אִו בַּתַּחֲלַת הַלִּילָה הָיָה מְצִינוּ לְמִימַר דְּדִיחַ מִדְּרִיתָא שְׁפִיר:

צה.

עין משפט גור מצוה
א מיוי' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:
רבינו גרשום

כמון כוורת היה לה בתנור.
לחלה ויהיו הדפוס וזומה כמון טבנלא מרובעת.
אלמא דהלחם נמי מרובע כמון קידבה:

מהא לא תקפי אימא ופיה של דפוס זומה כמון טבנלא.
שהיה פיה מרובע מרוחב כלי שוכנים בו הלחם ברווח אבל למטה עשוי הדפוס כמון ספינה ומוקדת:
ארבעע ספיפון.
ב' לנסדר זה ובי' לנסדר זה:

ומופנולן מראשיהן.
כדי לקבל הקניס:

כמון מוקרנין.
כשון קיטן שמתפרדוין מלמעלה:

נפכל במסעות.
כסחי שראל נוטשים ממקום למקום היו נוטחי את השלחן עם הלחם שעליו:

חד אמר נפכל.
דכיון דנסעו ממקומו היה ליה חוץ ממחציתו:

חד אמר אינו נפכל [אם] הוא (ו)במקומו (ואם] על השלחן:

מה בחזית המשכן נפכל טוצא.
חוץ ממקומו:

אף בניסיעתו [כי לא יצא] ממקומו לא מופסול ע"ג השלחן:

במוסדר.
שעדין ע"ג השלחן לא מופסול אע"ג דנסעו:

כי פלוג במסולוק.
שחס סלוקייה מן השלחן בשעת נסיעה וסברויה כגבר תכלת שעליו ובפרוכת וסולוכייה:

אע"ג שנסע כיון דעדיין הוא ברוך בין הפרכת אלל מועד [ואם] ולא מפסל טוצא:

מה חזיתו כי לא מפיק ליה חוץ ליריעות לא מפסל:

ואידך דפסול והכתיב ונסע אהל מועד דמשמע אף על גב דנסע אהל מועד הוא הא האא (ינסע) לדגלים הוא דאחא.
שהא אהל מועד באמצע הדגלים בין דגל ראובן לדגל אפרים:

סלוק מסעות.
היו סלוק אהל מועד:

קדשים שהיו שם נפסלין משום יוצא חביו ומנורשיו משתלחין חוץ למחציה.
כלומר שזין ראיון להכנסם בארץ מקום שהיה בו אהל מועד מפני שהיה קדוש:

מזל לא דמזל קדשים נפסלין אפילו לחם הפנים קאמר:
אי אהל מועד זוקא דאע"ג שנסע אהל מועד הוא אפילו קדשים נמי לא ליפסלו:

אלא כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ור' יחשע בן לו [לא פליגי] מזל דמכשר אמר במסודר ומזל דפסל אמר במסולק ולא פליגי והא ברייתא דאמרה דקדשים נפסלין דמשמע אפילו לחם נמי במסולק קאמר:

אימת מלך.
כלומר אימת מסלוק:
מנפרא תפוק לו דאיפסול בלינה.
דנפפרא אכתי לא עבד ביה קרבנות והיו קדשים דהו ביה מדאחמול איו וזל לא מדלו אלא מנפרא היה בהנאו קדשים נמי פסול לינה אלא מללא איורי מפסול לינה ש"מ יש סלוק מסעות בלינה:

פשוטא דכתיב ללכת יומם ולילה דבלילא נמי מסלוק:

מה דקומא הני מילי דאימתו אלו בלילא כגון דעקור המסעות צומח וכו':

הוגללו הפרוכות.
שנסעו ממקום למקום:

היתרו זבין ומנורשיו ליכנס לשם

וקדשי האל חביו ומנורשיו משתלחין חוץ למחציה:

צה:

עיו משפט גור מצורח
א מויו' פד' מהל' ביאת מקדש הל' יב: ב מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ז: ג מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ז: ד מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' י: ה מויו' פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ח:
רבינו גרשום

בפסח ראשון הבא בטומאה לנטמא רוב צבור. הא דתניא האתרו זבין ר' אליעזר היא. וההוא חזבין ומערי' משתלחין כרבנן דפליגי על דר' אליעזר:

כל מעשיהו. לשתן ועריכתו ואפיתיו:

כסרות בעורה וספרות אבות פני ככל העיר:

אלמא מדעבדי לה בחון מדת יבש. העשרון לא נתקדש. לא נמשח בפנים:

דבר זה הדקדק נאדם נמול שהוא קשה להסיר. מאי קושיא דלמא עשורן לא מקדש. כלל והא דקתני ואפיתון בפנים דקסבר דתנור מקדש משום הכי צריך שתהא אפיה בפנים:

אלא אי קמיא וכו'. אין דמוחן את השבת אלמא דמע"ש אפי ליה ואינו סודרין על השלחן על למחר בשש שעות הא איפסילי בלינה בליני שבת:

אלא אמר רבא היינו דהוקשה אדם קשה הא קמיא דלמחרן. מאי קמיא דלמא מאי בפנים לאו בעורה קאמרי אלא היא אפיתון בפנים בחון הא והאי בפנים דקאמר במקום זרחין. כלומר במעמד זרחין שיה כהנים עומדין על גבוי בשעת אפיתיו:

ממה נפשך אי בפנים דקאמרת חון הוא אלא במקום זרחין. מאי שניא אפיה דעב זרחין טפי מלשה (וצריכה בחול) [ועריכה]:

אשכחנא מע"ש דקא אפו ליה ואמר ליה בחול קא אפיתו ליה סיון דקדוש בתנור הא איפסיל ליה בלינה אלא למחר בשעת למעבדיה מדלמחר ליה למחר בשעת למעבדיה ודחי שבת אלמא כל מעשיהו בפנים דאי בחון לא אמר ליה דדחי שבת:

ר' שמעון סבר מדיי תנור מקדש אמר ליה. אלמא בחון מעשיהו משום הכי אמר ליה לא דחי שבת:

דנפק ליה ממשלה. דהיתה להן שעת היתר לכהנים לזכולן דרך חול הוא:

אין טמאי מתים משתלחים. בגוין עבשו שהגלוו הפרכת דאין מחצה לטמאי בפסח הבא בטמאה בגוין שרב צבור נדחה לנסח שני ולא צבור וטומאת מת התרה להם בדיקתיב (פמדבר טו:י') טמא נפש חבל לא יזבה וצרעת ורעי אליעזר דמיהל התם מקל הבא דהשתא נמי אין טמאי מתים משתלחים חוץ למחנה שלהם דטמא מת אינו חסור אלא בעזרה בלבד ועבשו כשהגלו פרקת אין מחצה לטמאי מתים להשתלח דטמא מת מתר לנסם במחנה לניה דקתיב וינקח משה את עצמות יוסף עמו במחצתו וא"ת והיכי ולפינו טמא מת ממת שאני מת דאין לו טהרה במקוה בלאי בסוף עירובין (דף קד): המכנים סקן למקדש פטור ואע"פ שהיו נושאין פרונו של יוסף עמו במחצתו ומכל מקום קשה הא קא חשיב רבותא לפילו מת עצמו וי"ל דסבר כמאן דלמר חבי אי נמי חשיב זמינו טהרה במקוה דיש לזדס חי טהרה: לישתו ועריכתו בחון. אלמא מדת יבש לא נתקדשה דאי נתקדשה מעניא מלתא אי חפך ליה אכרחי ולא כפי' הקונוטרם דמפרש משעם בסול יוצא דמשום קדוש בלי לא מקביל כיוצא בדפרשית בפ"ק (דף ט.) והאי דכל המנחות נלוטות בפוסרין לפילו מנחת מאפה פרשתי בפי' כל המנחות באות מצה (לעיל מנחות נה.): שהא קשה בפרזל. שבח הוא לתלמידי חכמים בדלמחר בפ"ק דתענית (דף ז.) כל תלמיד חכם שאינו קשה בפרזל אינו תלמיד חכם: ומאי קמיא דלמא עשרון לא מקדש. תנור מקדש. אלא, אי קשיא – הא קשיא: ואפיייתו בפנים, אלמא תנור מקדש, ואין דוחות את קשה, שהוא קשה בפרזל, ומנו – רב ששת. אמר רב אשי: מאי קושיא? דלמא מאי "מבפנים" – במקום זריזין. והא דרב אשי ברוותא היא, מה נפשך? אי אפיייה בעיצו זריזין – לישא ועריכה נמי [בעיצו] זריזין, ואי לישא [ועריכה] לא בעיצו זריזין – אפיייה נמי לא בעיצו זריזין, אלא דרב אשי ברוותא היא. רבי יהודה אומר: כל מעשיהו בפנים [וכו']. אמר רבי אבהו בר כהנא: וישניהו מקרא אחד דרשו, "והוא דרה חל אף כי היום יקדש בפלי". רבי יהודה סבר: בחול אשכחינהו דקא אפו ליה, אמר להו: דרה חול קא אפיתו ליה? "אף כי היום יקדש בפלי", איפסיל ליה בלינה. רבי שמעון סבר: בשפת אשכחינהו דקא אפו ליה, אמר להו: לא דרה חול בעציתו למיעבדיה!? מידי תנור מקדש!? שלחן הוא דמקדש. ומי מצית אמרת דבשעת אפיייה אשכחינהו? והכתיב: "ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה'"! אלא מאי "דרה חלי", דקא אמר להו? – הכי קא אמרו ליה: ליכא לחם, כי אם "לחם הפנים המוסרים מלפני ה'". אמר להו: לא מיבעיא האי, דכיון דנפק ליה ממעילה דרה חול הוא, אלא אפילו האיך נמי ד"היום יקדש בפלי" – הבו ליה דליכול.

אמר קרא מנחה מחציתה הבא מנחה ואחר כך חציה ומיהו למאן דלמחר בפ"ק (ג"ז עס) קדשה לחצאין ומחצה משלם דמביא לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו קשה מאי שניא עשרון דנמשח ומאי שניא עשרון דלא נמשח ויש פרושים מרש"י שפתיב דהו בסוף התבולת (לעיל מנחות דף נ:.) לפי שהיו צריכין לעשרון למדד בו שאר מנחות כל יחיד המתעבד מנחה ופושמים מוציאו לחון אכל חצי עשרון היה מיוחד לכהן גדול ולא היה נדבה של יחיד ולא יתכן טעם זה כלל דהא בפי' כל המנחות באות מצה (לעיל מנחות דף נז:) דדרשנין מקרא דמנחת יבש לא נתקדשה מדכתיב חמון תאפינה בפורים לה' אימתי הם לה' לאחר אפייה ואע"ג דההוא קרא גבי עשרון כתיב לא שניא ונראה לפרש דלישה ועריכה דלחם הפנים ושתי הלחם ממת יבש הוא דאין דהו עשון ולישתו ועריכתו לא היתה בכלי הלח חבל לישא ועריכה דחביתיו היה בכלי הלח דיש דה שמו שנמדד בלג ומדת הלח נמשחה לכלי עולמא וצין למאן דלמר בפי' ואלו מנחות (דף עה.). בוללן סלת צין למאן דלמר בוללן חלות מכל מקום בכלי שהיה לש ועורר היה בולל לפיכך צריך בכלי שרת והא דנקט דמתעיי' חביתי כהן גדול לאו דוקא דהוא הדיון שאר מנחות הטעונות שמן בדאיתא בתוספתא דתנאי מנחה יש דה מעשה בלים בפנים טוחינהו והרקדתו בחון ולישתו ועריכתו בפנים כל מעשיהו בפנים ובזר פשרות עד שיעבאו לבית הקמיצה והא דלא תני דמתניתין אלא חביתיו י"ל משום דחביתיו חלוקין משתי הלחם הפנים שגיי דברים דאלו לישתו ועריכתו בחון ואינו לוחות את השבת ואלו לישתו ועריכתו בפנים ולוחות את השבת ועוד נראה דמתני' נמי קתני שאר מנחות דקתני בסופא כל המנחות יש דהו מעשה בלי בפנים ופי' בהקונטרם לישא ועריכה הכל בכלי שרת בפנים ולא בחון ואף על גב דממשע פרוש הקונטרם שז' היא נמי פרושו של ואין דהו מעשה בלי בחון והכל חדא מלתא הוא נראה לפרש דאין דהו מעשה בלי בחון אטוחינהו והרקדה קאי דלא דעו בלי שרת כי ההיא דתוספתא: אלא דרב אשי ברוותא היא. ותרבה מי ששנה זו לא שנה זו: דרך חלין אפיתו ליה אף כי היום יקדש בכלי אפסיל לה בלינה. ואע"ג דאין בלי שרת מקדשין אלא בזמנו וזה אין זמנו בערב שבת לדבריהם קלמר ליה בדפרשית בסוף התבולת (לעיל מנחות דף נא.) [ד"ה אפי לה]:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

אין טמאי מתים משתלחים. בגוין עבשו שהגלוו הפרכת דאין מחצה לטמאי בפסח הבא בטמאה בגוין שרב צבור נדחה לנסח שני ולא צבור וטומאת מת התרה להם בדיקתיב (פמדבר טו:י') טמא נפש חבל לא יזבה וצרעת ורעי אליעזר דמיהל התם מקל הבא דהשתא נמי אין טמאי מתים משתלחים חוץ למחנה שלהם דטמא מת אינו חסור אלא בעזרה בלבד ועבשו כשהגלו פרקת אין מחצה לטמאי מתים להשתלח דטמא מת מתר לנסם במחנה לניה דקתיב וינקח משה את עצמות יוסף עמו במחצתו וא"ת והיכי ולפינו טמא מת ממת שאני מת דאין לו טהרה במקוה בלאי בסוף עירובין (דף קד): המכנים סקן למקדש פטור ואע"פ שהיו נושאין פרונו של יוסף עמו במחצתו ומכל מקום קשה הא קא חשיב רבותא לפילו מת עצמו וי"ל דסבר כמאן דלמר חבי אי נמי חשיב זמינו טהרה במקוה דיש לזדס חי טהרה: לישתו ועריכתו בחוץ, ואפיייתו בפנים, ואינו דוחות את השבת. רבי יהודה אומר: כל מעשיהם בפנים. רבי שמעון אומר: לעולם הוי רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים פשרות בעזרה, וכשרות בבית פאגני. גמ' הא גופא קשיא: אמרת: לישתו ועריכתו בחוץ – אלמא מדת יבש לא נתקדשה, ואפיייתו בפנים – אלמא מדת יבש נתקדשה! אמר רבה: הקשה אדם קשה, שהוא קשה בפרזל, ומנו – רב ששת. מאי קשיא? דלמא עשרון לא מקדש, תנור מקדש. אלא, אי קשיא – הא קשיא: ואפיייתו בפנים, אלמא תנור מקדש, ואין דוחות את קשה, שהוא קשה בפרזל, ומנו – רב ששת. אמר רב אשי: מאי קושיא? דלמא מאי "מבפנים" – במקום זריזין. והא דרב אשי ברוותא היא, מה נפשך? אי אפיייה בעיצו זריזין – לישא ועריכה נמי [בעיצו] זריזין, ואי לישא [ועריכה] לא בעיצו זריזין – אפיייה נמי לא בעיצו זריזין, אלא דרב אשי ברוותא היא. רבי יהודה אומר: כל מעשיהו בפנים [וכו']. אמר רבי אבהו בר כהנא: וישניהו מקרא אחד דרשו, "והוא דרה חל אף כי היום יקדש בפלי". רבי יהודה סבר: בחול אשכחינהו דקא אפו ליה, אמר להו: דרה חול קא אפיתו ליה? "אף כי היום יקדש בפלי", איפסיל ליה בלינה. רבי שמעון סבר: בשפת אשכחינהו דקא אפו ליה, אמר להו: לא דרה חול בעציתו למיעבדיה!? מידי תנור מקדש!? שלחן הוא דמקדש. ומי מצית אמרת דבשעת אפיייה אשכחינהו? והכתיב: "ויתן לו הכהן קדש כי לא היה שם לחם כי אם לחם הפנים המוסרים מלפני ה'!"! אלא מאי "דרה חלי", דקא אמר להו? – הכי קא אמרו ליה: ליכא לחם, כי אם "לחם הפנים המוסרים מלפני ה'". אמר להו: לא מיבעיא האי, דכיון דנפק ליה ממעילה דרה חול הוא, אלא אפילו האיך נמי ד"היום יקדש בפלי" – הבו ליה דליכול.

מסוכן

טמאים בדלמרי (פסחים דף סו:) איש נדחה לנסח שני ולא צבור וטומאת מת התרה להם בדיקתיב (פמדבר טו:י') טמא נפש חבל לא יזבה וצרעת ורעי אליעזר דמיהל התם מקל הבא דהשתא נמי אין טמאי מתים משתלחים חוץ למחנה שלהם דטמא מת אינו חסור אלא בעזרה בלבד ועבשו כשהגלו פרקת אין מחצה לטמאי מתים להשתלח דטמא מת מתר לנסם במחנה לניה דקתיב וינקח משה את עצמות יוסף עמו במחצתו ובדלמרי בפסחים (דף סז.) ובלבד שלא יכנס למחנה שכינה דהינו עזרה והא דבגין דלמרו אע"פ שטמאי מתים אין משתלחין זבים ומצרעים משתלחין: מתני' לישתו ועריכתו בחון ואפיתו בפנים מפרש בגמ': ואינו לוחות את השבת אפיתו: ובשרות בבית פאגני בכל ירושלים דקא סבר אפיתו נמי בחון: גמ' אלמא מדת יבש בגוין עשרון שנמדדו בו: נתקדשו ואי נפקי משפלא כיוצא: הקשה דתרוץ זה: אדם קשה חכם וממדד לחתך הלכה בפרזל: אפסלו בלינה דכל המנחות משנתקדשו בכלי נפסלים והאי ציון דלדקש מאתמוול בפנור אפסיל בלינה קדש שנסדדנו על השלחן: במקום זריזים ולא בעזרה ממש אלא בחון יאפויה כהנים זריזים שלא יחמיו: ושיניהם רבי יהודה ורבי שמעון: בחול בערב שבת אשכחינהו עוד לפניהם דלדקפו ליה: דרך חל קא אפיתו כלומר בחול קאפיתו ליה בתמיה: אף כי היום יקדש בכלי הפנור ואפסיל ליה למחר בלינה אלמא פנור מקדש ולוחה שבת: מיזי פנור מקדש דיראים חתם שלא יפסל בלינה ואף כי היום יקדש בכלי בתמיה קלמר ליה וכי היום יקדש בפנור: דנפקא ליה ממעילה דכיון שסלקיו (פו) מתר לפניהם וכל דיש לו שעת התר לפניהם אין בו מעילה ולא מפעיל דך שדבר נסתלק אפלו זה אם היום יקדש בכלי שסדקתם על השלחן הבו ליה:

 מסורת הש"ס
א פסחים כהן; ספרא צו פרק יד ב
ב תוספתא מנחות; ספרא אמור פרק יח ין לעיל סג.
תורה אור השלם

צו את־בני ישראל וישלחו מן־המחנה קל־צריע וקל־זב וכל קטא לנפש [במדבר ה, ב]

ויצו דוד את־הכהן ויאמר לו כי אם־אשה עצרה־לנו בתמול שלשם בצאתי ויהיו כל־הנעורים קדש והוא דוד חל ואף כי היום יקדש בפלי [שמואל א כא, ו]

ויצו הכהן את־דוד ויאמר איך לחם חל א־תפחת ידי כ־אם־לחם קדש יש אם־נשמרו הנעורים אִדך מאשה [שמואל א כא, ה]

ויפר־לו הכהן קדש כי לא־היה שם לחם כ־אם־לחם הפנים המוסרים מלפני וְהָנָה לָשׁוּם לָחֶם חם ביום הקלחו [שמואל א כא, י]

^[1]

צו:

עיד משפט גור מצויה
א מויו' פגי' מהל' כלים הל' א: ב מויו' פגי' מהל' כלים הל' א: ג מויו' פגי' מהל' כלים הל' טו:
רבינו גרשום

והאיכא מסבירתי. דשלח והלחם מונח עליו היזא ט"ז טפחים:

כמאן דאמר מסבירתי למטה היתה. בקרקעית של שלחן סמוך לארץ:

פרקווי הוה מפרקדא. מנחה לחון בשלחן:

לדברי האומר מסבירתי למטה סמוך לארץ א"כ טבלא המתהפכת טמאה היא. משום דקום לן דשלחן היה מקבל טומאה והיה סתום מכל עבריו כשן שיה שם לה ד' דפנות מופן לכל צד עשוי בשלחן פשוט שאין לו בית קבול חוץ מלמטה:

ואת דאמרי אטעל מלמטה [לא היה לה בית קיבול] שהיה מונח ע"ג מסבירתי ולא היה המסברת מחובר לשלחן:

ולדברי האומר מסבירתי למטה היתה. שהיה לו בית קבול ולא תפשוט מנייה טבלא המתהפכת:

מכלל לדברי ר' יוחנן דשלחן בר קבולי טומאה:

טוהר מכלל שהוא מקבל טומאה. והאין מקבל טומאה כל ען העשוי לנחת הוא אלא מלמד שמגביהין אותו ומיטלטל מלא וריקן הוא הלבך מקבל טומאה:

אמאי אצטרדין למומר האי נמי מיטלטל מלא וריקן משום הכי מטמא ותרפוק ליה דמטמא משום צפוי ולטימא מי לא תנן דהען בטול לגבי צפוי אם תצפוי טוהר הוי טוהר (והם הכי) וה"א אם טמא טמא:

דולבדק. כשן שקורין פלדשקורי כלע"י ואוכלין עניי:

שנפחתי. ולא נפחתי בו כמניחא רמון:

או שחיפן כולן בשם. כלי נגלים שאינן מקבלין טומאה:

ושיר בהן. שלא חיפן כולן:

במקום הנחת הכסות טמאין. שהרי אותו מקום אינו מחופה:

ר' יהודה אומר אם שיר מקום הנחת חזיתותי כשר אז לחם אי שיר חשוב מטמא(א) צ"ל שיר אין לא שיר לא מטמא וכו'. שאין לו שיר לא מטמא משום דבטול הען לגבי תצפוי:

וכי תימא כאן בצפוי עומד הכא בשלחן ומולבדקי צפוי עומד שלא שיר וקבוע במסמרים וכאן בשלחן של מקדש צפוי שאינו עומד הוא שאינו מסומר משום הכי לא בטול:

והא בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן האי חיפן בשם בצפוי עומד במסמר בטול הען או אטעל בצפוי שאינו עומד נמי בטול:

לא היה שם סניפיין. תמה לרפי יוסי מה הן קשותיו דקרא דלקמן (מנחות דף ו'האיכא מסבירתי דגבשה טפח דכי מסדר לחם עלה הוי ט"ז טפחים: למטה צו). למרינן קשותיו אלו הסניפיין ומנקיתיו אלו הקנים ורש"י פרש בפ'י חמש שגחלקיו צהן חכמי ישראל ואית דאמרי איפכא ואונקלוס שתרגם מנקיתיו מכילתה במאן דאמר מנקיות אלו סניפיין ולא מצינו מחלקת זה בש"ס שלנו ומכילתה נמי יש לישב אקנים נמי שגם הם היו סניפיין את הלחם ועוד דאי אסניפיין הא כתיב (שמות כ"ה:כ"ט) ומנקיתיו אשר יסוך צהן שםסבין צהן את הלחם שעל הלחם מסבין הקנים בין לחם לחצרתה והא דכתיב (שמדבר ד':י') את קשות הסוך הכי האמר סניפיין של הניס המסבין את הלחם וכדפרשית לשייל שהסניפיין מעמידין את הקנים: מסבירתי [של שלחן] מעמידת את הלחם. משמע שא"צ העמידה אלא חלה הפחתונה ולשייל פרשנו (דף צד:): לדברי האומר מסבירתי למטה היתה. פרגלים רבכל הדף העליין חלק היה משני צדדין ואין לו בית קבול טבלא המתהפכת שיכולין להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדין טמאה בשלחן של מקדש שהיה מקבל טמאה גדמפרש לקמן ואין טבלא זו פשאר פשוטי כלי עץ משום דרקשה היא בית קבולה ולדברי האומר למעלה היתה האי דמקבל טמאה משום דאית לה בית קבול ואינה מתהפכת וטבלא המתהפכת תיבטי לך כך פרש בקונוטרכם והאי דלא משפח בפרק אלו מומין (פבורות דף נח.) טמאה מדאורייתא ואין לו תוך בטיף אלא בהגן דחוז למדרכות דלא אפתש לשק הינו במאן דאמר מסבירתי למעלה היתה דטבלא המתהפכת תיבטי לך אי נמי טבלא המתהפכת בגוש לה תוך חשיבא מחמת שהיא רחבה ולא מקריא אין לו תוך כך פי' בקונוטרכם והא דאמר בפרק המוכר את הבית (כ"ב דף סו.) גבי דף של נחיתומין דפשוטי כלי עץ מדרבנן הינו במאן דאמר מסבירתי למעלה היתה דמדרבנן טמאה ומדאורייתא תבטי ועלכל הפחות אפילו תמצ' לומר דמדאורייתא טוהרה דמדרבנן מיהא טמאה ומיהל שם ר' אליעזר משום דשמא

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

והאיכא מסבירתי דגבשה טפח

והאיכא מסבירתי! ^(כ) **במאן דאמר מסבירתי למטה היתה, ולמאן דאמר מסבירתי למעלה היתה – פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב. פדתגיא, רפי יוסי אומר: לא היה שם סניפיין, אלא מסבירתי של שלחן מעמידת את הלחם. אמרו לו: מסבירתי למטה היתה. אמר רפי יוחנן: לדברי האומר מסבירתי למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה. לדברי האומר מסבירתי למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיבטי לה.** ^(א) **מפלל דשלחן בר קבולי טומאה הוא? כלי עץ העשוי לנחת הוא, וכל כלי עץ העשוי לנחת – אין מקבל טומאה.** ^(ב) **מאי טעמא? דומיא דשק בעינן – מה שק מטלטל מלא וריקן, איך כל מטלטל מלא וריקן. שלחן נמי מטלטל מלא וריקן, בדריש לקיש, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב "על השלחן הטוהר"?**

"טוהר" – מפלל דאיכא טמא! אלא, מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים, ומראין בו לחם, ואומרים להם: ראו חיבתכם לפני המקום! ^(ג) **בדברי רבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: גם גדול נעשה בלחם הפנים, סילוקו פסידורו, שצאמר: "לשום לחם חם ביום הלקחיו".** ^(ג) **ותיפוק לי משום ציפוי? מי לא תנן: השלחן והדולבקי שנופחתו, או שחיפן בשייש, ושייר בהן מקום הנחת פוסות – טמאין. רבי יהודה אומר: מקום הנחת חתיכות – שייר – אין, לא שייר – לא.** ^(ו) **וכי תימא, כאן בציפוי עומד, כאן בציפוי שאינו עומד, והא בציפוי מייביה ריש לקיש מרפי יוחנן: בציפוי עומד, או בציפוי שאינו עומד? בשחיפה את לבזבזיו,**

היתה ל' דפיין רחבין טפח קבועים על צדיהן ולא על רחבן פגבשה ד' רגליו של שלחן לר' רוחות והיה דף השלחן העליין מנח על אותו דפיין כפיין כפוי פשרינה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם: פרקודי מפרקדא כפיין פרקדון שלא היתה זקופה בצנה אלא משפעת ונטוה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה: פדתגיא דאיכא למאן דאמר דמסבירתי למטה היתה קבוע פרגלים רבכל דף העליין היה חלוק משני צדיו ואין לו בית קבול: טבלא המתהפכת שיכולים להשתמש בצד זו כמו בצד זו שחלקה היא משני צדדיה: טמאה בשלחן של מקדש שהיה מקבל טמאה גדמפרש לקמן ואין טבלא זו פשאר פשוטי כלי עץ דרקשה היא בית קבולה כל פשוטי כלי עץ הראויין למדרס מקבלין טמאה גדמפרש פהדיא בפבורות בפ' על אלו מומין (פבורות דף נח.) דפרקינן התם וכלי שטיף דלית ליה תוך מדאורייתא מי איזי בר קבולי טמאה והא דומיא דשק בעינן ומשנינן בהגן דחוז למדרכות: לדברי האומר למעלה היתה האי דמקבל טמאה משום דאית ליה בית קבול ואינה מהתהפכת טבלא המתהפכת תבטי לך: טוהר מכלל שהוא טמא והא עשוי לנחת שאין מגביהין אותו ואינו דומיא דשק: ביום הלקחו הוי חס: ותפוק לי דאפילו אין מגביהין אותו מקבל טמאה: משום צפוי דהוי מתכת ולא אפתש לשק אפילו עשוי לנחת מקבל טמאה: מי לא תנן דאזלינן בתר צפוי: הדלבקי פלדשטוי"ר של עור ואוכלין עלייו: פשוט דהוה ליה צפוי של רבנים וכלי רבנים לא מקבלי טמאה: שיר אין דבינן דאישפטייר פה כלי האי דחוז למלאכתן ראשונה מקבל טמאה: לא שיר לא אלמא אזלינן בתר צפוי: וכי תימא הא דאזלינן בתר צפוי בצפוי עומד קבוע במסמרות ושלחן של קדש לאו עומד הוא: והא בפעא מנה כו' הא דשלחן ודלבקי דאזלינן בתר צפוי בצפוי עומד או אפילו שאינו עומד:

 מסורת הש"ס
--

א סוכה ה.

ב יומא כא: לעיל כט: מגילה כו:

ג שבת פג: חגיגה כו: בכורות לח.

ד יומא כא.

ה משנה כלים

ו חגיגה כו:

 תורה אור השלם

[שמות כה, כה]

[ויקרא יא]

[ויקרא יא, לב]

[ויקרא כד, ו]

[שמואל א כא, ז]

מסורת הש"ס
 א סוכה ה'; חגיגה כו; ב ברכות נה. ג ספרא אמור פרק יא ד; ספרא קדושים פרק ז ח; בבא בתרא ט. מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי ד שבת קלג; יבמות יד; פסחים טט;; משנה מנחות; פסחים סו; תוספתא פסחים; שבת קל; משנה שבת; משנה פסחים; לעיל עב. ה תוספתא מנחות; במדבר רבה ו משנה כלים ז חגיגה כו;
תורה אור השלם

המזבח עץ שלוש אמות גבה וארבו שפים־אמות ומקצועותיו לו וארבו וקירתיו עץ ונדבר אלי זה השלחן אשר לפני יהוה [יחזקאל מא, כב]

ועשית קצרתיו וכפתיו וקשותיו ומנקיתיו אשר יסד בהן זקב טהור תעשה אתם [שמות כה, כט]

ואלה מדות המזבח באמות אמה אמה וטפח וחקי האמה ואמה־רוב וגבולה אל־שפתה סביב זרת האחד וזה גב המזבח [יחזקאל מג, יג]

לְבַזְזִין שָׁפָה סָבִיב לְשַׁלְחַן וְהִיא מִסְגֶּרֶת: וְכִי תִימָא עָצִי שִׁטִּין דְּשַׁלְחַן חֲשִׁיבִי וְלֹא בְטָלִי וְלֹא מִקְבְּלִי טַמְאָה אֲגַב צַפּוּי אִי לֹא דִמְגַבִּיהִין אוֹתָן: לֹא שָׁנוּ דְגַבִּי חֲפֹן בְּשִׁישׁ דְּאִזְלִינֵן בְּתַר צַפּוּי אֱלָא בְּכָלִי עַן אֶכְסָלְגוּם דְּלֹא חֲשִׁיב בְּמַסְמַם: מִקְצַעוֹתָיו לֹו שְׁהִיָּה מִרְבָּע: שְׁלַחְנוּ שָׁל אֲדָם מְכַפֵּר עָלֵיו. דְּנוֹתָן פְּרוּסָה לְאוֹרְחִים: מָנָא הָנִי מְלִי דַעֲבָדִין סְנִיפִין: דְּפוּסִין שְׁטַעֲרֹן וְנָלוּשׁ וְנֹאכַפֵּה בָּהֶן בְּדֹאמֶר בְּרִישׁ פִּרְהִין: קְשׁוּתָיו אִלּוּ סְנִיפִין מִרְבּוּיִיא דְקָרָא לְשֹׁנָא אַחֲרֵינָא שְׁמַקְשֵׁה הֲלָחַם וּמַחֲזִיקוּ שְׁלֹא יִשְׁבֵּר וְלֹא מְפִי הַשְׁמוּעָה: מְנַקִּיות אִלּוּ הֶקְנִים שְׁמַנְקִין הֲלָחַם מַעֲפּוּשׁ: שְׁמַסְכְּכִין בָּהֶן אֶת הֲלָחַם שְׁעַל הֲלָחַם מְסַכְּכִין הֶקְנִים בִּין חֲלָה לְחַבְרָתָה: לֹא סְדוּר הֶקְנִים כּוּי וְאִי ס"ד סְדוּר הָנִים דְּאוֹרִיתָא בְּדַמְפַקְתָּ לַעֲלִי: אִמְאִי לֹא דְחִי שְׁבַת דְּאָף עַל גַּב דְּאִין שְׁבֹות בְּמַקְדָּשׁ הָאִי טַלְטוּל לֹא מִשּׁוּם שְׁבֹות הוּא אֱלָא דְמַחֲזִי בְּכּוּנָה וְסוֹתַר: אֶפְשָׁר דְּלֹא דְחִי עָלֵיהּוּ שְׁבַת: דְּטַעֲמָא מֵאִי מַשְׁנִי לְהוּ לְהָנִים מִשּׁוּם עֲפּוּשׁ: בְּכִי הָאִי שְׁעוּרָא שְׁשׁוּמְטֹן מַעֲרַב שְׁבַת עֲרַבִית וּלְמַחֲר בַּחֲצִי הַיּוֹם מַסְלָקוּ וּמַסְמַר אַחֲרִים בְּלֹא הָנִים וּלְמוֹצָאי שְׁבַת מַסְמַר הֶקְנִים בְּכִי הָאִי שְׁעוּרָא דְּהָנִי חֲצִי יוֹם לְזוּ וְחֲצִי יוֹם לְזוּ לֹא מַעֲפָשָׁה: בְּדַמְנִיא דְלְמוֹצָאי שְׁבַת מַסְמַר הָנִים וּמַגְבִּיהַ רֹאשָׁה שֶׁל חֲלָה הַשְּׁנִיָּה וְנוֹתָן שְׁלֶשֶׁה הָנִים עַל הַתַּחֲתוֹנָה אַחַת מִבָּאן וְאֶחַת מִבָּאן וְאֶחַת בְּאֲמַעַע וְכּוּן עַל הַשְּׁנִית בִּין לָחַם לְלָחַם: אַרְבַּעַה חֲלוֹת אֲמַעֲצִיּוֹת לְכָל סַגֵּר צְרִיכוֹת שְׁלֶשֶׁה הָנִים תַּחַת כָּל אַחַת וְאֶחַת דְּרִי י"ב הָנִים וְהַעֲלִינָה אִין צְרִיךְ אֱלָא שְׁנֵי הָנִים לְפִי שְׁאִין מִשּׁוּי עָלִיָּה שְׂיִכְבִּידָנָה עַל שְׁלֹמֶטָה הִימָנָה: עַל טַהֲרֹו שֶׁל שְׁלַחַן וְלֹא מַעֲפָשׁ: בְּבִינְיוּנִיּוֹת שֶׁל שֶׁשֶׁה טַפְחִים וּלְקַמֵּן מִפְּרָשׁ לֶה אִמְאִי קִרִי לֶה בִּינְיוֹנִית מִשּׁוּם דְּאִיפֹא דְבַעֲזִירָא וְאִיפֹא דְטַפְיֹא: חוּץ מִמְּזֻבַּח הַזֶּהֱב שֶׁהִיָּה אֲמָה עַל אֲמָה וְהֶקְרָן שֶׁל מְזֻבַּח הָעוֹלָה שְׁהִיו לֹו לְאַרְבַּע פְּנוֹתָיו אַרְבַּע רַבָּנִים שֶׁל אֲמָה גִבָּה וְאֲמָה עַל אֲמָה עֲבִי וְאוֹתָה אֲמָה הֵיתָה בְּאֲמָה בַת חֲמֵשׁ טַפְחִים וּלְקַמֵּן מִפְּרָשׁ אִי דְגִבָּה אִי דְאֶרְךְ וְרַחֵב: הִיסוּד וְהַסּוּבֵב שֶׁל מְזֻבַּח הָעוֹלָה וְכּוּלָּהּ מִפְּרָשׁ לְקַמֵּן: אֲמַת בְּגִין בְּגִין חוֹמַת הַבַּיִת וּמְזֻבַּח הָעוֹלָה: אֲמַת כָּלִים אֲרִין וְשַׁלְחַן וּמְזֻבַּח הַזֶּהֱב: (אֲמָה וְטוּפַח עַל

אוֹתָה אֲמָה תְּהֵא צְרִיךְ לְהוֹסִיף טַפַּח

הַמְזֻבַּח מְזֻבַּח הָעוֹלָה: בְּאֻמוֹת אֲמָה וְטַפַּח בְּאֻמוֹת בִּינְיוּנִיּוֹת וְהֵא אֲמָה אֲמָה וְטַפַּח

דְּאֻמוֹתָיו וְהֵן בְּשָׁל חֲמֵשׁ דְּהִנִּיא לֶה שֶׁל שֶׁשֶׁה אֲמָה וְטַפַּח בְּאִלּוּ:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

לְבַזְזִין שָׁפָה סָבִיב לְשַׁלְחַן חֲשִׁיבִי וְלֹא בְטָלִי כְּלִי אֶכְסָלְגוּם. שֵׁם מְקוֹם דְּבַפְרָק דִּם חֲטֹאת (זְבָחִים דָּף צד.)

מִיָּתִי לֶה גַבִּי עוֹרוֹת: שְׁאֲנִי שְׁלַחַן דְּרַחֲמָנָא קִרְיָה עַן. תַּמָּה דְּבַסּוּף חֲמֵר בְּהַדָּשׁ (חֲגִיגָה דָּף כו:) תָּנֵן כָּל הַכִּלִּים שְׁהִיו בְּמַקְדָּשׁ טַעוּנִין טְבִילָה חוּץ מִמְּזֻבַּח הַזֶּהֱב וְהַמְזֻבַּח הַנֶּחֱשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּקָדָקֵע דְּבִרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַצְפִּין וּמִפְּרָשׁ בְּגַמְרָא וְחֲכָמִים מְטוּמְאִין מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַצְפִּין וְהַשְּׁתָא מַה בְּכָךְ הֵא דְרַחֲמָנָא קִרְיָה נִמְי לְמוֹצַח עַן דְּכַתִּיב וְהַמְזֻבַּח עַן שְׁלֹשׁ אֲמוֹת וַעֲדוּ הָשָׂה דְּהֶכָא מִשְׁמַע דְּצַפּוּי לֹא בְטָל גַבִּי שְׁלַחַן וְגַלְבָּקִי הִיכָא דְלֹא שְׁרִי כָּלוּם וְלִאֲדִיךְ לִשְׁנָא קֹאמֶר הֶתֶם דְּחֲכָמִים לְדְבִרִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָאֲמַרִי לִיָּה מֵאִי דַעֲתָךְ דְּמַטְרַקַת לְהוּ מַטְעַם דְּרַקֵּעַ וְלֹא מַטְעַם עַן מִשּׁוּם דְּמַצְפִּין מַבְטָל בְּטָל צַפּוּין גַבִּיהּוּ וְיִשׁ לָךְ לְטַהַר מַטְעַם עַן וי"ל דְּהֵא דְכַתִּיב הַמְזֻבַּח עַן לֹא אִמְזַבַּח קֹאי אֱלָא בְּדַמְתַּרְגָּם יוֹנְתָן פְּתוּרָא דְלַקְבֵּל מִדְּבַחַא וְאִידֵךְ לִשְׁנָא סַבֵּר דְּאִפִּילוּ לֹא קֹאי אֲשַׁלְחַן מ"מ מִדְּאֶפְקִיָּה לְשַׁלְחַן בְּלָשׁוֹן מְזֻבַּח שְׁמַע מָנָה דְּמַזְבַּח נִמְי בְּטָל צַפּוּי וְהַשְּׁלַחַן אִי נִמְי וְהִינוּ טַעֲמָא דְבְטָל צַפּוּי גַבִּיהּוּ בְּדַמְפְּרָשׁ הֶתֶם טַעֲמָא דְמַתְנִיתִין דְּלֹא בְּעִי טְבִילָה מְזֻבַּח הַנֶּחֱשֶׁת דְּכַתִּיב מְזֻבַּח אֲדָמָה מְזֻבַּח הַזֶּהֱב דְּכַתִּיב הַמְנוּכָה וְהַמְזֻבָּחוֹת מִדְּאֶתְרָקִישׁ מְזֻבָּחוֹת זֹו לְזוּ: הַמְזֻבַּח עַן שְׁלֹשׁ אֲמוֹת. אִין שְׁעוּר זֶה לֹא לְמוֹצַח וְלֹא לְשַׁלְחַן וְשְׁמָא זֶה הִיָּה גִבָּהּוּ שֶׁל מִשּׁוּם דְּמַחֲזִי בְּכּוּנָה וְסוֹתַר כֶּךְ פִּרָשׁ בְּקוּטְרַם וְלֹא מִשְׁמַע בֶּן בְּרִישׁ כָּל הַכִּלִּים (שְׁבַת דָּף קכג: וְשֵׁם) דְּאִמֶר הָנִים תְּהִם הַתַּרַת כָּלִים גָּשָׁנוּ מִשְׁמַע דְּלִיפֹא אֱלָא אִסּוּר בְּעֵלְמָא וְאֶשְׁכַּחַן נִמְי שְׁבֹות דְּאֶסְרוּ בְּמַקְדָּשׁ בְּגִין צִיר הַעֲלִיּוֹן שְׁמָא יִתְקַע בְּגַר הַמִּנְחָה בְּפ' בְּתַרָא דְּשִׁירוּבִין (דָּף קב. וְשֵׁם): לְאֶרְכּוּ שֶׁל שְׁלַחַן. עַל הַרְצָפָה הִיָּה מַעֲיָהוּ לְאֶרְךְ הַשְּׁלַחַן דַּעַל הַשְּׁלַחַן לֹא הִיָּה מְקוֹם בְּנִי לְמַדַּל הֶקְנִים לְאֶרְכּוֹ: תָּנֵן הֶתֶם ר' מֵאִיר אוֹמֶר כּו'. מַשְׁנֶה

הִיא בְּמַסְכַּת כָּלִים פֶּרֶק כָּל [כָּלִי] בַּעֲלִי בְּתִים: בְּאֻמוֹת אֲמָה

אֲמָה וְטַפַּח. פְּרוּשׁ מַצַּת הַמְזֻבַּח וְהִיָּה בְּאוֹתָן אֲמוֹת שְׁאֲמָה

בִּינְיוּנִית תַּחֲזִיק מֵהֵן אֲמָה וְטַפַּח:

צי.

עין משפט בר מצוה
א מו"י פו' מהל' כלים הל' טו: ב מו"י פו' מהל' כלים הל' טו: ג מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' יד: ד מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יא: ה מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' טו: ו מו"י פב' מהל' בית הבחירה הל' י:
רבינו גרשום

בשחיפה תצפוי לבזבזי השלחן בטול העץ. וא"ל לא שנא צפוי כי' ויהכא נמי האי שלחן דמקדש אע"ג דצפוי אינו קבוע ליטבול עץ ולעומא משום צפוי:

בכ"ל עין ששמו אבטולגווס שאין דמיו יקריין כ"כ אבל כ"ל מבוזבז עין יורה הכרעה שחב ולא בטול אף עץ שטוים נמו לא בטולי: מאי איכא למימר. (א) אולי צ"ל ויקראו דתפוק יו' כו'. וימלא ויתפוק יו' משום צפוי שאני שלחן אע"ג דמתפוק רחמנא קריייה עץ ולא בטולי עץ דכתיב החבכה עץ וכו':

שלחנו מכפר. להכנסת אורחין: מוטלין מראשיהן. בראש כל לחם ולחם כזי שוה סומכין בהן את הלחם והקנים מונחין ראשיהן על גבי ארתן הפעולין:

וכ"ח קנים היו. לב' הסדירים: ומפרש בגמרא מ"ט י"ד [לסדר זה]. ארבע חלות צריכין שלשה קנים והעלוניה ב' בלבד כו'. וכל קנה היה כחצי קנה מבוזק וחולל כדי שלא יהא לו כובד מפני שהוא של גזב. ונותן לארבע של שלחן על גבי הכרפה מפני שכל הכלים שהיו במקדש על גבי הארץ ארכו לארבעה של בית:

ב)מחיצת נותנין עד תיבת את הבזיכין שיין למתיב' לוקמן (דף כ"ט ע"ב). מוטלין לחם הפנים בכניסותי. בשעה שהניחאום מן התנור עד שיקריבו העושפין או עד שיביאוי הבזיכין כדלמחר מוספין בו' בזיכין בו' ואחר כך ר' בהטם נכנסין ב' נטלין ארת הלחם מן השלחן של שש מוטלין ארתו לפנים וכו':

וביציאתו. שבעת סלקין נטלין ארתו ומניחין ארתו על ארתו של זהב עד שיקריבו את הבזיכין:

ואי ס"ד לאורייתא טיין דנפקי מקראי אמאי אין מוחין את השבת:

דקנים טעמא דלא מיעפש לחם בכי הא שיעורא בללה וחצי יום שלא יחיו שם הקנים לא מיעפש לא את החסם ולא את הסון ולאע מוחה את השבת:

ארבעה חלות. משניה קא חשיב מלבד התחתונה:

העלוניה. (שעשית תחתיה) [שששית מונחת עליה] אינה צריכה אלא ב' קנים לפי שאין עליה על החמישית אלא משוי חלה אחת:

טהרה. על גבי השלחן עצמו על של זהב ולא מעפעפא:

בבינוטות. באמה בת ששה משום הכי קא קרי לה בינוטות לפי שם קטנה ממנה ויתירה ממנה:

הקרון והסובב והיסור. של מחבב החיצון:

רבי יאודה אומר אמת הבטון. הקומית:

של כלים. רבי יאודה מרבה כל הכלים באמה בת חמשה:

אמה וטפח. אמה בת חמשה כלומר אמה שצריך להוסיף לה טפח קודם שהוא כמותה של בת ששה:

מסורת הש"ס
א משנה כלים; פסחים יו; בכורות לט; ב זבחים כב. ג קהלת רבה ד סנהדרין ק. ה לעיל טב. ו סוטה לו. ז תוספתא מנחות; במדבר רבה ח יומא נד.

תורה אור השלם

ועשית שלחו עצי שטים אפמים ארכו ואמה רחבו ואמה וגו' [שמות כג,]

וירדו כל־עבדיך אלה אלי והשתחויו־לי לאמר צא אתה וכל־העם וגו' [שמות יא, ח]

ויד־ויהנה היתה אל־אלהיו וישנס קותניו ויכרך לפני אחאב עד־באכה וגו' [מלכים א יח, מו]

ועל־הפחל יעלה על־שפתו מזה ומזה כל־עץ־מאכל לא־יבול עלהו ולא־יתם פרוי לחדשיו וגו' [ויחזקאל מז, יב]

ולקחת סלת ואפית אתה שטים עשרה חלות שני עשרנים וגו' [ויקרא כד, ח]

ונתת על־הפערבת לבנה זפה והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהונה [ויקרא כד, ז]

ושמת שם את ארון העדות וספת על־הארון את־הפרכת [שמות מ, ג]

ונארכו הפדים וינארו ראשי הפדים מו־הקדש על־פני הדביר ולא וגו' [מלכים א ח, ח]

לא שָׁנָא הכי ולא שָׁנָא הכי בלומר כְּנִיסְתָּנוּ דְּקִרְנִית אִי פְּשִׁי לְמִימַר נָמִי בְּאַמֶּה בַּת חַמֵּשׁ

לא אכפת לן בינו דכניסת וכוז בַּאֲמֵה בַת שֵׁשׁ לֹא פִשׁ לִיה בִּין קָרוּ לְקָרוּ אֵלָּא כ"ו וְאַרְבַּעַה טַפָּחִים שְׂמִים מְכַנְיָסָה דְּכוּבָב וּשְׂמִים מְכַנְיָסָה דְּקִרְנִית וְכִיּוֹן אֵלָּא הִיוּ אִמֵּה לֹא חָשַׁב לֵיה: חֲמִשָּׁן וּתְמַנְיָא דְּכָלן אֲמֻתָּיו הִיוּ בְּנֹת ו' חוּן מִשְׁתֵּי אֲמֻתָּיו מִן הָרַצְפָּה וְעַד הַיסוּר וְאִמֵּה גִבָּה שֶׁל קורן: זִיקָא נָמִי חֲזַח הָאִמֵּה גִבָּהָה וְאִמֵּה רַחַב כְּנִיסָה מִקְרִי לְהֵאִי חִוּךְ הָאִמֵּה וְלֵהֵאִי אִמֵּה רַחַב וְשָׂנִי בְּדַפְרָה: הַשְׁלָחן אֲרֻכוּ י"ב שְׁמַעֲיָן לִיה לִר' מֵאִיר דְּאִמֵּר לְשֵׁנִי כַּל הָאֲמוּת הִיוּ בְּכִינוּנִית אֲלֵמָא בִּינוּנִית הִינוּ בַּת שֵׁשֶׁה: וּמִקְרִי לִיה בִּינוּנִית מִכְּלָל דְּלוּכָא דְּנִפְיָשָׁא מִנָּה בַּתמִישׁ: שְׁנֵי אֲמוּת מְקֻלֹּת הִיוּ עַם שְׁבָהן מוֹדְעִין הָאֲמוּת וְהן [אֲרֻכָּן] אִמֵּה: בְּשׁוּשׁ הַבִּירָה חֲדָר אֶחָד הָיָה בְּנוִי עַל שַׁעַר הַמְּקֻרָחִי שֶׁל עֶזְרָה וּמְעִיר בַּתְּכֻנִית שׁוּשׁן הַבִּירָה: שֶׁל מִשָּׁה בַת שֵׁשֶׁה: כְּדִי שִׂיהוּ אֲמִין נוֹטְלִין בְּקֻטְנָה שְׂהִיה נִזְבָּר מִתְּנֶה עַם הָאֲמִין כֶּךָ וְכָן אֲמוּת בְּעִין תְּכַנּוּ לְבָדָה הַבִּית בְּכָךְ וְכָךְ דְּמִים בְּאִמֵּה שֶׁל מִשָּׁה וּמַחְזִירִין לוֹ לְמַעַת אִמֵּה גְדוּלָּה שְׂמִירָה עָלֶיהָ אֲרַבַּע כְּדִי שְׂיוּסִיוו עַל תַּנְאָם מִשְׁלָאָם שֶׁלֹּא יִפְחָתוּ וְנִמְצְאוּ נִהְיִים מִן הֶהָקֵשׁ יוֹתֵר מִמֵּה שֶׁעָשׂוּ וּבִאִין לִידִי מַעֲלִיָּה: וְחֲזָא לְהִבָּא וּלְכַסָּא בְּשַׁמְתִּין עֲרִיפֵי זָהָב לְעִשׂוֹת טַבָּלָא בַּת חַמֵּשׁ אוּ בַת עֶשֶׂר בְּאִמֵּה שֶׁל מִשָּׁה עוֹשִׂין אוֹתָהּ לְמַעַת הָאִמֵּה הִתִּירָה עָלֶיהָ חֲצִי אֲרַבַּע וְלֹא בְּאוֹתָהּ שְׂמִירָה עָלֶיהָ אֲרַבַּע לְפִי שְׂאֲמֻנֹת וְקָרָה הִיא וְאִין טוֹב לְהַפְסֵדן כָּל כֶּךָ: עֲרֵה מַעֲרַת: כְּדִי שְׂמַדְעוּ וְיִרְאוּ מַהִּיבן בָּאוּ וְתַנּוּ הוֹדָאָה לְמַלְכוּת שְׂהוּצִיאָם מִשָּׁם: שְׁתֵּהָא חֵימַת מַלְכוּת פֻּרָם עָלֵיהֶם וְלֹא יִמְרִדוּ בָּהֶם: וְאִלּוּ לְדִישָׁה לֹא אָמַר לִיה וַתִּכְרֵ אֵלִי וְהַשְׁמָחוּת לִי וְאֵע"ג דְּמַפְקֵנָא הַכִּי הָיָה נִיקָם פֻּרְעָה לְנִלָּה: נִירָן לְפָנֵי אֶחָבֵא אֲלֵנָּהוּ לְפָנֵי אֶחָבֵא שְׂהִיה רֹכַב עַל סוּכוּ מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ שְׂאִין דְּכָךְ מַלְכִים לְלַבַּת יְחִיזִי: וְעֵלָּהוּ לְתַרְפּוּה גַבִּי מַעֲיָן שְׁתִּידַּי לְצִאת מִבֵּית קֳדָשִׁי הַקֳּדָשִׁים קֹאִי וְעַל שַׁפַּת הַנֶּחֱל יַעֲלֶה מִזָּה וּמִזָּה כָּל [עֲזָן] (עָלָה) מֵאֵכֶל וְהִיה פְּרִיז לְמֵאֵכֶל וְעֵלָּהוּ לְתַרְפּוּה וְאִיזִי דְּאִירִי בַּפְּלָגְתָא דְּרַב חֲסֵדָא וְרַב יִצְחָק נִקְטוּ לֵהּ הִבָּא וְהִדְרַשׁ נוֹטְרִיקוֹן לְתַרְפּוּסָה: לְהַתִּיר פֶּה שְׁלֻמְעֵלָה פֶּה אֲלֵמִים שְׁכַל אֲלֵם הָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ נִרְפָּא: פֶּה שְׁלֻמְטָה פֶּה קָחַם שֶׁל עֲקֻרֹת: חֲזָקִיָּה וְכַר קִפְרָא מִפְּקָשָׁא מְלַתִּיָּהוּ טוֹפִי וְיֹאִי הִיא: וְאִלּוּ נִלְאֵמַר שְׂמִים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁשׁ הַמַּעֲרֻכַת וְלֹא נִלְאֵמַר שְׂמִים עֲשָׂרָה: הִיִּיתִי אוֹמֵר שֵׁשׁ שֶׁל שֵׁשׁ דְּשַׁמִּים מַעֲרֻכּוֹת דְּרִי תְרִין שֶׁשׁ הַמַּעֲרֻכַת הִיוּ מַעֲרֻכַת שְׁלִישִׁית וּבִפְסָרִים דְּכַתֵּב בְּהוּ שֵׁשׁ שֶׁל שֵׁשׁ הַכִּי מִשְׁמַע אִילּוּ לֹא נִלְאֵמַר שְׂמִים עֲשָׂרָה אֵלָּא שְׂמִים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁשׁ הִיוּ מִשְׁמַע שְׂמִים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁל שֵׁשׁ וְאִם תַּרְצֶה לְהוֹסִיף שְׁלִישִׁית כִּנִּי בַּג' חֲלוֹת: לָכֵךְ נִלְאֵמַר שְׂמִים עֲשָׂרָה דְּמַשְׁמַע וְתוּ לֹא: וְאִלּוּ נִלְאֵמַר שְׂמִים עֲשָׂרָה וְלֹא נִלְאֵמַר שְׂמִים וְשֵׁשׁ אֵלָּא וְנִתְּת אוֹתָם מַעֲרֻכּוֹת הַמַּעֲרֻכַת עַל הַשְׁלָחן הִיִּיתִי אוֹמֵר שֵׁשׁ שֶׁל ד' ד': וְהָא בְּעִינָן וְנִתְּתָה עַל הַמַּעֲרֻכַת לְבִנְה וְכִי יוֹיֵב לֵה עַל הַשְׁבִּישִׁית אִיבָא חֲצִיצַה: פֻּרְכַּת מַחְצֶה הִיא וְקָרִי לֵה עַל: (כַּל הַפְּלִים. כְּגוֹן שְׁלָחוּת הַאֲרָבָן לְאֲרָבָן שֶׁל בֵּית מִמְזַרְחָ לְמַעֲרָב): כֶּךָ הִיה מִנָּח מִנ"ל מִקְדָּךְ הִיוּ בְּדִין מִנְּחִים מִמְזַרְחָ לְמַעֲרָב בְּלִאֵמַר בְּהַךְ בְּרִיתָא

לְקַמּוּן מִכְּלָל דְּאֲרָךְ הָאֲרִין מַצְנוּן לְגִירוֹם וְרַחֲבוּ מִמְזַרְחָ לְמַעֲרָב דְּבָדִים בְּשַׁתִּיא דְּאֲרִין קוּמִי בְּדִאֲמִרִינוּ לְקַמּוּן: וּבְדִין מַצְנוּן מִמְזַרְחָ לְמַעֲרָב: פְּרִיקָה בְּשַׁתִּיחַ בֵּית קֳדָשִׁי קֳדָשִׁים לְצִנְיָעוֹת בְּעֵלְמָא וְלֹא מִשׁוּם מַחְצֶה דְּהָא אִמֵּה טַרְחִסִין הִואִי בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וּכ"ת לִנְקֻמָּה בְּמַקְדָּשׁ ב' דְּהִיוּ פֻּרְכַּת לִיבָא לְמִימַר בְּמַקְדָּשׁ שְׁנִי לֹא הָיָה אֲרִין וּבָדִים דִּיאֲשִׁיחֵהוּ גָּזוּז בְּמִם' יוֹמָא (דף נב): וְעוֹד דְּקָרָא בְּמַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן בְּשַׁתִּיחַ:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

שְׁלֹא יָבוֹאוּ לִידִי מַעֲלִיָּה. לֹא זִיקָא דְּהֶקֶשׁ שָׂה מִנָּה שְׁחַלְלוּ עַל שָׂה פְּרוּטָה מִכְּלָל אֵלָּא שְׁלֹא הִיוּ רוּצִים לְהִנּוּת מִשְׁלַל הֶקֶשׁ: חֲזָא

לְכַסָּא וְהִבָּא. אוֹתָהּ שֶׁל קָרוּ מִזְרְחִית צְפוּנִית וְסִימָנָךְ (אִיּוֹב לו) מַצְנוּן זָהָב יִלְתֵּה: אַחַת שֶׁל אֲרַבַּע וְאַחַת שֶׁל שְׁמוֹנֶה. חֲזָא נִקְטוּ וְהוּא הָאִין בְּעִינָן אֶחָד: רוֹאִין אוֹתָהּ בְּאִלּוּ חִינּוּ. תַּמָּה הֵא אִין שְׁלָחוּ מִקְדָּשׁ מִי"ב רַבִּי יוֹסִי בַר אֲבִין: אֵף אֲנִן נָמִי תַנְיָנָא, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַשְׁלָחוּ אֲרָכוּ שְׁנִים עֶשֶׂר וְרַחֲבוּ שִׁשָּׁה.[[]^{n1]} מִכְּלָל דְּהוּיָא אִמֵּה דְּנִפְיָשָׁא מִינָּה? אִין, וְהָא תַנּוּ: שְׁתֵּי אֲמוּת הָיוּ בְּשׁוּשׁן הַבִּירָה, אַחַת עַל קָרוּ מִזְרְחִית צְפוּנִית וְאַחַת עַל קָרוּ מִזְרְחִית דְּרוּמִית. שְׁעַל קָרוּ מִזְרְחִית צְפוּנִית יִתִּירָה עַל שֶׁל מִשָּׁה חֲצִי אֲצַבַּע, שְׁעַל קָרוּ מִזְרְחִית דְּרוּמִית הִתִּירָה יִתִּירָה עָלֶיהָ חֲצִי אֲצַבַּע, נִמְצָאת יִתִּירָה עַל שֶׁל מִשָּׁה אֲצַבַּע. "וְלִמָּה אָמְרוּ אַחַת גְּדוּלָּה וְאַחַת קֻטְנָה? כְּדִי שְׂיָהוּ הָאוּמָנִין נוֹטְלִין בְּקֻטְנָה, וּמַחְזִירִין בְּגְדוּלָּה, כְּדִי שְׁלֹא יָבוֹאוּ לִידִי מַעֲלִיָּה. וְתִרְתִּי לָמָּה לִּי? חֲדָא – לְכַסָּפָא וְדִהֲבָא, וְחֲדָא – לְבַנְיָנָא. תַנּוּ הַתָּם: שְׁעַר הַמְּזֻרָח, עָלָיו שׁוּשָׁן הַבִּירָה צוּרָה. מֵאִי טַעְמָא? רַב חֲסֵדָא וְרַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי, חֲד אָמַר: כְּדִי שְׂיַדְעוּ מַהִּיבן בָּאוּ, וְחֲד אָמַר: כְּדִי שְׁתֵּהָא אֵימַת מַלְכוּת עָלֵיהֶן.[[]^{n2]} "אָמַר רַבִּי יַצְאִי: לְעוֹלָם תִּהְיֵא אֵימַת מַלְכוּת עָלֶיהָ, שְׁנַאֲמַר: "וְיִרְדּוּ כָל עֲבָדֶיהָ אֵלָּה אֵלֵי וְהִשְׁתַּחֲווּ לִי לֵאמֹר", וְאִילּוּ לְדִידִיָּה לֹא קָאֲמַר לִיָּה. "רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִהֲכָא, שְׁנַאֲמַר: "וַיַּד ה' הִתִּירָה אֶל אֲלֵיהָ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִיו וַיִּרָץ לִפְנֵי אַחֲאָב עַד בֹּאֲכָה יִזְרַעְאֵלָה". "וְעֵלָּהוּ לְתַרְפּוּפָה" – רַב חֲסֵדָא וְרַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי,[[]^{n3]} חֲד אָמַר לְהַתִּיר פֶּה שְׁלֻמְעֵלָה, וְחֲד אָמַר לְהַתִּיר פֶּה שְׁלֻמְטָה. אֵיתִמַּר: חֲזָקִיָּה אָמַר לְהַתִּיר פֶּה אֲלֵמִים, בַּר קִפְרָא אָמַר לְהַתִּיר פֶּה עֲקֻרוֹת. תַנּוּ רַבָּנַן: אִילּוּ נִאֲמַר "וְלִקְחַתְּ סִלָּת וְאַפִּיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חֲלוֹת וּשְׂמַתָּ אוֹתָם שְׁתֵּים מַעֲרֻכּוֹת" וְלֹא נִאֲמַר "שִׁשׁ", הִיִּיתִי אוֹמֵר אַחַת שֶׁל אֲרַבַּע וְאַחַת שֶׁל שְׁמוֹנֶה, לָכֵךְ נִאֲמַר "שִׁשׁ". וְאִילּוּ נִאֲמַר "שְׁתֵּים מַעֲרֻכּוֹת שִׁשׁ הַמַּעֲרֻכַת", וְלֹא נִאֲמַר "שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה" – הִיִּיתִי אוֹמֵר שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ שִׁשׁ שִׁשׁ, לָכֵךְ נִאֲמַר "שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה". וְאִילּוּ נִאֲמַר "שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חֲלוֹת" ו"מַעֲרֻכּוֹת", וְלֹא נִאֲמַר "שְׁתֵּים" ו"שִׁשׁ" – הִיִּיתִי אוֹמֵר שְׁלֹשׁ שֶׁל אֲרַבַּע אֲרַבַּע, לָכֵךְ נִאֲמַר "שְׁתֵּים" ו"שִׁשׁ". הָא עַד שְׁלֹא יֵאָמְרוּ שְׁלֹשָׁה מִקְרָאוֹת הִלָּלוּ לֹא לְמַדְנוּ.[[]^{n4]} הָא כִּיצַד? נּוֹתֵן שְׁתֵּים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁל שִׁשׁ שִׁשׁ, וְאִם נָתַן אַחַת שֶׁל אֲרַבַּע וְאַחַת שֶׁל שְׁמוֹנֶה – לֹא יַצְא, שְׁתֵּים שֶׁל שָׁבַע שָׁבַע, רַבִּי אוֹמֵר: רוֹאִין אֶת הָעֲלִיוָנָה כְּאִילּוּ אֵינָּה. וְהָא בְּעִינָן "וְנִתְּתָה עֲלֵי"?[[]^{n5]} אָמַר לִיָּה רַב חֲסֵדָא לְרַב הַמְּנוּנָא, וְאָמַרִי לֵה רַב הַמְּנוּנָא לְרַב חֲסֵדָא: רַבִּי לְטַעְמִיָּה, דְּאָמַר "עַל" בְּסָמוּךְ, דְּתַנְיָא: רַבִּי אוֹמֵר "וְנִתְּתָה עַל הַמַּעֲרַכַת לְבִנְה זָפָה" – "עַל" בְּסָמוּךְ. אִתָּהּ אוֹמֵר "עַל" בְּסָמוּךְ, אוּ אֵינּוּ אֵלָּא "עַל" מִמָּשׁ? כִּשְׁהוּא אוֹמֵר "וּסְכַּתָּ עַל הָאָרֶץ אֶת הַפֻּרְכַת", הָיוּ אוֹמֵר "עַל" בְּסָמוּךְ.[[]^{n6]} כָּל הַפְּלִים שְׁבַּמְקָדָשׁ וְכוּ'. תַנּוּ רַבָּנַן: כָּל הַפְּלִים שְׁבַּמְקָדָשׁ אֲרָבָן לְאֲרָבּוּ שֶׁל בֵּית, חוּץ מֵאֲרֹן שְׂאֲרָבוּ לְרַחֲבוּ שֶׁל בֵּית, וְכָךְ הָיָה מוּפָח, וְכָךְ הָיוּ בְּדִין מוּפָחִין. מֵאִי קָאֲמַר? הַכִּי קָאֲמַר: כָּךְ הָיָה מוּפָח, מְדַבְּדִין כָּךְ הָיוּ מוּפָחִין.[[]^{n7]} וּבְדִין מְנַלְזן? דְּתַנְיָא: "וַיֵּאָרְכוּ הַכֹּהֲדִים" – יָכוֹל לֹא הָיוּ נוֹגְעִין בַּפֻּרְכּוֹת? תִּלְמוּד לוֹמַר "וַיֵּרְאוּ". אִי "וַיֵּרְאוּ" – יָכוֹל יָהוּ מְקַרְעִין בַּפֻּרְכּוֹת וַיּוֹצְאִין? תִּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵרְאוּ הַחוּצָה". הָא כִּיצַד?

דְּיוֹחָקִין

צח.

 עין משפט נר מצוה

א מו"י פח' מהל' מעילה הל' ה:

ב מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ב:

ג מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' יד:

ד מו"י פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ב:

ה מו"י פג' מהל' בית הבחירה הל' יד:

ו מו"י פח' מהל' בית הבחירה הל' יב:

 רבינו גרסום

לא שָׁנָא הַכִּי וְלֹא שָׁנָא הַכִּי לֹא שָׁנָא בְּנוּבָהָה וְלֹא שָׁנָא בְּנוּטָהּ הַיּוֹא בַּת ה' וְנִשְׁתַּחֲוּיָהּ בַּהֲבַטָּהּ ב' טַפְחִים טַפַּח מִיּוֹכַךְ וְטַפַּח מִיּוֹכַךְ וְכִיּוֹן דִּהִט ד' מִיּוֹכַךְ וּדְקֻרְעַת לֹא הִיִּיא אֲתָאָה לֹא קָא חֲשִׁיב לִיה (לֹא) בַּתמִנִּי' דִּהַמְחַבֵּחַ הִיָּה וְכוּ' (וְלֹא קָרָא הָאֲמוֹן וגו'):

כַּמָּה הִיו גְּבוּהַּ הַמְחַבֵּחַ חֲמִשִּׁין וּתְמַנְיָא דְּלִאמָה הַתַּחֲקִנָּה בְּנוּבָהָה (וְאִמֵּה דְּקֻרְעַת נָמִי בְּנוּבָהָה בְּאִמֵּה בַּת ה' כְּדִלְאֵמַר: מוֹקֻרְעַת וְעַד סוּבַב. כ"ג ה'. וּמַסְבִּיב דְּלִאמָה דְּקֻרְעַת גְּבוּהָה דִּהוּ אֲתָמָא דִּהִיעוּ דִּתְנָן אִם עֲשֵׂאָה לַעֲלוֹת הַעֵף לַמִּזְבֵּחַ מִכ"ג אִשִּׁי' אִמֵּה אַחַת כַּשִּׁירָה:

דִּיקָא נָמִי כְּדִלְאֵמַרְן (דִּלְאֵמַר) דְּלִאמָה רַחֲבָב כְּטִיסָה (וְלֹא) וְחִוּךְ הָאִמֵּה (אֵלָּא) בְּנוּבָהָה קִאֲמַר כְּדִלְאֵמַרְן:

אֵף אֲנִן נָמִי תַנִּינָא דִּר' מֵאִיר דִּלְאֵמַר כָּל הָאֲמוּת הִיוּ בִּטּוּטִית חוּן מִדְּמַחֲבוּ דִּתְנָן ר' מֵאִיר אֲמַר הַשְׁלָחוּ וכו'):

מִדְּקִאֲמַר בִּטּוּטִית מִכְּלָל דְּלִיבָא נִשְׁפָּא מִינָּה. ב' מוּתֹת שֶׁל אֲמוּת. ב' קֻטִּים:

הִיו בְּשׁוּשׁן הַבִּירָה. זֶה שַׁעַר מִזְרָחִי שַׁעֲלוּ שׁוּשׁן הַבִּירָה מַעֲיִירָת:

אַחַת הִיָּתָה זָקוּפָה בְּאוֹתָהּ לְשָׂכָה עַל קָרוּ מִזְרְחִית צְפוּטִית וְאַחַת עַל קָרוּ וכו'):

א) גִּירָאָה דִּצִּיל כְּדִי שִׂיָּה הָאוּמָנִין נוֹטְלִין בְּקֻטְנָה כְּשַׁמְתִּין עֲמַהֶם וכו'. כְּשַׁמְתִּין עֲמַהּ לַעֲשׂוֹת הַמֵּלֶאכֶה מִתְּנִין כֶּךָ וְכָךְ אֲמוּת כְּמַדָּה קֻטְנָה שֶׁל ו' וְהֵן מַחֲסִין מֵלֹאכֶת כְּמַדָּה גְּדוּלָּה:

וּתִרְתִּי. יִתְרוֹת עוֹלָה לְמָה לִּי:

חֲדָא. יִתְרָה הַקֻּטְנָה לְמֵלֹאכַת כִּסְף חֲדָב. וְיִתְרָה הַגְּדוּלָּה שֶׁל אֲרַבַּע לְבִטּוּנָא שֶׁל חוּמוֹת:

כְּדִי שִׁדְעוּ מַהִּיבן בָּאוּ. שׂוֹכִירוּ בְּטִיסוֹן שַׁעֲהָ לְהֵן הַקִּב"ה שַׁמָּשׁ עוֹלָ כְּסֻנָּתוֹן לְהֵן כִּוְרַם רְשׁוֹת לַעֲלוֹת וּלְכַבּוֹת הַבֵּית:

שְׁתֵּהָא חֵימַת מַלְכוּת. שַׁחֲכוּ שַׁהֵן מִשׁוּעֲבָדִין:

חֲזָקִיָּה וְכַר קִפְרָא מִפְרַשִׁי דְּרַב חֲסֵדָא וְרַב יִצְחָק:

אִילּוּ נִלְאֵמַר שְׂתִים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁשׁ הַמַּעֲרֻכַת וְלֹא נִלְאֵמַר שְׂתִים עֲשָׂרָה הִיָּתָה אוֹמֵר שֵׁשׁ מַעֲרֻכּוֹת שֶׁל שֶׁשׁ. שְׂתִים מַעֲרֻכּוֹת שֶׁשׁ הַמַּעֲרֻכַת וְ מַעֲרֻכָה שְׁלִישִׁית(ב)שֶׁל שֵׁשׁ לָכֵךְ נִלְאֵמַר שְׂת

צח:

עין משפט גזר מצווה
א מו"י פ"ג מהל' בית הבחירה הל' יב: ב מו"י פ"ג מהל' בית הבחירה הל' יב: ג מו"י פ"ג מהל' בית הבחירה הל' ח:
רבינו גרשום

לימאל לארבו דארון אי יתטי. וממאי (יארבוי) [דחוטב] דארון לארבו על בית:

[אמר רב יהודה] לוכא לממר הכי מלארבו על ארון [הוי] דרחבו של ארון היה אמה וחצי ואי הוּו דבוי לארבו תרי גברי שנטאון הבדום באמתא ופגלא לא מסתגי לה הלכך אורף הכדים למרחבו של ארון:

ומנא לן דל' גברי דרו. ולא מסתגי לאימא חד גברא מעץ זה וסני כדיו א' על כתר ימין ואחד על כתר שמאל וכן לנר אחר:

לא כ"ס הקהתים תרי נטאי תרי הא ד' ימע לממר ונסעו נטאי המתקו והקיפו שנים את ההשכן עד בואם נטאי הארון: אלא של משה באמצע וכולן מן שמאל הפתח בצפון:

כמשפט תבנית מנורה של משה. גבישים קיטם וכפתורים:

מאן דאמר משלם בית ולפנים חתף חשיב בית קטני הקדשים והיכל (כדאי) [בהדרי דהוי] שתיך אמה ומעשרים ולפנים מפתח אמה ומונחים היינו משלם הבית ולפנים:

ומר לא הא חשיב בית קטני הקדשים כדאי היכל משום הכי אמר מחצי בית ולפנים דהינו מעשרים אמה ולפנים:

מזרח ומערב היו מונחין. אורכן לארבו על בית:

מדכתב גזר מערב לפני ה' דכתיב יערוך אותו לפני ה':

מה ארון צפון ודרום. כדאמרן:

ואי דעון חור מפטים. מערות דחון מארזין דהוי כפטנס: דמנעד לה ארמיה לנאר נרות כולן מחורזין ראשיה כנשי גר מערבי וואא לחמיה מכיון לפני ה' ומתהו קמעא לפני ה' וואא באמצעותן:

בשלמא למאן דאמר מזרח ומערב שארכן לאורך הבית היינו דייטש עשר שלחנות בעשרים אמה דהא לא רחוחא לאורכא דיתא דהא מ' אמה. אלא למאן דאמר מעפון לדרום דארבון לרחבו של בית הא לוכא מעפון אלא עשרים ושערים בעשרים הכי יתטי:

ותי כהנאם הכי עיילי לבית קטני הקדשים הא מפספון שלחנות:

שלחן דמשה הכי מנח ליה. באמצע:

ולמאן דאמר מזרח ומערב שלחן דמשה הכי מנח ליה אי מנח ליה באמצע הרי יעו שטלים ההעיון:

מי סברת חד דרא היה מנח לה לשלחנות תרי שרי טיבה חמש כנגד חמש ושל משה כיון שתי ההעיות:

לוחקין וכולטין פפרכת ולומין כמין שני דמי ראשה. מעשה גם היה דארון באמצע קדשי הקדשים היה ולכל צד היה עשר אמות ומקום ארון אינו מן

המשה כדאיתא פפרק קמא דמגלה (דף י:) ולאס פן אפלו למאן דאמר שהפדים נשמטים לצד אחד הארץ מנעיסם עד הפרכת הא לא היה ארבו עשר אלא ע"י גם האריכו הפדים עד שהיו לוחקין וכולטין וקראין כשני דמי ראשה לחפתי של ישראל: מזרח ומערב מעפון. ומתגי' דהון ארבו לארכו של

בית כרשי: מדכתיב פנר מערבי לפני ה'. גר שני של שני מזרחיות קרי גר מערבי דקפרכאית פפרק כל קרננות (לעיל מנחות ד' פו: ד"ה ממנה) ומתעיתין דתמידי (פ"ג מ"ט) דמצא שני מזרחיות לולקות כרבי דאמר מזרח ומערב מעפון דלמאן דאמר צפון ודרום מעפון אין שניך מזרחיות: שאמצעי משפח. פי' כקוט' לעפון שלשה שקוראין בתורה דאין פוסתין משפחה פסוקים ואמצעי שקורא ארבעה משפח ועל זה מיייתי הך כריתא התם בפ"ג דמגלה (דף כא:): אבנ [קשה] דמיתי [גמין] שאר כריות דראשון ואחרון משפחים לבן נראה דהך [דהבא] מתגי' לגבי שגשה המהלכים בדרך גדול באמצע דאמר בפרק אמר להם המקשה (יומא דף לו.) ובמגלה (דף כא:): מיתי לה משום דבין דמשפח לשאר דברים טוב שיקרא ד' פסוקים: תרי דרי הוו. ומתרגי שהטא כוליה פרבי דלמאן דאמר צפון ודרום אף על גב דכי יהבינן

חמשה ראשה של זו בצד ראשה של זו אי אפשר לגמצם חמש שלחנות של עשר אמות בעשר אמות אפי"ה כיון דטפי ליה טפח לא הוי לא חשיב והא דתניא בפ' אמר להן המקשה (יומא דף לג:): שלחן בצפון משוך מן הכתל שתי אמות ומחצה ומעורה בדרום משוכה מן הכתל שתי אמות ומחצה ומחצה ממצע ועומד באמצע ומשוך קמעה כלפי חוץ משום דכתיב ואת הענדה נכח השלחן דבעינו דחזו אהדדי וג' לישבו אפי' כמ"ד צפון ודרום מעפון ואשלחן דמשה קאי אבנ שלחנות דשלמה סמוכות לכתל והא דתניא בפרק הוציאו לו (יומא דף נא:): בין הענבה למנורה היה מהלך דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בין שלחן למנבה אע"ג דרבי מאיר סבירא לה צפון ודרום מעפים כדמסיק התם יוחא ויכול להלך בין שלחן למנבה דשלחנות שלמה קומי בתרי דרי ושלחן דמשה בין שתי השוריות שני אמות ומחצה מענו לשוכה החיצונה ושתי אמות ומחצה מענו לשוכה הפנימית ומשוך מכתל צפוני שתי אמות ומחצה והענבה היה בין שלחן דמשה למנורה דמשה אלא שמשוך קמעה כלפי חוץ ומנבה דהרב היה אמה על אמה דמצא מקום פגוי הרבה שהיה יכול להלך בין הענבה לשלחנות ותרין לישב הסגיא דשקלים (דף יא.). דמיתי התם בפרק שלש עשרה שופרות פגלתא דרבי ור' אלעזר פר שמעון דהבא ומתניא התם איפכא לרבי אלעזר פר שמעון מזרח ומערב ומערב ולרבי צפון ודרום והדר קא אמר מ"ד מזרח ומערב בלן רחויין לשירות וקראה דהינו פר' אלעזר בן שמוע דבסמוך דאמר על בלם היו מספרים ומאן דאמר צפון ודרום ומנא שלחן צפון ומנורה בדרום דקרא על של משה מספרן פ' דרבי יוסף פר יהודה דבסמוך דעל של שלמה אין יכול לספר כיון שראש השוכה סמוכה לכתל צפוני דמחן והדר תתני השלחן היה נתון מחצי הבית ולפנים משוך מן הקרן שתי אמות ומנורה בדרום ומנבה דהרב היה נתון בתוך הבית חולק את הבית מחצי הבית ולפנים משוך קמעה כלפי

חוץ וכוליה משליש הבית ולפנים אי אפשר לישב אותה כריתא אלא כמ"ד מזרח ומערב מעפים ומחצה היה משוך אלא שדגל הסופר ומחצה והא דקאמר כרישא דכריתא מחצי הבית ובסיפא משליש כדשנינו לעיל דכרישא לא חשב בית קדשי הקדשים כדאי היכל ובסיפא קא חשב בית קדשי הקדשים כדאי היכל:

צפון: ותו שלחן דמשה דלמחן לעיל באמצע מנח הכי מנח: ולמאן דאמר גמי מזרח ומערב שלחן דמשה היבא מנח אשתכח דמיבא הך שלחן בלו בעשרים אמות חיצוניות והשתא מתבין לכוליה פרבי: מי סברת כחד דרא הוו יתבי בליה עשר ראשה של זו בצד ראשה של זו. הוו יתבי חמשה מעיאו ראשה של זו בצד ראשה של זו ושל משה אצלן לכניסה ואל כשוקתו ושוכה אחרת של חמשה אצל אותה של משה ואל כשוקתה ואותם ה' ראשה של זו בצד ראשה של זו. למ"ד מזרח ומערב הכי יתבי ודרום יתבי הכי:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

לוחקין וכולטין פפרכת לפי שהיה הארון כנגד הפתח כדאמר'י דמגלה (דף י:) ארון שעשה משה כשמנח בדביר היה לו עשר אמות רוח ממנו לכתל לכל צד והדביר היה עשרים על עשרים ומקום ארון

דוחקין וכולטין פפרוכת, ודומין כמין שני דדי אשה, ששנאמר: "צָרוּר הַמֹּר דּוֹדִי לִי בֵּין שְׂדֵי יְלִיז". ומגלן דבדיו לפותיא דארון הוו יתבי? דילמא לארבו דארון הוו יתבי! אמר רבי יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו. ומנא לן דבארבעה הוו דרו להו? דכתיב "ונסעו הקהתים" – תרי, "נשאי המקדש" – גמי תרי.^(ט) תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, ששנאמר: "ויעש שְׁלֹחֹת עֶשְׂרָה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וּחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאלוּ". ואם תאמר: חמשה מימין הפתח, וחמשה משמאל הפתח – אם כן מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: "והשְׁלֹחַן תתן על צֶלַע צָפוֹן".^(ז) אלא, של משה באמצע, חמשה מימינו, וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, ששנאמר: "ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וּחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאלוּ". ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח, אם כן מצינו מנורה בצפון, והתורה אמרה: "וְאֵת הַמְּנֹרָה נִכַּח הַשְּׁלֹחַן". אלא, של משה באמצע, חמשה מימינה, וחמשה משמאלה. תני קדא: מחצי בית ולפנים היו מונחין, ותני קדא: משליש הבית ולפנים היו מונחין. ולא קשיא, מר קא חשיב בית קדשי הקדשים בחדי היכל, מר לא קא חשיב בית קדשי הקדשים בחדי היכל. תנו רבנן: מזרח ומערב היו מונחין, דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: צפון ודרום. מאי טעמא דרבי? גמר ממנורה – מה מנורה מזרח ומערב, אף הני גמי מזרח ומערב. ומנורה גופה מגלן? מדכתיב בנר מערבי "יערה אותו [אהרן וגו'] לפני ה'" – מפלל דכולהו לאו "לפני ה'", ואי סלקא דעתך צפון ודרום, כוליהו גמי "לפני ה'" גינהו. "ורבי אלעזר ברבי שמעון מאי טעמא? גמר מארון: מה ארון צפון ודרום, אף הני גמי צפון ודרום. ורבי גמי ליגמר מארון? דנין חוץ מחוץ, ואין דנין חוץ מבפנים. 'ורבי אלעזר ברבי שמעון, ליגמר ממנורה? אמר לה: מנורה גופה צפון ודרום הוה מנחה. אלא הכתיב "יערה אותו אהרן ובניו", דמצידד להו אצדודי.^(טא) דתניא: "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות" – מלמד שהיו מצדדין פניהם כלפי גר אמצעי. אמר רבי נתן: מפאן שאמצעי משופח. בשלמא למאן דאמר מזרח ומערב – הנינו דהוו יתיבי עשרה בעשרין, אלא למאן דאמר צפון ודרום – עשרה בעשרין היכי הוו יתבי? ותו, בלנים היכי הוו עיילי? ותו, מצינו חמשה שולחנות בדרום! ותו, שולחן דמשה היבא מנח ליה? וליטעמיה, למאן דאמר מזרח ומערב גמי, שולחן דמשה היבא הוה מנח ליה?^(טב) אלא, מי סברת חד דרא הוא!? תרי דרי גינהו!

בשלמא

אינו ממשע בדביר דבגם היה עומד אלמא באמצע הדביר קאי והפתח גמי היה באמצע ככתל מזרחי והיו הפדים כולטין פפרכת שעפתח: כמין שני דמי ראשה אלמא פדים ממזרח למערב קומי ראשן אחד למערב וראשן אחד למזרח בתוך הפתח ושמע משה רחבו של ארון ממזרח למערב שהיה ארכו של בית תרי גברי באמתא ופלגא אי הוו פדים לארכו לא היה בין פד לבד אלא אמה ומחצה: הקהנים שנים נשאי ארון המקדש שנים והקימו הלויים את המזבן כשהיו רוצים לחנות עד בואם אלו נשאי הארון: וא"ת האי מנינו ומשמאל דפתח קאמר: אם כן מצינו חמש שלחנות בדרום שהפתח היה באמצע והיכל ככתל מזרחי ומצאו חמשה ששמשאל דרך כניסה בלם בדרום: אלא של משה באמצע חמשה מימינו בדרומו וחמשה משמאלו בצפונו ובלן בצפון והיכל ולקמן מדרש הכי מנחי: תני קדא מחצי הבית ולפנים מעפון כל השלחנות ואין אחד מהן בסצי מן החיצון לצד הפתח: למר קא חשיב כוי שהיכל ששים אמה ארכו בדרכתיב (מלכים א ו':ב') והבית אשר בנה המלך שלמה ליה' וגו' ומאותו ששים היו עשרים בדביר בדרכתיב (שם) ולפני הדביר עשרים אמה וגו' וההיכל ארבעים בדרכתיב (שם) ארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני והשלחנות יושבים בעשרים אמה של היכל של צד הדביר מאן דתני משליש הבית חשיב כל הששים אמה של דביר (של היכל ומאן דתני מחצי הבית ולפנים לא חשיב אלא היכל לחומיה: מזרח ומערב מעפים השלחנות ראשן אחד למזרח וראשן אחד למערב דהינו ארכו לארכו של בית: מה מנורה מזרח ומערב השלשה קנים פמזרח והשלשה במערב: מדכתיב פנר מערבי לפני ה' דכתיב (ויקרא כ"ד:ג') ויערך אותו אהרן וגו' לפני ה' דמשמע אותו לפני ה' ואין אחר לפני ה' אלמא חד הוא דהוי כלפי מערב לצד בית קדשי הקדשים אלמא מזרח ומערב מעפים והחיצון של צד מערב קרי ליה גר מערבי דאי בצפון אשתכח דכליהו פי הפתילות שוות למערב: מה ארון צפון ודרום ארכו לקרבו של בית כדאמרין לעיל וכן היה מנח וכן היו צדיו מעפון: חוץ מחוץ מנורה ושלחן שניסם בהיכל: והכתיב אותו דמשמע אחד לפני ה' ותו לא: מצדד ליה ארמיה לעולם צפון ודרום מעפי ואפי' הכי ליבא אלא חד כלפי מערב והינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מעודלות פיהן כלפי האמצעי שנ' של צד צפון מעודלות כלפי דרום וג' של צד דרום מעודלות כלפי צפון: אל מול פני המנורה אמצעי עומד על גופה של מנורה והשאר על הקנים ומשמע קרא אותו ששל הקנים מעודלות כלפי אותם של מערב: מפאן שאמצעי משפח לגבי שלש שקורין בספר תורה כשני ובחמישי ואמרין במסכת מגלה (דף כא:): אין פוסתין משפחה פסוקים והאמר רבי נתן דאמצעי משפח וקורא ארבעה והשאר ג' ג': הינו דיתבי י' עשר שלחנות בעשרים בדרמחן לעיל מחצי הבית ולפנים מעפים והסלקא דעתך ראשו של זה בצד ראשו של זה קומי ואיבא למימר אע"ג דאי אפשר שנישבו עשר שלחנות של עשרים אמה בעשרים אמה מעצמנות שלא יצאו קצת חוץ לעשרים אמות הפנימיות אבא למימר לא דק בלי האי הא דתתני לעיל מחצי הבית ולפנים: אלא למאן

דאמר צפון ודרום דהינו לקרבו של היכל והלא רחבו אינו אלא עשרים ועשרה שלחנות של עשרים אמה בעשרים אמה הכי יתבי הא אי אפשר לגמצם שלא והא רוח מושט בין שלחן לשלחן: ותו אי גמי מני יתבי נמצא שאלוא את כל רחב ההיכל וכאבים כיוה"כ הכי עיילי לפני ולפנים אי גמי ככל שבת נכנסין ארבעה כהנים בדרמחי במתעיתין שנים לטוול שני סדרים האונים ושנים לסדר שני הסדרים הקדשים ועומדים אלו כנגד אלו טפחו של נוטיל בצד טפחו של מסדר ואי כל רחב ההיכל מלא הכי יאילי כהנים האוטלין באיזרד יוסא דשלחנות: ותו מצינו חמשה שלחנות בדרום וקרא כתיב (שמות כ"ו:ה"ה) על צלע

צפון: ותו שלחן דמשה דלמחן לעיל באמצע מנח הכי מנח: ולמאן דאמר גמי מזרח ומערב שלחן דמשה היבא מנח אשתכח דמיבא הך שלחן בלו בעשרים אמות חיצוניות והשתא מתבין לכוליה פרבי: מי סברת כחד דרא הוו יתבי בליה עשר ראשה של זו בצד ראשה של זו ושל משה אצלן לכניסה ואל כשוקתו ושוכה אחרת של חמשה אצל אותה של משה ואל כשוקתה ואותם ה' ראשה של זו בצד ראשה של זו. למ"ד מזרח ומערב הכי יתבי ודרום יתבי הכי:

מסורת הש"ס
א אוצר מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן
ב אוצר מדרשים ברייתא דר פנחס בן יאיר
ג מגילה כא:
ד יומא נד.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דוחקין וכו' לחיבתן של ישראל. עיון תויו"ט פ"ב מ"ט דב"ב ד"ה חוץ:

תורה אור השלם

צרוך המור דודי לי בין שדי יליו [שיר השירים א, יג]

ונסעו הקהתים נשאי המקדש והקימו את־המשכן עד־באם [במדבר י', כא]

ויעש שלחנות עשרה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וּחֲמִשָּׁה מִשְּׂמָאלוּ וגו' [דברי הימים ב ד, ח]

ושמט את־השלחן מחוץ לפרֹכֶת ואת־המנורה נכח השלחן על צלע וגו' [שמות כו, לה]

ויעש את־הגֹּתִים מוֹצָק עֹשֶׂר בָּאֶפֶס משפּוֹת אֶל־שִׁפְתוֹ עֹגוֹל סָבִיב וגו' [דברי הימים ב ד, ב]

ויעש את־מנורות הזהב עֹשֶׂר כַּמִּשְׁפָּטִים וַיִּתֵּן בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וגו' [דברי הימים ב ד, ח]

מחוץ לפרֹכֶת העֹדֶת בָּאֶהֱל מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אוֹתוֹ אַהֲרֹן מַעֲרָב וגו' [ויקרא כד, ג]

בָּאֶהֱל מוֹעֵד מִחוּץ לַפְּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הַעֹדֶת יַעֲרֹךְ אוֹתוֹ אַהֲרֹן וגו' [שמות כו, כא]

דבר אל־אַהֲרֹן וְאֶמְרָת אֵלָיו בְּהַעֲלֹת אֶת־הַנֹּרֹת אֶל־מִוֶּל פָּנֵי הַמְּנֹרָה וגו' [במדבר ח, ב]

מסורת הש"ס
א אוצר מדרשים ברייתא דר מנחם בן יאיר; תוספתא מנחות ב אוצר מדרשים ברייתא דמלאכת המשכן ג משנה מנחות; משנה שקלים; תמיד לא:
תורה אור השלם

וַעֲשֹׂשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כְּלִי־הַכֶּלִים אֲשֶׁר בֵּית יְהוָה אֶת מִזְבֵּחַ וּגוֹ' [מלכים א, ז, מח]

ומקטרים ליהנה עלות בבקר־ בבקר ובֶעֶרֶב־בָּעֶרֶב וקטרת־סמים ומערכת לחם על־השֶׁלֶחַן וגו' [דברי הימים ב יג, יא]

וַעֲשֹׂשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כְּלִי־הַכֶּלִים אֲשֶׁר בֵּית הַאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבֵּחַ וּגוֹ' [דברי הימים ב ד, יט]

וְאֶת־הַמִּנְחֹת וְנִרְתְּמִים לַבָּצֵרִם כַּמִּשְׁפָּט וּלְפָנֵי הַדָּבִיר זָהָב שָׁזוּר [דברי הימים ב ד, כ]

וַעֲשֹׂשׂ שְׁלֹמֹה אֶת כְּלִי־הַכֶּלִים אֲשֶׁר בֵּית הַאֱלֹהִים וְאֵת מִזְבֵּחַ וּגוֹ' [דברי הימים ב ד, יט-כ]

וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֹת־ אֹדְנָיו וַיֹּשֶׁם אֶת־קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֹת־ בְּרִיתוֹ וּגוֹ' [שמות מ, יח]

את מחותות החטאים האלה בנפשם וישו אתם רקעי פחים וגו' [במדבר יו, ג]

וְאֶתְכֶם עַל־הַלַּחַת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלַּחַת הָרָאשִׁים אֲשֶׁר שָׁרַף וּגוֹ' [דברים י, ב]

ויאמר יהוה אלי־משה פסל־לך שני־לחות אֲבִינִים קראשנים וכתבמי על־הַלַּחַת וגו' [שמות לז, א]

בְּשִׁלְמָא לַמ"ד צִפּוֹן וְזָרוּס שְׁפִיר דאע"ג דְּלֹא אִכְפֵּשׁ שְׁלֹא יֵהא מַקְצֵת מִן פִּמָּה מַשׁוּךְ מִן הַכֶּתֶל שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה. כְּדִתְגִּיא בְיוֹמָא פֶּרֶק אֲמֵר לֶהָן

הַשְּׁלָחַן בְּזָרוּס דְּאִי אִכְפֵּשׁ לְצַמְצַם שְׁלַחֲנוּת שֶׁל עֶשֶׂר חֲמוּת בְּעֶשֶׂר חֲמוּת אִכְפִּ"ה דְּמֵאִי דְטָפִי טַפַּח לֹא הָיוּ לֹא חָשִׁיב לִיָּה: אֵלֶּא לַמ"ד מִזְרַח וּמַעְרָב הוּא הָאֲרֶךְ וְהָרַחֵב מַעֲפִין לְזָרוּס מַכְדִּי שׁוּרָה הַצִּפּוֹנִית פִּמָּה מְרַחֶקֶת מִכֶּתֶל צִפּוֹנִי שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה שְׁיָהוּ כְּהֻנִּים הַנוֹשְׂאִים שְׁנֵי סָדְרִים וְכוּלָּם לְהֵלֵךְ זֶה בְּצַד זֶה כְּדֹאמְרֵינוּ בְּמִתְנִי' וְלִהְיוֹךְ שְׁנֵי צַנִי אֲדָם צַעִינוּ שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה כְּדֹאמְרֵינוּ לְעֵיל גַּבִּי בְּצִי אַרוֹן וְשִׁלְחֹן רַחֵב חֲמָה וּשְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה בִּין שׁוּרָה צִפּוֹנִית לְשִׁלְחֹן שֶׁל מֹשֶׁה וְחֲמָה דִּידָהּ וּשְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה בִּינוּ לְשׁוּרָה דְּרוּמִית וְחֲמָה רַחֵב הַשְּׁלַחֲנוּת הָרִי עֶשֶׂר חֲמוּת וּמַחְצָה אֲשַׁתְכַּח דְּהֶאֱכִיל פִּלְגָא בְּצִי אַרוֹן וְזָרוּס. אֵכֶל תַּפָּס וְלַמ"ד צִפּוֹן וְזָרוּס לִיבֹא לְמַפְרָךְ הָכִי דְלִדְגִידָה הָיוּ רַחֲבֹו מִמְזָרַח לְמַעְרָב וְשׁוּרָה מַעְרָבִית מְשׁוּכָה מִכֶּתֶל מַעְרָבִי שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה וְחֲמָה רַחֵב דְּשִׁלְחֹן וּשְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה בִּינוּ וּבִין הַשְּׁלָחַן שֶׁל מֹשֶׁה כּוּי: דְּמֹשֶׁה בַּהֲדִיָּהוּ הָיָה יִתֵּב בְּאַמְצַע מַמָּשׁ דְּלִבְעֵי שְׁתֵּי (חֲמוּת) הַפְּרָשׁוֹת שֶׁל שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה: לֹא דְמַעֲלֹו לִיָּה וּמִנַּח לִיָּה כּוּי שְׁלֹא יֵהא מִנַּח בִּינִיָּהֶם מַמָּשׁ אֵלֹא מַשׁוּךְ לְצַד מַעְרָב וְרֹאשׁוּ מְכֹון כְּנָנָד אֹוִיר גְּשִׁין שְׁתֵּי הַשְׁוֹרוֹת דְּהַשְׁתָּא לִיבֹא אֵלֹא חֲדָא הַפְּרָשָׁה: כְּתַלְמִיד הַיוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ נְמוּךְ הַיִּמְנו כֶּךָ אוֹתָם שֶׁל שְׁלֹמֹה נִמְכֵּן מִשָּׁל מֹשֶׁה דְּבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה מִשְׁפַּע וְלִצַד מַעְרָב מִגְּבִיָּהּ יוֹתֵר: וּמִיתְתִּי לִיָּה כְּרַתָּא מוֹנִישִׁבָם לְצַד מִזְרַח בְּמָקוֹם נְמוּךְ: אֵת הַשְּׁלָחַן לָשׁוֹן יַחֲיִי: עַל בִּלָּן הָיוּ מְסַדְּרִין פְּעָמִים בְּזָה פְּעָמִים בְּזָה: שְׁנִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹלָם מַכְּפִנים אֲחֵל פֶּתַח הַהִיכָל אֲחֵד שֶׁל כְּסֹף וְאֲחֵד שֶׁל זָהָב וְהָאִי דְּחָרִי הֶכָא כְּסֹף וּבְמִתְנִיתִין שִׁישׁ מִשׁוֹם דְּשִׁישׁ לָבָן כְּכֶסֶף: בְּכַנִּיסָתוּ כְּשִׁמְנִיעִין לִפְתַּח מַעֲיָחִין אוֹתוֹ עָלְיוּ וְעוֹמְדִין לִפְנוֹ: וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוּ וְשֵׁם הָיָה מִנַּח עַד שְׁיִקְטְרוּ הַבְּזִיכִין כְּדִתְנִי מִתְנִי': שְׁמַעְלִין בְּהַקְדָּשׁ כְּגוֹן בְּכַנִּיסָתוּ מַעֲיָחוּ

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

בְּשִׁלְמָא לְמֵאן דְאָמַר צִפּוֹן וְדָרוּם, שְׁפִיר. אֵלֶּא לְמֵאן דְאָמַר מִזְרַח וּמַעְרָב, מַכְדִּי שְׁלָחַן כְּכָה מַשׁוּךְ מִן הַכֶּתֶל? שְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה, וְאַמָּה דִּידִיָּה, וּשְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה דְּבִינֵי בִינֵי. וְאַמָּה, וּשְׁתֵּי חֲמוּת וּמַחְצָה דְּבִינֵי בִינֵי, וְאַמָּה דִּידִיָּה – אִישְׁתַּכַּח דְּקֶאֱכִיל שׁוּלְחַן פִּלְגָא דְאַמְתָּא בְּדָרוּם. מִי סָבְרַת שְׁלָחַן דְּמַשָּׁה בַּהֲדִיָּהוּ הָיָה יְתִיב? לֹא, דְּמִידְלִי לִיָּה, וּמִנַּח לִיָּה, וּמִיתְתִּי לָהּוּ לְדִידָהּוּ פּוֹרְתָא, כְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ.^(א) תִּנּוּ רַבָּנַן: עֲשֻׂרָה שְׁלַחֲנוֹת עֲשֶׂה שְׁלֹמֹה, וְלֹא הָיוּ מְסַדְּרִין אֵלֶּא עַל שֵׁל מַשָּׁה, שְׁנַאֲמַר: ”וְאֵת הַשְּׁלָחַן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זֶהָב”.^(ב) עֲשֹׂר מִנּוֹרוֹת עֲשֶׂה שְׁלֹמֹה, וְלֹא הָיוּ מְדַלִּיקִין אֵלֶּא בְּשֵׁל מַשָּׁה, שְׁנַאֲמַר: ”אֵת מִנּוֹרֹת הַזֶּהָב וַיְנַרְתִּיהָ לְבָעֵר בְּעֶרֶב”. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שִׁמּוֹעַ אוֹמְרִ: עַל פּוּלָם הָיוּ מְסַדְּרִין, שְׁנַאֲמַר: ”אֵת הַשְּׁלַחֲנוֹת וְעַלִּיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים”, וּבִכּוּלָן הָיוּ מְדַלִּיקִין, שְׁנַאֲמַר: ”אֵת הַמִּנּוֹרוֹת וַיְנַרְתִּיהֶם לְבָעֲרֵם כַּמִּשְׁפָּט לִפְנֵי הַדָּבִיר זֶהָב סָגוּר”.^(ג) רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמְרִ: לֹא הָיוּ מְסַדְּרִין אֵלֶּא עַל שֵׁל מַשָּׁה, אֵלֶּא מָה אָנִי מְקַיִּים ”וְאֵת הַשְּׁלַחֲנוֹת אֲשֶׁר עַלִּיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים זֶהָב”? אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה שְׁלַחֲנוֹת שָׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ: שְׁנַיִם שָׁהָיוּ בְּאוּלָם מַכְּפָנִים לִפְתַּח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁל כְּסֹף וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֵׁל כְּסֹף נּוֹתֵן לֶחֶם הַפָּנִים בְּכַנִּיסָתוֹ, וְעַל שֵׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ, שְׁמַעְלִין בְּקוּדָשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. אֶחָד שֶׁל זָהָב בְּפָנִים, שְׁעַלְיו לֶחֶם הַפָּנִים תְּמִיד. וּמָנֹא לֹן דָּאִין מוֹרִידִין? אָמַר רַבִּי: דְאָמַר קָרָא: ”וַיָּקֶם מַשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו וַיִּשָּׂם אֶת קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיָּקֶם אֶת עַמּוּדָיו”. וּמָנֵלָן דְּמַעְלִין? אָמַר רַבִּי אַחָא בְּר יַעֲקֹב: דְאָמַר קָרָא ”אֵת מַחְתּוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בִּנְפִשְׁתָּם וַעֲשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָּחִים צַפּוּי לַמִּזְבֵּחַ פִּי הַקָּרִיבָם לִפְנֵי ה' וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל” – בִּתְחִילָה תִשְׁמִישֵׁי מִזְבֵּחַ, וַעֲכָשְׁיו גּוּפוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ. ”אֲשֶׁר שִׁבְרַת וּשְׁמַתָּם בְּאָרוֹן” – תַּנִּי רַב יוֹסֵף: מִלְמַד שְׁהַלּוּחוֹת וּשְׁבָרֵי לוֹחוֹת מוּנָחִין בְּאָרוֹן. מִכָּאן לְתַלְמִיד חֲכָם שְׁשִׁכַּח תַּלְמוּדוֹ מִחֻמַּת אוֹנָסוֹ, שְׂאִין נוֹהֲגִין בּוֹ מִנְהַג בְּזִיזָן. (סִימָן ”בִּיטלִי” ”סָרַח” ”וְשִׁכַּח”). אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: פְּעָמִים

שְׁבִיטוּלָה

הַמִּמְנָה (דף לנ:) וּבְקוּטְרָם כְּרָשׁ הַפַּעַם שְׁיָהּיו שְׁנֵי הַכְּהֻנִּים הַנוֹשְׂאִים שְׁנֵי הַסְּדָרִין וְכוּלָּין לְהֵלֵךְ זֶה בְּצַד זֶה: מְלַמֵּד שְׁהַלוּחוֹת וְשִׁבְרֵי לוֹחוֹת מְנַחִין בְּאָרוֹן. בְּפֶרֶק קַמָּא דְבִבְבֹא בְּתַרָא (דף יד.) אָמְרִינוּ וְהַלוּחוֹת אֶרְכָּן גֵּשָׁה וְרַחֲבֹן גֵּשָׁה וְשִׁבָּן ג' וְחָס כָּל חַסֵּת בְּפָנֵי עֲצֻמָּה הָיְתָה גֵּשָׁה עַל גֵּשָׁה אִי אִכְפֵּשׁ לִישְׁבָּן בְּאָרוֹן זֹו אֲחֵל זֹו כ"ד טַפָּחִים לְאֶרְבַּעַתָן וְאֶרְכוּ שֶׁל אַרוֹן לר"מ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה טַפָּחִים בְּחֲמָה כַּת גֵּשָׁה וְלר' יְהוּדָה י"ב טַפָּחִים וּמַחְצָה דְאָמְרִינוּ בְּחֲמָה כַּת חֲמֵשֶׁה דְאַתְּמִים וַחֲצִי אֶרְכוּ וצ"ל שֶׁהָיו שְׁבָרֵי לוֹחוֹת תַּחַת הַשְּׁלֵחוֹת וּבִירוּשָׁלַיִם דְשִׁקְלִים בָּס' י"ג שׁוּפְרוֹת (ה"א) מִשְׁמַע דְאֶרְכָּן גֵּשָׁה וְרַחֲבֹן שְׁלֹשָׁה וּמַנְחוֹת אֶרְכָּן לְאֶרְכוּ שֶׁל אַרוֹן וַיְכּוּל לְנוֹשֵׁב אֶרְבַּעַתָן זֹו אֲחֵל זֹו בְּרַחֲבֹן וְהָכִי נָמִי אִיתָא בְּפֶרֶק בְּתַרָא דְתַעֲנִית יְרוּשָׁלַיִם וְהש"ס שְׁלֵנוּ נָמִי דְקֶאֱמַר בב"ב (דף יד.) אֶרְכָּן גֵּשָׁה וְרַחֲבֹן גֵּשָׁה מְצִית לְמִימַר דְּמַיִירֵי בִין גְּתִיָּהֶן בְּשֶׁהָיו זֹו אֲחֵל זֹו לְרַחֲבֹן וְהָא דְקֶאֱמַר כְּמָה לוֹחוֹת לְרַחֲבֹן בְּאָרוֹן י"ב טַפָּחִים הֵנוּ בִין לוֹחוֹת וְשְׁבָרֵי לוֹחוֹת כְּשֶׁהָיוּ מְנַחוֹת זֹו אֲחֵל זֹו אֶרְכָּן לְאֶרְכוּ שֶׁל אַרוֹן:

צט.

רבינו גרשום

כּסלמא למאן דאמר אורכו כלפי צפון מדרום הפתח קוימו והוא תרי דרי שפיר דאית לא רוחא כוּי אלא למאן דאמר מזרח ומערב שאורכן לרחבו של בית ורחבון מעצון לדרום מכדי שלחן כמה משוך מן הכותל האורה הסמוכה לכותל צפון שתי אמות ומחצה. לכך משוך כך כדי מקום הילוך שני כהנאים זה בצד זה הכניסין עמידין בצפון ופנייהם בדרום והעמ' וכו' ותר' גברי לא מסתגי לאר ברווחא אלא בתרי ופלגא. ואמה מידיה. דרחבו של שלחן:

ושתי אמות ומחצה שצין שורה הראשונה לשלחן של משה. ואמה מידיה דרחבו של שלחן משה הרי ז' אמות:

ושתי אמות ומחצה שביט לשורה השנייה ואמה מידיה. על רחב השלחנות של שורה שני' הרי י' אמות ומחצה:

אשתכח דקא אכיל דרא השנייה פלגא דאמתא ממחציתו של כול שצ צד דרום ואי שלחן בדרום:

ומשום הכי קא בעי ב' אמות ומחצה בין כל שורה ושורה כדי שיכול לסדר הלחם באחה שלחן שירצה:

מי סברת לשלחן דמשה בהייה בין ב' השורות האה קאי דקא חשבת דאכיל פלגא דאמה בדרום. לא דמלני ליה השלחן של משה חוץ מב' השורות למעלה לצד מערב שכלפי בית קדשו הקדשום היה גבוה הקרקע יותר מן ההיכל ומיתתו לא למידה. לב' השורות כלפי מזרח פורתא ומקרבן זו אצל זו שלא יהא ביניהן אלא שתי אמות ומחצה ולא יא אוכלות בדרום כלל ואי ב' השורות למטה ושלחן של משה למעלה כתלמוד הושב לפי רבו:

ועל כולן הוי מסדרין. על אהה שירצה:

דאמר קרא ויקם משה את המשכן. אית דמתפרשי שחא עצמו התחילו להקימו ויחא הקימו כלו ולא אחר:

ואית דאמר ואין מורידין דהאי קרא פתח בויקם וסיום בויקם:

על שֶׁל כְּסֹף וּבְשִׁמְנִיעַ לְהִיכָל מַסַּדַּע עַל שֶׁל מֹשֶׁה שְׁמַצַּפָּה זָהָב הָרִי עָלֶיהָ וְלֹא מוֹרִידִין לָכֶךָ בִּיצִיאָתוּ מַעֲיָחוּ עַל שֶׁל זָהָב: וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן וגו' מִדְּרִישָׁה וְסִיפָה דְּקֶרָא בְּלָשׁוֹן הַקָּמָה דְאִכְפִּי בְּצַחוֹת הַלָּשׁוֹן לֹא הוֹרֵד שְׁמַע מִנֶּה אִין מוֹרִידִין וְאִי נָמִי דְלֹא כְּוַעִיָּהוּ אַחֲיוּ הַכְּהֻנִּים בְּהַקְמַת הָעֲמוּדִים וְהָאֲדָנִים ש"מ אִין מוֹרִידִין לְפִיכֶךָ לֹא נִתְעַסְקוּ בּוֹ אַחֲרִים ל"א מַעֲקָרָא וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן (שְׁמוֹת מ':י"ח) דְּהֵנוּ וְרִיעוּת בְּשַׁתְּחֻלָּה פּוֹרָם הַיְרִיעוּת וְלֹא הוֹרִידֵן בְּהַקְמַת הָעֲמוּדִים וְהָאֲדָנִים אֵלֹא אַחַז הַיְרִיעוּת בְּיָדוּ עַד שֶׁהָקִים בָּלָן: אֲשֶׁר שִׁבְרַת וּשְׁמַתָּם בְּאָרוֹן שְׁנַיִם הַשְּׁבָרִים בְּאָרוֹן:

ציט:

עין משפט גד מצוה
א מו"י פה' מהל' בית הבחירה הל' טו: ב מו"י פה' מהל' בית הבחירה הל' יב: ג מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ד: ד מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ה: ה מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' ו: ו מו"י פה' מהל' עבודת יום הכפורים הל' א:
רבינו גרשום

שטיונה של תורה זה הא יסודיה. קיומה כדאמר מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת כלה:

א"ל הקב"ה ישר כחך ששכרת. דדש משה ק"ו כדמפרש טיבמות: וכשלת היום וכשל גם הנביא. היעו ת"ח:

כסא כוללה. שהא כצו חביב עלך ככבודך:

יכול אפילו תקפה. לשון תקפה שקפה עליו הרבה משנתו שאינו יכול להטינה וסרה מלבו בעל כדמו שאינו מבינה:

ת"ל רק מעט זה:

שלא ילן לילה אחד בלא לחם:

דבר זה אסור למר בפני עם הארץ. כזי שלא יפגור עצמו בכך וימנע מללמוד תורה:

מענה לאומרו. כדי שחשוב בלבו מה בדבר זה קיים לא ימוט ויש לו קיטל שכל אילו למד יותר כ"ס וכ"ס:

ואיכא דמפרשי מענה לאומרו בפני עם הארץ כי היט דמחכבו ת"ח דהא מען למפטר נפשיהו בק"ש שחרית וערבית ועסקו כולו וימא:

פסוק זה לא ימוט. לא קאמר ליה לא משום חובה ולא משום מענה אלא משום ברכה נאמר דברטו

הקב"ה ליהאע ואמר לא ימוט: דברי תורה לא יאו בעינד חובה. שלא תאמר כיון שלמדת הרי עשית חובתי ושוב אני פגור אלא כל שעה תעסקו בהן:

יכול אפלו מחמת אָנסו. משנה היא במשכת סקלים פָּרָק י"ג שוּבְרוֹת (דף טו:) דתנן י"ג שולחנות היו גְּרוֹסִין של שיש וכן מוכח במשכת סקלים פָּרָק י"ג שוּבְרוֹת (דף טו:) דתנן י"ג שולחנות היו

שְׂפִיטוּלָה שֶׁל תוֹרָה זֶהוּ יְסוּדָהּ, דְּכֵתִיב: ”וְאִשָּׁר שְׂבֻרָתִי”, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: ”יִישָׁר בַּחַד שְׂשֻׁבְרָתִי”.^[ⓘ]וְאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: תִּלְמִיד חָכָם שְׂסֻרָח, אֵין מְבִיִין אוֹתוֹ בַּפֶּרֶה־סִּיא, שְׁנֶאֱמַר: ”וּכְשִׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לִילָה” – פֶּסְהוּ פִּלְיָלָה.‏^[ⓘ]וְאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: כָּל הַמְשַׁכֵּחַ דְּבָר אֶחָד מִתְלַמּוּדוֹ עוֹבֵר בְּלֹאוֹ, שְׁנֶאֱמַר: ”הַשְׁמַר לָהּ וְשִׁמּוֹר נִפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים”, וּכְדֻרְבִּי אֲבִין אָמַר **רַבִּי אִילְעָא**, דְּאָמַר **רַבִּי אֲבִין** אָמַר **רַבִּי אִילְעָא**: כָּל מְקוֹם שְׁנֶאֱמַר ”הַשְׁמַר”, ”פֶּן”, וְיִי־אֵל – אֵינּוּ אֵלָא לֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּינָא אָמַר: ”הַשְׁמַר” וְיִי־פֶן שְׁנֵי לֹאִין נִינְהוּ. רַב נַחֲמָן בִּר יִצְחָק אָמַר: בְּשִׁלְשָׁה לֹאִין, שְׁנֶאֱמַר: ”הַשְׁמַר לָהּ וְשִׁמּוֹר נִפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים”. יְכוּל אֲפִילוֹ מַחְמַת אוֹנָסוֹ? תִּלְמוּד לוֹמַר ”וּפֶן יִסּוּרוּ מִלְּבַבָּהּ” – בְּמִסְרָם מִלְּבּוֹ הִפְתּוּב מִדְּבַר. רַבִּי דוֹסֶתַאי בְּרַבִּי יִצְאי אָמַר: יְכוּל אֲפִילוֹ תִקְפָּה עָלֶיהָ מִשְׁנָתוֹ? תִּלְמוּד לוֹמַר ”רַק”. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרֵי תְרוּיִיחָהוּ תוֹרָה נִיתְנָה בְּאַרְבַּעַים, וְנִשְׁמָה נוֹצְרָה בְּאַרְבַּעַים. כָּל הַמְשַׁמֵּר תוֹרָתוֹ – נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת, וְכָל שְׂאִינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה – אֵין נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת. תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מִשָּׁל לְאָדָם שְׁמֹסר צִפּוֹר דְּרוּר לְעֻבְדוֹ, אָמַר: בְּמִדּוּמָה אֲתָה שְׂאָם אֲתָה מֵאַבְדָּה שְׂאִנִּי נוּטֵל מִמָּהּ אִיסַר בְּדַמְיָהּ? נִשְׁמָתָהּ אֲנִי נוּטֵל מִמָּהּ! אִי־מִתְנִי שְׁנֵי שוֹלְחָנוֹת הֵיוּ בְּאוּלָם מִבְּפָנִים, עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁל שִׁישׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שִׁישׁ נוֹתְנִים לָחֶם הַפָּנִים בְּכַנְיָסְתּוֹ, וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתּוֹ. שְׁמַעְלִין בְּקוּדֵשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְאֶחָד שֶׁל זָהָב מִבְּפָנִים, שְׁעָלִין לָחֶם הַפָּנִים תְּמִיד.

^[ⓘ]וְאַרְבַּעַה כְּהָנִים בְּכַנְסִין, שְׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי בְּזִיכִין, וְאַרְבַּעַה מְקַדִּימִין לַפָּנִיהֶם, שְׁנִים לִישׁוּל שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנִים לִישׁוּל שְׁנֵי בְּזִיכִין. ^[Ⓣ]הַמְכַנְסִים עוֹמְדִים בְּצַפּוֹן, וּפְנִיָּהֶם לְדָרוֹם, וְהַמוֹצִיאִין עוֹמְדִים בְּדָרוֹם, וּפְנִיָּהֶם בְּצַפּוֹן. אֵלוֹ מוֹשְׁכִין, וְאֵלוֹ מַנִּיחִין. וְטַפְחוֹ שֶׁל זֶה כְּנָגַד טַפְחוֹ שֶׁל זֶה, שְׁנֶאֱמַר: ”לִפְנֵי תְּמִיד”. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: אֲפִילוֹ אֵלוֹ נוּטְלִין וְאֵלוֹ מַנִּיחִין, אָף הֵיא הִתְיָה ”תְּמִיד”. יִצְאּוּ וּנְתַנּוּם עַל שְׁלָחַן הַזָּהָב שְׁהִיָּה בְּאוּלָם, הַקְטִירוֹ הַבְּזִיכִין, וְהַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לַכְּהֻנִּים. ”חַל יוֹם בִּיפּוּרוֹרִים לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּ, הַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לְעָרֵב. חַל לְהִיּוֹת בְּעָרֵב שִׁבְתָּ, שְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרוֹרִים נֶאֱכָל לְעָרֵב, וְהַכְּבָלִיִּים אוֹכְלִין אוֹתוֹ כִּשְׂהוּא חֵי, מִפְּנֵי שְׂדַעְתָּן נָפָה”. ^[Ⓣ]גַּמְי' תְּנִיא: רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, אֲפִילוֹ סִילַק אֶת הַיִּשְׁנָה שְׁחָרִית וְסִידֵר אֶת הַחֲדָשָׁה עֲרֵבִית – אֵין בְּכָה פְלוּם, אֵלָא מָה אֲנִי מְקַיִים ”לִפְנֵי תְּמִיד”? שְׁלֹא יִלִּין שְׁלָחַן בְּלֹא לָחֶם. אָמַר רַבִּי אַמִּי: מִדְּבָרֵיו שֶׁל רַבִּי יוֹסִי גִלְמוּד, אֲפִילוֹ לֹא שָׁנָה אָדָם אֵלָא פֶּרֶק אֶחָד שְׁחָרִית וּפֶרֶק אֶחָד עֲרֵבִית – קָרִים מְצוֹת ”לֹא יְמוּשׁ (את) סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה”. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: אֲפִילוֹ לֹא קָרָא אָדָם אֵלָא קְרִית שְׁמַע שְׁחָרִית וְעֲרֵבִית – קָרִים ”לֹא יְמוּשׁ”, וְדָבָר זֶה אֶסוּר לְאוּמְרוֹ בַּפְּנֵי עַמִּי הָאֶרֶץ, וְרַבָּא אָמַר: מְצוּה לְאוּמְרוֹ בַּפְּנֵי עַמִּי הָאֶרֶץ. ^[ⓘ]שְׂאֵל בֶּן דָּמָה, בֶּן אַחוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, אֶת רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: כִּגוֹן אֲנִי, שְׁלַמְדַּתִּי כָּל הַתּוֹרָה בּוּדָהּ, מַהוּ לְלַמּוֹד חֻכְמַת יוֹנִית? קָרָא עָלַי הַמְּקָרָא הַזֶּה: ”לֹא יְמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה”. צֵא וּבְדוּק שְׁעָה שְׂאִינָה לֹא מִן הַיּוֹם וְלֹא מִן הַלַּיְלָה, וּלְמוּד בַּהּ חֻכְמַת יוֹנִית. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: פֶּסוּק זֶה אֵינּוּ לֹא חוּבָה וְלֹא מְצוּה, אֵלָא בְּרָכָה. רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְהוֹשֻׁעַ שְׂדַבְרֵי תוֹרָה חֲבִיבִים עָלָיו בְּיוֹתֵר, שְׁנֶאֱמַר: ”וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נָצַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל”. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: יְהוֹשֻׁעַ, כָּל כֹּה חֲבִיבִין עָלֶיהָ דְּבָרֵי תוֹרָה? ”לֹא יְמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה”. תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: דְּבָרֵי תוֹרָה לֹא יְהוּ עָלֶיהָ חוּבָה, וְאִי אֲתָה רִשְׁאִי לְפִטּוֹר עֲצָמָהּ מִקֹּה. ^[Ⓣ]אָמַר חֲזַקְיָה: מֵאִי דְּכֵתִיב ”וְאָף הִסִּיתָהּ מִפִּי צָר רַחֵב לֹא מוֹצֵק תַּחֲתֶיהָ”?

בּוֹא וּרְאֵה שְׁלֹא כְּמִדַּת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם אָדָם מְסִית אֶת חֲבִירוֹ מִדְּרָכֵי חַיִּים לְדְרָכֵי מִיתָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסִית אֶת הָאָדָם מִדְּרָכֵי מִיתָה לְדְרָכֵי חַיִּים, שְׁנֶאֱמַר ”וְאָף הִסִּיתָהּ מִפִּי צָר” מִגִּיהֶנָּם, שְׁפִיחָ צָר, שְׁעִשְׁנָה צָבוּר בַּתּוֹכָהּ.

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

שְׁטִיוֹנָה שֶׁל תוֹרָה כִּגוֹן שְׁמִבְטֵל תוֹרָה להוצאת המת ולהכנסת כלה זהו יסודיה כלומר מקביל שֶׁכֵּר בְּאֵלוֹ יוֹשֵׁב וּמִנְסָקָהּ וְעוֹסֵק בַּהּ שְׁנֶאֱמַר אִשָּׁר שְׂבֻרָתִי, אָמַר לוֹ

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: ”יִישָׁר בַּחַד שְׂשֻׁבְרָתִי”.^[ⓘ]וְאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: תִּלְמִיד חָכָם שְׂסֻרָח, אֵין מְבִיִין אוֹתוֹ בַּפֶּרֶה־סִּיא, שְׁנֶאֱמַר: ”וּכְשִׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לִילָה” – פֶּסְהוּ פִּלְיָלָה.‏^[ⓘ]וְאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: כָּל הַמְשַׁכֵּחַ דְּבָר אֶחָד מִתְלַמּוּדוֹ עוֹבֵר בְּלֹאוֹ, שְׁנֶאֱמַר: ”הַשְׁמַר לָהּ וְשִׁמּוֹר נִפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים”, וּכְדֻרְבִּי אֲבִין אָמַר **רַבִּי אִילְעָא**, דְּאָמַר **רַבִּי אֲבִין** אָמַר **רַבִּי אִילְעָא**: כָּל מְקוֹם שְׁנֶאֱמַר ”הַשְׁמַר”, ”פֶּן”, וְיִי־אֵל – אֵינּוּ אֵלָא לֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּינָא אָמַר: ”הַשְׁמַר” וְיִי־פֶן שְׁנֵי לֹאִין נִינְהוּ. רַב נַחֲמָן בִּר יִצְחָק אָמַר: בְּשִׁלְשָׁה לֹאִין, שְׁנֶאֱמַר: ”הַשְׁמַר לָהּ וְשִׁמּוֹר נִפְשָׁהּ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים”. יְכוּל אֲפִילוֹ מַחְמַת אוֹנָסוֹ? תִּלְמוּד לוֹמַר ”וּפֶן יִסּוּרוּ מִלְּבַבָּהּ” – בְּמִסְרָם מִלְּבּוֹ הִפְתּוּב מִדְּבַר. רַבִּי דוֹסֶתַאי בְּרַבִּי יִצְאי אָמַר: יְכוּל אֲפִילוֹ תִקְפָּה עָלֶיהָ מִשְׁנָתוֹ? תִּלְמוּד לוֹמַר ”רַק”. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר דְּאָמְרֵי תְרוּיִיחָהוּ תוֹרָה נִיתְנָה בְּאַרְבַּעַים, וְנִשְׁמָה נוֹצְרָה בְּאַרְבַּעַים. כָּל הַמְשַׁמֵּר תוֹרָתוֹ – נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת, וְכָל שְׂאִינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה – אֵין נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמֶּרֶת. תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: מִשָּׁל לְאָדָם שְׁמֹסר צִפּוֹר דְּרוּר לְעֻבְדוֹ, אָמַר: בְּמִדּוּמָה אֲתָה שְׂאָם אֲתָה מֵאַבְדָּה שְׂאִנִּי נוּטֵל מִמָּהּ אִיסַר בְּדַמְיָהּ? נִשְׁמָתָהּ אֲנִי נוּטֵל מִמָּהּ! אִי־מִתְנִי שְׁנֵי שוֹלְחָנוֹת הֵיוּ בְּאוּלָם מִבְּפָנִים, עַל פֶּתַח הַבַּיִת, אֶחָד שֶׁל שִׁישׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שִׁישׁ נוֹתְנִים לָחֶם הַפָּנִים בְּכַנְיָסְתּוֹ, וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתּוֹ. שְׁמַעְלִין בְּקוּדֵשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְאֶחָד שֶׁל זָהָב מִבְּפָנִים, שְׁעָלִין לָחֶם הַפָּנִים תְּמִיד.^[ⓘ]וְאַרְבַּעַה כְּהָנִים בְּכַנְסִין, שְׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנִים בְּיָדָם שְׁנֵי בְּזִיכִין, וְאַרְבַּעַה מְקַדִּימִין לַפָּנִיהֶם, שְׁנִים לִישׁוּל שְׁנֵי סְדָרִים, וּשְׁנִים לִישׁוּל שְׁנֵי בְּזִיכִין. ^[Ⓣ]הַמְכַנְסִים עוֹמְדִים בְּצַפּוֹן, וּפְנִיָּהֶם לְדָרוֹם, וְהַמוֹצִיאִין עוֹמְדִים בְּדָרוֹם, וּפְנִיָּהֶם בְּצַפּוֹן. אֵלוֹ מוֹשְׁכִין, וְאֵלוֹ מַנִּיחִין. וְטַפְחוֹ שֶׁל זֶה כְּנָגַד טַפְחוֹ שֶׁל זֶה, שְׁנֶאֱמַר: ”לִפְנֵי תְּמִיד”. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: אֲפִילוֹ אֵלוֹ נוּטְלִין וְאֵלוֹ מַנִּיחִין, אָף הֵיא הִתְיָה ”תְּמִיד”. יִצְאּוּ וּנְתַנּוּם עַל שְׁלָחַן הַזָּהָב שְׁהִיָּה בְּאוּלָם, הַקְטִירוֹ הַבְּזִיכִין, וְהַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לַכְּהֻנִּים. ”חַל יוֹם בִּיפּוּרוֹרִים לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּ, הַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לְעָרֵב. חַל לְהִיּוֹת בְּעָרֵב שִׁבְתָּ, שְׁעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרוֹרִים נֶאֱכָל לְעָרֵב, וְהַכְּבָלִיִּים אוֹכְלִין אוֹתוֹ כִּשְׂהוּא חֵי, מִפְּנֵי שְׂדַעְתָּן נָפָה”. ^[Ⓣ]גַּמְי' תְּנִיא: רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, אֲפִילוֹ סִילַק אֶת הַיִּשְׁנָה שְׁחָרִית וְסִידֵר אֶת הַחֲדָשָׁה עֲרֵבִית – אֵין בְּכָה פְלוּם, אֵלָא מָה אֲנִי מְקַיִים ”לִפְנֵי תְּמִיד”? שְׁלֹא יִלִּין שְׁלָחַן בְּלֹא לָחֶם. אָמַר רַבִּי אַמִּי: מִדְּבָרֵיו שֶׁל רַבִּי יוֹסִי גִלְמוּד, אֲפִילוֹ לֹא שָׁנָה אָדָם אֵלָא פֶּרֶק אֶחָד שְׁחָרִית וּפֶרֶק אֶחָד עֲרֵבִית – קָרִים מְצוֹת ”לֹא יְמוּשׁ (את) סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה”. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: אֲפִילוֹ לֹא קָרָא אָדָם אֵלָא קְרִית שְׁמַע שְׁחָרִית וְעֲרֵבִית – קָרִים ”לֹא יְמוּשׁ”, וְדָבָר זֶה אֶסוּר לְאוּמְרוֹ בַּפְּנֵי עַמִּי הָאֶרֶץ, וְרַבָּא אָמַר: מְצוּה לְאוּמְרוֹ בַּפְּנֵי עַמִּי הָאֶרֶץ. ^[ⓘ]שְׂאֵל בֶּן דָּמָה, בֶּן אַחוּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, אֶת רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: כִּגוֹן אֲנִי, שְׁלַמְדַּתִּי כָּל הַתּוֹרָה בּוּדָהּ, מַהוּ לְלַמּוֹד חֻכְמַת יוֹנִית? קָרָא עָלַי הַמְּקָרָא הַזֶּה: ”לֹא יְמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה”. צֵא וּבְדוּק שְׁעָה שְׂאִינָה לֹא מִן הַיּוֹם וְלֹא מִן הַלַּיְלָה, וּלְמוּד בַּהּ חֻכְמַת יוֹנִית. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: פֶּסוּק זֶה אֵינּוּ לֹא חוּבָה וְלֹא מְצוּה, אֵלָא בְּרָכָה. רָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְהוֹשֻׁעַ שְׂדַבְרֵי תוֹרָה חֲבִיבִים עָלָיו בְּיוֹתֵר, שְׁנֶאֱמַר: ”וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נָצַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל”. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: יְהוֹשֻׁעַ, כָּל כֹּה חֲבִיבִין עָלֶיהָ דְּבָרֵי תוֹרָה? ”לֹא יְמוּשׁ סֶפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיָּה”. תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל: דְּבָרֵי תוֹרָה לֹא יְהוּ עָלֶיהָ חוּבָה, וְאִי אֲתָה רִשְׁאִי לְפִטּוֹר עֲצָמָהּ מִקֹּה. ^[Ⓣ]אָמַר חֲזַקְיָה: מֵאִי דְּכֵתִיב ”וְאָף הִסִּיתָהּ מִפִּי צָר רַחֵב לֹא מוֹצֵק תַּחֲתֶיהָ”?

בּוֹא וּרְאֵה שְׁלֹא כְּמִדַּת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם אָדָם מְסִית אֶת חֲבִירוֹ מִדְּרָכֵי חַיִּים לְדְרָכֵי מִיתָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסִית אֶת הָאָדָם מִדְּרָכֵי מִיתָה לְדְרָכֵי חַיִּים, שְׁנֶאֱמַר ”וְאָף הִסִּיתָהּ מִפִּי צָר” מִגִּיהֶנָּם, שְׁפִיחָ צָר, שְׁעִשְׁנָה צָבוּר בַּתּוֹכָהּ.
שְׁטִיוֹנָה שֶׁל תוֹרָה כִּגוֹן שְׁמִבְטֵל תוֹרָה להוצאת המת ולהכנסת כלה זהו יסודיה כלומר מקביל שֶׁכֵּר בְּאֵלוֹ יוֹשֵׁב וּמִנְסָקָהּ וְעוֹסֵק בַּהּ שְׁנֶאֱמַר אִשָּׁר שְׂבֻרָתִי, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: ”יִישָׁר בַּחַד שְׂשֻׁבְרָתִי”.^[ⓘ]וְאָמַר **רִישׁ לְקִישׁ**: תִּלְמִיד חָכָם שְׂסֻרָח, אֵין מְבִיִין אוֹתוֹ בַּפֶּרֶה־סִּיא, שְׁנֶאֱמַר: ”וּכְשִׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לִילָה” – פֶּסְהוּ פִּלְיָלָה.‏^{[<}

מסורת הש"ס
א יומא סו;
ב תוספתא מנחות; לעיל ג;
יומא כט;
ג יומא כח; משנה יומא; משנה תמיד; תמיד ל.
ד זבחים כ;
ה יומא כט;
ו תמורה יד; תמורה יד; בבורות ח; ביצה ז.
ז יומא כט;

הַעֲמִיץ הַרְחִיב בֵּינוּ שָׂבָא לַעֲמִץ מִיד מַרְחִיב וּבִגְיָהֶם מִשְׁתַּעֵי זְרִישָׁה דְּקָרָא כּי עֲרִיךְ מִתְּאֵמוּל תַּפְתָּה: לַמֶּלֶךְ לֹא הֻכְנָה לְתַלְמִיד שְׁפָרַשׁ מִן הַתּוֹרָה לֹא הֻכְנָה גִּיהָם שְׁלֹא יִהְיֶה נִדוּן בָּהּ. מֶלֶךְ חָרִי לְתַלְמִיד חֶסֶד

דְּכַתִּיב (מִשְׁלֵי ח"ט:יט') **כּי מַלְכִּים וּמַלְכוֹ: שְׁמָא תֵּאמַר זֶהוּ עֲבָרָה שֶׁל תּוֹרָה שְׁמַעְלַת מַגִּיהָם אֲבָל עֲבָר אַחֵר אֵין לָהּ: וּמִתּוֹךְ שְׁשׁוֹנָיון חֻקִּי אֶרֶץ וְאֶרֶאֶל אֶת הַעֲבָלִים קוֹרִין אֶת הָאֲלֹכִםנִדְרִים שְׁעוֹשִׂין מַעֲהָ רַעֲבָנִית עַל שֶׁם בְּעָלִים: אֲלֶפְסִנְדְרִים שֶׁל מַצְרוֹס: מִשְׁפַּחַת רַבִּי יְהוּדָה מִבְּבֶל הִתְהָ לְפִיכֶךְ שִׁמְחָ עֲדָבְרִי ר' יוֹסֵף: מַתְנִי פֶסוּל דְּמַחְסֵר זְמַן הוּא שְׁלֹא הִיָּה עַל הַשְׁלָחַן אֱלָא שֶׁהָ יָמִים וְהָבֹא אִי אֶפְשָׁר לְתַנּוּ וְלִימַר וַיַּחֲנוּ עַד שֶׁבַת הַבֹּאָה דְּבִינוּ וְלָחֶם נִסְדַּר כְּדִינוּ בַּשַּׁבָּת קִדְּשׁוּ שְׁלָחַן וְשׁוֹב אֵין וְכוּל לְהַשְׁוִינָן אֱלָא עַד שֶׁבַת רֵאשִׁיתָה דְּמַפְסוּל בְּלִיָּה (הוֹאִיל וְלֵן הָלָם בְּלֹא בְּזִכּוֹן): מִשּׁוֹם פִּגּוּל אִם הִקְטִירוּ עַל מִנֵּת לֶאֱכֹל מִן הָלָחַם לְמַחֵר אִינוּ פִּגּוּל שְׁלֹא קָרַב הַמִּתּוֹר כְּמַעֲרֹת: וְלֹא מִשּׁוֹם נִוְתָר שְׁאִין נִוְתָר חֵל עַל הָלָחַם שְׁהָרִי אֵין רִאיוּ לִאֲכִילָהּ: וְטַמֵּא הוֹאִיכּוּ בְּטַמְאָת הַגּוֹף אִינוּ בְּכָרַת כְּדֵאֲמַר בְּהִקְיוֹן **[רַבֵּה]** (לְעֵיל מַעֲהוּת דָּף כ"ה) אֵתֵר לְטוֹהִירִס חֲבִיבִין עָלְיוּ מִשּׁוֹם טַמְאָה וְהָ לֹא נִתֵּר לְטוֹהִירִס מַעֲוֹלִם דְּבִזְבִּין הִיוּ מִתּוֹרִין זִידִיָּה וְלֹא חִרְבּוּ בְּהַלְבָּתָּה: לְאַחֵר שֶׁבַת לְמַחֵר: וַיַּחֲנוּ לְשַׁבַּת הַבֹּאָה וַיַּשְׁמִדוּ כְּשׁוֹעִיס עַל הַשְׁלָחַן דְּבִינוּ וְלֹא נִסְדַּר בַּשַּׁבָּת אֵין שְׁלָחַן מִקִּדְּשׁוּ עַד הַשַּׁבָּת הַלָּכֶךְ לֹא מַפְסֵל בְּלִיָּה לְמוֹצָאי שַׁבַּת גַּמִּי זְמַן הַשְׁחִיטָה אִם הָאִיר הַיּוֹם לִשְׁחֹט אֶת הַתַּמִּיד: בְּרַקְאי הָאִיר הַיּוֹם כִּמוֹ (תְּהִלָּם צ"ז:ל') הָאִירוּ בְּרַקְיוּ תַבֵּל: מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל הִיָּה מַעֲהָ עַל כֶּךָ כְּדֵאֲמַר בְּשָׁקִלִס (דָּף ז:י) שְׁהִיָּה מַעֲהָ עַל הַפִּסּוּת וְהִינוּ פִּסּוּת שְׁמַפִּסוּן כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם מִי שׁוֹחֵט וּמִי זוֹרֵךְ וּכְשֶׁהוּא שׁוֹאֵל אִם הִגִּיעַ זְמַן שְׁחִיטָה אוֹמַר לֹאזִיתוּ שְׁעַל הַגָּ אֲמַר אִם הָאִיר פָּנִי כֵּן הַמְזַכֵּחַ וְהוּא אוֹמַר לוֹ הֵן וּבַתְלָמוּד רִישׁוֹלָמִי נִמְצָא שְׁלִפְכֶךְ הִיָּה אוֹמַר עַד שְׁבַחֲכֶרֶן כּוּיִם הַכַּפּוּרִיס כְּדִי לְהַפִּיר וְשְׂנֵי חֻבְרִין: וְלָמָּה הִצְרַכּוּ לָכֶךְ לַעֲלוֹת לָגַג וְלִקְרֹאת אִם הָאִיר הַיּוֹם: וְזִמּוּ כְּבוֹרִיס הִיוּ: וְהוֹצִיאוּ לְבֵית הַשְׁכָּפָה שְׁפֶסוּל הִיָּה לְפִי שְׁנַשְׁחֹט בְּלִילָה דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא י"ט:י') כּוּיִם זִבְחֶכֶם כּוּיִם בְּעִי לְזַבַּח: וְהוֹרִידוּ כ"ג כו' מִפֶּרֶשׁ כְּסָדֵר יוֹמָא בְּשִׁרְקָ שְׁלִישִׁי (דָּף כט.) הִיבֹא קֵאִי: מִסֶּךָ כִּגְלִיו גְּדוּלִיס שְׁהֶךְ לְבֵית הַכַּסָּא: לֹא זוּ בְּלַבֵּד תַּמִּיד שְׁנַשְׁחֹט בְּלִילָה יוֹצֵא לְבֵית הַשְׁכָּפָה: אֱלָא אֲפֵלוּ עוֹלַת הַעֹף וּמַעֲהָ אֲלֹא קִרְבֵּן חֲשׁוֹב הוּא זֵאִין אֲשִׁין בְּצַבּוֹר אִם נַעֲשׂו בְּלִילָה יִצְאוּ לְבֵית הַשְׁכָּפָה: מִקְדָּשִׁין וְהָ שְׁחַמּוּ וְנָתַן קִמּוֹ בְּכֵלִי אַע"ג לְעִילָה לֹא זְמַן קִדּוּשׁ הוּא מִקְדָּשׁ לִיָּה כֵּלִי וְשׁוֹב אִי אֶפְשָׁר לַעֲרֹכּוּ בַּשִּׁירִס וְלַחֲזוֹר וְלִקְחוֹר שְׁבָדֵר נִתְקַדַּשׁ זֶה לְשֵׁם קִמּוֹ: כֵּל הַקִּרְבַּב כּוּיִם כְּגוֹן קַתֵּס**

קִרְבָּנִית: קִדּוּשׁ כּוּיִם שְׁאִלֵס נִתְּנָו בְּכֵלִי שְׂרַת כּוּיִם כְּלִי שְׂרַת מִקְדָּשׁ: בְּלִילָה כְּגוֹן מַנְחַת נִסְכִּיס: וְקִמּוֹן קִרְבַּב בְּיִמְמָא מְכִיִּיס צְוִיתוֹ: לְפָסֵל כְּגוֹן בְּלִיָּה וּמַחְסֵר כַּפּוּרִיס וּכְגוֹן הֶבֶא דְּתוֹרָ לֹא אֶפְשָׁר לֹאֲהוֹרִי וְתַפְסֵל בְּמַחְסֵר זְמַן: לְקַדַּשׁ מִאֲחַד בַּשַּׁבָּת וְכִי מַטִּי אִידֵךְ זִמַּד בַּשַּׁבָּת לְפָסֵל בְּלִיָּה לְמוֹצָאי אַחֵר בַּשַּׁבָּת שְׁהָרִי שְׁהָה יוֹתֵר מִשְׁמַעְהָ יָמִיס: וְאַפֻּס דְּרַבִּי אֲבָא גַמִּי מַתְנִי קֵאֲמַר וְלֹא מַעֲשֵׂתָה דְּתַפְסָה הַלָּכֶךְ לִיבֹא לְמִימַר כְּמוֹתָא הִיא וּמַשְׁבָּרָא וְלֵן לְתַרְוַעֲנִיהָ: קַסְבַּר תַּעֲבֹא דִר' אֲבִין לִילָה אֵין מַחְסֵר זְמַן דְּהַלְוִילָה הוֹלֵךְ אַחֵר הַיּוֹם הַלָּכֶךְ מִקְדָּשׁ לִיָּה כְּלִי שְׂרַת לְקִמּוֹן דְּזִמְנוּ הוּא אֱלָא שְׁאִין עֲבוּדַת לִילָה כְּשֶׁרָה: **[אֲבָל יָמִיס]** מַחְסֵר זְמַן דִּימִיס הִיוּ מַחְסֵר זְמַן הַלָּכֶךְ לָחֶם הַאֲסָדֵר בְּאֲחֵר בַּשַּׁבָּת לֹא מִקְדָּשׁ לִיָּה לֹאֲפֶסוּלִי דְּאִכְתִּי בְּמָה יָמִיס יֵשׁ עַד זְמַנּוֹ:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

שְׁשׁוֹנָיון אֶת הַעֲבָלִים. כְּדֵאֲשַׁכְחָא כַּפ"ק דְּיוֹמָא (דָּף ט:) דְּאֲמַר א"ל ר"ש בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי אֲלֶעָזָר אֲלֵהָא דְּיִשְׂרָאֵל כְּנִיעֵא לְכוּ לְפִי שְׁלֹא עָלְיוּ כְּמִי

בְּתוּכָהּ. וְשְׁמָא תֵּאמַר כְּשֵׁם שְׁפִיחָ צֹר כֶּךָ בּוֹלְהָ צֹרָה – תִּלְמוּד לומר "הַעֲמִיץ הַרְחִיב". וְשְׁמָא תֵּאמַר לְמַלְךְ לֹא הוּכְנָה – תִּלְמוּד לומר "גַּם הִיא לְמַלְךְ הוּכְרָ", וְשְׁמָא תֵּאמַר אֵין בָּהּ עֲצִים – תִּלְמוּד לומר "מִדְרָתָה אֲשׁ וְעֲצִים הִרְבָּה", וְשְׁמָא תֵּאמַר זֶה הוּא שְׁכָרָה – תִּלְמוּד לומר "וַנַּחַת שְׁלִחְנָה מְלֵא דְשִׁין".^(ט) חֵל יוֹם הַפִּיפּוּרִיס לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת [וכו']. אֲמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא בְּבָלִיִּים הֵם, אֲלָא אֲלֶפְסִנְדְרִים הֵם, וּמִתּוֹה שְׁשׁוֹנָיון אֶת הַבְּבָלִיִּים – קוֹרִין אוֹתָם עַל שֶׁם בְּבָלִים. תַּנְיָא גַּמִּי הֲכִי, רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: לֹא בְּבָלִיִּים הֵם, אֲלָא אֲלֶפְסִנְדְרִים הֵם, וּמִתּוֹה שְׁשׁוֹנָיון אֶת הַבְּבָלִיִּים – קוֹרְאִין אוֹתָן עַל שֶׁם בְּבָלִיִּים. אֲמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: תַּנּוּחַ דְּעֵתָה שְׁהַנְחַת דְּעַתִּי.^(י) מִתְנִי סִידֵּר אֶת הַלָּחֶם בַּשַּׁבָּת, וְאֶת הַבּוֹזִיכִין לְאַחֵר הַשַּׁבָּת, וְהַקְטִיר אֶת הַבּוֹזִיכִין בַּשַּׁבָּת – פֶּסוּל, אֵין חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוֹם פִּיגּוּל, נוֹתֵר, וְטַמֵּא. יְסִידֵּר אֶת הַלָּחֶם וְאֶת הַבּוֹזִיכִין בַּשַּׁבָּת, וְהַקְטִיר אֶת הַבּוֹזִיכִין לְאַחֵר הַשַּׁבָּת – פֶּסוּלָה, וְאֵין חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוֹם פִּיגּוּל, נוֹתֵר, וְטַמֵּא. יְסִידֵּר אֶת הַלָּחֶם וְאֶת הַבּוֹזִיכִין לְאַחֵר הַשַּׁבָּת, וְהַקְטִיר אֶת הַבּוֹזִיכִין בַּשַּׁבָּת – פֶּסוּלָה. **כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יַיִחְנָה לְשַׁבַּת הַבֹּאָה, שְׁאֲפִילוּ הִיא עַל הַשּׁוֹלְחַן יָמִיס רַבִּים – אֵין בְּכָה כְּלוֹם.^(י) גַּמִּי תַנּוּ הַתֵּם: אֲמַר לָהֶם הַמְמוֹנָה: **"צֵאוּ וּרְאוּ אִם הִגִּיעַ זְמַן שְׁחִיטָה".** אִם הִגִּיעַ, הִרְוֹאָה אוֹמַר: **"בְּרַקְאִי".** מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמַר: **"הָאִיר פָּנִי כֵּל הַמְזַכֵּחַ עַד שְׁבַחֲכֶרֶוּ",** וְהוּא אוֹמַר: **"הֵן".** וְלָמָּה הוּצְרַכּוּ לָכֶךָ? שְׁפַעַם אַחַת עֶלְהָ מְאוּר הַלְבָּנָה, וְדִימּוּ שְׁהָאִיר מְזַרְחָ, שְׁחַטּוּ אֶת הַתַּמִּיד, וְהוֹצִיאוּהוּ לְבֵית הַשִּׁירִפָּה.^(י) וְהוֹרִידוּ כְּהֵן גְּדוּל לְבֵית הַטְּבִילָה. זֶה הַפֶּלֶל הִיָּה בַּמִּקְדָּשׁ: כֵּל הַמִּסִּיָּה אֶת רַגְלִיו טַעוּן טְבִילָה, וְכֵל הַמִּטִּיל מִיָּם טַעוּן קִדּוּשׁ יְדִים וְרַגְלִים. תַּנִּי אַבּוּה דְּרַבִּי אֲבִין: לֹא זוּ בְּלַבֵּד, אֲלָא אֲפִילוּ עוֹלַת הַעֹף שְׁנַמְלָקָה בְּלִילָה, וּמִנְחָה שְׁנַקְמָצָה בְּלִילָה – תַּצֵּא לְבֵית הַשִּׁירִפָּה.^(י) בְּשִׁלְמָא עוֹלַת הַעֹף – מִשּׁוֹם דִּלָּא אֶפְשָׁר לְאַהֲדוּרָה, אֲלָא מִנְחָה – אֶפְשָׁר דְּמַהֲדַר קוּמָץ לְדוּכַתִּיהָ וְקַמִּיץ בִּימְמָא. הוּא תַנִּי לָהּ, וְהוּא אֲמַר לָהּ: כְּלִי שְׁרַת מְקִדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְזֵן.^(י) מִיִּיתִיכִי: כֵּל הַקִּרְבַּב כּוּיִם – קִדּוּשׁ כּוּיִם, בְּלִילָה – קִדּוּשׁ בְּלִילָה, כּוּיִן כּוּיִם וּכּוּיִן בְּלִילָה – קִדּוּשׁ כּוּיִן כּוּיִם וּכּוּיִן בְּלִילָה. 'כֵּל הַקִּרְבַּב כּוּיִם – קִדּוּשׁ כּוּיִם: "כּוּיִם" – אֵין, **"בְּלִילָה" – לֹא; אֵינּוּ קִדּוּשׁ לִיקְרַב, אֲבָל קִדּוּשׁ לִיפְסֵל.** מוֹתִיב רַבִּי יִרְאָ: סִידֵּר אֶת הַלָּחֶם וְאֶת הַבּוֹזִיכִין אַחֵר שַׁבָּת, וְהַקְטִיר אֶת הַבּוֹזִיכִין בַּשַּׁבָּת – פֶּסוּלָה. **כִּיצַד יַעֲשֶׂה? יַיִחְנָה לְשַׁבַּת הַבֹּאָה, שְׁאֲפִילוּ הִיא עַל הַשְּׁלָחַן יָמִיס רַבִּים אֵין בְּכָה כְּלוֹם.**^(י) וְאִי סִלְקָא דְּעֵתָה כְּלִי שְׁרַת מְקִדָּשִׁין שְׁלֹא בּוֹמְזֵן (לִיפְסֵל) – לִיקִידוּשׁ וְלִיפְסוּל. אֲמַר רַבָּה: מֵאן דְּקָא מוֹתִיב – שְׁפִיר קָא מוֹתִיב, אַבּוּה דְּרַבִּי אֲבִין גַּמִּי מִתְנִיתָא קֵאֲמַר. קַסְבַּר: לִילָה אֵין מְחוּסָר זְמַן, הָא יָמִיס מְחוּסָרִין זְמַן. סוּף סוּף,**

כִּי

לֹא קִרְבָּנִית: קִדּוּשׁ כּוּיִם שְׁאִלֵס נִתְּנָו בְּכֵלִי שְׂרַת כּוּיִם כְּלִי שְׂרַת מִקְדָּשׁ: בְּלִילָה כְּגוֹן מַנְחַת נִסְכִּיס: וְקִמּוֹן קִרְבַּב בְּיִמְמָא מְכִיִּיס צְוִיתוֹ: לְפָסֵל כְּגוֹן בְּלִיָּה וּמַחְסֵר כַּפּוּרִיס וּכְגוֹן הֶבֶא דְּתוֹרָ לֹא אֶפְשָׁר לֹאֲהוֹרִי וְתַפְסֵל בְּמַחְסֵר זְמַן: לְקַדַּשׁ מִאֲחַד בַּשַּׁבָּת וְכִי מַטִּי אִידֵךְ זִמַּד בַּשַּׁבָּת לְפָסֵל בְּלִיָּה לְמוֹצָאי אַחֵר בַּשַּׁבָּת שְׁהָרִי שְׁהָה יוֹתֵר מִשְׁמַעְהָ יָמִיס: וְאַפֻּס דְּרַבִּי אֲבָא גַמִּי מַתְנִי קֵאֲמַר וְלֹא מַעֲשֵׂתָה דְּתַפְסָה הַלָּכֶךְ לִיבֹא לְמִימַר כְּמוֹתָא הִיא וּמַשְׁבָּרָא וְלֵן לְתַרְוַעֲנִיהָ: קַסְבַּר תַּעֲבֹא דִר' אֲבִין לִילָה אֵין מַחְסֵר זְמַן דְּהַלְוִילָה הוֹלֵךְ אַחֵר הַיּוֹם הַלָּכֶךְ מִקְדָּשׁ לִיָּה כְּלִי שְׂרַת לְקִמּוֹן דְּזִמְנוּ הוּא אֱלָא שְׁאִין עֲבוּדַת לִילָה כְּשֶׁרָה: **[אֲבָל יָמִיס]** מַחְסֵר זְמַן דִּימִיס הִיוּ מַחְסֵר זְמַן הַלָּכֶךְ לָחֶם הַאֲסָדֵר בְּאֲחֵר בַּשַּׁבָּת לֹא מִקְדָּשׁ לִיָּה לֹאֲפֶסוּלִי דְּאִכְתִּי בְּמָה יָמִיס יֵשׁ עַד זְמַנּוֹ:

	שֶׁלַחן אֵלֶּא יוֹם א' פֶּסוּל וְאֵין חֲיִיבִין וכו'. סִידֵּר אֶת הַלָּחֶם וְאֶת הַבּוֹזִיכִין לְאַחֵר הַשַּׁבָּת וְהַקְטִיר אֶת הַבּוֹזִיכִין בַּשַּׁבָּת פֶּסוּלָה. לֵאלּא הִיָּה עַל שֶׁלַחן ח' יָמִיס:
	טִיבָּה יַעֲשֶׂה. וַיְהִי כִּשְׂרָה: יוֹם הַבּוֹזִיכִין וְהַלָּחֶם עַד לַשַּׁבַּת אַחֲרָת. הַבֹּאָה כִּדִּי שִׂיָּה ח' יָמִיס שְׁלִמִים עַל שֶׁלַחן מִן הַשַּׁבַּת לַשַּׁבָּת שְׁאִישׁ' הֵן עַל שֶׁלַחן הַלָּחֶם וְהַבּוֹזִיכִין י"ג יָמִיס אֵין בְּכָךְ כְּלוֹם וְלֹא וּפֶסְלוֹ:
	בוֹרִיךְ. כְּלוּמַר עֵזֶה בִּרְק הַשַּׁחֵר: מִתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל אֲמַר כֵּךְ הִיָּה אוֹמַר הִרְוֹאָה הָאִיר פַּנּוּ כֵּל הַמַּחֲרַךְ וְקֵאֲמַר לִי הִיא דְקֵאִי אֲרַעֲבָ עַד שְׁכַחְכּוֹן כְּלוּמַר יִכּוֹל אֶתָּה לִרְאוֹת חֻבְרִין כְּשׁוֹר הַיּוֹם וְהוּא אוֹמַר הֵין:
	הִירְוִי כ"ג לְבֵית טַבִּילָה. פַּעַם אַחֲרַת מִשּׁוֹם חָה הַכֵּלֵל הִיָּה בְּמַקְשָׁה שְׁכַל הַמִּסְךְ רַגְלוּ טַעוּן טַבִּילָה וְאִי אֶפְשָׁר דְּאִיט מִסְךְ בְּלִילָה וְהוֹתָה טַבִּילָה(ע' יוּמָא (דָּף כט.) דְּמַפְרַשׁ בְּגַמ' דֶּהן וְהִירְוִי כ"ג וכו') לֹא קֵאִי אִירִישׁ כִּלְלָ וְי"ע. טַעֲבֵל אַח"כ קוֹדֵם עוֹמַד הַשַּׁחֵר לִיָּה הִיָּה טַבִּילָה (הִאֲלוּ) וַעֲשֵׂה עֲבוּדָה פֶּסוּלָה לְפִי שְׁנִירָא כִּיֵּלּוּ עֲשֵׂאָה לְשׁוֹם עֲבוּדָה פֶּסוּלָה) לְפִיכֵךְ הַצִּירִיבָה טַבִּילָה אַחֲרָת:
	לֹא זוּ בְּלַבֵּד הַתַּמִּיד אִם נַשְׁחַט קוֹדֵם הַיּוֹם אֵלֶּא אִישׁ' וכו': מִשּׁוֹם לֵאלּא אֶפְשָׁר לְהַמְרִיָּה. אַחֵר שְׁנַמְנָקָה וּמִתָּה הִלְכֵךְ תַּחַא לְבֵית הַשַּׁרְפָּה:
	אֵלֶּא מִנְחָה אֶפְשָׁר וכו':

ק.

עֵין מוֹשֶׁבֶט נַר מַצְוָה	
	
א מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:	
ב מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יד:	
ג מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:	
ד מו"י פה' מהל' תמידים ומוספין הל' יב:	
ה מו"י פה' מהל' ביאת מקדש הל' ה:	
ו מו"י פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' כא:	
ז מו"י פג' מהל' פסולי המוקדשין הל' כא:	

הַיָּדִיף הַסֵּגֶן בְּסוּדָרִיס וְאֲחַז הַסֵּגֶן כְּיָמִינוּ וְהַעֲלֵהוּ לֹא הִיָּה מִתְּמַנָּה לְהִיּוֹת כְּהֵן גְּדוּל עַד שְׁנַעֲשֶׂה כְּגֵן אֱלָא מַעֲהָ אַחֵר הִיָּה וְשְׁמָא הִיָּה מַעֲהָ עַל הַפִּסּוּת דְּמַחֲרִי מַעֲהָ קַתֵּס כְּדִקְנָן כֶּרֶךְ שְׁנֵי דְּיוֹמָא (דָּף כב.) אוֹמַר לָהֶם הַצְבִּיעוּ: מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמַר (אס) הָאִיר פָּנֵי הַמְזַכֵּחַ. מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל הִיָּה מַעֲהָ עַל כֶּךָ כְּדֵאֲמַר בְּשָׁקִלִס (דָּף ז:י) מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל הִיָּה מַעֲהָ עַל הַפִּסּוּת וְהִינוּ הַפִּסּוּת שְׁכַשְׁהֲלִיר הַיּוֹם הִיוּ מְפִיסִין מִי שׁוֹחֵט מִי זוֹרֵךְ וּכְשֶׁהוּא שׁוֹאֵל אִם הִגִּיעַ זְמַן אוֹמַר לֹאזִיתוּ שְׁעוֹלָה עַל הַגָּ אֲמַר אִם הָאִיר פָּנִי כֵּן הַמְזַכֵּחַ עַד שְׁבַחֲכֶרֶן וְהוּא אוֹמַר לוֹ הֵן וּבַתְלָמוּד רִישׁוֹלָמִי נִמְצָא שְׁלִפְכֶךְ אוֹמַר לוֹ כּוּיִם הַכַּפּוּרִיס עַד שְׁבַחֲכֶרֶן כְּדִי לְהַפִּיר וְשְׂנֵי חֻבְרִין כֶּךָ פִּי' בַּהוּנְטִיר' וּמָה שְׁבַחֲכִיב בְּשָׁפָרִיס בְּפ' אֲמַר לָהֵן הַמַּעֲהָ (יומא דף כ"ה): מִתַּתִּיא בֶּן שְׁמוּאֵל אוֹמַר מַעֲהָ עַל הַפִּסּוּת אוֹמַר כו' לִיתֵא אֱלָא אוֹמַר ה"ר מֵאִיר דה

עיר מ'שפּט גור מצורח

א' מו"י 'פח' מהל' תמידים ומוספין הל' ט:
ב' מו"י 'פה' מהל' תמידים ומוספין הל' י:
ג' מו"י 'פה' מהל' תמידים ומוספין הל' י:
ד' מו"י 'פא' מהל' חגיגה הל' ח:
ה' מו"י 'פא' מהל' חגיגה הל' י:
ו' מו"י 'פו' מהל' איטורי המזבח הל' ה:
ז' מו"י 'פה' מהל' פסולי המוקדשין הל' יח:
ח' מו"י 'פו' מהל' איטורי המזבח הל' ד:

רבינו גרשום

כי מתי וימא דבי שמי קמא האיל ומחר בשבת בשש שעות ולמעלה בזמן סמור מתקדש הלכם ליקדש נמי מאורתא לאיפסולי דהא ליליא שסורו וימא חד וימא האל: אמר רבא בשקם בין השמשות וסלקו עד למחר כדי שלא יקשו ליפסל: אפי' תימא בשלא קדם. האיל ותחלת סמורו מעקרא שלא כמתני. הוּהּ וכד מונח ועומד נעשה כמו שסורו הקוף ולא היו כלום אותו סמור ותשיב כמה דלא היו מסורר מעיקרא אלא השתא בשבת בזמנו הלכך לא מקדש ליה כי שמי למופסליה אבל בני מנחה שקמיה בטלה דקסבר דיום האל לא אמרין נעשה כמו שקמיה הקוף אלא מקדשה ליפסל:
ואעו מוחה אפייתן את יום צום הכפורים דחומר כשבת:
שמא [סה"ק כל נדרים ש כל השנה עד יו"ט ולא היו מספיקין הכהנים להקריבן ולאכלן ומצאו קדשים בחין לבית הפסול. ועוד כיון דלא הקריבו ועבר עליהן רגל וקאי בכל תאחר:
ולכא למימר שמא וסה לרגל. דהא אינו קרבוין אלא בעצרת וקתני אין אפייתן מוחין יו"ט כ"ש נדרים ונדרות:

הדרן ערך שתי הלחם
המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא קדשו בבלי שרת ים להן פדיון. דכיון דלא קדשו בבלי לית בה קדושת הגוף אלא קדושת דמים דלא נפיקו לחולין אלא כפדיה:
השפות והעצים והלבונה וכלי שרת אע"ג דנטמאו לית לה פדיה דקלטה טומאה [כה] ובטורחין דמו כדמפרש בגמרא. דלא נאמר פדיון אלא ככדיה:

אמר שמואל מתני' דקתני שנטמאו לאי מוקא אפי' הן טורחין נפיקו:

במי שפּדְרוּ הקוף. הא דאמרין בַסוף לולב וערבה (ספּה דף נ.) דלא הוּהּ מְמַלֵּא כי מְטִי לִילִיָא דְּבִי שְׁמַי שֶׁל שַׁבַּת ראשונה לקדש דהא אַמְרַת בְּמִקְדָּשֶׁת מִשׁוֹם פֶּסוּל לִינֵה וְלֹא אַמְרִין דְּנַעֲשֶׂה בְּמִי שְׁמַלְּהוּ הקוף שְׁאִנִּי הִתָּם דָּלָא בְּעִי כְּהֵן בְּבִגְדֵי כְּהֵנָה בְּמַלְוִי: שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל ראש השנה. הָדָם לְשַׁבַּת נֶאֱכַפָּה כְּרַבִּיעִי וְנֶאֱכָל לְשַׁבַּת שְׁנִיָּה לֹא־חַד עֶשֶׂר וְאִי קִשְׁיָא שְׁנִים עֶשֶׂר נִינְהוּ דְּהָא אִין נֶאֱכָלְתִּי עַד מוֹצָאִי שַׁבַּת דְּבִאֲוֹתַּי שַׁבַּת הַזֶּה יוֹם הַכְּפֻרִים הא לא קִשְׁיָא דְלַעֲנִין אֲכִילַת קֳדָשִׁים לִילָה הַזֹּכֶת אַחֵר הַיּוֹם שְׁעֵבֶר בְּדֹאמֶר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי (חֲלִין דף פג.) הִלְכָּהּ מִקְרִי אַחַד עֶשֶׂר בְּדַ כְּרַשׁ בְּקוֹנְטֵרַם וְנִרְאֶה דָּלָא קִשְׁיָא מִיָּדִי דְּאִם בָּאוּ עַדִּים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעַלָּה דְנוֹהֲנִין אוֹתוֹ הַיּוֹם הָדָשׁ וּלְמַחֵר קֳדָשׁ (ר"ה דף נ:) יוֹם שְׁנִי עָקֹר וּמַעֲנִין מַנְּה יוּה"כ וְיַחֲוֹל אַחֵר הַשַּׁבָּת וְדְנוֹהֲנִין אוֹתוֹ הַיּוֹם הַקָּדָשׁ חוֹמֶרָא בְּעָלְמָא דָּלָא לִיזְלָזְלוּ בַּהּ לְשָׁנָה הַפְּעָא וְאִם הָדָם מִנְחָה בָּאוּ עַדִּים לֹא עֲבָדִין אֶלָּא חַד יוֹמָא וּמִחֲרָתוֹ דְּהוּא עָרַב שַׁבַּת חוֹל אַע"פ שְׁכַבֵּר חָפוּ לְחַם הַפָּנִים מַעֲרַב יו"ט חוֹזְרִין וְעוֹשִׂין אַחֲרִים לְקַדֵּשׁ לְחַם חַס בְּמוֹ שְׁנוּכַל יוֹתֵר וְנִרְאִשׁוֹן נֶאֱכָל בְּפִדְיוֹן וְאַע"פ דְּאִמֶּר בְּפִרְקֵי הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסֻכִּים (לְקַמֵּן מִנְחוֹת דף קא.) כֹּל הָרְאוּי לְמַזְבֵּחַ אֵינּוּ יוֹצֵא מִיָּדִי מַזְבֵּחַ לְעוֹלָם הִיכָא דְּאִיבָא תַקְנֵהּ לֹא אִמֶּר מִשׁוֹם לְחַם חַס בְּיוֹם הַלֵּקְחוֹ בְּדֹאמְרִי בְּפִרְקֵי הַתְּכֵלֶת (לְעִיל מִנְחוֹת דף מז:) גְּבִי שְׁנֵי כְּכֹשִׁים שְׁשֻׁמְטוֹן עַל אֶרְצֵה חִלּוֹת וְתוֹרָה שְׁשֻׁמְטָה עַל שְׂמוֹנִים חִלּוֹת וּמִיּוֹהּ קָשָׁה הִיכִי חֵיל יוֹם הַכְּפֻרִים בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת הא מִשְׁמַע בְּפִרְקֵי הַחֲלִיל (ספּה דף נד:) דָּלָא מִקְלַע בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת אֶלָּא לֹא־חֲרִים שְׁעוֹשִׂין לְעוֹלָם אַחַד מִלָּא וְאֶחָד חֲסֵר וּמַשְׁנֵה ז' שְׁנִיָּה בַּפ"ב דְּעֶרְכִּין (דף ח:) וְקַתְּנִי רִישָׁא אִין פּוֹחֲתִין מַשְׁשֶׁה קֳדָשִׁים הַמַּעֲבָרִין בְּשָׁנָה וְלֹא נִרְאֶה לְעֵבֶר יוֹתֵר עַל שְׁמֹנֶה וּמִשְׁמַע הִתָּם דְּאֶתְיָא דָּלָא בְּאֲחֵרִים: וְאִינוּ דוֹחָה אֵת יוֹם צוֹם. בְּפִרְקֵי אֲלוּ עוֹבְרִין (פְּסָחִים דף מז.) פְּרִיךְ מַהֲבָא דְּשִׁמִּי הֶלֶס לְמֵאן דְּאִמֶּר מְדֹאֻרִיָּתָא גְרַבִּי שַׁבַּת נַעֲשִׂין בִּיו"ט דְּהֲבָא קַתְּנִי וְאִפְלוּ דִּיו"ט בִּיו"ט לֹא עֲבָדִי וּמַשְׁנֵי שְׁאִנִּי הִתָּם דְּאִמֶּר קֳרָא לְכֶם וְלֹא לְגִבּוֹה וּלְרַשָּׁג"ג דְּאִמֶּר מִשׁוֹם ר"ש בֶּן הֶסְגֵּן דוֹחָה אֵת יו"ט וְאִינוּ דוֹחָה אֵת יוֹם צוֹם מֵא"ל ס"ל בְּאֶבְרָא שְׁאוּל וּמוֹחַק שֶׁם בְּקוֹנְטֵרַם יוֹם צוֹם (מִשְׁמַע) [מִשׁוֹם] דָּלָא שִׁיךְ יוֹם צוֹם גְּבִי שְׁמִי הֶלֶס וּבְחֻסָּם מִחֲקוֹ דְּמִלְּתָא

דְּרַשָּׁג"ג מִתְּנִיָּא בְּתַר הֵךְ תַּרְתִּי בְּבִי דְּשִׁמִּי הֶלֶס וְלַחֶס הַפָּנִים וְאֶתְרַנְוִיהוּ פְּלִיג רַשָּׁג"ג וְנִקְט' יוֹם צוֹם מִשׁוֹם לְחַם הַפָּנִים: מִתְּנִי' הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסֻכִּים שְׁנוּטְמָאוּ. בְּגִמְרָא פְּלִיגִי אִי נְטֻמָּאוּ דוֹקָא אוּ אִפְלוּ טוֹהֲרוּ: הַעוֹפוֹת. בְּשֻׁקְדָּם הַקְדִּישׁוֹן לְמוֹמֵן מִיָּרִי אֶבֶל קָדָם מוֹמֵן לְהַקְדִּישׁוֹן נַפְדִּין בְּתַנְיָא בְּקוֹנְסַפְתָּא וּבְפִרְקֵי בְּתָרָא דְּתַמּוּרָה (דף נג.) דְּתַנִּי לִי הֵכַל הִיוּ בְּכָלֵל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וְאִפְלוּ חֵיהּ וְאִפְלוּ עוֹפוֹת: וְכָלִי שְׁכַרְתָּ בְּתָרָא דְּתַמּוּרָה (דף נג.) דְּתַנִּי לִי הֵכַל הִיוּ בְּכָלֵל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וְאִפְלוּ חֵיהּ וְאִפְלוּ עוֹפוֹת: וְכָלִי שְׁכַרְתָּ לְרַבִּי נִחְמִיָּה דְּאִמֶּר בְּרַח הַבְּהֵמָה (מְעִילָה דף יט:) דִּישׁ מוֹעֵל אַחֵר מוֹעֵל דָּאִם אַחֲרָיִן לִיָּדִי מְעִילָה הוּא עֲצָמוּ לֹא כֹּל שְׂכָן נִיחָא דְּאִין לְהֶם פְּדִין וְאִשְׁבַּחַן לְרַבָּנָן נְמִי דְּאִין מוֹעֵל אַחֵר מוֹעֵל דְּמַדְבָּרָנָן אִין נַפְדִּין וּבְגִמְרָא מִשְׁמַע נְמִי דְּהוּי דְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא דְּמַפְרַשׁ כְּלִי שְׁכַרְתָּ וּלְגִבּוֹה מִשׁוֹם דָּלָא שְׁכִיחִי:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות

בִּי מְטִי לִילִיָא דְּבִי שְׁמַי שֶׁל שַׁבַּת ראשונה לקדש דהא אַמְרַת בְּמִקְדָּשֶׁת מִשׁוֹם פֶּסוּל לִינֵה וְלֹא אַמְרִין דְּנַעֲשֶׂה בְּמִי שְׁמַלְּהוּ הקוף שְׁאִנִּי הִתָּם דָּלָא בְּעִי כְּהֵן בְּבִגְדֵי כְּהֵנָה בְּמַלְוִי: שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל ראש השנה. הָדָם לְשַׁבַּת נֶאֱכַפָּה כְּרַבִּיעִי וְנֶאֱכָל לְשַׁבַּת שְׁנִיָּה לֹא־חַד עֶשֶׂר וְאִי קִשְׁיָא שְׁנִים עֶשֶׂר נִינְהוּ דְּהָא אִין נֶאֱכָלְתִּי עַד מוֹצָאִי שַׁבַּת דְּבִאֲוֹתַּי שַׁבַּת הַזֶּה יוֹם הַכְּפֻרִים הא לא קִשְׁיָא דְלַעֲנִין אֲכִילַת קֳדָשִׁים לִילָה הַזֹּכֶת אַחֵר הַיּוֹם שְׁעֵבֶר בְּדֹאמֶר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי (חֲלִין דף פג.) הִלְכָּהּ מִקְרִי אַחַד עֶשֶׂר. בְּיַצַּד? נֶאֱפָה מַעֲרַב שַׁבַּת – וְנֶאֱכָל בְּשַׁבַּת לְתַשְׁעָה. חָל יוֹם טוֹב לְהִיּוֹת עָרַב שַׁבַּת – נֶאֱכָל לְעֶשְׂרָה. "שְׁנֵי יָמִים [טוֹבִים] שֶׁל ראש השנה – נֶאֱכָל לְאַחַד עֶשֶׂר. וְאִינוּ דוֹחָה לֹא אֵת הַשַּׁבַּת וְלֹא אֵת יוֹם טוֹב. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשׁוֹם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן הֶסְגֵּן: דוֹחָה אֵת יוֹם טוֹב, וְאִינוּ דוֹחָה אֵת יוֹם צוֹם. ^(דף נ) גַּמְ' אִמֶּר רַבִּינָא: לְדַבְרֵי הָאוּמֵר גְּדֵרִים וְנִדְבוֹת אִין קְרִיבִין בְּיוֹם טוֹב, לֹא תִימָא מְדֹאֻרִיָּיתָא מִיַּחְזָא חֲזוּ, וְרַבָּנָן הוּא דְּגִזְרוּ שְׁלֹא יִשְׁהָא, אֶלָּא מְדֹאֻרִיָּיתָא נְמִי לֹא חֲזוּ. דְּהָא שְׁתֵּי הַלָּחִם דְּחוּבַת הַיּוֹם הוּא, וְלִיכָּא לְמִימַר שְׁמָא יִשְׁהָא, וְקַתְּנִי אֵינּוּ דוֹחָה לֹא אֵת הַשַּׁבַּת וְלֹא אֵת יוֹם טוֹב.

הִדְרוּ עֲלֵה שְׁתֵּי הַלָּחִם.

"מִתְּנִי' הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסֻכִּים שְׁנוּטְמָאוּ, עַד שְׁלֹא קִדְּשׁוּ בְּכָלִי – יִישׁ לְהֶם פְּדִיוֹן; מִשְׁקָדְשׁוּ בְּכָלִי – אִין לְהֶם פְּדִיוֹן. "הָעוֹפוֹת וְהָעֲצִים וְהַלְבוֹנָה וְכָלִי שְׁרַת, מִשְׁנוּטְמָאוּ – אִין לְהֵן פְּדִיוֹן, שְׁלֹא נֶאֱמַר פְּדִיוֹן אֶלָּא בְּכַהֲמָה. גַּמְ' אִמֶּר שְׁמוּאֵל: וְאִפִּילוּ הֵן טוֹהֲרִין נַפְדִּין. מֵאִי טַעְמָא? כַּמָּה דְּלֹא קִדְּשִׁי בְּכָלִי – קְדוּשַׁת דְּמִים נִינְהוּ, וְקְדוּשַׁת דְּמִים נַפְדִּין. וְהָא נְטֻמָּאוּ תְּנִין? הוּא הִדִּין דְּאָף עַל גִּב דְּלֹא נְטֻמָּאוּ, וְאִיִּדִּי דְּקָא בְּעִי מִיתְּנֵא סִיפָא מִשְׁקָדְשׁוּ בְּכָלִי אִין לְהֵן פְּדִיוֹן, דְּאִפִּילוּ נְטֻמָּאוּ נְמִי לֹא, תְּנֵא נְמִי רִישָׁא שְׁנוּטְמָאוּ עַד שְׁלֹא קִדְּשׁוּ בְּכָלִי. פְּשִׁיטָא, קְדוּשַׁת הַגּוֹף נִינְהוּ! אִיצְטְרִיָּה, סִלְקָא דְּעֵתָהּ אֲמִינָא: הוּאִיל וּבַעַל מוֹם אִיָּקְרִי "טָמֵא", טָמֵא נְמִי כַּבַּעַל מוֹם דְּמִי, וְאָף עַל גִּב דְּקְדוּשׁ קְדוּשַׁת הַגּוֹף, בִּי נִפִּיל בִּיָּה מוֹם – מִיַּפְרִיקָה, הִנִּי נְמִי לִיַּפְרוּק. קַמְשְׁמַע לָן, דְּלֹאֻ בִּי הֵאִי "טָמֵא" קְרִיִּיָּה רַחֲמָנָא לְבַעַל מוֹם, דְּמַכְלִי

לִילָה אִין מַחֲסַר זְמַן וְלַפְסַל כְּלִיל שְׁשִׁי [שֶׁל שַׁבַּת שְׁנִי] בְּלִינָה שְׁהֲרִי עוֹמֵד שֶׁם שְׂמוּנָה יָמִים שְׁלָמִים: בְּשֻׁקְדָּם וְסֻלְקוּ קָדָם בִּין הַשְּׁמֹשׁוֹת שֶׁל שַׁבַּת ראשונה וְסָדֵר לְמַחֵר: שֶׁלֹּא בְּמַצְתוֹ דְּסָדְרוּ בַּעֲדוֹ מַחֲסַר זְמַן: נַעֲשֶׂה בְּמִי שְׁסָדְרוּ הקוף וְאִין שְׁלָחַן מַקְדְּשׁוֹ אִפִּילוּ בְּזַמְנוֹ אֶבֶל קוֹמֵן בְּמַצְתוֹ חֲשִׁיבָא לִיָּה דְלִילָה אִין מַחֲסַר זְמַן: מִתְּנִי' לֹא פְחוֹת מַשְׁנֵי יָמִים מִשְׁנֶאֱפֹ: נָג' שְׁאִפְּאֻס בְּעָרַב שַׁבַּת שְׁאִין אִפִּיתָן דוֹחָה לֹא שַׁבַּת וְלֹא יו"ט: לְתַשְׁעָה לְשַׁבַּת שְׁנִיָּה: נֶאֱכָלְתִּי לַעֲשֶׂרָה שְׁנֶאֱכַפָּה בְּחִמְשִׁי בְּשַׁבַּת: שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל ר"ה קָדָם לְשַׁבַּת נֶאֱכַפָּה בְּאֶרְצֵה וְנֶאֱכָלַת לְשַׁבַּת שְׁנִיָּה לֹא־חַד עֶשֶׂר וְאִי קִשְׁיָא י"ב נִינְהוּ דְּהָא אִין נֶאֱכָלְתִּי עַד מוֹצָאִי שַׁבַּת דְּאוֹתוֹ שַׁבַּת הַזֶּה יוֹם הַכְּפֻרִים הא לא קִשְׁיָא דְלַעֲנִין אֲכִילַת קֳדָשִׁים לִילָה הַזֹּכֶר אַחֵר הַיּוֹם שְׁעֵבֶר בְּדֹאמֶר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנֵי (חֲלִין דף פג.) הִלְכָּהּ מִקְרִי י"א: וְאִין דוֹחָה אִפִּיתָן: אֵת יוֹם צוֹם חַל יוֹם הַכְּפֻרִים בְּעָרַב שַׁבַּת אִין לְחַם הַפָּנִים נֶאֱכַפָּה בּוֹ: גַּמ' לְדַבְרֵי הָאוּמֵר בְּמַסְכַּת בִּצְיָה (דף יט.) מִחֻלְקָת: שְׁמָא יִשְׁהָא קְרַבְּנוֹת כֹּל הַשָּׁנָה שְׁיָהּ נִזְדַּר וְנִזְדַּב וְלֹא יִקְרִיבִם עַד הֲרַגְל וְנִמְצָא מִבְּכוֹן וּמִמְתִּין מְלֻאכָה עַד הַמוֹשַׁד וְעוֹד שְׁמָא יַעֲבֵר בְּבֵל תֹּאחֲר: וְלִיכָא שְׁמָא יִשְׁהָא שְׁהֲרִי אִין יָכוֹל לְהַקְרִיבִם אֶלָּא בּוֹ בְּיוֹם: מִתְּנִי' הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסֻכִּים עַד שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בְּכָלִי לֹא קִדְּשׁוּ קְדֻשַׁת הַגּוֹף אֶלָּא קְדֻשַׁת דְּמִים שְׁצִרִיךְ לְפִדְיוֹתָן וְהַדְּמִים קְדוּשִׁים: וְהַעוֹפוֹת וְהָעֲצִים וְהַלְבוֹנָה וְכָלִי שְׁרַת שְׁנוּטְמָאוּ אִין לְהֶם פְּדִין שֶׁלֹּא נֶאֱמַר פְּדִין בְּקְדֻשַׁת הַגּוֹף אֶלָּא בְּכַהֲמָה בַּעֲלַת מוֹם בְּדַמְפְּרַשׁ בְּגִמְרָא: גַּמ' וְאִפִּילוּ טוֹהוּרִים וְנַפְדִּין מִנְחוֹת וְנְסֻכִּים: בַּעַל מוֹם אִקְרִי טָמֵא מַפְרַשׁ לְקַמֵּן:

מסורת הש"ס
א' יומא כט:
ב' פסחים מז'; משנה ערכין;
ערבין ח:
ג' ויקרא רבה; פסחים מז.
ד' ביצה כ:

המנחות והנסכים שנטמאו עד שלא קדשו בבלי שרת ים להן פדיון. דכיון דלא קדשו בבלי לית בה קדושת הגוף אלא קדושת דמים דלא נפיקו לחולין אלא כפדיה:
השפות והעצים והלבונה וכלי שרת אע"ג דנטמאו לית לה פדיה דקלטה טומאה [כה] ובטורחין דמו כדמפרש בגמרא. דלא נאמר פדיון אלא ככדיה:
אמר שמואל מתני' דקתני שנטמאו לאי מוקא אפי' הן טורחין נפיקו:

מסורת הש"ס
א סנהדרין מו; ב בורות לו; ב ספרא בחוקתי פרשה ד א ג משנה מדות ד תמורה לג; ה משנה קידושין; תוספתא עוקצין; קידושין נו; ב בורות ט:
תורה אור השלם

ואם כִּלְ-בְּהֶמָּה טִמְאָה אֲשֶׁר לֹא־יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרֶב וְנִהְיָה וְהַעֲמִיד אֹתֶיּהֶםהֶמָּה לִפְנֵי הַכּהֵן [ויקרא כו, יא]

ואם בבהמה הטמאה ופדה בערקה וסוף חמשתו עליו ואם־לא יואל ונקבר בערקה [ויקרא כז, כז]

והביא את־אִשְׁמו ליהוה על חטאתו אשר חטא ונקבה מִן־הַצֹּאן כִּשְׂבָּה אוֹר־שְׁעִירֵת עִזִּים לַחֲטָאתוֹ וְכָפַר עָלָיו הַכּהֵן מִחַטָּאתוֹ [ויקרא ה, ו]

וכפר עליו הכהן על־חטאתו אשר־חטא מאחת מאלה ונסלח לו וְהָיְתָה לַכּהֵן כַּמִּנְחָה [ויקרא ה, יג]

דְּמַכְּלִי שְׂרֵת לֹא אֲשַׁכַּחן דְּכַר דְּמִפְּרִין לְאַחַר שְׁקֻשָּׁשׁ בְּכָלִי שְׂרֵת וּרְאִי' צְהִמָּה בַּעֲלַת מוֹס שְׁאֵלָמֵר צֵה פְּדִינן לְאַחַר שְׁקֻשָּׁשָׁה בְּכָלִי שְׂרֵת בְּגוֹן שֶׁשְׁחַט לֹא אֲשַׁכַּחן צֵה פְּדִינן:
וְאִם בַּצְּהִמָּה הִטְמִימָהּ וְגו' וּכְתִיב צְתִרָה וְהִצְרִיךְ אִתָּהּ וְגו' אֲלֵמָא נִפְדִּין:
טַמְאָה מִמֶּשׁ בְּגוֹן כּוֹס וְגַמֵּל וְחִמּוּר:
כִּשְׁהוּא אוֹמֵר לְמִטָּה מֵאוֹתָה פְּרָשָׁה וְאִם בַּצְּהִמָּה הִטְמִימָהּ וּפְדָהּ וְגו':
מוֹמִין קְבוּעִין וְעוֹבְדִין מִפְּרָשׁ בַּבְּכוֹרוֹת (דף לו:):
מוֹתֵב רַב הוּא לְשִׁמּוּל:
עוֹפוֹת תְּלַשְׁתּוּ הַגּוֹף נִיגְהוּ דְּהֵן שַׁעֲנן קֶרֶבִין וְאִין גְּרִיבִין תְּלַשְׁתּוּ כְּלִי:
אֲלֹא עָצִים וּלְבֹנָה שְׁלֹא תִקְשֹׁשׁ בְּכָלִי וּכְלִי שְׂרֵת כִּי נִטְמְאוּ לְפִרְקוּ דְּהָא לֹאן תְּלַשְׁתּוּ הַגּוֹף נִיגְהוּ אֲלֹא מְכַסְיֵי קֶרֶבֶן הֵם אֲלֹא לֹאן מִשּׁוֹם דְּמַעֲחֻת וְקָבִים טְהוֹרִים אִין נִפְדִּים וְהָי' אַע"ג דְּנִטְמְאוּ כו':
וְעָצִים לֹאן עָנִי כְּבוֹלִי טַמְאָה נִיגְהוּ אֲלֹא מִשּׁוֹם חֻבַּת הַקּוֹדֶשׁ דְּכְתִיב וְהִבְשֵׁר לְרִבּוֹת עָצִים וּלְבֹנָה וְה"מ כִּי מִשְׁפִּי לֹהוּ וְחֶסֶן וּמִנְפֹן לְגִזְרִים לְבִקְשִׁיעִית יְפוֹת חֲזוּן לְמַעֲרָכָה:
לְעוֹלָם אִימָא לָךְ טְהוֹרִים בְּטָלְמָא נִפְדִּין וְהָי' בְּטָהוֹרִים זְמוּ וְהִינוּ טַעֲמָא דְּלֹא מִפְּרָקִי:
מִשּׁוֹם דְּלֹא שְׂכִיחִי וְאִי הוּוּ לֹהוּ פְּדִין טְהוֹרִין פְּרִיחִי לֹהוּ לְחֵלִין וְתוּ לֹא מִשְׁכַּחִי גִזְרִין מִדִּי חֲסִרְעִיא לְעִירָךְ הַעֲבֹדָה:
תַּמְיִמִים צְהִמָּה טְהוֹרָה:
אֲלֹא לְמַנְפַּח שְׁמִירָה לְעִרְבִי קֶרֶבְנוּת:
הִנֵּה הִדֵּר צֵה מִמָּאי דְּלֵאמֹר (עוֹפוֹת) מַעֲחֻת וְקָבִים נִפְדִּין טְהוֹרִים אַע"ג דְּרִאִוּין לְמַנְפַּח:
צִדְקוֹן טַיִי"ל:
פֶּלֶן כֵּל הַמַּעֲחֻת:
חֻון מַמְנַחַת חוּטָא שְׁאִפְּלִין טְהוֹרָה נִפְדִּית שְׁהִי אִמְרָה תוֹרָה צִדְקָרֶן עוֹלָה וְיוֹרֵד (וְיִקְרָא ה) מַחֲטָאוֹת עַל חֲטָאוֹתוֹ בַּכִּבְשָׁה אוֹ שְׁעִירָה וּבְתוֹרִים כְּתִיב (סג) מַחֲטָאוֹתוֹ וּבִמְנַחָה כְּתִיב עַל חֲטָאוֹתוֹ וְזִרְשִׁינוּ (בַּפֶּרֶק מִתְרָא) דְּלֵהֲכִי כְּתִיב מַחֲטָאוֹתוֹ בַּכִּבְשָׁה דְּמַשְׁמַע מִקְנֵת חֲטָאוֹתוֹ שְׂאִם הִיָּה עֹשִׁיר בַּשְּׂמֹמָא מִקְדָּשׁ וְהִפְרִישׁ מַעוֹת לְכַבְשָׁה אוֹ שְׁעִירָה וְהָעִי וְיָבִיא מִמִּקְנֵת דְּמִי תוֹרִים אוֹ מַנְחָה וְהִשְׁאֵר חֵלִין וְלֵהֲכִי כְּתִיב (סג) גִּבִּי עֹשִׁירִית הָאִיפָה עַל חֲטָאוֹתוֹ דְּמַשְׁמַע וְיוֹסִיף שְׂאִם הִיָּה עָנִי וְהִפְרִישׁ עֹשִׁירִית הָאִיפָה וְהָעֹשִׁיר וּפְקָנָה וְיוֹסִיף עָנִיָּה מַעוֹת וְיָבִיא בַּכִּבְשָׁה אוֹ שְׁעִירָה:
לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאִמֵּר לְקַמֵּן כֵּל הָאִסּוּר בַּהֲנָא אִינוּ מַטְמֵא טַמְאָת רַבְּנֵינוּ:
הִשְׁרָלָה וְכַל הָךְ אִסּוּרִי הֲנָא נִיגְהוּ:

אַע"ג דְּנִטְמְאוּ בְּטָהוֹרִים זְמוּ.
מִדְּלֹא קִלְמֵר טְהוֹרִים נִיגְהוּ מַשְׁמַע דְּמַקְבְּלִי טַמְאָה אֲלֹא דְּלֹא חֲשִׁיבָא טַמְאָה וְתַמָּה דְּכַפ' כֵּל הַפְּסוּלִין (וְכַחֲסִים דף לד.) אִמְרִינוּ וְהֵאֵמֵר מִן וְהִבְשֵׁר לְרִבּוֹת עָצִים וּלְבֹנָה הֲכֹא צְמִאי עֲקוּרִין בְּגוֹן שְׁקֻדָּשׁוֹ בְּכָלִי וְאַע"ג דְּאֲלַפָּא דְּרַבָּא מְסִיק הֲכִי אֲצִיִי נָמִי לֹא פְּלִיג צֵהָא וַי"ל דְּהֵתִם מִדְּאוֹרִיתָא וְהֲכֹא מִדְּרַבָּנן וְהֲכֹא נָמִי הֵא קִלְמֵר עָצִים בְּמָה דְּלֹא מִשְׁפִּי לֹהוּ לְגִזְרִין דְּלֹא מִתְכַּשְׂרִי מַשְׁמַע דְּאִין מַקְבְּלִי טַמְאָה מִדְּאוֹרִיתָא וְתַלְשַׁת כְּלִי דְּהֵתִם הָיוּ שְׁפִי גִזְרִין דְּהֲכֹא וּבִקּוּטְרָם פִּי' הֵתִם דְּמִזְרִי בַּעֲצִים שְׁתֵּתָה צְמַחֲתָה כְּלִי שְׂרֵת מַעַל הַמַּנְפַּח עִם גְּחִילִים וּלְפִיכָךְ צ"ל דְּהֲכַשֵּׁר שֶׁל שְׁפִי גִזְרִין דְּהֲכֹא דְרַבָּנן וְלֹא יִתְבּן פְּרוּשׁ

זֶה דְּמַסְבֶּקֶת תַּמִּיד (דף כח:):
מַשְׁמַע שְׁהִי חוּתָה מִן הַמַּאֲכָלוֹת הַסְּנִימּוּת וְגַם אִין לְכַרֵּשׁ דְּמִזְרִי אֲלִיפָא דְרַבִּי צִדְקָה הָיוּן רַבָּה (לְעִיל מַעֲחֻת דף כ:):
בַּמַּעֲבָב עָצִים דְּעָצִים קֶרֶבֶן נִיגְהוּ וְכַעֵן כְּלִי שְׂרֵת דְּהָא מְסִיק הֵתִם דְּעִנְשָׁה כְּמִי שְׁקֻרְבוּ מִתִּירִין דְּתַעֵן כֵּל שְׁאִין לוּ מִתִּירִין מִשְׁיַקְדָּשׁ בְּכָלִי וְלַרְבִּי הֵא אִמְרִי' עָצִים טַעוּרִין חֲמִיצָה אֲלֵמָא יֵשׁ לָהֶן מִתִּירִין אַע"ג דְּצִדְקָרָךְ הָיוּןן רַבָּה (סג) אִמֵּר שְׁהַקְדֵּן וְהַשִּׁירִים הַכֵּל לְמַנְפַּח אֲלֵמָא תְּלַשְׁתּוּ כְּלִי דְּהֵתִם הָיוּ שְׁפִי גִזְרִין דְּהֲכֹא וּבַעֲנִי הַמַּעֲרָכָה וּמִתְוֵן לָשׁוֹן הַקּוּטְרָם מַשְׁמַע דְּכַמָּה דְּלֹא מִשְׁפִּי לֹהוּ לְגִזְרִין טְהוֹרִין לְגַמְרִי וּבְטְהוֹרִין זְמוּ לֹאן דְּקוּקֹא אֲלֹא טְהוֹרִין מַמֶּשׁ וּרְאִית וְכִי מִשְׁפִּי לֹהוּ לְגִזְרִין בַּקֶּרֶס הֲכִי מַקְדָּשִׁי וְהֵא קֶרֶס אִינוּ כְּלִי שְׂרֵת כְּדַמַּשְׁמַע בְּתוֹסְפָתָא דְּתַנְיָא הַשּׁוֹאֵל קֶרֶסִים שֶׁל הַקֹּדֶשׁ מִחֲבָרֵי צִדְקֵה עוּ וְכֹא חֲבָרֵי וּבִקְעֵה עוּ בִּלָּן מַעֲלֵן וְתַנְיָה לְחֲבָרֵי וְחֲבָרֵי לְחֲבָרֵי דְּרִאשֻׁון מַעַל וְהַשְׁנִי לֹא מַעַל וּבַעוֹלָה אִינוּ פִּן וְתַנְיָה לְחֲבָרֵי וְחֲבָרֵי לְחֲבָרֵי בִּלָּן מַעֲלֵן וְאִמֵּר דַּכ' הַשּׁוֹאֵל (כ"מ דף צט.) הַמַּשְׁאִיל קֶרֶסִים שֶׁל הַקֹּדֶשׁ מַעַל לְפִי טוֹבַת הָאֵלָה שְׂבֹן וְחֲבָרֵי מִתֵּר לְבִקְעֵה עוּ בַּתְּחֵלָה וְיֵשׁ לְכַרֵּשׁ דְּקֶרֶסִים דְּהֵתִם לֹא בַּמַּנְחָד לַעֲנִי מַשְׁרָכָה מִזְרִי אֲבָל כְּלִי שְׂרֵת הִיָּה לָהֶם מַנְחָה לְעָצִים שְׁמַשְׁפֵּן וּמַנְסָרֶן וּמִנְפֹן לַעֲשׂוֹת בְּקוֹיעוֹת יְפוֹת חֲזוּן לְמַעֲרָכָה וְאִם תֵּאֵמֵר וְכִין דְּקֶרֶסִים דְּתוֹסְפָתָא לֹאן כְּלִי שְׂרֵת הוּא אֲמָאי מַעַל הַשְׁנִי הֵא מִכּוּיִן דְּצִדְקֵה דְּרִאשֻׁון וּמַעַל עוּ וְצֹא לְחֵלִין דְּקֶרֶבֶן צְמַסְבֶּת מַעֲיָלָה (דף יט:):
אִין מוֹעַל אַחֵר מוֹעַל שְׁמַקְדָּשִׁין אֲלֹא בַּצְּהִמָּה וּכְלִי שְׂרֵת בְּלָבָד בִּיצֵר רַבָּב עַל גִּבִּי בַּצְּהִמָּה וּכֹא חֲבָרֵי וְרַבָּב וּכֹא חֲבָרֵי וְרַבָּב בִּלָּן מַעֲלֵן שְׂתָה כְּכּוֹס שֶׁל זֶהָב וּכֹא חֲבָרֵי וְשְׂתָה וּכֹא חֲבָרֵי וְשְׂתָה בִּלָּן מַעֲלֵן מֵה שְׁאִין פִּן בַּתְּלַשְׁתּוּ דְּמִים וַי"ל דְּהֵיאִל דְּתוֹסְפָתָא מִזְרִי בַּקֶּרֶסִים הַמְּסוּר לִיד גִּזְרָךְ דְּמִימָא דְּעָטֵל אָבִן אוֹ קוֹרָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ לֹא מַעַל דְּקֶרֶצִי הֵתִם בְּתֵר הֵיאִל דְּקֶרֶסִים וְקֶרֶצִי צֵה וְתַנְיָה לְחֲבָרֵי הוּא מַעַל וְחֲבָרֵי לֹא מַעַל עַד גִּירְדוֹר תַּתְּקִיָּה שְׁנֵה פְרוּטָה וּפְרִין עָלָה הַש"ס בַּפֶּרֶק בַּתְרָא דְּמַעֲיָלָה (דף כ.) וּבַפֶּרֶק קִמָּא דְּחִנְיָגָה (דף י:):
מְכַדִּי מְגֵזֵל גִּזְלָה מָה לִי הוּא מָה לִי חֲבָרֵי וּמַשְׁנִי בְּגִזְזָר הַמְּסוּרוֹת לוּ אֲצִיִי בְּגוֹן עֲקוּרִין

וְלִכְךָ יוֹצֵא הַקֶּרֶס בְּלוּ לְחֵלִין כְּשִׁנְתוּנוּ לְחֲבָרֵי שְׁהִי מוֹצִיא בְּלוּ מִרְשׁוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲבָל כְּשִׁמְבַקַּע עוּ וְהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן אִינוּ מוֹצִיאִו מִרְשׁוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲבָל אִינִישׁ בַּעֲלֵמָא שְׂאִינוּ כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן כִּי מַבְקַע צֵה מְגֵזֵל גִּזְלָה וּמִפְּסִיק לִיָּה מִרְשׁוֹת הַקֹּדֶשׁ וּמִתְחַלֵּלֵת הַקֶּזֶזֶת דְּמִים בְּכַךְ וְרְאִי' אִין מִתְבָּן לְגִזּוֹל אֲלֹא דַעֲתוּ לְהַחֲזִיר לְרִשְׁיַת בַּעֲלִים לְאַחֵר בַּקּוֹיעֵה הֵא קוּמָא לֵן (כ"ב דף סח.) שׁוֹאֵל שְׁלֹא מַדְעִית גִּזְלוֹן הִוי לְרַבָּנן וְקַם לִיָּה כּוּלִיָּה בְּרִשְׁוֹתָה דְּאִפְּלִין נִתְבָּן לְהִיֹּת שׁוֹאֵל כְּאִלּוּ נִתְבָּן לְגִזּוֹל דְּמִי וְהֵא דְּאִמֵּר צֵהשׁוֹאֵל (כ"מ דף צט.) הַמַּשְׁאִיל קֶרֶסִים שֶׁל הַקֹּדֶשׁ מַעַל לְפִי טוֹבַת הָאֵלָה שְׂבֹן וְחֲבָרֵי מִתֵּר לְבִקְעֵה עוּ בַּתְּחֵלָה וְקַם מִשְׁאִיל כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן מִדְּלֹא מַעַל אֲלֹא לְפִי טוֹבַת הָאֵלָה שְׂבֹן חֲבָרֵי מִתֵּר לְבִקְעֵה עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעֲרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַקְדָּשׁ וּפְרִין בִּין דְּמַעַל נִפֵּחַ לְחֵלִין לֹאן כְּלִי שְׂרֵת מַעֲרָב עוּ בִּין דְּמַעַרָב עוּ בִּין שְׁהוּא כְּבוֹר שְׁהוּא שְׁלֵן וְאִינוּ מִתְבָּן לְהוֹצִיא הַקֶּרֶס מִרְשׁוֹתוֹ מ"מ שְׂרִי לְבִקְעֵה עוּ שְׁהִי הָאֵלֶּת הַבּוֹקֵעַ כְּכַר וְתַתָּה לְחֵלִין בִּין שְׂאִינָה מְסוּכָה לוּ וְהֵא דְּאִמְרִינוּ גִּבִּי בֵּית צִדְקָרָה הָאוֹמֵר מַשְׁכָּלִי (שְׂכִרִין דף כא.) הַקְדִּישׁוּ מִשְׁכִּיר הִדֵּר עוּ מַעֲלָה שְׂכַר לְהַ

קא:

וועגלע ערופּה. לאז קענענרעפּה דא"כ תפוזן געט משום געלע קאלא קעשעטע וואָל דער ווידעניגה לנגחל

אײַנע אױסרעטע וועלמאָן דאָמער געריפּטע אױסרעטע נמײַ מצײַן למײַמער דאָל דער ר"ש עגלע עשׂחטע

^(א)**וְיִשׁוּר הַנֶּסֶקֶל וְעִגְלָה עָרוּפָה וְצִפּוּרֵי מְצוֹרַע וּפְטָר חֲמוֹר וּבִשְׁשֶׁר בַּחֲלָב בּוֹלֵם מִטֶּמְאֵין טוּמְאָת אֲכָלִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר:** בּוֹלֵן אֵין

מִטֶּמְאֵין טוּמְאָת אֲכָלִין, וּמוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּבִשְׂר בַּחֲלָב שְׁמִטְמֵא טוּמְאָת אֲכָלִין, הוּאִיל וְהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. וְאָמַר רַב אַסִּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאִי טַעמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? ”מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל” – אוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים קְרוּי אוֹכֵל, אוֹכֵל שְׂאִי אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים אֵינּוּ קְרוּי אוֹכֵל. וְהָא פִּיגֵל בְּמִנְחָה נָמִי, אוֹכֵל שְׂאִי אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא. אִי הָכִי, בְּשֶׁר בַּחֲלָב נָמִי תִּפְוֹק לִיה, דְּאוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא. ^(א)דִּתְנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמַר

מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּשֶׁר בַּחֲלָב אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה, שְׁוֹנָאמַר ”כִּי עַם קְדוֹשׁ אֶתָּה לַה’ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי בַּחֲלָב אִמּוֹ”, וְלִהְלֵן הוּא אוֹמַר ”וְאִנָּשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשְׂר בַּשְּׂדֶּה טָרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ”, מָה לְהֵלֵן אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה, אָף כָּאן אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה. חֲדָא וְעוּד קאָמַר: חֲדָא, דְּאוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא, וְעוּד, לְדִידֵיהּ נָמִי הִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. ^(ב)מִיתִיבִי: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר, יֵשׁ נוֹתֵר

שְׁהוּא מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, וְיֵשׁ נוֹתֵר שְׂאֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. פִּיצִיד? לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, לְאַחַר זְרִיקָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. (וְהָא) וּפִיגּוּל, בִּין בְּקֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים בִּין בְּקֳדָשִׁים קָלִים – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. פִּיגֵל

בְּמִנְחָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. ^(ג)לֹא קִשְׂיָא, כָּאן – שְׁהִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, כָּאן – שְׁלֹא הִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. הִכִּי דְמִי דְלֹא הִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר? דְּאָקֻדְשִׁינָהּ בְּמַחֲבָר. וְלִיפְרָקִינָהּ! הַנִּיחָא לָּהּ לִישְׁנָא דְאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא: טְמֵאִין – נִפְדִּין, טְהוֹרִין – אֵין נִפְדִּין, שְׁפִיר. אֵלָּא לָּהּ לִישְׁנָא דְאָמַר, אָפִילוּ טְהוֹרִין נִפְדִּין, לְפָרָקִינָהּ. הַשְׁתָּא מִיָּהּ לֹא פָּרִיק, וְכִיןן דְּאִי בְּעִי פָּרִיק לִיה, שְׁמַעִינן לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְאָמַר: כָּל הַעוֹמֵד לַפְּדוֹת – כְּפֻדּוֹי דְמִי. ^(ד)דִּתְנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: פָּרָה מִטְמֵאָה טוּמְאָת אֲכָלִין, הוּאִיל וְהִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אוֹמַר

הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּרָה נִפְדִּית עַל גַּב מְעַרְכָּתָה. ”הָכִי הַשְׁתָּא? בְּשִׁלְמָא פָּרָה, עוֹמְדַת לַפְּדוֹת הִיא, שְׂאָם מְצָא אַחֲרֵת נָאָה הִימְנָה – מַצְוָה לַפְּדוּתָהּ. אֵלָּא הִנֵּי מִנְחוֹת, מַצְוָה לַפְּדוּתָן?! וְהָא לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּמַצְוָה לְמִיזְרְקֶיהּ, וְאִי בְּעִי זָרַק, וְקִתְנֵי דְאֵין מִטְמֵא טוּמְאָת אֲכָלִין! הָכָא בְּמֵאִי עֲסָקִין? – שְׁלֹא הִיתָה שְׁהוּת בְּיוֹם לְמִיזְרְקֶיהּ. ^(ה)אָבֵל הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם, מֵאִי? מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. אֲדִתְנֵי לֵן לְאַחַר זְרִיקָה מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין – לִיפְלוֹג בְּדִידָה: בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? שְׁלֹא הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם, אָבֵל הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין! הָכִי נָמִי קאָמַר:

לֵן, קוּדֵם שִׁירָאָה לְזִרְיקָה – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, לְאַחַר שִׁירָאָה לְזִרְיקָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. וְהָא פִּיגֵל, בִּין בְּקֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים בִּין בְּקֳדָשִׁים קָלִים, מַצְוָה לְמִיזְרְקֶיהּ,

^(א)**וְיִשׁוּר הַנֶּסֶקֶל וְעִגְלָה עָרוּפָה וְצִפּוּרֵי מְצוֹרַע וּפְטָר חֲמוֹר וּבִשְׁשֶׁר בַּחֲלָב בּוֹלֵם מִטֶּמְאֵין טוּמְאָת אֲכָלִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר:** בּוֹלֵן אֵין מִטֶּמְאֵין טוּמְאָת אֲכָלִין, הוּאִיל וְהִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. וְאָמַר רַב אַסִּי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאִי טַעמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן? ”מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל” – אוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים קְרוּי אוֹכֵל, אוֹכֵל שְׂאִי אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים אֵינּוּ קְרוּי אוֹכֵל. וְהָא פִּיגֵל בְּמִנְחָה נָמִי, אוֹכֵל שְׂאִי אֶתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא. אִי הָכִי, בְּשֶׁר בַּחֲלָב נָמִי תִּפְוֹק לִיה, דְּאוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא. ^(א)דִּתְנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמַר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן: בְּשֶׁר בַּחֲלָב אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה, שְׁוֹנָאמַר ”כִּי עַם קְדוֹשׁ אֶתָּה לַה’ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִבְשֹׁל גְּדִי בַּחֲלָב אִמּוֹ”, וְלִהְלֵן הוּא אוֹמַר ”וְאִנָּשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשְׂר בַּשְּׂדֶּה טָרְפָּה לֹא תֹאכְלוּ”, מָה לְהֵלֵן אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה, אָף כָּאן אָסוּר בְּאֲכִילָה וּמוּתָר בְּהִנָּאָה. חֲדָא וְעוּד קאָמַר: חֲדָא, דְּאוֹכֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים הוּא, וְעוּד, לְדִידֵיהּ נָמִי הִיתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. ^(ב)מִיתִיבִי: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר, יֵשׁ נוֹתֵר שְׁהוּא מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, וְיֵשׁ נוֹתֵר שְׂאֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. פִּיצִיד? לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, לְאַחַר זְרִיקָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. (וְהָא) וּפִיגּוּל, בִּין בְּקֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים בִּין בְּקֳדָשִׁים קָלִים – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. פִּיגֵל בְּמִנְחָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. ^(ג)לֹא קִשְׂיָא, כָּאן – שְׁהִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, כָּאן – שְׁלֹא הִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. הִכִּי דְמִי דְלֹא הִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר? דְּאָקֻדְשִׁינָהּ בְּמַחֲבָר. וְלִיפְרָקִינָהּ! הַנִּיחָא לָּהּ לִישְׁנָא דְאָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא: טְמֵאִין – נִפְדִּין, טְהוֹרִין – אֵין נִפְדִּין, שְׁפִיר. אֵלָּא לָּהּ לִישְׁנָא דְאָמַר, אָפִילוּ טְהוֹרִין נִפְדִּין, לְפָרָקִינָהּ. הַשְׁתָּא מִיָּהּ לֹא פָּרִיק, וְכִיןן דְּאִי בְּעִי פָּרִיק לִיה, שְׁמַעִינן לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְאָמַר: כָּל הַעוֹמֵד לַפְּדוֹת – כְּפֻדּוֹי דְמִי. ^(ד)דִּתְנָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר: פָּרָה מִטְמֵאָה טוּמְאָת אֲכָלִין, הוּאִיל וְהִיתָה לָּה שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר. וְאָמַר רִישׁ לְקִישׁ: אוֹמַר הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן, פָּרָה נִפְדִּית עַל גַּב מְעַרְכָּתָה. ”הָכִי הַשְׁתָּא? בְּשִׁלְמָא פָּרָה, עוֹמְדַת לַפְּדוֹת הִיא, שְׂאָם מְצָא אַחֲרֵת נָאָה הִימְנָה – מַצְוָה לַפְּדוּתָהּ. אֵלָּא הִנֵּי מִנְחוֹת, מַצְוָה לַפְּדוּתָן?! וְהָא לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּמַצְוָה לְמִיזְרְקֶיהּ, וְאִי בְּעִי זָרַק, וְקִתְנֵי דְאֵין מִטְמֵא טוּמְאָת אֲכָלִין! הָכָא בְּמֵאִי עֲסָקִין? – שְׁלֹא הִיתָה שְׁהוּת בְּיוֹם לְמִיזְרְקֶיהּ. ^(ה)אָבֵל הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם, מֵאִי? מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. אֲדִתְנֵי לֵן לְאַחַר זְרִיקָה מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין – לִיפְלוֹג בְּדִידָה: בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? שְׁלֹא הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם, אָבֵל הִיתָה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין! הָכִי נָמִי קאָמַר: לֵן, קוּדֵם שִׁירָאָה לְזִרְיקָה – אֵינּוּ מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין, לְאַחַר שִׁירָאָה לְזִרְיקָה – מִטֶּמֶא טוּמְאָת אֲכָלִין. וְהָא פִּיגֵל, בִּין בְּקֹדֶשִׁי קֳדָשִׁים בִּין בְּקֳדָשִׁים קָלִים, מַצְוָה לְמִיזְרְקֶיהּ,

הִיתָה לוֹ שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר. קוּדֵם שַׁנְתַּעֲרַב: לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה אֵין מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין. דִּלָּא הִיתָה לוֹ שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר לְעוֹלָם לֹא בְּחַי הַבְּהֵמָה וְלֹא לְאַחַר שַׁנְחַטָּה דִּהָא לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה מִלָּא הִיָּה לוֹ שַׁעַת הֵיתֵר לִכְהֻנָּס. וּפְעוּל בּוֹכְהִים בִּין בְּקִשְׁתִּי קִדְשִׁים בִּין בְּקִדְשִׁים קְלָס אִינוּ מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין דִּלָּא הִי לִיה שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר. דַּשְׁינּוּ לֹא הִי אֵלָּא כַּד' עַבְדוּת מִכּוּין דַּשְׁינּוּ אִפְעוּל בְּאַחֲרִינָה בּוֹרִיקָה לֹא הִיתָה לוֹ שַׁעַת הֵיתֵר. פֻּעִנַּל בְּמִנְחָה מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין קִשְׂיָא דַּר' שְׁמַעוֹן אֲדַר"ט: לֹא קִשְׂיָא. הִאי דִּלְאֲמַר ר' שְׁמַעוֹן דִּלּוּן מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין: דִּלָּא הִיתָה לִיה שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר דִּלְקַדְשָׁה בְּמַחֲבָר: וְלִיפְרָקִינָהּ. וְלִיהִי לִיה שַׁעַת הַכּוֹשֶׁר: הַשְׁתָּא מִיָּהּ הִיא לֹא פָּרִיק. וְכִיןן דִּלָּא פִּרִּיק לֹא אִיה לִיה שַׁע"כ: פֵּרָה מִיָּהּ טוּמְאָת אוֹכְלִין. אַע"כ דִּלָּא פֵּרָהִי: הִאיֵל וּבִינּוּ לַפְּעוּתָהּ. כַּדְרִישׁ לְקוֹס וְאִכְתִּי קִשְׂיָא דַּר' שְׁמַעוֹן אֲדַר' שְׁמַעוֹן: הִכי הַשְׁתָּא. כַּשְׁלֵמָא (הַשְׁתָּא) [פֵּרָה] הִיינוּ טַעמָא דַּכְּפֻיָּה דְּמִיָּה דְּמַעֲיָה לַפְּעוּתָה אִם מַצָּא נָחָה הִימְנָה. אֵלָּא הִיז מִנְחוֹת מַעֲיָה לַפְּעוּתָן. בְּתִמְיָה קִאֲמַר דִּהָא מַעֲרִיקָא לֹא אִתִּי אֵלָּא מִמַּחֲבָר הִילִּכְךָ לֹא אִמְרִי' כַּכְּפִרִיקָא דְּמִי וְלֹא מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין: וְהִא לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה וּבִ' מִקִּשְׁ עֵד לַר' שְׁמַעוֹן דִּלְאֲמַר מִשּׁוּם דַּפְּרָה מַעֲיָה לַפְּעוּתָה מִשּׁוּם הִיז מִטְמֵא דַּכְּפֻיָּה דְּמִי. וְהִא לֵן דְּמַעֲיָה מִרוּק קוּדֵם שְׁלִין וְאִיכְעִי לְמַחֲרִיקָה אִיכְעִי אִיה וְכֹל לְמַחֲרִיקָה וְקִתְנִי דִּלּוּן מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין אִלְמָא לֹא אִמְרִי' בּוֹרוּק דְּמִי:	
--	--

וְשׁוּר הַאֶסְקֵל שְׁשַׁחטוּ לְאַחַר שְׁנַגְמַר דִּינוּ דְּאִי נִסְקֵל מִמֶּשׁ מִטְמֵא טוּמְאָה חֲמוּמָה דְּנִבְלָה הִיא: וְעִגְלָה גְּרוּפָה שְׁשַׁחטָה לְאַחַר וּרְיִדְקָתָה לְנַחַל אֵיתָן דְּאוֹסְרֶתָּה: וְנִפְוִרֵי מַצְרַע שְׁשַׁחטוּן: וּשְׁטוֹר חֲמוֹר שְׁשַׁחטוּ לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וְלֹא בֹא עֲדִין לְטוּמְאָת נְבִלּוֹת בְּגוֹן פְּעוּלוֹ מִשְׁרַפָּם דְּאִמְרִיןן פְּהָעוֹר וְהָרָטָב (חֲלִין דָּף חִיז): הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה טוּמְאָה לְעוֹבֵד בּוֹכְבִּים וּמִשְׁרַפָּתָה מִטְמֵאָה טוּמְאָת חֲכָלִין חֲכָל לֹא טוּמְאָת נְבִלּוֹת: פְּטוֹר חֲמוֹר אָסוּר בַּהֲנָאָה כָּל זְמַן שְׁלֹא נִפְקָה דְּקִדּוֹשׁ עַבְבּוּכָה הוּא לִ"א וְאִפִּי' הִיו נְבִלּוֹת מִטְמֵא טוּמְאָת אוֹכְלִין וְכִיןן דְּלִיבִא פַחוּת מַשְׁפָּטָה דִּלָּא חֲזִי לְטוּמְאָת נְבִלּוֹת מַצְרַפָּר לְפַחוּת מַשְׁפָּטָה אוֹכְלִין לְהַשְׁלִימּוֹ לְכַבִּינָה: בְּשֶׁר בַּחֲלָב אִיבֹא תַנָּא דְאָסַר לִיה בַּהֲנָאָה עֲבָרַךְ כָּל הַבְּשֶׁר (חֲלִין דָּף חִיד): הִואִיל וְהִיתָה לוֹ שַׁעַת הַבְּשֶׁר דְּאִי תְּרִי לֵה בְּלִי יוּמָא בַּחֲלָבָא לֹא מִתְסַר עַד שְׁבִשְׁלֵנוּן: שְׂאִי אִתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים עוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים שְׁאִסּוּרִים בַּהֲנָה: וְהִאי דַּשְׁנַל בְּמַנְחָה נָמִי אִי אִתָּה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ לְאַחֲרִים דְּבַת שַׂרְפָּה הִיא וְלִקְמֹן מַנּוּךְ לֵה בַּשְׁלֹא הִיתָה לוֹ שַׁעַת הַבְּשֶׁר מַעֲזוּס: אִי הָכִי דַּשְׁנָמַא דַּר"ט מִשּׁוּם אָבֵל שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהֵאָכִילוֹ הוּא: מַה לְהֵלֵן מִתֵּר בַּהֲנָאָה בְּקִדְמִי לְכָל תַּשְׁלִּכּוֹן אוֹתוֹ וְהִא הֲנָחֵתוּ הוּא מַה שְׁכָּלָבוּ אוֹכֵל דְּמַחֲשָׁבְתוֹ עָלֵיו: וְעוּד לְדִידָה נָמִי לְעַד וְיִשְׁכַּל עֲרַמּוֹ הִנּוּ לִיה שַׁעַת הַבְּשֶׁר אָבֵל אִינוּךְ לֹא הִנּוּ לֵהוּ שַׁעַת הַבְּשֶׁר לְקַבֵּל טוּמְאָה וְלֹא הִתְרִי מַעֲזוּס וְאִפִּינוּ שׁוּר הַאֶסְקֵל קֳדָם שְׁנַגֵּחַ דְּבַהֲמָה בְּחִיָּה בַּחֲקֵת אָסוּר עוֹמְדַת וּלְטוּמְאָה נָמִי לֹא חֲזִיא מַחֲיוּס: לֵן לִפְנֵי זְרִיקָה לֹא הִיתָה לוֹ שַׁעַת הַבְּשֶׁר: כַּגַּל בְּמַנְחָה מִטְמֵאָה טוּמְאָת אוֹכְלִין וְהָשִׁיחַ לְכַי אוֹשְׁעִיא: לַפְּרָקִינָהּ כְּלוּמַר וְהִא קֳדָם שְׁקִדְשׁוּ בְּכִלֵּי יָכוֹל לְפָדוּתָן וּלְאוֹרְכֵן וְאִשְׁתַּבַּח דְּהִנּוּ לִיָּה שַׁעַת הַבְּשֶׁר: פֵּרָה חֲזַמָּה אַע"כ דְּאוֹסְרָה בַּהֲנָה מוֹדָה ר' י"ט דְּמַטְמֵאָה טוּמְאָת אוֹכְלִין: וְאִמַר רִישׁ לְקוֹשׁ מֵאִי שַׁעַת הַבְּשֶׁר הִנּוּ לֵה: אוֹמַר הִיָּה ר' שְׁמַעוֹן פֵּרָה נִפְדִּית עַל גַּב מַעַרְכָּתָה חֲפִינוּ נִשְׁחַטָה בַּחֲקוּיָה אֲלִמָּא אַע"כ דִּלָּא פֵּרָקָה דִּא חֲשִׁיב לִיָּה שַׁעַת הַבְּשֶׁר הִואִיל וּמַצִּי לְמַסְקָה: מַצְוָה לַפְּדוּתָה בַּתְּמִיָּה: אָבֵל הִיָּה לוֹ שְׁהוּת בְּיוֹם כּו' וּמִמְיָלָא הִנּוּ וְנַעֲמָא כ"ט לְאַחַר זְרִיקָה: קֳדָם שְׁנִרְכָּה לְזְרִיקָה דִּלָּא הִנּוּ לֵה שְׁהוּת: וְהִא פֻּעֵל בִּין בְּקִדְשִׁי קֳדָשִׁים כּו' דְּמַצְוָה לְמַזְקָה כַּגַּל מַחֲשָׁבָה דְּאָסוּר לְשִׁנוֹת בְּקִדְשִׁים:

	
הא לא קשיא הכא במאי עסקינן שלא היה לו שעות ביום למחריקה. כגון ששחטו סמוך לסקיעת החמה משום הכי אין מטמאין ללא עמל לחרק:	
הכי נמי קאמר לן קודם שיראה מריקה. היינו דלא איה ליה שעות ביום למחריקה:	
לאחר שיראה מריקה. דהיה שעות ביום מטמא טומאת אוכלין:	
ותי פריך לר' שמעון דפרה. והא פיעול דמצינא למחריקה בלא מחשבת פיעול וקתני דלעו מטמא מאי לאו בוריקה הוא דפיעול אף על גב דהא ליה שעת הכספר דאי בעי זריקה בלא פיעול ולא אמרינן בורוק בלא פיעול דמי אלא אינו מטמא טומאת אוכלין:	
תורה אור השלם	
 	[ויקרא יד, ז] [שמות כא, כח] [דברים כא] [ויקרא יח, יד] [דברים יד, כא] [שמות כב, י] [במדבר יט]

מסורת הש"ס
א משנה מעילה; תוספתא מעילה; מעילה ד' ב משנה זבחים ג זבחים צב; זבחים כז; ד מעילה ב.
ה ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כא ד; משנה כריתות; ספרא אחרי מות פרק ב ה; כריתות כג.
תורה אור השלם

ואם־נפש כי תחטא ועשתה אמת מקל־מצות יהיה אָשֶׁר לא תעשינה ולא־יָדַע ואשם ונָשָׂא עונו והביא אֵיל תָּמִים מוֹ־הַצֶּאֱנון בַּעֲרֹכֶד לְאִשֶׁם אֶל־הַבֹּהֶן וּכְפָר עָלָיו כִּכְרוֹן עַל שַׁנְתּוֹ אֲשֶׁר־שָׁנָג והוא לא־יָדַע ונסלח לוֹ אֲשֶׁם הוא אֲשֶׁם אֲשֶׁם ליהוה [ויקרא ה, יז-ט]

וְאִי בָּעֵי זָרִיק לִיָּה בָּלֹא פְגוּל: מֵאִי לֹא חָדָס לָבֹן דְּאִי בָּעֵי זָרִיק לִיָּה בְּהֶבֶר:

לפֿנֵּנּוּ בְּדִיקָה בַּזָּבֵחַ גּוּפָה: דְּקֻמָּן בַּמִּנְחָה בַּשְּׁחִיטָה בַּזָּבֵחַ חֲרָבָה עֲבוּלוֹת בַּמִּנְחָה כְּנָגֵד חֲרָבָה עֲבוּלוֹת בַּזָּבֵחַ בַּהֲקוּמָן זוּטָא (לְעִיל מִנְחוֹת יג:): מְכַרֵּשׁ לְהֹ: לֹן מִמֶּשׁ הָאִי לֹן לִפְנֵי זָרִיקָה וּלְאַחַר זָרִיקָה דְּתַנְי לְעִיל לִפְנֵי זָרִיקָה מִמֶּשׁ דְּהִיָּה שְׁהוֹת בָּיוּם וּלְאַחַר זָרִיקָה מִמֶּשׁ הָאָמֶר (מִתָּה שְׁהוֹת) וְהָא פֶּרְכָא נְמִי פְגוּל בִּין בַּהֲרָשִׁי חֲרָשִׁים וְכוּ' דְּפִגְל בַּזְרִיקָה וּדְקָא חֲשִׁיא לָךְ דַּר' שְׁמַעוּן הֶכָא לֹא בָּעֵי לְמִימַר כַּל הַעוֹמֵד לְזִרוּק בְּזָרוּק דְּמִי אַדַּר' שְׁמַעוּן דְּפֶרָה דְּאָמַר כַּל הַעוֹמֵד לְפָלוֹת בְּפָדוּי דְּמִי לֹא חֲשִׁיא דְּאִי בָּעֵי פְרִיק אָמַר דְּמַסְפַּר בְּדִיקָה לֹא בַּמַּעֲשֶׂה דְּמִי דְּכָרִים בַּעֲלָמָא נִינְהוּ דְּאִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אֲמַרְיִנּוּ בְּהוּ: אִין מוּעָלִין בּוּ דְּלֹא חֲרָשִׁי ה' הֵם וְאֵע"ג דְּהֶשְׁתָּא אִין לֹה שַׁעַת הַסַּר: חוּן לְמַנְהֵ כו' עַל מַנְת לֹאֻכְלָה חוּן לְמַנְהֵ אוּ חוּן לְמִקְוָמָה: מֵאִי לֹא לְנֵה מִמֶּשׁ הַבָּשָׂר וְהָדָם וְתַנְי הִיתָה לֹה שַׁעַת הַסַּר וְהִכָּא הָיָה לִיָּה שַׁעַת הַסַּר לֹא מִשּׁוּם דְּאָמַר בִּין דְּאִי בָּעֵי זָרֵק שַׁעַת הַסַּר חֲרִינָא בְּה וְאִין מוּעָלִין דְּאָמַרִי' בִּין דְּאִי בָּעֵי זָרֵק בְּזָרוּק דְּמִי וְחֲשִׁיא לָרַב נַחמָן וּרַב אֲשִׁי: ה"ג לֹא רָאוּיָה לְצִאת וּרְאוּיָה לְטִמָּא וּל"ג וּרְאוּיָה לָנוּן לֹא בָּגוּן שְׁלָנָה בַּשַּׁעַת שְׁרָאוּיָה לְפָסֵל בְּיוֹצֵא וְטִמָּאָה וְהִינוּ לְאַחַר שְׁנִזְרֵק הָדָם דְּאִין בּוּ פָּסוּל אַחַר וּמַעֲתָה רָאוּיָה לְפָסֵל בְּיוֹצֵא וְטִמָּאָה שְׁלֹא וְהָא בּוּ שׁוּם פָּסוּל אֵלֹא הִיא דַּעֲדִין אִינֵה פָּסוּלָה אֲבָל רָאוּיָה לְפָסֵל דְּאִי לֹן הָדָם תּוּ לֹא קָרוּ לִיָּה רָאוּיָה לְפָסֵל דְּהָא פָּסוּלָה מִמֶּשׁ הִיא וְלַעוּלָם אִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אֲמַרְיִנּוּ: אֲבָל לְנֵה מִמֶּשׁ הַבָּשָׂר וְהָדָם מֵאִי הָכִי נְמִי דְּמוּעָלִין דְּאִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אֲמַרְיִנּוּ: שְׁהִיָּה לוּ שַׁעַת הַסַּר מִשְׁמַע שְׁהִיתָה לוּ שַׁעַת שְׁרָאוּיָה לְהַסְרִיקָה וּלְזָרֵק דְּמָה וְלֹא הַסְרָה: כַּל שֵׁשׁ שַׁעַת הַסַּר מִבָּעֵי לֹה דְּבִין שְׁנִזְרֵק הָדָם מִיַּד יֵשׁ לֹה שַׁעַת הַסַּר. ל"א ה"ג רָאוּיָה לְצִאת וּרְאוּיָה לְטִמָּא (וּרְאוּיָה לָנוּן) וּרְאוּיָה לָנוּן. כְּלוּמַר דְּנִזְרֵק הָדָם וּבַשְּׁרָה בָּלֹא פָּסוּל. וּרְאוּיָה לְפָסֵל בְּאִינָה פָּסוּל שְׁאִרְעָה בְּה שְׁלֹא וְהָא בְּה (אֵלֹא) אוּתֵי פָּסוּל לָבֹדוּ רָאוּיָה לְפָסֵל הִינוּ בַּשְּׁרָה דְּאִי בְּכַר פָּסוּלָה הִיא בָּגוּן בָּלֹא זָרִיקָת דָּם תּוּ לֹא קָרִי לֹה רָאוּיָה לְפָסֵל אִי הָכִי דְּבַבְשָׁרָה מוֹרִי כַּל שֵׁשׁ לֹה מִבָּעֵי לֹה דְּכַל שְׁהִיתָה מִשְׁמַע שְׁנִרְחָה לְזָרֵק וְלֹא נִזְרֵק וְקָרִי לִיָּה שַׁעַת הַבָּשָׂר מִשּׁוּם דְּאִי בָּעֵי זָרֵק: מַעֲיָלָה מִשּׁוּם חֲרָשָׁה מוּעָלִין בְּה וּמִשּׁוּם לֹאֹו חֲרָשָׁה פֶּקַּה מַעֲיָלָתוּ וּלְבָתֵּר דְּפֶקַּהּ חֲרָשָׁתוּ שְׁנִרְחָה לְזָרֵק

וּלְהוֹיֹות מַתָּרַת לְכַהֲנִים וְקוּיָא לֹן (כ"ק דף עו:): כַּל הַעוֹמֵד לְזִרוּק בְּזָרוּק דְּמִי בְּמֵאִי הִדְרָא חֲרָשָׁה אֲבָל טִמָּאָה מִשּׁוּם אֲבָלָא וְלֹאֹו אוּבְלָא הִיא כְּלוּמַר כִּי אִין אוּבְלָא מַחְבָּל טִמָּאָה וְכַל בַּמָּה דְּלֹא תִין אוּבְלָא אִף עַל גַּב דַּחְזִי לְמַחְזִי אוּבְלָא לֹא מַחְבָּל טִמָּאָה הַלְכָךְ לֹא אֲמַרְיִנּוּ בְּה אִי בָּעֵי זָרֵק: אֲשֶׁם תַּלְוִי בָּא עַל מִי שְׁהִיו לִפְנֵיו שְׁתִי חַתִּיכוֹת אַחַת שֵׁל חֲלָב וְאַחַת שֵׁל שְׁמֹן וְאֲבַל הָאֶחָת וְאִינוּ יוּדַע אִינוּ הִיא: יוֹצֵא וִירְעָה בַּעֲדָר עַם שָׂאֵר בַּהֲמוֹתָיו דְּחֵלִין הִיא הוּאִיל וְלֹא חֲטָא:

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

וְאִי בָּעֵי זָרִיק לִיָּה בָּלֹא פְגוּל: מֵאִי לֹא חָדָס לָבֹן דְּאִי בָּעֵי זָרִיק לִיָּה בְּהֶבֶר:
לפֿנֵּנּוּ בְּדִיקָה בַּזָּבֵחַ גּוּפָה: דְּקֻמָּן בַּמִּנְחָה בַּשְּׁחִיטָה בַּזָּבֵחַ חֲרָבָה עֲבוּלוֹת בַּמִּנְחָה כְּנָגֵד חֲרָבָה עֲבוּלוֹת בַּזָּבֵחַ בַּהֲקוּמָן זוּטָא (לְעִיל מִנְחוֹת יג:): מְכַרֵּשׁ לְהֹ: לֹן מִמֶּשׁ הָאִי לֹן לִפְנֵי זָרִיקָה וּלְאַחַר זָרִיקָה דְּתַנְי לְעִיל לִפְנֵי זָרִיקָה מִמֶּשׁ דְּהִיָּה שְׁהוֹת בָּיוּם וּלְאַחַר זָרִיקָה מִמֶּשׁ הָאָמֶר (מִתָּה שְׁהוֹת) וְהָא פֶּרְכָא נְמִי פְגוּל בִּין בַּהֲרָשִׁי חֲרָשִׁים וְכוּ' דְּפִגְל בַּזְרִיקָה וּדְקָא חֲשִׁיא לָךְ דַּר' שְׁמַעוּן הֶכָא לֹא בָּעֵי לְמִימַר כַּל הַעוֹמֵד לְזִרוּק בְּזָרוּק דְּמִי אַדַּר' שְׁמַעוּן דְּפֶרָה דְּאָמַר כַּל הַעוֹמֵד לְפָלוֹת בְּפָדוּי דְּמִי לֹא חֲשִׁיא דְּאִי בָּעֵי פְרִיק אָמַר דְּמַסְפַּר בְּדִיקָה לֹא בַּמַּעֲשֶׂה דְּמִי דְּכָרִים בַּעֲלָמָא נִינְהוּ דְּאִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אֲמַרְיִנּוּ בְּהוּ: אִין מוּעָלִין בּוּ דְּלֹא חֲרָשִׁי ה' הֵם וְאֵע"ג דְּהֶשְׁתָּא אִין לֹה שַׁעַת הַסַּר: חוּן לְמַנְהֵ כו' עַל מַנְת לֹאֻכְלָה חוּן לְמַנְהֵ אוּ חוּן לְמִקְוָמָה: מֵאִי לֹא לְנֵה מִמֶּשׁ הַבָּשָׂר וְהָדָם וְתַנְי הִיתָה לֹה שַׁעַת הַסַּר וְהִכָּא הָיָה לִיָּה שַׁעַת הַסַּר לֹא מִשּׁוּם דְּאָמַר בִּין דְּאִי בָּעֵי זָרֵק שַׁעַת הַסַּר חֲרִינָא בְּה וְאִין מוּעָלִין דְּאִי בָּעֵי זָרֵק בְּזָרוּק דְּמִי וְחֲשִׁיא לָרַב נַחמָן, אֲפִילוּ תִימָא לֹן מִמֶּשׁ, וְאֲפִילוּ תִימָא דְּפִיגָל בַּזְרִיקָה. דְּאִי בָּעֵי פְרִיק – אֲמַרְיִנּוּ, אִי בָּעֵי הָיָה זָרִיק – לֹא אֲמַרְיִנּוּ.^(x) מִיתִיבִי, כָּלֵל אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כַּל שֶׁהִיתָה לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים – אִין מוּעָלִין בָּהּ, וְכַל שְׁלֹא הִיתָה לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים – מוּעָלִין בָּהּ.^(a) וְאִיזְהוּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים? שְׁלָנָה, וְשִׁנְטִמָּאת, וְשִׁינְצָאָה.^(b) וְאִיזוּ הִיא שְׁלֹא הִיתָה לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים? שְׁנִשְׁחֲטָה חוּץ לְזַמְנָהּ, וְחוּץ לְמִקְוָמָה, וְשִׁקְבָּלוּ פְּסוּלִין וּזְרָקוּ אֶת דְּמָהּ. קִתְּנֵי מִיָּהָא רִישָׁא שְׁלָנָה, וְשִׁנְטִמָּאת, וְשִׁינְצָאָה. מֵאִי לֹאֹו לְנֵה מִמֶּשׁ, וְהֶכָא דְּאִי בָּעֵי הָיָה זָרִיק הוּא, וְקִתְּנֵי דְּאִין מוּעָלִין. לֹא, רָאוּיָה לְצִאת, וּרְאוּיָה לְטִמָּא, וּרְאוּיָה לָלִין. אֲבָל לִינָה מִמֶּשׁ, מֵאִי? הָכִי נְמִי דְּמוּעָלִין! הִיא "כָּל (שְׁהִיָּה) [שֶׁהִיתָה] לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים" וְ"כַל שְׁלֹא הִיתָה לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים" וְ"כָּל שְׁיֵשׁ לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים אִין מוּעָלִין בָּהּ", וְ"כַל שְׁאִין לָּהּ שְׁעַת הֵיתֵר לַכַּהֲנִים מוּעָלִין בָּהּ" מִיבָּעֵי לִיָּה! אֵלֹא אָמַר רַב אֲשִׁי: מַעֲיָלָה אִטּוּמָאָה קָא רַמִּית? מַעֲיָלָה מִשּׁוּם קְדוּשָׁה וְלֹאֹו קְדוּשָׁה הִיא, לְבָתֵּר דְּפִקּוּעָה לָּהּ קְדוּשָׁתִיהָ, בְּמֵאִי הִדְרָא רַכְבָּא לָּהּ? טוּמָאָה מִשּׁוּם אוּבְלָא וְלֹאֹו (מִשּׁוּם) אוּבְלָא הִיא, כַּל הִיכָא דְּאִי בָּעֵי זָרִיק מְצִי זָרִיק לִיָּה – מְשׁוּי אוּבְלָא, וּמִטְמָא טוּמָאת אֲכָלִין. הִיכָא דְּאִי בָּעֵי (מְצִי) זָרִיק לֹא מְצִי זָרִיק – לֹא מְשׁוּי לִיָּה אוּבְלָא, [וְלֹא] מִטְמָא טוּמָאת אֲכָלִין.⁽ⁿ⁾ מִיתִיבִי: הַמְּבִיא אֲשֶׁם תָּלוּי, וְנוֹדַע שְׁלֹא חֲטָא – אִם עַד שְׁלֹא נִשְׁחַט נוֹדַע לוֹ, יִצֵּא וִירְעָה בַּעֲדָר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוּמָרִים:

יָרְעָה וְהֶשְׁתָּא הָא דְּנִקַּט שְׁלָנָה וְשִׁנְטִמָּאת רַבּוּתָא נִקַּט דַּכ"ס חָדָס לָבֹן וּלְכַךְ פְּרִיק כַּל שֵׁשׁ לוּ הַסַּר מִבָּעֵי לֹה שְׁהַעֲשֶׂם מִשּׁוּם דְּהָדָם שְׁיַפְסֵל אָמַר כַּל הַעוֹמֵד לְזָרוּק בְּזָרוּק דְּמִי וּמִנְשֵׂי רַב אֲשִׁי בַּמַּעֲיָלָה בִּין דְּפֶקַּהּ חָדָם פָּסוּל תּוּ לֹא רַבְּבָא לְאַחַר פָּסוּל אֲבָל טִמָּאָה מִיַּדִּי דַּחְזִי הֶשְׁתָּא לְאֲכִילָה לֹא אֲשַׁפְחוּ וּמַתְּבַטֵּל רָאוּי דְּהָא וְהָא דְּמַנְשֵׂי בַּמַּעֲיָלָה (דף ה:). דָּלֹן בָּשָׂר הִינוּ לְמ"ד הַסַּר אֲכִילָה אֲבָל לְמֵאֵן דְּאָמַר הַסַּר זָרִיקָה אִין לֹן דָּם:

בַּשְּׁחִיטָה לְעִנּוּן טִמָּאת אוּבְלִין: אָמַר רַב אֲשִׁי אֲמַרְיָתָה לְשִׁמְעָתָא קַמָּה דַּרְב פֶּהָא גְרָסִינוּ. וְהוּא רַב פֶּהָא אַחֲרֹון שְׁהִיָּה בְּיָמֵי רַב אֲשִׁי בְּדֹאשְׁפַחַן בְּכַמָּה זוּכְתֵי אֲבָל רַב נַחמָן לֹא גְרָסִינוּ דַּרְבּוּ

שֵׁל רַבָּא הִיָּה וְנִפְטָר מִקַּמִּי רַבָּא בְּדֹאִיתָא בַּמוּעֵד קָטָן (דף כח.) וּבָיוּם שְׁמַת רַבָּא נוֹלֵד רַב אֲשִׁי (קְדוּשִׁין דף עב:): וְאִי גְרָסִי' רַב נַחמָן בַּר יִצְחָק נִיחָא: דְּאִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אָמַר. וְלִית לִיָּה הָא דְּאָמַרְנוּ לְעִיל בַּב' הַסְנַה (מִנְחוֹת דף עט:): וּבַפְּרָק קַמָּא דַּפְסָחִים (דף יג:): לְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שְׁמַעוּן הִיכָא דְּנִתְקַבַּל הָדָם בְּכּוּם וְנִשְׁפָךְ אֲמַרְיִנּוּ בְּזָרוּק דְּמִי וְהָא דְּקָנוּ בַּמַּרְבָּה (כ"ק עז:): חֲרָשִׁים שְׁחִיבִין בְּאַחֲרִייתָן מִשְׁלֵם חֲרָבָהּ וְחַמְשָׁה וּפְרִיק בַּגִּמ' (שֵׁם עז.) וְהָרִי חוֹרָה קָרוּ לְבַעֲלִים וּמַנְשֵׂי רַבִּי יוֹנָהָן בַּשּׁוּחַט תַּמִּימִים בַּפְּנִים שְׁלֹא לְשֵׁם בַּעֲלִיהוּ וְהָי שְׁחִיטָה הִרְאוּיָה מִשּׁוּם כַּל הַעוֹמֵד לְזָרֵק בְּזָרוּק דְּמִי הוּאֹו שְׁנוּיָא לֹא יִתְכַּן לָרַב אֲשִׁי אֵלֹא כַּכֵּר לֹה בַר"ש בּוּ לְקִישׁ דְּמַנְשֵׂי שׁוּחַט בַּעֲלֵי מוּמִין בַּחוּץ אִין נְמִי הִיכָא דְּנִזְרֵק (בַּחוּץ) מוּנָה רַב אֲשִׁי דְּאָמַר מַעֲרָא בְּזָרוּק דְּמִי וְכַן צ"ל דְּלֹא תַּקְשִׁי לַר' יוֹנָהָן דְּשִׁמְעָנָא לִיָּה בַּפְּרָק קַמָּא דְּמַעֲיָלָה (דף ה:). הַסַּר אֲכִילָה שְׁנִינוּ אֲבָל הַסַּר זָרִיקָה לֹא מַחְזִי וְאִין לְסַלֵּק בִּין מַעֲיָלָה לְשָׂאֵר דְּכָרִים דְּאִדְרָבָה בַּסְמוּךְ מִשְׁמַע דְּאָמַרִי' בַּמַּעֲיָלָה (ג"ז עס) בְּזָרוּק טָפִי מִבְּטִמָּאָה וּבַמַּרְבָּה (כ"ק עז:): מוּתִי רָאוּיָה מִטְמָאָה: ה"ג לֹא רָאוּיָה לְצִאת וּרְאוּיָה לְטִמָּא. וְלֹא גְרָסִינוּ וּרְאוּיָה לָנוּן לֹא בָּגוּן שְׁלָנָה בַּשַּׁעַת שְׁרָאוּיָה לְפָסֵל בְּיוֹצֵא וְטִמָּאָה וְהִינוּ לְאַחַר שְׁנִזְרֵק הָדָם שְׁאִין בְּה פָּסוּל וּמַעֲתָה רָאוּיָה לְפָסֵל בְּאִין פָּסוּל פָּסוּלָה מִשּׁוּם חֲרָשָׁה מוּעָלִין בְּה וּמִשּׁוּם לֹאֹו חֲרָשָׁה פֶּקַּה מַעֲיָלָתוּ וּלְבָתֵּר דְּפֶקַּהּ חֲרָשָׁתוּ שְׁנִרְחָה לְזָרֵק

לֹא תִמָּא לְנֵה לִפְנֵי זָרִיקָה לְאַחַר שְׁנִרְחָה לְחִירָה אִימָא לְנֵה שַׁעַת שְׁרָאוּיָה לְצִאת וְהוּא לְטִמָּא הִינוּ לְאַחַר זָרִיקָה (וְהָי מַשְׁמַע מִהֲבָא לֹן לְאַחַר זָרִיקָה) כְּלוּמַר שֵׁן בַּשַּׁעַת שֵׁאֵם הִיא יוֹצֵא לֹא הִיָּה בּוּ אִיבּוּר אַחַר אֵלֹא אִיבּוּרָא(צ"ל אֵלֹא אִיבּוּר יוֹצֵא אוּ שֵׁאֵם טִטּוּמָא לֹא הִיא אִיבּוּר אַחַר אֵלֹא טוּמָאָה אוּ אִם לֹן לֹא הִיָּה אִיבּוּר אַחַר אֵלֹא לֹן. לֹן הִינוּ לְאַחַר זָרִיקָה וּמִשּׁוּם הָכִי אִין מוּעָלִין דְּמִזְרֵק הָדָם וְהִתֵּר הַבָּשָׂר לְכַהֲנִים אֲבָל לֹן לִפְנֵי זָרִיקָה וְחַכ"ב זָרֵק הִיָּה בִּיה אִיבּוּר לֹן וְאִיבּוּר זָרִיקָה וְכַן אִם (לֹן) [נָחָא] קוּדָם זָרִיקָה הִיא אִיבּוּר יוֹצֵא וְאִיבּוּר זָרִיקָה אֵלֹא לֹא ש"מ שְׁלָנָה לְאַחַר זָרִיקָה עֲסָקִין דְּאִין בְּה אֵלֹא אִיבּוּר לֹן לְחִוּיָה דְּכַכֵּר מוֹרָא הָדָם וְהִיָּה בִּיה שַׁעַת הִתֵּר הַלְכָךְ אִין מוּעָלִין אֲבָל לְנֵה מִמֶּשׁ שְׁלָנָה לְאַחַר שְׁנִרְחָה לְחִירָה מוּעָלִין דְּאִי בְּה זָרִיק לֹא אֲמַרְיִנּוּ וְלֹא הִיָּה לוּ שַׁעַת הִתֵּר לְכַהֲנִים:

וְהָא אִיתָא לְלֹאחַר זָרִיקָה קוּיָאָה הָא בְּרִיתָאָ לִיתֵּי כַּל שֵׁם לֹה הִתֵּר לְכַהֲנִים דְּהִינוּ [לֹן] לְאַחַר זָרִיקָה וְכַל שֵׁאִין לֹה הִתֵּר לְכַהֲנִים הִינוּ לֹן לִפְנֵי זָרִיקָה אֵלֹא מִקַּתְנִי כַּל שִׁהִיתָה וְכַל שֵׁלֹא הִיָּה ש"מ שְׁלָנָה לִפְנֵי זָרִיקָה הִיא וְהוּא שִׁהִיתָה הִינוּ שֵׁן לְאַחַר שְׁנִרְחָה לְחִירָה דַּכַּל מִקַּתְנִי כַּל שִׁהִיתָה וְכַל שֵׁלֹא הִיָּה ש"מ שְׁלָנָה לִפְנֵי זָרִיקָה וְהִינוּ לְאַחַר שְׁנִזְרֵק הָדָם שְׁאִין בְּה פָּסוּל וּמַעֲתָה רָאוּיָה לְפָסֵל בְּאִין פָּסוּל פָּסוּלָה מִשּׁוּם חֲרָשָׁה מוּעָלִין בְּה וּמִשּׁוּם לֹאֹו חֲרָשָׁה פֶּקַּה מַעֲיָלָתוּ וּלְבָתֵּר דְּפֶקַּהּ חֲרָשָׁתוּ שְׁנִרְחָה לְזָרֵק לֹא תִמָּא לְנֵה לִפְנֵי זָרִיקָה אֵלֹא מִקַּתְנִי כַּל שִׁהִיתָה וְכַל שֵׁלֹא הִיָּה ש"מ שְׁלָנָה לִפְנֵי זָרִיקָה הִיא וְהוּא שִׁהִיתָה הִינוּ שֵׁן לְאַחַר שְׁנִרְחָה לְחִירָה דַּכַּל מִקַּתְנִי כַּל שִׁהִיתָה וְכַל שֵׁלֹא הִיָּה ש"מ שְׁלָנָה לִפְנֵי זָרִיקָה הִיא וְהוּא שִׁהִיתָה הִינוּ שֵׁן לְאַחַר שְׁנִזְרֵק הָדָם מִיַּדִּי דַּחְזִי הֶשְׁתָּא לְאֲכִילָה לֹא אֲשַׁפְחוּ וּמַתְּבַטֵּל רָאוּי דְּהָא וְהָא דְּמַנְשֵׂי בַּמַּעֲיָלָה (דף ה:). דָּלֹן בָּשָׂר הִינוּ לְמ"ד הַסַּר אֲכִילָה אֲבָל לְמֵאֵן דְּאָמַר הַסַּר זָרִיקָה אִין לֹן דָּם:

בַּשְּׁחִיטָה לְעִנּוּן טִמָּאת אוּבְלִין: אָמַר רַב אֲשִׁי אֲמַרְיָתָה לְשִׁמְעָתָא קַמָּה דַּרְב פֶּהָא גְרָסִינוּ. וְהוּא רַב פֶּהָא אַחֲרֹון שְׁהִיָּה בְּיָמֵי רַב אֲשִׁי בְּדֹאשְׁפַחַן בְּכַמָּה זוּכְתֵי אֲבָל רַב נַחמָן לֹא גְרָסִינוּ דַּרְבּוּ שֵׁל רַבָּא הִיָּה וְנִפְטָר מִקַּמִּי רַבָּא בְּדֹאִיתָא בַּמוּעֵד קָטָן (דף כח.) וּבָיוּם שְׁמַת רַבָּא נוֹלֵד רַב אֲשִׁי (קְדוּשִׁין דף עב:): וְאִי גְרָסִי' רַב נַחמָן בַּר יִצְחָק נִיחָא: דְּאִי בָּעֵי זָרֵק לֹא אָמַר. וְלִית לִיָּה הָא דְּאָמַרְנוּ לְעִיל בַּב' הַסְנַה (מִנְחוֹת דף עט:): וּבַפְּרָק קַמָּא דַּפְסָחִים (דף יג:): לְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר שְׁמַעוּן הֶכָא לֹא ב

קב:

 עין משפט גור מצורה

א	מיוי	פד'	מהל'	פסולי
				המוקדשין הל' יט:
ב	מיוי	פח'	מהל'	שאר אבות
				הטומאות הל' ג:
ג	מיוי	פ"ב	מהל'	שאר אבות
				הטומאות הל' יד:
ד	מיוי	פיוז'	מהל'	מעשה
				הקרבנות הל' ב:
ה	מיוי	פיוז'	מהל'	מעשה
				הקרבנות הל' ג:
ו	מיוי	פיוז'	מהל'	מעשה הקרבנות
				הל' ד:

 רבינו גרשום
--

שאלם איזט באַ על חטא זזה הרי הא באַ על ספק חטא אחר דהכי סבירא ליה לר' אליעזר דמביא אלם אלם תלוי בכל יום:

הדם יספך הכל והבשר יסרף שלא ע"ג המחבט שהרי אין להן תקנה:

מזרק הדם וואכ"ח נודע לו שלא חטא הבשר ואכל האיל וכבר מוזק הדם:

ר' יוסף אומר אפי' הדם כבוס במזרק. ונודע לו קודם שמוזק אפילו הכי זורק והבשר יאכל דכל העומד לזרוק כזרוק דמי וקשיא למאן דאמר דאי כשי זורק לא אמרינן:

חידו' הוא טעמא. כלומר מי סברת דמשום האי טעמא דכל העומד לזרוק כזרוק דמי קאמר רב יוסף וקשיא למאן דאמר דאי כשי [זריק לא אמרינן] לאו היינו טעמא דר' יוסף(א)גדארה דחומר כאן אחז עיבות. דכלי שרת מקדשין את הפסול:

למימנז ביה ראשון וטני נמי. כגון שנטמאי האובדלין בשרין למימנז ביה ראשון וטני נמי:

צריך. דבר יבש של מנחות כגון סלת ולטונה כמו היה קולו עבה או צריך בלעז דרוק מחמת שיבש הוא האספר:

כי קאמרינן הכא בעותר ופרה דמטמאה משום חובת הקדש מדרכנו קאמרינן:

מה שהביא בשר. וידי נדרו לא יצא וצריך עוד להביא כמו שגזר אבל נדר מנחה זו שהיתה לפניו להביא במחבת וסינה בזה פסולה:

אלו להביא בכלי שרת אחד. לקומץ מהן קומץ אחד בלבד וסינה פסולין:

נתנן לכלי אחד יס להן דין ב' מנחות שנתערבו שאלם יכול לקומץ מזו כפטו עצמו ומזו כפטו עצמו שסרין:

אבל הכא בהאומר הרי עלי ב' עשרותין דאידי ואידי במחבת או אידי ואידי במרחשת שלא שינה אלא בכלים אימא ידי נדרו נמי יצא:

משום דקא פליג ביה בכלי משום הכי לא יצא:

והתניא לא קידושם כלי שרת דמשמע דאפילו פסול ליבא:

פי קאמרינן דרשבן. תמה בפרק אורח ליי"ד (פסחים כ.) דקאמר האי פשר דאסתבשר במאי כו' אלא בחבת הקדש תפשוט דבשי ר"ש [בן לקיש] אמאי לא משני פי הקב דר"ש בן לקיש מבשי ל' דאוריית' פי האמר הקב דרבנן וי"ל דרנצה למבן שם אפי' לרב יוסף דאמר בפ"ב דחלין (דף לו:) לר"ש בן לקיש נמי גשאוהו כהבשר מים דרבנן משמע דקסבר דמבשי' ליה דרבנן ולדידה ה"נ דתפשוט מהבא פי הכי דפשיט ל' התם: בשתי מנחות שנתערבו. ואמרינן בהקומץ רבה (לעיל מנחות כג.) אם יוכל לקומץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה פשרות ואם לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני פלים והביא בכלי אחד פסולה בגוין דלא יכול לקומץ מקל אחת בפני עצמה בן פי' בקו' ועוד י"ל דהבא מרי בגוין שאמרו לו בשתי פלים נדרת והקריבון בשתי פלים וחדר ונתנן בכלי אחד וקמ"ל דאף ע"פ שמתחלה הביא בכלי אחד מ"מ הויא לה השתא בשתי מנחות שנתערבו:

פי קאמר האי פשר

^(א)יִרְעָה עַד שִׁיסְתָּאב וַיִּמְכַּר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִקְרִיב, שְׂאֵם אֵינּוּ בָּא עַל חֵטֵּא זֶה הָרִי הוּא בָּא עַל חֵטֵּא אַחֵר. ^(ב)מִשְׁנֻשְׁחֻט, נוֹדַע לוֹ – הֵדֶם יִשְׁפֹּה, וְהַבֶּשֶׂר יִשָּׂרֶף. נִזְרַק הֵדֶם – הַבֶּשֶׂר יֵאָכֵל, וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֲפִילוּ הֵדֶם בְּפוֹס – יִזְרַק וְהַבֶּשֶׂר יֵאָכֵל.

וְאָמַר רַבָּא: רַבִּי יוֹסִי בְּשִׁיטַת רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמָרָה, דָּאֵמַר: כָּל הָעוֹמֵד לְזָרוּק – כְּזָרוּק דְּמִי. מִיָּדִי הוּא טַעֲמָא? אָמַרִי בְּמַעֲרָבָא מִשְׁמִיּה דְרַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא: הֵיינו טַעֲמָא דְרַבִּי יוֹסִי, דְקָסְבַּר כְּלִי שֶׁרַת מְקַדְּשִׁין אֶת הַפְּסוּלִין לְכַתְּחִילָה לִיקְרַב. אָמַר לִיה רַב אָשִׁי לְרַב כְּהֵנָּא: מִדָּאֵמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל הָעוֹמֵד לְזָרוּק כְּזָרוּק דְּמִי, כָּל הָעוֹמֵד לְשָׂרוּף נִמִּי כְּשָׂרוּף דְּמִי – נוֹתֵר וּפְרָה אֲמַאי מִטַּמְאִין טוֹמְאֵת אֲכָלִין? עַפְרָא בַּעֲלָמָא גִּינְהוּ! אָמַר לִיה: חִיבַת הַקּוֹדֶשׁ מְכַשְׂרֶתָּן. ^(א)אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אָשִׁי: נָהִי דְמַהֲנִיָּא לְהוּ חִיבַת הַקּוֹדֶשׁ לְאִיפְסוּלִי

דְּגוּפִיּה, לִיקְרוֹיֵי טַמָּא נָמִי, לְמִימְנִי בִּיה רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי? ^(ב)תַּפְּשׁוּט דְּבַעֲי רִישׁ לְקִישׁ: צָרִיד שֶׁל מִנְחוֹת, מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי, אוֹ אֵין מוֹנִין בּוֹ רֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי? פִּי מִיבַעֲיָא לִיה לְרִישׁ לְקִישׁ – דְּאוֹרֵייתָא, פִּי קְאָמְרִינֵן – דְרַבְּנֵן. ^(ג)מִתְנִי הָאוֹמֵר "הָרִי עָלִי בְּמַחְבַּת" וְהִבִּיא בְּמִרְחֶשֶׁת, "בְּמִרְחֶשֶׁת" וְהִבִּיא בְּמַחְבַּת – מַה שֶּׁהִבִּיא הִבִּיא, וַיְדִי חוֹבְתּוֹ לֹא יֵצֵא. יִזוּ לְהִבִּיא בְּמַחְבַּת", וְהִבִּיא בְּמִרְחֶשֶׁת; "בְּמִרְחֶשֶׁת", וְהִבִּיא בְּמַחְבַּת – הָרִי זוּ פְּסוּלָה. הָאוֹמֵר: "הָרִי עָלִי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד", וְהִבִּיא בְּשְׁנֵי פָלִים, "בְּשְׁנֵי פָלִים", וְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד – מַה שֶּׁהִבִּיא הִבִּיא, וַיְדִי חוֹבְתּוֹ לֹא יֵצֵא. "יֵאלוּ בְּכָלִי אֶחָד", וְהִבִּיא בְּשְׁנֵי פָלִים; "בְּשְׁנֵי פָלִים", וְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד – הָרִי אֵלּוּ פְּסוּלִין. "הָרִי עָלִי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד", וְהִבִּיא בְּשְׁנֵי פָלִים, אָמְרוּ לוֹ: "בְּכָלִי אֶחָד נִדְרָת". הִקְרִיבֵן בְּשְׁנֵי פָלִים – פְּסוּלִין, בְּכָלִי אֶחָד – כְּשָׂרִין. "הָרִי עָלִי שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנוֹת לְהִבִּיא בְּשְׁנֵי פָלִים", וְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד, אָמְרוּ לוֹ: "בְּשְׁנֵי פָלִים נִדְרָת". הִקְרִיבֵן בְּשְׁנֵי פָלִים – כְּשָׂרִין, נִתְּנוּ לְכָלִי אֶחָד – כְּשִׂמִי מִנְחוֹת שְׁנַתְעַרְבוּ. גָּמִי וצָרִיכָא. ^(ו)דְּאִי אֲשַׁמְעִינוּ הֵךְ קַמִּייתָא, מִשּׁוּם דָּאֵמַר "בְּמַחְבַּת" וְקֹא מִייתִי בְּמִרְחֶשֶׁת, אֲבָל הִכָּא דְאִידִי וְאִידִי בְּמַחְבַּת, וְאִידִי וְאִידִי בְּמִרְחֶשֶׁת, אִימָא יְדִי נִדְרוֹ נִמִּי יֵצֵא. וְאִי אֲשַׁמְעִינוּ הֵךְ, מִשּׁוּם דְקֹא פְּלִיג לְהוּ, אֲבָל הֵתֶם דְלֹא פְּלִיג בִּיה – אִימָא לֹא. צָרִיכָא. תְּנוּ רַבְּנֵן: מַה שֶּׁהִבִּיא – הִבִּיא, וַיְדִי נִדְרוֹ לֹא יֵצֵא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף יְדִי נִדְרוֹ נִמִּי יֵצֵא. זוּ לְהִבִּיא בְּמַחְבַּת – וְהָא תַנִּיָּא: לֹא קִידְשׁוּם כְּלִי שֶׁרַת? אָמַר אַבְיִי: לֹא קִידְשׁוּם לִיקְרַב, אֲבָל קִידְשׁוּם לִיפְסֹל. וְאָמַר אַבְיִי: לֹא שָׁנוּ

אֶלָּא

נִדְרוֹ: אֲבָל בְּשְׁנֵי פָלִים וְהִבִּיא בְּכָלִי אֶחָד דְּבִאוּתוֹ בְּלִי שְׁנִדָּר הִבִּיא אִם מַחְבַּת מַחְבַּת וְאִם מִרְחֶשֶׁת מִרְחֶשֶׁת אִימָא וְזִי נִדְרוֹ נִמִּי וְצֵא: אִידִי וְאִידִי בְּלִי שְׁנִדָּר וְשֶׁהִבִּיא: מִשּׁוּם דְקֹא פְּלַג לַהּ שְׁחֹלַק מִנְחָה גְדוּלָה לְשִׁמִּי מִנְחוֹת קִטְנוֹת שְׁנִדָּר בְּכָלִי אֶחָד וְהִבִּיא בְּשְׁנֵי פָלִים: ר"ש אַבְלָם מִתְּנִיעִין פְּלִיג דְקָסְבַּר קְדִיעֵתָא דְמֵנָּא לֹא כְּלִי הוּא: וְהָא תַנִּיָּא לֹא קִדְשׁוּם אוֹתָן כְּלִי שֶׁרַת שֶׁהִבִּיֶאן עִי וְכִינִין דְלֹא קִדְשׁוּם אֲמַאי פְּסוּלוֹת הָא מְצִי לֹאִהוּרִינְהוּ וְלֹאִרְטִי בִּאוּתָן פָּלִים שְׁנִדָּר: לֹא שָׁנוּ דְזוּ לְהִבִּיא בְּמַחְבַּת וְהִבִּיא בְּמִרְחֶשֶׁת פְּסוּלָה:

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

ומקדיש לה: רבי אליעזר אומר יקריב ויאלץ לטעמה דאמר בכריתות (דף כה.) מתעבב אדם אדם תלוי בכל יום: יספך לארץ והבשר יסרף יסרף דחלין שנגשטו בעצירה היא: נזרק הדם ואחר כך נודע לו הבשר יאכל לפהנים שעל הספק בזה מתחלתה ובשעת בפרתה דהינו זריקה אפמי ספק היה וכפרה ספקה והלכה לה הכי מפרש בכריתות: כזרוק דמי וקשיא לרב אשי ורב נחמן דהא הבא אף על גב דלא זריק גרי ליה למזרקתה ולמיכלה דאובלא דהניכרא חשיב לה משנהארה לזריקה אלמא לענין שני אובלא אמרינן אי צעי זרק: מידי הוא טעמא כלומר וכי טעמא דרבי יוסי משום דקזרוק דמי: כלי שרת בגוין האי כוס שנתקבל בו הדם מקדשין את הפסולין שאינן פסולין לגמרי אלא כה"ג לרוב: כל העומד לזרק וכו' למאי דס"ד מעקרא רבי יוסי בשית רבי שמעון אמרה נקט לה: צריד של מנחות בדאמרינן לענין שופר (ר"ה דף כז:) צריד או עצה קצת מן הסלת שלא נגע בשמן ולא הבשר ונגע בו סקן מונין בו ראשון ושני וכו' צריד לשון יבש: פי קמבשי' ליה דאורייתא אי מונין בו ראשון ושני דאורי' שישקכו את השני או לא והכי קמבעיא ליה דקומא לן (פסחים דף לז.) והבשר לרבות עצים ולבונה דלאו בני טמאה נינהו אלא משום חבת הקדש אלמא חבת הקדש דאורייתא: מונין ראשון ושני לשרף גם את השני או אין מונין בו מדאורייתא: פי קאמרי' לשני דמטמא טמאת אכלין דמשמע אפילו למנות ראשון ושני מדרבנן דתליין את השני אם קדש הוא דאין שורפין קדשים על טמאה דרבנן: מתני' מה שהביא דאימר לא גשם נדרו דהייארה אלא נדבה אחרת היא: זו להביא במחבת שהיה עשרין סלת מנח לפניו ואמר זו להביא במחבת כו' הכי זו פסולה דקבעה בלי שהפיר בה ואין יכול לשנותה לכלי אחר: אלו להביאם בכלי אחד והביא בשני פלים והפריש שני קמצים והוא לא נזר אלא קמץ אחד ועוד שמנחה חסרה היא בכל כלי וכלי והיא דנזר בשני פלים והביא בכלי אחד והיא מנחה ותרם ומעט במקמצים שהיא נזר גשם שמי קמיעות ולא קמץ אלא אחד: אמרו לו בכלי אחד נדרת ולא חש לדבריהם והקריבון בשני פלים פסולים אע"ג דלא אמר אלו להביא בכלי אחד דהשתא ליבא למימר גשם נדבה אחרת מינה לה דכיון דאמרו ליה בכלי אחד נדרת הוה ליה למימר להו אנא גשם נזר אחרתנא מיתנא לה: בשמי מנחות שנתערבו בדאמרינן בהקומץ רבה] [לעיל מנחות דף כג.) אם יוכל לקומץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה פשרות ואם לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני פלים והביא בכלי אחד פסול בגוין שאין יכול לקומץ מקל אחת בפני עצמה בן פי' בקו' ועוד י"ל דהבא מרי בגוין שאמרו לו בשתי פלים נדרת והקריבון בשתי פלים וחדר ונתנן בכלי אחד וקמ"ל דאף ע"פ שמתחלה הביא בכלי אחד מ"מ הויא לה השתא בשתי מנחות שנתערבו:

 מסורת הש"ס

א יבחים י; ספרא צו פרשה ה ו
ב ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כא ג
ג פסחים ב; חולין לו; חולין לו.

ד יבחים קה:

ה תוספתא מנחות; לעיל ג.

ו ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כא ד; משנה כריתות; ספרא אחרי מות פרק ב ה; כריתות כג:

 גליון הש"ס

גמרא חיבת הקודש מכשרתן.
עיון יומא דף מח ע"א תוספות
ד"ה במנחות ובט"א חגיגה דף כא ד"ה לא ישא:

נדרו: אבב בשני פלים והביא בכלי אחד דבאויתו בלי שנדר הביא אם מחבת מחבת ואם מרחשת מרחשת אימא וזי נדרו נמי וצא: אידי ואידי בלי שנדר ושהביא: משום דקא פלג ליה שחולק מנחה גדולה לשמי מנחות קטנות שנדר בכלי אחד והביא בשני פלים: ר"ש אבבלם מתניעין פליג דקסבר קדיעיתא דמנא לוא כלי הוא: והא תניא לא קידשום אותן כלי שרת שהביאן עי וכיון דלא קידשום אמאי פסולות הא מצו לאהדוריניהו וילארטיי באוותן פלים שנדר: לא שנו דזו להביא במחבת והביא במרחשת פסולה:

מסורת הש"ס
א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק י ו' נזיר ט: ב לעיל פא: ג משנה נזיר; נזיר ט. ד נדרים כז.
ה נזיר ט:

 גליון הש"ס

תוס' ד"ה (בעמוד הקודם) הא וכו' ולכך מצוי למיחד תכ"ד. אשר דברת בפיך (ע"ב תוספות ד"ה תודה:

 תורה אור השלם
--

מוצא שפתיה תשמר ופשיית פאשר נדרת ליהנה אלהיה נדבה אשר דברת בפיך [דברים כג, כד]

ונפש בייַתקריב קרבו מנחה ליהנה סלת יהיה קרבנו ונצק עליה שמן ונתנו עליה לבנה [ויקרא ב, א]

אַלף שקבען בשעת נדר הרי עלי להביא את זו במנחת: אָבֵל בשעת הפֿרשה דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה קתם ובשעת הפֿרשה קבעה ואמר זו אביא גֵּשֶׁם נדר במנחת: לא אמר כלום לא משפּלה: מאי טעמא פֿאָשר נדרת פתיב כּמוֹ טִאמרת בשעת נדר קִים דְּכִרְיָךְ ולא פֿאָשר הפֿרשת דבשעת הפֿרשה לא קבעה: אמאי מחיב לִתְרַעֵי מן החטוים: נדר ופתחו עמוֹ הוא עס הנדר אמר פתח שמתחרט בו דכיון דאמר מן השעוריים אמר' דאין דבשעו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעוריים: תפס לשון ראשון ובינו דאמר הרי עלי מנחה אחיב במנחה הונגת: גְּרוּגְרוֹת ודבֿלה לא שָׁכַח בּהּוּ נְזִירוֹת: הרי זה נזיר מן הַיּוֹן דתפוס לשון ראשון: דער פה חזקיה משמעלא געליג ומוזה געטעמא במתני' באומר לא הייתי יודע כו': בשעורין אכא למימר דטעי משום דחזיר מביא מנחת קנאות מן השעוריים אבֿל בעגשים ליכא למימר דטעי האָבֿן פתחו עמוֹ הוא קֵלָא נתפנו להביא כלום: כּמאן אָמרה לְשִׁמְעָתָהּ כּלומר כּמאן אוקמא למתניתין געלי כבית הלל: בעגשים לא טעי וליכא למימר אלו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה שֶׁל בעגשים וְלֹאֹו למצי איביון: לדבֿריו דחזקיה דאוקמא מעקרא כבית שמאי קאמר לה רבי יוחנן דאפילו מן העגשים תפס לשון ראשון וְלֵה לא סבירא לה משום דר' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבֿל בעגשים לא טעי דמעקרא לאו למצי איביון: את מאי טעמא הדכת דַּךְ למידך איכא לתרוצי קֵלָא משפּיא קאמר לא משפּיא עגשים דכיון דר' ל תפס לשון ראשון דחיב דכיון קֵלָא טעו בּהּוּ אינשי אכא למימר מעקרא כי אמר למנחה גמורה איביון ובגא למיחד פה וסבד לימא מידי קֵלָא חזי להקדשה ונקט עגשים האָבֿן חיב קֵלָא מצו מהדר פה אבֿל שעורים דאיכא למימר בינו דטעו בּהּוּ אינשי לימא מעקרא לאו למנחה איביון קֵלָא למנחת שעורים ממש כפרשם ובינו דאין מנחה בָּאה שעורים לפרט דוצאי מצו אמר אלו הייתי יודע דסופי להביא חטוים לא הייתי נזיר כל עקר כמשמע לן:

אַלף שקבען בשעת הפֿרשה דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה קתם ובשעת הפֿרשה קבעה ואמר זו אביא גֵּשֶׁם נדר במנחת: לא אמר כלום לא משפּלה: מאי טעמא פֿאָשר נדרת פתיב כּמוֹ טִאמרת בשעת נדר קִים דְּכִרְיָךְ ולא פֿאָשר הפֿרשת דבשעת הפֿרשה לא קבעה: אמאי מחיב לִתְרַעֵי מן החטוים: נדר ופתחו עמוֹ הוא עס הנדר אמר פתח שמתחרט בו דכיון דאמר מן השעוריים אמר' דאין דבשעו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעוריים: תפס לשון ראשון ובינו דאמר הרי עלי מנחה אחיב במנחה הונגת: גְּרוּגְרוֹת ודבֿלה לא שָׁכַח בּהּוּ נְזִירוֹת: הרי זה נזיר מן הַיּוֹן דתפוס לשון ראשון: דער פה חזקיה משמעלא געליג ומוזה געטעמא במתני' באומר לא הייתי יודע כו': בשעורין אכא למימר דטעי משום דחזיר מביא מנחת קנאות מן השעוריים אבֿל בעגשים ליכא למימר דטעי האָבֿן פתחו עמוֹ הוא קֵלָא נתפנו להביא כלום: כּמאן אָמרה לְשִׁמְעָתָהּ כּלומר כּמאן אוקמא למתניתין געלי כבית הלל: בעגשים לא טעי וליכא למימר אלו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה שֶׁל בעגשים וְלֹאֹו למצי איביון: לדבֿריו דחזקיה דאוקמא מעקרא כבית שמאי קאמר לה רבי יוחנן דאפילו מן העגשים תפס לשון ראשון וְלֵה לא סבירא לה משום דר' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבֿל בעגשים לא טעי דמעקרא לאו למצי איביון: את מאי טעמא הדכת דַּךְ למידך איכא לתרוצי קֵלָא משפּיא קאמר לא משפּיא עגשים דכיון דר' ל תפס לשון ראשון דחיב דכיון קֵלָא טעו בּהּוּ אינשי אכא למימר מעקרא כי אמר למנחה גמורה איביון ובגא למיחד פה וסבד לימא מידי קֵלָא חזי להקדשה ונקט עגשים האָבֿן חיב קֵלָא מצו מהדר פה אבֿל שעורים דאיכא למימר בינו דטעו בּהּוּ אינשי לימא מעקרא לאו למנחה איביון קֵלָא למנחת שעורים ממש כפרשם ובינו דאין מנחה בָּאה שעורים לפרט דוצאי מצו אמר אלו הייתי יודע דסופי להביא חטוים לא הייתי נזיר כל עקר כמשמע לן:

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

אַלף שקבען בשעת נדר הרי עלי להביא את זו במנחת: אָבֵל בשעת הפֿרשה דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה קתם ובשעת הפֿרשה קבעה ואמר זו אביא גֵּשֶׁם נדר במנחת: לא אמר כלום לא משפּלה: מאי טעמא פֿאָשר נדרת פתיב כּמוֹ טִאמרת בשעת נדר קִים דְּכִרְיָךְ ולא פֿאָשר הפֿרשת דבשעת הפֿרשה לא קבעה: אמאי מחיב לִתְרַעֵי מן החטוים: נדר ופתחו עמוֹ הוא עס הנדר אמר פתח שמתחרט בו דכיון דאמר מן השעוריים אמר' דאין דבשעו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעוריים: תפס לשון ראשון ובינו דאמר הרי עלי מנחה אחיב במנחה הונגת: גְּרוּגְרוֹת ודבֿלה לא שָׁכַח בּהּוּ נְזִירוֹת: הרי זה נזיר מן הַיּוֹן דתפוס לשון ראשון: דער פה חזקיה משמעלא געליג ומוזה געטעמא במתני' באומר לא הייתי יודע כו': בשעורין אכא למימר דטעי משום דחזיר מביא מנחת קנאות מן השעוריים אבֿל בעגשים ליכא למימר דטעי האָבֿן פתחו עמוֹ הוא קֵלָא נתפנו להביא כלום: כּמאן אָמרה לְשִׁמְעָתָהּ כּלומר כּמאן אוקמא למתניתין געלי כבית הלל: בעגשים לא טעי וליכא למימר אלו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה שֶׁל בעגשים וְלֹאֹו למצי איביון: לדבֿריו דחזקיה דאוקמא מעקרא כבית שמאי קאמר לה רבי יוחנן דאפילו מן העגשים תפס לשון ראשון וְלֵה לא סבירא לה משום דר' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבֿל בעגשים לא טעי דמעקרא לאו למצי איביון: את מאי טעמא הדכת דַּךְ למידך איכא לתרוצי קֵלָא משפּיא קאמר לא משפּיא עגשים דכיון דר' ל תפס לשון ראשון דחיב דכיון קֵלָא טעו בּהּוּ אינשי אכא למימר מעקרא כי אמר למנחה גמורה איביון ובגא למיחד פה וסבד לימא מידי קֵלָא חזי להקדשה ונקט עגשים האָבֿן חיב קֵלָא מצו מהדר פה אבֿל שעורים דאיכא למימר בינו דטעו בּהּוּ אינשי לימא מעקרא לאו למנחה איביון קֵלָא למנחת שעורים ממש כפרשם ובינו דאין מנחה בָּאה שעורים לפרט דוצאי מצו אמר אלו הייתי יודע דסופי להביא חטוים לא הייתי נזיר כל עקר כמשמע לן:

אַלף שקבען בשעת נדר, אָבֵל בשעת הפֿרשה – לָא. **”פֿאַשֶׁר נִדְרָתְךָ”,** וְלֹא **”כִּפְאָשֶׁר הפֿרשָׁתְךָ”**. **אִיתָמַר נָמִי:** **אָמַר רַבִּי אֲחָא בַר חֲנִינְיָא, אָמַר רַבִּי אָסִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:** לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שְׁקִבְעוֹן בִּשְׁעַת נִדָּר, אָבֵל בִּשְׁעַת הפֿרָשָׁה – לֹא, **”כִּפְאָשֶׁר נִדְרָתְךָ”** וְלֹא **”כִּפְאָשֶׁר הפֿרשָׁתְךָ”**. ^(א)**מִתְנִי הָאוֹמֵר ”הָרִי עָלִי מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִיִּים” – יָבִיא מִן הַחֲטִיִּים. ”קָמַח” – יָבִיא סוּלָת. ”כִּלְא שְׁמֶן וּכְלִיא לְבוּנָה” – יָבִיא שְׁמֶן וּלְבוּנָה.** ^(ב)**”חֲצִי עֶשְׂרוֹן” – יָבִיא עֶשְׂרוֹן שְׁלֹם, ”עֶשְׂרוֹן וּמִחְצָה” – יָבִיא שְׁנַיִם, רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר, שְׁלֹא הִתְנַדֵּב כִּדְרָךְ הַמִּתְנַדְּבִין. גַּמְי? אַמַּאי? נִדָּר וּפִתְחוּ עִמּוֹ הוּא! ”אָמַר חִזְקִיָּה: הָא מַנִּי? בֵּית שְׁמַאי הִיא, דְּאֹמְרִי תְּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן, דִּתְּנּוּ: ”הָרִינִי נְזִיר מִן הַגְּרוּגְרוֹת וּמִן הַדְּבִילָה” – בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: נְזִיר, וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים: אֵינּוּ נְזִיר.** ^(ד)**רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ תִּימָא בֵּית הֶלֶל, בְּאוֹמַר ”אֵילוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שְׁאִין נוֹדְרִין כֹּה, לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כֹּה אֶלָּא כֹּה”.** **אָמַר חִזְקִיָּה: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דְּאָמַר ”מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִיִּים”, אָבֵל אָמַר ”מִנְחָה מִן הָעֶדְשִׁים” – לָא. מִכְּדִי חִזְקִיָּה כִּמְאֵן אָמַר לְשִׁמְעָתִיָּה? כְּבִית שְׁמַאי, וּבֵית שְׁמַאי מִשּׁוּם תְּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן הוּא. מָה לִּי מִן הַשְּׁעוּרִיִּין, מָה לִּי מִן הָעֶדְשִׁים? הֲדַר בִּיה. ^(ה)וּמַאי טַעְמָא הֲדַר בִּיה? אָמַר רַבָּא: מִתְּנִיתִין קוֹשִׁיתִיָּה, מַאי אִירְיָא דִּתְנִי ”מִנְחָה מִן הַשְּׁעוּרִיִּים”? לִיתְנִי ייִמֵּן הָעֶדְשִׁים!” **”אֶלָּא שְׁמַע מִינַּה, מִשּׁוּם דְּטַעֵי הוּא, בִּשְׁעוּרִים טַעֵי, בַּעֲדֻשִׁים לָא טַעֵי. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ מִן הָעֶדְשִׁים. מִכְּדִי, רַבִּי יוֹחָנָן כִּמְאֵן אֲמַרָה לְשִׁמְעָתִיָּה? כְּבִית הֶלֶל, וּבֵית הֶלֶל מִשּׁוּם דְּטַעֵי הוּא. בִּשְׁעוּרִין – טַעֵי, בַּעֲדֻשִׁים – לָא טַעֵי! לְדַבְּרִיו דְּחִזְקִיָּה קֹאמַר לִיה, אֵת מַאי טַעְמָא הֲדַרְתָּ כֹּה מִשּׁוּם דְּלֹא קִתְּנִי ”מִן הָעֶדְשִׁים”. דִּלְמָא ”לֹא מִיבַעְיָא” קֹאמַר, לָא מִיבַעְיָא מִן הָעֶדְשִׁים, דְּאִיכָא לְמִימַר מִהֲדַר הוּא דְּהֲדַר בִּיה, וּתְּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן, אֶלָּא אֲפִילוּ מִן הַשְּׁעוּרִיִּין נָמִי. דְּאִיכָא לְמִימַר מִיטַעָא הוּא דְקָא טַעֵי, אֲפִילוּ הָכִי תְּפּוּס לְשׁוֹן רֵאשׁוֹן.****

אָמַר

אליבא דב"ש פליגי ולא לבית הלל והשתא לבית שמאי בינו דאמרי אין שאלה דהקדש אמאי לא הוי נזיר אלא סבירא לה לרבי יהודה דרבי שמעון קלא נדר דכדך הנוגדים ולהכי אמר טעמא דהוי השתא חד טעמא לתרוניה ומיהו קשה לפי' זה דשמעי' ליה לרבי יהודה דבוק פ"ב דזבחים (דף ג.) דאית ליה תפס לשון ראשון ונקמן מפרש טעמא דר' שמעון משום דבשטית ר' יוסי אמרה דאף בגמר דבכריי אדם נתפס ובמקום שנהגו גמי אמר ר"ש סבר לה כר' יוסי ואם תיארמר דהשתא אמר לבית שמאי דאין שאלה דהקדש וכן מוכח בפ' נערה המאורסה (נזרים דף עח.) ובפירי יש נוטלין (כ"ב דף קכ:) ואלו בפ' בית שמאי (נזיר דף לא:) תנו מי שנדר בזויר ונשאל לחכם ואכרי מונה משעה שנדר נשאל לחכם והתירו (מונה משעה שנדר ואם) היתה לו בהמה [משקשת] תנא ותרעה אקרו להם כ"ה לב"ש ואי אתם מודים [בזה] שהוא הקדש טעות שתנא ותרעה בעדר משמע שגס כ"ש מודים לב"ה דכיוכל חכם להתיר וי"ל דנשאל לחכם דהתם הונו לדע אם בלשון נזירות נדר אז לא ולהכי נקט לשון ואכרי שאמרו לו יש בלשון הנה לשון נזירות ולהכי אצטריך ל' למימר בפשאכרי דמונה משעה שנדר קלא תימא עד שמע שיהא נזיר לא יתחיל למנות ומיהו אין מזה ראיא דאצטריך ליה לאשמועינן אע"פ שעבר ושתה יין בימי נזירותו אפלו הכי עולין לימי המנון דמונבח התם בגמי' וא"ת מלחר דמפרשי טעמא דב"ש משום דאין אדם מוציא דבכריי לבטלה וכי אמר רכני נזיר הנה דבשעו לגמר ולפרש מן היין אם בן קשה אמאי אצטריך למימר טעמא דב"ה משום דבכריי לימא דקסברי אדם מוציא דבכריי לבטלה ועוד קשה אטו רבנן דר"ש דאמרי יביא מן החטין מי סברי לה כב"ש דאמרי מן הגרוגרות הוי נזיר וכי תימא ב"ש טעו לה דקאמר חזקיה ב"ש היא אפתי קשה מר' יוסי בפ' מקום שנהגו (פסחים נג.) דאמרי' לא סבר לה כר' ש"ש מי קא רבי יוסי כב"ש וי"ל דרוצה לישב דברי ב"ה ככולי עלמא אפי' כמאן דאמר אין אדם מוציא דבכריי לבטלה והא דקאמר סברי לה כרבי שמעון לאו משום דפליג ארבענן דר' שמעון לענין מנחה קלא כלומר גבי נזיר הוי מסקי טעמיהו כר' שמעון גבי מנחות ומיהו רבנן גופיהו מוודו גבי גרוגרות קלא הוי נזיר דמוקא גבי מנחה וביא מן החטין משום דשעורין שכי גבי מנחה כפלאשכחו מנחת העמר ומנחת קנאות דבאות שעורין ולמנחה מעליא איביון אבֿל גרוגרות לא שכי לגזירות ומעקרא כי אמר רכני נזיר לא הנה דבשעו לגזירות כלא ונחזקיה דמדמי מנחה וגזירות דהכי היהא דמקום שנהגו דרבי יוסי לא סבר לה כרבי שמעון דפירקין קאמר קלא היהא דנקמן בפירי דרי עלי עשרין (מנחות דף קט.) דתנו הרי עלי עולה שאהריבנה בבית חונין וצא רבי שמעון אומר אין זו עולה דטעמא משום קלא התנזב דכדך המתנדבים והיהא דתוודם איש רומי דפרק מקום שנהגו (פסחים דף נג:) דקמא לה אבֿל גבי מנחה מן השעורים מוזה דפטור כרבי שמעון דהינו טעמא משום דגבי עולה כי אמר הרי עלי עולה שין דתקדשתה וכי אמר אחר כך להקריב בבית חונין מכל מקום תקשה היא ובינו דחל עליה הקדש תו לא פקע אבֿל מנחה מן השעורים לא קבל געלי מנחה מן החטין ומוזה רבי יוסי דפטור: רכניי נזיר מן הגרוגרות. פתוקפתא (רפ"ב דנזירות) תנא [בנוני] כנויים בית שמאי אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר ואינו כנוני כנויים האומר רכניי נזיר מן הגרוגרות ומן הדבֿלה ותמה מה שוכא הבא ורבינו תס פרש דבירושלמי מפרש דקרו אינשי לגרוגרות תירוש פי' פששולין אותה אומר כך הנה בלבי לשון רבינו תס:

ק.ג.

 עין משפט נר מצוה

א	מיוי' פיו"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ג:
ב	מיוי' פיו"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
ג	מיוי' פא' מהל' נזירות הל' י:
ד	מיוי' פיו"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
ה	מיוי' פיו"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:

 רבינו גרשום

אמר אביי וכו' לא שנו כי אמר זו להביא במנחת דפסול אלא שקבען בשעת נדר כשנדר תחלה אמר זו אבל קבען בשעת הפרשה כגון בשעת נדר אמר הרי עלי ובשעת הפרשה כשהפרש אמר זו להביא במנחת אם הביא במנחת ינא דתשפור ופשיט כאשר נדרת כתיב ולא כאשר פרשת:

הרי עלי מנחה אע"ג דלאר מן השעורים נתחייב להביא מן החטין דאין מטיאין מן השעורין אלא עומר ומנחת קנאות וכן אם אמר קמח יביא סולת:

אמאי יביא מן החטין נדר ופתחו עמו כדפרשי' לשל כפרק העודה:

ב"ש אומרים מיר. דקסברי אין שאלה לנזירות ואין שאלה להקדש:

אפילו תימא בית הלל ואמאי יביא מן החטין באומר אילו הייתי יודע שאין נדרין כך מן השעורים לא הייתי נזיר כך אלא כך מן החטין ולא היה דעתי אלא על מנחה ראייה:

אבל אמר הרי עלי מנחה מן העדשים לא יביא מן החטין. שהרי אמר דעשין שאין מניין מנחה בעולם:

הדר ביה חזקה מההיא דאמר דמשום תפוס לשון ראשון היא אלא קסבר בבית הלל דמשום הכי יביא מן החטין באומר אילו הייתי יודע ואי אמרת אי הכי אפי' כי אמר מן העדשים נמי יביא באומר אילו הייתי יודע וההא לא מנית אמרת דבעשין לא טעי אינש דמידע ידע דאין מנחה מן העשין ופתחו עמו האי. ומי"ט הדר ביה חזקה מן טעם דתפוס [לשון ראשון]:

בשעורין טעי. וכול למימר אילו הייתי יודע שהרי יש מנחה מן השעורין וההיא חובה ואיזה טעי וסבד דאפילו מנחת נדבה נמי מן השעורין ונתכונן לשם מנחה אבֿל בעדשים לא טעי דאין מנחה מעשין:

לכדרי דמוקי קאמר אפילו מן העשין:

דלמא לא מבשי קאמר בית שמאי דתפוס [לשון ראשון] מלא מיבעיא (קאמר) כי אמר מן העדשים דאיכא למימר דלמא מיהדר הדר ביה שהיהא נגדאה דר"ל שהרי בווודא לא נתכיון בתחילה למר דבר שא"א והלכך אמרין דתפוס לשון ראשון וכו'. נתכיון למר דבר שא"א ואפ"ה תפוס לשון ראשון מלא מני דער אלא אפי' כי אמר מן השעורים נמי דאיכא למימר מנוגא הא דטעי כשנדר ודאי לשעורין נתכיון שהיה סבור שם מנחת נדבה מעשורין ולא נתכיון לחטין כלל וכיון מלא אפרש מעשורין כד"א ליפטור קמ"ל דאפ"ה אמרין תפוס לשון ראשון דכי אמר מנחה אע"ג דאמר שעורים יביא חטין ולא איצטריך למיחד ביה:

קג:

	עין משפט גזר מצורה
א	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
ב	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' י:
ג	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:
ד	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:
ה	מיוי' פייז' מהל' תמידים ומוספין הל' יד:
ו	מיוי' פז' מהל' מקואות הל' א, טוש"ע יו"ד סי' רא טע"א א:
ז	מיוי' פז' מהל' טומאת אוכלים הל' א:
ח	מיוי' פז"ב מהל' כלים הל' א:
ט	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' א:
י	מיוי' פייז' מהל' מעשה הקרבנות הל' ו:
יא	מיוי' פא' מהל' שאר אבות הטומאות הל' ד:
רבינו גרשום	

לא שט דאמר יבאר מן החטיון אלא דאמר מנחה אכל לא אחר מנחה לא:

לשפא אחריתא אכל אחר מנחת שעורים נללא דעתיה דלשעורים נתכיון:

כי אחר חצי עשרון לא כלום אחר דהא אחר מנחת עשרון ואחרא מביא שטים:

אז הכי בדקאחרת דאמר מנחה אחרא ר' שמעון פטר ככולן:

בשטות ר' יוסי אמרה:

טו"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד שעמונת טינף לו"ג פרים לו"ט לפני אלים ר' לו"ד ככשים וכו' וב' לב' תמידין וכו' לב' ככשים [של מוסף שבת] הרי ס"ה:

ואין נכללין מה על זה היטו זה עס זה דהללו בליתן רכה והללו בליתן עבה:

אלא היטו טעמא דעכ ס' יוכלין לבטול בלוג אחד טפי לא:

אמרו לו כס' נכללין כס"א אין נכללין בתמיחא:

קורטוב שמיני שבשמינית הלוג (לפני כ')

[ר' זרחא] אמר כל הראוי לטלה שיכול לבטול בלוג אע"ג שלא בנל אין טלה מתעכב בו וכשר וכל שאינו ראוי לטלה כגון ס"א או יותר טלה מתעכבת בו שהרי אינו ראוי ליבטול ופסול:

ושערו חכמים את דמה שלא היה בו פחות מרביעית לטומא משום נבלות האולי ולכשקדש לא יחא פחות מכזית ואנכ דאירי בשעורין נקט האי:

עמיראות עדרים של שבמות:

והיו עולי רגלים וכהנים ארכלו תרומה:

לא שנו אלא דאמר מנחה חבל לא אחר מנחה לא. ואית דגרסי אכל אחר מנחת פרוש משום דמנחת זבוח לשעורין ולא שך בלל גפי בלא שמן ולבונה: מאי לאו דלא אחר מנחה. וכןון דאמר

אלו הייתי יודע שאין נוקדין בך כו': אי הכי אימא סיפא עשרין ומנחה כו'. כשלמא אי לא אחר מנחה מיתי תרי שאומר אלו הייתי יודע אלא ביון דאמר מנחת עשרין ומנחה אחרא מביא תרי הא חמרת דסיפא דלא אחר מנחה אין כלום ואס בן משום אותו חצי עשרון לא יזיתי כלום: אי הכי רבי שמעון פוטר כו'. ביון דתפסם לשון ראשון ואיהו אחר מנחה הכי ההצב כדדך המתעבדים בך פרש בקוונגורם וקשה הא אוקימנא לעיל דכגן קבית שמיא דתפסם לשון ראשון אס בן ר' שמעון דקאי קבית הלל לית לה תפס לשון ראשון וי"ל הא אסיקנא לעיל דחזקיה דדר פה ועוד יש לפרש דקאי אהא שזמון לא גריבא דאמר הכי עלי מנחה חצי עשרין ועשרין דכשלמא אי אחר עשרין וחצי עשרין אין זה כדדך המתעבדין אכל חצי עשרין ועשרין משמע תרי מזי ולכל הפחות עשרין דאמר בסוף גזיתו ומשני דקשר כר' יוסי דאמר [אף] בגמר דבכיו אדם נתפס דתמורת עולה תמורת שלמים דמשוינן לה חזא דיעורא אע"ג דמשמע תרי דעורי מדקאמר תמורת עולה תמורת שלמים ולא האמר תמורת עולה ושלמים ולא חשביון ליה בגמלה ה"נ אע"ג דמשמע תרי דעורי משום דאמר חצי עשרין גריבא משל מקום חשביון ליה חד דיעורא: ודא תנן לא בנל פשר. פרשתי דהקומון רפה (לעיל קנחות יח: ד"ה פו): מעשה בפרקא אחת של בית רבי. חייזי דלאורי שר' יהודה ראש המדברים על גזי קוסר גדליהא עב' שמה מדליקיון (שבת דף לג:): מיתי האי דקבא דרבי יהודה מוריקא דבי גסאיה דשמא מנחה קוסר ראש על בית גסאי וקוננע' פרש משום דלאורי דשעורין:

לא שנו דתפסם לשון ראשון אלא דאמר מנחה לא מנחה גמורה קמבון אכל אחר מנחת שעורים למנחה גמורה קמבון אכל אחר מנחה.

”אמר ועירי: לא שנו אלא דאמר ”מנחה”, אבל לא אמר ”מנחה” – לא. יתיב רב נחמן וקאמר לה להא שמעתא.

איתיביה רבא לרב נחמן: ”קמח” – יביא סולת, לאו דלא אמר

”מנחה”? לא, דאמר ”מנחה”. ”כלא שמן ולבונה”, יביא שמן ולבונה. מאי לאו דלא אמר ”מנחה”? לא, דאמר ”מנחה”. ”חצי

עשרון” – יביא עשרון שלם, מאי לאו דלא אמר ”מנחה”? לא, דאמר ”מנחה”. אי הכי, אימא סיפא: עשרון ומנחה – יביא

שנים, ביון דאמר ”מנחה” איחייב ליה בעשרון, כי אמר ”חצי עשרון” לא כלום קאמר הוא. ילא צריכא דאמר ”הרי עלי

מנחה חצי עשרון ועשרון”, דכיון דאמר ”מנחה” איחייב ליה בעשרון, כי אמר ”חצי עשרון” ולא כלום קאמר, כי הדר אמר

”עשרון” מיתי עשרון אחריןא. ^(ט)אי הכי, רבי שמעון פוטר שלא התנדב כדדך המתנדבין, אמאי? אמר רבא: רבי שמעון

בשיטת רבי יוסי אמרה, דאמר: אף בגמר דבכריו אדם מתפס. ^(י)מתני' מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון, ומביא בכלי

אחד. (אם אמר ”הרי עלי ששים עשרון” – מביא בכלי אחד). אם אמר ”הרי עלי ששים ואחד” – מביא ששים בכלי אחד, ואחד בכלי אחד, שכן הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג

שחל להיות בשבת ששים ואחד. דיו ליחיד שהוא פחות מן הציבור אחד. אמר רבי שמעון: והלא אלו לפרים, ואלו

לכבשים, ואינם נכללים זה עם זה! אלא עד ששים יכולין ליפכל. ^(י)אמרו לו: ששים נכללין, וששים ואחד אין נכללין?!

אמר להם: כל מדות חכמים בן – בארבעים סאה הוא טובל, ובארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול בהן. גמ' שאיל

שאילה למעלה מרבי יהודה בר אילעאי: מנין לאומר ”הרי עלי ששים ואחד” מביא ששים בכלי אחד, ואחד בכלי אחד? פתח

רבי יהודה בר אילעאי, ראש המדברים בכל מקום, ואמר: שכן מצינו ציבור מביאין ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד, דיו ליחיד שיפחות מן הציבור אחד. אמר

לו רבי שמעון: והלא אלו פרים ואילים, ואלו כבשים? אלו בלילתן עבה, ואלו בלילתן רפה, אלו בלילתן שחרית, ואלו

בלילתן בין הערפים, ואין נכללין מזה על זה. אמרו לו: יאמור אתה.” אמר להם: הרי הוא אומר ”וכל מנחה בלולה בשמן

וחרבה”, כפר אמרה תורה: הבא מנחה שיכולה להיפכל. אמר לו: בששים נכללין, בששים ואחד אין נכללין?!

אמר לו: כל מדות חכמים בן הוא – בארבעים סאה הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב אינו יכול לטבול. ^(י)כביצה – מטמא טומאת אכלין, כביצה חסר שומשום – אין מטמא טומאת אכלין.

שלשה על שלשה – מטמא מדרס, שלשה על שלשה חסר גימא אחת – אינו מטמא מדרס. ^(י)וכי אין נכללין, מאי הוי? והא

תנן: אם לא כלל – פשר! אמר רבי זירא: כל הראוי לבילה – אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה – בילה מעכבת

בו. אמר רבי ביבי, אמר רבי יהושע בן לוי: מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמתה, ושיערו חכמים את דמה בריבעית. ^(א)מתיב

רבי יצחק בר ביסנא: העיד רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירא על דם נבילות שהוא טהור, ואמר רבי יהושע בן בתירא: מעשה

והיו נזחרין ערודיאות לאריות באיסטריא של מלה, והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם, ולא אמרו להם דבר.

^(ב)אישתיק, אמר ליה רבי זריקא: מאי טעמא לא קא מהדר מר? אמר ליה: היכי אהדר ליה, דאמר רבי חנין: ”והיו חיה תלאים

לה מגגד” – זה הלוקח תבואה משנה לשנה. ”ופחדת לילה ויומם” – זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת, ”ואל תאמן

בחצידי” – זה הסומה על הפלטר.

וההוא

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

לא שנו דתפסם לשון ראשון אלא דאמר מנחה מן השעורים דאיבא למימר ביון דאמר מנחה

לשון ראשון. ל"א חבל לא אחר מנחה לא אלא הכי עלי שעורים פטור דנצחי לשעורים ראבון:

מאי לאו דלא אחר מנחה אלא הכי עלי קמח אפי' הכי חוב דאין אדם מוציא דבריו לבטלה:

פי אמר חצי עשרין לא אחר כלום וליתי חד עשרין ותו לא: אי הכי רבי שמעון פוטר כו' ביון דתפסם לשון ראשון ואיהו אחר מנחה הכי ההצב כדדך המתעבדים: ה"ג אף בגמר דבכיו אדם נתפס דלא אזינון בחר לשון ראשון לחזויה ולא בחר אחרון לחזויה אלא בחר

פוליה וזה שאמר מנחה חצי עשרין ועשרין פרושי קמשפש מנחה של חצי עשרון ועשרין ויהיו שלא כדדך המתעבדים וביטות רבי יוסי אמרו: מתני' ה"ג שכן מנינו שהצבור מביא

וכו' לו"ג פרים לו"ט עשרונים שלשה עשרונים לפר ולו"ד כבשים יו"ד עשרונים הכי נ"ג ולשני אילים ד' עשרונים הכי נ"ו ולשני תמידין שנים ולשני כבשי מוסף דשבת שנים הכי ס"א:

אמר ליה ר' שמעון ובי אותו ס"א עשרונים בכלי אחד היו: והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואי משרב להו מפסלי שמנחת פרים בלילתה

עבה שני לגין לעשרין חצי היו לג' עשרונים ומנחת כבשים בלילתה רפה רביעית ההין לעשרין דהינו שלשה לגין והן בולעות זו מזו ומנחת זו חסרה וזו ימרה: אלא משני מה אין מביא יחיד ששים וא' עשרין בכלי אחד דעד ששים וכולין לבטל בכלי אחד בנל ואלפא

דכפי אליעזר בן נשקב נקט לה עב' שמי מיות (לעיל קנחות פח:). אפי' מנחה של ששים עשרין אין לה אלא לגה: כששים ואחד אין נכללין בתמיה: גמ' ראש המדברים בכל מקום תרי לה

הכי משום מעשה דמערה דמסכת שבת (דף לג:): כל דראוי לבלה כגון ששים עשרונים ראונס לבטל מלוג: אין בלה מעכבת דאפי' לא

בנל פשר: בלה מעכבת בו דבשנין גיחא ראוי לבטל: ושיערו חכמים את דמה צניא ממנה: פרביעית לדע אס יש בו רביעית ופרשו ממנה כנגלה ואיזי דלארי לעיל בשעורים כל מנת

חכמים בך הם נקט גמי לאי דשעורא דכגון היא רביעית דס יכול לקרוש ולשמד על גזית: ויהיו נזחרין ערודיאות לאריות ערזי הישר היו

נזחרין לגד. האריות: הלותח תבואה משנה לשנה שאין לו קרקע לרוע ויהיו חיוו תלואים שאינו יודע אס יהיו לו מעות לשנה דקאה:

הפלטר נקתום:

מסורת הש"ס

א פסחים גז:

ב תוספתא מנחות

ג ראש השנה יג; כתובות קד.

ד שבת כו; בבא קמא עו:

ה לעיל יח; יבמות קד; נדה סו;

בבא בתרא פא; קידושין כה;

מכות יח; חולין פג:

ו תוספתא עדויות

ז אסתר רבה פתיחתא א

תורה אור השלם

[במדבר נט]

[ויקרא י, ז]

[דברים טו, טז]

מסורת הש"ס
א שבת עז; שבת סד; משנה עדיית
ב לקמן קח.
ג לקמן קז; ספרי במדבר

וההוא גִּבְרָא חֲדִישָׁה קֹאֲמֵר דְּהָא אֶלְפִטֵּר סַמְכִיעָא וְאִין עֲשֵׂתִי מִנְּשָׁב לְהִשִּׁיב לֹא: מֵאי הוּא עֲלֵה דְהָאִי שְׁעוּרָא: רַבִּי יְהוּדָה בַּר אֲלֵעָזִי מוֹרֵנָא דְּבִי נְשִׂיאָה הָאָה וְהִיא לָהֶם לְבִית רַבִּי

מורה הוראות ועל פיו היו עושין כל דבריהם והוא צוה להם לשערה: בפשטותא דיזה דאמר בית הלל מטמאין בדם גבלות: ששה דברים במסקת עזיות קא חשיב להו: על פזית ושעור טמאת גבלה בכוזית: מחגי' אין מקצדיין לג וון לנשכו שלא מצינו מנחת נסכים של לג ולא שנים ולא חמשה רבל מקצדיין שלשה דחזו לבבש וארבעה לאילי דהיא שלישית דהין וששה דחזו לפר ומששה ולמעלה דשבע חזו ג' מניהו לבבש וד' לאילי ושמנה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וקבש גשקה חזו לפר ואילי י"א חזו לשני אילים וקבש ודך לעולם: גמ' יש קבע לנסכים אמר רבי שלי בך ודך לגין מי הוי קבע דאין וכול להקריבם אלא הכל פסחד דהו קרבי פקדון א' או אין קבע ויכול להקריבם [מה] דחזו פאפי נפשיות: היכי דמי למאי נפקא מנה: ואידך הוי נגבה נגזבת צבור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או וקרב הוא עצמו וינטרף עם השני לגין אחרים ויקרב לנפשי תמיד דהו גמי לצבור: ואי אמרת יש קבע עד דממלא להו ויביא לג הששי כי היכי דלתקני לפר לא קרבי דהא אין וכול להקריב פקני עצמו: ששה לנגדה גפי י"ג שופרות שהיו במקדש קאי דיי"ג שופרות הוו בשבבשה מהם היו נוקצין אה מעות מקפרש במסקת יומא (דף נה:) ובמסקת שקלים (דף עז:) תקלון חדתין ועתיקון תיין נוחלי עולה עצים ולבונה וקב לבפרת וששה מהם היו לנגדה לתן פון מעות ההלכות לנגדת צבור: ואחריון לקמן פסקין פתרא (תנחות דף קז:): פנגד מי פנגד מותר חטאת פגון הפריש מעות לחטאת והחלו הכפשים ונתנתרו לו מעות: ואחד למותר אשם פתם פגון גזולות ומעילות: ואחד למותר אשם נזיר דאזינו מתר לא היה מערב עם מותר אשם פתם לפי שזה לכפר וזה להחירו ציון: ואחד למותר אשם מצרע דלא דמו להך שפא להחירו במחנה ואידך מפרש פסקין פתרא (לקמן תנחות קז:) וכל אהך מתרות אילי לנגדת צבור פשהפח בטל נוקחין פאותם מעות עולות הפשר לשם ועורות לכפאים דהו מדרשו של יהונדע במסקת תמורה (דף כג:): ואם איתא דשמביא חמשה לגין קרבי ארבע מהם ואחד והא נגדה: לתון לו שופר להפיל בו הדמים: אהך מותרות לנגדת צבור אולי: אהך נסכים למה להו שופר הואיל ופסח פל יומא שהרי רב קרפנות טעמין נסכים: אפשר דמצטרפי דמר ודמר אס נזר ה' וקריב ד' וישיח לג האשאר וינטרף עם מותר נסכים אחרים עד שיהי ד' או ג': אורחא גפי נסכים פתיב כל האורחא יששה פבה את אלה וקרא ויתירא הוא דהא לעיל מנה פתיבי כל דין נסכים מלמד שמקצדיין נסכים בלא קרפון ובמה שלשת לגין דבציר מהכי לא חזי למצי: והיה חצי דהין והיה לפר משמע דמקנה דהניא אחריתי לשפא אחרניא פקדשת נסכים פתיב פבס פגור יהיה: פבה פכוכא: אלימא ארבעה וששה פשיטא מי צריך קראי לרבויו: מאי פנא שלש דפשיטא גן דחזו לבבש כו':

למימר משון חזא מניה ומקריב לה: הא פדאיתא שנים אין מקצדיין לגמרי חמשה לכתמיה הוא דלא שאין מפרשין פמלה למותרות רבל דיעבד מקריב ארבע ונחמיש: והא מתר לנגדה: הא אין קבע לנסכים ובמה דבשי משנים ולמעלה מיתו ובי מיתי חמשה מקריב ארבעה מניה ואידך מותר וכל מה דבשי מיתי ומאי דחזי מקריב ואידך מתר לנגדה והכא ליפא למצי ולא מיתי: עד עשרה פשיטא לי דלוג ושנים וד' לגמרי [לא קרבי] עד דממלי להו שלש לבבש חזו וד' לאילי וששה לפר ושבעה לבבש ואילי ט' לפר וקבש י'

לפר ואילי:

רבינו גרשום

י[והאזי נברא כו']. כלומר לא ידע למוהדר שטרוד מפני מחשבת מוונות: ר' יהודה מורינא דבי נשיאה אה שפא הו מורה אכסור ויהתר לפני ר' ודקאמר שיערי חכמים את דמיה ר' יהודה מורינא אה וכשמעתה אורי לפני ר' יתנא ר' יהודה אמר וכו'. ור' יוסי בר יהודה מפרש (בריי"ת) [למלא] דאשתי:
אין מתנדבין אין לוג שנים ולא חמשה. שלא מציע נסכים בט ב' לוגין ולא של ה':
אבל מתנדב ג'. שכן ראוי לכבש:
וי'. שכן צריך לאלו שיש בו ב' עשרונים:
וששה. שכן ראוי לפר שיש בו שלשה עשרונים:
ומשנה ולמעלה. שכן ראויין ליתלק. כיצד אס נדר ז' ראויין לשני נסכים לבבש ואיל. ואס נדר ח' ראוי לשני אילים. ואס ט' ראוי לפר וכבש. ואס י' ראוי לפר ואיל. ואס י"א ראוי לשני אילים וכבש וכן עד מאה כולן ראויין ליתלק:
יש קבע לנסכים. כלומר שאס נדר כשיעור שראוי לנסכים קדש ואס נדר יותר לא קדש:
אי אין קבע. כלומר יביא כמה שצרצה ויחך מהן כמו שראוי לנסכים והמתיר יהיה נדבה וכולן קדש. ויהיו כדמפרש היכי דמי פגון וכו':

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

מוֹרֵנָא דְּבִי נְשִׂיאָה. שֶׁל בֵּית רַבִּי וְאֶפְסָר שֶׁהִיא פְּנִינִי דְּאֶפֶי' רַבִּי מֵאִיר וְנִפְטֵר קֹדֶם רַבִּי יְהוּדָה פְּדוּמוּכּח פְּפִרָּק שְׁנֵי דְקוּדְשִׁין (דף נב:)

וְהָהוּא גִּבְרָא עַל פִּלְטֵר סָמִיךְ. מֵאִי הָרִי עָלֶיהָ?

אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי יְהוּדָה מוֹרִינָא דְּבִי נְשִׂיאָה הָנֹה, וְאוּרִי לִיָּה פִּשְׁמַעְתִּיהָ.[[][ⓘ]דְּתַנּוּ, רַבִּי יְהוּדָה

אוֹמַר: שְׂשָׁה דְּבָרִים מְקוּלִי בֵּית שְׁמַאי וּמַחוּמְרֵי בֵּית הֶלֶל. דָּם גְּבִילוֹת – בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין, וּבֵית הֶלֶל מְטַמְּאִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה: אֵף פִּשְׁטַמָּאוּ בֵּית הֶלֶל, לֹא טַמְּאוּ אֶלָּא בִּרְבִיעִית,

הוֹאִיל וַיְכּוּל לְקַרוֹשׁ וּלְעַמּוֹד עַל פְּזִית. "מִתְנַבִּי אִין מִתְנַדְבִּין לוֹג, שְׁנַיִם, וְחַמְשָׁה, אָבֵל מִתְנַדְבִּין

שְׁלֹשָׁה, וְאַרְבָּעָה, וְשִׁשָּׁה, וּמִשְׁשָׁה וּלְמַעְלָה. גִּבְמִי אִיפֻעִיא לָהּ – יֵשׁ קָבַע לְנִסְכִּים, אוֹ אִין קָבַע

לְנִסְכִּים? הִיכִי דְמִי? פִּגּוֹן דְּאִיִּיתִי חֲמִשָּׁה. אִי אִמְרַתְּ אִין קָבַע לְנִסְכִּים – מְשִׁיךְ וּמְקַרִּיב אֲרַבָּעָה

מִיַּנְיָהּ, דְּחֻזִּי לְאִיל, וְאִידָּהּ הָרִי נִדְבָּה. וְאִי אִמְרַתְּ יֵשׁ קָבַע לְנִסְכִּים – עַד דְּמַמְלִי לָהּ לֹא קָרְבִי.

מֵאִי? אָמַר אֲבִי: תָּא שְׁמַע, שְׂשָׁה לְנִדְבָּה, וְאִמְרִינוּ: פִּגְגָּד מִי? פִּגְגָּד מוֹתֵר חֲטָאת, וּמוֹתֵר

אַשְׁמוֹת, וּמוֹתֵר אֲשֶׁם נְזִיר, וּמוֹתֵר אֲשֶׁם מְצוּרַע, וּמוֹתֵר קִינִין, וּמוֹתֵר מְנַחַת חוּטָא. וְאִם אִיתָא,

לִיתְקִין שׁוּפֵר אַחֲרִינָא פִּגְגָּד מוֹתֵר נִסְכִּים! הֵנָּה לְנִדְבַת צָבוּר אֶזְלִי, הֵנִי שְׂכִיחִי, אֶפְשָׁר דְּמַצְטַרְפִי

דְּמָר וּדְמָר בְּהִדִּי בְּהִדִּי, וְקָרְבִי.[[][ⓘ]אָמַר רַבָּא: תָּא שְׁמַע, "אַזְרַח" – מְלַמֵּד שְׁמַתְנַדְבִּין נִסְכִּים, וְכַמְּהָ?

שְׁלֹשַׁת לוּגִין. וּמַצִּין שְׁאֵם רָצָה לְהוֹסִיף יוֹסִיף? תִּלְמוּד לוֹמַר "יְהִיָּה". יְכּוּל יִפְחוּת? תִּלְמוּד לוֹמַר

"יִכְכָּה". מֵאִי "יוֹסִיף"? אִילִימָא אֲרַבָּעָה וְשִׁשָּׁה –

מֵאִי שְׁנָא שְׁלֹשָׁה? דְּחֻזוֹ לְכַבֵּשׁ – אֲרַבָּעָה וְשִׁשָּׁה נְמִי חֻזוֹ לְאִיל וּפַר! אֶלָּא לָאו, חֲמִשָּׁה, וְשְׁמַע מִיַּנְיָה

אִין קָבַע לְנִסְכִּים. שְׁמַע מִיַּנְיָה. אָמַר רַב אֲשִׁי: וְהָא אֲנִן לֹא תַנּוּ הִכִּי? אִין מִתְנַדְבִּין לוֹג שְׁנַיִם וְחַמְשָׁה.

קִתְנֵי חֲמִשָּׁה דּוּמְיָא דְשְׁנַיִם, מָה שְׁנַיִם דְּלָא חֻזוֹ פִּלְל, אֵף חֲמִשָּׁה נְמִי דְּלָא חֻזוֹ פִּלְל. מִיַּדִּי אִירִיָּא?

הָא פְּדֹאִיתָהּ, וְהָא פְּדֹאִיתָהּ. "אָמַר אֲבִי: אִם תִּמְצָא לוֹמַר אִין קָבַע לְנִסְכִּים – הָא אִין קָבַע

לְנִסְכִּים, אִם תִּמְצָא לוֹמַר יֵשׁ קָבַע לְנִסְכִּים – עַד עֲשֻׂרָה פְּשִׁיטָא לִי, אַחַד עֲשָׂר

מִיַּפְעִיא

רַבִּי פְּדוּמוּכּח פִּירוּשְׁלִמִי דְּבִצְיָה דְּעֵבֵר קָמִי פִתְחָא וְשָׁמַע שְׁהִיו מְטַפְחִין וְאִמַּר מַחְלִלִין אֶת הַשֶּׁבֶת וְאֵף פִּימִי רַב הִיא דְּפִתְשָׁמַע פְּפִרָּק קֹמָא דְּעִירוּבִין (דף יג:)

דְּאָמַר רַב הִיא דְּמַחְזִדָּא מַחְבְּרִיא דְּחִמְיָתָה לְרַבִּי מֵאִיר מִאֲחוּדָּיָה וַיֵּשׁ גּוֹרָסִין שֶׁם רַבִּי מִשּׁוֹם שְׁבָדָא דְּירוּשָׁלַיִם: הוֹאִיל וַיְכּוּל לְקַרוֹשׁ וּלְעַמּוֹד עַל

פְּזִית. מִשְׁמַע דָּדִם טַמְּא מַחְמַת דְּחָשִׁיב כְּבִשָּׁר וְחַמִּים דְּמַעֲשִׂילָה פְּפִרָּק קֹדְשִׁי מְזַבַּח (מַעֲשִׂילָה דף יז.)

אָמַר מַצִּין לָדִם פְּרָצִים שְׂהוּא טַמְּא שְׁאֲמַר וְהָ לָכֶם הַטַּמָּא תַּפּוּךְ לִי דְחָשִׁיב כְּבִשָּׁר וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּאֶצְטְרִין, קֹחַא לְרַבִּינוּ דִּם צָלוּ דְּמַטְמָא כְּבַעֲדָהּ

דַּס"ד עד שְׁיָהָא בּוֹ כְּזִי שְׂיִכַּל לְקַרוֹשׁ וּלְעַמּוֹד עַל פְּשַׁעָה וּלְהִי פָּנָן דִּם הַשְׂרָן וּבְשָׂרוֹ מַצְטַרְפִין דְּשַׁעוּרָן שְׁנֵה רָבֵל דִּם גְּבִלָה וּבִשְׂהָה לֹא דְאִין שְׁעוּרָן

שְׁנֵה וְכֵן מוּכַח פִּירוּשְׁלִמִי דְּאָמַר דִּם גְּבִלָה טַמְּא וְהַדְּקָן דִּם הַשְׂרָן וּבְשָׂרוֹ מַצְטַרְפִין וְאִין לָנוּ פִּינְצָא בּוֹ וּא"ת וְלָמָּה לִי קֹחַא פְּפִרָּק פְּהִימָה הַמְּקַשָּׁה

(חֲלוּן עב.) לְרַבִּיעִית דִּם מִן הַמֵּת הִרִי וַיְכּוּל לְקַרוֹשׁ וּלְעַמּוֹד עַל פְּזִית וַיֵּשׁ לוֹמַר דְּשִׁאֲנִי מֵת דְּהִוָּה מַמְעִיטָנָן דִּם מִשּׁוֹם דְּגִזְעוּ מַחְלִיף כְּדָלְקָשִׁין כְּרִישׁ

דִּם הַאֲדָה (נִדָּה נה.) מָה עָצַם שְׁבָדָא עֲמוּ וְאִין גִּזְעוּ מַחְלִיף וַיָּצִאוּ שְׂנִים שְׁלֹא נִבְרָאוּ עֲמוּ וַיָּצִאוּ שְׂעִיר וְפִסְחָן שִׁאֲע"פ שְׁבָדָאוּ עֲמוּ גִזְעָן מַחְלִיף וּפִרְדִּי וְהָרִי

בְּשָׂר גִּזְעוּ מַחְלִיף וְטַמְּא וּמַשִּׁי מַחְמוּוֹ נַעֲשֶׂה צִלָּתָה וְעוֹד קָדַשׁ פְּפִרָּק כָּל שָׁעָה (פְּסָחִים דף כב.) דְּלֹא מַשְׁנִי אֶתְשִׁיא דָּדִם כְּשֶׁהִתְרַם גְּבִלָה הִיא וְחֻלְפָּהּ

וְגִידָּהּ וְדַמָּה הִתְרַם כְּדַמְשָׁנִי אֶתְשִׁיא דְחֻלָּב וְגִיד מִשְׁמַע דְּלֹא חָשִׁיב כְּבִשָּׁר לְפִיכָךְ צִרִין לוֹמַר שִׁינִם שׁוֹם רַבִּיו דְּמַצְרִינן בַּה דִּם גְּבִלוֹת וּלְבַתֵּר דְּמַרְכָּה

בַּה מַסְתַּבֵּר לְאוּקוּמִי רַבִּינֵיא דְּבִרְבִיעִית שְׂיִכּוּל לְקַרוֹשׁ וּלְעַמּוֹד עַל פְּזִית: אִין מַתְּצָדִין לָג שְׁנַיִם וְחַמְשָׁה. תַּמָּה כִּי הִיכִי דְאִמְרִי' (לְעִיל מַנְחוּת דף קג.)

גְּפִי מַנְחוּת דָּאִם אָמַר חֲצִי עֲשָׂרִין וְיָבִיא עֲשָׂרִין שְׁלֹם עֲשָׂרִין וּמַחְצָה: וְיָבִיא שְׁנַיִם הִכָּא גְּמִי יוּמָא כִּי אָמַר לָג אוֹ שְׁנַיִם וְיָבִיא שְׁלֹשָׁה שְׁהִם נִסְכִּי כְּבִשׁ וְכִי

אָמַר חֲמִשָּׁה וְיָבִיא שְׁשֶׁה שְׁהִם נִסְכִּי פַר וְשִׁמָּא הִכִּי גְּמִי וְיָבִיא דְאָמַר הִרִי שְׁלִי רָבֵל הִכָּא מִיכִרִי בְּגִדָּהּ דִּישׁ לָג אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם לְפָנִין וְאָמַר הִרִי אִלּוּ לְנִסְכִּים

וּבְגִמְרָא גְּפִי יֵשׁ קָבַע לְנִסְכִּים פִּרַּשׁ פִּקּוּקָרַם פִּגּוֹן דְּאָמַר הִרִי שְׁלִי בֶךְ וְדָךְ לָגִין לְמַדָּה: שְׁשֶׁה לְנִגְדָּה. פְּפִרָּק פְּתִרָא (דף קז:) מִיַּתִּי לָהּ לְקַמָּן וּפְלִיגִי

אִמּוּכְאִי פִּגְגָּד מִי: אָמַר אֲבִי אִם תִּמְצָא לוֹמַר כּו'. מַסְפָּקָא לָהּ לְאַפְּנִי מִשּׁוֹם קוּשְׁיָא דְרַב אֲשִׁי: עַד גְּשַׁרָּה פְּשִׁיטָא לִי אַחַד עֲשָׂר מַבְשָׁא לִי. וְאִם תִּאֲמַר

שְׂבָעָה גְּמִי תַבְשִׁי אִי לָשִׁי פִלִּים אִיפְּנִין עַד דְּמַמְלָא לָהּ לֹא קָרְבִי אוֹ לְאִיל וּקְבִשׁ אִיפְּנִין וּי"ל דְּלֹא מַבְשָׁא לִיָּה אֶלָּא פְּתִרִי מַחַד מִינָא וְחַד מַחַד מִינָא

אִי אָמַר אוֹ לֹא רָבֵל פְּשִׁיטָא חַד מַחַד מִינָא וְחַד מַחַד מִינָא: מַחַד מִינָא אִמְרִינוּ:

קד.

 עין משפט נר מצוה					
א	מיוי'	פיו"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל' יב:
ב	מיוי'	פיו"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל' יד:
ג	מיוי' פב'	מהל'	שקלים הל' ב:		
ד	מיוי'	פיו"ד	מהל'	מעשה	הקרבנות הל' א:
ה	מיוי'	פיו"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל' יג:

תורה אור השלם
פֿלֿיִסאָנזשׂן יִשְׁעִיה־פֿקֿה אִתְּ-אַלֶּה לְהַקְרִיב אֲשֶׁה רִישׁ-נִיחֹם לִיתְהֵן [במדבר טו, יג] וְנִסְפִיקָה חֲצִי הֵבִין יְהִיָּה לְפָר וְשִׁלְשִׁית הֵבִין לְאִילִי וּרְבִיעִית הֵבִין לְכַבֵּשׁ וְיוֹ זֹאת עֶלְת חֹדֶשׁ פִּקּוּדִישׁ לְחֻדְשִׁי פִּשְׁנָה [במדבר כח, יד]

גליון הש"ס
רש"י ד"ה ואחד למותר אשם נזיר וכו' וזה לחתירו ביין. נלע"ד דצ"ל וזה להכשירו לנזירות טהרה וכו' ברש"י לקמן דף קח ע"א:

אף חמשה דלא חזו כלל אלמא דלא אמרינן אין קבע לנסכים: מיהא לא איריא הא כדאיתא והא כדאיתא. כלומר דשנים ודלא חזו כלל אבל חמשה חזו כדאמרן אין קבע לנסכים:

אם תמצא לומר יש קבע לנסכים עד עשרה פשיטא לי. דמתנדבין דהא ראויין לחלוק כדמפרש במתני':

אחד עשר מוכיב לי מאי נברא לב' פרים קא מוכיין ל"ב לוגין ועד דמלי ליה לא קרבי או ללמא וכו' תרי מחד מינא. פגון ב' אילים וחד מחד מינא פגון כבש אמרי' דדעיתא אהבי או ללמא לחד מינא לב' פרים ותי לא וצריך למליניה:

ואי אמרת יש קבע עד דממלי ליה. כלומר האיל והטיר חמשה עד שיביא עד לוג שנית לא קרבי דהשתא חזו או לשני כבשים או לפר מאי:

ת"ש דתנן בשקלים י"ג שופרות חזו או לשני כבשים עליהן תקלין חדתין וכו' עד ושעה לנדבה ואמרי' הני ששה דנדבה כנגד מי כנגד מותר מעות חטואות ומותר אשם נזיר ומותר אשם מצרע וכולהו שית דמפרש שמואל בפירקין לקמן הרי עלי עשרון. ואשם גזילות ואשם משולות לא נקט דמחוסר דלות לאו נסכים. והני אית ליהו. ומה הוי עשין מהן הוי לוקחון מהן עולות לקיין החובח והפשר לשם והעזרות לכהנים. ואם איתא דאין קבע לנסכים ומשון מאי דחזי לנסכים ואידך לנדבה אזל ליתקן ליה שופר:

לא דמי דהנין שיתא לא שביחי דמטאין אין אדם חוטא בכל יום ולא מיר בכל יום ולא מצרע בכל יום. והנין מותרות לנדבת צבור אולא לקיין המזבח דלא חזו למיזי אחריונא. אבל הני מותרות דנסכים שביחי כדאמר רבא לקמן מתנדב אלם מנחת נסכים בכל יום והואיל דשביחי וטביחי מותרות פגון דאיתוי חמשה ופס ליה חד ואי הוו תלת דאיתוי כל חד חמשה ופס לבב חד וחד חזו הני תלת לוגין לאיצטרופי לנסכי כבש וקרבי ככל יום הלכך לא תקתו ליה שופר דהא מיע דמותרת לתקרב לאלתרי:

אורח. דכתיב בסוף פרשת נסכים דכתיב כל האורח יעשה ככה בא ללמד שמתנדב מי שצרצה נסכים וין בלא זבחא וכמה ג' לוגין. שלא יפחות מן השיעור העומעו כנסכים דהיוו כבש דלית ליה אלא חד עשרון וג' לוגין.

מאי ויסק אולימא ד' או י' הא לא הוי תוספת נסכים דהני שיעור גמור הוו אלא לאו מקראמר ויסק שמע מיניה דלחמשה קאי ומשום דאין קבע לנסכים שמע מיניה:

קד:

עין משפט גור מצווה
א מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ב מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' ג:
ג מו"י פו"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' א:
ד מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' יב:
ה מו"י פו"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ב:
ו מו"י פנ' מהל' מעשה הקרבנות הל' א:
ז מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' ז:
ח מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' ה:
ט מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' ה:
י מו"י פו"ץ מהל' מעשה הקרבנות הל' ז:
רבינו גרשום

מתנדבין וין. נסך כפני עצמו ואין מתנדבין שמן כפני עצמו: ובה נדבה. כדאמר' אורח מלמד שמתנדב נסכים:

שכן קרב עם חובתו כפני (א) (דאזנ) מערבו אלא מניחו כפני עצמו כספלים הנקובים הלכך מתנדבין וין כפני עצמו:

אין שנים מתנדבין עשרון אחד. משום דכתב כי תקריבו קרבן מנחה תקריב אחד ולא שנים:

מדברי שניהם נלמד [מתנדב אדם] מנחת נסכים. מנחה כפני עצמה בלא זבח וקרב עמה נסכים דהא בזה לא פליגי אלא בשמן כפני עצמו. אכל עם המנחה מו"י ר' עקיבא:

מה דקראו מנחת נדבה גלו רחמנא. בחמש מנחות דהני ה' מנחות לחומייה מייחד נדבה טפי לא:

הני מולי בסתמא. כי נר מנחה בסתם ודאי אינו מביא אלא אחת מחמש אבל אי שרש מנחת נסכים יביא מנחת נסכים:

חמשה מו"י טגון. סולת מחבת מרחשת חלות ורקיקין וכל דבר שעשוי בשמן וסולת קרי טגון:

סליק שריקא

פירשתי בשעת גזר כמה עשרונים היית רוצה להביא ואני יודע מה פירשתי וביא ס' עשרונים שחיד מתנדב מנחה גמולה של ס' עשרון ובכלל הגמולה יש אותה שנדר:

ולא כר' דאמר לקמן קטן והביא גמול לא יצא דלא סבירא ליה דיש בכלל הגמול קטן:

דאי ר' האמר במתניתין וביא (קטן) מנחה של עשרונים מאחד ועד ששים דכיון דאינו יודע מה שירש שמא אמר מנחה של עשרון אחי וביא אחת בכלי אחד ושמא מנחה של שני עשרונים או של ג' או של ד' ואיכא לספוקיה עד ששים מנחות נצריך ששים כליום. אחד של ס' ואחד של ג"ט ואחד של ג"ח עד אחד של אחד בא':

פירשתי עשרונים ואני יודע כמה אכל כרי לי שלא קבעתים בכלי שלא אמרתי כך וכך בכלי אחד שלא החירו כלי וליכא למימר קטן והביא גמול הכא. ואני צריך להביא אלא ס' עשרון בס' כלום וית לא ממה נפשך דאם אמ' ס' הרי הטא ס' וכן מס' ועד א' הביא מה שפירש:

מה גשתית שאלמר בה נספ. דאי משום דאין בזה גשתתפות הנה ליה למכתב איש או גסון לא היה מטגן מנחת סולת מאפה הנזר אלא

מִמִּיבַעֲיָא לִי, מֵאִי: גִּבְרָא לְשָׁנִי פָּרִים קָא מְכוּוֹן, וְעַד דְּמַמְלִי לְהוּ לָא קָרְבִּי, או דְּלָמָא לְשָׁנִי אֵילִים וְכִבְשׁ אֶחָד קִמְכוּוִין? תְּרִי מַחַד מִינָא וְחַד מַחַד מִינָא אֲמַרִּינן, או לָא? מֵאִי? תִּיקוּ. מִתְּנִי מִתְּנַדְבִין יִין, וְאִין מִתְּנַדְבִין שְׁמֹן, דְּבָרִי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: מִתְּנַדְבִין שְׁמֹן.^(א) אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: מָה מְצִינוּ בִּינִין, שְׁהוּא בָּא חוֹבָה וּבָא נִדְבָה, אֲרֵי שְׁמֹן שְׁהוּא בָּא חוֹבָה בָּא נִדְבָה. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא, אִם אֲמַרְתָּ בִּינִין שְׁכֹן קִנְרֵב עִם חוֹבְתוֹ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, תֵּאמַר בְּשְׁמֹן שְׂאִינוּ קִרְב עִם חוֹבְתוֹ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ? "אִין שָׁנִים מִתְּנַדְבִין עֲשְׂרוֹן אֶחָד, אֲבָל מִתְּנַדְבִין עוֹלָה וּשְׁלָמִים, וְעוֹף – אִפִּילוּ פִּרְיָדָה אַחַת. גָּמִ' אָמַר רַבָּא: מִדְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם נִלְמֹד, מִתְּנַדָּב אָדָם מִנְּחַת נְסִכִּים בְּכָל יוֹם. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתִימָא: מִנְּחַת נִדְבָה גְּלִי בַּה רַחֲמָנָא – הֲנִי חֲמִשָּׁה מִנְּחוֹת אִין, טְפִי לֹא! קָא מְשַׁמַּע לָן: הֲנִי מִיַּלִּי בְּסִתְמָא, אֲבָל הִיכָא דְּפָרִישׁ – פָּרִישׁ. אִין שָׁנִים מִתְּנַדְבִין. מֵאִי טַעמָא? אֵילִימָא מְשׁוּם דְּכֶתִיב "תִּקְרִיב", עוֹלָה גָּמִי הָא כְּתִיב "יִקְרִיב!" אָלָא עוֹלָה מֵאִי טַעמָא, דְּכֶתִיב "לְעֹלֹתֵיכֶם", מִנְּחָה גָּמִי הָא כְּתִיב "לְמִנְחֹתֵיכֶם", אָלָא מְשׁוּם דְּכֶתִיב בָּהּ "נִפְשִׁשׁ". תִּנָּא גָּמִי הֵכִי, רַבִּי אוֹמֵר: "אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ" – הִפֵּל בָּאִין בְּשׁוֹתְפוֹת, לֹא סִילַק הִכְתוּב אָלָא מִנְּחָה, שְׁנַאֲמַר: "נִפְשִׁשׁ". אָמַר רַבִּי יַצְחָק: מִפְּנֵי מָה נִשְׁתַּנֵּית מִנְּחָה שְׁנַאֲמַר בָּהּ "נִפְשִׁשׁ"? אָמַר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי דִּרְכוֹ לְהִבִּיא מִנְּחָה? עָנִי, מַעֲלָה אָנִי עָלָיו כְּאִילוּ הִקְרִיב נִפְשׁוֹ לְפָנֵי. אָמַר רַבִּי יַצְחָק: מָה נִשְׁתַּנֵּית מִנְּחָה, (שְׁנַאמַר) [שְׁנַאמַרין] בָּהּ חֲמִשָּׁה מִיַּי טִיגוֹן הִלָּלוּ? מִשָּׁל לְמָלָה בְּשׁוֹר וְדָם שְׁעִשָּׂה לוֹ אוֹהֲבוֹ סְעוּדָה, וְיוֹדַע בּוֹ שְׁהוּא עָנִי. אָמַר לוֹ: עֲשֵׂה לִי מִן חֲמִשָּׁה מִיַּי טִיגוֹן, כְּדִי שְׂאֵהֲנָה מִמָּה.

הַדְרֵן עֲלָה הַמִּנְחוֹת וְהַנְּסִכִּים.

מִתְּנִי "תְּרִי עָלִי עֲשְׂרוֹן" – יָבִיא אֶחָד,

"עֲשְׂרוֹנוֹת" – יָבִיא שְׁנַיִם, "פִּירְשָׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשָׁתִּי" – יָבִיא שְׁשִׁים עֲשְׂרוֹן. "תְּרִי עָלִי מִנְּחָה" – יָבִיא אִיזוֹ שְׁיִרְצָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יָבִיא מִנְּחַת הַסּוֹלֶת, שְׁהִיא מִיּוֹחַדַּת שְׁבַמְּנַחוֹת. "מִנְּחָה" או "מִין הַמִּנְחָה" – יָבִיא אַחַת. "מִנְּחוֹת" או "מִין מִנְּחוֹת" – יָבִיא שְׁתֵּים. "פִּירְשָׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע אִיזָה מֶהֵן פִּירְשָׁתִּי" – יָבִיא חֲמִשָּׁתָן. 'פִּירְשָׁתִּי מִנְּחָה שָׁל עֲשְׂרוֹנִים, וְאִינִי יוֹדַע כַּמָּה פִּירְשָׁתִּי – יָבִיא שְׁשִׁים עֲשְׂרוֹן. רַבִּי אוֹמֵר: יָבִיא מִנְּחוֹת שָׁל עֲשְׂרוֹנוֹת, מֵאָחָד וְעַד שְׁשִׁים. גָּמִ' פְּשִׁיטָא! "עֲשְׂרוֹנוֹת" – יָבִיא שְׁתֵּים אֵיצְטְרִיכָא לִיה. הָא גָּמִי פְּשִׁיטָא! מִיעוּט עֲשְׂרוֹנוֹת שְׁתֵּים אֵיצְטְרִיכָא לִיה.

"פִּירְשָׁתִּי, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשָׁתִּי" – יָבִיא שְׁשִׁים עֲשְׂרוֹן. מֵאֵן תִּנָּא? אָמַר חֲזַקְיָה: דְּלָא כְּרַבִּי, דְּאִי רַבִּי, הָאֵמַר: יָבִיא מִנְּחוֹת שָׁל עֲשְׂרוֹנוֹת מֵאָחָד וְעַד שְׁשִׁים. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִפִּילוּ תִימָא רַבִּי, בְּאוֹמַר "פִּירְשָׁתִּי עֲשְׂרוֹנוֹת אֲבָל לֹא קִבַּעְתִּים בְּכָלִי", דְּמִיִּיתִי שְׁתִּיתִין עֲשְׂרוֹנוֹת בְּשִׁיתִין מְאִנִּי. "תְּרִי עָלִי מִנְּחָה" – יָבִיא אִיזוּהוּ שְׁיִרְצָה [וכו']. תִּנָּא: הוּאִיל וּפְתַח בּוֹ הִכְתוּב תַּחֲלָה. אָלָא מַעֲתָה, הָאוֹמֵר "תְּרִי עָלִי עוֹלָה" – יָבִיא בֶּן בָּקָר, הוּאִיל וּפְתַח בּוֹ הִכְתוּב

תַּחֲלָה.

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות

אחד עשר משעבא לי מאי גברא לשני פרים איבויין ועד דממלי להו ליי"ב לגין לא קרבי דהא יש קבע לנסכים ולא אמרינו לקרבו שמה לגין לשני אילים ושלשה לגין לכבש אחד או דלמא למנחה הראויה לשני אילים וכבש איבויין: ה"ג תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינו או לא כלומר מי הוי אורקא לאעלוכי או לא: מתני' מתעבדיו וין בלא שמן וסלת ומנשכו לשתיו בפגי עצמו ואין מתעבדיו שמן בלא סלת וויין: מתעבדיו שמן וקמנו ומקטיר הקמן ושיקוי גאכלין: מה מצונו כו' דלמכן לעיל אזכר מלמד שמתעבדיו נסבין ורבי עקיבא מוקי לה ביין (פלחוינו) פלחעי מתעבדיו וין ולא שמן: אף שמן שהוא בלא חובה שמהת נסכים בך נדבה בפגי עצמה: עם חובתו בפגי עצמו אע"פ שהוא בלא חובה עם המנחה אינו מערב שמהת תלומר ששמן כו' ובין דלא אשכחו ליה גליתי בקלי בפגי עצמו השתא נמי לא גליתי: אכלו קריהא אפי' גזל לא מתעבדיו: גמי מדברי שניהם נלמד מתעבד אדם מנחת נסכים סלת שמן ויון בלא קרבו בכל יום דעד כאן לא פליגי אלא בפגי עצמו אכל במערב עם המנחה לא פליגי:

חמשה מנחות סלת ומחבת ומרקשת וחלות ורקיקין אכל רבובה לא חשיב דלעיה באה נדבה אלא בתועה עם הדבח ולאו מנחה היא: קמי"ל הא דהני חשיב ויתו לא היבא דלמר מנחה סתם וביא אחת מחמש הללו: אכל היבא דפריש לנסכים פריש: מאי טעמא אין שנים מתעבדיו עשרין: תקריב גסון וחיד: עולותיכם גסון רביס: עני דרבו להביא מנחה שאין לו בהמות: חמשה מיני טגון סלת מחבת ומרקשת וחלות ורקיקין דמנחת מאפה כל מידי דאית בה שמן קרי טגון: שאהא ממד כלומר שתקבל לשני ברו: מתני' דרי עלי עשרון: פרשתי כמה עשרונים אביא: ואני יודע מה פרשתי וביא ששים עשרונים דאי בציר מהכי גזר לא אכפת ליה דמקצי ואמר כמה שגדתי והיו לגדרי והשאר והא נדבה ובטפי ליבא לספוקי דאין מנחה וחידות ויתרה על ששים עשרונים: דרי עלי מנחה סתם: וביא איזו שירצה מסמשה מנחות: מקחלות מפרש בגמרא: מין המנחה כלומר דרי עלי מנחה או שאלמר דרי עלי מין המנחה וביא אחת: מנחות עלי או שאלמר מין מנחות עלי וביא שתי מנחות ממין אחד: פרשתי אחת מן המנחות שתבשים בפרשה ואני יודע אי זה מהן פרשתי כיו: פרשתי מנחה בקלי אחד של עשרונים: ואני יודע כמה עשרונים קבעתי בה: וביא ששים עשרון דבטפי מהכי ליבא לספוקי ואי בציר גזר לא אכפת לו דמתני ואמר כמה שפרשתי והא לגדבה: רבי אומר ביין דלמר מנחה משמע קדא חלמא בקלי אחד קבעה ואם וביא ששים בקלי אחד שמה בציר מהכי גזר והויא מנחה ויתרה ואית ליה לרבי דביעותא דמנא מלתא הלכך וביא ששים מנחות מאחד ועד ששים קדא של עשרון וקדא של שנים וקדא של שלם וקדא של ארבע וכן עד ששים דנזחי קדא מניה גזר ואינה נדבה: גמי' אכל לא קבעתים בקלי אחד הלכך וביא ששים עשרונות שששים בלים כל אחד ואחד בפגי עצמו והא דקאמר וביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים הונו היבא דקבעה בקלי אחד דלא מצי לאיתנוי בקלי אחד לא בציר מהכי ולא טפי מהכי הלכך וביא מנחות של עשרונים מאחד ועד ששים דנזחי קדא מניה גזר: תנא מה טעם וביא מנחת סלת לפי שפתח בה הסתם תחלה:

מוסורת הש"ס

א ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ח ז

גליון הש"ס

גמי' אלא מנחה שנאמר נפש. עיי' זבחים דף ה ע"ב תוס' ד"ה נפש:

תורה אור השלם

[ויקרא ב, א]

[ויקרא א, ב]

[ויקרא א, ג]

[במדבר כט, לט]

[ויקרא כב, יח]

[ויקרא ב]

קה.

 עין משפט נר מצוה					
א	מיוי	פיו"ז	מהל'	מעשה	
	הקרבנות חל' ה:				
ב	מיוי	פיו"ז	מהל'	מעשה	
	הקרבנות חל' ה:				
ג	מיוי	פיו' מהל'	ניירות חל' ה:		

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

מן העֶלֶן יביא כֶּבֶשׂ אֶמֶר הָרִי עֲלֵי עֹלָה מִן הָעֶלֶן יביא כֶּבֶשׂ וְלֹא עֵז הוֹאֵל וּפְתַח בֹּו וְכוּ': דְּלִית לָהּ שֶׁס לָנוּ שְׁנִיכָרֹת מִנְחָה כֶּהֱסֵא דְשֹׁאֵר מִנְחֹתַי וְשֶׁ לָּקַח שֶׁס לָנוּ יְהוּמָה מִנְחָת מִשֹּׁם דְּלִית לָהּ שֶׁס לָנוּ וְשֶׁפֶתַח בֹּה הִפְתּוּב תַּחֲלָה וְהִינוּ מִנְחַת מְלִית: כְּשִׁירָא דְמִנְחַת מְלִית קֹאֲמֵר ר' יְהוּמָה דִּיאָא דְהָא בְּהֶגְיֹא תַהֲנוּ לָהּ: סוּמָנָא בְּעָמְלָא לְגִדְרָא שְׁלֹא תַטָּעָה וְתַשְׁכַּח אִילוּ מִנְחָה קֹאֲמֵר ר' יְהוּמָה דְּיבִיא סוּמָן זֶה הוּא בְּהֶגֶן זֶה שְׁפִתַח בֹּה הִפְתּוּב תַּחֲלָה: וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה בְּעַז אֵת אֲהָרֹן וְאֶכְפֹּלֶיהּ מִנְחֹת הָאֵל: ת"ש מִמִּתְגִּי': מִנְחָה מִין הַמִּנְחָה פִּרְשָׁתִי לְעִיל: יבִיא אֲחֵת מִשֹּׁם דְּמִין חַד מִשְׁמַע וּמִנְחָה אֵמִי חֲדָא מִשְׁמַע: הָא מִינֵי מִנְחָה שְׁתֵּים יבִיא שְׁתֵּים: מִמִּין דְּנָתִי מִנְחָה לְתַרְוּוּיָהּ [לְשׁוֹנִי]: וְלָמָּא הָא מִינֵי מִנְחָה יבִיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִשְׁתֵּי מִינֵין דְּמִינֵי (מִנְחָה) מִשְׁמַע תַּרְוִין [ומִנְחָה נְמִי מִשְׁמַע תַּרְוִין] כְּקֹאֲמֵר לְעִיל וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה: וְלָמָּא הָא דְקִרְוִינָן מִנָּה הָא מִינֵי מִנְחָה חֲדָא ר' שְׁמַעוֹן הוּא דְלִדְרִיָּה אִיבָא לְקוּיָמִי תַרְוּוּיָהּ [לְשׁוֹנִי] שְׁנִי מִינֵין שְׁמֻנְהָ אֲחֵת אֲבָל לְכַנְשָׁן דְּלִית לָהּ מִנְחָה מִשְׁנִי מִינִים וְהַסְתֵּר תַּחָּא מִנְחָה מִמִּין אֲחָד (כָּא) מִינִית: מִזֵּאן תַּחָּא לָא מִסְפָּקָא לָהּ אֲבָל בְּמִשְׁנֵי מִנְחֹת: כִּינֹן דְּאֲמֵר מִסְפָּה חֲלוּת וּמִסְפָּה דְקִרְוִין יבִיא וְלָאֵן זִנְקָא קֹאֲמֵר דַּה"ס לְתַשַּׁע חֲלוּת וְחַד קָקִיף אִו לְתַשַּׁעֵה דְקִרְוִין וְתַחָּא חֲלָה: אִי נְמִי סָבֵר לָהּ כִּרְבִי יְהוּמָה דְּאֲמֵר בְּפֶקֶד וְאֵלֶּון מִנְחֹת (לְעִיל מִנְחֹת ע"ו). כָּל הַמִּנְחֹת בָּאוּת עֶשֶׂר עֶשֶׂר: אִיבָא לְסִפְקוּי לָהִי בְּפֶקֶדְכִּי עֶשֶׂר־הַ מִנְחֹת מְלִית וּמִסְפַּת וּמִרְקָשָׁתָּא לְכַפֹּי ג' מִנְחָת מִלִּפְנֵי אִיבָא אֲחַד עֶשֶׂר סָפְקוּת לָמָּא כָּלָה חֲלוּת עַד וְשֹׁמֵא לְתַשַּׁעֵה חֲלוּת וְחַד קָקִיף וְשֹׁמֵא שְׁמֻנָּה חֲלוּת עֲלִיָּה דְקִרְוִין וְכֹן גְּרוּשִׁי לַחֲלוּת וְאֶסְפִּי לְדְרִקְוִין עַד שְׁמָא כָּלָה דְקִרְוִין וְהִינוּ [א']: מִינִית: שְׁתֵּי מִנְחֹת תַּחָּא אֵל עֶשֶׂר חֲלוּת וְתַחָּא אֵל עֶשֶׂר דְקִרְוִין וְאֲמֵר אֵס כָּלָה חֲלוּת אִו כָּלָה דְקִרְוִין וְצִדְתִּי אוֹתָהּ עֲצִדְתִּי תַחָּא לְגִדְרִי וְהַסְתֵּר תַּחָּא דְגָבַהּ וְאֵס מִקְצָנָה אֵל חֲלוּת וְדִקְוִין צִדְתִּי וְנִטְרַפּוּ חֲלוּת מִזֵּו לָפִי מַה עֲצִדְתִּי וּקְרִיָוִין מִזֵּו לָפִי מַה עֲצִדְתִּי לְגִדְרִי וְהַסְתֵּר תַּחָּא דְגָבַהּ: לְמַחֲרַת מִבִּיא אֲשֵׁמוֹ וְלָנוּ עֲמוּ בַּתּוֹסַפְתָּא דְגִזְרֹתֵי תַהֲנוּ לָהּ מִי דְהִינָה סָפֵק גִּזִּיר טַמֵּא וְסָפֵק גִּזִּיר טַמֵּא אֲרֻכָּא בְּקֶזְזִים אֲחֵר ס' יוֹם כּו' רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמֵר לְמַחֲרַת שֶׁ יוֹם שְׁשִׁים מִבִּיא אֲשֵׁמוֹ כּו':

תַּחֲלָה. "מִן הָעֶלֶן" – יבִיא כֶּבֶשׂ, הוֹאֵיל וּפְתַח בֹּו הִפְתּוּב תַּחֲלָה.

"מִן הָעוֹף" – יבִיא תוֹרִים, הוֹאֵיל וּפְתַח בֹּו הִפְתּוּב תַּחֲלָה.

^(טו)**אֲלֵמָה תִּנּוּ: הָרִי עֲלֵי עוֹלָה – יבִיא כֶּבֶשׂ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה**

אוֹמֵר: תוֹר אוֹ בֶן יוֹנָה, וְלֹא פָּלִיג רַבִּי יְהוּדָה. אֲפָּא מֵאִי מִיּוּחַדַּת

שְׁבִמְנָחוֹת? דְּלִית לִיה שֵׁם לוֹוִי. וְהָא תֵּנָא הוֹאֵיל וּפְתַח בֹּו

הִפְתּוּב תַּחֲלָה קֹאֲמֵר? הָכִי קֹאֲמֵר: אֵיזְהוּ מִנְחָה מִיּוּחַדַּת

שְׁבִמְנָחוֹת, דְּלִית לִיה שֵׁם לוֹוִי? זֶו שְׁפִתַּח בֹּו הִפְתּוּב תַּחֲלָה.

פְּשִׁיטָא, מִנְחַת הַסּוּלֶת קֹאֲמֵר, סוּמָנָא בְּעִלְמָא. "מִנְחָה", "מִין

הַמִּנְחָה" [וכּוּן]. בְּעִי רַב כְּפָא: "מִינֵי מִנְחָה" מַהוּ? כִּינֹן דְּאֲמֵר

"מִינֵי", תַּרְתִּי קֹאֲמֵר, וּמֵאִי "מִנְחָה"? (דְּכּוּלָּהּ) מִנְחֹת נְמִי

"מִנְחָה" מִ"קִּרְיִין, דְּכִתִּיב "וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה". אוּ דִלְמָא, כִּינֹן

דְּאֲמֵר "מִנְחָה", חֲדָא מִנְחָה קֹאֲמֵר, וּמֵאִי "מִינֵי מִנְחָה"? הָכִי

קֹאֲמֵר: "מִינֵי מִנְחָה חֲדָא מִנְחָה עֲלִי". תָּא שְׁמַע: "מִנְחָה" "מִין

מִנְחָה" – יבִיא אֲחֵת, הָא "מִינֵי מִנְחָה" – שְׁתֵּים. אִימָא סִיפָּא:

"מִנְחֹת", "מִין מִנְחֹת" – יבִיא שְׁתֵּים, הָא "מִינֵי מִנְחָה" – חֲדָא.

אֲפָּא, מַהָא לִּיכָא לְמִשְׁמַע מִינָּה. "תָּא שְׁמַע: "מִין מִנְחֹת עֲלִי" –

יבִיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִמִּין אֲחָד, הָא "מִינֵי מִנְחָה" – חֲדָא. דִּלְמָא:

הָא "מִינֵי מִנְחָה" – מִבִּיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִשְׁנֵי מִינֵין.^(טז)**וְהָא לֹא תַנִּי**

הָכִי, "מִין מִנְחֹת עֲלִי" – מִבִּיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִמִּין אֲחָד, "מִינֵי

מִנְחֹת עֲלִי" – מִבִּיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִשְׁנֵי מִינֵין, הָא "מִינֵי מִנְחָה" –

חֲדָא. "דִּלְמָא הָא מִנֵּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, דְּאֲמֵר: מִחֲצָה חֲלוּת

וּמִחֲצָה דְקִרְוִין יבִיא, וּמֵאִי "מִינֵי מִנְחָה"? מִנְחָה דְּאִית בֹּה תַרִּי

מִינֵי. אֲבָל רַבְנֵן דְּאֲמְרִי, מִחֲצָה חֲלוּת וּמִחֲצָה דְקִרְוִין – לֹא יבִיא,

מִבִּיא שְׁתֵּי מִנְחֹת מִשְׁנֵי מִינֵין. "פִּירְשְׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מַה

פִּירְשְׁתִּי" – יְבִיא חֲמִשָּׁתָן. מֵאֵן תֵּנָּא? אֲמֵר רַבִּי יִרְמְיָה: דִּלָּא

כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, דָּאִי רַבִּי שְׁמַעוֹן – כִּינֹן דְּאֲמֵר מִחֲצָה חֲלוּת וּמִחֲצָה

דְקִרְוִין יבִיא. אִי נְמִי סָבֵר לָהּ כִּרְבִי יְהוּדָה, דְּאֲמֵר כָּל הַמִּנְחֹת

בָּאוּת עֶשֶׂר, אִיכָּא לְסַפּוּקָה בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה מִנְחֹת.^(טז)**אֲבֵרִי אֲמֵר:**

אֶפִּילוּ תִימָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, שְׁמַעִינָן לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאֲמֵר: מִיִּדְתִּי

וּמִתַּנִּי.^(טז)דִּתְנִינָא: רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, לְמַחֲרַת מִבִּיא אֲשֵׁמוֹ וְלוֹגֹו

עֲמוּ,

סוּמָנָא בְּעָמְלָא. לְגִדְרָא שְׁלֹא תַטָּעָה וְשֹׁלֵא תַשְׁכַּח בְּאִיזָה מִנְחָה א"ר יְהוּמָה כִּי עַז וְרִי טַעַם זֶה אֲתוּן לְאֶדְכּוּרִי זְמָרָא: לְמַחֲרַת מִבִּיא אֲשֵׁמוֹ וְלָנוּ. פֶּרֶשׁ בַּקּוּנְטֶרֶס לְמַחֲרַת יוֹם שְׁשִׁים וּבְזַבְחִים (דף עו). פֶּרֶשׁ לְמַחֲרַת יוֹם שְׁמִינִי וְהַכֵּל אֲחָד דְּאֶסְפֵּק גִּזִּיר טַמֵּא וְאֶסְפֵּק מִצְרַע טַמֵּא קָאִי כְּמִזְבֹּחַ בַּתּוֹסַפְתָּא דְּגִזִּיר פֶּקֶד פֶּקֶד בְּתַרִּי וְכִי אִימָא דְהֵס סָפֵק גִּזִּיר טַמֵּא וְסָפֵק גִּזִּיר טַהוֹר אֲבָל גִּזִּיר מִבִּיא הִוָּה סָפֵק מִצְרַע טַמֵּא פֶּקֶד מִצְרַע טַמֵּא פֶּקֶד טַהוֹר פִּי' מַחֲלֵט סָפֵק מִצְרַע טַמֵּא פֶּקֶד אִרְרִי שֵׁס בֹּו סָפְקוּת אֵלֶּון אֲרֻכָּא בְּקֶזְזִים לְאֲחֵר שְׁשִׁים יוֹם וְשׁוּמָה יוֹן וּמִשְׁמַל לְמַתִּים לְאֲחֵר ק"כ יוֹם כִּינֵי אֲמְרוּ לוּ גִזִּיר טַמֵּא אֲתָה [וְאִין] גִּזִּיר טַמֵּא מְגַלָּח אֲלֵא עַד שְׁבַעֲה] צֵא וּמִנָּה שְׁבַעֲה הִזָּה וְשָׁנָה וְגַלָּח וְהָא קִרְבֵּן מִנָּה שְׁבַעֲה וּמִבְּחָשׁ לְגַלָּח אֲמְרוּ לוּ גִזִּיר טַהוֹר אֲתָה וְאִין טַהוֹר מְגַלָּח בַּחוּת מַל' יוֹם צֵא וּמִנָּה כ"ג לְשִׁלּוּם לִז' מִנָּה ל' מִתְּכַשׁ לְגַלָּח א"ל גִּזִּיר טַהוֹר אֲתָה וְאִין טַהוֹר מְגַלָּח אֲלֵא עַל הָאֲמִים פֶּרוּשׁ שֵׁשׁ בְּהַדְיוֹת חִיב לְהִבִּיא חֲטָאת עוֹלָה וְשִׁלּוּם וְעַל אֲחַד מֵהֶם יְכּוּל לְגַלָּח וּחֲטָאת בְּהַמָּה אֵינָה בָּאָה עַל הָאֲפֵן גִּזִּיר נְמִי טַעוֹן תַּנּוּפָה זֶה אִין יְכּוּל לְהִנִּיף מִשְׁנֵי אֲחָד סָפֵק מִצְרַע טַמֵּא אֲבָל עוֹלָה יְכּוּל לְהִבִּיא עַל תַּנּוּי וְהִינוּ קִרְבָּנִי כִינֵי הוּא עוֹשֶׂה מִבִּיא עוֹלַת בְּהַמָּה וּמִנְחָה עֲלִיָּה וְאֲמֵר אֵס טַהוֹר אֵנִי הָרִי זֶו חוּבָהּ וְאֵס אֵין הָרִי זֶו גָּבַהּ כִּינֵי הוּא עוֹשֶׂה לְהַחֲמִיר עֲלִי מִבִּיא כִּינֵי אֵל חֲרָס תַּחֲשָׁה וְנִתְעַיֵן לְתוֹכָהּ רַבִּיעִית מִסֵּ חִיִּים וּמִבִּיא שְׁנִי צְפוּרִי דְרוּר פֶּרוּשׁ דְּקִין כָּל מִצְרַעִין בָּיוֹם תַּנְלָחֶס וּחֲטָאת הַעוֹף פִּי' דְּקִין גִּזִּיר טַמֵּא דְשִׁמָּא טַמֵּא הוּא וּתַנְלָחֹת ז' אֵל טַמֵּאֵה וְאִינוּ מִתְחַל וְזִירוֹת טַהֲרָה עַד שֶׁיבִיא חֲטָאתוֹ אֵל טַמֵּאֵה שְׁחָטָתוֹ מַשְׁבַּתּוּ מִלְּמַנּוּת גִּזִּירוֹת טַהֲרָה אֲבָל אֲשֵׁמוֹ אִינוּ מַשְׁכָּבוּ וּמִשְׁוִינְלָח תַּנְלָחַת טַמֵּאֵה הוּא אֲסוּר לְגַלָּח עַד שְׁמֻנָּה גִזִּירוֹת טַהֲרָה וְלִהְיוּ צָרִין לְהִבִּיא חֲטָאת גִּזִּירוֹת טַמֵּאֵה לְמַנּוּת גִּזִּירוֹת טַהֲרָה וְלְגַלָּח כְּסוּפָה לְתַהֲרַת צִרְבָּתוֹ וְאֶשֶׁס וְאֶסָה עַד תַּנְלָחַת הַשְׁמָלָה אֲשִׁיעֶשֶׂה אֲחֵרִי בְּשִׁמְיָי עַל הַצִּנְעַת שְׁאוּתָה תַשְׁגָּה לוּ מִבִּיא לְטַמֵּאֵת גִּזְרוּ כְּמוֹ שְׁמַפְרַשׁ בְּסוּף הַכְּרִיתָא דִּמִּי צִרְבָּתוֹ אִין עוֹלִין לוּ לִמִּי גִזְרוּ וּתַנְלָחַת צִרְבָּתוֹ אֵינָה עוֹלָה וּתַנְלָחַת גִּזְרוּ דְמִלְּאֵר בְּפֶקֶד מִי שְׁאֲמֵר הָרִינִי גִזִּיר מְגַלָּח (גִּזִּיר יז): וְדַפְּקֵר שְׁנִי גִזִּירִים (שֵׁס סט): וְמַה שְׁמִבִּיא חֲטָאתוֹ בָּיוֹם תַּנְלָחַתוֹ הִינוּ כְּרַבִּי בְּהִיבָא דְאֲמֵר בְּמַסְבַּת גִּזִּיר (דף מוה) אֵס גַּלָּח בְּשִׁמְיָי מִבִּיא קִרְבָּנֹתֵינוּ כֹּו בָּיוֹם וְהָיוּ נְמִי הָיוּ גַּלָּח בְּשִׁמְיָי שְׁהָרִי שָׂהָה תַּנְלָחַתוֹ וּמִנָּה עַל חֲטָאתוֹ אֵס טַמֵּא אֵנִי חֲטָאת מַחוּבַּתִּי וְעוֹלָה דְגָבַהּ פִּי' עוֹלָה שְׁאֲמֵרְנוּ לְמַשְׁלָה וְאֵס טַהוֹר אֵנִי עוֹלָה מַחוּבַּתִּי וּחֲטָאת הַעוֹף סָפֵק מְגַלָּח רֹאשׁוֹ וְקָנוּ וְנָכוּת שְׁנִינֵי דְכֶרֶךְ שְׁהִנְצִרְכֵּים מְגַלְחִין וּמִבִּיא עוֹלַת בְּהַמָּה [ומִנָּה עֲלִיָּה כּו'] וּכּוּסַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִבִּיא עוֹלַת בְּהַמָּה כּו'] שְׁהָרִי סָפֵק גִּזִּירוֹת טַהֲרָה הוּא מוֹנָה וְאִינוּ יְכּוּל לְגַלָּח תַּנְלָחַת שְׁנִיָּה לְצִרְבָּתוֹ עַד דְּזִזְרַק עֲלִי אֲחַד מִן הָאֲמִים וּמִבִּיא עוֹלָה וּחֲטָאת וְשִׁלּוּם (ומִי

עוֹלַת בְּהַמָּה) וְאֶסָה עַד סוּף גִּזִּירוֹת טַהֲרָה שְׁאֲחֵר טַהֲרַת צִרְבָּתוֹ שְׁעוֹלָה בְּצִבְאִי וְאֲמֵר אֵס טַמֵּא הָיִיתִי תַנְלָחַת רֹאשְׁנָה הַעוֹלָה רֹאשְׁנָה דְגָבַהּ דָּתָה וְזֶו תַּהֲיָה חוּבָהּ וּחֲטָאת הַעוֹף שְׁהַבִּחֲתִי תַנְלָחַת רֹאשְׁנָה מַחוּבַּתִּי וְאֵס טַהוֹר אֵנִי עוֹלָה רֹאשְׁנָה חוּבָהּ וְזֶו גָּבַהּ שְׁתַּנְלָחַת זֶו אֵל עֶבְדִּי אֵינָה כְּלוּם וּחֲטָאת הַעוֹף סָפֵק מְגַלָּח רֹאשׁוֹ וְקָנוּ וְנָכוּת שְׁנִינֵי דְכֶרֶךְ מִצְרַעִים וּתַנְלָחַת זֶו הָיְתָה רֹאשִׁיָּה לְשִׁעוֹת בְּסוּף י' זִמִּי חֲסִידָה תַנְלָחַתוֹ רֹאשִׁיָּה אֵל כִּינֵי וְכּוּל דְּשִׁוּס דְּגַלָּח סָפֵק מִצְרַע אִינוּ דְּחוּסָה אֲסוּר גַּלּוּחַ גִּזְזִיר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֲמֵר לְמַחֲרַת מִבִּיא אֲשֵׁמוֹ וְלָנוּ עֲמוּ בַּתּוֹסַפְתָּא דְּגִזִּיר פֶּקֶד פֶּקֶד בַּתּוֹסַת מִצְרַע שְׁמַעֲבַקַּת טַהֲרָתוֹ אִינוּ יְכּוּל לְהִבִּיא מִבְּהַמָּה שְׁאִין חֲטָאת בְּהַמָּה בָּאָה עַל בְּסָפֵק לְפִיכֵךְ יבִיא חֲטָאת הַעוֹף וְאֵס הוּא עֶשֶׂר יְכִתֵּב נְכָסוֹ לְאֲחֵר וְיִהָא עַנִּי וְיבִיא קִרְבֵּן עַנִּי דְהִינוּ עוֹף ור"ש לְטַעֲמָה דְאֲמֵר בְּמַסְבַּת עֶרְבִין (דף יז): אִפִּי' הִיָּה עֶשֶׂר בְּשַׁעֲה שְׁהִבִּיא צְפוּרִיו אוּ בְּשַׁעֲת הַבָּאֵת אֲשֵׁס וְהָיוּ הַכֵּל הוֹלֵךְ אֲחֵר הַחֲטָאת וְאֶפִּילוּ לְתַנּוּי דְּפִלְגִינֵי עֲלִיָּה אִיכָּא לְאוּקְמוּסָה לָּהּ דְּהִבָּא וּלְפִרְשִׁוּיָּהּ יְכִתֵּב נְכָסוֹ לְאֲחֵר מַשְׁקֵרוֹ וּמִנְחָה עַל חֲטָאת הַעוֹף וְאֲמֵר אֵס טַמֵּא הוּא פֶּרוּשׁ אֵס מִצְרַע הוּא הָרִי זֶו חוּבָתוֹ וְאֵס אֵין הָרִי זֶו חוּבָתוֹ וְאֵס לָאֵו הָרִי זֶו חוּבָתוֹ וְאֵס לָא חֲשַׁשׁ לְפֶרֶשׁ כֶּךְ וְשׁוּמָה יוֹן וּמִשְׁמַל לְמַתִּים מִנָּה לָאֵו הָרִי זֶו חוּבָתוֹ שֶׁלֹּא יְכּוּל לְהַחֲלוּ מִנּוֹן גִּזִּירוֹת טַהֲרָה עַד שֶׁיבִיא חֲטָאתוֹ כְּפִרְכַּשְׁיָת וּמִנָּה עֲלִי מִתַּנּוּיָּה בְּתַנְלָחַת רֹאשְׁנָה וְהוּא דִּין שִׁשׁ לְהַתְנוּת שֵׁאֵס אִינוּ גִזִּיר עֶבְדִּי עַל שְׁבָכָה כָּל שְׁכָלָתָהּ זִזְרִיתוֹ מִתַּנְלָחַתוֹ שְׁלֻמְשֻׁלָּה הַעוֹלָה גָבַהּ וּחֲטָאת הַעוֹף סָפֵקוֹ אֵךְ הַתַּנּוּל לֹא חָס לְפָנָה כֵּל זֶה וּכּוּסַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִבִּיא קִרְבָּנֹתֵינוּ שְׁלִמִים וּמִבִּיא וְעוֹלַת בְּהַמָּה עֲלִיָּה אִינוּ

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

אָשֶׁם זֶה יֵהָא שְׁלָמִי גִדְבָּהּ. וּאִ"ת וְהָא אֶמְרִינן בְּפִרְקָא חֵיצוֹהי מְקוּמֵן (זְבָחִים וּשְׁחִיטָתוֹ בְּצִפּוֹן בִּשְׁאָר אֲשַׁמּוֹת: וּמִתָּן בַּהּוֹנוֹת בְּדִין אֲשֶׁם מַצְרַע: וּסְמִיכָה דְּף מו:ז) דְּאָשֶׁם מַצְרַע שְׁנֵי כִּהְנִים מְקַבְּלִין אֶת הָאֵם אֶחָד בְּזִיד וְאֶחָד בְּכַלִּי וּשְׁלָמִים אֶמְרִינן דְּצִרְיָן שִׁיקְבֵּל כָּל דָּמוֹ שָׁל כּר וְיֵשׁ לוֹמַר דְּתַקּוּנִי גִבְרָא שְׂאֵנִי בְּדֹאמְרִינן בְּפִרְקָא הַפְּעָרוּבוֹת (זְבָחִים דְּף עו:): וּסְמִיכָהּ. לְמִ"ד אֲשֶׁם מַצְרַע לֹאֹו דְּאוֹרִיתָא הָיִי בְּאַתְקַפּוּיָי וְדִיּוֹ וּאֵע"ג דְּשְׁלָמִים צַעֵו סְמִיכָה גְמוּרָה וְאִשְׁפָּחֵן בַּפְּסָחִים בְּפִרְקָא הָאֵשֶׁה (דְּף פט:): גַּבִּי חֲמֵשֶׁה שְׁנִתְּקַרְבוּ עוֹרוֹת פְּסָחִיָּהּ דְּנִמְנָעִין מַלְעָשִׁית בְּסַח שְׁנֵי מַחְמַת סְמִיכָה מִשּׁוּם תַּקּוּנִי גִבְרָא הִתִּירוּ וְלִמִּ"ד דְּאוֹרִיתָא הַזְּכִיר בַּחֲסֵם סְמִיכָה וְכוּ נֶסְכִּים דְּבִין שְׁלָמִים בִּין אֲשֶׁם מַצְרַע טַעוּנִין סְמִיכָה וְנֶסְכִּים וּמִיָּהוּ נֶסְכִּים מַצִּינוּ לְמִימַר דְּנִקּוּט מִשּׁוּם שְׂאָר אֲשַׁמּוֹת דְּלֹא צַעֵו נֶסְכִּים: וּתְנוּפַת חֲזָה וְשׁוּק. תַּמָּה דְּלֹא תֵנִי תְנוּפָה מַחֲיִים דְּבַעֲי אֲשֶׁם מַצְרַע בְּדִתְנֵן בְּפִרְקָא כָּל הַמַּנְחוֹת בְּאוֹת מַצָּה (לְעֵיל מַנְחוֹת סא:). וְנֶאֱכַל לְיוֹם וְלַיְלָה. וּבַתּוֹרָה דְּאִין נֶאֱכַלַּת אֵלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה אִין וְכוּל דְּהִתְנוּת מִשּׁוּם דְּבַעֲיָא לְחֵם וּבְלַחֵם אִי אִפְשָׁר לְעֵשׂוֹת תַּקּוּנָה בְּדַמוּבַח בְּפִרְקָא הַתּוֹרָה (לְעֵיל מַנְחוֹת פ:): שְׁמַעֲיִנן לֶה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר אִם הִבִּיא עֲשָׂרוֹן אֶחָד מִשְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת וּלֵג אֶחָד מִשְׁנֵי לְגִין יִצֹא. פִּי' בַּקּוּיטָרַם לֹא אִיתְפָּרִישׁ וְיֵשׁ לְדַקָּק מְדַקָּסָבַר מַמַּת יִבֵּשׁ לֹא נִתְקַדְּשָׁה דְּמַכְשָׁר שְׁתֵּי הַלָּחִם וְלָחֵם הַפָּנִים אֲבִית פֹּאחִי שְׁמַעַת מַנָּה דְּלֹא חִיָּשׁ בְּעֲשָׂרוֹן מִשְׁתֵּי עֲשָׂרוֹנוֹת וּמִיָּהוּ לֵג אֶחָד מִב' לְגִין לֹא שְׁמַעֲיִנן מַנָּה כְּכוּלָּהוּ מוֹדוֹ בְּמַמַּת הַלָּח דְּנִתְקַדְּשָׁה:

עֲמּוֹ, וְאוֹמַר: אִם מִצּוֹרַע הוּא – זֶהוּ אֲשַׁמּוֹ וְזֶה לּוּגוֹ, וְאִם לֹא – אֲשֶׁם זֶה יֵהָא שְׁלָמִי גִדְבָּהּ.
^(נ)וְאוֹתוֹ אֲשֶׁם טָעוֹן שְׁחִיטָה בַּצִּפּוֹן, וּמִתָּן בַּהּוֹנוֹת, וּסְמִיכָה, וּנְסָכִים, וּתְנוּפַת חֲזָה וְשׁוּק, וְנֶאֱכַל לְזִכְרִי כְּהוּנָה לְיוֹם וְלַיְלָה. וְאִף עַל גַּב דְּקָא מְפָרִיק מָר בְּשְׁחִיטַת קִדְּשִׁים.
אִימַר דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִיִּיתִי וּמִתְנִי לְכַתְחִילָה – לְתַקּוּנִי גִבְרָא, אֲכַל בְּעֵלְמָא – דִּיעֵבַד אִין, לְכַתְחִילָה לָא. הָנִי מִיִּלִּי גַבִּי שְׁלָמִים, דְּקָא מִמַּעַט בַּאֲכִילָתוֹ, דְּהוּוּ לְהוּ קִדְּשִׁים לְבֵית הַפֶּסֶל, אֲכַל מְנַחוֹת – אֲפִילוּ לְכַתְחִילָה. אָמַר לִיה רַב פֶּפֶא לְאַבְיִי: רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר מִחֲצָה חִלּוֹת וּמִחֲצָה רִקְיָקִין יָבִיא, הָא קָא מִיִּיתִי עֲשָׂרוֹן אֶחָד מִשְׁנֵי עֲשָׂרוֹן, וְלוֹג אֶחָד מִשְׁנֵי לוּגִין! שְׁמַעֲיִנן לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאָמַר: אִם הִבִּיא עֲשָׂרוֹן אֶחָד מִשְׁנֵי עֲשָׂרוֹנוֹת, וְלוֹג אֶחָד מִשְׁנֵי לוּגִין – יִצֹא.
^(כ)וּמִיָּקְמָץ הֵיכִי קִמָּץ? דְּמִתְנִי וְאָמַר: אִי חִלּוֹת לְחוּד־יֵיהּ, וּרְקִיקִין לְחוּד־יֵיהּ אֲמַרִּי – דְּקָא קְמִיצָנָא מִחִלּוֹת לִיָּהּוּ אַחֲלוֹת, דְּקָא קְמִיצָנָא מִרְקִיקִין לִיָּהּוּ אַרְקִיקִין. אִי מִחֲצָה רִקְיָקִין וּמִחֲצָה חִלּוֹת אֲמַרִּי – דְּקָא קְמִיצָנָא מִחִלּוֹת לִיָּהּוּ אַמְחֲצָה חִלּוֹת וּמִחֲצָה רִקְיָקִין, וּדְקָא קְמִיצָנָא מִרְקִיקִין לִיָּהּוּ אַמְחֲצָה רִקְיָקִין וּמִחֲצָה חִלּוֹת. וְהָא בְּעֵי מִיָּקְמָץ חַד קוּמָץ מִחֲלוֹת וּמִרְקִיקִין.

וְנֶסְכִּים וּתְנוּפַת חֲזָה וְשׁוּק בְּחִמְרָא שְׁלָמִים: וְנֶאֱכַל לְזִכְרִי בְּהִנֵּה לְיוֹם וְלַיְלָה שְׂמֹא אֲשֶׁם הוּא: וּאֵע"ג דְּאָמַר מַר בְּשְׁחִיטַת קִדְּשִׁים בְּפִרְקָא כָּל הַזְּבָחִים שְׁנִתְּקַרְבוּ בַּחֲטָאוֹת הַמִּתּוֹת (דְּף עו:): אִימַר דְּאָמַר ר"ש מִיָּתִי וּמִתְנִי לְכַתְחִלָה לְתַקּוּנִי גִבְרָא בְּגוֹן הָאִי דְּבָלָאוּ הִכִּי אָסוּר לְמִיכַל בְּקִדְּשִׁים דְּשְׂמֹא מַצְרַע הוּא: אֲכַל בְּעֵלְמָא בְּגוֹן הָתֵם בַּזְּבָחִים דְּמִזְרִי בְּאֲשֶׁם שְׁנִתְּקַרְבַּ בְּשְׁלָמִים דְּקִהְאֻמַּר ר"ש הָתֵם בָּלָן יִאכְלוּ בַּחֲמַר שְׂבָהּן שְׂיָהוּ בָּלָן גִּאֲכְלִין לְיוֹם וְלַיְלָה בְּאֲשֶׁם וְכָלָן טַעוּנִים סְמִיכָה וְנֶסְכִּים דִּיעֵבַד אִין לְכַתְחִלָה לֹא: דְּקָא מִמַּעַט בַּאֲכִילָתֵן דְּשְׂמֹא שְׁלָמִים הֵן וְזִמְן אֲכִילָתֵן שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד וְכִין דְּאֲשֶׁם אִינוּ נֶאֱכַל אֵלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה וְהַנּוֹתַר שׁוֹרֶף נִמְצָא מִבִּיא קִדְּשִׁים לְבֵית הַפֶּסֶל שְׁלֹא בְּדִין אֲכַל מַנְחוֹת הֵלְלוּ זְמַן אֲכִילָתֵן שְׁנֵה אֲפִילוּ לְכַתְחִלָה זְמִי: וּלְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר מְחַצֶּה חִלּוֹת כּו' וּמוּקְמָא מַתְנִיתִין אֲלַפָּה וּבְגוֹן דְּמִיתִי וּמִתְנִי וּמִצְטַקְרַפוּ חִלּוֹת מַעֲשָׂרוֹן זֶה לְפִי מַה שְּׁנָדַר וּרְקִיקִין מַעֲשָׂרוֹן זֶה לְפִי מַה שְּׁנָדַר: הָא קָא מִיָּתִי הִשְׁתַּא עֲשָׂרוֹן מַנָּה קֶצֶת וּמַנָּה קֶצֶת וְקָא מַעֲרַב שְׁתֵּי מַנְחוֹת בַּהֲדֵי הַדָּזִי וְאִיהוּ לֹא גָדַר אֵלָּא חֲזָא מַנְסָה לְאַתּוּנִי חַד עֲשָׂרוֹן וְחַד לֵג וּמַפְלָגָה לְחִלּוֹת וּרְקִיקִים: שְׁמַעֲיִנן לִיה לר"ש דְּאָמַר הַמִּבִּיא מַנְסָה וְהִבִּיא שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים וְשְׁנֵי לְגִין וְאָמַר חֲצִיו שָׁל זֶה וְחֲצִיו שָׁל זֶה לְחוּבַתִּי וְהַשְׂאָר גִּדְבָּהּ יִצֹא וְלֹא אִיתְפָּרִישׁ לָן הִיכָא: וּמִקָּמַן הִיכִי קָמַן לְאוּתָּה מַנְסָה שְׁהוּא מַצְטַקֶּף שְׁתֵּי מַנְחוֹת לְמַנְסָה אַחַת: וְהָא בַּעֲי מַקְמִין כּו' דְּאִי חֲזָא מַנְסָה שָׁל חִלּוֹת וּרְקִיקִין אָמַר הָיִי בַּעֲי אֲתוּנִי חִלּוֹת וּרְקִיקִין וּלְפִתְקֵן בְּכַלִּי אֶחָד וּלְקַמֵּן מִשְׁנֵיהֶם קָמַן אֶחָד:

א"ל ודאי מצו עבדי הכי לצרף חובבת מב' עשרונים דשמעינן ליה לר' שמעון בברייתא דאמר אם הביא עשרון א' מב' עשרונים כגון דאם נדר עשרון א' ולוג א' והקדיש ב' עשרונים בב' כולם והפריש מהן חצי עשרון מכלי זה וחצי עשרון מכלי האחר דמהני ב' עשרונים הפריש חד עשרון לחובבת והכי נמי עבד מב' לוגין יצא:

ומיקמין הכי קמין דכי קא מייתי עשרון לחלות ועשרון לרקיקון הא איבא למימר דמחצה חלות ומחצה רקיקו אמר דהיינו חד עשרון ולא בעי אלא חד קומן מתרייה:

לעולם דקמין ב' קומצין חד מחלות וחד מרקיקון ומתני ואמר הכי אי חלות לחוד ורקיקון לחוד אמרי וכו' אי מחצה חלות ומחצה רקיקון אמרי האא קומן דקמיענן מחלות לחודייהא ליהוו כחילו קומצתי חד קומן מחלות ורקיקון כהדדי דהך תנאי מהני (להני) דדמי כאלו קמן חד קומן לחוד מתרייה:

(א') [ופרבינן] והך תנאי מאי אהני ליה הא בעי למקמן חד קומן בין חלות ורקיקון והשתא קמין מחלות על רקיקון ומרקיקון אחלות דהא קמין ב' קמצין:

 תורה אור השלם
--

וּלְעַח הַפָּתוּר מִדֶּם הָאֲשֶׁם וְנִמְן הַפָּתוּר עַל־תְּנֹד אֲזַן הַשְּׁפָהר הַקְּטִינִת וְעַל־בְּהוּ יִדוּ הַקְּטִינִת וְעַל־בְּהוּ רִגְלוּ הַקְּטִינִת [ויקרא יד, יד]

מסורת הש"ס

א תוספתא נזיר

ב תוספתא מנחות

ג נדה ע.

ד זבחים עו.

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

(לעיל מנחות סג): מותר השמן אמרי בפ' ומצתה חלות ומצתה דחיקין מותר השמן מחזירו לחלות הא לא משבחין בפ' ואלו מנחות (לעיל מנחות עה) רבי שמעון דאית לה הא סבירא ומנא ידע בבבלי דחיקין משאר השמן גאביל לכהנים וי"ל משום דרשבנן דפליגי דרבי שמעון דן והודה דהם סבירא להו במוותר השמן מחזירו לחלות והלכא דרבי שמעון דאמר דהא מצתה חלות ומצתה דחיקין ומאן שמעיה לה דאית לה הא סבירא רבי שמעון: דאן אלה השמנה מאות ושלשים ביצד קח ביצד מותר ויש ששים וצריך תמלוגתו לסופו עד האמצע בגוון אחד ושלשים הם ס"א שנים וי"ט הם ס"א ושלשים וי"ח הם ס"א בן המנה עד שלשים השלשים ושלשים ואחד נמי הם ס"א וישגלה לה שלשים פעמים ס"א וכן נובל למנות פרים דחג דעולין לשבעים ביצד ז' וי"ג הם עשרים וכן ח' וי"ב הם עשרים וכן ט' וי"א הם כ' וי' דרי שבעים: דמותר להכניס חליו לנזקה קמפלגי. ולא מתוקמא אלף דרבנן דאמרי למנהא של שלשים עשרון ששים לגין דאי דרבי חלישנא דן יצחק דאמר אין לה אלף גמא היכי מתקשרה בינו דאשרב חליו דהנה הא אישא ראויה לבגללן משום דהנה ליה חסר שמנה: דבה אמר דבלי גמלא וכו'. דבה דרסיון אף על פי שהוא אחר רב חסדא דרבא משני לגמון שנייה אחרת: דתלי לה בדעת פהו. ואף על גב דההיא דבה (לעיל מנחות דף כד:) לית לה לאשוי דעמא דבהו תלמי מלתא דבא מנחה:

[illegible]

שְׁמַעְיִין לִי־יָהּ כִּי־כֵן כֵּן הַמַּעֲחֹת בְּאוֹת מַצֵּה
 וְאֵלֶּי מַעֲחֹת (לְעִיל מַעֲחֹת עַה). מַעֲחָה הַבְּאִי
 וְחֻצְהוּ לְחֻלּוֹת וְרִקְחִין וְחֻלּוֹת בּוֹלֵן וּמוֹשֵׁחַ
 הַרְקִיחִין עַל פִּי כֵּן וְשָׂר הַשְּׁמֹן מִחֻצְרוֹ
 לְחֻלּוֹת וְנָשִׂי כֵּלֶה רִקְחִין תִּלְיָא לְעִיל מִהֵאֵיל
 מוֹשֵׁחַן כִּמְיוֹן כִּי וְשָׂר הַשְּׁמֹן תִּלְיָא לְפִתְיָאִים:
 רַבִּי שְׁמַעְיֹן כֵּן וְהוּדָה צִבִּי מַחֲצֵה חִלּוֹת וּמַחֲצֵה
 רִקְחִין קֹאִי: מוֹתֵר הַשְּׁמֹן תִּלְיָא לְפִתְיָאִים כִּדְיוֹן
 רִקְחִין הַבְּאִים בְּפִי שְׁמֹן הַלֶּבֶךְ מִמֶּה נִשְׁפָּךְ
 מוֹתֵר שֶׁל רִקְחִין תִּלְיָא לְפִתְיָאִים: כִּי קֹא
 מִסְּפָקָא לֵה לְגַדֵּר מַמְעָחַת וְחִיד שְׂאִיפָה בָּהּ
 בְּצִבּוֹר דְּהִינוּ הֵךְ חֲמֵשׁ מַעֲחֹת הַגְּדָה דְּלִינָן
 בְּאוֹת בְּצִבּוֹר בְּקִדְמָר לְעִיל (מַעֲחֹת דָּף קד:)
 לִין שְׁנֵים עָשָׂר מַעֲחִים עֲשָׂרִין אֶחָד שְׁהָרִי כְּתִיב
 בָּהּ נֶשֶׁךְ מִתְּחַת נֶסְכִּים הַבְּאִה בְּצִבּוֹר לֹא
 מִסְּפָקָא לֵה דְּנֹחִי וְדַע שֶׁלֹּא נִדְרָה: שֶׁל
 עֲשָׂרֹנוּי' מִחֲדָר וְעַד שְׁשִׁים שְׁבָבִיא שְׁשִׁים
 מַעֲחֹת בְּשִׁשִּׁים בְּלִים בְּחַד כְּלִי חַד עֲשָׂרִין
 וּבְאִידֵיךְ שְׁנֵים וּבְאִידֵיךְ שְׁלֹשָׁה וּבְאִידֵיךְ [אֶרְבָּעָה
 וְכֵן עַד] שְׁשִׁים: שְׁשִׁים אֶלֶף וְשִׁמְעָה מֵאוֹת
 וְשִׁלְשִׁים עֲשָׂרֹנוֹת וְכָכָל כְּלִי יִיאֲמַר אִם כִּזֹּו
 נִדְרָתִי וְז' נִדְרֵי וְאִם לֹא תֵּהֵא נִדְבָה דְּמִמֶּה
 נִשְׁפָּךְ חֲדָר מַעֲיָיו נִדְרֵי: פְּרַשְׁתִּי עֲשָׂרֹנוֹת
 וּפְרַשְׁתִּי מֵאִלְפִי מַעֲחָה מִן הַחֲמֵשׁ הַמַּעֲחֹת
 וְאִינִי יוֹדַע מֵאִלְפִי מַעֲחָה פְּרַשְׁתִּי וְכִמֶּה
 עֲשָׂרֹנוֹים פְּרַשְׁתִּי בָּהּ וְבִיא חֲמֵשׁ מַעֲחֹת שֶׁל
 שְׁשִׁים עֲשָׂרֹנוֹת: בְּחִתֵּר לְהַכְּנִים חֲלִין לְעִזְרָה
 וְכַדּוּלִּי עֲלִמָּא אֲסוּר לְעַרֵב חוּבָה בְּגִדְבָה:
 וְרַבִּי כִּבֵּר אֲסוּר לְהַכְּנִים חֲלִין לְעִזְרָה הַלֶּבֶךְ
 לֹא מִצִּי אֲרֹנוֹי בְּכִלִּי אֶחָד וּמִמֶּה תִּלְיָא וְבִיא
 שְׁשִׁים מַעֲחֹת מִחֲדָר וְעַד שְׁשִׁים בְּשִׁשִּׁים בְּלִים
 וְיִיאֲמַר אוֹתָם שְׁנִדְרָתִי יְהוּ לְחוּבְתִי וְהֵשָׁאֵר
 נִדְבָה וְאִי תִּקְנִיא לִינִי שְׁשִׁים עֲשָׂרֹנוֹת בְּשִׁשִּׁים
 בְּלִים וְיִיאֲמַר כִּפִּי תִּשְׁבֹּן נִדְרָתִי: וְהֵא לְגִדְרֵי
 וְהֵשָׁאֵר נִדְבָה הֵא לֹא תִקְנִיא דְּהִקְיָעִית הַמַּעֲחָה
 מִתֵּלָא הֵא וְלֹא מִצִּי לְאִיתֵינוּי בְּכִלִּי אֶחָד בְּחוֹת
 מִמֶּה שְׁתַּבַּע עוֹ: רַשֵּׁן סְבָרִי מִתֵּר לְהַכְּנִים
 חֲלִין לְעִזְרָה הַלֶּבֶךְ וְבִיא שְׁשִׁים עֲשָׂרִין בְּכִלִּי
 אֶחָד וְיִתְּנָה אִם כֵּן נִדְרָתִי כֵּן לְחוּבְתִי וְאִם
 לֹא מִה שְׁנִדְרָתִי וְהֵא לְחוּבְתִי וְהֵשָׁאֵר חֲלִין
 תִּלְיָא הֵשָׁאֵר לְנִדְבָה לֹא מִצִּי לְאִיתֵינוּי דְּאֲסוּר
 לְעַרֵב חוּבָה בְּגִדְבָה וְאִי תִקְנִיא הַבָּא גְּמִי הִיכִי
 קָרִיב קִמֹּן הֵא הֵי תִתֵּן מִן הַקִּמֹּן חֲלִין וְעוֹד
 מַעֲחָה הִיכִי מִסְּתָרִי וְהֵא לֹא אֶחָמֵץ' קִמֹּן שֶׁלֹּם
 דְּתִתֵּן מִן הַקִּמֹּן הֵי חֲלִין תִּרְיוֹן בְּדִמְרָעִין
 בְּהַקִּמֹּן רַבָּה (לְעִיל מַעֲחֹת כד:)
 קִמֹּן בְּדִמְרָעִין דְּכִסֹּן תִּלְיָא מִתֵּלָא וְכִסֹּן דְּעִתֵּי
 אֶחָדֶשׁ וְלֹא אֶחָלִין: מִתֵּר לְעַרֵב חוּבָה בְּגִדְבָה
 הַלֶּבֶךְ מוֹתֵר ס' עֲשָׂרֹנוֹת וְיִיאֲמַר כִּפִּי מִה
 שְׁנִדְרָתִי יְהוּ לְחוּבְתִי וְהֵשָׁאֵר לְנִדְבָה: שְׁנִי
 קִמְצִים חַד לְחוּבָה וְחַד לְנִדְבָה: וּמִשְׁנִי דְּקִמֹּן
 שְׁנִי קִמְצִים: כֵּן הֵיבָא דְּמִמִּי יִזְיָה דְּכִסֹּן
 הֵשָׁאֵר בְּקִמֹּן רִשְׁוֹן וְהֵא חוּבָה וְכֵן הֵיבָא
 דְּמִמִּי יִזְיָה בְּקִמֹּן אֶחָרִין תֵּהֵא נִדְבָה:

קו:

 עיר משפּט
גור מצוה

א מיי' פה' מהל' אסורי המזבח
הל' ג:

ב מיי' פט"ז מהל' מעשה

הקרבנות הל' א:
ג מיי' פט"ז מהל' מעשה

הקרבנות הל' יג:
ד מיי' פט"ז מהל' מעשה

הקרבנות הל' יג:
ה מיי' פט"ט מהל' מעשה

הקרבנות הל' יג:
ו מיי' פ"א מהל' פסולי

המוקדשין הל' יז:
ז מיי' פב' מהל' ערכים וחרמין

הל' י:
ח מיי' פט"ז מהל' מעשה

הקרבנות הל' יא:
ז מיי' פב' מהל' ערכים וחרמין

אָפּשער דמיוני שטיין פחד מנא' ומגע להו וקמנו.
שמה וקא תגידו בהקומן רבה (לעיל מנחות כד.)
וזהרים ממנו
בהקמנו מן המסבך שלא יביא עשרין בשני פלים וקמנו
ומשמע דהם פגנו דמח קפינא פקבא אע"ג עשרכ
משגאי ואין לתלח בין עשרין אחד לבמה עשרונות
דקא עב פרחין דא קאמריי" דבא ומגע להו וקמנו
למה לי דמגע להו אי לאו משום דקתיב ממנו פקדנש
להו דהם ובינו דמחבתיב ממנו פקחא יג לגו למשט
שני עשרונות בשני פלים פיון דמחא מנחה ניניהו ומד
קמן לתרנויהו אע"ג דנגצי פמו עשרין אחד בשני
פלים וצריך לפרש שני פלים דהבא פערבה של
תרגומלים דהתם ואע"ג דמפסקהו מחיצתה דא נוגע
וא"ת דהכלה משתבא משמע גלא אחריון אלא לערב
חובה בערבה אכל חובה בחובה משמע גשרי וא"כ
לרבי ואמר אם ששים עשרונים נדרתי דרי גלי גמיון
עשרין א' ואם פחות מם' נדרתי דרי גלי גמיון פל
מה שפארתי מם' ועוד עשרין אחד יוסי' ומיתי'
שתינו פחד מנא' ומד פחד מנא' ומגע להו וקמנו מהאי
וקמנו מהאי דקינו שיהב חובה יכול לערב וגם לומר
פגשנינו געיל פסקר התורה (מנחות דף פא.)

התורה אמרה עוב אפר לא תצר ואת אמתך לכו
וליצור לבתמלה ואין לגו לשעות פאלו תהנה ע"י דרי
גלי אכל פדרי' זו פרי דהיו נדבה ורבי פרי' אליעזר
פן יעקב ואין לומר גלתי שתינו פחד מנא' ומד פחד
מנא' ומגע להו וקמנו להו מעשרין אגבדה דגששים
דקא פי פגל חובה מערב' בגדבה הוה ליה חסר
שמה ורבה שמה: לא יפחת משני גזירין. ומקא פי
אמר עצים אכל פי אמר ען מיתי' גזיר אחד פדאימא
בשקלים (דף יא): לא יפחת מן הקומן. דמשפכת
שקלים פסקר שלשה עשר מטרות (דף יא) פליגי אי
לשעור יד פגלים אי לשעור יד פהו:
המשגלה את הקומן פחוק חייב. דקא פגלא דיו משגה קמן
פגנים דהקטרה מעלייתא היא והלכך לא תשיב להו בשיתא
פן פרש פקונקורס וא"ת ומי פתם לן תנא פרי'
אליעזר דפסקר בתרא דזבחים (דף ק.) ומיתי' ליה
לעיל בסוף פקח קמא (מנחות דף יב:) דרבנן
מחויבי פביות פחון וי"ל דקמן דנקט גלאו לאפוקי
פביות אלא לאפוקי מאידך דרבי אליעזר דאמר בשני
בזיכי לבונה עד דאיירב שני קמנים ולפרוש זה לא
מכרי פקמן דפלות: וקא איבא עולה וא"ת וקא איבא
שמן למ"ד פסקר פל התמיר (זבחים צא:) דגבול
וי"ל פיון דאיבא שמן דאכלי פהגים לא פסויקא לה
ועוד קאנא וקא איבא עצים דאפי' לרבי דאמר
טעון קמיציה הפל קרב שמסרש בהקומן רבה (לעיל
מנחות כ:):

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

לְקַמֵּא כֹּהֵּנָה חֹבֶכָה הִיא וּמִי שֶׁקִּיל קֶמֶן הִנֵּה לִיה בֵּל מִה שֶׁפִּסְלִים שִׁירִים וְכִי קֶמֶן דִּנְגְדָה וּמִקְטֵר לָהּ הוּוּ

לְהוּ [פְּמִקְטִיר] שִׁירִים (שְׁסֻקְרוּ): לְמַשְׁכּוּ לְהוּ לְשֵׁם עֲצִים לְעֹלֶם דְּחֹבֶכָה מִקְטִיר וְקִינָה לְמִנְחָה לִיה

לְקֶמֶן דִּנְגְדָה לְשֵׁם עֲצִים: וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵעָלוּ בַּתְּרֵהּ דֶּהֱהוּ קֹרֵב דָּבֵל תִּקְטִירוּ כְּתִיב: אִית לְהוּ דַּר' אֱלִיעֶזֶר הַלֵּכֶן פִּי מִקְטֵר לְקֶמֶן דִּנְגְדָה מִתְּנָה וְאִמְר

אִם אִיבֵא נְדָבָה כֶּהֱהוּ כְּלִי תִהְיִי הַקְטֹרֶת מִשְׁגָּלוֹ וְאִי כֹּהֵל לְחֹבֶכָה הִיא הַקְטֹרֶת קִמְיִתֵּא תִּתֵּא תִּתֵּא הַקְטֹרֶת

וְהֵן לְשֵׁם עֲצִים: וְכִי לִית לָהּ דַּר' אֱלִיעֶזֶר הַלֵּכֶן לֹא מִנְי לְאִיתוּנִי כַּחַד מִנָּא דִּתּוּ לֹא מִקְטֵר לְקֶמֶן קִמָּא

לְקַמֵּא כֹּהֵנָה חֹבֶכָה וְקָם לִיה כָּבֵל תִּקְטִירוּ: אֲפֻשֶׁר בְּמִיתִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי

לִית לִיה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר לִיה: אִי סִלְקָא דַּעְתָּה לְרַבִּי מוֹתֵר מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לִיה, אָפֻשֶׁר דְּמִיתִי שִׁיתִּין בְּחַד מִנָּא.

וְחַד בְּחַד מִנָּא, וּמִגַּע לְהוּ, וְקִמְיִץ. רַבָּא אָמַר: דְּכֹלִי עֲלֵמָא מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְכֹלִי עֲלֵמָא אִית לְהוּ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהָכָא בְּפִלְגִיתֵא

דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב וּרְבִנּוּ קָא מִיפְלְגִי.^[כ] דִּתְנּוּ: אִפִּילוּ מִנְחָה שֶׁל

שָׁשִׁים עֶשְׂרוֹן נֹתַן לָהּ שָׁשִׁים לוג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב אָמַר: אִפִּילוּ

מִנְחָה שֶׁל שָׁשִׁים עֶשְׂרוֹן אִין לָהּ אֶלָּא לוגָּה, שְׁנַאֲמַר: "לְמִנְחָה וְלֵג שְׁמִין". רַבִּנּוּ סָבְרִי [רַבְּנָנוּ], דְּאָמְרִי: שָׁשִׁים לוג, וְכֵל חַד וְחַד עֶשְׂרוֹן –

לוגָּה קָא שְׁקִיל. וְרַבִּי סָבַר פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב, דְּאָמַר אִין לָהּ אֶלָּא

לוגָּה, וְלֹא דִדְעִינוּ אִי תִּדָּא מִנְחָה הִיא – דִּסְגִי לָהּ בְּחַד לוג, אִי שְׁתִּי

מִנְחָתוֹן נִינְהוּ – דְּבָעִינוּ שְׁנֵי לוגִין. רַב אָשִׁי אָמַר: בְּקֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל

קְמִיפְלְגִי. רַבִּנּוּ סָבְרִי: קֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל – יָצֵא, וְרַבִּי סָבַר: לֹא יָצֵא.

יְהֵא אִיפְלְגוּ בַּהּ תִּדָּא זְמָנָא, דִּתְנּוּ: קֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל – יָצֵא, רַבִּי אָמַר:

לֹא יָצֵא.^[כ] צָרִיכָא, דְּאִי אִיתֵּמַר בְּהָא – בְּהָא קָא אָמְרִי רַבִּנּוּ, מִשּׁוּם

דְּאִידִי וְאִידִי קוֹמִץ הוּא; אָבֵל הֵתָם, דְּקָא נְפִישִׁי אִימּוּרִין – אִימָא מוֹדוּ

לִיה לְרַבִּי. וְאִי אִיתֵּמַר בְּהִיא – בְּהִיא קֶאֱמַר רַבִּי, אָבֵל בְּהָא אִימָא

מוֹדִי לְהוּ לְרַבִּנּוּ; צָרִיכָא. סִימָן: עֲצִים, זָהָב, יִזְו, עוֹלָה, תּוֹדָה, שׁוֹר.

מִתְנַיִ' תְּרִי עֲלֵי עֲצִים – לֹא יִפְחוֹת מִשְׁנֵי גִזְרִין, לְבוֹנָה – לֹא יִפְחוֹת

מִקוֹמִץ.^[כ] תְּחַמְשֶׁה קְמָצִים הֵם: הָאוֹמֵר "עֲלֵי לְבוֹנָה" – לֹא יִפְחוֹת

מִקוֹמִץ, הַמַּנְדֵּב מִנְחָה – יָבִיא עֲמָה קוֹמִץ לְבוֹנָה, הַמַּעֲלָה אֶת הַקוֹמִץ

בַּחוּץ – חֲטִיב, שְׁנֵי בְּזִיכִין טְעוּנִין שְׁנֵי קְמָצִים.^[כ] תְּרִי עֲלֵי זָהָב" – לֹא

יִפְחוֹת מִדִּינֵר זָהָב, "כֶּסֶף" – לֹא יִפְחוֹת מִדִּינֵר כֶּסֶף, "נִחֲשֶׁת" – לֹא

יִפְחוֹת מִמַּעַצ כֶּסֶף. "פִּירִשְׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מַה פִּירִשְׁתִּי" – יְהֵא מִבִּיא עַד

שְׂאִימֵר "לֹא לָכָּה נִתְפּוֹנוּתִי".^[כ] אָמַר' תֵּנוּ רַבִּנּוּ: "קֶרְבָּן" – מִלְּמִד

שְׁמִתְנַדְבִין עֲצִים, וְכַמָּה? שְׁנֵי גִזְרִין. וְכֵן הוּא אָמַר: "וְהַגּוֹרְלוֹת

הַפִּלְנוּ עַל קֶרְבֵּן הָעֲצִים". רַבִּי אָמַר: עֲצִים קֶרְבָּן הֵם, טְעוּנִין מִלַּח

וּטְעוּנִין הַגֹּשֶׁה. אָמַר רַבָּא: וְלִדְבָרֵי רַבִּי, עֲצִים טְעוּנִין קְמִיעָה. אָמַר רַב

פִּפְּא: לִדְבָרֵי רַבִּי, עֲצִים צָרִיכִין עֲצִים. לְבוֹנָה – לֹא יִפְחוֹת מִן הַקוֹמִץ.

מַגְלִין? דְּכִתִּיב: "וְהָרִים מִמָּנּוּ בְּקַמְצוֹ מִסֻּלַּת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמִנָּה וְאֵת כָּל

הַלְבָנָה". מַקְשִׁי לְבוֹנָה לְהִרְמָה דִּמְנָחָה – מַה הִרְמָה דִּמְנָחָה קוֹמִץ, אִף

לְבוֹנָה נָמִי קוֹמִץ.^[כ] תֵּנוּ רַבִּנּוּ: "תְּרִי עֲלֵי לְמִזְבֵּחַ" – יָבִיא לְבוֹנָה, שְׂאִין

לָּהּ דְּבַר שְׁקֶרֶב לְגַמֵּי מִזְבֵּחַ אֶלָּא לְבוֹנָה. "פִּירִשְׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מַה

פִּירִשְׁתִּי" – יָבִיא מִכָּל דְּבַר שְׁקֶרֶב לְמִזְבֵּחַ. וְתוּ לִיכָּא? וְהֵא אִיכָּא

עוֹלָה! אִיכָּא עוֹרָה לְכַהֲנִים. וְהֵא אִיכָּא עוֹלַת הַעוֹף, אִיכָּא

מִקְטֵר וְהֵן לְשֵׁם עֲצִים: וְכִי לִית לָהּ דַּר' אֱלִיעֶזֶר הַלֵּכֶן לֹא מִנְי לְאִיתוּנִי כַּחַד מִנָּא דִּתּוּ לֹא מִקְטֵר לְקֶמֶן קִמָּא

לְקַמֵּא כֹּהֵנָה חֹבֶכָה וְקָם לִיה כָּבֵל תִּקְטִירוּ: אֲפֻשֶׁר בְּמִיתִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי

לִית לִיה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר לִיה: אִי סִלְקָא דַּעְתָּה לְרַבִּי מוֹתֵר מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לִיה, אָפֻשֶׁר דְּמִיתִי שִׁיתִּין בְּחַד מִנָּא.

וְחַד בְּחַד מִנָּא, וּמִגַּע לְהוּ, וְקִמְיִץ. רַבָּא אָמַר: דְּכֹלִי עֲלֵמָא מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְכֹלִי עֲלֵמָא אִית לְהוּ דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְהָכָא בְּפִלְגִיתֵא

דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב וּרְבִנּוּ קָא מִיפְלְגִי.^[כ] דִּתְנּוּ: אִפִּילוּ מִנְחָה שֶׁל

שָׁשִׁים עֶשְׂרוֹן נֹתַן לָהּ שָׁשִׁים לוג. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב אָמַר: אִפִּילוּ

מִנְחָה שֶׁל שָׁשִׁים עֶשְׂרוֹן אִין לָהּ אֶלָּא לוגָּה, שְׁנַאֲמַר: "לְמִנְחָה וְלֵג שְׁמִין". רַבִּנּוּ סָבְרִי [רַבְּנָנוּ], דְּאָמְרִי: שָׁשִׁים לוג, וְכֵל חַד וְחַד עֶשְׂרוֹן –

לוגָּה קָא שְׁקִיל. וְרַבִּי סָבַר פְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּן יַעֲקֹב, דְּאָמַר אִין לָהּ אֶלָּא

לוגָּה, וְלֹא דִדְעִינוּ אִי תִּדָּא מִנְחָה הִיא – דִּסְגִי לָהּ בְּחַד לוג, אִי שְׁתִּי

מִנְחָתוֹן נִינְהוּ – דְּבָעִינוּ שְׁנֵי לוגִין. רַב אָשִׁי אָמַר: בְּקֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל

קְמִיפְלְגִי. רַבִּנּוּ סָבְרִי: קֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל – יָצֵא, וְרַבִּי סָבַר: לֹא יָצֵא.

יְהֵא אִיפְלְגוּ בַּהּ תִּדָּא זְמָנָא, דִּתְנּוּ: קֶטֶן וְהִבִּיא גְדוֹל – יָצֵא, רַבִּי אָמַר:

לֹא יָצֵא.^[כ] צָרִיכָא, דְּאִי אִיתֵּמַר בְּהָא – בְּהָא קָא אָמְרִי רַבִּנּוּ, מִשּׁוּם

דְּאִידִי וְאִידִי קוֹמִץ הוּא; אָבֵל הֵתָם, דְּקָא נְפִישִׁי אִימּוּרִין – אִימָא מוֹדוּ

לִיה לְרַבִּי. וְאִי אִיתֵּמַר בְּהִיא – בְּהִיא קֶאֱמַר רַבִּי, אָבֵל בְּהָא אִימָא

מוֹדִי לְהוּ לְרַבִּנּוּ; צָרִיכָא. סִימָן: עֲצִים, זָהָב, יִזְו, עוֹלָה, תּוֹדָה, שׁוֹר.

מִתְנַיִ' תְּרִי עֲלֵי עֲצִים – לֹא יִפְחוֹת מִשְׁנֵי גִזְרִין, לְבוֹנָה – לֹא יִפְחוֹת

מִקוֹמִץ.^[כ] תְּחַמְשֶׁה קְמָצִים הֵם: הָאוֹמֵר "עֲלֵי לְבוֹנָה" – לֹא יִפְחוֹת

מִקוֹמִץ, הַמַּנְדֵּב מִנְחָה – יָבִיא עֲמָה קוֹמִץ לְבוֹנָה, הַמַּעֲלָה אֶת הַקוֹמִץ

בַּחוּץ – חֲטִיב, שְׁנֵי בְּזִיכִין טְעוּנִין שְׁנֵי קְמָצִים.^[כ] תְּרִי עֲלֵי זָהָב" – לֹא

יִפְחוֹת מִדִּינֵר זָהָב, "כֶּסֶף" – לֹא יִפְחוֹת מִדִּינֵר כֶּסֶף, "נִחֲשֶׁת" – לֹא

יִפְחוֹת מִמַּעַצ כֶּסֶף. "פִּירִשְׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מַה פִּירִשְׁתִּי" – יְהֵא מִבִּיא עַד

שְׂאִימֵר "לֹא לָכָּה נִתְפּוֹנוּתִי".^[כ] אָמַר' תֵּנוּ רַבִּנּוּ: "קֶרְבָּן" – מִלְּמִד

שְׁמִתְנַדְבִין עֲצִים, וְכַמָּה? שְׁנֵי גִזְרִין. וְכֵן הוּא אָמַר: "וְהַגּוֹרְלוֹת

הַפִּלְנוּ עַל קֶרְבֵּן הָעֲצִים". רַבִּי אָמַר: עֲצִים קֶרְבָּן הֵם, טְעוּנִין מִלַּח

וּטְעוּנִין הַגֹּשֶׁה. אָמַר רַבָּא: וְלִדְבָרֵי רַבִּי, עֲצִים טְעוּנִין קְמִיעָה. אָמַר רַב

פִּפְּא: לִדְבָרֵי רַבִּי, עֲצִים צָרִיכִין עֲצִים. לְבוֹנָה – לֹא יִפְחוֹת מִן הַקוֹמִץ.

מַגְלִין? דְּכִתִּיב: "וְהָרִים מִמָּנּוּ בְּקַמְצוֹ מִסֻּלַּת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמִנָּה וְאֵת כָּל

הַלְבָנָה". מַקְשִׁי לְבוֹנָה לְהִרְמָה דִּמְנָחָה – מַה הִרְמָה דִּמְנָחָה קוֹמִץ, אִף

לְבוֹנָה נָמִי קוֹמִץ.^[כ] תֵּנוּ רַבִּנּוּ: "תְּרִי עֲלֵי לְמִזְבֵּחַ" – יָבִיא לְבוֹנָה, שְׂאִין

לָּהּ דְּבַר שְׁקֶרֶב לְגַמֵּי מִזְבֵּחַ אֶלָּא לְבוֹנָה. "פִּירִשְׁתִּי וְאִינִי יוֹדַע מַה

פִּירִשְׁתִּי" – יָבִיא מִכָּל דְּבַר שְׁקֶרֶב לְמִזְבֵּחַ. וְתוּ לִיכָּא? וְהֵא אִיכָּא

עוֹלָה! אִיכָּא עוֹרָה לְכַהֲנִים. וְהֵא אִיכָּא עוֹלַת הַעוֹף, אִיכָּא

מִקְטֵר וְהֵן לְשֵׁם עֲצִים: וְכִי לִית לָהּ דַּר' אֱלִיעֶזֶר הַלֵּכֶן לֹא מִנְי לְאִיתוּנִי כַּחַד מִנָּא דִּתּוּ לֹא מִקְטֵר לְקֶמֶן קִמָּא

לְקַמֵּא כֹּהֵנָה חֹבֶכָה וְקָם לִיה כָּבֵל תִּקְטִירוּ: אֲפֻשֶׁר בְּמִיתִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי

לִית לִיה דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר לִיה: אִי סִלְקָא דַּעְתָּה לְרַבִּי מוֹתֵר מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לִית לִיה, אָפֻשֶׁר דְּמִיתִי שִׁיתִּין בְּחַד מִנָּא.

וְחַד בְּחַד מִנָּא, וּמִגַּע לְהוּ, וְקִמְיִץ. רַבָּא אָמַר: דְּכֹלִי עֲלֵמָא מוֹתֵר לְעֶרֶב חֹבֶכָה בְּנִדְבָה, וְדְכֹלִי עֲלֵמָא אִ

מסורת הש"ס

א שבת צ.
ב משנה מדות
ג ספרי במדבר; לעיל קד.
ד זבחים צא; שבועות לא.
ה לעיל סב; חולין קב:
ו לעיל עד; תמורה כ; בבא קמא עח; לעיל קה.
ז משנה מנחות

מִרְאֵה וְנוֹצָה זָרְקוּן אֶצֶל מִזְבֵּחַ (הפנימי) וּנְבִלְעִין מִקְוִימָן בְּדֹאמְרִי בְּשֵׁם יְיָמָא בְּפ' קמא (צ' כ"א): לֹא פְסִיקָא לֵה גְלִימָא דְּבַר הַקֶּרֶב מִנְחַת נִגְדָה דְּאִנְיָה בְּלֵא לְמַנְחָה: נִסְכָּא דְּמִיכָה אֶחָת שֶׁל זֶהב שְׁקוּרִין פֻּלְט"א: מַעְנוֹרָא דְּמִטָּה מְזַלג הָטוּן: מַחֲטָטוּין מִפִּילִין רֹאשׁ הַפְּתִילָה פְּשֵׁהוּא שְׂרוּף וּבִלְע"ז מִמוּקוּי"ר: וּמִקְוִימָן בַּה גְּרוּת שֶׁל מְנוּרָה מֵאִפְרָה שְׁתִּיבָה: בְּלִיָּה עוֹרֵב מִקְמָרוֹת חֲדָין תוֹחֵבִין בְּרֹאשׁ גַּג הַיִּכָּל לְבָלוֹת הַעוֹרְבִין שֶׁלֹּא יִשְׁכוּ עֲלֵיהֶן מִתְּעִי' הָרִי עָלֵי יוֹן לְנִסְכִּים לֹא יִפְחַת מִשְׁלֵשָׁה לְגִין שֶׁהִן פְּחוּתִין שְׁנִסְכִּים: שָׁמֶן לֹא יִפְחַת מִן הַלֵּג דְּחִזִּי לְמַנְחַת נִגְדָה וְאֵע"ג דְּהוּא מִתְּכַנֵּן לְהַקְרִיבוּ בִּסְגִי עֲצֵמוּ בְּנִסְכִּים וְהָן קַמְמָא בִּר' טַרְפוֹן דְּאָמַר בְּפִרְקוֹן דְּלִשְׁלִי (מִנְחוֹת דף קד.) אֵף מִתְעַדְבִּין שָׁמֶן: גִּמ' אֶזְרַח בְּפִרְשֵׁת נִסְכִּים בְּתִיב (פִּירְשֵׁת ט"ו:י"ג) – הִל הָאֶזְרַח יִשְׁעָה בְּכַה וְגו' קָרָא וַתִּירָא הוּא: בְּלֵא שֶׁלֵּשָׁה לְגִין דְּקִצְרִי מַהֲכִי לֹא חֲזוּ: וְהִנֵּה הָתֵם בְּתִיב בְּכֵס בְּגַר פִּאֶזְרַח וְהִנֵּה מִשְׁמַע וְהִנֵּה לְכֵס עוֹד נִסְכִּים אֶחָרֵנִי: דוּן מַעֵה דְּשִׁמּוֹן דְּבֹא נִגְדָה גְּמִרְעוֹן מִמַּנְחַת נִגְדָה בְּדֹאמְרִי לְהִמְנוּ קִרְדוֹן מִלְמַד שְׁמַתְעַדְבִּין שָׁמֶן וְהוּא גְּבִי מִנְחַת נִגְדָה בְּתִיב (וְזִקְרָא כ"א') פִּי תַקְרִיב קִרְדוֹן מִנְחָה: וְאוֹרְקִי בְּאַתְרָה בְּנִסְכִּים דְּשִׁמּוֹן הֵבֵא בִּסְגִי עֲצֵמוּ הֵנוּ בְּנִסְכִּים זְמוּנִא דְּיוֹן: מֵאֶזְרַח גְּמַר לֵה פִי הִכִּי דְּגְמִרְעִין לְשִׁיל יוֹן הִכִּי גִמִּי גְמַר רַבִּי אֶזְרַח מִלְמַד שְׁמַתְעַדְבִּין שָׁמֶן וְדוּן מַעֵה כֹּל הַנִּסְכִּים שְׁלֵשָׁה לְגִין: קִרְדוֹן מִנְחָה מִלְמַד כו"י אֶלְמָא מִמַּנְחַת נִגְדָה גְּמַר לֵה: מִתְּעִי' וְיֵבִיא בְּשֵׁשׁ פְּחוֹת שְׁבַעוּלוֹת עוֹלָה לִיבֹא לְסַפּוּקִי אֶלֶף בְּזָקְרִיס: פִּרְשֵׁתִי אֶחָד מִקְרָבָנוֹת הַפְּהַמָּה וְאִינִי יוֹדַע אִיזֵה מַהֵם פִּרְשֵׁתִי: וְיֵבִיא מִגַּל מִינִי בְּהַמָּה הַזִּבְרִים גְּלוּלִים דְּהִינוּ פִּר וְשֶׁגַל וְאִיל וְשָׁעִיר גְּדִי וְטָלָה: פִּרְשֵׁתִי אֶת הַמִּין וְאִינִי יוֹדַע אִם מִן הַפְּהַמָּה וְאִם מִן הַעוֹף:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

מִרְאֵה וְנוֹצָה זָרְקוּן אֶצֶל מִזְבֵּחַ (הפנימי) וּנְבִלְעִין מִקְוִימָן בְּדֹאמְרִי בְּשֵׁם יְיָמָא בְּפ' קמא (צ' כ"א): לֹא פְסִיקָא לֵה גְלִימָא דְּבַר הַקֶּרֶב מִנְחַת נִגְדָה דְּאִנְיָה בְּלֵא לְמַנְחָה: נִסְכָּא דְּמִיכָה אֶחָת שֶׁל זֶהב שְׁקוּרִין פֻּלְט"א: מַעְנוֹרָא דְּמִטָּה מְזַלג הָטוּן: מַחֲטָטוּין מִפִּילִין רֹאשׁ הַפְּתִילָה פְּשֵׁהוּא שְׂרוּף וּבִלְע"ז מִמוּקוּי"ר: וּמִקְוִימָן בַּה גְּרוּת שֶׁל מְנוּרָה מֵאִפְרָה שְׁתִּיבָה: בְּלִיָּה עוֹרֵב מִקְמָרוֹת חֲדָין תוֹחֵבִין בְּרֹאשׁ גַּג הַיִּכָּל לְבָלוֹת הַעוֹרְבִין שֶׁלֹּא יִשְׁכוּ עֲלֵיהֶן מִתְּעִי' הָרִי עָלֵי יוֹן לְנִסְכִּים לֹא יִפְחַת מִשְׁלֵשָׁה לְגִין שֶׁהִן פְּחוּתִין שְׁנִסְכִּים: שָׁמֶן לֹא יִפְחַת מִן הַלֵּג דְּחִזִּי לְמַנְחַת נִגְדָה וְאֵע"ג דְּהוּא מִתְּכַנֵּן לְהַקְרִיבוּ בִּסְגִי עֲצֵמוּ בְּנִסְכִּים וְהָן קַמְמָא בִּר' טַרְפוֹן דְּאָמַר בְּפִרְקוֹן דְּלִשְׁלִי (מִנְחוֹת דף קד.) אֵף מִתְעַדְבִּין שָׁמֶן: גִּמ' אֶזְרַח בְּפִרְשֵׁת נִסְכִּים בְּתִיב (פִּירְשֵׁת ט"ו:י"ג) – הִל הָאֶזְרַח יִשְׁעָה בְּכַה וְגו' קָרָא וַתִּירָא הוּא: בְּלֵא שֶׁלֵּשָׁה לְגִין דְּקִצְרִי מַהֲכִי לֹא חֲזוּ: וְהִנֵּה הָתֵם בְּתִיב בְּכֵס בְּגַר פִּאֶזְרַח וְהִנֵּה מִשְׁמַע וְהִנֵּה לְכֵס עוֹד נִסְכִּים אֶחָרֵנִי: דוּן מַעֵה דְּשִׁמּוֹן דְּבֹא נִגְדָה גְּמִרְעוֹן מִמַּנְחַת נִגְדָה בְּדֹאמְרִי לְהִמְנוּ קִרְדוֹן מִלְמַד שְׁמַתְעַדְבִּין שָׁמֶן וְהוּא גְּבִי מִנְחַת נִגְדָה בְּתִיב (וְזִקְרָא כ"א') פִּי תַקְרִיב קִרְדוֹן מִנְחָה: וְאוֹרְקִי בְּאַתְרָה בְּנִסְכִּים דְּשִׁמּוֹן הֵבֵא בִּסְגִי עֲצֵמוּ הֵנוּ בְּנִסְכִּים זְמוּנִא דְּיוֹן: מֵאֶזְרַח גְּמַר לֵה פִי הִכִּי דְּגְמִרְעִין לְשִׁיל יוֹן הִכִּי גִמִּי גְמַר רַבִּי אֶזְרַח מִלְמַד שְׁמַתְעַדְבִּין שָׁמֶן וְדוּן מַעֵה כֹּל הַנִּסְכִּים שְׁלֵשָׁה לְגִין: קִרְדוֹן מִנְחָה מִלְמַד כו"י אֶלְמָא מִמַּנְחַת נִגְדָה גְּמַר לֵה: מִתְּעִי' וְיֵבִיא בְּשֵׁשׁ פְּחוֹת שְׁבַעוּלוֹת עוֹלָה לִיבֹא לְסַפּוּקִי אֶלֶף בְּזָקְרִיס: פִּרְשֵׁתִי אֶחָד מִקְרָבָנוֹת הַפְּהַמָּה וְאִינִי יוֹדַע אִיזֵה מַהֵם פִּרְשֵׁתִי: וְיֵבִיא מִגַּל מִינִי בְּהַמָּה הַזִּבְרִים גְּלוּלִים דְּהִינוּ פִּר וְשֶׁגַל וְאִיל וְשָׁעִיר גְּדִי וְטָלָה: פִּרְשֵׁתִי אֶת הַמִּין וְאִינִי יוֹדַע אִם מִן הַפְּהַמָּה וְאִם מִן הַעוֹף:

מִרְאֵה וְנוֹצָה. וְהָאִיכָא נִסְכִּים, לְשִׁיתִין אֶזְלִי. וְהָאִיכָא מִנְחַת נִסְכִּים? בִּין דְּאִיכָא מִנְחָה דְּאָכְלִי בְּהֻנִּים מִינֵה, לֹא פְסִיקָא לִיָּה. ^אי"הָרִי עָלִי זֶהב" – לֹא יִפְחַת מְדִינַר זֶהב. וְדִלְמָא נִסְכָּא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דְּאָמַר "מִטְבַּע". וְדִלְמָא פְרִיטִי?

אָמַר רַב פִּפְא: פְּרִיטִי דְדַחֲבָא לֹא עֲבָדִי אִינְשִׁי. ^א"כֶּפֶסָךְ" – לֹא יִפְחַת מְדִינַר. וְדִלְמָא נִסְכָּא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: דְּאָמַר "מִטְבַּע", וְדִלְמָא פְרִיטִי? אָמַר רַב שֶׁשֶׁת: בְּאַתְרָא דִּלְא סָגוּ פְרִיטִי דְכִסְפָּא. ^(א)"נִחְוֹשֶׁשֶׁת" – לֹא יִפְחַת מִמַּעַה כֶּסֶף. תַּנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמַר – לֹא יִפְחַת מַצִּינוֹרָא קִטְנָה שֶׁל נִחְשֶׁת. לְמַאי חֲזִיָּא? אָמַר אַבְיִי: שְׁמַחְטָטִין בַּה פְּתִילוֹת, וּמִקְנָחִין בַּה גְּרוּת. ^(א)בְּרוֹזֵל, תַּנְיָא, אַחֲרִים אוֹמְרִים: לֹא יִפְחַת מִכְלִיָּה עוֹרֵב, וְכַמָּה? אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲמָה עַל אֲמָה. 'אִיכָא דְאָמְרִי: לֹא יִפְחַת מֵאֲמָה עַל אֲמָה. לְמַאי חֲזִיָּא? אָמַר רַב יוֹסֵף: לְכַלִּיָּה עוֹרֵב. 'מִתְנִי' י"הָרִי עָלִי יו" – לֹא יִפְחַת מִשְׁלֶשָׁה לוֹגִין, "שָׁמֶן" – לֹא יִפְחַת מְלוֹג, רַבִּי אוֹמַר: שְׁלֶשָׁה לוֹגִין. "פִּירְשֶׁתִּי, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשֶׁתִּי" – יְבִיא כִּיּוֹם מְרוּבָּה. ^(א)גִּמִּי' תְּנוּ רַבְּנֵי: "אֶזְרַח" – מְלַמֵּד שְׁמַתְנַדְבִּין יו"ן, וְכַמָּה? שְׁלֶשָׁה לוֹגִין. וּמִמִּין שְׂאֵם רָצָה לְהוֹסִיף יוֹסִיף? תַּלְמוּד ל״זמַר י"הָיָה". כִּכּוֹל יִפְחַת? תַּלְמוּד ל״זמַר "כֶּכָה". ^(א)שָׁמֶן – לֹא יִפְחַת מִן הַלוֹג, רַבִּי אוֹמַר: שְׁלֶשָׁה לוֹגִין. בְּמַאי קָא מִיפְלָגִי? ^(א)אֲמִרוּהּ רַבְּנֵי קַמִּיָּה דְרַב פִּפְא: בְּדוּן מִינֵה וּמִינֵה, בְּדוּן מִינֵה וְאוֹקִיִּם בְּאַתְרָה – קָא מִיפְלָגִי. רַבְּנֵי סִבְרִי: דוּן מִינֵה וּמִינֵה, מָה מִנְחָה מִתְנַדְבִּין – אֵף שָׁמֶן גִּמִּי מִתְנַדְבִּין, וּמִינֵה: מָה מִנְחָה בְלוֹג – אֵף שָׁמֶן בְלוֹג. וְרַבִּי סִבַּר: דוּן מִינֵה וְאוֹקִי בְּאַתְרָה, מָה מִנְחָה מִתְנַדְבִּין, אֵף שָׁמֶן גִּמִּי מִתְנַדְבִּין, וְאוֹקִי בְּאַתְרָה בְּנִסְכִּים, מָה נִסְכִּים שְׁלֶשֶׁת לוֹגִין, אֵף שָׁמֶן גִּמִּי שְׁלֶשֶׁת לוֹגִין. אָמַר לְהוּ רַב פִּפְא: אִי מִמְנָחָה גְמַר לֵה רַבִּי, דְּכוּלִּי עֲלֵמָא לֹא פִלִּיגִי דוּן מִינֵה וּמִינֵה, אֶלְא רַבִּי מִ"אֶזְרַח" גְּמִיר לֵה. אָמַר לִיָּה רַב הוּנָא בְּרִיה דְרַב נַתָּן לְרַב פִּפְא: וּמִי מַצִּית אֲמֶרֶת הִכִּי? וְהַתְנַנָּא: "קִרְבּוֹ" – מְלַמֵּד שְׁמַתְנַדְבִּין שָׁמֶן, וְכַמָּה? שְׁלֶשֶׁת לוֹגִין. מֵאֵן שְׁמַעַת לִיָּה דְאָמַר שְׁלֶשֶׁת לוֹגִין? רַבִּי, וְקַא מִיִּיתִי לֵה מִ"קִרְבּוֹ". אָמַר לִיָּה: אִי תַנְיָא תַנְיָא. "פִּירְשֶׁתִּי, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשֶׁתִּי" – יְבִיא כִּיּוֹם מְרוּבָּה. תַּנָּא: כִּיּוֹם טוֹב הִרְאִשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחֵל לְהִיּוֹת בִּשְׁשַׁבֵּת. ^(א)מִתְנִי' "הָרִי עָלִי עוֹלָה" – יְבִיא בִּבֶּשׁ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמַר: אוֹ תוֹר אוֹ בֶּן יוֹנָה. ^(א)פִּירְשֶׁתִּי מִן הַבָּקָר, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשֶׁתִּי" – יְבִיא פִּר וְעָגֵל. "מִן הַבְּהֵמָה, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשֶׁתִּי" – יְבִיא פִּר וְעָגֵל, אִיל, שָׁעִיר, גְּדִי וְטָלָה. "פִּירְשֶׁתִּי, וְאִינִי יוֹדַע מָה פִּירְשֶׁתִּי" –

תַּחלָּה עָשָׂה בְּלִיָּה עוֹרֵב שֶׁלֹּא הִיָּה יוֹדַע אַחֲרֵי בֶן בְּשָׂרָהָה תַּחֲשֵׁנוּ שְׁמַטוּ: אִי תַנִּיא בְּנִיא. וְעוֹלָם בָּאֵן בְּדוּן מַעֵה פִּלְגִי וּה"נ אִית לֵה לְרַב פִּפְא בְּפ' בֵּל הַתִּמְרִי (וְבָחִים דף צא.) וְבִפ' בֵּל שָׁעִה (בְּסָחִים דף נג.) וְהָא גֵּלָא קֶאמַר הִכִּי בְּפ' בֵּל הַמַּנְחוֹת בְּאוֹת מַצֵּה (מִנְחוֹת סב:) דִּיחֻוּא בְּעָלְמָא הוּא: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמַר וְיֵבִיא תוֹר אוֹ בֶּן יוֹנָה. בְּגַמ' אֲמַרִי' דל"פ גְּמַר פִּי אַתְרָה וְאֵע"פ שְׁהִי רְגִלִּין לְהוֹת קִרְבָּנוֹת פִּירְשָׁלוּם בְּדֹאמְרִי' (כ"מ כו.) מַעוֹת שְׁמַמְצָא לְכַי סוֹחֲרִי בְּהֵמָה וְאֲמַרְו (פְּרִיתוֹת ח:) מַשְׁעָה וְשִׁמְדוּ הָיוּם בְּרַבְּשִׁתִּים מ"מ זַעַת הַזּוֹרֵר לְכַי מַה שְׂרוּאָה שְׁעִיר: בְּשִׁתִּי מִן הַפְּהַמָּה כו". ה"ג וְיֵבִיא פִּר שֶׁגַּל וְאִיל שָׁעִיר גְּדִי וְטָלָה וְשֵׁם כִּסְרִים גֵּלָא בְּתִיב שָׁעִיר וְשֵׁל בְּרַחֲוֹן גְּרָמ' לִיָּה בְּתַקְנִי גְּבִי בְּלָמִים שְׁעִירָה:

וְדִלְמָא נִסְכָּא. נִרְאֵה דְנִסְכָּא פְּחוֹת מְדִינַר דְּמַטְפִּי לֹא קַשִּׁיא לִיָּה דְאֶזְלִין בְּתַר הַפְּחוֹת בְּתַר מִטָּה (לְעִיל מִנְחוֹת דף קד:) הָרִי עָלִי שְׁשִׁירוּנוֹת וְיֵבִיא שְׁנִים אֶבֶל טַפִּי לֹא הָרִי עָלִי עוֹלָה וְיֵבִיא תוֹר אוֹ בֶּן יוֹנָה וְבֶן בִּלָּם וְבִפ' בְּתַרָא (צף קסה:) דְּבַתְּנוֹת (צף קי:) וְבִבְבָּא בְּתַרָא (צף קסה:) אָמַר בְּתוֹב בּוּ כֶּסֶף מְגִשִּׂהוּ דִּינַר וּפְרִיָךְ וְאִימָא נִסְכָּא וְכָבֵל בְּתַרָא קוּי"ל דִּינַר שֶׁעַל הַשָּׁטֶר עַל הַתַּחְתּוֹנָה וְבָחִים' שְׁקָלִים (צף יא) אֲמַרְעִין הָרִי עָלִי זֶהב וְיֵבִיא דִּינַר זֶהב אָמַר ר' אֶלְעָזָר וְהוּא שְׁהַזְכִּיר צוּרָה אֶבֶל לֹא הַזְכִּיר צוּרָה מִכִּיא אֶפִּילוּ עוֹרָא מִשְׁמַע דְּעוֹרָא פְּחוּתָה מְדִינַר וְהִינוּ נִסְכָּא בְּכִי לַעֲשׂוֹת עוֹרָא וְקַשִּׁיא מַהֵא דְאֲמַרִי' בְּהַגְזוֹל בְּתַרָא (פ"ק דף צו:) נִסְכָּא וְשִׁבְדִּיהוּ זַוּי מִשְׁמַע דְּזוּרָא פְּחוֹת מַעֲבָד וי"ל דְּהָתֵם בְּזוּי פְּשִׁיטִי דְּהוּא שְׁמִינִי שְׁבַצְרִי וְאֵע"ג דְּקָנְט זַוּי קַתֵּם הִכִּי גִמִּי קָנַן בְּפ' אַע"כ (בְּתַבּוֹת דף סה:) בָּלִים שֶׁל חֲמִשִּׁים זוז וּמִשְׁרַשׁ בְּגַמ' חֲמִשִּׁין זַוּי פְּשִׁיטִי וְבִבְבָּק הַשָּׁן (בְּפָה דף כב:) אָמַר בְּזוּרָא מְעַלֵּל בְּאֶסְמִיתָרָא מְלַתְמַת וְהָיוּ לָן אֶסְמִיתָרָא בְּלָגָא בְּזוּרָא אֶלֶף הַהוּא זַוּרָא הוּא זַוּי פְּשִׁיטִי דְאֶרְבַּע מַעֲהוּ קוּמִי בְּאֶסְמִיתָרָא בְּאַתְרָא גֵּלָא בְּכִי פִרְיטִי דְבִקְפָא הִבָּא וְבָגַט פְּשׁוּט (כ"ב קסה:) מִשְׁנֵי הִכִּי וְתַמָּה דְבִפ' בְּתַרָא דְּבַתְּנוֹת (צף קי:) אָמַרִי' פְּרִיטִי דְבִקְפָא לֹא שְׁבַדִּי אִינְשִׁי וְעוֹד קַשִּׁיא דְבָגַט פְּשׁוּט (כ"ב גס.) אֲמַרִי' מְגִשִּׂהוּ דִּינַר וּבְבַתְּנוֹת (צף קי:) קַתְּנִי מְגִשִּׂהוּ לֵה כֹּל מַה שְׂרָצָה וי"ל דְּפִרְיטִי דְּהִבָּא וְבָגַט פְּשׁוּט לֹאִי זִוקָא וְהָיוּ פְרִיָךְ וְאִימָא פְרִיטִי כְלוּמַר בְּקִלְיוּנִים אוֹ מַעוֹת אֶסְרִים פִּי הָתֵם בְּבַתְּנוֹת וּמִשְׁנֵי בְּאַתְרָא גֵּלָא בְּכִי וּבְתוֹכּוֹ פְרִיָךְ וְאִימָא פְּרוּטוֹת מִמָּשׁ וְאֵע"ג דְּקַתְּנִי מְגִשִּׂהוּ לֵה כֹּל מַה שְׂרָצָה לֹא מִשְׁמַע לֵה שְׂוִיכַל לְהַעֲבוֹתוּ פְּרוּטוֹת מְקֵלָא קַתְּנִי מְגִשִּׂהוּ פְּרוּטוֹת שְׁהוּא הַגְּדוֹשׁ שְׁבַבֵּל הַמַּטְבָּעוֹת: שְׁמוּחְטִין בַּה אֶת הַפְּתִילוֹת לֹא שֶׁל מְנוּרָה דְּמִלְתַּחֲמוֹם אִית לָהֵן אֶלֶף [שֵׁל] שְׂאָר גְּרוּת שְׁהִי בְּמַקְשׁ בְּדַחֲוָן בְּתַמִּיד (צף ט) וּבפ"ח דְּסוֹהֲדִין (צף יד:) דְאֲמַרִי' אַבְי' עוֹרָא קַטְנָה שֶׁל הַקָּשָׁה צְרִיכָה שְׁעָרָה בְּכִי אֲדָם לַפְּדוּתָה לֹא כְמוֹ שְׂפִי שֵׁם בְּקוּמְטָרַם שְׁטוּוִין בַּה זֶהב אֶלֶף פִּי הִבָּא שְׁמוּחְטִין בַּה אֶת הַפְּתִילוֹת אֲשַׁפְחוּ עוֹרָא דְקַתְּנוּ (בָּלִים פ"ט מ"ו) כּוֹס שְׁבַלַע אֶת הַעוֹרָא: בְּלִיָּה עוֹרֵב. פִּרַשׁ בְּקוּמְטָרַם מִקְמָרוֹת חֲדָין תוֹחֵבִין בְּרֹאשׁ גַּג הַיִּכָּל לְבָלוֹת הַעוֹרְבִים שֶׁלֹּא יִשְׁכוּ עָלָיו וּבְמָקוֹם אַחֵר פִּרַשׁ בְּמִין טַבֵּלָא חֲדָה זְקוּפָה עַל צִידָה וְחִדּוּקָה לְחַתֵּךְ כְּמוֹ כִּסּוּן וּבַעֲרִיף עַדָּה כֹּל פִּי שְׁעִשׁ צוּרָה לְהַזְרִיחַ בַּה הַעוֹפוֹת מַגֵּג הַיִּכָּל בְּדַרְךָ שְׁעוּשִׁין שְׁבָשׁוּ שׁוּמְרִי זְרָעִים וְקַרְוָא אֲוִתָּה בְּלִיָּה עוֹרֵב וְעוֹד פִּרַשׁ בְּשִׁירָוִן מַקְשָׁה רֹאשׁוֹן שְׁשִׁכִּיָּה שְׁכוּנָה בּוּ לֹא הִיוּ צְרִיכִין בְּלִיָּה עוֹרֵב שֶׁלֹּא הִיוּ עוֹפוֹת פּוֹרְחוּין עָלָיו אֶבֶל בְּמַקְשָׁה שְׁנִי שֶׁלֹּא הִיתָה חֲדָשְׁתוּ בְּתַלְשֶׁת רֹאשׁוֹן הַזְּרָכּוּ לְבָלָה עוֹרֵב וְבִפ' שְׁנִי דְמוּשֵׁד חָטָן (צף ט.) לֹא מִשְׁמַע בֶּן גְּבִי בֵּית שְׁעָשָׂה שְׁלֵמָה דְאֶכְלוּ כִּיּוֹ"כ דְּקַחְאֻמַר אֲבַעִי לְשִׁיורִי בְּכַנּוּן בְּרַחֲמָא וּמִשְׁנֵי שִׁיורִי בְּכַנּוּן לֹא מִשְׁיורִי אֲבַעִי לִיָּה לְשִׁיורִי בְּאַמַת בְּלִיָּה עוֹרֵב מִשְׁמַע שְׁהִיָּה שֵׁם בְּלִיָּה עוֹרֵב וְשִׁמָּא

תַּחלָּה עָשָׂה בְּלִיָּה עוֹרֵב שֶׁלֹּא הִיָּה יוֹדַע אַחֲרֵי בֶן בְּשָׂרָהָה תַּחֲשֵׁנוּ שְׁמַטוּ: אִי תַנִּיא בְּנִיא. וְעוֹלָם בָּאֵן בְּדוּן מַעֵה פִּלְגִי וּה"נ אִית לֵה לְרַב פִּפְא בְּפ' בֵּל הַתִּמְרִי (וְ

קז:

 עין משפט גור מצורה					
--	--	--	--	--	--

א	מוי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': י:
ב	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ד:
ג	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ה:
ד	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ה:
ה	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ב:
ו	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': א:
ז	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ג:
ח	מיי'	פט"ז	מהל'	מעשה	הקרבנות הל': ב:
ט	מיי'	מהל'	שקלים הל': ב:		

מוֹסֵיף גַּלְיָהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. וְלֹא גִרְסוּיִן וּבְנֵי יוֹנָה: הָרִי עָלֵי תוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים גִּרְסִי' וְלֹא כַּסְפִּים גִּרְסִי תוֹדָה וּשְׁלָמִים: כָּבֵשׁ פָּחוֹת שֶׁתּוֹדָה וּשְׁלָמִים: כִּי תוֹדָה וּשְׁלָמִים כַּסְפִּים גִּרְסִי תוֹדָה וּשְׁלָמִים: כָּבֵשׁ וְיָבִיא הוּא וְכַסְיֹו כְּסָלָע. מִמֶּה הָא דְאָמַר בְּפ' שְׁנֵי זָבָח לְפָנָיו בְּזָבְרִים וְתִבְכוּת: רַחֵל בַּת שָׁמִי שָׁנִים (טָלָה וּטְלָיָה) כָּבֵשׁ בֶּן שָׁתֵּי: וְיָבִיא הוּא וְכַסְיֹו עֲמֹו בְּמִנְחָה חוּץ בְּמִנְחָה חוּץ מִן שְׁמֵי הָרִי עָלֵי שׁוֹר כָּבֵשׁ לְמִזְבֵּחַ וְיָבִיא כָּבֵשׁ דְּמִגְדָּמַר רַחֲמֵינָא חֵיל אֲשֶׁם כְּבָסָף שְׁקָלִים דָּבֹן שְׁמֵי שָׁנִים מִכָּלל דָּבֹן שָׁנָה כְּסָלָע וּמִחָסֶם רַחֲמֵינָא עָלֵה דַּלּוּת לְמַהֲוֹ חַד מִשְׁתַּבֵּר בְּעִשְׁרִית דְּמִטְמָא מִקְדָּשׁ עֲשִׂיר מִבֵּיא כָּבֵשׁ לְחִטּוֹת כְּסָלָע וּשְׁנֵי שְׁנֵי פְרִידִים דְּרַבְעֵ דְקֻדְשׁוֹ (דְּרִיתוֹת דָּף ח.) וְשִׁמְדוֹ קוּשִׁין דְּרַבְעָנִים פְּרוּשׁ רַבֵּעַ דִּינָר שְׁהוּא אֶחָד מִט' דְּכָבֵשׁ אֲלֵמָא דְּכָבֵשׁ בְּלֹא נָסָכִים הֵוֹ כְּסָלָע דְחִטּוֹת אֵינָה טְעוּנָה נָסָכִים וּי"ל דְּבָרַי ה"ה דְּכָבֵשׁ בִּין יֵשׁ עֲמֹו נָסָכִים [בִּין אִין עֲמֹו נָסָכִים] כְּסָלָע דְקֻדְשָׁיו בְּאִיל הוּא וְכַסְיֹו כַּסְפִּים וְהֵינִי לְפִי שְׁמַעְנִי בְּאִיל הָאֲשֶׁם שְׁהוּא כְּבָסָף שְׁקָלִים אַע"פ שְׁאִין נָסָכִים בְּאֲשֶׁם וּא"ת וְהֵא מִשְׁמַע בְּרִישׁ אֵיזִיהּ מְקוּמָן (וְזָכִירִים מַח.) דְחִטּוֹת בַּת זִנְקָא פְרוּשׁ שְׁתֵּית דִּינָר דְהֵינִי מַעֲה וּבְרִישׁ חֲנֻיָּה (דָּף ו.) אֲמַרִי' דְחֲנֻיָּה מַעֲה כֶסֶף וְשֵׁה שֶׁל פְּדִיִין פִּטְר חֲמוּר אֲמַרִי' בַּפ"ק דְּזִכּוּרוֹת (דָּף יא.) בְּפִטְרוּחָא בַת זִנְקָא וּי"ל דְּנֻחָא מַה"ת וְכוּלָּהּ אֲפִי' בְּפִרְסוּתָא בְּדִאֲמַרְיִין בְּפ' [בְּתָרָא] דְּרִיתוֹת (דָּף כז.) שְׁלֹא נִתְּנָה תוֹרָה חֲצֵבָה בְּמַחֲסָרִי בְּפִרְה שְׁמָא יוֹחֵלוּ טָלָאִים וְאִין לֶחֶן תַּתָּנָה לְאִכְּל כְּהֻלָּשִׁים וְשָׁמָא עֵין וְשֵׁה כְּסָלָע עֵין רַבָּה דְקֻדְשָׁא וְאִם יוֹחֵלוּ טָלָאִים אֲפִי' בְּפָחוֹת [מִמְּנָחָא] אִם הוּא טוֹב וּמִבְּחַר [מִתְּכַפֵּר בְּהֶם] וּא"ת וְהֵא אֲמַרְיִין בְּפ' הַנוֹחִיאוֹ לוֹ (וּמָא דָּף נה.) גְּבִי לֹא הֵוֹ שׁוֹפְרוֹת לְקֻשִׁי חוֹבָה מִפְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת שְׁמָא יָמוּת א' מִן הַבְּעֻלִים וּפְרִיר וְנִשְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מַעֲהוּ וְנִשְׁעִי בְּנִדְחָא וְהֵךְ לְשַׁתְּרוּ מִשְׁמַע שְׁזִיהּ שְׁעוֹר דְּמִי הֶסֶן וּפִי' שֶׁם בְּקוּמְתָרֶם אַרְבַּע זִמּוֹ מַדִּינָה וְהֵינִי חֲצִי דִינָר צְרִי דְאִםתִּפְרִיא דְהֵוֹ כְּסָלָע מַדִּינָה הֵוֹ פִּלְגָא זִמּוֹא בְּדִאֲמַר בְּפִרְה אַע"פ (בַּתְּבוֹת דָּף סד.) וְקִשְׁיָא לְהִסְיָא דְּרִיתוֹת דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא רַבֵּעַ דִּינָר וּי"ל דְּהַש"ם נִקְטָ טוֹב שְׁעוֹר שְׁהֵו עוֹמְדִים בְּיָמִינָם וְשָׁמָא חַח"כ נִתְּקִירוּ אִי גְמִי אוֹרְחָה דְּהַש"ם בְּכָל דְּתָבָא ד' זִמּוֹ וְלֹא זִנְקָא בְּדִאֲשָׁמָן בְּפ' אֵיזִיהּ נִקְרַךְ (ב"מ דָּף סט:) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְאִמָּא לִיָּה לְפִלְגָיָא לְחֻפְשֹׁן זִמּוֹ וּבְפ' תָּמָא דְגִטָּין (דָּף יג.) חֵלִי בְּעִי שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מִיִּשְׁתַּחֲלָל וּפְסָל לָהּ וּבְפ' הַמִּקְדָּישׁ שְׁזִיהּ (שְׁכָרִין דָּף כט.) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְשְׁדִי בְּנִדְחָא וּבְפ' בְּתָרָא דר"ה (דָּף לא:) גְּבִי גֵר שְׁתַּתְּנָר מִפְּרִישׁ רַבֵּעַ לְקוּשִׁי פִי' רַש"י רַבֵּעַ כְּסָלָע וְלֹא יִתָּבֵן אֲלֵא רַבֵּעַ דִּינָר בְּדַפְרָשִׁית בְּדִמּוּבַח בַּפ"ק דְּרִיתוֹת (דָּף י:) דְחַד מִשְׁתַּבֵּר הֵוֹ וְעוֹד קִשְׁיָא דְכָּפ' הַזֵּב (פ"מ דָּף נב.) אֲשָׁמָן רַבֵּעַ כְּתֵם הָהוּא רַבֵּעַ שְׁקָל דְהֵינִי חֲצִי דִינָר צְרִי גְבִי עַד בְּמָה תַּסְתַּר וְיִהֵא רַשְׁאִי לְחֻמָּה כְּסָלָע עַד שְׁקָל בְּדִינָר עַד רַבֵּעַ וּמִפְּרַשׁ הֶתֶם רַבֵּעַ שְׁקָל וּי"ל דְּאֲדַרְבֵּהּ מִשָּׁם לְרִאִי הֶתֶם רַבֵּעַ לֹא רַבֵּעַ שְׁקָל מִשְׁהֵינִה בְּעִי לְמִימַר מַעֲתָרָא רַבֵּעַ

דִּינָר וּמוֹסִיף רַבֵּעַ שְׁקָל וְזִכּוֹן לָהּ מִתְּקַצֵּי עַד רַבֵּעַ וְלֹא תִתְּנֵי עַד רַבֵּעַ וְעוֹד דְּמוּקִיא דְּכָלָע:

שְׁחוֹר וְהִבִּיא לָבֹן. חֲלוּקִים תִּנְתַּ בְּדִאֲמַר פ"ה דְּנָזִיר (דָּף נא:) וּפ"ק (דָּף ג) אֲכַמָּא לְמַשְׁבֵּה סְמָקָא לְבִשְׁמָה חוֹרָא לְרִדְוִיא: שְׁיָהָא שְׁלוֹם זֶה עַם זֶה. וְאֵע"פ שְׂעָרָב הַשְּׂבַת

מִחֲלֻקִין הַעוֹרוֹת מִשּׁוּם בְּעָלֵי זְרוּעַ [בְּדִאֲמַרִי'] בְּפִרְה מִקוּם שְׁנֵהֶו (פִּסְחִים דָּף נז.) בְּאִן יֵשׁ תַּתָּנָה לְבַעְלֵי זְרוּעַ אַע"פ שְׁכָל בֵּית אָב נוֹטֵל מִסְפֵּר שְׁלוֹ הוֹאִיל וְכָל הַמַּשְׁמָרָה בְּחוּד: וְצִי הִיא דְאָמַר קָטָן וְהִבִּיא גְדוֹל לֹא יֵצֵא. דְּלַרְבָּעֹן לֹא חִישְׁיִין אַע"ג דְּזֻמְנִין דְּשִׁי לִיָּה דְהַהוּא נִקְטָן לָשֶׁם אֵילִים וְהוּא מִבִּיא פִר תַּתְּפִיָּהֶם:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

מוֹסֵיף עָלֶיהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. וְלֹא גִרְסוּיִן וּבְנֵי יוֹנָה: הָרִי עָלֵי תוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים גִּרְסִי' וְלֹא כַּסְפִּים גִּרְסִי תוֹדָה וּשְׁלָמִים: כָּבֵשׁ פָּחוֹת שֶׁתּוֹדָה וּשְׁלָמִים: כִּי תוֹדָה וּשְׁלָמִים אִיבָא לְפָנָיו בְּזָבְרִים וְתִבְכוּת: רַחֵל בַּת שָׁמִי שָׁנִים (טָלָה וּטְלָיָה) כָּבֵשׁ בֶּן שָׁתֵּי: וְיָבִיא הוּא וְכַסְיֹו עֲמֹו בְּמִנְחָה חוּץ בְּמִנְחָה חוּץ מִן שְׁמֵי הָרִי עָלֵי שׁוֹר כָּבֵשׁ לְמִזְבֵּחַ וְיָבִיא כָּבֵשׁ דְּמִגְדָּמַר רַחֲמֵינָא חֵיל אֲשֶׁם כְּבָסָף שְׁקָלִים דָּבֹן שְׁמֵי שָׁנִים מִכָּלל דָּבֹן שָׁנָה כְּסָלָע וּמִחָסֶם רַחֲמֵינָא עָלֵה דַּלּוּת לְמַהֲוֹ חַד מִשְׁתַּבֵּר בְּעִשְׁרִית דְּמִטְמָא מִקְדָּשׁ עֲשִׂיר מִבֵּיא כָּבֵשׁ לְחִטּוֹת כְּסָלָע וּשְׁנֵי שְׁנֵי פְרִידִים דְּרַבְעֵ דְקֻדְשׁוֹ (דְּרִיתוֹת דָּף ח.) וְשִׁמְדוֹ קוּשִׁין דְּרַבְעָנִים פְּרוּשׁ רַבֵּעַ דִּינָר שְׁהוּא אֶחָד מִט' דְּכָבֵשׁ אֲלֵמָא דְּכָבֵשׁ בְּלֹא נָסָכִים הֵוֹ כְּסָלָע דְחִטּוֹת אֵינָה טְעוּנָה נָסָכִים וּי"ל דְּבָרַי ה"ה דְּכָבֵשׁ בִּין יֵשׁ עֲמֹו נָסָכִים [בִּין אִין עֲמֹו נָסָכִים] כְּסָלָע דְקֻדְשָׁיו בְּאִיל הוּא וְכַסְיֹו כַּסְפִּים וְהֵינִי לְפִי שְׁמַעְנִי בְּאִיל הָאֲשֶׁם שְׁהוּא כְּבָסָף שְׁקָלִים אַע"פ שְׁאִין נָסָכִים בְּאֲשֶׁם וּא"ת וְהֵא מִשְׁמַע בְּרִישׁ אֵיזִיהּ מְקוּמָן (וְזָכִירִים מַח.) דְחִטּוֹת בַּת זִנְקָא פְרוּשׁ שְׁתֵּית דִּינָר דְהֵינִי מַעֲה וּבְרִישׁ חֲנֻיָּה (דָּף ו.) אֲמַרִי' דְחֲנֻיָּה מַעֲה כֶסֶף וְשֵׁה שֶׁל פְּדִיִין פִּטְר חֲמוּר אֲמַרִי' בַּפ"ק דְּזִכּוּרוֹת (דָּף יא.) בְּפִטְרוּחָא בַת זִנְקָא וּי"ל דְּנֻחָא מַה"ת וְכוּלָּהּ אֲפִי' בְּפִרְסוּתָא בְּדִאֲמַרְיִין בְּפ' [בְּתָרָא] דְּרִיתוֹת (דָּף כז.) שְׁלֹא נִתְּנָה תוֹרָה חֲצֵבָה בְּמַחֲסָרִי בְּפִרְה שְׁמָא יוֹחֵלוּ טָלָאִים וְאִין לֶחֶן תַּתָּנָה לְאִכְּל כְּהֻלָּשִׁים וְשָׁמָא עֵין וְשֵׁה כְּסָלָע עֵין רַבָּה דְקֻדְשָׁא וְאִם יוֹחֵלוּ טָלָאִים אֲפִי' בְּפָחוֹת [מִמְּנָחָא] אִם הוּא טוֹב וּמִבְּחַר [מִתְּכַפֵּר בְּהֶם] וּא"ת וְהֵא אֲמַרְיִין בְּפ' הַנוֹחִיאוֹ לוֹ (וּמָא דָּף נה.) גְּבִי לֹא הֵוֹ שׁוֹפְרוֹת לְקֻשִׁי חוֹבָה מִפְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת שְׁמָא יָמוּת א' מִן הַבְּעֻלִים וּפְרִיר וְנִשְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מַעֲהוּ וְנִשְׁעִי בְּנִדְחָא וְהֵךְ לְשַׁתְּרוּ מִשְׁמַע שְׁזִיהּ שְׁעוֹר דְּמִי הֶסֶן וּפִי' שֶׁם בְּקוּמְתָרֶם אַרְבַּע זִמּוֹ מַדִּינָה וְהֵינִי חֲצִי דִינָר צְרִי דְאִםתִּפְרִיא דְהֵוֹ כְּסָלָע מַדִּינָה הֵוֹ פִּלְגָא זִמּוֹא בְּדִאֲמַר בְּפִרְה אַע"פ (בַּתְּבוֹת דָּף סד.) וְקִשְׁיָא לְהִסְיָא דְּרִיתוֹת דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא רַבֵּעַ דִּינָר וּי"ל דְּהַש"ם נִקְטָ טוֹב שְׁעוֹר שְׁהֵו עוֹמְדִים בְּיָמִינָם וְשָׁמָא חַח"כ נִתְּקִירוּ אִי גְמִי אוֹרְחָה דְּהַש"ם בְּכָל דְּתָבָא ד' זִמּוֹ וְלֹא זִנְקָא בְּדִאֲשָׁמָן בְּפ' אֵיזִיהּ נִקְרַךְ (ב"מ דָּף סט:) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְאִמָּא לִיָּה לְפִלְגָיָא לְחֻפְשֹׁן זִמּוֹ וּבְפ' תָּמָא דְגִטָּין (דָּף יג.) חֵלִי בְּעִי שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מִיִּשְׁתַּחֲלָל וּפְסָל לָהּ וּבְפ' הַמִּקְדָּישׁ שְׁזִיהּ (שְׁכָרִין דָּף כט.) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְשְׁדִי בְּנִדְחָא וּבְפ' בְּתָרָא דר"ה (דָּף לא:) גְּבִי גֵר שְׁתַּתְּנָר מִפְּרִישׁ רַבֵּעַ לְקוּשִׁי פִי' רַש"י רַבֵּעַ כְּסָלָע וְלֹא יִתָּבֵן אֲלֵא רַבֵּעַ דִּינָר בְּדַפְרָשִׁית בְּדִמּוּבַח בַּפ"ק דְּרִיתוֹת (דָּף י:) דְחַד מִשְׁתַּבֵּר הֵוֹ וְעוֹד קִשְׁיָא דְכָּפ' הַזֵּב (פ"מ דָּף נב.) אֲשָׁמָן רַבֵּעַ כְּתֵם הָהוּא רַבֵּעַ שְׁקָל דְהֵינִי חֲצִי דִינָר צְרִי גְבִי עַד בְּמָה תַּסְתַּר וְיִהֵא רַשְׁאִי לְחֻמָּה כְּסָלָע עַד שְׁקָל בְּדִינָר עַד רַבֵּעַ וּמִפְּרַשׁ הֶתֶם רַבֵּעַ שְׁקָל וּי"ל דְּאֲדַרְבֵּהּ מִשָּׁם לְרִאִי הֶתֶם רַבֵּעַ לֹא רַבֵּעַ שְׁקָל מִשְׁהֵינִה בְּעִי לְמִימַר מַעֲתָרָא רַבֵּעַ

דִּינָר וּמוֹסֵיף עָלֶיהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. וְלֹא גִרְסוּיִן וּבְנֵי יוֹנָה: הָרִי עָלֵי תוֹדָה וּשְׁלָמִים: כָּבֵשׁ פָּחוֹת שֶׁתּוֹדָה וּשְׁלָמִים: כִּי תוֹדָה וּשְׁלָמִים אִיבָא לְפָנָיו בְּזָבְרִים וְתִבְכוּת: רַחֵל בַּת שָׁמִי שָׁנִים (טָלָה וּטְלָיָה) כָּבֵשׁ בֶּן שָׁתֵּי: וְיָבִיא הוּא וְכַסְיֹו עֲמֹו בְּמִנְחָה חוּץ בְּמִנְחָה חוּץ מִן שְׁמֵי הָרִי עָלֵי שׁוֹר כָּבֵשׁ לְמִזְבֵּחַ וְיָבִיא כָּבֵשׁ דְּמִגְדָּמַר רַחֲמֵינָא חֵיל אֲשֶׁם כְּבָסָף שְׁקָלִים דָּבֹן שְׁמֵי שָׁנִים מִכָּלל דָּבֹן שָׁנָה כְּסָלָע וּמִחָסֶם רַחֲמֵינָא עָלֵה דַּלּוּת לְמַהֲוֹ חַד מִשְׁתַּבֵּר בְּעִשְׁרִית דְּמִטְמָא מִקְדָּשׁ עֲשִׂיר מִבֵּיא כָּבֵשׁ לְחִטּוֹת כְּסָלָע וּשְׁנֵי שְׁנֵי פְרִידִים דְּרַבְעֵ דְקֻדְשׁוֹ (דְּרִיתוֹת דָּף ח.) וְשִׁמְדוֹ קוּשִׁין דְּרַבְעָנִים פְּרוּשׁ רַבֵּעַ דִּינָר שְׁהוּא אֶחָד מִט' דְּכָבֵשׁ אֲלֵמָא דְּכָבֵשׁ בְּלֹא נָסָכִים הֵוֹ כְּסָלָע דְחִטּוֹת אֵינָה טְעוּנָה נָסָכִים וּי"ל דְּבָרַי ה"ה דְּכָבֵשׁ בִּין יֵשׁ עֲמֹו נָסָכִים [בִּין אִין עֲמֹו נָסָכִים] כְּסָלָע דְקֻדְשָׁיו בְּאִיל הוּא וְכַסְיֹו כַּסְפִּים וְהֵינִי לְפִי שְׁמַעְנִי בְּאִיל הָאֲשֶׁם שְׁהוּא כְּבָסָף שְׁקָלִים אַע"פ שְׁאִין נָסָכִים בְּאֲשֶׁם וּא"ת וְהֵא מִשְׁמַע בְּרִישׁ אֵיזִיהּ מְקוּמָן (וְזָכִירִים מַח.) דְחִטּוֹת בַּת זִנְקָא פְרוּשׁ שְׁתֵּית דִּינָר דְהֵינִי מַעֲה וּבְרִישׁ חֲנֻיָּה (דָּף ו.) אֲמַרִי' דְחֲנֻיָּה מַעֲה כֶסֶף וְשֵׁה שֶׁל פְּדִיִין פִּטְר חֲמוּר אֲמַרִי' בַּפ"ק דְּזִכּוּרוֹת (דָּף יא.) בְּפִטְרוּחָא בַת זִנְקָא וּי"ל דְּנֻחָא מַה"ת וְכוּלָּהּ אֲפִי' בְּפִרְסוּתָא בְּדִאֲמַרְיִין בְּפ' [בְּתָרָא] דְּרִיתוֹת (דָּף כז.) שְׁלֹא נִתְּנָה תוֹרָה חֲצֵבָה בְּמַחֲסָרִי בְּפִרְה שְׁמָא יוֹחֵלוּ טָלָאִים וְאִין לֶחֶן תַּתָּנָה לְאִכְּל כְּהֻלָּשִׁים וְשָׁמָא עֵין וְשֵׁה כְּסָלָע עֵין רַבָּה דְקֻדְשָׁא וְאִם יוֹחֵלוּ טָלָאִים אֲפִי' בְּפָחוֹת [מִמְּנָחָה] אִם הוּא טוֹב וּמִבְּחַר [מִתְּכַפֵּר בְּהֶם] וּא"ת וְהֵא אֲמַרְיִין בְּפ' הַנוֹחִיאוֹ לוֹ (וּמָא דָּף נה.) גְּבִי לֹא הֵוֹ שׁוֹפְרוֹת לְקֻשִׁי חוֹבָה מִפְּנֵי הַתַּעֲרֻבוֹת שְׁמָא יָמוּת א' מִן הַבְּעֻלִים וּפְרִיר וְנִשְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מַעֲהוּ וְנִשְׁעִי בְּנִדְחָא דְהוּא חֲצִי דִינָר צְרִי דְאִםתִּפְרִיא דְהֵוֹ כְּסָלָע מַדִּינָה הֵוֹ פִּלְגָא זִמּוֹא בְּדִאֲמַר בְּפִרְה אַע"פ (בַּתְּבוֹת דָּף סד.) וְקִשְׁיָא לְהִסְיָא דְּרִיתוֹת דְּמִשְׁמַע שְׁהוּא רַבֵּעַ דִּינָר וּי"ל דְּהַש"ם נִקְטָ טוֹב שְׁעוֹר שְׁהֵו עוֹמְדִים בְּיָמִינָם וְשָׁמָא חַח"כ נִתְּקִירוּ אִי גְמִי אוֹרְחָה דְּהַש"ם בְּכָל דְּתָבָא ד' זִמּוֹ וְלֹא זִנְקָא בְּדִאֲשָׁמָן בְּפ' אֵיזִיהּ נִקְרַךְ (ב"מ דָּף סט:) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְאִמָּא לִיָּה לְפִלְגָיָא לְחֻפְשֹׁן זִמּוֹ וּבְפ' תָּמָא דְגִטָּין (דָּף יג.) חֵלִי בְּעִי שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ מִיִּשְׁתַּחֲלָל וּפְסָל לָהּ וּבְפ' הַמִּקְדָּישׁ שְׁזִיהּ (שְׁכָרִין דָּף כט.) שְׁקוּל אַרְבַּע זִמּוֹ וְשְׁדִי בְּנִדְחָא וּבְפ' בְּתָרָא דר"ה (דָּף לא:) גְּבִי גֵר שְׁתַּתְּנָר מִפְּרִישׁ רַבֵּעַ לְקוּשִׁי פִי' רַש"י רַבֵּעַ כְּסָלָע וְלֹא יִתָּבֵן אֲלֵא רַבֵּעַ דִּינָר בְּדַפְרָשִׁית בְּדִמּוּבַח בַּפ"ק דְּרִיתוֹת (דָּף י:) דְחַד מִשְׁתַּבֵּר הֵוֹ וְעוֹד קִשְׁיָא דְכָפ' הַזֵּב (פ"מ דָּף נב.) אֲשָׁמָן רַבֵּעַ כְּתֵם הָהוּא רַבֵּעַ שְׁקָל דְהֵינִי חֲצִי דִינָר צְרִי גְבִי עַד בְּמָה תַּסְתַּר וְיִהֵא רַשְׁאִי לְחֻמָּה כְּסָלָע עַד שְׁקָל בְּדִינָר עַד רַבֵּעַ וּמִפְּרַשׁ הֶתֶם רַבֵּעַ שְׁקָל וּי"ל דְּאֲדַרְבֵּהּ מִשָּׁם לְרִאִי הֶתֶם רַבֵּעַ לֹא רַבֵּעַ שְׁקָל מִשְׁהֵינִה בְּעִי לְמִימַר מַעֲתָרָא רַבֵּעַ

דִּינָר וּמוֹסֵיף עָלֵיהֶם תּוֹר וּבֶן יוֹנָה. וְלֹא גִרְסוּיִן וּבְנֵי יוֹנָה: הָרִי עָלֵי תוֹדָה אוֹ שְׁלָמִים גִּרְסִי' וְלֹא כַּסְפִּים גִּרְסִי תוֹדָה וּשְׁלָמִים: כָּבֵשׁ פָּחוֹת שֶׁתּוֹדָה וּשְׁלָמִים: כִּי תוֹדָה וּשְׁלָמִים אִיבָא לְפָנָיו בְּזָבְרִים וְתִבְכוּת: רַחֵל בַּת שָׁמִי שָׁנִים (טָלָה וּטְלָיָה) כָּבֵשׁ בֶּן שָׁתֵּי: וְיָבִיא הוּא וְכַסְיֹו עֲמֹו בְּמִנְחָה חוּץ בְּמִנְחָה חוּץ מִן שְׁמֵי הָרִ

מסורת הש"ס
א לעיל קד.
 ב ספרא ויקרא דבורא דחובה פרק כא ו; משנה שקלים; ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרשה ה ד
 ג תוספתא מנחות
תורה אור השלם
ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני בני-יונה והביא את-קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-ישים עליה שמו ולא-יתן עליה לבנה כי חטאת הוּא (ויקרא ה, יא)

והפּכּוּסִים אָשֶׁם נִזִּיר וְאִשֶּׁם מִצְרַע הַבָּאִים דְּמִיָּהּ לְשׁוֹפָר הַשְּׂלִישִׁי וְאַהֲבִי לֹא מַעֲרַב מִתְּרִיָּהּ עִם מוֹתֵר גְּזֻלוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת מִשׁוּם דָּלֵא דְמוֹ דְּחָלוּ בְּנֵי שָׁנָה וְאֵלוּ בְּנֵי שְׁמֵי שָׁנִים אֵלוּ בָּאִין לְכַפֵּר וְאֵלוּ לְהַכְשִׁיר:
והשְׁעִירִים שְׁעִירֵי חַטָּאת שֶׁל צַבֹּר שֶׁל רִגְלִים מְכַפְּרִים עַל טִמְאַת מַקְדָּשׁ וְהַזְשִׁי בַּשָּׂחִין בַּהּ וְדִיעָה בְּהֶאֱמִירָיו בַּשְּׂבֻעוֹת (דף ב.) וְלֹא מִפִּי הַשְּׂמִיעָה. וְאִין לֵנוּ בַּהֲמָה נִתְּקַת לְרַעִיָּה אֱלֹא אֵלוּ דְכַבְּשָׁה וּשְׁעִירָה הַבָּאִין לְחַטָּאת יָחִיד אִין נִתְּקוֹת לְרַעִיָּה אֱלֹא מִתּוֹת:
והמוֹתְרוֹת בְּגוֹן מִי שֶׁמִּקְרִיב אֶחָד מִכָּל אֵלוּ וְהַפְּרִישׁ מַעוֹת לָשֶׂם בָּהּ וְהִחְלוּ בַּהֲמוֹת וְנִתְּקֹתּוּ הַמַּעוֹת נוֹתֵן לְשׁוֹפָר הַחֲמִישִׁי:
והמַעֲשֵׂה קוֹלָפוֹן שֶׁכָּל יָחִיד מִבִּיא מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּהֲכָרְשָׁה בַּחֲדָר וְאִם נִתְּנוּ בִּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שְׁלֹם נוֹתְנִין קוֹלָפוֹן אֶחָד מַעֲשֵׂה קִטְוָה מִפְּנֵי הַכָּרְעָה שֶׁכַּבְּשׁוּ לֹא נִתְּנוּ בִּין שְׁנֵיהֶם אֱלֹא הֲכָרַע אֶחָד וְאֵלוּ הִבִּיאוּם בְּמַשְׁפָּטוֹ הִיוּ שֶׁם שְׁמֵי הַכָּרְעוֹת לְפִיכָהּ נוֹתְנִין קוֹלָפוֹן:
כָּל חֹד וְחֹד יוֹמָה עֹבֵיד וְאִם בָּאוּ לוֹ קַרְבָּנוֹת הַכֹּהֵן שֶׁלֹּא צִרְיָן לְשׁוֹפָר אִין לוֹ לִטּוֹל כְּלוּם בַּעֲדוֹת שִׁנְאָתוֹ מִן הַמַּעוֹת שִׁנְאָתוֹ בַּשּׁוֹפָר:
בִּיחֻזְלָא לֹא מוֹקְמִינַן דָּלֵא חֻשְׁיָנוּ לְהֵא דְרַבִּי הָאֹמֵר קָטוֹן וְהִבִּיא גְדוֹל לֹא יֵצֵא אֱלֹא הַמִּתְנַשֵּׁב עַגְל נוֹתֵן הַמַּעוֹת לְשׁוֹפָר שֶׁל פֶּר וְהַכֹּהֲנִים מִקְרִיבִין פָּרִים מִשֶּׁם עַד שִׁכְלוּ כָּל הַמַּעוֹת שְׁנֵים שָׁס:
מוֹתְרוֹת בְּתַמִּיָּה בְּלוּמֵר אִיהוּ חָשִׁיב חֹד שׁוֹפָר לְמוֹתְרוֹת בְּלוּהוּ קִמְלִי גַּמִּי דְחָשִׁיב מִן הַנִּתְּקִין לְרַעִיָּה מַמְרוֹת יִנְהוּ שְׁנִיתְקֹתּוּ מִפְּנֵי קַרְבָּן:
לְשִׁקְלִים אֲלוּ לְתַרומַת הַלֵּשָׁפָה עִם שֹׂאֵר הַשִּׁקְלִים:
לְגַדְּבָה לְשׁוֹפְרוֹת:
הַכִּי גְרָסִינַן בְּנִגְדַּ מוֹתֵר חַטָּאת מִתֵּר אָשֶׁם נִזִּיר וּמוֹתֵר אָשֶׁם מִצְרַע כ"ו.
שְׁהַפְּרִישׁ מַעוֹת לֹא־אֶחָד מִכָּל אֵלוּ וְנִתְּקֹתּוּ נוֹתְנִין לְשׁוֹפְרוֹת וְאִשֶּׁם קָתֵם הֵינּוּ אָשֶׁם גְּזֻלוֹת וּמַעֲשִׂיּוֹת לֹא מַעֲרַב מוֹתֵר דִּיעָה בַּהֲדֵי חַטָּאת וְאִשֶּׁם נִזִּיר וּמִצְרַע לֹא מַעֲרַב בַּהֲדֵי אָשֶׁם קָתֵם דָּהּ בִּין שְׁמֵי שָׁנִים וְאֵלוּ בְּן שָׁנָה וְאִשֶּׁם מִצְרַע לֹא מַעֲרַב בַּהֲדֵי אָשֶׁם נִזִּיר דָּאָשֶׁם נִזִּיר בָּא לְהַכְשִׁירוֹ לְנִזְיוֹרוֹת טַהֲרָה וְאִין נוֹתְנִין מַעֲמוֹ לְבַהֲנוֹת וְאִין טַעוּנִים נִסְכִּים וְאִשֶּׁם מִצְרַע נוֹתְנִין מַעֲמוֹ לְבַהֲנוֹת וּטַעוֹן נִסְכִּים וּבָא לְהַתִּירוֹ בַּמַּחְנֶה:
וּמִתֵּר דְּמִנְחַת חוּטֹא הוּאִיל וְהַקְרִי חַטָּאת אֲלוּ מוֹתְרָה לְגַדְּבַת צַבֹּר דְּהָבִי אֲמִירָיו בְּמַסְכַּת תְּמוּקָה (דף כג:)
זֶה מִקְדָּשׁ דְּרָשׁ וְהַנִּזְעַע הַכֹּהֵן כָּל הַבָּא מִמוֹתֵר חַטָּאת וּמוֹתֵתֵר אָשֶׁם וְלֶקַח בָּהֶם עוֹלוֹת הַבָּשָׂר לָשֶׂם וְעֹדוֹת לְכַהֲנִים אֲכָל מוֹתֵר מַעוֹת שֹׂאֵר מִנְחוֹת לֹא אֲזַיל לְגַדְּבַת צַבֹּר אֱלֹא הוּא יוֹסִיף מַשְּׁלוֹ וּמִבִּיא מִנְחָה אַחֲרֵית:
וּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כ"ג שֶׁמִּקְרִיב כָּכַל יוֹם וְיוֹם וְאִם הַפְּרִישׁ מַעוֹת לַעֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל הַיּוֹם וְנִתְּקֹתּוּ שׁוֹב אִין יֻכּוֹל לְצַרְפֵּן לָשֶׂם מִתֵּר אֱלֹא תַפֵּל לְגַדְּבַת צַבֹּר שְׁגִם הִיא נִקְרֹאת חַטָּאת בְּפִקָּךְ וְאֵלוּ מְגַלְחִין בַּמּוֹשֵׁד קָטוֹן (דף טז.) וְקָרִיב חַטָּאתוֹ זֹו עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל:

וּמוֹתֵר קוּיָּין הַמַּפְרִישׁ מַעוֹת לָקֵנוּ וְנִתְּקֹתּוּ מִחֻיָּין:
תֵּנֵא לִיה רִישָׁא בַּשְּׂבָעָה שׁוֹפְרוֹת קִמְלִי חָשִׁיב חֹד דְּשִׁמְיָה קוּיָּין:
וְר' אוֹשְׁעִיָּא תַנִּי בְּמַתְּנִיתוֹן שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שׁוֹפְרוֹת וְלֹא תֵנֵא קוּיָּין בְּקִמְלִי:
חֹד לְקוּיָּין מַחֲסַר בַּפֶּרָה מִבִּיא מַעוֹת לָקֵנוּ וְנוֹתֵן בַּשּׁוֹפָר וְאוֹכֵל בְּהַגְדִּים לְעַרֵב בְּדִקְיָמָא לָן (עִירוּבִין דף לב.)
אִין ב"ד שֶׁל כַּהֲנִים עוֹמְדִים מִשֶּׁם עַד שִׁכְלוּ כָּל הַמַּעוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר וְלֹא חֻשְׁיָנוּ שִׁמָּא לֹא יִקְרִיבוּ הוּאִיל וְאִין בָּאֵה עַל חַטָּאת (וְאִי אִיהוּ גּוֹפֵה לֹא מִצֵּי לֹא־קְרִיבוּנְהוּ):
מִנְחַת חוּטֹא שְׁהָרִי לָשֶׂם חוֹבֶה הַפְּרִישׁ:
גְּדָבָה לְשׁוֹפְרוֹת:
מוֹתֵר לְחַמִּי תוֹרָה יִרְקַב דָּלֵאוּ חַטָּאת אֶקְרִי וְגַדְּבַת יָחִיד לֹא קִרְבִּי דְבַבְּנִי עֲצֻמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ שֶׁלֹּא מִצֵּינוּ לָסֵם קִרֵב בַּבְּנִי עֲצֻמוֹ וְעִם תוֹרָה אַחֲרַת אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ שְׁהָרִי אִין תוֹרָה קִרְבָּה בָּלֹא לְחִמָּה וְהָבִי מִקְדָּשׁ בְּשִׁקְלִים בְּפִקָּךְ שָׂנִי:
מוֹתֵר שִׁקְלִים הַכְּנִים מַעוֹת מְרַבִּים לְשִׁקְלִים וְשִׁחְלָן וְנִתְּקֹתּוּ מִסָּךְ:
וְאִין אַחֲרַת וְאֵע"פ שֶׁהִיא חוֹבֶה אִינֶה קְרוּיָה חַטָּאת שְׁיֵהֵא לֶה דִּין חַטָּאת שֶׁלֹּא יִהְיֵא טַעוֹן לְבוֹנָה:
וּמִמְלַגְבִּי לְבוֹנָה לִית לֶה דִּין חַטָּאת לְגַבִּי מִתֵּר גַּמִּי לִית לֶה דִּין חַטָּאת וְאֵע"פ דְּאֶקְרִי חַטָּאת לֹא דִין חַטָּאת אִית לֶה לְהַמְשַׁטָּא לֶה מֵהִיא קִרָּא:
מַתְנִי" אִם רָצָה יְבִיא בְּדָמָיו שְׁנִים וְאֵע"פ דְּהוּי גְדוֹל וְהִבִּיא קָטוֹן וּבִגְמִ' מִקְדָּשׁ טַעֲמָא:
וְרַבִּי אוֹסֵר לְכַתְּחֵלָה אֲכָל אִם הִבִּיא יֵצֵא דְּבִינָן דְּאֹמֵר זֶה אִינוּ מֵיב בַּאֲחֲרֵיוֹתוֹ:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

בְּנֵי שָׁנָה שְׁנֵי־אֶמְרָם בָּהֶן כִּבְשָׁה וְנִתְּקוּ לְרַעִיָּה וְהַמַּעֲשֵׂה.
קוֹלָפוֹן שֶׁכָּל יָחִיד מִבִּיא מִחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּהֲכָרְשָׁה בַּחֲדָר וְאִם נִתְּנוּ בִּין שְׁנֵיהֶם שֶׁקֶל שְׁלֹם נוֹתְנִין קוֹלָפוֹן א' מַעֲשֵׂה קִטְוָה מִפְּנֵי הַכָּרְעָה שֶׁכַּבְּשׁוּ לֹא נִתְּנוּ בִּין שְׁנֵיהֶם אֱלֹא הֲכָרַע אֶחָד וְאֵלוּ הִבִּיאוּ בְּמַשְׁפָּטוֹ הִיָּה שֶׁם שְׁמֵי הַכָּרְעוֹת לְפִיכָהּ נוֹתְנִין קוֹלָפוֹן אֶחָד כֹּה פֶרֶשׁ בְּקוּנְטוֹ' וְקָטָא דָּאִם הֲכָרַע עוֹלָה יוֹתֵר מַמַּעֲשֵׂה הִיאָךְ יוֹצֵאִין בַּהֲכָרַע אֶחָד בַּמַּעֲשֵׂה וְהֵלֵא חֻשְׁיָנוּ שְׁמֵי הַכָּרְעוֹת וְאִם זֶה שַׁעוֹר הֲכָרַע לְמָה דְחַק בְּקוּנְטוֹרִם לְפֶרֶשׁ כּוֹ לְפִיכָהּ וְרָחֵא דְכָכַל הַכָּרְעוֹת מִכְרִי וּפְלוּגִתָּא הִיא בְּתוּקַפ' דְּשִׁקְלִים דְּתַנִּיא בְּמָה הוּא נוֹתֵן קוֹלָפוֹן מַעֲשֵׂה בְּסָף אֶחָד מִכ"ד בְּסָף לְכַלֵּעַ וְחִסְבִּים אוֹמְרִים חֲצִי מַעֲשֵׂה שֶׁל אֲרַבַּע אֶסְרוֹת וְקִלְבוֹנוֹת אֵלוּ מָה הִיוּ עוֹשִׂין מִסָּךְ נוֹשְׁלִין לְשִׁקְלִים דְּבָרֵי ר"מ ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר לְגַדְּבָה:
וְשִׁמְוֵאל מִאי טַעֲמָא לֹא אֹמֵר בְּרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא.
וְהוּא הָדִין כָּל הַנִּי אֲמוּרָחִי דְלַעֲגִיל וְרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא מִאי טַעֲמָא לֹא אֹמֵר בְּשִׁמְוֵאל דְּבַשְׁלֵמָא אֲמוּרָחִי דְלַעֲגִיל בְּבָרִי דְּמוֹתֵר מִנְחָה לֹאֹו לְגַדְּבָה אֲזַילי אֱלֹא לְרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא דְחָשִׁיב מוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא כָּל שָׁבֹן מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה:
הִיא קְרוּיָה חַטָּאת.
בְּפִקָּךְ קִמְא (לַעֲגִיל מִנְחוֹת ד.) דְּקָשִׁינוּ לֶה וְתַרְפִּי שְׁמַשְׁת מַנָּה:
וּמַעֲלִינֵה קְרוּיָה חַטָּאת יִרְקַבּוּ.
לֹא דְמִי לְמוֹתֵר מִנְחָה דָּלֵא תַרְקַב וְאִינֶה קְרוּיָה חַטָּאת וְעֲשִׁירִית הָאִיפָה דְּנֻקָא דְּקְרוּיָה חַטָּאת בִּיחְזֻקָאל (מוֹ) אֶתָּא הִאי קִרָּא לְאַפּוֹקִי דְּאִין מוֹתֵר קְרוּיָה חַטָּאת וְתַרְקַב:

בְּמִ'

וּמוֹתֵר קוּיָּין הַמַּפְרִישׁ מַעוֹת לָקֵנוּ וְנִתְּקֹתּוּ מִחֻיָּין:
תֵּנֵא לִיה רִישָׁא בַּשְּׂבָעָה שׁוֹפְרוֹת קִמְלִי חָשִׁיב חֹד דְּשִׁמְיָה קוּיָּין:
וְר' אוֹשְׁעִיָּא תַנִּי בְּמַתְּנִיתוֹן שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שׁוֹפְרוֹת וְלֹא תֵנֵא קוּיָּין בְּקִמְלִי:
חֹד לְקוּיָּין מַחֲסַר בַּפֶּרָה מִבִּיא מַעוֹת לָקֵנוּ וְנוֹתֵן בַּשּׁוֹפָר וְאוֹכֵל בְּהַגְדִּים לְעַרֵב בְּדִקְיָמָא לָן (עִירוּבִין דף לב.)
אִין ב"ד שֶׁל כַּהֲנִים עוֹמְדִים מִשֶּׁם עַד שִׁכְלוּ כָּל הַמַּעוֹת שֶׁבְּאוֹתוֹ שׁוֹפָר וְלֹא חֻשְׁיָנוּ שִׁמָּא לֹא יִקְרִיבוּ הוּאִיל וְאִין בָּאֵה עַל חַטָּאת (וְאִי אִיהוּ גּוֹפֵה לֹא מִצֵּי לֹא־קְרִיבוּנְהוּ):
מִנְחַת חוּטֹא שְׁהָרִי לָשֶׂם חוֹבֶה הַפְּרִישׁ:
גְּדָבָה לְשׁוֹפְרוֹת:
מוֹתֵר לְחַמִּי תוֹרָה יִרְקַב דָּלֵאוּ חַטָּאת אֶקְרִי וְגַדְּבַת יָחִיד לֹא קִרְבִּי דְבַבְּנִי עֲצֻמוֹ אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ שֶׁלֹּא מִצֵּינוּ לָסֵם קִרֵב בַּבְּנִי עֲצֻמוֹ וְעִם תוֹרָה אַחֲרַת אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבוֹ שְׁהָרִי אִין תוֹרָה קִרְבָּה בָּלֹא לְחִמָּה וְהָבִי מִקְדָּשׁ בְּשִׁקְלִים בְּפִקָּךְ שָׂנִי:
מוֹתֵר שִׁקְלִים הַכְּנִים מַעוֹת מְרַבִּים לְשִׁקְלִים וְשִׁחְלָן וְנִתְּקֹתּוּ מִסָּךְ:
וְאִין אַחֲרַת וְאֵע"פ שֶׁהִיא חוֹבֶה אִינֶה קְרוּיָה חַטָּאת שְׁיֵהֵא לֶה דִּין חַטָּאת שֶׁלֹּא יִהְיֵא טַעוֹן לְבוֹנָה:
וּמִמְלַגְבִּי לְבוֹנָה לִית לֶה דִּין חַטָּאת לְגַבִּי מִתֵּר גַּמִּי לִית לֶה דִּין חַטָּאת וְאֵע"פ דְּאֶקְרִי חַטָּאת לֹא דִין חַטָּאת אִית לֶה לְהַמְשַׁטָּא לֶה מֵהִיא קִרָּא:
מַתְנִי" אִם רָצָה יְבִיא בְּדָמָיו שְׁנִים וְאֵע"פ דְּהוּי גְדוֹל וְהִבִּיא קָטוֹן וּבִגְמִ' מִקְדָּשׁ טַעֲמָא:
וְרַבִּי אוֹסֵר לְכַתְּחֵלָה אֲכָל אִם הִבִּיא יֵצֵא דְּבִינָן דְּאֹמֵר זֶה אִינוּ מֵיב בַּאֲחֲרֵיוֹתוֹ:

וְהַפְּכָּשִׁים, וְהַשְּׁעִירִים, וְהַמוֹתְרוֹת, וְהַמַּעֲשֵׂה.
בּוֹלְהוּ כַּחֲזַקְיָה לֹא אֲמַרִי, לֹא־נִצְוִי לֹא חֲיִישִׁינוּ, דְּכָל חֹד וְחֹד יוֹמִיָּה קָא עֹבֵיד.
כְּרַבִּי יוֹחָנָן לֹא אֲמַרִי, לֹא־יעֲפוּשִׁי לֹא חֲיִישִׁינוּ.
כְּזַעֲרִי לֹא אֲמַרִי, בִּיחֻידָאָה לֹא מוֹקְמִי.
כְּכָר פְּדָא גַּמִּי לֹא אֲמַרִי.
מוֹתְרוֹת – בּוֹלְהוּ גַּמִּי מוֹתְרוֹת.
"מַעֲשֵׂה גַּמִּי לְשִׁקְלִים אֲזַלֵּא, דְּתַנְיָא:
לְהִיכֵן קְלָפוֹן זֶה חוּלָה? לְשִׁקְלִים, דְּבָרִי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר:
לְנִדְבָה.
^(N)וּשְׁמוּאֵל אָמַר:
כְּנִגְדַּ מוֹתֵר חַטָּאת, וּמוֹתֵר אָשֶׁם, וּמוֹתֵר אָשֶׁם נִזִּיר, וּמוֹתֵר אָשֶׁם מִצְוֹרַע, וּמוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא, וּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל.
וְרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא אָמַר:
כְּנִגְדַּ מוֹתֵר חַטָּאת, וּמוֹתֵר אָשֶׁם, וּמוֹתֵר אָשֶׁם נִזִּיר, וּמוֹתֵר אָשֶׁם מִצְוֹרַע, וּמוֹתֵר קִינִין, וּמוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא.
וּשְׁמוּאֵל מִאי טַעֲמָא לֹא אֹמֵר כְּרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא?
קִינִין תֵּנָּא לִיָּה רִישָׁא.
וְרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא תַנִּי, וְלֹא תַנִּי קִינִין?
וְהַתַּנִּי רַבִּי אוֹשְׁעִיָּא וְתַנִּי קִינִין!
חֹד לְקִינִין, וְחֹד לְמוֹתֵר קִינִין.
וְרַבִּי אוֹשְׁעִיָּא מִאי טַעֲמָא לֹא אֹמֵר בְּשִׁמְוֵאֵל?
סָבַר לֶה כְּמֵאן דְּאָמַר:
מוֹתֵר שֶׁל עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל יִרְקַב, דְּתַנְיָא:
מוֹתֵר מִנְחַת – נִדְבָה, מוֹתֵר מִנְּחָה – יִרְקַב.
יִמֵּאי קֶאָמַר?
אָמַר רַב חֲסֵדָא:
הַכִּי קֶאָמַר – מוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא נִדְבָה, מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל – יִרְקַב.
יִרְבָּה אָמַר:
אִפִּילוּ מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל – גַּמִּי נִדְבָה, אֲזַלֵּא מוֹתֵר לְחַמִּי תוֹרָה – יִרְקַב.
בְּפִלוּגְתָּא:
מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
נִדְבָה, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר:
יִרְקַב.
^(M)מִיתִיבִי:
מוֹתֵר שִׁקְלִים – חוּלִין, וּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה, וּמוֹתֵר קִינִי זָבִין וְקִינִי זָבוֹת וְקִינִי יוֹלְדוֹת וְחַטָּאוֹת וְאַשְׁמוֹת – מוֹתְרֵיהֶן נִדְבָה.
מֵאי לָאוּ:
מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה – שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל?
לֹא, מוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא.
'אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר רַב יִצְחָק:
מִסֵּתַבְרָא כְּמֵאן דְּאָמַר מוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל יִרְקַב.
דְּתַנְיָא:
"לֹא יִשִּׁים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבָנָה כִּי חַטָּאת הִיא", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
הִיא קְרוּיָה "חַטָּאת", וְאִין אַחֲרַת קְרוּיָה "חַטָּאת".
לִימַד עַל עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּדוֹל שְׂאִינֶה קְרוּיָה "חַטָּאת", וּטְעוּנֶה לְבוֹנָה.
וּמִדְּאִינֶה קְרוּיָה "חַטָּאת", מוֹתְרָה יִרְקַב.
^(N)מִתְנִי" "שׁוֹר זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאב – אִם רָצָה יְבִיא בְּדָמָיו שְׁנַיִם.
"שְׁנֵי שְׁוֹוֹרִים אֵלוּ עוֹלָה", וְנִסְתָּאבוּ – רָצָה יְבִיא בְּדָמֶיהָ אֶחָד, וְרַבִּי אוֹסֵר.
"אֵיל זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאב – אִם רָצָה יְבִיא בְּדָמָיו כֹּכֶשׁ.
"כֹּכֶשׁ זֶה עוֹלָה", וְנִסְתָּאב – אִם רָצָה יְבִיא בְּדָמָיו אֵיל, וְרַבִּי אוֹסֵר.

וְהַפְּכָּשִׁים, וְהַשְּׁעִירִים, וְהַמוֹתְרוֹת, וְהַמַּעֲשֵׂה.
בּוֹלְהוּ כַּחֲזַקְיָה לֹא אֲמַרִי, לֹא־נִצְוִי לֹא חֲיִישִׁינוּ, דְּכָל חֹד וְחֹד יוֹמִיָּה קָא עֹבֵיד.
כְּרַבִּי יוֹחָנָן לֹא אֲמַרִי, לֹא־יעֲפוּשִׁי לֹא חֲיִישִׁינוּ.
כְּכָר פְּדָא גַּמִּי לֹא אֲמַרִי.
מוֹתְרוֹת – בּוֹלְהוּ גַּמִּי מוֹתְרוֹת.
"מַעֲשֵׂה גַמִּי לְשִׁקְלִים אֲזַלֵּא, דְּתַנְיָא:
לְהִיכֵן קְלָפוֹן זֶה חוּלָה? לְשִׁקְלִים, דְּבָרִי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר:
לְנִדְבָה.
^(N)וּשְׁמוּאֵל אָמַר:
כְּנִגְדַּ מוֹתֵר חַטָּאת, וּמוֹתֵר אָשֶׁם, וּמוֹתֵר אָשֶׁם נִזִּיר, וּמוֹתֵר אָשֶׁם מִצְוֹרַע, וּמוֹתֵר מִנְחַת חוּטֹא, וּמוֹתֵר עֲשִׁירִית הָאִיפָה שֶׁל כֹּהֵן גְּד

מסורת הש"ס

א תוספתא מנחות

ב עבודה זרה נב:

וְאִמָּאִי נְחוּזֵי הֵי נָפַל אִי גָדוֹל נָפַל הַסּוֹדִי לִנְחָה דְּהָא גָדוֹל שְׁבַתְסִים מְשַׁמֵּעַ וְאִי קָטָן נָפַל לִית לָהּ פְּסִידָא: פֻּעַל הַתַּחֲתוּנָה דְּהוּי מוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלְיוֹ הַקִּלְיָה שְׁהַמְדִּיר מִחוּץ לַנֶּחֱסִים מְכִירָהּ וְלוֹ עַל הַמִּקְדָּשׁ בְּשָׁבַט שְׁטָר מְכִירָהּ וְלוֹ עַל הַלְוָהּ אֲבָל גְּבִי הַקֶּדֶשׁ גָּדוֹל מִשְׁמַע: מִתְנִי' שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ וְקִרְיָבָנָה בְּמִקְדָּשׁ דְּכִינוּ דְלֹאֵר דְּרִי עָלֵי עוֹלָה אֲחִיב לִיהַי בְּעוֹלָה: אִם הַקְרִיבָה בְּבֵית חוּגְיוֹ יֵצֵא מִקְדָּשׁ טַעֲמָא בְּגַמ': וְנָלַח בְּמִקְדָּשׁ מִבְּיֹא קְרִבְנוּתוֹ: גְּמִי וְהָא מִקְטֵל קְטָלָה דְשׁוֹמֵט חוּן הוּא וְאִיהוּ אֲחִיב בְּעוֹלָה מִפִּי אֲמֵר דְּרִי עָלֵי עוֹלָה: אֲמֵר רַב הַמְנוּנָא פִּינוּ דְלֹאֵר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ הָיוּ כְּאֵלוֹ אֲמֵר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרָגְנָה וְלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיָתָהּ וּמִשּׁוּם הָדִי יֵצֵא אֲבָל חֵיב כֶּרֶת מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן שְׁהָדִי עָלֵיהּ שֶׁסְּעָלָהּ: נִזִּיר לֹא מַנִּי לְאִתְקִינוּי עַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיֹת דְקָרְבָנוּתוֹ דְכִינוּ דְקָלָה עָלְיוֹ נִזְיוֹת לֹא פִקְשָׁא מִנָּה עַד דְּמִיתִי קְרִבְנוּתוֹ: לְדוּרוֹן כְּפֻלָּמָא קָא מוֹכִינִי וְלֹא חַל עָלֵיהּ שֶׁסְּעָלָהּ: טָפִי לֹא מַצִּיגָא לֹאֲטַעוּרִי בְּחֻחוּךְ מִאֲרָן: וְשִׁכְרָל שׁוּמֵר וְתָרִיב לְחוּגְיוֹ וְאֲלֻפָא דְקָרָב לֹא מַחִיב מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן: וְאִמֵּר לִיה רַב הַמְנוּנָא נִזִּיר הָיוּ מַזִּיא טַעֲמָא בְּקִדְאֻמְרָתָא לֹא חַל עָלֵיהּ שֶׁסְּנִיזֹת אֲבָל עוֹלָה הָיוּ טַעֲמָא וְנִשְׁעָה בְּאִמֵּר וְכִי' וְאִם עוֹלָה עָלֵיהּ וְחֵיב בְּרִית: וְהַקְרִיבָה בְּאֲרָן וְשִׁכְרָל שְׁלֹא בִירוּשָׁלַם וְהָכֵי נֶחֱט בְּאִי' דְלָקַף עַל גֹּב דְלֹא קִיס גְּדוּרִי יֵצֵא דְקַבִּיעוּמָא דְבֵית חוּגְיוֹ לֹא קַבִּיעוּת הוּא (שְׁלֹא) הָיוּ טַעֲמָא) דְּהוּי כְּאִמֵּר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרָגְנָה וְעַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיָתָהּ דְמָנָה לִי קְטָלָה דְהִסּ מַה לִּי קְטָלָה הָבָא וְנִשְׁנֵשׁ בְּרִית מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן אֲלֻמָא שֶׁסְּעָלָה חַל עָלֵיהּ כַּחַד בְּהַמְנוּנָא: בְּמִקְדָּשׁ קִבְרִי מִשּׁוּם מִשְׁקֵן שְׁהָדֵה שֶׁסְּ וְהָא גְּזוּן הַמְקַדֵּשׁ קִדּוּשׁ: וְהַקְרִיבָה בְּעֶבֶר הַדְרָן בְּאֲרָן וְשִׁכְרָל שְׁלֹא בִירוּשָׁלַם וְכִי' הָיוּ יֵצֵא דְעַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיֹת קְלָמִר: מִתְנִי' וְאִין צְרִיךְ לומר לְגַבֵּר אֲחֵר אִם שְׁמִשׁוֹ לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים לֹא יִשְׁמַשּׁוּ עוֹד בִירוּשָׁלַם: דְּרִי אֵלוֹ כְּבַעְגִּי מוֹמִין שְׁחֻלְקִין וְאִוְכְלִין בְּקִשְׁשִׁים בְּדֹאֵר כְּאֵלוֹ מְנָחוֹת (עָלִי מְנָחוֹת עג.) אִישׁ חוּלַק וְאִשְׁפִי פֻּעַל מוּס: גְּמִי כִּהֵן שְׁשַׁחַט בְּהִמָּה לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים לִפְנֵי עִבְדוּת כּוֹכְבִים וְאִב כְּרִבְנֵנּוּ שְׁהוּא מְקַרִּיב בְּמִקְדָּשׁ אֲחֵרִי כּון רִיחַ נִיחוּחַ הוּא: אִי עֲבִיד שְׁרוּת בְּעִבְדוּת כּוֹכְבִים מִקְדָּשׁ בְּשִׁרְתָּהּ וְשִׁמִּיטָה לֹא אֲחֵרִי שְׁרוּת דְּהָא בְּמִקְדָּשׁ כְּשִׁרְתָּה כִּזְר: שֶׁנֵּג בְּזוּרִיקָה זִכְרָה דִּם לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים פְּשׁוּנָג דְּהִשְׁתַּח עֲבִיד לָהּ שְׁרוּת אֲלֹא שְׁשׁוּנָג הָיָה: מֵאִי לֹא אִו מְכַשׁוֹל אִו עוֹן כְּלוּמַר אִו שׁוּנָג אִו מִזִּיד עֲשׂו שְׁרוּת לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים וְכַתִּיב לֹא יִגְשׁוּ אֵלֵי לְבַהֵן לִי: עוֹן מִזִּיד בְּדֹאֵרִי' בְּמִשְׁכַּת יִימָא (צִף לוֹ): עֲנוּתֹת אֵלוֹ הַדְּנוּתֹת וְכֵן הוּא אוֹמֵר הִפְרַת תַּפְרִית עֲנוּתָה כַּהּ: בְּחִטָּאָה בְּשֶׁנֵּגָה מִשְׁמַע אִשְׁפִי' נָקַשׁ כִּהֵן בְּחִטָּאָה בְּשֶׁנֵּגָה וְכּוֹל לְהַקְרִיב קְרָבָנּוּ וְלִהַקְרִיב עַל עֲצָמוֹ וּכְהִיָּא בְּרִשְׁתָּא בְּעִבְדוּת כּוֹכְבִים מִשְׁתַּעִי בְּדִפְתָּתִיב (בְּמִקְדָּשׁ טו) וְכִי תִשְׁנֹו וְלֹא תַעֲשׂוּ וְגו': זוֹ עֲבֹדוֹת כּוֹכְבִים שְׁאִקְלָה כְּנָגַד כַּל הַתּוֹרָה גְּמָה: בְּמֵאִי פֻּלַח לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים דְּאֲצַטְרִיךְ קִרָא לֹאֲכַשְׁוִרִי לְעִבֵד בְּמִקְדָּשׁ כִּי שֶׁנֵּג:

וְאִמָּאִי נְחוּזֵי הֵי נָפַל אִי גָדוֹל נָפַל לִית לָהּ פְּסִידָא: פֻּעַל הַתַּחֲתוּנָה דְּהוּי מוֹצִיא מִחֲבֵרוֹ עָלְיוֹ הַקִּלְיָה שְׁהַמְדִּיר מִחוּץ לַנֶּחֱסִים מְכִירָהּ וְלוֹ עַל הַמִּקְדָּשׁ בְּשָׁבַט שְׁטָר מְכִירָהּ וְלוֹ עַל הַלְוָהּ אֲבָל גְּבִי הַקֶּדֶשׁ גָּדוֹל מִשְׁמַע: מִתְנִי' שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ וְקִרְיָבָנָה בְּמִקְדָּשׁ דְּכִינוּ דְלֹאֵר דְּרִי עָלֵי עוֹלָה אֲחִיב לִיהַי בְּעוֹלָה: אִם הַקְרִיבָה בְּבֵית חוּגְיוֹ יֵצֵא מִקְדָּשׁ טַעֲמָא בְּגַמ': וְנָלַח בְּמִקְדָּשׁ מִבְּיֹא קְרִבְנוּתוֹ: גְּמִי וְהָא מִקְטֵל קְטָלָה דְשׁוֹמֵט חוּן הוּא וְאִיהוּ אֲחִיב בְּעוֹלָה מִפִּי אֲמֵר דְּרִי עָלֵי עוֹלָה: אֲמֵר רַב הַמְנוּנָא פִּינוּ דְלֹאֵר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ הָיוּ כְּאֵלוֹ אֲמֵר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרָגְנָה וְלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיָתָהּ וּמִשּׁוּם הָדִי יֵצֵא אֲבָל חֵיב כֶּרֶת מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן שְׁהָדִי עָלֵיהּ שֶׁסְּעָלָהּ: נִזִּיר לֹא מַנִּי לְאִתְקִינוּי עַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיֹת דְקָרְבָנוּתוֹ דְכִינוּ דְקָלָה עָלְיוֹ נִזְיוֹת לֹא פִקְשָׁא מִנָּה עַד דְּמִיתִי קְרִבְנוּתוֹ: לְדוּרוֹן כְּפֻלָּמָא קָא מוֹכִינִי וְלֹא חַל עָלֵיהּ שֶׁסְּעָלָהּ: טָפִי לֹא מַצִּיגָא לֹאֲטַעוּרִי בְּחֻחוּךְ מִאֲרָן: וְשִׁכְרָל שׁוּמֵר וְתָרִיב לְחוּגְיוֹ וְאֲלֻפָא דְקָרָב לֹא מַחִיב מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן: וְאִמֵּר לִיה רַב הַמְנוּנָא נִזִּיר הָיוּ מַזִּיא טַעֲמָא בְּקִדְאֻמְרָתָא לֹא חַל עָלֵיהּ שֶׁסְּנִיזֹת אֲבָל עוֹלָה הָיוּ טַעֲמָא וְנִשְׁעָה בְּאִמֵּר וְכִי' וְאִם עוֹלָה עָלֵיהּ וְחֵיב בְּרִית: וְהַקְרִיבָה בְּאֲרָן וְשִׁכְרָל שְׁלֹא בִירוּשָׁלַם וְהָכֵי נֶחֱט בְּאִי' דְלָקַף עַל גֹּב דְלֹא קִיס גְּדוּרִי יֵצֵא דְקַבִּיעוּמָא דְבֵית חוּגְיוֹ לֹא קַבִּיעוּת הוּא (שְׁלֹא) הָיוּ טַעֲמָא) דְּהוּי כְּאִמֵּר עַל מִנֵּת שְׁאִקְרָגְנָה וְעַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיָתָהּ דְמָנָה לִי קְטָלָה דְהִסּ מַה לִּי קְטָלָה הָבָא וְנִשְׁנֵשׁ בְּרִית מִשּׁוּם שְׁחוּמִי חוּן אֲלֻמָא שֶׁסְּעָלָה חַל עָלֵיהּ כַּחַד בְּהַמְנוּנָא: בְּמִקְדָּשׁ קִבְרִי מִשּׁוּם מִשְׁקֵן שְׁהָדֵה שֶׁסְּ וְהָא גְזוּן הַמְקַדֵּשׁ קִדּוּשׁ: וְהַקְרִיבָה בְּעֶבֶר הַדְרָן בְּאֲרָן וְשִׁכְרָל שְׁלֹא בִירוּשָׁלַם וְכִי' הָיוּ יֵצֵא דְעַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְקִרְיֹת קְלָמִר: מִתְנִי' וְאִין צְרִיךְ לומר לְגַבֵּר אֲחֵר אִם שְׁמִשׁוֹ לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים לֹא יִשְׁמַשּׁוּ עוֹד בִירוּשָׁלַם: דְּרִי אֵלוֹ כְּבַעְגִּי מוֹמִין שְׁחֻלְקִין וְאִוְכְלִין בְּקִשְׁשִׁים בְּדֹאֵר כְּאֵלוֹ מְנָחוֹת (עָלִי מְנָחוֹת עג.) אִישׁ חוּלַק וְאִשְׁפִי פֻּעַל מוּס: גְּמִי כִּהֵן שְׁשַׁחַט בְּהִמָּה לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים לִפְנֵי עִבְדוּת כּוֹכְבִים וְאִב כְּרִבְנֵנּוּ שְׁהוּא מְקַרִּיב בְּמִקְדָּשׁ אֲחֵרִי כּון רִיחַ נִיחוּחַ הוּא: אִי עֲבִיד שְׁרוּת בְּעִבְדוּת כּוֹכְבִים מִקְדָּשׁ בְּשִׁרְתָּהּ וְשִׁמִּיטָה לֹא אֲחֵרִי שְׁרוּת דְּהָא בְּמִקְדָּשׁ כְּשִׁרְתָּה כִּזְר: שֶׁנֵּג בְּזוּרִיקָה זִכְרָה דִּם לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים פְּשׁוּנָג דְּהִשְׁתַּח עֲבִיד לָהּ שְׁרוּת אֲלֹא שְׁשׁוּנָג הָיָה: מֵאִי לֹא אִו מְכַשׁוֹל אִו עוֹן כְּלוּמַר אִו שׁוּנָג אִו מִזִּיד עֲשׂו שְׁרוּת לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים וְכַתִּיב לֹא יִגְשׁוּ אֵלֵי לְבַהֵן לִי: עוֹן מִזִּיד בְּדֹאֵרִי' בְּמִשְׁכַּת יִימָא (צִף לוֹ): עֲנוּתֹת אֵלוֹ הַדְּנוּתֹת וְכֵן הוּא אוֹמֵר הִפְרַת תַּפְרִית עֲנוּתָה כַּהּ: בְּחִטָּאָה בְּשֶׁנֵּגָה מִשְׁמַע אִשְׁפִי' נָקַשׁ כִּהֵן בְּחִטָּאָה בְּשֶׁנֵּגָה וְכּוֹל לְהַקְרִיב קְרָבָנּוּ וְלִהַקְרִיב עַל עֲצָמוֹ וּכְהִיָּא בְּרִשְׁתָּא בְּעִבְדוּת כּוֹכְבִים מִשְׁתַּעִי בְּדִפְתָּתִיב (בְּמִקְדָּשׁ טו) וְכִי תִשְׁנֹו וְלֹא תַעֲשׂוּ וְגו': זוֹ עֲבֹדוֹת כּוֹכְבִים שְׁאִקְלָה כְּנָגַד כַּל הַתּוֹרָה גְּמָה: בְּמֵאִי פֻּלַח לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים דְּאֲצַטְרִיךְ קִרָא לֹאֲכַשְׁוִרִי לְעִבֵד בְּמִקְדָּשׁ כִּי שֶׁנֵּג:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

פסוקהעשרוןהוא אחד מעשרת המילים המופיעות בפרק שלשה עשר מנחות

אֲפִלּוּ תִּמְנָא שְׁלִיזָה דְגִירִישָׁה יָד פֻּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתַּחֲתוּנָה. פְּעוּה דְכַפ' הַנּוֹמֵר מִן הַזִּקְק (נִזְכָּרִים נו.) מִסִּיק מֵאִי שְׁלִיזָה מְשַׁלָּה שְׁכַנְכְּבִין וְשִׁמְאָא דְחוּגְיָא הוּא אֲבָל קָשִׁיָא דְמִשְׁמִיחַ יָד פֻּעַל הַשְׁטֵר עַל הַעֲלִיזוּנָה וְשִׁמְאָא לֹאֲפִיקִי יִצְיַע

וְאִמָּאִי? לִיחְזִי חֵידוֹן נָפַל. חֵידוֹן קָא אֲמָרְתָּ? שְׁאֲנִי לִוְחָה. דִּיד פֻּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתַּחֲתוּנָה. הַשְׁתָּא דְאֲתִית לְהִכֵּי, אֲפִילוּ תִּמְנָא עֲלִיזָה דְגִירִישָׁה – יָד פֻּעַל הַשְׁטֵר עַל הַתַּחֲתוּנָה. ^(א)**מִתְנִי' "הָרִי עֲלִי עוֹלָה" – יִקְרִיבָנָה בְּמִקְדָּשׁ, וְאִם הַקְרִיבָה בְּבֵית חוּגְיוֹ – לֹא יֵצֵא. "הָרִי עֲלִי עוֹלָה שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ" – יִקְרִיבָנָה בְּמִקְדָּשׁ, וְאִם הַקְרִיבָה בְּבֵית חוּגְיוֹ – יָצֵא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִין זוֹ עוֹלָה. "הָרִינִי נִזִּיר" – יִגְדִּלַח בְּמִקְדָּשׁ, וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוּגְיוֹ – לֹא יֵצֵא. "הָרִינִי נִזִּיר שְׁאֲגַלַּח בְּבֵית חוּגְיוֹ" – יִגְלַח בְּמִקְדָּשׁ, וְאִם גִּלַּח בְּבֵית חוּגְיוֹ – יָצֵא. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִין זֶה נִזִּיר. גְּמִי יֵצֵא? הָא מְקַטֵּל קְטִילָה! 'אֲמֵר רַב הַמְנוּנָא: **נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר "הָרִי עֲלִי עוֹלָה, עַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְרִיוֹתֶיהּ". אֲמֵר לִיה רַבָּא: אֲלֹא מַעַתָּה, סִיפָא דְקַתְנִי הָרִינִי נִזִּיר שְׁאֲגַלַּח בְּבֵית חוּגְיוֹ – יִגְדִּלַח בְּמִקְדָּשׁ, וְאִם גִּילַח בְּבֵית חוּגְיוֹ – יָצֵא, הָכִי נִמְי דְנַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר "הָרִינִי נִזִּיר עַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְרִיוֹת קְרַבְנוּתוֹ"? נִזִּיר כַּמָּה דְלֹא מִיִּיתִי קְרַבְנוּתוֹ – לֹא מִתְכַּשְׁרִי! אֲלֹא אֲמֵר רַבָּא: אָדָם זֶה לְדוּרוֹן נִתְפָּרִין. אֲמֵר: אִי סָגִיא בְּבֵית חוּגְיוֹ – טְרַחְנָא, טָפִי – לֹא מַצִּינָא לְאִיצִטְעוּרִי. נִזִּיר נָמִי, הָאִי גִבְרָא לְצַעוּרִי נִפְשִׁיָה קָא מִכִּפּוּין, אֲמֵר: אִי סָגִיא בְּבֵית חוּגְיוֹ – טְרַחְנָא, טָפִי לֹא מַצִּינָא לְאִיצִטְעוּרִי. וְרַב הַמְנוּנָא אֲמֵר לֵה: נִזִּיר – בְּדִקְאֻמְרָתָּ, עוֹלָה – עַל מִנֵּת שְׁלֹא אֲתַחִיב בְּאִתְרִיוֹתֶיהּ קְאָמֵר. 'וְאֵר רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר לֵה לֵּהּא דְרַב הַמְנוּנָא, דְאֲמֵר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה אֲמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: "הָרִי עֲלִי עוֹלָה שְׁאִקְרִיבָנָה בְּבֵית חוּגְיוֹ", וְהַקְרִיבָה בְּאֲרָץ יִשְׂרָאֵל – יֵצֵא, וְעָנוּשׁ כֶּרֶת. תִּנְיָא נָמִי הָכִי: הָרִי עֲלִי עוֹלָה שְׁאִקְרִיבָנָה בְּמִדְבָּר, וְהַקְרִיבָה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן – יֵצֵא, וְעָנוּשׁ כֶּרֶת. ^(ב)**מִתְנִי' הַכֹּהֲנִים שִׁשְׁמִשׁוּ בְּבֵית חוּגְיוֹ – לֹא יִשְׁמִשׁוּ בְּמִקְדָּשׁ שְׁפִירוּשָׁלַם, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר לְדָבָר אַחֵר, שְׁנַאֲמַר: "אֵה לֹא יַעֲלוּ כַּהֲנֵי הַכְּמוֹת אֶל מִזְבֵּחַ ה' בִּירוּשָׁלַם כִּי אִם אֲכָלוּ מִצּוֹת בְּקִרְבָּא אֲחִיהֶם". הָרִי אֵלוֹ כְּבַעְגִּי מוֹמִין – חוֹלְקִין וְאוֹכְלִין וְלֹא מְקַרִּיבִין. 'גְּמִי' אֲמֵר רַב יְהוּדָה: כִּהֵן שִׁשְׁחַט לְעִבְדוּתָא זָרָה, קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ. אֲמֵר רַב יִצְחָק בַּר אֲבָדִימִי: מֵאִי קְרָאָה? "עָזוּ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמַכְשׁוֹל עוֹן עַל כֵּן נִשְׁאֲתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נָאִם ה' אֱלֹהֵיהֶם וְנִשְׂאוּ עוֹנָם", וְכַתִּיב בַּתְּרִיהּ: "וְלֹא יִגְשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי". אִי עֲבַד שִׁירוֹת – אִין, שְׁחִיטָה לֹאֻ שִׁירוֹת הוּא. 'אִיתָמֵר: שְׁגַג בְּזִרְיקָה, רַב נַחֲמָן אֲמֵר: קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ, רַב שִׁשֵּׁת אֲמֵר: אִין קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ. אֲמֵר רַב שִׁשֵּׁת: מִנָּא אֲמִינָא לֵה, דִּתְנִינָא: "וְכִפֵּר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשּׁוֹגֵגַת בְּחִטָּאָה בְּשֶׁנֵּגָה", מְלַמֵּד שְׁכַהֵן מִתְפַּכֵּר עַל יָדִי עֲצָמוֹ. בְּמֵאִי? אִילִימָא בְּשִׁחִיטָה – מֵאִי אִירָא שׁוּגָג? אֲפִילוּ מִזִּיד נָמִי! אֲלֹא לֹאֻ בְּזִרְיקָה. וְרַב שִׁשֵּׁת אֲמֵר לֵה: לְעוֹלָם בְּשִׁחִיטָה, וּבְמִזִּיד – לֹא נַעֲשֶׂה כּוּמָר לְעִבְדוּתָא זָרָה!? וְאֶזְדוּ לְטַעֲמִיָּהּ, דְאֲתַמְרִי: הַיָּזִיד בְּשִׁחִיטָה – רַב נַחֲמָן אֲמֵר: קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ, וְרַב שִׁשֵּׁת אֲמֵר: אִין קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ. רַב נַחֲמָן אֲמֵר: קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ, דְלֹא עֲבַד שִׁירוֹת. רַב שִׁשֵּׁת אֲמֵר: אִין קְרַבְנֹו רִיחַ נִיחוּחַ,******

נַעֲשֶׂה

אלימא בשמיט
להקריב קרבן
אלא לאו משגג
ניחוה:
לבעול האב לא
במזיד ודאי ארי
לדלא שירותא
שקרי' על גבי*
דקאמרי בר לא

פתי הגזיר פת
על ראשו אשר
אד לא יעלו פת
אחיהם נלכדם

יש אשר יקראו
שמיטתו יד יגיו
ולא יגיו אלו
לקחת ותתנו
וכפר הכהן על
באמדר בו כח

בא"ד מירש"י
בתוס' שם:

באחריותה למשום דלִין חייבין באחריותה ינָא דלא איתחייב לאייתייא אחרינא וענשם כרת משום שחטוי חוּן האילן דקרא לָהּ שם זבח. דאי למורין ולא לשום זבח לא היה ענש כרת:
שְׁאִקְרִיבָה בַּמִּדְבָּר. שלא בּוֹמֵן מִשְׁחֵן מוֹמִיא דְבֵית חוּגְיוֹ וְהַקְרִיב כַּעֲבַר הַדָּרִין וְיָא וְכו'. כְּדִאוּקוּמָנָא ע"מ שְׁלֹא אֲתַחִיב באחריותה:
ואין צורך לומר דבר אחר. דאם שמשו לעבודת כוכבים לא ישמשו במקדש. ויתגד דמתני' סבר לה כר' יהודה דגמרא דבית חווגי לאו בית עבודת כוכבים:
כהני הבמות. זו עבודת כוכבים:
הי אלו כבעלי חיים. דכהני שמשו עבודת כוכבים ככהניס בעלי חיים דמו דחולקין ואוכלין במתנות כהונה וכתחיל של שאר כהניס אבל אין מקריבין על גבי הבמה:
קרבנו. קרבן אחד שֶהַקְרִיב לַמִּזְבֵּחַ הַי לְרִיחַ נִיחוּחַ דְהִיאֵרָה קְרַבְנוֹ ע"ג שֶׁשַׁחַט לְעִבְדוּת כּוֹכְבִים. ללא חשיב שחטוה שירות דהא כסרה בזר:
עגב בזוריקה. זורק לעבודת כוכבים בשנג. קרבן אחד שמקריב לשום שמים ע"ג הבמה הי ריח ניחוה:
או משכול או עון. דכין שמישמו לעבודת כוכבים במכשול דהיינו שנג. ויבין כעין דהיינו מויד לא יגב לכהן:
לר"י מכשול דשון. כלומר אם נכשל במויד לא הי קרבנו תו ריח ניחוה אבל בשנג הי ריח ניחוה:
סכה מתכפר ע"י עינו. דאם חוטא יוכל להקריב הוא עצמו קרבנו להתכפר בו דאפשר לומר דוכפר הכהן על הגשף השגתה מה ת"ל בחטאה בשגגה אלא הכי משמע וכפר הכהן בחטאה בשגגה בחטא ששה בשגגה מכפר על נפשו על עינו:
ובמאי. על איזה חטא מכפר על עינו:

והוא אמר'
מקריבין מידו של
ה' אפי' תמא
כי שר אמר'
הו'
חייב להקריב
לו עוברה ללא
עולה על מנת
להקריבה בבית
השם שחטוי חוון
ר' ביין ולעומת
המשם דקשי'
בו בבית חונו
שפאלא דא:
ינא לאצטעורי
ב באחריותה:
ואנשם כרת
אלא איתחייב

קט:

	עין משפט
	גור מצווה

א מו"י פט' מהל' ביאת מקדש חל' יג:

 רבינו גרשום
--

אלא מדאמר תב פשיטא דבמחז עבד:

אלא לאו בשמיטה. דשעת במחז תב קרבעו ריח ניחוח וכרב נחמן:

ורב שעת אמר לעולם בשמיטה ובשנוג והאי תב קראמר הכי קאמר אס שב מעיקרא האי. דשנוג עבד קרבעו ריח ניחוח: והיה לעבודת כוכבים. דקבלו עליו לאלוה:

הך קמייאת. דשננ בורייקה: דעביד ליה עבודה. דבבגל עבודה חשבינן לה. וכולה נקוט אליבא דרב שעת: מלכרז שסם שלא בבניו לפי שהו יראים להיטיר השם כתיקונו שלא היו בטוחין בעצמן:

חזוי בנ תמש תחתו בכהונה גדולה. דניחא ליה ביה משמע:

אמר לו שמש לחזונו:

אונקלי. מנכסם של אשה:

צלעל. אור:

לאהבתו. לאהתי:

מה זה שלא ירד לה. משמי שלא ירד לגמולה דמעולם לא היה כ"ג כך בא לתקלה זו דבנה חזוי עבודת כוכבים על ידו לפי שנתקנא שמינ בגמולה:

הורר לה. מי שורר לגמולה עאכ"כ דלאחר שעלה אין מורידין אותו שלא יבא לידי תקלה:

לא קבל עליו חזוי להיט כ"ג. ואע"ג שרעה חזוי שיהא אחיו הגמול כ"ג נתקנא בו:

א"ל לשמי. דחזוי היה חכם יותר משמי:

בקאו להרגו שזילא בכהונה: כל המאורע. שאחיו למדו כן:

כל הרואה אותו. כל מי שיהי פוגע בחזונו כשהיה בורח מראה באצבעו לאותו שהיו רעין אחריו ואמר עליו זה:

יהי מחב לה'. מה מחב שבה חזוי לש"ס:

ומה זה שברח ממנה. דברח מן הגמולה שהרי לא רצה לקבל עליו הכהונה גדולה לפי שהיה אחיו גדול המנו:

כך. דבא לנורענות כל כך דנתקנא בו לאחר שרעה שיהא כ"ג אנכ"ו לאין מורידין אותו לאחר שעלה שלא יבא כמו כן לידי תקלה:

הכי גרסינן בתחי' כל האומר עליו עולה מנחה. דכל המתנדב מתחלה להביא או עולה או מנחה אזי מטול עליו קומקוםם של חמין. כלומר הייתי קן אותו ברותחין דאסור לימור לבתחלה כיו שלא יבא לידי תקלה דשמיא יקריבנו בביט חזוי ויהא עוש ברת אלא בשעתיקא יביא קרבנותיו ולא יהא עורר לבתחלה קודם שיקריבם. האי הדיו נמי לשאר קרבנות. לישנא אחרינא בתחי' כל האומר לי עלה בה אני כופתו לפני ארי. דר' יהושע בן פרחיה היה נשיא וה"ק דקודם שעליתי לגמולה מי שהיה אומר לי עלה בה ויהי נשיא הייתי כופתו לפני ארי עכשיו שעליתי כל האומר לירד ממנה אני מטול עליו קומקום של חמין כלומר שהיית מאבזו בימים:

ר"מ דאמר דבית חזוי היה לשם עבודת כוכבים האי קרא דר' יהודה מאי עטר לה דמשמע עלש"ס בנה מחב לה': ומציא בני מלכים. חמשה בני מלכים מצא בתוך החיל. הדירן דהטביעו שלא יעבדו עבודת כוכבים והטחון חיים ואותן ה' מלכים בני אותו מחב לש"ס:

יהי חמם ערים [בארץ מנרים] דאותן ה' מלכים וממלכות מנרים הן:

נשמן לי זמן אחד לבוש לבגים. בירושלמי פריך והקתיב וכל חכם לא יהיה עובד מועד ואפי' מלאכים דקתיב וקמות פניהם פני חכם ומשני דשמיא שכינה קומה: חזונו פני גשמש תחמי. במה הא דגרסינן

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

נעשה משרת וזה דאמרין לעיל בשמיטה לא משכחא מוכי לה רב שעת בשנוג: הוה לעבדות כוכבים אמר לה אלי אתה: קמייסא שנג בצריקה: אכל שמיטה אימא מוהה לה לרב נחמן ואפלו הזיר: נקנס

נעשה פומר לעבודה זרה. אמר רב נחמן: מנא אמינא לה? דתניא: כהן שעבד עבודה זרה, ושב, קרפנו ריח ניחוח. במאי? אילימא בשוגג – מאי "ושב"? שב ועומד הוא! אלא פשיטא במזיד, ואי בזריקה – כי שב מאי הוי? הא עבד לה שירות! אלא לאו בשמיטה. ורב ששת אמר לה, לעולם בשוגג, והכי קאמר: אם שב מעיקרו, דכי עבד בשוגג עבד – קרפנו ריח ניחוח, ואם לאו – אין קרפנו ריח ניחוח.
"השתתחוה לעבודה זרה – רב נחמן אמר: קרפנו ריח ניחוח, ורב ששת אמר: אין קרפנו ריח ניחוח. הוזה לעבודה זרה – רב נחמן אמר: קרפנו ריח ניחוח, ורב ששת אמר: אין קרפנו ריח ניחוח, וצריכא, דאי אשמעינן הך קמייתא – בההיא קאמר רב ששת משום דעבד ליה שירות, אכל שמיטה דלא עבד ליה שירות – אימא מודה ליה לרב נחמן. ואי אשמעינן שמיטה, משום דעבד ליה עבודה, אכל השתתחוה דלא עבד ליה עבודה – אימא לא.
צריכא. ואי אשמעינן השתתוואה, משום דעביד ליה מעשה, אכל הוזה דדיבורא בעלמא – אימא לא. צריכא. ואין צריה לומר דבר אחר [וכו']. מדקאמר: אין צריה לומר דבר אחר, מפלל דבית חזניו לאו עבודה זרה הוא.
^(א)**תניא כמאן דאמר בית חזניו לאו עבודה זרה הוא, דתניא: אותה שנה שמת שמעון הצדיק, אמר להן: שנה זו הוא מת, אמרו לו: מניין אתה יודע? "אמר להן: כל יום הכפורים נזדמן לי זמן אחד לבוש לבגים, ונתעטף לבגים, ונכנס עמי ויצא עמי. שנה זו נזדמן לי זמן אחד לבוש שחורים, ונתעטף שחורים, ונכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל, חלה שבעת ימים ומת, ונמנעו אחיי הכהנים מלכרה בשם. בשעת פטירתו, אמר להם: חזניו בני ישמש תחתי. נתקנא בו שמעי אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה. אמר לו: בא ואלמדה סדר עבודה.**
הלפישו באונקלי, וחגרו בצילצול, (העמידו) [והעמידו] אצל המזבח. אמר להם לאחיי הכהנים: ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו: "אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכיי". בקשו אחיי הכהנים להרגו, רץ מפניהם, ורצו אחריו. הלה לאלפסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשום עבודה זרה. וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: מה זה שלא ירד לה – כה, היירד לה – על אחת כמה וכמה. דברי רבי מאיר. ^(א)אמר לו רבי יהודה: לא כה היה מעשה, אלא לא קיבל עליו חזניו, שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה, ואף על פי כן נתקנא בו חזניו בשמעי אחיו. אמר לו: בא ואלמדה סדר עבודה, והלפישו באונקלי, וחגרו בצילצול, והעמידו אצל המזבח. אמר להם לאחיי הכהנים: ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו "אותו היום שאשתמש בכהונה גדולה אלוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכיי".^(א)בקשו אחיי הכהנים להרגו, סח להם כל המאורע, בקשו להרוג את חזניו, רץ מפניהם, ורצו אחריו, רץ לבית המלה, ורצו אחריו, כל הרואה אותו אומר: זה הוא, זה הוא, הלה לאלפסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשם שמים, שגאמר: "(והיה) ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה".^(א)וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: ומה זה שברח ממנה כה, המבקש לירד לה – על אחת כמה וכמה. תניא, אמר רבי יהושע בן פרחיה: בתחלה, כל האומר "עלה לה" – אני כופתו ונותנו לפני הארי: עתה, כל האומר לי לירד ממנה – אני מטיל עליו קומקום של חמין. שהרי שאול ברח ממנה, וכשעלה בקש להרוג את דוד. אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לאבוי: רבי מאיר, האי קרא דרבי יהודה מאי עביד ליה?

לכדתניא: לאחר מפלתו של סנחריב, יצא חזקיה ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות של זהב, הדירן שלא לעבוד עבודה זרה, שגאמר: "ביום ההוא יהיו חמש צרים בארץ מצרים מדברות שפת בנעו
ונשפעות

נעשה משרת וזה דאמרין לעיל בשמיטה לא משכחא מוכי לה רב שעת בשנוג: הוה לעבדות כוכבים אמר לה אלי אתה: קמייסא שנג בצריקה: אכל שמיטה אימא מוהה לה לרב נחמן ואפלו הזיר: נקנס עמי לקני ולפגים: אמר ליה שמעי לחזיון אלא ואלמדה, סדר עבודה: אונקלי מלבוש של עור: צלצול אזור: גאהובתו לאשתו: זה שלא ירד לה שמעי שלא ירד לה לגולה כה נתקנא באחיו: היורד לה על אחת כמה וכמה שאין מורידין אותו שלא יתקבל עצמו: בא ואלמדה חזיון היה חכם משמעי: שברח ממנה שלא רצה להפלה מתחלה: כל האומר עולה [אז] מנחה בתחלה קדם שצריש קרפנו ואמר עלי עולה אזי מנחה אני מטיל עליו כו' משום דאין טוב לומר עלי שמיא לא וקנס וקתיב (דברים כ"ג:ג.) וכי תחל לנדר לשון אחר בתחלה כל האומר עלה אני בופתו ומניחו לפני ארי ועקשו כל האומר לרד הימנה אני מטיל עליו וקוקוס של חמין בתחלה הייתי שונא את הרבגות וכל האומר לי עלה לגולה וכי ועקשו שעליתי לגולה וכי' רבי יהושע בן פרחיה נשיא היה במסכת חגיגה (דף טז:). מדברות שפת בנעו שפת ישראל היושבים בארץ בנעו וסויא דקרא נשבעים בשם ה' צבאות:

 מסורת הש"ס
א יומא לט:: תוספתא סוטה ב ויקרא רבה ג כתובות קג: ד סדר עולם רבה

 גליון הש"ס
תוס' ד"ה נזדמן בו' בירושלמי. יומא פ"ה ה"ב בסופו: ד"ה והעלה בו' לעכו"ם הנודרים נדרים ונדבות. ע' זבחים מה ע"א ושם קטו ע"ב תוס' ד"ה אסור:

 תורה אור השלם
[ישעיהו יט, יט] [שמואל א י', כא-כב] [שמואל א יח-כז] [ישעיהו יט, יח] [מלכים ב יח-יט]

ונשפעות

מסורת הש"ס
 א יומא עב: ב אוצר מדרשים חכם הרי"ם ד ג מגילה לא: ד ספרא ויקרא דבורא דנדבה פרק ט ז ה זבחים נו:
גליון הש"ס

רש"י ד"ה מאי דכתיב כ' ולא כתיב בה חוקה. עיין לעיל דף יט ע"א ועיין באלהו רבה לשו"ע א"ח סימן א' ס"ק ט':

 תורה אור השלם
--

ביום ההוא יהיה מוצב ליהוה בתוך ארץ מצרים ומצבה וגו' [ישעיהו יט, יט]

ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדרות שפת וגו' [ישעיהו יט, יח]

האמר לחסד ולא יזרח ובעד מוכבים יחתם [איוב ט, ז] אמר לצפון תני ולתימן אל־תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי וגו' [ישעיהו מג, ו]

כי ממזרח־שמש וצד־מבואו גדול שמי בגוים ובכל־מקום מקטר מנש וגו' [מלאכי א, יא]

שיר הפעולות הנה ברכו את־יהוה אלהי־עבדי יהוה העמדים בבית־יהוה וגו' [תהילים קלד, א] הנה אני בונה־בית לשם יהוה אלהי לעקדיש לו לעקטיר וגו' [דברי הימים ב ג, ג]

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ואשם ולמלואים ולזבח השלמים [ויקרא ז, לו]

דבר אלי־אֶהרן ואלי־בניי לאמר זאת תורת הסטאת במקום אשר וגו' [ויקרא ו, יח]

וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא [ויקרא ז, א]

וקרבו וברצוי ירסו במים והקטיר בפתח את־הכל המזבחה עלה וגו' [ויקרא א, ט]

והביאה אלי־בני אֶהרן הפהנים וקטץ משם מלא קמצו משלטה וגו' [ויקרא ב, ב]

ושפע אתו בכנפיו לא יגדיל והקטיר אתו בפתח המזבחה וגו' [ויקרא א, יז]

מתוקה שנת העבד אם־מעט ואם־הרבה יאכל והשבע לעשיר אינו וגו' [קהלת ה, יא]

ברבות הטובה רבו אוכליה ומה־כשרון לבצעליה כי אם־[ראות] [ראית] וגו' [קהלת ה, י]

אם־אָרעב לא־אמר לך כִּי־לי תבל ומלאה [תהילים ג, יב]

כִּי־לי כְּלִי־חַיִּתוֹ־יָעַר בְּהֵמוֹת

בְּהֵרִי־אֶלֶף [תהילים ג, י]

האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה [תהילים ג, יג]

וכי תזבחו זבח שלמים ליהוה

לרצונכם תזבחהו [ויקרא יט, ה]

ושחט את־בן הבקר לפני יהוה

והקריבו בני אֶהרן הפהנים וגו' [ויקרא א, ה]

כבשים צשת זבירים מנשבת עליהם ויתר משל זבכות: בני צבב אין להם על מלכות כשאר גליות שבכל

הארצות: מפירין את ושראל שבבבון הראשון מפירין ואין מכבדיון עולם: זאת אביהם שבשמים

שמאמצים בהקדוש ברוך הוא ואין מאמצים בעבדות כוכבים: שימי את בתמייה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה וגש אומרים רב לא היה זוקף עניינו אלא בוקשן כל שעה משום צניעות: זה הלומד תורה בטעקה עליו הוא אומר לשמי ומנחה טהורה: לעולם זאת על ושראל מקרא הוא

הקרי הימים (כ סי' ב) בשלמים ובהקדנות משתעבי לעולם הם עומדים ויסיכי זמי מוצח בנוי בשמים ומיכאל עומד ומקטיר עליו: מאי דכתיב זאת התורה ולא כתיב פה חקה: עלה ומנחה מפעי לה עלהוי משמע זאת התורה היא עולה ומנחה כו': אין צריך לא עולה וכי' דקבי משמע זאת

התורה לעולה כלומר במקום העולה למנחה בשביל המנחה כגון לכם בשבילכם כלומר התלמוד תורה מכפר על עונותינו: בתורת חטאת כגון סדר הקשים זמורי שהלכות עבותה: שנת העובדי עבותת הקדנות ומביאו למזבח מתוקה שנתו שהוא נשן ולא ורא: אם מעט ואם הרבה יאכל נתן פקדו: ברכות הטובה הקדנות: רבו אכליה פהנים: ומה כשרון לבצעליו להקדוש ברוך הוא כי אם ראות עיניו שזה מתכפון לטוביה: לבעל הדין לאומרים רשויות הרבה הן והדבר מוכיח שזה ששמו כך ציוס להקריב לו מנחה [וזה] ששמו כך ציוס להקריב לו פרים וזה חילים לבן האמר שכלם ריח ניחוח לה': אחד המרבה להביא הקדנות: כדי שהאמר אשעה רצונו להקריב לו קדון וישעה רצוני לפי שהוא צריך לבן ואשתכנו: לא לרצוני אקם זוכמים כלומר לא להצאותי שאני רוצה להטריח אתכם לגשות על ברחכם: לרצונכם לצרך עצמכם לקום מצתי שתהא פפרה לכם בכה: לרצונכם זכוחו שתהא בנותכם לשחט פקט למתעסק בסבין לחתך דבר אחר ושחט בהמת הקשים שפסולה: מנין למתעסק בדבר אחר ושחט בהמת הקשים שהוא פסול: זו בצינו הוא זמנה לבנו זעתו: לרצונכם תזבחהו שנה עליו התיב לשפב:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

פסחא דאורייתא, פסחא דאורייתא, פסחא דאורייתא

הלומד תורה בטעקה נושא אשה ואחר כך לומד תורה. בפסח קמא דקדושינן (פ' כט:) איבא למאן דאמר איפכא ואמרין לא פליגי הא לו ואל להו: ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן. מקדשות

וּנְשַׁבְּעוֹת לַה' צִבָּאוֹת". הִלְכוּ לְאַלְפִּסְנִדְרָא שֶׁל מִצְרִים וּבְנוּ מִזְבֵּחַ וְהֶעֱלוּ עָלָיו לֶשֶׁם שְׁמִים, שְׁנֵאמַר: "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַה' בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם". "עֵיר הַהָרִם יֵאמָר לְאַחַת", מֵאִי "עֵיר הַהָרִם יֵאמָר לְאַחַת"? בְּדַמְתָּגָם רַב יוֹסֵף: "קִרְתָּא דְּבֵית שְׁמֵשׁ דְּעֲתִיד לְמִיתָרַב", אֵיתְאמַר דִּהּיֵא חָדָא מְנַהוּן. וּמַמַּאי דְּ"עֵיר הַהָרִם" לִישְׁנָא דְּשִׁימָשׂא הִיא? דְּכַתִּיב: "הָאוֹמֵר לַחֵרֶס וְלֹא יִזְרַח". "הַבִּיאי בְּנֵי מִרְחֹק וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ" – "הַבִּיאי בְּנֵי מִרְחֹק", אָמַר רַב הוּנָא: אֵלּוּ גְלִיּוֹת שֶׁל כָּבֵל, שֶׁדַּעְתָּן מִיּוֹשֻׁבַּת עֲלִיהֶן כְּבָנִים. "וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ" – אֵלּוּ גְלִיּוֹת שֶׁל שָׂאָר אֲרָצוֹת, שְׂאִין דַּעְתָּן מִיּוֹשֻׁבַּת עֲלִיהֶן כְּבָנוֹת. אָמַר רַבִּי אָבָא בַּר רַב יִצְחָק, אָמַר רַב חֲסֵדָא, וְאִמְרֵי לַה אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: מִצּוּר וְעַד קִרְטִיגְנִי מִפִּירִין אֵת יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲבִיהֶם שֶׁבְּשָׂמַיִם, וּמִצּוּר כְּלָפִי מַעְרָב וּמִקִּרְטִיגְנִי כְּלָפִי מִזְרָח אִין מִפִּירִין אֵת יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֵת אֲבִיהֶן שֶׁבְּשָׂמַיִם. אֵיתִיבִיהּ רַב שִׁימִי בַּר חֲזִיָּא לְרַב: "מִמְזִרַח שְׁמֵשׁ וְעַד מְבוֹאֵא גְדוֹל שְׁמִי בְּגוֹיִם וּבְכָל מְקוֹם מְקַטֵּר מִגֹּשׁ לְשִׁמִּי וּמִנְחָה טְהוֹרָה". אָמַר לִיה: שִׁימִי אַתָּ?! דְּקָרוּ לִיה אֱלֹהָא דְאַלְהָא. "בְּכָל מְקוֹם מְקַטֵּר מִגֹּשׁ לְשִׁמִּי" – בְּכָל מְקוֹם סֻלָּא דַּעְתָּה? אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם, מַעֲלָה אֲנִי עֲלִיהֶן כְּאִילוּ מְקַטְרִין וּמַגִּישִׁין לְשִׁמִּי.^[דרוש] וּמִנְחָה טְהוֹרָה" – זֶה הַלּוּמֵד תּוֹרָה בַּטְּהֶרָה, נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְאַחֵר כֶּה לּוּמֵד תּוֹרָה. "שִׂיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֵת ה' כָּל עַבְדֵי ה' הַעֲמִידִם בְּבֵית ה' בְּלִילוֹת", מֵאִי "בְּלִילוֹת"? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, מַעֲלָה עֲלִיהֶן הַכְּתוּב כְּאִילוּ עֲסוּקִים בַּעֲבוּדָה.^[דרוש]"לְעוֹלָם זֹאת עַל יִשְׂרָאֵל", אָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב: זֶה מִזְבֵּחַ בְּנוִי, וּמִיכָאֵל שֶׁר הַגְּדוֹל עוֹמֵד וּמִקְרִיב עָלָיו קֶרְבֵּן. וּרְבִי יוֹחָנָן אָמַר: אֵלּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים הַעֲסוּקִין בַּהֲלָכוֹת עֲבוּדָה, מַעֲלָה עֲלִיהֶם הַכְּתוּב כְּאִילוּ נִבְנָה מִקְדָּשׁ בִּימִיָּהֶם. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מֵאִי דְּכַתִּיב "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֶאֱשָׁם" – כָּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כְּאִילוּ הִקְרִיב עוֹלָה, מִנְחָה, חֲטָאת, וְאֶשָּׁם.^[דרוש] אָמַר רַבָּא: הֵאִי "לְעֹלָה לְמִנְחָה" – "עֹלָה וּמִנְחָה" מִיבָעִי לִיה! אֵלֹא אָמַר רַבָּא: כָּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֵינוֹ צָרִיךְ לֹא עוֹלָה (וְלֹא חֲטָאת) וְלֹא מִנְחָה וְלֹא אֶשָּׁם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מֵאִי דְּכַתִּיב "זֹאת תּוֹרַת הַחֲטָאת" וְ"זֹאת תּוֹרַת הָאֶשָּׁם"? כָּל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרַת חֲטָאת – כְּאִילוּ הִקְרִיב חֲטָאת, וְכָל הַעוֹסֵק בַּתּוֹרַת אֶשָּׁם – כְּאִילוּ הִקְרִיב אֶשָּׁם.^[דרוש] מִתְנַגֵּי נֶאֱמַר בַּעוֹלַת בְּהֶמָּה "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", וּבַעוֹלַת עוֹף "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", וּבְמִנְחָה "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", לוֹמַר לָהּ: אֶחָד הַמִּרְבֶּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט, וּבִלְבָד שְׂיִכּוּזִן לְבוֹ לְשָׂמַיִם. גָּמַ' אָמַר רַבִּי זִירָא: מֵאִי קִרְאָה? "מִתּוֹקָה שְׁנַת הַעֶבֶד אִם מַעֵט וְאִם הִרְבֶּה יֹאכֵל". רַב אֲדָא בַּר אֲהֵבָה אָמַר, מִהֲכָא: "בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוֹ אוֹכְלֶיהּ וּמַה כְּשָׂרוֹן לְבַעֲלֶיהּ". תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי: בּוֹא וּרְאֵה מַה כְּתִיב בַּפִּרְשַׁת קִרְבָּנוֹת, שְׁלֹא נֶאֱמַר כֶּהֱן לֹא "אֵלִי" וְלֹא "אֱלֹהִים", אֲלֹא "ה", שְׁלֹא לִיתֵן פִּתְחוֹן פֶּה לְבַעַל דִּין לַחֲלוּק. וְנֶאֱמַר בְּשׁוּר הַגָּס "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", וּבַעוֹף הַדֵּק "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", וּבְמִנְחָה "אִשָּׁה רֵיחַ נִיחוּחַ", לוֹמַר לָהּ: אֶחָד הַמִּרְבֶּה וְאֶחָד הַמִּמְעִיט, וּבִלְבָד שְׂיִכּוּזִן אֵת לְבוֹ לְשָׂמַיִם. וְשָׂמָא תֹאמַר: לֹא־כִילָהּ הוּא צָרִיךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִם אֶרְעֵב לֹא אִמַּר לָהּ כִּי לִי תַבֵּל וּמִלֶּאֱה", וְנֶאֱמַר: "כִּי לִי כָל חֵיתוֹ יָעַר בְּהֵמוֹת בְּהִרְרֵי אֶלֶף, יַדַּעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִזִּי שְׂדֵי עַמֻּדִי", "הַאוֹכֵל בָּשָׂר אֲבִירִים וְדָם עֲתוּדִים אֲשַׁתֶּה". לֹא אִמְרַתִּי אֲלֵיכֶם זָכּחוּ, כְּדִי שְׁתֹּאמַר "אֶעֱשֶׂה רְצוֹנּוֹ וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנִי". לֹא לְרְצוֹנִי אַתֶּם זּוֹבְחִים, אֲלֹא לְרְצוֹנְכֶם אַתֶּם זּוֹבְחִים, שְׁנֵאמַר: "לְרְצוֹנְכֶם תִּזְבְּחֶהוּ". דָּבָר אַחֵר: "לְרְצוֹנְכֶם תִּזְבְּחֶהוּ" – לְרְצוֹנְכֶם וּזְכּוּ, לְדַעְתְּכֶם זָכּחוּ.^[דרוש] כְּדַבְּעָא מֵינַיָּה שְׁמוּאֵל מִרַב הוּנָא: מִנֵּין לְמַתַּעֲסָק בְּקַדְשִׁים שֶׁהוּא פֶסוּל? שְׁנֵאמַר: "וְשָׁחַט אֵת בֶּן הַבָּקָר", שְׁתֵּהא שְׁחִיטָה לְשֵׁם בֶּן בָּקָר. אָמַר לוֹ: זוֹ בְּיַדְנוּ הוּא, לְעַפֵּב מִנֵּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְרְצוֹנְכֶם תִּזְבְּחֶהוּ" – לְדַעְתְּכֶם זָכּחוּ.

הִדְרוּ עֲלָה הָרִי עֲלֵי עֲשָׂרוֹן, וּסְלִיקָא לַה מַסְכַּת מְנַחוֹת.

קיי

 עין משפט נר מצוה
--

א מו"י פא' מהל' תלמוד תורה

הל' ה, טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי'

ב:

ב מו"י פא' מהל' פסולי

המוקדשין הל' ג:

רבינו גרשום

לְדַפֵּים שְׁלֹא הָיָה מָקוֹם לוֹ בַּגְּלִיזָּין

כאילו הקריב עולה כו':

א"כ הכי איבעי ליה למכתב זאת התורה עולה ומנחה חטאת ואשם. דמשמע דדמי כאילו הקריב עולה ומנחה כו':

לא צריך. היינו ל' דלעולה דתורתנו מכפרת עליו:

מאי דכתיב זאת תורת החטאת הרי כבר נאמר זאת התורה לעולה למנחה לחטאת ולאשם וכו' בתורת חטאת בסדר עבודת חטאת:

מאי קראה דאחד המרבה כו'. מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל. כלומר בשכר העבודה שעובד עבודה תמתיק שנתו עליו אם מעט ואם הרבה בין עבודה גדולה בין עבודה קטנה שכרו שזה:

ברבות הטובה רבו אוכליה מה כשרון לבעליה זהו הקב"ה שהוא חושב המרובה יותר מן המועט שאין נהנה לא מזה ולא מזה כדכתיב אם ארעב לא אומר לך. וחשוב לפניו הממעט כמרבה ובלבד שיכוין לבו לשמים. וא"ת הרי כתיב אשה ריח ניחוח לה' הכל מפרש ליה [בזבחים ד' מו:] לשום אישים לשום ריח לשום ניחוח לשום מי שאמר והיה העולם:

בכל הקרבנות לא נאמר בהן ריח ניחוח לאל ולא לאלהים אלא לה'. שלא ליתן פתחון פה לבעל דין למינין לחלוק מדכתיב בהו בחד קרא לה' ובאידיך לאלהים ש"מ ב' רשויות. אלא הכל לה':

לא אמרתי לכם זבוחו כדי שתאמר אעשה רצונו של מקום ויעשה רצוני כדי שיהא יעשה רצוני. שלא לרצוני אתם זבחים להנאתי אלא להנאתכם כדי שתתכפרו בהם:

לרצונכם זבוחו וקא מפרש האי לרצונכם זבוחו היינו לדעתכם זבוחו. לאפוקי מתעסק:

מנין למתעסק בקדשים. כגון שנתעסק לחתוך את התלוש וחתך מחובר אף האי כשרצה לחתוך דבר אחר ושחט הזבח מנין שהוא פסול:

בידינו הוא. דולאי מצנה היא:

לרצונכם מפרש לרצונכם היינו לדעתכם:

סליק פרקא וסליקא מסכת מנחות

דף קי.

(*)שייך לדף קי ע"א ונשבעות בה' צבאות. שלא היו מזכירין שם עבודת כוכבים. והיינו דכתי' יהיה מזבח לה'. אבל אותנו בית חוננו הוה לשם עבודת כוכבים:

בדמיתרגם רב יוסף כו'. דהאי הרם משמע חרבה לשון הריסות והוי נמי כמו חרם שמש כדכתי' האומר לחרם ולא יזרח וכו':

איתאמר דהיא חדא מנהון. דקאמר נביא לאחת מאותן ערים שהיא נקראת בית שמש תהא נהרסת. כבנים דחכמים הן:

כבנות דנשים דעתן קלות עליהן וכן דעתן קל:

מצור ועד קרטיגני. מקומות. מכירין את ישראל. דיודעין בשבחן של ישראל שהיו חשובין ואין משתעבדים בהן כ"כ:

ואת אביהן שבשמיים. שיש להן יראת שמים לכל אותן אומות ואותן אומות דמקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין ומשעבדין בישראל ואינן יריאי שמים:

גדול שמי בגוים. אלמא דכל אומות יש להן יראת שמים:

א"ל רב לרב שימי. שימי את. אתה הוא זה שימי. לפי שלא היה רואהו משום דהוי ביה ברב מילי דחסידות שלא היה מנביה עיניו מן הארץ ולפניו היה מביט מרוב ענוה וזו אחת היתה ממדותיו. ורצו לנהוג במדה זו רב יוסף ורב ששת תלמידיו ועשו סני נהורין:

דקרו ליה אלהא דאלהא. היינו גדול שמי בגוים אבל אין יריאין אותן:

א"ר נחום האי מנחה טהורה זה הלומד תורה בטהרה בלא הרהור:

א(צ"ל אר"י אלו ת"ח וכו' דאותן ת"ח שעוסקין בתורה בלילה הוי כעומדין בבית ה' בלילות ועובדי עבודה. דאותן שעומדין בבית ה' בלילות הוו כעובדי עבודה:

מזבח בנוי. והכי קאמר לעולם לא תיפסוק זאת מירשראל שלא יהא מזבח בנוי או למעלה או למטה:

חדושי הַלְכוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

דף כח.
פרש"י בד"ה כתב אחד כו' מעכבות זו את זו דכתיב כו' ובד"ה ארבע פרשיות שבתפילין כו' דבכולהו כתיב ולטוטפות או ולזכרון בין עיניך עכ"ל כצ"ל:

דף כט.

בד"ה תוכו כו' יריכו רגל כו' ובתפילין קמייירי עכ"ל לא ידענא אמאי דקדק לפרש דבתפילין איירי דהא ידאי במזוזה נמי הוה דינא הכי ושוב ראיתי במרדכי שהקשה כן לפרש"י צ"ע אמאי נקט תפילין כו' ע"ש יק"ל:

דף כט:

תוס' בד"ה זיל כו' כדת משה קטנה כמעט כמו יו"ד כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה ואי לא יהרג הוא כו' ויהרג חסר בלא וי"ו עכ"ל היינו הוי"ו שבין רי"ש לגימל דאי הוה כתיב וי"ו בין רי"ש לגימ"ל לויכא למטעי במחרף כלפי מעלה וק"ל:

בד"ה שעטנז"ו וכו' כתיב בשימושא כו' ט"ט ללטוטפות צריכה ג' ג' זיונין ור"ת כתב בתיקון ס"ת שלו כו' עכ"ל ובשימושא רבה שלפינוי הנדפס ברי"ף כתוב ט"ט ללטוטפות חמש חמש תנא ע"ש:

פירש"י בד"ה ג' זיונין כו' בשרי"ן בראש רגל השמאלית כו' ובד"ה הואיל ואתיהבת כו' אע"פ שיש ד' בכל שאר הדפין עכ"ל כצ"ל:

דף ל.

בפרש"י בד"ה אבל יתרות כו' כמנומר אלא כשכותב ומגיה בין השיטין כו' ובד"ה בחומשין כו' ובהר סיני וירקן וריחו יכול לכתוב באמצע כו' שאנין של ס"ת אבל כו' מודה דבסוף כו' כצ"ל:

גמ' משה חיו וכתב וימת כו' ובפ' השותפין גרסי' משה מת וכתב כו' ע"ש:

שם ג' לכאן ושש לכאן אלא כו' אלא אימא פסוק א' כו' כצ"ל:

בפירש"י בד"ה פחות מכן כו' ולא ארוכות שלא להרחיקן יותר מדאי עכ"ל הס"ד ולא פירש טעם בזה אמאי לא ירחיק התפירות כו' דמסברא יפה יותר בלא תפירה ובת"י כתבו הטועם לפי שיש טורח לגלול לעמוד על התפר וק"ל:

בד"ה ולא ימעט כו' לעשות ג' ביריעה אם יריעה גדולה כו' ובד"ה אלא אימא כו' דף קצר מן התיבה א' בשיטה א' כדי שיגמור כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אבל יתירות כו' אותה מלאה משום דיתירות לית כו' ובד"ה שמונה פסוקים כו' במסכת ביכורים שהתקינו מקרין כו' דגדה שהתקינו מטבילין כלים ע"כ כל הנשים עכ"ל ובד"ה מכאן ואילך כו' מלעסוק בתורה משום דאמרינן חכם כו' כצ"ל:

בא"ד ויש לתמוה דכתב על העתיד ולר"ש כו' ומיהו קשה דבסדר עולם כו' עכ"ל לשון ומיהו קצת מגומגם אבל לפי לשון מרדכי ות"י ניחא דלר"י קיימינן והפסוק נאמר על העתיד ע"ש:

בד"ה ומשה כותב כו' אע"ג דמיייתי ראיה מברוך שמא גם כו' עכ"ל מיהו להך מלתא דמשה אומר יכותב ראיה ודאי לויכא מברוך ועי' בפרק השותפין מה שפרש"י שם ודו"ק:

בד"ה כגון למשפחותיכם כו' דהיינו כשהכתיבה דקה אבל גסה הכל כו' ובד"ה פסוק א' בדף א' כו' כמו שיש בדפין אחרים ס' שטיין אלא א"כ יעשה בדף כו' כצ"ל ושיטין ארוכות היינו אותיות ארוכות מלמעלה למטה ושיטה א' מחזיק הרבה משאר שטיין וע' ברא"ש וכ"ה בת"י וק"ל:

דף ל:

בד"ה ר' יוסי כו' תיבות של חול לא מחזי כי טפל למה כו' עכ"ל כן נראה להגיה ע"פ דברי המרדכי ע"ש ילשון ת"י דבירושלמי כו' וק"ל:

בא"ד ור"ת פירש דתולין עדיף מכולהו לר' יוסי ול"ג אף תולין ומאן דפסק תולין כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דעדיף מכולהו חפילו מגורר ולכך ל"ג אף תולין דאדרכי יהודה נמי לא מצו קאי ולפי זה המ"ל רבותא דדוקא תולין ולא גורר ודו"ק:

דף לא:

גמרא א"ל רבה זוטרי לרב אשי הכי אמר רב ירמיה מדפתי הא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה הא דאפיין כו' ולא אפיין לא והיינו טעמא משום דמקרי ספר כו' שנאמר בספר וכ"ש ס"ת דנקראת כו' כצ"ל ובד"ה עשאה כשירה כו' עד שתהא כתובה אשורית על הספר כו' כצ"ל:

פרש"י בד"ה ומ"ד בתחילת שיטה כלומר בעי ארחוקי כו' עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה רשב"א כו' בפ"ק דקידושין גמרא ובלבד שיהא כו' עכ"ל כצ"ל:

דף לב.

פרש"י בד"ה מעגל לכתחלה כו' השתא לכתחלה לא עד שיבא כו' כצ"ל:

בד"ה הכא סתומות אחת שנים שלש בזה כס"ת כו' עכ"ל לכאורה לא שייך הכא דהיינו כקובא שאמרו לעיל גם שהיא צורת סתומה כיון דבס"ת קאמר בפשיטות מצוי לאשכוחי סתומות ואולי טעות נפל בפירושים ודו"ק:

בד"ה ומשני למצני כו' אדוכסוסטום אבל אם שינה אין כו' הד"א ובד"ה והתניא כו' בתפילין קמיירי דאם כו' הד"א כצ"ל:

תוס' בד"ה והאידנא כו' כשיעור למשפחותיכם כו' כשיעור חלק למשפחותיכם כו' מראשה מתוך כל הני קשה כו' ובד"ה מעגל כו' דקאמרי משמיה דאחרוני כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה הא מורידין כו' ובשל ראש ד' שטיין ובמזוזה כ"ה כו' עכ"ל כצ"ל ובתיקון שלנו כ"ב שטיין כן הוא בש"ע:

בד"ה תפילין כו' אין בין שבת ליוה"כ דלא חשיב אכילה וגבי כו' עכ"ל לא ידענא מאי האי דלא חשיב גבי אין בין שבת ליוה"כ לויכא למימר דקאי נמי אסקולה שכתבו גבי אין בין שבת ליי"ט הא חשיב ליה שם דקתני אין בין שבת ליוה"כ אלא שזה זדונו בידי אדם וזה בכרת והיינו זדונו בידי אדם היינו סקולה ודו"ק:
בא"ד א"נ משום דתפילין ומזוזות לאו אחד טעמא מיפסלו אגויל ולא דמי כו' עכ"ל ר"ל דלית ביה טעמא דמפסלן אגויל אלא מהל"מ ולא דמי לאשורית דחשיב שם דלית ביה טעמא דקרא מדכתיב והיו בהווייתן יהו וק"ל:

בד"ה אידי ואידי כו' דכל כמה דלא אשמועינן דמזוזה כשירה משניהם לא שייך כו' עכ"ל הא ודאי דבתפילין נמי אינו מפורש דכשר משניהם ואדרבה שהוא פסול אדוכסוסטום אבל כיון דבברייתא קמיינתא אשמועינן דכשר אקלף ובאידך ברייתא אשמועינן שינה פסול היינו תפילין אדוכסוסטום במקום בשר שפיר קתני בברייתא השלישית לשינה בזה ובזה דהיינו בין ששינה בהכשר קלף במקום בשר ובין ששינה בפסול דוכסוסטום דהיינו במקום שער בתפילין ששינה לכתוב בקלף במקום שער ובדוכסוסטום במקום בשר שהוא פסול אבל במזוזה לא הוזכר בשום ברייתא מה דינו בקלף ולא שייך למתני ביה שינה בקלף לגבי מזוזה וכעין זה יש לתרץ בהיפך שם בהמוציא יין ודו"ק:

דף לב:

גמרא אדוכסוסטום במקום בשר ואיבעית אימא כו' דרבי עקיבא בר חנינא מכשר כו' כצ"ל מסוגיא דפ' המוציא יין ע"ש:

תוס' בד"ה הא מורידין כו' הא דבסמוך ילפינן נמי מזוזה מס"ת בג"ש כו' ואמאי לא ילפינן מינה ס"ת ממזוזה כו' עכ"ל כצ"ל מדברי הרא"ש והמרדכי דהא דילפי' לקמן כתיבה כתיבה מספר היינו לפי' ר"ת מס"ת ע"ש:

בא"ד ומהא אמר שנהנין לכתוב באגרת שלומים כו' דלא אסרו אלא דוקא שכותב כו' עכ"ל ר"ל כיון דבס"ת נמי לא אסרו לכתוב אלא בלא שירטוט עליון אית לן למימר דלא אסרינן בעלמא אלא בכה"ג שכתבו לדרשא דומיא דס"ת דאל"כ לא הוה איצטריך ליה למתני הך מילתא בס"ת כיון דבאיגרת שלומים נמי הוה אסור ודו"ק:

בא"ד ומיהו משמע דירושלמי כו' ראיתם מסוף דבריהם שהביא מירושלמי ראשיתך מצער כו' דלא הוה רק אגרת שלומים וכ"ה בתוס' פ"ק דגיטין וק"ל:

בא"ד אל בעמים גיל חולק על התלמוד שלנו כו' ר"ל דלאו לענין דינא חולקין דבין בזה ובזה שרי אלא חלוקין בעובדא היכי הוה דלירושלמי הפכו הפסוק בלא שירטוט ולתלמודא דין שירטוט ולא הפכו שכתב אל גיל בעמים וק"ל:

בא"ד בתמרוריה היא עומדת ובקשנו למתקה ולשוא צרף צורף כו' כצ"ל ופ' הוא ירמיה ו':

בד"ה אסור לישב כו' ולא יהו חבלי המטה נוגעין כו' בשם רבי זירא כל שהוא הס"ד כצ"ל:

בד"ה כתבה אגרת כו' כדאמרינן בגיטין ומיהו בפ"ב דגיטין כו' מספר ועוד יש לפרש כו' דליפסל בהכי מדכתיב ביה ספר כו' כצ"ל:

בד"ה סכנה ואין בה מצוה כו' דא"כ הל"ל הכי בכל העשויה שלא כהלכתה כו' עכ"ל כצ"ל:

דף לג.

פרש"י בד"ה תלי דשא כו' ולא מן העשוי ואי קבענא כו' הד"א ובד"ה בתחילת שליש כו' יתן המזוזה הס"ר ואח"כ מה"ד מה קשירת כו' מלמטה למעלה הס"ר ואח"כ מה"ד מה קשירות כו' מלמטה למעלה הס"ד ואח"כ מ"ה להרחיקה כו' מן התקרה ולעולם כר' יוסי הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה כתבה על כו' לא צריכא דמעורה כו' ויש לדחות משום דגבי כו' כצ"ל:

בא"ד ובירושלמי משמע דבשני עורות פסולה כו' עכ"ל לכאורה שהירושלמי הוא ראיה לפי' ר"ת אבל במרדכי מפורש שהוא ראיה לפ"ה מדקתני התם בתחילה ב' דפין ולבסוף נקט התם ב' עורות ש"מ שני דפין בעור א' קאמר וא"כ ה"נ הכא דלא נקט אלא ב' דפין בעור א' קאמר וק"ל:

בד"ה הא דעבידא כו' של מלבן וע"כ פר"ת כי סיכתא כו' דשיטה אחרונה לצד רה"ר וראשונה לצד פנים והופך כו' ל"ך מדי דמעומד נמי יש ליישב כו' כצ"ל משום לכאורה מעומד בעיר א' בד' בתים הוא קשה לעשות רק בדוחק כמ"ש במרדכי ע"ש וק"ל:

דף לד:

פרש"י בד"ה בפתח שאחורי הדלת כגון שיש במקצعه כו' והבידל את הבדלתו פי' אחר שדרך עשירים כו' עכ"ל כצ"ל ובת"י קשה היכא משכחת לה שיהא לימין לזה ולזה וי"ל שהוא פתוח לרה"ר והשני לצד הדלת פתוח לחצר הוי ביאה לזה ולזה עכ"ל אבל לפי' שני לא יתיישב בזה ועיין במרדכי וק"ל:

בד"ה כיצד קתני כו' טפח כו' כגון פתח שאחורי הדלת הס"ד:

בד"ה אבל חתך כו' העמיד המלבן בצידה לא משום כו' ובד"ה ההיא דקתני כו' שיש לה ד' דפנות כו' כצ"ל ובד"ה מנינה לבית באותו פתח שבין הגינה לבית כו' כל הדברים בפירושו מגומגמים ובפרש"י שבאלפסי כתב ול"ג איפכא מנינה לבית היינו פתח הקיטונית שהבאים מן הגינה כו' ע"ש באורך וק"ל:

בד"ה ל"א ועיקר כו' ה"מ דבין תרי בתי דתרווייהו עיקר אבל הכא עיקר קיטונית ולשמה נעשה וחייב גינה עיקר ולשמה נעשה לשומר ופטור הס"ד ואח"כ מ"ה והלכתא כרב ושמואל לחומרא ומצריך מזוזה לתרווייהו דס"ל כר"י עכ"ל:

תוס' בד"ה אספלוגי כו' טרקלין נאה ובערוך כו' וליבני ועוד קאמרינן כו' הד"א כצ"ל:

בד"ה אכסדרה ומרפסת חייבין כו' עכ"ל כצ"ל:

דף לד.

פרש"י בד"ה ל"א מתשובת כו' ולא בא למעוטי כו' לו לבדו כו' ולאחויי פתחא כו' הד"א ובד"ה עדי כו' פצימין הס"ר ובד"ה מימין כו' קיר צפוני של מוצח אל כו' ובד"ה להלן כו' שעת היתר הס"ד ואח"כ מ"ה שנאמר להלן כו' כלומר צריך לכתוב כו' הד"א כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • מנחות

תוס' בד"ה כמה שנאמר כו' ותימה גדולה פירושו דהא מכשירין גט בסיקרא ובסם כצ"ל:

בד"ה וכתבתם כו' דה"נ כתיבה דהתם וכתבת על האבנים כו' כצ"ל:

בא"ד אלא מכתובה תמה לא שייכא על האבנים כו' עכ"ל היינו ע"י דיו דילפינן מג"ש לא שייכא על האבנים שאין כתיבת הדיו מתקיימת אבל ע"י חקיקת סכין הוא שייך להתקיים כדקאמר דאי לאו ג"ש ה"א ליכתבה אאבנים וק"ל:

דף לד:

פרש"י בד"ה בד' בתים כו' שיש בו כמין ד' אצבעות כו' כצ"ל:

בד"ה ואם כתבן כו' שעשה עור אחד וכתב בו ד' פרשיות והניחן בד' בתים של עור אחד כמו כו' הד"א יבד"ה וצריך שיהא כו' פרשה אחת בבית אחד בפני עצמו הס"ד ואח"כ מ"ה ביניהם בתוך כו' עור האחד הס"ד ובד"ה אות סימן כו' לך לזאת אפי' לא יהו כו' אלא חיצון חשבו אות כו' וניכר ממשן של ד' כו' (אז הס"ד) ובד"ה יהודה כו' ההכס הס"ד ובד"ה שטולה עור על אחד כו' ובד"ה כיצד סדרן סדר הנחתן עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה לטוטפות כו' ותימה כו' אבל לא אשכחן כו' ומפר"ת דו"ו קמא דולטוטפות כו' עכ"ל ר"ל לפי' ר"ת הגס דלא אשכחינן גורעין ומוסיפין כתמיהתם היינו כולו באמצע תיבה אבל לגרוע מתחילת התיבה ולהוסיף באמצע בעי למימר דמוסיפין כו' וראייתו מו"ו דיוסף והתנ' דחו ראיתו דע"כ התם מתחילת תיבה דיוסף גורעין ומוסיפין אחמישיתו וה"ל חמישיתו בב' וו"ין דמשמע לשון רבים ועיין בדברי הרא"ש בזה וכן צריך להגיה דברי התוס' דהכא וה"ל חמישיתו ומוקמין לה אצל יו"ד באמצע התיבה וקשה כו' לכתוב יוסף חמישית כו' ה"ל חמישיתו והשתא כו' כצ"ל ועי' בכל זה בדברי התוספות פ' הזהב דברי ר"ת שם בע"א ודו"ק:

בד"ה טט בכתפי כו' יש גורסין טוט ומפרשין כו' עכ"ל ר"ל דהשתא ניחא דלא דריש רק הך ולטוטפות דבפ' והיה כי יביאך דכתוב בו"ו בין פ"א לתנ"ו אבל אינך טטפת בלא וי"ו לא דריש וק"ל:

בד"ה והקורא קורא כו' ובמכילתא משמע כפירוש כו' כצ"ל:

דף לה.

פרש"י בד"ה אבל גוייתא כו' שמע לוהיה כי יביאך ובד"ה או ברייתא לבריייתא כגון והיה אם שמוע בשמאל כו' ובד"ה אלא במינן של עור ולא של משי כו' ובד"ה של תכלת דלאו מינן הוא הס"ד ואחר כך מ"ה מבפנים ומבחוץ הוא ס"ד ובד"ה כאמנחא שצית מושבם חדוד ביותר כו' וכתבעת אימא דכשירה שהרי יש להם טוב מושב ואח"כ טבלא זהו עור של בתים הס"ד ואח"כ מ"ה שתיס ב' דפנות בשני בתים הס"ד ובד"ה דמתלי כו' והדר חלים כשמוניחן כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מעברתא כו' גשרים נקראין מעברתא ונקראין תיתורא כו' דתפילין הכל אחד דהא חשיב להו בגמרא בתרתוי אלא משום דמחברי האדדי חשיב להו כחדא ויש מפרשים כו' כצ"ל וע' בדברי הרא"ש וק"ל:

בד"ה ש"ן של תפילין כו' והנחתנה אם אין דינו להיות פסולה כו' עכ"ל לכאורה דטעות קחזינא הכא וההג"ה בזה אינו מבוררת לי ויש לי לפרש דבריהם בדוחק בלי ההג"ה דר"ל דהנתן הש"ן שם אם אין דינו להיות כלומר אי לאו דהש"ן של ראש הוה הל"מ פסול משום דנמצא דאין בית רואה כו' שהש"ן הוה מפקסין בין בית לאויר דלא דמי לטולה כו' דבשל יד לא שייך אינו רואה את האויר כמ"ש לעיל ועוד דבטולה אינו ניכר אם הוא עור אחר משא"כ בש"ן אי לאו הלמ"מ וכמ"ש במרדכי וק"ל:

בד"ה תפילין מרובעות כו' כמו שמפרש רב פפא עכ"ל כצ"ל:

דף לה:

פרש"י בד"ה שם י"ו כו' שכתוב בו רוב השם כו' ויראו ממך הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה וכמה כו' משערין הרצועות שיגיעו ראש כו' יותר מבחטה ופחות מבשעורה ואם יותר כשר עכ"ל כצ"ל אבל בפחות פוסל בסמ"ק ע"ש וק"ל:

בד"ה משעת כו' קשירה דהכי מפר"ת כו' מעשה בלשה אחת שנשאת לחבר והיתה קושרת לו תפילין על ידו כו' עכ"ל כך הגירסא שם וכצ"ל ולכך הוצרכו לימר ולפי שאין לקשור ביד אחת כו' דולאי דהחבר ידע לעשות הקשר אלא לפי שאין נוח כו' הוצרך לסיוע שלה תדע כו' ומה שכתבו ותפילין של ראש ודאי אין צריך לקשור כו' מלתא באנפי נפשיה הוא מהסברא ולא מן התדע הוא ודו"ק:

דף לו.

בא"ד ומדקאמר כשאינו עולה (ויורד) לא חייץ כו' עכ"ל מהא דקאמר נמי גבי של ראש בזמן שהוא חוצה נמי מוכח כן כמ"ש במרדכי ובסמ"ג אלא דהכא לפי סברא דבעי לפלוגי בין של ראש ובין של יד בהא לא הוצרך לראייה אלא בשל יד וק"ל:

בד"ה לא סח כו' מברך אחד לשל ראש על מצות כו' כצ"ל ובד"ה עבירה היא כו' ולא בירך על של ראש על מצות אלא כו' כצ"ל ודו"ק:

פרש"י בד"ה מודים חכמים כו' כדאמרינן לקמן הס"ד ואח"כ מ"ה מצלי בהו כו' כר' יעקב הס"ד כצ"ל:

דף לו:

תוס' בד"ה אי קסבר כו' דלמ"ד שבת לאו זמן תפילין לא הוה שייך למימר חוץ מתפילין וא"ת דהכא כו' כצ"ל:

בד"ה יצאו שבתות כו' כותב אדם תפילין לעצמו ולאחרים בטובה דברי ר"מ רבי יהודה כו' ומסתמא רב הוה ס"ל כהלכתא כו' א"ה שרי לכתוב ולמכור כו' כצ"ל ועי' בדברי הרא"ש ובמרדכי וק"ק דמאי אולמיה להו לאתניי טפי מירושלמי דהא בגמרא דידן נמי מוכח כן דרב ורבב"ח ס"ל דמניחין בח"ה כדקאמר וכן אורי ליה רב ומסתמא דס"ל דשבת לאו זמן תפילין הוא ככל אינך אמוראי ויש ליישב ודו"ק: נמ' אלא לפסח בלבד כו' נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה כו' כצ"ל:

דף לז.

פרש"י בד"ה מידכה כו' ידכה יד כהה עמיא כו' ובד"ה עשר סלעים כו' לנחלה אפ"ה כו' הד"א פטר רחם הס"ד וכצ"ל:

תוס' בד"ה קיבורת כו' דקחשיב רמ"ח אברים שלשים בפיסת יד כו' במקום שמועין ולא למטה ממתניהן ולא למעלה מאציליהן כו' דשייר במתני' פריש בבריייתא וכמו שהוסיפו בין הפרקים כו' כך הוסיפו אצילי ידיו דהוא כו' מההיא דערכין דמשמע כו' לשון בני אדם ועד מרפיקו כו' והוא של נזיר וכנגדו כו' הד"א ועצם של קולית ר"י אומר כו' הד"א היינו שוק דבהמה די"מ דסובך כו' שיעור שבקידוש ימים עד הפרק וברגלים עד הסובך והיינו עד כו' כצ"ל ועיין קצת בזה בתוס' פרק כל הבשר וק"ל:

בד"ה שומע אני כו' שלשים יום האב פטור כו' כצ"ל:

דף לז:

בא"ד עוד אמרינן בירושלמי פ"ק דקדושין גמרא בהמה גסה כו' רב יהודה שאל את ר"א כו' שלשים יום אי"ל דומה כו' של בן ואי בנהרג כו' עכ"ל כצ"ל וק"ק ומאי ראיא היא זו דהא שפיר הוצרך לתלות הנהרג במת כמ"ס לעיל דנהרג אצטריכא ליה טפי דה"א דוקא מת מעצמו כו' ואשמועינן דה"ה נהרג ודו"ק:

פרש"י בד"ה גובה כו' הכתב הס"ד ואח"כ מ"ה ירך ממש כף הס"ד ובד"ה ולא לאחרים כו' לב"ע הס"ד ובד"ה בין עיניך ממש בגבות עיניו הס"ד ואח"כ מ"ה שעושה כו' קרחה הס"ד ואח"כ מ"ה יד בנגע א' שער לבן הס"ד ואח"כ מ"ה וראש בנגע אחד שער כו' הד"א ובד"ה לאפוקי כו' בבשר ושער צהוב במקום כו' ובד"ה דרב הונא כו' אית להו דר"ה ומיהו כו' ולר"י הויא מנוייצת כהלכתא דג' כו' ואינו פסול דהאיכא ג' מנות ורב הונא בעשייה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה האי מאן כו' כלום פי' בקונטרס לשון ראשון שנכפל כו' כלום דכמאן דשדייה דמי כו' בפרק התכלת תניא טלית כפולה כו' עכ"ל כצ"ל:

דף לח.

פרש"י בד"ה התכלת אינה מעכבת כו' ובד"ה ואם הקדים כו' הלבן אינה מעכבת כו' אחריו הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה התכלת כו' ת"ל תלתא וצ"ל שחולק על תלמוד כו' ובד"ה ואם הקדים כו' דהא דלא בעינן שינה כו' כצ"ל:

דף לח:

פרש"י בד"ה ועשה מציה דהאיכא לבן ותכלת הס"ד ובד"ה גרדומין כו' שנפקסו הס"ד ובד"ה דאי כו' הוו מעגבי דארוכין כו' כדי לעגוב הס"ד ואח"כ מ"ה כל שכן כו' דקים כל כך כשרים כו' כדי עגיבה כל שכן כו' הד"א ובד"ה מטויל לבן כל הד' חוטין הס"ד ואח"כ מ"ה שמע מינה מדאמרי כו' שבסוף הגדיל וכיון כו' ובד"ה עילאי כו' במשמעות גרדומים מקצתן הוה איהו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אילימא כו' התכלת שקדם הס"ד ובד"ה לא נצרכה כו' הוה מקדים לפשתן כו' ובד"ה מידי ציבעא כו' דכנף הוי ואע"ג כו' לאו מידי הוא ותו דתניא כו' הד"א דכיון דמין כנף ליכא כו' ובד"ה כיון דאשתרי כו' אבל מהא לא מוכח דצריך כו' כצ"ל:

דף לט.

פרש"י בד"ה קשר עליון כו' משום דאי לא עביד כו' ובד"ה התוכף כו' אינו חיבור הס"ד ובד"ה חוט של כרך כו' לקמן הס"ד ואח"כ מ"ה תכלת זהו כו' לקמן הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה לא יפחות כו' דאמרינן צריך לקשור על כל כו' קשר אחד אחר כך ב' חוליות כו' כצ"ל:

דף לט:

פרש"י בד"ה גדיל שנים כו' גדיל יהו ח' הס"ד ואח"כ מ"ה ופותלהו מתוכו חוט של כרך מן המנין ל"א פותלהו כו' הד"א ובד"ה חוטי צמר כו' עמרא ניניהו ופוטרי בשל כו' בהדיא לבן דצמר כו' הד"א משום לבן הס"ד ובד"ה צמר ופשתיס כו' של פשתן הס"ד ובד"ה צניית כו' תעשה לך הס"ד ואח"כ מ"ה ורב נחמן דאמר כו' כדתנא דבי רבי ישמעאל כו' הד"א כצ"ל:

דף מ.

בפרש"י בד"ה ל"א ר"א כו' שלא במקום מצוה הס"ד ובד"ה גזירה כו' דאפשר במינן לב"ש דלשם כו' ובד"ה כדר"ל כלומר הרי לבן כו' צמר הוא רמינן אי לאו כו' ובד"ה לקיים אתכו' עשה דציצית הס"ד ואח"כ מ"ה וידחה כו' ובד"ה גזירה כו' לכל הקונים לבדוק כו' לצבוע הנסיון בכל כו' הד"א ובד"ה ל"א כו' שלא יקח אדם כו' ושבלילתא הס"ד ואח"כ מ"ה ה"ג אלא כו' שלא במקום מצוה הס"ד כצ"ל:

תוס' בד"ה סדין בצניית כו' דמוכח או מופנה ואע"ג כו' לא יתא אלא בצמר כו' לא יתכן למימר לפי מה שפירש כו' ובד"ה אר"א כו' גזירה היא אבל לפ"ה שלמעלה כו' ובד"ה ולבדקיה כו' וה"ג המ"ל שמא שלא כו' כצ"ל:

דף מז:

פרש"י בד"ה וכנפיה כו' בהן עור הס"ד ובד"ה היו מטוילין כו' ולכי גמרי לה כו' שלא נעשית מתחלתה לשם צניית אע"פ כו' שלא לצורך איכא מן העשוי כו' תוך ג' בעינן הס"ד ובד"ה אמר רבא כו' כיון דעובר על ד"ת לא כו' עשייתן דבתראי אבל כו' הוי מעשה ומקרי צניית כו' דאיכא כשגומרה ולא מן העשוי הס"ד ואח"כ מ"ה מעשה איכא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שמא יקרע כו' ומיהו קשה מההיא דרב כו' בסמוך כיון שפצעו כו' ובד"ה משום כסות כו' דאינשי בתייה לקמן ובפ"ק דסוכה כו' ואם היתה טלית מיוחדת ליום ולילה חייבת כו' כצ"ל:

דף מא.

גמרא בזמן שעשאה לכבודו שפטורה כו' כצ"ל:

פרש"י בד"ה ואמר ר"נ כו' אלמא צניית בטלית שאין בו שיעור יש בו כו' ובד"ה אלא כו' פטורה כגון כו' הד"א ובד"ה ור"ש כו' במציעתא הס"ד ובד"ה סרבלא כו' מונט"ל דפטורה מצניית הס"ד ובד"ה כלי קופסא כו' דהואיל ועומדת היא כו' ובד"ה לכבודו לתכריכן למיתתו הס"ד ואח"כ מ"ה ודאי רמינן ליה דאי לא כו' ובד"ה יתפור ולא כו' ויוסיף עליו עד ארבע כו' ובד"ה ולא יתפור דהכא חיישינן להכי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה תכלת (הנמדה"ק) אין כו' דאין לחלק כיון דלההוא גברא דהוי כו' פרק בא לו דעת לעשות כו' ר"י בן בבא אומר ביחוד (פטור) בטלו חכמים כו' כצ"ל:

חדושי הלכות – מהרש"א • מנחות

בד"ה עגשיתו כו' שאין אדם חייב לקנות טלית המחוייב אם אין לו כו' עכ"ל לא ידענא אמאי לא מחוייב לקנות אם אין לו טלית דהא למ"ד חובת גברא הוא קיימא ואין לפרש אם אין לו מעות דהא ודאי בעשה :מור נמי לא שייך מכרו כו' ודו"ק:

בד"ה אין פוטר כו' זה אלי ואנוהו א"כ מייירי בשיראים דעבד במינו ומה דפי' כו' לאו כו' עכ"ל כצ"ל מתי"י וק"ל:

דף מא:

פרש"י בד"ה בטלית בת שמונה חוטין כו' כל צרכה חיישי' כו' ובד"ה משולשת תלויה כו' ד' אצבעות הס"ד ואח"כ מ"ה שלש שב"ה אומרים כו' הד"א:

תוס' בד"ה כל מילי כו' שרי רבה שרגא כו' ובד"ה בית שמאי כו' היינו בכפילא ואלבן קאי כו' ובד"ה ב"ש כו' יסד רבי שלמה הספרדי כו' יהא נפסל ובד"ה ארבעה כו' ואית דמפרשי בזכרותו היינו ראשונות כצ"ל:

דף מב.

פרש"י בד"ה ויש לה כו' דמשולשת ד' בעינן אבל בציר מהכי כו' ובד"ה ואצטריך כו' מנ' אצבעות הס"ד ואח"כ מ"ה וכמה כו' טפי מעלי ואפילו הד"א ליתכשר הס"ד ואח"כ מ"ה דסתר כו' ונרחב הנקב וירד כו' ממלא קשר עכ"ל בד"ה רמי חוטין כו' לטולתו הס"ד ואח"כ מ"ה רמי ח' חוטין ובד"ה אלא לרב כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מנין לציצית כו' דרשינן כה"ג הס"ד ואח"כ מ"ה בישראל כו' כצ"ל:

דף מב:

גמרא וש"מ טעמה פסלה כו' תפילין יש להן בדיקה ואין נקחין אלא מן המומחה ספרים ומזוזות כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מן עובדי כוכבים כו' תפילין הס"ד ואח"כ מ"ה עשייתן כו' שיקשרם הס"ד ובד"ה הכי מתניתו כו' רב יהודה אמר רב לעיל כו' אדרב הס"ד ואח"כ מ"ה עשאה כו' כהוצנן הס"ד ובד"ה וש"מ מדשדינן ביעתא לברא ולא שדינן לה כו' אם עירה צבע נסיון כו' ובד"ה ואינה נקחית כו' דהואיל ואין לה בדיקה אין לוקחין כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ואילו כו' ציצית לעצמו מברך שהחיינו וכ"כ רב שרירא גאון דלא סמכינן אההיא כדמשמע ס"פ בכל מערבין אין מברכין שהחיינו אלא בדבר הבא מזמן לזמן ופ' הרואה נמי מצי למיפרך עכ"ל ואח"כ מ"ה מן הקוצים כו' כצ"ל מתי"י ובד"ה מן הקוצנן כו' ומרב נמי מצי למפרך עכ"ל כצ"ל:

בד"ה משום שנאמר כליל כו' כדלעיל וא"כ לא אתי כו' מלתא דפי' הקונטרס כו' כצ"ל:

בד"ה תפילין כו' אלא מן המומחה דשמא לא עיבדן לשמה כו' עכ"ל כצ"ל:

דף מג.

גמרא שינוי שקר שינוי אמת ומאי כו' להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצנה כו' כצ"ל:

בפרש"י בד"ה מאי אין לה כו' יורה של תכלת בטעימה כו' ובד"ה שמועתא כו' בשתיהן יחד בדקינן כו' ובד"ה מן העובד כוכבים כו' וכשרה הס"ד ואח"כ מ"ה פסולה כו' נעשית הס"ד ובד"ה א"כ דלילה זמנה אמאי אינו מברך כו' בד"ה מ"ש מצפרא כו' לגירסיה ומשני כי משנה כו' ללילה הס"ד ואח"כ מ"ה שזמן גרמא הוא כו' כצ"ל:

בד"ה כסות סומא דחייב הס"ד ואח"כ מ"ה ורבנן דאית כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה תפילין יש כו' וכן שלישי והא דתנן כו' הד"א ס"ל בחזקת תפילין כו' דברי ב"ש ב"ה אומרים א"צ בדיקה כו' ובד"ה מאי אין כו' ורב אלא אהני בלוקח כו' אבל מקלא אינן לא כו' לא ידע הס"ד ואח"כ מ"ה ור"ש פוטר בגשים אע"ג דאמרינן כו' כצ"ל:

דף מג:

גמרא ורבנן אשר לא משמע להו כו' כצ"ל:

פרש"י בד"ה האזי אשר כו' לרבות כסות סומא לא אצטריך כו' ובד"ה זו ק"ש כו' את ק"ש הס"ד ואח"כ מ"ה כיון דנתחייב כו' לכלל מצנה זו דהיינו כו' ובד"ה חותם כו' שא"ל המלך הביא כו' הד"א ובד"ה כולי האזי כו' מצות הוא הס"ד כ צ"ל:

תוס' בד"ה ור"ש מאשר כו' גבי האזי מאן דצייר לגלימיה כו' כצ"ל:

בד"ה בין תכלת כו' דא"כ מאי ראייה זו עכ"ל ועיין בתוס' פ"ק דברכות וק"ל:

דף מד.

פרש"י בד"ה זיל טפי אפילו הכי מזולזל כו' ובד"ה גופיה כו' לשבעים שנה דמוהם יקרים הד"א והס"ד ובד"ה והשוכר בית כו' יחזור כו' הס"ד ובד"ה מאזי סבר כו' יקנה האחרת עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה זיל טפי אבל בור לא מברכין כו' אעבד ואשה שהן מצוין עכ"ל כצ"ל והס"ד ואח"כ מ"ה לבית מדרשו כו' לא היה מביא ראייה כו' כצ"ל:

בד"ה טלית שאולה כו' הכא לא מפטר אלא דעד שלשים כו' דמדאורייתא פטורה לעולם כו' עכ"ל עיין בזה בדברי הרא"ש פ"ק דמכות וק"ל:

בא"ד והא דמייתי פ"ק דב"ב הא דטלית שאולה גבי נשתהה כו' עכ"ל לא מצאתיו שם שמביא שם הא דטלית שאולה וצ"ע:

בא"ד מיהו י"ל דמוזה נמי מדרבנן דתרי ביתך כתובי כו' עכ"ל עיין בזה מפורש ספ"ק דע"ז:

בא"ד טלית בלא לבישה חייב עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה כל כהן שאינו כו' כצ"ל:

בא"ד עולים ולא אחד ועוד פי' שש"צ אין כו' כצ"ל:

דף מד:

בא"ד ואומר ר"ת שאין לומר אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו כו' אלא מיד כשמסיים הברכה קורא כהנים כדמשמע בסוטה אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי העונין עכ"ל בתנ"י ובתוספות שלנו הוא מגומגם ודו"ק:

חַדוּשֵׁי אֲגָדוֹת — מֵהַרְשֵׁי"א

דף כז.

ד' מינין שבלולב ב' מהן עושין פירות כו' וב' מהם אין עושין כו'. כל דברי המאמר מפורש בפיוט יום ראשון לסוכות וכמו בעץ הדר ריח וטעם כן כו' וכמו הם אגודים כו' ולכפר אלה על אלה כו' ע"ש באורך דהיינו ב' כתות מהן שעושין פירות דהיינו מעשים טובים נדמו לאתרוג ולולב שעושים פירות ימים מכן שאין עושין פירות ומעשים טובים נדמו להדם ולערבה לאין עושין פירות וצריכין להיות אגודה א' שיגינו צדיקים על רשעים וק"ל:

דף כח:

נובה של מגורה י"ח טפחים כו'. כל מעשה המגורה מבואר פרש"י פ' תרומה ע"ש:

דף כט.

מאי מיכלות זהב כו' שכלתו לכל זהב סגור כו'. בפ' טרף בקלפי חשיב ז' מיני זהב וחלד מינייהו זהב סגור ומפרש לה בגמרא התם כפרש"י הכא בגמרא ועוד חשיב שם חד מינייהו זהב טהור וכתבו התוס' בירושלמי כשצנרפין אותו אינו נחסר כלום עכ"ל והיינו זהב מכלות להכא שע"י צירוף אלף פעמים בכור געשה מצנרף וטוב שאינו נחסר עוד כלום ומשמע ליה הכא דמזהב סגור היו עושין כן ללעיל מיניה דהאי קרא למכלות זהב כתיב זהב סגור ומשמע דלעיל קאי שהיה מכלה הזהב סגור בצנירופו כ"כ ופרש"י בספר ד"ה דצריך במגורה לזוקקה כ"כ לקיים מגורת זהב טהור עכ"ל וק"ק דבארזן ובשלחן כתיב נמי זהב טהור ולא הזכר בהם לזוקקה כ"כ בזהבם ונראה לתת טעם משום דבמגורה בעי מקשה טפי מכל כלי מקדש ושמא לא היה געשה מקשה והיה קשה לעשותו מקשה אם לא היה מזקקו ומצרפו כ"כ קודם יע"פ הכונה כמ"ש במדרשות שהמגורה עם ז' נרותיה מרמזים על חכמת התורה שהם ז' ספרים כמ"ש בפסוק חכמות נשים וגו' חצבה עמודיה שבעה וע"ש שכל שבעה החכמות כלולים בה ולכך נמשלה התורה לזהב כמ"ש הנחמדים מזהב וכמו שיש במין זהב ז' מיני זהב כדאיפתא ביומא כך התורה כלולה מכל החכמות וכמ"ש שמיני זהב על ידי צירוף כמה פעמים געשה זהב טוב שאין בו שום סוג כדאמרינן הכא במגורה כן התורה שנאמר בה אמרת אלוה צרופה ונאמר בה מזוקקת שבעתים שעל ידה כל ז' החכמות מזוקקות ומצרפות וק"ל:

ומי חסר בודי האי. פרש"י האי דקאמרת כו' הכניסו אלף פעמים לכור כו' אלמא בכל פעם חסר עכ"ל ואין זה מכוון דאם בתחלה כשהיו אלף ככר בכור לא היה נחסר רק ככר אחד א"כ אח"כ בכל עוד שיתמעטו הככרות בכור יתמעט גם החסר ולא היה נחסר עוד ככר שלם אבל נ"ל בזה כמו בעשורייתא דרבי בכל פעם שנתמעטו הככרות נתמעט החסר ובפעם אחד היה חסר יותר מככר אחד ואח"כ לפי ערך זה וק"ל:

המגורה הטהורה שירדו מעשיה כו'. מדנקט מגורה במלתיה ולא נקט נמי שלחן משמע דגבי שלחן לא דריש ליה הכי ונ"ל דלית ליה דרשא דלקמן דליף ליה מתבניתם אשר אתה מראה וגו' דמהוא קרא יליף נמי לארון ושלחן אש ירדו מן השמים אע"ג דההוא קרא גבי מערה הוא דכתיב מלשון כתבניתם בלשון רבים משמע ליה לר"י בר יהודה דלקמן דקאי נמי אארון ושלחן דכתיבי בפרשת דלעיל מניה ועי"ל דאית ליה הכא דרשא דלקמן כתבניתם שראה בהר דונמתם שירדו באש מן השמים ארון ושלחן ומגורה מיהו הכא בא לומר דבר נוסף במגורה שגם מעשיה היאך יעשו אותה ואותן כלים שיצטרכו בעשייתם שהיה קשה למשה גם זה ירד לו ממקום טהרה וק"ל:

ראו חיבתכם כו' סולקו כסודרו שנאמר לשום לחם חם וגו'. מפורש סוף מסכת חגיגה ע"ש:

נבריאִל חגור כו' והראה לו למשה מעשה מגורה כו'. שהוא מלאך של אש כדאמרינן ביומא והוא היה העוסק במעשה אש במגורה של אש וק"ל:

שלשה דברים היו קשין למשה כו' מגורה ור"ח ושרצים כו'. וכתב הרא"ם שפרשת כי תשא ובפרשת שמיני משום דמלת זה מורה על הרמזו אליו אבל כו' ע"ש באורך ויש בדבריו אלו במקצת קצת עיון במה שכתב דגבי לבנה דכתיב החודש הזה שמשמעות פירושו המתחדש כזה כו' והשם לא דבר עמו בלילה אלא ביום והא קושטא דמלתא הוא כך דהשם נזכר עמו סמוך לחשיכה והראהו מולד הלבנה כמו שפרש"י בחומש כדאיפתא במכילתא גם הוא הניח בתימה לפי דרכו לדעת הי"א למה לא דרשו כלום גבי זה אשר תעשה אותה שלם וגו' וע"כ הנראה בזה דבכל מקום שנוכר כבר בסמוך לעיל מיניה מאותו דבר שבא הסיפור אחריו שפיר יפול מלת זה בסיפור שבא אחריו וע"כ גבי זה אשר תעשה אותה שלם יגומר שבא לעיל מניה סיפור מעשה התיבה עשה לך תיבת עצי גופר קינים תעשה וגו' שפיר יפול אחריו זה אשר תעשה וגו' כלומר בזה האופן תעשה אותה וגו' וכן גבי זה אשר תעשה להם לקדש וגו' דכבר לעיל מיניה כתיב קידוש של אהרן דכתיב ועשו בגדי אהרן לקדשו וגו' וכן גבי חזאת התורה אדם כי ימות וגו' דכבר נזכר לעיל מיניה דיני הטמא וכן בזאת חקת הפסח וגו' שבא גם הסיפור בפרשיות הקודמות בדיני הפסח אבל גבי החודש הזה וגו' שלא נזכר כלום לעיל מינה בחודש החודש לא יפול בתחלת הענין לומר מלת הזה וכן גבי זה לכס הטמא בשרץ וגו' שלא נזכר לעיל מיניה כלל מטומאות שרצים וכן גבי זה מעשה המגורה וגו' דבפרשת בהעלתך שלא נזכר כלום לעיל מיניה מענין מעשה המגורה וגו' אלא מהדלקת נרותיה וכבר נזכר מעשה המגורה בפרשת תרומה וע"כ לא יפול בה בכאן מלת זה וכן לדעת הי"א גבי זה אשר תעשה על המזבח שלא הזכר כלל לעיל מיניה ענין קרבנות התמידין וע"כ דרשו בכל אלו שבא מלת זה לומר שהיה משה מתקשה בהם ותנא דבי ר' ישמעאל דלא דריש כלום גבי זה אשר תעשה על המזבח היינו משום דאיבא לפרש התם מלת זה דה"ק קרא דלעיל מניה כתיב שבעת ימים תכפר על המזבח וגו' היינו שלא נוהב אלא לפי שעה בז' ימי המלואים אבל זה אשר תעשה על המזבח וגו' תמיד שהם ב' תמידין וק"ל וכתב הרא"ם גם יש לתמוה למה לא מנו השקלים בכללם דכתיב בזה זה יתנו וגו' וכו' ולפ"י יתיישב ג"כ מה שכתב רש"י כאן שהיה משה אורח את החיה כו' עכ"ל והאריך ע"ש מ"ש מה שפרש"י בכאן שהיה משה אורח את החיה כו' געלם מעיניו דהא תלמוד ברור הוא בר"פ אלו טרפות דתנא דבי רבי ישמעאל גופיה זאת החיה וגו' מלמד שתפס הקב"ה מכל מין כו' גם געלם ממנו דברי התוס' וז"ל ג' דברים קשים כו' וא"ת וליחשוב נמי ההיא דאלו טרפות דלמר חזאת החיה אשר תאכלו מלמד שתפס הקב"ה כל מין כו' וי"ל דלא חשיב אלא הך דכתיב זה ויש לתמוה דלא חשיב מחצית השקל דכתיב זה יתנו ואמרינן במדרש כמין מטבע של אש הראהו למשה וי"ל דלא שייך התם נתקשה אלא

משום דלא הוה ידע בשום ענין אם לא הראהו עכ"ל וקצת בפנים שונים כתבו בזה התוספות בריש פרק אלו טרפות ע"ש וענין הקושי בחידוש הלבנה מפורש בפ"ב דר"ה במתני' בבדיקת עדים לקדש ע"פ ראיתם ששאלין אותם אם לפני החמה ראיתם או לאחר החמה ראיתם דהיינו פנימטה ועוד בדקין אם לצפונה אם לדרומה כדמפורש שם בגמרא דבימות הגשמים לצפונה דבריו קיימין ולדרומה לא אמר כלום ובימות החמה הוא בהיפך ובדוקין כמה היא גבוה ולאין היה נטוה וכמה היה רוחב כו' כמו שביאר באורך ענין זה הקיטוי הרמב"ם שם בפירוש המשנה וענין הקיטוי במגורה לפי שנצטווה לעשותה מקשה אחד עם כל כפתוריה ופרחיה ונביעיה וקישוי בשרצים לפי שיש ריבוי מינים המתחלפים בשרצים להכיר בח' שרצים המתמאים במענין:

דף כט:

מצאו להקדוש ב"ה שיושב וקושר בתרים כו'. ענין קשר נאמר שעושה אותו להזכיר בו דבר מה כדי שלא תשתכח כמ"ש לענין צניית למען תזכרו וגו' ולזה אלו קשרי אותיות המה הרומזים לדברים פנימיים העליונים בכתרו ויתברך ב"ה לזוכרם עי"ז כללקמן בחטריה לנגיה דחי"ת וכרעא דה' ומשה חשב לאין דעת האנושי מגיע להבין כוונתה וע"כ אמר מי מעכב כו' כיון לאין אלו קשרי אותיות צורך לדעת אנושי שאין עומד עליהן מקוצר שכלו מי מעכב כו' דלעצמך ודאי אין צורך בהן כי מי מעכב על דך מלזוכרן בלא עשיית קשר ואל"ל דודאי לצורך דעת אנושי אני קושרן אדם א' כו' ועקיבא כו' שעתיד לדרוש כו' תילי תילים של הלכות ללא די שיש בקשרן של אותיות דברים פנימיים אלא דגם תילי תילים של הלכות תלויים בהן שרע"ק דורשן אי"ל רבש"ע הראהו לי שבקש שיגלה לו אותן סודות של הקשרים שיהיו נגלו לעתיד לרע"ק אי"ל חוזר לאחוריד האך כו' ע"פ מ"ש בפרק הבונה שדרשו שם סדרן של אותיות מאל"ף ועד תי"ו ושבו דרשו אותן לאחור מתי"ו ועד אל"ף כדאמרינן שם וז"ש לו טרם שילמוד רמז קשר האותיות ילמוד רמז סדר האותיות גם לאחור וז"ש שישב משה לסוף ח' שורות דהיינו שיש ח' שורות א"ב משונות לפי הנקודות שמונה שיש בהן ויש בהן ודאי רמזות שונות לפי הנקודות שמונה ואמר שלא ידע מה היו אומרים בכונת האותיות של ח' שורות למפרע והיה תש כחו שהיה מצטער על שלא ידע כוונתו כיון שהגיעו לזכר אחד דהיינו מסופן לראשן עד הא' שהוא מורה על אחד. ואל"ל תלמודיו רבי מנין זה לך שתהיה הא' בראש האותיות להורות על האחדות ולא את אחרת ואל"ל שלא ידע כוונה בזה בצורת האות של הא' שתהיה היא הראשונה לאותיות להורות על האחדות אבל דבר זה הל"מ נתיישבה דעתו שראה שדבר זה תולה ודאי בדעת אנושי לפי שכלו ואל"ל להשיג כל סודות התורה בזה אמר לפניו כו' אי"ל כך עלה במחשבה כו' דומאי כך עלה במחשבה כמו שאתה חושב אבל כי לא מחשבותיכם מחשבותי כי גם בזה דעת אנושי קצר מהשיג אמר לפניו כו' אי"ל חוזר לאחוריד כו' דהיינו כמו שדורשין האותיות לאחור מת' ועד א' כמפורש פרק הבונה א"ת ב"ש כו' ע"כ מדת רשעים אבל מדת צדיקים א"ת ב"ש כו' ע"ש שבו מפורש שהצדיקים מקבלין עונשן בעה"ז כדי לרבות שכרן בעה"ב אמר לפניו כו' זו תורה שתדמוז על שכר עונשן ואמר כי כך עלה במחשבה כמו שאתה חושב כו' וכמפורש לעיל ודו"ק:

דחטרי ליה לגגיה דחי"ת ותלו כו'. עיין בפרש"י ותוספות הכא ובפרק הבונה ויש לדקדק אמאי לא נקט נמי הכא במלתיה תליית כרעא דק' דהוה נמי טעמיה כטעם כרעיה דה' כדאמרינן פרק הבונה ע"ש ונראה כי רב אשי הזכיר כאן החי"ת והה"א לפי שהם צורות דומות במקצת כדאמרינן פרק הבונה שלא יעשה ההי"ן חיתין וחייתין והיי"ן כו' כי צורת שניהם שלש מחיצות וא' פתוחה כאכסדרה זו ואמרינן בפרק לא יחפור דעה"ז דומה לאכסדרה כי רוח צפונית אינה מסובבת בה ולזה אמרו שהסופרים חטרי לגגא דחי"ת שהיא צורת עה"ז בשלש מחיצות לרמוז בחטרי זה שהוא חי ברומו של עה"ז ועל כוונה זו אמרו דיש לכוין בח' לאחד שהוא יחיד בז' רקיעים ובארץ שהם כלל עה"ז ואמר דתלו לכרעיה דה"א ושינו קצת צורתה מצורת העולם שיש לה פתח באחת משלש מחיצות שלה כדבעא כו' מ"ד בטוחו בה' עדי וגו' ואל"ל כל התולה בטחונו ויהיה פירוש הפסוק ע"פ מ"ש פרק עושין פסין דיו לעולם שישתמש בב' אותיות דהיינו י"ה אבל לעה"ב יהיה שם ד' מלא כדאמרינן גבי כי יד על כס יגו וגו' וז"ש כי הבטוח בה' יהיה בטוח בזה שיהיו לו ב' שמות שם ו"ה שמשתמשין בעה"ז ושם של ד' שישתמשו בו בעה"ב צור ומחקה בב' עולמות ואל"ל דמ"מ לפי הדרש זו ה"ל למכתב יה וב' ביה"ה היא מיותרת וקאמר דאותיות י"ה גופיה רומזין על זה שציר בהן הקב"ה ב' העולמות ואמר ועדיין אינו יודע אם שהיו"ד קודמת שהע"ז נברא ביו"ד שעה"ז קודם בזמן ואם שה"א קודמת שהעה"ב קודם במעלה. ואמר העה"ז דומה לאכסדרה שכל הרוצה כו' שההולך בדרך רע ותענוגיו עה"ז בצינטיים המדומיזם נטוה לצד צפון אחרי עצת יצה"ר שנקרא צפוני אשר ע"ז אמרו הרוצה להעשיר יצפין והרוצה להחכים ידרים ולצאת אמר שכל הרוצה לצאת לצד צפון ובלשון זה משתמשים שאמרו אחר יצא לתרבות רעה דהיינו לעצת יצה"ר שמצד צפון. ואמר ומי"ט תליא כרעא דה"א כו' ר"ל כמ"ש ששינו אותה קצת מצורת עה"ז שאינה פתוחה רק מצד אחד לצד צפון והה"א יש לה ג"כ פתח קטן מצד אחד ואמר דלכך פתוחה גם מצד אחר שאל יחשוב החוטא כיון שיצא א"א לו ליכנס עוד כמו שחשב אחר ששמע מאחורי הפרגו כו' אל יחשוב החוטא כן אלא שאם ירצה לשוב בפתח אחר וליכנס בו הרשות בדיו ופריך לעיל ולענייילה לתשובה בהך פתח שיצא ול"ל פתח אחרת בצד שניה. ומשני לא מסתייעא מלתא כדר"ל כו' מבואר בדברי הרמב"ם בשמונה פרקים שכתב כי החוטא אחר שחטא א"א לו לשוב וליטהר נפשי שלימה עד אשר ירחיק עצמו הרחקה גדולה מצד אשר חטא ע"ש ולכך אמר באותו צד פתחו שחטא ויצא א"א לו ליכנס לצד התשובה עד אשר ירחיק עצמו לצד אחר ומשם יכנס למקום טהרה ולזה מבואר ששינה ר"ל בלשונו שאמר גבי הבא לטהר מסייעין וגבי הבא לטמא פותחין כמ"ש התוספות כי הבא לטהר הוא שיצא כבר לצד פתחו לצפון ונטמא ועתה כשבא לחזור ולשוב ואל"ל לו באותו צד דלא מסתייעא כדקאמר ע"כ צריך סיוע להורות לו הדרך לסובבו לצד אחר לפתח קטן אשר שם אבל הבא ליטמא ועוד במקום טהרה בין ג' המחיצות ורוצה לצאת יש לו פתחון הרבה לצד צפון כי הוא כולו פתוח וא"צ סיוע לצאת כי העדקין שוין לעומד תוך המחיצות. ואמר מפני מה כו' מפני שהצדיקים שבו מועטים כו' לכאורה פירושו כמאמר ראיתי בני עלייה והגם מועטין אמנם אין זה מן הדומה לדומה כי הי"וד היא קטנה בכמות ואינה קטנה במספרה שיש ט' אותיות שהם קטנים יותר במספר וע"כ נראה לפרש שהצדיקים שבו מועטין שהם ממעטין את עצמם כמ"ש במסכת חולין כי אתם המעט וגו' אפי' בשעה כו' אתם ממעטין עצמכם אברהם אמר אנכי עפר וגו' ולפי זה הוי שפיר המיעוט כמיעוט היוז שהיא קטנה בכמות אבל לשון מועטין משמע כפי' קמא ודו"ק:

מפתחאגדותהש"ס,המפרט את חלקי התורה ואת חלקי המשנה,המסומנים באותיות

דף לג:

מדת ב"ו בו' והוא משמרן מבחוץ שנאמר ה' ישמרך וגו'. כפרש"י יד ימינך שהמזוזה היא מימין ביאה. ואמר יומם השמש וגו' לפי שכל המאורעות רעות הבאות בעולם נתנו ביד מזלות השמים שעיקרם חמה ולבנה וכוכביהם והם המתנגדים לאומה הישראלית כמו שאמרו אין מזל לישראל על כן אמר שבמצות המזוזה השמש והירח לא יככה כי ה' ישמרך מכל רע שיתעורר מהם לבא עליך ולפי שאמר בענין שבהיותך בפנים ישמרך הקב"ה מבחוץ דהיינו יד ימינך ימין ביאתך לבית ושמא תאמר בצאתך לא יהיה שומרך ע"כ אמר ה' ישמר צאתך ובואך וגו' שישמור במצות מזוזה צאתך דהיינו מבחוץ כמו בבואך מבפנים ודו"ק:

דף לה:

בי שם ה' נקרא וגו' אלו תפילין בו' וראית את אחורי בו'. מבואר בברכות פ"ק:

קשר של תפילין צריך שיחא למעלה בו'. הכוונה בזה כמ"ס בקידושין פרק האומר ע"פ מ"ס ג' כתרים הן בו' שכתר תורה הן הן התפילין של ראש שנאמר בהן למען תהיה תורת ה' בפיך וגו' וע"כ אמר שיהיה זה הכתר של תורה למעלה כדי שיהיו ישראל למעלה ע"י התורה וכמ"ס חז"ל כי כתרך גדול מכתרם יצריך שיהו כלפי פנים כדי שיהו ישראל ע"י התורה לפנים מכל שאר הכתרים כמ"ס ת"ח קודם לכהן ע"ה ולגבי כתר מלכים נאמר בי מלכים וימלוכו וק"ל:

דף מא:

א"ל ענשיתו אעשה בו'. פירשו בתוספות אעשה כי האי בו' אבל עשה גמור אפילו ב"ד של מטה מכין אותו בו' עכ"ל הכי מוכח בפרק הכונס דלין שמים חמיר טפי מדין אלם דכמה דברים חשיב שם דחייב בדיני שמים ופטור מדיני אלם ושאל המלאך בעידן ריתחא ענשנין בו' ר"ל בעידן ריתחא בעגמא היה לצדיקים להגין על דורן בתפלתן ובמצותן וע"כ יש להן להרבות במצות כדי לזכות דורן בכך ולא טעקין למפטור נפשיהו ומצותו וע"כ ראוי לצדיקים כמותם ליענש על כך וק"ל:

דף מג:

וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו בו' זו ק"ש בו'. דהיא נקראת כל מצות ה' שיש בק"ש עיקר האמונה קבלת מלכות ואחדות וע"פ מ"ס בסוף מסכת מכות תרי"ג מצות הן בו' בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה נמצא כשנזכר בק"ש שמפורש בה כלל אמונה וזכר את כלל המצות כולן יכמ"ס שם. ומאן דתני ראה מצוה זו וחכור מצוה אחרת בו' מצות כלאים בו'. דריש כל מצות ה' ולא מקצתן כדרך שדרשו גבי כל המצוה אשר וגו' אם התחלת גמור ה"נ הכא דאי לאו הסמיכות דכלאים שרי בצניות בחצי בגדים דהיינו בכל כלי פשתן לא היה מתקיים מצות תכלת אלא בחצי בגדים בבגדי צמר אבל ע"י הסמיכות מתקיים המצוה בכל הבגדים אף בפשתן. ומאן דתני כיון שנתחייב אלם במצוה זו בו'. עיין שני פירושים בפרש"י ולשני הפירושים יש לעיין למה תלה אותן לענין זמן גרמא במצות צניעות ולא במצוה אחרת שזמנה גרמא ויש ליישב דבליה בשכבו האלם ערום הוא ובקיומו בשחרית בתחלת קומו הוא לובש בגדים שנתחייבו בצניעות ע"כ תלה כל המצות במצות צניות דמיר שלובש הבגדים בבוקר נתחייב בכל המצות ור"ש היא דלרבען כסות לילה נמי חייב בצניות. ומאן דתני שקולה מצוה זו בו'. כמו שאמרו גבי מצות שבת ששקולה בו' דהיינו דעונשה ושכרה מרובה כלקמן וכפרש"י בחומש שע"כ נסמכה למצות שבת. ומאן דתני וראיתם אותו וגו' ראיה מביא לידי זכירה בו'. נראה דמשמע ליה אותו לשון יחיד דקאי אהוט יחידי של תכלת דכתיב לעיל מיינה הכנף פתיל תכלת וגו' וע"פ מ"ס לקמן שתכלת דומה לים בו' עד כסא הכבוד שהכוונה בו שתעשה המצות לשם שמים וזה שאמר בראיית צבע התכלת תהיה וזכרונך מן הדומה עד כסא כבוד ושתהיה עשיתך לשם שמים ורשב"י נמי דדריש מהאי קרא כל הזרין בו' נמי מדכתיב אותו בלשון יחיד אהוט של תכלת קאי למדרש מניה ג"ס דע"י אותו שהוא חוט של תכלת מן הדומה לדומה כלקמן יבא עד כסא כבוד לקבל פני שכינה דהיינו אותו תעבוד ובו מדבק וגו' יק"ל:

חביבין ישראל שסבבן בו'. ר"ל באלו מצות סיבבן דרך שמירה כלקמן חונה מלאך ה' סביב וגו' להתפילין סביב לראש וסביב לזרוע ברעיונותיהם וד' צניות לבגד סביב בד' כנפות והמזוזה היא עיקר הסיבוב של מחיצות הבית לשמור במקום הפתוח ומייתו ועליהן אמר דוד שבע ביום הללתיו וגו' פרש"י תפילין בראש ובזרוע הרי ב' וד' צניות בו' עכ"ל בזוג של תפילין נוחא דחשיב להו בברי מצות כמו ששנינו לעיל בפרק הקומץ של יד אינו מעכב את הראש בו' אבל בד' צניות קשה למה חשיב להו בד' כיון דמעכבים זה את זה הרי הן מצוה א' ודוחק לאוקמא סוגיא דהכא כיחידאה כר' ישמעאל דס"ל דד' מצות הן ויש ליישב כיון דד' צניות גופים מחולקין הן חשיב להו כד' משא"כ ד' פרשויות של תפילין דעשין גוף אחד. ואמר כשנכנס דוד למרחק בו' עמד ערום בו' ערום בלא מצוה בו'. דבית המרחץ פטור מן המזוזה כדאמרין פ"ק דיומא ואמר כשנזכר במילה בו' אמר עליה שירה שנאמר למנצח על השמינית וגו' פירוש שמצות שמינית זאת שהיתה גם במרחץ נצחה על הז' מצות שזכר וקראה שמינית לגבי שבע שזכר אבל ממה שאמר שניתנה בשמינית נראה דקראה שמינית לפי שנתנה למול ביום שמיני ללידה או ע"ש שהיא מצוה שמינית שניתנה לאברהם דז' מצות נתנו כבר לבני נח וק"ל:

הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר והחוט וגו'. דמיינו כי החוט המשולש הוא מגולל דרך סביב כעין ג' מצות הללו כמ"ס לעיל שמסבבין את האלם כגדר הזה שלא יבא לידי חטא ומשמע ליה דאיירי קרא ללא ינתק לענין אצולי מחטא דלענין אגוני מפורענות שאר מצות נמי מגני כדאמרין פרק גוטל מצוה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגני מפורענות אצולי לא מצלי מחטא אבל לענין אצולי מחטא אשמעינן בהאי קרא דהנך ג' מצות שמסבבין האלם מהני טפי משאר מצות ומיהו לא מצלינן מן החטא אלא בעידנא דעסיק בה דלא עדיפי הנך ג' מצות מתורה דמסיק שם דבעידנא דעסיק בה אצולי מחטא ובעידנא דלא עסיק בה לא מצלא ח"ש לא במהרה ינתק דהיינו בעוסק בה כמו (עושה) [תורה] ומייתו נמי הכי מקרא דחונה מלאך ה' סביב וגו' כמ"ס דכל מצוה שאדם עושה בורא לו מלאך יקאמר דבהנך ג' מצות הסובבים לאדם בורא לו מלאך דוגמתן להיות חונה סביבו לחלוצ ולשמרו מחטא דאי לחלוצ מפורענות קאמר שאר מצות נמי אגוני מגני מפורענות כלעגיל ודו"ק:

מפני שתכלת דומה לים בו' ורקיע לכסא בו'. מפורש פרק כיסוי הדם ע"ש:

נדול עונשו של לבן בו'. פרש"י למי שאינו מגול צניות ותכלת בו' עכ"ל לזכא לפרושי הכא כמו במשל בב' אנשים דהא ודאי כל איש ישראל חייב בתרנווייהו ובמשל לא שייך לפרש בעבד אחד כי הכא דאין דרך להביאו בב' חותמות דסני בחד לסיומן עבדות ומיהו ה"מ לפרושי הכא נמי בב' אנשים ובמי שיש לו לבן

ואין לו תכלת ויש לו תכלת ואין לו לבן ולמאי דמסיק לעיל לכ"ע דהתכלת אינו מעכב הלבן והלבן אינו מעכב תכלת:

חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר בו'. פרש"י קרי ביה מאה עכ"ל לפי מה שהבינו התוספות מפירושו דר"ל אל תקרי מה בו' אינו מפורש טעמו אמאי נימא אל תקרי מה בו' ולולי דבריהם היה נראה לקיים פרש"י כפירוש ר"ת דר"ל קרי ביה בפסוק אותיות מאה ועי"ל אל תקרי מה בו' דלפי פשוטו דקאי מלת מה אני אם ליראה בו' קשה וכי יראה מלתא זוטרתו היא בו' כדמקשינן בפרק אין עומדין ובפ"ג דמגילה וע"כ דרשו מיינה אל תקרי מה אלא מאה וה"פ דקרא מה ה' אלהיך שאל וגו' מאה ברכות ששאל הקב"ה מעמך אין כוונתו כ"א ליראה וגו' שהיא ודאי מלתא דרבדי. וע"פ דעת חכמי האמת בסוד נפש רוח נשמה דמיון כהן לוי ישראל דלכך היו ק' ברכות שמעשר מן המעשר מהם יבא לחלק הנשמה ברכה אחת שהיא חלק אלוה ממעל ורמז על זה חסר הא' ממאה שהיא הברכה האחת ממאה הברכות היא בסוד הנשמה ממעל ליראה ה' וגו' ובזולת הא' הוא מה שהוא מורה על דבר קטן אבל אם את הא' שהוא חלק הנשמה נעשה מאה בסוד אי"ק וק"ל:

מברך שלא עשאני בור א"ל בולי האי בו'. עיין ב' פירושים ברש"י ועי"ל דבריאית איש ואשה קלים מצד א' וקשים מצד אחר דאם יזכו הרי שכר האיש גדול מן האשה שזכה בהרבה מצות שהוא חייב בהן יותר מהאשה וכן בהיפך אם לא יזכו הרי עונש האיש יותר מהעונש האשה וכיון דהבור ודאי שאינו זוכה הרי הוא גרוע בדריאתו מהאשה ולהכי קאמר כיון דכבר בירך שלא עשאני אשה כולי האי נמי מה לו לברך שלא עשאני בור דהא ככלל שלא עשאני אשה הוא כיון שהוא גרוע טפי לענין עונש וק"ל:

דף מד:

אין לך כל מצוה קלה בו' צא ולמד ממצות ציצית בו'. קרי ליה למצות צניות מצוה קלה לגבי מצות חמורות דעונשן מיתות ב"ד וכרת בלאוין ובעשין כגון פסח ומילה ואמר שאין מתן שכרן בעה"ז בו' והיינו דמתן שכרן בכלל נתחלק קצת מהן בעה"ז והמותר לעה"ב אינו ידוע עד כמה אבל הפירות בעה"ז והקרן כולו לעה"ב אינו אלא בהנהו מצות דחשיב בריש פאה ומייתו בסוף פ"ק דקדושין:

וכתיב בה אני ה' אלהיכם ב' פעמים אני הוא שעתיד ליפרע בו'. כמו שדרשו בכ"מ דכתיב אני ה' הוא אני ה' נאמן ליפרע או לשלם שכר והוסיף כאן לומר אלהיכם כי מצוה זו מעידה על כך בשינוי בגדים מכל האומות שאנו עמו והוא אלהינו כמ"ס להיות לכס לאלהים וגו' והקדים שאני עתיד ליפרע ממה שאני עתיד לשלם שכר דנבי אני ה' אלהיכם קמא הזכיר יציאת מצרים אני ה' אלהיכם אשר הוצאתי וגו' כמ"ס בפרק איהו נשך יציאת מצרים גבי צניות ל"ל אמר הקב"ה אני ה' שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לאינו של בכור אני הוא שעתיד ליפרע ממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא כמפורש שם ולזה אמר דד' צניות דמזו לו בד' עדים שהם עדים מד' רוחות האדם שהוא אלהינו וק"ל:

א"ל בתי שמא עיניך נתת בא' מן התלמידים בו'. א"ל כן לפי שאין מקבלין גרים לשם אישות כדאמרין ביבמות והיא הוציאה כתב בו' וספירה לו כל המאורע שלשם שמים בו' כפי' רש"י וק"ל:

עובר בח' עשה בו'. לפירוש רש"י בלשון ראשון ארבע פרשויות יש בהן בו' ק"ק דהא ארבע פרשויות מעכבין זה את זה ומצוה אחת הן דמהאי טעמא לא חשיב ד' צניות בד' עשה ודו"ק:

דף מד:

ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי בו'. ר"ל ה' עליהם הוא תפילין של ראש כמ"ס כי שם ה' נקרא עליך זו תפילין שבראש ולכל בהן חיי רוח. וגו' רמז על תפילין של יד שהיא כנגד הלב אשר שם רוח החיים וק"ל:

דף מה:

וחטאת את המקדש חטאת עולה היא בו'. לפי פשוטו לפי הנקודה מלשון חיטוי וטוהרה הוא כמו וחתאו ביום השביעי וגו' ואפשר דגם לשון חיטוי דכתיב גבי פרה אדומה וחתאו ביום השביעי וגו' מלשון חטאת הוא ע"ש שפרה אדומה מקרי חטאת ודו"ק:

זו אליהו בו' מלואים הקריבו בו'. ק"ק דכהניא כתיב ברישא דעניינא דהקריבו פר לחטאת דכתיב ונתת אל הכהנים וגו' פר בן בקר לחטאת והיינו של מלואים הקריבו ודו"ק:

זכור אותו האיש לטוב וחנניה בו'. אפשר דהיינו דקאמר פ"ק דשבת ואלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בו' וי"ח דבר גזרו שם:

דף נג:

ואי בר אבהו ולא בר אוריין אישא תכליה בו'. כיון שלא למד שיהיה בעל תורה כאבותיו אש תאכלנו וי"ג אימא תיכליה כיון דלא למד כאבותיו ראוי היה שאמו (תאכל) [תשכל] אותו כבר תרגום משכלה תיכלא ור"ל שלא יהיה נקרא ע"ש אבותיו שהיו בעלי תורה דלא נקרא ולר ע"ש אבותיו עד שגולד כמ"ס וייתילו על משפחותם לבית אבותם כמבואר בחדושים פ"ו דסוטה ע"ש:

אמרת לה' אדוני אתה וגו'. ע"פ מ"ס פ"ק דברכות מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אלם שקראו אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר אדני אלהים במה אדע וגו' ור"ל דלשון אדנות מורה על השררה והיכולת ועד"ז אמר שאל"ה הקב"ה לכ"י אתה אמרת לה' אדוני אתה שאתה קראת אותי אדוני לפרסם יכולת שלי ושאחזיק לך טובה על זאת הנה טובתי להחזיק לך טובה בזה אינה עליך לפי שכבר קדמוך אברהם ויצחק ויעקב שהזיעוני תחלה בו' דהיינו שהזיעוני יכלתי בתחלה בעולם ולהם אני מחזיק טובה על כך שנאמר לקדושים אשר בארץ גו' דהיינו ישני אדמת עפר. ואמר ואדירי כל חפצי בם שגם אתם אינכם עניים אלא בזכותם כמ"ס ושבח אני את המתים גו' שלא ענה משה עד שאמר זכור לאברהם גו'. כיון דשמעיה דקאמר אדיר וקמפרש לה אאבות כמ"ס פתח הוא ואמר יבא בו' ומפרש ואדירי כל חפצי בם אלו ישראל. ואמר יבא אדיר בו' מבואר לשון אדיר מלשון חזק ואומן בדרך הידור במתחכם להתחזק על דבר מה וקאמר המצריים נקראו אדירים ע"ש שהתחכמו להתחזק על ישראל כמ"ס הבה נתחכמה לו לגוים במים שכבר נשבע שלא יביא מבול לעולם כדאיתא פ"ק דסוטה לאדירים אלו ישראל ע"ש שמתחכמים להתחזק בעבודת בוראם כמ"ס לקדושים אשר בארץ ואדירי כל חפצי בם יבא אדיר שהוא הקב"ה אשר לו האדרת והחכמה ונתן חכמה ודעת למי הים לשנות טבעם שיתחזקו עצמם בקריעתם על עמדם עד שיבא המצריים לתוכו כמ"ס עגרמו מים שתרנמו חכיומו מיא כדאיתא נמי במדרשות והוא פירוש הכתוב משברי ים אדירים היו להתחכם כדי להתחזק על המצריים גם שהם בעלי טבע ואין בעלי דעת היה זה כי אדיר במרום ה' לתת חזק וחכמה למים היפך טבעם. ואמר צללו כעופרת במים אדירים אלו המצריים משמע להו דאדירים קאי אמצריים ולא אמים דסמין ליה משום

דאי אמ״ס קאי עיקר חסר מן הכתיב דכיניו דכסמו ונללו לא ידענו אמה קאי אבל השתא קאי הכיניו דכסמו ונללו אלאיר״ס שהם המצריים וק"ל:

יבא ידיד בן ידיד בו'. מלת ידיד נופל על הקירוב ודיבוק וז"ש יבא ידיד זה שלמה בו' ויקרא שמו ידידיה בעבור ה' ע"ש הקירוב אל הקב"ה כמ"ש לעיל מינייה וה' אהבו בן ידיד זה אברהם שנאמר מה לידידי גוי שהוא היה הראשון שנתקרב ונתדבק בהקב"ה וע"כ קראו אברהם אוהבי:

דף נג:

ויבנה ידיד זה בית המקדש דכתיב מה ידידות משכנותיך גו'. ע"ש דיבוק השכינה אשר היה שם לידיד זה הקב"ה דכתיב אשירה נא לידידי דהיינו שמתקרב אלינו ומתדבק אלינו בחלקו של ידיד זה בנימין בו' שנתקרב יותר מכל השבטים כדאי' במדרשות ויתכפרו בו ידידים בו' דכתיב נתתי את ידידות נפשי גוי' שע"ש קרבתם ואהבתם לו קראם כן וק"ל:

יבא טוב בו'. מהידוע כי הפעולות הם ג' הטוב והמועיל והערב ופעולת הטוב שבהם הוא הטוב הנמור שאין בו כוונת הערב והמועיל וז"ש הטוב שהיא התורה שכולה פעולת הטוב כמ"ש כי לקח טוב גוי' וכל שאר לקיחות אינם כן אלא מן המועיל והערב והיא הנתונה מטוב שהוא הקב"ה הטוב האמיתי כמ"ש טוב ה' לכל ואין רע יורד משמים אלא מצד המקבל ואינה ראויה שתנתן אלא על ידי טוב שהוא משה שהיה מרוחק מב' פעולות האחרים כמ"ש ותרא אותו כי טוב וכמ"ש שהחזירתי על מצרייות ולא רצה להניק ועל ידו תהא נתונה לטובים שהם ישראל שהם מוכנים לתורה מצד שהם מתייחסים בני טובים שנאמר הטיבה ה' לטובים שהוא שב לאומה הישראלית כמ"ש ולישרים בלבותם גוי' שלום על ישראל י:הענין מבואר שלא תאמר שיש שום שינוי רצון לפניו שנתנה אז ולא בדור אחר לפי שאז ראוי הטוב להנתן מטוב ע"י טוב לטובים וק"ל:

יבא זה בו'. מבואר בעין שכתבנו לעיל שע"כ נסמכו ב' המאמרים ור"ל שאל תאמר שיש ח"ו שינוי רצון לפניו שנתנה לדורו של משה ולא לדורות שלפניו וע"כ אמר יבא זה בו' מבואר מלת זה הונח על דבר מיוחד וידוע כאילו אותו הדבר במעמד ההוא של האומר וע"כ נאמר זה על המקום ב"ה כמ"ש בפסוק למה זה לי גוי' כי מלא כל הארץ כבודו ולפי הדמיון הזה גם לתורה ולישראל ולמשה נאמר כן מלת זה לפי שהם מיוחדים וידועים במעלותם התורה מיוחדת משאר דתות וישראל מבין האומות ומשה מבין הנביאים וע"כ נתנה התורה שהיא מיוחדת מהקב"ה שהוא האחד האמיתי ע"י משה שהוא מיוחד מבין הנביאים לדורות שהיו אז אומה מיוחדת שנאמר עם זו קניית וק"ל:

על עסקי בני באתי בו'. ר"ל להתפלל עליהם כדמוכח בקרא דכתיב לעיל מנייה ותאת אל תתפלל גוי' כמ"ש התנא' לפי פשטיה דקרא בירמיה בו' ע"ש. וא"ל בניך חטאו וגלו א"ל שמא בשונג בו'. ר"ל ודי להם בגלות כמו שונג לבדי ערי מקלט א"ל עשותה המזמתה דהיינו מזיד ולא סני להו בגלות לחוד א"ל שמא מיעוטן בו' והעולם נידון אחר רובו א"ל הרבים:

היה לך לזכור בו' ובשר קדש יעברו מעליך. לפי ענינו הל"ל יעברו מעליהם ונראה הא דקאמר לזכור ברית מילה ולא שאר מצות דר"ל היה לך לזכור להם זכות ברית מילה שמלתי עצמי בן מאה שנה והיא מצוה ראשונה הניתנת לאברהם וא"ל הקב"ה ובשר קדש יעברו מעליך בחטתם העבירו זכות זה שעליך. וא"ל שמא אם המתנת להם בו'. ע"פ מ"ש בגיטין שהקב"ה צדקה עשה עם ישראל שהקדים הגלות שתי שנים לנושנתם ושמא אם המתנת להם עוד ב' שנים אלו אולי היו חוזרין בתשובה תוך ב' שנים אלו וא"ל הקב"ה גלוי היה לפניי שלא היו חוזרין שהרי כי רעתייכי גוי' כפרש"י שם כשעברו עבירה היו שמחים בה יבואו לא היו חוזרים אלא מתוך צרה וא"כ צדקה עשיתי להם שגלו ב' שנים קודם וא"ל שמא ח"ו אין להם תקנה בו' דמתוך רעתם זאת לא יחזרו בתשובה ואמרינן בפרק חלק דאין ישראל נגאלין אלא בתשובה וא"ל הקב"ה זית רענן בו' מאי זית זה אחריתו בו'. ע"פ מ"ש שם שהקב"ה מעמיד להם מלך שגזירותיו קשים כגזירת המן וחוזרין ע"י בתשובה והיינו כזית בו' כלקמן שאינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיבה כך ישראל אין חוזרין בתשובה אלא ע"י יסורין ואחריתו בסופו דקאמר על כוונה זו דר"ל אחריתו הוא תכליתו אינו אלא בסופו שנשתנה להיות שמן דהזית גופיה כמו שהוא אין לו שום מעלה עד תכליתו שעשה שמן וכדאמרינן בסוף הוריות כשם שהזית משכח תלמוד של ע' שנים כך שמן זית משיב תלמוד של ע' שנים ולזה בז' מינין של אי"י לא כתיב זית כמו גפן תאנה גוי' אלא זית שמן שהזית כמו שהוא אינו דבר חשוב בז' מינין אלא השמן היוצא ממנו כך ישראל אין אחריתו ותכליתו בעה"ז אלא בסופו דהיינו לימות המשיח אחר שיחזרו בתשובה ע"י יסורין כמו השמן שלא בא אלא ע"י כתישה ודו"ק:

לקול מלייהו של מרגלים בו'. דמשמע בקרא שהיה תלונתם ובכיייתם בהשמעת קול כמ"ש ויהם כלב את העם וגו' והיא הביאה בכייה לדורות בתשעה באב כדאמרינן בפרק חלק ובפרק א"נ ע"ש והיינו נתרועעו דליותיהן של ישראל בשעת החורבן ומייתו דאר"ח בו' דודאי משום שהוציאו המרגלים דיבה על הארץ כמשמעות הכתובים לא היה להם עונש כ"כ להיות להם ע"י זה בכייה לדורות אבל דבר גדול דברו המרגלים כלפי מעלה כי חזק הוא ממנו בו' כביכול בו' כמפורש פ' א"נ בעון זה ודאי נגזרה בכייה לדורות וק"ל:

האי לקול המולה גדולה לקול מלה גדולה מבעי ליה בו'. כצ"ל:

קולך שמעתי וחמלתי בו'. דריש המלה מלשון חמלה שהח' מתחלף בה' באחשה"ע וק"ל:

אני אמרתי בו' **השתא כל חדא** וחדא מאי דפסיק בו'. נראה דד"ל שכבר נגזר ונפסק שיעבוד ד' מלכויות בגזירת בין הבתרים כמ"ש במדרש אימ"ה זו מלכות בבל חשיכ"ה זו מדי גדול"ה זו יון בו' והשתא בשעת החורבן גרם החטא שישתעבדו בד' מלכויות כאו"א כשיעור ד' מלכויות וא"ל הקב"ה לאברהם קולך שמעתי וחמלתי עליהם לבטל אותה הגזירה אלא שלא ישתעבדו כל חדא וחדא אלא במאי דפסיק לה בגזירת בין הבתרים וא"ד אני אמרתי בזה אחר זה בו' כפרש"י בבת אחת שיהיו משועבדים בבת אחת לכולן דהיינו שיהיו מפזרים בו' וזהו זכות לישראל כדאמרינן פ"ק דע"ז דא"ל קטיעה בר שלום חדא דלא יכלת להו דכתיב כי בד' רוחות השמים פרשתי אתכם גוי' ודו"ק:

לומר לך מה זית בו' לא בימי הגשמים בו'. ימי הגשמים הוא משל לעה"ז שהם ימי שעבוד כמו שת"י בפסוק כי הנה הסתיו עבר הגשם גוי' זמן שעבדול דדמי לסתווא פסק בו' ערות מצריים דמתילא למטרא בו' ע"ש. ואמר דעלוי אין נושרין בו'. העלים הוא משל אל ההמון כמ"ש בפרק ג"ה עלין שבה אלו ע"ה ולאמנא עליה לא אתקיימו אתכליאו והיינו דודאי ת"ח שבהם שנדמו לאשכולות כמ"ש שם יתבטלו כמ"ס במסכת שבת עתידה התורה שתשתכח מישראל אבל העלים שהם רמז לכל ישראל לא יהיה להם בטלה לעולם וק"ל:

דף סג:

אילימא מרחשת דאתיא ארחושי חלב בו'. לפי שכל הקרבנות כגון חטאת אשם עולה ושלמים מפורש בהו על מה הם באים ולא כן במנחות לזה אמרו שבמעשיהם של מנחות מורים על מה הם באים מרחשת דאתיא ארחושי חלב בו' פירש רש"י הרהור עבירה עכ"ל עולה נמי באה אהרהור עבירה אלא דהיינו עשיר אבל המנחה היא קרבן עני. ודאמר אמחבואי חלב דכתיב למה נחבאת גוי' פרש"י שהלב חבוי ועמון הוא עכ"ל ועי"ל דמיירו למה נחבאת בלב כמפורש ותגוב את לבבי גוי' וק"ל:

דף סד:

כשצרו מלכי חשמונאי בו'. מבואר סוף סוטה ופ' מרובה:

עומר מגגות צריפים בו' **אתא ההוא חרשא** בו'. פרש"י שהוצרכו לכך באותה שעה לפי שאותן החיילות החריבו כל סביבות ירושלים עכ"ל זה היה מקום רחוק מירושלים כדמוכח במתני' ויש להוסיף פירוש בזה דבכוונה החריבו תבואות החטין והשעורין שמהם באים העומר ושתי הלחם כדי לבטל העבודה כלעיל גבי תמידין וגם במקומות הרחוקים החריבו מטעם זה ולא נשתיירו רק אלו ב' מקומות מהרחוקים דהיינו גגות צריפין נקרא כן ע"ש שהסתירו מקומן וכסו אותן זריעת השעורים בגג של צריפים שלא יכירו בו האויבים וכן עין סוכר שזרעו החטין במקום הסגור וסמוי מן העין ולכך לא מסרו הדבר הזה אלא לחרשים שאינן מדברים כדי שלא יודע דבר זה לאויבים ומרדכי נמי לא הוי ידע אלא בחכמתו מתוך רמיזות החרשים ודו"ק:

חדא אמרה לזיבתי בו' **סבור מינה** בו'. עפרש"י ובירושלמי דשקלים פ"ה מפורש בקצת בע"א זאת שאמרה לימתי סברין בו' זאת שאמרה לעונתי סברין למומר שופעת דם כמעין אמר להו בעין אסתכנת זאת שאמרה לזיבתי סברין למימר זבה ממש א"ל בא זאב ליטול את בנה עכ"ל וכ"ה בערוך בערך זאב ע"ש:

דף סה:

פתחיה על הקינין זה מרדכי בו'. מפ"י הרע"ב במסכת שקלים דצריך שיתמנה חכם גדול ובקי על זה כדאמרינן קינין ופתחי גדה הן הן גופי הלכות בו' ע"ש ויותר נראה לפרש מה"ט דקאמר הכא דבעי חכם לידע בכל לשון הבא עם הקינין ולהבין מאי דקאמרי וק"ל:

והיינו דכתיב במרדכי בלשן. קרא הוא בד"ה אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן גוי' ולא ידענא מהיכא משמע ליה למידרש שם בלשן שהוא מרדכי ולמה לא נימא שהוא שם אחר כמו אינך דכתב בהאי קרא וי"ל משום דלפי עניינא ה"ל להקדים מרדכי דרך חשיבותו בהנך דחשיב דכתיב ביה וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו גוי' אבל כתבו הכא גבי בלשן למדרש ביה בלשן בייל לישני וז"ש היינו דכתיב במרדכי בלשן ר"ל ולא הקדימו ודו"ק:

וא"ל שוטים מגין זה לבם בו'. הא ודאי דאלו הצדוקים ובייתוסים לא האמינו בקבלתם וראייתם דממחרת השבת הוא ממחרת י"ט ראשון של פסח ופירשו בו שבת ממש דהיינו שבת בראשית וקא"ל ריב"ז מגין זה לבם גם אם לא תאמינו בקבלה מ"מ יש לנו לומר דממחרת שבת הוא ממחרת י"ט דהוזכר לעיל מיניה דמצינו י"ט מקרי שבתון דכתיב בר"ה וביה"כ ע"ש השביתה דאין בין שבת לי"ט אלא אוכל נפש בלבד ואחא השיב הבייתוסים כיון דמשה רבינו אוהב את ישראל היה מסתמא שבת ראשית קאמר כדי שיתענגו ב' ימים וע"ז קרא עליו מקרא בו' א"ל שוטה ולא תהא תורה שלימה שלנו עם קבלתה כשיחה בטולה שלכם בו' שהיא קרובה למיונת שמשה רבינו נתן להם המצות ע"פ אהבתו אותם וכאילו לא נתנו מפי הגבורה ח"ו ודו"ק:

דף פה:

תבן אתה מכנים לעפריים בו' **למתא ירקא** בו'. פרש"י א"ל דברי לצנות והוא השיב להם בעניינא עכ"ל ונראה לפרש המשל ע"פ המקרא הנביא אשר אתו חלום גוי' ואשר גוי' ידבר אמת מה לתבן את הבר כפרש"י שם מה לשקר את האמת והשתא א"ל תבן אתה מכנים בו' כמו שאנו עוסקים כאן בכישוף ודבר שקר כתבן הזה כך אתה מתעסק בכך והשיב להם במשל אחר למתא ירקא ירקא שקול דהירקות שמביאין לשוק למכור ודאי דאינן שוין דיש גרוע ויש חשוב ואם ירק שלכם הוא דבר שקר וכישוף ואינו שוה כלום לא כן ירק שלי שהוא חשוב כי ענין שלי הוא דבר אמיתי וחשוב מאת יתב' וק"ל:

דף פה:

וישלח יואב תקועה גו' **מ"ש תקוע** בו'. דמלשון המקרא משמע דלא ידע יואב מאשה זו בתקוע דאל"כ הל"ל וישלח יואב לנאשה החכמה לתקועה ולכך קאמר מ"ש בו' וק"ל:

וטובל בשמן רגלו זה חלקו של **אשר** בו'. גבי ברכת אשר כתיב אלא דס"ד דאיכא לפרושי דקאי אדבתריה ומדבר כנגד ישראל כמו ברוזל ונחשת מעגליך דכתיב בתריה כפרש"י שם:

לקיים מה שנאמר יש מתעשר גו'. ר"ל דודאי מה שא"ל לא לי קלסו אלא לזה בו' לאו משום דעשיר גדול היה דמשום עשירות לא שייך למימר קלסו לו אלא דה"ק קלסו לזה על מדה זו שהיה מראה עצמו כעני לעבוד עבודת שכיר ויש לו הון רב ולא קלסו לי שאתם רואים אותי כעשיר ואין לי כל שהרי כל זה אינו שלי ולקיים מדה זו דקאמר שלמה יש מתעשר גוי' דגינה מדה זו ויש מתרושש גוי' לשבח מדה זו וק"ל:

דף פו:

מאי שמן המור בו'. מבואר במסכת מגילה פ"ק:

דף פו:

אליך ולא לי לא לאורה בו'. דויקחו אליך משל צבור הוא כדאמרינן בריש יומא וא"כ ויקחו בלא אליך נמי הכי משמע אלא דיתורא הוא למדרש אליך ולא לי בו' וה"נ ויקחו אליך דפרה אדומה דרשינן מיניה דלעולם נקראת על שמך בו' כפי' רש"י שם והכא ודאי דליכא למידרש כן כמ"ס הרא"ס ע"ש וק"ל:

שלחו בצפון ו**במזרח** בדרום בו'. הך מלתא דשלחן בצפון ומזורה בדרום איכא טעמי במדרשות אלא דקאמר שלחן בצפון פתח הסיכל ומזורה בדרום פתח הסיכל והיה אפשר שניהם בצפון פתח הסיכל או בדרום וזה בצפון וזה בדרום בקירוב ולא מרוחקות שיהיה המזבח המפסיק ביניהם כפרש"י שע"י זה היו מרוחקים מזה לזה שלא כדרך האוכלים שמקרב הנר לשלחן שאוכל עליו לאשמעין לא לאכילה בו' וק"ל:

חדושי אגדות – מהרש"א • מנחות

ויעש לבית חלוני **שקופים** **אטומים** **תנא שקופין מבחוץ** בו'. גירסת רש"י בהיפך זה שקופין מבפנים :אטומים מבחוץ ופיר' שקופין מלשון משקוף והוא מקום צר שבחלון הוא בפנים בו' ע"ש ולא ידענא פירוש אטומים לפי גירסתו אבל לפי גירסתינו ניחא יהיה שקופים מלשון השקפה והסתכלות ואטומים מלשון אטום ומכוסה משמע ליה שקופין מבחוץ ואטומים מבפנים ולא בהיפך שקופין מבפנים ואטומים מבחוץ דא"כ מאי אשמועינן קרא דהא כל חלונות נמי עשויין כך אבל השתא אשמועינן שלא עשאן כדרך שאר חלונות העשויין להאיר מטעם דלא לאורה אני צריך וק"ל:

מחוץ לפרכות גו' עדות הוא לכל באי עולם בו'. מבואר בשבת פ' ב"מ ע"ש:

דף פז.

על חומותיך ירושלים גו' אל דמי לבם מאי אמרי בו'. משמע להו דבחורבנו איירי האי קרא מדכתיב בתר הכי ואל תתנו דמי לו עד יכונן וגומר וענין השומרים הם המלאכים המלמדים זכות על ישראל :מתחננים מלפניו יתברך על ישראל שיהו נגאלים בב"י. ואמר מאי אמרי בו' אתה תקום תרחם ציון כי בא גו' בכל יום ולילה אומרים כן כמ"ש היום אם בקולי תשמעו דבכל יום עת הוא ובא מועד של הגאולה :כן מה שאומרים בונה ירושלים ה' גו' שהוא לשון היה דכל עת ושעה הוא זמן הגאולה. ואמר ומעיקרא מאי הוו אמרי בו' כי בחר ה' בציון וגו' דהיינו בעולם הזה בחר בציון ואוה להיות לו למושב קבוע בעולם הבא ואותיות או"ה רמז לזה שיהיה הכסא שלם והשם שלם וק"ל:

דף צז.

המזבח עץ גו' וידבר אלי זה השלחן פתח בו' שלחנו של אדם מכפר בו'. פירש התוספות גדולה לגימא עכ"ל וכן משמע בפרק הרואה דקאמר והמאריך על שלחנו דלמא אתי עניא ויהיב ליה דכתיב המזבח עץ גו' והוא מפורש באורך פרק ח"ה ע"ש אבל ממתני' פ"ג דאבות משמע משום דאומרינן עליו ד"ת ועי' בזה בפרושי אבות:

דף צח.

צורה מ"ט בו' ח"א כדי שידעו מהיכן באו בו'. עיין פרש"י ועי"ל כדי שיזכור האדם בעת גדולתו את שפלותו שכבר היה כענין זכר ליציאת מצרים ודו"ק:

שתהא אימת מלכות בו'. מפורש בזבחים פרק י"א:

ועליהו לתרופה בו'. ח"א להתיר פה שלמעלה בו' מפורש פרק חלק:

דף צט.

בתחלה תשמישי מזבח בו'. אע"ג דשלא כדין עשו שלקחו המחנות וחלקו על הכהונה מ"מ כוונתם להקדישם לכלי שרת כפרש"י בחומש כי קדשו בו' שהרי עשאוים כלי שרת עכ"ל וקרא דמייתי הכא כי הקריבום לפני ה' וייקדשו נמי מוכח כן וק"ל:

אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות בו'. בלוחות השנים מפורש :אשים את הלוחות בארון אלא דנקט הכא גם לוחות שניים משום דפשטיה דקרא ודאי ה"ג קאי אלוחות שניים דארישא דקרא ואכתוב על הלוחות גו' קאי אלא מסמיכות דאשר שברת לושמתם בארון דריש דגם שברי הלוחות הראשונים היו מונחים בארון ועי' בתוס' היכן היו מונחים בארון וק"ל:

דף צט:

ישר כחך ששברת בו'. מפורש פ' הבא על יבמתו וענין זהו יסודה דקאמר הכא נראה לפרש ע"פ מאי דאמרי' התם ומה פסח כו' תורה כולה וישראל מומרים עאכ"ו וק"ל:

ת"ח שסרח אין מבזין בו'. היינו דאין מנדין אותו בפרהסיא כו' כדאמרינן פרק ואלו מנלחין ע"ש והיינו כסהו כלילה כפרש"י שם:

יכול אפילו מחמת אונסו בו'. כתבו התוספות משנה היא באבות עכ"ל אין זה הלשון במשנה אלא יכול אפילו תקפה עליו משנתו בו' כלישנא דר' דוסתאי ב"י דלקמן ואפשר דמשמע להו תקפה עליו משנתו היינו מחמת אונסו אלא דרב נחמן ב"י ממעט ליה מפן יסורו גו' ורבי דוסתאי ב"י ממעט ליה מרק :מיהו ק"ק לר' דוסתאי דהא במתני' דאבות בהדיא ממעט ליה מפן יסורו ובעיקר דבריהם קשה אמאי כתבוכן אהך דיכולו אפילו מחמת אונסו בו' דמתניתין היא באבות ולא כתבו כן ארישא דמלתא כל המשכח דבר אחד מתלמודו בו' הא מתני' היא באבות כל השוכח ד"א ממשנתו בו' אבל הנראה דמתני' לענין מתחייב בגופו שגויה והבא כולה מלתא לענין לעבור בלאויי קאמר וק"ק דרב נחמן דחשיב ג' לאויי תרי השמר וחד פן אמאי לא חשיב נמי תרתי פן בהאי קרא פן תשכח גו' ופן יסורו גו' ודו"ק:

תורה נתנה במ' יום ונשמה בו'. נראה דלהאי קרא נמי קאי השמר לך ושמור נפשך גו' השמר לך בתורה יע"י זה תשמור נפשך שהיא הנשמה שבאדם ומייתי משל מן העבד שא"ל האלון כמדומה בו' שאני נוטל איסר בדמיה בו' דכל מה שקנה עבד קנה רבו אבל גם נשמתך אני נוטל ממך כן הדבר הזה אין אני נוטל מאורך מידך שהכל שלי אלא גם נפשך שהיא נשמתך אני נוטל ממך וק"ל:

מדברי של ר"י בו' קיים מצות לא ימוש ספר התורה בו'. היינו יומם ולילה דסיפא דקרא סגי בערבית :שחרית כמו תמיד דגבי לחם הפנים ומצינו לשון תמיד נמי גבי תורה בס' תהלים דכתיב ואשעה בחיקיך תמיד ור"י משום רשב"י הוסיף בזה דלפי' לא שנה פרק א' בו' אלא קרא ק"ש שהוא חייב מצוה בלאו לימודה של תורה יצא נמי מצות לא ימוש גו' ועי' במה שכתבנו בסוטה פ' נוטל:

ודבר זה אסור לאומרו בפני ע"ה בו' ורבא אמר מצוה בו'. בגירסת ילקוטו לייט אבוי האומרו בפני ע"ה :רבא אמר מצוה בו' השתא קאי רבא אאבוי ולא ארשב"י. ומצוה לאומרו עיי' פרש"י ועי"ל דע"ה לא חש כ"כ אמצות ק"ש אבל כשיאמרו לו שהוא יוצא בק"ש גם מצות לא ימוש גו' יידקק לקרוא ק"ש כדי לקיים :ם מצות לא ימוש גו' וק"ל:

צא ובדוק בשעה שאינו לא יום בו'. וס"ל דיומם ולילה ממש קאמר כל היום וה"מ למימר נמי ופליג ארשב"י דלעיל דיומם ולילה אינו רק שחרית וערבית וכן לקמן דקא' ופליגא דרשב"ן בו' ופליגא דרבי ישמעאל דאמר חובה כל היום ה"ה דפליג הא דרשב"י דאע"ג דאינו חובה כל היום מ"מ פסוק זה למצוה קאמר בערבית ושחרית ולא כרשב"ן דלא נאמר קרא אלא לברכה וג' מחלוקת בדבר לרשב"י מצוה שחרית וערבית ולר' ישמעאל מצוה כל היום וכל הלילה ולרשב"ן אינו אלא ברכה ומצינו קרא כה"ג בלשון ברכה ואני זאת ברייתי גו' לא ימושו מפיק גו' וכמ"ש הבטחה שהתורה מחזרת על אכסניא שלה בו' יק"ל:

ד"ת לא יהו עליך חובה בו'. פרש"י כאלם שיש לו חוב ואומר מתי אפרענו בו' ע"ש לעיל דפרש"י דרבי ישמעאל דאמר חובה ללמוד כל היום עכ"ל לאו דוקא חובה קאמר אלא מצוה ולאפוקי למ"ד פסוק זה אינו אלא לברכה ועוד עיין בתוס' פי' לא יהו עליך חובה בו' ועוד נראה לי לפרש ע"פ מה שאמרו מים ראשונים מצוה ואמצעים חובה ופי' שם מצוה משום סרך תרומה וחובה משום סכנה דמלח סדומית וה"נ יש לפרש כאן לא יהו עליך חובה בו' כאילו אתה לומד משום סכנה כדאמרינן לעיל וכל שאינו משמר התורה אין נשמתו משתמרת דא"כ ה"ל תורתו שלא לשמה אבל אי אתה רשאי לפטור הימנה משום מצות ה' אלהינו עלינו וק"ל:

אף הסיתך מפי צר וכו'. לפי שעל הרוב מלת מסית נאמר על והמשיא עצה לחבירו לרעה וזה שאמר בהקב"ה אף לפי דעתך מה שהוא מצווה לך שהוא דבר המסיתך לרעה אינו כן דאינו מדתו כמדת ב"ו שהסתה שלו לרעה מדרכי חיים בו' והסתת הקדוש ברוך הוא שלפי דעתך לרעה אינו אלא הטובה מדרכי מיתה דהיינו ניהנס שפיה צר לדרכי חיים שהוא ג"ע דממסיים בהאי קרא ונחת שלחנך גו':

דף ק.

ואמר וש"ת כשם שפיה צר כך כולה צרה ת"ל העמיק הרחיב בו'. זה המקרא אינו כתוב בהאי ענינא בספר איוב אלא דהכי כתיב בהאי קרא מפי צר רחב לא מוצק תחתיה ונחת גו' אלא בספר ישעיה הוא דכתיב כי ערוך מאתמול תפתה העמיק הרחיב מזורתה והא דמפסיק בדרש זה במקרא דספר איוב משום דהכא כתוב דפיה של ניהנס צר רחב לא מוצק תחתיה דהיינו שתחתיה הוא רחב ולא צר כמו פיה כדי שיהא עשן הרבה צבור בתוכה ואהא מיייתי ראיה מקרא דספר ישעיה דכתיב גבי ניהנס העמיק הרחיב גו' ואנב דמייתי ליה דרש לה לכולה קרא גבי לניהנס:

וש"ת למלך לא הוכנה בו'. ופרש"י למלך לת"ח הפורש מן התורה בו' ע"ש והוא דחוק דהיכן הוזכר שפירש מן התורה ורש"י בספר ישעיה פירש למלך סנחריב גם זה דחוק מ"ש מלך אומות משאר ונראה לפרש דישעיה ניבא כן מאחז מלך יהודה אלא ברא מזכה אבא שגיר עצמות אביו על מטה של חבלים כדי שיהיה לו כפרה כדאמרינן פרק מקום שנהגו. ואמר שמא תאמר אין בה עצים ת"ל בו'. ר"ל אין עצים הרבה וכשיכלה העץ תכבה האש ת"ל מדורתה עצים ואש הרבה ושמא תאמר זה שכרה בו' עיין פירש"י:

דף קג:

והיו חייך חלואים גו' זה הלוקח תבואה בו'. ושייך זה בקללות דבשעה שהיו ישראל על אדמתן היה לכל איש מישראל קרקע אבל משגלו לא היה להם קרקע לזרוע ורש"י בחומש הביא דרשא זו דרישא ודסיפא דקרא אבל מצינעתא דקרא ופחדת לילה ויומם דדריש מוינה הכא הלוקח תבואה מע"ש בו' לא מיייתי והיינו משום דדרכו להביא דרשות הקרובים לפשוטו ומלת חייך דרישא דקרא ודסיפא דקרא הכי משמע דהקבואה הוא ודאי חיותו של אדם אבל ופחדת לילה ויומם לא משמע ליה כן לפי פשוטו וק"ל:

דף קד:

מפני מה נשתנה מנחה שנאמר בה נפש בו'. גבי קרבן עולה ויורד נמי כתיב ונפש כי תחטא גו' היינו דסמיך נפש לחטא משא"כ במנחה דכתיב גבי הקרבה ונפש כי תקריב בו' ופרש"י מי דרכו להביא מנחה עני שאין לו בהמות עכ"ל ולאו דוקא דה"ה דאין לו תורים ובני יונה כמפורש בהדיא בקרא בדלי דלות ואם לא תשיג גו' וק"ל:

שנא' בה ה' מיני טיגון בו' למלך ב"ו שעשה לו אוהבו סעודה בו'. אינו דומה ממש להתם בסעודה אחד והנך ה' מיני טיגון כל אחד מנחה בפני עצמה וק"ל:

דף קט:

דתניא אותה שנה בו' נודמן לי זקן א' בלבוש בו'. זה המאמר איתא בפרק טרף בקלפי וע"ש בשם הריטב"א בע"י והתוס' הכא כתבו כן דהכי איתא בירושלמי:

א"ל חוניו בני ישמש בו'. כל זה המאמר כאן מקומו אבל בעי' הביאו בפרק טרף בקלפי אנב גררא דמאמר דלעיל והרמב"ם האריך כפי' המשנה באורך בעובדא דחוניו ושמעי וכתבו התוספות חוניו בני ישמש תחתי תימה הא אמרינן בת"כ בו' בזמן שהוא ממלא מקום אביו בו' וי"ל דביראת חטא היה ממלא בו' וא"ת וכי לא ראה כ"ג משמש בו' וי"ל דלא היה יודע ובא ליכנס בכהונה בו' עכ"ל פירוש לדבריהם דודאי היה יודע שכ"ג משמש בח' בגדים ולא באונקלי ובעלצול דזה ראה אלא שלא היה יודע כשבא ליכנס בפעם ראשון לכהונה גדולה אם לא ילבש גם אונקלי וצלצול כמו שא"ל אחיו שמעי וז"ש אותו היום שישתמש בכהונה גדולה בו' דזה לא ראה וק"ל:

רץ לבית המלך בו' הרואה אומר זה הוא בו'. כל זה לא הוזכר בדברי ר"מ דלעתו ודאי האמינו בדבר דחוניו מעצמו עשה כן ולא ע"פ שמעי אחיו ולכך הוצרך מיד לברוח אבל לדעת ר"י דחוניו השיאו לשמעיו כך לא האמינו מיד לשמעיו דטפי נימא מעצמו עשה עד אחר שנתברר להם הדבר דחוניו השיאו כמו שכתב הרמב"ם ולא היה לו שהות לעכב שם ורץ לבית המלך ועד אחר הביורו שרצו אחריו ואז כל הרואה אותו אומר זה הוא המתחייב בדבר ולא שמעי בעל המעשה ק"ל:

והעלה עליו לשם שמים בו'. תימה הרי יש כאן איסור שחוטו חוץ ונראה דלבני נח היה מעלה בו' עכ"ל ומדברי הרמב"ם בית חוניו לאו עע"ז הוא אלא שעבר על מה שנאמר פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה עכ"ל וכן נראה דהא מתני' מוקמינן לה כמ"ד דבית חוניו לאו עע"ז הוא וא"כ אמאי קתני דלא ישמשו במקדש שבירושלים אי לאו משום דעשאוים כבעלי זוממים משום שעברו אשחוטו חוץ ודו"ק:

בתחילה כל האומר לירד בו' עתה כל האומר לי עלה בו'. יותר נכון להיות הגירסא בהיפך זה בתחלה כל האומר עלה בו' עתה כל האומר לי לירד ממנה בו' וכ"ה בפרש"י ולפי שדואי שיותר חרה לאדם על מי שא"ל לירד ממנה ממי שא"ל בתחלה עלה ע"כ גבי מי שא"ל עלה לא אמר אלא שאני כופתי לפני ארי ואיננו מזיק אותו בידים וגבי מי שא"ל לירד ממנה גם אני בעצמי מזיקו להטיל עליו קומקום של מים ומייתי שפיר משאול דמתחלה ברח ולא הזיק וכשעלה בקש להרוג בו' וק"ל:

שנאמר ביום גו' מדברות שפת בנעז גו'. פרש"י שפת ישראל היושבים בארץ כנען בו' עכ"ל יש לעיין בזה דמשמע שלא הדיקו אלא שלא לעבוד ע"ז כגר תושב ולא על שאר מצות וא"כ למה למד אותו לדבר בשפת ישראל ונראה לפרש משום דאינו דומה שבועה לה' כבינוי של נכרים כמו שבבועה בלשון הקדש ולזה אמר שהיו מדברות שפת ישראל הדרים בארץ כנען דהיינו בלה"ק כשהיו נשבעים לה' צבאות שלא יעבדו ע"ז ואמרו ה' צבאות לומר שהומו שה' הוא אשר לו היכולת על כל צבאות שהיו לסנחריב שהיו קפ"ה אלף ראשי גייסות כדאמרינן פ' חלק וק"ל:

דף קי.

מאי עיר ההרס בו' קרתא דבית שמש דעתיד למחרב בו'. פרש"י בספר ישעיה ת"י לשני פנים לשון האומר לחרס ולא יזרח ולשון הריסה וחורבן ומהיכן בו' ע"ש ונראה דתרת"י ש"מ מדשינה למכתב חרס במקום שמש דריש ליה מלשון הריסה ומללא כתיב הרס בה' אלא בח' דריש ליה נמי מלשון חרס ושמש יק"ל:

הביאו בני מרחוק א"ר הונא אלו גליות שבבבל בו'. דאי בניך ובנותיך ממם למה חלקן הכתיב דהא ודאי הבן והבת במקום א' הן. ואמר אלו גליות שבבבל שדעתן מיושבת בו' לפי ששם גלו החכמים כדאמרינן פרק המגרש החרש והמסגר בו' ע"ש ורש"י פי' בע"א:

מצור ועד בו' מכירין את ישראל ואת אביהם בו'. נקט מתחלה ישראל בו' דע"י ישראל שלמטה נתפרסם אלהותו ית' יכולתו בעולם התחתון ושהוא אלהי ישראל ומשניח על הארץ דהיינו אביהם שבשמים אבל מצור כלפי מערב כיון דאין מכירין ישראל אין מכירין אביהם שבשמים שהוא משניח בעולם השפל אבל הוא אלהא דאלהיא כדמסיק שהוא אלהי האלהים ולאיתן אלוהות שתחתיו נתן כח וממשלה למטה ואין הוא משניח בעולם התחתון וק"ל:

באילו מקטירין ומגישין לשמי בו'. שהם עיקר העבודה הקטרת האומורים מכל הזבחים לשמים. ואמר 'מנחה טהורה זה הלומד תורה בו' כי המנחה הוא לחם אלהיו כמו כן התורה שנא' לכו לחמו בלחמי גו' יקאמר זה הלומד תורה בטהרה נושא אשה בו' הכי אמרינן בפרק בא לו יראת ה' טהורה זה הנושא אשה בו' ע"ש:

בבית ה' בלילות מאי בלילות אר"י אלו ת"ח בו'. דלפי פשוטו דקאי אעבודת בית המקדש מאי בלילות הא עיקר עבודה בימים הוא ולא בלילות אלא אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה בו' דביום האדם טרוד בעסקיו ובלילה הוא פנוי כדאמרינן יזיף ביום ופרע בלילה וקאמר כאילו עסקים בעבודה דעיקר קרא מיירי ביה אלא דמלת בלילות הוא רמז על עסק התורה שהיא כעבודה וק"ל:

לעולם זאת על ישראל בו'. כפרש"י בקרבנות משתעי קרא ומאי לעולם דהא אחר החורבן בטלו הקרבנות ומוקי ליה דמרמז על מזבח של מעלה מיכאל בו' וכדאיתא פ' אין דורשין בז' רקיעים דחשיב וכול שבו ירושלים וב"ה ומזבח ומויכאל בו' וזהו עומד לעולם וכמ"ש התוספות ד"א נשמותיהם של צדיקים וי"א כבשים של אש ועל ישראל מוכח קצת כפי' קמא ור"י דאמר אלו ת"ח בו' דהיינו לעולם שעוסקים בהלכותיהם גם לאחר החורבן והיינו על ישראל שעסק התורה הוא על כל ישראל משא"כ העבודה בכהנים דוקא וק"ל:

מ"ד זאת התורה לעולה גו' כל העוסק בתורה בו' האי לעולם בו' כל העוסק בתורה א"צ בו'. יש לדקדק מה הוסיף ומה תיקן בזה וי"ל דקרא דזאת התורה משמע בעוסק בכל התורה משא"כ בזאת תורת החטאת שהוא דבק דלא משמע אלא בתורת אותו קרבן ולכך לא מייתי ההוא קרא דר"י מייתי ליה אע"ג דהוא מוקדם ופריך רבא דא"כ לעולה ל"ל וקאמר אלא דכל העוסק בתורה א"צ לא עולה בו' דלאו כאילו

הקריב לחוד הוה דהיינו אחר שנתחייב בהו אלא דהתורה מנגא ומצלא שלא יבא לידי חטא שיתחייב קרבן עליה כדאמרינן בסוטה ובא ר' יצחק והוסיף לדרש מהאי קרא דתורת דבק לחטאת דלא איירי בעוסק בכל התורה דמנגא ומצלא אלא דמיירי דעוסק בתורת אותו קרבן דלא הוה אלא כעוסק במצוה דמנגא כאילו הקריב חטאת ואשם שנתחייב אבל אינו מצלא שלא יבא לידי חטא כדאמרינן בסוטה לגבי מצוה ולזה נקט ר"י במלתיא חטאת ואשם ולא נקט עולה ומנחה כדנקט לעיל משום דעולה ומנחה באו בנדבה ולא אצטרין ליה לפרש דודאי הוה ממש כאילו הקריבו מנחה בנדבה אבל בחטאת ואשם שלא באו בנדבה אימא דלא תיהני ליה עסקו בהן מש"ה קאמר דאפילו כן בעסקו בהן נוטל שכר כאילו חטא ודאי והקריב חטאת ואשם ודו"ק:

נאמר בעולת בהמה בו'. ר"ל בין בקרבן עשיר שהיא עולת בהמה ובין בעולת העוף שהוא קרבן דלות ובין במנחה שהיא קרבן דלי דלות דהיינו א' המרבה בו' וק"ל:

מאי קרא מתוקה שנת העובד בו'. ר"ל העובד המביא קרבנות לעבודת בית המקדש אם מעט אם הרבה יא כל בקדשים ובאכילת מזבח ובאכילת כהנים מתוקה לשניהם אם יכוונו לבם לשמים והשובע לעשיר שיהיה עומד בעשרו ולא מביא אפילו קרבן עני איננו מניח לו לישן כפשטיה ורב אדא ב"א דאמר מהכא ברבות הטובה גופו ר"ל לפי רבות הטובה רבו אוכליה בקדשים שמביאים שזה שמביא קרבן עשיר ודאי דרבו אוכלים ביותר אבל מה כשרון לבעליה שמביא דבר שרבו אוכליה שהרי אין לו יתרון בזה כ"א לפי ראות עיניו דהיינו לפי מראות העין אבל האמת דשווין הן לפי הכוונה לשמים וק"ל:

מאי כתיב בפר' קרבנות שלא נאמר בהן אל ולא אלהים בו'. משום דהקרבנות על הרוב באין לרצות ולפייס את מדת הדין על חטא האדם ולא היה לו לכתוב בכלם ריח ניחוח לה' שהוא מדת הרחמים אלא שיהיה ריח ניחוח לגבי מדת הדין אל או אלהים ולא נכתב כן אלא כדי שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק שלשון זה כתיב גם בע"ז בעבודתה כגון לא תשתחוה לאל אחר ואלהים אחרים שלא יאמרו שהקב"ה שהוא אלהא דאלהים כדלעיל נתן לאלהים אחרים כח וממשלה בשפלים וצוה לעבדם לכך כתיב שם ה' שאין לעבוד רק לשם המיוחד ואמר והא לך ראיה לזה נאמר בשור בו' ובלבד שיכוין לבו לשמים דהיינו לשם ה' אבל אלהים אחרים ודאי דיבחר במרובה באכילה יותר ואמר ושמא תאמר גם הוא לאכילה צריך הרי זה מפורש בראיות דאינו דכתיב בענין קרבנות לא על זבחיך גו' וכתיב בתריה אם ארעב גו' לא משום שארעב אני אומר לך להביא קרבנות שהרי לי תבל ומלואה ואינני צריך לכך ואמר ונאמר כי לי כל חיתו יער גו' זה המקרא הוא מוקדם בקרא ושינה להביא המאוחזר מתחלה שבו הענין מפורש טפי ואמר לא אמרתי אליכם זבחו אלא כדי שתאמר בו' אבל ממה שפרש"י ויעשה רצוני לפי שהוא צריך לכך ואשחדנו עכ"ל נראה דל"ג אלא וכ"ה בע"י גם שנה הפי' גבי ולא לרצוני דהיינו להנאתי וע"כ נראה כגירסת הספרים דגרסין אלא כדי שתאמר אעשה רצוני ויעשה רצוני בו' דהיינו שתאמר שאעשה רצוני כפרש"י להקריב לו קרבן כדי שיעשה רצוני להנאתי כי לא לרצוני אתם זובחים דהייע להנאתי אלא לרצונכם ולהנאתכם ודו"ק:

רשי"ש

תמונה של רש"י, המכונה "הרמב"ם של צרפת", המצוי במוזיאון העתיקות במוזון, פריז

דף ב:

תד"ה זריקה. דאשם קבלתו אף בשמאל. עי' רמב"ם פ"ד מהל' מחכ"פ ה"ב ובכ"מ שם מה שהביא מהתוספתא דפ' בתרא לננעים וצ"נ:

רש"י [ד"ה הזאה] (בסה"ע). מייצוי סוחט בין אצבעותיו בו'. ובזכחים (סד ב) במשנה פי' שמקיף בית מליקתו למזבח ודוחקו בו'. ועמש"כ שם:

דף ג.

נמרא (בסה"ע) עגל ופר ששחטן לשם פסח בו'. זה פשוט דעגל ר"ל של עולה ושלמים. וכן יוכל להתפרש הפר. ול"י מאי כוון רש"י בזה שפי' כגון פר כה"מ:

תד"ה מיצה. האמרינו בו' דמיצוי לא מעכב בו'. כן מבואר להדיא בגמרא זכחים (סוף ד' סג) מיצה דמה בכ"מ במזבח כשרה שאם הזה ולא מיצה כשרה:

דף ג:

נמרא מחבת לשום מרחשת במנא קא מחשב. כצ"ל:

דף ד.

נמרא מזכרת עון כתיב בה. לשון הרע"ב הואיל וכתוב בה עון בו' כחטאת שויה רבנן. וכ"ע התנ"ח משמע מדרבנן הוא. ואין מלשון זה הכרע כמש"כ בס"ד ברה"ס ספ"ק ע"ש:

רש"י ד"ה מותרה נדבה. כבשים לעולות בו'. ל"י מה שדייק לומר כבשים. הלא לא אמרו אלא עולות סתם. ובשבועות (יב ב) דרש ר"נ בו' אין מקינצן בעולת העוף ורבא פליג עליה. משמע דבכל מיני בהמה מקינצן לכ"ע. ועי' בתמורה (כג ב) תד"ה וששה:

דף ד:

רש"י ד"ה אשם מצורע. בא הוא להכשירו לבא במחנה. וכן לקמן (ה) כ' למצורע בהקהל. וכן (קד. קח). וצ"ע דהא גס בימי ספירו הותר לבוא במחנה כדכתיב אחר הבאת צפרים וכבס בו' ואחר יבוא אל המחנה. ותנן בפ"ד לננעים מ"ב בא לו לשלח את הצפור החיה בו' נכנס לפנים מן החומה ביום השביעי בו'. והתוס' בפסחים (סז ב) ד"ה שכן כתבו דמותר אף למחנה לויה. וכן כ' רש"י בעצמו במו"ק (ז ב) דשרי ליה למחנה ישראל. אמת בדגמרא שבועות (ח) איתא ג"כ וקרנן לאשתריוי בקהל. אף כבר עמד בזה שם הגר"י"פ והביא בשם ב"ש למחוק תיבת בקהל ולהציג תחתיו בקדשים. וגם רש"י בעצמו בזכחים (צ ב) במשנה פי' לקדשים ולביאת מקדש וכן בכריתות (ט ב):

רש"י ד"ה לא נהנין. מדרבנן מפני דמי עולה. צ"ע לאטו דממי שלמים מותר ליהנות. מעילה הוא דלית בהו אבל איסורא לאורייתא רכיב עלייהו כדאיתא בראש השנה (כח):

דף ה:

נמרא כלאים תוכיח בו' ומותרין לגבוה. ענ"ק שהעלה בצ"ע דהא במס' ביצה אמרי' דב"כ קשין הן בו' ע"ש. ותקפה עליו משנתו דאין זה בביצה אלא ביומא (סט). ואשתמיטתיה מש"כ התוס' שם ובספ"ק דביצה דבהעלאה אסור אפי' בקשין מדאורייתא וע"ע בר"ן שם בביצה:

דף ו.

במשנה קמץ בשמאל פסול. עי' תו"ט שהביא משמא דגמרא דילפינן מן וימלאו כפו ממנה בו'. אבל לימוד זה נדחה במקנה לקמן (י) אלא דילפינן יד יד ממצורע. ולרבנן מסיק שם דמכונה לבד נפקא דכונה לא בעיא אצבע. וכי איצטרך יד יד לקדוש קומץ. ולר"ש נפקא ליה קמיצה גופא מהקישא דכחטאת בא לעובדה ביד עובדה בימין. וקדוש לא בעי כלל. או דמכשיר בשמאל. ואיצטרך יד יד לקמיצה דמנחת חוטא עי' היטב שם בסוגיא:

תד"ה בן בתירה. יש לתמוה דלא עריב פסול שמאל בו'. לעד"נ ליישב דהתנא סריך בלישנא דרפ"ב דזכחים דהתם פליג ליה מפסולין ללעיל משום דפלוגתת ר"ש שם לא קאי רק על שמאל:

בא"ד ביון דא"ל הכשירה ביוה"ב קבעה עבודה בו'. כ"ה בתני"ט:

נמרא ל"ל למיתנא אחד מנחת חוטא בו' לר"ש איצטרך בו'. והא דתני תחלה שאינו פשוט. עי' תוס' בתובות (כ ב) ד"ה אחד. ובפשטו נראה משום דבמשנה הקודמת מחלק בשלא לשמן בין מנחת חוטא לשאר כל המנחות. קאמר הכא דבזה שוין הן ועמש"כ בריש זכחים:

דף ו:

נמרא כיוון דתני ליה כל ולא קתני חוץ כולחו משמע בו'. ואע"ג דאין למדין מן הכללות. מ"מ הכא כיון דבמשנה ללעיל מפיק מכללא מנחת חוטא והכא לא. ש"מ דכללא דוקא הוא. וכן בזכחים מפיק שם בריש המסכת חטאת מהכלל:

רש"י ד"ה וקמץ משם. כשאר קדשי קדשים. כצ"ל:

דף ז.

נמרא איתיביה זה"כ כל הקומץ בו' ואילו מגביה לא קתני בו'. תימא היכי ס"ד דהמגביה יהא פוסל במחשבה. ועי' לקמן (בע"ז) בפרש"י ד"ה סדר עבודות:

רש"י ד"ה קולפי טבי. הכאות טובות. בסוגיה (יג) העתיק רש"י טובי ויהיה פירושו הרבה:

דף ז:

רש"י ד"ה ליליף מדם. הזאות דדם אשם מצורע. תמוה דבדם האשם ליכא הזאה רק בלוג השמן הבא עמו:

דף ח:

רש"י ד"ה שניהם מלאים. ובמנחת נסכים קמשתעי. נ"ל דט"ס הוא וצ"ל ובמנחת נשיאים. והיא לא היתה מנחת נסכים אלא מנחת נדבה כלפרש"י בעצמו בפ"י החומש והוא מהספרי ומדרש שם וע"ש במזרחי. ואולי י"ל דכוונתו שהתנדבו מנחת נסכים דקי"ל (זכחים פד) מתנדב אדם מנחת נסכים בכ"י. משום דמנחת נדבה סתם טעונה לבונה וכאן לא נאמרה. וגם משמע שלא נקמצו אלא היו כולן כליל כדין מנחת נסכים:

תד"ה כלי הלה. ובפ' ב' מדות תנן ז' מדות היה בו'. מוכח מדבריהם שלא היה הגי' לפנייהם של לח כמו שהוא לפנינו:

דף ט.

גמרא שיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה בו' ורל"א אינן מקטיר קומץ עליהן. ומשמע לאף דדיעבד אם הקטיר פסולה כלאמר לקמן מאן דפסל כר"י. וק"ל ממשנה דלקמן (כג) נתערב קומצה בשיריה בו' ואם הקטיר עלתה לבעלים. והלא א"א מבלי שתשרף כ"ש מהשיריים קודם שתשלט האור בכל הקומץ ונמצא שחסרו שיריים בין קמיצה להקטרה:

תד"ה עד. ומייתי לה במס' יומא. אנכי בעניותי לא מצאתי שמה:

דף י.

רש"י (ברה"ע) דהא כתיב בהן יד ורגל ימנית בדם בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה ומשני. הולכה דלא מעכבא דאפשר בו' א"ג בו'. פירושו בכאן תמוה. ובזכחים פי' דהוא עצמו שלא הוקטר אימוריו כשר. ופי' זה מוכרח ביומא (מח ב) ובש"מ:

דף יא.

גמרא במחבת ובמרחשת מוחק בו'. עמש"כ ביומא (מו ב) בס"ד. ועתני"ט ולשונו אינו מדוייק. דפתח ואע"ג דשלשתן נקמצות לאחר אפייה. משמע דמנחת סלת ניחא ליה אע"פ שהיא ג"כ בלולה גופל בה שפיר לשון קמח. וסיים דמשכחת נקמצות קמח איתן שאין בה שמן בו'. ועי' לקמן (נד) תד"ה ת"ש:

רש"י ד"ה מאי איריא. א"ג בו' כגון באמצע הקומץ בו' ונראה כשני חצאי קמצים. מכאן נראה תשובה להסופרים הנוהגים לחתוך העור של בית תפילין של ראש בקצותיו ואומרים לכיון שמחובר באמצעו נקרא עדיין עור אחד עי' לקמן (לד ב). ורואה אני שהדברים ק"ו. ועי' ט"ז אר"ח סי' ל"ב סק"ו. ועי' תשי' שמן רוקח ח"ב סי' א':

גמרא א"ר אלעזר. כצ"ל בל"י וכן לקמן:

רש"י ד"ה ב' לוגין. דנראית כשתי מנחות. כצ"ל צ"ק:

דף יא:

גמרא הא יתיר כשרה בו' ארמב"ח כגון שהפריש לה ב' קמציין. עפרש"י. ולשון הרע"ב ואילו רבה לבונתה לא תני דלא פסל אלא כשרכה יותר על שני קמצין. ול"ד דבשני קמצין מצימצמין ג"כ פסול לפי' הא' דרש"י שהחזיק הרע"ב אחריו. ובפי' הרמב"ם יש ט"ס וכצ"ל והוא שיתן משני קומצין של לבונה ולמעלה. וכ"פ בחבורו פי"א מהל' פהמ"ק. ואולי גם בדברי הרע"ב חסר קו על מלת על והכוונה עלה ור"ל על המנחה או על הלבונה. ודע שהתני"ט מלא דברי הרע"ב וז"ל דב' קומצין לגבי ב' קרטין הוא יותר מלאי הרבה בו'. ור"ל דחסר לבונתה דמתניתין היינו משני קרטין וכו' יהודה וכמש"כ הב"מ שם בהל' ח' לחד תירוצא בדעת הרמב"ם. אבל זה דוחק גדול. דהרי חזינן דריו"ח מפרש חיסר לבונתה דמתניתין. דהיינו מקומן. ואולי יאמר דהרמב"ם פסק כתירוצא קמא דסתמא דגמרא על הבריייתא תני קורט בו' (ועמש"כ בס"ד בשבועות (טז) בתד"ה תני) ולכן גם במתניתין י"ל תני חיסר לבונתה משני קרטין. אבל קשה דלריו"ח (לפמש"כ התני"ט) יקשה מדוע לא תני מתניתין יתר לבונתה. ול"ג דהרמב"ם מפרש דריו"ח לא בא רק לתרץ הקושיא דהיתניא בו' ובא לומר דאיתא כר"מ וריו"ח גמיר לה דר"מ פוסל בחסר כ"ש (כה"ג תמצא לו בסנהדרין (ג ב) ע"ש בפרש"י ד"ה מרגלא) ולא ניחא ליה בתירוצא דתני קורט בו' דמשמע ליה דתני לה דומיא דקומץ כיון דכיויל להו בחד חסר. וכן לא ניחא ליה בתירוצא דכאן בו' כאן בו' אף דאית ליה חילוק זה כדאמר לקמן. דמשמע ליה דהבריייתא מייירי ג"כ בלבונה הבאה עם המנחה מדכיויל לקומץ בהדיא. אבל מתניתין מפרש ג"כ דחיסר משני קרטין וכר"י וכדמוכח מהא דלא תני רבה לבונתה כדכתב התני"ט. ועוד נ"ל ראה ממשנה הסמוכה לקמן דתני להקטיר לבונתה ופרש"י עצמו דהך סתמא כר"ש (כן הגיה הצ"ק) בו' ללבונה כשרה בקורט א'. ול"ד דה"ה דמצי איתא כר"י דמכשיר בב' קרטין דהל' כותיה נגד ר"ש:

רש"י ד"ה קומץ בתחלה. וכדילפינן מג"ש בו'. וכן פי' במשנה. אבל שם משמע דאינו אלא הקיש וכמו שהעתיק התוס':

רש"י ד"ה שהגיע זמנה. דקרבו המוספין. כצ"ל:

תד"ה ר"י. והא דדריש ר"י הכא כל הלבונה בו'. כצ"ל:

תד"ה ור"ש. ובפ"ב דסוטה ממעט ר"י צוואות וקבלות מהאלה כר"מ. כצ"ל:

ד"ה פסול. כשהוא אומר בפ' קדושים בו'. עי' לקמן (כה) תד"ה ונשא:

רש"י ד"ה למחר. אלא ליום ולילה דאיתקש לחטאת בו'. כצ"ל:

דף יב:

רש"י ד"ה ומנחת כהנים. רש"ק מחק כ"ז הדבור. וא"י טעמו [ואם] מפני שכ' רש"י מנחה שהתנדב כהן. ובאמת אפי' מנחת חוטא דידהו נמי. ואפי' לר"ש דלקמן רפ"ז נקמצת. מ"מ מודה דשיריים ג"כ קרבין כדאיתא שם. וכן מנחת חנוכס כולה כליל כמנחת כהן משיח. י"ל דרוצה לפרש דתניו אפי' כראב"ש שם (על) דס"ל דשיריים מתפזרים על בית הדשן. ועי' לקמן (כ) בפ"י בד"ה מנחת כהנים. ובתני"ט פ"ד דזכחים (מ"ג) ד"ה מנ"כ:

	רש"י ש · מנחות

דף יג:

רש"י ד"ה ליקוט לבונה. דלאחר הקטרת קומץ היה מלקט בו'. תמוה דהרי מבואר בסנטה (יד ב) דמקטיר שניהם בהדלי. וע"ש בסה"ע בפירושו. וכבר עמד ע"ד המל"מ בפני"ג מהל' מעה"ק הי"ב. אולם לעיל בסמוך אמרינן אי בעי האי מקטיר ברישא ואי בעי בו' יצע"ק:

רש"י ד"ה שני כבשים (במשנה). ואע"ג דז' כבשים בו' שאין הלחם קדוש אלא בו'. לשונו מוזקק. ולשון הרע"ב ושאר כבשים דמוספין נינהו. ול"ד במחכ"ת. עי' לקמן (מה ב) רע"א יכול הן הן כבשים האמורים כאן הן הן האמורים בחוה"פ אמתת בו'. ועי' בפירושו לקמן פ"ר מ"ב:

דף יד:

נמרא הנ"מ דטעמא דרבנן מש"ה הוא בו'. כה"נ ביבמות (קט):

שם אר"א מחלוקת לפני זריקה בו' ולפני זריקה במאי פליגי אר"פ בו'. ובמסקנא נדחו דבריו אלא טעמא דר"י שאין ק"ץ חלוק. לכאורה משמע דממילא גם דברי ר"א נדחו ופליגי אפי' לאחר זריקה. ולא כן דעת הרמב"ם בפי' (ואחריו הרע"ב) שהביא הא דר"א וגם מסקנת ריו"ח בטעמו דר"י. ודעתו רחבה מדעתו:

דף טו.

נמרא ואמאי לימא ק"ו ומה המפגל אינו מתפגל בו'. עי' בתוס'. וק"ל דהא כי חשיב לזרוק הדם למחר ה"ז פיגול והרי על הדם א"ח משום פיגול. ולימא ק"ו המפגל (דהיינו הדם) אינו מתפגל מי שאינו מפגל (דהיינו הבשר והאימורים) ואף לא באו לפגל א"ד שלא יתפגלו. ולהעוד נראה שבתוס' יתוישב זה. גם בהא דמכות היה יכול לדחות לכאורה הק"ו מחילול גופיה. ומה המחלל היינו הכהן שמחלל זרעו אינו מתחלל מי שאינו מחלל היינו זרעו ואף לא בא לחלל א"ד שלא יתחלל. וי"ל:

רש"י ד"ה מ"ט. תיבות תודת שלמיו הניתוספו בד"ח שבזש:

רש"י ד"ה או לא. פגלי בו'. נ"ל דד"ה צ"ל לאיפגולי לחם. דשייך במחשבת תודה והס"ד. ואח"כ מתחיל דבור המפגל:

[תד"ה והא עולין. עמש"כ בפסחים שם עח:

תד"ה ופליגי. משמע דאי משכח תנאי בציץ מרצה בו'. כצ"ל ודלא כצ"ק:

תד"ה רי"א. אע"ג בו'. ענ"ק. אבל ק"ל דלפ"ז למאי איצטריכו לחילוק בדפסח יש בו אכילה :]

דף טז:

רש"י ד"ה כ"ע שאינה מתרת. דלא מעכבת דאפשר בו'. לכאורה ה"ל לפרש כדפי' לקמן בד"ה שחיטתה אינה מתרת. דזריקה מתירתן. וה"נ הקטרת הקומן מתירה. וי"ל:

דף יז.

רש"י ד"ה כחד דמו. אבל לר"י דבר"פ אין מתיר מפגל את המתיר. לכאורה סותר א"ע למש"כ לעיל בד"ה הקטרה מפגלת הקטרה וי"ל:

ד"ה לאכול. אלא לר"א איצטרך בו'. עמש"כ בזה בזבחים (לה) בס"ד:

דף יז:

רש"י ד"ה ת"ק. ר"י דאמר בו' האי הוא דפסול לר' אליעזר. כצ"ל בי':

דף יח.

נמרא אנן נמי פלוגתא קא מתנינן. פי' אכן נמי בכ"ד מתנינן פלוגתא אפי' יחיד נגד רבים ואף לאותו יחיד איננו מרבותינו. וא"כ למה הוצרך לתת טעם על ר"י ששנה פלוגתת ר"א על חכמים הא מפני בו'. יפרש"י בזה אינו מובן:

רש"י ד"ה למצות מדותיו. מה שר' אלעזר. כצ"ל בל"י. וכן בסמוך בד"ה והיה ב' פעמים:

תד"ה אלא. לפי מסקנא בו' פיגול לר' אליעזר. כצ"ל:

בא"ד אבל בהנך בו' בין לר' אלעזר. כצ"ל בל"י:

רש"י ד"ה לא פתת. וזה אם לא פתת אלא כדי קמיצה כשר. ונ"פ דכוונתו דע"כ פתת מהחלות כדי קמיצה דקומן היתר פסול כללעיל (ו) במשנה והתני"ט ל"ד ככאן במחכ"ת. ומש"כ רש"י כדאמרי' באלו מנחות. שב למש"כ קודם ה"ה לכל המנחות בו' והוא שם (עה) מנחה לרבות כל המנחות לפתיתה. או דצ"ל האי כדאמרי' בו' קודם זה אם לא פתת בו':

בפי' הרע"ב ד"ה לא מלח. כל המנחה בו'. פירושו זה לא נמצא בגמרא עי' לקמן (ר"ד כ). והפי' גופיה לא מחזור כלל. דמאי קמ"ל מתניתין בלשון דיעבד כיון דאפי' לפתחלה לא בעיא כל המנחה מליחה. בשלמא לא יצק דפי' לא יצק כהן אלא זר. אף דגם לפתחלה משמע דכשרה בזר דמקמיצה ואילך מצנת כהונה. מ"מ אפשר דאפ"ה היו נוהגים הכהנים ליצוק. וכיוצא בזה כתבתי בברכות (כח. לא ב) ע"ש. או דאתי לאפקוי מר"ש דס"ל לקמן (בע"ב) דבעינן דוקא כהן. והרמב"ם פי' דלא מלח כהן אלא זר. ילקושיית רב יוסף לקמן ע"ז וכי תעלה ע"ד בו' לא חש לה די"ל דקמ"ל דאם עבר ועלה או בשוגג ומלח כשר. (ורב יוסף דלא ניחא ליה בזה אולי ס"ל דהוא מצוה הבאה בעבירה ולכן אפי' עבר ועלה ומלח לא יצא ובפרט זה יש להאריך ואכ"מ) ועי' בכ"מ ולח"מ בפ"ה מה' אמ"ז הי"ב:

תד"ה לא מלח. לא דקדק בסדר בו'. והעתוקס התני"ט. וני"ל דל"ד הרב ז"ל בזה. דהתוס' מפרשי לא מלח קאי על הקומן. או שלא מלחו כלל. או שלא מלחו כהן אלא זר וכדאיתא בגמרא שצינתי לעיל. אבל לפי' הרע"ב דלא מלח קאי על כל המנחה. אדרבה י"ל דבדוקא אקדים התנא לא מלח לאריוי לן דמייירי במנחה כולה דקדים לתנופה ולהנשה:

דף יח:

תד"ה ואר"ז. דכתיבא בלילה בו' ובמרחשת. הן בה לא כתיבא בלילה. ואולי כוונתם כיון דילפינן קרבנך קרבנך מרחשת ממחבת לקמן (ר"ד עה) כמאן דכתיבא בלילה בגופה דמזיא וע"ש בתוס':

דף יט.

תד"ה במקרא. וא"ת דבפ' השואל פליגי אמוראי בו'. כצ"ל:

בא"ד וי"ל דהתם דרש בו'. כצ"ל בלא קוויס. ומעתה לא נצטרך להגהת הצ"ק תיבת טעמא:

רש"י ש · מנחות

דף כ.

גמרא ול"ת ביה קרא והכתיב וב"ק מנחתך במלח תמלח. לכאורה נראה דהכוונה מדכתיב כפול במלח תמלח. ומשני ההוא מבע"ל לכדתניא בו' ומביא אנב ברייתא זו לפרושי כוליה קרא והאריך בה לפרשה עד תמלח למאי אתא כדתניא בו' לקמן (כא). אבל יותר נראה שיכוון לכוליה קרא (ואולי חסר מלת וגו'). דכתיב ביה ג"כ ולא תשבית מלח בו' מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח. וכ"מ שהבין התני"ט בדבור לא מלח. וכה"נ כ' התוס' בר"פ אלו גערות ובש"מ:

רש"י ד"ה מנחת כהנים. מנחת נדבותיהם. עמש"כ לעיל (יב ב) בס"ד:

רש"י ד"ה ואייתי דם דאיבא נסכים. יין ושמן בו'. זה ולא דשמן אף דנבבל עם המנחה נקרא בשם נסכים כמו שהאריך בזה התני"ט לקמן פ"ט מ"ד. אבל גם המנחה גופה נכללת בשם נסכים וכמש"כ התני"ט בשם הרמב"ם. וכדמוכח בשקלים פ"ה מ"ג וד' וש"מ טובא:

דף כא.

רש"י ד"ה לא סריך. שכתולין בו'. עי' ש"ך יו"ד סי' קצ"ח סק"כ העתקת לשון רש"י בסגנון אחר טוב משלפנינו. ומפי הרב הגאון המנוח מוה' יוסף אב"ד דסלוצק ז"ל שמעתי דחסר ב' קווים על מלת ל"א והוא ר"ת לישראל אחרינא וש"י:

תד"ה דם. והיינו הא דתנן בו'. צ"ע דלדרכה בכריתות (כב) מיייתין עלה דאמר רב ל"ש אלא בלב עוף בו' אבל לב בהמה דיש בו כזית חייבין עליו. ועיין בתוס' חולין סס:

דף כא:

רש"י ד"ה ה"ג. ודריש התם יאכלו שיאכלו בו'. כצ"ל:

דף כב.

תד"ה ועצים. וא"ת ולילף ממלח בו'. ר"ל ול"ל קרא על עצים לאחר שכבר ילפינן מקרא למלח:

במשנה והן בולעות זו מזו. עתוי"ט. ונראה דאישתמיטתיה מש"כ הרמב"ם בפי"א מהל' פהמ"ק ה"ח דאם נפל לתוכה שמן מנחה אחרת כ"ש נפסלה. וא"כ נוכל לפרש הכא דהפסול הוא משום ריבה שמנה. אם לא שיאמר דהרע"ב לקח לו שיטה אחרת דאף בזה לא מיפסל עד שיוסיף לוג ודלא כרש"י ולא כרמב"ם. זה ה"ל להתני"ט לבאר. (ואנב ראיתי להכ"מ שם בהל' ט' על מש"כ הרמב"ם דבריהב שמנה עד שני לוגין כשרה. שכתב ודלא כפרש"י שכתב אהא דאמרינן ולוקמה כגון דעריב שמן דחולין בו' דעריב ביה פורתא בו'. ותמוה דהא גם הרמב"ם מודה בעירב בה דחולין או דמנחה אחרת אפי' כל שהוא פסולה. וה"ל לאתניי הא דפרש"י לעיל אבל בלוג ומחצה קס"ד דלא מיפסלא. משמע דלמסקנא מיפסלא בהכי. ושני לוגין דנקיט הוא לרבותא דס"ד הואיל והאי חזי ליה בו'): ומה שכ' התני"ט שלא הבין לשיטת רש"י והתוס' דהטעם הוא משום ריבה שמנה קושיית הגמרא וכי בולעות זו מזו מה הוי מב"מ הוא. לאחר העיון בפירושם נראה דהכי פריך כיון דמב"מ לא בטיל לכן אע"פ שהקומן בולע שמן מהמנחה כיון דלא בטיל לגביה. כל היבא דאיתיה אמנחה שדינ ליה. כדפרש"י לקמן (כג) בד"ה רי"א לא יקרב. משום דעולין א"מ ז"א ויהיבא דאיתיה אמנחת נדבה שדינ ליה. ולכן לא הוה ריבה שמנה לגבי קומן ולא חסר שמנה לגבי מנחה. ועי' עוד שם בבעיא דרבא קומן שמיצה שמנו בו' ובתוס' שם ובד"ה חרב. ומשני רבא כ"ש מב"מ וד"א בו' שא"מ (דהיינו הקומן) רבה עליו (על שמן הנבלע בו) ומבטלו. ולכן הוה ריבה שמן בקומן כיון דבטיל בתוכו. וחסר שמנה גבי מנחה. אך קצת סתירה לזה מהא דפרש"י שם (בע"ב) ד"ה לימא דלא כר"ח שכתב דבטיל כמאן דליתיה דמי ולא אייתיר ליה. וכבר הרגישו עליו בזה התוס' כאן בד"ה והן הא':

דף כג.

רש"י ד"ה ושחוטה אינה בטלה בנבלה. ואם נגעה אחת מהן בתרומה אינה נשרפת בו'. ק"ל דאי ברה"ר טהורה לגמרי כמש"כ התוס' ואי ברה"י שורפין עלה דהא עשאוה כודאי כדאיתא בנהג (ר"ד ג). ועי' עוד שם (לנ ב):

דף כג:

רש"י ד"ה לעולם אליבא דר"י. ההגהות שבגליון על דבור זה שבד"ח. שגגות הן:

דף כד.

גמרא (ברה"ע) והניחו בדיסא. כצ"ל בד':

דף כד:

גמרא אלא מסיפא מודה ר"י בו'. במשנה לא נמצא זה:

דף כה.

רש"י ד"ה מכללה בבמה. בבמות נו"ג דאין שם קלעים. עי' בתני"ט מה שתמה עליו בזה. וע"ש בכה"ד. ואולי יכוון רש"י דאותן קדשים המותרין להקריבן בבמה קטנה אפי' אם הקריבן בבמה גדולה אין נפסלין ביוצא עי' זבחים (ס"ד קיט) ובפרש"י שם:

דף כה:

גמרא גותרות היינו לן. ק"ל מדוע לא נפרש דפיגולין היינו ע"י מחשבת חוץ למקומן. וגותרות היינו מחשבת גותר כללעיל (בע"א) א"ת עון פיגול. א"ת עון גותר ע"ש בתוס':

דף כו.

גמרא והאי דקאמר נטמא רישייהו נקט. מזה ראיה למש"כ בס"ד בפ"ב דפאה מ"ז ע"ש:

רש"י ד"ה ועצים. עצי מערכה. ל"י אמאי לא מפרש כפשטיה שהתנדב עצים עי' לעיל (כ ב):

דף כו:

גמרא ר' אלעזר מתני לה בו'. כצ"ל בל"י וכן ברש"י:

רשי"ש · מנחות

תד"ה **מכאן**. עי' כה"ל. בסוטה (יג ב) איתא אותה שבת כו' ניטלה רשות מזה וניתנה לזה ע"ש. משמע דמת בשבת:

תד"ה פסוק. ואע"ג דליכא ס' שיטיין או שיעורין אחרים דמס' סופרים. הוא כפ"ב ה"ו. ושם איתא ג"כ מ"ב כהמסעות. ולהרא"ש בסוף הל' ס"ת והטור בסי' ער"ה והגמיי' בפ"ז מהל' ס"ת היה הגי' מ"ח וכ"נ מהרמב"ם ועי' בט"ז שם סק"ח. ותמה המע"מ שם דהרי בפ' מסעי אינן אלא מ"ב וכפירש"י שם. ואנכי מנינים ול"מ רק מ"א. ורש"י ע"כ מונה ג"כ רעמסם אשר משם נסעו ראשונה. ונ"ל דרש"י פי' בחוקת ובעקב דחזרו לאחוריהם מהר ההר עד מוסרה והשיבום בני לוי וממוסרה עד הר ההר ז' מסעות הרי לך מכוון מ"ח ונכון בס"ל:

דף ל':

תד"ה ר' יוסי. אלא רי"צ אדרי"ה קאי ולא אדרי"י. כה"נ בקדושין (כה) ע"ש:

דף לא.

תד"ה אימא. פי' יין דוקא ולא שמץ כו' (וכ"פ רש"י) והקשה ר"ת כו'. לעד"נ דהש"ס אינו משבש למלת אף אלא למפרש כוונת רש"ש הוא דייך לבד הוא דיש להוסיף על דברי ר"מ ולא דבש (והקושיא מכלל דת"ק סבר יין לא איננה רק על החכמים דייין הוא ק"י מדבש) ואף דקאמר רש"ש אקמייתא. רצוני אדר"מ. וכמו שכ' התנא' לעיל בד"ה ר' יוסי כה"ג והבאתי דונמא לדבריהם מקדושין ע"ש:

דף לב:

גמרא (בסה"ע) מיתיבי כו' ואר"ח א"ר הלכה כרשב"א כו'. פי' ור"ה איך יפלוג על רב רבו כלפריך בשבת (קכח) והא ר"ה תלמיד דרב הוה ורב כר"י ס"ל כו' ועמש"כ בהרא"ש דעירובין פ"א סי' ז':

דף לב.

רש"י ד"ה ודלמא להשלים. דלמא כו' עושיין מס"ת מזוזה שאם חסרה. והס"ד ואח"כ מ"ה

רש"י ד"ה והתניא וז"ה שברה"ע הב' צ"ל הד"א:

תד"ה והאידיגא. ור"ת כו' כשיעור למשפחותיכם כו'. זה קרוב למש"כ הרא"ש בהל' ס"ת סי"ג בשמו דפתוחה היא כשיעור ג' תיבות של ג' ג' אותיות. ולהב"י בסי' ער"ה נזקרה נוסחא משובשת בתנא' כשיעור ג' למשפחותיכם והקשה עליהם ע"ש:

בא"ד ואם לא נשתייר בסוף שיטה חלק כשיעור למשפחותיכם כו'. כצ"ל:

בא"ד גמר כה"פ בסוה"ד שיייר שיטה כו'. כצ"ל ועי' ברא"ש:

תד"ה הא. בתפילין ש"י ד' שיטיין ובש"ר ז' כו'. ברא"ש וטוש"ע סי' ל"ה הגי' בהפך:

דף לב:

תד"ה הא. ומהא אמר שנוהגין כו'. עי' במפרשים. ול"נ להניח ומיהא (או ומיהו) אמר:

בא"ד אל תשמח כעמים. צ"ל בכ"ף:

בא"ד ר"ז כתב ולא זכר כו' ולא כתב בדכתיב המלך יואש. בד"ה (ב כל) כתיב ולא זכר יואש המלך. ולכן צריך להפוך הגי' בתנא':

דף לג.

תד"ה כתבה. ובירושלמי משמע דבשני עורות פסולה דפריך כו'. ועי' במרדכי שהרר"א אדרבה מביא מזה הירושלמי ראיה לפרש"י מדפריך מעיקרא משני דפין ואח"כ משני עורות. משמע דב' דפין היינו אפי' בעור אחד. והביאו הצ"ק וכן הגר"א ז"ל בסי' רפ"ח סק"ז הניח דבריהם בצ"ע. ולעד"נ דהתנא' מפרשי דהא דקאמר שהספרים נכתבים בשני עורות היינו ע"כ בשני דפין דבדף אחד אפי' ספרים אינן נכתבין בב' עורות כדמוסיק הירושלמי שם ודומיא דספרים קאמר דתנ"מ א"י אלא בעור אחד דהיינו בב' דפין. והך מקשה דהוא רי"צ פליג על מקשה ראשון דהוא ריב"ל ע"ש בירושלמי ותבין. ומע שראיתי בתנא' ש"ק שם שהניח בצע"ג דברי הרמ"א ביו"ד סי' ר"פ ס"א דפסק דמותר לדבק עליו (פי' אם נקרע) קלף מבחוץ כו' וכן אם נחסר דבר כותבין על הקלף הדבוק. מהך בירושלמי דבדף אחד אסור ב' עורות ע"ש. ולי לק"מ דכה"ג אשכחן בשופר דדבק שברי שופרות פסול מטעם ב' שופרות וכן נסדק לגמרי ודבקו לפרש"י (ר"ה כז) ואפ"ה ניקב וסתמו במינו כשר (סס):

תד"ה הא. שהשופרת פתוחה לאורכה ומשני ראשיה כו'. כצ"ל:

דף לג:

רש"י ד"ה [ההיא דקתני חייבת כו'. וד"ה באכסדרא רומיתא כו'. בב"ב פי' להיפך ע"ש]:

רש"י ד"ה מגינה לבית. שבו בנגסין מן הגיגה כו' כשרוצים ליכנס לקיטונות ולהב' (רצו לומר לפתח השני) קרי ליה כו'. כ"נ דצ"ל:

דף לד.

גמרא ל"צ אע"ג דרגיל בחד. קשה דזה לא שמעינן מדר"ה:

רש"י ד"ה פצים אחד. וציר הפתח הוא בזוית כו'. כצ"ל. והנה הרמב"ם פסק כחכמים דבאין לו אלא פצים אחד פטור וכן סתם השו"ע ר"ס רפ"ז והש"ך כתב שם דעת הרא"ש דביש לו פצים א' מימין חייב. ומצד שמאל פטור והוא משום דפוסק כר"מ וכר"פ דמפרש דאף ר"מ לא אמר אלא כשהוא מימין. וסוים בזה ונראה דיקבענה בלא ברכה. ופשוט דקאי על אס הוא מצד ימין. והבה"ט העתיק משמו דאף מצד שמאל שהוא פטור נ"ל דיקבענה בלא ברכה. ושרי ליה מאריה:

דף לד:

תד"ה לטוטפות (הב'). וכן ציץ לשון הבטח. כמו מצין מן החרכים:

דף לה:

רש"י ד"ה שיעור תכלת. ושיעור איזוב מפורש בפ"ק דסוכה. שם לא נמצא. אבל איתא בגדה (כו) ודשיעורו טפח. ועי' תוי"ט ספ"א דפרה:

תד"ה פוק. וכן בס"פ כיצד מברכין. כצ"ל וכ"ה בהרא"ש בהלק"ט סי' י"א:

דף כז.

במשנה שני שעירי יוה"כ מעבבין זא"ז. ק"ל מאי איריא השעירים להחקין זל"ז בהנרלה. אפי' הפר של כה"ג והקטורת דלפני ולפנים וכל האמור בפ' אחרי בסדר היום מעבבי אהדדי עי' יומא (ס) פלוגתת ר"י ור"נ. ואולי קמ"ל דאף שעיר המשקלח דעיקר מצותו בחוץ להשתלח וגם כשר בזר אפ"ה מעבב. יע"ל דהא כבר תני להו בדוכתייהו ביומא שם. אלא דכאן רצה התנא לזווג שנים ושנים ועמש"כ לקמן בסמוך:

רש"י ד"ה שעל הפרוכת ומזה"ז. בין דפהע"ד כו'. ועיין בלשון הרע"ב דמשמע מדבריו דגם פהע"ד יפכה"מ טעונין ז' הזיות על מזבח הפנימי וז"א כדמוכח בזבחים (ר"ד מב) ובש"ד. ומש"כ עוד ור' מתנות כו' אע"פ שלא הזכירו במשנה. נ"ל דזה כבר שנה בפ"ד דזבחים כל הניתנין על מזבח הפנימי כו' ושם תני דומיא דחטאת החיצונה דהויא בקרנית. וכן לקמן (מד ב) תני המתנות שעל מזבח החיצון א"מ זא"ז דמשמע הא דפנימי מעבבות. אך ק"ל מדוע לא תני הוזה ראשונה שעל בין הבדים ושעל הפרוכת דפר ושעיר של יוה"כ. וה"ל למיתני בבא דשמונה. שכן רש"י כללה עס השבוע לעיל (טז) ד"ה מ"ג דיו"ה ועשאן שמונה. ואולי דזה כבר נכלל בהא דיומא (ס) וכאן לא שנה רק לזווג שבע שבע וכמש"כ בסמוך לעיל:

נמרא ואין אדם יוצא יד"ח בהן עד שיהו כולן באגודה אחת. לאו דוקא כולן שהרי האתרונ אינו עמהן באגודה כלאיתא בסוכה (לד ב):

דף כז:

רש"י ד"ה למעוטי דרך משופש. שחתר את החומה כו'. וכן העתיקוהו התנא' כאן. אבל בזבחים (פב ב) בתד"ה ל"ג העתיקו שחתך והוא יותר נכון:

דף כח.

במשנה שתי פרשיות שבמזוזה כו'. ק"ק מדוע לא חשבה לעיל בהדי שנים שנים. וכן ד"פ שבתפלין וד' ניניות בהדי ד"ד כמו שחשב שם ד' שבלולב אע"פ שאינו מעניני עבודה:

רש"י ד"ה ד"פ שבתפילין. דבכולהו כתיבי ולטוטפות או ולזכרון כו'. ל"י מדוע מביא דוקא מתפלין של ראש ולא משל יד המוקדמין במקרא. והלא בתרווייהו מעבבין זא"ז:

דף כח:

רש"י ד"ה תפוחי הכרתיים. מקום. כדכתיב נגב הכרתי (שמואל א ל) גוי כרתיס (צפניה ב):

דף כט.

רש"י ד"ה כיון דקאי. שנשרף יפה בימי שלמה כו' עכשיו כו'. לכאורה משמע דזה המעשה היה בבית שני. והיתה מבית ראשון שהחזיר להם כורש ואיך השתמשו בה בב"ר לדעת ראב"ש לקמן (צט) אם היתה יתירה על ככר:

רש"י ד"ה וזה אשר תעשה. ותחלת עשייה זביחה. כצ"ל:

דף כט:

נמרא ראמי ב"ת דהוא רמי ב"ד. כצ"ל ושבנתיים מחק המע"מ בהלק"ט עי' חולין (ק):

רש"י ד"ה וי"ו דויהרג. אירע במקום נקב. מללל פי' כן בהא דאופסקא ליה כרעא דה"י דלעיל. נ"ל דס"ל כהא דפסק השו"ע סי' ל"ב סט"ז דנשנכתב בכשרות ואח"כ נפסק בנקב אע"ג שעתה אינו מוקף גויל כשר. וכ"מ לי ממה שפי' לעיל ד"ה שאין גויל מוקף לה. שמדובקת באות אחרת כו' כלומר כו' אות אחת. דלכאורה תמוה דככה"ג הב' אותיות המדובקות אינן מוקפות גויל. אבל לפמש"כ א"ש. לפי דהראשונה נכתבה בכשרות ושוב אינה נפסלת בדיובק השניה לה. ולכן לעיל בעובדא דה"י דאף דנשתייר למעלה מן הנקב כשיעור אות קטנה מ"מ הרי שם במקום הנקב אינו מוקף גויל. וע"כ צ"ל דלהכי כשר דמיירי דהנקב נעשה אחר כתיבתו לזאת לא פירש שם מאומה והניח הדבר כפשטות לשון דאופסקא דמשמעו דנפסק אח"כ. משא"כ הכא דכיון דינוקא קוראהו וי"ו והיינו מפני שהוא מצרף את שלמטה מן הנקב למעלה דאין הנקב מפרדיו ולכן חשבינן ליה להנקב כמו שאינו ודמי לזהא דאיתא שם סעיף י"ג. לכן פי' אירע במקום נקב ור"ל דאף שהיה הנקב כבר קודם הכתיבה כשר. וזה ללא כהט"ז שם ס"ק יו"ד. ואף שהוא נגד משמעות קצת פוסקים שהביא הט"ז שם בס"ק הקודם. מ"מ שיטת רש"י נלעד"כ כמש"כ:

תד"ה שעטנז. כתיב בש"ר דמשמע ט"ט דלטטפות צריכה ג' ג' זיוגין. ר"ל דט"ט דכפ' שמע ולאפוקי ט"ט דכי יביאך דכתוב שם קודם דצריכין ה' ה' זיוגין והמהרש"א ואחריו הצ"ק ל"ד במחכ"ת ודע דהני זיוגין שכ' הש"ר היינו תגין גדולים וזיוגין דא"ר הכא המה תגין קטנים כמש"כ הרא"ש בסדר תיקון תפילין וע"ש בל"ח אות קל"ח בשם ס' התרומה עוד חילוק אחר. ובש"ר שלפנינו כתוב ד' ד' זיוגין בט"ט דשמע. אך הטור בסי' ל"יו העתיק ג' ג' כמש"כ התוספות:

דף ל.

נמרא אלא בגוץ למשפחותיכם ג"פ. ולשון הרמב"ם בפ"ז ואורך כל שיטה ושיטה למ"ד אותיות כדי כו'. והוא כפי הגי' שלפנינו בגמרא למשפחותיכם מ"ו ומ"י ואף דבספרים שלפנינו בשמות (יב כא) יבמדבר (לג נד) ח"ו ובב"י ביו"ד סי' ער"ה בד"ה ורבו הדעות משמע דבספרים שלפניו המה מ"ו ומ"י (וצ"ע שלא העירו עליו בזה המנחת שי והבאים אחריו) י"ל דהגמרא נקטה דהשיעור הוא כמו שאם היו מ"ו והא דל"ק סתמא כדי למ"ד אותיות הוא מפני ב' טעמים (א) להורות שיהיו בהם ו' אותיות קצרות כמו ו' וי'. (ב) להורות שלא יהיו רק כדי ב' אוירים שבין התיבות שהוא כמלוא אות קטנה כדלקמן. וק"ק מה שלא הביאה הגמרא מהמוקדם למשפחותיהם (בראשית ח יט) או באמתחותיכם (שם מג כג). ונראה קצת מזה ללפניהם היה למשפחותיכם בתורה מ"ו ומ"י:

רש"י ד"ה אף באמצע שיטה. ובאמצע הדף. ועי' גס בדבור הסמוך. נראה דדעתו ז"ל דאין סברא לומר דלא יאה רשאי לסיים בסוף שיטה. דכמו דסוף הדף עדיף ה"ג סוף שיטה ולכן הא דאר"א באמצע שיטה דוקא וכ"פ סתמא דגמרא ע"כ א"א לומר דבאו לאפוקי סוף שיטה. אלא לאפוקי אמצע הדף. וממילא רבנן לאמרי אף בא"ש ע"כ אתו לרבויי אמצע הדף. ופי' הצ"ק ככוונתו לא מחזור כלל. דלפ"ד מאי דוחקיה לפרש ללרבנן כשר באמצע הדף ותהיה הבריייתא תיובתא. יפרש דל"פ אלא בסוף השיטה לחור. אבל באמצע הדף לכ"ע לא וכהריייתא:

רשי"ש · מנחות

ושיית בקטנה. באצבע קטנה. כצ"ל וכ"ה ברש"י שכריו"ף:

דף מב.

רש"י ד"ה רמי ח'. דכתיב גדילים לרבות עוד שני גדילים. כוונתו סתומה. ונ"ל דחסר תיבה אחת וכצ"ל דכתיב גדילים תעשה לרבות כו' וכדלרשינן בר"פ עד כמה תעשה הוסיף לך הכתיב עשיה אחרת כו' ואימא שיתין:

דף מג.

תד"ה ור"ש. אבל הכא איתמר כי היכא דלא ניסתרו אהדדי. הצ"ק מניח ללא נאסרו אהדדי. והנה אם נצטרך להניח עד"ז אין מן הצורך רק לסרס האותיות דצ"ל ללא נתסרו. אבל הוא תמוה דהא בלא זה ידעינן מדסמיכי אהדדי ומוכח או מופנה כדאיתא בריש יבמות בסוגיא דעליה. וגי' דלפנינו עיקר. ור"ל שלא תהא נראה כמו סתירה במצות התורה אהדדי דהכא אסרה כלאים והכא שרתה. ומדע דחשיב התם ג"כ מחלליה מות יומת. וביום השבת שני כבשים דבד"א נאמרו. וכן ערות אשת אחיך ויבמה יבא עליה דאי אפשר לפרשם רק עד"ז דהתם ההיתר מפורש בקרא:

דף מד:

רש"י ד"ה דומה לים. שנעשו בו כו'. עצ"ק. ול"נ דמשום הא לא אריא. מפני דהתכלת חלוקה הרבה ממראית הרקיע. ומראית הים ממונעת ביניהם:

(בסה"ד) [רש"י ד"ה וכתיב ספיר] . וים לרקיע אנן קחזינן. כצ"ל בלא ו':

דף מד.

רש"י ד"ה ציצית. מצוה קלה עשה בעלמא. בסוף חולין במשנה אמרו ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסר. משמע דקרי קלה לאותה שהיא קלה בדמיה אך הכא א"א לפרש כן דלעיל בסמוך אמר לפיכך דמיו יקרים. וכן מדמה אותה לעיל לחותם של זהב לעבד שאצלו הוא ודאי דבר יקר:

דף מד:

תד"ה הסולת. ותימא דהא לא כתיב שום קרא כו'. ל"י מדוע לא נאמר דילפינן זה ג"כ מככה דפ' נסכים כמו דיליף מיונה לעיל (כז) דיין ושמן מיעוטו מעכב א"ר. דהא כתיב לעיל מיונה מנחה סולת עשרון בלול כו' וכן באלו ובפר. ואולי דא"ת כן. היה הבילה ג"כ מעכבת בהו וכן המנחה והנסכים יעכבו זא"ז:

במשנה והשעירים א"מ זא"ז. בגי' המשניות ליתא והשעירים. וכן מסובבת בד"ח כאן בסיומן המחיקה. ולכאורה גי' והשעירים נכונה. ופירושה כמו דמפרש הש"ס לנהאילים ללא אילים דתו"כ מעכבי ליה לאיל דחוה"פ כו'. דב' שעירים הן א' שבפ' אמור בגלל הלחם והב' שבחוה"פ למוספין כמש"כ הרמב"ם ברפ"ח מהל' תומ"ם והוא מהגמרא לקמן (מה ב). רק ק"ק לפ"ז מדוע לא הזכירם הש"ס לפרשם כמו והאילים:

גמרא כמשפטם כתיב בהו. זבחים (ז ב):

דף מה.

גמרא ת"ר ואיפה לפר כו' אר"ש וכי כו'. ל"י מדוע לא דריש זה ממקרא הקדום (שם מה כד) ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה. ופרש"י שהביאו התוס' בד"ה וכי הוא על מקרא זה שהבאתי:

רש"י ד"ה ת"ל יהיו. ואיל תמימים יהיו. כצ"ל:

תד"ה בשבעה. ומפני שהלכו כו'. כצ"ל:

דף מה:

גמרא ור"ע גמי לילף יהיו מיהיו כו'. ק"ל מדוע לא משני משום דרשא דרבא לקמן (ס"ד מו) מה בכורים בפני עצמן אף שתי הלחם בפ"ע. וא"כ ע"כ א"א למילף מיהיו דהכבשים יעכבו את הלחם. וגם קשה דלמה לן ילפותא מתהיינה דהלא ממילא ידעינן דע"כ קאי על הלחם. דעל הכבשים א"א משום הא דרבא. ועי' בתוס' שם שהרגישו בזה. אך תירוצם אינו מוכן לכאורה. ונ"ל כוונתם דלהכי בעי למילף מתהיינה דל"ת דעיקובא דיהיו לא קאי רק על הלחם לבד דמעכבות אהדדי וכן על הכבשים לבד כדלרשינן לעיל (כז) והביאו התוס' כאן בד"ה גמר. ומתהיינה ילפינן דאתי גמי לעכוב הלחם את הכבשים. אבל קושיא הראשונה עדיין צ"ע:

תד"ה קרבו. ור"ע לטעמיה דכי תבואו לאו דוקא. תימה דלקמן בברייתא קאמר ר"ע להדיא דמה שאמור בתו"כ לא קרב במדבר. ולכן אני אומר דתיבות ר"ע אומר דלקמן בברייתא ט"ם וצריך למחקם דכן גס בתו"כ ליתנייהו. והכל הוא מדברי ר"ט וכ"מ מפרש"י שם ד"ה והאמור בת"כ. וזה ללא כהכ"מ רפ"ח מהל' תני"מ:

דף מז.

[רש"י ד"ה נפרס. שהיא מנחה בתודה (צ"ק) וכתיב בה הוא ק"ק הוא שאם כו'. כצ"ל. עי' לעיל (יב ב) ולחנם נמחק בגליון מצ"ק] :

דף מז:

גמרא שנאמר בהקריבכם מנחה חדשה לה'. ק"ל מדוע לא הביא מהמוקדם מפ' אמור דכתיב שם והקרבתם מנחה חדשה לה':

תד"ה מה. ואפ"ה איצטריך כו' ללחם דמעכב אה"ב. כוונתם ביארתי לעיל (מ ב) בס"ד ע"ש:

דף מז.

רש"י ד"ה א"ב לאיפסולי ביוצא. לא יהא כשר לשחוט עליו כבשים אחרים. לכאורה גס לגי' זו יוכל לפרש כמו שפי' לגי' ראשונה לזרוק עלייהו מאותן כבשים עצמן אחר הכנסתן לפנים. וכן לגי' הא' יוכל להתפרש כמו כאן:

דף מח.

רש"י ד"ה הא ודאי. ומיהו כו' עד דאפקיה מטעמיה. לכאורה מלישגא דהא כו' משמע דברייתא קמיייתא מיהא מצנ אתיא אפי' כרבי וכדאוקי ר"ח:

דף לו.

תד"ה לא סח. ור"ת פי' כו'. בנה"ש בשם חכם א' שכ"ה בתנחומא כו'. כבר ראתה זה עיינו של הגר"א ו"ל ורמזו בשו"ע סי' כ"ה ס"ק י"ז:

דף לז.

נמרא כתנאי כו' אחרים אומרים ידכה לרבות אה"ג. כצ"ל:

תד"ה קיבורת. והיינו כנגד הקודא ששם דרך לחגור. ק"ל מהא דזבחים (פח ב) אבנט מכפר על הרהור הלב היכא דאיתני' וכ"ה בערכין ועי' תוס' שם (טו ב) ד"ה אבנט:

דף לז:

נמרא לאפוקי בין עיניך דאיכא בשר ושיער כו' ואיכא גמי שיער צהוב. ופרש"י שיער דנבות עינים. יתמיהני דהא לא כתיב בקרב בנתקים רק ראש וזקן ולא אישתמיט חד תנא להשמיענו דה"ה בכ"מ כינוס שיער ונראה. ובתנ"כ אין לי אלא בזמן שיש לו בראש ובזקן כו' לא בראש ולא בזקן מנין כו'. וכתב הק"א לא בראש ולא בזקן לא גרסינן ליה דאם אין לו לא בראש ולא בזקן במה זה יטמא אחר דאין נתק מטמא במקום אחר מהנוף כו' ע"ש. לכן אני אומר דהני' שלפנינו בתו"כ נכונה ובא לרבות כל מקום כינוס שיער ומרבה ליה שפיר ממלת או דמיוותר. דלא מיבעיא לר' יונתן בב"מ (צז ב) דלא מצריך או לחלק. אלא אפי' לר' יאשיה שם מ"מ האזי או מיותר. דלחלק הוא ידעינן מדכתיב צרעת הראש או הזקן הוא. ועמש"כ בס"ד בכלים פי"ז מי"ג:

רש"י ד"ה בעלת חמש. שחתך מקרן אחת באלכסון. ל"י מנ"ל הא דלכאורה קרן אינו נקרא רק כשהוא על זוית נצבת. וכ"מ מד"ע לקמן ד"ה דצצריה שפי' שחתך כו' חתיכה כגון פנימה. דר"ל שחתך חתיכה מרובעת מן הקרן. וכמ"ק בפ"י לקמן (ר"ד לח) בד"ה ל"א ועיקר:

בא"ד ולר"ש כו' כי רבי רחמנא בעלת חמש גמי כו'. כצ"ל:

דף לח.

רש"י ד"ה ל"א ועיקר. קרנות טליתו כפל וקשר כו'. כצ"ל:

במשנה תפלה כו'. עתוי"ט. ולע"ד יל"פ מלשון מחשבה כדפרש"י בפ' ויחי על לא פללת. והוא לפי שאסור להסיח דעתו מתפילין וצריך שיהא מחשבתו עליהם תמיד:

תד"ה התכלת. ולקמן גבי טלית שכולה תכלת. הוא (בדף מא ב):

דף לח:

נמרא א"ל רמב"ח ל"ג כו'. ע"כ יש כאן ט"ם ונצרך להנהיג:

תד"ה אלא. ולרבנן אפי' בחד מיפסל. ר"ל חד מינא והיינו ב' חוטין. כ"כ הרב"י בדעת הר"י ו ע"ש:

דף לט.

רש"י ד"ה דלמא. הא דאמרי בני ר"ה ה"ק כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מאי לאו. ונשאר קצת. הס"ד ואח"כ מתחיל דבור נרדומיו. דאיגדרום כו':

דף מז:

נמרא הכא דעשה בעלמא לב"ש. לכאורה לאו דשעטנז גמי איכא כיון דאפשר לקיים שניהם. ויהיה ראייה להא"נ מדאורייתא כו' בתוס' לעיל בד"ה כיון:

שם אימא כיון שפצעו בה כו'. ג"ל דפי' כמו הפוצע שבל"ט מלאכות דשבת. שהוא סתירת האריג לפי' הרע"ב שם והרמב"ם בחבורו פ"ט בסופו. והכא הכוונה דנשארו בה עוד ג' אצבעות שתי פצועין בלתי אריגין. ונ"א ל"ד אלא פחות מעט. או מפני שדרך להניח בסוף אורך הבגד קצת מחוטיו השתי בלתי ארוג עי' ר"ש פכ"ח דכלים מ"ז בשם הערוך:

רש"י ד"ה שרא ר"ז. והיינו דא"ר כו'. לכאורה מנא ידעינן דמשום האזי טעמא הוא:

רש"י ד"ה היו מטילין. אלמא שכל ציצית שנעשית כו'. כ"נ דצ"ל. וכוונתו לתרץ בזה מדוע לעיל על הא דא"ר שמא יקרע כו' והתורה אמרה תנולמה"ע לא פריך הגמרא. ולכן מחלק דהתם היתה תליית החוטין שלא לשמה ודאי אית בה משום תנולמה"ע ולא פריך אלא אדהכא דהויין לשמה רק שלא לצורך והוא דומיא דחסידיים כו'. אולם ק"ל דדבריו סותרין אהדדי. דבתחלה פי' דלהכי הויא הא דחסידיים שלל"צ משום דלא היה בה כשיעור שיתכסה כו' ומסיים דלא ה"ל אלא ב' קרנות כו' דלפי טעם זה אפי' ארוכה טובא גמי:

דף מא.

נמרא איפשטא כו' וקם להדי רישא. עפרש"י. לכאורה גס קודם שנתפשטה היו החוטין להדי רישא רק עתה נמצאו באמצע הטלית וא"כ העיקר חסר. ואולי יל"פ דמתחלה היה הצניעות גראין מבחון ועתה שנתפשטה היו הצניעות כלפי ראשו והטלית עליהם מלמעלה. ועמ"א סי' ח' סקי"ג:

שם תנ"ה טלית שנקרעה כו'. לפרש"י דהטעם משום גזירה מייתי ראייה מר"מ משום דהלכה כר"מ בגזירותיו כ"כ הגמיי' בפ"א מהל' צניעת אות מ'. ולפי' התוס' לעיל (מ ב) בד"ה שמא צ"ל דהויא ג"כ משום גזירה דלמא יסמוך על הצניעת שהיו בעת הקריעה והם פסולים משום תנולמ"ע כדאמר ושיון שלא יביא כו' ממקום אחר ובה תכלת כו'. (וממקום אחר ל"ד דה"ה אם חתכו לגמרי או תוך שלש מבגד זה ימפרש"י משמע קצת דממקום אחר דוקא. וי"ל דהתוס' פלגינ עליה בזה. ועמ"א סי' תרכ"ו סק"ז ויש לחלק) ולכן אסור לתפור אפי' להטיל בה אח"כ צניעת מחדש ועי' בב"י ואחרונים. והנ"י גורם רמ"א יתפור וחכ"א לא יתפור וא"ש כפשוטו דמייתי סיעתא מחכמים:

דף מא:

נמרא ת"ר טלית שכולה תכלת כו' מיתבי טלית כו'. חידוש לאמר לשון מיתבי מברייתא על ברייתא. יכה"ג בב"ק (צז ב) וע"ש בתק"ה בימי רבי. ועי' בערכין (ז) מיתבי החופר בור כו' ובפרש"י שם. יעמש"כ בבב"ע (טז) ולקמן (עג ב):

שם וכמה תהא משולשלת. כצ"ל וכן כולם וכן העתיקו התוס' בסוכה (ג):

רש"י ד"ה ושלש שבה"א. מדת גודל. הס"ד ואח"כ מה"ד

רש"ש · מנחות	
	

דף מח:

נמרא דתני לוי ושאר כו' כשרין ול"ע לבעלים לש"ח. וכן הביאו התנ"ס' ריש זבחים ד"ה ואסור. ומלא כרש"ק שם"ז:

דף מט.

נמרא א"ל רב עלו ועלו כו'. עמש"כ בזה ביבמות (יד) בס"ד:

רש"י ד"ה וליקדם. דאי בעי כו' ואי בעי מוספין מקריב ברישא. נ"פ דלא פי' כן רק לפי הקס"ד. אבל לפי מאי דמסיק אב"י לקמן ע"כ פירושו דאין מעכבין אה"מ בדיעבד אס קרב המוספין קודם. והרע"ב שהעתיק לשון רש"י דכאן דואי בעי מוספין כו' לפירושא דמתניתין לפי האמת ל"ד במחכ"ת. ולא עוד אלא דהוא עצמו מסיים דדרשה דהעולה אינה אלא למציה כו' וא"כ דבריו סותרין אהדדי:

דף מט:

נמרא ואי דיומיה אמאי תדיר ומקודש עדיף. כ"ג דצ"ל. ומלת תדיר דבינתיים למחוק:

דף נ:

במשנה כהן שהקריב מחצה שחרית כו'. כ"ה הגי' במשניות. וכ"ה לקמן בבריייתא:

רש"י ד"ה ת"ל ומחציתה. מריבויא דוי"ו משמע כו'. כן מוכח להדיא לקמן (גא ב) דקאמר אהך דרשה (דר"ש) וי"ו לא דריש:

דף נא:

במשנה ושלוימה היתה קריבה. עפרש"י וכ"ה המסקנא בנמרא לקמן. והתימה על הרמב"ם והרע"ב שנשמתו מלפרש כן. וגם התני"ט לא העיר מזה:

נמרא א"כ ליכתוב קרא כו' בניי יעשו. כצ"ל וכן ברש"י:

שם לכדתניא אין לי אלא עליונה כו'. לקמן (על):

שם מה כאן בכליל תקטר אף להלן בכליל תקטר. נראה משום דאי מכליל תהיה ה"א דאתי לאפוקי ממנחת כה"ג שנאמר בה להביאה חצאין. וא"נ דמכליל תהיה ה"א כראב"ש לקמן (על) דהשיריים מתפורין אבה"ד. וכ"נ שפי' הק"א:

רש"י ד"ה הכהן המשיח. אחד מבניו כו'. הן במשנה וכן כאן בבריייתא איתא משל יורשין משמע דכולן שוין בה וכן לקמן בגמרא אמרינן דאי להך דרשא לחודא איתא לכתוב בניו. (ומה דמסיים שם יעשה נראה דט"ם הוא ונ"ל יעשו כמו שהנחתי שם לעיל). ועוד נ"ל דדוקא אס ירשו מאביהן. דלכן שינה ר' יהודה לשון הכתוב בניו. ואמר יורשין וכה"נ כתב התני"ט לקמן פ"ט מ"ז ד"ה ומביא נסכים:

רש"י ד"ה כהנים הדיוטות. ל"א כו' אבל לדורות לא נהג. תמוה דלקמן (עח) מבואר להדיא דנוהג לדורות. וכבר עמד עליו המל"מ בספ"ה מהל' בהמ"ק:

רש"י ד"ה וכן גר. דאי ישראל הוו מקרבי יורשין נסביו. כן איתא לקמן (צב) במשנה:

תד"ה יש. שהפרישן בחייו כו'. לכאורה למ"ד שיעבדא דאורייתא אפי' לא הפרישן נמי עיי' קדושין (יג ב). אולם לפמש"כ התני"ט לקמן פ"ט מ"ז דבישראל ג"כ אינו אלא כשירש מאביו. א"כ מאי נ"מ בינייהו יצ"ע בזה:

דף נב.

נמרא אר"א שתי תקנות הוו. כה"ג ביומא (כב) ובכתובות (יב) ובגיטין (מז ב):

שם ת"ר פר הע"ד של ציבור כו'. הוריות (ג ב):

דף נב:

במשנה רי"א אף היא אינה מן המובחר. כלשון זה אמר הוא עצמו בסנהדרין (נב) במשנה ופרש"י שם אף הוא לינשא בעלמא כו'. ועמש"כ שם. והכא י"ל דנקט לשון זה אשיגרת לישן דאמרו לו אף היא כו' דסיפא:

דף נג:

רש"י ד"ה זית אחריתו. ל"א שאין מתבשל כו' אלא בסופו כולץ יחד. עיי' לקמן (פו) בפיי' למתניתין דנ' ויתים הן ובתנ"ס' שם:

דף נד.

נמרא א"ר כל היבא דמעיקרא כו' הא לית בה וכ"ה כו' מדרבנן. נראה לע"ד דר"ל ובכי הני תרתין דיני מיירי מתני'. בשר העגל כו' הוא הדין השני דמדרבנן טמא. ובשר זקניה כו' הוא הדין הא'. וככ"ע דכמות שסן תנן בה. ופלוגתייהו בעלמא איתמר. ופרש"י בזה דחוק. גס ע"ד פירושו היה נ"ל דרישא יסיפא אהדדי תני. וכגון דמעיקרא היה כאן כחצי ביצה בשר עגל וכחצי ביצה בשר זקינה. ונתמעך בשר הזקינה. וא"כ נעשו שניהם יחד פחות מכביצה ואח"כ נתפח בשר העגל עד שעמדו יחד על כביצה כמעיקרא ובזה פליגי היכי תנן:

רש"י ד"ה ור"ש ב"ר. דאינהו מפרשי לבריייתא. נדפס בגליון הגה"ה למשנה. ועיין מש"כ בס"ד בנדרים (כו):

תד"ה דמעיקרא. תימה כו'. ולי תימה על תמיהתם. דלמא התם מיירי דמעיקרא הוה ביה כגרוגרות יצמקה ועממה על חציה ועכשוי תפחה ועמדה על שיעורה הראשון. ומיזיין היטב במה שאמר חצי רגוגרת ולא כחצי גרוגרת כללעיל ולקמיה שם. דהכא מיירי דוקא בגרוגרת ממש דמעיקרא כשהיתה תאינה היתה גדולה בכמותה. ועוד הא קי"ל משקה הבא לאוכל כאוכל דמי (שבת קמז ב) וכל האוכלין מצטרפין לכגרוגרת (שם ספ"ו). והא דקאמר הכא דאינו אלא מדרבנן י"ל דהיינו היבא דלא נגע בטומאה אחרי הנפחו. ועיי' מל"מ ברפ"ד מהל' טומאת אוכלין:

דף נד:

רש"י ד"ה במנין. דכי מנית להו לגרוגרות כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מעשרותיו מקולקלין. וחציו הוי טבל כשאר תבואה שבכרי. עיי' מש"כ בגיטין (לא) בתק"ה כשם:

רש"ש · **מנחות**

דף נה.

רש"י ד"ה ולא גרוגרות על התאנים. במנין. לכאורה לפי זה מאי מקשה ע"ז ממתני' דמקום שאין כהן תורם מן המתקיים. הא י"ל דהיא אתיא כר"א בר' יוסי דלעיל ובריייתא כת"ק דידיה:

תד"ה במחשבה. משמע הא שומע ואינו מדבר תר"ת. הן שס כמ"ו תנן בהדיא דאלס בדיעבד תר"ת. וכן הביאו התנ"ס' עצמם בניטין ובככורות:

דף נו:

תד"ה ומעשה שבת. עיי' תיקון דבריהם בצ"ק:

דף נז.

גמרא א"ר מאי חייב גמי דקאמר כמעשה צלי של שבת. נראה דר"ל כמו דמפרש בעצמו לקמן אס נצלה כו' חייב ופרש"י צלייה גמורה חייב אפי' כי לא היפך. והכא נמי קאמר כמעשה צלי ור"ל צלייה גמורה דחייב אפי' לא היפך. ואולי כיוון דגם הכא אינו חייב אלא בנתחמצת חימוץ גמור מצד אחד עיי' בתנ"ס'. ופרש"י בזה דחוק בעיני:

שם דחוי לכבא דאקלידא. כצ"ל כמו שהנהג בגליון. וכן הערוך הביאו בערך ככא:

דף נז:

רש"י (ברה"ע) צ"ל

דמי פירות והד"א. ומש"כ ומנחת כהנים וכה"מ נמי כו' והני משום פלוגתייהו נקט. משמע דר"ל דמנח"כ וכה"מ לכ"ע איתרבז. ונ"ע דהא מנחת כה"מ ג"כ טעונה ג' גזנין שמן להעשרון כדלעיל (ר"ד נא). וא"כ למאן דל"ל לרבויי מנחת נסכים מטעם דמ"פ אין מחמיצין מה"ט גס מנחת כה"מ ליבא לרבויי. ואולי משום דמטננה ואופה שורף האש הרבה מהשמן לכן צריכה למיס לכ"ע. או משום דכתיב בה מורבכת והוא חלוטה במים רותחין כדפרש"י לעיל (נג) ואם לא היו המים מרותחין כראוי תוכל לבוא לירי חימוץ:

דף נח.

רש"י ד"ה לעטר. ושיר ותנופה ולינה. כצ"ל:

דף נח:

רש"י ד"ה איבא דאמרי. אע"ג דשאור ועירובין מישתמעיי מיני'. כצ"ל (צ"ק) והנ"א שבגליון שבזש:

תד"ה אין לוקיז. וריחיים ורכב מדלא קרינן ורכב בחטף. עמש"כ ע"ד בב"מ (קטו ב):

דף נט.

במשנה לחה"פ כו'. בתני"ט אי אכללא דכה"מ קאי כו'. ולי מוכח להדיא דקרינן ליה מנחה ממתני' דשקלים והזבאה בגמ' לעיל (מו ב) אלא שהכהנים כו' וכל מנחת כהן כו' הואיל כו' ולחה"פ כו' האין נאכלין וע"ש בגמרא. וכ"מ לקמן (ס ב) דקס"ד לרבויי לחה"פ להנשה מאת המנחה:

גמרא מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא. נראה דר"ל דלמא היא אתי למעוטי מנחת שמיני. ומנחה לרבות ב' הלחם:

רש"י ד"ה מנחת הסלת. דמתנדב מנחה סתם מביא כו'. וכ"כ הרע"ב אחריו. ושנו משנתם כר"י ברפי"ג לקמן דל"ה כוותיה. עיי' מל"מ פ"ז מהל' מעה"ק הל' ה':

רש"י ד"ה בשבתא. ולה"פ סידורו בשבת. בסידור ליבא מלאכה. יותר ה"ל לפרש על הקטרת בזיבין בשעת סילוקן שדוחה אה"ש:

דף נט:

במשנה נתן כלי ע"ג כלי לא פסלה. לשון הרע"ב ול"א הרי עבר כו'. וכ"כ הרמב"ם בפיי' ובחבורו פיי"ב מהל' מעה"ק ה"ח. ולכאורה מדתני גבי שזריה אינו עובר. והכא לא תני רק לא פסלה משמע דעובר מיהא. וכבר דקדק בזה הלח"מ שם. ונ"ל דהם מפרשים כאן ע"ד שפי' הגמרא בסנהדרין על הא דבבבא מתני' תני שם מאכלין אותו שעורים ובאיך תני לחם צר. דבתרווייהו עבדינן תרווייהון ומה שחסר זה גילה זה ויגיד עליו ריעו. וכה"נ כתבתי בשבת (קנה) בד"ה אר"ה ע"ש. ומע דהנ"ל לפרש בהא דנתן כלי ע"ג כלי דתרתיי קתני ואו או קאמר. ור"ל נתן כלי ע"ג גופא דמנחה. או שנתן השמן ע"ג הכלי שהמנחה בתוכה. אך לשון הרמב"ם בפיי' ל"מ כן:

גמרא ואילו היבא דבידו כו' כוס היה ממלא כו'. נראה דהיחוי הוא משום דאין ראוי לזרוק רק מתוך כלי. ועיי' בזבחים (לד ב) ובתנ"ס' שם ד"ה וליהוי דיחוי:

דף ס.

רש"י ד"ה בגופה של מנחה. עד שיערב כו'. ל"י מנ"ל הא דהא משמע לעיל דאפילו לא הניח הלבונה אלא על גב הסלת מלמעלה כ"ז שלא לקטה פסולה. וראהו לדבר לבונה של לחה"פ דכתיב בה נמי על המערכת ולא היתה מעורבת. אלא דהתם היתה נמי בזיזבין והכא אומרינן דבכלי לא מיקרי עליה. ואולי משום דאמריו לקמן (צו) כפותיו אלו בזיזבין ועיי' לקמן (פז ב) תק"ה מהו:

במשנה יש טעונות הגשה וא"ט תנופה תנופה ולא הגשה הגשה ותנופה לא כו'. כ"ה הגי' במשניות וכן הובא בנדרים בגמרא. וכן מפרש להו על סדר הזה במשנה הסמוכה:

גמרא (סה"ע) נאמר הבא כו'. כצ"ל:

דף ס:

תד"ה מנחת חוטא. דתלתא רבויי כו' את המנחה כו'. ר"ל דאת הוא רבוי. וכדמוכח להדיא מדבריהם לקמן ד"ה ר"ש. ומלא כהתניי"ט להשמיט בהעתקת דבריהם מלת את. דמשמע דדריש ה' להמנחה לרבוי: בא"ד אבל ה"א דוהגישא כו' לא דרשינן כו' במכילתא אחריתא. ק"ל דמזע סני להו למימר דמאלה מבע"ל למעוטי שלא יביא שעורים נדבה ומהמ"ם דרשינן דרצה אחת מביא כדלקמן:

גמרא והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשה וכה"א והקריב אותה אל המזבח. לכאורה תמוה דתיפוק ליה דבגופה כתיב והקריב אותה אל המזבח דהיינו הנשה כדפרש"י בחומש. כבר עמד בזה המהרש"א בר"פ היה נוטל וישב ע"ש ועמש"כ שם:

רשי"ש · מנחות

שם ור"י אדרבה הא מצויה טפי כו'. מכאן נ"ל ראה להש"א בתשובה סי' כ"א בסופו.
דמצינ ותקיר של חובה שאינו מצוי כ"כ התקיר קודם. ולו ז"ל פשיט ליה שם מסברא. והרי היא גמרא. ואע"ג דר"ש פליג עליה הלא הלכה כר"י נגדו. ועוד בסוגיא דזבחים (צא) דלא כוותיה דאמר שם מצוי קאמרת כו'. ואין לומר דהכא הוה כמו מילה לגבי פסח להאוצ"א דשם. ז"א דיחוי מב' טעמים. חדא דהא התם הוא מתני' כדפרש"י שם וסתם סיפרא ר"י הוא. ועוד דלו יהיה כן מ"מ מר"י נשמע לדיקן עכ"פ במצני שאינו כמו מילה לגבי פסח דתקיר של חובה עדיף:

דף סא.

גמרא ומוציא אני שתי הלחם כו' שאין מהם לאישים. לכאורה לא היה צריך לזה דמטעמא שאין באין בגלל עצמן ממעיטו כדאמר'י לעיל (טו) לחם בגלל דכבשים. וכן סובר ר"ש לעיל (מה ב) במשנה לכבשים מעכבין את הלחם ועמש"כ בהוריות (יג). ובמש"כ התוס' בד"ה ובאות יתיישב גם זה:

במשנה ואימורי שלמי יחיד וחו"ש שלחו. ק"ל מדוע נקיט שלמי יחיד הלא גם שלמי ציבור טעונין תנופה שחוטין כדלקמן בדברי ר"ש. ואולי מתניתין כרבי דאמר לקמן (סב) דתנופת שלמי צבור לאחר שחיטה כמות שהן וכהרמב"ם בפ"ח מהל' תומ"ם הי"א דלאחר שחיטה ג"כ הנפתן עם הלחם. וא"כ הוא נכלל במה שאמר אח"כ ושתי הלחם וב' כבשי עצרת כו'. (והררוחנו בזה למציא מקור לדברי הרמב"ם הנ"ל דלאחר שחיטה ג"כ תנופתן עם הלחם ע"ש בלח"מ. ואין לדחות דלמא דוקא לרבי דס"ל דון מינה ואוקו באתרא לכן ס"ל ג"כ דתנופתו עם הלחם. אבל לרבנן דפסק הרמב"ם כוותייהו דס"ל דון מינה ומינה מנ"ל דבעי' עם הלחם. ז"א דהא לר"פ שם אף רבי ס"ל דון מינה ומינה ופכ"ה ס"ל דעם הלחם וא"כ ה"ה לרבנן נמי) אולם לפ"ז דסתם מתני' אתיא כרבי ה"ל לפסוק כוותיה ויקשה על הרמב"ם דפסק כחכמים. ולכן נ"ל דמשמע שם דלחכמים דרבי אימורין דשלמי ציבור אינן בתנופה יכ"ג להדיא ברמב"ם שם (ובאמת ל"י למה כיון דמשלמי יחיד ילפינן ליבעו אימורין נמי תנופה כדיוחי. לרבינא שם דאמר דילפי משלמיהם ניהא דהתם לא כתיב אלא חו"ש אבל לאינד אמוראי דשם קשיא) ולכן יל"פ כאן דהכינוי של הן מוסב על שלמי שזכר (ונכלל בזה גם דשל ציבור) לא על היחיד שעמו ונכון בעז"ה. דע דק"ל מדוע שייר התנא מלחשוב לחמי תודה ודנוזר דטעונין ג"כ תנופה (עי' ספ"ט בהרע"ב ובמש"כ שם) ואין בהם הגשה:

בהרע"ב ד"ה שתי הלחם וכבשי שלמים ש"ע. הבאים בגלל הלחם. עמש"כ בהוריות (יג):

דף סא.

גמרא מאי קאמר. פרש"י בזה דחוק דבכ"מ אחרים משמעו עובדי כוכבים לבד כמו בפסחים פ"ק אבל אתא רואה של אחרים לפרש"י דהיינו עובדי כוכבים. ועי' בהגר"א ז"ל סי' תמ"ג סק"א. ולע"ד נל"פ דפרקי' משום דכתיב גבה בני ישראל ובכ"מ אמרי' בני ישראל ולא בנות ישראל ובבסמוך בברייתא. ואיך קאמר אחד האנשים ואחד הנשים:

שם (בסא"ע) הא כיצד כהן כו'. פרש"י כיצד יתקיימו המקריב דהיינו כהן. משמע דגם לפי האמת מפרשנין דהמקריב היינו הכהן המקריב את החלב וא"כ הוא בעצמו המניף דוקא. והרי לקמן אמרי' דיהיב ליה לכהן אחרינא ואזיל ומקטיר ליה כו'. וזה י"ל דהמקריב פירושו הראוי להקרבה כמו דמפרשנין בר"פ טבוי"י המחטא הראוי לחיטוי. אבל קשה דא"כ למאי איצטרריך למילף לעיל ובסוכה (מז ב) יד יד מן ולקח הכהן הטנא מידך ובקדושין (לו ב) מן ולקח הכהן מיד האשה מה שם כהן אף כאן כהן. הלא בגופו כתיב כהן. אשר ע"כ נ"ל דידין תביאנה מגלה לנו דגם המקריב פירושו הבעלים. והא דקאמר הא כיצד הוא מחמת ולפתא דיד יד כני"ל דמשם ידעינן דבעינן ג"כ כהן:

רש"י ד"ה שהתנופה בכהנים. ויכולים כו' לעשות כהן שליח. תמוה דהא קי"ל אין שליחות לעובד כוכבים (ב"מ עא ב). וי"ל ע"ד שאמר רבא שם (ח) לעולם המגביה מציאה לחבירו לק"ח והכא ה"ט מינו דזכי לנפשי' וזי נמי לחבירו תקע שאילו אמר לשלוחו צא וגנוב לי וגנב פטור (דאין שליח לד"ע) שותפין שגנבו חייבין כו'. והכא נמי חייב על הכהן עצמו ג"כ להניף אמרי' מינו ונכון בס"ד ועי' תוס' בתובנות (יא) ד"ה מטבילין. אבל קשה מי איכא מידי דאיהו ל"מ עבד ושלוח מצו משוי כדאיתא בקדושין (כג ב). בשלמא נשים איכא למימר משום דמצני בהן תנופה מיהא גבי מנחת סוטה ברפ"ג דסוטה יכמו דאמר'י בקדושין שם בעבד. אבל בעובד כוכבים מאל"י. ויש לדחוק גם בזה ע"ד תירון הראשון. אמנם מדוע לא פירש כפשוטו דבישראל המציה בבעלים ובכהן. לכן בגשים ובעובדי כוכבים אע"ג דהם בעצמם נמטעו מ"מ הכהן לא אימעוט. וכמו דמשמע מפ"י התוס'. ואולי דאיהו לשיטת' שהביאו התד"ה כהן בשמו דעיקר תנופה בבעלים וע"ה תד"ה מצניו וי"ל דאיצטרריך כו':

דף סב.

גמרא ההוא דמיייתי ליה כהן מבה"ט ורמי ליה. ע"כ פירושו ליד הבעלים כדלעיל (לפי' הקונטרס שהביאו התד"ה כהן) וכ"כ הרמב"ם פ"ט מהלכות מעה"ק ה"ח (ולשון רש"י בפיה"ה בפ' צו שם אינו מוויין בזה ע"ש) א"כ מנ"ל דבעינן ג' כהנים דהא אותו הכהן דרמי ליד הבעלים יוכל אח"כ להניח ידיו למטה להניף. ויחא"ו יתנו הבעלים לתקן יד הכהן עצמו להקטיר:

שם היכא אר"פ במילואים. עי' לקמן (פא) רש"י ד"ה משום דאיכא ארבעה ובמש"כ שם:

דף סג.

רש"י ד"ה אי גימא. לשון גיבוי. נראה דצ"ל לשון נבוח:

במשנה הרי עלי בתנור לא יביא מאפה כופח כו'. לכאורה אפי' אמר הרי עלי מנחת מאפה סתם ל"י מכל הני כיון דילפינן מדכתיב מאפה תנור. הרי לא גילתה התורה שיוכל להתנדב זולת מאפה תנור. ואמר'י לעיל (ס ב) ת"ל אלה אין לי אלא אלה:

שם מאפה רעפים. פי' הרע"ב ומסיקין אותן בכבשן. גם תנור וכופח מסיקין בכבשן והוא גמר מלאכתו עי' שבת (קכה). ונראה שיש חסרון בדבריו וכוונתו למה שפי' הרמב"ם ומאפה רעפים (כ"ג דצ"ל) הוא שמחממין אבן קשה כו':

שם יורות הערביים. עי' פי' הרמב"ם והרע"ב. וכן מפורש במשנה עצמה בפ"ה דכלים מ"י:

דף סג.

במשנה וחכ"א אחד שבת כו' בשלשה כו'. לכאורה לפמש"כ התוס' ברישא. שבת דמודה רי"ש מזכיר ברישא. ה"ל למיתני כאן חול קודם. ואולי שיגרא דלישנא דרישא נקיט ואזינ:

גמרא דהכי שביחא מילתא. פרש"י דהוי עשרון מובחר טפי. וקשה דלפ"ז הדרא קושיא לדוכתא. וגם לישנא דרבא עשרון מובחר בל"ט כו' בטירחא כו'. משמע דשון לגמרי ואינו חלוקין אלא בטירחא. ע"כ נ"ל לפרש דשביחא מילתא היינו דנראה מזה עשירות וגדולה לבית ה':

דף סד.

גמרא וחכמים אומרים כו' ואחד חול בשלשה בשלש קופות כו'. כצ"ל:

שם א"ל רבינא לר"א נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים מהו בתר מחשבתו אזלי' כו'. לכאורה הא משנה מפורשת בנוזר (כג) הפר לה בעלה והיא ל"י כו' והיתה שותה ביין כו' אינה סופגת אהא"ר. וכן שם (כא ב) רצה לפשוט דבעל מינו גיזי מהא דתנן האשה שנדרה בנוזר כו' ואי ס"ד בעל מיעקר עקר אמאי סופגת אהא"ר. וכן בב"ב (קכ) ילפינן זה"ד דשחוטיו חזן מזה"ד דראה"מ דיש שאלה בהקדש ופי' רשב"ם שאם שחט קדשים בחזן כו' ואח"כ כו'. וכל הני מחשבתו לאיסורא קמכוון ואפ"ה פטור. ויש לחלק דהגע עצמך איך יתכן לחייב על המחשבה. הלא מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה חולין (קמה). אלא ע"כ לא מבע"ל לרבינא אלא שגשה מעשה ג"כ רק שהיא נדחית מפני מצוה כהני גווני דאיריין בשמעתתא. אבל כל אלו שהבאתי המעשה היתר גמור הוא. לכן הוה כמו שאינה ולא נשארה אלא המחשבה גרידא:

[תד"ה שתיים. ניהא דהא ליכא כו'. כן העתיק הש"א סי' נט מתשובת הרמ"א]:

דף סד.

רש"י ד"ה ההוא חרשא. **חרש שומע ואמ"ד.** צ"ע דברים חגיגה גרסי' המדבר וא"ש זהו חרש. שומע וא"מ זהו אלם כו' דכתיב ואני כחרש לא אשמע כו'. ובירושלמי רפ"ה דשקלים הגי' בהאי עובדא אלם:

תד"ה ארור. ואמר'י הלל ושמעון גמליאל ושמעון כו'. כצ"ל. עי' שבת (טו):

תד"ה ועל (בסופו). דבימי שלמה היה כו' וה"ג איתא בפסיקתא. וכן איתא בויקרא רבה פי"ב:

דף סה.

רש"י ד"ה והיינו דתנן. **על השופר ששמו קניין שהמתנדב קן כו'.** שנה משנתו כר"י פ"ו דשקלים מ"ה. אבל חכמים פלגינ עליה התם ואמרי קינין א' חטאת כו' ע"ש:

תד"ה ויודעים. דסגי בשנים אחד דלדבר כו'. כ"ה ג"כ גי' הרמב"ם שם ע"י בו בפ"א מהל' סנהדרין הל' ה' ובכ"מ ולח"מ. וללא כצ"ק שמחק מדבריהם מלת אחד:

בא"ד והבא לד"ג דלא סגי כו'. כן הגיה הצ"ק. ונ"ל ג"כ להגיה מקודם א"נ התם לשאר דיני נפשות ועלח"מ שם בסופו:

במשנה אומר הין. במשניות הגי' אומרים וכן בכולן:

שם אומרים לו קצור. התוי"ט העיר מדוע בשאלה זו לא השיבו הין כמו בהקדמות. ולכאורה ה"נ משום דקנצר אינו אלא מלה אחת כמו הין משא"כ באינד ולשון קצר עדיף. אמנם משמע דכאן אדרבה היו מכוונים להרבות בדברים מפני הבייתוסים:

תד"ה מריש. מה שתמה בדבריהם הגה"ש. כבר קדמו בזה השעה"מ בהל' מגילה ע"ש:

דף סה.

גמרא מה להלן רגל ותחלת הרגל כו'. פרש"י ואם נמתין עד לאחר השבת פעמים שהיא באה בסוף הרגל כגון אם חל פסח בשני בשבת. לכאורה תמוה שהרי היה די לומר מה להלן רגל לבד וכפי' התוס'. ונ"ל לומר דאף דבאמת להבייתוסים היכא דחל פסח בא' בשבת הוי יום הגף בא' בשבת דלאחר יו"ט כדמוכח לקמן דאמר פעמים שאתה מוצא כו' חמשים וששה. אשר לזאת אמרו ג"כ כאן מה להלן רגל וכפי' התוס'. מ"מ אכתי וכולין לומר דאם חל פסח בא' בשבת שיהא יום הגף בו ביום כיון דהוא בתוך הפסח. לכן באו לדחות גם את זה באמרם מה להלן כו' ותחלת הרגל ונכון בס"ד. ובזה יובנו דברי רש"י לקמן (ס) בד"ה מצה. חז"ל כגון חל פסח בשני בשבת כו' אלא אותו יום לבדו. אשר הקשה הגאון מוהר"א פלעקלש מדוע לא נקט רבותא טפי דאם חל בא' בשבת נמצא שלא תאכל כלל מצה חדש. (עי' בטעם המלך בהל' נדרים שנדחק מאד בישוב קושיא זאת) ולפי האמור א"ש בפשיטות:

רש"י ד"ה יצתה ש"ב. אלא ממתין כו' שבתוך הפסח ומתחיל למנות. כצ"ל:

רש"י ד"ה רגל ותחלת רגל. דאותה שבת היינו שובע. לכאורה ז"א אלא לדיקן אבל לדיהו גם שבת זו היינו שבת בראשית. ואולי דאפילו לדיהו אי אפשר לפרש שבת ממש דאם כן הוי קרי לה שמינית:

רש"י ד"ה כל ספירות. שהתחלת למנות כו'. כצ"ל:

דף סו.

גמרא מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא ואימתי שירצה יספור כו'. ועפרש"י. מזה נראה דכפדיון הבן דכתיב מבן חדש תפדה. באמת הכוונה דמאז הוכשר לפדותו מתו שירצה ויותר מזה מצנינו בשבת (קלב) דאי מחד ה"א כו' אבל משמיני ואילך זמני' הוא ע"ש. רק משום זריזין מקדימין למצות. מצוה לפדותו בו ביום וכ"כ הרא"ש בריש הלכות פדיון בכור משום דרשה דושמרתם את המצות מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה. וכ"ה בטוש"ע סי' ש"ה סי"א. וללא כמו שראיתי למחבר אחד שכ' שעובר בעשה אם לא פדאו בו ביום. ואולי לקח זה מהא דמשני רב ששת בבכורות (ר"ד יג) לומר שאינו עובר עליו ופרש"י עד שלשים יום מכאן ואילך עובר וע"כ אתיא כר"א שם דמקישו לבכור אדם ע"ש. ועי' בב"י ובהגר"א ביו"ד ר"ס שכ"א. ומשמע דבבכור אדם לכ"ע עובר. אבל ז"א דדוקא בבכור בהמה טמאה דכתיב ביה ואם לא תפדה וערפתו ויליף ר"א מהיקשא דהאי ואם ל"ית היינו בזמן פדיית בכור אדם. ואז מוטל עליו המ"ע דוערפתו מיד ואם לא פדאו אז ולא ערפו עובר במ"ע דוערפתו. ועי' בכ"מ פ"ב מהלכות בכורים הל"ו. ונ"ל עוד ראהי מדאמר'י בב"מ (קב ב) גבי שוכר בית אי לאחר תנינא כו' לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה כו'. ואם איתא דעובר בעשה ניימא דהתם ה"ט דחזקה אין אדם עובר בעשה כדאמר'י שם (קיב ב) חזקה אין בעה"ב עובר משום כל תלין. אבל שכירות קרקע אינו עובר על כל תלין כדאיתא בחו"מ ר"ס שלי"ט. ולכן נ"ל באם האב בדרך שלא במקום התינוק והגיע יום ל"א לא יפדנו באשר הוא שם. אף דאיכא רובא דרוב נשים ולד מעליא ילדן ואיכא נמי חזקת חי. הא קי"ל דלא סמכינן אחזקה היכא דאיכא לברורי והכא איכא חשש ברכה לבטלה. אמנם לפמש"כ המ"א בסו' תנ"י סק"ד ע"ש ל"ץ לברורי ככה"ג וכש"כ הכא דאיכא חזקת חי. וכן לפמש"כ שם בס"י ל"ץ לברורי הכא ע"ש. מ"מ כיון דחזינן דחשו בזה לדברי רשב"ג במת הולד בתוך שלשים דבעי' חליצה באשת ישראל. וכן בעגל שנשחטו בתוך שמונה לאסור מטעם דהויא מיעוט המצוי כמש"כ התוס' ביבמות (לו ב) למה יכנס

רשי"ש - מנחות

בספק ברכה לבטלה. ימתין עד שיבוא לביתו כיון דאין בזה ביטול מצוה כלל. רק מצוה דזריזין. וראיתו בנו"ב מ"ת חלק יו"ד סי' קפ"ז שכ' דאין לומר בכגון זה דרוב ולדות אינן נפלים משום דקיי"ל בשמואל דאין הולכין בממון אחר הרוב. וזה לא נ"ל דהא חזינן דחייבה תורה בגונף אשה הרה לשלם דמי ולדות. יי"ל דשאני התם הואיל דעבדי אינשי לקנות הולדות על הספק א"כ עכ"פ יש להן שיווי דמים:

דף סו:

גמרא נושא עולה כו'. מפרש"י נראה דמפרש עולה מלשון עלייה. ואולי יל"פ מלשון התשכח אשה עולה (ישעיהו מ"ט:י"ד-ט"ו):

שם יראה ראתה נטתה. כנ"ל וכ"ה בשבת. ונ"ל לנקוד ראה ר"ל דבר היראוי ראתה דהיינו המלאך עם חרב שלופה:

רש"י ד"ה פודה מיד גזבר. שאר חטיטין הנמרחים כו'. כנ"ל:

תד"ה אומר. היכי אתי משאינו מעושר כו'. בפסחים (ר"ד מח) איתא להדיא דאין מביאין נסכים מן הטבל:

תד"ה מירוח. והשתא מהיכן נמעט דגן עובד כוכבים כו'. כנ"ל:

דף סז.

תד"ה עובד כוכבים. אלא ודאי בפ"ח גופי' מייירי כר"י כו'. תימה דא"כ מאי מתרץ רבא מדרבנן כו' כיון דע"כ אתיא כר"י א"כ מוכח דמוהי בגלגול עובד כוכבים דפוטר. וע"כ נטטרך לומר לדוידה דאתא כר' יוסי לחוד ובפ"ח ס"ל כר' יהודה. דאילו כר"ש לא מצו אתיא דאיהו פליג בבכורות שם להדיא על רי"ה בפ"ח וס"ל דמותר בהנאה. ולפ"ז נוכל לומר דגם ברייתא השניה לא אתיא אלא כר' יוסי ולא כר"ש. ויתקום סערת תמיתה התוס' בד"ה גזירה לדממה:

דף סח.

גמרא בית השלחין דשריא קצירה כו'. לכאורה לפי המבואר לקמן (ע ב) לפי' התוס' למסקנא. ולפרש"י אף לפי מאי דס"ד. קצירת העומר לחודא מתרת קצירה. ה"מ למיפרך מאחר קצירת העומר. ואולי י"ל לפי שאין דרך לקצור בלילה כדמשני ר"א בפסחים (נה) לענין ניכוש:

רש"י במשנה (בסופה). דכתבי עד הביאכם. כנ"ל:

דף סח:

רש"י ד"ה נסכים בכורים. מייין שכבר כו'. לכאורה מדוע לא פי' דתרתו קאמר ר"ל נסכים או בכורים יכן פי' התני"ט. ונראה משום דא"כ לא הל"ל סתמא בכורים דנכללו בהם גם בכורי דגן. והם ודאי פסולים כדמוכח להדיא מפרש"י בסוף דבור הסמוך לקמי'. ונלע"ד להוכיח מלשון המשנה וסדורה דלא מיירי רק מבכורי דגן. ודנסכים ג"כ כשירין כרנב"י. מלשונה. דמנקטה מנחת בהמה ולא מנחת נסכים כדנקטה בכ"ד ומהן לעיל (נט. סא) אלא משום דבמנחת נסכים נכללו לפעמים גם הנסכים עצמן. ואע"ג דלקמן (עד ב) בגמרא מוכח דהא דתנן התם מנחת נסכים למזבח אין הנסכים בכלל. מ"מ כאן לאיכא למיטעי חשש התנא. מסדורה. דמנקטה בכורים בין המנחות ודאי כוונה לאשמעינן בזה דבבכורי תבואה קמייירי דומיא דמנחות האמורות לפנייהם ולאחריהם. ועתה לך ואלאך חכמת הרמב"ם ו"ל. דלפי שלא פסק כר"י בר נחמיה. ולא כרנב"י שאמר לשיטתו (כהתני"ט בדעתו ז"ל וללא כרש"ק) לכן שינה לשון המשנה וסדורה בפ"ו מהל' תומ"ס הל' י"ז. וכתב שאין מביאין מנחות ולא מנחת נסכים ולא בכורים מן החדש קודם הבאת העומר ואם הביא פסול. ונכון בעז"ה. אמנם לולי פרש"י הנ"ל לומר דכרנב"י דלעולם תרתו קאמר. ומאפילו בכורי דגן קאמר ומשום דאין למזבח בהן כלום לכן ליכא בזה ממשקה ישראל. והכהנים יאכלום אחר הקרבת העומר. ומתני' לא אתיא כוותיה כמש"כ התני"ט. אך קצת עומד לנגדי הא דתניא בזבחים (פח) אין מביאין כו' ובכורים מן המדומע ואצ"ל מערלה ומכה"כ כו'. ויש לחלק ע"ש בתוס' ואכמ"ל:

רש"י ד"ה אין שתה"ל בכורים. שכבר קרב למזבח כו'. כנ"ל:

דף טט.

תד"ה דבלע. א"נ גהי דאיפסל כו' לענין טומאת אוכלין כו'. תמוה דבאהלות מיירי לענין טומאת מת לא לענין ט"א. והראיה שהביאו מהא דחלב כו' אינה אלא לגט"א דלטומאה חמורה א"צ מחשבה עי' גה (נ ב) ובתוס' שם (ר"ד נא). ובבכורות (כג ב) בד"ה ואידך כתבו להיפך לענין סרוחה מעיקרא דלאיסור אכילה ל"צ קרא להתירא. אבל לטומאה צריך קרא למעטה ע"ש וצ"ע:

בא"ד אלא לפי שכבר נתחללה כו'. בנה"ש נראה דנפלו ט"ס ציינוו וכנ"ל עי' כתובות (ל ב) בת"י ד"ה יא"ת וביומא (פא) בת"י ד"ה זר:

בא"ד וטבעת דל"ח עיכול כו'. בנה"ש תמה דמאי ק"ל הא טבעת הוי' כמו כפיפה דלא בטלה כיון דהוי תחילה כלי ואני תמה דמאי מהני דהוי תחילה כלי אם הוי עיכול ודאי דנטהרה דהא עשית כלי גללים. ופי' הגמרא נ"ל דהכי הוא. אילימא למיבטל טומאתה ור"ל וזה פשיטא ליה דלא הוי' עיכול (דאין לומר דזה גופי' קמע"ל אי הוי עיכול או לא דא"כ תיבעי לוי' הוצין) רק דמבע"ל משום דמבטל מכלי להיותה אוכל. תנינא כה"כ כו' ואין עולין כו' ומשני ל"צ דבלע הוצין כו'. ור"ל דלעולם בעייתו היא אם הוי עיכול או לא ובאמת מבע"ל בהוצין. והי"ה בכפיפה לאם הוי עיכול ודאי דנטהרה. והרמב"ם דפסק דכפיפה ידאי טמאה והוצין ספק. הוא כחילוק התוס' אח"כ דכ"ד שהוא שלם שניכר בשלמותו כו' ונכון בס"ד:

דף ע.

במשנה ומלקצור לפני העומר. נ"ל דבזמן שאין מקדש מותר לקצור דאיסור קצירה הוא מדכתיב ראשית קצירכם וכיון דאין קציר בעומר שרי ודלא כדמשמע בס' משכנות יעקב סי' ס"ד ליו"ד (דף צא ע"ה) ד"ה יוש למצוא. במה שהביא ראה מפ' א"נ ע"ש. (גם מש"כ דאפשר דבח"ל מותר לקצור. כן מבואר להדיא ברמב"ם בפ"ו מהל' תומ"ס הי"ג דאין איסור קצירה אלא בא"י). ונ"ל עוד דלמ"ד לקמן (לגני התוס' ופירושם) בל"ק דאיסור קצירה נמשך עד הבאת העומר. יש לאסור אף בזמן שאין מקדש. אולם לפי מאי דמסקינן שם דאסיפא איתמר. ולכ"ע איסור קצירה אינה נמשכת אלא עד קצירת העומר. איסורה אינה נוהגת אלא בזמן שיש עומר. ובהא אתי כעין חומר הגי' שלפנינו כאן ובריש חלה ואסורין בחדש מלפני הפסח. מפני דאיסור אכילה אינו תלוי בעומר דאף בזמן דליכא עומר אסור. (ומלפני הפסח ר"ל היום שבפסח שמביאין בו העומר כמש"כ התני"ט בחלה שם בסד"ה ואסורים להירושלמו). ומלקצור לפני העומר. משום דאיסור קצירה תלוי בעומר דוקא. ומקשה שפיר הגמרא למ"ד דאיסור

קצירה נמשך עד הבאת העומר ליערביניהו וליתניניהו כיון דלדוידה אין חילוק בשום דבר בין איסור קצירה לאיסור אכילה. וא"ש בין להגי' ליערביניהו וליתניניהו אסורין כו' לפני הפסח. או לגי' לפני העומר. דלגי' רש"י ותוס' וכפי שהניחו הבה"ז והתני"ט ומלקצור מלפני הפסח. קשה דהא אפילו במוצאי יו"ט הא' נמי אסור עד שנקצר העומר. והתוס' נדחקו לומר דמיד בליל ט"ז קוצרין העומר (גם י"ל משום שאין דרך לקצור בלילה כמש"כ לעיל (סח). וכש"כ דקשה טפי למ"ד עד הבאה. והגמ' לא פריך עליה אלא דליערביניהו כו!):

תד"ה תנא (כע"כ

. וה"מ בתוספתא כו' הרי אלו מצטרפין כשהוא תורם תורם מכל אחד וא' כו'. כנ"ל ועי' ר"ש ריש כלאים ובמש"כ אנכי בס"ד בסוף חלה:

דף ע:

גמרא אלא כו' אסיפא איתמר כו'. לשון הרע"כ ואם השרישו כו' קודם קצירת העומר כו' ומותר לקצור כו' אלא אחר קצירת העומר אסורים כו'. ונ"ל דהיינו לקצור דוקא אבל לאכילה מותר אפילו השרישו אחר קצירה רק קודם הבאה ופסק כמ"ד קודם קצירה. והא ראייה שהרי גם הרמב"ם פי' כן כאן וכן בריש חלה. ואפ"ה פסק בחבורו בפ"י מהל' מא"ס ה"ד אם השריש קודם הקרבת העומר כו' מותר באכילה. ודלא כהכ"מ שם שכ' שפסק כמ"ד קודם הבאה. ובפ"ז מהל' תומ"ס הי"ד לענין קצירה מוסתם לה סתמינו וכ' שהשריש קודם העומר וקאי אלעיל דמייירי בקצירת העומר. ולפמש"כ אין ראייה מסוגיא דמקום שנהגו לאזלא דוקא כמ"ד קודם הבאה כמו שהביא הגר"א ז"ל בס' שני"א. דהתם איכא למימר ללאכילה מייירי. דקצירה אפשר על ידי קיטוף ומהירושלמי אין ללמוד מאומה לפי שנשתבש שם בגירסא:

דף עא.

במשנה עד שלא הביא שלישי. פי' הרע"כ שלישי אחר כו'. והוא מפיו' הרמב"ם. ותימה דבכ"מ משמע דפי' שלישי הראשון:

רש"י ד"ה וקצרתם. דמשמע שיכול לקצור קודם הבאת העומר. אינו מדוקדק דאיסור קצירה באמת איינו אלא קודם קצירת העומר אבל אחר קצירתו מותר אף קודם הבאתו כמבואר בסוגיא דלעיל (בס"ד הקודם) ובפירושו שם:

רש"י ד"ה ואימא ממין שאי אתה מביא. חטין וכוסמין וש"ש ושיפון כו'. מזה ראייה מפורשת למש"כ בפסחים (לו ב) דאין עומר בא אלא מן השעורים ממש ולא ממיניו:

דף עא:

רש"י ד"ה מתירין. ענפים של חרוב כו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה לאדם מי שמעת ל'. דקתני קוצר לשחת מפסיק. כנ"ל:

רש"י ד"ה ה"ל תלתא תנאי. ורש"א אף יקצור לכתחלה ומאכיל כו'. כנ"ל:

בא"ד א"כ אתי ר"י לחלוק וקי"ל כו'. דאי משום תלתא תנאי. גם למסקנא הכי הוי כמש"כ התוספות לקמן. ועוד דמצינו בד"ט דפלוגי' ג' תנאי וגם יותר:

דף עב:

גמרא אלא פשיטא לטחינה והרקדה ודכוותה גבי עומר כו'. משתה"ל גופה ה"מ להקשות אלא דרוצה להקשות גם מעומר. ועי' כ"מ (יד ב) תמ"ה סיפא:

ד"ה לחריבה של חטין. כגון מנחת חוטא. כ"נ דנ"ל:

דף עג.

רש"י ד"ה בדלות. שנאמר ואם לא תמצא ידה וגו' עד ולקחה כו'. כה"נ להגיה לכאורה. והוא הנאמר בר"פ תזריע. אבל שם לא נאמר שתביא בדלי דלות מנחה. לכן צריך להגיה ואם לא תגיע ידו וגו' עד שתי תוריס:

רש"י ד"ה שהרי קמו. שהמחוייב קינין כו'. ור"ל כמטמא מקדש וחביריו האמור בויקרא:

דף עג:

גמרא אי מהתם ה"א קרבן כו'. עפרש"י ועמש"כ ע"ד בגזיר (סא ב) בס"ד:

שם אפי' יתיא ר"ע כו'. לכאורה אדרבה לפי מאי דמשני אתיא כר"ע טפי דאי ריה"ג מאי איריא דתני עולתו אפילו שלמינו נמי וע"ש בתני"ט:

רש"י ד"ה מנחת עובדי כוכבים. ושלמים כמנחתן דנאכלים לכהנים. לכאורה לא חמירי משלמי ישראל דנאכלין לכ"א רק דמתחלקין לכהנים:

רש"י ד"ה ר"ע אומר אין לי כו'. והאי דתני שלמי העובדי כוכבים עולות. משמע שהיה גירסתו לעיל תנא שלמי עובדי כוכבים עולות ולא כגוי' שלפנינו אר"ה. והא דקאמר עלה מתיב כו' מתיב כו' מצינו כה"ג לעיל (מא ב) ועיין מש"כ שם. וא"ש לפ"ז הא דריו"ח מתרין הקושיא דעלה. אף לפי המבואר בסה"ד דג' ר"ה הוו ע"ש אין מזה ראייה:

דף עד.

גמרא לכדתניא אין לי אלא עליונה כו'. לעיל (נא ב) ועמש"כ שם:

רש"י ד"ה שכן באה עשרון. כחביתין. כנ"ל בכ"ף:

תד"ה אי דלמטה. במקום ששם פרים ושעירים נשרפין כדאמר בפרק טבו"י ד ב. כנ"ל). ור"ל אם אירע בהן פסול ע"ש. אבל ל"י מדוע נקטו דוקא פרים כו' ולא פסולי קק"ד ואימורי קק"ל ע"ש. ועי' לשונם ביבמות (ק) ד"ה והשיריים:

דף עד:

רש"י ד"ה כי קמבע"ל. בכהן שאכל כו' מזבח של כהן כו'. צ"ע דכפשוטא משמע דאפי' מוזבח ישראל נמי כיוון דמעתן להיות נקטרין הויין בכלל כליל תהיה ל"ת וכ"מ במכות שם וכ"נ מהרמב"ם:

ד"ה ומותן שמן. ונותן שמן לבלול כו'. ובהרע"כ כתוב ואופה בתנור ופותתה ויוצק כו'. ונ"פ דתיבת בתנור ט"ם דהא מאפה תנור ממשעינן מיניקה:

תד"ה איכא מתנות. עיין מה שכתבתי ביומא כד בס"ד:

דף עה.

רש"י ד"ה אמר ר"ש. וחציזו של חצי הלוג לחלות ולרקיקין. כנ"ל. ולפ"ז אינו מזוייך מש"כ אח"כ היאך יכול לבלול חלות בחצי חצי לוג. וכן לקמן כתב רביעיית לוג. והרי אינו אלא רביעיית חצי לוג. וכן לשון התוספות אינו בדיוק בזה:

רש"י ד"ה מנחה הבאה. עשרה חלות וי' רקיקין לרבנן. כן הוגה בש"ח. משמע דאפי' לרבנן יוכל להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין רק שיהיו עשר עשר. וזה תימה למוכח להדיא לקמן (קה) ללרבנן אין באות כלל חלות ורקיקין יחד. וכן לטעמי דמפרשי לעיל (סג) ר' יהודה ובנו נמי משמע כן:

תד"ה מה להלן. נמעט נמי ממתן שמן בו'. עי' מל"מ פ"ג מהל' מעה"ק הל' ה' שהאריך לתמוה ע"ד הללו:

נמרא יכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולה"פ ת"ל אותה. ועי' תוי"ט ד"ה העשות שכ' דמב' מיעוטין ממעטין להו דחלוקין הס לענין לבונה. וקשה להרי לענין הגשה ממעטין להו לעיל (ס"ר ס) ממיעוט אחד:

דף עה:

תד"ה איזהו. נהי דל"צ למעוטי שתה"ל ולחה"פ שאפילו שמן א"ט בו'. דבריהם הללו נשמטו מהג"א שמביא התוי"ט במשנה דלעיל (היא מ"ג) בסד"ה כל. וגם מהתוי"ט עצמו שכתב זאת מלנפשיה ולא הביא משמייהו:

בא"ד דגבי הגשה איכא ג' מיעוטי בו'. לכאורה קשה לת"ק דר"ש דלא ממעט מנ"כ ומנחת כ"מ מהגשה ע"כ ל"ז אלא תרי מיעוטיו וכמש"כ התוס' בעצמם שם בד"ה מנחת חוטא דה"י דוהנשה דרשין ליה במכילתא אחרינא ועמש"כ שם. א"כ לא נשארו רק תרי מיעוטיו:

במשנה רש"א בו' ומנחת כה"מ אין בהם פתיחה. עי' לח"מ ומל"מ פ"ג מהל' מעה"ק הל' ד':

דף עו:

במשנה רש"א לא היה להן קצבה. במשניות הגי' לא היה לה כו'. ומשמע לפי גי' זו דלא פליג אלא על לחה"פ. ולחם נקרא לפעמים בל"ג כמש"כ התוס' לקמן בר"פ שתי הלחם. וכן הקרא שמביא הוא בלה"פ. ושביק קרא המוקדם סלת תהיינה הכתוב בשתה"ל. וגם לגי' דלהן ו"ל דל"ר שב על הנפות. והרע"ב העתיק הגי' לה ואפ"ה פי' דפליג אכולהו:

רש"י ד"ה רש"א. ושוב היה נותן בו' והיא היתה קולטת הקרטין בו' ושוב בו' כדי שלא ישתייר מן הקמח ומן הסובין בו'. אינו מוצב כלל. דכיון דכבר קלטת השניה הדקה את הקרטין לכד תו הדקות הימנה הבאות אחריה אינן מועילות כלל. ולפי הגי' שהביאו התוס' מהתוספתא א"ש. ודע דלכאורה תימה על הרע"ב ואחריו התוי"ט (וכ"מ מפ"י הרמב"ס) שפי' כרשב"א ולא כת"ק. והרמב"ס בחיבורו מוסתם להו סתמיו בג' המקומות. ועלח"מ פ"ז מהל' תימ"ס ה"ב. וגי'ל משום דלת"ק לא היה אלא שתי נפות ובהן היו מניפין ו"ג פעמים כדפרש"י. ומה דאיתא בתוספתא שהעתיקו התוס' בהת"ק ו"ג נפות. ג"ל דנפות אינו שם העצם בל"ר. אלא הוא שם המקרה או מקור. ורשב"א דס"ל דו"ג נפות ממש היו נקיט בלישניה ו"ג נפה. וא"כ סתמא דמתניתין דנקטה גם כן נפה אתיא כוותיה לכן פירש אליביה ונכון בעזרת השם:

במשנה שהן שש מדבריות בו' עשרה לחמץ בו'. עי' לקמן בגמרא (עו ב עח) דיליף להו שפיר משתי הלחם. והרע"ב והתוי"ט שתקו מזה ולא ביארו:

דף עז.

במשנה ורבוכה. עי' בתוי"ט בשם הרמב"ס טעם לשם זה. ומש"כ שם והוא שנאמר סולת בשמן תעשה. תמוה דהאי קרא כתיב במנחת מרחשת. ובפי' הרמב"ס ליתא לתיבת סלת ונכון ור"ל הא דכתיב בחביתין על מחבת בשמן תעשה:

דף עז:

רש"י ד"ה ת"ל תהיינה. דהא כתיב שני עשרונים. כנ"ל:

רש"י ד"ה ונילף מתרומת מדין. וד"ה ויליף מתרומת חלה. עי' בנו"ב מ"ת חלק יו"ד סי' ר"א:

רש"י ד"ה מדמע. דגבי דמוע לא אשכחן מיעוט בקרא. תמוה דדמוע אינו אלא מדרבנן כמבואר בכ"ד. ואולי מפני שיש לו אסמכתא מקרא דאת מקדשו ממנו:

דף עח.

נמרא וכי דבר הלמד בהיקש בו'. פרש"י דחמץ עצמו בו' מן היקשא דלחם לחם. וכ"כ לקמן בסד"ה תביאו. ותימה דזה נקרא גז"ש. ואף דמצינו בכתובות (לח) להקיש לו ולדון הימנו גז"ש וכן בש"ד. אבל הכא ע"כ הכוונה היקש ממש. דכבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בהיקש כאשר הביאו התוס'. ולולי פירושו ה"נ דקס"ד תביאו אינו אלא היקש דמקשינן הבאה דמקום אחר לזה. דגז"ש דלחם לחם נדחה לעיל. והתק"ש השיב לאין זה היקש אלא רבויא:

במשנה שהן בו' ועודיין. גי' זו נכונה. ובמשניות הגי' ועדויין וטעותא היא:

[ד"ה אר"פ וכו']. דכתיב חלות מצות בו'. פשוט דכוונתו על הכתוב שבתודה בפ' צו (ז יב). והמרשים לויקרא ב' השתבש:

דף עח:

רש"י ד"ה חוץ לחומת ב"פ. היינו חוץ לחומת הר הבית בו'. משמע דב"פ גופי' היה בתוך הר הבית. ינראה דהיה בקצהו וחומת הה"ב היה קיר שלו מצד אחד (או מב' צדדין והיה בגוי באחד מזויות הה"ב) ולכן חוץ לחומתו שם הוא ג"כ חוץ לחומת הה"ב. והרמב"ם מפרש שהב"פ עצמו היה חוץ לחומת הר הבית. ונפלאתי על התוי"ט שכ' אחר פי' הרמב"ס וכן פרש"י. גם מש"כ עוד אבל בפני"א בו' כתב רש"י בו' ע"ש. [ולפלג על גה"ש ששכח ברישומיו פרש"י דבפי"א] משמע דר"ל דשם פי' דלא כפירושו בפסחים והירושלמי. והרי אחדים הם למתבונן בס. ועל פי' הרמב"ס (וכן לפרש"י דהכא) ק"ל מהא דפסחים (צא) אר"ח כו' לא אמרין אלא חוץ לחומת ב"פ בו' מי"ט אפשר דאמטו ליה כו'. ושם ע"כ היינו חוץ לירושלים (דהרי הוא נאכל בכל העיר). וכ"כ שם הרמב"ם בעצמו בפירושו ובחיבורו. וכן בב"מ

רש"י ש · מנחות

ו) והא בעי חומה כגון שדש לפנים מחומת ב"פ. ואולי דכאן גורם בית בני בב' כמבואר בפירושו ובהרע"ב. ושם הגי' ב"פ. אבל עוד קשה מה חילוק יש בין תוך הב"פ לחוצה לו כיון דתרווייהו חוץ להר הבית. ואולי י"ל דהב"פ היה אצל חומת ירושלים והיא היתה הקיר שלו כמש"כ לפרש"י דכאן. וא"כ חוצה לו היי חוץ לעיר:

ד"ה או חוץ למקומה (כנ"ל). חוץ לעזרה. ע"כ א"א לומר דר"ל ששחטה חוץ למקומה ממש וכמו דמשמע לכאורה גם כן ממש"כ לקמן (בר"ד הסמוך) בד"ה על חוץ לזמנו שקדש. "הואיל ומ"מ איתי' לזבח בעזרה אבל חוץ למקומו דלא הוי בעזרה פליגי". חדא דבכ"מ דשנאן כהדדי (ר"ל חל"ז וחל"מ) הכוונה שמחשב לאכול או להקטיר חל"ז או חל"מ. שנית דלקמן בברייתא בדברי רי"ה קרי להו לתרווייהו פסול מחשבה. וא"כ דבפסול מחשבה איירי הלל"פ חוץ לחומה שהרי נאכלת בכל העיר ובמחשב לאכול קמיירי כמו שפי' בדבור הקודם על חל"ז. שוב ראיתי להבא"ז שפי' בכוונתו שחשב לזרוק או להקטיר ע"ש ומוחק:

רש"י ד"ה קדש הלחם. והוי מפוגל. כנ"ל:

דף עט.

רש"י ד"ה בדוקין שבעין. דהוי מום עובר בו'. הא דלא סגי ליה בטעמא דגמרא בזבחים (לה ב. פה ב) הואיל וכשרים בעופות. הוא משום קושיית התוס' (שם עז ב) דהא איכא עוד מומין דלא פסלי בהו ואמאי נקיט דוקין דוקא. אבל מש"כ דהוי מום עובר צ"ע דהרי בזבכרות (לח) חשיב ליה בהדי מומין ששוחטין עליהם את הבכור. ומוחק לומר דהכא מיירי בדוק לבן משוקע או בדוק שחור צף דאמר'י שם בגמרא דלא הוויין מומא. ועוד דלכאורה נראה דאינהו אפילו לכתחלה כשרים. ואולי כוונתו דשם (כח) אמרינן דדוקין שבעין עשויין להשתנות לאחר מיתה ופרש"י ומחיים הוי מתחזי עובר. והכא ר"ל דלאחר השחיטה נראה קבוע. ולהכי לא ירדו דלמא מחיים הוי מתחזי עובר. וכש"כ לפמ"ש"כ התוס' בזבחים (לה ב) דגם שאר מומין אינן אלא מדרבנן א"כ ה"ל ספיקא דרבנן. ואע"ג דקי"ל שם (כה ב) דאם נפל בו מום אחר שחיטה קודם קבלה ג"כ פסול. זה לא נרע מפסול דלאחר שחיטה:

דף עט:

גמרא מנין שאיזה מהן שירצה בו' ת"ל תודה יקריב. כנ"ל בלא ה':

שם אחר שריבה הכתוב מיעט. כנ"ל בלא ו' כנראה מפרש"י:

שם יכול יהו טעונות לחם ת"ל בו' תודה טעונה לחם בו' ולא חילופה בו'. ג"ל דחילופה כדי נסבה ואשיגרת לישן הוא. דהא כבר אפיקתה מיקריבנו. והא דלא ממעט משם גם ולד ותמורה. ג"ל משום דקדושתם אינה נמשכת עליהם אלא מחמת התודה ה"ל כגוף אחד עמה וכחלק ממנה. מה שאין כן חילופה קדושתה מעצמה לכן נחשבות כשנים. ומה"ט גופא לא מצי ממעט חילופה מן זבח התודה. הואיל דהיא ג"כ תודה בפ"ע. וכה"ג כתבתי בקי"א להט"א בר"ה (ה ב) בד"ה א"ר ששת ע"ש ונכון בעז"ה:

דף פ.

גמרא אלא אולד תודה חובה בו'. ודין תמורה לא נתפרש כאן. והרמב"ם בפ"ב מהל' פהמ"ק הל' ח' ביאר דינה ועמש"כ לקמן (בע"ב) ע"ד בס"ד. ובפיסה"מ נראה שיש חסרון וכנ"ל אבל תודת נדבה בו' בין לאחר כפרה וולדה אינו טעון לחם לפי שהוא מותר תודה:

בהרע"ב פי' ולד תודה שהפריש תודה מעוברת. ול"י כוונתו דלדברה דלריו"ח בתמורה (כה) דאם שיירו משוייר ה"ל כמפריש ב' תודות לאחריות (עי' בתוס') וקודם כפרה באיזו שמתכפר טעונה לחם. וגם לאחר כפרה בתודת נדבה נראה דג"כ טעונה לחם דמרבה בתודות הוא. ואילו בהקדש ואח"כ נתעברה. בתודת נדבה אפי' קודם כפרה אין הולד טעון לחם. ובתודת חובה ג"כ לאחר כפרה מיהא א"ט לחם לכ"ע. ולמ"ד אין אדם מתכפר בשבח הקדש אפי' קודם כפרה א"ט לחם כמבואר כ"ז בסוגיא:

גמרא מתיב ר"ע מהו אומר תודה יקריב בו' ת"ל תודה יקריב בו'. כנ"ל כללעיל:

רש"י ד"ה אלא אולד תודה נדבה. שכבר נתכפר באחת. הלשון תמוה דהא קאמר בין לפני כפרה. וכך הל"ל כיון שא"ח באחריות:

ד"ה ואין תודה לגלל לחם. וד"ה אין מביאין. צ"ל דבור אחד:

דף פ:

גמרא תני ר"ח תודה שנתערבה בו'. ופסקה הרמב"ם בפ"ב מהל' פהמ"ק הי"ג וכדמסקינן באומר הרי זו. ולי קשה טובא דהרי לעיל הל' ח' פסק דתמורת תודת נדבה טעונה לחם בין לפני כפרה בין לאחר כפרה. ותו קשה דבתודת חובה פסק שם דקודם כפרה תמורתה טעונה לחם. ונראה דיוצא בה ידי נדרו דהא קי"ל אדם מתכפר בשבח הקדש וכש"כ בתמורה עי' כריתות (כו). ומה"ט נראה דלפני כפרה טעונה לחם. וא"כ מ"ק הש"ס אי דאמר עלי לא סגיא דל"מ ליה בהמה אחרינא וכו'. חדא דבאמת ל"צ למייתי כיון דקיימא התמורה. שנית דה"ל לאקשויי בפשיטות דלייתי לחם בהדא דקיימא דאפי' היא התמורה הרי קודם כפרה טעונה לחם וצ"נ. ועמש"כ בר"ה (ה ב) בס"ד:

רש"י ד"ה תודה דא"ל מרבה. מש"ה לרבא בו'. כנ"ל. או דהיתה גירסתו בגמרא אמר רבה וזה יותר נראה:

בא"ד אבל חטאת בו' שאין דרך של ב"א להרבות בחטאת. לכאורה טפי הל"ל שאין חטאת באה נדבה. ואולי משום דגם תודה אינה באה בנדבה רק אם אירע לו אחד מהד' דברים שצריכין להודות עליהם (זה ל"מ מפורש כעת ולכאורה מספ"ב דחולין לא משמע כן. ויש לדחות ועי' ברמב"ם פ"ט מהל' מעה"ק הל' ה) אולם אחר שאירע לו יכול לנדור או לנדוב. וכה"ג גם חטאת כיון שנתחייב בה אף שכבר הפריש ונאבדה מחויב להביא אחרת (ובזה דארבה יפה כח החטאת מתודה באמר הרי זו. דמחויב בה מחמת החטא) רק שאין דרך להרבות בו' אלא מפריש חילוף האבדה:

רש"י ד"ה לא סגי. לתודה לחובתו. הס"ד ואח"כ

מה"ד הא לחמה. והאחרונה בו':

תד"ה וכי. ומשני דאע"ג דא"מ יאכלו שיאכלו בו'. כנ"ל:

רש"י ד"ה משום דאיכא ארבעה. ובכ"מ מצינו הלחם למעלה בו'. עמש"כ בס"ד לקמן (צ). ומש"כ

רש"י ד"ה **משום דאיכא ארבעה**. ובכ"מ מצינו הלחם למעלה בו'. עמש"כ בס"ד לקמן (צ). ומש"כ איכא לתרצו עיקר מלתא נקטו. אע"ג דר"פ גופיה תמה לעיל (עט) שביק תנא בו' צ"ל דקבל לתירוצא דשם. אבל ל"י מאי קא ק"ל לאמאי לא אמר בתודה. דהיכא מצינו קרא בתודה דהלחם למעלה. דבשלמא במלואים כתיב קרא כדכתבו רש"י ותוס' שם וטפי יש להקשות אמאי ל"ק ר"פ בלחמי גזיר דשם כתיב על חזה התנופה בו'. ולפרש"י שם בנימוקיו גם מזה ל"ק ע"ש. ואגב לאמר על הא דמה מצינו בכ"מ בו'. במילואים אמר כן גם על הא דלעיל שם ובכל מקום בו'.

דף פא:

גמרא תודה היא ולחמה מן המעשר יביא. יביא לא סגי בו'. הוא פיסקא על מתניתין. וכן בסמוך ול"י מחיטוי מע"ש בו' הוא ג"כ פיסקא. וכ"כ הצ"ק. אולם מה שמחק מלת תודה הוא לחנם כי במשניות הגי' כן במשנה. וכ"ה בציון התוספות ובהעתקתם פירוש הקונטרס במתניתין:

דף פב.

תד"ה אינו. הא איפכא בגון חיה לב"ת בו'. מפורש כן שם במ"ג. אח"ז מציאתי בבה"ז שהעיר בזה:

תד"ה הא מגי. לעיל בו' ה"מ לשנויי הא מגי ר"י היא. ובגליון בשם תוס' שאנן תירצו משום דסתם מתניתין ר"מ. והוא מהצ"ק. ולע"ד ז"א דכל"ז אשכחינן סתם משנה במוס' מע"ש גופה כר"י והוא שם בפ"ד מ"ו כדאיתא בקלושין (נד ב). ואנכי האאתי בפסחים (ו) עוד תרי סתמי שם כר"י וא' מהם בפ"א גופיה:

[ד"ה האומר וכו'] . ואפי' היכא דאמר הרי עלי זבח ול"א וגסכים. תמוה דכה"ג אפי' בתודה גמי ואפי' אמר בפירוש ולחמה מן המעשר כלעיל:

דף פב:

רש"י ד"ה ליקו במילתיה. אמאי חזר ודנו בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה אי הדר ביה. מה לפ"מ שכן אין טעון מתן בו'. כצ"ל:

דף פג:

גמרא כשב לרבות אה"פ לאליה כשה"א אם כשב בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה כשה"א ואם עז. ולא כתיב אם הפסיק בו'. תמוה דלדרכה בכ"ד אמרינן ו' מוסיף על ענין ראשון ומהם בכריתות (כב ב) ע"ש דלרבנן יליף תחתון מעליון. ובפיה"ת פי' דלא נחלקו לשתי פרשיות אלא מפני שחלוקין באליה. ועי' בפירושו בפסחים (צו ב) ובתוס' שם:

במשנה עפריים בבקעה. כצ"ל כמו שצינו התוס'. ובמשניות הגי' חפריים וגם היא נמצאת ביהושע (י"ט ויט) ופי' בבקעה נראה דר"ל דקוקא בבקעות שבתוכה לאפוקי הרים ומישור. ומלא כהרע"ב. וכן תפרש לקמן (פו ב) ובית לבן בהר וכפר סיננה בבקעה:

תד"ה מן החדש. אלא דה"ל למיתני חוץ מבכור ומעשר כדתנן בו'. ולי י"ל משום דלא פסיקא ליה דשם תנא ואם באו תמימים יקרבו והתנספתא שהביאו י"ל דסברא כר"ע שם בגמרא ע"ש:

תד"ה עפריים. וילכוד אביה את עפרין. כצ"ל:

דף פד.

גמרא דכתיב מושבותיכם כ"מ בו'. כצ"ל:

תד"ה בעינא. ושמא הך מתניתין דל"ב. כצ"ל ולפמש"כ בגמרים (כו) א"צ להגיה. ובעיקר דבריהם הנלמד דהא תנן לעיל (סד ב) דמציתו להביא מן הקרוב ומפרשין שם טעמא משום כרמל. וכש"כ חו"ל דמירחקא טובא:

דף פד:

גמרא ת"ל בכורי כל אשר בארצם. כצ"ל:

שם א"ה היינו דכתיב כל טהור בביתך יאכלנו. כצ"ל וכן לקמן:

דף פה.

גמרא אלמלא סמוכות לירושלים בו'. ממשמעות דברי התוס' בד"ה אין מביאין נ"ל דגירסתם היה אילמלי ביו"ד בסוף עי' תוס' מגילה (כא) ד"ה אלמלא. ובלא מלת שהן וכפי הגי' שלפנינו. ומלא כגי' רש"י ופירושו. והב"ח ל"ד בהסיופו מלת שהן בגמרא. לאינו עולה לפי' התוס':

תד"ה אין. אע"ג דזורעה קודם לפסח בו' היינו משום עומר. קשה דהא מסיים ע"ז והיא עושה סלת מרובה. וסלת אינה אלא מן החטים כדפרש"י בויקרא (ב א). ובשעורים נקרא גרש כמשמעות פרש"י בר"פ היה מביא. ואולי דלשון תורה לחוד ול"ח לחוד:

דף פה:

במשנה תקוע אלפא לשמן. במשניות הגי' תקועה. וט"ס הוא כי שם העצם שלה תקוע כדכתיב בריש עמוס ובירמיה (ו) והא דכתיב וישלח יואב תקועה. שם בא הה"א במקום למ"ד בתחלתה:

גמרא אנשי לודקיא לשמן. כצ"ל:

דף פו.

רש"י ד"ה לר"ש. ואם הביא פסול. כ"ה גי' הרש"ק ונכון הוא כפי פירושו שהביאו התוס' בשמו. ור"ל דמתניתין אתיא כוותיה. וכן מציאתי ברש"י מגילה (יג) דגרים במתניתין פסול. ודברי הצ"ק וגירסתו תמוהים:

רש"י ד"ה רי"א לא היה טוחנן. לשמן ראשון. כ"ג דצ"ל:

[תד"ה שלשה. וכ"ד שאין לקיטתו כאחד בו' כדאיתא בריש פ' כ"ג. גם זה מתניתין בפאה שם. ועמש"כ בתמורה (יט ב)]:

דף פו:

רש"י ד"ה ממנה היה מדליק. ומדליק האחרות שכבו בשחר (ר"ל ממנה ואח"כ) מטיבו בו' ונותן בה שמן ופתילה ומדליקו בו'. כצ"ל:

תד"ה ממנה. ובפרק החלו בו' ב' נרות מזרחיים דולקים בו'. מה שנדפס בגליון דצ"ל מערביים (והוא מהצ"ק) הוא שבוש:

דף פז.

במשנה משלישה מאמצעה. הפי' הנכון בזה לע"ד הוא דאינו מביא אלא משליש האמצעי. ומאמצעה דקאמר הוא לביאור על משלישה לומר דיכוון לשליש האמצעי. ולפ"ז היה משים הברזא תחת שני השלישים העליונים. ויתחיל להמשך מתחתית שליש האמצעי. וכשיכלה ויתחיל להמשך משליש העליון (דהיינו זרק הגיר ומלא כמשמעות פרש"י ומהא דאיתא בגמרא גיר של שמרים ל"ק כי גם למעלה לפעמים נמצא שמרים כידוע) אז הקיש בקנה. ויתכן ג"כ לפרש מאמצעה שב על מקום מושב החבית במרתף. וירצה בזה שלא לקחו מאותן החביות הסדורות סביבות כתלי המרתף אלא מאמצעו. וכעין זה פי' הלח"מ בפ"ו מהל' איסורי מזבח ה"ו לעת הרמב"ם:

שם שנאמר תמימים בו'. פשוט שזה אינו מדברי ריב"י אלא מסתמא דמתניתין והוא טעם כולל לכל הפסולים שנשנו בפירקין ומלא כדמשמע קצת מפרש"י. וכ"מ להדיא מפ"י הרמב"ם (והרע"ב) ובחבורו רפ"ו מהל' אמ"ז וע"ש בכ"מ:

דף פז:

רש"י ד"ה ומדר"מ. לרבנן גמי דלא היה אלא בו' דהכי פליגי בברייתא ר"מ אומר מחוק בו'. כצ"ל:

במשנה ז' מדות של לח בו'. עי' לעיל (ח ב) בתק"ה כלי הלח ובמש"כ שם:

שם אלא בו' לוג ומחצה בו' למנחת כ"ג בו'. ק"ל הא רביעית לא נמשהה אלא בשבילה כדלקמן (פח רע"ב) וא"כ לוג ומחצה ל"ל. ויותר קשה הא דאיתא (שם רע"א) א"ל חצי לוג היתה שם בו'. מדוע לא א"ל דרביעית היתה שם והיא ע"כ מוכרחת לה. שוב ראיתי להמל"מ בפ"ג מהל' מעה"ק ה"ג שהעונרר בזה. ועי' לעיל (ח) תק"ה ולר"ח:

דף פח.

תד"ה ומ"ד. וא"א בו' שלא יהו יתירות עליה בו'. לכאורה ה"ג להגיה שלא תהא יתירה עליהן. רצוני שהגדולה צריכה שתהא מכילה ב' הקטנות וגם האופיא. וי"ל הגי' שלפנינו. ור"ל שאם כבר יש לפנינו ב' רביעיות וחצי לוג מכוונות. ותמלא ב' הרביעיות ותערם להחצי לוג. תותר בהן מפני האופיא של הגדולה:

דף פח:

רש"י ד"ה והלא בחוץ היו. בשער נקגור. תמוה דבשע"נ לא בא אלא בשמיני לטהרתו. אבל בעשיות צפרים דהיא ביום טהרתו היה חוץ לחומה. עי' פי"ד דנגעים מ"ב. שוב ראיתי להמל"מ בפ"א מהל' ט"ז ה"א שעמד עליו בזה:

תד"ה אי. וא"ת בו' דלאחר שנתקדשו בכ"ש לא משימינן לה בכ"ח בו'. ק"ל דהא כתיב מים קדושים בכלי חרש. ואמרינן לעיל (כח ב) דכלי שרת דחרס לכ"ע לא עבדינן. וא"כ ע"כ ישימם בכלי חול אח"כ:

דף פט.

גמרא אילו לא נאמר בו' ה"ה כבה"מ ללוג. מוכח דס"ל כראב"י דמתניתין. דהא התורה היתה באה עשרה עשרונות לג' מיני מצה שבה. וא"כ צ"ע מדוע לא פסק הרמב"ם כוותיה בפ"ב מהל' מעה"ק ה"ח כיון דר"ע ס"ל כוותיה. וראב"ע משמע ג"כ דמודה ליה בהא. ולקמן בברייתא ר"ג ג"כ בשיטתיה. ומשנת ראב"י קב ונקי:

שם א"ל ראב"ע עקיבא בו' ורביעית שמן לגזיר בו'. בדנה הגי' יין. ועמש"כ שם בס"ד:

שם ור"ג וראב"י האי עשרון בו'. בד"ח מחקו בן יעקב. ושבוש הוא דלדרכה לעיל בברייתא צריך להגיה ולהוסיף בן יעקב. כי כן במשנה נאמר משמו. והוא בר זוניה דר"ג בר"פ מי שהוציאזהו בברייתא ובכ"מ (סב). אבל ר"א סתם היה בדור שלפני פניו. ואין יקדימו עוד ר"ג לפניו. אס לא דגניה ר' אלעזר בלא י':

רש"י ד"ה הל"מ. דחציו לחלות ולרקיזין וחציו בו'. כצ"ל:

תד"ה ושיערו. ומיהו בששיערו בו' בינונית. לכאורה לשון ומיהו בו' אינו מדוייק. דהא לפ"ז ע"כ בחורף היה ג"כ בינונית והירושלמי שאומר דקה היינו נגד הנסה שהיה בקין. ואולי לישנא דומיהו שב על הא דכתבו דבקין היה גסה:

דף פט:

גמרא ורמינהו והקטירו שלא יערב בו' עד סוף הסוגיא. והעולה ממנה לפי פרש"י ולמה שאכתוב עוד לקמן. ולהכ"מ הוא ג"כ שיטת הרמב"ם. דלכתחלה אסור לערב אפילו מנחת כבשים בכבשים מדאורייתא מקרא דוהקטירו. ועי' פסחים (סד ב) וכש"כ של פרים בשל אילים ועי' בכ"מ בסוף הל' תומ"ס. וק"ל לפ"ז לישנא דר"ש לקמן (קג ב) במשנה והלא אלו לפרים ואלו לכבשים בו'. ובברייתא שם מוסיף עוד אלו בלילתן עבה בו'. דת"ל מוהקטירו דאפי' בלילתן שוה ומאפי' דמין אחד אסור ועמש"כ שם. וביותר תמוה לשון הרמב"ם בסוף הל' תומ"ס הל' ט"ו שב' ולעולם אין מערבין נסכים (ומשמע דהיינו מנחת נסכים עתוי"ט רפ"ה דשקלים ד"ה על הנסכים) אלא נסכי הפרים לבדם בו' דמשמע דנסכים של מין אחד יוכל לערב. וכן צריך לשום לב על הא דבמוספי שבת בפ' פנחס כתיב ושני עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן דמשמע דמביאן מעורבין. ולא כן בשארי מוספין דדקדק לכתוב בלשון דמשתמע דתהיה המנחה מכל קרבן לבדה. וכמ"כ קשה לישנא דקרא במצורע עשיר ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן. והמה לשלשת הכבשים כפרש"י שם. ועמש"כ לקמן (צא) בס"ד:

שם אלא אמר אביי ה"ק היבא דהוקטר בו'. הן אחרי העיון בפרש"י ובכ"מ שם נראה דלמסקנא זו כך דיניהם. דאם הוקטרו כבר הסלת והשמן מותר לערב היין לכתחלה אפי' דפרים וכבשים וזהו פי' הברייתא דבמה ד"א בו'. והיכא ללא הוקטרו עדיין אבל נתערבו. בזה יש חילוק בין נסכי פרים ואילים לנסכי פרים או אילים וכבשים. דבראשון מותר לערב היין. ובשני אסור. ובזה איירי מתניתין. אך לפ"ז לכאורה לא יבא אל נכון מה שפרש"י בד"ה אלא אמר אביי היכא דהוקטר. של פרים ואילים. דלפמש"כ הל"ל של פרים וכבשים. ונ"ל דר"ל דסגי בהקטיר דחד דהיינו דפרים או דאילים אע"פ דשל כבשים לא

רשי"ש · מנחות

הוקטר עדיין (וה"ה איפכא).
ודברי מרן הכ"מ שמעמים שיטה זו ג"כ בדעת הרמב"ם ק"ל.
שהרי כתב בה' י"ח וכיון שנכללו בו' וכן אס הקטיר בו' ה"ז מותר לערב יין שלהם.
ואח"כ בה' י"ט כתב בשמערבין בו' אבל אין מערבין יין נסכי כבשים בין נסכי פרים ואילים.
משמע להדיא דאף בהקטיר כבר אין מערבין.
וכ"נ מבואר בפיה"מ שלו.
וע"ש עוד בפיה"מ דמפרש דהא דקתני מתניתין אס עד שלא בלל פסול מיירי אף בשוין כדברי הכ"מ ודלא כהתניי"ט שהשיג עליו.
ותימה דבכל שעה שמעתתא להרמב"ם בפי' בפומיה וכאן העלים עינו ממנו.
וגם נ"ל דכוונת הכ"מ אינה אלא על צבא דואס בללן בו' כשרים דמשמע דוקא דיעבד אבל לכתחלה לא.
זה קאי גם על נסכי פרים באילים.
אבל הא דאס עד שלא בלל פסול לא קאי רק על נסכי פרים ודאילים בדכבשים ע"ש:

רש"י ד"ה אמר אביי. ולא תיקשי לך דמערבין נסכים בו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מערב גמי יין. נ"ל קצ"ל יינן כדאיתא בגמרא.
דבהיכא דהוקטר בו' נקיט אביי יין סתם בלא כינוי משום דקאי אף אנסכי פרים ואילים בדכבשים.
אבל בנתערב דלא קאי רק אנסכי פרים באילים נקיט יינם בכינוי לומר דלא קאי רק עלייהו ונכון בעז"ה:

בסה"ד אבל אין מערבין היינו בשלא הוקטר בו'. כ"ה גירסת הצ"ק והנ"א שנגליון אפילו נתערבו היא ירם" בזה"ו.
וכן הגיה הכ"מ:

דף צ.

במשנה כל מדות שבמקדש היו נגדשות.
משמע דכולל גם מדות הלח דהם ג"כ נקראים מדות סתם כמש"כ התוס' לעיל (ח ב) ועמס"כ שם.
וק"ל דהרי בהן היו מודלין יין ושמן ומים ואין גודש שזה כמש"כ התוס' בזבחים (פח) (וכדמוכח ג"כ מהא דנפן כדי רביעית יין לניזר לפרש"י בעירובין יבסוכה).
ולעיל (פח) איתא דלר"מ אסור להוסיף ומתניתין אוקימן כוותיה לקמן בגמרא:

שם בירוציהן.
רש"י מפרש דזהו מה שנופל אחורי הכלי ופירושו עולה יפה.
והרע"ב שמפרש דהיינו נמשן לא מחוור כלל דהא תני רישא דכה"מ היו נגדשות ובמה נתקדש הגדוש ביבש.
וגם טעמי פלוגתתן דמפרש בגמרא ל"י הכי:

גמרא ת"ק סבר בו'. לכאורה יפלא מדוע לא מפרש דר"ע ור"י פלוגי בטעמא דת"ק כדאשכחן בכ"ד (וכה"נ הקשו התוס' בעירובין מח) דלמעוטי במחלוקת עדיף.
וי"ל משום דכבר מצנינו לעיל (ג ב) דר' יאשיה סובר דמדות הלח נמשחו בין מבפנים ובין מבחוץ ודיבש מבפנים ולא מבחוץ לכן מוקי טעמא דת"ק אליביה.
והא דקאמר דפליגי בהיאך נמשחו.
אע"נ דלמורות לא הוקדשו במשיחה אלא עבודתן מחנכתן כדאיתא בסנהדרין (טז ב) משום דמסתמא כמו דנתקדשו בימי משה ע"י המשיחה כן נתקדשו למורות ע"י חינוך:

דף צ.

גמרא ת"ל לפלא נדר או בנדבה.
כצ"ל וכן לקמן בדף הסמוך:

רש"י ד"ה ומאי ניהו ע"ר ושלמי חגיגה.
דאינון חובות הרגל ע"ר ללא ידאו בו'.
כ"ה גי' הצ"ק ונכון:

דף צא.

גמרא הואיל וכתוב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי.
ועפרש"י.
וק"ל לפי מה שפי' הוא בעצמו בסנהדרין (סו) ובש"מ דחליה דר' יונתן הוא מדפרט הכתוב יחדו בכלאים.
והרי התם כתיב בוי"ו יבחמור.
ועוד ק"ל דהלא עיקר פלוגתייהו הוא על הכתוב דאיש אשר יקלל את אביו ואת אמו דפ' קדושים יכיון דכתיב את אביו בסי' הפעול א"א למטעי כדפרש"י.
והגהת הרש"ל בדר"פ אותו וא"ב דמחק האתני"ן לא הדיננות:

שם סד"א בו' אייתי נו"ג תסגי בנסכים דחד קמ"ל.
כה"ג דריש ר"י בחולין (פו ב) חיה או עוף:

שם במנחה הבאה עם הזבח הכ"מ בו' או אינו בו'.
והנ"מ הוא דאס הס להזבחים טעון כל עשרון רביעית ההין שמן.
וכ"א קרב בפ"ע דאסור לערבן כלעיל (פט ב).
ואס הוא באה בפ"ע היתה קריבה כאחת.
ולא היתה טעונה כולה אלא חצי ההין כדין המתנדב מנחת נסכים דפר ודלא כדמשמע לכאורה מפרש"י דהנ"מ הוא אס ליקרב עם הזבחים.
דהא קי"ל אדס מביא זבחו היום ונסכיו אפי' לאחר כמה ימים:

רש"י ד"ה ואשם שניתק.
ושחטו לשם עולה דמצוה לעשותו כליל בו'.
כצ"ל:

דף צא.

גמרא יכול נחלק בין נסכי פר לנסכי עגל.
מה שנלפס בגליון בד"ח הנהה וס"א וכן לקמן על יכול נחלק בין נסכי כבשה.
כולן טעותי נינהו כמבואר:

רש"י ד"ה ואיזהו.
דאי בגזיר ד' רבויין מ"ל בו'.
לעד"ג יותר לפרש אדרבה דבתרי הוה סגי.
דבעולה ש'למים דקדיה בגופייהו כתיב וכללעיל.
וכ"מ לישראל דצריך.
ועי' לעיל (עה רע"ב) כה"ג.
ועוד ק"ל לפירושו דהא איכא למימר דלא מרבי אלא הנ' בהמות דניזר טהור:

תד"ה אימא.
משום דאית בהו מנחה.
ל"י מהיכא פסיקא להו דאית בהו מנחה.
וכעת ל"י מקור לזה יצ"ע"ג:

דף צב.

רש"י ד"ה ור"ש.
דאומר הא קתני ברייתא דהושוו בולן (כ"ה גי' הצ"ק) בו'.
הלשון תמוה דהא בברייתא ר"י קא"ל ור"ש הא קפלני עליה בזה והכי ה"ל לפרש דהקושיא היא מקרא דע"כ השווים ומשני אין בו':

רש"י ד"ה א"ל מאי הושוו.
ישראל בדם בו'.
לכאורה לפי הענין ה"ל לפרש ישראל בוידי השעיר והכהנים בוידי הפר.
ואולי דבא לומר דטעמא דר"ש דלהכי השווים לומר דמה ישראל מתכפרים בדם השעיר לחוד בלא וידיו אף הכהנים מתכפרים בדם הפר לחוד והיודי ע"כ בא לכפר עליהם בשאר עבירות.
אולם בשבועות מפרש הש"ס טעמא דר"ש ממקום אחר ע"ש:

דף צב.

גמרא דאי מקרא ה"א זש"צ כי קושיין אמתיתין בו'.
כצ"ל:

שם איכא למיפרך מה לשלמים בו'.
עי' בתוס'.
ולי קשה דהא דרשינן לעיל (פג ב) כשב לרבות את הפסח לאליה כשה"א אס בו' להביא בו' לכ"מ שלמים שיטענו סמיכה בו' ומדוע לא נדרוש ג"כ להביא פסח לכ"מ שלמים שיטעון סמיכה בו':

רש"י ד"ה והאמר סמיכה בבעלים.
היינו זקנים ואינן כהנים.
כצ"ל:

רש"י ד"ה והכי קא"ל.
ואי שמיע לך בו'.
באהרן הוא דשמיע לך דלא בעי בו'.
כצ"ל:

בא"ד ולהכי קמתרץ בו' דה"ק ליה ר"ש בו'.
כצ"ל:

בסה"ד והוא מהדר ליה מהחי.
כצ"ל:

רש"י ד"ה דאי מקרא.
מן החי בו'.
לכאורה הלל"פ דקרא היינו על ראש השעיר דכתיב בשעיר נשיא דמיניה מרבין סמיכה בשעירי ע"ז לר"ש:

רש"י ד"ה לא ידעינן.
אי זש"ז [זש"צ] הל"ל נמי אי דשעיר הנעשה בפנים דכ"מ ג"כ מהא דקאמר קמ"ל דומיא דשעיר נשיא דמכפר על עבירות מצוה ידועה.
דלשון זה קאמר לעיל לאפוקי שעיר הפנימי:

דף צג.

תד"ה מיבעיא.
הצ"ק תמה עליהם דהתם מסיק ההיא דר"י הנשיא ע"ש.
ובמחכ"ת שנה בפשט השמועה דהתם.
דלא מוקמינן שם בריה"נ אלא ההיא דמנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה בו'.
אבל ברייתא קמייתא דמפכינן לה דר"י סבר דל"ו כותי.
וכן ההיא דוכותי ל"י ישראל בו' דברי ר"י.
הוא ר"י סתם דבכל הש"ס בר פלוגתיה דר"מ ור' יוסי (ואליבי' אמרי' שם המול יומל דברה תורה כלשון ב"א) והו ג"כ כוונת רש"י שם בד"ה מ"ט.
וגם בדבריו שנה הצ"ק עי' בו.
והכא הוא ג"כ סתם ר"י בר פלוגתיה דר"מ.
דבריש תמורה מסיים בדברי ת"ק דברי ר"מ וכ"כ התוס' בזבחים (ר"ד ו) דזהו פלוגתת ר"מ ור"י.
ומשמע שם מדבריהם דהוי גרסי בערבין ג"כ דר"מ כמו בתמורה ע"ש:

תד"ה הבל סומכין.
ותימא הא תנא ליה רישא.
עי' תנ"ח.
ומש"כ דלא משכחת לקרבן חש"ו אלא ביורש.
עלם מאתו הא דאיתא בנדרים (לה ב) דאדס מביא קרבן מצורע על בניו הקטנים ע"ש:

דף צג.

תד"ה אתיא.
ועוד ל"ל בג"י למעוטי נשים בו'.
התני"ט תמה דשכקי לעובדי כוכבים בו' ועוד בו' ע"ש.
ול"נ דלמעובדי כוכבים לא רצו להקשות לא"ל דעיקר קרא אתא למעוטי נשים דלמייתי הגמרא בעירובין (צו ב) ובש"ד (וזה נראה לאשתמיט מהתני"ט כאן.
וכ"נ מהא דכ' לקמן על הרע"ב ומיהו דרשה דנקט בת"כ מתניא.
ולא הביא מהגמרא) ודרשה דלמעוטי עובדי כוכבים (דאיתא ג"כ בת"כ) לא מייתא.
והכא דמייתא לעיל אינו אלא לרווחא דמלתא.
אזי קודם דילפינן מסנהדרין כמ"ש גם התני"ט לענין חש"ו.
ודע דבמקו' משנתניו ב"פ שדבריו צ"ל גמרתינו:

גמרא ידו על הראש ול"י על הצואר ידו על הראש ול"י עה"ג בו'.
נראה דכא"א ממעט מראש בפ"ע דטובא ראש כתיב בויקרא וכ"מ מהא דקאמר צריכי דאי כתב רחמנא חד בו' וכמו לעיל בדרשות דידו.
ודלא כמשמעות התנ"ט דמחד ראש ממעט כולהו:

במשנה שהתנופה נוהגת בקה"י ובקה"צ.
אע"ג דסמיכה איתא נמי בק"צ כלעיל (צב) מ"מ א"נ בכל אותן שכנגדן ביחיד טעונין סמיכה משא"כ בתנופה ודוק.
א"נ י"ל דכרוך ותני ובקה"צ בחיים ובשחוטין:

דף צד.

במשנה ובדבר שא"ב רוח חיים.
בהרע"ב כגון לחמי תודה.
זה דהן טעונין תנופה מבואר בגמרא לעיל (פא).
אולם מה דאיתא בהרמב"ם פ"ט מהל' מעה"ק ה"ז דטעונין תנופה עם האימורין וחז"ש.
ל"מ זה מפורש בש"ס.
דמה שצנין הכ"מ למכלתין (עז) חפשתי שם וו"מ.
ואדרבה מדאמרי' שם על הא דפריך ונילף מלה"פ (ר"ל ללחמי תודה) דנין מנחה הבאה חמץ עם הזבח בו'.
ולא אמר ג"כ דשוין בזה דבעו תנופה.
משמע דלחמי תודה א"ט תנופה.
אבל הא א"א כהבאתי לעיל מהא (דבדק פא).
וגם מדל"ק להפך דלה"פ ולחמי תודה תרווייהו א"ט תנופה.
לכן ה"נ דלח"ת ממוצעין בין לחה"פ ובין שתה"ל.
והוא דבעיין תנופה אבל לא ביחד עם הבשר ודלא כהרמב"ם.
ולכאורה דעת הרמב"ם תמוה מהא דאמרי' לעיל (טו) להדיא דתודה ולחמה לא הזקקו זל"ז בתנופה.
ונ"ל לדעתו ז"ל דשם הכוונה דלא הזקקו להניפס יחד בחיי התודה כמו הכבשים עם הלחם.
וא"כ א"ש גם לדידיה הא (דבדק עז) שהבאתי.
ודע דגם דעת רש"י לעיל (פא) ד"ה משום דאיכא ארבעה.
דלעת הרמב"ם.
ואולי מדאמר הש"ס לעיל (ר"ד סב) ובכ"מ שיש לחם הלחם למעלה למדו כן וילפינן מלחמי ניזר:

גמרא משום דל"א היכי ליעביד ליניפי בולחו בו'.
ק"ל דהא במלואים בפ' תצוה כתיב ושמת הכל על כפי אהרן ועכ"פ בניו והנפת אותם תנופה.
וכן כתיב בעשייה בפ' צו.
ולפמש"כ התוס' בקדושין (לו ב) בד"ה מכנים ע"ש א"ש וע"ש בת"כ:

תד"ה שתי.
וכתיב ולא יחסר לחמו.
והתני"ט מביא משמואל (א' ח יז) ועשרה הלחם הזה.
ונראה שחפש בהקארקאנז' כי שם במספר הלחם מביאו בלשון זה.
אבל הוא שבזש כי בכה"ס שלפנינו כתיב ועשרה לחם הזה.
וכן הביא בעצמו במספר ועשרה.
ותימה גם על המנ"ש שלא תפשו בזה.
ובעיקר הדבר שכח התני"ט מקרא מוקדם (שם ט ז) הלחם אלו.
והרנ"ץ מביא מפ' אמור (כד ט) ואכלהו.
וגם הוא שכח הפסוק שלפניו.
יערכנו.
ומה שהביא עוד מן ולחם אין.
זו שגיאה כי מלת אין משמשת גם לנקבה כמו אין חכמה ואין תבונה ואין עצה (משלי כ"א:ל):

תד"ה ובדפוס.
אבל בו' כיון דאפי' לה נפחה משמע שהלחם חוץ לדפוס דאי בו'.
מוכח דזה פסיקא להו דדפוס הראשון שהיה לו בעודו בצק היה הלחם נעשה בתוכו.
דאלת"כ אלא דבתרווייהו כהדדי מספקא להו.
אין ניחא להו אס היה הלחם לחון הא מ"מ לא מינפח לפנימיותו דאין הדפוס מניחו וישאר הקושיא וליהדרה בדפוס קמא.
ולכן מה שנמנם התני"ט בפ' הרע"ב מדברי התוס'.
ואח"כ מסיק בדעת הרע"ב כמש"כ.
ומשמע ודלא כהתוס' ל"ד במחכ"ת.
וכן דברי הלח"מ בפ"ה מהל' תומ"ס ה"ח שהכריע דעת הרמב"ם שלא כדעת התוס' מדכתב שנותנין בו החלה והוא בצק (והוא הדפוס הא') דמשמע שנותנין אותו בתוך הדפוס ע"ש.
אינס לפמש"כ דגם התוס' לא נסתפקו בזה:

דף צה.

רש"י ד"ה במסודר.
עה"ש שעדיין בו'.
כצ"ל והד"א.
ומה שהוסיפו בד"ח תיבת במסולק הוא שבזש:

רש"י ד"ה אי אה"מ דוקא.
כדאמר לעיל.
כצ"ל:

דף צה.

תד"ה אין.
וי"ל דסבר במ"ד חייב.
ק"ל דהא בפסחים שם מוקמינן להאי ברייתא כר"י.
ובעירובין שם בעי למימר דר"י פוטר במכנים שרץ ולגי' ר"ח שם אף למסקנא קאי הכי:

רש"י ד"ה במקום וריזים.
שלא יחמיץ.
עי' נו"ב מ"ק חלק או"ח סוף תשובה ט"ו:

תד"ה ומאי קושיא.
וגל"פ בו' אבל בו' דחביתין בו' דיש בה שמן שנמדד בלוג.
ל"ד עי' לעיל (פז ב) במשנה אלא מדה יתירה של לוג ומחצה בו' למנחת כ"ג בו'.
ובברייתא שם (ר"ד פח) א"ל חצי לוג היתה

שם כו'. ומש"כ עוד בין למ"ד בולגן חלות מ"מ כו'. ק"ל דחיפוק להו משום מתן שמן בכלי קודם לעשייתו עי' לעיל (עה) ובתוס' שם ד"ה מה להלן דמוכח דגם חביתין לא מימעט מזה:

דף צו.

במשנה לחה"פ כו' וקרגותיו ז' אצבעות. הרמב"ם בחבורו פ"ה מהל' מעה"ק הל"ט מפרש דקרנות היינו עובי הלחם. ותימה דהרי בפסחים (לז) אמרינן שכן מצינו בלה"פ טפח. ועל הגמרא לא קשיא מחשבון הרלב"ג (שהביא הכ"מ שם) שלא יתכן עוביו יותר מנ' רביעי אצבע בקרוב. דו"ל דרך בשפתיו היה עביו טפח כדי שיהיה לו פנים כפרש"י שם ובאמצעיתו היה דק. ומה שהקשה הלח"מ לפי' הרמב"ם מאי פריך הגמרא לקמן בסה"ע והא איכא קרנות. אישתמיטתיה מה שהקשו התוס' לעיל (צב ב) בד"ה כמין תיבה בסה"ד מהא דעביו טפח. וכן יתפרש קושיית הגמרא מהא דקרנות לפי' הרמב"ם וכן הבין התני"ט. ובתירון התוס' שם יש לכונן גס תירון הגמרא אלא שהלשון דחוק קצת כמש"כ התני"ט. ואולי גי' אחרת היה להרמב"ם בתירוצא:

שם א"ל הרי כבר נאמר ועליו מטה מנשה. וכ' התני"ט ורבי דמייתי קרא דוסכות על הארון את הפרוכת. דניחא ליה למינקט קרא דמשכן לראיה על התנופה כו'. ל"ד דעיקר דברי רבי הוא על הבזיכין לקמן (צח) ולעיל (סב). ומש"כ התני"ח דאבא שאל להכי לא מייתי קרא דוסכות. דיש לחות דהכוונה דניכוף ביה פורתא דמחזי כסכך לא הועיל כלום בזה לדעת הרשב"ם בב"ב (צט) דהארון היה במערבו דבית קה"ק וכ"ה דעת הרמב"ם. ומסתמא כ"כ במשכן. א"כ היה מרוחק מן הפרוכת ואפי' הסיכוך לא היה עליו נגדו ממש אלא בסמוך:

שם מפוצלין בראשיהן. נראה דפיצול פי' כאן ענין פנימה ונקב שהיו הקנים נכנסין בהן עי' לשון התוס' לעיל (צב ב) ד"ה דקמכי. ואולי לאחד מהסניפין היה מנוקב נקבים מפולשין מעבר לעבר בכדי שיהיו יכולין לתחוב דרכם מעבר החיצון את הקנים ולדחותם בין הלחמים דרך הפנימות שהיו בראשיהן (כדאיתא בגמרא לקמן קנים שקועי משקע להו) עד שיגיעו להפניצלים שכנגדם אשר בסניף השני. וכן כשהיה שומטן היה מושכן דרך נקבי הסניף אשר באו בהם בלתי טלטול הלחמים כלל. רק כשמסדרן לפי שהיו עביין קצת יותר מפנימת הלחמין (מלמעלה למטה כדאמרינן שם דמגביה ליה פורתא) היה צריך להגביה קצת הלחם אשר יעברו תחתיו כדאיתא בברייתא (צ). וזה דלא כהציורים הגמצאים שעשויין כעין בליטות יוצאות מהסניפין:

שם ושומטו ונותנו לארכו של שולחן. עי' לקמן (צ) תד"ה לארכו:

רש"י ד"ה שיהא לו פנים. ל"א שיהא לו פנינים. כצ"ל עיין תני"ט:

דף צו.

נמרא פרקודי כו'. עפרש"י ויתכן שהלחם בקצות שוליו היה משופע קצת נגד שפוע המסגרת ולכן היה מונח יפה על טהרו של שולחן:

רש"י ד"ה למטה היתה. קבועין כו' בגובה כו'. כצ"ל בבית:

תד"ה לא. ועוד דאי אסניפין הא כתיב כו' אשר יוסך כו'. הן רש"י בפי' ויקהל (לה יב) פי' דכל דבר המנין בין מלמעלה בין מכנגד קרוי מסך וסכך. אולם הגמרא לא ס"ל כן כדמוכח בסוכה (ז ב) ורבנן האול דניכוף כו' דמחזי כסכך. וע"ש (יב) ברש"י במשנה ד"ה כשרים. ובמהרש"ל ובמהרש"א שם (ז ב) בתק"ה מחינה:

דף צז.

רש"י ד"ה לא סידור וד"ה אמאי. צ"ל הד"א. דלע"ג כו' אלא דמיחזי כבונה וסותר. לכאורה תמוה כיון דלא הוי רק כמיחזי סוף סוף לא הוי אלא שבות. ואולי דר"ל דשבות כי האי דגוירה משום בונה אשכחן דאף במקדש גזרו כלהביאו התוס' מעירובין. אולם רש"י עצמו שם לא פי' כן:

תד"ה לאורכו. לא היה מקום פגוי למדת הקנים כו'. כן העתיק התני"ט:

דף צז.

רש"י ד"ה גובה מזבח. כדאמרי' כו' (דף נט כצ"ל) על המשכן כו'. וע"ש דר' יוסי קא"ל. ורי"ה ס"ל שם דברים ככתבן. דלא היה גובה אלא ג' אמות. אבל אנכי תמה דע"כ לא פלגינן אלא במזבח דמשה. אבל מזבח ב"ע כ"ע מודו דהיה גובהו עשר. וכן הכ"מ נמשך אחר פרש"י בפ"ב מהל' בה"ב הל' ה' וכתב דסתמא דגמרא דהכא כר' יוסי:

דף צח.

רש"י ד"ה ל"ש הכי. ובין דלא הוי אמה ל"ח לה. ק"ל הא לעיל פריך מקרא דוהאריאל כו' ואע"ג דלא הוי אלא חצי אמה לחשבון המקרא דחשיב מאמצעו ואולי התם שאני דבשלימותו יהיה עכ"פ אמה. וכמו דחשיב זרת דקרנות מאמציעותם. או משום דחצי אמה מצינו דחשיב לה קרא והגבול כו' חצי האמה (שם פ' י"ו) אמה אחת וחצי (שם מ ע"ב) ובתורה במדת הארון אמתים וחצי. ואמה וחצי ובש"מ. אמנם מצינו דגם טפח חשיב ליה. מסגרת טפח. ובמלכים (א' ז' כו) ועביו טפח. ונ"ל דש"ה שלא היה בהם יותר. וא"כ הראיה מזרת דקרנות ומוהגבול נופלת:

רש"י ד"ה בשושן הבירה. שעח"מ של עזרה. עמש"כ בפסחים (פו) בס"ד:

דף צח.

רש"י ד"ה א"ב מצינו. וגמצאו חמשה כו' דרך כניסה כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה מצדד. ושאר הפתילות מצודדות כו'. כצ"ל:

רש"י ד"ה אל מול. כלפי אותה של מערב. כצ"ל. ונראה דלפניו היה הגי' כאן כלפי נר מערבי כמו דאיתא במגילה ועמש"כ שם בן"א להנ"א:

תד"ה דוחקין. אפי' למאי דאמר כו'. כצ"ל. כי כוונתם למה דאיתא ביומא (עב) הא כיצד מתפרקין כו'. י:שם ליכא פלוגתא. ואף דשם איתא ואין נשמטין. היינו שלא היו נשמטין לגמרי מן הטבעות כי ראשיהן היו עבים. אבל באמצען היו דקים ונוכל להזיזם לצד אחד כולן עד שלא ישאר מצד השני רק ראשיהן כמו שאמר שם מתפרקין וכדפרש"י. ולהמהרש"א בח"א שם (גד) בד"ה יכול נראה דאישתמיט התוס' שלפנינו ע"ש:

דף צט.

רש"י ד"ה בשולמא. תיבת מערב שבדבריו שייכא לדבור הקודם אל תחת הציור הימני:

רש"י ד"ה אלא למ"ד. אישתכח דקאכיל פלגא דאמתא בדרום. כצ"ל כלישנא דבגמרא:

רש"י ד"ה דמשה. צריך לצייר השלחן העליון דמשה ג"כ ארכו ממזרח למערב כזה מ:

רש"י ד"ה כתלמיד. דבהמ"ק הוה משופע ולצד מערב מגביה יותר. תימה לומר דההיכל לא היתה רצפתו שוה. והרמב"ם בפ"י מהל' בה"ב הל"ד כתב והאולם וההיכל כולו בשוה. ועוד יקשה מהא דיומא (טז) אא"א רבנן הא איכא פלגא דאמתא כו'. מאי קושיא דלמא האי פלגא דאמתא נכסת בגובה שפוע ההר שהיה בלא מעלות. כי בכל האורך הרב דהוא הר הבית (למזרחו) החיל. עזרת נשים קל"ה אמה. ומשער נקנור עד פתח ההיכל צ"ב אמה אשר לא היה בכל המשך רק ל"ט מעלות. אם היה משופע א"א שלא יגבה חצי אמה אלא ע"כ דכ"מ שלא היה בו מעלות היה הקרקע שוה. והא דקרי הש"ס לצד מערב דמידלי הוא מפני קרבתו למקום השכינה:

דף צט.

במשנה ועל של זהב ביציאתו שמעלין בקדש ול"מ. ונ"ל דהיה במשכו ובעביו כשל פנים לא פחות. דאם לא כן אכתי הוה הורגה כדמוכח בפסחים (סד ב) דפרקי דלמא שקלי בר מאתן ומעיילי בר מאה ע"ש. אך לפ"ז היו יכולין לעשות השני ג"כ של זהב וקטן משל היכל. ואולי דבזה לא היה ניכר כ"כ ההעלאה בקדש. ועיקר המטרה היה כדי להראות כו' כדפרש"י:

שם אלו מושכין ואלו מניחים כו'. וע"כ היו נוטלין הסניפין תחלה אותן ד' שבאו ריקנין ליטול את השינים. ומשמע דעליהם לא גזרו איסור טלטול כמו על הקנים לעיל:

שם חל להיות בע"ש כו'. הקשה התני"ט מדוע לא מיייתי הגמרא דסוכה (גד ב) מהך דהכא ע"ש. ולולי דברי הרמב"ם שמביא בסמוך הנלע"ד דבסוכה עיקר הפירכא מהברייתא דמיייתי שם מר"ז תנא לא היו כו' דמשמעו שכבר אירע כן פעמים ולא היו כו'. והמשנה דחלבי שבת כו' שהביא שם אינו רק להבנת דברי ר"ז במה שאמר דברי הכל. ר"ע היא. על איזו פלוגתא כוונתו וא"ש לפ"ז דמעיקרא מביא ממשנה והדר מברייתא דהוה כיהודה ועוד לקרא. אבל מהכא לא פריך דא"ל דא"ל רק אם יארע כך והוא ע"ד התנאי שאמר הרמב"ם. וכן יתרון בזה קושיית התוס' בס"פ בד"ה שני יו"ט של ר"ה. ומה שדחה הרמב"ם זה מהא דהמשנה אומרת הלכה למעשה שהבליים היו אוכלין חי. אולי שגירסתו היתה היו אוכלין. אבל לפנינו דליתא למלת היו יל"פ דר"ל אם יארע כך יכולין הבבלים לאכלו חי. ולפי' התוס' לקמן בד"ה ששונאין שהרגילו עצמן כו' אף בכל השנים א"ש גם לשון היו. וגם לא נצטרך לתירצום שהרי מעולם לא אכלו את השעיר בחל בע"ש שאז מצוה לאכלו כן:

רש"י ד"ה המכניסין. דקדושת צפון חמירא. והתני"ט הוסיף עליו דקק"ד שחיתטן בצפון. ולכאורה קשה ממה שפרש"י עצמו בזבחים (נה ב) ד"ה וחד להכשיר צפון. דמאי קדושתיה דצפון מדרום. וי"ל דהתם היינו אם לא היה לנו קרא להכשיר צפון בשלמים. אבל בתר דגלי לן דכשרים בכל הרוחות. וקק"ד אינן אלא בצפון ע"כ קדישא טפי:

בתוי"ט ד"ה ר' יוסי. וכוותיה סתם לן כו' משום דהכא עיקר כו'. סברא זו מקורו בסנהדרין (לד ב) ואב"א משום דקתני לה גבי הלכתא דדיני ע"ש בפרש"י. ומוכח להדיא בהר"ן בספ"ב דמגילה דסתמא דדוכתא עדיפא מסתמא דגבי הלכתא פסיקתא. ולהתני"ח אישתמיט זה. גם מש"כ דבשבת פ"ט מ"ב סתם כרבנן כדאיתא התם בגמרא (מאן תנא כו' ומסיק רבנן דר' יוסי היא) שנה בזה בפ' השמועה. דמאן תנא קאי שם על הברייתא דתנא בה פירש אינו חוזר. אבל מתניתין דשם אדברה סתמה עושין כ"צ מילה ומרבינן מינה צנין שאינ מעכבין. ומשמע טפי אפי' פירש דומיא דפרטי דקחשיב שם וא"כ אדברה הוא דוקא כר"י:

דף ק.

תד"ה ששונאין. אע"ג דמצוה קעבדי של"י לידי נותר. מדל"ק דמקיימי מי"ע דואכלו אותם. משמע דבאמת לא מקיימי באכילה כזו דהיא שלא כדרך אכילתו. ואע"ג דאצלן היא דרך אכילה לא מהני. עי' מל"מ פ"ה מהל' יסה"ת ה"ח. ונפשטן ספיקו שם בד"ה יש לחקור. וכן הכריע השעה"מ שם בראיות נכוחות. ולפ"ז מה שסיימו התוס' לפי שהרגילו כו' בכה"ש ומחזי כרעבתנותא. עדיפא הל"ל דלא מקיימי המ"ע:

ד"ה פסול (בסופו). הואיל ולן הלחם בלא בזיכין. לכאורה אינו מוזבן. והרע"ב השמיטם. וכן בד"ח נמחקו ברש"י תיבות אלו כאשר הביא הצי"ק. אולם לדעתי רמז לנו בזה לתרן קושיא והוא דבזבחים (פז) לשלחן מדמינן לה כו'. דמשמע להדיא דעל השלחן אינן נפסלין בלינה וכמש"כ התוס' שם דמשום דנסדר כהלכתו לא מיפסל בלינה. ולכן כתב רש"י דהכא שאני הואיל ונן כו' ור"ל דדוקא כשהוא כהלכתו עס הזיכין לא נפסל בלינה. ובזה מתורן התימה שבתוס' שם בסה"ד. דכיון דנסדר שלא בזמנו הוה שלא כהלכתו ונכון בס"ד. ובא ואחוך עוד כוונה נאותה בפרש"י דבבבא השניה בסידר אה"ל ואה"ב בשבת (כהלכתו) והקטיר אה"ב לאחיה"ש פי' ז"ל למחר (והרע"ב השמיטו) משום דק"ל דאם נפרש דר"ל לאחר שבת שניה. אמאי פסולא וא"ח עליהן כו' כיון דעל השולחן א"נ בלינה (ובאמת לא מצינו בתורה מפורש שתקבע זמן הקטרת הזיכין בשבת דוקא רק ממשמעות שציתה ביום השבת ביוה"ש יערכנו שמעינן דאז מסלקין את הישנה ומקטירין אה"ב. ועתה נתגלה לנו בעו"ה מש"כ התוס' בזבחים שם דע"כ שום פסוק יש עז"ז שאינו נפסל כי נסדר כהלכתו). לכן השכיל לפרש דר"ל למחר דהוי מח"ז. ובזה א"ש גם התוספתא (אשר העיר עליה התני"ט) דשם איתא בבבא זו דחייבין עליהן משום פיגול כו'. דהתם ר"ל דהקטירן לאחר"ש השניה. ומה שאמר שם פסולה אפשר דהוא מדרבנן. וברמב"ם נראה דט"ם הוא מש"כ בין לאחר"ש זו. ולא נצטרך למה שנחקר הכ"מ ליישב הא דלא קרב המתיר כמצות:

גמרא כל הקרב ביום קדוש ביום בלילה קדוש בין ביום ובין בלילה. כצ"ל ושצינתיים מיותר וכן בתמורה ליתא וכן הגיה הב"ח ביומא:

רש"י ד"ה מתתי'. שלפיכך היה אומר עד שבחברון ביוה"כ כו'. וכן העתיקו התוס'. ותימה דהרי בכל השנה ג"כ היה אומר עד שבחברון כדאיתא בתמיד פ"ג מ"ב. ובירושלמי ראיתי וליתא שם מלת ביוה"כ. ובמאי ט"ם הוא ברש"י ותוס':

דף ק.

תד"ה שני יו"ט. ומיהו קשה כו' אלא לאחרים כו'. ק"ל היאך אפשר לאוקמי משנה זו כאחרים דלדיהו לא מ"ל שני יו"ט של ר"ה. דלעולם הוא ביום למ"ד דלולל דל"ל ג"כ מצוה לקדש עפ"י הראיה כדאיתא

בערכין (ט ב). ובאמת ק"ל טובא דליפלגו על הא דהתקינו שלא יהיו מקבלין עה"ח אלא עד המנחה. יתקנת ריב"ז אחר החורבן. ושיהיו שלוחין יונצין. וטובא משניות דמסכת ר"ה. ויש להאריך בפרט זה הרבה ואכ"מ. ועיין מה שכתבנו לעיל (צט ב):

במשנה העופות בו' אין להן פדיון. לכאורה טעמא בעי מ"ש ממנחות עד שלא קדשו בכלי. ובגמרא משמע לאפילו קדשן בכלי הוה ס"ד דליפרק. דנילף מבע"מ. אלא דמכ"ש לא אשכחן דמפריק. (ור"ל דאפי' בהמה לא מיפרקא לאחר שחיטה אם הוממה עי' זבחים (כה ב)) ועי' לעיל (עח ב) אבל עופות שנחסר אבר מנ"ל ללא מיפרקי. ונ"ל הטעם דהואיל דאין בהן קדושת כלי כלל דמליקתן והזאתן ומיני דמן הכל בגופו של בהן (ומש"כ התניי"ט בד"ה והעופות. כגון עולה שאינה באה לכ"ש ל"י כוונתו דהא גם חטאת העוף אין בה כלי כלל). לכן מקדשי קדושת הגוף מיד בהקדשן לענין פדייה (ר"ל משא"כ לענין להפסל בטבויי בו' דרפ"ב דמעילה ללא שייכא מחיים) ולזה נראה שכונן רש"י לקמן בגמרא בד"ה עופות קדושת הגוף נינהו. וטעם הרמב"ם ס' בחבובו פ"ו מהל' א"מ ה"ד על כל אלו דמשנתנו לפי שאין בהעמדה. תמוה לי חדא עוף מדוע אינו בהעמדה. הא תנא לוי הכל היו בכלל העמדה בו' ואפי' עופות (תמורה לנ). שנית בדבר שאינו בע"ח לא בעינן העמדה כמו שכתב רש"י ותוס' בר"פ ראשית הגז:

רש"י ד"ה והעופות. של"נ פדיון בקדושת הגוף בו'. עי' בתניי"ט שתמה בזה. ול"נ כוונתו לאפוקי אם לא אקדשינהו אלא לדמי למוכרן וליקח בהן קרבן או לבד"ה דיש להן פדיון:

דף קא.

גמרא דתניא ואם כל בהמה בו'. כצ"ל:

שם אתה אומר בבע"מ שנפדיין. כצ"ל וכן לקמי'. או דצ"ל שיפדו:

שם דשכיחי מומין דפסלי בו'. ע"ז (ה ב) בכורות (נג ב):

רש"י ד"ה חוץ ממנחת חושא. ודרשינן בפרק בתרא דכריתות בו'. כצ"ל והוא שם (כז ב) ואשתמיט מצ"ק:

דף קב.

רש"י ד"ה לן ממש. ולאחר זריקה ממש קאמר לא דהוה שהות. כצ"ל:

רש"י ד"ה כל שיש שעת היתר מ"ל. קשה דאי הוה אמר הכי היה במשמע דגם עכשיו עדיין יש היתר יהוא כעין קושיית התוס'. וטפי היה נלע"ד להניח בגמרא כל שהיה היתר מ"ל (וכן בתוס') ליתא לתיבת שעת רק דנרסי כל שיש) ול"ק ליה רק על תיבת שעת:

דף קב:

רש"י ד"ה רא"א יקרב. לטעמיה בו'. תמוה דשם בגמרא (כד ב) דארבה פריך מר"א דמתנדב על ר"א דהכא:

דף קג:

במשנה והלא אלו לפרים ואלו לכבשים בו'. והרע"ב הוסיף ואלו לאלוים בו'. ונרע דמנחת פרים ואלוים כלילתן שוה. והכי הל"ל אלו לפרים ואלוים ואלו לכבשים. ועמש"כ לעיל (פט ב) בס"ד. ולכן ל"ד התניי"ט במש"כ בסד"ה אלא. ללא אשכחן בו' כלילה שוה בו'. דאפי' תשכח אין מערבין לכתחילה. ור"ש אולי לרונחא דמלתא קאמר. ובהאמור מיושב הצ"ע של תור"ע עיין עליו:

דף קד.

רש"י ד"ה ואידך הוי גדבה. ויצטרף עם שני (כצ"ל) וכו' לנסכי תמיד בו'. לכאורה זהו דעת צדוקים לעיל (סה) דיחיד מתנדב ומביא תמיד. ולקמן ל"ק הס"ם אלא דמצטרפי דמר ודמר בו' דהיינו עם של יחיד כמוהו. וי"ל דכוונתו שימסרם לציבור. ועי' מל"מ פ"ד מהל' שקלים שהאריך הרבה בפרט זה:

רש"י ד"ה וא' למותר אשם נזיר. וזה להחירו ביין. תימה דהרי אשם אינו מביא אלא בשנטמא ולא בא רק להכשירו לנזירות טהרה וכ"פ בעצמו לקמן (קח). אבל ביין עדיין אסור עד שימנה מחדש ימי נזירותו ויביא קרבנותיו. גם מש"כ בדבור הסמוך דאשם מנורע בא להחירו במחנה תמוה כמש"כ לעיל (ד ב):

תד"ה אין. תימה בו'. לעד"נ דהכא שאני דיוכל להצטרף דמר ודמר כמו דנתבאר לעיל (פט ב) דמותר לערב יין ביין וכדלקמן בגמרא. (וכן לקמן (קו) בפלוגתת רבי ורבנן משמע דחובה בחובה לכ"ע מערבין). משא"כ במנחה דצריך לקמון מכא"ל. ואין קומצין אלא על עשרונות שלמות. ודברי התניי"ט בזה אינן מוחוורין:

בסה"ד תיבת למדה מיותרת:

דף קד:

במשנה מתנדבין יין. לעיל ולקמן (קז) ילפינן לה מאזרח וכ"כ רש"י במתניתין. והתני"ט מביא מת"כ דיליף לה מקרבן ע"ש וכ"כ לקמן בפ"י ג' מ"ג. ולפלא דשביק גמרא דילן ואול בתר ת"כ. ולעיל מ"ד ובפי' דלקמן מ"ה הביא בעצמו דרשא דאזרח. ובאמת מאזרח ליכא למילף אלא שמתנדב מנחת נסכים כדאמר רבא לקמן והיינו סלת ושמן ויין דהכתיב שם יעשה ככה ולעיל מיני' כתובים שלשתן. ואולי הואיל דאין הסולת והשמן מעכבין את היין בו' בבאין עם הזבח לכן יכול ג"כ להתנדב כאו"א בפ"ע. אבל קשה דהא בקרא לאזרח מסיים להקריב אשה בו' והמתנדב יין קי"ל דלשיתין אזיל לעיל (עד ב) וכדפרש"י ועי' זבחים (צא ב):

שם רש"א מתנדבין שמן. ולעיל (עד ב) אמר שמואל דקומצו וסיריו נאכלין כדפרש"י. וכ' התניי"ט דלקמצי' בפס ידו בו' א"א אלא שמפריש בכלי שיעור קומן בו'. עמש"כ עליו ביומא רפ"ה:

רש"י ד"ה [מתנדבין] . ואין מתנדבין שמן בלא סלת ויין. והעתיקו הרע"ב ול"נ למחוק תיבת ויין דואי מתנדבין שמן עם סלת בלא יין אפילו מנחת נסכים אף לר"ע כמו שמנדבין יין לבד וכמו שבאר טעמו:

רש"י ד"ה עם חובתו בפ"ע. אע"פ בו' אינו מעורב במנחה. ולשון הרע"ב אינו מעכב המנחה. הלשון הפוך וכך הל"ל אין המנחה מעכבתו. והתניי"ט כ"ע דהא לא תנן דין מעכב מנחה (והוא לפי לשונו של הרע"ב) ולפלא דאישתמיטת' משנה מפורשת (בפ"ד מ"א) הסלת והשמן א"מ את היין ולא היין מעכבן:

רש"י ד"ה קמ"ל. היכא דאמר מנחה סתם בו'. ובר"פ דלקמן פליג ר"י ואמר דיביא מנחת הסלת. ואולי לדידי' נמי אם אמר א' מן המנחות המתנדבות עלי יביא אחו שצירה אבל מן הה':

רש"י ש · מנחות

במשנה פירשתי וא"י איזה מהן בו'. עפרש"י. ובמשניות הגי' וא"י מה פירשתי. וגם גי' זו יש לכוונה ע"ד פרש"י. ופי' הרע"ב לא מחוור:

רש"י ד"ה [ואיני] יביא ששים עשרון. דמתני בו' והשאר יהא גדבה. והעתיקו הרע"ב. וכן פרש"י לקמן בדברי ת"ק דרבי. והתנ"ח נמנם ע"ד הרע"ב ע"ש. ול"נ דמש"כ והשאר גדבה ר"ל דאף שלא נתחייבתי אלא בפחות. השאר מנדב אני לגדרי שיהי' יותר גדול על מה שנדרתי והיינו כמו קטן והביא גדול דלרבנן יצא והוא כאוקימתא דרב אשי לקמן (קו ב). וזה ע"ד שפירשתי בס"ד בנוזר (נט ב) במשנה והעולה נדבה שבדברי כ"ז ע"ש:

רש"י ד"ה הרי עלי מנחה. מחמשה מנחות. הס"ד ואח"כ

מה"ד מיוחדת. וכצ"ל:

גמרא באומר בו' אבל לא קבעתים בכלי. נ"ל דר"ל שהתנדב אדעתא דהכי שויכל להקריב איך שיחפון אם בכלי אחד או בכמה כלים. ולכן לא מספקינן ליה ביותר מששים ללא היה יכול להביאם בכלי אחד. והתניי"ט נדחק בזה ע"ש:

דף קה.

גמרא סימנא בעלמא. פרש"י ותוס' שלא תטעה בו'. כי כן דרכו של ר"י כמו לעיל (צ) במשנה וע"ש בהגריי"פ בשם הרע"ב:

דף קו.

גמרא רבי אומר יביא חמש מנחות של עשרונים בו'. כ"נ דצ"ל ותיבת ששים למחוק כברישא:

רש"י ד"ה מותר השמן. וגבי כולה ריקיקין תניא לעיל מההיא בו'. ע"ש ללא נמצא בברייתא מזה. רק דבמשנה איתא שם הכי:

תד"ה רבה. רבה גרסי' אע"פ שהוא אחר ר"ח. תימה מהו אע"פ דקאמרי. הרי הרא"ש בב"ק פ"ה סו' ה' בסופו כ' דר"ח גמול מרבה וה"ר לדבר. ורש"י בב"מ (ר"ד מ) כ' דרבה תלמיד דר"ח הוה. והרשב"ם בפ' ע"פ (קו) ד"ה רבה כ' כמו שהיו הדורות זו אח"כ בו' ור"ח נזכר שם קודם. ובפסחים (מו ב) אשכחן דבעי רבה מר"ח. ובתוס' שבת (כג ב) ד"ה גזירה כ' דר"ח היה חבירו דרבה וכ"כ בר"ה (יח). ומה שהכריחו בשבת שם דגרסו' רבה שהרי משיב לו אביי תלמידו. וכה"נ כתבו ביבמות (כט ב) ושם (קטו) ובגיטין (כו) ובסנהדרין (סב). תימה ג"כ דמעניו רבות דגם לרבא חבירו היה משיב בריש סוכה. בסנהדרין (סה) בחולין (כט) ושם (קלג) ערבין (יט ב) כריתות (ג ב. יח ב. כד) ב"ב (קל). ועי' תוס' יבמות (לו ב) ד"ה ואמר. ועוד כהנה וכהנה וצ"ע:

דף קו:

רש"י ד"ה דלמא כולה חובבה. נראה דדבור זה שייך לע"א ולכן מה שהונה בו טעות:

במשנה לבונה לא יפחות מקומץ. עתניי"ט. ומש"כ דהרמב"ם בפט"ז מהקרבנות העתיק לשון משנתינו. אישתמיטתיה שדין זה ביאר בפ"א מהל' פהמ"ק הל' יז וכמ"ל דמחלק:

רש"י ד"ה פירשתי (שבס"ה ע). וקס"ד בו'. לישראל דקס"ד קשה. ועמש"כ ע"ד לקמן (קח ב):

דף קז.

גמרא ברזל בו' וכמה אר"י אמה ע"א איכא דאמרי בו'. בשבת שם הגי' להפך ע"ש. מזה נ"ל דאין חילוק בין לישראל דסתמא לא"ר. ורש"י בחולין (ג) מחלק ביניהן. ועי' ברא"ש פ"ג דר"ה סו' ה' בסופו מחלוקת הפוסקים בזה:

במשנה פירשתי מן הבקר בו' יביא פר ועגל בו'. ק"ל למה לא יצטרך ג"כ להביא בן בקר דהיינו בן שתיים שהרי יש לו שם בפ"ע כדאיתא ברה"י (י) ויהיה מזה ראיה להרמב"ם בפ"א מהלכות מעה"ק דפר הוא ג"כ בן שתיים וכגירסתינו בפ"ק דפרה וחכמים אומרים אף בני ג' ודלא כהר"ש ומהר"ם שם. ואולי י"ל כיון דפר נקרא ג"כ פר בן בקר עי' תוס' ר"ה שם לכן אפילו אמר בן בקר יוצא בהבאת פר אף לרבי. שוב נזכרתי שכבר עמד בזה הט"א ברה"א שם וע"ש ובמה שהעירוני עליו בק"א:

רש"י ד"ה יביא. הזכרים גדולים וקטנים דהיינו בו'. כצ"ל:

תד"ה ראב"ע. ואע"פ בו' לקנות קרבנות בירושלים כדאמרינן מעות בו'. ולע"ד י"ל דמע"ש שאני דאינו רשאי לחללו חוץ לירושלים על בהמה חו"ע לחכמים בסוכה (מ ב). ואפי' לר"מ לא שרי אלא על זכרים. ולהירושלמי שהביאו התוס' שם דוקא בדמאי שרי. וכן כהא דכריתות משום דהוי שופרות במקדש אשר היו מביאים דמי קוניהן לשם והב"ד היו קונין בעצמן עי' ספ"ז דשקלים. והנודר נדר בעירו. ולזה כונו גם התוס':

דף קז:

תד"ה ורבי. אע"ג בו' דהוא נתן לשם אילים והוא מביא פר תחתיהם. ס"ל להתוס' דלרבנן דקטן והביא גדול יצא אפי' ממינא למינא נמי. אבל מפרש"י לקמן (קח) ד"ה כיחידאה לא משמע כן. וכן הרמב"ם פט"ז מהל' מעה"ק ה"ט פסק שכח באיזה מין הבהמה קבע עולתו וביא שור ואיל ושעיר. ולהתוס' הוי סגי בשור לחודיה. ועמש"כ לקמן (קח ב) ובמש"כ בנוזר רפ"ח בס"ד:

דף קח.

גמרא מעה גמי לשקלים אזלא בו'. לכאורה ה"נ לפסוק כן כיון דכולה אמוראי הכי ס"ל. והרמב"ם פ"ג מהל' שקלים ה"ז לא פסק כן. והראב"ד והכ"מ שם הביאו וירושלמי שהרבה תנאים חולקים בזה ולא הכריעו להלכה. והעלימו עין מסונניא זו וצ"ע:

דף קח:

גמרא והא אמרת רישא בו'. פרש"י אפילו לרבנן וכ"מ פשטא דמתני' א"כ מוכח דגדול אחד עדיף מב' קטנים וכ"מ להדיא מפרש"י לעיל (בע"א) ד"ה כיחידאה ובתוס' (ס"ד קז) וכן הרמב"ם אף שפסק כחכמים בפט"ז מהל' מעה"ק ה"ט. הביא ד"ז בהל' ה'. וא"כ קשה טובא מאי דאמר בסמוך שני שורין בו' רצה יביא בדמיקא אחד ורבי אסר מ"ט משום דה"ל גדול והביא קטן ופרש"י שבכ"מ שנים חשוכים מאחד. וכ"כ בד"ה ליפלוג נמי ברישא. ונ"ל דהא דקאמר בסמוך מ"ט בו' הוא לפי הס"ד דל"פ רבי אלא על הסיפא לכן ע"כ צ"ל דטעמיה דזה מיקרי גדול והביא קטן. ופרדן ליפלוג נמי ברישא אפ"ת דמיקרי קטן והביא גדול עד דמסיק דבאמת פליג אכולה מילתא. הדרן להיפך דגדול אחד עדיף מב' קטנים

יכפשטא דמתני' וכולהו אמוראי דלעיל כנ"ל. ולפ"ז ל"ד התני"ט במה שהביא הא דבסמוך (דאינו אלא למאי דס"ד) על פי' דמתניתין. ובזה א"ש מה שפרש"י במשנה על הא דאם רצה יביא בדמיו שנים "ואע"ג דהוי גדול והביא קטן" ודלא כהצ"ח שהגיה בו והנה"ה שבגליון ד"ח. וכ"מ לי עוד מפרש"י לקמן ד"ה ל"י בדמיו איל "דקטן הוא יותר מדאי" דר"ל בזה ליישב לפום רהיטא דלא תקשה הברייתא מינה יבה דמ"ט מותר להביא ב' אילים והרי זה הוא נמי גדול והביא קטן. אבל לפי מאי דמסקינן דהאי תנא ס"ל דלכתחילה ל"י קטן אפי' קטן קצת. צ"ל דממינא למינא ושניהם גדולים במינן ב' קטנים עדיפי. יתיבתא להתוס' דלעיל (ס"ד קז). ואם נאמר דשויס הם א"ש גם דברי התוס'. ולפמש"כ א"ש בפשיטות הא דרבי דלא חייש להאילים שהם קטנים. ולהמנחות חייש מפני שהן מין אחד וה"ל גדול והביא קטן. ירש"י ותוס' נדחקו בזה. ועדיין צריך להעמיק בשיטה זו:

רש"י ד"ה לפי שאין בילה. וקס"ד ב'. גם בכאן לי שנא דקס"ד ל"י להולמו. ועמש"כ לעיל (קו ב) ע"ד:

בתד"ה לפי. כדאמרן לעיל. הוא (פט ב):

רש"י ד"ה ודמיהן חולין. דקדש אינו תופס דמיו ב'. לא הבינותי ד"ק. דהרי קי"ל פסחים (ס"ד פט) דהמוכר עולתו לא עשה ול"כ. אלא דכאן כיון שאינו קדוש אלא אחד והשאר חולין מוכר את החולין בכ"מ שהן ויקריב כ"א לשם מי שהוא כמו בנתערב באחרים וכדאיתא ברפ"ח דזבחים ובפירושו שם:

דף קט:

תד"ה והעלה. דלב"ג היה מעלה דעובדי כוכבים נודרים נו"ג. כצ"ל. ועמש"כ בזבחים (קטז ב) בס"ד. ודברי הצ"ח כאן מנומנמין במש"כ ליישב פסק הרמב"ם לענין שחוטגי חוץ בקדשי עובדי כוכבים. גם מה שנראה מדבריו דלר"ש דקדשי עובדי כוכבים אח"ע משום טומאה היינו שמוש בטומאה. שנה מאל כדמוכח מדברי התוס' בזבחים (טו ב) ד"ה אלא ובתמורה (ג) ד"ה ויליף: סליק מסכת מנחות. בעזר מקור הברכות